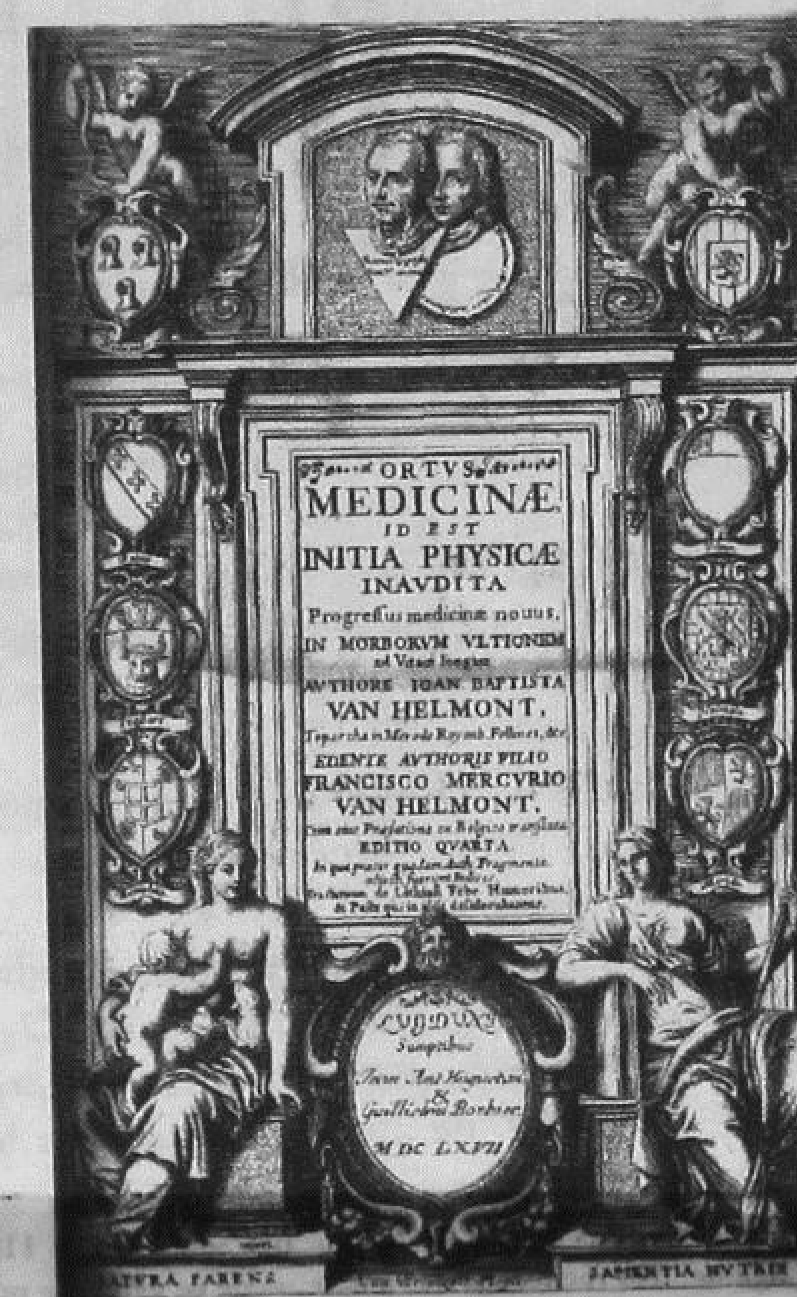
un précurseur de Lavoisier

112- VAN HELMONT (J.B.). Ortus medicinae, id est initia physicae inaudita progressus medicinae novus, in morborum ultionem ad.vitam longam. Edente authoris filio F.M. Van Helmont, cum ejus praefatione ex Belgico translata. Edit.quarta. - *et 2° partie* : **Opuscula medica inaudita.** *Lyon, J. Ant. Huguetan, G. Barbier, 1667,* 2 parties en 1 vol. in f°, Fx-titre, **joli titre-front. gravé,** 10 ff. n.ch. 487 pp. et 192 pp. 29 ff.d'index. , pl.veau époque lèg. restauré, dos orné.

1994 **6.500F**

Important recueil des œuvres de ce grand chimiste et médecin disciple de Paracelse, dont l'influence fut grande sur l'évolution de la chimie et de la médecine au XVIII° siècle. D'abord farouche adversaire des hermétistes, il devint un de leurs plus ardents prosélytes. C'est **l'un des fondateurs de la biochimie** et il fut **le premier à comprendre l'importance des ferments et des gaz.** C'est en effet lui qui constata le premier le 3° état de la matière, qu'il qualifia de *"gaz"*. Il révéla aussi les propriétés de l'acide carbonique et introduisit la notion gravimétrique dans l'analyse des urines. Il fit aussi de la constance de la quantité de matière, pesée à la balance, une des bases de ses démonstrations expérimentales. Et s'il est difficile de juger de l'importance de l'influence de Van Helmont sur la première loi de la chimie connue sous le nom de **loi de Lavoisier,** il est certain que son oeuvre contient les fondements sur lesquels la chimie moderne allait se bâtir. Dans ce recueil publié par son fils, on trouve le singulier traité *"De Magnetica vulnerum curatione"* où il démontre la possibilité des **cures magnétiques** et apparaît ainsi un précurseur des théories de **Mesmer.** Rare. ¶ Caillet n°11018 - Krivatsy n°5433 - Garrison-Morton n°665 - Manque à Duveen - Metzger p.192 - Printing and the Mind of Man 135

"One of the founders of biochemistry. He was the first to realize the physiological importance of ferments and gases, and indeed invented the word "gas". He introduced the gravimetric idea in the analysis of urine". G.Morton ."The most striking advances in chemistry made in 18th century were... inspired by Van Helmont's work" Duveen. "..he therefore stands at the very beginning of the chemical revolution which was completed by Lavoisier in the 18° cent." Printing & M.M.

à l'origine de la révolution chimique déclanchée par Lavoisier

VAN HELMONT (J.B.). Ortus medicinae, id est initia physicae inaudita progressus medicinae novus, in morborum ultionem ad.vitam longam. Edente authoris filio F.M. Van Helmont, cum ejus praefatione ex Belgico translata. Edit.quarta. - *et 2° partie* : **Opuscula medica inaudita.** *Lyon, J.B. Devenet, 1655-1667,* 2 parties en 1 vol. in f°, Fx-titre, **joli titre-front. gravé,** 10 ff. n.ch. 487 pp. et 192 pp. 29 ff.d'index. pl.veau époque lèg. défr. coiffes et nerfs usés, 2 mors fendus. Rares rouss. sinon bon exemplaire. *(46).*

1994 **7.000F**

Important recueil des œuvres de ce grand chimiste et médecin disciple de Paracelse, dont l'influence fut grande sur l'évolution de la chimie et de la médecine au XVIII° siècle. D'abord farouche adversaire des hermétistes, il devint un de leurs plus ardents prosélytes. C'est **l'un des fondateurs de la biochimie** et il fut **le premier à comprendre l'importance des ferments et des gaz.** C'est en effet lui qui constata le premier le 3° état de la matière, qu'il qualifia de *"gaz"*. Il révéla aussi les propriétés de l'acide carbonique et introduisit la notion gravimétrique dans l'analyse des urines. Il fit aussi de la constance de la quantité de matière, pesée à la balance, une des bases de ses démonstrations expérimentales. Et s'il est difficile de juger de l'importance de l'influence de Van Helmont sur la première loi de la chimie connue sous le nom de **loi de Lavoisier,** il est certain que son oeuvre contient les fondements sur lesquels la chimie moderne allait se bâtir. Dans ce recueil publié par son fils, on trouve le singulier traité *"De Magnetica vulnerum curatione"* où il démontre la possibilité des **cures magnétiques** et apparait ainsi un précurseur des théories de **Mesmer.** Rare. ¶ Caillet n°11018 - Krivatsy n°5433 - Garrison-Morton n°665 - Manque à Duveen - Metzger p.192 - Printing and the Mind of Man 135

"One of the founders of biochemistry. He was the first to realize the physiological importance of ferments and gases, and indeed invented the word "gas". He introduced the gravimetric idea in the analysis of urine". G.Morton ."The most striking advances in chemistry made in 18th century were... inspired by Van Helmont's work" Duveen. "..he therefore stands at the very beginning of the chemical revolution which was completed by Lavoisier in the 18° cent." Printing & M.M.

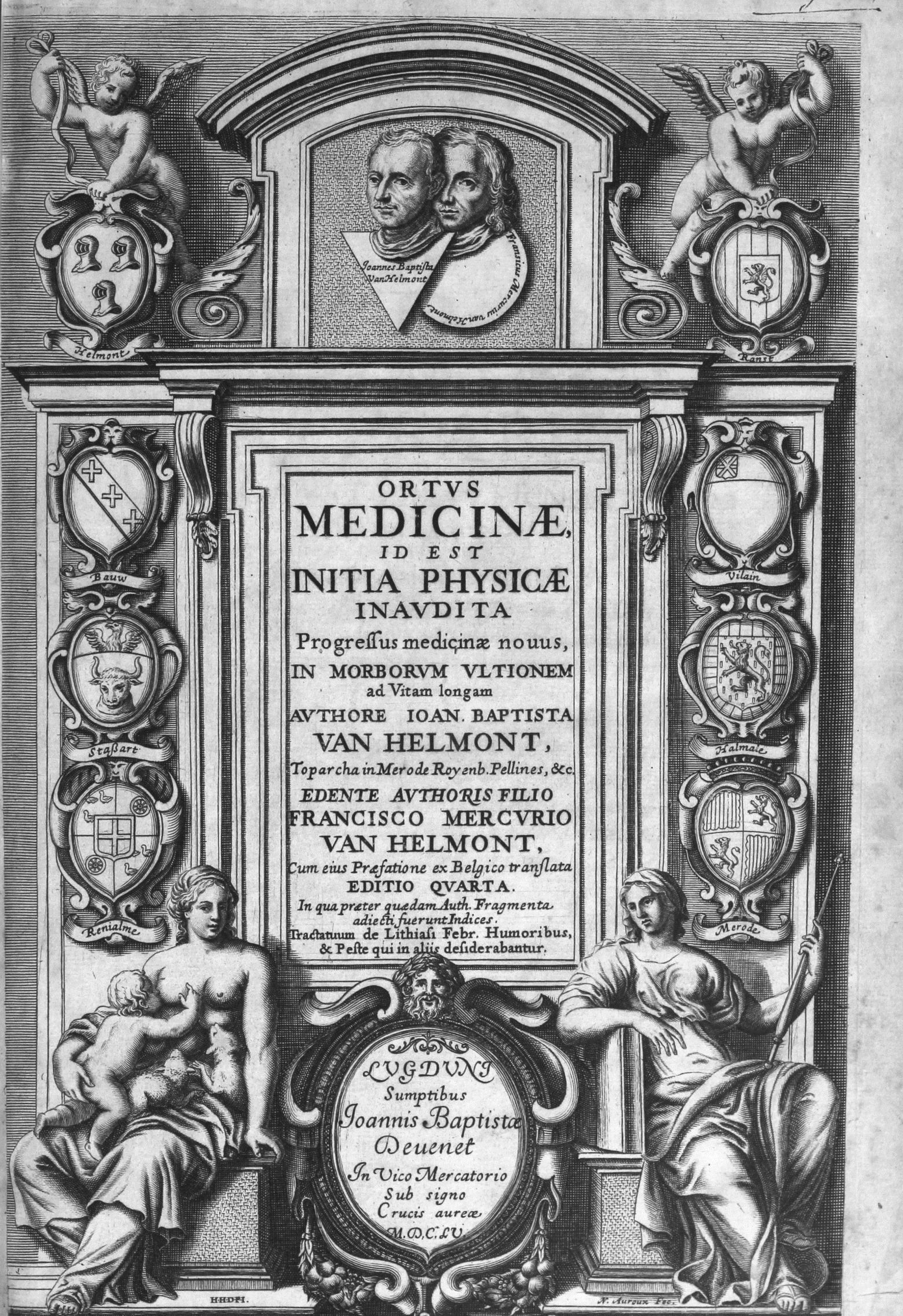
Fondazione Diabete To
Museo del Diabete
Libri Antichi
19

... DEL DIABETE
ella Associazione
... BRUNI BÖCHER
... 72 - Tel. 011/4477127
TORINO

L'intersigne
S.A. au capital de 600.000 F
66 rue du Cherche-Midi
75006 PARIS
☎ (1) 45 44 24 54
Fax (1) 45 44 50 55

B5542

IOANNIS BAPTISTÆ VAN HELMONT OPERA.

ORTVS MEDICINÆ,

ID EST

INITIA PHYSICÆ INAVDITA

Progreſſus medicinæ nouus,

IN MORBORVM VLTIONEM

ad Vitam longam

AVTHORE IOAN. BAPTISTA

VAN HELMONT,

Toparcha in Merode Royenb. Pellines, &c.

EDENTE AVTHORIS FILIO

FRANCISCO MERCVRIO

VAN HELMONT,

Cum eius Præfatione ex Belgico tranſlata

EDITIO QVARTA.

In qua præter quædam Auth. Fragmenta adiecti fuerunt Indices.

Tractatuum de Lithiaſi Febr. Humoribus, & Peſte qui in aliis deſiderabantur.

LVGDVNI

Sumptibus

Ioannis Baptiſtæ Deuenet

In Vico Mercatorio

Sub ſigno

Crucis aureæ

M.DC.LV.

Cum Priuilegio Regis.

יהוה

VERBO INEFFABILI,

HOLOCAVSTVM VERNACVLVM LITAT AVTHOR.

OMNIPOTENS, ÆTERNVM ET INCOMPREHENSIBILE ENS! *Omnis Boni Origo. Concrediſti mihi Talentum, quod fœnori in forum profero: Verùm agnoſco & confiteor impotentiam meam nauci, vilem & abutentem inutilitatem. Sic demerſus in abyſſum Nihili mei. Te precor, Omne prouidens Bonum, dementer ſuſcipias librum hunc, Æternum Initium ac Finis omnis Sapientiæ. Fiat Domine, ſaluifica Tua Voluntas, in Tui Amoris gratia, per lignum hoc aridum, vermium eſcam, incendij pabulum, ſeruum tuum inutilem, filium ancillæ tuæ. Niſi denuò me perficias, cuſtodiaſque cuncta Tua dona, in me peribunt æternum. Hoc ingenuè fateor ex meditulli mei notitia, coram Te Domine, cui omnia in veritate percognita ſunt: & coram Mundo, cui pleraque præſtantiſſima latent vera. Stupeſco Largitatem, & Magnitudinem beneficiorum Tuorum erga floccitatem meam. Ita proſtratus celebro Nomen Tuum præ glorioſum, illudque deſuper inuoco, Fideliſſime Amator hominum, IEHOVAH! O Sanctum & Incomprehenſibile Nomen! omni tempore, & ſolum ſanctificandum, ſolumque gratis ſanctificans ſolos ſuos Sanctos. Clementer intueare de throno Omnipotentiæ Tuæ viuentium miſerias, auxiliare liberis hominum, cùm ſit Tibi volupe illis adeſſe. Recordare verbi Tui promiſſionis, non amplius Deus Patrum noſtrorum, ſicut olim, at nunc vt Deus declaratus Pater noſter: Non ampliùs Deus Abrahami, Deus Iſaaci, & Deus Iſraëlis; ſed vt Deus IESVS,*

Deus MARIÆ matris noſtræ, & qui factus Frater noſter in amore Gratiæ Tuæ. Omnium deſideriorum meorum finis & ſcopus eò tendit, vt incomprehenſibile Nomen tuum ſanctificetur, non quoniam vocaris Ter-Optimus-Maximus; verum etiam, quia ſolus es Omne, cui propriè competit Omne ſanctificantis Amoris votum, quandoquidem non indiges nobis, neque aliud quicquam tibi deuouere poſſumus. Excipiebat Propheta, A, A, A, Domine, fari nequeo; Ecce infans ſum: Ego verò huic repono O, O, O, Domine, cogitationes meæ deficiunt, liqueſcuntque in nudo Amoris Sanctificationis Nominis Tui; Ecce enim Domine, non niſi Nihilum ſum, nec quicquam præterea, quàm quatenus Tibi placuit, vt ad Te pertineam. O Omne, Omnis, & Omne meum votum, meritò videor vernaculâ linguâ tibi offerre, nec non vouere Feudum meæ Eſſentiæ, & Proprij, quibus à Te inueſtitus auxilio proximi mei vtor fruor. Quamuis enim primus animæ conceptus extra verba conſiſtat, atque ſic abſque propria lingua: ſentio tamen adhuc eſſe crudum, neque ſequeſtratum, quouſque non limetur ac menti iunctus in cogitationes, verba, ſcripturamque abeat. Hancce cruditatem percipio mihi facere primi conceptus obiectum infirmum & inſtabile, citoque rurſus obfuſcare. Ea propter Æterna Tua Sapientia eam porrò ad mentem vſque euehi conceſſit.

Verum quidem, quod velis adorari in Spiritu ab hominibus, non autem eo modo, vt maneat in primi obiecti indiſtinctione. Quin imò Angeli, puri ſimpliceſque Spiritus, cogitatione licet Te nudè adorent, Seu Spititus; certa tamen, nobiſque ignota cantilena ſatagunt Sanctificans Tuum Nomen ſine intermiſsione ſanctificare. Propterea quoque non ſolùm ex tota anima, totoque Spiritu Te amari præcipis; ſed etiam è toto corde cunctiſque viribus: ita vt Oratio ſpiritualiter inſtituta, & nuda adoratio, ſaltem excludant oralem, animi attentionis expertem.

Largire, dilectiſsime Domine, proximis meis ſeruis Tuis illud per ſimilitudines ſuggeram: Organiſta nouam cantilenam inaudiens, eam mox in principio non ſine difficultate ludit; Ipſius anima ex parte quidem ſonum percipit, verùm eius digiti (ceu ſtructores ſonorum, prout alia membra verborum fictores ſunt) ita concinnè non ſequuntur, nec abſolutam cantilenæ perfectionem adeò celeriter, citò, ac diſtinctè aſſequi illis conceſſum eſt. Conſpiciens quidem organi tabulaturam, ſtatim ludit; ſcilicet captu eius primo tabulaturæ intuitu eam verſus digitos mittere ſolito; At cantione iſtâ iuxta Muſices leges conſtructâ, non verò in tabulaturam verſa, ceu minus ei aſſuetus, difficiliùs ludit: cùm prius è Muſica componenda ſit tabulatura Spiritui eius conſueta, antequam ludat. Maiori adhuc difficultate ac raritate teſtudinis

dinis tabulatura ex tempore in organo, vel organi in chely exprimitur.

Ratio non diſpar mihi viſa eſt primi animæ conceptûs, ceu crudi adhuc ſoni, menſque in verba vel ſcripturas redigi cupit: cuius defectu non pauci hærent in bono obiecto, quod propter mentem indiſtinctam ſine fructu euaneſcit. Cæterum ſentio, primam animæ ideam ſequi conſuetum animi inſtinctum, quò inibi limatus verbis vel ſcriptis percipiatur: Sed verò, quùm homo vernaculæ proprietate ab initio imbutus, eam incorporatam vel inſpiratam obtineat; & præterea ſuas cogitationes, in meditationes, linguas vel ſcripta abeuntes, menti & vernaculæ communicare ſoleat, animæ inconueniens & mirum videtur, primi conceptûs obiectum, in mente vernacula lingua verbis depictum, præter conſuetudinem ingenitam peregrino idiomate donare. In quo intellectus laborans, vertendo ſemet obumbrat, debilitat, ac fatigat, nec non primi obiecti purum & planè ſpiritualem conceptum alienat. Verùm enimverò, omnis primæ cogitationis obiectum in verba abiens, in vernacula prius ſemper haberi, compertus ſum in homine, non niſi Hiſpanico idiomate vtente, qui & Hiſpanus audiebat; is lethaliter vulneratus, mentis impos, multa ſed Italicè loquebatur, vixque intelligebat Hiſpanicè compellatus. Vidi pariter Germanum ægrotantem, ſedentem, vel iacentem, provt ipſum collocarent, ſculptilis ad inſtar, qui nunquam ad interrogata reponere compos erat, nec intelligebat, quæ vel eius vxor vel natorum quis alia quàm propria Germanica lingua pronunciarent, cum tamen intra domeſticos parietes iugiter vteretur Italica lingua & Gallica: Quin imò paulò pòſt ab hoc Comate vigili liberatus vix perſuadebatur, idem vt crederet.

Atque ſic, ô Domine, libri mei dedicatiunculam in vernacula coram altiſſimo Tuo Solio depoſui, ſcilicet cantilenam mei obiecti, quod incommodum proximi mei in me demittere non faſtidiſti. Tibi ſit omnis honos! Pergo nunc ſignificare proximo miſeram Ethnicorum inſcitiam, quâ Tui hactenus ægroti ab Academiis fuêre ſeducti, atque ſic miſerè peremti, non obſtante Prophetico præcepto, nomine Tuo edito; Hoc dicit Dominus; Nolite docere, ad inſtar gentium.

Quapropter, ô Domine! fac retineat anima mea conceſſa ſibi dona in Tui honorem, quò Bonitatem Tuam debiti mei partem in hac via Mortis, proximo imprimam. Sis mihi Domine omnis Polus, qui ſolus es Via, Veritas, & Vita. Hoc vnicum eſt, quod diligere nos decet. Tu, mi Angele, Tutor, ac Interceſſor, qui adſpicis Bonum Omnipotens, impetrato meo nomine id quod mihi deeſt,

inſiſte veſtigiis Raphaëlis, Medici Diuini) qui opera ſepelitionis, mortuorum noctu præſtita ferebat ad Deum; Ad Deum ferto præſens nocte mearum tenebrarum factum opus, ſtudioſe curans, ne homo poſthac ita interimatur, neque tam citò ſubeat mortem: Offerto hocce opus meum coram Sacro-ſancta Trinitate; cui dedico! Sic age, in DEI Gloriam!

AMICO

AMICO LECTORI
S. D.
FR. MERCVRIVS VAN HELMONT,
Philoſophus per Vnum in quo Omnia, Eremita peregrinans.

CONSTITVERAM aliquando, præ multis vagis cogitationibus, ægrè à me impetratum iri, ſcribere quidpiam proximi mei vſu præſenti ſeculo edendum; quandoquidem odi ficta, variegata, vana & fallacia verba, quæ Mundani ſitiunt. Iam verò coactus rationibus ac literis æquorum multorum Sapientum, diuerſis hinc inde ex Regnis Statibuſque qui Salutis pignore adhortabantur, me teneri cuncta piè defuncti parentis mei ſcripta prelo ſubiicere; Iiſque annectere, quando, & quomodo obierit diem ſuum: quoque in ſtatu ſcripta præfata reliquerit; Inſuper ac ſupplere ea quæ deſiderarentur, humano generi multis ab erroribus, cruciatibus, exitioque in vitam vindicando. Id quod mihi extorſit, vt cætera cuncta relinquerem, prædictaque Scripta perluſtrarem; quo peracto, ipſum memet in eorum ſuffragia damnabam, propoſitum ſuſpendebam, inſequentem narratiunculam planis ac ſimpliciſſimis verbis, maternâ linguâ, diſſerens, iuxta tenorem præcedentis Dedicationis paternæ, quam eâdemque ipſa illius intentione ſuccinendo imitor.

Incidit Genitoris mei obitus in triceſimum Decembris diem, anni ſupra milleſimum ſexcenteſimi, quadrageſimi quarti, ad veſpertinam ſextam, cùm plenâ adhuc ratione vteretur, priuſque omnia eius Sacra ſolemnia & Iuſta ipſus poſtulâſſet, nactuſque eſſet, Morbus ſibi fuit eius ipſa vita, qui ipſi permanſit ſeptimanis ſeptem hunc in modum ordiens; Aliquando gelidâ fœtentique nebulâ ad meridiem ſubitò pedes domum reuertebatur, quod ipſi fuit in cauſa, vt cùm epiſtolium quindecim circiter linearum exarare conaretur, aut longiori nimis diſcurſui indulgeret, reſpiratio in tantum ſibi deficeret, exſurgere cogeretur, perque feneſtram proximam ſpiritum haurire, quo binis diuerſis vicibus Pleuritis ipſi accerſebatur, à quâ tamen omnino incolumen ſe reſtituebat; Imò pridiè exitus ſui erectus adhuc ſcribebat amico cuidam Pariſios, inter cætera hæc inſequentia verba; *Deo laus & gloria in ſempiternum, cui placitum eſt hoc me mundo euocare; ac prout coniicio, non vltra viginti quatuor horarum ſpatium vita ſuppetet: hodie ſiquidem primum Febris inſultum ſuſtineo præ imbecillitate vitæ, eiuſque defectu, quibus mihi finiendum.* Quod ita inſecutum, poſtquam ſpecialem mihi benedictionem impertiuiſſet, quam ingens legatum duco. Morbi eius proprietatem hîc prolixiùs non extendo, ob temporis anguſtiam; cùm præterea mentio illius mihi facienda ſit in Compendio meo de Omnibus ad Vnum, quod, volente Deo, breui edendum molior.

Paucis diebus obitum eius præcedentibus, inquiebat mihi; *Cape omnia mea ſcripta, tam cruda & incorrecta, quàm penitùs expurgata, eaque coniunge; tuæ curæ nunc illa committo: omnia ad arbitriuum tuum peragito. Omnipotenti Domino ita placuit, qui omnia fortiter aggreditur, omniaque benignè dirigit.* Idcircò, Lector attente, rogo, ne primo intuitu iniquè me iudices, quòd crudiora ſcripta maturioribus permixta excudi curauerim, illis non reſtitutis, correctiſue. Scito, magnum & laborioſum hoc opus prouehendi deſiderium cauſam fuiſſe: Nihilo ſeciùs tandem experiâre, auidum Lectorem in hoc & prædictis omnimodò exſatiatum iri, tumque probè ac fideliter omnia

me

me peregiſſe iudicabis,nihil proprio lucro quærens, quod plenius ex hac mea præfatione eluceſcet. Teſtor Deum, cui cognitum votum meum in proximi auxilium tendere. Quapropter lege ac relege ſcriptum hoc, & in perpetuum non pœnitebit: in ſumma enim veritate tibi dico, ſola ex miſericordiâ hæc me protuliſſe, animaduertens hominibus præ imaginibus propriis, æternæ ac temporalis vitæ ſaluationem adeò parum cordi eſſe.

Siſtite intrinſeco-externos gradus veſtros antiquos,ingredimini regiam viam æternam? mittite auia illa innumera, quæ permagno labore ac difficultate ipſus pertriui, quærendo, quò peruenirem ad veritatis cognitionem, interea annitens reperire ordinationem cunctorum creatorum, eorumque harmoniam, idque omnibus interioribus exterioribuſque mediis,quæ imaginari poteram. Omnes tunc ſenſus intendebam, quò innoteſcerem Sapientibus ſic nominatis, ſperans tandem inuenire Sapientem aliquem dedoctum, vbicunque locorum degerem, quas nationes appellerem,cuiuſque eſſent profeſſionis, aut conditionis, iuxta appetitum eorum loquebar, vt colloquio illos deuincirem, ac pro viribus totam diſpertiebam cauſam: hoc,aliiſque modis perſpicuas plures attingebam cognitiones fundamentales, arteſque, quas omnes conſultò hîc prætereo: Cumque eas ſingulas ac vniuerſas intelligerem,ſolum magni eſtimatum hominis opificium deprehendebam,quò magis alienum,vanum,ac futile,eò magis euehi atque coli; quam ſeruitutem agnoſcens,ſponte auerſabar, vt qui proſequebar ſimplicitatem planam.

Deſcendens aſcendebam ad proprietates eſſentiales & occultas, meoque auxilio librorum quorundam latinorum intellectus deſiderari videbatur,huic fini Teſtamentum Nouum idiomate Latino ſimul ac Germano aliquoties perlegebam, vt eo pacto diebus paucis ſtylum Latinum non modò intelligerem, verùm etiam præfato in Teſtamento comperirem perfectam,diuque optatam, ſimplicem ac æternam veritatem, vitamque vnicam, quod Vnum (ſcil. Deus) tantum flagitat, & omni Dualitati vel Pluralitati aduerſatur; ſic quoque quicquid creauit Deus,omne in eo Vno, & per illud Vnum creauit, alioqui non ſeruaſſet ordinem; Et quò amabile, liberum ac vnicum hoc Vnum in cunctis magis cognoſcerem, eoque fruerer, tranquillo ſtudio accingebam me,exteriùs ſimplici induebar veſtitu, animoque meo interiùs magis contrahendo, nec non medendo, multa agebam ſoli Deo cognita, ſic & ſanitati conſeruandæ,adaugendiſque viribus, complures annos ſobriè victitabam, abſtinebam quoque carnibus iuxta & piſcibus, vinô ac cereuiſiâ, intantum idque, vt propinquorum contemtum & faſtidium incurrerem, (bono vt coniicio zelo) exprobrantium;Quid inſoliti ceptitat rurſus?Omni ſtatui ac functioni inhabilem ſe reddit, tam Eccleſiaſtico, quàm ſeculari; ad inſaniam tandem redigetur,cùm nil noui amplius ſuo delectamento inueniet,aut magicis artibus ſe addicet, nouamue molietur hæreſin; cum ipſo comparatum eſt,vt cum cæteris Sapientum liberis,vt in peruicacia perſiſtant. Alij ingeminabant deſuper:Parens eius in culpa eſt,omnes quippe liberos ſuos perperam educauit,à teneris ipſos Pyrotechniæ adhibebat,hic nunc moroſus effectus,felicitatis anſam perdidit, cum Hiſpaniarum Infans Iſabella Clara Eugenia eum ſuſciperet, ac nobili ſeruitio penes Nepotem ſuum Principem Cardinalem deſtinaret,reſtitit: præſtaret fratrum loco ipſum deceſſiſſe,ab illis boni quid exſpectari potuiſſet, hic nulli vſui inſeruit; ſi ſtudiis inhiat, Doctoribus ſe ſubmittat, vt reliquis mos eſt; vel vxorem ducat adigendus, quæ peregrina hæc ipſi excutiat. E contra alij regerebant, hoc ſerum nimis, per ludibrium reponentes; Philoſophatur, pertinax nimis eſt,nullibi præterquam cum omniuariis peregrinis, & perſonis heteroclitis, cuiuſque profeſſionis ac negotij conſpicitur: infortunium adhuc incurret; ſimulare enim neſcit, nemini parcit,nec maioribus,nec minoribus, quum iniquum deprehendit; Omni nunc deiicimus ſpe, ad incitas illum redactur. oportet: omne enim patrimonium, & quod poſſidebat,& quod eueniendum eſſet,ſorori ceſſit;lætuſque inſuper peregrè abiit hinc referens,nunquam ſe reuerſurum; Quis vnquam talia meminit? Aliud quippiam vices ſubeat oportet, de quo tamen nobis haud conſtat, adeò fatuus non habendus,veteres vt abiciat exuuias,niſi ſuppeterent meliora,certioraque.Deſtituunt nos coniecturæ, quandoquidem hæc inconſultis nobis iniit; de fine quoque ſibi proſpiciat; cùm indiguerit nobis, alienus habetor.

Poſtquam hos, pluresque cæteros caſus tranquillus ac lætus ſuperaui, confeſtim Conſcientiæ exonerandæ ſubſequentem ſeriem contexui, quam me inſtante mihi retulit vir mundo ignotus, timens Deum, cuius præcipua compendio abſoluam, per Interrogata & Reſponſa, quorum ſubſequentes quæſtiones quandoque plura indigitabunt,

tabunt, quàm in reſponſionibus præcedentibus manifeſtè declaratum; quod ſtudio factum, vt Lector interea ſimiliter aliquantum anniteretur, ipſique conſtaret Reſponſa prædicta abundare.

Tempore quodam dictus meus amicus viſitatum me veniebat quem inter alia interrogabam, An promiſſorum ſuorum mihi præſtitorum adhuc recordaretur, de ſubminiſtrandis quibuſdam parentis mei Operi iungendis, ad vlteriorem beneuoli Lectoris inſtructionem? Cui reſpondebat; Attende, Frater, præteritâ nocte iugiter perpendens & ruminans verba tua, nouamque ſimúl ac inauditam Mercurij Triſmegiſti Pymandri Commentationem, lampade, extincta, corporique priùs alimento naturali ſubducto ad tempus quoddam, quò totus interiori vacarem; exhinc graue cùm ſuſtinuiſſem deliquium, videns fio, ſuſpenſo oculorum vſu, à Luce quadam, diaphana, grauia, opaca, compactaque creata in eorum principio, medio, & fine, memetque ipſum ſimul penetrante; Ipſoque viſionis momento me conſtitutum reperiebam in pellucido, viuenti, orbiculari, duplici ſuggeſtu, baſi carente, in principium ſuum peramplexo, ab aſtris irradiato, vndequaque circulari literâ perſcripto, quam zenith alij vocant, alij Nadir, quæ adſpectu ſuo ſimul mihi loquebatur: *Audi, cerne, intellige, ac alloquere Vnum in Omnibus, & Omnia in vno; tempus apparuit, vt omnes cæci videant, videnteſque maneant cæci: Me ſequimini, & luminaria mea illuminata vobis patefaciam; Cor meum ſtabiliſſimum vetus ac nouum eſt creatum, quod cuique hominum in brabium eſt ſuſpenſum, expreſſa qualitate tanquam res ignota, progredimini, annitimini, fundum pertingere poteſtis corporis mei neceſſarij, cum omnibus durabilibus, quieſcentibus, agentibuſque eius membris, quæ Partes integræ ſunt, ſingulatim & vniuerſim per effectus eorum Creatorem ſuum laudantes, qui me condidit perfectum, tibi tuique ſimilibus vt opitularer neceſſitatis momento: tibi enim ſubſum, & præterea nihil.* Hæc audiens, vera eſſe conſtabat, eoque ipſo nutu ſuſpenſum cernebam brabium, quo ſuper quaſi veſanus hæc proferebam; *Iuuenis es, vt liberi tui, qui naſcentur ex te: tui enim ſimiles ſunt fratres, qui ætate te exæquant, corpus tuum lucidiſſimum, ponderoſiſſimum, ſummè compactum & conſpicuum eſt creatum, vni bini tui colores ſunt cæruleus ac ruber, qui omnes vniuerſi colores continent, & qui atras in tenebras te tranſmutarit, candida rubraque exſiſtens virgo, ſingulis vicibus aduſque decem ei paries liberos, illæsâ virginitate tuâ ſiquidem tu, liberique tui conſtituitis Lumen, cuius partes ſunt integræ, nec calor nec frigus, nulluſque acutiſſimus gladius vinculum tuum ſoluet; ſol enim pater tibi, materque Luna: idcirco omnia audi non videns, ac vide non audiens, & fare interius in ſilentio Omnia in vno; tum cognoſces duplex, coadunatum Vnum in Omnibus: nec non æternum nexum ſoluere poteris, ac nectere, abſque temporis iacturâ.*

His dictis, ingens me peruadebat horror, moxque ad mei ſimiles me conuertens, innumeros ibidem cernebam homines omnigenum gentium doctos & indoctos Sapientes, nobiles ignobileſque, iuuenes cum ſenibus, qui omnes ad certamen inuicem diuiſi erant, propter cognitionem, ſcientiamque veritatis; Ego, huius Diuiſionis fundum perſpiciens, voto tentabam me parare inſertioni mutuæ Concordiæ. Advertebam primò, libellum quendam, partem alius ſubſecuturi, inſignitum, *Opuſcula Medica inaudita*, diſſidium hoc ex parte cieuiſſe, qui iuniores pios ſtudioſos, alioſque veritatis cultores ex prolixa caliginoſaque nocte in diluculum reuocarat, vt crederent magis perfectam nec doctam hactenus lucem reſtare, vnde illis diluculum hoc coruſcaret, & quò penitius præfatum libellum inſpiciebant, eò magis lætabantur, quod in eo reperirent pollicita aduentus deſideratæ Lucis perfectioris, id quod adeò animum illis adaugebat, vt eorum quis non vereretur quibuſdam Academiarum Profeſſoribus, præmiſſis celebribus, Chriſtianiſque, ingratis tamen, Interrogatis & Monitis, parabolam hanc clarâ voce in publicum proponere; Haud mirum, hæc verba noſtra Carni duriora videri, cùm ſpiritualia ſint, de quibus caro iudicium ferre nequit; prout loquebatur ille, qui lucem nunquam adſpexerat, propter viſus ægritudinem: cumque minimum Lucis cerneret, illam deteſtabatur, inter cætera referens, peſſimum illam venenum eſſe, quia intolerabilem ſibi dolorem afferret, vt ea propter permaneret incurabilis, qui pertinaciâ ſuâ nullam curationis mentionem ſufferre poterat, cùm præ luce tenebras amaret, & ſic factus eſſet filius earundem tenebrarum, Profeſſorum quidam animaduertebant hoc ſimile de ſe prolatum eſſe, ſibi temperare neſcientes, furore correpti ingerebant; Vos nouitij ſeditioſique hæreſium ſeminatores, deceret vos cum aſſeclis viuos comburere. His dictis, ferocientes verſus domum Profeſſorum Senioris proruebant, ibidem-que cœtum de nocte conuocabant, vt ſibi proſpicerent, quid inchoandum foret, quò noua hæc Doctrina ſubuerteretur: Patronus huius familiæ Senex erat auariſſimus, vtque ætate maximus, prior ſermonem ordiebatur,

batur, poſtquam cunctos ſalutatione excepiſſet ſolenni, inquiens; Confratres, filijque mei Profeſſionis noſtræ iurati, vobis pernotum eſt, Doctrinam noſtram firmiter eſſe ſtabilitam; de qua nihil ambigendum, cùm tam antiqua ſit, nec vnquam gentium vllam ſuſtinuerit aduerſitatem, quæ ipſi labem inurere poſſet. Noſtris diebus minimè concedendum eſt, vt per Doctrinam hanc ſchiſmaticam peſſumeat, aut gloria, æſtimatio, & à nobis ſuggeſta typis proſtantia omninò pereant, iis conſeruandis totis viribus annitamur: quo facto, nos ipſos poſteris noſtris immortales reddemus, auferemuſque ſolenne premium egregiis noſtris factis; Simus concordes, tum præſtabimus multa; priùs meam ſententiam expromam: Si noſtrûm quis aduerſabitur propoſito noſtro, ei ſuffragiorum pluralitate mulcta irrogetur, cuiuſque facultatibus conueniens; Ego, vt prior apographo me huic obſtringam; Ac quàm mox quis mulctandus veniet, argentum hinc reſultans deponatur vſui ad ſupprimendos hoſtes: Deinceps, ne diſſidium inter nos gliſcat, vtque commodè pertingamus Concluſionem opportunam, neceſſe eſt, vt omnia concionentur ſcriptis, quæ hîc peragentur. Cui omni ſtatim parebant, idque effectui mandabant: præterea, incitabant ipſum, quò pergeret ſicuti cœpiſſet, dicentes, Binæ hæ propoſitiones iuſtæ & aquæ ſunt; ſiquidem hac doctrinâ noſtrâ cuncti opes acquiſiuimus: ita conueniens ac iuſtum quoque eſt, vt exinde parta ad Doctrinam noſtram ſpectent, eamque defendant, quò opulentiores adhuc perueniamus. Præfatus Senior, hæc audiens, gratabundo ſuauique vultu ac geſtu ſubiungebat? Maximè neceſſum duco, & cæteras Scholarum Facultates conciliare, vt ſe nobis iungant, mutuumque fœdus ineant, quoniam & ipſas res tangit; quo obtento, Magiſtratum mox implorabimus, libellum illum ſeditioſum igni condemnare, vlteriori ſub interdicto, vt qui vterentur eo, facultatum corporiſque ſupplicium luant: Secundò ſatagendum foret, vt ſtatim aſtu imponentes vnico authoris filio prædicti libelli, qui reliqua ſcripta hæreditario iure poſſidet, certam pecuniæ ſummam polliceremur, intercedente aliquo tertio, in redhoſtimentum patris ſui librorum, quos typis mandandos perhiberemus, à partibus parentis ſui ſtare fingentes, vt hoc pacto ad minimum reſciſceremus, vbinam illos occultos aſſeruaret, quo potiremur iiſdem, igne exurendis: Nam cùm hi lucem adſpicient, maiora perpetiemur: nec aliud ſuppeteret remedium, quàm ſub authoris nomine edi curare librum, peruerſam doctrinam complectentem, aut ſtygias artes, eumque totum per orbem diſſipare: quoque melius hoc ſuccederet, dictus hæres è medio tollendus eſſet, ne inſtitutio noſtro officeret; Quæ omnia liberè ſine peccato perpetrare licet, quandoquidem hæc demonſtrare ac firmare poſſumus, recepto vſu & doctrinâ plurimorum Scriptorum celebrium Ordinis cuiuſdam prædominantis. His finitis, primarium poſt ſe rogabat Doctorem, non minùs ſummis viribus niti, refragantem adeò doctrinam interuertere, proficuamque conſeruare; Quibus ille, à primo ſecundus, obtemperabat.

Erat alioqui vir probus & ſincerus, qui multos ſecretim miſeros ab orco reuocarat integritate ſua, qua caſtigabat, quoties concederetur opportunitas, remediorum formulas à quantitate & violentia, Collegarum ſuorum dictorum. Hic quoque callebat exſpectabatque preſentem aduentum Eliæ Artiſtæ, quem deſiderabat efflictim, multiſque abhinc annis didicerat à quodam fratrum, ſuæ Profeſſionis ſtudioſo: cæteroqui ratione pollebat, firmaque valetudine, qui moriens, vltra communem hominum ſortem aliquid ſcire videbatur.

Quondam ante obitum ſuum, pauperibus charitate gratis miniſtratum ibat, multa miſericordiæ opera in Noſocomiis & Carceribus operabatur, donec morbum communem reportaret, qui mox Profeſſores eius accerſebat, exſultantes ipſum illum experiri profeſſæ ſuæ theoriæ fructus: hi habita Conſultatione ſueta, largiter ipſi ſanguinem ſubtrahebant, propinabant Cathartica, adeóque eius vires planè peſſumdabant: At commodum accidebat, vt reſiduus vigor eiuſque Iuuentus morbum ſuperarent; apparebat vires amiſſas recepiſſe, quo firmabatur, Profeſſores ac Licentiatos veros eſſe Medicos, reputans ex relatu eorum, mortem ſe meruiſſe, illorumque tormentis ſe debere vitam: hinc duplicem auferebant mercedem, non autem iuxta eorum merita; Iuuenis priſtina pia veſtigia repetens, eo ipſo malo ſecundò premebat, illorumque opera rurſus eandem euadere carnificinam ſperabat; Sed, eheu, ſpiritus ſibi deficiebat, ac ratione ſana, cognitioneque veri ad hunc ſuum fratrem exclamabat: Actum eſt mecum, vt cum ſingulis: tamque durabit diu, donec Medici ſic appellati præſens hocce in æternum reuera ſentiant, videant: nunc autem præteritiobliuiſcuntur, credentes poſſidere præſens, futurum negant cùm illud cernere nequeunt,

& ſic longioris vitæ nullam curam gerunt: eâ enim nunquam fuére deſtituti, vti alio bono caduco, cuius datur reparatio, aſt vnicam ſaltem vitam poſſidentes, eamq; amittentes actum erit. Inanis res eſt, neceſſitate nullâ premente ſtudiis incumbere. Victus eſt ſeruus, qui nobis inſeruiat oportet, perpetuò vocans omnibus qualitatibus ſuis, hunc qui Dominum ſuum nominârit, inſcius eius mancipium erit, quamuis cuncti homines, exceptis paucis, hâc obſtructi ſint ſeruitute, quæ maximæ parti pro nunc & inpoſterum vitam adimit: Deſpero de vitâ temporaneâ: qui enim dicuntur laturi auxilium, eius notitiâ carent, eâque prius potiri coguntur altercationibus ac diſſidiis, quæ eos inter orientur, odio, inuidiâque, quibus dicti doctores nunquam laborârunt, cùm ſint pauci, dies noctesque curſitando opibus præpollentes, quo nummorum vim corradunt, tam apud ſanos, ægros, ac mortuos: ſicque frequentare concordes potuerunt, quod eò perſiſtet, donec appareant tempora extrema, quæ dignoſces ex eo, cùm videris, adeò increſcere iuniorum Medicinæ Doctorum Licentiatorumque numerum, vt vix quid agant ſuppetat; Seniores infenſi erunt Iunioribus ac nouitiis, quòd cenſus ſuus quotidianus imminuetur, quodque comperient aduentitios iuniores, victui comparando certiora diſcere coacti, quoſdam curare ægros, quibus ſimiles ſub illorum curâ necem ſubibant, cui inuidebunt Seniores, voto expetentes interire omnes ægrotos, quibus iuniores accerſerentur; Denique conuitiabuntur illos publicè coram omni Populo, inquientes; Hi iuuenes ſceleſti, incantamentis medicâtur, Praxis interdicatur ipſis neceſſe foret. His & ſimilibus illos ſubuertere laborabunt, Deumque offendent, vt Iunioribus aliiſque piis ac induſtriis addat animum: vt perficiant id, quod Senioribus verbis his proponent; Cùm vos inuitamus, nobis permittere publicè quoſdam ex noſocomio ægros ſanare, pauperum lucro brabium ſtatuentes, ſollicitanteſque vos ad vicem verſam, & qui effectui non ſuffeciſſent, præmium luerent, illud recuſaſtis: Non quæritis egenos, ſed redditis, mendicos in eo exprimitis, qui conſimiles faſtidiunt, noluntque eorum numerum increbreſcere: perſuaſas enim ſe habent diuitum quorundam ædes, locaque, vbi largior ſtips eueniebat eorum impoſtoriis verbis, ritibuſque, vt ita artes, ædeſque has liberis ſuis doti relinquant; Quod ipſum & vos animo fouetis, ac malè ſuccedet: quia publicâ hâc diſcordiâ, quæ ex auaritia pronaſcetur, Mundo fraus innoteſcens illa diutina, ſuſcipientque ſolos Doctores veros, qui ex bonis eorum fructibus diiudicentur, quique Samaritani veſtigia imitabuntur. His abſolutis, vitam deficere ſentiebat: ergo oculis ſurſum flexis, ſubiungebat mœſtus; Miſericors Domine, abbreuiato terminum Salutis humanæ, & immutato Doctorum caducam doctrinam carnis, in genuinum amorem Spiritûs, vt in tui gloriam vitam abſoluant inſontes; precor te, ô Saluator mi, necem meam Doctoribus piaculo poſthac non imputes: ſiquidem ignorant quid perpetrent; ſed viſum aperire digneris, vt veritati adſtipulentur, vtque Populus prædicet ea de ipſis, quæ olim de Dico Paulo. Quo finito, ſe totum Diuinæ voluntati permittebat, extremumque effundebat ſpiritum in amplexibus huius ſui fratris, qui prædicta hæc verba iugiter ruminabatur.

Hic ſuâ vice proferebat ſequentia: Tenemur omnes, in Chriſto fratres, veritati patrocinati; quod non meliùs perficitur, quàm oppugnando ac defendendo; hinc exſequemur bina, vnum, vt hoſtium noſtrorum vires nobis innoteſcant; alterum, vt noſtris maius addamus robur, ſicque magis in noſtro confirmemur inſtituto. Poſtquam omnia hæc audiuiſſent, cogebant ipſum hanc prouinciam ſubire mulctæ comminatione, in tantum vt hoc munus voluntarium ſibi capeſſendum eſſet. Inferebatque; Ego Seniorum ſecundus, à quocunque erudiri cupidus hâc in re arduâ, Ego veritatis miniſter, quandantenus concedo priores propoſitiones binas; tertiæ verò neutiquam adſtipulari poſſum, videlicet interdictis ac cenſurarum ſtigmatibus præfatos libros ſubuertere: illud enim ſi niteremur, omnino præpoſterè ageremus, opinantes, vno loco eos extinguere, aliiſque mille denuò illos reſuſcitaremus. Non ita rudes & incauti ampliùs ſunt homines, vt olim, cùm cuncta exemplaria litandæ obedientiæ gratiâ proferebant, quod apprimè conſtat Typographis atque Bibliopolis, iis hinc inde quæſtum facientibus, ac vetari & impediri nequit; Nonne res ipſa paſſim id loquitur? haud longè abeundum. Is ipſus Author Diſſertationem edidit, inſcriptam de Magneticâ vulnerum Curatione, quæ ipſi fuit ſurrepta, & quinquagenæ circiter ab inimicis eius typis exſcriptæ, ad quam diuerſos tres libros, totius Europæ Theologorum atque Medicinæ Doctorum, Atheiſmum eorum colentium, blaſphemantibus cenſuris conſtantes, ingenti numero euulgarunt, quas cenſuras facilè conquiſierant, eo quod in ſingulis regionibus omnigeno ſub habitu religioniſque vultu degant, vbi nummus vel merx ſcatet, haſque cenſorias notas vbique in templis & aliis locis

publicis diſſeminabant, quo libellus innoteſcebat: venabatur à quolibet: plures noui illum caro ambientes pretio, nec potiri eo valebant: nullus enim Chalcographorum quidquam de eo compertum habebat, quandoquidem ſibi ſolis ſeruabant, conquirendis cenſorum vbicibus toties ſaltem exſcriptus, quò Authorem eius euerterent, vltra quinquagies millenorum Imperialium iacturam ipſi creantes: Quoniam porrò prædictus libellus, vel Diſceptatio, quibuſuis Sapientibus Doctis & æquis probatur, ingens authori fiebat iniuria: Deus alibi proſpiciebat, ac benedicebat ipſi, ne ex deſiderio illorum ſupprimeretur. Et ecce, in detentione hoc deſuper perpeſſâ alterum prodromi loco libellum ſuperedidit, ſubſequendumque alium hunc præcipuum, vt liquidò conſtet, eiuſcemodi ſcripta cenſoriam virgam minùs reformidare.

Vt quartò autographum libri, ſcriptorumve, penes hæredem aſtu vel pretio deprehendatur, igne abolendum priuſquam excudatur, fieri nequit: nam cognitum habeo, faſtuoſos quoſdam prænominato hæredi millenos coronatos præſentes, per quempiam Bibliopolam præ ſe ferentem, obtuliſſe, aliorumque millenorum vadimonium præterea licitantes, hac lege, vt cuncta parentis ſui Scripta traderet, quæ poſſideret, nullo exemplo retento: ſubolfaciebat fraudem hæres, nummi libidinis expers: auſcultabat illum, multa interrogabat, inquirebat in omnia, ac planè eum conturbabat, vt imprudenter denique in conuicia erumperet, irrito itinere domum veſtigia relegens. Hæc, taliaque geſta plura, quæ hæres fuit expertus, diffidentiam ipſi pariunt, vt ab eo, qui adſpiret ad illa, præſidij tantum poſtulet, vt decipi non poſſit. Intellexi præterea, ſin rectè memini, interim ipſum curaſſe ea imprimi per virum probum ac fidum, qui vbique terrarum ea diuendere ſataget. Quintò, ſpurios Authori libros ſubornare, alienam & falſam Doctrinam complectentes, palàm fieret: Inuentionis enim ratio nunc vbique patet, inſuper eo hæredum expergefaceremus, ac iuxta nominis ſui ſignificationem tam altum exclamaret, vt ab omnibus perciperetur, cui non deficerent media; quanquam patrimonio caret; (ſiquidem perhibetur, & veritas ipſa, ſe reperiſſe Eliam Artiſtam, eumque familiarem ſibi reddidiſſe, cuius ope Pythagoræ Philoſophiam propagabit, cuius vltimas tabulas indigitatione Parentis mettallicæ virgæ indefeſſo labore effodit.) Re ſic ſe habente, ne ipſum laceſſamus, operæ pareamus, conſeruemuſque impenſas; Nam ſiquid Doctrina hæc malum præ ſe ferat ſcopum, ſponte ſuâ citiùs corruet, ſique diuinitùs deſcendat, eique refragemur, inſtituto non ſufficeremus, irritoſque labores & ſumtus impenderemus, pro nunc & impoſterùm exitium nobis accerſentes. Cùm omnes iam Doctores reliqui ſolidas haſce rationes inaudiuiſſent, magnas ipſi perſoluebant grates, atque hanc Confutationem pro deciſo colebant; Excepto Seniore prædicto, hic exaudiens illa, præ dolore ac pauore Apoplexiâ corripiebatur, adeò valdè repentinam obibat mortem; eius filij eiulatibus perſonabant, expergiſcebantur vicini, illucque verſus confluebant, geſtarum ignari, omnem hancce familiam maximè conſternatam reperibant. Quò ſimiliter appropinquabat ſtudioſus, qui turbam hanc obſeruârat, ſtatim commodo ſuo litabat: cum enim cerneret omnia illorum ſcripta ibidem hinc inde disjacentia & relicta, ea tollens ſub pallium abſcondebat, moxque ſe ſubtrahebat; quam primùm illuxiſſet dies, amicorum fautorumque cuilibet ea legendi faciebat poteſtatem, qui paſſim id dilatabant, notumq; reddebant: hinc vlteriùs emanabat, Te fodiendo Pythagoræ Teſtamento potitum eſſe, referebaturque Supremo occultorum theſaurorum Domino, hic confeſtim cuſtodiæ te mandabat, quia repertum Pythagoræ Teſtamentum in medium non protuleras, quod haud furto ſed dono acquiri debet: Dominus tres Sapientum ſuorum, genuinæ Scientiæ cultores, quos omnigenûm gentium ac conditionum multi, imò Mundi magnates ſtipabant, eo deſtinabat, vbi retinebâris, ſic te alloquentes.

Bono animo eſto, ſubeunda tibi erit Setentia hæc, quam Dominus noſter in te tulit, quæ hunc in modum exorditur: Mandato ſupremi Domini tui, cui certò conſtat, te Mercurium Van Helmont fodiendo theſaurum inueniſſe, quem ſuis ſubditis inquirendum præceperat, à quibus accuſatus, & certis pleniſque probationibus conuictus, morti damnâris, niſi illud ipſum Pythagoræ Teſtamentum ſartum tectumque edideris, itidemque aperueris pleniſſimè, quâ viâ notitiaque illud repereris: his præſtitis, per omne eius Imperium libertas tibi adiudicabitur.

Triſti hæc animo auſcultans, denuóque alacritate ſubleuatus, certò ſciebas, inficias eundo mortem te non euaſurum, quapropter Delegatis reſpondebas, inſequenti modo: Vos oro, Domini Sapientes iuxta ac prudentes, ſi quicquam in vos valeo,

valeo,gratum meum animum apud Dominum noſtrum conteſtamini, ob ſententiam adeò clementem, quâ me dignatus eſt proſequi:eique demonſtrare,quod Teſtamentum illud imprudens retinuerim,ignorans tradi oportere:id nunc præſtare paro, omni cum experientiâ ſcientiâque, quibus illud nactus ſum, & quidem, cui Dominum libuerit, modò Bonitas eius mihi concedat ſpatium integræ Septimanæ, intra quod Domino ſatisfacturus ſum, quo libertatem iuxta Sententiæ tenorem redipiſcar, id ſperans non recuſatum iri:Etenim reuerâ, iuxtaque legitimam computationem, binis diebus indigeo, Saturni videlicet cum eo Solis, quò mecum omnem telam incipiam atque perficiam, vel in ordine ſingula diſponam,quæ die Lunæ futuro, & ſic deinceps inſequenti tota hebdomade diſtinctè ſignificabo. Ad quod Sapientes reſpōdebant:Mercurij,nos pleno mandato à Domino noſtro inſtructi,cuius authoritate petito tuo æquitati ſubnixo deferimus,ex ſententiâ propriâ cuncta præſtabis, vt Domini Sapientes dedocti æquanimes nullum in te delictum inueniant,cum dicto te die audient,examiniue ſubiiciant, proprio vtique & amplo dierum termino definito, te ipſum cuſtodiæ ſeruandæ obſtrinxiſti, donec promiſſa adimpleantur, continuò tecum perſiſtemus conceptibus tuis inquirendis, quos biduo hæc præcedenti formabis. De conſortio illo gaudebas:quiuis enim illos qui intuebatur, ex habitu & geſtibus illorū pios eos colligebat;ſiquidem vultus eorum diuinarum præ ſe ferebat lætitiam,illiſque dicebas:Quandoquidem dies cedit,cui lucrandæ, nec minùs obedientiæ meæ conteſtandæ,ſcitote,Mei Sapientes, nullum recolligendæ memoriæ tempus me præfiniſſe, nec cuipiam ſimili, quoniam mihi non eſt opus: verùm,conſiderans, hodiernum primum eſſe hebdomadis diem,craſtinum autem poſtremum, diem Dominicum,ſeptimum,in quo omnia perfecerat, quoque quieuiſſet: opportunum mihi viſum fuit, Scientiam meam pro ratâ dierum Septimanæ diſtribuere atque complecti, auſpicans futuro die Lunæ,ſexto hebdomadis die, mortalium conſuetudine (coram Deo enim omnia æterna ſunt atque præſentia.) Ita vt nobis, tanquam caducis, primus dies habeantur vltimus,& à Saturni die incipiens retrorſum numerare, implendæ toti Septimanæ,diebus quadraginta duobus opus habeam, id quod compluribus tædium excitaret,ob temporis amplitudinem : interea breuiter omnia commemorabo.

Ego Mercurius, à teneris in ſegregatâ Schola Hemeticâ à Genitore meo enutritus, ibidemque aliquo modo imbutus,eo ſpiritus meus inquietus non erat contentus, voto expetens vniuerſam Artem ſacram, vel Arborem vitæ pernoſcere, eáque frui: nec manus operi admouere volebam,niſi hanc à capite ad calcem certò callerem: præterea animo inſtitueram, comprobatione veri, eò ad extremum perueniri poſſe, abſque adminiculo inſtitutionis externæ.Creaturas omnes mecum diſpertiebam, primùm externas & corporeas,(vt ita dicam:)deinde internas ſpirituales & corporificantes,aquas partes iterùm verſùs inque Vnum ſimul referebam:dictas Corporeas,ſine ſpiritualium corporificantium adiunctione ſubdiuidere ac cognoſcere nequibam,inſueto illas vultu intuebar, ſicuti pro arbitrio conſequens omnes ſuo quolibet ordine collocaram, tanquam immunis à præoccupatis, falſis,& obſtinatis Ethnicorum opinionibus, qui nunquam Academias frequentarim,vt ex ſtylo hoc meo inculto ſatis apparet. Verumtamen probè aduertite, nullum dictum fruſtraneum profero, quin aliquid ſignificet, atque totum pertineat.

Spiritus meus nullam in rebus temporariis & caducis delectationem aut ſtudium percipere poterat: perpetuò ſitiebam atque anhelabam perfectas,æternas, à momentaneis neceſſariis creatis in me ipſum ſuſpiciebam, abhinc in Deum, qui Cœlum atque Terram creauit ſimul,quod Philoſophi profani apprehendere nequeunt, quique huc peruenire deſiderant,Deum adorare eos oportet, per firmam Fidem,humili cum Spe,inque Amore vtero:tum perfectam ſui ipſius cognitionem adipiſcentur,aliarumque creaturarum omnium, ante eorum principium, in eorum Eſſe,ſiue eſſentiâ, & poſt eorum tranſmutationem, quod latiùs & apertiùs eloquar, quantum verbis fieri poteſt, ad animæ Corporiſque ſanationem ac conſeruationem temporalem atque æternam. iuxta menſuram cuiuſque captûs,qui omnibus haud eſt par,nec erat: vtque vlteriùs ad Salutem adiuuarentur,Deus bonitate ſua ex Prophetis Moyſen ſuſcitauit, qui ipſis Typo (quod Belgicè etiam ſonat Biblia) ſcriptis ſuis inſeruiret, priori nempe Creationum libro,qui omne complectitur quicquid deſiderari poteſt,quod nunc partim vt totum magis ediſſeram(ſecundùm Hieronymi verſionem)ſiquidem cuncta cōprehendit,quæ homo in eius Suitate,Egoitate, Meitate ſimilibuſq; appropriationibus intelligere nequit:quicquid enim Deus creauit,per Vnum & in Vno liberum ac ſolutum creauit:quique id ſibi arrogat, ipſummet ſe proprium reddit,à Deo ſe ſegregat,

inque de ipſo extremas versùs tenebras viam ingreditur. Ac ſicuti Deus eſt incomprehenſibilis, æternus, penetrans, adimplenſque Ignis, Lux, & Gloria, carens principio & fine, talis eſt hominibus ſanctis (Belgicè ſonat, *Hy-licthen*, quaſi Ipſe lucet) in coadunato Amore Gloriáque, & in Piis (exprimit Belgicè *Sal-licthen*, lucere debet) erit iuxta magis & minus; malis verò æternum tenebroſis, ſegregatiſque hominibus quoque æternùm vrens Ignis eſt; provt dictum. Quemadmodum igitur Deus eſt æternum Bonum (belgico Idiomate Deum exprimit,) ita quoque omne Bonum creauit, quicquid creatum eſt. Primus homo in Lucem & Bonum conſtitutus eſt, tanquam à Deo creatus, non tamen Vnius in æterna, Quiete ac Gloriâ, ſed vt creatus ad Imiginem Dei arbitrio libero; quod iam in nobis proprium eſt factum, ſeductione, atque tranſgreſſione Interdicti, Admonitioniſque Dei, in Mortis attactu, & eſu, ſeu vetitæ Arboris fructus, quos mater omnium Heva tetigit, comeditque.

Sapientes dicti, tibi loquebantur; Ne tam longè excurras, priuſquam percipiamus, nunquid te ipſum noueris, quidque te eſſe dixeris.

Mercurius; Homo ſum, à Deo Omnipotenti creatus ad Imaginem & ſimilitudinem ſui, ex Terræ limo corpus; (idiomate Belgico *Licth-aem*, quaſi Lucis vas) poſſidens, Spiritum & Animam ab illo adeptus; Vnumque horum fieri oportet, Corpus Spiritus & Anima debent Sanctificari (*Hylicht ziin*, ipſe lucet) vel Beari (*Sal-licht Ziin*, lucens erit; en minùs, vas & Spiritum damnari neceſſe eſt.

Sapientes Animaduertimus, te conari exprimere, te triplicem eſſe, non verò Vnitum, Spiritumque tuum tenebroſum vel lucidum fore: offuſcationem ſui ex Carne proventuram, quæ eſt terreſtris, mortifera & obſcura, Illuminationem ſui acquiret per Spiritum irradiando, explendo, & ſubigendo tenebras. Verùm audire auemus, vtrum ſit tertium: quoniam Lucem vaſis & Animam appellas, num duæ diuerſæ ſint Luces, ſiue vnam ſaltem vna conſtituant?

Mercurius; Vnica Lux æterna eſt in omnibus partibus integrè & æternè, externè atque internè, vtpote vita æterna, æternaque tota pars à Deo Omnipotenti inſpirata homini; ſicuti teſtatur Moyſes, Libri Geneſeos capite ſecundo; *Factus eſt homo in Animam viuentem:* quæ Anima conſtituit diem ſeptimum, vt demonſtratur eo ipſo capite: *Igitur perfecti ſunt Cæli & Terra, & omnis ornatus eorum. Compleuitque Deus die ſeptimo opus ſuum, quod fecerat: & requieuit die ſeptimo ab vniuerſo opere, quod patrârat. Et benedixit diei ſeptimo; & ſanctificauit illum: quia in ipſo ceſſauerat ab omni opere ſuo, quod creauit Deus, vt faceret.* (*Scilicet hominem in animam viuentem.*)

Sapientes; Si Lux hæc eſt dies ſeptimus; quid de diebus ſex præcedentibus ſentis, deque eo qui exſtat Eccleſiaſtici cap. 18. *Qui viuit in æternum, creauit omnia ſimul?*

Mercurius, In principio creauit Deus omnia, Cœlum & Terram, & quicquid creatum eſt: quod Moyſes ad introitum Geneſeos in primum diem comprehendit, vbi fieri dierum quinque reliquorum indigitat, inquiens: *In principio creauit Deus Cælum & Terram; Terra autem erat inanis & vacua; ac tenebræ erant ſuper faciem Abyſſi: & Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas. Dixitque Deus: Fiat Lux. Et facta eſt Lux. Et vidit Deus Lucem, quod eſſet bona; & diuiſit lucem à tenebris. Appellauitque lucem Diem, & tenebras Noctem. Factumque eſt veſpere & mane, dies Vnus.*

In tantum vt Homo conſtituat ſextum diem, qui dies inuicem diſtincti ſunt, quò ſe ipſum Homo cognoſcat, quid ſit, quid ei agendum, quamque potentiam habeat vel habere poſſit per Spiritum eius, quà homo, (non itidem quà Anima) in præcedentes dies vel creata, ſicuti in præfato Geneſ. c. habetur; *Et ait Deus: Faciamus Hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram: & præſit piſcibus Maris, & volatilibus Cæli, & beſtiis vniuerſæ Terræ, omnique reptili, quod mouetur in Terra.*

Sapientes; Nobis ſatisfacis, ac præterea ſuperque ſignificas, Hominem diem ſextum eſſe, & Lucem, & tenebras in primum diem ſeparauit, quam Lucem ſiue ſpiritum vocauit diem, eiuſque Sanguinem, Carnem; vel tenebras Noctem, quæ veſpera ac mane ſextum diem conſtituêre, & ita deinceps reliqui quinque, quamuis iuxta peculiarem cuiuſque naturam. At nullam Septimi diei mentionem facis?

Mercurius; Septimum mane, Lux, aut Vita Spiritus Dei ipſius eſt, provt dictum. Ideóque in ſeptimi diei deſcriptione Moyſis non exprimitur, ex veſpera & mane ſeptimum diem factum fuiſſe, ſicuti præcedentibus ſex diebus: idque hanc ob cauſam, quòd non detur principium aut veſpera in Deo Patre, quippe qui *Eſt, qui eſt*: Sed habetur, quòd ſeptimo die Homini in faciem eius inſpirauit ſpiraculum vitæ: & hic Homo factus eſt in Animam viuentem, ita vt ex homine & ſpiraculo Dei dies ſeptimus factus ſit.

Sapientes; Ex relatione tua ad ſatiem intelleximus, principium ac finem diei primi, inſequentiſque ſexti, cum ſeptimo die infecto coniunctim hominem eſſe factum in Animam viuentem. At inaudire expetimus, quid velit Moyſes vocabulo, *In Principio?*

Mercurius

Præfatio ad Lectorem.

Mercurius ; Principium eſt Deus Filius , per quem , in quo , & à quo Cœlum & Terra creata ſunt ; vti teſtatnr quàm euidentiſſimè Euangeliſta Ioannes, primo capite,his verbis : *In principio erat Verbum,* (quod Belgis quoque ſonat *Vuoort*, id eſt, Fiat) *& Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipſum facta ſunt : & ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt : in ipſo vita erat & vita erat Lux hominum: & Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit Homo miſſus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in teſtimonium, vt teſtimonium perhiberet de Lumine, vt omnes crederent per illum. Non erat ille Lux, ſed vt teſtimonium perhiberet de Lumine. Erat Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum. In Mundo erat, & Mundus per ipſum factus eſt ; & Mundus eum non cognouit. In propria venit, & ſui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum , dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius : qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate Carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt. Et Verbum Caro factum eſt, & habitauit in nobis : & vidimus gloriam eius ; gloriam quaſi Vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Ioannes teſtimonium perhibet de Ipſo, & clamat dicens ; Hic erat , quem dixi : qui poſt me venturus eſt, ante me factus eſt : quia prior me erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratiâ. Quia Lex per Moyſen data eſt, Gratia & Veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. Deum nemo vidit vnquam : Vnigenitus Filius, qui eſt in ſinu Patris ipſe enarrauit.*

Sapientes ; Iam hoc diui Ioannis teſtimonium percepimus, quod omne perfectioni inſeruiens contineat : verùm tuam ſententiam nobis expedias ; Quomodo Adami ſimilis ſis ? & quâ ratione in & ab eo proceſſeris ?

Mercurius ; Antequam Homo factus ſit in Animam viuentem , Deus ipſi dicebat, teſtante Geneſeos capite priori ; *Et creauit Deus hominem, ad Imaginem ſuam*, (quæ Imago eſt Deus Filius) *ad Imaginem Dei creauit illum, maſculum & fœminam creauit eos. Benedixitque illis Deus, & ait ; Creſcite & multiplicamini.*

Quod mandatum Adamo iniungebatur,quoad Spiritum & Humanitatem;non autem quoad Animam : hæc enim æterna atque immutabilis eſt. Sic etiam omnes eius partes ei ſimiles ſunt , quarum & ego totam poſſideo ; Quemadmodum nunc à limo humi Homo factus eſt, ita vt reliqua animantia terreſtria , per accretionem & vnitionem,eſum creatorum viuentium,créſcere oportet,qui cibus, in ventriculo emoriantur & immutentur ab illorum Subſtantia, requiruntur, ſi à viliori in præſtantius conuerti debeant,vel per Hominis Spiritum ad vitam Vnitam prouehi , à quâ coalitione & adauctione meum vas aut corpus,& ſubſtantiam, ſicut Adam teneo ; quia ex eo proceſſi, poſtquam factus eſt in Animam viuentem,vt in c. 2. Gen. habetur ; *Adæ verò non inueniebatur Adiutor ſimilis eius. Immiſit ergo Dominus Deus ſoporem in Adam : cúmque obdormiſſet, tulit vnam de coſtis eius, & repleuit carnem pro eâ. Et ædificauit Dominus Deus coſtam, quam tulerat de Adam,in Mulierem : & adduxit eam ad Adam. Dixitque Adam : Hoc nunc, Os,ex oſſibus meis,& Caro de carne mea : hæc vocabitur virago,quoniam de viro ſumta eſt. Quamobrem relinquet Homo patrem ſuum, & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ : & erunt duo in carne vna.*

Sapientes ; Explicaſti nobis , quî fueris totus in Adamo ſecundùm ſpiritum & Animam, & in Heva iuxta Corpus : Item , quòd vas ſpiritum , ſpirituſque Animam ſuſceperit ; Iam inaudire cuperemus , quâ ratione Heva ex Adamo per Deum producta fuerit, quidque Somnus Adamo à Deo immiſſus indigitet, priuſquam eam conderet ?

Mercurius ; Ab initio Adam in Eſſentia ſua perfectus erat, tanquam primus Homo à Deo creatus,ita Spiritus eius carnem & vas perlucebat,illuſtrabatque : ſicuti nunc Lux tenebras eius illuminabat , ac ſubigere poterat , ita tenebras præcellere ac ſuperare debebat : quoniam interna, ſtabilis,æterna,& bona in Eſſentia ſua erat ; quo exſiſtente, Adam abſque ſomno immiſſo ſui ſimile ſponte ſuâ producere non poterat : perſiſtens enim in Eſſentia eius inſomnis,& quoniam ipſum ſe diuiderat,omnes partes eius ipſi propriæ permanſiſſent, rurſuſque in vnum ad Totum rediiſſent, quamprimùm libuiſſet, eo quòd per Spiritum ipſius prædominantem ſubiectum Corpus ſibimet diuidiſſet, quæ partes intrinſecus & extrinſecus irradiatæ erant , ab Vnâ eius Luce , quæ quibuſque membris Eſſentiam tribuit.

Sed quis quæret ; Quomodo denique cum Adamo comparatum fuiſſet , ſi virus ab Heva non comediſſet ? Reſpondetur , Perpetuò ipſi dimicandum fuiſſet Spiritu vel Luce ſuâ aduerſus eius tenebras , quæ primo die Deus diuidebat, ex quibus duobus ſimul Homo condebatur : vti perhibet dictum caput,quod explanatur vlteriùs ad finem eiuſdem capitis, die ſexto , his verbis ; *Et replete terram , & ſubjicite eam:* Cúmque ad extremum pugnâſſent,terram & tenebras eorum Spiritu vel Luce eorum

 impleuiſſent,

impleuiſſent, ſicque ſubegiſſent, vt priores tenebræ abſorptæ atque coalitæ fuiſſent; quod erat ipſius proprium, vnicumque Opus, iugiter agendum & perficiendum.

At quis porrò quæret; Cùm in Adamo dicta Lux à tenebris diſgregata tenebras ſuperâſſet,ſicut relatum,per eandem ipſam lucem;numquid iuxta ſpirituale redditum Corpus Vnitum,integer & æternus in ſingulis ſuis partibus ac membris fuiſſet? Hoc exſiſtente, eâ ratione diuidi potuiſſet in innumeros, æternos, infinitoſque homines ſine præfato ſomno præcedente? Reſpondeo; Conſtat, hunc Deificatum hominem in cunctis eius partibus infinitis integrum fore, ſimiliter omnes illæ partes iterùm Vnum integrum vnà conſtituere; Ita ſe habente, Vnus ſaltem Homo Deificatus futurus fuiſſet, huc redactus neceſſariâ ſuâ luctâ, eâdem cum Chriſto ſaluatore noſtro poſt eius reſurrectionem Gratiâ in ſua vita gauderet. Quo iam plures eiuſcemodi homines progenerarentur,quoque omnes etiam eâ ipsâ fruerentur Gratiâ,ad quam Adam procreatus erat, & quo per eam ipſam luctam eam acquirerent, Deo Domino immittere placuit prædictum ſomnum, ne Adam, altùm dormiens, ſtructioni Heuæ quidpiam contribuiſſet; Nunc autem hoc ſomno per Deum fundata fuit.

Quæritarent porrò Curioſi; Cur Heva condita ſit ex Coſta Adami, non autem ex eius Carne? Reſponſum reddo; Prior Homo Adam erat, alter Heva, illius in auxilium & procreationem coniunctam ſtructa; Iam propagatio conſiſtit partim in homine,ſicut in cæteris Animantibus,Conjunctione, aut Alimentatione, vti dictum, vlteriuſque obſeruandum in omni accretione creatorum in hoc Mundo, antequam ſuccreſcere valeant, (quia conſtant ex duobus: Vnum prius interire oportere, videlicet Corpus & Formam,quæ ex aquis & terra conſiſtunt,oriunturque ex Lunæ luce,ſtellarumque, tanquam Noctis Luminarium, vnaquæque pro naturâ illarum differenti, nullis exceptis; Vt & hoc in Adamo perficeretur, Dominus Deus Adamo coſtam eximebat, quæ eſt os, ſecundùm Fieri in Adamo, progenies venarum (quod Belgis quoque ſonat viperarum,) quod à Luna regitur, vti comperietur, aſcrecente Luna oſſium medullam itidem increſcere,inſtar aquarum,& cum illa decreſcere; Comperietur porrò, quando igne crematur Caro, eam perdere formam,non item os, imò adeò ſtabile eſt, vt monetæ probitatis examinatores crucibula ſua exinde conficiant, in quibus Aurum, Argentumque liquefaciunt & explorant; Vt ita, Os,ſeu Coſta, præter terram Humanam nihil ſit ac retineat, quatenùs ſecunda in Homine productio eſt,inſtar Terræ ex Aquis,eatenus à primo & Vno diſtat. Propterer Heva,vtique hinc procreata,quid Secundi ac Minoris eſt,iuxta Corpus, non item iuxta Spiritum & Animam; has enim ab Adamo tenet,quæ æternæ ac permanentes ſunt, quarumque Heva partem poſſidet, eamque totam, veluti cunctæ partes æternæ ſunt; provt dictum, Præmiſſis nunc vlterius aſſerendis, Comperies fœminas ideò menſtrua pati, progenerationi inſeruientia, quoniam Hominem quoad Corpus progignere debent ratione eâ, quâ dictum.

Sapientes; Acquieſcimus, inſuperque duorum vocabulorum occaſione, quæ Belgico idiomate conſideratè protuliſti, bina Scripturæ loca nobis in memoriam reuocas, commemorata vnum ab Euangeliſtâ Matthæo 12. capite, vbi Chriſtus inquit Phariſæis; *Qui non eſt mecum, contra me eſt: & qui non congregat mecum, ſpargit. Ideò dico vobis: Omne peccatum & blaſphemia remittetur hominibus* (Carni) *Spiritus autem blaſphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra Filium Hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc ſeculo, neque in futuro. Aut facite Arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite Arborem malam, & fructum eius malum: ſiquidem ex fructu Arbor agnoſcitur. Progenies viperarum, quomodo poteſtis bona loqui, cum ſitis mali? ex abuntia enim cordis os loquitur.* Alterum à Lucâ capite tertio, poſt citatum Ieſaiæ Prophetæ locum, qui dixit; *Et videbit omnis caro Salutare Dei. Dicebat ergo* (ſcil. Ioannes Baptiſta) *ad turbas, quæ exibant vt baptizarentur ab ipſo: Genimina viperarum, quis oſtendit vobis fugere à venturâ irâ? Facite ergo fructus dignos pænitentiâ, & ne cæperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.* Quæ duo vocabula binis hiſce textibus quoque recitantur, ſermonis Belgici ſignificatione haud malè congruentia, omnique demonſtratione tuâ nobis indicans, ſic vocatam Serpentem, quæ Hevam ſeduxit, eiuſque Spiritum,certè fuiſſe Carnem ipſius propriam, Sanguinemque, Arboris vetitæ fructus appetentes, Spiritumque ſuum ea propter alloquentes; vt ita Serpentis nomen ſerpens non habeatur, verum æquè ſerpens Animal, ac Homo, iuxta Carnem, quod ſuperque cernitur in Hominis infantiâ velſenectâ, aut cum ſpiritus debilitatur, ipſum eſſe fierique ſerpentem.

Quapropter,

Quapropter, poſtquam Deus Homini dominum irrogaſſet in Animalia, in omnem Terram, & in omne Animal ſerpens, quod mouetur in terra, poſtremum hocce dominum maximum eſt, quo beatitudinem ſuam operari debebat, id quod liquidius ex textu patefacies, quam primum otium ſuppetet: iam enim properamus, ſiquidem ſecundi præfinitorum diei dimidium mox ceſſit; progredere igitur, & feſtina, nobiſque differentiam inter te atque Adamum ediſſerito, cum adverſus caliginem ſuam ipſi luctandum erat, quo æquè ac tu eam ſubigeret.

Mercurius; Alia nulla, præter quod tenebræ in homine auctæ ſunt, per attactum fructuum, comeſtionemque, Arboris prohibitæ in tantum vt Tenebræ primas in lucem teneant, eamque nunc poſſideant, quemadmodum in Adamo Lux tenebras eius poſſidebat, & ante lapſum eius illuminabat.

Sapientes; Qui hoc factum?

Mercurius; Factum eſt hoc comeſtione fermentanti, contagioſâ, caligioſâ, & mortiferâ.

Sapientes; Quid eo vis innuere, per Similia te explica.

Mercurius; Sicut erant tenebræ in facie Abyſſi, priuſquam Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas, ſimili modò comperies, vas aliquod, locumue concluſum & mucidum, omne id, quod tantillo ſaltem temporis infertur, æque rancidum reddere, vlteriuſque inficere, nec quicquam de fermento & mucore primo principaliori decedere; Inſuper vt demonſtretur, locum hunc mucidum etiam eſſe tenebroſum, à doliariis addiſcitur, qui cupientes reſcire & experiri, vtrum dolium ſit mucidum nec ne, orificium eius aperiunt, perque vmbilicum accenſam candelam immittunt, cumque vas erit mundum, nulloque mucore infectum, lucerna tranſuerſim immiſſa ardens permanebit, donec vapore ſuo progignente ſemet ipſam præfocet; dolio verò exſiſtente mucido, flamma aut lucerna per dolij orificium ad ſpiſſitudinem ligni penetrare nequit. Manifeſtè igitur apparet, caliginem quoque ſeſe exſerere; aliaſque res caliginoſas efficere, perinde ac Lux operatur, idque cùm caligo Lucem: aut caliginem Lux ſuperat; Hæ, ſimileſque tenebræ, ante omnem Lucem ſint oportet; & quò ſunt ſtabiliores, eò ſtabilius etiam eſt corpus inde exortum. Vlterius nunc animaduertendum, ſicuti Lux temporalis extra ſe illuſtrat, alia aliâ longiùs, iuxta earum ſtabilitatem, magnitudinem, aut coalitionem, ſimili proportione ac modo tenebræ extra ſe radios effundunt, vt relatum, ſicuti quoque ignis ardens & conſumens per lumen ſuum poteſt accendere, comburere, & excitare plura ſemina in Creſcentiam, pro ratâ ſtabilioris eorum naturæ; id quod noto hoc experimento euidenter percipies; cernitur atque ſentitur, quò propius Ignis accenditur, eò magis fulget, calefacitque: hic nunc Calor & Fulgor vna eademque res eſt, quamdiu eſt, in Igne, vti per collectionem radiorum illorum calidorum, adminiculo ſpeculi cuiuſdam vſtorij probari poteſt, quo congregantur rurſus calidi radij, ſimileſque fiunt illis in igne exſiſtentibus, nimirum calidi & vrentes; Iam cum Ignem temporalem, ſparſum & caducum liberè ardere permittimus, deprehendemus, lumine, quod per ignem effulget, diuerſis diſtantiis abhinc alia creata aduri, in proximo videlicet magis ſtabili ac combuſtili, & quatenus radij diffunduntur, eatenus quoque Calor minuitur, minuſque ſtabilia creata accendet; Ratio eſt, quod citò fit, citò quoque perire neceſſe habet: propterea Regionis frigidæ ac vuidæ, maiores proferunt fructus, præ feruidis & aridis ditionibus, minùs tamen durabiles quàm alij minores calidiores, quoniam eorum Lux, quæ ipſis ineſt, magis eſt diuiſa, idque tam in brutis quàm hominibus, vdarum plagarum homines rudes & magni ſunt, nec tantum Caloris ſufferre poſſunt, vt Homines in editis, aridis, feruidiſque regionibus degentes, vt ſuperque res ipſa teſtatur, imò aduſque cadauera violenta morte peremta comperies, prout Hiſtoriæ narrant, & quotidie adhuc experiri poſſumus, cùm ſtrages edita fuit, edeturue, hominum qui ex tractibus frigidis & aquoſis illos calidiorum prouinciarum aduerſus belligeratum proceſſerant, vtrinque cæſos diu pôſt dignoſci potuiſſe, quia illi frigidiorum regionum citò putreſcebant, hi areſcebant atque ſuperſtites manebant, in feruore integri hi prædurabant, quod balſamus eorum durabilior eſt cæterorum, prout magis minuſuè materiæ humidæ continent, vel magis minuſuè de Luce nocturnâ participant, quique eâ magis diſtituuntur, ij magis diurnâ Luce gaudent; Quemadmodùm nunc Sol perfectum ac maius eſt luminare diurnum, ita Luna, Planeta nobis proximus, perfectum Luminare Nocturnum eſt, quæ perennia ſunt in eorum Eſſentia, corporaque ea itidem perennia & durabilia præſtant, quæ ope eorum naſcuntur & renaſcuntur. Præterea vt Vnicus eſt Sol, ac Vnica Luna, eorum creata haud aliter quàm ipſis ſimilia, com-

parata eſſe poſſunt, vnica etiam & perfecta, vt Aurum quod Philoſophi Solem appellarunt, & Argentum Lunam cæteraque quinque mettalla ſimiliter pro re nata, ſecundùm cæteros Planetas: quo ritè egerunt, perhibueruntque veritatem, quia vnica corpora perfecta ſunt, Ignis illis nocere nequit, in eo ſtabilia permanet, in Igne Aurum viuit, ideò Philoſophi Salamandræ nomine illud inſigniuerunt, quæ falsò nunc pro Animali habetur; Ignis temporaneus atque caducus ignem ſuum ſolummodò ex parte poſſidet, vt dictum, Sol autem Ignis & vita perennis eſt, ſolummodóque in ſibi ſimili viuere poteſt, quod etiam ſtabile corpus ſit oportet; Ac ſicuti Corpus eſt temporaneum in rebus omnibus, duobus exceptis his prædictis, quæ eorum ſimilia ſunt, & ab illis omnino participant, quâ ratione Corpora in primam eorum Eſſentiam, ea Lux itidem ad Originem ſuam reuerti debet; Caducum enim perenne non poteſt attingere; Præterea Caligo ſtabilis ante Lucem adſit oportet, in quâ Lux ſuſcitetur, quod ſi tenebræ hæ perennes ſunt, Lux etiam perennis in eo habitate poteſt, primò iuxta Spiritum, deinceps iuxta Animam, qui ſpiritus, cùm ſit æternus, æternas illuminat tenebras, coaleſcuntque tenebræ in Lucem, & fit Argentum, quod eſt duplex, conſtituens Corpus in Carne Oſſibuſque Auri, quod triplex eſt; Sicuti iam Sol magnum eſt Lumen diurnum, ita Lunam vincit, Argentumque omnino in Aurum conuertitur, per id cæteri Planetæ quinque tetreſtres tranſmutari, ac ad eorum ſimilem perfectionem perduci poſſunt, quoniam & illi ſunt Luminaria nocturna. Vlteriùs ſciendum, innumera Mineralia multa eſſe, ſtellarum adinſtar mutuò differentia, quæ cuncta perfectionem ſuam exſpectant, horum quædam cæteris faciliùs & citiùs ad perfectionem poſtremam peruenire poſſunt: Aurum & Argentum, quàm minutim diuidantur, ſine iactura reduniri queunt, eò quòd omnes partes minimæ integræ ſint & perennes; veruntamen caducæ reddi poſſunt, quia nondum in vnum coïere, hic autem interitus ex & ab ipſis incipere nequit, neque Auri, neque Argenti ratione, quia ſtabilia ſunt.

Iam quidam Amatores interrogarent, quo pacto contingeret? Replico; Eodem quo euenit in omnibus creatis, quo & in Heua accidit, adauctione tenebrarum, quæ ducunt originem ex principio eorum corporum, vti relatum; Imò tenebræ adeò excreſcere poſſunt, vt integrum ſpiritum in tenebras conuerterent: verùm quòd ſi Luna ſeu ſpiritus Solis Animam aut calorem in auxilium vocat, antequam ſubiugetur & vincatur, Spiritus corroborabitur, non vt ante corruptionem eius erat, ſed hac lucta & victoria tam fortis erit, Spirituſque eius tantum multiplicabitur, vt imperfectorum fratrum decem ſtabiles reddere valeat; non autem hic libertatem vel integram æternamque Vnionem hoc certamine acquiſiuit, ſed toties conflictum hunc repetere debet, qui iugè magis magiſque accreſcet, ſecundùm Spiritus adauctionem, & caligniſ, donec ad extremum peruenerit, nec ampliùs patiatur, Corpuſque aquoſum vel tenebræ plane conſumtæ erunt, ac tum eſt purum, ſempiternum, vnitum & duplex Lumen quod omnia illuſtrabit, abſque detrimento & imminutione, omneſque fratres ipſius in ſui ſimiles perficere poterit, virtute propria retenta: Cumque hoc in Sole contingit, Lunæ lumen immutatur, abſorbeturque in Solem, vt æquè Sol æternus, vnitus & trinus fiat, id quod eſt poſtremum in æternitate (extra hominem;) Et hinc demonſtrari poteſt, quòd Euangeliſta Ioannes, Apocalypſeos tertio capite, ſimilitudine eadem, inquiens; *Suadeo tibi emere à me Aurum ignitum probatum, vt locuples fias, & veſtimentis albis induaris, & non appareat confuſio nuditatis tuæ: & collyrio inunge oculos tuos, vt videas. Ego quos amo, arguo & caſtigo. Æmulare ergo, & penitentiam age. Ecce ſto ad oſtium, & pulſo: ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum. Qui vicerit, dabo ei ſedere mecum in throno meo: ſicut & ego vici, & ſedi cum patre meo in throno eius. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Eccleſiis.*

Sapientes; Gaudemus, quod intelligimus à te cognoſcimuſque Lucem elucentem, ac viuificantem; effluentes pariter, agentes, fermentales, contagioſas, caducaſque tenebras; per quæ reſciſcimus, quomodo Heua fructus tenebrarum tetigerit, atque comederit: & quòd exinde tenebroſa & contagioſa deuenerit: per effluentem eius caliginem, tradebat id quod comederat, vt quæ id ipſum facta erat, Adamo, qui eodem veſcebatur: Similiter per diuerſitatem Lucis elucentis à tenebris exſerentibus ſe intelligimus, quomodo Dei miniſtri per Lucem externa & ſempiterna opera patrare poſſunt, vt montes transLocare, cæcis viſum reddere, ſurdis auditum, mortuos reſuſcitare: & viciſſim, malos caliginoſoſque homines extra ſeipſos ſolummodò operibus

ſegregatis

ſegregatis ac lethalibus deſignandis eſſe potes,emanenti eorum caligine.Percepimus quoque vitæ arborem in medio horti locatam fuiſſe,pariterque fuiſſe arborem Scientiæ boni atque mali,quod colligere licet ex Moyſis capite ſecundo,inſequentique tertio. Apprehendimus item , arborem bonam, fructus verò malos fuiſſe , præterea iam Arborem hanc cum Paradiſo cognoſcimus ex verbis tuis , idemque Moyſis, ſecundo capite ; *Plantauerat autem Dominus Deus Paradiſum voluptatis à principio ; in quo poſuit hominem , quem formauerat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum viſu , & ad veſcendum ſuaue : Lignum etiam vitæ in medio Paradiſi lignumque Scientiæ boni & mali. Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradiſum qui inde diuiditur in quatuor capita.Nomen vni Phiſon ; ipſe eſt qui circum omnem terram Heuilath, vbi naſcitur Aurum: Et Aurum terræ illius optimum eſt :* Porro capimus & hoc , quod habetur cap. tertio ; *Et cùm audiuiſſent vocem Domini deambulantis in Paradiſo ad auram poſt meridiem:* id quod explanatur vlterius 18. Pſalmo Dauidis, qui inquit ; *Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat Firmamentum. Dies diei eructat verbum , & nox nocti indicat Scientiam. Non ſunt loquelæ , neque ſermones , quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exiuit ſonus eorum ; & in fines orbis terræ verba eorum. In Sole poſuit tabernaculum ſuum : & ipſe tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo : Exultauit vt Gigas ad currendum viam , à ſummo Cælo egreſſio eius , & occurſus eius vſque ad ſummum eius : nec eſt, qui ſe abſcondat à calore eius. Lex Domini immaculata conuertens animas : teſtimonium Domini fidele, ſapientiam præſtans paruulis. Iuſtitiæ Domini rectæ , lectificantes corda:præceptum Domini lucidum , illuminans oculos. Timor Domini ſanctus , permanens in ſeculum ſeculi : Iudicia Domini vera, iuſtificata in ſemetipſa. Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretioſum multùm: & dulciora ſuper mel & fauum. Etenim ſeruus tuus cuſtodit ea , in cuſtodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit ? ab occultis meis munda me : & ab alienis parce ſeruo tuo. Si mei non fuerint dominati , tunc immaculatus ero : & emundabor à delicto maximo. Et erunt vt complaceant eloquia oris mei : & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Domine adiutor meus,& Redemtor meus.*Cognitum quoque habemus, mortalem hominem Arborem vitæ , attingere poſſe,eâque frui , cùm fuerit Cherub , is quę fieri poteſt , teſtante Moyſe, 3. cap. Geneſeos ; *Et ait ; Ecce Adam quaſi vnus ex nobis factus eſt , ſciens bonum & malum ; nunc ergò , ne fortè mittat manum ſuam , & ſumat etiam de ligno vitæ , & comedat , & viuat in æternum. Et emiſit eum Dominus Deus de Paradiſo voluptatis , vt operaretur Terram , de quâ ſumtus eſt , Eiecitque Adamum : & collocauit ante Paradiſum voluptatis Cherubim , & flammeum gladium , atque verſatilem , ad cuſtodiendam viam Ligni vitæ.*

Quandoquidem nunc determinatum illud biduum effluxum,quódque breui à nobis ſis relinquendus, prius inaudire auemus, quia initiatus es 4. Ordinibus minoribus, an cæteros tres ſimiliter ambias, ſiue in Doctorem Medicinæ promoueri.

Mercurius ; Sacerdotium magnum eſt munus, multaque requirit , nunc præſertim, de multis reſpondeant, ſintque perfecti oportet, cùm ritè defungi velint,quod capeſſere neutiquam auderem , niſi coactus. Doctoratum Medicæ Artis meritò defugio, quoniam eiuſdem Profeſſores plerumque alienas fouenr opiniones, minúſque veritatem ſectantur; At Deum orabo,ſibi placeat, in dies mihi concedere, voluntatem eius exſequi totis viribus, aduſque deſtituere vitam.

Sapientes fauſtæ noctis voto te beabant, adhortantes ; Perge tuo in inſtituto, & agito,vt tibi ipſi,mediante die Saturni,in die Lunæ , per Diem Solis , libertatem procures vt dictum ; Demumque te commendamus poſtulationi ſubſequentium nos,qui te inſimularunt, accuſarunt, atque conuicerunt', vt omnia præfata Luci ederes : eos alloquere & exaudi, vt cuncta exſequare obſeruabunt , pro hoc biduo noſtræ Delegationi ſtetimus.

Adhæc,erga Dominos & Magiſtros hos Sapientes tuis gratiis defunctis, illorum ſectatoribus inquiebas ; Veritatis amatores, ſummè honorati,cum minùs honoratis, nobiles ignobiles,quique adeſtis,neminem veſtrum ſeorſim noui(quamuis à vobis inſtimulatus fuerim) quia vultu iam mihi velato eſtis ; Scitote , demiſsè me vobis omnibus ſupplicare notis , ignotiſque , promtam meam opellam , beneuolumque affectum haud grauatè ſuſcipere , omnibus ac ſingulis vobis ex cunctis viribus inſeruire ſe deuouentem. Quibus auditis, acceptum ſibi eminùs teſtabantur , ac notorum numerus ingens vela leuare incipiebat, quidam literas tibi exaratas legebant , alij perſonabant Hymnis in honorem parentis tui;eiuſque ſcriptorum , tibi miſſis , quo paterno præfigerentur operi : Ceſſante hoc applauſu , poſt gratias tuas abſolutiſſimè peractas, perſequebaris;

perſequebaris; Multos veſtrûm noui, aliquos viſu & alloquio, cæteros celebritate magnâ, literis, & carminibus, à Gilinij Comite mihi ereptis, cùm abſente me ſpoliaſſet caſtrum, vbi inter reliquam meam ſupellectilem libros, ſcripta, & hymnos prædictos deprehenderat, quæ omnia ille cum Medicaſtro ſuo Galenico ſuperſtites non ſufferre poterant; hunc lugeo interitum, cauſam vnicam, quod nullatenus lucem cernere potuerint. Quo precabare illis omnia proſpera ac ſalutaria in Domino, inquiens; Veſtræ flagitationi commemorata cuncta typis mandabo.

Quæ omnia, poſtquam meus Intimus ad inſtantiam mihi narraſſet, paucis complectebar, eique monſtrabam: quibus viſis, typis vulgare monebat, ſubiungens: Si quis plura deſiderauerit, modò ſit aptus, nunquam deero, quin pleniùs cuilibet pro re natâ inſeruiam: Me ſequere, vniuerſum perambulo Orbem.

INDEX TRACTATVVM,

A
IOANNE BAPTISTA VAN-HELMONT
EDITORVM.

1 *Vaticinium de Authore, Poëmate expreſſum.* pag. 1
2 *Promiſſa Authoris.* 5
Columna I. ibid.
Columna II. 7
Columna III. 8
3 *Confeſſio Authoris.* 9
4 *Studia Authoris.* 11
5 *Venatio ſcientiarum.* 13
6 *Cauſæ, & initia naturalium.* 20
7 *Archeus faber.* 25
8 *Logica inutilis.* 26
9 *Phyſica Ariſtotelis & Galeni ignaræ.* 28
10 *Elementa.* 32
11 *Terra.* 33
12 *Aqua.* 35
13 *Aër* 37
14 *Progymnaſma meteori.* 41
15 *Gas aquæ.* 45
16 *Blas meteoron.* 49
17 *Vacuum naturæ.* 51
18 *Meteoron anomalum.* 54
19 *Terræ tremor.* 57
20 *Complexionum atque miſtionum elementalium ſigmentum.* 65
21 *Imago fermenti imprægnat maſſam ſemine.* 69
22 *Aſtra neceſſitant, non inclinant, nec ſignificant de vita, corpore, vel fortunis nati.* 73
23 *Formarum ortus.* 80
24 *Magnum oportet.* 93
25 *Natura Contrariorum neſcia.* 100
26 *Blas humanum.* 110
27 *Endemica.* 118
28 *Spiritus vitæ.* 120
29 *Calor efficienter non digerit, ſed tantum excitatiuè.* 124
30 *Triplex Scholarum digeſtio.* 127
31 *Sextuplex digeſtio alimenti.* 128
32 *Pylorus rector.* 138
33 *Tartari hiſtoria.* 143
34 *Tartari vini hiſtoria.* 144
35 *Inuentio Tartari, in morbis temeraria.* 146
36 *Alimenta Tartari inſontia.* 149
37 *Tartarus non potu.* 157
38 *Cuſtos errans.* 158
39 *Imago mentis.* 163
40 *Demens Idea.* 169
41 *Sedes Animæ.* 176
42 *A ſede Animæ ad morbos.* 179
43 *Ius Duumviratus.* 184
44 *Mentis Complementum.* 192
45 *Scabies & Vlcera Scholarum.* 196
46 *Ignota actio regiminis.* 201
47 *Duumviratus.* 210
48 *Tractatus de Anima.* 213
49 *Diſtinctio Mentis à ſenſitiua Anima.* 215
50 *De Animæ noſtræ Immortalitate.* 215
51 *Nexus ſenſitiuæ & mentis.* 218
52 *Aſthma & Tuſſis.* 221
53 *Latex humor neglectus.* 232
54 *Cauterium.* 236
55 *Volupe viuentium morbus antiquitus putatus.* 239
56 *Pleura furens.* 243
57 *Tria prima Chymicorum principia, neque eorumdem eſſentias, de morborum exercitu eſſe.* 248
58 *De Flatibus.* 257
59 *Catharri deliramenta.* 265
60 *Victus ratio.* 278
61 *Pharmacopolium ac Diſpenſatorium modernorum.* 282
62 *Poteſtas medicaminum.* 289
63 *Præfatio.* 298
64 *Ignotus hoſpes morbus.* 299
65 *Ignotus hydrops.* 312
66 *Puerilis Humoriſtarum vindicta.* 321
67 *Reſpondet Author.* 322

TRACTA

Index Tractatuum.

TRACTATVS DE MORBIS.

1 *Introductio diagnoſtica.* 325
2 *In puncto vitæ ſubiectū inhæſionis morborum.* 327
3 *Progreditur ad morborum cognitionem.* 329
4 *De Ideis morboſis.* 331
5 *De morbis Archealibus.* 336
6 *Ortus imaginis morboſæ.* 338
7 *Aditus præcluſus ad Condum Viſcerum.* 341
8 *Confirmatur morborum ſedes in anima ſenſitiua.* 343
9 *Morborum phalanx, & diuiſio.* 347
10 *Recepta iniecta.* 348
11 *Quædam imperfectiora.* 351
12 *In Verbis, herbis, & lapidibus eſt magna virtus.* 352
13 *Butler.* 358
14 *De iniectis materialibus.* 365
15 *Iniaculatorum modus intrandi.* 369
16 *De Conceptis.* 370
17 *Vis magnetica.* 374
18 *De Sympatheticis mediis.* 375
19 *De Inſpiratis.* 376
20 *Suſcepta.* 377
21 *Retenta.* 377
22 *Præfatio.* 384
23 *De Tempore.* 384
24 *Vita longa, Ars breuis.* 392
25 *Mortis introitus in naturam humanam decus Virginum.* 393
26 *Theſis.* 395
27 *Demonſtratur Theſis.* 400

SVPPLEMENTVM.

1 *De Spadanis Fontibus, Paradoxum primum.* 417
Paradoxum ſecundum. 419
tertium. 421
quartum. 422
quintum. 424
ſextum. 425
2 *Supplementorum Paradoxum numero criticum.* 426
3 *Intellectus Adamicus.* 430
4 *Imago Dei.* 431
5 *Externorum proprietas.* 437
6 *Humidum radicale.* 438
7 *Aura vitalis.* 441
8 *Vita multiplex in homine.* 444
9 *Fluxus ad generationem.* 444
10 *Lunare tributum.* 446
11 *Vita.* 448
12 *Vita breuis.* 449
13 *Vita æterna.* 452
14 *Mortis occaſiones.* 452
15 *De Magnetica vulnerum curatione.* 454
16 *In Sole tabernaculum.* 475
17 *Infantis nutritio ad vitam longam.* 477
18 *Arcana Paracelſi.* 479
19 *Mons Domini.* 482
20 *Arbor Vitæ.* 483

OPVSCVLA MEDICA INAVDITA.

1 *De Lithiaſi.* 2. par. 11
2 *De Febribus.* 2. p. 73
3 *Scholarum Humoriſtarum paſſiua deceptio ac ignorantia.* 2. p. 111
4 *Tumulus Peſtis.* 2. p. 144

Extrait

Extraict du Priuilege du Roy.

LOVYS PAR LA GRACE DE DIEV, ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE; à Nos Amez & feaux Conſeillers, les Gens tenans nos Cours de Parlement, Maiſtres des Requeſtes ordinaires de noſtre Hoſtel, Baillifs, Preuoſts, Seneſchaux, leurs Lieutenans & autres nos Iuſticiers & Officiers qu'il appartiendra : SALVT, Noſtre cher & bien amé *Iean Baptiſte Deuenet*, Marchand Libraire de Noſtre bonne Ville de Lyon, Nous a fait tres-humblement remonstrer qu'il a recouuré vn Liure imprimé à Amſterdam, qui a pour tiltre, *Ioannis Baptiſtæ Van Helmont Ortus Medicinæ, id eſt, initia Phyſicæ inaudita*, &c. & grandement vtile & neceſſaire à ceux qui ont deſſein de ſuiure la profeſſion de Medecine : Mais il craint qu'ayant fait les frais de l'Impreſſion, il n'en ſoit fruſtré par quelqu'vn qui le feroit Imprimer apres luy, en noſtre Royaume, Pays & Terres de noſtre obeïſſance, ce qui luy cauſeroit ſa ruine entiere, ſ'il ne luy eſtoit ſur ce par nous pourueu. A CES CAVSES, deſirans ſubuenir à nos ſujets ſelon l'exigence des cas, Nous auons permis & permettons audit *Iean Baptiſte Deuenet*, par ces preſentes, d'Imprimer, ou faire Imprimer ledit Liure, *Ortus Medicinæ*, &c. en tel volume & caractere qu'il auiſera, bon eſtre, durant l'eſpace & temps de neuf ans, à commencer du iour qu'il aura eſté acheué d'Imprimer pour la premiere fois; faiſans tres-expreſſes inhibitions & defenſes par ceſdites preſentes à toutes perſonnes de quelque qualité qu'elles ſoient d'Imprimer, ou faire Imprimer ſous pretexte d'augmentation, vendre, ny debiter ledit Liure durant ledit temps; changer de tiltre, extraire, contrefaire, ny altererˌ iceluy ſans le conſentement dudit *Iean Baptiſte Deuenet*, ny meſme d'en faire venir de dehors, nonobſtant quelque permiſſion que l'on pourroit auoir obtenu auant & depuis la preſente, à peine de trois milles liures d'amande, applicables, le tiers à Nous, vn tiers aux pauures de ladite Ville de Lyon, & vn tiers audit *Deuenet*, & confiſcation deſdits Exemplaires & de tous deſpens, dommages & intereſts d'iceluy. VOVLONS que mettant au commencement, où à la fin de chacun des Exemplaires, vn Extraict des preſentes, elles ſoient tenuës pour bien & deuëment ſignifiées, *à condition qu'il en ſera mis deux Exemplaires en Noſtre Bibliotheque*, & vn autre entre les mains de Noſtre tres-cher & feal Cheualier Garde des Seaux de France, le Sieur MOLE', à la charge auſſi de faire regiſtrer ces preſentes és Regiſtres des Syndics des Libraires de cette Ville de Paris, ſuiuant l'Arreſt du Parlement de Paris du huictieſme Auril dernier, à peine de nullité des preſentes. SI VOVS MANDONS que du contenu en ces preſentes vous faſſiez iouïr pleinement & paiſiblement ledit *Deuenet*, & ceux qui auront droit de luy pour ladite Impreſſion; Faiſans ceſſer tous troubles & empeſchemens à ce contraires. MANDONS au premier Noſtre Huiſſier, ou Sergent ſur ce requis, faire pour l'execution des preſentes tous Exploicts requis & neceſſaires : CAR tel eſt Noſtre plaiſir. DONNE' à Paris le trentiéme iour de Decembre, l'an de grace mil ſix cents cinquante trois, & de Noſtre Regne le onziéme.

Par le Roy en ſon Conſeil. BELLOCIER.

Regiſtré ſur le Liure de la Communauté des Libraires de Paris, le huictieſme Ianuier mil ſix cens cinquante quatre, ſuiuant l'Arreſt du Parlement du huictieſme Auril, mil ſix cens cinquante trois.

Acheué d'Imprimer pour la premiere fois le 4. Ianuier 1655.

VATICINIVM

VATICINIVM DE AVTHORE, POËMATE EXPRESSVM.

1 Medicina ante Hippocratem nuda apparuit, & vagabunda
2 Dictum Hippocratis, inuitans eam ad vrbes.
3 Admirata reſpondet Hippocrati.
4 Laus Hippocrati debita.
5 Hippocrates Medentum primus, qualiter coluerit Medicinam.
6 Galenus ornatum linguæ dedit, non aluit, nec proinde illa creuit.
7 Idem Arabes fecere.
8 Sequaces vtriuſque huius ſectæ, idem fecere hactenus.
9 Paracelſus titulum Monarchæ arcanorum & Principis medendi ambiuit infeliciter.
10 Medicina cultum paganicum ſpernit.
11 Optat ſpeculum, vt reflexo lumine clarior euadat.
12 Liber Authoris, poſteris pro ſpeculo inſeruiet.
13 Medicina ſui, & authoris deſtinationes explicat per vatem.
14 Laudat Medicina Authoris ſtudia.
15 Vates explicat laborum optatos fructus.
16 Cenſuræ Medicinæ de libro Authoris.

FORTE *Latogigenæ mæſtiſſima, filia prolis,* 1 Medicina.
Percurrit rigidis hoſpita rura feris.
Et votis inimica ſuis, tum fata voluans
Arguit immites, numina ſæua deos.
Arguit: & nimiâ turbatis ſenſibus irâ
Errat, & erroris cauſa, doloris erat.
Sic duplex clades: miſerum nam vindice fratrem, Æſculapium.
Flamma iracundi ſcit perijſſe Iouis.
Ferrea ternarum dum fregit iura ſororum,
Dicitur Æthereis hic perijſſe focis.
Prouenit hinc dubijs incertus paſſibus error;
Prouenit hinc mæſtis lachryma multa genis.
Errantem vidit, mox viſam, Cous amauit, 2 Hippocrates.
Nempe placet niueis æmula forma roſis.
Alloquitur. Dryades reor heic mea Nympha, puellæ
Sunt, & Cornigeri turba petulca Dij.
Hos tua nam campos ſacrat præſentia, ſacrat
Quæ decet Argolicam forma ſuperba deam.
Quid te montanas delectat viſere valles?
Quid iuga ſaxoſis aſſimilata iugis?
Nonne placent altis vrbana palatia tectis?
Nonne placent clari ciuica turba viri?
Nonne placet teneræ magis apta habitatio vitæ?
Et magis eximia conditione frui?

Vileſcant humiles, pubes indocta, coloni:
Vileſcant paruæ ruſtica tecta caſæ.
3 *Obſtupuit vultum, Majeſtatémque loquentis,*
Et geſtum magni Nympha decora viri.
Omnis purpureo mox lachryma ceſſit ab ore,
Et ſonuit mœſto nulla querela ſono.
Siderea in viridem dimiſit lumina terram,
Edidit & læſis gaudia certa notis.
Dicta ſibi exiguo meditata eſt verba momento,
Reddidit & Coo, talia dicta ſeni.
Hæc tua verba placent, vnus mortalibus es tu,
Quem cupio: oblatum, muneris inſtar erit.
4 *Tecum habito: per te pellam Peſtéſque, luéſque:*
Quin Morbus dum te viderit, æger erit.
Lucidus Eois, quà ſurgit Cinthius vndis,
Occiduóque ſuos gurgite mergit equos.
Altius in quouis ſcandet tua gloria regno:
Quin lambent laudes ſidera ſumma tuæ.
Vnum poſteritas te clamatura magiſtrum,
Nec fomes quo laus creſcere poſſit, erit.
Te viuax patulum celebrabit fama per orbem,
Rumpent fatales dum tua fata Deæ.
5 *Cous agens meritas tanto pro munere grates,*
Largitur nudæ talia dona Deæ.
Intacta niueam circumdat ſindone Nympham,
Quæ ſuperat canâ lilia ſparſa niue.
Nil ſimile auricomus vidit, ſeu ſurgat Apollo,
Seu lauet occiduo feruida plauſtra mari.
Comta diu tali manſit Medicina decore,
Illam primæui ſic coluere Patres.
6 *Donec ſurrexit poſt ſæcula quinque Galenus.*
Totus in ornatum, nec dedit ore cibos.
Nempe dedit Tyrio ſaturatas murice veſtes,
Quas ornat multis fimbria torta nodis.
Diſtinguunt nitidæ fulgentia cingula bullæ:
Virgineum ditant carbaſa pulchra caput.
7 *Venit Auicennas Panchææ gloria gentis:*
Fertur & ornandis conſenuiſſe togis.
8 *Innumero plures numero venêre ſuorum,*
Nil niſi qui tunicas excoluere datas.
9 *Maximus Helueticis tandem Paracelſus ab oris*
Oſtentans, dixit, ſe genus eſſe Deæ.
10 *Illa tamen nitidas pretioſa monilia gemmas*
Contemnit: diuas nil iuuat iſtud, ait.

Ornamenta nihil veterem ſpirantia faſtum,
    Et magis opprobrio, quod magis artis erit.
Quorſum mille togæ? mille oſtentacula luxus?
    Non decet hic vanus numina noſtra labor.
Quæſiſſe innumeros ſola ornamenta per annos,
    Vah! pudeat nugis inuigilaſſe reis.
Atque vtinam liceat, quàm ſim formoſa videre!
    Nec non Iudicio pulchrior eſſe meo?
Noſtráque iudicibus ſpectetur forma Deabus?
    Atque probent omnes numina noſtra viri?
Sed fors, Nympha, timent, faciem ſi conſpicis, omnes
    Temnas, ac formâ viuere ſola voles.
Si non vidiſſes propriam Narciſſe figuram,
    Non foret inſpectæ mors tibi crimen aquæ.
Mortilis fuit ille, Dei ſum filia, Diua,
    Quæ cupio facio, is, quæ voluere Deæ.
Quis mihi det ſpeculum? ſpeculum peto, clarior illo
    Reddar, & ex toto corpore næuus erit.
Quis mihi dat ſpeculum? Iuſtos Dea deſine luctus.
    Nam parat en iſtud quod reget ora vitrum.
Ioannes Baptiſta dabit, cui nomen ab Helmont,
    Quem Bruxella, ſuo nutrit amœna ſinu.
Vaſe vel abſcedens ſi ſpiritus introit in vas
    Hunc genium iuro, maxime Coë, tuum.
Iſto imitatam ſpeculo mirabere formam,
    Cui morbus, cui mors, cui mala Parca, ſubeſt.
Non rapiet ſolitum damnoſa ſenecta decorem,
    Ruga nec antiquâ fronte, ſenilis erit.
Nec labyrinthæo poſt impediere reflexu.
    Nam patet ex omni tramite recta via,
Nmpha inquit Vati, ſtatuit moderator Olympi
    Inſolitis mundus vapulet orbe malis.
Vt poſſit, Medicæ, quàm magna inſcitia plebis
    Nouiſſe humanum turba miſella genus.
Scilicet electos voluit clareſcere, contra
    Morborum numerum, barbariemque nouam.
Et contra; voluit, propria rude ſponte fatiſcat
    Vulgus, multorum trux homicida virûm,
Hærens quiſque ſui trita inter verba magiſtri:
    Quod medicæ tactus ſit, putat artis apex.
Dum per circuitus vadunt, & ſenſa parentum
    In noua reſtaurant, centuriáſque nouas.
Inde nec à Coo ſunt auſi pergere greſſum,
    Amplius haud artem quærere poſſe putant.

Sed quid aget mortale genus, iam lege medendi
Aſſuetum? propriâ cunctaque pelle pati?
Fixa premens veterum ſemper veſtigia patrum
Occidit heu! proprio credula turba dolo.
14 *Depoſita vrbanæ nondum prætexta ſaluti*
Nec fuerat patrio bulla ſacrata foro:
Dum noſtros iuuenis thalamos expoſceret Author,
Percurrens veterum deuia teſqua patrum.
Scilicet is ſuperos ſibi conciliarat amicos,
Qui fudêre alto plurima vota Deo.
Nudaque ſupplicibus videat quò corpora verbis,
Videat vt Cous, per ſua vota ſenex.
Per multos variis tranſegit ſumptibus annos,
Improbus affligit ſedula membra labor.
Clarus luciferas ſeu vexit Apollo quadrigas,
Seu micuit rutilo Cinthia clara polo.
Abſtruſi famulæ noſcens penetralia cordis
Secreta Alchimiæ, non latuiſſe mei.
Illius ingentem per plurima dona fauorem,
Perque humili fuſas quæſiit ore preces.
Vt tandem noſtrum ſibi conciliaret amorem,
Et coleret grati ſacra marita tori.
Effudit mœſtos inſomni pectore quæſtus,
Ac maduit triſtes imbre tepente genas.
15 *Noluit ætherei ſummus moderator Olympi,*
Mitteret vt ſurdis irrita vota notis.
Hæcque refer vates: ſponde, & maiora ſequentur.
Quiſquis morbus erit, pondere & vnus erit,
Deſtinor Authori pretium dotale laboris
Vt iungar thalamo fœmina digna viro.
Bináque ſacrato ſociabit corpora vinclo.
Tu refer humano nuncia tanta gregi.
Triſtia nullius reperis contagia morbi:
Tradita quin tantæ, ſitque medela viro.
Morborum fugiet Peſtis Regina, Podagra.
Calculus, Aſcites, ac macilenta Phtiſis,
Et quæcunque audax recluſit fœmina, poſtquam
Inſcia in humanum ſumpſerat arma genus.
Nunc igitur ſpeculi mea ſit cenſura libello, vt
Coniugij ſigno, ſit paranympha toro.
Latinum ERRO. Græcum Hebræum RECH. *R. notat Auſonium Veterum, notat Rque Pelaſgon,*
R. notat Hebræum Dædalicóſque ſinus.

Sic luſit fauſto poëmate, D. S. d'A. ſuo auunculo.

PROMISSA

PROMISSA AVTHORIS.

DICAM errores Scholarum circa res, quas temerè fundamenta naturæ cenſuere; dein in Naturæ decidentia, oſtendam defectus, ſiue morbos, ab Anterioribus ignotos. Non oriri videlicet ex elementorum commiſtione, pugna, contrarietate, vel ametria, nec item ex qualitatibus, quas elementorum primas & genuinas fingunt. Quocirca vanas eſſe complexionum, tam in temperatis, quam intemperatis meditationes. Docebo quoque nugaces eſſe humores quatuor, & quicquid illis hactenus eſt tributum, in perniciem humani generis, ab ethnicis, horumque cacodæmone excogitatum. Nimirum humorum compoſitionem, connexionem, qualitates, effectus, & inde ſomniatos morbos, eſſe mera figmenta; falſa quoque eſſe laxatiuorum documenta, electiones, ſubductiones, & minorationes humorum, ſupponentia. Spes nimirum vanas, ſanationes incertas, experimenta in tanta ignorantiæ ignauia, periculoſa, artem conſtituiſſe non medicam: ſed coniecturas incertas, ſubterfugiis ſtudentes, ac humo, ſuos errores tegentes. Tandem ſpes vanas non minus, quam pernicioſas, pro veris venumdediſſe, Phlebotomiam verò nuſquam juuare, niſi per accidens, defectu ſcilicet artis, & pharmaci benignioris: ſemper verò, venæ ſectiones, vitæ longæ demere. Cauteria quoque, abſque fundamento introducta, poſtquam jam, effectu remediorum ſuorum incertam, & languidam opem, fruſtra exploraſſent. Denique neque Tartaros, eſſe patratores infirmitatum, propalabo. Pariter neque morbos tribus initiis oriri, vt neque ex eſſentialibus, quas Chemeia jactitat. Vanitates quoque, ſiue figmenta catarrhi detegam, vt non ſit morbus, qui hoc parente gignatur. Errores tandem circa ventos edoceri, fundabo. Cœlum denique immune, indemnéve vindicabo, à morbis ſeminalibus. Cenſus medicaminum, ſimulque medentum abuſus, vtrobique charitatis ergo, exponam. Interim morborum anatomen, per veras illorum radices inſtituam, ac nonnullos ſubinde, ſubter argumenti occaſionem, è communi errore ſequeſtrando, enucleabo. Nimirum Apoplexiam, Lepram, Aſthma, Aſciten, Podagram, Lapideſcentiam, Vteri ſquallores, Venenorum tandem, atque Peſtis tragœdias repreſentaui. Vt non per contraria, neque per ſimilia: ſed duntaxat per dotata, & appropriata, inſtituantur medelæ, & ſanationes. Quorſum ſanè opus fuit, totam antiquorum Phyſiologiam deſtruere, atque innouare Scholarum Phyſices documenta. Poſtremo de vitæ radice (de quo nemo) agam. Rogo Dominum Deum, vt ſua chariſmata, in palæſtram Medicam immiſſa, dignetur illuſtrare robuſtioribus ingeniis, largo roris imbre fœcundare, tandemque tanti cauſam, maturare properè, hoc ærumnoſo ſæculo.

INDEX COLVMNÆ PRIMÆ.

1 *Intentio Authoris.*
2 *Ortus Medicinæ, atque inde ſuccedens continua deprauatio.*
3 *Scholarum & Sectarum ortus.*
4 *Majoris ſucceſſi Europæorum, credula ignauia.*
5 *Medicina quæ per Galenum introiuit, poſt in circulum, ad molam eſt circumducta.*
6 *Penurioſæ Scholarum cæcitates.*
7 *Constructus incurabilium pudibundus Catalogus.*
8 *Contra Phlebotomiam, ab eius Indicatione.*
9 *Errores ſolutiuorum.*
10 *Nebulonum in Medicinam introitus.*
11 *Galeni aliquot impoſtura.*
12 *Qua facilitate Galenus Principatum medendi acquiſiuerit.*
13 *Nil valuiſſe acumen Ingenij, vt nec Scholas ethnicas.*
14 *Quantum quis in Scholis ethnicis poſſit proficere.*
15 *Medicina, cur ſuprema, & obſcuriſſima ſcientiarum ſit.*
16 *Finis Medicinæ, ſtetit neglectus.*
17 *Demonſtrantur errores finium.*

COLVMNA I.

QVanquam Philautia plerumque excludit cognitionem veritatis, quaq; 1
tamen homini nil datum ſit precioſius; attamen Chriſtianæ pietatis plenum cenſui, docere quantum mihi traditę profecerint diſciplinæ. Deliberaui itaque rem plane

inſolitam nimirum vertiginis & ſocordiæ pocula
euertere, quibus Scholæ hactenus inebriatæ,
mundum ineſcarunt, & impoſuere viginti & vno
2 ſæculis. Primus Hippocrates, rariſſimi doni vir,
& Adeptorum particeps, ſua experientiæ aliquot
tædia, ſine fuco edidit. Quoniam eius pauciſſi-
ma extant genuina, eaque adhuc alienis dein-
ceps placitis, & commentariis ſeruire coacta:
quamuis pleraque eius opera, ſint quiſquiliæ
3 adulteræ. Hanc illius itaque Induſtriam, non
tulerunt alii, ea nempe eſt dierum caries, vt vir-
tus, & veritas, ſuos ab ortu, habeant mox comi-
tes æmulos: vnde humana quæuis, ſemper ruinis
fuere obnoxia. Etenim quæ rudioribus, ſed,
ſincerioribus ſæculis, charitatis ergo amplecte-
bantur, mox in lucro, commoditates, luxum, &
gloriam inuenere. Succeſſit ergo dein charitati,
pietatis oſtentatio: & ex lucro vanitas, commi-
ſerationem deleuit. Sic nempe medendi puritas,
in linguas, jactantias, controuerſias, rixas, &
coniecturas migrauit, relictaque fide fideli prio-
rum obſeruationum, theoremata erexerunt, ſo-
cordiæ, atque vertigini molliter accommodata.
Galenus dein quingentis annis junior hypothe-
ſes extruxit, complexionum, humorum, & gra-
duum: promittens facili methodo, demonſtratio-
nes mathematicas earum rerum, quas ſola Natu-
ra metiri poteſt, quæ ſibi in occultis eadem re-
ſeruauit, ac tandem nonnulla ſolis Spagyris pa-
tefecit. Galenus interim ſua theoremata in in-
gens diſperſit, quæ poſtea Græcorum garrulitas
adauxit in immenſum, quæque Scholæ, in hunc
vſq; diem, ſuperſtitioſè colunt, quia alienis labo-
ribus ſibi trophæos fecere. Hinc itaque ſtudium,
in profeſſionem, & Academias tranſiit. Quan-
doquidem Romanos (quos Græci Barbaros vo-
cant) Galeni poſteros, non piguit hunc ſibi
authorem proponere. A medendo namque tran-
ſilierunt in Medicos, & Medicinam erexerunt:
adeoque in limine errarũt, in hunc quoque diem
vſque, omen ſibi in nomine ſcripſere. Quod ſci-
licet non ab opere medendi, Medicinam colerent
ac Medici eſſent, ſed à dicendo ſolum, Medici
dicendi eſſent, & profeſſio eorum Medicina, tota-
que medicatrix ars, propria confeſſione duntaxat
eſſet ſermocinalis futura. Nec decus ex arte,
qui tantum à dicendo nomen acquiſiuere, ſpera-
re ſe, præſago Etymo denotarunt. Mauritani
poſtea palmam pollicebantur, vbi pænè helleniſ-
mus ſtudiis defloruiſſet. Europæi verò deſperan-
4 tes, velut tota animi vis ſibi effeta eſſet, barbaris
inuentis ſtare, & peregrina excoluiſſe, ſibi duxe-
runt ſatis. Illorum autem commenta, in nouas,
indies, centurias redegiſſe, nedum non ingenero-
ſum putarunt: ſed honori duxere, ſapere, ex com-
mentario duntaxat. Hinc ſocordiæ poculum,
Scholas veterno imbuit, quiſque aſſentiri, quam
5 indagare mallens. Inde nec ab Hippocrate, Me-
dicina progreſſum vſque fecit: Sed quæ per
Galenum adhuc retroiuit, deinceps in circulum
circumacta eſt: vnde Scholæ vertiginem conce-
pere; & Galeni præſtigiæ, cantum cuculi imitan-
tes, in eundem ſemper circulum rotarunt. Dum
enim ſtudia in lucrum erecta ſunt, medicina
6 circum molam rotata eſt. Siquidem cum præ-
ter venæ ſectionem, & laxatiuorum ſupellecti-
lem, vix alia Scholæ remedia adhuc hodie agnoſ-
cant, ſitque omnis illarum conatus, vt ſanguine,
ſtercoribus, balneo, cauterio, ſudore, adeoque
non niſi corporis, viriumque diminutione, item-
que cruoris putrefactione, (quam appellant pur-
gationem) miſeraque laniena, omnes corporis
languores tollere præſumant: Hinc factum eſt,
quod ipſæmet, euanidos effectus admirantes, 7
copioſam erexerũt incurabilium cohortem, velut
deſperatione adactæ, de illis morbis, non niſi pu-
dibundam mentionem faciant, ac curam palliati-
uam introduxerint, calamitate, atque deſpera-
tione plenam. Sola, inquam, Plethora, Phlebeto- 8
miæ dicitur indicatrix, quæ de cætero vt nocet:
ita initiantis morbi acuti inedia, & ciborũ auer-
ſio, cum depopulante morbo, omnem Plethoram
primis diebus facilè deplent. Neque inane reuul-
ſionis, atque deriuationis commentum, magno-
pere profuiſſe, ſuo quandoque themate ſub febri-
bus demonſtraui. Laxatiua verò, cum ſaltem no-
uellum cruorem, è Mezaraïcis venis emungant, 9
illumque pro veneni illorum indole, diuerſimo-
dò putrefaciendo, tranſmutent, profectò non niſi
languidam ſpem ſanandi, per euentum, confuſio-
ne, anxietatibus, & incertitudine plenam, dedere
hactenus. Itaque cæci ſumus, niſi magno animo,
tantæ mortalium cladi, ægrorum, orphanorum,
ac viduarum ſuſpiriis, & mortuorum tandem
commiſeratione ducti, eamus obuiam. Etenim
præterquam quod tam incerta, ac infida ſint ſcho-
larum ægris auxilia, humanam quæſo ſortem
mecum commiſeremur, quæ vitam & fortunas,
arti coniecturis, & incertitudine refertæ, ſuppo-
ſuit, vt omne quoque nebulonum, ac meretricum
genus admiſerit, quò in noſtros cognatos impunè
ſæuiat. Tantam ſcholarum, & ſæculorum igna- 10
uiam, & cæcitatem, cum mecum perpendo, laudo
Deum ter glorioſum, quod paruulis in ſeipſo,
multam veritatem patefecerit, quam magnatibus
& cathedris occultauit. Ideoque Iudiciorum Dei
abyſſum admirans, ſanctè adoro. Cæterum Gale- 11
nus, prædeceſſorum gloriam in ſe rapiens, artem
ſuam paucis contentam regulis, in immenſa vo-
lumina dilatauit. Placuit nimirum, ex quatuor
Elementis, corpora quæuis inſtitui, & ſuam inde
integram quidditatem rapere. Adeoque ad horũ
normam, quatuor qualitates, totidemque com-
plexiones ſimplices, mox totidem qualitatum
complexarum binarios, ac inde quoque humores
quatuor, noſtri conſtitutiuos, antè ab aliis ſom-
niatos, confirmauit. Dein, ex illorum lucta, &
diſcordia, tam ſimplici, quam ſuis fictis humori-
bus ſociata, omnes propemodum morbos, & ſa-
nandi ſcopos, ſiue indicationes, prout ex illorum
ſymmetrya, ſanitatem deriuare ſtatuit. Morbum
quoque omnem, eſſe meram qualitate diathesin.
Quapropter, contrariorum duntaxat contraria
eſſe remedia. Qua tandam neceſſitate compul-
ſus, vires ſimplicium, verbotenus è Dioſcoride,
graduſque elementarios diſtinguens, exſcripſit,
ſeminalem & ſpecificam illorum poteſtatem,
vtrobique negligens, quia neſciens. Qua quidem 12
artis facilitate, ſibi principatum medendi conci-
liauit, obtinuit, & allecta poſteritas tanto com-
pendio, veternus ſopor, per fores ignauiæ, in
Scholas irrepſit. Cui excitando, vtinam Deus
ſuum honorem, & mortales, vſumfructum quem
opto, meis ex laboribus capiant! Obgannient,
ſat ſcio, plerique, ſibi, ſuiſque lectionum fatiga- 13
tionibus detractum iri dolentes, ſi ſolidam ſcien-
tiæ Medicæ veritatem, in ſolius Dei glorioſi do-
nationem reſignauero, minimum verò in acumi-
ne ingeiorum ſperauero.

Sed vtut ringantur, homo raſa & inanis tabula
eſt,

eſt, debetque aliunde, & à Magiſtro vnico, ſuam acquirere doctrinam. De quo dicitur, quod nunquam diſcipulus illum Magiſtrum ſuperauerit, quia tantum vnicus Pater, & vnicus Magiſter, qui in cœlis habitat. A quo omne bonum, omnis lux, & Intellectus claritas. Chriſtiani ſanè, profitemur Dominum Ieſum, vnicam Patris ſapientiam, omnis eſſentiæ, veritatis, & cognitionis α & ω. Adeoque cum omne donum bonum, nedum virtutum, ſed & cognitionum, deſcendat à Patre luminum; quis poterit à Scholis gentilitiis, ſcientiæ Medicæ teſſeram ediſcere? Dominus
14 etenim creauit Medicum, non Scholæ. Poſſunt equidem Scholæ puganicæ habere ſcientiam hiſtoricam, obſeruatricem rerum contingentium, regularium, & neceſſariarum. Quæ eſt ſciētia memoratiua facti. Poſſuntque & Matheſin adipiſci: quæ eſt ſcientia applicationis rerum ad menſuram. Poſſunt & demum rationalem ſpondere, quæ ex alterutra harum, per diſcurſus adaptationem, deducta eſt. Atque vtinam, quantum per illa media poterant, ſolidè atque ſincerè præſtitiſſent! Poſſunt inquam hiſtoricè nouiſſe aſtrorũ & maris refluxus, quod aqua ad planum & deorſum tendat, varias inde ſequelas deriuare, ac in axiomata ſtabilire. Nouerint inquam panificium, & cauſarum neceſſitates aliquatenus connexas, ratiocinio adaptare. Aſt ab ipſa ſcaturigine, ſiue à priori iſtæc intelligere, & ſapere, nulli, ſine Chriſti Domini peculiari fauore, conceditur. Eſt
15 ergo ſcientia medendi omnium poſtrema, maximeque occulta, adeo, vt nec mirum, hodie etiamnum eius prima deſiderari è typis initia. Solertiores adhuc ethnicorum, mundum ſua lege conſtare, reſque, radices ſuas, in toto, ac ſpeciebus habere, quibus vi propria, in æternum cōſeruatum iri ſpoponderunt, adeoque independentiam, ſiue deitatem, rebus ineſſe. Eheu! inde à vera Philoſophia, & Medicinæ veritate, velut ebrij, circa luridas deitates, & cœcitates, ceſpitatunt in tenebris: atque idcircò creata, horumque ſemina, radices, & cognitionem, neceſſariò neſciuere. Naturæ cognitio itaque, per coniecturas pueriles, tentata quidem ab Ethnicis eſt: at minimè vtiquam adepta. Dolui ergo, cum commiſeratione, quod hactenus nō aliunde initia phyſica ſint deprompta. Quæ vti hoc labore detegere ſtatui: Ita humiliter oro? faxit Deus, ne ſuum mihi talentũ ceſſerit in retributionē pœnæ, etſi in hoc labore non, quantum volui, potuerim. Etenim tota facultas
16 Phyſica, apud hominem delata eſt; Ideoque debuit hæc vtique immediatè eius vitam, huiuſque defectus omnes reſpicere. Terminatur ergo Phyſica tota in vſum vitæ, inuentionem cauſarum, morbi & remediorum. In quo poſtremo cardine, hactenus ſudatum parum, ſcitum nihil, multum verò promiſſum, plurimumque neglectum, exſpectatum dudum, & erratum vbique inuenio.
17 Siquidem morborum cognitio, cōtinet ſcientiam cauſarum dependentiæ, & appropriationis earundem, ad poteſtates tutrices noſtri. In quibus hactenus toto cœlo eſt erratum. Inuentio autem remedij, præſupponit præfatas cognitiones, atq; inſuper poteſtatum, & virium, modum, inquam, & agendi media, eorum autem remediorum applicationem, præparationem, & deductionē, iuxta partium clientelas, & ſcopos. Cōtinet quoque neceſſariò ſimplicium cognitionem, poteſtates, actiones, mutationes, defectus, alterationes, alteritates, & connexiones, ſiue dependentias, tam inuicem, quam reſpectu poteſtatum vitalium. Singulæ verò deſiderant donum Dei peculiare, Intellectum nempe, & experientiam ſelectionis, ſequeſtrationis, præparationis, & graduationis. De quibus nondum per Scholas tractatum eſſe demonſtrabo.

INDEX COLVMNÆ SECVNDÆ.

1 *Inſolitum requiri doctrinæ genus.*
2 *Artem ſtetiſſe per coniecturas hactenus.*
3 *Auctor ſuas excuſat rotunditates.*
4 *Nullum lumen ſibi à præceſſoribus.*
5 *Cur noua, ac inaudita omnia.*
6 *Prærogatiua Medentum, præ aliis Artiſtis, & profeſſionibus.*
7 *Signa veri Medici.*
8 *Prærogatiua Medicorum è Sacris.*
9 *Authoris reſignata libertas.*

COLVMNA II.

AB OVO Philoſophiam aggredi prorſus debui. Rem inquam, nunquam theoricè indagatam, & minus exercitio attentatam aut cognitam. Id eſt, inauditam veritatem palam facere ſtatui. Nam niſi perinde cum morbis egerimus, atque agunt cæteræ artes, cum ſuis objectis. Et niſi præuiſum, indubiumque morborum exitum polliceri & prænoſcere quiuerimus, ægrorum optatui plerũque, more aliorum Artificum, reſpondendo; ſignum eſt, media, & finem, arti coniecturali, & incertæ, commiſſa ſtare: vbi inſcitia ductrix, & via, trames incertitudinis, tandem tenebræ euntem, & ducentem, per calles ignotos, appræhendunt. Multos mihi ſucenſos fore ſcio. Inprimis qui meam ruditatem, & ſeueritatē in repræhendēdo, iactantiæ intolerabili adſcribent. Dein, tam illi quibus cuncta, quæ ſuo non ſunt parta arbitrio, diſplicent, noua omnia irrident, & horrent, quam qui ſe omnia ſcire autumantes, diſcere recuſant. Non potui tamen oſorum ergo, talētum meum defodere, zelumque meum proximo non patefacere. Itaque donata cognitionis chariſmata, ſine inuidia, fuco, lucri ſpe, aut vana ambitionis gloriola, proximo detexam, & quantum meæ ſatisfecerint experientiæ, lubens oſtendam. Sperans oſtenta ſemel veritate, facilè, ditiori talento præditos, Reipub. me futuros vtiliores. Sic namque decet, diſciplinas, per additamenta procedendo, indies ditari. Eruntque hactenus proin poſteriores prioribus obligati. 4
Equidem magni creditur ſubſidij, multorum ante me, libros euoluiſſe: quia facile eſt, aliorum inuentis, ſua addidiſſe. Aſt in negotio, quod aſſumpſi, debile fuit è Scholaribus, omne auxilij genus, laxumque mihi ideo auorum cōſilium & ſubſidium. Vtpote vbi diſſero, quod ipſus omnium ſcribentum calamus fuerit ignarus, & morbidus, perfacile diſcernere eſt, nullius mihi prorſus arbitrium profuiſſe, obfuiſſe verò inſigniter. Mecum proinde, ſcripta auorum pugnaſſe, per aliquot annos, pro veritatis gloria, ſincerè, & cādide proteſtor, atque profiteor. Verùm noua, & inaudita 5
omnia cum depromam, inuenta aliorum non interpretabor, vt neq; auctoritatibus certauero: & viſus ſum mihi nouus Medicinę author, hactenus duntaxat nomine tenus, cognitæ. Ideoque dona, pro quibus Creditor DEVS, me miſellum debitorem,

torem,ſuo inſculpſit libro,in fœnus locaui. Paradoxa ſunt omnia.Fateor.Etenim ſi alibi exſtaret. inutilem me rixatorem, dierum meorum prodigum, & iteratorem inutilem, præſumptuoſum, æſtimarem. Quocirca ſi beneplacitum Patri luminum, Auorum diebus, morborum auxiſſe numerum,& nequitiam:credam pariter,non inconcinnum ſperare,Bonitatem ſuos aperuiſſe theſauros, vt cito, tuto, atque glorioſè demum, vngat ſtigmata,& vulnera, quæ Pater miſericordiarum

6 inflixit. Scilicet is ille, qui Medicum ab initio, ceu Mediatorem inter Deum, & hominem conſtituit:Imo ſibi in deliciis poſuit à Medico vinci velle, nimirũ,ad hoc ſe creaſſe, peculiari elogio, & elegiſſe teſtatur. Ita eſt ſanè. Non enim citiùs hominem punit Deus, infirmat, aut interimere minatur, ſibi quam optet opponẽtem Medicum, vt ſe omnipotentem, etiam meritas immittendo pœnas,vincat propriis clementiæ ſuæ donis.Hæc eſt Charitas Altiſſimi,ſuper caduca quæuis,æſtimabilis, quam electis à ſe Medicis, à ſæculo eſt elargitus. Ille, incompræhenſibilis, diſponens

7 omnia ſuauiter. Eiuſmodi autem Medici ſunt,in ventre matris præparati (hoc namque verbum, *creauit ipſum Altiſſimus* importat) ſuo fungentes munere,nullius lucri intuitu,nudeque reflectuntur ſuper beneplacitum (imo mandatum) Illius, qui ſolus,verè miſericors,nos iubet,ſub indictio-

8 ne pœnæ infernalis,fore Patri ſuo ſimiles.*Obedite præpoſitis*, præceptum quidem : *ſed honora parentes,honora Medicum*,anguſtius eſt,quam obedire,cum cogamur etiã obedire minoribus. Medicus enim Mediator,inter vitæ Principẽ,& mortem. Deſiſto,maturè ſat,cõſiderans beneficia mihi immeritò præſtita. Porro nec lectorem beneuolum requiro,nec Momum timeo. Liceat enim vtrique diſplicere,cui eſt licitum,omnem vitupe-

9 rare laborem & ſcientiam. Sic namq; Deo ſtatutum eſt,vt noua,ſuos continuò nanciſcantur duros cenſores, & ingratos, vt plurimum. Renunciaui namque magno conatu, Aulis placere, & Magnatibus, etiam pendere ex arbitriis alienis, ſemper hoc æſtimans ſeruile, prout è contra, liberum planè,non ſubeſſe cum illo ente,quod nemini,niſi Deo,eſt ſubiectum: Nam etſi initio arduum eſſet : ſolitum tamen mihi, id auſteritatis genus elegi, geniale dein feci per aſſuetudinem, ac dulce inueni. Atque vtinam, id mihi non tam ex arrogantia, quam curatioris ſcientiæ poſſeſſione inoleuerit! Subinde enim interim memor verbi. *Deus diſperſit oſſa eorum, qui hominibus placent : confuſi ſunt, quoniam Dominus ſpreuit eos.* Certò itaque ſcio, ſi largitoris ferat placitum, ſuper ſata rorabit, incrementum dabit, eruntque ſic conceptus mei Reipubl. humanæ proficui,ſi adſit dierum plenitudino. Sin minus. Nouit is ſaltem,interiora mei,& Clementiæ ſuæ expectabo retributiones. Sit ergo Deus; inter me & mundum, qui vtrumque eſt iudicaturus. Sit nomen eius ter glorioſè ſanctificatum, fiatque eius ſola, in omnibus ſanctificans voluntas. AMEN.

COLVMNÆ TERTIÆ.

1 *Quibus mediis detur Intellectus.*
2 *Author quomodo falſitates deprahenderit.*
3 *Inſcitia medentum capitalis.*
4 *Difficultates Authoris, adhuc iunioris, cum aliis Medicis.*
5 *Libros omnes deſeruit.*
6 *Quid peregrinando, ac quam parum didicerit.*
7 *Putauit dudum, Medicinam, eſſe Græcorum impoſturam.*
8 *Quantum ex Paracelſo profecerit.*
9 *Ingenuitas Authoris.*
10 *Vnde Scholæ excuſationem mendicaturæ.*

COLVMNA III.

Charitas orat, deſiderium quærit;& neceſſitates,ex commiſeratione, in anima pulſant. 1
Sic datur intellectus ; Sane puduit me, vel ab adoleſcente, quod operarius, vocatus ad opus, illud promitteret, ſtaretque promiſſis. Ego vero 2
ad infirmum initio morbi, & cõſtantibus adhuc ſibi viribus, vocatus, eundem interire permitterem. Formidinis enim plenus credidi, non ſat fore, dicere : *Non eſt in Medico ſemper releuetur vt æger.* Et nata inde licentia, temere progredi, atque continuare in opere medico,dicendo : Excuſabor, quia feci quantum potui, iuxta artis theoremata:Si ſcire meum,vndequaq; defectuoſum,ipſæque artis hypotheſes, in radice ſui, ſint carioſæ.Eſt nimirum medẽtum inſcitia pergens, 3
male medendo, ferè capitalis : Quippe nec impianda apud Deum; vbi pellem pro pelle dabit homo. Signum eſt namque, eiuſmodi Medicum, non per fores ; ſed per feneſtras intraſſe, falſumque nomen ſibi arrogaſſe. Ego quidem,à teneris adhuc oſſibus,ſcientiam ante diuitias habui.Sciſ- 4
ſitabantur nempe medentes, cur minus iuxta Galenum curarem, illoſque, ceu antecedentium gregem, ſequi recuſarem? Spondebant quoque annuè plures ducatos mihi in lucrum ceſſuros, quam multis ſuorum ſimul : ſed poſtquam illorum theoremata, apud me, ſuſpectæ eſſent fidei, anxius inquiſiui ſecuriorem tramitem.Plus enim ſcire anhelaui, quam ditari.Atq; vtinam id pure, in me propter Deum!Saltem ſufficientes diuitiæ venerunt ſimul cum aliquali ſcietia. Mox didici, dubitare magis, de cõſtantia Theorematum Galeni,poſtquam conſpexeram ipſamet Scholarum axiomata, eſſe vlceroſa; tum demum paulatim, hunc conceptum, diſcurſu, & experientia magis magiſque confirmaui; nimirum vtrobique ignorantiæ ſemina, eodem contagio in radicem medendi, & medentum animos vſque penetraſſe. Deſerui itaque confeſtim omnes omnium libros, 5
acribologias, atque inanes Scholarum pollicitationes,credens firmiter,omne donum bonum,de ſurſum venire à Patre luminum,magiſq; adhuc, Medicinæ adeptæ. Peregrinas aliquot Nationes 6
perluſtraui, & apud omnes eandem pænè ignauiam & ignorantiam inueni. Quæ autem erant curioſiores ſciendi,etiam propoſiti tenaciores,& præſumptione circumſpectiores,quidem inueni: ſed æque,imo amplius,ignaratas reliquis. Tædebat interim ingenuè, laboris anteacti, & anxietatis, diſcendo perpeſſæ. In librorum autem multitudine,nuſquam ſolamen erat,aut ſcientia:ſed promiſſa vana,abuſus,& errores plurimi. Itaque du- 7
dum mecum reputaui, artem Medendi, meram impoſturam, à Græcis introductam, donec tandem Sacra melius me inſtruerent; Peſtem,conſiderabam morborum calamitoſiſſimum, in quo, ægrum quiſque dedereret, & infidi auxiliatores, arti ſuæ diffidentes, ociùs fugerent, quam indocta plebs,rudeſque Peſtis curatores.Propoſui itaque auum vnum,dicare miſeris cõtagio imbutis.

Quanquam

Quanquam in nullum, præter triuialia, medi-
camen, mihi enotuerat; Deus tamen, à tam atroci
hoſte, meam præſeruauit innocentiam. Non ac-
ceſſitus enim, illos ſponte inuiſebam, non tam
iuuaturus, quàm diſcendi cupidus: omnes tamen
me viſo, refici videbantur, ſpe & gaudio. Ipſe fre-
tuſque ſpe, me aliqando ex mera Dei gratuitate,
potiturum ſcientia Adepti; mihi perſuaſi. Poſt
decennium autem peregrinationis, & ſtudiorum,
à promotione in arte medendi, habita Louanij,
tandem Anno 1609. iam coniugatus, me Giluor-
diam ſubduxi è vulgo, vt minus diſtrictus, perge-
rem perluſtrando regna vegetabiliũ animalium,
ac mineralium, curioſa analyſi, corpora aperiẽdo,
ſeparandoque vniuerſa, per ſolidum ſeptennium
indagaturus. Libros Paracelſi deriſa obſcuritate
obſitos, inueſtigaui, illumque hominem admira-
8 tus ſum, & nimio honore proſecutus: Donec tan-
dem daretur intellectus operum, & errorum ſuo-
rum. Non enim me amicus, dierum fur, nun-
quam Bacchus, aut ſynpoſia detinebant, qui vina
tunc nondum ferrem: ſed continuus labor, per
inſomnes ex ordine noctes, comitabatur mea de-
ſideria. Ac tandẽ edoctus, vires corporeas alliga-
ri ſuis principiis, eaſq; non dignè cognoſci, abſ-
que repagulorum reſeratione, hymnum cecini
Domino meo, quod ætatis, laborum, impẽſarum,
& lucri neglecti, me nondum pœniteret, dulcedi-
9 ne ſcientiæ Adeptæ, compenſatus. Interim indi-
gnor mecum, Lector, quod vix liceat, conceptus
meos in veritate aperire, ſine læſione æſtimatio-
nis Authorum prægreſſorum. At priorum me ſe-
culorum licentia erexit, quæ Galenum fecit im-
punem, imo laudatum quamuis Eroſtratum, Aſ-
clepiadem, Protagoram, Eriſiſtratum, Herophi-
lum (Moſen hic non commemoro) pluresque an-
teriores, erroris frequenter reos fecerit. Imo &
Quintium Præceptorem ſuum, carpſerit ſæpius,
quem tamen (licet empyricum) in pleriſque ſe
ſecutum teſtatur. Sed quid erit illis detrimento,
tritam viam calcantibus ſecurum autem medẽdi
10 tramitem ignorantibus? Quis enim intellectum
habet, quem non accepit gratis? fateor, quidem,
errores Scholarum, imprudentiæ culpâ, non ve-
niſſe, ſi dona ſemper pendeant ex datoris volun-
tate libera, illaque non emergant ante iuſtam
dierum, atque maturam plenitudinem. At ſemel
propoſitos errores noluiſſe agnoſcere, hoc tum
ſaltem in reatum cadit. Hippocrates nouerat
certò, depopulantem curare Peſtem, & cum illo
iſta ſcientia obdormiuit, ſic volente Altiſſimo.
An poſteri proin culpandi ſunt? non eſt enim vo-
lentis neque currentis; ſed duntaxat miſerentis
Dei: prout ſpernentis culpa eſt, veritati propoſi-
tæ non acquieuiſſe, & manum attuliſſe illi.

CONFESSIO AVTHORIS.

1 *Murmur Authoris.*
2 *Medici in Hybernia præferuntur Italis.*
3 *Romani citra Medicos, vixere melius.*
4 *Somnium oſtendit ſuam animam Authori.*
5 *Modus mentis in intelligendo.*
6 *Qualis vicariatus mentis.*
7 *Qualis animæ apparentia.*
8 *Mens petiit ab Authore intentionem habitam in ſcribendo hunc librum.*
9 *Subterfugium Egoitatis in Authore.*
10 *Reſponſio mentis.*
11 *Confeſſio vanitatis incidentalis.*
12 *Quod Author viderit poſt pœnitentiam.*
13 *Altera viſio intellectualis.*
14 *Pœnitentia Authoris.*

CVM perlegiſſem hunc meum labo- 1
rem, contentumque libri, vno velut
puncto, comprehendiſſem in Intel-
lectu abſtracto, dixi, cum ſuſpirio:
*O curas hominum! O quantum eſt in rebus ina-
ne!* Quorſum conuenit errores Scholarum per-
ſequi? Quidve vtilitatis ſentiet Chriſtianus or-
bis? ſiue nouerimus morbos prodire ab entibus
conceptis; ſiue demum à caloribus, fictiſue hu-
moribus ſcaturire? miſer enim, an non in vanum
laboraſti? Quorſum enim tantus Theoriæ nitor?
nonne hæc cuncta fomitem præſumptionis ha- 2
bent? Memini namque magnates Hyberniæ, da-
re agrum domeſtico medenti, non quidem qui
ab Academiis inſtitutus rediiſſet: ſed ſanaret
ægros. Habet nempe is librum, ab Atauis ſibi reli-
ctum, remediis refertum. Adeoque libri hæres,
ſemper agri illius hæres eſt; codex iſte, ſigna mor-
borum depingit, ac remedia vernacula; feliciuſq;
ſanatur infirmi Hyberni, ac longè fortiores ſunt,
quam Itali, qui pagis ſingulis, ſuos habent Medi-
caſtros, è cruore miſerorum viuentes. Dixi ergo
mihi, Quis te vanus abduxit error? quod magni
momenti futurum proximo ſis meditatus, ſi tuas
diſputatiunculas Academiæ irriſerint, & pedibus
calcauerint? Et licèt non in finem glorìolæ tuæ
ſcripſeris, vana tamẽ ſunt omnia, in manibus ho-
minum. Putaſti quidem, ſi ſecus faceres, quod ta- 3
lentũ conceſſum ſepeliiſſes. Equidem nonne Ro-
mani, per quingentos annos abſque medicis, &
longe feliciori ſanitate vixerunt, quàm poſtmo-
dum Græcis deuictis? vnde Medicos clanculum
receperunt? felix nonne ætas eſſet ſi aculei theo-
riæ, vna cum tribulis & ſpinis terræ, cremaren-
tur, relictiſque pone zizaniis, ſolo tritico veſce-
remur? Certè neſcio, an fatigatione legendi, an
verò obrepente ſomno, hæ veritatis iniuriæ, reſ-
ponſo indignæ, animum meum terrerent. Saltem 4
magna mox quies me inuiſit, & incidi in ſom-
nium intellectuale, ſatiſque memorabile. Vidi
enim animam meam ſatis exiguam, ſpecie huma-
na, ſexus tam diſcrimine liberam. Confeſtim in
ſpectaculo admiratus hæſi, neſciens quænam in
me eſſet Egoitas, quæ animam à ſe diſtinctam
cerneret, intelligeretque intellectum extra ſe? ac
tum ſubiit in animam lux quædam, cuius com-
paratione, lux viſibilis huius mundi, viſa eſt con-
tinere fæculentas tenebras. Nec enim lux iſta di- 5
uerſa erat ab ipſa anima. Ideoq; non habebat ali-
quid ſui ſimile, in ſublunaribus. Tunc ſtatim
comprehendi, quod qui nunc vnà cum carne ſu-
mus, per eandem, à vero lucidoque intellectu, ab-
ſtrahamur: quodque anima intelligat in pace, ac
quiete, non ambiguo, extortæque rationis du-
ctu, cœcas veri imagines, intricatas fallacias,
ac veri perſuaſiones, infauſtas plerumque, ſi-
bi inducens: nec excurſu, ad ſimilia gaudens,
ſimilitudines; atque harum proportiones, per
relationes defæcans, adæquaret, nec deorſum
ad ſubſtratas facultates, in analyſin, atque
ſyntheſin pronas, ſe demitteret: neque diuerſis
certitudinum afflatibus, paſſionibus, & infinita-
tum confuſionibus, agitata, cuncta ponderaret.
Sed

6 Sed notaui, quod caſſa iam, mentis priori Maie-
ſtate, oborta eſſet generatio altera. In qua, ani-
ma ſenſitiua,mentis vicariatum ageret. Quę cum
cognitione confuſanea, determinationum,atque
diſciplinarum excitamento indigeret, veri intel-
lectus locum iam complet, ſibi arrogat omnem
Egoitatem. Hinc namque didici, contingere,
quod ipſi non percipiamus, nos aliquid intelli-
gere, quamdiu principale agens, huius miſeræ,
atque caducæ intellectionis, vim ſuam, vſque ad
ſenſus limites, non traduxit. Quare etiam, nec
reminiſcitur nos intelligere,niſi per æconomiam
ſenſuum,eiuſmodi actio in nos propagetur. Nec
enim idcirco aduertimus nos ſcire, niſi quando
facultatum fit mutua quędam traductio,ac velut
actionum anguli, aduerſis agentibus ſcenicis,
circa medium complicantur. In hac igitur intel-
ligentiæ dualitate conſtituto mihi, ob animam
verſata eſt comminatio Domini, Iuſtitias noſtras
iudicaturi. Quod propoſueram inueſtigare om-
nes res, quæ ſub ſole ſunt; Quodque Deus ter
gloioſus,filiis hominum,ſingulis occupationem
ſuam dediſſet,vt ſeipſos exerceant. Statuit igitur
7 anima ſeipſam examinare, in propoſita ſui ima-
gine. Iuxta illud: *Quis enim ſcit, quæ ſunt homi-*
1. Eccl. 13. *nis, niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt?* Poſtmo-
dum aperuit tum anima palpebram oculi dexte-
ri. Erat enim non quidem ſpecie oculi humani,
tunicis,prunellâ,& liquorum diuerſitate diſtin-
ctus:Sed oculus, erat vnicus globulus,quale vi-
detur aſtrum Veneris,eminus. Qui oculus, licèt
eſſet longè fulgore pulcherrimus:ſua tamen in-
ſuetudine, me perculſit. Lucebat autem tam in-
trò, verſus fundum animæ, quam extra per to-
8 tam animam.Dimiſitque radium, in ſplendorem
intelligentiæ illius,occultæ prius,quæ ſibi Egoi-
tatem diſcretam fabricauerat. Petebat autem ab
animæ ſenſitiuæ thymoſi,ſiue animoſitate, com-
putum. An videlicet in huius libri compoſitio-
ne,ſemper reſignata voluntate, cuncta nudè ob-
tuliſſet, in placidiſſimam Dei bonitatem, atque
nutum? An nimirum, vnquam quippiam de ſe
præſumpſiſſet, inſtar occupatorum, tota ſui vi-
ta, de titulo ſepulchri cogitantium? quidve de ſe
9 ſenſura eſſet poſteritas? Aſt Egoitas, tanquam
Intellectus diſcutientis lumen, tolerare recu-
ſans,ſe conabatur intra corpus demergere, exa-
men contemplatiuæ veritatis ſubterfugiendo.
Sed in eiuſmodi viſionibus, quibus Intellectus
apprehendit Egoitatem: hæc ſtat, velut præter
corpus. Quapropter non potens ſe abdere, à ra-
dio animæ,qui illam tranſlucebat, inſueto prorſ-
ſus modo, diuerticulum quæſiit:quaſi præ vere-
cundia rei, ac loci nouitate, petiit inducias pe-
rendinas,ſperans vno fortaſſis craſtino, intelle-
10 ctum,cœpti forè immemorem. Aſt dixit anima.
Quæque dies ſuum onus habet ſuumque deſide-
rat computum,dilatione non eſt opus,ad verita-
tis confeſſionem, cras quoque nil ſuppetiarum
eſt daturum. Sic itaque ſubductio, atque mora
11 ſunt ſublata. Tunc igitur faſſa eſt Egoitas; Fateor,
lubenſque deteſtor, quod me ſubinde contami-
nauerit; generalis hominum fragilitas, ad con-
ſuetudinem compoſita, credens, quod honos,
omnes merito,& ex condigno,aleret artes,iuxta
Gentilium dictamen. Quo dicto, ipſa Egoitas,
ſenſit ſuam turpitudinem.Atque inde adhuc ma-
gis, intellectus, mœrore confectus quaſi ſuſpi-
rauit: cognoſcens meam intelligendi, & nimis
ærumnoſam egeſtatem, in corpore, quæ adhuc
nihilominus geſtiret applauſu hominum,& vana
gloriola potius dubia. Enimvero ſpeciali priui-
legio,ſoli Deo,competit omnis honor, & gloria.
Cognoui ergo quod bellum indixiſſem Deo, &
induxiſſem alienationem in vniuerſum, vano co-
natu. Siquidem ordo rerum vniuerſalis, eſt, vt
omnia primario, vltimato fine, atque totaliter,
ſint in honorem Dei. Itaque vt labor meus, non
eſſet omnino reprobus, (procul adhuc à boni-
tate) neceſſe fuit penitus, hanc mei notam, piari
ſeriò. Quocirca hùc ſpectabat, expectaturque
pœnitentia ſupernè,cùm efflagitatione. Qua ad-
ueniente,alter tandem oculorum ſe pandit. Vidi 12
enim tum, quod omnium rerum, quæ ſub Sole
ſunt,indagatio, eſſet donum bonum, deſcendens
à Patre luminum, in filis hominum, ad occupa-
tionem,ſeriamque aliquam emendationem præ-
teritæ inſcitiæ, alias periculum inanis compla-
centiæ, à latere ſubinde infeſtare. Quamobrem,
rogaui ſupplex Dominum,pro ſuæ pietatis com-
placentia, cum vanitatis meæ omnimoda diſpli-
centia,quod mihi parceret, atque Egoitatē ſem-
per in me, reflexam, mortificare dignaretur. In- 13
terim reſoluto animo decreui, hunc librum igni
ſepelire:quod ipſum quoque prꝩſtitiſſem,& exe-
qui paratus iam eram, niſi altera intellectualis
viſio,ſe mihi obtuliſſet: Vidi enim coram, arbo-
rem longè pulcherrimam, quaſi per totum ho-
rizontem expanſam,cuius magnitudo, & ampli-
tudo, me inſigniter ſtupefecit. Erat conſperſa
floribus innumeris, odoriferis, coloriſque placi-
diſſimi, ac luminoſi: quorumque ſinguli, gem-
mam à tergo, habebant, fructus vadem. Vnum
igitur de tot myriadibus, mihi decerpſi; Et ecce
odor, color, totaque gratia floris, confeſtim pe-
riere.Eodem inſtanti, datus eſt mihi viſionis in-
tellectus.Nimirum dona Dei ſingula,eſſe florum
inſtar,& glorioſiora,quam Salomon in ſuo thro-
no: magnatum ſcilicet expectationum, ſi in ar-
bore remanſerint. At ſi homo, donum ſibi ap-
propriet,aut à ſua origine decerpere auſit, quan-
quam ſibi euaneſcat flos; manet tamen carptor,
debitor ſponſi fructus. Donum ergo Dei, decre- 14
ueram deinceps relinquere, in ſua arbore, nec
quicquam mihi arrogare decerpendo; fateorque
lubens, meam præteritam ingratitudinem erga
arborem. Quia quidquid eius habeo,gratis elar-
gitum eſt, & ad tempus, mihi conditionaliter
conceſſum. Cæterùm ex fundo animæ, deteſtor
vanam ſtultamque ignorantiam meam,quod do-
num iſtud, peregrino radio in me cadens, in me
reflectere, primitùs putauerim. Nam vt ex fimo,
fumus putidus:Ita ex literis, faſtus lituræ aſcen-
dit.Delectabar nempe ente rationis potius,quàm
veritate ſolida: putans fore, poſt mortem hono-
rificum, quod nemo meritò magnifaciet; hono-
rem nempe fore, applauſum multorum, iudicio
errantium. Horreo igitur, repudio ex nunc, at-
que renuncio laudibus,quaſcumque vnquam ali-
quis mihi daturus eſt.Nunc demum ſentio, quas
labes habeat vanæ gloriolæ amor, qui bellum
apertè eidem indixi. Sciens,imo ſentiens,ex præ-
terita viſione, quanquam facilè ſit laudem non
capere, dum non datur: attamen difficile eſſe,
eâdem non delectari, dum offertur. Quia exper-
tus ſum quàm horridum ſit, in futuro ſæculo,
gloriam totam Deo debitam, aliqua ratione fri-
uola,ſibi ex parte attribuiſſe. Deſiderabam ergo,
vt liber hic,pro communi bono emergeret, ſup-
preſſo nomine, vt auram vulgarem teſtarer me
conten nere

contemnere poſthac. Sed obſtat poteſtatum decretum. *Omnis anima ſubiecta eſt poteſtatibus.* Iuuet me Deus, fons omnis luminis boni, vt pergam ſerio meipſum irridere, dum quandoque à tergo, ac ſubinde à latere, ante hac vana præſumptio irrepſit, ne poſthac amplius me infeſtet quoquam modo. Irrorabit ſuper ſata, ſi fortaſſis ipſi placuerit, creſcitura, quæ in vſum proximi ſeminaui. Opto interim, Chriſti fideles, me indignum, malum, neſcium, atque temerarium iudicari, modò proximus indè non ſenſerit detrimentum in medendo. Non enim inutilem, atque inſcitum me æſtimauerit fruſtra. Imo ſi hæc mihi non ceſſerint in reatum, id abyſſali clementiæ tribuo, quæ omnia vertit in bonum, ſe diligentibus, propter ſui immenſam bonitatem. Cui meas vanas laudes, ſupplicitèr, ex meæ confeſſionis, & depreſſionis infirmitate offero, retribuo, atque ſuppono.

STVDIA AVTHORIS.

1 *Ortus, & vita Authoris.*
2 *Author riſit laruatas Profeſſorum induſtrias.*
3 *Nuditas Authoris.*
4 *Solidiores ſcientias in otio proſecutus.*
5 *Vileſcebat Aſtrologia.*
6 *Canonicatum ſpreuit.*
7 *Quis profectus ſtudiorum Louanij, apud Ieſuitas.*
8 *Diſplicuit Stoïciſmus.*
9 *Stoïciſmum ſpernendum ex mandato.*
10 *Caſu velut in Medicinam raptus Author.*
11 *Defectus herbariorum.*
12 *Medicinam tantum supernè defluere, ideoque non poſſe tradi per regulas.*
13 *Non doceri per Authores, ſcientiâ infuſâ inſtructos.*
14 *Impoſtura cuiuſdam Profeſſoris Medici.*
15 *Cur ſtudium Iuris reliquerit.*
16 *Quanta Authori ariditas, & nuditas à ſtudiis.*
17 *Quid egerit pro ſtudiorum initio.*
18 *Praxis detexit nuditatem Medentum.*
19 *Oratio pro Scholarum erroribus.*
20 *Promiſſus Raphaël in ſomnio.*

1 ANno 1580. totius Belgij cala-
mitoſiſſimo, parens meus obiit:
fratrum ac ſororum poſtremus,
& viliſſimus ego. In ſtudiis enim
educabar. Anno autem 1594. cur-
ſum Philoſophiæ abſolueram, qui erat mihi de-
cimus ſeptimus. Itaque cum ſolam matrem ha-
berem, videbar Louanij, totus mei iuris & arbi-
trij factus. Quocirca videbam neminem ad exa-
mina admitti, niſi tunica talari, & cuculla lar-
2 uatum, quaſi veſtis doctrinam ſponderet; cœpi
cognoſcere, quod Profeſſores, ab olim, iuuenes,
in artibus proponendos, ludibrio exponerent:
delirij quoddam genus in profeſſoribus, adeo-
que in toto mundo admirabar, vt & ſimplicita-
tem credulitatis iuuenum. Contraxi me in calcu-
lum, vt ſaltem meo iudicio cognoſcerem, quan-
tus eſſem Philoſophus; an veritatem, an ſcien-
tiam adeptus, ipſe examinabam. Comperi, me
3 litera inflatum, & velut manducato pomo veri-
to, plane nudum, præterquam quòd artificioſè
altercari didiceram. Tum prius enotuit mihi,
quod nihil ſcirem, & ſcirem quod nihili. Sphæra
namque in Phyſicis aliquid ſcientiæ promittere
videbatur, cui idcirco Aſtrolabium, vſum annu-
li, & theoricas Planetarum adiunxeram; Logi-
ſticem ſimul & Algebram, loco oblectationis,
quoties aliorum lectio tædia adduxerat, cole-
bam: Quibus elementa Euclidis nectebam, hanc- 4
que doctrinam, ſocialem feceram genio meo, eo
quod veritatem contineret, fortuitò autem, ars
Cyclognomica Cornelij Gemmæ, velut altera
Metaphyſica in manus venit. Quæ cum Nico-
laum Copernicum vnicè commendaret, non de-
ſtiti, donec eundem mihi familiarem feciſſem.
Vnde didici vanas excentricitates, alium cœlo-
rum gyrum, adeoque non impenſo tempore di-
gnum, quidquid de cœlis magnis laboribus ac-
quiſiſſe præſumebam. Cœpit itaque vileſcere
ſtudium Aſtronomicum penes me, quod parum 5
certitudinis ac veritatis polliceretur, Inania verò
plurima. Peracto ergo curſu, cum nil ſolidi, nil
veri ſcirem, titulum Magiſtri artium recuſaui;
nolens, vt mecum morionem profeſſores age-
rent, Magiſtrum ſeptem artium declararent, qui
nondum eſſem diſcipulus. Quærens itaque veri-
tatem, & ſcientiam, non autem apparentiam, me
ſcholis ſubduxi. Canonicatus opimus mihi pro- 6
mittebatur, modo Theologiæ me emanciparem;
ſed deterrebat me S. Bernardus, quod peccata
populi comederem. Rogaui autem Dominum
Ieſum, me dignaretur eò vocare, vbi maximè ipſi
placerem. Annus enim erat, quo Ieſuitæ Loua-
nij cœperant docere philoſophiam, Rege, Pro-
ceribus, & Vniuerſitate, inuitis; Idque cum illis
à Clemente VIII. vetitum eſſet, diſcipuli verò
illorum ad gradum aſpirantes, ad Pædagogia
confluxiſſent, cæteros verò, ac ditiores, plauſibili
ſtudio alliciebant Geographico: alterque Pro-
feſſorum Martinus del Rio, qui prius Iudex Tur-
mæ Hiſpanicæ, ac dein in Senatu Brabantico
feſſus, ad Societatem allectus, confluxerat, Diſ-
quiſitiones magicas exponebat. Vtramque le-
ctionem ſuſcepi auidè. Ac tandem pro meſſe, ſo-
las ſtipulas inanes rapſodiaque paupertima col-
legi, iudicio priua. Interim ne hora abſque fru- 7
ge euaneſceret, triui L. Annæum Senecam, qui
mihi impenſè placuit, ac præſertim Epictetus.
Videbar itaque in morali Philoſophia, veritatis
ſuccum reperiſſe: ſtatim dein cogitaui, hanc eſſe,
pro qua Pythagoras, tot annorum ſtricta exigeret
ſilentia, iudicium excellens, ac propterea obedien-
tiam inſignem. Tandem paucis mutatis, videbam
Capuccinum, eſſe Stoïcum Chriſtianum. Arriſit
quidem ſtudium pro æternitate: ſed pro tanta
auſteritate, obſtabat valetudo tenerior. Oraui
Principem vitæ aliquoties, vires daret, quibus
nudam veritatem contemplarer, immediatéque
amarem; auxit hoc mihi deſiderium Thomas à
Kempis, ac deinde Taulerus. Cumque per Stoï-
ciſmum, me proficere in perfectione Chriſtiana
præſumerem, & certò fiderem, tandem poſt ali-
qualem in iſto exercitio moram, & fatigationem,
incidi in ſomnium. Videbar factus Bulla inanis, 8
cuius diameter, à terra, in cœlum vſque verge-
ret: supernè enim imminebat ſarcophagus, in-
fernè verò, loco terræ, abyſſus erat obſcuritatis,
horrui immenſum, ſimulque excidi extra omnem
rerum meique notitiam. Ad me verò rediens,
intellexi vnico conceptu: Quod in Chriſto Ieſu
viuimus, mouemur, & ſumus. Quod nemo, vel
nomen Ieſu, ad ſalutem dicere, ſine peculiari
gratia Dei, poſſit. Quod continuo orandum ſit;

& ne

& ne nos inducas in tentationem, &c. Datus eſt
mihi nimirum intellectus, quod ſine peculiari
gratia, ad quaſlibet actiones, nil niſi peccatum
nos expectet. Quo conſpecto, & ſaporabiliter
cognito, admiratus ſum priores meas ignoran-
tias; & cognoui, quod Stoïciſmus me, inanem
& tumidam belluam, inter abyſſum inferni, &
mortis imminentis neceſſitatem, detineret. Co-
gnoui inquam hoc ſtudio, ſpecie mediocritatis,
fieri me arrogantiſſimum: quaſi libertatis arbi-
trij fretus, gratiæ diuinæ renunciarem, ac quaſi,
quæ vellemus, per noſmetipſos efficeremus. Ab-
ſit tale nefas, dixi. Quapropter iſtam blaſphe-
miam, Paganiſmo quidem indulgendam; at
Chriſtianum dedecere cenſui, adeoque Philoſo-
9 phiam Stoïcam, hoc titulo, odibilem cenſui. In-
terim cum nimia rerum aliarum lectione, tædio
afficerer, ac fatigarer, recreationis ergo, Matthio-
lum, ac Dioſcoridem voluebam, ducens mecum,
nil mortalibus æquè neceſſarium, quam Dei gra-
tiam, in vegetabilibus admirando, propriis mi-
niſtrare neceſſitatibus, fructuſque eorundem car-
10 pere. Mox dein comperi, à diebus Dioſcoridis,
nil artem herbariam increuiſſe; quinimò ho-
diè ab ipſo traditis herbarum iconibus, nomini-
bus atque faciebus plantarum, vtrimque dum-
taxat diſputati: nil verò virtutum, proprietatum,
ac vſuum, eſſe adiectum priori inuentioni, atque
hiſtoriis: Præterquam quòd poſteri, confinxerint
gradus qualitatum elementarium, quibus tota
herbæ craſis tribuenda eſt. At cum ducentas for-
tè herbas, vnius qualitatis & gradus, diuerſas ha-
bere proprietates comperiſſem, atque aliquot
diuerſarum qualitatum, ac graduum, ſympho-
niam (puta in potionibus vulnerariis,) habere
in productione eiuſdem effectus, cœpere mecum
vileſcere, non quidem herbæ, (pentacula diuini
amoris) ſed ipſi herbarij: cumque cauſam in-
ſtabilitatis effectuum, tantæque obſcuritatis, in
11 applicando, ac medendo, mirarer: Inquiſiui, num
eſſet liber aliquis, tradens axiomata, & regulas
Medicinæ? Rebar namque medicinam doceri,
ac per diſciplinam tradi poſſe, inſtar artium, &
ſcientiarum, adeoque eſſe traditiuam: Non au-
12 tem, quod eſſet merum donum. Saltem cum Me-
dicina ſit ſcientia, donum bonum deſcendens à
Patre luminum, cogitabam, quod haberet ſua
theoremata, ſuoſque Principes Authores, ſcientiâ
infuſâ inſtructos, quibus, tanquam Beſaliel &
Ooliab, Spiritus Domini inſpiraſſet morborum
omnium cauſas, & cognitionem, ſimulque ſcien-
tiam proprietatum rerum. Cogitabam itaque hos
illuſtratos, eſſe anteſignanos Profeſſores meden-
di. Inquiſiui inquam, an non eſſet alter, qui de-
ſcripſiſſet vegetabilium dona, proprietates, ap-
plicationes, & conuenientias, ab hyſſopo vſque
13 ad Cedrum Libani? Reſpondit mihi profeſſor
quidam Medicinæ, nil horum in Galeno, vel Aui-
cenna deſiderari poſſe. At cum non eſſem credu-
lus, nec apud ſcriptores reperirem certitudinem
quæſitam, illam ſuſpicatus ſum iuxta veritatem,
quod dator Medicinæ, maneret continuus eiuſ-
dem diſpenſator. Itaque anxius, & incertus, cui
profeſſioni me reſignarem, reſpexi ad populi
mores, leges, ac Principum placita; vidi ius,
eſſe traditiones humanas, incertas proinde, inſta-
14 biles, & veritatis expertes: Quippe quod in hu-
manis nulla eſſet ſtabilitas, nullaque ſcientiæ me-
dulla; videbar inutilem vitam tranſigere, ſi in
placitis hominum illam traducerem. Cognoui
denique, meipſius gubernationem mihi ſat fore
difficilem, iudicium verò de bonis, ac vita alio-
rum, eſſe obſcurum, & mille ſpinis obnoxium:
Quapropter prorſus ſtudium iuris, aliorumque
regimen, abnegaui. Ex altera parte inſtabat vitæ
humanæ ærumna, & Dei voluntas, qua quiſque
ſe tueri debet, quam poteſt longiſſimè; propen-
debam autem ſingulari auiditate, in rerum pla-
cidiſſimam naturalium cognitionem: & prout
anima, ſerua aduenit ſuis inclinationibus, omni-
no in ſcientiam naturalium, inſenſibiliter lapſus
ſum. Legi itaque Inſtitutiones Fuchſij, & Ferne-
lij, quibus totam Medendi ſcientiam, velut per
Epitomen, me inſpexiſſe cognoui, & ſubriſi me-
cum. Siccine ſcientia medendi traditur, abſque
theoremate, & doctore, qui ex adepto medendi
donum hauſerit? Itaque tota naturalium proprie-
tatum hiſtoria, clauditur qualitatibus elementa-
riis? Itaque legi opera Galeni bis, ſemel Hippo-
cratem (cuius Aphoriſmos pænè memoriter di-
dici) totumq; Auicennam, & tam Græcos, Arabes, 15
quàm modernos fortè ſexcentos ſeriò, & attentè
perlegi, ac per locos communes annotans, quid-
quid ſingulare mihi in iis, & calamo dignum vi-
deretur, Tandem collectam ſuppellectilem rele-
gens, cognoui meam egeſtatem, piguitque me
inſumpti laboris, atque annorum. Cum ſcilicet
libros omnes, eandem cum inſtitutionibus canti-
lenam canentes, animaduerterem, ſolidi nihil,
nihil quod ſcientiam veritatis, aut veritatem
ſcientiæ ſponderet. Interim vel ab initio, com- 16
paraueram à Mercatore, omnia ſimplicia, vt tan-
tillum ſingulorum penes me ſeruarem, deinde ab
Amanuenſe officinarum, ſiue ſimplicium colle-
ctore, habui omnes plantas vſuales patriæ no-
ſtræ: ſicque plurium cognitionem, per vultum
eorundem, didici. Simulque perpendi mecum,
quod faciem quidē ſimplicium, & nomina agno-
ſcerem: nil minus autem, quàm eorundem pro-
prietates. Volui itaq; comitari practicantem Me- 17
dicum; mox inſufficientiæ, incertitudinis, & con-
iecturarum medendi, me etiam atq; etiam pœni-
tuit. Noueram quidem problematicè diſputare de
quouis morbo; at ne dolorem quidem dentium,
radicitus curare ſciebam, vel ſcabiem. Vidi deniq;
febres, morboſque obuios, nec certò, nec ſcien-
ter, nec tutò curari: Grauiores autem, & qui non
ſponte ceſſant, plerumque incurabilium in cata-
logum deſtitui. Subiit mihi tum in mentem, quod
ars medendi, inuentum eſſet impoſturâ plenum,
citra quod Romani feliciter quingentos egerant
annos. Reputaui, artem medendi Græcorum,
falſam eſſe: remedia verò ipſa, aliquot velut ex-
perimenta, iuuare abſque methodo non minus:
quàm quod eadem remedia, cum methodo, ple-
roſque fallerent. Vtrobique, canonum medendi,
in complexionum diuerſitatibus fundatorum,
fallaciam, atque incertitudinem deprehendens,
dixi, corde mœſto, Bone Deus! quouſq; eris mor- 18
talibus ſuccenſus? qui hactenus ne vnam quidem
veritatem, medendo tuis Scholis recluſiſti? quo-
uſque populo te confitenti, veritatem denegabis?
hiſce diebus pluſquam præteritis neceſſariam?
An tibi placet holocauſtum Moloch? vis tibi vi-
tas pauperum, viduarum, & pupillorum, ſub mi-
ſerrima morborum incurabilium tortura, & deſ-
peratione, conſecrari? Quomodo ergo non ceſ-
ſas, tot familias perdere, per medentium incer-
titudinem & ignorantiam? Concidi in faciem, &
dixi. Domine, ignoſce: ſi fauor in proximum,
me

me extra limites abripuit. Condona, condona, Domine, indiſcretæ claritati meæ; nam tu es radicale bonum ipſiuſmet bonitatis. Noſti ſuſpiria mea, & quod fatear, quòd nihil ſim, ſciam valeam, poſſim, & habeam, ſim egenus, nudus, vacuus, inanis: Da, Domine, da ſcientiam creaturæ, vt creaturam tuam intimè noſcat, ſe primum, cætera præter ſe, propter mandatum tuum Charitatis, vltimo in te, omnia, & ſuper omnia.

19 Quod cùm à multo tædio, & animi fatigatione, intensè oraſſem, forte in ſomnium deductus ſum, & vidi totum vniuerſum, in conſpectu veritatis, tanquam aliquod informe chaos, quod merum penè nihil eſſet. Et hauſi inde conceptum vnius verbi, qui ſignificabat mihi quæ ſequuntur: *Ecce tu, & quæ vides, ſunt nil; quicquid agas, minus quàm ipſum nihilum, in conſpectu Altiſſimi. Ipſe ſcit fines omnes rerum agendarum, tu tuæ ſaluti ſaltem intendas.* Imo in iſto conceptu erat præceptum intrinſecum, quòd fierem Medicus, & quòd mihi daretur quandoque ipſum Raphaël. Actutum ergo, ac deinceps per triginta ſolidos annos, ſubſequenteſque ordine noctes laboraui, meis impenſis, ac vitæ detrimentis, vt vegetabilium, & mineralium noturas, atque proprietatum cognitiones, adipiſcerer: interim non ſine oratione, lectione, ſcrutinio rerum, errorum meorum trutina, & experientiis diurnalibus conſcriptis vixi. Tandem cum Salomone cognoui, me fruſtra adhuc plerumque ſpiritum meum torſiſſe, vanámque eſſe ſcientiam omnium, quæ ſub Sole ſunt, vanas curioſitatum indagationes. Et quem Dominus Ieſus vocauerit ad ſapientiam, ille, & non alius venturus eſt: Imo qui ad faſtigium peruenerit, minimum adhuc poterit, niſi Domini fauor benignus affulſerit. En ſic adoleui, factus vir, & nunc quoque ſenex inutilis, & ingratus Deo, cui omnis honor.

VENATIO SCIENTIARVM.

1 *Mens non eſt rationalis, ſi Dei imago.*
2 *Scholarum opinio de Ratione.*
3 *Viſio ſomnialis de Ratione.*
4 *Mentis dialogus cum Ratione.*
5 *Prima impoſtura Rationis.*
6 *Mens elegit intellectum.*
7 *Suſpecta euadit Ratio, propter impoſturas.*
8 *Tædium mentis, de Ratione.*
9 *Ratio à peccato incipit.*
10 *Anima ſeparata à corpore, qualis ſit ſcientia.*
11 *Mens veſtes Rationi detraxit in aufugio.*
12 *Ex abuſu, Ratio intrat in conſilium mentis.*
13 *Ratio grauat mentem.*
14 *Ratio ad ſe ipſam reflexa, multos parit errores.*
15 *Ars magna Lullij ventilatur.*
16 *Modus ſeparandi Rationem à ſe.*
17 *Ineffabile lumen intellectuale.*
18 *Senſus immortalis animæ.*
19 *Ratio non eſt lucerna, de qua Salomon.*
20 *In qua parte habitet Syllogiſmus.*
21 *Ratio generat caliginoſam ſcientiam.*
22 *Scientia præmiſſarum, ſunt à lumine lucerna.*
23 *Mens non fallitur, niſi à ſua ratione.*
24 *Ratio ſepelit intellectum.*
25 *Ratio noſcitur in pauperrima ſui nuditate.*
26 *Intellectus recuſat vſum Rationis.*
27 *Ratio & veritas, ſunt diſparatæ in ſuis radicibus.*
28 *Ratio non conuenit cum cognitione concluſionis.*
29 *Rationis definitio.*
30 *Defæcatiſſima Ratio, eſt adhuc fallax.*
31 *Quid Rationalitas & Ratiocinatio.*
32 *Quid veritas intellectualis.*
33 *Imaginatio eſt modus intelligendi obliquus.*
34 *Bruta eſſe ratiocinalia.*
35 *Vituperoſum rationale, pro homine.*
36 *Vera definitio pro homine.*
37 *Scholæ plus Ariſtoteli, quàm Paulo auſcultant.*
38 *Animal, in definitione hominis, eſt natura corrupta.*
39 *Quale Rationis ſcheleton.*
40 *Progreſſus ad ſcientias venandas.*
41 *Duplices imagines in anima.*
42 *Vbi ſiſtatur mentis progreſſus.*
43 *Progreſſus verior quomodo fiat.*
44 *Noua Intellectio, ſiue labor Sophiæ.*
45 *Intellectum coincidere cum intellectis, & quomodo iſtud fiat.*
46 *Quare fiat tranſmigratio intellectûs.*
47 *Memoria, & voluntas abſorbentur.*
48 *Quidditas cogitationis intellectualis.*
49 *Quomodo Dei Imago fulgurat.*
50 *Quî mens intuetur intellectum ſub forma arrepta.*
51 *Rabinorum error, de hoc ſtatu animæ.*
52 *Qualitas intellectûs, dum ſtat in ipſo lumine.*
53 *Quare, & quomodo intellectus ſe transformat.*
54 *Quomodo intellectus ſeipſum aſpicit.*
55 *Qualis ſit intelligibilitas.*
56 *Quomodo anima ſeipſam intelligens, intelligat qualibet alia.*
57 *Vnde iſta intelligendi difficultas.*
58 *Accidentia, cur non comprehendantur per intellectum.*
59 *Errores Scholarum circa diuiſionem intellectûs.*
60 *In intellectualibus, pati, nobilius eſſe quam agere.*
61 *Ariſtoteles non cognouit verum intellectum.*
62 *Fantaſia non penetrat res, nec viciſſim res intrant in eam.*
63 *Octo axiomata de intellectu, quæ neſciuit Ariſtoteles.*
64 *Diuiſio Prædicamenti ſubſtantiæ.*

VENATIO SCIENTIARVM
INCIPIT A NOSSE TE IPSVM.

RATIO putatur vita animæ, ſiue vita vitæ noſtræ. Ego autem credo, quòd omnipotens ſit ſolus via, veritas, vita, lux viuentium, & rerum omnium; non hoc eſt autem Ratio. Atque ideo quòd mens noſtra debeat eſſe intellectualis, non autem rationalis, ſi Dei ſimulachrum proximum referre debeat. Paradoxon iſtud elucidandum, ad ſcibilium cunctorum, adeptorumque inprimis inueſtigationem. Voto meo, omnis Philoſophia incipit, & procedit à cognitione ſuiipſius; ſiue phyſica illa fuerit, ſiue moralis. Intellectum itaque, atque noſtri cognitionem abſtruſam proponam, quantum mea aſſequor tenuitate. Fert enim opinio Scholarum indubia, quòd Deus nil pretioſius largitus ſit homini, Ratione, per quam ſolam à brutis diſtinguimur, cum Angelis verò ſymbolizamus. Sic
1
2

quoque & ego à teneris annis perſuaſus, credi-
di. Sed poſtquam diſcretio adoleuiſſet, & ani-
mam meam ſemel intuitus eſſem, prorſus ali-
ter ſenſi: fateor interim, me malle ſapere in
occulto, quàm velle videri ſapere; plus autem
ſemper diſcere auidum, quàm docere anniſum.
Attamen debui quædam docere, ne talentum ſuſ-
3 ceptum defodiſſe reperiar. Quamobrem Ratio
ſemel ſe oſtendit in quadam viſione, animæ meæ,
in forma ſpiſſioris, & caliginoſæ nebulæ; & pro-
ponebat ſe eſſe nutricem, ductricem, & tutricem
mentis, à Deo ſic ordinatam, ad omnis, etiam ſo-
lidi boni conſecutionem. Imo proteſtaba tur ſe
eſſe clauum curſûs vitalis, proram, & puppim
mentis, atque adeo inuentricem omnium ſcien-
tiarum. Primo enim intuitu, gratulabunda ani-
ma Rationem ſuſcepit, penes ſe quieſcere opta-
uit, cum beneplacito, in gaudio, & jubilo. Quia
4 ſic olim mens ſibi perſuaſerat, ſic edocta. Atta-
men mox, ne credulitatis lenitate peccaret, ador-
ſa eſt Rationem propriis armis, dicens: Si itaque,
Ratio, in mei ſeruitium es deſtinata; non ego te,
ſed tu me ſequi debes: Quippe quæ nil affirmas,
vel demonſtras per diſcurſum, quin ego id tibi
prius ingenuerim. Quo pacto ergo iam diſci-
pula ſupra magiſtrum, filia ſupra parentem, tu-
telam prætendis? Argumentum iſtud primum
ex mea arrogantiâ, docuit me, nil ſuperbiâ ani-
mæ eſſe vicinius: quam tamen elationem ex ino-
bedientia oriundam, pallio virtutis texit, ne ſci-
licet credulitate abduceretur. Reſpondit autem
Ratio, non quidem categoricè, verùm duntaxat
vt formidinem in mente generaret, & ſic ſcru-
5 puloſitate illam in vota ſua traheret. Dixit ni-
mirum ſalutem animæ nullam abſque Ratione
acquiri; perituros videlicet mortales ſub ſenſuum
illecebris, niſi per Rationis habenas vitia coër-
cerentur. Cui indignabunda mens ait: Apage! nil
horum ex te, aut per te; quorum cognitionem
ex fide, & exſecutionem ex clementia ſuſcipio.
Imò fides iubet quòd pro ſe te deſeramus. Cen-
tum namque ſectiones, & ruinas in fide tua pepe-
rit flexilis impoſtura, etiam defecatioribus vi-
ris. Quælibet autem ſectio ſuam habet ſophiſ-
matis rationalem inductionem. Quia Ratio pa-
rit vtrobique tantùm putationem loco fidei; fides
autem ex gratia eſt, non ex te ſubdola: Quæ ſa-
gaciſſimos quoſque in te confidentes deludis, at-
que miſerè abducis ad barathrum miſeriarum.
Finaliter conſiderauit mens mea per fidem, quòd
veritatis tantùm vnica eſſet forma, & eſſentia;
& quòd omnis intellectus ſemper tantùm eſſet
6 verorum. Quocirca in electione rata eſt mens
mea, intellectum præ Ratione magnifacere. Ideo-
que cœpit vereri, ne Ratio, quæ tot hominum
myriades, ſpecie pietatis, veritatis, & Religionis,
ſub multiplicitate errandi vafrè falleret, tanquam
placida adulatrix, & callida ſeductrix ipſam ſedu-
ceret. Suſpicataque eſt ergo mens, quòd Ratio,
7 nedum in fallaciam, & ſuiipſius obſequium, fin-
geret ſuadelas, quoties mens eam in Iudicem, ſiue
Aſſeſſorem deligeret: verum etiam quòd Ratio
planè ſe in paraſitam, & in ſeruitutem daret de-
ſideriis, etiam ſummè Religioſorum; pluſque pu-
tationis, temeritatis, & ſtoliditatis, quàm ſcientiæ,
ac veritatis ſecum adduceret. Quippe quæ facilè
per linguas, nunc ad vnum, nunc verò ad alterum
extremorum nutabunda flecteretur; Rationeſque
vbique inueniret, fingeret, & ſubſterneret, iuxta
placita deſideriorum. Imo non rarò ratiocinan-
do procedat, quòd extra rationabile excidat, ma-
neatque indefinitè indiſtincta, & in inſcitiis in-
certa, quas tamen enodare pollicebatur. Subinde
quoque, Ratio animas dementauit, quæ ſuis per-
ſuaſionibus nimiùm confiſæ, ſe illi emancipa-
uerant. Aliis demum per inſulſas, importunas, 8
indiſcretas, & fruſtraneas ſolicitudines filum vitæ
præcidit. Hauſit ergo mens tædium ab Rationis
Imperio, magiſque quòd ſciret Rationem ſuæ
œconomiæ domeſticam, præſumeret verò pediſ-
ſequa totum mox animæ dominium. Recordata-
que mens verbi diuini, quòd *domeſtici eius* ſint
inimici eius, nauſeam ſuper Ratione concepit. Et
vtrimque auerſio nondum ſat fundata eſſet; ta-
men vires acquiſiuit eundo. Inde ergo initio
cœpit anima Rationem, non ampliùs vt partem,
aut poteſtatem ſui contemplari; ſed velut peregri-
nam hoſpitem, ab eſſe mentis planè deciſam, atq;
neutram. Idque poſtquam anima per fidem ſciret,
ſe à corpore ſemel ſeparatam, nō ampliùs rationis
indigam: hanc proinde eſſe caducam, mortalem- 9
que: imò & cum morte nobis adueniſſe in naturæ
corruptione. Scit nempe mens ſe poſt mortem ha- 10
bituram omnem ſuam cognitionem ſimul, ple-
nam, nudam, non ſucceſſiuam; non vi præmiſſarum
extortam, non expugnatam, non fallacem, diſpu-
tabilem, aut dubiam. Nec ſe à morte facturam
demonſtrationes, vt vnum ex altero concludat,
trahat, cogat, diducat, vel reflectat, ſiue id fuerit
ad concipiendum, ſiue verò ad notificandum.
Rationem ergo caducam, etiam ab anima fugiti- 11
uam mens apprehendit chlamide, illamque omni
veſte, in nuditatem vſque, ſpoliauit. Atqui tum
menti confirmatum eſt, quòd Ratio nobis relicta
adueniſſet, tanquam ſtigma à tortore, in calami-
tatum, caſuſque noſtri memoriam; Et quòd ſcien-
tia boni & mali, eſu pomi acquiſita, eſſet ipſiſſi-
ma Ratio, tantopere à mortalibus adorata. Dein-
ceps itaque anniſa eſt mens recedere, non quidem
contra, ſed ab Rationis vſu; abſtinendo ſcilicet ab 12
omni diſcurſu, vt res eſt bona, vera, & ens in actu.
Id autem non potui mox obtinere, eo quòd in vi-
ta animam, vt vmbra corpus, continuò comita-
retur Ratio, quæ iniuſſa in mentis conſilium ad-
uenit, ex veteri poſſeſſione, & non ſat accuratâ
clauſurâ noſtri conſilij. Hocque titulo adhuc one-
roſior, triſtior, tædioſior, & nebuloſior mihi fuit
deinceps Rationis conuerſatio. Tum ſiquidem 13
cœpi ſentire, quòd Ratio animam angebat mul-
tiplicitate, inani complacentiâ ſcientiarum, &
virtutum ridicula diſquiſitione tentabat; vitæ or-
natum promittens coram mundo, deaſtram Ra-
tionem adorante. Quapropter intellectum, & vo-
luntatem in ſui placita miſerè trahebat, & me-
moriam ſic onerabat, vt mox in virilitate mea,
memoria, vt aſinus, ſub ſarcina caderet, & defe-
ctum acquireret. Mens ergo Rationem proſcri- 14
pſerat ſæpè: ſed de nouo, inuitis mentis conati-
bus, ſemper ſubintrauit, hypocriſin doctam de-
texit, ſuoſque arietes ad debiliſſimum mentis mu-
rum admouit. Auram vulgarem nempe pollicita
eſt, ambitionis ſtulta præmia ſub ſe foueri oſten-
tans. Rigiditatem verò vitæ, cui tetricam Philo-
ſophiam tunc primùm adorſa eſt, illamque vt
moroſitates diſſuadebat, multa paſſim illicita
fraudulenter excuſabat, iuuentus, vel receptæ
iam paſſim conſuetudinis priuilegiis: docta indu-
ſtria, adulationi mentis vſque inſeruiens, velut
pediſſequa inſequebatur, fingens rationes ad lu-
bitum mentis iam inclinatum. Tandem mens 15
rogauit

rogauit, quam ſcientiam Ratio dare poſſet? Cui
mox illa reſpondit, ſe poſſe per artem magnam
Lullij efficere, vt de quoquo ſcibili homo, tan-
quam omniſcius, diſcurrere poſſit cum totius
mundi admiratione. Tum indignata eſt mens, ac
dixit: Apage, garrula nequam; Sermocinalia enim
inprimis deteſtor. Itaque certò cognoui, quòd
Ratio ſemper animam deſerat, cum ariditatis diſ-
ſuauitate in tenebris, inquietudine, incertitudine,
16 & amaritudine ceſpitantem. Poſtremò, vt cogno-
ui nullum mihi in natura ſubleuamen, neque ſe-
parationem à tam moleſto ac tædioſo hoſpite,
abdidi me in orationem ſilentij, adeo vt quando-
que prorſus, & ſubinde pro parte me denudarem
à Ratione, omnibuſque eius appendicibus. Acci-
dit itaque quòd extra, vel ſaltē præter illa quæ per
Ratinem cognoſci, aut ſuo adminiculo vllatenus
concipi poſſunt, deuenerim velut per ſomnium,
17 ſubter ineffabile lumen. De quo nil habeo quod
dicam vlteriùs, eo quòd inuida Ratio me confe-
ſtim ab inde abſtraxerit. Quippe ſimulatque non-
dum mortificata Ratio ſubter luminis inſuetudi-
nem, caligans, cum mente intraſſet, admiratio-
nem in me ſuſcitauit, quis, vnde, quomodo, & cur
eò deueniſſem; ſicque cecidi extra lumen, in obſ-
curitates miſeras ſubter diem. Meo autem iudicio
cunctabatur iſtud lumen vix ſpatium, quo quis
18 tractum, quatuor ſyllabas pronunciaret. Abin-
de attamen ſenſi me mutatum ab eo, qui pridem
eram: ſaltem enim deguſtaui immortalitatem ani-
mæ meæ, baſim fidei, & Religionis, cunctis bo-
19 nis caducis anteponendam ſcientiam. Perrexi ita-
que maiore ſtudio à ratione abire: vtpote quæ
me nunquam nuda, ſed fallaciter tecta, cum pu-
gna, impoſturis adorſa erat: deſeruerat me ve-
rè nunquam, niſi cum incertitudine. Salomon
vocat ſpiritum hominis, lucernam Dei. Non enim
quòd Deus ſit in tenebris, vel humani ſpiritûs
ſplendore opus habeat; ſed prorſus quòd occultæ
rerum ſcientiæ à Patre luminum infundantur in
nos, medio huius lucernæ. Apprehendi quotidiè
certius, quòd Ratio non eſſet ſpiritus ille homi-
20 nis, ideoque neque iſta lucerna Dei; imo neque
lumen iſtius lucernæ: Sed quòd lucernæ ineſſet
longè aliud lumen, cuius vigore penetraret ſcibi-
le ſibi permiſſum. Perſpexi nimirum quòd anima
non eſſet indigna, imo nec formatrix ſyllogiſmi,
eo quòd illo vti nolit, ſemel à corpore ſequeſtra-
ta. Siquidem eius cognitio natiua longè nobilior
atque certior eſſet quauis demonſtratione, Ratio-
nis apice. Tum denique cognoui, quòd neque
ſenſus ſyllogiſmum conderet: ſed quòd Ratio,
demonſtrationum formatrix, poſſideret animalem
intellectum, ſiue imaginationem, mediam inter
ſenſus & intellectum. Interrogabis, quare lux lu-
ceat? aqua ſit humida? cedat intranti digito? &c.
ac reperies, quòd quo res quæque clarior eſt, eo
eius Ratio ſit ſtupidior, remotior, ac hebetior.
Tum itaque clarè conſpexi, quòd Ratio volute-
tur inter obſcuras caligines. Dein quòd vbicun-
que nullus eſt diſcurſus, nullæ præmiſſæ; etiam
nulla reperiatur concluſio, conſecutio, ſiue Ratio.
Attamen ſcientia præmiſſarum eſt certior con-
cluſione; ſiquidem cùm è primò veris ſupponatur,
atque illa ſcientia eſt in anima, abſque Ratione;
21 quia ante Demonſtrationem. Vnde mecum con-
cluſi primùm, quòd Ratio non generet niſi cali-
ginoſam ſcientiam. Tum denique: Quòd ſcien-
tiæ veritatis, rerum ac præmiſſarum prodeant,
non quidem à Ratione, ſed ab alio longè initio,
intellectuali videlicet lucernæ lumine. Quocirca 22
mox obſeruaui, quòd Rationis diſcurſus exte-
nuet, obumbret, præpediat, & ſuffocet nobilem
illum intelligendi actum, quo præmiſſarum ſcien-
tiæ nobis inſertæ cognoſcuntur. Magis, magiſque
didici, quòd Ratio procul dein & extra lumen
veritatis, eo quòd tantum lumen, inſtar veſperti-
lionum, tolerare nequeat, ſuo nitedulæ ſplendore
mutuato contenta. Quippe quæ nil aliud propriè
eſt, quàm diſcurrendi ſermocinalis facultas, nobis
vt mortalibus à peccato connata. Plus inquam,
vt ſequacem animam operando fatiget, caniſque
capillis cranium tegat, quàm vt intra nos veri
veram ſcientiam producat. Quandoquidem re- 23
peri, quòd anima optans ſcire per Rationis vena-
tionem, vtplurimùm amplectatur media menda-
cia, & falſas ſatisfactiones pro veritate, in laboris
præmium. Sic enim mens decepta aſpicit menda-
cium, fucum, fraudem, ac in ſumma putationem in
vicem veritatis, quandiu de Rationis impoſturis
nil ambigit. Hactenus namque contigit, quòd tot
ſint impoſturæ, & falſæ doctrinæ, tam in Reli-
gione, quàm in arte medendi, vt ne vllum angu-
lum Scholarum perluſtrem, vnde veritas ſcopis
Rationis non ſit euerſa. Nudam itaque vidi Ra- 24
tionem, & didici quòd in omnem euentum Ratio
non pareret, niſi putationem veri: quo medio ſe-
peliret intellectum intellectualem; eo quòd mens
non poſſit ſimul amplecti, & ſequi duo lumina
tam diuerſa. Putationibus autem miſerè mundus
vbique abducitur, atque deluditur. Ac primò qui-
dem, quòd quilibet putet Rationem, Iconem
Dei, & optimum noſtri theſaurum, &c. Petatur
Ratio, ſuper dubia quæſtione, à decem viris ſa-
gacibus, ſeparatim; & attende quòd quantùm ab
inuicem diſcedant, ſua quiſque Ratione deluda-
tur, & qualiter quiſque ſuâ ſtrenuè pro putatione
pugnet. Enimverò cùm mens mea Rationem ſuâ
veſte ſpoliaret, obſeruaui mundum decipi inpri-
mis propria putatione. Quòd inquiſitionem co- 25
gnitionis rerum per cauſas vocet indagationem
ſiue inuentionem Rationis. In eo enim primùm
detexi fucum, ac miſerrimam Rationis conditio-
nem, nuditatemque pauperrimam; quippe appare-
re erubeſcit, niſi ſub falſi Etymi operculo, ac
mendicato pallio. Siquidem Ratio nullatenus eſt
cauſa, pars, aut eſſentia cauſati: multò minùs fa-
cultas rationalis in homine res attingit. Nam res
eſt id in ſe, quòd eſt abſque reflexione ſui, ad ali-
quem humanæ Rationis diſcurſum, inuentionem-
que: Extima ergo veſtis Rationis, larua eſto. Cau-
ſa nimirum eſt initium & origo cauſati: Ratio au-
tem nil tale eſt. Animaduerti denique, quòd Sco-
læ Rationi locum darent in medio eſſentiæ men-
tis; hancque ab inde animam rationalem, velut
eſſentiali proprietate, denominarent; tanquam
Ratio pro lucerna illi data foret in intima eius
eſſentia. Cùm alioqui re verâ in mente, ſiue pro-
ximo Dei ſimulachro nullus ſit Rationi locus: Eo
quòd anima à corpore ſeparata non vtatur diſ-
curſu Rationis. Imo cùm anima adhuc corporis
inquilina quidquam intellectualiter intelligit,
planè recuſat omnem Rationis vſum. Quia quan- 26
do Ratione vtitur, planè ſaporem corporei fundi
refert. Cùm rationalis poteſtas ſit in parte infe-
riore animæ, quatenus corporeis compedibus
vinctæ.

Mox demum ſub Rationis denudatione, con-
feſtim æquè friuolum inuolucrum ſeſe obtulit;
ex Rationis putatione. Quòd ſcilicet quidquid

veritati affine eſt, hoc Ratio iudicet Rationabi-
le, & Rationi conſonum: Cùm tamen Ratio, &
27 veritas ſint diſparata in ſuis radicibus. Nam ve-
ritas eſt ens reale verum; Ratio verò eſt ens men-
tale, problematicum, dumtaxat apparens: hinc
enim ens Rationis, non ens, putatione matre
oriundum. Facultas enim rationalis, atque inde
28 deducta Ratio, ſæpè falſa pro veris amplectitur,
& vera pro falſis rident. Vnde tandem falsò inſ-
pexi, quòd Ratio non conueniret cum confor-
mitate rei per diſcurſum propoſitæ, & cognitio-
ne concluſionis per nos repertæ. Vtpote Ratio
propriè non eſt iudicium externi hominis, aut
ſuæ imaginationis, quo apparentem ſibi verita-
tem conſtricat ad ſpecies ſcientiarum, quas homi-
ni rentur innatas. Vnde deuium, imaginatio, tum
priùs fabricat cognitionem ſibi conſentaneam.
29 Aſt Ratio, magni iſte reputatus condus in mente,
nil eſt aliud, quàm habitudo prædictæ confor-
mitatis, per diſcurſum repertæ, cum ſpeciebus,
ſiue ideis connatis in Phantaſia. Quæ demum
conformitas, provt in ſe confuſa, obſcura, mo-
bilis; ita inſtabilis neceſſario eſſe debet, ex natu-
ra ſubiecti inhærentiæ. Sic enim etiam defæca-
tiſſima Ratio poteſt in ſe eſſe fallax; nec neceſſe
eſt vt vllam intra ſe certitudinem cogat, conti-
30 neat, aut concludat, exceptâ Matheſi, eo quòd
hæc planè conſiſtat in menſuris commenſurabi-
lium. Conuertuntur enim ideo plures hæreti-
ci, per exempla vitæ Chriſtianæ, quàm per ratio-
cinia diſputationum. Aptitudo demum illius ha-
bitudinis, ad ſpecies in imaginatione connatas,
31 cenſeatur rationalitas, vel rationabilitas. Ratio-
cinatio autem, ſiue logiſmus (vnde ſyllogiſmus)
eſt actus, quo appropinquatur eiuſmodi habitu-
dinis conformitas, ad ſpecies in imaginatione
congenitas, vel vt mea fert ſententia) ſuſcita-
tas finaliter, exuendo calceos Rationis, vt reperi
in natura plurima, quæ intellectus iudicat neceſ-
ſaria, quæ Ratio recuſat vt impoſſibilia. Sciui ex-
32 inde Rationem non habitare penes intellectum
verum; ſed extra eundem: Eo quòd in intellectu
immediatè ſit veritas; quia veritas intellecta ni-
hil eſt aliud, quàm adæquatio intellectus ad res
ipſas. Cognoſcit nempe intellectus res provt ſunt;
ideoque viciſſim verificatur intellectus de rebus
ipſis, per res ipſas: Quandoquidem eſſe rerum
de ſe eſt ſemper verum; & eſſentia illarum eſt
ipſamet veritas. Ideoque intellectus, qui ſuper eas
fertur, ſemper directè eſt verus. Sed cùm imagi-
33 natio, eiuſque Ratio ſit modus quidam intelli-
gendi obliquus, procedens per rationes, & diſ-
curſus, non autem per adæquationis transforma-
tionem: Idcirco modus iſte rationalis, eſt intelle-
ctus, abuſiuus, & fallax. Bonum autem rectum
vnum, & verum, ſemper vno, & eodem modo
ſe habent in intellectu. Quia in intellectu, ſtant
in puncto adæquationis; ſed malum, curuum,
obliquum, falſum, atque multiplex, fiunt pluri-
bus modis per Rationem, in parte imaginatiua.
Certò itaque cognoui, Rationem in non tam ſu-
34 blimi pretio habendam, ac fuit hactenus. Magiſ-
que, quòd in brutis Ratio, & diſcurſus non opti-
mè vigerent: Nam quòd annoſa vulpes callidior
ſit iuniore, per diſcurſum rationalem, experien-
tiæ reminiſcentiâ confirmatur accidit. Imò Apes
numerant: Quoniam ſi [illegible]ginta aluearia ex
ordine locata; Apicula manè euolans, numerat
quoto alueari ſit egreſſa; dein non redit, nec in-
trat, niſi priùs renumeret ordinem, quod facilè
probatur. Nam ſi quintum, aut ſextum tranſpo-
natur ſeptimo, aut alio loco, numeroque inuer-
ſo; Apes, quæ melle, aut cera onuſtæ redeunt,
putantes in ſuam Rempublicam lectam depo-
nere ſarcinam, quintum, aut ſextum alueare re-
petunt: Cuius ciues, cùm ſint peregrini, illi adue-
nienti Apiculæ, eandem occidunt. Et hoc modo
fures deſtruunt vna nocte cuncta aluearia. Ser-
pens namque cæteris animantibus callidior erat.
Vnoque exemplo, mille inſtar, diſcurſum ratio-
nalem in beſtiis confirmabo. Villicus vicinus ca-
nem venaticum alebat, cuſtodiæ nocturnæ præ-
dij præfectum. Accidit autem, quòd in plenilu-
nio, lupus circa villam diſcurreret, cui canis ille
confeſtim allatrabat, & ſequebatur fugientem lu-
pum. Hic verò, famis impatiens, ſe retorſit in ca-
nem, illumque ſequitur. At canis aufugiens, inſi-
lienſque ſuper furuum, ſe in tutum recepit, inde-
que continuò latrauit; herum excitans, lupi præ-
ſentiam docuit. Sequenti verò die rediit lupus,
quem canis, vt pridiè, latrando adorſus eſt. Lupus
enim fugam fingens, donec comitem, quem ſe-
cum adduxerat lupum, coniecturâ ſciret, ſe ſu-
bter furuum occultaſſe. Cùm itaque ſe conuertit
ad canem, qui profugus ab inſequente lupo, pu-
tans ad furuum, velut tutiſſimum caſtrum, refu-
gere; prodiit occultus alter, qui canem rictu
apprehendit, ſaltumque ſuper furuum præpedi-
uit. Itaque inſignem ſolertiam in brutis cunctis
notaui, etiam in inſectis plurimis. Vituperoſam 35
itaque definitionem exiſtimo, quâ homo, animal
rationale, velut ex eſſentiæ deſcriptione, depin-
gitur. Siquidem ex vltimato fine, deſtinationum
proprietatibus in creando, definiendus erat, ſi fi-
nis ſit cauſarum prima, ex Ariſtotele. Quapro-
pter nec hominis definitio è fonte Paganiſmi
mendicanda erat, qui creationem, eiuſque fines
planè ignorauit. Etenim vt mea Philoſophia gen-
tibus ignota; ita viciſſim illorum, eſt mihi nauci.
Etenim ſcribo pro Chriſtianis, quibus turpe eſt
ſequi Ethnicos, contra veritatem Euangelicam.
Nec etiam cenſeri volo nominum rixator, quoties
de finibus, prærogatiuis, electione, dignitateque
imaginis diuinæ agitur. Rejicio imprimis inſulſi-
tates Paganiſmi in definitionibus, præſertim ho-
minis perpetratas. Siquidem teſtimonio S. An-
thonij, per B. Hieronymum deſcripto, Paulus,
Anachoretarum primus, in Diuorum numerum
eſt relatus. Eiuſdem quoque relatu, Faunus legi-
tur animal loquens, rationale; imò Deum natu-
ræ, & Chriſtianorum cognoſcens, colens, & ſup-
plicans Antonium, vt pro ſe, atque ſuis Deum
oraret. Conſtat inprimis hunc Faunum non fuiſſe
hominem, ex Antonij aſſertione, & monſtroſa
figurâ. Denique neque fuiſſe Cacodæmonem, col-
ligitur; quòd hic adeo ſuperbiat, vt nequidem
ſi ſciret ſe ſaluari poſſe prece, vellet rogare vt ali-
quis pro ſe oraret, neque ſe proſternere pro im-
petranda venia. B. Hieron. enim Faunum vocat,
non hominem, vt neque Cacodæmonem. Faunus
ergo neutrum horum eſt, eodem teſte, quo Pau-
lus ille inter Anachoretas primum ſortitus eſt lo-
cum atque inter Sanctos relatus. Ergo Faunus eſt
animal vt ens Rationis, loquens idioma patrium;
non autem homo. Sic Satyrus olim viuus, ac dein
ſale conditus, pro ære oſtenſus, per Ægyptum,
Phrygiam, & Græciam portatus. In Scotia, & Ze-
landia demum, atque alibi piſcata monſtra, ſemi-
humanis figuris, Ratione vtentia; imò artes me-
chanicas exercentia: Homo nimirum ad Dei ima-
ginem

ginem ſolus factus,cum excluſione omnium.Hęc
autem rationalia bruta, in ſuis Elementis etiam
36 diuerſa inter ſe; ſunt tamen ſimulacra noſtri, &
non imagines Dei.Homo ergo eſt creatura viuens
in corpore per animam immortalem, ad hono-
rem Dei,ſecundùm lumen, & ad imaginem Ver-
bi, primi exemplaris omnium cauſarum, ſigilla-
ta.Dies namque,& ſuum lumen fuerunt quando-
que abſque Sole, & Sol erit aliquando ſine luce.
Sed anima hominis ſine imagine diuina conſide-
rari nequit,dum Regnum Dei cum omnibus ſuis
charitatibus ſit intimius animę,quàm eſt ipſamet
ſibi intima.Indignor ergo meritò, quòd Scholæ
Philoſophiâ ethnicâ adoleſcentes malè imbuant,
oblectenturq; etiamnum glandibus, repertis iam
primæ veritatis epulis.Domine, lumen vultûs tui
impreſſum eſt ſuper nos; nemo enim nouit per-
fectè imaginem, & an bene ſuo reſpondeat typo,
ſi typũ priùs non agnouerit. Quocirca quotquot
hominem malè definiunt, Deum non agnoſcunt,
37 vt neque ſeipſos in eſſentialibus.Plus itaq; Scho-
læ Philoſophicæ documentis Gentilium, quàm
Pauli acquieuêre.Hinc illas contemplor,hominẽ,
dũtaxat iuxta eius cadauer meditatas;non autem
iuxta Creatoris,ſiue efficientis intentionem, ho-
minisq;deſtinationes finales. Alioquin enim om-
nipotens à ſcopo ſuo declinaſſet, ſi finis ſit cau-
ſarum prima,in creando, ſitque aliquid conſide-
rabile vt primum, in rerum adorabili Authore.
Erat itaque creatura definienda,ex intentione ef-
ficientis Creatoris. Ille enim in ſuis finibus non
erat, qui ipſas proprietates fabricat, fluentes ex
ipſis deſtinationum finibus. Quapropter homo,
quamuis ex corpore animales aliquot, & corpo-
reas conditiones habeat; attamen ex intentione
diuina creatus eſt in imaginem Dei viuentem, in
ſubſtantia immortali,vt Deum cognoſcat, amet,
& adoret ſecundùm lumen typi ſibi impreſſum.
At poſtquam homo vixit in carne,vt animal,dixit
Deus: *Spiritus meus non permanebit cum homine,*
38 *quia caro eſt.* Genus enim definiti proprium, in
definitione hominis,quod Scholę vocant animal
idipſum Deus nominat degenerationem,auerſio-
nem viarum,naturæ corruptionem,atque deſtru-
ctionem intentionis ſuę in creando.Differentiam
autem conſtitutiuã hominis, ſiue rationale com-
petere brutis extra dubium eſt, ſimulque penu-
riam Logices,omni prorſus definitione, & diffe-
rentiã conſtitutiuã deſtitutæ. Cæterùm, Ratione
in nuditatem vſque iam deueſtitã, omnimodam
acquiſiui eius diſplicentiã,eo quòd inane ſchele-
39 ton mihi videretur,ablatis laruis,& togis. Deni-
que pauperiem eius anguſtam, & inquietam fœ-
ditatem aſpexi, dum præcipuè confuſionum, &
incertitudinum memor eſſem, quibus me pro ſo-
40 lito intricauerat. Cœpi ergo deinceps contueri,
quòd meus intellectus plus proficeret per figu-
ras,imagines,& viſiones phantaſię,quàm per Ra-
tionis diſcurſus. Imò potiùs diſcurſus frequentes
ſuum hominem ordinariò moroſum reddere, ira-
cundum, amentem, procelloſum iudicio ſuo, &
mobilem,ſiue imbecillum,adeoque & tenerę va-
letudinis. At tandem introſpexi penitius figura-
rum, atque idearum progreſſum; & inueni tum,
illas adhuc cinctas miſeriis, & anxietatibus, eo
quòd imagines alienatæ eſſent propter alteritatẽ
ab ipſa rei veritate, & eſſentiæ per ſimilitudinis
cuiuſque inexcuſabilem difformitatem, remotam
ab identitate. Et tum ſic iudicaui, quia nondum
enotuerat mihi diſtinctio inter imagines Phanta-
ſiæ, & imagines intellectuales, quæ poſt abſtra-
ctiones, manent in animæ centro:fatigabar enim 41
plerumque totâ die, circa aliquod ſcibile; quod
etſi mihi in baſim, atque modum eſſet incogni-
tum; attamen per imagines mihi eruendum ſta-
tuebam.Tandem cùm vlteriùs progredi, me ſen-
tirem impeditum,quia ſtupefactum;fabricaui in-
tùs rei nondum perfectè cognitæ aliquam imagi-
nem, adornatam poſſibili adiacentiâ quidditatis.
Sub qua ſemel dein, dudum illam in Phantaſia
aſpiciens,ac velut eandem alloquens,tandem ſtu- 42
dio inſigniter fatigatus obdormiui, vt eius ſom-
nialem ſaltem viſionem excitarẽ,per quam erue-
rem deſiderabile illius ſcibile.Iuxta illud:*Nox no-
cti indicat ſcientiam.*Ac mirum ſanè, quantum lu-
minis eiuſmodi viſiones mihi recluſerint, pręci-
puè non benè dudum antea paſto corpore. Non
enim diffiteor,quin rei quæſitæ quidditates, ple-
rumque ſub ænigmatis pallio tectas,vel confuſas,
plurimumque adhuc pluralitatibus, ac alteritati-
bus obnoxias pluries acquiſiuerim, hoc pulſandi
medio, prægreſſis præcipuè quærendi adminicu-
lis, annexiſque orandi ſubſidiis,& alis. Dixitque
ad me vir ſanctus(cui omnem conſcientiæ angu-
lum,laborumq; & annorum tędia, per inſomnes
noctes,operueram)Ah! vtinam ego tantumdem
ego laboraſſem, & in amando Deum impendiſ-
ſem,quantum tu miſer,in diſquiſitione ſcibilium;
quorum rationem, ſiue computum, nouiſſimus
dies à te non exiget!Laudabam equidem Domi-
num tunc, quòd mihi propinquius aliquod noſ-
cendi, diſcendique medium, gratis largitus eſſet,
quàm Ratio foret;quæ nunquam ad prius, raro-
que ad poſterius,idque cum multa adhuc incerti-
tudine penetraret.Credebam enim tum, origina-
lem corruptę naturę ęrumnam vlteriùs progredi
non poſſe,ad ſemel deguſtatum lumen,quàm per
præfatas Phantaſiæ imagines. Suaſu ergo illius 43
viri,deſtiti anguſtiùs aliquid optare, quærere, &
inueſtigare;denudaui me omni curioſitate,& ap-
petitu ſciendi;ad quietem, ſiue paupertatem ſpi-
ritûs me recepi, reſignans me in amabiliſſimam
Dei voluntatem,in quaſi non eſſe,non operari,in
merum nil deſiderare,nil intelligere.Maximope-
rè quòd ſcirem multiplices imperfectiones,in co-
gnitionibus meis hauriens inſignem indignatio-
nem mecum,quòd pro caduca ſcientia tot tantoſ-
que labores inſumpſiſſem. Ipſe itaque mirum in
modum mihi diſplicui:Rogaui itaq;Dominum,vt
omne prorſus ſcibile, eiuſque deſideria profana
euerteret mente mea, quã hoc titulo totã obtuli
ſępius in ſui beneplacitũ.Interim poſt duos men-
ſes,in hac ſcientiarum renunciatione,atque nudâ
pauperie,ſemel mihi iterũ ſuperuenit,quòd intel-
ligerem intellectualiter. Sedebam ſecus Athanar 44
meum.Redij autem mox in me,nec ſciui quantũ
illud lumen duraſſet.Iſtud quidem noui,quòd rei
inſolitę nouitas,ſtupor, & iubilus tum ſubripue-
rint iſtud lumen,& excidere me fecerint in priſti-
nas meas tenebrarum confuſiones,eo quòd Ratio
nondum mortificata eſſet.Ariſt.quanquam huius
luminis totus expers,viſus eſt tamen aliunde deſ-
cripſiſſe alterius ſenſationẽ de labore Sophię,ſiue
Adeptis: βελτίον διακείμενος ἢ ἐν ἐπιγραφῇ εἰδώς.
Surdâ nimirum alterius ſuggeſtione vocat meliùs
diſpoſitos,quàm ſi eſſent ſciẽtes,id eſt ope demõ-
ſtrationis:cuius ſolius medio omnem in homine
ſcientiã oriri ſemper alioqui iactitat.Saltẽ agnoui
vale dicendũ Rationi,& Imaginationi,vt faculta-
tibus brutalibus,idq;propter caſûs noſtri ęrumnã

ſi ad ſolidam veritatis cognitionem ſpe trahamur
in profundum. Cognoui pariter quòd requirere-
45 tur facilis traductio intellectûs, atque tranſmu-
tatio placida ſuiipſius in formam rei intelligibi-
lis: Quo pacto ſcilicet intellectus pro momen-
to, fiat velut ipſum intelligibile. Cùm autem in-
tellectus perficiatur intelligendo, nihilque perfi-
ciatur niſi ab eo quod ſymbolum ſecum habet,
in ſua natura; idcirco collegi intellectum, & in-
tellecta vt talia, debere eſſe, aut fieri eiuſdem na-
turæ: debere autem hoc fieri extra laborem, & in-
quietudinē, ſed cum otio, in lumine ſibi proprio,
cum abſtractione, orbatione, & carentia alterius
cuiuſcunque auxilij creati. Verùm ſi concurrat
alienum auxilium, iam erit cum labore deſiderij
ſuſcitati extra intellectum. Porrò iſtam intellectûs
tranſmigrationem, & transfigurationem illi na-
turalem alioqui, Poëtas quandoque ſubordinatos,
Prothei nomen, non ſecus atque fabula, ſignifi-
cant. Ego verò eo clariùs iam cognoui, iſtam
tranſmutationem intellectus fieri debere, eo quòd
intellectus in ſe ſit totus purus, ſimplex, vnicus,
46 & indiuiſus. Quamobrem eatenus quoque illi
competeret vnicus, ſimplex, vniformis, & vniuo-
cus aliquis actus, ab ipſomet intellectu planè in-
diuiſus. Alioquin intellectus amitteret ſuæ vnita-
tis homogeneam ſimplicitatem, per alteritatis
dualitatem. Veruntamen comperi ſat, non eſſe de
plena, atque libera noſtræ voluntatis poteſtate,
ſuo ſic intellectu nunc frui. Et quòd ad iſtud re-
quiratur plus quàm putare, anniti, optare, vel-
le, &c. Idque nedum propter inſuetudinem, quâ à
puero per actus animales cōtinuò aſſueuimus pa-
rêre imaginationi: Verùm multò magis, quia ipſa
voluntas cum memoria, penitus pro illo ſpatio
motûs, debet abſorberi, ac velut annihilari in in-
tellectu. Quod ſanè ingentis eſt myſterij pondus.
47 Aliàs namq; quàm citò quis cogitat de anima ſua,
aut de re quapiam, tanquam de tertio, cum alteri-
tate ſeparatā extra intellectum: eo ipſo nondū eſt
48 cogitatio aut operatio puri, ac ſolius intellectus.
Aſt cùm anima cogitat ſeipſam, aut aliud quidquā
tanquam ſeipſum, ſine alteritate cogitantis, & rei
cogitatæ, ſine appendentia, extrauerſione, vel re-
latione ad durationem, locum, & circumſtantias:
Tum ſcilicet eiuſmodi cogitatio eſt intellectualis.
At nondum adhuc proin illuſtrata; licèt iſta iam
intellectio ſit longè nobilior cogitatio, quàm quę
per incidentias irruit; ſiue illæ per imagines, ſine
ſequela adueniant, tanquam infuſæ; ſiue demum
ab experientiis, & obſeruationibus hauſtæ, in-
fluendo, velut ſponte affluant. Vtpote anima in
illo luminis ſtatu, ſic apprehendit interiorem &
anteriorem rei intellectæ eſſentiam, quòd ipſe in-
tellectus, tranſmigrando ſeſe transformet in rem
intellectam. Hinc videlicet ſequitur, ſi notitia in-
tellectualis ſit cum ſimilitudine rei intellectæ in
ipſo intellectu; quòd etiam Regnum Dei nobis
velut adueniat, atque renaſcatur, quoties in fide
intellectualiter & præſentialiter Dei Bonitatem,
Poteſtatem, Infinitudinem, Gloriam, Veritatem,
&c. in ſpiritu adoramus. Sicque Deo in deliciis
eſt cum filiis hominum eſſe. Certè ita eſt: Intel-
lectus noſter nouo velut perfectionis rore per-
funditur, quoties intellectualiter contemplatur
aliquid ſupercœleſte; eo quòd pro momento
49 tranſmigrat in illud, illudque deguſtat. Tum ni-
mirum intus fulgurat imago Dei, & euadit glo-
rioſa (Bone Deus! quouſque deducis mortales)
Aſt ſanè non ſit eiuſmodi intellectualis cogitatio,
cum diſcretione verborum, aut idiomatum; ne-
que cum ſenſuum, aut Rationis præcinctu; neque
cum celeriori quodam totius logiſmi conceptu
affatim hauſto; neque cum depēdentia, ac ſequela
priùs cogitatorum; neque circumſtantiis circum-
ſepta, de hîc, nunc, albo, magno, amaro, ſimili,
placido, &c. Sed vnum non eſt in intellectu ſine
altero, neque cum altero ſub alteritate; nec etiam
prout poteſt per Rationem, aut imaginationem
concipi, aut per imaginationes, ideáſve cogitari.
Verùm in illo ſtatu, nunc, hîc, ſenſus, Ratio, ima-
ginatio, memoria, & velle ſunt ſimul in merum
intellectum liquata, ſtántque ſub tenebris, lumi-
ne intellectus offuſcata. Tum, tum inquam, lumē
quoddam cadit ſuper animam. Atque in totum eſt
(meo iudicio) quidquid verbo, cogitato, locuto,
ſcriptoque dici potuit vnquam. Iſtud lumen verò
ſiue ſit prorſus ſupernaturale, ſiue quòd intelle-
ctus ſui naturâ ſic accendatur, malim experiri,
quàm determinare. Iſtud vnicum ſaltē ſcio, quòd
non contingat abſque gratia. Quamobrem ſiue
intellectus transformetur, ſiue ſeipſum transfor-
met in ſimulachrum rei intellectæ, ſanè diuino 50
auxilio opus habet, & quidem ſingulari, quia ſal-
tem tunc anima intuetur ſuum intellectum ſub
forma arrepta, in dicto lumine: Atque in iſto ſui
ſpeculo ſpeculatur ſeipſam intellectualiter abſque
reflexione alteritatis: ſicque concipit rem ſcibi-
lem vnà cum omni ſuo eſſe, & proprietatibus. Eo
quòd hoc cognitionis lumen non ſit emanati-
uum extra intellectum, ſed manet intus reflexum
ſuper intellectum, in omni veritate, & certitudine
perfecta perfectiuum. Equidem Rabbini aliquot
hunc animæ ſtatum metuunt, vt periculoſum. 51
Schola etiam myſtica periculum arrogantiæ, &
adulterij ſpiritualis formidat. Ambo autem vt no-
cuum deuitant; putántque adepti, ſi ſæpius inua-
deret, aut longiùs perſeueraret, allaturum indu-
biam mortem, cum ægritudine, quam Binſicam
Rabbini vocant; quæ propriè eſt organi Phanta-
ſiæ Atrophia. Veruntamen quæſo ignoſcant, ſi ſe-
cus ſenſero. Primò quia organa Phantaſiæ in hoc
non laborant, dormiunt verò immota, tanquam
ſi non eſſent. Igitur viciſſim nil patiuntur. Tum
quia actus iſte non eſt in noſtra poteſtate: Credo
namque principalem illum actum eſſe clementię;
quæ nunquam inordinatum dat, facit, cauſat, ad-
mittit. Itaq; etſi clementia afflueret ſępius, aut diu-
tius, nec proinde tamen inordinationē contineret
aut arguere poſſet. Obſecro ergo, Pater luminum
dignetur pręcedere, & ſubſequi ſua claritate, vt
me ducat ad vocationem, in ſua gratia ſibi placen-
tem. Itaque lumen cadens ſupernè ſuper animam
(quando minùs eſt aſtricta, & obligata organis
corporis, quæque impaſſibilis, & immortalis in
ſe eſt) vitæ quoque nocere nequit. Siquidem poſt
receptionem tantilli luminis, comperio hominem
triduano ieiunio, vix quidquā pati. Quocirca mihi
in mentem venit, potuiſſe abſq; cibo & potu to-
to nouenario, amicos Iobo comites aſtitiſſe. Porrò
iuxta meam opinionem, lumen iſtud citra opem,
operam, & laborem intellectus, ſic diſponit de
intellectu, quòd deueniat in libertatem ſui; qui
aliàs per ſeruitutem corporis eſt planè mobilis,
obſcurus, atque confuſus. Alioquin intellectus
organis non vtitur præter, aut extra ſe. Ideoque
nec fatigatur vt Phantaſia; nec morbis, mutatio-
nibus, perturbationibus, alterationibus, alienatio-
nibus, alteritatibus, aut commiſtionibus ex ſeipſo
ſubiacet. In intellectum enim, dum ſtat in illo lu- 52
mine,

mine, non cadit error, impoſtura, mendacium, aut dolus. Nec enim torpor, ſomnus, aut defectus illi inhabitant; neque auxilium ſuſcipit ab vllo creato, vt neque à corpore, Ratione, aut poteſtate vlla Phantaſtica: ſed portat natiuum ſuum lumen ſuper omnem Rationis ambitum. Imo quod magis eſt, non laceſſitur tum intellectus ab vlla poteſtate ſe inferiore, neque à rebus ipſis, prout ſunt cognitæ fraudi impoſturæ, mendacio obnoxiæ: quippe quæ ſtant in nuditate ſui eſſe coram intellectu, vt quaſi ab hoc informentur, & tranſmigrando viuificentur. Sunt igitur omnia in ſuo intellectu tali modo, vt omnia animæ ſint ſuus intellectus. Sic tamen, vt licet intellectus actu intellectuali ſe transformet in ſpeciem rei intellectæ, ſeruet tamen impermixtam ſuam proprietatem, & eſſentiam, in quam iterum redit, mox atque ab illo actu ceſſauerit: Hanc nempe prærogatiuam poſſidet anima ex clementia, vt ſit imago Dei; atque ideo ſimplex lumen creatum, incognitum.
53 Ita vt quoties aliquid peregrini in ſe concipit, debeat neceſſariò deſiſtere ab eſſe ſimpliciſſimi luminis, imaginis diuinæ, aut ſe transformare in figuram rei conceptæ: ſic quidem, vt rei conceptæ eſſentia ſit nuda eſſentia, & tamen eſſentialiter in intellectu, ſicut in nucleo pomi pomus. Fit itaque hinc, quòd intellectualis cognitio ſit omnis erroris expers: quia abeſt Ratio, quæ nos vbique ceſpitare facit. Stant nempe in conceptu intellectuali eſſentiæ nudæ, & denudatæ: quas vt tales, anima in illo nunc aſpicit, in ſpeculo proprij intellectus; ſicut dum oculus ſeipſum intuetur in ſpeculo, in radio
54 reflexo ſui ipſius: Idcirco eum nullum eſſe, reputatur pro vero, niſi quatenus pro tali conceptum eſt in intellectu. Quapropter Ariſtoteles coactus eſt fateri, principia eſſentiæ, & principia intellectûs eſſe prorſus eadem; hoc eſt dicere: Quòd veritas eſſentiæ, & veritas intellectualis cognitionis ſint vnum & idem. Atque ideo vt ens, ſiue eſſe verum, bonum, & vnum ſunt conuertibilia; ita inuicem eſſentia, bonitas, & veritas debent in vnitate intellectûs colliquari in formam entis. Siquidem in intellectione intellectûs non eſt vlla alteritas intelligentis intellectus, & rei intellectæ; eo quòd ante intellectionem primùm annihilata eſt omnis relatio reciproca, repercuſ-
55 ſio, atque reflexio in inuicem. Cùm ipſa rei intelligibilitas non ſit niſi aduentus, & approximatio vnitatis intellectûs, & intellecti; ſiue alteritatum in relatione deſtructio. Quod vt clarius exemplo fiat: Intellectus intelligens non eſt diuerſus ab intellecto aliter, quàm ſicut radius lucis directus à ſeipſo reflexo. Itaque rei intellectæ eſſentia, in lumine intellectûs, fit ſplendor ſpiritualis, & eſſentialis. Imò fit per commigrationem ad vnitatem quodammodo ipſum lumen intel-
56 lectuale. Id quod animabus brutorum aduenire nequit. Ideo etiam anima noſtra ſeipſam intelligens, quodammodo intelligit alia omnia, vtpote vniuerſa alia ſunt intellectuali modo in anima, vt in Dei imagine. Propterea nimirum intellectio noſtri, cæterarum eſt longè difficillima, vltima, optima, vtiliſſima. Cognoſcens namque animæ diuinitatem, non poteſt non anteferre eandem voluptatibus quibuſque labilibus, fœdis, & nul-
57 lius pretij. Difficultas autem præfatæ intellectionis inprimis conſiſtit in eo, quòd ſit imago Dei, quæ & ipſa tam in ſe, quàm reſpectu typi quem refert, eſt propemodum intelligendo impoſſibilis. Deinde anima non habens in ſe vllam imaginem ſui ipſius à ſeipſa diſtinctam, prorſus nequit ſeipſam per ideas intelligere. Cùm verò ſimplex, atque vniformis nec ſeipsã intelligat in imagine; nec ſit etiã conſonum, aut conueniens, quòd propter ſummam, aut homogeneam animæ ſimplicitatem vteretur diuerſis modis, atque mediis intellectionum in intelligẽdo, reſpectu ſui ipſius, atque iterum aliis modis, ac mediis, reſpectu aliorum intellectorũ; hinc neceſſariò anima ad conſeruationẽ homogeneæ ſuæ ſimplicitatis imagini Dei debitæ habet omnia alia intelligere, ſine ſpecie, à rebus ipſis diſtincta. Sed cùm anima careat ſui propria ſpecie imaginis diuinæ, vt ſeipſam transformet intellectualiter in ſeipſam: idcirco nequit propriè ſeipſam intelligere modo intellectuali, niſi in lumine, & teſtimonio fideli eius, cuius eſt imago. Cognitio enim quam de Deo habemus, traditionis, fidei, adeóque meriti eſt; quanquam planè negatiua, quatenus non hoc, aut illud eſt, quod ſenſu, aut mente concipi poteſt. Ac proinde cognitio animæ, velut imaginis diuinæ, adiunctam habet abſtractionem negatiuam aliorum, quæ dicit non ens: non enti autem nullus reſpondet conceptus, nulla figura, nulluſque intellectus; id eſt abſtractionis negatiuæ, cùm ſit comes priuatio, negatiua autem & priuatiua deſtituantur idea, ſiue ſpecie æquiualente: Idcirco lumen cognitionis quod anima de ſe ipſa habet, eſt clementiæ, gratuitum, nec vnquam in hoc ſæculo plenarium. Sin autem felix quandoque conceperit in ſe Deum per viſionem beatificam, tum eodem luminis radio intus Deum, ſe & omnia alia intuebitur, & cognoſcet. Idcirco enim quantum anima intellectualiter intelligit ſui; in tantum proficit in cognitione vtiliſſima, quæ de creatis in hac vita haberi poſſit: Quia in lumine ſui luminis quodammodo intuetur omnium proprietates, eſſentias, effectus, alteritates, diſtinctiones, atque defectus. Quò igitur ſemel appulit iſta cognitio, ibidem flacceſcit omnis Rationis nobilior ſpeculatio, & ſubſidium; prout vice verſa ſupprimitur verus intellectus in nobis, ſub Rationis beneplacitis. Quapropter cùm obiectum proprium intellectûs ſit ipſa rerum
eſſentia; ea propter accidentia velut abſtracta, 58
atque diſciſſa à rebus quibus inſunt, debent concipi ab imaginatione, idque per ſpecies, & imagines; neutiquam verò per intellectum. In quo alioqui reperio omnia accidentia connexa ſimul in puncto, ſub eſſentia rerum intellectarum. Quippe accidentia non ſunt propriè entia; ſed entium à quibus dependent: proinde accidentia non habent eſſentiam, quæ ad vnitatem intellectus commigret, aut in quam intellectus ſe
transformet. Cæterùm ſcholæ partiuntur intelle- 59
ctum in Agentem, & Patientem: Illum enim volunt verſari circa inuentionem mediorum, ac præmiſſas demonſtrationis; vt ſcilicet terminorum notas ſigillares imprimat in Patientem intellectum, velut in ſubſtratam ſibi ceram. Agentem ideo vocant maſculinum, nobilem, atque formalem. Patientem verò aſſimilant fœminæ, atque materiæ ignobili; hæcque ſua ſomnia perſuadent tyronibus, quatenus natura vbique operatur ad ſui perfectionem: operatio autem ſemper fit paſſione nobilior. Aſt ego tantam ariditatem vbique miſereor. Primò quia demonſtratio non eſt effectus vel proles intellectûs, nec ſuppeditat vllatenus media ad ſcientias; vt iam ſat

probaui. Secũdò, Æthiopem vidi rotare celeriter arundinem in foramine aſſeris, cum interpoſito linteolo; ac non multò poſt arundo cum linteo ignem concepêre. Dein ego abdidi arundinem in clibanum candentem, citiúſque, clariùs, atque perfectiùs accenſa arundo ſplenduit; cùm tamen in hoc nil ageret arundo, ſed ſaltem pateretur accenſionem. Vſque adeo quanquam principium agens ſubinde poſſit eſſe nobilius patiente, dum effectus tendit ad perfectionem, vel dum patiens
60 ab agente debet perfici: Attamen dum vnio ſub ſterquilinio putreſit, non facilè credam agens eſſe patiente perfectius. Oſtendi ſat aliàs in tota natura inanem Ariſtotelis doctrinam, meráſque nugas: quantò ergo minus ille ſubſiſteret in area intellectus? cuius eſſe, & operari pendent ex ſola anima? Cogimur namque Chriſtiani credere, quòd intellectus noſter ſit ſpiritus immortalis, lumen, & imago omnipotentis; cuius exordium vt ſuperat naturam, ita eius regulis aptari nequit, cùm habeat eſſe ſimpliciſſimum, nequaquam partibile in luctas agentis, & patientis, ſiue in heterogenea. Cùm etiam, quòd dependeat immediatè, totaliter, & continuò à ſuo originali typo; adeoque vt ſine gratia particulari nequeat quidquam intelligere, eo quòd intellectûs obiectum ſit ipſa veritas. Quare nec intelligit intellectione perfecta, niſi recipiendo. Quòd autem tantùm recipit, id patitur, non autem in eo agit; nec enim intellectui proprium illud eſt, quod per Gratiam illi aduenit. Voluntas quoque dum patitur, nobilior eſt, quàm dum vult, putà dum regitur à voluntate Superiorum. Imaginatio quidem cognoſcit agendo, ideóque laſſatur; hancque Ariſtoteles cognouit, minimè verò intellectum: Quippe qui tantùm illuminatiuè intelligendo patitur. Eſt namque moleſtius, ſeruilius, & obſcurius intelligendo operari, quàm pati, eo quòd patiendo recipiat lumen nobilius, gratis collatum. Denique cùm intelligendo tranſmigret ſemper in formam rei intellectæ: ergo participans de lumine interminato, perficitur abſque tædio, moleſtiâ, & labore intelligendi, lucétque intellectum lumen intelligendo, in ipſo intellectûs lumine. Sic vt res ipſæ nos alloqui videantur ſine verbis, eáſque penetrat intellectus clauſas, non
61 ſecus ac ſi diſſectæ eſſent, & apertæ. Ergo ſemper perficitur intellectus patiendo, recipiendóque. Imaginatiua verò, ſiue intellectus animalis Ariſtoteli cognitus, tantùm res extrinſecùs aſpicit, earúmque ſibi format imagines, iuxta ſuam putationem; cúmque omni laborum tædio currit
62 circum eas in circulum. Cernit nimirum cortices, & ſiliquas; ad nucleum autem attingit numquam: Quia Phantaſia res non intrat; vt nec viciſſim res intrant, ſatiántque imaginatiuam. Ad ſummum enim imaginatiua ſibi ſatisfacit per imagines, ſi externum ſignatum ſit dudum admirata; cuius tamen ſigillatorem minimè
63 agnoſcit. Quàm enim iniuſtè quadrat, quòd Scholæ agnoſcant animam, Dei proximum ſimulachrum, & ſecent intellectum in duo ſuppoſita, muniis, & effectibus diſcrepantia? Siquidem ipſa dualitas in intellectu diſcrepat cum ſimplicitate eius, cuius imaginem in ſe condit per totum ſui eſſe. Ego credo inprimis nil ad veritatis cognitionem pertingere, niſi fidem, & intellectum. 2. Omnem veritatem emanare ex veritate vnicâ, ideóque primitiuâ. 3. Omnem intellectum ex vnico, infinitóque intellectu deriuare. 4. Prout omne lumen, ex vnico lumine. 5. Veritatis ideo eſſentiam nil diſcrepare ab eſſentia intellectûs. 6. Quòd intellectus noſter ſit inanis, vacuus, pauper, & obſcurus. 7. Quòd omnis eius claritas, nobilitas, plenitudo, lumen, veritáſque illi aduenniant, recipiendo, & patiendo. 8. Quòd eò plùs nobilitetur, quò plus patitur à lumine, quod eſt ſupra omnem naturam. Finaliter Scholæ Ethnicæ defecerunt à cognitione veri intellectûs. Ideó- 64
que homo non eſt animal rationale. Sed prædicamentum ſubſtantiæ diuidendum eſt in Spiritum, & corpus. Spiritus eſt abſtractus, vel concretus. Homo ſolus eſt ſpiritus concretus, non autem inter corpora locandus. Si à potiori parte deſumenda ſit denominatio; & à famoſiori ſignificato, eſſentialis determinatio: Ergo homo à ſpiritu, intellectualíque lumine denominandus, & definiendus erat.

CAVSÆ, ET INITIA NATVRALIVM.

1 *Excuſat ſe Author, cur paradoxus.*
2 *Quædam corpora carent cauſis in natura.*
3 *Quaternarius cauſarum patefacit ignorantiam naturæ in Ariſtotele.*
4 *Errores aliquot Ariſtotelis.*
5 *Formam efficientem, & finem Ariſtotelica, non eſſe cauſas naturalium.*
6 *Forma non eſt actus.*
7 *Falſum axioma Ariſtotelicum.*
8 *Errat in attributis formæ.*
9 *Non cognouit veram efficientem.*
10 *Pater non eſt cauſa efficiens filij.*
11 *Duas tantùm eſſe cauſas in natura.*
12 *Finis nullam habet rationem cauſæ in natura.*
13 *Tria Paracelſi corporum initia non habere naturam cauſarum.*
14 *Vnde petenda definitio quorumcumque naturalium.*
15 *Definitio equi.*
16 *Diuiſio ſublunarium apud veteres eſt pernicioſa.*
17 *Definitio animantum, plantarum, & mineralium.*
18 *Nomen ſubiecti ſonat impropriè in Philoſophia: cur dicendum coagens.*
19 *Producta non vitalia, quomodo recipiant fines.*
20 *Quare vis ſeminalis, terræ ſit tributa.*
21 *Elementorum non eſſe congreſſum.*
22 *Chimicorum principia non habere vim principiandi.*
23 *Duo tantùm corporum eſſe principia, nempe ex quo, & per quod.*
24 *Rerum fermentum, quid.*
25 *Quid fermenta in ſpecie.*
26 *Quid immediatè inſit locis.*
27 *Fermenta aëris, & aquæ.*
28 *Fermentis, & cauſæ efficientis tantùm theorica diſtinctio.*
29 *Fermentum, origo ſeminum quorundam.*
30 *Fermentum principians quale, & vbi.*
31 *Fermenta immediatè in locis, in rebus ipſis, tanquam locis.*
32 *Materiæ nomen eſt theoricum, aqua verò eſt practicum.*
33 *Quid cauſa efficiens interna.*
34 *Falſum axioma Ariſtotelis.*

35 *Expli*

35 *Explicatur efficiens in naturalibus.*
36 *Ignis non eſt de cenſu efficientium ſeminalium; vt decepit Ariſtotelicos, nec influxus cœlorum eſt inter efficientia.*
37 *Diuerſitas cauſæ efficientis, & effectiuæ.*
38 *Ambitioſum, & ignauum Ariſtotelis ingenium.*
39 *Falſum axioma Ariſtotelis.*
40 *Ariſtoteles in Matheſi potior, quàm in natura.*
41 *Quanta Scholarum ignorantia in naturalibus hactenus.*
42 *Ariſt. in phyſicis ridiculus ſibiq; contradictorius.*

1 IN domum deſertam venio, ſordes euerrendas mihi reliquêre. Plurima indaganda ſunt, & docenda quæ ignota; ſubuertenda quæ malè tradita, abſtergenda quæ immunda, & quæ falſa, abjicienda erunt: omnia verò, atque ſingula debitè confirmanda: hæc autem præmonuiſſe ſat eſto, ad ſubmouendum tædia, ſi fortè noua, atque paradoxa infeſtent magis, quàm vera oblectent. Naturæ cognitio ex eo duntaxat deſumitur, quod actu, & reipsâ eſt: quippe quæ fictis nuſpiam meditationibus conſiſtit. Eſt nimirum tota naturæ compages, indiuidua, reipsâ; actu, & in aliquo corpore, excepto ſpirituum abſtractorum numero. Denique, & inprimis ſeriò moneo, quoties de cauſis naturalium loquor, nequicquam
2 hæc ſumenda pro elementis, vel pro Cœlo; eo quòd titulo creationis ſupernaturaliter inceperint, & hodiè conſtanter quoque maneant eadem quæ ab initio fuerunt. Cauſas ergo rerum naturalium intelligo viciſſitudinem præſupponere: Ac licèt Elementorum corpora ſubter naturam venerint, heteroclita tamen eorundem eſt ſpeculatio, & aliena Philoſophia. Qui enim ante me quatuor elementa, ad ſingulas corporum genera-
3 tiones, per miſturam confluere ſunt opinati; elementa ethnico more aſpexerunt, ſuiſque tentarunt commentis elememnta nubere, & obedire. Omne itaque corpus naturale non alia requirit, quàm corporea initia, plerumque mutationi, ac viciſſitudini obnoxia dierum: non autem natura conſtat hyle indefinitâ; ac impoſſibili; neque opus habet principio tali, vt nec priuatione: ſed ordo, & vita inſunt efficienti, de neceſſitate: Reſque omnis inanis, vacua eſt, mortua, ac deſes, niſi vitali, aut ſeminali ad eſſe principio fuerit conſtituta, aut quandoque conſtituatur. Quinimò adhuc corruerent iſtæ leges, niſi ordo quidam rebus ineſſet, & intercederet, qui propria flecteret ad communis boni ſuſtentationem, ſiue neceſſita-
4 tes. Ariſtoteles quatuor cauſas, rerum conſtitutiuas, dictauit, quæ ſuum Authorem quoque fecêre naturæ ignarum. Quippe inprimis principium cum cauſa materiali confundit: Primam ſcilicet cauſam vocans materiam indefinitam, ſiue corpoream molem ſubſtratam, determinationis formalis indigam. Alteram dein cauſam, etiam internam eſſentiam, ſiue rei formam cum altero ſuorum principiorum confundit. Tertiam denique externam, efficientem vocat: Ac quartam tandem nominat finem, ad quem videlicet res quæque dirigitur: hanc autem in efficientis mente, voluit cauſarum trium priorum eſſe primam;
5 adeoque nedum res naturales principiari per ens rationis, ac mentale: verumetiam quaſi inanimata, in mente efficientis cauſæ, laterent per finem. Quòd ſi ergo cauſas naturales malè inquirat; longè peiùs ſupernaturalem finem, in mente primi Motoris, pro naturali cauſâ conſtituit, vel mentalem finis conceptum in non animatis requirit. Ego ſanè, qui non aſſueui conſentiendi ignauia, aliorum auſibus, ſine præponderatione inſeruire; tres poſteriores cauſas, in cognitione naturali, mendoſas, imò & damnoſas plurimùm offendi. Primam verò de quatuor, fabuloſam oſtendam ſubinde. Nam inprimis, cùm omnis cauſa ſecundùm naturam, & dierum ſucceſſionem cauſato ſuo ſit prior; certè forma compoſiti cauſa eſſe nequit producti: ſed potiùs Entelechia vltima generationis, ipſiſſimaque generati eſſentia, atque perfectio; propter cuius aſſequutionem cætera cuncta diriguntur. Itaq; formam potiùs tanquam effectum, quàm vt cauſam rei meditor. Imò ampliùs. Forma enim cùm ſit generationis finis, non 6
eſt merè actus generationis, ſed generati; ac potiùs potentia poſſibilis in generatione: materia verò. ſiue generationis ſubiectum, vt actu eſt; ita quoq; actus ipſius eſt internum agens, efficiens, ſiue Archeus. Falſum eſt idcirco, quòd quantò res magis habet de forma, tantò magis habet de actu, de entitate, virtute, ac operatione. Quoniam forma non acquiritur, vel poſſidetur per partes, vel gradus; neque idcirco entia ſunt ſuſceptiua plus, mi- 7
nuſve de forma. Imò etſi ſuſceptiua eſſent, tamen actiuitas agentis non eſt ipſius formæ, ſed Archei; de quo mox. Forma igitur eſt indiuiſibilis. Quidquid enim Ariſtoteles tribuit formæ, ſiue perfe- 8
ctioni poſtremæ, in ſcena rerum, id propriè, directiuè, & exſecutiuè competit illi agenti, ſiue Archeo ſeminali. Denique cùm cauſa efficiens Ariſtotelis ſit externa (qualem ait fabrum, ferri intuitu) facilè cognoui, illum ſua figmenta pro ve- 9
ris fundamentis, venum dediſſe, eiuſque omnem ſpeculationem circa artificilia, & externa naturæ vagari. Tota alioqui cauſa efficiens eſt interna, eſſentialis, in natura. Et licèt generans pater ſit effectiuus; in ordine tamen ad patratum, non eſt niſi cauſa efficiens ſeminis, tota externa, in rela- 10
tione ad ens, quod per generationem de ſemine conſtituitur. Etenim in ſemine, quod totam efficientis immediati quidditatem complet, atque continet, non eſt ipſe pater; ſed Archeus. Eo quòd pater reſpectu generati, nonniſi externæ, & occaſionaliter producentis rationem habet: ſiquidem per accidens tantùm generationis effectus ſubſequitur, licèt totâ intentione generationi incumbat patrans. Itaque conſtitutiuum efficienter conſtituens, cauſans intrinſecè, perfectiuè, atque per ſe, eſt ipſe Archeus ſeminalis, à patre realiter diſtinctus in eſſe, & proprietatibus. Pariter vt in vegetabilibus. Herbæ quidem ſunt ſeminum productrices: at herbarum è ſemine iſto naſcentium, nonniſi occaſionales, & remotæ; atque idcirco etſi ſint cauſæ naturales, non tamen ſufficientes, & neceſſariæ: neque enim è quouis ſemine proinde planta conſurget. Eſt ergo ens ſeminale in ſemine, cauſa immediata efficiens efficaciter, interna, vt eſſentalis, herbæ inde prodeuntis. Plantæ autem præcedens illius ſeminis, eſt cauſa remota, occaſio naturalis, ſeminis quidem, quoad per ſe, ac immediatè plantam fabricat, & efficit, cum adiutorio excitantis. Alioquin enim ſi herba patrans eſſet efficiens herbæ productæ, non poſſet patrans cauſa comburi, quin producta ſimul periret. Eſt ergo ſemen, cauſa efficiens, interna, immediata herbæ productæ. Quapropter poſt ſedulam rerum omnium inueſtigationem, non inueni corporis naturalis vllam dependen

pendētiam,niſi duntaxat ad duas cauſas,ad mate-
11 riam,& efficiens,internas (quibus plerumque ex-
terna quædam excitans aſſociatur) ſcilicet. Quip-
pe quòd hæc duo ſibi, & aliis ſint abundè ſatis,
contineantque totam rerum compaginem, ordi-
nem,motum,ortum, notiones ſigillares, proprie-
tates,ac quidquid denique ad rei conſtitutionem,
& propagationem requiritur. Continet namque
efficiens ſeminalis cauſa, rerum ſibi agendarum
typos, figuram, motus,horam,reſpectus, inclina-
tiones, aptitudines, adæquationes,proportiones,
alienationem, defectum, ac quidquid ſub dierum
ſequelam incidit, tam in generationis, quàm re-
12 giminis negotio. Fines denique cùm omnes effi-
ciēs in ſe contineat, tanquam rerum à ſe agenda-
rum inſtructiones; ideo finalis cauſa Scholarum
externa,quæ duntaxat in artificialibus locum ha-
bet,vana prorſus eſt in natura. Saltem non diſtin-
ctâ quidditate ab ipſo efficiente, eſt conſiderabi-
lis. Quæ namque in mente Artificis ens Rationis
eſt, nequaquam poteſt cauſæ realis, & naturalis
pondus obtinere. Eo quòd cauſæ efficienti natu-
rali,ſua à Deo naturaliter ſit infuſa finium, & ha-
bitudinum ſcientia. Res nimirum ſingulæ in na-
tura, ſuccum aliquem genericum deſiderant pro
materia; ac denique ſeminale, efficiens,diſpoſiti-
uum, dirigens principium internum generatio-
nis. His namque duobus, neque pluribus opus
13 habent res corporeę ſingulæ.Tria verò corporum
principia, Paracelſo tantopere iactata,etiamſi re-
perirentur in ſingulis conſtitutiuis, attamen non
proinde ſequeretur illa vim habere principiandi:
ſiquidem illa tria,cùm ſint fructus ſeminum, ſor-
tiuntur diuerſitatem quaſi ſpecificam; quam ne-
ceſſariò neſcirent,ſi vera eſſent principia. Id eſt ſi
ante ſpeciei conſtitutionem adeſſent; nec etiam
vnum migrare poſſet in aliud; quod tamen tribus
14 primis Paracelſi eſt vernaculum. Porrò cùm ma-
teria, ſimul & efficiens ſufficiant ad omne produ-
ctum, ſequitur omnem definitionem naturalem,
non ex genere,& differentia (mortalibus plerum-
que incognitâ)petendam; ſed ex ambarum cauſa-
rum connexione; eo quod ambæ ſimul totam rei
eſſentiam concludant. Deinde etiam ſequitur,
ipſummet productum, ſiue effectum nil eſſe, præ-
ter ambas cauſas connexas.

15 Quod profectò eſt intelligendum de non ani-
matis;animatis alioqui ſuperaddenda eſt vita, ſiue
anima viuentis. Sic enim equus fit filius ſuorum
parentum quadrupedum, in animam viuentem
equinam, creatus virtute verbi. Sublunaria vul-
16 gò diuiduntur in elementa, & elementata: Ego
verò diuido in Elementa, & producta ſeminalia.
Sic vt ſingula peculiarem claudant Monarchiam,
ab aliis duobus ſecretam.Mineralia ergo,& vege-
tabilia, ſi qua fortè viuere videantur, cùm tantùm
viuant per poteſtatem,& non per formam viuen-
17 tem, in lumine animato; aptè quoque definiri
poſſunt per ſolam materiam, & efficiens inter-
num.Siquidem omnis effectus producitur, vel ab
agente externo,& eſt productum artificiale: vel à
ſuſcitante,ac fouente externo, quod eſt cauſa oc-
caſionalis,& externa;quæ tamen intus habet cau-
ſam efficientem,& ſeminalem, quæque permanet
efficiens in vltimam vſque producti periodum.
Cauſa tamen occaſionalis non eſt agens verum,
18 ſed mediatum. Subiectum verò, quod Scholæ pa-
tiens dixêre,ego coagens voco. In relatione verò
amborum terminorum, ſiue in habitudine motûs
19 agentis ad coagens,reſultat actio. Producta ergo
non vitalia non recipiunt formas, per diſpoſitio-
nem termini agentis factibilem; ſed tantùm ac-
quirunt deſtinationum, ac digeſtionum fines,ſiue
maturitates. Etenim dum è cauſis mineralium re-
ſultat lapis, aut metallum, vel è ſemine plantæ,
dum fit planta, non fit aliquod ens nouum, quod
poteſtatiuè non eſſet præſens in ſemine; ſed ac-
quirit tantùm maturitatis deſtinatæ complemen-
tum. Ideoque terræ datur poteſtas producendi
herbas,non autem aquæ producendi piſces. Quia
in vitalibus animantatis non ita fit, prout in plan-
tis. Vt enim Monarchiæ ſunt planè diſparatæ, ita
& generationis,& generandi modi.Ideo namque 20
dos propagādi ſemina, in ſęcula durabilis, legitur
tributa terræ, non item animantibus, quanquam
hæc interim propagare debeant. Proinde ſemina
non animantatorum propagantur quidem, non
ſecus ac lumen de lumine ſumptū. In cuius tamen
illuminationis participatione, neceſſariò Creator
efficiens principale eſt.Solus autem Creator creat
vbique nouum lumen,ſiue ſit formale, ſiue etiam
vitale, indiuidui producti: nec enim lumen iſtud
antea erat,nequidem ex parte, licèt ex habitudine
potentiali, ſiue diſpoſitione aptitudinali ad con-
ſequēdam formam, quodammodo inanimatorum
ſemina,vitalia ſic cenſeantur:non tamen tam pro-
pinquè, vt in plantis, vis formalis inplantata eſt,
Animæ namq; & vitæ,vt gradus,ita & partes neſ-
ciunt. Et quanquam ſemen animantis diſpoſitio-
nem ad vitā habeat;vitam tamen nec habet,neque
ex ſe habere,aut efficere poteſt,ob rationes de or-
tu formarum deductas.Quamobrem mox docebo 21
non eſſe elementa quatuor, nec trium reſiduorū;
imò nec duorum, eſſe congreſſum, vt inde corpo-
ra(quæ mixta creduntur) conflentur:ſed quòd ad
horum conſtitutionem duæ ſaltem abundè ſuffi-
ciant cauſæ naturales: materia nempe eſt ipſiſſima
effectûs ſubſtantia; efficiens verò ipſius internum
atque ſeminale agens; & prout in animantibus
duos tantùm ſexus agnoſco; ita quoq; duo ſaltem,
nec plura ſunt corpora, quorumcumque initia,
prout duo tantùm luminaria magna. Nam quæ 22
Chymici, ſalem, ſulphur, & mercurium, ſiue ſa-
lem, liquorem, & balſamum, tria vocant corpo-
rum initia, oſtendam ſuo loco, non poſſe initio-
rum ſortiri dignitates, quæ non in omnibus poſ-
ſunt reperiri, quæque ipſamet ſunt primordiali-
ter ex aquæ elemento prognata, & in aquam rur-
ſus diſſoluta fatiſcunt (vt quandoque conſtare fa-
ciam) Siquidem initiorū ſtabilis ſit natura,opor-
tet, ſi nomen ac proprietatem principij ſuſtinere
debeant. Duo igitur,nec plura ſunt corporum, & 23
cauſarum corporalium prima initia. Elementum
aquæ nimirum, ſiue initium ex quo; & fermen-
tum,ſiue initium ſeminale per quod, id eſt diſpo-
ſitiuum; vnde mox producitur ſemen in materia:
Quæ acquiſito ſemine, fit eo ipſo vita, ſiue ma-
teria illius entis,media, diſcurrens in rei vtriuſque
periodum, ſiue materiam vltimam. Eſt autem 24
fermentum,ens creatum formale, quod neq; ſub-
ſtantia,neque accidens; ſed neutrum, per modum
lucis,ignis, magnalis, formarum,&c. conditum à
mundi principio, in locis ſuæ Monarchiæ, vt ſe-
mina præparet, excitet, & præcedat; hoc eſt nem-
pe fermentum in genere. Quæ autem hîc ſuppo-
no, ſuo tandem ſingula loco demonſtrabo: non
agam de fabulis, rebuſque non exiſtentibus; ve-
rùm de principiis, ac cauſis, in ordine ad fines,
actiones,& generationes:Conſidero fermenta ve-
rè,actuque exiſtentia,& indiuidualiter per ſpecies
diſtincta.

diſtincta. Sunt itaque fermenta, dona ac radices
à Creatore Domino ſtabilitæ, in ſæculorum con-
ſummationem, continuâ propagatione ſufficien-
tes, atque durabiles, quæ ex aqua, ſemina ſibi
propria excitent, atque faciant. Nimirum qui
dedit terræ ex ſe germinandi virtutem, dedit fer-
menta totidem, quot fructuum expectationes;
vt etiam ſine ſemine præcedentis, plantæ poſſint
ex aqua ſuos liquores, & fructus prolificare
Proferunt itaque fermenta, ſemina ſua, nec alie-
na. Id eſt, ſingula, iuxta ſui naturam, & proprie-
26 tates: Quod dicit Poëta: *Quippe ſolo natura ſub-
eſt: Nec omnis fert omnia tellus.* Ineſt quippe locis
ordo quidam diuinitus inditus, ratio quædam,
& radix immutabilis producendi ſtatutos quoſ-
dam effectus, ſiue fructus, nec quidem vegetabi-
lium; ſed & mineralium, & inſectorum. Diffe-
runt namque terrarum fundi, & proprietates,
idque propter aliquam cauſam terræ iſti conna-
turalem, & coæuam: hanc nempe fermento for-
mali inibi creato, attribuo. Vnde conſequenter
diuerſi fructus diuerſis locis pullulant, & ſponte
erumpunt; quorum ſemina aliò tranſlata, plerum-
que imbecilliùs prouenire videmus, ceu fœtus
27 ſuppoſititios. Quod autem de fermento terræ in-
dito dixi, idipſum pariter in aëre, & aqua repe-
rio. Neque enim Radicibus, Donis, Rationibus
fermentalibus carent, quæ ſtabiles, locis, & pro-
uinciis dicatos fructus proferunt; idque perſeue-
rantia fructuum nedum conuincit: ſed & ſpon-
tanea, abundánſque iniuſſorum ſeminum profu-
28 ſio. Fermentum igitur principij veri naturam te-
net à cauſa efficiente, in hoc diuerſi; quòd cauſa
efficiens conſideretur tanquam immediatum prin-
cipium actiuum in re, quod eſt ſemen, ac ve-
lut principium motiuum ad generationem, ſiue
initium rei conſtitutiuum. Fermentum verò, ſe-
29 mine ſæpe prius, & hoc de ſe generat. Eſtque
fermentum, originale rerum initium, vis indita
terræ, vel locis, non autem rebus ſeminalibus
conſtitutis. Fermentum autem, quod rebus con-
ſtitutis cum ſeminum proprietatibus inoleſcit,
ſe habet per modum efficientis, ad ſemen rerum.
Aſt ſeminale fermentum non eſt illud, quod al-
terum duorum originalium principiorum; ſed
productum eiuſdem, & effectus ſeminis indiui-
30 dualis, ideóque caducum, & interiens. Vbi aliàs
fermentum principians, in elementorum finibus
conditum, immutabile, & conſtans perſeuerat,
viciſſitudini, aut morti ſubiectum. Eſt ergo vis
locis inſita à Creatore Domino, ibidem locata,
ad fines in ſucceſſione dierum ſibi ordinatos.
Dum aliàs ſemen in rebus, eiúſque vis fermen-
talis eſt res, quæ exoletâ ſuæ Tragœdiæ ſcenâ,
deſinit in indiuidualem Epilogum. Res enim li-
cèt de ſe ſucceſſiuè prolificet: id non niſi virtute
hauſti ſemel fermenti euenit, quod proinde non
deſinit ſuis locis, ſpontaneos, ſine priorum pa-
rentum ſemine, feliciores fructus inceſſanter
edere. Hæc facilia ſunt cognita, in mineralibus
ſponte natis; at in plantis, & animalibus, ſucceſ-
ſiuâ ſeminis fœcunditate generantibus, non æquè
id obuium eſt, vt neque in animantatis, promiſ-
cuum putredinis ſexum mentientibus quidem;
at mox mutuo etiam congreſſu prolificantibus.
Verùm eadem vbique eſt ratio fermenti. Adeó-
que fermentum vtrobique principium idem eſt.
Etenim in ſemine à parente inditur, & cum eo-
dem identitatem ſubit, vel aliunde à cauſis ex-
ternis materiæ imprimitur; ſaltémque vtrobique
veri efficientis interni locum tenet. Quippe re- 31
rum Conditor, quibuſdam fermentis loca deſi-
gnauit propria, ac ſtatuta, in elementorum con-
do, tanquam ſeminum promtuario, in eo effi-
cientium prototypos. Aliis verò rebus per indi-
uidua, & ſpecies, ac ſi eſſent loca, diſperſit: Alibi
enim ſtabilia, pro natura corporum quibus in-
ſunt, hæc initia voluit: aliis verò, vt de manu in
manum tranſirent, in rerum continuationes. In
hoc autem differre voluit, quòd fermenta ſtabi-
lia locorum, tanquam prima, vniuerſalia, ſim-
plicia, atque initia inchoatiua ſeminum, ſiue cau-
ſarum naturalium efficientia eſſent: quæ ſcilicet
elementum aquæ in ſe, in aëre, vel in terra im-
prægnarent. Caducorum verò fermenta labilia,
& à parentibus hauſta, materiam præparatam
dumtaxat concernerent, & in ſeminum ſinu im-
mediatè ſederent: Idóque & inteſtinam mortis
neceſſitatem continerent. Alterum pariter ini-
tium corporum vniuerſale, quod aqua eſt, eſt
vnica rerum cauſa materialis, quatenus aqua ini-
tij naturam in ſe habet, in modo, puritate, ſim-
plicitate, ac progreſſu initiandi, prout & in ter-
mino diſſolutionis, ad quem cuncta corpora, per
materiæ vltimæ reductionem redeunt. Quod
mox ſuo loco demonſtrabo typicè. Initium itaque 32
à cauſa tantùm theoricè diſtat, vt illud ſit ens
actuale initians, atque hactenus cauſans: Cauſa
verò ſit terminus relationis ad cauſatum, ſiue ef-
fectum, enti theorico fortè propinquius. Vel di-
ſtingue illa vt lubet. Ego ſaltem intelligo cauſas
initiare, & initia cauſare, eodem nomine, ſiue ſit
in elementorum ſinu, ſiue in ipſa ſeminum ma-
terialium familia. In rerum itaque naturalium
hiſtoria, conſidero materiam plerumque ſemine
imprægnatam, primâ ſui vitâ decurrentem ad
vltimum illius concreti terminum; non autem
materiam primam Ariſtotelicam, ſiue illud non
ens impoſſibile. Sed conceptæ cauſæ efficientis 33
conſidero initia realia, entium omnium dona
prima, radices, theſauros, & fermenta impræ-
gnantia. Vel ſi malit Lector cauſam efficientem
confundere cum rerum fermento, & materiam
corporum cum aquæ elemento, diſtinctus eſſe
deſino lubens, modo ſciatur qualiter iſta ſe ha-
beant, in luce naturæ. Saltem ſic de corporum
initiis & cauſis diſſerui, vt ſentio, & expertum
habeo; multam quoque lucem ſpondeo iis, qui
hanc ſemel theoricam fecerit ſuam. Falſum ita- 34
que imprimis comperient Ariſtotelis axioma.
*Quòd videlicet generans nequeat eſſe pars genera-
ti.* Cùm ſemper generationis principium effecti-
uum ſit internum agens, internus patrator, &
generans. Quod ſatis clarè conſtat in iis, quæ ſo-
lâ matre putredine prodeunt vitalia. In quibus
nullum vniuocum eſt generans externum: ſed
ipſa maſſa ſeminalis, ſiue ſemen generatiuum
cuſtodit in ſe vniuerſa, quibus ad generationis
œconomiam opus habet. At ſanè nec cauſarum
binarium admonuiſſe ſat eſt: quin potiùs iuuerit
efficientẽ, ſiue coſmocraticem pręcipuam, planiùs
deduxiſſe. Quocirca hoc loco ſuppono, quæ ali- 35
bi demonſtrabo, nimirum in tota rerum natura-
lium ſerie de nouo nil ſurgere, quod non è ſemi-
ne ortum ducat, nihílque fieri, quod non è ſemi-
nis neceſſitate fiat. Tragœdiam vero defunctam
in meta finis, non eſſe niſi exantlatorum ſeminum
periodum, ſiue epilogum; niſi fortè violenter
abſcedere cogantur. Quocirca ignem excipio, 36
vtpote non ad generationem, ſed ad deſtructio-
nem

nem dato. Maximè quòd eius ſit peculiaris origo,
& non ſeminalis. Eſt nempe res inter creata vni-
ta vniuerſa, ſingularis & impar (vt ſuo quando-
que loco.) Excipio denique Cœlorum influxus,
qui ob generaliſſimam ſui deſtinationem, nullam
in ſe habent poteſtatem ſeminalem. Eo quòd à
generabilium ſorte nimis procul ſint diſtincti:
Ideoque influentiæ leguntur *in Signa, tempora,*
dies, & annos, à Creatore, nec alio deſtinatæ:
37 non autem ad cauſas ſeminales rerum. Cauſarum
porrò efficientium, & ſeminalium in natura, quæ-
dam ſunt efficienter efficientes; aliæ verò effe-
ctiuè. Prioris nempe claſſis ſunt ipſa ſemina, ho-
rumque diſpenſatores ſpiritus; ſuntque cauſæ
iſtæ de proſapia eſſentiarum, per ſui multam acti-
uitatem, à cauſa materiali meritò diremptæ. Effe-
ctiuè autem efficientes, ſunt ipſa hoſpitia, atque
organa ſeminum proxima, qualia ſunt fermenta
externa, materiæ diſpoſitiua in alteritatem tranſ-
migrationes. Spectant & huc poteſtates diſpoſi-
tiuæ circumſtantiarum, fomentantes item, exci-
tantes, ac promouentes. Quia dato ſemine, non
38 tamen quæuis promiſcuè inde proueniunt. Diſ-
cet præterea Tyro noſter, Ariſtotelis ingenium,
in fundanda axiomata pronum, vt quoties ali-
quid ſuis reperiret conceptibus congruum, con-
feſtim in Regulas id traheret, ſub vniuerſale,
ſtringendo debilioris authoritatis tranſſumptas
radices. Quæ ſanè eius axiomata mirata eſt ſub-
ſequens ætas, in ignauiam ſcilicet prona, ideoque
illum, & illa facilè adorans. Subinde quoque ma-
theſin in naturam, violentâ interpretatione in-
troduxit, vt cauſas naturales, numeris, lineis, &
literis Alphabeti prorſus obedire voluerit, teme-
ritate prorſus ridiculâ. Per exemplum: Aduer-
tens, quòd ignis celeriùs lignum ſiccum ambu-
reret, quàm madidum; ex templo inde axioma
39 vniuerſale meditatus, voluit: *Quòd actus actiuo-*
rum tantùm eſſent in materiam diſpoſitam. Quod
tamen multis eſt ſeptum inſcitiis. Primò namque
vt ignem, externum agens, vidit concurrere ad
materiam combuſtibilem; indicauit hinc quoque
omne aliud agens in natura, debere agere per
modum ignis, neſciens ignem non agere per mo-
dum agentis ſeminalis, eſſeque peculiarem crea-
turam. Cenſuit ergo pari inſcitiâ, cauſam efficien-
tem omnem, inſtar ignis, neceſſariò eſſe exter-
nam. In hoc etiam deceptus, quod ſtatueret om-
ne agens naturale exigere materiam diſpoſitam:
Cùm alioqui agens in natura diſponat ſibi ſub-
ſtratam materiam. Neque enim omne agentis
naturalis conſilium alio fine agit, quàm vt diſpo-
nat materiam ſibi ſubſtratam, ad ſcopos ſibi co-
gnitos, ſaltem determinatos pro generatione.
Ex vnico nimirum terræ ſucco, vnicoque horto
quadringentæ plantæ creſcunt, & fructificant.
Si enim diſpoſitionem amicam in materia Agens
reperiat, bene quidem: ſin minùs, facili negotio,
eandem ſibi parat. Quid ſi poſtmodum ex vnico
aquæ elemento immediatè omnia corpora tan-
gibilia prouenire demonſtrauero; quâ neceſſita-
te, quæſo, agens exiget præexiſtentem materiæ
diſpoſitionem: vel ſi præexiſtat diſpoſita, quis
fuit ille diſpoſitor, aut præcurſor Agentis, per ſe
alioqui ad diſpoſitionem cuiuſcunque materiæ,
cui ineſt, ſufficientis? At ſi fermentum dicas.
Saltem nouiſſe debes rurſus, cauſas ambas à pro-
ducto non differre in natura, niſi maturitate;
nec Agens à fermento diſtingui. Quæ ſi Scholæ,
melioris ſucci diſciplinâ imbutæ ſcirent, vtique
& cognoſcerent ſuum Ariſtotelem à ſuis Regu-
lis defecturum, quas in ſcientificatum demon-
ſtrationum præmiſſas, primò veras, erexit. Ipſus
vel dementaſſet, ſuper monſtruoſas lapidum in
nobis generationes. Et licèt ante nata Euclidis
elementa, Matheſis rudior eſſet; tamen Ariſtote- 40
les in hac, quàm in natura, longè peritior, natu-
ram ſubter illius ſcientiæ Regulas ſubigere an-
niſus eſt. Nouerat enim circulum, figurarum in
plano capaciſſimam. Subitò igitur in axioma co-
git vniuerſale, etiam vlcera, ac vulnera rotunda,
cæteris quibuſque in extenſione partibus, eſſe
curatu difficiliora. At ſanè difficilius eſt vulnus
lato pugione penetrans, quàm rotundum in car-
ne. In vlceribus verò, fiſtula ani, vel lacrymalis
ſanando ſunt operoſiores quouis vlcere tibiarum
in circuitum extento. Putauit nimirum, Regu-
larum pronitate deceptus, vulneris incarnatio-
nem ab externo tantùm agente emplaſtro pro-
ficiſci, eamque exterioritatem nedum eſſe relatu
ſuperficiei noſtri corporis; ſed reſpectu figurali
diſtantiæ labiorum vulneris, in ordine ad eius
centrum. Hiſtoriam referam. Auriga militaris
vxorem lue Veneris infecit: hæc verò, remedij
penuriâ, in vlcus exedens ſeſe diſtendit. Vnum
ſaltem vidi, ab aure in ceruicem, humerum, &
cubitum, ponè per homoplatas, totum latus co-
ſtarum, & thoracem deuaſtans carnoſam mem-
branam. Quæ vt obeſior eſt mulieribus, ita altio-
rem profunditatem continebat. Plura alia, at mi-
nora, per abdomen, in crura ſe habere dicebat,
& humanum corpus ferè ſine cute exhibebat.
Mulier authoritate meâ, in hoſpitale Viluordiæ
deportata renuentibus monialibus: ſed mars præ-
ualens, etiam quandoque monialibus aliquan-
tiſper imperat. Chirurgus præſidialis, Chryſul-
cam, madefactâ ſtuppâ, dolore incredibili, vi-
uis muſculis intingit, & miſerando eiulatu do-
mum incutit. Tranſiens autem rogaui, cur id
feciſſet: Inquit eſſe Carcinoma vlceratum, ac to-
tale; & quò citiùs interiret, eò eſſet felicior. Id
querula monialis audiens, dixit, ſe per Regulas
ſuæ domûs non teneri ad hoſpitandum Can-
crum, lepram, vel luem, &c. Illico ergo ante
crepuſcula, mulierem ad ſuburbia deferunt, &
in ſterquilinio deponunt. Pauper verò ruſticus,
ignotam mulierem commiſerans, ex ramis, caſu-
lam contra pluuiam fabricat, folia verò aliquot
braſſicæ, diffluendi puri, & aëris inclementiæ
arcendæ, applicat. Is caſum mihi narrat. Exhi-
beo Corallatum Paracelſi, per albumen oui pa-
ratum, & 26. diebus tota conualuit. Ingentia enim
vlcera, feſtinato impetu, pelle tegebantur, mi-
nutulis aliquot ab initio rimis, perpetuitatem
diuturniorem ſeruantibus. Mox moriens affinis
quidam, huic pauperrimæ domum & agrum le-
gat. Maritus eius, ponè ſentes perit: Illa ſecun-
dò nubit, iam armento, grege, & aruis diues.
Ego enim in marito, & Chirurgo, latrones; in
Monialibus, leuitatem; in Ruſtico, Samarita-
num; & in muliere, Iobum admiratus, cognoui
Deum Iob, eundem eſſe vniuerſi, & perpetuum
Rectorem omnipotentem: A quo licèt homo ſit
ſuffuratus titulos Majeſtatis, Celſitudinis, excel-
lentiæ, clementiæ, & dominationis, vnicum ſal-
tem ſibi perpetuum reſeruauerit; quod eſt, æter-
nitatis: Cuius reſpectu homo eſt fungus vnius
noctis, cras putridus. Sciant ergo Scholæ, Re-
gulas Matheſeos malè naturæ quadrare: homo 41
enim non naturam metitur; ſed ipſa ſe. Neque
enim

enim ethnicus, viarum ignarus, vias magis oſtendet, quam cæcus colores, antea non viſos. Ergo præter ignorantiam naturæ, in ſui radice, ac quidditate; Scholæ neſcivere rerum cauſas, numerum, exigentiam, denique maturitatum, tarditatum, & celeritatum fluxiones. Itemque ignorarunt compoſitiones, & reſolutiones corporum, tam natura, quam arte factas: Seminum quoque, fermentorum item neceſſitates, fines, diſpoſitiones, defectus, reſtaurationes, interitus, ſubſecutiones quoque, contiguitates,& dependentias, eo quòd Agens naturale, rebus exoticum, atque peregrinum edocerent. Conſecutiuè etiam ignorarunt formarum natiuitates,
42 vt & inde prodeuntes proprietates. Quorum loco fortunam, caſum, tempus, vacuum, & infinitum expoſuerunt, licèt naturæ aliena, quæque diſciplinas continerent ridiculas. Imo ſecutæ ſunt Authorem, qui credidit, mundum ab æterno, in æternum, propriis viribus explicatum iri, ſibique contradicit negando infinitum. Cum primus Motor, æternùm duraturus, omnia facturus, in poteſtate æterna, infinitum neceſſariò includat.

ARCHEVS FABER.

1 *Archeus eſt cauſa efficiens.*
2 *Qualis in ſeminibus.*
3 *Proprietates, & differentiæ eiuſdem.*
4 *Compoſitio auræ genialis.*
5 *Natiuitas idearum ſeminalium.*
6 *Veſtis ſeminalis Archei.*
7 *Hoſpitia, cum curatoribus deſignata ſemini.*
8 *Syzygia aſtrorum imitata in ſeminibus.*
9 *Primum mobile non habet vicariatum in viro.*

1 TEtigi ortum & cauſas naturalium, ac, ne cauſam efficientem, gratis internam poſuiſſe videar: opportunius fabrum, generationum Vulcanum explicabo. Quidquid igitur in
2 Mumdum venit per naturam, neceſſe eſt habeat ſuorum motuum initium, excitatorem, & directorem internum generationis. Singula ergo, vtut dura & opaca, tamen ante ſui iſtam ſoliditatem, claudunt in ſe auram, quæ ante generationem, ſemini hactenus fœcundo, internam, futuram generationem adumbrat, & generatum ad
3 finem ſcenæ vſque comitatur. Quæ aura, licet in aliquibus luculentior ſit:in vegetabilibus tamen, ſucci ſpecie comprimitur, vt & in metallis denſiſſima homogeneitate inſpiſſatur: ſingulis tamen hoc donum obtigit, quod Archeus vocatur, generationum & ſeminum fœcunditatem continens, tanquam cauſa efficiens interna. Ille inquam faber, generati imaginem habet, ad cuius initium,deſtinationes rerum agendarum compo-
4 nit. Conſtat Archeus verò,ex connexione vitalis auræ, velut materiæ, cum imagine ſeminali, quæ eſt interior nucleus ſpiritualis, fœcunditatem ſeminis continens; eſt autem ſemen viſibile,huius tantum ſiliqua. Imago hæc Archei, ex prædeceſſoris idea defluens, vel eandem è condo externorum arripiens, non eſt demortuum quoddam ſimulacrum: ſed plena inſignitum ſcientia, poteſtatibuſque neceſſariis,rerum, in ſua deſtinatione agendarum,ornatum; adeoque eſt vitæ, & ſenſationis primarium organum. Per exemplum. Prægnans enim, ceraſum ſuo appetitu, in fœtu fingit, illa parte, qua manum appetendo admouet. Ceraſum,inquam,in carne verum,virens,pal-
lidum, flauum, & rubens, iuxta, ſtationes,quibus 5
arbores, ſua ceraſa promouent. Citiuſque in Hiſpania, idem in eodem fœtu ceraſum rubet, quam in Belgio. Fit ergo ceraſum per imaginationem: Ita per libidinis imaginationem in ſpiritum ſeminis, traducitur vitalis imago animantum, per
curſum generationis, ſeipſam explicatura. At 6
cum omnis actus corporeus, in corpus terminetur, hinc fit, quod Archeus, generationis Faber, ac Rector, ſeipſum veſtiat ſtatim corporali amictu; In animantatis enim perambulat ſui ſeminis latebras omnes, & receſſus, incipitque materiam transformare, iuxta imaginis ſuæ entelechiam. Hic enim cor locat, ibi verò cerebrum deſignat, atque vbique immobilem habitatorem præſidem, ex vniuerſali ſui monarchia determinat, iuxta exigentiæ, partium, & deſtinationum
fines; Præſes demum ille, manet curator, rector- 7
que internus finium, in obitum vſque. Alter verò fluctuans, nulli aſſignatus membro, intuitum ſeruat,ſuper particulares membrorum naucleros,
lucidus, at ferians nunquam. Inſuper vt ſublu- 8
naria, ſuperiorum in ſe analogiam exprimunt: ſic vnumquodque, quo eſt vitalius, eo perfectius aſtra æmulatur, adeo vt ægri, Ephemerides ſenſibiles in ſe ferre videantur, futurarum tempeſtatum gnari. In viſceribus nimirum planetarij ſpitus elucent maximè, prout & in vniuerſali Archeo influo, firmamenti vices vireſque apparent. Primum autem mobile, in viris nuſquam mem-
brum habuit: ſed duntaxat ſub Archeo vteri, 9
analoga meditatione occurrit, tanquam in poſtremo creatorum complemento. Forte enim mulier primis proinde conceptibus turbatior, cæteroſque orbes, primis motibus ſecum ducit. Quoties vterus, aſcendentali imaginationis regimine turgidus, thymoſin patitur, particulares viſcerum Archeos, in ſui obſequium rapit, infirmitates viriles æmulando, plerumque miſerè deludit medentes, ficta imagine. Propemodum brutorum Archei, ſe habent inſtar humani. Nec inutilem ſimplicium ſupellectilis cognitionem hauriemus, ex plantarum diſcrimine, & ſexubus ſuis. Quippe nec ſine myſterio, in ſola corruptione natis reptilibus & inſectis, nil æquè natura ludendo variè, intendit ſeriò, quam analoga ſexuum vtrobique diſcrimina. Quocirca, neque eadem in plantis neglexiſſe autumandum, licèt promiſcuo ſexu, vnicum ſemen, & fœcundiſſima prole faciant beatum. Potiſſima autem effectrix maiorum virium, dignoſcitur ſub Veneris ſignaturis, eluceſcens ſexuum ſolicitudo, ſubinde & hermaphoditica promiſcuitas. Quæ enim plantæ ſunt fœmineæ, primi mobilis raptum conciliant. Naturalis ergo Aſtrologia ſeminis humani, ſuas directiones iuxta vniuerſalem cœli motum componit; non autem de foris mendicat: etenim ſi omne vegetabile, ſemen ſuum edere poterat, ante ſtellarum creationem, certe hominem decebat non minore priuilegio gaudere, ex innato nimirum ſemine, ſubſiſtentiam, motu, ſupernamque lationem habere, non autem ex aſtris, libro de vita longa, ad longum elucidantur, quæ hic deſiderantur de Archeo vitali.

LOGICA INVTILIS.

1 *Proteſtatio Authoris.*
2 *Omen huius libri.*
3 *Quibus mediis in condenda Philoſophia ſit vſus.*
4 *Author ſcribit, velut ex mandato.*
5 *Diſtributio Logices per membra.*
6 *Ridicula penuria differentiarum pro definitione.*
7 *Miſeria Diuiſionis.*
8 *Diuidendi methodus, non meretur nomen Philoſophiæ.*
9 *Vana iactantia argumentationis.*
10 *Logica parit tantum opinionem.*
11 *Cur nouemdecim Syllogiſmi, non pariant ſcientiam.*
12 *Examinatur ſtentoria pompa Syllogiſtica.*
13 *Cur omnis ſconcluſio ſit annexa dubio.*
14 *Cur concluſio Syllogiſmorum ſit neceſſaria.*
15 *In veris præmiſſis falſas concluſiones, & contra.*
16 *Scientiam demonſtrationis non generari in diſcente.*
17 *Syllogiſmus cur non pariat ſcientiam.*
18 *Vera ſcientia ſunt indemonſtrabiles.*
19 *Scientia principiorum non eſt in Ratione.*
20 *Quid inueniatur per Logicen.*
21 *Scholæ Logices ſe opponunt ſacris.*
22 *Per Logicam, reſumitur tantum, quod ante ſcitum eſt.*
23 *Duplex, & pene inutilis finis Logices.*
24 *Nulla ſcientia niſi de ſurſum.*
25 *Logicam pro Philoſophia vendere continet impoſturam.*

1 VOCABOR præſumptuoſus rixator, cuique anteriora ſcire diſplicet, inſtar apri, vineam funditus euertentis. At ſcio, quòd male mecum ageretur, ſi anima ſubiecta ſtaret iudiciis humanis. A viro namque cœpi ambitionem aſpicere ex obliquo, ceu rerum vaniſſimam, pendentem ex inſtabili hominum
2 arbitrio. Oculus meus in directum ſemper aſpiciebat vocationem, quam inuita Parente, meam feceram. Nunc ſcio, autem, me veritatem docere, compulſum; ideoque huius libri doctrinam, etſi dierum numero ſiderit, permanſuram tamen, in mundi finem vſque. Quid ſi oſtendero inſcitiam, ignauiam, impietates, & inclementias medentum, circa res ſummo pretio habendas, quarumque iactura eſt irreparabilis, animabus denique periculoſiſſima, mihique cum deſpectu reſpondeatur, ludibrio, & ſarcaſmo: profecto vel ex nunc mihi gratulor, viuoque contentus, ſpe illius retributionis. Etenim mihi
3 neceſſe fuit, in condenda noua Philoſophia, omnia pænè reſcindere, à prioribus tradita, multaque inſtitui, & reſtitui debere, quæ pari animo, non recipiet quilibet. Nec ignoro, perpetuam bene merentes manere ſortem, vt aſperum, & ignarum plerumque cenſorem tolerent. At, ſi vtilia doceam, præcepti eſt, acceptum non defodere talentum. Poſſem cum Hieron. (in prologo Iſaiæ) dicere, *legant prius, & poſtea deſpiciant, ne videantur non ex iudicio, ſed ex odij præſumptione, ignorata damnare.* At ego nil moror, ſiue legar, & re-
4 prehendar, ſiue non. Sat eſt, me ſatiſdediſſe præcepto. Neque enim fuit mihi aliqua ambitionis enoteſcendi thymoſis, qui lubens fateor, me nil boni habere quod imitandum. Imo abſque nomine, prelo ſubditus fuiſſet liber, ſi id ſine offendiculo fieri potuiſſet. Cœpi ab adoleſcentulo, cum pruritu aſſueſcere, quod Medicis, Chirurgis, atque Seplaſiis obloquentibus, cætera plebs, me vt Spagyrum & Philoſophum ſperneret, paucis ſolùm mihi fauentibus, quorumque fauori me, adhuc quantum potui, ſubtraxi: Certè multum ætatis ac laboris inſumpſi, multumque vtilioris otij mihi detraxi, vt præcepto huius ſtudij ſatisfacerem. Sit primæ veritati laus, cui ſoli benefactorum retributio. Cuius in ſpeculo vidi, & ratum ſeruaui, hominum iudicia, plerumque è diametro diſtare à diuinis. Auram vulgarem ſtultam, mendoſam, probroſam, & nocuam ſemper: Iudicem verò vniuerſalem, erroris neſcium eſſe.

A ſermocinalibus ergo exordiar. Conſtat Logi- 5
ca tribus membris. Definitione nempe, Diuiſione, & Argumentatione. Inprimis, definitionem conſtare docent genere definiti, & differentia
conſtitutiua. At, cum vix alia differentia, ſpeciei 6
conſtitutiua, nota ſit, præter rationale, & irrationale, quæ ſit ſpecifica, & indiuiduis proxima, harumque duarum altera adhuc ſit negatiua: priorem verò quandoque friuolam probauero: Quare vno pede ſublato, abs tripode, neceſſe eſt, ruat Lo-
gicus, tali ſedi confiſus. Præcipuè quod diuiſio, 7
etiam ſit adeo miſerum membrum Logices, quod dubitari queat merito, an ridicula ſterilitate manſerit à Scholis ipſis fere neglectum. Prior quippe, eſt cognitio totius, & integri, quam ſuarum partium. Et de eſſentia vniuerſalis eſt, eſſe vnum in multis, & ideo eſt magis ſcibile. Qui enim nouit vnum, & vtile; is nouit plura, & particularia: non autem è conuerſo. Eo quod vnum, & vtile, eſt in intellectu: pluralitas verò, ſiue diuiſio in ſenſu. Nam quanto aliquid magis diuiditur in partes, tanto magis appropinquat infinitis, eſtque ideo minus ſcibile, labens ad irregularitatem, magiſque mutationi & oppoſitioni obnoxium. Et cum logica agat de vniuerſalibus, dicaturque. 1. Poſterior. *quod minus erramus in vniuerſalibus, quam in particularibus:* Certè logica, nos ducens per Diuiſionem ad ſingularia, tantum abeſt, quod nos duceret ad ſcientiam, iuxta illud Ariſtotelis, quod potius detrudat in errores. Pro-
fectò, ſi penitius diuiſionis membrum attenda- 8
mus, nullam Philoſophiæ partem complere poteſt, nuda quædam diuidendi methodus, tam rudis, ac cruda, quod eius vna vix adoleſcentibus dictetur hypotheſis, axioma, proprietas, modus, proceſſuſque.

Sterilis ergo; & vtroque pede tripodis orba Logica, apud me ruinam dudum fecit. Penurioſa quippe, & commiſeratione digna eſt Philoſophia, quæ tam anguſta ſupellectile; vtenſilibus quoque tam paruis, ac defectuoſis, ſcientias patrare ſe iactitat. Aſt tertium Logices membrum, in ſublime, ſublatum, magni apud ſermocinales ponderis habetur: licet veris naturæ vſibus æquè inconueniens. Vtpote quæ rixas odit, nec lubens diſcordias fert. Mundus quidem
paſſus eſt ſe circumueniri per Ariſtot. quod ia- 9
ctitet Logicen, matrem ſcientiarum, nec aliàs nos ſcire, quam per demonſtrationem. Ac ne Idiotæ, Stentoris rideant hanc jactantiam (quorum plerique, Logicis aſtutiores, peritiores, & plura norunt) Logicen nobis, velut per naturam, facit natiuam, ac genuinam. Bellè ergo, diſputandi methodum, à ſe inuentam, multis extollat præconiis, omnemque ſcientiam ab

homine,

homine,ceu raſa tollat tabula,niſi Logicæ ſe eru-
diendum tradiderit. Ego ſanè hanc vanitatem
vſque admiror, vt & mundi credulitates. Præ-
ſertim quòd ratiocinium, ſiue naturalem Logi-
cam compulſus fuerit, natiuâ dote hominibus
concedere. Adeoque ſuam Philoſophiam,ſuam
ſcientiarum omnium repertricem, non ampliùs
abſtruſam aliquam ſcientiam,ſed natiuum quod-
dam rixandi iurgium, & ad hoc compoſitam
methodum æſtimes. Itaque hoc loco inquiren-
dum, quantum veritatis, poteſtatis, atque vtili-
10 tatis habet. Ad me quod attinet,ſcio quòd omnis
diſputatio tandem concluſionem pariat; omnis
autem concluſio duntaxat opinionem inducat.
Imò quòd fortiſſimum Ratiocinium (Syllogiſ-
mum vocant) nullam prorſus vnquam ſcientiam
dederit, aut dare ſit aptum. Quare minùs ex
alia quacunque argumenti formula exſpectanda
11 erit ſcientia. Inter xix ſyllogiſmorum formulas,
xii. concludunt negatiuè:Nulla autem negatio
vnquam ſcietiam peperit, cùm aliquid priuatiuè
contineat; nihilque doceat eſſe, quod negat ali-
12 quid eſſe. Scientia verò, poſitiua ſit,neceſſe eſt;
cùm ſit poſitiui,& de poſitiuo duntaxat.Denique
cùm omnis Syllogiſmi baſis ſita ſit in eo, Quòd
ſi duo conueniant ſimul, eadem debeant conue-
nire in aliquo tertio,cuius conuenientiæ confor-
mitas debet apparere in ipſa concluſione. Ne-
ceſſariò itaque in nobis præexiſtit cognitio il-
lius conformitatis ante cõcluſionem; adeo vt in
generali præſciuerim omnino id, quod per con-
cluſionem demonſtratur.Id enim latet in nobis,
tanquam ignis ſub cinere; ſeſeque in apricum
prodit, per natiuam diſcurſûs poteſtatem, quo-
ties vſu venerit, non minùs quàm per regulas
Logices:quod nec ipſe Ariſtoteles auſus fuit ne-
gare. Aliàs namque qui ſic per Logicen quære-
ret ſcientiam, quodammodo atque aliquatenus
nouit quod quærit: nam ſi non nouiſſet id, &
ſciret; quomodo nouiſſet, dum inueniſſet?Niſi
malint Logici, ſcientiam per demonſtrationes
13 quæſitam,caſu repertam. Ad ſummum, cognitio
quam per demonſtrationem haurimus,iam priùs
in nobis erat, & tantùm fit per Syllogiſmum
paulò diſtinctior: ſed tamen remanet, vt ante,
dubio annexa. Eo quòd omnis concluſio neceſ-
ſariò ſequatur debiliorem partem præmiſſarum:
hinc fit, quòd conſcribatur dubio contrarij.Imò
concluſio Syllogiſmi plerumque particulariter
neget, cuius præmiſſa fuit negatiua vniuerſalis;
nec auſit affirmatiuè quidquam inferre, vbi ali-
quid in præmiſſis eſt negatiui. In ſignum, quod
nil doceat per aſſertionem, ſed libentiſſimè ne-
get. Porrò cùm ſcientia lateat ſub cinere, in in-
tellectu; hic poteſt, quoties ſibi opus videtur,
cinerem diſcutere; nec opus ad hoc habet mo-
dis,& formis ſyllogiſticis.Imò cùm iuxta Ariſto-
telem non ſit diſputandum, niſi cum admitten-
tibus principia, quæque putat primò vera; fit,
quòd ex diſſimilibus principiis, non raro ſequa-
tur aliena concluſio: Puta ex falſis præmiſſis.
14 Nullum adorabile eſt Creator: & omne ſimula-
chrum debet adorari: ſequitur hæc vera concluſ-
ſio:Ergo nullum ſimulachrum eſt Creator. Æſti-
mari igitur non poteſt,quòd concluſio Syllogiſ-
morum de neceſſitate cogat. Nam ex mendacio
alioqui ſequitur neceſſariò falſum in vero intel-
lectu, ac vera ſcientia. De impoſſibili ſequitur
impoſſibile; & de abſurdo nil aliud, quàm aliud
abſurdum. Quod tota probat Matheſis. Itaque
prout in mendacio nõn continetur,aut latet ve-
ritas,eiuſque cognitio: Ita conſequens eſt,quòd
in præmiſſis non claudatur neceſſariò concluſio-
nis cognito. Vel enim falſum eſt,quòd nulla ar-
bor mendacij facit bonum fructum veritatis:vel
falſum eſt, quòd ex præmiſſis falſis, vt princi-
piis, naſcatur concluſio vera.Imò cùm exin con-
ſtet, non eſſe neceſſariam concluſionis depen-
dentiam ex præmiſſis; facilè quoque intelligi-
tur, cur anima tam penurioſum progreſſum huc
vſque fecerit ex demonſtratione. Quocirca B.
Auguſtinus ait: *Sicut in falſis ſcientiis, veras: ſic* 15
in veris ſcientiis, falſas concluſiones eſſe poſſe.
Quinimò vbi penitiùs naturam demonſtratio- 16
num trutinaui,reperi demonſtrationem, eiuſque
cognitionem eſſe in docente, non autem in diſ-
cente; adeoque non tam ad inueniendum ſcien-
tiam, quàm ad oſtentandum iam inuentam. In
diſcente autem Syllogiſmus cinerem difflat ab
igne. Quoniam quicunque ſyllogizat, iam ante
diſtinctè nouit id quod per concluſionem ſibi
cõcedi nititur. Nouit nempe terminos,medium,
& modum.Neque enim aliquis ſyllogizat inco-
gnitis terminis. Itaque viſa mihi demonſtratio
eſt, ſeruire ludimagiſtris, Tyrones excitantibus
ad attendendum ea quæ ipſi ſciunt. Qui certè
hactenus paucas inuenêre, & vtiles ſcientias,vt-
cunque ſe demonſtrationibus media venari, &
ſcientias acquirere iactitent. Omnis enim Syllo-
giſmus priùs concipit opinionem rei, eamque ſi-
bi perſuadet, quàm vt dein pro ſe, vel diſcenti-
bus ſtabiliat, quærit terminos, medium, atque
modum, vt in formam cogat ſuam demonſtra-
tionem.Non eſt igitur Syllogiſmus,ad inuenien-
das ſcientias, ſed potiùs vt inuentas opiniones
aliis demonſtret. Cumque Syllogiſmus in diſ-
cente quandam reminiſcentiam faciat eius quod
ſcit,& non aliud; ſcientiæ verò non acquirantur
per reminiſcentiam, quaſi in nobis omnes om-
nium præexſtitiſſent ſcientiæ: Hinc Syllogiſmus 17
nequit parere, aut inuenire ſcientias, qui inuen-
tas, & ſcitas cognitiones tantùm clariores facit.
Ego autem ſcio,& fateor, quòd ſcientia mei in- 18
tellectûs habitet immediatè in intellectu; & (iux-
ta Ariſtotelem) cùm ſcientiæ illæ immediatæ
(id eſt intellectuales) ſint indemonſtrabiles;ſe-
quitur quoque quamcumque veram,ſiue intelle-
ctualem ſcientiam eſſe indemonſtrabilem; id eſt
veras ſcientias non poſſe proficiſci à demonſtra-
tione Siquidem omnis demonſtratio conſiſtit in
diſcurſu,& ratione.Eſt nempe ſimplex,ac perfe-
ctum ratiocinium. Sed(iuxta Ariſtotelem)ſcien- 19
tia principiorum non eſt in Ratione: at omnino
ſupra eam. Ergo ſcire per Syllogiſmum, non po-
teſt eſſe intellectuale,eſſentiale,vt neque princi-
piatiuum,aut à priori: ſed tantùm à poſitis hy-
potheſibus præmiſſarum vel regularum eſt dedu-
cta putata opinio ſyllogizantis. Plura, & ſuffi-
cientia ad hanc rem, ſcripſi alibi.) Non imme-
ritò itaque Beatus Hieronymus artem ſyllogi- *In Pſal.* 140. *&* 143.
zandi comparat plagis Ægypti, & demonſtra-
tiones Logices vocat Cyniphes Dialectices. Illas
autem Apoſtolus prorſus vitandas voluit: *Nil per*
contentionem agentes, verbiſque contendere, ad nil
aliud vtile, niſi ad ſubuerſionem audientium: Quip-
pe quæ fidem, & fidei merita extinguant. At in- 20
quiunt:Logica eſt inuentrix mediorum.Eſt nem-
pe ad inuentionem mediorum,& formæ,pro de-
monſtratione.Putaſne fortaſſis Apoſtolum neſci-
uiſſe quid,quantumq; Logica poſſit?Illum loqui

 extra,

extra, præter, & contra ſpiritum veritatis, dum Logicam vitandam iubet? An plus tam flaccido argumento ſit tribuendum, quàm Apoſtoli mandato? At ſanè Logica non inuenit media ad eſſendum, habendum, faciendum, aut ſciendum; ſed duntaxat ad compendioſiùs oſtendendum putationem aliquam; adeoq; ad oppugnandum etiam veritatem, rixas compoſitas inuenit. Ideo namque Apoſtolus Logicen vocat, deſpecto ſatis titulo, contentiones. Quod non ſanè feciſſet, ſi mater eſſet ſcientiarum, inuentrix mediorum vtilium, vel ſi Chriſtianis eſſet proficua, Scholæ ergo ſecus docentes, facientes, Logicen vt neceſſatiam ſupponentes, & quotidie vſurpantes, op-
21 ponunt ſe Apoſtoli præcepto. Inuentio itaque in Logica non eſt propriè inuentio; vt neque ſcientia demonſtrabilis eſt vera, & intellectualis. Quia non propriè inuenimus, quæ quomodolibet ſcimus, vt non inuenimus quæ iam habemus in manu, vel in arca; ſed non ſcita ante propriè inueniuntur, prout & non habita, non poſſeſſa acquiruntur per inuentionem, aut donationem. Etenim dum quis mihi oſtendit lapidem calaminarem, Cadmiæ præparationem, contentum, Cupri miſcellam, & Aurichalci vſus, quæ antea neſciebam, is docet, demonſtrat, datque ſcientiam eius quod ante ignorabatur. Similia
22 vero nunquam docuit Logica. Eſt itaque logicalis inuentio, mera reſumptio eius quod priùs erat ſcitum. Neſcitumque ideo neſcit Logica. Siquidem ſpiritus noſter iam ante erat in poſſeſſione eius, quod per Logicen reperiri auguſtum ſpondent. Quoniam eſt impoſſibile noſcere, an præmiſſæ ſint veræ, apparentes, vel falſæ, niſi terminorum cognitio priùs in nobis fuerit, cum notitia adæquationis, & confirmationis illorum. Conſiſtit ergo totum miniſterium, munus, &
23 vtilitas Logices in duobus tantùm: Vt nimirum docens queat ſuam putationem imprimere diſtinctè in audiente; & vt audiēs reminiſcentiam, vel recordationem excitet, per connexionem, adaptationem, adæquationem, & conformitatem terminorum. Quod ſanè non eſt munus inuentiuum ſcientiarum; ſed poſtera quædam diſcurſûs conſecutio, ad id quod inuentum erat. Denique nec quidquid ſic fit, vllatenus ad ſcien-
24 tias ſpectat, ſed tantùm ad dictiones. Scientias autem ſola dat Sapientia, Filius ſempiterni Patris luminum. Media autem acquirendi ſcientias, ſunt duntaxat orare, quærere, & pulſare. Demiror interim vtrobique tantam Scholarum cœcitatem, Logicen tantopere extollendo, & magnifaciendo. Optarem ſanè, dicant Scholæ, quam ſcientiam vnquam in medium Logica protulerit? An fortè Geometriam? Muſicen? Vitrariam? Typographicam? Agriculturam? Medicam? Hydrauliſin? Mineralem? Bellicam? Arithmeticam? Fabrilem? vel vtilem quampiam? Non ſanè. Itaque cum rubore tandem fatendum eſt Scholis Logicis; Logicæ idem contigiſſe, quod hactenus doctrinæ Galenicæ. Nempe per iactantiam, impoſturas, & inſcitias fefelliſſe mundum credulum. Gentiles verò proſtituendo demonſtrationes, & ſcientias venales, non aliam habuêre lucem, quàm quæ ex corruptâ naturâ, obſcuris putationibus ſeductâ, fluxit in ataxiam, & inordinationes, mutationibus circumſtantiarum, & hinc natis putationibus ſeruiliter obedientes. Hæc ego quandoque cum viris doctis commonefeci, qui tandem faſſi ſunt, Logicen adoleſcentibus propinari, ætate illa, quâ aliud ſolidius ferculum ferre nequirent, adeoque ſeruire illis in acumen ingenij (Vtinam Logica non inſeruiret in varios abuſus, ſemelque hauſta in adoleſcentia, non daret ſæculum pernicioſorum ingeniorum, & Logicarum deceptionum ferax.) Quibus ego. Quod impoſtura 25
non vocat, ſi Logicen commendent interim pro vera Philoſophia, pro repertrice Scientiarum. Dicunt: At ſaltem Theologis ſummè eſt neceſſaria Dialectica, quâ hæreſeos acumina refellant. Id ego iudicaui velle ſapere ſupra Apoſtolum; adeoque Scholarum abuſus ſupra ſacra commendare. Non enim Euangelica veritas Logicen petit, aut contentiones; ſed vitæ pietatem in fide, viuendi exemplum, incorruptam conueſationem, abſtinentiam à concupiſcentiis, & ſuperbiâ vitæ exigit, vt verbum Domini frugiferum fiat. Sat iam ab initio Eccleſiæ, ab illuminatis Doctoribus diſputatum, multi mecum teſtantur.

PHYSICA ARISTOTELIS, ET GALENI, IGNARA.

1 *Ariſtoteles prorſus naturæ ignarus.*
2 *Id probatur.*
3 *Quid ſit natura apud Chriſtianos.*
4 *Idem rurſus per alias tredecim rationes confirmatur.*
5 *In natura, agens, materia, organorum diſpoſitio, & effectus, ſiue productum.*
6 *Quòd calor non ſit agens in generatione ſeminali.*
7 *Cur Ariſtoteles veritatem naturæ neſciuerit.*
8 *Libri Phyſices continent tantùm nugas.*
9 *Quomodo Adoleſcentes inſtruendi loco Philoſophiæ ſcholaſticæ.*
10 *In quantos Apollines euaderent Adoleſcentes*
11 *Prærogatiua ignis.*
12 *Quid ſic inſtructus iuuenis cenſeret.*
13 *Priuationes non ſuccedere in fluxu ſeminum ad generationem.*
14 *Nulla eſt forma cadaueris.*
15 *Generationem, & corruptionem non ſe inuicem ſuſcipere.*
16 *Vulcanus vita euaneſcit, abſque corruptione ſui.*
17 *Mors non eſt vitæ corruptio.*
18 *Priuationis, & corruptionis diſtinctio.*
19 *Formarum nulla eſt corruptio.*
20 *Ignorantia Galeni.*
21 *Ridicula eius volumina de placitis Hippocratis, & Platonis.*
22 *Libri eius de valetudine conſeruanda, fatui.*

SCHOLÆ ita conſtantiam, ac fidem iurarunt ſuo Ariſtoteli, quòd 1
etiam hodie ipſum, per Antonomaſiam, Philoſophum dicant. Quem attamen prorſus naturæ ignarum comperi, & cauſas aliquot, quæ me ad hoc impulêre, deſcribere non piget, idque non alio fine, quàm vt poſthac credulitate, aut aſſentiendi conſuetudine, tam Profeſſores, quàm Tyrones non fiant deuij, nec à cœco ſe ſinant in foueam deinceps duci. Alioqui namque neminis Apologum ago; nec Ariſtoteli magis, quàm non enti ſum

2 ſum inſenſus. Itaque Ariſtoteles naturam definit: *Principium motûs, & quietis, in corporibus, quibus per ſe, & non per accidens ineſt.* In quo plures errores, & inſcitias definitoris inuenio, quàm verba. Primùm ergo ſe loqui de corpore realiter exiſtente; non autem de hyle ſua impoſſibili, verbum (ineſt) oſtendit. 2. Denotat eiuſmodi corpora non eſſe de cenſu, aut ſuppoſitis naturæ. Siquidem corporum non eſt, per ſe, & non per accidens ineſſe corporibus. 3. Aufert accidentia quælibet de catalogo naturæ. 4. Corpora, que per accidens motum aut quietem habent, pariter extra naturam conſcribit. 5. Eſſe terum, eſt in natura, ipſa natura, ante diem, aut motum earundem, aut quietem. Neceſſe eſt quippe, vt aliquid priùs ſit, antequam moueat, moueatur, aut quieſcat. Adeoque principium eſſendi præcedit initium mouendi, aut quieſcendi; non poteſt tamen natura eſſe ante ſui exiſtentiam. Nam ſi initium motûs, vel quietis eſſet poſterius, ad eſſe; natura eſſet poſtera, ad eſſe naturale. 6. Quid ſi Deus poſt creationem, nec motum, nec quietem iniunxiſſet (quies nimirum apud Ariſtotelem preſupponit terminum motûs) iam creatura fuiſſet, & non natura. Principio namque Deus creauit Cœlum & terram. Iam natura erat non intellecta ab Ariſtotele; fuit nimirum aliquando creatura, actuque exſtitit ante, vel citra naturam hîc definitam. 7. Corpora, in quibus initium motûs eſt externum, & per accidens (putà dum calor Solis mouet ſemen ad creſcendum, aut prægnans, per accidens, ſui imaginatione transformat Embryonem) non ſubeſſent naturæ, vt neque iſtud accidentale initium. 8. Quieſcere, non eſt moueri, ſed à motu ſuperſedere; adeoque non moueri eſt quiete generalius. Ergo natura abſolutè ſumpta eſſet poſt naturæ duntaxat exiſtentiam. 9. Si initium motûs in mobili, ſit natura; & cauſa efficiens, ſit propriè dictum motûs initium (quale ait eſſe calorem non elementalem) ergo neceſſe eſt, quòd cauſa efficiens ſit interna (quod eſt contra Ariſtotelem) vel quòd natura, in quantum initium motûs, non inſit corporibus intimè, ac per ſe. 10. Omnis cauſa externa, ſit initium motûs in re, per accidens: Cauſa autem omnis efficiens, iuxta Ariſtotelem, eſt externa: ergo nulla cauſa efficiens externa eſt naturalis, quod eſt contra ſecundum Phyſicorum. 11. Quæcunque per Matheſin mouentur, itemque mola per ventum, aut riuum mota non moueretur per naturam. Ego
3 verò credo, *Naturam iuſſum Dei, quo res eſt id quod eſt, & agit quod agere iuſſa eſt.* Hæc eſt definitio Chriſtiana, è ſacris petita. 12. Ariſtoteles verò contra ſua præcepta definitionis, pro genere definiti naturæ, ſumit differentiam, quam putat conſtitutiuam. Nimirum formale initium motûs, & quietis. Pro differentia verò conſtitutiua, materiam, ſiue corpus, in quo dictum motûs initium ineſt, ſumit. Chriſtiani autem tenentur credere, naturam eſſe omnem creaturam, corpus nimirum, & accidentia non minus, quàm ipſum motûs initium. 13. Mortem quoque, etſi ſit initium per ſe quietis in cadauere, tamen Chriſtiani credunt non creaturam, non creatam à Domino, adeoque nec naturam eſſe: & licèt naturaliter incidat, id tamen non ratione mortis, ſed cauſarum naturalium eius, accidere. Ari-
4 ſtoteles verò alibi, æque titubanter naturam attingens, dicit: *Omnis animæ poteſtas, alterius cuiuſdam corporis particeps* (neque enim audet poſitiuè, & ſimpliciter affirmare) *eſſe videtur quàm quæ elementa vocantur. Quemadmodum enim animæ differunt; ita & natura eius corporis differt: Semen continet fœcunditatis cauſam, nempe calorem, qui igneus non eſt, ſed ſpiritus in ſpumoſo corpore ſeminis, & natura quæ in eo eſt ſpiritu, proportione correſpondet elemento ſtellarum.* Tot errores propemodum, quot ſyllabas, continet hæc laudata à Scholis parænesis. Atque tandem valde anxius, neſcit quid vocet, aut vocare debeat naturam, naturalis auſcultationis Scriptor. Primò namque ait, poteſtatem animæ corpoream: Ideoque intellectum, extra animæ poteſtates proſcribit. 2. Poteſtatem animæ, quam poſtmodum vocat calorem, dicit alterius corporis eſſe participem, quàm quæ elementa vocantur. Quaſi ſit particeps ſolius corporis ſupra elementari, atque cœleſtis. 3. Abſolutè falſum eſt, & ignarum, quòd vlla poteſtas animæ ſit corporis particeps, etſi ſit alligata corpori. Nam omnis poteſtas eſt accidens; & nullum accidens, aut qualitas poteſt eſſe particeps corporis: ſed contra, Corpus eſt accidentium particeps. 4. Animas non differre, niſi reſpectu illius corporis (quod tandem vocat merum calorem.) Attamen animas omnes, poteſtatem participem corporis cœleſtis eſſe: ergo animæ non differunt ratione corporis illius, in quo omnes conuenire dixit; aut ſi vllum inter animas ſit diſcrimen, eſto ratione corporis materiæ, ſiue clientis innominati, neglecti, & Ariſtoteli planè incogniti. Adeoque tanto verborum apparatu, nil niſi nugas dixit. 5. Si animæ tantùm differant gratiâ illius corporis, iam determinabitur actus à potentia, ſpecies à materia, & non à forma 6. Semen continet fœcunditatis cauſam. Puerile eſt, & nugatorium. Siquidem ſemen definit eſſe ſemen, ſi ſit abſque cauſa fœcunditatis. 7. Omnis animæ poteſtas alterius corporis eſt particeps quàm quæ elementa vocantur. Vult tamen omnium animatorum corpora mixta neceſſariò, non niſi ex elementis actualibus. Semen non eſt fœcundum, niſi per calorem. Quaſi piſces quadrupedibus non fertiliores; & quaſi piſces actualiter non frigerent. 9. Non nouit alium calorem moderatum è carbonibus, qui oua foueat in pullum vſque. Ignoratque quòd omnis calor ſit in vnica ſpecie ſpecialiſſimâ qualitatis, ſolo gradu diſtinctus. 10. Ignorat quòd calor tantùm calefaciat per ſe, & per accidens fœcundet. Ideoque licèt ille calor ſit principium motûs, & animæ poteſtas (id eſt natura) per ſe; attamen quatenus per accidens fœcundaret ſemina, eſſet initium motûs, per accidens. Ergo eiuſdem naturæ reſpectu, initium pe ſe, & per accidens, ſiue relatione eiuſdem naturæ, eſſet natura, & non natura. 11. Confundit calorum qualitatem cum ſpiritu, & aura ſpumoſi, ſeminis: Quæ tamen non minus, quàm predicamentis diſtant. 12. Calor eſt ſpiritus ſpumoſi, & natura, quæ in eo eſt ſpiritu, eſt calor. Ergo ſpiritus erit in ſpiritu. 13. Natura eſt in illo ſpiritu; & ille ſpiritus non eſt natura ab Ariſtotele definita, pro ſubiecto Phyſices (iſte tamen ſpiritus eſt principium motûs in ſemine, & vitæ in animantibus) negatque multo ſtrictiùs, ſpumoſum corpus ſeminis eſſe de cenſu naturæ (quaſi rerum ſemen ſpuma eſſet, & non interior nucleus inuiſibilis, in ſemine corporeo) ſed quòd ſola poteſtas animarum (quæ ipſi nil niſi calor eſt)

eſſet natura. 14. Quòd omnis poteſtas animæ circumſcribatur calore, excludit è cenſu naturæ cætera corpora, & accidentia quæuis. 15. Poteſtas illa animarum, cuius ergo animæ differunt, eſt ſolus calor, non quidem igneus, ſed proportione correſpondens elemento ſtellarum. Id eſt non intellectus ab Ariſtotele, neque à Scholis intelligibilis vllatenus, quomodo calor reſpondeat Corpori, & Elemento. Quæ correſpondentia ſit inter tam varios prædicamentorum clientes. 16. Negat hanc animarum poteſtatem eſſe de proſapia elementorum. Pluralis ille numerus non vnum tantùm elementum, ſed pro fortitudine negatiuorum, rejicit omnia. 17. Omnis animæ poteſtas eſt merus calor, non quidem reſpondens calori elementi ſtellarum, ſed ipſi prorſus elemento. 18. Non agnoſcit ſiquidem alium calorem, quàm ignis; nec ignis elementum, quàm culinarium (eo quòd calorem elementalem diſtinguat ab elemento ſtellarum) ſuâ authoritate, ignem inter cœlum, & aëra ſepſit, non culinarium. 19. Tandem quoties poſitiuè dicendum erat, quid eſſet natura, ſubterfugus dicit, nunc eſſe poteſtatem animæ, nunc fœcunditatem ſeminis; & tandem calorem non igneum, qualem nec ſenſit, nec nouit vnquam, de firmamento ſtellarum, quintum facit elementum, poſtquam quatuor alia negando abiecerit. Itaque per ambages negando, circumcurrit; ac ne apprehendatur, negat naturam eſſe de proſapia elementorum. Quaſi ſat eſſet dixiſſe, eſt chimera, non ex elementis; ſed ex elemento quinto ſtellarum. Non eſt corpus, non accidens; ſed calor reſpondens elemento cœlorum, non calori eorundem. 20. Atque hæc non diceret quidem ſic eſſe, ſed quòd ipſi videantur ſic eſſe; cùm iuxta eundem multa videantur, quæ tamen non ſunt. 21. Idque ſi non credideris, vade viſum, vel expecta in infinitum. 22. Quaſi tota actio circunſcriberetur calore. 23. Metalla quoque, quæ aliàs ſolo frigore condenſari ſcribit, eo quòd calore fluant, nunc extra naturam eſſent. 24. Et quaſi vegetabilium ſemina, quia non ſpumoſa, non eſſent dotata fertilitatibus, vel naturam in ſe non continerent! Negat ergo animalium actu calidorum calorem eſſe elementalem (quod ſuo tamen quandoque loco verum probabo) immemor ſui axiomatis; Quòd cauſa ſit eiuſdem ſpeciei cum ſuo cauſato. Neſcit, inquam, quòd calor noſter calefaciat alia quæuis, nudo calore elementali. Et viciſſim quòd cùm nedum elementalis calor (quem in igne ſublunari, à culinario diſtinctum collocat) ſed & culinarius, nos calefaciant gradu nobis adæquato; debeant ergo eſſe vnius, & eiuſdem ſpeciei. 26. Tandem temerè aſtruit, nil eſſe naturam, aut animæ poteſtatem, aut virtutes ſeminales, præter illum calorem cœleſtem. 27. Agnoſcit ergo calorem, actualiter frigidum in piſce, eſſe fœcunditatis cauſam, cùm de omni animæ poteſtate diſtribuat. Id enim eſt nugas pro Philoſophia vendidiſſe. Ac quoties timet ſuas ineptias non fore venales, non prouocat ad elementum ſtellarum. Poſtquam per vnum (videtur) multaſque negationum nugas, ad proportionem elementi ſtellarum prouocaſſet. Turpe ſanè Chriſtianis iſtum in Phyſicis patronum adhuc ſequi; cùm fide credamus, ante natas ſtellas
6 germinaſſe plantas vi ſeminali. Semper enim in natura reperitur agens, materia, & productum, ſiue effectus, inſtrumentum, & diſpoſitio. Omne autem agens menſurat ſuum inſtrumentum, & adaptat diſpoſitiones ad finem producti. Calor autem, ſiue elementalem velis, ſiue cœleſtem, poteſt quidem eſſe diſpoſitio producta à ſemine, itemque eius inſtrumentum; at nullo modo poteſt eſſe agens ſeminale, metiens, & adaptans ſua inſtrumenta diſpoſitiua. Neque enim operatio caloris alia eſt, quàm calefacere, ſiue iſtud dicatur elementaliter, ſiue firmamentaliter. Operatio ergo caloris, in generatione non eſt ordinata ad finem diſpoſitionum ſpecificatum; multò minùs directa ad introductionem quidditatis ſpecificæ. Nam ſi iſte calor eſſet hoc agens ſeminale, ſiue natura ſeminum, præterquam quòd habet totidem ſpecificas vnus differentias, quot ſunt generatorum ſpecies in natura; deberet habere extra ſe inſtrumentum (cùm non detur eſſe, ſine proprietatibus eſſentialibus) menſuratum, & manifeſtè determinatum ad introductionem cuiuſlibet quidditatis ſpecificæ: ſed nullum tale inſtrumentum, vel medium adeſt calori: ergo commenſuratio omnis inſtrumenti, ſecundùm quantitatem, qualitatem, modum, motum, figuram, durationem, atque operationum quarumcunque deſtinationes, pendet ab agente ſeminali, cui inſunt eiuſmodi proportionum commenſurantes ſcientiæ; & nullatenus à calore. Etenim cùm cognitio veritatis naturalis pendeat neceſſario à natura, & eſſentia eius; Ariſtoteles qui
naturæ quidditatem ignorauit, etiam eius veritatem neſciuit; adeoque non niſi ſua ſomnia in Scholis edocenda proſtituit. Equidem operatio generationis pendet à natura, & organis propriis: Qui ergo calorem aſpicit pro omni inſtrumento naturæ, ipſumque inſtrumentum hoc habet pro natura ſeminali, atque vitali; is retur ſatellitem eſſe Regem, vel limam eſſe fabrum. Imò calor, vt calor, nequidem eſt inſtrumentum proprium naturæ; ſed commune adiacens, in tantùm, concomitans, ac productum accidentale: Cognitio autem naturæ, & eſſentiæ non ſumitur ab effectibus impropriis, adiacentibus, & accidentalibus, ſed à cognitione principiorum, quæ hactenus (prout palam eſt) Schola Peripatetica ignorauit. Principia, inquam, naturæ, ſunt materia, & agens. Principia autem corporum, ſunt aqua, & ſemen, ſiue Vulcanus, duobus reſpondentia ſexubus. Quod mox docebo ſuo loco, Qua propter cùm Ariſtoteles neſciat naturam, proprietates, itemque generationum cauſas, ac quidditatem, quis non iudicauerit, ex aridis ciſternis Scholarum aquas Philoſophiæ hauſtas 8
hactenus? octo enim libri auſcultationum Phyſicarum, ſomnia & priuationes pro naturæ cognitione exponunt. Materiam, inquam, ſiue corporeitatem impoſſibilem, cum Mathematica abſtractione, pro naturæ principio, fulcro, atque ſeminario ſupponunt. Quæ vt nunquam exiſtet; ita nec initiandi, vel cauſandi energiam habebit. Priuatio pariter pro altero principio propinatur, quam merum non ens ipſæ Scholæ temerè fatentur. Ac demum formam, generationis finem, apicem, atque deſtinationis vltimatum ſcopum, ipſumque productum, pro naturæ initio, præpoſtero ſanè delirio, edocent. Effectum nempè pro initio ſupponunt. Cauſas verò naturæ, alio libro; pro principiis, materiam nempe, & formam, omiſsâ priuatione, venundat. Vt de cauſis aliquando dicam. Quaſi principia naturæ, ſine

cauſa

cauſalitate principiarent. Fortuna verò, & caſus,
tanquam ſi propriæ paſſiones naturæ forent,
tractantur peculiari libro. Euentus enim locum
in naturæ contemplatione, & doctrinâ non me-
rentur. Vacuum denique, & infinitum ad naturæ
cognitionem impertinentia, & propemodum
priuatiua, vel planè negatiua, ſuos nacta ſunt
tractatus. Tempus verò, & locum ignoranter non
minùs, quàm impertinenter inter naturæ docu-
menta Scholæ æſtimant. Ac poſtremò motum
localem, quatenus Matheſi inſeruit, in naturam
æque futiliter, atque inſtinctâ indiſcretione in-
troducunt. Optarem certè in tam breui vitæ ſpa-
9 tio, vel adoleſcentum, eiuſmodi nugis poſthac,
& ſophiſmate mendaci non ampliùs imbui. Diſ-
cerent nempe inutili iſto triennio, totoque ſep-
tennio Arithmeticam, Algebram, Euclidis ele-
menta, Geographiam deinceps, cum circum-
ſtantiis marium, fluminum, fontium, montium,
Prouinciarum, & Mineralium. Itemque proprie-
tates, & conſuetudines nationum, aquarum,
plantarum, animalium, mineralium, & locorum.
Inſuper vſum annuli, & Aſtrolabij. Dein acce-
dant ad naturæ ſtadium, diſcant prima corpo-
rum initia noſcere, & ſeparare. Fixitatem, in-
quam. volatilitatem, cum ſeparatione, vita, mor-
te, alteritate, defectibus, alteratione, infirmitate,
corruptione, tranſplantatione, ſolutione, coagu-
latione, reſolutione; operando nouiſſe. Hiſtoria
addatur extractionum, diuiſionum, connexio-
num, maturitatum, promotionum, impedimen-
torum, conſequentiarum, damni denique, atque
vtilitatis. Doceantur ſimul ſeminum, fermento-
rum, ſpirituum, & tincturarum primordia, cum
omni fluxu, digeſtione, commutatione, motu, &
perturbatione alterabilium. Eaque omnia, non
10 quidem nudâ Logiſmi deſcriptione, ſed demon-
ſtratione Ignis mechanica. Natura, ſiquidem ſua
opera metitur diſtillando, irrigando, ſiccando,
calcinando, reſoluendo, iiſdem planè mediis,
quibus vitra, eiuſmodi operationes abſoluunt.
Adeoque Artifex, naturæ operationes mutando,
eiuſdem proprietatis, & ſcientiam nanciſcitur.
Nam vt vt naturale ingenium, & acumen iudicij
11 Philoſophus habeat, nunquam tamen ad rerum
naturalium radicem, aut radicalem ſcientiam ad-
mittitur, ſine igne. Adeoque mille putationibus
deluditur quiſque, quas non niſi ignis adminiculo
ſibi explicat. Fateor itaque, nil hominem ſciendi
auidum, penitiùs ducere ad omnium ſcibilium
cognitiones, quàm ignem. Itaque iuuenis tandem
ex Scholis iſtis rediens, mirum ſanè, quantum
ſupra Academiæ Philoſophos, & inanem Scho-
larum logiſmum aſcenderit. Turpe inprimis cen-
12 ſebit, Scholas neſcire (per exemplum) ouo, inte-
rim dum ad auem fluit, mille in via diſpoſitiones
ſuperuenire, omneſque eſſe externas, & acciden-
tarias ſemini; nec ceſſare tamen interim decurre-
re ad ſcopos ſuæ deſtinationis. Etenim figura vi-
telli, cum inuicem ſuccedentibus diſpoſitionibus
accidentariis prætereunt quidem; non tamen no-
13 ua, ad ſingulam diſpoſitionem putrefactionis,
adeſt formæ putridi generatio. Vnicâ nimirum
formâ pulli vitalis exceptâ, nulla aduenit alia,
quæ ſenſim per præuias diſpoſitiones excitatur,
ac tandem exquiſitâ maturitatum diſpoſitione,
influit. Nec enim dum auis moritur, eſt quædam
cadaueris forma eſſentialis, aut generatio. Om-
14 nis ſiquidem generatio in natura, clauditur for-
ma eſſentiali, quâ cadauer caret, prout & ſemine,
ac moderatore Archeo (vt ſuo loco.) Sicut cum
eſſentia cum Vulcano ſeminis incipit, & cum
producto, ſiue generato eadem perſeuerat; ita
eodem fatiſcente, eadem perit. Pereunte autem
eſſentiâ, ruit & forma illius Præſes. Vulcano
nempe deſerente corpus, incipiunt caro, cor,
venæ, putrere, eo quòd iam ductore vitali balſa-
mo, ſint orbata. Sub vita enim caro diſtingue-
bantur, & os, &c. In ſpecie, & forma propria ca-
ro erat caro, & ab oſſe formaliter diſcreta erat,
in qua forma in cadauere illico apparent. Adeo-
que per mortem in toto, aut in ſingulis, nulla ca-
daueris forma, vel eſſentialis quidditas ſuperue-
nit. Duntaxat quod vitale erat, eſt ſeparatum.
Erroneum itaque eſto, quòd vnius corruptio, 15
alterius ſit generatio. Siquidem vitæ corruptio
ſolùm aduenit, per extinctionem vitalis balſami,
vel formæ, ſine nouâ proinde creaturæ genera-
tione. Nulla itaque priuatio contingit in vitali-
bus, adeoque nec priuatio ibidem poteſt habere
vim principij. Cùm à ſemine, vſque in ens vitale,
non ſit niſi vnus progreſſus, promotio, & matu-
ritas, ſub cuius finem forma datur. Reciprocè
ergo quoque generatio aduenit ſine vlla corru-
ptione, quoties materia iam ad maturitatem ſuæ
deſtinationis deducta, per Vulcanum ſeminalem,
formam impetrauerit aliunde aduenientem. Imò 16
iſte Vulcanus, per diſceſſum vitæ abit, euolat, vel
euaneſcit, ſine vlla ſui corruptione, non ſecus at-
que lumen, perit, ſine ſui corruptione. Nimirum
vita euaneſcit, per modum luminis pereuntis.
Et Vulcanus, cùm ſit quædam vitalis aura, euo-
lat. Vtrumque ſine corruptione ſui, & corpus
quod vitâ deſtituitur, propriè eo ipſo non cor-
rumpitur, licèt defectu vitalis balſami mox cor-
rupti ſubſequatur. Quod ſatis apparet in mu-
mijs, itemque in vegetalibus, quæ ſicca, & vitâ
priuata, in vſus aſſeruantur, imò perſæpè omnem
corruptionem arcent. Tantùm abeſt, quòd pe-
reunte illorum vitâ, eo ipſo eſſent corrupta. Ideo-
que mors in vitalibus, propriè non eſt corruptio 17
vitæ, vt nec viuentis; ſed vitæ extinctio. Ac licèt
in quibuſdam corruptio corporis ſubſequatur;
id ſanè eſt vitæ, & corpori per accidens. Quod pa-
tet. Siquidem arte pręſeruantur cadauera à corru-
ptione. Itaque iam Ariſt. priuationem cum corru-
ptione confundit, ſuumque principium non ens, 18
ab ente, corruptione non diſtinguit. Denique for-
mæ rerum non ſunt corruptioni obnoxiæ, ideo- 19
que nec corrumpuntur, ſed annihilantur. Quo-
circa nec ablatio, vel extinctio formæ vllam cor-
ruptionem ex parte formæ inuoluere poteſt. Odi
præterea metaphoras, in hiſtoria naturæ, & eſ-
ſentialium familia. Quippe quæ Scholarum er-
rores; diſputandi rixas, & latriam Ariſtoteli ex-
hibitam introduxère. Cæterùm ſi Ariſtoteles na-
turæ ſit ignarus, & totius Phyſices neſcius; pro-
fectò Galenus maiorem adhuc ignorantiam vbi-
que manifeſtauit. Nam inprimis conſtare fa-
ciam, non eſſe quaternarium elementorum, nec 20
horum congreſſum pro corporibus, quæ mixta
creduntur: multò minùs luctam, aut qualitatum,
vel complexionum pugnam, aut in morborum
cauſas. Adeoque nec elementorum tractatum
propriè ſpectare Medicinam. Ego ſanè reperio
Galenum, opinionum ſedulum, & iactantioſum
deſcriptorem ſine iudicio, vel diſcretione. Neque
enim de natura, morbis, cauſis, atque defecti-
bus meliùs ſenſiſſe, quàm de placitis Hippocra-
tis, & Platonis. Bis enim ex profeſſo illa Galeni 21

volumina cum attentione perlegi, ac reperi Ga-
leni pauperiem, & indiſtinctam ignorantiam cum
eius temeritate pugnare. Siquidem illi libri nil
minùs, quàm Hippocratis, aut Platonis doctri-
nam attingunt. Neque etiam Hippocratis quid-
quam, cum Platone commune habet. Adeoque
non inueni quenquam, qui illos, commentario
dignos, vt neque ſcriptos de conſeruanda vale-
22 tudine, cenſueri. Hoc vnum in Galeno perpe-
tuum eſt, quòd ſuppreſſis Authorum nominibus
aliorum inuenta lubens ad ſe rapuerit; totus Iu-
dicio penurioſus, quoties proprij arbitrij ſenſa
expreſſit. Hæc de duobus Phyſices Anteſignanis
ſic debui declarare, vt Scholæ abſtineant hos
Magiſtros adorare.

ELEMENTA.

1 *Elementorum doctrina in medendo, impertinens tota, adeò & in Galeno ridiculus tantus librorum illorum aceruus.*
2 *Vanæ putationes Scholarum de elementis.*
3 *Vera ſcientiæ naturalis initia traduntur.*
4 *Sex concluſiones è Sacris.*
5 *Tria tantum eſſe elementa.*
6 *Contentum Cœlorum.*
7 *Duo eſſe elementa primogenita.*
8 *Ignis non eſſe elementum.*
9 *Error Paracelſi, de materia Cœli.*
10 *Coincidit quaternarius; pro miſtionibus Corporum, & morbis.*
11 *Propoſitio. Quòd omnia quæ creduntur mixta, ſint materialiter ex ſola aqua, cum demonſtratione.*
12 *Quid terra elementalis, virgineaque.*
13 *Vnde elementa dicantur duo primogenia.*
14 *Obiectio ex artificialibus.*
15 *Vis ignis Gehennæ artificialis.*
16 *Altera obiectio ab Artibus.*
17 *Cur aqua reputetur elementum primigenium.*

1 OBTVTVS meus fertur in bonum
vſuale, non autem in inanem logiſ-
mum. Quapropter cùm Veteres na-
turam, eiuſque operationes quaſli-
bet, reuocent ad calculum elemen-
torum, qualitatum, & complexionum, in miſtio-
ne reſultantium, hancque doctrinam Scholæ,
per manum, Medicinæ tyronibus adhuc hodiè
tradunt, in humanam perniciem; etiam atque
etiam elementorum Anatomiam aggrediar, quò
conſtet in cauſis morborum erratum hactenus.
2 Paradoxa vbique, & inſueta Scholis referam,
durumque erit à doctrinâ imbibitâ deſciſcere,
illis, qui totam in Galenum veritatem fluxiſſe
credunt. Omne corpus, terrâ, aquâ, aëre, & igne
exceptis, multis voluminibus, tædioſâque Græ-
corum iactantiâ, Galenus tradidit conſtare ho-
rum quatuor coadunatorum coniugio, adeoque
hinc corpus dici mixtum. Inſuper quòd corpo-
rum paritas, diuerſitaſque tota ex impari quatuor
elementorum confluxu, ac pugnâ continuâ con-
ſurgat. Scholæ autem poſteræ adhuc indeciſum
diſputant, vtrum elementa cum ſuis formis per-
ſtent in mixto; an vero in ſingula mixtione or-
bentur ſuis formis eſſentialibus, quaſque pecu-
liari indulto, à ſeparatione, & formæ generali
mixti priuatione, reaſſumant. Demum ex impa-
ritate, & duello elementorum omnes infirmita-
tes, & fomenta primigenia noſtræ mortalitatis
deſcendere iubent. Mirum ſanè, quantum in his
rixatum, & ſcriptum ſit; ac miſerandum, quan-
tum hæc laxa nugarum ſomnia mundum hacte-
nus circumuenerint, inanes, & pernicioſas næ-
nias in Scholarum nundinis, pro ſcientia Medicâ
proſtituerint, adeoque tam damnoſa inde deluſio
obedientiam ægrorum medendo fefellerit. Poſt-
habitis itaque Paganorum impoſturis, iuxta Sa- 3
crorum Authoritatem, meas experientias, & do-
natum lumen dirigo, in cuius luminis conſpectu
noctuæ aues fugiunt. Summè itaque dolendum
Scholis Chriſtianorum, adhuc doceri tenebras,
habito lumine veritatis. In principio itaque crea-
uit Omnipotens Cœlum, & terram, antequàm
dies primus eluxiſſet. Primo deinceps die creauit
lucem, eamque à tenebris diuiſit. Secundò crea-
uit Firmamentum, quod ſepararet aquas ſupe-
riores ab aquis, quæ ſupra ſe erant, & nomina-
uit illud, Cœlum. Conſpicuum hinc eſt itaque,
quòd ante primum diem iam aquæ ab initio
eſſent creatæ, cœleſtis cuiuſdam indolis partici-
pes, eo quòd ſub Cœli etymo occultarentur.
Cognatæ tamen eſſent hiſce aquis inferioribus,
quibus ſemel coniugatæ fuerant, ante earum
ſeparationem. Denique quòd tenebræ cooperi-
rent faciem abyſſi, quódque iſta abyſſus aquas
denotaret; eo quòd tum adhuc omnes ſupercœ-
leſtes aquæ, noſtris connexæ, ſuper terram, in-
comprehenſibilis profunditatis abyſſum face-
rent, ſuper quam Spiritus (cui nomen, æternus)
ferebatur, vt ſuâ benedictione recentem aquæ 4
creaturam repleret. Liquet ergo, quòd creatio
Cœli, aquæ, & terræ eſſet ante diem, nec annu-
meretur ſextiduo creationis deinceps deſcripto.
Quòd Æterno placuerit etiam quieſcere ſepti-
mo, qui reſpectu prædictæ creationis eſſet octa-
uus, ſi dies fuiſſet. Ideoque non in dierum nume-
rum relatus, quòd ante natam lucem materiæ
elementalis creatio fieret. Denique hoc textu,
Firmamentum eſt nedum Cœlum octauum ſtel-
liferum; ſed ſimul & illud, quod noſtrâ authori-
tate in ſeptem erroneos orbes diſtinguimus.
Quod Gentium Doctor, cum octauo, in vnum
complecti viſus eſt. Chryſtallinum verò, & pri-
mum mobile, pro altero, & tandem immenſum
Cœlum, incomprehenſibilis magnitudinis, &
luminis, in quo iuſtus quiſque, Solis inſtar, ſplen-
det, pro tertio. Quanquam Empyreum illud
cum duobus ſociis iunctum, pro altero ſumptum,
aliud fortè pro tertio ſuperſit. Quod ſit abyſſalis
receſſus fontani luminis, diuinæ Majeſtatis tho-
rus inſcrutabilis. Saltem Firmamentum, à Luna,
in conuexum ſtellati Cœli vſque attingit, & a-
quam ſupra ſe ab hiſce inferioribus diſterminat;
ideoque Cœlum, Hebræis (vbi ſunt aquæ) ſo- 5
nat. Magna autem luminaria, & ſtellæ quarto die
incepêre, & in Firmamentum digeſtæ. Iuitio er-
go Cœlum, terra, & aqua, omnium corporum
deinceps naſcendorum materia, creata eſt. In
Cœlo autem continebantur aquæ, non autem in
terra; hinc aquas nobiliores terrâ exiſtimo: Imò 6
aquam eſſe puriorem, ſimpliciorem, indiuiſibi-
liorem, conſtantiorem: principio viciniorem,
ſortiſque cœleſtis magis participem, quàm ſit
terra. Æternus itaque voluit Cœlum continere
aquas ſupra ſe, & aliquid adhuc ampliùs (pro-
pter quod Cœlum vocatur) quod aërem, æthera,
ſiue vitalem auram dicimus. Ideo nec enim fit 7
mentio

mentio creationis aquæ, & aëris, eo quòd Cœli
etymon vtrumque includeret. Hæcque ideo duo
8 elementa dico primogenia, reſpectu terræ. At
nuſquam aliquid de creatione ignis legitur: nec
igitur illum inter elementa agnoſco, nomenque
9 paganiſmo recuſo. Nec item cum Paracelſo, licèt
luminarium, & ſtellarum nomine, ignem, ſupra-
lunare elementum agnoſcere, vt neque ab initio
conditum; quod tamen eſſet neceſſarium, ſi ele-
menti ſortem referre debebat. Nego itaque
Deum creaſſe quatuor elementa, quia non ignem
quartum. Ideoque vanum eſt ignem confluere
10 materialiter ad corporum mixturam. Concidit
ergo elementorum quaternarius, qualitatum,
temperamentorum, ſiue complexionum, & mor-
11 borum fundamentum. Noſtra namque mecha-
nica mihi patefecit omne corpus (putà ſaxum,
lapidem, gemmam, ſilicem, arenam, marcaſi-
tam, argillam, terram, lapides coctos, vitrum,
calcem, ſulphur, &c. tranſmutari in ſalem actua-
lem, æquiponderantem ſuo corpori, vnde factus
eſt; & quòd ſal iſte, aliquoties cogobatus cum
ſale circulato Paracelſi, ſuam omnino fixitatem
amittat, tandem tranſmutetur in liquorem, qui
etiam tandem in aquam inſipidam tranſit, &
quòd aqua iſta æquiponderet ſali ſuo, vnde ma-
nauit. Plantam verò, carnes, oſſa, piſces, & quid-
quid ſimilium eſt, noui redigere in mera ſua tria,
vnde poſtmodum aquam inſipidam confeci. Me-
tallum autem propter ſui ſeminis anaticam com-
mixtionem, & arena (*quellem*) difficillimè in ſa-
12 lem reducuntur. Didici ergo per ignem, quòd
Deus ante diem creauerit aquam, & aërem, & ex
aqua terram elementalem, quę eſt arena *Quellem*.
Eo quòd eſſet futura baſis creaturarum anteſi-
gnano homini, ideoque initio creari debebat,
licèt ſui naturâ non eſſet verè primigenium.
Quamobrem duo primitiua duntaxat reperio
elementa, licèt neutrius in Sacris ſit facta men-
tio, quia Cœli titulo comprehenſa. Cum duobus
verò creauit terram ſimul. Quocirca duo creauit
luminaria magna, vt Luna, ac minus lucendo,
gubernet aquam; maius verò luceret ſuper ter-
13 ram. Primigenia verò hæc nunquam inuicem
tranſmutari mox docebo. In terra nimirum fra-
ceſcens aqua, ſemen locale, vel inſitum acqui-
rit. Ideoque vel in liquorem (*Leſſas*) ad omnem
plantam, vel in ſuccum (*Bur*) mineralem tranſit,
iuxta ſpecies per directionem ſeminum electas.
Quæ ſemina ex terræ, fermento primùm inanis
& vacuæ dein mox benedictione. Spiritûs, ſu-
14 per aquas lati, replentur. Mea autem me docuit
ignis experientia tria prima, nempe Sal, Sul-
phur & mercurium aquæ ſemper manere indi-
uiſa, ſiue interim aqua vapore tenus eleuetur,
nubis ſpecie, vel ad inuiſibilia rarefiat, vel tan-
15 dem etiam priſtina aquæ forma fluctuet. Nam
quòd Paracelſus velit aquam, euaporando, pror-
ſus annihilari, idiotiſmus ſuus eſto, non conni-
uendus ſaltem naſuto diſtillatori: equidem com-
peri aquam, in nubium atomos ſublatam, per-
manere tamen ſemper eandem in numero, atque
ſpecie aquam, quam atomi mercurij aquæ, ima-
gine nubis, nobis oſtendunt. Nunquam autem
in aqua fieri trium primorum ſeparationem,
multoque minus eſſentialem tranſmutationem
16 vllam. Siquidem eſt ſimplex partium internarum
per ignem extrauerſio, quæ rurſus intro remeant,
quoties vapor in guttas condenſatur. Cur autem
terram non inter primaria elementa, licèt initio
ſimul creatam, exiſtimem, cauſa eſt, quòd tan-
dem ſit conuertibilis in aquam, per priuationem
ſuæ eſſentiæ. Ideoque credo aquam corpus prius, 17
atque ſimplicius; cùm illa nunquam in terram
recedat, niſi virtute ſeminum, adeoque vices
compoſiti aqua aſſumat, antequam terra, ſiue
ſabulum (*quellem*) fiat. Quod poſtea latiùs de-
monſtrabo.

TERRA.

1 *Ignem nec elementum, nec materialiter corpo-ribus commiſceri, nec materiam eſſe, nec in ſe habere.*
2 *Terra non eſt pars mixti.*
3 *Terra virgo per mechanicam demonſtratur.*
4 *Fundi in terra diſtinguuntur.*
5 *Aqua intra terram ſuperat plus quàm millies aquam maris, & fluminum.*
6 *Vera origo fontium.*
7 *Quomodo aquæ ſuâ ſponte aſcendant.*
8 *Fili continuitas probatur in aquis.*
9 *Quo caſu terra adueniat corporibus quæ cre-duntur mixta.*
10 *Elementorum numerus, & temperamenta ſunt nugæ pernicioſiſſimæ, poſtquam eiuſmodi in medendi artem ſunt tranſlata.*
11 *Terra matrix, non autem mater corporum, idque multis demonſtratur.*
12 *Aqua, & aër nil aliud quicquam in ſe con-uertunt.*
13 *Qualis mixtio, qualiſque ſit corporum appo-ſitio.*
14 *Obiectiones de vitro, & latere ſoluuntur.*
15 *Operationes Gehennæ ignis.*
16 *Quomodo à vitro, ſeparetur arena ſoſpes ab alcali.*
17 *Centrum Mundi, quandoque mutatum.*

IGITVR nec ignis eſt elementum, 1
nec materialiter corporibus com-
miſcetur; Quia ignem nec mate-
riam eſſe oſtendam, nec illam in ſe
habere. Imò terra nuſquam occur- 2
rit, præter ſe, vlli corpori commixta naturali,
quæ inde vllo labore repetatur. Indolui ergo,
mecumque indignatus ſum, quòd medendi baſis
nugis ſit referta, & tantis ludibriis ægri obedire
cogerentur. Terram autem originalem, elementi 3
virginei, ipſum conſtans ſabuli corpus nomino:
reliquam autem omnigenam terram, terræ fru-
ctum, de ſobole minerali. Quod per Pyrotech-
niam ſat ſuperque probatur. Sabulum enim, ter-
ram eſſe originalem, imprimis eius difficilis re-
ductio in aquam probat; eo quòd citiùs arena è
ſilice, vel Adamante in aquam reducatur, quàm
arena (*quellem.*) Deinde id etiam ligo probat;
Quoniam fodiendo obueniunt quidem prope 4
lucem, varij fundi (coloribus, & ſpiſſitudine qui-
dem variegati) quique etſi ruſtico Scholarum
etymo etiam terræ credantur nigræ, albæ, fuluæ,
rubræ, &c. fructus tamen ſunt terræ, & ſemine
conſtant: ſubter quas arena eſt, ſuis etiam fundo-
rum alibi varietatibus multiplex, tam vnico,
quàm diuerſis locis, tandem ſubter illas ſabulum
ſedet, quod noſtri (*Keyberch*) ſiue montem ſi-
liceum vocant, vnde rupium, montium origo, ac
primæ minarum fluunt diuitiæ. Poſtremum tan-
dem

dem omnium , ſabulum album , ſiue bulliens
(*quellem*) in fundo viuo, ac vitali ſeſe oſtendit,
quem ligo penetrat nunquam. Nam quantum-
cunque inde arenæ, & aquæ dempſeris, totidem
ſuccedit in vicem ablati,eiuſdem locum replens.
Hoc inquam ſabulum impermixtum , ſetaceum
quoddam, vel cribrum, atque fundamentum na-
turæ eſt, per quod aquæ omnes tranſcolantur,vt
inuicem omnes communionem ſeruent , ab ini-
tio creationis in finem , & à ſuperficie terræ in
5 centrum vſque. Quinimò aqua in hoc ſabuli
fundo detenta, actu fortè, millecuplo maior eſt,
quàm marium, & fluminum in terræ ſuperficie
tota congeries. Idque facilè verificatur , ſuppo-
nendo totam adhuc terræ ſuperficiem aquis con-
tegi, ad 600. paſſuum profunditatem. Sequitur
ergo relatione ad terræ diametrum habitâ, facilè
millies plus aquæ,ſubter,quàm ſuper terram eſſe.
Siquidem arena ſicca ad minimum combibit
aquæ ſubquadruplum, in eadem loci extenſione.
Non volo tamen , etſi *quellem* vltimus fodiendi
ſit fundus , vtrobique omnes ex ordine fundos
ſubſtratos reperiri. Etenim præfata arena , quæ
quandoque ad mille fortaſſis paſſus infra hori-
zontem ſeſe ſubmerſit, aliàs ſubdiu, propediem,
imò & non rarò in montium cacumine ebullit.
6 Cuius rei ignaræ Scholæ , cum ſuo Ariſtotele
mordicus tenent, omnes fontes veros, ex aëre in
aquam condenſato,ſuæ perpetuitatis cauſam de-
bere. Attamen cùm iſtud cuſtodire nequeant,
eò quòd in altiſſimorum montium faſtigiis non
rarò fontes proſiliant , vbi mons alter paris alti-
tudinis non eſt vicinus, nec canalis vtrimque ad
hoc extentus:Ideo elato ſupercilio tacent,ſilent-
7 que ad miraculum rei inſolitum. Sanè quandiu
aquæ in uiuo, vitalique terræ fundo oberrant,
atque in ſabulo *quellem* detinentur ; tamdiu, in-
quam , legibus ſituum hydraulicis parère non
coguntur. Non ſecus ac ſanguis , dum in venis
vita fouetur , tamdiu quoque ſupra , atque infra
creſcit , eſtque tam in fronte , quàm in pedibus.
Sed momento quo ſemel è venis excidit,vel aquę
extra *quellem* egurgitant, non deſinunt , legibus
poſitionum obediendo, defluere. Mare igitur in
ſui fundo, in cribro ſabuli virginis,receptas ſor-
bet aquas, ita nempe iuxta Sapientem vtvt om-
nes aquæ in mare fluant,nunquam tamen regur-
8 gitat. Quia vnico filo ductus eſt continuus ex
ſabulo virgine in fontes,riuos, flumina,& mare,
ad humectandam terram , eamque mineralibus
ditandam inſtitutus. Quò rurſus appulſæ aquæ
partim à *quellem* in fundo abſorbentur , partim-
que aëra rapiunt. Sic nempe vniuerſus ſuas di-
ſtribuit aquas,& in fructus varios deponit.Adeo-
que cum admiratione meditatus ſum , omnipo-
tentem neceſſitates ingratorum immortalium ſi-
9 bi præfixiſſe,vt ſcopus rerum. Ad terram redeo.
Originalem terram nuſquam ad fructuum mi-
ſtiones concurrere ſponte,caſu allabi,nec aſſumi
à natura,neque aſſumptam,naturæ,aut artis ope-
10 râ, reperire certum inueni. Ideoque miſtionum
ratio tabeſcit, numerus elementorum , qualita-
tum, & temperamentorum ceſſat ; atque adeo
mendaces ſunt futilitates à Scholis pertinaciter,
aut inſcitè excultæ hactenus. Etenim ex homine,
ligno, &c. eſto,puluis , ciniſue per ignem relin-
quatur , nunquam tamen terra elicitur , aliàs
namque mox noſtra intumeſcerent cœmiteria.
11 Terra ergo, ſaltem permanens matrix eſt , non
autem mater. Quæ ſi quandoque ad fructus,ſiue
corpora miſta, confluerent : vel in iiſdem perſi-
ſteret , & ſic per artis , vel naturæ analyſin,
quandoque reperiretur,atque inde rediret(quod
falſum eſt) vel plane ad miſtum aſſumeretur,
atque in eo deſineret eſſe terra , in aliud tranſ-
mutata iam, & ſic alibi minueretur (quod æque
oſtendam mox eſſe falſum) vel per mortem , ac
rei diſſolutionem , rurſus in terram rediret , eſ-
ſetque quotidianus, ac repetitus regreſſus, à pri-
uatione ad habitum, vnius & eiuſdem elementi.
Vel ſi non rediret in terram , hæc tranſmutata
maneret in fructus , adeoque iamdudum tota
terra in fructum abiiſſet : conſtantiamque ſuam
natura amiſiſſet, & Creatoris primos ſcopos il-
luſiſſet, vel terra in aliud elementum , à diſſolu-
to miſto,rediiſſet. Cuius impertinens ceſſat. Si- 12
quidem non eſt geniale aquæ aut aëri, alienum
elementum , in ſuam conuertere ſubſtantiam.
Hinc demonſtrabo mox, nunquam vnicam gut-
tam aquæ, in aërem verſam, aut viciſſim aërem,
in aquam mutatum. Quæ tamen mutationes,ap-
parent minus operoſiores,quàm terræ in aquam,
vel in aërem. Ideoque ſi faciliores tranſmutatio-
nes, nondum natura attentauerit ; quo pacto
difficiliores præſumet ? Aliàs namque terra , ab
aquis,& aëre, tanto amplioribus, contiguis,ma-
giſque actiuis, abſorpta , & annihilata eſſet. Aſt
Pater vniuerſi , concordiæ amans,diſcordiam &
rixas odit , maximéque in elementis , quæ vt eſ-
ſent ſtabilia naturæ fulcra , non pugnantia ea-
dem creauit. Direxit nempe elementa quoque
ad deſtinatos ſibi fines , & durationis leges. Vt
nempe ſuos, edat , & foueat fructus in ſui ho-
norem, & hominis vſum. Veruntamen nec Dei
honos, nec humana exigentia , vſpiam , aut vl-
latenus requirebant , prælia elementorum , vo-
racitates , luctas , peſſumdationem , vt neque
vnius ex altero commutationem, aut nutritio-
nem. Nec demum finis elementi eſt , ſeipſum
per auaritiam, famem, luxum, aut neceſſitatem
augere , cum alterius deſtructione. Non enim
auaritiæ, vel odij , criminis rea ſunt, vt nec ali-
quid optant.Denique neque ad iſtam tranſmuta-
tionem faciendam , Archeum obtinuerunt ele-
menta , culinam , aut proprietates. Tota ergo
de bello elementali,Scholarum doctrina , anilis
fabula eſt.

Terra itaque , nunquam aſſumitur , vel ſpon- 13
te materialiter accurrit , in corporum conſtitu-
tionem extra ſe. Nullaque in natura fit ritè mi-
ſtio , quæ ſubter vnitatem formæ compoſiti na-
turalis , firmiter coaleſcat , niſi inter ſuccos, &
ſpiritus. E contra , nulla pulueroſa commiſtio,
ad generationem tendit : ſed tantum eſt appoſi-
tio , mox ſponte , atque iterum citò fatiſcens.
Omnis proinde terra , lutum , ac omne corpus
tangibile , verè, & materialiter, eſt ſolius aquæ
progenies , & in aquam iterum reducitur , per
naturam & artem. Nec obſtat, quòd ex luto & 14
arena, later coquatur ; vt ex arena & cinere , vi-
trum. Siquidem quidquid luti eſt, ſponte in ſa-
lem reſoluitur tandem, permanente eodem ſa-
bulo , quod lutum in ſe contraxerat. Vitrum
quoque, vt arte, ac ſine ſemine, in compoſitum
artificiale tranſiuit : ita per artem denuo, reſolu-
to vinculo , ad priſtina redit initia , adeo vt ea-
dem numero, & pondere arena inde prorſus eli-
ciatur , quæ per fluxum fornacis , cum alcali
coaluerat in lapidem pellucidum , ſiue vitrum.
Hinc namque liquet , nunquam arenam , ſiue
elemen

elementum terræ, confluere ad generationes naturales, atque ſeminales. Et quoties artificiis ſeruit, toties ſemper arenam, perſiſtere immutatam in vitro, candenti, fluxu ſalis occultatam, ac in vitrum tranſparens aſſumptam. Non enim argentum, eſſe amiſit, cum per Chryſulcam eſt ſolutum, licèt amiſerit illud oculus, & diaphaneitatem nactum ſit. Cum igitur are-
15 na, ſiue terra originalis, tam arti, quam naturæ reſiſtat, nec queat vllis adminiculis (vnico duntaxat Gehennæ artificialis igni excepto) naturæ, vel artis, à primæua ſui conſtantia recedere (ſub quo igne artificiali, arena ſal fit, ac tandem aqua, quia vim habet agendi ſuper ſublunaria quævis, abſque reactione) ſequitur quoque, terram originalem, nunquam ad genera-
16 tiones naturæ ſeminales, vllo modo aſſumi. Nec arguit, quod imperitus aliquis, vitrum eſſe vltimum artis ſubiectum velit, quodque nec arte, nec igni deleri idcirco queat. Erudietur namque, ſi vitri pollinem, pluri alcali colliquauerit, ac humido loco expoſuerit; reperiet mox totum vitrum, reſolui in aquam: cui ſi affundatur Chryſulca, addito, quantum ſaturando alcali ſufficit, inueniet ſtatim in fundo, arenam ſidere, eodem pondere, quæ prius, faciundo vitro aptabatur. Terra ergo immutata perſiſtit, quamquam ipſa toto orbe mobilis, ac mota fuiſſe vi-
17 deatur. Imo talpa, aggerem transfodiendo, inundationem magni tractus facit, adeoque abiectum animal, terram centro, mundumque loco, dimouere poteſt, ſi centrum æquilibrij locum tenere credamus, & Maria dorſo terræ, recenter incumbere videamus. In Rekem, prope Traiectum Moſæ, Nauis maritima, ſub arenoſo colle reperta eſt, anno 1594. In tractu Peele, Pini, ſeriatim ſub terra repertæ. Quæ non niſi in montibus libenter proueniunt. In Hingſene prope Scaldem, 12. pedes ſubter horizontem, humido prato, repertus dens elephantis, cum tota maxilla, cuius tertiam partem, duorum pedum longitudinis, mecum aſſeruo. Adeoque viui elephanti quandoque fuere hoc tractu. Nuperrimè autem deſiit reperiri tota Groenlandia ſalo ſubuerſa. Vnde neceſſariò centrum terræ transferri debuit.

AQVA.

1 *Situs terræ & aquæ ante diluuium.*
2 *Meditatio Authoris.*
3 *Vorago aquarum, ſiue Barathrum.*
4 *Diſtributio illius voraginis.*
5 *Sectio venarum, illius voraginis.*
6 *Fructus Peroledi mineralis.*
7 *Salia migrant in Bur.*
8 *Progreſſus mineralium ad ſuas maturitates.*
9 *Vnde piſces foſſiles.*
10 *Ius venarum, in liquorem contentum.*
11 *Locus ieiunus Sapientis Coheleth.*
12 *Fontium ortus Ariſtoteli neſcitus.*
13 *Mundum rotundum ab ortu in ortum. Ab Auſtro autem ad Auſtrum eſſe teretem.*
14 *Occupatio obiectionum.*
15 *Centuralis proprietas ſuam accipit determinationem à neceſſitate.*
16 *Ratio à fontibus.*
17 *A motu Solis.*
18 *A iuſta figura Cœli.*
19 *Ab authoritate Sacrorum.*
20 *Ab vmbris, & diei quantitate.*
21 *A viſo Sole nauigantibus.*

SAltem, poſtquam firmamentum 1
ſepararet aquas ab aquis Æternus, congregauit ſublunares, earumque collectionem, mare vocauit. Ex oppoſito diametri, Arida eminebat, quam terram nominauit; & ambo, vnum conſtituebant globum, qui in terræ medio, paululum eſſet eminentior ideo, quod in medietate terræ, immenſo gurgite hiaret, vnde fons erumperet, humectandæ terræ deſtinatus. Nec enim ſi præter aſſuetam globi rotunditatem, qua omnes lineæ in circumferentiam, æqualiter à centro diſtant, terra in ſui medio, non fuiſſet longe altior, non potuiſſet inde fons ad decliuius mare decurrere: ſed ſtagnaſſet mox à ſui origine. Vnde concipio. Terram in initio fuiſſe continuam ac indiuiſam. Quippe, quæ vnico tota fonte irrigari debebat. Denique, nec Inſulas habuiſſe: ſed totum globum, vna parte mare, atque altera terram oſtendiſſe. Hæc nempe facies erat mundi, ante diluuium. Sub quo deinceps, terra varias in ſectiones hiſcebat, & ex rimarum abyſſo, affatim erupêre vndæ. Cataractæ tam abyſſi inferioris, quam cœlorum
apertæ ſunt, vt globum vniuerſum terræ, pe- 2
nitus ſubmergerent. Magne Deus! vineam tuam ab inutili palmite reſecare intendis, mundumque pro exigentia plectere, at nondum abſtinere potes, quin paterni affectus memor, in medio iuſtiſſimæ iræ, terram ſepares, & diuellas in maiorem vtilitatem, neceſſitatem, & commoditatem eorum. Mare quod vnicum, toto duntaxat ſtabat globi latere, tranſmittis, in varias terræ oras, nec ceſſas à noua benedictione, ſuper ingratum opus manuum tuarum. Super terram enim in conſpectu tuo ream, abunde effundis vitales ſupercœleſtium aquarum vortices, quæ longè rorem fœcunditate ſuperant. Terra verò, iis ſat inebriata, rurſus emicuit, ac ad ſolita opificia, indeſinenter rediit. Vnicus demum fons, & aquarum ſcaturigo, quam in terræ meditullio atque cacumine collocaueras, eſt deinceps in venas mille diffuſus, quæ vbique ferè, terræ globum terebrant, ad longè meliores vſus. Quinimò & mare in omnem terræ ſinum pænè alluiſti, vt maior inde mortalium eſſet ſocietas. Benedicta igitur ſi ſit, ac felix tua punitio; quid erunt tua benedictionum Chariſmata? Domine, cuſtodi nos pro immenſitate bonitatis tuæ, intra numerum, quia tuas magnificentias laudabunt in æternum, in ſanctificatione nominis tui.

Quamuis autem modo vnicus fons ille deſie- 3
rit, nec diſciſſis iam terris, vnicus haud ſatis eſſet, permanſit tamen aquarum fortè idem introitus. Quippe in mari dulci, inter Roeſt, & Loeffelt, iuxta tabulam Gothiæ, aquarum ab Olao deſcribitur vorago, in quam naues, inuitis nautis, irritiſque illorum conatibus, abſorbentur. Os eſt nimirum, in quod aquæ illius Oceani cadunt, vnicoque inde ductu, ante diluuium ferebantur ad præfatum fontem. Poſt autem, inſtar 4
venæ cauæ, ductus ille, varie diſtributus fuit, ſaxoque ſeptus, per aliquot mille venas, ſuper vulcum *quellem*, deſinentes, à quo deinceps imbibitæ

bitæ aquæ, feſtinant peregre ad deſtinata munia.
Porro vorago iſta, ſiue barathrum, ſi alicubi eſſe
debeat, veruſque ſit Scriptor Olaus, ſiue non,
ſaltem opportune eſt in mari, tam propter maris
dulcedinem, quàm figuram orbis teretem, à me
mox probandam. Denique ſi fons vnicus, hu-
mectandæ erat terræ, ſatis erit præfata vorago,
præſertim quod maris fundus, longe, latéque are-
nam *quellem*, patulam habeat, quæ combiben-
dæ aquæ foret ſatis. Magiſque quod mare, ter-
ram nunc circumquaque, & per interuenia plu-
ra, alluat, & perluat. Abſorptum itaque mare,
in dicta voragine, paulatim per canales lapi-
deos, hincque per minores fiſtulas ducitur, per
magnam terrarum partem: veruntamen vix in-
5 fra fundum (*Keyberch*) merguntur: quoties au-
tem venæ voraginis ſecant, vel attingunt, aſſur-
gens per media loca, *quellem*, proruens in fon-
tem, pereunt quidem dulces venæ, & proferun-
tur venæ ſalis marini. Alioqui muria, ſi qua mari
6 Gothico adhuc ineſt, ſenſim per viuidum terræ
Archeum, ſalium naturam amittit: vel ſi ſalium
in locis, fermenta, alicubi exiſtant, ipſæ aquæ,
ſemina tam diuerſorum ſalium, quam lapidum,
ac metallorum induunt, ac tranſmutantur in
eiuſmodi fructus. Sic namque ſalia boaria, gem-
mea, nitrea, aluminoſa, vitriolata, marina, ex
aqua creſcunt, tanquam primogenituram aquæ
7 ſibi ſpondentia. Hinc dein, in *Bur*, ſiue primum
mineralium ſobolem fatiſcunt, atque ſeminum
ductu, degenerant. Sic quidam aquæ fructus,
obſtipant ſui fontis conductus, vltimaque ma-
turitate, acquirunt illius mineralis perfectio-
8 nem, cuius deſtinationes, ſemina præ ſe fere-
bant, in fermentis locorum hoſpitata. Porrò
vt vorago illa borealis etiam piſces intrò ſorbet,
ſic eoſdem minutulos ſorbet, maioribus deten-
tis inter canales. Vbi non rarò vel petrifican-
tur, vel putrilagine ſordent, vel etiam fundo-
9 rum balſamo condiuntur, vt non rarò etiam
piſces foſſiles reperiantur, quos Agricola, atque
alij, in ſtuporem ducti, quaſi indebitis locis, &
abſque ſemine natos, autumant. Porrò ſiue
conductus, aquam conceperint, ſiue demum
quellem illam combiberint: ſaltem aquæ; do-
tantur ibi viuida, atque ſeminali proprietate.
10 Non ſecus enim atque vena, etiam in cadauere,
contentum ſibi cruorem, à coagulatione (quæ
primi gradus eſt corruptio) preſeruat: potiori
profecto ratione, ius id, venis terræ nondum
defunctæ competit. Aqua itaque, intra viui-
dum terræ fundum ſorbetur, & trahitur, vnde
communem nacta vitam (*Regem, cui omnia vi-
uunt, venite adoremus*) locorum ſitus neſcit, ad
cacumina montium, ſine moleſtia facile adſcen-
dit, vna cum *quellem*, vt indeſinentes inde fon-
tes euertat. Quæ ſane à Scholis neſcita, locum
11 Sapientis Coheleth, in ſacris ieiunium relique-
runt. Vbi dicit. *Omnia flumina verſus mare
properant: quod tamen ideo non regurgitat. Si-
quidem flumina redeunt ad locum vnde ſunt egreſ-
12 ſa, vt iterum fluant.* Quæ verba antehàc variis
modificationibus, adulterata ſunt. Eo quòd fon-
tes, in montium faſtigiis, ex mari, quorſum
tandem ruunt, prodire non videbantur. Ex
condenſato itaque aëre, vi frigoris, intra mon-
tium cauernas, ſibi inuicem ſucciduo, fontes
à Scholis hactenus falſo æſtimati ſunt, ſua ſu-
mere initia, & cauſas. Quæ libello de fontibus
ſpadanis anno 1614. Leodij impreſſo, oſtendi,
ſe habere per modum, iam hoc loco traditum.
Manifeſtata igitur, verorum fontium vera ori-
gine, hactenus Scholis incognita, manet. Scri-
pturæ textus integer, & lucidatus. Aſt cum eiuſ-
modi lex, curſus, recurſuſque aquarum à *quel-
lem* in fontes, & à fontibus tandem in mare, ſer-
uaretur, non minus in diebus, quibus per an-
nos tres, & amplius, non pluit, quam dum an-
nus totus continuo imbre, fere ſterileſcit: ſcien-
dum, terræ ſatis, non ita beneficos fontes, per
tubos ſuos, ac torrentes defluos, quam com-
munem roris atque pluuiæ aſperſionem. Porrò
antequam ad aquæ impermutabilem ſubſtan-
tiam, qua aërem in aquam, & hanc, viciſſim,
permutari facile ſpondent Scholæ, deuenero,
prius aliud paradoxon elucidabo. Globum vide- 13
licèt ex terra & aqua compoſitum, rotundum
quidem eſſe ab ortu per occaſum, in ortum: non
tamen ab Aquilone in Auſtrum: ſed teretem,
ſiue oualis figuræ, Quod imprimis nauigantes
ſefellit multum. Eo quòd citatiori curſu, aquæ
à Borea in Auſtrum labantur. Quam alioquin ab
ortu, in occaſum. Semper namque plurimæ
aquæ, ab Aquilone per flumina deſcendunt, quæ
non recurrunt vnquam ad ſeptemtrionem. Sic
Danubius in Archipelagus, cum aliis multis la-
bitur, per Helleſpontum, deſcendunt aquæ, nec
aliquid à Mediterraneo remeat. Quidquid ſemel
in mediterraneum decidit, nunquam in Ocea-
num ſpargitur. Nilus enim, recta à montibus
lunæ ſemper deſcendens, in Zebenuticum mer-
gitur, totus cum ſuis mitris: interim nec me-
diterraneum creſcit, nec ſalſius euadit. Quod
tamen prorſus eſſet neceſſarium, ſi nudo vapore
tenus, infuſæ exhalarent è mari aquæ. Sed Sa-
pientia æterna, mediterraneum pleriſque locis
Oceano fecit profundius, vt ſabulum virgineum,
inſtar cribri, aquas ſimul cum ſuis ſalibus com-
biberet. Neceſſitates humanæ namque (quæ Deo
legem dictaſſe videntur, ex ſua bonitate) requi-
rebant fontes, atque flumina, è ſummis apici-
bus decidentia. Euerſæ denique è *quellem* aquæ,
per fontes, poſt ſe, continuitate trahunt ſequen-
tes, ideoque & in fundo, marium aquas, ſor-
bendo combibunt. Proprietates itaque locis ſunt
additæ, ex diuina Prouidentia, propter neceſſi-
tates. Borealis maris fluxus, ſub Angliæ Ken-
tonia, ferè per horæ dimidium, anticipat flu-
xum maris occidui. Vnde coniicio, terram, at-
que mare, boreali plaga aſcendere. Scandia
namque à ſcandendo, tota borealis terra nomi-
natur. Et mare boreale non glaciaretur, ſi ſal-
ſum eſſet. Si dulce; denotat Oceani ſalem, non
poſſe aſcendendo commiſceri ſibi, ſed quod
aquæ boreales, inceſſanter in decliue ruant. Ve-
riſimile eſt namque, tam in prima abyſſi miſtio-
ne, quàm in Catacly ſmatis diluuio, omnes aquas
ſemel, atque iterum commiſtas, harumque com-
miſtionem mare vocatam ideo. Quæ ergo ini-
tio ſemel ſalſæ, atque mox dein dulces fuere:
certum eſt, illas continuò deorſum defluxiſſe,
quia dulces ſunt hodie: adeoque Scandiam
Ægypto longe ſublimiorem in ſitu. Sed fingamus
modo, Terram decem pedes, labrum mari, vtro-
bique conſtituiſſe in litoribus, ſeruemuſque ro-
tunditatem æquabilem: ſaltem Nilus, qui recta
ab Auſtro in mediterraneum mare, per mille leu-
cas fertur præceps, ſi præter ſphæræ rotundita-
tem, quæ non eſt decliuis vſpiam, imo ſe habet
per modum plani, relatione centri, tantum
haberet

haberet à ſui ortu, in mare vſque, decem pedum caſum ad ſummum. Quod eſt, Nilum quietum ſtagnum dicere, non autem decurrens flumen. Etenim dum Gaudauo Brugas fouea meditaretur, inuenta eſt 18 pedum altitudo decidens, ſumpta dimenſione noctu, ſuper flammam candelæ, idque detracta ſphæræ rotunditate. Si ergò tardè voluulo, 18 pedes decidentiæ, ſunt octo leucis, Nilus æque tarde fluens, opus habebit ad minimum 2230 pedum altitudine, in ſui initio. Sin autem per modum Nili fluxerit, opus quadruplo neceſſe habebit; ad minimum: ſiue nouem pedum millibus. Hanc autem terræ altitudinem 15 gradibus, à Tropico Auſtrali, ad mare mediterraneum, Nilus metiatur, vbi figura adhuc ſphærica globi eſt, quam ergo non conijcere licet à Montibus lunæ, ad Auſtrum vſque? Caſus indefeſſus aquarum ab Aquilone, promitit inſignem terræ eleuationem: Sic eſt. At inde
14 colligere non datur, omnes confeſtim aquas, eo poſito, Aquilonem deſerturas; Quippe ſilent leges ſituum, vbi aqua circa mundi centrum decidit circumquaque. Adeoque vniuerſi neceſ-
15 ſitas, & proprietatum regula fuit. Fingo enim ſublunarem locum, ſine palpabili corpore, ſilicem verò teretem, de Cœlo decidere, illumque quieſcere in centro: erit tamen eius longitudo verſus aliquam Cœli partem inclinata. Quid ſi hoc ſit verſus polos, nobis mundi figuram exprimet. Fingamus rotundum lapidem, extra ſupremum Cœlum. Is enim proinde priſtinum pondus non amiſit; attamen non caderet Cœlum verſus, quod id ſit contra ponderis cuiuſque naturam; neque caderet obliquè, cum ſic caderet in infinitum, nullumque habiturus eſſet motus terminum. Quod æquè eſt abſurdum. Ergo lapis iſte, cum ſua grauitate, ſiſteretur ibi in loco, quo poſitus eſſet. Id autem cum ſub luna non contingat; neceſſe eſt, vt præter rerum pondus, aliqua ſit in loco proprietas, cuius obtutu moueatur, reſpectuſque ſuperi & inferi faciat. Ergo ſi iſtud ſuperum, & inferum, non ſit niſi reſpectu corporum, & forte duntaxat ſublunarium, eiuſmodi reſpectus toti ſubſiſtent ex intentione Creatoris, quæ originalis eſt cauſa, omnis quietis ac motus. Quare ſi eius intentio fuerit, vniuerſi figuram teretem facere, (quod ea eſſet commodior habitatio mortalium, ob Solis fomenta neceſſaria) feceritque ſemper, quod eſt longè optimum in omnibus. Etiam aquis figuram limitauit oualem, eundemque reſpectum ad centrum. Siue vt oualis figura, propemodum ſeruaret, eandem intenſionem ad centrum, qualem habet rotunda. Quid ſi fon-
16 tes ad montium aſcendant cacumina; poterunt & aquæ polares, rationem ſitus oualis ſeruare, non ſecus atque rotundi: Alioqui ſi Cœlum, velut terræ maritus adæquatus, ſit plane ſphæricum, 1. Sequeretur, Solem ſub æquinoctiis
17 maiorem circulum facere, quam ſub tropicis. 2. Solem adeo citius ſub æquinoctio moueri, quam ſub tropicis. 3. Solis motum inordinatum, ac quotidie inæqualem ſibi eſſe. 4. Clepſydræ, quæ motum Solis, in ordine ad tarditatem metiuntur, & gnomona ſolaria, quæ motum metiuntur in ordine ad ſitum orbis ſolaris, non reſ-
18 ponderent ſibi inuicem. 5. Si iſta organa ſub æquinoctiis conſentirent: variarent ſaltem ſub ſolſtitiis. Cœlum quoque, quod eſt tanquam terræ theca, iuxta polos, profundius eſt, quam ſub Solis orbita: ſi enim Lucifer ſedem ſupra Septentrionem ſtatuere volens, crimen ſuper-
biæ ſubiiſſe intelligatur. Profecto, ſi ibidem excelſius non eſſet, non id imputatum eſſet in ſignum arrogantiæ: præſertim cum locis, vbi Sacra ſunt ſcripta, ſtella polaris, viſa ſit ſemper 19
Horizonti contigua, nec Cœlum quidquam excelſi ibidem quoad viſum ſpondeat: In noſtro autem horizonte, vidi totum corpus ſolare, in gnomone vmbram dediſſe; paulò poſt nouam inlunio; manè verò vidi totum corpus Solis ſupra horizontem circa horam quartam: nondum enim dabat vmbram, propter aëris & vaporum 20
denſitatem. Ergo breuiſſima nox, eſt tantùm ad ſummum 7 horarum. In ſolſtitio autem hyemali ſoli oritur 15 minutis ante octauam, occidit verò 27 minutis ante quartam. Ergo dies breuiſſimus, ſaltem eſt horarum 7 & minut. 42. Derogat autem rotunditati ſphæræ, plus lucis habere, quam tenebrarum. Tandem neotericæ nauigationes, Solem ſub ſeptentrione, per menſem viderunt, antequam perfecta cœli rotunditas id permiſiſſet. 21

AER.

1 *Scholarum ſomnia de humiditate aëris.*
2 *Inſulſa obiectio.*
3 *Præſupponunt impoſſibilia.*
4 *Aër nunquam fit aqua per ſuarum partium condenſationem.*
5 *Petunt principium.*
6 *Ridiculum Scholarum, de aëris calore natiuo.*
7 *Antiperiſtaſeos anile figmentum.*
8 *Deteguntur profundæ Scholarum ſtupiditates.*
9 *Argumenta.*
10 *Aliud æque ſtupidum.*
11 *Aërem eſſe niue frigidiorem.*
12 *Exhortatio Authoris ad Tirones.*

Demonſtratio Mathematica, quod Aër & Aqua ſint elementa primogenia, & impermutabilia, frigore, vel calore nunquam in ſe inuicem.

SCHOLÆ adhuc cum ſuo Ariſtotele, aërem ad octo gradus, id eſt, 1
ſummè humidum; ad quatuor verò, ſiue ad mediocritatem, calidum. Frigiditatem verò ſummam aquæ donant, cum humiditate remiſſa ſiue mediocri. Adeoque aërem aqua duplo humidiorem mandant, ex eo, quod aër, ſui compreſſione, ac congreſſu, aquam generet. Sed ſodes: quid iſtud eſt aliud, quam ſomnia, pro veritate vendidiſſe? Nam ſi aër condenſetur, eius humiditas quoque denſior, maior, ac palpabilior erit in aqua, quam erat prius in aëre: cum condenſatio nequeat facere nouam formam eſſentialem, nec ſit principium generationum, quid iſtud eſt aliud quam impertinenter nugari? Saltem aqua, non eſſet niſi aër, ad decuplum (vel potius centuplum) in humiditate condenſatus, magiſque actiuus, ideoque centuplo, ac confeſtim plus humectaret, & fortius, quam aër. Tantùm abeſt quod

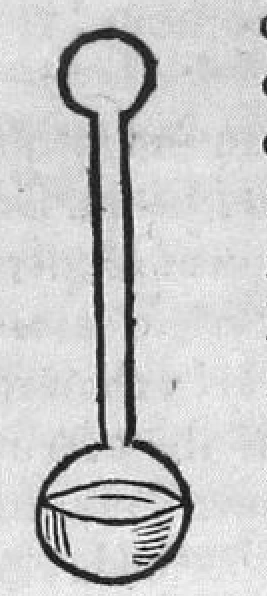
proinde aqua, minus humida eſſet quam aër. Sin verò nuda condenſatio, aërem diſponat ad nouam formam, cum eadem diſpoſitio efficientis interni, ſit cauſa illius generati neceſſaria, neceſſe eſt, eandem permanere in producto; Adeoque, ſi aër condenſatus, ſit aqua; iam non erunt niſi duo elementa, aqua nempe, & terra. Dum aqua erit tam humida, atque dum prius eſſet aër. In quo nempe ſola interceſſit condenſatio. Quæ eſt partium adunitio: non autem formalis rei in rem tranſmutatio. Siquidem omnifariam, forma reſultans ex humiditate aëris condenſati in centuplum, ſaltem centuplo erit humidior, & plus humectabit, quam priſtinus aër. At ſanè non humectat aqua, ob denſitatem: (alioqui namque terra adhuc plus humectaret) eo quòd ſola humiditas humectet, & non denſitas. Alias namque plus argentum viuum humectaret lanam, aut manum, quàm aqua. Quidquid enim plus humectat, idipſum quoque humidius eſt, & vice verſa, quidquid in natura elementali eſt humidius, id etiam plus humectat. Ridet Natura, fidem pro ſenſu notis, ex ſomnio poſcere, & pudenda Ariſtotelis commenta pro veritate etiamnum docere. At dicunt Scholæ. Sic docendum
2 propter axioma: *Propter quod vnumquodque eſt, tale, illud ipſum eſt magis tale.* (Quaſi propter axiomatis honorem, mentiendum Deo!) Sed aqua non eſt humida niſi propter aërem, ergo aër debet eſſe humidior quàm aqua. At ſudabunt plus ſatis, antequam ſubſumptum probauerint: Sed aër in ſe nec humidus eſt, nec calidus: ac quidquid ipſi humiditatis ineſt, id ipſi peregrinum contentum eſt, aëris naturam non attingens vnquam, licèt in aëris poroſitatibus vapores contineantur. Quid enim vitri naturam attinet, ſi aquam in ſe clauſerit? docebo namque mox, eſſe impoſſibile, aërem & aquam viciſſim
3 commutari. Adeoque per abſurditates, Scholæ prorſus impoſſibilia theoremata ſupponunt. Abſurdum namque, & impoſſibile continet etiam, aërem condenſatum, aquam fieri, ac eſſe fontium materiam perpetuam. Aërem enim, in canna ferrea, vnius vlnæ, compreſſi ferè ad quindecim digitorum ſpatium, qui dein ſui exploſione, inſtar ſclopeti, pyrio puluere acti, ſphærulam trans aſſerem miſit. Quod vtique non
4 fieret, ſi aër, compreſſione, in aquam, vi adigi poſſet. Maximè, quod illud experimentum non minus ſuccederet hyemis intenſiſſimo frigore, atque calore æſtatis. Quid ſi ergo aër, vi compreſſus, canna ac tempeſtate frigidis, non mutetur in aquam, qua tandem authoritate ſua Scholæ figmenta, de condenſatione aëris, pro fontium ſcaturigine, & continuatione ſtabilient? Frigus enim in natura, non habet generandi initia, cauſas, ac proprietates. Imò nequicquam humiditatis, reperitur in præfata canna; quin imo, malefactum corium in fine paſtilli truſorij, areſcit illico. Ridiculum eſt quoque, aërem
5 probare humidum, per fontium originem: & viciſſim fontium ortum probare, ex ſuppoſita aëris humiditate. Argumentum vtrumque Scholarum, ex veri penuria eſt, & petitio puerilis principij. Vtque quatuor elementa qualitatibus adornent, ſingulis vnam eximiam, alteram verò remiſſam tribuunt; mandantque Scholæ, Na-
6 turam obedire ſuis figmentis. Aërem ergo remiſsè calidum aiunt. Quia vicinum volunt ficto elemento igneo: Id eſt, vel quia à vicino, illam qualitatem remiſſam mutuat: Mutatque propriam ac natiuam indolem, pro nutu vicini; Idque impertinenter, dum de natiuis proprietatibus ſermo eſt. Vel quia illam ex ſui indole habet, & licèt remiſſam, attamen ideo, & talem vicinum habuerit. Quod æque impertinens, & infelix eſt. Vtque aëris moderatam probent caliditatem, Antiperiſtaſis æquè futile inuentum in- 7
uehunt. Videlicet, aërem, ſuprema ſui parte, calidum, ob ignis propinquitatem (adeoque non eſſentialem, ſed per accidens mendicatam, & impropriam fingunt caliditatem) & prope terram pariter calere, ex ſolarium radiorum reflexione. Qui calor, eſt aduena per accidens, pro tantillo ſpatio: ideo & ficta aëris proprietas. Mediam verò aëris regionem, volunt mirabiliter frigere, propter Antiperiſtaſin. Nempe quia vtrimque circumſtant partes aëris calidæ. Cuius ſimile accidere aiunt, profundis puteis, æſtate frigidis, ac hyeme tota tepentibus. At ego demiror Scho- 8
larum profundas ſtupiditates, & veterum Catochum. 1. Quia ex tota illarum hac ſtrue apparet, aërem generaliter frigere, non autem mediocriter calere. 2. Siquidem ignis non eſt elementum in natura, multoque minùs ſub cauo lunæ, nec ideo poteſt ſupremum aëra, niſi ſomnialiter calefacere. 3. Si enim aër per ſe, & ex proprietate elementali, calet: Tunc ſemper, & vbique, etiam profundis puteis calet. 4. Si verò calet per aliud aliquid ſibi geniale, calefaciens: tunc præterquam quod præter ſe haberet aliquid commiſtum, vnde deſineret elementalis ſui corporis ſimplicitas, etiam ſemper, & vbique actu caleret; aut denique caleret propter aliquod appoſitum, agens, per accidens. Quod impertinens eſt, quoties de eſſentialibus probandum aſſumptum eſt. Ergo ſi aër per ſe non calet, per ſe frigere eſt neceſſe. Cum illa duo ſe mutuò in natura ſubſequenter excludant. 5. Si ignis nunquam eſt frigidus, aut humidus, & nunquam aqua eſt ſicca: ſic aër nunquam poteſt eſſe minus quàm intensè humidus, & calidus remiſsè, ſi verum dicant Scholæ. 6. Mediam volunt aëris regionem, quæ vix ſemimilliari à nobis diſtat, ſuæ doctrinæ immemores. Nimirum diametrum aëris, decuplo ſuperare diametrum aquæ: hanc verò, decuplo, diametro terræ maiorem. Quo figmento conceſſo, ſemidiameter aëris, 57000. milliaribus eſſet profundior. Itaque ſemimilliare, quaſi nihilum eſſet, reſpectu medij aëris. Scholæ quæſo expergiſcamini! Nam ſi aër ſpontè, atque ſui natura caleret, qua demum de cauſa frigeret ſui medio? An enim quia vtrimque vicinus calet? At tunc, non indignationem, verum potius gaudium, ſibi aër proponeret, ex naturæ vicinæ conformitate. Cur enim aër, natiuam exuat proprietatem, eo quòd vtrimque tepentem aërem, ſibi conformem attingeret? Quomodo enim tepida tepidæ affuſa frigeſcet, eo quòd teporem vtrimque reperiat? Vel ſi frigida, inter duas frigidas collocetur, anne proinde, ſui in medio, caleſcet. Mirari non ſat poſſum Scholarum impolitam ruditatem, Antiperiſtaſis doctrinam tradentium, quæ credulitatem tantam optat, non iudicium. Nam etſi figmentum iſtud placeret, dum aër circa terram calet, at certe nullatenus poſſet hybernis frigoribus. Siquidem nec tunc quidem media illa aëris regio, natiuo, tunc calore eſt ornata. 9. Mirum inquam, tam abſurdam falſitatem, ac doctrinam, in Alpibus

nondum

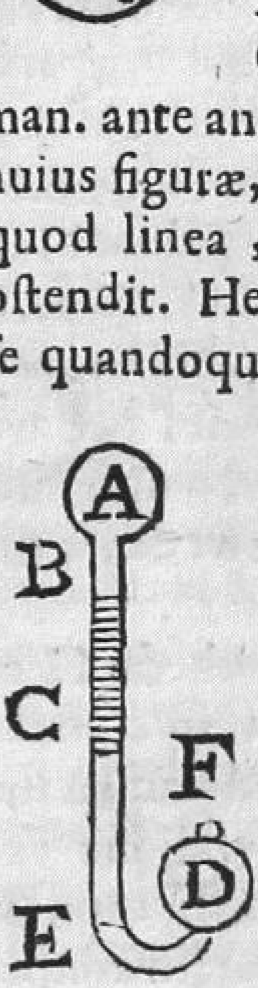
nondum expiraſſe : Adeoque hinc liquet, vel ſtudio pertinaciæ, Peripateticis cognitas falſitates, docere, ne non furent ſub verbo Ariſtot. vel nequicquam ſibi iudicij reliquum fore, vt ingenuè fungantur ſuo munere : ſatiſque exiſtiment factum, ſi antecedentium armenta ſequantur. Antiperiſtaſis itaque, ſomnium eſt eius, qui cum ne minimum in natura ſciret, omnia tamen ſciuiſſe videri voluit, ac pro Anteſignano adorari, à ſequacibus Scholis. Quod autem Ariſtot. ad puteorum calorem hyeme, fugiat, ad Antiperiſtaſis demonſtrationem, id per organum, quo ambientis iuſtam metimur temperiem, mox ruet. In quo, mechanica demonſtratione videmus, quod aër in profundis puteis, & cellariis, eodem caloris puncto ſit ſtabilis, ſiue hyeme, vel denique maximis æſtatis caloribus, metiri placuerit. 10. Sed poſito, quod puteis non æqua eſſet temperies : at ſane ſtultum eſſet, aërem genialiter moderatè calidum alioqui, nunc frigere, nunc denuò calere, velut per deſpectum, ob circumſtantis aëris alterationem appoſitam. 11. Sacra niuem, aqua frigidiorem, (vt pote nix eſt aqua, in qua vltima frigoris poteſtas impreſſa eſt) & aërem, ſuperare niuem frigore, hinc legitur, *Qui niuem & lanam ſpargit*, vt triticum ſub niue, à frigidi aëris immanitate, incolume ſeruetur. Tanquam ſub laneo operculo. Mechanicè namque videmus, membrum ferè congelatum, ſub nive recaleſcere, & à ſideratione præſeruari, quod aliàs aër, mox totaliter congelare pergeret, vel ſi repente ad ignem ſit delatum, moritur propter extremi alterius feſtinam actionem. Eſt ergo per media iſſe, ſi ab aëre frigido, per niuem, aquam, ac dein in teporem remiſſum, ſit itum. Ergo, nix eſt aëre minus frigida. 12. Sed cur ad humiditatem aquæ, eius denſitatem, ad humectandum implorant (quod eſt ridiculum) ſaltem eandem denſitatem aquæ, non aſſumit præ frigore ? Ete-
9 nim ſic ſaltem aliquid dixiſſent veroſimile. At-
tende ergo, quiſquis medendo, animæ ſalutem operari conaris, qualem Scholæ patronum, vſque tueantur. Quo conſilio elementa, complexiones, graduſque qualitatum, baſim medendi fecerint, qui elementorum numerum, eſſentiam, vſum, proprietates, fructus, & paſſiones, non niſi torpida credulitate ſeducti, ſua paganicæ cæcitati dedere nomina. Adſpice quam ſeruiliter Scholæ, mutuatæ ſint qualitates elementales, eaſque ad ſomniorum voluptates obedire voluerint, combinarint, auxerint, retuderint, & diuiſerint, tanquam lurida commenta, ad naturalium rerum cauſas, morborum cognitiones, ſanationes, & templorum S. Spiritus deuaſtationes, vſque tranſmi-
10 ſerint. Aër itaque, aqua, & terra, ex creatione ſunt
frigida, quia ſine lumine, calore, & vitæ participatione. Calor ergo ipſis eſt peregrinus, radici elementali externus. Aër verò, & terra, per ſe, ſunt ſicca : ſola aqua madida eſt. Hæ ſunt illorum corporum qualitates, quas nemo pro lubitu variet. Aër verò vacuitates habet (vt ſuo loco alibi) quibus vapores combibit, & detinet. Hic eſt elementorum ſtatus, ordo, complexio. Quæque medicam profeſſionem non niſi ex obliquo attingit. Adeoque in Scholis, quod minimè confert, tanquam maximi momenti, plurimum indagatum eſt, & quod maximi eſt momenti, hactenus neglectum fuiſſe oſtendam. Eo quòd ludibriis, & inutilibus rixis, totus medentum ceſſerit labor.
11 Ergo ſi elementa non ingrediantur miſta, vana
eſt Scholarum doctrina, de numero, compoſitione, temperamentis, de inæquali concurſu, de contrarietate, proportione, lucta, & gradu elementorum : gradus namque, ſimplicium ſeminibus alligantur, non elemento. Vanæ ſunt nugæ, an permaneant in miſto formæ elementorum, quippe quæ non inſunt; vt elementum nunquam deſinit, à quo ſemel incœpit eſſe, excepta aqua, dum ſcilicet ſeminibus deſponſata, abit in corpus, quod mixtum creditum eſt hactenus. Vana ergo pugna, alteritas, victoria, & quod hinc omnis morbus pendeat, diſſolutio, ruina, ſanitas & reſtitutio. Vana quoque methodus, quæ per contraria, hinc petita, inſtituitur. Senſus enim Scholæ, mendaciorum iſtorum, malè ſartorum conſciæ, vtut longum de complexionibus garriant, tandem deficiunt, & fictis humoribus contentæ, vix quicquam de elementorum pugna, amplius decernunt, præterquam in ſex rebus præter naturam, & diætæ mandatis friuolis.

1. *Aërem, & Aquam, eſſe corpora impermutabilia in inuicem.*

QVamquam in præſentia plurium demonſtrauerim, quod Heer, in ſuo Apologo contra meum libellum de Spadanis, impertinenter vſus eſſet meo inſtrumento: attamen nõ deſiit me ſuis ſtupiditatibus immiſcere. Dicit namque. Me voluiſſe edere motum perpetuum. Nec cognouit quidem in eo, ſe ſibi contradicere. Nam in inſtrumento ceſſat motus, poſtquam aqua adſcenderit, aut deſcenderit iuxta temperamentum ambientis. Neque enim plus iſte motus dici poteſt perpetuus, quam velum templi, ventorum mutationi deſtinatum. Detegit ergo Heer, ſe neſcire, quid ſit motus perpetuus. Diuulgaueram enim meum

organum, vt iuxta doctrinam meam de fontibus Spadanis probarem, quod aër ſuſtineret vulgatam rarefactionem, & compreſſionem citra
mutationem ſui elemẽti. Dicit enim 12
Heer : Spiritum vitrioli, penetraſſe ſubſtantiam vitri; quod nemo concedet, qui longè ſubtiliores liquores norunt ſeruari, etiam in igne. Nec iuuat, quod ipſi affirmaueram, quod Clauius in Collegio Societatis Roman. ante annos 60. aquam in vitro recluſerat, huius figuræ, cuius ne minima gutta perierat. Id quod linea, per adamantem ibidem ſignata, oſtendit. Heer autem apud Idiotas oſtentabat, ſe quandoque Patauij fuiſſe Matheſeos Profeſſorem.

Quare volui in charta demonſtrare, ipſius omnimodam ignorantiam Matheſeos. Sed factus eſt coram mutus. Ad demonſtrationem verò ſic proceſſi. Delineata enim figura vitri, in qua A & D ſunt duæ ſphæræ, repletæ aëre. A autem eſt ſuperior, & exterius vndequaque clauſa. D verò eſt globus inferior, apertus in fine Canalis F. Sunt autem A & D ex vnico vitro connexa per canalem B C E. in quo eſt liquor vitrioli, ne fraceſceret, quem dixeram percontanti Heer, rubificatum maceratione roſarum, vt viſibilior eſſet. Rubens ergo ille liquor, eſto B C. Super hanc ergo figuram conſtitui hoc problema.

Liquor B C non poteſt ſe mouere per temperamentum ambientis, in canali, niſi vnus globorum ſit apertus, alter verò clauſus. Explicatio dati. Sit vitrum cum liquore, vt ſupra deſcriptum. Explicatio requiſiti. Oſtendendum. Quod liquor B C non poſſit moueri in canali per temperamentum ambientis, ſine apertione F. Præparatio demonſtrationis. Eſt maxima, quod aër patiatur dilationem, & conſtructionem, iuxta qualitates caloris, & frigoris, & quod iuſta extenſio quantitatis in aëre non habeatur, niſi cum eſt temperatus.

Demonſtratio. Aër qui eſt in A rarefactus per calorem ambientis, accreſcit per augmentum dimenſionum, & ideo occupat plus loci, quam antea. Quod tamen eſſe nequit, niſi propellat liquorem B C, in C E, (alioquin admitteretur poroſitas vaſis, aut ruptura A, quod contradicit hypotheſi Hier) & ſucceſſiuè aër, qui erat in C E. in vas D. Sed D. nequit iſtum aërem recipere, niſi tantumdem aëris propellat, per foramen canalis F.

Concluſio. Ergo ſine apertura in F, liquor B C non fuiſſet motus à loco. Non mirum ergo, liquorem vitrioli ſponte paulatim exhalaſſe, per neceſſariam aperturam in F. Stupiditas ergo N palam fit, cui cum plura eiuſmodi inſtrumenta donaſſem, nunquam tamen aperturam in F obſeruarat. Imò quanquam illi hæc multis præſentibus demonſtraſſem, antequam ſuum ridiculum Apologum edidiſſet, finxit tamen ſe deinceps mirari. Quod is liquor ſenſim periiſſet. Dicit eum totum vas perfectiſſime clauſum reperiſſe (nec enim quod non exquiſitè eſt clauſum, clauſum dici meretur) admittit tamen motum liquoris factum. Qui oſtendiſſet temperiem aëris. Et quod liquor ſit mutatus in aërem, clauſo vitro. Suppoſitis ergo falſis obſeruationibus, eius detegam miſerias.

13 Datum. Quod vas D ſit æquè clauſum, atque eſt vas A iuxta ſuam hypotheſin. Requiſitum. Demonſtrandum. Quod aqua B C nequeat moueri. Item quod nequeat docere temperiem aëris. Item quod non potuerit exſiccari, vel exhalare. Item quod non potuerit conuerti in aërem. Præparatio abſurdi. Etenim ſi admittit motum, & ſiccitatem aquæ, debet admittere abſurda, & contradictoria, vel errores ſuos fateri. Præparatio demonſtrationis. Applicetur vaſi A aliquis calor, excedens temperiem ambientis : tunc enim aër incluſus, ſe dilatabit, ſecundum plus aut minus caloris, ac iuxta, atque excedit veram aëris temperiem clauſi in vaſe D contra quem propellens aquam B C deſtruet æquilibrium, per nimiam actionem. Ita quod in D erit compreſſus, condenſatus aër, per reſtrictionem : vt cedat dilatationi factæ in A.

Demonſtratio. Itaque iuxta hypotheſin Heer (quod aër compreſſus, conuertatur in aquam) liquor nunquam defuiſſet in vaſe. Attamen ſua ipſius obſeruatio vult : quod vitro vndique exquiſitè clauſo, aqua nihilominus ſit exſiccata, & facta ſit aër. Non poteſt autem ſiccitatem admittere, in vitro exquiſitè clauſo, niſi ſua hypotheſis deſtruatur (nimirum quod aër compreſſus, mutetur in aquam) nec iterum iſta hypotheſis ſubſiſtere poteſt, niſi admiſerit continuationem liquoris. Quod tamen contradicit ſuæ obſeruationi. Item non poteſt admittere motum liquoris B. C. niſi admiſerit vitrum apertum in F. & per conſequens, fateatur, ſe erraſſe in obſeruatione. Quodque ; licèt vi demonſtrationum fuerit coactus fateri, antequam Apologiam omni calumniarum genere contra me euomuerit, perſeuerauit tamen in illa, ſuas detegere inſcitias.

Concluſio. Ergo neceſſe eſt, ſi aqua B C moueatur per aliquod aëris temperamentum, quod ambo vaſa A & D, non ſint clauſa. Aliàs namque inſtrumentum non eſſet conueniens menſuræ temperiei aëris (quod eſt contra eius ſuppoſitionem) etenim cum aër ſit eiuſdem caloris circum A, atque circum D, neceſſariò quoque liquor B C, quieſcet. Quia qualitas ambientis, eſt cauſa motrix aquæ B C, agens æquali robore, & donans æquilibrium. Iam per ſuppoſitionem falſi, demonſtrabo, quid illius ſequatur ignorantiam. Sit inquam aqua B C, iuxta ſuam obſeruationem, in aërem mutata. In primis, nequit hæc obſeruatio admitti, abſque rarefactione, cauſata per calorem. Nec poteſt admitti iſta rarefactio, abſque augmento loci, præter calorem. Et augmentum loci nequit ſubſiſtere citra dilatationem vaſis, aut rupturam. Eo quod fateatur vitrum, ſine ruina, aut poroſitate, optimè clauſum, continuitate vitri. 1. non poteſt admitti tranſmutatio aquæ in aërem, ſine condenſatione, & reſtrictione : & reſtrictio non datur, abſque additione partium per compreſſionem, intra eandem actu magnitudinem. Quæ omnino nominari debet aëris condenſatio, quæ hoc loco, non niſi ſolo frigore fieri poteſt ; quod ſupponit conuertere aërem in aquam : ergo non aquam in aërem. Cum igitur neque calor, neque frigus, poſſint conuertere aquam in aërem, multo minus id faciet temperatum. Eo quòd hoc non generet alterationem in iſtis elementis. Pariter, aër non conuertitur in aquam, quia non poteſt admitti hæc conuerſio, facta per rarefactionem, eo quòd aëris rarefactio, non contingat hoc loco, niſi mediante calore. Sed Heer vult, quod aër condenſetur in aquam, per frigus. Ergo aqua non generabitur ex aëre, per calorem. 2. Iſta tranſmutatio aëris in aquam, nequit admitti, niſi per condenſationem & reſtrictionem. Quæ in vitro perfectè clauſo, non poteſt accidere, niſi per frigus. Quod agens ſuper aërem, occluſum intra vaſa A & D, illum tranſmutaret in aquam, iuxta, hypotheſin Heer. Sic namque aqua, aucta fuiſſet per generationem in vaſis perfectè clauſis. Quod ſuis verbis contradicit. *Pretioſus hic liquor periit. Non eſt amplius, deſiit eſſe. Et quidem furente hyeme.* Ergo, cum neque calor, neque frigus, poſſint condenſare aërem in aquam : multò minus id faciet temperatum. Ergo nunquam. Mirum eſt itaque, cur non impediuerit rarefactionem liquoris in vaſis. Cum iuxta ſuum garritum, ipſa tantum eſſent ſepelienda ſubter niuem, vt aqua repleantur. Non iam pluuiâ poſthac opus erit, ſi ſpecus perfectè clauſa, & frigida, ciſternæ fierent perpetuæ. Itemque cum aqua præponderet aëri, cadet illa in fundum magni vaſis, optimè clauſi, vnde quoties luberet, aqua depromeretur. Adeoque vas illud, in fontem hybernum tranſmutaretur. Nam vt inquit Heer, *vas erat optimè clauſum, carebat poroſitatibus, nec opus habuit apertura, tam ad introitum, quam tranſpirationem aëris.* Si autem eadem via, nec modo, quibus aqua clauſo vitro, mutata in aërem, euolauit, poterit nouus deinceps aër ingredi. Poſthac ergo non

defutura

deſutura aqua dulcis, nantis in mari, ſi frigore noctis, aër in aquam guttatim concreſcat. Venetiæ & Antuerpiæ, fontes formabunt in ventre galli ænei, qui in ædis pinnaculo ventos docet. Nam frigore nocturno, aërem in aquas verſum plorabit. Et quamquam fiſtula fidicinis intus madeat, non id ex aëre: ſed vapore aërem comitante. Alioquin & fiſtulæ organorum, maderent intus. Quod falſum. Aër enim tonum edit, & vapor ſalinaris ſtillat è fiſtula aquam, Aërem vnius vlnæ, compreſſi in bombarda, ad 14. digitorum ſpatium, etiam ſub hyberno frigore: & tantùm abeſt, quod aër ſic compreſſus, in excellenti frigore, mutatus ſit in aquam: eiiciebat ſphærulam plumbeam trans aſſerem quernum, ſlopeto fortius. Nunc pergam id poſituris probare rationibus. Siquidem putatio appoſita, multiplici vtrobique abſurdo Scholas obumbrauit.

PROGYMNASMA METEORI.

1 *Vapor aquæ à calore ſuſcitatus, differt ab eo, qui per frigus fit.*
2 *Aërem non ex aqua fieri.*
3 *Aërem, non poſſe per artem, aut naturam, deduci in aquam.*
4 *Aërem, non ſubſiſtere abſque vacuo actuali.*
5 *Probatur per mechanicam, quod ſubtiliatio Artis, vtcunque exquiſita, non ſit niſi trituratio.*
6 *Per mechanicam idem in auri trituratione.*
7 *Examinatur aqua per tria analogica, & datur doctrina neceſſitatis, in aëris mediæ regionis frigoribus excelſis.*
8 *Mercurij cum aqua ſimilitudo.*
9 *Natura Mercurij.*
10 *Veterum Chymicorum incogitantia de Mercurio.*
11 *Terram & aquam, nunquam fieri vnum, per vllam commiſſionem.*
12 *Qomodo Ars ſuper naturam.*
13 *Terra eſt propriè fructus duorum primariorum.*
14 *Propinqua ratio indeſtructibilitatis in Mercurio.*
15 *Aquæ fortes, non operantur ſuper Mercurij centrum.*
16 *Nec ſpiritus ſolis marini, ſuper illius corpus.*
17 *Sulfur internum Mercurij.*
18 *Quomodo aqua det pondus, ſe ponderoſius.*
19 *Corporum penetratio qualiter ordinaria, in via naturæ.*
20 *In aqua non ſunt tria prima: licèt in ſui ſimplicitate, ſit conceptibilis heterogeneitas, ſuſceptiua ſeminum.*
21 *Fuligo, eſt mera aqua.*
22 *Quare nubes fœteant.*
23 *Quid Ros.*
24 *Quid nebula.*
25 *Quare aërem in media aëris regione frigere oportuit.*
26 *In hoc frigore, cuncta per atomos ſegregata, moriuntur ſemina, reditque ideo aqua in ſimplicitatem elementi ſui: in terra verò & aqua, ſi res ſpolientur ſemine, non redeunt ad iſtam ſimplicitatem: ſed nouum concipiunt ſemen.*
27 *Per Mechanicam pateſit error Paracelſi.*
28 *Error Galeniſtarum, circa ſapores elementorum.*
29 *Gas aquæ quid.*
30 *Paracelſi inconſtantia de ſeparatione elementorum ex elementis.*

IAM ſat conſtat, aquam vi caloris, vapore tenus eleuari, qui vapor nihilominus nil niſi aqua extenuata eſt, & permanet vt ante, ideoque per Alembicum repercuſſus, redit in priſtinum aquæ pondus. Suſpicari tamen licet, an aqua, per aëris frigus abſumpta, non in naturam, atque proprietates aëris mutetur. Quia poſt Diluuium, Omnipotens, miſit ventos, vt ſiccarent faciem terræ. Et hodie etiamnum, ſub frigidiſſimo Aquilone, citius abſorbetur aqua quam æſtiuis caloribus. Fons etiam, algidiſſimo ſub frigore, in abacum, continuo cadens gurgite, aquam quidem à congelatione, impedit motus fontis decidui: attamen cernitur quidam vapor adſcendere, qui mox inuiſibilis, in aëre abripitur. Præſumptio eſt, omnimodam aëris naturam, ſaltem frigore abſumi, ſi non calore. 1 2
Imprimis reſpondeo. Illo dato abſurdo, Scholas, imprimis exinde nequicquam pro ſe habere, vt proinde aër per ſe humidus eſſet: tantùm abeſt, quod aër ille (vti ſtatuunt) longè humidior eſſet, quam aqua. Quin ſaltem ſit exſiccata aqua. Tranſmutatum enim, ſemper proprietates amittit, quas in termino à quo, habebat, mutuaturque qualitates tranſmutantis. Vt enim aut totus aër, aliquando fuiſſet, aqua, aut ille dumtaxat humidus eſſet, qui ex aqua naſceretur: primigenius verò alter, eſſet ſiccus, à creatione. Et ſic duo aëres, eſſentialiter diuerſi. Quod autem aër in puritate ſui, ſit ſiccus interna proprietate, patet ex obiectione, præfati frigoris. Quoniam ſi aër ex ſui radice, eſſet humidus, venti non fuiſſent miſſi ad deſiccandum terram; Quod ſi verò per ventos, aquæ diluuij, verè in aërem eſſent mutatæ, multo plus aëris eſſet à diluuio deinceps, quàm ante. Conſequenter, vel aliqua mundi pars vacua fuiſſet, aut certè, iam ob compreſſionem, & denſitatem, à nouo tantæ molis aëre cauſatam, ſuffocaremur (quòd poſtea per mechanicam candelæ pateſiet) aut aëris æqua pars, debuiſſet ſucceſſiue annihilari, ſub generatione tanti noui aëris. Siquidem Textus vult, tam profundas aquas, totamque terræ ſuperficiem, ſimul per; ventos ſiccatam. Vel, ſi ante diluuium, aquæ fuiſſent aër, in cataractis cœli, ergo ſaltem toto diluuio, vacuum fuiſſet in Cataractis illis cœli: Si nempe centuplo (ad minimum) aqua ſit aëre ſpiſſior, & compreſſior. In theſin itaque pono. *Aquam, nunquam, nequidem per frigus, perire, aut in aërem, vllis naturæ, aut artis conatibus mutari poſſe, & viciſſim, aërem, nullis ſæculis, aut diſpoſitionibus, (ne quidem pro guttula vnica) in aquam reduci poſſe.* 3
Aqua enim vacuum non tolerat, vt neque ſui compreſſionem, per aliquod mouens comprimendo. Dnntaxat inſpiſſatione ſeminali comprimitur, per ſui tranſmutationem formalem. Ex oppoſito autem, aër, ſine vacuo ſubſiſtere 4
nequit (quod ſuo capite probabo) ideoque ſui compreſſionem, atque dilatationem tolerat. Sunt ergo duo ſtabilia elementa, inuicem diſcrepantia naturâ, & proprietatibus, quod impoſſibile ſit, illa in inuicem mutari. Fateor quidem, ex abaco fontis, halitum aquoſum aſcendere, nebulæ inſtar, ex minimis aquæ atomis, qui halitus, quamuis parum inde recedens, fiat

 proſſus

prorſus inuiſibilis, non proin , datam doctrinam
vitiat. Vnius ſiquidem , æqualis agentis , vnica
tantùm , & æqualis eſt actio. Quocirca , ſi frigus
aquam primum commutat , in halitum glacia-
lem, idem frigus deinceps aliam nequit habere
actionem , ſuper illum halitum , quam eundem
plus extenuandi, & diſpergendi , ſic vt mox , ob
ſubtilitatem , fiat inuiſibilis. Ac dein magis, ma-
giſque ſubtilietur. Nec enim centeſima eiuſdem
halitus extenuatio, plus poterit aquam tranſmu-
tare,quam prima. Quia eſt elementum , & cor-
5 pus , ſui deſtinatione in maiorem ſimplicitatem
reducendi, impoſſibile. Cum ſubtiliatio per par-
tium diuiſionem facta , non ſit niſi quædam ſim-
6 plex trituratio. Per exemplum. Contunde au-
rum in laminas, dein in tenuiſſimas bracteas,
inde verò , in aurum pictorum , mox iterum in
marmore leuiga. Deinde cum cinnabari , & ſale,
in alcool impalpabile fingas , ſepara cinnabarim
per ignem, & aquâ ſalem ablue , idque pro lubi-
tu ſæpius repete. Tandem cum ſale armeniaco,
ſtibio , & mercurio ſublimato , & per retortam
pelle. Idque ſepties pete , vt totum aurum , in
forma olei punicei volatilis , redigatur. Eſt enim
ſummè leuigatum, imo & durum , ſolidum, mal-
leabile , ac fixiſſimum corpus , quod iam olei in
naturam verſum videtur. At ſane mentitus ille
liquor , in priſtinum auri pondus , & corpus , fa-
cile redigitur. Quid ſi ergo aurum priſtinam
naturam, per tot lanienas, non variet, nec ſemen
ſuum vllatenus perdat ; multo minùs aqua , in
ſimplex elementum , à rerum Domino , ad con-
7 ſtantiam vniuerſi, deſtinatum. Etſi aqua, polle-
ret tribus vulgatis initiis , vereque conſtaret ſale,
ſulfure, & Mercurio commiſtis , attamen non
patitur vllum eorundem ſeparationem , propter
exquiſitiſſimam naturæ ſuæ ſimplicitatem , &
ſtabiliſſimam conſtantiæ ſuæ perpetuitatem.
Corpora enim dum ad ſummum ſubtiliantur , vt
amplius non poſſint , ſi perſeueretur ſubtilian-
do , tandem abeunt in aliam ſubſtantiam , cum
retentione proprietatum ſeminalium. Et hacte-
nus Alcaheſt Paracelſi , cuncta naturæ corpora
penetrando , ſubtiliando tranſmutat. Quod in
elementis, aqua, & aëre , non contingit , eo quòd
ob ſummam ſui ſimplicitatem , & deſtinationis
prioritatem , recuſet in aliquid prius , aut ſimpli-
cius migrare , aut tranſmutari. Dum itaque ab
inferioribus , ad mediam aëris regionem , trans-
feruntur halitus, odoribus , atque ſeminibus con-
cretorum imprægnati : ibidem , propter ſubti-
liſſimam vaporum diuiſionem à frigore , quan-
tum naturæ eſt poſſibile , reducuntur quidem in
aquæ elementalis ſimpliciſſimam & primitiuam
puritatem : ſed in iſta vltima ſui ſubtilitatum , &
atomorum ſubdiuiſione , cuncta ſemina , odores,
& fermenta , quæ ſecum attulerunt ſurſum, com-
moriuntur, ac in primum aquæ elementum
(vnde materialiter formata ſunt) redeunt. Hinc
nubes, quamdiu nubes, fœtent in montibus : ſed
non poſtquam ibidem ſummis frigoribus exte-
nuatæ, in vltimam ſubtilitatis diuiſionem. Hæc-
que fuit in natura neceſſitas , vt non procul à no-
bis, regio aëris eſſet algidiſſima. Aqua ſemper
enim ideo, tota manet vt eſt , vel ſine vlla trium
diuiſione , transformatur in fructus , vadiſque,
quò illam vocant , & abducunt ſemina. Artifi-
cioſa quippe indagatio , mihi oſtendit quidem,
quodammodo tria prima , analogoque ſenſu,
aquæ ineſſe , nulla tamen arte, aut dierum carie,
ab inuicem diuiſibilia. Deſineret namque ele-
mentum, eſſe corpus ſimplex , ſi in aliquid prius,
aut ſimplicius , ſit ſeparabile. At nil in corpora-
libus datur elemento prius, aut ſimplicius. Aqua 8
itaque , eſt interno metallorum Mercurio ſimil-
lima , qui cum omni prorſus metallici ſulfuris
labe , iam eſt exutus , tam ſibi vndequaque in-
diſſolubili nexu cohæret , vt radicaliter omnem
diuiſionem , arte , aut natura poſſibilem, reſpuat.
Hinc data Gebro occaſio dicendi , vllam in re-
rum ſerie , humiditatem , Mercurio ſimilem ,
propter homogeneam ſimplicitatem , in ignis
tormento , ſibi perpetuo conſtantem. Siquidem
vel totus, in ſui natura immutatus , ab igne euo-
lat : vel totus, per ſeminis tranſmutationem , in
igne perſeuerat. Fateor equidem , me non aliàs,
naturam elementi aquæ didiciſſe , quam ſub fe-
rula , & caduceo Mercurij parata Hinc autem,
cum per triginta ſolidos annos , ingenti labore,
& ſumptu , perluſtrauerim , & aquæ Mercurium
adæquatum inuenerim , eius ideo naturam,
quantum præſens ſermo exigit , & iudicij mei
tenuitas fert , conabor explicare. Spagyri impri- 9
mis fatentur , Mercurij ſubſtantiam, omnis pœ-
nitus intrinſecæ diuiſionis intolerabilem , red-
duntque cauſam : quod homogenea , ac onatica
proportione , partes aqueæ eius,ſint æquâ tem-
perie, coniugatæ partibus terreis (aëreis, igneiſ-
que ſub ſilentio preſſis, eo quod hæ auolarent , ſi
ineſſent , nec conſtantiæ cauſam , hic requiſitam
continent) atque eatenus has ambas ſe mutuo
deſerere non poſſe , ob iuſtam temperiem , inui-
to igne, ſe amplectentes. Deluſit eos, imprimis 10
veterum error , de quatuor elementorum , in
corporum miſtorum miſtionem , neceſſaria
confluentia. At certè is error, Spagyris non erat
indulgendus : quippe qui non auſi fuerunt , aë-
rem & ignem Mercurij adducere , vbi de eius
conſtantia agebatur. Deinde , quoniam experi-
ri,illis erat perfacile , aquam , quocunque modo,
arte vel naturali proportione , fuerit terræ nu-
pta , nunquam tamen conſtantiam in igne ac-
quirere , vt neque verè , vnquam terræ radicali-
ter iungi. Eo quod aqua , quocunque modo ter-
ræ commiſta , non deſinat eſſe aqua. Neque 11
enim vnquam modus , aut proportio , facient
aquam à ſua eſſentia degenerare ; vt neque po-
terit id , eius impetrare vlla cum terra connexio.
Aqua autem manens aqua , nata eſt ſemper ab
igne euolare. Ridiculum ſanè , quod aqua dili-
geret magis , proportionatum terræ pondus,
quam inæquale , atque eius dilectionis ergo , in-
uita magis desereret iſtam terræ temperiem. Si-
quidem , dum de commiſtione quatuor elemen-
torum ſermo eſt , intelligitur de elementis pu-
ris , & plane incommiſtis ; adeoque nulla mi-
ſtionis labe inquinatis , aut alioqui diſpoſitione
vlla præuentis. Neque enim aqua , ſtateram ſe-
cum fert, nec reſpectum gerit , ad librandam
terram , ſibi commiſcendam, vt eidem tenacius
connectatur. Demiror valde, in omnes Scholas,
receptum commiſtionis elementorum luridum
errorem , tam ſtupidas abſurditates peperiſſe,
eaſque, illo ſolo abſurdo , obſeraſſe ianuam in-
uentionis ſcientiarum, & cauſarum. Mercurius,
ne minimum quidem terræ , in ſe admittit , aut
continet , qui ſolius ſemper aquæ eſt filius. Imò
terra, & aqua , nunquam poſſunt in aliquod cor-
pus naturale cogi , aut in identitatem formæ
ſubigi , quocunque id artificio ſit tentatum ; La-
teres

teres enim, ſi è terra madida, coquantur in lapi-
dem teſtaceum, aquam non capiunt, niſi propter
luti ductibilitatem: Cæterùm, terra, ſemen in
ſale ſuo habet, vnde lutum lapideſcat, per co-
ctionem vitrificationis. Aquæ igitur & terræ eſt
tantum affuſio, & partium appoſitio; non au-
tem coalitus admiſtio. Quidquid enim in com-
poſitum abire, & ex diuerſis, in hoc aliquid, con-
uerti oportet, neceſſe, hoc fiat ſpirituum agen-
tium opera, & eatenus ſe complectentium, qua-
tenus materiam, in nouam generationem tranſ-
mutando, promouent. Elementa verò, ſunt cor-
pora, non autem ſpiritus, multo minùs adhuc
in ſe inuicem agunt. Terra itaque, deberet prius
ſuum eſſe amittere, atque in ſuccum redigi,
priuſquam aquæ nuberet, vt hanc ſemine im-
prægnatam, amplectendo traduceret in fructum
e concepto ſemini deſtinatum. Quodnam verò
agens eſſet, quod terram, in ſuccum, & non in
aquam potius traduceret; cum terra ſimplex
non niſi in vicinum ſimplex tranſmutaretur?
Non ſane id cauſaret, aliud elementum com-
par: cum nil eiuſmodi, aquæ vel aëri compete-
12 re, ſit viſum hactenus. Nec demum à ſemetipſo,
terra ſui corruptionem intenderet; cum hoc
creationis conſtantiæ repugnet. Itaque licèt ter-
ræ pars homogenealiter reducatur in aquam,
per artem: per naturam tamen ſolam, id fieri
recuſo; cum in natura agens deficiat, mediante
quo ſolo duntaxat, terra virgo, ſiue vera terra,
13 in ſalem, atque inde in aquam reducitur. Chy-
micis ſit in documentum, Terram, licèt prima
conſtitutione creatam, propriè tamen, ſaltem
fructum eſſe aquæ. Itaque nec vnquam in na-
tura, generationes, aut commiſtiones contin-
gunt, quam per aquæ imprægnationem. Adeo-
que, quamdiu aqua, ſemine prima eſt, nunquam
vlla inde prouenit generatio. Multo igitur mi-
nùs, inde exſpectandum eſt fluens compoſi-
tum, quod fertilitati ignis reſiſtat. Idque om-
nium minimè, quoties aqua, & terra, ſuis con-
nectuntur viciſſim corporibus. Eſt ergo corpo-
rum ſola in igne conſtantia, in mineralium fa-
milia, & quidem in metallis putiſſimis, perfe-
14 ctiſſima. Eo quod Æternus, non creauerit hu-
miditatem, conſtantia ſui, mercurio metallico
aſſimilandam. Eſtque ideo in ipſo Mercurio,
prout in elementis, ratio propinqua indeſtru-
ctibilitatis. Siquidem, in Mercurio deprehendi
quoddam ſulphur externum, originalem metalli
labem continens. Quæ quia originalis, ideo &
difficulter ab eo tollitur. Qua tandem nihilo-
minus per artem ſeparata, aiunt periti, Mercu-
rium ſuperfluo ſulfure, & humido ſuperfluo
mundatum. Quippe deinceps nullo igni, poteſt
in formam terræ præcipitari, ob ſimplicitatem
ſui maximam, qua aquæ elemento comparatur.
Amiſit namque terram (id eſt, ſulfur) quæ terra
in centro ſuæ eſſentiæ, non minus eſt ex ele-
mento aquæ, quàm reſiduus eius depuratus
Mercurius, quam licèt terram prius ab origine,
ſibi profundiſſime commiſtam habebat. Si ergo
in priſtino ſtatu, Mercurius, habebat adæqua-
tam, terræ & aquæ temperiem: ergo ſaltem poſt
ablationem illius terræ ſulfureæ, priſtinam indi-
uiſibilitatem amiſiſſet, quam potius, contraria
relationis habitudine, longe firmiorem, dein-
ceps ſibi in æternum confirmauit. Reperitur
namque Mercurius, poſtquam eſt ſpoliatus iſto
ſulfure, nullo igne mutabilis. Quia eſt Mercu-
rius de Mercurio. Sulfur verò, eſt mors & vita,
ſiue vitæ habitaculum in rebus. In ſulfure nem-
pe, ſunt fermenta, fracedines, odores, ſapores
ſpecifici ſeminum, ad quaſuis tranſmutationes.
Mercurius ergo originali labe mendatus, atque
virgo, non ſinit ſe amplius à ſulfuribus, aut ſe-
minibus apprehendi, quin hæc confeſtim con-
ſumat, ac velut conficiat, excepto ſuo compa-
ri. Sunt namque alia ſublunaria, nimis debilia,
vt tanti Mercurium ſubigant, penetrent, com-
mutent, aut defœdent. Prout bene in aliis cor-
poribus contingit, vbi ſemen, quod in ſulfure
deliteſcit, ſe in aquam mittit. Sal verò, & Mer-
curius rerum, tanquam ſucci muliebres, ſe-
quuntur ſulfuris conceptus. Non enim aqua 15
fortis, operatur ſuper metalla, vel Mercurium,
niſi intuitu ſulfuris. Spiritus enim ſalis marini, 16
abſque ſulfuris embryonati alicuius connexio-
ne, ne quidem Mercurium vulgi, ideo diſſol-
uit. Solum ergo ſulfur, per adiuncta, proxime
diſſoluitur, atque igne mutatur, quam viciſſitu-
dinem dein aliæ partes conpoſiti tolerant, non
niſi propter ſulfur. Mercurius ergo de Mercu-
rio, vel in Mercurio, ſoſpes manet, tam igni-
bus, quàm liquore aëris. Alioqui ſi corroſiua, il-
lum Mercurium attingeret, forte multorum
labor compenſaretur. Quippe tota radix tranſ-
mutationum, eſt in ſulfure. Alterum ergo ſul- 17
fur metallorum, eſt internum ipſi Mercurio,
ideoque intactum ab omni corroſiuo, non mi-
nus, quàm à deſtructionibus ignis & aëris. Imò
totalis rerum ruina ſequeretur, ſi omne diſſol-
uens, in intimam diſſoluendi radicem penetra-
ret. Et licèt argentum, in Chriſulca diſſolutum,
periiſſe, quatenus aquæforme, videatur: per-
manet tamen in priſtina ſui eſſentia. Prout ſal
in aqua ſolutum, ſal eſt, manet, & inde repetitur,
ſine ſalis mutatione. Quod ſane ſic non fieret,
ſi diſſoluens iungeretur diſſoluendo, per mini-
ma: & non ſiſteretur à Mercurio illius concre-
ti. Ergo interior Mercurij Nucleus, à diſſoluen-
tibus non attingitur, multo minus terebratur.
Sed paradoxi nouitate perculſi, inſtabunt igna- 18
ri: ſi aqua non comprimatur, nec eius partes
concidant, ſitque aurum, ex ſola aqua, vnde
ergo auro, aut plumbo, ſuum pondus? Siqui-
dem aqua, poros non habet, tota aqua decupio
maiores. Imprimis hoc dubium, vt dubia non
tollit, ita nil arguit contra materiam auri; ex
aqua ſola ſumptam. Siquidem ſi aurum ex qua-
tuor eſſet elementis proportionatis: ſintque aër
& ignis, leuia: ergo, obiiciam pariter, vnde au-
ro ſuum pondus? Sin verò ex ſola terra, & aqua,
vnde auro ſuum decuplum pondus? Argumen-
tum igitur quod à ſe non propellit difficultates,
nil premit aduerſarios. At cum naturæ inter-
pretem, paratum eſſe oporteat, ad naturæ cauſ-
ſas inueſtigandas, & reddendas, dicam ex præ-
miſſis: Semen auri, poteſtatem habet tranſmu-
tandi aquam, in hoc aliquid, ab aqua longe di-
uerſum. Quocirca, naturæ, & rationi conſo-
num eſt, quod in tranſmutatione, aqua in ſui
corpore, tantum compreſſionem, conciden-
tiam, & adunationem ſuſtineat, quantum ſaxa,
vel metalla, aquæ præponderant; quantumque
ſeminis neceſſitas exigit. Vtpote ex nihilo nihil
fit. Pondus ergo, ex alio corpore, tantundem
ponderante, fit. In quo, vt materiæ, ita & to-
tius eſſentiæ, fit tranſmutatio. Itaque aqua, dum
ſubit leges ſeminis, etiam ſui ponderis, conden-
ſationis,

ſationis, & concidentiæ, dimenſionum præce-
ptionis, obligatur. Si enim aqua ſpeciei vaporis,
centuplo ſeipſa leuior, ſponte euolet, oculos ef-
fugiat, & tamen maneat aqua: quid ni dum fit
hoc aliquid, neque formaliter amplius eſt aqua,
etiam denſitates, decuplo maiores ſolito, ſuſci-
piet? Vtrobique nimirum, materia proprietates
ſeminum ſequitur. Libertas ergo naturæ, eſt
perpetua, ſponte facere, & pati corporis aquei
compreſſiones, eaſque vllo artificis ductu, nolle
ſubire, imo montes citius euerti puluere Pyrio.
Erunt ergo ſedecim aquæ partes, in vnius locum
compreſſæ, vbi ex aqua, aurum conſtituitur.
19 Quocirca tantum abeſt, quod dimenſionum ſit
impoſſibilis penetratio, ſi naturæ nil ſit magis
20 vernaculum, quam corpus aquæ condenſare,
enimuerò quamuis in aqua appareat, aliquid
tribus primis ſimile, illudque tamen à ſe inui-
cem diuelli, nulla ſit ſpes, eo quòd in omnimo-
da aquæ ſimplicitate, occultetur adæquatum
quodammodo ſulfur, quod ab aliis nequit ſepa-
rari, quin ſimul comitentur omnia. Non ſunt
vera tria prima, quæ tantum per phantaſiam
abſtracta ſunt. Aqua igitur, cum vtrobique pro-
les, pro ſeminum ſuorum diuerſitate variet; Ita
tot diuerſa terrarum, mineralium, ſalium, liquo-
rum, lapidum, plantarum, animalium, & meteo-
rorum genera, per ſpecies exſurgunt, ab afflatu
ſeminum. Aqua enim in terra fraceſcit, ſuccus
terræ fit, gummi, oleum, reſina, lignum, baccæ,
&c.& quod nuper nil niſi aqua materialiter erat,
21 jam ardet, & fimum emittit. Non quidem quod
fimus ille, ſit aër: ſed vel halitus, vel ſicca exha-
latio, nouuſque aquæ fructus, nondum totaliter
ſemine ſui conuerti deſtitutus. Probatur. Nam
corpus aëris, non poteſt in aëre facere vmbram;
Quidquid vero è carbone exhalat, in Sole facit
vmbram. Aër enim, cum determinatam, ac ſuæ
ſimplicitati conformem habeat conſiſtentiam,
& craſſitudinem: ſequitur, quod quidquid aëre
denſus eſt, id aër non ſit. Inſuper, quod per ig-
nis calorem extenuatum iam exhalat, aëre ad-
huc eſt denſius, adeoque ob id facit vmbram: Id
ſane longe ſpiſſius fiet in frigore, & in nubibus
22 fiet viſibile; Quæcumque ergo exhalationes à
terra ſurſum ſcandunt, nubibus iunguntur, ha-
ctenus etiam nubes fœtent, non ſecus atque
aqua, ſub æquinoctiali: ibique conſumto con-
creti ſui fermento, atque ſemine, in aquam pu-
ram vertuntur; non aliter, quam aqua, poſt-
23 quam limites putrefactionis, quos ſub linea con-
ceperat, euaſit, & ſuperauit. Eſt itaque ros verna
nubes, nondum putida, decidens antequam lo-
24 cum frigoris attingat. Sic nebula, nubes eſt fœ-
tida, nondum depurata, per fermenti putrefa-
ctionem. Norunt quippe, quotquot Alpes me-
cum tranſgreſſi ſunt, quantum nubes, manu ap-
prehenſæ, fœteant, aqua verò pluuia inde col-
lecta, quam ſuauis & inſipida ſit, ac pene incor-
ruptibilis. Etenim dum quid exhalat, ſiue aquæ,
ſiue olei, ſiue fuliginis, vel exhalationis ſpecie,
id ſit; ſemina quidem concreti, ſecum licet non
auferat, ſaltem fermenta ſurſum aſportat, quæ
25 vt planè aboleantur inde, vtque materia reſi-
dua, in aquam remigret, oportet, quod in culi-
na aëris frigidiſſimi, prius in ſubtile Gas attol-
lantur, ac tranſeant in aliam ſuperiorem regio-
nem, & aſſumant conditionem, ſpecie atomo-
rum minimarum. Vtque fermenta, ibidem,
tam loci frigore, quam atomorum ſubtilitate,
moriantur; velut ſuffocatione, & extinctione.
Eſt quippe frigus, proinde principium, non qui-
dem vitale: ſed extinctionis. Quatenus videli-
cet partes atomorum, adhuc magis ſubtiliando,
ſubdiuidit, prout ſupra docui. Adeoque ſub fri-
gore, ligna, velut ac ſi flatu agitarentur, citius
etiam conſumuntur igni. Qua vtique neceſſitate,
locus iſte, continuo frigore, ſemper ab initio
alſit. Author quippe Naturæ, ne ſuæ creaturæ
neceſſitatibus, defuiſſe videatur, vbique deſtina-
tiones aptauit iuxta neceſſitates. Frigus ergo, iſti
eſt loco natiuum, atque vernaculum; non au-
tem ex poſtera Antiperiſtaſis chymera. Materia
nimirum fructuum, eo delata, in ſui primum eſſe,
redeat oportuit, & fermentorum infectiones,
ergo prius amouendæ, per frigoris mortifica-
tiones, ſubdiuiſiones, ſubtilitates, penetratio-
nes ſuffocationes, & extinctiones. Aër, ergo, lo- 26
cus, eſt, vbi omnia eò deducta, conſumuntur, &
in priſtinum aquæ elementum, retrocedunt. In
terra ſiquidem & aqua, quamquam corpora ſe-
minibus orta, paulatim putreant, inque ſuccum
abeant: non tamen ita propinquè, in ſimplicis
aquæ progeniem, vt neque in Gas, redigun-
tur. Mox enim in terra, aliam fracedinem, fer-
mentum, & ſemen hauriunt effœta corpora.
Vnde ad ſecundas nuptias aduolant, & in fru-
ctus ſuccedentes, iterum de nouo propagantur.
Ignis verò, rerum mors, ſeminibus caret, arbi-
trio Artificis ſubditus, ſeminalia cuncta abſumit,
illorum verò conflagrabiles materias, in Gas tra-
ducit. Aſſerit Paracelſus, tria initia, ita in ſingu- 27
lis principiis vnita, vt nulla artis ope, vnum
prorſus ab altero liberetur. Salua enim viri au-
thoritate, contrarium ſuæ aſſertioni, per vini ſpi-
ritum, in aquam inſipidam conuerſum, aſtruxit
noſtra mechanica, complectens ſuum arcanum
Samech. Adeoque nec ignorantiam vir ille præ-
texere poteſt. Vini nempe ſpiritus, totus crema-
bilis, deflegmatus, & oleoſus, ſemper pro ſui di-
midio, in aquam ſimplicem, inſipidam, & ele-
mentalem, tranſit, attactu ſalis tartari. Iterum
idem fit per repetitionem, pro parte reliqua.
Ignorauit nempe vir ille, quidditatem Gas,
(meum ſcil. inuentum) frigoris demum proprie-
tates in aëre; Imo putauit, aquæ vaporem, pla-
ne annihilari. Quæ idiotiſmi ſtupiditas, tanto
Diſtillatori minime eſt conniuenda. Præſertim,
quod velit potius elementa, ab elementis ficti-
tiis, quam tria prima, à tribus primis, ſeparabi-
lia. Quapropter ex tradita aquæ anatomia, jam
ſat liquet, quod aqua ſimplex, non ſit cruda;
quodque ignis, non demat illi cruditatem, quam
non habet. Quod tota ignis actio, non ſit in
aquam, ſed in illud, quod ſibi per accidens eſt
commiſtum. Galenus, Dioſcoridem, verbote- 28
nus pro ſuo more exſcribens, volenſque ſimpli-
cium gradus elementales metiri, id per linguæ
diſcretionem non eſt aggreſſus: adeoque plus
ignis, in miſtionem confluxiſſe, eſt auguratus,
vbi plus acrimoniæ vel amaritudinis reperiret.
Quod Scholæ etiamnum modo ratum habent,
quamquam obſtet amarum opium, & flammu-
la, concluſo vitro acrimoniam deponat, vt &
hydropiper, atque ſimilia. Quæque madida
vrunt, exſiccata autem adſtringunt. Nec facile
viam inuenient Galeniſtæ, qua ſubter cœnum
igneum pro hydropipere adducant. Neſcitum
eſt namque in Scholis, proprietates omnes ne-
dum occultas, quas vocant, ſed & quaſlibet
alias,

alias, fluere è gremio ſeminum, quaſque formales omnes, & ipſæ licet Scholæ vocent. Ego ſane, quatuor qualitates elementales, velut externo in rerum cortice, experior, perniciores ſecundas: Intimas verò, in Archeo immediate premi. Omnes tamen, eſſe de ſinu ſeminis, & formarum. Nullam autem de materia prima, vt neque de elementorum connubio egredi, vtpote ficticiis matribus, ambabus. Verum quia aqua in vaporem, per frigus delata, alterius ſortis, quam vapor, per calorem ſuſcitatus; ideo paradoxi licentia, in nominis egeſtate, halitum illum, Gas
29 vocaui, non longe à Chao veterum ſecretum.
Sat mihi interim ſciri, quod Gas, vapore, fuligine, & ſtillatis oleoſitatibus, longe ſit ſubtilius, quamquam multoties aëre adhuc denſius. Mate-
30 rialiter verò ipſum Gas, aquam eſſe, fermento
concretorum laruatam adhuc. Porrò Paracelſus totus ſerius fuit, ſeparando quatuor elemeta, è terra, aqua, aëre, & igne, adeoque ex ipſis ſuis elementis, quam tamen ſeparationem, negat poſſibilem, ex tribus primis: quaſi tria illa prima, elementis ſimpliciora, atque priora eſſent. Immemor doctrinæ multoties ab ipſo repetitæ. Nimirum, quod corpus vnumquodlibet, tribus tantum conſtet principiis; non autem elementis: Eo quòd elementa non eſſent corpora: ſed loca, & inanes matrices corporum, ſiue principiorum, corporis omnis expertes. Etenim etſi vulgò non credantur, apud nos elementa impolluta, illa tamen ſic vocat Paracelſus, quæ ex pollutis docet ſequeſtrari per artem. Recipit autem eius deſcriptio, aërem in vno vitro, aquam communem in alio, terram verò ſiue horti, ſiue agri, in tertio, ac tandem ignis flammam in quarto. Vaſa autem claudit ſigillo Hermetis, liquatione colli. Et continuò aquam bullire, per menſem ſuo vaſe. Quaſi id poſſibile foret, & non diſſilirèt vitrum citius; maximè, quod iubeat aquam, ad ſummum vaſis labrum, abſque aëre claudi (vitrumque cum aqua ſcilicet liquari): denique flammam, vitro concipit, momentoque deſinit; non ignis amplius: ſed fuligo eſt aërea: nec ignis eſt ſubſtantia. Denique nec ignis, vſque in clauſulam vaſis detineri poteſt. Alibi, ignis elementum negat præter cœlum; nunc verò rei combuſtæ Gas, ignem vocat. Haſque ſuas nugas, ad magni momenti cauſas exaltat, quas tamen nominare non eſt auſus. Quia anxius ſua ſomnia mundo extruſit, ſub ſpe, inde nomen Monarchæ Arcanorum promerendi.

GAS AQVÆ.

1 *Gas aquæ differt à vapore.*
2 *Demonſtratio à Creatione.*
3 *Aërem in Geneſi, deſignari per Cælum.*
4 *In firmamento eſt optatiuum principium diuiſionis aquarum.*
5 *Poteſtates ſeparatrices aquarum, in aëre.*
6 *Hiſtoria halitus.*
7 *Differt Gas ab exhalatione veterum.*
8 *Suppoſitio principiorum*
9 *Modus fiendi in vapore.*
10 *Gas aquæ.*
11 *Exemplum in auro.*
12 *Gas aquæ oſtenditur Tyroni.*
13 *Incruſtatio aquæ.*
14 *Alpium calor magnus, tamen inſenſibilis.*
15 *Frigus, non eſſe caloris abſentiam, aut priuationem.*
16 *Cur Gas ſit inuiſibile.*
17 *Cur ſtellæ nictent.*
18 *Vnde Cœlo color Lazureus.*
19 *Aër ignorat motum raptus.*
20 *Super omnes nubes, non caret aër omni motu*
21 *Qualis iſti loco ſit tranquillitas*
22 *Gas, meteori mater.*
23 *Gas, & Blas, totam ſtatuunt meteori rempub.*
24 *Sol calet per ſe.*
25 *Peroledi aëris; valuæ Cœli.*
26 *Quare venti quidam laterales, alij verò perpendiculares.*
27 *Vnde aëris Blas concitetur originaliter.*
28 *Ambæ cauſæ cuiuſlibet meteori.*
29 *Aqua eadem modo, quæ ab initio.*
30 *Stabilitas Peroledo tranquillo, vnde.*
31 *Probantur Peroledi.*
32 *Obiectionis ſolutio.*
33 *Aqua occaſionaliter à ſeipſa glaciatur; non autem effectiuè à frigore.*
34 *Cur glacies ſit leuior aqua.*
35 *Proportio leuitatis in glacie, per mechanicam.*
36 *Conſtantia, & ſimplicitas aquæ.*
37 *Entia qualibet, quodammodo ſentire.*
38 *Vapor facilius redit in aquam, quam Gas.*
39 *Mutatio in vaporem, reſpectu Separatoris aëris, eſt obliqua.*
40 *Aër eſt ſiccus, & frigidus per ſe.*
41 *In corpore elementato, non eſt ſimplex, & omnimoda homogeneitas.*
42 *Extenuatio ſulfuris aquæ, dat leuitatem glaciei: non autem peregrini aëris immiſtio.*
43 *In patiente differt reactio, à renitentia.*
44 *Per 17. rationes probatur, aërem in aquam, aut viciſſim nunquam tranſmutari.*

GAs, & Blas noua quidem ſunt nomina, à me introducta, eo quòd illorum cognitio veteribus fuerit ignota: Attamen inter initia Phiſica,
Gas & Blas, neceſſarium locum obtinent. Igitur, 1
hoc paradoxum amplius dilatandum eſt. Ac primo, quo pacto, ex aqua, Gas fiat, & quam ſit alius modus ab illo, quo calor aquam in vaporem eleuat. Itemque quo pacto hæc contingunt, 2
ex aquæ anatomia ſciendum eſt. Repetam ergo. Deum ter glorioſum, in principio, creaſſe cœlum & terram, & abyſſum aquarum. Abyſſus autem incipiebat à concauo Cœli, & terminabatur ſuper globulum terræ. Nil legitur de creatione aëris: qui tamen corpus eſt, & in elemen-
tum creatus; non quidem poſt ſex dierum crea- 3
tionem, vt repleret locum, vbi aër nunc eſt. Itaque Cœlum aërem deſignat, eſtque Cœlorum materia, alias hactenus incognita. Dein creauit Æternus firmamentum, vt ſeparet aquas, quæ ſub ſe manere debebant, ab iis quæ ſupra ſe
manſuræ erant. Non erat autem firmamentum, 4
velut, cataracta aut tanquam otioſum interſtitium aquarum: ſed potius operatiuum illius ſeparationis principium. Prout Sol, non eſt interſtitium inter diem, & noctem; licet ſit factus, vt ſeparet diem à nocte: ſed Sol eſt ipſius diei factor. Cœlum ergo, ſiue aër, eſt conſtitutus ſeparator aquarum, duraturus, quandiu ipſemet mundus. Cuius ergo duas obtinuit inſignes po-

teſtates

5 teſtates. Excelſum nempe frigus , eique propor-
tionatam ſiccitatem. Habet quidem ingenita in
ſe lumina,quæ in eo voluuntur , quæque ingeni-
tum frigus, vtcunque mitigent ; non tamen aër
deficit ab eo munere Separatoris. Et qua parte
eiuſmodi ſeparatio contingere debebat (quæ
nobis eſt vicina) nulla prorſus ſunt lumina ; imò
6 nec etiam multum eminus. Quo propius autem
aër ille , Beatorum cœnacula attingit , pluribus
ſcatet luminibus. Sic ſe habet aëris diſpoſitio.
Nunc verò halitus hiſtoriam aggrediar. Qui va-
7 porem, ſimul & Gas continet , adeoque conten-
tum aëris , eſt examinandum. Nec eſt enim Gas
ſiccum , & oleoſum corpus, quod exhalationem
veteres dixere : ſed complectitur inſuper &
aqueum aliud , præter vapores , vnde meteo-
rôn corpus , modus, & progreſſus cognoſcen-
8 tur. Conſidero corpus Aquæ,continere elemen-
talem ſibi , atque genialem Mercurium , liqui-
dum , atque ſimpliciſſimum : ſalem denique in-
ſipidum , aquæ ſimplicem. Quæ ambo, intra ſe
amplectuntur vniforme , homogeneum , ſim-
plex , & inſeparabile ſulfur. Hæc ſuppono, prout
Aſtronomi ſuos excentricos , vt intelligendi im-
9 becillitati noſtræ,eatur obuiam. Sal igitur aquæ,
vt à minimo tepore mouetur , & caleſcit, calo-
ris impatiens , illico in altum, tanquam ad quie-
tis atque refrigerij locum , ſcandit, cum pro-
portionata Mercurij ſui parte. Atque eatenus &
ſulfur , ab ambobus inſeparabile comitari debet.
Tria ſic connexa, ſunt vapor, qui in aërem de-
ductus tepidum , propter eaſdem rationes, fe-
ſtinat aſcendere , donec refrigerij loca , à Crea-
tore parata , attigerit. Quò iam perductus va-
por, ſtatim infeſto ſibi calore depoſito , ſal fu-
gæ ſuæ velut pœnitens, optaret ſuo in Mercurio
rurſus reſolutionem accipere , ac in priſtinum
aquæ ſtatum redire. Sed obſtat excelſum , infe-
10 ſtumque loci frigus. Cuius occaſione , Mercu-
rius aquæ , ſic conglaciatur, vt ad reſolutionem
ſuis ſalis ſit inhabilis. Quapropter ſtatim vapor
ille in Gas mutatur , & Gas ſpecie , ſuſpenſus,
vagatur. Adeo vt niſi frigus , ſulfur aquæ , in
cortice exſiccaret, & hactenus diuideret, quam-
primum vapor omnis (prout in noſtris vitreis
vaſis) atque nubes,quatenus aëre grauior, deor-
ſum rueret. Hinc videmus , vaporibus ſubinde
extra metam delapſis (vti mox à magnis frigori-
bus , vbi auſter inopinus afflat) deglaciato aquæ
Mercurio , ſaltem denuò facile reſolui , intra
ſuum Mercurium. Frigoris nempe & caloris im-
portunitates , imperant aquæ initiis , vt intro,
vel extra vertantur. Sic nempe pluuiæ minores,
& ros , minimis atomis decidunt , quaſi deſcen-
dentes , ac reſoluti vapores. Non eſt itaque no-
ua , ac ſubſtantialis generatio , dum ex aqua va-
por eleuatur, cum ſit tantum extenuatio,propter
partium extrauerſionem. Vt neque etiam, dum
Mercurius aquæ , reſoluit ſalem , quem inta ſe
rurſus claudit, & in pluuiam mutatur. Quæ non
eſt , niſi priorum atomorum aquæ reſolutio, &
coadunatio in guttas maiores. Non intercedit
enim eſſentiæ mutatio , vbi ſola eſt localis diui-
11 ſio , & partium extrauerſio. Per exemplum. Au-
rum flauum,& malleabile,non mutat eſſentiam,
dum per aquam regiam ſolutum,colorem ferreæ
rubiginis habet,neque dum in Chryſulca nigreſ-
cit , & in minimum puluerem , comminutum
12 eſt. Porrò vt Gas cognoſcas ; Primò meditare ,
aërem eſſe ſeparatorem , denique in ſui radice
ſimplicem , ita ſimpliciter frigidum , & ſiccum.
Cum igitur calor , & frigus , ſint actiuiora hu-
miditate , & ſiccitate : Ideò Mercurij humidi-
tas , primum patitur ab aëris frigiditate : cum-
que Mercurius , & ſal aquæ , ſuo ſint ſulfure fri-
gidiora , ideo ab aëris frigiditate , celerius affi-
ciuntur, ac primò quidem Mercurius , quia duo-
rum ſociorum frigidiſſimus. Atqui cum vnum-
quodque optet manere , ſiue mutatione viciſſi-
tudinum , in quiete , & oporteat elementa , ſine
deſtructione manere ; ideo Mercurius , & ſal
aquæ,properant ſeipſos cuſtodire ab aëris frigo- 13
re. Sicque condenſant,loricant,atque glacie ſeip-
ſos incruſtant , vt magis reſiſtant in ſoliditate,
qui aliàs in Gas mutati attolluntur(proprium eſt
quippe aëris ſemper , aquas ab aquis ſeparare)
vel aliàs retardant iſtam mutationem , & fu-
gam. Quod ſi verò aqua agitata non glaciatur:
tum frigus, & ſiccitas aëris, tria prima aquæ ap-
prehendunt , ſicut Mercurius aquæ fiat incapax
reſoluendo ſali , in ſua humiditate. Adeoque
ſal , ſub frigore quodammodo grumeſcit , in
Mercurio , & ſulfure. Ita quod ſulfur , cæteris
duobus ſiccius, etiam facilius à frigiditate,quàm
ſocij, patiatur , magiſque à ſiccitate aëris , quàm
eius frigiditate. Quocirca dilatatur ſulfur, in mi-
nimas partes , quarum ſingularum Mercurij,
& ſales grumefacti, exponunt extrinſecè ſuum
ſulfur , vt ab aëris ſiccitate toleret. Quocirca
cum ſulfur , ſit æquale , amborum alterutro,ne-
ceſſe eſt, duo reliqua diuidi, atque dilatari , ad
menſuram ſulfuris. Vnde facillimo negotio
quoque, frigore aëris, Mercurius cum ſale aquæ
glaciantur intra ſulfur. Quapropter cum ſal &
Mercurius , humectando ſulfuri ſint inidonei,
neceſſariò in Gas mutantur pariter , ac magis
magiſque ſubtiliata , ſubdiuiduntur in extre-
mam & poſſibilem elementi ſubtilitatem vſque
Gas ergo, non ſubſtantia, aut eſſentia : ſed alte-
ratione tenus , duntaxat variat. In vapore enim,
ſal caloris impatiens, cum Mercurio aſſurgit,ha-
bentque ſibi ſulfur incluſum.Et Gas,ſulfur aquæ
extra vertit , exſiccat , atque ſubdiuidit. Vapor
enim , dum locum refrigerij attingit , plerum-
que nubis ſpecie oberrat ſemicongelatus, nec aſ-
cendit : ſed adueniente frigore brumæ, cum iam
illa aëris regio , ſupra modum inalgeſcit , mox
aër ſerenus fit , nubes diſparent , & in Gas mu-
tantur. In montibus Heluetiæ, & Sabaudiæ nu-
bes ſub pedibus fluctuant , per earum foramina,
mundum deorſum aſpicimus , propter frigus lo-
ci immane : quidquid verò ſupra nubes eſt , ſine
nube eſt, quia totus ille halitus, paulatim in Gas
extenuatur, & videri deſinit.Sol quidem ea par-
te (niſi ningat) ſerenus ſplendet : ſed calor eius
non eſt perceptibilis , licèt viderim ſodalem , in
latere, quo Solis radij illum directò, toto ſemiſ- 14
ſe diei ferierant, vultum & ceruicem ambuſſiſſe,
non ſecus atque ſi cantharides applicuiſſet.Idque
ſine caloris & doloris ſenſu. Neque enim hoc
fit ob nimiam aëris , & caloris ſubtilitatem. Si-
quidem caloris gradus , non autem ſubtilitas,
aut puritas vrunt. Imò corpus denſius , vt fer-
rum , carbone rariore , feruentius vrit. Multo-
que minus , propter reflexionem radiorum : Si-
quidem vrebatur parte,qua Sol , non autem ad-
uerſa, qua montis reflexio, feriebat.Frigus enim
loci, facit,quo minus,Solis calor ſentiatur. Hinc 15
nimirum conſtat , frigus non eſſe meram calo-
ris abſentiam , ſiue priuationem , aut non ens.

Siquidem

Siquidem hic vtrumque ſtat, operatur ſimul, di-
ſtinctim, & quidem gradu intenſo. Facitque aë-
rem, ſui contemperatione, totius ferè mundi
ſuauiſſimum. Nix tamen in monte non liquatur
illo Solis ardore. Eo quòd frigus niuis, & loci ſi-
mul adæquata ſunt calori Solis. Quantò autem
homo niue eſt calidior, tantò nimirum ardor
Solis ſuperat;atque potenter vrit, eo quod huma-
nus tepor, loci frigus fere totum excludat, Solis-
16 que ardor penè ſolitarius agat. Dum halitus, &
nubes, Gas fiunt, ſubtiliantur, ac quò ſubtiliores,
eo quoque altius ſubdiuidendo ſcandunt, ma-
giſque viſum fugiunt, Alioquin enim Sol, ob
nubium multitudinem, ac denſitatem, nun-
quam nobis luceret, multoque minùs terram ca-
lefaceret. Nictant ideo ſtellæ, totumque cœlum,
17 coloris expers, ſplendidum: Lazureum tamen
refert. Nam quamquam Gas ſubtiliſſimum, &
inuiſibile ſit in ſuo corpore: quia verò adhuc ab
aëris omnimoda diſtat perſpicuitate, ideo in tan-
ta ſui profunditate, cœruleum colorem menti-
18 tur. Gas enim, quod prima ſui diuiſione, vm-
bram dare dixi, in ſubdiuiſionibus mille ſui non
apparet, niſi in multa quod profunditate, ſaltem
19 colorem præfatum referat. Friuolum quoque;
aërem, raptu primi mobilis ferri. Quia nubes
ventorum ductum ſequuntur. Ventorum autem
motus ſunt irregulares, eo quòd ſint Blas ſtella-
rum; non autem motus orbium. Quinetiam
20 longè ſupra niues, aër penè immotus eſt. Merca-
tor ſiquidem Belga, in Canariis montem aſcen-
dit, qui hodie exiſtimatur totius orbis altiſſimus
Erat autem conductor vnus, duo heri, totidem
famuli, Cameli 5. quorum vnus annonæ, & pa-
bulo deſtinatus. Menſe Iunio, ac multo mane aſ-
cenderunt. Vix autem per horam iuerant, cum
frigus offenderent, ac tota die, conqueſti ſunt,
quod ſub noctem eſſet ita inſolitum, vt veſtes
augere debuerint. Tertiò mane, tribus ab ortu
Solis, circiter horis, ad montis faſtigium eſt per-
uentum. Ibi enim arena, veſtigia camelorum,
ante annum impreſſa tanquam recentia, & no-
mina quorundam, humi inſcripta, velut heſter-
no digito. Præter enim aerem longé ſuauiſſi-
mum, nullum repererunt vegetabile, ob defe-
ctum pluuiarum. Igitur feſtinarunt deſcendere,
Camelis toto quintiduo nihil quieſcentibus, ex-
cepto tantillo, quo pabulum ſumerent. Totum
autem triduo, forte Italicis milliaribus quinde-
cim, ab horizonte diſtabant. At quamquam hæc
tranquilli aeris regio tempeſtates ventorum, non
ita ſentiret, verumtamen ſuauem auram fluen-
tem, & Blas alteratiuum habere eſt neceſſe, ne-
dum, quia diem & noctem, frigus atque calorem
patitur: ſed & ſtellarum Blas tranſmittit, Gas
inferum admittit. Aliaque inde conſequentia pa-
titur. Et vt iſta regio, ſtellarum tranſmittit al-
terationes ita & concipit, atque participat. Sol
enim (idem eſto iudicium de aliis ſtellis) non
poteſt non calere, qui in frigidiſſimis montibus
vrit veſicas, huncque diurnis horis calorem ibi-
dem eſſe, requiritur. Quippe & hoc feruore,nox
illic caret. Iſtas igitur ibidem viciſſitudines, hoſ-
pitari eſt neceſſe. Eodem modo & ſtellarum ra-
dij, plenis viribus, vaſtam aeris monarchiam
tranſmeant, & illa, ſuas alteritates ſeminant. Ne-
que enim, etſi proprios effectus non producant,
niſi in termino ſcopi, in quem dirigantur ad
vſum mortalium: non deſinunt tamen, per me-
tas, qua tranſeunt, aerem alterando, imbuere
ſuis impreſſionibus. Magiſque adhuc, quod hac
in parte ſint Cœlorum cataractæ. Id eſt. In im-
menſo aeris tranquilli ſpatio ipſomet, eſt Gas
aquæ; quod exquiſitiſſima ſub diuiſionis ſubti-
liatione, multoties recuſum, atque ſubdiuiſum
eſt, per frigora, per quæ tranſiuit. Hoc Gas ſal-
tem nunquam ſponte in aquam priſtinam redi-
ret, nec deſcenderet ad loca frigidiſſima, per-
quæ ſurſum ſcandendo euaſit, niſi Blas ſtellarum
ſuperum, deſcenſum cogeret. Adeoque non eſt 21
tranquilli aëris regio, viciſſitudinum expers, niſi
quod pluuia, ibi ſolum humectet, nec vento-
rum turbo commouendis vndis ſeruiat. Etenim
cùm Gas, quod in ſe cuſtodit, iam ad tantam ſui
ſubtilitatem ſit redactum, atque ſinguli eius ato-
mi velut feruoribus aſſatæ, in exteriore ſulfuris
ſuperficie, nequeunt ſanè in pluuiam redire, niſi
vento ſuaui, deſcendant ad mediam regionem,
vbi coagulandi initia, ſub tepido auræ afflatu
reaſſumunt. Oppoſita nempè alteratio quædam
illi, à quo Gas abiit, debet Gas in aquam redu-
cere. Tepor nempè ſuauis, in aëre tranquillo,
atomos Gas decidere facit, ſuo ſulfure conte-
ctos, qui velut pelle diſrupta, aut vitri inſtar, à
tepido, in frigus repente delati frangitur; At-
que ſic Mercurius aquæ, ſalem ſuum reſoluit, ad
cuius reſolutionem, ipſum ſulfur liquatur in pri-
ſtinam aquam. Eſtque eiuſmodi corporis aquæ 22
inuerſio, & per frigoris examen, tortura iſta, ne-
ceſſaria, in omnis prorſus fermenti, vis, è nubi-
bus tollatur. Aliàs namque, multa corruptio,
multuſque nebularum fætor, mortales mox de-
leret. Vt in liquato argento, minutulæ atomi au-
ri, ad fundum labuntur: ſic ſidunt atomi Gas,
labendoque increſcunt, quæ aliàs præ frigore
aëris, infirmæ rurſus attolluntur, niſi propitius
tepor, loco frigidiſſimo ſubinde obſtaret. Sic
nimirum pluuiæ, imbres, nimbi, ſic grando,
nix, nebula & pruina, pro alteratione, per acci-
dens, à Blas tam motiuo, quàm alteratiuo, locis
frigidiſſimis, oborta. Adeoque Gas, & Blas, to-
tam rempublic. meteori, in colonias diuiſere.
Saltem ex citatis exemplis didici, Solem non per 23
Accidens, ſed per ſe, atque immediate feruere.
Caloremque ipſi tam intimum, atque proprium 24
eſſe, quàm eſt ipſi ſua lux. Habet ergo aër ſuos,
non minus quàm terra, fundos, quos Adepti vo-
cant Peroledos. Inuiſibile itaque Gas, variis aë- 25
ris ſtratis hoſpitatur, ſi aquæ ſua ſint barathra,
ſuæ voragines, ſuæ portæ ſunt in Peroledis, quas
periti Cataractas Cœli, & valuas dixere. Neque
enim Gas, ex profunditate Cœli, decidens in lo-
cum nubium ſine directore Blas fertur. Imò non
niſi per ſtratas, atque ordinatas valuas decidit. 26
Planetis nempe non promiſcuè omnes valuæ pa-
tent: ſed ſinguli per ſuum Blas clauigeri ſunt
ſui Peroledi. Quod Aſtrologis meteororum iu-
diciariis examinandum ſuppono, & ſpondeo di-
uitem ſupellectilem inuenturos. Sic nempè ven-
ti, quandoque perpendiculariter deorſum pro-
perant, terramque feriunt, aliàs verò lateraliter
valuas egrediuntur, ædes, & arbores diruunt, vt
etiam miſerandam nauigiis cladem inferunt. Te-
pidior autem aura, ventum ex profundo aëris
venturum, ac Gas, ſecum deorſum ducturum,
Blas Cœli prænunciat. Vnde Gas, mox in vapo-
rem rurſus reſoluitur, ac dein in pluuiam. Nubes
ſcilicet nunc apparent, non dudum ante, quæ
ad nullum mundi angulum ſpectabantur. Eo
quod ex profundo aëris ſuperni, deorſum dela-
batur

batur inuiſibile Gas, quod in vapores, atque inde guttatim concreſcit. Iſta nempe eſt deſtinatio aëris, vt continuo aquas ab aquis ſeparet. At quandoquidem vna pars aquæ, ad minimum in centuplum ſuæ dimenſionis extunditur dum halitus fit, tantoque ſubtilior, quo eius Gas minutius ſubdiuiditur, ſitque is ordo, atque ea lex vniuerſi, vt ſingula, ad neceſſitatem humanam,
27 & mundi conſeruationem ferantur. Hactenus nimirum grauia ſurſum tendant, atque leuia deorſum trahantur: Hinc mihi viſum fuit, Blas ſtellarum, in pluuiam cieri, atque in ſerenitates, aliaſque tempeſtates ferri: quoties pluralitates ipſius Gas, in Peroledo aëris tranquillo, propemodum ſuffocationes, nimiaſque in aëre compreſſiones, minari videtur. Non ſum tamen adeo de cauſis occaſionalibus meteori anxius, ſat mihi nouiſſe, halitum infernè ſurgentem nimirum vaporem, & Gas, eſſe cauſam materialem omnis meteori. Cauſam effectricem, ſufficit
28 Blas nouiſſe, authoritate Sacrorum. *Erunt vobis ſtellæ in tempora, dies, & annos.* Hæc igitur eſt aquæ irrequieta deſtinatio, vt continuo, ſurſum atque deorſum pergendo, non ſecus atque venti, in ordinato, ac irregulari motu, Blas ſuo ſtel-
29 larum reſpondeant. Sicque eadem, & non imminuta aqua quæ ab initio vniuerſi, exſtitit, eſt; eritque in eius finem. Cæterùm meditor Peroledos aëris, tanquam lagenas ſtellarum, per quas ſuum Blas, trans determinata ſaltem loca, explicant ad vſus, & alteritates temporum requiſitum. Maximeque quod ſuperior, ac ferè tranquillus Peroledus, cauſam contineat, quare ſint venti,
30 fructus, rores, maximeque prouincialia. Etenim cum ventus ſit fluens aër, adeoque inſtabilitatem in ſe habeat, neceſſe eſt in Peroledo tranquilliori, cauſam ſtabilitatis localem inuenire. Valuæ ergo, ſunt in Peroledo, clauſæ, vel patentes, iuxta Blas ſtellarum cui parent. Nec mirum, eſſe limites, ſiue terminos inuiſibiles in aëre, tantæ potentiæ, & molis cohibitiuos; nam vſibilis mundus, vix alteram rerum, & minimam poteſtatum rempublic. continet. Quis namque ne-
31 get ſub ſaxo Scotiæ, quod vix 12. pedes latum, altumque 30, non eſſe Peroledi aliquam diuiſionem (vt interim de linea Æquinoctiali, eiuſque proprietatibus mitis ſileam) tormento bellico exploſo, vno latere, nequicquam toni, aut tremoris, altero ſaxi (quod ideo mutum vocatur) latere, ſubaudiri; Sic quoque valuas, ſiue ianuas Peroledorum, in aëre, neceſſe eſt conſiderare laterales, eo quod venti plerumque laterali motu egreſſi, coformiter quoque à Blas ſtellarum ferantur, in tranſuerſum ſuorum termi-
32 norum. Ex præfata doctrina Gas, tandem mihi obiicio. Si aqua à frigore glaciatur, in niues, grandinem, atque glaciem: ergo aqua non diſſoluetur à frigore, in Gas: ſi vniformis agentis & patientis, eadem debeat eſſe actio, atque effectus. Vbi ſerio notandum. Quod aqua ſeipſam glaciet; non autem glacietur efficienter ab alio. Frigus enim etſi congelare hactenus putetur, id tantum eſt occaſionaliter, non effectiuè.
33 Aqua ergo, ſenſu ſui modi, percipit frigus aeris, non quidem caloris aliquam nudam abſentiam, aut priuationem (prout ante iam demonſtraui per exemplum, in Heluetia ordinarium) ſed vt cauſam, in naturali qualitate poſitiuam. Siquidem imprimis, eſt indubium, & viſu conſtat, quod aer frigidus, ſenſum conſumat, aquam, niuem & glaciem: has duas tamen ſegnius: illam verò ocius. Denique obuium eſt, quod quiquid ſic ſuffuratur aër, id ſtatim eo ipſo in Gas inuiſibile transferat. Si ergo frigus aëris induraret aquam in glaciem, ceſſaret etiam continuò vlterior aëris actio, facta iam glacie: ſed Conſequens eſt falſum: ergo & Antecedens. Nam ſulfur aquæ, à frigore, facilè areſcit, & diuiditur, quocirca Mercurius, & ſal aquæ, ſentientes gelu aëris, volentis ſeparare aquas ab aquis, & quod deberent tolerare extenſionem, & exſiccationem ſui ſulfuris, adeoque omnino violentam impreſſionem Separatoris, deſiderentque manere vt ſunt. Hinc tota aqua ſimul, ſe per cruſtam loricat, vt Separatori reſiſtat. Quod quidem perficere non valet, quin & in glacie, iam aliqua ſulfuris pars, extenuationem ſui, ſit paſſa: adeoque & hacte-
nus glacies, aquæ ſupernatat. Quod autem ſul- 34
fur aquæ, in glacie, licèt extenuatum ſit, non tamen aquæ naturam depoſuerit. Probatur per
mechanicam. Imple lagenam vitream & ma- 35
gnam, fruſtis glaciei, collum verò claudatur ſigillo Hermetis, id eſt, per vitri ibidem liquationem. Ponatur hæc tum lagena, in bilance, adiecto pondere, in oppoſitum, & videbis quod propemodum octaua ſui parte, aqua poſt reſolutam glaciem, erit ponderoſior ſeipſa glacie. Quod cum milleſies ex eadem aqua fieri poſſit reſeruante ſemper idem pondus, dici non po-
teſt, quod eius pars aliqua in aërem ſit verſa. Ita 36
nempè eſt elementorum perennitas, & conſtantia, vt, quamquam aqua in vaporem, in Gas, in glaciem, imò in corpora concreta abeat; materialiter tamen ſemper maneat priſtina aqua, alibi fermentis, atque ſeminibus ſuperuenientibus laruata, atque aliàs, ſolis primarum qualitatum importunitatibus, in Relolleo Paracelſi, id eſt, abſque ſemine, variatis. Ex prædictis autem oriuntur aliquot notabilia. 1. Quod aqua aliqualem ſenſum habeat, & electionem, adeoque omnia entia quodammodo vitam partici-
pent. Regem cui omnia viuunt, venite adore- 37
mus. 2. Quandoquidem aqua, ſe non incruſtat in vaporis fabrica; vaporem ideo tam in cauſa, quam modo, eſſe gratiorem aquæ, quàm ſit Gas. Atque id in aqua, arguat aliquid electioni ſimile.
3. Quodque ideo vapor, propinquius in aquam 38
redeat, quam in Gas. 4. Quod mutatio aquæ
in vaporem, ſit Separatoris reſpectu, obliqua, ac 39
velut per accidens: Gas verò conſiſtat ex propria aëris deſtinatione, qua aer ſeperat aquas ab
aquis. 5. Quod aer ſit longè frigidior in ſe, 40
quam aqua. 6. Quod ſit ſiccus per ſe. 7. Quod vnitas, ſiue connexio integralium, ſit naturæ
tam grata, quantum eſt oppoſita earundem di- 41
uiſio. 8. Quod fabrica Gas, afferet aliud intimum aquæ principium (cum non habeat initium compoſitiuum) ſiue partem heterogeneitatis aliquantillæ cauſam, quam quæ in vaporis ortu à calore attingitur. 9. Quod creata ſingula, quò ſimpliciora, eò magis ſunt homogenea: omnimodam tamen homogeneitatem ſimpli-
ciſſimam non reperiri in corporibus. 10. Quod 42
ſulfur aquæ, in glacie extenuatum, ſit cauſa leuitatis in congelatis, non autem aëris peregrini incluſio. Quippe ſemper & vbique aqua excludit aëris connubium. 11. Quod frigus, & ſiccitas aëris nihil aliud poſſint in aquam, quàm eius ſulfur extenuare. Ipſa autem congelatio, ſiue induratio, ſit actio aquæ propria, qua impedimentum

mentum ponit Separatori. 12. Quod aër agat ſuper aquam, abſque huius reactione, & aëris paſſione. Cum ſit Separator aquarum diuino iure conſtitutus. 13. Quod etiam in naturalibus inſenſitiuis, differat reactio, à renitentia. Siquidem aquæ nulla eſt reactio in aërem,& tamen aqua fit cum renitentia. 14. Scholas er-
43 raſſe, quod omnem actionem naturæ dictauerint cum patientis reactione, & paſſione agentis,fieri. 15. Impoſſibilem eſſe tranſmutationem Gas, in aërem. 1. Nam alioquin aër in immen-
44 ſum creſceret ſemper, & per conſequens, omnis aqua iam dudum deſiiſſet. 2. Quippe præterquam quod alibi demonſtrauerim, aërem nullo modo iterum in aquam redire poſſe, ex præfatis iam ſatis liquet idem. 3. Siquidem aquæ proprium eſt, pati ab aëre, & non viciſſim in aërem reagere. Ergo aër, ſemel ab aqua factus, ſemper maneret aër: cum deſit agens reciprocum, quod aërem in aquam tranſmutet. 4. Aërem vero, per ſe in aquam redire, pugnat cum generali axiomate. Quod vnumquodque, quantum eſt in ſe, deſideret manere in eſſe. 5. Præcipue, quod aër careat in ſe, principio ſui diſſolutiui, ex carie, & alteritate partium, cauſato. 6. Si aër vnquam fieret aqua: Id præcipue eſſet dum aër infra aquam premitur. Et, ſi aqua foret actio aquæ, in illum tunc maximè ſuum ſortiretur effectum. Imple ergo lagenam vitream ad dimidium, aqua, eiuſque os ſubere, ne quid exſpiret, claudito, tum fortiter milleſies concute vas ſurſum deorſum, vt omnis aqua velut in bullas ſpumeſcat. Tandem vtut labores, non inuenies, aërem in aquam aut viciſſim abiiſſe. 7. Si ergo aqua aërem in ſe non mutet: agens alioqui naturale ad hoc agat, vt patiens reddat ſibi ſimile: non eſt aliud deinceps, per quod aër fiat aqua. Vbi quaſi per parentheſim notandum venit, prædictum axioma ſuam amittere vniuerſalitatem, & veritatem, nedum in elementis, vbi contingit actio in inuicem mutua, ſine optatu mutandi vnum in ſe: ſed & in Cœlis: Imo & in concretis plurimis. Neque enim Mercurius, tota, atque indiuiſibili ſui ſubſtantia, ideo pediculos necat, vt ſui reddat ſimiles. Sic neque ſuccinum trahit paleas, vt inde ſuccinum faciat. Stramineo ergo argumento, cadit axioma Scholarum, quod aliàs leui vento difflatur. 8. Si enim aër in aquam mutaretur, id potiſſimum contingeret, vbi duo iſta elementa, in minimis partibus ſibi commiſcentur, id eſt enim in nubibus. Atqui in nubibus hoc non fit: Quia quocunque loco, gradu, modo, & qualitate, aër aquæ ſuperficiem attigerit, ſemper aqua ab aëre minuitur, neutiquam vnquam augetur. Nulla eſt igitur actio aquæ in aërem: nam ſi qua eſſet, ea eſſet in ſuperficie concaua aëris, vbi vis elementi aquæ, reſidentis in loco natiuo, eſt robuſtiſſima,maximeque coniuncta: ſed ibi aër conſumit aquam; quia diuidit in vaporem: Ergo aër in aquam non abiit vnquam. 10. Cum igitur nullum elementum, in ſe, habeat radicem, per quam, velut tædio affectum, ſeipſum tranſmutet in aliud: omnis ſiquidem tranſmutatio, aliunde à qualitate procedit, non autem ſpontanea eſt in elemento libido, moriendi, & in aliud conuertendi, deeſtque appetitus, deſtinatio, & neceſſitas ſe augendi, alendi, permutandi, aut naturam, in qua à Deo eſt creatum, mutandi. 11. Vana eſt igitur lucta elementorum commiſtio in concretis corporibus; nugaxque tranſmutatio vnius in aliud. Cum nullum elementorum, ab alio, neque à ſeipſo, in tranſmigrationem ſui eſſe, ſollicitetur. Quocirca primus mecum concluſi, Aquam, & Aërem, eſſe elementa primaria, neque retrogreſſum vnquam facere poſſe. 12. Non voluit enim benedictus Naturæ Parens, quod elementa hoſtiliter eſſent oppoſita & appoſita, mutuam perniciem, & voracitatem perpetuo anhelarent, totieſque fierent, deficerent, & cum totidem quotidie formalibus priuationibus interiectis, reſurgerent ab interitu, ad priſtinum, ſine medii ſimplicioris interceſſione. Quod medium ſanè alioquin optaretur,tam aëris, quam aquæ particeps, deberetque eſſe tamen horum neutrum. 13. Idcirco Sacra, aërem Separatorem: non autem deſtructorem, vel annihilatorem aquarum nominant. Nec fas eſt, aërem ad alia traduxiſſe numina; quàm quæ ipſi ſunt à rerum opifice, atque Domino iniuncta. 14. Finaliter, rarefactio, aut condenſatio, formam eſſentialem aquæ non mutant: quia ſunt diſpoſitiones materiales, Archeo deſtitutæ. 15. Porro, ſi aqua, arrepto fermento, ac ſemine, in corpus concretum tranſmutatur: id tamen elementali priuilegio ipſi eſt perpetuum, vt nec proinde aquæ elementalis materiam vnquam deponat, 16. Seminibus quidem conceſſum eſt, ex aqua, ſua fingere concreta, ſuamque tragœdiam per formarum defluxum ad interitum ludere. At non proinde formæ concretorum, aquæ ſimplicitatem, & formæ ſuæ identitatem deſtruunt. Multò minùs, quàm anima ſuperueniens, formam carnis deſtruit. 17. Compatiuntur nempè ſubordinatæ formæ, ſe inuicem vbique in concretis, Ergo multò magis forma concreti, elementi ſui formam, compatitur intactam. Poſtremò. Quamquam Aër ſumma ſua frigiditate aquam in Gas mutet, nunquam tamen deſiſtit ab officio Separatoris aquarum. Adeo vt ſi eius frigus compeſcatur, ſua ſaltem ſiccitate, non deſinat vaporem, ex aqua ſuſcitare. Inceſſata nempe eſt actio Cœlorum in ſuo rotatu, aëris demum & aquæ obedientia continua, imo ſeminalium omnium, eſt interruptum agendo filum. Creata nimirum perpetim reſpiciunt voluntatem ſui Creatoris, quam ſolus homo negligit.

BLAS METEORON.

1 *Quid Blas.*
2 *Stellæ blas, per localem motum, quam per lumen operatur auguſtius.*
3 *Blas motiuum ſtellarum quid.*
4 *Ventus quid, & vnde moueatur.*
5 *Stellas pro nobis factas.*
6 *Diuerſæ actiuitates in Blas.*
7 *Stellarum actiuitates, deferri per Blas, executiuum motuum.*
8 *Paracelſi error.*
9 *Duo luminaria magna operantur ſuas proprietates.*
10 *Influxus ſtellarum, quomodo ſub duo referantur luminaria.*
11 *Pluuiarum & meteororum natiuitates.*
12 *Fracedines oriuntur, mox à dilapſis aquis, vnde fermenta rerum, & ſemina.*

13 *Hiſtoria Cypricæ.*
14 *Reſolutio quæſtionis, de quiete aëris æſtiui, & continuo aëris ſpiraculo hyberni.*

1 STELLÆ ſunt nobis in ſigna, tem-
pora, dies, & annos. Ergo pa-
trant temporum mutationes,
tempeſtates, atque viciſſitudines.
Quorſum opus habent duplici
motu, locali ſcilicet, & alteratiuo. Vtrumque
autem, nouo nomine Blas ſignifico. Ac potius
motu per locum, quàm ſuo lumine, Blas exci-
tant. Obſcura nempe nocte, ſæpe flantem bo-
2 ream, Auſter ſequitur, ac viciſſim. Blas ergo,
quod tepidum ſpirat ventum, non ipſius cœli
calore, aut lumine: ſed loco, directione & con-
nexu opus habet. Quorſum cum ſtellarum lu-
men deuenerit, valuæ ſeſe pandunt, aut clau-
dunt. Valuarum ergo clauiger, eſto aſtrorum
3 motus. Qui ſimul Peroledos, ſiue ſtrata aëris,
mouet. Non igitur omnis calor, è præexiſtente
igne, aut lumine fit, nec frigus, caloris nudam
dicit abſentiam. Sed Blas motiuum ſtellarum, eſt
virtus pulſiua, ratione itineris, per loca & ſe-
cundum aſpectus. Quæ circumſtantiæ in ſtellis,
qualitates primas in hæc inferiora cauſant: non
ſecus atque in hominibus verecundia, ira, ti-
mor, &c. frigus & calorem concitant. Idque
4 ſtellæ ex dono creationis habent. Ventus Hyp-
pocrati aëris fluens vnda eſt: ego verò per cau-
ſas definiens, ventum dico fluentem aërem, mo-
tum per Blas ſtellarum. Idque pro vento natu-
rali: aliàs verò cacodœmoni non raro datum,
vt etiam ſine Blas ventos cieat, vel Blas tempe-
ſtuoſum augeat. Aër ergo, niſi Blas habeat, quie-
tus manet, nec motus principium, à ſeipſo, ha-
bet: ſed aliunde ipſi aduenit. Blas ergo moti-
uum, concitat ventos, tempeſtates, exundatio-
nes, per diuerſos aëris Peroledos nunc in altum,
nunc deorſum, tranſuerſum, in longum, latera-
liter, in omnes terræ oras tranſcurrendo. Quam-
quam elementa, non habeant opus motu: hu-
5 mana tamen neceſſitas, illum poſtulat. Cum-
que autem nihil ſeipſum eſſet mouendo (ex-
cepto ſeminibus dato Archeo) complacuit ſibi
Æternus, collocare in ſtellis, enormonticam
motiuam vim, mandato oris noſtri, non valde
abſimilem. Ita vt Blas, teſtimonio nobis ſit,
Deum, ſua præpollenti Bonitate, elementa, ac
ſtellas, pro nobis feciſſe, horum fines, iuxta
commoditates noſtras, dimetiendo. Blas itaque
mouet non tam lumine, radiis ac motu vt mo-
tu: ſed quatenus ad loca quædam, ſtellæ deue-
nere, quibus hæ, ſua debent officia. Locis ergo
proprietates inſunt ſtabiles; Sin verò non ſtabi-
les ſint, id aliorum aſtrorum reſpectu, ſecum
analogo motu delatorum, pro durationis alte-
ritatibus, aduenit. Blas ergo, vt maſculum in
ſtellis, eſt motus initium generale: non minus
terram quam aërem, atque aquam ſpectare vide-
6 tur. Luna etenim regit noctem iuxta Sacra, vt
Sol diem: quamuis Luna, pro medietate, non
currat ſubter noctem. Partitur nempe globum
terræ, in quartas, in acceſſus, & receſſus Oceani
binos, indies. In eoque, fere horas conſumit 28.
Tantundem minus, quantum interea Sol, &
Luna, ab inuicem defecerint, aut appropin-
quauerint. Blas ergo, & in aquis æſtum, ſilente
vento, ciet. Blas autem alteratiuum, in produ-
ctione caloris, atque frigoris, conſiſtit; idque
præcipuè, cum ventorum mutationibus. Sed 7
ſtellæ, humiditatem, aut ſiccitatem ex ſe non ha-
bent, aut dant. Neque enim humiditas citra ma-
teriam, vt qualitas nuda, eſt conſiderabilis in na-
tura, ideoque nec ex ſtellis, ad nos defertur. Om-
nis enim humiditas ex aqua eſt, quæ ante natas
ſtellas fuit. Errat ergo Paracelſus, qui pluuias, ni- 8
uem, &c. ſtellarum fructus ita ait, vt in aſtris, ve-
lut vtribus, coquantur ad maturitatem. Siccitas
quoque in aëre aquarum ſeparatore, erat ante
ſtellas: nec eſt extra corpus, qualitatis more
conſiderabilis. Calor autem & frigus, ſunt qua- 9
litates magis abſtractæ à corpore. Duo ergo tan-
tum ſunt luminaria magna, duæ proin ſaltem
illorum qualitates, in aërem ſparguntur, vnde
meteora cuncta mouentur. Calor nempe vitæ eſt
proprietas Solaris; frigus verò eſt alterius aſtri.
Stellæ etiam reliquæ, ſua his duobus luminari-
bus dedere nomina. Quoties ergo ſtellæ, de na- 10
tura lunæ feruntur per loca ſolaria, tepor fit in
aëre, ſin autem ſolares, ſubter eadem loca decur-
rant, fit æſtus, ad quas aëris qualitates, Gas aëris
quoque diuerſimode alteratur. Calet hinc ſci-
licet pariformiter Blas, per fundos aëris. Ideò 11
& Gas, vel in ſuis ſtratis detinetur, vel deor-
ſum ad nos defertur. Sic vt atomi Gas, ob ni-
miam exiguitatem inuiſibiles, amittentes ſui
conſtrictionem, ac frigoris exceſſum, in mi-
nimas rurſus guttulas concidant, atque deor-
ſum properent. Quod ſi verò tepor, Peroledos
inferiores afficit, cum deorſum oberret Gas,
proritatum per Blas: nimbi fiunt æſtiuales. Gas
nimirum per gelu concretum, oborto ſtatim te-
pore, liquatur, ac præceps deorſum ruit. Mer- 12
curius enim aquæ, ſuum ſal reſoluit, & ſulfur
hæc duo velut obuoluit. Sicque in pluuiam
decidunt. Quod ſi verò iſtud accidat ſuperio-
ri Peroledo: guttæ decidentes, in mediis ſtra-
tis algentibus, glaciantur: ſicque in niuem &
grandines præcipitantur. Sin autem tepor, per
aliquot continuos Peroledos aëris dominatur:
diuturnæ comitantur pluuiæ. Hinc etiam pa-
tet, quod inæquale Blas, in diuerſis aëris fun-
dis, diuerſos effectus pariat. Sæpè enim infimi
Peroledi tepent, eſtque dies plane nubilus, at-
que nubes plurimæ. Aliàs verò, alter, & tertius
Peroledus, tepent, algente infero. Vnde niues.
Sicque reliqua meteoron cohors, nobis cauſa-
tur. Per Gas itaque materialiter, & per Blas
operatiuè & motiuè, cauſas & modum, clarius
conſtare iam confido, quam antehac. Vnde
Aſtrologi atque Medentes, ſolidiori fundamen-
to, aliqua præſagire poterunt. Intactas interim
præſagiorum materias relinquo, quas Deus per
miniſtros ſpiritus, in portenta recondit. Refe-
ram tantum quæ frater Stephanus de Luſignan,
vltimus de Cypriorum Regum familia, Ord. 13
S. Dominici, in Cypri deſcriptione, Pariſiis im-
preſſa, anno 1580. fol. 212. Gallicè in hunc ſen-
ſum recitat. *Sub finem, terræ motus ſubiit Fama-
guſtæ, qui octiduum durauit. Poſt verò, exorti
ſunt ventorum turbines, tranſeuntes ſuper Inſulam,
intranteſque Famaguſtam emporium: magnum
enim ibi palatium, mox ædes plurimas diruen-
do auferunt, cum aliquot hominibus. Vſque adeo
niſi nautæ quidam, fortè fortuna ſuperueniſſent,
actum fuiſſet de Famaguſta. Sciat itaque lector,
nautis orientalibus conſuetum eſſe, quod cùm die
eiuſmodi ventos animaduertunt, ſumunt cultrum,
quo faciunt ſignum Crucis in aëre, proferuntque*

hac

hæc verba: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Et repente omnis turbo, & tempeſtas ſeſe ſeparat, & ceſſat. Vidi enim bis hoc exprimentum. Ac ſecunda vice, dum è Cypro in Italiam redirem. Nec enim in eo quicquam ſuperſtitionis reperio, niſi quod oporteat cultrum eſſe capulo nigro. Adeoque certi nihil determinare valeo. Hæc ille. Saltem mirum. Hanc tempeſtatem diabolicam ceſſare, & diabolum toti vrbi parcere, ob peccatum forte vnius peccatoris. Porrò circa Blas adhuc conſiderabile.

14 Si magno æſtatis æſtu, candelam ardentem circa foramen feneſtræ teneas, nullum plerumque ſentiri moti aëris veſtigium: per totam verò hyemen, vt vt exile ſit foramen, continuum ac moleſtum ſpirat ventum. At cum non maior ſit conſtrictio aëris, (ponamus aërem nunc pro eius Magnali) præ frigore, quam rarefactio præ calore videtur non potior huius, quam illius ratio, ad ſuſcitandum ventum. Duplex ergo eſt Blas motiuum locale in aëre: Vnum quidem, quod ventos concitat, adeoque violentiam, & celeritatem includit, ex natiua poteſtate motuve. Aliud verò, quod conſequitur ad Blas alteratiuum, propter condenſationem, aut rarefactionem in aëre. Hoc autem cum propemodum ſit vniuerſale, propter æſtatem & hyemem, lentum quoque quendam aëris fluxum edit. Ac licèt frigus magnale æqualiter condenſet, & hactenus aër immotus, ratione Blas alteratiui, & violenti ventalis: attamen cum oppoſita ſphæræ plaga, magnale in aëre tantum rarefiat generaliter propter æſtatem, neceſſe eſt aërem in plaga ſeptentrionalem partim recedere, conſtringi, atque adeo minorem occupare locum, partimque à rarefiente, & rarefacto magnali aëris, ſibi contiguo, ex altera orbis medietate, propelli leniter. Atque hæc eſt cauſa quæſtionis propoſitæ: tardi nempè & inceſſati fluxus, in aëre hyemali, quem per rimam, quantumlibet exiguam, experimur, etiam ceſſante vento. At non ſic ſub æſtu. Rarefacto namque ſemel magnali per æſtatem, immotus apud nos ſtat aër.

VACVVM NATVRÆ.

1 *Vera definitio venti.*
2 *Primorum ſæculorum indiſtincta ſinceritas.*
3 *Quorſum facit Authoris in ventum.*
4 *Examen aëris per machinam ſclopeto ſimilem.*
5 *Probatur vacuum in aëre.*
6 *Facilius creditur vacuum, quàm penetratio corporum.*
7 *Mechanica demonſtratio, per ignem, pro vacuo, & quinque eius notabilia.*
8 *Mechanica de lychnio ſulfurato.*
9 *Collectiones ſubſequentes, ex vtraque mechanica.*
10 *Aëris pori demonſtrantur.*
11 *Tolluntur ſuſpiciones oppoſitæ.*
12 *Calor vitro internus, & ignis internus, vt agunt diuerſimode in aërem concluſi.*
13 *Fortius agere fuligines per compreſſionem, quam per calorem dilatando.*
14 *Senſus aëris, qualis.*
15 *Nouus finis aëris.*
16 *Ignem non viuere ex aëre, ſed tantum ſuffocari præ penuria.*
17 *Vacuitates in aëre, neceſſariæ.*
18 *Vnumquodque odiſſe compreſſionem, ad hoſpite factam, legibus philautiæ.*
19 *Impoſſibile vacuum Ariſtoteli, euaſit iam requiſitum naturæ.*
20 *Dari in vacuo aëris, medium inter corpus & accidens adeoque neutralitatem.*
21 *Quid ſit Magnale magnum.*
22 *Blas aſtrorum vt communicetur abſque ſpeciebus,*
23 *Nugæ Ariſtotelicorum, de vento.*
24 *Ridicula multitudo, & copia exhalationum apud Ariſtotelem.*
25 *Exploditur opinio Galeni, de ventis.*
16 *Galeni opinio de argento viuo, malè à Dioſcoride, & peius exſcripta.*
27 *Natura aëris rarefacti, pro confirmatione vacui.*
28 *Dum aër vulgo putatur rarefieri, reuera comprimitur, propter Magnalis, ſiue thecæ extenſionem.*
29 *Corpus aëris, iuſtam ſui extenſionem habet ſub frigore.*
30 *Cur calidiore climate, Cœli fauores ſint maiores.*
31 *Probatur Magnale augeri, ac minui: non autem aërem rarefieri propriè, aut condenſari.*

IN limite Blas meteori, definiui 1 ventum, verâ, id eſt, per cauſas conſtitutiuas, definitione. Cùm res, extra vel præter cauſarum complexum, ſit nihil, dicatque naturaliter omne productum; originalem & eſſentialem reſpectum, ad ſui producens ſibi internum. Idcirco *ventus naturalis, eſt fluens aër, à Blas ſtellarum motus.* Idque ad diſtinctionem venti prodigioſi, à malitia Cacodæmonum ſuſcitati. Hippocrates ventum, flatum vocat, omnes morbos à flatibus eſſe, ſuum τὸ ἔνορμον recenſet inter primarias morborum cauſas. Seculi nempe iſta fuit planities, & candor, quibus, vtpote beatioribus, nondum tanta morborum cognitio, nec crudelitas, nec frequentia. Non enim Hippocrati omnia ſunt data. Complacuit ſibi namque omnipotens, poſt Hippocratem, ſuos quoque creaſſe medicos. Enotuit quidem 2 Hippocrati, in nobis eſſe ſpiritum, ſuo Blas, cuncta concitantem, quem dein analogia microcoſmica, mundi flatibus comparauit, at in flatus ſeriem reſtrinxit, ſiue vitæ participes eſſent, ſiue verò mortis, atque interitus cauſas continerent. Siue denique excitari cœlitus, orbis cœleſtis analogiſmos referrent, vel demum, ſublunari lege concitati eſſent, indeciſum reliquit. Nondum enim planè enotuerat ſpirituum vitalium proſapia. Nemo enim antehac, 3 materiam Gas, aquam eſſe experimento didicerat, adeoque ventos mundi, à ſpiritu vitali penitus diſcrepare, nondum ſcitum erat. A ventorum cognitione, per me, in præcedentibus propinata, nunc demum ad aëris examen procedo. Dixi namque idcirco per mechanicam, probari, aquam, non eſſe ex compreſſione 4 aëris, vtcunque frigidi: adeoque in elementorum miſtione, fontium origine, &c. erratum hactenus. Mechanicam autem eſſe veram:

Quod aër in canna ferrea vnius vlnæ poſſit com-
primi ad digitos circiter quindecim, cuius com-
preſſi aëris expanſione contingeret, ſpeculæ
per aſſerem tranſmiſſio, non minùs, quam ſi è
Sclopeto propelleretur. Quod ſanè haud ita fie-
5 ret, ſi tanta ſui compreſſione, aër ſub ferri hie-
malis frigore, in aquam mutabilis eſſet. Inde
enim imprimis didici, materiam, & conditio-
nes aëris; quandoque facillimè compreſſionem,
& dilatationem ſui ſuſtinere, quantum indicat
viſus. Vnde conſequens ratus ſum, omnino ne-
ceſſe, in aëre dilatato, iuxta ſibi geminam ex-
tenſionem, aliquod eſſe ſpatium liberum, & va-
cuum. Puta ſi ex ſpatio 28. digitorum, ſine vlla
aëris perditione, aër recludatur ſubter can-
nam quinque digitorum, conſequitur, ferè di-
gitos, ac ferè aëris dimidium, eſſe corporis ex-
pers. Alterutrum nempè, eſt neceſſarium, ſub
hac mechanica proba; vel abſolutè, in natura
aëris, ordinariè dari vacuum; aut corporum
penetrationem in aëre (vt dictum eſt) com-
preſſo. Plures ſanè mecum, tolerabilius va-
6 cuum admittent, quam corporum diuerſorum
exiſtentiam, eodem loco. Cum vacuum non
diſtet longè à nihilo: ſitque actio nihili, im-
becillior, actione entis duplati. Cumque Natura
ex nihilo incœperit, eſt propinquior nihilo,
quàm duplo; Adeoque contra duplum plus ve-
litat Natura. Siquidem montes, fodinas, atque
vrbes, puluis pyrius euertit. Nuſquam autem
æquipollens paradigma pro vacuo offertur.
Cæterùm, vacuum in Natura ordinarium in
aëre ſic probo iterum. In medio fundi patinæ
7 ſtatuatur fruſtum candelæ, ſuo ſæuo alliqua-
tum in fundo; Ardeat, & circumaffundatur
aqua, ad 2 aut 3 digitos; inuertatur verò profun-
do cucurbita vitrea, ſupra flammam ad 3 digi-
tos eminente flamma, ex aqua, ita vt os inuerſi
vitri, ſtet ſuper patinæ fundum. Videbis mox,
aëris locum, in præfato vitro imminui, aquam
verò quadam ſuctione, ſurſum trahi, & aſcen-
dere in vitrum, loco aëris diminuti: atque tan-
dem, flammam ſuffocari. In quo plura occur-
runt. Primò-vera. 1. Atque imprimis indu-
bium eſt, quin flamma ſit fumus accenſus.
2. Quod fumus ſit corpus Gas. 3. Quod fuli-
go, ex apice combuſti fumi, aſcendat. 4. Quod
vna pars ſæui, vel ceræ, facile in decies mille-
cuplum ſui extendatur. Vnde concludo, aëris
locum, per flammam non debere imminui:
ſed augeri neceſſariò, niſi aliquid loci in aëre
fuerit vacuum, quod minuitur. Nec alioqui
abſurdo caret, quod elementum annihilaretur,
ſiue conſumeretur. Enimuerò bombarda, vel
cuniculi ignei, non illa noſtri ſæculi portenta
operarentur, neque ſaxorum duriſſimorum, &
maximorum diſruptiones, in fodinis, niſi pau-
culus puluis, vnico quaſi momento accenſus,
ſui millecuplum decies, ſaltem flammæ ederet,
quæ flamma, cum priori loco pulueris ſiſti ne-
queat, cuncta diffringit potiùs, quàm quod fu-
mus fumum, ſiue flamma flammam penetret.
8 5. Quibus accedit, extenſio aëris, per calorem
flammæ, & non compreſſio, vt aliàs vulgo ap-
paret. Denique accendatur lychnium ſulfura-
tum, in lagena vitrea, ſuſpenſum filo; lagenæ
autem inſit aliquantulum aquæ, ſitque lagena
optimè, ſuberis cortice obſignata, ne quid reſ-
piret. Videbis flammam, fumumque ſulfuris,
totam lagenæ aream, qua aër eſt, implere atque
tandem ignem extingui. Non fieri tamen aëris 9
imminutionem nec ſuctum aquæ ſurſum, eo
quòd in locum aëris, deberet aqua ſubſtitui,
adeo ſuctus non faceret hic lucrum, nec com-
penſaret defectum in aëre. Bene quidem, quòd
aperto operculo, ſuctus deprehendatur. Flam-
ma autem non tam tenaciter candelæ inhæret
vt ſit attollendo tanto aquæ ponderi, quæ flam-
ma, minimo flatu, ab lychnio eius diſperditur.
Adeoque flamma immediatè non eleuat aquam:
ſed ſuctus, conſumpta aliqua parte in aëre, cauſa-
tus, aquam attollit, manetque per multos dies,
ſublata aqua poſt flammæ adhuc extinctionem.
Quapropter, aërem meditatus ſum, poros habe- 10
re, qui violentam conſtrictionem, aëris in can-
na, ac naturalem aliquam annihilationem, in pa-
tina, paterentur. Quod autem aër in vitro con- 11
denſaretur, præ calore, flamma, & fuligine, id
Matheſi repugnat. Monſtratque inſtrumentum,
quo gradus ambientis menſurantur, calorem
expandere, non verò contrahere aërem. Oppu-
gnat itaque præfata obiectio theſin ſuppoſitam,
qua conceditur fieri additamentum materiæ in
aëre, per nouam flammæ ac fuliginis mate-
riam. Sin verò dicatur, aliquid in aëre eſſe in-
flammabile, quod per flammam candelæ con-
ſumitur. Iam nouum abſurdum oritur. Nem-
pe, aliquod corpus vel planè annihilari, vel per
flammam comburi & comburendo non dilata-
ri. Denique, ſupponendo aliquid abſumi. Sal-
tem neceſſe eſt, vel in nihilum iſtud inflamma-
bile conuerti, vel in aliquid: Atqui igni pro-
prium eſt, quod comburendo, extendat omne
inflammabile, non autem comprimat illud. Vt
ante per puluerem pyrium docui. Sin autem
dicamus, aërem in vitro, per flammam immi-
nui: iam habeo intentum. In aëre videlicet ali-
quid eſſe, minùs quàm corpus, quod aëris va-
cuitates implet, & per ignem prorſus annihila-
tur. Nec id quidem, tanquam ac ſi eſſet ipſius
ignis nutrimentum. Nam licèt iſtud, huic
quæſtioni, & loco, ſit impertinens: attamen,
id quod verè non eſt corpus, nihil poteſt nutrire.
Deinde cum neque corpus ſit, neque pingue,
non poteſt inflammari, accendi, aut igne tor-
reri, vel abſumi. Tum etiam demonſtrabo cap.
de formis, quod ignis non ſit ſubſtantia: Quod
autem non eſt ſubſtantia, non requirit nutriri.
Denique cum aër ſit elementum, & ſimplex,
non poteſt in natura ſui, admittere compoſi-
tionem, aut connexionem diuerſorum. Nec
ſunt in eſſentiali aëris ſubſtantia, diuerſitates
partium, quarum aliæ, per ignem conſuman-
tur, aliquæ verò minimè. Idcirco namque, ſi
ignis, reperiſſet inflammabilem partem in aëre,
vel vnica candela, totus aër accenſus dudum
periiſſet. Neque enim ceſſaſſet ignis, ſi nutri-
mento opus habens, illud in aëre, ſibi vicino
inueniſſet. Imò ſi aër ab igne combureretur,
tranſiret aër, ad aliquod ſimplicius & anterius
& deſineret eſſe elementum. Flamma nempè
candelæ, eſſet elemento aëris prior, & ſimpli-
cior. Liquet ergo, quod flamma in præfato vi-
tro, licèt ratione caloris, aëris quantitatem di-
latet, naturaliter tamen vult ſuas fuligines hoſ-
pitari, in aëris cauitatibus, tantùm abeſt, quod
aër ſe extendat: & hæc eſt vnica cauſa dimi-
nuti ſpatij in aëre, vnde flamma etiam conſe-
cutiuè ſuffocatur. Calor quippe, vitro exter- 12
nus, aërem in vitro dilatare videtur: ſed ignis
intus,

intus, ob ſuas fuligines, aëris ſuffocationem,
compreſſionemque actu proritat. Calor ergo,
per ſe aërem dilatat, vt patet per machinam,
ambientis gradus dimetientem: ſed ignis ob
ſuas fuligines comprimit. Adeoque ſequitur
13 fortiùs agere fuligines, per compreſſionem,
quàm calorem in dilatando. Deinde etiam fu-
ligines, aëri eſſe importuniores, quàm ſuum na-
turale vacuum, imo quàm ſui vacui ſit dilata-
tio. Cum dilatatio ſpatij aëris, per calorem fa-
cta, ſit ipſi voluptaria, reſpectu compreſſio-
nis, cauſatæ per fuligines. Hinc enim conjicio
membra vniuerſi ſingula, ſenſum quendam
14 ſympateticum habere. Adeoque cum eſſentia-
liter aër poroſitates habeat, dolet ſibi illas im-
pleri, & nimium grauari, per Gas alienum. At-
tamen niſi poroſitates inanes haberet aër cadit
ſaltem doctrina Phyſices, ſuper vacuum fun-
data negatiue) nequaquam corpora dilatatio-
nem ſui, aut alienum Gas admitterent. Siqui-
dem per ſui commutationem in Gas, millenas
capacitates maiores exigerent, & ſic locus defi-
ceret exſpirandis efflatibus. Aër ergo creatus eſt,
15 vt ſit receptaculum exhalatuum; quare etiam
vacuum in poris habeat, eſt neceſſe: Recipit
tamen exhalatus illos, per taxam, & iuſtam ſui
proportionem: atque vbi vacuitates ad men-
ſuram iuſtam habet oppletas, aufugit aër, ſua-
que fuga, flammam omnem in pyramidem co-
git. Sin verò aër, à fuga detentus, nimia fuligi-
ne oneratur, ſeſe coarctat extinguitque ignem,
16 qui ſe ſupra meritum fuligine implet. Hæc non-
dum à Scholis perpenſa ſunt, ideoque puta-
runt, ignem viuere, & ali aëre, nec probatio-
nem pro hoc habent, niſi à contrario ſenſu, eo
quod ignis, aëre præcluſus, mox ſuffocetur. At
Idiotiſmus ille Scholarum, ſat pateſcit. Cùm
ignis non ſit corpus, in quantum eſt ignis, nec
creatura primæ conſtitutionis: nec enim viuit,
nec nutritur, qui mortis inſtar eſt. Prout mani-
feſtabitur de ortu formarum. Aër verò, eſt ele-
mentum ſimplex. Neque enim ſuffocatio ignis,
vitam neceſſariam, vt nec nutritionem præſup-
ponit, nec ignis augmentum eſt proinde, etſi
aperto affatim aëre ſtructus ſit: Neque etiam
ignis, conſumit vel aëris tantillum, aut in ſui
ſubſtantiam (quam nullam habet) conuertit, ve-
luti ſui alimentum. Fabulæ ſunt. Nam ignis aëre
priuatus perit, non quidem alimenti denegati,
aut vitæ participatæ reſpectu: ſed loci defectu,
nequeuntis fuliginem continere, cuius com-
preſſione, ſuffocatus ignis extinguitur. A ni-
mio nempe, raptimque ſufflato aëre, flamma
confeſtim perit aliter; cum flamma minùs te-
naciter lychnio affixa flatu auferatur, & ablata
ſemel à lychnio, non habeat deinceps in aëre
ſubſiſtentiam, vt nec ſubſtantiam habens in ſe-
ipſa. Pori ergo aëris, fuligine repleti, auolant,
locumque cedunt aëri aduenienti alteri, vt ſuam
etiam de Gas ſuccinam ſuſcipiant. Quæ aëris
fuga ventum ſuſcitat, vt & requirit. In Salinis
Burgundiæ, teſta plana, repleta aquâ, iuxta cra-
terem fornacis poſita, longè citius conglaciatur,
quàm alia quæpiam, ſub diu & gelu expoſita,
propter aëris continuum affluxum, & tranſi-
tum, quem ad flammæ vitam, ſiue alimentum
affluere, à Scholis perperam putatum eſt. Aëris
ergo vacuitates implentur moderatè: ſin ſupra
onerantur, mox ſpatium aëris ſeſe coarctat,
anguſtiorique loco claudit, conſumptis poroſi-
tatibus vacuis, vt ignem exhalantem ſuffocan-
do, ab incepto auertat. Iſtud eſt omnibus crea-
tis per philautiam ingenitum. Neque enim ſe-
cus, aqua ſe glacie incruſtat, quàm ne ab fri-
gore aëris in Gas abripiatur. Sunt ergo in aëre 17
vacuitates neceſſariæ, vt pro capacitate, hoſpi-
tarentur aporrheæ euaporabiles, ob quarum
finem, aër compreſſionem, atque dilatatio-
nem ſuſtinere viſus eſt. Aliàs namque ſublato
aëris vacuo, minimus motus, totum fere vni-
uerſum, ſui continuitate moueret, ſuffocatique
mortales propinqui, conciderent, mox obortis
exhalatibus, non ſecus atque in cuniculis fodi-
natum perſæpe fit. Vbi ſuffocantur metallarij,
non defectu aëris abundantis, nec etiam ſem-
per ob venenum ſuffocans: ſed potiſſimum eo
quod aër in cuniculis, repletus per Gas minera-
lium, non renouetur. Adeoque hinc etiam con-
tingit, lucernas, atque lampades, mox ſponte
extingui, vna cum foſſoribus. Quapropter cu- 18
niculos pertundunt, variiſque machinis aërem
exhalatione repletum exhauriunt, nouumque
affundunt, atque inſpirant. Verum aër non ſe-
cus exhalationem nimiam reſpuit, quam aqua
aërem, & aliud quidlibet, eodem ſecum diuer-
ſorio violenter copulatum. Sit lagena ænea: in
cuius fundo ſit aqua, A. aër, B. Robineta, C. fo-
ramen lagenæ, D. per quod cum ſyphone, ſiue
clyſteri, fortiter inſuffletur aër. Tunc autem
voluatur Robineta, vt aërem ſub ſe detineat vio-
lenter. Dico igitur, quod dum Robineta ite-
rum celeriter voluetur, vt aëri exitum det; ne-
dum enim aërem B. compreſſum exſufflabit, ſed
& ſimul cum illo, A. magno impetu, totum ſur-
ſum euolabit. Aër ergo, inuitam ſuæ vacuitatis
compreſſionem ſuſtinet; idcirco etiam aquam
A ſecum effert, quod ſane, vacuum oſtendit eſſe
plauſibilius, quàm aëris compreſſionem, vtpo-
te quæ ad corporis inuitam penetrationem ap-
propinquat. Nunc igitur de vacuo Ariſtotelis
impoſſibili, eſt factum naturæ requiſitum ordi- 19
narium. Verumtamen aëris illæ poroſitates, vt-
cunque ſint actualiter, omni materia expertes:
habent nihilominus in ſe ens creatum, id eſt,
aliquid reale, non figmentum, nec ſolum locum 20
nudum: ſed quod eſt inter materiam, & ſpiri-
tum, incorporeum, plane medium, atque neu-
trum; de numero, inquam, eorum, quæ limite
de formis, negaui ſubſtantiam vel Accidens eſ-
ſe. Magnale eſt, quod cum in creatis ſui ſimile
non habeat, ideo per ſibi ſimile manifeſtari re-
cuſat. Magnale quidem non eſt lux: ſed forma 21
quædam aſſiſtens aëri, eiuſdem velut ſocia, ipſi-
que certo connubio velut coniugalis. Aſſiſtens
inquam, non coniuncta eſſentiæ eius; ideoque
in poris aſſidens. Per hanc videlicet, Blas aſtro-
rum, immediatè, ac ſine impedimento, quaqua-
verſus & inſtantaneo motu extenditur: non au- 22
tem per millenas millium ſpecierum generatio-
nes, vnico velut momento peractas, quoties
lux, vel influentiæ cœleſtes, inferiora feriunt.
Scholarum iſthæc ſunt fabellæ, ne videlicet,
vnum Accidens, migrare cogantur concedere,
de ſubiecto in ſubiectum, malunt millenas mil-
lium generationes ſpecierum luminis, in in-
ſtanti fieri, dum Sol tam eminus, ſuos ad nos
vibrat radios. Quod enim Scholæ hac in parte,
ceu adynaton ſtatuunt, docebo curſum Natu-
ræ eſſe ordinarium limite, de Magno oportet.
Iam ergo Naturæ Gas, & Blas, ſat conſtant, &

qua via Blas ad nos deſcendat. De vento addendæ ſunt Scholarum doctrinæ. Imprimis Ariſtot.
23 Scholæ docent, ventum eſſe exhalationem ſiccam (non autem aërem) à terris, virtute caloris eleuatum, quæ cum à nube præpediatur ſurſum ſcandere, lateraliter velut furioſa diſcurrit, tantaque molis robora efficit. Quaſi leuitatem priſtinam amiſiſſet, per primam nubium repulſam, ideoque furens diſcurrat lateraliter! quaſi nubium eſſet contextura continua, nec vſquam ſcandenti exhalationi, à tantilla nube, ſemel repulſæ, nullus deinceps per nubes introitus nullusque tranſitus daretur! Quaſi lagena aëre repleta, & ſubter aquam depreſſa, aſcendens autem reperiret ſibi manum obuiam, proinde lateraliter per aquam diſcurreret! & perdidiſſet priorem niſum ſurſum deinceps, ſic vt oblita ſurſum ſcandere, tametſi non continuam nubem reperiret, optaret deinceps lateraliter potius ferri. Neque enim conſiderarunt, ventorum lateralem motum, debere eſſe refractum ac neceſſariò etiam debiliorem, motu ſuo ſurſum: adeoque magis valeat ventus, celſas dirimere turres, quam vaporalem ſupra ſe nubem diſcutere. In ſingulis ſane demiror Scholarum ignauiam: aſſentiendi aſſuetudine ſubſcriptam.
24 Ariſtoteles enim ſalem maris (quem tamen coæternum mundo putauit) ſcribit originem habere ab exhalatione (exhalationem ne in minimo agnouit: quippe quæ volatilis eſt, & ſal maris fixum: neque enim poteſt aqua maris, alioqui dulcis, volatilitatem exhalationis magis fixare, quàm ipſum ſalem armeniacum) omnia quoque meteora, & ventos præcipuè imo terræ motum, & cometas (quorum ille anni 1618. milleſies terrâ erat maior) itemque lapides, rupes, ſaxa ſolis dicauit exhalationibus. Defuit ſuis ſomniis adæquatum promptuarium, vnde tantæ exhalationes prodirent. Et nihilominus iſtis nugis Scholæ ſubſcribunt, nec expergiſcuntur à Cathoco, niſi dum expreſſe Ariſtoteles in fidem impingit. Galenus verò, ventum ſiue fla-
25 tum, putat vapores, ex aqua, & lacubus, vi caloris ſublatos: ſubinde verò eſſe aërem, è corpore miſto reſolutum. Vtrumque verò, ait frigidum, ætati decrepitæ, deficienti calido innato, & affectibus frigidis, aſſimilatum. Ceſpitans nimirum in omnibus, atque ſingulis, puerilia ſomnia, pro veritate, in immenſum dilatauit. Nondum enim ſub Galeno, ars ſtillandi enotuerat, qui nunquam roſaceam vidit, vt neque
26 argentum viuum. Quippe male Dioſcoridem legerat, cum Plinio, ſcribens, argentum viuum, ob ingens pondus, non corio, non ligneis thecis detineri poſſe, ſed ſolis capſis metallicis, aſſeruari. Quaſi vnica vncia eius, plus ponderaret, quam vncia plumbi. Quamobrem Galenus, altè atque intimè neſcire debuit altiſſima Philoſophiæ, & intima Naturæ principia, proprietatum quarumcunque ſeminales reſolutiones & exaltationes. Tandem ad oſtendendam in aëra vacuitatem, rarefactionis & condenſationis, quidditatem eius altius indagare conuenit. Imprimis enim, quidquid de rarefactione aëris hactenus dixi, id pro captu vulgi factum fateor: alioqui propriè loquendo, etſi aër comprimi, atque expandi in ſpatio loci vi-
27 deatur: attamen ipſa rarefactio non eſt ipſius aëris, id eſt, quod ipſum corpus aëris ſeipſo fiat rarius, eo modo, quo ex aqua fit halitus. Quoniam iam aliquoties oſtendi, quod halitus ſit nubes atomorum aquæ, inuicem diremptorum per partes aëris medias intercedentes, & quod ideo aqua, in halitu, ac ſemper maneat aqua, neque aliud patiatur, præter ſui extenſionem, ac diuiſionem in atomos, à Separatore ſuo factam. Etenim ſi corpus aëris ergo, rarefiat: hoc eſſet, vel quatenus mutaretur in aliud corpus, ſe tenuius, ratius, & ſimplicius, quod eſt fingere nouum elementum, & inauditum, actu frigidum, aliis tenuius, & aëre ſimplicius. Aut aër rarefieret per ſeparationem atomorum, & interceſſionem alterius corporis incogniti; & tunc corpus intercedens, admitteret gradus raritatis; Ideoque ipſa rarefactio, non tam in aërem, quam in corpus incognitum intercedens, eſſet referenda. Eſt tamen rarefactio, non aëris: ſed in aëre; idque nedum ob admiſſas fuligines, (vt in mechanica patinæ) verum ob nudam qualitatem caloris, (vt patet per organum dimetiens qualitates ambientis;) ergo quoties apparet in aëre rarefactio, omnino neceſſe eſt, eam per augmentum Magnalis contingere. Quod ſonat vacuum in aëre auctum, aëris poros dilatatos, & extentos. Adeoque tantum abeſt, quod propter calorem, aër per ſe & in ſuo corpore ſuſtineat rarefactionem, muteturque elementi corpus: Quod potius coaguletur, comprimatur ſaltem, atque poroſitates vacui ſe extendant, ſiue ipſum Magnale, in aëre multiplicetur. Quo- 28
circa eſt impropria locutio, dum aërem indicamus per ſe rarefieri, quando potius per ſe inſpiſſatur, ſiue comprimitur: Magnale verò ſibi connatum, ideo extenditur. Ex præfatis autem deducitur aëris corpus, ad iuſtam ſui extenſionem, duci ſub frigore. Atque iterum inde conſequens, frigus eſſe aëri geniale. Magnale verò, ſub frigore contrahi. Quoties autem magnale coarctatur, viæ aſtrorum ad nos coarctantur. Atque hinc obuium eſt, cur terra promiſſionis, valde calida: id eſt, cur zona calidiore, feliciores ſint Cœli cum terra conſanguinitates, fructus vberiores, & ſapidiores. Magnale ergo, inſtar lucis, ſit, & annihilatur facile. Nam quod in ſe eſt aëris vacuum, penè nihil eſt, in reſpectu corporum. Ex nihilo enim prodiit, in nihilum quoque redigi poteſt. At non niſi inuito aëre: eo quod hoc vacuo opus ſibi ſit. Eheu! quam propè nihil, tota eſt natura, quæ ex nihilo incepit. In organo præfato, dimetiente ambientem, calore vel frigore Solis, cernitur locus aëris maior, minorue; ad rarefactionem autem contenti, expelli aërem ſentimus. Cuius ſpiraculum, ſi tum occludatur, aëris defectu ſuctus ſentitur. Ergo penitius inſpiciendo, vacuum aëris, ſiue Magnale, augetur & minuitur; non autem aër rarefit. Sic & condenſatio, ſiue compreſſio aëris, non eſt reſpectu corporis eius ſed tantum magnalis.

METEORON ANOMALVM.

1 *Iridis & pareliæ myſteria.*
2 *Ante diluuium non fuiſſe Iridem.*
3 *Iris data in ſignum fœderis: nondum tamen ſciri eius cauſam.*
4 *Iris tamen quotidie ſuum fœdus rememorat.*
5 *Iridi myſterium fœderis adhuc ſubeſſe.*

6 In qua Iris deſignet finem mundi.
7 Deliramenta Scholarum de Iride.
8 Requiſita à Scholis.
9 Iridem non ſuos habere colores immediatè in nube, ſed in loco.
10 Iridem eſſe de natura luminis.
11 Probatur exiſtentia colorum, immediatè in loco.
12 Obiectum viſus immediatè in loco: obiectum auditus immediatè in corpore medij.
13 Creaturæ naturalitatis ſubſiſtunt immediatè in loco, extra corpus.
14 Refutatur Paracelſus de Iride.
15 Frequentia miraculi, non redigit illud in numerum naturæ.
16 Quædam ſupernaturalia, ſunt ordinaria.
17 Athea, & ludicra opinio Scholarum de Tonitru, & fulgure.
18 Viſiones mirabiles in montibus altis.
19 Fragor ſpiritale Blas Cacodæmonis.
20 Hiſtoria Tonitrui.
21 Vox tonitrui, vt putrefaciat.
22 Sal externus præſeruat.

METEORA conſtare dixi materia
1 Gas, & efficiente Blas, tam mo-
tiuo, quàm alterante. Sed anoma-
lum eſt Iris, myſterium ſua origine
diuinum. De Parelia, quâ duo me-
ridie Soles, vel tres apparent, ſimul æquè lu-
cidi, idem ſentio. At Tonitrui non myſterium
æquè, ac portentum includit. Iridem, per
Sacra admoniti, fide credimus, in ſignum fœ-
deris, inter Deum, & mortales, datam, quod
mundus, deinceps aquis non amplius eſſet pe-
2 riturus. Primum enim inde deduco, Iridem an-
te diluuium nunquam viſam. Mortales alioqui
iure conqueſti fuiſſent: Iam enim ſæpè ante vi-
dimus Iridem, & tamen mundus Cataclymate
periit. Quam ergo nobis ſecuritatem per Iri-
dem polliceris aſſuetam; Suſpectum hoc nobis
fœdus, pauorem non tollit. Noua ergo mundo
Iris fuit, dum in ſignum fœderis primò appa-
ruit. Quapropter ad inſolitum ens, obſtupuere
mortales, fidemque adhibuere aliàs increduli.
3 Secundò, hinc diſco, Iridem, datam in merum
ſignum, quocirca neque hodie etiamnum, vl-
lam cauſæ rationem, relatione alicuius effe-
ctus, habere. Tertiò, cum iam mundus ante
diluuium, circiter bis mille annos conſenuiſſet,
fuerantque tamen cauſæ in natura, quas hodie
Iridi attribuunt Scholæ; non tamen Iris: id
ſanè conuincit falſitatem illarum cauſarum. Vn-
de tandem quarto ſequitur. Quod niſi Iris, &
hodie in ſignum fœderis, & primæ ſuæ con-
4 ſtitutionis ergo, irrito aliàs ſcopo, appareat.
Igitur & ictum olim fœdus, Iris nobis ſubinde
rememorat, vt credamus, atque perpetuo me-
mores ſimus, Deum peccatorum vindicem, ali-
quando aquas miſiſſe, vt omnem animam, in
terra viuentem perderent, eundem fore peccati
noſtri conſcium vindicem, & Iudicem. Etenim
omnis caro corruperat viam ſuam per luxuriam:
quam per aquas ſuffocari oportuit. Per Iridem
itaque, nos comminatarum pœnarum perpe-
tuos memores vult Deus, qui hoc ſigno, ſe
naturæ præſidem & vindicem continuum deno-
tat. Vt autem Iris ſignificaret, quod mundus
non ampliùs aquis ſubmergeretur, decebat eam
præ ſe ferre, non quidem inſolitum aliquod in
aëre ſpectrum, indifferens ad quodlibet aliud:
ſed in Iride myſterium promiſſi fœderis ſubeſſe
debebat, quod ſponſionem, atque promiſſi 5
fidem ſigno panderet. Videor ſane mihi cum
Noha in Iride tres colores, ſplendoreſque pla-
cidos admirari, trium ſulfurum, in mineralibus
concrematis, elucentes. Adeoque colores dant 6
teſtimonium, quod terra mineralium matrix,
tandem extrema ſulfurum ſuorum vſtulationis
liquefactione, iram Dei ſit luitura. Iris ergo, non
amplius aquam: ſed ignem præſagit. Demiror
Scholas, Sacrorum auſcultare veritati traditæ,
nolle; ſed etiamnum hodie pergere ethnicis
deliramentis adoleſcentes inebriare. Propinant 7
nempe, Iridem duplici nube conſtare, profun-
diore, atque ſpiſſiore vna nempe, altera verò
tenuiore, illi inſuper extenſa, vt ſpeculi vice,
Solem ex aduerſo referat. Inane vtique com-
mentum, anili ſomnio ſimile. Nam ego Iridis
infimam partem, pedibus quandoque calcaui,
& manibus tetigi: Idque non ſolum in monti-
bus nubiloſis; ſed aperto, & aprico campo. Ad-
eoque oculis, manibus, & pedibus, cognoui il-
lius ſuppoſiti falſitatem. Cum ne quidem ſim-
plex nubes, eſſet in loco Iridis. Neque enim
etſi mane, Iridem finderem, eamque per Iridis
colores ducerem, ſenſi quippiam, quod non
vbique, circumquaque in aëre vicino. Imò non
proin colores Iridis turbabantur, aut confuſio-
nem tolerabant. Deberent Scholæ ſaltem ex- 8
plicare, cur ſemper arcus, aut ſemicirculi figu-
ram, nunquam verò ſpeculi ſpeciem haberet?
Cur ſi ſit Solis reflexi imago, in medio ſui non
luceat: Cum Parelia, Solis inſtar, indiſtincto,
rutiloque lumine fulgeat? Cur duæ iſtæ nubes,
ſemper pari arcus forma, & colorum varietate,
complicarentur? Cur ſpeculum, ex aduerſo
Solis, non illos colores repræſentet, ſi duplex
iſta nubes, ſit vice ſpeculi? Cur duplicata iſta
nubes, ſaltem exteriore, & conuexa parte, la-
titudinem vagam nubium non mutuetur, ſi con-
caua, penetretur exuberanti luce Solis occidui?
Cur Sole, ſubter nubes occultato & nuſquam
micante, etiam Iris appareat? Quare inquam
Sol, vniformes ſemper, & varios iſtos, tamque
prope conſitos colores, & non vnicum dunta-
xat, iuxta luminis ſui ſimplicatem, depingat?
Quare plures ſubinde vno campo Irides, ſimul
appareant? Siquidem in tam vaſto aëris circulo
horizontis, non cadit reflexio in vno atque al-
tero milliari: ſed nubes Soli oppoſita, non ha-
bet directè ſuam reflexionem niſi in oppoſitam
partem, ſibi in horizonte reſpondentem, non
autem in ſuo lateri vicinam. Demum abſurdum 9
eſt, quod ſuperior & rarior nubes coloris ex-
pers, & quam lumen Solis facilè penetrat, in
denſiore altera, colores fingeret, quos nec Sol,
nec vtraque illarum nubium in ſe habent. Has
ſanè Scholarum inanes theſes, plurimum admi-
ratus ſum, dum Iridem manu contrectarem,
nullamque prorſus nubem circum viderem.
Quocirca Iridem peculari priuilegio notaui,
ſuos colores habere immediatè in loco, in aëre
autem mediante loco. Adeoque notaui iſtos co- 10
lores, & figuram Iridis, in modo exiſtendi, eſſe
de natura luminis. Id eſt, flante vento colores,
qui immediatè inſunt medio, ſimul cum medio
ambulant, atque diſſipantur, iuxta ac medium,
in quo ſunt. Colores verò ſiue lumina, quæ in- 11
ſunt immediatè loco, non mutantur, etſi aër, vel

medium in quo apparent, mutet locum, & fluat.
12 Sic nec flante vento, Iris perit, ambulatu. Hinc nempe obiectum viſus, vnico inſtanti ad oculum defertur: Auditus verò obiectum, quia immediatè non in loco, ſed in aëre eſt locato, durationem & motum præſupponit. Quocirca Iris, nedum non eſt in nube: quinimo ne quidem in aure: ſed immediatè in loco. Sic namque lumen Solis inſtanti celerius, à Sole, in terram vſque ferit, eo quod ſit immediatè in loco: in aëre verò mediatè, quatenus ſcilicet hic eſt in loco. Quod autem Sol ſit cauſa Iridis, id naturale credo, ſed quod à Sole, immediatè in loco, arcus taliter coloratus ſtatuatur, nullatenus autem in aëre, id ſigni vim habet. Scholæ enim hactenus ignorarunt lumen, & colores poſſe ſubſiſtere, niſi ſubſtantiæ alicui inhæreant. At nec mirum: Siquidem neſciuere, Creaturas quaſdam, quarum aliquas retulerunt in ſubſtantiam (puta ignem, formas ſubſtantiales, *&c.*) alias verò, in mera accidentia (vt Iris, lumen,
13 magnale, *&c.*) reſignarunt. Quæ tamen eſſe creata neutra, ſuo loco demonſtrauero. Hic autem dixiſſe ſat eſto, Quod ſi Iris, immediatè in aëre eſſet, & non in loco; Neceſſariò, quolibet ventulo, mox difflueret, & vna cum nube, vel aëra, difflaretur. Quod falſum eſt in Iride, quæ ſub ventis etiam dudum conſtat, abſque vlla nubium præſentia ſubinde, & tamen in eadem conſtante arcus, ſeu ſemicirculi figura: ergo Iris cum ſit immediatè in loco, eſt noua luminis colorati figura. Incepit quidem Iris ſupernaturaliter, in ſignum, atque myſterium, icti fœderis, cum mortalibus: Cumque hodie in aëre, ſine materia vlla radicem habeat, per modum tamen naturalium, eius cauſam efficientem, illiuſque præſentiam veneror, & in ſignum fœderis Iridem mihi commemoro, da-
14 tam hodie, prout olim. Paracelſus Iridem, Solis retur eueſtrum. Eueſtrum verò, hominum manes vocat. Quæ ſola ſui abſurditate, vt ſat reiecta, tranſeo. Siquidem Sol, nec animam, nec poſt funera (adhuc viuens) eueſtrum habet. Sunt, qui ridebunt me, propter hæc quotidiana
15 miracula. At certè dum res intueor penitius, video diuinam Bonitatem actualiter, ſemper, vbique & immediatè præſidem: vtpote, *Quæ reuera à fine vſque ad finem attingit omnia fortiter, & diſponit omnia ſuauiter. In Deo enim viuimus, ſumus, & mouemur* reuera, & actu: non autem per analogon, aut ſimilitudinem. Siquidem dum Dominus Saluator dixit, *Ego ſum*; Nempe per quem eſtis, viuitis & mouemini, ſubtraxit tantùm eam ſui poteſtatem, qua mouebantur, & confeſtim ceciderunt milites omnes in terram. Et quanquam ſit ordinarium in natura organum, quo moueamur: Eſt tamen altera principalis, totalis & independens cauſa noſtri motus, & concurrit eius origo, miraculoſa manus in ſingulo motu. Sic quoque in Iri-
16 de concurrunt Sol, & locus velut cauſæ ſecundæ. Eſt tamen altera independens cauſa totalis, miraculoſa & immediata, quæ Iridem direxit ad gloriam ſuæ Bonitatis, & icti fœderis, non ſolùm quidem cum Noha, & familia ſua: ſed cum poſteris filiis hominum, vſque in finem mundi. Adeoque eadem origine, & fine, quibus incepit Iris, ſpondetur duratura quamdiu erunt mortales: & cum ſit ſignum fœderis cum filiis hominum, non autem cum ſolis filiis Nohæ, quoddam etiam pactum includit. Miraculoſum ergo in Iride eſt, quod colores ſui non ſint aliquo in corpore: ſed immediatè in loco ipſo, inſtar luminis, idque immediatè à manu Dei ſine concurſu cauſæ ſecundæ, Neque mirum eſt, ex conditione pacti, interuenire effectum ſupernaturalem. Quippe quod multis locis occurrunt miracula perpetua.

Itaque, vt Iris ſignum eſt fœderis ſempiterni, 17
& Nuncium diuinæ Bonitatis; ita Tonitru potentiæ Dei admirationem, atque adorationem cauſat. Nihil enim eſt in rerum catalogo, cuius habenas præpotens Conditor non immediatè regat. Inculcat nimirum vbique amorem; & timorem ſui, adeoque ſuæ poteſtatis hominem ordinariò admonitum vult. Iuxta illud: *Vox tonitru verberauit terram.* Subitaneum Blas enim, & portentoſum, in aëre concitatur. Cœlum ſubinde ſerenum; mox etiam citra ventum, nube atra repentè conſpurcatur. 18
Sæpius enim ſereno cœlo, citra nubeculam vllam tonat. Adeoque tonitru, nubem non exigit; ſin autem repentè conciret: fit, quatenus fragor Peroledos, concutit, ſiditque Gas deorſum, in ſpiſſam nubem, frigore loci contractum. Friuola igitur Scholarum de Tonitru doctrina, ſtatuens exhalationem intra nubium thecam accendi, elidere fulgur, eiuſque nubis tot eſſe rupturas, quot tonos & fragores. Vidi nempè in montibus vagantes nubes, & frigidiſſimas attactu, nullas tamen alicuius firmitudinis, aut roboris, vt diſcontinuatæ, tanti fragorem edant, vel fulmen tantæ potentiæ, motu deorſum, adeoque violento, & præter naturam ignis aſcendentis diſiiſſiant. Vidi, inquam, circa me ful- 19
mina, & tonitra etiam ſubter meos pedes audiui. Attamen illas nubium firmitudines, & Tonitru nugas, vel minimum deprehendi. Vidi, inquam, ſubter pedes meos, fulgura & tonitrua variè ludere, vbi primùm nulla eſſet nubes, nubemque deſcendere, quaſi voce Tonitrui aduocatam. Adeoque fulgur & Tonitru, cum magnificentia Poteſtatis diuinæ, non autem cum formidine, ſum intuitus, licet bis fuerim in domo, percuſſa à Tonitru. Magnificentias enim Domini, eò magis admirando laudaui, quò mihi eſſent viciniores effectus eius. Vidi quoque ſemel propè Viluordiam, atque iterum Bellis, in Flandria, thecam quandam nigram, quaſi longa eſſet equitis ocrea, inter querceta, magno fragore volare, habentem à tergo flammam velut accenſi ſtraminis. Succedebat verò ingens nimbus. Itaque cum Tonitru cauſam non habeat planè naturalem, in nubibus meteori, credo prorſus cauſam omnem habere non ſupra, ſed præter naturam: adeoque eſſe effectum portentoſum. Imprimis namque credere tenemur, Cacodæmonem, eſſe principem mundi huius, eiuſque principatum inter fideles non eluceſcere, niſi ſolo tentatoris officio. Sic nempè dicitur, *Aduerſarius tamquam Leo rugiens circuire, quærens quem deuoret*: Id autem ex officio principatus. Obtinuit ergo principatum mundi huius, vt ſit pro iudiciis ſummi Monarchæ, exſecutor aliquis, adeoque vt ſit arbiter tonitrui, & fulguris, ſub ſtipulatis tamen conditionibus. Etenim niſi reiectis repagulis, à diuina Bonitate, frenaretur illius potentia, terram vnico quateret ictu, & mortales perderet. Fragor ergo, ſiue vox Tonitrui, eſt Blas ſpirituale Cacodæ- 20
monis,

monis, ingentis ſanè roboris effectus. Non eſt autem Tonitrui, miraculo coniunctum: ſed portentum in natura continet. Adeo etſi ignis fulminis, ſit naturalis: modus tamen, & medium, ſunt potentiæ diabolicæ. Deus enim vt pater amantiſſimus, amari vult primariò: per ſe autem immediatè formidines non lubens incutit: eo quòd ex timore & formidine pœnæ, aut ſupplicij, amari; non eſt ſuæ Bonitatis. Ergo ſuæ potentiæ terrores, & indignatæ Majeſtatis formidines, non niſi per appropriatos Apparitores ſpirituales ſibi miniſtros incutit. Id eſt, per ſpiritum terribilem. Idque tota mecum cenſuit ſemper Antiquitas, quæ Iouem, vel Ioua (quaſi cum Hebræis Iehoua diceret) Deum Tonitruum dictitauit. Cum rerum Dominus, & parens, per tortoris ligatam manum, tonitru explicat, voluit exin Cacodæmon, non quidem principis mundi titulo contentus; ſed ſibi nomen Iehoua competere. Tonitru ergo, & fulgur, etſi concurrentes cauſas naturales habeant? Illorum tamen motor, ſpiritus eſt incorporeus. Rideant Athei meam philoſophiam, nullum Numen, nullumque ſpiritum abſtractum, credentes. At ſaltem non poſſunt non admirari effectus Tonitrui, & ſeſe ignorantiæ cauſarum

21 eius, accuſare. Vnam ſaltem hiſtoriam, mille inſtar narrabo. Anno 1554. in tractu Leodienſi, turris Curingiæ per tonitru ablata, nuſquam apparuit: tandem poſt quindenam, in herboſo Cœmeterij gramine, foſſa aperitur, qua ſutor ſepeliretur, & ecce ſub ceſpite immoto, ac viridi, primum gallus æneus, cum cruce ferrea apparet, dein turris pinnaculum, ac tandem tota turris effoditur. Vidi ego vnico fragoris tono, me præſente, aliquot myriades quercuum, & corylorum combuſtas, primo germine, & foliis, tota nempe ſylua loco ducta, prope Viluordiam, vbi interim frequens Betula, Fagus, &

22 Alanus, denſa confuſione aliis commiſtæ, à Tonitru illæſæ permanſerant. Alias verò, vnico ictu, multa, longè diſtantia, ſimul ferit. Quis enim mille artificis varias technas, & ludibria ſatis explicet; Sufficit plures concurrere actiones ſpirituales, à natura ordinario curſu alienas, in diſtans quoque, atque in propinquum, potentes æqualiter, Vox ergo illa terribilis Tonitrui, terram verbarat, bombyces necat, cereuiſiam concutit, & areſcere cogit, carnes mactati bouis ſuſpenſas, flaccidas facit, lac coagulat ſubito aciditatis fermento, &c. Sal autem extra, ad cadi, vel teſtæ labrum, de foris appoſitus, auertit eiuſmodi effectus. Debile ſanè reſiſtens tanto agenti, ſi in natura reſiſtens agenti debeat

23 præualere. At quid; Cacodæmon ſalem odit, ideoque in ſuis ſcropharum ſabbathis, ſal perpetuò deficere dicitur: ſat gnarus quod ſal exorciſetur pro aqua luſtrali, quandoque ſale baptizans vtatur. Sal etiam non benedictus imperia ſua peſſumdet. Si ergo ex fructibus arbor, ex operibus itaque author cognoſcendus eſt, eoque magis, quòd tam debilia remedia, tanto reſiſtant robori. Nec ſanè facit in contrarium, quod Deus apparens Moyſi in monte, fulgure, & tonitruo perpetuo, coram Iſraël montem cinxerit Quim imò exin confirmatur, fragorem, tonitru, fulgura, eſſe miniſtrorum ſpirituum, ſpirituum, inquam, Tortorum & executorum; ſiquidem ſub indictione mortis, Iſraël ab aſcenſu montis arcebatur. Nec enim ideo in apice montis erant tonitrua; ſed infra circum montem. Nec etiam omnipotens Heliæ apparuit in turbine, aut forti vento: ſed in aura ſuaui. Pro corollario huc referam decretum Eccleſiæ: Quæ in benedictione campanæ certas præſcribit formulas, quibus confirmat præſidentiam in Tonitruo, eandem, quam hoc capite præſcripſi. In verbis enim, habent exorciſmi ſui. *Procul pellantur omnes inſidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempeſtatum: temperentur infeſta tonitrua, ventorum flamina, &c. Proſternat aëreas poteſtates dextera tuæ virtutis, & hoc audientes tintinnabulum, contremiſcant & fugiant. Ante ſonitum eius, longius effugentur ignita iacula inimici, percuſſio fulminum, impetus lapidum, læſio tempeſtatum, &c.* Quorſum nimirum conſpirant omnes exorciſmi contra tempeſtates. Nam grando, ventus, pluuiæ, nubes, &c. ſunt meteora naturæ: ſed iaculatio tempeſtuoſa, ſuperans caſum corporis grauis, aut venti fluxum, à poteſtatibus malignis, facta intelliguntur. Hæc quidem de tempeſtatibus aëris, grandinis, & maris ita confirmantur: ſed in Tonitru, nedum ipſa fulgetri, aut lapidum iaculatio: verum inſuper fragor tonitrui, à poteſtatibus aëris, ac hoſtibus pendet: vtpote, quod nulla nubium, aut aëris laceratio, poſſit eiuſmodi fragores, horumque effectus edere naturaliter: niſi portentoſæ & hoſtiles poteſtates ſeſe immiſceant, & colludant.

TERRÆ TREMOR.

1 *Nomen terræ motus improprium.*
2 *Copernici opinio.*
3 *Facti ſpecies.*
4 *Conſonant Scholæ omnes in cauſis, cum Ariſtot. per 21 ſæcula hactenus.*
5 *Demonſtratur Scholarum opinio impoſſibilis, à defectu loci.*
6 *Idem à ſuppoſita vi exhalationum, quomodocunque ſumatur.*
7 *Item per regulas proportionis ac motuum.*
8 *Exhalationum ortus, quantitas, poteſtas, progreſſus, modus fiendi, hoſpitium, & celeritas, ridicula omnia.*
9 *Impoſſibilia demonſtrantur hæc omnia.*
10 *Deeſt cauſa ortus.*
11 *Probatur per regulas falſi, & abſurdorum.*
12 *Quod ſuppoſitis ad lubitum Scholarum nugis, modus adhuc ſit impoſſibilis.*
13 *Data exhalatione ad optatum: attamen inde tremorem terræ impoſſibilem.*
14 *Diſruptiones præ pauore penetrationis corporum, differunt ab ea, quæ præ exhalationum ſuppoſita lenitate contingeret.*
15 *Probatur impoſſibile, ex natura compoſitionis exhalationum.*
16 *Impugnantur, quæ ex conniuentia falſi conceſſa erant.*
17 *Putei, & ſpecus, toto anno, in ſui profundo, æqualis ſunt temperamenti.*
18 *Exhalationem non eſſe, vt nec Gas igneum.*
19 *Exhalatio nequit terram eleuare ſui leuitate.*
20 *Veſica aëre repleta, non emergit efficienter ex aqua, propter ſui leuitatem: ſed occaſionaliter.*

21 *Grauitas,*

21 *Grauitas, qualitas actiua : leuitas autem cum nullum pondus habeat, nihilum ſignificat.*
22 *Tria inde deducta notabilia.*
23 *Modum Tremoris terræ, à Scholis datum eſſe impoſſibilem.*
24 *Ignorantia Scholarum, de proprietatibus leuitatis.*
25 *Elenchus Scholarum, ex ignorantia.*
26 *Qualiter in hoc deluſæ Scholæ.*
27 *Nouum ob errores ſophiſma.*
28 *Terræ tremor, portenta dicit.*
29 *Terra tremit concuſſa diuinitus.*
30 *Vnica Tremoris terræ cauſa.*
31 *Soluitur obiectio cuiuſdam.*
32 *Terra non ſentit modo animali.*
33 *Tremor terræ quid propriè portendat.*
34 *Piacula differunt iuxta peccata.*
35 *Propria incitatrix cauſa.*
36 *Quid tremor terræ deſignarit in reſurrectione Domini.*
37 *Reſponſio ad obiectionem amicam.*

1 DE terræ tremore, eiuſque cauſis, atque finibus dicturo mihi, ante omnia de nomine incipiam. Motus ſolet vocari, at nomen nimis generale mihi viſum, ac valde improprium, Siquidem dum terra, vel aliud corpus graue deorſum properat, dicitur ſeipſum mouere, adeo vt aqua fluens, rotam mouet actiuè : In terræ verò tremore, videtur eſſe motus paſſiuus, adeoque per accidens, ſibi im-
2 proprius. Nicolaus Copernicus, per plurima phœnomena; contendit terram circulariter moueri, cum orbe lunæ : cumque nullus motus globo ſit proprius, niſi ſphæricus, atque is terræ non conueniat, iuxta decretum Eccleſiæ; ideo nomen motus, à terra ſuſtuli, ac mutaui, vt nempè potius pauida, tremere dicatur. Siquidem paſſiuè, à vi quadam immenſa, percuſſa terra, ſiue comminata, metu, atque horrore veluti ſuccutitur, non autem gaudio ſubſilit; Siquidem aliquid funeſti, ac præter conſuetum
3 naturæ curſum horridi, tolerare videatur. Itaque primum ſtabilito tremoris nomine, deinde occurrit facti ſpecies. Enimuerò nox erat, inter diem tertiam, & quartam Aprilis, anno 1640 quadrans verò poſt horam tertiam, à nocte media. Luna poſt biduum inde plena, & dies Mercurij ante Paſcha, quando Mechlinia (vbi tunc eram propter cauſas) inſigniter tremuit, & ſubſilit tribus repetitim acceſſibus, ſingulaque inuaſione tremor durauit, paulò minus quàm eſſet ſpatium ſymboli Apoſtolorum; Acceſſum verò quemlibet, immediatè præceſſit mugitus quidam in aëre, & quaſi rotarum actio, qua maiora tormenta bellica per plateas vehuntur, terram ſuccuteret. Nox inquam ſerena, clara, ventis expers erat. Siquidem propter cauſam reuiſionis tum ventilatam, paulò ante mediam noctem, domum redibam. Cubabam autem iuxta Diliam in Commendataria Teutonica, vulgo Pizenborg, pro more, & humanitate Illuſtris viri Domini Vvernheri Spies à Bullensheim ord. Teut. Commendatoris prouincialis Bulliniæ confluentiæ, ac commendatoris Pizenburgici, Toparchæ in Elſon, Herren nolheum, &c. exceptus, remotus autem à plateis, per 70 paſſus. Deinde didici ab amicis, iiſdem penè momentis, iiſdemque tribus repetitim vicibus, pari interuallo diremptis, ſimilique comitante mugitu, tremuiſſe Bruvellam, Antuerpiam, Liram, Gandauum, Montes Hannoniæ, Namurcum, Cameracum. Deinceps audiuimus idem accidiſſe in Hollandia, Zelandia, Friſia, Luxemburgo, & Geldria, imo Francofurtum ad Mœnum vſque, non minus tremuiſſe. Metziis aliquot turres dirutas, & noua ædificia, prope Theonpolin corruiſſe. Tremuiſſe quoque Vueſtphaliam, imò Ambiauum, & Galliæ finitimas oras. Vniuerſa iſthæc nimirum tremuiſſe eodem nunc, licèt propter ſphæræ globum, horologia dierum nuncia, neceſſariò diſcreparent. Tractus eſt ad minimum ter centum, ſexaginta leucarum, ſingulis eius circuli minimis locis, æquali vbique formidine trepidabat ſolum. Neque enim cuſtos in vaſtiſſima turri ædis Mechlinienſis, ſecus ſuccutiebatur; quàm humili caſa cubans quilibet. Non aliter inquam accola Scaldis, inſularum incola, & pratorum ciuis, quam qui editiore colle morabantur. Par omnium, ac ſingulorum tum fortuna. Denique intellexi, naues in portubus Hollandiæ, atque Zelandiæ, malis, atque antennis concuſſas, abſque vento. De cauſis proximis tanti effectus, eſt Scriptorum multa conformitas. Moderni, inquam, Ari- 4
ſtotelis monita ſorbentes, ne latum inde vnguem receſſerunt hactenus. Quanquam ſua inuenta, antiquorum præceptis addiderint. Scholæ itaquè, docent terram tremere propter aërem, ventum, vel exhalationem ſubter, & in cauernis ac poris terræ congregatam, quæ foras exitum quærens, ac faciens ſubinde ſibi, terram ſubſilire faciat. Hinc namque non rarò, per hiatus, atque fiſſuras, mox erumpens, exitialibus morbis ortum dederit. Hæc eſt Scholarum traditio, à viginti & vno ſeculis, toto orbe recepta. Quæ, ſi mihi viſa eſſet finibus diuini numinis conſentanea, à ſcripto deſtitiſſem. Viſa nimirum eſt mihi conſita ponderoſis anxietatibus, & ineuitabili abſurditate, adeo vt non parum anilis figmenti contineat. Tam ſcilicet humanum genus ſponte in torporem vergit, vt quaſi detruncata ſpe diſcendi, omnes ſcientiarum theſauros, vno in Ariſtot, exhauſtos, ab vlteriore indagine, velut ceſſandum eſſe iuſſerit. Ego itaque, primùm impoſſibilitatem oſtendam illius doctrinæ, ac dein meam opinionem, non ethnicis ſomniis ſtabilitam, ſed altioris authoritatis doctrina confirmatā edocebo.

Imprimis enim, terra eſt actualiter, certis ſtra- 5
tis, ſoleis, ſiue fundis diſtincta. Externus ſiquidem terræ fundus, conſpicuo arenoſus eſt, argilloſus, luteus alibi, ſimoſus, griſeus, albus, flauus, niger, rubeus, &c. variis ludens diuerſitatibus. Subter quem, plerumque eſt ſabulum, & hoc ipſum, magna vbique varietate diſcriminatum. Subter hunc verò fundum tandem mons ſiliceus, (quem *Keyberch* vocant) rupium ſtratum, & origo, atque mineralium prima radix. Ac tandem vbique hunc fundum ſubter, eſt arena viuens, ſabulum bulliens, *Dreſ, ſiue quellem.* Quod in centrum mundi vſque, ſui continuitate aquis perlutum, extenditur. Ac quanquam no vbique omnes ex ordine fundi præfati ſibi inui em ſuccedant; attamen *quellem* vtrobique eſt ſtratum mundi poſtremum, licet non ratò immediatè

diatè aëri expoſitum, ac conſpicuum. (Vt de fontium origine, libro de fontibus Spadanis) Hoc itaque ſemel ſuppoſito, dico, quod locus, vbi exhalatio eſſet, quæ tremoris terræ cauſa creditur, deberet ſtatui in aliquo, vel inter aliquem dictorum fundorum, cum in terra non ſit locus, extra prædicta ſtrata. Ad ſubuerſionem autem illius doctrinæ, requiritur demonſtratio, quæ ex ſufficienti enumeratione ſtratorum, oſtendat impoſſibilem eiuſmodi exhalationem, in aliquo dictorum fundorum contineri, aut ſuſcitari poſſe, aut ibidem ſi eſſet ſuſcitata, non habere poteſtatem formandi tremorem terræ. Quo ad trium membrorum primum (nempe non poſſe contineri aliquam exhalationem ſub terra, quæ eius tremorem faciat actiue) probo. Non imprimis ſubter extimam luteam, ſiue primam terræ ſoluam, aëri vicinam, mortalium habitationi deſignatam. Quia ſic non trepidaſſet turris S. Rumoldi, vt nec ædificia, immediatè ſuper *quellen* ſtructa. Vt nec naues, ſine ventorum turbine, in profundis aquis, longè à fundo ſabuli, remotæ. Nam dato, quod fundus Maris, æque atque alias terra habitata tremeret: non tamen abſque vento, & procella, aquæ ſuperficies, eiuſdem trementis ſabuli tenorem ſeruaret. Quod tamen falſum eſſe deprehenditur, nam & volantes aues, terræ ſentito tremore, non deciderent, velut perculſæ in ſignum, quod etiam aër ipſe tremat. Colliqueſcent nempè in conſpectu Iudicis, quandoque elementa. Ergo ſi aqua non minùs, quàm ipſamet quieta terra tremat: deſignatur, eius cauſa eſſe in globo, ſiue quod terra & aqua, eodem percuſſionis ictu, vna cum aëre, ſentiant pauorem, ſiue manum Percutientis teſtentur. Demum, neque exhalatio, cauſa tremoris terræ, poteſt in vllis arenarum fundis habitare: quia tunc paludes, prata, & loca, quibus infra lutum immediatè *quellen* ſubſternitur, non trepidaſſent. Quod æquè ac præcedens, à veritate facti eſt alienum. Tertiò denique, nec poteſt eiuſmodi exhalatio, ſubter *Keyberch* occultari. Nam toto circulo, paucis locis exceptis, quo terra tum tremuit, pari momento, fundus *Keyberch* non extat. Tandem nec intra *quellen*, oriri aut detineri poſſet exhalatio, ſufficiens tantæ moli, pari furore ſuccu-
6 tiendæ. Vtpotè *quellen* (vicinum aëri non raro) & in centrum vniuerſi vſque, continua ſui vnitate, & aquarum permiſtione connexum, facile eiuſmodi exhalationem exſufflaret, priuſquam tantam ſimul molem pariter attolleret. Inexcuſabilis nempe eſt neceſſitatis, eo quòd exhalatio eiuſmodi erumperet, parte magis debili, minus graui, minuſque reſiſtente: Id eſt, loco minimè ponderoſo. Adeoque ſub theſi datæ exhalationis, non poſſet omnium locorum eſſe par tremor. Quod repugnat facto. Nam antequam tam ingentia pondera, per tam vaſta, variaque Soli, & aquarum ſpatia, ſimul, vnoque momento attolleret exhalatio, quæſiiſſet atque inueniſſet ſequacia, atque debiliora loca, per que, ſibi viam erumpendi feciſſet. Alioqui namque, pugnaret exhalatio, contra naturæ, proportionis, & motuum regulas, quæ æqualiter, ſimul omnes Belgij, magnamque Germaniæ partes
7 eleuaret. Maximè vbi non æqualis cuiuſque loci capacitas, qua exhalatio hoſpitaretur, non æqua incumbentis oneris ſarcina, aut reſiſtentia ponderis, ſicut nec poſſibilis eſt æqua illius exhalationis ſuſcitatio, vt ſimul, vnicoque ferè momento, per tot tractus, pariter ageret. Quod eſt dicere, impoſſibilem, poſita exhalatione, motrice tremoris terræ, æqualitatem in ſimultate, & poteſtate motus, per tam ingens ſpatium, per tantum Solis, Cœlique differentiam, renitentiam, & ponderis heteroclitatem: cum agens eiuſmodi exhalatio, locorum varietate, mouentis differentia, magnitudine, actiuitate, celeritate, ſuam dimetiens efficaciam, neceſſariò impar, locorum etiam imparitatibus obedire deberet. Ridicula ergo eſto exhalationum 8
quantitas, ortus, poteſtas, hoſpitium, & celeritas, quæ tot vrbes, montes, valles, colles, aquoſa, prata, flumina, maria, inſulas, tamque vaſtam molem, longè lateque diſſitam, vno ſimul momento, pariformiter, ac repetitim ſuccuteret, citiuſque quàm ſibi exitum quæreret, inueniret, faceret. Nunc verò ad ſecundum 9
probationis membrum accedens: nempè quod in præfatis terræ ſtratis, impoſſibilis ſit ſuſcitatio exhalationis, quæ ſit cauſa tremoris terræ: Aporrhea qualiſcunque ſtatuatur naturalis, & per ſui cauſas examinetur. Exhalatio, quæ ſupponi poteſt motrix terræ, non eſt imprimis vapor, ſiue aquoſus halitus, eo quòd ille, ociſſimè rurſus in aquam, per compreſſionem, quotidie redeat vltro in noſtris alembicis: ſed exhalatio Ariſtoteli, præcipuè his neceſſaria terminis, eſt effluuium è corporibus calidum, & ſiccum (plerumque etiam oleoſum) è partibus ſiccis, acri calore, in formam aëris, eleuata, aut ſurgens fumus. Sed optarem, Scholæ, reſpon- 10
deant, quis igitur demum erit iſte actualis, æqualis, & connexus calor, ſub mari, fluminibus, ſtagnis, pratis, ac ſubter *quellen*; Siquidem oportet calorem, & ſiccitatem, actuales & fortes eſſe, quæ ibidem effectui tam inſigni ſat ſint: non autem qualitates potentiales, nudas, remotas, poſſibiles, ſiue ſomniarias. Quis calor ille, à quo, & vnde ſuſcitatus, in profundiori frigore? Quis calor ille tam breuis, tam fortis, tamque interruptus, qui poſt pauculos rigores trepidationum ceſſat: neque de nouo terram trepidando quatit. Nam ſi in calore eſt cauſa tanti motus, non erit ſaltem poſt motum, in calore, cauſa tam ſubitæ quietis. Quæ demum eſt ſiccitas, igni connexa, quæ è veſtigio ſubter terram & aquas, vniformiter per totum Belgum, exſiccatis aquis, ſuccendat ignem, patronum 11
tantarum exhalationum? Sed agedum, fingamus ludendo, donemuſque, calorem actu, ſubter aquam & terram, qui ſit accendendo: ſaltem magnus ille, ac peruicax, inſolitaque eius actio quæ ante rei ſiccitatem exhalationes ſuſcitet? Anomalus vtique effectus, hactenus inter pyrotechnicos nondum viſus. Iterum fingamus & alia abſurda, ignem actualem, violentum in aqua, vel ſubter aquoſa, poſſe ſine fomite ibidem naſci, & ſine pabulo ſuſtentari, pergere, dudùmque perſiſtere, at ſaltem, non poteritis vapores, multoque minus exhalationes concluſas, excitare arctoque loco detinere, quæ iſtum ignem extemplo non ſuffocent; irritamque faciant exhalationum iſtarum ſufficientiam, vires, ac ſucceſſiuam generationem. Siquidem in cuniculis mineralium, ſi ſubinde supernè, nouo aëris afflatu non recreentur, ſtatim lu-

cernæ

cernæ extinguuntur, ſimulque foſſores flatu at-
que vita priuantur. Sin autem vt ignis, vtque
exhalatio ſubſiſtant, donec ſatis, donetur reſ-
piratio. Iam eo ipſo, ſua proles exhalatio mo-
trix, iſthac primò exſpirabit; vel ſi non ſuffi-
cienti reſpirationi ſit locus, neceſſario vtique
ignis ſuffocabitur, nec locus erit pro tanta ſuc-
ceſſiua exhalatione, ſiue, pro repetito acceſſu
tremoris terræ. Fingamus iterum, non qui-
dem ignem, aut actualem calorem, præfatis ter-
ræ ſoleis, hoſpitari ſubter aquas: ſed totum Bel-
gium habuiſſe omnibus locis aliquid, pulueri
tormentatio ſimile, quod tandem ſubter aquas
propria maturitate, veli occulta aſtrorum conſ-
piratione, accendatur ſimul, & vbique, atque
eatenus extemporaneam exhalationem, vbi-
que locorum æqualem, ſubminiſtret. At nec
12 quidem ſub tot nugis, tunc totum Belgium,
alias quàm ſemel ſubſiliret, atque id locis tene-
rioribus, minuſque profundis, & ponderanti-
bus hiaſſet, eiuſque aliquot fruſta in altum diſ-
ſiliiſſent, & ſequeretur ibidem caminus illius
flammæ exhalantis, Non autem Belgium &
pars Germaniæ, proinde tremuiſſent. Simul
enim atque ſemel alicubi terra in faſtigium ſur-
rexiſſet, qua hiaſſet; non autem ſæpius, velut
rigore febrili trepidaſſet. Siquidem actio ac-
cenſionis ſuppoſita, fierit duntaxat, vt impe-
diretur corporum penetratio. Igitur quoad ter-
13 tium punctum. Quod nempè etiam data ex-
halatione ſufficienti, ſubter terram, nihilomi-
nus ſit impoſſibilis terræ tremor. Incœpi qui-
dem iam probare, per conceſſa quædam figmen-
ta. Alioqui quomodocunque ſumatur exhala-
tio, & vbicunqne ſtratorum illa ſupponatur, non
tremeret inde terra: ſed alibi, vbi minimæ eſ-
ſent reſiſtentiæ, ſurgeret in cumulum vel gib-
bum, donec hiaſſet, ſibique exhalatio, per in-
gentem voraginem, exſpirando, iter feciſſet.
Quæ cum non reperiantur accidiſſe. Ruit
14 etiam hactenus Scholarum traditio. Imprimis
namque, vt clariùs conſtet, aliam eſſe actio-
nem, & actionis modum, quando propter me-
tum penetrationis corporum, res diſſilit, atque
aliter operari naturam, propter ſuppoſitam ex-
halationum leuitatem, erumpere nitentium, ad-
uerte mechanicam. Sit lagena vitrea capax, ſpiſ-
ſa & fortis, infunde illi vncias quatuor aquę for-
tis, paratæ, ex ſale-petræ, alumine, & vitriolo,
ſiccatis ſeparatim. Illi autem aquæ iniice pulue-
ris ſalis armeniaci vnciam vnam, ac confeſtim
claudatur collum vitri, per liquationem. Quod
dicitur ſigillum Hermetis. Quamprimum in-
cipiet ſpontanea actio, & copioſa (inuiſibili ta-
men) exhalatione vas impletur, ac vtut fingatur
ferro fortius, tamen mox in fragmenta pericu-
loſè diſſilit, propter metum penetrationis, non
autem ratione leuitatis multarum exhalatio-
num. Siquidem etſi diſſiliat, propter multitu-
dinem, & compreſſionem leuiſſimarum, & in-
uiſibilium exhalationum; leuitas tamen earun-
dem, in hoc nequicquam momenti habet. Quo-
niam ſi horum aliquid, leuitatis ergo, contin-
geret, ipſum vas vitreum ante ſui diſruptio-
nem, ſponte in auras attolleretur, & ſurſum auo-
laret. Quia minoris operæ eſt, pondus 3 aut 4
librarum attollere, quam diffringere vas for-
tiſſimum. Ergo exhalationes quæ diffringunt
vitrum, multo potentiùs vitrum eleuarent, ſi
non inane leuitatis ſubſidium, Scholæ ab exha-
lationibus mendicarent, pro terræ tremore. Si
ergo exhalationes non valeant ſui leuitate, vas
in quo clauduntur, attollere, multo minus tan-
tam terram vaſtamque molem. Denique omnis 15
exhalatio, cum ſit corporis alicuius, omneque
corpus ſit ſeparabile, diuiditur in ſalem, ſul-
fur, & mercurium: fitque pars mercurialis,
pars aquoſa corporis: ergo neceſſe eſt, omnem
exhalationem eſſe de materia ſalſa & oleoſa.
Eamque prius ſuſcitari ante partem aquoſam.
Quod in vitris noſtris nondum ſic contigit, æ-
quabili caloris actione. Si igitur exhalatio ſalſa
eſt, facile in terram imbibitur; quod videre eſt
in omnibus prorſus aquis, & exhalationibus
quorumcumque ſalium: quæ agendo ſuper ter-
ram, coagulantur in ea, & actiuitatem om-
nem amittunt. Ergo ſi in terra excitarentur, de-
ſiiſſent, antequam eſſent, ſiue in fieri eſſe finiiſ-
ſent. Sin verò eſt oleoſa exhalatio, illa ſanè in
terram depoſita, olei priſtinam ſpeciem reaſſu-
mit, & ſic concreſcit. Quod cum facile fiat,
non poteſt cogitari, quomodo exhalatio, ſui
leuitate, tantam terræ ac immenſi ponderis mo-
lem titubare faciat citius quàm coagulandi con-
ſilium ineat. Atque in omnem euentum, non
eſſet locus, niſi vni eleuationi terræ, eiuſdem-
que ſubſidentiæ vnicæ, poſt repertum aliquem
hiatum: non autem excitandi tremulam trepi-
dationem. At hæc ſunto ſomnia in aquoſis,
pratis, lutoſis, ſtagnis, mari, fluminibus, &c. 16

Itaque abſurda, quæ conceſſi ante, ludendo,
ſeriò nunc impugnabo. Imprimis cedo, quis
calor iſte tam inſolitus, qui ab anno 1580. vſ-
que in annum 1640. non viſus Mechliniæ? vt
neque terræ tremor? quare non quotannis? qua-
re in Aprili, ſub nocte frigidiſſima, dum pri-
die multum ninxerat; ſub continuo borea: Et
non ſub canicula? An quia tum terræ interiora
calent? Quare ergo non quotannis in Ianuario?
At ceſſat hoc argumentum Veterum, poſt re-
pertum iuſtrumentum, ambientis gradus di-
metiens. Nam reperiuntur putei, & ſpecus, 17
æqualis toto anno caloris, & frigoris. Iterum.
Quare tantus calor, exhalationum excitator,
ceſſat tam repente? præcipue vbi exhalationem
tantæ molis motricem excitet? quo fomite ſub
aqua accenditur; quo pabulo viuit, & ſubſiſtit?
qua lege ibidem non ſuffocatur? quo priuilegio
deſpicit reſpectus corporum, locorum, & pon-
derum; qua demum prærogatiua, exhalatio-
nem tantæ vaſtitatis, citra humidos vapores,
ſuſcitat è corporibus vdis: Aut ſi vapores, pro
more ordinario ſimul elicit, cur hi, tanti ca-
lorem non mitigant? extinguunt? ſuffocant
ſimul, cum ſororibus, ac ſubſequentibus ex-
halationibus? Quæuè iſta eſt exhalatio, quæ
vaſtam turrim Mechliniæ, non maiori reſpectu
ſuccutit, quam humilem caſam? nec vllam reſ-
picit immanis ponderis renitentiam; quæ vel
pariter in propinquum, ac in diſtans operatur?
vel ſimul, vbique & pariter, per totam ſuperfi-
ciem repetit ſui centri collectam potentiam,
vt ſimul vbique pariter vno momento, æqua-
liter, & æque fortiter operetur? Cur per ne-
ceſſitatem cauſarum naturalium, filum non
frangitur parte debiliori: ſed cuncta ſimul ean-
dem violentiæ legem ſubeunt, imo & ſuſtinent?
Certè ſi ritè hæc cogitentur, reperitur in terræ
tremore, vis qnædam operatiua, infinitæ pote-
ſtatis, que montes turreſque eleuat, ſine reſ-
pectu

pectu leuitatis, aut ponderis, quaſi nihil potens ſit, reſiſtere virtuti motrici huic.

18 Cæterùm probaui exhalationem ſi qua ſit, terræ tremoris efficiens motrix, nec eſſe de ſalium proſapia, nec de ſulfurum, vt neque mercuriorum (quippe quod hæc non ſit exhalatio, ſed vapor aquoſarum partium.) Reſtat ergo, vt non ſit exhalatio: ſed ipſum Gas, non ſuſcitatum effluuium corporum à calore: ſed potius effectiuum reſiduum poſt ignem. Nimirum Gas ſolius flammæ ignis, vel natæ ab hoc fuliginis. Sed neutra etiam harum exhalationum poteſt eſſe cauſa effectrix terræ tremoris. Ergo ſi nulla harum exhalationum ſit motrix terræ, nulla prorſus erit, (cum non reperiatur alia;) & per conſequens eſt inane figmentum Scholarum, quod in tremore terræ ſibi credi volunt. Quod ſi verò aufugium meditantes, dicant, non exhalationem calore excitatam, nec ſiccitate partam: at cauſis ſuis conſtitutam, anonymam aporrheam, ſe intelligere. Qualiter nimirum Ariſtoteles cuncta ſaxa, lapides, mineralia, itemque ſal maris, cometas licet globo terræ centuplo maiores, & ventos omnes, quibuſdam anomalis, nonque explicatis exhalationibus, prodire ſcribit, ventos in eo contra aërem diſtinguens. Hoc, inquam, eſt cum Ariſtotele delirare velle, & ignarum phyſices, cum eodem, remanere. Denique, impertinens eſt: Ariſtotelem citaſſe, & per ſuam authoritatem tueri velle ſuos errores. Attamen contra Scholas ratione agam: vt cum ſe tam rationales prædicent, rationi arma tradant. Dico ergo; Nulla

19 exhalatio poteſt eſſe aëre leuior, ſimplicior, aut ſubtilior: eo quòd hic ſit corpus elementi ſimplex: illa verò ſit corpus concretum; adeoque vt ſit, habet in ſe corpus graue, quo aër caret. Non eſt tamen aër, leuior corpore quod abſque pondere eſt, id eſt, aër non eſt leuior ſeipſo, nec poteſt quicquam præter ſe eleuare, niſi per motum flatus, aut fluxus, id eſt, per Blas. Quo ceſſante, etiam corpus quod ſuſtulit, ſidit. Vnde concludo, quod aër vel ventus, ſiue concluſus ſit, ſiue liber, nequeat terram attollere ratione ſuæ leuitatis ſolius. Niſi forte externo mouente violentoque feriatur: atqui hoc caſu ceſſat vis exhalationis, cum ſit vis impellens, quæ moueat: non autem ipſa exhalatio. Quippe quæ tali caſu, eſt tantum medium, ſiue organum motus, non autem vis motiua principalis. Multoque minus id congruum eſt exhalationi; quippe quæ aëre eſt craſſior, &

20 ponderoſior, quatenus aquam continet. Probo per Mechanicam. Veſica aëre diſtenta, emergit extra aquam, non primariò: quia aër leuior ſit aquâ: ſed quia aqua eſt corpus graue ac fluidum; ideoque non patitur ſe extra ſuum pelli locum, à corpore leuiore. Primarius nempè niſus aquæ eſt, ſe iungere aquæ, vnde eſt ſeparata: ſecundarius ac velut per accidens, exprimere per ſui concidentiam, quidquid ſe leuius eſt. Grauitas ergo, non leuitas, in hoc operatur, ob rationem mox dicendam. Sit veſica capax ℔ iij. aquæ, ponatur in foſſula, tegatur terra. Profecto, ne ſemiunciam ſuperfuſi pulueris à ſe diſcutiet. Imo nec veſica cupiet extra arenam ſiccam ponderoſiorem eminere. Ridiculum fit ideo, quod veſica, pendens ſemiunciam, ab vlla aëris leuitate ſponte in aërem vnquam euolet. Si ergo non veſicam multus aër attollat, multò certè minus aër aſſurget, ſub immenſo Belgij pondere depreſſus. Elementa nimirum, ſeipſa primariò, ac tantum, reſpiciunt; vniuerſa verò agunt, ſui ergo. Ideoque lagena vitrea, aëre repleta, & ſepulta, nequicquam è terra emergere conatur; eo quòd aër ſit vbique in ſuo loco naturali, quoties ſpatium eſt, non alio corpore repletum, nec pro exitu ſollicitat. Ergo ſi infra terram ſpecus ſint, aër in iis naturaliter ab omni motu locali quieſcit. In locis verò, vbi arena concidit, tanquam corpus fluidum, ibi quia puluis vacuum opplet, ſuique grauitate concidit, & per accidens aërem exprimit. At non propterea, iſte motus terræ aut aquæ, fit efficienter ab aëris leuitate: ſiue quod aër, proprio ſuæ leuitatis motu) ſeſe ſurſum moueat, ac ſcandat. Sed (Nota) in hoc ipſa grauitas; eſt 21
cauſa efficiens, actiua, primaria, ac totalis: cum grauitas habeat reale pondus; ſitque qualitas actiua: ex oppoſito verò leuitas aëris nullius rei eſt effectiua, cum nullum pondus habeat, dicit neceſſariò nihilum: neque vllam agendi energiam habere poteſt. Vnde eſt conſequens 1. leuitatem aëris operari nihil: nec veſica, quæ ingens eſſet, & tantum grana ſex penderet, ab incluſo aëre quantumuis magno, ſponte attolli poſſe, alioqui (quod falſum eſt) aër leuior eſſet, quàm id, quod nullum pondus habet. 2. Aërem non eminere extra aquam ob ſui leuitatem, tanquam qualitatem actricem, ſiue motricem natationis: ſed grauitatem eſſe qualitatem realem, quæ aërem expellit. 3. Ideoque abſurdum eſſe Scholarum thema, quo aër, vel exhalatio, in tremoris terræ cauſam efficientem ſtatuitur, ob ſui leuitatem, quaſi terram attollendo ſuccurreret. Quamobrem cum iam ſat probatum 22
ſit, 1. non eſſe locum in ſtratis, ſiue ſoleis terræ, quo hoſpitetur aliquod corpus aëreum, ſiue id ventus ſit, ſiue aërea exhalatio: ſed quò profundius is locus fuerit quæſitus, eò maiores inſurgunt difficultates, tam propter aquæ maiorem abundantiam, quàm grauiorem terræ ſarcinam deſuper, adeo vt infinitæ ſit velut poteſtatis, quod terræ tremorem faceret. 2. Deinde, nullum eſſe poſſe ignem, calorem, ſiccitatem, alumine excitatorem exhalationis tantæ poteſtatis: ſiue correlatiuum eius. Nullam eiuſmodi exhalationis in natura ibidem ſubſiſtere poſſibilitatem. Ac tertiò tandem. Exhalationem nullam, ratione leuitatis, aliquid operari, aut corpus graue attollere, multo minus tam vaſtam terræ regionem. Concludo igitur, vacuum eſſe Scholarum figmentum, quidquid de terræ tremore edoctum eſt hactenus. Quod iterum ex abundanti fortius confirmandum eſt. Quocirca 23
edocebo, modum tremoris terræ à Scholis edoctum, eſſe prorſus impoſſibilem. Fingamus ergo iterum abſurda, vt tanquam ex regula falſi, Scholarum error detegatur. Donemus nimirum veſicam, è materia ductili, omni ferro millies fortiorem, ſubſtratam (neſcitur quo fundo) per totum Belgium & Germaniam, ſubter montium, vrbium, marium, & fluminum baſim. Mille verò ingentes folles, circumquaque firmiſſime, ac optime, annexos. Vt ergo attollere queant totum Belgium ſimul neceſſe eſt, illos folles, horumque poſtes, & axes, tam fortes eſſe, quantum ponderi attollendo ſatis forent. Deinde requiretur manus, vel agens, tanti roboris, vt totum Belgium, ſua palma queat attollere, vel aliàs iſtos

folles vento plenos comprimere non poſſet. At tale agens non eſt in rerum natura ſublunari: etſi cætera data abſurda adeſſent. Ergo friuola eſt aëris, vel exhalationis inanis leuitas, & innata erumpendi cupido. Ideo nequicquam ambigo, negare cauſam naturalem à Scholis datam, à diabolo inuentam, vt ſuus Deo meo obnubiletur honos.

24 Scholæ, quia hactenus ignorarunt, quod leuitas non ſit qualitas actiua, adeoque multo minus eſſet montium euerſiua: conſiderarunt verò quandoque, fodinam, antea coopertam, mox à tremore terræ, fœtidum virus eructaſſe, ac hiatum ſibi feciſſe: ſunt ideo per incogitantiam, & inſcitiam auſæ, hunc effectum per accidens, in cauſam per ſe, tremoris terræ referre. Quæ vt lucidius appareant, fingamus iterum præfatam veſicam ſubter Belgium, ſua ſponte, vel aſtrorum influxu, (quando nempe ratio deficit, ſemper ignari, ad Aſtra, cauſaſque longinquas, & in teſtes non citabiles, recurrunt) corpore aëreo diſtenſam, nec eſſe folles, vt neque foramina circumquaque. Tum ſaltem corpus Belgij totius, incumbens, ſuo pondere præfatam veſicam, ſic premeret, vt, ſi non diſſiliat, ſaltem in parte infirmiore, minuſque ponderoſa, contentum ſuum eructaret.

25 Quo nacto, iam quidem adeſt cauſa, compreſſionis veſicæ, & caſus Belgi, cum apertione alicuius hiatus. At nondum ſublationis cauſa illius veſicæ eſt reperibilis, multoque minus ſucceſſionis iteratæ trepidationis, atque tremoris. Denique nec eiuſmodi veſica, eiuſque ſubſtantia eſt poſſibilis, ſine qua, etſi locus eſſet in terra, non eſt tamen aptus, alendæ, aut ſuſcipiendæ illius exhalationis. Imo poſitis terminis veſicæ præfatæ: ſaltem aër, aut exhalatio nil operatur, vt ſui leuitate attollat terram: ſed ſi terra concidat, non reperit ſibi ad hoc cauſam in leuitate detenti aëris: cum totalem cauſam in pugno ſuæ grauitatis claudat: & ad menſuram incumbentis ponderis, expreſſio aëris ſit metienda. Itaque ſuppoſita iterum veſica, ſi aër vel ventus aliquis flaret de foris in præfatam veſicam, compreſſam, humi iacentem, omnique corpore vacuam. Vtut fortiſſimè flaret, nequicquam tamen veſicam inflaret, ſiquidem incumbens Belgium, illam comprimeret. Quod ſi verò, loco venti, aut aëris, quæratur exhalatio ignea; Iam ante impoſſibilem ignem, tantique effectus, per totum Belgium exhalationem fabuloſam demonſtraui. Tandem deficit, & iſta veſica continua, tam fortis ductiliſque, quæ dorſo ſuo Belgium, maria, flumina, & longè ampliùs ſuſtineat. Nam etſi eandem conceſſerim: non eſt quod putem eam eſſe: ſed quod ea ſuppoſita, adhuc tanta abſurda conſequantur, ac tandem ad adynaton Scholæ colliſæ ſint.

26 Huius ſomnij initia, ruſticis dedere (vnde Scholæ habent) loca montana, ſulfurea, minerarumque domicilia. Ah! miſerandus vbique torpor, indagandis effectuum cauſis? Mons Soma, ſiue Veſuuius, prope Neapolim, aliquot iam ſecula arſit ſulfure, & marcaſitis. Habebat autem hiatum in cacumine, quà fumi atque flamma exſpirarent, ſatis amplum. Nimirum ad trium arpentorum forte amplitudinem. Camera autem, flammæ proxima, vt iam ſat toſta, rimarumque plena, tandem circa 16. Decembris anni 1631. vno repente caſu, in flammæ voraginem decidit. Eſt autem quibuſdam tam metallis, quam marcaſitis candentibus, interliquandum, proprium, vt ſi quicquam aquæ inciderit, cuncta diſſiliant: liquata ergo ſulfura, cum marcaſitis, in viſceribus Veſuuij, non ſine ingenti cataclyſmate tolerabant decidens rupis toſtum fragmentum: quin totum flamma euomeret, quidquid ſupernè illapſum erat, & amplius. Nec hoc ſuffecit. Quin inſuper aliquot fontes, ſupernè in caminum ignis ſoluti ſunt. Sed quid liquata ſulfura, quidue turbines fuliginum, commune habent cum terræ tremore? Adeone in Belgio, per totum ardent ſulfura? Etenim terræ tremor Neapoli præceſſerat, & comitabatur iſtud Sodomæ periculum.

27 Ac licet conciderint, non proinde vnicam ſortiuntur radicem, quæ diuerſis cauſis obediunt. Terræ ille tremor, prænuncians prodigium, & portentum in ſe claudebat, & claudit ſemper aliquod. Eructatio verò venarum metallicarum, ſuis ſtat cauſis naturalibus. Miſerum ſanè ſophiſma, argumentari de non cauſa, in cauſam. Nec enim exhalationes concluſas, credi in iſto terræ tremore, patitur caminus, exhalationibus viam apertam iamdudum habens.

28 Vtinam Scholæ ſuum Plinium attendiſſent, quod ſæpè inſtante tremore terræ, Aues ſilente vento, velut metu perculſæ, ex aura decidant: portu tranquillo, triremes ſubſiliant. At quid conſortij intercedit aëri & mari, cum exhalatione infra terram concluſa? An enim aër tremit, quando terra? An aëris tantillus tremor eſt deiiciendo volucres, quæ quolibet vento volitant? An enim quia maris ſabulum (& quidem abſque hiatu) per altitudinem ſemipedis ſubſiliret, proinde Maris profundi ſuperficies, vento expers, cum nauibus trepidare debet? Oſtenſum eſt autographum Curati S. Mariæ trans Dilcam Mechliniæ quo ſcripſerat, anno 1540. per triduum, quotidie ſemel, terram tremuiſſe, antequam fulmen portam eius Arenariam, ſimulque in ea contentum puluerem pyrium, accenderet. Vnde vrbs inauſpicata clade penè funditus colliſa ruit. Denique anno 1580. hora 1. à meridie ceſſante ventorum furore, vrbs contremuit, biduo antequam Angli Mechliniam inuaderent, & in prædam raperent. Sed quid euentus iſti, contingentes ex fatali neceſſitate, in cauſarum nexu, commune habent cum ſomniata exhalatione ſubterranea? Quid enim ſuppoſita exhalatio portendere poſſet, præter aut extra ſe? Quare enim clauderet ſignificationem inuaſionis bellicæ futuram? vel fulmen venturum, accenſurumque vaſa pulueris pyrij ibidemque ſeruata, turrim quatiens arenaceam, totamque vrbem diſiiciens? Priuſquam enim mons Veſuuius ſua eructaret viſcera, plurimaque opidula tegeret gleba minerali, ſpemque in futurum colono denegaret, ſubter Solem, denſæ præibant tenebræ, in aëre lugubres ejulatus, ac terra tremuit, poſtulatam gentis deuotionem excitantia. Terra quidem tremuit, ſua de cauſa, in prognoſin minitatæ futuræ cladis. Clades autem ipſa, ſuis ſecuta eſt cauſis naturalibus. At nequaquam ſigna præcedentia, quicquam commune habent cum euentu futuri ignis.

Cùm ergo iam conſtet, inter ſtrata terræ non eſſe locum, nec ſubeſſe exhalationem; & quæ ſi ſubeſſet, impoſſibile tamen eſſet, tremorem terræ cauſare: Indubium tamen ſit, terram verè actualiterque tremere, ſiue ſtratorum diſcontinuitate,

tinuitate, aut alicuius hiatus apertione: Conſideraui illum in terra tremorem eſſe, non ſecus atque in ære, dum batillum campanam feriit. Quamdiu enim campana circa fiſſuram tremit, tamdiu dat tonum. Terra quoque dum ſuo concutitur batillo ſupernaturali, ſurdum tonum edit, quia corpus eius contiguum quidem ex ſabulo & aqua, vſque in ſui centrum: non tamen continuum continuitate vnitatis. Poteſtque tremere ſine diſcontinuitate contiguitatis, tanto quidem liberalius, ſi metallum flectatur, ſine continui diuiſione; Terra quoque in tremore, batillum habet intrinſecum ſuum voce tonitrui auguſtiorem. At quia ſabulo, & aqua ſurdeſcit ictus, ideo cum quodam tono concutitur, dum tremuit: mugitus tamen qui ſubinde auditur, non eſt terræ, ſed alienus: non tremori terræ proprius, ſed accidentarius ſpirituum eiulatus: qui Italis Baleno vocatur. Tandem tremoris terræ cauſam ponderans, ſcio, in aëre imprimis eſſe vim motiuam, qua aër conceptum ab aſtris calcar, in exſecutionem demandat: *Erunt nempe vobis aſtra, in ſigna, tempora, dies & annos.* Scio inſuper, in mari, & profundis lacubus ſuam eſſe vim motiuam, quo citra ventos æſtum patiuntur, quo inquam oceanus noſter, ſex horis, & alibi, ſex conſtantibus voluitur menſibus, vnico fluxu. Scio denique, terram quieſcere, nec vim actiuè motiuam ſibi propriam habere. 30 Credo igitur terram tremere & pauere, quoties Angelus Domini illam ferit: *Ecce terræ motus magnus factus eſt: Angelus enim Domini, deſcendit de Cœlo.* (Matth. 18.) Vox (*enim*) apud Ebræos, cauſam continet, tanquam (quia) diceret. Hæc eſt nempè tremoris terræ cauſa vnica, qua cuncta, abſque renitentia, æqualiter contremiſcunt, tanquam leuis harundo. In Apoc. perit mortalium, arborum, vel piſcium pars tertia, eo ipſo, quo Angelus lagenam effudit. Etenim ſpiritus abſtracti, agunt poteſtate diuina, nihilque iis reſiſtere poteſt. Etiam Cacodæmones, quoties datum eſt agere poteſtate libera, agunt ſine corporum reſiſtentia, vel reactione retinentiæ. Materia enim, eſt alterius monarchiæ cliens, non poteſt reagere in ſpiritum, quem nullo modo tangit, nulloque obiecto affectat. Angelus, prout vtitur effuſo lagenæ liquore, ad internecionem præfatam: ſic ad terræ tremorem, plerumque tonum vſurpat. Audiebatur enim in aëre oberrans tonus, non ſecus atque rotarum actarum crocitatio, ſucceſſit inde tanquam venti tempeſtuoſum murmur (ſine vento tamen) & eo ipſo totus ſimul tantarum Prouinciarum tractus, immenſo tremuit horrore, Qui idem tonus, ſingulis tribus vicibus, terræ trepidationem eſt comitatus. Idem propemodum contingit in fulmine. Fulmen quidem cremat, & liquefacit: & ſanè non icit. Iuxta illud: *Vox tonitrui verberabit* terram, quia icit. Moriuntur nempe bombyces, lac coagulatur, cereuiſia aceſſit, bos mactatus pendens, carnes flaccidas retinet, ſali ineptas, idque ſolo tono tonitrui, innocuo ibi fulmine. Vox ergo tonitrui, & vox tremoris terræ, miniſtrorum ſpirituum toni ſunto. Aſtra verò non concitant vim motiuam, & alteratiuam aëris, vel aquæ, per tonum: ſed ſolo agunt adſpectu, quem influentiam vocant. Habetque actionem & directionem in momento, prout lumen, viſus, &c. Alioquin enim multis opus foret annis, antequam ſpecies audibiles, à Saturno, ad loca Meteori deuenirent. Dein tonus, etſi magnus, tamen ſenſim in via deficit. Quod autem tremat terra, cum ventorum tempeſtate, vel quandoque ſucceſſiuè per vicos, vrbes, ac quaſi plateatim, rotando tranſcurrat. Id totum eſt per accidens, & pro voluntate eius qui terram in prodigium quatit. Item, quod alibi ſæpius tremat, in Belgio vero rariſſimè: Id cauſam motricem non mutat. Stat nempè arbitrio eius, qui vniuerſum pugno claudit; terram pro nutu ſuo quatere, & mirabilia ſolus facere poteſt. Cuius adſpectu, terra quandoque fumigabit, & ruent liquati montes. Quod autem aliàs hiatus, poſt terræ tremorem, quandoque apparuerint, fœdum virus, & arſenicalium fumi exſpirauerint: Id totum ſuis cauſis eſt nexum naturalibus. Nec ſunt effectus terræ tremoris, niſi per accidens, non autem cauſæ. Fuit autem hæc cæcitas cauſarum, terræ tremoris, diabolo authore inuenta, quo omnem Numinis pauorem mortales ſeponerent, adeoque fines, quos Deus ſibi ſtatuit (ad ſuæ Majeſtatis poteſtatem ſeriò venerandam, vt anteactæ vitæ criminum memores reſipiſcant) anteuerterent, ſi non ex toto negligerent.

Deh! qual poſſente man conforzze ignote
Il terreno à crollar ſi ſpeſſoriede
non é chiuſio vapor como altro crede
ne ſognato ſtridento il ſuol percuote.
Certo, la terra ſi riſſente, & ſcuote,
Perche del peccatorſa aggraua il piede:
Et i noſtri corpi impatiente chiede.
Per riempirſi ſue ſpelonche vuote.
Elinquaggio del ciel, che l'huom riprende
Il turbo il tuono, il fulmine, in baleno,
hor par la anco la terra in note horrende,
perche l'huom ch'eſſer vuol tutto terreno,
ne del cielo il parlar ſtraniero intende:
il parlar della terra, intenda al meno.

His nihil obſtantibus, non defuit, qui dixit, 31 ſe è profundiſſimo puteo caſtri Louanienſis, certo præſagio prænunciaſſe, propediem futurum terræ tremorem, eo quòd aqua eiuſdem, triduo ante, fœtebat ſulfuris nidorem, eiuſque contagium, flauedo, cum turbulentia aquæ proderent. Sed bonus vir ille ſciat, puteum illum eſſe 115. pedum profunditatis, eo quòd ad caſtrum ſcandatur per 93. gradus à platea contigua. Adeoque ille puteus ab vna parte, non eſt vicinis puteis profundior, licet altera parte, qua colli caſtri eſt contiguus, ſit profundus, vt dixi. At cum in colle non ſubſit vena ſulfuris, non potuit aqua ſulfur ſpiraſſe, quod non erat. Sin autem ſulfur redoluerit: potuit ſignum præceſſiſſe, monente Deo: at non habuit ſulfur, quod ibidem nec eſt, nec accenſum fuit, ergo neque potuit cauſaſſe terræ tremorem toto Belgio. Itaque non eſt ratio naturalis, cur aqua iſto puteo, plus turbaretur à ſulfure, quàm vicinis, quibus nil tale eſt viſum. Denique ſciendum: quod non fiat terræ tremor, longinqua cauſarum præparatione à triduo ante. Quia tunc non poſſet vniformiter ſimul eleuari terra. Imò ſi ſulfuris aliquis halitus iam triduo ante, ſibi exitum præmaturè feciſſet, eo ipſo, iam ſibi exitum inueniſſet, & citius per iſtum puteum exſpiraſſet iſthac, antequam tantam circunquaque molem

eleuaſſet. Imò reperto exitu, aquam flatu ſuo, atque ebullitione ſonare bulliendo feciſſet, multoque feliciùs in plateis tanto inferioribus, & exhalatio in vicinioribus, erupiſſet, collemque ipſum diſrupiſſet faciliùs, ſurgendo in cumulum: non autem tremuiſſet terra. Exemplum ergo facti reiicio, quamdiu rationes ſibi à me
32 oppoſitas de impoſſibili non euincuntur. Tremit igitur terra, non quod ſentiat animali more. aut paueat: ſed aliquid ſimile nobis denunciat, nobiſque velut loquitur, ictum Angeli, ſiue manum Dei irati, accuſans.

33 Percutitur autem tremitque terra mandato Dei, denotantis, à terra adſcendiſſe peccatum in Cœlum, vindictam clamans, ante thronum ſuum. Percuſſio nimirum indignationem, & indignatio præſupponit peccati accumulatam menſuram. Finis verò terræ tremoris eſt, vt peccator ſe emendet, & iuſtus ſibi caueat tam à peccando, quàm peccati pœna comminata. Terræ ergo tremor, ſemper ſupplicia commi-
34 natur. Habent autem ſingula delicta, conformes ſibi caſtigationes. Luxuria nempe, & immundicies, piacula habent & pœnas, peſtes morboſque. Adulteria verò, per morbos, carcerem infamias, paupertates, prolium quoque ſterilitates, præcocem mortem, vel ſimilia, ſuas luunt pœnas. Iuxta illud: *Qui ſeminat in carne, in corruptione metet.* Punitur autem ſuperbia vitæ, per paupertates, ſterilitates, bella, deuaſtationes, mortem ſubitaneam, calamitoſam amicorum priuationem, &c. Auaritia ſua tandem luit ſupplicia, per fraudes, furta, impoſturas, membri alicuius incommoda, &c. Sin autem duo vel tria ſimul peccata, in populo luxurient, Tunc commiſcentur quoque ſupplicia. Nempe inclementiæ, tyrannides, voti vel iuriſiurandi fractiones, impoſturæ, extorſiones, peſtes, ſterilitates, bella, &c. At ſi peccata connectantur in poteſtatibus, ſiue principibus, tam Eccleſiæ quàm ſecularibus, & Iudicibus. Plenæ ſunt prophetiæ, quod *propter* eorundem *iniuſtitiam, regna transferantur de gente in gentem.* Quæ ſi contingant cum ortu hæreſiarcharum, ſcandalis, & altarium ſubuerſionibus, & præcipuè vbi compatiuntur vnà pauperes: ſignum eſt hæc mala prouenire ex ſordibus, inclementiis, ambitione, auaritia, voti infractionibus, crapuliſque. Etenim ſcatent prophetiæ minis, quod *Ieruſalem tanquam ager arabitur: vrbs tanquam cumulus lapidum fiet: peſtis, & inimicus auferent omnem prædam, vinctoſque ducet principes Eccleſiæ: locus ſacer contaminabitur, vt ſint in deriſionem nationum.* Quod ſi bella non tangant religionem, notantur tantum peccata Princi-
35 pum & Iudicum. Aſt terra tremit percuſſa præcipuè propter peccata ſanguinum, quæ cœlum vindex clamant. Ergo poſt terræ tremorem, exſpectanda ſunt ſupplicia, quæ immanitati, crudelitati, atque iniuſtitiæ debentur, ex condigno. Terræ ergo tremor, non niſi Dei iudicia vltoris denotat. Bonum nempè ex mala cauſa. Quatenus continet animaduerſionem in impœnitentes. A reſurrectione ergo Dominica tremuit terra, ſignificans deſolationem vrbis, & Monarchiæ Iudaicæ, quam Euangelium cum Domini lacrymis prædixit, & Ioſephus præſcribit ad longum. Non enim calamitates vllæ ſine permiſſu Domini, nihil ſine cauſa ſua, nec dolor, ſine ærumna naſcitur de terra, *Iob* 5. *Iſai.* 45. Nec calamitates fortuitò nobis adueniunt vnquam. Rariſſimum ſcelus hominum 36
fuit, Dei filium inſontem, pro ſuis beneficiis mactaſſe: quocirca & rariſſimum piaculi genus ſuper iſtam gentem, tanto fauore educatam, pluere debuit, ad interceſſionem hominum, & Reipubl. duraturum interitum. Vt præuiſum eſt à Daniele, Iſaia, & Pſalm. 10. Dum autem terræ tremor, velut plateatim diſcurrit, ſignificatur vrbis contra vrbem tumultus, & pagos deſertos fore. Vidit enim amicus hoc caput, adhuc in albis; ſtatim percepit, cauſam naturalem defuiſſe, & conſenſit; ſed indignaba- 37
tur, quod modum depinxiſſem, quodque terra percuſſa eſſet, non quidem baculo, ſed per tonum, riſitque coniecturam. Quidni (inquit) Deus per puluerem pyrium, per ventum, exhalationem, & vaporem iſta egit: Quare non ipſe dixit, & mota eſt terra? cum Deo ſint mille modi, nec conſtet, quonam medio ſit vſus. Imprimis ſi rationem dederim, cur terra tremens non neceſſariò dehiſcat, exemplo campanæ, poſt ictum trementis, certè mihi ſuccenſere non debebat. Nec enim intendi, vt qui omnem ſuperat modum, ſe obliget ad modum & media. Quod autem interiiciat media naturalia amicus ille: vt ſunt ventus, vapor, exhalatio, puluis pyrius Belgio ſubſtratus. Iam in ſcriptis hæc erant ſat refutata, tanquam in natura poſſibilia, quocirca importunè iterum allegantur, tanquam Deus iis mediis opus haberet. Vtpote cum Deus vtitur operando miraculoſè, ſæpè etiam rebus vtitur naturalibus, ſed tum non vtitur rebus, quæ putantur concauſæ: Etenim illa media myſteria potius ſunt, ac continent, quàm cauſalitatis alicuius vigorem. Vtitur ergo Deus illis mediis, ex mero benè placito, vt myſterium aliquod deſignet. Coniecturam itaque toni percutientis deſumpſi (non quod conſilij diuini ſum conſcius, aut curioſus indagator) ex verbo. *Vox tonitrui verberabit terram. Moſes percuſſit aquas Ægypti, & conuerſa fuerunt in ſanguinem, & terram Ægypti cooperuerunt ranæ: percuſſit virga mare, & ſteterunt aquæ. Percuſſit rupem, & peperit fontem. Iuſſit Eliſæus Regi, vt feriret terram, eique eſt indignatus, quod non percuſſiſſet pluries, eo quod numerus arbitralium percuſſionum, numerum victoriarum, & vices hoſtis adhuc cædendi, continebat.* Salua ergo pace amici, me explicui. Fateor inquam lubens, me nolle ſcrutari diuina myſteria. Modum autem atque media, quibus Deus vtitur in terræ tremore, tantum coniectura aſſecutus ſum. Nec tandem hæc autem enoteſcere cupiui, non vt enoteſcerem tanquam rixator: ſed vt timor Domini, qui initium eſt Sapientiæ, ex tremore terræ conſurgat. D. Streithagen Canonicus Hemsbergneſis in foro germanico huius Tremoris terreni chronographicum deſcripſit, propter eius inſolentiam, & locorum amplitudinem:

qVarta erat aprILIs teLLVs tota ICta tVMVLTV eſt:
eX ſtrage inſoLIta Corpora teCta Labant.

A facie Domini mota eſt terra: A facie Dei Iacob.

COMPLE

COMPLEXIONVM ATQVE Miſtionum Elementalium Figmentum.

1 *Cur terra viſa ſit non eſſe primarium elementum.*
2 *Ignem, nec elementum, nec ſubſtantiam eſſe.*
3 *Cuncta viſibilia, materialiter ex ſola eſſe aqua.*
4 *Cur aëris locus, qui dicitur media regio, ſit frigidus.*
5 *Quæ ſint tria prima chymicorum.*
6 *Quædam corpora non reducuntur in tria prima.*
7 *Paracelſi inconſtantia.*
8 *Chymicorum error.*
9 *Demonſtratur reductio trium primorum, in aquam nubis.*
10 *Sal volatile ſimplicium, fixatur per collationem.*
11 *Tria prima non erant ante: ſed in ſeparando fiunt, & quidem noua creatura.*
12 *Oleum rerum non niſi aqua eſt, ablato concreti ſemine.*
13 *Idem probatur in carbone.*
14 *Quid Gas ſylueſtre rerum.*
15 *Quomodo Gas naſcatur in vua.*
16 *Vinorum Gas.*
17 *Cul multa vua noceat.*
18 *Gas muſti, non eſſe ſpiritum vini.*
19 *Opinio Paracelſi erronea.*
20 *Duplex ſulfur in ſtanno: vnde eiuſdem leuitas.*
21 *Puluis pyrius probat Gas.*
22 *Quædam ſe mutuo tranſmutant in Gas.*
23 *Incompatibilitas quorundam colliquatorum.*
24 *Quod Gas materialiter non ſit terra, aut aër.*
25 *Idem per ſuppoſitionem falſi, & abſurda ſeptem.*
26 *Miſtum non conuerti in elementum, vi elementi victoris.*
27 *Mechanica liquoris Alkaheſt.*
28 *Totum Gas ex elemento aquæ.*
29 *Probatur per mechanicam carbonis.*
30 *Per mechanicam, quod omne vegetabile totaliter, & materialiter ſit ex aqua ſola.*
31 *Sic totus lapis eſt ex aqua.*
32 *Piſces, & omnis pinguedo, ex ſola ſunt aqua.*
33 *Omnis fuligo ex ſola eſt aqua.*
34 *Sulfura cuncta reducuntur in fuliginem, & Gas; hæc autem in aquam reducuntur.*
35 *Quare ignis nequeat ex aqua facere aërem.*
36 *Cinis, & vitrum, ex ſola ſunt aqua.*
37 *Gas ſalium, nil niſi inſipida aqua.*
38 *Gas fructuum, nil niſi aqua.*
39 *Commenta Scholarium de exhalationibus.*
40 *Phyſica in tenebris, abſque Pyrotechnia.*
41 *Spiritus vitæ, materialiter eſt Gas aqua.*
42 *Sudor ante mortem, non ſudor eſt, ſed liquamen liquoris.*
43 *A Gas endemico facile corripimur.*

QVo dixi primitiua elementa, aërem & aquam, eo quod non in inuicem
recedant : terram autem ; velut aqua or- 1
tam ; eo quòd in aquam reducatur. Sin au-
tem aqua in terreum corpus mutetur, id
vi ſeminis accidit, adeoque elementi ſim-
plicitatem tunc exuit. Ex aqua nempe ſilex,
qui in arenam diffringitur. At ſanè arena iſta
minus reſiſtit in reductione ad aquam, quàm
arena, quæ eſt terra virgo. Itaque arena
marmoris, gemmæ, vel ſilicis, ſeminis præ-
ſentiam produnt. Sin autem terra virgo, in
aquam tandem multo labore ducatur, ſit-
que initio creata vt elementum : attamen
videtur ad aliquid, tum ſe ſimplicius, de-
ueniſſe ; ideoque primaria iſta duo vocaui.
Ignem negaui elementum, & ſubſtantiam:
ſed mortem in manu artificis, ad grandes
vſus datam. Artificialem pro Artibus inquam 2
mortem ; quam creauit omnipotens ; non
autem naturalem. Corpora verò quæ credun- 3
tur, miſta, materialiter ſolius aquæ fructus eſſe,
neque alterius elementi coniugio opus habere,
nunc demonſtrare aſſumo : Corpora nimirum,
ſiue opaca, ſiue diaphana, ſolida, ſiue fluxilia,
homogenea, ſiue diſſimilia. Puta lapides, ſul-
fura metalla, mel, ceram, olea, os, cerebrum,
cartilaginem, lignum, corticem, frondes, tan-
dem cuncta, atque ſingula, in aquam omnino
inſipidam totaliter reduci, adeoque ſola aqua
ſimplici conſtare, & contenta eſſe. Enim verò
pleraque illorum per ignem deſtruuntur, &
partem aquæ mox ſponte dant. Quæ licèt quo-
dammodò concreti naturam referat, tandem
ſaltem ablata ſeminis illius concreti contagio-
ne, aqua illa, ſiue rerum mercurius, in ſimplicem
atque inſipidam aquam pluuiæ remigrat. Sic
demum olea, & pinguedines, per ignem ſepara-
ta, adiecto pauco ſale alcali, ſaponis naturam aſ-
ſumunt, atque in aquam elementalem abeunt.
Imò, quæcunque aperto igne conflagrantur, in
ipſo nubium hoſpitio, ſponte in aquam redu-
cuntur. Illa nempe fuit frigoris illius loci (vt
iam ſupra docui) neceſſitas, vt quæcunque ab 4
inferioribus eo aſſurgerent, mortali ibidem fri-
gore, atque ſui diuiſione, in ferè infinitorum
atomorum Gas, ſeminum obliuiſcerentur. Sunt
nempe ſal, ſulfur, & mercurius, ſiue ſal, liquor
& pingue, in ſpeciebus ſpecialiſſimis : non qui- 5
dem vt corpora quædam vniuerſalia, quæ cun-
ctis ſpeciebus ſunt communia ; ſed partes ſunt
ſimilares, in concretis corporibus, varietate
triplici, pro ſeminum exigentia diſtinctæ. Itaque
ſi proprietates ſeminales, tenacius in tribus ſe-
paratis iam, permanſerint : tum per admiſta,
proprietatum impreſſiones tolluntur, & alie-
nantur. Vnde deinceps in aquæ elementum
migrant. Quædam autem corpora, in tria di- 6
uidi recuſant, in ſalem, adiuncto liquore Al-
kaheſt Paracelſi, tandem fatiſcunt, & ſal, in
aquam inſipidam migtando deſtruitur. Hæc, in
Scholis, ſpreta Pyrotechnia ignorari fecit. At
nedum mihi bellum cum naturæ ignaris, Phi-
loſophiæ indagatricis ſpretoribus, ſed & cum
Paracelſo Anteſignano Chymico : cui cum ar-
duum eſſet, à conſueto itinere deflexiſſe, Tria 7
illa ſubinde voluit conſtare elementorum com-
miſtione, & quandoque ipſa mundi elementa,
non corpora, ſed inania loca, ſiue matrices re-
rum putauit. Alibi verò totum, quidquid eſt
corporeum, negat elementale : ſed maſſam

tantum trium primorum. Atque rurſus alibi, ipſa
elementa (imo ignis flammam) per metho-
dum , docuit in elementa quatuor reducere.
Adeoque deſinunt elementa eſſe nuda , loco
trium principiorum. Ipſa autem flamma (quæ
non eſt niſi accenſa fuligo) vitro incluſa , mox
perit in nihilum ipſo inſtanti. Adeo vt vitrum in
fornace vitrea factum , candenti igne , & clau-
ſum , nil continere inquam potuerit , præter aë-
8 rem. Inconſtans ſibi, ſe fecit ridiculum, eaque ſin-
gula locis aptis à me ſunt refellenda. Credidere
enim Chymici hactenus , elementa in tribus
primis latere. Viderant nempe aërem , & ignem,
ardente cera , ſimul euolare , partimque aquam
ſibi aërem , & ignem inde putarunt vendicare
ſuam. Terram verò cum fuligine euolare autu-
marunt. Quod ſimiliter de iis, quæ poſt ſe car-
bonem & cinerem relinquunt , rati ſunt : Cine-
rem , pro terra ſubſtituentes. Fructus autem
terræ , & mineralia, velut aquæ quidem pignora
agnata ; ſed trium aliorum elementorum con-
iugio , concitata credidere. Sed venio ad ma-
9 num. Sit optimè deflegmata aqua vitæ , quæ to-
ta ſui homogeneitate ardet oleoſa : illa enim,
per tartari ſalem , ſibi cognatum , pro 16. parte
mutatur ſtatim in ſalem , & totum reliquum fit
aqua ſimplex elementalis. Fitque vnica pars
ſal , quamquam homogena alteri , adeoque
æque reductilis in aquam , eo quòd in actioni-
bus corporum ac ſpirituum , ſubter diſſoluen-
dum , fiant variæ diſſoluentis coagulationes.
Similiter quoque in operatione ignis , ſalia , quæ
10 ante erant volatilia , partim in alcali fixum , col-
liquantur , non ſecus atque ſal-petræ , & arſeni-
cum , ambo volatilia , per colliquationem fixan-
tur. Tria prima itaque nedum ſeparantur , ſed
acuuntur , mutantur , concreti naturam variant,
adeoque per ignem noua creatura fiunt ; non
quidem de nouo creata : ſed per ignem produ-
cta. Sic regula non amplius terra figuli eſt : ſed
lapis iam. Sic cinis , & fumus , non ſunt amplius
lignum, nec alcali , nec arena , vitrum. Quia vis
ignis non producit ſemina , ſed abſumendo illa
tranſmutat , & ſeparando alterat ſingula corpo-
11 ra. Porrò nemo auſit dicere , quod Sal tartari,
in caſu propoſito , producat elementum , ex non
elemento , quaſi ſal elementi aquæ pateret eſſet:
ſed ſulfur vini , ablato ſemine , deſerit materiam
aquæ vitæ talem , qualis eſt. Pars verò , quæ in
ſale tartari fixatur , ſalis conditionem aſſumpſit,
erat pinguis. Ante tota cremabilis, volatilis, at-
que eiuſdem cum ſociis conditionis. Immediaté
tè ergo, deſtructo ſemine ſulfuris vinoſi , nil niſi
12 aqua elementalis eſt. Sic omne oleum, materia-
liter , aqua ſimplex eſt , quam pauculum ſeminis
in maſſam conflagrabilem transfert , luditque
laruam ſulfuris. Eſtque omne ſemen , ſui cor-
poris (iuxta Chymicum Coſmopolitam) vix
8200. pars, quam ſi ignis in familias mutarit, non
difficile fuerit quoque in aquam redire. Ignis
nempe , cremans pinguedinem , in aërem , to-
tum ad nubes euolat , ibique in aquam , frigore
loci , quandoque concreſcit. Piſces enim , inna-
ti ſeminis vi , aquam ſimplicem , in pinguedi-
nem oſſa , carneſque ſuas tranſmutant : non mi-
rum itaque, piſces materialiter , nil niſi aquam
tranſmutatam eſſe , & in aquam redire per ar-
tem. Vegetabilia omnia quoque , & carnes , ſola
aqua conſtare , per mechanicam demonſtrabo.
Omnia verò ſi non immediatè , ſaltem cum ad-
iutorio , rurſus æque naturam aſſumunt. Omnis
quoque lapis , ſaxum , lutumque , in ſal alcali
ſponte , vel per adiuncta migrat (eſt enim alca-
li , quod ante ſal non erat , tamen combuſtione
peracta, ſal reſiduum eſt.) Sic cinis proprio ſuo
alcali fit ſal merum. Omne autem alcali , addita
pinguedine , in aqueum liquorem , qui tandem
mera & ſimplex aqua fit reducitur , vt videre
eſt in ſapone , lazurio lapidis , &c.) quoties per
adiuncta fixa , ſemen pinguedinis deponit. Alio-
quin enim non igni proprium , aquam facere
(potius flammam) ſed duntaxat ſeparare hete-
rogenea. Ergo ſi è ſulfuribus fiat aqua , & non
per ignis propriam tranſmutationem , neceſſe
eſt ſulfura ex mera aqua gigni. Siquidem nec
ſeparatur aqua ab oleis : ſed illa vere fit ex his:
quia aqua actu non inerat formali : ſed dumta-
xat materialiter : detracta nimirum ſeminum
larua. Porro omnis carbo (qui fit ex colliquatio- 13
ne ſulfuris & ſalis , agentium in ſe inuicem , ſub-
ter cremandum) etiamſi ad nouiſſimum vſque
diem candenti fornace , torreatur , vaſe clauſo,
ignitur quidem , ſed verus in vaſe eſt ignis , non
ſecus atque in carbone non concluſo , nil tamen
eius abſumitur , non potens conſumi , impedito
ſui effluuio. Carbo ergo , & vniuerſaliter cor-
pora , quæcumque immediatè non abeunt in
aquam , nec tamen ſunt fixa , neceſſariò eructant
ſpiritum ſilueſtrem. Puta ex 62. ℔ , carbonis
querni , vna libra cineris conflatur. Ergo 61. ℔
reſiduæ ſunt ille ſpiritus ſilueſter , qui etiam
ignitus , abſcedere nequit clauſo vaſe. Hunc ſpi- 14
ritum , incognitum hactenus , nouo nomine
Gas, voco , qui nec vaſis cogi , nec in corpus vi-
ſibile reduci , niſi extincto prius ſemine , poteſt.
Corpora verò continent hunc ſpiritum , & quan-
doque tota , in eiuſmodi ſpiritum abſcedunt,
non quidem quod actu in ipſis ſit, (ſiquidem de-
tineri non poſſet , imò totum concretum ſimul
euolaret) ſed eſt ſpiritus concretus , & corporis
more coagulatus , excitaturque acquiſito fer-
mento, vt in vino , omphacio , pane , hydrome-
lite , &c. Vel additamento peregrino , vt quan- 15
doque de ſale dicam armeniaco , vel tandem per
aliquam diſpoſitionem alteratiuam. Qualis eſt
aſſatio , reſpectu pomi. Vua enim illæſa aſſer-
uatur , & ſiccatur ; ſed ſemel pelle eius diſrupta,
& vulnerata , illa mox fermentum ebullitio-
nis, concipit , hincque tranſmutationis initium.
Vina ergo vuarum , pomorum , baccarum mel-
lis, itemque flores & frondes contuſa , fermento
arrepto , bullire ac feruere incipiunt , vnde Gas:
è paſſis verò contuſis , ac vſitatis fermenti penu- 16
riâ ſtatim non datur Gas. Gas vinorum , ſi mul-
ta vi intra cados coërceatur , vina furioſa , muta,
atque nociua reddit. Quapropter & morbidum
Gas , vua affatim comeſta , plures peperit. Si- 17
quidem fermenti ſpiritus tumultuatur , & cum
digeſtioni noſtræ inobediens ſit , ſpiritui vitali,
ſe per vim aſſociat , imò ſi quid ſudore tenus ex-
cerni paratum eſt , id ſua fermenti aciditate per-
uicaci grumeſcit , atque inſignes parit moleſtias,
tormina , diarrhæas , atque dyſenteriam. Ali- 18
quando in Tyrociniis , authoritate Scriptorum
ignorantum deluſus , credidi Gas vuarum eſſe
vini ſpiritum in muſto. Sed caſſa tentamina,
docuerunt me, eſſe Gas vuarum & muſti , in via
ad vinum , non autem vini ſpiritum. Differt
namque ſuccus vuarum, à vino, non aliàs, quàm
puls , ex aqua & farina , à cereuiſia. Intercedens
enim

enim inter vtrumque fermentalis diſpoſitio ,
rem præcedentem diſponit in ſui tranſmuta-
19 tionem , vt inde aliud ens fiat. Siquidem quan-
doque docebo , omnem tranſmutationem for-
malem , præſupponere fermentum corrupti-
uum. Emunctiores alij, putarunt Gas eſſe ven-
tum rebus incluſum , ſiue aërem , qui in com-
miſtionem elementalem ad iſtam generatio-
nem confluxerat. Sicque Paracelſus , ratus eſt,
aërem , ſub tribus aliis elementis , in quoque
corpore inuiſibiliter delitere : in ſolo autem
ſtanno , aërem eſſe viſibilem : ſed ipſum , ſua
redarguit inconſtantia : vtpote cum multis ali-
bi oſtendat , corpora mixta eſſe ex tribus pri-
mis ; Elementa verò non eſſe corpora : ſed me-
20 ras rerum matrices. Cæterùm non aduertit , du-
plex in ſtanno ſulfur, (ideoque cæteris metallis
eſt leuius) quorum tantum alterum eſt coagula-
bile , ob ſui ſalis peregrinam proprietatem , qua
Iupiter omne metallum facit frangibile, & fria-
bile , ſolo illius odore tantillum contaminatum.
21 Alterum verò ſulfur , oleoſum fit. Hiſtoriam
enim Gas , exprimit proximè puluis tormenta-
rius. Conſtat enim ſale petræ (quem perperam
nitrum putant veterum , & quod & hodie copio-
ſum adfertur , exſiccatum ab inundatione Nili)
ſulfure & carbone , quia iuncta , ſi accendantur,
vas non eſt in natura, quod occluſum , non diſſi-
liat , propter Gas. Etenim ſi clauſo vaſe carbo
accendatur, nil eius perit. Sulfur verò , ſi clauſo
vitro ſublimetur , ſine ſuæ ſpeciei mutatione,
totum à fundo aſcendit. Salpetræ, etiam , clau-
ſo liquatum vaſe , acidum liquorem , pro parte
dat aqueum , pro altera verò parte in fixum al-
22 cali mutatur. Ignis , ergo , aërem vel potius Gas
ex ſingulis , quem alias è tribus connexis ede-
ret , ſi aër ineſſet. Ergo illa appoſita ſe mutuò in
Gas conuertunt , per deſtructionem. Eſt autem
ſulfuris & ſaliſpetræ illa intolerantia , non qui-
dem ex frigidi cum calido , potentialium con-
nubio (vt creditur) ſed propter incompatibili-
lem fluxum olei bullientis , & vini , non minus
quàm aquæ : vel cupri & ſtanni liquatorum cum
vino. In tanto enim calore , cum ſe mutuo per
minima contingunt , vel in Gas vertuntur , vel
23 diſſiliunt. Sic namque plumbum , cum mercu-
rio & ſulfure toſtum , ſubitam in flammam abit,
relicta fecula , nullius ponderis ferè , ad plumbi
24 tamen extenſionem dilatata , Quocirca ſi Gas
eſſet aër , totus pyrius puluis eſſet aër , & ipſum
plumbum totum aër eſſet. Non eſt autem igni
poſſibile , vt ex fructu elementali eodem , nunc
aërem , nunc aquam , vltimata reductione pa-
riat , niſi ignis vniformitatem ſuam agendi per-
dat ſimul , ipſi à Creatore inditam. Denique iam
ſupra ſat eſt manifeſtatum , aërem & aquam , in
25 ſe inuicem , non poſſe vnquam traduci. Ergo
ſi per ignem , vel aliud quodcunque medium,
puluis pyrius, & Salpetræ notanter in aquam
reducantur elementalem , non eſt poſſibilis eius
tranſmutatio in aërem. Aliquot autem mille-
næ libræ pulueris pyrij , quandoque ſimul accen-
ſæ , nequicquam præter Gas inflammatum de-
dere. Quod in nubibus , tandem in aquam re-
diens , coaluit. Porrò carbo , quibuſdam fontibus
reducitur in ſaxum. Noui item modos , quibus
totum Salpetræ in terram conuertitur , totum-
que ſulfur , ſemel diſſolutum fixetur in pulue-
rem terreum. Quid ſi igitur tria vel quatuor ele-
menta , hæ tres terræ continerent : potiſſimam
ſaltem partem terra occuparet, nec in Gas priſti-
num reductibilem : nec ſit rationi conſonum,
corpus , quod totum in Gas aëreum auolat con-
uerti in aërem , vel in terram , pro lubitu homi-
nis. Denique cum tres præfati pulueres, tandem
ſub Artifice fiant, aqua,quæ deinceps nequit am-
plius per artificium humanum, in terram vel aë-
rem redire , conſequitur etiam , quod ſulfuris
carbonis, & ſaliſpetræ conuerſiones in Gas, vel
in terram , non ſint vltimatæ, vt nec vera aë-
ris & terræ elementa. Metiamur denique ruſti-
co hæc ſenſu. Quaſi præfata ſimplicia nunc in
aërem , nunc verò in terram verterentur , eo
quòd eſſet elementorum mutua in inuicem
tranſmutatio. At ſaltem Scholarum placitum
his repugnat ſtatutis , nempe quòd corpus mi-
ſtum , in ſui corruptione , debeat reddere ele-
menta , vnde eſt conflatum in generatione.
2. Quod corpus miſtum ferè totum , conſtans
aëris elemento , idem totum ferè non conſtet
terræ elemento. 3. Quod conuerſio elemento-
rum , fiat per actionem vnius elementi , & ſupe-
rioritatem ſuper aliud. 4. Non autem quod
formæ mixtorum , ſiue fructus , patientes ab in-
ternis elementis , vim habeant conuertendi
vnum elementorum in aliud. 5. Denique , quod
ignis nequeat diſponere miſtum , vt nunc in
aërem conuertatur , poſt inflammationem , aliàs
verò totum in terræ ſpeciem. 6. Tandem , quod
non ſit immediata , in corruptione miſtorum,
elementi vnius in aliud conuerſio. 7. Poſtremò,
quod miſti conuertendi in elementa varietas
non pendeat ex hominis arbitrio, potentis dun-
taxat iungere actiua paſſis : quorum nempe
actiuitas eſt in ipſa ſuperioris elementi victoria.
Quale elementum homo nec adhibet , neque 26
in manu ſua habet. Pro theſi hic ſtet , contra
quod cap. de formarum ortu ſat demonſtratum
ſit. Ignem videlicet , nec elementum nec ſub-
ſtantiam quidem eſſe. Quibus ſuppoſitis , ſequi-
tur præfata tria ſimplicia , in puluere pyrio , non
ab aëre reduci in aërem , dum in Gas euolant,
neque à terra reduci in terram , dum ſalpetræ
per quoddam ſulfur in terram vergit : carbo
verò & ſulfur,per aquas in ſaxum , & in terram
mutatur. Adeoque non per actionem proprij,
& victoris elementi , patiens miſtum conuerti-
tur in naturam elementalem , vt putatum eſt.
Quocirca cum iam ſit demonſtratum ſufficien-
ter , aërem , & aquam, nulla naturæ, ſæculorum
vel artis poſſibilitate, in inuicem tranſmutabilia.
Sequitur omnino , dum tria illa ſimplicia , nunc
in terræ ſpeciem , nunc verò in aëris formam,
tota concedunt , non eſſe veram terram, aut ve-
rum aëra : ſed terram talem , taleque Gas quæ
vltima reductione in aquam redeunt , luden-
tia alienam laruam , qualiſper ſeminum pere-
grinorum ſequuntur ductum. Noui enim a- 27
quam (quam manifeſtare non libet) cuius me-
dio omnia vegetabilia in ſuccum diſtillabilem,
ſine vlla ſui in fundo vitri fæcum reſidentia ,
commutantur. Qui ſuccus diſtillatus , adiun-
ctis alcalibus , totus in aquam elementalem re-
ducitur inſipidam. Neque ſane id mirum. Quip-
pe oſtendam ſuo loco, omnia prorſus Vegetabi-
lia, ex ſolo aquæ elemento, materialiter conſur-
gere. Si ergo omne corpus miſtum redeat tan-
dem in meram aquam pluuiam : neceſſe eſt,
quod Gas omne , è corporibus miſtis prodiens,
ſit materialiter ex elemento aquæ. Gas ergo, 28

quod per ignem è carbone exhalat, etſi accen-
datur; materialiter tamen non niſi aqua eſt,
quod ipſum de aqua vitæ ſuperius oſtendi in
mechanicha. 2. *Machab.* 2. nec alibi in ſacris fit
mentio aquæ craſſæ, quæ eſſet ignis perpetuus.
29 fortè non abſimilis noſtræ. Poſui namque car-
bonis querni, & aquæ cuiuſdam, partes æquas
in vitro, Hermetice clauſo, ſpatio tridui, totus
carbo verſus eſt tepore balnei, in duos liquores
diaphanos, fundo & colore varios. Quibus ſi-
mul per arenam diſtillatis, ſecundo caloris gra-
du, vitri fundus tam purus apparuit, ac ſi recens
è clibano vitriario allatus. Mox duo liquores
per balneum primo aſcendunt, ambo æquipon-
derantes maſſæ carbonis. Liquor verò diſſol-
uens manet in fundo, paris ponderis ſibi, & vi-
rium. Porrò duo iſti liquores pauculæ cretæ
admiſti, tertia diſtillatione aſcendunt priſtino
ferè pondere, omnemque qualitatem aquæ plu-
uiæ habentes. Ergo Gas carbonis, quod non niſi
aperto ignitoque aliàs vaſe exhalat, ſimul cum
ſuo cinere non ſunt niſi mera aqua materialiter.
Seminalis enim concreti proprietas, quæ in Gas
perſeuerat, vi frigoris, & dierum maturitate mo-
30 ritur, & in priſtinam aquam Gas redit. Om-
nia verò vegetabilia immediatè, & materiali-
ter, ex ſolo aquæ elemento prodire hac mecha-
nica didici. Cæpi enim vas terreum, in quo poſui
terræ in clibano areſactæ libras 200, quam
madefeci aqua pluuia, illique implantaui trun-
cum ſalicis, ponderantem ℔ 5. ac tandem exa-
cto quinquennio, arbor inde prognata, pende-
bat 169 ℔, & circiter vncias tres. Vas autem
terreum, ſola aqua pluuia, vel diſtillata, ſem-
per (vbi opus erat) maduit. eratque amplum, &
terræ implantatum, & ne puluis obuolitans ter-
ræ commiſceretur, lamina ferrea, ſtanno obdu-
cta, multoque foramine peruia, labrum viſis
tegebat. Non computaui pondus foliorum qua-
terno autumno deciduorum. Tandem iterum
ſiccaui terram vaſis, & repertæ ſunt eædem li-
bræ 200 duabus circiter vnciis minus. Libræ
ergo 164 ligni, corticum, radicum, ex ſola
31 aqua ſurrexerant. Carbo ergo, cum totus ſit
ex aqua, ſi reducatur in fonte aliquo in lapi-
dem; non poterit per aquam commutari in la-
pidem, niſi etiam totus iſte lapis ſit materiali-
ter mera aqua. Piſces enim vt ex aquis mul-
32 tam axungiam faciunt: ita viciſſim omnis pin-
guedo cum ſale alcali, fit ſapo, qui dein diſtil-
latus, pænè totus in aquam remeat: quæ vbi per
adiuncta, ſemine ſaponis ſpoliatur, fit aqua inſi-
33 pida. Fuligo omnis verò, partim eſt ſal volatile
concreti, preſeruatum ab inflammatione, pro-
pter aquæ euolantis commiſtionem, partimque
eſt oleum, quod euolandi celeritate combuſtio-
nem præterfugit. Sic namque acidus ſulfuris li-
quor per campanam elicitur, oſtendit magnam
ſulfuris partem, per flammam intacti, ſurſum
aſcendiſſe, quod rurſus ſoſpes ſequeſtratur ab li-
quore illo per rectificationem. Sulfura enim, ſi-
34 ue pinguedines, etſi pluries diſtillentur quouis
gradu ignis: attamen ſemper pinguia manent,
& naturam ſui vſque retinent, quamdiu illius
concreti ſemine potiuntur. Quæ, vbi flamma,
ſiue mors artificialis, attigerit, mox in Gas,
non autem in aquam, tranſuolant. Eo quod Gas
omne, adhuc aliquam ſui concreti conditio-
nem retinet. Differunt nempè fuligines flammæ
per genera, ac ſpecies: quod ſanè non eſſet, ſi im-
mediatè in primum elementum abiret. Ignis
quidem deſtruit ſimpliciter, nil autem generat:
quippe cum ſeminis poteſtate careat; quæque
non poteſt deſtruere illa, vel ſaltem ſeparat, vel
intacta relinquit: & hactenus fixa vocantur.
Non valet autem ignis, id, quod in ſe materia- 35
liter aqua eſt, commutare in aërem. Haberet nam-
que alias ſemen aëris. Etiam ante ſat liquet, nul- 36
la artis aut naturæ ope, aquam fieri aërem, aut
viciſſim. Lignum ergo, cum ſit totum ex aqua,
cinis ſuus, & vitrum pariter, ex aqua erunt.
Quod autem Gas ſalium non niſi aqua ſit, pro- 37
bat ſubſequens mechanica. Accipe ſaliſpetræ, vi-
trioli, & aluminis partes æquas: exſiccato ſin-
gula, & connexis ſimul, diſtilla aquam. Quæ
nil aliud eſt, quàm merum ſal volatile. Huius
accipe vncias quatuor, & Salis armeniaci vn-
ciam iunge, in forti vitro, alembico, per cæmen-
tum (ex cera colophonia, & vitri puluere) cali-
diſſimè affuſum, firmato; mox, etiam in frigore,
Gas excitatur, & vas, vtut forte, diſſilit cum fra-
gore. Quod ſi verò rimam in iunctura recipien-
tis vaſis reliqueris, ac poſt ſpontaneas ebullitio-
nes reſiduum diſtillaueris, reperies aquam ſuba-
cidam, quæ in aquam pluuiam, repetita diſtil-
latione, & cretæ additamento, conuertitur. Pars
ſalium ergo vna in aquam, altera verò in Gas
conceſſit. Sed ſalia, per Gas euolata, homoge-
neæ ſunt naturæ cum redactis in aquam: Ergo,
materialiter, Gas ſalium nil niſi aqua eſt. Gas 38
fructuum verò, ſimiliter non niſi aquam, vt ex
aqua immediatè oriundum, iam oſtendi. Sic
vua paſſa diſtillata, in elementalem aquam tota
reducitur per artem: qua tamen recente, ſemel
vulnerata, muſtum & Gas multum elicitur. Si
ergo tota vua, ante fermentum, in ſimplicem
aquam vertitur: adhibito autem fermento, Gas
excitetur, neceſſe eſt, & Gas hoc fore aquam.
Cum diſpoſitio fermenti nequeat ex eo, quod
materialiter, nil niſi aqua eſt formare aërem. Gas
ergo, vaſis incoërcibile, foras in aëra protrum-
pit, donec ſat rarificatum, locique frigore, &
proprietatibus concreti ſpoliatum, in primam
ſui tranſeat materiam, atque in aëre, aquarum
ſeparatore, priſtinam elementi aquæ, ac plenam
indolem recuperet. Exhalationes autem, quæ 39
penes Scholas ſunt Ventorum, Nebularum, Co-
metarum, Mineralium, Saxorum, Salſedinis ma-
ris, Terræ motuum, omniumque Meteororum
materia quotidiana, cum pennarium in natura
non habeant, nec materiam tantis quotidie re-
bus, tantæque molis ſufficienter, mira ſunt ſom-
nia, ac imperitè ſuis effectibus proportionatæ.
Ideoque has Scholarum inſulſitates, miſerando
tranſeo. Saltem eſt conſequens, ſi ſaxa, ſi minera-
lia cuncta, ab exhalationibus procedant, iamque
fixata reſiſtant agenti, quod illas denuò in exha-
latum deduceret, non fore in reſidua terra, ma-
teriam nouis exhalationibus, tanti momenti
& effectus producendis. Maximè quod è maris
ſalſedine, vix quicquam exhalet, caloriſque ea
ſit procliuitas, vt vix exhalationes proritet, niſi
omnem prius aquam ſuſtulerit per vapores.
Quæ ergo materia, vel ſolis quotidianis ventis 40
ſufficiens erit? Quippe naturam, itemque cor-
porum differentias, cauſas, atque proprietates
nouiſſe, eſt prorſus Scholis impoſſibile, quotquot
ſine Pyrotechnia, Philoſophiam aggreſſæ, pa-
ganicis hactenus inſtitutis fuere deluſæ. Scripſi
tandem de vita longa, ſpiritum vitæ noſtræ, arte-
rialem,

41 rialem, de natura Gas eſſe. Quod in palpitatione, ſyncope, ac hypothymia cernitur. Etenim quantum colori viuido, lumini vitali, tumidoque carnis habitui deperit, vultuſque ipſe quam ſtatim rugoſior concidit, mox à præfatis paſſionibus! ſpiritus enim qui antea placido rabore, velut omnia viuificabat, euolat mox atque aliena aura ſubactus mutatur. Siquidem cum Archeus in ſe ſit Gas, de natura ſalis balſamici, ſi auram alterius ſalis obuiam repererit, (prout ſe armeniacus, dum obuiat ſpiritui ſaliſpetræ) facilè per poros, atque confeſtim difflabilis, munium agendorum atque familiæ oblitus. Neque enim in guttas cogitur: eo quòd ex ſanguine arteria-
42 li paratur. Si quid, ſub deliquiis & morte, ſudoris exhalat, cruoris eſt liquamen, non ſanguinis arterialis. Gas ergo vitale, quia lumen eſt, atque balſamus, præſeruans à corruptione, ab primordiali genituræ adumbratione, incepit ſolari lumini adæquari. Poſt deliquia verò præfata cæterorum membrorum innati ſpiritus, velut fumigantes, rurſus à ſolari cordis lumine accenduntur, prout fumus candelæ extinctæ, alterius flammam attingens, hanc ad extinctum lychnium per medium deportat, quandoquidem ſpiritus vitæ noſtræ, cum Gas ſit, poten-
43 tiſſimè atque celerrimè à quouis alio Gas, afficitur propter illorum nempe contactus immediatos. Nec enim ideo aliquid proinde, velocius in nos operatur, quàm Gas. Vt patet in Crypta canis Siculorum, peſte, carbonibus ſuffocatis, & ſuffitibus. Confeſtim namque ſæpè pluries, in cuniculis mineralibus interemti. Imò in cellariis, vbi potens cereuiſia ſuum Gas eructat, facilis mors ſubita erumpit, & ſuffocatio. Quocirca immenſum dolui, ſortemque humanam miſeratus, tam craſſa Scholarum negligentia ſuffituum remedia altiora penè ſupprimi, quibus nedum recreantur lypothymici; ſed etiam plurimorum morborum fiunt ſanationes. Quod quandoque de odoribus in re medica explicatis, facilius mecum quiſque indicauerit. Neglecta ſunt nimirum medicamina pænè cuncta, quæ reſtaurant vires, ſoliſque diminutionibus corporum, per cruoris ablationes, & ſolutiuas ſcammoneatas potiones, perque canteria, balnea, clyſteres, ſudores, & cantharides, eſt inſudatum. Penitius enim inſeritur Gas, & cum ſpiritibus vitalibus contactum immediatum ſeruant odores, quàm liquores, ſi non venenata labe, ſaltem, ſecundatum qualitatum obtuſis proprietatibus, participes: quaſque qualitates vel præcipuè ſublimem primæ digeſtionis, tanquam luto obductas ſoleas, deponunt, ſi non ingenti adhuc Archei auerſione ſint receptæ, vel cum anxietate, viribus digeſtiuis rebelles, & contumaces reſiſtunt. Poſſet tamen mihi opponi Scriptura, quæ dicit de homine: *Terra es & in terram ibis*. Quomodo ergo caro, *&c.* erunt materialiter ex ſola aqua? Sed ego hoc dicam eiuſdem argumenti vigore. Si homo terra eſt, quomodo ergo Scholæ aſſerunt hominem materialiter eſſe non vnicam terram: ſed quatuor elementa? confirmantur ergo ex illo Textu, quæ dixi ſuperius. Nimirum quod terra non ſit in Sacris primarium elementum: ſed quoduis coagulatum ex aqua terra dicitur, eo quòd plus per ſui conſiſtentiam, terræ aſſimiletur quàm aquæ. Adeoque ipſiſſima terra naturæ fulcrum, ex aqua eſt, non minus quàm homo, lignum, cinis, lapis, *&c.*

IMAGO
FERMENTI IMPRÆGNAT
MASSAM SEMINE.

1 *Nulla rerum ſeminalis viciſſitudo citra fermentum.*
2 *Mechanica in circulum per cereuiſiam deducta.*
3 *Fermentum volatilizat, quod alias in carbonem mutatur.*
4 *Probatur per mechanicam in cruore.*
5 *Cruor acquirit ſua atque varia fermenta, in culinis membrorum.*
6 *Notatur Paracelſi inconſtantia.*
7 *Initia Paracelſica fiunt per ignem: non autem inſunt.*
8 *Duplicia fermenta, vnde rerum ſemina.*
9 *Ortus inſectarum.*
10 *Non ſat eſt dixiſſe, inſectas è putredine naſci.*
11 *Duplex generationis modus.*
12 *Quomodo ſemina fiant.*
13 *Odor qualiter fermentum, & ſemen patret.*
14 *Scorpio è Baſilicone.*
15 *Fermentum in ſpontaneis ſeminibus, attingit horizontem vitæ.*
16 *Fermentum morborum, & ſanationum.*
17 *Pharmaca ferè cuncta agunt ſolo odore tenus.*
18 *Ideo ſemina ſolo odore ſpecifico pollent.*
19 *Odor & lux penetrant ſpiritus.*
20 *Odores peſtem varioſque morbos cient, & ſanant.*
21 *Ars ſuffitum oblita, in dulomoniam tranſlata.*
22 *Dolores implacabiles, ſtatim odore appoſiti externi placantur.*
23 *Fermentum, parens tranſmutationum.*
24 *Fermentum ſtomachi quale.*
25 *Cur plurimi caſeum horrent.*
26 *Fermentale acidum, differt ab acetoſis.*
27 *Ructus vnde.*
28 *Labor Sophiæ.*
29 *Ex ſola aqua & fermento, cuncta, quæ creduntur miſta.*
30 *Fermentum lineæ Æquinoxialis.*
31 *Progreſſus ſeminum & fermentorum, ad propagationem.*
32 *Origo & progreſſus vegetabilium.*
33 *Fermenta quandoque operantur potentius igne.*
34 *Paracelſus notatur.*

NOtitia fermenti, vt nulla in Scholis ieiunior, ita nulla vtilior. Fermenti 1
nomen, ignotum hactenus, niſi in panificio: Cum attamen nulla in rebus fiat viciſſitudo, aut tranſmutatio, per ſomniatum appetitum hyles: ſed duntaxat ſolius fermenti opera; Olim fermentum, atque fermentata vniuerſa, erant vetita, ac myſterium in litera occultatum, tunc iure ad literam fuit interpretatum. Etenim vt fermenta omnino ad omnem tranſmutationem præuia, atque neceſſaria; ita corruptionem, inconſtantiam, & impuritatem

deſignabant : Ideoque fuga à fermento iniuncta.
Rem ſanè in phyſicis adeo paradoxam , primum
2 per exempla explanabo : Cereuiſiarum meraciſſi-
ma (quæ ſumen, liquamen , aut conſummatum
ius granorum , merito eſt) tantundem grano-
rum expoſcit , quanta eſt vaſis capacitas , vel
cadi amplitudo. Ita ſanè , vt dempto ſulfure,
tota farina liqueſcat in cereuiſiam , & aqua lo-
cum ſulfuris tantùm occupet. Cereuiſia iſta , per
adhibitum fermenti tantillum , ebullit fermen-
tando in cellariis , ſenſim clareſcit , deciditque
fæx ad fundum : demum nonnihil fermentaliter
areſcit , quo acore conſumit omnem ſuam fæ-
cem. Dein aërem , ſiue pungentem aciditatem,
3 perdit magis indies. Tandem guſtu , viribus , &
corpore farinæ orbatur. Ac poſtremò, ſponte in
aquam redit. Cereuiſia iſta, recens diſtillata , plu-
rimam in fundo reſidentiam, inſtar ſyrupi, depo-
nit, quæ tandem pergendo, in carbonem mutatur.
Sed ſi illa eadem, per fermenti gradus , in aquam
tranſierit , non plus fæcum inter diſtillandum in
fundo relinquit , quàm alioquin aqua , vnde co-
quebatur , continebat. Eo quòd aquarum natale
ſedimen non ſit ſubnoxium fermento granorum,
cum eius non ſit obiectum : ſed alterius Monar-
chiæ cliens. Grana itaque redeunt ad primam
materiam, ex qua, quæ aqua eſt , idque ſolius fer-
4 menti virtute. Denique , quiſque noſtrûm 7 aut
10 vncias ſanguinis , quotidie ſibi fabricat : atqui
(ſaltem in ætate conſiſtente , neceſſe eſt, tantun-
dem ſanguinis in dies conſumi , quantum de no-
uo generatur. Aliàs namque homo mox immen-
ſum tumeret. Dein, ſanguis ſenſim mutatur in vi-
talem mucilaginem, nutrimentum verum, imme-
diatum membrorum. De quo dici ſolet; Nutrimur
iiſdem , quibus conſtamus. Hoc autem alimen-
tum, volunt roris modo inſpergi in ſingula mem-
bra , (ego verò in ſingulis partium culinis mini-
mis fabricari credo) quod eadem humectet , at-
que eatenus ab ſiccitate , ſenectutis calamitate,
quantum, ac quamdiu poteſt, tueatur. Tandem
ros ille , imperceptibiliter , per cutis poros tranſ-
uolat , nec poſt ſe quicquam ſolidi ſediminis ſu-
perſtes relinquit. Sic nempè alimenta ; tandem
per cutim , vaporis ſpecie & aquæ inſtar , exſpi-
rant. Volunt autem Scholæ , hunc humorem ſe-
cundarium, poſtquam roris inſtar in partes lapſus
ſit , aſſimilari & ab anima informari. Ego verò,
aſſimilari tantùm ſub accretione adoleſcentiæ ,
permitto: non autem deinceps amplius , cum ne-
que in ſimilarium ſubſtantiam amplius verta-
tur. Quorſum (namque ros ille oſſi aſſimilare-
tur in robore, duritie , ſiccitate , &c. ſi oſſa incre-
mentum iam amplius non ſuſcipiant ? Idem de
cæteris eſto iudicium. Habent nempe ſingula in
natura, ortum, incrementum , ſtatum , declina-
5 tionem, atque interitum. Hæc eſt igitur ſangui-
nis tragœdia , & metamorphoſis , virtute fer-
menti. Cæterum alioqui ſanguis diſtillatus , tan-
dem multum ſalſi carbonis deponit, neque vola-
tilitatem omnimodam habet , quam operatio
fermenti ſubter alias digeſtiones conſecutiuè ip-
ſi concedit. Eo quòd calor , cum careat fermen-
to, rerum tranſmutatiuo , ſeparat ſaltem partes,
non autem tranſmutat. Itaque ſanguis ſua præfa-
ta fermenta acquirit , in ipſis corporis noſtri co-
quinis, fitque inde adeo volatilis, vt nil porro de
ſe reſidui relinquat. Admiror Paracelſum , quod
6 doceat ſanguinem corporis vniuerſalem mercu-
rium, vt & ciborum: attamen ſudorem velit eſſe
excrementoſum ſulfur. Cum ſanguis totus per
cutim exhalet , ſin autem vna cum aquoſo ſu-
doris latice , pinguedinis tantillum effluat. Non
proin ex mercurio confeſtim ſulfur fit. Niſi ſuæ
ſit ille doctrinæ immemor. Etſi aliquid pingue-
dinis, noſtras veſtes efficiat ſudore tenus. Axun-
giæ enim non ſunt immutabiles , quin pereant
quotidie, vti accreſcunt. Ego ſanè, analogon odi 7
principiorum Paracelſicorum , in principia tria
naturæ relatorum. Quippe quæ nec inſunt actua-
liter in corporibus , nec adſunt, nec ſeparantur,
niſi prius, velut per ignem commutando, ſiue per
liquationis reductionem parentur velut noua.
Ego ſiquidem nudam lubens phyſicam aſpicio
vbique , non ſanè figuras , aut vires mouentes in
matheſi applico naturæ. Analogon deuito quan-
tùm poſſum, vt & locutiones metaphoricas: Om-
nem naturæ neceſſitatem ſeminibus ditaui, mul-
torum verò ſemina, non tam è parentibus, quàm
fermentis peto. Sunt ergo duplicia fermenta in
natura. Vnum quidem continet in ſe auram flu- 8
xibilem , Archeum ſeminalem , qui ſuo fluxu in
animam viuentem aſpirat. Alterum verò ſaltem
continet initium motus , ſiue generationis rei in
rem. Quod quidem, licèt ſui initio , non haberet
aurem ſeminalem , quæ ſcopos rerum agenda-
rum complectatur; mox tamen vapore potitur,
quem fermenta tam localia , quam quæ ipſamet
materiæ diſpoſitio externis fomentis acquirit,
ſuſcitant. Vnde Archeo aliquid ſimile fit , quod
ſe, ſuumque ſenſum hoſpitium tranſmutat , ap-
tat ; adaugetque , agit porro deinceps reliqua
ad proportionem perfectionis & requiſitum au-
ræ illius. Hoc nempè ſemen , quadam primum
& generica amplitudine , luxuriat. Nam ta-
metſi gaudeat , ſubſtratam ſibi maſſam , ad fer-
menti concepti ſcopum direxiſſe ; non raro ta-
men aliunde fomites occultioris luminis ſuſci-
pit, ſumptoque temerario auſu , etiam in animam
viuentem adſpirat. Hinc enim nedum pediculi, 9
cimices, pulices , & lumbrici , hoſpites ac vicini
noſtræ fiunt miſeriæ , noſtriſque velut naſcuntur
è penetralibus : & excrementis ; ſed etiam ſi in-
duſium ſordidum intra os vaſis , in quo ſit triti-
cum , comprimatur : Intra paucos dies (puta
21) fermentum induſio hauſtum , & odore gra-
norum mutatum , ipſum triticum , ſua pelle in-
cruſtatum , in mures tranſmutat : eoque magis
admirandum , quod eiuſmodi inſectæ , ſexuum
ſignaturis diſtinctæ , prolificent cum iis , quæ
parentum è ſemine natæ ſunt. Vt & hinc , am-
borum ſeminum paritas , & fermentorum vita-
le par robur , conſpicuum euadat. Quod mira-
bilius eſt, è frumento , & induſio , mures , non
quidem paruuli, aut lactentes, nec minutuli , aut
abortiui : ſed prorſus formati exſiliunt. In no-
bis ſubinde phthiriaſis oritur , & pediculus,
aperta epidemide humana egreditur , aliàs quo-
que in poris generatur , non quidem oui puta-
mine lendis incluſis : ſed exiguus ac vix conſ-
picuus. Pulex verò , ſemper non niſi exterius,
deſumpto fermento , generatur. Neque ſat fuit,
in Scholis dixiſſe , eiuſmodi inſectas è putridis
prodiie. Nam & oua auium inſigniter putrent, 10
fœtentque immenſum , ante pulli conſtitutio-
nem. Vita ergo ineſt iſtis putridis rebus , non
minus quàm ouis. Nec ſat eſt dubitaſſe , vnde
eiuſmodi inſectæ vitalem ſpiritum vniformem,
&

& ſpecificum, è noſtro deſumant, cum natura-
lis generatio præſupponat impreſſum ſimilitu-
dinis ſigillum. Siquidem in generatione, ano-
mala, ſufficit Archeus, non quidem humanus,
ſed qui in excrementis, virtute fermentali, &
identitatis ergo, ſemper generat eiuſmodi in-
ſectas pariformes. Adeoque licèt ſit monſtro-
ſa, & anomala generatio, reſpectu noſtri: eſt
tamen naturalis, atque ordinaria, in ordine
ad cauſas, nobis videlicet tantùm fermentum,
& fotum dantibus. Fermentum itaque induſij,
tritico inſperſum, per retroitionem reſoluit
materiam, & formatur ſic mus adoleſcens, non
autem recens natus. Eò quod reſpectum ha-
11 beat ad alium fiendi modum. In prioribus er-
go, & vitalibus ſeminibus, generans inſpirat
Archeum, cum ſui ſimilitudine, & auram vi-
talem, vna cum ſeminis maſſa. In poſteriori-
bus verò, inſufflatur tantùm fermenti odor,
à vaſis continentibus, aut ambientis contagio.
Quæ vbi ritè coaptata fuerint, mox in plantam
vel inſectam formantur, excitata nimirum au-
ra, ab odore, & fermento fracedinis, quæ dein
in Archeum rectorem exaltatur. Prout de for-
mis alibi. Fiunt itaque ſemina, à conceptu ge-
12 nerantis, facientis imaginem ſui, per libidi-
nem, vel ab odore fermenti, quod materiam
diſponit ad ideam rei poſſibilis. Etenim prout
ab odore, materia haurit tranſmutationis diſpo-
ſitionem: ſic ab imagine deinceps fit materiæ
diſpoſitio, quæ fermentum ſpecificum procu-
ret, atque promoueat. In hoc autem fermen-
tum à ſemine diſtat: quod illud ſit odor, vel
qualitas alicuius fracedinis diſpoſitiua ad alte-
ritatem, & corruptionem maſſæ. Semen au-
tem ſit ſubſtantia, in qua iam Archeus ineſt,
qui eſt Gas ſpirituale, continens in ſe fermen-
tum, imaginem rei, atque inſuper notitiam diſ-
poſitiuam rerum agendarum. Odore itaque,
quæcunque ſitum aut fracedinem contrahunt,
etiam vermes mox concipiunt. Ideoque & bal-
ſama putrere, aut vermeſcere neſciunt. Odor
13 enim baſiliconis ſemini incluſus, herbam il-
lam producit, cum aura illa inexſiſtente, qui ſi
per fracedinem immutetur, ſcorpiones veros
producit. Nec enim figmentum eſt: ſed reue-
ra, herba contuſa, atque inter lateres depreſſa.
Solique expoſita, poſt aliquot dies, Aquitania
14 nobis ſcorpiones edidit. At dicet curioſior.
Quod ad odorem, & paſtum herbæ, forinſecus
ſcorpio aduenerit. Præuentum eſt enim iſti du-
bio. Lateres ſiquidem bini, inuicem contriti,
adæquatè ſe contingebant, adeo vt ingreſſum
ſcorpionis, tam planitie contigua, quàm ponde-
re, impedirent. Foſſula autem in medio, her-
bam continebat. Fermentum itaque in ſemine
ſpontaneo, horizontem vitæ, propinquo mo-
do attingit. Neque enim vnum in aliud muta-
15 tur, abſque fermento & ſemine. Quæ vt ne-
glecta ſtetere hactenus, cuncta nudis caloribus
adſcripta ſunt, pluriumque morborum ſanatio-
nes deſperatæ manſerunt. Siquidem hactenus
tantum inſudatum eſt, circa correctionem
qualitatum primarum, & ablationem ficti hu-
moris, vel ſolitarij, vel vna cum ſanguine: ne-
quicquam autem cogitatum eſt, Quod vnuſ-
quiſque morbus ſit venenoſus, ſi non toti, ſal-
tem parti ſuæ: adeoque licèt non contagioſus
cuiuis; tamen non deſinit, ſui de ſe odorem fer-
16 mentalem inurere parti cui inſidet. Plurimum
itaque ſanatio odoribus perficitur, & impreſ-
ſa pelli contagia odoribus ſubinde recedunt.
Etenim quia odor, ſymbolum fermenti, & hinc
ſeminariam tranſmutationis cauſam continet,
concludo, rerum vires, ac robur maſculum, ex
odoribus eſſe, (prout de magno Oportet, ſuo
loco.) Imò ſi penitiùs res ipſa ſpectetur, etiam 17
interna pharmaca, tam ſolutiua, quàm corre-
ctiua, ſolo odore tenus, agunt. Fit enim hinc,
quod odore pharmaci, ſemel exuto, vires pe-
reant eiuſdem. Vidi nempè ſæpius quartanam,
vteri exundationes, melancholiam, dolores
colicos, &c. Solis vnguentis ſeparata. Certum
eſt autem, non ipſum vnguentum; ſed eius ſal-
tem odores, intrò ſerpere, & agere. Sic nam-
que epilepticus odore cadit, imò cerebrum in
epilepſia, quod non audit, non ſentit, nec ſi
in ignem ceciderit, ſe retrahit; ſolis paret odo-
ribus. Sic namque eryſipelas, odore lintei
leporino cruore tincti ſanatur, ſi ſiccum alli-
getur. Sic vulnera, vlcera, & apoſtemata, odo-
ribus, per inuncta applicatis, miteſcunt, vel
exaſperantur. Igitur ſi ſpontaneorum anima- 18
lium ſemina, ex odoribus atque fracedine ſint
natiua, nec ſpecie differant ab aliis, quæ con-
greſſu procreantur ſexuum: neceſſe eſt om-
nium animalium ſemina, ſuos habeant & ſpe-
cificos odores, quibus Archei ad materiam
fiunt adaptationes, facilioreſque ad tranſmutan-
dum obedientiæ. Vnde tandem fiunt impreſ-
ſionum in quæuis viſcera, organa, fortitudi-
nes, in robore, atque vita, diuerſitates. Affi-
ciunt nimirum ſpecifici odores, materiam, eam-
que in ſui clientelam ſubigunt: oboriturque
ex ſpecifico inclinatio, & philautia. Ex aſſueto
demum, facilis receptio, perfectior adaptatio:
ac tandem amor raptus in omnem ſui libidi-
nem. Oblectant ideo fragrantiâ. Perinde vt lux
placet bonis geniis: diſplicet reprobis. Idque
non, quia ſine, vel cum luce, vterque æquè be-
ne cernat, aut aëris ſereni vſurâ opus habeat, vel
non: ſed ob abſtractum, & Omnipotens lu-
men, cuius imago, diei lux eſt. Odore enim, &
lumine, delectantur ſpiritus: eo quòd lux &
odor illos immediatè attingant, ac penetrent.
Etenim ſpiritus ſanguinis, in lipothymico, plus 19
toſtæ carnis odore, quàm aromate refici deberet,
niſi fragrantia, quatenus citò attingit vitam, in
hac puritatem & ſuauitatem præparet. Videntur
ergo odores, etiam ſpiritus abſtractos attingere,
prout peſtilens odor, naribus non perceptus,
Archeum horrore quatit. Sunt nempe odores, 20
qui dolores capitis, nauſeas capitum, tuſſes,
ſingultum, vertiginem, epilepſiam, apoplexiam,
dyſenteriam, &c. mouent, atque ſui contagio
inurunt. Suntque idcirco & alij, qui conſimili
modo eadem ſanant, aut ſaltem mitigant, ſi
radicem fixiorem habent. Suntque odores ſuffo-
cantes, ſine perceptibili materiæ adſtrictione,
ſuntque & conuulſiui: ſuntque qui ſaltem infa-
tuant, vt in vteri affectibus perſæpe occurrit.
Veteres enim, ſuos ſuffitus in ſuperſtitionem 21
vſque coluerunt, quibus hominem velut in ex-
ſtaſin adigerent, atque inde ſe excitatos profe-
ciſſe rebantur. Cubiculum enim, veſtes, caput,
& vtenſilia, ſuis inficiebant odoribus, quo men-
tem ad ſua ſtudia proritarent. Quibus cum Satan
ſua apochrypha nexuiſſet, ars ſuffituum ſuſpe-
cta primum, mox dein tota inculta manſit. Odo-
ra thymiamata ſuperis placere, in lege didice-
rant;

rant; Et tenebatur Iſraëlita, ſua quotidie in caſtris excrementa humo obtegere, ne Angelum
22 caſtra nocturna obire tæderet. Memini enim, quendam graui dolore ſtomachi propemodum contabuiſſe. Horis nempe quatuor à paſtu plangebat, eiulabat,& contrahebatur, niſi locum incumbens menſæ fortiter premeret. Credulitate enim deceptus, cum Paracelſo, carcinoma ſtomachi tum autumaui incurabile. Locus enim erat, vbi coſtæ nothæ os ventriculi appropinquant. Hunc inquam paucis horis curatum vidi, fragranti emplaſtro, ad palmæ vix latitudi-
23 nem extento. Quomodo fermentum tranſmutationum parens ſit, non meliùs, quàm per Pyrothechniam inueni. *Cognoui enim, quoties corpus diuiditur in ſubtiliores atomos, quàm ſua ſubſtantia ferat exigentia, continuò etiam ſequi corporis illius tranſmutationem, excepto elemento.* Quatenus hauſtum fermentum, arripiens præfatos atomos, eos alieno ſui charactere imbuit, in cuius ſuſceptione fiunt diuiſiones partium, quas partium heterogeneitas, & diuiſiones, reſolutio materiæ conſequitur. Hactenus nimirum Chymia digerit, ac putrefactiones præmittit, vt accepto fermento partes dehiſcant in minima. Et ſic cibi in ſtomacho reſoluuntur, loci fermento condito qualitate acidula. In iecinore verò, & aliis locis, continuò aliis fremen-
24 tis. Sic nempè multo licèt paſti ſaccharo, mox tamen quandoque acidum euomunt. Nec tamen ſtomachi fermentum, vt acidum, eſt fermentum. Neque enim ideo acetum, aut ribes, fermentant, licèt acida & auſtera: ſed acidum ſtomachi, eſt proprium ſpecificum eius medium; verum etiam in vna ſpecie, multam ſubit latitudinem. Hic enim olera, legumina alter, quidam piſces, aut vinum ægrè fert, quia nec digerit.
25 Plurimi non veſcuntur caſeo: non quidem quia tartarus merus, aut merum ſal (vtrumque alternatim, ſic iubet Paracelſus; (Sed recens, ponticè aceſcit, qui facilè in acido ſtomacho tormina ciet. Verus verò putrilaginem redolet, quā à mortuo coagulo, antea in ſe excrementoſo, habet. Ideò vermineſcit, putret facilè, quia partem ſtercorei fermenti, ſub aciditate lactis, occultat, in multis manifeſtatur, atque in gradum ſurgit. Ideoque multis ſolo odore diſplicet. Latitudo ergo fermenti acidi, in ſtomacho, etſi ſpecifici, prouenit; eo quòd fabricantis, & recipientis, variæ ſint alterationes in agendo. In hoc autem fermentale acidum ab acetoſis differt.
26 Quod illud, quæ penetrat, eâdem etiam volatilizet operâ. Omnis autem ſpiritus acetoſus, diſſoluendo coagulatur ipſemet, iuxta axioma chymicum. Vnius panis ab homine, cane, equo, vacca, aue, piſce, adeoque genere diſtinctis, conteritur totidem fermentis ſpecificis, & acidis. Pueri, paſſeres aiunt mirabiliter in gutture aceſcere, ideoque & voraces ſunt. Contingit namque, exſertam linguam pueri, paſſerem arripuiſſe, & deglutire conatum; quo modo, aciditatem gutturis ſe guſtaſſe aiunt. Sic nempè plura animalia, compeſcendæ aciditatis ergo, cretam, calcem, lateres, vel argillam edere co-
27 guntur. Subtiliores ergo, & volatiles ciborum atomi, facile per fermentum ſtomachi, in Gas ventoſum mutantur vbi pars reliqua, duntaxat; in ſuccum reſolui, contenta eſt. Chymia enim indagando ſollicita eſt corpori, quæ tàntæ puritatis ſymphonia colluderet nobiſcum, vt à cor-
rumpente nequirent diſſipari. Ac tandem ſtu- 28
pefacta eſt religio, reperto latice, qui ad minimos redactus atomos, naturæ poſſibiles, cœlebs omnis fermenti connubia ſperneret. Deſperata ideo eſt eius tranſmutatio, dignius ſe, corpus non reperiens, cui nuberet: Sed labor Sophiæ, anomalum in natura fecit, quod abſque fermento commiſcibili, à ſe diuerſo, ſurrexit. Serpens ſeipſum iſte momordit, à veneno reuixit, ac
mori deinceps neſcit. Enimverò quia Scholæ 29
fermenta neſcierunt, etiam corpora ſolida conſtitui ex ſola aqua & fermento, ignorare debuerunt. Vegetabilia namque & grana, ac quæcunque iis nutriuntur corpora, ex aqua ſola prodire docui: nunquam enim piſcator, in ſtomacho Sulmonis, aliquid cibi inuenit. Si ergo ſola aqua, (etiam fluminum) fit Sulmo, & nutritur. Sic Sturio ore caret, ſoloque foramine puſillo, in gutture infra patet, qua præter aquam, totus piſcis haurit nihil. Nutritur ergo & fit ex aqua pariter omnis piſcis: ſi non immediatè; at ſaltem ſeminibus, atque fermentis ſi ſit grauida. Ex ſalſo mari, piſcis ferè omnis dulcis trahitur. Ergo ſalem, in non ſalem vel ſaltem aquam in ſe, non in aquam conuertit. Conchylia denique oſſium loco, ſibi lapideas teſtas ex aqua fingunt, provt & limacum genus omne; Sal igitur maris, qui vix candenti cedit igni, fermento in piſcibus dulceſcit, eorum volatilis fit caro, & ſub nutritione etiam totus diſſipatur, abſque reſidentia, aut fæce. Sic etiam ſal in primæuum aquæ elementum tranſit. Sicque mare, licèt riuos ſalſos recipiat, non tamen indies ſalſius.
Nam aqua puriſſima, quanquam omni inqui- 30
namento libera, nihilominus ſub linea æquinoctij mucida fit, fœtet, mox gilueſcit, dein virideſcit, atque vltimò rubeſcit horrore inſigni. Quæ dein ſponte in ſe deintegro redit. Concepto nimirum loci fermento, hæc ad-
ueniunt: eoque conſumpto, ceſſant. Puriſſima 31
ſic aqua fontis, fracido vaſis fermento, muceſcit, vermes concipit, cyniphes parit, imò pelle tegitur. Paludes ex fundo fraceſcunt: hinc ranæ, conchylia, limaces, hirudines, herbæ, &c. Quin etiam natantes herbæ, aquam tegant ſolo aquæ fracidæ potu contentæ. Et provt lapides è fontibus, quibus ſemen atque fermentum ſaxoſum ineſt: Sic terra, fermentis metallicis fœta, ex aqua, Bur, metallicum, vel minerale efficit. Aqua verò alibi, concluſa terræ, ſi propè aërem eſt, caloris momento agitata, fraceſcit, qui non ampliùs aqua: ſed ſuccus Leffas eſt, vigore cuius, fracidi fermenti, poteſtas terræ collata eſt, germinandi herbas. Succus enim ille terræ fracidus, puſilli caloris ſtimulo, aſcendit in fumum, fungoſus fit, ac pelle circumdatur, pro fermentorum inibi latentium requiſito. Vices itaque fermenti, ac vires ſeminis, fracedo iſta habet, ſenſim in Archeos, per virtutes ſeminales, in vitam quantam properans. Succus igitur terræ fracidæ, Leffas eſt. Vnde ſurgit omne plantarum genus, viſibili carens ſemine, ſataque ſemina promouentur in deſtinationes. Tot ideo fracedinum rancidi odores, quot rerum ſapores proprij: eo quod odores, ſaporum nedum ſint nuncij: ſed & parentes promiſcui. Palleſcit initio fumus Leffas, iam coactus, dein ſubflaueſcit, mox ſubcandide virideſcit. Atque tandem ſaturatè viret. Explicataque ſpeciei poteſtate, varios

varios colores, & ſignata aſſumit. In quo fluxu, ductum aquæ ſub æquinoctio imitatur. Inhoc tamen differt. Quod fermentum, ſpirituale nimis, ab Aſtro & loco, mutuarint aquæ ſine corporali fracedine, ideoque caduco nimirum ſemine, mox in ſe redeunt: Leſſas autem, concepti ſeminis tragœdium perficere co-
32 gatur, Pluuia itaque, in terra fermentum fracidum concipiens, leſſas facta, in radices ſtomachos, trahitur ſuctu quodam. Experiturque intra hanc culinam, nouam fermenti inquilini fracedinem. Mox inde ad corticem, ſiue hepar defertur, vbi nouo illius viſceris fermento ditatur, fitque ſuccus herbaceus, vel ligneus, ac tandem concepta maturitate ligneſcit, herbeſcit, vel in fructus abit. Caudex verò, ſi ſub terra citius fraceſcat, proprio dehiſcit fermento, fumum tranſcorticem emittit, qui ſui initio fungus eſt, ac tandem in veram radicem dureſcit, ſicque plantati rami, arboreſcunt artis compendio. Euidens iam ergo,
33 quod nulla ſit elementorum mixtio: Corpora cuncta primitiuè, atque materialiter ex aqua ſola fiant; acquiſito per fermentum ſemine, quodque exantlatis ſeminibus, corpora tandem in priſtinum aquæ hoſpitium retrocedant. Imò quod fermenta, igne potentius, ſubinde operentur. Saxa quippè in calcem: & ligna, vertuntur quidem in cineres, ibique ſiſtit ignis, quæ tamen, aſſumpto in terra fermento, ſponte in ſuccum leſſas, adeoque & tandem in ſimplicem aquam redeunt. Alias namque lapides, atque lateres, ſpontè in ſalem petræ deficiunt. Vitrum denique, igni inuictum, aëre incorruptum, paucis annis, ſub terra fraceſcit, putreſcit, & leges aquæ ſubit. Quæ enim liquantur in aqua, ſubinde in aquam redeunt, alia verò, per fermenta volatilizantur, quæque compacta atque impermiſcibilia erant, per fermenta fracedinum, in tranſmutationis neceſſitatem adducta, aperiuntur, & ſeparandi concilium arripiunt. Fontes verò limpidiſſimi; licèt ex inſipido naturæ fundo, ſine *quellem*, per ſcopulos, & arenam ſcandant, longè à contagio luti, fermenti, & labe deputati, nec caſu quoque decidant: ſed in magnos vſus ſint deſtinati: attamen cum occultos ſaxi odores ſaltem contrahant, nobis inperceptibiles, in fines alios properant. Riui ergo, fontes, flumina, paludes, ſtagna, maria, & quæcunque aquæ alueo continentur, ſaltem vel à fontium natiuitate, ſua mox ſemina concipiunt, laſciuendoque, per curſum maturant. Nimbi quoque, tonitrui fracedine decuſſi, fertiles; Pluuiæ verò rore, vel concepto exhalatu grauidæ. Rorem nempè, dulci ſaccharo eſſe diuitem, edoctus ſum per ignem. In niue, vermes naſci tradunt boreales: montes ideo longa niue coopertos, gramen etſi parcum, tamen ſaginandis pecoribus aptiſſimum; adeo vt niſi tempeſtiuè è paſcuis abigantur, pin-
34 guedine præfocatum iri. Aquas autem, quæ liquamen continent, Paracelſus corporales vocat, negatque inſcitè, elementum in ſe continere.

Vniuerſam ergo in mundo ſcenam, fermenta, per ſemina, vno ſub aquæ elemento ludunt.

* * *

ASTRA NECESSITANT: NON INCLINANT, NEC SIGNIFICANT de Vita, corpore vel fortunis Nati.

1 *Phyſica extra Medicinam ſuo caret fine.*
2 *Obiecta aſtrorum.*
3 *Admiſſiones Ephemeridum, quo argumento nitantur.*
4 *Error in admittendo.*
5 *Vtcunque ſumantur influentiæ ſemper includunt neceſſitatem.*
6 *Quænam ſint opera Domini in Pſalm.* 14.
7 *Dei præſcientia, tam infallibilis contingentibus liberis, quàm neceſſariis.*
8 *Hannibali prædicitur mors.*
9 *Futura quomodo diabolus præſciat.*
10 *Confeſſio Authoris.*
11 *Quanta, & vnde ſit futurorum præcognitio Cacodæmoni.*
12 *Quorſum fiant ſigna prænuncia, quæ vix vllus intelligit.*
13 *Determinata ſtellatum prenuncia è Sacris.*
14 *Quomodo, quidue ſtellæ agant.*
15 *Actio regiminis.*
16 *Oſtenditur diuerſitas regiminis, à motu & à lumine.*
17 *Ægri prænunciant futura.*
18 *Cur inſectæ melius futura nouerint, quàm homines.*
19 *Cur morbidi præſentiant tempeſtates.*
20 *Prænunciatio non tollit arbitrandi libertatem.*
21 *In Cœlo deſcripti ventorum ripi*
22 *Scientia ſignificationis ſtellarum, homini ignota.*
23 *Magi Eoi.*
24 *E muſto, Dei augures,*
25 *Prophetia è muſto, erat Bacchantium.*
26 *Donum inebrietatum Paracelſi, enotuiſſe Ebræis.*
27 *Tres hiſtoriæ prædictionum.*
28 *Aſtra tantum inclinare, repugnat.*
29 *Inclinatio ſiderum quouſque pertingat.*
30 *Præconia Dei Aſtra, non neceſſitant tanquam cauſæ: ſed vt ſigna, prodentia velle Domini.*
31 *Solutio obiectionis.*
32 *Trita prouerbij explicatio derogat Gratiæ Dei.*
33 *Cœlum non inclinare.*
34 *Semen humanum ſpontè defluit in animam viuentem, animalem, & diſcurrentem.*
35 *Proprietates inclinationum ſeminales quæ.*
36 *Quadruplex inclinatio.*
37 *Inclinatio vocationis, à ſolo Deo eſt; non autem ab aſtris.*
38 *Inclinatio moralis, à ſemine, & educatione.*
39 *Inclinatio vitalis, à ſemine, & educatione eſt.*
40 *Inanis ac faſtuoſa Aſtrologorum præſumptio.*
41 *Inclinatio fortunarum, immediatè à manu Domini.*
42 *Seductæ Scholæ à Paganiſmi Cacodæmone.*
43 *Supina Aſtrologorum negligentia.*
44 *Senſitiua humana, vt differt ab anima bruti.*

45 *Conſuetudo, quomodo pariat inclinationem.*
46 *Quomodo ſapiens dominabitur Aſtris.*
47 *Prædictiones ex Aſtris, cur fundamentaliter vanæ.*
48 *Error Authoris.*
49 *Aſtrologi fatentur ſuas deceptiones.*
50 *Supponunt non-entibus cauſis effectus aſtrales.*

1 HActenus de elementis, illorum qualitatibus, complexionibus, & contrarietatibus in ordine ad ſcientiam medicam; extra quam nempe, ſtudium Phyſices, tanquam ſuo fine carere putaui, non ſecus ac ſi de ſtatu politico, aut belli negotiis, tractauerit Clerus. Vtpote S. Paulus arcet omnem Sacrificatorem à ſimilibus. *Nemo militans Chriſto (* inquit *) implicat ſe negotiis ſecularibus.* Studia ergo Phyſices, ad vlteriorem finem, vtilitatem nempe hominum, direxi: non autem ad oblectationem legentium. Hactenus quoque de Aſtris declamo, quia putantur quorumcunque morborum, inclinationum, ac fortunarum patratores. Et quidem Paracelſus tandem in hoc conſenſit, quamuis ſtudio, in cæteris omnibus veterum ſit refractarius. Imprimis aſſumam textum: *Cœli enarrant gloriam Dei: & opera manuum eius annunciat firmamen-*
2 *tum.* Id enim ſonat: Quod Cœli ſint primariò creati, vt enarrent immenſam Dei Majeſtatem, Potentiam, Bonitatem, & Sapientiam: quibus nempè quatuor columnis totus ſtat, & innititur vniuerſi globus. Stelligerum autem Cœlum, tanquam præco, annunciet admiranda opera
3 manuum Domini, creaturis intellectualibus. Hactenus namque Eccleſia admittit prædictiones meteoricas, annorum ſterilitates, & fœcunditates, ſationum ſtationes, nauigantium pericula, Primatum mortes, Peſtes, inundationes, imò quæcunque à directione arbitrij noſtri non dependent. Quatenus nimirum omnia iſta creduntur primis elementorum qualitatibus connexa eſſe; contingenti conſequentia. Vſqueadeo, licet magnatum mortes, bellorum tumultus, atque incendia, in ephemeridibus admittat prognoſticari: Illa tamen aſpici vult, non vt contingentia libera ſiue arbitralia, multoque minus vt neceſſaria: ſed nuditer tanquam effectus primarum qualitatum, & complexio-
4 num. In quo, quantum ſit erratum, iam in præmiſſis demonſtraui. Porrò & quam procul in hoc ſit à Sacris receſſum, hic oſtendam. Si cœleſtes influxus obtinent cauſæ rationem, ſane illorum effectus de neceſſitate erunt connexi ſuis cauſis, adeoque & hactenus ſaltem neceſſarij, per modum aliarum cauſarum ſecundarum, quarum effectus ſuccedant neceſſariò poſitis cauſis: niſi ſupernaturaliter impediantur, aut
5 mutentur. Quod æqualiter omnibus cauſis eſt proprium, nec ſingularitatem pro Cœlis inuoluit. Sin verò influentiæ cœleſtes tantùm per modum ſigni, & prænuncij ſint: vtique neque minorem importabunt neceſſitatem: quinimò longè arctiorem, ſi diuinæ prouidentiæ certam credamus præſcientiam, & opera manuum Domini per ſtellas præſignata credamus. Quocunque ergo modo ſumatur, Aſtra neceſſitant.
6 *Stellæ erunt vobis in ſigna, tempora, dies, & annos.* Non ſunt autem hæc opera Domini, per ſtellas neceſſitata, & per firmamentum annunciata, opera ſex primorum dierum. Neque enim aſtra, aut ſe, aut quæ mox ſecum erant creata, annunciare poterant, ſine locutionis ſolœciſmo. Denique aſtra hyemem, & æſtatem non debebant prænunciare, quas per ſuum Blas cauſant de facto, quaſque ordinariò ſcimus, & ingruere ſenſim percipimus. Sed indefinitè prænunciare debebant opera manuum Domini, & magis illa, quæ contingentia dicuntur, quàm alioqui neceſſarias, & ordinarias reuolutiones. Quæ contingentia non ſpectant ideo fertilitates annonæ, quas cauſant: ſed pro Creatoris Majeſtate, Sapientia, & Bonitate, opera manuum Domini futura, prænunciare debebant 7
ſtellæ illa, vnde ſibi nomen ſumpſit Deus exercituum, per quem Reges regnant, zelotes, vindex, propter iniuſtitiam regna de gente in gentem transferens. Qualia opera continentur in vita, ortu, virtute, duratione, viciſſitudine, ſucceſſione, motibus, atque alteritatibus ſucceſſiuorum. Adeoque ſceptrorum tranſmigratione: & per conſequens, in mediorum prænuncio, per quæ illa, tanquam per cauſas ſecundas, fiunt, fabricantur, dependent, atque ſubſequuntur, neceſſe eſt præconia aſtrorum, locum habere. Nam eiuſmodi effectus, non niſi per blaſphemiam, à numero operum manus Domini eximendi ſunt. Huius claſſis ſunt ergo, quoque tempeſtates, terræ tremores, cataclyſmata ſolita & inſueta. Etenim Dominus exercituum, dat ſceptra paſtori, quæ à Rege aufert, transfertque, propter iniuſtitiam Regum, Cleri, & Iudicum. Ergo & hanc, ex conſequenti, aſtra prænunciant. Si coronarum tranſlationes ſint opera Domini, ſi ſortes omnium in manibus Domini ſtent. Neque enim alibi fortunam, & infortunium, aut aliunde exſpectandum eſſe, fides permittit. Princeps enim vitæ, & mortis eſt, Rerum omnium α & ω dat, tollitque victorias, bella, famem, peſteſque, etiam comitantibus cauſis ſecundis, partialibus, etiam liberis, mediatricibus, concauſis, & occaſionalibus: quibus tamen vniuerſis præſidet Deus, vt cauſa totalis, immediata, & independens. Ideo horum operum omnium præco, eſt firmamentum. Neque enim Deus errat magis in hiſce contingentibus liberis, quàm animalibus, conſuetis, atque neceſſariis, ſi à Deo, omnium motore & conſcio, ſit firmamentum conditum
ad prænunciandum. *Terra Libyſſa cooperiet ca-* 8
dauer Hannibalis, vt refert Appianus, prædictum Cacodæmonis oraculo. *Sperabat (* ait *) Hannibal, ſe ideo moriturum in Libya, qui obiit in Bithynia, prope flumen Libyſſum.* Diabolus enim, non poterat præcognoſcere ſortes, ſiue, euentus futurorum bellorum, qui ſunt in manu Dei exercituum, & futuro adhuc arbitrio humano, niſi depicta legerit prius in aſtro prænunciante.
Quam picturam aſtrorum, dum nuſquam com- 9
memoratam inueniant, nequeant verò negare, quin Diabolus predicat futura, ſubterfugium meditati ſunt, dicuntque, Angelis, connatas futurorum ſcientias, adeoque ſibi connaturales: differre autem iuxta choros, vnde expulſi ſunt. Ita vt qui de ſuprema Angelorum Hierarchia deciderunt, multò clariorem haberent cunctorum futurorum intelligentiam, quam, vtpotè naturalem, Deus non abſtuliſſet à Cacodæmone: Neque enim naturalius eſt Dæmoni, nouiſſe futurorum illuminationes, quàm nouiſſe naturas, & nomina animalium, non antea

10 antea viſorum, inſtar Adami. Ego verò, ſen-
tio cum S. Dionyſio, inferiores Angelos, à ſu-
perioribus illuminari: hoc autem lumen, conti-
nuò diradiare à Sapientia Patris, nequaquam
Angelis eſſe naturale: ſed donum gratuitum, &
beatificum. Denique omne donum bonum,
deſcendere à Patre luminum, donum conſilio-
rum Dei, ac futurorum operum ſuorum, eſſe
creaturis, per ſua dona naturæ imperſcruta-
bile. Aliàs ſcientia naturalis cacodæmonum
pænè eſſet infinita, ſi in ſe clauderet venturo-
rum mortalium fortunas, diſtinctas in ſuis cau-
ſis ſecundis. Imò ſi cacodæmon, aliàs habuiſ-
ſet naturalem hanc conſilij diuini participa-
tionem, non ignoraſſet effectus futuros, quos
ipſemet, velut omnium malorum titio, ſuſci-
taturus, & paſſurus eſſet: adeoque vix potuiſ-
11 ſet peccare. Contingentia ergo, depicta cre-
dere, tutius eſt aſtris, non quidem omnia: ſed
fortè vnius ſeculi; itemque tragœdiam cuiuſ-
que hominis in ſuo Aſtro pictam: Cuius pi-
ctura ceſſet, cum vitæ ſuæ epilogo. Dicent, vt
Hannibal ſumpſit venenum, ſuadente ſatana.
Sed hoc non certò ſciebat, vt nec prædicere
poterat, ſi homo liberum habeat arbitrium,
ideoque nec ſciebat Hannibalem certò ſuis ſua-
ſibus obediturum. Neque Hannibal moritur,
ſtulto ſatanæ ſuaſu, qui ſuis non eſſet nexus cau-
ſis, à diuina voluntate pendentibus. Neque
enim veneno moritur, niſi prius ex prœliis
multis aduerſis profugus. Dominus verò, Deus
ſolus exercituum, in ſua manu victorias habet,
nec Cacodæmon prœliis præeſt. Ergo bello-
rum exitum prænouiſſe, idem eſt, atque libero-
rum contingentium. Siquidem victoria occa-
ſionaliter plerumque manat, ex contingenti
non præmeditato. Concludo ergo, quod hoſtis
infernalis, legat ſtellarum picturas, quibus fir-
mamentum dicitur prænunciare opera ma-
12 nuum Domini. Sed dices, quorſum faciunt
prænuncia Cœli, quæ nemo mortalium nouit:
quæque à Cacodæmone ſciri nefas? Imprimis
ſat eſſet, quod prenuncia futurorum enarrent
gloriam Dei primariò, & infinitudinem Sapien-
tiæ, & præſcientiæ ſuæ. Vt nempè non ma-
neat non ſignificata. Deinde, *Non fecit Domi-
nus verbum, quod non ſignificant ſeruis ſuis Pro-
phetis.* Denique, ſi mortalium numerus vix ſit
centeſimus Angelorum eudæmonum: ſufficit,
quod hi ſaltem prænuntia futurorum legant,
& proinde de nouo laudent Dominum. Lu-
cifer quidem, multa cognitione rerum, tum
exſiſtentium, & mox futurarum, ſuperbiuit
eratque naturalis illi, quæ ſine gratia inflat.
Sed non proinde ſequitur, ipſum cognouiſſe
omnes mortales venturos, eorumque fortunas,
vitia, defectus, peccata, gratiam, & quæcunque,
cauſæ ſecundæ inſtar, futura eſſent, vt neque
Dei ſecreta myſteria, ſucceſſione dierum pan-
dita, cauſarum connexioni addita. Cæterùm
ſiue peſtes oriantur, & ſæuiant, ſiue tyranni-
des, bella, deuaſtationes, tumultus, vel hære-
ſiarcharum exordia, permittente Domino, Sal-
tem erunt iſta tam connexa ſuis cauſis neceſſa-
riis & ſecundis, licèt arbitralibus & occaſiona-
libus, quàm ſunt alioqui meteora ſuis. Neque
enim munus prænunciandi opera manuum
Domini, ad ſolas aëris mutationes coarctandum
eſt: verùm abſolutè, ad omnia opera manuum
Domini. Quoniam ſi Aſtra præcones eſſe queant
minutorum effectuum iræ Dei, qui abſque
cauſis ſecundis, Angelo percutienti eſſent com-
miſſi: quidni & pariter annunciabunt opera
Domini, cauſis ſecundis, liberis deputata?
Siquidem quæcunque præſcit Deus, illa etiam
ſi volet, per ſua organa annunciare poteſt: atqui
eiuſmodi propria organa Dei ſunt firmamen-
tum, & eius lumina, teſte ſcripturà. Enimverò,
quamquam auſus fui Cœlo plus authoritatis 13
tribuere, quàm quantum ipſi à Sacris inoleuit.
Nimirum, vt *ſtellæ ſint nobis in ſigna* prænuntia;
Tempora, ſiue aëris mutationes, *dies* denique,
& annos. Quare Textus adimit ſtellis omnem
cauſarum poteſtatem, præterquàm in ſupradi-
ctis temporum, dierum, & annorum reuolu-
tionibus. Nec agunt, inquam, niſi per Blas mo- 14
tiuum, & alteratiuum. Dicuntur autem ſtellæ
agere, per motum duntaxat, & lumen: motus
verò, tantum agere in Scholis dicitur, propter
luminis aſpectus diuerſos, nam quod motus
Cœlorum, etiam velociſſimus, tam à nobis re-
motus, calorem produceret, vt motus: com-
mentum eſt. Siquidem, pænè æqualis cœlorum
eſt motus diurnus; ergo & calor, par ſemper eſ-
ſet. Luminis verò proprietas, cum per ſe, non
ſit, niſi illuminare, per accidens verò, ob ſui con-
iunctionem, calefacere, vel frigefacere: ſunt-
que ſubinde dies frigidi, & nubili nobis, ſub ſol-
ſtitio æſtiuo. Hinc ſanè, alias cauſas à Blas cœli
mutuare debui. Actio eſt nimirum quædam 15
hactenus Scholis ignorata, quam Regiminis,
proprio limite docui, quæ ſpirituum abſtracto-
rum inſtar, propemodum in ſibi ſubſtrata ob-
iecta operatur. Ac velut anima ſua mouet, & al-
terat organa, influentiam, voces, per me licet,
modo intelligatur connexitas, dein ſtellarum,
concitandi Gas inferum, iuxta leges directio-
num ab omnipotente datas, & fixas. Alioqui
namque, cum luminis radius tecto impediri 16
poſſit, ceſſaret quoque omne Blas ſtellarum in
nos, ſi lumine, & motu tantum, agerent in nos:
imò & cœlo, obnubilo, nulla actio in aquas, &
in terræ ſata, conſpiceretur. Etenim morbidi,
analogon motum lunæ perſentiunt, & hactenus
venturas prædicunt tempeſtates. Quippe ipſis 17
rerum ſeminibus inſunt connata, & cognata
cœli lumina. Quæ ſeſe ad proximorum lumi-
narium morum, adeoque ad vniuerſaliſſimum
aſtrorum Blas, componunt. Ideo namque clauſis
hypocauſtis, ſentiuntur concentrati eiuſmodi
effectus. Non quidem, quod forinſecus in nos
incidant: ſed cœlum intus gerimus, in initiis
vitalibus, illoque pentaculo, animantata ſigna-
ui omnipotens. Attamen concentratio, & con-
formitas, adaptationis nexum cum ſuperiore la-
tiore ſignificant. Quinimò, facile credam, ſi In-
ſectæ, prænuncia temporum ſigna edant, nos 18
potuiſſe eam ſub ſanitate omnia prænouiſſe,
niſi præuaricatio totam naturam in fundo conſ-
purcaſſet, noſque adeo beſtiolis illis, naturali-
ter ſtupidiores, atque ærumnoſiores reliquiſſet.
Cœleſtes namque collocutionum familiaritates
nobis peccatum ademit: In morbidis tantum,
ſua priſtinæ prænunciationis ſtigmata, reliquit. 19
Quo ſciamus, nobis, non niſi ex miſeria natu-
ræ corruptæ, relicta futurorum ſtigmata. Quæ
aliàs, in ſui puritate, veros cœli augures feciſſet,
non minus quàm Adam cognouit animalium
naturas. Et quamquam aſtra prænuncient effe-
ctus, è cauſis liberis, & contingentibus depen-

dentes; nolim tamen intelligi, aſtris tributum
munus, futurorum introducendæ cauſalitatis.
Sufficit enim, quod præconis officium in hoc
agant, tanquam media dependentia à præſcien-
tia diuina. Sicut enim præcognitio diuina, non
tollit ab homine arbitrandi libertatem, eiuſque
nodus cum præſcientia non tollit euentuum
infallibilitatem: ineuitabilitatem nihilominus
20 minimè continet: multo minùs firmamenti
prænunciatio, vllam inducit contingentiæ ne-
ceſſitatem, ex parte arbitrij: quamuis ea om-
nino cadat ex parte euentuum, copulatorum ſuis
cauſis liberis. Equidem ſæpius ſum admira-
tus, Recuſantes aſtrorum denunciationem, in
cauſis liberis, quaſi proin neceſſitarent, atque
tollerent arbitrandi libertatem: vbi interim di-
vinam præſcientiam, non cauſare quicquam
contra liberum arbitrium: ſed denunciare poſ-
ſe, admittunt. Cum longè maior ſit neceſſitatis
ratio, in præſcientia humanæ glorificationis,
penes Deum, quam in aſtrorum prænunciatio-
ne ex ſui natura, mutationi obligata, propter
peccantium reſipiſcentiam, & labilem naturam.
Contigit namque, quod aliquando aſtra, ſolas
minas prænunciauerint, quo auij mortales ter-
rore ſupplicij, in viam redeant, tanquam Ni-
niuitæ. Quo caſu, quantumuis aſtra multum
de ſua certitudine, & robore amittant, prop-
ter præſcientiam futuræ pœnitentiæ: non ta-
men neceſſitatis certitudinem deſerunt, quo-
ties ſigna, euentuum prænuncia exhibent. Qua-
21 propter mecum reputo, in cœlis, tanquam
tabulis, deſcriptos typos, rerum per ſecula ſuc-
ceſſiuarum (quos typos leges fati nominant;)
idque non quidem per Alphabetum Ebræum
(vt Rabbinorum aliqui ſomniant) ſed quod Pro-
uinciis, Regnis & hominibus ſuæ ſint ſtellæ,
quibus depicta ſit ſcena, ſuo ſubiecto rerum con-
tingentium, in reuolutionibus dierum, vnicui-
que iſtorum ſtatutarum. Proinde nec mirum eſt,
ſi Cacodæmones nouerint horum multa prædi-
cere. Eoque minus, ſi ſingulis noſtrum, ſui ſint
deputati cuſtodes eudæmones. Prout montis
Gargani, Regnorum, ac Rerumpubl. ſui ſint
rectores ſpiritus; & protectores. Sic enim ne-
dum aſcenſionis, atque periodi regnorum, de-
picta inibi ſunt prænuncia: ſed & hominum ſin-
gulorum decurſus, atque exitus, ſuo aſtro pecu-
liari, hiſtoricè figurantur, quæ ſimul typicè de-
22 pinguntur. Quam quidem ſcientiam, licèt ſpiri-
tibus notam, naturaliter homini vetitam, mul-
toties legam, augurum cœli etymo, Solis ta-
men ſeruis Dei, ſiue Prophetis conceſſam, pro-
eius beneplacito, reperio. *Senes enim veſtri ſom-
niabunt ſomnia; Iuuenes verò habebunt viſiones,
ac prophetabunt. Hoc enim quod continet omnia,
vim vocis habet*, aperit futura contingentia,
per ſuas ſtellas annunciata, duntaxat quibus,
& quando vult. Quibuſdam interim typicam
23 largitur aſtrorum notionem, prout Magis eoï-
cis: aliis verò dat ſomnia, vt Ioſepho, atque iiſ-
dem Magis, eademque poſſe verè interpretari,
vt Ioſepho, & viro deſideriorum Danieli. Sunt
& hodie aliqui, velut amentes, & ebrij, præ-
dicentes futura, neſcienteſque quid, cui, quo-
modo, aut quare ominentur. Sic enim apud
Ioſephum, Ieſus quidam, excidium Sanctæ
vrbis continuo clamore prædixit, eaque de cau-
ſa vapulauit. Sed Apoſtoli loquebantur ex pa-
racleto, linguis omnium nationum, quæ tunc
ſub ſole erant; ab Ebræis verò, & paganis, ha-
biti ſunt pro ebriis muſto. Licèt tum in Palæ-
ſtina, nullum muſtum reperibile eſſet. Prophe-
tantes enim glorificabant Dominum Ieſum. Ne-
que enim tunc concionatos, vt neque conuer-
ſos aliquot, fuiſſe legitur. Reputati itaque ebrij
muſto, non autem vino, eo quòd ebrietas ex
muſto, apud gentiles, Bacchantes, ad prædi- 24
ctiones concitaret. Videtur ergo Prophetia ex
muſto, vel alioqui prædictio, quibuſdam homi-
nibus penè fatuis, at ſi ebrij eſſent, familiaris,
quam conſtitutionem Paracelſus vocat donum
inebrietatum, Iudæis enotuiſſe, ideoque falsò 25
Apoſtolis tributum. Porrò vt demonſtrem, in
Aſtris, deſcriptos hominum euentus, pro mil-
le, tria ſaltem narrabo diabolicarum prædictio-
num exempla. Nec aliunde, quàm ex aſtro- 26
rum depicto typo, eruta per Cacodæmonem.
Primum. Regnante Roderico IV. Gothorum
rege vltimo, caſtrum Toletanum, quod iam
inde à diebus Regis Bambæ clauſum ſteterat,
curioſitate Roderici aperiebatur; in eo autem
præter vnicam arcam, nil fuit repertum. In 27
arca verò, linteum bombacium, obuolutum,
Africanorum veſtes, & perſonas referens. Erat
autem in eo ſic ſcriptum. Quando hoc ca-
ſtrum, & arca reſerabuntur, in Hiſpaniam ir-
rumpet Gens, huius ſimilitudinis & amictus,
& potietur victoria ſuper Hiſpanos. Erant au-
tem depicti Mauri amictu, qualis infra annos
200. poſt futurus eſſet. Duo alia ſunt moderna.
Dux Bironius læſæ Majeſtatis ob crimen, à ſuo
Rege apprehenſus, mox ſciſcitabatur, qua de
gente oriundus eſſet tortor Pariſienſis: quem
cum intelligeret Burgundum, ingemuit pauens,
dixitque. Eheu perij! Siquidem ab augure
quandoque ſciuerat, duntaxat ſibi cauendum à
mortali ictu, quem Burgundus, illi venturis
diebus daturus eſſet. Comes de Loniguij, in
duello propè Bruxellam cæſus, in monomachias
pruriens, & audacior, quod à ſortilegis ſciuiſ-
ſet: à lupo mortaliter ſe vulneratum iri. Fuit au-
tem adoleſcens, comiti de Sancto amore, ſo-
cius duelli, cui cognomen Loup. Qui læthali-
ter punctus, Loniguium transfodit. Eſto dia-
bolus harum prædictionum Author. At ſaltem
de fide eſt, omnis victoriæ ſortes in manu Do-
mini eſſe. Demus, diabolum concitaſſe Rode-
ricum, ad aperiendam arcam, ſimulque pluri-
mos Maurorum Reges ſtimulaſſe, vt inuade-
rent Hiſpaniam. Attamen non potuit ſcire,
ſe hoc potiturum, ſuper arbitrio tot perſona-
rum: multo minus Arabes victoria potituros
(quam Dominus ſolus dat cui vult) niſi con-
ſenſum Domini in aſtris depictum prius legiſ-
ſet. Nec enim cacodæmon hoc nouiſſe poterat
ex motu, & lumine aſtrorum futuris, per bina
abinde ſecula In duabus aliis hiſtoriis, iam
diabolus, præter horam & locum: etiam occi-
ſoris gentem, & nomen prædixerat. At ſaltem
nomen non inditur à Planetis. Porrò vulgata 28
Regula. Aſtra inclinant, non autem neceſſitant,
viſa mihi eſt contradictoria textu ſacro. *Erunt
vobis ſtellæ in ſigna, tempora, dies, & annos.*
Vtpote nulli mortalium licitum eſt, extendere
fines, effectus, aut deſtinationes ſtellarum, ſu-
pra, extra, vel præter intentionem Creatoris.
Siue ergo ſint in ſigna prænuncia tantum, ſiue
demum in cauſas temporum, dierum & anno-
rum: cum in vtrumque finem ſint media, quibus
Deus

Deus vtitur, vt cauſis ſecundis: debent relatio-
nem neceſſitatis habere, propter potentiam, cer-
titudinem & independentiam eius, cuius ſunt
media. Quantum verò ſpectat ad inclinatio-
29 nem, quam Scholæ Aſtris concedunt: nuſquam
in Sacris apparet, ſtellas nobis eſſe cauſatrices
inclinationum: ſed quoties ſtellæ ſunt cauſæ
cauſarum, toties quoque ſunt cauſati cauſæ ne-
ceſſitantes, per modum aliarum ſecundarum.
Etenim Sol non minori neceſſitate, diem atque
æſtatem aduehit, quàm flagrans ſtramen ſubter
ſiccum faſcem, hunc accendit. Aſt vbi ſtellæ
ſortiuntur naturam ſigni, præconis, vel nuncij:
tum quoque non excedunt conditiones præſa-
gij, nec vllatenus vicem cauſæ aſſumunt. At ſal-
tem tunc prænunciant, ex infallibili præſcien-
tia diuina, adeoque & neceſſitatem, quantum
eſt ex ſe, & ex libero hominis arbitrio impor-
tant, tanquam ſigna prænuncia operum manus
Domini. Ac tametſi non neceſſitent cauſatiuè
30 futura: neceſſitant tamen, quatenus velle Do-
mini, ſignant. Etenim contingentia libera, de-
pendent à ſuis cauſis, etiam primariò ſubinde,
non intendentibus eiuſmodi effectus, qui per-
miſſione diuina inauſpicati inde procedunt.
Neque enim interim, quæ à cauſis liberis im-
mediatè fiunt, intelliguntur vllo reſpectu, ab
aſtris (licet tantum prænunciantibus) inclinari,
ad producendos ſuos effectus. Siquidem incli-
natio fortis, natiua, continua, ſollicitans, repeti-
ta, &c. neceſſitatem quodammodò importat,
ſuper arbitrium liberum, quod ego, ne quidem
in minimo puncto ſui, ab aſtris inclinari, per-
I mitto. Perinde enim vt amicus non eſt belli cau-
ſa inclinatiua, aut incitatiua, ſi principi per epi-
ſtolam ſecretè annunciat, hoſtem parare arma,
& machinari inuaſionem caſtri. Tuentur autem
ſe Scholæ per illud: *Sapiens dominabitur Aſtris.*
Tanquam ſi aſtra quenquam prouitarent, in cæ-
des, furta, homicidia, adulteria, ſeditiones, e-
brietatem, &c. ſapiens tamen, libertate ſui arbi-
trij queat irritas facere eiuſmodi inclinationes,
32 hocque vocant aſtris dominari. At ſanè malè
intellecta Sacrorum authoritas, peruerſas parit
conſequentias. Nam inprimis non eſt ſapientis
reſiſtere malis inclinationibus: ſed eſt gratiæ.
Adeoque ſapiens non intelligitur hoc loco, qui
ſufficienti gratia ſit munitus. Quoniam ſi domi-
nabitur aſtris, non eſt quod formidet à victis in-
clinationibus, prout verbum (dominari) præ ſe
fert. Hoc tamen tota vita falſum eſt. Denique
etiam præſupponunt falſum. Quia nullatenus
de ſtellarum deſtinatione eſt, vt nobis cauſent
inclinationes: ſed tantum vt ſint in ſigna, tem-
33 pora, dies, & annos: nec amplius. Cœlum deni-
que ſine labe creatum. Abſonum ergo, vt nobis
ſit vice diaboli tentatoris, & quod amplius eſt
inclinatoris. Quod nobis infunderet conti-
nuum fomitem ad vitia, & præcipitem inclina-
tionem. Abſit de diuina bonitate hæc ſentire.
Omnis praua inclinatio, non foris aliunde no-
bis aduenit: ſed intus à peccato inoleuit. *A
corde homicidia, adulteria, & cogitationes malæ:*
non ſanè ab aſtris. Sub humili itaque tenuitatis
meæ proteſtatione abrenuncio opinioni, docen-
ti ſtellas habere vim indendi inclinationem.
34 Continebar enim initio, per diuerſos affectus,
quod ſemen belluinum ſponte flueret in ani-
mam viuentem, & non obſcurè diſcurrentem: &
quanquam in concepto embryone, primum elu-
ceſcat poteſtas aliqua, tanquam ac ſi eſſet quæ-
dam anima vegetatrix; eadem tamen tandem
perficitur, & ſurgit in gradum ſenſitiuæ. Cumque
ſemen humanum belluino non ſit imperfectius,
rebar & illud pari paſſu fluere, & tandem perfici
in animam ſenſitiuam. Non tamen ſic, quod
hæc ſenſitiua pariter tranſeat in naturam mentis
humanæ. Nam cùm duobus ſimul dominis, non
inuicem ſubordinatis, nemo inſeruire poſſit,
quin alterutrum odio habeat, eo quod incompa-
tibiliter ſint oppoſiti. Ita in natura, vnicum cor-
pus nequit duabus inſeruire animabus determi-
natis: ſitque ſenſitiua anima, non ſubſtantia,
non denique accidens (vt de formis docebo)
mens verò humana ſit ſpiritus, etiam viuens,
ſubſtantia in abſtracto, & immortalis hinc ni-
mirum fit, vt ſuperſtite ſenſitiua, natura etiam lu-
bens ſuſcipiat animam humanam, ceu actum
eius perfectè vltimatum, ſeſeque intus ambæ
pacificè compatiantur. Quibus præmiſſis cœpi 35
conſiderare, canem eſſe animal vorax, mordax,
inuidum, vigilans, latrans, venaticum, & vnicam
ob bucellam omnium beneficiorum immemor,
ingratum, adulatiuum, &c. quæ cuncta, velut
proprietates ſeminales, & ſpecificas, ſemini ca-
nino ineſſe, non autem ab aſtris impreſſas: illarum
verò plurimas, ſpeciei proprias cognoui: aliquas
verò à parentibus inſuper peculiares. Vſque a-
deo hinc canum proſapiam, pretio differre.
Cognoui ergo, conſimiles conditiones cani eſſe
de ſtirpe ſeminis, & non aſtrales, adeoque vbi
conſimiles inclinationes in homine contuitus
ſum, ſtatim quoque has ex proprietate aliqua
canina, in ſemine humano, delituiſſe exiſtimaui.
Denique notaui animantia quædam coniugalia,
alia verò promiſcuo & inceſtuoſo congreſſu na-
ta. Sic notaui cicura, ferina, callida, doctrinæ
incapacia, furtiua, crudelia, fugitiua, prauida,
mitia, &c. Quas conditiones, quatenus toti ſpe-
ciei communes, vel per familias, diſperſas, di-
dici non ab Aſtris, aut ab Almuten natiuitatis:
ſed prorſus, & duntaxat ex ſemine oriundas.
Idcirco & pariter exiſtimaui eiuſmodi inclina-
tiones hominum, ex brutali aliqua proprietate
ſeminum, nato inoleſcere. Reperi quoque inter
homines, integras non rarò familias furioſas,
ſtupidas, callidas, inſolentes, petulcas, &c. Vnde
quidam dicuntur, *natio viperina.* Item: *Dicite
(Herodi) vulpi.* Quocirca cœpi ingenium, ju-
dicium, memoriam, mores, inclinationes, imò
mortis ac fortunæ diſpoſitiones, omnino ab
aſtris remouere. Denique & in patrantis ma-
nu, eſt generare maſculum vel femellam: ſunt
autem maſculæ conditiones, inclinationes,
ingenia, proprietates, longè diſtinctæ, à
feminis. Orat namque Eccleſia *pro deuoto
femineo ſexu:* quocirca inclinatio, ſiue de-
uotio moralis, ſexui debetur, non aſtris. E-
qui enim, ex colore pilorum iudicantur: co-
lores autem, in conceptu, ex arte variantur.
Inſuper conditiones & inclinationes mutan-
tur per ætates. Pueri nimirum rebus aliis ma-
gis oblectantur, quàm viri. Sobrius enim iuue-
nis, quando fit potator ſenex, vel vice ver-
ſa. Adoleſcens liberalis, ſæpe auarus eſt, dum
ſeneſcit. Auaritia quoque ſeminum (quod mi-
nus indiget, minuſque appetere deberet) ſæpè
comitatur. Quæ certè non ex Aſtrorum dire-
ctione pendent, ſi idem Almuten totam mode-
ratur vitam. Enimuerò diſtinxi inclinationes; 35

vt vna videlicet ſit, qua naturaliter propendet quis in profeſſiones, regiones, artes, ſcientias, mercaturam, vel negotia exercenda. Hanc nuncupo inclinationem vocationis. Altera verò inclinatio concernit mores, virtutes, vitia; quam voco moralem, ſiue ethicam. Tertia autem ſpectat, ſanitatem, morbos, vitam longam, vel breuem. Hancque ideo inclinationem, vitalem nomino. Tandem quarta eſt fortunarum. Quantum autem ad primam attinet, de fide credimus, Deum immediatè creare mentem humanam, eamque dirigere ad certam ſui vocationem, in qua ſibi placere poſſit maximè; quorſum illi porrigit condigna talenta 5. 2.
37 vel vnicum. Itaque inclinatio vocationis, qua quis ſit Medicus, Geometra, Muſicus, &c. datur animæ ab ipſo Creatore, à quo omne bonum donum de ſurſum venit: nequicquam verò horum ab aſtris. Ideo omnes vocationis inclinationes, eo ipſo ſunt bonæ. Inclinatio verò mo-
38 ralis, vt eſt merè belluina; ita iam ante demonſtraui dependere eam ex ente ſeminis. Mala ſiquidem ſimpliciter aſtra eſſent, ſi inclinarent hominem ad vitia. Erraſſetque Creator in iudicio. Quod viderat, quæcunque fecerat, eſſe bona. Inclinatio itaque ad malum, ex corrupta natura in ſui radice, ac ſemine, emanat. A corde manant malæ cogitationes, iuxta lucem Euangelicam, & ab anima conſenſus, prout à conſuetudine peccandi fortis inclinatio. Bonum verò ex gratia, voluntate & exercitio. Neutiquam ſanè ex ſtellis nobis eſt aduena. Prima nempè noſtri conſtituentia à præuaricatione fuere inquinata æqualiter: inæqualiter verò distribu-
39 ta, atque participata, ex bonitate ſeminis, matris conceptu, educatione, &c. vel contra. Ideoque inclinationes omnes ſeminales, creſcunt, augentur, vel decreſcunt, iuxta proprietates fluxuum ſeminis, ad augem, & declinatio-
40 nem. Tertiam autem inclinationem ex debilitate vel robore ſeminum eſſe, totamque ſubeſſe directori Archeo, in natura, nemo niſi Aſtrologus controuertit, qui malè accinctus, cuncta, in idololatriam vſque, ſtellarum motibus refert, ſibique ius explicandi attribuit, imprimis non diſtinguens poteſtatem nunciandi, à virtute effectiua: neque ſciens, ſeptem errones tantum eſſe, vt præſideant Blas elementorum. Fixas verò, continere tragœdias particulares. Ideoque cum præter ſolitum naturæ, ſigna erunt in ſole & luna portenta ſignificant futuræ ruinæ vniuerſi. Sed illa increbuit ſtoliditas vulgo, vt putatum ſit, cuique in arte ſua credendum. Rectè hoc quidem. Quod Aſtronomus didicerit metiri motus & diſtantias ſtellarum. At non proinde illi credendum, tanquam vati ſtellarum, niſi literas valdè authenticas contulerit, quibus illi credatur, tanquam Ooliab, & Beſeliel. Ego itaque pro vitali inclinatione, laudo prouerbium: *fortes creantur fortibus, & bonis.*
41 Porrò quantum concernit inclinationem fortunarum. Illa, ipſo etymo, exceſſit catalogum inclinationum. Existimo itaque omnes omnium fortunas, tam proſperas, quàm aduerſas, concernere diſpoſitionem diuinam, non autem inclinationem, multoque minus ab aſtris dependere, licèt in firmamento ſint præſignatæ.
42 Siquidem & hœc præſignatio demonſtrat, pendere illas immediatè à voluntate Signantis. *Sortes enim noſtræ in manibus tuis, Domine.* Credo itaque omnes omnium ſortes, bonas eſſe in ſe, & plenariè eſſe in manu Domini. Credo inſuper, quod quantum quiſque ab hac opinione eſt remotior: tantum ſit gentilitati vicinior. Scholæ ethnicæ videbant quidem, animantia, per ſpeciem, conſimiles inclinationes habere; ſtupefactæ tamen, pluralitate inclinationum moralium in ſpecie humana, vnica, exprimente omnium beſtiarum inclinationes omnes, neſcienteſque ideo cui cauſæ, tantum inclinationum numerum ſiderent, ſuadente Cacodæmone, per augures cœli, confusè ad aſtrorum incertam, momentaneamque copulationem, &
elongationem confugêre. Nequicquam indagantes, cur plurium beſtialium inclinationum humana ſpecies ſit capax. Neglexerunt enim conſiderare, Quod bruta ſpecificas haberent inclinationes ex ente ſeminis, nec brutis horoſcopum deberi. Quod homo ſuas pariter haberet inclinationes brutalium ſimiles. Quocirca ſaltem pro moralibus inclinationibus hominum, natiuitates non eſſe indagandas. Etenim nec aliunde homini naturaliter adueniunt, niſi ex parte ſui corporis, quod totum, quidquid eſt, enti debet ſeminali, non aliter quàm brutorum corpora. Anima ſiquidem immortalis, tota ſimplex & vniformis eſt; cum ſit immortalis; nequit à caduco, labilique ſtellarum motu, ſuam habere inclinationem: ſed tantum auſcultat naturæ, in Adamo, & poſteris corruptæ, à peccato. Quocirca in ſero nepote, non rarò reſurgunt mores, geſtus, & inclinationes aui, non antea viſi. Has quidem tum enti ſeminis dari contentæ ſunt Scholæ, non aſtris. Sed aſſentiendi conſuetudine, & Aſtrologorum importunitatibus ſoporatæ neglexerunt perpendere præfatas inclinationes, aut non eſſe alterius dignitatis, nec à cœtu cæterarum inclinationum ſeparatas: ac proinde eadem lege teneri, enti ſeminis. Neſcio itaque, quo merito hodie adhuc doceant, hominem Aſtris ita ſubiectum, vt contiuuò iis tentetur. Morales, vitiorum nempè, & bonitatum inclinationes, ab hora natiuitatis deſumi: At ſanè, *conſtituit Deus hominem in manu arbitrij ſui.* Anima enim ſenſitiua, mentis vicaria, maiore ſane libertate, gau-
det, quàm animæ brutorum, propter ſigilla à mente ſibi ſuggeſta. Verùm animæ brutales, ſuæ ſpeciei inclinationibus, ſub pauca latitudine, contentæ viuunt: humana verò ſenſitiua, ad omnes exſpatiatur. Etenim vt fœtus humanus, ſimul atque nutriri propria quadra incipit, non alicuius ſpeciei planta eſt, prout neque alicus ſpeciei brutum, dum ſenſitiua ſimul cum rationali affluit. Ita ſenſitiua humana, non ad ſpeciem brutalem alligata, per omnem brutalium inclinationum latitudinem vagatur, ac facile auſcultat alienis inclinationibus mentis immortalis proprio lubitu ſibi inductis. Mens enim, incorruptam naturam habens, facilè huius motibus & illecebris cadit, ſemperque per effrenem appetitum diſcuſſa loco, ſeruit vt pediſſequa perturbationi, quæ illam loco pepulit.
Vnde inclinatio aliena. Cuius frequenti vſu, vel deſiderio, fit conſuetudo fortis, quæ tandem mentem incarcerat. Patet ſaltem, inclinationem moralem eſſe de intimis animæ ſenſitiuæ proprietatibus, ex ente ſeminis diſpoſitiuè labentibus. Quodque Aſtra, nullam cauſandi poteſtatem in nos, ſint ſortita, præterquam per Blas

Blas meteorum. Cæterùm quanquam inclinatio vocationis, vel moralis, vitalem mutent. Vt dum putator fit podagricus, rixator vulneratur vel occiditur: Sic deaurator miſerè tremit; foſſor mineralium, itemque Chymicus, aſthmate perit. Illa tamen fiunt duntaxat occaſionaliter. Nec quidquam iuris Aſtrologo deferunt. Apage ergo, credere ſtellas ad tentandum, inclinandum, perdendum, felicitandum, ſcientias infundendum, creatas, aut acquiſito deinceps iure, valere. Tollitur enim ſic vis meriti, ac ſupplicij, aperitur quoque via ad Atheiſmum, &
46 deſtinationum fatalitates. Itaque ſapiens dominabitur Aſtris. Non quidem, quod queat impedire, mutare, ſuſpendere, & inuertere aſtrorum curſus, aut lumina: vt neque viciſſitudines temporum, dierum, & annorum inde conſequentium. Sequitur ergo, quod Sapiens non dominabitur effectibus, qui ſunt copulati ad aſtrorum reuolutiones, tanquam cauſas! neque dominabitur aſtris, tanquam ſignis, vt videlicet illa queat mutare, pro ſuo lubitu: ſed tantum præuidens, quod ſeptem errones, Blas motiuum, vel alteratiuum concitaturi, vnde ſterilitates, frigora, calores, annonæ caritates vel ſimilia, neceſſariò conſequuntur, poterit ſibi de neceſſariis prouidere, adeoque aſtrorum fluxu natis incommoditatibus obuiando & à poſteriori quodammodò dominari. Hoc nomine Aſtrologus, non excedens meteori limites, à Sacris inter Sapientes refertur. Quam teſſeram ſi prædictiones aſtrologicæ temerario auſu exceſſerint, nedum vanæ ſunt, ac coniecturales: ſed vtrâque Sacrorum pagina exploſæ, nomine *Augurum Cœli*. Adeo vt rectè S. Ambroſius illas comparet telis aranearum, quæ quidem muſcis & culicibus, ſeipſas irretientibus, captandis inſeruiunt, à robuſtiori verò animali, facillimè diffringuntur. Sic nempe hæ prædictiones, creduli minuſque firmatos in fide,
47 tantùm captant. Quod autem in ſe ſint vanæ, & coniecturalibus regulis formatæ, probo. Quia nituntur duplici fundamento, nullo nempè, & falſo. x parte nullitatis eſt. Quod velint ſeptem Planetis attribui figuram, inclinationes, fortitudinem, ingenium, fortunas, & mortem
48 nati. Cum Deus ſtellas tantùm in ſigna, tempora, dies, & annos, non autem in cauſas prædictorum, deſtinauerit. Adeoque ſi contradicant eiuſmodi prædictiones, deſtinationi diuinæ, eo ipſo nullæ ſunt, & falſæ. Secundò. Quia hactenus nondum inter Aſtrologos conſtat, de Schemate, ſiue ordine cœlorum. Videlicet an Mercurius, & Venus, ferantur orbibus ſingularibus infra Solem, iuxta Ptolemæum, & omnes iudiciarios veteres. An verò rotentur paribus circulis, circumcirca Solem. Quod nuper tubus opticus ſic explorauit. Concidunt ergo Aphoriſmi prædictionum, illo fundamento nitentes, quod illi duo planetæ ſemper ſint Sole inferiores. Deinde, ſi duo ex planetis, (Venus) maximum præter Solem ſidus circum Solem feruntur, ſintque tantæ poteſtatis in Iudiciis, & tam vicini nobis, ſaltem illæ maculæ, ſiue ſtellæ in Sole, vel illi propinquiſſimæ, erunt longè maioris authoritatis, ad refellendum omnes veterum aphoriſmos. Et ſtellæ, quæ circum Iouem, nuper volui ſunt repertæ, Almageſti regulas, ſine fundamento ſcriptas, coniecturaliter conuincent. Vt interim ſileam de Copernici opinione, quæ hodie ſuis non caret aſſeclis; & non paruæ authoritatis, licèt ſub ſilentio premant ſuum conſenſum. Qua tamen ſemel erumpente, abſque dubio, omnia phænomena & prædictiones ruent. Quarto, incertum eſt punctum natiuitatis. Cumque aſtra ſingula puncto varient, neceſſariò omnis prædictio eſt incerta. Egò aliquando iunioribus annis deceptus, plurimum tribui aſtrorum ſignificationibus: ſed cum mihi ſatisfacere non poſſem, vt per notabilia accidentia nati, punctum natiuitatis inuenirem. Quod eſt planè neceſſarium, ſi ex aſtris illa accidentia procedant quomodolibet: tandem ex parte magni Herois, deſcripſi accidentia ſua, nimirum quod anno ætatis ſuæ XI vxor ſex annorum ipſi eſſet nupta, equitis gradum nactus, peregrè profectus vſque in annum 19 in duello vulnus accepiſſet, femur dextrum, caſu in rhæda fractum ſibi adiunctis horis præciſis, cum plurimarum rerum obſeruationibus. Addita patria vbi natus, die 9 Iunij, & hora inter 7 & 10, ante meridiem anni 1604. adiui ipſe peritiſſimos iudiciarios demiſſa quoque quæſtione in alias regiones, cum pollicitatione 600 aureorum, qui punctum (nobis notum) natiuitatis ariolari, ex præfatis accidentibus poſſet. Tandem nemo punctum verum attigit, ſed ille qui propius acceſſit, adhuc per ſeptem puncta, ſuper ſemihoram diſtabat inde. Erant interim anteſignani, qui negabant inter 7 & 10 horam tale punctum eſſe, per quod eiuſmodi accidentia eſſent ſignificata: ſed quidem illud punctum reperiri, mox ante quintam mane. In rei tamen veritate, natus erat Londini me præſente, ſeptem punctis poſt horam nonam ſolarem, & non horologialem. Inſigni deinceps ergo pœnitentia, luxi meas credulitates. Porrò de falſitate fundamenti prædictionum, clarius adhuc conſtat. Siquidem ipſimet 49
fatentur excentricos ſuos, &c. eſſe mera figmenta, & penè impoſſibilia, ad ſaluandum ſuas theoricas. Quod ſonat. Ignorari cœlorum orbes, & aſtrorum lationes. Adeoque poſitis his abſurdis figmentis, non mirum, conſequi plura iis affinia. Noui remedium, quo fœtus alioqui per diem & horas in partu ſtaret, eoque potu ſumpto, mox infra horæ quadrantem, mulier parturit: ſicque eluditur punctum natiuitatis, itemque Trutina Hermetis de empſychoſi; hoc autem remedium, in iecore, & felle anguillæ, ſiccatis & pulueratis, conſiſtere ſcripſi alibi: falſitas denique magis apparet. Nam dicunt, Sa- 50
turnum frigidum, & ſiccum malancholicum, ideo inuidum, & ad furta ac proditiones incitantem, planè malum, quia de natura terræ. Martem verò, quia calidum & ſiccum (non Solem) malum eſſe, cholericum, bellatorem, homicidiam & ferum, quia de natura elementi ignis. De aëris verò natura atque hilares Iouem atque Venerem ſanguineos, bono, pro vt Lunam atque Mercurium frigidos, & humidos de natura aquæ & phlegmatis. Adeoque & ideo mediocres. Soli verò calidiſſimo, mediocritas competit, non humor nec elementum. Quocirca vel Sol languebit præ iniuria, vel male attribuuntur poteſtates elementorum fictitiæ, in cauſas proprietatum ſtellarum, quibus proprium eſt, non mutare: ſed dare Blas alteratiuum his inferioribus. In quo occurrunt multæ falſitates. Nam imprimis, malum intra cœlum, cauſatiuè

demergunt. 2. Terræ qualitates eſſe prauas. 3. Ignem inter corpora elementalia collocant. 4. Non aſtra, non ſaltem quoque duo elementa, quæ Deus fecerat, erant bona. 5. Falsò comparant ſtellas in proprietate cauſatiua, ad qualitates elementales. 6. Falsò ergo attribuunt ſtellis, cauſalem vim fortunæ, ingenij, &c. ad primarum qualitatum relationem. Quare cum
51 in iudiciaria Aſtrologia tantæ ſint nuditates, falſitates, vanitates, & in ſumma non niſi coniecturæ, meris mendacibus regulis ſuffultæ, non eſt mirum, quod mille Artifex ſe illis immiſceat, vt habeat nunc iterum ſuos quadringentos prophetas, vni Micheæ oppoſitos. Quiſquis ergo es Lector, meo exemplo, noli altum ſapere. Cœlum autem, tam ſitu, quàm profunda ignorantiæ noſtræ cæcitate, altum nemo addubitat. Quapropter certè nolui inquirere cœleſtia arcana, qui terreſtria, ne puſillum quidem noui. Sin autem vltrò Deus reuelet, canta ipſi gratias corde grato. Certus nil reuelaturum, niſi quod ad ſui gloriam, & hominum vſumfructum ſpectauerit; Plura de Epidemicis, tractatu de Peſte ſcripſi.

FORMARVM ORTVS.

1 *Abuſiuè docent Scholæ, ortum formarum è Cœlo eſſe.*
2 *Fides Authoris.*
3 *Probatur.*
4 *Quid deceperit Scholas.*
5 *Error circa patrantia lumina Solis.*
6 *Inconſtantia Scholarum.*
7 *Tandem maluere, formas oriri ex potentia materiæ, non autem ex patrante lumine cœlorum.*
8 *Opinio S. Thomæ refutatur.*
9 *Eiuſdem contradictio.*
10 *Opinio Scoti refutatur.*
11 *Scholæ aliorum hebes dogma refutatur.*
12 *Incipiens Atheiſmus.*
13 *Concludunt Scholæ contra ſeipſas.*
14 *Optime ſenſit Auguſtinus.*
15 *Scholæ quoties ceſpitant, facile ambiguitate nutant.*
16 *Theſes Authoris ſeptem.*
17 *Quantum creaturæ ad productionem formæ tribuat.*
18 *Quale ſit ſemen fœcundum.*
19 *Progreſſus ſeminis, ad optatum lumen.*
20 *Mineralium ſimiles fluxus.*
21 *Probatur vis aliqualiter ſenſitiua in mineralibus.*
22 *Iſtos heroes ambos, ſeduxit Paganicus error, in quinque abſurda.*
23 *Itemque ſcienter didiciſſent nouem notabilia.*
24 *Ignem nec ſubſtantiam eſſe, nec Accidens.*
25 *Propoſitionis demonſtratio.*
26 *Probatio ſumpti per mechanicam.*
27 *Lumen migrare de ſubiecto in ſubiectum.*
28 *Quid flamma.*
29 *Probatur definitio per mechanicam.*
30 *Ignis eſt mors artificialis poſitiua.*
31 *Theſes aliquot, ignis naturam docentes.*
32 *Concluſio è præmiſſis, & theſibus.*
33 *Demonſtratio Mathematica.*
34 *Scholæ ſibi contradicunt reſpondendo.*
35 *Probationes inſuper aliquot.*
36 *Scholæ ſibi implicant.*
37 *Contradicunt ſacris.*
38 *Igniculus vitalis quis.*
39 *Solare lumen, quî differat à lunari.*
40 *Solare lumen, planè mutatur in ſtellis.*
41 *Cur luna, etſi aliis ſtellis minor, dicatur luminare magnum.*
42 *Luna, luce nocturna regit noctes, etiam dum ſolem comitatur ſuper horizontem oppoſitum.*
43 *Luna, nedum eſt ſpeculum recipiens, & reflectens.*
44 *Probatur ipſi lumen proprium.*
45 *Blas frigidum lunæ, eſt de proprietate proprij luminis ſui.*
46 *Demonſtrationes ſuper illo lumine.*
47 *Differentia radiorum Solis & Lunæ.*
48 *Differunt regere diem & noctem, ſeparare lumen à tenebris, & diem ſeparare à nocte.*
49 *Luna per mutuatum à Sole lumen, non regit noctem.*
50 *Animalia noctiuaga, quomodo perfectè cernant ſub denſiſſimis tenebris.*
51 *Non emittunt lumen extra ſe.*
52 *Quid ſint tenebræ tangibiles, & exteriores in ſuperlatiuo.*
53 *Cur mali ſpiritus, opaca nocte lubentius tumultuentur.*
54 *Hiſtoria noctambulonis.*
55 *Vulnus difficilè curatur, ſi radiis lunæ illuxerit.*
56 *Excreſcentias curat lumen lunare.*
57 *Rana tota per lunare Blas, & frigus, redit in Cryſtallinam mucilaginem.*
58 *Commendatur gluten de Aquatico.*
59 *Quare luna reſpiciat plantationes.*
60 *Cur effodiantur, & decerpantur plantæ ante Solis ortum.*
61 *Sufficere duo luminaria magna.*
62 *Germinandi modus, & progreſſus.*
63 *Tandem nitens fulgur in Archeo.*
64 *Fœcunditas mineralium vnde.*
65 *Splendor, non eſt ipſa forma, vt neque candelæ ſplendor, eſt forma flammæ.*
66 *Natura, per ſe, nec continet, nec attingit formam.*
67 *Progreſſus in brutis calidis.*
68 *Quadruplex rerum forma.*
69 *Nullam ſubſtantiam iure eſſe annihilabilem.*
70 *Scholæ ſuam impugnant doctrinam per axioma.*
71 *Myſterium creationis humanæ.*
72 *Plures luminum ſpecies, quàm rerum materialium.*
73 *Splendor ſeminum, vt differt à Lumine formali.*
74 *Lumen formale, toto genere diſtat ab igne.*
75 *Poteſtas condendi formas, infinitæ eſt Sapientiæ, & poteſtatis.*
76 *Qualiter mens penetrat alias formas, iuxta & ſuam ſenſitiuam.*
77 *Proprietates innaſcuntur à contactu formali.*
78 *Deus tangit, & penetrat omnes formas: à nulla autem contingitur, niſi à mente bona.*
79 *Innocentia Ariſtotelis, ſunt blaſphemiæ Chriſtianorum.*
80 *Animam, nil deſtructiuè pati à caducis.*
81 *Senſitiua in nobis, non eſt ſpecifica bruti.*

82 *Quo*

82 *Quomodo ſenſitiua determinetur à mente.*
83 *Vegetans forma in bruto, non eſt de ſpecie plantarum.*
84 *Ignis fit igne calidior.*
85 *Anima vegetabilis, vitalis quidem, at non propriè dicenda eſt viuens.*
86 *Functiones vnius animæ exſtinguuntur, illæſis alterius.*
87 *Archei diſcrimina.*
88 *Solare Lumen in aue, & quadrupede; lunare verò, in piſce.*
89 *Scholæ ignorant ſimplicium gradus, quamdiu luminum formalium poteſtates.*
90 *Ignis Gehennæ ſeparat ens Archeale.*
91 *Deceptus Quercetanus in glacie.*
92 *Paracelſi error in gradibus ſimplicium.*
93 *Solis lumen, non eſt conſtitutiuum entis.*
94 *Semina Solarium, & lunarium, viſu diſtinguuntur.*
95 *Duo luminaria magna, reſpondent duobus elementis primariis.*
96 *Lumen trahitur in ſilicem, extra corpus luminoſum Solis, & conſeruatur aliquandiu in tenebris.*
97 *Vſus anhelitus, veteribus aſſignatus, fallax.*

1 GEntilitas vſque perſeuerat nobiſcum, quod in Scholis edocti, etiamnum credamus, totam ſublunarium moderationem, & viciſſitudinem, pendere ex certo (id eſt, innominato, incognito, coniecturali, & incerto) cœlorum motu, aſtrorum ſitu, lumine & aſpectu. Non conſiderantes ex oppoſito, donum multiplicationis aut generationis, effuſum, ante natas ſtellas: atque eatenus, fruſtraneam quodammodò fore benedictionem generationis, & viciſſitudinum inde ſequentium, ſi totalis gubernatio inferiorum eſſet cœleſtis, verumque imò foret, *Quod homo hominem generet & Sol.* Protoplaſtus enim ex limo factus, & inſpiratione diuini flatus, eſt animatus: Cœlos verò, nec eſſe, nec mores, nec ſcientiam, nec fortunas conferre, ſatis jam ſuprà probaui. Nunc porrò, nec quidem vitam, nec formam dare poſſe, probabo. Enimuerò ſic hæc olim infatuarunt dogmata Scholarum: quod inter Chriſtianos creditum ſteterit, ipſam mentem immortalem, è ſemine humano, & cœlorum influxu, naturaliter produci: & quamquam id Eccleſia vetuerit: Scholæ attamen, gentilium erroribus etiamnum imbutæ, docent præter mentem humanam, omnes omnium formas, eſſentias, origines, & conſequenter vitam, inclinationes, proprietarumque perfectiones, proprietates, & fortunas noſtras, è ſiderum motu, lumine, (& forte inſuper influentia) pro-
2 ficiſci. Aſt longè aliud credo. Profiteor nempe illud, qui ſolo verbulo beneplaciti, vniuerſum ex nihilo fecit, eſſe omnia in omnibus, & hodie quoque cunctorum viam, originem, vitam, & perfectionem. Adeo vt quamquam cauſæ ſecundæ, ſint & operentur, tanquam cauſæ partiales, motuum directiones, & diſpoſitiones omnes, ad generationem neceſſarias. Quod proinde nihilo magis, omnipotens ſuum honorem vlli tribuet creaturæ. Quin ſemper, vt cauſa totalis meneat, iugis rerum Parens, naturæ Conditor & Rector, creando perſeuerans. Profiteor itaque, quod ſicut in initio ſine ipſo factum eſt nihil. Ita & hodiè, formæ cuiuſuis creatio, ſit res ex nihilo, per ipſum eundem facta. Quod non ſolùm dico, pro materia, ſemel olim creata: ſed & de formis quibuſlibet. Quod ſicut & forma eſt rei quoddam velut lumen, & iſtius luminis apex: ita nemo formas rerum patret, niſi Pater luminum, qui omnia dat omnibus, nec longè abeſt ab vnoquoque creato. Nec credam, cœlos ex nihilo condere rerum formas naturales, aut rerum ſemina animaſue dare, quas nullo modo habent. Quia fides, ſimul & religio me docent: Deum eſſe & hodie rerum immediatum principium, vbique præſens, operans omnem omnium perfectionem. Ideoque quidquid vſpiam eſt eſſentialiter, id totum, quantum eſt, poteſt, ſcit, atque habet, debere
Deo. Etenim creatio reſpicit & dicit habitudi- 3
nem, ad rem exſiſtentem in perfectione: rei autem perfectio eſt ſua cuiuſque interna eſſentialis forma. Ergo eius immediata origo, non aliunde, quàm ex creatione eſſe poteſt. Atque ideò, immediatè ex vnico rerum Creatore inef-
fabili. Scholæ ergo, oppoſitum ſentientes, de- 4
ceptæ ſunt, cum cernerent lumen, per ſe, facere verum ignem trans vitrum. Lumen inquam, putarunt accidens: Ignem verò eſſe ſubſtantiam, atque in vtroque putantes ceſpitarunt.
Ideoque ad lumen naturale Solis cæcutientes, 5
tanquam ad ſubſtantiæ ignis creatorem confugiunt, retrocedendo dubitantes, An cœlum, adhuc formam ignis conderet, an verò aliud quoduis lumen artificiale, in hoc opere æquiualens? Etenim ſemper iſta perennat Scholarum ignauia, quod nacto exemplo (erroneo & putaticio) confeſtim ad generalitatem ſint lapſæ: ne indagando, per ſpecies, fatigarentur & aliquid reperirent, quod illas, ex poſſeſſione putatæ notitiæ, cogeret recedere. Intelligere inquam non potuerunt, Solis lumen, quin ſimul & formarum omnium eſſentialium, crederent eſſe crea-
torem. Sed in palæſtra ceſpitant, cadunt, & in- 6
conſtantes aufugiunt. Nam cum vnam formam eſſentialem ignis putarent generari immediatè à calore, putredine, frictione: & iam ſumi de alio lumine, abſque cœlorum reſpectu, cooperationeque, palinodiam cecinere: cœlos, ſuamque priorem opinionem oppugnarunt, & ab his, formarum creationem repetendam volunt, quam tamen liberaliter, atque creduliter, ipſis ſubinde cedunt, incertæ, cuinam Authori, formarum natiuitas debeatur. Quocirca, cum ignem de igne ſumi cernerent, adeoque in obiecto cremabili eſſe potentialiter ignem. Confe-
ſtim quoque eodem iure, ſemina cuncta, conti- 7
nere potentialem formam, atque eatenus ſcilicet, quod actualis forma tandem ducatur, atque procreetur ex potentiali diſpoſitione, quam vocant materiæ (ac ridiculam ſanè) potentiam. Initio enim ſunt arbitratæ; cunctorum ſeminum generationibus, idem euenire, quod jam in lumine, & igne expertæ fuerant. Mordicus itaque aſtruere cœperunt deinceps, quod omnis ſubſtantialis forma (ego verò, eſſentialem formam, rebus quibuſlibet concedo: ſubſtantialem tamen, nulli, niſi homini, propter mentem immortalem) ſiue actus educeretur ſine medio, è potentia materiæ. Id eſt, à Solis crearetur diſpoſitionibus materiæ (quod eſt dicere) accidentibus. Vtque ex cerebro, hæc illarum ſcientia parta erat; tanquam Minerua Iouis filio: fuit

quoque

quoque pro ſubjecto inhærentiæ anxia, inconſtans, ſine ſenſu, atque in varias mox ſectas diſciſſa. At inprimis quidem S. Thomas.
8 Docet, *Accidentia, reuera quidem, generare ſubſtantiam: ſed in tantum, reſpectu ſubſtantialis formæ, cuius ſunt instrumenta.* Inprimis, hic S. Thomas ſuum deſerit Ariſtotelem, vultque cauſam efficientem eſſe internam, è ſinu formæ labentem, dependentem, & hactenus eius prolificatricem efficientem. 2. Dicit hæc implicantia. *Vna forma ſubſtantialis, non facit alteram, ex ſeipſa: ſed eius accidentia id reuera faciunt.* Item,
9 *Accidentia, ex ſeipſis reuera non faciunt formas ſubſtantiales: ſed eſt virtus ſubſtantialium formarum, quarum instrumenta duntaxat ſunt ipſa accidentia.* Siue vt alibi dicit. Quod Accidentia, ſint proprietates formarum ſubſtantialium, & quidquid operantur, id virtute formarum fieri. At ſanè pace tanti viri, non eſt in rebus naturæ, prout eſt in negotiis hominis, vbi Iudex, vel Sacerdos, operatur nomine officij, & non vt Ioannes. Eiuſmodi enim reſpectus, natura ignorat, iiſque lubens huc vſque caruit. Penes eam res enim quæque agit, id quod agit, ſine relatione authorizationis. Accidens nempe, agit quantum, & quale eſt in ſeipſo: non autem quatenus ex commiſſione eius, cuius eſt organum. Natura quippe, ignara eſt ſubſtitutionum, omniſque fallaciæ iuris. Res enim operatur, quantum quæque poteſt, abſque diplomate. Quid enim ad effectum productionis formarum attinet, accidentia agere in quantum ſunt organa formæ ſubſtantialis, vel alio reſpectu, ſi interim formæ eſſentiales, reuera & actualiter conſtituantur ab ipſis accidentibus? At ſanè inſtrumentum, etſi in Matheſi aliquid generet, nullo tamen intellectu vero, eſt generans in natura, eo quòd ſit rei generatæ, & ſingulariter eius formæ externum, nec quidem continens Idæam eſſentialem formæ, multo minùs Archeum eius. Siquidem Accidentia, quatenus procedunt à generante ad intentionem generandi, debent continere quidditatem atque proprietates ſeminales, ad generationem requiſitas, quibus accidentia, vt talia ſunt orbata. Eo quòd ad ſummum, ſint tantum media diſpoſitiua materiæ, ad ſuſcipiendam formam, non autem ad procreandam eam. Videtur itaque iuxta D. Thomam, quod accidentia, vt inſtrumenta formæ, eſſent velut canales inſtrumentales, per quos forma generantis, ſpiraret formam in generatum, ſi materia huius prius, per alia accidentia, ſit benè diſpoſita. Atqui tunc generatio formæ immediata, non competeret accidentibus. Vt ſanè accidentia numquam ſub Intellectu inſtrumenti, ſunt productiua ſubſtantialia.
10 *Scotus* verò, iiſdem inſiſtens deluſionibus, ex productione Ignis deſumtis, declarat *Accidentia, nullo modo generare formas ſubſtantiales, ſed vnam formam ſubſtantialem, reuera actualiter producere ex ſeipſa alteram.* Hic ſermo, ſaltem cœlo & Soli, demit generationem formarum. Secundo facit omne ſemen, actu animatum, vita & forma dotatum ſubſtantiali, cum delirante Thoma Fieno Medico Louanienſe.
11 Tertius eſt, qui tenet propria virtute, & ſine concurſu formæ ſubſtantialis accidentia, immediatè producere formam ſubſtantialem. Hic enim (vt dixi) ab ignis, & luminis præſentia maximè obcæcatus, inſtar veſpertilionum, cogitur fateri magnæ benedictionis ſolemne mandatum: *Creſcite & multiplicamini*, datum ſolis accidentibus. Alij enim inſtar Africæ, ſemper noua monſtra ex ſcientiæ humanæ præſumptione, adferunt. Adeo tametſi præcedentes opiniones eſſent abſurdæ. Hi tamen adhuc, ſuperlatiuè abſurdiora hîc ſtatuunt. Enimverò ſi natura requirat (vt Phyſici ſupponunt) ſeminalem quandam ſucceſſionem, & continentiam vnius fluxus, ab altero, velut principio conſubſtantiali, & conjuncto, cum principiato. Quomodo ergo poterunt accidentia, quocunque modo accepta, procreare aut continere formam ſubſtantialem? fatentur formam quamlibet, eſſe internam rei perfectionem, eſſentiam, ſubſtantiam ac originem accidentium ſui concreti; Attamen volunt illam naſci, produci, & velut ex nihilo creari, ab accidentibus, tanquam dependentiis formæ eſſentialis, ſui prædeceſſoris. Atqui cum omnia naturalia, producant ſui ſimile in ſpecie. Sequitur ergo, quod velint formam eſſentialem, eiuſdem eſſe ſpeciei, cum formis accidentalibus. Imò accidentia, ſubſtantiis iſtam eripuiſſe prærogatiuam, quod accidentia producerent accidentia, atque inſuper formas eſſentiales ſubſtantiarum. Formæ autem ſubſtantiales, velut otio torpentes, feriarentur, ac ſuis vicariis accidentibus, totum negotij pondus tradidiſſent; vt falſificarent proprium ſuum, & Ariſtotelis axioma: *Quod omne agens, naturaliter natum ſit producere ſui ſimile.* Cum accidentia non ſolum accidentales, ſed etiam ſubſtantiales formas, quaſque docent eſſe etiam ſubſtantias, eſſent producendo. Falſum itaque, & 12
Atheiſmi aliquid continere viſum eſt mihi, axioma Scholarum. Quod omne agens, quod diſponit ad formam, etiam det ipſam formam. Quoniam ſi ſubſtantia, prædicamento differat ab accidentibus: principia illorum non debent minus differre. Principium nempe actiuum, motiuum, diſpoſitiuum, & eſſentiale, generationum, eſt ipſa cauſa efficiens, & Archeus faber. Deus itaque glorioſus, tandem creat formas ſubſtantiarum. *Quorum ergo principia ſunt genere & prædicamento diuerſia, illorum effectus æquè diſtant: prout cauſæ eædem ſimiles, ſunt ſimiles ſimilibus cauſatis.* Sequitur autem à jam dictis. Quod calor, producat calorem, non ignem: multo longè minus formam pulli: Non aliud denique quicquam præter calorem. Quia cum cauſa efficiens ſit interna, & de eſſentia cauſati (quod poſtmodum contra Ariſtotelem demonſtrabo) ideo vnum & idem non poteſt conſtitui à cauſis propinquis ſpecie diuerſis. Multoque minùs toto prædicamento diuerſis. Neque enim datur eſſe, ſine proprietatibus eſſentialibus, vt nec agens, ſiue organo, & medio. Quo igitur medio, quaue demum proprietate, extra ſe, calor erit agens in productione fortæ, aut vllius ſubſtantiæ? & quo contactu, calor tanget formam, vt hanc in altero objecto generali, de participatione ſui eſſe, producat?
Siquidem apud Scholas, gentilitio errore imbutas, omnis forma ſubſtantiarum eſt ſubſtan- 13
tia. Vnde Chriſtiani ſubſumere debent. Quod cœlum, vt neque accidentia diſpoſitiua ad formam, poſſint condere vllam ſubſtantiam ex nihilo. Quod creatio ſubſtantiæ, ſoli ſit Creatori propria. Rectè ergo ſenſit. B. Auguſtinus: *Si* 14
Deus in æterna intelligentia ſpecies omnes contineat

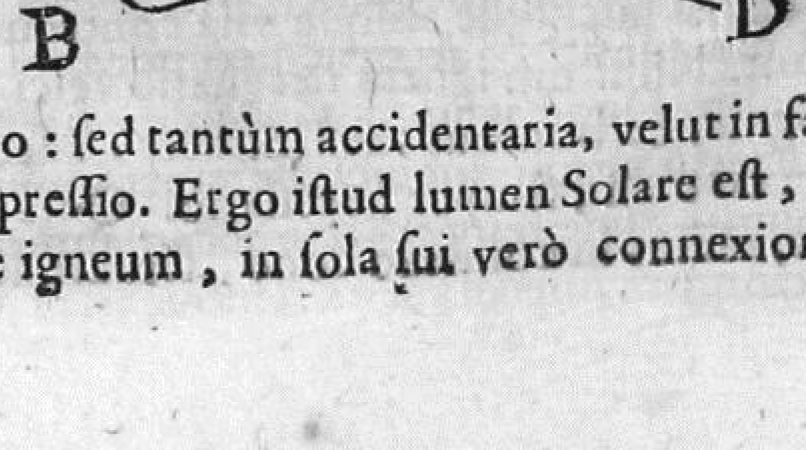
neat (imo & indiuidua earum) quomodo non cuncta conderet ? An aliquorum Artifex eſſe nollet ? quorum efficiendorum artem, & ſcientiam, ineffabiliter laudabilis mens eius haberet ? Idcirco quamquam ſemen contineat patrantis imaginem, Archeum ſibi proprium, cum omnibus ad generationem requiſitis: attamen niſi eſſentiale eſſe formæ, originaliter, totaliter, exemplariter, perfectiuè, emanatiuè, & immediatè, penderet, ex Deo, natura nunquam operaretur quicquam, ad acquirendum formam, quia poteſtate actiua planè careret, ſi orba eſſet reſpectu illo relatiuo. Itaque imprimis cœlum vel aſtra, nullo intellectus modo, per motum, lumen, influentiam, concurrentiam, cooperationem, aut copulationem, producunt efficienter, & immediatè formas eſſentiales rerum. Quæ duntaxat tantum videlicet nobis, *ſunt in ſigna, tempora, dies, & annos*, quorumque munia nemini licèt in nouas ſeruitutes compellere, Hierem. *Iuxta vias gentium nolite diſcere, & à ſignis Cœli nolite timere*, quæ timent gentes. Si non ſigna, multò minus aſtra, quia non habent rationem cauſarum, niſi vt ſint in tempora, dies, & annos. Nec poteſt Chriſtianus, ſine ſcelere, illis alia dare officia. Eſt nempe iuxta Greg. *Terræ collata poteſtas ex ſe germinandi*, perinde vt animalibus creſcendi, & multiplicandi, quam cœlo
15 tribuere, nefas æſtimo. Sed Scholæ facilè recedunt à Cœlo, ad accidentia diſpoſitiua. Ego verò,
16 contra, pro theſi pono. Accidentia nec per ſe, neque vt ſunt formarum organa, producere ſubſtantiarum formas: neque vnius ſubſtantiæ formam producere aliam. Cum generantis forma ſit localiter extra ſemen. 2. Terra quoque, licèt poteſtatem germinandi, & fœcundandi ſemina receperit, extra cœli ſeminis, aut alterius cauſæ interuentum: non tamen eſt productiua, ſiue effectiua formarum. 3. Suppono itaque Deum eſſe veram, perfectam, & actualiter omnem omnium eſſentiam. 4. Eſſe autem quod res habent, eſt entis, ſiue ipſius creaturæ: Non autem Deus. 5. Licet enim pro pignore, dono, feudo, vel talento, ens habeat ſuum eſſe, à Deo dependenter: eſt tamen illis ex creatione proprium. 6. Conuenit autem enti cum ſuo eſſe, vt aliquid agat, & operetur in ſui propagationem, iuxta benedictionem: *Creſcite, & multiplicamini*. Hinc nempè cauſæ ſecundæ habet. 7. Deus ergo, ad generationem entis, concurrit vt cauſa vniuerſalis, independens, totalis, eſſentialis, & efficienter efficiens: ſed ens creatum concurrit, vt cauſa dependens, partialis, particularis, & diſpoſitiuè efficiens. Quid autem ad formæ productionem tribuat creatura? Nota.
17 Quod cum entia, ad generandum nihil habeant ex ſe; ſed ex mutuo & gratis cuncta poſſideant: fatentur eo ipſo, Deum omnia operari, mediatè, & immediatè, ſed animal non generat animal, at benè ſemen ad animal. Ea propter, non generat formam eius. Semen autem ad formam animalis, eſt tanquam Architectus diſponens: non autem vt formæ factor, Archeum quidem à generante mutuat: non formam, imo
18 nec lumen vitæ, quo forma ſplendet. Non eſt itaque initio generationis, Archeus adhuc luminoſus: ſed eſt aura, in quam forma, vita, vel anima ſenſitiua generantis, parumper nituit, donec ſufficienter ſui fulguris ſigillum aliquod
19 vmbratile impreſſiſſet. Quæ aura, auida ſplendoris, ſenſati in generante, ſemel ac vmbratiliter in ſe concepti, intendit via omni ſibi poſſibili, corpus organizare, ad receptionem illius luminis, & actionum, à lumine illo dependentium. Quorſum ergo deſiderando anhelans, ſeipſam magis magiſque accendit, (hoc in typo metaphorico, eſt naturam per philautiæ deſiderium orare, quærere, & pulſare) curritque perfectiſſimè, vt ſuſcipiat iſtud lumen, formam, ſiue vitam. Quam tandem non aliunde acquirit, niſi ab eo, qui via eſt, veritas, & lumen vitale. Quorſum ergo, cum Archeus deuenerit, nec interim vltra progredi valeat, ſiſtaturque; tandem formas, de manu Patris luminum recipit, poſtquam plenè ſuis eſt fructus muniis. Hæc ſic dictat Chriſtiana Philoſophia, quæ in animalibus, & plantis, fit facilis intellectu: Aſt 20
in lapidibus, mineralibus, metallis, adeoque in fructibus aquæ non vitalibus, eadem accommodatè ſunt interpretanda. Non enim, etſi hæc familia non propaget vi ſeminis, nec extra ſe edat poſteros, proinde deficit ens in ea, quod illam, ad deſtinatos maturitatis fines perducat. Enimverò cum nihil vſpiam ſemetipſum diſponat, aut moueat, niſi ſemen ſit: neceſſe eſt, quidquid generatur, Id habere intus diſpoſitorem, qui in aura molli, aquoſa, ſalſa, lutoſa, &c. ſedeat. Non quidem quod heic fluat, aut oberret per iſtam maſſam, perinde atque in brutis; aut quod proinde, in perpetuo ſucco habitet: ſed aura eſt per totum incorporata, nec varians ab indole fructûs producti. Imò in mineralium 21
claſſe, iſte diſpoſitor eſt fermè vitalis, ac ſenſitiuus. Quoniam Adepti Chymici, vniuocè tradunt, ſi ſemen lapidis Chryſopæi, ſemel in ouo illorum, fotum, poſtmodum infrigidetur tantillum, deinceps deſperatum fore conceptum & progreſſum ad lapidem. Id quod ouis auium cum ſit ſimile, etiam proin ſine vita ſenſitiua ſubſiſtere nequit. Mirandum profectò, quod Scholæ agnoſcant materiam omnem ſecundam, fluere ex quadam vniuerſali materia: non admittant tamen omnem vitam, ſiue omnes formas, immediatè deriuare à vita primitiua, & actu omnium primo. Omnem nimirum rerum perfectionem, deriuare ex vniuerſali ſupereſſentialique perfectionis eſſentia. Imò potiùs hodie derideant Platonem, cum ſuo deorum principio, & Auicennam cum Cholcodea Pantomorphe. Qui tamen longè vicinius veritatem in hoc ſalutarunt, quàm Chriſtiani: qui cœlorum aſpiratu, accidentium operâ & diſpoſitionum materialium fauore, ipſas rerum vitas, formas ſubſtantiales, quidditateſque produci aſtruunt. Propono cæcitatem rariſſimorum virorum, ſub lumine factam. Putant enim ignem, ſubſtantiam, 22
& lumen, tantum eſſe accidens. Bona fide credulitatis, in gentilium errores conſenſerunt, & ſeducti ſunt in multas abſurditates. 1. Coacti ſunt, formas rerum negare abſolutè, eſſe lumina. 2. Vitas, ſiue formas, atque lumina, locari inter ſubſtantias: cum inter accidens, & ſubſtantiam, medium ens non agnoſcerent. 3. Materiam quamuis eſſe ſubſtantiam, ſubſtantem, & perennem; formas verò eſſe ſubſtantias priuatiuas, tamen annihilabiles inſtar accidentium. 4. Materiam mutuare ſuum eſſe ſubſtantiale, à forma non ſubſtante; ſed annihilabili. 5. Quod formæ cedant materiæ, in ſubſtando, & ſubſiſtendo. 23
Quas abſurditates, retroſpiciendo notaſſent, niſi

creduli.

creduli. 1. enim ſciuiſſent ſolam mentem inter formas, eſſe ſubſtantiam. 2. alias autem formas omnes, eſſe de claſſe vitæ, extra accidens & ſubſtantiam. 3. Quod impoſſibile ſit nunquam, materiam fieri accidens. 4. Eo quòd materia non ſit annihilabilis. 5. Quod impoſſibile ſit, accidens mutari in ſubſtantiam. 6. Quod accidens aſſumat gradus, non autem ſubſtantia. 7. Quodque ideo accidens, vtrimque graduatum, nequeat gradualitatem deponere, vt fiat ſubſtantia. 8. Quod etſi lumen reputetur accidens, nunquam faciet de ſe ignem, niſi ignis ſubſtantia eſſe deſinat. 9. Quod friuola ſit quæſtio, quomodo accidens faciat ſubſtantiam, cum præſupponat impoſſibile. Ergo accidens non producet ſubſtantiam ex ſe, cum hoc ſit impoſſibile. Neque accidens, ex ſubſtantia faciet ſubſtantiam. Nam & quæſtio non inculcat, quomodo è ſubſtantia fiat ſubſtantia. Sed quomodo accidens producat ſubſtantiam. Nam etſi operatio diſpoſitiua & accidentalis intercurrat in productione rei ſubſtantialis: Non tamen ipſa ſubſtantiæ productio, vllatenus accidens aſpicit, tanquam ſui principium productiuum. Porrò cum Scholarum duo præcipui ductores, cæcutientes, ſub aſpectu luminis & ignis, à vero deuij facti ſint, operæ pretium cenſui, me, Pyrotechniæ tyronem, demonſtraſſe, ignem nec ſubſtantiam, nec accidens eſſe: ſed peculiarem,
24 & ſeparatim ab ambobus creaturam, quæ ſibi ſimilem nuſquam habet. Quod autem ignis culinarius non ſit Subſtantia. Siquidem elementalis nullus eſt, imò ſi eſſet, nullius foret vſus (vt ſuo oſtendam loco.) Non enim poſſunt congredi quatuor elementa, ad compoſitionem corporum, quæ miſta creduntur. Quia non deſcendit ſubſtantia elementalis ignis, à tot mille leucis, vt ſe iungat conſociis elementis, in conſtitutionem mixtorum illorum, idque raptim, ſtatimque ad placitum ſeminum. Nec ignis eſt proprium deſcendere, vt nec proprietas eſt aquæ, vocare ad ſe ignem, pro miſtura in futurum facienda. Sunt enim commiſtiones illæ elementorum ethnicorum ſomnia, atque ridicula ludibria, quibus Scholæ, abſque controuerſia hactenus ſe circumueniri paſſæ ſunt. Quippe ſi prope lunam eſſet ignis elementalis, vt verus eſſet ignis, deberet habere eaſdem planè proprietates, quas habet culinarius: vel hic ſaltem non eſſet ignis, & proprietates huius non eſſent eſſentialiter communes igni elementario. Cœleſtis, enim, ſiue elementalis ignis, deberet conſumere actu, atque habere alimentum, non quidem exterius circa ſe: ſed intra ſe, penitus permiſtum: cum vna pars ignis, tam nutriri deberet quàm altera. Imò niſi hoc enim ſic contingeret, ignis aëri, tanquam alimento, vicinus, voraſſet, atque conſumpſiſſet iſtud ſui alimentum, ac interea, Ignis Cœlo propinquus, ſine alimento periiſſet ante. Ridiculum quoque oſtendi ſuo loco, aërem fore ignis illius alimentum, eoque, adhuc conceſſo defuiſſe dudum omnem aërem, ignem non poſſe ex aëre excrementum facere, nec aliquid potius, ſimplicius, priùs, aut ſubtilius: Quinimò, ſi ex aëre ignem faceret, nec deinceps ſit elementum igni vicinum, quod ex igne demum producat aliud: Neceſſariò iam dudum non eſſet amplius aër, ſed quidquid eſſet aëreæ formæ, tantum ignis eſſet. Vel, ſi ignis elementalis non debeat nutriri, licèt qualitates habeat maximopere vorantes, deberent ſaltem Scholæ oſtendiſſe, cur ignis minùs alatur, aut vicinum ſibi hoſpitem in ſe conuertat, quàm reliqua id elementa agere ſupponunt. Itemque cur ignis culinæ, hanc alimoniæ, pro ſui ſuſtentatione, vel intercidentia, neceſſitatem adiunctam habeat, cum verus ſit ignis, atque eadem orbetur ipſum primarium elementum ignis. Non conſiderarunt enim, quod ignis verus ſtet in lubitu Artificis, & ad ſuos vſus ducatur, remittatur, & intendatur. Suſcitant enim pro nutu ſuo, ignem è rebus, quibus virtualiter ineſt; neque etiam ex omnibus promiſcuè. Alioquin homo eſſet ignis creator, qui duntaxat eſt excitator eius. Porrò voco accidentia, omnes rerum proprietates, poteſtates, & qualitates. Entia verò, quæ in ſe habent eiuſmodi qualitates, præter ſuum eſſe, non ſunt accidentia: ſed horum origo, vel hoſpitium. Sic calor ignis, eſt eius proprietas, & accidens: Neque ignis eſt magis calor, quàm ignis eſt ſiccitas: vt nec ſiccitas eſt calor. Cumque horum ſit diſtincta dualitas, non poſſunt illa duo eſſe ſimul in igne, vt huius ſint immediata eſſentia. Sed ignis differt ſic ab vtroque, vt rectè negari poſſit ignem eſſe calorem, vel eſſe ſiccitatem. Ignis ergo ſuas, & multas habet proprietates, & qualitates primas. Puta calorem & ſiccitatem. Itemque alias, vt eſt vis ſeparandi, deſtruendi, comburendi, faciendi ex non vitro, vitrum, promouendi, maturandi, &c. Tertiò ineſt igni lumen, tanquam proprietas ipſi magis intima, & formalis. Primæ autem & ſecundæ prædictarum qualitatum in igne: ſunt mera accidentia, in ſe ſeparatim diſtincta ab igne, quarum videlicet ſubiectum inhæſionis ſit ignis ipſe. Lumen verò parum ab igne in eſſentia differt, quamquam in penetratione congreſſuque formali gradum accipiat lumen, ad entitatem ignis requiſitum. Itaque oſtendam, ignem non eſſe ſubſtantiam aut materiam: attamen eſt ſubiectum inhæſionis illorum accidentium, ſiue ſuarum proprietatum præfatarum. Eſt ignis proinde quoddam ens verum, ſubſiſtenſque, quod tamen vt non eſt ſubſtantia; ita neque eſt accidens: ſed creatura neutra à Domino in hominum vſus deſtinata, & ſubter nutum eiuſdem data. Admiror ſaltem, quod rem iam obuiam, hactenus Scholæ non agnouerint, non inſpexerint, non indagarint: ſed elementum eſſe, crediderint. & ignis ſolo obtuitu, quartum elementum finxerint, totque abſurditatibus eius ſubſiſtentem fulciuerint. Nec ſemel ſaltem attenderint, ſi ſummus calor eſſet ignis: Ille calor haberet in ſe complicata cætera ignis accidentia, ac proinde calor ignis deſineret eſſe ſimplex. Ignorantia ergo ignis, quodque S. Thomas, & Scotus ſubſcripſerint paganorum inuentis ludicris, cauſam errorum dedit initio capitis deſcriptorum. Propoſitio ergo mea eſt, quod omnes for- 25
mæ ſubſtantiarum, (dempta anima humana.) Item ignis, lux, locus, magnale, vita, &c. ſint creaturæ neutræ, inter ſubſtantiam & accidens. De Magnali enim partim limite de vacuo tractaui. Propoſitionem meam autem ſic probo. Quia ſunt actualiter aliquid, & ens: Item agunt, habentque organa, & proprietates: non ſunt tamen ſubſtantiæ, vt neque Accidentia. Ergo creaturæ neutræ. Quæ pro inſtituto tanti paradoxi,

paradoxi , liberalius explanari deſiderantur. Quocirca vitrum , quod omnes conceptos luminis ſolaris radios tranſmittit, atque in punctum coni , in aëre colligit : docet, quod hoc vnitum lumen , ſit verus & actualis ignis , nequicquam tamen à ſeipſo lumine diuerſus,quàm ſola congregatione. Sed lumen non eſt ſubſtantia, iuxta Scholas : ergo neque ignis iſte. Quin etiam ignis ille in aëre , non eſt diuerſus ab eo, qui in flamma eſt. Nam quod habeat combuſtibile in flamma , in aëre verò non , id igni eſt per accidens : provt eſt nutriri & non nutriri. Probatur major , quod ſit verus ignis. Quia omnia agit , per modum ignis , calefaciendo , ſiccando, accendendo, cremando,liquando,&c. habetque eadem media,atque proprietates,quas habet verus ignis : nullum verò accidens agit per alia media , aut proprietates alias , extra ſe : Atqui lumen connexum, eſt agens,per proprietates, & media alia, extra ſe.Quippe luminis eſt propriũ, tantum illuminare. Ergo lumen, non eſt Accidens. Nec refert etſi collectum in cono lumen, viuat abſque alimonia:quia ſat eſt , quod lumen Solis aut flammæ,iſtud lumen in cono ſuſtentet, abſque corporali alio cibo. Adeoque in cono viuat & ſubſiſtat, eodem Solis , aut flammæ priuilegio. Equidem ali vel non,eſt accidentarium,& poſterius ad eſſe : adeoque quæſtio nutrimenti, impertinens eſt in quæſtione an ſit. In puncto coni ergo , eſt verus ignis, cum omnibus ſuis proprietatibus, parum autem ſupra , vel infra conum, lumen eſt ſaltem , nec amplius comburens ignis. Atqui cum eadem res nequeat eſſe vno in loco , ſubſtantia, in altero verò accidens: & jam ſit repertus ignis , qui nil aliud eſt , quàm merum lumen connexum. Ergo iam eſt reperta creatura,quæ non eſt ſubſtantia,neque accidens. Cum vnius & eiuſdem rei,nequeant eſſe, eſſentiæ toto prædicamento diuerſæ. Idque loquendo abſolutè,& ſine vlla relatione, ſic eſt verum. Ergo repertus eſt merus actualis ignis, qui aliud nil eſt , quàm merum lumen actuale connexum. Ergo omnis prorſus ignis , eſt eſſentialiter , nil niſi lumen. Nec putationi locus eſt. Quod lumen in ſui connexione , fiat compoſitum , à ſeipſo non connexo diuerſum : eo enim attruderemur propter ſolam differentiam ignis , nutritione indigentis, eamque reſpuentis. Quapropter penitius introſpiciendo. Profectò culinarius ignis nullo modo nutritur. Nutritio namque in ſe,& propter ſe,conuertit comeſtibile , vt illud propter ſui ſubſiſtentiam vel augmentum conuertat,quod aſſumit. Id enim igni non accidit , qui tantum agit ob neceſſarios fines ſuæ deſtinationis. Qui ſunt ſeparare heterogenea ſeparabilia , commutare per flammam , quæque alioqui ſi non accendantur , dumtaxat ſeparat. Sin autem ignis aëre opus habeat , ne ſuffocetur. Id ſanè inprimis non fit,vt alatur aëre,aut eodem ſuſtentetur, aut aliquatenus aërem in ſe conuertat , ſed ſolummodò vt explodat ſuas fuligines in aërem , quas inflammando combuſtibile parauit. Nuſquam autem inuenitur ignis, qui vnquam aliquid de corpore cremabili appropriauerit ſibi, eoque ſit alitus vel auctus , quod tamen Scholæ hucuſque abſque vlla controuerſia putarunt. Nimirum ignem neceſſariò veſci , nedum lignis, carbonibus ; ſed & aëre , adeoque duplici cibo ali , ſemper neceſſariò. Quia infra patebit, radios in connexo cono , ſeruare adhuc impermiſtam ſui proprietatem & eſſentiam. Denique ſi connexio mutaret eſſe luminis, equidem à cono progrediens , non eſſet ſimile ſibi, dum ad conum tenderet. Ideoque hic notandum , quod lumen inſit immediatè loco , non autem aëri , vel medio. Denique nedum radij 27
proficiſcantur recta linea , à luce in obiectum: verum etiam lateraliter , & obliquè colligantur, & congrediantur, migrentque de ſubjecto in ſubjectum : ſiue locum ſuppoſueris , ſiue aërem. *Ex fructibus ergo & operibus cognoſces eos.* Id eſt, opera ignis, probant ignem verum. Sunt autem illa, calor, exſiccatio, vaporum excitatio, & exhalationum, combuſtio ; liquatio , accenſio , ſiue alterius de ſe ignis productio, generatio ſui ſimilis , cum illuminatione. Flamma qui- 28
dem eſt exhalationis pinguis, fumus accenſus & illuminatus , eſto : ſed quatenus flamma eſt talis & verus ignis , non eſt alia materia accenſa , & nondum accenſa ; nec à ſe ipſa differt, niſi quod vnitum in centro lumen , pingui exhalationi ſuperuenerit. Quod idem eſt , atque eſſe inflammatum. Ponantur duæ candelæ , quæ prius du- 29
dum arſerint , vna quidem ſpitamo inferior altera : ſuperior autem ſit parum obliquo ſitu: tum exſuffletur flamma candelæ inferioris. Cujus fumus , ſimul atque terigerit flammam ſuperioris candelæ, ecce fumus aſcendens illuminatur, comburitur in Gas fuliginoſum , & deſcendit flamma per fumum , vſque in lychnium fumigans. Eſt nimirum ibi productio noui entis, ignis nimirum , flammæ , ſiue luminis connexi. Non tamen eſt nouæ alicuius materiæ, aut ſubſtantiæ procreatio. Eſt nempe ignis , mors arti- 30
ficialis , poſitiua , non autem priuatiua , plus quàm accidens & minus quàm ſubſtantia.Quod cum Scholæ adhuc ignorent , amplius declarandum,tam quia paradoxon eſt, ſpectetque ad formarum cognitionem , quàm quòd ex eius inſcitia , grauiſſimi errores in rem medicam irrepſerint. Quare , vt ignis heteroclitam naturam edoceam , aliquot theſes ſupponam. 1. Ignem 31
in corpore phlegiſto , ita vniri materiæ inflammabili , vt illi ſit inſtar formæ eſſentialis , cum tamen ſit eiuſdem deſtructor. 2. Quod materia inflammata, conuertatur in Gas fuliginoſum , quod nondum aqua eſt ; quia licèt ignis conſumſerit vires ſeminales rei : tamen permanent primæ fermentales aliquot concreti notæ. Quibus tandem in aëre conſumtis & enectis, redit iſtud Gas in elementum aquæ. 3. Quod omnis forma eſſentialis ſit ad eſſe rei , cui per ſe ineſt. Quodque ignis deſtruat etiam fumum pinguem, vel carbonem, quos inflammat , conuertitque in Gas ſilueſtre (de quo ſuo loco.) 4. Quod omnis forma eſſentialis , ita vniatur ſuæ materiæ , quod ſemel inde ſeparata , per extinctionem , vel ablationem , non redeat amplius ad eundem habitum , ſiue actum formalem. Quod in igne , non ita contingit. 5. Quod omnis ſuperueniens forma , ſit impatiens alterius formæ totalis. Metallum verò , vel aliud corpus fixum , ignitum, ablata ignis candeſcentis præſentia , redit ſemper in ſtatum priſtinum. 6. Quod omnis forma ſubſtantiæ habeat ſpecificam materiam , in qua eſt : Ignis verò habet lignum ; ceram , nauam , & tot ſubiecta , quot ſunt ſpecies ignificabiles. 7. Quod omnis forma ſubſtantialis , tandem emergat in materia, per præuium ſemen diſpoſita. Ignis verò caret

ſemine, imò ſi quæ ſint abſumit. 8. Quod for-
mæ ſubſtantiarum non habeant gradus: Igns
32 autem per folles gradum admittat. E quibus
concludo, quod ignis non ſit ſubſtantia, nec
forma eſſentialis ſubſtantiarum: ſed rerum po-
ſitiua mors, & deſtructor, creatura ſingularis,
33 nulli alteri ſecunda. Vnde ſic ad demonſtrandum
procede. Indubium eſt, quin carbo ſit longè po-
roſior ferro, minuſque ſolidi habeat, ſed tamen
ferrum ignitum plus vrit carbone. Ergo neceſ-
ſariò, ferrum plus de igne continet, in materia
& forma: ſed conſequens eſt falſum. Ergo ignis
non eſt compoſitum ſubſtantiale, conſtans ex
materia & forma ignis: quia aliàs, ſi qua ſub-
ſtantia eſſet igni propria, penetraret dimenſio-
34 nes corporis ferri. Scholæ ad hoc, contra ſe reſ-
pondent. Nempe compactiorem ferro eſſe ma-
teriam, quàm ſit carboni; atque eatenus po-
tentius vrere, quatenus ferrum pluris ignis ca-
pax. Id enim aſſumebam, vt hoc nempè argu-
mentum traherem inde. Si ignis eſſet ſubſtan-
tia, ſubſiſtens ex materia & forma ignita, per
modum alterius cuiuſque ſubſtantiæ; neceſſariò
ferrum paucioris ignis capax eſſet, quàm car-
bo, eo quòd carbone ponderoſius ſit, & mi-
nores paucioreſque poros habeat, quibus ignis
hoſpitari poſſit. Quod ſi ergo ferrum paucioris
materiæ ignis ſit capax, minus vrere deberet.
Sed conſequens eſt falſum: ergo & antecedens.
Nequeunt quippè duæ materiæ vel corpora, vt
neque horum formæ eſſentiales, totales, & vl-
timatæ, in eodem loco & ſubiecto ſeſe ſimul
compati. Quapropter ferrum & ignis (ſi hic
eſſet ſubſtantia) non poſſent ſimul hoſpitari in
eodem ſubiecto. At ſi euadere conentur Scho-
læ, & dicant; ferrum quidem igneſcere, ne-
quaquam tamen mutari in ignem, Reſpondeo:
Quidquid potitur omni proprietate ignis, eſt ig-
nis: vel ignis non habet proprias, ſed communes
paſſiones, cum alio ente alterius ſpeciei. Pro-
prietates autem ignis ſunt, accendere, vrere, ſe-
parare heterogenea, liquefacere plumbum, ſtan-
num, ceram, ardere in materia combuſtibili, &
conſumere. Sed hæc omnia ferrum ignitum po-
tentius præſtat quàm carbo? ergo in ferro igni-
to eſt ignis, & tantò plus ignis, quò fortius
vrit carbone. Denique, ſi ferrum ignitum non
habeat in ſe ignem verum, ſed proprietates ig-
nis abſque igne: illæ ergo fuerunt introductæ,
& relictæ in ferro per ignem. Vnde ſequitur, for-
males proprietates ignis deſeruiſſe propriam ig-
nis formam, in qua erant (puta in carbonibus,
aut flamma) & migraſſe in ſubſtantiam ferri, à
ſe alienam. Siquidem volunt ignem non dici,
niſi vt corpus inflammabile accenſum. Adde
his, quod ſi ignis ſit ſubſtantia materialis: quod
ſubſtantia vitri (quæ nullos poros habere, do-
cet ſubtiliſſimorum ſpirituum Chymicorum de-
tentio) & ſubſtantia ignis, ſe mutuò penetra-
rent, ad lubitum Artificis; quod ipſe Scholæ
penitus negant. Atqui præter præfata abſurda,
comitatur aliud. Nimirum quod calor in igne
tantùm calefaciat, ſiccitas verò eius exſiccet, &
nil aliud: ſic & poteſtas accenſiua, illuminati-
ua accendit & illuminat: ſeparatiua ſeparat, de-
ſtructiua deſtruit, &c. Quæ cunctæ proprieta-
tes, nedum generatæ eſſent à forma ignis, in ma-
teria aliena ferri: ſed etiam ibidem ſubſiſterent,
ſine proprio ſubiecto inhærentiæ. Quamobrem
ignis in ferro ignito eſt verus ignis. Non ſub-
ſtantia, vt neque accidens: ſed creatura neutra;
habens in ſe proprietates diuerſas, Per modum
entium ſubſtantialium. Hoc, inquam, ſi nouiſ- 35
ſent Scholæ, ſciuiſſent, lumen generare lumen &
ignem, non quidem vt ſpecie differentia: ſed ſola
vnitione, diſperſione, adeoque ſolo gradu diuer-
ſa. Nec proinde vlla relatione, accidens produ-
cere ſubſtantiam. Putant nimirum fumum pin-
guem, eſſe ignis materiam, flammam verò for-
mam ignis, atque illa putatione, fingunt com-
poſitum, per modum aliorum. Sed obſtant tot
abſurda, quot antea retuli. Ferrum itaque ma-
nens ferrum, ſuſcipit in ſe verum ignem, cum
ſua forma. Sic aër manens aër, ſuſcipit in cono
radiorem coëuntium verum ignem, cum for-
ma & omnibus proprietatibus. Non poteſt au-
tem ferrum, retinens formam priſtinam ferri, ſi-
mul informari à forma ignis: ſi forma ignis eſ-
ſet vllo modo ſubſtantialis. Id eſt, niſi forma ig-
nis relinquat ſuam materiam, vt ſit tantum for-
ma aſſiſtens ferri: non autem informans. Ne-
que enim aër, manens aër, poteſt ſimul eſſe
etiam aliud corpus; vt vnum, non poteſt eſſe
duo, realiter diſtincta. Sed ſodes, ſi ferrum non
ſit per ſui totum, ignobile, carbo autem prorſus:
quid moueret ignem, vt deſerta ſui materia, mi-
graret in corpus ferri, incapax ignis? ergo ſanè
ferrum ignitur, eſtque capax ignis per totum,
adeoque, vt partes denſiores habet carbone, ita
pluris ignis ipſum capax eſt: Liquet ergo, ignem
non eſſe materiam. Denique elementorum pro-
prietas non eſt, cætera mox vorare, & conſu-
mere (vt alibi latè docui.) Ignis verò machi-
natur deſtructionem rei, cui ineſt: ergo non eſt
elementum, non materia, ſiue ſubſtantia: ſed crea-
tura deſtructiua, ac mors artificiis inſeruiens, &
ad magnos mortalium vſus data. Nemo vnquam
lumen inter ſubſtantias repoſuit: ergo neque
connexum lumen: ſiquidem connecti, vel non,
eſt accidentarium, quod ab accidentario (vt
putant) ente, non generatur ſubſtantiale. Sim- 36
plicitas eſſet quoque Scholarum, admittentium
(quamquam falsò) lumen ſimplex eſſe acci-
dens, connexum verò eſſe ſubſtantiam. Cum
connexio ſaltem gradum dicat, qui ſubſtantiis
eſt alienus. Maximè, quod radij, in cono luminis
connexi, vlterius in decuſſem prouecti, ad ſui
ſimplicitatem ac diſperſionem redeant. Imò ra-
dij luminis, ſunt quidem connexi in cono: non
tamen penitus vniuntur, nec penetrant ſe mutuò
ſed ſinguli, ſeruant impermixtum ſui eſſe. Finge
planum vitrum circulare, vna cuius medietas ſit
colorata; altera verò clara, inſtar cryſtalli non
infectæ. Pars clara vitri, ſit ab A in C, & à C in
B, ſit vitrum coloratum. Dico ergo. Quod ra-
dij ab A in C, erunt clari & luminoſi, à C verò
in B, erunt luminoſi colorati. Et omnes coi-
bunt in cono F, eruntque rurſus ſeparati: nem-
pè ab F in G, erunt colorati, & à G in D. erunt
luminoſi coloris expertes. Si ergo radiorum
connexio, in cono F, (vbi fuit ignis) non eſt

vnitio: ſed tantùm accidentaria, velut in faſcem
compreſſio. Ergo iſtud lumen Solare eſt, in ſe
mere igneum, in ſola ſui verò connexione ab
igne,

igne, ſiue gradu completo, illius creaturæ diffe-
rens. Denique in igne ceſpitarunt Scholæ. Si-
37 quidem per fidem credunt, primo die lumen
nec aliud ſecus creatum: creationem tamen non
eſſe accidentium: quæ nempè non ſunt proprio
nomine creaturæ: ſed creaturarum. Denique,
in principio creauit omnipotens elementa; lu-
men verò cum illis, non eſt creatum. Ergo ne-
que pro elemento. Si ergo creatio luminis, non
fuerit accidentis creatio, neque elementi, neque
corporis; multo minus corporis concreti. Ergo
lumen à Deo opifice, non fuit directum, vt ſit
ſubſtantia, vel accidens. Lumen enim vitale
principium (non autem materia erat) primo
die, vt initium motiuum creatur: cum illa ta-
men proprietate, vt quoties per ſui connexio-
nem in gradum ſurgeret, ignis vrens fieret.
Eſtque itaque ignis, creatus ſimul cum lumine.
Non eſt autem ignis aliquod accidens, quod alia
accidentia, ſpecie varia, in ſe habeat, (id enim
repugnat accidentibus aliis.) Non eſt etiam ac-
cidens accidentis, cum accidens à forma ſub-
ſtantiali immediatè fluat ordinariò, non au-
tem ab vnius accidentis forma, plura ac diuer-
ſa accidentia, vt prioris accidentis tributa. Ne-
quit nimirum vnum accidens, eſſe ſubiectum
38 inhæſionis, aliis & diuerſis accidentibus. Cæ-
terùm ignis conſiſtens in remiſſo gradu lumi-
nis, eſt plerumque vitæ comes. Vnito autem
lumine, comburit vitalia. Artium vulcanus, hu-
manis neceſſitatibus dicatus. Accelerat nempè
maturitates, promouet ſemina ad fines, feſtinat
quoque rerum ſeparationes, quarum alioquin
epilogum, vitæ breuitas, ſine graui incommo-
do, expectare non poſſet. Hactenus enim ape-
rit, docet recludere arcana, properare naturæ
operationes, ſæpè alioqui deſides, ſomnolentas,
& ſepultas. Separat denique, expellitque ſuper-
flua, ſubmouet virtute adiuncti fermenti, vi-
tam rerum mediam, vnde alacritates, & virium
augmenta. Separat quoque purum ab impuro,
pretioſum à vili, nocuum ab vtili, & crudum à
maturo, imò maturat ipſas cruditates. Ignis dein
præparat artium organa, quibus vita noſtra in-
diget. Sit igitur Pater luminum, luminis Crea-
tor ſuperexaltatus in ſecula, qui in Sole poſuit
tabernaculum, vt cunctis neceſſitatibus per lu-
men Solare ſoletur. Concludam iam ex prædi-
ctis. 1. Quod ignis & lumen calidum, non dif-
ferant, niſi per accidens. Connexione ſcilicet
& gradu. 2. Quod radij luminares, ſe mutuò
penetrent. 3. Quod penetrando, tamen ſeruent
impermiſtam eſſentiam, ac proprietates. 4. Quod
lumen ſit primariò, in loco: ergo & ignis.
5. Quod lumen & ignis, penetrent medium.
6. Quod corpus opacum, cùm à lumine ne-
queat penetrari, à lumine primum afficiatur in
ſui ſuperficie, hæc dein calefacit ſubſequentes
partes, vſque ad ſuperficiem oppoſitam. 7. Quod
calor, intendatur per gradus, in obiecto, & ſin-
gulo gradu, habeat ſingulares operationes.
8. Quod quidquid ignis afficit, ſit ratione lo-
ci, quem occupat locatum, adeoque per acci-
dens. Cum prima ignis intentio, ſit illuminando
calefacere. 9. Quod tandem victor ignis, ſu-
peret difficultates, ab opaco corpore ſibi inter-
iectas. 10. Quod ignis, cum immediatè agat,
ac primariò agat in locum, cremet indifferen-
ter, omnia, ſine reſpectu corporum interiecto-
rum, tanquam impedimenta remouens. 11. Quod
corpus opacum, fixum, ac reſiſtens accenſioni
tandem illuminetur ab igne. 12. Quod ignis
ſiue lumen connexum, reperiens combuſtibi-
le, maneat in gradu connexitatis concentratus,
nec ſeparentur radij luminares: eo quòd pro-
paget continuò nouum ignem, qui pergit con-
ſumendo, vetus autem ignis, indeſinenter
etiam perit, quamdiu perſeuerat aſcenſio, Sub
finem cuius, totum lumen perit, cum non ha-
beat lucem vnde illuminetur. Quidquid ergo 39
de vnito lumine hactenus eſt dictum, id de So-
lari duntaxat intelligo. Siquidem lunare lumen, 40
vitro tranſmiſſum, tantùm abeſt, quod in cono
ignem habeat, quod etiam frigidius ſentiatur,
cætero ambiente in cono. Itaque appello ad 41
tactum Iudicem. Idque eo mirabilius, quòd
ſplendor Solis calidus, reflexus in ſpeculo lu-
næ, actu frigeat. Creauit enim Omnipotens 42
duo luminaria magna. Ac licèt ſtellæ pleræ-
que ſunt luna maiores, non tamen magnæ re-
putantur: eo quòd omnes illarum actiuita-
tes, ſub duobus luminaribus comprehendantur.
Creauit ergo illa. 1. *Vt ſeparent diem à nocte.* 43
2. *Vt luceant ſuper terram.* 3. *Vt diem ac noctem
regerent.* 4. *Vt maius diem regeret, & minus no-
ctem.* Diſcimus tamen ex theoricis Planeta-
rum Lunam totidem horis, lucere ſuper hori-
zontem, de die, quot noctu. Conſtituit ta-
men Omnipotens Lunam, vt luceat, & ſolum
regat in nocte. Cumque Creator nequeat er-
rare, neceſſe eſt ſingularium noctium lumen
atque moderamen totum, pendere à Luna,
quantum dies à Sole dependet. Luna ergo, 44
creata eſt ad lucendum, tam in Cœlo quàm ſu-
per terram, omnibus omnino noctibus. Id-
circo Luna, non eſt tantum inſtar ſpeculi reci-
pientis, reflectentis lumen Solare, propriique
luminis expers. Licèt enim oculus noſter, nul- 45
lum proprium in Luna lumen reperiat, pa-
rum eſto. Plus fidei namque Scripturæ, quàm
oculis dandum, iuxta Textum: *Sol obſcura-
bitur, & Luna non dabit lumen ſuum.* Aliunde
hæc veritas mox apparebit. Imprimis conſtat
per præfatam vitri mechanicam, lumen Solis
vnitum, fieri merum ignem, cum omni requi-
ſito. Deinde, quod idem Solis lumen, cadens
ſuper ſpeculum glaciale lunæ, feruoris ſui pro-
prietatem amittat, fiatque lumen frigidum.
Quod non fit, ſi ceciderit ſuper glaciem, ſpe- 46
culum, aquam, parietem album, &c. Habet
ergo luna vires, quibus alterat radios ſolares.
Debetque iſtud frigidum Blas, eſſe de natura
ſui luminis, ſi inter agens & patiens debeat in-
tercedere ſymbolum. Siquidem aliud obie-
ctum frigidum, repercutiens Solis radios, non
proinde hos mutet in frigidos. Non equidem
calor: frigus, aſperum, friabile, dulce, aut ama-
rum, agunt in lumen: ſed ſola obiecta viſibi-
lia, & opaca. Luna ergo, ex ſe habet vim lumi-
noſam, quæ vt talis, agit ſuper calidum lumen,
mutatque in proprietatem oppoſitam. Quid ſi
Aſtrologus, futuros eclipſium colores prædicat,
nonne colores illi, aliquid proprium lunæ lu-
men ſpondent? Siquidem non ex medio, aut
vaporibus coniiciuntur quod color, ex quan-
titate vaporum, prædici nequeat, in calculo
futuræ Eclipſis. Colores ergo delinquentis Lu-
næ, ſunto indicia proprij luminis. Et in hoc,
amborum luminarium radij differunt, quod 47
Sol, rectà per radios, feriat ſuum lumen: At

Luna nunquam reſpicit rectà centrum mundi, ſiue terram : ſed ſemper centrum ſuum eccentricum. Etenim non niſi per accidens, reſpicit mundi centrum. Id eſt, cum eſt concentrica mundo. Ideoque quoties eſt concentrica in plenilunio, & nouilunio, eſt Eclipſis. Caput ergo, & cauda draconis, ſint nocturna puncta, in quibus tantùm Sol directè opponitur Lunæ in diametro eccentrico. Ideo radij lunares, non rectà terram feriunt ; ſed diffunduntur in ſpatium eccentricum, adeoque influentialiter, ſiue per actionem regiminis (de qua ſuo loco) expandit ſuas vires, in noctem, ſiue nadir, ſiue illa comitetur Solem, ſiue verò ab hoc, elongetur tota diametro. Ita eſt nempe Lunæ deſtinatio, quam exundationes maris confirmant, non minùs ſub latente Luna, quam eiuſdem plenitudine ſolitæ. Alius itaque luminarium finis eſt, regere diem & noctem, alius denique ſeparare lucem à tenebris, & alius, ſeparare diem à nocte. Nec ſolœciſmo imputanda eſt iſta repetitio; Siquidem, lucente Sole, vel Luna reddente receptum Solis lumen, lux quidem ſufficienter, à tenebris ſeparatur : Sed nunquam Solis lumen, regit noctem, vt nec lucet in nocte, ergo vt Luna pariter ſuæ ſatiſdet deſtinationi, non poteſt vnquam noctem regere, per mutuatum
48 lumen à Sole. Quod ſatis apparet, ſaltem dum die, iuxta atque noctu, cum Sole currit. Itaque ſi tum etiam, Luna diuinæ intentioni debeat ſatisfacere, neceſſe eſt, habeat & aliam omnino lucem, qua ſingulis noctibus luceat, noctemque regat atque longè alium, effundendi ſui luminis modum, quàm quo Solis lumen reflectit. Luna nimirum dimittit expanſum lumen proprium, vltra non minus, quàm citra hemiſphærium aëris, aquæ, & terræ. Quorſum facit ſuppoſitio centri vniuerſi, iuxta opinionem Tychonis. Ita tamen vt actio ſui regiminis lucis, atque influentiæ, potentius operetur in nocte, vnde Sol abeſt. Qui vt diem à nocte ſeparet, proprietates lunares ſeparare debet à ſuis, etiam Luna ipſi eſt coniuncta. Probant id morbi lunares, qui ſub noctem, etiam nouilunij, exaſperantur. Adeoque tranſoſſa & medullas agit eorum, qui cubiculo clauſi ſunt. Quod non ita Soli eſt vernaculum. Ergo Luna, ſubinde in oppoſitam ſibi ſphæræ partem, fortius influit, quàm in ſuppoſitam. Hoc lumen, veteribus ignotum influentia dictum. Ego verò malim reſeruare ſenſum Sacrorum. Quod dicitur, lunam, ad luminandum noctu, perinde vt Sol lucet de die (id eſt, noctibus ſingulis indifferenter) eſſe creatam. Proprietas ergo eſt lunaris luminis, quod influentiam, dixere, idque non eſt rem ab effe-
49 ctu, ſed à cauſis nominaſſe. Veſpertillo, glis, mus, bubo, & quæcunque in nocte, ſub denſiſſimis tenebris, eminus obiecta ſua diſtinguunt, & celerrimos obiectorum motus notant, quos noſtri ſub meridie oculi vix obſeruent, quorum licèt quædam glaucum nitorem præ ſe ferant, nequeat tamen illo nitore medium illuminare, vt per illum eminus perfectè cernant. Ergo neceſſe eſt, denſiſſima nocte & recluſo antro, aliquod continuo lumen ſit, cuius ergo eiuſmodi animalia perfectè cernunt. Quod ſi nobis ſit inperceptum, & tamen reuera exſiſtit, non mirum eſt, ſi Lunæ lumen proprium oculos fefel-
50 lerit. Vt autem enoteſcat noctiuaga animalia, nullum extra oculos lumen mittere, quod ſit illuminando medio, ad diſtinctè noſcendum obiectum eminus poſitum ; atque adeo illa videre, ſolius lunaris luminis ergo ; ſtatuatur ſpeculum inter oculum animalis, & obiectum ſuum, idque ſpiſſis ſub tenebris : & ſanè ne minimum luminis in ſpeculo reflexum inuenies. Attamen ſi amplæ aulæ extremitate poſueris candelam tenuem, in altera autem extremitate aulæ ſit foramen, per quod debile iſtud lumen in obſcuram alteram tranſeat aulam, in cuius fine ſit ſpeculum, profectò iſtud debile lumen, radio flammæ candelæ illius directo vibratum, recipitur ſpeculo, & apparebit. Attamen homini non ſufficiens, ad diſcernendum aliquod obiectum. Multo ergo minùs oculorum nitor, cuius radius non cadit & apparet in ſpecula propinqua, aptus fuerit ad illuſtrandum medium, vt perfectè diſcernantur omnia. Eſt 51
namque ſubter terram, etiam media nocte, lumen, per quod plures oculi vident. In Sacris teſtatum, & per eiuſmodi bruta proditum, quod niſi Lunæ ſuum debet ortum. Proinde enim tenebræ tangibiles, quæ noſtras, quantumlibet denſas, longè ſuperarent, eo quòd omni Lunæ auxilio priuatæ eſſent. Neque mirum, tenebras ſuos habere gradus. Cum infernus exteriores, ſiue extremas habeat eo quòd Ebraiſmus ſuperlatiuo careat, abſque Lunæ fauore. Fortè enim ſpiritus abſtracti, aliquid habent, quod ad videndum reſpondeat oculis noſtris, vt non totus per totum, quidquid eſt ſui, videat : & horum ſpirituum aliquot nyctalopes, alij verò muti, veſpertilioni ſimiles, velut ſub Sole caligent: lubentius 52
idcirco in opaca & media nocte ſuis apparent. Hiſtoriam huius ergo ſubnectam. In claſſibus literariis, mihi ſodalis erat in cubiculo, honeſtis ciuibus ortus. Hic clauſis oculis, noctu plerumque ſurgebat & oberrabat ; clauem verò ſecum deferebat, ſeramque poſt ſe clauſam, rediens aperiebat. Veſpere itaque ſurgo & clauem clanculum ſubter puluinar abſcondo, Ille verò in ſomno ſurgens, abditam clauem (velut ſibi viſam) capit, & abit. Sequor illum arrepta tunica. Ille verò ſcandebat antiquum parietem, terminum Collegij, muſco ac fœno obſitum. Arcus enim erat, quo trans flumen, ſuſtinebat paries, murum horti vicini. Plenilunium erat & nox pruinoſa. Ad ſpectaculum horrui, & præ frigore redij. Sodalis vero mox 53
reuertens, tam inhæſitanter, clauem in foramen clauſtri abdidit, quod vix vllus videns, & ſub meridiem æquè incunctanter id faceret. At manè omnium immemor erat. Palpebris enim clauſis ambulones iſti, clarè ſub denſis tenebris vident, abſque vertigine, ſecuri ſcandunt, eo quòd lunari lumine fruantur. Sæpè modicum 54
vulnus curatu difficile fit, quod inflictum ſit membro Luna exſiſtente, ſub linea æquinoctij, cito putrent omnia, non quidem ob caloris exceſſum (qui alibi maior, & conſtantior ſubinde eſt, ſiquidem ſub linea, indies pluit aliquoties) vt benè ob Lunæ continuam propinquitatem, & teretem globi figuram, vt ſuo loco probabo.) Si Homo, vel brutum, vna ſaltem nocte, ſub Luna (pleno namque ibi radio, icit vicina) mortuum pernoctarit, ſequenti mane, cadauer putrilagine diffluit. Cuius occaſione inter experimenta relatum eſt. Si quis Verrucas, Melice- 55
rides. Nattas, ſimileſque excreſcentias, collecto in conum Lunæ lumine, per vitrum ſuperradiet,

diet, donec frigus intrò ſenſerint: facilè deinceps ſua ſponte euaneſcant. Nec mirum id, quippe eiuſmodi defectus, creſcenti auſcultant Lunæ. Hinc etiam eius decremento facilius peritura. Scio equidem, ſi Luna ſuper vulnus ſplenduerit, mox labra liueſcere, ac ſanationi
56 reſiſtere. Denique ſi rana ſub plenilunio atrociſſimo hyemis Borea, effodiatur, abluatur, & baculo alligetur in agro, ſequenti manè reperitur alba quædam, ac tranſparens mucilago, liquatum tragacantum referens, & figuram ranæ. Iſtud enim non eſt frigoris opificium (quod per ſe, tantum frigefacit, & occaſionaliter glaciat) pleniluuium aliàs non requireretur. Quocirca tran-
57 ſitum in materiam primam tribuo. Porrò iſta prima ranæ materia primum valet in cancri medela, & à Paracelſo vocatur ſub ænigmate, gluten de aquatico. Ergo Sol prouocat fluxum ſeminum, ad terminum vitæ vltimæ. Luna verò trahit in aduerſum, ad materiam rei primam.
58 Etenim cum ideo luna, aquas, & altilia in ſuccum Leſſas trahat, proficua plantationis & ſtercorationis obſeruatio, in lunam refertur. Noctu quoque plantas, non minus quàm die proficere, oſtendit fungorum & peponum familia. Neque
59 ſuperſtitioſa eſt plantarum, ante Solis ortum, collectio: non quidem quod natura noctu ferietur ab opere, inſtar ſerpentum: ſed quod per noctem vberius nutritæ ante Solis ortum, plena ſint nutritione potitæ. Luna ergo, præeſt nocti, tenebris, quieti, morti & aquis. Quatenus omnia ad mortem, quietem & aquam redeunt. Atque eatenus luna tranſitum ad tranſmutationem inducit. Aſpicit nimirum & afficit primariò, potius poteſtates ſeminales, quàm earundem materiam. Enimverò quia lunæ lumen, potiſſimum ſeminalis retrotrahit ad vitam, ſiue materiam primam: Ideo aliquot Adepti, laborem Sophiæ inſtituunt, cum lunæ lumine. Iuxta il-
60 lud: *Nocti indicat ſcientiam* quærentibus. Sufficiunt itaque duo luminaria magna, ad omnes motus, & ſeminum progreſſiones, à prima in vltimam vitam, & viciſſim. Etenim quia in vſufructum naturæ, abunde ſufficiunt, hinc ſtellas cæteras, in ſuas cohortes adſcribunt. Ideoque duorum tantum maiorum Luminarium, Scriptura meminit. Hactenus de igne & lumine. Nunc de ortu formarum dicturus, repetam ſeminum maſſam, recipere in ſe, corporalem auram, Vul-
61 canum, quem Archeum nomino. Lignorum ſemina aliquot, ſiue nuclei vel oleum in ſe continent, vt amygdala, pineoli, piſtacci, & multorum olerum ſemina: vel ſunt farinacea, vt glandes, caſtaneæ, & cerealia: vel lacteam fundunt mucilaginem fecundam. Inhabitat omnibus quippè, Archeus ſopitus, & coagulo ſeminum obdormiens, ſua contentus ſorte, quamdiu propaginis eſt incurius. Aſt vbi ſemel ſemen ſuum terræ concreditur, non poteſt non eius humorem imbibere, & turgidum fieri, ſitum dein contrahere, & mox fracidum fermentum arripere. Qui odor & ſapor, etſi fracidus, tamen in ſingulo fit ſpecificus ſemine, alteratque ideo ſuo fermento acquiſito proprium ſeminis ſaporem, & conſequenter, inde in ſui tranſmutationem diſponitur. Etenim per fracedinem, natale iſtud humidum ſiue ſpermaticum, quam primum meditatur ſui reſolutionem, vnde vapor quidam, dein & exhalatio. Gas (quæ nimirum facilè è putrentibus aſcendit) concitatur, oriturque ex illis, ſub iſta qualicunque putredine, calor, qualis palam fit in lignis ſub terra fraceſcentibus, quæque fungoſam illico fuliginem extrudunt. Quia iſta fuligo caloris & corporis diſſoluti Index, minatur heterogeneorum ſeparationem, adeoque è ſeminalibus liquoribus, aura illa vitalis, licèt profundius ſubinde concluſa, minatur eruptionem, priùs tamen laxatis habenis, vagatur intus. Sic recens madidumque fœnum, inſperata fecit ædium incendia: profectò caloris non remiſſi, ſed in gradum ſurgentis indicia. Aura itaque, moderatum ſemel calorem nacta, ſenſim Archei perfectionem meditatur, aſpirat, & ſubſtitutam ſibi corporis molem, prouocat ad diſpoſitiones formarum impetratiuas. Quod iam autem de vegetabilibus, id apertius liquet in ouis piſcium, volatilium, atque reptilium, omniumque apertiſſimè, in quadrupedum ſeminibus eluceſcit. Tandem itaque tenue, 62
ſplendens, nitenſque lumen, præfatam Archei auram accendit, ſic vt inde vitalis fiat. Porrò 63
vt mineralia, prolium ſubſtitutione, multiplicique propagine, non emaciantur, nec grauantur; Quia tamen in ſe, ſui primordia continent, vnde creuere, & ſunt: Idcirco fecunditate prolifica, licèt non beentur: ſunt tamen in ſua monarchia, ſui conſtitutiua, radicalia intus ſeminalia initia. Dixi iam in rerum ſeminibus, ſuſcitari ex apta materia auram hanc dein, interni caloris fœtu, ſuſceptæ fracedinis ergo concipere calorem, atque tandem nito- 64
rem, vt in piſcibus vel ſplendorem (vt in actualiter calidis) non quidem quod ille ſplendor ſit anima aut forma plantæ, bruti, &c. (eſſet enim alioqui cuiuſque plantæ eadem ſpecie forma) veruntamen in ipſo ſplendore eſt alia quidditas ſpecifica, odore ſpecifico prægnans, nec à ſplendore longè aliena, quæ ipſum lumen determinat, ad hoc aliquid eſſentiale. Adeò ſanè, vt quamuis ſplendor ille, vi ſolius naturæ, excitetur (vt docent ligna putrida, ſalita, & ſalum ipſum) nunquam tamen vitalis efficitur, niſi per Creatorem ſibi addita ſpecifica, cuiuſdam 65
luminis forma, quidditatis effectrice. Quæ ſola videlicet, odorem, ſplendorem, omneſque proprietates auræ illuminatæ, in ſui vnitatem ſimul trahit. Hæc eſt nempè rei vita, ſiue forma, cuius ſupplementi defectu fœtus in molam, monſtrum, vel putredinem degenerat. Et quamuis adſit aura vitalis & ſplendor eius, accreſcatque; quia tamen deficit lumen formale, & vitale: trahens ſub vnitatem, proprietates & diuerſitates ſubalternas; fœtus corrumpitur, & mox putreſcit. Quapropter ſolus Pater luminum, formarum lumina, & luminum formas immediatè condit, *qui vitam & omnia, dat omnibus, nec longè abeſt ab vnoquoque no-* 66
ſtrûm. Porrò progreſſus generationis in ſeminibus calidis, facilioris eſt conceptus. Quippe calore mox fraceſcunt ſemina, exin Archeus illorum, facilè ſplendorem mutuant, vt maioris luminis deſponſatus hæres. Nondum enim contentus, acquiſita vegetatrice ſuæ ſpeciei, vlterius anhelat, progrediturque ad compromiſſum ſuo ſemini lumen, ſiſtitque, & quieſcit, in anima 67
ſenſitiua, vltra ſcandere non valens. Atqui prout *1. Forma eſſentialis.*
in rerum ſyſtemate, quatuor ſaltem ſunt gradus: ſic quadruplex quoque illarum eſt forma. Vna quidem eorum eſt, quæ vix vllam vitæ manifeſtationem promittunt, vt Cœlum, ſaxum,

 metallum,

metallum, marcaſita, ſal, ſulfur, liquores, terræ. Item vegetabilia effœta, oſſa arida, &c. Quorum forma eſt lumen quoddam materiale, forma continens, & tribuens rei eſſe, ideoque &

2. Forma vitalis.

meritò eſſentialis dicta eſt. Altera verò rerum ſeries vigore alimenti atque incrementi, vitale initium, & animæ characterem continere videtur. Vt ſunt plantæ, quarum forma à præcedenti varians, titulo vitæ decora, ideo forma vitalis appellanda eſt. Non quidem, quod ſit eiuſmodi forma anima viuens, ſed vitalis duntaxat, quatenus ſenſitiuæ & viuentis animæ præludia

3. Forma ſubſtantialis.

geſtat. Tertia demum claſſis rerum, formam viuentem, non per ſimilitudinem; ſed verè motiuam, atque ſenſitiuam obtinet. Ideoque pariter dicitur forma ſubſtantialis, non quidem abſoluto nomine ſubſtantia: ſed ſubſtantialis duntaxat, quaſi per modum abſtractæ cuiuſdam ſpi-

4. Subſtantia formalis.

ritalis ſubſtantiæ ſe gereret. Ac tandem eſt quarta, atque vnica inter omnes, verè ſubſtantia: Ita ſola vocari debet ſubſtantia formalis, nunquam interitura, durationis infinitudine. Cæterùm demonſtraui lumen & ignem, creaturam eſſe neutram, inter ſubſtantiam & accidens. Idem hoc loco, de omni forma naturali, eſſentiali ſcilicet; vitali & ſubſtantiali, quatenus ſunt de luminis proſapia, venit intelligendum. Quod autem Angelus, & mens humana, ſint ſubſtantiæ formales, ac verè ſpirituales; illorum abſtractus exſiſtendi modus arguit. Qui aliis formis denegatus eſt, quæ per modum omnis luminis ſubſiſtunt, & intereunt. Vnde colligo in
68 Theſin nouam, pro Scholis: *Nullam ſubſtantiam eſſe annihilabilem, vi naturæ, aut artis.* Abſurdum mihi viſum ſemper fuit, quod materia in ſe imperfecta, ſterilis, & impura eſſet æterna deinceps à creatione, & quod formæ, per mortem annihilabiles, eſſent ſubſtantiæ veræ; Subſtantiæ inquam eſſent tantò viuaciores materia, & tamen momentaneæ. Quare iam patet, quod ignis conſideratio, per Phyſiologium, reſerat naturæ ianuam, totamque illuminet Philoſophiam, omneſque excluſerit Pyrotechniæ deſpectores. Conſiderabam olim, cum moleſtia. Si forma rei ſit maximè & principaliſſimè ſubſtantia adeoque actus per quem materia ſit hoc aliquid ſubſiſtens: Equidem forma principaliſſimè ſubſiſtere, atque ſubſtare debebit, vel falſum eſt axioma: *Per quod vnumquodque*
69 *eſt tale, illud ipſum eſt magis tale.* Sed conſequens, ſimul cum axiomate, eſt falſum. Quippe omnes animæ belluarum, omneſque formæ ſunt caducæ. Ergo & antecedens mihi falſum reputaui. Creata nimirum vniuerſa ex nihilo facta ſunt, adeoque iſtius principij indolem ſeruant, atque ideo imprimis formæ & eſſe rerum, redit ſpontè in priſtinum nihil. Verumtamen Deus hominem non immediatè ex nihilo, ſed ex limo terræ creauit, fuitque eius creatio ideo longè aliud, quam reliquorum: Etenim omnipotens limum de terra ſumpſit, non quidem in pondere adæquatum homini, inſtar ſtatuarij (quippe ex vnica coſta, integrum corpus muliebre plaſmauit) vt manifeſtaret myſterium huius anomalæ creationis, non eſſe per modum aliorum: ſed ſubſtantiale, quo ad formam. My-
70 ſterium inquam totum, ad fines, ſiue ad animam directum, manifeſtans animam hominis, nedum eſſe exlegem, vnicamque inter formas cæteras, ſubſtantiam: ſed etiam, quod ex imparitate limi vel coſtæ ad integram perſonam, cerneremus animam noſtram, eſſe ſubſtantiam formalem, non quantam, ſed merè ſpiritualem. Et quæ per modum verè ſubſtantis entis, quandoque abſtracta, æternum, ex dono creationis, deinceps permaneret. Eſt itaque omnis forma creata à Patre luminum in propriam ſpeciem, eſtque lumen quondam ſui corporis:
Diſtinctæ autem ſunt formæ, inter ſe, nedum 71
luminis gradu; ſed tota ſpecie. Ideoque tot luminum ſpecies in natura, quot rerum. Cumque inter res etiam Angeli numerentur; ſequitur longè plures eſſe luminum ſpecies, quàm rerum materialium. Sed meritò rememorandum eſt, in ſeminum Archeo, nitorem, vel ſplendorem, adeoque lumini formali ſimile, aliquid contineri, quod materiam ducit ad fines ſpeciei ſuæ congruos: longè tamen à formali lumine, iſtum ſplendorem recedere; ſiquidem
illico immediatè conditur à Patre luminum: 72
ſplendor verò procedit ex naturæ gremio. Eſtque differentiæ & diſſimilitudinis amplitudo in hoc ſita: quod inter, ſiue ad ſummum, ſplendor ſeminum ſit effectus Archei fabri; lumen formale verò, ſit cauſa, & actus vitalis. Denique ſplendor differt ab Archeo, tanquam lumen à materia, adeoque totum ſplendoris eſſe, terminatur in ſplendendo: lumen autem formæ, eſt ita ipſius quidditati annexum, quod ſint formaliter vnum, & idem, ſola relatione diſtincta. Adeoque etſi lumen formale luceat; tamen actus eius non in lucendo terminatur, ſed in eſſentifica quidditate. Ideoque nitor, atque ſplendor, ſunt quidem graduum initia, ad lumen ignibile, & calores eius: vbi lumen formale to-
to genere à lumine ignibili differt, ideoque 73
gradus neſcit: ſed ſpecies habet in ſui formalitate diſtinctas, atque diſtinctiuas, tam in eſſen-
tia ſpecifica, quàm in eſſe indiuiduo. Ideoque 74
natura debet recipere diſtinctiones ſpecificas, à formali lumine, non valens alioqui ſeipſam diſtinguere à ſeipſa, niſi per aliquid prius, quod actum diſtinctionis contineat. Vt neque ſeipſam per ſe perficere, niſi id recipiat ab aliquo priore, efficienter perficiente. Et cum formæ res ipſas actiuè diſtinguant, atque perficiant, conſideratur in illis Poteſtas præcognoſcens à fine vſque in finem, infinitæ Sapientiæ. Docui iam ante, quod lumen Solis, cadens in terram, ob-
uians lumini lunari, ſeſe mutuò penetrent. Ita 75
lumen animæ noſtræ attingere, & immediatè penetrare poſſe, omnes omnium formas, modò ſemel corporis ſui contagia amiſerit. Quamdiu autem corporis ſocia eſt, formas ſibi ſubordinatas penetrat. Quod ſignificatur in verbo, *Subſtituit pedibus eius volucres cœli, pecora campi, & piſces maris.* Etenim quidquid anima immortalis (de ſenſitiua non loquor) emanatiuè cogitat, idipſum quoque attingit, prout tractatu, de venatione ſcientiarum, & in phalange morborum. Sic pariter & ſuam ſenſitiuam, mens penetrat. Sicque animæ cogitata, in corpus deriuant. Vice verſa, animæ ſenſitiuæ conceptus (puta dum dormiens ſitit, eſurit, &c.) aſcendunt in cor, & non rarò immortalem feriunt men-
tem. Hinc ergo, conſequens, omnes rerum pro- 76
prietates, tam occultas, quàm manifeſtas inuri corporibus, ratione contactus formalis, adeo, vt tandem etiam contaminent, ſaltem deliberationes ſubſtantiæ formalis. Vt dum rabidus, dente

dente cutim, vel leuiter ſauciat, mox inde ra-
biei ſymbolum, in lumine, quo ſe ſenſitiua &
77 mens contingunt, propagatur. Deus verò, quam-
uis habeat immediatum omnium contactum:
non tamen viciſſim ab vlla forma attingitur:
niſi ab anima, actualiter mediante, in Boni ſym-
bolo: Idque quatenus ſui imago, in Deum ſeſe
reflectit. Formæ autem reliquæ, vt caducæ ſunt,
nil in lumen infinitum, ſubſtantiale, ter glorio-
ſum, agendi iuris habent. Ex præfatis ergo con-
ſtat, quod quæ in Ariſtot. ſunt innocentiæ,
Scholarum ſint blaſphemiæ, dicendo: Quod ſi
78 Deus aliquid immediatè ageret, deberet, & quo-
que pati reactionem. Quoque Deus immate-
rialis vtatur inſtrumentis immaterialibus, vt ali-
quid operetur aut agat. Porrò ſiquidem mens
humana imaginem Dei proximè refert, immor-
talis, & ideo ſit impaſſibilis, non potui mihi per-
ſuadere, quod legibus corporis coërceatur, ſic
vt ab hoc patiatur. Hoc eſt, ſcio, ſtante valetu-
dine, non rarò turbari principes mentis poteſta-
tes. Aliam idcirco agnoſco ſanitatem in ente,
atque aliam in mente: non poſſum tamen com-
prehendere immortalem ſubſtantiam ſpiritua-
lem, ab infami excremento, quod illam neu-
tiquam attingit, pati poſſe. Quidquid namque
patitur, id à fortiori agente ſit, eique ſubiacet:
79 At caducum agens, in horas labile, atque deter-
minatum omniſariam, non poteſt eſſe fortius
ente immortali, & ſpirituali, cum quo nec ſym-
bolum nec contactum habet. Mens ergo im-
mortalis non furit, non delirat, non dormit per
opiata, non alienatur hypochondrij exorbita-
tione, non lunaticiſmo variat, nec vino ceſpi-
tat, vt nec rabidi aut tarentulæ ictu, rabiem ſen-
tit. Furores ergo, & alienationes Rationis, non
ſunt menti propriæ. Sed hæc deinceps à cor-
rupta natura, tædio corporis afflicta, delegauit
ſuccenturiatum ſuum animæ ſenſitiuæ, quam
radio ſolo vitali penetrat, vt ſit, & viuat, hoſpi-
tetur in ea & obuoluatur: de reliquo autem, non
80 niſi ex obliquo, ſqualidè aſpicit. Non eſt autem
ſenſitiua in homine, alicuius bruti forma ſpe-
cifica, multoque minus indiuidualis, vt brutum
ſit, antequam homo. Anxij in hoc fuerunt,
quotquot ante me, brutorum formas, ſubſtan-
tias putarunt & deſumi immediatè ex ipſa ſub-
ſtantia materiæ, nec deduci deſuper lumen no-
uum à Creatore, quod non ſit ſubſtantia: ſed lu-
men, quod vnitatis ſpecificæ ſit ſyndeſmon. Si-
ne quo, irriti omnes naturæ niſus, corporum
diſpenſationes, auræ excitationes & ſplendo-
res, adeoque inanes, atque ſteriles ſunt ſemi-
num conatus, quicunque naturæ gremio eli-
ciuntur. Archeus namque dare nequit, quod
non habet, nec habet quod ſua natura eſt longè
anguſtius. Creator ergo, luce quidditatis ſpeci-
ficæ Archeum modo ineffabili illuſtrat & ſimul
in vnitatem concreti connectit. Eſtque in ſen-
ſitiuis anima, ſiue vita ſenſitiua. Suus ergo ma-
turitatis momentis, & deſtinationis periodo,
brutalis conceptus animatur ſpecifico lumine
formali. Sed cum ſemen humanum non habeat
ſpecificam determinationem, ad diſpoſitiones
brutales, (niſi prægnãs fortè per phantaſiam alie-
net humani ſeminis typum) noueritque Om-
nipotens, quorſum ac quouſque ſingula fluant
ſemina, dum iam ad vitam ventum eſt in homi-
ne, recipit animam ſenſitiuam indiſtinctam,
quo ad brutalitatem in ſplendore, ſola vita po-
tientem, ſimulque eodem inſtanti, cum vita,
mentem immortalem copulat Conditor: vt per 81
hunc actum vltimatum, ſenſitiua determinetur
ad ſpeciem, per indiuiduum humanum: peritu-
ra tamen vna cum hominis vita, eo quod ſub-
ſtantiæ formali, atque immortali copuletur qui-
dem; ſed non vniatur, neque eandem penetret:
aſt duntaxat attingat irregulariter, prout de
vita longa. Senſitiua ergo, determinatur ſpeci-
fice à mente, tanquam lumen à ſubſtantia luci-
da, alias vnioni corporis eſſet inepta. Adeoque
ſubordinatio eius, ad vlteriorem actum, in con-
ceptu Creatoris, tollit à ſenſitiua, determinatio-
nem ſpecificam. Eo quòd forma ſubordinata
eſſe, nomen, aut ſpeciem rei, non determinet,
licèt in indiuiduo actualiter exſiſtat. Idque 82
etiam, quòd anima ſenſitiua, non ſit ſubſtantia
aut accidens: ſed luminoſa natura neutra: Nec
eſt enim vegetans forma in bruto, dum ſolùm
vegetatur & nondum ſentit: quia eſt ſubordi-
nata animæ ſenſitiuæ. Multi idcirco putarunt,
duos actus formales non ſe compati, eo quòd
cenſerent, eſſe duas ſubſtantias: & ſibi in igne
contradixerunt, dum lumen viderent penetrare
lumen, ignem ferrum, imo & ignem igne adiun-
cto, per follem penetrari. Denique ſenſitiua in 83
brutis, non eſt vegetatiuæ animæ nuda promo-
tio, ſiue tranſitus, ad perfectiorem ſui ſtatum: vt
illa adueniente, hæc fatiſcat, aut in illam hæc
commutetur. Nemo enim animas plantarum
accidens dixit: ſed omnes fatentur eas eſſe, ens
vitale, ſubſiſtens. Sunt namque animæ vitales: 84
ſed non propriæ viuentes: Sic enim areſcente
planta, vitale lumen eius cum anima perit, ple-
rumque, perſtite tamen illius ſimplicis virtute.
Dixi, plerumque, eo quòd radix floris Anemo-
nes, in rugas planè areſacta, adhuc reuireſcat,
&c. Itaque animarum operationes, & effectus,
permanent diſcreta. Ita vt vnius animæ fun-
ctiones extinguantur, illæſis alterius. Sunt ergo 85
animæ diſcreta lumina, & ſubordinata ad ter-
minum deſtinatæ durationis, in motu determi-
nata. In quo termino, niſi à ſuperueniente lu-
mine penetrentur, mox deſinunt eſſe. Itaque
diſtat hoc vitale lumen, ab igneo (vt dixi) fine,
mediis, organo, effectibus & proprietatibus.
Vtpote lumen igneum, in gradu remiſſo, non
eſt viuum vnquam, nec vitale, niſi occaſionali-
ter, ſiue quatenus excitat. In gradu autem inten-
ſo, per ſui complicationem redactum, eſt deſtru-
ctor, & artificialis mors, & ſimplex creatura:
vbi aliàs lumina formarum, per omnes rerum
ſpecies, ſunt diſſecta. Cum res non aliunde ſuam
quidditatem trahant, quàm à formis luminoſis.
Poſſumuſque luminum diuerſitates facilè de-
metiri, ſi idem Solare lumen, à luna repercuſ-
ſum, tam facilè à ſuis proprietatibus tranſmi-
gret. Poſtremò mineralium Archeus, planè ma- 86
terialis eſt, ſub ſpiſſitudine liquidus, occultum,
& torpidum tegens nitorem, qui vegetior atque
liquidior eſt in plantis, in quadrupede verò
apertè fluctuat atque ſplendet, adeo vt defun-
gente animali, mox in oculis, ſplendor deficiens
conſpiciatur. Finge enim bouem 800. ℔ pen-
dentem, qui extincto vitæ lumine mox friget.
Ergo lumen iſtud calidum, neceſſe eſt, ſit tanti,
vt totidem libras in frigus ruentes, continuo
ſui fomento, à frigore præſeruet. Calidum er- 87
go lumen quadrupedum, ac volucrum, Solare
eſt, non ſecus atque piſcium, lunarem ſplendo-

rem arguit. Exemplum enim luminis frigidi pi-
ſcium, noctu non rarum eſt in myricis, terris,
inquam, cremabilibus. Etenim lumen eſt, &
accenſum, exhalatio ſplendens abſque igne &
calore. Nam ſubinde, ſub denſiſſimæ noctis ca-
ligine, potui manuum lineas diſtinguere ſub lu-
mine præfato. Finge eodem quoque modo, ve-
getabilia duplicem lucem ſortiri, ex natura lu-
cis, non autem elementi, eo quod vnico con-
ſtent omnia elemento. Cum ergo Scholæ lumi-
num proprietates ignorauerint, non mirum in
gradibus eas ſimplicium ceſpitaſſe. Adeoque
88 aliud poſthac iudicium eſt dandum de gradibus
ſimplicium, iuxta pluris, aut paucioris participa-
tionem luminis, de ſuo luminari regente. Id
quod Pyrotechnia declarat, ſeductione luminaris
entis, à reliquo concreto. Quod pluribus ſat ie-
89 iunum eſt: ſed Adeptis perfacile. Quippe per
ignem Gehennæ, qui eſt liquor Alkaheſt, Para-
celſi, ſciri poteſt, quantam alterutrius luminaris
partem, vegetabile (etiam incognitum, contu-
ſum, ac ſitu obductum) poſſideat, non minus
90 quàm qua figura ornatum fuerit. Idque non
Quercetani ſuaſu, qui cum vidiſſet debile lixi-
uium congelari, putauit vrticæ ens ſeminale,
poſt incinerationem, in ſale cinerum perman-
ſiſſe: Eo quòd incipiens glacies, ſtirias ſuas
91 acuminatim contrahat. Fallitur quoque Para-
celſus, quòd, omnia vegetabilia; primi gradus
calorem, non poſſe ſuperare ſcribat. Luſerunt
nempe mirabiliter luminaria magna, in ſimpli-
cibus; ſeminaque ad graduum amplitudinem
pro decore Vniuerſi aſcendunt, habentque ideo
quæuis formæ, eſſenſificantis quidditatis lumen.
Ad alterutrius luminaris ſyzygiam redactum.
Non tamen luminarium lumina, formæ ſunt
92 conſtitutiuæ ſimplicium: Eo quòd Solis lumen,
vel in ſui ſimplicitate, ſit combuſtiuum. Turpe
ergo, quod homo hominem generet, & Sol.
Quippe quod gentilitatis Idiotiſmo ſit refer-
tum. Denique volucrum, & quadrupedum ſe-
mina, primum ſunt muccoſa, quia puſilla Sola-
93 ris luminis ope perficiuntur. Coguntur autem
atque denſantur ſenſim, vt ad ſui generati con-
ſiſtentiam ſufficiant. Interim piſcium oua, pri-
mum ſunt duriora, & mox lunæ auxiliante lu-
94 mine, in muccaginem tenereſcunt. Duo igitur
ſunt, & ſufficiunt luminaria magna, vt totidem
primitiua elementa. Sol, aëri præſidet, vt Lu-
na, matricibus aquis. Quocirca animal Solis
lumine fœtum, continuo aëris ſuctu opus ha-
bet, vt & piſces, indeſinenter aquas trahere co-
guntur, ad ſui ſuſtentationem, luminiſque ſui
95 refocillationem. Noui quidem, lumen Solis, in
ſilicem recipere (ſola nempe ſilicis præparatio-
ne) vt extra Solis præſentiam, ſub denſiſſimis
tenebris, lumen illud acquiſitum aliquantiſper
permaneat, iterumque hauritur lumen, noua
expoſitione ſilicis, ad Solem diurnum, licèt ob-
96 nubilum. Hæc itaque nobis fuit inſpirationis
non contemnenda neceſſitas; vt luminarium
videlicet, in ſeminibus, quadam conſanguinita-
te contentorum, reſtauratio contingat: non au-
tem ſola, ſolius frigoris deſiderata temperies.
Teſte piſce. Sufficit ergo, nullam naturalium
formam, produci à Cœlo, à Sole, ex ſomniato
materiæ appetitu aut qualicunque ſeminum diſ-
poſitione; Vtpote quod hæc cuncta claudan-
tur accidentium Syndrome, nec viam ad crea
tionem ex nihilo nouerint. Nam natura non va-
let vnquam ex ſe, ad vitalis luminis procreationem aſcendere. Sed Chriſtus, Dominus Vniuerſi, ſolus eſt vita omnium rerum, & parens: nec hunc honorem dabit vlli creaturæ. Pater luminum ergo, ſolus Deus. Non autem ſic vocatur, quia ſtellas fecit. Nam vt non dicitur Pater lapidum, aut rerum non viuentium: ita neque aſtrorum. Imò nec proinde dicitur vegetabilium Pater, tametſi lumen aliquod vitale in ſe habeat. Pater itaque vniuerſorum luminum, ſolus is eſt, cui ſoli competit Patris nomen. Quique ſolus eſt Pater vocandus, & in cœlis eſt. Nam etiamſi pater carnalis, de ſuo det, vnde paternitatis nomen ipſi tribuitur. Quia tamen non eſt luminum vitalium dator, ſiue formarum Creator, vetitum eſt nomen paternitatis vitalis dari creaturæ. Eſt ergo Pater luminum, ſiue formarum vitalium Deus. Suntque totidem diuerſa eiuſmodi lumina, quot formarum vitalium. Etenim quia animæ, non cognoſcuntur notione à priori. ideo vniuerſali etymo vocantur lumina, cum proprietate filiali, cuius correlatiuum eſt Pater. Ita tamen vt iſta paternitas ſit analoga. Nam licèt verè creet omnes animas viuentes: non tamen belluæ, proin filiationem proprij nominis, aſſumunt: quia nec ſimilitudinem ſui illius Patris. Pereunt namque illarum animæ, cum vita illarum, per modum flammæ candelæ. Sola itaque mens hominum, immortalis eſt ſubſtantia, imaginem Patris luminum referens: ideoque data eſt illi poteſtas fiendi filius Dei. Quæ cum de fide credamus, indignatus ſum, etiamnum hodie à Chriſtianis doceri, formas rerum & animas brutales eſſe ſubſtantias veras & ſpirituales: per conſequens non eſſe lumina vitalia, nec creari à Patre luminum vniuerſorum: ſed à Sole dari ac fieri, itemque ſuſcitari ex potentia ſeminali. Quaſi ſubſtantia ſpiritualis crearetur à potentia materiæ. Id enim inter quiſquilias Gentilitij, retentum in Scholis æſtimo: at non citra læſionem diuinæ Majeſtatis. Cui debetur omnis amor filialis.

MAGNVM OPORTET.

1 *Paracelſi inconſtantia.*
2 *Ortus ſpontaneorum per genera.*
3 *Archeorum diſſonantia.*
4 *Accidentia plurima manent in nouo generato.*
5 *Speciebus addi, vel minui per Oportet, contra Ariſtotelem.*
6 *Error Paracelſi in ipſo Oportet.*
7 *Accidentia mutant ſua formalia objecta propria.*
8 *Contraria perſuaſio Phyſicam hactenus euertit.*
9 *Quomodo idem accidens migret, cum rei vita media.*
10 *Vnde naturarum tot diuerſitates in homine.*
11 *Fictus ille appetitus materiæ meretricius.*
12 *Demonſtratio erroris.*
13 *Rerum neceſſitudo, vnde realiter, & principatiuè.*
14 *Scholæ non docuere vera initia.*
15 *Quædam in aëre corrumpuntur, alia verò conſeruantur.*

16 *Vnde*

16 *Vnde rerum corruptio.*
17 *Corruptio eſt ſolius materiæ.*
18 *Quid corruptio.*
19 *Corruptio non eſt de priuatiuis, contra Ariſtotelem.*
20 *Corruptio & generatio, non reciprocè ſubſequuntur.*
21 *Scholarum inaduertentia.*
22 *Quid ſit magnum Oportet.*
23 *Terra, non autem aqua profert Tribulos & Spinas.*
24 *Ante peccatum, qualis digeſtio.*
25 *Tribulorum ærumna qualis.*
26 *Odores & ſapores, fermenta fundamentalia.*
27 *Error de octo guſtibus.*
28 *Tres vitæ, earum fluxus, & receſſus, per tres rerum monarchias.*
29 *Verrucæ cur attactu pomi pereant.*
30 *Baſis ſympathiæ.*
31 *Retroceſſus vitæ.*
32 *Triplex vita mineralium.*
33 *Proprietates in loco, & locato.*
34 *Quid duplex nihil, in verbis* Terra inanis & vacua.
35 *Lumen, ens extra lucem; per ſilicis mechanicam probatur.*
36 *Senſationes in ſenſum organis.*
37 *Quorſum inſeruiat Magnale.*
38 *Immediati locorum ciues, quinam.*
39 *Origo, & progreſſus metallorum.*
40 *Vitæ in metallis, progreſſus manifeſtior.*
41 *Vnde mineralia tantæ ſint efficaciæ.*
42 *Dignitas Archei ante peccatum.*
43 *Quæ ſint qualitates ambulatoriæ.*
44 *Quod Scholæ clamant impoſſibile, eſt in natura neceſſarium.*
45 *Vnde iſte error.*
46 *Abſurda aliquot inde ſequentia.*
47 *Axioma friuolum.*
48 *Scholarum miſerandæ tenebræ.*
49 *Obiecta viſus, cur magis operentur in prægnante.*
50 *Adepti ambulant per obiecta viſus.*
51 *Speculationes aliquot in themate de ſpirituum apparentiis.*
52 *Diſtinctio qualitatum à modernis.*
53 *Morborum occaſiones.*
54 *Modus quo fit hydrophobia.*
55 *Idem de aliis venenis.*
56 *Venenorum alteritates.*
57 *Modus quo venena agunt.*
58 *Conſiderationes circa venenorum actiuitatem.*
59 *Exſufflatio vitæ, qualiter contingat.*

1 INADVERTENTER ſic paulatim enim cecidi, ab elementis in ortum formarum, ibidemque diſtinxi quadruplicem formam, genere à ſe inuicem diuerſam. 1. *Formam nempè eſſentialem.* 2. *Formam vitalem.* 3. *Formam denique ſubſtantialem.* 4. *Atque tandem excellentiam Subſtantiæ formalis*, pro colophone Naturæ addidi. Cum enim de elementis meam doctrinam explicuiſſem, ſenſim decidi in hiſtoriam vitalium, ac conſecutiuè quoque, in morborum mortiſque neceſſitates, me deuolutum ſenſi, vt ſcilicet phyſicalia initia, ad finem deſtinationis humanæ applicarem. Itaque ad magnum Oportet perueni. Ad vitæ nimirum fluxus, atque refluxus, adeoque ad mortis inteſtinam calamitatem deueni. Quapropter omnis conſideratio noſtra phyſica, Medica poſthac fiet. Enimverò Paracelſus, non ſat ſibi conſtans, in inuentione cauſæ morbificæ, ceſpitauit in medio ac modo, quibus res quæque in occaſum vergit. Ad cuius elucidationem iam ante docui, fructus, quos vetuſtas credidit elementorum congeriem, vnius aquæ eſſe proles, imprægnatæ à ſemine, quod in locis, tanquam vteris, aquam diſponit ad generandum. Etenim vbicunque aqua odorem acquirit, mox quoque in eo ipſo fermentum, atque deinde ſemen, in materiæ diſpoſitæ per fermentum, incæpta diſpoſitione, concipit. Plurima ſiquidem ſolius odoris fine, fiunt. Sæpè enim radix caulis, medulla, frondes, & plantæ integræ hiſtoria, propter odoris florem, vel floris odorem naſcitur, eſtque odor multarum ſpecierum finis vltimatus, tam in condimentis, quam pharmacis. Vtpote ex arena, ſeu terra 2
ſimplici, & aqua, creſcit nil niſi ſitum priùs, fracedinem, ſiue odores contrahant. Procul enim ſub terram nil fraceſcit, nec creſcit planta in arena. At ferè prope diem, odor, fracidus eſt, & Leffas ſuas profert plantas. Puta ſi fimi pars vna putreat in terra, quintuplo ſui pondere, aquam imprægnare poteſt & fructum edere. Etenim aqua omnis odoris expers, niſi in ſui ſulfure, fermentum odoris conceperit, certè in priſtina ſimplicitate, ſine fructu permanet, vt aqua pluuia. In profundis ideo terræ ſtratis, vbi longè à ſitu, putredine, & corruptione eſt receſſus, licèt leffas nullum ſit, tamen aquæ, occulto odore loci imprægnantur, primum, ſalis cuiuſdam contagio imperceptibili, ad ditiores mox fructuum colonias properant, & extra prorumpunt. Habitat nempè ſuus vbique peregrinus odor fermentaceus, qui ſulfur aquæ ingrauidet, inibique ſopitus, tandem concreſcat. Vt in mineralibus. Vel concretus atque denſiori aura ſaltem perfuſus, vegetet; vt in plantis, & ouiparis. Vel prorſus ab 3
initio, forma auræ, gliſcit. Prout parturientibus viuam prolem. Archeus ego iam conceptus, vbique vitæ cuſtos, & tranſmutationum promotor manet, eiuſque mutationem, illico vitæ ſuæ mutatio, à prima nempè vita & materia ſui, vſque in vltimam ſequitur. In hoc nempè, Archei rerum conſonant, quatenus vitales ſplendorem aliquem poſſident: variant tamen, quatenus diſſimiles formæ præcurſores, & œconomi. Attamen non ſe mutuò recipiunt, ne illorum turbetur regimen quin ordinis (quem malè philautiæ titulo explicant) ergo, herus maneat, qui potior fuerit. Quorſum ſanè fermenti ſui impreſſiones liberaliter expendunt, vt conſortis Archei, alienas inquietudines compeſcat, illumque ſubigat. Etenim prout ſub immortali mente non pereunt formæ ſubordinatæ oſſis membranæ, &c. Ita & rerum contingit tranſmutationibus; ſic quidem, tametſi cibus, omnimoda tranſmutatione, formam ſanguinis acquirat, hic tamen conſeruat, non obſcura accidentia cibi prioris, quæ ideo ambulant de vna materia in aliam. Durus ſanè, & paradoxus hic ſermo in Scholis. Quæ ſtatim facti exemplo probabo. Prope Montes ad Zomam, porcus, recedente mari, ſquillis, conchilibus, &c. veſcitur. Caro eius ſapit axungiam piſcis, 4

eſt

5 eſt tamen porcina, Ebræis vetita. Vanum ergo,
quod ſpecies rerum, ſint tanquam ſpecies nu-
merorum, quibus ne vnitas additur, vel ſubtra-
hitur, quin continuo ipſa mutetur ſpecies. Vni-
ca nempè animalis caro, ſapores alienos, pro
ciborum varietate, ſuſcipit. Quercus Hiber-
niæ, ita antidoti proprietates retinet, quod no-
ſtris ædificiis araneas fuget. Qua proprietate
quercus noſtras caret. Non enim contingunt
accidentium migrationes in cibis, defectu, per-
fectæ, atque eſſentialis tranſmutationis. Nec
etiam lotium redolet therebintinam, macim,
vel aſparagum, quatenus aliqua pars excremen-
toſa cibi cum cruore permaneat in carne. Id
enim minus repugnat perfectæ tranſmutationi,
ſeparationi, & electioni, Archeo debitis, cui
nempè ineſt vis perfectè tranſmutatiua mate-
riæ, diſpoſitiua in figuras, odores, colores,
6 omnemque accidentium proprietatem. Para-
celſus enim, ſubinde vitæ, ac materiæ mediæ
mentionem fecit: ſed non ſibi appropriauit, in
maxima neceſſitate, qua de tartaris ſomniauit.
Etenim rem ſibi in ſecuro collocaſſe viſus, exem-
plo tartari viui, ſi conſimilem tartarum, obli-
què cibis ac potibus immiſcuiſſet, ad morbo-
rum materiam atque originem inueniendas, an-
te ſe nondum detectas. Nec enim explicuit, vn-
de ſapores inſignes, poſt ciborum veras tranſ-
7 mutationes, maneant ſuperſtites. Quocirca ne-
ceſſe eſt, idem numero accidens, migrare de
ſubiecto, eſſe inquam, in formali tranſmutato,
quòd priùs erat in tranſmutabili, licèt forma
8 ſubiecti inhæſionis plenè perierit. Eo quòd, etſi
non maneat materia, permanet tamen vita me-
dia, de qua in ſcholis nil auditum eſt hactenus.
Manet nimirum vita media, in Archeo tranſmu-
tato, non ſecus atque forma oſſis, defuncto ho-
9 mine. Nam licèt ſtomacho inſit vis fermentalis,
quæ ſibi ingeſta reſoluat, ac deinde in aliis offi-
cinis perfectè eadem tranſmutentur: non po-
teſt tamen modò, quicquam tam perfectè in
nobis, immediato digeſtionum fluxu aſſimulan-
do tranſmutari, quin de cætero non ſuperſint
prioris concreti obtuſiores vitæ mediæ quali-
10 tates. Qua nimirum neceſſitate, aſſueta alimo-
nia diuerſorum climatum, imprimit in partes
ſolidas peregrina admodum contagia proprie-
tatum. Vnde tot, vnius naturæ humanæ, diffor-
mitatum diſſimilitudines contingunt: quas cer-
tè, nunquam potui vanis qualitatum comple-
xionibus dedicare. Suilla nempè eſt, ſuilla, li-
cet horridus axungiæ piſcium guſtus remanſerit
in vita ſui media. Quæ res nunquam ante con-
ſiderata, totam naturæ contemplationem effe-
cit ſterilem. Siquidem hic cardo naturæ, eſt ne-
glectus in Scholis. *Oportet* namque, prorſus
eſt neceſſarium, quo vitæ mediæ qualitates re-
manent in tranſmutatis. Eo namque niſi conceſ-
ſo, nulla erit medicaminum poteſtas, vt neque
morborum occaſio. Nil enim felicius operatur
ad ſanandum, quàm quod per ſui tranſmutatio-
nem penitiſſimè intrauit, & proximè eſt vnitum
illi, quod ſanari debet. Granum ſic in terra mo-
ritur, vt per vitam mediam ſuam nouas proles
excitet infœnus. In cibis quoque, licèt priſtinæ
ciborum formæ prorſus perierint, manſere ta-
men operatiuæ proprietates, prioris vitæ me-
diæ: idque in ſecundam, & tertiam ſubinde
generati tranſmutationem. Senſim nempè fatiſ-
cente natiua, vitæ mediæ proprietate, ſub ad-
ſcendentis Archei domino, cuius videlicet fer-
menti ſubacta eſt materia. Iſtud nempè eſt *ma-
gnum Oportet* in hac viciſſitudinum valle: non 11
autem eſt meretricius appetitus impoſſibilis hy-
les Finxit namque Ariſtot. materiam, omni acci-
dente vt & forma eſſentiali, priuatam, hancque
ſibi chymeram, in naturæ initium ſtatuit. Adeo-
que pro principio materiali conſtituit, non qui-
dem ens phyſicum, actu exiſtens, aut potentia
poſſibile: ſed corporalitatem mathematicam;
non verò hoc aliquid, aut principians initium.
Etenim figuris, atque menſuris, imaginario lu-
bitui, naturam auſcultaturam putauit. Interim
vt iſta materia foret principians, finxit illi com-
petere principium quoddam motiuum, appeti-
tum nempè vniuerſalem, ad quaſuis ſibi ignotas
formas. Quæ ſomnia, etſi ridicula, nulli fini,
vſui, aut neceſſitati conformia, multaſque de ſe
abſurditates parturientia; adorantur hodie ta-
men à Scholis. Quæ ſeipſas inde fecere ridi-
culas. Cum illius corporeitatis nullus poſſit eſ-
ſe appetitus, ſpirans ad vllam perfectionem,
quam ante in ſe non haberet. Nempè vt ſit fi-
gurarum atque formarum poſſibiliter capax.
Alioquin enim in conſideratione naturæ, & qui- 12
dem in eſſe principiante, omnis entis appe-
titus fertur in perfectionem, non quamlibet:
ſed ſeminis, in diſpoſitione fermentorum præ-
exiſtentis, adeoque etiam operantis. Semen
autem non adſpirat, niſi ad determinatio-
nem, in Archei diſpoſitione adumbratam. Enim-
verò vt matheſis ſibi proponit corpus, ſine
omni accidente, omnium figurarum capax:
Ita Ariſtot. hanc ſpeculationem pro lubitu in
naturam ſibi ignotam inuexit, ac huic mate-
riæ appetitum, viciſſitudinis amantem, & vni-
cam cauſam introduxit. Vſque adeo mate-
riam primam cenſuit omni qualitate & forma
vacuam: ſolo autem appetitu meretricio, ad
omnes & quaſlibet formas, dotatam. Neſciens
imprimis viciſſitudinem, non appetitu mate-
riæ: ſed inſtructione ſeminum, prouenire. Nec
Sholæ ſemel retroſpexere, quod deſiderium
permanendi, antiquius, fortius, & naturalius
ſit, appetitu permutabilitatis; ſuoque ipſæ
Scholæ contradicant Ariſtoteli, volenti, ens
vnumquodque proprio naturæ niſu, deſiderare
permanere. Cum res neceſſariò ſit, antequam
de mutatione queat cogitare, aut optare. Ita-
que materia, priùs eſſe perfectum nanciſci de-
buiſſet, quam vetus eſſe faſtidiret, & viciſſitu-
dinem appeteret. Priùs eſt namque eſſe, quàm
placere: & placere prius, quàm diſplicere; ni-
hilque diſplicere poteſt, aut viciſſitudinem op-
tare, quàm quatenus adepto cognitoque pla-
cito, indicatur perfectius aliquid, poſſibiliter
& melius. In crudioribus enim ſeminibus, quæ
ex odoribus, prima ſui fermenta concepere;
odor præcepit complacentiam, hæc autem ge-
nerat ſui, & permanentis, deſiderium. In poſ-
ſibilibus verò, deſiderium facit eundem appe-
titum permanendi, non autem pereundi, per
mutationem ſui eſſe. Quod ſi verò, ob inteſti-
na mortis impedimenta, non ſit conceſſa per-
manentia: fit in corporibus diſſolutio, inde
verò tædium; à tædio autem proceditur ad
auerſionem, ſenſim labente vi rectrice, vnde
tandem deſtructio non intenta: ſed ſubſequens
per neceſſitates. Scholarum erat nouiſſe, quod
eſſe ſemper præcedat tædium, ad non eſſe.

Quod

Quod hoc tædium non ſit intentionis naturæ, ſed imaginatia metaphora potius, ad defectus rerum ſubſequens. Saltem quod hoc tædium, deberet præcedere appetitum, ad non eſſe. Multoque magis, appetitum ad nouum ſibique incognitum eſſe. Cum nouum eſſe non detur, ante interitum præſentis eſſe. Breuiter quod & tædia diſplicentiæ appetitus, non niſi ſomnialiter conueniant non enti. Tandemque, quod ex ſomniariis principiis, tam abſurdis, nil exſpectandum præter errores, confuſionis plenos.

13 Viciſſitudo ergo in natura, non ex appetitu materiæ: ſed ex poteſtate efficientis Vulcani eſt. In quo odor, & ſapor vitæ mediæ, generant ſeminalem imaginem tranſmutationis originem. Neque enim adhuc ſatis ſibi Scholæ conſtant, in illo materiæ appetitu; imo principia naturæ theorica, non videntur Scholæ in vſum docuiſ-
14 ſe veritatis. Cum ſiquidem ad res ipſas deſcendunt, non illum appetitum materiæ, amplius incuſant, pro rei corruptione: ſed aërem, corruptionum quarumcunque effectiuum culpant.
15 At ego plura ſub aëre ſiccari ſcio, quæ aliàs ſub terra, vel aqua putrent illico. Siquidem vitrum putrefactibilium vltimum, in aëre manet velut æternum. Sepultum verò poſt annos, fracedinem admittit, cruſta obuoluitur, ſal eius diſſolutum, fatiſcit: & arena ſui conſtitutiua permanet. Aër capſa eſt, in cuius poroſitatibus quædam ſe diſponunt in alteritates, quædam ſubter aquas, & multa quoque ſub terra, iuxta ſemi-
16 num diſpoſitiones. Siquidem quæ odorem de ſe ſpargunt, eundem fluente & raptore vento amittunt, vel concluſo vaſe, eundem intus retinent. Si enim prius: inanes corporum deinceps pori, aërem recipiunt, qui ibidem concluſus, fraceſcit cum odorabili, vnde odoris reſiduum recipit fermentum, ab dicta fracedine ſitum trahit, rancidum, vel mucidum euadit. Sin autem poſterius fiat: Tunc aër ibidem detentus, fraceſcit, & ad corruptionem deducit concretum, niſi odorabile, balſami proprietates habeat: eo quòd fermentum nouum meditetur viciſſitudinem. Volatilia ſiue exhalabilia & profuga, facile fatiſcunt (quia vt plurimum heterogeneitates habent quarum defectu, vix diſtillata corrumpuntur) quorum vnum alterum fermentat, ab elemento vero, velut ſuffocantur & fraceſcunt, vel aërem concipiunt, vt ante. Fermentum itaque rem mutat, quatenus eius alienat odorem, iuxta eſſentiam rei imprimentis, vaſis loci, vel adjuncti. Quæ hac mechanica probo. Siquidem iura carnium, fructuum, prout & decocta quæuis, cito alioqui putreſcibilia, præſeruo à putredine per annos, modò aëri fermentum balſamicum infudero, & continuatum co-
17 hibuero. Apud me ergo ſic ſe habet corruptio, vt dixi. Formæ non corrumpuntur vnquam: intereunt quidem. Mens humana dumtaxat abſcedit ſoſpes, reliquæ autem formæ omnes pereunt. Materia verò nec abſcedit, nec interit: at corrumpitur. Adeoque corruptio ſolius eſt materiæ. Eſt ergo corruptio, diſpoſitio quædam materiæ, à fatiſcente rectore Vulcano, dereli-
18 ctæ. Quatenus enim corpus rectore bene valente nauigat, felix non auſcultat fermentis
19 alienis. Nec eſt proinde corruptio annumeranda priuatis, ſi cauſis conſtet poſitiuis. Quocirca ruit Ariſtotelis alterum in natura initium. Siquidem non tollitur, diſſipatur, mutatur, aut alienatur Archeus ſponte, niſi infeſtante nouo, ſub altero fermento. Fermenta igitur aliena præficiuntur corruptionibus cunctis, perque fermentorum alteritates, omnis inchoat corruptio, ad gradum ſenſim, atque faſtigium aſcendit, ac tandem adepta periodo terminatur. Quædam enim ſunt, quibus propria ſeminum libido, læna eſt, auocatque à conſtantiæ tenore, ad ſubeundas viciſſitudinum tranſmutationes, non quidem ob appetitum ad aliam formam: verùm quod inſitus naturæ balſamus, diffletur, & pereat, vt ſunt carnes & piſces. Alia verò, non niſi prius excitata putredine, totum mutant, induuntque nouorum ſeminum ſollicita imperia: Qualia ſunt ligna, lapides, atque igne conſtantiſſimum vitrum. Inter quæ, medio intercedunt gradu, quibus loci atractus, ſuperficiem fracedine, aut mucore obducunt. Vnde diſperſi odores, antiquorum ſeminum connubia diſſociant, ac nouam generationem diſſolutione meditantur. Aëri eſt geniale ſymbolum, aquas ab aquis indeſinenter ſeparare: ſuntque multa, quæ eiuſmodi alteritatem ſine labe non tolerant, hinc proinde ſubitam in ataxiam proximè labuntur.
Corruptio itaque, vt genialis balſami extinctio- 20
nem includit: ita illius continuationem deſiderat rei conſtantia. Etenim, quibus balſamus ſponte diffluit vel exſpirat, fixis imbutus rebus aſſociatus, hæret, ſiccitatis repagulis coërcetur, vel ſaltem prædominante fermento, à balſami indole non alieno, fouetur. Sic namque dulcia, fumus, ſal, piper, aqua vitæ, acetum, olea diſtillata, prꝫſeruant carnes. At ſaltem ſub vitæ interitum, magna vtrobique eſt confuſio rei, opulentaque virium iactura. Adeo, vt ſemina, inferiori compagini inſeruientia, non rarò ſimul intereant, vnde rerum aſſiſtentes Vulcani, velut metu perterriti, & vt mercenarij, primi aufugiunt. Corruptio itaque licet tranſmutationem inducat, cum alterius interitu, non eſt priuatio, nec proinde generationem neceſſariò, vt neque viciſſim ſubſequitur. Prout quæ alterna præſentia, ſe inuicem excludunt, vt lux alioqui & tenebræ. Subſiſtit inprimis noſter interitus, abſque formæ defectu, citra materiæ neceſſitatum deſtructionem, ſi mumia perſeueret; licèt vitæ ſiue formæ ſeparationem includat. Etenim id præſentem corruptionem non indicat, licèt mox ſequatur ſponte, & arte præſeruetur. Sufficit ſaltem, quod corruptio non ſit hæres immediata, rei conſtitutæ, nec ab inteſtato ſuccedat neceſſariò. Sic neque dum è ſemine res prodit, non præcedit, aut comitatur vlla ſeminum corruptio. Solœciſmus enim eſt, in verbo, & re, ſeminum promotiones, perfectiones, & maturitates, corruptionem æſtimaſſe. Error incogitantiæ colitur in Scholis, principiorum naturalium, præ ignorantia. Vt quæ opera ſunt naturæ, putentur non entia; in Matheſeos abſtractas
conſiderationes releganda. Equidem dum lato 21
vocabulo, priuationem inter ens & non ens, intercedere, Ariſtoteli conniueretur, cœpit corruptionem, priuationis loco, aſſumpta licentia ſubſtituere. Priuatio enim illa, vt non ens erat, adeoque ens rationis ſomniatum, tranſſumptiua libertate concedebatur, ſine attentione. At non idem ius competere debere proinde corruptioni, intellexiſſent Scholæ, ſi diſtinctas eſſe, ignauia illarum aſſentiendi permitteret. Quare tota naturæ Scena neglecta ſtetit, gen-

tilium

tilium putationibus. Neglectis ſiquidem ſemi-
num fermentis, Vulcanis, & fluxibus, omnis
naturæ energia, in calorum & frigorum fabel-
las, diſſidia, odia, velitationes, & contrarie-
tates, per demeritas priuationum claſſes, di-
ſtorta eſt, ridiculamque Phyſices fecere indaga-
22 tionem. Porrò vocaui *magnum Oportet*, neceſ-
ſariam remanentiam proprietatum vitæ mediæ,
in alito, & conſtituto. Vnde conſequens eſt,
eandem vitæ mediæ reſiduitatem, de cibis &
potibus, eſſe tribulos & ſpinas, quæ terra à præ-
uaricatione erat proferendo. Alioqui tribuli, &
ſpinæ, quatenus plantæ, ſunt creaturæ, ad vſum,
& ornatum Mundi, ante lapſum facta. Fruſtra
quoque putaui aliquando, tartaros ciborum, &
potuum, eſſe eiuſmodi tribulos, & ſpinas. Quo-
niam ſubſiſtente vita media (ſubſiſtit autem
23 actu reali, & vero) fruſtra fuit fingere peregri-
nos tartaros, vt ſuo loco dicetur. Notanter au-
tem non tegitur, quod aqua proferet tribulos
& ſpinas, licet ſuas pariat incommoditates. Car-
nes enim hominum, ac brutorum, in terris vi-
uentium, referunt præfatos tribulos. Piſces ve-
rò, intus & extra aluntur, & alluuntur ſale;
dulces tamen ſunt illorum carnes. Qui autem li-
mo inhabitant, non ex aqua; ſed ex terra, tri-
24 bulos in carnium ſapore exprimunt. Ante pec-
catum Archeus noſter, non ſolum more ho-
dierno, cibos perfectè tranſmutaſſe: ſed inte-
gras vitæ mediæ proprietates, in ſui ditionem
abſorbuiſſet, tanquam earum herus. Siquidem
mens immortalis, tum adhuc, ſine medio vitæ
ſenſitiuæ, erat ipſamet immortalis, & impaſſi-
bilis vita ſuo corpori. Prout de vita longa ſuo
loco. Paradiſus enim, hac parte mortem, quia
viciſſitudinem noſtri excluſerat. Sola autem ar-
bor, ſcientiæ boni & mali, retinuerat ſibi pro-
prium, dualitates nempè Archeo noſtro, è re-
bus deſumptas, poſſe imprimere. Quippe facile
adhærent conſortes vitæ mediæ inuicem. Vnde
Ianua in dualitates, alteritates, viciſſitudinem,
& ataxiam, patuit. Tandem apſonia, conſonan-
25 tiæ ruptrix, ſic pomum diſcordiæ intulit. Senti-
mus enim deinceps Tribulorum, atque ſpina-
rum perpetuam tyrannidem, & multiplicita-
tem. Nam quot ſunt ſapores, & odores in re-
bus, ſpecifici: totidem quoque vitæ mediæ pro-
prietates peregrinæ, quotidie per alimenta ſug-
geruntur. Hæc namque ſunt fermenta aliena,
quorum alteritate fatigamur. Siquidem nulla
vſpiam generatio contingit, quam non præce-
dens diſpoſitio in materia ſuſcitauerit: fermen-
tum itaque eiuſmodi, innatum rebus ſaporem,
& odorem alterat, vnde Archei ſenſim ab obe-
dientia ſeminum abducuntur, & peregrini fer-
menti auſcultant illuſionibus. Breuiter. Reſidui-
tates poteſtatum vitæ mediæ, tam in alimentis,
quàm excrementis, ſunt ægritudinum ferè om-
nium occaſionale initium, & hactenus nobis
26 Tribuli & ſpinæ. Odores namque & ſapores, in
corporibus ſeminum, appetitum, auerſionem,
vel neutralitatem pariunt. Appetitus autem ſic
motus, imaginem in Archeo, non ſecus pingit,
quam in fœtu prægnantis. Quæ imago eſt eſ-
ſentia inuiſibilis ſeminum, concitans ad com-
plectendum vel abhorrendum. Odor autem
neuter, inſeruit ſtatui, & quieti. Si ergo ſapo-
res, in vita media adhuc in tranſmutatis ſuper-
27 ſunt. Friuolum ex octo guſtibus materialibus,
& non ſpecificis, res, earum vires, & eſſentias,
ponderare velle. Porrò, cum vita media ſit di-
cta, reſpectu duarum extrematum. Prima erit
recepti, & operantis ſeminis, ſita in Archeo, re-
rum agendarum poteſtate dotato. Quæ cum na-
cta eſt maturitatem aliquam, vt dum ſemen cor-
pus eſt, habens carnem, & oſſa tenella, iuxta
ſpeciei requiſitum: tum adeſt rei vita media.
Ex Archeo namque, tanquam mediatore vitæ
organo, ipſam vitam metiri conuenit. In ſemi-
nibus ergo, gliſcit vita prima; in embryone ve-
rò, vita media. Vltima verò, cum totalis per-
fectio conſtituti, adeſt. Quæ quidem etſi ſit vita
vltima rei: eſt tamen Archei media, ſi vita pri-
ma rei inchoet, cum vltima ſeminum. In her-
bis enim, licèt videantur ſemina vitam in-
choare dum turgent, & hiſcunt: attamen tunc
potius moriuntur in vita vltima ſui, vt germi-
neſcant in vita prima rei conſtituendæ. Prima 28
ergo vita fructus, eſt vltima ſeminis. In me-
dia vita, herbæ, radices, & caules, accreſcunt.
Flores verò, & fructus, vitæ vltimæ minantur
periodum. Hanc nimirum in rebus mori ne-
ceſſe eſt, ſi vtilitas ex alimento & medicamine
ſperanda ſit. Periapta, appenſa, & quæ vi regi-
minis (de qua aliquando) agunt, excipio. Debent
nimirum vltimæ vitæ rerum retrogradi, vt res
in ſucco, cui Archeus ab initio nupſit, virtu-
tes explicet, deponendo nempè nomen, &
proprietatem vitæ vltimæ, vt ad mediam re-
ſurgat. Quæ mors non eſt extinctio, & vera
mors rei: ſed potius tranſmutatio. Quod mox
in pomo conſtabit. Granum enim comeditur.
Equidem eò momento intus moritur grani vi-
ta vltima, reducitur in vitam ſui, quam ſuper-
ueniens Archeus noſter inumbrat, & vitam me-
diam, in ſui primam ducit, per tranſſumptio-
nem, reſiduis, ſed hebetatis proprietatibus gra-
ni prioris. In morte grani, ſiue vltima ſeminis
vita, nouæ creaturæ vita prima conſurgit. Bre-
uiter. Quoties Archeus rei tranſplantatur, ſub
ductore alieno, toties fit vitæ mutatio, ab vl-
timo ad primum. Quod primum tranſſumitur in
vitam nouam rei, & Archei victoris mediam,
remanente tantum obtuſa vitæ mediæ proprie-
tate, per quam eſt factus retroceſſus. Eſto po- 29
mum tranſciſſum, cuius pulpa interna ſit affri-
cta verrucis, donec intepuerit, & religatis me-
dietatibus per filum, donec pomum putruerit:
tum enim videbit verrucas attactas diſparuiſſe.
Simulatque enim vita pomi vltima perit, cui
verrucarum impreſſio fuit conglutinata, perit
verrucarum vita vltima, retrocedendo per me-
diam. Non enim hîc verba, fides, aut confiden-
tia requiruntur. Quoniam ſi iſtud pomum, à ſue,
vel mure editur: verrucæ non pereunt. Eo quòd
ſtomachus, vitam vltimam pomi velut conſer-
uet, in retroceſſione vitæ mediæ, quam ſibi
Archeus aſſumit. Sed in morte, & vitæ vltimæ
extinctione pomi per putredinem, non eſt con-
ſeruatio, nec retroceſſus in vitam mediam.
Adeoque cum morte, & extinctione vitæ vlti-
mæ pomi, pereunt vnà verrucæ abſentes, per
actionem regiminis ſympatheticam. Symbolum 30
namque ſympathiæ, in hoc eſt ſitum. Eo quòd
pulpa pomi, quæ veſtit nucleum, eſt velut fun-
gus ſui rami; non ſecus atque verrucæ, ſuæ ſunt
carnis fungi. Impreſſio verò verrucarum trans-
lata & ſigillata in conſymbolizantem fructum,
cum vitæ pomi vltimæ morte, moritur vnà ſi-
gillum, & id, cuius eſt ſigillum. Non minori
ratione

ratione enim effluuium cum ſuo corpore, vnde deſumptum eſt, ſymbolyzat, quam tonus cum ſuo inſtrumento muſico, non ita cominus poſito. In vniſono nempe, manifeſtè geſtit & exſultat, appenſo ad fidem annulo, in cæteris autem totus, etiam longè maioribus, & altioribus alias, quieſcit. Etenim vbi cernitur ſenſus ſubſultus, & lætitiæ, ibidem eſt & triſtitiæ, & mortis ſenſus poſſibilis. Itaque ſuperſtitione carere mihi viſum eſt, ſi verruca naturali triſtitiæ ſenſu tabeſcat, in morte vitæ vltimæ, impreſſo ſui effluuij ſenſu. Eoque magis, quòd pomum ſit velut fungus primariæ intentionis naturæ, & fortioris effectus: verruca autem, nec primariæ eſt intentionis, nec radicem in Archeo totali habet. Non enim interuenit mors pomi, ſi edatur à glire, vt neque interitus impreſſionis additæ, quippe conſeruatur vita media, ſub conſeruato Archeo pomi tranſplantata in Archeum animalis. Quocirca etſi Scholæ vnius tantùm meminerint corruptionis generatim: Sunt tamen variæ deſtructiones. Quædam enim à vita
31 vltima in primam redeunt; alia verò, quæ ad vitam mediam recedunt. Quæ verò non ad vitam recedunt vllam. Exſpectant vltimam ſui reſolutionem, vt transeant in nouam generationem ſeminalem: at in aduentum noui ſeminis, ex fraceſcente fermento, reſurgunt per primam vitam. Eiuſmodi ſunt quæ per venenum vitæ, vel per mortem ignis, pereunt. Sic namque pomum, ſpontè putrefactum & cadauera quæque, vel herbaſcunt, cum ſucco leſſas, vel
32 prius verminaſcunt. Tandem mineralia & tres vitas, diſtincta ſerie oſtendunt. Ita eſt. Mineralia quidem, non habent ſemen, cum imagine prædeceſſoris, per modum animantatorum. Quod tamen multos fefellit, analogo ſeminum fluxu, non rite perpenſo. Mineralia enim, non minus quàm reliqua, alligantur ſuis cauſis conſtitutiuis: adeoque procedunt ex neceſſitate, & fluxu ſuorum ſeminum. Ideoque carere nequeunt triplici vitæ ſeminalis diſcrimine. Quidquid enim abſque genitore, ad hoc aliquid procedit (vti mineralia) ſemen ſuum, in locorum diuerſorio reperit. Quocirca quædam immediatè ſunt in loco, alia verò in corpore locato.
33 Ventus quidem inceſſanter fluit in loco: Eſt tamen quibuſque locis ſua proprietas ſtabilis; certi Prouinciis venti, & ſtatæ tempeſtates. Quæ loco tribuo, non aëri, aut inſtabilibus aquis. Deus ergo, nedum corpora virtutibus dotauit: ſed & loca repleuit immediatè, ſeminum incomprehenſibili theſauro, in mundi terminum duraturo: Diuitiis nempè accumulauit loca, ſtata, dierum maturitate, in lucem prodituris,
34 veſtemque aquæ indituris: Terra enim erat primùm inanis & vacua: dupliciter nempè inanis, quia ſpoliata viribus dotalibus, tam in ſuo corpore, quàm in locis receſſuum eius. Quod ſic cernes. Nam etſi fluat aër, ſub Blas ventorum: lumen tamen, (quia immediatè in loco, & mediatè in aëre) manet ſtabile. Si enim putetur lumen, cum aëre ſimul fluere, vel per vnumquodque inſtans in fluxu aëris, lumen de
35 nouo generari. Scias lumen, eſſe reuera ens extra lucem. Nam penes me aſſeruo ſilicem, quem ſi ad aërem, Sole exſiſtente ſupra horizontem expoſuero, ad ſpatium trium vel quatuor ſaltem pauſarum (nec etiam refert, ſiue dies ſerenus, ſiue obnubilus fuerit) ac inde ad obſcurum locum detuleto, ſeruat conceptum Solis lumen, ad aliquod ſimile fortaſſis ſpatium. Idque fit, quoties repetitur præfata illuminatio. Adeoque hinc palam fit, lumen eſſe ens, ſubſiſtens in loco immediatè, nec habens aliud ens inhærentiæ, præter ſui ipſius locatum eſſe, ſeparabile à creatura lucida. Adeoque ſi de aëre migret in lapidem, poſſet etiam de aëre in proximum aërem migrare, ſi eius exiſtentia immediata eſſet in aëre & non in loco. Siquidem eſt lumini perinde migrare ex loco (ſubiecto immediato) in aërem, vel in ſilicem: in eo tantum eſt differentia: quod eſſe luminis, in aëre non ſubſiſtat, præter fotum lucis continuum, vt neque flammam extra fumum cremabilem. Sin autem ſilicem aptum ſibi retinaculum habeat (vt fit, quando ignis ferrum poſſidet) perſiſtit in eo aliquamdiu. Fit enim hinc, quod viſus vno inſtanti ſuum percipiat obiectum, quia immediatè in loco eſt, tam lumen quàm color; In corpore medij verò, velut per accidens & ſecundariò. Etenim cum locus ſit ſubiectum eius, non reperit reſiſtentiam, in corporibus locatis diaphanis, quin vnico momento, ab octauo Cœlo, in terram vſque, lumen vibretur. Sonus verò, ſiue obiectum auditus, immediatè eſt in capſa medij, & ambulat ſine fluxu aëris, de ſubiecto in ſubiectum. Etſi in hoc Scholæ ſurdaſtræ fiant. Odor verò non diſpergitur ſine odorabili, quod eſt Gas rei. Quod per vacuitates, ſiue magnale aëris diſpergitur. Eſtque magnale capſa, in qua Gas omne reducitur in primam aquæ materiam. Inhabitant ergo locis, nedum lumina & colores, tanquam immediati hoſpites: ſed fermenta, Rationes. Ideoque, à Conditore verbo locata, vt ſint radices ſeminum ſucceſſiuorum, in mundi vſque finem. Mineralia ergo, non promiſcua vbique: ſed certa, ſtatis annis, & locis. Tam enim Sueuia cupro diues, quàm olim potuit eſſe Cyprus. Inſons ergo frigus, vt vanus calor ad conſtitutiones illorum ſeminum. Siquidem, & in montibus frigus, & mineralia comitantur plerumque. Loca enim quæ fodinis caruere olim, ſua quandoque die, maturato ſemine, fœnora reddent, ditioribus non imparia. Quia radices, ſiue fermenta mineralium ſedent in loco immediatè, ac in dierum plenitudinem ſine faſtidio anhelant. Quam vbi ſemen compleuit, tum Gas, obſidens aquam ibidem, ſemen à loco ſuſcipit, quod aquæ ſulfur dein imprægnat, aquam condenſat, atque ſenſim in aquam mineralem tranſplantat. Non raro enim contingit, quod Metallarius in fodinis, ſaxa diffringens, dehiſcat paries & rimam det, vnde tantillum aquæ, ſubalbidæ vireſcentis, manauit, quod mox concreuit inſtar ſaponis aliquid (Bur voco) mutatoque deinceps pallore ſubuiridi, flaueſcit, vel albeſcit, vel ſaturatius virideſcit. Sic enim viſum eſt, quod alias intus, abſque ſaxi vulnere fit. Quia ſuccus ille interno efficiente perficitur. Eſt ergo prima ſeminis metallici vita, in condo, ſiue promptuario loci, homini planè incognita. At vbi ſemen in lucem, liquore veſtitum prodit & Gas, incœpit ſulfur aquæ, inquinare, vita eſt ſeminis media. Vltima verò, cum iam induréſcit. Eſt autem vltima ſeminis metallici vita, prima metallorum vel illi ſaltem proximè coniuncta. Dum verò iſta maſſa ſulfur ſpirat, ſuumque intus claudit Mercurium: tum inquam, vita metal-

36 (ſubiectum eius)

37 (Eſtque magnale)

38 (Inhabitant ergo locis)

39 (in montibus)

40 lorum media. Vltima verò, vbi fixitatem, ve-
næque ſtabilitatem propriam, acquiſiuit. Quo-
circa eſt vitæ, & ſeminis, in metallicis maniſe-
ſtior progreſſus, & diſtinctio, quàm in duabus
Monarchiis ſociis. Eo quòd metalla non exi-
gnat figuram, nec totum tam exquiſitum. Imò
ſi ſeminum imago, in vitalibus, profluat à ſuo
genitore; certè mineralium typicæ imagines,
ex promtuaris Diuinæ largitatis, ſunt petendæ.
41 Hinc quoque mineralium ſemina non ſunt in-
quinata, genitorum turpitudine & laſciuia, nec
monſtroſa ſeſe ideo offerunt. Sed quia illibata,
anguſtæ ideo ſunt poteſtatis, in medendo. Ergo
mineralia, non magis quàm cæteræ res, à vitæ
vltimæ poſſeſſione ſpolianda ſunt, ſi ab illis ob-
ſequium ſanando exſpectemus. Languidam
aliàs allatura opem, & quaſi ſe fruſtra veniſſe
plorabunt, quod fines deſtinationum ſint aſſe-
cuta: ſed in ſtuprorum & luxuum præuia diri-
gantur. Repetam quæ ſupra. In Eden poterat
Archeus noſter, plenariè omnes Archeos tam
venenorum quam alimentorum, in ſui incre-
mentum ſubigere, abſque vlla ſui laſſatione, aut
42 eorundem reactione. Poterat nimirum abſque
difficultate, omnem vitæ mediæ impreſſionem
tolerare, & ſuperare. Erat enim Archeus, im-
mediatè ab anima immortali rectus, adeoque &
ideo impoſſibilis. Non enim Deus fecit mor-
tem in Paradiſo non ſolùm: quinimò neque pro
homine creatum fuit medicamentum extermi-
nij (id eſt venenum) in terris. Sed mox homo
eiectus in terram, hæc Tribulos & ſpinas inue-
xit. Id eſt. Licèt Archeus noſter victor, cibo-
rum Archeos ſibi ſubigat: peregrinarum tamen
proprietatum reliquiæ ſuperſtites manent. Vlti-
ma nempè ciborum vita quidem abit: ſuperſti-
te media. Quapropter ſtomachus debilior, ma-
ius grauamen, ſub finem digeſtionis ſentit,
quàm mox à paſtu: quaſi Archeus, dignitatis
43 priſtinæ amiſſæ memor. Has igitur qualitates
44 vitæ mediæ ſuperſtites, ambulatorias voco. Ad-
eoque quod Scholæ clamant impoſſibile, eſt iter
commune, ac neceſſarium in natura. Quaſi ne-
ceſſarium foret, materiam generationis denu-
dari omni prorſus accidente, prioris ſui eſſe,
nec diſpoſitiones præuias ſupereſſe poſſe, &
quaſi vni cuilibet generationi præcederet cor-
ruptio, vel priuatio. Adeoque neceſſum eſſet,
materiam primam, ſiue hylen ſummariam,
actualiter ſubſterni, atque immediatè præcede-
re generationi, quam tamen volunt in inſtanti
contingere. Etenim niſi præuiæ diſpoſitiones,
& fermenta earum generandarum, præexſiſte-
rent in fieri, indifferenter quidlibet generaretur
45 ex quolibet. Compulit eum Scholas ad hunc
ſcopulum, male intellecta principiorum au-
thoritas, putantes omnia accidentia, immedia-
tè, & originaliter dependere ex forma totali rei.
46 Quaſi forma, in puncto generationis adue-
niens, omnes characteres ſui ſeminis in ſe ha-
beret, antequam eſſet, illis infudiſſet. Sin au-
tem a forma generantis immiſſæ ſint proprie-
tates diſpoſitiuæ in Archeum: ſaltem toto indi-
uiduo ſuppoſiti differunt, nec ad generati for-
mam ſpectabunt. Neglexerunt Scholæ, ſemi-
num & Archei entelechian, vt & formarum
ſubordinatarum actualitates. Neſciueruntque à
generationis initio, vſque in finem generati
ſpontaneum, non eſſe niſi vnius ſeminis flu-
xum, nequicquam attingentem formas genera-
torum. Ergo in Archei vita media celatæ ſunt ſe- 47
minum poteſtates, ad vtilitatē ſurgentes, & vitę,
ſiue formæ rei viuentis ſubſtratæ. Igitur cum Ar-
cheo ciborum tranſmutato migrāt, & tranſplan-
tātur in dictionem Archei humani, proprietates
vitæ mediæ, ſeipſis tamen multo obtuſiores. Id-
circo friuolum eſt, nullum accidens in genito eſ-
ſe, quod prius in ſemine (quod malè vocant cor-
reptum) fuit. Pariter etiam, quod ex rei forma,
omnis accidentium ſit progenies. Sic namque ex
vniuoca, ſimplici, atque homogenea mente im-
mortali, male peterentur tot hominum proprie-
tates, & inclinationes. Sin vero menti aſtra ad-
iunxeris. Hæc citò te deſerent. Longeque peti-
tum ſubſidium, flacceſcit in itinere, & ante ap-
pulſum, deficit. Malè quoque cum ſeminibus age-
retur, ſi à forma rei vitalis, quæ tantum poſtea
aduenit, omnis ſeminum proprietas, & efficacia,
mutuanda eſſet. Inconcinnum ergo Scholarum
dogma fert, generationem præſupponere cor-
ruptionem; & vice verſa. Alioqui ſi poteſtas 48
media, in forma totali, atque vita rei vltima, con-
ſiſtat: certè Medentes imponunt ægris, dum ſu-
blata vitali forma, è plantis, atque animalibus,
his vtuntur in ſolamen infirmorum. Vident qui-
dem ſæpè in vrina lactentis pueri, ſubſiſtere odo-
res rerum quas nutrix ſumpſit, puta oleum aniſi,
macis, &c. quod nutrix ſumpſit, redolet in vrina
pueri ſugentis, adeoque ad illum finem nutrici
propinantur: vetant tamen idem accidens per-
manere ſoſpes in genito; quod ante erat in cor-
rupto. Verumtamen potiùs, in quolibet motus &
alterationis puncto phyſico, ſiue, inter vnum &
aliud inſtans, accidentia cuncta renouari. Malunt
nimirum Scholæ, lumen à firmamento, in terram
vſque, ſingulo locorum & motuum inſtanti, pro-
ducere actu infinitas ſpecies luminis, ſe inuicem,
filo continuo propagantes, in quolibet medij
puncto mathematico, quam quod permittant, lu-
men immediatè, per lucum ferri, radij vibratio-
ne. Malunt, inquam, odorem aſparagi à ſpecifica
forma lotij, quàm à vita media aſparagi mana-
re. Non enim cognouerunt aliud ens, niſi ſub-
ſtantiam & accidens, nec lumen ſubſiſtens, niſi
immediatè intra ſubſtantiam medij. Obiecta vi-
ſus, neſciuerunt immediatè tranſire per locum,
cui ſunt immediatè. Nec aduertunt ſe agnoſcere
æquiuocam accidentium generationem, dum
vnum ex accidente, aliud verò è forma ſpecifi-
ca prognatum. Rationes autem, quare obiecta 49
viſus fortius moueant, prægnantium imagina-
tionem, quàm cæterorum ſenſuum obiecta, ma-
gis corporea. Prima eſt. Quia obiectum viſi-
bile eſt in loco immediatè, adeoque magis af-
fectat, propiuſque attingit, & penetrat ani-
mam, propter ſimilem exſiſtendi modum. At-
tingunt nempè ſe mutuò per attactum inti-
mum. 2. Cæteri ſenſus inſeruiunt viſui. Puta,
prægnans, Sulmone viſo, fertur in edendi deſi-
derium. Tum enim quidquid ſumpſerit, præbet
illi quidem actualiter guſtum Sulmonis, ſeruit-
que guſtatus viſui vt hero: ſed decidens in
ſtomachum, nec habens Sulmonem realiter in
obiecto, viſibili, fraudem ſuam percipit, quam
appetitus ſibi facit, ideoque nauſeat, atque in-
firmatur mulier, corde palpitans. Appetitus
enim fingit Sulmonis guſtum, at falſum indi-
gnatur vterus: ſed nequit cibum transformare
in Sulmonem. Imò licèt alium piſcem eſitaue-
rit, ſitque facilis tranſitus, in habentibus ſym-
bolum:

bolum : non poteſt tamen inde formare opta-
tum Sulmonem : quia eſt objectum guſtus, non
autem viſus. Vbi alias per objectum repentè
Sulmonem vel anatem, fœtum facilè tranſmu-
tat, in eiuſmodi monſtrum. Quippe objecta gu-
ſtus, ſedentia immediatè in corpore aliquo, non
poſſunt ob ſui corpoream craſſitudinem, forma-
50 re imaginem tranſmutatiuam. Idcirco qui ſtu-
dent adeptis, contendunt laborem Sophiæ pro-
mouere per objecta viſus, & quidem per lumen
lunæ. Vt ſcilicet anima attingatur à lumine for-
mali & nox nocti indicet ſcientiam. Quoad fœ-
tum, certè illum conſidero vt ramulum pere-
grinum trunco arboris inſertum, qui licet li-
quore materno alatur : propria tamen mox in-
tus quadra viuit. Neque enim vt pars integralis
ineſt : ſed tanquam hoſpitatus miles, rapit om-
nia in lubitum, ipſumque vas dilatat pro ſui
imperio. Vterum verò conſidero, vt domum
vacuam, à peregrino poſſeſſam, & ampliatam,
in quam proinde facilius picturæ incidunt,
quàm in exquiſitè concluſam. 3. Objectum vi-
ſus eſt magis ſpirituale, & ideo imago eius nu-
dior, ſpiritualior, & magis actiua. Quarta. Pa-
ter luminum, in hoc per ſimilitudinem, mani-
feſtat ſola luminis cogitatione, ſe ex nihilo cre-
aſſe omnia. Species inquam rerum, quas ab
æterno in ſe complectebatur, ſola cogitatione,
in eſſe creatum produxit. Sic & imaginatio libi-
dinis animarum, per objectum viſus, profundit
ſui imaginem in ſemina, fœcunda vt ſic eſſent
51 ex iuſſu Dei. Dici hic poſſet, quomodo fiant
ſpirituum apparitiones immediatè in loco, co-
lore, figura, & lumine, non autem in corpore:
& per conſequens quare videantur ab vno, &
non à viciniore altero. Qua via, lumina & co-
lores ſe mutuò in loco transſecent, immutata
nihilominus ſingulorum exſiſtentia, quo pacto
ſe penetrent & optices regulas fallant. Id eſt,
effaſcinatio fiat. Quomodo color ſplendorem
habeat opacum, inuiſibilem in medio, viſibi-
lem in termino repercutiente : licet ille nitor,
non minus ſit in medio, quam in dicto termino,
nec in illo radio, niſi directo dumtaxat. At hæc
aliis relinquo, ſub theſibus à me formatis. Ego
52 Phyſicen magis tracto. Moderni diſtinxerunt
qualitates per claſſes: vt primæ ſcilicet referrent
elementalem vultum caloris, frigoris, humidi-
tatis, & ſiccitatis, (quarum duarum poſteriorum
cenſuram alibi demonſtraui.) Secundæ verò
qualitates continerent leue, graue, molle, du-
rum, aſperum, glabrum, friabile, tenax, album,
nigrum; itemque odores & ſapores, vt dulce,
amarum, ſalſum, acre, ponticum, acidum: quip-
pe quos putant ex elementorum miſtione pro-
ximè reſultare. Quod falſum eſt : cum elemen-
ta nunquam miſta fuerint : ſequuntur ergo præ-
fatæ qualitates, tanquam dona ſua ſeminum
formalia initia, habentque ſe per modum fra-
cedinis fermentalis. Vt patet in fungorum ſpe-
ciebus. Tertias dein qualitates vocant ſpecificas
& formales, iiſque adhuc quartas ceu magis ab-
ſtractas addidere. Tertia ergo qualitas eſt ſpe-
cialis ſapor aromaticus in cinnamomo, croco,
cariophyllis, &c. ſingulariter ſuæ ſpeciei ſer-
uans. Quartæ ergo, ſunt magis formales, ma-
giſque à corpore remotæ. Qualis eſt venenoſa
in venenis, ſolutina in laxantibus, attractiua
ferri in magnete, productiua lactis in fœnicu-
lo, &c. Saltem tres priores claſſes operantur
corporaliter vi ſeminum, quatenus ſibi mate-
riam deſponſarunt. Sed duæ deinceps ſunt pla-
nè formales, aguntque per vim luminarem; &
abſtractam, concreto ſuo illigatam, habentque
ideo imprimere ſuas actiones in formas vitales:
Tres priores ſcilicet, vix penetrant alia corpo-
ra, multoque minus commiſcentur illis radica-
liter : Ideoque tranſmutantur ab Archeo no-
ſtro. Ita vt quamuis vitæ mediæ ſuæ obſcuram
proprietatem à tranſmutato eſſe ſui adhuc ſe-
cum ferant : ſubiguntur tamen in noſtri clien-
telam, fiuntque ciues noſtri : Plura licet inter
tranſmutandum, inſigniter cum Archeo diſſi-
deant, quia fortitudinem indomitam atque
alias incapacitates habeant, ſordes inquam; &
impedimenta. Incorporantur videlicet nobis, 53
cum nota vitæ ſuæ mediæ, quam difficulter
exuunt: ſubiguntur tamen. Sin minus: reiiciun-
tur poſt relictum in nobis ſui contagium. Ideo-
que degenerant in ſordes morborum occaſio-
nes: quibus Archeus diuerſimodè commotus,
indignatuſque format deinceps morbos. Sed
proprietates formales; & prorſus abſtractæ
emanant è formis, ſuntque luminares ideo &
igniculi ipſiuſmet formæ, vim habent pene-
trandi Archeum, per totum eius lumen, vitam
item & partium formas. Cogitabam ergo pri- 54
dem, an morſus rabidi deferret in ſaliua quan-
dam ſigillarem fantaſiam, quæ noſtram velut
ſuum patiens in ſe conuerteret, formaretque ſi-
bi propriam luminarem proprietatem, effectri-
cem Hydrophobiæ? An verò noſter Archeus
ſibi fabricaret imaginem virulentam propria
ſponte. At tandem iſta diſputatio, ſolius nomi-
nis eſt mihi viſa. Quippè inueni in huiuſmodi
actionibus luminoſis, connexionem vnitatis in
puncto, cauſæ ſcilicet occaſionalis, & efficientis
noſtri Archei, eò quod per modum luminum ſe
penetrent, & vniant radicaliter abſque alia di-
ſtinctione, quam terminorum relatiuorum.
Quod nunc de externo rabidi veneno, idem de 55
carcinomate atque aliis eſto iudicium. Lumen
namque formale virulentum, ſubnatum in vita
noſtra, fit ipſum viuens, adeoque prout Archeus
rabidus fermentaliter contagium externum ſu-
ſcipit; ita & in cancro, aberrans, ſe tranſplan-
tat in furores, quibus carnem topicè infeſtat.
Nam ſiue deferantur intro, per accidens exter-
num; ſiue verò intus ſuſcitentur, adeoque ha-
ctenus aliqualiter differant, quoad initium prin-
cipiatiuum: Interim tamen per applicationem
idem eſt, luminis tamen virulenti, ſeruato mo-
do propagandi & penetrandi iuxta proprietates
ſeminum, ſeruataque ſphæra actiuitatis veneno
cuique propria. Nam quædam ſubitò ſe propa- 56
gant in totum, & necem mox inferunt: alia ve-
rò topicum venenum exercent, eò quod horum
proprietas, etſi penetret ex natura veneni, ſe
dilatat tantum iuxta præſcriptum ſui veneni.
Hæc nimirum eſt immediata actio formarum in
formas, per penetrationem vnitionis fermenta-
lis, cum tranſmutatione noſtri. Itaque non 57
propriè ſuſcitatur nouum venenum in Archeo,
vt ſibi formet venenum. Pro vt alioqui alibi
(vt in febri) occaſionalis materia Archeum in
furorem concitat, non quidem ad fabricandum
alias materias occaſionales febriles : ſed Ideas
nudas furoris, ad expellendum dicatas, quas in
ſuimet ſubſtantia depingit. Aſt lumina formalia
venenorum, penetrant lumen vitale, commu-

tando efficienter & potenter, propter venenum occaſionale ſibi incertum, præſens & radicaliter penetrans vitam mediam, eamque in vltimam diſponit, per primam vitam veneni. Igniculi quippe ſunt formales, animantati, vel non, perinde eſto. Quoniam agunt licentia & libertate formali, qua ſe in puncto penetrant & inſinuant in inſtanti. Aguntque quod agere iuſſa ſunt à Domino. Conſiderandum dein, quo pacto vitam noſtram tam facile peſſumdent. 1.
58 An videlicet noſtram tranſmutent in ſuam. 2. An verò Archeum in furorem agant, vt ſeipſum amens perdat, & per totum ſe diffundat. 3. An verò per priuationem luminis mortificent, exſufflando ſcilicet igniculi noſtri lumen in Archeo. 4. An tandem Archeum ſub ſe comprimant, per ſui exaltationem virulentam? Certum eſt imprimis, hoc non fieri per contrarietatem, quam in naturam intraſſe nunquam, demonſtratur alibi. 2. Certum eſt, fieri per dona diuinitus veneno collata, quæ proprietates dicuntur. 3. Certumque eſt, venena diuerſimode in nos agere, atque modum quadruplicem venenorum ſtatuiſſe differentias. 4. Certumque eſt tandem: Quod Deus non creauerit mortem, vt nec venena, hominum exterminium, quem immortale donauerat: attamen corrupta illius integritate illi euaſerunt lethalia, quæ venena ipſi prius non erant. Sunt interim venena quædam fermentalia, quæ non tam vi luminaris igniculi & proprietate formali nos perdunt: quàm fermento quodam pene odorabili. Adeoque vnica vita multos ſibi hoſtes vndequaque timet. Etenim fermenta eiuſmodi
59 magis accedunt ad naturam corporum. Vides illud in lychnio ſulfurato, quod accenſum & ſuſpenſum in vaſe vitreo, ardebit quidem, & implebit vas ſublimata ſulfuris fuligine: quam etſi exſpirare feceris, atque iterum lychnium ardens impoſueris, momento ipſo quo intrat, extinguitur. Non quidem à fumo ſulfureo (qui cum ſit ipſe adhuc ſulfur, deberet potius accendi (ſed à Gas ſylueſtri, cuius ſolus odor nouam flammam extinguit: non quidem materiali flatu, ſed odore ſui: Imò nedum lychnium ſulfuratum, ſed etiam flammam extinguit candelæ. Idque probatur. Quia ſi in cadum ſpatioſum miſeris flammam, tantiſper atque fracedinem vas redolet, vel alioqui fracidæ fæcis aliquantillum continet, exſufflat flammam lychnij aut candelæ. Idem proportionaliter ergo in vitalibus igniculis formalibus intellige. Sic nimirum in cryptis & fodinis facilè necantur homines, odore, & Gas loci. Sic & venenum peſtilens, ſæpè abſque mora vitale lumen perimit. Quia venena eiuſmodi, ſunt poſitiua & exſufflatiua, mortalia, non autem priuatiua. Neque enim alio etymo donari poſſunt, quam quod ſuo Gas virulento efficienter exſufflant, lumen formale, animam ſenſitiuam, ſiue formam ſubſtantialem vitæ noſtræ.

Ideoque inter entia realia locum habent, & quidem potentiſſima.

* *
*

NATVRA CONTRARIORVM NESCIA.

1 *Bruta non erant in Paradiſo, ne homo brutalem copulam videret: ſed maneret innocens pudoris.*

2 *Ducta ſunt bruta aliunde ad Protoplaſtum in Eden, vt illa nominaret, inde Deum laudaret, & ſe agnoſceret.*

3 *Qualis ibidem eſſent arbores.*

4 *Plura indiuidua in ſpeciebus ſingulis creata, non autem in homine.*

5 *Homo ſemper comedit carnes & de ſacrificiis ipſis, præter Turcas & Caluiniſtas.*

6 *Contemplatiua Philoſophia prima flentis Adami.*

7 *Artium prima Agricultura.*

8 *Zooſophia altera.*

9 *Aſtrologia meteorica, Agriculturæ pediſſequa.*

10 *Introitus Medicinæ fuit poſtremus.*

11 *In primis adhuc ſtatur principiis. Galenus introduxit methodum nimis facilem, ideoque ſuſpectam.*

12 *Indicationem vnicam naturalem finxit Galenus, nempè per contraria.*

13 *Detegitur fraus illius axiomatis.*

14 *Irriſit Paracelſus, Galenum, ſibi malè conſtans.*

15 *Malè cenſuit omnem medelam per ſimilia fieri.*

16 *Semina non operari per contrarietatem; ſed per iuſſum, cognitum à priori, ſoli rerum Domino.*

17 *Neſcium ſeminum neceſſitates, quorſum dirigantur.*

18 *Occultatur in contrarietatum axiomate ethniciſmi cæcitas.*

19 *Notatur Ariſtotelis futilitas, de materia prima.*

20 *Argumentum ex Ariſtotele, retorquetur in Galenum.*

21 *Argumenta aliquot idem concludentia.*

22 *Scholæ decepta, per metaphoram, & hyperbolem introductam naturam.*

23 *In elementis, non dari contraria.*

24 *Summum frigus cum ſummo calore, eodem puncto aëris combinari pacificè, & abſque contrarietate.*

25 *Rololleum quid.*

26 *Aqua non feruet per ignem, ratione introductæ contrarietatis.*

27 *Aqua non extinguit ignem, propter contrarietatem.*

28 *Ignem non eſſe ſubſtantiam, probatur de elementis.*

29 *Humiditas & ſiccitas, qualitates vix intelligibiles, in abſtracto.*

30 *Nec ſunt Rolollæa, per modum caloris & frigoris.*

31 *Humidi cum ſicco, non eſſe radicalem commiſtionem.*

32 *Vnica quæſtio Authoris, propoſita omnibus Doctis, temperiem elementorum in miſto credentibus.*

33 *Elementa, non eſſe inuicem contraria.*

34 *Elementa non ſe inuicem abſumere.*

35 Ele

35 *Elementa non pugnare.*
36 *Res inanimes, non habere contrarietatem.*
37 *Actio Naturæ contrarietatis expers, probatur de fide: dein per aliquot argumenta.*
38 *Idem oſtenditur in aliis rebus.*
39 *Quid ſit Natura.*
40 *Nomen Criſeos impertinens.*
41 *Notatur Paracelſus, quod remedium velit operari propter ſimilitudinem.*
42 *In quo ſit ſita vis medicaminis.*
43 *Quare necat fames.*
44 *Quæ requiruntur pro medela.*
45 *Refutatur Paracelſi doctrina.*
46 *Obiectio futilis.*
47 *Peccatum non opponitur virtuti, ſimpliciter, priuatiuo modo.*
48 *Venenum rabientis, ſerpentum, tauri, &c. non habere contrarietatem amplius cauſarum, vnde fiunt.*
49 *Declaratio præcedentium.*

INtegritatem Naturæ iam ſat contemplatus, dein paulatim deſcendi in eiuſdem defectus, & alteritates, dum rem medicam attingo. Oſtendi nimirum, non eſſe elementa quatuor, in natura, atque inprimis Ignem, nec accidentis, imò nec ſubſtantiæ quidditatem habere, multominus elementi naturam. Quocirca elementorum ac complexionum quaternarium diſruptum, & fruſtraneum: Ideoque quatuor humorum coactam adaptationem. Adeo vt quanquam hinc ſatis manifeſtum ſit, morborum cauſas & eſſentiam in Scholis intacta fuiſſe: Idipſum tamen ex illarum theſibus, peculiari capite alibi demonſtrare volui. Hoc loco autem demonſtrabo, quod natura neſciat,
1 itemque nec admittat ſuo voto contraria. Initio creauit Deus cœlum & terram, ac quicquid vniuerſo continetur. Virum autem conſtituit in Paradiſo, poſtquam eſſet creatus. Nec etenim leonem habebat ſecum, ouem, tigremue ſibi contrariam, aut lupum comitem: nec demum aliud animal, quod ſibi aut fructibus Eden inſidiaretur. Imò, nec voluit Omnipotens, quod homo ſexualem brutorum copulam cerneret, quem in puritatis innocentia viuere optabat, (vt alibi de vita longa:) Sed adduxit Deus de animantibus ſingulis ad Adam, vnum ſaltem de quaque ſpecie, etiam è remotiſſimis Terræ oris (ſiquidem Rangifer non niſi ſuo climate ſuperſtes remanet) vt Adam propria illis nomina daret. Aſt non tanti erat nomen dare brutis, vt Deus, abſque vlteriori fine, hæc Adamo nominando ſubſterneret. Sed iſtud eſt
2 factum, vt noſceret ſcientiam rerum cunctarum ſibi gratis diuinitus datam, vtque tantæ molis arbitrium, pro tot beneficiis, conſtanter in ſpiritu adoraret. Nam ex quo bruta omnia, iuxta propriam cuiuſque naturam nominabat, ſua ipſius cognitio quoque includebatur. Quæ apex eſt Sapientiæ. Nouerat namque ſe penitus (non brutum quidem ſe) diuinitatis non inconcinnam atque immortalem imaginem. Igitur primariò propter Dei honorem, allata ſunt illi vndecunque bruta: ac dein propter ſui vtilitatem, vt per abnegationem brutorum, quæ antè non viderat, ſui ipſius cognitionem hauriret, ſicque Tentatoris ludibriis cederet. Bruta nomenclaturis carere poterant, vbi præſertim, ſe inuicem nominare non debebant vnum, quoque alerum ex nomine cognoſcere aut cognationem æſtimare, non requirebatur. Sunt ergo denuò poſt appellationem, ſingula reſtituta ſuis natalibus locis. Deerat enim homini cruentum ex cæſis animantibus epulum: ſed beneplacitum creatoris tulit, illi concedere fructus lignorum. Ibi tunc arbor quæque, perpetua fronde 3
virebat, florem ſucceſſiuum gerebat, fructum denique perpetuum, non verminoſum nec ante maturitatem deciduum, vti neque florem effœtum proferebat. Iſta nempe in Paradiſo, quotidiana erat vegetabilium propago, voluptas, luxuria, ac felix vbertas. Prout enim herbæ cibis aptæ, nobis ſunt cerealia, legumina, olera, & aromata: Ibi arbores quoque vnum ex iſtis, ſi non quatuor ſimul, aut aliquot connexa proferebant. Multiplex ſiquidem glans ibidem cerealia referebat diuerſa. Oliua & nuces totidem notabant legumina. Prout & poma, totidem olera. Arbores quoque aromatum matres, herbas condimentis aptas exhibebant. Atque tandem, multa ſtabant connexa, ſub ſpecie vnica, prout & nunc pomum, oleoſo nucleo ſubinde conſtat. Cuncta nimirum ſenſibus humanis adulabantur. At poſtquam hominis Majeſtas, ob præuaricationem, caſſa, ipſique natura iam eſſet polluta, debebat eadem die mori; ſtetiſſetque latæ ſententiæ vigor, niſi is, per quem facta ſunt omnia, ſe vadem oppignoraſſet coram eo, qui fecit omnia, ſe in temporum plenitudine, oppetiturum pro homine, vt ſui iuſtitiam amor oſcularetur. Vnde pax. Eiiciendus extra Paradiſum homo in terram, vbi ligna occurrerunt ſteriliora, nec ciborum continuæ neceſſitati ſufficientia. Sed priuſquam abigendus erat, cum ipſum iam ſuæ nuditatis puderet, Deus vtrumque induit tunicis pelliceis. Magnus nimirum ille Sacerdos & Agnus, hoſtia immaculata immolatus, ab origine ſuæ ſponſionis amoroſæ; in myſterium: Qui ideo duos ſine labe agnos, Patri æterno immolauit coram homine. Vnum quidem in holocauſtum ſuæ futuræ paſſionis. Alterum quoque ſine oſſium comminutione, partim ſacrificandum, partimque edendum, in hoſtiam pacis, vtrique dedit homini, vt à condito mundo Agnus in iuge Sacrificium, hoſtia, atque ferculum foret, vnus & idem. Quorum Agnorum pellibus amicti ſunt parentes. Quem primum litandi tenorem, deinceps imitata eſt gentilitas. Quamuis in Arcam, duo ſaltem ſexus cu- 4
iuſque ſpeciei, coniuges ingrederentur: non tamen per annum ieiunauit Leo, vt primam gregis ſpem, ſimul cum pardo, atque lupo diuideret; iterumque deinceps per annum abſtinuiſſet. Terram enim ſufficienti numero repleuit Dominus, quæ ante inanis & vacua. Neque enim quicquam defectuoſum voluit. Prout mare, indiuiduorum multitudine, ita & terram pluralitate brutorum indiuiduorum ditauit. Etenim quanquam ſpontè bina tantum intrarent animalia: aſſumſit tamen Noah ex mandato Domini cibos pro ſe, & aliis neceſſarios. Futilis ergo quæſtio, cur hodie plures oues, quam lupi. Habuit ergo homo ab initio carnes, quibus 5
veſceretur & ſacrificaret: fuitque vel ab exordio mundi, ſacrificandi ritus, vt de immolato ederent ſacrificantes. Deficiuntque hodie ſoli Mahometani, & Caluiniſtæ, tanquam Sacrificio deſtituti. Cedant ideò qui ſcribunt, mortales

ante diluuium carnibus veſci inſolitos: quia ſcriptum eſſet. *Carnes deinceps olerum inſtar erunt.* Fruſtra alioqui namque Abel gregem & armenta duxiſſet, nec cecidiſſet in venatione ferarum, & Nemroth nomen vanum haberet. Credam itaque, mortales beſtiis tam domeſticis, quam feris vſos: vix tamen piſcibus, ante diluuium. Eo quòd tum vnicus fons totam irrigaret terram, ſtaretque mare, altera parte globi, cuius altera medietas dicebatur arida. Adeoque piſces ſolius maris erant, dum totus mundus indiuiſum erat continens: in cuius meditullio, vnicus fons totam irrigabat terram in quatuor diuiſus flumina. Nondum ideo Lintres aut Scaphæ enotuerant, ſic piſcatio in mari inſueta. Nec etiam habitatio hominum litora colebat. Nam Agricolis vnicum terrarum, vaſtumque continens, ſat voluptatum dabat, vt ſterile pelagus mille tempeſtatibus horridum deteſtarentur, 1. *Geneſ. cap. v.* 28. Homini primùm datum maris dominium legitur, dein ſuper volucres cœli, ac tertiò ſuper omnia animantia, quæ ſe mouent ſuper terram. Tamen vbi de cibis ſermo eſt. 1. *c. v.* 29. Omnis herba & arbor, in cibum data eſt. Et 1. *c. v.* 30. Omnia animantia terræ & volucres cœli, & quidquid mouetur ſuper terram, habens animam viuentem, datur hominibus, vt haberent quod ederent. Nuſquam tamen piſces leguntur conceſſi, vt neque piſces maris ad Adamum tranſlatos, ſua vt ſortirentur nomina. E quibus ſtatim obuium eſt, non fuiſſe herbas, arbores, aut reptilia vlla, homini contraria, aut in medicamentum exterminij. Reſtrictio item pro volucribus, & quæ ſe mouent ſuper terram, piſces excludit. Quapropter vt à diluuio, ſectione vnius continentis, fontes, & cataractæ, ſeſe ex imo fundo diffuderunt, piſces, delabentium aquarum dulcedine allecti, aliquot in fluuiis & paluſtribus manſere: Aliis interim noua diluuij permiſtione & licentia è mari adſcendentibus. Piſces itaque carnes ſunto: licèt homini ante inuſitatæ. Carnes inquam, quæ olerum inſtar deinceps à diluuio forent. Alioqui caro volatilium non olerum, ſed cerealium vices rependebat, vt quadrupedia jam dudum ab initio leguminum locum
6 ſuppleuerant. Protoplaſtus itaque in terram
proſcriptus ærumnarum, tædij ac pœnitentiæ plenus, ampliſſimorum ſæculorum otio, ſenſit naturam ſuam, jam corruptione defœdatam, atque conſeruationis indigam: Denique vt eſt neceſſitas ingeniorum ac inuentionum mater, meditari cœpit, qua ratione inteſtinis vitæ calamitatibus, atque imprimis meteori iniuriis occurri poſſet. In quo labore, filiorum ſuorum natu major, cepit frugum natiuitates, felices, at-
7 que infauſtos prouentus perpendere. Vnde pri-
ma Philoſophia, Agricultura fuit. Alter quoque, proprietates & ſocietates animalium notauit, gregis vnde indubitata ſpe, tranquilla vita
8 ducitur. Hæc fuit ſcilicet Zooſophia. At dein-
ceps vberiorem progreſſum facientes poſteri, decreta ſiderum, cum priorum obſeruationibus, nectentes, denunciatas rerum viciſſitudines vtili,
9 & iucunda admiratione adnotarunt. Pediſſequa
ergo Agriculturæ ſic ſurrexit Aſtrologia. Ve-
10 rumtamen naturalium diſpenſationes prorſus
obſcuræ manſerunt; vti & inter omnes, ſui ipſius notitia, cunctarum eſt poſtrema atque difficillima. Morborum verò generationes, remedia & ſanationes (quæ adhuc tum erant rariſſima) longè erant obſcuriora. Primùm namquè, quiſque remedia, quæ ſibi profuerant ſine inuidia, in medium adferebat. Primus autem Hippocrates ſuas obſeruationes in calamum depoſuit: in quo labore diuinam, quam non nouerat, opem ſenſit. Galenus autem, vanas amorum nubes, tanquam aliquo, ſibi diſperſiſſe viſus, multaque vndecunque ſuffuratus, Theoremata elementorum, primarum qualitatum, complexionum, & humorum erexiſſe, gloriatus eſt. Hiſque cuncta naturæ tam ſanæ, quàm inualidæ opera & fortunas dicauit. Quæ pòſt Græca Gens opulenter aduexit. Quibus hypotheſibus, Mauritani, ad palmam contendentes, laxa ſuperſtruxerunt experimenta. Hæc 11
itaque fuit naſcentis Medicinæ origo & ſors; hique inuentores. In his demum ſtatum, nec progreſſum eſt deinceps. Galenus ab Antiquioribus admonitus, aduertens ignem per aquam extingui, & aquam igne calefactam euaneſcere, leporem ſe auribus tenere ratus, omnes propemodum morbos, eorumdemque remedia, in primis iſtis corporibus, eorumque qualitatibus audenter conſtituit. Dixit namque ignem aquæ hoſtilem & viciſſim. Vnde decreto vniuerſali ſanxit, in nobis congreſſum quatuor elementorum, inuicem continuo in nobis bello pugnantium & contrariorum in nobis continuam, atque inexcuſabilem velitari luctam. Quare etſi foris laceſſeret nihil, fore tamen, vt quandoque intemperies, ſiue morbus atque ruina, ſpontè adueniant. Mors inquam, ex compoſitionis elementalis neceſſitate, erumperet. Hoc in Galeno quidem fuit conniuendum. At non in Chriſtianis: ſi non doceant, in Adamo parem compoſitionis neceſſitatem fuiſſe antè, quæ fuit poſt peccatum. Si nempè Adami compoſitio, è quatuor dimicantibus elementis connexa ſtaret. Statuunt itaque Scholæ omnes, ſola contraria contrariorum fore remedia. Quibus videlicet omnis exceſſus (nomine morbi inſignitus) in ſynmetriam redigeretur. Plauſibilis iſta & ſtupida doctrina placuit facilè omnibus, in ignauiam ſubſcribendi pronis. Quippe, quæ ſenſu ruſtico, magno compendio, & paſſim à quolibet facile conciperetur: atque hinc ideo auidiſſimè eſt imbibita. Galenus interim, quantumuis amputationem, vel refectionem noſceret enti nato, priuatiuè oppoſitam: attamen non addubitauit partium vel humorum ablationem, reſpectu membrorum, redigere ad ſeriem contrariorum. Neglexitque priuationum familiam, ceu adultero congreſſu natam. Hinc vniuerſum quæcunque numero, ſitu, magnitudine, proportione, affluxu, vel effluxu, diſſentirent, à debito ordine aſſumſit, tanquam ſi eſſent contraria, vt fatuæ ſuæ Regulæ ſtabilitatem faceret. Quaſi Medicina non operaretur phyſicè; ſed per ſolam ſtaret Matheſin. Hinc tandem abſur- 12
do generaliſſimo, indicationes naturales morborum, per ſolas contrariorum oppoſitiones fieri dictauit. Axiomatibus enim ſuis neceſſitates ſubſeruire voluit: non autem axiomata, neceſſitatibus conformia erexit. Quæ ruinam proinde facere iubentur, quotquot ad tantæ ignorantiæ lubitum, efficta propinantur. Manet itaq; hactenus à Scholis & vulgo adorata maxima, vniuerſalis velut medendi apex, quæ per contrarietates, id eſt, per rixas, lites, bella, pugnam, criſeſque, ſanandi tritam orbitam conſignant. Sic enim creditum

ditum, ſic factum, fictumque eſt hactenus, atque id tam extra controuerſiam: quòd nil æquè cenſeatur plauſibile & ſubſcribendo pronum, ſuaque intelligendi facilitate, oblectando & abripiendo incautum quemlibet decipiat.

13 At cognitio cauſarum atque ſanandi radices, longè occultiori ſtipite creſcunt, quàm quòd vulgus ruſtico ſenſu flores earundem decerpat. Nec conſiderauit Galenus, quòd vnum contrariorum, toties prædicari oporteret (iuxta Ariſtotelem) quoties alterum, eo quòd vtrumque ſtaret ſub eodem genere, parilique priuilegio gauderet. Quocirca neque inueſtigauit vnquam, quodnam eſſet illud genus, ſub quo ſtaret poſitiua frigiditas, ſiue frigus, contrarium calori putrido tam multiplici, quod febrium finxit ſpecies. Nimirum vbi reperiret frigus, maligno, putrido, hecticoque calori contrarium. Totidemque paſſuum exceſſibus calori repugnans. Quæue illa eſſet ſingularis, & indiuidua frigoris actio, tam diuerſorum graduum, atque ſpecierum, quibus totidem calores ſubiugati, ad ſymmetriam cogerentur. Quod ſanè quamdiu neglectum à Galenicis fuit: etiam remedium cuique febri iuſtum, manſit ignoratum, adhibitaque fuerunt remedia, à coniectura & caſu præſcripta.

14 Anguſtiis nempè Galenicis vtrobique, ſua ſubiacent mendacia in mortalium necem conſpirantia. Irriſit quidem Galenum Paracelſus, Heluetico ſarcaſmo, licèt ſubinde ad eandem methodum coactus recurrat, ſuæ increpationis continuæ immemor. Coagulata nempè, non rarò reſolutis, & reſolutentibus contraria eſſe voluit: imò multoties ad exploſas intemperies elementales, incoactus recurrit. Tandem feruore contradicendi, omnium medelam conſtituit in ſimilitudine tam naturæ, quàm cauſarum morbificarum, cum ipſo remedio. Indiſtinctionis ſcilicet plenus vbique.

15 Ego verò ſub libertate Philoſophica, nemini addictus magiſtro, ſentio: quod ſi ablatione cauſarum, omnis inde affectuum connexitas amputetur, omnem morborum ſanationem, eadem quoque cauſarum lege, definiri debere. Adeo quod correctio, ablatio, extinctioque efficientis immediati (quæ priuationem effectus inde conſequentis, intra ſe adæquate claudant) potiſſimum in medendo carnem continerent. Non autem ſimilitudines, vt neque remediorum contrarietates. Imprimis morborum producta (puta calculum) vt in ſe, ſuum agens, in ſe coagulatum, retinent: ita quoque ablatione ſolius effectus, perſæpè ſanari. Quia ſimul quandoque tollitur connexio cauſæ internæ, ſiue immediati efficientis, cum materia ſua. Adde his, quod ſola ſolutio connexitatis, efficientis ad materiam: adeoque luxata, vel laxata adaptio, extinctioque, & pacatio priuatiuæ perturbationis in Archeo (quæ in ſe nonnunquam meram priuationem includunt) totam non raro ſanandi hiſtoriam compleant, abſque vlla contrarietate, vel ſimilitudine remedij, ad cauſas occaſionales. Quod ipſum meminiſſe debuiſſet Paracelſus, ſi ad ſua ſemel reſpexiſſet arcana. Animaduertiſſet namque citò, vnum aliquod iſtorum, omnes propemodum morbos ex æquo profligare, citra relationem vllam ſimilitudinis, aut contrarietatis: at ſolius tincturæ vitalis irroratione, dono, arcano, id eſt ſuper effluentia bonitatis. Enimverò quicquid in natura fit, aut naſcitur, fit ex neceſſitate ſeminum efficientium.

16 Semina autem ipſa nullatenus operantur ob ſcopum ſimilitudinis, aut contrarietatis (vt alioqui vulgo putatur) ſed duntaxat, quia ſic ſunt iuſſa operari à rerum Domino, qui ſolus ſcientias, fines, ſeminibus dedit, ſibi ſoli cognitos à priori.

17 Alioqui ſemina vadunt, & quorſum, neſciunt: ſeſeque dirigunt quidem, tanquam ſcientia pollererent, ſed tendunt per media ſibi conceſſa, ad fines ſibi ignotos. Vocamus namque impropriè medicaminum intentiones, aut naturæ ſcopos, non quòd ſibi ab initio ſcopum præfixerint, tanquam ſi mente & præſcientia pollerent: Verùm quòd ex dono creato, nata ſint ſua directione ſpontè ac naturaliter defluere, ad eiuſmodi fines, Deo cognitos. Hoc namque ſic dictat Chriſtiana Philoſophia, ignorat autem Schola ethnica.

18 Itaque vel in lumine, admiror Scholarum auſum, quæ entia naturæ ſeminalis, non agnouere in morbis: qualitateſque entium per ſe ſubſiſtentium, & morboſorum loco ſubſtituere, æſtimandas nihilominus voluere, per modum arbitrij, ſenſuum, ac thymoſis, quatenus antipathias, ac contrarietates, proprio impetu poſſiderent. Equidem ſic aſſueui philoſophari, vt res ipſas, ex radicali fundamento, iuxta cotem ſacræ veritatis, quàm proximè liceret humanis ingeniis; dimetiri cuperem. Vt ergo oſtendam contrarietatis theſes, meros continere in naturam ſolœciſmos, prius aduertendum eſt:

19 futile Ariſtotelis tuliſſe inuentum, materiam pro generationis ſubiecto proſtituere, tam in natura integra, quàm corrupta (ſcilicet ægritudine morbi) omni prorſus accidente priuatam (feliciter ſic nempè incipit à duplici accidentium, & formarum omnimoda priuatione, pro rerum primordiali initio.) Omne idcirco accidens, tam innatum, quàm ſuperueniens, conſequenter quoque dependere, atque profluere è formarum gremio.

20 Sic quidem vt à forma eiuſque præludio, in Archeo omnis activitas, tam materiæ quàm accidentium, dependeat neceſſariò: interim Scholæ ab hoc Ariſtotele edoctæ (ſuſtinent etiamnum hodie) ſubſtantiis tam materialibus, quam formalibus, nil eſſe poſſe contrarium. Non video ergo, vnde accidentia ſuam ſibi contrarietatem mendicabunt, præcipuè quæ ſunt nuda, immediata, atque mera formarum ſuarum organa? Vnde enim hauſiſſent ſuam contrarietatem, quorum materia & forma, (totalia nimirum accidentium principia) omnem à ſe procul contrarietatem repellunt. Potiſſimum, quod accidentia in ſe conſiderata, non tam ſunt entia, quam entium, adeoque ex ſe ſint nihil, nihil operentur aut valeant.

21 Neceſſe eſt ergo, ſi in natura aliqua ſit contrarietatis intentio, eam primariò eſſe, in principio actiuo, id eſt, in ſinu formarum. Adeo quod vel hactenus formæ ipſæ (quas tamen abſque controuerſia in numerum ſubſtantiarum relegarunt) ſibi inuicem eſſent actualiter & potentialiter contrariæ primitiuo iure. Conſequenter quoque falſum eſſe Scholarum axioma. Quod Subſtantiis nihil ſit contrarium. Vel oportet accidentia eandem contrarietatem habere independentem à formis: atque ex ſui propria natura, extra & contra poſſibilitatem formarum. Id eſt, non eſſe media immediata, producta, & organa formarum: ſed ex ſe oriri, ſtare, perſeuerare & agere, etiam inuitis formis, extra &

præter formas. Eſſe inquam entia independen-
tia, & non ampliùs entium. Vel tertiò tandem
fatendum mecum, nullam eſſe in natura con-
trarietatem, præterquam inter agentia libera &
electiua. Addo. Si contrariorum paritas ſubſi-
ſtat, iuxta præfatum axioma: neceſſe eſt, rela-
tionem fundandæ relationis, inter contraria,
dependere à radice ſubſtantiali, ſiue à radicali
contrarietatum reſpectu, & intima proportio-
nis adæquatione penitiſſimè præſente. Quod
eſt dixiſſe. Eſſentiam fundandæ relationis con-
trarietatum (priorem alioqui quam ſit ipſa for-
marum exſiſtentia) ſitam omnino, in ipſo pe-
nitiſſimo ſubſtantiali formarum principio, con-
trarietatis omnino incapace. Idque ſiue Deum
ipſum, ſiue aliam ſubſtantiam creatam ſpectes.
Adeoque eſt neceſſum, contrarietatem in na-
tura includere contradictionem, in ſuis & Phi-
loſophiæ initiis. Sin autem hæc, provt ſuper-
naturaliter, & in Deo conſideres, non idcirco
contrariantur etiam. Adeoque nec à Deo in na-
turam fluent vt contraria. Et hoc ipſum dico.
Vrgeo & vlterius. Si vnum contrariorum di-
catur totidem modis, quoties & alterum: ne-
que formis ſubſtantialibus quicquam ſit contra-
rium. Ergo nulla quoque eſt amicitia, ſymbo-
lizatio vel ſimilitudo inter formas. Quod eſt
falſum. Siquidem hinc conſtat indelebilis cha-
racter rerum, quod à Deo pacis amatore creata
ſint vniuerſa. Etenim poſtquam melioribus ini-
tiis me erudiendum ſubieci, ſerio cognoui, ſi-
ue ſubſtantias, ſiue demum accidentia intuerer,
nullam in natura eſſe contrarietatem, niſi inter
entia iraſcibilia & motiua viuentia. Tantum ab-
eſt, quod cuiuſlibet agentis actio in patiens, tan-
tum procederet à termino relationis, contrarij
ad contrarium. Solam itaque reperi contrarie-
tatem, in poteſtate iraſcibili ſenſitiuorum, ne-
22 que alibi. Vnde fortaſſis per metaphoram, ſiue
hyperbolem impropriam, contrarietas ad cun-
cta mundi indiuidua contorta fuit. Num Scho-
læ, propriam ſentientes diſputandi thymoſin,
meditatæ ſunt, & reliqua ſeminum producta,
pariter non niſi per Iram, actionem nimirum
maioris ad minus, victoris ad victum, robuſtio-
riſque ad debilius, propter contrarietatis rela-
tiones concitari. Axiomatis ergo negatiui ſen-
ſus, quo dicitur Subſtantiis nil eſſe contrarium,
æquiualet theſi in titulo huius capitis præpoſi-
tæ. Nempè Naturam neſcire contraria. Si vis
aliqua contrarietatis eſſet in natura, præterquàm
in iraſcibili ſenſitiuorum (de terminis namque,
& relationibus appoſitis Logices, non loquor)
illa certè eſſet in manifeſtis atque primariis ele-
mentorum qualitatibus: ſed in his nulla eſt con-
trarietas. Ergo nuſquam alibi. Probatur aſſum-
23 ptum. Eo quòd Scholæ primarias contrarietates
in miſtis deſumant, ex ipſis componentium ele-
mentorum contrarietatibus. Subſumptum verò
probaui alibi hic repetendum: Vir Iuuenis deſ-
cendens manè ex Alpibus, continua niue tectis,
latere tamen Solem reſpiciente, tota ceruix, ſibi
in ampullas, ſiue veſicas fuit cremata. Eſtque
ibidem aër ſummè delectabilis, ac nouo velut
æthere perfuſus, (diſce interim hinc primum,
frigus non eſſe caloris priuatiuam abſentiam;
ſed ens verum.) Ergo ibidem frigus, & calor,
intenſa ſimul in eodem loco, tempore, & ſub-
24 iecto aëris, ſeſe compatiuntur. Quod Scholæ
non admittent, eſſe poſſibile in contrariis; Si-
quidem quæ ſe mutuò debellare, frangere, ex-
pellere, interimere, & ad medium, neutrum-
que ſtatum ducere volunt. Notandum hîc obi-
ter. Ibidem, intenſum frigus hoſpitari imme-
diate in aëre: intenſum verò & veſicantem ca-
lorem, ibidem eſſe ex parte luminis: adeoque
immediatè in loco ipſo aëris: in aëre autem me-
diatè. Sed cum iſte locus penetret aërem, per to-
tam ſui ſubſtantiam: & locus illuminatus, cale-
faciat ſimul ipſum aërem, quem ideo lumen ſi-
mul penetrat: Idcirco in eodem aëris puncto, eſt
intenſus calor, ſimul cum intenſo frigore. Quo-
rum amborum nexus, gratum, & ſenſui ami-
cabilem teporem profert, illuſorium tamen.
Quia effectus vtriuſque qualitatis connexæ, pro-
dit intenſionem magnam, ſub illo tepore. Ideo-
que nec tepor cauſatur, quatenus ambæ quali-
tates, æqualiter intenſæ, per pugnam contrarie-
tatis ſeſe confringant, atque reducant in me-
diam, plauſibilemque ſymmetriam: Sed ſunt
ſenſus, & Scholæ (quæ ſe iuxta ſenſualitates,
vbique abſque interiore indagine labi ſinunt)
rerum naturalium improprij & ruſtici nimis Iu-
dices. Pariter, feruens aqua, infuſa frigidæ, pari
proportione, quanquam ſtatim in commiſto te-
porem excitent: Vtraque tamen qualitas, in-
tenſo gradu, eſt in iſto tepore, non ſecus atque
in præfato aëre Alpeſtri; tametſi ſenſus illas non
diſtinguat. Non eſt enim aliàs poſſibile, calorem
illum aquæ, per graduum momenta acquiſitum,
perire in inſtanti. Imò, nec eſt pugna contra-
riorum, quæ iſtum teporem ſtatim generauit,
vt neque victoria frigoris calorem excellentis,
dum prior calor remittitur: Sed calor in aqua
eſt Relollæum tranſiens, quia violenter intro-
ductum. Ideo namque ceſſante, igne, à quo eſt
productus, ſua ſponte, ſtatim minuitur, ceſſat-
que non fotus amplius. Id eſt, Calor in aqua
feruida per minimos ſubiecti ſui atomos diui-
ſus, ſua perit ſponte, non autem à contrarieta-
te victus, expulſiuè. Quia Relollæum eſt quali- 25
tas efficiens, non procedens ex fermentis & ſe-
minibus rerum. Eſtque duplex. Vnum videli-
cet in corpore proprio. Alterum verò in alieno.
Inter Relollæa propria ſunt quædam ſeparabi-
lia. Vt frigus in aëre & aqua. Alia verò inſepara-
bilia. Vt calor in lumine Solis, candelæ, & ig-
nis. Quæ nunquam frigere poſſunt. Relollæum
alienum eſt violentum, quod ſi non foueatur,
perit ideo per ſua momenta & gradus. Ideoque
dicitur tranſiens; vt eſt calor in aqua. Ergo aër 26
& aqua non calefiunt ab igne, per contrarie-
tatem: ſed per generationem Relollæi alieni;
quatenus agit, quod ipſi agere eſt iuſſum, he-
teroclito cum ſeminibus agendi modo. Ideoque 27
nec agit ad, aut propter formam. Pariter, dum
aqua ignem extinguit, vel ignis aquam in vapo-
rem ſuſtollit, id nequaquam contingit vi con-
trarietatis. Quia totus vniuerſi ignis, ab vnica
aquæ gutta, ne vel minimam humiditatem de-
lere aut minuere poteſt. Quapropter irrita foret
ignis, atque ſtulta contrarietas, ſiue pugna vana
ac inualida. Non poſſe autem vllis ſæculis, per
artem aut naturam, aërem in aquam, aut hanc
viciſſim in aërem conuerti, per Matheſin, ac ſuf-
ficienter aliis modis alibi ſat demonſtraui. Ne-
que etenim ignis ab aqua extinguitur, propter
frigoris contrarij præſentiam in aqua. Nam ſic
aqua feruens ignem non extingueret. Cremat-
que ignis fortius ſub flatu & frigore boreæ, quàm
auſtri:

auſtri : folliumque frigidiſſimus flatus , ignem
magis accendit. Aqua ergo ignem perimit : non
autem ignis aquam. Ignis etiam non frigore vi-
ctus cedit , ſed perit ſuffocatus. Sicque oleum
28 feruens , primam candentem extinguit. Si ergo
contraria debeant eſſe ſub eodem genere : non
poteſt ignis eſſe aquę contrarius. Cum ignis non
ſit ſubſtantia , provt alibi ſat demonſtraui. De-
nique ſi eſſent contraria : eſſent primariò , per
ſe ſubſtantialiter & immediatè contraria tan-
quam ſimplicia : eoque dato , deberet eſſe illo-
rum actio par & æqualis pugna. Quod iam ante
falſum oſtendi, provt & quod ſubſtantiis nil eſt
contrarium. Quorum nempè duorum , ignis
nempè & aquæ , intuitu , Scholæ omnem mi-
ſtionum, & complexionum contrarietatem, fin-
xere in vniuerſo. Quid igitur mirum, contrarie-
tatem naturæ, in Scholis ſomniatam , haberi
iam ſuſpectam, cum priuatiua ſua contraria ſint
abſque contrarietate , paritate, congreſſu, com-
miſtione , viriumque conſertione ? Porrò humi-
29 ditas & ſiccitas, qualitates ſunt vix intelligibi-
les in abſtracto (provt alioqui calor conſide-
ratur in manu , præter aut extra ignem : imò in
ſubiecto ſibi improprio quale eſt aqua) ſed hu-
miditas , ſiccitaſque , ſunt potius ipſa corpora
qualitata. Nec ideo acquiruntur per partes &
gradus (ſub pace Scholarum) per modum qua-
litatum. Non enim propriè producitur humidi-
tas : ſed addito corpore humido ad ſiccum , ap-
ponitur plus humidi , atque ſic impropriè hu-
miditas grandeſcit. Id eſt: Humiditatis increſcit
quantitatiuè : non autem qualitatiuè. Aqua au-
tem ſicceſcit nunquam, licèt oculos fallat eua-
neſcendo. Provt de Gas alibi. Denique ſiccum,
ſonat propriè exſuccum, continetque negatio-
nem duntaxat humidi. Ac licèt admiſtione ſicci,
aqua videatur minui in luto , aqua tamen ſem-
per ſuam ſeruat intrinſecam humiditatem. Vt &
corpus ſiccum pariter ſuam ſiccitatem. Quippe
illorum non eſt in radice commiſtio penetrati-
ua : at ſola partium appoſitio. Humiditas ergo
& ſiccitas ſic obligantur corpori , vt nullatenus
30 ab illo queant diſtingui. Ac proinde non ſunt
Rebollæa per modum caloris & frigoris , quæ
gradatim introducuntur. Aqua tota in halitum
quidem euaneſcit : nunquam tamen vel minu-
tum ſiccitatis aſſumit. Sin autem ex farina &
aqua , puls aut panis fiant , ac tandem concepta
fermentalis ſeminis natura in lapidem tran-
ſeant : coagulata tamen ſunt quidem iſthæc, quæ
humiditatem aquæ priſtinam tegunt & obue-
lant : At tandem priſtina aqua inde repetitur.
Non eſt enim exſiccata, nec periit : licèt ſit coa-
gulata à ſemine rerum. Alibi namque demon-
ſtraui & mechanicè & mathematicè, omnia cor-
pora ſolida ex ſola aqua eſſe , nec congreſſum
aliorum elementorum admittere. Siue : Omne
corpus tangibile reſolui tandem in aquam ſim-
plicem elementalem, qualis per pluuiam decidit,
imò ſuo corpori priùs ſolido æquiponderantem.
Quod vnicum caput omnem deſtruit elemento-
rum compaginem, temperiem , qualitatumque
inteſtinum atque indeſinens bellum in nobis.
Quapropter oportet Scholas, alias omnino mor-
borum cauſas indagare. Quæ per inaudita Phy-
ſices initia declaraui. Admirandæ ergo ſtolidi-
tatis eſt, humiditatem per gradus aduenire , re-
miſſamque item humiditatem & ſiccitatem in
elementis ſomniaſſe. Atque adeo immane eſt
figmentum , huiuſmodi ſtupida ſomnia in mor-
borum ac ſanationum familias introduxiſſe ; iiſ-
que fidenter totam ſuperſtruxiſſe Medendi ba-
ſin. Adeo vt per claſſes integras humiditatum
ſiccitatumque , tam per agnationem mutuam,
quàm per caloris atque frigoris lenocinia nu-
pſiſſe inuicem. Vnicam videlicet ob culpam , vt
ſuis temperamentorum vanitatibus ſupellecti-
lem ſubminiſtrarent Iuge proximi. Ignaræ pe- 31
nitus, quod humidi cum ſicco nulla ſit in natura
penetrario, vnionis radicalis commiſtio , vel ra-
dicalis temperies qua ſe inuicem interſecent in
ſinu formali. Vnamque ſaltem quæſtionem , per 32
me alibi reſolutam, omnibus , quotquot hacte-
nus contraria elementa confluere , in corporum
(quæ miſta creduntur) conſtitutionem rentur
propono. Scilicet cum ſupponant duo grauia,
aquam ſcilicet & terram , ac duo leuia ; Item-
que ſupponant impoſſibilem in natura corpo-
rum penetrationem. Tertio quoque ſupponant,
Aurum , abſque controuerſia eſſe corpus mi-
ſtum, à præfatorum elementorum reali connu-
bio : quomodo fieri poſſit , vt aurum præpon-
deret aquæ ad minimum decies ſexies ? Nam ſi
in auro ſint partes aëris & ignis , anatica &
æquali temperie miſtæ : (Id namque prorſus ne-
ceſſarium aſſerunt, cum ex æqua elementorum
quatuor miſtura , auri perpetuam permanen-
tiam in ſumma ignium tortura collocent.) Er-
go aqua & terra, in auro conſtituto , ad mini-
mum præponderabunt trigeſies bis ſuæ mate-
riæ, vnde aurum conſurgit. Ergone terra ſeipſam
penetrabit , ad minimum trigeſies bis ; dum ex
illa aurum fit ? Itaque cum infallibiliter ipſum
pondus prodat corpus ponderoſum , nec pon-
dus prorſus conſiſtat ex nihilo , oportet mihi
reſoluat hanc quæſtionem , priuſquam me ad
ſuam contraxerint opinionem , de elementorum
miſtionibus. Mihi interim locus erit oſtendere
mechanicè, corpora ſolida & ponderoſa dare ex
ſe æquiponderantem aquam , omnimodo guſtu
orbatam, Nec in natura eſſe elementum, vt nec
elementa vllo vnquam artificio aut naturæ co-
natu, poſſe in vnitatem formalem connecti. Hæc
iam ſupra fuſius. Surdum eſt ergo doctrinæ ge- 33
nus, quod elementa quatuor ſint contraria ; quæ
confluant ad aliorum (quæ miſta hactenus fal-
laciter ſunt putata) compoſitionem ; pugnent-
que etiam in talibus miſtis , quibus clauduntur,
non ſecus ac in ſui ſimplicitate , ob contrarieta-
tes: quodque ideo ſe mutuò conficiant bello in-
ceſſanti , totieſque à priuatione reſurgant im-
mediatè, ſe mutuò deuorent , atque rurſus euo-
mant. Non tolerandus eſt iſte Scholarum ſtu- 34
por , quo ſibi inuicem in his nugis abſque ſcru-
pulo ſubſcribunt , non inquirentium , quiſnam
ille appetitus eſſet in elemento , ſeipſum am-
pliandi ? quiſue motus , ſupra terminum à Crea-
tore ſibi ſemel conſtitutum ? Nam imprimis non
eſt vlla fames, ſitis , penuria , vel ſimile aliquid
defectuoſum , cui à creatione ſubeſſent. Nec
etiam patiuntur defectus , multò minus ſenſa-
tionem defectuum. Cum vnumquodque in ſe
ſit primum & ſimplex , nec admittat connubia,
nec abſumatur per alimentationes , perque ſui
commutationem excrementa habeat aut eii-
ciat , nec rubiginem patiatur , nec degeneret fa-
tiſcendo in aliquod corpus ſe purius, ſe prius , ſe
ſimplicius. Deeſt itaque neceſſitas, qua elemen-
ta ſe hoſtiliter conſumant. Nam vidit Deus, quæ-

cunque

35 cunque fecerat, erant bona. Si ergo duo bona pugnarent inuicem: ſaltem iſta pugna non poſſet non eſſe magnum & continuum malum, cuius Author eſſet Creator ipſe. Sequeretur enim inde, quod talis elementorum proprietas non eſſet ex Deo, neque ex peccato; ergo ex aliquo maiore, quam ſit Deus. Sin autem dicantur elementa ſic à Deo creata, vt vnum continuò aliud commutaret in ſui naturam: non quidem ob hoſtilitatem mutuam: ſed propter neceſſitatem nutritionis. Quanquam ridiculum præſupponat; habeo tamen optatum: nempe contrariorum ablationem. Itaque vanum eſt ſubterfugium & falſum commentum. Siquidem iſta ſuppoſitio nequit ſimul ſubſiſtere cum ipſa theſi. Nam ſuppoſita illa excuſatione, neceſſe eſſet fore pugnam, & reſiſtentiam. Alioqui vnum elementum, ſtatim totum ſibi contiguum aliud in ſe conuerteret. Quoniam non eſt ſuperandi difficultas, vbi nulla pugnæ aut reſiſtentiæ eſt neceſſitas. Quoniam vnaquælibet pars elementi, haberet eandem paſſionem, motum, & deſiderium, ad conſumendum ſibi vicinum, qualia in partibus ſibi agnatis ſupponuntur. Atque adeò proinde intenderentur in immenſum iſtæ actiuitates, vt facili negotio ſtatimque ſubſtratum ſibi elementum, abſque reactione in ſui naturam conuerteret: Hæcque ſic conuerſa, deinceps inceſſanter alia atque alia ſubſequenter. Saltem aër ille ſupremus, quique longiſſimè ab aqua diſtat remotus, tædioſiſſima & longiſſima ſiti preſſus, periiſſet iamdudum, aut ſaltem tædio langueret, alimento naturali orbatus. Itaque vtut hæc excuſentur: ſaltem creaturæ eſſent ordinatæ à Deo, cum appetitu turbandi ordinem, atque harmoniam vniuerſi & primæ ſuæ conſtitutionis; introducendi ſcilicet diſſolutionem, & diſproportionem primam, ſuperando, perimendo & in ſe tranſmutando vicinum. Profectò fragilitates humanæ ſunt harum fabularum inuentrices, intro-
36 ductę à Scholis paganicis. Quia per ignorantiam ipſius naturæ, vulgus introduxit leges, confuſiones, contrarietates, pugnas, hoſtilitates, reductiones, atque iteratas reſurrectiones, vt homines ſuam iraſcibilem excuſarent & accommodarent rebus illa carentibus. Æſtimarunt nimirum Scholæ, ſimulque ab his fallaciter edoctum vulgus, in natura, maius, glorioſius, & melius eſſe vincere, quàm vinci: pares ſubigere, quàm ſubigi. Deus verò aliter nos docuit. In naturæ ſcilicet apice, glorioſius eſſe pati, quàm inferre iniuriam: vinci à fortiori eſſe beatius, quàm deieciſſe infirmiorem. Cumque Deus in ſuis æſtimationibus errare nequeat, Hinc Scholarum & vulgi æſtimationes, non à veritate naturæ: at ſanè à thymoſi ac fragilitate noſtra dimanarunt. Ideoque erroneæ & abuſiuæ ſunt, quatenus oppoſitæ Diuinis iudiciis. Nec etiam: quæ in homine contemnit Deus, poterit in legis ſimplicitate, & naturæ neceſſitate, tanquam glorioſa laudare. Verum ſi vlla, in rebus ſenſu carentibus, eſſet vera contrarietas: rectè conſuliſſent, quod illa neceſſariò ſurgat ac præſupponat conceptum odij & hoſtilitatis, in primis ſuis atque formalibus initiis radicaliter ſigillatum: ratione cuius, Agens, ex propria philautia, ſibi concitaret odium in patiens: vel iſtud odium haberet ſibi ſingulariter à natura inditam (propter repugnantiam) diſſimilitudinem & alteritatis niſum. Idque quoquomodo ſumatur, eſt fateri in formis ſubſtantialibus radicales, ſeminales, atque medullares contrarietates. Adeoque ſubſtantias ipſas eſſe immediatè ſibi inuicem contrarias: niſi malint negare, formas eſſe ſubſtantias. Ego verò para- 37
tus ſum docere, naturam agere vniuerſa, per medias ſuas proprietates: nullo ſibi propoſito ſcopo contrarietatis, odij, aut pugnæ. Siquidem ex fide primò verum credimus, Deum eſſe Authorem & Rectorem aſſiduum naturæ: ſuamque creaturam vbique in bonitate, quantum poteſt, exprimere atque teſtari. Denique, Deum eſſe fontale initium amoris, concordiæ atque pacis: odiſſe quoque diſcordias & contrarietates adeo, vt ſi potuerit vniuerſum condere abſque rixis & contrarietatibus, id feciſſe extra dubium ſit. Atqui idipſum potuit aptiſſimè: quia Omnipotens eſt, & fecit omnia vt voluit: ergo etiam fecit. Subſumptum patet: quia nil ipſi reluctari potuit, niſi quod voluit liberum facere: ſed rerum ſemina, ſiue agentia naturæ, non donauit libertate volendi: Ergo neque agentia naturæ, reluctari Deo non potuerunt. Et per conſequens fecit agentia naturæ iuxta beneplacitum ſui amoris, bonitatis, & pacis. Sic namque dum cibum ſumo, nunquam inuenio in me contrarietatem, vt neque in cibis. Sin verò copia aut qualitas me offenderint, defectum quidem in me experior: non autem contrarietatem. Si quis auerſatur caſeum, non arguit contrarietatem: ſed ſeminalem diſpoſitionem, nouum quiddam operantem: vi ſeminali, à Deo directa. Etenim propter neceſſarias in rebus viciſſitudines, haud lubet nobis qualitates quaſlibet nocuas, vocare hoſtilitates, atque inimicitias rerum. Quippe in Philoſophia propriè loquendum eſt: vbi verba aliàs ſenſum mutant, rerumque eſſentias alienant: atque potiſſimum vbi inde tota medendi craſis, in perniciem humanam diſtorta eſt. Contrarietas namque, nedum vultum naturæ, totidem vitiis conſpurcat, quot ſunt rerum Agentia & proprietates: verùm etiam ipſum naturæ Parentem videtur accuſaſſe, quaſi odij rixarumque factorem, fautoremque: Adeoque totus Vniuerſus, tantum eſſet hoſtilitatis hoſpitium, perpetuum duellum, ac vera erynnis, nuſpiam ſui Creatoris typum exprimens. Contrarietates ergo non ſunt à Creatore in natura, qui eas aſpernantur in electiuis: multò amplius in iis, quæ ipſe condidit, iuxta Archetypi exemplar. Creatura denique, cum ex nihilo venerit, ex ſe nullam præ ſe fert proprietatem. Quod ſi ergo contrarietates venirent ab errore ſolo, detortorum à conſueto ſeminum: ſaltem tunc non ſubſiſterent, niſi in effectibus monſtruoſis, atque ideo perperam in naturæ ſyntagma intruderentur: denique & hinc ſequitur, ſeminum contrarietates ex ſolo eſſe Deo: cuius aſſerti ineptitudinem iudicet Chriſtianus. Nunquam enim hactenus ſcholæ perpenderunt, quantum diſtarent inuicem: aliquid egiſſe conceptu contrarietatis: & aliquid operatum eſſe, per obedientiam ſeminum, debitam datis à Deo proprietatibus. Idcirco namque contraria admittere, eſt errores in intentione, mediis & fine naturæ ſtatuere. Sciendum itaque penitus, naturam reſpuere contraria, ſi totum eius intimum aſſequi ſperemus. Quod autem Scholæ de calore radicali commentæ ſunt: ſaltem oblitæ ſunt, ipſi frigus radicale nubere, ſub eodem vitali principio,

pio, vt contraria ſuo pari gauderent iure. Solamque mortem ipſi oppoſuere extra genus. Quamobrem iſtam principalem qualitatem, abſque contrario cœlibem deſeruerunt. Falſumque ſuum axioma relinquentes, quod contraria ſub eodem genere ſint, & totidem vtrimque prædicentur vicibus. Nam mors, cum ſit priuatio & non ens, contrarij locum, Scholis dictantibus, ſupplere neutiquam poteſt. Vt vitæ aut calido radicali ſit oppoſitum. Cum id quod non eſt, quodque nil eſt, non ſtet ſub eodem genere, cum calore radicali. De cuius fabellis, & humidi primegeni figmentis, latiſſimè in tractatu, de vita longa egi, Denique Scholæ ad ſcopulos colliſæ, ſubinde de calore & frigore potentialibus tractant: non tamen tanquam contrariis: ſiquidem in vnaqualibet guttula, vel atomo ſimplicium minimo, calorem & frigus connexa, & præpollentia ſtatuunt. In opio videlicet frigus intenſum & calorem quoque in eius amaritudine explicant: adeoque & ſuam ſcientiam è ſaporibus deſumptam, de Relollæis, vnico exemplo ridiculam iam expoſui. Quia à Scholis perperam ſeminales ſpecificæ poteſtates, traductæ ſunt in qualitates elementales, ſiue Relollæa. Frigus enim in opio, nullo licet ſenſuum iudicio proditum, augurantur ab effectibus, quia ſeminalem dormitiuam, ridiculo ſomnio ad frigus conſtrixerunt. Quaſi Altiſſimus, dum ſomnium in Adam mitteret, frigus in ipſo ſuſcitaſſet! Et quaſi à prandio, frigus nobis notabile in caput aſcenderet! Profecto Scholæ vtrobique poſtulant intellectum, in obſequium fidei incomprehenſibilis. At flammula herba, quamquam ſe habeat vniuoco modo (quantum ex ſe eſt) ad cuncta quibus apponitur: non tamen veſicat cadauer, provt corpus viuum. Eo quòd cadauer non moueatur actiuè, ſiue proprio motu, à fermento venenato flammulæ. Quia iſtæ qualitates potentiales non ſunt caloris aut frigoris, magis quàm elementales: ſed propria, & formalis rerum energia ſpecifica. Quocirca futile eſt pro contrarietate commentum, & ruditatis teſtimonium, quidquid de calore & frigore, potentialibus in Scholis ad vota Gentilium ſubſcriptum eſt: cum potentialem calorem, caloris actualis ſocium, ſub eodem genere negent, ſub quo tamen colligunt contraria. Adeoque temeraria temperamentorum hiſtoria ad ſe traxit facultates vitales, atque ſeminales rerum. Eſt namque in Scholis neſcitum, quidquid ſalium ratione agit, non eſſe ex propria ſeminis potentia; ſed accidens, ratione obiecti varians. Calcem enim, velut calidiſſimum ſimplex æſtimarunt. Eo quòd per ſalia ſua moueret eſcharam: nec attenderent, quod in calce viua, provt & in niue, oboriantur ſpontanei vermes. Quod hoc loco deſideratur, alibi de actionibus, provt & de cognitionibus morborum fuſius expoſui.

38 Hactenus igitur docui, qualitates in elementis eſſe, & operari abſque reſpectu contrarietatis. Nunc verò ad rerum ſyſtema deſcendo. Imprimis vnitas, non eſt contraria binario, quanquam recedant diſcreta, per alteritates. Pariter nec ſurſum nec deorſum, oriens & occidens ſunt contraria: ſed ſituum oppoſitiones, quæ per reſpectus variant. Adeoque quod ſurſum eſt, alterius relatione, eſt infra; nec ideo auris dextra ſiniſtræ eſt contraria, quanquam oppoſita. Etenim nec loquor de terminis contradictoriis, qui tantùm in habitudine relatiua contradicunt, non autem proprietates inimicas in rebus habent. Neque enim de priuatiuis mihi ſermo eſt. Imò neque nego contraria in vi iraſcibili: ſed dumtaxat hoc vnicum conſtanter affirmo. Deum in natura non feciſſe contraria, quæ per hoſtilitatem ſe mutuo interimant, aut aggrediantur. Siue, nego in naturalibus proprietates contrarias. Id eſt, Nego contraria poſitiua atque realia, in ſerie actionum naturalium. Virtus etenim oppoſitum habet ſibi vitium, de indole priuantis. Nec etiam volatile contrarium eſt reptili. Nam idem bombyx eſt vtrumque. Nec generatio ipſamet, eſt contraria corruptioni: ſed vnicus ſeminum fluxus, à puncto ad punctum, per laſſationem, ablationem, amiſſionem, extinctionemue virium ſimiliter nec magnum paruo, neque rectum curuo eſt contrarium. Cum vnum & idem nunc paruum, nunc magnum, rectum curuumque eſſe queat. Idem eſto de dulci & amaro: duro, & molli: aſpero & glabro: graui & leui: acuto & obtuſo: coagulato & reſoluto: vel albo & nigro. Sunt namque quælibet rerum poteſtates, in ſe abſolutæ, nec reſpiciunt alias à ſe diuerſas. Quia vnumquodque eſt prout per ſe exſiſtit: quòd autem opponantur à nobis, velut ac ſi inuicem diſſentirent, id rebus eſt ignotum, atque plane per accidens, ſeu alienum. Interim ſecuris non ſecat ligna, aut culter ſcindit panem, propter contrarietates aut hoſtilitates: ſed vnaquæque proprietas agit, ſine reflexione ad oppoſitam, quod agere eſt iuſſa. Stultum eſt res contrariari velle, quibus nulla eſt odij, diſſidij, victoriæ, aut ſuperioritatis prætentio? ideoque nec vlla contrarietatis intentio in natura. Agit propterea res quæque, provt eſt agere iuſſa. Non enim intra teſtam oui clauditur bellum contrarietatis, licèt ſemen fluat per varias diſpoſitionum alteritates, longè ab inuicem diſſimiles: Aſſeruatur vtrobique & permanet vnitas, & concordia naturæ: quæ ſibi nuſquam contrariatur, imò horret omne contrarium, & quidquid vnitatem turbat. Enim verò in ſemine vis eſt tranſmutatiua aquæ, exſiſtentis in terra horti; atque ſic vnica aqua illa tranſit in herbas mille, calidas, acres, amaras, acidas, & frigidas. Non enim, quod aliquod ſemen ſit contrarium ſucco ſiue aquæ in terra: aut acido inuideat aliud acre ſimplex, ſibi vicinum: quod ſibi minus reſpondeat in ſymbola vnitatis. Abſit. Procedunt enim indifferenter ab initio vitali ſuorum ſeminum, in quo non hoſpitantur contraria hoſtilia. Accidentia enim cum ſint diſpoſitiones ſeminum, ſiue entium abſolutorum in ſe, nec relatiuorum; ideoque contrarietates neſcientium: ſequuntur etiam ductum ſuorum ſeminum, quorum ſunt organa, atque producta. Tabula ergo repugnantium, contraria tantum admittit in vi ſenſitiua, & iraſcibili liberè agentium. Secundò admittit priuatiua, Tertiò denique quæ contradicunt in terminis relatiuis. Cum igitur abſolutè in natura non ſint contraria, quam oſcitanter hactenus ſit itum, in complexionum figmentis & ægrorum ſenationibus, viderint illi, quos quandoque accuſabunt, viduarum atque pupillorum planctus, ob vnicam ſcilicet ignauiam, quod ethnicis doctrinis ſtupidis ſubſcripſerint temerè. A- 39

39 eóque naturæ definitionem ne quidem hactenus nouerint. Quam ſic definio. Natura juſſus eſt ille Dei,quo res eſt id,quod eſt, & agit, quod agere juſſa eſt. Sed iſtud aptè. Quod Scholæ propria aſpernentur theoremata : artemque theoricam venundare videantur ; quam quoties lubet, non ſequuntur. Nam in Peſte, & Malignis, theriacam, aliaque non obſcurè calida, vt & ſudorifera propinant,neglecta caloris indicatione. Eryſipelas quoque Apoſtematum maximè igneum (vt aiunt) appoſita optima aqua vi-
40 tæ ſanant. Denique ſi natura ſui medicatrix morbos ſua bonitate ſuperet, non autem qualitate pugnace; oſtendant quæſo, quale frigus ſit in corpore febriente, quod calorem eiuſdem morbi ſtatis horis interimat. Quinimo ſi natura ſit ſui mediatrix, quid quæſo neceſſum eſt,morbum terminari per criſim ſiue iudicium ? vbi nulla eſt lis,nec morbus ad iudicium citatus,auditus aut admiſſus ? vbi patiens in initio,ſeipſo, prope conualeſcentiam conſtituto, eſt pugnacior ! poſt multos nempe labores, dolores, jeiunia, vigilias, & euacuationes ? Adeo nunc neceſſariò potius ſuccumbere, quàm litem ſua vi ſuperare, atque vincere hoſtem deberet. Imò ſi vis vlla in limine cognita fuiſſet, de plano, ab initio iudicari debuiſſet, vbi iudicem & teſtes pro ſe habebat, cauſamque æquam contra proditorem morbum. Saltem iniquum eſt, atque cachinno dignum, quod ipſe iudex ſit pars in criſi. Faceſſant ludicria in ſeriis. Nam ſi natura ignoret contraria (vt oſtendi) hæc ſanè non poterunt pugnare in nobis, miniméque tantiſper, dum creatura eſt iuuaminis indiga, atque fuit morbus. Vniuocum ſiquidem natura noſtra ſemper operatur, ſiue res coagulatas reſoluat, ſiue demum reſoluta coagulet. Non ſecus enim atque puluis Chryſoplycius, qui plumbo duritiem, argento viuo & ſtanno, difficilem liquationem dat, quam vtramque qualitatem ferro adimit. Non ſanè quod iſte puluis ſit ſibi, & metallis, quæ perficit, in agendo contrarius: Hiſque addat,quod ipſis deeſt : vnicus nimirum præbeat ſingulis ſuas & longè diuerſas diſpoſitiones : quas credidere contrarias, vt eſt duri-
41 ties in auro, teneritudini plumbi. Cedat item Paracelſus, quod ſolis ſimilibus clauſerit ſanationem omnem, contrariorum interim tempeſtates admittendo. Quantumuis ſimilitudo inuoluat familiaritatem, facilem remedij ſusceptionem, vnionem, ingreſſum, penetrationem propter conformitatem ſymboli : attamen ignorauit bonus ille vir, quod iſta non ſint agentia ſufficienter ad ſanationem requiſita : at ſaltem media occaſionalia, externa, ſiue conciliatrices medelæ. Qualis etiam eſt pharmaci puritas &
42 ſubtilitas. Quapropter cenſeo, medicamen propriè, immediatè, atque efficienter, conſiſtere in Competenti, ſiue Appropriato. Per quod nempe natura à ſuo caſu reſurgit. Sunt rebus ſiquidem natales dotes, quæ diſtant à ſimili. Sint nempe illæ, in quibus Archeus noſter ſuas repe-
43 rit delicias. Per exemplum. Fames eſt velut peracutus morbus, paucorum ſaltem dierum patientia, ſeriò necans. Sanatur autem non contrario cibo, non denique ſimili. Nec etiam fames arguit defectum cruoris abſumti. Alioqui dyſenteria, & phlebotomia famelicos neceſſariò facerent. Sed in fame eſt deuaſtatio nutrimenti, ipſius ſtomachi, à vigore fermenti digeſtiui, ſiue eſuriui, ac depaſcentis : vnde demum tuſſis ſenſatio famis. Quoties nimirum fermentum ſtomachi benè diſpoſitum, nec habens objectum in quod agat, conſumit proprium ſtomachi alimentum : Sedat ergo famem cibus, non in quantum fermento contrarius, nec quatenus ſimilis eidem : ſed quia remedium appropriatum. Simile eſt in morborum quoruncun- 44
que medela. Requiri nempè adæquationem remedij, ad indiſpoſitionem Archei, & cauſæ occaſionalis ademptionem. Quæ remedij appropriata conuenientia, ſiue dos, præſupponit proportionem tam in gradu, quàm quantitate, adaptionem, & applicationem, cum ſpecifica conformitatis adæquatione. Hactenus quoque includit indicationem & cognitionem finis : facultatum noſtrarum habitudinem & exigentiam, earumque cum remedio congruentias quibus iterum ſupponitur doſis. Sic enim remedia, nedum reſpondeant paritati objectorum : ſed & fermentorum determinationibus. Para- 45
celſus quandoque ratus, nullum ſimplex medendo aptum, niſi primitus ipſum moriatur. Atque rurſus alibi. Quod non ſufficiat ſimplex proinde mori, niſi in tria prima (ſalem, ſulfur, & mercurium, ſic vocat) prius redigatur. Qui aſſerentis error, frequentem in authore ſuſcitauit inconſtantiam. Quod non pauca ſint ſimplicia, quæ formæ proprietatem explicant ſpecificam, ſoſpite ſubiecto cui inhærent. Qualia ad limen occurrunt Periapta, & Amuleta quamplurima, quæ ipſe appellat zenexton. Sic nempe palpitationes cordis, infamem hemorrhoïdum dolorem, profluuia cruoris, epilepſias, vteri ſtrangulans, ipſaſque febres, ſedari per appenſa, jucundè notauimus. Sic ex aduerſo. Remedia diſtillata non pauca, vix mori ſciunt, aut in familiam humanam commigrare. Attamen ingens eſt illorum effectus in morbis. Condonet mihi quoque Paracelſus ; quod nunquam in noſtro corpore, fit illa ſimplicium remediorum Analyſis. Sat enim alibi docui, quod digeſtio numquam, ad nupera illa tria prima tendat. Nec vnquam hiſce nutriamur : ſed vnico & eodem aut conſimili liquore, quo conſtamus. Multa quoque per primam ſui bullitionem vires deponunt priſtinas. Aſarum enim ſic de vomitiuo, euadit diureticum. Ac plerumque rei deſtruitur proprietas ſpecifica, per diuiſionem in tria illa prima. Nam etſi ſeruent aliqualem concreti craſin : ſunt tamen noua creatura per ignem patrata. Felix quoque ille, qui crudis ſimplicibus, morbos tuto, atque promtè tollere nouit. Eſt enim antiquior medendi methodus, in Sacris notata. Quod de terra medicinam creauit Altiſſimus. Siquidem ens ſpecificum non poteſt non per ignem alterari. Ideo non infrequenter extracta, atque magiſteria debilitantur. Enimuerò vt Spargyria deducit multa ad gradum maioris energiæ, quatenus ens nouum ſuſcitat : ſic alias rurſus multa clam ſuffurando debilitat. Naturam ſcilicet ignauiæ atque imperfectionis accuſat, quiſquis eandem citra ignem nil expoliuiſſe autumat. Sint rerum ſemina horum teſtes. Quædam namque ſponte pullulant propria ; aliqua verò ſatione & occaſione egent : pauciſſima verò arte præparationis indigent : nulla tandem ignem admittunt, aut analyſin. Poteſtates enim quæ immediatè in naturæ hærent gremio, agunt more influentiali,

tiali, nec igni ſubmitti libenter volunt. Illæ verò, quæ formis non quidem ſimplicis; ſed partium heterogenearum immediatè inſunt: perſæpè in abſtracta magis parte ſui relucent. Sic etenim macis, therebintina, & Aſparagus, etiam ſui ſymbolum in lotio pingunt. Verum poteſtates, quæ per ignem è rebus ſurgunt: licèt aliquid ſuo debeant concreto, tanquam illius familiæ pignora: At certè ſunt noua, & tranſplantata germina, alterius Monarchiæ plerumque vaſalli: Prout alibi de facultatibus medicaminum. Semper enim magni feci deſtinationem Creatoris, in dote ſimplicium. Nam reuera, ex mente eius, plurimi morbi, cedunt per ſimplicia, tanquam antiquiſſimo cuneo pulſi. Quod autem Panegyrim ſimplicium agam, nolim recipi in vilipendium Pyrotechniæ: ſed loquor tantum iis, qui nil, præter tria illa prima, admittunt, ſudoreſque herbarum ſtillando eductos, longè præponunt, illarum cruentis ſuccis. Diſcant enim prius herbarum ſuccos, itemque jura carnium, abſque ſale, aceto, melle, ſaccharo, & igne condire, atque à putredine per annos vindicare. Tum demum ſpernent facile ſtillatitias aquas herbarum, non minus quàm ſyrupos. Aſt vbi morbus in gradum ſurrexit, nupſitque intimè, jacenti naturæ, altiora exiguntur remedia quam
46 quæ ſponte natura produxit. Tandem apud multos cenſebor forſitan de lana caprina, ſoloque certaſſe nomine. Quodque Scholæ contrarium, ego oppoſiti etymo laruate contenderim. Sed hæc me manet ab ingratis ſolis pœna. Ego medentes & Scholas alloquor, quæ morborum tantum illa admittunt remedia, quæ hoſtili proprietate contraria, morbos cenſentur pugnando aggredi. Perque intemperiem contrariam (vt aiunt) edocent temperiem duntaxat acquiri, qualia nulla demum hactenus in natura fuiſſe, atque demonſtraſſe, quieſco. Nec ſufficit, quod requirant in remedio vires ſuperiores, relatas ad morbum: verum etiam id fieri volunt, cum bello contrarietatis, litis, & criſeos; ſi victoria inde ſit ſeparanda. Oſtendi equidem, eiuſmodi poteſtates in natura non reperiri. Item remedia, nec ſemina rerum agere ſpe, aut niſu victoriæ, aut peſſumdandi patiens ſuum, tanquam ſibi contrarium. Nec imò ſuperandi actiuitatem patientis. Adeoque non eſſe vllam contrarietatem, luctam, odium, bellum, dimicationem, arrogantiæ aut ſuperioritatis in naturalibus prælaturam. Sed agere abſque intentione, & præcognitione finis. Quatenus à Deo, illarum Arbitrio ſic creatæ, ſicque dotatæ ſunt: adeoque ſic agere iuſſa. Clarum eſt itaque, quod contrarietas, qualis in Scholis, rebus quibuſuis inſita docetur, à tota exulet natura, præterquam vi iraſcibili animantium: Adeoque licet Philautia, ſympathia, antipathia, electio, imò & ſenſus aliquis, rebus non animatis tribuantur. Eſto analogia quædam, potius in effectibus, & cauſis, quàm in directione Creatoris, aut deſtinatione finium relucens: Eo quòd proprio ſenſu, electione, intentione agendi, & præcognitione finium, ſint orbata. Sed cum quæpiam huiuſmodi luculenter teſtentur habere directorem, omnium fines vſque ad fines fortiter mouentem, ac diſponentem ſuauiter: illarum proprietatum explicationes, teſtimonia ſunt, Deum ſummè glorioſum, rerum etiam vilium, habenas regere, per potentias ipſis neſcientibus datas. Atque adeo totaliter rectas, abſque cognitione finis. Id eſt citra impetum, iram, luctam, & odium illarum. Vantùm igitur abeſt, quod actiones rerum, & remediorum, cenſeam fieri per oppoſita (loco contrariorum) quod æqualiter tam oppoſita, quàm contraria relegauerim à natura: oppoſita autem admiſerim per modum relationis terminorum. Non autem in via, qua in inuicem agunt. Semper enim à virili ætate, ratus ſum; Si contraria eſſent, aut agerent vt talia, quod natura, totaliter, exemplariter, formaliter, & dependenter, non reſpiceret ſuum creatorem. Quodque de tali creatura, non aptè dictum eſſet: *Et vidit Deus quæcunque fecerat, & erant bona*: ſi ſibi inditas proprietates explicare non poſſet, niſi per odia hoſtiliter. Tandem, quantum oppoſita, quæ retuli inter repugnantia, diſtent à contrariis medicis, norunt, quicunque non ardent voluptate conuiciandi. Aduertant ergo tyrones, an de nudo mecum nomine agat, qui prima medendi principia euertit ex creatoris intentione qui res voluit ſingulas operari, juxta dotem naturæ ſibi collatam, non per contrarietatem, aut appetitum ſe inuicē deſtruendi: ſed ob fines ſoli Deo præcognitos. Qui eſt amor & pax: non autem odium, lis, aut fomes contrarietatis. Ab intentione Creatoris ergo, Creata ponderanda ſunt. Scholas decepit lupus, ouem non vnicam, ſed totum ſimul gregem, ſi poſſet, occidens. Contraria eſt in homine, & belluis, per poteſtatem thymoſis, quæ tam à regno minerali, quàm vegetabili exulat. In mortali- 47
bus tandem Peccata opponuntur virtutibus priuatiuè, cum peccatum reputetur non ens. Ego putem virtutes habituales, non contrariari vitiis, quatenus adhuc reſident in intellectu: ſed tantùm quando illarum emanatio ex intellectu, eſt in conſenſu, in quo opponitur thymoſi volendi aliud. Quæ in progreſſu prius iram, odia, ſimultates, id eſt, contraria, parit. Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, &c. Merum autem non ens non procedit, vt neque ſub conceptum cadit, cum non habeat ſui ſpeciem, qua ſe repræſentet. Ergo peccatum, non eſt ſola auerſio à Creatore: ſed & actus mentalis determinatæ malitiei: Actus autem mentalis, ſemper induit materiam, in quam ſui Ideam depingit quam concipiendo ſeu imaginando formauit, & hactenus emanat iuxta fundum animæ, in corporeas facultates. Hactenus diſſerui de facultatibus creatis, ex intentione Creatoris. Nempe non 48
eſſe data contrariorum, aut inimicitiarum incentiua, rebus ſiue animoſitate ſenſualitatis exiſtentibus. At iuuerit hoc loco oſtendere, per eandem thymoſin, fieri quidem aliqua, quæ hoſtilitatem belluinam exprimunt, vt ſaliua rabientis, punctura ſerpentum, apum, &c. eandem tamen operantur per modum venenorum, plantarumque virulentarum: quas diuina bonitas non ad nocendum, aut occidendum, ſiue ad malum finem creauit: ſed ob fines alios, in gloria ſuæ majeſtatis directos. Aſt perdifficile erit aſſueto, cōtraria hoſtilitatis tribuere rebus inanimatis, poteſtatumq; analogo laſciuienti, Rem (puta rabientis aut ſerpentum ſaliuam) ex ira in hominem impreſſam, abſque cōtrarietate conſiderare illa, quam vltro, in bruto vnde manauit, concedimus. Aſt ſanè mecum facilè ſentiet, ſi conderet, quòd venenum, ſiue ſit creatum, ſiue per animoſitatis contagium à bellua paratum, non proinde deſinat

eſſe venenum, & agere pro natura veneni. Cujus proprietas eſt, agere vi naturali; imò quamquam ortum ab iræ impreſſione : hæc tamen qualitas, illi non eſt ira amplius; ſed productum quoddam naturale: adeoque in quo eſt quidem ſtigma iræ & contrarietatis, non autem ipſa ira. Ac proinde non eſt ſimile aliquod productum amoris, quo homo ictus, aut vnctus, in tantum proficiat : quantum ab altero producto lethaliter feritur. Vnde manifeſtum fit, Quod iſtud venenum, vtcumque ab ira ſit productum, & homini ſit lethale : Id tamen non euenire ob aliquam contrarietatem : quando quidem ipſi ex oppoſito deeſt contrarium, quod æquiualenter aut pariter iuuet, vitamque promoueat, prout hoc venenum nocet. Adeoque ſi venena huiuſmodi, ob contrarietatem agant, jam falſum eſt axioma: quod totidem modis vnum contrariorum dicitur, quot modis alterum. Itaque jam ſat oſtenſum, quod venena quidem fiant à belluarum ira: at non proinde ſequitur, quod venenum plantæ ſi agat (vt oſtenſum ſuperius) ob naturalem ſui dotem ipſi implantatam diuinitus: & non propter vllam contrarietatem, quod venenum brutorum plus capax ſit contrarietatis, quàm ſimplicium aliorum. Alioquin idem prorſus eſt iudicandum de venenis veneficorum, Sagarum, &c. etenim licet componantur, & potanti dentur, animo nocendi; illa tamen operantur, aut naturaliter, adeoque abſque intentione contrarietatis aut pugnæ: vel operantur vi dæmonis. Quæ eſt vel ſolitaria, adeoque eſt effectus verè hoſtilis (quia à Cacodæmone inimico) vel naturalis. Et tunc non vi contrarietatis aut pugnæ: at ſolùm per explicationem ſuæ naturalis dotis. Quam iam ſupra oſtendi
49 expertem litigioſæ contrarietatis. Porrò horum occaſione explananda eſt, veneni è thymoſi parati energia: Notum eſt vulgo, quod cruor tauri potantem ſtrangulet, non autem cruor bouis aut vaccæ. Idque alibi retuli in furorem tauri cum cupidine vindictæ morientis, per ſerpentum modum. Porcus autem etſi cum ira pereat (forte proinde Deus animantum cruorem ſub pœna indignationis vetuit) fit tamen id cùm metu mortis. Taurus autem, tanto furore percitus eſt, quod nullam mortis apprehenſionem patiatur. Adeoque eius cruor, etſi venenoſus: non tamen eius caro. Eo quòd furor eius, prope mortem adueniens, non ſat ſpatij habet, vt carnes inquinet. Rabidus verò, quia dudum ante mortem furit, ſuas etiam infectat carnes. Timida proinde animalia, vt mus, bufo, &c. carnes ſuas atque oſſa pauore quodam centraliter conſpergunt. Prout alibi in Peſtis tumulo demonſtraui. Atqui huc ſpectat illud axioma: *Morta la beſtia, morto il veneno.* Quod ſanè locum habet in animante virulento; quia per interualla, vindictæ furore ardet. In ſumma. Vires & dotes ſimplicium, ſi nobis aduerſentur, Id ex ordinatione diuina: non autem ex Idea vindictæ, aut hoſtilis contrarietatis prouenit. Nam procul diſtant inuicem eſſe alicui contrarium, & habere dotes in natura nocuas. Siquidem hoc ordinem Dei, & varietatem potentiarum, in natura conſtitutam arguit. Illud verò dicit hoſtilitatem, Deo & naturæ inimicam. Differunt itaque fine. Id eſt inſtituto ac directione Dei in natura. Quod eſt ordine, intentione, deſtinatione, adeoque toto ſcopo Diuinæ mentis : Iuxta quam conſidero contrarietates in brutis, & homine, & non in aliis ſimplicibus, omniumque minimè in elementis. Ac proin finaliter, non eſt hic quæſtio de nomine. Si elementorum contrarietates, & in falſo creditis miſtis, pugnas, complexionumque alternitates ſubuertam, non ſecus, ac quidquid ex his ſuppoſitis, pro vita, morbo, morte, & remediis garritum eſt hactenus.

BLAS HVMANVM.

1 *Error Scholarum circa primum motorem.*
2 *Ariſtoteles ſibi contradicit.*
3 *Blaſphemum in Chriſtiano.*
4 *Error fluxit è Matheſi male appropriata.*
5 *Blas humanum imitatur Aſtrorum fluxus.*
6 *Blas noſtrum, quando præcedit, & quando ſequitur Blas ſtellarum.*
7 *Quare Blas brutorum præcedat.*
8 *Blas voluntarium, non eſt ſtellis annexum.*
9 *Duplex Blas in nobis.*
10 *Inſenſitiua vnde moueantur.*
11 *Galenus repugnat Ariſtoteli in pulſibus.*
12 *Inquiſiuit modificationes pulſuum, non autem efficientem.*
13 *Vſus pulſuum Galeno.*
14 *Tertius vſus Galeno ignotus.*
15 *Conſideratio Authoris.*
16 *Refrigerium, non eſſe finem pulſuum.*
17 *Suppoſitiones aliquot.*
18 *Nemo egit de vita.*
19 *Contradictoria de igne cordis.*
20 *An pulſus conciliandi frigoris ergo.*
21 *Pori in ſepto cordis, cur triangulares.*
22 *Cruor & ſanguis, in quo differant.*
23 *Anima ſenſitiua fabricatrix pulſuum.*
24 *Quorſum cordis motus.*
25 *Abſurda Scholarum de calore radicali.*
26 *Motus cordis, non poteſt refrigerij cauſa cenſeri.*
27 *Cur pulſus frebilis ſit citatus.*
28 *Spina in digito, docet ex celeritate pulſus, calorem augeri; non autem frigus.*
29 *Quinque ſcopi præcipui pulſuum.*
30 *Accenſio igneitatis, & illuminans, vt differunt.*
31 *Non eſſe ſpiritum cruoris jecorarium.*
32 *Curioſa doctrina, quæ fines pulſus cum anhelitûs confundit.*
33 *Neceſſitates pulſuum antehac ignotæ.*
34 *Vſus pulſuum reſpicit fermentum digeſtiuum.*
35 *Scholarum ignauia circa hæc.*
36 *Nauigantes ſani, cur ſeipſis non nauigantibus, edaciores.*
37 *Aër nequit alere ſpiritum vitæ.*
38 *Alkali formatur comburendo.*
39 *Mirabilis carbo mellis, & elucidantur varia Chymiæ theoremata.*
40 *Reſpublica alcalium.*
41 *Balſami Samech Paracelſi fabrica.*
42 *Alcali volatilizatur, & viciſſim, ſub eadem proprietate formali concreti.*
43 *De labore Sophiæ.*
44 *Mechanica aceti diſtillati.*
45 *Reſumuntur aliquot mechanica Chymiæ, ad conſummationem cruoris abſque face.*
46 *Vſus pulſuum nouus & inauditus.*

47 *Dolente è ſpina parte, pulſus inſolitus.*
48 *Facto pure, cur miteſcant ſymptomata.*
49 *Durities arteriæ, vnde ſtatim fiat.*
50 *Quid portendat durus pulſus.*
51 *Differre vſum pulſus, ab vſu anhelitus.*
52 *Dum pus fit, maior labor.*
53 *Qualitas potionis vulnerariæ.*
54 *Falſum, quod ventres naturâ calidiores, hyeme.*
55 *Contradictio Scholarum.*
56 *Petitio principij.*
57 *Octuplex ſcopus pulſuum.*
58 *Vt non eſt ſpiritus iecorarius in cruore: ſic neque proprij nominis eſt pulſus animalis, in officina cerebri.*

1 EXpeditis iam elementis, complexionibus, compoſitionibus, cauſiſque naturalium pro Phyſicis. Explicata ſcilicet, poſt formarum ortum ignorantia, quæ circa medendi iuitia mortales circumuenit: edoctis quoque fermentorum atque Magni Oportet neceſſitatibus. Iam ergo vitalia initio examinabo. Docuere Scholæ, in omni motu locali, de neceſſitate ſtatuendum. Primum motorem immobilem. Quod nec per artem, nec per naturam verum inuenio. In cuius demonſtrationem vadit ebrius, inſtabili mente, atque pede, in fluctuante naui, & appendit pondus horologio. In voluntariis ergo motibus, non eſt requiſitus primus motor inſtabilis. Item Sol, trans vitrum, ſuo radio accendit puluerem tormentarium. Primus hic motor, nequicquam penes ſe habet quod ſit immobile. Id iam in igne, vt anomalo ente, quoque patet. Tertiò in natura, vnumquodque ſemen, ſemel loco debito conceptum, non ceſſat deinceps proprio motu, ſubſtratam
2 ſibi molem agitare. Verus ergo, ac primus ſeminum motor in natura, rerumque vniuerſarum opifex, ſeipſum primùm mouet, ſuoque motu vlteriorem motum non requirit. Et quidquid naturalem motorem quemuis excitat ad mouendum, eſt ipſum proprium ſuum ac internum motus initium, cadenſque in loca impropria, moritur, ceſſatque eius motus. Ariſtotelici ideo, qui naturam vocant principium motus, ſiue motum primum, abſurda obliuione, expetunt in primo motore vt ſit immobilis. Et quamuis ſemina, externo fomento, ſiue excitatore opus habeant: non tamen excitatio eſt motus internus, neque eiuſdem motus motor: ſed eſt dumtaxat alteratio, accidentaliter accelerans, vel maturans motuum propriorum poteſtatem, ſiue actiuitatem primi mouentis, aliàs debiliorem, quam qui materiam ſuam ſit mouendo. Quæ actiuitas cum ſit quædam alteritas accidentalis, quæ reuera in ſe non quieſcit (tantum abeſt quod eſſet immobilis) etiam nec in priſtino vnoque ſtatu permanet. Nimirum confirmat Archeum, vt innatum ſibi mouendi robur fortius explicet, & ad ſuos fines dirigat. Quod ſi verò Scholæ, Ariſtotelem ſuum ineptè licet phyſicum, tamen in Phyſicis velint ad vnum omnium primum & ſupernaturalem Motorem reſpexiſſe hoc loco, qui ſit omnis motus independens initium. Reiicio enim iſtud, vt impertinens extra Phyſicam. Etenim ille glorioſiſſimus Motor, dedit rebus poteſtates, quibus per ſe & abſoluta vi, ſe vel alia moueant. Impertinens ſcilicet, ad demonſtrandum motum naturalem corporum, recurrere ad Motorem Deum. Cæterùm nec etiam toleranda eſt
in Chriſtiano blaſphemia requirens, Deum, de 3
neceſſitate immobilem, vt alia mouere poſſit. Siquidem Deus non mouet per attactum extremorum, perque rerum attractionem vel expulſionem, denique nec res mota acquirit vires ex primi Motoris immobilitate, vt hanc præexigat. Sed nutus diuinus, à fine vſque in finem, attingit omnia fortiter: non autem coactus neceſſitate contactus extremorum, conſequentia preſſus modo ductus, aut legi ſubiectus: Sed prorſus, liber, tam ſuo nutu & motu, quàm quiete, indifferenter, & æquè potenter mouet cuncta. Suum itaque eſſe immobile, non importat neceſſitatem Scholis requiſitam; ſed merum gloriæ ſuæ beneplacitum. Suum enim (fiat) in naturam abiit, quæ deinceps ſeipſam eſt mouendo. Sic B. Gregorius terræ collatam poteſtatem dicit, qua plantas de ſe protrudat. Paganica itaque eſt doctrina, ex Matheſi deſumpta, quæ primum motorem ad ſui perpetuam immobilitatem ne-
ceſſitat, vt indeſinenter omnia moueat. Er- 4
ror Ariſtoteli indulgendus, non Scholis Chriſtianis, tyrones contaminantibus. Alioqui enim naturaliter nullus fit motus, niſi à principio motiuo, quod cætera non mouet, niſi per ſe ac in ſeipſo moueatur. Quinimo & artificialibus atque naturalibus, ſi quid ab externo motore moueatur, atque in eo motu, ipſe motor innitatur aliquo fundamento immobili, puta, dum Nauta nauim à ripa immobili per baculum abſtrudit, litus ſiue ripa non mouet nauim, nec in ſe poteſtatem naturaliter motricem continet: ſed eſt medium dumtaxat, per quod motor ſuum motum modificat. In quod ſcilicet ipſe motor tanquam in fundum, ſe ſtabiliens, per pondus, & vires agentes Matheſeos, motum ſuum (qui alioqui eſt totus mobilis, & mouetur actiuè) fabricat. Fortius ſic namque, bombarda, ſphæram explodit, ſi à tergo immobile reſiſtens corpus habeat. At ſanè vt iſtud corpus non eſt motiuum, ſic non niſi per abſurdum, motorem immobilem requirit, ac motori primo, ineptè æquiparatur. Imò in naturalibus terminis, motor primus, atque totalis, ſit accenſus puluis pyrius, qui vt moueatur, nullam expoſcit immobilitatem, ſed vt modificatè moueat, modificato organo opus habet. Impertinens itaque eſt, putare omnes motus, fieri à Deo, primo motore, tanquam ſi baculo quodam, mota vniuerſa moueret. Impertinens eſt quoque, dum inueſtigatur, Si motor vt talis, debeat neceſſariò eſſe immobilis, reſpondeatur, quod motor primus modificabit ſuum motum, & fortius mouebit, ſi is ſit immobilis, vel nitatur contra immobile fundamentum. Eſtne iſtud Chriſtianam Philoſophiam docuiſſe? Enimverò indubium eſt, quin ſtellæ per ſuum aſpectum varium, quem à motibus mendicant, infundant Blas motiuum aquæ, & aëris, *vt eſſent nobis in tempora, dies & annos.* Denique, quod terra acceperit internum initium propagandi plantas, ante natas ſtellas. Bruta ergo, licèt ſtellis poſteriora; horum tamen ſemina non ſunt plantarum ſemine ignobiliora, maiorisue ſubiectionis vinculo, ſtellis annexa. Stellæ quippe erant ante ſenſitiuorum creatio-
nem, ideo opportunum fuit, quod hominum 5
Blas non quidem ſequeretur ductum ſtellarum: at ſaltem imitetur motum illarum, non vt motricum:

tricum: verum non ſecus, atque motu libero,
ſequimur veſtigia veredarij. Sic nempè viſcera,
fortè ſuos delegerunt præcurſores planetas.
Vnumquodque nempè viſcus, ad typum ſui
Aſtri, intus proprium ſibi Blas format, quod &
hinc aſtrale dicitur. Eo quòd imitetur cœli ve-
ſtigia, tam prioritate dierum, præcurſoris aſtri,
6 quàm legibus deſtinationum, in natura. Alio-
quin in infirmitatibus, vt naturæ omnis cona-
tus, eſt ſymptomaticus: ſic tum Blas humanum
præcedit, atque prænunciat, futuras tempeſta-
tes: vbi alioquin in ſanitate, Blas humanum ſe-
quitur ordinariò poſt inſignes temporum viciſſi-
7 tudines. Bruta verò, vt ante hominem ſunt in
die creata: ſic Blas illorum ſemper præcedit ac
præcurrit ante Blas ſtellarum. Quare multa
prognoſtica meteori, è belluis hauriuntur natu-
raliter Et acceſſit ſuperſtitio, quæ auguria, &
haruſpicia addidit credulis, & ſuperſtitioſis.
8 Blas tamen quod voluntate animalium ad mo-
tum localem dirigitur, id ſanè nullo modo
connexum eſt lationi ſuperæ. Omnis quippe
carnalis generatio fluit ex poteſtate ſeminis: &
poteſtas ſeminis, ex voluntate carnis: igitur
carnalis generatio proprium Blas habet, inſer-
uiens vſibus ſuorum finium, fluentium ex ini-
tiis ſui eſſe. Quæ ſunt voluntas carnis, & libido
9 voluntatis virilis. Duplex itaque Blas in nobis.
Vnum nempè, quod naturali motu, alterum ve-
rò voluntarium, quod per internum velle ſibi
motor exſiſtit. Hinc igitur impoſſibile eſt, ſtel-
larum prædictiones in nobis concludere rectè.
Sat nunc demonſtratum, aliquid in ſublunari-
bus eſſe, quid ſeipſum localiter & alteratiuè
moueat, abſque cœlorum Blas, & motore im-
mobili naturali. Voluntas imprimis eſt primum
eiuſmodi mouens, mouetque ſeipſum quoque
ens ſeminale, tam in ſeminibus, quàm horum
conſtitutis. Porrò ſicut Deus voluit, ita ſunt fa-
cta omnia. A voluntate igitur primùm ſunt mo-
10 ta. Hinc namque, quæcunque ſenſitiua mo-
uentur, per quandam velut naturæ voluntatem,
ſiue placitum, mouentur; habentque naturales
ſuas neceſſitates, & fines. Prout videtur in pulſu
cordis, arteriarum, expulſione multarum ſuper-
11 fluitatum, &c. Galenus enim, ſat artificioſè pul-
ſus diſtribuit; in eo tamen ab Ariſtotele deluſus.
qui finem, & efficientem, cauſas externas puta-
uit, exiſtimauitque pulſuum fines, eſſe cauſas
totales. Præteriens namque proprium Blas pul-
ſuum, tantùm inquiſiuit fines & neceſſitates na-
turæ, propter quæ non quidem pulſus fierent,
ſed potius modificarentur. Adeoque proinde
12 differentias pulſuum, non niſi per fines in ſche-
ma diſtribuit. Ideoque reſpectus potiores & ef-
ficientes non attigit. Cauſas pulſuum itaque, ad
duo neceſſitatis capita conſtruxit. Videlicet, ad
13 refrigerium cordis, quorſum cor, & arteriæ, ſi-
mul ſeſe dilatarent: & ad explodendas fuligi-
nes, à calore ſuſcitatas. Quapropter nimirum,
Cor, & arteria, ſimul ſe comprimerent, & conci-
derent, metu præfocationis. Quæ duo, iuxta
fortitudinem, celeritatem, debilitatem, duri-
tiem, & magnitudinem variè intertexendo,
cum ſuis correlatiuis, differentias pulſuum arti-
ficioſa indagine compilauit. Atque vtinam reli-
qua ſua ſcripta non proderent, aliunde hæc eſſe
14 deſcripta. Veteris autem, non contenti duobus
finibus, refrigerio, nempè & fuliginum explo-
ſione, tertium addidere, qui fuit ſpiritus vitalis
alimonia ex aëre. Quaſi verò aër, ſpiritus vita-
lis vnquam fieret. Etenim ſi aëre ſibi adiuncto,
ſpiritus augeatur, ſiue nutriatur (cum corpus
ſimplex non ſit digeſtibile) iam ſola mixtione,
ex aëre fieret ſpiritus vitalis; iamque non ſin-
gula ampliùs nutrientur immediatè; quibus
conſtant: Fuit ergo veterum inſcitia, neſcien-
tium conſtitutionem ſpiritus vitalis, putantium,
quod parum aquæ, commiſtum, multo vino, vel
parum ſtanni, commiſtum multo auro liquato,
vinum, vel aurum fierent. Dicam hic, quid ſen-
ſerim, poſtquam magis diſcretione, quam aſſen-
tiendi pigritia ſum vſus. Cœpi itaque primùm 15
conſiderare, calorem primariò, & ex ſe, non in-
eſſe cordi, ſed eſſe vitæ, & animæ ſocium, ſig-
num, & medium operandi in calidis animan-
tibus, ex natura lucis ſolaris. In piſcibus verò,
vitam eſſe de natura luminis frigidi, & ſubſiſte-
re ideo abſque actuali calore, id eſt verò. Ideo- 16
que quod pulſus non fiat in natura ob refrige-
rium cordis, & fuliginum difflatum, diſſecta
rana docebit. In viua rana enim, videbis cor
eius, & arterias moueri, cor ſingulo pulſu, ſiue
per diaſtolen rubeſcere, & per compreſſionem
magis palleſcere, etſi diaphanum non ſit. Ve-
runtamen, cum calorem, cauſam pulſuum ve-
teres cogitarent, nemo tamen eſt, qui calorem
iſtum ſuis coloribus depinxerit, qua via, ratione,
ac medio, calor ille excitetur, accendatur, & per-
ſeueret in nobis, eo quòd vitam & formas nemo
meditatus eſt. Ac nemo idcirco pulſuum cau-
ſam efficientem. Equidem calorem à corde ma- 17
nare, nemo hactenus ambigit, nemoque contro-
uertit, quin fœtus calore materno primum fo-
ueatur, donec dierum maturitate, proprius in
illo fomes accendatur. Sed quis ille fomes, & 18
quare ſemel accenſus, mox non intereat, at vſ-
que in finem perſeueret, nemo indagauit, eo
quòd vitam omnes præterierint. Scholæ quidem
calorem igneum in nobis fingunt (contra Ari-
ſtoteles, qui proportione reſpondere hunc vult
calorem elemento ſtellarum, cumque ab ele-
mentali & igneo diſtinxit) viuere quoque depaſ-
cendo, & conſumendo humidum radicale. Vn-
de ſequeretur, cor eſſe lychnium ignis conſu-
mentis. Veruntamen cum ſubſtantia cordis & 19
pericardij, ſimulque ſanguinis, non ſit apta igni
fateri coactæ ſunt, ignem non ignem, & calorem
non igneum, depaſcentem tamen: fomitem ve-
rò, vel lychnium, ſiue initium caloris metapho-
ricè deſcripſiſſe, ſibi ſatis dixerunt. Quaſi natura
metaphoras admitteret. Inprimis namque ali-
quot virgines ſyncopizatas, memini pulſu & an-
helitu deſtitutas, quantum humano iudicio con-
iiciebatur, adeoque per horas aliquot, inter mor-
tuas, deploratas, reuixiſſe tamen, & nuptas dein
incolumes vixiſſe, & peperiſſe quinque vel ſe-
xies. Gelidæ enim erant, mox atque pulſus de- 20
fecerat. Vnde dubius eſſe cœpi, an pulſus non
potius caloris efficiendi ergo, quam accerſendi
frigoris occaſione fieret. Vnde cauſas finales
pulſuum nugaces habere cœpi, adeoque & præ-
ſagam medendi partem labefactatam ſuſpicatus
ſum. Idque ſic probo. Etenim ſeptum, ſiue in-
terſtitium eſt, inter vtrumque cordis ſinum, in
ſe quoad viuitur, ita poroſum, vt attractu au-
rium cordis (auritum enim per analogon cen-
ſetur vtrimque, quia velut folles habet) ſanguis
venalis ab vena caua (dextrum cordis ſinum for-
mante, per ſuum tranſitum) tranſeat, atque
migret

migreat in ſiniſtrum, non viciſſim hinc, ad dextrum. Eo quòd pori in ipſo ſepto ſunt triangulares, cuius conus, deſinens in ſinu ſiniſtro, facilius conſtipatur; baſis autem trianguli illius, in dextero ſinu, nunquam, niſi à morte. Sanguis autem ſiniſtri ſinus, iam arterialis & veri nominis ſanguis eſt, à ſe ipſo adhuc cruore, in vena caua, diuerſus colore, & ſubtilitate. Quare non abs re nouam ſiue quartam digeſtionem, in ſiniſtro ſtomacho cordis inuenire mihi neceſſe fuit. Etenim non ſecus atque cruor venalis, à cremore & chylo differt, ſic & ſanguis arterialis à cruore, quanquam cognatione propinquiore, & cœlorum inueſtitura, quadantenus in vnam

22 familiam redegerint. In eo tamen eſt ſpecifica amborum differentia; quod ſanguis ab anima immortali informetur in ſiniſtro ſinu: cruor verò minimè, ſolaque luce, formæ ſenſitiuæ participatiuè, non autem informatiuè illuſtretur. Cæteræ enim digeſtiones quietem exigunt. Quarta verò, indeſinenti motus continuitate perficitur. Non enim quod ipſe cordis motus ſit cauſa formalis tranſmutatiua: ſed tantùm diſpoſitiuè concurrat. Scilicet in ſinu cordis ſiniſtro, tanquam ſtomacho, ſingulare fermentum maximè vitale & luminoſum habitat, quod tranſmutati cruoris in ſanguinem eſt cauſa ſufficiens, prout ſanguinis in ſpiritum vitalem tranſmutationi præeſt: Quippè omnis cruor naturaliter tendit in finem ſuum, qui eſt nutritio; attamen vltimato, in vaporem, ſiue in Gas, diſpergitur & euaneſcit, niſi per accretionis coagulum ſiſtatur. Sanguis verò arterialis, pro ſcopo habet, non quidem vt in fuliginem ſiue excrementum vergat. Id enim ſi fiat, à morbo & per accidens, euenit illi. Proprium alioquin obiectum ſanguinis eſt in ſpiritum vitalem traduci. Qui, ſi dein etiam euaneſcat, hoc illi præter intentum eſto. Cum omne ens naturaliter permanere deſideret. Eſt nempè ſpiritus vitalis, lux originaliter in fermento ſiniſtri ſinus habitans, quæ illuminat nouos ſpiritus, à ſanguine arteriali partos, ob quam lucis continuitatem ſcilicet, arteria eleuatur. Fiunt namque ſpiritus ſic vitæ participes & exſecutores illius, prout & Vulcani, continuati caloris. Vita ergo humana eſt lux formalis, & modo & ipſa anima ſenſitiua lucida, adeoque huius exſufflationem, mors è veſtigio ſequitur. Quia animæ ſenſitiuæ inuoluta eſt mens immortalis hominum, quæ à morte auolat, pereunte altera. Abſit autem, quod lux iſta vitalis dicatur ignea, cremans, deuaſtanſque humidum radicale, huiuſque continua fuliginum fœcunditate, cor & arterias inquinet. Sed eſt lux formalis (prout ante de formis dixi) neque enim vitæ eſſentiam intimam aliter vnquam deſcribet, qui vitas rerum formales etiam in ecſtaſi vidiſſet. Quia verba deſunt, & nomina, quibus

23 hæc dicantur, tanquam etyma à priori. Et licèt Deus, alicui vitæ eſſentiam in concreto oſtendiſſet, ſuum tamen docendi honorem, nulli vnquam tribuet creaturæ. Cum vita in abſtracto, ſit Deus ipſe incomprehenſibilis. Sic nempè paulatim, cibus & potus in chylum ſtomachi, chymum meſenterij, cruorem venalem ac tandem per ſanguinem arterialem, ad tenuiſſimum æthera, vitale ſpiritus, & animæ ſubſterniculum aſcendit. Quæ commutatio, motum cordis præſupponit. Neque enim ſat eſt, fermentum efficienter eſſe effectiuum, vt ſanguis animetur & vertatur in ſpiritum, illumque in ſinu læuo cordis habitare: niſi motus concurrat pulſatilis, aſſimilatus motui, quo lac acidulum vera tranſmutatione in butyrum mutatur. Per motum 24

nempè fit ſanguinis non quidem acidi, ſed ſalſi extenuatio, neque ideo in pinguedinem ſiue butyrum vertitur: ſed in ſpiritum vitalem, de ſalis, adeoque de balſami natura: ita nempè ſanguis, per motum, calorem, & fermentum, mutatur in ætheream ſobolem, luminis vitalis hoſpitium immediatum. *Quapropter ſanguis, aqua & ſpiritus idem ſunt.* Etenim ſi iſta lux ſit in ſpiritu, hic verò deferatur per arterias in totum corpus, debeatque lux iſta, ſibi vtrobique eſſe continua, cum ſit luci proprium, aliàs extingui. Ideo arteriæ, apertæ debebant manere, ita quidem, vt nunquam compreſſæ dudum maneant. Quare & pulſum eaſdem dilatare cõueniebat, nec ita comprimi, vt tota arteria in ſe prorſus concidat: duplici fortè, ac duriore, ideo tunica, non iniuſtè veſtitur. Diſcontinuitas enim illius luminis in cauſa eſt, vt vno momento, ſuſpenſis pereat omnis facultas princeps cerebri. Non autem, quod tam citò ſpiritus è cerebro euanuiſſet. Denique ſi motus pulſatilis non fieret, frigus lethale mox oboriretur, & rana frigidiores eſſemus. Adeo etſi multa hyemis ſpatio, ſub luto, abſque reſpiratione victitent, non tamen citra pulſum. Fermentum quoque ſiniſtri ſinus, non niſi lenta tarditate, ſanguinem ſuum tranſmutat, pigreque nimis, tranſmitteret quoque verſus, atque idcirco, importunis ſpirituum neceſſitatibus non ſatisfaceret. Fingamus enim, vtrem odore imbutum, impleri autem liquore, ad ſui dimidium. Vix enim liquor ille rapiet lagenæ odorem: ſin verò concutiatur, confeſtim quoque odor ille per minima liquoris ſe ingerit. Sic nimirum, fermentum vitale ſiniſtri ſinus, per motum cordis, ſtatim ſanguini datur, eumque ad feſtinam obedientiam ſuæ impreſſionis cogit. Lumen enim à lumine facilè accenditur: ideoque & ſanguis iam animatus, facilè ſolaris illius lampadis lumen arripit, & in ſobolem ætheream adſciſcitur. Eſt itaque Blas cordis, vitalis ſpiritus, & conſequenter ſui caloris fomes: ſpiritus verò ſic animatus, eſt cordis motor, in Scholis penè neglectus: Ex conſequenti quoque, motus iſte, fit propter neceſſarium in ſolaribus conſtitutis calorem, & ſpiritus fabricam. Non credam ergo, pulſum inſtitui, ob requiſitã cordis refrigerationem. Siquidem vitalia, non militant ſub lethalibus frigoris inſigniis, nec intendunt frigus: ſed dumtaxat meditantur vitalia. Eſt nimirum frigus in nobis, mortis indicium, quia comes. Ideoque quidquid in fonte vitæ, frigus moliretur, ablationem vitæ intenderet, vt & monarchiæ eſſet deſtructiuum, tantùm abeſt, quod frigus eſſet neceſſitatis, & contemperamenti ergo. Sine pulſu enim, non accenditur nimium calor: ſed confeſtim etiam perſtite vita, calor interit. Deceptæ enim Scholæ ſic decernunt, putantes, ignem elementalem, in compoſitionem corporum, & intenſo ſui gradu (extra quem ignis eſſe deſinit) ignem in corde conſiſtere, & quidem culinarium, cum aliàs longè petendus, à concauo lunæ ignis ridiculus, alioquin ad ſimplicium ordinariam conſtitutionem, laxo fræno, pro lubitu inferiorum, & contra ſui indolem deorſum, per tot aëris frigora, incolumis, non delaberetur. Adeo- 25

que ſi Scholæ, pro calore radicali, ignem, ſub

lunæ circulo fictitium, intellexiſſent, imperti-
nenter eundem dicerent in nobis, velut lychnio
humidi radicalis, tantum ſubſiſtere: cum aliàs
igneum elementum (quod fingunt temere) æquè
inſulsè, circa alimenti neceſſitatem, & conſum-
tionem viuere ſomniant. Ergo Scholæ ſubau-
diunt in corde, eſſe accenſum ignem culina-
rium, & fuliginoſum, magnoque gradu feruere,
adeoque niſi continuò nouo aëris afflatu tem-
peretur, & fuligo omnis ab hoc igne ſuſcitata
euentiletur: periculum eſſe de ſuffocatione,
combuſtione, & inflammatione. Sic nempe fal-
ſæ authoritates, falſa pariunt themata, & præ
ignorantia cauſarum, perierunt medendi theo-
remata. Meo quidem iudicio, debebant ſaltem
26 Scholæ meminiſſe, ipſum flatum follium ignem
non refrigerare: ſed magis accendere. Nec vi-
deo, qua ratione, motus animalium ſit ſibi cau-
ſa refrigerationis. Scio denique ignem nullate-
nus ſociari aliis elementis, per minima diſſectis,
quin in inſtanti extinguatur. Scio quoque im-
poſſibile eſſe, ignem exſiſtere poſſe, qui non ſit
verè ignis, & ſummè calidus. Adeoque ſi natu-
ra moliretur refrigerium per pulſum, conatum
eius eſſe ſtultum, vanum, & impoſſibilem. Vn-
de horrendum ſequitur, Deum in finibus ſibi
propoſitis, actualiter erraſſe. Reſipiſcant ergo
Scholæ. Cæterum, debuit feſtinata eſſe tranſ-
mutatio cruoris, in ſanguinem, & huius in ſpiri-
tum vitalem, ne poſt deliquia, palpitationeſque
(ſub quibus celerrimæ illorum ſpirituum fiunt
infectiones ac diſſipationes, adeo vt foſſulæ va-
riolarum, antè non conſpicuæ confeſtim appa-
reant neceſſitata velut mors ingruat. Non ita-
que, è longinquo petendum, differendumque
27 auxilium fuit, quod præſto exigitur. Hæc nem-
pe eſt ratio, cur in febri ſit pulſus citatior, non
autem fuliginis expulſio, nec refrigerij auiditas.
28 Siquidem ponatur ſpina in apice digiti infixa,
ſtatim pulſus durus, fortis, & citatior, pro pul-
ſus autem augmento dein, ſtatim proportiona-
liter vbique caloris, non autem frigoris incre-
mentum adeſt, & quidem tam ante, quàm citra
fuliginum natiuitates. Dein, ſub febrium inter-
mittentium initiis, per horas aliquot, ac quam-
diu cunctatur frigus, pulſus eſt minutus, rarus,
depreſſus. Adeſt tamen putredo, accenſa (ſi ve-
rum dixerint Scholæ) ideoque & fuligo præ-
ſens in Scholis, eſt cauſa paroxyſmi, ſitiuntque
magnoperè in frigore, & flauum euomunt. Er-
go & compreſſio pulſus deberet eſſe creberri-
ma, totuſque pulſus longè celerrimus. Maximè
quod plerique morientes, in febribus iſtis, per-
eant ſub acceſſum frebilem in frigore, ſpiri-
tuum penuria ac velut ſuffocati. In caloribus
autem moleſtis, etiam in eryſipelate, pruno,
igne perſico, &c. excandeſcit ſpiritus vi-
talis, à cauſa morbifica laceſſitus, ac velut
in iram prouocatus. Vt patet in præfatis
accenſionibus topicis etiam cauſticis. Vbi
aliàs accenſio luminoſa temperata, ſub har-
monia vitali, quaqua verſus elucet. Imo
vt ſub mortem, vel ſyncopen, oculi cornea
membrana, lumine priua cernitur, non antea
æſtuante igne. Porrò quæ in corde incipitur,
ſanguinis in ſpiritum tranſmutatio, in arteria-
rum decurſu, (ſeu cordis ſtomacho) maturatur.
Nec mirum ideo, in liene, tot arteriis fæcundo,
ſtabiliri fermentum pro ſtomacho, primoſque
motus cordis, mentales & animæ ſenſitiuæ, Sa-
turnia nempe regna. Eſt nempe digeſtio cor-
dis, cum integrali tranſmutatione ſanguinis, in
ſpiritum, ſine fæce & fuligine. Quippe quæ
nec ſordes continet, nec heterogeneitates ad-
mittit, nec propter calorem degenerat ſpiritus,
filius caloris. Nimirum eſt animæ ſenſitiuæ, im-
mediata operatio, ſemper vniuoca, ſibi ſimilis,
ac vitæ ad vitam eſſatam per motus vitales. Præ- 29
cipui ergo ſcopi pulſuum, ſunt 1. traductus cruo-
ris, à ſinu venæ cauæ, ad cordis ſiniſtrum vte-
rum. 2. caloris augmentum. 3. fabrica ſan-
guinis arterialis. 4. ac denique ſpiritus vitalis
productio. 5. Alter dein pulſuum ſcopus fuit
vltimus, vt ſcilicet vita participetur primordia-
lis, reſidens in ſpiritu cordis inſito. Repetam
ergo quæ aliàs. Nimirum, quod formæ quæ-
dam niteant, vt in lapidibus & mineralibus;
quædam verò inſuper aucta luce, ſplendeant, vt
in plantis: aliæ verò ſunt etiam luminoſæ, vt in
animantatis. Adeoque vitalis luminoſitas datur 30
ſpiritui vitali, per accenſionem, non quidem
igneitatis: ſed illuminatiuam, & ſpecificam, ſi-
ue per ſpecies differentem. Si quidem piſces
non infelicius viuunt, fortius, viuaciuſque, &
diutius mouentur quam bruta calida. Scholæ 31
pro iis quæ iam demonſtraui, ſupponunt cruo-
rem in hepate, ſuſcipere naturam ſpiritus, quem
idcirco forte naturalem vocant. Qualis nimi-
rum aura eſt in omnibus prorſus herbarum ſuc-
cis, atque hinc demum immediatè ſpiritum
vitalem naſci, atque fieri volunt. Ego verò
aliunde ſpiritum deduco, & proſapia longè no-
biliore. An autem Scholæ, an ego, rectius phi-
loſophemur, cenſeat Lector, qui vtramque jam
doctrinam combibit: memor ſaltem eius, quod
mox dicturus, nempe totum quandoque ſangui-
nem, atque inde creatum liquorem alimenta-
lem, ſiue proximum partium ſolidarum nutri-
mentum, diſpergi tandem per diaphæreſin cor-
poris abſque omni fæce, aut reſiduo capitis
mortui. Idque ideo, vt lector inde ſuſpicetur,
ſanguinem per ſe inclinari, vt fiat quando-
que ſpiritus; quod de halitu cruoris non
æquè præſumitur. Idcirco nempè ignorarunt
totum arteriarum ſanguinem, non rarò verti in
ſpiritualem aporrheam, ſiue ſpiritum vitalem:
Aſt cruor, ſi in halitum in vitris noſtris leni
tempore mutetur, craſſamentum, ac tandem car-
bonem, in fundo deponit. Longè eſt itaque do-
ctrina Scholarum remota à cognitione ſpiri-
tuum, quæ à vapore, ſiue halitu aqueo, putant
ſpiritus vitales fabricari: Neglexerunt namque
in hoc vapore cruoris, quomodo ex pane &
aqua, indeque parato cruore ſuſcitetur, non
quidem halitus aquoſus (vt putant) ſed ſpiritus
ſalſus, & illuminatus, eiuſque calor nedum ca-
lefactus: ſed & calefaciens. Quippe Autho-
rum hactenus nemo iſtud lumen indagauit vi-
tale, quo ſpiritus illuminatur, & quodammo-
do feruet: ſic vt vnum quaſi fiant, vita, lumen,
forma, & anima ſenſitiua. Carioſa denique 32
Scholarum doctrina, fines pulſuum, & anheli-
tus, confundit. Nimirum, quod anhelitus fiat
ob alimentum ſpiritus vitalis, vitam ignis
(quem volunt nutriri aëre) refrigerium cordis,
& expulſionis fuliginum. Calorem nempe vi-
talem alere intendunt, & refrigerare, ſiue mi-
nuere. Quæ qualiter ſimul combinari queant,
dicant alij. Ego lubens neſcio. Saltem in maxi-
ma ſpiritus vitalis egeſtate, dumque eius incre-
meatum

mentum optatur potiſſimum, tum nimirum ele-
uatio arteriæ eſt minima & rariſſima. Et vice
verſa, dum ſpiritus abundat, eleuatio arteriæ eſt
maxima: fateor quidem, anhelitum, per volun-
tatis fræ nos trahi, ſiue per voluntarij motus or-
gana: pulſum verò non item. Sed quandoqui-
dem ſanum pectus ſatisfaciat ſuo anhelitu, fini-
bus pulſuum, non eſſet ergo pulſus neceſſarius.
quamdiu quis friget, ſatiſque anhelitus inſpirat.
Atqui cum tamen interim non pauſet proinde
pulſus, certè aliam pulſuum, atque aliam reſpi-
rationis cauſam eſſe, ſiue neceſſitatem oportet.
Percipimus nempe anhelandi neceſſitates; an-
helitum quoque pro nutu modificamus, & ſibi
comprimere in totum poſſunt aliqui: Sed cur
pulſuum neceſſitates magis vitales & non mi-
nus vrgentes non ſentimus? maximè cum ſit vi-
ta, id eſt, origo ſenſibilitatis, quæ ſola ſcilicet
ſentit omnem ſuam neceſſitatem, & ſola nos ab
omni ſenſatione excludit. Quocirca hinc con-
jicio, alias eſſe neceſſitates, veteribus ignotas.
Scio quidem, à ſanguine arteriali, & à ſpiritu
vitali, nullas explodi fæces, ſordes, aut ſuper-
fluitates (vt ſuo loco oſtendam) fuligines verò
deeſſe, vbi non eſt aduſtio: ſed quod cruor in
ſui abſumtione, ſpontaneo coloris ductu Gas
producat vt aqua halitum. Illudque Gas, (quod
33 Scholæ ſpiritum Iecoris, ſiue naturalem cruoris
indigetant) neceſſariò ſubſequenter expelli, ſtat
extra controuerſiam. Alioquin enim homo,
propemodum præ frigore extinctus, citius re-
caleſceret, ſi per aliquot horas anhelitum con-
tineret (intellige ſi anhelitus ob refrigerium du-
ceretur) attamen nec illi quidem ſtatu, anheli-
tum notabiliter intermittit, ſub pœna mortis.
Piſcis etiam pulmone caret, & anhelitu (bullæ
enim, quas quandoque eructant, ſunt flatus, ſiue
ventoſitates digeſtionis, non autem anhelitus.
Ranæ verò, & monſtra maris, vocem edentia,
folliculos habent, pulmonis officio fungentes,
tametſi piſces non ſint ranis frigidiores: Imo
ranæ, atque herudines, tota hyeme ſub limo
conduntur, viuuntque ſine anhelitu, attamen
non ſine pulſu. Alius ergo vſus pulſuum, aliuſ-
que anhelitus, ac neuter ob ſolum calorem:
etenim in acutiſſimis & calidiſſimis morbis,
quoties nimirum anhelitus maximus, ac inſtar
ſuſpirij ducitur, pulſus eſt paruus & celer, etiam
conſtantibus viribus. Ergo non reſpondent, v-
ſus anhelitus, & pulſus. Maximè quòd aptius
refrigeremur, magno hauſtu frigidæ affatim
potæ, quam ſi eadem quantitas pluries pota ſit.
Plus inquam refocillamur vnico ſuſpirio, quam
plurimis paruis & crebrioribus reſpirationibus.
Perinde ac follis, magno atque continuo flatu,
plus præſtat, quam minoribus accuratis, licèt
pluribus. Vnde benè trutinanti, atque iudicio-
ſo viro, ſatis conſtare poteſt, alium eſſe majo-
ris momenti vſum pulſuum: videlicet qui
fermentum digeſtionum reſpicit. Quorſum me-
34 chanicam repeto. Scilicet, quod tandem ſub
vltima digeſtione, totus ſanguis noſter pereat,
exhaletque, nec poſt ſe fæcem vllam relinquat.
Attamen, quidquid per ſolum calorem exhalat,
id vniuerſum tam in viuis, quam in animatis
fæcem poſt ſe relinquint (hanc periti, caput mor-
tuum appellant) quæ tandem fæx ſic toſta, car-
bonem exhibet. Eſt quippe actio caloris, vbi-
que ſimplex vniuoca & homogenea ex ſe, diffe-
rens effectu ratione materiæ. Itaque ſi vitalis
cruor totus debeat in nobis ſic diſponi, vt totus
tandem, citra caput mortuum diſſletur; neceſſe
fuit omninò, id alio contingere medio, quàm
caloris. Aër verò ſemper, & ab initio vbique
ſeparator aquarum fuit ab aquis. Hoc fuit in
Scholis neſcitum. Nempe quod totus cruor, vt 35
in Gas abeat, duobus alis ad volandum opus
habeat, aëre & fermento. Quocirca attende,
quoties aliquid cruoris in exteruo corporis
ineptum fit, aut non ſenſim diſponitur, graduſ-
que ſubit, vt totum per totum fiat volatile, &
tranſuolabile, eo momento jam ſcirrhi, nodi, &
apoſtemata ſunt concepta: ſi verò parte inte-
riori id contingat: plerumque febres, apople-
xiæ, epilepſiæ, aſthmata, dolores item, & mortes
ſubſequuntur. Videamus ergo, quid aër, quidve
fermentum ad hoc conferat. Inprimis, omnis
terræ mucilago, quæ aliàs facilè vertitur in ver-
mes. Item amylum, carnes, piſces, &c. ſemel
glaciata, eo ipſo muccaginem amittunt, & in
aquam redeunt. Quatenus aër ſemel glaciei fuit
combinatus optimè (vt quandoque de glaciei
pondere dixi) adeoque eſt primus gradus, quo
aër, corpus tenax, in aquam reſoluit. Deinde,
ſub maximis frigoribus, aëreque puriſſimo, ſu-
mus edaciores, ſudamus tamen, & è nobis diſ-
flatur minus, cum pauculo atque duriore ſeceſ-
ſu. Proinde nanigans in mari, duplo, non tri- 36
plo, plus edit, (niſi ægrotet) minuſque excre-
menti laxat, ſeipſo, in terra degente. Vnde pro-
uerbium. Aqua facit promotionem digeſtionis.
Quaſi verò, nauigans non in aëre, ſed in aqua
fluctuaret! fluctuatio autem, nobis aërem re-
centat, & hactenus fortior digeſtio. Itaque ſi
fortius edimus, minuſque deficimus, ſequitur
neceſſariò, plus diſflari ſiue euaneſcere è corpo-
re. Quod eſt dicere, aërem puriorem Boreæ, &
marinum, facere ad diaphæreſin corporis, ſiue
diſponere cruorem, ad ſui perſpirationem in-
ſenſilem. Nimirum ea de cauſſa fit reſpiratio, 37
non quidem vt aër cedat in alimentum ſpiritui
vitali, ſed ipſi cennectatur, aſſuctus per venam
arterialem, & arteriam venalem Pulmonum, &
hactenus traductus aër in cor ſuſcipiat fermen-
tum, quo comitante, ambo cruorem diſponant
in totalem ſui diaphæreſin. Alioquin multa
fiunt fixa, reſiſtuntque perſpirabilitati, ſi calore
vrgeantur, aliàs erant in ſe volatilia. Quare al-
kali non generatur in cinere, ab igne efficienter,
quamquam effectiuè inde procedat. Quippè
officium ignis eſt quidem accendere, conſume-
re, & ſeparare, non tamen quippiam produce-
re. Cum non ſit diues ſemine, ipſe deſtructor 38
ſeminum, ignis: ex ſeminibus autem, procedat
omnis generatio. Dum ergo alkali, fixum fit ex
ſale antea volatili, non eſt productio rei noua:
ſed rei alteratio ſaltem. Alkali enim materiali-
ter quidem erat in concreto, ante cremationem,
fluebatque vna cum mercurio, atque ſulfure.
Veruntamen dum ignis tollit mercurium & ſul-
fur: ſal quidem, tanquam principium magis
ſubſiſtens, in liquatione concremationis, arripit
ſibi vicinam ſulfuris, ſiue pinguedinis partem,
eamque, dum ab ignis tortura, non ſat valet tue-
ri, partim ſub larua Gas ſimul euolat, atque em-
pyreumatis odorem acquirit, partimque appre-
henſo ſulfuri colliquando incorporatur, & ve-
rus carbo fit. Quapropter ſulfur coniugio ſalis
jam fixus, non celeriter è carbone in fuliginem
tendit: ſenſim, ac non niſi aperto vaſe: adeoque

cum ſulfure priore (nam hinc ſulfur rei, plerumque acutum, ſalis volatilis ſaporem retinet) ac tandem cum ſulfure carbonitio, iuſtum ſui
39 ſalis volatilis pondus euolat. Quod ſanè nuſquam eſt manifeſtius, quam in carbone mellis. Hic enim, ſi vaſe clauſo vrgeatur, candenti igne immutatus perſeuerat; vaſe autem aperto, ita vtrumque abit, vt porro nil cinerum reſiduum vnquam ſuperſit. Materialiter ergo, ſal alkali præexſiſtit in concreto, ante conflagrationem. Quoniam formaliter totum ſal, in concreto erat volatile, & non in forma fixioris alkali. Quod iam inprimis liquet in cruore, qui totus abſque reſidentia vlla, per poros inſenſiliter exhalat volatilis, Sin autem concremetur, plurimum ſalis fixi in cinere ſuo relinquit. Denique lignum pini, quod parum cineris, minuſque ſalis, dat in cinerum clauellatorum præparatione, totum calcinando vertitur in alkali. Etenim è Scandia aduehuntur nobis cineres clauellati, *vveedaſchen* dicti, è pino plerumque, & quercu nonnulla, concremati, qui cum humidiore aëre cados quibus vehuntur inficiant, ſale nimirum liquato: itaque ligna cadorum, ſic ſalita, dum cremantur, liqueſcunt inſtar cornu, ac tota ferè in ſalem degenerant, etiam pars cinerum nempe, ſal fit, ratione contenti ſalis: quod dein *Potaſchen* nominant. Alioqui enim cineres eiuſdem ligni, ablato ſale manent cineres, & non fiunt ſal. Vnde nimirum conſtat, ſalem ex cinere, ſalem deinde per colliquationem ſibi ſimilem afficere, & quidem fixum. Ac proinde in concreto ratione ſalis & colliquationis, fixitatem, aliàs non exſiſtentem ſuboriri. Ita dum vini tartarus crematur, vix vnciæ ſedecim eius, dant binas vncias cum dimidia, ſalis alkali, ergo 13. cum dimidia vnciæ volatiles, calcinando periere. Hæ tamen ſi diſtillentur, ac demum imbibantur, in ſuo carbone reſiduo, adhuc quatuor vncias ſalis cum triente, dabunt per cohobationem. Ergo quod de quatuor & triente vnciis, vides factum te arbitrio, idem iudica de duabus vnciis & ſemiſſe prioris alkali. Huc facit quod alibi de aqua vitæ, fixata in alkali tartari, dixi idemque aceto euenit diſtillato. Hinc itaque apparet, ſal volatile rei fixari in ſui alkali fixato. Imo pariter totum cinerum antè fuiſſe volatilem, fixatumque, ſub prima colliquatione combuſtionis. Salia autem volatilia, quæ eſſentiis propinquiora erant, in prima ignis tortura, ſimul cum eſſentiis abſceſſiſſe. Nota tamen quod tametſi alkali, è ſpiritu vini fiat, in tartari ſale fixo: nihilominus, quatenus ſal aquæ vitæ, connubio eſſentiæ mutatum ſit, in fixitate tamen vniuoca amborum, vnum ab altero ſeparabile eſſe, atque diſtingui. Quatenus alkali è eſpiritu vini, affuſa aqua forti, ſit rubicundum: alkali verò tartari, non mutat colorem.
40 Quocirca etiam, eſt ſua inter alkalia, reſpublica & adulteratores monetæ, plurimum circa ſal tartari laborant, ſpreto alkali ſalis petræ. Etiam ſal alkali, paratum, vt dicitur heic è eſpiritu vini, per ſui ſociationem, mutat ſaporem lixiuij tar-
41 tari: ſic vt euadat balſamus Samech Paracelſi, aſtringens, qui antea ſaporem lixiuij habebat, expers balſami erat, & cauſticum referebat. Tãdem huc quadrat, quod ligna carioſa, atque putrida, vix ſalem in ſuis cineribus relinquant. Quippe ſal volatile, abſceſſit cum ſulfure per fermentum putredinis. Adeoque tantundem ſalis fuit volatile in re, ſiue concreto, quantum ſaltem in cinere deficere reperitur. Id eſt, totum. Vnde ſequitur, quod ſal volatile, tam à ſulfure quam abs mercurio repetitum, idem fit materialiter cum alkalizato: ac proinde volatile alkalizatur, 42
& viciſſim alkali volatilizatur, manente formali concreti proprietate. Sequitur denique. Quod ſulfur concreti, diſtillatum, & ſulfur carbonis, ſint eiuſdem ſpeciei, licèt hoc carceratum, illud vero liberum ſit Hæc quidem me docuit mechanica, poſtquam citra empyreuma, ſciuerim 43
ſeparare tria è concretis ordinariis. Didici nempe, quod omne corpus cremabile, in ſe habet ſal volatile, quod arreptione ſui ſulfuris fixatur in alkali. Interim plerumque abundat pars, quæ colliquantis ſulfuris volatilis amplexus aufugit. In qua colliquatione, viget actio in rei ſulfur. Quam intellige exemplo aceti ſtillatitij. Hoc in- 44
quam cum ſit aqua imprægnata ſale acido volatili; ſi quicquam actione ſuæ aciditatis mordendo attigerit, coagulatur confeſtim, quod poſtea per combuſtionem reperitur fixatum alkali. Imò ſi ſpiritus vitrioli acidus & volatilis, corroſerit mercurium æquè volatilem, acidum vitrioli fixatur in verum alumen. Quas porro mecha- 45
nicas, trahendo ad ſcopum conſumtionis totalis in cruore, dico. Si aër, (arcanum capiat qui poteſt) imprimis volatizat ſulfur concreti cum omnimoda ſeparatione ſui ſalis, hoc ſal (quod alioquin in carbone fixaretur in alkali, per ignem) fit totum volatile, ac ſurſum ſcandit, in ſpecie liquida quandoque, & non raro in forma ſublimati: habetque totam concreti craſin. Hoc ſal, per mechanicam eſt demonſtratum; eius autem demonſtratio eſt paucis cognita, nos licet eam tamen palam facere. Saltem inde apparet veteribus, verum aëris vſum in pulſu, & anhelitu, non enotuiſſe, propter Spagyricæ artis ignorantiam. Saltem inde conſtat continua neceſſitate, aërem intro trahi, peculiari fine, vt cruorem venarum, (aliàs calore noſtro non difflabilem, ſed potius condenſabilem) planè volatilem, abſque reſidui capitis mortui memoria, efficiat. In piſcibus verò, vt cruor non à calore, at ſolis vitalibus partium fermentis, agitatur: ita nec reſpiratione opus fuit. Siquidem anhelitu liberè egere poterant animalia, quorum cruor caloris timore caret. Eo quòd à calore ſit inſeparabile, quod cruoris parte aquoſiore exhalata, reſiduum grumeſcat, ab tandem in ſiccam molem degeneret, niſi inceſſato aëris attractu & connubio in toto pulmonis & thoracis, ſulfuri cruoris ipſe aër commiſceretur, velut aquarum ſeparator, & ſulfur efferret, in vltimo ſui eſſe, mutatum, vna cum aqueo vapore, per Gas inſenſile tranſpiratum. Iſtud non fuit nudum 46
refrigerij munus (quamquam ſit in Scholis ſic putatum, quæ cuncta calore & frigore metiri ſunt ſolitæ) ſed adjuncto arteriarum vitali fermento (hactenus forte, ac potiſſimum arteriæ, venis per totum corpus comitantur) fuit majoris momenti, atque neceſſitatis opus. Adeoque nec pulſus, eſt plus ad difflandas fuligines cruoris quàm ſanguinis, nec vice verſa; ſed merè potiſſimum inſeruit, (præter fabricam, illuminationem, & continuitatem vitalis ſpiritus (ad præparandum ſanguinem in exſpirationem citra caput mortuum, quod quidem prorſus naturæ requiſitum. Non quidem ad fugandas fuligines calore partas (quanquam nulla fuligo ex vdis exhalet propriè) ſed potius ad impediendum, ne

caloris

caloris opera ordinaria, vapores, (quos vocant
fuligines indiſtinctim) generentur. Aut pro-
prius loquendo, ne vaporibus, è cruore diſce-
dentibus, cætera cruoris pars inſpiſſata, perni-
47 ciem totalem faciat. Quorſum aſpice, quod do-
lente, calente, & vulnerato digito, ſtatim inſoli-
tus eo loci pulſus ſe proferat, eo quòd aëri in-
greſſus, ad extra venatum ibidem cruorem, & in
48 labris detentum, ſit impeditus, timorque eſt, ne
ſanguis concreſcat, & in pus ſolideſcat. Facto au-
tem pure, is timor minuitur, quia in facto ſiſtit.
Ante vulnus enim, occultus pulſus, mox violen-
tus ibidem oboritur etiam antequam calor, vel
præſuppoſita fuligo adeſſent. Pariter quoque,
mox atque internis membranis, nox aliqua in-
gruit, arteria ſtatim mirum in modum, toto in-
dureſcit homine, pulſumque durum, tentum, vi-
bratum, imò & ſerratilem efferr. Nullatenus au-
tem (vt Scholæ autumant) quod arteria ſiccetur
49 vt in corde prænunciet, ac medenti aperiat, qua-
litatem ac naturam partis affectæ.. (Quod ridi-
culum) natura namque vbique incumbit cauſis
intentionaliter maturandis, promouendis, vel
amouendis : nequaquam autem edendis ſig-
nis pathologicis, diagnoſticis vel prognoſticis.
Sunt enim hæc ſigna per accidens ac præter in-
tentum naturæ à medente notata & obſeruata.
Si namque in progreſſu naturæ, contingens,
trahatur in noſtram cognitionem, id illi per ac-
cidens, & totum excoticum, quæ nil (exceptis
aſtris,) cum intentione prænunciandi opera-
tur. Sed quidquid facit, id ex iuſſu eſt, qui eſt
proprietas dotalis eius. Non igitur arteria pul-
ſum profert durum, eo quòd ipſa aridior, &
ſiccior facta ſit; quoniam nulla ſpes eſſet, poſt
ſiccitatem membranæ, mollioris vnquam pul-
ſus; vt nec rehumectationis partis ſemel exſic-
catæ. Teſtis ſit ſenectus ipſa, arida & exſuc-
ca. Nec denique canalis aut tubus arteriæ, indu-
reſcit in ſignum : ſed in cauſam, finem at-
que media, alterius intenti : Nimirum ſi verum
eſt Scholarum documentum, quod arteriæ pul-
ſent ob finem attrahendi aëris cor refrigerantis,
certè ſi ſui illius documenti perpetuæ memores
eſſent vt deberent, ſaltem illa tentionis duritie,
commodius aërem inſpirarent arteriæ ; cum
alioqui mollis arteria attrahendo concidat, ver-
miculans, atque vndoſa in ſe labatur, atque
50 adeo, os eius, quod in duritie hiat, in laxitate
clauditur. Induratus ergo pulſus, indicat con-
tractam, non autem exſiccatam arteriam. Si ete-
nim pulſus ad hoc ederetur, vt defectus ac par-
tium qualitas proderentur, certè in apoplexia
eſſet pulſus molliſſimus (quia cerebrum pars to-
ta medullaris ſtatuetur offenſum) qui ibidem
ſemper eſt durus, & fortis. Sic & oſſifragium,
pulſum faceret omnium duriſſimum. Et pure
51 iam facto, maior & crebrior pulſus eſſet, quam
dum fit. Eo quòd præcedens labor, ſpiritus ege-
ſtatem peperit, & præſens pus ſine putredo diſ-
flatione celeri eget. Pariter in Phlegmone, ſy-
ſtole opportunior, longeque manifeſtior eſſet,
quàm diſtole. Quæ cum in facti veritate non ſic
ſe habeant, neceſſe eſt, Scholas in finibus pul-
ſuum erraſſe. Quin etiam tunica arteriæ, in ad-
uentum ſudoris vtut antea durior fuerit, iterum
molleſcit, cum ſcilicet maior eſſet explodendæ
fuliginis neceſſitas, quam attrahendi aëris. De-
beret inquam arteria tum patula eſſe, atque du-
rior cum crebra compreſſione: non autem mag-
no pulſu, vndarum more, lentius concidere. In
affectibus pulmonis demum, cordi vicini, tot
venis, arteriis, & cartilaginibus vndequaque
referti, laxus & vndoſus eſt pulſus, & in puris vo-
mica, cum aliquali intermiſſione. Pulmo in-
quam, ſui fuliginis, exploſionibus, opportunè
importuniſſimus, indigeret pulſu duriſſimo, ten-
ſiſſimo, & fortiſſimo. An fortè duplex arteriæ tu-
nica, ſudore futuro iam eſt imbuta ? hactenus
madore alieno molleſcit ? alias madoris expers ?
An duritiem, poſt horam ſudoris reaſſumet ? ſui-
que ſiccitatem alternata mollitie ad lubitum fe-
rè compenſabit? Quam enim imbecillitatis plena
ſint medendi theoremata Scholarum ? Siquidem
in præfatis pulmoniacis, laxiſſima arteria & pul-
ſus vndoſus, nobis patefaciunt, in obſequium
thoracis anhelitum dari. Natura enim conſcia
eſt, non opus fore citato pulſu, vt neque tenta
arteria, vbi pro pectore primum ac conſequen-
ter, ſiue ſecundariò, pro reliquo corpore, anheli-
tus ſuum munus ſuſcepit ; eo ipſo nobis oſten-
ditur, vſus anhelitus alio ſine, aliaque parte,
quam quibus pulſus eſt præfectus. Quoties ita-
que plurimo aëre, pro cruore per venas diſperſo,
opus eſt, vt volatilizet id, quod minatur obdura-
tum iri, toties ſe ſtringit, tendit, contrahitque ar-
teria, non autem ſiccatur. Attrahitur autem aër
ille, non pro nutrimento ſpirituum, vel fuligi-
num exploſione : at omnino vt qui in ſe eſt, ſe-
parator aquarum ab aquis, fermento digeſtionis
vltimæ calcar addat, vt totum liquorem nutriti-
tium, poſt ſui munia expellat, citra vllam ſui reſi-
dentiam. Igitur aër inſpiratus, inſeruit huic fer-
mento, non pro refrigerio, non pro cibo ſpiritus,
vt neque pro fuliginum folle. Alioqui etiam la-
xitas arteriæ, incapax eſt vt ſat inſpiraret aëris.
Futurus verò præparatuſque ſudor, cum iam in
ſe ſit volatilis, & latice tenus præſto effluat, non
requirit laboris plurimum, nec arteriæ indura-
tionem. Labentibus enim viribus, ante vermicu-
lãtem vndoſus eſt. Debilitata quippe natura, non
meditatur amplius magnum laborem. Apople-
cticus autem, eſt maximè & longè duriſſimus
pulſuum: ac potiſſimum ſub mortem. Id volunt
Scholæ fieri, quod pulſus & anhelitus eadem
eſſet, ac indiuidua neceſſitas, atque finis. Qua-
tenus (aiunt) cor volet compenſare defectum
anhelitus. At ſyncopes virginum vterinæ, qui-
bus anhelitus eſt exſtinctus, vireſque validæ
(nam inde reſurgunt plerumque) pulſus mini-
mi ſunt, in redargutionem præcedentis doctri-
næ Sic pariter pulmonariorum pulſus, vndo-
ſus, & languidus, quibus tamen natura deberet
ſatagere penuriæ anhelitus. In apoplexia autem,
cur durus & magnus ſit pulſus, rimandum ex
natura morbi. Quam ex profeſſo libro & lithia-
ſi ſemel attingam. Nunc rei propinquitate duos 52
aphoriſmos exponam. Quorum primus eſt :
Dum pus fit, maior labor & dolor, quàm facto
pure. Omne apoſtema in pus deſinens, continet
neceſſariò aciditatem, quæ cruorem in grumum
cogit. Ideoque deinceps incapax eſt tranſpira-
tionis : quocirca natura omnem mouet lapidem
arteriaſque concitat & anhelitum, vt per aërem
fermenta præpediant eiuſmodi effectum. Ac
tandem nil proficiens, ceſſat ab iſto conatu. Et
enim nedum cruor, quatenus grumeſcit, natu-
ræ infeſtus, ſed quatenus extraneum continet
aliquid, (aliàs namque non fieret apoſtema.)
Acidi enim proprium eſt omne alimentarium
imme

immediatum coagulare; Hinc pus. Rectius quam Galenus ergo Hippoc. dixit: *Non calidum aut frigidum, &c. ſunt morbi? ſed accidum: acre amarum, & ponticum.* Vulnus namque ſimulatque corruptionem ſentit, labra tument ſua, & pus fit, niſi violentior vis peius, ſiue Ichor ſaniemue manare cogat. Pus autem Idiotis, bona vulneris digeſtio dicitur, id minus malum rectius cenſendum. Verum ſi vulnus ſit recens, ac balſamo à corruptione munitur, non aduenit pus. At cum fundum, vel labra acor, putredinis index contrahit, fit pus. Sæpè enim vermes in vulneribus ob putredinem conſpicui. In culinis, ſi carnes corrumpi incipiant, illarum
53 iuſcula aceſcunt. Quapropter omnis potio vulneraria, occultum alkali; & quidem volatile, in ſe contineat oportet, ſi accidentibus, ex corruptione acoris natis, reſiſtere debeat. Quatenus alkali quoduis omnem aciditatem, quam attingit, perimit. Sic nempè lapis cancrorum diureticus eſt, & vulnerarius, quod ſatis conſtat. Nam vino maceratus, poſt diem, ſapit li-
54 xiuium. Alter aphoriſmus dixit: *Ventres, naturâ hyeme calidiores, quam æſtate.* κοιλίαι enim cauitates ſonat, non ventres. Suppoſititius eſt, non conformis vicinis, nec genio ſenis congruus. Primariò falſus eſt denique. Nam hyeme edo calida, bibo non ſaltem frigida. Attamen à paſtu frigeo intus. Quorum nullum æſtate ſentio. In tangibilibus enim tactum iudicem ſumo. Excuſant Scholæ, aiuntque exterum frigus intropellere calorem noſtrum, vnde felicior digeſtio. Imprimis ſat alibi docui, digeſtionem non à calore eſſe. Deinde a paſtu, hyeme magis intus
55 frigus quam æſtate ſentitur. Fateor equidem, omnem calorem eſſe à ſpiritu vitali ſanguinis. Si itaque per frigus, ſpiritus cum ſanguine intro pellatur, periculum ſuffocationis erit, pulſuſque indicium daret, ſi fuligines expellendæ vſum pulſus importent. Item maior & velocior pulſus eſſet hyeme quàm æſtate, ſi vera ſit Scholarum hypotheſis. Sed conſequens eſt falſum: ergo & hypotheſis. Sin ſolitarium calorem, abſque ſpiritu, intro fugere velint. Iam inuiti admittent, idem accidens per ſubiecta migrare. Tandem quorſum calor ad ſuum fontem introiret? Et quidem generaliter in omnibus id hyeme fieret? An enim Cor ſanum, quod præ caloris abundantia & fuliginum metu, continua neceſſitate pulſaret, non poterit ob hyemem ſibi de caloris ſufficientia prouidere? vel quare non ceſſat pulſando potius, quàm quod calorem à ſe dimiſſum, præ egeſtate ordinaria repetat? Hæc leui pede pro more tranſiliunt
56 Scholæ. Dicunt enim, copioſius alimentum hyeme abſumi quam æſtate, propter abundantiam caloris. Et iterum, copioſiorem calorem hyeme augurantur, ex pluris alimenti indigentia. Idem nempè, & eodem reſpectu, eſſet cauſa & effectus eiuſdem. Pater & Filius, ante & pòſt reſpectu ſui. Ego verò aërem incuſo. Qui quoties frigidior eſt, etiam eſt ſuæ naturali qualitati vicinior & ſeparator aquarum potior, adeoque cruorem magis in Gas volatilizat, quo aër eſt frigidior. Non ſecus atque de nauigantibus eſt dictum. Alioqui ſomnia Scholarum euaneſcunt, quoad calorem, cauitatum, & puteorum per inſtrumentum, dimetiens ambientis qualitates. Quoad ventrem humanum autem, ſimiliter, ſi degat in hypocauſto ſubtepido. Senſus autem organa, nequeunt momenta caloris exquiſitè diſtinguere, vbi eſt ſemeſtre interuallum. Quia ſtant ipſamet tempeſtatum alterationibus obnoxia. Ideò & applicatio ſenſibilium, ad organum ſenſus, diuerſa ſtatione fallax eſt. Videntur quoque ſtomachi hyeme caliodores, eo quòd pluris alimenti egemus. Nec mirum, quia æſtate ptoinde liberalius bibitur. Nutrimur autem potu celerius, quam ci-
bis. Vſus ergo pulſuum ſunt. 1. Vt per interſti- 57
tium traducatur cruor in ſinum ſiniſtrum. 2. Vt inibi, & clientibus in arteriis fiat ſpiritus vitæ ſanguine. 3. Vt fiat è cruore, ſanguis arterialis ſubflauus. 4. Vt à mente humana informetur. Sunt nimirum arteriæ, ſtomachus cordis, vt meſeraicæ ſunt culina Iecoris. 5. Vt ſit continuatio luminis vitalis, per totum. 6. Blas pulſuum, eſt ad fabricam caloris, non autem frigoris. 7. Vt cruor in habitum corporis pro alimento diſperſus, totus fiat perſpirabilis, ſiue fæcis memoria poſthuma. 8. Anhelitus autem pro ſcopo habet, hunc poſtremum duntaxat pulſus vſum. Tandem & hoc addo. Non eſſe ſpiritum animalem in natura. Vtpote mutatio, quam ſpiritus vitalis recipit in cerebro, non eſt ad formalem tranſmutationem: ſed eſt gradus perfectiuus, ad deſtinationem ſui. Nimirum ſpiritus innatus, intendit ex vitali influo ſibi ſimile generare, idque in ſingulis ſenſuum officinis, ilique dat ſigillum ſui organi. Sic nempè opticus ſpiritus non guſtat, non ambo tamen proinde ſpecie differunt, quanquam muniis. Etenim in vitalitate cordis animatur ſemel à mente, fitque eius vniuerſale organum vitæ.

ENDEMICA.

1 *Scholæ ſteterunt vnde incipiendum erat.*
2 *Aërem ambientis, non inſpirari in arterias.*
3 *Implicat, aërem vice ſingula inſpirare, & fuligines explodi.*
4 *Demonſtratur incompatibilitas.*
5 *Sequeretur inde, quod non eleuetur arteria, niſi vt concidat.*
6 *Ceſſarent finis, modus, & poßibilitas attracti aëris, per pulſus.*
7 *Endemica trahi per anhelitum.*
8 *Vapores non trahi intrò ab vnguentis.*
9 *Spiritui vitali deeſt vis generatiua ſui.*
10 *Paracelſi magnes humanus, eſt figmentum.*
11 *Non dari fuliginem in corde, & arteriis.*
12 *Totam Scholarum Tecmarſin, eſſe pollutam.*
13 *Endemicorum progreſſus.*

NOn ſat eſt dicere, fodinæ eruncant 1
venarum, nocui realgaris Gas ſylueſtre, ac metallicam malignitatem, paludes, vaporem fœtidum; ſemiſalſa flumina atque litora, nebulam morbidam, atque ſoli fraceſcentis contagium. Aſt propius eundo, adaptationes cauſarum, vbique dant indagantibus intellectum, ignaris autem neglectum. Indubium enim erat hominem in aëre morari, circumquaque aëre allui, imò & veſci, eiuſque impreſſionum violentæ tyrannidi, viciſſitudinumque alteritatibus ſubiici, qua aër continuus aquarum ſeparator eſt. Aër itaque, per os, & nares promiſcuè in pulmonem trahitur

trahitur parte potiſſima. An verò aër,& per conſequens etiam ens endemicum ab ambiente intrò trahatur per arterias, affirmant Scholæ, Ego verò primus, multa rationum magnaque veritatis authoritate ſuffultus, dubitaui. Conſequenter quoqua irrita eſſe ad pulſuum locos appoſita vnguenta, vt intrò trahantur. Imprimis repugnant ſibi hæ propoſitiones. Aër trahitur per cutim in arterias. Et depreſſio pulſuum, eſt ad depellendum fuligines, ſuſcitatas ſucceſſiuè à corde. Quoniam ſi feruore continuo continuæ ſuſcitetur fuligines,iiſque expellendis indeſinenter cor cum arteriis laboret: certè nullus locus nec ſpatium motus erit, attractioni aëris de foris intro. Nam ſi è centro cordis, per arterias ſcceſſiua, continua, & indeſinens eſt pulſuum expulſio, neceſſariò quoque ortus arteriarum canalis, continuo filo à corde, ad pellem vſque, repletus erit fuligine; Cuius fuliginis explodendæ, cum maior eſſet neceſſitas quàm aëris attraheudi, (citiſſimè namque ignis extinguitur fumis, non autem tam citò refrigerij penuria conſumit totum; non eſt ergo mora pro attractione aëris. Quin etiam, citato pulſu attractus aër ac puſillo ſpatio moræ, ſic in minutulis arteriarum ramis, aër fuligini inuolutus imbueretur, quod potius expulſionis vſum augeret, quam refrigerio cordis ſatisfaceret. Stante ergo fuliginum hypotheſi, aër forinſecus nullatenus trahitur per arterias intrò, adeoque Scholæ incircumſpectè ſua dictitant, & inuicem ſibi tamen ſubſcribunt. Quinimò ex eadem hypotheſi ſequitur, quod per ſe non eleuetur arteria atque primariò: ſed tantùm principaliter eleuetur vt concidat, ea denique opera ſarcinam deponat, pellatque ſuffocationis metum. Cum iſte finis pulſuum eſſet præcipuus, alter verò qui eſt refrigerij, ſit reſpectu prioris ſecundarius. Denique ſi arteriæ, aërem intrò ſugerent; ad quem quæſo finem id fieret, cum magis noceret quàm prodeſſet crudioris endemici aëris ſuctus? Etenim non propter refrigerium cordis: cum ſinguli pulſus vix tantillum, minimis, & exrremis arteriarum oſculis, de aëre allicerent, quod tractu celerius, mox dein, per arteriæ depreſſionem non exploderetur? Imò citiſſimé, eo ipſo ſic fuligini eſſet counitum, & calefactum à ſanguine arteriali, vt nequicquam inde refrigerij cor in ſe ſentiret: cum præcipuè non vnico attractu aër iſthac, à pelle ad cor pergeret, ſed multiplici arteriæ depreſſione intercedente ſic in via incaleſceret, vt omnem refrigerij ſpem eluderet. Quocirca, ſi arteriæ aërem forinſecus allicerent, neceſſariò ſemper eleuatio arteriæ longè depreſſionem ſuperaret velocitate & magnitudine: quod abſurdum eſt. Vt etiam, quod aër refrigerij qualitatem ſeruaret impollutam, per tot anfractus arteriarum ſenſim introductus. Denique ne arteria traheret aërem, vt exinde ſpiritus vitalis augmentum ſumat. Quoniam, conſenſu Scholarum, ſpiritus vitalis non ex aëre;ſed è vapore cruoris ſit, in corde ad extremum elaborati, ac vitali facultate inſigniti. Hebeſque ſit affirmatio, quæ ſupponit ſpiritum vitalem nutriri ſimplici elemento. Dum nutrimur iiſdem, quibus generamur. Quapropter cum aër introtractus,ſit corpus elementale, non habeat naturam ſpiritus ſanguinei, vt nec humana determinatione aër vnquam poſſit indiuiduari, non poterit nutrire corpus concretum Vt ſuo loco docui. Quin ſemper vniuerſalis elementi proprietates ſeruet, non autem Archei conditionem acquirat. Aër enim, nec nobis affinis nec vitalis eſt lucis capax. Ideoque arteria horrebit exoticum, nec prius debitis officinis elaboratum aëra in ſui familiam adſciſcere: nec attentat natura aliquid fruſtra; vt neque aërem præparare, vt fiat id, quorſum planè poſſibilem non habet inclinationem.Fruſtra alioqui,per tot digeſtionum apparatus viſcerum diſpendia & officinas, ſpiritus vitalis fieret, ſi tam leui compendio, & citra vſuram de foris maturetur. Decepit enim Scholas, quod hactenus creditum ſit, Ignem neceſſariò aëre nutriri:idcirco & ſpiritum vitalem, vt omnis caloris noſtri authorem, indigere pro ſui cibo, aëris elemento. Aſt, iam ſuperius elucidaui, Ignem nec ſubſtantiam eſſe, nec nutriri aëre, imò neque re combuſtibili: niſi quod properando ad fines ſuæ deſtinationis requirat inflammabile pro obiecto:non autem pro nutrimento. Defectu quoque obiecti, perit in inſtanti, dum ſuæ deſtinationis finem eſt aſſecutus Quippè cum nec ſubſtantia ſit, nec accidens, perit quoque defectu obiecti: eo quòd ſuum obiectum ſit quoque eius ſubiectum. Adeoque & iſtud eſt ſibi ſingulariſſimum, & ha-
ctenus neſcitum. Ceſſat ergo finis, ob quem 6
traheretur aër externus, per pellem in arteris, ceſſat modus, ceſſatque poſſibilitas, ſtante fuliginum hypotheſi. Denique ſi arteria ſugat aërem per pulſum, indifferenter ſugeret, & endemica promiſcuè, adeoque nocua eſſet eiuſmodi attractio. Quod falſum frequenti experientia adnotaui. Precipuè quod quoties peſtis pere-
grina deforis contrahitur per anhelitum, eius 7
adaptatio non fit, niſi iuxta ſtomachum. Quod per ſenſum loci, anxietates, vomitum, ſuſpiria, Cephalalgias, & deliria palam fit. Adeoque pars in nobis, quæ primos motus apprehenſionum ſentit ac format, etiam primos peſtis inſultus ſentit. Concedo quidem,Peſtem contrahi, contractu rei contaminatæ,atque illico ſentiri dolorem, velut pungentis acus. At hoc non arguit, fieri proin ſuctum aëris per arterias, vbi ipſum venenum aptum eſt, pellem inficere & confeſtim in eſcharam vrere. Eſt nimirum longè aliud, peſtem intrò trahi per arterias, ſiue per ſuctum allici: atque aliud, per attactum, tanquam per ſerpentis ictum, intro, vi ſuæ contagionis repere; emplaſtra enim, balnea & olea, pellem alterant,& conſecutiuè vel pergunt alterare, vel trahunt è centro ad pellem: Non autem quod intro materialiter inde petiti vapores
trahantur. Tum demum, pulſus non eſt per mo- 8
dum reſpirationis, quæ vno ſuſpirio quidquid in thorace eſt aëris, efflat: ſed eſt pulſuum motus interruptus per oppoſitū, & creberrimus proinde non minus exſpirans quàm inſpirans, feſtinantque alternatiui illi motus tantum, quod ſi quid aëris attraxiſſent, id fruſtrato fine intraret, cum in inſtanti iterum extunderetur, Siquidem quod oſculis eſt vicinius,id etiam primò efflaretur. Adeoque ſpem non haberet aër vnquam penitius admitti, aut refrigerio cordis ſe ſatisfactu-
rum. Denique, ſpiritui vitali deeſt vis generati- 9
ua, qua aërem in ſpiritum tranſmutatione formali deduceret. Cum illa vis competat fermento & officinis, ſine quibus non fit cruor. Neque enim cruor poteſt generare cruorem & dato chylo ſtomachi, in vena aut arteria; non proin fieret

fieret vnquam inde cruor, aut ſanguis. Aër ergo etſi corpus aptum eſſet, non poſſet fieri tamen alimentum ſpiritus vitalis, niſi primum in corde fuiſſet elaboratus, viuidus, & illuminatus indiuidualiter iuxta ſpeciem humanam. Quorum ſingula elemento repugnant. Nugax ergo eſt
10 commentum irritum; fictumque eſt cordis refrigerium, attracto aëre intrò, per arterias. Fictuſque eſt hominis Magnes à Paracelſo celebratus. Cum arteriæ nil intrò ſurgant: eſſetque aër ſic introductus, maiori arteriis oneri quàm ficta Scholarum fuligo. Si ergo arteriæ non trahant aërem, multò certè minùs id faceret caro, cauitatis carens aëris inimica. Enimverò, vt aërem forinſecus trahi ad cor, per arterias, tam ad eius refrigerium quàm alimentum, atque augmentum ſpiritus Archei, non eſt niſi merum
11 commentum: ſi æquè eſt friuolum Scholarum inuentum, quod ſola neceſſitas explodendæ fuliginis, in corde natæ arterias deprimeret. Siquidem præcedenti iam limite alios pulſuum ſcopos ad longum oſtendi. Nam quidquid in corde fit aut purum ens eſt putumque defæcatum, atque vitale. Non eſt enim ibi aduſtio empyreuma, ſiccitas, nec fuliginum cauſa efficiens. Inſulſum enim eſt vitæ fabricam, deſtruenti igni ſic comparaſſe, vt ſanguinem ibidem aduri, & fuligines fumoſas edere, fingendum ſit. Nam ſi quæ exoticæ aporrheæ, quandoque præter naturam, cordis limites inordinariò attingunt; confeſtim arythmos palpitationum & procellarum intermittentium defectus ſentimus. Verùm ſi ordinaria eſſet cordi fabrica fuliginum quomodo ſequeſtrarentur à ſpiritu vitali! & quo vallo, dirempta ab inuicem manerent? Quomodo poſſibilis eſſet fuliginum exploſio, quæ ſimul ſibi intimè permiſtum ſpiritum vitalem non profunderet affatim? Adeone, vti Scholæ nil habent puræ doctrinæ, etiam nil impolluti, nil ſi excrementitia, & ſtercorea fuligine, infœdum patiuntur? Putantne eſſentialia vitæ munia, tam fuligini quàm vitæ ſpiritui, competere indifferenter? Adeoque & hactenus commiſceri? Quomodo, depreſſio arteriæ, in finem bonum, & à Creatore deſtinatum, hactenus tenderet, quæ cum fuligine ſimul ſpiritum vitalem ſibi permiſtum, efflaret? Adeoque mortem, atque perniciem præſto adferret? Quomodo ipſe rerum arbiter, ſummè honorandus, vel à creato homine, per pulſum ſyſtolen non feciſſet mortem? Denique ſi fuligo eſſet pulſuum modulamen (vt volunt) quis eſſet ille ſeparator, qui fuligines potius in carnis habitum foras quàm per portas, rectà in caput diſcedere cogeret? Aut ſi indifferenter cum ſpiritu vitali, in ſinus cerebri commiſta fuligo properat, cur non continuò ſenſuum turbant œconomiam? Quid ſi arteriæ compreſſio, fuliginum expulſioni ſit dicata, cum enim arteriæ ſint lateraliter pertuſæ, ſicut locis per quæ tranſeunt, hactenus ſpiritum & vires vitales largiantur: ergo & iſthac ſimul fuligines expellerent. Quæ ſanè pernicioſiores eſſent omnibus viſceribus, quàm ipſis arteriis, eo quòd hæ, cenſeantur recenti aëre recreari, non autem viſcera. Si ergo velint, fuligines per arteriarum compreſſionem expelli, oſtendant nobis prius, fuligines non ſecus, quam per vltima arteriarum oſcula, purgari poſſe, idque ſoſpite ſemper ſpiritu, fuliginibus permiſto. Scholæ perfecto, pollutam fuligine doctrinam ſuſtinent cæcoque ignauiæ ſuaſu, ſuo ſubſcribunt genio Galeno. Cum igitur materiam, calorem, 12
reſidentiam, contentum, & circulum vrinæ ignorauerint, pulſuum verò cauſam efficientem prætererint: ad calores verò, & frigora potiſſimum refugerint, veroſque fines neglexerint, tota Tecmarſis medendi polluta manſit. Scholæ igitur, velut ex tripode prophetatæ ſunt, tam in cognitione morborum, quam eorundem progreſſu, atque termino. Quod poſtmodum multò luculentius probabo. Endemica ergo, quà & 13
quorſum intrant, affectant omnia: caput videlicet, thoracem & horum clientes. Quantumque valent, tantundem operantur atque efficiunt. Quædam enim labem, in partem imprimunt, & deindè abſcedunt. Vt ſunt nebuloſa, fœtida, fracida, &c. Quædam verò ſpecie fumi intrant, ac inſpirantur mineralia, quæ intus denuo coagulantur diuerſimodè. Nam aliqua cum ſcreatibus exſpuuntur, ſi noxia non ſint. Alia verò, parietibus cannarum pulmonum, tenaciter in vitam adhærent, ſuamque in hoſpitium tyrannidem exercent. Huius generis eſt, quidquid è venis mineralium effumat. Quapropter & fumus mineralium ob ſui malignitatem & virus arſenicale, ſynonyma euaſerunt: Coincidunt nempè Arſenicum & fuligo, ſiue fumus metallorum Vnde raucedines, cordis tremores, lipothymiæ, Aſthmata, pleuritides, peripneumoniæ, tuſſes, ſputa cruenta, tabes, vomicæ, &c. Interim non liquet, endemica par arterias trahi, neque eaſdem affici immediatè. Sin autem Mercurius tremores pariat, ſaltem id eſt arteriis impertinens. Nec etiam proinde tremunt, quibus Mercurius per vnguina intrò adactus eſt: ſed veſicantur ore, gutture, vulua decidit, & vlcerantur, vacillant ac nigreſcunt dentes, tumet caput & immenſum ſaliuant fœtida. Deauratores quoque, foſſores & ſeparatores Mercurij, qui inſpirant virus capiti lethale, atque neruaceis, efficiunt in nobis endemica quantum poſſunt.

SPIRITVS VITÆ.

1 *Doctrina Veterum de triplici ſpiritu.*
2 *Steterunt, vnde incipiendum.*
3 *Spiritus vini, continet duo tantum initia chymica, ad lubitum Artificis flexibilia.*
4 *Spiritus vitalis, è ſpiritu vini.*
5 *Ebrietas quomodo.*
6 *Spiritus vini, & aqua vitæ quomodo differant.*
7 *Quidquid ſolo igne ſtillatur, recedit à viribus prioris concreti.*
8 *Differt fermentum ſtomachi & panis.*
9 *Fermentorum pluralitas.*
10 *Neſcitum Gas, peperit plura abſurda, in rerum diſtinctione.*
11 *Sanguini, & non cruori, ineſt anima.*
12 *Cruor, abſque ſpiritu iecorario.*
13 *Ebrietas.*
14 *Progreſſus ſpiritus vitalis, per munia.*
15 *Indoles eſſata, ipſius ſpiritus,*
16 *Quæ per ſenſum cenſentur vnum, decernuntur in effectibus.*
17 *Vnde ſpiritus vitæ, ſit balſamicus.*
18 *Spiritus aquæ vitæ, ſolo attactu, oleoſitatem amittit.*

19 *Statim*

19 *Statim fit ſol.*
20 *Totus cruor vertitur in ſalem.*
21 *De vita ſpiritus vitalis,*
22 *Lumen ſubinde extinguitur in materia ſpiritus.*
23 *Totidem luminum ſublunarium ſpecies, quot vitalium.*
24 *Definitio ſpiritus vitalis.*
25 *Calor vitæ, non eſt conſtitutiuus ſui humidi.*
26 *Calorem eſſe vitæ adiacens.*
27 *Scholarum indiſtinctio, effectuum caloris, & fermenti.*
28 *Vnde calor eſcharoticus in nobis.*
29 *An ſit ſpiritus animalis à vitali diſtinctus.*

DE Archeo tanquam fabro in ſemi-
ne, iam ante diſſerui, & qualiter
cuncta diſponat tam in generatione,
quàm tranſmutationibus ciborum
per curſum vitæ; Quod munus propriè ſpectat
ſpiritum inſitum: nunc autem quomodo atque
vnde conſtituatur ſpiritus in arteriis fluctuás,oc-
caſione Blas humani iam deſcripti, illorum of-
ficium & proprietates conſequenter hoc tramite
1 explicare ſuſcepi. Scholæ docent alimenta pri-
mum in chylum, dein in chymum ac cruorem
mutari, adeoque in iecore ſpiritum quendam
naturalem fieri,qui repetita dein digeſtione cor-
dis, in vitalem mutetur, atque tandem in cere-
bro animalis,ſiue ſenſitiuus fiat. Sic vt natura-
lis, ſit alendis partibus; vitalis verò, conſer-
uandis iiſdem: atque animalis, ſenſus, motus,
animæque functionibus deſtinatus. Aſt autu-
mo, longè aliter philoſophandum atque vlte-
riùs progediendum fuiſſe: etenim ſpiritum
quendam, ex Hippocr. Nouerant illud eſſe im-
petum faciens. At non ſufficiebat ſcire, quen-
dam eſſe ſpiritum, quibus organis fieret, quid-
vè ageret, dixiſſe, niſi ſimul eiuſdem indolem,
ſubſtantiam atque proprietates, cum fiendi mo-
2 do, explicarent. Alibi tradidi, quod è qualibet
planta, & fructu, appoſito fermento, fiat aqua
vitæ. Quod cum vulgo ſcitum ſit, dum è gra-
nis, hydromelite, & ſuccis aquam vitæ fabricat;
3 Demonſtrationis non indiget propoſito. Eſt
autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleoſus, qua-
tenus totus inflammatur totuſque ſalſus (qua-
tenus acris, mordax, ſicut ore detentus diu-
tius, epidermida gingiuarum ac labiorum vrat)
vnumque & idem ſimplex, ſic duo tantum, &
non tria chymica initia continet. Sic quidem,
vt pro nutu artificis, tota aqua vitæ ſal fiat, vel
oleum; Hoc eſt;Eiuſmodi initia non eſſe initia,
non conſtantia: ſed arbitrio humano muta-
bilia. Continet autem vinum pro parte ſui vi-
4 noſa ſpiritum, aquæ vitæ reſpondentem: hic
enim, abſque aliarum officinarum maturitati-
bus, rapitur per ſtomachi arterias ad caput. Sic,
5 vt ſit plus iuſto: (vini) inſit ſtomacho, ſequatur
ebrietas, quatenus ſpiritus vini largius in caput
affluat, quam commodo interuallo, queat com-
mutari, determinatione indiuiduante humana.
Hinc enim conſtat commutatio, itemque fer-
6 menti operatio.Veruntamen in vino eſt iſte ſpi-
ritus mitior,quam aqua vitæ,quæ per diſtillatio-
nem elicitur. Quod à pari ſpectatur in oleo oli-
uarum. Diſtillatum enim (quod vocant oleum
laterinum, vel oleum philoſophorum) differt
longè ab oleoſitate, quæ elicitur ex oleo ſimpli-
ci, per ſolam digeſtionem cum ſale circulato Pa-
racelſi; Separatur namque ſal circulatum, idem
in virtute, ac pondere, poſtquam oleum oliua-
rum in ſuas heterogeneitates diuiſit.Dulce enim
& duplex oleum ex oleo oliuarum, prout &
ſuauiſſimus ſpiritus è vino ſeparatur, longè ab
aquæ vitæ acrimonia ſegregatus. Vnde conſe- 7
quenter didici, quidquid ſolo igne diſtillatur,
procul à viribus concreti recedere. In nobis au-
tem, etſi cibus ſuo modo putreſcat, (ſi nempè
putredo iſta ſit medium tranſmutandæ rei, in 8
rem) attamen in digeſtionibus noſtris per iſtam
putrefactionem (actionem inquam fermenti
ſtomachici) non extrahitur aqua vitæ ex oleri-
bus, granis, pomis, aut leguminibus. Siquidem
intentio naturæ, non eſt tunc procreare aquam
vitæ; eſtque aliud in nobis fermentum, quo res
reſoluuntur in chylum, atque illud, quo res di-
mittunt ex ſe aquam vitæ. Nam herbæ,dum per
fermentum in aqua putreſcunt, pro extractio-
ne aquæ vitæ manent caudex, ſtipites & folia
integra, in figura & duritie priſtinis: quæ à no-
bis manſa, in chylum vertuntur, primamque
ſui faciem amittunt.Quocirca comprehendi,tot 9
putrefactionum varietates,totque ſtercora vnius
panis ſpeciè diuerſa, quot ſpecies animalium
pane nutriuntur. Imò præterea, longè plura
fermenta, ſiquidem adhuc pluribus mediis, tam
ſpontè, quàm ex inſtituto panis putreſcit. Quod
de pane enim, tantundem de aliis cibis, ſit di-
ctum. Scholæ quidem ſciebant, nil nobis pro-
ficere, quod in ſui radice non contineret vitæ
præludium, (adeoque aërem idcirco, pro ſpi-
ritus augmento admittunt, poëtarum deceptæ
monitis, vitales auras dicentium:) voluerunt
nempè in cruore, ſpiritum hepaticum; natura- 10
lem, actu eſſe, auræque inſtar gliſcere. Putarunt
nempè eſſe vaporem; Neſciæ, quod vapor nun-
quam fiat Gas incoagulabile, aura, æther, vel
exhalatio ſylueſtris: ſed maneat ſemper aqua.
Putarunt itaque, quòd vapor è cruore extraue-
nato (prout è quolibet repente liquore) exha-
lans, eſſet cruoris ille ſpiritus, vnde materiali-
ter ſpiritus vitalis fabrefieret. At ſanè, cruor,
quamdiu in vaſis Meſenterij & Portæ fluit, eſt
ſpiritus expers. Quare & per laxatiua euocatus,
putidus excernitur, abſque notabili debilitatis
indicio: quod non ita fit, ſi ad venam cauam ſe-
mel pertigerit. Quoniam tum, homogenealiter,
cruor eſt ſigillatus præludio, vt fiat ſanguis ar-
teriæ & ſpiritus,ideoque indifferenter cum ſan-
guine, in Sacris vocatur ſpiritus rubens,cui ani-
ma inhabitat. Quanquam id propriè de ſangui- 11
ne intelligatur: vtpotè, loquens Scriptura ibi-
dem, de iugulatis vel enectis, quibus cruor ſi-
mul cum ſanguine profunditur. Aliquando de
digeſtionibus docebo, quidquid in ſtomacho
confitetur, id à fermento ibidem. (Etiam ipſum
ſaccharum) aceſcere, non quidem aciditate ace-
ti, omphacij, citri aut vitrioli; ſed ſuo fermen-
to pari, & aciditate ſpecifica, quamuis cum aliis
acidis, in acydo ſymbolizet. Eſt tamen interna
dynami, ab omnibus diuerſus acor. Eſtque iſtud
acidum ciborum perfectè volatile. Nec obſtat:
quod chylus in adoleſcentibus, oſſis fixitatem
aſſumat, vt & in fracturis oſſium. Eſt namque
idem chylus ſtomachi, poſt accretionem, qui
adoleſcenti erat. Ille verò totus tandem difflatur
abſq; vllo ſui reſiduo:rurſus oſſis naturâ in Poro
reſumit in fracturarũ ſolidatura.Ideoque eo ipſo,
chylus omnis eſt volatilis,& hactenus in cruore

aliquando ſpiritus indolem aſſumet. Non qui-
dem quod ſpiritus illi inſit naturalis, & à cruore
diuerſus : ſed potius, quod cruor totus ſpiritua-
lem characterem in promiſſione adeptus ſit. 1.
12 Ioan. 5. *Aqua, ſanguis, & ſpiritus, vnum ſunt.*
De digeſtionibus verò docebo, quo pacto illud
acidum, in chylo tranſmutetur in ſalem vola-
tilem, cuius pars excrementitia, cum vrina, &
ſudoribus, proſcribitur. Ipſa verò maſſa cruo-
ris, virtute fermentali cordis, & pulſuum adiu-
uent, tranſeat in ſanguinem, ex flauo rubi-
cantem, vnde ſpiritus vitalis efficitur. Adeoque
non aër aut vapor cruoris : ſed ipſus cruor in
ſanguinem, & inde demum in ſpiritum vita-
lem deducitur. Iecoris quippè munus eſt vni-
uocum, & dicitur ſanguificatio, non autem ſpi-
ritus creatio : quæ procul inuicem diſtant. Ne-
que enim vni viſceri, totidem ac tam diuerſa
competunt munia ; maximè quod cruoris ru-
dis moles, nondum ſpiritibus ſeminarium ap-
tum ſit. Sufficit enim iecori, tam paucis arte-
riis, & vitæ communione ditato, chyli in cruo-
rem vera tranſmutatio, & noui entis vera gene-
ratio. At in corde, tanquam vitæ fonte, cogita-
tur primum de vitalibus initiis. Cruor enim
ibidem, in ſanguinem atque auram vitalem ex-
tenuatur ; quæ duo vnica prorſus actione perfi-
ciuntur. Iuxta promptiorem & tardiorem cruo-
ris obedientiam. Cruor enim fit cum chyli ſiue
cremoris inſpiſſatione, liquidi ideo excrementi,
ſiue lotij ſeparatione : ſed ſpiritus fit cum inſ-
piſſata attenuatione. Quæ actiones ambæ tam
oppoſitæ, nec ideo vni competunt iecori. Quod
ſi autem Scholæ velint ſpiritum naturalem in
cibis præexſtitiſſe, in iecore verò perfectionem
accepiſſe. Cæterùm bullitis, coctis, & aſſis, fa-
cilè expirat : & ſi quis reſtiret forte, ille noſtræ
œconomiæ non eſt hepaticus. Fateor equidem,
ſpiritum vini eſſe vegetabilium ſpiritum, facile-
que rapi in arterias, tanquam ſimplex ſymbo-
lizans, præuiè diſpoſitum, vt facilè in ſpiritum
vitalem tranſcendat. Sed exin, Scholæ nil pro
ſuo hepatico conficiunt. Nam ſpiritus vini citra
digeſtionem è ſtomacho immediatè rapitur in
arterias, nec per gradum cruoris aſſumitur col-
lega vitalis, facilè quoque exin colligitur, vita-
lem ſpiritum non præſupponere naturalem. Pa-
terque quod dixi. Siquidem qui deliquia vel
tremorem cordis patiuntur, ſentiunt vini ſpiri-
tum mox & immediatè, in conſortium vitæ ad-
13 mitti, neque enim tum etiam à multo affatim
vino inebriantur. Alioquin vino adhuc corpo-
raliter exſiſtente intra ſtomachum, ebrietas non
aliunde procedit, quàm quòd vinoſus ſpiritus,
affatim in cor & caput raptus ſit, & præexſiſten-
tium ſpirituum ibidem confuſionem pariat, ipſe
adhuc in cordis officina nondum politus adue-
na. Cruor ergo ipſus, eſto ſpiritus hepaticus,
corporalis, coagulatus in materiam, & vitali
œconomiæ ſubſtratus. Per me licèt, dummodò
intelligamus rhetoricè. Nempè ipſum cruo-
rem eſſe obiectum capax, & materiam vt inde
fiat ſpiritus. Et philoſophicè loquendo, ſiue
propriè, non ineſt cruori ſpiritus, ipſi à iecore
factus. Eo quòd hepati incumbat labor ſangui-
ficationis, ſeparationis, laticis, vrinæ, & ſudoris.
Dum ſcilicet celerrimè iſthæc tranſeunt per
exiles venularum cataractulas. Cruor nempè,
etiamſi in meſeraicis præludia ſui ſuſceperit :
vera tamen eiuſdem fit generatio, fibrarum item,
atque coagulationis dotes, ſub celerrimo tranſi-
tu, cum ſuo ſero, per capillaceæ tenuitatis tu-
bulos. Quod ſi & hepati inſuper, incumbat ge-
neratio ſpiritus : præter enim fruſtraneam eiuſ-
dem generationem, eſt hepar nimia ſarcina, at-
que officiorum pluralitate proſternere, aſini in-
ſtar. Sufficitque cruori, quod ciuis ventrum fa-
ctus, participet de vita, vitalique lumine illu-
ſtretur. Itaque prout à cordis fermento & labore
cruor fit ſanguis & volatilis ſpiritus: Ita ab arte-
riis deſumpto fermento, cordis vicario, fiuntque
ita volatiles, vt nullam poſt ſui conſumptiones
reſiduam amurcam relinquant: ſed totali ſui trãſ-
ſpiratu egrediantur. Cor ergo fabricat è cruore 14
ſanguinem quem eadem aptat extenuatque ope-
ra, ac tantundem ſpiritus vitalis, in ſanguine fa-
cit, quantum cruoris groſſities, renitenſque eiuſ-
dem ſubſtantia permittit tantulo ſpatio, quo in-
tra ſinus cordis agitatur, atque concutitur. Enim-
verò, necdum ſatis eſt, nouiſſe cruorem eſſe ſpi-
ritum, item traduci in ſanguinem arterialem,
& dare ſpiritum vitalem, cuius fauore à mente
informetur, atque animatus fiat. Et hinc de-
mum transferri in ſinus, ſiue ſtomachos cerebri,
ibidem variam ſuſcipere characterum determi-
nationem. Ita vt motiuus fiat in ſpinali medulla,
viſiuus in opticis officinis. Qui ſi aliquo errore
ad linguam ducantur, guſtatui ſunt planè inuti-
les. Quapropter fieri, vt non raro digiti ſtupeſ-
cant, pars aliqua mobilis, vel ſenſu vel motum,
relicto ſenſu amittat, eo quòd alieno ſpiritu &
deuio, partes irrorentur. Sunt nempè tactuum 15
authores motui impares, & viciſſim. Quin in-
ſuper indolem ſpiritus vitalis, nouiſſe oportet.
Enimverò quandoque ſat liquebit, ex chylo aci-
do, partim cruorem, partimque vrinam ſal-
ſam & excrementa fieri : Salſedinem verò il-
lam excrementoſam, eſſe ſpiritum volatilem &
ſalſum, qui terræ confermentatus, tandem ſaliſ-
petræ naturam pro parte aſſumit. Cruor quoque 16
per diſtillationem, dat hunc ſpiritum ſalſum,
planè volatilem, ac nequicquam à ſpiritu vrinæ
diſtinguibilem. In eo tamen, eſſentiali ambos
proprietate, differre conſideraui, quod ſpiritus
ſalis cruoris, curet epilepſiam, etiam adultorum;
non item ſpiritus ſalis vrinæ. Ergo patet in cruo-
re, ſpiritum ſalſum & volatilem contineri. At
quo modo, totus abſque heterogeneitate cruor
tranſmutetur à fermento cordis, in ſpiritum,
quantum dici poteſt, explicui tract. de vita lon-
ga. Quia alioqui naturæ non ſunt à priori de-
monſtrabiles, vt nec fermentorum operationes,
quia cauſæ ſunt eſſentiales, in rerum tranſmuta-
tiones. Eſt ergo ſpiritus vitalis, ſalinus, ideoque 17
balſamicus, & cuſtos à corruptione, idque non
tantùm ratione ſalis, quantum reſpectu luminis
concepti, in ſuo ſale. Adeoque nec poteſt aër,
eius additamentum aut alimentum fieri. Et-
enim quanquam aqua vitæ, facilè in ſpiritum vi-
talem aſſumatur, non eſt tamen hic oleoſus ac
combuſtibilis ; ſed ſpiritus vini, ſolo fermenti
attactu, facile totus in ſalinam naturam volati-
lem aſcendit, vt extemplo oleoſam, ſiue accen- 18
ſibilem proprietatem, amittit. Prout per me-
chanicam docui, tract. de Duelech. Quomodo
nempè, vnico inſtanti, aqua vitæ tranſmutetur
in offam albam, non inflammabilem quod aquæ
vitæ euidentius contingit, per fermentum vi-
tale ſalinum. Igitur ſpiritus vini ſine mora, vel 19
vlteriori digeſtione, confeſtim rapitur in cor,
per

per arterias ſtomachi, & vires reſtaurat, eo quòd
paruo labore in corde perficiatur. Non tamen eſt
putandum, quod ſpiritus vitalis, ſit acidus, eo
quòd ſpiritus ſaliſpetrę ſit placide acidus, fiatque
tandem ex ſpiritu vrinæ. Quia ſpiritus vnde ſal-
petræ in terra coagulatur, non fuit acidus, dum
eſſet ſpiritus vrinæ. Eſt ergo ſpiritus vitalis ſal-
ſus, non acidus, (Acidum enim extra ſtoma-
chum, toti corpori eſt hoſtile) ſpiritui ruinæ vi-
cinior, quam ſalipetræ, multoque adhuc magis
alienus eſt à ſpiritu ſaliſpetræ, per adustionem,
& commiſtionem adiuncti, extracto. Salſedinem
autem ſpiritus vitalis facilè percipiunt, qui mem-
brum aliquod ſtupidum habuere, quod ſenſim ta-
ctum recipiens, punctiones & ſtimulationes pa-
titur, quæ veræ ſunt ſalſedinis indicia. Salſedo
quidem ſpiritus, cognoſci poteſt; ſed eiuſdem lu-
men, immediatè, & fontaliter à Patre luminum
procedens, omnem arcet mortalium indagatio-
20 nem vlteriorem. Porrò quod totus cruor ſit me-
rus ſal, non fortius probari deſiderat quàm quod
totus cruor, homogenealiter in vlceribus, Aſ-
cite, *&c.* Ichor fiat, per degenerationem imme-
diatam. Cruor enim intensè rubet, flaueſcit au-
tem dum ſanguis fit: eo quòd rubedo flaueſcat,
vbi per ſalem volatilem velut diſſoluitur. Mor-
21 tuum adhuc eſt, quicquid dixi hactenus. Spiri-
tus vitalis, muniis vitæ fungitur. Non eſt autem
liquori, aut exhalationi quatenus ſalſis, pro-
prium, auguſtum vitæ faſtigium. Vtque viuat,
neceſſariò lumen habere debet à Patre lumi-
num, rerum vita. Ergo oportet, vt ſpiritus, ſiue
æther vitale, ſit illuminatum lumine ſimplici-
ter vitali, nec quidem vniuerſali: ſed ſpecifico,
& indiuiduante. Nec etiam lumine igneo, vren-
te, inflammante, & concentratis radiis conſpi-
cuo. Aſt, eſt lumen formale, de conditione ani-
mæ ſenſitiuæ. In quo verbo ſiſtuntur deſcriptio-
nes, & indagationes vlteriores mortalium. Quor-
ſum finge, vermes Nitedulas, lucem in ventre,
ſub noctem habere, (vt & maris bullæ habent
nocturnum nitorem, atque plurima, quæ per
putredinem in vltimam pergunt ſalium mate-
riam.) Vitalem tamen, & quæ cum vita illarum
extinguitur. Par lumen aliquod finge in ſpiritu
vitæ, qui quoad viuit, lucet, dumque morientis
oculos deſerit, cornei apparent, & defœdati.
22 Extinguiturque iſtud ſubinde lumen, adhuc
ſpiritus vitalis ſoſpite materia, in Peſte, veneno,
ſyncope, *&c.* nec putes tamen, parem lucis
eſſentiam in nobis, & Nitedulis, vt ſcilicet lu-
23 mina ſolo graduum tono diſcrepent. Sed reue-
ra totidem ſunt luminum vitalium ſpecies, quot
vitalium creaturarum. Idque abundans diui-
næ largitatis eſt indicium, quod luminum, quæ
nobis ſub vnica comprehunduntur notione &
vocabulo tot ſpecies, atque vitalis ſint diffe-
rentiæ, quot ſunt ſpecies vitalium: vtpote quod
illæ luces ſint ipſæmet vitæ, animæ, atque for-
mæ vitalium, (mentem immortalem, quan-
quam & ipſa ſit lux quædam incomprehenſibi-
lis; excipio tamen, dum de luminibus caducis
ago.) Adeoque per eiuſmodi luces ipſas, eſt ſo-
la, atque omnis ſpecierum diſtinctio. Pater lu-
minum itaque, ludit abundantia ineffabili ge-
nericorum luminum multo maiori largitate,
quàm in vnico vultu humano, propemodum
infinitas varietates effingens. Eſt quædam nem-
pè apud ipſum ingens luminm reſp. & imme-
morabilium ciuium legio, cuius ſimilitudinem
aliquam exprimit, per formas vitalium, in mun-
do ſublunari. Eſt ergo ſpiritus vitalis, ſanguis, à 24
fermento cordis reſolutus in auram ſalſam, &
illuminatam à vita. Quod lumen in nobis eſt ca-
lidum, de natura Solis, friget que in Piſce, neque
vnquam ad vllam caloris potentiam adſpirat.
Quocirca calor noſter non eſt humidi primige-
nij conſumtius, (vt de vita longa) cum piſces
mortem non effugerint hactenus. Nec potue- 25
rint primi, qui ante diluuium mille annos ſolares
viderunt, decuplo plus humidi radicalis habuiſ-
ſe nobis, niſi decuplo extenſiora cuncta habuiſ-
ſent. Quod impertinens. Siquidem probabile
eſt Adamum manu Dei plaſmatum Domini Ieſu
Chriſti ſtaturam longè perfectiſſimam nactum,
nec eandem exceſſiſſe. Denique piſces, ſub ma-
ri glaciali eſſent naturaliter immortales, cum il-
lorum humidum radicale à calore ibidem non
effumaret. Religioſi aliquot noſtrates, per to-
tum ferè annum, ita à pede in ventrem vſque
frigent, vt non ſentiant ſe pedes habere. Quo-
circa ſaltem nobis eſſent longæuiores, imò &
crura illorum iuuenilia eſſent, cum thorax to-
tus, rugis ſenilibus criſpetur, ſi à calore humi-
dum primigenium conſumptum, mortis daret
neceſſitatem ineuitabilem. Itemque tam piſces,
quam eiuſmodi Religioſi, deberent, recuſare
quotidianas alimenti refectiones, eo quòd per
poros vix quicquam exſpiret. Aut ſi calor eſſet
de eſſentia vitæ noſtræ, certè pars, continuo fri-
gore languens, vel moreretur vel in piſcem ſal-
tem mutaretur. Vnde eſt conſpicuum, calorem 36
eſſe vitæ noſtræ dumtaxat adiacens, & comitans
indicium, non autem fundamentum primarium.
Videant ergò Scholæ, quam ineptè totam na- 37
turæ craſin calori circumſcripſerint hactenus.
Abſit enim, tam ſtolidè poſthac philoſophari, ac
neſcire, aliam eſſe conſumptionem humidi à
calore, quæ cum inſpiſſatione terminatur: at-
que aliam longè, quæ à fermento extenuante,
tota promouetur ad tranſpirationem. Hæc nam-
que nullam reſidentiam poſt ſe relinquit: illa
verò tophum vel carbonem. Sin autem in nobis, 28
quandoque calor auctus inſurgat, adeo qui
membra velut adurit, gangrænat, & inſtar ignis,
eſcharam facit, vel ſubinde gliris inſtar carnes
erodit: Iſta nempè ſunt opera ſalium corroſiuo-
rum, degenerantium, ex legum, à vitali Repu-
blica proſcriptorum. Sic & per venena laxatiua
& diarrhæas, totus cruor in putrilaginem reſol-
uitur, & per venena alia in Ichor, ſynouiam, vi-
rus, Icteritium excremētum, &c. reſolutus cruor
effluit, ſæpè acerrimus, ſæpè & ſine corroſiuo æ-
ſtuant. Errores enim eiuſmodi in vita accidunt
(in mortuo namque cadauere, ideo ceſſant) qua-
tenus à vita proprio Blas corruptæ naturæ thy-
moſin induunt, accenditque vita ferrum, quo
ſe multipliciter lædit; pro vt de morbis aliquan-
do. Tandem an ſit aliquis ſpiritus animalis, ſpe- 29
cie diſtinguendus à vitali, an verò eius diſputatio
ſit vera nominis rixa. Dixi quid res ſit in ſe ipſa,
cui nomen nil addit, vel demere poteſt. Spiritus
vitalis, per Aortas arterias, in caput ſcandit. In
cerebri autem meditullio, vnicus eſt ſinus, qui
ſupernè inſpectus, videtur duplex; ſed eleuata
ſurſum camera, vnitatem oſtendit. Porrò in hoc
ſinu, arteriæ deſinunt in vas quoddam rugo-
ſum, alterius planè texturæ, quam ſit cætera
arteriarum compago. Hac nempe diffluit, &
exſpirat ſpiritus vitalis in ſinum cerebri, pro mi-

niſterio principum facultatum, imaginationis nempe iudicij & memoriæ Hac etiam pergit diſtribui in oſcula neruorum,incipientium à cerebro. Adeo vt ſi ſit dicendus animalis, quatenus in cerebro determinationem partis ſuſcipiens, proprietates acquirit deſtinatæ functioni aptas; non videtur tamen proinde diuerſus à vitali per materiam efficientemque. Siquidem in ſui luminis vitalis amplitudine, eſt omnium iſtarum proprietatum capax, ſine natiuæ eſſentiæ ſuæ permutatione. Qui namque ad linguam detruditur; guſtatum exercet: Ille verò idem non guſtat in digitis: ſed vtrobique particularem organorum characterem ſuſcipit, & proprietatem induit. Quem ſi proinde à vitali differre fert animus, tot erunt rurſus ſpiritus diuiſiones eſſentiales, quot munia, quotque officiorum pluralitatibus dirempta miniſteria. Interim rem intellige & voca vt lubet: Non enim Scolis ex animoſa paſſione contradictorius ſum: duntaxat enim errores pandere, & neſcita docere, ſuperiori authoritate monitus, debui. Errata ipſæ mea pariter æquo detegant animo, gaudebo ſanè, ſi modò proximus vtilitatem conſequatur, quam opto.

CALOR EFFICIENTER NON DIGERIT, SED tantùm excitatiuè.

1 *Calorem, non eſſe proprium digeſtionis organum.*
2 *Quid in hoc Scholas deceperit.*
3 *Scholarum tuitiones.*
4 *Paracelſi incogitantia.*
5 *Anxietates Scholarum.*
6 *Oblitæ axiomatis ſui, de contrariis.*
7 *Calorem, igne potentiorem, coactè fecere, & caloris prædicamentum.*
8 *Digeſtio & elixatio differunt.*
9 *Indignantur fermenta, quòd ſint poſt-habita.*
10 *Actio caloris vniuoca, quæ.*
11 *Piſcis digerit citra calorem.*
12 *Potentiali calori, nullus in digerendis locus.*
13 *Boulimi argumentum.*
14 *Alterum, ab vnitate ſpecifici caloris.*
15 *Tertium, ab axiomate.*
16 *Aliud.*
17 *Cur ructus acidus, poſt nidoroſos, bonum.*
18 *Cur carnes abhorreat febriens.*
19 *A ſcopo medendi.*
20 *Admiratio Paracelſi.*
21 *Eiuſdem error.*
22 *Vis digeſtiua gallinarum.*
23 *Author adhuc puer, didicit digeſtionis veram cauſam.*
24 *Cognouit reſolutionem ex acido eſſe.*
25 *Seneſcimus ſolâ fermentorum penuriâ.*
26 *Qualitas acidi fermentantis.*
27 *Auerſatio quorundam ciborum, vnde.*
28 *Fermentorum vires.*
29 *Mures accuſant Scholas erroris.*
30 *Fermentum ſtomachi cur ipſi ſit alienum.*
31 *Commendatio Splenis.*
32 *Gradus caloris & frigoris, variant.*
33 *Errores Scholarum, de gradibus elementorum.*
34 *Gradus caloris chymici.*
35 *Gradus diſtinctionis fecit Author.*
36 *Humiditas, & ſiccitas non conſiderabiles tanquam qualitates.*
37 *Cur non admittant gradus.*
38 *Hinc nugæ in elementorum doctrinam introductæ à veteribus.*

QVIA totum naturæ fundamentum, in cardine caloris verſari 1
putatur, ſintque jam procul ablegata elementa, miſtiones, & temperamenta; Igitur ad ſtabiliendam Archei ac ſpirituum vitalium progeniem, de digeſtionibus deinceps dicendum eſt. Quas quia calori Scholæ emanciparunt, oſtendam calorem, non eſſe proprium organum digeſtionum. Decepit quidem Scholas, digeſtionis metaphora, introducta nimirum poëtica libertate, à ruſtico ſenſu mutua, concoctionem, ſynonymam digeſtionis, fecere. Vtque 2
elixationem, ſciebant concoctionem, idcirco digeſtiones, ad bullitionem tranſtulere, atque vtrobique calorem ſunt arbitratæ, cauſam illarum naturalem, totalem, atque vnicam. Cernebant enim, per elixationem atque aſſationem, plurima tenereſcere, ac alterari: Ideo ab artificialibus tranſſumta licentia, culinam, in ſtupendas viſcerum & ciborum tranſmutationes, non quidem ſimilitudinariè, ſed omnino propriè, proximéque traducere, perque putationem res in fidem, ac dein in dogma verum, tranſmigrauit, cunctaque naturæ noſtre mundia,atque beneficia, in calores, temperamentaque, velut in cauſas totales, tranſtulere. Potiſſimum quidem quod ventres hominum, ac quadrupedum, ſentirent, actu calere. Vſque adeo deinceps, plus augendo calori, quam digeſtioni roborandæ, eſt inſudatum. Neque enim vlterius indagarunt, tametſi euentus plerumque ſpem falleret. Satis putantes, quod tam in exilatione, quam in naturali ventris digeſtione, calor repetitetur, à quo abunde ſibi auxilium exſpectantes obdormierunt. Hæſitarunt interim, cum animaduerterent, cibo, per elixationes, non prorſus totali metamorphoſi, in ſuccum tranſmutari. Etenim carnes, clauſo vaſe, in iuſculum conſummatum expreſſo vero, liquatoque iure reſoluerunt: at errorem animaduerterunt quidem, quia carnoſæ fibræ reſiduæ, tenaces, atque duræ permanerent, & nunquam vera tranſmuratione, in chylum liqueſcerent: attamen per credulitatem, erroriſque antiquitatem, ſibi 3
paſſæ ſunt oculos velari, quærentes ſubterfugia atque latibula, ſtatim ſe ſaluas arbitratæ ſunt, dummodo diuerſos caloris gradus, ſi non etiam ſpecies, atque genera (vt eſt igneus, elementalis, radicalis, correſpondens elemento ſtellarum, &c.) imò & calorum momenta, in auxilium excuſationem, imploraſſent. Adeo vt vnicuique, propemodum graduum momento, ſua eſſet in digerendo craſis. Cui ſtupiditati ſe 4
Paracelſus quoque inuoluit,vocens vnicum panem,in tot animalium ſpeciebus,accipere ſpecificam cruoris & ſtercorum diuerſitatem, ob ſolius gradus momentum in calore.Quaſi latitudo caloris, ſpeciem conderet, aut variaret in ſubſtantia. Cæterum dum Scholæ omnem in ſcirpo 5
nodum ſuſtuliſſe præſumerent, cecidere deinde in caloris naturalis digeſt iui,itemque in,præter,

&

& contra naturam, fungoſa diſcrimina. Atque tandem, ſubindè inuitæ, ad ſacram occultorum anchoram, in digeſtionibus, refugere debuerunt. Ita nimirum, vt eſſet aliquis calor digeſtionis author, tam in morbis, quam in ſanitate.

6 Oblitæ interim, quod vt contrariorum vnicum finxerant genus, atque vtrumque paribus dici modis, quod vtriuſque, vnica, & vniformis eſſet conditio. Quapropter oblitæ ſunt, pares comminiſci frigorum ſpecies, atque proprietates. Nempe quale eſſet naturale, digeſtiuum, præter & contra naturam. Itemque radicale, ac primigenium frigus aliquod, docere debuerant. Adeo ſi calidum radicale reſpondeat proportione, elemento ſtellarum, totoque genere diſcrepet, à quouis alio tepore: etiam frigus radicale, totidem numeris, atque viribus, à quouis alio frigore, diſcrepare debebat, niſi veritatis penuria, ſuam ſophiam, vt ſterilem deſerant. Ita quidem, licet calor non naturalis in naturalem, ac vice verſa, per inauditam ſeminum licentiam, pergerent: natiuum tamen calorem & febrilem, in diſtinctas ſpecies (imo etiam genera) relegarũt, vt ſaluarent effectus, calori digeſtiuo tributos.

7 Adeo vt dum crederẽt, volucres quædam conficere, quæ ſe contra ignis furorem alioqui defendunt; agnouere ignem aliquem, igne potentiorem. Canis enim oſſa deglutita conficit, quæ ignis nunquam in Chylum auſit conuertere. Quorum itaque effectuum diuerſitates coegerunt Scholas, calorem in prædicamenti latitudinem erigere, neglectis interea oppoſitis frigoribus. Cùm interim caloris ſit duntaxat ſpecifica diuerſitas, quæ ſe, ab aliorum numero eximere non
8 valet. Enimuero, quidquid in ſtomachum ingeritur, peracta tandem digeſtione, eſt tranſmutatum, longeque ab exilatione, cæteriſque coctu-
9 ris, quocunque gradu paratis, ſeparatum. Quia vnica fermentorum ignorantia, fecit digeſtiones, & apepſiæ remedia neſciri, elenchumque non cauſæ vt cauſæ, perpetrari. Quare non eſt otioſa, tanquam de nomine, rixa, dum effectus fermentales adſcribuntur calori. Quippè huius quæſtionis reſolutio medendi intentiones mutat. Proinde ſoleo lubens cauſas proprias inquirere, ad quarum ſcilicet meditationem, vtilitas ſequitur, morbi tremunt, vel vires vigorantur. Fermenta itaque indignantur meritò, quod nolentia, ſub Relollæo, militare credantur. Quippenunqum caloris fuit, rem in tranſmutationem formalem adducere. Cum calor per ſe, atque primariò, non niſi calefaciat, per accidẽs autem,
10 ſeparet aquea à pertinacibus. Quæ caloris vniuoca actio, nullatenus eſt digeſtio, tota tranſmurationem formalem abducere. Cum calor per ſe, atque primariò, non niſi calefaciat, per accidens autem, ſeparet aquea à pertinacibus. Quæ caloris vniuoca actio, nullatenus eſt digeſtio, tota tranſmutando conſcripta. Nam etſi in nobis digeſtio, comitante calore contingat, illa tamen non eſt
11 calor; licèt per accidens ſit calori connexa. Idcirco enim in piſce, nullus actu calor eſt, nec tamen proinde calidis is animantibus infelicius digerit: nec ab ingeſtis, malè ſe habet, homi-
12 num more. Friuolum eſt ideo confugere ad calorem potentialem, pro piſce. Nam in ſenſibilibus ſenſu notis, ſolus tactus Teſtis & Iudex eſt: non autem ad ſomnia fugiendum. Nam ſi digeſtio calori, non actualiter calido, ſed virtuali poteſtati, ſit tribuenda. Iam fruor optatu. Alioquin enim, quid id quæſo, quam ignoranter rixari, de colore vt tali Atque interim fateri, eſſe aliquid præter calorem ſenſibilem, quod ſit digeſtionis cauſa continens. Quid enim inſulſius dici poteſt, quàm quòd potentialis calor, actu calefaciat, huiuſque calefactionis ergo fiat digeſtio? Res in potentia, jam actu agat? At ſaltem in canina fame eſt di- 13
geſtio celerrima, fameſque implacabilis. Ergo tum ſaltem deberet in calidis nobis, moleſtus, & infeſtus ſentiri calor, ſi calore actuali in nobis digeſtio fiat. Si enim paruam digeſtionem cauſat paucus calor, & mediocrem mediocris: Vtique ad potentem, ac moleſtam digeſtionem, magnus quoque calor adeſſe deberet. Quod attamen, 14
etſi aliquoties curioſius indagauerim, verum eſſe non inueni. Tum demum notabile. Quod digeſtio panis in homine, cane, equo, piſce, anate, aue, toto differt genere, non ſecus atque multiplex cruor, & ſordes inde prognata. Quapropter ab vnica caloris digerentis ſpecie, eiuſmodi digeſtionum varietates prouenire nequeunt. Igitur Scholæ totidem calorum & frigorum genera erigant, & defendant, antequam ſibi credi poſtulent. Ergo proinde tantam cruoris differentiam à proprietatibus formalibus, & ſpecificis fermentis: nequaquam à calore, deſumo. Siquidem perfectè ſcio, quod quæcunque 15
habent efficientia eſſentialia diuerſa, habent etiam diuerſa effecta & attributa. Ita & videlicet quòd producta in genere diuerſa, requirunt neceſſariò ſuas cauſas efficientes genere diuerſas. Alioqui namque quidlibet produceret quodlibet indifferenter. Prout nempè vnum atque idem, conſurgit à cauſis propinquis iiſdem. Quam enim eſt friuolum, potentias vitales, atque formales, ſpecificaſque tranſmutationum parentes teporibus adiudicaſſe? Etenim ſi di- 16
geſtio caloris opus laſſet, maiorem calorem, continuò felicior, atque vberior digeſtio ſequeretur. Quo enim quæque cauſa eſt potentior in natura, eo effectum ſuum proprium, potentius quoque perficit. Per conſequens, febrientis in cauſo ſtomachus, potentius digereret, quàm ſani. At ſanè, in febrientis ſtomacho nil ritè digeritur. Statim namque oua, piſces,
carnes, & iura intus cadauerantur, ideoque ru- 17
ctus nidoroſos efficiunt, quos, ſi ructus acidi ſubſequantur bonum, tam ex ſigno, quam ex cauſa cenſuit Hippocrates. Eſt attamen in febriente, calor; etiam quandoque is calor, eſt temperatus, dum ſcilicet non moleſtus eſt, neque ſitim excitat: attamen cauſſa eſt digeſtio. *Corpora impura quo potentius nutris, eo*
magis lædis. Quod in febriente eſt manifeſtum. 18
In quo ſtatim tenuiſſimo, faciliſque digeſtionis cibo, vtendum. Abſtinendumque à potentioribus cibis, conſummatis ſculicet, & iuſculis: eo quòd abſente fermento facilè putrent, nidorem contrahant, ac velut cadauerentur. Non ſecus atque caro cruda, carpio, pectori, plantis pedum, vel ceruici ſuperligata, tantum abeſt, quod reſolueretur in chylum, quod mox ab aliquot inde horis putreant, & fœteant, etiamſi ſalſa ſint. Idem in corpore impuro, atque febriente, vbi calor adeſt, deeſt autem fermentum digerens. Nam ſi calor ſit digeſtionis cauſa, in febri alioqui deſit digeſtio, adſit autem calor plus autem ſit incumbendum digeſtioni quàm refrigerio: potiſſimum ſi non infeſtus admodum calor adſit,

19 Ergo potius ſtudendum eſſet caloris augmento, quam refrigerio. Adeoque mutandus eſſet medentis ſcopus, dum in febri de caloris augmento pro digeſtione, nutritione, & virium augmento eſſet cogitandum. Neque etiam conducent acida, eſurina, ſulfuris, vitrioli, ſalis, nitri, citri atque ſimilium, ſed acribus eſſet calor excitandus & augendus. Amentiæ quid ſimile dicit, qui niuem frigefacere ait, quatenus eſt alba. Sic ridiculum eſt aſſerere, fermentum ſpecificum ſtomachi, digerere propter calorem vitalem, ipſi inexſiſtentem. Dolendum ſane, quod credulitas & pigritia eorum, quibus vitæ cura delata eſt, cœmiteria in merum ſumen commutauerint, deſperantes ab indagine proprietatum phyſicalium: vnde tamen cognomen habent.

20 Paracelſus quoque calore digeſtiuo deluſus, fermentique ſtomachici ignarus, admiratur, quod res quædam duriſſimæ paucis horis in chylum commutentur, & os abſumatur in tepore ſtomachi canini. Qui ad Monarchiam medendi adſpirans, defecit, poſtquam hanc mirandam poteſtatem nominauit, ignorauit, & fermenta neſciuit. Etenim ſibi inconſtans, alibi hanc pro-
21 prietatem digeſtiuam, non minus ori clauſo, quam ſtomacho competere ſcripſit adeoque & hinc Anachoretas abſque deglutito cibo ſuam triuiſſe longam fœliciter ætatem. At ſane idiotiſmus ille auſui ſuo reliquendus: dum interim quidquid intra dentium cauitates forſitan remanſit, cadaueratur mox fœtore horribili:
22 non autem digeritur. Memini enim vitrum album & opacum, è fornace mea diſiectum, deglutitum à gallinis meis, per colorem lactis deluſis: atqui fractura vitri ſemper eſt acuminata, compertum vero eſt poſt paucos dies, occiſis aliquot gallinis, vitrum circumquaque imminutum punctatim, & acumina miſiſſe, & globoſum fuiſſe effectum. Cæteræ autem ſuperſtites conuiuæ, mox poſt paucos dies reliquum vitrum contriuerant, etſi exemtos vitri globulos è prioribus mactatis etiam vorauerat, Notabis interim vitrum reſiſtere aquis, reſoluentibus quæuis metalla. Pluribus nempe volucribus fermentum adeo potens eſt, vt niſi ſubinde lateribus, creata, argillaue veſcantur: ex multitudine aciditatis, malè habeant. Contra verò febrientis ſtomachus, totus nidoroſus, cibos triduanos, non rarò adhuc viſu diſtinctos, rejicit, vel quandoque in flauum, aut æruginoſum liquamen verſos, oberrante ſcilicet fermenti ſcopo. Huius ſtomachici fermenti neceſſita-
23 tem didici, dum puer paſſeres alerem, exſerui linguam ſæpe, quam paſſer morſu apprehendebat, & ſibi deglutire conabatur, atque tum ſenſi ingentem aciditatem in gutture paſſeris. Vnde
24 extunc ſciui, cur tam edaces & digerentes. Dein vidi, quod acidum ſulfuris ſtagma, chirothecam meam imbuiſſet, eamque in ſuccum, parte qua maduerat, ſtatim reſolueret. Quod mihi tyroni confirmauit, trāſmutari cibos ab acido, adeoque habitare in ſtomacho fermentum, quod omnia ingeſta licet dulcia, ſtatim in acidum commutaret. Quocirca eſſe quoque acida cuncta, quæ appetitui deſidi propinantur. Vt ſunt omphacium, acetum, ſuccus citri, aurantij, ſinapi, etiam ſal & ſalpetrę, quatenus ſpiritum eſurinum in ſe habet, & placidiſſimè acidum. Itemque berberis, ribes, ceraſa, citonia, &c. Hactenus arrident ægris apepticis. Eſt itaque huius fermenti tam neceſſaria contemplatio, quod vitæ gubernaculo præſit: dolendumque ideo, eius cognitionem hactenus in Sholis ſuppreſſam. 25 Et quanquam ſiccitas totius cum ſenectute inualeſcat, non ſeneſcimus tamen, niſi fermentorum aliquot penuria pauperie extinctione. Siquidem ceruus, coruus, aquila, anſer, &c. Primis adoleſcentiæ annis, nobis longè ſunt aridiores, attamen in aliquot ſecula perennant, imo aquilæ, & ceruo, ſponte renouatur iuuentus. Non eſt autem fermentum 26 iſtud digeſtiuum in ſola aciditate aliquali ſitum. Neque enim acetum vel jus citri farinam fermentat: imo nec farina fermentata, eſt proinde fermentum ſtomachicum: Sed hoc eſt acidum eſurinum, ſtomachicum, ſpecificum; & humanum: ita quidem per ſingulas brutorum ſpecies, ſpecificè diſtinctum, quod ipſis ſit appropriatum. Mures nanque, glires, & ſues, citius fame pereunt, quàm phaſeolum edant. In homine verò plerumque ad generis amplitudinem adſpirat. Interim plures caſeum horrent, vinum, lac, vel alia ſpernunt, quia non conficiunt. Ideo- 27 que quæcunque luctantur cum noſtra digeſtione, obuerſantur fermenti illius proprietati ſpecificè, fermentumque conculcare nituntur. Fer- 28 mentum ergo digeſtiuum, eſt proprietas eſſentialis, conſiſtens in vitali quadam aciditate, ad tranſmutationes potens: ideoque & ſpecificæ proprietatis. Falco enim antè moritur, quàm panem eſitauit. Dixi jam alias, quod ſi ſtilletur cruor, quolibetcunque caloris gradu, attamen ſemper inſpiſſatur, ſicceſcit, & carbonem poſt ſe relinquit. Ille tamen atque idem cruor, totus per fermenta noſtri inſenſili tranſpiratu exhalat. Cum itaque calor ſemper operetur vniuocè, non poteſt cibum, per digeſtionem in chylum mutare in ſanguinem, liquorem alimentarium ac tandem per inſenſile effluuium proſcribere, citra vllam ſui reſidentiam. Non poteſt inquam vnicus calor, in adoleſcente, cruorem in oſſa mutare, itemque in oſſifragio, cruorem in porum conſtringere, qui in adultis, itemque in ſanis, totus in exhalationes auolat. Niſi præter calorem ſint aliæ potentiæ cognitiones, & ſenſationes, horum effectrices principales. Siquidem calori proprium eſt, & geniale, humidum conſumere & craſſius retinere exſiccando. Mures enim ſine potu, ſola farina veſcuntur, eamque in ſuccum ſiue chylum ſuum reſoluunt. 29 Quod ſanè, longè à ſcopo caloris eſt alienum. Non eſt ergo calor digeſtionis author, ſed eſt alia facultas quædam vitalis, quæ verè atque formaliter tranſmutat alimenta. Eamque fermentorum nomine deſignaui. Sunt autem plura 30 fermenta in nobis, prout de digeſtionibus mox explicabo. Aſt cum fermentum ſubindè deſit ſtomacho, patet exinde, quod fermentum ipſius non ſit ipſi proprium, ſed aliunde eo affluat, & inſpiretur. Ideoque Lien ſtomacho incumbit ſic, vt gallinæ lienem circum ſtomachum vniſſimè congeſtum habeant, ideoque & potentius digerant. Summè admirandam, cruentiſque lachrymis deplorandam cæcitatem Scholarum hic aperio. Quæ viſcus iſtud nobile Splenis, 31 in cloacam peſſimi excrementi atrabiliarij dedicarunt, cuius vnius ſubſidio viuimus, vitamque, & regna aurea Saturnia poſſidemus. Acidum autem atque nigrum excrementum, quod ſubinde nimio fermento imbutum à Splenè rejicitur, ob viſceris indiſpoſitionem, atram ideo bilem

bilem commentæ ſunt. Quæ poſtmodum in noſtro duumuiratu: Itemque de digeſtionibus
32 dilucidiora fient. Porrò ante concluſionem huius quæſtionis notandum: apud Medicos quatuor tantum eſſe caloris gradus, totidemque frigoris in ſimplicibus, à temperato ſcilicet, vſque in cauſtica, & eſcharotica: eo quòd de virtuali tantum, atque potentiali qualitate agant quam ſuo alibi loco perſtringam. Idcirco enim quartus caloris gradus, apud Medicos in rerum natura, & ad tactum eſt temperatus. Philoſophi
33 verò calorem iuxta ignem metiuntur, adeoque vſque ad ignem octo gradus fingunt: quorum adhuc quintum, ſextum & ſeptimum, nondum deſignarunt, quia poſitionibus ſuis credi aſſolet, Octauum tantùm in elementis eſſe volunt, & in hoc elementorum tranſitum credidere; in igne enim, quaſi elementum eſſet culinarius ignis, aliquid probaſſe rati ſunt, & nuſpiam alibi. Totum verò hoc dogma nihil eſſe, iam ante demonſtraui. Imprimis ridiculum, Quod gradum caloris in igne, æqualem frigori, aquæ, humiditati aëris, & ſiccitati terræ, fecere. In quo inſigniter deluſi, neque adeo eoſdem gradus tam violentos alibi quam in igne oſtentarunt. In hoc ſcilicet octauo gradu, elementa ſe inuicem deſtruere, vocare, & conſumere aſſerunt, non ſecus quàm ignis ſigna abſumit. Chymici deinde Me-
34 dicorum ritu in ipſo tantùm quatuor gradus fecere, parum ſibi curæ aſſumentes, de reliquis qualitatibus elementariis: eo quòd ſoli pyrotechniæ ſe emancipaſſent. Quos nempè gradus diſtinxerunt, ita vt primus ſit à tepore, ſub vaga latitudine, vſque in ignem ſublationibus ſpirituum oleoſorum. Alter verò abhinc, vſque in ſublationem ſpirituum ſiccorum. Tertius dein vſque in obſcuram ignitionem. Vltimus verò, vſque in extremam flammæ reuerberij potentiam. Ego verò ad clariorem doctrinam, in chymicis
35 gradus diſtinguo, vt primus ſit, vbi ſumma frigiditas eſt remiſſior. Etenim qui chymiam, naturæ pediſſequam, & ſimiam æmulatricem fingo, atque ſubinde Magiſtram: totam naturam ſpeculationi chymicæ ſubdo: Secundus ergo gradus in natura, ſit calor, qualis eſt aquæ nondum glaciatæ. Tertius vbi remiſsè friget, prout eſt aqua putealis. Alioqui calor abſolutus ad tactum noſtrum (qui tepidus eſt) fallitur, frigereque putatur, quidquid ſe minus calet. Et cum plus minuſue tactus caleat, inconſtans facit indicium caloris. Quartus demum gradus eſt teporis leuiuſculi. Quintus iam tepet. Sextus eſt noſter. Septimus iam febricitat. Octauus, Solis maialis, Nonus diſtillatorius, & qui iam tactum ſuperat. 10. Diſtillat cum ebullitione. 11. Sublimat ſulfur, & ſpiritus ſiccos. 12. Liquefacit, & Pyritem ſublimat. 13. Eſt in ſubfuſca ignitione.
36 14. Eſt ignitio cadens. 15. Tandem, eſt follium & reuerberij vltimatus vigor. Denique etſi calor & frigus ſint qualitates reales, & gradus ſuſcipiant: humiditas tamen & ſiccitas, non ſunt conſiderabiles, niſi in ſuo concreto: ideoque nec conſtituunt gradus qualitatiuos: ſed tantum quantitatiuos. Quia humidum in vnica gutta, tam altè humidum eſt in ſicca argilla, atque in ſuo elemento; eo quòd humidum & ſiccum, non ſeſe commiſceant in ſui radice, nec ſe mutuo intrent, aut penetrent? ideoque nec ſe mutuò diſponant, & afficiant formaliter. Nam eiuſmodi appropriata, competunt ſeminibus, non autem elementis. Humiditas ergo, & ſiccitas, gradus
non admittunt, nec mutant ideò, vt neque al- 37
terant. Quia propriè non ſunt qualitates in ab-
ſtracto: ſed ipſamet corpora qualia. Calor verò 38
& frigus, ſe mutuò penetrant, per minima, frangunt, & graduant. Ideoque nec mirum, Scholas tam mutas manſiſſe, in gradibus humiditatis, & ſiccitatis. Aëri enim humiditatem intenſam ad octo gradus, aquæ verò eandem remiſſam, ſiue temperatam ad quartum ſcilicet gradum. Siccitatem denique terræ intenſam ad octo, Igni verò remiſſam ad 4. gradus. Sed hæ næniæ complexionum, tam in elementis quàm corporibus, quæ falsò ex elementis miſta credidere hactenus, in rudera cecidere, multiplici ruendi neceſſitate, vndique iam conquaſſatæ.

TRIPLEX SCHOLARVM Digeſtio.

1 *Scopus vniuerſalis huius libri.*
2 *Prima digeſtio in ſtomacho.*
3 *Prima corporis regio.*
4 *Duo admiranda in hoc opere.*
5 *Digeſtio altera, & ſecunda regio.*
6 *Tertia digeſtio.*
7 *Vltima corporis regio.*
8 *Obliuio Scholarum.*
9 *Status accretionis.*

NON ſatis eſt oſtendiſſe, non eſſe 1
quatuor elementa in natura, vt nec illorum miſtiones materiales atque inde reſultantes complexiones & luctas, non denique congreſſus, & complexus humorum inde fictorum, horumque amentiam; contrarietates verò inde natas, atque diſcraſian eſſe mera gentilium ſomnia in Medicinam adducta, & à Scholis etiamnum adorata. Nec ſat eſt, me oſtendiſſe alibi prima è morborum, ſanationumque claſſe releganda: Aſtrorum item cauſalitatem medendo refutaſſe, ventos quoque exſibilaſſe, conſumptiones humidi radicalis, ceu vanos terrores reieciſſe. Catharros demum, & Tartarorum durum, nouumque inuentum exploſiſſe, adeoque oſtendiſſe morbum tam in genere, quam in particulari, Scholas hactenus latuiſſe, ac cõſequenter mortales languere ſub arte coniecturali, adhuc fundamentaliter ignota, niſi ipſe proprias morborum cauſas detexero. Cumque intimorum hoſtium cauſæ plerumque ſint intimæ, ante omnia functionum hi-
ſtoriam proponam; Poſt eam verò aliquot prin- 2
cipia naturæ, hactenus inaudita ſcitu neceſſaria demonſtrabo. Scholæ, cibum atque potum, perhibent in ſtomacho, vi caloris tranſmutari in liquorem, quem, ob ſimilitudinem cremoris hordei, vel ptiſanæ, chylum dixere. Hunc autem deinceps, à venis, ſtomacho, & inteſtinorum toto ductui inſertis, & comitantibus, proinde mediante mezenterio adnexis (quod vice tertiæ tunicæ, inteſtina veſtit, circumdat, atque inuoluit) paulatim aſſugi, & intro attrahi aiunt. Relinqui autem reſiduum groſſius in inteſtinis, tanquam inutilem ſcoriam, per auum abigendam. Hanc nimirum coctionem, vocarunt di-
geſtionum trium primam. Adeoque primam 3
corporis regionem incipere ab ore: terminari 4

verò vna parte in ano, altera autem in cauo he-
patis, Duo ſatis admiranda in hoc concurrunt.
Nimirum quod paucis horis, durus cibus reſol-
uatur in ſuccum, & quod venæ, extremis oſculis
terminentur in inteſtina, per hæc inquam tranſ-
ſugant, quantum quotidie liquoris ingeſtum &
5 factum eſt. Nequicquam autem flatus illo cre-
more ſubtilioris affugant: attamen non repe-
riantur inteſtina foraminata, in vita magis quàm
in morte. Tranſit nihilominus totus chylus per
venas meſenterii in iecur. In quo, aiunt, rurſus
ſeparari iterum cruoris pro lotio, quod ad renes
tranſmeat; corpulentiorem autem cremorem,
volunt in hepate mutari in cruorem. In prima
6 nempè digeſtione, quod durius & opacum eſt,
excluditur. In altera verò opacum retinetur, ſe-
cluſo diaphano. Secunda ergo corporis regio &
officina, incipit ab ipſo corpore iecoris, & in vl-
timis ramis, venæ cauæ terminatur. Tertiò dein,
Sanguis decidens extra venas, raptuſque in ali-
mentum ſolidorum paulatim perficitur, tranſ-
mutaturque in humorem, quem appellant ſe-
cundarium. Illumque in quatuor affinitatis gra-
dus ſecant. Antequam verè informatus, in ſoli-
7 ditatem ſit admiſſus. In hoc igitur humore ali-
mentario, impenditur tertiæ atque ſupremæ di-
geſtionis labos. Ideoque hæc vltima corporis
8 officina, habitum corporis vocant, obliuiſcun-
turque viſcerum. Quæ ſcilicet & ipſa, eodem
iure coquunt ſibi, & inde aluntur. Siquidem in
9 hoc humore, pars quæque viuit proprio orbe. Et
ſingularem in ſe, quæque ſibi coquinam habet.
Cæterùm ad certam vſque ætatem, rerumque
ſeminibus innatam menſuram, alimentum ce-
dit in augmentum. Tum ſiſtit, & non ampliùs
admiſcetur primis conſtituentibus. Atque id-
circo, tantum retardandæ ſiccitati ſenii, oppo-
nitur hoc alimentum, vſque in vitæ epilogum.
Hæc ſcilicet eſt diſtributio digeſtionum & re-
gionum corporis apud veteres, & Scholas mo-
dernas. Quæ nequaquam eſt viſa mihi ſufficere-
re: ſed plena ignorantiæ, Vtpote, quæ præter
rudes obſeruationes, nil lucis arti medendi at-
tulerit.

SEPTVPLEX DIGESTIO Alimenti Humani.

1 *Miſeræ Galenicorum iactantiæ.*
2 *Prima cibi diſſolutio, vnde.*
3 *Acidum acquiſitum, ſtatim mutatur in ſalem ſalſum.*
4 *Vſus duodeni neglectus in Scholis.*
5 *Acidum extra ſtomachum, nobis nocere.*
6 *Fermentorum varietas, & incompatibilitas.*
7 *Promtæ communitationis iſtius exemplum.*
8 *Nil alibi occurrit, Fermento ſimile.*
9 *Volatilitas acidi, manet in producto ſalſo.*
10 *Latitudo in fermentis.*
11 *Vnde ſciatur, quod fermentum primum, ſit extraneum ſtomacho.*
12 *Cur condimenta ſtent in acido.*
13 *Acor, non quidem ipſum: ſed eiuſdem eſt organum.*
14 *Nimius acor ſtomachi, à vitio eſt.*
15 *Receſſus à Scholis, in examine fellis.*
16 *Quod non fiat bilis è cibis.*
17 *Fel, non eſſe, excrementum: ſed viſcus.*
18 *Vteri membrana, eſt viſcus; & prout ſtomachi.*
19 *Cur fel & iecur connexa ſint.*
20 *Quis ſit iecoris ſtomachus.*
21 *Cur præcedat fermentum fellis, ſitque ſecunda digeſtio.*
22 *Cur cruor in meſenterio adhuc careat fibris, nec ideo grumeſcat.*
23 *Vterus lotij, & vterus Duelech, diſtincti.*
24 *Stomachus fellis, eiuſque regio.*
25 *Carioſa opinio Scholarum, de ortu fellis, eiuſque vſu.*
26 *Natura plus fuiſſet ſollicita pro felle hoſte, quam pro amica pituita.*
27 *Separatio vrinæ differt à ſeroſitatis ſeparatione è lacte.*
28 *Secunda & Tertia digeſtiones, inchoantur ſimul; quamquam tertia tardius perficiatur.*
29 *Sthomachus fellis, quis.*
30 *Fel plus importat, quàm excremento præſidere.*
31 *Aues rene, & lotio, non autem felle carent.*
32 *Piſces quoque, probant maioris fellis, quam ſordium neceſſitates.*
33 *Falli Scholas, in vſu fellis.*
34 *Liquor fellis cum ſua membrana, viſcus nobile, ſui ſuperfluum ſubinde proſcribit in duodenum.*
35 *Quomodo excrementa calorem fellis acquirant, non tamen proinde bilis ſunt, aut fel.*
36 *Sapor ſtercoris proprius, fel excludit, ac figmentum bilis.*
37 *Fellea videntur, quæ non ſunt.*
38 *Vnde vena habeat, quod etiam à morte hominis, cruorem à coagulatione præſeruet.*
39 *Extrema Scholarum incogitantia.*
40 *Obiectionis ſolutio.*
41 *Venas ſtomachi, nequicquam ſibi attrahere è chylo, probatur multis argumentis.*
42 *Author à Scholis diſſentitur, quoad primæ regionis in corpore metas.*
43 *Vera officina cruoris, non eſt propriè in hepatis tranſitu.*
44 *Actio fermentalis, ſolo agit inſpiratu, nec indiget corporeo attactu.*
45 *Abſurda conſequentia ad Scholarum poſitiones de attactu, & fotu continuo.*
46 *Fellis & iecoris fermenta, per inſpiratum, ſua peragunt munia,*
47 *Cur flatus non penetrent inteſtinum,*
48 *Error Paracelſi circa veſicæ poros.*
49 *Prima digeſtio, nondum formaliter tranſmutat cibos.*
50 *Vbi ciborum compleatur abſoluta tranſmutatio.*
51 *Falſum, non dari alimentum abſque excremento.*
52 *Falſum, quod primum ſtomachus ſibi coquat, & ſecundario pro toto.*
53 *Fel habet balſami nuturam.*
54 *Obiectio miſera.*
55 *Fel pro balſamo in ſacris.*
56 *Contra fel icteri.*
57 *Bini Idiotiſmi in Paracelſo.*
58 *Quomodo ſeparetur ſal maris à ſalpetra.*
59 *Ex aqua acetum.*
60 *Quarta digeſtio, & regio corporis.*
61 *Cur cor auritum.*
62 *Quinta digeſtio.*
63 *Vaporem eſſe in cruore, non ſpiritum æthereum.*

64 *Nutritio*

64 *Nutritio carnis & viſcerum diſtinguitur.*
65 *Animalem ſpiritum ſpecie non differre à vitali.*
66 *Quarta & quinta digeſtionum, carent excrementis.*
67 *Quæ ſexta digeſtio.*
68 *Morbi in ſexta, neglecti à Scholis, quia non intellecti.*
69 *In culina deſignatione, ac officina, errores aliquot Scholarum.*
70 *Cur venam comitetur plerumque arteria.*
71 *Notatur Paracelſus.*
72 *Error Fernelij de butyro.*
73 *Incogitantia Paracelſi de lacte.*
74 *Cenſura lactis.*
75 *Modus educendi cruoris hircini optimus.*
76 *Curatio Pleuritidis indubia, abſque venæ ſectione.*
77 *Lac aſinæ, cur præferendum reliquis.*
78 *Educatio pueri pro vita longa & incolumi.*
79 *Quædam notatu digna de lotio.*
80 *Cur hydropici ſiticuloſiores hecticis.*
81 *Locus proprius fermenti ſtercorei perinde quaſi in lupo.*
82 *Nidus proprius lumbricorum, eorumdemque hiſtoria.*
83 *Differentia Aſcaridum à lumbricis.*
84 *Clyſterem ad nutriendum fruſtra iniici.*

1 OBSERVAVI inſignes abuſus, per
totam paginam functionum, ſiue de
vſu partium, commiſſos. Quanquam
nec alibi glorioſius triumphet Gale-
nus, quàm, in tractatu de pulſibus,
& in vſu partium, quam tamen moderni Ana-
tomici, oſtendunt illum numquam inſpexiſſe.
Quapropter eſt prorſus probabile abſque cog-
nitione & veritatis inueſtigatione, hos tractatus
à Galeno deſcriptos, aliunde & pro ſuis proſti-
tutos coli, adhuc hodie in Scholis. Quapropter
præmiſi digeſtiones, quas hactenus cognouit, &
ſibi inuicem ſubſcribendo confirmauit Antiqui-
tas: & ſubiungam ea, quæ me mea docuit ſin-
2 gularis experientia, ſub diuina gratia: Extra
controuerſiam, eſt cibos & potus, vnà, pari-
terque diſſolui in cremorem, planè diaphanum
in cauo ſtomachi. Addo, id fieri vi fermenti
primi, manifeſtè acidi à liene mutuati. Reperi
namque totidem adæquatè fermenta, quot ſunt
in nobis digeſtiones. Denique nec minoris eſt
portenti, quod cremor ille ſpolietur omni pror-
ſus hauſta aciditate fermenti, ſimul atque labi-
tur è ſtomacho in inteſtinum: quam fuit mira
fermenti illius poteſtas in ſtomacho? Inteſtinum
iſtud, duodenum vocatur, à menſura 12. digi-
3 torum, eſtque immediatè ſubter Pylorum. Equi-
dem anatome conqueritur moleſtiæ, hoc loco
propter glandium vaſorumque numerum, tam
ſcilicet exiguo interuallo, tantorum vſuum or-
ganis diſtendi: adeoque in tota diſſectione, nil
4 æque occurrere difficile. Etenim nec fruſtra ſunt
ibidem tot vaſa & organa: licèt illorum vſus
neglectus ſteterit. Nam imprimis, conceptum
5 in cremore fermentum ſtomachi, cum didicerim
tam ipſis inteſtinis, quam aliis partibus, per mul-
6 ta tormina perniciosum eſſe: notaui non ſegni-
ter, quod partes ſingulæ, ſingula obtinuerint
fermenta, cum horum ſit in tranſmutando in-
excuſabilis neceſſitas. Adeoque & hinc inſuper
concluſi, quòd ſingula fermenta, horreant aliena
ſibi ſocia, patronorumque peregrinorum im-
peria. Tanquam ſi ſint exotici fures, falcemque
mittentes in alienam meſſem. Idque ſanè nullo
zelotypiæ vitio, quaſi actiuitatibus alienis in- 7
viderent. Verum ſtudio exſequendi muneris,
quod à rerum Domino ſibi eſt iniectum. Mi-
rum dictu, quòd acidus cremor, in duodeno,
ſalis ſaporem confeſtim acquirat, ſuumque ſa-
lem acidum in ſalem ſalſum, adeo libenter com-
mutet. Non ſecus ferè, atque acetum acerri-
mum, per minium extemplo priſtinam acidita-
tem exuit, eamque in dulcedinem aluminoſam
confeſtim mutet. Prout & acidum ſulfuris, ex-
templo mutatur in ſale Tartari; At longè tranſ-
mutationis excellentiori vigore, acidus ille cre- 8
mor, in nobis ſit ſtatim ſalſus. Siquidem id fit
abſque Corporis vlla alicuius commiſtione,
prout, dum acetum, plumbi additamento con-
ſtrictum, dulceſcit. Vel acidum ſtagma, in ſale
alkali combibitum. Quia reuera nil vſpiam re-
peritur, quod vi fermentali, ex pleno reſpondeat:
cum fermenta ſint cauſæ primitiuæ tranſmuta-
tionum, & quidem à priori: atque ideò neceſ-
ſum eſt, illorum ſimilitudines, à poſteriore dum-
taxat hauſtas, claudicare plurimum. Cremor
itaque noſter acidus, fit ſalſus, ſola fermentali, ac
immutabili diſpoſitione. Quocirca etiam, vola- 9
tilis aciditas illius cremoris manet in priſtina
volatilitate, dum ſuam prius nactam aciditatem,
cum ſalſedine commutat. Non enim ſic aceti ſtil-
latitia aciditas volatilis, dum lithargyrũ minium
aut ceruſſum diſſoluit, permanet, vt antè, vo-
latilis: quia diſſoluendo coagulatur, & formam
fixioris ſalis aſſumit, ſeparabilis iam à liquido
aceti ſtagmate, cui nuper nupſerat: ſed diſſol-
uendo coagulatur, & formam fixioris ſalis aſſu-
mit. Quia eſt actio diſſoluentis & diſſoluti: non
autem tranſmutantis fermenti, quod ad nouam
vtrobique formam continuò tendit. Enimuerò 10
quorundam ſtomachi faciliùs digerunt olera, le-
gumina, vel cerealia; aliorum verò feliciùs con-
ficiunt piſces, caſeum horrent, aquam vino præ-
ferunt; vbi aliorum interim ſtomachus, carni-
uorus, vel pomo addictus, propter ſpecificam
ſcilicet, imò & appropriatam fermenti illius pro-
prietatem. Imò nec ſat eſt, gratis dixiſſe in ſto-
macho, fermentum habitare acidum primæ di-
geſtionis, duriorumque ciborum liquationis
cauſam totalem, niſi idipſum planius explice- 11
tur. Stomachus imprimis non in ſe, aut à ſeme-
tipſo, fermentum hoc habet. Digeſtio namque
appetitus, & œconomia ſtomachi abeunt quan-
doque, & redeunt abſque extinctione: quia non
ſunt ipſius ſtomachi. Quapropter dixi membra-
nam ſtomachi, omnem ſuæ digeſtionis ener-
giam, illiuſque famulatum ex Splene habere;
Splenem nimirum cum ſtomacho, ideo vnicum
in nobis conficere Duumuiratum. Vnde nempè
aurea, ac felicia Saturni regna, Poëtæ, & in faſto,
libera Saturnalia erexerunt. Veteres, aliquam
veritatis antiquæ hiſtoriam ſubodorati. Sunt
nempè guſtus acidi & odoris, quæcunque con-
fectis cibis per vomitum eiiciuntur, imò, licèt
multo ſaccharo condita eſſent. Ructus nempè
acidi, nidoroſis ſuperuenientes in morbis, Hip- 12
pocrati cenſentur bonum præſagire. Hinc nem-
pè ſalſaturæ omnes, atque ciborum condimen-
ta, ad acuendum appetitum, acida ſunt. Vt
ſuccus citri, aurantij, granati, omphacium, tar-
tarus, acetum, berberis, pampani vitis, ſinapi;

itemque

itemque ſal maris, quatenus ſpiritum acidum in ſe continet. Quo reſpectu commendantur quoque liquores ſulfuris, vitrioli, ſalis, ſaliſnitri, &c. Non enim volo, quod cuiuſpiam illorum acidum, abſumatur in augmentum fermenti ſpecifici, & appropriati, in Splene habitantis. Abſit. Fermenta namque nil habent, præter, aut extra ſe, in natura, quod ſibi dignè queat aſſimilari: cum ſint dona ſpecifica naturæ vitalis. Idcirco enim fermentum qua parte fermentum eſt, vitale ac liberum eſt arcanum, nulli alteri qualitati iugale. Sufficit nempe pro condimentis, quod acida præparent cibos, ad facilioremque ſplenetici fermenti ingreſſum.

13 Denique quanquam fermentum ſtomachi, acorem habeat ſpecificum: non eſt tamen acor, ipſum fermentum vitale: ſed ſaltem organum eius. Habet namque fermentum ſtomachi, aciditatem ſibi comitem ſingularem, per proprietates, per genera, atque ſpecies quoque diremptam: ſed digeſtio in ſe, eſt opus vitæ ipſius, cuius hac in officina inſtrumentum ſatellitum eſt acor. In aliis verò, quæ deinceps ſunt officinis vita, aliam vtrobique aſſociat ſibi qualitatem ſecundariam, ſuæ intentionis miniſtram
14 fermentali, atque vitali ſcopo adaptatam. Hinc nempe in ſtomacho, non rarum eſt peccatum, è gradu aciditatis alienæ oriundum. Quapropter Orexis, atque eiuſmodi ſtomachi perplexitates, peccant in adultero acore. Hinc namque puncturæ in ſtomacho, difficiles concoctiones, ructus denique, atque vomitus peracidi. Quamobrem ſi in acido, fermentum conſiſteret, acetum, oleum vitrioli, atque ſimilia, fermentarent panis maſſam, noſtroſque cibos perfecta tranſmutatione conficerent. At nil horum. Fermentum itaque, arcanum liberum eſt, atque vitale, ideoque paſſim ſuis finibus coaptat ſibi clientem qualitatem. Quoniam cum fermenta, ſint de claſſe formalium & ſeminalium, ideo quoque ſe, è conſortio planè materialium qualitatum ſegregarunt. Sin autem aſſociauerint corpoream qualitatem miniſtram, quo faciliùs robur ſuum vitale diſpergant; id factum puta, in adiumentum, adeoque dualitatem non poteſt non cum fermento continere. Atque ideo etiam, iſta qualitas pec-
15 care poteſt, tam in exceſſiuo, quàm imminuto ſui gradu. In eo enim immenſum à Scholis recedo. Quod doceant imprimis, fel non eſſe viſcus vitale. 2. Non eſſe membrum nobile. 3. Non eſſe, niſi ipſum recrementum inutile, proſcriptumque maſſa cruoris, ne ſcilicet cruorem infectet. 4. Eſſe productum, ideo præter intentionem naturæ. 5. Vtile ſaltem, expellendo ſtercori, atque lotio. 6. Ideoque folliculum fellis, non eſſe de ſubſtantia viſceris: ſed ſaccum, ſiue cloacam ſordium & ſuperfluitatum. 7. Sanguificationem tandem incipere, & compleri in iecore.

16 Quæ ſanè mihi videntur ſomnia. Imprimis namque, cum non requiratur bilis ad conſtitutionem cruoris, non eſſet neceſſe è ſingulis cibis, procreari amarum iſtud fel, ſiue bilem, niſi à proprio agente, inque ſingulari officina ad vtilem, vitalem, atque neceſſarium finem propagetur. Multò enim minus fel, mihi excremen-
17 tum fuit viſum, quàm aqua Pericardij. Mirum ſaltem, cur piſces ex aqua, & pecora ex gramine, ſemper nihilominus tam amarum liquorem quotidie conficiant. Profectò vniuoca illa fellis identitas, per tot ſpecies neceſſitatem aliquam, in vitæ opificio mihi arguere videbatur. Adeoque fel non habere neceſſitatem producti excrementi, ex quibuſcunque alimentis, quin potius neceſſarij viſceris conſtitutionem. Admirari 18
enim deſiui, conſiderando quantas tragœdias dominii, vterus (qui nil niſi ſaccus, ac pellis eſt) concitaret, & viſceris principalis vicem obtineret conſiderando, inquam, quantam prærogatiuam, membrana ſtomachi ſibi vendicaret. Adeo vt cordis nomen, proprietateſque præ cæteris viſceribus, ad ſe rapuerit. Vnde ſanè mirari deſtiti, quod folliculo fellis, & felli ipſi nomen viſceris donaretur: præcipuè, quòd eidem à pleriſque, vis iraſcibilis ingenita credatur. Ego 19
ſanè, reperi in humanæ digeſtionis œconomia, duorum viſcerum, fellis & iecoris connexa corpora & fermenta, pro ſanguificatione. Fel nimirum in opere ſanguificationis præcedere, & hactenus ſtomacho atque inteſtinis propinquiùs, quàm hepar: Fouetur nempe fel, in ſinu, atque gremio velut materno iecoris. Eſt enim iecoris, atque ſanguinis balſamus. Etenim cum ſanguifi- 20
catio, non ſit tranſmutatio, quæ per momentaneam diſpoſitionem, poſſit introduci, ſitque hepar, inſigni cauitate orbatum, qua intus queat ſuccum ſanguificandum in moram, ſiue digeſtionis terminum, continere. Id eſt. Iecur in ſe, eſt corpus ſolidum paucas & exiles venas habens, adeoque totus cremor, concomitatus tanto lotij aceruo, celeri tranſitu, per hepar tranſire debet: crudus autem cremor, nequeat ſolo tranſitu tam celeri, confeſtim in cruorem mutari. Quocirca nullatenus potuit perfecta ſanguificatio fieri in ipſo iecore. Eo quòd hepar non eſſet culina: ſed œconomus, ſuo fermento ſanguificatiuo: per quod tanquam per mandatum, imprimis per diſpoſitiones ſucceſſiuas, exſequitur iniunctum ſibi à Creatione munus. Igitur pluralitas venarum Meſenterii, eſt ipſius ſtomachus Iecoris, & officina præparatiua cruoris. Eiuſque perfectionem iecur ſpirat in cruorem adhuc nedum, poſtquam in venam cauam eſt reconditus. Equidem, vt ſanguificatio, eſt exquiſitior quædam digeſtio, tranſmutatioque rei manifeſtior, quàm eſt liquatio cibi, in chylum: non potuit commodè contingere, in amplo aliquo vaſe; ſed in multis anguſtioribus, quæ ſimul capacitatem aliquam inſignem adæquent. Quo ſcilicet, Archeus ille fermentalis, ſtrictiſſimè, arctiſſimè, & proximè attingat: comprehendatque ſingula, & ſuum iecur fermentum communicet, commutando, & inſpiret vim vitalem. Splen namque in ſtomachum, vas amplum, ſui fermentum inſpirat, neque enim Splen cibos immediatè attingit. Sic quoque hepar ſuæ ſpiraculo vitæ ſine fermento, in ſibi ſubſtratas venas, inſpirat actum ſanguificationis. Et prout cibus ab ore labitur in ſtomachum, ibique finem digeſtionis exſpectat: Sic ab inteſtinis, immediatè cremor rapitur in ſtomachum hepatis. Sed 21
cum ille cremor ſit multus, & magna ſui parte excrementitius (etenim in ſe adhuc vrinam continet) debuit, vt conuenientius ſanguificetur, prius ſuo excremento exonerari. Quippe is cremor, eſt adhuc totus indiſtinctus, nec ideo excrementum agnoſcit: quid ergo aget iecur, vniuoca ſanguificationis actione? An enim ſegregatio excrementi, degeneratio cremoris, & cremoris ſanguificatio, vna eademque operâ fient,

&

& abſoluentur? minimè. Cremor ſanè tranſmu-
tatore fermento opus habuit, diſtincto à fer-
mento ſanguificatiuo, quo ſcilicet pars ſui, mi-
nus idonea, commutatur in merum excremen-
tum, non enim actio ſanguificationis, poterit
facere ex non excremento excrementum. Di-
ſtant enim nimium ambæ ab inuicem. Actio
enim, quæ è cremoris maxima parte parat ex-
crementum, non fit per cruoris coagulationem
22 & ſeroſioris partis ſeparationem. Cum cruor in
meſaraicis nedum non coaguletur: ſed ne qui-
dem adhuc coagulabilis ſit, quamdiu in illo
ſtomacho verſatur. Vt patet in dyſenteria, fit
ergo ſeparatio excrementi ſeroſi, à cruore, in
ipſis meſaraicis, & quidem ab alio longè agente
fermento, & viſcere, quam quòd ſanguificatio-
ni incumbit. Eſt nempe actus quidam, qui cre-
moris partem condemnat in excrementum.
Cruorem autem præſeruat, & intactum relin-
quit. Præcedit ergo ſanguificationem, productio
ac ſeparatio excrementi. Adeoque vterus lotij,
23 ante meſaraicas incipit. Nondum tamen ibidem,
eſt vterus Duelech, eo quòd fermentum re-
nis ſpiritum vrinæ mutat, in iecore, & circum-
24 circa. Fellis ergo fermento mutatur, quicquid
in cremore fuit acidum, in ſalem vrinæ. Fellis
autem ſtomachus eſt duodenum, & ſequens
arundo inteſtini vicini, deſinitque in principiis
venarum Meſenterij. At quia hic partium &
fermentorum vſus, Scholis hactenus inauditus,
longiori ſermone ideo dilatandus eſt. Imprimis
ſtante Scholarum doctrina, in iecore fit cruor:
25 & cum cruore, ſimul fit fel: Ergo neceſſariò
quoque fellis ſeparatio erit motu & natura, po-
ſterior ſanguificatione. Quapropter deberet cy-
ſtis fellis ſupra iecur, & non infra iuxta venam
portæ eſſe. Per ſuppoſitionem enim, nunc do-
no figmenta quatuor humorum. Saltem rem,
longè commodius ſanguinem, à ſuperflua bile
purgaſſet, quam cyſtis fellis (cum ſcilicet bilis
immediatè vrinæ adhuc immiſta eſſet) maxi-
meque, quod doceant, vrinam iterum felle
atque ideo fruſtra, debere tingi. Cur enim
tam præciſe ſepararetur fel ab vrina, ſi iterum
illi mox addi debebat? In omnem euentum,
fruſtranea & importuna ſarcina, iecur onu-
ſtum coniicio, appenſo folliculo fellis. Follicu-
lo inquam, abiecti tantùm ſtercoris, ciendis
vrinis dicati. Tantoque infeliciore veſica, quip-
pe quæ cum ſit membrana, primæ & ſperma-
ticæ conſtitutionis, debeat tamen nutriri ſolo
felle, cum vena careat per veſiculam, tranſ-
currendo propagata. Etenim cum nutriamur
iiſdem, quibus conſtamus; vbi reperiet ſperma-
ticum alimentum folliculus iſte, ex felle? quod
in ſe nil niſi excrementum eſſet? Quod ſi
verò, abſtergendis alui fæcibus, fel in cy-
ſtim ſubter hepar colligi dicatur: ſaltem Agens,
quod procreat in lotio, ſalem ex non ſalibus
ſui partem vrinæ eluendis, detergendiſque in-
teſtinis, ac ciendis horum recrementis, com-
modius reliquiſſet, vt fœtido tœdioſoque fellis
onere, ac contubernio, iecur liberaſſet. De fi-
de tamen eſt, corpus noſtrum, tam affabre à
Deo conditum, vt nihil fruſtra, nihilque in eo
diminitum ſit. Quin longè artificioſius atque
commodius factum, quam noſter capiat intel-
lectus. Ergo ſi fines fellis, à Scholis dati, eſ-
ſent, veri, vtique renes longè commodius ſa-
tisfeciſſent illis (vt dixi) quàm quod inutili
ideo pondere, iecur grauaſſet rerum opifex.
Sed conſequens conuincit ſuum antecedens fal-
ſitatis: ergo tota doctrina eſt falſa. Si aues reni-
bus, veſica, & vrina careant, quò commodius
volitent: fel verò duntaxat inſeruiret emungen-
do cruori, ſaltem cruor deputatione fellis li-
bentius caruiſſet, quam deputatione lotij. Id
eſt. Si natura queat potum in aue, ſine vrina
ſequeſtrare, itemque proinde renibus, atque
veſica carere: nonne multò illi facilius foret,
aliquantillum fellis cum vrina & alui recremen-
tis ſegregaſſe, quàm quòd nobile viſcus, one-
raſſet cyſtide, adeoque inutili excrementi ſar-
cina, ſanguificationem moleſtaſſet? etiam in
volucribus? Certè natura plus ſaltem indulta 26
cenſetur bili, quam pituitæ, quod illi peculia-
rem veſiculam condiderit. Inſulſum nempe,
quod pro alui & veſicæ fæcibus, fel, iecoris in
gremio locaſſet; cum alioqui bilem cruori per-
miſceri abundè diſſimulaſſet natura. Quo-
circa penitius intropiſciens, obſeruaui, cyſtim
fellis eſſe velut hepatis nucleum in eius cauo,
curioſe ab iniuriis ſeruatum: Iecur verò, eſſe
velut fellis corticem. Deindè, quod fel, tan-
tò vicinius alligatum ſit duodeno, eo quòd eius
digeſtio ac fermentum præcederent digeſtio-
nem iecoris, ſiue ſanguificationem. A viui-
do nempe cremore, ſeparari debebat ſeroſa 27
pars recrementitia. Quæ ſeparatio proinde,
non eſt comparando ſero, & lacti, quæ ab in-
uicem non ſequeſtrantur, niſi cum lactis cor-
ruptione. Siquidem in cremore contingit ſe-
paratio ſeri, cum rectificatione, & præſerua-
tione cruoris. Id eſt. Fermentum fellis, eſt
perfectiuum cremoris, præſeruatiuum cruoris
& corruptiuum ſeri; Quæ tria ſimul in puncto
concurrunt, quo fel, acidum ſalem ſtomachi,
(præterquam in ſtomacho noxium, & corrup-
tiuum) conuenit in ſalem ſalſum. Porrò quan-
quam dixerim, ſanguificationem eſſe poſterio-
rem, reſpectu ſeparationis lotij, & tranſmuta-
tionis acidi, in ſalſum: Attamen vtrumque fer-
mentum, tam fellis ſcilicet quàm hepatis, ſimul 28
incipit, quia neutrum feriatur vnquam. Hepa-
tis enim, vt eſt maioris operæ atque perfectio-
nis: ita tardus, ſuum abſoluit penſum, quàm
fellis fermentum. Præcedere nempe debebat
cremoris præfata tranſmutatio, vt ſubleuatum
inutili onere iecur, commodius incumberet
ſanguificationi. Eſt itaque ſecunda, ſiue fellis
digeſtio, diſtincta à prima, & tertia, fermento,
viſcere, vtero, guſtu, effectu, & fine. Quam to-
tam neſciunt Scholæ hactenus, quia errantes in
vſu fellis. In prima namque ſtomachus eſt re- 29
ceptaculum, Splen verò fermentum de ſe in-
ſpirat acidum in cibos, fitque inde cremor acidus.
In altera vero, gracilia inteſtina, ſunt ſtomachus:
fermentum vero à felle inſpiratur ad corrup-
tionem & ſeparationem aqueæ partis: mutatur-
que acidum volatile in ſalſum volatile. Quòd au-
tem hoc fieri poſſet, celeri attractu, quandoque
per aliquot mechanicas oſtendam. Quòd ſcilicet
oleum vitrioli, ſolo attactu Mercurij, conuer-
tatur in merum alumen, acetum & ſalem, *&c.*
Sæpè etiam mox à potu, miſtio fit aquoſa (ſalſa
tamen) vixque concepta primæ digeſtionis no-
ta, quin elabatur notabilis pars potus, ſub er-
rore Pylori, & per conſequens non facta fuit ſe-
paratio lotij, à cruore, in hepate. Quippe non-
dum in hepate factus eſt cruor, ſi ipſe chylus,
adhuc

adhuc conficiatur è cibis in ſtomacho. Puta
dum potatores, à paſtu meiunt ſæpiſſimè. Ita-
que etiam fit vrina à potu aquoſo, imò è potu,
vnde non factus fuit cruor, adeoque ſanguifica-
tionem ibi præcedit generatio lotij. Tertiæ tan-
dem digeſtionis, venæ ipſæ meſenterij ſunt ſto-
machus, quorſum iecur, fermentum cruentum
inſpirat, eſtque rubicundus ſalſus cruor, eius
effectus. Sunt enim fellis vulnera confeſtim
30 mortalia, non autem ita hepatis. Si ergo fel ſal-
tem bilis eſſet mors, ſequeretur quamlibet fellis
effuſionem de neceſſitate. Attamen icterus non
eſt mortalis, licèt fel (vt eædem Scholæ do-
cent) nedum ſuper inteſtina: ſed per totum cor-
pus, æqualiter, longè, latè, profundè, ac per
minima ſit diffuſum. Ergo vel vulnus fellis plus
importat, quàm bilis effuſionem: vel icterus
non eſt bilis effuſa. Vel vtrumque eſt neceſſa-
rium. Vulnera veſicæ quoque, ſupra pubem in-
flicta (teſte felice Vvurtz, Moderniorum chi-
rurgorum meo iudicio Anteſignano) curantur,
tametſi vrina cum ſuo (vt volunt) felle, eo ip-
ſo, non poſſit non eſſe effuſa. Ergo cyſtis fellis,
31 habet vitæ alligatam neceſſitatem, integrita-
temque, ob repentinam mortem. Nec eſt ſolius
recrementi fellei offenſio, quæ celerem mor-
tem iſtam neceſſitat. Denique aues, ſine veſica
& renibus viuunt felices, non tamen ſine felle.
Quare coniunctior eſt neceſſitas fellis, quam
32 renum. Quippe quod petroſis, atque carioſis re-
nibus, vita ſoſpes fit. Deinde piſces (pro Scho-
larum doctrina) plurimo phlegmate abundant,
& calore actuali deſtituuntur: ſanguine frigi-
do, & aqueo dumtaxat, aluntur victu: Tandem
33 illorum excrementa, facile gliſcentia, non opus
calcare felle habuerunt. Quapropter cum fellis
fines, materia, & efficiens per Scholas attribu-
ta, in piſce deficerent; fruſtra ſane, felle, ac
per naturæ, imò & Creatoris errorem, fatigari
iecur credemus, niſi malimus errores, in Scho-
lis perpetuos agnoſcere, & in felle, viſceris ne-
ceſſarij, maius aliquod momentum contempla-
ri. Hinc itaque ſtatuo, fel eſſe viſcus vitale, &
34 ipſum corpus eius eſſe liquorem amarum, ex op-
timo cruore paratum: balſamum iecoris, & ſan-
guinis continentem. Quicquid autem fortè ſui
in duodenum inteſtinum reiicit, excrementum
ſui eſt, & liquamen iam à felle ſpretum. Hæc
35 autem ſic ſe habere, quandoque ſub bilis im-
poſturis oſtendi, exemplo vituli, cui maternum,
atque dulce lac, aceſcit, & coagulatur in ſtoma-
cho, datque proin coagulum pro caſeis. Fit nem-
pe lac cremor aqueus, parum autem lactis coa-
gulati. Cremor verò iſte, vrinam & cruorem
continet: coagulatum verò aliud, quod ex pal-
lido flaueſcere incipit, ſtercus fit. Mox autem
in duodenum cadens iſta ſarcina, pergit ad Ileon
coagulatum, & citrineſcit, magis, quò longius
à ſtomacho abierit, ac tandem virideſcit. Non
eſt tamen in flauo amaror: ſed guſtus nitroſus. In
viridi verò, iam fimi odor eluceſcit. Seroſus au-
tem cremor, mox à venis meſaraicis auide tra-
hitur & ſorbetur, in vſum ſanguificationis. Lac
pariter, in infantibus agitatur, vndè & recen-
tiores, flauum totum cacant, non ex copia bi-
lis, neque ob cyſtis felleæ dominatum: At ſanè,
quia fermentum ſtercoreum languet. Non igitur
fellis fermentum, acidum ſtomachi, in ama-
rum: ſed in ſalſum mutat, ob rationes de ſpiri-
tu vitæ expoſitas. Parcite teneriores aures, quod
de ſtercoribus agere debeam. Oſtendam ergo
quod ſapor ſtercoris, fel excludat, vſum fellis à
Scholis inuentum eludat, bilemque conuincat
figmenti. Puer quadriennius lectum cacauerat.
Flagra autem extimeſcens, ſuum ſtercus come- 36
dit; ſigna tamen è linteis delere non poterat.
Quocirca interrogatus per minas, tandem ca-
ſum narrat. De ſapore autem quæſitus: dixit eſſe
fœtidi & ſubdulcis. Inter cætera enim, ex piſis
olus comederat: conquerebatur autem indigeſta
piſorum putamina, ſiue furfures eſſe acidos in-
ſigniter: Non enim eſt æqua vigilantia fermenti
fellei, ſuper opaca, & ſtercorea indigeſta, quan-
ta eſt ſuper tranſparentia, quæque in cruo-
ris dignitatem præparanda ſunt. Caſu ſuperue-
ni eodem die, & ſedulo ſciſcitatus ſum, addito
etiam pretio, an quæ comederat, amara eſſent.
Reſpondit negatiuè. Et idem quod ante. Item
moniales alebant ſat ſobriè puellas nobiles com-
menſales; concionabantur autem iugiter, quod
qui lautè comederent, cum diuite epulone par-
tes haberent: ſaluarentur autem ſoli, qui per
omnimodam mortificationis abiectionem co-
mederent viliſſima quæque. Nobilis ergo vir-
guncula, ſalutis ſuæ auida, præfata perſuaſione
commota, proprium ſtercus edit, & infirmaba-
tur. A parentibus autem domum reuocata eſt, ac
tandem caſum narrauit. Petitum fuit ab illa, cu-
ius ſaporis eſſet ac reſpondit eſſe fœtidè, & aquo-
sè dulcis. Tertiò, Pictor Bruxellenſis, per inter-
ualla furioſus: ſub furoris initio aufugit in ne-
mus vicinum, ibique longè à conſpectu homi-
num, repertus eſt 23 dies, proprio ſtercore vi-
xiſſe. Mox domum relatus eſt, inuiſi illum, &
ſanauit illum Dominus. Erat autem perfectè
memor omnium ſub furore præteritorum. In-
terrogaui illum, an reminiſceretur, cuius ſapo-
ris eſſet ſtercus. Ait, ſapit vt olet. Ac dein per
guſtus capitales à me examinatus, reſpondit, non
eſſe acidum, non amarum, acre, ſalſum, ſed
aquoſe dulce. Imò dixit, quod quo ſæpius re-
comediſſet, eo ſemper dulcius fuiſſet. Interro-
gatus autem, qua de cauſa ſtercus mallet come-
dere quam domum repetere? Dixit ſe toto fu-
rore homines horruiſſe, perſuaſus proprio fu-
rore, quòd homines quærerent illum vt laqueo
perderent. Patet ergo, ſtercori non ineſſe vel
fellis guttulam: nam felle ſemel diſrupto, vtcun-
que deinceps piſcis abluatur optimè, conceptus
tamen ex tactu tantillo, fellis amaror nunquam
deponitur. Etenim ſi flauedo, fel proderet, In-
fantium ſtercus maximè felleum eſſet, quod à 37
canibus tamen lingitur, quia lactis ſaporem
aliqualem adhuc retinuit. Quidquid autem in
ſtomacho non plenè ſubactum eſt: neque dia-
phani pulchritudinem aſſumpſit, non ſperet in
inteſtinis à fermento fellis digeri, quamuis tin-
gitur calore flauo. Quia non itur ad ſecundum
aut tertium, niſi per abſolutum primum. Quid-
quid ergo opacum, & calore tinctum, in Ileo
eſt, id totum proſcribitur in excrementum, &
ſub dulcedine quadam, putrilaginis ſaporem
acquirit. Non ſecus atque fructus acidi, mo-
dico calore dulceſcunt. Quidquid autem antea
acidum in ſtomacho, id in duodeno ſalſum fit,
& ſequeſtratur à ſtercore: ſin verò acidum ali-
quid perſeueret, quod fellis fermento reſiſtat:
ſtatim ſequuntur tormina, &c. Putreſcit au-
tem humanum excrementum, quia iſti loco
præſidet fermentum ſtercoreum. Indigeſtum
autem

autem,quòd è ſtomacho elabitur, etiam in inte-
ſtinis non digeritur. Integrum eiicitur , acidita-
tis autem partem, quam in ſtomacho , aſſumſit,
ſeruat , ac ſubinde auget. Furfures enim hinc,
in pane ſedem promouent , propter acorem:alia
verò magis aceſcunt , atque tormina cieunt.
A duodeno ergo mox incipit chylus , ſuum ſa-
lem acidum volatilem commutare in ſalſuginem
parem, reſolutam in cremore. Reſidua autem &
corporalior Cremoris ſubſtantia , in venis me-
ſenterij à iecoris inſpirato fermento ſanguifica-
tionem exſpectat.Latice interim ſalſo à renibus,
trans hepar attracto , ipſe committitur renibus,
& veſicæ ad expellendum. In vaſis ergo Meſen-
terij , incipit Tertia digeſtio , quæ in iecore ter-
minatur. Cruor enim quandiu in meſenterio
eſt, nondum digeſtus, nondum fibroſus , aut
perfectus. Cruor enim meſenterij , in dyſen-
teria non concreſcit ideo. Alias verò diſrupta
ſtomachi vena, cruor protinus in ſtomacho gru-
38 meſcit. Fermentum enim hepatis, in tantum in-
clinatur ſanguificationi (eſt namque eius mu-
nus vniuocum & vnicum) quod venæ etiam iure
feudi , illam ab hepate , proprioque inde inſito
Archeo confirmante retineat : ita vt cadaueri,
dudum à morte, non coaguletur cruor in venis:
qui alias effuſus , illico grumeſcit. Cremor enim
per inteſtina deinceps decurrens , ſiccior euadit,
aſſuctoque in venas ſurſum eius liquido. Inde
verò reliquum magis,magiſque, putreſcit, adeo,
vt cum ad fines Ilei deuentum eſt propemodum,
iam non parum liquidioris ſtercoris , ſit genera-
tum, quod antequam ſaturatè putruerit, ad me-
ſenterium rapitur,vt lotio permiſceatur , ad ſuos
fines vtile. Prout alibi de febribus. Itemque de
39 Duelech.Quod flauum ſtercus. Scholæ bilem &
fel credidere : adeoque è ſtercore , ſuam funda-
runt demonſtrationem , pro vno è quatuor hu-
moribus , & patuit oſtium inde , ad miſerandos
errores , & nefandas iugulationes. Parùm enim
referebat adhuc,ignorata tincturæ lotij ſubſtan-
tia,falſam Tecmarſin exſtruxiſſe:At bilem & fel,
feciſſe humores noſtri conſtitutiuos , omnium
morborum , patratores, flauam nimirum bilem,
eamque parum digeſtiorem , finxiſſe aduſtam
æruginoſam , atque aridam, & retorridam me-
lancholiam : fel ipſum autem eſſe cloacam bilis
ſuperuacaneæ;Cruorem verò , non niſi eſſe cor-
pus artificiale, connexum è pluribus, quæ rurſus
ſeparata, idem eſſent poſt mortem eorum, quod
ante in vita : non autem corpus natura matre
genitum , per veram tranſmutationem chyli in
vniuocum cruorem : atque tandem ſanationes
inſtituiſſe, circa remotiones cauſarum patrata-
rum, quæ nunquam erunt, aut fuerunt in natu-
ra ; Id ſanè ſuperat opimam ignorantiam , &
ſtertores facit inexcuſabiles Scholarum. Sed mi-
40 hi obiicient forſitan. Venas (dicis) ſugere cre-
morem, è ſtomacho , in inteſtina lapſum : ergo
idem munus competit venis ſtomachi, vt attra-
hant in ſe acidum illum cremorem , abſque in-
terceſſione fermenti fellei. Id eſt , ſine mutatio-
ne acidi in ſalſum. Et per conſequens , ſom-
niarium tuum eſt fellis fermentum , ac in ven-
tum ; Imò poterit iuſculum enemate iniectum,
ad iecur penetrare inſcia felle , (de iure enema-
tis hanc quæſtionem libro de febribus diremſi.)
41 Reſpondeo : Veterem eſſe Scholarum abuſum,
quæ ex æquo , eundem vſum cunctis tribuere
venis. Quaſi venæ in brachiis diremtæ , trahen-
do cremori incumberent ? Imprimis oſtendi iam
cruorem in venis ſtomachi , eſſe coagulabilem:
non item cruorem Meſenterij. Sciendum deinde
omnem cremorem acidum , eſſe venis hoſtilem,
has vero nil hoſtile ad ſe trahere ; vnde ſequitur,
venas ſtomachi nequicquam de cremore ſub ſe
allicere : & cruorem omnem , antequam à ve-
nis meſenterii attrahatur , toleraſſe manum fer-
menti fellei, in ſuo inteſtinorum ſtomacho. Imò
quanquam arteriæ, per ſtomachum diſperſæ, ſu-
gant ſpiritum vini : ſuccum tamen nullum hau-
riunt, Nam quorſum traherent arteriæ ſuccum,
cum indè nil boni faciant vnquam ? cum ſangui-
ficatio non competat cordi : ſed hepati ? cum at-
tractus ſuccus , in arteria , neceſſariò impedi-
mento eſſet, & corrumpi deberet ? Si itaque ar-
teriis dos ſit vitandi noxia , ac ſaltem trahendi
ſibi vitalia , & à rerum Domino ſibi deſtinata:
An venis iſta diſcretio denegata erit in ſtoma-
cho ? Etenim equis malè à natura conſultum fo-
ret, qui vnico hauſtu contenti, manè , toto dein-
ceps die, ſtramine, fœno, palea, auena , vel hor-
deo veſcuntur. Siquidem arida , vel exſucca ſi-
tum mox in ſtomacho contraherent , ſi venæ
ſtomachi potum ad ſe haurirent. Sitirent toto
die equi. Potus ergò neceſſariò permanere de-
buit in ſtomacho tantiſper , quod finem dige-
ſtionis futuræ ibidem exſpectet , ne acidus li-
quor in venas trahatur , planè hoſtilis , neuè ſe-
micoctus cremor , ante terminum , à venis ſor-
beatur. Eſt ergo vſus venarum ſtomachi alius,
quàm qui eſt meſaraicarum. Ideoque ruit obie-
ctum argumentum. Quia meſaraicæ,ſunt ſtoma-
chus iecoris , & non eſt alius præter illas : non
item id ſunt venæ ſtomachi. Quæ ſaltem nu-
triendo ſtomacho dicantur. Denique vbicum-
que Pylorus non exactè clauditur (vt contingit
longis potationibus) vt ſtomachus continuò te-
re,infernè filo,tanquam nictitet,ſtillando in in-
teſtinum:In febrientibus verò , quorum pylorus
nimia erat ſtrictura , potus quandoque toto tri-
duo perſeuerat atque tandem plus vnico vomi-
tu reiicitur,quàm biduo ſit aſſumtum.Quòd ſanè
pugnat cum eo, quòd venæ ſtomachicæ ſuccum
attrahant. Sæpè mihi contigit , in rheda iacenti
ſupino, quòd audirem per viarum ſucceſſionem,
ſtomachum, inſtar lagenæ ſemiplenæ , mihi flu-
ctuantem , chylum continere : fuiſſe autem fre-
quenter cubitum deinde, abſque cœna ac potu:
Imò , quod manè , vt pridiè , ſtomachum ſenti-
rem. Quare curioſulus, proritaui mihi nauſeam,
ac euomui cremorem acidulum , copioſum, dia-
phanum , ſicut dentes mihi præ acido obſtupeſ-
cerent, & licet grauamen non ſentirem ante vo-
mitum : à vomitu tamen leuamen percepi. Vnde
obſeruaui primò. Quod ſi jam 20. horis , venæ
ſtomachicæ ſuxiſſent chylum , non potueram
tantundem, adhuc à moderato heſterno prandio
reieciſſe. 2. Quod cremor acidus , à venis non
alliciatur. 3. Quod acidulus ille cremor , non-
dum è ſtomacho,eſſet dimiſſus, non quidem vi-
tio digeſtionis:ſed errore pylori.4.Quod digeſtio
differat ab expultrice , ſi vna perficiatur , abſen-
te altera , aut deficiente. 5. Quod ſubinde di-
geſtio inſontem culpam gerat expultricis, & vi-
ciſſim. 6. Quod vt ego peccabam nimia clau-
ſura pylori : ita potatores peccant nimis negli-
genti obice pylori. 7. Quin etiam initiis mor-
borum , non rarò reiiciuntur , quæ triduo ante
aſſumta ſunt. 8. Quod non ſit venarum ſtoma-

chi, attrahere cremorem. Quod nihilominus perſiſtat doctrina, quæ ſtultum fecit enema, per anum iniici, ad alendum ægrum. 10. Quod ſupernum ſtomachi Orificium, in febribus peccet, nimia apertura, ac ſiti; Pylorus verò erret, ſtricta ſui clauſura. 11. Quod in febribus peccet digeſtio ſimul, & expulſio. 12. Quod clauis orificij ſtomachi ſit in ſplene, & Pylori, in felle, propter duplicis fermẽti ſedes diuerſas. 13. Quod ſitus ratio, pro ſplene, & felle, ſit ex ratione mu-
42 neris. Enimverò Scholæ ab vno extremo, ab ore, vſque in anum: alteroque extremo, vſque in cauum hepatis, primam corporis regionem extendunt. Ego vero, regiones, per digeſtiones conſcribo, cum extra has, alioquin ipſa regio ſit ens rationis. Quid enim digeſtionem attingit, excrementi exitus? quid attinet ad ſtomachum, quod eius ſcoria ſecedat per anum? Non enim ſtercus inteſtini, plus eſt ſtomachi excrementum, quàm eſt ſudor: Itaque ſi anus ſit primæ regionis propter excrementum ſtomacho: Ergo & cutis erit primæ regionis ob ſudorem, & veſica propter lotium. Non ergo excrementum, non denique exitus huius: ſed ſola digeſtio, regioni conſcribit limitem. Atque proinde totidem ſunt Regiones,
43 quot digeſtiones. Denique officina ſanguificationis, non ipſum hepar eſt in ſui ſubſtantia. Quia & iecur piſcium etiam illorum cruorem faceret: ſed cum tamen vnumquodque generet ſibi ſimile; neceſſe eſſet, aut iecur piſcium rubeum eſſe, aut illorum cruorem eſſe album. Quorum vtrumque eſt falſum. Vnde dicimus, ſanguificationem ipſam fieri in ſuo iecoris ſtomacho, qui eſt ipſum vas multiplex meſenterij. Alioquin hepar, paucas nimis & exiles habet, pro tantæ molis ſucco, debitè perficiendo. Extra ſe nempe, in venam cauam vltima cruori perfectio ſanguificationis inſpiratur à fermento
44 iecorario. Putantque Scholæ, ſanguificationem fieri per fotum actualem iecoris & cremoris: eo quòd ignorent, alias actiones, quam quæ per attactum diutinum, ſiue comprehenſionem con-
45 tingunt. Ideoque & omne agens, neceſſario pati debere, propter renitentiam reactionem patientis: eamque noſtri interitus, eſſe cauſam inexcuſabilem, ac continentem, eo quòd ſenſim radicalis calor, (vniuerſa nempè, caloribus & frigoribus attribuiſſe, ratum ducunt) reactione patientium fatigatus, extingueretur. Quæ duo Ariſtotelis axiomata, magis locum in Matheſi, quàm in natura habentia, fefellere Scho-
46 las. Quod alibi abunde probabo. Ad ſcopum redeundo, concludo fel & iecur perficere ſua munia, non quidem corporali contactu, congreſſu, aut commiſtione ſui, nec denique amplectendo, aut recipiendo intra ſuum gremium. Aſt fel dimittat ſuum fermentale Blas, in inteſtina, & iecur, in venas meſenterij. Quas actiones etſi in Scholis inſolitas, ſuo loco demonſtrabo.
47 Porro ſtupent Scholæ, cur venti non tranſeant inteſtinorum tunicas in torminibus, dum tamen tanta affatim liquoris congluuies, quotidie trans inteſtina rapiatur in vaſa meſaraica, non cernantur tamen in inteſtino pori, per quos tot liquoris indies, in venas properet, imò nequidem quanquam à morte, inteſtinum vento turgidum, fortiter, & ad ſui crepaturam vſque comprimatur. Quoties nimirum per calores, & frigora, & figuras, & artificiorum, ſimilitudines (quæ Scholarum ſunt organorum, atque ſacræ Anchoræ) rem non aſſequuntur: ſtatim ad miracula, vel ſaltem, ad occulta rerum myſteria confugiunt, rei ſtupefactæ magnitudine vel inſolentia deterritæ cum indaginis ignauia quieſcunt, in admiratione proprietatum occultarum. Para-
celſus ad fabricam vitrioli medici, ex ære, iubet 48
decrepitatum ſalem, veſica ſuilla ſuſpendi, in aheno aquæ feruidæ, totumque ſic mox ſalem, diſſolutum iri. Quo iubet æris laminis inungi, & naſciturum in aëre ſpondet vitriolum. Eram quidem adhuc in Tyrociniis, ſciebam tamen ex Philoſophia, ſalem non poſſe in ſui pondere reſolui in aquam, abſque ſui ſubſtantiali transmutatione: hanc verò non ſpoſſe contingere per aquæ humectationem: attamen ex altera parte, ſuadebat oppoſitum, Paracelſi authoritas. Quod ſcilicet citra adiunctionem aquæ, (fruſtra namque aliàs eſſet veſica) ſal liqueſceret in aquam. Quapropter Tyro, temerarium tanti viri aſſertum portentum, experiri decreui. At mox lento feruore, rex æri aquam in aheno, non multò minus ſalſam, illa, quæ in veſica erat, cuius ceruix anſæ cacabi erat alligata prominens extra aquã; vndè ſciui aquam intra, & extra, veſicam penetrare: veſicam nempè, ſale, & aqua calente peruiam: non autem aëre. Aquæ pluuiæ enim partes 77. reſoluunt ſalis ſiccati partes 23. vbi verò vna de aquæ 77. partibus euolat, cruſta ſalis innatat muriæ. Fruſtra ergo per veſicam imperat Paracelſus, quæ commodius citra eam fiunt. Idque præter falſi ſuppoſitionem adhuc. Aduerti itaque in feruoris gradu, veſicam poroſam: non autem in noſtræ œconomiæ calore. Collegi hinc ergo, per ductum venarum, inteſtina pluribus ſcatere & minutilis poris, quàm alibi: quibus poris reſponderent alij, per ductum venarum peruij. Cremor ergo tranſit inteſtina, partim ſui imbibitione, provt aqua ſalſa veſicam, partimque proprio ſympathiæ ſuctu per præfatos poros, apertos quidem in vita (provt & in feruore, aquæ veſicam penetrant) clauſos verò in morte. At ventus, non humectando imbibitur ab inteſtinis, neque à venis ſugitur: ideoque nec hactenus inteſtina penetrat. Idque potiſſimum, quod deficiat tractus congruentiæ, ac Blas motiuum, quibus ventus trahatur repugnatque trahendorum diſcretor. Venæ ergo, inter duplicem tunicam ſtomachi diſperſæ, carent præfatis poris: poroſæ ſaltem, qua exteriore circumdatæ tunica cruorem tranſſudant alimentarium. Adeoque culina ſiue digeſtio ſtomachi propria eſt ab extra introrſum: coquina verò, quæ in eius cauo, vniuerſalis fit, ibidem quoque tota conſcribitur. Idque, ne amborum digeſtio confuſionem pariat. Coquus nimirum in ſtomacho duplex, vnus ab liene, & alter ſibi proprius, diuerſas digeſtiones edit. Porro acidum fermentum in ſtomacho, diſſoluit cibos in ſuccum: ſed fellis fermentum acidum chylum ſaliendo ſeparat chymum pro cruore, atque inde ſubtrahit laticem, vrinam, ſudorem, ſtercus, flauum liquidum, & partes craſſioris ſaburræ. Nec eſt proinde dige- 49
ſtio in ſtomacho, formalis ciborum tranſmutatio. Per exemplum: Magiſteria namque apud chymicos, corpus quidem rei liquefaciunt, aperiuntque cum quarundam fæcum etiam ſegregatione. Non tamen proinde inuoluunt ſui tranſmutationem. Provt neque ſal reſolutus à ſeipſo exſiccato, ſubſtantialiter differt. Eo quòd idem Archeus ſeminalis, vtrobique adhuc præſideat.

ſideat. Sic nec in ouo, eſt formalis tranſmutatio, etſi ſub fotu, vitellum liquefiat & fœtorem cõtrahat: ſed ſunt materiales diſpoſitiones dumtaxat ad formalem tranſmutationem indè tandem reſultantem, requiſitæ. Denique, nec fellis digeſtio, reſpectu viuidi cremoris, adhuc cenſetur formalis tranſmutatio, licet reſpectu excrementorum, formaliter tranſmutet. Etenim diſſimilares partes cremoris, quarum non intenditur, alimentalis ſibi applicatio, putreſcunt per fermentum ſtercoreum, & priuantur vita media, vt & Archeo. Aſt cremoris homogenei, ſola prætenditur tranſmutatio, vt & eiuſdem fruitio.

50 Cibi igitur, verè, & eſſentialiter non commutantur, niſi dum in vna parte cruor, ac in altera parte ſtercus plenè putridum fiunt. Viſcus etiam, cruori faciendo deputatum, non poteſt vacare, parandis ſtercoribus flauis in Ileo & colo. Differtque ſtercus, à manſo cibo eſſentialiter: non autem ſolo calore putrefieri credendum, paucis horis, quod nec à calore, in cremorem aliqualem verſum eſt: ſed à fermentis propriis culinarum. Ergo cibus nondum plenè eſt tranſmutatus, niſi dum ſubacto ſuo Archeo, noſter vitalis eſt introductus, cum plena vaſallatione prioris. Sic namque totum vinum mutatur in acetum, totum argentum viuum in aurum, totum ouum in pullum, totuſque ſanguis in vltimum alimentum. Vndè falſum conijcio, non eſſe ali-

51 mentum ſine excremento. Stercora enim meditatæ ſunt Scholæ: nec attenderunt, quod ad generationem tantum concurrant homogenea: Idcirco licet antè tranſmutationem cibi, fiant fæcum ſeparationes: tamen deinceps, non fiant fœces ampliùs in tranſmutando, nimirum poſt homogeneitatis adeptionem. Impoſſibilis nempè eſt ſeparatio fœcum ex homogeneo, in quo vnum nil quicquam diſcrepat ab altero. In cibis verò, ſiue ſub fermento primo, eſt heterogeneitas, propter ciborum partiumque earundem differentiam, maſticationis inæqualitatem, & recepti fermenti imparem applicationem. Cibus enim, partim facilius auſcultat fermento, partimque rebellis reluctatur, vnde etiam diſſona fermenti oritur capacitas. Falſum eſt illud Scho-

52 larum; Quod ſtomachus ſibi primariò coquat: ſecundariò tantùm pro toto, adeoque verè alatur ipſe chylo acidulo. Adeoque ſi non nutriretur ſuo chylo, nec velle cocturam incipere aut attingere. Eo quòd ex Philautia naturæ, vnumquodque pro ſe intentionaliter agat. 1. Id ſi locum habeat in agente totali: non ſanè, in partium ſingularum directione. 2. Quia nulla pars agit quicquam proprio nutu Philautiæ, in corpore: multoque minus, agunt officinæ, dicatæ miniſterio totius. Sed natura paret vtrobique deſtinationibus Creatoris, quæ ex vſu, atque neceſſitate dimenſæ fuerunt, penes rerum Dominum. 3. Iiſdem nutrimur, quibus conſtamus: nullatenus autem conſtamus cremore. 4. Stomachus nutritur, non alia materia quàm reliqua membranorum claſſis, quæ cremore deſtituitur. 5. Cremor non ſuſcipit vitam, niſi per gradus cruoris: ſtomachus autem nutriri nequit, alimento nondum vitali. 6. Cremor eſt cibus liquefactus, habens adhuc Archeum & proprietates cibi; nequeunt autem ſpermatica & primæ conſtitutionis ſimilaria nutriri liquore nondum ad humanam ſpeciem determinato. 7. Venæ non diſperguntur in ſtomachum, vt cruorem ſugant, ſed vt alimentum diffundant. Non continent autem cremorem. Ignorata igitur membrorum œconomia, paſſim elenchi in Scholis pullulant, à non cauſa, tanquam ad cauſam, pariuntque capitales errores, & ſurdas experientias, in pelle aliena piandas. Fran. Aluares, te- 53

ſtis oculatus, ſcribit. Primates Abyſſinos delectari in epulis, carne cruda bouina, cum ſalſatura, ſiue condimento fellis proprij; ſunt tamen robuſtiſſimis Europæis nequicquam debiliores. Si ergo fel ſit excrementum, (vt Scholis placuit) tantæque truculentiæ (quod ducent) vt in ſtomacho detentum fel, deliquium animi parere, imò paucos intra dies per morbum Choleram nos iugulare: Quomodo fel, crudum, & cadaueroſum, ſanos & robuſtiores efficiet? Obiicient fortè, ſi fel, viſcus adeo neceſſarium; 54

columbæ illo carere non poſſent. At non ſciunt, quod membrorum & cordis ſitus, ſit inuerſus in columba. Nam ſi formicæ ſua bilis ineſt, columbæ quoque fel ſuum habent, licèt non amarum, nec folliculo diſtinctum, vt neque in formicis. Sufficit namque, Blas ſecundæ digeſtionis, ſtabulari in alia parte. Etenim cor columbæ ſedet in quatuor lobis, caui hepatis ſurſum immerſis, eiuſque gibbus propendet deorſum. Columba pugnax vſque ad cruorem, fellis folliculo caret: Agnus verò, ſed amplum habet, prout & piſcium quiſque minutiſſimus, & manſuetiſſimus. *Dederunt in eſcam meam fel; & in ſiti mea, potauerunt me aceto.* Erat vinum iſtud myrrhatum, cum felle, quod offerabant mundi Saluatori, iam doloribus inſolitæ paſſionis delinquenti, & pondere crucis propriæ exantlato, non quidem vt ſtatim ſyncopizaret, prout alioqui Lipoſychin minatur iis, qui amaros vomitus (quos felleos falſo vocant Scholæ) tolerant. Igitur Iudæi, fel pro balſamo, vitam conſeruante, agnoſcebant: & procul diſtat à flauo illo veneno, 55

vomiturientibus reiecto. Itaque ſacrilegi offerebant fel, quo Dominum Ieſum diutius ſub pœnis ante mortem cruciarent. Fel ergo, ſi viſcus, eiuſque actio ſit vitalis prorſum, reſtaurari vix poteſt; nulloque ſaltem modo oblectatur, materialibus remediis, vt neque ſolitiuis: ſed fermento æquiualente, de natura Blas. Eſt namque poteſtatum in poteſtates immediata, ac mutua quædam traductio, faciliſque operatio: eo quòd attactus inuicem, & mutuus, in ſymbolo: ideoque & penetrans. Memini enim me vidiſſe diſ- 56

ſectum cadauer, cuiuſdam Computoris regij, & alterius Ludimagiſtri, Ictero extinctorum. Neutrius tamen emunctorium fellis, ad duodenum erat conſtipatum: ſed in quibuſdam meſaraicis erant globuli, quos cenſui ſtercus liquidum, ibi detentum, actionum fermenti fellis infeſtans. Triſtitia quoque non rarò Ictero dedit initium, fouetque inceptum. Si ergo triſtitia, in Splene, melancholiæ ſede, habitat (iuxta Scholas,) cur ergo opilaretur ex mœſtitia fel? & non Splen? Ergo 1. triſtitia impedit digeſtionem nedum ſtomachi: ſed etiam fellis. Cuius errore ſtercus liquidum, quod potiſſimum fertur per anum, in venas immoderatè, atque intempeſtiuè ſurgit. 2. Ergo fel, viſcus eſt nobile, ac vitale.

Tandem Cremor, è Pyloro in duodenum labens, confeſtim intra ſphæram actiuitatis, à fellis inſpiratione correptus, aciditatem ſui in ſalem commutat, & aquoſior eius pars à mera-

ciore fit ſegregabilis , quæ à renibus trahitur.
Vnde vrina eſt ſalſa ſatis , cruor autem parum
57 Quod autem Paracelſus velit vrinam , non per
renes , atque vreteres ; ſed per carnis habitum
ferri in veſicam : Id ſuo indulgeatur Idiotiſmo.
Provt & iſtud. Quod olea & emplaſtra ſint ve-
rus vulnerum cibus , adeo vt vulnus verè iis ala-
tur : cuiuſque nutritionis pus ſit excrementum.
Cremoris ergo ſal acidus , cum deſtituatur ob-
iecto , qui cum per actionem diſſoluentis mi-
gret in ſalem fixum (vt ante de ſpiritibus vola-
tilibus docui) commutatur adæquate in ſalem
loti volatilem. Idque non per actionem, ac rea-
ctionem aciditatis, in aliquod obiectum: ſed per
veram fermentalem metamorphoſin ; Eſt nam-
que ipſe ſpiritus vitæ, de natura ſalis volatilis, &
ſalſi. Adeoque vel ex hinc ſolum, arguitur vita-
lis actio fellis. Etenim ſal marinus eſitatus , fere
58 totus in excrementis manet. Quod ſaliſpetræ
coctores , ſe inuitis , experiuntur. Nam è rude-
ribus latrinarum, ſeparare coguntur ſalem, quan-
doque comeſum à ſalepetræ, per iteratam ebul-
litionem , & infrigidationis coagulationem.
Adhæret nempe ſal marinus , coagulatus ſpon-
dilibus vaſorum , nequicquam mutatus à ſeipſo
pridem eſitato. Idque antequam ſalpetræ, ſuæ
coagulationis ſufficientem exſiccationem nactus
ſit. Ideoque hinc ſcitur , ſalem marinum prom-
ptius coagulari , ſalepetræ. Humana idcirco ex-
crementa, ſunt minus opportuna ſalipetrę, quàm
alia caprarum, ouium, aut armentorum , Quan-
tum tamen illius ſalis marini ſubigitur à fermen-
to ſtomachi, tantundem quoque acidum eſt, ac
volatile. Conſequenter quoque , etſi nullo quis
ſale vtatur , non proinde eius vrina ſale careret,
quippe noua eſt creatura, atque productum no-
uum , ex acido cremoris. Sal lotij ergo non ha-
bet, ſibi, in toto naturæ ſyſtemate, ſimile. Non
enim marinus fontalis, rupeus , gemmeus , non
nitrum , non petræ aluminis , aut borracis : non
denique naturalium vllius , vt neque ſal vrinæ
gregum, vel armentorum. Quibus etſi in modo
fiendi conueniat : diſſentit tamen ſal vrinæ hu-
manæ ab illis , per genera & ſpecies : non mi-
nus quàm fimi , per ſpecies brutorum variant,
licèt communi paſcantur bruta pabulo , pro-
pter Archei nimirum, atque fermenti diuerſita-
tes. Ex cibis ergo, & potibus non acidis, aut ſal-
ſis, fit ſal acidus , & demum ſalſus : faciliuſque
eſt ex ſale acido fieri ſalſum , quàm ex non ſale,
ſalem acidum fieri. Memini me chymicum vi-
59 diſſe, qui cadum aceti ad duas tertias quotannis
implebat aqua Rhodani , exponebat Solis ardo-
ribus, & ſic aquam, in ſe inſipidam, tranſmuta-
bat in verum acetum , concepto è cado fermen-
to. Hoc inquam ſic ſolitus facere vidit ſingula-
rem aceti illius proprietatem. Siquidem è vini
aceto, primùm ſemper debilior pars ſtillat : me-
racior autem ſub finem , cum fæcibus aſſurgit:
Hoc autem acetum factitium, ex mera aqua , vt
fæce caret , ita ſemper æquale ſtagma , ab initio
in finem vſque miniſtrat. Quapropter vt fer-
mentum vaſis , ſolo ſui odore, aquam in acetum
mutat : Ita nimirum Splenis odore , in ſtoma-
chum ſpirato , cibi fermentali , fiunt cremor aci-
dus. Qui dein vertitur in ſalem vrinaceum , imò
& in vi alem. Hæc quia Scholæ nunquam ſom-
niarunt, nec earum ſequaces, in antecedentium
lucubrationibus legerant : ideo ignorarunt fer-
mentorum, & partium vſum , & tranſmutatio-
num celebrationes, bilem verò vtramque intro-
duxerunt in ſanguinis maſſam , contenta vrinæ
demum, & lotij indicia, neſciuere. Tertia igitur
digeſtio, fit prę́ſide fermento hepatis, quod cœco
Gas odore , ſanguificationem in ſuo meſenterij
ſtomacho incipit, ac tadem in vena caua perficit.

Quarta porrò digeſtio completur in corde, 60
eiuſque arteria; In qua elaboratione, rubens, craſ-
ſiorque venæ cauæ cruor, elaboratur, fit flauior,
& planè volatilis. Cor enim vtrimque auritum
dicitur, habetque ad ſiniſtrum ſinum, pulſantem
arteriam vnicam , magno ſibi trunco inſertam,
vt duplici remigio fortius trahat cruorem tranſ-
ſeptum , quod inter vtrumque ſinum , in medio
cordis eſt. Huc refer quæ ſuperius adnotaui de 61
poroſitate ſepti, quod ſinus cordis diſtinguit , &
cur non remeet ſanguis à ſiniſtro ſinu , in dex-
trum ; ſed tantum ſpiritus vitæ , tanquam per
exile cribrum. Differt itaque cruor hepatis à ſan-
guine arteriali, per quartam digeſtionem , colore
& conſiſtentia digeſti manifeſtam.

Quinta autem digeſtio tranſmutat ſanguinem 62
arterialem in ſpiritum vitalem Archei , de quo
ſub Blas humano diſſerui , vt & ſub ſpiritu vitæ.
Non potui mihi ſatisfacere , quod in cruore ie-
corærio, (licet perfectionis ſuæ gradum acquiſi-
uerit, poſtquam meſenterium ſuperarit) eſſet ali-
quis ſpiritus : ſed mihi ſemper viſus eſt cruor il-
le, tanquam maſſa quædam mumialis, & materia
ex qua : At nondum pro perfecto vitali ſangui-
ne habenda. Nam ſi cruor venæ cauæ à iecore 63
ſpiritum mendicaſſet , fruſtra eſſet auris dextera
cordis , quæ non alio fine operatur inceſſanter,
quàm vt à ſinu ſiniſtro , aliquid ſpiritus tranſ ſe-
ptum cordis trahatur, vt cruor in vena caua, iuxta
cor, participatione illius ſpiritus , viuificari inci-
piat: Cum autem à ſiniſtris, ſit auris, & præterea
inſignis truncus arteriæ: hinc quoque fortior ſu-
ctus fit à ſiniſtro ſinu. Hincque conſequenter
quoque, parum ſpiritus vitalis cruori venali cō-
municatur. Siquidem cruor hepaticus , ſemper
per ſui totum nimio madet latice, quo orbari de-
buit , priuſquam fœcundum & dignum ſpiritus
fiat ſubſterniculum. Neque demum iecur , caui-
tatem aptam in ſe habuit fabricando ſpiritui.
Quare vnicum dumtaxat , vt in ſemine fabrica-
torem & rectorem vitæ ſpirituum , vidi intelle-
ctualiter per totam generationis ſcenam : Ita &
vnicum duntaxat admitto ſpiritum , œconomiæ
vitalis. Cruor enim labitur quidem intra muſ- 64
culorum ſtamina, & fit caro : ſed ad alenda viſce-
ra, & fibras carnis, non facilè tranſcendit. Infir-
mus enim longo morbo extenuatus , etiam poſt
adoleſcentiam , conualeſcens , facilè priſtinum
carnis ſtatum reſumit : at non proinde, qui vitio
cuiuſdam viſceris emaciatus eſt, ſimiliter ad prio-
rem ſtatum reſurgit. Hæcque eſt tabis ſanandæ
inteſtinorumque vlcerum medelæ difficultas.
Vbi interim vlcera externa longè peiora , per
pharmaca oretenus ſumpta ſanantur : tametſi ab
ore longius diſtent quàm interna. Eo quòd viſ-
cera , atque membranæ internæ alantur ſangui-
ne, plus quàm cruore. Cæterum vita, à Deo ſuum
accepit terminum ; Ideo & quæcunque vitali
aluntur ſanguine, certis dierum numeris, ſiſtunt
ſuum incrementum. Vbi interim caro muſculo-
rum (quæ cruore dumtaxat alitur, & fibræ muſ-
culorum quæ ſanguine nutriuntur) indeſinenter
creſcit, quoties deficit & in perniciem quorun-
dam, immenſum excreſcit. Sic & oſſa fracta,
poro

poro oſſeo ſolidantur, quauis ætate. At cum viſcera creſcere ſiſtunt, ſiſtunt quoque creſcere fibræ omnes ſpermaticæ, atque primæ conſtitutionis. *Quis enim ex vobis, cubitum ſuæ ſtaturæ adiiciat:* Obſeruaui enim prægnantes, inſigni mœrore dudum afflictas, fœtum dediſſe minorem. Imprimis ergo, non admitto ſpiritum hepaticum cruori ineſſe. Deinde, nec animalem à vitali diſtinguo. Siquidem in vnica naui, vnicus tantum clauo rector aſſiſtit, nec plures abſque confuſione ſeſe compatiuntur: neque in ſinu cerebri, nouam digeſtionem, pro animali
65 ſpiritu admitto. Perinde vt ſpiritus non differt ſpecie à ſeipſo, in ſingulis ſenſuum organis, & motuum executoribus: quanquam ſenſus inter ſe, ſpecie, vt & à motu, diſcrepent: Ita confuſum argumentum exiſtimo, quod plures Archeos in homine comminiſcitur. Gas enim, licèt ab organo ſingularem diſpoſitionem hauſerit; non arguit hæc tamen ſpecificam diuerſitatem. In quar-
66 ta ergò & quinta digeſtionibus, non ſunt, nec proueniunt excrementa, nec diſſimilaria. Ideoque falſum, quod in omni alimento ſit excrementum. Sanguis enim & ſpiritus, vniuoca, & vitali vnitate conſonant. Verum, ſi qua è prioribus digeſtionibus recrementa, in arterias irruant vel innaſcantur; morboſum id eſto turbulentum atque confuſum imperium. Ego iam de digeſtionibus ordinariis loquor.

67 Sexta tandem atque vltima digeſtio, in culinis ſingulis membrorum perficitur. Suntque totidem ſtomachi, quot membra altilia. In hac nimirum, innatus cuique loco ſpiritus, ſuum ſibi coquit alimentum. Sub qua digeſtione, vt variæ incidunt diſpoſitiones, ita & diſpoſitionum iſtarum contingunt varij errores. Adeoque morbi, quos Scholæ quatuor fictis humoribus ſuis attri-
68 buunt, potius tranſmutatis deberentur. Tranſmutata autem dico diſpoſitiones, quæ in ſanguine deinceps, vſque in verum nutrimentum ſolidorum conſecutiuè ſuccedunt. Scholæ diuidunt tranſmutata hæc, in quatuor ſubalternas diſpoſitiones & quaſi in his vnquam error obuenire poſſet, oblitæ ſunt morborum, quos hinc Claſſi tribuere debebant. Primam nimirum aiunt, quia cruor intra venarum extremitates, crudi ſeminis mucilaginoſam ſubſtantiam acquirit. Mox roris modo, in ſpatia inania carnis diffunditur vel excidit, tertiò, dum iam partibus ſolidis apponitur; ac tandem cum aſſimilatur alito, & ab hoc verè informatur: partis ſolidæ naturam aſſumit, Quæ ſanè ſcoria Scholarum non vacant. Nam imprimis ſanguis vel cruor non albeſcunt in extremitatibus venarum, cum extremitates non alia polleant poteſtate officinæ, quam totus ſuus anterior venæ canalis non habeat. Adeoque vena, licet vas ſit alimenti præparati pro culinis ſolidorum: non tamen vena eſt culina ſolidorum. Solida ſcilicet ſingula, ſuam & propriam intus culinam fouent. Igitur cruor & ſanguis non alterantur, niſi appoſiti ſint ſolidis. Eo quòd conuertantur à proprietate ſolidorum, in crudum ſemen, non autem propria ſponte in extremitate venarum. Secundò, non irroratur mucilago ſpermatica, à venis in ſolido. Eſt quippè rori
69 malè conſona mucilago. Sed tenuis allabitur, intra ſingulorum culinas, fluiduſque ſanguis & cruor, qui à fermento loci tantum tranſmutantur. Tertiò. Nec ſunt inania loca carnis, quæ comminiſcuntur roris auida. Quartò. Nec apponitur alimentum ſolidis, roris more, qui antea pauliſper mucilago erat. Quintò. Nec tandem vnitur; & aſſimilatur hic ros ſolidis: ſed quicquid illis aſſimilatum cedit, hoc eſt intra annos accretionis: deinceps verò, vt cruor & ſanguis, in ſolida perreptarunt, ſuctu naturæ continuato: ita ibidem digeruntur, adaptanturque, atque tandem per diaphæreſin exploduntur. Quatuor ergo has diſpoſitiones, fictas à Scholis ac malè concinnatas; in numerum quaternarium (nam fortaſſis intercedunt centum diſpoſitiones, antequam ab ouo, pullus à ſanguine inquam, pars ſolide conſtituatur, digeſtas, meditor, cum labe Scotomiæ Scholarum. In qua nil rectum aut verum, ſed ipſam rei hiſtoriam maculoſam adſpiciunt, eſtque iis verum, quod nullum habeant veri nutrimentum, abſque fabularum excre-
mento. Ergo: & venæ ipſæ, quatenus primæ 70
conſtitutionis, nutriuntur ſolo ſanguine arteriali, adeoque & hactenus fortè, arteria venam paſſim comitatur. Fit enim hinc, quod per crudeliores ſanguinis miſſiones, tandem non cruor, at albugo effluat, ſiue venarum proximum nu-
trimentum præ penuria cruoris. Cæterum Pa- 71
racelſus naturam vtrobique traducens ad ſuos lubitus, ait, in digeſtione ſtomachi, ſulfur putridum à duobus aliis initiis ſeparari. In iecore autem ſeparari ſalem à Mercurio. Cruorem verò eſſe mercurium, verumque totius integralis alimentum. Nec operæ pretium eſt, hunc virum irridendo, diutius in ſcenam trahi: dum ipſius hanc ſuam doctrinam infringat. Etenim originem vlcerum indagans, ait, totum, cruorem nil præter ſalem eſſe, (mercurij iam non meminit, niſi mercurium cum ſale, nomine & re confundat) quanquam vlceroſorum vrina ne micam ſalis minus contineat. Se ipſis non vlceratis. At ſanè turpe eſt, reputare tria prima cruoris, tanquam ſi eſſent excrementa, quorum ſanguis ſit vnum è tribus. Comparat etiam vbique lac ſanguini. Neſciens, quod tranſmutatum non ſit ſibi non tranſmutato amplius ſimile; vt neque pullus ouo ſimilis eſt aut vitello. Butyroſam ſcilicet lactis partem, lacti ſupernatantem vocat lactis ſulfur (nuſpiam interim ſanguini, ne analogicè quidem ſupernatat pars butyroſa.) Caſeum, verò, ſiue grumos uocat ſalem lactis, ergo & lactis ſerum erit & lactis mercurius; & per conſequens, optima pars eius optimumque lactis alimentum. Ac ſerum lactis erit mercurius, è mercurio ſanguinis. Ego lubens, ridenſque, Paracelſo cedam ſerum, & mihi coloſtrum aſſumam. Quia butyrum refert odorem florum, quibus vacca paſcitur: non autem ſerum.
Fernelius verò putat, butyrum eſſe non niſi ſpu- 72
mam agitati coloſtri, ignorans præſuppoſitionem fermenti acidi, in coloſtro, vt verè tranſmutetur in butyrum, per concuſſiones. Hinc namque ſi coloſtro, parum cineris, ſaponis, ſacchari, aut illorum, quæ participant de lixiuio, immiſceatur, nunquam inde fiet butyrum, propter alcali, omne fermentum acidum interimens. Ideo enim hyeme, tædioſior eſt coloſtri conquaſſatio, ante natum butyrum: eo quòd æſtus, acida, & putrefactiones omnes, promoueat.
Paracelſus verò alibi, ſuæ doctrinæ imme- 73
mor. præfert coloſtrum ſero, & caſeo, tam ad ſanitatem, medelam, quàm ad cibi bonitatem Galenicæ Scholæ autem, tenue & aquoſum lac, pinguiori anteponunt. Hactenus ouillum

viliſſimum , deinde vaccinum , tertio caprinum
ſtatuunt, Ac tandem aſininum reliquis anteferũt,
ob eius tenuem ſubſtantiam , ac ſeroſitatem plu-
rimam. Ergo autem hoc vnicum ſcio , lac beſtia-
rum, ſiccis paſcuis paſtarum, eſſe optimum : tam
in medendo , quàm edendo, minimeque ſeor-
ſum. Hircum enim (idem iudicium de lacte
vbi par ratio gliſcit) cuius cruorem officinis
Scholæ præſcribunt (& paſſim ouillus pro hir-
cino venundatur) iubent prius diureticis alen-
dum. Ergo vires lactis ſunt metiendæ ex ſanita-
te beſtiæ, vita, & cibis : nequaquam verò ex
74 craſſitudine, aut pinguedine eius. Medenteſque,
acceſſiti ad diiudicationem lactis , in nutrice,
accedunt malè inſtructi, nec ſecus quàm iudi-
caturi de cruore, per phlebotomiam educto. Id
eſt, animæ per ignorantiam cœnæ, apertis non
vident oculis. Obſeruaui quoque, quòd eiuſdem
vaccæ, ex pari quantitate lactis, diſpar ſit colo-
ſtri quantitas, licet iiſdem paſcuis gaudeat. Id-
que nempe iuxta vaccæ diſparem ſanitatem.
75 Ego verò, pro cruore, hircum ſuſpendo corni-
bus, & crura poſteriora reflecto ad cornua : te-
ſtes abſcindo , & recepto indè cruore, exſan-
guem dimitto, pro lanione. Hic cruor autem,
ſiccatus, eſt inſtar vitri, difficillimæque tritura-
tionis, atque longiſſimè ab hircino ſanguine offi-
cinarum differens. Aſſumtus autem drachmæ
pondere, confeſtim ſopit, & curat pleuritidem,
&c. Abſque venæ ſectione : nec te deſeret vn-
76 quam. Aſininum lac enim, plus reficit, & recreat,
imo & hactenus nutrit, non quatenus ſeroſius
ſit. Id enim eſt cortice tenus, iudicaſſe de viri-
bus nuclei, nunquam anteà viſi. Aſt aſina, qua-
tenus longæua, lac cæteris quadrupedibus præ-
77 ſtantius habet. Neceſſe eſt enim, quod & lac
eius, Archeum, longæua vita dotatum, habeat. Et
ob hoc ſcilicet, non niſi longè poſt, ſuum ſepa-
rat coloſtrum : quia tardius corruptioni auſcul-
tat. Sequeſtratio nempe iſta, ad dualitatem, &
deſtructionem tendit. Hinc patet, quod cum in
pueritia, alimentum conuertatur in ipſa noſtri
conſtitutiua ; aſininum lac pueris vitam longæ-
uam, atque ſaniorem, præ cibis cæteris confe-
78 rat. Quapropter etiam lac muliebre, quanquam
nobis ſit ſimillimum, proximum, mumiale, &
nutritium, attamen cedit aſinino, ob longæui-
tatem. Aſina autem pectenda eſt, inſtar equo-
rum: adeoque ex lactis guſtu, dignoſci poteſt, an
79 aſina pexa fuerit iſto manè, an non. Diſcant ergò
Scholæ, melius de nutricibus, de lacte, & diæ-
ta iudicare, item de vrinæ contentis cenſere, nec
bilem, aut fel, in lotio vel ſtercore, agnoſcere.
Sciant inquam, vrinam cruoris, ab vrina potus,
diſtinguere: deindè, quod tractatus laticis, è ve-
nis meſenterij, cauſet ſitim naturalem, non au-
tem ab minorum venarum exhauſtione, propter
80 cruoris depauperationem. Alioquin enim phthi-
ſici ſemper ſitirent, & plus quam hydropici; Ite-
rataque ſitis proderet iteratam ſanguinis con-
81 ſumtionem, paucis interuallis diſtinctam. Scien-
dum etiam, ad finem Ilei inteſtini, ſacculum
eſſe, quem inteſtinum cœcum dixere, in quo
ſedet fermentum ſtercoreum, quod cum ſit
opus corruptionis, & non nutritionis, nequa-
quam eius putrefactio, inter digeſtiones ali-
mentorum computanda eſt. Stercoreum enim
fermentum, non procedit ab aliquo viſcere, aut
facultate vitali, atque ideo in hoc termino mu-
tationis, ſecuriora contingunt tormina dum
ſtercoreo fermento imbuta materia, retrocedit,
aut ſubitas inquinatæ putredinis labes contra-
hit. Eſt porro cœcum inteſtinum exiguum, ne-
ceſſarium tamen receptaculum omnis ſtercoris.
Quod patet. Lupus nimirum, infra medium in-
teſtini, duos membraneos vtres, ſiue ſacculos
rotundos habet, qui ipſi ſunt in vicem cœci in-
teſtini. Eſca enim ipſi cadit ab inteſtini longo
ductu, ad vnum ſacculorum, mox verò in alte-
rum, ac tandem hic in ſequens inteſtinum du-
citur. Lumbrici autem non generantur in duo- 82
deno, multoque minus in ſtomacho. Imò ſi diu-
tius ibidem perſiſterent, per modum cibi con-
ficerentur. Quò nempe fermentum fellis non
attingit, ibi lubricorum eſt patria. Fiunt enim
ex alimento ſemidigeſto, quod dum ad loca ſua
delatum eſt tanquam lac tepidum, pelle incru-
ſtatur, palpitatque, ac ſenſim vita donatur. Vix
enim lumbrici, extra vitalem nidum ereptant
ſurſum niſi ob ſibi horridum, ac malæ conta-
gionis obſtaculum, adeoque vix bonum aliquod
præſagiunt, qui ſponte ſurſum eiiciuntur. Lum-
brici autem præſupponunt fermentum fellis.
Alioquin enim in Cœliaca paſſione, continui
vermes ſuſcitarentur. Putreret enim ſtatim cre-
mor, ſtatim niſi fel cremorem ſale ſuo condiret. 83
In recto inteſtino, circa finem coli, proueniunt
Aſcarides, qui non ſunt lumbrici ex ſubſtantia
humana, aut cremore geniti : ſed ex putridis
quiſquiliis, prout in carne, caſeo, piſcibus, at-
que vlceribus proueniunt vermes. Cadaueroſi
ergò ſunt Aſcarides, non item lumbrici. Deni-
que lumbrici ſunt in nobis abſque prolificatio-
ne. Aſcarides verò ſua pariunt oua. Aqua com-
munis bullita, cum argento, viuo, pauco & in-
noxio potu, omnes interimit vermes, tam in
inteſtinis, quàm alibi. In vlceribus autem, ſi
aqua iſta affundatur. Tandem pro corollario
addam. Cùm inteſtina, quibus lumbrici naſcun-
tur, nequeant eoſdem digerere : conſequens in-
de quoque eſt, clyſteres ad nutriendum immiſ-
ſos ſpe fruſtrari, citiuſque clyſter, lumbricos &
aſcarides, quam hominem, nutriet. Sex ergo 84
conſtituit natura mecum digeſtiones vitales. In
ſeptimo autem numero, ipſa Sabbatizat.

PYLORVS RECTOR.

1 *Vſus Pylori à veteribus traditus.*
2 *Primi morbi Pylori.*
3 *Moderator primæ digeſtionis.*
4 *Clauſula Pylori qualis.*
5 *Imperium Pylori.*
6 *Qualiter contingat vomitus.*
7 *Blas Pylori.*
8 *Digeſtionis primæ clauus.*
9 *Pylori excentricitates.*
10 *Origines aliquot morborum, à Scholis negle-ctorum.*
11 *Theſes aliquot.*
12 *Diuerſitas materiæ euomitæ, vndè.*
13 *Quid ſit iſtud felleum, quod vomitu eiicitur.*
14 *Oſcitantia Scholarum.*
15 *Admonitio illarum ridicula.*
16 *Clauſura, & apertio Pylori.*
17 *Ratio ſitus fellis.*
18 *Vndè Diarrhœa, tormina, Dyſenteria, hæmorroides, &c.*

19 *Error circa famem, & ſitim.*
20 *Aliquot abſurda, conſequentia, ad poſitiones Scholarum.*
21 *Demonſtratur ſenſus appetituum in Pyloro.*
22 *Remedium Dyſenteriæ, & Diarrhœæ, aperuit Pylori officium.*
23 *Vertigines vndè.*
24 *Exemplum in Gallo.*
25 *Porraceus liquor ſtomachi, non eſt fellis.*
26 *Sitis non dicit neceſſarium defectum humidi.*
27 *Vnde vomitus flauus, & amarus, initiis Tertianæ.*
28 *Hiſtoriis quatuor confirmatur vſus Pylori.*
29 *Tredecim notabilia inde reſultantia.*

QVA ſtomachus ſupernè patet, gulæque ſubiacet coniunctus, per antonomaſiam, eius orificium dicitur. Infernus verò ejus exitus, Pylorus nominatur. In bene valentibus enim, Pylorus clauditur, dum ſtomachus cibos potuſve recepit, donec peracta ſtomachi digeſtione chylus, ſiue cremor factus eſt. Tum enim, nec antè
1 Pylorus ſeſe pandit. Orificium autem ſtomachi clauditur, inſtante ſatietate ſaltem, (ſi non ſat ingeritur) dum ſtomachus incipit vacare ſuo muneri. Hæc ſunt, quæcunque hactenus comperi de pyloro à Scholis tradita. Ego verò deprehendi magnum ſanitatis, & infirmitatum
2 cardinem, volui in Pyloro. Imprimis namque, vidi ſubindè in febribus, euomi hodie indigeſta, quæ nudiuſtertiùs fuere ingeſta. Ex oppoſito verò, in Cœlica paſſione, Pylorus numquam clauditur; Imò quidam, poſtquam cibis opiparè ſatiati ſunt, non deſiſtunt in totam noctem pergræcari, mejuntque ideo continuò. Neceſſe eſt ergo, Pylorum illorum, inſigniter peruium nedum guttatim; ſed per filum continuum ſtillare: nec exſpectare vllam coctionis metam: Mox enim vel ab initio, non adæquatè clauſum fuiſſe, vel ſaltem aliquatenus deductis rugis patere, poſtquam ſtomachus, intranti potui non fuit ſatis. In ſanis id nempè, quando defectus clauſuræ Pylori fuit. Sunt alii quoque, quibus Pylorus pertinacior cuſtos eſt, vomunt potus poſt ſemiconfectos. Vtpote digeſtiua non æquiualens aſſumtis potibus totum, laceſſita ejicit. Nimia nempe Pylori obſtinatio eſt, vbi triduarii
3 cibi ejiciuntur. Quæ ſanè conuincunt, Pylorum nedum Ianitorem eſſe, ſed & moderari digeſtionem primam & euidentiſſimam: atque adeo ſomnolentam hac in parte Scholarum incuriam. Etenim vt inſufficientiæ illarum ſatiſdem, dico, claudi imprimis Pylorum quidem per muſculum, de more ani aut veſicæ: Non enim voluntarij motus cliens eſt. Nec denique clauditur per fibras contractas, inſtar
4 Crampi, aut torminum. Fungitur namque ſuo janitoris munere, ſine ſenſu, & moleſtia. At non aliàs ac vterus, à conceptu, circumquaque Pylorus ſuum os inferum claudit, proprio Blas motiuo: ita conſidero vtrumque orificium ſtomachi claudi. Ita tamen: vt orificium ſuperum, ſemel à paſtu clauſum in beneualente, ad vnamquamque boli importunitatem vel hauſtus pertinaciam, facilè de integro ſeſe pandat, cum vix queat tolerare, quod ſibi quicquam ſupernè in gula impendeat. Quamquam in infirmis, & inediam paſſis, patefactio eius, cum dolore, & magna anxietate, contingat: eò quod in iiſdem, iſta orificij clauſura ab inordinatione pendeat. Obſtinatior itaque & accuratior eſt Pylori clauſura quàm orificij. Denique eſt indubium, motiuam vtriuſque partis non parere voluntati, adeoque eſſe naturalem vel morboſam. Pylorus, 5
retentiuæ ſubeſſe dicitur in Scholis. At certè potentiam oſtendit abſolutam, dum inuita expulſiua, deficiente digeſtiua, nauſeante attractiua, adeoque peſſumdatis aliis, Pertinax Pylorus non rarò ſit, tam in ſui clauſura (vt ſupra in febribus euenire dixi(quam in apertione,) qualiter cœliacis euenit.) Etenim vomitus fit dum clau- 6
ſo Pyloro ſeſe ſurſum contrahit, non quidem per corrugationem ſtomachi ſed motu totali ſtomachi ſurſum ad gulam, adeoque Pylorus vomitum imperat, & retentiuæ non auſcultat. Cùm ergo Pylori poteſtas non ſit aliarum facultatum pediſſequa, nec fibris ſubjecta: ſed Monarchalis, adeoque fibræ, ipſius nutui obſecundare debeant. Neceſſe eſt, hanc poteſtatem abſolutam eſſe vitalem, & habere proprium Blas motiuum inſtar vteri, indepedens ab arbitrio humano. Idque tantò potentius, quò duumviratus ſtomachi jam in lucem venerit. Et quamquam Pylorus laſſetur ſæpè à cauſis externis, & occaſionalibus (à pharmacis puta, venenis, aut ſordibus,) attamen Blas eſt ipſi liberum, parti inſitum ſiue Archeo eius. In quo tamen admiror, vim quandam ſuperam, influentiis aſtrorum ſimilem. Blas enim Pylori, quàm proximè exprimit Blas 7
arbitrij: ſiquidem irruente externo concitante, ad clauſuram, vel apertionem, poſſit nihilominus pro lubitu, aduerſum ire, vt quantiſper benè valet Pylorus, moueatur ob fines legitimos, vel ſibi ſaltem apparentes, ad ſtringendum vel laxandum exitum. Dum tamen homo inor- 8
dinatus, contra iſtos fines præuaricat, ſæpe Pylorus, vt ſolus digeſtionis moderator, hominem plectendo piare cogit. At cum in iſto Blas, quodam modo tanquam arbitrali poſſint eſſe defectus, non ſolùm à cauſis occaſionalibus: verùm etiam in proprio proprio motiue amente, adeo vt præ furore ſeſe præpoſterè pandat aut claudat liberè, inſtar vteri: Certè mirum eſt, hæc à Scholis cum reliquis medendi initiis ſtetiſſe neglecta. Poteſtas quælibet, & potiſſimum motiua, facile extravagatur, concita tam à cauſis contingentibus, quam proprio amentiæ nutu, cum ſint liberæ ac velut independentes, in cujus motiuæ errore, Pylorus plerumque ac facilè ceſpitat. Quemadmodum vterus non aliunde conquaſſatus, ſe præcipitat, adſcendit, vel furioſus in latera ſeſe torquet, guttur gulam, imo, & neruos arbitrio inſeruientes, contra officium alienat, ſtringit, pandit, contrahit motuſque atroces ſubinde exhibet, magicis vix abſimiles, quatenus excentricum Blas motiuum, diuerſas tempeſtatum ſcenas, eſt excitando. Hæcque à Medentibus attendenda ſunt ſedulò, vt quoties occaſione laceſſentis, Pylorus aberrat à ſcopis; confeſtim cauſæ remotioni ſtudeat. At ſi proprij Blas errore velut furore, Pylorus exorbitat, cogitet, ſibi cum poteſtatibus excentricis, & non cum materia dimicandum: minimeque euacuantibus eſſe fidendum. Cogitemus enim, in 9
ſtatu temperato, hominem mediocriter paſtum, Pylorum eius adæquatè clauſum, ne quid ſuis è rimis ſtillet; tandemque abſoluta digeſtione, Pylorum ſeſe pandere; Certè nec hoc fit, ab

exotica chyli qualitate ſtimulante; ſed quia gnarus eſt Pylorus, rerum agendarum in ſtomacho, ideoque cenſendus eſt moderator digeſtionis, apud quem nempè ſunt fines regiminis, & claues cuſtodiuntur. Nam alioqui ſi iuſto diutius, Pylorus claudatur; cum quod ſat digeſtum erat, non proin vlteriorem ceſſet tolerare digeſtiui fermenti vim, ideoque iuſto plus coquitur. Non quidem quòd chylus inſtar vitri, in fornace proinde excellentius coquetur, quo diutius; ſed mora nimia alienetur & corrumpatur. Quod dein difficultates plurimas, tam in ſtomacho quàm ſuis viciniis patere neceſſe eſt. Veruntamen ſi Pylorus, minus exquiſitè claudatur, certè recens potus non poteſt non vnà cura priſtinis ſuis cruditatibus, ferri in inteſtina, quibus ſanè cum non incumbat digeſtio ſtomachalis, ſuſcepto fellis fermento, in alienam mutatur ſubſtantiam, varias tandem in venis infirmitates procreat. Quia itur ad ſecundam digeſtionem,
10 omiſſa prima. Sic nempe tremores & iectigationes manuum, cordis palpitationes, deliquia, febres acutæ, Tumores, Arthritideſque inſpiratæ proſiliunt. Sic vini acor, nondum prima digeſtionis maturitate correctus, venis alienus, cum ſibi innata aqua vitæ, venarum proprium alimentum ſecum degenerare facit, paritque anonymus & incognitus hoſpes inſolitas & incognitas infirmitates. Perinde ferè, ſi chylus benè maturus, in Duodenum elabatur, eodemque inſtanti nouus ingeritur victus ſupernè; certum eſto, Pylorum benè conſtitutum ſtatim claudi, nondum plane dimiſſa priore ſarcina. Pars ergo chyli detenta corrumpitur, plus iuſto aceſcit, nouumque victum fermento præmaturo contaminat. Fitque totus exoticus, niſi ante exactam coctionem, à Pyloro proſcribatur, qui varias orexes, tormina, atque Diarrhœas eſt excitando. Error itaque Pylori, ſiue proprius ſit, vel ab inordinatione concitatus, multas cauſat difficultates. Quod autem illabente nouo victu, ſtatim claudatur Pylorus, patet; Aliàs namque nouus cibus ac crudus, vna cum chylo elaberetur, qui in excremento appareret tanquam ab effectu cœliaco partus. Quod alioquin in voracibus pueris quandoque ſpectatur, nondum Pyloro ſat potenti, ad ſuos fines obtinendos. Conqueruntur itaque debiliores ſtomachi, ſibi oboriri magnas aciditates, quas manè, cum heſterno victu, eiiciunt, vel noctu, cum præcedentis meridiei
11 chylo, ciborumque vltimorum quiſquiliis. Porrò ad pleniorem horum cognitionem, repetendum, quòd venarum ſtomachi non ſit, chylum in ſtomacho detentum ad ſe fugere; quod item vomitus clauſo Pyloro fiat, totaque longitudo ſtomachi, ab inferis ſurſum, ad orificium contrahatur. Quod denique hic motus à Pyloro fiat, qui ſi aperiretur, minori certè moleſtia ſtomachum exoneraret: Sed cum non ſe aperiat, cenſet ſanitati eſſe inconueniens, infernè iſtas fæces demitti. Adeoque rector digeſtionis mihi viſus. Dupliciter autem iſte vomitus contingit: Scilicet proprio Pylori Blas. Atqui tum eſt indolens. Alter verò fit ab laceſſentibus; atque ille, etſi quoque per Pylorum fiat, non tamen proprio nutu. Ideo etiam eſt moleſtus, & anxius.
12 Saltem non fit vomitus, niſi clauſo Pyloro: Alioquin in Duodenum decideret, quod vomitu expellitur. Cum enim proprio Pylori motu, vomitus fit, primo vomitu totum abſcedit. quicquid ſibi obeſſe iudicat. Sin autem laceſſatur Pylorus, repetito vomitu eiiciuntur alia, quàm quæ primò vomitu prodierunt. Flaua nempe vitellina, dein, quæ magis diaphana flauedine inſtar olei ſeminum rapi, ſequuntur, creditaque fellea, propter amatorem: atque tandem ſubindè cœrulea, & viridia, quæ aſſumptis truculentioribus pharmacis, mox ab initio veniunt. Fuit heic Pylorus 13
apertus, inter primum, & ſequentes vomitus, adeò vt quicquid in ieiuno, & viciniis, latitat, ſurſum Pylorus ad ſe vellat, quo velut impreſſam à pharmaco notam, eluat. Amaricant autem iſta plerumque, cùm quia iterato fellis fermentum, idque exorbitans, ac indignatum tolerarunt, tum, etiam quòd præter cõſuetum ſurſum rapiantur in alienam meſſem, vbi corrumpuntur in excrementum, inſignitum qualitate fermenti, quod immediatè hauſit. Chylus ergo, ibidem fit felleus, & amarus. Cæterùm hoc loco 14
cum admiratione Scholas intueor, præſcribere cibos facilioris digeſtionis, præmittendos iis, qui durioris ſunt cocturæ, immemores ſuæ doctrinæ, perhibentis, contenta omnia ſtomachi, verti in chylum vniuocum: Pylorum verò, ſic vel ab initio claudi, vt ne quicquam, vel guttatenus, ſinat elabi, ante peractam digeſtionem. Coctionem denique, fieri ab indeſinenti calore ſtomachi, adeoque hactenus, etiam continuatam à principio digeſtionem incipere, nec vnquam feriari, quamdiu eius Vulcanus calor perſeuerat. Singula autem contentorum, recipere iſtum calorem digeſtiuum, per modum recipientis. Qua nempe doctrina ſtante, cum omnia reducantur in liquidum chylum, & exquiſite in vnica olla ſtomachi, permiſceantur: ſequitur, in paſtu, præmittenda, quæ durioris ſunt digeſtionis, eo quòd tanto longiori caloris ſpatio coquantur. Sorbilia (inquiunt Scholæ, & promp- 15
tioris coctionis, ſi poſtremo ſumantur, putrerent, ſi metam vltimam exſpectent duriorum aſſumptorum. Quaſi vis digeſtiua, eſſet putredinis parens! nec fieret commiſtio comeſtorum! vel conuerſio, in chylum fluidum! ſed per fundos ſecreta jacerent, quæ ſunt buccellatim aſſumpta. Quaſi, inquam, Pylorus ſe aperiret per ſtatas periodos, ſiue vices, vt ordo ſeruetur in dimittendo chylum, qui fuit accipiendis cibis. Quæ ſi crediderint Scholæ poſſibilia, ſaltem Pylorus, maiori polleret diſcretione, prioritates ciborum obſeruando, quàm quod Scholæ tam ignauiter eius munus negligerent. Cæterum clauſura Orificij: non conducit digeſtioni, nec regit appetitum. Pylorus autem vtrique imperat. Quia ſatietas ſufficiens quidem adeſt plerumque; attamen inſuper adhuc edimus, & bibimus ex vitio. Ergo clauſura Orificij, non ab 16
appetitu, vt neque à ſaturitate eſt. Verum tædia, nauſeæ, & auerſio à carnibus, mox incipiunt à febribus, ortuque morborum ſtomachi, habentque orificium clauſum. Ergo orificium nec clauditur ob ſatietatem, nec ob concoctionis neceſſitatem, vt neque continenter aperitur propter appetitum: ſi nempe claudatur citra appetitum, ſatietatem, & concoctionem: & apertum maneat, poſt ſaturitatem inter coquendum. Ructus namque eduntur mane, ieiuno, vacuo, & appetente ſtomacho: ructus tamen, orificij clauſuram denunciat. Clauditur denique orificium in iis, qui longa preſſi inediâ, languent, & qui diuturna abſtinentia à cibis infirmi fuerunt.

Quibus

Quibus perdifficilis, anxia, dolenſque eſt orificij recluſio. Si itaque à fame, appetitu, ſatietate, & coctione, orificium non neceſſariò claudatur, ergo orificij clauſura vel apertio, non reſpicit coctione famulantium facultatum neceſſitates: ſed orificium potiſſimum inſeruit, ne decumbenti chylus in fauces regurgitet. Vndè imprimis li-
17 quet, auguſtius eſſe Pylori, quam orificij miniſterium. Siquidem eſt rector totius œconomiæ ſtomachicæ, vſque in vltimum inteſtinorum gyrum. In qua ſiquidem, cum fellis operatio perficitur, proinde quoque fel, Pyloro ſuperſtrui, &
18 incumbere debuit. Quorum amborum, ſi non plenus ſit conſenſus, oriuntur diarrhœæ, tormina, dyſenteriæ, hæmorrhoïdes, atque variæ ab-
19 dominis clades. Erroneum quoque eſt in Galeno, ſuiſque modernis Scholis, nos tãtum eſurire, & ſitire, ob cruoris penuriam, adeoque tot vncias cruoris debere repleri, quot deplentur. Imprimis ſi iſtud perpetuum, eligant ergo Scholæ, nimirum, vel ſe facere vanas carnificinas in venæ ſectione, vel appetitum non excitari ex ſuctu venarum, defectum cruoris accuſantium. Quod imprimis ſub valetudine eſt indubium: nam ſi ob carentiam cruoris, fames ſit: ergo male inſtituitur phlebotomia in cruoris penuria. Sin verò in morbis id conſideretur, puta in febri, vbi nullus eſt appetitus, etiam nullus erit defectus cruoris. At ſi quotidie tot vnciæ cruoris ſuppeditentur, quot conſumptæ ſint, cuius conſumptionis fames indicium eſſet: Ergo in febri vel non eſt conſumptio cruoris, vel fames non eſt ſenſus conſumpti cruoris. Sin autem cruor in febri quo-
20 que abſumatur, fruſtra erit phlebotomia. In omnem ſaltem euentum, poſt biduum, triduumue, à febri, iam tantundem cruoris erit conſumptum (cum plus febris conſumat & extenuet, quàm recta valetudo) quantum plethora (phlebotomiæ vnica indicatrix) depleri iuberet. Et per conſequens, poſitis theſibus famis, phlebotomia fruſtranea vbique erit. Supponunt namque Scholæ, cruorem à vena caua, diſpenſari in minores, (quaſi vena eſſet diſpenſatrix, & non eſſet differentia inter ipſum vas & diſpenſatorem, ſiue vim proportionaliter diſpenſantem) ac tandem in exiguos ramulos, per quos, in habitum diſpergatur vltimò. Atque ideo ex ſolo ſenſu inediæ, ſugere ramulos poſtremos venarum, maiorem truncum, hunc verò deinceps ſugere venas ſtomachi, & meſenterij. Vnde tandem famem, & ſitim ſentiri. Quo poſito, imprimis quorum venæ turgent, nulla fame premerentur, aut ſiti: deinde, non eſſet ſuctus illius ſenſus, niſi prius venæ maiores ſint depletæ. Repugnat itidem tertiò, hæc theſis, doctrinæ Scholarum, docentium, ſtomachum, ſibi tantum coquere primariò, ſecundariò autem, ſiue per accidens, pro toto corpore, vt ſtomachus communi philautiæ ſubſit. Nam eo dato, ſtomachus non coquet, non appetet, eſurietque pro corpore: ſed tantùm pro ſe: ergo neque vt penuriam venarum ſuppleat, ſentiet. Sed venæ primariò ſitient, ac eſurient: ſtomachus tantum per accidens: nec pro ſe: ſed propter venas. Ignorantia enim veri, Scholas vbique præcipites fecit. Non nouerunt inquam, famem à Splene, in ſtomachum inſpirari: Splenem nempe, nouiſſe rerum agendarum ſcopum, vt viſcus regendis decoctionibus princeps: ideoque appetitibus præfectus, effectiuè, cui tamen Pylorus aſſiſtit, Rector & Exſecutor. Pylorus nempe, adhuc placitum habet, Blas liberum, aperiendi ſe, vel claudendi. Quod ſub ſanitate mouetur, ob cognitionem finium, cognitorum ſtomacho propter quos coctio, & appetitus creantur à Splene, tanquam Pylorus, conſcius ſit ſecretorum finium Splenis. In aduerſa autem valetudine aperit ſe Pylorus, clauditque præpoſterè, atque inuerſo ordine, tanquam furore percitus ſymptomatico. Enimuerò emturus villam, obambulabam cum inſigni appetitu, tum fortuito diſtorſi pedem, lapſus ſum, rigor, ſtatim obuenit, cum nauſea, vomitu, & ſuffocato edendi priore appetitu: mox verò diſtortum pedem, ac ſemidiſlocatum repoſui: atque eodem inſtanti, redditus eſt mihi appetitus priſtinus, ceſſataque eſt nauſea. Erat 21
nempe orificium apertum, tam in appetitu quàm in nauſea; Pylorum verò clauſum habui in appetitu & mox in nauſea apertum, & iterum in vomitu clauſum. Nam vt dixi, vomitus non fit niſi clauſo & ſurſum inuerſo Pyloro: In ſingultu verò, fit inuerſio ipſius ſtomachi ſurſum, quæ proinde à præfata inuerſione Pylori vomiturientis longè diuerſa eſt. Quod autem iſta ſic ſe habuerint, patet: quoniam cum ſtomachus ſub inſigni fame, non haberet quod vomeret, cibi auidus, Pylorus conſenſu ſuo, ſe illicò clauſit. Qui rurſus, velut ex diſtorſione ligamentorum pedis, velut furibundus ſe pandit, & ſordes ab duodeno ad ſe vocauit. Etenim ſub vomitu, vt conceptam ſaburram expelleret, clauſit ſe Pylorus, iterumque ſeſe aperuiſſet, ad nouam ſordium accumulationem, niſi reſtituta diſlocatiuncula, furor Pylori ſopitus fuiſſet. Cum clauſura ergo Pylori, ſi mox ſublatus appetitus rediit, quis non videt appetitum à Splene ſuppeditatum, gubernari à Pyloro? Dixi, Pylorum, è Duodeno, ſurſum ſordes in ſtomachum rapere; vt qui antea ianitor ſoli detentioni & expulſioni putabatur dicatus, cogitet de attrahendis noxiis. Quæ tametſi vi communi accidant, qua cuncta ſemel proſcripta, characterem hoſtilem induunt, & inde mox deteriorantur: attamen furente Blas Pylori ad ſtomachum, inuerſo ordine trahuntur. Deprehendi ſaltem in hoc, quod Pylorus, nedum appetitus nauſeæ, vomituſque cauſa ſit: ſed etiam choleræ, dyſenteriæ, diarrhœæ, patrator vnicus: paruoque ſæpè adhibito remedio furorem Pylori ſedari, præfataſque clades corrigi expertus ſum. Dolendum ſane à Scholis, nil quicquam hactenus de hiſce penſitatum: totumque illarum ſubſidium in enemate poſitum; nec ad nidum mali itum eſſe. Dumtaxat ad tranſitum producti, ſe conuerterunt inſtar canis, proiectum lapidem mordentis. Vidi namque iuuenem, optimè valentem & inſigni appetitu fretum, manè aliquot recentia mora matura, benè elota comediſſe, cum pane butyrato, moxque inde ſenſiſſe, ſuaue in ſtomacho oblectamentum refrigerij. Dein cõſternato fortè, inde à ſemihora appetitu cum dolore colico incidit in diarrhœam, habueratque indies fortè 70. ſeceſſus, coloris lactei. Statim enim à Medentibus exhibita reſtringentia cordialia tam intus quam extrà. Nimirum ſuccus cydoniorum cum confectionibus alkermes, diarrhodonis de Spodio exhilarantibus, diahyacinthi atque ſimilibus. Interim plurima enemata, è ſero lactis chalibeato, paribuſque quiſquiliis iniecta, & fruſtrà omnia. Tandem & opiata aliis adnexa ſunt, riſitque natura doctam ignorantiam ac ludicra tentamina, doluit verò æger

22 æger vana remedia. Ac tandem in ſupremum
vitæ diſcrimen conſtitutum ſanauit Dominus.
Exhibui nimirum, bina ouorum vitella dura,
aceto roſaceo temperata. Pylori vitio diar-
rhœam obortam fuiſſe, teſtantur dejecta appe-
tentia, & aſſumtis vitellis reſtitutio appetitus.
Senſit namque apertum iuuamen medela ad-
huc intra ſtomachum detenta. Memini quoque
frixis equorum vngulis in butyro, iiſdem dein
pulueratis, ſedatum fuiſſe frequenter Pylori fu-
rorem, ſtetiſſe dyſenterias, atque medelæ beni-
gnitatem ſenſiſſe, olido illo remedio adhuc in-
tra ſtomachum detento. Sin autem vngula iu-
menti laſciuientis luxuria ſit: dyſentericis cer-
tam perniciem allatura dicitur. Pylorus ergo,
Rector clauſuræ digeſtionis & appetitus in ſto-
macho: etiam gubernat per longum inteſtino-
rum iter, tam contenta quàm venarum vicina-
rum exorbitationes. Teſtantur namque, cibo-
rum excrementorumque indigeſtiones, corru-
ptiones, celereſque tranſitus, indignationem ſo-
23 lius Pylori, à remediis confirmatum. Sic enim
heſterna crapula, non tam noctu quàm manè,
vacuo cibis ſtomacho, vertigines ſuſcitat, ceſ-
ſantque illæ plerumque mox aſſumto jentacu-
lo. Eò quod tum Pylorus patet & ſorde obſitus:
ac dein ſe clauſit aduentu jentaculi, prioriſque
24 incommodi velut obliuiſcitur. Gallus noſter
biennio furfures & auenam mane pro more
eſitat: ſub veſperum verò recuſat cubare con-
ſuetis baculis, humi cubat ac cibum ſequenti
manè auerſatur: vertiginoſus lateratim decur-
rit ac retro ſæpè concidit. Tandem criſtam atque
frontem durius in terram quatit, moriturque
ante meridiem. Per diſſectionem verò, reperti
ſunt aliquot minores ſilices, non quidem in
priore ſacco, ſiue ſtomacho: ſed in interiore at-
que vero ſtomacho. Major autem ſilex Pylorum
clauſerat, qui ſilice minor ſpem tranſeundi ob-
truncarat. Etenim nec vlla alia cauſa tantæ ver-
tiginis, ac inſolitæ mortis reperta fuit: niſi
quod Pylorus, quia vi & ſe inuito, clauſus loco
coctionis, porraceum liquorem ſupra ſilicem
25 maiorem confecerat. Qui ſanè non è felle ve-
niſſe, eò potuit, cum è felle per duodenum, in-
tra ſtomachum felli aduenienti ſilex tranſitum
præcluſiſſet. Ergo viridis porraceuſque ille li-
quor natus eſt in ſtomacho, vitio occluſi Pylo-
26 ri. De ſiti ſimiliter, obſeruaui ſæpe febrientes
ſiticuloſos, potum iterum, cum eius quadruplo,
euomuiſſe. Non ergo ſitis ob defectum humidi
neceſſariò: neque etiam ob penuriam ſangui-
nis. Vt eædem venæ eadem de cauſa nunc fa-
mis, nuncque ſitis cauſæ ſint, & nunciæ defe-
ctus cruoris, imo ſubinde vtriuſque ſimul, tam
famis quàm ſitis. Sed viſcus fermentum ſtoma-
cho inſpirans, famem & ſitim concitat. In fe-
bribus enim alkali ſatur cauſa febrilis, hinc nec
ceſſat ſitis, licet potu proprio ſtomachus affluat:
etenim nec ad iſtud alcali potus peruenit. Sic
nempe ſalſa, piperataque, ſitim parant, non
aliter atque alcalia putrida; eò quod excludant
acidum è ſtomacho fermentum. Quatenus ſal
impedit reſolutionem, & tranſmutationem cibi
id eſt, introitum fermenti digeſtiui à Splene
ſpirati. Sic quantitas potus meracioris, pipera-
ta, dura & indigeſtibilia, ſiticuloſa ſunt: non
enim quia calida, & ſicca ſunt, in mediis vndis,
ſtomacho detentis: ſed quia reſiſtunt prædicto
Lienis fermento. Acida verò, ex oppoſito qua-
tenus fermento Splenis vicina ſitim ſolantur.
Sitis ergo in ſimilibus, non ob defectum hu-
midi nutritiui: ſed ob impeditum lienis fer-
mentum, quod tandem longiori ſomno ſuperans
præfatas difficultates; tollit ſomnus ideo ſitim.
Sitis etiam in febribus oritur propter nidoroſa
putrida, coagulataque; non autem quod appe-
tatur humidum nutritiuum, & refrigerans (vt
putant:) ſed reſolutiuum nocui. Adeoque non
tam nutrimentum indicat & expoſcit quàm re-
medium. Ideoque nec ſitis ceſſat per potum niſi
hic medium attulerit capeſſendo fermento con-
ſymbolum. Cum ergo Pylorus coctionis ſit Re-
ctor & ſitis non minus moderator, quàm appe-
titus, tam cibi quàm potus erunt ſenſationes
quoque eiuſdem Rectoris, fines digeſtionum
diſtinguentis. Initiis nempe Tertianarum, co- 27
pioſus vomitus flaui excrementi, ſimul cum
multa ſiti infeſtat, illaque duo concurrunt cum
clauſura Pylori furentis, atque hactenus loco
cremoris acidi fabricat flauum vel æruginoſum
iſtud, quod in ſtomacho Galli detentum, mor-
tem cauſauit. Quatuor inſuper hiſtorias addam,
quæ energiam Pylori, in actione regiminis con-
firmabunt. Vxorius frater, Mechliniæ fortè per
octiduum malè ſe habuerat è conuiuio ſolenni
& crapuloſo. Medicus vrbis autem illi offert
vomitorium, vomuit indè bis quotidiè. Adeoque 28
ſcripſerat pridiè, ſe Mechlinia, poſtridie Bruxel-
lam ad nos venturum. Ocreatus itaque & itine-
ri iam accinctus ſequenti die, ante meridiem ex-
tinctus eſt, poſtquam præcedenti ſub nocte malè
ſe habuiſſet vomuiſſet que ſæpius vt antè, liquo-
rem ſubnigrum ſiue cruorem illic corruptum.
Diſſectum autem eius cadauer, nullum oſtendit
vitium, præterquam quòd in ſtomacho liqua-
men ſubnigrum fluctuaret clauſo Pyloro. 2. Puel-
la triennis & nobilis, à medico Italo oſtentante,
vomitorium febrifugum, paucula grana cu-
juſdam pulueris capit. Altera etiam filiola no-
bilis, idem ſumpſit nondum bimatum exce-
dens. Vtraque verò mox à ſumtione vomuit,
vtrique enim oculus contortus dexter, totum-
que latus quaſi obſeſſum Paralyſi. Brachium
quidem ex toto, crus verò non omninò. Major
enim tota garrula, oblæſa tamen lingua; Minor
verò ſopore & vomitu, ſubinde interpellante,
extinguuntur ambæ. Aduocor ad vtramque,
& fruſtra aliqua tentaui. Fortè enim quia ſe-
rò etiam deficiente vita. Aperitur autem vtriuſ-
que cadauer. Atque idem putidum liquamen
ſtomacho detentum, occurrit homicidij cau-
ſa, Pyloro exactè clauſo. 3. Gallina, cum
granum carpere vellet humi, retorſit collum
ad latus, & carpendo, in gyrum per latus ſi-
niſtrum voluebatur, ac labeſcentibus geni-
bus, ſingulo hordei ſumto grano vel mica pa-
nis, in poſticam partem, ſuper caudam lapſa
eſt. Idque ſic per octiduum fortè durauerat,
priuſquam mihi denunciatum foret. Accurri
ad inſolitum ſpectaculum. Deplumaui pectus
macilentiſſimum, & nouacula priorem ſiue
membranaceum ſtomachum, quædam vetula
aperuit. Inueni autem, quod deglutiuiſſet glo-
bulum ex cryſtallo rupea. Mulier autem illa,
filo ſuit ſtomachum rurſus, ac deinde plena
valetudine ſuperuixit. 4. Famulorum meorum
vnus, circa diſtillationem acerrimo igne car-
bonum foſſilium, vitrum ludendo liquauit, ali-
quot vaſa formans, fragmenta & vaſa ipſa opaca
erant

erant & alba è vitrò viridi, & mearum diſtillationum quiſquiliis. Fragmenta autem nouorum vaſorum ſuorum, in angulum areæ projecta, Gallinæ vorauerant deluſæ in albedine vitri. Benè valebant, contigit autem à quindena inde, duas pinguiores, occiſas pro menſa. Inuenta verò fuiſſe in priore illarum ſtomacho præfata aliquot fragmenta, quæ facile coniiciebantur multos dies ibidem hæſiſſe. Erant autem imminuta (adeo cum vitrum non frangatur niſi punctatim) tam lateraliter, quàm iuxta angulos : fragmenta illa euaſerant vndequaque obtuſa.
29 Notabilia enim huic mihi collegi. 1. Quod clauſo Pyloro, ſemper vomeret frater meus. Siquidem & à morte reperiebatur fœtidum iſtud liquamen in ſtomacho clauſo, quod aliàs in inteſtinis abſque notabili damno fuiſſet. 2. Quod clauſura iſta Pylori, furioſa eſſet : alioqui ſe pandiſſet, non ita nocuiſſet. 3. Quod motus Pylori ſint alterius Reipublicæ quàm cæteri omnes. Contracturæ enim quæuis cum morte ceſſant : non ita Pylori. 4. Quod in vomitorio, vis venefica indignationem, & contracturam Pylori concitaſſet. Non enim ſolum contrahebatur, ſed è venis ſtomachi prolicuit cruentum laticem, qui illicò ater & cadauerosus factus eſt. 5. Quod idem contigerit in duabus puellulis. 6. Quod Pylori indignatio Paralyſes etiam pariat. 7. æruginoſus autem liquor necem. 8. In Gallo ſola pertinax præcluſio, à veſpere vertigines fecerit. 9. Fortius hoc probat Gallina, quæ cryſtallum deglutiuerat, præterquam nil aliud in priori ſtomacho repertum fuit. 10. Quod detentio vitri in ſtomacho cum ſanitate perſiſteret; ſiquidem Pylorus non indè obſtiparetur. 11. Quoad vitrum facilioris fit digeſtionis cryſtallo rupea. 12. Quod æruginioſus, vel alter liquor, fieret ab indignatione, & clauſura Pylori. Non autem à detentione corporis præter naturam ſiue vitri. 13. quod vitrum paulatim conſumeretur in ſtomacho Gallinarum.

TARTARI HISTORIA.

1 *Tractatus de quatuor fictitiis humoribus, hoc loco iungendum eſſe; pro operis integritate.*

2 *Poſt qualitatem abjectam intemperiem elementalem, etiam dein agendum de Tartaro, ac tribus primis chymicorum.*

3 *Ortus & vita Paracelſi.*

4 *Is Tartarum, primus in morbum introduxit.*

5 *Ceſſit infeliciter lucta Humoriſtis cum Paracelſo.*

6 *Vſi ſunt deinceps remediis mutuatis, à ſeruis noſtris fugitiuis.*

7 *Humores obmutuere dudum, quos ego tandem nunquam in natura fuiſſe, demonſtraui, libro particulari.*

8 *Epitome eorum, quæ Paracelſus ſparſim de Tartaro ſcripſit.*

1 Decere mihi viſum, phyſicalia præmittere in ordine ad rem medicam; vt potè qui cognitionem naturæ totius non niſi pro humana ſpectare valetudine ſemper exiſtimauerim. Igitur tractaui de elementis dumtaxat, quo abigam Scholarum figmenta, de compoſitione quatuor elementorum in vno quolibet corpore, quod miſtum reputatur hactenus. Oſtendam inquam non eſſe miſtiones eorundem, nec luctas, nec intemperies, aut complexiones : prout nec morborum catalogum, ex fictis temperiebus qualitatum elementarium cum veritate ſtare poſſe. Id eſt. Scholas hactenus neſcire cauſas morborum, quos pænè omnes eiuſmodi qualitatibus inſcripſere. Idem porrò nunc ſupereſt labos mihi, defictis quatuor falſiſque humoribus, horumque deuiis corruptionibus ſcribendum erat, atque oſtendam, numquam fuiſſe eiuſmodi humores in natura : Idcirco & æquè pernicioſè hactenus erratum, tam in doctrina, cognitione, ſubſcriptione cauſarum morbificarum, quàm in deuiis conſequenter remediis, horumque directionibus & applicationibus vniuerſis. Idque cum libro peculiari iam à me ſit præſtitum, anno 1644. Impreſſo Coloniæ apud Iocodum Calchouen, directo in prodromum huius operis, ac iuxta eundem ediderim alios duos, de Lithiaſi nimirum atque tumulum Peſtis, quibus oſtendi, hactenus in Scholis ignorari cauſas illorum morborum. Igitur hic id atteſtatum fuiſſe ſat eſt. Quanquam libri iſti, pro operis integritate huc transferendi ſint. Itaque cauſæ & eſſentiæ morborum, in hodiernum vſque diem, à Scholis ſtetere neglectæ, neglectique proin magis infirmis remediis iuſtis deſtituti. Nunc demum, 2
quia Paracelſus nuper eſt auſus, cauſam generalem pænè omnium morborum in Tartarum relegare; Ac quanquam primus Paracelſus id temere ſatisfecerit : incertus tamen, & inconſtans manſit an potius tria (quæ ſuo iure vocauit, tria rerum cunctarum corporalium principia;) Salem ſcilicet, ſulfur, & Mercurium, in generalem cunctorum morborũ cauſam quam ſuum adductum Tartarum, ſtatueret. Ideoque vtramque aſſertionum præfatarum adhuc litigare reliquerit : attamen Medentum illuſtriores hodie ſe Tartaro dedere. Quapropter cum nec in neutro hodie ſit veritas cauſarum & remediorum morboſorum, operæ pretium ac pro bono proximi; duxi, vtrumque Paracelſi errorem è Scholis euertere & auerruncare. Vt medentes, qui iam dum in Tartari doctrinam inclinant, tandem ablegatis erroribus cunctis, ſeſe ad veram morborum atque remediorum cognitionem recipiant, atq; inde proximus emolumentum (quod vnicè optaui) recipiat. Rerum namque cognitio, iuxta jam à me tradita principia, per definitionem, hauritur : Definitio verò è cauſarum notitia ſumenda eſt. Ideoque in tantis vndique tenebris, & rei medicæ inſcitiis conabor poſteros, imò & modernos Tyrones, ſaltem deducere in veram morborum atque remediorum ſcientiam. Nam iamdudum ſpem amiſi, ſeniores diſcere recuſaturos, eò adducendos, tam præ ignauia aſſentiendi inuentis paganorum iam potatis & in alimentum conuerſis ac laborandi circa fornaces: quam verecundia diſcendi à miſello me homuncione, Philoſophorum poſtremo. Pater Pa- 3
racelſi, Equitum Teutonicorum Magiſtri nothus, in medicum triuialem euaſit bibliotheca inſigni diuitem. Qui filium Aureolum Philippum Theophraſtum à Bombaſt, Sphanheimienſi Tritemio commiſit. Vndè arcanorum ſupellectile opulentus, ad opera Spagyrica ſub Sigiſmundo Fuggero iuit. Non enim ibi Veneri de-

ditus, (triuium nempe ſus caſtrauerat) non denique ignauiæ, aut aſſentatione vitam ſuam triuit ſcientiæ auidus. Sub annum vigeſimum namque varias minerarum Germaniæ fodinas inquirens, in Moſcouiam tandem venit, in cuius finitimis à Tartaris captus ad Chamum, Sanuchus noſter deducitur. Inde cum Principe Chami filio Conſtantinopolim ablegatur. Tandem circa annum ætatis 28. lapide potitus chryſopœio ſibi donato. Cuius ergo Baſilæam diuertit, vbi cum iam multis morborum ſanationibus clarus eſſet, cathedram Medico-philoſophicam obtinuit, vt laboribus Spagyricis ſe totum daret. Equidem vt lapis chryſopœius animum ſuum erexit, viditque auguſtam medentum ſuppellectilem, vagoſque eorundem errores, iam dudum in principatum medendi aſpirauerat. Docuit nimirum Baſilææ toto triennio, expoſuitque librum de Tartaro, item quæ de gradibus & compoſitionibus. Vtrumque nimirum ſui inuenti opus ac multis anxietatibus grauatum. Interim vt ſua quemque voluptas trahit, iuſto nimis compotationibus indulgens, cœpit ſpernere cathedram, imò latinitatem; vnde pænè exciderat, ratuſque eſt veritate dumtaxat Germanicè loqui debere. Itaque quanquam ingenio

4 raro natus, tamen dono Azoth quàm indagatione theoriæ felicior. Is, inquam, nobis Tartarum primus in omnium ferè morborum cauſam obtruſit, accuſauitque, cum nec in Scholis Veterum, vt neque in ſuis tribus primis ſibi ſat confidendum perſpiceret. Cui patrono, hodiernæ Scholæ ſubſcripſere. Ego quoque tanquam de reperto theſauro, mihi quandoque gratula-

5 tus totus conſenſi, donec Dominus me aliter inſtruxerit. Imprimis diſputarunt Galeni & Paracelſi aſſeclæ, an tartari & phlegmatis non eſſent eædem res, puraque tantum ſynonyma. At tandem coagula ſtupentes, nec vnico phlegmati tantam morborum cateruam audentes adſcribere, doctores Galenici tartarum admiſerunt, & remediis, quæ à ſeruis fugitiuis mendi-

6 carunt, vti cœperunt. Quæ etſi venenoſa omnia ſordida & adulterata eſſent, ſintque hodiè adhuc magis; tamen cognitionem cum thecis inuenere, vt indies in vſus deprompta ſint. Saltem oborto Tartaro, humores penes emunctio-

7 ra ingenia, propemodum defecere. Itaque medentum ignominia ex infelicitate curandi, retroſpicere ad chymica remedia ſuaſit, neglectiſque artis ſuæ fundamentis, indifferenter tam remediis iſtis chymicis ac miſerrimis venenis, quàm quæ deſcribunt illorum diſpenſatoria, vti promiſcuè cœptum eſt, tam ad deliniendos ardores, quàm abradenda phlegmata ſtomachi; adeo vt ignauia remediorum & theorematum Galeni perſpecta, paulatim deflectant. Galeniſtæ ad tartaros. Ex multis itaque libris, quos Paracelſus de Tartaris ſcribit, in breue ſyrma

8 contraham quæ legi. Natura primum virgo venuſta à peccato polluta eſt; non quidem ſuo neque idcirco ipſi in ſupplicium, ſed cum in ingrati vſum creata eſſet, velut incolæ culpa fuit inquinata, vt ſaltem defectu naturæ, reatum aliquatenus piaret. Pœnituit quodammodò Creatorem, quod naturam inobedienti parere iuſſiſſet. Itaque ſtatuit, quod terra deinceps tribulos atque ſpinas produceret; ſub quorum allegoria Tartarorum maledictio & ortus nobis deſignantur. Materia nimirum illorum, quæ nos pungerent quàm acerrimè. Terræ nempe progeniem verba referunt, cuius vſu nobis tandem morbos incorporari ſignificant. Primò enim, cum cibis ac potibus proditoriè hoſtes Tartari intrant, penetrant in profundum, commiſcentur radicaliter & clauduntur ſigillo occulto. Itaque ſeſe, vel à puro alimento intus ſeparant aliqui ſtatim: alij verò vna cum alimento manent, quo abſumpto, ſuperſtites coagulantur ſub forma mucilaginis, luti ſiue boli, arenæ demum ſiue lapidis. Quæ tum nedum incapacia, vt recipiant vitæ ſpiraculum: verum inſuper ſeruantia agreſtem ſpinam, euaſere omnium morborum cauſæ intimæ proximæ, calamitatis mortalium nutrices quotidianæ. Etenim ſimul atque ſanguis, in ſubſtantiam aliti eſt conuerſus & conſumptus deinde, remanèt ſæpe hæc ſpinarum proles, exotica ſanè coagulatione, ſi non quoque acrimoniis inepta. Indureſcit enim quotidie magis, & mille hoſtilitatibus ſuum hoſpitium maculat. In eo verò Tartarus, ab humanis ciborum excrementis, diſtat, quod hæc putreſcant; ille verò coaguletur. Felix ergo ſolus ille ſtomachus, & iecur, quæ Tartari quiſquilias à putidis excrementis, in limine, ablegare norunt. Vt ab antiquo hoſte tartareo, hæ nobis ſpinæ ſunt procuratæ: Ita lapis, cadorum vini ſpondilibus adhærens, propter manifeſtam ſui prærogatiuam, cæteris ſuccorum coagulabilium claſſibus dans nomen, Tartarus dicitur. Vino ſiquidem, in vaſe, quaqua verſus lapidoſo cortice incruſtatur, qui eſt Tartarus, à fæce diuerſus. Hæc namque ad fundum decidit, coaguli neſcia, ille verò circumquaque diſtentus, vas loricat, & à putredine æternum intus præſeruat. Hoſpes ille cæterum, per alimenta, aduena, vocatur Tartarus peregrinus, ad diſtinctionem illius, qui intra nos, lege microcoſmica, concreſcit ſpectaculo fatali. Etenim quo violentum aliquod in nos irruit, eo ipſo humores alimentares vita deſtituti, hoſtiles euadunt, coagulantur, & cruoris Tartarus dicuntur. Vnde apoſtemata, opilationes atque calamitates cæteræ, iuxta iuuatam cuiuſque Tartari proprietatem ac voluptatem. Adeoque Tartarus ab ore, vſque in vltimas oras harundinum ſe inſinuans, omnium quoque morborum eſt cauſa principalis. Hæc ſunt quæ de Tartaro, ex Paracelſo ſparſim in vnum colligere potui.

TARTARI VINI HISTORIA.

1 *Piſcatio Balena.*
2 *Spiritus vini deprimitur ad centrum vaſis propter frigus.*
3 *Acetum quì diſtet à vino.*
4 *Vinum in vaſis ſuperficie, cur minus bonum.*
5 *Modus fiendi Tartari in cadis.*
6 *Cur ſe affigat vaſis.*
7 *Coagulatur in affigendo.*
8 *Probantur præcedentia.*
9 *Error axiomatis chymici.*
10 *Coagulati vini in Tartaro, non eſt par hiſtoria, cum excrementorum in nobis coagulatorum.*
11 *Differentia Tartari & Duelech.*
12 *Tartarus non eſt prorſus aut verè recrementum vini.*

13 *Primus*

13 *Primus error Paracelſi.*
14 *Totaliter differt vini Tartarus, à coagulato recremento in morbis.*
15 *Alia temeritas eiuſdem.*
16 *Cur tartarus non incruſtetur ſuper facem fundi.*
17 *A tartaro diſtinguuntur vina.*
18 *Tartarus, nec vinum eſt, nec eius fax.*
19 *Cur alkali è vino vel Tartaro, Tartarum diſſoluat.*
20 *Fax vini pro parte, materia ad Tartarum.*
21 *Quam malè quadret Tartarus noſtris coagulatis.*
22 *Tartarus eſt inter ſales coagulatos, non inter lapides, vt nec inter excrementa.*

ANTEQVAM reiecero neceſſitatem, quam ſibi Paracelſus finxit ad conſtituendum Tartarum, in omni alimento, pro cauſarum morbificarum inuentione, vtque commenti iſtius vanitas manifeſta fiat, iuuerit ante omnia modum exponere, quo Tartarus modo, in vino ſubnaſcitur, ſiquidem (prout credi cœptum eſt) inde morborum cauſæ omnes, familiam ſtabiliant atque nomen deſumant. Cantabi, quos Baſcones vocant, priuſquam noſtris aſſociarentur Batauis, in venatum Balenæ, ſæpè ſub Groenlandia (quæ hodie defeciſſe putatur) ſubter Syrtes (Atalayas vocant) frigore præuenti, vina cocta, alias ſat generoſa, habebant conglaciata. Circulis ideò à
1 cado ademptis, nudam vini glaciem, forma vaſis priſtini, ſub dio expoſuerunt. Vt vnica deinceps nocte, reſiduum penitus congelaretur. Quo
2 facto glaciem terebrabant, ac circa glaciei centrum occurrebat liquor colore Amethyſti, vini merus ſpiritus & igneus vitaliſque liquor glaciari neſcius. Glaciem itaque vini liquatam igni bibebant, reddito ſibi liquoris illius vitalis tantillo. Hiſtoria eo fine adducta, quò conſtet ſpiritum in vino, naturaliter fugere à frigore, ſeſeque è proprio domicilio, ad centrum vini ſenſim recipere. Contra verò, vina inſolantur vt aceſcunt, auolatque ſpiritus vini & relinquit in-
3 ſolatum poſt ſe ſui cadauer acetum. At cum ſit longè optatius, ſpiritum in vini centrum concedere, quàm euolando euaneſcere; Ideò neceſſitas, in vinorum conſeruationem, frigida, atque profunda cellaria inueniri fecit. Auſtriaca quidem, continuo velut fermenti æſtu operantia, viſcida ſunt. Hinc namque Viennæ Cellaria, centum non minus gradibus plerumque profundantur. Hiſpanica vina idem tolerarent, niſi admiſto gypſo cautio adhibeatur, dum ſub torculari premuntur, quod *Hieſſo*, vocant. Itaque in cellariis frigidis, vini ſpiritus præ frigore ad vi-
4 ni penetrale recurrit, ſeſeque abdit. Vinum ergo, in cortice circumcirca quia frigus vas verberat minus ſpiritus habet quàm in ſui interioribus. Vnde conſequens, quòd vti vini ſpiritus defectu, vina inſolata aceſcunt: ita quoque proportionaliter, vini extimus cortex, in frigore penus, fit acidior, quàm in ſuis centrali-
5 bus. Itaque dum muſta in penum ſunt allata, & dum deferbuerunt, mox ſpiritus illorum intrò fugit, vitans, frigora, atque ideo vini cortex, iam parum factus quoque acidulus, incipit agere, ſuper fæcem, turbido adhuc vino innatantem. Impoſſibile eſt ſiquidem aciditatem vllam eſſe, quin reperto ſibi proportionato obiecto, etiam confeſtim non operetur in illud. Hæc nimirum eſt naturalium lex & neciſſitas. Per exemplum. Acetum, vtcumque flaccidum, ſi reperiat lapidem Cancrorum, non poteſt ſe continere, quin confeſtim non operetur ad illius diſſolutionem, commutetque in liquorem diaphanum.
Acidum ergo in vino, iam ſaturatum fæcula, & 6
ſua actiuitate iam exutum, ad coagulandum ſe inclinat. Non poteſt autem coagulari, in mediis vndis, odore ſed parietis fermẽtante, opus habet, quo velut putreſcat. Ergo coagulatio fit ad vaſis latera, quibus ſe affigit. Iuxta tritum Chymiæ axioma: *Omnis ſpiritus diſſoluens, eâdem actione qua corpora diſſoluit, coagulatur.* Acidius ergò vinũ in ſui cortice, fæcem diſſoluit: quia mox ſal acidus, diſſoluentis ſpiritus acidi ſimul cum diſſoluta fæce coagulatur, apponitque ſe, vicinari vaſis lateri ſiue concauo. Idque ne ambo (diſſoluens nempe & diſſolutum) à coagulando impediantur: ſed ſaltem altero latere, à liquore non circumdetur. Affigitur ergo, noua coagulationis proles Tartarus. Intellige etiam priuſquam 7
coaguletur, nondum eſſe coagulatum, atque ideo acidulum iſtud vinum, fæce iam à ſe diſſoluta, in inſtanti antequam coaguletur, vas arripit, ſeſeque ibi propria coaguli colla, affigit, & agglutinat. Alias ſideret ad fundum. Hoc ipſum, 8
vini eſt Tartarus, de quo noſter ſermo. Hæc ſic ſe habere, probat acetum ipſum; Inſolatum enim vinum, & calefacto per ſolem vaſe, nunquam acetum, tartarum in vaſe habet. Eſt tamen eadem materia, ſolo frigore, vel calore differens. Illic quidem cum tartaro, hîc verò 9
abſque illo. Imprimis notabile ex præ diductis elucet, quod Chymiæ præfata Maxima in eo erret, quod diſſolutionem corporis, ſimul cum coagulatione ſpiritus, eadem numero actione, fieri velit. Etenim ſi non intercederent diuerſa motuum momenta, ipſum coagulatum non adhæreret tenaciter cado agglutinatum, quaſi ex liquato, ibidem foret affuſum: ſed ſi coagulatur in ipſo motu diſſolutionis, decideret ad fundum, ſpecie coagulati, non autem lateribus ad-
hæreret. Vice verſa autem in regione fæcis non 10
reperitur tartarus. Alterum, & maioris momenti notabile eſto, quod prorſus impertinenter vini tartarus, ad ſimilitudinem coagulatorum in nobis ſit aſſumptus. Quare impertinenter tartari vini nomen, hiſtoria, modus, atque finis, in cauſas morbificas ſunt introducta. Fientque iſthæc manifeſta, vbi tartari in cibis, atque potibus, commentum palam fecero. Saltem quod Tartarum vini attinet: is enim non eſt vino peregrinus aduena, exotica matre materia productus, contra aut præter vinorum naturam: vt neque ad pianda ſcelera, à vino patrata, adiunctis in maledictionem. Deinde nec coagulatur tartarus vini vnquam, coagulo ſibi proprio, (quanquam alias Paracelſus ſic ratus ſit) ſed coagulatur tartarus, poſtquam aciditas diſſolutiua vini, exantlata, & ſaturata eſt per fæcem. 11
Id eſt. Aciditate, à diſſoluto contento ſeperata, meditatur coagulationem facere: non quidem verum efficere lapidem: ſed fictitium, vtpote qui denuò in aqua feruida diſſoluitur, tanquam ſal acidus in liquore qui vulgò proin cremor tartari vocatur. Quæ cuncta ſanè noſtris coagulatis malè quadrant. Quæque tamen per tartari ſimile identitatem, in alimentis ſingulis, vi-

nolento commento intruſa ſunt. Denique &
12 iſtud violentum. Quod tartarus non ſit vini ex-
crementum, niſi pro vna parte, quæ eſt fæx ſo-
luta; quod ſanè Paracelſum quoque non latuit.
Qui ſubinde vini tartarum, longè ſupra vi-
num extollit, ceu maiorum virtutum hæredem.
13 Quocirca malè accommodat tartarum vini, per
identitatem entis, & formationis, cum tartaris
morboſis, quos excrementum, imò maledictio-
nem è tribulis, & ſpinis conſurgentem, ſiue hoſ-
pitatum ens Cacedonium, in puro Saphytico
ente rerum, vocat. Tartarus ergo vini, etſi quis
eſſet alius, in morborum materiam erectus, ma-
lè ſimul conſonarent, etiam iuxta Paracelſi men-
tem, ſumendo morboſos tartaros. Adeoque &
morborum cauſam, non niſi impertinenter in
tartarum retulit. Cum non conueniant vllatenus
14 in materia, efficienti, modo, cauſa coagula-
tionum, in coaguli termino, obiecto, vt ne-
que in principiis. Non enim arena aut calcu-
lus, elixando reſoluuntur, prout alioqui tarta-
rus vini. Tota eſt ergò metaphorica, nominis,
15 & proprietatis tranſſumptio, friuola, & audax
aſſerendi temeritas, conſpurcando omnia creata
maledicto, ſic vt totum per totum, nil niſi tartari
eſſent: atque eò audacia eſt progreſſa, quod fin-
gant tartarum, etiam in medullis, non tamen
coagulabilem, quem nec vidit vnquam Para-
celſus: ſed ſolo auſu aſſeruit. Tartarum iam fa-
bricat non tartarum nec coagulabilem. Adeo-
que vt omne nedum coagulabile, & ſoliditatem
habens; ſed vt liquoroſum quodlibet: id eſt,
vniuerſa creatura, nil niſi tartarus foret in pec-
cati pœnam deſtinatus. Dum iam muſtum de-
ferbuit, dulcedinem amiſit, & vini qualitates
aſſumpſit, fæx tota in fundum cecidit: tuncque
incipit tranſmutatio acidioris partis vini, in fæ-
cem agere. Siquidem ſenſim, quod magis ſpiri-
tu vini fœcundum eſt, interiora petens, deſti-
tuit ſuperficiem cadi, hoc autem inde aceſcere
incipiens, nec reperiens obiectum in quo agat
ſibi vicinum: niſi tantùm in fundo, illud ibidem
ſenſum diſſoluit, ſit nimirum aciditas eius, ſen-
ſim ſtabilitur magis. Atqui cum omne acidum
corrodendo velut ebulliat, hinc fit, quod cum
acidum quod circa fundum eſt, ſuper fæculam
egerit, inde aſſurgat aliudque loco ſubſtituatur.
Lenta proinde eſt tartari generatio. Ac nequit
16 ergo tartarus affigi in fundo, ob inquietudinem
continuæ ebullitionis illius. Quapropter gene-
roſa, nec facile à fugiente ſpiritu deſtituta vina,
non promptè aceſcunt, nullumque aut paucum
17 edant tartarum. Annoſa autem Rhenana, flac-
ceſcunt quidem in guſtus vinoſi gratitudine,
quatenus illorum acidum, in fæce combibitum
eſt, attamen fiunt ſtomachica, quippe quod illo-
rum ſpiritus non ſint abſumpti, ad fæcum &
aciditatem proportionem. Rubea verò gallica,
niſi fæcem ſeruauerint, quamque ideo matrem
ſiue nutricem aiunt, propriam tincturam diſſol-
uunt, ſuaque aciditate eam combibunt: atque
ideo bima euadunt diſcolora, niſi valde gene-
roſa. Eſt ſiquidem vinorum tinctura quoddam
corpus ſeparabile. Generoſa autem rubea, quia
tardius aceſcunt, ad plures ſeruantur annos. Al-
ba verò holigophora, niſi à fæce ſequeſtrentur,
mox flacceſcunt. Etenim ablata fæce, cum illo-
rum acidulum non reperiat obiectum quod di-
ſoluat, manet vinum in priſtino ſuo ſtatu. Non
18 eſt tartarus ergo vinum aut fæx amplius; ſed ex
ambobus conſtitutum neutrum. Quod autem
ſic ſe res habeat, patet, quod tartari plus diſſol-
uatur in aquæ pluuiæ vnciis decem, quàm in
vini vnciis ducentis, vtcunque bullitione agite-
tur. Ob aciditatem vini nempe, qua tartarus 19
coagulatus eſt. Denique vnciæ ſex ſalis tartari,
diſſoluunt vncias ſeptem crudi tartari, eo quòd
lixiuium ſalis iſtius combibat aciditatem tartari
Quod autem tartarus conſtet fæce vini & non
ex ſolo vino, probant Typographi, qui vel fæ- 20
cem vini vel tartarum par ſibi atramentum pa-
rant. Et vtrumque horum diſtillando, eructat
ſimilem omnino odorem atque par oleum. Tar-
tarus autem non diſſoluitur in aqua frigida, eo
quòd fæx vini in tartaro cingat ſalem ſic, vt fri-
gida nequeat penitius penetrando diſſoluere.
Itaque cum natiuitas tartari non alibi conſiſtat, 21
niſi in ſuccis vinoſis, ſpiritu vini actualiter con-
ſtantibus & leuiter aceſcentibus, propter fugam
ſpiritus intro! Cognoſcant hinc Paracelſi Scho-
læ, quam malè quadret tartari ſpeculatio, mor-
bis etiam iis, quorum ergo eſt inuentus. Siqui-
dem calculus noſter, nullatenus aquis bullienti-
bus ſoluitur. Eo quòd Tartarus potius inter ſa-
les, ſiue ſuccos ſale coagulatos, quàm inter lapi- 22
des ſit annumerandus.

INVENTIO TARTARI, In Morbis Temeraria.

1 *Nullum morbum oriri à tartaro.*
2 *Inſulſus Galenus circa Lithiaſis materiam.*
3 *Galenus in hoc ſæpè deceptus.*
4 *Putauit calculum in nobis, per elementum ignis indurari, in medio lotij.*
5 *Aliquot eiuſdem ignorantiæ.*
6 *Appellatur ad iudicem neutrum.*
7 *Inexcuſabilis humoriſtarum torpor.*
8 *Explicatio dati.*
9 *Paracelſus acceſſit propinquius ad lapidum naturam,*
10 *Sed ceſpitando etiam lapſus.*
11 *Recantat Paracelſus.*
12 *Prorupit eius temeritas, ex ambitione Monarchiæ.*
13 *Stoliditas comes ambitionis.*
14 *Paracelſi nutans inconſtantia.*
15 *Per Metaphoram microcoſmi, deceptus.*
16 *Occulta eius iactantia.*
17 *Per Ariſtot. auſus.*
18 *Microcoſmi metaphoram diſtare à veritate.*
19 *Paracelſus non ſat fiſus in vento tartari.*
20 *Duæ eiuſdem inſcitiæ demonſtrantur.*
21 *Ortus morbi hæreditarij.*
22 *Vtroque extremo erratum eſſe in Scholis.*
23 *Agreſtis eſt Paracelſi Philoſophia de Tartaro.*
24 *Probatur error illius.*
25 *Incongruentiæ Paracelſi.*
26 *Paracelſus ignarus formalis tranſmutationis rerum.*
27 *Pergit ſtolidè,*

QVANDOQVIDEM Tartarus ad
calculi conſiderationem primitus 1
in Medicinam intrauerit, tractatum
de Lithiaſi expediui, atque ſub
prælo, oſtendi, Tartarum, à natura Lithiaſis
eſſe alienum. Nunc demum patefaciam nullum
planè

planè morbum è Tartaro oriri : ſed eius meditationem, in morbis, eſſe fruſtraneam. Cognouerat Galenus hominem in renibus & veſica, calculis & arénis grauari : neſciuit autem cui cauſæ tantam in nobis duritiem aſcriberet, tandem non reperi, quicquam condenſari poſſe, excepto vnico excremento : quod muccum dico, ille verò phlegma vel pituitam indigetat. Cumque deprehenderet, calculum in remoris, adeoque in vltimis exitus oris ſuccreſcere, eoque nil præter ſuos humores acceſſum habere putaret; audacter affirmauit, idem in lotio accidere, atque ideo calculum non aliunde, quàm ex nudo phlegmate poſſe conſtitui. Quod quia a-
3 quæ elemento, & proprietatibus aqueis inſigniuit, ideò ab aquæductis in nobis concreſcere debuiſſe. Arriſit ipſi inuentio, potiſſimum quod oblato in veſica calculo, continua mucci, ſimul cum vrina eſſet ecretio. Cogitauit itaque ig-
4 nem noſtrum, vnum quippe de quatuor elementis, quæ in noſtri conſtitutionem concurrere credebat, neceſſarium pro calculoſæ materiæ induratione, & phlegma exſiccaturum, vel mediis in vndis, cum alios præter calorem & fri-
5 gus, operatores in natura neſciret. Non enim ſciuit, quod vniuerſa quandoque, ex nihilo orta eſſent : nunc demum, neceſſitata continuitate in natura, ex quadam ſeminum genealogia deinceps res quæque profluerent; non autem caſuali elementorum confluxu, ſuperuenientiſque caloris aut frigoris virtute, tam affabre ordinari poteſtatibus vitalibus. Neque conſiderauit eiuſmodi qualitates primas ad ſummum & extremum, nil quicquam generare poſſe, aut contribuere ad nouum ens : ſed ſaltem occaſionaliter vitales ſeminum diſpoſitiones promouere vel retardare in ſui ſimplicitate, non autem quatenus combinarentur elementa. Me ſanè ſui laboris miſeret, & quod ſuæ credulitatis pœnas luat omnis hactenus poſteritas ægrotorum, quod Lithiaſis cauſas nunquam ex condigno ſit menſus, aut à ſeipſo ſemel petiuerit (vt alias debebat) antequam medendi methodum erigeret. Anima ſic fit, pediſſequa ſuorum appetituum, *plauſibileſque ſibi fingit rationes iuxta appetitum* perturbationis, quæ illam loco dimouit ad conſenſum ſui. Idcircò peregrinus Iudex, ad ratio-
6 nes à nobis inuentas aduocandus eſt, ne creduli noſtra adoremus figmenta, & tamquam filios amemus ac pro iiſdem contra æquum, vt parentes pugnemus. Ignis igitur, ſit iſte Iudex, ratio-
7 num trutina. At ſub Galeno nondum Pyrotechnia nota, ſed inter ſymmiſtas, Pytagoræ ſilentio ſub ſacramento occultabatur. Nunquam
8 enim Galenus, vel rhodoſtagma vidit. Igitur excuſabilis eſſet in tanta cognitionum egeſtate, ſua ſorte ambitio ad medendi principatum, ſi ſemel ſaltem muccaginem è naribus vel calculoſa veſica manantem ſub tepore noſtri ſimillimo, coxiſſet in vrina, vel per ſe, citra lotium exſiccaſſet. Etenim reperiſſet haud dubiè phlegma iſtud quod rebatur in nobis ad lapidis conſiſtentiam indurari, nullo penitus gradu caloris, vnquam aut vſpiam lapideſcere, muccagmen nullam (niſi alias lapidis ſemine grauidam) vnquam indurari : ſed in leuem tophum atque friabilem conſtringi, vel collæ inſtar iterum reſolui. Sic enim oportuerat medicinæ monarcham proceſſiſſe, & non ſe ludibrio poſteritatis & emunctæ naris coætaneis, expoſuiſſe, quod tam lurido contentus commento de morbis, de ægrorum ærumnis vita & ſanatione ſua impleuiſſet ingentia volumina. Non equidem inficior, quin ali- 9
qua mucilago, ſubinde lapideſcat : ſed conſtans nego, id fieri, in quantum viſcida, aut muccida eſt : at dumtaxat, ſi ſemine petroſo ſit grauida. Nam ſaxa friabiliora non puro diaphanoque liquore : ſed lutoſo, mucilaginoſoque conſtant. Quapropter Galeni doctrina muccida tota ac pituitoſa, ſeminata in petra exaruit, ſterilis ſine ſpica & fructu manſit in Scholis, ibidemque ſub Cathedra ægrotauit, & iamiam mox diſcuſſa in puluerem, friabilis euaneſcet. Equidem ſequentes ætates ad credendum, quàm inueſtigandum proniores ſecutæ ſunt antecedentium gregem, euntes non quà eundum: ſed quà itum erat, auorumque inſcitiis ſub ignauiæ ductu, faciles Scholæ ſubſcribunt hactenus tantæ ignorantiæ. Quare 10
Paracelſus ad nouam venturi Heliæ artiſtæ Monarchiam adſpirans, ſtertentium tepidis, torpidiſque ſomnis nom acquieſcens, firmiora quærens lapidum principia, finaliter inter ſuas diſquiſitiones admirans tartarum vini, animo ſpem grandem concepit, fouitque; putans omnem lapidem, tam in magno vniuerſo quàm in Microcoſmo, eſſe merum tartatum. Temeritate au 11
dendi dein progreſſus cœpit affirmare, omne corpus ſuam depromere ſoliditatem, eodem cum tartari coagulo; vt quos amea à maledicto rebus ſuperueniſſe dixerat, nunc ſeminum deſtinatione ab exordio fuiſſe, poſſit recantare. Hocce ſuum de Tartaro, & ſat ingenioſum intentum deinceps traducens, vbertim collegit, 12
quod prout tartarus erat lapis è vino (lapis inquam metaphoricus, quia reſolubilis aquis) ita calculus, conſimili coagulo induraretur ex potibus & cibis. Sic enim certa calculi initia ſe habuiſſe ratus, leporem auribus ſe tenere credidit. Placuit illi auſus, & ſpe Monarchiæ inde erectus, cœpit omnes propemodum languores multis voluminibus & Scholis ſuo commendare Tartaro, ita vt & Peſtem è Tartaro oriundam crederet. Felicis, faciliſque huius iubenti tanta porrò fuit conſecutio, vt inde ſibi ſponderet Monarchatum in medendo. Verùm cum ſatis perſpexiſſet elementa, complexiones & humo- 13
res defeciſſe, nec morbis ſatisfacere, atque adeo nondum morbi veram cauſam enotuiſſe in Scholis, quamque ſibi cum tartaro enucleaſſe pollicebatur, tandem vt morborum cauſas ſtabiliret, aſſeruit cuncta ſolida aut merum eſſe tartarum, aut eundem pro magna ſui parte, in noſtri perniciem continere. Quaſi immenſa Bonitas, in creationis obiecto, morbis noſtris, ſollicita ſaltem inhiaſſet. Labor Paracelſi & æmulatio inueniendi cauſam morbificam nobis gratificando ſunt. Qui Scholarum ſciens inanes nugas & turpia otia totus contendit in bonum publicum. Ac credidero, ſi ambitionis fuiſſet negligentior, quod in vera medendi fundamenta per munificentiſſimam Dei gratiam perueniſſet. Sed vt ambitio eſt tumida, ſuſpenſaque ſemper ex alienis arbitriis, ideo Deus permittit in incertum ſemper fluctuare ambitionem. Inconſtans ergò 14
Paracelſus, nunquam potuit ſibimet ſatiſfacere per [illegible]tari inuentum, quocirca nunc ad complexi[illegible]s dein ad Aſtra, tum verò ad tria prima t[illegible]rit, & ipſa elementa inuocat, vt morborum cautas ſtabiliret. Etenim accuſat nunc cryſtallum, in quarto gradu caloris, vt ignis

prolem: tum verò, vt aquæ filiam, ait ſummo fri-
gore induratam. Dei ingentem vitri cumulum;
continuo igne exuſtum, ac (friuolè imminutum)
in beryllum tranſire affirmat, tartari ſui oblitus,
& primis qualitatum complexionibus per gra-
dus elementales addictus, beryllum Cœli, & al-
tioris ignis prolem affirmat. Immemor ſe in ſuis
Heluetiorum rupibus vidiſſe, glaciem immani
frigore, forte à mille annis conſtrictam iacere,
non tamen cryſtallum eſſe: ſed permanere gla-
ciem, vt ab initio. Nondum ergo plena requie,
in tartaris quieuit, ſequacium oculos & credu-
litatem perſtrinxiſſe, ſibi glorioſum nomen fa-
bricaſſe, confidens ad aliam anchoram, ſpei ſuæ
15 poſtremam confugit. Metaphoram microcoſmi,
in ipſam nempe veritatem tranſſumpſit. Volens
non omnifariam & plenè, totum ad amuſſim
vniuerſum exprimere, atque reipſa continere in
omnibus differentiis terrarum, montium, fon-
tium, lapidum, fodinarum, plantarum, piſcium,
auium, quadrupedum, reptilium, ſtellarum quo-
que, cum omnibus proprietatibus, moribus, tem-
16 peſtatibus, morbis, defectibus, & alteritatibus
eorundem. Aſſeuerans, niſi hoc penitus fundi-
tuſque ſciamus & credamus, ſcienter, perſpica-
citer, diſtinctè, certiſſimè, profundiſſimè, pro-
priiſſiméque, in vnoquoque creatorum nos fore
inhabiles ad Philoſophiam, ad exercendam me-
dicinam, vel ad diſputandum contra ſuas hypo-
theſes. Quinimò hanc particulam indubiam, op-
ticamque ſcientiam, decuplo facilius addiſci ait,
quàm inſalutiferum latinum. Quo elogio apud
ſuos creditur, horum ſcientia præfulſiſſe, qui nu-
pero orbis teſtimonio incurabiles morbos ſolus
17 expugnauit. Sic & Ariſtoteles, ad Philoſophi au-
tonomaſiam aſpirans, ſpreuit contradicentes ſuis
& falſis quidem initiis. Non ſecus atque nigro-
mantici ſibi fidem poſcunt, citra demonſtra-
18 tionem. Sit æterna Domino meo laus, & glo-
ria in omni benedictione, qui nos non ad ima-
ginem impuriſſimi mundi; ſed in typum diui-
næ ſuæ imaginis plaſmauit, in filios electionis
& cohæredes, ſuæ idcirco gloriæ per gratiam
adoptauit. Dolenda certè, atque nimium miſe-
randa illius ſimilitudinis eſſet conditio, quæ nos
ſubter legem omnium calamitatum hactenus
ſubegiſſet, à creatione vſque adeo & ante pec-
catum dumtaxat, vt tam abiectè rei ſculptrum
eſſemus: quaſi mundus pro ſeipſo, non autem
pro nobis tanquam fine vltimo conditus eſſet:
nos autem pro mundo, cuius nimirum tantum
icones eſſemus; deberemus nimirum calculoſi
fieri, vt ſaxa & rupes repræſentemus. Adeoque
omnes omninò eſſemus calculoſi ex æquo, le-
proſi, &c. Vel non omnes æqualiter microcoſ-
mi. Enimuerò cum ſumus ex creatione, id quod
ſumus, & calculus fieret, vt rupes ræpræſente-
mus: Iam mors & morbus erant antè in nobis
quàm eſſet præuaricatum. Faceſſant hæreſes.
Neque enim caducum omnes patimur, nec qui
eo laborant illum habent, vt quandoque toni-
tru vel terræ tremorem aut ſuæ inconſtantiæ ig-
notum aëris Lorind repræſentemus. Nunc au-
tem ſi huius ſaltem tantillum verum eſſet, vti-
que ſecundùm iuſtitiam qui pariter damna, de-
beret quoque percipere vtilitates Microcoſmi,
vſque adeo, imprimis volare deberemus: cum
rationabilius ſit, nos aues referre citius, quàm
ſaxa, aëriſque aut aquæ procellas. Faceſſant ergo
è natura ſenſus allegorici & morales. Natura per-
tractat entia, qualia reuera & actu ſubſiſtunt, in
entitate ſubſtantiali, ac profluunt à radice ſemi-
nis, vſque in tragœdiæ epilogum. Nec aliam in-
terpretationem admittit, quàm per fieri & eſſe,
ex cauſis ordinatis. Aduerto etiam, Paracelſum 19
inuento Tartaro, ac in morbos introducto, non-
dum ſat ſecurum ſteriſſe: ſiquidem etiam Tarta-
rum, primis noſtræ conſtitutionis initiis immiſ-
cet, adeoque nec ipſa rerum ſemina, à Tartaro
eximit: ſed radicaliter intimè, atque pœnitiſſi-
mè Tartarum ſeminibus immiſtum vult, quo
morborum hereditariorum ſeminarium inue-
niat. Cuius denuo miſtionis oblitus, ridiculum 20
dicit. Mulierem inquit, à virili ſpermate concep-
tum Tartarum ſeparare, in ſe rapere, recondere,
& velut anatomizato ſemine, ſe Tartari illius
hæredipetam conſtituere. E conuerſo, nunquam
vini ſpirituum ſic per circulationes poſſibiles de-
putari, quin non ahuc in ſe ſuum contineat Tar-
tarum. Quaſi Tartarus foret vniuerſi radix præ-
cipua, vel illi immediatus comes. Ego verò ſcio,
ſi quid peregrini materialiter in ſemine eſt, nul-
lam ſequi generationem. Denique, quod ſemen
Adami, materialiter in Paradiſo paratum, non
generaſſet perfectiorem prolem, quàm deinceps
quod à lapſu factum fuit in illo. Probant id im-
primis Cain, & Abel. Tandem ſi Tartarus, tam
intimè ſeminibus indoleſceret, vt materialiter
poſt multos à generatione annos, ſe à toto ſepa-
rando, cauſaret morbos hæreditarios: nō ſanè ille
Tartarus, per Magnetem muliebrem tam citò ſe-
parabilis eſſet: cum ſiquid è ſemine ſeparetur Gas
ſit, diametraliter Tartaro oppoſitum. Etenim ſi
vterus, aliquid è ſemine ſepararet id trahendo
contingeret; trahentium autem ea eſt conditio, vt
pro ſe & ad ſe trahant, & tum ceſſent: ſin autem
ad ſeparandum, vterus extraxerit, iam non erit
metus de malo hæreditario, ſiquidem vterus, ſe-
queſtrādi noxij vim habet. Deniq; temetſi morbi
ſenſim in palæſtram venerint, nunquam tamen
ſemini permiſtos fuiſſe materialiter, per modum
Tartari, non Tartarum, non cretam podagricā in
ſemine prę exſtitiſſe: ſed morbos à parentibus tra-
ductos, latêre characteraliter, in vita media, Ar-
chei, cuius ſigillum, tandem ſua dierum ſub ma-
turitate erumpit, corpuſque ſibi idoneum fabri- 21
cat, adeoque fit Archeus morbi, cum omni pro-
prietate requiſita ſeminum. Nam & morbus, eſt
naturale conſtitutum de ſemine proueniens, Ar-
cheo conſtans, vt efficiente cauſa. Ruſticè alio- 22
qui cenſum eſt in Scholis, corpora morboſa ma-
terialiter confluere, ad generationem hæredita-
rij defectus. Idiotiſmum quoque continet mor-
bum, extra numerum agentium naturalium, &
entium corporalium excludere, cum & materia
(quam aiunt morbificam) ſubindè ad digitum
obuia ſit, ſi oculis luſtretur. Si ergò morbus, iam
inter entia naturæ cenſus, quidni proprij ſemi-
nis neceſſitate ſtabiliretur? Agreſtis eſt Philo-
ſophia, quod Tartarus ab initio in ſemine 23
fuiſſet, & triginta poſt ſolidos annos, inciperet
prima coaguli principia, ſibique augmentum
ac velut particularem Remp. meditaretur, Id-
que totum, abſque ſeminis directione. Deus
non fecit mortem, nec ideo ſeminibus conne-
xuit Tartarum, morborum materiam. Si enim
Archeo ſeminali tam ſtupidi errores obueni-
rent, iam Rector naturæ habenas eiuſdem de-
ſeruit, & genus humanum propediem ruet.
Abſurdum quoque dictum Paracelſi, quod ne
quidem

quidem vini ſpiritus ſuo careat Tartaro. Nam etſi per ſeculum circularetur, reuera nullum tamen vnquam ſeponet Tartarum. Paracelſus e-
24 nim, qui illum ſpiritus vini Tartarum nunquam vidit aut reperit, bonæ ſuæ fidei idcirco credi vult, non ſecus atque alibi, vbi putat aquam quoties videri deſiuit, omninò in nihilum abire & de nouo aliquando creari. Non enim ſequitur: è ſpiritu vini fit ſal in ſale, Tartari coagulum ſuſcipit: ergo ſpiritus vini continet Tartarum. Quoniam etſi omne coagulatum, Tartarus eſſet. (Quod non) Non tamen corpora continent illa, quæ tandem ex iis fiunt. Puta ex gramine lac, ex lacte ſanguis, & ex hinc ſemen humanum fit. Nom tamen gramen hominem in ſe
25 continet, vt nec gramen lac vaccinum. Prodit ergo idiotiſmum ſuum, quod velit omne corpus, quomodocumque coagulabile, eſſe Tartarum. Id eſt totam naturam eſſe Tartarum, ad introducendam morborum cauſam, etiam ex defæcatiſſimis liquoribus. Perinde enim fuiſſet, dixiſſe materiam morbificam ſumi de corporibus creatis: at quid tum, præter ſe ridiculum feciſſet; nonne idem nunc? dum omne corpus tam coagulatum, quàm vnquam coagulabile, ſub Tartarum ſtringit, ad morbi cauſam inueniendam? Quid enim noui adfert, quod antè non ſciebatur, præter nomen Tartari? Nonnè Galenus ſciuit morborum cauſam materialem eſſe coagulatam, vel coagulabilem? Per nomen Tartari ergo, ſaltem oculos perſtrinxit. Cum corpora coagulabilia, non aſſumant duritiem, aliunde, quam ex proprij ſeminis deſtinato: non autem per modum, quo vinum & fæx, agendo ſe conſtringunt. Imprimis hæc repugnant ſacris & ſuæ ipſius theſi quæ docent, morbos à peccato aduenniſſe in hominem, & theſis, eſſe virgini naturæ, inſperſum Tartarum. Ac per conſequens ante tranſgreſſionem, corpora in ſe habuiſſe coagula ſua, & non à Tartaro. Etenim in naturæ hiſtoria reperiſſet, ſi non Idiota, nullum liquorem ſubire coagulationem vi Tartari: ſed Creatoris intentione, in ſeminibus eluceſcente. Ideoque quicquid condenſatur eſt noua generatio: non autem præexiſtentis Tartari maturatio. Aliàs namque Tartarus ante peccatum in cibis nedum fuiſſet: ſed tota natura nil niſi morbus, fuiſſet, mortiſque cauſa ſupplicium ante offenſam, & mors à creatore orta eſſent. Paracelſus
26 enim, alibi perpendens, ſapores in tranſmutato permanere, longius adhuc aberrans, putauit, eſſentias non minui, non corrumpi, non denique tranſmutari: ſed in fimis animalum ſoſpites permanere, perſuaſitque ſibi, vbi ſaporum nulla vel tenuia forte veſtigia remanerent, priſtinas qnoque eſſentias, ſoſpites ſupereſſe; malè à Scholis edoctus, quod idem accidens, non migraret de ſubiecto in ſubiectum. Adeoque & tranſmutationes rerum negaſſet, ſi preſſus fuiſſet. Voluit nempe ſtercoratos agros fertiles, quod in fimo, ſoſpites vegetabilium eſſentiæ, radices ſatorum ſubintrarent, interitus neſciæ. Suæ non amplius doctrinæ memor, qua fimum animantum omni proprietate concreti orbatum, ſolamque eſſe vltimam materiam ſalium. Alibi verò vult, fimum, continere potiſſimam Tartari materiam, & hactenus non ſtercoratos Bohemiæ agros, fructus edere minùs tartareos, quà qui ſumine lapideo, ſiue terreo, vel demum fimis animantum impinguati eſſent. Quibus nimirum ſub dio, longa annorum ſerie, hoc ſumen terreum ſponte liqueſcit. Quoniam hoc ſumen magis agreſtem atque petroſum Tartarum in herbis produceret, quam fimi toties recocti & depurati in ſalium materiam. Quorum 27
reſpectu fimi aliquot inſtar ſaponis à linteis eluunt. Eoque inſolentiæ, cum ſuo Tartaro deuenit Paracelſus, quod quoties aliquid veſicam roderet, aut ſtranguriam afferret, confeſtim id calcem Tartarum pruinoſum, vel ſimile quid nominet. Quaſi calx & tartarns, jam eſſent ſynonyma! quaſi in medio lotij aliquid abſque vſtione calcinaretur! quaſi calx non præſupponeret materiam ex qua, lapidum! Cum cinis non ſit, qui non anteà carbo. Tandem agnoſcit & Tartarum medullæ, non coagulabilem. Quomodo autem hunc nouit, quem videre nunquam potuit? Sibi enim in cunctis credi vult qui microſcomi entia, & proprietates omnes, pefectiſſimè nouit. Sed cur Tartarum iam vocat ens non coagulabile! niſi vt omnes morbi velint nolint, ſuo obediant Tartari figmento? Etenim ſomnia microcoſmica, non potui Chriſtianus admittere, vt à Paracelſo tradita ſunt. Id eſt literaliter, & non metaphoricè intelligendo, qui ſenſus à rerum naturalium hiſtoria ſemper exulat. Nec Tartaros eius tolero: ſed iuxta eundem Pavacelſum dicam, *Nemini credendum, quod per ignem probare non poteſt.* Ideoque calcem, in nobis non conſentiam cremari, vt neque in nobis Tartarum naſci, qui non niſi in liquoribus vinoſis, Tartarum agnoſco: Materiam autem Tartari permanere de generatione in generationem, per digeſtionum officinas ceu fabulam reiicio.

ALIMENTA TARTARI Inſontia.

1 *Medici hodierni paulatim aſſueſcunt doctrinæ Tartari.*
2 *Argumentum contra Tartarum.*
3 *Tartarus morboſus non eſſet creatura.*
4 *Tribulos & ſpinas non ſignificare Tartarum.*
5 *Duæ ſorores vterinæ in natura.*
6 *Quo medio fiant tranſmutationes ſolidorum.*
7 *Apiſticum.*
8 *Adynaton, impertinentia aliquot.*
9 *Inconſtantia Paracelſi.*
10 *Friuolum.*
11 *Abſurda, ad Tartari poſitionem conſequentia.*
12 *Archeus ſibi præparat materiam, dum eandem non reperit.*
13 *Error Paracelſi, circa microcoſmi Idæam in pane, circa anatomias eſſatas in cibis, & pharmacis.*
14 *Abſurda alia.*
15 *Notabilia aliqnot contra Tartarum cibulem.*
16 *Virilis ætas minus obnoxia lumbricis.*
17 *Decepit Paracelſum, lapis denti adnatus.*
18 *Hinc natum aliud figmentum.*
19 *Probatur præfata aſſertio, & aliquot abſurda deteguntur.*
20 *De lapide dentali aliquot abſurda.*
21 *Friuolum Paracelſi.*
22 *Quid ſit lapis dentalis.*

23 *Ortus, & fiendi modus.*
24 *Oeconomia dentium.*
25 *Ætas ſua dentibus.*
26 *Frigida cur denti hoſtilis.*
27 *Error circa duritiem calculorum.*
28 *Cur renum calculus tandem pallidus oriatur.*
29 *Inconſtantia Paracelſi.*
30 *Eiuſdem neglectus.*
31 *Inſtantia axiomati illata.*

1 EMunctiores Medentum, paulatim
ſic à Scholis humoriſtis recedunt,
vt cum Paracelſo omnes propemo-
dum iam morbos vni adſcribant
Tartaro. Quarè oportuit, meæ depingere pœ-
nitentiæ exordia, & quouſque me ſeduxerit olim
iuuenilis, & inconſiderata credulitas. Interim,
cum iudicij conſilium emanet ex intellectu per
gratiam Dei, cum libera aſſentientis voluntatis
electione, nolim quenquam cogere. Quiſque
incoactus eligat, quantum recepta in intellectu
chariſmata veri oſtenderint. Ego ſaltem verita-
2 tis naturalis & auidus, licet hebes indagator
meditari cœpi, ſi Tartarus aliquis ſit in nobis
cum proprietate ſubſiſtendi, neglecta nimirum
atque peracta, omni in nobis digeſtione, à re-
tenta poteſtate, reaſſumendi coagulum inuitis
nobis; ille vel erit miraculoſus, ſiue ſupernatu-
talis, vel planè naturalis vel præſtigioſus, ſiue
diabolicus. Qui, licèt non ſit ſupra naturam,
propter inconſuetum tamen in natura ordinem,
ſequeſtratur in claſſem peculiarem. Quicquid
autem ſolum per artem ſubſiſtit, cum formæ
eſſentiales ſint ſecluſæ ab Artificum poteſtate,
ens artificiale inde oriens, non cadit ſubter con-
ſiderationem medicam. Ergo à ſufficienti enu-
meratione partium commendatur præfata Tar-
tari diuiſio. Denique etſi Tartarus eſſet morbo-
ſus & hactenus præter intentum naturæ huma-
næ, non eſſet tamen in ſui entitate præter natu-
ram; cum omne ens materiale gremio naturæ
claudatur. Itaque ſiue Tartarus ſit ſupernatura-
lis, ſiue merè naturalis, ſaltem eſſet creatura:
creatus ergo Tartarus eſſet ab initio, cum nul-
lus deinceps à peccato creatus legatur, neque
materiâ vlla formaliter per maledictionem
3 tranſmutata. Ergo Creator feciſſet ſupplicium
ante culpam, & mortem in materia. Quod re-
pugnat veritati & Textui. Quomodocumque
ergo ſumatur Tartarus, non fuit creatus à Deo:
4 ergo non eſt vllatenus. Semina quidem tribu-
lorum & ſpinarum, Agricolis primis ſunt pro-
miſſa, non quod exin per maledictionem noua
creatura, ſingulis alimentis in Tartarum eſſet
tranſmutata aut immiſta, quæ ante lapſum non
fuiſſet: nam maledictio pecatum prægreſſa eſ-
ſet, & pœna illata ante reatum: Paracelſus e-
nim noſcere debuiſſet, in natura duas ſorores
5 vterinas inter tangibilia. Reſolutionem nempe
& coagulationem; quæ alternatim ſe mutuò re-
cipiant. Liquor namque ſolideſcit, & ſolida li-
queſcunt viciſſim. Eò quòd viciſſitudo ſit lex
ſcripta in ære corporum. Siquidem numquam
6 corpus ſolidum tranſmutatur in aliud, quin
prius per reſolutionem reducatur in primam ſui
materiam, quæ liquor eſt, quam nempe habe-
7 bat antequam coagularetur; Nec credendum
aliquod corpus eſſe hodie, cuius materia non
ſit ab initio creata; nec poſt primum ſextiduum
aliquid in corpore fuiſſe vacuum, quod noua
deinceps Tartari creatio poſt peccatum, fue-
rit repletum. Multoque minus, quod Deus Tar-
tarum nobis in tribulos & ſpinas creaſſet, quem
Protoplaſtus, & capitalis tranſgreſſor, non mul-
tò magis principaliter, originaliter, & capitali-
ter ſenſiſſet, & conſequenter omnes pariter
morbos, quos inde oriundos comminiſcitur Par-
racelſus. Cum Deus non ſit perſonarum exce-
ptor: ſed iuſtus atque ſeuerus vindex pro meritis 8
vniuſcuiuſque. Denique plurima me impediunt
credere, Tartarum aliquem proditoriè in nos
ingredi, quodque licèt noſtra digeſtione ritè ſit
ſubactus & tranſmutatus, poſtea tamen ſuæ ma-
lignitatis memor, ſeſe à boni alimenti conſor-
tio ſequeſtret, retineat antiquam ſuam nocendi
inclinationem, & antiquas coagulandi hoſti-
tates. Enim verò quantumuis Adam non pec-
caſſet, non tamen proin vinum abſque tartaro,
lac abſque caſeo; fluuij citra lapides, & cibi
abſque excrementis fuiſſent. Stercorum nimi-
rum emunctoria erant antè peccatum nec de-
ſtinata, vt ſaltem poſt præuaricationem ſuis
vſibus ſeruirent. Sanè ipſe vini tartarus, hunc
inuentorum tartarorum primus deluſit, neſcium
quod ille tartarus ex creatione, tanquam vtilis
atque bona creatura proueniſſet, habens pro-
prios fines, juxta intentionem Dei. Quantò ma-
gis, quod hic tartari morboſi inuentor fateatur
tartarum, vino præſtantiorem: excrementa
autem non ſunt præſtantiora corporibus, quo-
rum ſunt recrementa. Saltem non eſt rationa-
bile magnam virtutem poſſideat ens, quod à
peccati maledictione emerſiſſet in natura. Sin
autem corpus in quantum coagulabile tartarus
ſit, iam totus vniuerſus ab hoc reatu non erit
immunis, quin ſit filius maledictionis & non
creationis. Denique vini tartarus, ebullitione
aquæ reſoluitur, atque euaporata aqua, rurſus in
puluerem concreſcit, qui cremor iam dicitur.
Aſt ſemel noſtra ſubactus digeſtione, non am-
plius dein puluerem coagulatur. Prout enim
aquæ bullientis eſt diſſoluere: ita degeſtiuæ
opus eſt, tranſmutare. Impij ergo conſilij Me- 9
dicus eſſet, qui Tartarum potandum daret, ſi
intus iterum coagulari poſſet, atque proditus
vaſis adhæreret. Etenim ſi abſoluta digeſtione
quicquam, retineret vim coagulandi priſtiuam,
atque eatenus aliquot morborum centurias pa-
reret, id omni prærogatiua ipſemet vini Tarta-
rus eſſet, ſub cuius ſigno iam cæteri ſua dedere
nomina, penes Paracelſum: Atqui vini Tarta-
rus, à digeſtione cæterum non coagulatur am-
plius in priſtinum, quinimò ſpem omnem indu-
rationis ſeponit, adeò vt muccagines è ſtoma-
cho detergat: ergo multò minus Tartari cibo-
rum id poterunt. Porrò, ſi quis è terra Tartarus
in cibos ingreſſus in nobis rurſum coaguli ter- 10
reni hauſta concilia reſumeret, is ſanè prius in
herbis & pecoribus, adeoque in cibis ipſis eaſ-
dem tranſmutationis leges ſubiens, aut Tartari
inſtar, ab iiſdem relegatus & ſeparatus fuiſſet,
vel alioquin in illis agreſtem coagulandi natu-
ram amiſiſſet: Atqui cum in cibis, iſtam indu-
randi proditionem, non exercuerit, neque Tar-
tari proprietates retinuerit aut habeat: quo pa-
cto quæſo, eam potius in nobis reſumet, quàm
prius, dum herba, aut poſtea dum pecuina caro
fieret? Quomodo enim ſuæ proditionis obli-
uiſcetur prima ſui tranſmutatione in herbam,
& ſecunda dein in belluam, eamque tertia ſui
tranſmu

tranſmutatione, prius repetet in nobis, cum lacte? Verum ſi formaliter tranſmutatus fuerat, Tartarique eſſe, atque proprietatem amiſerat, dum ſpiritum vitalem & ſubſtantiam braſſicæ, graminis, lactis & carnis indueret, vereque vitalis factus in hiſce, depoſita feritate Tartari, quomodo inquam, & vnde coagulandi Tartari morboſi, inueniet in nobis ſua antiqua & immutata principia? vel ſi non depoſuerit Tartari proprietates, dum herba, dum chylus, cremor, ſanguis, ac tandem, lac fieret: quare ſe non oſtendit hoſtem palam? Nec enim Philoſophia permittet, quod & Tartarus ſimul & braſſica eſſet, aut tandem ſanguis viuens & ſimul Tartarus.
11 Quocirca, ſi Tartarus ſuam amiſit eſſentiam, atque in alienam abiuit, non potuit ſuam retinuiſſe multoque minus, à priuatione ad habitum, potius in nobis tranſiiſſe, quam in brutis. Tandem ſi ſit Tartarus realis in rebus, certè is eſſet perſeuerans, per omnes corporis tranſmutationes, nec à ſublunarium poteſtatibus quicquam patiens, qui tot ſibi inuicem tranſmutationibus ſuccedentibus, nil prorſus pateretur, niſi à ſolis nobis ſumptus. Aſt hoc, eſt abſurdum, excrementis aliquid perpetuitatis donare, quod illorum enti puro non eſſet familiare. Imò vel ager, quarta vice rapis in eo natis, ſtercoratus fructus proferret, nullo prorſus Tartaro onuſtos, vel abſurdum eſt, quod tertia, aut quarta vice, ſaltem Tartarus ſe manifeſtaret, anteà occultus. Porrò ſi vnumquodvis creſcens proprium ac inſeparabilem in ſe Tartarum haberet, vt in nobis dumtaxat: non autem in brutorum lacte, & ſanguine, fieret Tartarus ex deſtinatione; neceſſe eſſet, Tartarum, à Creationis exordio & non ab increpatione peccati incœpiſſe. Sin autem Tartarus, non aliis creaturis, ſed nobis ſaltem Tartarus fieret: Iam eſſet eius origo ſupernaturalis, nullusque morbus naturalis: ſed omnis morbus miraculo orietur: eſſetque noſtra digeſtio vilior ac vita breuior quàm viliſſimæ beſtiolæ. Cuius nempe digeſtio ad veram tranſmutationem eſt, illorumque reſpectu omnes Tartari ciborum permaneant miraculoſè in prima materia immutati. Hoc inquam deſtruit Philoſophia, docens, nunquam fieri tranſmutationem abſque morte, & occaſu prioris entis, & termini à quo, deſtructione, ne ſcilicet vnica res conſiſteret ſimul in duobus terminis eſſe. Vt enim herbæ ſuccus cruor fiat, neceſſe eſt, prius perire eſſentiam ſanguinis herbalis, cum proprietatibus Archei ſui, & hactenus etiam perire omnem Tartarum, in tranſmutatione rerum ſingula. Quid ſi lapides in ceraſis, meſpilis, piris, &c. ſint fructuum illorum creati Tartari, ſanè debuiſſent potius deduci in Tartarorum ſcenam, & in morborum cauſas, quàm ipſemet vini Tartarus. Qui in aqua bulliente reſoluitur. Medicæ quoque Scholæ, nequam, & pernicioſæ eſſent, quæ eiuſmodi fructuum putamina, puluere tenus, ſuis propinant ægris, quatenus quicquid per noſtras liqueſceret digeſtiones, Tartarum contineret, noſtroſque calculos propterea neceſſariò augeret. Quinimo, dato Tartaro in cauſam morborum, neceſſariò nucleus, ſine putamine in ceraſo, antè peccatum fuiſſet, adeoque omne creatum à peccato deinceps eſſet immutatum, vſque ad ſcientias & ideas ſeminum, prioremque indolem, & figuram exuiſſet ac modò creſceret ex maledicto, non autem virtute benedictionis: *Creſcite & multiplicamini.* Fruſtra itaque eiuſmodi fructuum teſtæ, tanto decore ornantur, prouidentia ſignantur, ſeruantque ſpecificam identitatem vbique, ſi excrementorum ſiue Tartarorum ſint proles, atque reliquiæ ſi non ſint opera deſtinata ſeminum; ſed accidentales Tartari ſtructuræ. Sic quoque trans ceraſi ſtipitem (exiguum ſanè filum) liquor mearet tantæ indurationis futurus Tartarus, qui in caudice, aut corpore ceraſi, ſui nequicquam concreuiſſet, at ſaltem circa nucleum. Quinimò Naturæ deſtinatio potior eſt, & prior circa pellem, & putamen ceraſi, quàm circa ſuccum vinalem eius. Adeoque natura excrementum intenderet, ante rem ipſam. In nobis verò, ſolo dentium contactu, mox Tartarus indureſceret. Inſigni quoque ſcientia Tartarus polleret, quod nondum per plantam aſſumptus vagatur, nec etiam dum à bruto maſticatus conteritur; ſed penes ſolum hominem in Tartarum formaretur, alibi verò coagulari nolit aut neſciat. Equidem ſi in fructibus, Tartarus ſuas non ſequatur deſtinationes: ſed priùs tantùm in homine; vix credam, hoc mandatum ipſi diuinitus iniungi, dum cibo tenus in nos intrat. Sed potius, ſi quicquam ciborum, à proſcripto conſueti in natura intus degeneret, id vitium noſtrum eſto: non rerum Tartaro grauidarum. Sin autem in rebus Tartarus lateret, error eſſet in Archeo, ex inſcitia legum naturæ ſuæ. Abſur- 12
dum id eſto. Negare videlicet per digeſtionem poſſe digeſtum atque tranſmutatum à priſtino vultu & propenſione ſui ſeminis mutari in naturam digerentis. Enimverò ex vnico & homogeneo ſucco quadringentæ herbæ ac totidem diuerſæ arbores opiparè nutriuntur. Non quidem quod ex ſimilari illo ſucco pro ligno ſeparetur id, quod plus reſinæ & fortioris coaguli continet, totidemque ex eodem ſicco terræ ſeparationes fiant, quot diuerſitates in præfatis plantis. Abſit. Indignum id Archeo, qui plenariè nouit munus vitæ ſuæ mediaque ſortitus eſt, ad perficiendum quæ ſibi ſunt agenda in materia, ſibi ſubſtrata. Etenim ex ſeminibus nil quicquam ſeparatur pro radice, caudice, folio, carne, oſſe, cerebroue. Diuerſitas membrorum non trahitur ex veritate vniuoci liquoris. Non enim Archeus indignus eſt pauculæ & imperceptibilis diuerſitatis illius in ſeminibus, penes quem pendet omnis alteritas, & cuius videlicet præexſiſtentis diſpoſitionis ipſe Archeus principalis & vnicus faber eſt. Ab eodem ſcilicet Vulcano dimanant rerum diuerſitates, non minus quàm diuerſitatum proprietates. Alias namque Archeus non eſſet tranſmutator: ſed tantùm maturator & coquus. Nonnè enim lignum fuit ſuccus in ſui initio? adeoque merus herbaceus liquor induruit vi ſeminali? non autem præexſiſtente duritie in materia. Abſurdum quoque 13
iſtud Paracelſi, quod etſi non actualiter exſiſtant materiales diſpoſitiones membrorum heterogeneorum cauſæ, ſaltem inſit ſpiritualis idea humana pani, ſine qua cibus non verteretur in alimoniam. Hancque ideam vocat anatomiam eſſatam eamque arte viſibilem iactitat. Arbitror in eodem pane ſic vna fore, ideam paſſeris, carpionis, ſuis, bouis, canis, equi, ſimiæ, &c. Quæ ideæ penetrarent humanam in eadem buccella panis, adeo vt Paracelſus non oſtenderet ideam humanam ſemper, quin ſubinde ſuillam offer-

ret: niſi ſpiritualis ſeparator adeſſet, qui ideas
cæteras ab humana quoties vult, remoueret, qui
nempe ſe viſibilem in idea humana, quibus vult,
patefacit. Apage cum ſeriis nugis in Medendo.
Porrò faba ſata ſub lucem mox prodit faba, nec
amiſit partes heterogeneas in radicem, caulem,
germen & folia propagandas. Sed dato quod in
rerum ſeminibus fieret ſeparatio, iuxta conſti-
tuendarum partium varietates, quanta ergo cu-
rioſius Archeus inuigilauit ſeparandis Tartaris
14 è cibo? Verumtamen ſi detur Tartarus aliquis
in cibo, ille ſanè nunquam in venas intromit-
tetur, niſi dum in verum chylum fuerit conuer-
ſus, Id eſt, Poſtquam deſierit eſſe Tartarus. Ideo-
que ſublata coagulatione non eſt amplius mate-
ria Tartarea: alioqui totus vniuerſus nil niſi Tar-
15 tarus eſſet. Adoleſcens enim quidam nobiſcum
Caleto ſoluens, dies octodecim integros naui-
gauit Bilbaum vſque, atque indies non minùs
edebat quantum ſex diebus in terra comediſſet:
ſemel autem nono, atque iterum decimo octa-
uo, ad exonerandum aluum ſeceſſit: excremen-
tum autem vix ſuperabat duorum ouorum mag-
nitudinem. Vnde infero tantam ciborum mo-
lem mutatam, & conſumptam in ſuccum: Mox
alendo difflabilem. Si itaque cibi, Tartarum
continerent, nec adoleſcens ille hunc excerne-
ret, neceſſariò ægrotaſſet: cum nimirum Tarta-
rus non digeratur aut vertatur in bonum ſangui-
nem: ſed prorſus iuxta leges Tartari, in venas
raptus coagulari debuiſſet: attamen deinde ſu-
pra quadriennium ſanus vixit. Concidunt igitur
Tartareæ nugæ. Iterum. Vir diuturniore morbo
non parum emaciatus conualuit: non potuit au-
tem à multo cibo abſtinere, quod valdè fame-
licus eſſet? nec tamen ſexageſimam ſumpti cibi
partem deiecit per inteſtina. Ita vt quidquid
pridem per excrementa ſolet deiicere: tum ſibi
in carnem reſarciebat: Sic namque robuſtior
ſtomachus duriores etiam cibos facile coquit,
abſque nocumento aut Tartari memoria, quos
tamen ſeipſo pridem factus ignauior foras, vt
verum excrementum ſecernit Archeus ſcilicet,
quandoque intus luxuriat, dum nimis ſibi vo-
lupe corrumpit ſuperflua, quæ aliàs ſibi ſunt in-
noxia, atque proſcribit, quicquid ſibi placet
minus, licet enchymum. Nam quicquid ſupe-
rare non vult, non id intentat, non aggreditur:
ſed à ſe repellit & condemnat. Quantum autem
non reſoluit, ſpecie liquoris diaphani: ſed tur-
bidum, vel colore imbutum relinquit: id totum
vt inutile decurrere deſinit. Plenè autem reſo-
lutum, ſibi idoneum eligit, retinet, ac confor-
mitate adaptat, intrò trahit, peneſque ſe hoſ-
pitat, omnis tum coaguli propenſione exutum,
eamque non niſi à membrorum alendorum Ar-
cheo mutuat. Quantum autem Archeus ſemel
ſpreuerit, aut eſt recrementum in ſe ipſo, aut
tale euadit mox, propter repulſam. Quicquid
verò ſemel repulerit, id poſtmodum nunquam
aſſumptum iri ſperet. Patet, igitur, ſi cibi non in
bonum cruorem mutentur, id digeſtionis vitio;
non autem alicuius Tartari ergo, euenire. Tar-
dior, namque ac delicatior digeſtio, quæque
multo velut mangonio nauſeat, parum ſibi ab
euchymo cibo multo, reſeruat: reliquum ve-
rò, non ſecus ac proprio indignata torpore ex-
territa per affluentiam contemnit. Memini enim
gallum furfure triticeo ſaturatum, excreuiſſe
furfures integros, abſque farinæ flore, mox au-
tem fame preſſum, egeſtos furfures iteratò co-
mediſſe, & in ſecundo fimo, omnem furfurem,
in liquidum excrementum rediiſſe. Vndè didici, 16
ſi quicquam inter excrementa appareat minus
comminutum, aut mutatum: id non eſſe vitio
Tartari, ſed digeſtiuæ errore. Quocirca etiam
conieci, virilem ætatem minus lumbricis ob-
noxiam, quàm ſit ſenilis aut puerilis. Vnicus
enim panis, in hoc, totus ferè reducitur in cruo-
rem, qui in illo in excrementum cedit. Cruor
item fit os, caro, iecur, cartilago, &c. Variaſ- 17
que ſubit indurationes, non Tartari ergo: ſed
tranſmutatiuæ virtutis Archei. Finaliter igitur
nullum Tartarum in cibis admittere cogimur
aut poſſumus. Paracelſum enim decepit, quod
cerneret ſubflauum lapidem dentibus adnaſci,
qui quanquam nec alibi in corpore, neque fo-
ris in mundo ſibi parem haberet; quia tamen
calculo veſicæ in duritie quodammodò reſpon-
deret temerè affirmauit hunc dentium lapidem,
eſſe ciborum Tartarum. Duriorem inſuper, quo
propinquior cibis & ori eſſet: denique putans,
nil cibalis tartari ad veſicam pertingere, dixit,
renum, & veſicæ calculos, tantum eſſe tartaros
potuum, non ciborum. Eiuſque apprimè pro- 18
prietatis, vt durior eſſet, quo longius ab ore
pergeret. Commentum ſanè facetum, quod
etiam eo durius illi impoſuit, quo diutius in eo
perſeuerauit: Nam patefecit in eo, ſe nec Tarta-
ri, nec calculorum, imò neque lapidis dentalis
originem materiâque ſciuiſſe. Ideoque & perpe- 19
ram tartarum, morborum quorumuis genito-
rem attuliſſe. Quæ ſanè heic largius explicanda
ſunt. Imprimis ergo ſupponam, cereuiſiam ex
optima ſaluberrimaque aqua, (puta pluuiali, &
ab omni Tartari ſuſpicione defæcata) & grauis,
fieri ac bibi à calculoſo ſiue in Lithiaſin prono,
non vtique tamen proinde hic erit à calculo im-
munis, eo quòd ſuus potus non habeat niſi ma-
teriam cibalem, non autem Tartarum potuum.
Quocirca ſi Paracelſus fabulas non dictauit,
nunquam illa cereuiſia ſuppeditaret materiam
calculo. Imò Tartarus (quem fingit) in granis
cerealibus, amitteret ſuam proprietatem ciba-
lem, coagulandi ſe procul, & aſſumeret proprie-
tatem Tartari potus, ſola ſui coctione. Et per
conſequens, idem accideret pani ignem exper-
to, vt & cibis reliquis, eſſetque regula præfata
Paracelſi dumtaxat pro cibis crudis, Adeo vt
qui ſolis coctis veſcitur, non eſſet aptus pro la-
pide dentali. Quaſi qui bibit aquam puram di-
ſtillatam, non eſſet ſubnoxius calculo! Quod,
de Imp. Frederico Tartarum horrente, ipſe Pa-
racelſus negat: vultque & aqua pura, coctaque
potos, Tartaris ſubnoxios, eo quòd aqua bulli-
ta ſemel facilè putreſcat, Putredo ergo, cuius
ratione Tartari fatiſcunt, iam Tartari mater fiet,
quæ vnica aliàs ſolet coagulatorum eſſe inimi-
ca. Quaſi verò decocta ſiue iuſcula carnium,
aut non eſſent putredini obnoxia: aut inſalu-
bria quatenus bullita! aut Tartarus in aquis
non coctis balſami loco eſſet. Cur ergo Para-
celſus præſeruatiua præſcribit, paſtu ſingulo
maſticanda, vt Tartareſcat potus, ſi hic amiſe-
rit Tartarum per ebullitionem? vel ſi per ebul-
litionem, aqua nil paſſa fuerit, cur illam ait in-
ſalubrem, cito putreſcibilem, & anhelitus fœ-
tentis cauſam? Quod ſi lotium fiat è potu, ci-
borum miſtione ſaturato; quomodo ergo vult
calculos renum, & veſicæ, ex ſolo potuum Tar-
taro,

taro, non item & ex promiſcuo Tartaro cibali? An fortè dicere intendit neminem meiere cibos ſolidos! At ſtultum id, ſi ſeriò dicatur. Si verò, illam eſſe velit potui proprietatem, vt Tartarum eò duriorem efficiat, quò longius delatus fuerit, Atqui ſaltem tum malè contra ciborum Tartaros diſtinguet Tartarum potuum. Cum cibalis, æquè benè immiſceretur, atqui innati potibus Tartari, ſi qui eſſent. Quid enim iter aut mora darent Tartaro potus: aut quid hic acquiret decurrendo pro ſui induratione? Siquidem calculus non à calore, curſu aut digeſtione coagulatur (vt ſuo loco patefiet) ſed à ſeminali radice, interni ſui coaguli. Neceſſe ergo eſſet, quod Tartarus, minus exquiſitè cibis, quàm potui inhæreret: Imprimis huic contradicit cereuiſia, quæ etſi aqua conſtat, non Tartaroſa; tamen non minus calculos, & lapidem dentium gignit, quàm aqua ſimplex. Secundò contradicunt aquæ, quæ cadendo, mox ad obuia quæquè lapideſcunt, eoque minus, quò longius, à ſui ſcaturigine deflexerint. Quapropter cum ſub digeſtione, contingant recrementorum ſeparationes, quæ digeſtio deeſt fluenti aquæ: potus certè ſub primo digeſtionis examine, omnem exuret calculum, longéque duriſſimum atque ſinceriſſimum. Ac nimium laxè Tartarus in cibis appenderet, qui ſola maſticatione, quam primum dentibus ſe affigeret, ſeque è cibis ſegregaret, in quibus per tot annorum circulos, & formarum (in plantis, belluis, lacte, &c.) metamorphoſes, clanculum delituiſſet an-
20 tea. Sed ſodes, quænam vis ſeparatrix ineſt dentibus, quæ nuda molari contritione ciborum, nedum Tartarum in ſanis deſumeret extra cibos: ſed & ſimul groſſum à ſubtili & durum à minus ſolidè indurabili ſit ſegregando? Quod ſi hoc non euenit, partium Tartarearum ſequeſtratione & electione: ergo totus cibus eiuſdem eſſet conditionis, & quicquid ciborum eſt, id totum adæquatè eſſet Tartareum. Hactenus ergo Deus fecit mortem, & non omnia quæcunque vidit, erant bona, ſi omnes cibi Tartari & excrementa ſint. Quare ſaltem ollæ culinariæ non affigunt dentalem Tartarum, ad craſſitudinem aliquot digitorum? dumque fœtidum atque olidum pro more dentium: Quomodo enim Tartarus ciborum, ſolo morſu à cibis ſeparatus, poterit affigi mordendo, ſi dentes mordendo ſeſe abſtergant & madent? Imò Tartarus iſte omnium dentibus æqualiter abſque exceptione adnaſceretur, eo quòd concurrant æqualiter omnia; dentes, nimirum, cibus & maſticatio. Atqui plures etiam incurri ſuos dentes ab iſto lapide immunes habent: Etenim præter Æthiopes, quorum gingiuæ deſinunt in acutum cuſpidem ſuper dentum, hi imprimis non facilè lapidem dentibus affigunt. Contra verò, quibus gingiuæ tument cruentæ in obtuſum finiunt, & malè dentibus aſſociantur, iis frequens coaceruatur eiuſmodi lapis. Princeps Radziuillus narrat millenas mandibulas in Ægypto obſeruaſſe cadauerum iam à bis mille annis balſamo mumiali conditorum. Et nullam reperiſſe, cui dens defecerit, carioſus aut denique ater eſſet. Ea eſt nempè climatis bonitas prodentibus & nitore eorum, quæ ſanè luit aliunde. Quoniam ibidem vix tertius hominum caret lippitudine aut notabili oculorum vitio. Denique ſi dentium ea eſſet proprietas. vt Tartarum eiuſmodi à cibis ſegregaret. Iam ſomnium prorſus dentes æqualiter fœtido Tartaro obſiti eſſent. Itemque ſi aliqua ſeries dentium concatenata, & manu detenta per cibos contuſos duceretur, vel cibi cum illa ſerie, velut piſtillo contunderentur, ablueretúrque ſeries tantundem, quantum vnicus hauſtus, ex profeſſo ſumptus, nobis dentes eluit, non tamen vnquam vllus lapis iſtis dentibus adnaſceretur, multoque minus, quo fœteret inſtar lapidis dentalis; quippe qui anhelitum cadauerizat. Febricitanti dein, quin quatriduo nil edit aut maſticat, non deeſt ſua proin dentibus mucilago tandem lapideſcens. Imò ipſi copioſior eſt, quàm bene valenti. Patet ergo quomodo mucilago lapideſcens, primum circa radices dentium, quà extra gingiuam emicant, non ſit Tartarus ciborum. Deinde quod merus potus etiam cauſaret in propinquo eandem duritiem; quam fingit propriam Tartaro ciborum. Alius demum edens nil, bibenſque per cannam ob defectum oris, palati, linguæ, faucium, &c. maſticans ergo nihil, adeoque nequicquam alimenti ſuis attingens dentibus: attamen quotidiè lapidem dentibus affigit, non aliàs, quàm comedens. Item à ſingulo paſtu, tametſi os atque dentes exquiſitè abluantur, tamen manè noua lapideſcens mucilago fœtenſque circa dentes verſatur, quæ ſaltem ex cibo remanſiſſe nequiuit? quæque ſi Tartarus ciborum eſſet toties hic etiam diuerſus eſſet, quot ſunt ciborum alteritates. Quem Carthuſiani eundem & æquè olidum habent, ac carniuori: Item qui ſimplici pane & pomis veſcuntur, non aliàs quàm qui caſeum ſaltem, atque panem edunt. Vel Hyberni illi, qui trifolio (quod Ciambroch vocant) loco panis & aquâ viuunt, cum Noruuegiis, crudo ſiccatoque piſce contentis. In eodem lapide conueniunt omnes. Exceptis paucis felicioris diſ-
poſitionis. Friuolum ergo, inuentionem Tartari 21
pro morbis fundaſſe ex Tartaro ciborum, propter lapidem odontalem. Qui certè imprimis non ex microcoſmica ſomniata proprietate defluxit, quod Microcoſmus nuſpiam fœtentem lapidem ſuis maſticando dentibus adfixerit. Si itaque non ex Tartaro ciborum lapis ſit, nec certè etiam ex Tartaro potuum erit, quippè qui rarò dentes attingit, celeriter transfluit, citiuſque Tartarum eundem ablueret quàm opponeret. Dicam ergo vnde Lithodontos materiam & efficientem habeat. Vtpote exinde adhuc conſta-
bit rationes Tartari eſſe vanas. Indubium eſt 22
ergo linguam tunica fimbrioſa, inſtar Holoſerici veſtitam eſſe; & ſi quid de cibo aut potu in ore commaduerit, hoc intra fimbrias iſtas obtineri donec eodem madore ſint repletæ. Non eſt attamen iſtud ciborum vllus, aut potuum Tartarus, tanquam eſſet ſeparatum coagulabile, à non coagulabili: ſed eſt tota in ſolidum ſubſtantia cibi, quæ per ſaliuam forte commaduit, detentaque eſt intra iſtud holoſericum. Quinimò deraſa iſta ſorde abs lingua, non acquirit tamen duritiem lapidis dentalis, quocunque demum tempore areſcat. Fœtet quidem nec tamen omnino pro odore cadaueroſo lapidis dentalis. Nam ſi mox à paſtu, lingua abradatur ſcalpro, vel duriore fricetur linteo: manè quidem minus mucilaginis, iterum abrades; ſed non proinde minus olidæ. Simile inuenies de dentibus. Intellige ergò hanc linguæ ſaburram, non ex ſolis cibis,

ſed

ſed ex ſaliua, linquæque recremento naſci. Si enim cauo dentis detentus cibus, idem cuius recrementum in linguæ tunica eſt imbibitum, pernoctauerit: fœtidiorem longè halitum exſpirauit, quàm præfata linguæ abraſa mucilago. Sic quoque inter gingiuas & maxillam, vtut à cœna os ablueris, ſingulo mane, alba quædam mucilago coarceuatur, quæ inde per linteum abſterſa, & aſſiccata, olet proprio fœtore. Obliquè ergo tranſeundo, annotabo, hanc linguæ mucilaginem, potiſſimum eſſe cauſam, difficultatem in faucibus orientium, conſequenter quoque, hiſce malis, ſubnoxios, ſe liberaſſe frequenti ſcalpro, vt à ſingulo paſtu videlicet atque mane linguam ſcabant. Partes ſiquidem teneræ atque vicinæ hanc horrentes mucilaginem dum putret, excandeſcunt, horrido ſibi contagio, ideo phlogoſim tenuem accendunt, ob præſentiam ſibi hoſpitis exotici. Non eſt autem dentalis ille lapis, filius ſaliuæ, aut ciborum: cum neutra, nequidem vtraque ſimul, vnquam queant coagulari, in eiuſmodi duritiem, multoque minus in odorem adeo putidum, inſectantem decies millies quotidie, totam oris putidique anhelitus auram. Dudum mecum admiratus, generationem tam frequentem, olidam manifeſtam per tot ſecula & virorum ingenia ignotam manſiſſe. Pauens itaque ingemui, quid ergo circa abſtruſiora, à Scholis actum eſſet! Dicam quid me rerum Magiſtra docuerit: In ore, nil verſatur præter ſaliuam, cibum & potum. Dentalis autem lapis ex nullo horum
23 eſt: ſed primo ortu eſt albæ muccaginis inſtar, quæ cras flaueſcit pallida: inde tandem in duritiem lapidis veſicæ accreſcit dentibus, à quorum gingiuis incipit lutea, & in dente non raro nigris maculis manifeſta, imò & carioſum atque nigrum dentem efficit. Adeo quod totius corporis duriſſimum, atque ſicciſſimum (id eſt dens) citiſſimè etiam putreat. Cognoui quidem, quod ciborum ac ſaliuæ mucilago concreſceret:
24 at vnquam in lapidis conſiſtentiam. Notandum ea propter dentem, nedum in ſui fundo ſiue radice nutriri: ſed etiam lateraliter, ex ipſis gingiuis. Teſtes ſunt ipſæ gingiuæ cruentæ, vel minus ſanæ, dentibus non aptè cohærentes, quod caueas ſiue foſſulas, ad dentem malè nutritum, abinde ab ſuæ indiſpoſitionis exordio, relinquant, dentemque nigrore, extrauenati ſui cruoris tingant. Tum poſtremo etiam, quod dens, ſubter gingiuam; acutiſſimi ſit ſenſus, quo extra eam caret. In tanta ergo ſenſus viuacitate, dens viuit, ideoque & nutritur. Excrementum itaque gingiuarum, vt erat ex præparato cruore, pro nutritione dentis; ita quoque aliqualem ſuſcepit determinationem ſiue potentiam dentalis duritiei. Quod ſanè dentium excrementum, vbi muccaginem ciborum & potuum combibit, mox quoque feſtinat indureſcere ad deſtinatam duritiem. Quod enim libro de Lithiaſi, de ſemine petroſo, adeoque ad petreſcentia, ſiue modo fiendi in lapidibus dixi: Id quoque non incongruè denti, pro fabrica lapidis dentalis, totaliter conuenit. Semel enim ſigillum coaguli ſemenq; lapideſcentiæ pro dente ſuſcepit, quod etſi recrementum iam factum eſſet, adhuc retinuit: non quidem vt Tartarus proinde eſſet; ſed à determinatione Archei, qua iam ad dentificationem deſtinatum fuerat. Cuſpidalis gingiua autem optimæ ſanitatis ibidem ſignum eſt, ac ideò vix dentalem lapidem creat. Etenim vſque in ſui finem denti contigua gingiua non admittit dentem parere excrementa, ſed dentem conſeruat. Prout detectus gingiuis dens facile dolet, putret & lapidem affigit. Oculi enim ichor plorant, quod manè in palpebris ſuccinam refert, quodque hactenus Germanis *Augſtein* per ſimilitudinem dicitur. Aurium verò excrementum inſtar flaui vnguenti neruorum punctionis magnum ſolamen. Non ergo inſolitum eſt, dentes proferre excrementum hocque olidum è putido cruore reſolutum cadauer. Siccatur namque muccago è cibis linguæ impacta, nec putreſcit niſi admiſta fuerit excremento, quod inter dentem & gingiuam inſenſibiliter prorumpit. Id enim eſt vt dentis excrementum, duritiei determinationem hauſit ab initio. Adeoque cruſtæ lapideæ ſpecie illudit denti adnatum. Obſeruaui quoque dentem accreſcere vſque in annum quadrageſimum vera accretione. Nam qui oppoſitus eſt denti euulſo attritionis penuria ſua ſeriem ſuperat, ac in oppoſitam intrat, vſque in præfatum terminum. Dens igitur, poſtquam creſcere deſinit, vix indigus alimento, vel pauculo (eo quod ſit ſubſtantia vix difflabilis) tum ergo gingiua pluris recrementi ferax eſt, pluſculum alimenti rapit, cruenta fit, tumidaque mox minuitur, ac velut carioſa euadit. Hinc enim crebra Odontalgia, caries, cauitas atque putredo, præcipué quibus in iuuentute mox tempeſtiuè accretionem ſuſpendunt. Dentes ergò, vt peculiari viuunt œconomia, ita & ſuas habent ætates, quas ſic notanter diſtinguo. Dens enim qui poſt octennium hominis candorem vitri opaci, (quod à calore lactis, *Lattimo* Artifices vocant) vel lapidis limacis refert, adoleſcens eſt. Splendidus & politus eſt color albus. Deinde ſenſim palleſcit: mox dein ſurdè albeſcit, tanquam ebur. Iuuentus eſt dentis. Tum poſtea obſcurè pallet, vt in ſyncopizatis & defunctis virginibus ſpectatur. Eſtque eius ætas virilis. Atque tandem pallidè flaueſcit, oſſis inſtar priſtinumque amittit nitorem. Senilis tum ætas dentis incipit. Quantum enim diſtat cartilago à membrana, vnguis à cornu, tantundem quoque dens ab oſſe differt: frequens autem eſt odontalgia, dum decreſcit gingiua, & dens oſſicolor eſt. Poſtremò autem dens carioſus, cauus, niger, verminoſus & olidus, eſt ætas caduca dentis. Proinde frigidum dentibus hoſtile. Nam ſenium eorum accelerat. Pilorum canities ſenium eorundem arguit, etiam præter hominis ſenectutem, vnuſque pilorum, dum ante alium caneſcit. Sic & ſeneſcit dentium vnus præ alio. Vnde conſpicuum eſt, Dentium vnumquemque propria viuere quadra. Auſtrales borealibus dentes habent nitidiores: fruuntur quippe aëre dentibus benigniore. Puerorum dentes ante ſeptennium facile cariem ſentiunt, quia à ſuccreſcente alio propulſantur, è fouea alimento priuantur, & excremento dentali onerantur. Iuxta læſionem ergò gingiuarum dentium læſio; ab excrementi nempe pluralitate & feritate eſt æſtimanda. Non ſecus atque cerebrum oblæſum plurimum mucci & quæuis alia pars incommodata, ſordes multas accumulat: ſic dentes horumque nutrices partes, ſi ſint oblæſæ, non modicum lapideſcentis, ac putidi recrementi obtrudunt. Quia verò iſtud excrementum non eſt tam ciborum

borum exuuium, quàm humanum excrementum: Ideo omnibus nationibus peræquè putidus lapis dentalis. Qui Paracelſum circumuenit, Tarta-
27 rique ſuſpicionem in nobis auxit. Hinc igitur manifeſtum, cur ex eadem vrina idem lapis in renibus primum friabilis concreſcat, & in veſica deinde longè duriſſimus. Non quidem quod in vrina ſit Tartarus, qui quò longius delabitur, eò ſit durior. Puerile iſtud eſt. At ſanè quilibet ſuccus petrificabilis ſuam habet determinatam & non alienam duritiem, ex vi ſeminis proprij. Hic enim, ſæpè miſtus rei non petreſcenti, in immenſum dureſcit. Puta, Farina ſecalitia, non lapideſcit: ſed tandem reſoluta in fimum, cariem aut vermem fatiſcit. Veruntamen ſi calci, quæ ſuæ eſt arenæ coniugata, iungatur, lapideum, & non periturum cæmentum præbet. Sic pariter veſica, ſub calculo hoſpite, plorans ſui alimenti muccaginem, eamque lapidifico lotij ſucco commiſcet, durum dat veſicæ calculum,
28 longè à renum lithiaſi ſecretum. Quapropter & renes diutino calculo vexati, non ampliùs ſubruſum & ſabuloſum calculum proferunt: ſed ſubalbidum atque durum. Cum nempè abſumpta renum parenchymatis ſuperficie, partes fibroſæ & ſtamina ſpermatica, conſimilem albam muccaginem, de ſucco ſpermatico alimentario ſuppeditant. In quo non minus erratum hactenus, quàm ſi farinam ſecalitiam per ſe lapideam dixeris. Quæ ab adiuncto mutuat, quod ex ſe non habebat. Mucilago ergo in calculo non pituita eſt; ſed alimentum ſpermaticum, ſub onere ſecretum, non per ſe petrificabile: at ſolum ex adiuncto. Sic nempe cauſas per ſe, à cauſis per accidens, ſufficientes, à coadiuuantibus, primitiuas à tranſplantatis diſtinguendo, deuenitur ad cognitionem rei. Plerumque enim Paracelſus,
29 corporum duritiem fictis Tartaris adſcribit, alibi verò duritiem omnem ex ſale eſſe, ſiue ex vno de tribus. Vtrumque ſimul vt ſtare nequit, cum vnum de tribus primis non ſubſiſtat vt initium, nec abſque igne. Etiam ſi ſubſiſteret differet à Tartaro tanquam cauſa principians materialis, ab effectu formali, ita neutrum verum eſſe, iam ſat ſuperque probaui. Neſcitum eſt enim hactenus, omnia corpora materialiter ex ſola aqua
30 eſſe. Viderat quidem Paracelſus metalla, & ligna lapideſcere, & immediatè in ſalem reduci: Neſciuit tamen duritiem rerum, vt & earundem ſoliditatum compactionem, atque pondus, non eſſe ex natura edoctorum principiorum (quippe quæ ſunt non entia demonſtrata in natura principiandi) vt neque ex virtute elementaliter materiali: ſed ex ſola ſeminum deſtinatione. Duo colligo ergo. Vnum, quod ſibi ſit inconſtans Paracelſus, de coagulo corporum & Tartaris. Alterum verò, quod axioma Ariſtotelis cadat. Nec perpetuò verum: *Propter quod vnumquodque eſt tale, illud ipſum eſſe magis tale.* Non enim etſi duritiès proueniat è ſemine, & deſtinationibus eius, ſemina proinde duriora eſſe debeant, rebus conſtitutis. Non enim Archeus, qui oſſa ad ſui duritiem diſponit, oſſibus proinde durior eſt; Imò nec media ad finem directa duriora, ſolidiora, aut compactiora ſunt rebus conſtitutis. Ariſtoteles enim procliuis in axiomata, ab artificialibus, traduxit ſuas experientias, in naturam. Proinde in natura vbique lapſus eſt, quia totus naturæ ignarus, miſer rixatur.

TARTARVS NON in Potu.

1 *Aliquot ſuppoſitiones antea probatæ.*
2 *Rebus conſtitutis non ineſſe Tartaros.*
3 *Tres Monarchiæ rerum, vnde lapis triplex.*
4 *Longè diſtat à Tartaro vini.*
5 *Duelech ex errore: non autem ex intentione naturæ fit.*
6 *Non valet argumentum à ſimili.*
7 *Argumenta aliquot tollentia Tartarum è potu.*
8 *Argumentum oppoſitum.*
9 *Inaduertentia Scholarum.*
10 *Hiſtoriæ duæ.*
11 *Iactantia Paracelſi.*
12 *Strumæ non ex Tartaro.*
13 *Vinum inſons Tartari humani.*
14 *An aquæ petroſæ contineant Tartarum.*
15 *Vnde ſtrumæ in collo humano, & non brutorum.*
16 *Remedium contra ſtrumas.*
17 *Remedium contra Scirrhos & Botia.*
18 *Præoccupatio.*
19 *Diſtinctio per axioma.*

QVæcunque tollunt Tartarum 1
è cibis, qui præmiſſarum inſtar, hoc loco. Sed cum aquæ immediatè lapideſcunt, fortiori ariete; propoſitio confirmanda eſt. Imprimis docui, quod omnis lapis ſit immediatè filius aquæ, non autem Tartari. Deindè, quod cuiuſlibet corporis concretio ſit ex ſemine, non autem ex lege Tartari. Tertiò, quod concretio deſtinata à ſemine ſit à naturæ integritate, adeoque ex dono creationis, non autem ex Tartaro, qui iuxta Paracelſum nil niſi rei excrementum eſt. Produ- 2
ctum autem naturale eſt ex matre materia, non autem nouerca: ac deinde ex ſeminali ſiue efficiente initio, cui inſunt à Creatione omnes typi, Ideæ & ſcientiæ rerum agendarum. Tandem quod à Creatione, non inſint rebus typi Tartarorum, in noſtri perniciem conditi, vt neque medicamentum exterminij in terra. Quid ergo ad Tartari naturam, in morbos introducendam facit, quod lapis ſit fructus aquæ, ſi lapidi non inſit conditio Tartari? Vel quod Tartarus ſit fructus vini, ſi nil tale in rebus aliis. Quid enim præiudicant naturæ, ſi phantaſia lapidem aut calculum nomine deludens vocauerit Tartarum? ſatiſque importenter ac ſine probatione affirmet, lapides & omne corpus ſolidum, cum Tartaro vini, in omni proprietate ſimul conuenire? ſiquidem iſta ſua aſſertio gratis eſt, abſque veritate & probabilitate. Calculus namque in nobis, alio ſemine medio atque progreſſu generatur, quàm Tartarus è vino, aut lapis ex aqua. Tres videlicet in vniuerſo, ſunt corporum Mo- 3
narchiæ: Animalis, vegetabilis & mineralis. Lapis ideò triplex eſt, totaque Monarchia diſtinctus. Differt namque ſaxum, à capſa nuclei meſpillorum, perſicorum, &c. & vtrumque iterum à lapide cancrorum, bezoar, limacum, piſcium, calculo humano, &c. Tres iſti lapides longè 4
iterum ſimul diſtant, à Tartaro vini, qui non inter lapides eſt reponendus, cum ſit liquor alis concretus.

concretus. Minerale enim, vel ſaxum eſt, quod in calcem verti poteſt: vel lapis, qui non calcinatur, vt gemmę, marmora, ſilices. Vtrumque autem vnico nomine petræ nunc concluditur. Vegetabilis verò lapis, cum ſit cremabilis, vt gagates alioquin & petræ minerales ſulfuroſæ, potius nodoſum lignum eſt, quàm petra. Animalis autem petra eſt potius ſaxeum os, (quia partim crematur) quàm petra. Ad diſtinctionem quoque calculi humani à cæteris, ille à Paracelſo Duelech vocatur. Eò quòd petræ, tam minerales, quàm vegetabiles, ſint fructus naturales, neceſſarij, ac primæ intentionis in creando, Solum autem Duelech morbus eſt, monſtroque ſimile. In cæteris verò animatis, deſtinationem proficuam
5 lapis obtinuit. Vnde palam fit, licèt aquæ petram gignant; non tamen proinde eſſentiam, ſemen modumque generationis, è Tartaro vini ſequantur. Duelech enim poſt peccatum excremento morboſo; non autem intentione naturæ, neque ex materia petroſa aut tartaroſa: ſed per accidens, errore videlicet facultatis, morboſum ſemen naſcitur, neceſſitate agentis connexi. Quare non admitto Tartarum potius in potu, quam in cibo: ſin autem ſit potentialiter in vino, id neceſſitate connexi, & per accidens fit, nec locum nec vires agendi, aut actuandi in nobis habere poteſt, vt à poteſtate videlicet, Tar-
6 tarus potentialis, in nobis actuetur: adeoque non admitto Tartaream in potu generationem, à Deo deſtinatam in noſtri interitum: quid enim ſi oſſa reperiantur in carne, & petræ mineralis ſemina in aquis ſtabiliantur, an proinde oſſium? ſemen, & proxima materia erunt in fontibus;
7 aut petræ minerales ſemen, & proxima materia in carne, aut cruore? Si non in cruore, ergò neque in potu & cibo. Non eſt enim mors, opus manuum Dei. Viditque Deus quæcunque fecerat erant bona, tam in ſua bonitatis intentione, quàm in creaturæ eſſe. Igitur nulla eſt in aquis materia, quæ ad Tartari vel Duelech tragœdiam in nobis concitandam ſit creata. Si quid porrò mali nunc ſit, aut fiat, inter digeſtiones id ſanè non ex materiæ creatione, deſtinatione, proprietate, efficiente & intentione finali Creatoris: ſed noſtri prorſus errore & naturæ corruptione defluit. Recepta nimirum peregrinorum ſeminum importunitate, defectuoſa altilium tranſmutatione aut non ſat ſeuera nocuorum expulſione, eiuſmodi contingunt. Tartarus præexſiſtens, atque in potu ſolutus, ſi eſſet, vtrique ſua deſtinatione in nobis confeſtim putreſceret, ante digeſtiones, putrefactiones & reſolutiones, neque coagulandi conſilia exſpectaret, in vltimum vrinæ exitum. Idemque potius in omnibus æqualiter lapideſceret. Veruntamen cum calculus non ſuccreſcat in potu, ſed ſaltem in excrementis per admiſſionem ſalis vrinæ: aliorumque cooperantium adiutorio (prout abunde libro de Lithiaſi) præſumitur Duelech non ex præexſiſtente Tartaro potus conſiſtere. Quod palam fit per mechanicam eius reſolutionem in igne. Diſtillatum enim Duelech, clauſis & vitreis vaſis profert oleum fœtidum; ſpiritum denique & cryſtallos ſalis vrinæ, qualia ex vrina humana diſtillando eliciuntur. Certum eſt namque, quod ſtomachus, inteſtina, venæ, iecur, & renes non generant Duelech ex natura ſui, multo minus eundem continuant, multoque adhuc minus ex præparato præexſiſtenteque in potibus Tartaro. Alioqui namque omnes pariter, quæ vrinam humanam generant, & in quovis homine abſque exceptione, non ſecus atque in cancris abſque exceptione lapilli creſcunt, Duelech procrearent. Sed Duelech petreſcit ex ſemine, tandem in lotio, per materiæ tranſmutationem generato. Id ſemena adeo validum eſt, vt quamvis calculoſus non bibat niſi aquam diſtillatam, non proindè ceſſaret Duelech generare.
At aiunt. Vina rubea, plurimum ſabuli in calcu- 8
loſis generant, ergo Tartarum arenoſum continent. Ego inde inferrem. Si Tartarum arenoſum continent, ergo nedum in calculoſis, ſed in omnibus prorſus ſabulum proderent: Atqui cum tantùm id contingat in defectuoſis, hinc palam fit, quod non materia tenus; ſed aliunde ſabulum fiat. Siquidem defectuoſorum ſtomachus ſepararet arenas, antequam ad renes perueniret.
Ignorantia Scholarum exhinc nata eſt, quòd 9
neſciant, aut non perpendant, multa per tranſmutationem fieri, quæ nullatenus materialiter inerant. Siquidem non niſi ridiculus dixerit, oſſa ineſſe gramini. Ceſſabit hæc diſputatio, dum oſtendero Duelech formari è rebus, longè à coagulatione alienis; Nec ſequitur enim; Quædam vina plus ſpiritus vrinæ, vel terræ volatilis continent: ergo continent Tartarum lapidem, vel ergo Tartarus vini generat materialiter per ſui ſeparationem humanum Duelech. Zingiber profert multum ſudoris: ergo zingiber continet plurimum ſudorem materialiter. Scholæ enim ruſtico more de rebus naturæ iudicium ferunt, Ignorantes, quòd multa fiant opera efficientis tranſmutationem, ſemine inquam coagulantis, & inter tranſmutandum operantis. Quæ neutiquam materiæ debentur; nec illarum caloribus, fictiſque elementorum congreſſibus.
Vidi enim duos gemellos, eadem quoque nutri- 10
ce, ac cibis educatos, quorum maior calculoſus, non item minor erat. Lac namque non plus Tartari pro vno, quàm pro altero continebat. Item puer cuiuſdam Præſidis, parente vtroque incolume editus, quatuor præ ſe fratres ac ſorores tres ſanas habebat: ſolo autem trimeſtri à calculoſa nutrice alitus, ſemel ſeptennis, dein iterum decennis, & tertio binis annis pòſt, lithotomum tolerauit. Ac vltima vice ſub nouacula expirauit. Saltem hæ duæ hiſtoriæ non ex Tartari peregrini adventu evenere. Cùm ergo non ſit materia in aſſumptis exſiſtentia, veritas, cognitio, neceſſitas, aut conſequentia; quæ Tartaro quadrare poſſint: oſtentoriè nimis à Paracelſo gloriatum eſt, ſe omnem morborum cauſam primum inueniſſe, Monarcham arcanorum atque medicinæ principem, cæteroſque ignorantiæ hac ſua inuentione accuſaſſe. Quin etiam inſuper, ex Tartaris regionum, ſe depræhendere, quibus morbis incolæ ſint ſubnoxij. Etenim ſi Tartarus, neque ex creatione, neque ex maledictione fuerit vnquam; qui ſit morborum origo: friuolum ſanè, ſe eundem inueſtigaſſe diſtillando, & reperiſſe, quod nunquam fuit. Viderat nempe ſaxa, in aquarum fundo generari. In Stiria quoque, Sabaudia, Valeſia, ſtrumas horribiles, miſerando ſpectaculo, humanam ſpeciem deformare. Deceptuſque hinc concluſit, ex Tartaro aquarum, calculos, ſtrumas, & conſequenter omne oppilans, eſſe. Malè enim, atque in ſequacium perniciem, neſcivit, cuncta ex agentibus ſeminalibus oriri, iiſque datum, materias ſibi

ſibi ſubſtratas traducere , iuxta ſeminum de-
ſtinationes , ac fines. Enim verò tametſi po-
tus aliquis , nocentior ſit calculoſis : ille ta-
men nec Tartarus eſt, nec hunc continet , nec
Tartari formæ quippiam condenſatur in Due-
lech (vt ſuo loco docui) ſed eſt opus operan-
12 tis ad petram vel bolum , quicquid actuali ſe-
mine aquis ineſt. In vino autem ſi quid ſit , ad
fæcem erit per ſe , ad Tartarum verò per ac-
cidens ; non autem ad Duelech. Fruſtra enim
aquas diſtillando interrogabis , an potentiali-
ter fiant petra ? Id namque ſine labore , & ex-
penſis, docent flumina , & fontes. Ex vino au-
tem nunquam petra, Tartarus, multoque minus
Duelech fit. Nec fæcum etiam pluralitas Tarta-
rum accuſabit. Vt nec calculum. Quia Duelech
eſt alterius familiæ , quàm Tartarus. Hinc quò
vina Tartaro ditiora ſunt , eò ſaniora contrà
13 Duelech eſſe deberent , ſi Tartarus alioquin ab-
ſtergendis ſordibus propinetur. Aſſentior qui-
dem, petroſas aquas eſſe agreſtis indolis, condi-
tionis mineralis , & factrices indigeſtionum,
quatenus aliena continent. At non proinde ma-
terialiter Duelech continent in ſe , quanquam
occaſionaliter deſtruant digeſtionem , impri-
mant petroſam vitam mediam , vnde hominis
vegetatrix eneruata, ſylueſtrem illam induit in-
clinationem. Atque iſtud nil pro Authore Tar-
tarorum facit. Longè ſiquidem aliud eſt , calcu-
loſum fieri occaſionaliter , ex vi petrifica vitæ
mediæ rerum in Archeum introducta impreſ-
ſionaliter & ſigillariter : & calculoſum fieri ex
Tartaro liquato, & reſoluto in aquis, qui tandem
dierum periodo priſtinam reaſſumat in potante
coagulationem. Hoc namque poſterius in natu-
ra nego : prius verò , inter ordinaria aſſero.
14 Quantum autem Strumas , ſiue Botia attinet,
plerique ex mineralibus aquis potis , Paracelſus
quoque vſu cachimialium aquarum prouenire
putant. Ego verò optarem iuxta ſuam viri do-
ctrinam , per ignem iſtas cachimias in aquis
oſtendat, quibus proprium ſit , duntaxat in vlti-
ma noſtri digeſtione, nec alibi quàm circa iugu-
lum coagulari. Scio autem ſe nunquam inuen-
turum in aquis eiuſmodi Tartarum. Ergo pro-
pria lege damnetur. Qua cauet nemini creden-
dum , niſi quantum per ignem demonſtrare id
valeat. Fateor quidam aquæ ineſſe vitam me-
diam , cui ſit proprium Archeum excitare , &
inficere in commutatione boni alimenti , (non
autem Tartari peregrini illi inexſiſtentis mate-
rialiter) in duritiem petroſam. Ad ſtrumas au-
tem requiritur materia, quæ proprietate ſui Ar-
chei , nata ſit præcludere nobis fauces , ac quaſi
præfocare , idque citra guſtum adſtrictionis aut
terreſtris acerbitatis, (nam alias guſtus hic , hæ-
rens in ſinu materiæ , prima digeſtione matura-
tus , interit) tranſmutataque in alimentum, reti-
nenſque priſtinas vires vitæ mediæ, perfungitur
ſua poteſtate , circa guttur magis , quàm alibi.
Quæ poteſtas iure ſibi hæreditario in alimentis,
& hinc in cruore relicta , conuertit proximum
ſolidorum alimentum in petroſum excremen-
tum , quod directoris facultate ſtrangulante ad
guttur concedit. Idque trutinans Seduni, reperi
fungos præfato præfocandi veneno pollere : il-
loſque frequentes è radice Laricis , Abietis &
Pinorum , in rupibus ad ſeptentrionem decliui-
bus ſuccreſcere , vbi niger Agaricus , eiuſdem
criminis hæres, in trunco frequens. Didici ergo
totum terræ Leſſas , fungoſa indole, ibidem con-
taminari. Credidi itaque Strumas naſci vſu
herbarum & aquarum , quæ huiuſmodi Leſſas
imbiberunt. Porrò , quòd Archealis vitæ mediæ
poteſtas in rebus gignat ſtrumas , non autem re-
diuiuus Tartarus cachymialis aquæ ; res ipſa lo-
quitur. Aliàs namque non minus in gutture pro-
diret, Non enim riuales aut cachymirales aquæ,
guttur reſpiciunt , aut tantam duritiem ſponde-
rent. Nec ſanè liqueſceret Struma , aſtrictiuo 15
terreſtrique remedio , quo pluries vnico menſe
Strumas euanuiſſe prægrandes vidi , ac ſubitò
præfocationem à venenoſo fungo illatam cura-
ri. Quod ſic habet : Recipe Spongiæ marinæ in
carbonem combuſtæ vncias 3. Oſſis Sepiæ vſti,
piperis longi, zingiberis, pyrethri, gallarum, ſa-
lis gemmæ , calcis teſtarum ouorum an. vnc. 1.
miſce cum aqua ſtillata ex præfatis ſpongiis.
Et exſiccetur paulatim. Accipe huius pulueris
ſemidrachmam , cum ſacchari ſemiuncia, decre-
ſcente luna , vt paulatim liquatus deglutiatur.
Vel fac Illinctum. Et Bocium diſparebit. Alij
defectu ſpongiæ ſumebant piloſam excreſcen-
tiam ſilueſtribus roſetis innaſcentibus, exteriori
cortici caſtaneæ perſimilem , hirtam hiſpidam-
que , cuius ſolius puluere vtebantur feliciter.
Item vſus ſum vnguine , in ſtrumis & ſcirrhis.
Olei laurini (non per axungiam ſuillam adulte- 16
rati) vnc. 8. Olibani, maſticis, gummi arabici, re-
ſinæ abiegnæ an . vncias 3. diſtilla : tum iterum
diſtilla cum cineribus clauellatis. Si ergo ſtru-
ma, vel durus alibi ſcirrhus, ex Tartaro peregri-
no coaleſceret , calidis remediis magis indure-
ſceret, nec tam facile liquaretur. Eſt itaque ſtru-
ma defectus tranſmutatoris Archei & non coa-
gulatio Tartari : prout de Duelech clariùs & ab-
undè demonſtraui. Archeus namque omnem
ſibi ſubſtratam tranſmutat maſſam , niſi à vita
media potentiore victus ceſſerit. Struma itaque
eſt ex bono cruore, cui ſtrangulans poteſtas vitæ
mediæ eſt relicta. Peritque Bocium, aſſumto re-
medio, quod petroſam materiam non eſt diſſol-
uendo , ſi ex Tartaro illuc traducto eſſet. Im-
poſſibile alioquin eſt prorſus, Tartarum (ſi quis
foret) vitæ noſtræ ſpiraculum concipere , viui-
dum fieri, membris coaptari, & ad vltimam di-
geſtionem intro admitti , fermentum ſanguinis
concipere, difflari autem per inſenſilem tranſpi-
rationem , vt & ſcirrhos , cruore vitali natos,
adhibito præfato remedio. Cæterum rixa non 17
eſt de aſini vmbra : ſiquidem non eſt perinde
negaſſe , Tartarum ineſſe materialiter in edu-
liis & potibus , itemque permanere per dige-
ſtionum officinas , atque proinde tandem coa-
gulari in miſeris : & procul inde remotum eſt,
admittere in nobis tranſmutatum ex bono cre-
more , chylo, vel cruore , in prauum virtute
vitæ mediæ , tranſplantantis directiones Ar-
chei ; Alius vt enim generationis ? ita alius
quoque præcautionis atque ſanationis ordo
vtrobique. Nullum ergo tartarizationis funda-
mentum , veritas, apperentia, vel neceſſitas.
Quorſum namque conducit. Comminiſci Tar-
tarum , pertinacem coagulationum principem,
qui ortum ſuum debet figmentum ? Siquidem
rerum diſpoſitiones, coagulationes & reſolutio-
nes ſuis pendent ſeminibus. Ex puriſſimis cibis
& potibus , Duelech non fit minus , quàm de
minus exquiſitis , ſi vita media Archeum
malè imbuat. Quorſum deinde conuenit cibos

potuſque, quos Dominus bonos cenſuit, Tartaroſæ proditionis infames reddere? Reor ſanè è Tartaro ſiue inferno inuentum eſſe: dum Satan iam propediem coniiceret humorum exilium
18 futurum è Scholis medicis. Enimvero cum res vnaquæque diſſoluatur per vinculorum rupturam, quæ eandem ſtringunt, iuuat monuiſſe: coagulata in nobis non fieri per exſiccationem, (excepta creta podagrica) neque per Tartarum, inexſiſtentem clam! multò ſanè minus, ex microcoſmi conditione ſaxoſa, aut calcinatoria. Creta nempe illa, poſt acquiſitam opacitatem ſynoniæ, deinceps paulatim exſiccatur. Prout alibi de podagra. Alioqui, ſui initio, prout & ſcirroſum quidlibet, itemque bolus, lutum, muccago, arena, & Duelech, ſeminalibus initiis coagulantur & reſoluuntur: atque longè aliter ſoluuntur & coagulantur, quàm ſi pertinax & immutabilis rerum quarumlibet Tartarus, ſua ſponte in nobis, peregrinum coagulum dediſſet. Sophiſmus eſt non cauſam, in cauſam accuſaſſe, vel cauſam, vt non cauſam neglexiſſe. Qui ſophiſmus, ſi ſolet vſpiam magnas adferre anguſtias: in medendo ſanè quàm maximas, periculis vitæ & damnationis, vt & damnis plenas. Etenim vnus probè digerit, difficulterque ſeparat: Alter verò, feliciter excernit, ac moleſtè digerit. Tertius denique digerit ſuccinctè, & liquefacit; at vitioſè ſibi transmutat, ſub imperio ſeminis exotici. Aliud ergò eſt caſtigare alienigenam vitæ mediæ impreſſionem (quæ in concretione digeſti conſiſtit) atque aliud eſt, excernere, quod aliàs retentum noceret. Idque diſſoluendo, & expellendo conſcribitur. Finaliter, ſi quis Tartarus in aſſumptis, eſſet, deſinens in pertinacem tandem coagulationem, quam proditoriè ſecum attuliſſet intrò: vtrobique ſaltem ſanationis deſperationem contineret: Et hactenus medicamentum exterminij in terra, à rerum Domino, in natura ab initio conditum eſſet. Poſtremò non eſt Tartarus in cibis, vt neque in potibus cibalibus. In aqua verò ineſt quidem ſemen lapidum: at lapis non eſt magis Tartarus, quàm ſaxum eſt panis: quare etiam ex ſemine petrificante, nullatenus poteſt concludi præſentia aut potentia Tartari. Pariter, etſi in recrementis, vel cruore degenerato, ſit po-
19 teſtas ad Duelech, vel ſcirrhum. Non tamen ad Tartarum, multoque minus, quod naturaliter tam cruori quàm recrementis inſit Tartarus. Quidquid enim peregrino è ſemine & alienato, per accidens naſcitur, & per metaphoram propter ſui coagulationem aſſimilatur, ſali coagulato in vinis: Abuſiua tantùm alienatione, ad Tartarum reuocatur. Odit enim natura metaphoricas poëticas libertates. Non eſt ergo Tartarus, morborum occaſionalis materia interna.

CVSTOS ERRANS.

1 *Scholæ nutant de quatuor humoribus.*
2 *Autoris reſipiſcentia.*
3 *Theſis, cum probationibus.*
4 *Quid muccus, & qua theca generetur.*
5 *Quis ſit cuſtos in terminis propoſitis.*
6 *Cuſtodis neceſſitates inexcuſabiles, hactenus neſcitæ.*
7 *Probatur, quod muccus non ſit cerebri excrementum.*
8 *Concluditur miſerrimum inde cerebrum.*
9 *Vanitas morborum Catarrho dicatorum.*
10 *Muccus non è cruore factus.*
11 *Argumentum, à ſimili adæquato.*
12 *A Corizza.*
13 *A paritate reliquorum viſcerum.*
14 *A ſuppoſita Scholarum doctrina.*
15 *Ab Archei identitate.*
16 *Ab Anatome.*
17 *Ab abſurdo.*
18 *A neceſſitate oppilationis.*
19 *A conſtitutione cerebri.*
20 *A Scopo.*
21 *Ab experientia.*
22 *Notatur Scholarum inaduertentia in re tanti momenti, & tam conſpicuâ.*
23 *Excrementum aurium per aporrhœam efferri.*
24 *Neceſſitas cuſtodum.*
25 *Probatur per Corizzam.*
26 *Per raucedinem.*
27 *Per tuſſes.*
28 *Cuſtos eſt inaudita poteſtas.*
29 *Vtramque poteſtatem Scholæ putarunt quandam intemperiem in ſanis etiam.*
30 *Probatur diuerſitas ab aliis poteſtatibus.*
31 *Teſtimonia Cuſtodum.*
32 *Grauedo nunquam ſana eſt.*
33 *Tuſſis examinatur.*
34 *Cuſtos errans.*
35 *Tuſſis ſicca.*
36 *Difficultas curandi, vnde.*
37 *Remedia notantur.*
38 *Incogitantia Scholarum.*
39 *Remedia è ſulfure.*
40 *Duplex Aſthma.*
41 *Sanandi difficultates.*
42 *Cuſtodis vſus.*
43 *Pernicioſus eſt cuſtos errans Laryngis.*
44 *Muccus differt à ſcreatu.*
45 *Cuſtodem differre in cerebro, ab aliis facultatibus.*
46 *Diaphragma eſſe poroſum.*

SCholæ, muccum è cerebro, 1
ſputumque tuſſium, digito monſtrantes, dixere. Ecce phlegma, vnus de quatuor humoribus, noſtri conſtitutiuis. Atque deinceps ſemper ſucceſſiuè ſibi ſubſcripſerunt. Creuit iſte laſciuiendo auſus, tot ſeculorum præſcriptionibus & Scholarum ſubſcriptis authoritatibus firmatus. Quaſi cerebrum, tres alios ſuppoſitos, fictoſue humores in ſui alimoniam conſumſiſſet, excluſo ſolo phlegmate, ſibi licèt ſimillimo, & alioqui iuxta Galeni mentem, aptiſſimo, vt in cruorem totaliter transmutetur. Nonnunquam quoque doctrinæ de quatuor humoribus oblitæ, eundem muccum, non amplius phlegma, vel pituitam propriè: ſed recrementum cerebri, velut proſcriptum hoſtem, à digeſtione reſultantem ſuperfluitatem relegarunt. Suæ illas illius doctrinæ meritò puduit: Quia muccum agnouerunt excrementum vltimæ digeſtionis: non autem humorem amplius in hepate productum, velut cruoris partem vnam de quatuor. Repugnat quippe excrementum humori vitali. Nutant ergo ſæpius, atque vacillant, hæſitantque iterum, dum,

dum muccoſum hominem (ab iſto videlicet ſter-
core, morboſoque affectu) phlegmaticum pro-
miſcuè indigetant, eiuſque deinceps vires, in-
genium, mores atque fortunam, inde metiun-
tur, & augurantur: Interim infauſta ſunt initia
Scholarum, quæ ab excremento ſibi cognito,
pituitæ eſſentiam, exſiſtentiam, proprietates,
elementorum & humorum conſtitutiuorum no-
ſtri denominent. Phlegma enim quod ſub Go-
ryzzæ initium, depluit è naribus aquoſum (vt
aiunt) & tenue, poſt dies aliquot, ſpiſſius at-
que flauum fit, eo quòd aſſiduata caloris coctu-
ra inſpiſſetur. Quaſi integro fortè quadrage-
nario abſque corruptione ſui, vacuo cranio,
inſpiſſationem, vt ſummum bonum, exſpectaſ-
ſet! nec alioqui tenuius, ſat rimarum pro exitu
reperiret! Hæc ſomnia non merentur redargu-
tionem, niſi ſeriâ crudelitate, medendi metho-
2 dum, in mortalium perniciem tranſtuliſſent. Fa-
teor equidem, me ſub tyrociniis credidiſſe, muc-
cum, ſi non vnus de quatuor humoribus oriun-
dus, eſſe ſaltem excrementum digeſtionis cere-
bri. Aſt dein liberiore indagine à Scholis deſ-
ciſcens, cœpi contueri, quod æſtate mungam
rarò: hyeme verò frequentiſſimè. Attamen ce-
rebro vtraque ſtatione, eiuſque functionibus ex
Dei gratia, æque validis potior. Conſideraui
enim propterea, cruorem hyemalem, æquè vi-
uidum, atque illum, quem æſtate conficio (vita
nempe in ſanguine per Sacra locatur) & dige-
ſtionem tam cerebri, quàm aliarum partium,
æque ſalubrem quia completam, eſſe. Quæ non
ſic ſe haberent, ſi cerebrum quatuor ad mini-
mum vncias, quotidiè excrementi, ac proinde
vncias ſedecim de cruore depromeret, pro ſolo
ſui nutrimento, & tantæ pituitæ abundantia
(præter illam nempè, quæ in alito remanſit
pro alimenti pignore) quas vncias alioquin æſta-
te, in cruore relinqueret. Vel ſi id rentur fieri.
exquiſitiore digeſtione Cerebri: vel ſi malint,
Cerebrum ob aëris hiberni iniuriam, malè diſ-
poſitum: ac quomodocunque ſumatur; neceſſe
eſt ſaltem muccum cauſari ab indiſpoſitione ali-
qua: non ergo ab abundantia pituitæ, adeoque
à vitio iecoris, vt neque ab exquiſitione, ſepa-
ratione pituitæ hibernæ, & æſtiualis neglectu.
Nec demum indiſpoſitio iſta obuenit cerebri
vitio, vt neque cruoris. Quippe id repugnat
propoſitæ theſi. Ergo aliunde idipſum manat.
Etenim ſi iſta recrementa remanerent in cruore,
vel cerebro per æſtatem, quæ ſecus hyeme ex-
cernuntur: Locus deficeret hoſpitandæ pituitæ,
tota æſtate collectæ. Hinc in Theſin pono: Muc-
3 cus narium aquaſior, ac copioſus, & proinde
continua eiuſdem emunctio in hyeme. Non au-
tem in æſtate. Vnde conſequens, id cauſari ob
ſtationem intemperatam. Quæ ſi occaſionali-
ter lædat cerebri digeſtionem: id erit, vel per
totum cerebrum, vel in inferiore eius plano, quà
frigus ferit. Si per totum noxa ſit, læderentur
vna cunctæ cerebri functiones, imaginatio diſ-
curſus, &c. Quod eſt falſum. Nam denotaret
ambientis ſuperioritatem ſuper ſpiritum, fun-
ctionum omnium fontem, atque rectorem. De-
beretque tum muccus fieri & deſcendere à
cunctis intimis, connexis, minimiſque cerebri
particulis, & non tantum ab iis, quæ immedia-
4 tè ab intrante quatiantur aëre. Vnde liquet;
muccum eſſe dumtaxat excrementum inferna-
rum partium cerebri, degeneratum ex totalitate
alimenti, priuſquam aleret. Non autem eſſe ex-
crementum, digeſtionis vltimæ ſuperſtes, quod
roris modo, per minima diſpergi in partes ſo-
lidas aſſerunt. Nam & hoc, à cerebro non mi-
nus, quàm à toto, æqualiter vapore tenus exha-
lat. Si ergo muccus naturaliter à cauſis occaſio-
nalibus externis & noxiis tempeſtatibus ſuſcite-
tur, habeatque cauſam ſui effectiuam circa pla-
num cerebri, qua via aërem attingit. Non au-
tem à frigore. Id namque ſonaret, cerebrum vi-
ctum, ſuperatum, eiuſque poteſtates velut extin-
ctas: ergo conuertitur materia mucci (quam la-
ticis, ſimulque alimenti docebo ſuo loco) ob bo-
num & ordinarium finem. Quæ materiæ illius
conuerſio, cum naturalis ſit, obtenditur, tan-
quam lorica, parti à frigore percuſſæ. Cumque 5
materia ſit vitiata, per aëris iniuriam, non ſane
adhæret: verùm vt continua aquæ gutta ſtillat.
Hanc ergo poteſtatem, mucci effectricem, cu-
ſtodem voco. Quod ſic iam ſuppoſuiſſe, ſat eſto.
Porro excrementa alui, & veſicæ, ſunt totius,
& partium quibus fiunt & gliſcunt, ſuperfluita-
tes quidem, ab initio ſui ſuperfluæ, atque inuti-
les. Sudor verò & inſenſile effluuium, ſunt re-
crementa; iam vltima digeſtione facta, expul-
ſaque poſt extremam finium ſuorum defunctio-
nem. At muccus, eſt generis neutrius. Fit enim 6
à cuſtode tantum; laceſſito quidem: ſed qui
partem vt defendat & obliniat, crudiorem lati-
cem & ſimul cruorem ſic commutat: eſtque
eiuſdem illa commutatio planè naturalis, ad bo-
num finem ordinata, quamdiu à benè conſtitu-
to cuſtode oriunda. Equidem magnoperè ſal-
tem demiror Scholarum per tot ſecula ſomno-
lentiam. Quòd quia cernerent muccum ſtillare
per nares, idcircò repentè ſtatuto indubio de-
creuerint: eundem nil aliud, præter cerebri ex-
crementum eſſe. Imò quicquid per ſcreatum,
tuſſimque extruditur (quia colorum paritas ocu-
los illarum falleret) dictarunt, nil niſi deciduum
cerebri excrementum. Nec enim ſemel obiter
inquiſiuerunt: Si ſit excrementum cerebri: er-
go debet eſſe reſiduum vltimæ digeſtionis.
Quando ſcilicet ſanguis, poſtquam factus eſt
humor alimentarius, diſtributuſque roris more,
per æqualem cerebri maſſam: ibidem non qui-
dem conſumeretur, iam prius licet aſſimilatus
ſubſtantiæ cerebri, ac per inſenſilem tranſpira-
tum, abſque omni ſui reſiduo expulſus per poros
abiret: Sed labe prorſus heteroclita, poſtquam
mucilagines ſpermaticæ (iiſdem nempe nutri-
mur, quibus conſtamus) ſortem induiſſet, quaſi
reuocatus muccus, è longinquis heterogenei-
tatis anfractibus, collectuſque tandem in aba-
cum propè nares expelleretur. Etenim qui tan-
toperè de vſibus partium, ſibi odaxiſmum bene-
placiti riſus concitarunt, ne ſemel quidem atti-
gerunt, quæ tanti abuſus cauſa, in hac digeſtione
eſſet. Quoniam ſi excremētum ſit ſuperflua pars
digeſtionis. Cur ſenex, plus ſanguinis (quia plus 7
excrementi emungit) quàm dum eſſet iuuenis,
conſumeret in ſuo cerebro? Ergonè ſanguis iam
ſemicoctus, ac vitalis, in ſimilarem ſpermatis
ſubſtantiam, tum demum corrumpitur? Indeque
reuocatus à diſſitis, vndecunque cerebri, mini-
miſque reliquiarum atomis colligitur? Itanè
hæc quotidie in ſanis peragunt? Eſtque alie-
nata ſanguinis corruptio, ſimul cum ſanitatis
fruitione? Quidni idem contigit reliquis viſce-
ribus, quod capiti? Quid ſi vnciæ tres dietim

emungantur mucci, an fortaſſis ſanguinis boni decuplum (puta vncias quadraginta pro cerebro. totidemque pro reliquis ad minimum partibus) remanſit, vt ibidem roris modo conſpergatur? Quo enim priuilegio, quaue neceſſitate exlex cerebrum gaudet, viſcus adeò nobile, vt citra noxam, tantā toleret ſuæ Oeconomiæ quotidianam ſtragem? Confuſionem corruptionis & alienationis? Quo pacto in media transmutati cruoris via, ad ſpermaticam vitalemque mucilaginem, tam ordinaria exorbitatione cerebrum deuiabit, atque digeſtionis abundantis errore corrumperetur? An non enim vel indè liquebat vſus alterius, nondumque ſciti neceſſitas, quæ non vndecunque ex abditis (paritate nempe identitatis ſubſtantiæ ipſius cerebri & digeſtionis per totum æquabilis) minimiſque cellulis, ordinato motu, ſuum ac proprium alimentum corrumpentibus, retrorſum, eadem vi, qua intrauerat, remearet, vt iam in excrementum abiens, intra abacum aduniretur? Id enim ſi medio digeſtionis, laboriſue metu, contingat: Iam id non poteſt non inexcuſabilem prodere corruptionem, cerebro natalem. Vel ſi in fine illius digeſtionis id accidat: præter enim heteroclitam: eandemque & ordinariam tam alienatæ digeſtionis normam: iam quoque curſus, tractuſque cruoris in remotiſſima, ſimilariaque cerebri, recurſuſque excrementi, à ſanguinis relicto reſiduo: erunt vani prorſus labores, crudelis digeſtio, intolerabilis error, quotidianuſque atque
8 ſtultus cerebri labos. Si enim quidquam horum ſit verum, reor cerebrum miſerrimam totius corporis tabernam, maiore nimirum alimento egere, intentius moleſtias atque labores cerebri augeri, quo minor tardior, ſegniorque eſt capitis vis, efficacia & digeſtio. Quid enim cerebrum eò compuliſſet, quod dum viliores partes, ſuum ritè conficiunt alimentum, probeque abſque vlla reſiduitate, totum in aëra diſpergunt: Solum verò miſerumque cerebrum, tam copioſa mucci alluuione, ſuum alienaſſet, viduumque alimen-
9 tum? Transeo adhuc Catarrhorum nugas, depluentium tam largo continuatoque imbre in thoracem, totumque corporis habitum. Quo pacto enim conſtabunt ſaluæ principes poteſtates, quas in capſa cerebri morari volunt: Dum tantus rumor, cõfuſio, digeſtioniſque tam abundans eſt diuerſio, tumultus nimirum redeuntis mucilaginis & ſanguinis euntis expreſsè ad ſui corruptelam? At ne ſemel hucuſque cogitatum eſt, vnde tanta prodiret mucci copia: ſed Epimenidis ſomnium dormiuerunt Scholæ, velut loto paſtæ, modò lucellum è credito Catarrho
10 theſaurizent. Nec eſt enim ordinarius muccus è cruore. Idque facilè notare potuiſſent Scholæ, ſi ſubſcribendo nugis non eſſent aſſuetæ. Siquidem à magna ſiti, largus potus ſtatim in gutture ſtagnantem parit, loco ſaliuæ, muccaginem. Sicque gutturis affectus morboſi, ſtatim omnem ſaliuam inſpiſſant. Ideoque facultates, quas à neceſſitatis ſuæ vſu, Cuſtodes voco, non mirum ſi à tota harundinum noſtrarum propagine, naturaliter ad ſe alium liquorem, præter cruorem (quem ideò primus laticem voco, & deſcribam particulari ſyrmate) allicere, ſuoſque in fines
11 adoptare: non infelicius nimirum quàm renes, à cruore lotium ſeparant, & ad ſe trahunt. Lotiũ enim hic inculco, eo quòd non ſit excrementum renum, quaſi reſiduum foret renis alimenti, vel ſuæ digeſtionis patratus error. Idem proinde iudicium de mucco fero. Itaque in Cotizza, quamdiu malum ſæuit maximè eſtque ferocior boreas: 12
eò quoque muccus eſt aquoſior, ſub pari tamen cerebri digeſtione, ſenſuumque tam internorum, quàm externorum valetudine. Laudatur igitur ſpiſſio, tenacior, parcior flauiorque muccus ſub finem digeſtionis (vt aiunt.) Tum demum conſidero, è pauco cerebro noſtro tantum excrementi quotidie ſequeſtrari non poſſe, propter ineptitudinem cruoris nutritij. Maxime quod hepar, 13
nullum de ſe excrementum, deque ſuo nutrimento proferat. Nutritur tamen, deberetque par digeſtionum fortuita & excrementorum æquale pondus proportionaliter gliſcere in cuncta viſcera. Tandem memini, ſolidorum nutritionem fieri, cum totius cruoris tranſmutatione 14
in alimentum, citra ſegregationem puri ab impuro (quippe quæ nimis moleſta eſſet oſſibus, neruis, viſceribus, &c.) nec ſolida proin aliud in ſui alimentatione excrementum præbere: niſi poſtquam fami partium, liquor alimentarius ſatisfecerit, totus æqualiter conſumitur, in perſpirabilem aporrhœam. Id eſt. Excrementum ſolidorum omnium non fit, dum nutritio eſt in fieri: ſed tantùm in facto eſſe. Nimirum tum exhalat totum, iuxta Scholarum conſenſum. Ergò ſiquidem cerebrum teneatur legibus ſolidorum & viſcerum cunctorum, quas præſcribit Archeus: Cerebri non erit muccus, nec aliud edet loco excrementi, quàm quod per diaphæreſim, totum aliorum more exhalat. Denique 15
excrementum eſt relatiuum ad digeſtionem in alio factam: eo quòd eandem ſupponat. At nihilominus, muccus non eſt præfatæ digeſtionis excrementum, vel deſineret vitalis Archei vniuoca eſſe in digeſtionibus ſimiliarium opera. Quin etiam ſi muccus eſſet excrementum cere- 16
bri, colligeretur à toto vndequaque, & in similẽ cellulam ſeſe reciperet; non autem ad peluim. Sed difficilis eſſet mucci (id eſt, excrementi communis, & totius cerebri) collectio ab imperceptibilibus ac minimis partibus ſingulis cerebri, quin plurimas poſt ſe relinqueret obſtructiones, &c. quæ tamen nunquam obuiam veniunt: præſertim quod Cerebrum, paucis & exilibus venis, per ſuum corpus nutriatur, nec appareant ductus, vel canales, quibus muccus deducatur. Similiter & medulla ſpinalis ſuum 17
pariter haberet muccum, eumque dum euacuare niteretur, id fieri deberet vel ſupernè per quartum cerebri ſinulum, vel deorſum cadens (vt corpus alioqui fluidum vita orbatum, natum eſt decidere ſemper) oppilaret neruorum mouentium commune principium, ac potiſſimũ, qui muccus lentorem mucilaginis habet, non eſſet ſequax, quin de ſe ſemper relinquat triſtem oppilationum formidinem. Denique muccus, 18
quomodocunque ſumptus & tepore agitatus, nunquam citra reſiduam ſui fæcem totus auolat aut inſenſibiliter diſpergitur: ſed aſſumpto eius vapore, planè induratur in tophum. Adeoque eſt inutile, imò impoſſibile excrementum ſolidi cerebri, ſiue de toto ſimilari eius. Repugnat nem- 19
pè prorſus denſitati cerebri, quod cum non ſit canalibus apertum vndequaque, deberet tamen tenaci excremento vbilibet eſſe continuò refertum: Tandem ad fines reſpiciendo, quorum ergò res quæque à Creatore eſt condita. Non apparet ſanè ſcopus vllus, quare cerebrum 20
muccum,

muccum, vt ſuæ digeſtionis ſuperfluum excre-
mentũ paret, & à reliquis viſceribus ſe exlegem
faciat hactenus. Nam totus liquor alimenta-
rius tandem ſequeſtratur è toto corpore per
inſenſilem tranſpirationem, abſque vllo ſui re-
ſiduo. Cum ergo tam conſpicua mucci ſit im-
paritas in hyeme & æſtate : non potuit ea, ab
interno miſtionis fundameuto, ſed aliunde ve-
nire. Adeoque muccus non eſt ſtercus cruoris,
21 multò minus cerebri. Contingit enim benè va-
lenti & dormienti, per octo & amplius horas,
nequicquam mucci eiicere : ſub qua tamen pe-
riodo, cerebrum integram abſoluit digeſtio-
nem : quantò magis, quod facultates naturales
cerebri, vt & totius corporis, nunquam ferien-
tur. Non ergò muccus eſt excrementum rei,
nec fit digeſtionis naturalis intento. Nec excre-
mentum peregrinum, ſparſim per Cerebrum
collectum, relatumque in peluim, ſuum natu-
rale emunctorium nec digeſtionis vitio fabrica-
tum. Cum alioqui morbum continuum, ac
22 præſertim hyeme, cerebrum pateretur. Ergo
concidunt Scholarum teſtimonia pro pituita,
dein Catarrhi fundamenta, atque tandem, quæ à
methodo medendi ab vtroque præcedentium
depromuntur ſubſidia. Erratum ſcilicet in indi-
cationibus cauſarum atque remediorum de
mucci materia, efficiente, exordio, loco, ductu,
lapſu ſiue decubitu. Quocirca opportunè no-
tandum, imprimis oculos ſanos nulla habere ex-
23 crementa aut ſordes. Amarum autem quod au-
res ſudant, exiguum eſt beneualenti, eſtque ex-
halatum vltima digeſtionum periodo. Quod ſa-
tis obuium fit : ſiquidem quò profundius intra
aurem ſcalpſeris, eò minus ſordium reperies ? in
ſignum, quòd fuligine tenus foràs properet. Non
ſecus atque pedum digiti ſuum colligunt difflu-
24 uium, pelli furfur adnaſcitur, &c. Enim verò aër
qualibet tempeſtatum procella & alternatione
debebat immediatè intrò trahi, tam ad pulmo-
nem quàm ad odoratus organum. Proinde re-
rum parens, fines atque diſpoſitiones accom-
modans ſuis vſibus neceſſitatibuſque tanquam
ſcopo directo ſtatuit infra, in confiniis vltimis
cerebri cuſtodem vnam atque alteram in La-
rynge : Poteſtatem inquam ante me neglectam,
cui proprium eſſet, quoties aëris inexcuſabilis
iniuria partem vtramque adoriretur, quod to-
ties è Latice & cruore crudiore muccum, tan-
quam veſtem vtque interſtitiam obiiceret : in
quem aër ferociens partim depoſita primi ictus
inclementia miteſceret, partimque conceptam
ab aëre labem, intra ſe conciperet, partim-
que ſtigma, ſi quod fortè parti impreſſum fo-
25 ret, ſufficienti mucco elueret. Idque in primis
Corizzæ inſcriptum legitur. Nam offendicu-
lum veſpertinæ auræ aut frigidioris boreæ fla-
tus ſuppono occaſionem dediſſe, vt cuſtos ob-
iiceret ſuum muccum, qui exorbitans os ſpon-
gioſum, (per quod odoratus organum ſuos odo-
res recipit) obſidet. Quem errantem & aquo-
ſum muccum, primum copioſo latice eluere cu-
ſtos conatur. Dein vbi hoc ſibi irritum fit, parit
tenaciorem muccum, dum nimirum alter in oſſe
ethmoides glutinoſior factus eſt. Pariter & rau-
26 cedines objecto per cuſtodem mucco contin-
gunt. Etenim cuſtos poteſtas delegata, vt aëris
iniurias frãgat, partemque muniat à feritate per
errorem, iam laryngem afficit, eique affigit muc-
cum pro tunica. Tum tanquam ſui erroris pœni-
teret, primùm aquoſa ac dein glutinoſa parit ex-
crementa, quibus eluere intendit ſordes oppo-
ſitas. Id autem quod de raucedine in initio gut-
turis iam ſtatui : Idem cenſeatur ſi demiſſius
aſperæ arteriæ truncus ſit obſeſſus. Vbi nempè 27
per tuſſes expectoratur, quod ante iam de rau-
cedine dixi. Muccus ergo narium ſupernè ſtil-
lans, prout & is qui per tuſſes excreatur, à cu-
ſtode facultate ortum capit, excrementum qui-
dem in ſe vtile : at ab errore cuſtodis nocuum.
Has autem poteſtates ad vtramque ianuarum
aëris valuam collocatas cuſtodes voco, & er-
rantes ſæpius dum ob frequentem cum exteris
iniuriis luctam, non ritè exſequitur ſua cu-
ſtas. Non eſt tamen cuſtos ſub quaternione 28
facultatum (attractiua nempe, digeſtiua &
expulſiua) numeranda. Siquidem nedum ſua
expellit : ſed & ſua fabricat, & quidem ſola ex-
crementa. Quæ nec fiunt per digeſtionem : ſed
per abortiuam vim. Propterea Scholæ hanc 29
vtramque facultatem cerebo atque pulmoni
ante fores præfixam neglexerunt penitus, &
vtramque ſoli cerebro dicarunt, huiuſque in-
temperiem etiam in optimè ſanis accuſarunt
duntaxat. Quamdiu cuſtos rectè valet, atrocita-
tis aëris victrix ſuperat : dum verò ob perfractum 30
robur, primæ ſuæ deſtinationi ex voto ſatisfa-
cere nequit : ſaltem multum mucci fabricat vt
conceptam eluat labem, quam primitus non
fuit ſeparando. Cuſtos ergo differt à digeſtiua
& œconomica proprietate cerebri. Atque vnam
lædi contingit ſoſpite permanente altera. Quam
veritatem nobis ſternutatoria detegunt, quæ
ſtatim poſt expeditum vicinum muccum con-
citant meras aquoſitates à cuſtode irritata, par-
tas celerrimè : adeò vt tandem, ſi acrius fuerit
ſternutatorium, cùm tenui mucco procidant
cruoris fibræ, emungaturque aqua ſalſa è rubro
palleſcens. Iuxta prouerbium, *Qui nimium
emungit, tandem ſanguinem elicit.* Rubens enim
cruor cœpit ſubpalleſcere, qui per ſternutatio-
nis moleſtiam præcociter prolectus eſt, alioqui
muccus fuiſſet. Cuſtos ergo imprimis teſtatur 31
diuinam prouidentiam vtrique viſcerum pro-
ſpexiſſe, in tam promta atque frequenti ne-
ceſſitate. Effectus quoque produnt, non qui-
dem digeſtionis cerebri ac pulmonum : ſed pro-
priæ poteſtatis, que nec morboſos parit effe-
ctus, niſi à ſcopo deuiet. Falſum eſt itaque, Co- 32
rizzam ſanam dixiſſe : tanquam ſordium emun-
ctricem. Iam enim cuſtodis vtriuſque officia,
atque errores obiter tetigi ; Nunc porrò in con-
firmationem datæ doctrinæ, exorbitationes er-
rantis cuſtodis explicabo : vt præcipuè propter
atrocitates aëris occurſantis, cuſtos ſuam ſuſ-
cepit præfecturam : ita eaſdem quoque mode-
ratur : materiam aſſumens ſuis parentem fun-
ctionibus, ex maſſa nempe totius laticis vide-
licet, & cruoris. Quæ doctrina quantumuis no-
uitatem dicat, & ob id difficultates ſecum ge-
rat. Attamen ſeculorum ignorantia, nequa-
quam veritati præſcribere valet. Inprimis enim
promta materiæ multiplicitas ſub errore cuſto-
dis, oſtendit eandem non eſſe excrementum
cerebri, ſani alioquin & fortis. Aliunde ergò
ſuſcitatur inſtinctus parandi muccos celeres,
promtos, & diuerſos. Sunt nimirum poteſtates,
ad eluendum ſordes atomorum aëris, ideò ad
fores, vel limen viſcerum, aëri peruiorum, col-
locatæ. Belle ſanè ac ordinatim ſingula proce-

dunt, quamdiu cuſtos non ſuos excedit limites. At cum humana omnia ſint ruinis expoſita, vbi quotieſcumque cuſtos deuiat à ſcopo, ſtatim Coryzzæ, raucedines, tuſſes, &c. miſerum in modum nos inuadunt. De grauedine Coryzzæ
33 iam ſat dixi, nunc porro de tuſſi dicam. Tuſſis oritur ex ſenſu noxij infeſtantis laryngem ab ſui initio, vſque in pulmonum profunditatem. Infeſtant nempe fumi, fuligines, exhalationes acres, minerales, itemque vapores vliginoſi, fœtidi, &c. Superat demum vim hoſpitij, frigus atrox: quaſi tendens ad exſtinctionem hoſpitis vitalis. Tuſſis ergò, effectus eſt ſenſationis: etenim mox atque ſpiritus, partibus illis inſitus, grauatur moleſtia forinſecus inſiliente, ſtatim cuſtos ſuo fungitur munere. Anonyma quippe iſta facultas, promptè è maſſa laticis aduocat quantum ſibi opportunum videtur, idque tranſmutat in muccum, quem roris more extendit ad Laryngen: quò minus iniuria aëris ipſam partem ſolidam, nudè atque immediatè afficiat: verùm frangat ſeſe ad præfatam muc-
34 ci tunicam. Sed ah! vbi vel externa iniuria major eſt, quàm quæ ſe ſinat ſic deliniri: altiuſve ferit ipſam laryngis, aut pulmonis ſubſtantiam: iam titubat cuſtos. Nec ſolùm deſumit auxilium abs latice: ſed ipſam proximi alimenti ſubſtantiam alienat, deuiatque in muccoſam collam: tantum ſcilicet viſceris proximo alimento viciniorem: quanto altius ad calorem ex flauo rutilantem, & rubedini vicinius acceſſerit, reditque ab illo lapſa, in priſtinum, dum à ruſo, ad flauedinem paleæ, atque inde demum ad albuminis oui ſimilitudinem propius appropinquauerit. Hinc vice verſa in hecticis, cruentus euadit muccus, & cinerum obſcurorum colorem aſſumit. Dum ipſamet alimenti ſubſtantia abſcedit tranſmutata, deficientemque ibidem vitæ integritatem pandit. Tunc nimirum fœtidus cadaueris incipientis odor in anhelitu, deliquia prodit Archei pulmonarij. Muccus itaque interſtitio inſeruit inter aduentans noxium & vires hoſpitij. Quare ſtimulum ſuæ expulſionis habet adnexam ſalſedi-
35 nem, vt ſenſationem laryngis proritet. Sunt-
36 que tuſſes ſiccæ, in paucitate mucci ſalſi. Quia autem ſenium æquiparatur defectui, eſtque pulmo primum deficiens (vt ſuprà) hinc tuſſes
37 ſenio, velut ex proprietate geniales, vixque ſilent, ceſſant, aut compeſcuntur: reſtaurationem non admittente natura exoleta. Hæc de Tuſſi. De remedio illius, nil ſomniatum, quod proficuum ſit. Primò namque decocta herbarum, Tuſſilaginum propinarunt, ac quam infauſto euentu, quæque domus luge ſua propemodum deteſtatur. Decocta demum minus feliciter vſurpata, Medentem meditari fecit de tabulis ſaccharo confectis: in ſyrupos denique atque illinctus receſſerunt, ſperantes (ridiculum id ſuo loco oſtendi) lente deglutiendo, ſaliuam cum eclegmate delabi per rimam vocis, in laryngem. Nec retroſpicientes, maioris fore ærumnæ ſtricturam anhelitus, tuſſes, præfocationem, atque expectorationem, ob alieni hoſpitis admiſſionem, ipſa quàm ſit tuſſis, proritans tam infauſta iuuaminis figmenta. Quæ alibi ex inſtituto ad longum aperui. Ah! & miſe-
38 rum ſubiit remedium de pulmone vulpis, quò animalculum diuturni ſui curſus poteſtatem quàm viuum poſſidebat, ſaccharo poſt ſuam mortem impertiatur. Neſciæ enim penitus Scholæ, harumque diſpenſatoria, quòd pulmo ſit tantum æris cribrum, nec quicquam prorſus adminiculi ferat, ad motus diuturni inſpirationes. Neſciæ inquam quod claudicanti, vel paralytico, nil tribuat ſolaminis, etſi pedibus leporis aut cerui veſceretur quotidiè. Succeſſit 39
demum turba Chymica, quæ dum cerneret ſolum areſcere & ſterileſcere, vbi ſulfur viuum creſcit, (viuum autem voco nudum, quodque non è pyrite, vel aliunde exigitur) ſperauit pariter mucum, cuſtodis prolem, exſiccari per ſulfur, quòd Scholæ flore ſulfuris peragere ſperarunt. Illud alij itaque ſublimarunt ab Aloë, croco, myrrha, & toſto vitrioli. Alij verò calce & alcalibus ſoluere deinceps tentauerunt, quòd lac eius (fœtidum ſanè) nominarunt: Sed id fidem amiſit, poſtquam lac, imò ſulfuris flauus liquor calce paratus, affuſo aceto rurſus ad ſe priſtinum ſulfur rediret. Varia nempe larua ſtomacho impoſuere, vt defectus cuſtodis, in limine laryngis ſitæ, apprehenſaſque nocuorum lituras reſtaurarent. Sic nempe ægrotorum ſpei, & crumenæ, diuerſimodè deluſum eſt. Non nego quidem ſulfur aptè reſolutum, Aſthmati ſubuenire. At iſtud Aſthma non eſt hoſpes pulmo- 40
nis, ex ideopathica epilepſia eius oriundum: quorſum nempe iſta ſulfura non habent introitum. Sed illius Aſthmatis nidus eſt circa ſtomachum. Quod infrà docebo) quorſum quoque auxiliatori ſulfuri eſt introitus. Porro ſulfuris flores venales, ex vena æris. Lento quippe igne vſtulantur venæ, vt ſulfur inde furtiuum abigant. Nam aliàs ſulfur magnam æris prædam raperet. Valorem ergò eiuſmodi remedij quiſque trutinet, qui nouerit, cur Arſenicum nomen fumi metallorum adſciuerit. Profectò 41
pulmò, feſtinus, in ſui perniciem auſcultat, difficiliſque eſt admodum labentis vitæ reſtauratio. Pulmo quoque ab alimentis vix opem nanciſcitur, quæ per tot digeſtionum officinas, natiuæ ſuæ indolis dotes dudum depoſuere, antequam ad pulmonem intrent. Parumque eſt, etſi tantillum priſtini odoris, è ſuo concreto, in vita ſui media, reſeruarint. Eſt nempe id ſat inefficax, & reſtaurandæ debilitati impar. Idque in pulmonis potiſſimum diuerſorio tantò eſt apertius: vbi vis cuſtodis, pro lubitu, propria alimenta proximè aſſimilanda retorquet, alienat, & corrumpit. Quapropter ab hoc ſcopo abdicaui mineralia exceptis maioribus arcanis, vtpote quæ nec aditum habent, nec familiaritatem contraxere, cum pulmonum Archeo inſito. Remedia alioqui per claſſes examinaui ſingulas, & ſingularitates ſpoponderunt vulneraria illa, quæ Archeum pacant, à corruptione demum diuertunt, hincque furores vulneri ſolitos compeſcunt. Non autem quod illa ſperem in priſtina ſui potentia, pertingere poſſe ad pulmonem aut laryngem (prout alibi ex inſtituto commodius propalabo.) Aſt ſaltem meditabar, quod etſi tuſſium defectus, non eſſent continui ſeparationes, vt neque ſputa eſſent pus. Attamen potio vulneraria, quæ toti hoſpitio humano cederet in alimentum eiuſmodi, quod per ſe reſtaurandæ exorbitationi tam Archei quàm cuſtodis naturaliter & efficienter incumberet.
Cuſtodis ergo vtriuſque neceſſitas magna fuit 42
ad detergendum inſpiratas ſordes, quæ aliàs intro adductæ, libenter ſe humidis coſtarum parietibus

parietibus

rietibus affigerent; totuſque thorax inde luto
mox oppleretur. Quocirca tam in lumine la-
ryngis, quàm ante olfactus organum, exſuda-
re debuit muccus, qui ſordes illas oppoſitas ex-
ciperet. Muccus inquam, fuit neceſſarius & non
aqua, quia mox guttatim in fundum propera-
ret. Debebant autem partes internæ madere,
ne continuo aëris inſpiratu dehiſcerent. Idcir-
co continuum madorem vis quædam diſtribu-
tiua, qualis eſt quæ ſaliuam diſpenſat, adeſſe de-
buit. Madorem inquam moderatum ac lentum,
è maſſa laticis mutuatum eſſe oportuit in ſanis:
Sed vbi cuſtodes malè ſe habent; continuò plo-
rant partem proprij alimenti, quod ſibi aſſimi-
lare debebant. Id nempe diuerſimodè altera-
tum in forma aquæ, vel etiam mucilaginis dia-
phanæ vel opacæ, iuxta varietatem paſſionum,
43 quibus auſcultarunt cuſtodes. Difficillima eſt
autem cuſtodum reſtitutio è debilitate; perni-
cioſiorque laryngis quàm narium, qui tabem
minatur, ſemper hiat & copioſo aëre infeſtatur.
Tandem mihi nunquam ſatisfecit, quod muc-
cus narium, quanquam calore, guſtu, & aſpectu
44 à mucco tuſſium non multum diſſimilis: idem
eſſet, qualis ab internis pulmonum calamis ex-
pectoratur. Non potui enim mihi perſuadere,
quod è duobus viſceribus tam diuerſis, idem
muccus prodiret (etenim ſi idem atque conſi-
milis, ergo vnicus muccus ille non amborum
eſt recrementum.) Itaque vt cuſtos bene ſe ha-
bens, vix aliquem producit muccum: illum-
que ſaltem iuxta opportunitatem: ita laceſſita
parit muccum ſecundùm ſuam indignationem
& recipientis viſceris proprietatem. Arrepto
ſcilicet furore in ſuo mucco parit ſalſum, mor-
dax, acre, virulentum in quali & quanto mo-
dum excedens: Hinc namque laryngis eroſio-
nes atque inde Tabes, cruenta ſputa, &c. Etenim
etſi vomica pariat varia apneumata & pecto-
ris ſtricturas: vix tamen tuſſes tabidas. Has
itaque ſuſpicatus ſum ex læſione aſperæ arteriæ
proſilire. Quod autem cuſtos non attingat ce-
45 rebri quidditatem; Coniicio ex iuuene robu-
ſto mihi noto, qui manè ac ſerò quotidiè mi-
ſeris ſubeſt ſcreatibus per annos aliquot: In-
terim cerebro, neruis & muſculis ſat validus.
Vbi autem vna facultatum eſt inſigniter læſa,
altera verò nequicquam: neceſſe eſt ambas pro-
prietate & eſſentiis diuerſas. Quapropter ſal-
tem cuſtos laryngis & capitis longè diſſident.
46 Aër ergo poſtquam per pulmonem in thoracem
deductus eſt, ipſumque ſeptem tranſuerſum
(quod diaphragma nominatur) deorſum in for-
mam circularem detrudit, eius poros pene-
trat tranſcolatque bibitum aërem diaphragma
ideo. Quod ſat docent odores aliquot naribus
hauſti, ac tandem per ructum redditi. Sic nam-
que fumus carbonum vomitum citat, citiuſque
ſtomachum quàm cor affectat. Imò odor cada-
ueris longè poſt ſentitur circa ſtomachum. Sic
& prægnans fœtum mortuum geſtans, ipſum
cadauer olet anhelitu. Odor enim ille per vte-
rum atque diaphragma tranſiens, docet anhe-
litum, non ſolo cordis refrigerio; ſed toti in-
ſeruire. Sic quoque ex tabaci fumo ſtomachum
flauedine tinctum propter fuligines oſtende-
runt alij. Ità & laxantium perceptorum odores,
licet ipſa pharmaca ſaccharo & aromate palliata
ſint, horret ſtomachus, quia odoratu ſuo eoſ-
dem odores percipit. Ergò ſi odor, etiam aër ad
ſtomachum rectà pergit. Peſtis ipſa per inſpiratum anhelitum introducta, plerumque circa ſtomachum cuditur, idcirco vomitus, dolor capitis, ſopor, &c. Stomachum affectum incuſant & oſtendunt.

IMAGO MENTIS.

1 *Timor Domini, initium & Charitas eſt finis Sapientiæ.*
2 *Homo, ad Dei imaginem factus.*
3 *Tres Archeorum claſſes.*
4 *Optatus Authoris.*
5 *Intellectio mentis intellectualis.*
6 *Mentis integritas intima, à caducis tolerat abſque paſſione extinctionis.*
7 *Actio Mentis vix ſentitur in nobis.*
8 *Imagini diuinæ irriſores Athei primi.*
9 *Athei ſecundi, nouiter ſurrexere.*
10 *Manifeſtatur Athea horum inſcitia.*
11 *Varietas luminum vitalium.*
12 *Mens vt differt ab Angelo.*
13 *Intellectualis viſio Authoris.*
14 *Vanus optatus omnis extra Deum.*
15 *Miſeria Authoris.*
16 *Viſio animæ ſeparatæ à corpore.*
17 *Mentem eſſe figuratam.*
18 *Mens eſt ſubſtantia immortalis figurata figura Dei.*
19 *Error vulgaris circa Dei Imaginem.*
20 *Error putantium Dei Imaginem in ternario poteſtatum ſitam.*
21 *Contra Tauleri opinionem.*
22 *Imago Dei in homine hactenus non deſignata; quia eſt incomprehenſibilis.*
23 *Mens damnatur per accidens.*
24 *A morte non eſt amplius vel memoria vel reminiſcentia.*
25 *Voluntas eſt menti ſuperaddita accidentaliter poſt creationem.*
26 *In Cœlo voluntas fruſtranea.*
27 *Voluntas in cœlis apparet non quidem poteſtas: ſed ſubſtantialis eſſentia intellectualis.*
28 *Si Mens ſit Dei Imago, hæc fuit Platoni cognita.*
29 *Mentis difinitio.*
30 *Rationem non eſſe imaginem Dei.*
31 *Authoris opinio.*
32 *Deliteſcunt hæ duæ quidditates in anima per naturæ corruptionem.*
33 *Tantum per extaſin ſuſcitatur hic amor: nec aliàs in huius naturæ ærumnis.*
34 *Præciſio intellectus.*
35 *Soluitur obiectio.*
36 *Triplicitas iſta, ſiue ternarius in mente, in omni Mundi ſyſtemate explicatur.*
37 *Eſt alia longè, quàm Ternarij ſimilitudo, pro Imagine Dei.*
38 *Deſcriptio iterata Mentis.*
39 *Mens quomodo ſeipſam intuetur.*
40 *Phantaſiæ ortus conſtitutiuus.*
41 *Longè aliter Mens intelligit.*
42 *Mentis prærogatiua.*
43 *Amoris viui explicatio.*
44 *Diſcrepantiæ intellectionum in mortalibus.*
45 *Cur iſtud deſiderium non ceſſet in Cœlis.*
46 *Deſiderij deſcriptio.*
47 *Quomodo peccatum in deſiderio Mentis.*

48 *Amor Mentis ſubſtantia etiam in mortalibus.*
49 *Quantum tenebrarum obtentum Menti, ex naturæ corruptione.*
50 *Imago Dei peſſumdata in damnatis.*

1 INITIVM Sapientiæ, timor Do-
mini. Timor autem Domini inci-
pit à meditatione mortis, & vitæ
æternæ. Sapientiæ verò finem, mo-
dernorum plurimi, rentur cum Stoï-
cis, eſſe cognitionem ſui ipſius. Ego, finem vlti-
matum Sapientiæ totiuſque vitæ noſtræ curſus
brauium, voco charitatem, quæ nos comi-
tatur, poſtquam cætera nos deſeruerint. Qua-
propter etiam cognitio ſui ipſius iuxta me, eſt
duntaxat medium ad timorem Domini. Et
cognitio vitæ, cognitionem animæ præſuppo-
2 nit. Siquidem vita & anima ſunt velut ſynony-
ma. Enim verò de fide eſt, hominem ad imagi-
nem Dei creatum, ex nihilo in creaturam vi-
uentem, eiuſque mentem nunquam perituram.
Animas verò reliquas, cum viuere deſinunt, abi-
re in nihilum. Cuius differentiæ pondera, alibi-
de ortu formarum. Aſt hactenus non ſat conſtat,
in quo iſta ſimilitudo cum Deo, noſtri Arche-
typo conſiſtat. Dicam quæ ſentio, ſub humili
ſubiectione Eccleſiæ. Nulla eſt cognitio onero-
ſior ea, qua anima ſeipſam comprehendit, licet
nulla ſit vtilior. Eò quod tota fides baſim ſtabi-
liat ſuper animæ indelebilem ſubſtantiam. Re-
peri quidem plures demonſtrationes, circa hanc
veritatem libris diuulgatas: at earum nullam
prorſus propter quid reſpectu Atheorum, vni-
cum & conſtans ab æterno numen negantium.
3 Plato equidem tres ſtatuit Atheorum claſſes.
Vnam nimirum, quæ nullos credit deos: Alteram
dein, quæ deos quidem admittit; noſtri tamen
incurios, rerúmque paruarum ſpretores, ideo-
que & neſcios. Tertiam tandem, quæ quam-
quam deos ac rerum minimarum gnaros cre-
dat; tamen minima precatiuncula flexiles atque
indulgentes ſupponit. Creberrimum hoc genus
Atheorum, inter Chriſtianos hodie, præſertim
qui ſe profitentur perfectiſſimos. Audent nimi-
rum quidlibet. Onera humeris aliorum gra-
uatim imponunt, quæ ne digito attingunt; cre-
dentium loculos emungunt, ac morientibus
cœlum venale exponunt, rebuſque ſecularibus
atque ignotis politicis ſeſe vbique immiſcent,
quatenus Religionem rebus politicis nupſerunt.
4 Seque ludimagiſtros, vt puerorum claſſibus in-
ſtruendis præfectos cernunt: ita & Reip. clauo
ſe aptos ingerunt neſcij. Supremus vtique opta-
tus mens eſſet. Vt Atheis permiſſum eſſet, vnico
ſaltem momento deguſtaſſe, quid ſit intellectua-
liter intelligere, quo mentis immortalitatem,
velut tangendo, ſentiant. Ego ſaltem regulas, aut
modum lubens ignoro, quibus poſſem intelle-
ctum alterius illuſtrare. Contriſtor tamen meri-
tò, quod qui ſtudendo inquirunt ſemper veri-
tatem; nunquam tamen ad eius ſcientiam per-
ueniant. Quia litera inflati, charitatem non ha-
bent: ſed auaritia & ambitio in illis occultat A-
theiſmum. Iamdudum autem didici, quod mens
noſtra nequicquam intelligat per imaginatio-
nem, nec demum per figuras, aut imagines, niſi
miſer atque ærumnoſus vacillantis rationis diſ-
5 curſus acceſſerit. Aſt vbi anima ſeipſam, vel in
ſeipſa intellectualiter comprehendit, deficit ipſi
ratio, & ſui ipſius imago, qua ſibi ſeipſam repræ-
ſentet. Id eſt, anima nequit ſeipſam apprehen-
dere per rationem, vt neque per imagines.
Poſtquam cognouiſſem, quòd veritas eſſentiæ
& veritas intellectus, ſe penetrauerint in vni-
tate & identitate: ſciui intellectum eſſe rem
quandam immortalem, procul à caducis ſepa-
ratam. Equidem mens non ſentitur; credimus
eam tamen eſſe intus, non fatigari, nec morbis
agitari. Somnus ergo, furor, ebrietaſque non 6
ſunt mentis immortalis læſæ ſymptomata: ſed
aſſeclæ vitæ, animæ ſenſitiuæ paſſiones dum-
taxat. Nam & bruta, eiuſmodi paſſiones etiam
tolerant. Nec enim exiſtimo æquum, rem im-
mortalem pati à caducis, hiſque ſubſterni, aut
ſuperari: Etenim mens ſentit & tolerat cru-
ciatus inferni: non tamen ſuperatur, vt ne-
que extinguitur. Ita caduco lumini nexa, pa-
titur à caducis. Verum vt mens eſt in nobis,
nec tamen à nobis ſentitur, ita eius continuæ
& inconcuſſæ operationes, ſunt inſenſibiles.
Nam quod in ſe eſt ſenſibile, nequit prorſus eſſe
ſpirituale, ac merè abſtractum. Enim verò ta-
men etſi videatur nobis, nos nil intelligere
per totalem diſcurſuum abſtractionem & ſe-
queſtrationem ab omnibus, quæ ſub ſenſum,
ſub mentem intellectumque cadere poſſunt
(idque ſubter initia contemplationum;) agit
tamen in iſtis mens, ſuo modo inſenſili, & effi-
cacia ſpirituali. Quod ſic percepi. Confitens
namque, ſæpè non ſentit contritionis effectus, 7
doletque apprimè illius ſuæ inſenſilitatis. Inter-
rogatus tamen, an peccare vellet: reſponderet
fortaſſis, ſe malle mori. Eſt ergo confitendo,
inſenſilis mentis operatio, ſupernaturalis fidei
effectus. Quia actiones intellectuales, alterius
ſunt Magiſtratus clientes. Proin nempe docent
myſtici, in ſola fide, abſque diſcurſu & cogita-
tione, mentem plus operari, ac operando, etiam
plus proficere: quàm is, qui multis verbis orat
& diſcurſibus, ſibi compunctiones excitat. At
felix ille, cui permiſſum, iſtas inſenſiles mentis
operationes percipere, eaſdemque reflectere in
& ſuper poteſtates animæ ſenſitiuæ: ſicut ordi-
tur fides operatiua. Vtpote hæc plerumque ſui
veſtigia relinquunt in vitam deinceps, excitant-
que memoriam, in fide de cætero operantem,
cum gratia. Athei & Chriſtianorum libertini, 8
primi rident in nobis, ceu fictam Dei imagi-
nem, vel nos ad Dei imaginem, creatos. Alij
verò ſecundæ claſſis Athei, credunt non ſolùm 9
nos ad Dei imaginem creatos: ſed in nobis,
identitatem cum immenſo atque increato nu-
mine fingunt. Nec hominem à Deo, in ſub-
ſtantia aliàs differre, quàm partem à toto: quod-
que initium habuit cum non principiato. Non
autem in eſſentia, aut proprietate interna. Id
quod ſanè præter blaſphemiam, ſtoliditates ha-
bet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo 10
ipſo eſt creatura. Inuoluit autem impoſſibilem
imperfectionem in Deo, poſſe aliquid præter ſe
creare in ſubſtantia, aut eſſentia ſibi compar.
Nam etiam per Philoſophiam conſtat, ſingulas
partes infiniti, neceſſariò omnino eſſe infinitas:
non poteſt autem creatura, ſecundùm ſubſtan-
tiam, eſſe magis infinita, quàm fuit ſecundùm
eſſe, exiſtere & durare, compar æterno enti, ſtul-
tumque eſt ergo credere, animam eſſe partem
ſubſtantiæ diuinæ, aut illi eſſentialiter ſimilem,
quæ poteſtate, magnitudine, duratione & glo-

ria,

ria, ex nihilo incepit. Si ergo Deus, non potuit facere animam humanam, tanquam ſuæ diuinitatis partem, cum infiniti nullæ ſint partes; aut minoritates: non eſt igitur anima eiuſmodi à Deo facta. Ergo ex nihilo ſponte effluxit, ſeſeque aliàs feciſſet antequam fuit. Immenſum ergo errant, credentes quidditatem imaginis diuinæ, ſitam in mente, per ſubſtantiæ eſſentiæque identitates. Cùm diſtent ab inuicem vndecunque, termino infinitudinis. Sponteque in nihilum mens humana laberetur, vnde incepit, rediret, ac diſſolueretur iterum: niſi per diuinam bonitatem in eſſe conſeruaretur. Habetque mens permanentiam æternam deinceps, non à ſui eſſe: ſed ab eſſentia æternitatis, ſibi gratis donatæ, & conſeruatæ. Itaque aliundè,& infinities ſe potentiore. Sat ergo. Quod mens ſit ſubſtantia ſpiritualis, vitalis, & luminoſa
11 creatura. Cumque luminum vitalium ſint plura genera, atque ſpecies: lumen iſtud mentis, in eo à cæteris vitalibus diſcrepat: quod ſit ſubſtantia ſpiritualis, ac immortalis: reliqua autem lumina vitalia, non ſint ſubſtantiæ formales: quanquam ſint formæ ſubſtantiales, ideoque per mortem in nihilum recedant, non ſecus atque flamma candelæ. Mens autem ab Ange-
12 lis differt. Quod ſit ad imaginem, ac Dei æterni ſimulachrum. Habet namque mens iſtud lumen, ſubſtantiamque luminoſam, ex dono creationis, cum ipſamet ſit lumen iſtud vitale. Aſt Angelus non eſt ipſum lumen, nec habet lumen geniale ſibi internum: ſed eſt ſpeculum luminis increati. Adeoque in eo deficit, à veræ imaginis diuinæ perfectione. Alioqui namque, cum Angelus ſit ſpiritus incorporeus, ſi ex ſe eſſet luminoſus, perfectius Dei imaginem exprimeret, quàm homo. Porro, quicquid Devs plus diligit, id eo ipſo eſt nobilius: ſed Devs dilexit plus hominem, quàm Angelum, qui ad redimendum naturam Angelicam non eſt factus figura cacodæmonis: prout Agnus ter glorioſus, Mundi Saluator, aſſumpſit naturam ſerui, vt hominem redimeret. Nec etiam his obſtat, Quòd minimus in regno Cœlorum, ſit major Ioanne. Nam Filius hominis, non eſt minor in dignitate, & eſſentia, Angelo; etſi etiam paulo minus ab Angelo ſit minutus. Quoniam Filius hominis, ſorte viuendi, minutus eſt paulominus ab Angelis, dum homo eſt factus. Sic & Ioannes. Idcircò etiam Angelus ſemper manet ſpiritus miniſtrans: nuſquam autem legitur amicus, aut Filius Patris, deliciæ Filij hominis, templumpue Spiritus Sancti, in quo Terglorioſa Trinitas ſuam facit manſionem. Iſta nempe eſt auguſta prærogatiua imaginis diuinæ, quàm lux æterna imprimit in omnem hominem, venientem in hunc mundum. Anno 1610. poſt
13 longam contemplationis laſſationem, vt aliquam mentis meæ cognitionem adipiſcerer; quodque tum adhuc putarem, cognitionem ſui ipſius eſſe Sapientiæ complementum aliquod: lapſus forſitan in ſomnum, extra rationis ſemitas raptus, videbar eſſe in aula ſatis obſcura. A manu læua menſa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me. Viſne honores & opes? Obſtupui ad vocem inſolitam. Obambulaui, mecum penſitans, quid iſtud deſignaret. Ad dexteram interim rima viſa eſt in pariete, per quam lux quædam inſolito ſplendore oculos perſtrinxit, quæ me liquoris, vocis & prioris conſilij fecit immemorem. Quia vidi, quod ſuperat cogitatum verbo exprimibilem. Actutum dein rima illa diſparuit. Inde ad lagenam iterum ſed mœſtus rediens, hanc mecum abſtuli. Conabar autem liquorem deguſtare, longoque labore; phialam aperui, ac horrore percuſſus, ſomno excidi. Remanſit autem præcedens ingenſque deſiderium cognoſcendi animam: quò deſiderio per 23. ſolidos annos anhelaui. Quia tandem anno 1633. in anxiis fortunarum afflictionibus, cum vitæ meæ tamen ſabbatiſmo ex inſontis vitæ ſecuritate propinato, vidi in viſione mentem meam figura humana. Erat autem lux, cuius homogeneum totum erat actiuè cernens, ſpiritualis ſubſtantia, cryſtallina, proprio ſplendore lucens. Obnoluebatur autem in altera nubiloſa parte, tanquam ſui ſiliqua, quæ an ſplendorem aliquem ex ſe haberet, non potui diſcernere, propter fulgorem ſuperlatiuum ſpiritus cryſtallini intus contenti. Iſtud tamen facile aduerti, quod nota ſexualis non eſſet niſi in ſiqua. Cryſtalli autem ſigillum, erat lux ineffabilis ſic reflexa, vt ipſa cryſtallus fieret incomprehenſibilis. Idque non per negationem aliàs, quàm quod verbo non ſolùm nequeat exprimi: verùm inſuper, quod neſcias quidditatem rei, quàm cernis. Et tum ſciui, quod iſta lux eſſet eadem, quàm 23. annis ante, per rimam videram. Ego ſaltem inde comprehendi vanitatem longi deſiderij. Nam vtut pulchra eſſet 14
viſio: attamen inde nequicquam perfectionis ſibi mens acquiſiuit, Cognoui namque, quòd mens in ſomniali viſione, velut perſonam tertij egiſſet, nec eſſet tanto optatui digna repræſentatio. Quod autem ad Dei imaginem ſpe- 15
ctat, nil potui vnquam concipere, ne quidem in abſtracta intellectus meditatione, quod non eadem opera, aliquam præ ſe ferret figuram, ſub qua ſtaret in conſiderante. Nam ſiue rem concipiam per ſui ideam imaginando, ſiue verò intellectus ſeſe tranſmutet in rem intellectam; ſemper conceptus ſtetit ſub aliqua figura. Nec enim potui quidditatem mentis immortalis, cum exiſtentia indiuiduali, conſiderare omni orbatam figura; nec quin ſaltem reſponderet figuræ humanæ. Nam quoties ani- 16
ma ſeparata, videt aliam animam, Angelum vel cacodæmonem, fit iſtud cum ſcientia, hæc ſibi adeſſe, dum animam ab Angelo, itemque Petri animam, à Ioannis diſtinguit. Siquidem eiuſmodi diſtinctio, ſola viſione animæ propria contingit, quæ viſio animæ alteritatem externam ideoque & figuralem includit. Siquidem Angelus ita eſt in loco, vt ſimul non ſit alibi. In quo neceſſariò includitur tam localis quàm figuralis circumſcriptio. Dein. Corpus huma- 17
num, vt tale, nequit ſibi dare figuram humanam: ſculptore ergo opus habuit, qui intra materiam ſeminis, clauderetur atque in eam aliunde deſcendiſſet. Is tamen, in quantum ſortis eſſet materialis, non magis ex ſe quàm ipſa corporis maſſa vim habet figurandi. Ergo præcedit aliquid in maſſa, quod immateriale planè, reale tamen, & effectiuum initium eſſet, cuius figurandi ineſſet per impreſſionem ſigillarem. Patrantis ergo anima, dum extrorſum labitur, luſtratque corpus ſeminis in aura quadam, ſui ſigillum atque figuram adumbrat, quæ

ſeminum

ſeminum fœcunditatis cauſa eſt. Alioqui, ſi ani-
ma non eſſet figura, ſed figura ipſa corporis
velut ſponte naſceretur: iam truncus aliquo
membro, niſi truncum quoque generaret: eo
quòd corpus illius generantis non ſit integrum,
at ſaltem in ſpiritu inſito illius membri defi-
ciat. Si itaque figura ſemini inſeratur: A vitali
extra ſe initio & priore iſtam ſuſcipiet imagi-
nem. Sin autem anima figuram ſemini impri-
mat, non mentietur exoticam, vel alienam fa-
ciem: ſed ſui ipſius depinget Iconem. Sic nam-
que brutorum animæ, ſpeciem ſuam ſeruant ge-
nerando. Mens autem, licet ſuæ originis ergo
ſit ſupra naturæ leges: quo tamen pede ſemel
eſt ingreſſa naturæ limen, aliique incorporata,
atque ſociata, deinceps quoque ſuis legibus
coercetur. Eo quòd vitalium generationum ſer-
uetur vniuocus progreſſus, aſcenſus, deſcenſus,
limitatio, ac finis. Nec enim alioquin abſurdita-
tibus caret, quod tanti operatio, (qualis eſt gene-
ratio humana, ac ſpeciei continuatio) citra Men-
tis cooperationem contingeret. Neceſſe eſt er-
go ſemini dari fœcunditatem, per vitalium prin-
cipiorum participationem, & determinationem
ſpecificam. Quod ſanè non aliàs contingit, quàm
per ſigillationem animæ, in ſpiritu ſeminis,
vnde materia requiſitam maturitatem & adum-
bratam figuram nanciſcitur: vt tandem à
creatore formalem lucem vitæ, ſiue animam
ſuæ ſpeciei, cuius ſimilitudo in figura exprimi-
tur, impetret. Porrò de fide eſt, mentem no-
ſtram eſſe ſubſtantiam nunquam interituram.
Cuius ſubſtantiæ noua ex nihilo fabrica, ſoli
competat creatori. Qui ſi ſibi complacuerit, ſo-
lam mentem in ſui imaginem adoptare. Videtur
etiam conſequens, immenſum & ineffabilem
Deum eſſe figuræ humanæ, idque argumento à
poſteriori, ſi argumentorum aliqua ſit vis hoc
19 obiecto. At quia corpus non rarò ſit defectuo-
ſum: putarunt glorioſam Dei Archetypi ima-
ginem, in Mente repræſentatam, conſiſtere
duntaxat in poteſtate rationali. Neſcij, quòd
vis rationalis ſit intellectui ſerua, non autem
de eſſentia, vt neque ſocia inſeparabilis. Quod
iam Tractatu de venatione ſcientiarum expo-
ſui. Alij verò tenent, animam, Dei imaginem
proximè exprimere, per ſuæ ſubſtantiæ ſimpli-
citatem vniuocam, & ſuarum poteſtatum ter-
nionem: Intellectus nempe, Voluntatis, &
20 Memoriæ. Quæ ſimilitudo ſemper viſa mihi
fuit anilis, vt Mens ſingulari valore eſſet Dei
imago: Siquidem imago ſimilitudinem eſſen-
tiæ, atque figuræ: non autem ſolam numeri pa-
ritatem, inuoluit. Imò ſi anima, in ſui ſubſtan-
tia, repræſentet ipſum Deum, iam intellectus,
voluntas, & memoria, non erunt poteſtates,
proprietates, vel accidentia animæ. Adeoque
ceſſabit ſimilitudo ternionis, maleque quadrabit
eiuſmodi imago Typo, cuius creditur imago.
Deinde abſurdum, perſonas Trinitatis compa-
rare memoriæ, aut voluntati. Cum nulla perſo-
na Sacroſanctæ Trinitatis ſolam voluntatem, aut
voluntas, ſeparatam in Deo perſonam repræſen-
tet. Tres etiam poteſtates in anima, nequeunt
vllatenus imaginem, aut propinquius ſuppoſi-
tum, exprimere, quàm nudum ternionem acci-
dentium, in ſubſtantiam animæ congeſtum.
Quo ſenſu anima, minus Dei imaginem deno-
tat, quàm fruſtum quodlibet ligni. Quod nem-
pe per ſui analyſim, ſalem, ſulfur, & liquorem
exprimit: non autem (inſtar mentis, in præfata
ſuarum poteſtatum, & perſonarum diuinarum
ſimilitudine) tres duntaxat poteſtates, ſiue, nu-
dum ternarium. Quodlibet lignum enim habet
tres ſubſtantias, ſub concreti vnitate concluſas.
ſeparatas quidem in ſuppoſitis, quæ in ſui con-
nexione vnicam tantum ligni ſubſtantiam fa-
ciunt. Taulerus verò animam, non quidem in
tres poteſtates: ſed in duas diſtinctas partes, 21
ſecernit. Inferiorem ſcilicet, ſiue exteriorem,
quam peculiari nomine animam: atque alteram
ſuperiorem, interiorem, quamque fundum ani-
mæ ſiue ſpiritum vocat. Qua parte ſola ſpeciali-
ter Dei imaginem contineri ait. Ad quam Dia-
bolo non eſt acceſſus: quia ibidem regnum Dei
eſt. Vtrique autem parti longè diſpares actus, at-
que proprietates aſſignat, quibus vtramque in-
uicem diſtinguit. At ſaltem, ſanctus vir ille, ani-
mæ delet ſimplicem homogeneitatem, qua ta-
men potiſſimum Dei ſimilitudinem exprimere
debet. Vel ſaltem, negat hactenus, Dei imagi-
nem propagatam, per totam animam hominis.
Certè non facilè credam animæ immortalis
dualitatem, aut binarij alteritatem: ſi in ſui
ipſius eſſentia vnitatem exhibere debeat. Quin
potius, credam in ſimpliciſſima vnitate, Indi-
uiſibili homogeneitate ſpiritus, ſub immortali-
tatis, & indiſſolutionis, identitatiſque ſymbolo,
extra omnem connexionem, mentem Deo ma-
gis aſſimilari. Non eſt ergo glorioſa imago Dei, 22
ſeparata ab anima, vt nec ſeparabilis: ſed ipſa
mens eſt glorioſa imago, tam intima animæ,
quàm ipſamet anima ſibi? Idcirco enim dici aut
cogitari nequit ſimilitudo, inter mentem &
Deum, cum Deus ipſe totus ſit incomprehenſi-
bilis, nec vnquam cogitari poſſit ideo identita-
tis vnitatiſque character, in quo fundetur iſta ſi-
militudo. Sat eſt, Quod mens ſit ſpiritus, Deo,
dilectus, homogeneus, ſimplex, immortalis, in
Imaginem Dei creatus, ens vnicum, cui mors
nil addit, aut ab eo aufert, quod ſibi in ſim-
plicitatis eſſentia ſit geniale. Et quia à ſui con-
ſtitutione, & deſtinatione, eſt beatitudinis par- 23
ticeps: idcirco damnatio illi eſt per accidens
ſuperueniens, præter inſtitutum nempe, pro-
pterque defectum poſterum. Ergò mens, ſepara-
ta à corpore, non vtitur plus memoria, neque
inductione reminiſcentiæ, intuitu loci, aut du-
rationis: ſed vnicum nunc illi & ibi continet om-
nia. Ideoque ſi qua ſuperſtes eſſet illi memoria, 24
fruſtranea in æternum & oneroſa eſſet. Vt & re-
miniſcentia: quippe quæ non niſi per rationis
diſcurſum iam mortuæ in actum deducitur.
Adeoque in æternitate non amplius locum ha-
bent. Vt ſcilicet nudæ veritatis aſpectu, ac frui-
tione, ſine occaſu, defatigatione, atque defe-
ctu, ſtat anima extra memorandi neceſſitates.
Saltem ſtaret anima beata extra præfatum po-
teſtatum ternarium, ideoque nec amplius Dei
imaginem repræſentaret: cuius ſolius ergo ta-
men eſt condita. Imò penitius inſpiciendo, non
reperio in homine mortali memoriam ſingula-
rem, aut ſeparatam animæ poteſtatem; ſed nu-
dum reminiſcendi modum: quo immemores,
per ſubſidium imaginationis (quæ eſt intelle-
ctus vicaria) memoriam artificialem concin-
nant, longeque fortiorem, quàm illorum aliàs
memoria eſſet naturalis: Quinimò cum vita, ſi- 25
mul recedit voluntas ab anima: videtur ideo ac-
cidentaliter, velut animæ adiecta. Nam Deus,
poſt

poſt creatum hominem, eandem conſtituit in manu arbitrij ſui. Quod denotat, nedum poſterioritatem: ſed etiam proprio modo, voluntatem non eſſe menti initialiter eſſentialem, quæ ex conceſſione, talenti inſtar, eſt adiecta. Vt homo viam, quam eligere mauult, ſequatur. Alioqui ſanè in tota rerum ſcena, nulla eſt homini poteſtas pernicioſior, voluntate libera; quippe quæ ſola omne parit diſſidium, inter Deum & hominem. Quapropter eiuſmodi facultas, in æternitatis beatitudine, locum ſaltem habere nequit. Sublata autem volendi libertate, perit quoque ipſamet voluntas, aut tormento erit fruſtranea. Voluntatem idcirco aiunt in Cœlis confirmatam, ſeu potius proinde ablatam. Id eſt, cœlites non poſſe velle, aut velle velle, niſi quod vult Deus. Quique ſunt in charitate & gloria, non poſſunt non velle quæ ſunt charitatis. Ceſſat itaque voluntas hominis, dum volendi libertas eſt liquata. Ac per conſequens, vo-
26 luntas eſt poteſtas animæ caduca. Quia nequit animæ beatæ inſeruire aut prodeſſe. Dum nec amplius in actum deferri poteſt, poſſetque duntaxat optatio quæ in Cœlis non eſt, vbi optabilium eſt plena ſatietas & poſſeſſio cum omni abundantia. Eſſet ergo voluntas animæ beatæ, oneroſa appendentia. Sat eſto, in hac vita, po-
27 teſtate volendi, theſaurizaſſe. Perit itaque cum vita, poteſtas volendi, ac ſe manifeſtat voluntas ſubſtantialis, ab intellectu, mentiſque eſſentia, nequicquam diſtincta, ideoque ab accidente volendi libero, diſtinctum habens eſſe. Nam ſicut vis phantaſtica, per deliria alienatur, delirat, & cum vita perit: ita ceſſat volendi pote-
28 ſtas libera. Platonis Parmenides, aliquouſque intellexit, quod in Deo non ſint accidentia, nec ſit dualitas, ab eius eſſe diſtincta: quocirca concludo, ſi mens eius imaginem referre debeat, ſaltem omnis mentis proprietates colliqueſcere debeat, in ſubſtantiam intellectiuam ſimplicis lucis. Perinde vt fumus, per flammam accenſus, in figura materiaque: eſt idem cum flamma. Sic anima eſt nudus & purus intellectus, &
29 imago increati luminis. Adeo ſicut oculus nil verius aut proprius aſpicit quàm Solem, cæteraque cuncta propter ipſum: ſic anima beata non intelligit quicquam verius quàm lumen, quo intus illuſtratur & potitur, vnde ſcilicet totaliter atque immediatè dependet. Sed ſicut oculus non fert Solis obtutum: ſic mens nequit intelligere Deum, niſi quantũ Charitatis habuerit, ad cuius menſuram quoque Deum intus glorioſe poſſidet. Intellectus enim eius liber, intelligendo acquirit rei intellectæ vſurpationem, quatenus commigrando transformat ſe, in beneplacito complacendique ſtudio, ad vnitatem lucis, quæ ipſum penetrat penetrandoque beatificat. Sic nimirum mens: principaliter atque primariò, Deum contemplatur intelligendo, illuſtratur penetratiuè, ſicque Dei imago, quam refert, eandem tranformando, ſibi aſſimilat.

30 Qui verò imaginem Dei in ratione locarunt, argumentantur. Quòd lex ſit imago Dei, lex autem ſit inſcripta animabus noſtris per Rationem: adeoque animam putant ſimulacrum Dei. Quatenus rationem. At non conſiderant, quod anima ſic contineret quidem Dei imaginem: ſed non proindè, ipſa mens eſſet eſſentialiter ipſamet lex. Non aliter quàm lex & anima differunt eſſentiæ ſuppoſitionalitate. Nondum enim erat lex, dum anima hominis iam erat creata. Ego autem de venatione ſcientiarum oſtendi, blaſphemum eſſe, in Rationem imaginem Dei retuliſſe. Cum nulla ſit rationis ſimilitudo, vel comparatio facultatis incertæ & caducæ, cum Deo. Dicam ergo mea. Intellectus etenim ha- 31
bet ſibi coæqualem & ſubſtantialiter colliquatam & vnitam voluntatem intellectiuam, non quidem quæ ſit poteſtas vel accidens; ſed ipſum lumen intellectuale, ſubſtantia ſpiritualis, eſſentia ſimplex, indiuiſa: ab intellectu ſeparata, per ſuppoſitionalitatem ſui eſſe, incomprehenſibili modo; & non in eſſentia. In mente pariter eſt tertium, quod defectu ethymi, dico Amorem,
ſiue deſiderium perpetuum. Non quidem ha- 32
bendi, acquirendi, poſſidendi, aut fruendi: ſed amandi, ſeu complacendi: duobus præfatis æquale, æqualiter ſimplex in vnitate ſubſtantiæ. Quæ tria, ſub vnica animæ & indiuiſibili ſubſtantia, in vnitatem colliquata ſunt. Non eſt autem amor ille actus aliquis voluntatis: ſed procedit ſimul ab intellectu & voluntate ſubſtantialibus, tanquam diſtinctus, & glorioſus actus. Nec demum amor ille, eſt paſſio: ſed eſſentia dominans, & actus glorificans. Voluntas ergo & amor huius loci, nequicquam commune habent, cum voluntate viri, aut canis: quia ſunt tituli eſſentiales, quibus ſub egeſtate verborum, imaginem Dei quodammodò mens repræſentat. Eo quòd intellectus Deum intelligit, intendit, ac omni mente amat, indiuiſo amoris vnicoque complacentiæ, ſeu deſiderij actu, in omnimoda ſimplicitate ſui. Ab initio autem creationis fuere hæc duo cum intellectu, nempe voluntas & Amor, intellectualia: nec putandum ab obitu eadem de nouo ſuſcitata: cum ſint de eſſentia mentis ſiue imaginis Dei. Sed mox vt intellectus ceſſit turbidus phantaſiæ ſenſitiuæ: ſic & voluntas, & amor intellectualia, per corruptionem naturæ voluntatem atque memoriam admiſerunt, quæ cum anima caduca in nihilum abibunt, perſtite integritate mentis. In extaſi enim ſæpè obdormiunt, intellectus, voluntas & memoria, ſolo ſuperſtite amoris actu igneo, ſic autem à tribus illis diſtincto, vt tamen non ſit ſine intellectu & voluntate ſubſtantialibus,
ſibique alioquin adæquatis. Amor ergo, ſopitis 33
ſe velut aliis, ſtat in ſuperficie, quamdiu alia inſorbuerit. In hac vita autem, amor eſt deſiderio prior, quia eſt paſſio facultatis amatiuæ, quæ ab illa mentis ſuppoſitionalitate (quæ ſubſtantialis amor eſt) procedit, atque corporeæ facultatis iconem refert in hac vita: Ideoque in ataxiam, atque in diſſolutionem, prona ruunt ſingula. Sed in cœlitibus, amor ille nec prioritatem, vt neque diſtinctionem, à deſiderio conſtituit, nec poteſtatis naturam habet, vt nec eſt habitus, aut actus volendi, nec ſubſiſtit extra intellectum.
Itaque intellectus eſt lumen formale, atque ipſa- 34
met animæ ſubſtantia, quæ intuitiuè cognoſcit, abſque oculorum ope, provt & ſine oculis diſcernit, vult, amat, atque deſiderat in ſui vnitate, quicquid in ſeiſo comprehendit, & volendo indicat. Nec enim tum amplius recordatur, per repetitionem ſpecierum, rei ſemel ſcitæ, in imagine: nec per circumſtantias inducitur amplius ad cognoſcendum. Sed omnium intellectorum eſt vnica ſimul cognitio, & adſpectus intuitiuus, intra ſe. Ita tamen, vt vnum cognoſcat magis perſonaliter quàm aliud, dum

intellectus

intellectus ſuper intellecta ſe reflectit in veritatis diſtincta vnitate. Non ſecus atque modò, in memoria artificiali, vbi recordatiua illa memoria non eſt diſtinctus actus, ab inductiuo iudicio intellectus. Itaque iſtud eſt magis geniale menti, iam à turbulentiis phantaſticis intelli-
35 gendi ſemel expeditæ. Neque enim his obſtat, Quod in viuis memoria intercidat, ſoſpite iudicio, vel contra. Sunt nempe heterogeneæ facultates animæ ſenſitiuæ, diſtinctæ in corpore, quia per modum recipientis conceptæ ſunt, per
36 animam mortalem. Prout & non animatis ſurdam quandam obiecti cognitionem competere annoto: ſenſum item & obiecti affectionem. Quæque ideo ſympathetica dici cœperunt. Quæ ſurda obiectorum perceptio, eſt illis inſtar viſus & intellectus. Nam ineſt illis præterea (etenim quæcunque à mentis ſimplicitate longius recedunt, eo ipſo in multiplicitates functionum, magis prona) virtus atque dos quædam vitalis, alicuius bonitatis, valoris & energiæ, ad fines à creatore deſtinatos. Prout eſt & tertia poteſtas, ex vtraque præcedentium reſultans: quæ eſt iubili ad occurſum iuuantium, aut auerſionis à nociuis. Iu quibus ſpectatur quædam affectio erga obiecta, itemque metus, fuga, &c. Qui triplex gradus, adhuc manifeſtior, in ſtupidioribus inſectis, & hominibus veſanis quibus nullus præſidet intellectus, ſolaque viſualis luminis poteſtas, gubernatrix elucet. His tamen præterea adeſt actus virtutum ac functionum vitalium, propter quas exſiſtunt. Ac tertiò ineſt illis longè clarior actus iubili, vel auerſionis. Quæ in aliis ſenſitiuis adhuc longè potentius explicantur. Quibus nimirum competit ſenſitiua quædam imaginatio, cum rationis aliquali diſcurſu, illis loco intellectus, plus minuſue in ſingulis eluſcens. Adeo vt ſagacitas, voluntas, memoria, illis ſubter apprehenſionem intellectus cadant. Mutatis tamen continuò obiectis & functionibus, iuxta materiem, in diremptiones ac ſingularitates procliuem. Quæ ſcilicet recipientium diuerſitates ideo accuſat. Eſt & his poteſtas bonitatis ac virtutum emanatiua, qua animæ plus minuſue propendent, in ſuarum virtutum feritatumve exercitia. Eſtque tandem & illis ſua complacentia, tædium ac thymoſis, in obiectorum conſiderationes: ita animabus ſenſitiuis counita, quòd vix ſit poſſibile, duas contueri perſonas, quin mox vni magis quàm alteri addicamur. Hæcquæ in corporalibus, per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Finaliter, nolim itaque
37 imaginem Dei in homine conſiderari, ob ternarium aliquem facultatum: qui aliis rebus in Mundi ſyſtemate hactenus competit. Quia dignitas imaginis Dei, non participatur vllatenus ab aliis creatis. Siquidem imago Dei eſt duntaxat intima menti, tamque illi propria, quàm eſt ipſi ſua ipſius eſſentia. Proprietates verò reliquæ, non ſunt ipſa mentis eſſentia: ſed eſſentiarum producta, ac poſteriora. Quia non eſt condignum maieſtate imaginis diuinæ, ex qualitatibus deſumi. Nam aliarum rerum proprietatibus colliqueſcunt in animæ eſſentiam, ex vi imaginis diuinæ. Sin autem tanquam attributa, vel producta cenſeatur: id propter miſerum vulgò intelligendi modum, aſſuetumque abuſum. Siquidem mens eſt vnus
38 actus, purus, ſimplex, formalis, homogeneus, indiuiſus, & immortalis, in quo, proximè Dei imago incomprehenſibilis incomprehenſibiliter eſſentialiterque conſiſtit, mentemque format. Adeò, vt in iſta imagine, etiam omnes poteſtates, nedum deponant naturam attributorum; verùm etiam ſuas ſuppoſitionalitates colligant in vnitatem indiſtinctam. Eò quod anima ſit in ſe lux quædam ſubſtantialis: ſiue ſubſtantia ita lucida, quod ſuppoſitis non ſit diſtincta ab ipſamet luce: Eiuſque intellectus, eſt ita lux mentis, vt ipſa mens ſit merus intellectus lucidus. In hac enim ſui ipſius luce, mens ſeparata à corpore tota per totam ſe videt, intelligitque: quorſum nec cerebro, nec corde opus habet. In quibus nempe or- 39
ganis ſubſtantia mentis, proprietatum proſapiam tantum aſſumere videtur. In corpore nimirum, dum ipſe intellectus abſtractus, vtitur corporalibus organis, quibus obligatur, & per ſuam ſedem animæ ſenſitiuæ in profundum corruptæ illius naturæ, vt demerſus eſt, vim qualitatiuam repræſentet, ac aſſumat, quæ Imaginatio dicitur. Quæ ex ſocie- 40
tate poteſtatis phantaſticæ, ipſius animæ ſenſitiuæ & intellectus ſplendore, in organis degenerato, quadam combinatione conſurgit, in poteſtatem qualitatiuam præfatam. Proinde iſta facultas laſſatur imaginando, ſuccumbit, non rarò quoque demens fit, ac imaginando caneſcunt pili. Aſt mens ſemel ſeparata, intelligendo fatigatur nunquam. Quinimo imaginatio in viuis nedum laſſatur: ſed etiam à ſeipſo, non habet ſpecies intellectiuas, quas non hauſit ab obiectis ſenſibilibus. Ideóque vis intellectiua, quæ cum animæ ſenſitiuæ functione phantaſtica concurrit, ſequitur organi indolem, atque vitæ ſenſitiuæ arbitrium, non ſecus atque alibi in naturalibus effectus ſequitur debiliorem partem ſuarum cauſarum. Sed 41
anima, quidquid ad noſcendum volendumque, pro ſemel, aut pro ſæpius, requirit: id totum à ſeipſa, & non ab alieno extrinſeco, habet. Non enim animæ beatæ oritur voluntas bona ſubſtantialis, à re intellecta: ſed eſt ſua bonitas amoris, per quam mens beata ſubſtantialiter, & non qualitatiuè eſt bona. Quam 42
prærogatiuam habet, quia typica imago diuinitatis. Corpora verò, perpetua labuntur ſponte, in formarum attributa, heterogeneitatem, viciſſitudines & diſſolutiones. Ergo Amor de- 43
ſideriumve mentis, non eſt functio poteſtatis appetitiuæ: ſed eſt ipſa mens intellectualis & volens. Quæ ſub vnitatem indiuiſibiliter ſunt copulata, in identitate & ſimplicitate quàm maxima. In mortalibus tamen ſeparata tam propter organorum neceſſitatem, functionum diſparitates, quàm animæ ſenſitiuæ miſturam. Siquidem nunc ſæpè deſideramus, 44
quæ intellectus iudicat non deſideranda, & voluntas optaret non aduentura. Neceſſe eſt autem res, quarum operationes ſunt diſcretæ, eaſdem in radice ſui eſſe diſtinctas per modum, quo ſingula ſeparantur. In mente quidem ſola ſuppoſitionalitate relatiua: In anima ſenſitiua autem, iuxta corpoream & qualitatiuam naturam. Ideoque mentis iſtud deſide- 45
rium amoroſum, eſt animę ſubſtantia. Et licet in Cœlis ſit deſiderabilium plena ſatietas, fruitioque perpetua: non ceſſat tamen proinde mentis deſiderium, quod eſt ſtudium complacen

placentiæ;nec hoc paſſionem menti infert, pluſ-
quam ipſa Charitas : Quippe quæ in radice,
ſunt vnum ac idem. Alioqui ceſſante præfato
deſiderio, vel mox ſatietas, vel inſenſilitas frui-
46 tionis, aboriretur in cœleſtibus. Eſt itaque
illud deſiderium, ſiue amor, fomes delectatio-
nis interminabilis. Patet ergo, in mente intel-
lectum, voluntatem atque amorem, ſubſtantia-
liter counita. In anima verò ſenſitiua, operatio-
nes diſtingui, è radice facultatum diuerſarum,
dum intelligimus non deſiderata, deſidera-
mus quoque quæ nollemus, nec planè noſci-
mus. Volumus deniquè dum quis tendit ad
ſupplicium) quæ non deſideramus ſed nolle-
mus. Vnde contingit, deſiderium ſuperare vo-
luntatem, ac viciſſim voluntatem cogere deſi-
derium : adeoque eſſe mutua atque puguantia
imperia. Quæ cuncta contingunt in mortali-
bus, quamdiu ſenſitiua trahit poteſtates ſuas, in
multiplicem diuiſionis ataxiam. Sic ſtultè de-
ſiderantur impoſſibilia, præterita item, optan-
47 tur præſentia, vel non accidiſſe. Sed deſide-
rium, de quo loquor, occultatum cum mente,
niſi de mentis eſſentia eſſet, non peccaret qui
vidit mulierem ad concupiſcendum eam, ante
voluntatis conſenſum. Deſideramus ergo nunc,
per æmulas mentis facultates, in ſenſitiua, quo-
rum effectus à voluntate & iudicio recuſan-
tur. In modo etiam, nunc aliter enim operatur
deſiderium, ſiue amor, atque aliter voluntas.
Pariter in motu diei, ſiue duratione, deſiderium
ſæpè præcedit, ſequiturve velle, ſuperatque
vnum viciſſim alterum, vt quid diſtinctum à
ſe coërceat, idque totum in caducis : quia ex
48 animæ ſenſitiuæ thymoſi. In cœleſtibus verò
reſurgit amor ille, tanquam mentis ſubſtantia:
nil enim eſt ibi deſideratum, quod non voli-
tum. Idque, tam quoad actum, quàm ſubſtan-
tiam, in vnitatem eſt collectum. Quamquam
habeant ſuppoſita in radice diuerſa. Quod pla-
nè ſuperat modum intelligendi in mortalibus.
Quia in homine, Regnum Dei, nunc eſt qui-
dem : ſed incomprehenſibili modo : Poſt mor-
tem verò, idem Regnum cuncta in vnitatem
ſui colligit. Ergo primaria imago Dei eſt in
mente, cuius ipſamet eſſentia eſt ipſiſſima Dei
imago. Quæ imago nec corde cogitari, nec
verbis in hac vita exprimi poteſt, quia Dei ſimi-
litudinem refert, extra quam non eſt alia in no-
bis imago, quæ conceptui offerri poſſit. Proin
49 nempe ipſa mens & ſibi totaliter ignota. Dein,
in ſiliqua mentis, ſiue ſenſitiua atque vitali for-
ma, eſt eadem imago in poteſtatibus reducens,
per modum recipientis : quia per brutalem ge-
nerationem obumbrata eſt, caduca & deturba-
ta per impuritatem. Corpus tandem, non tam
Dei imaginem, quidditatiuam lucis ; ſed ſolam
figuram mutuauit. Aſt miſera mens, deuoluta
in tenebras exteriores, à lumine increato qua ſe
ſeparauit, natiuum lumen imaginis, ita amiſit
propter appropriationem, quaſi ſibi ex condig-
no proprium : quo deinceps nil intelligat, velit,
aut amet, præter ſe, ac propter ſe. Ideoque ima-
ginem Dei, in ſe ſuffocatam, reſurgendo non
repræſentabit, niſi corporeo Adamicæ propa-
gationis modo. Id eſt, figura tenus. Qua-
propter etiam cuncta deinceps intelligit, vult
amat, cœca apprehenſione, ſibi ſemper addicta.
Nouit enim ſuam immortalitatem, ſicut dam-
nationem ſentit, eamque queritur vt iniuſti-
tiam ſibi factam. Quia ſui amor tantum eſt ad excuſandas excuſationes in peccatis, velut patratis inſcitiæ, & innocentiæ diebus, cum multa fragilitate, hoſtium inſidiis, & gratiæ ſufficientis defectu. Nec deberi ex condigno æternum ſupplicium, pro tranſgreſſione momentanea. Furit itaque, Deumque odit, quod præſertim ſciat, damni arreſtum immutabile, & euadendi libertatem, præcluſam in æternum. Spe ergo truncata, in vltimam ac perſeuerantem deſperationem, ab ipſo introitus initio, tranſit ad locum, vbi nulla pietas, compaſſio, conſolatio, aut reuocatio. Et quia intellectus, naturaliter ſeſe transformat, in ideam rei intellectæ (quod ethnicis notum, Protheique figura deprompt um) id eſt, in obiectorum cacodæmonum ſimilitudinem. Hinc intus ſemper eſt præſens odium Dei, & beatorum ; deſperatio, maledictio, damnatio, & furiales infernalium cruciatus. Omnipotens dignetur ſua bonitate, conterere laqueos, in via, nobis ex odio infernali extentos, Amen. Sufficiant hæc de anima, pro phyſica ſuiipſius cognitione. Nunc igitur ad naturam ingredior, vt animæ ſedem in corpore propalem.

DEMENS IDEA.

1 *Dubium Authoris circa toxica mortalia.*
2 *Inſcitia Authoris, ex ignorata Idea.*
3 *Idearum iſtarum præpotens vis.*
4 *Medentum ductrix ignorantia.*
5 *Alia inſcitia.*
6 *Authoris hæſitantia.*
7 *Confeſſio & agnitio eiuſdem.*
8 *Oratio Authoris.*
9 *Mentis exſiſtentia in nobis.*
10 *Fluctuatio Authoris.*
11 *Hiſtoria Authoris circa toxicorum examen.*
12 *Quid ad hanc Authorem incitauerit.*
13 *Quid inde didicerit.*
14 *Intellectum de eſſentia animæ eſſe.*
15 *Voluntatem & memoriam noſtram, habitare in vita caduca ; & cur requiratur dilectio ex tota.*
16 *Intellectus quomodo vibret in caput.*
17 *Diſtinctio quorundam luminum.*
18 *Poteſtatum duumviratus quædam ſenſatio, & modus proprius animæ in ſuo luminum ſtatu.*
19 *Cognitionum differentia quoad locum.*
20 *Elucidatio remediorum Cephalicorum.*
21 *Quid circa hæc Scholæ benè, quidve defectuosè doceant.*
22 *Diuerſitas intellectionis ſtatus innocentiæ, & nunc.*
23 *Difficultates Authoris.*
24 *Mentalium cognitio procul auia eſt, ab aliarum quarumcunque.*
25 *Difficultas indagandi pro amentia, & modus Authori propoſitus.*
26 *Colligatio Mentis, cum ſenſitiua.*
27 *Cur Mens in Corde, vt nec ſit in Capite.*
28 *Quod ſit in duumuiratu, probat dilemma.*
29 *Gloria miſerationis diuinæ è noſtris luceſcit languoribus.*
30 *Primus Amentiæ gradus.*
31 *Secundus in ſopore eſt.*

32 *Senſitiuæ in terna obſtacula.*
33 *Primò memoria labaſcit.*
34 *Subſecutiui defectuum aduentus.*
35 *Conceptus tam ſani, quàm dementis, fiunt cum ideis.*
36 *Ideæ amentes quædam ſemper & vbique æquales: aliæ non.*
37 *Læſo ſpiritu inſito præcordiorum, dementiæ in vitam durant.*
38 *Notatu digna.*
39 *Amentium ſanatorum confeſſiones.*
40 *Ideæ conceptuales, quid patrent pro Amente.*
41 *Ideæ excentricæ & venenoſæ, in quo coincidant.*
42 *Vis in Amente, quæ ſuperat frigora.*
43 *Probatur hinc Mentis immortalitas.*
44 *Quorſum deferatur Tractatus de Amentia.*
45 *Ideæ Amentis extinctio intenditur.*
46 *Modus extinguendi connatam maculam, duplexque contra Amentiam.*
47 *Hiſtoriæ aliquot facti.*
48 *Remedium Hydrophorbiæ, & morſus rabidi ante Hydrophorbiam.*
49 *Iterata Amentis hiſtoria.*
50 *Submerſionis conſiderationes.*
51 *Ridiculum in remedio Galeni addito.*
52 *Miraculoſa ſanatio rabiei.*

DE Actione regiminis, itemque de
Duumuiratu, provt Phyſicum de-
cet, ſcripſi, vt ſedem phantaſiæ de-
tegerem, litemque de facultatum
mentalium diuerſorio definirem. Attamen ſuſ-
penſus dudum neſciui, quomodo intelligens de-
generaret in amentem. Sciebam quidem, rebus
ſordidis ac venenis ineſſe quaſdam poteſtates
dotales, non quidem intelligentes: ſed quæ agna-
tione illis reſponderent: ſic vt noſtram nobis
inuitis intellectionem ſeducerent, in ſui obſe-
quia. Vt morſus rabidi, ictus tarantulæ, eſus
1 ſolani, &c. Cogitabam etiam in ſordibus febri-
libus ſuas habitare conſimiles facultates. In quo
confeſtim me turbauit caſus. Quod ſcilicet in
eadem febri, atroces furiæ ridiculis ſucceſſiſ-
ſent. Perſuadens inde mihi, quod in Amentiæ
concordia non eſſent diſcordes effectus. Ne-
que enim prima fronte ſat attendebam venena,
per maturationem miteſcere vel exaſperari.
2 Dein, reſpexi in Lunaticiſmum, quod inuade-
ret atque recederet, cum ſua aſtri ſyzygia, citra
omnem veneni ſoliditatem. Maniam quoque
repetere atque ſilere, citra vllum incurren-
3 tis vitæ vitium. Totus hæſi neſcius adhuc, præ-
ter corporalia venena eſſe & virulentas imagi-
nes, impreſſiones, ſpirituum vitalium abſolu-
tiſſimas & efficaciſſimas magiſtras: quibus tam
lubenter, quàm promptè, obedirent poteſtates
noſtræ intellectuales, quamdiu corporis carce-
re claudimur. Interim per fidem ſciui, men-
tem eſſe immortalem, eoque iure intellectum
ſuum permanere impollutum à corporis conta-
giis: quia non decebat, quod immortale atque
4 infinitum erat, minui aut lædi à caducis. Ex
vna parte itaque, lubens fatebar humiliter
meam ignorantiam: ex altera verò, contempla-
bar furioſi ærumnoſam, nec vnquam indaga-
tam conditionem, & tam penurioſa remedia in
malis maximis, maximéque commiſerandis. Eo
quòd medentes, inani doctoratu, mundo im-
ponentes, perſuaderent ſe perluſtraſſe vniuer-
ſa, nec medelam tanto malo eſſe: quia cere-
brum intemperiem inæqualem æqualiter in-
duiſſet, quaſi veſtem, quam tamen primariam
qualitatum intemperiem, rogari, non potuerunt
condigno etymo, adhuc exprimere. Quaprop- 5
ter ſpretis Scholarum ſuſurris ſterilibus, poſt-
quam annotaſſem, Amentias hypochondriacas
extra controuerſiam eſſe præcordiales, dubita-
re primum cœpi, an dirum illud virus per ſin-
gulares quaſdam arterias deferretur ad cere-
brum? At ſaltem ſtatim diſplicuit mihi iſta ſuſ- 6
picio, quia quilibet inexcuſabili laboraret in-
ſania, niſi fortè in ſapientibus iſti canales per-
petuò obturati manerent, adeoque morbidi
eſſent, ne tales euaderent. Saltem notaui diffe-
rentiam inter deliria febrilia, & maniam; quod
hæc ſcilicet, per longam ætatem perſæpè: abſ-
que ſanitatis diſpendio, etiam in ſeros nepotes,
citra ſeminis atque vitæ incommoda, perſiſte-
ret incolumis. Rem ſanè tum mihi inſcrutabi-
lem ſæpè deſerui, ſæpeque iterum ex commiſe-
ratione ad manus deſumpſi. Atque tandem vidi 7
clarè, falſis me inniti principiis, abduci credu-
litate, & authoritatibus ethnicorum, deludique
me, morborum ignotis qualitatibus: Idque pri-
mùm ſic concepi, ſenſimque magis confirma-
tus, me denudaui doctrina, quam ſorbueram
in Scholis, de anima & de morbis. Dein, men-
tem meam à ſcrutinio functionum intellectua-
lium, in quiete & paupertate Domino com-
miſi, vt de me, quod ſibi beneplacitum eſſet,
perageret. Non ita tamen eram indifferens,
quin ſemper deſiderarem, proximo prodeſſe.
Rogaui itaque Dominum, vt ego mihi innoteſ- 8
cerem, nedum agnoſcendo meum abyſſale ni-
hil, moraliter: ſed tanquam Phyſicus, ipſas
mentis poteſtates intueri poſſem. Nil ſiqui-
dem æquè placidum, atque vtile rebar, poſt di-
uinorum Sapientiam, quàm ſemel intueri ani-
mam meam velut Dei imaginem. Quare ego 9
reuolui quæſtionem de ſede, aut thoro animæ
immortalis, mecumque diſquirebam ideo, an
ſic eſſet tota in toto, vt abſque dependentia
thori, vel centralis throni, exſul vagaretur,
certis non adſtricta laribus? ſicque tota in digi-
to, vt hoc amputato, tota à toto decederet, vel
feſtino metus caſu, intrò recederet. Itaque re-
peri animam homogeneam, ſimplicem, & in-
diuiſibilem: aliàs nec fore immortalem. Dein
cognoui, tantùm radialiter totam partibus
ignobilibus affulgere, per modum luminis
Solaris, quæ interim velut in ſui throno deli-
teret, & inde luceret per totum, penitus igno-
ta animæ ſenſitiuæ; cuius tamen vita eſſet ipſa-
met mens. Perinde quaſi, vt Deus omnium
eſſentia intimè cuique noſtrum adeſt, à nobis
tamen naturaliter ignoratur, nec ſentitur. Dein
ſubiit in animum diſceptatio, an plura eſſent
centra, illaque, iuxta radicalium viſcerum vita-
les neceſſitates, dirempta. Sed tandem ſciui
mentem vni plus adſtrictam viſceri, quàm alte-
ri, tam quoad videndi, quàm intelligendi mu-
nia. Ac tandem, ſemper ideo redactus ſum ad
vnius viſceris thorum indiuiduum. Dumque 10
inquirerem caput & cor, authorumque ambi-
guitates librarem, comperi ſtatim, me (quod
ante adhuc deteſtatus) recidere in ethnicorum
placita, quibus vt fuit Dei veri cognitio dene-
gata; ita & cognitio diuinæ imaginis, quæ me-
dendi tamen obiectum eſt. Neſciui itaque vnde

inchoarem

inchoarem tantæ molis arbitrium, authoritatibus & ſodalibus deſtitutus. Donec tandem,
11 permittente Domino, humana ope & opera deſtitutus, ſub multorum annorum diſquiſitione & ſpe cognoſcendi totum animæ, caſus inſolitus mihi acciderit, cuius hiſtoriam narrabo. Inuigilabam enim circa venena vegetabilium, credens, quod tanti toxica non eſſent Adamo noxia ante peccatum: cum nec mortem, nec medicamentum exterminij, creauit Omnipotens, adeoque emiſiſſe tam atrocia, non quidem vt hominem interimenti: ſed quia in ſudore vultus cogebatur panem edere, quibus morbis obnoxius erat factus: etiam in ſudoribus, medi-
12 camenta pro morbis depromeret. Ideoque pollicebar mihi, toxicum iſtud, per modum cuſtodis & ſiliquæ, inſignem aliquam & virginem poteſtatem, in magnos vſus creatam tegere, quodque per artem & ſudores toxica miteſcerent & euaneſcerent. Quapropter cœpi diuerſimodè Napellum agitare. Ac ſemel, cum eius radicem ruditer præparaſſem, deguſtaui in apice linguæ. Etenim quanquam nil deglutiueram, multumque ſaliuæ ſputitaueram, ſenſi tamen mox abinde, cranium velut zona forinſecus ſtringi. Tum demum præcipitanter aliquot mihi negotia familiæ obuenere, computum quendam ſolui, per ædes oberraui, atque ſingula pro requiſito peregi. Tandem obuenit mihi (quod nunquam aliàs) quod ſentirem, me nil intelligere, concipere, ſapere vel imaginari in capite, pro more aliàs ſolito: Sed ſenſi (cum admiratione) apertè, dilucidè, diſcurſiuè, atque conſtanter, totum iſtud munus obiri in præcordiis, & expandi circa os ſtomachi, idque adeò ſenſibiliter & clarè ſenſi, imò attentè notaui, quod quamuis etiam ſentirem ſenſum & motum, ſoſpites, à capite in totum diſpenſari: quod tota diſcurſuum facultas notoriè & ſenſibiliter in præcordiis eſſet, cum excluſione capitis, quaſi tunc mens conſilia ſua ibidem meditaretur. Admirationis itaque & ſtuporis, inſolitæ illius ſenſationis plenus, notabam mecum meas notiones & examen earundem, atque mei ipſius, præciſiori modo, inſtituebam. Et luculenter inueni, ac trutinaui, me, illo toto ſpatio, intelligere & meditari, longè perſpicacius. Adeoque non poteſt ſenſus ille, quo percipiebam me intelligere vel imaginari in præcordiis, & non in capite vllis exprimi verbis. Eratque gaudium quoddam, in iſta intellectuali claritate. Etenim non erat res exiguæ durationis, nec mihi dormienti, aut ſomnianti, aut alioqui morbido, aduenerat: ſed ieiuno & beneualenti acciderat. Imò quamuis ecſtaſes aliquot antea expertus fueram, notaui tamen, illius nil commune habere cum hoc præcordiali diſcurſu & ſenſu intelligendi, omnem capitiis cooperationem excludente. Quippe quod cum reflexione ſenſibili (tanquam antea præmonitus eſſem) caput prorſus feriari, reſpectu phantaſiæ, deprehendi: quia mirabar, quod phantaſia extra cerebrum, in præcordiis, ſenſibili operationis feſtiuitate celebraretur. Interim quandoque in gaudio illo ſuſpenſus timui, inſolitus ne caſus ad Amentiam duceret: eo quòd à veneno incepiſſet: ſed præparatio veneni, & eiuſdem leuicula tantum deguſtatio, aliud inſinuabant. Interim quanquam claritas, ſiue illuminatio gaudioſa mei intellectus, inauſpicata, ſuſpectum illum intelligendi modum redderent: attamen reſignatio liberrima mei, in voluntatem diuinam, me reſtituit in ſabbatiſmum priorem. Tandem, poſt binas circiter horas, leuicula quædam vertigo, bis repetita, me inuaſit. A priore enim rediiſſe intelligendi facultatem percepi: & altera, ſenſi me intelligere more ſolito. Deinde, tametſi poſtmodùm aliquoties de eodem Napello deguſtauerim, attamen nunquam amplius quicquam tale mihi contigit. Perfectè enim multa exinde didici. Ac primùm quidem, quod ſicut per ecſtaſes eluceſcunt animæ quædam præludia: ita per præfatam notionis normam apparet, quod noſtra intellectio, quamdiu corpori alligamur, originaliter formetur in Duumuiratu. 2. Tantoque id eſt inauſpicatius, quod ordinaria fabrica diſcurſuum ſit circa os ſtomachi, non autem in viſcere aliquo: ſed velut in membrana, ſiue, in quaſi indiuiſibili loco.
Nec multò ſecus, habitat in vteri membrana, 13
quædam totius Monarchia. Sic tamen, vt vulnus ſtomachi ſtatim vitam importet; non autem ita Vteri. 3. Quod per duas circiter horas, ſentirem inſperato modo, nil agi in capite: indicibilique modo, totam animam, clariſſimè cogitare in præcordiis. 4. Quod ſimile ferè contingat in oratione ſilentij: magiſque & manifeſtius, in extaſi. 5. Quodque ideo anima intellectualis centraliter hoſpitetur ibidem. 6. Tum etiam, quod ſicut Amentia eſt defectus intellectualis: ita proin ſuſcitetur ex hypochondrio. Cum eadem facultas, quæ ſanam functionem edit in ſanitate patizat ſub morbis, defectum eiuſdem. Quoties nempe, intellectio,
in ſua ſede eclypſatur. 7. Comperi quoque, in 14
Corde habitare volendi poteſtatem. A Corde enim manant homicidia, adulteria, &c. 8. In cerebro ſedere memoriam, ab anima ibidem impreſſam: ideoque facillimè præ cæteris, per morbum, & ſenium oblædi. Imò ſi quis laboraret, vt reminiſcatur rei oblitæ, ſenſibiliter per-
cipi hunc ſibi laborem in ſincipite. 9. Denique 15
ſecum voluntas & memoria, procul diſtent ab ſede animæ, ſiue intellectus, concluſi mecum, intellectum eſſe de eſſentia animæ, inſeparabilemque: voluntatem verò ac memoriam, quatenus habentur in vita caduca, eſſe facultates caducas & vitæ ſenſitiuæ. 10. Fieri nimirum peccata in Corde & voluntate, in carne peccati,
in voluntate carnis & hominis. Dilectionem 16
ideo requiri totalem ex tota mente, quæ (propter inſeparabilitatem) pro intellectu ſumitur, ex toto corde ſiue velle: ex tota anima imaginatiua, & poteſtatibus eius per totum corpus diſperſis. 11. Inueni intellectum radiare luminaliter in caput, medio tamen corporalis connexionis, per ſpiritum aëreum, qui dum feriat capitis ſinus, vertiginem quandam, & nubiloſam collectionem induceret. Sic quanquam pro ſenſu & metu, à Cerebro, ſpiritus opulenter diffunderentur, in illo ſtatu: viciſſim tamen opus fuit ſingulari lumine, quod à præcordiis aſcendens, illuminaret medium ſpiritum, per quem tranſibat. Qui luminoſus radius, non aliàs exprimibilis eſt, quàm quod ſit intellectualis, & ſuperans contextum ſublunarem. Quippe qui debet à ſola anima fabricari, quæ in ſe, non niſi merus intellectus eſt, ſiue lumen ſub-
ſtantiale & intellectuale. 12. Quod, quia ſenſus, 17
& motus, liberi ſtarent, ſuſpicabar, aliud lumen

aliunde allatum ; ſiue denotabunt liberum , in illo ſtatu fuiſſe tranſitum ſpirituum per neruos. Vertigines verò ſignificabant obſcuritatem quandam fuiſſe in capite, prius non perceptam, eamque , nouo lumine , infernè luceſcente , in Cerebri finibus diſparuiſſe. 13. Quod iecur rectè vegetaret, Cor etiam ſpiritus indeſinenter efflaret in Cerebrum ; itemque voluntas agendi requiſita , perſiſterent quidem : ſolæ autem poteſtates intellectuales , ſopitæ in Cerebro, velut dormirent , ſi non à præcordiis illuminarentur. Hoc autem lumen penetrat totum , quorſum radiat. Perinde atque lumen candelæ , trans oſſa digitorum, in iunioribus, rubicundè ſplendet, tanquam ſi ipſa oſſa diaphana eſſent. 14. Quod ab illo tempore, ſoleo quoque iudicioſiora ſomnia habere , cum diſcurſu formatiore , & clariore, quàm antea. Nam ſemel mens, velut munia ſui corporis reaſſumens , deinceps melius intelligit. Vnde tum deinde aſſecutus ſum, quomodo dies diei eructet verbum , & nox nocti indicat ſcientiam. 15. Certior factus ſum, alium tum fuiſſe ſtatum meum , alium verò inſaniæ , lethargi , Apoplexiæque. Etenim cum circumſpectione meipſum totum ſeriò expendi, an iſta eſſet via , quia ſtulteſcerent homines. Quandoquidem in pleno iudicio mei tam expers eram omnis metus , quod res meas , non vt meas contemplarer. Reſpexi enim eas , ex obliquo , velut in caput alterius ſeculi viri vibratas. 16. Didici etiam quod vita, intellectio, ſomnus &c. ſint opera cuiuſdam lucis , non requirentis
18 canales : cum lux lucem vitalem penetret. Proinde etiam anima ſe retrahit , diffundit, ſubtrahitque motu ſibi proprio , prorſuſque diuerſimodè in ſomno, vigilia, contemplatione , extaſi, ſyncope, mania , delirio , rabie , propriis perturbationibus , ſpontaneis confuſionibus , imò & ſimplicium quorundam violentis impreſſionibus. Quia mens integram Monarchiam in ſpiritualibus complectitur multis generibus atque ſpeciebus diuiſam ; non minus quàm ipſa
19 corpora inter ſe differrent, ita & luces 17. Tandem , quod intellectio orta per inuentionem atque iudicium , cum reflectione ad loca , ad circumſtantias , ad præterita , præfata , præmiſſa, adeoque ad abſentia tanquam abſentia , fiat vltimatâ operâ in Cerebro , per affluxum radij è præcordiis , quatenus memoriam præſupponit eiuſmodi intellectio. Sed illa quæ eſſe de futuris , vel abſtractis , citra reſpectum circumſtantiarum , tanquam præſentia eſſent : tota cuditur in præcordiis. Atque hactenus amentes , cuncta, tanquam præſentia, aſpiciunt , garriuntque; tanquam de præſentibus. 18. Proinde venena, quæ vim habent diſlocandi imaginationem, non afficiunt primariò Cerebrum ſed dumtaxat præcordia. Quod ſat probat hiſtoria Cauſidici, qui biberat ſemen hyoſcyami, alibi à me recitata. Etenim quicquid ſtomachus concipit , idipſum planè tranſmutatur , atque prorſum in aliam eſſentiam migrat , priuſquam inde tantillum ad Cerebrum pertingat , ac quidquid eius eò peruenit, iam eſt cruor, qui prioris ſortis qualitates cunctas , in lumine primarum officinarum , exuit. Vel demum labitur extra ſtoma-
20 chum, & cum ſcoriis, foras protruditur. Adeoque nulla ſimplicia, quomodolibet ſumpta, materialiter applicantur Cerebro. Falſum eſt ideo, quicquid de pillulis Cephalicis , lucis , &c. Scholæ venditant. Siquidem nec pillulæ è capite quicquam eliciunt , nec aliquid caput dat, quod non habet , præter muccum , quem ad ſuam peluim , neque aliò mittit. Sin autem ali- 21
qua caput feriant, alterent, iuuentque ; ratione præcordiorum totum contingit , quibus eſt inconcuſſa actio Regiminis in caput, prout iam ſat ante probatum eſt. Rectè quidem docuere, vertigines, & commata, ob inferiorum conſenſum ſuſcitari : ſed nec granum ſine palea. Nam vapores craſſos , fuliginoſos , acreſque introduxerunt Scholæ. Deinde , & plerumque in eiuſmodi, Cerebrum primaria lue affici volunt. Stolidumque idcirco, capiti remedia applicuiſſe, ſcopo inquam , & non ſagittario. Quia videlicet , non nouerint veram efficientem internam, eiuſque connexiones , neque modum fiendi, morbis ſolitum , quodque actionem Regiminis , luciſque conſpirationes planè neglexerunt. 18. Intellexi & hinc tandem, quod anima immortalis , & infatigabilis , dum ante peccatum, ſuum corpus gubernaret ex condigno , intelligeret cuncta intimè , opticè , citraque laborem, tædia , & laſſationem. Quia penes , ſe, in ſui 22
centro , & vnitate , abſque organorum adminiculo , cuncta intelligebat : Nunc verò alieno hoſpitio detenta , tota impedita velut, munium diuerſitates tradidit ancillanti animæ ſenſitiuæ. Hoc loco de cogitationibus aliorum , ratio- 23
nem reddere præſumo , qui de meis non ſat ſpondere , aut dolere poſſum. De occultiori nempe cogitationum fonte , deque abſtractiſſimis , philoſophandum propoſui , de vitiis, & exorbitationibus fluctuantium & incertarum cogitationum. Imò profundius penetrandum eſt , vbi ad ipſas vitiatarum cogitationum poteſtates , collimandum, vitiorumque huiuſmodi fontales & occaſionales cauſas veniendum. Res eſt ſane ardua, obſcura , & inuia , in qua ante limen , deficiunt Scholarum theoremata , adiumenta corporum , imò & morborum , quorum cauſæ & effectus ſub ſenſum cadunt , aut per cadauerum diſſectiones probantur. In qua inquam patiens imaginatio , ſeipſam pandit quidem : ſed occultatur agens. In 24
aliis diſquiſitionibus , ex integri notione , vitiatum cognoſcitur : ſed in mentalibus longè adhuc facilius conciperetur violatæ intellectionis cauſa & modus , quam ſanæ : quippe quod facultas ſana adſcendat ad Dei ſimilitudinem magis : defectuoſa verò , ad naturæ corruptæ meditationes ſe magis inclinet. Ideoque integrum in mentalibus , non demonſtratur à priori : deficiens verò , ex ruptura connexionis cauſarum, quodammodò enoteſcit. Inſania quoque 25
ſemper eſt longè difficillimæ doctrinæ, quod negationem cum priuatione in ſe complectatur. Quocirca alia via in propoſito caſu eundum cenſui. An fortè inueſtigato modo fiendi, in vna quapiam de inſaniis, inuenirem egreſſum pro aliis. Propoſui itaque Amentiam , quæ ex forti & aſſiduata contemplatione , metu, paſſioneque oritur. Exin deinceps concluſi agnoſcendam rei venenoſæ qualitatem , & diſpoſitiones organorum, quæ concurrerent vbi aliquod ſimplex aſſumptum , vel intus generatum, dementiam concitaſſet. Habita verò vnius Amentiæ cognitione , facilius erit, earundem dein diuerſitates metiri , in amplitudinem modorum , fortitudinis , appropinquationis , applicationis

cationis & varietatis ſpecierum, deſcendendo. Idcircò enim primum cenſui, inueſtigare ſedem animæ ſenſitiuæ, cuius exorbitationes
26 ſcilicet, Amentias faciunt. Siquidem conſideraui, quod qua ſede moraretur forma animalis, eâdem quoque cohabitaret ipſi alligata mens immortalis, quæ dualitatem, diſcrepantiam, & diuerſitates manſionum recuſaret. Nec enim decebat, mentem iſtam; abſque medio, corpori alligari, vbi ſemen humanum, non minus quàm belluinum, ſpontè defluendo, terminaretur vſque in animam viuentem excluſiuè. Adeoque condignum erat, mentem alligari ſociali formæ, formalique lumini, cum quo conueniret optimè, vt capite de formis,
27 & lib. de vita longa & de mortis introitu. Decreui itaque imprimis, animam immortalem non ſibi elegiſſe domicilium in corde, viſcere nimirum tam inquieto, totque agitationibus & corporis diuerſis muniis diſtento. Caput etiam non aptum menti immortali hoſpitium indicaui, quod regendis motu & ſenſu occuparetur: Ac potiſſimum, quod præcluſa ab inferis conſpiratione, vnico inſtanti, mentales facultates, velut abſciſſæ, pereant, nec minimum meditentur: atque ideo non propriam inhabere mentis principis operationem. Imò potius, Duumuiratum male diſpoſitum, bene diſpoſitum caput alioquin, in Amentias plerumque conturbare vidi. Ideoque Splenis quietem admiratus, itemque abſtractionem eius, à regimine corporeo, conſideraui intentè, hoc dilemma.
28 Si mens Imago Dei, centraliter ſit in capite, erit vel in ſinibus, vel in ipſa cerebri ſubſtantia. Non enim in hac, quippè, quæ ſenſu & cruore caret, deſtituta commercio, per quod toti corpori, cui obligatur, præſens ſit. Regere quidem caput, per ſenſum & motum, à nemine eſt controuerſum. At brutale illud minus & pecuinum regimen. Regi autem caput aliunde, in ſuſpenſionibus, & exorbitationibus mentalibus, per ataxias morborum edocti, credere cogimur. Hoſpitari autem animam in cauo cerebri, indecens cenſui, immortalem animam nupſiſſe vago & fluxili in momenta ſingula ſpiritui, è cruore in dies ſurgenti. Quapropter ſtabilius diuerſorium optabat & quietius, quàm quod in horas labile foret. In centro corporis, ſiue medio, in parenchymate viſceris potius quieuit, vnde cum omnibus colloqueretur pariter membris, ratione vnitatis & continuitatis Archei inſiti. Sed cum corporea organa, reſpectu mentis, ſint ſordes & ſiliquæ, nucleum corporis ſibi delegit, leuiculam nimirum igniculi lucem formalem, ſiue animam ſenſitiuam, cui videlicet mens nupſit mandato Domini. Et quæ Deus coniunxit, homo non ſeparet abſque reatu. Dolendus interim ærumnoſus mortalium ſtatus, quod Mens nimirum ſit alligata animæ ſenſitiuæ. Enti nimirum impuro, concupiſcentiis, illecebris & voluptatibus dedito, eique tam facilè Mens immortalis aſſentiatur, quaſi propria ſui incuria iam æternum dormi-
29 tet. Aſt non. Tanto nempe maior eſt gloria, miſerationis diuinæ, quæ ſua dumtaxat gratia gratis reſuſcitat, ſuſtinetque è veterno mortis, quos vult ſaluandos. Alioqui ſanè, anima ſenſitiua, morbis & Amentiis ſubnoxia, prona
30 ſemper in voluptates quaſlibet. Primus enim Amentiæ gradus in ſomno elucet; naturalis attamen, dum honeſtæ recreationis & vacationis titulo, ſe immergit cum voluptate quietis in proprium hoſpitium. Somni naturalis excentricitates porro, vitia, defectus, ac expreſſæ dementiæ, ſunt ſopores omnes. Qui ſcilicet, iam 31
non amplius, è propria ſenſitiuæ libertate, & voluptate promanant: ſed excrementitiis ſordibus, velut febrilibus, oriuntur. Perinde enim, atque naturalis ſitis eſt ſenſus deficientis humidi: febrilis verò ſitis, ab impoſtoriis excrementi verſutiis: Sic ſopores non fiunt à naturali facultate, qua anima ſomnum ſibi concitat: ſed ab alienis impuritatum impoſturis ſeducta, vel ſuperata. Sopores ergo, itemque Apoplexia, Aphonia, &c. non ſunt tam vitia animæ errantis, quàm eiuſdem debilitates, organorum vitiatorum coniugio contractæ. Impuritatum namque collegia, ſtatum Monarchicum quamprimum inuadunt occaſionaliter. Non quidem, quod ſit neceſſum, ſeſe in lumen animatum, eiuſmodi impuritates materiales diffundant per connexionem. Sufficit namque, quod vim habeant narcoticam, venenoſam, animæ ſenſitiuæ exitialem: quia imaginatiuam alienant perinde, qualis rabientis ſaliuæ, in motu aquæ: ita quoque incuriæ Amentia introducitur, per illa ſoporifera. Vis iſta potentialiter, atque ſeminaliter ineſt ſordibus illis, ab initio, à ſeipſa, poſtquam maturuit, valdè diſſimilis. Non ſecus atque glans à quercu. Exoticam ergo phantaſiam imprimunt ſordes inuitæ animæ ſenſitiuæ, quod manifeſtò apparet in opio, hyoſciamo, &c. Quæque im- 32
puritatum colluuies, obſidens animam ſenſitiuam in ſuo viſcere originali, ſopit actum intellectionis Mentis, non potens in ita obſeſſam ſenſitiuam liberè lucere. Quapropter ſenſitiua, rectrice deſtituta, procellas mouet tumultuarias, ſuamque tempeſtatem ſenſim in voluntatis capſam attollit, vnde & iraſcibilis, præcipit atque inuerſo ordine, fertur. Caput demum, ſuas ſcitarum rerum imagines, præpoſtero nexu depromit. Vnde fit, quod plerumque conſumptis deliriis, nulla ſuperſit actorum recordatio; quòd ſenſitiua, præcipitanter per obſeſſionem percuſſa, cuncta præpoſterè mouerit. Vbi aliàs maniæ, ſordium eiuſmodi expertes, plerumque memores ſunt actorum. Comperi namque pluries, de- 33
liros præſenſiſſe, dimiſſas infernè imagines intellectuales, turbidas ſurſum, atque primum infirmari circa memoriam: adeoque & hinc collegi, vim intellectiuam procul à capite ſitam. Non ſecus atque partes à Corde remotæ, vitalis irrorationis defectum, omnium primæ ſentiunt. In deliriis ideo, obſeruaui primam vacillare me- 34
moriam rerum olim conceptarum. Dein, in eius vicem ſuboriri importunam vnius rei & continuatam recordationem, quæ ſe habet per modum repetiti ſomnij, cum inuerſione moleſtiſſima, & labore ſomni. Quem laborem mox vigiliæ ſequuntur, dum ſcilicet præcedentes imagines ſomniales, Cerebri memoriam labefactarunt: ſubit tum ex præcordiis, vigilans quoddam ſomnium cum expreſſo delirio. Neque enim delirium fit cum ceſſatione intellectuali, provt in Apoplexia, ſopore, ſyncope, &c. Sed eſt confuſa, indeſinens, idearum in præcordiis formatarum proprgatio, ſurſum vibrata. Cumque 35
in ſanitate alioqui non fiat conceptus abſque ideis: neceſſariò, & in delirio, ſuæ ſunt amentes

Ideæ: Sed omnino ſub hac diſtinctione. Quod
Ideæ in ſanitate formentur à libertate animæ.
Inſanæ verò, ſint ſigillares notæ, inuitis nobis,
in ſenſitiuam delatæ, ideoque & hanc violenter
extra orbitam abducunt. Tantum abeſt, quod
inſanæ ideæ formentur à mente, ſtulteſcere
neſcia. Nam patet, quod ideæ ſequantur pertur-
36 bationes rerum, vnde fiunt. Quòd maximè cla-
rum eſt in Rabiente & Tarantula: quorum vi-
rus, propriam, determinatam, æqualemque
amentiam producit & ideas ſibi perpetuò con-
ſimiles. Sic quoque, fortis perturbatio noſtræ
imaginationis imaginem cudit, eamque impri-
mit in ſordes aliquas, ſin minus in ipſum ali-
mentum, vel etiam in partem ſolidam & noſtri
conſtitutiuam. Vnde videlicet, continuata eſt
idearum nouarum propagatio, ipſaque diuerſi-
tas & amplitudo, in maniacis. Siquidem à me-
tu, Agonia, inuidia, ambitione, Amore, ſtu-
dio, cura, pudore, auaritia, aliiſque conſimilibus
perturbationibus, dementiæ fiunt. Tantoque
miſeriores, quæ ſuſcitantur abſque excremen-
torum infamia, quia vel continuò perſeuerant,
vel ſtatis recurrunt recidiuarum periodis. Alio-
quin abſumptis ſpurcitiis, ſpontè ceſſant labes
prognatæ. Sed inſaniæ, ſiue continuo æſtu
ferociant, vel per interualla repetant, ſaltem
ſpiritum Duumviratus ſic inquinarunt, quod
ſuſceptam imaginum furioſarum procellam,
eodem modo radicitùs impreſſerint, quaſi ma-
cula fœtui, à prægnantis matris exorbitatione
37 iniuſta, in vitam durabilis. Perinde nimirum,
vt ſtigma ceraſi in fœtu quotannis viret, fla-
uet, rubetque cum arborum fructibus: ſic &
ideæ maniacæ, perturbationibus ortæ, habent
in ſpiritu præcordiorum, ſua incentiua repeti-
tionum, periodorum acceſſuum, & exacer-
bationum interualla: vel etiam continuatio-
num fomenta indeſinentia. Quod clarè nobis
exprimit Lunaticiſmus, aſtri videlicet illius ſy-
zygiam ſeruans. Nec mirum vtique Amentias
illas ſe habere per modum maculæ in Duum-
uiratu: nam ſpiritus eſt viſiuus in oculo, nec
alibi in toto. Proinde, cum Duumuiratus, ex
radicali ordinatione Domini, continuò incum-
bat phantaſiis, ideo incidentiæ in illum latæ,
debent imaginationis œconomiam ita vitiare,
vt recidiuarum replantationem ſuſcipiant con-
38 ceptæ Ideæ. Notandum interim Lunaticum
ſanari non potuiſſe, niſi ſimul eiecto ſpiritu
immundo, ſiue hic comes fuerit aſtri noctur-
ni, ſiue demum principalis effector. Ego ſal-
tem in omni mania, reperio egregiam arro-
gantiam, immortificatam aliquam paſſionem
aſſumendo ſocialem, quæ & in vitam perſeue-
rat, & in ſeros nepotes traducta elucet. Quia,
Idea Amens penetrauit ſpiritum inſitum, vnde
demum ſemen violat, ſibi genialis facta. Cu-
rioſius enim inquiſiui plures Amentes, & non
paucos ſanaui, tam qui à magnis perturbatio-
nibus, paſſionibus, aliiſque morbis, quàm qui
aſſumptis dementes facti erant, narraruntque mi-
hi, ſe incidiſſe ſenſim in Maniam, cum præ-
uio ſenſu ex hypochondrio illis aſcendere ſoli-
tam, velut obſcuram phantaſiam & nubilam
tentationem amentiæ, quâ primum velut in-
uiti premebantur, donec Idea tandem, ple-
39 num ſibi dominium acquiſiuiſſet. In ſe autem
reuerſi, erant actorum omnium memores. Fi-
denter enim conqueſti ſunt de omnibus. Quod
nimirum ſpoliarentur primum omni diſcurſus
conſecutione, ſeque manſiſſe in punctuali im-
merſione vnius conceptus: extra quem, nil aliud
cogitarent, cum mœrore, moleſtia, & importu-
nitate. Cogitarent enim non ſecus, ac ſi in ſpe-
culo illum ſemper conceptum fuiſſent intuiti.
Imò nec ſciebant ſe tum iſtud cogitare, vel ſuo
conceptu ſic aſpicere: quanquam ſic immobi-
liter cogitarent, vt tandem ſub ingreſſum & do-
minium maniæ, ſi contingeret illos ſtare, ſte-
tiſſent per dies aliquot, abſque laſſitudine nec
ſcirent ſe ſtare. Contigit enim ſic, quod fatui-
tatis illa Idea, quæ diſcurſum abegerat (per
quem alioquin ab immoderata & inordinata
penſitatione, ſubleuati fuiſſent) ſpiritui, intelle-
ctioni præfecto, cum dominio fuerit impreſſa.
Imò quod hi, longa mora & continuata cogita-
tione, fecerunt in ſe; aliis per ſubitam violen-
tamque perturbationem acquiſitum fuit, breui
morula. Interim quidam conquerebantur in-
ter fiendum, quod inuita & importuna cogita-
tionum turma, opprimerentur, velut ſuſcitato
infernè fumo: quem ſi per diſcurſum ſuppri-
merent, redibat tamen æquè moleſta & impor-
tuna conceptuum eorundem repetitio. Alij au-
tem, qui ſui non erant iuris; vel alioquin extra
conſolationem, ſubinde à forti & fixa contem-
platione auertebantur, quoties dormirent, aut
aliàs vacarent, cum plauſibilitate, in veritam
ſpeculationem, prorſus tamen moleſtam, re-
currerunt: ſolitudine ideo gaudentes, ſe abſ-
trahebant aliorum colloquiis. Eo quòd Ideæ 40
conceptuales, adhuc carentes corpore, ſe habent
& tenent ex parte lucis intellectualis, ideoque
penetrant prima noſtri conſtitutiua: quod ci-
bis, aliiſque corporibus non item eſt licitum.
Penetrant igitur & ſe veſtiunt aëreo corpore
ſpirituum, huiuſque medio inficiunt formas
vitales partium. Hac tamen ſub differentia, vt 41
Ideæ, quæ ab excentricitate conceptuum cau-
ſæ erant, potentius quidem ingrederentur &
admitterentur: ſed tardius imprimerentur: Vbi
alioquin venena dementifica, mediante morbo,
ſuum fermentum, in obiecta propria, ſenſim ſe-
minabant: ſed tandem pertinaciter imprime-
bant, velut in naturam ſigillata. Eſtque ſingu- 42
lare maniacis, quod vtcunque nudus cubet hu-
mi, vel in marmore pernoctet, ſeueriſſimo
Boreæ flatu; non glacietur, vel artus commo-
riantur ſibi, quorſum non ſufficit dixiſſe. Ma-
niacus non ſentit frigus, nec ſcit frigere. Si-
quidem priuatio, vel negatio ſcientiæ, aut ſen-
ſus, nil reale dat, multoque minus calefacit,
vel frigori vires adimit, vt proinde deſineret car-
nem glaciare. Etenim etſi puer in cunis peſtem
non timeat, nec ſciat eam adeſſe: non proinde
peſtis ius in illum amiſit. Eſt ergo vis aliqua,
quæ frigora ſuperat, nec ſublunari tempeſtati
ſubiacet. Et hinc maximè elucet, mentem in
nobis eſſe immortalem ac impaſſibilem. Ni- 43
mirum aduertens ipſa mens, quod anima ſen-
ſitiua, non pro requiſito noſtræ ſpeciei homi-
nem gubernet, velut ex commiſeratione in-
ſontis cæcitatis, ſua virtute, qua elementis ſu-
perior eſt, diffluit radium inſenſibilem, qui
corpus Amentis, mortali frigoris importuni-
tate eximit. Porro, cum omnis Amentia oria-
tur ab efflorescente idea, conceptuali pere- 44
grina, inſerta in alienum agrum, ſicque to-
ta hæc ſpeculatio, ad finem aliquem vtilem,
&

& nedum ad curioſitatem vel oſtentationem
45 directa. Conſideraui quæque Ideam amentem, iam ſcilicet impreſſam, in radicalia vitæ principia (adeoque & hinc propagari in familias) non poſſe auferri, vna cum ſubiecto quod veſtiuit: Idcirco inueniendum erat remedium, quod poſſet occidere, necare, tollere, ſiue obliterare præfatam illam Amentiæ imaginem, ſiue maculam jam characterizatam: non ſecus atque
46 mala fœtui impreſſa, admota manu cadaueris, longa tabe extincti, omnique vitæ proprietate exuti, donec frigus partem maculatam penetrauerit (quod fit ſpatio vnius miſerere) de cætero ſponte euaneſcit. Eodem modo & maniæ Ideam perire debere, ſoſpite interim ſubjecto immediato, cui inhæret. Siue id fiat introducendo mortem Ideæ, vel ingenerando æquiualentem Ideam, aut propollentem fatuæ Ideæ. Hinc factum eſt enim, quod hactenus Amentiæ ſit deſperatum remedium. Quòd nemo hactenus Amentiæ naturam, vel proprietates, ſupra primarum qualitatum ametriam euexerit. Imò ipſe Paracelſus, alioquin in calores & frigora iniurius, maniam calori, & phlebotomiæ, totam emancipauit, ſeſeque in eo ridiculum præbuit. Difficilis (fateor) viſus fuit ſanationis ſcopus, eò quod non ſolùm in intimum intellectionis punctum introducta ſit, & impreſſa, corruptæ phantaſiæ Idea, notaque ſigillaris, & macula: verumetiam quod reſtauratio ſpiritus innati reputetur planè impoſſibilis. Imploratum fuit quidem Arcanorum optatum auxilium: at lentus horum fuit progreſſus, quod hoſtis intus contumax reſiſteret. Sed adhibita ſunt medicamina, quibus inhabitat ſymbolum: id eſt, ſanioris iudicij imaginatio fermentalis. Enimverò vt ſunt venena Mentis alienatiua pro ſpatio, vel in totam vitam: quæ ſcilicet propriam phantaſiam in nos introducunt. Vt rabioſus, Tarantula, &c. Ita ſunt ſui etiam fructus, ſcientiæ boni & mali, in ſimplicibus, prima quidem facie venenoſis: ſub quibus attamen cuſtodiuntur ditiores mentalium theſauri, & redintegrationes. Sed cum non tutum ſit, illa remedia in vulgus Medentum projicere, ob multiplicem abuſum igeniorum huius ſęculi. Denique nec opportunum cuiuis, adire Corinthum: itaque altera via, quæ eſt mortificationis ſtultarum
47 imaginum, hoc loco gradiendum cenſui. Conceptam verò conſiderationem confirmarunt mihi aliquot hiſtoriæ, quas vt imitandas hic recenſebo. Eſt caſtrum ad mare ſitum, quatuor leucis Gandauo diſtans, quod Cataractam vocant. Vidi tranſnatantem nauem, & in ea ſenem nudum, funibus vinctum, habentem pondus in pedibus. Subter axillas zona cingebatur, qua ad antennam ligatus erat. Rogaui, quid ſibi vellet illud ſpectaculum. Vnus è nautis dixit, ſenem illum iam hydrophobum, & à rabiente demorſum fuiſſe pridem. Petiui quorſum illum ad mare veherent? an necem ſui intenderent? Quinimò (ait nauta mox ſanus rediturus. Illamque eſſe maris benedictionem, quod eiuſmodi rabiem extemplo ſanaret. Arrham obtuli, vt me ſocium & Teſtem aſſumerent. Nauigatum itaque per milliare Italicum, cum nautæ panderent foramen in fundo, quo tota nauis vſque ad marginem ferè ſubmergebatur. Vtebantur ſcilicet illa muria, ad recoquendum ſalem Hiſpanicum. Cumque iam iſtud foramen exquiſitè iterum clauſum eſſet: duo viri ſubducta cauda antennæ, eleuarunt eius cuſpidem, & ſenem in altum ſuſtulerunt, inde verò in mare præcipitem dedere: eratque ſubter aquas, ad ſpatium Miſerere. Quem dein adhuc binies ſubmerſerunt, ad ſpatium Salutationis angelicæ. Tum verò collocarunt illum ſuper vas teres, ſupino dorſo, chlamyde tectum. Ego ſuſpicabar illum obiiſſe, ſed metum riſit nauta. Nam ſolutis vinculis, cœpit omnem muriam rejicere, quam inſpirauerat. Et mox reuixit. Erat viator Gandauenſis, qui dein rabie liberatus, ſoſpes vixit. Hinc, vt anima noſtra eſt pediſſequa, ad inueniendas rationes, antea incognitas, ſtatim intellexi, ideam rabiei, & impreſſi veneni notam, tanquam maculam in fœtu mortificatam. Sciebam namque verrucas, itemque vlcera, & ſuperuenientia exotica, poſtera, & peregrina primæ conſtitutioni, eſſe ſeparabilia, manente indiuidui vitali radice. Referebat 48
etiam nauta, Batauos cruda halece ſalſa, triduo renouata, & ad morſum rabientis applicata, omnem auferre metum rabiei. Vbi verò id negligentia impediuiſſet, ſpectato ſaltem ſubmerſionis modo omnes ſanari. Qui enim aquas horrent, non mirum, per aquam ſanari. Manſit dein id mihi alta mente repoſtum: perſuadens, id in aliis Amentiis non fore inutile. Contigit 49
itaque Antuerpiæ, quod faber lignarius, ſibi perſuadens, ſe noctu ſpectra horrida vidiſſe, quorum terrore eſt totus Amens factus. Miſſuſque ad tumulum S. Dympnæ Virginis, vbi ſolent obſeſſi à Cacodæmone, liberari: Res inde in abuſum detorta, vt indifferenter Amentes omnes eò mitterentur. Quaſi obſeſſorum, & amentium eadem eſſet ſors. Faber ergo, toto anno alitur, & amens vtcunque ſolita implorarentur remedia: cumque nummi non mitterentur Antuerpia, pro ſemeſtri vltimo, remiſerunt maniacum in curru vinctum. Qui cum vincula ſibi ſoluiſſet, è plauſtro diſſiliit, in ſtagnum profundum & vicinum. Tandem extractus; pro cadauere; in currum depoſitus. At deinceps per annos 18. à mania liber vixit. Quo exemplo, in ſpem erectus, cognoui, quod nedum rabies; ſed & mania, ſanaretur inueterata. Idque aliquoties deinceps tentaui, nec me fefellit euentus, niſi quoties formidines, præcociter Amentes ex aqua extraherem. Saltem fabri exemplo didici, perinde fore, ſiue in aqua dulci, vel ſalſa præfata ſubmerſio, ſiue Ideæ amentis ſuffocatio, contingeret. Mulier quædam 50
mihi nota, multa probitate commendabilis, menſe Nouembri, alto veſpere, præceps è ponte ruit in riuum, cum carro duarum rotarum. Cumque intenti eſſent circa ęquum, vetulam neglexerunt. Manſit autem ſubter aquam, donec currum exoneraſſent aliquot mercibus. Tandem memores illius vetulæ, illam, velut ſubmerſum cadauer, ad vicinum pagum detulerunt. In quo, vxor hoſpitis, illam mulierem in menſa, prono ſitu, & capite decliui poſuit. Factumque eſt, quod ſic aquam in pulmone hauſtam dimiſerit. Fabulæ inſtar mihi viſum, donec Montibus Hannoniæ adfertur adoleſcens natando ſubmerſus, ad nobilem matronam, itineris mei ſociam, quæ matri ejulanti, ſuper morte filij, juſſit bono eſſe animo. Extendit ergo adoleſcentem prono ſitu, ſuper genua ſua. Cumque flaccidus, ſic penderet proſſus nudus,

cœpit tandem, rejecta aqua, reſpirare, & reuixit nobis aſtantibus. Iterum memini, quod veſpere anno 1606. rediens è Caſtro de Perla, duabus leucis diſtante Antuerpia, offendi turbam in ripa canalis Rotomagenſis, quia querebatur adoleſcens ſubmerſus, viduæ diuitis vnigenitus. Quæ acceſſita eſt, & reperit cadauer, humi jacens in ſtramine, gremio excepit, oſculataque eſt flens amarè. Iuſſi, inuerteret corpus capite & humeris decliuibus, ſupinoque dorſo. Cœpitque Adoleſcens poſt quadrantem horæ reſpirare. Didici itaque non facilè mori ſubmerſos, cum vterque adoleſcentum præfatorum, fortè per dimidium horæ ſubter aquam delituerit. Nec ceſſandum ab oratione, mox atque qui defunctus creditur, ceſſat reſpirare. Galenus, pro rabie, ante metum aquarum obnatum, calcinatos gambaros, vel can-
51 cros propinat, per dies quadraginta. Si tamen non ſtatim initio calx iſta detur, nil proficit, adeoque & ſic eius vſus obſoletus manſit. Ridiculum interim, quod vrendo cancros, addant myrrham, &c. Vel dum argentum pro Seplaſia liquant vt ſcyphum parent, quod Theriacam addant. Quorumq; antidotum vorax flamma abſumſit ante coſturam animalis. Paracelſus verò hydrophorbiam per ſolutiua acria curari affirmat. At ſanè ſuis promiſſis non reſpondit euentus. Catholici ergo deſperantes, nec fidentes huiuſmodi remedis Academiarum, noſtrates ad S. Hubertum confugiunt, vbi per aliquot ritus ſanantur. Hoc tamen in eo eſt
52 notabile. Quod ſi ritus non præciſè obſeruentur, rabies, quæ alioquin adhuc dudum lateret, extemplo adoritur, & ſine ſpe deſeruntur hydrophobi. Eſt ſtola S. Huberti, in arca ſex diuerſis clauibus obſerata, à diuerſis quoque clauigeris cuſtodita. Quotannis autem præſcindunt ſtolæ illius partem remanente interim ſtola ſemper integra, ab octingentis iam & amplius annis. Nec eſt impoſturæ locus, quod neſciatur hodiè, an ſtola ſit ex byſſo, lana, lino, vel bombace, adeoque nec poſſet quotannis noua ſubſtitui. Præſcindunt autem de ſtola partem, vt filamentum ſingulis demorſis à rabido, intra cutim frontis incarnent. Inde enim aliud miraculum. Quod qui ſemel ſuſcepto filamento è ſtola, per ritus ſuos conualuit, poteſt alteri demorſo differre terminum, & ſopire rabiem aduentantem, per quadragenarias, idque in annos aliquot, dum tandem ſuo commodo adire queant Sanctum Hubertum. Ea tamen conditione, vt tantillum, ſi quis ſupra quadraginta dies exſpectet, nec prorogationem termini (vt dictum eſt) ante impetrauerit, confeſtim in rabiem incidat deſperatam. Longobardi enim ſic ad Sanctos Bellinum & Dominum confluunt. Adeoque præſeruationem petunt. Et ſanationem poſtulant à Rabie à facto eſſe. At non pro amentia hactenus, quod ſciam, patronum aliquem inuocant cœlitem.

SEDES ANIMÆ.

1 *Lis adhuc ſub Iudice.*
2 *Opinio tertia.*
3 *Mortuo capite ſupervixit quadam ſponſa ad octo horas ad minimum.*
4 *Percuſſum os ſtomachi repentinam, atque totalem mortem attulit.*
5 *Paradoxon Authoris de ſede Animæ.*
6 *Creatio hanc ſedem docet.*
7 *Medentes occultè conſentiunt ipſis inſciis.*
8 *Dominus confirmat Paradoxon Authoris.*
9 *Rationes aliquot.*
10 *Contra exſiſtentiam animæ vegetatiuæ.*
11 *Cor famulatur ſtomacho.*
12 *Sedes fixa manet.*
13 *Conceptuum primos impetus ſentiri in ore ſtomachi.*
14 *Inuiti collocant concupiſcibilem facultatem in ſtomacho & hepate.*
15 *Quorſum tendat hæc ſpeculatio.*
16 *Inuiti etiam, aſſenſi ſunt paradoxo Authoris.*
17 *Sedes mentis eſt eadem, quæ animæ ſenſitiuæ.*
18 *Modus exiſtendi in ſede.*
19 *Animarum penetratio.*
20 *Quid anima ſenſitiua.*
21 *Similitudo exſiſtentiæ*
22 *Calor non eſt fons luminis vitæ: ſed Archealis, ſiue producti lumen.*
23 *Quid mens.*
24 *Per aduentum ſenſitiuæ, mors intrauit.*
25 *Comparatio dignitatis amiſſæ & acquiſitæ.*
26 *Splen, pro Duumviratu.*
27 *Dignitates officiorum.*
28 *Cuncta Amentiæ hinc ortum ducunt.*
29 *Notabile de remediorum examine negato vlteriori itinere.*
30 *Quomodo ſtabat immortalitas.*
31 *Status mutatio.*
32 *Corollarium dictorum.*
33 *Scholarum error.*

DVVMVIRATVS nomenclatura, Lectorem nouitatis terrore conſternat. quare primum etymi rationem daturus ſum, ac dein regimen exponam. Ante omnia, ſedes animæ inquirenda eſt. Nam etſi anima ſit vbique, vbi vita eius eſt. Attamen ſicut Sol poprie non eſt niſi in ſuo loco, in cœlo, tametſi lumen eius ſit, quocunque adſpicit. Idem eſt prorſus de loco centrali animæ iudicium. Eſt autem de animæ centro, ſiue palæſtra in corpore certamen: Atque Anteſignani, velut in aëre ſuſpenſi, ſuper hac re digladiantur, non habentes baſim, quâ pedem figant. Plato enim certat pro corde, cui videntur Sacra ſuffragari, dum ex corde homicidia, adulteria, &c. manare docent. Medentes autem caput reſpiciunt, tanquam diſcurſus atque intellectus hoſpitium. Præſertim quod cor, iam indefeſſo agitati pulſus motu, non poſſet non animam turbidam & inquietam efficere. Sequuntur Baptiſantes medentum opinionem. Nec deſunt interim, qui mentem immortalem ita vbique & 2
æqualiter in corpore ſtatuunt, vt nuſpiam certa ſede morari velint, non magis quàm à corpore ſtringi, vel ligari poſſe. Adeoque rentur animam vagam, gliſcentem, incerti laris incolam, diſperſamque quoquo verſus vita præſens eſt. At non reſpiciunt, quod partes quædam ſoſpite vita amputentur: aliæ verò leuiter percuſſæ ſtatim mortem totius adferant. Sæpè aliquis conciſo vultu, & capite velut imminuto, mortem adeſſe ſibi teſtatur; cuius tamen cor, tepore & pulſu ſuo, animam adhuc præſentem promittit. Idque in dudum agonizantibus eſt

quoti

3 quotidiauum. Sponſa quædam, volens ſuas nuptias celebrari in Opdorp, prope Scaldim, quia ibidem Toparcha eſſet, à clientibus ſalutatur bombardarum ſtrepitu. Vnus autem illorum, bombardam ſphærula plumbea onuſtam exonerat, rhedam autem & tempora ſponſæ penetrat. Statim concidit, & mortua cenſetur. Diſtat autem Opdorp 7. leucis Vilvordia, cum deducta eſt, pergens Bruxellam. Caput eius cadauer erat, tenue conciſum, ac planè frigidum. Iuxta cor tamen, teporem & pulſum notaui. Item: Statua quædam cecidit è ſublimi, in verticem mulieris, ſic vt ferè binis digitis, totus cranij vertex, cerebrum depreſſerat. Obiiſſe cenſa eſt: ſex tamen horis inde, pulſus in vtroque brachio exilis erat, fuitque à pluribus notatus. Studioſus quidam robuſtus, alterum menſæ aſſi-
4 dentem, pugno percutit circa ſtomachi orificium, qui ſtatim corruit ſpumante ore, erectuſque à nobis in ſedem, confeſtim pulſu orbatus & ante lectas litanias Lauretanas, toto corpore gelidus. Auriga pugione circa os ſtomachi transfoſſus, ſtatim ſpumante ore moritur, omni quo-
5 que orbatur pulſu & calore. Dicam ergo ſub humili Eccleſiæ cenſura nouum Paradoxon: Quamuis vita ſit Index animæ, ſitque hęc, vbicunque vita; attamen ſicut abſciſſo digito, vel pede, non euolat anima, nec vita totius: neque tamen anima, aut vita, in partes dirimi queat, vt anima in ſui toto integrali ſit vllatenus diuiſibilis, videaturque mors propinqua læſo membro nobiliore. Certum interim, quod ſtatim pereat vita, in abſciſſo membro, licet à toto animæ pars non ſit proinde ablata. Ergo patet inde, quod non ſedeat anima centraliter, in quacunque parte eſt operatio & præſentia vitæ. Eſtque neceſſe, alicubi ſedem animæ eſſe, velut proprium, atque centrale domicilium eius. Inde namque dimittit radios luminares atque vitales, per Archeum, vitalis lucis organum. Quippe anima ipſa eſt quædam lux, ſubſtantiaque lucida in mente, in aliis verò animabus, eſt quidem lux, non tamen ſubſtantia. Vt alibi de ortu for-
6 marum. Creator (cui ſit omnis honos) ſeruauit quendam progreſſum à ſimili, qui nos animæ ſolium inſtruit, vt à craſſioribus conſideremus magis abſtract. Etenim cernitur in arbore (argumentum ab arbore peculiariter deſumtum, ob prerogatiuam arboris vitæ) radix, initium vitale ſui. Siquidem in radice, velut culina, peregrinus ſuccus terræ coquitur, alteratur, à priſtina ſimplicitate aquæ alienatur, ſubitque diſpoſitionem fermenti vitalis, ibidem locati. Coctus autem inde diſtribuitur, vt magis magiſque cogatur, ſimilis euadat, iuxta vlterioris cuiuſque coquinæ neceſſitatem, quæ inhabitanti ſpiritui ſanxit leges. Sic in hominis medio corporis trunco, eſt ſtomachus qui nedum ſaccus vel pera eſt, aut ciborum olla: Sed in ſtomacho, præſertim eius Orificio, tanquam centrali puncto, atque radice, ſtabilitur euidentiſſimè principium vitæ, digeſtionis ciborum &
7 diſpoſitionis eorundem ad vitam. Quicquid enim Phyſici, de Corde, magni momenti pependere vnquam; id totum, velint nolint, ſtomacho commune fecere. Vt Cardiogmus cordis morſus, Cardialgia, dolorue cordis, à ſtomacho, transmutatiuo atque mutuato nomine ſeducta ſint. Itemque ſyncopes, deliquia, inſultuſque epileptici, quæque vitæ frænos geſtare videntur, ab ore ſtomachi originem ſumant. In phlebotomia enim id quotidianum eſt. In qua perſæpè ſtatim vena aperta vertigines, itemque viſus hebetudines & offuſcationes ſentiuntur manifeſtè, è ſtomacho manare; ceſſareque iterum quoties digitus apertæ venæ impoſitus, atque inde remotus, iterum eadem ſentiuntur ſymptomata, è ſtomacho oriunda, atque inde ſuſcitata. Denique paradoxum meum in limine confirmat authoritas verbi, dum interrogat: *Quæ* 8
cogitationes aſcendunt ad cor veſtrum? Non dicit, deſcendunt ad cor veſtrum. Vt neque, quæ cogitationes naſcuntur, vel ſurgunt à corde veſtro. Nam & multoties ideo ſtomachus, cordis nomine vocatur, dum à corde adulteria & peccata oriri cenſentur. Nam cogitatio omnis, prima ſui origine, alibi quàm in corde, naſci de- 9
bet. Pulſus enim, motuſque vehemens cordis, atque indeſinens, id vetare voluit. Quippe quod cogitatio cordi tribuitur, iſta locutio eſt iuxta captum vulgi? Cor pro ſede animæ ſumendo. Et quamuis ſeminum neceſſitas in plantis, tendat vlterius ad multiplicitatem functionum, ac conſequenter etiam pergat in partium heterogeneitates; non tamen proin, vis vegetans, è priſtino vegetalique toro abſcedit, quo ſemel ſibi ſedem fixit, nec migrat, diuiditve ſe, propter diſperſionem culinarum. Id longè formaliori ac manifeſtiori modo contingit, poſtquam ſeminis diſpoſitio belluinam figuram ornauit, varietatemque membrorum ordinauit. Tum enim anima ſenſitiua motiuaque datur, eaque nec alibi ſtabulatur, quàm in radice, quâ omne ſibi deinceps fomentum præparat. Pro- 10
priè quidem loquendo, & diſtinctim intelligendo, non eſt quædam anima vegetans in plantis, aut brutis: ſed eſt poteſtas quædam vitalis, ac tanquam animæ prodromus. Anima autem ſenſitiua, habenas illius poteſtatis Archealis in ſe ſumit, vitaliſque illa præcurrens poteſtas diſpoſitiua in Archeo liqueſcit, ac deinceps ſe ſubmittit animæ ſenſituæ. Non enim caput adhuc occupatur diſcurſu animali, vel Cor pulſibus agitatum continuis, operanſque inceſſanter in fabrica ſpirituum vitalium, cruoriſque inſanguinē tranſplantādo apta ſunt organa animæ belluinæ: Sed hæc vbi in radice reperit hoſpitium ſibi præparatum, ibidem reſidet, permanet, nec inde aliò migrat. Nam reuera cor fa- 11
mulatur ſtomacho, dum tota vita tantùm incumbat fabricæ ſpiritus vitalis. Etenim nouelli fœtus vitæ limen, à ſuctu & ſomno incipit, atque aliquamdiu perſeuerat. Quæ ambo contingunt in ſtomacho: vbi nimirum per animam ſtabiliuntur, ac conſeruantur vires vitales in radice, qua potiſſimum nutriri, fouere, fomentari, atque increſcere eadem, in poſterum, ſperat anima. Nec enim animæ ſtudium, vel officium fuit vnquam, vagari, aut migrare de loco in locum, vt proprium ſibi torum deligat, 12
vtpote quæ dirigitur ab intelligentia non errante, ſua, & certa ſede, ſtabilitur, ab initio vitæ. Idque ab initio Creationis ſeminum origini eſt deſignatum centrum, mandato & vinculo, ne ſedem anima mutet, aut aliena loca inquirat, velut ſibi commodiora. Nouit namque fines deſtinationis cuiuſque, qui regit omnia fortiter, & diſponit ſuauiter. Eſt quidem in animantis Cerebro vis motrix, & officina ſenſitiua. Non autem quod proinde anima diſcuſſa originali

primordia

primordialique ſede, migrauerit à radicali hoſpitio, ipſi per creatorem deputato, ad caput. Facultates namque, & functiones animę ſenſitiuæ, in partium pluritatem ſunt quidem diſtributæ. Interim ipſa anima inconcuſſa manet priſtino loco, vbi vincta prius fuit, & alligata. Nec enim propter munium diuerſitates, diſcerpta eſt: quippe per miniſtrum organum Archei cuncta perficit, radioque illo vitali, vbiuis velut
13 præſens, adſiſtit. Imprimis facile ſentitur, omnem primorum conceptuum impetum, omnemque perturbationum liminarem atque primitiuam agitationem, contingere circa ſtomachi initium. Etenim ſi ex improuiſo bombarda fragorem emittat, eodē ictus rumore, circa os ſtomachi percipitur concuſſio. Sic, ſi repentè, nuncium triſte deferatur: nuſpiam ſentitur repentina, acceleratáque alteratio, quàm centrali illo animæ
14 hoſpitio. Adeò vt inuiti atque inaduertentes ante me, ibidem locauerint concupiſcibile animæ diuerſorium. Quod quia eſt duratione prius, diſcurſu, motu, atque ſenſatione externorum, ſenſuum: ita denotat, imò conuincit, animæ primordiale hoſpitium ibidem eſſe. Idque ſummopere viſum mihi fuit ſcitu neceſſarium in morborum medelam, vt ſuo loco de Morbis demonſtrabo. Manſere namque plurimi abſque
15 ſpe emendationis: eò quod remedia fuerint adpoſita membro functionibus deputato, non autem radici, vnde error promanaret. Ignorata nempè habitatione, & aula, vbi edicta formantur, perperam ad loca executionum adhibita fuere pharmaca. Ignorato namque animæ ſenſitiuæ loco, neſcitum fuit hactenus, quod anima illa ibidem ſuſcipiat primitiuam morborum plurimorum labem, perturbationem, & contagium. Atque ibidem deberi medelas appropriari: ſi à radice, morborum medicamen ſit inſtituēdum. In quo ſanè grauiſſimè eſt erratum ha-
16 ctenus. Saltem primi motus, ſiue impetus, qui in noſtra non ſunt poteſtate, iam dudum admittuntur contingere circa orificium ſtomachi, & ſurſum ad Caput ſcandere. Certum eſt autem omnem motum primum à centro incipere, adeoque centrum animæ eſſe, vbicunque ſentitur conceptuum initium. Dicuntur autem impetus qui non ſunt in noſtra poteſtate: eò quod ſint animæ ſenſitiuæ primi conceptus, adhuc inordinati, nondumque Mentis imperio luſtrati. Id autem quod de ſede animæ ſenſitiuæ ſcribo: intelligo etiam pro Mente immortali. Si-
17 quidem Mens non habet propinquius, aut ſimilius ſibi ſubjectum in quo hoſpitetur, quàm illud lumen vitale, quod dicitur anima ſenſitiua, in qua ſcilicet Mens inuoluitur, & mandato diuino ligatur vitæ vinculo. Pereunte autem ſenſitiua, per ſui annihilationem, non poteſt Mens diutius in corpore ſubſiſtere: Ideoque ad Ens entium properat, vt ad deputata ſibi loca tran-
18 ſeat. Itaque animæ ſenſitiuæ radicalis torus, eſt in Archeo vitali ſtomachi, ſtatque manetque ibidem, tota vita. Non quidem quod ſenſitiua hoſpitetur in ſtomacho tanquam ſacco, pelle, membrana, olla, carcere, cellula, vel cortice: nec eſt in iſta ſede comprehenſa pro more clauſorum corporum, intra crumenam: ſed exorbitanti modo, ineſt in puncto centraliter, ac velut in atomo, vnius membranæ ſpiſſitudinis meditullio: Eſtque in loco nihilominus non pla-
19 nè localiter: Sed quia omnis anima eſt lumen à Patre luminum, rerumque Creatore datum: lumina autem, alibi probaui eſſe immediatè in loco, & mediatè in aëre locato. Sic quoque ſenſitiua eſt in loco, ſiue ſede, de qua impræſentiarum ſcribo. Mens autem cum ſit ſubſtantia luminoſa, penetrat lumen creatum, quod anima ſenſitiua eſt, & viciſſim hoc penetrat Dentem, eamque obtundit ſua corruptelæ contagione Adami. De qua lib. de vita longa, de mortis introitu in hominem. Eſt ergo anima ſenſi- 20
tiua, caduca, mortalis, mera lux vitalis, data à Patre luminum, nec alio modo verboue explicabilis: cum in vniuerſo nil ſibi habeat ſimile, præter lumen candelæ: quæ quia vrit adhuc analogica tantùm, ac multum diſpari ſimilitudine, ac velut per exteriorem ſiliquam, comparari igniculo poteſt. Idcirco nimirum ſenſitiua 21
illa, quanquam in loco, localiter ſit præſens, atque hoſpitetur; non comprehenditur tamen à loco aliter, quam ſicut eſt flamma candelæ in exhalatione accenſa, eſtque lux, in illa flamma, tanquam vita, in præfata anima. Sunt tamem lumina vitalia nequaquam adurentia, ſe totidem diuerſitatibus ſeparata, quot ſunt animarum differentiæ. Atque inde à S. Iacobo vo- 22
catur Deus, Pater luminum. Calor itaque animantum, non eſt fontalis lùminis animæ: ſed vitæ vitalis lux calefaciens: adeoque eſt productum vitæ: non autem ipſa vita. Ideoque & lucis ſolaris æmula, prout in piſce, lumen vitale friget actu, quia de natura lunæ. Atque ob id, duo tantum, & ſufficientia, fecit Deus lumina magna, ad vitam ſublunarium. Quorum tamen luminum luces, ſiue ipſæ animæ, ſunt ſubjecta inhęrentiæ. Atque prorſus creaturæ neutræ inter ſubſtantiam & accidens: quia de patria mundi intelligibilis. Ergo in anima ſenſitiua (neque enim alibi vſpiam in caducis) tanquam luce ſpirituali, à Patre luminum facta, cōjungitur mens immortalis, quæque etiam per manum Omnipotentis, vtrobique præſentis, vel per Angelum connectitur ſenſitiuæ animæ per vinculum vitæ, id eſt, luminis vitalis. Quæ pręfatæ lucis eſt inſeparabilis proprietas. Ipſa autem Mens
immortalis eſt ſubſtantia lucida, incorporea 23
immediatè Dei ſui imaginem referens, quia eandem in creando, ſiue in ipſo empſychoſis, inſtanti, ſibi inſculptam ſuſcepit. Vtraque namque anima ſimul creatur, & conjungitur à Deo, qui ſuum Creatoris honorem nulli tribuet vnquam creaturæ. Ante lapſum Adæ autem, non erat anima ſenſitiua in homine: quo modo autem illa, cum morte ſimul in naturam humanam
deſcenderit, id ſuo loco. Saltem per aduentum 24
ſenſitiuæ animæ intrauit mors & totius noſtræ naturę corruptio, obliterataque eſt prioris naturę majeſtas & integritas. Siquidem dum mens immediatè vitæ munia obibat, nec ſenſitiua adhuc eſſet, etiam immortalitas aderat, neque intellectum tenebræ belluinæ adhuc occuparant.
Adeoque naufragium homo in natura ſua qui- 25
dem paſſus eſt, atque irreſtaurabile: ſed per renaſcentiam, ſubter tribulationum, calamitates longè excellentiori modo exaltatus eſt homo, dum ab imagine Dei aſſumitur adoptatus pro filio eius. Porro eſt prorſus neceſſarium quòd omnis motus impetus primi, primique conceptus animæ, contingat in cubilo animæ: quod etiamſi maximè ſentiatur circa orificium ſtomachi, ſitque Deus admirabilis in operibus

ſuis

ſuis , quo nimirum in membranis ſtomachi ,
26 Vteri & Menyngum , ſibi complacuerit , diſpo-
nere adeo admirandas poteſtates , quod velut
quandam Reipubl. imaginem præ ſe ferant : at-
tamen reperi Splenem inſeruire pro fermento
ſtomachi , eiuſque Sole , coctore & directore :
Idcirco amborum viſcerum conſpirationem
decreui vocare Duumviratum. Nam quanquam
fermentum digeſtiuum , atque ſimilia ſubſidia,
videantur famulatum referre, In vitalibus ta-
men famulatus, vt poteſtatem atque vires con-
tinet : ita etiam dignitatem & authoritatem
ſpondet. Adeo vt ſicut in ſtomacho ſunt ſenſus,
deliquia totius , atque coctionum priuilegia
maximè ſenſibilia, manifeſta & aperta : nihilo-
minus ſpiraculum vitale, tam multiplicium ar-
teriarum,tamque potenter ſtomachi digeſtiones
cauſans,juſſit abſque dualitate, diſſidio aut præ-
ferentia potentiali, vnam vtriuſque viſceris fieri
debere œconomiam, diuerſis quidem officiis, in
vnum ſcopum conſpirantem, licèt vtrumque
ſingulariter operi ſuo attendat, idcirco & loco
ſeparatum. Vnicus nimirũ eſt Duumviratus niſus
concors conſertaque intentionis chelys. Vicinus
ergo Splen ſtomacho foris incumbit, quaſi eun-
dem foueret vitali arteriarum contextu. Non
27 quidem quod arteriæ omnem dent vim Spleni:
ſed ſe habent viſcera per modum Aſtrorum.
Nam quamuis Aſtra à Sole lumen mutuent ; In-
eſt tamen ſingulis peculiaris ſua proprietas &
agendi robur ; quod in Luna eſt longè euiden-
tiſſimum, circa maris receſſus , æſtus & exunda-
tiones. Eſto ergo, quod arteriæ Splenis vices So-
lis habeant. Ipſe tamen Splen geminam ac nata-
lem dignitatem ſibi peculiarem obtinuit , licèt
cordis famulatio in præparatione ſanguinis &
ſpiritus vitalis gaudeat. Ergo Splen ſedes Ar-
chei eſt, qui cum ſit organum immediatum ani-
mæ ſenſitiuæ, determinat actiones vitales ani-
mæ in ſtomacho reſidentis. Vix enim anima
ſenſitiua meditatur quippiam , citra opem Ar-
chei, quia non gaudet abſtracta, ſicut mens, quæ
in ſui receſſu, per ecſtaſin quandoque, citraque,
Archei, corporaliſque auræ adminiculis intelle-
ctualiter multa & magna contemplatur. Sub-
miniſtratur quoque in exorbitationibus Ar-
chei, auerſio, confuſio, exorbatio, indignatio-
28 que. Ipſaque ſenſitiua anima, tanquam mentis ſi-
liqua, ſemper Archeo, velit nolit, vtitur. Hinc ni-
mirum Amentiæ omnes, (quarum aliquot tan-
tum enotuere) dictæ præcordiales, hypochon-
droque adſcriptæ. Quæ tamen ab eadem ſede,
vt & eodem animæ fonte , velut vnci puncti
29 læſione, promanant. Remedia quoque vix ex-
tra ſepta ſtomachi, materialiter exeunt. Ideoque
rara ſunt, quæ ad Lienem traducantur, quod in
quartanæ difficultatibus ſatis eſt obuium. Mens
enim immortalis , citraque coniugium animæ
ſenſitiuæ, Adamo per omnipotentiam inſpirata
legitur. Illudque vitæ ſpiraculum ſubſtantiam
dicit : Ideoque nec illud brutis inſpiratum repe-
30 ritur : Mens ergo Archeo primitus , vt organo
ſuo alligatur immediatè , quem proinde quoti-
die nouum , pro lubitu , è cibis ſufficienter ac
ſemper ſubſtituere poterat, ac perpetuò æque
validum. Atque hinc vitam immortalem , ſe
31 condignam, ſuſcitare. Siquidem, Mens immorta-
lis vtrobique præſens, cuncta vitæ munia im-
mediatè per Archeum (quique ideo à Mente
ſuam mutuat vitalitatem) peragebat, qui etiam
proinde rebus mortalibus quodammodò ſupe-
rior , excellentioriſque monarchiæ , quàm ſu-
blunaris alumnus videbatur. Hæc ſic ante Ada-
mi lapſum. At quandoquidem eadem tranſgreſ-
ſionis die facti fuere mortis rei , aduenit anima
morti ſubnoxia, Mentis vicaria, & ſocia. Cui vi-
delicet ipſa Mens diſpoſitiones regiminis cor-
poris mox tranſtulit. Etenim primùm erat im-
mediatum connubium Mentis immortalis , cum
Archeo. Mox à lapſu , & ſenſitiuæ ſuſcitatione
retraxit ſe Mens inſtar nuclei, in centrum ani-
mæ ſenſitiuæ, cui per vinculum vitæ alligata eſt.
Mens non alitur cibis , poterat cibos pro ſuo
Archeo eligere , & pręparare : qui nunc in-
defeſſo ſtudio cogitur pro ſuo vigilare alimo-
niæ ſuſtentaculo. Idque ſenſim minus minuſque
appoſitè ſibi parat, & applicat , ob defecturam
animę ſenſitiuę durationem, & poteſtatem. Sic
ergo de Sede Mentis, de mortalitatis occaſione
materiali, morborum & amentiæ neceſſitatibus,
primum dicere debui : Siquidem quæ hic re-
quiruntur, in Tractatu, de mortis introitu in na-
turam humanam, ad longum demonſtratur, cum
explicatione Textus : *Ab aquilone pandetur* 32
malum ſuper omnes habitatores terræ. Pro Co-
rollario ergo. Locus animæ centralis, eſt Orifi-
cium ſtomachi, non ſecus atque radix vegeta-
bilium, eſt locus vitalis eorumdem. Mens ſedet
in anima ſenſitiua, cui vincta eſt deinceps à lap-
ſu. Cerebrum autem, eſt membrum exſecutiuum
cõceptuum animæ, quatenus pręſidet neruis, &
muſculis, quoad motum : ſed quoad ſenſum, poſ-
ſidet in ſe facultates memoriæ, voluntatis, &
imaginationis. Deficiente ergo ſtomacho, pal-
lores, tremores, ſiccitates, Atrophiæ, Tormina,
Aſthma, icteri, paralyſes, contracturæ, vertigines,
apoplexiæ, &c. Mirantur quippe Medentum ce-
lebriores, quod ſępè defectus extremi ſuperen-
tur non aliàs, quà per remedia ſtomachica,
quodque malum ſtomachi pariat diſſitos procul
à ſe morbos. Et Moderniores ſtupefacti, quod po-
tiones vulnerariæ ſanarent feliciter vulnera ar-
tuum. Quodque apud Paracelſum , Cancer, lu-
pus, vlcuſve eſthiomenum, per potum ſanentur. 33
Error ergo partes exteriores malè affectas cu-
rantium, tanquam ſi eſſent fundamentales, qui-
que circa caput, ab inferis læſum, totam mede-
lam tranferunt, prouenit hactenus, propter inſ-
citiam Sedis animæ, vitæ, atque regiminis.

A SEDE ANIMÆ AD Morbos.

1 *Probatur maior ſenſus in ore ſtomachi , quàm in oculo , aut digitis.*
2 *Vbique incoactæ Scholæ conſentiunt Paradoxo de Sede Animæ : licet apertè inde diſſentiant.*
3 *Planctu multa Venere exorbitantium.*
4 *Vita ſtomachi præſidet cæteris digeſtionibus.*
5 *Fermentum ſtomacho amicum , eſt hoſtile deinceps ſingulis digeſtionum officinis.*
6 *Diuerſi morbi è tranſplantato fermento ſtomachi , ſuſcitantur.*
7 *Catarrhorum decipula.*
8 *Morborum baſis.*
9 *Probat id Arthritis.*
10 *Plurimi Morbi fluunt centraliter è ſtomacho*

qui

qui è capite metuuntur, & medicantur.
11 *Commixtio characteris morborum quorundam qualis ſit.*
12 *Periapta quomodo operentur.*
13 *Probatur Sedes Animæ non eſſe in ipſo Corde,*
14 *Notabilia circa characterem morborum.*
15 *Effectus pauoris, cur varient effectus ſuos.*
16 *Idem conſideratur pro cauſa occaſionali venenoſa.*
17 *Appropriantur lumini vitali.*
18 *Objectio.*
19 *Intentio Authoris.*
20 *Dogma notabiliſſimum circa remediorum directionem, potentiam, progreſſum, &c.*
21 *Sanatio remoti vulneris, & notabilis vis Alcaliũ, è ſtomacho, inhibentium acores remotos.*
22 *Decepta Scholæ circa remedia vulnerum.*
23 *Alcali potentialiter latens in herbis, rebuſque aliis præſtat, quæ Alcali crematorum non ita facilè.*
24 *Vulneris & vlceris diuerſitas in remedio, vndè.*
25 *Examinatur vis diuretica, in vulnerato, potentiali Alcali.*

PERSÆPE Os ſtomachi non fert manum adpoſitam, licet coſtis vtrimque innixam, certo indicio, ibidem ſubeſſe ſenſum acutiſſimum ac præciſum, qui alioqui magis in digitorum extremis, ad diſtinguendum palpabilia requiri videbatur. At non poſſe pati incubantem manum, vtut grato tepore obuiam: neque ſuo pondere grauãtem: idipſum prodit vitam ibidem omnis ſenſationis fontem: qui tamen vt primariò ſe ſic affectum accuſat: ita quoque palam facit, ſe eſſe animã ſenſitiuam, primariò nociuis obuiã, menti immortali obuolutam.
2 Sed ecce ad Scholas retroſpicio, quæ incoactæ fatẽtur Orificij ſtomachi teneritudinem, ſiue nimis acutũ, accuratum, ac præciſum ſenſum, cauſare omnem pænè animi ſyncopem. Hæcque ſic aiunt, nec interim ad ſua ſeſe reflectunt axiomata, de Corde ſtabilita, nec conſiderant quod acutus ille ſenſus. ſic ab illis nũcupatus, nil aliud arguat præter vitalem promtitudinem: non autem quod vni magis, quàm alteri, plures vel magis apperti nerui, contigerint. Non interim ſemel conſiderarunt, vitam, ſiue animam illa ſede hoſpitari. Nolentes in ſacco, vel membrana, animam ſpeculari: eamque potius in aurium cordis follibus, deſideve cerebro, depoſitã credere maluere. Etenim etſi manus vinctas traderent, dum animaduerterent in mẽbrana vteri, vires totum turbantes, aut conſternantes: nondum tamen Scholis datum eſt, priuilegium intuẽdi & fatendi, pa-
3 riter id ſtomacho conceſſum eſſe. Multorum quidem querelis, compellebantur ſtulta Venere laſciuientium: quod ſerotino vlulatu ſe oppreſſos, anxiatoſque circa os ſtomachi plangerent. At non proin Scholæ reuocarunt in dubium, ethnicorum tradita, nec ſaltem obiter compunctæ ambigere ratum duxere: An fortè ibidem vitalis initij lumen, ſiue introitus eſſet, qui primariò laceſſentibus cauſis effectus, ſentiret ſui incommoda. Neque enim decernitur mandatum, niſi ex aula: vt neque vitæ poteſtas delegatur, quàm à vita præſide, id eſt, anima. Quippe exin primò manifeſtatur, quod niſi character ab anima ſenſitiua conceſſus, imprimatur ſemini: idipſum ſterile ſit permanſurum, ac monſtroſum. Non ſecus atque Peponis flos, cui à tergo exiguus pepo non cernitur adnatus. Igitur ſi anima hoſpitaliter ſedeat, vnde ſemina originaliter ſuæ fœcunditatis characterem mutuant. Poteſtates tam vitales, quàm propagatiuas, ibidem quoque latere, eſt indubium. Atque inſuper, 4
quod animæ ſenſitiuæ iſta ſedes, nedum moderetur ſtomachi digeſtiuam facultatem, & ad hoc ſuſcitet fermenti ſtomachici anonymam aciditatem, eamque ſinat ſibi juxta legum naturæ vigorẽ præcidi, & termino accurtari. Verum, ipſa vita ſtomachi præſidet cunctis totius digeſtionibus, vtcunque in abditas vel etiam remotas latebras diſperſis. Id nimirum animæ, ſingulari radiatione, viteque ſuæ velut participatione, eſt proprium, tanquam ſi ſolo nudoque nutu, atque Duumviratus mandato, quoquo verſus obedientiam, & à quouis ſibi deberi cogeret. Vndè pariter ſequitur, eũdem vigorem vitalem dilatari quoquo verſus: erroneoque ductu, eiuſdẽ quoque exorbitationes tranſplantari morbificè, vſque ad vltimos digitos. Ita nimirum hoſtile il- 5
lud acidum, quod licèt ſtomacho ſit gratum, imò & peræquè requiſitũ: jam tamen in fundis alienis euadat inimicum. Neque enim eminus mutuanda eſt probatio hoſtilitatis illius. Siquidem in canicularibus ſat obuium, carnes, ſtatim atque corruptionis initæ lumen ſubintrarunt; juſcula acida dare & colore inſueto tincta. Ergo delato 6
hoſpite peregrino ſtomachi, per vitale initium, ad agrum peregrinum, ſequitur eo ipſo ſtatim aliquis defectus peregrinus: qui ſui præſentiam, plerumque etiam ſtatim prodit. Morbus eſt ſcilicet: qui ſi in venas delatus ſit, errore Duumviratus malè accenſi, febres parit, Sin verò in habitum corporis, vel ad artus deferatur aciditas hoſtilis, mox adſunt diuerſa apoſtemata & Arthritidis errores, Apoſtemata inquam, quæ minima materia, non ſecus atque ſpinæ, aut ſpicula adacta, mordicant; in pus denique, ichor, ſaniemue properant. Hæc nimirum eſt Catharrhorum 7
fallax decipula, que Scholas vſque in modernum diem irretiuit, per varios humorum non exſiſtentium decubitus, defluxiones, caſus & lapſus. Ac facilè fuit Satinæ, eò procliues mentes per paganiſmum ſeductas, præcipitaſſe: non ſecus ac Aſtrologi animaduerterunt Lunæ ac planetarum inexplicabilem ſitum, finxere excentricos ſecundum quid, & ſimpliciter, quos quidem ſciebant eſſe vanos, atque fictos ad neceſſitatem ſituum, dimetiendo repertorum. At in mendendo id propinquius fuit Satanæ, ſic decepiſſe ſuos, id eſt paganos, quod ſenſus ad manum eſſet ſuaſor induſtrius, & importunus. Cui obuenire neglectum eſt, dum ars ad lucrum feſtinans trahi cœpta eſt. Siquidem facile è diductis, Tractatu de Catarrhis, concludi domonſtratiuè, atque neceſſariò, eſt obuium cuiuis, quod nulla ſit materia pro Catarrhis, non locus item culinarius, in quo, aut vbi pararentur, vt neque canalis, per quem tam diuerſimodè defluerent, etiam ad diſtantiſſimas corporis oras. Quin longè facilius 8
ac propinquius ſit, (obſtat autem ſola ſemel manus tradita gentilitati, perque crudelitatem ſibi præcluſiſſe viam inquirendi vera) meditari, à principio vitæ, vitam quoquo verſus continuari; à vitali quoque demum errore, ſpargi errores per totum, in totum quoque, vel in partem tam continentem, quàm contentam. Hoc denique fundamento ſemel pręterito, irritum fore quodlibet remedij genus, à poſteris Satanico aſtu

deinceps

deinceps deceptis, temerè ac friuolè excogitatum. Quod vtinam Poſteri ſat mecum contemplarentur. Nam exin etiam magnam mortalium cæcitatem, tam in medentibus, quàm paſſim in medicatis, facilè cum lacrymis deprehenderent. Succenturiantur enim primi podagrici, accuſarentque ſtomachum, ſeque ibidem primus ſentire motus, ac velut agitationes febriles tanquam præcurſores acceſſus, Solo nimirum adſpectu, vitaliſque luminis irradiatione conceptus, natuſque ibidem acor, erroneè transfertur in ſeminale gluten, quod Synouiam iam appellant, eſtque articulorum tranſparens ſemen nutritiuum, ibique copioſius depoſitum, ob motuum frequentiam, & oſſium fortem compreſſionem. Siquidem aliàs, quamprimum oſſa mutuo confrictu æſtuarent, & ſiccarentur. At fœcundius quanquam multò, hæc ſint Capite de Podagra, delineata: iuuat tamen me pla-
10 nius dilatare. Occurrunt nimirum diuerſi morbi, qui ſuam originem centraliter è ſtomacho deſumunt, quorum ortus atque remedium infauſto hactenus omine ignorantur. Sunt namque in concauo ſtomachi, acidum, amarum, ſalſum, nidoroſum ſiue putidum, virulentum, inſipidum, *&c.* Ac imprimis acidum, fermentale ac digeſtiuum, ſiue tranſmutatiuum, non eſt ſtomacho proprium, aut geniale: verum ipſi præparatur & inſpiratur à Splenis vicina ſibi ad hoc culina. Quo nimirum fermento deficiente, eo ipſo, eſt apepſia domi, bradypepſia, appetitus deiectus, ciborum nauſea, quæ febribus ſtatim conſpiciuntur vernacula atque ſtipata: quapropter dixit Senex: *Acidos ructus nidoroſis ſuperuenientes, bonum.* Nonnunquam etiam contingit, parcum fermentum affluere ad ſtomachum: inde quoque atropſiam ſuſcitari, ciboſque euadere coctu difficiles. Imò ſtomachus, qui ordinario ſenſu orbatus videtur, nec ſentit niſi noxia, quotieſque afficitur indignè, à peregrinis intra ſe contentis: ſtatim ſub exiguitate fermenti, aquoſum liquamen parit, & cum nauſea extrudere ſatagit. Aquoſum autem dico, quod ſubinde nil niſi mera aqua, viſcida item mucilago, etiam inſipida ſæpè, ac non raro, peregrino acore imbuta, qui à fermento vitali ſic diſcrepat, vt mortuum viuo. Adeo etſi participent in guſtu, longiſſimè tamen ab inuicem diſtent, quod videre eſt in amaritudine abſynthij, & cucumeris aſinini, vel colocynthidis. Etenim dum potus, ſimulque agglutinandum alimentum in ſtomacho, peccant penuria viuidi fermenti, ſtati fatiſcunt in amarum flauum liquamen, quod Scholæ hactenus fel viſcus, imò etiam vnum de quatuor conſtitutiuis cruoris falſo dictarunt, neſciæ interim, quo authore & ductore, bilis in Iecore ſepararetur mera à cruore ſibi connato, ac intimè permiſto, deferreturque ſolitaria iſta bilis (multum certè mutata à bile cruori innatante) ad ſtomachum. Cum non ſit iter ab hepate ad ſtomachum, niſi per tot deuia, quæ hanc Scholarum inuentionem ſtupiditatis meritò accuſent. Dum autem alimentum appropinquat ſtomacho, vt ipſi aſſimiletur, eumque alat, deficitque præ penuria fermenti, vel aliàs oborta in ſtomacho procella, ſtatim putret, & nidore infame fit. Nam tepido loco detentum, quod iam limen vitæ intrauit, ſuſceptumque eſt in numerum mox vitalium: ſtatim quoque putret, nidoroſum fit, imò ſi mora acceſſerit, cadaueroſum euadit. Vndè Colera, lienteria, Cœliaca, &c. ſubinde quoque Archeus ſtomachi, vel fermenti acidi paucitatem ſupplere volens, indignatur, paritque acidum acetoſum, crudele; inde Orexes, itemque tormina, tam in ſtomacho, quàm ipſis inteſtinis, plerumque crudelia. Sin verò acidum moderatum affluat, & ſuperfluat cibi copia, vel aſperitas, tum cibus totus amaricat, flauum iſtud craſſumque excrementum per eiuſmodi degenerationem ſuccreſcit, ac varia inde malorum ſeges, in diarrhœam ſuccenſa oboritur, niſi totum ſimul ſtatim deiectum ſit. Nonnunquam etiam Archeus ſtomachi concipit furorem, accenditurque ſponte propria, ſic aut acor non in cibos feriat, ſed errabundè ipſum Archeum inficiat. Tum ſcilicet concepta eſt Arthritis, & Archeus per totum diffuſus, proximè tamen ſua aciditate afficit ſynoniam, ſiue ſemen crudum, proximè aſſimilandis oſſibus adiudicatum, ideoque intra iuncturas depoſitum. Contaminat verò ſynoniam partis debilioris in robore naturæ. Cenſeturque ideo Arthritis, pro lubitu, partem quam apprehendit, eligere. Et quia acor ille, in ſtomachi centro ſuſceptus, per Archeum ad remota diſpergitur: ideo falſum eſt, defluxiones à Capite, per neruos ac venas propagari. Sic nimirum ingentia ventris tormina, partium ſyntereſi, acorem in ſtomacho proritant nocuum, qui dein manus pedeſque, non raro portento contractura vibrat, itemque mox dein quoque paralyſi reſoluit. Indebitus itaque ſtomacho acor, ſi alimentum roridum, ſpermaticumque eius ſumen apprehendat, vtut tenuiter, vertigines proritat, eoque turbidiores, quo hæc magis poſticam eius partem aſpiciunt, Apoplexia verò ſuboritur, dum alieno planè motu, ac hoſpitio, à cauo ſtomachi, in venas eius intrat mucilago inſipida circa orificium, ſeruatque lateris ſui rectitudinem, magnamque à minori diſtinguit, carentia, vel præſentia virulentiæ. Eſt autem plerumque chronicis eiuſmodi morbis, character aliquis ſigillaris. Sic nimirum podagra profluit ſæpè à parentum initio, in prolem, ibidemque plurimos patienter exſpectat annos, antequam ilius fructus proprius ſuam nanciſcatur maturitatem. Ergo in initiis vitalibus, & radicalibus organis ſtoma-
chi (quæ ſunt ipſe Archeus localis, ſiue inſitus) 11
hæret poſthumus ille tranſlatuſque hæreditario iure character podagricus. Ac conſequenter pariterque etiam, qui per vitæ inordinationem ſollicitatus acquiritur, ſedet is in Archeo orificij ſtomachi, qui dum tædio affectus, hoſpitis peregrini inſolentiâ, ſeſe acuit pro eiuſdem expulſione, atque inde etiam fructus Apoplexiæ emergit. Nec eſt enim character ille podagricus ſilens, materialiter aliquo intus depoſitus nido, ſegregatoque ſtabulo in plicis aut rugis ſtomachi exceptus, tanquam Tartarus aliquis exoticus adhærens. Sed eſt in ipſo vitæ Archeo concreditus character. Fingamus nempe ſuppoſiti proprietatiſque vnitatem, qua character ille, ad podagram, apoplexiam, vel Epilepſiam iacet tumulatus, excitaturque ſtatis ſtationibus maturitatis propriæ, vel commouetur quibuſdam aſſumptis cibis, vel odoribus. Dein conſideremus acorem naturalem ſtomachi (iam degenerem, itemque teneritudinem orificij eius, ſyncopes, & epilepſiam ſuſcitantem) quæ nil

teſtatur, præter facilem ſenſum, læſionem, paſ-
ſionem, ac perturbationem vitæ, adeoque præ-
ſentem hoſtem, à rebus plurimis tumultuan-
tem) itaque ſi excitetur acor præter naturam,
qui commiſceatur Archeo, cumque hic præſit
digeſtionibus ſingulis, radialiter defertur acor
iſte ad peregrinos lares, quibus eſt totus hoſti-
lis: atque inde Arthritis proſilit. Sin verò cibo
aut potui connectitur, adſunt dolores colici,
tormina, aliæque partium exorbitationes oc-
caſionaliter. Quod ſi verò acor ſtomachi dege-
neret, ſeque aſſociet veneno opiato, cum pene-
tratione verſus ſedem animæ, ſtatim adeſt epi-
lepſia. Sin autem ſuboriatur mucilago putida,
ad amarorem prona, vertigo, & fortius inſur-
gens Apoplexiam ſuſcitat. Nec etenim oppor-
tunum eſt, præciſè illa inuicem diſtinguere,
dum materiam ſiue occaſionem exhauriri præ-
12 ſtat. Saltem quædam externa periapta cuſto-
diunt à caſu, & acceſſu epileptico, quod ſigno
eſt, vel impediri fructum characteris, vel appli-
cationem occaſionis, ad Archeum: vtroque
ſcilicet modo præpediri, extingui, vel annihi-
lari nocuum, ne Archeo commiſceatur. Quin-
imò vt vegetabilia plerumque ſolent hyeme
dormire, ac velut excitari, ſub ver, vt gem-
mam, frondes, flores, aut fructus edant. Ita
character podagricus, epilepticus, &c. ſtata quo-
que periodo concitatur in maturitatem, niſi an-
ticipet eam importunitas proritantium. Saltem
vertigo, & Apoplexia, &c. quanquam intra oc-
caſionales cauſas referantur: ſedent tamen pro-
ximè intra ipſum vitæ nidum, in Archeo, qui
nimirum inſitus eſt ventriculi orificio. Quàm
facili enim compendio, per appenſa, Caducus
ſuſpenditur, ac detinetur? Eo quòd impedi-
tus cauſæ noxiæ in animam ſenſitiuam introi-
tur, eſt nempe penetratio cauſæ noxiæ in Ar-
cheo latitantis, ad intrò, quæque idcirco Men-
13 tem prorſus tollit: Cordis ſcilicet pulſum qui-
dem relinquit: at ſenſum, imaginationem, om-
nemque animæ principem poteſtatem ita peſ-
ſumdat, vt pro illo ſpatio planè ſublatæ vi-
deantur. Vndè & ſtylo ferreo notandum, ani-
mam ita peſſumdatam non habitare in Corde,
14 nequicquam titubante. Podragra autem, ſicut
extrorſum tendit; ita character eius non tam
penetrale ſiue ſedem animæ, quàm Archeum
digeſtionibus præſidem, affectat. Quæ ideo
contingunt, eo quòd character podagricus hæ-
reditarius, ab generationis initio, & dudum
ante emphſychoſin fœtui inuſtus eſt: Ideòque
ſolum ſpectat Archeum, non autem animam,
qui ſolus totum in ſe onus tum ſuſtulit. Ille verò,
qui per vitæ exorbitationes, podagræ chara-
cter acquiſitus eſt, tametſi annoſo viro aduene-
rit, ſeruat tamen naturam ſuæ proprietatis.
Vnde manifeſtum fit, cuiuſuis morbi characte-
rem eſſe promiſcuè, in animæ ſenſitiuæ gre-
15 mium admiſſibilem. Adeo vt ſicut pauor in-
gens plures fecit epilepticos in vitam: ita con-
ſimilis pauor plures à podagra deinceps reddi-
dit immunes. In vno ſcilicet pauor generauit
in ſyndeſmo, vitæ, & animæ ſenſitiuæ, chara-
cterem epilepticum: qui pauor necuit; vno vel
altero gradu dimiſſior, & exterius, characte-
rem podagræ, eumque reddidit vel congela-
tum à pauore, vel ſaltem oppreſſit eius radi-
cem. Atra bilis apud Hippocratem (quæ cum
nuſquam vnquam exſtiterit, pro effectu, bili illi
tributo, eſt ſumenda) in præcordiis ſubſiſtens
(ſedem enim animæ ſiue Duumuiratum reſpe-
xit, nondum notum) ſi in corpus ſpargatur, epi-
lepſiam prouocant: ſin verò in animam, demen-
tiam. Fuit nempe iſta primi ſeculi planities,
quæ res quidem candidè trutinabat: ſed defe-
ctu luminis ſuperni, non adiuit ad rei fundos:
ſunt quædam ſimplicia, quæ citra ſenſualem
abhorreſcentiam; quæ ſuo eſu pariunt veram 16
dementiam, alia verò ſomnum faciunt; quæ-
dam quoque dementes in vitam, alia autem
tantùm delitia, velut ebrietates quaſdam profe-
runt; Ad quorum quoque paritates, velim cha-
racteres morbidos computari. Vtpote nedum
aſſumptis hoſtilibus eiuſmodi rebus, ſanitas,
Mens, aut vita alienantur: ſed intus conceptis,
partis procuratiſque materiebus noxiis, vel
etiam ſolis characteribus, introducuntur in vi-
tam aut vitæ organum Archeum, diuerſæ pro-
prietates. Eæque nedum bonæ, patrum aut Auo-
rum inclinationes, in ſemen propagatæ: ſed &
morboſa quædam ſeminaria, qualia in ſimplici-
bus, velut nobis comminata: connaſcuntur. Quæ
quidem vt animaduerſionem ſeriam meren- 17
tur: ita multò magis, quoties illud hoſtile &
morboſum virus diuerſimodè copulatur, nunc
fermento ſtomahico, nunc Archeo inſito, tum
demum ſpiritui arteriali: non rarò quoque ra-
dialiter ipſi vitæ, quæ nimirum nil niſi lumen
centrale eſt, à radiali quoque lumine quouis pe-
netrabile: Sic videlicet, lumen vitale animæ
ſenſitiuæ, penetratur à copulato ſibi lumine
peregrino, non ſecus atque lumen, trans vitrum
coloratum, tingit lumen ſimplex in pariete.
Equidem in monarchia vitalia, quæque deſ-
cendit à Patre luminum, ſunt lumina iſta vi-
uentia, quæ aliàs in ſimplici ſolari, aut in lumi-
ne colorato, lucent, tributæ prorſus caduco.
Eſtque combinatio luminum viuentium, planè
viciſſim tolerabilis nedum: ſed & in inuicem
actiua. Adeo vt hinc conſpicuum ſit, quod Pa-
ter luminum frenos cohibeat vitæ, totiuſque
naturæ. In arteriis itaque lienaribus, vel in
ipſo parenchymate illius viſceris, iam inuſta eſt
proprietas (quam characteriſticam morbi vo-
co) vel demum in ipſa ſtomachi membrana,
venis, neruis, ſiue etiam in eorundem Archeo
vitali, quæ proprietas ſeſe in animam ſenſiti-
uam per interualla propagat, vel continuo fo-
mite tranſlucet, cogitque animam iſtam ſibi
fore pediſſequam. Adeo vt anima ipſa, ejuſue
vita, aut Archeus vitalis, per vices ſollicitata
efferantur in aliquem motum furoris, amentiæ,
ſyncopis, vertiginis, epilepſiæ, apoplexiæ, para-
lyſis, contracturæ, &c. Accuſabit (ſat ſcio) pars
aduerſa, diſcendi incupida, nebulam quam 18
ſpargo, dum ad vitam, ad lumina vitalia, ſiue
ad mundum inuiſibilem, vbi Pater luminum
præſidet, hæc ſublunaria detorqueo. Sed quæ-
ſo reminiſcantur, hanc eſſe viam rectam, quæ
aliàs à priori inueſtigari nequit. Sciantque, vi-
tales motus non niſi cieri, dependere à vita.
Siue interim vitam noſtram contemplemur,
ſiue demum vitam, vitaleſque proprietates,
quæ nobis morboſæ, mortales, ac exoſæ ap-
pareant. Equidem vbique non intueor niſi bo-
num commune proximi, aperire feneſtras, qui- 19
bus tamen naturæ hactenus obſcuratum, ad-
uentare queat in Scholas, & feliciora me inge-
nia. Submoui propterea complexiones quali-
tatum

tatum elementariarum, itemque humores, tartaros, atque huiuſmodi ſomnia Scriptorum: optarem inuicem illorum, introduci veram naturæ cognitionem, noſtrique indaginem. Denique Catarrhos de medio ſuſtuli, vt vana figmenta, fractoſque baculos, quibus innisi fuere mortales hactenus. Adeoque quicquid hos decepit, fraude doloque defluentis humoris, tanquam cauſæ morbificæ, id totum in fructum atque productum cauſæ vitalis referendum eſſe: quodque materialiter è capite defluere, putatum eſt in Scholis: id à ſede animæ vitali iaculari, ſagittari, radiari, & propagari, communi Archei ductu, vel vitæ participatione inſtillari. Bone Deus, quantum diſſentio ab Antiquorum traditis? Vtinam ſint, vel ſaltem vtinam facias, qui me capiant, & ditiore talento ſpem ægrorum foueant! Sed tu Deus, facies in his, iuxta beneplacitum tuum, cui omnia & ſingula, quæ habeo, ſcio, video ac poſſum, to-
20 taliter refero & offero. Redeo ergo ad orbitam: Imprimis herbas vulnerarias operari virtute cuiuſdam innati Alcali, aliàs oſtendi. Docui nimirum Mercurium, tam præcipitatum, quàm ſublimatum, facilè reuiuificari, imbibito per bullitionem ſucco clarificato vulnerarium. Vndè conſequens, herbas excellentiores in hoc gradu eſſe, quarum ſuccus ille bullitus cum præcipitato, & dein ablutus, facilius atque copioſius Mercurium reuiuificauerat. Quapropter, & in medendo præcellit lapis cancrorum, ſi cum vino, quàm ſi in aqua potetur; eo quòd is lapis in vino, facillimè vim atque ſaporem lixiuii induat. Nec quæſo proinde horreat Medicus vini vſum in vulnere, febri, &c. Nam eo ipſo, vt ſapit alcali, vini vires atque proprietatem amittit. Sic nempe propinatur feliciter Alcali è tilia, non ſecus atque puluis ille cancrorum. Inuitauit nos enim Dei bonitas, vt propter raritatem, qua pauco ſpatio lapis iſte ſubſiſtit, mortales trahantur in admirationem illius, atque inde etiam diſcant vires, trutinentque proprietatem æquè mirabilem, qua vulneratis, contuſis, ac ex alto
21 præcipitatis proficit. Mirumque hic eluceſcit ſtatim nondum explicatum. Quod nempe ſanatur vulnus in pede, etiam & crure, ſiue in maximè remotis ab ore partibus: quorſum tamen nullum Alcali acceſſum impetrauit vnquam. Quatenus ſcilicet Alcali huius lapidis corriget acetoſitatem, quæ in membris extimis ſiue habitu corporis accenſa eſt, & parata accendi. Neque enim à ſtomacho tranſit vis Alcali, per venas, vſque in digitos pedum. Sed neque eo admittitur, & quanquam admitteretur, non tamen poſſet per præuias digeſtionum quæſtiones, atque examina, pergere libera, & infracta. Nemo enim eſt, qui hoc neſciat, mi-
22 hique non permittat, quæ dixi. Ergo inde prorſus liquet, quod Alcali iſtud, etſi non vadat materialiter vſque ad habitum corporis: attamen ſufficiat, vt ſui proprietatem radialiter eo vſque diſpergat, modò in ſtomacho, digeſtionum fonte, vitæque Archiuo aciditatem vetuerit. In quo manifeſtatur vis ſtomachi in omnes digeſtionum familias. Quapropter à contrario ſenſu, percepere quondam, quod vinum, quia facile nobis intùs aceſcit, accendat atque peruertat vulnera, niſi adhibito vulnerario Alcali, vis iſta acida vini miteſcat. Siquidem vulneris detrimentum, internus & fermentalis ſolus acor eſt; quo abſente, feſtinant labra continui concurrere. Quapropter Scholæ deceptæ, vniuerſaliter vinum vulneratis vetuere. Quod hodie vſus remedij vulnerarij, in Scholarum dedecus improbauit. Nec materialiter enim vadit Alcali ad longinqua, vt acorem inhibeat: cum nec quidem ad lienem, quartanæ ſedem penetrare queat. Sufficit itaque, quod in ſtomacho, digeſtionum omnium Rectore, acorem cohibeat. Non quidem quod fermentum acidum ſtomachi peſſumdet: ſed quatenus corrigitur, impediturque fermenti tranſlatio ad longinqua. Quod & ipſum confirmat præfatum paradoxon, nempe quod digeſtio ſtomachi præſideat mille culinarum digeſtioni particulari: Dein quod materialiter non fiat Alcalium peregrinatio. Ac præſtet Alcali horum lapidum po- 23
tare, quàm calcinata conchylia. Eo quòd etſi iuuent, ſitque Alcali longe in calcinatis potentius; attamen quia ſub actuali vigore, fermentum ſtomachi vitiatur, vel ſaltem inclinant. Vbi lapis Cancrorum, non tam in fermentum, quàm in fermenti productum feratur. Obuia quoque ratio, cur lapis iſte, illique herbæ ſimiles, ſanent ingentia etiam remota vulnera: vlcuſculis tamen in gula, larynge, aut veſica nequicquam opitulentur. Nam & hinc confirmatur, quod 24
omne vulnus ſtatim aceſcat, ſi impediatur quoque acor è ſtomacho vitali digeſtione ad vulnus diradians, remedio eſſe. Sed quia vlcus non ſuboritur è ſtomachi acore: ſed ex proprio Archei partium vitio, & ſuſcepto contagio. Quod etiam proinde non ſedatur aſſumpto Alcali: & arcanis opus eſt, quoque penetrantibus. Cibi namque, potus, & pharmaca, vim ſuam amittunt circa primam ſtomachi digeſtionem: nec altius vadunt aut feruntur, quia tantum nutriunt ſimpliciter, atque ideo omnem laruam nutritioni horridam, idibem exuunt, & planè deſpuunt vel alioquin in excrementa mutantur. Atque ſic etiam inutilia fiunt conceptæ ſanationi. Quod ſi verò lapis Cancrorum ſit diureticus, non eſt quod proinde ſperandus ſit aduentus eius, vſque in veſicam, aut quod vis eius maneat intacta, & infracta. Abſit. Sat enim eſto, Si lapis ille totum potum ſpoliet vi aceſcente. Quippe quæ ſola eſt, vtut minimum eius in lotio deferatur, pariendi ſtranguriam, dyſuriam, ardoreſque Lithiaſi familiares. Acor enim, tametſi à felle ſano optime ſubigatur: attamen tantillum eius, poteſt hoſtile eſſe in lotio, partibuſque illi ſubſeruientibus, non minus reſiduæ toti digeſtionum familiæ. Nunc tandem redeo ad ius Duumuiratus, vt conſtet, quo pacto anima in ſuo corpore ſua mandata diuerſimodè exerceat, agatque per modum iuſſus, moderaminis, regiminis, vt etiam truculentiæ, furoris, & tyrannidis, nec ad hoc indigeat canalibus, ventis, vaporibus, fuligine, ac omnium minimè, ope calorum, frigorum, & defluxionum. Scholæ cernentes effectus Duumuiratus, ſinguliſque cauſas nectere arbitrantes, cuncta in ardores, vel humores, horumque decubitus tranſtulere, quaſi ea quæ in nobis naturaliter obueniant, tantum per vrgentem ponderum, calorum, humorumque imaginariorum neceſſitatem contingerent. Cumque ab anima, à viribus viuentibus retroceſſerint ad artificilia vel demortua Matheſeos exempla, tandem fruſtra ſe operari cum admiratione, inuita experientia, &

ſolita vulgi obſeruatione, pleroſque morbos in catalogum incurabilium, vel numerum ſponte ſub cura culinæ ſanari ſolitorum, quieuerunt modò venam & alum aliquoties vſque in necem, vel ſpontaneam laſſationem ægrorum deſeruiſſent. Ac poſtremò plerumque agyrta, vel annoſa anus curat, quos ipſæ Medentium experientiæ deſeruerant.

IVS DVVMVIRATVS.

1 *Illuſtratur Aphoriſmus Senis.*
2 *Epilepſia & Mania probantur è Duumuiratu prodire.*
3 *Somnum è Duumuiratu eſſe.*
4 *Argumentum contra Capitis prærogatiuam.*
5 *Idem confirmatur ab inuito Galeno.*
6 *Subterfugium Scholarum pro capite.*
7 *Quid ſexus ſinguli tribuant generato.*
8 *Vegetans poteſtas in & ex Duumuiratu.*
9 *Fœtus diuerſimodè viuit.*
10 *Phantaſia Cerebri ſtatim interit, niſi ab inferis foueatur.*
11 *Anima cur dicatur in ſanguine.*
12 *Conceptus aſcendentes ex hypochondrio cernuntur ſtatim in vultu.*
13 *Probantur primi conceptus, formari in ſede animæ.*
14 *Somnum & ſomnia eſſe ex Duumuiratu.*
15 *Incubus eſt in ſtomacho: ergo ſomnus & ſomnia ſunt indè.*
16 *Odaxiſmus autem à Senſitiua tantum.*
17 *Scholarum opinio circa Incubum.*
18 *Notatur abſurditatis.*
19 *Aſinus Balaam, non eſt locutus verbum Angeli.*
20 *Hiſtoria præcipitis mei caſus.*
21 *Recenſentur aliquot Pylori dignitates, & ſtupenda propter facilitatem remedia.*
22 *De ſede animæ pro Duumuiratu.*
23 *Hiſtoria amentiæ ex pharmaco adhuc exſiſtente in ſtomacho.*
24 *Idem per lipothymiam.*
25 *Ab axiomate Scholarum.*
26 *Extolerantia famis.*
27 *Perturbationes ſpectare Duumuiratum, non Caput.*
28 *Studium nimium parit amentiam, ſenſibilem primum in ſtomacho.*
29 *Error Scholarum.*
30 *Per axioma Scholarum certatur in Schola.*
31 *Somnum è præcordiis.*
32 *Remedium opiatorum.*
33 *Galenum carpit Veſalius.*
34 *Status innocentiæ qualis.*
35 *Primos conceptus malè vocari eſſe extra noſtram poteſtatem.*
36 *Memorandi poteſtas in Cranio, atque alia alibi.*
37 *Memoria mentis, alia quam phantaſiæ.*
38 *Sedes concupiſcibilis & iraſcibilis Scholarum.*
39 *Splenis otia.*
40 *Caput ſequitur præcordia.*
41 *Vis narcotica.*
42 *Vaſa paraſtata:*
43 *Salacitas non reni, ſed ſtomacho tribuenda.*
44 *Vitam caducam intraſſe, & ſtabulari, vbi & anima.*
45 *Os ſtomachi eſt centrum totius trunci corporei.*
46 *Quid ſit Meſſiam in ſuis lumbis geſſiſſe.*
47 *Remedium enitenti mulieri.*
48 *Ruit Iudiciaria Aſtrologia.*
49 *Exterus lien quam vim habeat.*
50 *Cur prægnantis tempore infeſtetur miris conceptibus.*
51 *Mens non ſit amens.*
52 *Conceptus lienares.*
53 *Morbi ſanabiles & deſperati, qui ſint.*
54 *Simplicium dotes.*
55 *Concluſiones ab inſcitia præcedentium deductæ.*
56 *Soporifera non medentur amentiæ.*
57 *Cos Lydius pro medente amentiis.*
58 *Obiectio ignarorum.*
59 *Obeſitas terminata.*
60 *Admiranda Duumuiratus majeſtas.*
61 *Riſibilitas quid, & vnde ſoli homini aduemiat.*
62 *Dominium Duumuiratus in Pulmonem.*
63 *Origo Sputorum.*
64 *Determinatur vis ſulfuris.*
65 *Cur ſtomachus imperet Pulmoni.*

HIPPOCRATIS eſt. *Quibus vena fortiter in hypochondrio pulſat,* 1
iis mox mens ægrotat. Frequentiſſima enim eſt arteria lienis: eius tamen pulſus non eſt manifeſtus, quanti perrectè valet & imaginatur. Dum autem perperam, mox forti pulſu, vſque in aurem ſiniſtram, non rarò etiam ab aſſidentibus audibili, amentiam denunciat. Id vero in ſpina digito impreſſa liquet, cuius pulſus antea ignotus, mox dein ante digiti tumorem moleſto duroque pulſu agitatur. Ergo è liene ſpinoſo denotatur prodire amentia. Idem Senex atram bilem
in præcordiis ſtatuit (nomen enim præcordiorum, ſonat ſtomachum cordis vicem ſubire) & inde præſagit Epilepſiam, ſi in corpus: Amentiam verò, ſi in animam ſubierit. Ergo vtrumque mentis impotentiam è præcordiis deſumit. Vrgent autem potiſſimum, vbi earum cauſa occaſionalis præſto adeſt. Adeoque teſtantur Scholæ, vbi officina amentiæ latet, ibidem quoque in ſanitate, recti iudicij eſſe ſedem, iuxta axioma. *Eſt functio vitiata eiuſdem partis, cuius eſt in ſa-*
nis functio integra, & contra. Etenim Amentiæ 3
omnes, (exceptis ſoporum ſororibus) tollunt vigilias. Certo argumento, quod ſomnus, ſopor, vigilia, dementiaque eodem degant hoſpitio. Vt pote ſomnus, vigilia, phantaſia, ſomnium, ſunt poteſtates verſantes circa idem ſubiectum, fiuntque eodem organo, & hoſpitio. Fateor quidem ſomnum, vigiliâ poſteriorem: ſed iſtud non arguit ſubiecti hoſpitii varietatem. Indubium eſt namque, quod in momento ceſſet om-
nis Mentis operatio per ſuſpendium, &c. Ita- 4
que ſi caput eſſet proprius imaginationis locus, perſeuerarent Mentis operationes, quæ tamen intercidunt, ſtatim atque lux ab inferioribus eſt
denegata. Galenus proponit cinerem, è com- 5
buſtis Cancris contra rabiem è cane profectam. Quæ rabies, in concupiſcibili, ſiue metu liquidorum æſtuat; vnde illi nomen Hydrophobiæ. Ergo rabies iacet in parte concupiſcibilis poteſtatis. Nec enim lixium è cancris, ad Cerebrum deferri eſt aptum. Nihil enim eò vadit, quod

quod prius in ſtomacho non ſit tranſmutatum,
nec igitur ad 5. aut 6. niſi per primum & ſecun-
dum. Itaque eſt illa rabies per interualla, oblato
nempe poculo, in concupiſcibilem furit, nemo
autem potum concupiſcibilem cerebro dica-
uit. Ergo dum canis rabidus Doct. Baldi digi-
tum momordit, iſtud virus à digito in ſtoma-
chum ſerpſit, tanquam primum animæ ſenſiti-
uæ organum. Vt etiam ad Splenem ſibi con-
nexum: quorſum lixiuij illius remedium, vt
6 paſſioni hypochondriacæ ſubiectum ſit. At ne
detrahant Scholæ dignitati Cerebri, concedunt
iſtam amentiam habere quidem terminum à
quo in liene: terminum tamen ad quem, vo-
lunt eſſe intra cranium. In quo nil dicunt excu-
ſabile. Nam ſaltem etſi ceſſet pro tempore du-
bium: ſufficit, quod in termino à quo, ſit primus
motus vitiatæ phantaſiæ. Reſpondebunt ocius:
cauſam humoralem atque occaſionalem in lie-
ne, non accuſare, proinde fabricam imaginatio-
nem fieri debere extra caput. Sed mox plurium
argumentorum robore id ſenſim propalabo. Pe-
trus Bor Chriſtiani, in annalibus Belgij, refert,
7 anno 1564. Bruxellis ſuem peperiſſe ſex fœtus,
quorum primus (qui generando enim vltimus,
ſemper primus paritur à brutis) haberet caput,
vultum, brachia, & crura humana, à collo verò
totus corporis truncus ſuillus eſſet. Sus enim
mater erat indubia. Ideoque Cor, Splen, &
reliqua etiam vegetatiuæ organa, matri ſimilia.
Ergo etſi caput hominis illi eſſet, ſolam dum-
taxat habuit animam ſenſitiuam. Eſt nimirum
monſtrum Sodomiticum matri magis ſimile,
quàm patri. Sic ex oue matre, & patre hirco,
prodit agnus, qui præter lanam, & caudam, cæ-
tera ouina habet. Sic mulus patre aſino, & ma-
tre iumento. Sicque equus è tauro & iumento.
In cuniculis ſeptem demum, à patre glire, &
cuniculo matre, nil præter caudam, patranti
erat ſimile. Si ergo monſtrum iſtud ſuillam
animam habuit: ſequitur ergo anima conditio-
nem non quidem capitis, ſed inferiorum mem-
brorum. Ipſaque prærogatiua animæ phanta-
ſticæ, habitat in Duumuiratu, quanquam caput
ſit pars conductrix conceptuum formatorum
in inferioribus, ſit nimirum in corporis cen-
8 tro, ac meditullio. Demonſtraui enim alibi,
Splenem inſpirare fermentum digeſtiuum ſto-
macho: id eſt dicere, lienem vegetationis ex-
ordium. Potentiam vegetantem autem, eſſe
animæ ſenſitiuæ, id eſt, Duumuiratus. Siquidem
9 non eſt ſingulariter anima vegetans: ſed eſt po-
teſtas vitalis, animæ æmula. Fœtus autem ve-
getatur ante empſychoſim, ſolo influxu parti-
cipationis è matre. Quamdiu eius velut eſt pars
integralis: ſed mox ab animatione propria vi-
uit culina. Ideoque ſola eſt anima ſenſitiua in
brutis. Quæ quia eſt & in homine, illique eſt
Mens alligata, idcirco conceptus animæ ſunt
primi in ſede animæ, qui fortè etſi depurentur
in capite, non tamen fontem negant ſuum. Imò
tametſi in Cerebro recuderentur, non tamen
ad hoc motuum ſucceſſione, ab anima in caput,
opus habent, tanquam peregrinatione. Nam vo-
luntatis, quàm conceptuum ſunt craſſiora lon-
ge imperia: attamen concepto vix motus man-
dato fidicinis digitus celerrimè illud exſequi-
10 tur. Itaque actiones Regiminis, non inter-
rupta luce radiant in obiecta ſua. Ideoque diſ-
curſus, ſuis officinis adæquatus, vti obique le-
ges ſumit, ac viciſſim alias ſtatuit. Laxa alio-
quin ac confuſa ſunt Cerebri phantaſmata, ſi
Splenis noxa intercurrat. Quod patet in ſuſpen-
dio, delirio febrili, hypochondriacis, rabioſis,
Apoplecticis, epilepticis, &c. Vndè ſat liquet,
Cerebrum obedire deliro Duumuiratui. Verita- 11
ti namque maximè eſt conſentaneum, quod ſa-
pientia carnis & ſanguinis (quæ eſt animæ ſen-
ſitiuæ) ſitum ſuum habeat in viſcere omnium
maximè ſanguineo. Idcirco in Sacris legitur,
animum & vitam eſſe in ſanguine. Etenim ſi
viſcus lienis, eiuſque ſubſtantiam attendas, cen-
ſebis eius parenchyma eſſe cruorem nouiter
grumefactum, pelle obductum, tamque multi-
plici venarum & arteriarum contextu locuple-
tatum: vt non ſit aliud in toto viſcus, quod in
ſubdecuplo totidem arteriis diues ſit. Cere-
brum verò, in tota vix ſui mole, venam aut ſan-
guinem aut parcè habet. Menynges quidem, ſi-
ue Cerebri opercula, ſuas habent venulas. Ac li-
cet in ſinu Cerebri, vas ſit arteriale, tranſpi-
randis ſpiritibus in corde laboratis aptum: Ce-
rebri tamen moles ferè tota eſt exſanguis. Non
mirum eſt ergo, Splenem, ſub hoſpite exotico,
peregrinas formare Ideas, & conceptus alienos:
Cuius hoſpitis expulſionem dum lien medita-
tur, fortem pulſum excitat, prout adacta in di-
gitum ſpina, præſentem exoſumque hoſpitem 12
nunciat. Obſeruaui enim ſeriò oculos, totum-
que vultum hypochondriaci, ſtatim quoties
ſtultos primoſque conceptus mihi referret:
quem dum à delirio incepto interrumperem:
ac ſtatim eo ipſo oculi ac vultus, in priſtinum
ſanitatis redibant. Mirabar compatiendo, tam
celerem totius vultus, toties repetitam, tantam-
que innouationem ab actione inferioris regimi-
nis, in arcem Cerebri propagari. Porrò neque
enim dumtaxat rudes atque incompoſiti con-
ceptus, ſplenis ſunt: ſed ſaltem & conſopita
Cerebri intellectione ſubter ſomnia, non ſper-
nendum donorum lumen. Mentem attingit. *Et*
erit in Act. Ap. nouiſſimis diebus: effundam de
ſpiritu meo, ſuper omnem carnem: & propheta-
bunt filij veſtri, & filiæ veſtræ. Et Iuuenes ve-
ſtri viſiones videbunt, & ſeniores veſtri ſomnia-
bunt ſomnia. Nimirum ſignificatiua. Nox no-
cti indicat ſcientiam, ſi vigil prædiſcat cogitata
ſua à rebus, loco, motuque ſubducere. Non 13
etiam gratis aſſerui primos conceptus pertur-
bationum ſentiri in præcordiis. Quandoqui-
dem ſi eſurienti adfertur triſte nuntium, ſtatim
perit appetitus. Ergo nuntium, & appetitus, in
idem cadunt hoſpitium. Docui etiam alibi, ſto-
machum hepatis, non eſſe inſignem aliquam
cauitatem, intra ſuum viſcus patulam: ſed ipſas
meſenterii venas, eſſe ſanguificationis thecam,
in quam iecur prima ſanguificationis radiat ſpi-
racula. Lienis verò ſtomachum eſſe ipſum ſto-
machum, quem ideo amplectendo fouet, vt di-
geſtionis Vulcanum illi inſpiret. Splenis tamen
alius eſt & proprius ſtomachus, multiplici arte-
riarum tortuoſitate admirabilis, quo lien ſibi ſo-
li coquit. Sub qua digeſtione, minimus error ſi
irruit, ſplen digerendo ceſſat, debitaque ſtoma-
cho externo fermenta denegat. Quod in febri
euidens eſt, dum loco acidæ digeſtionis, obue-
niunt teſtes ructus nidoroſi, putredinis cuiuſ-
piam æmuli. Cerebrum quoque ſua inſenſibili-
tate, lienem, vt & Menynges Cerebri, ipſum ſto-
machum hac in parte referunt. Actio namque

ſtomachis poteſtatiua eſt, & Cordis vicariatum
in ſe habet, eiuſque munia, inuitis Scholis, ex-
ſequitur. Nec enim ſplen infractuoſo, vitali, lo-
cupleteque arteriarum numero, ſuis floret con-
ceptibus fruſtra: ſed quoties ſuos conceptus al-
14 terius alimenti deliciis ſopit, dat ab opere in-
ducias: id eſt, ſomnium. Quæ ſi minus per-
fectæ fuerint, vel nimia ſolicitudine ſtomachi
15 turbatæ: ſomnia quoque profert confuſa. Ne-
mo Medentum hactenus dubitauit, quin ephial-
tes, ſiue incubus ſuſcitetur è præcordiis: Adue-
nit enim plerumque, ſumpta durioris cibi lar-
giore cœna. Vel aliàs laborante ſtomacho: Id-
eoque id contingit, non quidem cubanti lateri
dextero: ſed tantùm dormienti in lumbis ſupi-
no, vel ſaltem latere ſiniſtro. Dum ſcilicet pe-
ne eſt dormitum ſatis. Sentiunt namque obſ-
curè, ratiocinantur, putant ſe manibus tange-
re, & oculis videre: non tamen ſe mouere va-
lent. Sentiuntur enim audiri, & ſentiri oppreſ-
ſiones. Alioqui dormiendo, alii (etiam ægroti)
ſe mouent liberè. Eſt nempe onuſtus, ac one-
ratus ſtomachus, eiuſque nondum abſoluta con-
coctio, ideoque continuit ſiniſtro latere cuban-
tibus: quorſum nempe os ſtomachi contortum
eſt. Vnde imprimis obuium fit: & ſtomachum
imperare motui, ac præcipuè in hoc ſomnium,
ſomnia, ſimul & motum moderari. Sunt nem-
pe ſomnia incubi ſemper ferè eadem, vt & mo-
16 uendi impotentia, quamdiu ſtomachus ſic malè
affectus, ſomno diſtenditur. Scholæ enim cau-
ſas incubi aſſignant, craſſos vapores medullam
ſpinalem inuadentes. Et quidem inuehuntur in
vapores, ob momentaneam noxæ illius ſolutio-
nem. Nam ſi protinus expergefiant ſomniato-
res: ſtatim quoque ceſſat incubus. Adeoque ad
lubitum excitantis, vapores illi ceſſare debe-
17 rent. Denique obaudio in pleriſque cauſis mor-
borum accuſatos vapores craſſos: ego hactenus
fateor, me nunquam 50 ſolidis annis diſtillatio-
num vidiſſe adhuc vaporem craſſum. Sunt qui-
dem exhalationes corporeæ, in quibus res vo-
latilis ſublimatur, ſcanditque ad latera vaſis.
Sic nimirum è ſulfure, auri pigmento, lignis, ar-
ſenico, ſale armoniaco, caphura, vrina, item-
que è Mercurio, plumbo, Cadmirâ, ære, &c.
craſſæ fuligines ſurſum aſcendunt; ſed vapo-
res, aqueos ſcilicet, craſſos nondum vidi aut no-
ui, niſi inter Academicos, vaporum ignaros.
Imò vtcunque craſſi eſſent, ſaltem ad excitato-
ris lubitum, aut craſſitiem amitterent, ſiſtere-
turque calor extemplò, qui eiuſmodi vapo-
res excitaſſet. Vtrumque ſanè ridiculum. De-
nique medullam coniiciunt affectam, ob dene-
gatum in ſomnio motum. Adeoque ad exci-
tantis lubitum, omnis affectus medullæ, omniſ-
que oppilans vapor ceſſaret. Quod æquè friuo-
la incogitantia plenum. Sed quomodo ſupinus
iacens, vapores craſſos mittet è ſtomacho in
lumbos, atque medullam, intra vertebras con-
cluſam, & membranis tectam? quo nempe alias
ne ventos tenuiores penetrare aiunt? Potiſſimum
quod talis cubantis ſitus, ſui natura vapores è
ſtomacho potius in Inteſtina proſcriberet, vel
ſurſum trans ſtomachum in vmbilicum efferret,
quàm deorſum ad medullam clauſam, Inteſti-
niſque oneratam? Quid commune intercedit
loquelæ cum ſpinali medulla? Curue vapores
craſſi è ſtomacho petent dumtaxat neruos re-
currentes? Incubus enim nedum audire facit
internos ſuſurros, & diſcurrere permittit, etiam
pauere: ſed etiam audiuntur externa, vera, &
apparentia. Linguam autem mouere nequit,
quantumcunque alij ſomnia inter loquantur.
An fortè cogitant Scholæ, motus linguæ fieri
à medulla ſpinali? Vapores craſſi illi longè di-
uerſi ergo erunt à ſomnialibns, linguæ vſum &
motum, imò totius corporis, non impedienti-
bus. Etenim dum neruos intendunt, vt darent
immobilitatis cauſas, ipſæ Scholæ euadent mu-
tæ, & immobiles. Dum nunquam intelligent
quæ dicunt, vt neque, qualiter iſti craſſi (id eſt,
impoſſibiles vapores) penetrabunt ſtomachum,
abdomen, venam cauam per dorſum cum pul-
ſante comite arteria, extentam, itemque liga-
menta vertebrarum. Et quomodo iſta ad mo-
mentum ſilebunt, pacabuntur, atque ceſſabunt,
ſi fortè excitetur, qui incubum patitur. Rectius
ſanè didiciſſent actionem regiminis Diuumui-
ratus, impedimentum nempè ſtomacho obla-
tum, ſolo ſui vitali regimine, abſque vapori-
bus, aut tubis, turbare Cerebrum, neruos,
conceptuſque primos vitiare: quatenus inter-
rumpit lienis ſolatia. Sic nempe accidit Apoplec-
ticos, & paralyticos edere, audire, dormire, &c.
non poſſe tamen loqui. Scholæ enim accuſant
recurrentes neruos oppilat os. Cur ergo Incu-
bus non potius hos neruos, quàm ſpinalem me-
dullam aſpexerit? Cur remedia pro Duumuira-
tu, iuuant apoplecticos, vertiginoſos, gradi &
loqui neſcios, ipſis inquam pharmacis, in cauo
ſtomachi adhuc præſentibus: neruis autem re-
currentibus & capiti euanida? An fortè pica,
ante ſermonem neruos iſtos habet conſtipa-
tos? An vacca linguam exſerens mobilem in
nares, habebit linguam ligatam? neruiſque ca-
ret recurrentibus? Vel aliàs, fruſtra habebit,
ſi perpetuò & naturaliter obſtructos, Iuſſus 18
quidam voluntarius à capite defertur ad lin-
guæ neruos. Id quadrupedi denegatum: non
autem quibuſdam volucribus. Item illud non
prima vice, ſed ſenſim conſueta itione. Hunc
autem iuſſum non dimittit Apoplecticus ad ex-
ſecutionem, quia ſtupet propemodum vt qua-
drupes. Equidem conceptus aſini, permitten-
te Deo, ſemel ad eius linguam tranſiuit. Non
quidem, quod aſinus eſſet Angeli organum.
Nam tunc iudicia Dei: non autem proprios
conceptus locutus eſſet, nec eſſet de verberibus
conqueſtus. Occaſione aſini, dicam mea. Se-
debam anno 1643. pridie Kal. Ianuarij, ſcriptu- 19
riens clauſo cubiculo, erat autem frigus ingens,
& iuſſi adferri teſtam prunis accenſis, vt quan-
doque rigiditatem digitorum ſolarer. Aduenit fi-
liola, quæ ſtatim vt redoluit noxam, teſtam abſ-
tulit, & niſi ſuperueniſſet, ſuffocatus perieram.
Nam ſtatim ſenſi circa os ſtomachi minitatam
ſyncopem, ſurrexi è muſeo, dum forâs pergerem,
cecidi inſtar baculi recti, & pro mortuo ablatus
ſum. Erat enim duplex affectus, vnus, contuſi
occipitij, qui ſuffurabatur guſtum & olfactum,
auditum autem obtenebrabat. Ater erat ſynco-
ptichus, è ſtomacho proritatus. Primis diebus
enim rotabat vertigine caput, quoties in latus
aſpicerem. multò magis ſi ſurſum. Putaui id mi-
hi è concuſſione caſus, nudo occipite repentè &
ex tota ſtatura in durum lapidem aduenire. At
paulatim certior factus ſum, multoſque diebus
penes me cuncta reuoluebam. Sciui itaque tan-
dem, quod vertigo è ſtomacho prodiret, & ibi-

dem eadem radice, qua ſyncope prouenerat, ali. Nam aliquot cibi iſtam mihi vertiginem promouebant, & peculiariter circa veſperum, dum nempe nondum cocti eſſent, adeoque idem Incubo contingere, à concoctis propemodum cibis. Memineram quoque quoties mare transfretaſſem olim, etſi recte valerem, & edaciſſimus eſſem? tamen multos dies poſtmodum rotabat, vacillabatque caput, donec leuiculo vomitu abraſiſſem ſordes è ſtomacho, quibus Idea illa rotans, eſt impreſſa. Comperi enim quod vertigo comitaretur nedum cibos noxios, ſed inſuper horam ferme abſolutæ digeſtionis, quodque aſſumpto cibo, & vino moderato, ſtatim ſemper mitigaretur vertigo. Quinimo dudum inde, quantumuis liber penitus euaſiſſem, nihilominus eſu quorundam ciborum, recidiuam patiebar circa veſperum. Experto ego (vt dici ſolet) credidi Roberto, omnem vertiginem ab inferis ſcandere, citra vaporem aut fumum: ſed per ſolum actionis regimen, caput auſcultare ſtomacho. Et quod amplius eſt, ſub vertigine quæ caſum minabatur, diſcurſus omnis rotare incipiebat, qui ſtatim aſſumpto vino, reſtituebatur. Adeoque comprehendi non quidem cibum in ſtomacho relictum: ſed primarium ſyncopes fomitem ſuſcepiſſe, an indignioris cibi labe, nocuam impreſſionem. Vnde per ſulfur Vitrioli quoque immunis factus ſum.

20 Alibi rectorem Pylorum cum ſuis dignitatibus expoſui, quò conſtet, ſtomachum vndequaque omnique Angulo eſſe ſedem animæ. Ita tamen quod ſicut os ſtomachi præeſt, atque dominatur capiti, ac principibus facultatibus: ita & Pylorus inferioribus imperat. Obſeruaui namque atrociorem colicam tranſire nunc in Paralyſim, alias verò contracturam manuum, pedum, brachiorum & crurum peperiſſe. Vidi quoque ſtomachi dolores, præ dolorum acerbitate, motum omnem abſtuliſſe, & affectum Tetano ſimilem cauſaſſe, quem ruſtici noſtrates iniaculationem, tanquam à Sagis ſuſpectam & immiſſam, (Geſchot) vocarunt: Eaſque non raro paſſio Iſchiatica comitatur. Quorſum vidi venæſectiones, ſolutiua item, enemata, emplaſtra, vnguenta, cauteria, atque ſimilia adhibita, & euanido euentu. Conatus enim obriſi illorum, qui ad poſteriora, ſiue producta remedium ſancirent, præterirentque fontes è Pyloro ſcaturientes. Obſeruaui namque ſemina minora calida plerumque procellam ſedaſſe. Eo quòd Inteſtinorum Archeo intimo ac domeſtico remedio ſuccurrant, eumque indignatum paccent. Quocirca lectorem moneo, aduertat Scholarum ceſpitationes, ſuis Catarrhis, ac pituitæ defluxionibus in ſacram inſcitiæ anchoram tribuentes. At certò notatu digna eſt Hiſtoria. Quinquagenarius hernioſus, vinculi incuria enterocelem paſſus, quæ ad capitis magnitudinem mox increuit, & induruit mirum in modum. Tota nocte lacte & ſtercore vaccino fomenta calida renouabant, ac reponere tentabant. At fruſtra. Siquidem vnicum durum tuber, inſtar ollæ continuum euaſerat, tollebatque ſpem regredi poſſe, per foramen decuplò minus. Obtulimus ergo hauſtum vini ſemel ebulliti cum ſeminibus contuſis (Aniſi nempe, Carui, Fœniculi & Coriandri ana) & ſtatim emollita eſt durities, & paſſa eſt hernia retro impelli. In quo ſtrenuè conſideranda eſt durities cum tanto tumore. Quæ nempe non vento, nec ſtercori ſuam exſiſtentiam debebant. Sed durities Pyloro ſubeſt. Ideoque non videbatur corpus contiguum, ex ductibus Ilei: ſed continuum vnicum videbatur. Dein non cadebat Ileon decumbenti, nec protruebat ſponte in tantam molem: ſed eò à vi regiminis potentiore protrudebat. Denique non in mulieribus tanto robore, tantaque duritie prominet. Quapropter Teſtis iniuria, Pylorum in furorem concitat. Totumque ideo remedium in mitigatione furoris eius conſiſtit. Vidi autem Magnates aliquot miſerè periiſſe, abductos ſpe, in Medentibus topicè, iuxta Galenicas abſurditates, collocata.

21 Portò hinc redeo ad Duumuiratum, in quo ſedet anima. Plato enim ſtatuit Cor ſedem animæ, tam in homine, quàm in brutis. Scholæ Galenicæ verò, omnem intellectum, & amentiam ideo capiti tribuunt, putantque ſe confirmatas ab Eccleſia, quæ caput baptizat, non Cor. Nec retroſpiciunt Scholæ, quod à Corde homicidia & adulteria veniant. Mecum autem ſentit Vulgus, quod pro initio vitali, ſiue animæ ſede, manu oſtendit orificium ſtomachi, quoties premuntur anguſtiis, tam ſcilicet corporis vitæque anxietatibus, quàm afflictionibus mentalibus. Conſidero namque in fœtu ſenſitiuam primùm occultam, in viſcere nutritioni dicato, eſſeque notionem iuuantium atque nocentium. In infante demum & puero ſenſim diſtinctiores conceptus formari, quibus motus obediant. Ideoque cerebrum ſuique clientes ſenſus mouentur, vt obediant conceptus principiantibus. At non proin anima receſſit à viſcere, quod primò vegetationi prefectum fuit. Tota nempe ſpiritualitas ſpectat animam ſenſitiuam. Caput namque baptiſatur, qui ſenſitiua brutalis, per organa, ibidem pro ſpectatore poſita, ibidem primam Euam fefellit, ac mors inuaſit. Scholæ enim ex vna parte irrident vocabula Cardialgiæ, & Cardiogini, tanquam ruſtica, aut barbara: ſed dein ſpectarunt ex altera parte, Syncopen immediatè ab ore ſtomachi ſic manare, quaſi ibidem tota conſiſteret, inde nimirum proficiſceretur: ibidemque ſtatim quoque iniectis liquoribus aromaticis reſtitueretur, in ſyncope autem animaduerterunt intellectum, ſenſum, motum, & vnà quoque pulſum conſidere: adeoque è functionibus, quæ capiti & Cordi ſimul adſcribantur, è ſtomacho repente ſcandere: Attamen abſque profundiori indagine, totam vitæ, intellectus, & animæ craſim capiti tribuerunt: Non potentes concipere principia vitæ Duumviratui competere, quanquam per ſubminiſtra organa traderentur in exſecutionem. Quaſi principium motus eſſet in muſculis, & oſſibus, quia mouentur!

22 Cauſidicus quidam acceperat binas drachmas ſeminis Hyoſcyami contuſas, loco Anethi, quod in Colica in preſcriptum erat. Confeſtim enim inde ſic inſaniuit, quod ne verbum intelligibile proferret: atque ita inſanus, quod nil ſtolidius, magiſque fatuum viderim. Sedebat quidem iuxta focum erectus, ſed totus inſanus ac demens ſtolidus. Per vomitiuum itaque infra ſemihoram conualuit. Fruſtraque fuiſſent errhimini, ſternutatoria, & cucufe capiti, vt & Cordi epitemata. Quinimò quicquid illius ſeminis per Seplaſiæ errorem biberat, adhuc erat in ſtomacho, totumque mucilagini inuolu-

tum, mox per vomitum rejecit, nec quicquam eius, inde vapore tenus, ad caput effumare valuit. Erat tamen totus innocens ac veſanus, quod nil prorſus intelligeret, motrices tamen capitis functiones ſtabant validæ. Vnde collegi vires intellectuales in Duumviratu collidi. Habui au-
23 tem conuiuam mecum in prandio. Lipothymici enim aſſerunt ſe ſentire, omni vaporum actiuitate celerius, comminatum in præcordiis deliquium citraque ſomnum ſuſpendi omnem conceptum. Vndè quilibet non pertinax clarè cernet primordiales conceptus animæ formari in præcordiis, iiſque ademtis, ſtatim quoque intercidere intellectionis lumen. Sic quoque meticuloſus, ſubito in terrore, ſentit in ore ſtomachi pauoris indicium, ſi repente magnus aliquis, ex improuiſo (puta bombardæ ictum propinquum) fragor excitus ſit, qui omnem diſcurſus actionem præcedit, & præcidit. Itaque ſi ve-
24 rum ſit Scholarum axioma, quod ex læſione actionem enoteſcat pars læſa: reperiaturque tam amentiæ, quàm ſyncopes, ac defectus cuiuſque ſedes ſub diaphragmate. Sunt nempe amentes proinde famis & ſitis tolerantiſſimi. Vidi enim
25 anno 1615. Aloſti, puellam nouennem, ſat petulantem, filiolam villici Xenodochij, quæ jam à triennio nil prorſus comederat, niſi quod fortè per octiduum, aut amplius biberet quatuor circiter cochlearia aquæ puræ. Etenim à Tonitru, primum inſigniter terrefacta, edere ceſſauerat. Eſt namque extra controuerſiam, quin terror, triſtia, &c. primariò præcordia afficiant, tollant-
26 que confeſtim omnem eſuriem. Reflectunt ſe nimirum in ſtomachum ſenſibiliter, nec poſſunt proin ad caput referri, eò quod nulla eiuſmodi perturbationum ſentiatur caput petere, neque Cor: niſi os ſtomachi pro Corde ſumatur. Nec eſt etiam veriſimile, quod ſi caput primitus apprehenderet, ac ſentiret triſtia, & repentinos pauores, eos in ſtomachum ſtatim dimitteret & non potius ad neruos quibus intimius præeſt. Pariter abſurdum, crudele enim eſſet, non ſubjectam ſibi partem torquere, & ſubjectam ſoſpitem relinquere. Spectatur nempe major authoritas ſtomachi in caput, quàm capitis in ſtomachum: quod iam multis ſuperius demonſtraui. Siquidem ſopor, ſomnus, vigilia, deliria, & quæcunque ſymptomata capiti ſolent tribui, remediis ſtomachicis, non autem cephalicis mitigantur, abolentur. Hinc enim adagium: *O caput helleboro dignum.* Etenim quanquam non deſint multiplicia vomitiua: attamen helleboro tribuitur vis peculiaris pro amente cerebro. Non quidem quod qualitas toxica, atque nocua ad caput pertingat; Siquidem præſente helleboro intra ſtomachum, illoque dein rejecto, contracturæ ſuperueniunt, quales è torminibus ſupra notaui. Subleuat ergo Amentias, eò quod Helleborus niger, præ ceteris vomitiuis, vulgò cognitis, veteres præcordiorum febres, atque lienem exoneret. Nam per arterias, aut vapores, nil caput ferire, iam ſuprà ex pleno multiſque eſt demonſtratum. Præfati ergo morbi, eorumque remedia, Duumviratum aſpiciunt, nec Cerebrum afficiunt, niſi per regimen, ſiue per
27 deuteropathiam. Studentes enim inordinatè intrò ſentiunt ſatietatem, compoſitam ex vertigine, & anxietate cum ſuſpiriis, & manu os ſtomachi demonſtrant. Inde verò dolores capitis accuſant. Quod ſi demum perſeuerando inſtent percipiunt circa os ſtomachi, lipopſychin quandam ac dein imaginationem ſibi inuerti. Ideoque niſi promptè à ſtudendo deſiſtant, tota vita amentiam per interualla recurrentem ſeruant. Itaque vbi noxa ſentitur, ibidem labes intellectus eſt, & anima principaliter reſidet. Scholæ ècontra, contendunt Splenem atræ bilis cloacam, eamque ſe in ſtomachum exonerare ſuis ſtercoribus. Quodque fermentum dige- 28
ſtionis in ſtomachum inſpiratum voco: id Academiæ excrementum pernicioſi humoris volunt, adeoque ſtomachi digeſtionem, ab eiuſmodi ſcoriâ excitatam. Sed poſtquam certò ſciui, non eſſe atram bilem in natura, facile fuit mihi, tam ab humoribus, quàm vſu partium à Galeno traditum, recedere, & atrabiliarias Scholas deſerere. Per axioma illorum concludens: Si amentiæ cauſa ſit in Splene: ergo ei- 29
dem loco, debetur hoſpitium iudicioſi Intellectus. Si eiuſdem facultatis, functionis, & organi ſit actio læſa, cuius eſt ſana, & viciſſim. Vnde 30
quoque vlterius concluſi mecum, Poteſtatem ſomniferam locandam in parte, cuius munus fuit prius, vigilia & fabricari inſomnia, vbi & vigilando ſuſcitantur phantaſmata. Hinc nempe eſuriens ſomniat de conuiuiis. Et febres priuſquam in deliria deſinant, primum fiunt ſomni cum labore: dein veniunt noctes inſomnes, ac tamdem deliria. Quæ teſtantur Duumviratum malè affectum, eumque eſſe ſomni & ſomniorum fabrum. Senes enim quibus coctrix eſt debilior, licet parcior ſit cruor: tamen ſobria cœna melius dormiunt. Ac juniores, ſub cœna parca ægerrimè quieſcunt. Nemo tamen vnquam putauerit, ſenes plures ad caput mittere vapores, ſi exigua cœna abſtemij ſint. Sopores tam 31
morboſi, quàm artificiales ſiue opiatorum, optimè debellantur per lixivia, quæ tamen nullatenus agnoſcuntur pro remediis cephalicis. Micturiens enim ſomniat ſe veſicam laxare, & ad angulum mejere (contingit namque quoſdam, eodem conſenſu ſua perminxiſſe ſtragula) inhiberi tamen conſenſum in ſomno datum. Nam etſi Cerebrum per omnium ſenſuum organa plenè dormiat, diſcretrix tamen animæ ſenſitiuæ vis, non ſopita eſt in hypochondrio. Sæpè namque in oculis ſomnum ſentimus, nullum autem circa ſtomachum, atque exin inſomnes pene noctes labi. Duo etiam eodem vino poti, & ebrij, diuerſas tamen conditiones explicant. Hic nempe deuotus fit, & alter tripudiat, tertius rixatur. &c. etiam adhuc vino exſiſtente in repleto ſtomacho. Eò quod phantaſia Duumiratus, variat conditiones iuxta animæ ſenſitiuæ peculiares affectus. 32
Galenus finxit arteriarum quendam plexum, ſiue reticulam in finibus Cerebri, quam Anatome nondum reperiit. Ideoque Veſalius conuincit pluries Galenum, nunquam cadauer humanum diſſectum vidiſſe, vtcunque ingentia volumina anatomica ediderit. Ac idcirco ſuſpicandum eadem aliunde verbotenus deſcripſiſſe, qui ſimiam diſſecuiſſet, vt probat idem Veſalius: quippe præfatum plexum in Cerebro habet. Vtque ſaltem Galenus in plexu iſto, temerè deluſus eſt; tamen iudicium in Capite ſtatuit, propter illum plexum; non exſiſtentem. Quid ni potius à plexu arteriarum in Splene à Saturno Splenis (vnde Saturnia optantur redire regna, primorum innocentia

tia

tia conceptum) phantaſiæ initia deſumenda
ſunt; Vt ſua reſcripta, Splen Cerebro communi-
cet, per influentiam regiminis, citra vapores &
33 tubos atque in inſtanti, prout ſupra per fidicinis
promptitudines demonſtraui. Non enim erat
Protoplaſtus, preſumendus neſcius ſtupiduſve
ante lapſum: quippe qui cunctis animantibus
nomina propria, & eſſentialia indebat: ſed ſta-
tus innocentiæ erat inſons circa luxuriam, quæ
neſcio nuditatis vocabulo, tegitur. Etenim non-
dum erat ſenſitiua, adeoque Mens immortalis, in
Sede ſua cuncta intuitiuè intelligens, in ſeipſam
reflexa aſpiciebat, atque in Dei Imagine, ſubſti-
tuta ſub pedidus animalia, intimè intra ſe co-
gnoſcebat. Sed poſtquam viam corruptionis
homo eſt ingreſſus, tanquam è ſilice ignis, ita
poſt peccatum cooperante Creatore prodiit
34 anima ſenſitiua, hincque conceptus Mentis ſunt
obſcurati. Quales autem conceptus ſint moder-
ni: inprimis, dum primos conceptus ſiue primos
impetus, dico in præcordiis formari, non intel-
ligo impetus poteſtatis iraſcibilis, quos falsò
Scholæ negarunt eſſe in noſtra poteſtate, quaſi
criminis inſontes planè eſſent. At conſidero ſub-
inde, per diſcurſum, in conceptibus animæ rem
prorſus ponderoſam, qui formari ſentiuntur,
circa os ſtomachi atque interim, Mens eoſdem
conceptus ad caput, tanquam memoriæ thecam
relegat in depoſitum. Deinde memoria memi-
nit quidem conceptus aliquos ſibi concreditos:
ſed oblita eſt diſtinctionis eorumdem. Proinde
etiam anima in ſuo toto, non poteſt amplius
formare eoſdem conceptus, quandoquidem me-
moria eoſdem amiſerit. Sunt ergo eiuſmodi
primi conceptus, primi motus, motuumque im-
petus, & qui non amplius in noſtra ſunt pote-
ſtate, nimirum quos anima non habet in lubitu,
nec recudere eoſdem poteſt, ſi à memoria non
iterum producantur ad conſpectum animæ.
Adeoque hinc dicuntur primi, quod ſemel tan-
tùm cudantur, non ex lubitu voluntatis, ſed
ſolius intellectus: qui niſi in Cerebro, ſiue capſa
35 memoriæ ſeruentur, pereunt, donec fortaſſis
anima quandoque ſponte eoſdem conceptus ſi-
bi formet. Tum nimirum memoria, lapſus ſui
memor, per reminiſcentiam in mente refricat
quaſi diceret. Ecce hi ſunt conceptus, quos à
me, memoria petebas, & eoſdem tunc amiſeram.
Vndè cerno, quanquam anima ſedeat in præcor-
diis, memorandi tamen poteſtatem in capite &
volendi alteram in corde collocaſſe: adeoque
ambas has, eſſe in hac vita caducas, animæque
ſenſitiuæ comites quæ licèt centraliter ſit ſyn-
deſmon mentis in præcordiis: nil vetat tamen,
ſuas poteſtates, per organa diſtributas, locataſue
36 habere. Non ſecus atque viſiua, eſt in oculo,
guſtatiua, in lingua, nec alibi, & tactiua ferè vbi-
que. Quippe cum ſint caducæ, atque belluinæ
animæ poteſtates: ipſa, corporum more ſe re-
gulis corporeis ſubjecit. Alioqui Mens indiuiſa
tota eſt, ſuamque memoriam atque volunta-
tem, ſubter vnitatem intellectus continet: ac
mirum in modum obuolutas, & ſopitas ſubter
vinculum animæ ſenſitiuæ cui alligata & con-
nexa Mens, legem ſentit, vbique repugnantem
37 legi ſuæ, id eſt Mentis. Scholæ enim concupiſ-
cibilem iecori aſſignant: Iraſcibilem autem
Cordi. Imò ſi plura reperirent viſcera, ſingulis
Mentis perturbationibus, ſeparata dediſſent di-
uerſoria, in ataxiam prona: Cum alioquin iſt-

hæc ſentiantur in Duumviratu egregiè, primiſ-
que motibus feruere. Abſonumque eſt con-
cupiſcibilem & iraſcibilem ſedibus ſegregare.
Nam dum concupitæ rei quis reſiſtit ſi quis
iraſcatur: vna ſaltem eademque eſt potentia.
Nec enim abſque iniuria aliorum potentiarum
duæ præfatæ viſceribus ſequeſtrantur. Non
enim metus, amor, deſiderium, odium, torpor,
gaudium, ſua habent diuerſa ſtabula. Vtpote
eiuſmodi omnes potentiæ, ſunt vnius animæ:
non autem perturbationum quarumcumque
diſgregatæ famulæ. Siquidem dum anima iraſ-
catur, dumque gaudet, vel amat, licet diuer-
ſimodè affectetur, variaſque velut laruas in Ideis
depingat: non hoc tamen organorum eſt mu-
nus vel fabrica: aut vnius & ſolius animæ Paſ-
ſiones. Quæ quia ſunt opera carnis & alterita- 38
tes conceptuum animæ ſenſitiuæ, Duumvira-
tus in ſede fabricantur ab anima. Splen ergo
ſuis per interualla intentus reflexionibus deli-
ciis & laſſationum remediis, tertiam vitæ par-
tem, nobis per ſomnum ſuffuratur; vtque ſom-
nia dormiendo parit: ita vigilans, paulò diſtin-
ctiores, minuſque ſomnolentas cognitiones
conceptus propagat. Profectò niſi Dominus ſua
nos foueat gratia, per totam vitam confuſo con- 39
ceptu prorſus, ſomniamus, imò nec nos intelli-
gere ſentimus, dum turbato ceſſanteque Splenis
lumine, Cerebrum primos Idearũ conceptus vix
amplius cõdignos, excipit. Somnus ergo in præ-
cordiis ſuſcitatur, & in capite notabiliter ſeip-
ſum manifeſtat, adeoque caput ad conſenſum
præcordiorum parere non erubeſcit. Suntque
ideo mentiti vaporum, atque frigoris conſtipa-
tiones ſomni parentes. Eſt namque in ſulfure 40
vitrioli Veneris, vis narcotica, ſoporifera calida,
& melle dulcior, quæ in opio amara. Vnde ob-
uium fit, quod non ſit vis priuatiua, obſtipans
& infrigidans (præſertim à paſtu potuque vini)
ſed facultas creata, ſupereminens vigiliæ, in
Splene. Sic & quædam venena, Mentem alie-
nant, ſuamque vim phantaſticam natiuam, qua
noſtram diſponunt, (vt in pomo Adæ, rabidi
ſaliua; Tarantulæ punctura, iuſquiamo, &c.) ad
ſui placitum. Sic & narcotica ſuſpendunt lie-
nem ab operoſa phantaſmatum ſeriorum exer-
citatione, in Cerebrum præter memoriæ capſu-
lam dimiſſa, vi lucis regiminis animati. Enim-
verò Deus vltimum creationis apicem forma-
uit, non è pelle; ſanguine, aut axungia viri: at
è coſta circa lienem. Vas quoque Paraſtaton ſi- 41
niſtro latere non deriuatur in teſtem virilem,
prout dextero. Vnum ſiquidem ſumitur è ve-
na emulgente, ante renes; alterum verò ex ipſius
venæ cauæ trunco. Non quidem (vt deceptus
alioqui cenſuit Galenus) ad titillationem ſemi-
nis è ſale lotij mendicandum, ſed vt vas renis
ſemini geniale eſſet. Quis enim dubitat, quin
ſal lotij, ſiue excrementi, non tollat omnem ſe-
minis fæcunditatem. Potiſſimum ſi ſetæ equi-
næ fruſtulum, vtut exiguum, intra teſtam oui
intruſum, ſpem pulli extinguat: Totus excre-
mentitius & ignarus Galenus, qui noſtri pri-
mordia titillatione indigere putauit, ab excre-
mentis vltimumque complementum fertilitatis
tis mendicauit. Paradoxon itaque huius igno-
rantiæ intuitu, ſuperaddam: Scholæ Venerem, 42
ac ſalacitatem renibus nuncupant, ſubſcribitque
Paracelſus, & tota Antiquitas. Quos omnes me
tacente conuincunt erroris ſtatim ipſi piſces, &
volucres

volucres. Carent enim renibus, & vrina volucres, ſuntque aues ſalaciſſimæ: ergo ſaltem credo, Venerem eſſe animæ ſenſitiuæ officium, adeoque in parte, qua primi motus, etiam dormientibus nobis, fiunt, collocandam. In nullo quippe natura plus ſolicita fuit, quàm in ſexuum diſcrimine. Adeoque ab initio adumbrationis fœtus, confeſtim occupatur in organis Veneris. Adeoque & hoc fortè voluere Veteres, dum Saturno ſplenem Deaſtrorum, primo, primam aſcripſere paternitatem. Imò proin Faunos, & Satyras (genus ſalaciſſimum atque ſcurrile) figura Saturni depinxere. Semper enim horrui, velut turpe, in rene, lotij cloaca, Venerem ſtatuiſſe, Aſtrum poſt Solem maximum. Profectò aues hac in parte longè eſſent nobis nobiliores. Pollutiones etiam non contingunt inter vigilandum: quia ſomnus eſt effectus ſplenis, huicque à deliciis. Alioquí ecquid renibus cum ſomno commune intercedit? an non frequentius vilando, quàm dormiendo mejitur? Quatenus (iuxta Scholas) ſomnus ſuſpendit quaſuis excretiones, excepta ſudoris, & inutilis ſeminis? Certè vigili ſpontanea alioqui pollutio pronior, quàm dormienti eſſet. Profluit autem eiuſmodi excretio, cum laſciuiæ ſomno, vt pandat, ſomni, ſomniorum, & pollutionis idem eſſe organum, vt ſunt vnius animæ opificia. Etenim vt ſanguificatio incipit in venis Meſenterij, tanquam jecoris ſtamacho: ſic ſpermatis coctio fit in teſtibus à ſplene. Memini namque calculoſos vtroque rene: attamen ſalaces. Abſurdum eſſet autem, ſanam & petulcam poteſtatem, conſtare ſub morbo ſui radicalis organi. Non enim jecore malè affecto, proba emergit ſanguificatio, nec oculo arenis conſito, apta eſt viſio. Nec credam vnquam, renes lotio continuo madentes, & expulſioni excrementi occupatos, & nunquam feriantes,
43 luxuriæ intentos. Viſum eſt igitur dogma excrementoſum, ſpeciei propagandæ motus, citationes vitalium facultatum, & Mentis characterem, cudi in ſtabulo ſordium peregrinorum. Primi enim Veneris motus, ſentiuntur mani-
44 feſtè circa os ſtomachi, non ſecus atque ſalacitatis feræ pœnitentiæ. Nam ſi mors introiuerit per primos motus: conſonum eſt, & vitam caducam, degenerem, iſthac radicitus initium du-
45 cere debuiſſe. Nam in corporis trunco, Orificium ſtomachi, centri locum obtinet: vndè radij tam ſurſum, quàm deorſum commodiſſimè ſparguntur. Quod autem Abraham Meſſiam in lumbis geſſiſſe ſcribatur. Id ineptè à ſplene, ad renes abductum, à viſcere inquam maximè
46 vitali, ad officinam, & cribrum excrementoſum. Notaui quoque plurimos, qui à quartana, ſplenem malè affectum retinuerant, in ſalacitate admodum decurtatos. Mulieres quoque obſeruaui, in partu difficili aliquot dies periculoſo oblato poculo, mox ad ſummum ante ſemihoræ ſpatium enixas. Idque ducenties, & amplius probatum. Pharmaco nimirum adhuc in ſtomacho exſiſtente, apertum ſit os pubis, & valuæ oſſis ſacri in lumbis, fœtuſque ſtatim propulſus. Notaui ſcilicet ſtomachũ claues Vteri gerere. Hocque medicamen lubens in bonum proximi
47 euulgaui, ne deinceps parturiens periculum vitæ ſubeat. Eſt autem Iecur ſimul cum felle anguillæ ſiccatum, pulueratumque in vino potum, magnitudinem auellanæ. Donum Dei in hoc ſimplici. Vt cum mulier jam parere debuerit in dolore, propter ſerpentis inuidiam. Deus, cuius Spiritus ſuper aquas latus, eas benedictione repleuit. Anguillam ſiue aquæ ſerpentem, viſceribus poteſtatis ſanguificandi, volui pacare illius maledicti rigorem. Idem fortè atque melius hepar ſerpentum efficeret; ſed in Anguillæ experimento, nunquam fefellit euentus. Saltem 48
ruit ex nunc iudiciaria Aſtronomantia, Trutina Hermetis, ac quicquid natiuitatis puncto innititur. Huius autem occaſione paulum digrediar: qua parte fœtus nectitur Vtero per Acetabula, & extra Secundinarum, ſiue inuolucri fœtus tunicam habet ſubſtantiam lieniformem, teſte 49
Veſalio: adeoque velut externum lienem habet, in quo ſcilicet tanquam culinæ cruor, ſanguis matris recoquitur (mihi ſuſpicionem exactioris ſanguificationis, quam hepatis lien hac in parte concitat, vt ſcilicet recoctus ibidem cruor, tantuplici arteriarum tortuoſitate, velut ſtomacho, ad Cor retrocedat. Perinde vt aues & ruminantia duplici gaudent ſtomacho) Sal- 50
tem manifeſtum eſt, quod externus ille lien imperet prægnantis conceptibus. Mirantur nempe ipſæ matres, tam inſuetis ſe conceptibus appetitibus, veſanis terroribus & turbationum procellis tunc affici. At non mihi mirum; cum nil ſit lienare, aut lieni ſimile, ſi non lienis proprietatibus turgeat. Sed iſtud mirum quod hæc lienaris caro, non ſit informata ab anima matris aut fœtus: ſed vita fruatur propria, vtrimque participata. *Non eſt enim* ei ſenſitiua, cum etiam ſit dudum ante empſychoſim: ſed ſe habet per modum zoophyti. Quales ſunt Spongiæ atque etiam denſiores mucilagines, mari noſtro innatantes, quæ ſe dilatant, amplexantur, ſtringunt, ſugunt, & rara præſentis ſibi vitæ edunt teſtimonia. Porrò ſi virus rabidi aut Tarantulæ determinatam, ſibique parem faciat dementiam: non mirum eſt etiam, hanc lienarem molem, participatiuè illuminari, balſamicè viuere, ac mentem prægnantis diuerſo motitare pathemare. Tam quia culinæ funguntur offi- 51
cio, quàm quod rebus ipſis ſua inſunt phantaſmata. Vt in rabido patet. Cæterùm mens humana imago propinqua Altiſſimi, tota immortalis, ſenſitiua quidem, at non paſſibilis à puſillo liquore delirat. Quia paſſiones animæ ſenſitiuæ, mentem affectant, quam intra ſe regunt, obuoluunt & vinculo connectunt. Mens quidem propriè non ægrotat, quanquam animæ ſenſitiuæ caducitati auſcultet. Vnde manife- 52
ſtum ſit, quod cogitationes ſenſitiuæ, à carne & ſanguine ſint, iuxta illud: *Non enim caro aut ſanguis hæc tibi reuelarunt.* Eſt itaque diſcurſus conceptuſque à Liene, tanquam viſcere omnium maximè ſanguineo, plurimiſque arteriis opulento. Probaui autem alibi, quod conceptus fœmineus, etſi formetur in Splene, recta tamen plerumque deferatur ad Vterum, ſiue fœtus inſit, ſiue non: ac proinde principatus vteri ſub peculiaribus inſigniis militat: nec ideo in ſui quiete conſpicuus at duntaxat dum clientes, pro nefario lubitu atque furore ſtringit, torquet, hebetat, ſuffocat, reſoluit, laxat, cruorem profundit, &c. Sed Duumviratus, vitæ ſymmetriam vtrobique cuſtodit, idque tam ſuaui vitæ modulamine, quod hactenus propterea, à Scholis ſit præteritus. Aſt ſimul atque ſuum ſubtrahit regimen, extemplo partium (quantum

tumcumque principium) eclipſantur vires. Sic namque deliquia, Apoplexiæ, Epilepſiæ, palpitationes, vertigines & Amentiæ. Sicque nimirum, vt defectuum quorum radix occaſionalis ſponte conſumitur & evaneſcit (prout in febribus mitioribus) eorundem circuitus & durationes, ſic etiam ſponte ſileant, vt redire obliuiſcantur vtut medentum in hoc varient ja-
53 ctantiæ. Etenim quorum radices contumacius adhærent, penitius contemperantur, alioqui proin ſpontaneæ reſolutioni omnino refragantur, illique idcirco conſeneſcunt, vnà cum ſtomachi alimentis, ſuoſque in vitæ epilogum recidiuos fructus exſpectant. Horumque non ſponte ceſſantium proinde incurabilitatis epitaphium jam vbique adſcriptum legitur. Quia condigno arcano, quo exſtirpentur, hactenus caruere. Horum autem morborum radices, quamdiu ſpiritum influum tantummodò affectant, proles producunt, ſemini ſuo, hoſpitioque proprios. Sic nempe Epilepſia, quia vtrumque obſidet ſpiritum, collidit tam corporis, quàm animæ ſenſitiuæ facultates. Sicque magnam Apoplexiam à parua diſtinxit: quod minor, ſpiritum influum: major verò, inſitum ob-
54 ſederit. Pariter in ſimplicibus ſunt, quæ inebriant, ſomnum, ſoporem, obliuionem, ſtupiditatem, amentiam, furores, veſaniam, vel deliria adducunt, quia in ſe continent. In pomo enim ſcientia boni & mali erat: ſuntque alia, quæ in amores, iras imò erga certas tantùm perſonas feruntur. Ita vt conſtante vitæ atque corporis monarchia, ſolas animæ turbent functiones. Suntque præterea & quæ gradus ſeruant. Vt qui pridem conquerebantur de obuerſantibus moleſtis, tædioſis & triſtibus inuitis: tandem & dementiis obediant. Suntque ideq quæ puſillanimitates addant, ac terrores certorum duntaxat obiectorum. Alij quoque cunctorum ſub furore actorum recordantur, ſolumque iudicium mentis conquaſſatum cernitur. Hæc inquam ad caput cuncta ferire; non autem à capite oriunda, vnica docet paſſio hypochondriaca. Procellam nempe, & acceſſum præſagit, ſi vena fortiter inſuetoque turbine pulſitet. Stetit autem hactenus neglecta actio regiminis, ipſaque animata facultas Duumviratus peregrina oberrauit, ſoliſque atræ bilis mentis purgationibus, Id eſt, virium liquationibus fruſtra eſt inſudatum. (Interea ſemper ſpem Scholarum, harumque jactantias riſit, & abtruncauit quartana) vaporibus itaque atrabilariis tributum eſt Amentiarum, morborumque re-
55 luctantium omne imperium. Igitur luce meridiana clarius eſt in Amentijs ſcitum, nil, nil inactum in Apoplexia, nil in vteri præfocationibus, nilque demum in Epilepticis inſultibus cum fruge cogitatum, præter inanes corporis torturas, lanienas liquefactiuas, & vanas virium ja-
56 cturas. Sæpè namque per immania ſoporifera maniæ ſuccurrere, & fruſtra eſt tentatum. In quadruplo ſui nempe vix ſomnum conciliant: ideoque terrore plena eſt, eorundem exhibitio, At non minuitur furor per ſopores, aut vincula. Narcotica namque dant ſomnum, ſomniaque moleſta. Nam dementia nil niſi vigil eſt ſomnium. Ideoque opiata, ſomnum nocuum &
57 cum labore adferunt. Quicunque enim non poteſt quartanæ cauſam occaſionalem è Splenè reſoluere: is multò minùs ad ſanandum dementiam ſe conuertat. Dementia namque abſque materiali errore, in hypochondrio ſedet plerumque, & ob id tradux eſt in poſteros. In 58
hoc nimirum differt mania à Delirio: quod illa ſordibus careat. Ridebunt, diſcere recuſantes, quod vnum, vel pauca arcana Paracelſi, in omnem morbum valere aſſeram. Quibus ſuo quandoque limite ſatisfaciam. Nunc autem ſat eſt repetijſſe, vnam in homine eſſe animam in ſtomacho, tanquam lecto ſuo, vnde vitales vniuerſim poteſtates deſumendæ ſunt. Ac quicquid hanc animam turbat, laceſſitue: idipſum per remedium vnitatem recedere compellitur, ſi vires atque eſſentiam omnium membrorum in ſe contineat. Quod vt tanto manifeſtius, hi- 59
ſtoriam adducam. Vidi nempe obeſum corpus: cuius tota pinguedo reſoluta fuit in laticem, qui dein per lotium excretus fuit. Non enim arbitrari potui, renes ſuum habuiſſe munus tranſmutandi adipem, ſub pelle diſtentum in aquam: quin potius credidi, id illi concedendum facultati, quæ cruorem in adipem formauit. Vt ſcilicet eiuſdem ſit facultatis læſæ, conuertere adipem in laticem: cuius antea officium fuit, è cruore adipem conficere. Non eſt autem iſta rerum dignitas, quod nos pingues aut macilentos faciant. Dum non rarò tabidis ac calculoſis renibus, pingueſcant plures. Verum exin liquet manifeſtò. ſtomachi principatus; quodque vt radix totam arborem, hujuſque digeſtionum comœdiam tam in frondibus, fructibus & corticibus, quàm in ligno, medulla & ramulis gubernat: ita & ibidem in nobis pariter contingat, vi Duumviratus: Sæpè namque occurrit Capuccinus longo jejunio grauatus, potuque pauco, & paruæ cereuiſiæ ſaturatus: craſſo tamen corporis habitu dotatus. Ex aduerſo autem, cernuntur edaces, lautoque mangonio educati, inſigniter macilenti: Sanè vtut vtrumque hunc caſum rumino, reperio fontalem ſtomachi digeſtionem gubernatricem cæterarum velut ſibi ſubalternarum. At mirum ſaltem, quo pacto 60
reſolutus adeps oleoſus, in priſtinum aquoſum laticem retromigret, imò in venas, ac tandem ad renes per claſſicam retrahatur. Quod ſanè totum in ſe eſt tenebroſum: niſi vnius vitæ, à ſede ſua, in vniuerſum corpus ſit plena poteſtas, authoritas, & facultas; qua Hippoc, totum corpus ἄπνευν κ) ἔκπνευν ὅλον dictauit. Cuius contemplatione, alibi dixi hominem, non niſi iniurioſo nomine, vocari animal. Etenim qui cunctis animantibus indidit nomina propria: non autem ſibimetipſi: eò quod ſua ſuiipſius deficeret cognitio, quippe quæ intra animantum latitudinem non reperiretur, nec eſſet, ſtatim conſpexit, etſi non reſponderet aliquis character, qui ſe ſibi repreſentaret: adeſſe aliquid, in natura humana, quod ſupra animatorum ſortem ſcanderet. Idque cum Adamo, Scholæ ſat indagare potuiſſent, ſi ſaltem ſemel conſideraſſent, 61
cur ſolus homo ridet. Equidem non eſt riſus ex admiratione præſentium, aut preteritorum. Nam infans ſæpè ſalutat ſuo riſu, alloquentes. Itaque fit riſus ex nexu duplicis animæ, quo belluæ carent. Anima quippe ſenſitiua, primorum conceptuum fons & origo, conſiderans aliquid ſibi placidum, illud vnà cum brutis concipit in gaudio: ſed dum mens in penetranti lumine, ſentit ſe animæ ſenſitiuæ ſociam, in iucundis conceptibus animæ ſenſitiuæ velut admira

admirabunda condeſcendit : quaſi admirans, aliquid eſſe, quod gaudio ſit dignum: atque inde riſus. Idem quippe mens facit in riſu, quod alioqui ſola ſenſitiua, agit ſuo in corpore, per titillationem odaxiſmi. Nam quis quandoque ſubſilit, ſi ſaltem titillatorem minantem viderit. Intelligit nimirum nouitque anima, ſua in ſede rem, cuius omnem perſæpe non poteſt reperire in capite, licet illud aliquoties diſtinctè nouerit, pronunciauerit, & in thecam memoriæ reſulcauerit. Conſtat nempe Duumviratus intellectu proprio, mente immortali, atque inſuper intellectu, ſiue vi phantaſtica animæ ſenſitiuæ, vtentis ſuis organis, diuerſimodè diſtributis, quorum tamen collegium intra ſedem animæ celebratur.

Expoſui jam, quomodo Duumviratus jura ſua in Inteſtina, in Cor, in caput, neruos vertigine, imò & in mentis principes facultates exerceat : reſtat modò explanare, quantum in Pulmonem virium habeat. Vbi inprimis obuium eſt, Quod qui propter vitam nimis ſe-
62 dentariam anhelitus facile ad quemuis motum interceptus eſt, eoſdem ſæpè & vnico vomitorio liberaui : ita exinde confirmatus manſi, totam illius difficultatem ad ſtomachi contermina loca ſitam eſſe, ac inſontem pulmonem haberi. Quod autem tuſſes ſpectat, patet ſane, licenter opiata quædam operari, atque mandare non ſolùm vt melius longiuſque aut quietius dormiant, ſed memini, quod aſſumtum Paracelſi Laudanum, etſi inſomnes propemodum tuſſienti noctes præberet; ita tamen tuſſim pacaſſe, & copioſa flaua, compactaque ſputa compeſcuiſſe: quod mox nedum in quanto, ſint imminuta : verumetiam in ſputa mucçoſa ſubpallida, ac dein in alba ſint mutata. Potiſſimum etiam quod manè, per vomitum rediens opiatum ſerò aſſumtum, teſtaretur ſuſpenſam tuſſim, ſimulque generationem ſcrea-
63 tuum, copia & colore horridum ſtetiſſe. Inprimis eiuſmodi ſputa, ſiue ſcreatus, non è capite in laryngem deflua, alibi ſub deliramento catarrhi, à me demonſtratum abunde autumo. Ergo in ipſo aſperæ arteriæ ductu indeſinenter confici, ſatis eſt apertum, Ac per conſequens, pharmacum adhuc in ſtomacho, aliis cœnæ cibis permiſtum, compeſcere, ne liquor alimentarius laryngis degener euadat, atque in eiuſmodi muccum adeo copioſè recedat. In quo conſpicua eſt vis reſtaurans ſiue fortificans, ſtomacho impreſſa, ad pulmonum œconomum jam deferri, atque inibi ius ſuum diſtendere. Quæ quidem vt primis annis cum iubilo & admiratione ſic euenire conſpexi ita deinceps ſtudui vim iſtam reſtaurantem detinendo augere, ſuppreſſa interim vi opiata nar-
64 cotica & nocua. Statim enim inde certior factus ſum, ſolutum ſulfuris : florem efficere hoc caſu, quæ ab ipſo ſulfuris corpore pariter ſoluto, nequicquam contingunt. Idque totum ſcilicet non in quantum ſulfur vt tale, ad pulmonem intret, nec quidem florum ſub priuilegio admitteretur, vel poſt omnem digeſtionum metam, conſtans, atque immutatum ad reſpirationis organa quoquo modo deueniret : ſed duntaxat, quatenus vis anodyna in ſulfure ſic aperto eluceſceret : quæ adhuc intra ſtomachum detenta, inde iure Duumuiratus, ad pulmonis regimen ſpirituale contenderet. Felix itaque æger cuius auxiliator Medicus nouit lethalia è papauere ſeparare, retento auxilio excitatore poteſtatis in Duumuiratu. Alioqui ſane nocuum cum proficuo ſimul aſſumuntur, vnumque impedit alterius prouectum. Itaque opiata non ſomnum inducant : at ſaltem cohibeant receſſum ſpermatici & alimentarij liquoris, in degenerem exſulemque, atque proſcribendum ſcreatum, ſputumque tam frequens atque horridum. Quod nimirum quo copioſius exſcreatur, expedirique videtur, eo quoque abundantius ſuccreſcit de nouo. Quapropter cohibitio generationis degeneris, non niſi vi reſtaurante ſuſcitata intra Pulmonis cannas contingere ſat euidenter noſcitur. Scilicet vis opij noxia retunditur, ſic vt citra ſomnum (ſaltem non vi ſomnifera) in pace, quiete, & citra tuſſim, ſibilum & ſtertores, introducatur libertas reſpi- 65
randi. Valet autem ſtomachus compeſcere productionem tot phlegmatum ſcreatu rejectorum quatenus eius digeſtiua vis præſidet digeſtionibus cæteris. Ideoque ſanant opiata præfata productarum mucilaginum, quamdiu defectus ille promanat vitio fermenti digeſtiui. At non vbi pendet è corruptione roboris innati. Nam tunc etiam inuito ſtomacho in tabem properat: non ſecus atque ſtomacho eſt impoſſibile reſtaurare vitam jam in occaſum vergentem.

MENTIS COMPLEMENTVM.

1 *Cæca de Mente notitia.*
2 *Quæ ſit potiſſima Mentis operatio.*
3 *Quidditas animæ ſenſitiuæ.*
4 *Sagacitas, non eſt ſolius Mentis filia.*
5 *Probatur.*
6 *Ab animæ fructibus, petenda eius notitia.*
7 *Propinquior Mentis notitia.*
8 *Differentia ſenſitiuæ humanæ à brutali.*
9 *Fructuum ſenſitiuæ, diſpenſatio.*
10 *Fluunt è præexſiſtente cognitione ſenſuum.*
11 *Hortatus.*
12 *Abſtractiores ſunt Mentis operationes.*
13 *Requiſita ad puritatem operationum mentalium.*
14 *Qualitas operationum mentalium.*
15 *Commendatur oratio ſilentij, pro Mentis notitia.*
16 *Additur ratio.*
17 *A Sapientia Patris diſcitur Mentis majeſtas.*
18 *Tres optatus explicantur.*
19 *Illorum excellentia.*
20 *Nouum & inauditum eſt, quicquid claudit oratio Domini.*
21 *Optatus amoroſi faſtigium.*
22 *Locus ſenſibilis fomitis.*
23 *Sentiuntur, & non eſt verbum par ad exprimendum abſtracta arcana Mentis.*
24 *Illuſtratio amoroſæ Mentis.*
25 *Author lubens fatetur ſuum nihil.*
26 *Nuperi directores Mentis, qui per feneſtras intrarunt, exploduntur.*
27 *Hi cadent in temporis maturitate.*

DE ortu ac muniis animæ ſenſitiuæ iam quædam dixi : at nondum ſatis, multoque minus de Mente immortali, ſat dictum; vtpote quibus duobus verbis ferè exp licantur,

cantur, quæcunque de humana Mente ex fide habemus; nihilque eſt prorſus, quod nos in eius apertam cognitionem deducat. Quapropter quicquid de illa ſcrutamur, adhuc obuolutum eſt tenebris, ac planè ignotum. Nec enim quicquam de Mentis quidditate commentari poſſumus, niſi quod operando didicimus, quodque nobis gratuitò datum noſcimus. Etenim iubemur, hominem ex operibus eius noſcere
2 atque diſtinguere. Nec eſt autem potiſſima Mentis operatio iſta, quàm poſt præmiſſarum hauſtam notionem ex concluſione humanum ſibi iudicium format & concipit. Quia nec ipſum hominis iudicium, propriè ad Mentem ſic ſpectat, vt huius ſit immediata proles. Quippe tam arcto in nobis vinculo adhæret Mens animæ ſenſitiuæ, vt eorundem diſtincta officia vix ab inuicem hactenus ſeparent humanæ conſuetudinis commercia. Equidem abſtracta omnis ſpeculatio, ſolius hucuſque Mentis opificium creditur, ſub quo ſcilicet ſentiuntur labores in capite. Præſertim quod belluis peregrina iſthæc credantur. At iam alibi demonſtraui apes, numeros obſeruare, & ſingulo mane ſuum diſtinguere alueare à vicinis, per numeros: itemque proin & redeundo renumerare, ne in ignotam, ingratamque Rempubl. ſuam deponant mellis aut ceræ ſarcinam. Nil eſt autem brutis tam exoticum, ac numerandi exercitium. Sic quoque in beſtiis quandam obſeruamus phantaſiam, & non obſcuras diſcurſuum notas, & vt delectum, ſelectiuè vnius præ altero. Idque nimirum etiam in contingentibus non aſſuetis, nec vnquam antea viſis, multoque minus à genitore edoctis. *Serpens* namque *callidior cæteris animantibus erat.* Quare ſi inter bruta, ſagacitatum notentur differentiæ, locus relinquitur ſuſpicandi in homine, eaſdem operationes longè adhuc ſolertiores, potentiores, eminentiores, & frequentiores, quàm in brutis, hominumque animam ſenſitiuam ſagacitate ſuperare animalia: niſi ſenſitiua hominibus eſſet aduena, atque ſuæ naturæ prorſus exotica. Quippe
3 qui totus in Dei imaginem dilectus, & erectus erat, non autem vt in ſpecificam brutalemque animam degeneraret, atque ſic imaginem Dei deturparet. Inanis ergo tabula manſit anima ſenſitiua in homine: quippe quæ à lapſu, corruptæque naturæ macula, ſuum deſumpſit exordium, adeoque etiam vix ita propriam nacta eſt phantaſiæ dignitatem, quæ non vndequaque à Mentis operationibus dependeat; vt mox
4 clarius patebit. Et quanquam ſagacitas, filia iudicij atque diſcurſus ſit. Non tamen propterea adhuc propria Mentis operatio vel fructus eſt. Etenim quæ iam à primo lapſu, animæ ſenſitiuæ cuncta vitæ animæ abdicauit, iuſto quoque merito iudicium ſagacitatis ſuæ, ita animæ ſenſitiuæ phantaſiæ complacuit, vt facultates, quæ in hoſpitio cerebri exercentur, hominumque differentiam in acumine, celeritate, & hebetudine iudicij conſtituunt, non iniuſto titulo credantur delegatæ, animæ ſenſitiuæ, & huic velut propriæ, quia inquilinæ. Quamobrem quæcunque in nobis diſtinguunt Terræ climata, variant, patrantque ingeniorum inde diuerſitates: non eſt ſanè veriſimile, eadem ex homogenea mentis immortalis ſimplicitate pro-
5 manare. Ac ego imprimis dudum in his hæſitaui, donec Amentias, deliria, ac fatuitates, vidiſſem introduci per ſimplicia, tam externa, quam domeſticis laribus prognata. Vtpote, quæ ſcirem non habere acceſſum, ad mentem, quam ne quidem attingunt, multoque minus penetrare valent, atque omnium minimè eandem ſuperare tentant. Certè in hoc itinere multæ occurrerunt ſelebræ, & nulla diſtinctionum ſubſidia. Quæ ſcilicet anteriorum ignauia, nos arcet à cognitione mentis; imò & ſuſpendit à vera notitia operationum eius. Citra quas nimirum impoſſibile eſt iudicare de vocatione, deſtinatione & directione mentis, in vnoquoque noſtrum. Adeoque iſta negligentia, nos brutis hactenus pares fecit, ſeruatque in nobis ſpiſſas belluinas tenebras, ſi eas omnipotens bonitas per fidem non illuminaſſet. Quare nec mentis opera- 6
tiones propriæ, diſtinctius ante oculos proponere potui, quàm per orationem ſilentij, vtpote quæ propriiſſimè genialis mentis operatio, planè abſtracta eſt & creditur. In cuius nempe ſplendore, euceſcit diuerſitas operationis mentalis, ab animæ ſenſitiuæ iudicio, diſcurſu & phantaſiæ decretis. Noſque, filios tenebrarum, iudicioſiores, atque ſagaciores facit, inſtar Serpentis, ac filiis lucis hac in parte longè præponit. Viuit enim anima ſenſitiua in nobis, vitæque edit ſuæ non ſegnia teſtimonia: attamen quia brutali, ſpecificaque ſuppoſitionariter caret: idcirco indiſtincta tantum luminis vita gaudet, & operationes mentis concipit in ſe vitales, eaſque appropriat ſuis poteſtatum exercitiis: non ſunt tamen veræ, atque propriæ functiones mentis. Quippe vti mens nunc à lapſu, obuoluitur lumine animæ caducæ, ac proin velut planè ab omni corporis regimine ceſſat, diradiatque ſuæ vitale lumen, in ſui vicariam Senſitiuam. At non proinde eius actiones ſunt ipſius mentis, quæ idcirco tantum functiones abſtractas, qui in hoc conſimiles edit. De vena- 7
tione ſcientiarum, aliqua ſum contemplatus circa mentis operationes, ac potiſſimum quæ concernerent Intellectus dignitates. At non ſat ſunt iſta, pro mentis aliquali cognitione. Quocirca vt eius aliqualem cognitionem per abſtractas ſui operationes hauriamus, repetam quæ iam ſupra de diuina in nobis imagine ſcripſi. Nimirum intellectum, voluntatem & amorem, deſiderium inquam vel optatum, eſſe poteſtates, menti tam intimas, vt eiuſdem deſignent ſubſtantiam. Amor inquam ille procedens ſubſtantialiter ex aliis duabus. Atque hinc omnem proximè, totamque mentis functionem ſentio inchoari in nobis. Cæterùm demonſtraui quoque alibi, aliam nunc & corruptam eſſe vitam noſtram, poſtquam per carnem peccati ſuſcitata eſt anima ſenſitiua, terrena, mortalis, caduca, animalis & diabolica: cui mens immortalis alligata ſunt à peccato. Re- 8
cordandum tamen, iuxta doctrinam de ortu formarum traditam, quod ſenſitiua in brutis non ſit ſubſtantia formalis: ſed forma ſubſtantialis, vitalis, quæque in nihilum abit, non ſecus ac lumen candelæ. Eſſe nimirum lumen vitale à Patre luminum creatum, & creturam neutram, inter ſubſtantiam & accidens. Quæ nimirum in brutis ſubſiſtit in ſe, abſolutè, & determinata in ſpeciem brutalem. In homine verò, quia poſterius, aduenit iam corrupta natura, non eſt determinatæ ſpeciei brutalis: ſed lumen vitale duntaxat, & non vita ipſa, prout in brutis:

R quia

quia vita, ipſi à mente, quam obuoluit, radialiter inſpiratur, ac velut mutuatur. Non ſecus atque Luna à Sole ſuam lucem ſuſcipit. Et quanquam hæc hominis ſenſitiua, ſagacitate animas brutorum longè ſuperet: nihil tamen agit abſque mente. A qua enim vitam deſumit; non poteſt non & inde vim cogitandi mutuare, cui tam intimè eſt alligata, quod mens ſenſitiuam prorſus penetret. Cogitat quidem ſenſitiua humana, vi propria: ſed illuſtratur à mente. Ac propterea tota cogitatio noſtræ Senſitiuæ, eſt totius hominis. Perinde enim accidit, prout in Luna & Sole. Illa quidem habet proprium ſibi lumen: at Solis reflexo lumine, ſplendet (prout alibi de meteoris) magis, ſuumque in Luna, lumen velut perit. Senſitiua igitur in nobis, diuerſimodè cogitat, ac gradus amplitudinis ſentiuntur cogitando.
9 Nam inprimis in mania, amentia, fatuitate, delirio, furore, ebrietate, & ſomniis, ſunt quidem diuerſæ cogitationes totius hominis: attamen cum tam exiguo mentis lumine, vt hæc, non niſi nitorem adferat, quem ſaltem recuſare nequit, propter arctam vinculi ſui neceſſitudinem. Igitur ipſa Senſitiua, quia mortalis, ab iniuriis rerum caducarum impetita, illarum ſuccumbit importunitatibus, propemodum ſola cogitat, puſillo mentis lumine, vt vitæ adminiculo adjuta. Quapropter cogitata illa, ſunt peccati expertia. Eò quod mens in iis non cogitet: ſed à Senſitiuæ contracto contagio obnubilatur. Porrò quantum cogitationes, ab inſonti illo contagio, recedunt magis ad diſcurſus abſtractos: tantum plus de vita mentis, quàm de propria Senſitiuæ vitalitate, participant.
10 Senſitiua nimirum omnis cogitatio, de neceſſitate, ſenſuum miniſterio adducta eſt, neque eam excedit, vt ſe ſplendidè ab iis abſtrahat. Quicquid namque ſenſibus percipi poteſt, id nondum ſolius mentis fundum attingit. Hæc itaque cogitandi varietas in Senſitiua, iudiciorum noſtrorum tantam parit latitudinem, & varietates. Denique prout in Luna, Solis lumen, ſuum amittit calorem manifeſtò, ac peregrinum ſibi frigus induit: Sic & in vitali Senſitiua, radius mentis, licet nuditer ſit intellectualis, transmigrat in dominium Senſitiuæ: adeoque & inuenit ibidem legem terrenam, legi
11 mentis oppoſitam. Quare ſedulò procurandum, vt quantum eſt poſſibile, abſtrahamus nos ab omni eo, quod ſenſibus concipi poteſt. Sic namque ad montem Domini itur, quorſum noſtri itineris ſcopus eſt. Neque enim hoc dixiſſe ſic obiter, ſat docet nudas operationes mentis, nec via cernitur, qua mentis aliquam cognitio-
12 nem acquiramus. Nam ſunt adhuc eiuſmodi cogitationes, totius hominis, quamdiu eſt aliqua egoitas, vel mens aliquid apprehendit extra ſe, cum dualitate, & nondum rem, vt ſeipſam transfiguratam intuetur. Proprietates ſcilicet hominis, vel rerum aliarum, ſic adſpicit totum ipſum: non autem eſt nudum intellectuale mentis lumen, quod tum operatur: ſed eſt combinatio amborum luminum vitalium, ſe mutuò penetrantium. In quo actu, eheu, vt facile ita & plerumque mala aſſuetudine, lubenter paret mens immortalis, caducæ, Senſitiuæ ſuæ pediſſequæ. Vſque adeo, vt ad optatam puritatem mentis, in abſtracto purè ac nuditer cogitantis, deueniamus, aſſumenda primum eſt doctrina
13 S. Dionyſ. ad Timoth. *Etenim vt diuina intelligantur,*) diuina enim ſunt, quæcumque imago Dei nuda intuetur) *& adhuc tenui modo, & ad inſpiciendum diuina arcana, reiiciendi ſunt ſenſus, & quæ ſunt ſenſuum, & quicquid ſenſibus percipi poteſt. Rationem inſuper, actiones Rationis, & quicquid Ratione cognoſci ac percipi poteſt: ſiue id creatum ſit, ſiue increatum; vtque ex teipſo, & ex omni cognitione, omnium earum rerum exeas, & venias in vnam vnitatem eius, qui eſt ſuper omnem naturam & ſcientiam.* Hæc ille. Etenim mens, eſt proxima Imago Diuinitatis: Idcircò ſicut oculus nil abſolutius aſpicit, quàm ipſum Solem (cuius tamen luminis claritatem non tolerat) cætera verò cuncta, propter illum: ita mens, nil propriè, principaliter atque intimè cogitat, contemplaturque, præter illam vnitatem, & reliqua cuncta propter eandem. Vndè manifeſtum euadit, quod 14
quamdiu quippiam cogitatur, quod ſenſibus vel Ratione percipi poteſt, nondum ſit pura nudaque abſtractæ mentis cogitatio. Modus autem eò perueniendi, ſupra quidem deſcriptus legitur, at adhuc eſt procul remotus, & propemodum inuius, propter omnimodam abſtractionem & proſcriptionum omnium rerum creatarum, imò & increati, omnem conſiderationem, Id eſt, abnegationem per ſequeſtrationem progredientem, vſque ad omnem mentis actiuitatem, quæ nempe proin excludit mentis omnem cogitationem & contemplationem, exſpectatque supernè influum lumen gratuitum, nihil agendo: ſed tantum tolerando poſt exhauſtam omnem egoitatem. At cum ſic liberari penitus, non omnino conſiſtat in noſtra poteſtate, adeoque potius gratiam raptus moneſaciat, quàm veras mentis, nudaſque, atque puras operationes, quas hoc capite ſpeculari intendo, pro complemento Tractatus de Anima: Idcirco iuxta meam iudicij 15
pauperiem, non propinquius, agendo ſcanditur ad ſupereminentem ſolius mentis & abſtractam lucis intellectualis denudationem, quàm per Orationem ſilentij in ſpiritu, in quo deliciæ Dei ſunt adorari. Eò quod iſtam mentem, vt ſui denudatam imaginem, ſic in ſpeculo ſuæ diuinitatis reflexam, illuſtret tum emanatiuè. Hoc eſt nimirum, quod glorioſiſſima Bonitas optat.

Vt autem fructus, ſiue exercitia, prodant 16
quidditatem Mentis, id potentius nec aliunde haberi putaui, quàm ab exercitiis ſpiritualibus, quibus ipſa mens ſeſe extricat à connexis conceptibus rerum creatarum, cognitarumque, ſenſuum miniſterio. Liquet enim, quid ſit ipſa mens, dum ſe abſtraxit à conceptibus, qui illam maculare ſolent, poſſentve, vel ſaltem impedire, ne ad nuditatem paritatemque ſui perueniat, in qua vnitatem præfatam adorare queat.
Dominus Ieſus itaque via eſt, veritas & vita. 17
Via inquam ad ſe veritatem, & ad vitam Patris luminum. Via ergo dirigitur ad conſecutionem abſtractæ veritatis. Cuius optatus eſt, vt abſtruſa veritas, quam in mente ſui imagine depinxit, à nobis cognoſcatur, & adoretur in ſpiritu. Vbi ipſe eſt præſens Regnum Dei, cum omnibus ſuis chariſmatibus: Atque ideo non poteſt modus, mediumque adorandi in ſpiritu, propinquius ſciri, vel addiſci, quàm à via & veritate ipſa, adeoque ab oratione quam nobis dictauit, in qua ſunt primum tres amoroſi optatus, ſiue

ſiue amoris deſideria, ac totidem petitiones.
18 Optatus enim iſti, ſunt abſque omni egoitate,&
nudi reſpectus in ipſum Deum, & puriſſimi id-
circo eorum omnium, quæ optari ex amore &
cogitari queunt. Ac primus illorum eſt, de quo
veritas dicit: *Quærite primum Regnum Dei &*
Iuſtitiam eius, & reliqua adiicientur vobis. Non
eſt autem Dei Iuſtitia, vt nobis fiat Iuſtitia
(*nam non inſtificabitur in conſpectu Dei omnis*
viuens.) Sed vt nomen eius ſanctificetur, quod
nedum eſt ipſi debitum, adeoque iuſtum: ſed
optatus ille amoroſus nos iuſtificat. Præſuppo-
nit enim primùm fidem ipſam Chriſtianam,
& infinitam eius bonitatem, qua dignatur eſſe
Pater noſter. Ac quidem in verbo (*noſter*) egoi-
tas pro Dei bonitate & obligatione noſtrorum
omnium ponitur, quæ alioqui nuſquam in tri-
bus cernitur optatibus. Ac tertiò, exhibet im-
menſam eius maieſtatem, commenſurandam ex
habitaculo Cœlorum, quod eſt opus manuum
ſuarum. Adeoque iſtis talibus præmiſſis, accen-
ditur in nobis optatus amoroſus. Qui non de-
ſiderat, vt ſanctificetur eius nomen ſolummo-
dò per filium eius vnigenitum, & noſtri me-
diatorem, vbi Abyſſus Abyſſum inuocat: nec
etiam duntaxat, vt cœlites & tota militans
Eccleſia, ineffabile ſuum nomen adoret: etiam
ideo ſenſus eſt, vt ſanctificetur nomen eius
in terra, ſicut in Cœlis; ſed vt ſanctificetur
in nobis, & per nos renunciata tamen in hoc
omni egoitate & nihilitate. Vtque ſit nuda &
puriſſima reflexio honoris, & deliciarum Dei,
in eo, quod eſt eſſe nobiſcum, & adorari in
ſpiritu amoris. Ideoque & alter ſuccedens op-
tatus, non petit ſibi Regnum Cœlorum; ſed
Regnum Dei, quod in nobis eſt, vt adueniat
propinquius. Non quidem nudè atque ſimpli-
citer propter nos; ſed quia ſuæ eſt bonitatis,
eſſe cum filiis hominum in deliciis. Quamo-
brem etiam optatur, vt ſua voluntas fiat in no-
bis, ſuper nos, & per nos, cum plenaria reſigna-
tione noſtri velle. Tres ergo optatus proce-
dunt ex anima, citra hæccitatem, aut reflexio-
nem in nos, quia excedunt omnem creaturæ
perſonalitem, vt Deus propter ſe adoretur.
19 Ideoque excellunt omnem vim orationis, peti-
tionis, laudationis, gratiarum actionis, imò &
ipſius glorificationis. Nam agere gratias, bene-
ficium notat, & complicat recipientem. Glorifi-
catio autem, laudatio, vel ipſamet ſanctificatio,
quatenus egoitatem meam ante Dei conſpe-
ctum defert (quanquam interim ſit debita &
obligatoria) procul recedit à puriſſimi & amo-
roſi optatus excellentia, quo deſideratur ſancti-
ficatio nominis diuini in nobis, in qua Abyſſus
Abyſſum inuocat. Nam quis ſum ego, qui præ-
ſumam reſpectu infiniti, ſanctificare illud? qui
nempe non niſi vermis ſum, peccator miſerri-
mus? Ideoque optatus amoroſus ſanctificatio-
nis, tantum excellit ſanctificatur nomen tuum
per me, quantum miſer peccator diſtat à filio
20 Deiparæ virginis. Laudes enim, & orationes,
tam in lege Moſaica, quàm hodie, per hymnos,
pſalmos, & orationes fiebant. At nunquam ante
edoctam veritatem aſſecutus eſt homo, vigo-
rem, altitudinem & profunditatem optatus
amoroſi, ſanctificandi incomprehenſibilem di-
uinitatem in nobis, in quo plus eſt excellentiæ,
quàm omnes ſimul creaturæ queunt compre-
hendere. Non enim ſanctificatio iſta optatur,
quia Deus eſt optimus, maximus, liberalis, &c.
nam iſta includunt laudantis egoitatem, incom-
patibilem cum homine diuino. Deſiderium ita-
que, optatuſque animæ amoroſæ feruenter deſi- 21
rantis, nudè & ſimpliciter ſanctificationum
nominis diuini, non fit quidem per creaturam
infra Deum, ſed per liquationem mentis, deſi-
derantis in amore Dei: minimum enim quod in
ſe continet, eſt cum reſignatione ſui totius, ſe
offerre Deo, itemque velle agere & pati quidli-
bet, cum cordis, animæ & virium totali oblatio-
ne amoroſa, in obſequium voluntatis diuinæ. In
qua oblatione amoroſa, incompatibiliter exclu-
duntur omnes cogitationes, præter nudum amo-
ris optatum. Eo quòd tranſcendat omnem refle-
xionem. Etenim quia nudus eſt, veſtem omnem
ſpernit, quam Ratio ipſi poſſet ſubminiſtrare.
Amor enim iſte, tam nudus & excellens, oritur 22
in ſede mentis, ſentiturque ibidem vbi omnis
primus conceptus fit, abſque imagine & phan-
taſia. Quamdiu verò verbis imprimi poteſt,
nondum eſt mentis abſtracta cogitatio nuda,
quæ ſcilicet à B. Dionyſio deſcribitur, ſupra om-
ne id quod Ratione, ſenſu, ac verbis concipi po-
teſt. Sentitur, quidem, at citra diſcurſum, & ima-
ginationem. Quia nudo veritatis amoroſæ con- 23
ceptu, ipſa veritas inexprimibilis tum mentis at-
tactu feritur, fruitur & appropinquat, imò mox
penetrat. Alioqui quoties formantur Ideæ, aut
conceptus verbis exprimibiles, retinent mater-
nam Senſitiuæ caducitatem, inconſtantiæ fragi-
litatem, incertitudinem, ac perturbationes, paſ-
ſionibus ſubiectas. In vi igitur Intellectus, nati- 24
uoque ſcilicet Mentis vigore, & amantis animæ
cupiditate, generatur in nobis, tanquam in fœtu
appetentis grauidæ, ens quoddam Deiforme,
ſiue purificatur ipſa Mens, adeoque Mentem, ip-
ſamque Dei imaginem rectificat. Id enim non
fit per viſum, ſenſualemque appetitum, qualiter
in prægnante, nec concipitur corporeis latebris,
vt neque in alieno fœtu notatur: ſed omnem fa-
cultatem Mentis, animæ, Cordis & virium, re-
quirit: ideoque Ideale iſtud ens, amoroſo optatu
partum, manet in ipſa Mente, quam ſic diſponit,
vt ſeſe tranſmutet in imaginem Deiformem,
per gratiam diuinitus affluentem. Sed quis ſum 25
ego, qui hæc ſcribo? Profectò vereor ne ſim
campana, fideles ad Templum conuocans, quæ
ipſamet manet in celſitudine turris, foris. Sed
tantum ſpero, ſi in præfatis profecero optatibus,
quod meipſum ſim inuenturus, quo magis me-
ipſum humiliando neglexero. Porrò ſurrexere 26
nuper directores conſcientiæ in ſe tranſſumen-
tes omnem Mentis libertatem, præſertim in ſe-
xum deuotum diſpenſandam, hunc ſexum ad ſe
intra vocarunt, dicentes quod Chriſtus vnctus
nedum: ſed & Ieſus Saluator cum illis eſſet. At-
qui hi ſtatim, primo errant limine. Nam con-
uocant ſuas deuotas, in exercitia contemplatiu-
ua, gregatim facienda: quæ ipſa Veritas alioqui
clauſo poſt ſe cubiculi oſtio, fieri commendat.
Dein ſibi honorem, reuerentiam, atque opes
ſub obedientia, & voto multiplici, deberi po-
ſtulant. Adeoque inimicus homo ſua ſpargit
ſemina pro zizaniis, vt quæ erant etiam ſemi-
na bona, ſupprimat. Atque idcirco Vates Hil- 27
degardis prædixit, quod tandem ſecreta luxu-
ria illis commiſcebuntur, & cadent velut Simon
Magus, per orationem Apoſtolorum, ſiue Epiſ-
coporum & fidelium. Cæterum, dum quis ſe-

 mel

mel ſaltem in optatus illius vigorem deductus fuit, ipſe propriis punctus calcaribus feſtinabit eò redire, ac quaſi iam factus viarum gnarus, facilior ipſi erit aditus poſtmodum. Interim quia non quilibet eò pertingit, fecit Deus varias vti manſiones in ſuo palatio: ita quoque diuerſa ad hoc media ordinauit, per Charitatem; quæ lubens omitto, eo quòd non ſint noſtræ facultatis Medicæ obiecta propria. Sufficit itaque mihi propoſuiſſe Mentis in agendo amplitudinem, & vagam formandarum Idearum potentiam, ad conſiderationem morborum & vitæ ſanæ: quàm ad virtutem exercitia.

SCABIES ET VLCERA Scholarum.

1 *Cur Author de ſcabie & lepra hoc loco.*
2 *Repetit dilucidiùs ſua pœnitentiæ exordia.*
3 *Error in cauſis, indicatione, & remedio.*
4 *Quæſtio Medentibus & Scholis propoſita.*
5 *Credulitates in Authore.*
6 *Seræ conſiderationes.*
7 *Ex mea hiſtoria* xiv. *Concluſiones,*
8 *Theoremata Scholarum eſſe ſcabioſa.*
9 *Scabies ſtetit in me, ante intemperiem hepatis.*
10 *Puſtulæ in Scabie, ſunt ſigna, & fructus Scabiei; non autem Scabies.*
11 *Notantur radices graminis in apozemate.*
12 *Cauſæ occaſionales vlcerum.*
13 *Scholarum ſomnia.*
14 *Galenus notatur vlceroſus.*
15 *Inconſideratio Scholarum & Galeni.*
16 *Abſurda aliquot.*
17 *Sanies, & Pus, non ſunt excrementa, quanquam ſordes.*
18 *Corruptor in vlcere, eſt vlcus.*
19 *Cruor non vitiatur in cauitate vlceris.*
20 *Inanis Scholarum labor.*
21 *Vlcerum radix.*
22 *Vlceris cauum non eſt ipſum vlcus.*
23 *Puris conſiderationes.*
24 *Puris & ſaniei differentia.*
25 *Inſcitiæ Galenicæ.*
26 *Dogmatis Galeni aliquot abſurda.*
27 *Cauſa occaſionalis in Corruptore.*
28 *Quàm ridiculus Catarrus in vlcera antiqua, quamque ſtultè Cauteria eò applicata.*
29 *Fermentorum ignorantia quid pariat.*
30 *Quomodo tot vlcerum diuerſitates in vnico cruore.*
31 *Corroſiua ſi ſanent vlcera magis tamen ſedata illorum corroſione.*
32 *Nugæ Paracelſicæ, de microcoſmico vulnerum ortu.*
33 *Vrgetur Paracelſus cum Microcoſmi identitate actuali ac vera.*
34 *Idiotiſmus eiuſdem de alimento vulnerum, ab extra.*
35 *Vlcerum medela arcana.*
36 *Vulnerum ſanatio.*

1 HActenus oſtendi cauſas morborum, à Galeno & ſequacibus traditas, erroneas atque fallaces eſſe: deceret modò, tranſire ad doctrinam morborum veram, licet hucuſque ignotam, niſi quædam me detinerent, atque aliò diuerterent, quæ præmittenda iure videntur. Poſtquam enim de morborum Regina Peſte, edito codice tractauerim, & ſimul de Lithiaſi, tanquam monſtro, tam in nobis, quàm in matulis extra nos genito, ſub prælo locutus eſſem atque ibidem occaſionaliter de Lepra, Apoplexia, Paralyſi, Sopore, Spaſmo, atque cognatis morbis obiter egiſſem; nil verò penitus de cutaneis defectibus: operæ pretium æſtimaui, priuſquam de morborum eſſentia, tam in genere, quàm in ſpecie, ex profeſſo hunc meum laborem, abſoluam, quædam particularia præmittere, quæ fores, ad introitum cognitionis morborum, pandere putaui. Atque imprimis morbos pellis, velut magis obuios attingam. Quamobrem libro de febribus, recitaui quidem pœnitentiæ meæ 2
principia, quibus à Methodo atque doctrina Scholarum recedere ſum coactus, vt oſtendam axiomatum futilitates, quibus Mundus fallitur, tam à potu purgantium, quàm æſtimatione morbos fieri, atque liberari, per eiectionem liquorum, quos Scholæ perſuadent eſſe noſtri conſtitutiuos, & errantes in debita ſui quantitate & qualitate. Idcirco eadem reſipiſcentiæ meæ primordia huc referre, atque repetere, non piguit: Adoleſcens cuidam domicillæ valedicturus, chirothecam, atque manum aliquantiſper detinui, occulta ſiccaque Scabie laborantem. Ego verò inde, non quidem ſiccam, at ſanioſam ſcabiem mox contraxi, ſolo nimirum ſobrioque attactu. Ac dein obſeruaui pluries, mantilia ſcabioſorum pſoras, & tineoſorum pileos, tineas peperiſſe: vt & leproſorum, atque venereorum contagia, participato fermento, propagata. Itaque ſonat Prouerbium in Incorrigibiles [illegible]atum. Quod ſcilicet, vnica ouicula totum gregem ſua Scabie infectet. Etenim eiuſmodi vitia, virulento fomite tranſplantata, abſque diſtinctione tamen, cenſentur à Scholis, in reatu Iecinoris, deque eiuſdem intempeſtiuo calore excitata. Quaſi vnius ouinæ pellis contagium, hepata cæterarum ouium diſtemperet. Profectò 3
hæc vnica conſideratio, primum lucis adeptæ mihi fuit exordium. Vnde nimirum maxima Scholarum apud me Scabies fuit manifeſtata, neque aliò compulerunt, poſtquam cernerem remedia Scholarum vana eſſe, futileſque earundem maximas. Equidem accerſiui duos medicos noſtræ vrbis celebriores, gaudens propemodum, quod in me iam reſcire poſſem, an ſtudia reſpondeant praxi. Medentes autem viſa Scabie, purulenta, illico cenſuerunt, in me abundare bilem aduſtam, cum phlegmate ſalſo; adeoque ſanguificationem in Iecore diſtemperatam eſſe. Gaudebam ſtatim, quod quæ mihi ceciniſſent Authores, confirmarentur ab expertiſſimis Dominis; Vtpote qui in matheſi didiceram, cuncta theoremata eſſe longè veriſſima, credebam id pariter medendi regulis, ſiue axiomatibus commune, atque inſeparabile: putans quod eſſent, id quod eſſe deberent, & ſpondebant. At ſtatim pro auita mihi curioſitate interrogabam: quænam iſta eſſet intemperies Iecoris, quæ vno & eodem actu, bilem flauam iuſto iniquius accenderet, ſimulque plus iuſto pituitæ progigneret: cum eiuſdem radicis, eiuſdemne ſanguificationis actus, 4
non

non poſſet eſſe eodem tempore & viſcere, generatio bifurcata, atque adeo diſpar, quæ ſcilicet igneam bilem, ſimulque frigidam aqueam pituitam, abundanter ederet? Hæſitarunt expertiſſimi domini, & arcatis ciliis ſtupentes, ſeſe ſunt dudum intuiti, ac tandem illorum iunior reſpondit, eandem igniti Iecoris intemperiem ideo non dare veram pituitam; ſed ſalſam abundantem: ſalis autem temperiem, eſſe calidam & ſiccam. Cui ego. An ergo vrinæ ſal, iecoris vitio, abundanteque igni fieret: iuſcula autem carnium non ſalſarum, ſalem minimè inducerent, etſi calore bullirent? Reſpondit ſenior. Hæc in Scholis mihi proponenda, non autem practicis, quibus horas in lucrum familia deſtinarat.

5 Rogauit autem ſtatim, quos mihi Authores conſuluiſſem? quidve faciendum didiciſſem? Dixi ad hepatis, atque cruoris refrigerium, venam incidendam brachij dexteri ſubter Cephalicam: dum per apozemata refrigerantia, bilis torridæ reſpectu, progrediendum: ita tamen, quod incidentia, & extenuantia temperata eſſent miſcenda, propter ſalſedinem pituitæ. Oſtendi ex Rondeletio, Apozema, quod fortè 50. ingredientia contineret, in amborum finium ditiſſimam ſpem faciens. Et dum neſcirent, in lectionibus aſſiduum, atque impigrum omnium notatorem: voluerunt, vt ipſus mihi cuncta deſcriberem. Itaque poſt cruoris emiſſionem ſat opulentam, in vere Adoleſcentiæ & ſanitatis alioqui ſaturitate factam, ſumpſi triduò præfatum apozema, cui quarto, quintoque mane, indidi Rhabarbari, atque Agarici, quantum ſatis: vt videlicet natura inciperet obedire vocanti pharmaco, ipſique peccantes ambo humores redderentur ſequaces. Laudarunt vniuerſa, ac potiſſimum, quod diſcendi & parendi auidus eſſem. Veſpere autem quintæ diei proferebam Catapotia de fumaria, eo quòd Cordus (qui Codrus mihi fuit poſtmodum) vtrique humori peccanti conducere ſcribat (nondum enim tum noueram ficto nomine pillulas ægris imponere: quaſi propter fumariam & non virulentorum ſoluentium feritatem, ſedes mouere) Sexto ergo die, habui quindecim ad minimum ſucceſſus. Laudabant interim prouidentiam meam, qua corpus adeo fluidum præparaſſem. Mox à biduo inde, quod Scabies nequicquam ferocitatis depoſuiſſet, idem pharmacum aſſumo, cum inſigni ſtomachi auerſione; parque ſucceſſit ſeceſſus. Dicebant ætatem 18. annorum floridam, bili generandæ pronam. Cumque cernerent, nil quicquam ob id pruriginis & puſtularum minui; poſt biduum tertiò ſumendum purgans decreuerunt. Tum enim, ſub veſperum, iam venæ mihi exhauſtæ erant, genæ conciderant, vox rauca, totus corporis habitus concidens tabuerat; deſcenſus quoque è cubiculo, atque greſſus, erant difficiles, quia genua me vix ſuſtinebant. Hæc ſano mihi, à contactu ſcabioſæ, manus contigerant.

6 Primis enim vicibus, cum tam amplas ſordes, tamque putidas aduerterem, gauiſus ſum: ſed ſerò nimis conſideraui, me ante pharmaca benè valuiſſe viſceribus: nunc autem deiecta appetentia, & digeſtione, multam comparaſſe maciem: manſiſſe Scabiem verò ſoſpitem cum voce acuta & rauca. Denique vt cernerem quantum bilis, quantumque pituitæ eiicerem, minxeram in matula: & comperi, per aſſumptum ſolutiuum, ternis vicibus duas penè ſitulas, putidæ atque cadaueroſæ bilis eieciſſe, ramentis muccoſis conſperſæ eiectas: quæ Medentes aſſerebant eſſe illam pituitam ſalſam. Atque interim dum toto corpore ferè, potiſſimum in cruribus, purulentas, amplaſque puſtulas alerem: Interrogabam, an pus non deſignaret cruorem in reatu eſſe, non minus quàm bilem, & pituitam. Dixere, cum iam mihi vires flacceſcerent, ſilere ſe de iterata venæ ſectione, alioquin opportuna, in puris perſtite abundantia. Ego autem conſiderabam pœnitens, quod antea rectè valerem, excepto contagio pellis, aliunde hauſto, quodque ex nihilo, non fieret aliquid: nec aliquid corporeum locaretur niſi in loco: tarde ergo inquiſiui, vnde tanta mihi bilis copia profluxiſſet? & vbinam latuiſſet? Venæ namque ſimul omnes, vix decimam ſordium partem continere potuiſſent, etiamſi nil boni cruoris continerent. Sciebam inſuper, tantum pondus nec in capite, nec in thorace, neque in abdomine, hoſpitari potuiſſe, quanquam viſceribus cunctis vacua fuiſſet.

7 Igitur ſeria cum pœnitentia, meoque damno, ex Matheſi collegi, 1. Quod nomen purgationis, eſſet, impoſtorium. 2. Quod ſelectio particularis, educendi talem, aut alium humorem, pariter eſſet falſa. 3. Quia humorum ortus, & exſiſtentia, etiam falſa eſſet. 4. Quod cauſa Scabiei eſſet mentita, pro bile aduſta, atque pituita ſalſa. 5. Quod iecur eſſet inſons, in contagionibus pellis. 6. Quod Scabies mea adhuc perſeuerabat à purgationibus, licèt non æquo furore. 7. Quod eius furor non eſſet remiſſus, eo quòd aliquis humorum aut plures putati, eſſent educti, & hactenus eorundem abundantia peccaſſet: Siquidem mox recuperato cruore perſtabat eadem Scabies. Adeoque defectu plethoræ Scabies parum minuta fuerat. Tandem poſt tres menſes fortaſſis, ſulfuris facili vnctione, à Scabie conualui. 8. Quod Scabies ſit affectus ſolius pellis. 9. Quod Scholæ, tam bilem quàm pituitam, malè affectos humores, tam in venis quàm extra, tam noxios quàm innocuos, nominarent. 10. Quod purgantia quæuis, cruorem & carnem promiſcuè liquarent, reſoluerent & putrefacerent, etiam dum in ſtomacho, & inteſtinis morabantur. 11. Quod falſum ſit, cruorem redire in humores, vnde genitus eſſet. 12. Quod in hoc contingeret regreſſus impoſſibilis, à priuatione ad habitum. 13. Quod impoſtorium ſit, humores illos tres remanere in cruore, carne & ſolidis, vt per purgantia redintegrarentur in id, quod fuerunt ante carnis ſtructuram, &c.

8 Quæ cuncta cum inuenirem pugnantia, cum veritate naturæ, & cum congruentia philoſophica, manifeſte ſciui, Theoremata Scholarum eſſe ſcabioſa, atque falſa. Adeoque non potui amplius dubitare, an bilis, vel pituita, cauſa Scabiei eſſent. Idque paulatim cum Dei gratia, certo certius ſic intellexi, quod æqua pariter, per intellectualem certitudinem, ac velut opticam ſcientiam, ſciuerim, nullam eſſe in natura bilem, nec tres humores cum cruore vnitos. Quod autem pituitæ ac bilis vtriuſque larua oſtenditur à Scholis, demonſtraui peculiari libro, eſſe ſordes morboſas præter naturam, atque

9 producta vitioſa functionum. Saltem in me, ſo-
lo attactu contracta & nata Scabies, in plena
valetudinis fruitione, antequam vel hepar vn-
quam incaleſcere potuiſſet: nam Scabies mea,
10 concepta fuit quandrantis horæ ſpatio. At pu-
ſtulæ ſcabioſæ ſucceſſu aliquot dierum mora
11 poſt erupta: non tam Scabies ipſa fuere, quàm
fructus eiuſdem. Si ergo Scabies è Iecoris in-
temperie oritur, ſaltem in me, ipſa Scabies,
prior fuit ſua cauſa. Ouis gramine tantum paſ-
cens, ſcabiem ſponte acquirit. Si id ex intem-
perie calida hepatis: profectò inique gramen
præſcribitis, pro hepatis refrigerio. Denique
Scabies in me, oue, & cane; ſolis curantis vn-
guentis, ſiue ope externa, nec attenditur calor
hepatis. Imò pharmaca è ſulfure, baccis lauri,
& helleboro albo, nequaquam valent ad fer-
uorem hepatis. Denique Scabies, attactu lin-
tei, repente acquiſita, eiuſdem eſt indolis cum
ſpontanea: at ſaltem illa non ex calore hepatis:
ergo neque hæc: ſi rei eiuſdem ſint cauſæ
eædem in ſpecie, obiecto, & ſubiecto. Etenim
eò ipſo quo Scabies attactus manus, vel lin-
tei ſcabie infecti concipitur in pelle tangen-
tis: iam adeſt Scabies; cuius ſemen ſiue fer-
mentum eſt, in pelle præfata, vel linteo: em-
brio eius dein, conceptus eſt in pelle tan-
gentis. Cuius productum tandem viſibile
erumpit.

12 Pariter quoque vlcera fiunt, vel à vulnere
malè curato, vel à contuſione, vt Cancer in
muliere, vel ab apoſtemate erumpente: vel
tandem à veneno intus genito, quod ſui ma-
lignitatem plantat in externa parte, ibique fer-
menti ſui virulenti proprietates fixit. Vnde quo-
que, quicquid cruoris alendæ parti in horas di-
ſtribuitur, id totum in virus vertitur, iuxta fer-
menti ſui proſapiam. Non autem humores, ite-
rato à morte reſurgunt corrupti, qui ab hepa-
13 te eò mittantur. Scholæ itaque per Galenum
creduliter abductæ, ſuis conſignarunt ſomnia-
tis humoribus, è cruore & carne reſurgenti-
bus, propter importunam viſceris cuiuſdam in-
14 temperiem elementali pugnæ debitam. Gale-
nus enim in Therapeuticis vult, vlcus natura-
liter conſtare debere duplici excremento (hanc
enim doctrinam poſuiſſe & non probaſſe, ſibi
ſat viſum fuit) liquidiore nempe vno Ichore,
ſiue ſanie, & craſſiore altero. Id eſt, pure. Hinc
demum concludit, omne vlcus indicare, exi-
gere & ſanari debere, duplici pharmaco (cuius
nimirum peccato, pleraque à Scholis inſpera-
ta, ad anus relegantur, in Galeni deſpectum)
vno nimirum quod exſiccaret, atque in ſe ſa-
niem combiberet: altero denique, quod eſſet
15 puris abſterſiuum. Quàm ſeriò enim hic vir ſuas
texuit fabulas? & quàm illibatæ ſeruantur hæ
næniæ adhuc hodie? Iam enim quadruplicis
humoris, & quadruplicis excrementi inde re-
ſultantis à corruptione illorum nimirum non
amplius recordantur. Vult quidem Galenus, pus
eſſe cruorem putridum, nec meminit ſui, dum
ſanguinem, in corruptione, totum in bilem ver-
ti docet. Denique ſi purgantia è cruore ſepa-
rent ſigillatim tres humores ad Medentis lubi-
tum, deberet meminiſſe, id contingere per cruo-
ris corruptionem, dum nempe in ſui conſtitu-
tiua antecedentia dehiſcit (aut falſum eſt, quic-
quid de purgantibus & humoribus commen-
tum eſt) quapropter in vlcere, non duo ſaltem,
at quatuor prorſus emergere deberent. Imò
apud Galenum erit vlcus abſque pure (puta
Cancrum, Cacoëthes, vel excedens ſola ſanie
fluidum) curatu facilius, quàm alioqui puru-
lentum. Quippe quod ſolis exſiccantibus (pu-
ta creta, aut combuſtis oſſibus) opus habebit.
Quam enim eſt ſtupidum atque inſanum, do-
cuiſſe, vlcus curandum, per excrementorum 16
fructuum, ſiue productorum abſterſionem, &
ſequeſtrationem? Non autem per præciſionem
radicis, quam nuſquam ac nunquam præter ca-
lorem intemperatum, nouerunt? Quandoqui-
dem omne excrementum neceſſariam dicit re-
lationem ad digeſtionem & partem quarum reſ-
pectu eſt excrementum: ita vt verum excre-
mentum ſit ſuperuacanea moles, relicta à dige-
ſtione & à parte, cui eſt inutilis, ideoque ſeque-
ſtrata: Quia excrementi nomen expulſionem 17
continet, impuri à puro. Ideoque ſanies & pus,
non ſunt vlceris aut partis excrementa, vt ne-
que digeſtionis naturalis: ſed ſunt producta
ſeminum, ſiue radicum vlceris. Ideoque ple-
rumque & in pleriſque fruſtra laborat, qui
emungit vulcus, iuxta præſcriptum Galeni, præ-
ſertim in malignioribus. Itemque neceſſum eſt,
quod quæ non nutriuntur, etiam excrementis
careant. Nam natura nuſquam laborat, vt nu-
triat vlcus. Dum in vlcere habitat proprius 18
corruptor, qui cruorem alimentarium vitiat,
antequam digeri ſit aptus. Fæx quoque propriè
loquendo, non eſt vini recrementum, ſed reſi-
dentia mera: eo quod vini nulla ſit nutritio,
nullaque digeſtio. Vlcus igitur, vt tale, non
nutritur, nec natura intendit nutrire illud. Sa-
nies ergo & pus, non ſunt excrementa vlceris,
ſed producta Corruptoris: ſuntque cruoris in
noxiam materiam deprauati indicia, ſigna, pro-
ducta, effectus, ſiue fructus. Etenim ſingulis
partibus alendis, quotidie deſtinatus cruor mit- 19
titur, diſtribuitur Iuſtitia diſtributiua. Nec ſe-
cus vlceroſæ parti, quàm ſi adhuc rectè valeret.
Quò cum deuentum eſt, nec poſſit ibidem in
veram alti ſubſtantiam commutari, ſubit aleam,
quam vlceroſum fermentum imperat: degene-
ratque ideo, & transmutatur cruor in radice
partis, qua corruptor locatur, reſidetque: non
autem in ipſa vlceris cauitate, ſiue alueo. Alio-
qui namque, neceſſe eſſet, merum atque in-
nocuum cruorem, decidere ſemper in ipſam
vlceris cauitatem, atque ibidem corrumpendo
degenerare. Quod oculus & quotidiana expe-
rientia falſum aſſerunt. Ergo ſi Scholæ vlcus 20
abſtergant, ſiue linteo, ſiue demum pharmaco;
quanquam idem faciant ambo: non tamen niſi
productum vltimum auferunt, nequaquam ve-
ro cauſam radicalem, vel originem attingunt.
Quod ſi quandoque grumus cruentus, vel mu-
cilago, aliàs cruenta in vlcus, decidant. Id fit,
quia in circunſtantibus (quibus nempe eſt ipſa
vlcerum radix) tanta eſt torturæ procella, quod
venula aliqua propinquior exeſa, proprium
cruorem nequeat comprimere. Adeoque cruor,
qui ſorte ſic in vlceris cauitatem decidit, non
cernitur in pus mutari. Vnde manifeſtum eua-
dit, cruorem non in vlceris cauitate, ſed in
eius marginibus degenerare: quapropter etiam
vanitas Galenicæ doctrinæ ſpectatur, quæ ſa-
nationem vlceris, in ablatione producti collo-
cat. Radix ergo cuiuſque vlceris, eſt in fun-
do & labris, ſiue margine: Id eſt: partibus
cauitati

cauitati finitimis habitat. Quibus nempe ſua eſt
coquina , qua cruor alteratur in corroſiuam ſa-
niem,pus, &c. Sanies verò ipſa, eſt productum,
ſiue effectus poſitiuus vlcerum. Ipſa autem ca-
uitas eius , quæ vulgò medentum vlcus æſtima-
tur, eſt productum priuatiuum, atque deficiens.
Sicut enim pagus crematus , aut deſtructus,
non eſt bellum : ſed eſt effectus defectum , pri-
uationem , deſertionem , factamque deſtructio-
22 nem accuſans. Sic nec vlcus eſt deuaſtata car-
nis cauitas : ſed hæc eſt ſignum , ab vlcere re-
lictum. In oris vlceris enim circumquaque ha-
bitat hoſtilis corruptor & hoſpes fermentum
virulentum, ad quod cernimus oras, atque fun-
23 dum , diuerſimodè alterata. Attendant ergo
Scholæ, quod doceant, dum vlceris ſanationem
in ablatione poſteri producti tradunt. Pus imò
non fert indolem excrementi, nec vt excremen-
tum naturæ ab vlcere prodit : ſed eſt fructus vl-
ceris,exotici ſcilicet. Corruptoris cum maligni-
tate deprauatus fermentaliter. Idcirco degene-
rat , exedit , rodit , atque depaſcitur. Enimve-
rò maiora vlcera pure carent , ſaniem duntaxat
plorant continuam & ſubinde decuplo plus,
quàm iuxta alioqui cruoris diſtributio requirit,
atque in aquas acres, atque depaſcentes , tranſ-
mutatum ichor diffluit. Quæ Galenici nun-
quam ſuis ſiccantibus , etiamſi inſuper ſua ſu-
peraddant cuncta abſtergentia , & vtcunque
Catageni Catatopus ſtentoriè glorientur de ſuis
24 experimentis. Pus enim non niſi in carne clau-
ſa , & aperta procreatur, iiſque nondum pror-
ſus malè affectus : vbi interim cartilagines, oſſa,
membranæ, venæ , nerui , viſceraque non niſi
ichore madent atque liquantur , ſi vlcus tole-
rent. Itaque , horum , quàm carnis eſſet longè
mitior, manſuetiorque corruptela & vlceris
tempeſtas, quàm quæ aliàs in carne tumultuan-
tur. Eo quòd remedij diuerſitas finem, in quem
deſtinatur , diſtinguat : Ideoque ſiccans medi-
camen mitiorem affectum denunciat , quàm
25 quod & inſuper deberet eſſe adſtrictiuum. Er-
go Galenus & ſequaces ſui, quia ignorarunt ha-
ctenus vlcerum cauſas, fomiti, vterum, ſubie-
ctum, efficiens , modum fiendi , ſemen atque
fermentum : non niſi ridiculas curationes , re-
media , axiomata atque doctrinam tradidere.
Quocirca nec mirum , cacoëthica, phagede-
riacaque vlcera , non ſanari ſolita, remediis
Scholarum : quæque ob id potiſſimum ſeſe ab
operibus Chirurgiæ , magno Galeni , ſuorum-
que coætaneorum Græcorum , atque ſequacium
26 Arabum dedecore , exemerunt prout de Tu-
mulo Peſtis ex profeſſo tetigi. Mitiora etenim
vlcera , quibuſque ſua eſt adempta malignitas,
dumque ad incarnationem & reſtaurationem
relictæ cauitatis feſtinant , ſolo ſtillant pure,
adeoque difficiliores cenſerentur , iuxta Galeni
regulas, quàm dum ichore fluerent. Vlcera au-
tem iam mitigata , irritantur abſtergentibus:
tantum abeſt , quod iiſdem ſanentur. Sanè , ſi
exſiccantia & abſtergentia cunctis ſatisfacerent
vlceribus , facilis foret quorumcunque ſanatio.
Cur enim tàm anxiè Galenica Schola turbatur,
circa electionem pharmacorum , vbi ſicca lin-
tea vtrique ſatisfaciunt indicationi abundanter?
Nimirum vnicum linteum exſiccat , & abſter-
git vnà pariter ? Pudeat ergo , atque ſeriò illas
pudeat , è Cathedris , è prelis , & ore illarum
eiuſmodi nugas , Adoleſcentiæ & Chirurgis,
pro axiomate medendi ſuffundere : hoſque
proinde ſic inſtructos, in necem mortalium , ſi-
bique fidentium torturam , paratos dimittere,
ſpecioſo medentis & doctoris titulo. Non ita-
que pus & ſaniem abſterſiſſe , atque exſiccaſſe
ſat eſt : ſed hoſtilis fabricator , partique inſi-
dens corruptor , delendus : quippe qui nil ex-
ſiccando abſtergendoque remittit , miteſcitue.
Seminalis videlicet deleterij qualitas , veneno- 27
ſaque impreſſio Archeopartis exotica , bonum
cruorem ſibi diſpenſatum peruertens : ſui dum-
taxat ablationem naturaliter indicat. Eſt ergo
virus , fermentum quoddam atque contagium,
fundo inſitum , cruoris atque carnis corrupti-
uum. Videant ergo Scholæ , an eidem Catar- 28
rhus , vaporetenus è ſtomacho in capitis pla-
num ſublatus initium atque fomentum dare
queat ? & an Cauteria ad lubitum inflectat,
eundem ſolitum Catarrhum loco remediorum
nedum exſiccantium , & abſtergentium , ve-
rumetiam vice reuulſionum ſatisdare queant,
propter connexionis continuitatem in radice
eorundem, proportionem, applicationem, con-
ſonantiam , imo & dependentem ſymphoniam.
Equidem quotquot fermentorum actiuitatem
atque varietatem ignorant , neceſſe eſt omnia
creduliter cœcutiendo tentent & explorent.
Sunt nimirum totidem vlcerum fermenta quot 29
vlcerum diuerſæ corruptiones , corruptorum-
que diſtantiæ. Quorſum vnius panis teſtimo-
nium plurimum conferet : quippe qui etiam
diſputationis huius index eſſe poteſt. Qui ni- 30
mirum in homine , cane , fele , equo , vacca,
gallina,anſere,anate,oue, &c. totidem determi-
nationes ſuſcepit , quot fermenta ſanguinum,
ſtercorumque ſpecificè (imò & genericè) ema-
nant differentiæ.Sic & vnicus ſpecie cruor, plu-
ra ſpecie vlcera, atque tranſmutatas ſui corrup-
tiones ſuſtinet , pro fermentorum peregrino-
rum alteritate. Atque quantumuis vnicus ad
generationem ſatis ſit Archeus : varia tamen
media , vitæ , atque modi ſunt corruptionum:
quot nempè corrumpentium ſunt familiæ. Eſt
ergo plena atque exacta vlcerum ſanatio , fer-
menti ſui ablatio : non autem hepatis refrige-
ratio ; non bilis ſomniatæ , vel ſaniei abſterſio.
Denique nec curantur vlcera,per applicationem
abſterſiuorum , adeo vt pro illorum maligni-
tate , gradus corrodentium abſterſiuorum , ſui
augmentum optet. Non enim realgar fixum, 31
per ſalempetræ, atque in adſtringens ſulfur dul-
coratum , ſiue mitigatum , ſexaginta fortè vl-
cerum diuerſitates extinguit : quia rodit, exe-
ditque , (etenim ſic non ſui dulcorationem
cum repetito ſpiritu vini expoſceret) ſed quia
venenum mite iam habet , quod ipſum vlceris
fabrum , cruoriſque corruptorem , eſt enecan-
do. Quo videlicet ſemel in totum demortuo,
non ceſſat deinceps caro ſponte , è fundo ſuc-
creſcere : Itaque cauitas vlceris, carnis ſuccre-
tionem , pelliſque cicatricationem indicat, vt
ablata ſcilicet fiat reſtitutio. Quæque ideo po-
ſterioris relationem habent , reſpectu necis
Corruptoris. Porrò quæ in ſeminale , toxicum- 32
que fermentum refero , Paracelſus ſuo more, in
microcoſmi fodinas minerales , atque ſalinas
tranſtulit. Nam vt vlcera, plerumque ſale odio-
ſa : putauit ſecundùm ſuum Idiotiſmum , vl-
cera progenie mineralium , diſtinctiſque eo-
rundem familiis adſcribendo. Non enim in

rixas me compono, vt neque me ideo natum ſcio. Quapropter viri inanitatem, & incircumſpectam obliuionem doleo. Vt hominem, quem alias etymo, ſiue limbo, totius vniuerſi epitome, deſumptum gloriatur: magiſque illius extracti dignitate, quàm Creatoris imagine glorioſum fingit, calamitoſiſſimum ait monſtrum, ſolis mineralibus vndequaque plaſmatum. Is inquam alibi horum immemor, corpus humanum vocat per totum, Cagaſtricum: non quidem diuerſis conſtans amplius ſalium texturis: at vnius ſolùm ſalispetræ ſtructura ſuperbum. Vnde homines nati durum genus, ergo agæ terræ. Voluit nempe cuncta ſalia, lapides, mineralia, herbas, &c. in homine, velut ſeminariis ſuis, delitere. Prorumpere autem in actum, non quidem fotu confuſorum ſeminum, in Chao delitentium. At ſola ſeparatione liquoris vitalis, à ſibi connatis, retroire ſponte, in priſtina mineralia. Non attendens, quod abſonum ſit, cum microcoſmus non minus Aſtris & plantis conſtare velit quàm mineralibus, quod potius in ſalia, quàm in plantas & quadrupedia ſeſe reſolueret. Itaque nedum ſeminum, vegetabilium, Aſtrorum, & animantatorum: ſed ſui ipſius eſt oblitus in hoc Paracelſus? Quod ſeminis proprii, vnde cruoris iſta moles, à vitalibus humanis ſeparata initiis, potius in hoc, quam
33 in aliud minerale, retrocederet. Vt enim Galenus caloribus omnia donans, febricitanter delirus, per aliquot ſæcula medendi principatum in ſe traxit. Ita Paracelſus, cuncta in ſubterraneam ſobolem redigens, ſupellectile pretioſa ſuperbiens dementauit aliquantiſper, atque proin in eundem principatum aſpirauit. Sed ſodes quis ille Separator, qui à vitali balſamo, partem ſui adimit, & auellit? Ecquis demum Corruptor ille, qui partem à vitali ſorte auulſam, ſimul in ſalem mineralem (in ſe putrere neſcientem) vel in occultum metallum, ſola fide credibile, mutaſſet? An non de vita longa, mortem vocas balſami dominium? Quomodo ergo nunc mortem vocas balſami ſeparationem? Quiſue in limbo humana diſtinctor ſeminalis, qui vnicum & eundem à balſamo vitali liquorem, nunc in alumen, nunc demum in arſenicum torqueat? Profecto, Paracelſe, poſtquam operoſa & ridicula indagine magnas ſtruxiſti fabulas, quia fermenta neſciuiſti (ad quæ tamen velut principia actiua, & ſeminalia veniendum erat,) naturæ initia preteriiſti: ludenſque cum microcoſmi limbo, ad tui beneplacitum, te ridiculum poſteritati exhibuiſti. Fermentorum namque plenaria cognitio facilem inuenit viam, ad viſcerum quorumcunque venena cognoſcendum, tollendum, ſuperandum, ſeparandumque. Nam quicquid in naturæ curſu fit, id ſeminum neceſſitate atque ductu fit, mouetúrque ad ſui vltimam periodum. Non autem ſorte reſoluti cadaueris, aut procumbentis partis nudo arbitrio. Quæ ſcilicet à priuatione, in priſtinum ens reſurgendo, feſtinaret. Apage cum tuis nugis. Non enim nobis ſunt fontes ſalini: non reductiones cruoris, in ficta lactentiaque metalla. Nec ſunt in nobis mineralia, laſciuiendo ſeſe ſubtrahentia ab initiis vitalibus, aut horum ſubtractionum expectantia: vt nempè ab eſſe humano, in priſtina atque deſtinata redeant mineralia, vt ſic fiant vlcerum matrices, fonteſque. Nec etiam in nobis ſunt leges microcoſmicæ magis, quàm elementorum quatuor in nobis correſpondentes humores, horumue pugnæ vel ſimultates. Cum Nazianzeno enim, non poſſum hominem ad microcoſmi regulas ludicras conſtringere. Malo enim infinities, me imaginem Dei, quam corruptibilis, tortoriſque mundi. Nam licèt homo vegetet & creſcat cum beſtiis & plantis: non tamen beſtiæ proin erunt plantarum imago. Sic licet homo ſentiat atque moueatur, imò diſcurrat vnà cum belluis: nil tamen niſi homo loquitur. Angelus quippe nec loqui indiget, vt neque ſeminis organis. Sin autem auis loqui videatur: non niſi loquelæ tonum, aut articulationes imitatur. Non ſunt enim in nobis grandines, niues, rupes, ſaxa, metalla, marmora, ſilices, gemmæ: vt neque centrum, mundi, ad quod cuncta ponderoſa deflectant. Nec eſt in nobis Calculus ex creatione, nec ſunt ſpecies Porphyri, Iaſpidis, &c. diſtatque calculus in homine à vero lapide, non minus quàm Pyrum à vacca. Pyrum namque mutatur quidem in carnem vaccæ citius, quàm calculus, in petram mineralem deflectat. Poëticum itaque gentile ac metaphoricum nomen microcoſmicum, non autem phyſicum aut verum. Phantaſticum pariter eſt, hypochondriacum, atque demens, omnes vniuerſi proprietates, atque ſpecies in hominem, artemque medendi intuliſſe. Aſt ſeria nimis eſt vita humana, eiuſque medela, quàm quod Paremiæ & metaphora nobiſcum ſuam ludant ſcenam. Poſtremò totus eſt Paracelſus ridiculus, docens 34
vlcus & vulnus ali herbis, balſamo, vnguentis: adeo vt vera nutritione, & excrementorum ſecretione, hos defectus per remedia nutriri, deperditamque ſui carnem inde verè, actualiter, & immediatè reſtitui, idque ſeriò ſcripſiſſe viſus. Quod ſanè ſuo lubens indulgeo Idiotiſmo.
Tandem pro vlcerum medela, eſt vſus Colcotaris: diuerſimodè applicans, iuxta vlceris differentiam. Sæpe namque vinum macerationis lotione ſua id facit, aliàs puluis eius, poſt accuratam ſalis ſeparationem: ac nonnunquam in oleo lini coctus vſque ad nigredinem, qui pro baſi eſt vnguenti Fælicis Vvrtz in vulneribus. 35
Sat enim dico curioſis. Quod nempe Colcotar enecet omnem vulnerum corruptorem. Tandem pro vulnere ſcias, ipſam continui ſeparationem eſſe quidem immediatam atque ſufficientem cauſam occaſionalem, quatenus nempe aperit, contundit, &c. quæque etiam conſolidatione eget, ac per collam in vino ſolutam (eſt quippe è pellibus animantum parata) mox conglutinatur. Præſertim ſi colla è corio hominis violenta morte, id eſt, integris viribus interempti ſit. Aſt alterationes Archei à profuſo cruore, conceptaque vindictæ aut indignationis alterius Idea, genitæ, quas proprio nomine noſtra voco vulnera, & non aliena: ſiue quæ forinſecus infliguntur, non ſola indigent diſcontinui conglutinatione; ſed alterati Archei ſedatione. Huc nempe ſpectant olea, balſama, emplaſtra, quæ iniuriati Archei inſiti, & localis pacem concilient. Quorſum nata ſunt balſama reſinarum, florum, herbarum: itemque quæ parantur è minio, ceruſſa, vel Colcotare: Huc facit etiam ſal Tartari per ſpiritum vini rectificati, donec adſtringentem guſtum nanciſcatur. Eſt namque balſamus Samech Paracelſi: prout ex Arſenico pro vlceribus, de quo ſupra, eſt eius 36

balſamus

balſamus fuliginis: eo quod apud Peritos Realgar habeatur fumus metallorum. Non quidem, quod non ſit ſimplex per ſe natum atque ſubſiſtens; ſed à ſimilitudine: eo quod fumi metalli malignitatem arſenicalem imitentur. Sic claudo doctrinam externorum.

IGNOTA ACTIO REGIMINIS.

1 *Impugnatur Axioma: Quod contrariorum ſint remedia contraria.*
2 *Fundamentum illius axiomatis.*
3 *Axioma de reactione patientis, ſiue ſui defenſione ſub pugna, examinatur.*
4 *Argumenta in oppoſitum.*
5 *Idem per robora mouentia, per generatiua & anomala.*
6 *Ponderis nulla eſt reactio.*
7 *Actio reſiliens veteribus neglecta.*
8 *Ferrum candens agit, & non reagit.*
9 *Celeritas mouentis, non eſt actio: ſed actionis modificatio.*
10 *Agentia alterantia propriè non repatiuntur.*
11 *Id probatur per actiones ſpirituum ſalium.*
12 *Axioma aliud notatur falſitatis.*
13 *Vnde falſitas illius defluxerit.*
14 *Agentia heteroclita & Anomala quæ.*
15 *Pergit probare, quod probandum ſuſcepit.*
16 *In quo poſſit ſaluari dogma Ariſtotelis.*
17 *Explicatio actionis, in tarditate ignis.*
18 *Actiones in obiectum ſuppoſito ſepoſitum.*
19 *Actio fermentalis & radialis.*
20 *Actiones huiuſmodi, non referendas in vaporum culpam.*
21 *Ignoratum hactenus Blas regiminis.*
22 *Falſitas Axiomatis.*
23 *Nil patitur, ignis ab objecto cremabili.*
24 *Differunt determinare actionem & reagere.*
25 *Actiones nouæ.*
26 *Scholarum ſcotomia.*
27 *Illarum vacillatio.*
28 *Item earundem neglectus aliquot.*
29 *Actio regiminis ignota, non eſt quam vocant per conſenſum.*
30 *Error vnde.*
31 *Anatome cur in tantam curioſitatem ſurrexit.*
32 *Quantum ab Anatome requiratur.*
33 *Neglectus potiſſimæ partis Phyſices.*
34 *Schola putando deluſa.*
35 *Multa in nobis contingunt per actionem regiminis, circa canales deferentes.*
36 *Ad cœcos halitus, cœcitas cœcos deduxit, ignorata actione regiminis.*
37 *Admiſſiones Authoris.*
38 *Actio regiminis eſt abſtracta à colligante medio.*
39 *Actio naturalis Spiritibus incorporeis.*
40 *Actio præſtigiatoria quæ.*
41 *Remedium vngula equinæ tollit luxuria.*
42 *Regiminis exemplum.*
43 *Vteri regimen in totum integrale.*
44 *Regimen agit in ſuos ſcopos, intactis interſtitiis.*
45 *Facultates actionis vterinæ.*
46 *Furores vterini.*
47 *Modus fiendi, in natiuitate morbi, ex actione regiminis.*
48 *Cur barbata non ſit frons.*
49 *Morbos capitales, non oriri per fumos è ſtomacho.*

Ex principio, quo Scholæ poſuere contraria in natura, confeſtim vniuerſaliter ſanxerunt, nil abſque litibus, bello, pugna & diſſidiis, agi in ſublunaribus. Vſque adeo & iurgia, odia, æmulationes, fuere naturæ fundamenta ſiue principia æſtimata, non minùs quàm Philautia: quinimò & in aſtrorum Choreas, eadem odio creduli introduxerunt, Aſtronomorum ſuaſu. Saltem ſtatuerunt, in toto ſublunari pegmate, nequicquam fieri, aut generari, niſi per relationem ſuperioritatis Agentis, ad patiens cum violentia cogatur, dometur, alteretur, perdatur, atque in naturam agentis transferatur penitus, per ſolam relationem potentioris in debilius. Dum autem Scholæ Agentia, vel ætate, vel laſſatione agendi, cernerent ſenſim elangueſcere, decreuerunt inde ſimiliter, id quidem non tam contingere ſeminum, poteſtatumque exantlatione: ſed reactione ſolius patientis. Itaque ſtabiliuere omne patiens, viciſſim reagere neceſſariò, atque eatenus ſimiliter omne Agens repati, nec etiam aliunde debilitari. Vnde per conſequens, mihi omen feci, quandoque naturaliter rerum ſemina penitus indubiè exſtinctum iri, niſi miraculosè conſeruentur. Veruntamen vtrobique in doctrinis Scholarum perpetuum rus, & continuatam indagandi pigritiam contemplor vſque. Idque vnicum repulit à me priorem formidinem. Enimverò poſtquam è natura ſubmouerim contraria, non potui deinde, ſano iudicio, in Patiente vllam reactionem inuenire, vt nec admittere hoſtilitates alibi in natura, niſi inter animantata. Illis nempè ſolis ineſt contrarietas, quibus eſt actualis defenſio in velle Patientis, contra iniurias ab Agente illatas & ſenſatas. Quare: Nuſquam eſt reactio patientis in Agens, niſi vbi eſt contrarietas concepta in anima. Hoc autem ordinarium ordinatumque in natura ſic eſſe, demonſtrabo protinus: Inprimis namque permaneret Vniuerſus, pro vt modò ſubſiſtit, infinita vi verbi, ſi ita iuſſus eſſet. Infinita inquam eſſent in ſuis ſucceſſionibus, & duratione, non autem vnitatis actuali vi infinita creaturæ. Idque quia eſt fidei, probationis non eget. Nullum eſt igitur ſublunarium, ſui poteſtate infinitum. Hinc ſequitur, quod tandem omne agens particulare, ſenſim etiam propria ſponte quandoque fatiſcat, exſolutiſque muniis, defungatur, per virium diſſolutionem, in ſpatio loci, durationis & roboris poteſtate, circumſcriptarum: niſi fortaſſis, anticipatione termini, vel obiecti impedimentis, ſtatutus dies, proprij & limitati defluxus, eludatur. Sunt autem agentium naturalium, quædam habentia vim motiuam, quam Blas motiui dixi: ipſa verò agentia, voco robora mouentia. Reliqua autem mouentia, Blas alteratiuum dico, quæ videlicet operantur per fermenti vim ſeminalem. Atque eiuſmodi agentia, plerumque generant ſui ſimile. Sunt denique tertiò, Agentia quædam anomala, ſiue heteroclita. Dicam ex ordine de tribus illis. Equidem robora agentia, agunt in ſua objecta, 1. Per pondus præualens. 2. Per figuram rotundam, angularem, acutam, cauam, &c. 3. Per corporis

[Right-margin numbers: 1 beside "Ex principio…", 2 beside "ſuaſu. Saltem…", 3 beside "tioris in debilius…", 4 beside "ri. Vnde per conſequens…", 5 beside "fluxus, eludatur…"]

poris duritiem, mollitiem, &c. 4. Per Blas impreſſiuum, à manu, malleo, acu, &c. 5. Per celeritatem. Etenim niſi aries cum celeritate, ad murum, vel malleus, ad clauum concutiatur: licet vis impreſſiua ſit robuſta: Blas tamen eius erit ignauum. 6. Per impedimentum vacui. Et 7. tandem, per timorem penetrationis dimenſionum. Quod autem Robora mouentia, nequicquam repatiantur à ſuis obiectis, patet:nam in primis, in præfatorum 6. & 7. natura vniuerſi potius operatur ne ſint, quàm vt dum eſſent, operentur: multò minùs repatiantur. Quia non repatitur Agens ab objecto, quod nondum eſt. Cum id quod nondum eſt nondum agere, aut ex actione repati poſſit. Quo ad primum autem, quod nempe pondus maius à minori repati nequeat, per aliquam reactionem minoris, patet. Quia pondus minus, appoſitum ex oppoſito, non arguit vllam reactionem in agens: ſed fit iſtud, propter determinationem, factam, vel à ſpatio loci; vti in elongatione ab axe: vel propter modificatam actionem ponderis maioris. Quod, non eſſe veram reactionem, ſic probo. Pondus minus, ſimpliciter, & abſolutè, nil patitur à maiori, à quo eleuatur: ergo neque pondus minus reagit quicquam, quanquam eleuetur, & cedat. Siquidem pondus minus tantùm determinat actionem & grauitatem præpollentis ponderis, quatenus vnumquodque agens eſt finitæ & determinabilis actionis. Quod autem eiuſmodi determinatio, non ſit reactio ponderis minoris, Patet: nam idem pondus minus, remanens quantum eſt, fit maius dum elongatur ab axe. Itaque ſi qua eſſet actio, aut reactio in ponderibus, in præfato caſu, tribuenda eſſet ſpatio loci, & non grauitati ponderis. Cum vnum, atque idem pondus, ſolo ſpatio loci, fit variũ, & multiplex, ad lubitum Artificis. Spatium autem loci, vel elongationis, eſt quid externum eſſentiæ ponderis, & planè accidentale per accidens. Adeoque nec poteſt dare veram, & propriam actionem, aut reactionem in ponderibus. Determinatio itaque actionum in ponderibus non eſt eſſentialis atque propria actio, vel reactio ponderis, in pondus. Perinde quoque, vt ſpatium, ſiue loci diſtantia, non habet vim aliquam internam, aut eſſentiale Blas motus localis, in globum, à bombarda emiſſum: ſed tantùm determinat vim finitam impreſſi motus, ſic vt neceſſariò, per diſtantiam, ſenſim globi Blas acquiſitum, langueſcat. Certum eſt namque, quod globus in medium diſtans operatur: quod intelligo, globo nullam eſſe actiuitatem, in ipſam loci intercapedinem, licèt hæc tamen, Blas globi ſic determinet, vt tandem pereat, quia infinitæ eſt potentiæ. Pariter & in ponderibus: pondus majus determinatur quidem ad certam menſuram, & potentiam, per pondus minus: ſed illa determinatio, non eſt actio vera agentis alicuius, ſi motus localis, per locum ipſum (qui totus eſt externus, & accidentalis motui) abſque reactione limitetur: aut ſi per durationem motus ſponte langueat. Sin autem locus, & duratio, non patiantur à motu, qui in illis fit: Id eſt, quod motus reagat in locum, & durationem: ergo nec loci, aut durationis, vlla erit vera actio in motum, etſi motus finitus in loco & tempore ſponte ceſſet. Nil refert ergo ad reactionem, quanquam pondus minus limitet maius ad certum, & definitum ſuum terminum. Igitur hinc luculenter ſat patet, plurima cenſeri agentia, & reagentia in ſe inuicem, propter noſtri inteſtinam intelligendi fragilitatem: quæ reuera in ſe inuicem nec agunt, nec patiuntur, itemque nec reagunt, nec repatiuntur reciproce: Siquidem actio, qua pondus maius eleuet minus, & hoc cedit maiori, itemque, qua maius determinatur, atque minoratur, per oppoſitum minus, quod alias maiori oppoſitum, hoc auget. Non eſt verè actio naturalis; aut proprietatum ſeminalium vis: ſed relatiui reſpectus Matheſeos iuxta locum, durationem, magnitudinem, &c. Quæ agentibus naturalibus ſunt externa planè, & per accidens. Actiones verò, & repaſſiones in natura, conſiderantur in vera & intima virium conſertione: quæ in ſupradictis locum non habent. Vt autem oſtendam, eiuſmodi Matheſeos reſpectus non habere actionem, manantem à poteſtatibus rerum: ſed tantùm relationem Matheſeos (cuius omnis mera actio, quanquam per corpora fiat: non eſt tamen ipſius corporis, vt talis) ſufficit oſtendiſſe per præfata, determinationem motuum diſtare procul à motuum actiuitate interna, iuxta quam cenſentur res à veteribus repati & reagere, in omni actione. Sic namque plura ſunt in natura impedimenta, quæ etſi determinent, imò etiam planè tollant, vim agentis; non tamen reagere cenſenda ſunt. Adeóque propriiſſimè loquendum; vbi de rerum proprietatibus & actionibus illarum Philoſopho naturali diſtinguenda eſt eſſentia rerum, potiſſimum vbi de vitæ neceſſitatibus agitur. Pondus enim minus non reſiſtit, multoque minus reagit in maius. Sed vnumquodque pendet liberè, quantum ponderat, ſine reſpectu vnius ad aliud. Sin autem homo vnum pondus alteri opponat: Id eſt, humanum: nec actio ponderis reſpicit inuicem. Hinc namque, quæ contra contrarietates actiuorum ſupra demonſtraui, clarius eluceſcunt. Siquidem vnumquodque agens, per modum ponderis maioris, agit liberè, & ſine relatione contrarietatis; ſed agit, quod agere eſt iuſſum in natura, & quantum ipſi permiſſum eſt agere. Pondus itaque, ſeu potius res ponderoſa, pendet in ſe, quantum librat abſolutè & abſque reſpectu ad aliud maius, minus, æquale, proportionatum, &c. nam eiuſmodi reſpectus, ſunt humanæ induſtriæ, quæ propter contrectationes, menſuras inuenit, tam iuxta extenſionem in longo, lato, cauo, &c. quàm in diuiſione ponderum. Axes nimirum ſtatuit, & elongationes, ita vt artificialis, ideoque & mutabilis in identitate & vnitate vnius corporis tota ſit inde conſideratio. Ac proinde pondera, vt talia, nequaquam agunt, aut reagunt in ſe inuicem naturaliter, ſine proprietatum ſuarum commiſtione, licet artificialiter aliquid agere videantur. Sic nempe nil patitur lumen, etſi à patiente muro impediatur continuitas luminis. Etenim alioqui ſi minus pondus reuera aliquid reageret in præponderans, ipſum pondus, in re ponderante magis, minoraretur pro ſemper, actualiter, & non ſolùm reſpectiuè ad ſtateram: ita vt libra deinde non penderet amplius libram, vt prius. Et cum de ponderibus vtrimque nil ſit mutatum, aut ademtum: patet, quod ſint tantùm artificiales mouentium roborum relationes; non autem vera ponderis leuioris reactio. Quamdiu enim libra pendet libram, nil acquiſitum,

rum, aut paſſum eſt in illa, per aliud pondus oppoſitum: ſed vtrimque, vnum alteri eſt externum, peregrinum, per accidens, relatiuoque fundamento determinabile, vt inſeruiat conſiderationibus humanis. Et quicquid ſic penes nos agit, aut reagere videtur: reuera nil agit. Ad reliqua autem robora mouentia quod attinet. Si vis impreſſiua roboris agat per ſe quidem, ſed interim determinetur ſpatio loci, durationis, vel per impedimenta debilitetur, vel tandem ſi agat modificatè, propter figuram aut duritiem: nulla ſaltem vnquam in his eſt reactio patientis, aut
7 agentis repaſſio. Per exemplum. Si quis pugno ferit incudem, & inde vulnus aut contuſio. Non eſt in illo verbere, vlla incudis reactio, vel operatio duritiei, aut anguli in ferro. Nam licet durities reſiſtat, renitens percuſſori pugno, videanturque termini reſiſtentiæ, ſiue renitentiæ, aliqualem reactionis vim, de neceſſitate includere: attamen impropria eſt locutio, ab errore populari veterum, promanans. Nam non eſt reactio iſta incudis, ſed eſt ipſamet pugni actio, quam voco reſilientem. Nam ſi incus per duritiem verè reageret: cum non ſit ratio, cur incus pro parte ageret in pugnum, & expectaret percuſſionem, vt ageret. Deberet namque tota ſui duritie, & pondere ſimul, in manum etiam quietam agere, eamque de facto, planè atterere. Nec eſſet actio incudis limitata, fortitudine verberis, ſi eſſet incudis ipſius reactio. Siquidem idem pugno accideret, ſiue fortiter, ſiue demum modeſtè percuſſiſſet, ſiue demum tantum oppoſitus pugnus quieſceret: quia in vtroque actu eadem fuit incudis durities. Quare durities illa ferri nil agit, aut reagit, propria agendi vi. Nam incudi eſſet vis, quæ in reagendo per ſui duritiem ſita eſſet, in qualibet percuſſione, æqualiter atque iuxta plenariam ſui potentiam ageret: non autem iuxta modificationem verberantis pugni, incudi prorſus alienam. Igitur verè pugnus ſimpliciter agit in incudem, & incus patitur ſimpliciter, etſi inde nullam tolleret offenſionem. Pugnus verò patitur per accidens, ſi fortius verberet. Cuius tamen paſſionis agens, non eſt incus: ſed ipſe pugnus. Quia verberationis & læſionis, eſt tantum vnica & ſingularis actio, quam ideo reſilientem voco. Adeoque pugnus patitur, læditurque per ſe, à ſemetipſo: per accidens verò, à fortitudine verberis & occaſionaliter, à duritie, aut figura ferri. Quæ tria in vnico ictu ſunt notanda. Siquidem quod per accidens, & occaſionaliter, externè agit tantùm, reuera non agit propria actione. Ideoque nec incudi eſt aliqua reactio, vt neque actio. Sed percuſſio & durities, ſunt media occaſionalia vulneris. Quorum vnum (nempè durities) eſt occaſionale proprium, & internum: alterum (nempe percuſſio) eſt acci-
8 dentale per accidens. Eſt demum alia actio roboris mouentis, quæ multos titulo reactionis fefellit. Vt dum manus apprehendit ferrum candens: manus enim apprehendendo, reuera & per ſe agit, patiturque in apprehenſione ipſum apprehenſum ferrum: hoc verò viciſſim agit noua quidem: ſed longè alia actione, cremando manum. Nec enim iſta ambuſtio, eſt ferri, quatenus comprehenſi (licèt ille attactus, ſit occaſio immediata, & cauſa ſine qua non) ſed eſt actio propria ferri, vt candentis. Sic namque attactus & ambuſtio, ſunt entia prorſus diſtincta & ſeparabilia in radice. Adeoque & obiectis differunt ambæ illarum actiones quamquam inter agendum ſubinde coincidant. Ambuſtio ergo non eſt reactio ferri, vt comprehenſi, ſiue, non eſt reactio comprehenſionis. Etſi alterius claſſis actione, actrix manus fiat patiens, quia concurrunt duæ actiones prorſus diſparatæ. Vna ſcilicet manus comprehendentis, & altera comburentis ferri. Denique celeritas, dum aries 9
ad murum concutitur, non eſt propria agentis actiuitas: ſed eſt modificatio roboris impreſſionaliter mouentis: adeoque externa, & per accidens. Nunc quod attinet agentia per Blas al- 10
terans, ea nequicquam reactionis tolerant à ſuis obiectis: quia generant per abſolutam potentiam diſpoſitiuam objectorum. Quæ poteſtas, cum diuinitus ſit collata naturæ, etiam agit ſine reactione. Per exemplum. Si totus globus terræ & aquæ, farinaceus eſſet, tandem tota illa moles fermentaretur à fermento panis ſemel indito. Quod vtique non fieret, ſi vel minima corporis fermentalibus reactio eſſet. Pauculum enim fermenti ſtatim ſuffocaretur à maiore mole objecti: Perinde quoque ſpiritus ſeminales, molem ſubſtratam, pro facultate ſibi collata & innata, diſponunt, & alterant inſigni prærogatiua, & citra ſubiectæ molis reactionem. Nec obſtat, quod ſtomachus, duriores cibos coquens, ſentiatur velut repati, ac tolerare reactionem digeſtibilium. Quia ruſticus nimis, & ille medentum ſermo. Quoniam niſi digeſtibile coquatur perfectè, ſtatoque termino, fruſtra digeſtio eiuſdem ſperatur. Nam diutius in ſtomacho morans, corrumpitur, adeoque tunc ſuboritur agens nouum, nec amplius digeſtibile priſtinum, dum corruptum eſt. Nec etiam iſtud agens, nouum reagit, per modum ferri candentis. Quia ſunt in illo digeſtibili, partes incapaces digeſtionis, reſpectu illius ſtomachi. Neque etiam fermentum panis fermentat pulerem vitri, aut arenam ſilicis; quia eſt obiectum alienum, & incapax, ſibique indomitum, Sic namque fermentum ſtomachi digerens, fermentat florem farinæ: non autem furfures. Interim nil patitur fermentum farinæ, à puluere vitri: vt neque ille puluis reagit, reſiſtit, aut verè renititur. Siquidem fermenta alterantia nequaquam agunt, niſi in habentia ſymbolum: ſed quieſcunt, ceſſant, dormiuntque, ſi non habeant obiectum ſibi proprium. Impedimenta ergo agentium, per Blas alteratiuum, ſunt, incapacitates, durities, impuritates, inæqualitates, & ſpatij requiſita mouentia. Itaque ho- 11
rum actio terminatur in objectum proprium, illudque diſponit decretis ſibi periodis & modis. Impedimenta autem intercurrentia, non ſunt reactiones patientis: ſed eiuſdem incapacitates. Neque enim reagit Argentum, dum à Chryſulca tanto feruore ſoluitur: quam hæc intereà fatiſcat agendo, vimque ſuam amittat: verùm eſt ſpirituum innata proprietas, atque dos, qui operantur agendo, vt ad deſtinatum ſcopum pertingendo ſeipſos perficiant, deducantque ſua objecta ad fines ſibi naturaliter iniunctos. Quod ſat docet acetum diſtillatum, dum ſoluit lapidem cancrorum, limacum, coralla, &c. Acidus enim aceti ſpiritus ſeſe agendo coagulat, quique aliàs penitus erat volatilis & liquidus, conſtringitur nedum; ſed & ſaporem mutat. Cogit namque & conſtringit ſe,

forma

forma tangibili, quaſi magis gauderet ſolidioris corporis, quàm liquoris ſpecie permanere. Eiuſmodi autem coagulationem atque ſaporis mutationem contingere, proprio ſpiritus aceti motu, non autem reactione corporum in diſſoluto fieri, ſtantium, patet. Quia corporum illorum non fit, vel vnius ſaltem grani, in pondere diminutio. Dum interim aliquot menſuræ ſtillati aceti, mutationem præfatam ſubeunt. Adeoque propter ſolam lapidum comminutionem id fieri, non videtur rationi conſonum: ſed ob propriam ſpirituum dotalem explicationem. Propemodùm idem fit, dum ſpiritus vitrioli cum Mercurio incaleſcit. Mercurius namque manet impermutatus, in Mercurij eſſentia atque materia; niſi quod niuis faciem aſſumat: nil quicquam interim de ſui ſubſtantia amittens, attamen ſpiritus vitrioli tranſit in verum Alumen. Sin autem ſpiritus aquæ fortis (qui pro altera medietate ſui, eſt & ſpiritus vitrioli) Mercurio combinetur, non fit nix iſta Mercurij, vt neque ipſe liquor tranſit in alumen. Adeoque hinc apparet, non eſſe actionem propriam Mercurio: ſed ſpiritui vitrioli, ſeipſum ſponte propria diſponentis diuerſimodè, iuxta innatam propenſionem, ad varia obiecta, differenter ſeipſum mutantem. Quapropter ſpiritus vitrioli, qui eſt in aqua forti, forti bullarum excitatarum feruore, atque tempeſtuoſa ebullitione, Mercurium diſſoluit: ac longè ſecùs, quàm dum nudus, atque ſimplex, eſt vitrioli ſpiritus. Quæ ſanè varietas in agendo, vires varias ſpiritus agentis, potiùs quàm ipſius Mercurij manifeſtat. In vna quippe actione, Mercurius fit inuiſibilis, qui in altera, niuis inſtar albeſcit. Etenim ſpiritus ſalis marini, etſi acutiſſimus: attamen nequicquam mutatur à ſocietate Mercurij, vt neque etiam in Mercurium agit. Adeoque videntur effectus actionum, & non reactionum. Sic Chryſulca agit in cuncta metalla, dempto Auro: Cum ſale autem armeniaco, agit dumtaxat in Aurum: non autem amplius in Argentum. Adeoque ſunt proprietates ſingulares ſpirituum, non autem corporis patientis reactiones: quippe quòd in ſui ſubſtantia, aut pondere, ſuſtinet, niſi meram vnicamque ſui diuiſionem. Ergo ſpiritus, diuerſis paſſionibus agendo agitati, varias ſubeunt metamorphoſes: ſin autem ſopiti, atque dormientes maneant, nec agant in obiectum, etiam in priſtinis manent qualitatibus. Primùm enim apparebat, id contingere ob attactum Mercurij: quippe, qui etiam quidam eſt ſpiritus: aſt poſtmodum, in Argento, & Auro, id totum ſiluit. Quinetiam memini, calcem Argenti imbibiſſe liquorem ſulfuris, quam ſtagma vocant, qui ſtatim in Argento omnem depoſuit auſteritatem & acorem, huncque in felleam amaritudinem diſtillando commutauit. Nam Argentum manſit idem, quod ante, in ſubſtantia, pondere & puluere: Itaque ille amator dari non potuit ab Argento. Atque ea propter, nullatenus ex reactione Argenti: ſed ſponte propria factus fuit, à proprietate ſpiritus ſulfuris: nec eſt enim minor ratio, cur idem ſpiritus vitrioli, diuerſimodè agendo, etiam ſeſe variformiter mutet: quàm quòd idem argentum, ſub diuerſorum ſpirituum ebullitione, in hos diuerſimodè reagendo ferociter. Præſertim dum ſpiritu fit varia agendo tranſmutatio: nulla autem argenti in patiendo fiat ſubſtantiæ alteritas, aut ponderis ſui diminutio. Quæ longè clarius per Adeptos demonſtrari poſſunt. Quibus ſcilicet vnicus & idem liquor, Alkaheſt, omnia totius vniuerſi corpora tangibilia perfectè reducit in vitam eorundem primam, abſque vlla ſui mutatione, viriumque diminutione. A ſolo autem ſuo compari, ſubter iugum trahitur, atque permutatur. Senſus nempe quidam rebus ſingulis ineſſe hinc apparet, quo mediante, circa diuerſa obiecta ſeſe aliter atque aliter mouent, & explicant: non autem, quod periodus motuum, & explicationum iſtarum, varietaſque agentium, proinde reactioni patientium, ſit tribuenda. Perinde nimirum, dum tepor externus, oua ad pullum perducens: neutrum enim repatitur reciprocè. Neque enim ſpiritus vitalis in ouo, quicquam à tepore, vt neque à ſpiritu vitali oui, vllatenus repatitur tepor ille. Huc facit, quod ante probaui. Nempe alterantia non agere per contrarietatem. Non ergo patientia, ſe defendendo, pu-
gnant; nec reagunt, per contrarietatem. Falſum 12
eſt quoque axioma. Quod omne agens agat neceſſariò in inſtanti: quodque eius actio retardetur duntaxat, per reſiſtentiam & reactionem patientis. Quoniam ſeminibus ſingulis, eſſentialiter incluſa eſt durationum & diſpoſitionum
ſua atque certa periodus. Fluxit enim falſitas il- 13
lius axiomatis, quod Scholæ, per Ariſtotelem deluſæ, ignem putarint comparandum cæteris agentibus: quem cum cernerent alicubi ferè momentaneum; idem credidere, ad alia agentia, pariter retorquendum. Cuius occaſione, nunc de agentibus anomalis & heteroclitis di-
cendum. Manifeſtum eſt imprimis, Ignem nil 14
prorſus pati, aut tolerare, per reactionem cremabilis obiecti. Puſillus enim ignis alioqui ſufficeret cremando toti vniuerſo, ſi cremabilis eſſet. Quod non fieret, ſi res cremabilis vel tantillum reageret. Equidem nil patitur amnis, ſi eidem baculus innatauerit, & minus adhuc patitur ignis, ſi Saguntum cremet, vel accendatur puluis pyrius. In natura quoque nullum ſeminale initium patitur à materia, in quam operatur. Quia eandem diſponit abſque reactione, pro vt in negatis contrariis incepit eluceſcere. Porrò vt magis cernatur falſitas præfati axiomatis, nota quod ſemina ſingula ſuas habeant periodos, ſtataque à creatore momenta, quibus
curſum ad maturitatem prouehant. Cuniculi 15
enim, canes, volucres, homines, equi, elephanti ſtatutis terminis ſuos intus fœtus fouent, perficiunt, & pariunt. Non quidem, quod ſeminalis materia in homine crudior, frigidior, rebelliorque ſit, ſemine felis. Aſt Deus terminos ſingulorum, pro ſui beneplacito diſpoſuit, cuius rationem inquirere, non eſt iudicij humani. Si enim diſpoſitio materiæ ſeminalis diuturnioris ſit operæ, id non ob eius renitentiam, vel robur reluctans, vt neque ex agentis debilitate, laſſatione, feriis, aut paſſionum perturbatione prouenit. Siquidem omne agens in natura, operatur abſque labore & paſſione; Ideoque & ſine ceſſatione, requie, intermittentia, & moleſtia. Cum nimirum fiant ſingula ob fermenti communicationem, & determinationem deſtinationis. Purè namque operantur ſingula per reflexionem ſuæ deſtinationis, ad deſtinantem
voluntatem ſui creatoris. Sic nempe Chriſtia- 16
nis philoſophandum erit. In motu autem locali:

viribus

viribus motricibus, adeoque & in exercitio Matheſeos, axiomata Ariſtotelis inſeruiunt quidem, quæ violento Scholæ imperio, atque importunè, in naturam introduxere. Nam ſi lignum madidum non tam obedienter comburatur, atque ſiccum. Id proin non fit ligni reactione, aut cum paſſione ignis. Non enim etſi lignum ceſſaret ab omni combuſtione, propterea ignis plus à ligno pateretur, quàm ab auro non cremabili. Imò ſi in ligno madido, vt tali, eſſet quędam renitentia operatiua, ſcilicet reactionis: certè aqua quoque diutius, & fortius
17 reſiſteret igni quàm reſina ligni, vel carbonis. At conſequens eſt falſum. Nam aqua citiſſimè atque omnium prima euolat è ligno madido, Antequam ignis reſinam ligni accendat. Tarditas itaque in ligno madido, non arguit materiæ reactionem, vel robur patientis ligni. Sed ignis ſuas ſequitur deſtinationum leges, quibus volatiliora primum, ac dein ex ordine, minus fugacia ſepara. Sic enim etſi ignis ſubdatur reſinæ madidę, quæ per ſe alioquin eodem igne mox flagrauiſſet; attamen propter prædictas leges patienter exſpectat ignis torturam, & aquæ illius diſceſſum, ferrum quoque, poſitum inter ſtipulam & ignem, impedit quidem conflagrationem
18 ſtipulæ. At non proin vlla eſt ferri reactio in ignem, aut paſſio ignis à ferro. Quod ſanè non ſat fuit à Scholis indagatum. Nam quanquam hæc illarum axiomata locum habent in actionibus corporalibus, quibus agens, de neceſſitate, fouet, & tangit ſuum obiectum, atque hactenus ſuam eidem inſpirat vim: Attamen id prorſus eſt impertinens in Agentibus, (quæ in ſuppoſita, loco eminus ſepoſita, agunt. Siquidem præter cœlorum actiones (quæ influentia irradiatione, & motu feruntur citra attactum agentis: ſed ſolo Blas virtutum ſuarum, diſpergunt ſeminaria)
19 ſublunaria non ſunt propriè Blas priuata. Quippè odores fermentales, maximè actiuos, atque ſeminales effectus producunt, & obiectum ſui ſuffitu, in natura tranſmutant, atque trahunt poſt ſe in clientelam. Pariter & concurrit in naturam actio radialis: Vngula enim Alcis ſic tactu ſuo, cor & caput à caſu præſeruare dicitur. Non tamen in digito ſedes mali, vt neque iter de termino ad terminum. Nec vngula, ideo robore minuitur agendo: quin potius confirmatur, vt & magnes alloquio ferri confortatur. In ſignum liquidum, quod Agens nequicquam à reactione patiatur in actionibus ſeminalibus, aut radialibus, & per conſequens nec patiens proinde reagat. Periapta itaque, ſiue amuleta Blas habent, quo ſibi parere obiecta cogunt, cœlorum inſtar, aguntque in ſuum duntaxat, & non in alienum viciniuſque obiectum. Citraque omne corporale effluuium, motum, paſſionem, aut debilitationem, ſua depromunt merita. Scio quidem hæc Scholas non ferre: ſed referre hos effectus, in vapores ab vtero, vel minimo pedis digito elatos, vtpote qui fæculentæ Mineruæ
20 luto ſeſe demerſere. Sed ſi virgo hyſterica perfectè omnia cernat, ſaltem vno latere, vel altera tantùm medietate, acumque quam premit digitis, tantùm dimidiam cernat, vtut voluat occulos, & caput. Plures (inquam) in turbam collectos videat, ſed tantum ad zonam vſque vel ſemilateres. An fortè tum erunt vapores dimidiati, integra apparente nihilominus pupilla? Multa, inquam, hi vapores ſimul permittant cernere, atque diſcernere: ſingula autem altera tantùm medietate
ſui? At neglectum fuit in Scholis incorporale 21
Blas regiminis, agens citra effluuium corporale, prout Luna mare tumefacit. In ſuffocatione enim vterina, queruntur quandiu loquelæ ſunt compotes, tenſionis intercoſtalium, ſtrictamque coſtis zonam cinctam arbitrantur, vel baculum ab inferis, ad guttur exporrectum, &c.
Attendite quæſo mecum Scholæ, duplicem in 22
nobis vim motiuam, & ab trito veſtro hoc axiomate declinate. Quod nimirum *eiuſdem ſit poteſtatis actio læſa qua ſana exercetur*. Siquidem in nobis eſt Blas voluntarium, & ipſum Blas partium (vt alibi de conuulſionibus) notare ſaltem hoc loco. Si motus voluntarius ſit naturalis, voluntatem quoque nil pati à muſculis à ſe motis, imò nec à muſculis moueri recuſantibus. Nec demum proin fit laſſatio facultatis: at ſolius corporis, ſiue organorum. Denique quod muſculis per Blas importunum partium motis, non ſit laſſatio partium, licet dolor ſit intenſus, laſſationemque ſui non ſentiant: eò quod motus conuulſiui, à Blas partium exciti, fiant à facultate dementante, & hactenus vix ſentiantur. Nec etiam arguit, quod humiditas in ligno, vel
interpoſitio carbonis, inter flammam, & intrinſeci 23
ligni reſinam, retardent ignis actionem, ne lignum ſui voracitate celerius
abſumat. Siquidem impedimenta non agunt 24
propriè, vt nec reagunt: ſed purè, ac ſimpliciter patiuntur. Determinant quidem aliquatenus ipſam ignis actionem, vel eandem ſecludunt, tanquam interſtitia incapacia, & nihil amplius. Igni nempe proprium & geniale eſt, aquam, & leuiora difflabilia, primum in vapores abſumere, antequam oleoſa cremando accendat. Tandem, poſt oleoſa, pingue quod in carbone fixius remanſit, conſumere. Nec enim aqua reagit contra ignem, aut patitur ignis. Nam ſiue aqua ſit in ligno, ſiue non, ſemper ignis vniuocè, & pro inſtituto ſuæ naturæ agit liberè, & per modum, quo præfatum axioma falſitatis conuincit. Aurum quoque, Talcum, marmor, &c. non agunt in ignem, quanquam non abſumantur ab igne. Obſtat nempe horum manifeſta incapacitas, propter quam ignis non agit in illa per odinariam conflagrationem. Siquidem ignis intendit illa corpora in ſe opaca illuminare, ſicut fiant quodammodò pellucida, quod tandem incandeſcendo conſequitur. Nititur quippe ignis ſua forma, cuncta penetrare. Quod dum inflammabilia non ſuſtinent, abſque ſui ruina: ideo cremando inflammantur, conſumtaque recedunt. Nec etiam prætendit ignis, lapides & metalla illuſtrare in momento, iuxta alioqui pręfatum axioma: ſed ignis in ſua agendi natura ſe accommodat, iuxta determinationem cuiuſque obiecti. Adeoque perpetuò verum eſt, quod vnumquodque agens naturale agat, & recipiatur, per modum ſui recipientis obiecti. Actio ergo primaria ignis, eſt producere in obiecto ſuo ignem ſibi ſimilem. In quo, quædam conflagrant ſub ignis intentione. Alia verò perſtant, exſpectantque vltimum ignis intentum. Adeo vt ſi quædam non ſint cremabilia; ſaltem ignis agit in illa, quantum poteſt, vt reddat ignita. Similiter & lumen nil patitur quicquam, etſi à Sole eminus, vnico inſtanti vibret terram, vel, etſi non tranſmittatur, per medium opacum impediens. Nil equidem lumen patitur à corpore opaco,

ſiue tranſiuerit illud, ſiue non. Semper enim ſuum intentum aſſequitur, quod eſt illuminare, ſiue impedimentum interim intercurrerit, ſiue non. Reſiſtentia enim, ſiue renitentia obiectorum impedimentorum, non ſe habent per modum reactionis, (quippe agentia nil repatiuntur) ſed meræ ſunt incapacitatis. Itaque ſiue fixa illuminentur tantùm ab igne, & penetrentur à lumine, ſiue non, eſt illis agentibus planè indifferens, & per accidens. Perinde enim hæc ſe habent, vt fermentum farinæ, reſpectu pulueris vitri. Nil namque fermentum patitur, tametſi incapacitas vitri obſtet, quò minus fermentum agat. Nam ſaltem nulla eſt reactio, vbi nulla eſt actio. Hæc ſuper negatiuum reactionis, luctæ, odij, bellique, inter agens & patiens: qualem nimirum ſolam actionem Scholæ agnouerunt. Addam & alia noua. Dixi libro de
25 febribus, excrementum venenoſum in febribus, præcordiis includi, producens ſopores, deliria, &c. ergo virus anodynum eſt, & amens. In caducis pariter eſſe venenum inſenſitiuum, & Amens, pro ſpatio affligens, in præcordiis ſtabulatum. In amentiis hypochondriacis, venenum furioſum, vel cum ioco delitans. In vertigine, virus rotans. In Apoplexia, tollens ſen-
26 ſum & motum. In ſyncope tandem venenum anodynum, diſperſiuum ſpirituum. Hincque tollens ſtatim ſenſum & motum. At cum Scholæ ſe non ſupra rus extendant, cogitarunt horum morborum materias occaſionales eſſe materiam morborum ex qua, illamque deferri per venas & arterias, infernè ſurſum ad cerebrum. Quod tamen alibi refutaui, ad expoſitionem Aphoriſmi: *Si in continua febri, poſt flauas vrinas, confeſtim aquoſæ ſuperuenerint, futura deſignant deliria; ob raptam* (vt vult Galenus) *bilem in cerebrum.* Alibi verò Scholæ, dum notarent ab heſterna crapula, mane vertigines obortas, maluerunt per anonymos tubos, & gulam, rectà è ſtomacho, in cerebrum deferri morborum materiam, ſpecie vaporum. Adeoque atram bilem, iuxta Hippocratem, deferri, nunc in corpus cerebri, & parere Epilepſiam: aliàs verò in animam ipſam, & tunc facere paſſionem Amentiæ hypochondriacæ. Idque per incertos ductus, ductores, & ad in-
27 certos ſcopos, ſiue obiecta. At cum vnicus humor melancholius tantis malis impar eſſet, hæſitatum deinceps fuit in Scholis (non quidem, in ſtabilito humorum iam antiquitus quaternario) in humorum malitia, adhuc non explorata: ſed indiſcreta. Etenim ne viarum anguſtiis, & identitatibus, tantæ varietati non ſatisfacientibus, premerentur, ad fumos & vapores confugerunt, vt vnius atræ bilis varij fumi in ſinus cerebri penetrarent, variaſq; atrocitates mouerent, Tutoque credulis tyronibus has prætexerunt nænias: ſecuri, nunquam ad deſignationem, & conſpectum fumorum iſtorum, ſe compulſum iri. Interim commiſeratione dignæ Scholæ, in tanta hactenus veritatis indagandæ ignauia, ad tam miſeras anguſtias compulſæ: at ſanè commiſeratione ægri digniores, qui tales auxiliatores, magno ære conductos, in vitæ ſuæ perniciem paſſi ſunt. Quia tales patientes, talibus agentibus inferiores & miſeriores ſump-
28 to. Neglexerunt itaque Scholæ, materiam tam diuerſorum venenorum, capiti, & vitæ inſidiantum. Applicationem autem illius materiæ, ad vitam, vt nempe morbifica occaſionalis excitaret morbificam agentem: & immediatam adeoque totam huius hiſtoriæ mentionem, non minus quàm conſiderationem, incautæ tranſtulerunt. Pariter quoque poſthabuerunt ideo, modum fiendi morbi, deferendæque actiuitatis virulentæ, ad obiectum vitale. Quia videlicet ſentinam, vnde venena illa deducerentur, ignorarunt penitùs, & tanquam rem prorſus inauditam, præterierunt. Quia neglexerant actionem propriam regiminis œconomiæ humanæ. Citra quam tamen cognitionem, nil planè eorum, quæ intus in nobis obueniunt, ſciri poteſt. Sola enim actio agentis in patiens, fuit cognita in Scholis, quam ſcilicet voluerunt circumuentione quadam, cum lucta & reactione patientis, cumque debilitatione, & repaſſione, agentis,
fieri. Sed eſt actio quædam à priore, longè di- 29
uerſa, cuius nunquam meminere Anteriores, quam voco actionem regiminis. Quæ ſcilicet, non ſolum fit ſine reactionis ſuſpicione: ſed etiam abſque contactu corporeo, habetque ideo ſuppoſitum diſtans, atque ſepoſitum. Magnetica & ſympathetica dicitur, à modernis Scholis deriſa, vbi inter obiecta loco diſtantia conſiſtit: ſed vbi in noſtro circumſcribitur corpore, ad differentiam magnetiſmi, actionem meri regiminis dico. In qua, Agens diſponit de proprio patiente, ſiue obiecto ſuæ ſphæræ, tanquam de cliente iuris hæreditarij, iuxta innatam ſibi legum ordinationem, ex ſymbolo ſubiectam. Agens nimirum tutor hic, & patiens, minorennis eſto. Eſtque conſimilis in vniuerſo actio aſtrorum, tam in ſe inuicem, quàm in ſublunaria. Quæ cum citra controuerſiam ibi ſit influentialis, in ſublunaribus tamen fuit ſuſpecta immeritò, adeoque hactenus ieiuna, & ne-
glecta. Non eſt autem actio, quam per conſen- 30
ſum partium, ſiue per conſpirationem officiorum, atque neceſſitatum, agnouere Scholæ; præſens noſtra actio regiminis. Siquidem regimen, non petit conſenſum. Eſt ergo imprimis nomen fallax, & ideo vel laruam continet, vel prẹter impoſturam, fabulam, id eſt, nihil continet. Nam in reipſa, volunt hunc conſenſum excitari, peti, & retorqueri, per fumos, canales, ductus, vel fibras: quæ vt in natura non ſunt, nec requiruntur; ita quoque cum actione regiminis, nil habent commune. Scholæ enim nuſquam admittunt agen-
tis actionem, niſi medio, velut catena, patienti 31
applicetur continuato canali. Negant inquam continuationem virtutis, per identitatem medij, diſtentam, niſi quodam tubo, ad proprium obiectum patiens deferatur. Ac præcipuè in corpore humano, abſque viarum communicatione nil fieri decernunt. Hæcque fuit illis reuulſionum, ac deriuationum continuata, ridicula ta-
men neceſſitas. In corpore humano equidem, 32
hac inductione, exculta eſt Anatome, quaſi morborum omnium indicatrix indubia, & ſanatrix. Hactenus namque in ea, tantoperè eſt inſudatum, vt verum Medicum (Galeni ſui oblitæ Scholæ metiantur, qui in cadauerum ſordibus plurimum digitauerit, quique ea, quæ ab Anterioribus hac in parte, in ſuperſtitionem vſque euulgata exſtant, propria compererit nouacula. Tantæque curioſitatis ſuperfluæ error, ac inſanæ doctrinæ faſtus, ab ignorantia Scholarum laudatus, per vertiginis ſpiritus, & ſcotomiæ Authorem, introductus cenſendus eſt. Quippè cui

cui gratum eſt, quocumque titulo, tempus in-
33 frugiferè perdamus. Sufficiebat namque pro
Anatome, ſitum, colligationem & vſus partium
nouiſſe: non autem tota vita cadauerum lanie-
nam, ad minimæ venæ ductus inueniendos,
exercuiſſe. Siquidem ad inanem, & ſordidam
viactantiam ſpectant, in qua pretioſiſſimum vi-
34 tæ ſtudium infrugiferè conſumitur. Nam reue-
ra cognitio, & philoſophica præparatio ſimpli-
cium, totam totius hominis vitam propemo-
dum ſibi requirunt. Enimverò cum vnus muſ-
culorum moueri deberet, quieſcente interim
35 altero, ſtatuit rerum ſummus Arbiter, organo-
rum alteritates, adeò vt mandatum noſtræ vo-
luntatis, per deputatos dumtaxat neruos, muſ-
culis denunciaretur, per muſculos autem, & oſ-
ſa, exſecutioni demandaretur. Hinc Scholæ au-
tumarunt, omnes proinde actiones noſtras, non
niſi concatenato filo organorum, per ſequeſtra-
tas atque diremptas membrorum eminus fami-
lias fieri. Nec attenderunt, quod inſecta, vnico
liquore, per longum ſui diſtento, officia expleat
promiſcua venarum, arteriarum, neruorum, &
viſcerum. Sic vt muſca, abſciſſo adhuc auolet
capite, caputque crabronis (quem ceruum vo-
lantem indigetant) cornuti abſciſſum ſextiduo
poſt, viuere & moueri viderim. Non igitur ex
neceſſitate poteſtatum atque organorum varie-
tates dependent: at ſolum, quia conditor ſibi
complacuit, per organorum cœcam atque mu-
tuam dependentiam, quædam munia, & fines
diſtinguere, in perfectioribus animalibus. In-
terim non propter hanc membrorum depen-
dentiam, atque viciſſitudinem reciprocam, ceſ-
36 ſat in homine actio regiminis: quam in inſe-
cta iam accuſaui: Verum in eiuſdem œcono-
mia, non pauca adminiſtrantur, citra omnem
canalium deferentium connexionem. Quod
quia ſtetit ambiguum, ideo maximam vitæ &
ſtudiorum gloriam, Anatomiæ conſignarunt,
Scholæ, Atque vbi ſyndeſmum incognitum ip-
ſis eſſet, ad cœcos ideo ſtatim halitus aſcen-
dentes, vel procumbentes ſine ordine humo-
res cum ſtupore rei inſolitæ, ad ſacram igno-
rantiæ Anchoram confugerunt. Quandoqui-
dem poſtquam præfocatos ex vtero, ſyncopi-
zatos, vel epilepticis inſultibus, vel tremoribus
cardiacis exſtinctos, ad libidinem diſſecuiſſent
nullumque vitæ prædonem in viis inueniſſent,
cui homicidii reatus imputaretur, ad cœcos
vapores, tetroſque halitus in Cor & Caput de-
latos, ſe retulerunt. Vt ſaltem tunc, nullo via-
rum continuato commercio, vapores illos fu-
neſtos, quaqua verſus ferri, admittere debue-
37 runt. Admitto lubens actiones corporales, qua
calor ſibi admotum deinceps calefacit, & viam
qua ructus è ſtomacho, per gulam, in guttur ac
nares aſcendit, excrementa demum ſuis gliſ-
cunt conductibus, & à quibus exorbitare, vel
titubare, luctuoſum: Spiritus vitales quoque,
ordinariò ſuorum viſcerum vaſſallis canalibus,
in corpus diſpergi. Amens ſim, niſi hæc fatear.
Admitto denique actionem, qua viſcerum fer-
menta, in culinas digeſtionum, certis velut ra-
diis defluunt, nec obliquo feruntur motu. Sed
38 non prætereo tertiam, quæ influentialis, ſiue
regiminis dicitur, in humano corpore. Quæ
quamuis non extra corpus vagetur ordinariò;
eſt tamen abſtracta, à colligante medio. Etenim
nec agit ſolo radio directo, ac Solari: ſed etiam
altero, inſenſibiliter nempe penetrante totam
partium compaginem, perque modum Lunæ,
quicquid obliquè etiam adſpicit, id afficiat, pro
vt iam ante, in noſtris meteoris nouis. Hæc eſt
inquam actio regiminis, ſiue dependentiæ, qua-
qua verſus radians, penetranſque, abſque col-
ligationis lenocinio: attamen non niſi ad obie-
ctum proprium. Nota hîc, quod alibi dixi bar-
bam à teſtibus generari in viro, quem ab ca-
ſtrato diſtinguunt. Præter hanc enim regimi-
nis actionem, duas adhuc naturales, ſed por- 39
tentoſas agnoſco. Eſt ergò tertia actio Spiri-
tibus incorporeis propria: qui non requirunt
ad agendum, radium directum, nec aſpectum
obiecti, nec eiuſdem propinquitatem, diſpoſi-
tionem, aut colligantiam: ſed agunt ſolo nutu
poteſtatiuo (carent nempe extremitatibus, qui-
bus tangant tam corpora quæ mouere præten-
dunt, quàm etiam ipſa media, quibus corpora
moueant) longè vi influentiali efficaciore. Ap-
propinquat actio iſta, qua illi anima arbitrium
ſuum, ſiue nutum, ſignificat ſuis organis, qui-
bus alligatur. *Minuiſti enim Domine hominem
paulò minùs ab Angelis*, per corporis obligatio-
nem: alioqui dignior eſt ille, quem maioris æ-
ſtimando non deciperis. Incarnatus es propter
hominum redemptionem: non propter Ange-
lorum. Eſt & actio quædam mendax, nefariis
ſpiritibus vſualis: præſtigiatoria ſcilicet, & ef- 40
faſcinans. Quæ, licet veram in ſe contineat
actionem: non tamen edit verum effectum.
Sed viſum dementat effaſcinator, dum vni, quæ
non ſunt, vel quæ non alteri, aut non pariter
apparent eadem. Dementat oculos, vt falſa ſibi
repræſentent, & nutu ludificat ſuo. Perinde fe-
rè, vt in febribus naturaliter deliria obiiciun-
tur, quæ non ſunt coram oculis, videturque
ſæpè etiam extra delirium, febrilis materia de-
ferri per ſpinam dorſi, ad loca affecta. Impoſtu-
ræ enim ſunt, ex contagio ſpiritus influi, par-
ticipatio labis, tincturæ alienæ diſperſio: non
autem corporalium vaporum diapnœa. Regi-
men eſt, qua vna pars paret alteri. In Arthriti-
de id clarè elucet. Quippe præcedit quædam
ſtomachi indiſpoſitio, cum febricula, antequam
vllum ſignum in artubus eluceſcat. Sic in Syn-
cope, morte repentina, Epilepſia, vertigine,
Apoplexia, &c. ſcena peragitur circa orificium
ſtomachi, vt hactenus nomen cordis meruerit,
& remediis ſtomachicis repentè oblatis, ple-
rumque reſtituantur. Adeoque præſtigiorum
inſtar, alibi fiunt, & alio deferri videntur. Quic-
quid nempe de vaporibus è ſtomacho & vtero
elatis ſcribitur tenebras effaſcinantes, tam circa
materiam, viarum ductus, & media, quam ipſum
vitæ regimen ſuffundunt. Alioqui ſunt veræ
actiones & veri effectus. Prout alibi tractatu de
Catarrhis diſtinxi. Paradoxum actionis regi-
minis altius nunc inquirendum. Enimverò im-
primis, quod ira, metus, atque alia animi pathe-
mata, nedum arteriis atque neruis, delatum ſpi-
ritum, ipſo ictu oculi celerius diuerſimodè affe-
ctent, vt genua labeſcant, appetitus pereat,
ſtent comæ, vox hæreat, ſpumet ſaliua, ſudores,
aliaque excrementa ipſa, perturbationum pro-
cella contaminent, vulgo id peruotum eſt. Iu- 41
mentum enim vngulæ fragmenta dat, quæ
frixa & ſumpta, ſanant dyſenteriam: ſed ſi be-
ſtia laſciuiat, tunc eius vngula eſt dyſentericis
lethalis. Saliua canis, vulnera lambendo curat:

ſi rabie verò ſit corruptus, lethale amentiæ ſuæ venenum in alias ſpecies, imò in genera, propagat. Habemus exempla domeſtica. Eunuchi ſunt imberbes, ſtrictioris colli, genubus intrò retortis, &c. Ergò ſaltem barba, à maturis teſtibus efficienter dependet. Imò totus corporis habitus, animæque propenſiones, in caſtratis, differunt ab integris indiuiduis. Quod in boue, tauro, capone & gallo eſt euidens, & quotidianum. Attamen teſtes, non in cutem menti, in plumas galli, vel in cornua tauri, vt neque in animoſitatem, aut crines, ſuos habent canales, fibras, ſatellitia, vaporeſue. Sed eſt teſtium inſenſilis, velut alter Lunæ influxus, vel ab Infante, ante pubertatem incipiens, ſub pubertate quoque vocem mutans. Eſt ergò teſtium actio regiminis, non ſecus atque Luna medullas impragnat. Sic cerebrum præeſt accretio-
43 ni, quod luxatio vertebrarum in gibboſis, aut oſſium exarthroſis, ſat indicauit. Quod etiam in vtero non ſegniùs occurrit, propter ſolum vterum, eſt mulier id quod eſt: barba caret, & licet humidiore habitu celerius tamen pubeſcit. Alias perturbationes & animoſitates patitur, aliamq; carnem, & cruorem à viro diuerſum, facit. Adeoque vt & vteri ergo, ſexus deuotionem ſibi quadam prærogatiua aſſumat. Rector harum actionum ſedet in vtero, qui concuſſus, vel orbita ſua turbatus, morbos vniuerſum omnes, eſt producendo. Ideoque Icterus, Apoplexia, ſtrangulans aſthma, &c. non ſunt à retentis: Aſt à ſublimiore monarchatu originem trahunt. Etenim non raro, vnicum in pede, guttureue, tendinem ſtringit vterus, vel gulam totam planè comprimit, tanquam ſi morbus topicus eſſet, cum interim nulla exhalatio ad iſtum neruum, vel locum mittatur, dirigatur, vel recipiatur. Solo enim aſpectu pulmonem contrahit, vt anhelitu in totum priuet. Nugæ ſunt, quæ de vapore nocuo huc feruntur. Quippè qui propinquius inteſtina, ſtomachum, & diaphragma conuelleret, quam ad pulmonem ſolùm perueniret. Alibi quoque guttur, ad menti altitudinem ſurgit, ſeditque iterum, nec eſt vaporum iſta merces. Sed dominium, regimen, adſpectus, influxuſque, & præceptum vteri, ſic habet. Partem enim, quam vult afficit, & totum quandoque perimit: quia ſubeſt. Quamdiu enim à perturbationibus animæ non quatitur, recto ſtat pede, imò dormitat vterus: At ſemel à perturbationibus impetitus, de cætero ſuas parit exundationes per totum corpus, & ſubinde in mortem durabiles. Quoniam ſi vterus,
44 ſua monarchia, totã mulierem à viro diſtinguat, ſitque illius diſtinctionis promiſcuus parens, non mirum quoque, eodem regimine omnes, etiam remotiſſimas partes, non ſecus atque propinquas, exagitare, vbi volet poteſt. Cer-
45 tumque eſt penitus ſcrutanti, operationes animæ ſenſitiuæ, conſimilis ordinis, & progreſſuum in operando, vt ſi vterus ſpiritali regimine feriat ſanitatem, pari priuilegio, hoc eſſe indultum animæ, agendo in vterum. Nam ſi prægnans, citata deſiderio (vt alibi repetij) ceraſum aſpiciat, frontemque ſibi attigerit: fœtus confeſtim ceraſum ſuſcipit. Non quidem nudam ceraſi maculam: ſed ceraſum, quod virideſcit, albeſcit, flaueſcit, & rutilo colore rubeſcit quotannis, vna cum fructibus arboreis. Imò quod longè eſt mirabilius. Quod enim in Brabantia fœtui accidit, id longè præcocius eidem in Hiſpania accidit, vbi ſcilicet ceraſa citius proueniunt. Ergo cogitatio petit recta via fœtum: non ſanè per fibrarum, aut rectorum radiorum directiones, ductumque pronitatis; procliuitatis, vt neque per conſenſum cerebri & vteri: ſed ſola reciproca actione regiminis. Cæterum ſi non adeſt fætus, non proinde ceſſant ideæ imaginationis depingi in parietibus vteri. Quæ cum ſint vtero exoticæ, is facilè furit, impatiens exoticarum tabularum. Eſt ergo via peruia, ab anima ſenſitiua, in vterum, & viciſſim. Quod Hippocrates primus annotauit. Nempe totum corpus exſpirabile, & conſpirabile eſſe. Vndè fit, quod vterina quædam ſymptomata, ab incantamentis vix diſcernantur. Sic namque pulmonis tunicam tam arctè ſtringit, vt nil aëris prorſus tranſmittat in thoracem. Nulla hic vaporis communicatio, via, acceſſus, ſcopus, aut modus, multoque minus Catarrhis ac parte eſt affinitas, cum abſque materiali affluxu, vel effluxu, incipiat, & termine- 46
tur. Sola eſt igitur actio regiminis, qua furens vterus cuncta exagitat. Non autem colligatio, vicinitas, pronitas, aut conſenſus; ſed poteſtatis monarchalis ſuperioritas, & partium dependentia vitalis, ſpectanda ſunt. Agunt enim partes rectrices, poteſtate abſoluta, non locorum vicinitati aut ſupinitatibus obligata, quolibet corporis ſitu, æquè truculenter. Et quod longè anguſtius eſt, abſque mediorum inquinatione, ad terminum, ſiue ſcopum, illibata pertingit vis rectrix. Viuit ſæpè vterus, tumultuaturque à morte muliebri, quam intulit. Adeoque Monarchia ſingulari potitur, quam dualitas explicat; nec corpori obedit, cui tum leges præſcribit. Neque enim aliàs, quàm à perturbationibus animæ, violenter ſuccutitur. Quocircà præter ſenſationes odoratus, guſtus, & tactus ſingulares, pollet & quodam brutali intellectu, vnde furit, fremitque, ſi cuncta ſuis non reſponderint arbitriis. Furit, inquam, ſurſum, deorſum, antè, pòſt, vel ad latera ſe torquendo, indicibili doloris cruciatu. Quamdiu autem is fuor ſuo coërcetur hoſpitio, dolores locales quidem excitat. Partes enim quas eminus arripit, vel aſpicit, velut crampo ſtringit & ſtrangulat, non aliàs quàm furore in illas concitatus. Memini, me quondam ſtrangulatas ab vtero vidiſſe, quorum cadauera liuebant, nigricantia iis partibus, quibus doluerant ante mortem. Neque etiam profluuia profundit, niſi inordinata amentia venas ſuas panderet, ad euertendum inſontem vitæ theſaurum. Sic neque neruos & muſculos contrahit, artus claudos efficit, tendines diſlocat, muſculos reſoluit, & membranas criſpat, corrugatque, niſi ſola regiminis actione, & niſi furore agitatus, dualitatem cum vita muliebri cuſtodiret, alioquin, vnumquodque quamdiu vnitatem ſeruat, permanere in eſſe deſiderat. Cum ergo furor extra vterum agit, ſyncopes, Apoplexias, ſtrangulatus, tremores cordis, mortemque repentinam pro ſuo penè lubitu cauſat. At furor ſolius vteri, minus malum. Aſt cum in animam ſenſitiuam (cum qua ipſi ſymbolum eſſe oſtendi) tranſuolat, veram ſui furoris maniam, ex hypochondrio transfundit. In iuuenculis primum minore voluptate turgidis, menſtrua detinet, ſupprimit, decolorat, & inordinata parit. Tum demum paralyſes, ſpaſmos, palpitationes,

pirationes, tremores & ſyncopes profert, neruos contrahit. Quæ per Coralli tincturam volatilem, oleum ſuccini, ſalem Chalybis, & his ſimilia indies ſano. Mitiora eadem Narcoticis obediunt. Atrociora quoque, maiora Chymiæ arcana requirunt. Quæ de regimine teſtium, & vteri iam dixi, non ſegniori priuilegio competere ſtomacho, tractatu de Catarrhis, itemque de Duumuiratu, multis demonſtraui argumentis, nec aſcendere fumos, vt neque vapores è ſtomacho, ad caput: adeoque impoſſibilem hac in parte fabulam doceri in Scholis. Tractatu idem de febribus, & alibi, oſtendi, quo fumo ebrietas fiat: quaque via, in ſinus anteriores cerebri deferantur fumi. Docebo nunc modum fiendi in Apoplexia, caduco, ſopore,&c. vt cum per colligatam apporrhœarum catenam negauerim fieri; ſaltem ſubaudiantur actioni re-
47 giminis ſubeſſe. Quorſum repetendum, quod obiter anteà dixi. Nimirum à teſtibus barbam naſci, huiuſque diſtinctiones, ætates, varietates & colores inde pendere. Quod cum vulgo notum ſit, ſaltem intelligi debere moneo, non fieri vaporem adductum particularium miniſterio: ſed vim conſiderandam,quæ lucis inſtar,totum corpus,vel obiecta ſaltem ſua, afficit & diſponit, iuxta donum & fines ſibi à Creatore ſeminaliter implantatos. Diradiat ergo à teſtibus, vis quædam per corpus, in Archeum, adeoque & in animam ſenſitiuam, cum fœmineum ſexum deuotione naturali commendet Eccleſia.
48 Cur ergo barba in mento, & non in fronte, aut alibi ſuccreſcat? cum ſit teſtium vniuerſale iſtud luminis effluuium per totum? Res hæc occultiſſimam Philoſophiæ radicem gerit, Tractatu de mortis introitu in hominem demonſtratam. Nam ſciendum eſt, animas agere in ſuum corpus,poteſtate vitalis ſui cuiuſdam luminis, quod cum ſit per vitam (in qua præſens vbique eſt ipſa anima) quoquo verſus extentum, anima depingit in illo ſui lumine, ſui conceptus & mandati ideas, vt deinceps per ſpiritus adminiſtros, executioni demandentur in organa. At lumina illa animata, ſiue luminares animæ ipſæ, non directo conceptu à nobis comprehendi poſſunt, cum ſint alterius & intelligibilis mundi, velut immediati clientes, quapropter Altiſſimus ſe Patrem Luminum vocat. Nihil enim ſenſus nobis deforis adportant, quod conceptum animæ depingat in phantaſia. Quare tractatu de formis, hanc materiam pro mea exiguitate, in nouitate tanti paradoxi attigi, quàm potui luculentiſſimè, alibi adhuc potentius ruminandam Itaque ne repetitio tædium pariat, ſufficit hîc obiter dixiſſe, animas & formas ſubſtantiales, prout item & ſubſtantiam formalem (quam diſtinguo alibi à prioribus) eſſe quædam anonyma lumina, à Patre luminum immediatè condita. Poteſtates idcirco ab animabus dependentes, & miniſtrâ quædam lumina ſatellitia, hactenus etiam luminoſa eſſe. Oſtendi idcirco per matheſin: ipſa lumina penetrare ſe inuicem,reſeruare tamen priorum luminum eſſentiam atque proprietates. In rebus verò inferioribus, quibus formæ inhabitant, & poteſtates formales, has ſuum habere lumen actualiter, vel à noſtro Archeo excitabile, non ſecus atque in ouo poteſtas ſeminis actuatur per fotum. Ineſt ergo radicibus pilorum, in mento, poteſtas accretionis, durationis, aliarumque diſpoſitionum, quarum rectrix vis maſcula, vnius licèt teſtis. Quæ ſanè teſtium poteſtas, licèt abſoluta, non tamen niſi diuerſimodè in locis recipitur, pro modo ſcilicet & capacitate cuiuſlibet recipientis. Quantum autem conducit hæc ſpeculatio, pro re medica, transſumam poteſtates venenoſas, in locum vitalium. Quippe non ſunt minus luminares, quàm quæ ſalubres alioqui, ſi à formis ſuis venena immediatè profluant. Sunt enim dona vel exteriorum ſimplicium primæ creationis, vel demum deinceps in nobis errore viuendi genita. Eodem priuilegio, & poteſtates naturales (puta vteri, ſtomachi, teſtium, &c.) partium, radiant ſua lumina per totum, ac penetrant lumen Archei, Actione etiam regiminis, à ſuo lumine pendentis: vndè ſcilicet, hic confortatur, infirmatur, alienatur, diruitur, imò perit. Venena ergo in præcordiis, vel alibi nata, agunt vi poteſtatum ſuarum formalium, & luminoſarum, iuxta ideam dotalem ſibi impreſſam, efficiuntque lumen vitale animæ ſenſitiuæ, Archeo, adeoque partibus inſitum, atque penetrant ſe mutuò, radicali vnione, idque vel contagio veneni permanente, & tranſplantante innatum partium, formale, atque vitale lumen: vel tantum pro exiguo ſpatio, vt in caducis: cum libertate redeundi vel non, iuxta radicis ſuæ exigentiam. Ergo caput nedum præſidet organis inferis; ſed etiam hæc præſident viciſſim capiti, quod manifeſto alibi exemplo per ſuſpendium declaraui. Siquidem medulla ſpinalis, cincta in medio vertebrarum, ſtringi per funem nequit, vt tranſitum ſpiritui metori anhelitus deneget. Pereunt tamen eodem inſtanti memoria, intellectus, ſenſus & motus, propter arteriarum gutturalium occluſionem, etiam ante omnimodam aëris præcluſionem. Vndè ſat liquet, lumen aliquod intellectuale manare continuò ab inferis ad caput, cuius interceptione, ſtatim in ſuſpendio, & ſubmerſione, quanquam cerebrum, medulla ſpinalis, ac nerui non lædantur, perit tamen omnis animæ virtus, poteſtas, ac lumen. Vt & in delirio febrili ab inferis ſuſcitato, perit diſcurſus rationis. Eſt itaque reciprocum regimen inferiorum. Fateor lubens, & ab inferis, Sco- 49
tomias, Vertigines, Surditates, Apoplexias, Epilepſias, cæteraque id genus mala, oriri: non tamen per vapores ad caput delatos; Et enim ſi per œſophagum adſcenderent, ſaltem non niſi aquam ſtillatitiam, & inſipidam darent. Oſtendi autem alibi, ne aqueos quidem halitus ferri poſſe ad planum cerebri, multòque minus, in eiuſdem ſinus. Vana ergo vaporum, in prælatis morbis, culpa ac reatus eſto, Deinde, neque vapores feruntur è ſtomacho, ad cor, ac caput, per arterias, & neruos, os ſtomachi cingentes. Cum ipſæ Scholæ fateantur, neruorum officium non eſſe, trahere ab exteris. Arterias quidem trahere aërem volunt, ad cordis refrigerium, & fuliginum expreſſionem. Quorum neutrum verum eſſe oſtendi. At ſaltem non iſta hîc locum habet, in arteriis deſinentibus in ſtomachum: cum nec è ſtomacho, nec ex abdomine aërem frigidum, non fuligine pariter grauatum, inſpirare ſperent vnquam, vt nec recentem. Imò neque demum, eò ſuas fuligines explodere conueniret, vbi multò nocentiores eſſent ſtomacho, quàm detentæ

propriis ſedibus. Nam os ſtomachi non ſibi nomen gratis accepit, vt ſit os cordis. Quia protentiora de ſtomacho indicia, ſigna vitæ, ac procellæ perturbationum horribiliores emergunt, quàm aliunde: ergo nec aër hauriendus erat è ſtomacho, multoque minus vapor, tot malorum fomes, & initium, per arterias, vel fuligines, in ſtomachum explodendæ. Id eſt: Non trahuntur vapores vertiginoſi, epileptici, Apoplectici, &c. neque ſponte adſcendunt per arterias. Siquidem ad neceſſitates, & exigentias vſuum creator ineffabilis, omnes rerum ſcopos direxit. Tandem itaque, ſi præfatæ arundines, non trahant noxios & morbificos vapores; multò ſanè minus ſtomachus mittet, vel explodet illos, per arterias, vel neruum. Cum citiſſimè aliàs ſe poſſet per ructum liberare. Neque enim ſtomachus follis eſt, vt inuitis canalibus ſibi conceptos vapores noxios deferre debeat in arcam vitæ. Quinimò paucæ ſunt ſtomacho venæ; hiſque peregrinum eſt, quicquam è ſtomacho mendicare (vt ſuo probatum loco) quare vapores non feruntur per venas. Quorſum enim allicerent, & reciperent, quod præter naturæ eſt inſtitutum? quomodo vapores inſufflaret ſuos ſtomachus, in vaſa anguſtiſſima, cruore repleta, præſertim quæ non valent trahendo? Conſidero enim ſtomachum, non quidem per modum Galeni, vt ſit ſaccus, vel ahenum nudum conquendis cibis dicatum: ſed viſcus vitale, quod guſtu pollet, olefacit, ferturque diuerſis apetitibus, tanquam ſi animal eſſet: & ſubinde quædam ita adſpernatur, vt homo ſæpè mori mallet, quàm vnam buccellam inuito ſtomacho deglutiat. Toti quidem ſtomachus inſeruit neceſſariò, & vili famulitio etiam cacabi. Sed hactenus, cætera ipſi obtemperant diuerſimodè, & niſi auſcultent ſeriò, vapulant atrociter. Iuxta illud, *qui veſtrum maximus fuerit, tanquam minimus eſto*. Humili certè miniſterio, ſtomachus occupatur ſedulò: non eſt tamen ſtomachi proin vile famulitium non magis quàm Iudæorum Pontifici, Laneonem egiſſe: ſed ſtomacho collatus, vitæ quidam perſonatus, cum auguſta maieſtate. Si neruus, arteria & vena ſtomacho inſerta videantur: clientelæ nimirum, & retributionum potiùs ſigna, quibus ſe viſcera ſtomacho obſtricta fatentur, quàm quod illi ſint addita in gubernaculum, malum & carbaſa. Imò nec ſanè velim hunc principatum ita ſtomacho deferri, qui ipſius membranæ totum competat illius reipublicæ imperium. Ex Splene namque & ſtomacho vnicum facio connubium, & thorum vnum. In quo, Spleni vices mariti tribuo, primorum motuum, & ſtomacho, primi ſenſus. Eſt ergo ſtomachus, lienis, & lien ſtomachi complementum, ſub vnico thoro amborum, eſt principatus vnius Duumuiratus. Non ſat tamen admirabile vnquam, quid rerum Dominus in nudis Menyngibus, vtero, ſtomacho, pericardio, &c. in membranis inquam præuiderit, contemplari ceſſo: niſi quod in abiectis coram homine, conſueuerit Deus, ſua coſtituere mirabilia. Cuius nomen ſanctificetur in æternum.

* *
*

DVVMVIRATVS.

1 *Somnus à poteſtate ſomnifera, & non à defectu eſt.*
2 *Opinio Scholarum de ſomno.*
3 *Oppugnatur opinio veterum.*
4 *Contradictiones.*
5 *Opiatorum quidditas.*
6 *A neruorum ſitu oſtenditur impoſſibilitas Theſeos.*
7 *Opiato ſtante intra ſtomachum, ſomnum aduenire.*
8 *Ab opij effectu.*
9 *Sulfur è vitriolo docetur.*
10 *Aliquot abſurda, theſin Scholarum comitantia.*
11 *Subterfugium ridiculum.*
12 *Somnus quando fiat.*
13 *A crapula cur dolor capitis.*
14 *Dolor à contractura menyngum, abſque vapore.*
15 *Theſis pro Duumuiratu.*
16 *Concluſio.*

POETA ethnicus, moraliter, imò cenſu ruſtico, ſomnum vocat gelidæ mortis imaginem. Aſt ego, cum 1
ſciam ſomnum poteſtatem naturalem, à ſtomachi principatu, in cerebrum dimiſſam, & vi Regiminis demandatam, vt traderetur in exſecutionem, Chriſtianus credo Deum, ſemper ſanctificabilem, dum intenderet fabricare mulierem è coſta, immiſiſſe in Adam ſomnum. Non quidem tanquam ens priuatiuum: ſed facultatem actualem, realem, ac merè poſitiuam. Ideoque poteſtatem dormiendi eſſe vitalem, neceſſariam, & deinceps naturalem. Non credam enim, Deum in homine feciſſe, mortem eiuſuè imaginem. Nec decebat mortis imaginem præcedere peccatum, mortiſque occaſionem. Equidem Scholæ docent, ſomnum cauſari à vapori- 2
bus, è ſtomacho ſublatis in Cerebrum, oppilantibus, ſiue intercipientibus meatus ſenſuum, motus loquelæ, iudicij, &c. Quæ ſanè adhuc adoleſcens, ridicula cenſui. Nam reuera, ſic morbus 3
ante peccatum fuiſſet. Quia ſomnus morbus eſſet. Flatulenta nimirum, & vaporaria fuiſſet paralyſis, & temporanea Amentia, in corpore tum adhuc impaſſibili, atque vita immortali. Turpe eſt itaque, adhuc doceri ſeriò in Scholis, Paganiſmi ſtoliditates, præſertim à Chriſtianis, melius inſtructis. Imò Scholæ in præpoſita ſua Theſi errant. Nam dormientes ſub 4
ſomno ſeſe mouent, reuoluunt, deambulant nonnulli, pulicis & cimicis ictus ſentiunt dormiendo; ſic vt inde expergiſcantur: alij etiam loquuntur, atque appoſitè non rarò reſpondent. Tandem ſicut Scholæ malè ſibi conſonant dum ſomnum, & inſomnes Catarrhos, eadem radice, cauſis atque fiendi modo confundunt: Ita poſtquam Catarrhi deliramenta exploſi, aſſignatas quoque ſomni cauſas, tanquam inanes fabulas reieci. Poſtremò, & Scholæ ſibi manus inferunt, dum ab opiatis, rebus, (vt aiunt) frigidiſſimis, omnemque potius euaporationem cohibentibus (plus ſaltem quàm Coriandrum, vapores pro Catarrhis fingitur cōpeſcere. &c.) 5
ex ſui natura promptiſſimè, ſomnum, ſoporem, imò

imò & necem, adferri docent: eóque celerius, quò opiatum fuerit perfectioris frigoris in qualitate & quantitate. Adeoque quo plus ſincerioris opij fuerit ſumptum, pluſque intus frigefactum: eò copioſiores, magiſque continui vapores à ſtomacho, (etiam clauſo licet œſophago) ferrentur in caput. At ſtupidum ſanè commentum eſt, quod ſomnus à frigore fieret. Nec intelligibile, quomodo vnicum opij granum ſat frigoris in ſtomacho cauſet, ſatque vaporis actualiter frigidi in caput egeat? Quomodo item frigoris erit, vapores ciere, potius quàm compeſcere? Sed
6 hæc per regulam falſi donata ſupponamus. Ac vapores ſomniferos, à cibis ſurſum deferri? neruos quoque ſenſuum atque motuum authores, his vaporibus oppleri. At vtinam prius conſideraſſent, quod neruorum radices, ſiue primæ extremitates, ſint cerebro continuæ; & medullæ ſpinali: quodque alteræ neruorum extremitates, deſinant in muſculos exteriores, vel in ipſa ſenſuum organa: atque adeò idcirco vapores ſomnolenti prius deberent materialiter penetrare, & planè imbibi, in Cerebri, & ſpinalis medullæ ſubſtantiam, & vtramque obſtruere, priuſquam quod ſomnum, ſub Scholarum theſi, patrarent. Et qua via huiuſmodi vapores vergerent à ſtomacho, penetrarétque trans totam Cerebri ſubſtantiam, quo vſque ad ipſam neruorum penitiſſimam atque prorſus continuam radicem, Cerebro inſeparabiliter connexam, pertingerent? Denique quomodo expergefactus, ad excitantis lubitum, ſolui atque liberari poſſet tam celeriter ab iſtiuſmodi impedimentis? quidve illos vapores ibidem detineat per tot horas, abſque ſui conſtrictione, ſiue condenſatione in aquam, ſiquidem ſemel conſtrictis iſtis vaporibus, pateret aditus ſpiritibus qui ſomnum ſtatim excuterent? Quidve demum impediat, ne continuò noui vapores, ad eadem neruorum principia contendant, ibidemque coagulati, pariant neceſſarios Catharros quotidianos, & indubias paralyſes? Certè ſi Anatomicus, aut vir ſanæ mentis hæc ſemel ruditer ſaltem contempletur, debet neceſſariò has ethnicorum fabulas cum ſtupore admirari, præſertim quod nullam cum conſtitutionis noſtræ principiis connexitatem habeant. Contingit etiam quempiam multoties vnica nocte expergefieri, ſurgere, & rurſus indormire: adeóque fermè ad lubitum totidem eſſent neruorum vnius noctis, imò vnius horæ obſtructiones. Tranſeo interim quod ſomnus excitetur adhuc materialiter exſiſtente opiato intra ſtomachum: pro vt inuita ſæpius commonſtrauit experientia. Ergo vel tantillus, ſoluſque odor opij, deberet effumare in Cerebrum: vel ſe ibidem detento, tranſmittere vicarios ſom-
7 nolentos vapores. Non enim prius. Quia antequam opium, ſenſum guſtus vel odoratus, feriret, opium in lingua, palato, naribus, atque faucibus perciperetur continuò, & ante ſomnum. Quod non fit. Quin-etiam ſulfur, vitrioli, ſummè ſoporiferum, fixum cum ſit, vapores in caput vibrare nequit ſuos, vt neque vicarios à ſe dimittere ſui compotes. Profectò ſuſpicor, Græcos ſomni authores, ſiue pergræcatos, dum ſe ebrios, perciperent ſomno deditos, æſtimaſſe, omnem ſomnum non aliundè deriuare: nec niſi à cibo & potu, ne quidem ſummo mane, digeſtiſque iam cibis amplius ſomnum obrepere poſſe. Reperio quoque in Scholis, cauſas materiales vertiginis, nequicquam à cauſis ſomni naturalis differre. Quæ cuncta alibi de Catharris, probaui meras inſcitias, inſulſoſque conſenſus, indagandi ignauiâ, & ſubſcribendi promptitudine ortos. Sed ſodes, quænam vis tam frigida ineſt opio, quæ me inuito, & ſatis calefacto, ſomnum faciat? Si frigiditas vaporum: cur vina à 8
prandio ſomnum cient? An ergo frigidi & calidi eſt vnica identitas ad conciliandum ſomnum? Cur ergo opio ſingulariter addicitur frigus? Cur calida non æquè cenſentur narcotica, & dormitiua? Cur lethalia papauera ſomno à Poëtis decantata, non aliam præter frigus vim recordari ſuaſere? Cur amaricat opium? & amaror in Scholis prædominans calidus cenſetur? Itaque alterutrum eligant Scholæ, eſt neceſſum. Nempè. Vel, quod frigus opij non ſit excedens, & per conſequens opium ſomnum non faciat per frigus; vel quod amaror ſit fallax caloris indicium in Scholis. Cur enim frigida portulaca, pro ſuo tertio gradu, non eſt ſomnifera? Cur manipulus portulacæ non æquiualet binis opij granis: cum opulentius frigus ſit, ac potentius refrigeret, in tanta particula, quàm in tantillo opij? Quarè Solanum dementat, non autem ſuo frigore ſomnum parit? Ego autem in opio, ſalem acrem ſoporiferum, & amarum oleum inuenio, longè ab opij odore recedens, attamen ſoporiferum. Sulfur vitrioli verò, eſt dul- 9
ce, mellis inſtar, abſque odore, vapore, & furore opij: quia in ignis cruciatu fixum, excellens calidum, & ſomniferum. Sunt enim qui è Colcotare puluerem ſua ſalſedine priuando abluunt. At propemodum eſt inefficax, vtcunque vana promittendo, ſtententur Tyrociniorum Scriptores. Fit enim legitimum, & quod philoſophorum vocant, è ſpiritu viridi vitroli: qui per repetitam cohobationem, vltima ignis tortura expreſſus, & inſigniter volatilis, coagulatur, atque fixatur. Quod præſtat vulgaris ſal armoniacus, qui inde poſtmodum auferri debet, per ſpiritus vini repetitas diſtillationes. Id ſulfur inter Arcana, ad vitam longam, & cateruam aliquot morborum fugandam commendabile. Multos itaque adhuc loquentes poſt trium mo- 10
mentorum ſuſurrum, ſomnus occupat. Quomodo ergo in his, tam repètè; omnium neruorum conſtipatio præſto erit? quare demum ſomnus citius obrepit iacentibus, quàm ſedentibus, cum alioqui motus vaporum ab inferis longè facilior eſſe debeat in corpore erecto, quàm in cubante lateraliter? Quinetiam etſi donetur, omnes æqualiter neruos, & ante ſomnum conſtipari (quod tam eſt inſulſum, quàm ridiculum) atqui vndè poteſtates mentales per ſomnum ſopiuntur? niſi animam neceſſariò ſuum hoſpitium in arca Cerebri, ac prope neruos, poſuiſſe mandaueris? Atque ſinus Cerebri, proinde toto ſomni interuallo, non quidem ſpiritu animali: ſed peregrinis, crudis, craſſis, & morboſis vaporibus repletos, ipſoſque diſcurſuum Authores tantiſper feriari, dormire, vel procul euagari? Liberari autem omnia confeſtim inde organa, ad ſonitum, aut lubitum excitantis? At audiui ſomnum 11
excuſari per titulum ordinarij effectus, quique alioqui morboſus eſſet, niſi quotidianus, atque ſolitus. Inuentum iſtud anile obriſi. Quod primus ſaltem ſomnus, ſiue peccati pœna, ante crapulam, in hominem miſſa eſſet. Dein, quod nuſpiam malum, quod in ſe morbus aut malum

eſt, minus malum ſit, quia ordinarium. Eoque dato, nunquam ſomnus viribus languentibus
12 ferret ſolamen, ſed perpetuum laborem. Ego autem, poſtquam ſemel animæ cuiuſdam lucem, aliqua repræſentatione viderim, aut ſenſerim: Intellexi ſomnum fieri, dum Splen propriè inſudat nutritioni, cum recreatione ac voluptate. Tum nimirum veniam dans ſeriis ſuis imaginationibus, ſe totum demergit oblectando in plenam fruitionis quietem, ex ſaturitatis nempe ſuæ percepta ſuauitate, & reſtituti ſibi fermenti ſtomachici libertate, incumbit perfruendis deliciis: ideoque & digeſtio in ſtomacho, eſt infelicior inter dormiendum, quia tardior. Quapropter fruitio, & ab opera feriatio, primus in tota natura ſenſitiua optatus ſemper fuit. Vanæ idcirco atque ludibrio plenæ, cogitationes primo ſomno. Dum phantaſia Splenis, ſiue ſtomachi abſtrahitur à cogitando, de vegetante neceſſitate. Quæ mox hoc tractu clariùs elu-
13 cidabuntur. Interrogatus humoriſta à crapuloſo, cur manè ſibi caput doleat, ſiniſtro cornu, ſupra frontem, ad maioris taleri fortaſſis amplitudinem? Promptus ille reſpondet, conſtare per Anatomen, orificium ventriculi, inclinari ad ſiniſtrum latus: doceri quoque per multa jam ſecula, quod vapores doloriferi ferantur è ſtomacho in caput: doleant autem, quia acuti, acres, atque mordaces, è vino relicti: Itemque quod eiuſdem lateris ſeruent perpendiculum, nec extrauagari permittantur. Quo dicto, Galeniſta attollit ſupercilia, chlamydem ſuccutit, ſuæque animæ gratulatur, quod credulus alter, tam mendoſa fabula, ſibi ſatisfactum autumet. Etenim quod dolor frontis à ſtomacho rectitudinem lateris obtineat, eximium aliquid, pro actione Regiminis & duumviratu, occultat. At nemo cogitauit, iſtud fieri non poſſe, abſque vaporum commercio actuali. Nam imprimis vapor nullus, è ſtomacho ferit caput; vt neque vllus etiam acer eſt, ſalſus, amarus, vel ponticus, provt alibi de Catarrhis. Quoniam dolor, de quo iam, eſt continuus, tam jacenti, quàm ſtanti, aut ſedenti, & citra ructus neceſſitatem. S n autem hic quandoque comitetur, nihilo tamen minus, magiſue infeſtat dolor: nec etiam vaporum vlla proinde ſentitur acrimonia, ſalſedo, amaror: niſi quod in orexi ructus ſit acidus, ac tum præcipuè vix dolor adeſt vnquam in capite. Quinimò ſuppoſito vapore, iuxta Scholas; ſaltem gula tenet medium vbique colli & faucium. Ea propter ergo vapores, ſi qui eſſent, ferirent rectà mediam baſim cerebri: non autem frontem, multoque minus ſiniſtrum latus eius; nec adſcenderent in decumbente, ſed per os, & nares efflarentur vapores. Quia etſi darentur adſcendere, vſque in planum (quod nullum eſt) infra cerebrum, attamen non penetrarent ad ſinus, abſque lethali ſpirituum confuſione. Atque omnium minimè pertingerent vapores indeſinenter ad menynges: quarum tamen ſenſatio dolorifica cenſetur: non autem cerebri. Imò ſentiretur dolor, odorque ferentis vaporis, magis mox ſupra palatum (vbi falsò ſupponitur cerebri plenum) quàm in fronte, aut ſub cranio. Quod falſitatis tamen arguent, quotquot vn-
14 quam hoſce dolores ſunt paſſi. Ignorarunt ſcilicet Scholæ, actionem Regiminis, citra vapores contrahere menynges, qua parte placuit animæ Duumviratui (vt libro de Lithiaſi cap. de ſenſatione) itaque nonne potius doleret ſummus vertex, quàm frontis latus? provt in hemicrania? Quippe eſt vertex, gulæ perpendiculum. Vnde clarè conſtat, caput non magis à ſtomacho per vapores aqueos lancinari: quàm mentum à vaporibus teſtium in barbatis, non autem in caſtratis. Denique doleret potiſſimum cerebri baſis quam vapor primum attingeret: & non menynges, ſiue cerebri membranæ. Dein nerui recurrentes palati, linguæ, &c. afficerentur truculenter; priuſquam ſiniſtrum cornu frontis, ſub cranio. Nec tandem iſti vapores, ſe clauderent ſub pericranio, vel ſupra menyngum alteram, vnius taleri circino. Nec imò vſpiam hemicranium pro capitis ſemiſſe, multoque minus ſubinde pro dextero latere cauſarent: quin potius recta adſcenderent, æqualiterque ſemper è gula totum pariter caput afficerent: cum deſint porticus, quæ iſtos vapores, tanquam per tubos, nunc hac, nunc iſthac, deducant. Cur enim lac febrienti dolorem capitis adfert iuxta Hippocratem, ſi ſeri lactis vapores deberent hi potius lenire dolores? Cur Cephalalgiam pacat nouus cibus, cum à recenti cibo (præcipuè comitante vino) deberent acres potius, quàm mites, inſtar lactis, exhalare vapores? Ergo conſtituto jam ſemel dolore, paſtus non ſedaret dolorem, ſed potius excitaret, nouumque conderet. Quæ cuncta cum refragentur Theſi, & experientiæ; conuincunt etiam, præfatum dolorem, citra vapores, per nudam actionem Regiminis, è Duumviratu procedere. Miratus ſum pluries, neminem hæc ante me, ſeriò adhuc meditatum: ſed veterum traditis fabellis, ſubſcriptum continuò per omnes omnino, & per omnia. Verùm tractatu ne Catharri deliramentis oſtendi, nugaces has vaporum è ſtomacho propagines, ergo etiam ſomno dicatas vaporum cauſas. Probaui denique iam ſuperius, eſſe actionem Regiminis in ſuperiora non minus, quàm hactenus putatæ ſunt ſuperiorum actiones in inferiora. Tum quoque obiter dixi, è præcordiis emanare potentiſſimam agendi craſin in morbis quos vetuſtas hactenus ſoli dicauit capiti.

Nunc pro Theſi ſtatuo Duumviratum actio- 15
nis Regiminis præſidem, habitare in hypochondrio, Splene ſcilicet atque ſtomacho: partibus, inquam, quas cloacam teterrimi humoris, & ſaccum impuriorum ciborum æſtimauerunt Scholæ. Quatuor itaque in tanto paradoxo probanda veniunt, ſcilicet,

1. Quod Duumviratus toti imperet.
2. Quod Spleni & Stomacho, ſit Phantaſia, Venus, &c.
3. Quod ibi ſit ſomnus, vigilia, &c.
4. Quod ibidem ſit animæ hoſpitium. Quæ quatuor quaſi in vnicum punctum coincidunt. Philoſophi vnà cum Aſtrologis, Splenem dicarunt Saturno, aſtrorum parenti, ceu vitæ principio inchoatiuo. Galeniſtæ verò, qui ſibi in pleriſque contradicere ſoliti, Splenem partim facere cloacam peruerſiſſimæ, excrementoſæ, atque mentitæ bilis atræ: partimque receptaculum amentiæ, non quidem ob materiam in ſe melancholicam: quinimò propter conceptualem quandam irrationalem, atque pecuinam concitationem: quandoque ideo hypochondriacam paſſionem nominant. Atqui cum iuxta illorum axioma, eiuſdem partis atque poteſtatis

ſit

ſit functio ſana, cuius eſt vitiata ; ac viciſſim. Concludam inde, etiam inuitis Scholis, imaginationem quandam ſanam atque integram deberi ſpleni, ſi vitiata atque præcordialis melancholia inde promanet. Intelligunt nempe plures ſe dementare, ac velut incipere, dolentque ſe non poſſe inhibere eiuſmodi phantaſias, noctu diuque importunas. Adeoque velut duplici mentali conceptu æſtuant. Sic nempe, quos rabioſus momordit, atque in aquarum metum (quem morbum hydrophobiam proin dixere) delapſi ſunt, accuſant inuitam rabiem, quam præſentiunt, prædicunt, atque monent adſtantes ſibi caueant. Reſpondent id contingere, non quidem, quia ibidem hoſpitetur aliqua vis imaginatrix: ſed quod inde fumus atræ bilis in caput, thecam poteſtatis phantaſticæ, efferatur. Quæ ſanè, cum ingentis ſint momenti, decet peculiari tractatu de anima, eiuſque ſede, throno, ac hoſpitio, examinari.

TRACTATVS DE ANIMA.

1 *Commendatur animæ tractatus.*
2 *Quid Scholares auerterit ab hac meditatione.*
3 *Cognitio animæ non pro epilogo tradenda.*
4 *Difficultates putatitiæ Scholarum.*
5 *Cognitio rerum cur poſtponenda.*
6 *Per exemplum ex aqua petitum.*
7 *Actiones mentis in corpore.*
8 *Quid deceperit Anteriores.*
9 *Deſtitit Author ab incepto.*
10 *Conſiderabilia circa mentem.*

IMPERIVM ergo Duumviratus integrum, cum ex anima vitali vigeat, poterunt profectò tres præfatæ theſes probari abundè per quartam. Modò enim conſtet, ipſam animæ ſedem eſſe in Duumviratu: huius principatus quoque ſupra reliqua membrorum atque viſcerum ſtationes, obuiam venient. Quocirca hic obiter de anima tractabo, quanquam aliis ante me Scriptoribus, animæ tractatus extra Phyſicam ſit relegatus, potiſſimum in ordine, ad cognitionem Theoriæ medendi: Ac tametſi tot vndique amentiarum acribologiæ nos infeſtent. Enimvero cum nullam opem ex prædeceſſoribus meis ſenſerim: ſed labor & dolor tranſierint intima mei, priuſquam quæ ex gentilitate hauſeram, deponerem: Cenſui, eapropter omninò, me non ſtringi ad methodum eorum, penes quos nondum quicquam reperi, quod in naturæ initia, vel proprietates, rapi poſſit, aut de-
1 beat. Meopte ergo libertatis intuitu, conſideraui, quod ſcibilium nil æquè nobile, ac eſt ipſa animæ cognitio, à qua, vt omnis reliqua cognitio ſuum obtinet fulgorem: ita etiam termini omnes diſtinctam ſuam metam. Quicumque enim ineptus eſt initio, comprehendere mentis immortalis motus, exercitia, effectus, & quidditatem; inhabilis quoque erit, ad intelligendum naturæ arcana, à mente remotiora, quàm eſt ipſamet à ſeipſa: Ideòque vix poterit ire ad ea, quæ ſibi intuebitur aptiora. Ille verò, qui prius hauſerit animæ præludia, combibitis poſtmodum naturæ ſuccis, in reditu, maioris erit capacitatis, quàm erat priore obiter lectione. Ne tamen videar vt exlex, gratis calamum in mentem ante morborum explicationem torſiſſe, dicam quæ me ad hoc mouerint. Imprimis namque (etiam pro conſideratione phyſica) meditatus ſum, quod mens ſit naturæ humanæ apex, & conſtitutæ humanitatis perfectio: quodque ideo eſſet decentius, ſuam cognoſcere animam, id eſt, ſemetipſum ex anima, quàm inquirere rapſodia proprietatum corporeatum, harumque è notione, cognoſcere velle ipſam mentem. Siquidem eſt mihi viſum, quod ſemel cognita tenuiter ſaltem anima, reliqua inferiora, & ſubſtituta pedibus noſtris, adjiciantur nobis. Nulloque quaſi negotio, aut labore ſaltem ſobrio, comprehendantur, quæ antea ad ſingulos paſſus, de vero, licito, ſimili, iuſto, proportionato, agente, paſſione, prioritate, appropriato, mutatione, vel alteritate, ſuſpiciones ſuſcitabant, vel deſperationem mouebant, vel tandem nimio conſenſu in fallaciam, clauſis oculis docebant ſuos ſequaces. Vnde deterrebantur ab indagandi labore, 2
non tam per ignauiam, quàm per metum ſuſpenſi progreſſus: ideoque ianuæ ſciendi clauſuram ad vlteriora obſerabant. Clarum enim atque indubium eſt, quod homo nequeat ſeipſum cognoſcere, niſi prius animæ, cognitionem hauſerit. Quippe ſine anima, eſt homo merum velut cadauer. Itaque & ipſamet cognitio animæ, vt timorem Dei, in anima ſigillat: ita & Sapientiæ initium adducit. Si ergo initium Sapien- 3
tiæ, à cognitione animæ ſuſcitetur, non eſt tradenda animæ aliqualis doctrina, pro Phyſices epilogo, pro more olim ſeruato. Nam falſum eſt, quod rerum caducarum cognitio, facilitet nobis mentis noſtræ intelligentiam. Quin potius ſciant experti, quod mentis cognitio, etſi procul abſceſſerit à conceptu corporum ſublunarium: attamen ſe extollat, quoties ſeſe applicuerit, ad ſcientias humanas, vel artes quaſlibet. Nam qui ſemel, at obiter tantum, expertus fuit animæ introuerſionem, ſiue extaſin, nouit poſtmodum, ad quæ animam ſuam adpoſuerit cum deſiderio. Non contra, Quoniam etſi quis multarum rerum nactus ſit ſcientiam: non tamen proinde aptus erit introuerſionibus mentis. Itaque cum pace cunctorum ante me, dico, meditorque planè neceſſarium, quod homo primum cognoſcat ſeipſum, exin diſcat timorem Domini, qui illum ad veram ſapientiam eriget, ad quam cognitio caducarum rerum harumque defectuum adjicietur, tanquam conſequens ad præmiſſas, vel tanquam adjacens ad principale. Prædeceſſores, poſt rerum quiddi- 4
tates, reſpexerunt tum prius in animam præpoſtero modo, ob duas præſertim rationes. Quarum prior eſt, quod animæ cognitio ipſis viſa ſit longe difficilior, quàm aliarum rerum quarumcunque. Altera. Quod mentis cognitio ſperari atque haberi poſſet, ab indagine rerum externarum, proprietatumque corporalium examen. Sed tametſi horum prius ſit verum: alterum tamen nullatenus eſſe poteſt. Nam ſi animæ cognitio ſit entis abſtracti, & ſpiritualis: ſaltem ea nequit vlla rerum corporalium ſpeculatione, in nos traduci. Quippe ſolus Deus, immediatus faber, & Princeps mentis, ac vitæ vita ipſa. Ergo aliunde cognitio noſtri ſperari nequit, quàm à ſuo fonte, & Rectore. Siquidem cognitio abſtractorum ſpirituum, toto diſtat

cœlo,

cœlo, à caducorum ſpeculatione : cum non participent in vllo principiorum, aut proprietatum communi ſymbolo. Igitur corporum quidditas nequicquam ſcientiæ vel luminis continet, vt anima ſeipſam agnoſcat, aut intueatur, niſi per abnegationem, quæ cognitionis quædam eſt deſperatio & proſcriptio. Vndè quoque nullum ſibi lumen acquirit deſurſum, vel è contra ſui, vel etiam tanquam è chalybe & ſilice, ſibi lumen intelligentiæ excutit. Eò quòd modus cognitionis animæ ſit mendicandus à Patre luminum, nec aliundè. Quia diuinæ voluntatis beneplacitum fuit, quod homo ſui cognitionem non aliunde peteret, quàm ab initio & fonte ſui : qui eſt totius Philoſophiæ principium, medium, finis, ſcopus, & ſummus verticalis apex : ad quem omnis cognitio eſt adiectitia. Quinimo ſunt rerum ſublunarium cognitiones eſſentiales, &, à priori, æque tenebroſæ, tectæ, & difficiles; atque eſt ipſa Mentis immortalis conceptio, ſi eſſentiæ rerum à priori, earumque cauſæ ſint ſoli Deo cognitæ. Ergo ſimpliciter falſum, quod cognitio Mentis ſit rerum nuda cognitione difficilior, aut poſtponenda ideo. Quippe omnes ſunt nobis æqualiter ignotæ. Quia entium quorumcunque quidditas, eſt eorum veritas præciſa, clauſa verſus nos, & patens ad Infinitum. Idcirco ad ſtateram dimenſa rerum eſt cognitio.
5 Omnes res corporeæ, ſunt Menti noſtræ primariò extraneæ, ac peregrinæ. Ideoque remotiores à mente, quàm mens à ſemetipſa. Quinetiam cætera, non niſi per mentem, & prius in mente, ſunt cognoſcenda. Proinde enim rerum quarumcunque cognitio, eſt tantum quædam obſeruatio, vnde formamus diſcurſus, pro cuiuſque capacitate. Quare etiam omnis eiuſmodi obſeruatio, hincque petitus diſcurſus, vtcumque politus, eſt tantum à poſteriori, longéque minus illuſtratus, quàm ſit obſeruatio habita de mente. Quippe quis vnquam mortalium nouit, quid ſit aqua ? quæ tamen creatorum eſt maxi-
6 mè obuia, aperta, viſibilis, & tranſlucida ? Tantum enim de ea ſcit ruſticus, vel idiota, quantum Philoſophus. Nempè æqualiter illam concipiunt, per obſeruationem ſenſuum : quod ſit corpus graue, liquidum, humidum, digito cedens, fluidum, amotoque digito ſe recludens, caloris ſuſceptiuum, extenuabile in vaporem. Nemo tamen nouit internam aquæ quiddita-
7 tem, vel quare liquida ſit, aut humida. Perinde videlicet ſcimus mentis circumſtantias, vitales, & intellectuales, quæque ſuum hoc ergaſtulum diſponunt in varias alterationes, producuntque non rarò aliquid ſeminaliter extra ſuum concretum. Qualiter dum prægnantis appetitus, producit ceraſum in fœtum ſuum, quotannis effloreſcens. Quod etiam adhuc plus de anima ſcimus, quàm de aqua, eſt quod per fidei reuelationem ſcitur. Videlicet quod mens ſit ſubſtantia, ſpiritualis, incorporaliter etiam per ſe ſubſiſtens, immortalis, viuens, ad imaginem Dei condita, immediatè per ipſum Deum, dans ſenſum organis, vt & motum; quæque ſeparata à corpore, ſentit abſque organis pro nutu, potens etiam mouere extra ſe, & coërcita corpore, producere poteſt ens extra ſe (vt de prægnante jam oſtenſum eſt) intelligens, etiam volens, ac memorans, &c. Quarum proprietatum & functionum obſeruationes, longè fortiores ſunt, quàm ſit aquæ cognitio. Alioqui res omnes, atque ſingulæ, intrinſeca intellectione, nobis æquè ſunt ignotæ ac imperuiæ. Quòd autem ſeduxit Anteriores exiſtimando aquæ cognitionem faciliorem eſſe,
quàm mentis, proceſſit ab opinione. Quod 8
viſibile neceſſariò ſit notius inuiſibili. Sed non diſtinxerunt notionem obſeruationis, à cognitione interna quidditatis, iuxta quam res cunctæ nobis æqualiter ſunt ignotæ. Neſciuerunt inquam, quod cognitio obſeruationis non introducat intellectum, in rei quidditatem : ſed tantum erigat ſcientiam putatiuam. Alioqui namque intellectus, cauſas anteriores in eſſentia perciperet. Tum etiam à ſimplicitate aquæ ſunt deceptæ. Quam ſimplicitatem cum vnitate cognitionis, nobis ignotæ, confuderunt. Dum interim mentis obſeruationes ſunt numero plures, atque fœcundiores, quarum cuiuſque proprietas negat cognitionem à priori : putarunt idcirco, plures impoſſibilitates in mentis cognitione ſubeſſe, quàm in corporis ſimplicis. Adeoque tam ſolus numerus in mente, quam viſualis frequentia corporum, difficultatem illis peperit. Cum tamen alioquin, in entis entitate, tam ſit intellectualiter ignotum viſibile,
quàm eſt inuiſibile. Intendebam enim mentis 9
doctrinam intellectiuam tradere, vt homo primordialiter ſemetipſum agnoſceret, quantum poteſt, ac dein ex ſimulacro diuinitatis diſcat contemplari res in ſe inferiores. Sed cum id conarer explicare, per actus mentales orationis, id non fuit mihi liberum : quod teſſeram meæ abjectionis, ſuperare cenſerentur, obmiſi illum tractatum lubens. Aliis idcirco me fœcundioribus, ſat eſto digito demonſtraſſe, Chriſtianam naturæ Philoſophiam non admittere, velle res caducas, alienas, procul remotas, quarumque cauſæ à priori ſunt abſconditæ, & neſcire interim, quis ſim ego contemplator, qualis ſit
intellectus. Præſertim quod res quælibet non 10
concipiatur, qualis in ſe eſt : ſed per modum recipientis. Id eſt, concipientis. Itaque ante omnia ponderandus mihi videbatur recipiens, affectans rerum intellectionem, quis, qualiſve, qualiterque diſpoſitus, intellectus, in actu comprehenſionis. Quæ demum theca ſit intellectus, eiuſque capacitas, vigor, & modus. Quomodo denique potentia, à ſe quidem indiſtincta, trahatur atque deſcendat in functiones, & organa ſibi alligata, & ſuppoſita. Poſtremò, priuſquam ſciam an ipſum intellectum ſit verum & bonum : an verò in me, aut propter me, non ſit in ſui entitate mutatum concipiendo, alienatumve à ſuo eſſe, vndè ipſa entitatis veritas laruam peregrinam aſſumpſiſſet. Cenſui omnino, iſta elucidari debere per actus intellectuales : quos nec alibi promptiùs, vel feliciùs mendicari poſſe ſtatui : quàm per praxin. Id eſt, ex mentali oratione ſilentij. Illam verò decernent, ac ponderabunt alij iuſtiùs, quàm ego. Atque in hanc proinde arenam nolui lubens deſcendere.

***

DISTIN

DISTINCTIO MENTIS AB ſenſitiuâ anima.

1 *Commendatur Tractatus de Mortis introitu in naturam humanam, tanquam neceſſarius pro mentis cognitione habenda.*

2 *Remittitur lector quoque ad tractatum de ortu formarum.*

3 *Mentis ab Euangelio probatur immortalitas.*

4 *Orditur talem contra hodiernum Atheiſmum.*

5 *Leon. Leſſius tantum deſcribens, reſcripſit ex Auguſtino de immortalitate animæ.*

1 IMPRIMIS Libro de vita longa, ad longum demonſtraui, mortis introitum in naturam humanam ſuas habuiſſe cauſas in natura, per media vetita, & extra intentum Creatoris tergloriosi: ſemelque intrò perreptatam, admiſſamque mortem, licet ea non eſſet ex creatoris intentione, deinceps fuiſſe continuatam, atque inexorabilem, neceſſitate naturæ: atque inde à Creatore nedum permiſſam ac conſentitam, ſed & mutato naturæ ſtylo admiſſam, imò etiam velut mandatam, ſub melioratione introducta, regenerando per diuinam baptiſmatis gratiam. In quo tractatu demonſtraui neceſſitatem animæ ſenſitiuæ, quæ aliàs ſub immortalitate erat fruſtranea. Vnde nimirum introducta eſt lex in membris, contradicens legibus mentis immortalis. Receptaque eſt tota totius naturæ centralis, atque inexcuſabilis corruptio, Quam ideò nouam atque inauditam prioribus ſeculis doctrinam, præſuppono inde petendam, ſi modò mentis noſtræ cognitio deſideretur. Etenim vt modò ſic eſt à ſemetipſa, ſuoque eſt initio alienata, quod videatur modò animæ ſenſitiuæ imperiis auſcultare, quæ tamen in ſui eſſentia, ſubſtantia, atque realitate, eſt immutabilis: ita ſanè incipientibus, vel reſipiſcentibus, vt addit cognitionem mediorum, quibus eſt lapſa, atque penitus degener facta: Ita quoque præſupponit eandem doctrinam, velut baſim cognitionis ipſius.
2 Denique de Ortu formarum oſtendi pariter, quantum hæc anima caduca, ſenſitiua, atque mortalis, in nobis diſtet à mente immortali: Quod certè non minus, quàm infinito modo fieri, eſt indubium, dum Mens nimirum ſit ſubſtantia, non mortalis: ſenſitiua verò, nec ſubſtantia ſit, vt neque accidens: ſed creatura neutra mortalis, & in nihilum periens, deque natura luminum.
3 Quæ doctrina pro parte eſt Euangelij, de vita & morte æterna animarum loquentis: ſiue quæ cenſet animam humanam Dei Imaginem, nec in poſterum interituram: ad diſtinctionem animæ pecuniæ, quæ ſcilicet cum vita ipſa in nihilum reuertitur, non ſecus atque lumen candelæ. Pro altera autem parte, eſt præſens doctrina planè paradoxa. In quantum anima ſenſitiua relegatur extra prædicamentum ſubſtantiæ, & accidentis. Imprimis enim, demonſtraui animam ſenſitiuam, atque belluinam tam in brutis, quàm quæ in nobis eſt, non eſſe infinitam, atque immortalem, vix neceſſe eſt, cum nemo ambigat, quin omnis res naturalis genita, etiam ſit corruptioni obnoxia, per legem naturæ. Mentem autem humanam eſſe immortalem poſthac, de fide tenemur credere. 4
Adeoque quod mens humana ſit ſubſtantia permanens, ſiue ſpiritus poſt ſeparationem à corpore, in ſe ſubſiſtens, atque viuens, non eſſet Christianis inculcandum, aut demonſtrandum, quibus intellectus eſt in obſequium fidei ſubactus, niſi in medio noſtri, & Eccleſiæ hypocritis potentiſſimus nuper Atheiſmus conſurrexiſſet, qui per fidei omnimodam abnegationem ſe extricat principiis, quibus inſolens eiuſmodi temeritas pacari poſſet. Atque illorum præcipuè, qui omne Numen negant.
Alioqui nec meum eſt de 5
mentis immortalitate tractare, ab Auguſtino conſcripta, demonſtrataque, & à Leſſio verbotenus piè deſcripta, atque reſcripta; quippe qui idem ſat probarunt. At nondum contra negantes omne Numen. Deſiſterem ergo idem reculcando ruminare, ſi ſat contra primæ claſſis Atheos ab ipſis demonſtratum eſſet. Et niſi ſtatuiſſem in natura, differentiam Mentis, ab omni viuentium anima. Niſi inquam ad naturæ cognitionem ſpectaret eiuſdem integritas. Illaque integritas differentiam hominis, ab aliis quibuſlibet creatis deſignatam optaret, idque vniuocè atque principaliter dumtaxat iuxta præcipuam viuidamque ſui partem, citra quam homo nil niſi fœtidum cadauer eſt, ſilice vilior, atque quouis vitro citius deſtruitur ac rumpitur. Alioqui ſtante Chriſtianiſmo, ſtat Mentis immortalitas, eiuſque ſubſtantis ſubſtantia, pro vt ſimul & aliarum animarum mortalitas, ſiue in nihilum reductio. Quæ eſt annihilatio proprij nominis. Atque exin vera, ac propriè dicta differentia earundem.

DE ANIMÆ NOSTRÆ immortalitate.

1 *Atheiſmus, eſt Idololatria pejor.*

2 *Religioſi Athei, omnium peſſimi.*

3 *Vita nouorum religioſorum, ſe cæteris ante ponentium, Atheiſmum introduxit de nouo, ſub Pelagiani doctrina.*

4 *Hypocritæ Scriptura abutuntur.*

5 *Atheorum perfectorum argumentum.*

6 *Prauiſus ab olim Atheiſmus ille modernus.*

7 *Futilitas argumenti.*

8 *Qualis fides Atheorum.*

9 *Ab admiſſis argumenta aliquot, in Atheos.*

10 *Omne intellectum, mendax eſt, dum intellectus per fidem adæquatur.*

11 *Vlterius demonſtratur per Scripturæ auctoritatem.*

12 *Panis, qui de Cœlo deſcendit, prophetatus.*

13 *Ex B. Auguſtino reliquum.*

14 *Mens non poteſt generari à diſpoſitione corporum.*

15 *Neutralitas entium, Scholis ignota.*

IVDÆI antiquitus, mox atque ceſſabant miracula, ſtatim ad Idololatriam, & Idolomaniam rapiebantur. 1
Sæculum autem modernum verpis ſceleratius, ſponte ſenſim labitur in Atheiſmum. Laïci enim peccatis quotidianis exſecrabiliter obuoluti, nedum Deum omnis boni fontem, inuiſibilem, negligunt rerum aliquot

aliquot oppignorati Eccleſiæ, in medio noſtri
peccata populi comedentes, Deum irrident, ni-
hilque illi ſe debere proteſtantur. Quia nil cre-
2 dunt. Exiſtimantes merum phantaſma politi-
cum, ipſam fidem, adeoque omnes religiones
eſſe indifferentes: quippe quas credunt tantum
ad coërcendos populos ſubter legem ciuilem
viuendi, introductas: illaſque proinde vbiuis
ferè locorum eſſe diuerſas, & æquè iuſtas, ſta-
tutorum Principum, ſiue conſuetudinum recep-
tarum iure, promulgatas. Aliàs namque fore
liberum, quidlibet credere, ac facere niſi inde
hominum perirent commercia. Illi enim qui
hæc credunt, & effutiunt, quod ſuis nefariis
abuſibus ipſimet Sacerdotes & religioſi clam
profitentur. Putantes ad fundum veritatis per-
tigiſſe, ſe gloriantur ingenia politiſſima: ac ſu-
blimata, & ideo reliquos probos ſub fide, ſpe,
& charitate gratiam Dei implorantes, rident
ceu ſimplices, ac penè fatuos, ſeque fruſtra vt
aſſum piſcem torrentes. Perguntque indies in
peius, excitante eos diabolo, qui circuit tan-
quam Leo rugiens, quærens aſſiduè quem de-
3 uoret. Potiſſimum autem Atheiſmos fouent
mala quorundam exempla, concionantium &
iurantium voluntariam paupertatem, obedien-
tiam, humilitatem & charitatem: qui tamen
ſunt penitus extra humilitatem, charitatem,
prorſus ambitioſi, inuidi, & auari, opibus ef-
fluunt, ſectantur proprias commoditates, vt
nedum venter, ſed ipſimet toti ſint Deus ſibi.
Siquidem ſub hyprocriſi eleemoſynas pauperi-
bus deſtinatas atque deſtinandas, in ſe detor-
quent. Sic vt illorum vita, in deriſum religio-
nis detorta, etiam, iudicioſiores, & debiliores
ideò in Atheiſmum præcipitarit. Hanc autem
erroris vtrimque amentiam, quandoque refor-
mabit S. Spiritus, qui ſolus poteſt inteſtinas
ſordes ab Eccleſia ſua abſtergere, & euerrere.
4 Denique Atheiſmum confirmauit, intrans in
maleuolam iſtam animam ipſa Scriptura, quæ
aliàs mouere deberet ad filialem erga Deum
obedientiam, & amorem debitum, obliquo
ſenſu abripitur. Argumentantur enim primum
disjunctiue; ac mox inde copulatiuè conclu-
5 dunt pro Atheiſmo. Aiunt nempe, Biblia pro-
fitentur vnicum, atque æternum numen omni-
potens, & immutabile. Igitur vel Chronica
Bibliorum, ſunt meræ Ebræorum fabulæ; vel
numen, quod hodiè Chriſtiani adorant, vel Tur-
cæ, eſt longè aliud à Iudæorum Deo. Nam ſi ar-
borem à fructibus, & hominem ab operibus, co-
gnoſcere ſit æquiuocum etiam numen, quod
Chriſtiani cum Turcis, vnà cum Iudæis vni-
cum, iugiter immortale perſeuerans adorant &
credunt, à ſuis operibus, ſeque dignis cognoſ-
cendum, atque credendum erit. Etenim quot-
quot hoſtes olim in populum Iſraëlis irruiſſe
leguntur: pauco fuere numero ſtrati, conſter-
natiſque terrore animis, mutuaue cæde ſunt in-
terfecti. Quantumuis eorundem caſtra, inſtar
locuſtarum numeroſa, & Cameli eorundem in-
numerabiles, tanquam arena litoris: attamen
panico terrore vlulantes aufugiunt à ter centum
buccinantibus Ebreis: ſeſeque ſubinde mutuo
trucidant gladio, ſic vt non fuerit ſuperſtes, qui
vniuerſam illam ſtragem domi denunciaret.
Imò cura pugnantium, opem, vnicus Angelus
180. millia vnicoque gladio morte peremit.
Etenim ſi vera ſint, quæ ibidem leguntur, &
coluntur: ſitque hodie, idem quod olim, & æ-
què potens numen? deberet Chriſtianos (iam
ſuos) æquè potenter iuuare contra ſuos hoſtes,
quibus obſidentur, & ſubjugantur indies. Ceſ-
ſat namque hodie publica Idololatria, olim in
depreſſionis cauſam accuſata: agiturque hodie
cauſa ipſius numinis: ſi eiuſdem ſponſa Eccle-
ſia, & Sacramenta ſui corporis vituperosè con-
culcentur, iugeque Sacrificium ſuſpenditur, at-
que magno opprobrio irridetur. Quorum am-
borum disjunctiuum vtut ſumatur, ſaltem con-
uincit, antiquum iſtud numen defeciſſe modo,
in eſſe, & poteſtate, nouumque, vel quod mo-
do adorant Chriſtiani (quorum tam numinum
quàm credentium ſunt toto orbe magna diſſi-
dia, ſe inuicem hoſtiliter demolientia) non ſit
æquè potens, vel æquè benignum ſuis fidelibus,
atque fuit priſtinum ſuo olim Iſraëli: quoniam
hodie amplius non apparent Angeli, gladij: nec
amplius mutua ſeſe trucidant cæde ingentia ca-
ſtra. Vt neque territi ejulando aufugiunt à Chri-
ſtianis armatis, in curribus, equitatu, & ma-
chinis igneis: concluduntque hinc Athei no-
ſtri, deceptos viuere, quotquot immortale, &
omnipotens, id eſt, numen credunt. Atque inde
ſubſequenter vlterius rectè inferunt. Si numen
aliquod tandem intercidat, vel deficiat: multo
magis mens hominum, parentibus caducis pro-
gnata. Hæc enim ſunt, quæ Chriſti populum
primò ad diuini cultus negligentiam, ac tan-
dem ad apiſticum Atheiſmum abducunt: poſt-
quam diabolus animaduertit Idololatriam, at-
que deaſtrorum multiplicitatem, apud iudicio-
ſos, tanquam laxa ac friuola ſperni media, qui-
bus populum in ſuum alliciat hamum: ſubti-
lius hoc rete Atheiſmi ſparſit, numeroſiorem-
que prædam colligit. Quem Atheiſmum futu-
rum, Deus prædixit per Prophetas ſeruos ſuos.
Dixit inſipiens in corde ſuo, Non eſt Deus. Cor- 6
rupti ſunt Athei, *& abominabiles facti ſunt in ini-*
quitatibus: non eſt qui faciat bonum. Deus de Cœlo
proſpexit ſuper filios hominum, vt videret, ſi eſt
intelligens, aut requirens Deum. Dixit nempe
Atheus in corde ſuo. Si viderem Deum, Ange-
lum, vel cacodæmonem, imò, vel ſpiritum ho-
minis: crederem vtique illos eſſe. Sed nolo cre-
dere, quæ non video, vel audio, quæquæ mihi in-
ſueta, ideoque incredibilia videntur. Sed ſen-
tio cum Ariſtotele, quod omnis ſcientia, om-
niſque doctrina intellectiua, tantum è præexſi-
ſtente ſenſuum cognitione fiat. Cui reſpondet
diabolus. Bonum eſt ſe ſic manere. Et dicit
Deus. Qui enim videre ad hoc optat, vt crede-
re poſſit, iam eſt peccati reus. In animam autem
peccati ream, non intrat Spiritus veritatis; at-
que idcirco non conuenit, quod videas, quæ
videre optas, vt credas. Nec eſt enim pecca-
tum medium pro acquiſitione fidei. Blaſphe-
mum atque impium eſt iudicium, negaſſe Deum,
vel Diabolum: eo quod ipſi non ſit permiſſum
vidiſſe alterutrum, quorum neuter eſt viſibilis,
niſi in forma arrepta. Curioſum denique, ac 7
puerile eſt argumentum? Non præſtat Deus
Chriſtianis hodie, quæ olim præſtitit quando-
que Iudæis: ergo non eſt idem qui olim, vel
minutus eſt à priſtina poteſtate. Siquidem res,
non tam à poſſe, quàm à velle diuino, mutatur.
Cur autem non velit modò, quæ olim voluit,
noſtrum non eſt, à Deo, ſui arbitrij rationem
percontari. Stultumque ideo argumentum,

Non facit modò Deus, quæ olim : ergo non poteſt. Exiguus erat populus Hebræus, ex quo Chriſtus ſurgere debebat, eratque hoſtibus populus ille vndequaque cinctus, quique niſi brachio Dei extento, continuoque velut ſuſſultus miraculo, mox in rapinam victori ceſſiſſet annihilatus. Vnde tamen Meſſiam ſurgere decretum erat. Sed Chriſtianorum longè alia ſors eſt, & lex. Populus enim Iſraëliticus in duritia cordis, gratiam Dei ab affluentia opum, prolium, fœcunditate fructuum, eorumque pacifica poſſeſſione metiebatur. Nos autem nouimus, neceſſaria fore ſcandala in Eccleſia, tribulationes quoque vtut magnas : non condignas tamen exſpectationibus venturi ſæculi. Itemque Deo ſic placitum, vt propter iniuſtitiam transferantur regna de gente in gentem. Atque ad oſtendendum, eundem eſſe Deum Chriſtianorum, qui fuit olim Ebræorum : nam retrò ad Chronica ſcripta non eſt recurrendum : apud quos, nec Biblia ipſa,ſunt alicuius fidei. Colliſum eſt Atheorum argumentum. Cum eorum intellectus admittat, quod non per ſenſus exterius ſit introductum. Tota illorum fides eſt ex ſcientia : ſcientia verò fundatur in præſenti ſenſibili, præterita obſeruatione, & abnegatione hiſtoriarum, atque ſucceſſione ætatum. Alioqui namque non minor deberet eſſe Sacrorum, quàm profanorum Scriptorum authoritas. Imò Atheorum omnis ſcientia deſcendit ad oculos, ad viſum, numeros,lineas, figuras, tonos, pondera, motus, odores,tactus,attactus, & guſtus, Id eſt, totum pendet ex initio brutali, ſuntque inepti ad intelligendum, quæ ſuperant ſenſum. Id eſt enim, cur ſe excludant è mundo intelligibili, & calcitrant contra lapidem Angularem. At ſaltem fatentur ſe videre & ſcire, quæ
8 neſciunt. Quod contingit in Theoricis planetarum. Aſt vtinam demetiantur Athei mundi ambitum, Saturni inquam realem diſtantiam à nobis. Fatebuntur namque eo ipſo, etiam nolentes, tot millenorum milliarium diſtantiam, quod ipſe illorum intellectus contradicet viſis dimenſionibus. Vel neceſſariò ſe inclinabunt ad fatendum triplicatum Saturni circuitum, reſpectu ſuæ diametri, non potuiſſe ex ſe, aut ſua ſponte ſurrexiſſe : quin potius aliquem eſſe horum Authorem infinitæ poteſtatis, ſapientiæ, magnitudinis, adeoque etiam durationis, &c. Sin verò putet Atheus, tam incomprehenſibilis magnitudinis orbes, tamque regularem viciſſitudinum conſtantiam, ſua ſponte, ab æterno ſic fuiſſe : ſaltem illius æternitatis infinitæ perpetuitas, legem quandam, ordinem, atque ordinatam gubernationem ſequi debet, quæ aliquod ens præſidens, ſempiternum duratione, magnum, atque potens requirebat. Miſerrimi ergo ſunt, qui per abnegationem vniuerſorum, excludunt fidem, & fidei merita. Etenim conſideremus orbem terræ veſtitum aquis : vel locum illum, abſque terra & aqua, vt nempe omnia ſuopte impetu cadunt centrum verſus. Adeò vt ſi duo homines ibidem, eſſent, ab Oriente ſcilicet & Occidente, hi pedibus ſeſe contingerent, & capitibus ſurſum adſpicerent, pro vt hodie nos & Antipodes. Hoc inquam credit Atheus, quanquam non ipſi ſuggeſſerit ſenſus. Corpora enim grauia docent quidem propenſionem ſuam decidendi deorſum : At cœlum vndique ſurſum eſſe, reſpectu vnius centri, hancque centri eſſe proprietatem,cui non eſt ſimilis altera, nec tamen illam Atheus vidit: aſt nihilominus credit : imò quidcunque vnquam fabricet, contrarium ſemper inuenit, & abſque illa centri proprietate credit inquam vnicam eiuſmodi naturalem proprietatem in vniuerſo centro : ſed non intuetur vſpiam authricem eius cauſam, aut illi ſimilem in minimo, eamque mavult per infidelitatem à ſe excludere. Aſt ſaltem ſi Deus non ſit, nec vbique præſens, & omnia dans omnibus, perinde eſſet, ſi cuncta confunderentur, ſurſum deorſum caderent, grauia deorſum, vel ſurſum ruerent, perirent plantæ & belluæ, vel non. Ergo conſtantia ordinis & perſeuerantia ſpecierum, requirunt de neceſſitate aliquod ens primitiuum fontale, vndè incepere, ſunt, ſiloque continuato propagant,quodque cuncta ſuo nutu gubernat,datque continuitatis conſtantiam, ac ſucceſſionem, ne cuncta corruant, & confusè commiſceantur. Vniuerſalem nimirum curam gerit, cuſtoditque res in ſuo eſſe. Conſideret denique Atheus, fluxum & refluxum aquæ. Quod nulla ſcilicet aqua adſcendat ſponte : attamen aqua maris, tam in fluxu, quàm refluxu maris adſcendat ſemper. Credit hoc quia videt ; ſed eius cauſam non credit, quia non videt ; nec eius ſcientia intrauit per ſenſum. Quippe quæ ſenſibus contradicit. At ſaltem credere deberet, iſta contingere per cauſam, quanquam eandem non nouerit, per quam tamen res quæque hauſit eiuſmodi proprietatem. Nam etſi ſpecies ſingulæ ab æterno haberent ſeminum, & donorum huiuſmodi poteſtatem. Nihilominus in vniuerſo non eſt aliqua vniuerſalis proprietas, quæ ad ſingula reſpiciat, vt ſint ordinata cognoſcatque ſingula nouiter orta aut oriunda, niſi ſit extra, & præter naturam ſingulorum. Alioquin eſſent innumeræ Deitates, quæ olim : atque inſuper eſſent continuæ diuiſiones atque ſpecierum diſſolutiones. Negat enim Atheus,credere, quæ non cognoſcit per ſenſum. Aquam verò cernit humidam,at non cognoſcit, quid ſit humidũ in aqua, aut cur ſit humida. Credit itaque,quod non cognoſcit, quodque non penetrat. Id eſt tanquam beſtia. Nec enim ſcientia humana,ſe eriget vnquam ſupra limites, niſi illuminetur à lumine, quod Atheus excludit,ſolaque cõceptus ſui contemplatione cuncta definit, quia cuncta ad ſe vbique reflectit. Totus ſcilicet carnalis, & vanus, quamdiu credit intellectum, ſenſuali ſubjecto oriundum. Quicquid enim per conſe- 9
quentias, numeros, figuras, proportiones, & adæquationes percipitur, eſt mendax ; quoties eadem intellecta præfert, vel æquat intellectualibus per fidem & reuelationem. Quid ſi Matheſis abſtrahat ab objectis realibus, & ſenſatis omnibus, & tamen creduntur. Cur difficilius erit credere non viſa, modo reuelata ſint ab Ente, quod actibus tranſcendentalibus, oſtendit pleniorem mereri fidem ? Si Atheus 10
hiſtoriis profanis aſſentiatur ; cur non etiam Sacris ? Moſes enim multis claruit miraculis à toto Iſraële cognitis,hiſtoriam ſcribit creati mundi, progeniem hominum ſucceſſiuam; denique per Abrahamum dilatauit, eductionem Iſraël è ſeruitute, Legem denique præſcriptam diuinitùs tradit, multis miraculis confirmatam, ante populum infidelem. Viſis nimirum in conſpectu populi,centeni mille,coætanei. Scriptis

ptis Moſis ſubſignarunt filij & nepotes, dein confirmatis ſcilicet per Auos traditionibus. Idque per cuncta ſæcula ſubſequentia indubiè creditum. Illaque Gentiles traduci ſolicitè curarunt, & miraculosè quidem Septuaginta duo tranſtulerunt, abſque vlla verborum diſſonantia. Hactenus autem tam Iudæi & Chriſtiani, quàm hoſtes horum fidem dedere Sacris.
11 Per Prophetas demum leguntur prædicta multis ſæculis, antequam ab hiſtoriis profanis poſtmodum probentur eueniſſe. Abrahamo enim diuinitùs pollicitum fuit, quod Meſſias è ſtirpe ſua ſurgeret. Idem Melchiſedech ipſi prædixit, & nouum ſacrificium panis atque vini illi idcircò obtulit, qui è lumbis eius quandoque propagando egrederetur. Nuſquam autem offertur Sacrificium, niſi ſoli Deo. Poſtmodum, in diuiſione terræ promiſſionis, erat Bethlehem, ſiue domus panis. Inde nempe naſciturum ex Virgine Meſſiam prædixerant Prophetæ. Gentiles quoque viderunt, de Cœlo deſcendere panem, qui caſtra Madian deſtrueret; & Devs Gedeon dictus fuit, quem tamen nondum Gedeon pro Deo agnouerat. Hunc quoque Meſſiam Dauid, dein è ſtirpe ſua naſciturum pronouit diuinitus, eumque idcirco Dominum ſuum, ſiue Devm nominauit, & futurum ſacerdotem iuxta ordinem Melchiſedech: in pane ſcilicet, ac vino, diuini flaminis inſpiratione prædixit. Hunc Devm, ſtellam è Iacob prædixit Balaam, quàm poſtmodum didicerunt Magi ab Eoo venientes, naſci debere in Bethlehem, ſiue domo panis, eiuſque ſtellam præeuntem viderunt, cuius monitu ab extremo ortu venerant, vt adorarent puerum, qui ſolus eſt adorabilis. Etenim qui illos de ſtellæ ſignificatione prædocuit, potuiſſet locum deſignare, in quo puer eſſet natus, quem tam remoto itinere quærebant: niſi ſtatuiſſet id è ſcriptis Prophetarum eruendum, in honorem Dei, & populi doctrinam. Ergo ſi qua fides ſacræ hiſtoriæ: ea conuincit, eſſe Deum vnum; Gentium Deos eſſe dæmonia. Hunc Deum Meſſiam, filium ſuum, ex Abrahamo tandem ſuſcitatum iri, abſque voluntate viri, ex ſola Virgine, eſſe panem Angelorum, qui de Cœlo deſcendit, qui ſaluandos ſaluat gratis. Cumque Intellectus humanus hæc myſteria nequeat comprehendere multóque minus per ſenſuum adiutorium, præuidere: Ideò neceſſum eſt, Intellectum trahere in obſequium fidei, quam ex ſe nullatenus concipere poteſt. Quia cum is ſit limitatæ potentiæ, & fides profundæ vbique obſcuritatis: nequit Intellectus comprehendere infinitum durationis terminum, ſiue animæ ſuæ immortalitatem. Itaque tandem conceſſis, creditiſque ſacris, ſaltem per modum Chronicorum, elucet eò ipſo Deus vnus, æternus, immutabilis, immortalis, infinitus, omnipotens, Bonus, Verus, Sapiens, Creator, Author, Suſtentator, Gubernator, & vita rerum. Conceſſo demum hoc Numine, concludunt argumenta
12 Sancti Auguſtini pro immortalitate animæ, & concedenda eſt vita æterna, æternus ignis, gaudium, pax, luctus etiam interminabilis. Suntque Angeli, Cacodæmones, Pythoniſſæ, ſiue diaboli mancipia. Horum autem deſunt cõceptus intellectui, qui è ſolis tantùm ſapit ſenſibus, iuxta Ariſtotelem: Deſuntque verba linguæ, deficiunt & Idiomatibus ſermones poſitiui, vt explicarent, quæ auris nondum audiuit, nec Intellectus potuit capere, quod in cor hominis nondum deſcendit: quodque in ſe eſt indemonſtrabile per diſciplinam ſenſuum, & intellectualem. Nam fides, fidei meritum, & exſpectatio iuſtorum, ſuperant omnem ſenſum, & quicquid per intellectum concipi vnquam poteſt. Porrò ſi mens eſt immortalis, & fruitura 13
gaudio æterno, ſeparata per mortem à ſuo corpore mortali exſiſtit, & viuit reuera. Ergo non generatur à corpore, quod in ſe cum omni ſua diſpoſitione, eſt caducũ mortale, & cadauer, quotidianis, & quibuslibet viciſſitudinũ importunitatibus obnoxiũ. Ergò mens eſt ſubſtantia immortalis, vita, de natura luminis æterni, inextinguibilis. Ideoque nec generatur, aut prouenit ab homine, parente, aut ſemine caduco. Multò minus ſurgit, aut producitur à ſe ipſa: ſed ab initio aliquo æterno, quod in ſe eſt vita, lux æterna, infinita, non alterabilis aut extinguibilis. Verba autem hæc ſunt fidei, & reuelationes huius lucis æternæ, ideoque in æternum vera ſunt. Carnalis autem homo non percipit ea, quæ ſunt Dei; ideoque ſapientia eius eſt ſtultitia apud Deum, qui eſt ordo, integritas, eſſentia, Pater luminum, rerumque omnium cauſa totalis, independens, abſoluta, abſtracta. Cui idcirco debetur omnis honor, ab omni creato. Creauit autem non ſolùm ſubſtantiam Mentis, vt ſit lumen ſubſtantiale, ad ſimilitudinem ſiue imaginem ſui: ſed etiam fecit animatorum lumina viuentia vniuerſa. Quæ quidem non ſubſiſterent extra ſuum concretum in abſtracto: ideo & peritura, cum morte eorundem. Ideoque nec ſubſtantiæ, licet ſubſtantiales, ſiue per modum ſpirituum ſubſtantia. Nec proin etiam de numero accidentium, prout alibi tractatu de origine formarum demonſtraui. Vita ergo belluina eſt ex lumine vitali, viuente & creatura inter ſubſtantiam & accidens neutra. Quæ entium neutralitas, Scholis hactenus ignorata, data eſt ab etymo Patris luminum. Ita quidem, vt nedum faciat adurentem lucem Solis, ſplendoremque nitedulæ: ſed & omnium omninò animatorum animas, quarum ipſe ſolus vult manere vſque conditor & herus.

NEXVS SENSITIVÆ ET MENTIS.

1 *A & ω.*
2 *Corpus eſt cadauer nihili, citra mentem.*
3 *Phyſica authoris longè remota ab Ariſtotelis traditis.*
4 *Oſtendit veritatem hanc Intellectus Adamicus.*
5 *Per Orationem abſtractionis Mens explicari deberet.*
6 *Narrat Author ſuas profeſſiones quinque.*
7 *Ex quinto educit quinque concluſiones.*
8 *Connexus mentis tanquam nuclei, in ſenſitiua tanquam putamine.*
9 *Defectus ex anima ſenſitiua.*
10 *Objectio, Contra peccatum & meritum.*
11 *Reſponſio ad præfata argumenta.*
12 *Per exemplum Solis.*
13 *Corrupta natura, perpetuo gratia auxilio eget.*

14. *Mens*

14 *Mens quatenus Dei Imago, nititur aliquid velut è nihilo creare.*
15 *Differentia conceptuum admirandorum in grauida.*

1 PRÆMISSIS iam quæ ſuperius
pro immortalitate animæ ſcripſi,
deinceps pro animæ cognitione, ad
Dominum meum Ieſum redeo, qui
ſolus paternæ ſapientiæ principium, intermi-
nans, finis α & ω, ſiue ſcopus vnicus, in quem
tota omnium intellectionum claritas eſt, &
terminari debet. Cognita namque mentis im-
mortalitate,anima ſibi debet innoteſcere, quan-
tum poteſt. Siquidem cum anima corporis cla-
2 uo Rectrix aſſideat. Nil ſanè in corpore (niſi
cum Anatome ſola, ſpectem cadauera) operæ
dignum examinari poteſt, abſque vitæ ſiue ani-
mæ cognitione. Enim-verò multoties mecum
indignatus ſum, velle concipere res externas
& alienas? atque interim neſciri, quis ſim ille,
qui extra & ſublimia contemplari audeo. Non-
dum intellecta enim imagine, quam mens præ
ſe, fert, nec quis, qualis, quantuſve ſit in-
tellectus. Atque tandem, nec quomodo for-
3 metur actus intellectualis. Quapropter mecum
ſtatui, longè aliam animæ cognitionem tra-
dendam Chriſtianis, quàm quæ hactenus à
Gentilium Scholis eſt edocta. Quantum enim
verbis explicari poteſt: tantundem quoque Sa-
cra tradunt. Ac reliquum exercitando acqui-
ritur gratis, per ipſam gratiam: nec alium
mens doctorem admittit, quàm illum, qui ſolus
Pater atque magiſter vocari præcepit. Quia re-
uera omnis doctrina, quæ è præexſiſtente
ſenſuum cognitione hauritur, procedit ab ani-
ma ſenſitiua, carnali, ſiue terrenâ (quamque
ideo Apoſtolus Diabolicam vocat) illuminata
quidem, at non ab ipſamet Mente: quæ ſcili-
cet dumtaxat optat illuminari à ſui initio, quod
eſt ſupra naturam, & non à ſenſuum obſerua-
4 tione. Quorſum ſpectat ſtatus intelligendi in
Adamo, ante ſuſceptam doctrinam ſenſuum.
Nouerat quippe eſſentias, & nomina animan-
tum: quia Mens, in diuina ſui imagine, hæc
intus contemplabatur dum volebat, ipſoque aſ-
pectu eadem memorabat. Sed poſtquam ani-
ma ſenſitiua ſubnata eſt, in quam Mens obuo-
luta immortalis, huius ſuſcepit vicariatum ſola
ſenſitiua, vix autem ab inde ſoporata mens
expergiſcitur: ſaltem non apertius aut viua-
cius, quàm dum mentali orationi incumbit: ſi-
ue id ſit, quod interim de ſe disjiciat frenos
ſenſitiuæ, vel demum quod Deus in ſolo ſpiri-
tu adorari poſtulans, ſuas vocat delicias collo-
qui cum filiis hominum. Equidem oratio ſilen-
5 tij, profundæque humilitatis intellectualis,
alium, quàm iam me ſenem, ignarumque Me-
dicum poſtulabat: Sed cum mentis phyſicam ex-
plicationem ſuſceperim; ſitque mentis eſſentia,
quidditas, & natura phyſica, planè ſpiritualis,
atque reſpiciens ſui initium immediatum, &
ſupernaturale: debui omnino mentis doctrinam
edere, & explicare per eius exercitia, vt homo
ab operibus prodatur. Itaque veniam rogo, &
mereor, ſi non pro rei dignitate rem declaraue-
ro. Supplebit diuina bonitas meos defectus per
alium me digniorem. Antequam autem progre-
diar, ſciat Lector, quod hactenus Scriptorem
non inuenerim, qui de penitiori mentis vacuo
fundo, & fabrica ſiue de creatione idearum en-
titate, veritate, aut quidditate aliquid cogita-
uerit: ſed potius huiuſmodi doctrinam, velut
anomalam, ignotam, atque deſperatam, ſola-
que admiratione, in fumum tenebricoſum ſu-
blatam, à tergo ſuſpenderunt, nec amplius re-
tro, vt neque introſpexere. Primum enim meos 6
errores putando commiſſos, detegam; ac cir-
cumſtantias narrabo, quæ me quandoque fe-
fellere. Sciebam enim inprimis ex fide eſſe no-
bis Mentem immortalem, excedentem ideo
quaſlibet naturæ poteſtates. Quippe quæ à
DEO immediatè Adamo inſpirata fuit; eadem
quoque hodie fœtui ab eodem Principe, vitæ
inſpiratur. Vtpote in qua Regnum DEI ſedem
ſuam ex beneplacito ſtabiliuit, & hactenus *il-*
luminat omnem hominem venientem in hunc
mundum, ſuiſque Deitatis chariſmatibus lo-
cupletauit, præſentiaque ſui, cacodæmonem
excluſit. Pro qua nimirum Mente, mori di-
gnatus eſt: non autem pro Angelo lapſo. Scie-
bam ſecundò, ex naturæ cognitione, Bruta ha-
bere animas, plus minuſve prudentes, & ſaga-
ces: caducas tamen omnes, atque in nihilum
properantes: eaſque perire, non ſecus atque
flatum. Lumen candelæ extinguitur, & in ni-
hilum abit. Ideoque belluarum animas, non
eſſe proprij nominis ſubſtantias ſpirituales: ſed
lumina tantùm viuentia vitalia animantatorum.
Quæ attamen à ſolo Deo Patre creantur, diſ-
penſanturque iuxta exigentiam ſeminalium diſ-
poſitionum. Sciebam tertiò, quod omnis anima
caduca atque ſenſitiua, à ſeminibus occaſiona-
liter & diſpoſitiuè tantùm emanaret: Ideoque
nil ſimilitudinis aut vnitatis ſortiretur cum
Mente humana. Nam etſi à Deo creatæ ambæ:
non ſecus tamen dirimerentur ambæ, quàm
ſicut ens caducum,ab immortali deinceps.Vel ſi-
cut lumen per exſufflationem interiturum,à ſub-
ſtantia quæ eſſet Deitatis lucens imago.Sciebam
quartò, Quòd in ſemine humano ſubeſſent diſ-
poſitiones, & ſpes, ad eiuſmodi animam ca-
ducam: non minus quàm in ſemine canino, ad
viuentem catulum, Sciebam quintò, Animam
ſenſitiuam (prout de vita longa, tractatu de
introitu mortis in naturam humanum probaui)
in nobis ſubortam à peccato, atque permane-
re naturaliter, deinceps, per ſucceſſiuam ſe-
xuum copulam: nec Mentem immortalem à
natura, homine, vlliſue mediis naturalibus fie-
ri poſſe. 1. Eo quod eſſet ſubſtantia. 2. Quod- 7
que eſſet permanens, ideoque. 3. Quod ab en-
te perituro nequaquam fieri poſſet. 4. Quod
Mens idcirco è nihilo fieri debeat, per modum
omnium ſubſtantiarum, abſque auxilio naturæ
cooperantis. 5. Quodque propterea ſenſitiua,
ante peccatum non fuerit in nobis, vt neque
neceſſaria. Sciebam denique Sexto, Quod à 8
tranſgreſſione deinceps, Mens eſſet alligata ani-
mæ ſenſitiuæ. Eò quod in corpore, morti ob-
noxio, nil eſſet Menti propinquius, magiſque
affine in quo ſederet. Quodque ea propter in
lucido illo, vitalique initio, ceu diuerſorio ſeſe
demerſiſſet Mens, diuinituſque annexa fuiſſet
vſque in vitæ periodum. Contuitus enim ſum 9
ideo tot Amentias, fallacias, defectus, errores,
hominumque perfidias, imo & cunctas inſa-
nias, quæ omnem penitus Mentis vſum dene-
garent,eiuſque totalem abſentiam potiùs, quàm
præſentiam ſuſpicari facerent. Cognoui ſepti-

mo, Animam mortalem à lapſu deinceps, ita Mentem ſuo obtenebrare hoſpitio, eamque cooperire deſidem, atque velut ſoporantem detinere: vt nedum actiones regeret corporales: ſed ita plerumque ipſam Mentis præſentiam obfuſcaret, vt nil prorſus expeditè hac vita, quaſi non amplius ſui iuris eſſet, agere queat. *Lex enim eſt in membris noſtris, repugnans legi Mentis noſtræ.* Tandem controuerſam inquietudinem ſubnatam ſenſi: quæ libertatem ac grauamen peccandi nitebatur ex-
10 cuſare. Nam vtcumque Mens vitalem continuo radium (vt pote quæ nunquam feriatur, laſſatur, dormitue) de ſe ſpiret, in ſui vicariam ſenſitiuam, nihilominus videbatur ſuis adeo facultatibus ſerua animæ caducæ, quod impotens ſit ſuo intellectu liberè frui: ſed inſanum ſenſitiuæ lubitum concedere. Quapropter facile morborum ſqualloribus ſeductus, pronus deſcendi, quod cernerem ſerpentes, atque ſimplicia quædam, imò etiam domeſtica nobis excrementa, alterare omnimodò vſum Mentis: Poteſtates verò harumque functiones, prorſus conculcatas, & amentes, euadere, fierique beſtiis longè calamitoſiores, nos in tanta majeſtate, ſub imagine diuinitatis conſtitutos. Incitabar enim ad hoc, Quod non videretur æquitati, aut poſſibilitati conueniens? Ens aliquod virulentum, caducum, & Mentis immortalitati impar, calcitrare poſſe imaginem Dei: vt omne ius atque prærogatiuam, pro lubitu rabientis canis, amitteret: eſſetque infimi poteſtas, dilatata ſuper excellentiam entis, deinceps duratione infiniti: Videbatur namque debere eſſe impaſſibile à caduco: quicquid per ſe eſſet immortale. Quinimo Mens Prudentis obſidetur plerumque à ſtultitia: quod quilibet ferè ſuo laboret vertiginis puncto. Irretitur namque quicumque amat, quod non eſt amabile, & qui inter amabilia non ſeruat proportionem adæquationis: iam in hoc adſpicit plauſibilia, vt placita, cum effectu dementiæ. Sic enim Eua aſpexit pomum, vt pulchrum, ideoque vt placitum. *Statim tulit illud*
11 *& comedit.* Idque tam eſt ſolitum, vt Sacra dicant, *Stultorum infinitum eſſe numerum.* In has enim errorum fallacias præceps iui, quod adhuc neſcirem, quæ eſſet combinationis Mentis, & animæ ſenſitiuæ neceſſitudo, atque vinculum. Enim verò, quia Mens connexa erat iam animæ mortali, ſtabat huic, iure hoſpitij, alligata. Adeo, quod etſi Mens ex ſe eſſet impaſſibilis: attamen quia, coniugali vnitatis vinculo, atque toro, ambæ ſimul erant combinatæ: ſic vt anima mortalis, Mentis immortalis ſola frueretur vita: neceſſum fuit penitus, quod quoties anima immortalis pateretur quicquam à rebus caducis, noxiis aut ſibi hoſtilibus: idipſum coniugij parilitate, vnitate coniugali, & ſociali hoſpitalitatis iure, ipſa quoque Mens etſi immortalis, conſecutiuè quoque pateretur. Non quidem quod propterea caduca, vim ſortirentur ſuper ens immortale, ſibi ſupereminens, & fori alieni: Sed voluit Deus ſic mentem pati, quatenus hoſpitij incommoditatibus impeditam, ſuæ amplitudinis libertate orbaretur, auſcultaretque anguſtiis, atque anxietatibus ſui domicilij. Etenim vita immortalis Mentis communicatur animæ caducæ, ſedi atque hoſpitio. Quæ vitæ tamen, (vt alioquin omne recipiens per modum, & capacitatem recipientis, recipitur) caduca fit in connexo, ſiue in lumine caduco. Quæque ideo à caducis conculcari poteſt, vt penitus vita exſuffletur. Ac tum Mens ſuo priuata hoſpitio, non quidem extinguitur, vel annihilatur: ſed recedere cogitur, propter diſligationem & annihilationem ſyndeſmi. Quicquid ergo Mens ſubter vitam pati videtur, ſoſpes quidem ipſa manet: at non liberè ſua munia exercet: quia ſenſatio eſt in medio vinculi. Siquidem conſtans conſideraui lumen 12
Solis, maritatum ſplendori nitedulæ: ſic vt ex vtroque vnicum micaret. Ambo enim connexionis lumina, in nobis, non eſſe quidem lucentia lumina: ſed viuentia ac planè vitalia. Vnum nimirum cœleſte, ac conſtans: alterum verò vermiculare. Tum denique finxi, Nitedulæ lumen maculatum, ſeu tinctum. Siue enim id proprio contingeret errore: ſiue demum, quod cortex illi tinctus obtenderetur: Saltem lumen ſolare, quod perpetuò ſibi conſtat quatenus tincto iam lumini nupſiſſet, translucens per nitedulæ lnmen, eiuſdem labem atque tincturam velut aſſumit, ac velut patitur, non quidem quod Sol patiatur, ſed ipſius dumtaxat lumen: quod actiones vitales edit, iuxta deturbatos nitedulæ colores. Extinctoque tandem nitedulæ, lumine, ſolare lumen perdit coniugem, & abit in primum ſui fontem, vt de præſtitis muniis rationem det. Sic nempe mens tolerat inuita omnes inſanias ſenſitiuæ, quas carnis ſordes illi obtendunt: clarumque intellectus iubar, nequiens penetrare ſordes, peſſumdatur.
Etiamſi in ſui radice ſit penitus impaſſibile. 13
Quod autem iam de vita dictum eſt, id ipſum de aliis Mentis functionibus eſt interpretatum. Certum interim ac manifeſtum, quod ſenſitiua vt mentis ſedes: ita eiuſdem immediata pediſſequa. Cui cum ſit delatum regimen à lapſu deinceps: ideo in ſe transſumit per indebitam aſſuetudinem, omnem mentis energiam, Non ſecus ac quis manu ſiniſtra panem ſcindere aſſuetus, vix poteſt dextera eundem diuidere. Itaque mens ordinario aſſueta conſentit, quæcunque compartrici patino vitæ radio, anima ſenſitiua brutalis, amplitudine ſuæ libertatis & conſuetudinis licentia, patrat. Quapropter in omnibus & per omnia huius peregrinationis itinera, egemus auxiliis gratiæ diuinæ, pro quibus ſæpè indies orandum: Ne inducamur in hoſpitij noſtri tentationes. Quod diſtinctius patet, vbi mens operatur, diſtinctis planè palæſtris, ab anima ſenſitiua procul diſſitis, Quorſum primò conſideratur vis animæ ſenſitiuæ impregnatæ: quomodo nempe ope radij mentalis (nam vt mens eſt imago Dei: ita etiam aliquid ex nihilo ſoloque nutu, quandoque creare ſatagit, creet, ſolo appetitu, verum ceraſum extra lignum. 14
Imprimis indubium eſt, quod eiuſmodi cogitatio ſit appetitiua, vel formidans, &c. nondum diſcurſiua, multoque minùs nuditer ſoli menti ſubdicta. Deinde ceraſum ſic productum, eſt verum: non autem ſola ceraſi macula. Siquidem quotannis colores mutat ſtatis circuitibus, quibus arbores ſuos fructus colorant. Inde enim actio imaginantis Grauidæ manifeſtior fit, ſeſeque extra cenſum ſolius maculæ extricat. Dum mulier, cernens Bruxellæ in foro aliquem capite plecti, mox parit fœtum decollatum,

collatum, cuius caput iuxta truncum reperiebatur. Idque alibi recitaui accidiſſe in brachij & manus amputatione: vbi tamen brachium, vel manus, non fuere reperta. Saltem actualiter & verè operatur anima ſenſitiua in homine radio mentis illuſtrata: ideoque illud non vſque adeo in brutis eſt obuium. Quodque ſi non pluries contingeret, facile à criticis in ſuſpicionem pacti impliciti cum cacodæmone conijceremur. Etenim quia non ſola hæc operatur ſenſitiua; ſed radio mentis immortalis illuſtrata: Idcircò eſt quædam creationis ſimilitudo, quæ ab imagine viua ſui creatoris editur: neque itidem bruta hunc æmulantur ideo effectum. Sola nimirum paſſionis conceptione, ceraſum ex nihilo creatur in fœtu, ea parte, qua prægnans foris manum admouet dexteram, ſi dextera eſt; vel ſiniſtram, ſi ſiniſtra fuerit. Eo quod iſta manus ſolita ſit deferre animæ imperia. Creaturque ſimul totum ens ſeminale Ceraſi, extra ſuum lignum, & quidem perfectum: non autem ſenſim per ætates accreſcens, prout alioquin in arbore. Vbi ceraſus poſt aliquot annos, ſuos edit fructus. Aſt extemplo, ceraſum in vtero, vel mus fabricatur, &c. Quæ vis fabricans requirit viſum, & inſuper perturbationem, &c. vt deſignetur vis conceptus animæ: non autem diſcurſuum opus. Nec eſt enim vera iſthæc crea-
15 tio. Quia non fit materia noua, vel ex nihilo: ſed eſt creatio tranſmutatiua vnius in aliud, ac penè inſtantanea. Quæque dum iam in conceptu eſt creata ente ideali, & veſtita in ſpiritu vitali matris, mox per manum deſignatur locus, quorſum deferri & depingi debeat. Cuius manus defectu, perit hauſtum ceraſi ſigillum, atque annihilatur creatio. Idque in appetitiuis. Alioquin in geſtis formidabilibus: quippè tantò potentioribus, non requiritur directio manus maternæ. Amputatur ſcilicet manus, vel brachium fœtus, etſi manus matris quieta manſerit, nec reperitur inter inuolucra, prout caput. Prout & dum fœtus tranſmutatur in monſtrum. Sed in beſtiis informidabilibus requiritur manus, loci deſignatrix pro fœtu, vt totus immutetur. Eſtque in iſtis formidabilibus diuerſa ratio. Eo quod in vno oſtendatur ſolus actus, & in alio ens creatum. In illo enim prætendit ablationem ſolam: in hoc autem æmulari cupit, aliquid creando. Eſt denique in huiuſmodi iſtud vniuerſale, quod mater efficiens non intendat pro ſuo fœtu id facere: adeoque non in ſe, ſed in ſuo fœtu, has affigit imagines, pro lubitu manus, & non pro velle mulieris concipientis appetibile, vel horribile. Præcedit ſed conceptus aliquis plauſibilis, vel timoroſus cum appetitu, vel auerſione. Sequiturque inde ſtatim appetitus conceptuum, cum deſiderio vel pauore. Quæ hoc loco ſic dilataui, vt imaginis diuinæ poteſtas ſimilitudinariæ creationis, nos deducat in ſimilitudinem creandi amorem diuinum in mente. Dum ipſa nempe proprio motu, nec ſolo ſui radio in animam caducam diſperſo (prout in grauidis iam relatum eſt fieri) proprioque optatu, intus totaliter in Dei amorem fertur. Ah! vtinam eò ducamur.

***

ASTHMA ET TVSSIS.

1 *Pori Pulmonis, & neruorum patent, quamdiu viuitur.*
2 *A capite nil ad pulmonem depluit.*
3 *Capiti in Aſthmate malè applicari remedia.*
4 *Quis Vulcanus Corruptor.*
5 *Quo errore dulcia remedia, & Illinctus, ſint introducta.*
6 *Probatur quod dictum eſt.*
7 *Cenſus medicamentorum vſualium ordinariorumque.*
8 *Remedia Tuſſis, & Aſthmatis, non diſtinxere.*
9 *Duplex Aſthma.*
10 *Calamitas ſexus muliebris.*
11 *Incogitantiæ Scholarum.*
12 *Vana tentamina,*
13 *Actiuitas vteri, in Aſthmate.*
14 *Quomodo regat & regatur Vterus.*
15 *Hoſtis in vtero.*
16 *In diſtinctione erratum.*
17 *Mulier bis patitur omnem morbum.*
18 *Subdiuiſio Aſthmatis.*
19 *Ignoratum Aſthma hactenus.*
20 *Cur medici audiant, quæ audire nollent.*
21 *Hiſtoria Conſulis Aſthmatici.*
22 *Hiſtoria iuuenis nobilis venatoris.*
23 *Hiſtoria Canonici.*
24 *Hiſtoria monachi.*
25 *Hiſtoria ciuis.*
26 *Hiſtoria ſexagenarij.*
27 *Indagatio nidi in Aſthmate ſicco.*
28 *Nidus cur in Duumviratu.*
29 *Aſthma cur Epilepſia pulmonis.*
30 *Qualitas veneni Aſthmatici.*
31 *Hiſtoria Comitiſſæ.*
32 *Locus veneni alius in Conſule, quàm in Venatore.*
33 *Semen & fructus Aſthmatis, quomodo differant.*
34 *Cur ſubitò inuadat.*
35 *Cur Aſthma ſiccum ſit extra defluxionis ſuſpicionem.*
36 *Capiti non applicanda remedia.*
37 *Remediorum cenſus.*
38 *Notatur Paracelſi paragraphus de Aſthmate.*
39 *Remediorum dolus in quo ſit.*
40 *Propria Aſthmati remedia.*
41 *Cauſæ vterini Aſthmatis ſunt per accidens.*
42 *Hiſtoria Præpoſiti.*
43 *Aſthma inter ſiccum & humidum ambigens.*
44 *Artificia Aſthma humidum cauſantia.*
45 *Aſthma humidum ab hauſtu Endemicis.*
46 *Hiſtoria Aſthmatici ſtatim ſuffocati.*
47 *Iudicium erroneum adnati Pulmonis.*
48 *Anatome malis fundata principiis, ſæpè ludicra.*
49 *Vnde mors, & repentina ſuffocatio.*
50 *Notabilia circa Aſthma ſexagenarij.*
51 *Probatur ab eſitatis nocuis.*
52 *Quod iſtud Aſthma ex Splene fuerit.*
53 *Ratio Scholarum reiicitur de motu accliui in Aſthmatico.*
54 *Aporrhoë quadruplex.*
55 *Examen per Regulam ſuppoſiti falſi.*
56 *Subterfugium.*
57 *Conſiderationes aliquot, pro quæſtione propoſita.*

58 *Ratio per coniecturas ſumta.*
59 *Signa confirmantia.*
60 *Aſthma humidum.*
61 *Differt à comite Tuſſi.*
62 *Quibus de cauſis ſurgat.*
63 *Aſthma promiſcuum.*
64 *Remedium appropriatum tam humido, quàm ſicco.*
65 *De Tuſſi ex grauedine, ſiue Coryzza.*
66 *Cur muccus in decurſu Coryzza variet.*
67 *Obſeruationes aliquot.*
68 *Pro Tuſſi non deſcendere phlegma è capite ad Pulmonem.*
69 *Remediorum altiorum cenſus.*
70 *Hiſtoria ſenis ſtertentis.*
71 *Authoris opinio.*
72 *Diciſio quæſtionis qualis.*
73 *Ad probationem accurrunt ambo Cuſtodes, ſimul cum hiſtoria Laticis.*
74 *Quantum & quouſque Cauterij vſus reſpondeat.*
75 *Potuum deſiccantium applicatio.*
76 *Eclegmatum conſideratio.*
77 *Fumi ſulfurei connexio potui.*

AD Catarrhi nænias, quia tranſlatum
eſt Aſthma, ſitque affectus non co-
gnitus, & vix ſanatus hactenus. Id-
circo particulatim de Aſthmate ſcri-
bere cogor. Quorſum repetenda ſunt quædam
1 ex prædiductis. Nimirum Pulmonem poris
peruium, quandiu viuitur, non ſecus atque
neruos omnes. Quod inprimis patet in op-
ticis, ſi vno oculorum clauſo, ſpectetur pupil-
la alterius grandeſcere. Aſt in morte claudun-
tur, quæ alioquin in viuis ſunt peruia: peritque
viſibiliter, lumen ex oculis morientium, quod
clauſis opticis ceſſet deſitque ſpiritus viſiuus
eo defluere. Hoc ipſum iam ſua ætate noue-
rat Hippocrates: ideoque corpus totum per-
2 ſpirabile & conſpirabile declarauit. Deinde iam
ſat demonſtratum reor, à capite nil decidere
in Laryngem, vel Pulmonem, quod frequen-
ter & copioſè tamen, per tuſſim exſcreatur,
adeò vt nec locus fictæ diſtillationi, vel Catar-
rho, ſit integer. Verum quicquid Tuſſis eiicit,
id fieri in cannis Pulmonis, vitio proprio. Ita-
que hactenus eſſe erratum, propter ignoran-
tiam partis mandantis, patrantis, & recipientis,
& propter materiæ, modique fiendi, incogitan-
tias. Nec mirum idcircò, & in ſanando actum
3 nihil. Quippe capiti adhibita remedia, ne fa-
ceret, neuè mitteret, vel ſponte propria, labere-
tur in pulmonem materia, quæ nunquam in ca-
pitis fuit poteſtate: At penes ipſum pulmonem
conſtanter fit. Steteruntque ideo ægroti abſ-
que medela: quod omnis medentum cura ver-
ſaretur partim circa inſons in hoc morbo ca-
put, partimque circa præcautionem atque faci-
liorem ſordium eiectionem. Non autem circa
emendationem illius Vulcani Corruptoris, qui
fabricat ex bono Pulmonis alimento, præfata
4 phlegmata. Nimirum cauſarum priorum igno-
rantia, fecit Scholas perpetuò ad effectum, ac
poſterius, ſuas dirigere medendi intentiones.
5 Nam dum animaduerterent, potus & cibos re-
cta ad ſtomachum deglutiri: nil autem Pul-
monem verſus deflectere, excogitarunt dulcia,
quæ expectorationi inſeruirent, quatenus fau-
6 cium glabritiem facerent. Tum dein ſyrupos
craſſiores inuenere, vtpote quos putarunt ſen-
ſim illingendo, maiori iure ad Pulmonem pro
parte illabi. Atqui iterum oſcitanter omnia.
Nam inprimis. In hoc, capitis, ac dein ſuarum
theſion, oblitæ Scholæ ſunt. Tum denique non
conſiderarunt, quod ſi eiuſmodi eclegmata ad
pulmonem intrarent, plus anguſtiarum & mo-
leſtiarum cauſatura, quàm ipſæ ſordes ibidem
reſtagnantes & fabricatæ ſenſim. Saltem ma-
lum malo accumularent nouo. Non enim quic-
quam proficerent ibidem, niſi quod obſtipa-
tionem, multa viarum anguſtia, angerent, an-
xiamque redderent de cætero. Eo præſertim ti- 7
tulo, quod roſæ, farfara, pulmo vulpis, ſaccha-
rum, &c. nequicquam reſpondeant Indicationi
curatiuæ. Vtpote quæ oblæſæ facultatis com-
mutatricis redintegrationem dumtaxat poſtu-
lat. Quæ verò faciliorem expectorationem re-
ſpiciunt, morbum à tergo, eiuſque effectus tan-
tum adoriuntur. Cum igitur, qua parte arte-
riæ aſperæ extrema deſinunt, ſpirantque in tho-
racem, Pulmo pateat: ſatis liquet, quod in Aſth-
mate eorundem pororum ſit ſtrictura. Inſuper 8
adhuc errant, quod remedia Tuſſis nequicquam
differant à remediis Aſthmatis: dum tamen am-
bo immenſum & omnifariam diſtent in radice,
& cauſis. Eſt itaque duplex Aſtma.. Vnum qui- 9
dem muliebre, ex ſolo vteri regimine pendens:
alterum verò promiſcuum, vtrique ſexui com-
mune. Miſera certè vtrobique fœmina, quæ ne- 10
gotiis penè omnibus excluſa, ſimplici tamen cu-
iuſque ſpeciei morbo, non ſat luit. Eſt enim
Aſthma hoc tam frequens huic ſexui, quod om-
nem vteri Arithmum (qui permultiplex eſt)
Scholæ dicauerint vteri præfocationibus, vno-
que velut capite, ingens volumen morborum
præteriiſſe voluerint. Vidi enim frequentes, quæ
ſuave olentium odore, præter Cephalalgias, &
comminatas ſyncopes confeſtim in extremam
reſpirandi difficultatem inciderent. Aliàs quo-
que obſeruaui, quæ ſpirante Borea, ſtatim, vel in
hypocauſtis, Aſthmate plecterentur inſontes.
Denique & alias, quæ ex ira, nuncio triſti, potu
ſacchari, vini Hiſpanici, &c. vel etiam obiurga-
tæ, luctoſo mox Aſthmate corriperentur. Et- 11
enim Scholæ, ſemper tantùm circa actiones
corporales verſatæ, ſuoſque proin venerantur
perpetuò humores, pituitam vtrobique incuſa-
runt, depluentem ſcilicet in Pulmones. Quod
ex vtero tetri adſcenderent vapores, qui tam de
ſe, quàm aliundè è ſtomacho, ſuſcitarent conſo-
cios halitus, vndè exprimerent omnem muc-
cum expectoratum, Aſthmatis authorem. Scho-
læ enim dedere vaporibus tam noxiis ſaluum
conductum, quaqua verſus penetrandi: quorſum
nempè aëri non eſt liber tranſitus. Quod patet
in anhelitus voluntaria compreſſione, ſiue de-
tentione. Imò quanquam hęc locum tantùm 12
habeant in Aſthmate humido, eadem tamen
ignorantia non deſtiterunt, fruſtranea quælibet
tentare, per enemata, phlebotomiam, cauteria-
que, & ſolutiua, vt fictorum vaporum reuulſio-
ni ſatiſdarent, etiam in Aſthmate ſicco. Negle- 13
xerunt itaque, quod vterus, actione regiminis,
modoque penè influentiali, ad nutum iræ, triſti-
tiæ, pauoris, &c. prefatos pulmonis poros, qua in
thoracem deſinunt, obſtipet, mortis inſtar, per-
indè atque luna, ſolo adſpectu, aquis præſidet,
eo quod vteri vita atque poteſtas toti imperet
mulieri. Cui videl. proin, aliud quàm viro, men-
tum,

tum, ingenium, caro, pilus, ſanguis, &c. Iterumque ceſſantibus furiis, & exundationibus præfati, regiminis, confeſtim libera reſtituitur reſpiratio, ac plerumque citra nobilem exſcreatio-
14 nem. Nec enim vterus vaporibus tenus: ſed mero regiminis imperio, totam regit mulierem, cum ſit peregrini hoſpitis inſtar, à corpore non niſi alimentaliter dependens, prout viſcus ab ar-
15 bore, cui innaſcitur. Cæterùm vterus quadra viuit propria, nullumque ſibi, præter animi pathemata, hoſtem nouit. Quapropter non ſeruit animæ: ſed in importunum perturbationibus animum, non ſecus atque in corpus furiendo, ſæuit. Solæ namque perturbationes animæ, vterum in diuerſos furores agitant: adeò vt nunc in neruos, tum in inteſtina oſſa, viſcera & membranas crudeliter ferociant. Cor item caputue, ſenſus ac mentem ſuccutiat. Vidi namque non rarò tendines, magno cruciatu conuulſos, ſpontè extra locum proſilire, miras quoque muſculorum conuulſiones, ingenti eiulatu concitaſſe, reſoluiſſe: imò & ipſamet oſſa ſeriò diſlocaſſe. Obſeruaui ſic quoque Apoplexias, Paralyſes, Caducos, Icteros, Hydropes, tormina, hemicraniam, amentias, multamque morborum tyran-
16 nidem ex vtero prouenisse. Quæ prout à Scholis, virilibus remediis ſunt fruſtrà tentata, neglecta dicam, atque ad ſolam Aſthmatis præfocationem relata quodammodo: quaſi ſingulari prærogatiba ſolum guttur vtero obediret. Multa profectò commiſeratione dignus ſexus, in adiutorium magnarum neceſſitatum nobis datus: ac quaſi proindè multiplici ærumnâ di-
17 gnus. Siquidem ſemel omnes propemodum morbos patitur ex vtero, iterumque eoſdem quatenus homo, duplices corruptæ naturæ pœnas, inſons atque deuotus ſexus, per miſera indiuidua muliebria, tolerat. At felix ſaltem, quod tribulationes patienter ferat atque Dei filio ha-
18 ctenus propinquior. Eſt ergo Aſthma alterum, vtrique ſexui promiſcuum. Subdiuiditur autem iterum Aſthma, in ſiccum & humidum, ſic ab excretis cenſum. Steterunt hactenus cauſæ
19 Aſthmatis, eiuſque fiendi modus, in Scholis ignoratæ. Ac conſequenter manſit inſolita Aſthmatis ſanatio. Sit teſtis atque iudex Deus inter me, & Humoriſtas, quantum commiſeret ægros malè exceptos, ſub infauſtis inſcitiæ obſequiis: atque tandem ſpe truncos, nummoque emunctos miſerè deſeri. Id eſt, ſæpè deludi. Agitati namque fruſtraneis tentaminibus, ſtupuere mecum, tam ignauam, opem, à tot
20 ſeculis & bibliothecis, peti. Vbi interim non raros à vetula, vel agyrra, ſanatos vidimus. Obdormiunt quia Scholæ ad querimoniam ægrorum. Etenim horum eiulatus audiunt quidem; ſed cum Leuitis tranſeunt in Iericho: quodque audire nollent, audiunt idcircò inuiti. Infauſtas nempè indies qui fieri morborum clientelas. At nec proindè vel vnguem à prædeceſſoribus recedunt, vt ſemel, de proximi vita ſibi tradita, ſeriò penſitent. Aſtipulari enim veteribus, atque cœcis ductoribus, in ignauiam ceſſit: proindè nec erubeſcunt amplius, incurabiles decernere quotquot phlebotomo, ſolutiuo, ſudore, clyſtere cauterio, thermis, potu acidulorũ, id eſt, vires diminuentibus, non palliauerint. De Aſthmate autem nunc, atque primum hiſtorias aliquot notas deſcribam. Qui autem me ſequentur, eadem ſcrutabuntur melius atque felicius.

Conſul magnæ vrbis, quinquagenarius, liberalis potator & vir fortis, de ſcala in naui, lapſus 21
in humeros, & occiput dudum ſyncopizauit, rediens in ſe, per menſes octo, benè ſe habuit. Inde febrim leuiculam paſſus, per dies aliquot: Compotationes deſerit, quia febri Aſthma illum corripuit. Acceſſus ſingulari, per dies & noctes aliquot, continuò minabantur ſtrangulatum. Finiunt autem, citra manifeſtam exſcreationem. Aſt nox, inſultum Aſthmatis præcedens, inſomnis, inquieta, cum oris ariditate, febrili admonitione, lotij mira abundantia, ac plerumque tribus ſeceſſibus, importuna. Sequenti dein manè, vnico velut inſultu, anhelitus, quaſi præciditur abrupto, filo, humeros, reſpirando vt alas attollit, vtramque manum ad lecti ſpondam premit, quo humeros facilius altiuſque eleuet. Vultus rubet, & oculi prominent. Sicque inſomnes aliquot dies & noctes tranſigit, & cum ſuffocatione inſtanti continuò luctatur. Tandem exacto paroxyſmo, rectè valet, edit, ambulat, ſcandit, venatur, equitat & itinerat. Imò nec meminit ſibi vnquam in vita 22
doluiſſe caput, aut tuſſibus obnoxium pectus. Iuuenis annorum 24. nullo ſanitatis aut vitæ errore contaminatus, ſtudioſus, nobilis & venationi quoque incumbens. Hinc nempè pedibus curſuque velox. Hic enim Bruxellas veniens, itinere trium leucarum, à cœna moderata, cum ſorore, primùm corripitur Aſthmate, totoque triduo, ſuffocationis metu, laboribus & ſudoribus inter mortem agonizat. Mox dein reſtituitur ſine ſputo, celerque beneualens ſuam repetit domum. Dein toto biennio decumbere non fuit auſus: ſed ſedens iuxta focum, totis pernoctat annis. Etenim ſi decumbat, mox ſopitum Aſthma expergiſcitur. Subindè etiam paroxyſmus minatur, imò incipit; at non pergit: vna quoque vice crudelius affligit, quàm altera. Exacerbatur Lunæ ſtationibus, vt & aëris tempeſtatibus, quas etiam ideò præſentit, atque præſagit. Æſtate ſaltem ſæuius atque ſæpius infeſtat acceſſus quàm hyeme. Imò hodiè frequentius atque crudelius vrget, quàm primo ſui initio. Diebus autem intercalaribus ambulat, currit, equitat, venatur, atque cætera ſanorum munia rite obit: ſed noctu non audet decumbere. Montanis locis peius ſe habet, idcirco Bruxellis vix pernoctare audet. Porrò antè paroxyſmum aliquot horas, ſaliua ipſi ſalſa euadit, ſentit dentes, an gingiuas ſibi contrahi, inteſtina quoque magno mugire murmure: Dolere vtrimque latera: itemque copioſam, frequentem, & aquoſam reddit vrinam: ac liquidior ipſe aluus ſoluitur ter quaterue. Poſtremò, ſtatim velut ſibi iniecto laqueo, Aſthma illum apprehendit, vice ſingula, minatur præfocationem toto acceſſu. Sub finem tandem, quatuor aut quinque ſpumoſa ſputa, facilè abſque tuſſi exſcreat, liberaturque mox velut ablato laqueo. Futuram 23
autem paroxyſmi feritatem, ex magnitudine prægreſſorum ſignorum, dimetitur Canonicus quidam, vir conſiſtentis & viridis ætatis, tota æſtate propemodum Aſthmaticus: totaque hyeme liber. Sed qua ſtatione Aſthmate premitur, toto prurit corpore, ſquamas deiicit albas, ac ſpeciem Lepræ exhibet. Matrem pari pruritu laboraſſe, vt & ſororem dicit. Illam quidem ſic occubuiſſe. Hanc verò ſpontè curatam à ſecundo partu.

24 Monachus quidam Ord. S. Franc. de Paula Laïcus, occupatur diruendis ædibus. Atque deinceps quoties locus aliquis vertitur, vel aliàs ventus puluerem excitat, mox concidit ferè præfocatus. Mente quidem conſtat: ſed penè præcluſo anhelitu iacet moribundus: tantumque deinceps cubat ſedens. Dumque piſces oleo frixos (pro ordine, & appetitu ſuo) edit, ruit extemplo, anhelitu priuatus, ſic vt vix à præfocato diſtinguatur. Dicit ſe ſentire ſigna inſtantis Aſthmatis, quæ alter venator refert: Parique ſe ſymptomatum prænuncio certiorem fieri, de futuro acceſſu, eiuſque, atrocitate. Id ſcilicet, dum Aſthma ſponte, & non à cibis aut puluere irr it.

25 Ciuis quidam, vir cordatus ac prudens, à Magnate, opprobrio & publica iniuria affectus: cui ne verbum reſpondere poterat, abſque timore vltimæ ruinæ: Subticens diſſimulat, atque tolerat contumeliam: ſed mox abindè Aſthma oboritur, quod alioqui benè valenti, magis in dies ingraueſcebat toto biennio. Tandem ſub finem Hydrops moderatus, illum paucis diebus extinxit.

26 Puer quidam, mox à cunis cum quartana, toto biennio dimicat; præterque ſpem omnium, per criſin, multaſque ſedes, conualuit. Licet arduo comitiali, pro mortuo habitus. Adoleſcens & Iuuenis, ſat agilis fuit, ſed temeræ valetudinis. Mox à Iuuentute, ſenſit in curſu, ſe iuſto nimium anhelaſſe, quod vitæ, commoditatibus ſaturæ, tribuit. In virilitate, ſenſit moderatum tripudium, anhelitu breuiore iuſto ſe luere. Circa annum quinquageſimum autem, manifeſtè ſuſpicatus eſt ſe Aſthmaticum: Idque manifeſto auctum ſenſit circa ſexageſimum. Etenim ab infantia, lienem habuit notabiliter offenſum, atque ſubinde dolentem. Ita vt equitatio vnius diei moleſta foret, ob ſucceſſionem Splenis: atque potiſſimum defatigabatur, ſi curſu veredarij diem tranſegiſſet. Porrò, comitialis ille, quanquam non niſi grauioribus de cauſis ſe proderet, aliàs per aliquot annos ſopitus: non erat tamen conuulſiuus, verum inſtar deliquij animi. Sentiebat autem gaudium quoddam, circa orificium ſtomachi, mox corruebat. Rara ipſi quidem tuſſis; ſed imò ab adoleſcente exſcreatio frequens. Sputum autem habebat, guttulas ſubcœruleas, liquato tragacantho ſimiles. Sputa rara, tota æſtate: frequentiora ſub frigoribus, adeò vt ingraueſcente ſenio, tota hyeme ſcreatus plurimus ipſi eſſet. Tandem iam totus Aſthmaticus, vno anhelitu totum pſalmum De profundis perlegit, non citato ſermone, modo ſederet. Deambulat etiam in plano per leucam ſat celeri paſſu: ſed ſi plateam; vel ſenſum accliuem, moderato ſcandat greſſu, confeſtim ſaliuat, anhelat, thorax anguſtiatur, cor ſubinde palpitat, inordinato interruptim pulſu. Lingua retro ad fauces areſcit, & & circa dentes ſpumeſcit. Cæterùm genua penè labant, cum Aſthmate, & iuxta menſuram eius, magis minuſque; cum tamen ante Aſthma, totum crus agile & validum eſſet. Cæterum ſedendo, aut ſtando, imo domi obambulando, nunquam anhelat, ſi non ſcandat. Quoties largiori cœna refectus eſt, noctu anhelat, contrahitur thorax, & ſtertit Larynx murmure quaſi continuo, ſputoque gurgulio tinniret. Quæ cuncta ſedendo, mox ſopiuntur, exſcreatque longè facilius aliquot phlegmata, quibus expeditis recumbit iterum. Parca autem cœna, vt ſtomacho quietem dat; ita & pulmoni pacem. Percipit autem, ſibi hoc Aſthma nidum habere, ac primitiuum fontem, loco inter os ſtomachi & vmbilicum medio. Hæc ſic ad longum protraho, quo ſemina Aſthmatis ſint manifeſtiora.

Enimverò tam in Conſule, Ciue & Venatore, quàm in Canonico, ſtat Aſthma in ſemine virulento, quod ſpiritum alicuius viſceris, pro radice atque diuerſorio, eſt nactum. Seminis autem illius proprietas eſt, contrahere poros pulmonis, quibus anhelitum in thoracem tranſmittit. 27 Cuius conſtrictionis neceſſitas apparet ſtatim in dentibus atque gingiuis. Afficit namque totum, quia diſpergitur in organum toti communem Archeum. Renes ideò enim emulgent lotium, aluus ſoluitur, mugiunt inteſtina, ſanguificatio ceſpitat, cor palpitat: atque tandem pulmo contrahitur, non ſecus atque Scrotum, ſub aſſellandi cupidine. Eſt autem nidus Aſthmatis in Duumviratu, (de quo agam tractatu ſingulari) vnde videlicet totius moderamen pendet: nam alioqui malum non ſedet immediatè in ſpiritu influo: quod ſcilicet vnica acceſſione terminaretur: etenim niſi ſtabilem intus radicem obtinuiſſet, non repeteret, vti nec perſeueraret. 28

Tum denique character mali, qui inſtabili parte tantiſper dormit, non videtur alibi ſtabulari poſſe, quàm vndè regimen corporis pendet, adeoque & cordis prærogatiuam aſſumpſit. Eſt ergo Aſthma, in hoc Epilepſiæ ſimile, quod licet non mentem feriat, non contrahat neruos, aut ſyncopem concitet: dormit tamen in aliqua ſede, vnde tandem, contagione quadam Archeum inquinans, ſi non neruos, ſaltem pulmonem contrahat. Reſpicit nimirum ſingulariter illud viſcus: Imò licet pari paſſu, venas, renes, & iecur contrahere videatur: non eſt tamen horum tam manifeſta læſio, qualis in præfocando ſentitur. Quæ cuncta adhuc clarius conſtant in Ciue & ſene ſexagenario. Hic namque ab infantia, lienem malè affectum, ſimulque epilepticos inſultus, retinuit: pulmonem aliàs ſat liberum. Ille verò, per agoniam pudoris, iræ, vindictæ, & rationis imperantis modeſtiam, oſtendit viſcus ſibi læſum, in quo primi conceptuum motus ſtabulantur.

Licet itaque libertate philoſophica, Aſthma nominare caducum pulmonis. Eſt quidem nidus eius in Duumviratu: morbus totius quoque quatenus membra cuncta commouet, ante acceſſum, adeoque & ſpiritum, totius rectorem, concutiat. Attamen, in area thoracis fructificat, reſpicitque ſingulariter ipſum pulmonem, velut ſuæ proprietatis ſcopum, & obiectum proprium: è veneno fit iſte caducus pulmonis, quod proprietate ſua pulmonem afficit, non ſecus atque cantharis lotij organa. Venenum ſcilicet aliquod eſt, quod caput, totumque hominem, in epilepſiam ſternit, multòque inſolentius, atque mirabilius, quàm quod Pulmonem ſtringeret. Affectus tamen raritas, non auſa eſt compellere ad epileſiæ cuiuſdam poſitionem. Cum tamen interim, quicquid epilepticum adultum ſanat, ſanet etiam Aſthmaticum. Ex vtero etiam vidi ſurrexiſſe virus, quod nil præter gulam ſtringeret, ſic vt à trimeſtri vix quicquam deglutiret matrona illuſtris. Acceſſi, malum cognoui, & confeſtim 29 30 31

confeſtim ſanuit illam Dominus præ macie enim & fame, continuo caduco infeſtabatur, & à 37. diebus ſeceſſum vnicum habuerat ad glandis magnitudinem. In Conſule quidem conſiſtit virus in liene, ideoque cum febri incepit, incipitque ſemper, quod febrilibus initiis fuerit ibidem confermentatum. In venatore verò circa os ſtomachi, cumque eum apprehenderet, fuit à febrilibus initiis immunis. Adeoque & ſuum paroxyſmum inchoat per modum caduci, eſtque etiam quotidianus eius inſultus, quod cordis rhythmum exprimenti viſceri, ſit concentricum fermentum ſui Aſthmatis. In hoc ideò confabulatur cum excentricitatibus tempeſtatum: in eo autem non tam promtè illis auſcul-
32 tat. Vtrobique enim exſpectare debet ſui maturitatem, & commiſtionem cum ſpiritu totius. Ideoque montana & æſtiua loca maturant, feſtinantque eruptionem illius ſeminis: quod in alio hybernis & paludoſis conditionibus facilius erumpit, aliàs dudum ſilens, vtpote requirens ſedem febrilem, quæ impactum venenum feſtinat, maturatque ad ſuæ eruptionis periodum.
33 Quare propriè loquendo, ipſum ſemen eſt Aſthma, & caducus pulmonis, licet ſileat dudum. Dum autem ad maturitatem prouectum eſt: iam eſt pomum illius arboris, radicis, fructus,
34 acceſſus & productum latentis Aſthmatis. Et quia in actum ſurgit vi regiminis vitalis, atque per modum influentiarum, hinc ſubitò, non ſecus ac collo iniectus laqueus inuadit. Aſthmaticum namque æſtimo, tam extra poroxyſmum, quàm intra: eo quod ipſi inſit verum Aſthma: Prout pyrus tam pyrus eſt hyeme, quàm in au-
35 tumno, dum pyra habet. Reor interim ſatisfactum vnicuique, quod ſaltem præfata Aſthmata, ſuam non debeant originem defluæ pituitæ in pulmonem, ac putatitio Catarrho, cum repente inuadant, & ſoluantur abſque manifeſta exſcreatione, quæ pulmonem ſic potuiſſet exercuiſſe. Imò ſi quid fortè ſub finem exſcreetur, atque tantillum. Id non prioris, aut cauſæ occaſionalis rationem ſubire debet: ſed potius producti vicem habet; ex magna ſcilicet coarctatione, & intempeſtiua iniuria pulmoni illata.
36 Quapropter crudelis ſim, ſi capiti catarrhoſo, vel ſtomacho euaporanti remedium propoſuero. Diſcet hinc ergò, quiſquis vir cordatus & Chriſtianus eſſe volet, fruſtraneas in Aſthmate (præſertim ſicco) expectorationum ſollicitationes, per illinctus, loch, ſyrupos, per Phlebotomiam, ac ſolutiua, per Chinæ, Zarzæ aut Saſſa-
37 fras potus (quos falſo exſiccantes nominant) perque diætæ parſimoniam, ſudores, balnea, cauteria, vt ſcilicet antecedentem, aut coniunctam Aſthmatis cauſam, è ſtomacho ſublatam, vel alioquin è capite depluentem materialiter, ſiſtant, reuellant, euacuent, conſumant, vel auertant. Fruſtraque ideò indiſtincta remedia quælibet, tuſſibus hactenus pari indiſcretione tributa, atque fortunæ euanidis euentibus exploſa, vanas demum in tanto malo, florum ſulfuris mendicationes, vtut variè ſublimatorum: hincque extracti lactis, & tincturarum fucata remedia, licet cæteris hæc audentius, & ſpecioſius promittant, ſpemque iniiciant, tanto apparatu veriſimiliorem. Intellexi itidem, vini, cum tuſſilaginibus, & pneumonicis remediis, vanas
38 confermentationes, & pollicitationes. Cognitaque mihi cauſa, tum demum, Paragraphum Paracelſi de Aſthmate, in Authoris iactantiam ſtabilitum, perſpexi, cum ſuis medelis, è tartaro, ſulfure, meliſſo, &c. Sed his inſulſiora inueni, errhina, veterum apophlegmatiſmos, crocuſas, & id genus alia. Immania ſaltem, ſolutiua, & Phlebotomiæ. Quia virium deiectiones. Fa- 39
teor quidem eiuſdem technis, acceſſus leniri ſubinde, vel protelari, & dilatari, idque me olim fefelliſſe. At poſt, mearum ſtoliditatum me ſeriò pœnituit, Agnoſco me laruas, & pallia, tum morbis obtendiſſe, ſanaſſe neminem, deluſiſſe verò quotquot ſe meæ ignorantiæ confiſi ſunt. Poſtquam ergo ab ignorantiæ vulgaris procellis, vt inutilis ſpuma additus eiectus ſtarem, ſum impenſè demiratus quod Scholæ, tantorumque ingeniorum acumina, falſis priorum perſuaſionibus, nondum valedicere potuiſſent. Cum Aſthma nullo vnquam remedio 40
circumcidatur, niſi remedio arcani, quod per totum penetret omnes corporis ſemitas, vt nil relinquat intentatum: adeoque vnico medio caducum cum Aſthmate euertat, & quicquid immediatè in corporis latebris alicubi ſedem fixit. Podagram, & ſimiles morbos excipio, immediatè in vitæ ſpiritu diuerſoria nactos. Cumque interim meam vtilitatem, coram tam magnis ab olim ingeniis, ſeriò ſtupefactus perpenderem, non potui non, quin ſtatim procidens in faciem, laudarem, in oratione ſilentij, Patrem luminum, quod paruulis dediſſet ſcientiam, quam Sapientibus huius mundi occultarat. Cum non ſit volentis, currentis & laborantis: ſed ſolius miſerentis Dei. Cui in æternum ſit omnis honos & gloria.

Quod autem odores ſuaues, triſtitiam, item 41
dulcedines, Aſthma facerent; nolim intelligi, quaſi ex illis cauſis per ſe Aſthma fieret. Cum in aliis mulieribus, eadem ſint grata, & innoxia: in aliis verò, loco Aſthmatis, hemicraneam, palpitationes, & ſyncopes pariant. Nam ſingula eiuſmodi proueniunt ex ſingulari amentiæ vterinæ furore. Presbyter quidam diues, & bonæ 42
vitæ, annos iuueniles nunquam Venere aut Baccho triuerat, anno 38. repentè rauceſcit, ſenſim tonum & vocem amittit: verbaque tantum formata per anhelitum expreſſit. A raucedine, totus anheloſus, poſt annum moritur. Diſſecto pulmone, inuenitur ſiniſtri lateris lobus poſterior, durus, & è pumice lapideſcens: intuſque, quaſi grumus per pulmonem occaluiſſet. Vbi 43
autem aſpera arteria, in quatuor lobos diſpergitur, grumi caſeoſi erant, inter cartilaginem, & pumicem medij: pluresque eiuſmodi lapilli, ſparſim per pulmonis regionem, viſi. Perpetuum hic bonus vir Aſthma, non autem recurrens tolerabat. Sputa tamen non excedebant. Vltimæ enim digeſtionis alimentum, à fermento alieno coagulatur, vnde Aſthma rarum; inter humidum & ſiccum, ambigens. Foſſores, Fuſo- 44
res metallici, Separatores, Monetarij, Chymiſtæ, itemque Artifices, Chryſulcæ, Ceruſſæ, Minij, viridis æris, Cinabrij, Deauratores, &c. mox omnes Aſthmate corripiuntur, quia inſpiratum Gas, cum aëre, canales laryngis vitiat in ſexta digeſtione. Vnde fit, quod loco aſſimilationis nutrimenti, totum degeneret in excrementum, iuxta conditionem fermenti tranſmutantis. Quo detento, atque ſubſiſtente, clauduntur præfati canales. At quia ipſa digeſtio ſexta labem contraxit in ſui poteſtatibus vitalibus,

talibus, ab endemici impreſſione, vel eiuſdem
adhæſione reali, Ideò quotidiè, imò & in horas,
nouum eiuſmodi excrementum ſubnaſcitur, in
mortem vſque. Quæ præ foribus adeſt, vbi ex-
cremento nato non ſufficit vis expulſiua, ex-
plodendi per tuſſim. Ideoque tum Aſthmate
præfocantur. Nam & quorundam mineralium
Gas, ex proprietate ſtatim ſuffocat, non ſecus
atque crypta ſicula canem. Fumus namque Mer-
curij, qui vtut laruatus, (ſemper eſt tamen Mer-
curius) laryngem ſtatim præcludit & conſtrin-
git. Etenim, quia veneno horridus, ſtatim ſe-
45 ſe fauces contrahunt, ab hoſtis præſentia. Sal-
tem omne Gas nocuum, ſuo inſpiratu, Pul-
monis digeſtionem vitiat: ſordeſque iſtæ, te-
ſtes illatæ iniuriæ, ſtatim tragœdiam ad Epilo-
gum traducunt, ſi tenacius adhæſerint, quia noua
ſordium ſoboles continuò ſubnaſcitur. Hauſto
igitur veneno Endemici Gas, ſuccumbens Pul-
mo, mox Aſthma parit. Sic quoque inſigne fri-
gus, quatenus viribus pulmonis ſuperius humi-
dum Aſthma parit, quia digeſtionem ibidem
perdit.

46 Aſthmaticus alius repentè ſuffocatus, licet
ſputa rectè eiiceret. Quæſita eſt cauſa per Ana-
tomen. In pulmone non reperiebantur excre-
menta, niſi pauciſſima: ſed lobus dexter penè,
pleuræ adnatus erat. Medentes nondum rei re-
periſſe contenti. Ecce, inquiunt, necis repen-
tinæ cauſa. Non enim pulmo ſe mouere potuit,
47 ideò & ſuffocatus periit. Obriſi adhuc adoleſ-
cens, non credens, quod pulmo, (quem neceſ-
ſariò, & continuò moueri, tum adhuc crede-
bam) vna fortè horula, tam firmiter pleuræ ad-
natus fuiſſet retrò: (potiſſimum ſedenti) ipſa ve-
rò hernia, intrò compulſa, ſtrictimque compreſ-
ſa, tam inuito concreſceret ſuo conſocio labro,
etiam ſub quiete lecti. Interim continui hæc di-
uulſi accretio, eſſet ab indicatione naturæ: non
item pleuræ ad pulmonem, vtrumque quorum
diſtinguebat ſua membrana, & ſcopus naturæ.
Deſpexi has Scholarum temeritates, deinceps
magis, poſtquam milites repentè cæſos illius er-
go diſſecuiſſem. Vidiſſem nempe pulmonem re-
tro coſtis adnatum, beneualentibus, quoſque
nulla antè preſſerat difficultas ſpirandi. Cæteros
inter, velociſſimus quidam Hybernus, à pedibus
Marchionis de VVincheſtræ, pugione enectus,
diſſectuſque, vtrumque pulmonis lobum coſtis
adnatum oſtendit. Sin vitium formatiuæ, aut
monſtrum incuſaueris. Saltem auibus conſo-
num, fateberis. Anatomici enim, dum fictos hu-
mores nuſquam offendunt, tamen per nouacu-
lam, omnem mortis cauſam ſubſternere promit-
tunt; Primo mirantur, tum etiam ſeriò indignan-
tur mortem abſque venia illorum aduentaſſe.
Etenim quaſi in cultro, ſpem & remedium ha-
berent, gaudent in cadauere partem reperiſſe,
48 cui necem attribuant. Tumque clamant: Ecce
nobile viſcus iam dudum putrendo defecit. Nec
eſt in Medico, ſemper releuetur vt æger. Sicque
medentes errorem plerumque tegunt, & hære-
des conſolantur per nugas. Agnati ſtupent, & ſo-
lamen ex necis neceſſitate concipiunt. Quaſi
viſceris putredo, multis antè menſibus præex-
titiſſet, quæ in externis gangræna, paucis die-
bus interimit. Nidus quidem vndè mors adue-
nit, ſenſim quidem ad interitum diſponitur; ab
inſtanti autem morti propinquo, putrere inci-
pit; citiuſque, quam alioqui cadauera) pu-
tret: quia tepore fouetur, Conieci, Aſthmati-
cum illum obiiſſe, quia dudum anteà palpita- 49
tionibus, etiam cum pulſu intermittente, ve-
xatus, virus, Aſthmatis proprietates tandem
acquirens, poros conſtipauerat, qua pulmo in
thoracem ſpirat. Nuſquam enim actio regimi-
nis in Duumviratu magis eluceſcit, quàm in
Aſthmate, Epilepſia, vertigine, ſopore, Apo-
plexia, & ſimilibus. Vbi ſcilicet nulla in viſce-
re labes occurrit, nulla demum viſitur peregri-
ni detentio eius, quod poros effarciat. Notaui 50
enim ſenem, qui ſi in lecto diutius meditare-
tur, mox difficulter ſpirabat, ſtertor aliquis cum
phlegmatum murmure obaudiebatur, cogebatur
rectà ſedere, vt miteſcerent cuncta. Alioquin
etſi iacens expectoraret plurima, nihilominus
alia dein ſtatim ſubnaſcebantur, Nimirum, ſta-
tim atque os ſtomachi laxabatur, anguſtia pul-
monis aderat, fiebantque indeſinenter ſordes
illæ à pororum clauſura. Nam erecto thorace,
maior pororum eſt libertas, & proindè ortho-
pnœa leuamen adfert: Adeoque ea propter, mul-
ta ſputi progenies ſubſtituebatur, quamdiu po-
rorum ſtrictura durabat: Hæc, ſic ſenſus, diſcur-
ſiuam facultatem docuit. Porrò quod eſitatis 51
quibuſdam nocuis, ſtrictura illa oriatur: ſi-
gnum nobis eſt, non ex pulmone, ſed aliundè,
pendere excitatricem cauſam illius ſtricturæ, &
phlegmatum progeniem. Ab ore ſtomachi, in-
quam, (quod iam nomen cordis poſſidet, quia
& ſymptomata paria infert) primi motus con-
ſurgunt. Quapropter vigiliæ, cum ſollicita me-
ditatione, ſopitum Aſthma excitant, propter
difficultates partibus in meditando occupatis,
cauſatas. Sic etiam vertigines ab heſterna cra-
pula, vel è maris conquaſſatione ſuperſtites, vo-
mitu tolluntur: non enim quod ipſæ ſordes ro-
tationem in ſe contineant: ſed quia in ore ſto-
machi Duumviratum impediunt. Nunc de Sexa-
genario dicam. Hic enim initio nunquam patie-
batur ſpirandi moleſtiam, niſi in motu accliui
& celeri. Eſtque alias illi reſpiratio aperta, li-
bera, & pro optatu. Quapropter proprij nomi-
nis Aſthmate caret. Pulmonem enim licet tene-
rum, & frigoris impatientem, multique ex-
crementi feracem habeat, frigoribus; horum
tamen reſpectu, potius tuſſi, quàm Aſthmati
ſubeſt. Sed cur illi arcta reſpiratio ſub motu? An
à vomica, vel concluſo apoſtemate? Patet au-
tem, quod non ex horum alterutro: eo quod
extra motum, nec dolorem in pectore ſentiat,
nec coactum ducat aërem in requie. Quod in 52
ipſo notandum, eſt quartana, à puero in Sple-
ne reſiduum faciens, ſuas quandoque ſyncopes
ſuſcitans. In tam tenera valetudine, & Pulmo-
nis conſternatione, quæ ſomno deficiente, co-
gitationum laborem non fert, quin ſtertorea
phlegmata fabricet; eluceſcit enim, quod aliàs
dixi: Pulmonem eſſe in homine membrum
primò moriens, magiſque in hoc viro, ab ado-
leſcentia ſputoſo. Quid ſi pulmo, mille poris,
aërem in thoracem ſpiret, & 50. eorundem ſint
obſtipati; indè verò, nonne frigidis ſtationi-
bus occaſionaliter ſucceſcent exſcreationes? Aſt 53
ſaltem non ſoluitur dubium, cur celeri paſſu,
per decliue, aut in plano deambulans, non æ-
que atque lento gradu ſcandendo, anhelet. Cur-
ue tùm ſibi cor palpitet? Scholæ enim cauſam
addidere promptam. Quod nempè motus omnis
ſtri natura, ſuſcitet fuligines, grauioremque
motum

motum proinde comitentur plures fuligines: quibus explodendis, citatior anhelitus requiritur. Sed nil dicunt. Siquidem præter ſuppoſitionem falſi, adhuc idem quod ante, dubium ſupereſt. Nimirum, cur celer motus in plano, celeriorque cum totius corporis ſucceſſione in deſcenſu, non tantundem fuliginum ſuſcitet, quàm tardus motus ſcandendo plateam ſenſim accliuem? Nam moleſtia tardi adſcenſus, non eſt viſcerum, aut pulmonis: ſed tibiarum. Fientne ergò in muſculis crurum copioſæ iſtæ fuligines, quæ thoracem laceſſant ad anhelandum, & cor ad palpitandum? Repetentque fuligines viam, ab ſuperficie ad centrum, quas natura per poros mallet expellere, quàm intro reuocare? Dein explicent, quid ethymo fuliginum ſubaudiant. Illorum enim Ariſtoteles duas tantùm recenſent: humidam ſcilicet, quam vocat halitum aqueum: & ſiccam ſiue oleoſam, quàm nuncupat exhalationem. Chymia quoque tertiam addit, Peripateticis ignotam. Dum ipſum
54 corpus, à connexis fumotenus aſcendit, & vaſorum ſpondis ſe affigit; Sublimatum dicitur. Sic ſulfur, arſenicum, camphora, mercurius, marcaſite, zinetum, ſal armoniacum, &c. ſuas dant aporrhœas, à priſtino corpore indiſtinctas. Ego demum quartam fuliginem adiunxi. Dum ſcilicet corpus ſolidum, vi fermenti, diſponitur in flatum, ſiue Gas ſylueſtre. Verùm cum Peripatetici tantum agnouerint duas priores, Scholæ Galenicæ quoque, fuliginum nomine vtramque indiſtinctim intellexerunt. Sed imprimis, non poſſe ſumi vapores aquoſos, vel hinc colligo. Quod nempe tum ſudores æſtate copioſius effluentes, etiam quieto corpore, neceſſariò plus hunc Aſthmaticum angerent, vel quam aſcenſus ſurſum frigidiore aura. Quod falſum eſt. Quod ſi igitur ſub fuligine, exhalationem intelligant: Certum eſt imprimis, eas non ſuſcitari, niſi prius defecerint aquoſæ. Id cum in viuis non ſic fiat; neceſſario quoque ob defectum fuliginis, Scholæ ſeipſas non intelligunt, in præfata illarum ratione, vt neque in altera pulſuum columna, cap. Blas pulſuum, demonſtrata. Nec tandem fuliginum nomine intelligi vtramque ſimul aporrhœam, Patet. Nam ſi pari gradu caloris, nequeant pariter ſicca cum humidis ſcandere, aut ſeparari, à ſuis totis integralibus: ſequitur fuligines in cauſam aſſignatas, non dari, neque eſſe. Sed agedum, ſupponantur fuligines impoſſibiles, & anonymæ, quas volunt inſenſibili tranſpiratione è nobis exſpirare, nondum tamen examinatas, an ſubter vaporum, an verò exhalationum claſſes militent. Quia ignorarunt Scholæ, ſanguinem totum, in nobis difflari, alia longè ope quam
55 caloris. At ſaltem per regulam falſi, examinemus, vbinam iſtæ fuligines ſuppoſitæ excitentur per aſcenſum ſurſum, ac moderatum, quæ aliàs in celeriori greſſu, quieſcunt. An enim in ipſo pulmone? adeò vt hunc ſtimulent ad difflandi neceſſitates? At pulmo nunquam mouetur, ſiue crura aſcendant, ſiue deſcendant. Supponiturque pulmo alioqui liberè ſpirans, in præfato ſene. Quid ergò aſcenſus pulmonem tangit, vt copioſiores fuligines eructet? Sin autem fuligines, in cruribus, tanquam fortius laborantibus, excitentur: cur ſaltem à paſtu, aſcenſus anheloſior quàm ore ieiuno? Ergone ciborum fuligines intelligunt Scholæ: At cur illæ crura infeſtabunt à paſtu? Quod ſi cenſeantur fuligines fieri copioſiores in corde, vel viſcerum officinis. At hoc eſt confundere ſpiritum vitæ, cum fuligine, viſcus, cum emunctorio, & nihili duxiſſe, rationes capite de Blas humano allegatas. Quod ſi fuligines, ergò cenſeantur odores & vapores è cibis; atque illos volunt rectà ad caput ferri, adeoque parere catarrhos. Saltem nullatenus feruntur in Cor. Neque enim opportunum eſt, ſed nouum eſt inuentum, cor laceſſi odoribus ciborum. Nec eſt membrana ſtomachi tam peruia, vt alium exitum præter gulam & Pylorum admittat, pro ructu & flatu, qui ſunt tamen longè tenuiores vaporibus. Cur ergò per adſcenſum, cruribus motis, tot fierent fuligines, quæ Cor petunt? anhelationem poſtulant? quæque celeriori aliàs motu decliui: non oriuntur? Si enim forte in venis & arteriis, vel extra eaſdem, formentur: nondum exin tamen conſtat, cur tardior aſcenſus, motuſque, plures in vaſis fuligines pariat, quàm celer motus eorundem muſculorum, deſcendendo. Si verò extra vaſa, fuligo prædicta naſcatur, præter iam antè commemoratam abſurditatem; ſaltem qua via, tam repente indè, ad Cor & Pulmonem pergent fuligines? Cum alias non Aſthmatico, celeriter currenti, ſi quæ eſſent fuligines, vnà cum ſudore per cutim citius foras exhalent, quàm retrogrado motu interna peterent? Quapropter alia eſt cauſa, cuius ergo thorax ſtringitur, cor palpitat, areſcunt fauces, licet clauſo ore tantum per nares anhelent, ſpumeſcit verò lingua circa dentes, & genua labant: eâdem nempè cauſâ, diſtinguuntur omnes recte valentes Pulmone, & ab omni tuſſi atque Aſthmate liberi, quorum tamen vnus alteri præfertur, celeriter & longius currendo, abſque anhelatione. Noſter ergò ſexagenarius difficilius accliuia ſcandit, & à paſtu difficillimè, & quoties anhelat, flacceſcunt genua. An ergo cibus potuſque facient fuligines, quibus robur genuum labaſcit? Si hoc verum. At tum iſtud accidet etiam non Aſtmaticis, qui ſumto tamen cibo robuſtiores ſunt. Sed dicent; repleto ſtomacho, vacuum in thorace minuitur. Recte. Sed hoc eſt receſſiſſe à fuligine, & ad lo- 56
ci anxietates confugiſſe. Cur ergo pariter non omnes à cibo, anhelant, in aſcenſu moderato, ſi omnibus ex æquo Locus thoracis minuatur ſumpto cibo? An forte deſcendendo, vel ambulando in plano, locus thoracis extenditur? Data quidem eſt ratio minoris reſpirationis à cibo, quàm ante: ſed non quadrat quæſtioni, cur videlicet ſcandendo, modeſto greſſu, quis anhelet, qui celeriore quouis motu, per planum iter non eſt ſuſpirioſus? Quod autem à paſtu id magis torqueat, rectè argumentatum eſt, à loci impari anguſtiâ: Sed pulmo non comprimitur à ſtomacho moderatè repleto, vt inde anheloſus fiat. Aliàs enim, cur lotio & ano ſolutis, flatibus ſimul expeditis, Sexagenarius hic, tamen æquè anhelans, atque ſuſpirioſus in motu accliui? Sentit nimirum ieiunus (& à paſtu fortius) in motu ſurſum, velut zonam in coſtis, pulſum palpitantem, & interruptim incidentem. At nihilominus pro lubitu inſpirat longum anhelitum ſine obſtaculo, id eſt, pulmonem habet apertum liberumque, licet anheloſum, tuncque ſunt illa ſputa frequentia & ſpumoſa: tota verò ſtatione frigida, ſputum multum,

multum, cum exſcreatione liquato tragacantho, ſimillima: cæterùm tuſſit rariſſimè. Equidem vt ex anterioribus ad nitorem non habui, pro morborum cognitione, conſideraui primum, aliquod omnibus Aſthmaticis ſubeſſe pulmonis vitium. Obſtruens externum, ibidem concretum, vel internum, quod ſcilicet aſperæ arteriæ externis oſculis, quà in thoracem ſpirant, ſi condenſatum. Sed neutrum arriſit deindè, eò quod repentè quoſdam Aſthma inuadat, deſeratque abſque ſputo notabili. Præfatus quoque ſexagenarius, celeriter, liberè, & longum ducit flatum, abſque obſtaculo. Imo ſedens, & quidem in fumo, non minùs liberè reſpirat, ac ſanus quilibet. Conſideraui ergo, an fortè muſculi crurum, aſcendendo altius contracti, eleuatique, & qui aliàs in plano, vel decliui ambulantes, velut pendent, globoſus interim muſculi venter, in aſcenſu ſuam arteriam comprimens, cauſam anhelationis propinquiorem contineret. Ergonè in hoc motu, muſculi arterias, ſimulque pulſum earundem, per vices alternatim impediunt, vt hinc adſcenſus ſit anheloſior? Denique conſideraui, an in adſcenſu anhelitus paulò magis retineatur quàm aliàs in plano, vel decliui motu? quiſque nimirum anhelitum magis comprimit, dum aliquid mouere intendit robuſtius. Tertiò conſideraui, quod in aſcenſu, anhelitus, ad paſſus ſingulos ferè interrumpatur; non ſecus ac ſi quis ad paſſus ſingulos diceret; Ha, ha ha: vbi alioquin in decliui vel plano motu eſt vnicum ac continuum Ha, non quiete interfectum. Dubitaui quoque, an Pulmo Idiopathia laboret, motuque accliui intentum ſit viſcus, non ad explodendas fuligines, quantum vt conceptum errorem ſuperet. Inſpexi quoque quod facilius quis per horas ſeptem ambulet, quàm ſtet quinque. Quod ſtando, muſculus vtriuſque parellæ vtrimque tendatur continuò, qui gradiendo gaudet alterna quiete. At magis tamen anhelat gradiens quàm ſtans: eò quod plures muſculi eundo alternatim laborent: ſtando verò etſi tendantur, non tamen mouentur. Vndè didici, quod alacer plurium muſculorum motus, faciat anhelare magis. Denique quanquam ſingulæ harum conſiderationum aliquid haberent ponderis, omnes tamen ſimul cõnexæ, nondum potuerunt ſatisfacere propoſitæ quæſtioni. Nempè cur motus accliuis tardior anhelet, non autem decliuis celerior. Quapropter his addidi, quod in motu ſurſum, vtut tardiore, muſculi abdominis recti ſeſe tendant, nec ſinant ventrem ſat eleuari. Pectus quidem ac coſtæ, anhelando, latius quidem diducuntur: ſed (vt de catarrhis docui) motus coſtarum, non eſt primarius, ac principalis, pro anhelitu: at tantum auxiliaris, dum principalis non ſat eſt. Ventre itaque non ſatis diſtento, mox anhelitus accurtatur, compenſare nimirum volens errores, & defectus præcedentes. Verumtamen quamuis ex præfatis conſiderationibus, liceat anhelandi neceſſitatem maiorem arguere. At ſaltem nil conuincunt, cur in noſtro ſexagenario ſit arcta anhelatio: In ſano autem alioqui, nequicquam. Cumque Sexagenario pulmo obſtructione careat, provt ex ſuppoſitis ſignis liquet, Neceſſe eſt, & ſuam labem aliundè peti, præcipuè, cum ſentiat in abdomine, loco ſtomachi, compreſſiones, ſui Aſthmatis cauſas. Eſt ergo ſuum Aſthma ex Splene male affecto, idque eſt Duumviratus, ſuſcitaturque motu accliui cauſa (aliàs dormiens) ob conſiderationes ſuperiores, quæ regiminis actione, debilem alioqui Pulmonem ſtringit, ſolo aſpectu, non ſecus atque de Aſthmate ſicco eſt narratum. Quo faciunt, latens Comitialis, dolor Splenis poſt equitationem, totius corporis concuſſio equitando, &c. Porrò vt ſecurius iudicium facerem an pulmo per Idiopathiam, an verò per Deuteropathiam laboraret; Sciſcitatus ſum, an Venerem ſibi ſentiret moleſtam. Faſſuſque eſt mihi, quod antè manifeſtum Aſthma ſibi Venerem nocuiſſe, à Venere ſenſiſſe frigus in thorace, laxitatem in muſculis, & comminutam ſibi Lipopſychin. In ſpontaneis verò pollutionibus, ſe nil eiuſmodi expertum. Tandem in ſenio, mox à rara Venere, ſtercorem phlegmatum in aſpera arteria, aliàs ſilentium ſe percipere. Vnde certò conieci, quod cum ab infante lienem à quartana & comitiali infenſum retinuiſſet, ſitque lien Veneris nidus, quod in caſu 58
propoſito, Duuviratus rectà feriat Pulmonem. præcipuè robore inæquali peſſumdatum; proritantem, & radicalem Aſthmatis cauſam, in Splene eſſe. Sic tamen, vt pulmo non prorſus culpa careat, licet non primario affectu Aſthmatis laboret: Sufficit namque, quod robore inæquali ſit peſſumdatus, vt Duumviratus in illum ſuam exerceat morboſam tyrannidem: Etenim ſi pulmo, primario affectu Aſthmate laboraret, continuo anhelaret, & difficilem ſpiraret auram. Latet nimirum in Duumviratu tenue virus, huius Aſthmatis ſicci cauſa, ſopita in ſe ordinario, nec niſi per motum nimium expergefacta: adeoque ſcandendo, citius quàm deſcendendo, ob conſiderationes muſculorum obliquorum abdominis prætactas. Nec virus iſtud exhalatione, vapore, aut fuligine tenus, cor & pulmonem ferit materialiter: ſed actione regiminis. Cumque cor palpitet, pulſus inordinatus ſit, ſimulque anhelatio magna atque frequens deſideretur, & locus inter vmbilicum & os ſtomachi anxietur, vnica de cauſa, vnicoque motu, parique modo excita indubium ſit, vnicum virus eſſe, quod vitalem cordis poteſtatem, atque pulmonem afficiat. Tum etiam angitur quotannis grauius, manifeſtius, & atrocius, eò quod inſidens Spleni ingratus hoſpes, per ſenium in dies fiat moleſtior. Hæcque concluſi mecum validius, quod iſte Aſthmaticus conqueratur, ſibi à multis annis ſiniſtram manum ſubindè ſtupere, & frigere ſubter auricularem in vola, itemque humerum ſiniſtrum, immensùm dolere, leui, licet chlamyde grauatum, ſi longius (etiam modeſtè) obambulet. Obſer- 59
uaui namque lineares omnes, dum præ ſenio lien defungi incipit, anhelare. Hoc ergo de Sexagenarij Aſthmate dictum ſatis. Vnum tantùm hic notabo. Nimirum, manum ſiniſtram, in longitudine volæ, penetranti frigore dolere, itemque digitos ſubinde ſtupere à Splenis incommodis. Id fieri actione regiminis: Sin autem iubeant Scholæ, id fieri ob cœcos vapores, viam ſaltem ſternant Scholæ, qua eò vſque vadant. Sagittator ergo huius Aſthmatis eſt in Duumviratu: Scopus verò eius eſt Pulmo. Eſt ergo duplex Aſthma, humidum & ſic- 60
cum. Illud quidem à copioſo ſcreatu nomen inuenit, & plerumque fit vitio proprio pulmonis, adeóque continuum eſt, magiſque infeſtat

ſtatio

ſtationibus frigida, vel humida, ſenio, debilitari, ac morti affinibus. Siccum verò Aſthma plerumque eſt interruptum. Et prout totum corpus (dentes vſque) tumultuoſè concutit cum vitalium confuſione, neceſſariò eſt caducus pulmonis, in quo Pulmo ſolus conſtrictionem ſui, ſiue conuulſionem patitur, quia facit conſtrictionem pororum. In hoc Aſthmate enim Archeus totalis, in radice eſt inquinatus; pars aliqua (vterus nempe, vel lien, &c.) primariò affectat ſpiritum innatum pulmonis, actione regiminis. Ideóque ex inuiſibili, & immateriali ſubita procella, totum corpus concutitur, & inſperatæ valetudini rurſus repente reſtituitur. Fruſtra ergo tentantur in Aſthmate ſicco pororum apertiones, neſcitæ hactenus: fruſtraque expectorationes multæ, ac faciles, quia palliatiua atque vana ſunt auxilia, quotquot productis, ſiue poſterioribus ſunt intenta. Vana ſunt nimirum remedia, quæ tuſſibus adhiberi ſolent, cum tuſſis ab Aſthmate ſicco differat lon-
62 giſſimè. Aſthma humidum autem, etſi plerumque tuſſim pariat, vt productam mucilaginem expectoret, tota tamen ſpecie à tuſſi ſecretum eſt. Quoniam pluribus de cauſis naſci ſolet. Etenim vel habet vomicam, vel ſecretum aliquod phlegma obſtruens, in ipſo viſcere, vel alicuius frigoris, alteriuſvè iniuriæ impreſſum ſtigma, vndè plures mucilagines procreet, propriúmque ſui alimentum corrumpat: ſæpe etiam non tam viſceris malo, quàm cuſtodis errantis debilitate, ſuſcitantur eiuſmodi mucilagines.

63 Quanquam hoc vitij genus, potius tuſſim quam Aſthma pariat, facilè tamen coincidunt, in Pulmonis inæquale robur, & obſtructionem eius. Succumbit facilè debilis cuſtos, ad oblata quælibet aduerſa. Qualia ſunt fumi, & Gas mineralium, metallorum, aquarumque Chymicarum fortium, quæ ſcilicet ipſam viſceris poteſtatem ſic lædunt, vt de cætero non ceſſet, parere continua phlegmata, ex propriis alimentis. Quorum præſentia cogit eiuſmodi artifices luctari cum perpetuo Aſthmate, tuſſi, & excreatione. Eſt denique Aſthma partim ſiccum, partimque humidum, quod ſcilicet, propter ſuſcepta Endemica, tenui ſorbitione hauſta, tenerum pulmonem affectat. Idque non niſi oblatis quibuſdam endemicis iniuriis, aut alias, vitæ ſub inordinatione emergit, & exaſperatur. Tandem Scirrhus, Hydrops, &c. etſi affectus anheloſos pariant, tamen cum grauentur alieno pondere, non ſunt Aſthmata. Icterus verò, proprio vene-
64 no Aſthma ſiccum profert. Poſtremò, remedia Aſthmati debentur ſicco, quæ Epilepſiæ inueteratæ. Magna autem confortatiua, & reſtauratiua tam reſpectu Pulmonis, quàm cuſtodis, requiruntur pro Aſthmate humido.

65 Nunc de tuſſi meas obſeruationes addam, ob Aſthmatis propinquitatem, & Catharri crudelitates. Soleo namque facilè corripi grauedine, ſiue Corizza, quod caput mihi ſit diſtillationum iniuriis debilitatum, roburque inæquale patiatur. Corizzam autem deprehendi, quoties cuſtos errans, muccum circa, vel intra os Ethmoides, ſiue ſpongioſum, impegiſſet. Oborta ergo Corizza, ſi eodem veſpere, ſternutatorium ex helleboro nigro, & ſaccharo æqualibus, inſpirauero, ſequenti plerumque manè melius habeo. Sin autem inueteratæ Corizzæ id fecero: non ita facile cedit. Imò profeci tantum illo ſternutatorio, quod innocuè nunc veſpertinam auram tollerem, quocirca nec fruſtra à Poëtis indiget helleboro fatuus. Nam etſi vomitiua ſint plurima: attamen helleborus videatur capiti peculiariter prodeſſe. Muccus ergo, initio, inſtar aquæ ſalſæ, per nares & fauces, eodem latere (ſi non vtrinque) ſtillat, quo os ſpongiæ obſeſſum eſt: fauces verò inſuetum muccum ægrè ferentes, ſolent inde cum adiacentibus, mox phlogoſi rubere, & tumefieri. Deinde, 66
muccus craſceſcit, & flaueſcit: quaſi is, qui oſſi ſpongioſo eſt infarctus, fermenti vice, deciduum continuò inficiat. Cuſtos errans nimirum, ſentiens impactum hoſtem; Primo conatur illum, tenui mucco eluere. De tuſſi dicturus, de Corizza incepi, quod hæc, ſi ſit valida, tuſſim proritet, & præcedat: Idque ſic perpetuum obſeruaui. Primis itaque diebus Corizzæ, tuſſicula quædam ſicca, cum aſperæ arteriæ prurigine, infeſtat, quandoque raucedinem facit: at non rarò ſolam titillationem in larynge, vno aut altero digito ſubter mentum. Si ſit remedij incuria, flauus muccus, tenax, & multus emungitur, imo & facili tuſſi extunditur. Spes inde fuit, breui, affectum, ſua ſponte, ſolutum iri. Creſcit negligentia, inſtatque externa iniuria. Interim canalis ad organum olfactus, ſiue os ſpongioſum, totum alieno hoſpite obturatur.
Inde muccus flauus copioſus, & glutinoſus, per 67
nares, alioqui ſat patulas, effunditur. Mox dein muccus ſimilis per tuſſim exploditur. Hunc autem in Pulmone generari, non autem de catarpite ſtillare in aſperam arteriam, iam de Catarrhis conuici: Et addo; quod quantumuis per tuſſim, totum quicquid intra laryngem, eiuſque viciniores ramos, detinetur, manè ſit eiectum: ſitque liber dein anhelitus, imò attentus, è regione ſpeculi, pluries ſuppreſſa lingua contemplatus ſim, an minima mucilago, caſum in fauces minetur, & ſcreatu expediatur: Comperi nihilominus mox inde, quod ſtertor in larynge, & tinnitus è pectore, obaudiantur, ſubſequaturque per interualla croceus ac tenax muccus. Imò quò plus tuſſiuero, eò labor in tuſſim pronior, & tuſſire plus cogor. Comperi namque aſſiduam eiuſdem mucci generationem in Pulmone. Secundò quod Corizza, nedum odoratum; ſed & guſtatum lædat, & tollat, licet peculiari organo, diremptum. Sicut ſubindè non caryophyllum deguſtarem. Didici itaque meo malo, defectum non ſolùm verſari circa organum odoratus, ſiue in oſſe conſtipato; ſed etiam in vicinum cerebrum, labem ſenſiſſe propagatam, vndè nerui guſtatiui, contagij conſortes fierent. Quocircà vlterius deprehendi cerebrum, arrepta labe, ſic contaminatum, inficere ſuum cuſtodem, qui alterum vicinum cuſtodem in larynge, ſua debilitate afficit deinceps. Quapropter ſic tuſſis è Corizza ſæpè naſcitur, illaque, pro tenore huius, extenditur, promouetur, ac continuatur. Sæpè tamen, eadem iniuria, tam cuſtodem cerebri, quàm laryngis, pari actione ſimul afficit. Quod autem cerebrum immediatè pulmonem, in hanc labem, actione regiminis infectet, patuit mihi, eò quod præfatus ſexagenarius, ſi mentem feruentiore contemplatione offendiſſet, noctiſque dimidium inſomne feciſſet, mox abſque cuſtodis offenſione, ſtertorem obortum, phlegmataque

que ſibi nata, compererit; quæ non ſiſterentur ſubnaſcendo, niſi per ſomnum, prius pacata animi inquietudine. Iuris enim œconomici eſt, ſi Duumviratus queat caput, pulmonem, aliaſque partes malè imbuere, quod caput infernas ſibi partes in clientelam ſuam rapiat. Item & hoc obſeruaui, quod quoties tuſſis è Corizza prodiret, toties remedia, quæ Corizzam ſanant, medeantur etiam tuſſi. Facileque eiuſmodi tuſſis dignoſcitur, ex febricula lenta, vrina coloratiore, & continua magis, mucci eſt tum propagatio. Eſt namque febris iſta malè diſpoſiti capitis, ſuamque triſtitiam inferis communicantis. Eſt nempe capitis in hoc prærogatiua, quod licet tuſſis Corizzæ ſuperuenerit, tamen vtraque terminatur ſimul: deinde etſi nares omni prorſus mucco mundaueris, oborta tamen tuſſi, extemplo è nare muccus fluit abunde. Capitis ergo, & pulmonis, magnum eſt actionis ſymbolum. Non quidem, vt caput in pulmonem ſuas ſordes deponat: ſed vti ad olfactus læſionem, cerebrum vnâ, & guſtatum tollit: ita & in ſui vnionem, pulmones torquet. Quod ambo viſcera ex vno alimento, conſimilem quoque ambo cuſtodes, eorundem muccum generent, tanquam Principis caſum fleat vaſſallus. Tum denique eſt ſtrictior capiti cum pulmone neceſſitudo: quod ambo viſcera conſpirent in regimine cuſtodis inſeruientis ad eundem finem. Hæc ſic radicitus ſunt inculcanda, vt ſanatio ad radices, ad Antecedens, id eſt, ad liberationem oſſis ſpongioſi dirigatur. Siquidem tuſſis, actione regiminis prognata, quæque in pulmone eſt per accidens, ceſſat ſublata Corizza. Tuſſiens ſi ſedeat, minus ſtertit muccus in larynge, flatus eſt liberior, faciliorque expectoratio (hinc enim orthnopneæ nomen cum alioqui ſi muccus ſupernè in laryngem ſtillaret, properaret magis deorſum, ſedendo, quàm cu-
68 bando. Quod falſum eſt: ergò & Antecedens.
Etenim ſi de capite in pulmonem decumberet, minori moleſtia deſcenderet, & in pulmone reciperetur facilius, quamdiu Corizzæ initio per modum aquæ emungitur: Pulmonem inquam tum facile impleret, & flatum, ſui quantitate interciperet: Atqui initio Corizzæ, nulla eſt adhuc tuſſis, nulla denique ſpirandi difficultas. Ergo non eſt mucci è capite in Pulmonem decubitus, in tuſſi Cæterum de tuſſi, quæ proprio Pulmonis malo, & non à Corizza fit, iam antè tractaui.

Quod autem ad remedia attinet. Soporifera imprimis, tuſſim & Coryzzam ſubleuant, quatenus vtramque ſymptomaticam affectionem ſedant. Tuſſimque ſupero remediis, quibus Pleuritidem. Sunt & aliæ denique tuſſes, nequaquam à Coryzza oriundæ: ſed à Pleuritide à deleteria aëris, etiam ſummi frigoris intempeſtiua impreſſione, quatenus pulmo in ſui vegetatione offenditur, non ſecus atque præ foribus Cuſtos errans. Excrementum autem, quod iuſto diutius circa extremitates aſperæ arteriæ reſtagnauerit, induratur, & difficilem porrò anhelitum præbet. Pulmoque huius hoſpitis pertæſus, dat indicia ſui tædij, per ſcreatum vitiati excrementi. Idque ſi non per tuſſes profligatur, vel intus, in vomicam, atque tabem deſinit. Vita autem ſedentaria hoc malum ſæpè attulit. Quocirca ſuaſi ſemper exercitia anhelitum citantia, quibus excrementa expectorentur, & reſtagnatio, vi aëris, impediatur. Non ſanè alias quàm Maris portus, à retrò fluentes aquas, poſtulant, arenam inde eluentes. Nam alioqui ſorde ſubſiſtente, non poteſt non pulmo læſionem vegetationis ſuſtinere, parere ſputa multa, atque diuerſa, iuxta indolem ſuſceptæ labis. Tuſſes eiuſmodi adhærentem ſordem, ac peregrinam habent, aliamque ſucceſſiuè progignunt. Quæ deinde in ſpirandi anguſtias Aſthmata, vaſorum exeſiones, & parenchymatis viſceris, finiunt. Plerique horum defectuum, quia vitalis roboris in viſcere debilitatem teſtantur, difficulter reſtaurantur: minuſque in ſenio. Aſthma verò inde natum tot cataractas aëris clauſas habet, quot oſcula reſpirationi dicata. Hæcque eſt graduum differentia, in maiore atque minore reſpirandi anguſtia. Sordes verò ſiue ſputa, quæ his prodeunt affectibus, non tam cauſæ originales tuſſis ſunt, quàm producti rationem habent, ad nouas continuò tuſſes. Succreſcunt enim ſemper cibi de nouo, eò quod exoſus intus hoſpes non ceſſet nouas ſuſcitare ſordes ex vltima digeſtionum. Tanta nimirum huius viſceris ſupinitas, & externorum, in Cu-
ſtodem errantem, imperium. Remedia autem, 69
tam quæ epilepſiam Pulmonis, ſiue Aſthma ſiccum, quàm quæ humidum ſanent, debent eſſe renouatiua, & ad generis amplitudinem aſſurgere. Quippe quæ reſtaurationem debilitatis contractæ, continere debent. Hæc nempe ſunt Arcana, Paracelſi maiora, de quibus alibi. Itemque quæ ſympatheticè morbum omnem ſuperant. Arcana namque per omnimodam depurationem, morbos quoſlibet tollunt: At cum non infundant nouum robur parti vitiatæ, vt neque malam impreſſionem ſpiritus inſiti tollant: certè non niſi per ſympathetica, robur perditum quadantenus eſt reſtaurandum. Vt autem fructus aliquis ex prædictis decerpatur, Exemplum vnum ex ordinariis atque domeſti-
cis referam. Senex quidam ſtertebat mirum 70
in modum; adeo gurgulione canere nunc, nunc quoque ſtertere videbatur, quod non rarò tota nocte erectus, ac ſedendo dormire cogeretur, minuſque murmuris, & parciorum phlegmatum, ederet ſedens, quàm iacens. Medentes illum ideo iuſculis conſummatis, fortiori copioſiorique alimento reficiebant, ne multa exſcreatione deficeret, aut Phthiſin, quam minari dicebant, pateretur. Melius ſubter ieiunia tamen ac ſub quadrageſima ſenſit, quam mox à Paſchate. Medentes autem nunc boream, tum verò pluuiam accuſabant: at non alimenta en-
chyma & potentiora. Ego verò occaſionaliter 71
inuiſi virum, cumque ſingula penes me ſeriò computarem, oſtendi ſtatim generationem iſtam phlegmatum, habere domeſticam ſibi cauſam in pulmone; non autem, quòd ſuperne in pulmonem delaberetur, aut quod pulmo deuteropathia langueret. Quin etiam, vt generatio phlegmatis in ipſo fiebat pulmone: ita quoque copia, ſiue abundantia eius, non prodibat ex augmento cauſæ morbiferæ, quin potius ex affluentia alimenti boni, & enchymi. Sicut malum proueniret certiſſimè, vndè bonum venturum hariolabantur alij, qui me cachinno ſecreto obriſerunt. Cumque meam aſſertionem vino abſtergere, & roborare niterer. Quod ſcilicet moderatus vini potus fortificaret, quem exceſſus eiuſdem vini, aliàs multo

ſputo

ſputo obnoxium redderet. At cum nec vno icti
telo cadere vellent, deſcendi ad experientiam
72 quadrageſimæ, & Paſchatis iam elapſi. Quod-
que nimirum à Paſchate deinceps copioſiùs exſ-
crearet, & moleſtius ſterteret. In ieiuniis verò
vix, aut ſaltem parum memor fuiſſet horum.
Quapropter ad deciſionem quæſtionis, proba.
opus eſſe dixi, mihique ad minimum tantum
deferendum fore, quantum aliis infauſtis ha-
ctenus auxiliatoribus. Quare ſub parciore &
duriore cibo (qui eſurienti ſtomacho ſatisface-
ret quidem in digerendo, quanquam non adeò
deſideratæ cruoris plethoræ) ſtatim minuta eſt
orthopnœa, quæ dein continuata mediocrita-
te abſtinentiæ, noctis tranquillitates dedit. Nam
vt malè affecto pulmone, plus excrementoſi
phlegmatis gignitur: Ità quò materia copio-
ſior adeſt, idem excrementum magis abundat.
Quia non fit hoc aliquid, niſi ex materia vici-
nius diſpoſita. Nec enim phlegma illud, ſiue
tenue & aqueum, ſiue demum craſſius vel te-
nacius fuerit, niſi ex maſſa materiæ magis af-
finis & diſpoſitæ. Qua nimirum quoque defi-
ciente, ipſe cruor vitalis tranſmutatur, ac tranſ-
migrat in huiuſmodi excrementa. Eſt nimirum
latex aquæus in corpore ac per venas omnes
oberrans, varias aquoſi excrementi laruas ſuſ-
cipiens, & induens ideas: non ſecus atque
aqua, cui cortex tiliæ, vel radix conſolidæ, im-
maduerint, mentitur phlegmatis ſpeciem: ip-
ſum quoque oui albumen, primo die lacteum
eſt, quod mox glutinis ſpiſſitudinem ſponta-
73 neo motu arripit. Quod in Corizza clarius
ſpectatur; vbi qui latex primis diebus diſtillat
inſtar aquæ ſalſus: dein ſequentibus muccoſus
euadit. In Phthiſi autem, dum è cruore ſpu-
tum incipit muceſcere, primùm flauus atque
ſpiſſus videtur muccus, qui dein cinereus, ac
tandem ad atrum magis vergit. Quia tum
ſunt cruoris tranſmutati excrementa, non am-
plius laticis commiſtiones. Hoc pacto ſcilicet
vterque cuſtos, qui primum è latice fabricat
ſpiſſum muccum: dein cuſtode errante, ſtatim
in aqueam myriam faceſſit, iterumque inſpiſ-
ſatur, mox vt error cuſtodis corrigitur. Cuſtos
etenim tam Cerebri, quàm Pulmonis variis
obiicitur aëris iniuriis ac inclementiis, ideóque
laticem vndecunque aduocat, errore turgidus,
vt eum in excrementa, ſuæ paſſioni paria, re-
troire, vel abſcedere cogat. Ergò ex maſſa la-
ticis, formantur eiuſmodi muccoſa excremen-
ta, cui maſſæ quandoque imprimitur nocua
quædam erroris macula, ſic vt liquidior & im-
maturior cruor, vna tranſmutetur in muccum.
Violenter nimirum, ab vtroque cuſtode er-
rante, tam in Pulmone, quàm in capite, ipſe
cruor alienatur in muccum, non aliàs, quàm
cruor in vlcere, puris aut ſaniei formam aſſu-
mit. Itaque præter cuſtodis vtriuſque præfati
alterationes: ſingulis partibus inuritur non ra-
ra impreſſio, qua cuiuſque membri digeſtio
potenter læditur, aut intro vertitur. Quo caſu,
voco eiuſmodi malam impreſſionem, membri
tortorem, digeſtionis impeditorem, atque ali-
menti vltimi deprauatorem. Circa quem nem-
pe totus ſcopus atque cardo medendi verſari
debet. Cuſtos ergo laryngis, tam ſuperius la-
ceſſitur iniuriis aëris: quàm infrà, atque do-
meſtica indiſpoſitione proprij Pulmonis. Hæc
de maſſa, dicata Cuſtodibus, deque maſſa, ir-
torata pro vltimo artuum alimento, ſic ſunto.
In quibus quidquid defectu integritatis eſt vi-
tiatum: id quoque multarum creſcit in infir-
mitatum occaſiones. Et quo deterior maſſa ſi-
ue materia immediata ex qua, alluerit, eò quo-
que eſt potentior morborum indè natorum ſti-
mulus. Et per conſequens, abſtinentia, & ſa-
tietas multi cibi enchymi, fœcunda ſunt, tam
ad ſanandam, quàm infirmandum media. Non
ergò ruit præceps è capite omnis Latex, qui
etiam ſpecie muci, albuminis, ſaniei, puris,
meliceriſque nobis imponit. Nam digeſtionum
aliarumque impreſſionum errore, contingunt
peccata ac vitia in membris diuerſis faciebus
obuia. Quod ſanè diligenter ac ſtylo chaly-
beato notandum, vbi infirmitatum intendun-
tur ſanationes, atque medelæ. Confirmatur 74
hinc error Cauteriorum. Fontanellæ enim ali-
cubi iuuant, non ſanè, quod deſcendentem
Catarrhi materiam euacuent, aliò diuertant, di-
ducant, aut trahant: ſed quatenus totalem maſ-
ſam minuunt tam Laticis, quàm cruoris ali-
mentarij. Nequicquam interim fontanellæ, de
errore membrorum, morboque ibidem chara-
cterizato, detrahunt, aut cogitant. Quia de-
ſtructorem domeſticum, ſiue morboſam indiſ-
poſitionem, non ſunt tollendo, aut moderan-
do. Ac proinde nec decidunt Catarrhi deorſum:
ſed dumtaxat creantur defectus, à deſtructore,
in parte qua hic habitat, ſuumve habet obie-
ctum, ac regimen. Conſiderantur hoc paſſu, 75
ptiſanæ, zarzæ, Chinæ ac ſimilium, quæ præ-
terquam elementalem, potum exhibent, longè
alienum à vera nutritione, ciboque enchymo
ſubſtantiali, atque ſpermatico. Ideóque non
poſſunt non detrahere de maſſa imbibitionis.
Hæc namque eſt ſiccitas, quam Medentes in-
tendunt adducere præfato potu & decoctis.
Non quatenus humores deſcendentes, aut pi-
tuitam exſiccent (madida namque apud philo-
ſophos, non ſiccant humores) ſed in quantum,
maſſam nutritiuam cruoris imminuunt quam
plurimo aliunde ingeſto cibo enchymo, rurſus
reſtaurant, adeóque ſe reddunt ludicros, per
ſubſequentem plerumque effectum. Poſſent ni-
mirum parcimonia ciborum plus efficere, quàm
omni pellis laceratione, aut truculenta ignium
ambuſtione, vel lignorum, radicumque barba-
rarum potu. Hæc igitur quæ dixi, ſuccenturian-
tur tractatibus de latice, de Cauteriis, de Cu-
ſtode errante, ac de Catarrhis. Interim demi- 76
ror impenſe, quod dulcibus, & eclegmatis il-
linctuque putarint pulmoni ſubuenire, hæſe-
runtque circa pulmonem vulpis, quam inde-
feſſe currentem ſcirent, & tuſſilagine cocta, ma-
cerata, bibita, ac variis modis lambendo illincta
ſanationes inſtituerent, per media ſcilicet ad lo-
cum affectuum nec immediatè admiſſa: & me-
diatè, ſui priſtino valore orbata. Nunquam au-
tem cogitarint Scholæ, quod ſi æger quotidie
remedia ipſemet ſibi contuderit obtuſis ſibi na-
ribus, poterit quædam remedia ad ipſum Pul-
monem attrahere, inſpirando ſcilicet minutu-
lum contuſorum puluerem. Hacque methodo
queat ad locum effectum immediatè ſibi appli-
care ſuos balſamos; At fruſtra: ergo adhuc fru-
ſtranea amplius eclegmata, ad pulmonem non
delata. Itemq; neglexerunt proficuum hactenus 77
modum, per quem immediatè fumum ſulfu-
ris connectant potui, qui fumus deinceps vnà

 cum

cum potu ſe paulatim explicat in omnes venas: non quidem ſpecie alimenti, ſed ſolius condimenti: non ſecus atque idem fumus cadum vini à corruptione liberat, & præſeruat. Nil enim cogitatum hactenus, quo pacto, & viarum ſocio, remedium, quod alioqui per ſe non penitiſſimè intrò admittitur, penetrare faciant. Et quanquam per ſyrupos & eclegmata cernerent in millibus nequicquam profeciſſe, niſi ſuæ crumenæ: attamen abſque vlteriore diſquiſitione, eâdem lutoſa orbita ſemper hactenus perſtitere.

LATEX HVMOR NEGLECTVS.

1 *Diſpoſitio docendorum.*
2 *Quid intelligatur ſub Latice.*
3 *Nomenclaturæ ratio.*
4 *Effectus introductorum quatuor humorum.*
5 *Diſtinctio lotij & ſudoris à Latice.*
6 *Errores hinc orti.*
7 *Quid Scholas deceperit.*
8 *Implicat contradictionem.*
9 *Laticis neſciti abſurditates.*
10 *Serum cruoris, quod ſic vocant differre ab vrina.*
11 *Inſipiditas & qualitatum indifferentia in Latice, propter vſuum ſuorum amplitudinem & libertatem.*
12 *Primus Laticis ſcopus.*
13 *Alter.*
14 *Tertius.*
15 *Sudor eſt è materia Laticis.*
16 *Quomodo ſudor promanet.*
17 *Sudor morientium quorſum conferat.*
18 *Probatur Sudoris exitus in forma aquæ ſalſæ.*
19 *Quartus ſcopus.*
20 *Quintus.*
21 *Excuſatur Latex.*
22 *Scholarum abuſus.*
23 *Partus inſcitiæ Laticis.*
24 *Scholæ ſi non ſoporatæ, potuiſſent ſuum errorem agnouiſſe per numeros, & pondus.*
25 *Semper Angina deluſit Catarrhos.*
26 *Concluditur Laticis neceſſitas, etſi neglecta.*
27 *Sitis quid prodat.*
28 *Quid in febri nunciant ſiccitas, fiſſura, & conſpurgatio linguæ.*
29 *Itinera & clientelæ Laticis.*
30 *Magnes Laticis.*
31 *Errantis Laticis aliquot incommoda.*
32 *Error Scholarum circa Laticem, quæ pepererit.*
33 *Effectus aliquot arrantis Laticis.*
34 *Cur Latex facile auſcultet peregrino fermento.*
35 *Author tranſit idiotiſmum Paracelſi de Latice.*
36 *Sitis in Hydrope vnde.*
37 *Sudor potius vocatur, quàm ſua feratur ſponte.*
38 *Balnea & cauteria neſciuntur quorſum applicentur.*
39 *Catarrhi origo, ex inſcitia Laticis.*
40 *Error Scholarum de vſu Glandularum.*
41 *Quorſum tam multiplex glandula in nobis.*
42 *Vnde Anginæ tam facilis muccago, & ſaliua.*
43 *Morborum curatio hactenus coniecturalis, palliatiua, & vada tentans.*
44 *Author Medentes hortatur.*
45 *Siccatio Chinæ ex inſcitia Laticis prorupit.*
46 *Applicatio præcedentis digreſſionis.*

DE Latice humore vnico, & hactenus neglecto, dicturo probanda eſt primum quæſtio, An ſit, ſiue quod ſit: dein eius vſus, atque neceſſitates, ſiue fines ac ſcopi, quibus inſeruit. Ante hæc tamen omnia, iuuat obiter explicuiſſe, quid illo inſolito nomine ſignificatum velim. 1
Enimverò præter vnicum liquorem alimentarium apertè & palam cognitum, quem cruorem vocant, innatat ei liquor quidam aquoſus, nedum ſaliuæ, lacrymis, ſudori, tenui mucco, œdemati etiam aliis morbis materialiter ſubſtratus: ſed & variis vſibus illuſtris. Meminerunt Scholæ quidem illius, ſub nomine ſeri ſanguinis, illumque tam vrinæ, quàm ſudori communem fecerer: At ſanè oſtendam, eundem procul materia, & vſibus diuerſum: ac per conſequens non inter excrementa, ſed vtiles ſuccos referendum. 2
Laticem enim voco, non autem humorem, vt tollatur abuſus nominum, poſtquam ſat per librum expreſſum demonſtrauerim, nunquam in humana natura extitiſſe quaternarium humorum, quos Scholæ per repetitas commentariorum centurias dilatarunt, adeoque humores, ceu actores, in omnium morborum tragœdias introduxerunt. Qui liber intitulatur Scholarum Humoriſtarum paſſiua deceptio: ad diſtinctionem actiuæ, ne ſcilicet in pertinacia reſipiſcentiæ malitiam accuſaſſe videar. 3
Quamobrem præpoſtera cruoris eſſentiæ ignorantia, totam medendi tabulam obtenebrauit. Itaque cruori partem lotij relictam volunt, poſt ſequeſtratam adhuc vrinam, vocantque tam lotium, quàm eiuſmodi reſiduum illius, ipſum ſanguinis ſerum. Illamque indiſtinctionem indolui ſeriò, eò quod calamitatis humanæ ærumnoſa fotrix eſſet. 4
Lotium namque, eiuſque reſiduum, quod per ſudores erumpit, vno pariter nomine vocarunt ſanguinis ſerum. Cuius tamen præcipuos ſcopos præteriere. Etenim mox ab iſta ſua hypotheſi deflectunt, dum quicquid extrauenato cruori ſupernatat, non amplius ſerum; at bilem, choleram, ſiue fel, vnumque ex quatuor cruoris partibus conſtitutiuis nominant: rem ſcilicet fictam, amaram, acrem, calidiſſimamque, in nobis nullatenus ſeri, aut lotij qualitatibus conformem dictitarunt. 5
Verum quid ex Scholarum confuſionibus eiuſmodi, adeo fundamentalibus, rebuſque tanti momenti, coniiciendum ſit, præfato libro ex profeſſo, & ad longum, ſum dimenſus. Ante me enim illas expugnauit, tanquam expilatæ hæreditatis reas primus Paracelſus: ſed admonitæ, recuſarunt ſapere velle, etſi titionem perniciei humanæ, ad promptius vrendum admouiſſe hortatæ ſint. Atque imprimis ſat demonſtraui, non eſſe vtramque bilem, vt nec pituitam in natura; Nunc porro oſtendere decreui, non ſat Scholis eſſe, neſciuiſſe, laticem eiuſque particularem ſcopum: ſed & penitus erraſſe in eiuſdem conſtitutione, vtpote quæ à propoſitis laticis terminis procul recedunt, 6

dunt, per lactis ſimilitudinem deceptæ. Quo-
niam ſerum nunquam à lacte ſegregatur niſi
poſt ſui lactis corruptionem, adeoque cadauer
comparant latici. Denique ſerum, quod non
niſi à lactis caſeatione fit, & apparet, erat de
natiua lactis conſtitutione: non item vrina aut
ſudor, ſunt de materia ſanguinis. Ergo ſaltem
in eo fatentur, ſi quod in cruore extrauenato
natat, eſt ſerum eiuſdemque ſpeciei cum cor-
pore ſeroſo vrinæ: ergo iam ſerum à bile for-
8 maliter diſtat. Nam quod à re permanente abeſ-
ſe poteſt, non eſt de eius indole eſſentiali. Adeo-
que planè implicant, eſſe de interna ſanguinis
conſtitutione, & quidditate: itemque non eſſe
de intrinſeca conſtitutione ſanguinis. Ergò abſ-
que abſurditate, laticem in cruore fluctu autem
viuo, non poſſe iure vocari ſerum cruoris, mul-
toque minus bilem felleam, partemque igneam
9 eius. Mandarunt itaque Scholæ, partem cruo-
ris quam ſerum vocant, ſiue vrinam, potius
ſeparatricis incuria, quàm eſſentiæ inexcuſabi-
lis neceſſitatis ergò remanſiſſe in cruore. Quip-
pè non rarus cruor extrauenatus cernitur abſ-
que ſero. Ideoque nec ſerum, cruore relictum
tradunt, quàm ob faciliorem tranſitum trans
exiguas venarum hepatis fibras, dilutiorem
nempè cruori conſiſtentiam dando. Ideoque di-
cunt; Superatis exilibus iſtis arundinibus, ſta-
tim natura meditata eſt ſeri ſeparationem, illud-
que deferri iuſſit in vltimam Lotij thecam. Re-
linquendo eius reſiduum, cruori conſocium, vt
facilius quoque penetret trans exiles venularum
extremarum tubulos. Quâ ſanè doctrinâ, me-
rè excrementitia, polluunt digeſtionum purita-
tem: vtpote principales Laticis ſcopos igno-
rarunt, & pueriles vſus ſero cruoris finxerunt.
Ego autem pro baſi indubia, faſſus ſum ſemper,
naturæ Parentem non poſſe fruſtrari conceptis
finibus, nec quicquam lotij, ordinario naturæ
errore, cruori reliquiſſe permiſtum. Denique,
quod quicquid liquidi in ſubſtantia ſanguinis
eſt: id ipſum non eſſe de conſtitutione ſangui-
nis, nec eius excrementum: ſed eſſe Laticem,
ſuis vtilem finibus. Nec enim eſt Latex pars vri-
næ, vt nec pars ſudoris. Nam imprimis ſal ſudo-
ris diſtinctus eſt ſuis proprietatibus, à ſale vri-
næ. Eſtque Latex manifeſti adhuc ſalis expers.
Idque non mirum: Quippe vrina, iam fermen-
to ſtercoreo renum, quatenus imbuta, etiam ab
10 eodem eſt tranſmutata. Fit enim lotium ſuis of-
ficinis, ſuiſque completur proprietatibus for-
malibus, ad ſuas functiones, atque ſcopos vtilis.
Differt itaque lotium, nedum à ſudore: ſed & à
ſeipſo quantiſper nondum renum fermento, at-
que ſtercoris liquidi inteſtinorum eſt particeps.
Idque ſanè nec aliàs, quàm ſtercus coli, à cre-
more ſtomachi differt, vel chylus à cruore.
Non ineſt ergo pars vrinæ ſanguini, nec ali-
mento iam depurato commiſtum eſt excremen-
tum actu corruptum, & alterius corruptiuum.
Nam iſte error eſſet nimis quotidianus, & direc-
tus: pro cuius auerſione, natura vbique non ſeg-
niter ita inſudauit, quod in nullo paſſim labo-
ret operoſius, quàm vt moleſta ſibi recrementa
proſcribat ociſſimè. Siquidem excrementa cun-
cta, & ſingula, iam ſunt fermenti ſtercorei im-
preſſione ſeipſis prioribus alienata, ideoque
non poſſent non eadem dote vlterius tabeface-
11 re, optima quæque ſibi admiſta. Profectò Latex
in cruore oberrat permiſtus, non quidem vt
pars cruoris, aut reſiduum lotij excrementum:
ſed ad varios ſcopos vtilis: Ideoque & Laticem
vocaui, ſiue humorem peculiarem à cruore di-
ſtinctum. Eſt nimirum in ſe pene inſipidus, &
pro primo ſcopo, contemperat cruoris acidi-
tatem, vt eandem arceat. Potiſſimum namque 12
poſt labores, æſtus, ſudores, balnea, &c. nam in
tanta perſpirabilitate cruor valde condenſare-
tur, niſi haberet aqueam partem admixtam pro
ſudore. Alter laticis ſcopus fuit, ſcilicet dum in 13
omni crudiore Chylo, cremore, & cruore, fit ali-
quod excrementum, & cruor ſubdigerendo ſa-
lem excrementitium reſeruet, etiam dum in pu-
rum alimentum conuertitur: fuit ipſi proin la-
tex opportunus ſocius, qui in ſe reciperet hunc
ſalem, eumque euerteret. Tertius laticis acceſſit
ſcopus, vt materialiter cauſet, ne vllum den- 14
ſioris compaginis reſiduum, in vltima alimo-
niæ euaporatione remaneat: ſed ſimul per diap-
næam explodatur, ratione fermenti arterialis,
(vt ſupra in Blas humano,) vel ratione ſudoris el-
uatur. Sudor namque materialiter nil niſi latex
eſt, cui acceſſit ſal ſuperfluus. Quod apparet. 15
Nam à potu aquæ, aut cereuiſiæ tenuioris, mox
ſudor copioſus æſtate profluit: non quidem
quod halitu tenus, ſalſus ſudoris latex, per cor-
pus feratur, vt ſubter pellem, ſalem prius induat,
ſimulque oleoſum quiddam. Sed ſudor expelli- 16
tur, in forma aquæ (vt in ſanitate) vel ſponte vt
aqua profunditur in meticuloſis, ſyncopizanti-
bus, & morientibus. Vbi perimpertinens obi-
ter annoto. Quod morientium ſudor, non ſit 17
tam latex in ſui natura, quantum ros alimen-
tarius reſolutus, cui mors imperat. Quod patet.
Nam ſtatim corporis habitus ſidit, provt & in
ſyncope. Habetque ſudor ille mirificas vires
morificandi hæmorrhoides, & excreſcentias
poſſidet. Porro quod ſudor non feratur per ca-
lorem, vaporis ſpecie, patet. Nam cum vapor 18
centuplo maiorem locum occupet quàm aqua:
tumeret ſudando corpus centuplo magis, quàm
alioqui propria eſt eius extenſio. Non eſt enim
ſubter pellem locus vacuus, qui vaporem exci-
piat; ahenum quoque aquæ feruidæ, nullum in-
tra ſe vaporem habet: & quem emittit, è ſuper-
ficie tantum exhalat. Non oberrat ergo vapor,
ſub pelle: ſed liquoris ſola ſpecie propellitur. Su-
dor ergo eſt latex materialiter è culinis partium 19
per quas fertur abradens, vel abluens ſordes, id-
eoque plerumque olidus, idque magis in mor-
bidis, quàm ſanis. Adeoque & in Criſi ſæpè ter-
minat morbos, quatenus ſecum effert ſordes pro
ſcopo ſuo ordinario. Cadauerum diſſectiones
admiratæ ſunt Scholæ: ſed ſudoris anatomiam
nondum per digeſtiones, fuligines, electiones,
admiſtiones, reſolutiones, aut expulſiones, in-
troſpexerunt. Quintus Laticis ſcopus fuit ma- 20
gis intimus. Etenim cum oculus liquore opus
haberet vt eius palpebra innocuè moueretur, &
lingua ſaliuâ egeret, vt maſticatos cibos madore
temperaret: abſurdum autem foret, totum ci-
bum è maſſa cruoris humectari: Idcirco per ve-
nas latex delatus eſt, vnde ſaliua, lacryma, &c.
fierent. Nam dum in anginis, & infami Mer-
curij ſaliuatione, plus iuſto ſaliua profluit, aluus
ſeipſa ſiccior fit. Latex ergo in cruoris maſſa in- 21
noxius vagatur, ad loca opportuna defertur,
diſtributiuæ facultati promptè auſcultans. Qui
quidem ſicubi ſalem cerebri (vt in grauedine)
ſecum rapuerit: non eſt tamen Latex ſui natura

 noxius

noxius, nec illi piandum in culpam, quod ipſi
inſonti, per accidens, importunè aſſociatur.
Pariter licèt in morbis obſequioſus abundet,
œdematoſa crura inflet, id ſorte contingit. Na-
tura namque generali niſu odioſum ſibi hoſpi-
tem parit, eumque excrementis ſarcinat, quæ
abigere optat. Nocte frigidiſſima linteamen in-
uenio mane tentum & congelatum à nocturno
anhelitu, cuius aquæ quadruplum adhuc exha-
lauit, ad minimum. Eſtque anhelitus, æſtiuis
diebus non minus: ſed multò magis vapidus.
Igitur aliquot vnciæ inſipidi liquoris è ſolo pul-
mone efflantur. Sed non eſt illa aqua, excre-
mentum pulmonis, vt neque cruoris reſoluti
materia Quapropter è latice petitur, ſiue mit-
tatur à poteſtate diſtributiua Archei, ſiue de-
mum pulmo eundem ad ſe alliciat. Saltem conti-
nuò ſuppeditatur, quodque alibi præbeant glan-
dulæ miniſterium: hoc idem præſtat pulmonis
parenchyma. Adeoque laticis velut ſcopus eſt,
quod ſuo madore compeſcat, ne pulmo dehiſ-
22 cat, ſiccitate attracti aëris. Abuſus eſt etiam do-
cere, Laticem initio Corizzæ eſſe crudum & in-
coctum, illumque dierum numero, per calo-
rem inſpiſſari ſub fine digeſtæ maturitatis. Nam
ſemel expulſus, coqui non exſpectat, vt neque
ſui coagulationem, vt concreſcat. Nec latex ab
initio Corizzæ, ſui inſpiſſationem, in vacuo
23 cranio vnquam potuit expectaſſe. Ergo laticis
ignorantia multa medendo, ſomnia in cathar-
rhis, & œdamatibus, ſuſcitauit. Turgidis ni-
mirum ſerò cruribus, foſſulam prementis digiti
retinentibus, & manè euaneſcentibus, pituita
eſt putata, nocturna digeſtione in cruorem ver-
ſa. Inſcitia ergo obſequioſi laticis, fabulas puta-
24 ti rheumatiſmi peperit. Verum ſi ſemel ſecum
in computum deſcendiſſent, vidiſſent nempè
ſerò, crus vtrumque 4 fortaſſis librarum pon-
dere œdematis grauatum. Quod ſi fuiſſet (vt
aiunt) crudior ſanguis, pituitoſus: cum non ſint
crura cloacæ pituitæ, à Scholis cognitæ, neque
ideo ratio, cur pituita potius in crura decum-
beret, quàm alius ex tribus reſiduis humoribus,
vel quam pituita illa in ventrem, femora, lum-
bos, &c. decideret. Profectò proportionis iu-
ſta diſpenſatio expoſceret quotidie 40 fortaſſis
libras, in cruoris non maturi diſpendium, in to-
tum conſumi. Sæpè pelues, atque matulæ, vni-
câ nocte ſaliuis replentur, & ſtragula cum in-
duſiis, madore ſtillant: quæ niſi è latice pe-
tantur, & non è maſſa viuidi cruoris, corruunt
quæcunque de cibis, digeſtionibus & ſanguifi-
catione ſunt credita. Ipſa nempe Arithmetica,
& ponderis ſtatera, medicaſtros deludunt, in
ſuis pituitæ figmentis. Sed quis naſutus credet
vnquam, ſaliuam, lacrymas, ſudores, præterque
lotium copioſum, ex ipſa ſanguinis hæreditate
peti, abſque vitæ inſtantaneo detrimento? præ-
ſertim quod idem chronicos terminos vſque
25 perſeueret? fingamus enim paruam cœnam,
ſtomachum, ac Pylorum, benè munere ſuo
functos, ſaliuationem autem copioſam in an-
guina feroci, exquiſitiſque amygdalorum gut-
turis inflammationibus. Certè iſta ſpiſſior con-
tinuaque muccago non è cerebro defluit, fau-
cium iam obſtructo meatu, multoque minus è
ſtomacho vacuo aſcendit, & ſub faucium iam
obſtipatione: Itaque linguæ & faucibus opifi-
cium ordinarium ſaliuæ eſto, cuius materia è la-
tice petitur, quem iuxta ſui fermenti varietatem
diuerſis laruis commutat. Sunt nempe ſaliuæ
aqueæ, muccidæ, ſalſæ, acidæ, amaræ, tenaceſ-
que, fili inſtar. Fuit igitur neceſſaria quotidia- 26
na laticis copia in venis, promptaque eius obe-
dientia ad vocationem Archei? Nam etſi nu-
triendo latex ſit ineptus, ſuis tamen vſibus ac-
commodus eſt. Poterant nempe ſibi in ſuccum
redigi (quod mures & cicadæ docent) citra po-
tum, niſi & latice ad maiora obſequia opus fuiſ-
ſet. Eſt ergo ſitis, præco deficientis Laticis, non 27
autem cruoris egeſtas (vt alioqui mandant Scho-
læ) febrientium quoque ſitis, à ſumpto potu per-
ſeuerans, laticem alieno contagio ineptum ad
ſua munia factum denunciat. Siquidem quoties 28
amaror, ſalſedo, nidorue ſaliuam inficit, ſtoma-
chus apepſia fatigatur, & lingua (indolens alio-
quin, & nil mali in ſe habens) ariditate finditur:
ſignificatur latex non tranſire ad venas, debito
inſtructus viatico: quia in ipſo ſtomachi hoſ-
pitio eiuſue viciniis, ineptus euaſit, pro ſuo mu-
nere. Non eſt ergo linguæ ariditas, cruſtatæque
eius ſordes, in febribus, effectus, ſiue indicium
exhalationis, è ſtomacho (etiam potum non
coquente) ſurſum delatæ: ſed eſt defectus la-
ticis deturpati, vel egeſtate penurioſi. Non ſa- 29
tis eſt laticem eiuſque vſus aliquot, & officia
dixiſſe, per neceſſitatum diſtributionem: Iu-
uat & ſua detegere itinera, & exorbitationes
commemoraſſe. Lex enim & neceſſitas vſuum
totidem quoque peccata inuexere, ſi non quo-
que vtrimque bina. Cum enim latex non ſit de
ſubſtantia cruoris: ſed liquor fatuus, innocuus,
concurrenſque viarum ſocius. Ideo namque vnâ
cum cruore, per venas fertur: Non tamen eſt
ſerum cruoris, nec bilis, nec vrinæ: ſed poſt lo-
tij ſeparationem, ſuam latex recipit determina-
tionem, ſimul atque intra venarum lates aſſump-
tus eſt. Ac quodammodò extra catalogum ex-
crementi adſcribitur, dum tam facile vocanti,
aut mandanti obtemperat Archeo. Deſunt enim
latici ſal, tinctura lotij, & bilis fictus amaror. Re-
nes namque emulgent ſalſum lotium, quod iam
vel in Meſenterio ſalem ſibi adſciuit. Alioqui ſi
quis tenuem & pernoctatam cereuiſiam ieiu-
nus potet (vt Anglorum eſt mos) mirum quàm
ſubitò, ſæpe & affatim meiat. Id eſt, per ſto-
machum, Meſenterium & iecur tranſuolet.
Habet quoque carnoſa pellis, ſiue membrana, 30
proprietatem attrahendi Laticem, vt ſe, ſub-
iectamque intra ſe ſupellectilem, eluat: multus
idcirco ſudor confeſtim ſitim propagat. Hinc-
que etiam vulnera, ſynoniæ, ſiue aquæ glarea-
lis, incredibilem ſæpe copiam effundunt, quaſi
Latex aptaret eluere conceptam in dolente, ma-
léque curato vulnere, noxam. Corporis nimi-
rum extima veſtis, ſua proprietate, ſponteque,
ſudorem laticemque allicit: vt cum loturæ in-
ſtar eſſe debeat, calcar vocationis ſuæ à pelle re-
cipiat. Cuius tractionis lenocinio, ipſa pellis
facilè axungia repletur. Cum ergo Latex pluri- 31
bus deſtinetur vſibus, & officiis, ſequitur etiam
eundem exorbitantem, totidem & plurium ad-
huc morborum cauſam fieri occaſionalem. Sal-
ſuginem, nempe acredinem, ac putridi commi-
ſtiones ab internarum partium ſordibus infe-
ctas ſuſcipit, multaſque ideo vlcerum & exitu-
rarum diuerſitates tolerat. Prout & in pelle ſuas
atque varias prurigines excitat. Errant itaque 32
Scholæ inſcitia laticis, quæ hos defectus in ie-
cur inſons referunt, eiuſque intemperiem incu-
ſant.

ſant,ſuiſque ſtoliditatis pharmacis inſons hepar lædunt. Nec aduertunt, quod vnica ouis totum gregem ſcabie infectet, abſque jecoris labe vlla. Quodque abſterſiſſe manum linteo,quo ſcabioſus eſt vſus,ſcabiem propaget,citra jecoris contagium aut defectum vllum. Quapropter iſta Scholarum inſcitia, cruorem & hepar vt rea caloris agitant, imò & innocuum cruorem, ideo cum vitæ accurtatione prodigialiter, ac repe-
33 titim, ſed fruſtrato euentu effundunt. Sin verò Latex intus aliquid ponticum, acidula ſalſedinis myria infectum, reperit, vel cum occulto virulenti fermenti contagio oppignoratum: Iam vlcera cacoëthica varia emergunt, ac cauteria ad diuertendos catarrhos, falsò inuenit. Synonia autem largo imbre pluit ſæpè, quod ſi cruor vel humor alimentarius, ſiue ſpermaticus ros, eandem cauſarent, paucis certè horis homo cruoris penurioſus intercideret neceſſario. Adeoque ſtupore abundantiæ illius neglecto, quia Laticem neſciuere, aliò ſuas nænias falſaque auxilia deportarunt. Saniem ergo vel ichor vlceris neſciuit Galenus, an ad pituitam,vel ad bilem referret. Non mirum eſt autem, laticem in alienam imperij ſobolem tranſſumptum, varias vlcerum excitare cateruas:
34 dum cruor diuerſis ſerpentum ictibus, morborumque tranſplantationibus laceſſitus, in tam numeroſam varietatem exorbiret. Relinquo au-
35 tem Paracelſo ſuos fontes ſalinos microcoſmicos, ſuęque indulgeo libertati lubens, etſi laticem ignoret cum Scholis. Latex itaque facilè alienam intus qualitatem combibit. Hinc in hydrope, multa ſitis, etiam a potu frequenti. Non enim liquoris penuria; ſed ſalſuginis confectione, ſitis fit. Mali quoque ſudores ſunto, ſi parti-
36 culares. Nam quod membra ſingulariter Laticem in auxilium vocent, à malo eſt. Duo ergo præcipuè hic adhuc ſpectantur,quod Latex non tam ſua feratur ſponte, quàm vocatus à ſuperficie,cui deſtinatus alioqui opitulandę:tum etiam quod illarum partium ſudores earundem defectum teſtentur. Quapropter injecta ſtragula ſudorem promouent, quia externè adhibita ope-
37 ra vocatur. Atque ideò non rarò fruſtra propinantur ſudorifera, & tegmina multiplicantur: quia tractrix Laticis foris languet. Quod ſi latex abundet, nec à pelle alliciatur, quia aliena labe eſt inquinatus,ad partes decumbit, & indolentes tumores excitat,ſi non etiam qualitate ſit
38 moleſtus. In quibus tam balnea quàm cauteria ſubinde opem dedere:non quod tam cauſam effectricem, quàm productum, id eſt, Laticem minuant. Adeoque remedium palliatiuum & ad poſterius applicatum eſt. Denique tota mali ſcaturigo huius, in inſons caput humanum, in Catarrhos depluos è capite relegata fuit. Cuius cau-
39 ſam ſi errauerint,conſequenter debuere & in remediis aberraſſe. Memini namque incipientem pluritidem, copioſo ſudore mox deſiiſſe. Quale eſt diaphoreticum,è floribus papaueris erratici, ſtercore caballi, ſucco bellidis, ac ſimilium aditorio prolectus ſudor. Poſtremò etiam no-
40 tauiglandulas inſignes, ſubter axillam, in inguine,& pone aures; Itemque in ductu vrinæ prope veſicam, ac circa duodenum inteſtinum, & innumeras penè alias, ad cuiuslibet venæ bifurcationem ſuppoſitas. Quarum vnicum vſum, Scholæ jubent eſſe: ne vaſa ſcilicet lacerationi ſint obnoxia. At ſanè in nominato vſu error manifeſtus adeſt. Nam fruſtrà, poſt aures; glandulæ inſigne eſſent: vbi nullus eſt timor lacerationis, vt neque intus: quin etiam ipſa carnoſa membrana non diſtenditur, adeoque non potuere niſi fruſtra,euanido vſu atque fine, glandulæ ibidem apponi. Id eſt,errauit naturæ Arbiter in vſu glandularum:vel errant Scholæ.Cum nuſquam præfatis locis, quibus glandulæ ſitæ ſunt, vaſa ab inuicem abſcedere poſſint. Meliuſque ac commodius rupturam vaſis tenue ligamentum, quàm lacerabilis teneraque glandula præſeruaſſet. Ego vbique animaduerto perpetuam Scholarum indagandæ veritatis incuriam. Non enim 41
animaduertunt, glandulas præfatas non eſſe niſi ad emunctionem laticis è venis, vt ſudores in habitum corporis diſpergant. Quod in lingua oculariter eſt manifeſtum. Vbi glandulæ ſaliuam efficiunt, atque ideò Laticem alliciunt. Subter 42
axillas, & in inguine verò ſudores proferunt. Non autem lacerationi vaſorum præuident. Prius nempe, officium eſt quotidianum. Alterum verò, non niſi inſolens, rarum, atque potius ridiculum. Reſtagnans nempe Latex, venas grauat, oppreſſione, eodemque ſi liberentur, Archeus velut reſpirans, nouas ſibi vires inſperato reſumit. Itaque Laticis ignorantia, cauteria inuenit,& ſuſtinuit; Catarrhos finxit, atque inconcinna remedia ſiue præſidia vniuerſalia ſomniari fecit. Nil enim ſolidi, aduerſus morbos penſitatum. Vtpote oſtendam ſuo loco, morborum initia adhuc hodie incognita latere: ideoque & remedia eſſe vana tentamina, nec certi 43
quicquam continentia, niſi ſpecifica proprietate certis morbis dotata ſint. Alioquin incertitudo conjecturalis, ſibi ſubterfugia parabit, medenteſque credulitas ægrotum muniuit. Quod quidem remedium, etſi morbo diceretur appropriatum,non quemlibet iuuet. Imò nec purgantia, tametſi indubiè aluum ſoluerent, ſolari ægros propter diuerſitatem complexionum humorumque fictorum pertinacium. Supponunt enim talem vdelicet ex humoribus, peccare, ſpectantque poſtmodum per ſolutiua eductum: attamen cernunt nil de morbi feritate remiſſum. Ergo cum deberent ignorantiam in humoribus & purgantibus fundatam agnoſcere, reflectunt ſeſe ad varietatem complexionum, & intemperierum incertam ignotamque differentiam.Quæ ſanè ſi æquo ſpectentur animo, non alio terminabuntur fine, quàm in plenam principiorum medendi hactenus cognitionem, inſcitiam & euerſionem. Quapropter medentes adhortor,& exoro ſuppliciter, tempeſtiuè addiſcant Medicinæ inaudita exordia, themata, & 44
axiomata inſueta. Quapropter hoc loco parum diuagari opportunum cenſui. Etenim vt Atrophiam vidi occaſionaliter è latice ſuſtentatam, Ita & pinguedo, ſiue obeſitas me ſpectante, vnico bimeſtri, per potum diureticum, loco cereuiſiæ ſummum abacta eſt. Pharmaca autem peregrina chinæ, zarzæ, Guajaci, &c. quod laticem 45
per ſudores profunderent, ficto mentitoque titulo, exſiccantium nomen acquiſiuere. Enimverò jam antè demonſtraui omne corpus viſibile, quodque elementorum miſtura conflatum creditur, fieri materialiter ex ſolo aquæ elemento,quod primordialiter in rebus conſtitutis cunctis, ſe habet per modum Laticis, quodque & hic ſuppoſuiſſe, tanquam ſemel ſat probatum, ſat eſt: Dein axioma Philoſophiæ habet: Quod

corpora non mutentur in inuicem, niſi prius reducta ſint in primam ſui & ſequacem materiam. Id enim quantumuis applicari velint metallicis tranſmutationibus: attamen ex ſublunaribus quorumuis notatis tranſmutationibus, eſt deſumptum. Non tamen, quod velint corpora, in primam materiam Ariſtotelis, imò nec etiam in primam elementorum ſeparationem, eſſe reducenda (nec enim cibus in ſua elementa putant remeare debere, vt inde cruor fiat) ſed volunt corpus tranſmutandum in proximam ſui materiam, ſeu prioris vitæ ſubjectum retrocedere debere, antequam de tranſmutationis acquirendæ termino, ſpem fixerit. Quorſum, certum eſto. Cibos atque potum in ſtomacho aſſumere naturam Chyli, cum retentione qualitatum vitæ mediæ ciborum. Deſtrui quidem priſtinam ciborum materiam, & approximari ad materiam Latici, ſiue elemento aquæ viciniorem: ſatagente nimirum ad hoc fermento ſpecifico ſtomachi, non ſecus atque fermentum hepatis chylum in cruorem tranſmutat, cuiuſque comes ac ſocius, non item pars, eſt latex. Fermentorum autem in natura adeo diſcrepantia atque ſingularia dona exiſtunt. Vt quædam viuentia ex ſola aqua ſibi faciant cruorem, carnem, &c. imo & oleoſam axungiam. Iu ſulmonis namque ſtomacho, nunquam repertum edulum ajunt piſcatores. Sunt præterea animalcula aquatica in aquis ſalſis, quibus vix aliquid innaſcitur, quæ ſemen quoddam potatæ à ſe aquæ communicant, vndè ſibi ſuum corpuſculum augent, & ſuſtentant. Adeò vt aliis piſcibus huiuſmodi animalcula edentibus detur, ingeneratum aquis ſemen, ad vitam tranſgreſſum, & ad vitam mediam participatam deductum. Animalcula autem, quæ ex ſola aqua, immediatè ſibi cruorem, totamque ſui ſuppellectilem patrant, exemplum habent in omni propemodum vegetabili: præſertim in ſaxoſis, arenoſiſque montibus, procul ab hominum ſtercoratione ſemotis (in quibus forte 60. ſpecies reſinificarum arborum notantur, ex ſola aqua pluuia, niueque, ſiue leſſas ſaxoſi odoris, ex pleno nutriuntur, & adoleſcunt in ſummam altitudinem arbores adeò pingues, quod ſuffocarentur, niſi eandẽ effuderint circumcirca. Fermentum ſtomachi in homine facilius cibos in chylum, quàm illorum pinguedines tranſmutat, eò quod pinguedo remotior ſit à Latice, ſiue prima materia, quàm ſit cibus. Quæ digeſtio tranſmu-
46 tationis, in ſuccos aquoſos, eò huc adducta eſt, quò conſtet, Laticem, facile concepto in nobis peregrino ſemine, membrorumque fermento, tranſmutari in alienam prolem. Adeoque è Latice, omnium proximè tranſplantari in muccum excrementoſum jam ſupra oſtendi, vbi memini, à potu æſtiuo affatim ſumpto, ſputum (quod arida ſub ſiti deficiebat) ſtatim poſt creari mucilaginoſum. Hæc eſt noua Laticis hiſtoria, ad tractatum de Catarrhis referenda, eò quod illius ignorantia, Catarrhis conceptis, ſingularem confirmationem dederit, vt & concipiendis dedit temeritates.

***

CAVTERIVM.

1 *Cauterium nil niſi vulnus permanens.*
2 *Cauterij igne facti nulla prærogatiua.*
3 *Nomen fontanellæ, impoſtorium.*
4 *Quæ Deus integra vidit bona, à Scholis laudantur lacera.*
5 *Pollicita Cauterij, puerilia.*
6 *Catarrhi negatio, negat Cauterij vſum.*
7 *Redicula tutandis Cauteriis neceſſaria.*
8 *Theſis Scholarum oſtenditur abſurda, & impoſſibilis.*
9 *Quid purgetur per Cauteria.*
10 *Concluſionis nomen contra Cauteriorum ſtatuta.*
11 *Stulta in Cauterio deſideria.*
12 *Cauteria quibus noceant.*
13 *Scholarum indiſtinctio.*
14 *Scopus ſiue finis Cauterij ceſſat.*
15 *Mundum per cauteria circumuenere.*
16 *Cauterio non eſſe communionem cum Cerebro.*
17 *Abſurda, ad doctrinam de Cauteriis conſequentia.*
18 *Vnicus Scholarum aſylus.*
19 *Reſponſiones.*
20 *Adiguntur Cauteria in ſcopulos.*
21 *Quid reſpondeant Scholæ in difficultatibus poſitæ.*
22 *Multiplicatio, electioque Cauterij, quo auſu ſurrexerit.*
23 *Hiſtrionicæ aliquot Scholarum nugæ.*
24 *Podagra Medentum ludibrium.*
25 *Stulta Cauteria.*
26 *Fruſtranea in ſuis deſperatis.*
27 *Nondum à Scholis ſtatutum, quibus caſibus juuent Cauteria.*
28 *Caſus in quo Cauterium prodeſt.*
29 *Crudele atque putidum Cauterij remedium, vt anteuertatur.*
30 *Cauterium Medico indignum.*

CATARRHI inuenerunt Cauteria. Illis ergò de medio ſublatis, horum tractatus videretur fruſtraneus, niſi initiandis hæc ſcribe- 1
rem, diffidens eruditis quicquam profutura mea ſtudia. Quare Cauterij fines, & effectum declarare ſtatui: Cauteria itaque inprimis fiunt igne, ferro candenti, corroſiuo alicauſtico, imò ipſa nouacula, vel forcipe, aliquid abſcindendo. Sat: modò carnoſa membrana pertundantur vlnere. Alij verò præferunt vulnus igne, vel cauſtico paratum illi, 2
quod ſcindendo patuit. Eo quod actuali calore, & ſiccitate, fluxum humorum melius præpediri putent. Quaſi vnico momento, igni vreret aliquid, præter ipſam eſcharam, aliudve exſiccaret, quod poſtmodum fluiturum ad vulnus fingunt. Vtrobique ſcilicet in Scholis, magni fiunt ſomnia. Quippè fontanella (ſic enim vulnus cauterizatum vocant, vt quaſi per fontem morbos exhauriri vulgus credat) nil iuuat, priuſquam dempta ſit eſchara ablatoque prius caloris & ſiccitatis veſtigio. Eo quod Cauterij inſtitutio pro objecto habet excretionem, quæ non ante eſcharæ decidentiam incipit: minuſque ſemper exhalare poſſit trans eſcharam, quam alioqui ſanam per pellem. Perin-

de ergo poſteriores cenſuerunt, quomodocunque fontanella facta fuerit, modi continuum diuiſerint,& diuiſum cuſtodiuerint. Quod enim
4 Deus fecit integrum, vt eſſet optimum, Scholis videtur melius fore, ſi vulneratum ſeruetur. Vulnerari ergo ſæpè, vulneraque aperta cuſtodiuiſſe, ad Scholarum ſanitatem confert. Mirum ſanè, quod vulnerari, non tranſtulerint ad præcepta tuendæ ſanitatis, prout nimirum Cauteria, ſiue vulnera conſtantia, eò ſunt relata. Inter vulnerari autem, aut vri, tantum intercedit ſanguinis emiſſio: quę illo titulo præeminere in Scholis deberet, niſi phlebotomiæ fraus
5 ſe miniſeſtaret. Pręſumunt nempe, atque decernunt, Cauterium eſſe nouum emunctorium, per quod Medentes queunt naturam pro libito coërcere, ad ſe exonerandum; non quidem qua fingunt aliàs per Catarrhos defluere, ſeque exonerare, aut quaqua verſus: ſed dumtaxat per factum foramen. Id eſt, citant Catarrhos, vt perſonaliter compareant in loco, ad lubitum Medentis. Lepide ſanè, ſi æquæ verè. Attamen hæc prodigia in tantum profecere, vt pueris etiam ante trimatum jam cauteria fiant. Aſt ego, inprimis ſemper in Cauterio intuitus ſum implicitam blaſphemiam, qua Creatorem inſufficientiæ in condendis emunctoriis palàm accuſant. Etenim ſupra mille fontanellas incarnari iuſſi, cuius hactenus, quod ſciam, neminem pœnituit. Denique conſideraui, puerilem Medentum præſumptionem, quod naturam ſuis illorum juſſibus auſcultaturam ſibi ſeriò perſuadeant: etiam ſuppoſito defluxu & procubitu humorum, quem jubent, longè abſurdiſſimum. Ad fundamentum autem meum ſat ſit. Quod
6 nempe nulla ſit miſſio, aut ſpontanea defluxio Catarrhi. Quo negatiuo ſubſiſtente, vanum fit fundamentum Cauteriorum. Docent namque Scholæ, per fontanellas elici malos, imò exitiales humores, qui alioquin aliò vel mitterentur,
7 vel ſponte defluerent. Bellè ſanè, quod natura laxo freno exſpectet arbitrium Medentis, & apertionem Cutis, vt iſthac ſarcinam deponat, quam aliàs in nobilius membrum declinaret. Quaſi mittens natura minaretur, niſi carnoſam membranam, vbi vobis viſum fuerit, mihi vulnere appertam ſuſtinueritis, vt per reuulſionem me à furore placaueritis, & à conceptu dimiſſionis auertatis, væ vobis: Nam quod aliàs ſubter cutim expurgarem, ad nobile membrum, in vindictam retrotraham. Sed ſodes, quo centro, quaue fontis ſcaturigine, malus ille humor paratur? An in jecore, humorum quatuor (vt volunt) officina? At ſanè difficilis, longa, & ſale-
8 broſa via, vt malus iſte humor à jecore per venam cauam, adeoque per cor, ad extremam brachij, cruris, vel ceruicis pellem deferatur, cruorem non incontaminans, ſed ipſe malus humor ſincerus. Crudele ſanè emunctorium, quod trans fontem vitæ malum humorem ducit. Adeoque crudelis Medicus, atque Scholæ crudeliores, quæ noxium humorem per Cor deferri jubent. Quod ſi verò adhuc hodiè ignotus malus humor fontem habeat Cerebrum: Vbi quæſo? An quauis capitis ſentina malus ille humor naſcitur? An in ſinibus; vel in pelui? non quidem inprimis in vteribus cerebri ſine præſentaneo necis metu, quotidiana maligni humoris illius fiet collectio, & nidus. Sin verò in pelui fiat malus, qui anteà bonus fuerat. Iam per nares, atque palatum, ſponte ſolita defluet, nec egebit Cauterio. Aut quis ille Corruptor, qui aliqua capitis parte, humorem anteà bonum ſtudio vitiet, vt iam inde deferat malignum, ad partem aliquam intercutaneam, quam Medicus feriri juſſit? Quàm obediens enim ille, qui malus humor (mortuum nimirum jam excrementum) ſe aliò torqueri & mitti patietur, qui aliàs, non amplius ſollicitus de vitæ œconomia, ſolo ſui pondere, ſituum legi paret! Quod autem malus humor, per cauterium emungendus, non ſit vapor à ſtomacho in caput, per cerebrum, menynges, & cranium tranſlatus, collectuſque, & indè dimiſſus inter muſculos externos & cutim: id antè de Catarrhis peremptoriè exploſum eſt. Denique iis conceſſis, etiam careret eſſentia, & etymo humoris, per conſequens etiam mali humoris, pituitæ ſcilicet vnius è quatuor. Nam quicquid ſemel vapore tenus à ſtomacho, eleuatum eſſet, & in guttas concreuiſſet, nec ſpiſſum eſt, nec tenax, nec vnius amplius de quatuor humoribus factis in hepate; ſed eſſet liquor poſthumus ſtillatitius. Quapropter ſi humor malus, cauterij cauſa finalis, non generetur in hepate, cerebro, aut ſtomacho; quæ tandem erit officina malorum humorum pro catarrhis? quæuè pars mittens, & excelſa, vnde
ad Cauterium decliuius ferantur? Etenim in 9
tanta nugarum anguſtia coguntur Scholæ fateri, non malum aliquidem humorem dimitti ad foramen cauterij: ſed cruorem degenerare in
ipſo vulnere, labriſque malè diſpoſitis. Nam & 10
hoc vulneribus, quibus deficit balſamus, geniale eſt cunctis. Profectò ſi ſcholæ Aphoriſmum examinent, *Dum pus fit, maior dolor, labor, & febris, quàm facto pure*: cognoſcerent, plus produci materialiter ex ſanguine, per laborem facultatum, ac conſequenter, in fontanella, iiſdem finibus pus optari. Quo ſtante, labitur theſis, ſupponens, per cauteria deduci malos humores. 2. Puris in vulnere facti eductionem, non eſſe è centro corporis. 3. Non eſſe deflui catarrhi excrementum. 4. Cauteria non purgare malos humores, quæ bonum cruorem in excrementum, cum labore digeſtiuæ facultatis, præparant. 5. Cauteria nequicquam facere ad præcautionem maligni humoris, qui topice fit in ipſis labris vulneris. 6. Pus & ſaniem, foramine vlceris, non poſſe retrocedere, ac labi in partem nobilem, multoque minus, cruorem bonum, vnde pus fit. 7. Si cruor ſit humor malus, antequam ad fontanellam deueniat; natura deſtinat ergo de cruoris maſſa, malum aliquem, ad ſauciam dumtaxat partem, vt eam nutriat, vel hoc ipſi eſt ordinarium, in partibus ſingulis. Iam tota natura vitio laborat fatuitatis. 8. Stultum eſſe. Quod multum puris feciſſe: ſit bene Cauterium purgaſſe. Cum iſtud pus dicat boni cruoris corruptionem. Adeoque dum homo malè valet, fontanella, loco puris, plorat ichor. 9. Si ergo Cauterium, faceret ad malorum humorum euacuationem, oporteret melius ſe habere hominem dum ichor fluit, quàm dum pus fit. Quod in theſi eſt falſum. Hinc ergo rectè infertur, non ſelectum malum humorem, aut excrementum pernicioſum, quod alioquin alio decideret, euacuari per fontanellam: ſed totum iſtud ſiue pus ſit, ſiue tenue virus, nil aliud eſſe, quàm merum cruorem alendæ parti cauterizatæ deputatum, ibidemque vitio partis corruptum:

ptum: adeoque corruptionem ſui, metiri bonitatem, & malignitatem digeſtionis, in loco, fontanellæ. Atque proindè dum Archeus totalis, quoquo modo laborat, maior quoque infirmitas digeſtionis eſt in fontanella, viciniuſque pus eſt putredini. Et hactenus fontanella, propter potentiorem ſolito digeſtionis læſionem ichor plorat. Scholarum ergò opratus eſt, vt de cruore innocuo, pus fiat plurimum & album. Idque vocant benè purgaſſe, ſi plurimum cruo-
11 ris corrumpatur in vltima digeſtione. Quod ſi rectè conſideretur: jam palam fiet, Cauterium non imprimi ad expurgationem maligni humoris, nec exſiſtere humorem malum: ſed dumtaxat ad abundantiam ſanguinis diminuendam.
12 Adeoque intuitu ſolius Plethoræ. Vnde conſequens, non conuenire adoleſcentibus, non temaciatis, non morbo aliquo depreſſis: vt neque ordinare viuentibus, minimèque omninm, ab-
13 ſtemiis religioſis. At nondum diſtinxerunt, An pus in fontanella ſit ſolius cruoris, ſiue vnius de quatuor fictis; an verò, ex commiſtione quatuor. Si prius ſit verum, tunc pus non eſſet ex humore malo, ſed ex optimo de quatuor humoribus, adeoque fruſtranea erit fontanella, atque optimum pus, ſiue effectus fontanellæ, erit peſſimum, cum non eſſet niſi optimi corruptiuum. Quod ſi malint commentari: quod ſcilicet cruor non ſit ante malus, ſed fiat malus, dum à tribus ſociis ſecernitur. Saltem tres reſidui, in iſta ſecretione, erunt cruore adhuc deteriores, & in omnem euentum, non niſi malo fine, fiet fontanella, vt bonum & inſontem cruorem corrumperet. Sin verò velint ex quatuor commi-
14 ſtis humoribus pus fieri. Ergo Cauterium errat in fine. Cum non ad expurgandos humores nocuos: ſed ad corrumpendum bonos, ſibi à natura non errante, in alimentum dietim miſſos, Cauterium valeat. Denique, non poterit Cauterium cenſeri inſtitutum, ad Catarrhi præcautionem: vel alias Catarrhi materia non eſſet vapor, non etiam pituira: ſed ipſe cruor, quem fontanella in ſe corrumpit. Pus namque non è pituita: ſed de ſolo ſit cruore, vt ſat in Schola edoctum, eſt. Itaque per eſſentiam puris, bene indagatam, in materia & efficiente, ceſſant fines Cauteriorum, Catarrhorum, & humorum malorum expurgationes. Enimverò, ſublato quouis ſymptomate vulnerúm, in Cauteriis, & ſuppoſita valetudine, neceſſe eſt, quod continui ſolutio in fontanella pus proferat, idque non defluat aliunde: ſed in ipſa ſit parte generatum. Archeus quoque, proportionaliter tantundem quotidie cruoris partibus diſpenſat, quanto pro ſui nutritione opus habent. Ergò pus, eſt cruor vitiatus in illa parte in qua vulnus eſt, effectuſque
15 viriatę ibidem digeſtionis. Vitiaſſe ergo partium integritatem, continuitatem, atque digeſtionem, cruorem denique in pus conuertiſſe, idipſum eſt in Scholis reputatum, Catarrhis obuiam iniſſe: ſiue à capite (vndè omnes Catarrhos originaliter petunt) humorem excrementoſum (qui alioquin ad partem nobilem comminatus erat decumbere) per foramen cauterij extraxiſſe: ſiue interim capiti, cum parte vulnerata, ſit conſenſus, vel non: perindè enim eſt, modò cutis ſaucia detineatur. Siue humor ille excrementoſus, ſit cruor, ſiue pus fiat, vel ſanies, perindè, modò per trita vocabula Catarrhi, præcautionis, deriuationis, reuulſionis, & fontanellæ, mundo ſit circumuentum. Contueor enim hornotinum infantulum, iam dentientem, ac pati febrim, ſpumam oris, atque indeſinentem ſaliuam. Ac tandem adeſſe tormina, & ſeceſſus ex viridi flauentibus. Saltem dens ille eſt capitis pars: quapropter diarrhœa erit Catarrhus capitis. Aſt quis eſt dentis erupturi, vel tumidæ gingiuæ conſenſus cum inteſtino? quæue poteſtas eius gignendi, immittendi Catarrhi, è ſtomacho infantuli ad caput? atque indè in Ileon? quo iure ſtillatus è ſtomacho vapor, fiet æruginoſa bilis in capite? fortenè ab vitæ initio iam bilis officina migrauit ad caput? An cauterium poſſet (ſi infans eſſet tolerando) diarrhœam porraceam in ſe aſſugere? paucíſque puris guttulis compenſare aliquot libratum bilem porraceam? Cur fabricat Infantuli ſtomachus Catarrhum, propter dentis dolorem? Cur mittitur in Inteſtinum, & non ad dentem dolentem? An nondum cernit lector, diarrhœam non eſſe Catarrhum? ſed indignatum Archeum vbilibet, in Inteſtino promptum eſſe, ad tranſmutandum alimentarium cremorem in excrementa, quæ à Scholis putantur bilis, pituita, &c. Si itaque diarrhœa non ſit Catarrhus, paſſitque Archeus indignatus tranſmutare quidlibet in infeſtum liquorem, ſi modo gingiua affligatur; An non poterit quaqua verſus ſe exonerare per ſtatuta emunctoria? nec præſtolari apertam pellem cauſtico? Ah crudelis hebetudo ferocire Scholas fecit in mortales ſibi agnatos? Neque enim conſiderant, quod in mulieribus, & obeſulis, 16
carnoſa membrana ſit circa ordinaria loca cauterij, mera axungia ad duorum ſaltem digitorum ſpiſſitudinem, quibus tamen perſonis frequentiora, magiſque proficua, perſuadentur cauteria. Quare etiam vix in medietate axungiæ fundus fontanellæ erit: Non eſt ergò via, qua è cerebro, vel inter cranium, & cutim, ruat malus, Catarrhi proſcriptus humor fictitius, per 17
medium adipis. Sed quis demum humor ille ſolitarius, ſuo qui peccato à parte mittente proſcriptus, per axungiæ ſubſtantiam, impermiſtus deſcendens, in pus degenerat? Si ſit exhalatio vaporum è ſtomacho, cur non erit frequentior iunioribus, & calidis ſtomachis, quàm debilibus, ſenibus & frigidis? Quo pacto aqua iſta è vapore ſtillatitia, formam puris induet? Quomodò per cerebrum, menynges, & cranium, feſtinabit inuenire factum foramen à cauterio, vt iſthac tantum defluat, & purgetur? Cur centies non prius in auras vapor euolat, antequam ad locum cauterio lubenti deſignatum pertingat? Quomodò aqua ſcandens à ſtomacho, jam erit cruor, & puris mater? Quomodo cruor (materia puris, iuxta Galenum) erit Catarrhi materia? Quare cruor redigendus in ſeriem malorum humorum, qui nondum contaminatus, à natura diſpenſatur ad locum vulneratum; Quare, facto vulnere, ceſſabit natura damnatam materiam, per & in loca ſibi conſueta, deturbare? An enim aperta, ad medentis libitum, cute, fiet dein viarum neſcia? An forte laborauit tantum, vt exitum alicubi reperiret? eoque jam facto, deinceps in obſequium vulnerantis veniet? Itaque falſa ſunt hæc quatuor nempe pus eſſe materiam Catarrhi; Catarrhum eſſe materialiter è ſtomachi vapore; Per fontanellam excerni materiam catarrhoſam; hancque in partem nobilem diuerti, niſi per foramen reuellatur

uellatur aliò. Vnum ſaltem Scholæ habent au-
fugium. Nimirum, quod Cauteria, in morbis
18 chronicis, itemque in pinguioribus, & pletho-
ricis, non rarò profuerint. Ergo neceſſe eſt ma-
lum ſaltem humorem, facto vulnere, purgari,
19 corpuſque exonerari. Cui ſubterfugio, dico.
Materiam Catarrhi, eſſentiam, modum, vias de-
riuationis, & affectum, itemque malum humo-
rem, & fines Cauterij ficta eſſe ſomnia, turpis
ignauiæ & ignorantiæ vela. Adeoque euen-
tuum exempla, non ſat eſſe deſtruendis apici-
20 bus veritatis. Quid ſi cauteria iuuerint quan-
doque? Id ſaltem non è radice & eſſentia Ca-
tharri, in ſe nulli penitus: ergo ſi profuerint;
fateantur Scholæ, prodeſſe Cauteria à mediis,
& finibus, ſibi ignotis: ſeque conjecturale re-
medium, incertum, & per accidens, tanto en-
comio extollere. Etenim admiratæ meritò ſunt,
Cauteria profuiſſe ab euentu: Si enim aliquis
affectus, ſponte, vel dierum mox maturitate,
ceſſurus perierit; An proin jus ſibi natum au-
tumant, ducentos miſerè torquendi fruſtra, ſi
vni per accidens cauterium non fuerit infau-
ſtum? Quid ſi in aduerſum, hiſtoriæ multo-
21 rum conferantur, quibus cauteria malè ceſſe-
runt: confeſtim ajunt, non ſumus empyrici,
nec exemplis mouemur. Rationales enim ſunt
Scholæ, nituntur que præterea Veterum autho-
ritatibus. Idque ſic altè intonant, quoties ratio-
nibus deſtitutæ, & experientiis conuictæ, deſi-
nunt eſſe domini expertiſſimi, nec per contra-
rias ſuis experientias, flecti volunt. Ad ratio-
nes autem anteriorum confugiunt, quas luri-
das, ignauas, falſas, & primo veſtibulo ceſpi-
22 tantes, oſtendi. Siquidem cum deprehendiſ-
ſent Scholæ, aliquos forte fortuna ſenſiſſe iuua-
men poſt cauterium, mox ſeton, ſiue funis per
ceruicis pellem traductus vtrimque, creditur
Ophtalmiæ, lippitudini, imo ipſis catarrhactis,
& vitiatæ digeſtionis oculorum remedium.
Cauterium in oppoſito crure, creditum eſt do-
lori Iſchiadico medela. Tentarunt varia Cau-
23 teria, fabrique ferrarij longam fecere ſuppelle-
ctilem, vſtiones etiam Arabicas (ſtercore nimi-
rum non niſi hircino, frixato in ſartagine) in
pollice pedum eminus, Iſchiadicis, & arthriti-
cis inſtituerunt. Hiſtrionicas nimirum meden-
do vbique nugas, & ſomnia pro veritate venum-
dedere. Sed admiratæ tandem Scholæ, quod
vnica Arthritis Catarrhis deputata, riſerit cun-
cta illarum theoremata, & Cauteria. Videlicet
24 falſum oſtenderit, quod Podagra defluente fie-
ret Catarrho, quodque Cauterium eſſet irritum
commentum, deriuationis & reuulſionis pro
humore decumbente. Deliria quoque Caute-
25 ria in tabe, defectibus pulmonis, capitis, oculo-
rum, renum, Catarrhoſis nempe defectibus ina-
nibus, adeoque lanienam, cum impoſtura ma-
26 gis admiror, quàm vana tentamina æmulor. Sic
namque in epilepticis, citra ſpem ſanationis,
Patauini, Hetruſci, & Montiſpeſſulani, candens
ferrum vſque ad cranij ſuturam adigunt, pro-
mittuntque fumos epilepticos, è cerebro iſthac
ceſſuros, non vt paroxyſmi durationem ſaltem
minuerent; verum vt ſæpè de cætero ſuſpen-
derent. Sed hæc ægri tolerant, ſpe ſurda vale-
tudinis: at ſine exemplo. Nec ſemel expen-
dunt: ſomniatos halitus non afficere cerebrum,
defectu exitus: ſed vice verſa, morbi tempe-
ſtatem cauſæ concitent, antequam ad comarum

cutim peruenire queant. Quapropter luridam
& vanam eſſe Cauterij operam & opem, quæ 27
inchoat à poſteriori, ſanandis morbis. Non-
dum enim à Scholis determinatum, quibus af-
fectibus Cauteria conueniant, eò quod rarò, &
per accidens tantùm iuuent, adeoque quod im-
poſſibile ſit ſtantibus hypotheſibus ſuis, Cau-
teria fore proficua, idcirco etiam rationes, mo-
dos, media atque ſcopos Cauteriorum, inueni-
re. Cæterùm poſthabitis Scholarum decretis,
de Catarrho & Cauterio, facilè quoque inueni-
ri poteſt caſus, quo cauteria iuuent. Enimverò
propter innouationes cruoris neceſſarias, ſin-
gulis lunæ ſtationibus (prout de lunari tributo
alibi) videlicet quicquid de veteri cruore ſupra
præcedentis lunæ periodum, abundanti, fuerit
reſiduum; Id totum vel in adipem, vel in ex-
crementum vltimæ digeſtionis, faceſſere debe-
re. Quod quia per Cauterium, ſupra quotidia- 28
nam Diaphereſin diſſipatur, & educitur, idcircò
corpora obeſa, edacia, plethorica, & ſedentaria,
iuuamen ſubinde à Cauterio ſentiunt, & non
alia. Eò quod cruoris maſſa, uerſus iuſtum pon-
dus & proportionem requiſitam dematur: Cu-
jus abundantia alioquin Archeum, partes, ha-
rumque digeſtiones, & diſtributiones onerat,
& aggrauat. Hactenus namque præcauetur ma-
li inſtantis formido. Totum ergo Cauterij ſpe- 29
ratum beneficium, ſitum eſt in contemperatio-
ne abundantiæ cruoris, per huius quotidianam
atque minutulam diminutionem. Crudele aliàs,
& putidum Cauterij remedium, quod exer-
citio, iuſta parcimonia, vitæque temperamen-
to, anteuerti facile poteſt. Quicquid parcior
victus mederi nequit, non ſperetur per Caute-
rium leuamen adferri. Eadem namque, quæ ad
vitæ ſanæ & longæ contemplationem faciunt,
excuſant Cauteria. Palliatiua ſaltem, ſemper eſt 30
Cauterij medela, & tantum in aliquibus, hacte-
nus nempe Scholis medicis indigna. Etenim
dici ſolet, niſi continuetur fontanella ſemel im-
preſſa, metus grandioris mali incutitur. Sed
mera Scholarum eſto ignorantia, quæ Caute-
rium, in omnem euentum, non ad prius, ſiue
ad cauſam, atque radicem morbi: ſed ad poſte-
rius ſiue productum applicarunt. Quod nuſ-
quam fuit mederi ex condigno. Neſcitum eſt
ergo à Scholis adhuc, quibus theſibus, & mor-
bis, cura hœc Cauteriorum palliatiua valeat.
Quia forte fortuna, ac duce ignorantia tenta-
runt omnia, tentantque modo. Sic vt alterna-
tim jubeant, ſi non hic, non ibi, nec repeti-
tum Cauterium iuuerit, nec multum puris &
ſaniei effundatur. Conſultò claudantur Fon-
tanellæ.

VOLVPE VIVENTIVM morbus antiquitus Putatus.

1 *Guttæ falſum huius morbi nomen.*
2 *Podagra quotidie increbeſcit magis.*
3 *Podagra mox diſtinguet electos Medicos ab alijs.*
4 *Propria Padagræ.*
5 *Scholarum inconſtantia.*
6 *Podagra calida non differt per ſpeciem à frigida.*
7 *Hæreditaria, non ſaltem eſt à Catarrho.*

8 *Deter*

8 *Determinatio ſigilli in ſemine, qualis.*
9 *Charactheris, cum ſemine corporeo diuerſa ſodalitia.*
10 *Catarrhoſi nil in Podagra.*
11 *Cur abuſiua Scholarum remedia, & præcautiones.*
12 *Quantiſper erunt infauſtæ medelæ.*
13 *Podagram non eſſe in pede, vt neque Chiragram in manu.*
14 *Modus fiendi in Podagra.*
15 *Cur perpetuus Podagræ locus ſit, inter oſſium contactus.*
16 *Cur Podagra infectet parentum ſemen.*
17 *Cur procul à Corde incipiat.*
18 *Aciditas Podagræ nondum eſt in ſui ſemine.*
19 *Quo pacto fermentetur illa aciditas.*
20 *Synonia quid.*
21 *Creta podagrica vndè formetur.*
22 *Vnde, & quis affluxus, ad loca Podagræ.*
23 *Iuuantia & nocentia quos inſtruant.*
24 *Objecta in ſanando.*
25 *Verum Podagræ remedium.*
26 *Repetitio dictorum.*
27 *Nomen guttæ, fecit errorem in ſuppoſito ſenſationis.*
28 *Podagræ definitio.*
29 *Ortus & progreſſus eius.*
30 *Depingitur à prima in vitam vltimam.*
31 *In quo decipiantur ægri.*
32 *Cauteria vana in Arthritide.*
33 *Nil materiale mitti, labi, aut dirigi, in loca Arthritica, quod humoroſum ſit.*
34 *Vana remedia Scholarum, tam Europæa, quàm barbara.*
35 *Irridentur potus exſiccantes.*
36 *Propria temeritate ſuccumbunt Scholæ, in Podagra. Tabe, Catarrhis, & Cauteriis.*
37 *De humido & ſicco quædam primò vera.*
38 *De remediis Heteroclitis Podagræ, alibi.*

1 ARTHRITIS Articularis morbus, Podagræ nomine intellectus, ita Catarrhis tribuitur, quod multis Europæ nationibus vocetur Gutta, per Antonomaſiam. Cui etymo adſtipulantur ægri, operamque ſuam tantæ mortalium cœcitati dedere. Eò quod ſibi videantur alicuius ſtillæ lapſus inter oſſium connexus ſentire. Scholæ enim, quæ vniuerſum docere præſumunt, ab indiſtincto vulgi ſenſu didiciſſe gaudent, ſimulque ſine indagine euntes, Catarrhoſæ factæ ſunt. At cum iam totam Catarrhi fabulam euerterim, detegam etiam errorem ſenſus vulgaris, in Podagra. Quod aliàs fieri non poſſe cenſui, niſi ab ouo, Podagræ ſcenam expoſuero.
2 Podagra primis ſtetit ſæculis incognita, licet genus humanum vel mundi incunabulis in omnem deflueret luxum. At ſenſim in hominum debilitatem creſcente ærumna, primis ſaltem Scriptoribus tam fuit rara, quod illorum calamo vix digna cenſeretur. Magis verò deinceps inualeſcente mortalium carie, luxu maximè diſſolutos, primum adorſa eſt. Hincnáque Veneri, Bacchoque emancipatorum, lues credita, in noſtros vſque dies. Veruntamen cum jam operarios, & maximè abſtemios Capuccinos, frequenter infeſtet, omen feci, mox paſſim florituram populariter Podagram, niſi noſtri miſertus Deus, hæreditariam partim, partimque
3 acquiſitam cladem anteuerterit. Denique & indè præauguratus ſum, Podagram fore, quæ poſt Quartanam indicium latura ſit: inter electos & putaticos medicos. Nam dum ſemel radices jecit, non ſolùm vitæ comes adſiſtit: ſed in ſeros quandoque nepotes transfertur inexorabilis. Adeoque, vt multipliciter propagationis ſuæ fœcunditatem in futurum erectura, medicaſtros ſpernendos diſtinguet. Multa enim ſunt quæ hæc morborum Princeps, ſibi ſeruat ſingularia. Nam præter peruicatiam, non ſolum per 4
parentum genituram, in aliquot generationes ſuccedit, ſed & inſuper, in patientia exſpectat triginta & amplius annos, antequam prodeat. Quin etiam Generans, nondum podagricus, ſuæ hæredem Podagræ ſæpè conſtituit, eodem ferè anno, quo pariens, poſt generationem, prima Podagræ initia paſſurus eſt. In parente ergo ſilens, nondumque lues nata, generat ante ſeminis ſui iuſtam maturitatem, quod aliis in natura ſeminibus denegatur: quaſi humanæ naturæ labefactatus ager, ſponte propria, Podagram jam gignat. Transeo, quod calculos, cretam calcemue, alienis à Duelech initiis, proferat, & monſtrum petroſum, extra ſolitum locum, & debitum, hominemque ſuis mutilatum membris, & truncum, à tam ſuperba ſtructura in monſtrum deformet. Scholæ enim extra controuerſiam, Podagram defluxibus donant; at nondum defini- 5
tum ab illis, an Catarrhus ille à ſtomacho ſublatus ſit more aliorum: an verò à jecore, per anguſta & impeditiſſima venarum receptacula, Catarrhus tam heteroclitus, deducatur per venas, non quidem recta, quà deſinunt venarum oſcula; ſed inſuetis, ſolique naturæ cognitis viis, inter arthroſim & ligamenta ſiſtatur. Ego verò de fabulis parùm ſollicitus, vtramque opinionem decertare ſino. Pudendum eſt interim, cauſas morborum tantùm problematicè diſſeruiſſe, & diſputabiles reliquiſſe. Interea certò ſcio, Podagram, ſiue per parentum ſemina labatur in hæredes, ſiue demum proprio viuendi errore contrahatur, vnius & eiuſdem ſpeciei eſſe cum omni proprietate illam ſtipante. Nec referre 6
quicquam, ſiue calida infeſtet doleatque immenſum, ſiue denique ſegnior mitiorque frigore cenſeatur. Si quidem iſta ſunt vexilla graduum, quibus materia inſignitur; non autem variant eius eſſentiam. Scio tum etiam, atque 7
didici imprimis: hæreditariam ſaltem Podagram non deriuari è Catarrho: ſi in ſemine, huiuſque conſtituto, per triginta annos inſenſilis latuit. Enimverò cum in ſemine, externi nil contineri queat, quin eò ipſo fœcunditatem prolificationis amittat: certum eſto, nil catarrhoſi in ſemine permanere, nullique materiæ hoſtili ibi locum eſſe. Ratum eſt ergo, in ſemine, nil præter characterem ſigillumue rerum in conſtituto agendarum remanere: illudque ſigillum ne quidem eſſe tanti, vt fertilitatem ſeminis excutiat, ſi inde morbus hæreditarius in filio aut nepote reſurgere debeat. Denique, nec poteſt iſtud ſigillum in ſemine fœtum monſtroſa deformatione fœdare, quanquam alij ſeminum characteres, pro indole ſua, ſemen figurent. Quocirca etſi Podagræ ſigillum reuera inſit ſemini, dormit tamen, ſilet, latitatque, in decurſu figurationis, ac tantiſper, dum tandem nacta materiæ maturitatiſque opportunitate ſeſe explicet. Eſt 8
ergo Podagræ character in ſemine, tanquam vita prima, cum determinatione ſilentij, vt dormiat

vſque

vſque in paroxyſmum primum, velut hirundo tota hyeme. Virtus ergò formatiua in ſemine, nondum defectum ſuum ſentit: ob crimen materialis indiſpoſitionis. Character ſiquidem in ſemine, non natus eſt generare ſuam Podagram, ante ſui maturitatem, quæ characteris maturi-
9 tas ſubinde non niſi in nepote explicatur. Equidem licet arcta ſint humani ſeminis cum ſemine Podagræ connubia, vt velut indiſſolubilem vnitatem impoſterum ſpondeant: attamen certum eſt, morbos non radici ſpeciei adhærere, niſi cui à conditione creati inſunt, (vt Epilepſia Alci, hirundinique) ſed duntaxat initiis indiuidualibus, quibus velut per accidens alligantur. Ideò ſi catarrhoſi nil, in ſemine Podagrico, actu inſit: ergò neque etiam in Podagra indè
10 oriunda. Cum effectus proprii ſuis ſemper cauſis reſpectum referre debeant, Denique ſi Podagra hæreditaria careat catarrho; ergo etiam qualibet alia. Cum vnius rei in ſpecie ſemper ſint eadem ſpecifica conſtitutiua initia. Porrò ſi labefactans character ille podagricus tam inſigniter domeſticus ſit ſemini, tam intimè ipſi ſocialis, tam patienter ſuſpenſus dormiens totque annorum circuitibus ac tempeſtatum procellis ineluibilis, omninò neceſſum cen-
11 ſui, eundem ſpiritui vitali copulari, Vnde primum liquet, fruſtraneas cruoris & fictorum, humorum putatas ſubductiones, vt præcautioni Podagræ eatur obuiam: Quippe, non eſt cruori character Podagræ ille commiſtus, at benè moderatori partium ſolidarum. Mutatur nimirum multoties cruor, totaquæ alimenti ſupellex, ante Podagræ hæreditariæ venturum aduentum. Pariter indè conſequens eſt, ſi Podagræ Character, vel cum parentum ſemine translatus, in fœtum, vel per inordinatas vitæ procellas adeptus, ſit cauſa connexa, & efficiens Podagræ, adeoque ſit is vera Podagra formalis: fabuloſum eſſe, quicquid de Catarrhis guttiſque commentum eſt. Dato namque abſurdo, quod Catarrhus depluens, faceret acceſſum Podagræ; ſaltem quicquid telorum in hunc morbum eſt retortum: id totum ad effectus productum poſterius, ſiue fructum, di-
12 rectum eſt. Nil autem ad cauſæ ſucciſionem. Atqui cum cauſæ veræ in Podagra, Scholis fuerint ignotæ, ſtabuntque ignotæ, quantiſper deliria humorum præualuerint, neceſſe eſt, infauſtas ac crudeles medelas hactenus in non viſum ſcopum delibutas. In digito namque non eſt Podagra: at dumtaxat pomum, ſiue
13 fructus radicis. Ideoque etſi digitum abſcideris, non proinde Podagram ſanaueris. Hinc enim duo ſequuntur. Prius quod Podagra immediatè conſiſtat in ſpiritu vitæ, neque ideò fructum Podagræ eſſe Podagram, ſiue radicem eius. Alterum, quod Podagra non defluat materialiter, ſiue (vt volunt) humore tenus, Catarrho pons ad juncturas. Quapropter ſi progreſſum Podagræ, in fieri eſſe, explicuero, arbitror, ab ingeniis liberis, necdum vllo præiu-
14 dicato contaminatis, aſſenſum iri. Principio etenim, poſtquam character podagricus ſeminalis eſt conſtitutus (perinde nunc eſto, ſiue à ſemine parentum inoleuerit, ſeu demum viuendi ametria ſit comparatus) neceſſe eſt eum, iuxta legem fati, rerumque viciſſitudini parentium, habere præſcriptos durationis ſuæ limites, tam in emergendo, quàm in continuando.

Dum itaque inſtat initium huius motus podagrici, confeſtim ſpiritus vitalis, corruptiuo characteri obtemperans cliens, induit aciditatem fermentalem: prorſus ſibi hoſtilem, atque nobis exoticam. Denique, pro-vt aciditas omnis, tam in cruore, quàm carne, demonſtrata eſt putrefactionis initium indiciumque continere: hinc fit, quod natura, perſentiens illam aciditatem in ſpiritu, quam concepit ex ſemine, ſiue charactere podagrico; confeſtim excitet febrim ephimeram, ante Podagræ acceſſum. Mox quoque loco, ſiue vtero proprio (ſcilicet vbi duo ſe ſimul oſſa contingunt) perſentitur dolor: leniuſculus primùm, deinde verò quaſi ardentis ſtellæ. Auctus, deinceps dolores, ardores, ac tandem ſæpè tumores excitat, Tum nempe conceptus in ſpiritu acor, ſpirituali fermentatione, actiua nimirum alteratione; inquinat gluten ſpermaticum, quod inter ligamenta oſſium congreſſum eſt. Iam ante demonſtraui, characterem podagricum indole ſua natum eſſe, inficere, & transferri cum ſemine (prout nimirum Mercurius inficit os, atque dentes; ſaliua autem canis rabidi, cerebrum) tanquam hoſpitio, in quo
per longam ſæpè annorum ſeriem latitet. Qua- 15
propter vi ſymboli, conſonum eſt, characterem podagricum, primordialiter reſpicere ſpermata. Veruntamen, cum natura tota ſit ſexu anxia, & conſeruandarum ſpecierum ſedula conſeruatrix, atque ſaluatrix, peculiariter, quantum poteſt, proſpicit, ne character ille ſpeciem inficiat, neue in teſtes procumbat. Quocircà, non potuit ſaltem præcauere, ne pro ſua indole infectet immediatè liquorem ſpermati finitimum, quem Paracelſus ſynoniam vocat, vbertim inter ligamentorum cap-
ſulas, oſſiumque contactus, effuſum. At ſub 16
illo momento concubitus, Podagræ character alioquin obdormiens in ſpiritu Archeo, ſub tanta libidinis agitatione excitatus, cum ſpiritu, vnà ſemini contemperatur, anomalo planè modo, quod natura, tum regendis habenis impotens, non potuit cohibere, quin venenum characteris, libidinoſum ſemen, fermentaliter inficiat. Itaque cum regulariter ſemen, ſiue character Podagræ, ſpermatica contaminet; Ideo quam promptiſſimè Synoniam, quæ nuſquam ſolitaria occurrit, quàm vbi duo oſſa ſe mutuò tangunt. Hinc locus ſiue nidus Podagræ in articulis. Quæ, cùm jam conſtitutis cauſis ſuccedere debeant, ſaltem natura ſuæ conſeruationis indiga, non ſinit characterizatum ſpiritum, inficere ſynoniam, niſi pro-
cul diſſitis à corde oris. Hinc namque Poda- 17
græ, & Chiragræ nomen mutuatum. Sed tandem, vbi morbus vires acquiſiuit eundo, & natura ſuas amiſit; etiam propinquiora loca
infeſtat Podagra. Conceptus itaque Podagræ 18
acor in ſpiritu, eſt potentialiter, atque in ſemine, abſque actuali acore. Prout nempe ſemen pyri, guſtum fructus non exhibet. Dum verò tempus maturitatis inſtat, actuatur aciditas in ſpiritu, huncque contaminat, qui paruo ſpatio dein contaminat ſuo fermento Syno-
niam. Non ſecus atque odor teſtæ acidæ, paulò 19
poſt, recens lac infuſum coagulat. Interim autem dum hæc intus contingunt, totus corporis Archeus in ſe alteratur. Norunt namque Podagrici plures, ſibi inſtantem acceſſum prædice-

te, ex mutato excremento, intra pedis digitos naſcente. Quod ſanè non defluxum tam humoris, quam ipſiſſimam ſudoris laticiſque alterationem prodit. Synonia ergo, ex quo ſemel acida deuenit, non poteſt non dolores, ciere. Quapropter majoris atque minoris aciditatis ergo, tantum diſtant Podagræ dolores, calo-
20 res, immanitates, proprietateſque. Eſt autem Synonia, mucilago quædam pellucida, qualis vitulo mactato, amputatis pedidus, è tibijs ſtillat. At mox concepta aciditate, Synonia gru-
21 meſcit, caſeiformis, & opaca fit. Adeoque & indè inepta redditur, vt iuxta ſolitum tenorem ſanitatis, tota exhalet, abſque capitis mortui reſidentia. Fitque hinc degener morboſus partus, infelix nodorum mater. Suffert enim tum aquoſarum partium difflationem, retentis, ex opaca & indurata Synonia, reſiduis. Hinc illa monſtra, calx & creta. Eſt igitur acor ille, doloris cauſa, dolor verò, cauſa effluxus
22 cruoris vicini, boni & inſontis. Non eſt autem affluxus cruoris, defluxus è capite, aut jecinore, eò miſſus per ambages viarum intellectui impoſſibiles. Ac licet incautos ſenſus decipiat, videanturque ſentire defluxum ſupernè: ſenſuum tamen dumtaxat ſunt fallacia iudicia, pro-ut dolente dente, in totum capitis latus, depluere videtur augmentum cauſæ dolenti. Non ſecus atque ad dolorem Paneritij, glans ſub axilla apparet. Topico enim remedio, Odontalgia abit, vel eradicato ceſſat, & glans euaneſcit, vbi digitus dolore leuatur. Hæc eſt origo & radix Podagræ, hicque fiendi modus. Qui ſanè per iuuantia & nocentia confirmatur. Non ſanè quod iſtud axioma approbem, in ſe pudendum: aut quod indè iudicationes curatiuas deſumi velim: ſed quando-
23 que admiſſi errores, errantes inſtruunt, iudicioſos in charitate ſapere volentes, ſicut bona remedia bene operantes confirmant. Ideoque quicquid ſubtilem aciditatem in ſpiritu principiat, maturat, auget, aut promouet; illud etiam, Podagræ acceſſus ſtimulat. Cuiuſmodi ſunt vina alba, acidula, parum vini, multum aceti continentia, largius hauſta: Itemque quæcunque ſunt corruptiua laticis, vt Aſperagus, &c. Pariter quoque, quæcunque acorem, è ſpiritu vitæ, ac latice, ante acceſſum demunt, introſumpta, vel foris appoſita, acceſſum amouent, anteuertunt, vel præſeruant, ſaltem mitigant dolores, nodoſque inhibent.
24 Aſt in ſanando Podagram, non eſt ſpectanda aciditas producta, (quæ fructus & poſterioris vices habet) ſed meditandum eſt, quomodo è ſpiritu vitæ, character ſeminalis Podagræ ſit abolendus. Quo alias perſtite, nil actum eſt,
25 electo medico dignum. Neque enim ad intima ſpiritus vitalis ſcinia, quiuis tabellarius accedit, niſi legatus amicus. Ideoque purgatio per Arcanum corallinum, Podagram in ſui ſemine, interimit. Non eſt autem Arcanum iſtud, color ſiue tinctura coralli (vt rerum Chymicarum ignara turba, irridendo interpretatur) quia appoſita verba Paracelſi, (quod de eſſentia auri eſt) aliud ſonant. Non etiam auri color, ſulfur aut tinctura, aluum ſubducunt: ſed Arcanum hoc, eſt materia, metallicum; colore, corallinum, ſapore, melleum: & eſſentia aureum. Non quidem, quod vnquam fuerit corpus malleabile: ſed eſt auri horizon, inconcluſum corpus, & fixum: cuius ſulfur dulce eſt, & noſtris conſtitutiuis commiſtibile. In hoc ſulfure enim, omnes vires Solis congregauit omnipotens, cui ſoli omnis debetur honos & gloria. Qui me intelligit, rarus eſt: attamen ſcit, quod quæ de Podagra dixi, ſint vera. Veruntamen cum non ſat dicatur, quod non ſat intelligitur, iuuerit fortè, Podagræ ortum, & progreſſum, in Epitomen repetiuiſſe. Queruntur imprimis Poda-
grici, ſe perſentire humoris ardentis defluxum. 26
Atqui, jam ſat ſuperque docui, nullum in na-
tura vnquam fuiſſe humorem noſtrum, præter 27
cruorem, Laticem, & ſecundarium ſiue nutritium alimentum: ac præterea degener excrementum: nullumque horum defluere, multoque minus defluxum ſentiri poſſe: Humorem nuſquam niſi in Galenicis libris exiſtentem. Ergo in ſuppoſito ſenſationis, neceſſarius error
eſt. Itaque Podagra, eſt character morbidus, 28
ſeminaliter in ſpiritu vitæ inſertus, qui ſuæ maturitatis terminis fructum acidum fermentalem gignit, ſpermaticis partibus confermentabilem. Non exſiſtit ergo Podagra, in cruo-
re, multoque minus in excrementis. Verùm 29
podagrici primùm agitantur in præcordiis, & tam internas potuum atque ciborum, quàm externas aëris viſſitudines ſentiunt, imò & ſæpè has futuras præſagiunt. Quare patiun-
tur febriles motus; primum, circa offici- 30
nam ſpiritus vitalis, ac quidem paroxyſmi initiis. Etenim primi motus è præcordiis aſcendunt, ſedem animæ ſenſitiuæ adoriuntur. Conceptus namque in præcordiis character, Lnuæ atque Mercurij typos explicat: atque deinde in corde perficitur. Formatus autem ſiue maturatus character, ſpiritum ibidem febrilem induit, quatenus inficit. Qui ſimul atque acorem ſymboli vitæ ſiue fermentalem concepit, motu febrili abigitur ſquallens, & ad loca deſtinata (crudi videlicet ſpermatis in Synonia articulorum) febriliter defertur. Spiritus, inquam, ſic infectus, & non humor (quod notandum) Synoniam in ſe tranſparens, eum aciditate fermenti caogulat in grumum opacum. Adeò vt præ ponjicitatis conceptæ gradu, calores, dolores, tumoreſque Podagræ, diſtinguantur. Laticem verò aduocati doloris buccina, & per venas dimitti, ad eluendum, certum eſt, in Scholis confirmaſſe defluxionum errores, jecur accuſatum, caputque immeritam luiſſe culpam, & ſuſtuliſſe fruſtraneas mille medelas. Itaque non, quod dolet, quodque tumet vel ardet, Podagra eſt ſed hujus ſunt producta. Neque enim per pilam bombardæ ſublato pede; ablata eſt Podagra, ſiue Arthritis; ſiquidem in ſenſatione, per organum ſenſus, fit tantum conſenſus partium. Quod
fefellit ægros, & medentes illis credentes. Nec 31
interim deſcenſum tumor arguit. Qui enim dolorem ſequitur, illum præcedere deberet, ſi humoris deſcenſus, ſiue tumor, doloris cauſa eſſet. Adde, quod ardentiſſima Podagra abſque tumore fit. Id enim in Odontalgia, in ſpina parti infixa, ſpectari ſolet, quod localis dolor mentiatur ſupernarum partium defluxiones. Sed quid hæc cum Catarrhi fabula commune habent? E contra, perſiſtuut Scholæ, cauteria infligunt oppoſito latere: vt humorem defluentem in oppoſitum crus reuellant, & per fo-

ramen

32 tamen emungant. Sed bona fide, quid caute-
ria exſugunt? nil niſi pus & ſaniem. Hæc au-
tem ſunt vulneris fructus, cruoris degenera-
tiones. Ergonè materia Podagræ pus eſt, aut
ſanies? aut vlceris purulenta ſordes? An pus
vſpiam in cretam tranſmutatur? An pus abſque
corroſione? quieſcit? Somnium itaque ſuum
Scholæ vendunt Tyroni: pus inter articulos
deſcendere, aut eſſe aptum in cretam verti: at
bene, corrodendo ſibi aperturam facere. Ma-
giſque puerile eſt, quod purulentum aliquid,
defluens, in dexterum pedem, à ſcopo ſibi in-
ſtituto deflecteret, ſi in ſiniſtro crure vulnus ſit;
33 Quod ſi defluit, ſponte propria decumbit, vel
à mandante mittitur, & dirigitur. Tranſeo in-
terim abſurditates fiendi, & viarum, quas alibi
euentilaui. Itemque humorum è cruore ſepa-
ratorum decubitum, iam antea cum ipſis humo-
ribus, extra rerum naturam & ſpem relegaui,
deſtinato libro. Inprimis nullam eſſe partem
mandantem, mittentem, ſagittantem, aut diri-
gentem, ſat alibi confectum eſt. Sin autem ſua
ſponte decumbat in latus ſibi perpendiculare:
certè dormienti non caſurus humor, ſi totum
corpus dormiat lecto planto, quoniam deeſt li-
nea perpendiculi. Nec humor ſui pondere la-
bens, auocabitur ab inſtituto, licet in oppoſito
34 crure foramen ſit. In Podagra ideo ſanè irriſit
natura venas Medentum purgationes, extenua-
tiones, venæ ſectiones, ſcarificationes, thermas
& cauteria, quæ viribus ſaltem detrahunt, vi-
tamque abbreuiant. Certum eſt enim, quod
ruinam ſibi procuratam præſentiens natura, at-
que formidans, non rarò præfata ſymptomata
eiuſmodi remedia mitigent: ſed crudeliori mox
dolore, & nodorum atrocitate, perſoluenda eſt
pacatio illa. Ergo cuncta, infauſto tentata euen-
tu hactenus. Inſtituunt denique ſudores ſic-
cos, minore quidem vitæ iactura: at pari ſuc-
ceſſuum infelicitate. Tandem, potus ex vlti-
mo terrarum angulo, barbaro fundamento, pro-
pinant, dumque noſtratia ſenſerint irrita, ſal-
tem barbaris remediis humores (nunquam vi-
ſos, nominatos, notoſque) exſiccari ſpondent.
35 At cur hos potus, & in tabe propinant arida?
nonnè vt defluum, & exorbitantem humorem
cacochymum areſaciant? At primò ſatisfaciant
quæſtioni, an ſit. An decocta aquea ſint ex-
ſiccando. Deinde doceant, quod hi potus, cer-
to priuilegio non exſiccabunt cruorem, vt ne-
que humores, quos vocant ſecundarios. Sed
ſolos tres alios ſomniatos, in cruore: vel de-
mum ſola excrementa pituitoſa; denique quod
non vitiabunt requiſitam in cruore compoſi-
36 tionem, & compoſiti ſymmetriam. Quod ſi
huiuſmodi decocta tantùm exſiccent viſcida &
acria, ſaltem augebunt grumos & nodos, relicto
auſteritatis coagulo. Quod ſi hæc faciant in Ca-
tarrhis, quare non in Podagra? Aut ſi non in
Podagra, quare etiam non in Catarrhis? Si ex-
ſiccent pituitam inter articulos? cum in præ-
cautionem Podagræ propinantur, quomodo
pituitam labentem in venis, vel in via intercu-
tanea, ad tophum, & nodos, non conſtringent?
Si tenax pituita, in tophos exſiccatur per de-
cocta: nonne noxam in pulmoniacis auctura
ſunt? Ideoque cum ſcelere præſcribuntur, &
propinantur? Si ſicca imbibant humidum, ſal-
tem non video, quomodo humida exſiccabunt,
potiſſimum vbi decocti potus ſemper perſtet
humidus. Denique ſaltem, humor catarrho- 37
ſus, non poſſet non excrementum eſſe? At non
conſiderarunt Scholæ, excrementoſa non poſſe
diſſlari ſine capite mortuo, vt neque exſiccari.
Aliàs docui enim deſiccationem eſſe dumtaxat
caloris & frigoris. Quorum hoc, in aucto gra-
du, viuentibus vix tolerabili, aquea conuertit in
Gas; Illud verùm, in vaporem ſiccitantem, non
eſſe qualitatem operatiuam, vt neque humidi-
tatem: ſed ſiccum combibere humidum & vice
verſa, humidum, humectare, quatenus imbibi-
tur. Exſiccatur verò humidum, non à ſiccitate:
ſed abſcedente humido, per calorem, vel frigus;
abſorpto. Scholæ in defluxibus, calida vetant;
vina prohibent, ptiſanas ſuadent, adeoque me-
diis in aquis, nunc humectantibus, nuncque
deſiccantibus (vt aiunt) exſiccare nituntur; At
neſciunt quid, quo modo, & medio, quia hacte-
nus anonymus eſt humor, tantorum malorum
author. Ergo itaque nec motum, nec modum,
nec media noui, quibus huiuſmodi potus que-
ant exſiccare, vera exſiccatione, multoque mi-
nus nocua tantùm, præſtentque minimum illo-
rum, quæ Medentes pollicentur. Natura itaque
ſpernit hæc Medentum ſomnia, irritaque ſem-
per fecit, facietque illorum promiſſa. Oro opt.
Deum, vt ignoſcat delictis, quæ ex ignorantia
non pertinaci, ſed humana contraximus fragi-
litate. Timeo tamen, ne medentibus obueniat, 38
quod cæteris hominibus: quibus ignorantia iu-
ris, hæreditatem aufert. Poſtremo, prout Poda-
gra verè eſt morbus primarius, hinc eius co-
gnitio pendet ex ſcientia morborum primario-
rum, ſub quorum finem quædam de cura Poda-
græ annotata ſunt.

PLEVRA FVRENS.

1 *Pleuritis Scholarum.*
2 *Errores definitionis & obliuiones ſui.*
3 *Obmiſſiones aliquot ſomnolentæ.*
4 *An pondus pituitæ decidentis, pleuram à coſtis auellat.*
5 *Aliquot craſſiores obmiſſiones.*
6 *Vena azygos, non ſpectat pleuritidis eſſentiam.*
7 *Reuulſionis ac deriuationis vana ſpes.*
8 *Quorſum conducat phlebotomia in Pleuritide.*
9 *Decepta Schola per Artificialia.*
10 *Cauſæ morboſæ ambæ, manent in ſuis effectibus.*
11 *Paracelſi inaduertentiæ aliquot.*
12 *Scholarum incuria.*
13 *Authoris conſideratio in Pleuritide per exemplum explicata.*
14 *Aciditatis contemplatio in terminis Pleuritidis.*
15 *Probatio.*
16 *Phlebotomiæ vanitas.*
17 *Requiſita in remedio.*
18 *Acor probatur in pleuritide.*
19 *Quomodo auellatur Pleura à Coſtis.*
20 *Vndè pulmonia.*
21 *Euulſa ſpina, locus ſæpe fit ſpinoſus.*
22 *Vnde Pleuritis.*
23 *Culina Pleuræ, vbi.*
24 *Naturæ pœnitentia in Pleuritide.*
25 *Veteres hyſteron proteron aliquid de dolore pleuritidis dixere.*
26 *Dyſenteria vt ſe ſeparet à Pleuritide.*

27 *Peripneumonia, & vomica; in quo diſtent à Pleuritide.*
28 *Quid agat Clyſter in dyſenteria.*
29 *Notatur Eclegmatum vſus.*
30 *Scholæ vbique circa curam palliatiuam morborum occupatæ.*
31 *Medentum atrox incuria.*
32 *Remedia torta in Pleuritide.*
33 *Notabilia circa dyſenteriam abſurda.*
34 *Cur Clyſter Dyſenteriæ ſit nocuus.*
35 *Obſeruationes Authoris pleuritici.*
36 *Venæ ſectio tempeſtiua, quomodo à procraſtinata differat.*

1 PLEVRITIS inter defluxiones, ſiue Catarrhos à Scholis numeratur, eamque definiunt cruentum apoſtema, in quo pleura, ſiue ſuccingens coſtas membrana à coſtis auellitur, cum febri continua, & dolore loci. Apoſtema, eſt genus definiti. Adeoque, quæ ſemper morbum
2 definiunt diatheſin, & inter qualitates ponunt: jam pleuritidis productum, ſiue effectus, ad deflui Catarrhi poſitionem conſequentes morbum cenſent; interque ſubſtantias locum parant.
3 Non autem amplius inter Intemperiem, diatheſin, & actionis læſionem: verùm jam materiale productum & apoſtema aſſerunt. Incertum denique relinquunt, an phlegmati catarrhoue ſalſo, an verò cruori iſthuc expulſo, pleuritidem adſcribant. Ac ne minimū quoque explicant, quæ ſit illa furioſa diſpoſitio, quæ ſua thymoſi diuellit pleuram à coſtis. Attamen iſta thymoſis eſt natura & motu prior defluo Catarrho; & Catarrhus, prior iſta diuulſione, eaque diuulſio præcedit Apoſtema. Effectum
4 itaque definiunt, putant quoque Catarrhum defluum, ſuo pituitæ ſalſæ pondere, actualiter pleuram à coſtis auellere. Delinquunt præterea Scholæ, Quod in pleuritide necquicquam pro pituitoſo Catarrho remedij decernunt, vt etiam laceratæ jam pleuræ obliuiſcuntur: quippe ſolis expectorationibus per ſaccharatos illinctus prouident. Equidem ſat cernunt Pleuritidem morbum eſſe repentinum, cui pituitæ ſalſedo non potuit eminus corroſionem in loco produxiſſe, vel cauitatem feciſſe, quam cruor eò decumbens impleat, atque ulterius diſtendat. Volunt ideò ipſum defluens phlegma, ſolo ſui pondere pleuram à coſtis auellere. Quaſi non deflueret guttatim, pondusque defluxuræ ſupernè pituitæ, jam perpendiculariter ſuperincumbens, aliquot librarum ſimul, vim faceret. At nondum declararunt cauitatem, in qua iſtud pondus pituitæ accumulatæ reſideret. Nam etſi æger tam cerebro vacuus eſſet, atque eſt inſulſa Scholarum præſens aſſertio, non poſſet tamen tanta pituita in cranio, pleuram à coſtis
5 lacerare. 2. Nondum docuerunt vias, quibus è capite continuitas in tranſitu Catarrhi eſſet à Cerebro ad intercoſtalem membranam, multoque minus, qui ſuo eminus pondere id præſtaret. 3. Nec etiam iſtum Aulſorem adhuc denominarunt tamque potentem laceratorem, qui pleuram, coſtis pertinaci, multaque vndique fibra adnatam, auellat. Vel qui aquam in ventrem hydropicum, inſtar tympani tendat. Nec tandem oſtendunt, cur iſte Catarrhus depluat, ad deſtinatum paruumque locum, qui communi in cerebro factus, aut detentus eſſet. Nonne enim ex tot tantiſque incogitantiis Scholarum ſubſecutiua inuicē ſubſcriptio ſuſpectæ fidei eſſe meretur? Nam maioris eſt violentiæ opus, quàm decumbentis pituitæ, pleuram à coſtis auulſiſſe. Quotquot enim ad nonum Almanſoris ſunt 6
commentati, longè lateque de vena azigos, ſiue abſque pari, inter coſtas diſtributa, ſeſe ſcabunt, adeoque deflui catarrhi obliuiſcuntur, prout & ponderis eiuſdem, duntaxat ad cruoris depletionem conuerſi. In hoc enim potius conſiderant remedium, quod vnicum habent, & ruſticis æquè notum, per ſolam nempe venæ ſectionem iteratam, quam ipſam morbi naturam, aut ſuppoſitas Scholarum cauſas catarrhi. Quin etiam eò abſurditatis omnes omnino declinauerunt, quod rejecta catarrhi conſideratione inter curandum, putent ea parte primò cauſam appuliſſe, qua cruor velut per accidens, è vena impari illapſus eſt inter pleuram. Tantoperè namque ignauiæ ſemper ſuccubuere, quod cauſas plerumque effectuum meditatione obumbrent. Nec attenderunt vnquam cruorem à venis non deferri ſponte, vt neque proprio illabi decubitu. Pleuram enim à coſtis lacerare, cruorem: eò mittere atque ſimilia, ſunt vitæ munia: non autem labentis liquoris crimina, Sed quid agent Scholæ, quæ tantùm Paganis ſubſcribere aſſuetæ, quorum doctrina non naturam, ſed ipſam Matheſin in artificialibus imitari eſt ſolita? Etenim venam azygos, per coſtas utrimque dilatatam, ac deductam cernunt: ergo & hinc omnem mendicant cauſam. Non ſecus ac ſi viator dormiens, circa amnem, & in proximo nemore occiſum cadauer à latronibus reperiatur, proindè dormiens ille, vt Reus omnem, capite ablato, ſanguinem effundere debeat. Ergo inſtituunt phlebotomiam, & cruo- 7
rem educere tentant per reuulſionem, è vena azygos rea, tanquam cauſa proxima immediata, & continente. Aſt vbi iam veſter manet Catarrhus pituitæ, vel bilis, è capite defluus? quique ſuo duntaxat pondere pleuram à coſtis lacerat? Cruorem ſaltem retrò reuellere intendunt à vena impari nedum fluentem: ſed etiam poſſibiliter fluiturum. Eſtque ob id dicta reuulſio, prout & pertuſa vena aliqua proximiore, velut mali mediatrice, dicitur deriuatio. Ah! quam circumſpectæ ſunt Scholæ in ſermocinalibus, & artificialibus? quæ in natura nil niſi ludicra ſunt? Quoniam etiamſi vena cubiti, vſque in cauam, totum depleat cruorem, & hæc conſecutiuè è vena azygos, cruorem extrahat: Scire tamen deberent Scholæ, ſtatim poſt, totum iterum cruorem æqualiter in venas reſtitui: adeò, licet vena cubiti tota poſſet euacuari (quod nunquam) tamen mox iterum totus cruor æquaretur per totum venarum contextum. Vnde manifeſtum fit, vanas eſſe Reuulſionis & Deriuationis nænias: quippe quibus conceſſis, adhuc non niſi pro paucula mora inſeruirent intentioni. Quæſo ergo Medentes conſiderent, 8
in Pleuritide phlebotomiam non eſſe vſui, propter Reuulſionem & Deriuationem: ſed propter meram ſanguinis viriumque extractionem, & diminutionem. Vt ſcilicet natura, euacuationem iſtam exhorreſcens, deſiſtat, ceſſetque mittere cruoris augmentum circa pleuram. Attendant, inquam, an hoc non ſit, cum virium iactura tam inſigni, & repentina (in morbo, quo totum onus vires ipſæ ſolæ baiulant) à poſteriori

riori mederi, per præcautionem, præuentionemque incrementi? An iſtud inquam ſit itum ad cauſam connexam & fouentem, dum non ad faciens, ſed ad factum eſſe, totam conuer-
9 tunt operam? Stulta prorſus miniſteria ab artificialibus deprompta. Torrens quippe fluens ad quendam terminum minuitur, ſiſtiturque, ſi ripa eius ad latus aperiatur, & propinquiore, magiſque prono itinere, ad decliuem locum labatur. Sed quid iſtud iuuerit; ſi tantùm ad aliquot vncias cruor depleri queat, & quidem cum notabili virium jactura? nonne obſtipata vena, cruor fluet iterum ad locum deputatum, qnamdiu motus initium perſeuerat? An non conuenientius fuerit, fluxus principium ſtitiſſe? cum ex vena ſecta, non aliud bonum, in Pleuritide queat exſpectari, quàm quod eneruatis viribus ſperari poſſit? Scilicet, quod natura virium auida, indiga & egena cruoris, ceſſat à ſymptomatico motu verſus pleuram, quamdiu debilitata permanet. Atque ideò, non accreſcente Pleuritide pro mora, natura velut rumoris & procellæ pœnitens, cogitet de maturatione puris ab extrauenato cruore fabricandi. Quæ cuncta felicius ſequerentur, retento cruore, in quo habitat vita, id eſt vires. Vtpotè vita eſt naturaque quæ ſola eſt morborum medicatrix, eaque deficiente, humeros attollit Medicus. Ergò Scholæ hactenus non attenderunt ad cauſam impulſantem, quæ cruorem extra venas profundit in loca indebita, ſupra metam modumque, quæque pleuram à coſtis auellit furioſè, vulnus & cauum
10 parat. Quæ cauſæ ſimul connexæ, ſunt quidem ante effectum, in eodem tamen effectu, perſeuerant adeò, vt materialiter & efficienter ſint ipſimet effectus. Ad quem ſcilicet tardus & impotens eſt pituitæ falſæ & ſalſæ è capite (per non
11 exiſtentes canales, aut viarum continuitates) decurſus, ac ſomniari defluxus Catarrhoſi. Paracelſus autem hanc pleuræ auulſionem meditans, volenſque illi adaptare cauſam, alias adduxit inſulſitates, vt inſanas microcoſmi leges ſuas in nobis tutetur. Fingit namque nouum, & aliàs nunquam à ſe nominatum ſalem Ogertinum: vtut variè in vlceribus & apoſtematibus, vſque ad excoriationem, de ſalibus ſibi pruriat. Ac inprimis hunc Ogertinum, de proprietate Arſenicalium (ſulfurum) docet: Interim eius fodinas, venas, proprietatem, hiſtoriam, etymon, & etymi rationem ſubticet. Quia à ſe ſomniatum. At ſaltem in hoc nil egiſſet ſplendidius: cum eodem luto quo ſordent Scholæ, ipſe non minus
12 impingat. Siquidem nemo hactenus declarauit, quare recedat pleura à coſtis, quibus continuatio fibrarum, filo adnata eſt, An videlicet ſponte ſua; an verò per alium laceratorem auellatur: ſatisfactum dubio contenti, ſi dixerint à pondere deuoluentis Catarrhi, auelli à coſtis. In cuius tamen dubij, tanquam radicis, ſedationem, tota conſiſtit Pleuritidis ſanatio, & præcautio. Digna eſt nempe cuiuſque morbi radix, Scholarum muto ſilentio (oſtendam nimirum, peculiari tractatu; ipſam morborum quorumcunque eſſentiam hactenus in Scholis neſcitam) ſufficere illis viſum eſt, ſi ad extera, ad artificialia, ad ſymptomata poſteriora, ad conſequentes fructus, ſiue producta, doctrinam ſuam contulerint: quaſi ſcena cauſarum, & radicum eſſentialium, eſſet ridicula, vel fruſtranea. Paracelſus quoque ſi aliquid ſolidi ad tãtum morbũ, eiuſque doctrinam addere ratum cenſuit: ſi non ipſum ogertinum ſalem, è cruore, de potentia ad actum deducere ſtatuit ſaltem inſolitus, anonymus & incognitus ſal ille deberet attuliſſe neceſſitatem ſui inuenti, ſuæque generationis, vt aliquis ſaltem præcautioni locus daretur. Hoc nempe poſtulat Monarchæ Arcanorum prætentus titulus. Sed cuncta manſere neglecta, eò quod ſuper inanes ſtipulas Medendi principatus ſtetit fundatus. Corruiturum itaque ſpondeo, quicquid illi fuerit ſuperſtructum. Nam ſiue ignis, veritatis explorator ſubſtruatur, ſiue demum ſpontanea dierum putredo ſtipulas conſumpſerit; Saltem tandem ædificium iſtud corruiturum ſcio. Ego autem in pleuritide conſi-
dero primum motorem internum ſiue calcar: 13
Ac dein Laceratorem pleuræ. Et vtrumque vnum idemque efficiens ſui, ipſam voco pleuritidem. Cruorem autem eò affluentem, & effuſum, indéque natum apoſtema, tanquam productum conſidero, quorſum communem adducam experientiam in exemplum. Sit Spina parti alicui infixa. Cui ſuccedit in inſtanti dolor, à dolore, mox pulſus, à pulſu, cruoris affluxus: vnde tumor febris apoſtema, &c. Spina ergo poſt ſe mouet cætera. Metaphorica ergo ſpina Pleuritidis, & propriè loquendo, ipſa Pleuritis, eſt peregrina aciditas concepta, in Archeo, quam ſi fuget, aut deponat in cruorem venæ cauæ? ea certè ad venam azygos, imo vel in ipſam propinquam coſtarum carnem expellitur: vnde apoſtema tanquam Pleuritidis productum. Denique ſicut apoſtema, natum ab infixa digito ſpina, non niſi temere curatur per venæ ſectionem: ſed propter ſolam ſpinæ euulſionem ſanationem promittit? Ita contingit
in Pleuritide. Etenim vt acor in ſtomacho, eſt 14
gratus, & ordinarius ſapor: Sic extra ſtomachum, omnis aciditas eſt præter naturam, & hoſtilis. Quod hactenus neſcitnm in Scholis. Sic nempe tormina ab acido inteſtinorum, in lotio ſtranguria, in vlceribus corroſio, in pelle ſcabies, in artubus podagra, &c. quodque ſi experiri velis ad manum, emictæ nouiter abſque dolore, vrinæ, aliquot ſaltem guttas vini aciduli immiſce, & per ſyringam injice. Experieris te inuito, quod vera doceam. In larice (de quo poſtea ſuo loco) quoque pleuritidem notham (quam ventoſam vocant eadem prorſus cum reliquis indagandi incuria) ſuſcitat. Aſt ſi Archeus in cruoris gremium, leuiculam ſibi ſiniſtro applicatam aciditatem, depoſuit: ſtatim extrauenatur, ejicitur à venis ſpreta, & apoſtema parit, vbicunque id locorum contigerit. Sin verò profundius id in venis eueniat, peſti-
lens aliquod pathema inſurgit. Quod probo. 15
Quippe cruor aut caro nunquam aceſcunt, abſque actuali putrefactionis conſecutione (quod alibi per carnes belluarum, ſub canicula ociſſimè putrefientes, ideò iuſculum acidum dantes probaui ex inſtituto.) Cruor etenim aceſcens, mox contra naturam venarum, totiuſque carnis indolem (quamdiu viuit) coagulatur. Nam dudum in cadauere cruor à coagulatione præſeruatur à vena, è qua ſi exciderit, ſtatim grumeſcit. Quod alibi latius. Hinc ſequitur, quod facti apoſtematis in Pleuritide, non poteſt eiuſdem cruor per venam ſectam euacuari, vtcunque nomen reuulſionis aut deriuationis, in morbi metum, & ægrorum deluſionem, jactitetur.

Itemque nec venæ ſectio impedit, ne quid de-
inceps amplius aceſcat. Cum phlebotomia pri-
uationis tantùm vim habeat. Nec poſſit eductus
cruor inhibere, ne, qui intus aciditatem hauſit,
eandem deponat. Aſt condignum Pleuritidis
remedium tenetur in Archeo cauſare auerſio-
nem ab aceſcendi conceptu. Si itaque acor
17 cruoris ſit eiuſdem putreſientis indicium, cer-
tum eſt, quod vena nec putridum, nec putre-
ſientem cruorem in ſe recipiat, nec putrere ſi-
nat, ſi adhuc à morte, eandem à coagulatione
defendat. Ergo exorbitans aliqua peſtilenſue
impreſſio in cruore eſt, ſi aceſcat vtut tenuiter.
Sin autem ab endimico, in thoracem ſpitato,
vel aliàs intus nato veneno acido, Archeus in-
fectus ſit, iſque venarum cruorem, vel alium, in
alimoniam deputatum affecerit; ſtatim eundem
cruorem, quæuis pars putredinem extimeſ-
cens, à ſe repellit. Hoc inquam eſt calcar ef-
ficiens, atque vera Pleuritidis. Idque videtur
primus Medentum Hippocrates ſenſiſſe, dum
ſcribit: Non calidum, frigidum, humidum,
ſiccumuè, morbi ſunt: ſed quod acre, amarum,
18 acidum, & auſterum eſt. Eſſe autem acidum in
Pleuritide, ex eo patet; quod in Pleuritide lo-
tium, & cruor vena ſecta elicitus grumeſcant
etiam exeundo, ſiue ante cruoris condenſatio-
nem: quæ grumeſcentia, ſiue caſeatio, eſt aco-
ris effectus. Latex autem aceſcens, in interco-
ſtales carnes incidens, facit dolorem pleuriti-
cum: non autem verum aut conſtantem affe-
ctum. Quemque idcirco flatulentam nominant
(quanquam flatus eò nunquam attingant, niſi
aſſumpto toxico, tranſmutante. Prout de flatibus)
producit mox leuiculo remedio difflabilem: per
19 inſenſiles nimirum tranſpirationes. Igitur aci-
ditas confeſtim dolorem parit: doloris autem
proprium comitem, ac cauſam (lib. de lithiaſi
cap. de ſenſatione) dixi conuulſionem. In qua
conuulſione, pulſus anteà latens manifeſtatur,
indureſcit arteria, & comitatur dolor. At quia
conuulſio plerumque per interualla tenditur ac
remittitur (quod parturientium dolor teſtatur)
hinc fit, quod quoties pleura ſpaſmum ſuum,
proprio motus Blas intendit; toties aliquid fi-
brarum dilaceratur à coſtis: dumque ſe vel tan-
tillum remittit, accurrit cruor vicinus, in lo-
cum rugarum, contrahendo fracturam. Hocque
iteratis vicibus, cauſa eſt apoſtematis magni,
iuxta frequentiam & aſperitatem contractura-
rum. Cruor autem extrauenatus, aut alioqui
iuſtam doſin ſuperans, ob ſymbolum fermenti
acidi conceptum, hoſtilis fit, & præſto coagu-
20 latur. Quod ſi verò acor in venam arterialem,
vel arteriam venalem (quæ ſunt vaſa pulmonis)
diſpergatur ab infecto Archeo, neceſſitata ad-
uenit Peripneumonia pulmonis. Cernant ergo
diſcernantque Scholæ, an cauſæ continenti, ac
radici medeatur phlebotomon. An verò totus
illarum conatus ſaltem ſeſe extendat, vt cum
procurata virium iactura, incrementum pleu-
ritidis (quando multum) præcaueant: Sic nam-
que modus fiendi morborum, per cauſas moti-
uas, atque vitales, explicari debuit, ſi rectè Ty-
rones inſtrui ſit neceſſe, Medentibuſque ſic eſt
conſulendum, vt deinceps quilibet ritè ſuo fun-
gatur munere, vtque æger proximus inde fru-
21 ctum deſideratum carpat. Spinâ enim euulſa,
facilè ceſſat reliquum. Niſi forte diutina mo-
ra apoſtema ipſum fecerit ſpinoſum. Nam ſe-
mel formato apoſtemate vel vlcere, licet à ter-
go nec radicem in corpore ſint nacta, nec aliun-
de foueantur, per ſe ſtant deinceps, ſubſiſtunt-
que abſque alia ſui tutela. Incumbendum ergo
ſpinæ euellendæ: Eſtque tabidi vlceris perti-
nacia: quod vlcus non ſpinam jam habeat,
ſed ſpinoſum euaſerit. Gignitur itaque in no-
bis ſponte pleuritis, dum primæ digeſtionis 22
hoſpes in alienam meſſem peregrinus inuolet:
vel aliàs inſpirato endimico virulento. Tum-
que eſt Pleuritis populariter frequens. In mul- 23
to enim æſtu repentinus, multuſque affatim fri-
gidæ hauſtus, pleuram, non ſecus atque aliud
acidum irruens, contrahit. Non eſt etiam cu-
lina pleuræ, in tenuiſſima, ac indiuiſibili eius
membranula: ſed in contigua ſibi intercoſtali
carne. Nimia namque eius tenuitas non per-
mittit intra ſe culinam abſcondi. Mortificatur
ideò citiſſimè, pleuræ ipſius cruor per violen-
tum irruens externum, ſiue acidum fuerit, ſiue
repentinum frigus. Eò quod in externa illa cu-
lina, alimentum non ſibi digeratur, atque præ-
paretur. Vitiato ergo cruore, dum in fieri eſſe
eſt, ad alimentum pleuræ, illicò aceſcit, fitque
vera pleuritis. Pleuritidem autem non quidem
aduenire: ſed adueniſſe, & adeſſe ſentiunt,
dum ab externo irruente ea generatur. Nam
generationes naturales velut in inſtanti fiunt.
Ideoque degeneratio cruoris in præfata extera-
que pleuræ coquina, eſt quaſi inſtantanea. Sed
Pleuritis contingens ab acido cruore, aliunde
contaminato, morbos plerumque habet alios
prænuncios. Eſt autem Pleuritidi quoque pro-
prium, quod mox naturam ſui peccati pœni- 24
teat. Adeoque horrore admiſſi erroris, deli-
ctum ſuæ digeſtionis libenter corrigat. Ac pro-
inde ad ſanationem exigitur tantum, vt ſpina
& confuſæ digeſtionis productum auferantur,
in ipſo cruore circumſtante, imò & in ipſo apo-
ſtemate. At Pleuritis, quæ per phlebotomiam
eſt reſtituta, ſæpè poſt annum recurrit, ſæpiuſ-
que tabem poſt ſe relinquit. Quia reſiduæ ſpi-
næ negotium relinquitur ſolius naturæ hume-
ris ſuperandum, abſque adiutorio, reſtaurante
characterem ibidem morantem. Veteres qui-
dem ſenſere, *vbi dolor & calor eò affluere cruo-
rem*. Sed ſpinam precedentemque motricem aci-
ditatem, vt neque ſpaſmodem dolorem, ne- 25
mo (quod ſciam) adhuc attigit: vnde tamen
dumtaxat ſolatium ſperari debebat. Dubitari iu-
re poſſet, quare pleura, à contractura remittens
pauliſper, non rurſus repellat contentum in-
tra ſe cruorem, ad loca vnde venit. Sed iam li-
quet, cruorem ab acido grumeſcere ſtatim, &
huic quoque conſtanter loco iuhærere didicit.
Alioqui non rarò tumores ſæpè diſparent alibi:
eò quod illorum cruor non eſt ab acido alie-
natus. Porrò dyſenteria ſe ſeparat à Pleuritide, 26
non tam acore cauſæ materialis, quàm ſubje-
cti varietate. Neque enim inteſtina à tergo car-
nem habent pro culina. Ideoque inteſtinum
ſuam habet ſpinam, ſuis infixam membranis.
Etenim præter duplicem inteſtini tunicam, ter-
tia obuallatur Meſenterij toga. Et quia extra ſe
non habet culinam in carne: Idcirco eius
membrana, Apoſtema non fert: quapropter ad-
ueniens cruor ad Torminum ſolamen, non indu-
ratur aut grumeſcit, nec fibras cruor Meſen-
terij adhuc nactus eſt, quibus coaguletur, aut
in apoſtema tuberet. Quare in dyſenteria af-
fluens

fluens ille cruor, in ſolamen pungentis doloris ex acido, effluit non grumefactus. In pleuritide autem: pro vna parte cruentum ſputum, non coagulatum (quia nondum acidum) velut ad ſolamen doloris miſſum accurrens: nec ille, nec tale ſputum, eſt cauſa occaſionalis morbi illius: pro altera autem parte cruor, intra pleuram & coſtas ſiſtitur acidus, grumeſcit, apoſtematur; atque idcirco pus fit. Plurimus itaque cruor feſtinans pro ſolamine doloris (vbi dolor, eò occurrit cruor) trans pleuram, in thoracem penetrat, qui moleſtiſſima excreatur tuſ-
27 ſi. Quare Pleuritis à Peripneumonia cauſis occaſionalibus, vt neque remedio differt. Suffunditur nempe cruor in pulmonis parenchyma, iuxta ſpinam pleuriticam. In vomica namque licet pulmo cruorem, ac diuerſa in ſe contineat hoſtilia, defectu tamen acidæ ſpinæ, non eſt peripneumonia: ſed alij ſunt defectus, procedentes ab excrementis propriæ digeſtionis. Idcirco plures morbi non differunt materiâ occaſionali: ſed membrorum atque functionum diuerſis agentibus ac proprietatibus. Quæ plerumque non tantùm variant, remedia, quàm
28 adiacentia à proprietatum poteſtatibus dependentia. Liquet inde enim, quàm irritum in dyſenteria enematum remedium. Quippe dyſenteria eſt tantum tenuium inteſtinorum, aliquot vlnis diſtantium, à craſſioribus, clyſteriorum capacibus. Itaque in Pleuritide, & Peripneumonia vtuntur phlebotomo, ad neceſſariam cauſarum (vt aiunt) ablationem. Quaſi ſola plethora ſanguinis (quam tamen dicunt vnicam & adæquatam ſectionis venæ indicatricem) eſſet
29 illatum genitrix. Cæterùm illinctus præſcripſere igitur, non quidem ad cauſæ remotionem; verùm ad faciliorem ſputorum expectorationem. Illinctus nempe, ex farfara, è pulmone vulpis, &c. Nam cùm hoc animal pœnè ſit indefeſſum, putarunt, quod moriens (nam extra putationem deficit Scholis authoritas valida) ſuo pulmoni, legaſſet remedium ſanandi ſuſpirioſos, licet viſcus, ſpinæ in nobis author, remaneat malè affectum perſtite apoſtemate pus comminante. Quodque, niſi ſtato dierum numero (authore Galeno) integraliter ſanetur,
30 phthiſis indubia ſit exſpectanda. Quocirca totum Scholarum ſtudium, non tam collimat ad ſanandum, quàm ad præcauendum dumtaxat incrementum. Id eſt, non cauſæ radicalis reſpectu, ſed producti poſterioris obtuitu: ne ſcilicet vergat in deterius. Eſt nempe Scholis perpetuum, onus relinquere ſuum naturæ, in diem criticum ſperare, & differre. Nam cum præter purgationem, & cruoris emiſſionem, vix agnoſcant remedia; tantum ad diminuentia liquoris & virium procedunt, ſicque ſolam curam palliatiuam circa effectus, & producta poſteriora occupatæ. Vt nimirum reſiduum in culinæ mangonia, atque præſcriptam diætam relegent, ſiue quos beatior diſpoſitio virium cuſtodit, ſiue aliter in difficiliores morbos ruerint, ſpeque deſtitutos in incurabilium numerum redegerint. Pariter namque atque de lothè pulmone vulpis dixi, commendant in Paralyſi, cerebrum cuniculi, & leporis, quod veloces ſint curſu. Virgam cerui pro frigidis, eo quòd fera ſalaciſſima. An ergo ſi ruſticis manum fidicinis coctam comederit, fortè teſtudinem pulſitet artificioſè. At requirunt Scholæ, vt tractim deglutiantur eclegmata, ideoque illinctus nomine dotata, vt ad locum tuſſis, remedium materialiter deſcendat. Miror interim, cur Ioh ſanum pariter non parauerint ex cauda equi, tota æſtate verrendis muſcis agitata. At nil à Scholis co- 31
gitatum, pro ſpinæ Pleuritidis ablatione: vnam tantùm ob culpam. Nimirum, quod eandem neſciuerint, & indagare neglexerint, inuicem ſubſcribendo contentæ. Vires infirmi interim infirmiores reddunt, & poſthabent, tanquam volentes perdere, per iteratas venæ-ſectiones, quaſi ſtratis viribus, aliquid opportuni deinceps ſperandum ſit. Doleo interim mortalium ſortem, qui tam dolenti morbo tales nacti ſunt auxiliatores, qui cauſam neſcientes, quælibet abſurda tentant, modò prius ægrum cruoris & virium penuria debilitauerint, naturam interim ſuis natantem remigiis deſeruerint. Quod ſi interea infirmum iuuentutis proprium robur iuuerit: ſibi honorem (id eſt, vi præmium) deberi poſtulant & adſcribunt. Alioſque ducentos trucidandi eodem medio, ius acquiſiiſſe prædicant. Vel ſi robur exantlatum; deplente chirurgo, ſuccumbat, longa tabe, luctuoſoque qnotidie ſpectaculo extinguatur: ſaltem ſe excuſet Medicus per morbi ſæuam ac inſuetam magnitudinem, quod adhibitis optimis remediis, nihilominus in tabem declinauerit. Quo- 32
rum nil tale contingeret (ſpondeo enim, atque promitto ad pœnam experimenti) ſi ſpreta maledicta venæ ſectione, balſamo vitæ, ac naturæ viribus ſeruatis, radicalis ſpina euellatur. Sic nempe ſtatim dolor, ſputum cruentum, atque febris ceſſant placidè, ipſumque diuulſum continuum mox incarnatur. Ad neſcitæ hactenus cauſæ peperere remedij ignorantiam. Sunt nempe mea remedia, quæ neminem in Pleuritide & Peripneumonia derelinquunt. Puluis de virga cerui, vel tauri, vel cruor hirci, vel ſuccus Cichorij ſylueſtris, flores papaueris ſylueſtris, ac plura talia. Potiſſimum laudo cruorem hirci, non quidem venalem, ſed hircum ſuſpendo cornibus, alligatiſque pedibus poſtremis ad cornua, abſectis teſtibus caſtratur. Cruor indè emanans, vſque in eius mortem, excipitur, & ſiccatur. Et à venali cruore (qui nil niſi ouillus eſt) dignoſcitur, quod venalis facilè teratur, eiuſque puluis ſit puniceus: hircinus autem verus difficillimè atque tædioſiſſimè teritur, eſtque picei coloris, puluis illius. Contritio autem tam moleſta eſt, non quidem ob ſui lentorem: ſed propter meram & incredibilem duritiem. Huiuſmodi namque præſidia, Archeo amica, atque domeſtica naturæ humanæ, cauſam immediatam in Archeo corrigunt, tolluntque acorem, & ad diaphæreſin diſponunt cruorem, dolorem paccant, quia aciditatem extinguunt. Ablato quoque acoris fermento, reſoluunt quantum poſſunt cruoris extrauenati, reliquumque, neglecta puris deſtinatione, tempeſtiua deiiciunt per tuſſim. Quapropter eadem remedia propinantur deuolutis ab alto, quatenus confuſione grumefactum cruorem diſpergunt, id eſt, ſpinam auferunt, venenum tollunt, & eatenus locum incarnant. Sicque omnibus ſimul indicationibus, vnica ſpinæ emendatione ſatisfaciunt. Quibus plura ſimilia condidit diuinæ Clementiæ largitas inexhauſta. Non enim dyſenteria poſcit aſtrictiua; nam ſub iudicatione ordinaria: ſiue ſub conſtipatione, & a diſtrictione,

mors mox adeſt. Etenim me præſente, & attonito poſt 426 clyſteres fruſtraneos, tandem emplaſtrum diapompholigos, in oleo cotoneorum diſſolutum, cum enemate iniectum ab Archiatris noſtris viro nobili. Inſigni Scholarum ſtupiditate. Siquidem abſque enemate, poſt 18 contenos, & amplius receſſus, per me ſanatus eſt, remedio ore tenus aſſumpto. Itemque Scholæ docere pergunt adhuc modo, dyſenteriam non conſiſtere, niſi cum vlcere inteſtinorum: cui ſanando, proinde præfatum emplaſtrum infundebant Medici. Quaſi vlcus inte-
34 ſtini eſſet ſanabile per emplaſtrum illud! dum eius vulnus ſimplex cenſetur incurabile. Itemque ſi dyſenteria ſit in gracilibus inteſtinis, quare longa non emplaſtrant? Quis enim Galeniſtarum ſanauit vnquam vlcus gulæ, laryngis, vel inteſtini, per clyſteres? cum fiſtulam ani, quam ad manum habent, neſciant ſanare per emplaſtra? Meminerint quæſo Medentes, Quod oculum non mordicet eius naturalis lacryma, vt neque lotium veſicam. Sic & ſtercus in inteſtino inſenſile eſt, vſque propè exitum. Quia excrementum naturale. Clyſterem verò, quia inteſtino peregrinum, dolere. Idcircò in dyſenteria nocuum. Error iſte fluit à Scholis, definientibus dyſenteriam vlcus inteſtinorum. Quam vtut inueteratam, ac penè deſperatam ſanari vidi ſæpiſſimè, & quidem cum multa ſecuritate. Exhibendo ſcilicet remedia quædam ſpecifica. At certè cruentum Moloh, Cathedris præſidere conſpicio medicis. Retroſpicite ergò confratres. Nam dirus mundo ingruet horror, ad ſonum tubæ, dum quiſque daturus eſt rationem ſuæ villicationis. Finaliter dicam, quid obſer-
35 nauerim pleuriticus. Tertio kal. Ianuarii inuaſit me repente febris cum rigore leuiculo, ſic vt dentes quaterent. Dolor punctilis in latere anteriore circa os Sternum, qui inſpirationem præpedierit: mox dein ſputum cruentum adfuit: tandem merus cruor prodiit. Sumpſi ſtatim cerui genitale carptum (nam ad manum erat) & dolor ſtatim imminutus eſt, mox bibi drachmam cruoris hircini. Quatriduo igitur, ceſſauit ſputum cruoris, perſtite tuſſicula rara, cum aliquot excreationibus. Perſeuerabat autem febris. Nam ſecunda die, dolor circa zonam, latere ſiniſtro ſeſe pandit, cum reſpiratione difficili, febris augmento, & pulſu intermittente. Abſolueram iam annum 63, exſpectabamque, in ſplene coagulari apoſtema. Quippe lien globatus in molem, pondus faciebat. Si enim genua in ſublime attollerem, vel in latus dextrum decumberem, grauis ponderis cadentem globum ſenſi. Adeoque ſuſpicatus ſum, Pleuritidem è Splene ſuſcitatam, quæ cum iuſtis remediis abacta eſſet è coſtis, Lienem demum afflixit. Cui ſtatim obueni, potu vini, bulliti cum lapidibus cancrorum. Et infra paucos dies, omnis dolor ac ponderis moles euanuere. Interim viſitabar à nobili, qui ocreas è corio Prutenico ſuaueolente calcauerat. Quarum odore ſtatim ſenſi dolorem lienis; & febris recrudiut. Vnde collegi Archeum lienis, Authorem totius tragœdiæ. Denique notaui, in Pleuritide incipiente, ſectam venam ſiſtere quidem internam hæmorrhagiam, & videntur ægri ſe melius habere. Ac quanquam cruoris emiſſio debilitatem auxerit: eamdem tamen non phlebotomo, ſed Pleuritidi adiudicant. Sin verò tardior venæ ſit apertio; coagulatus iam cruor, & indè conceptum apoſtema, deſtinatumque pus, ad ſuum properant terminum. Hinc namque frequens, à ſanatione per venæ ſectionem. Tabes, aut Pleuritis recidiuat anniuerſaria. Quæ aliàs remediis præfatis, non ſpectantur obuia.

TRIA PRIMA CHYMICORVM PRINCIPIA, NEQVE EORVNDEM Eſſentias de Morborum Exercitu eſſe.

1 *Scholæ cur cedant foro.*
2 *Cur Paracelſus quæſierit alia morborum initia.*
3 *Tranſtulit in ſe furtiuè Baſilii inuentum.*
4 *Paracelſicorum lapſus facilis.*
5 *Abuſus ſenſim detectus.*
6 *Ab chymicis regulis, malè intellectis, deceptus Paracelſus.*
7 *Aſpirauit ad Medicinæ Principatum.*
8 *Sub ſarcina defecit.*
9 *Deceptus quoque ab vlceribus.*
10 *Aliquot eius incogitantiæ.*
11 *Peccato peculatus obruitur.*
12 *Aliquot incogitantiæ eius.*
13 *Doctrina elementorum Archidoxeos notatur.*
14 *Ad aſtra confugit, ne fugientem ſequantur curioſi.*
15 *Adeptum Medendi.*
16 *Iactantia Paracelſi.*
17 *Diſtillatio perfectiſſima Artis.*
18 *Mirabilis carbo mellis.*
19 *Paracelſus de prætento Monarchatu deturbatus.*
20 *Fabuloſa morborum media.*
21 *Cruor difflatur abſque capite mortuo.*
22 *Quæ natura ſemel reſpuit, numquam denuò reaſſumit.*
23 *Aqua etſi milleſies diſtilletur: non proin tamen ſubtiliatur.*
24 *Aliquot abſurda.*
25 *Figmentum microcoſmi, in modo fiendi morborum.*
26 *Paracelſi ambitio.*
27 *Vnde eius auſus ad inuadendum Monarchatum.*
28 *Tria prima non eſſe in nobis.*
29 *Ignorauit trium primorum vinculum.*
30 *Ignorauit originem ſalis.*
31 *Aliquot illius incogitantiæ.*
32 *Error in febrium cognitione.*
33 *Exemplum. Quod totus cruor liqueſcat per purgantia.*
34 *Morbi non produnt illa tria prima.*
35 *Tria prima quomodo fiant.*
36 *Galenum & Paracelſum ferè pares audendo, atque errando.*
37 *Impugnantur tria prima.*
38 *Error Paracelſi circa morborum eſſentias.*
39 *Tria prima non eſſe, nec operari in morbis.*
40 *Paracelſus propinquius acceſſit ad veritatem quàm Galenus.*
41 *Tria prima immediatè non ſubſunt vitæ.*
42 *Tria prima etiamſi non morbi: ſunt tamen remedia.*

43 Modus

43 *Modus operandi remediorum, malè perpenſus in Scholis.*
44 *Quinta eſſentia impugnatur.*
45 *Inconſideratè ſubſcriptum eſt Antecedentibus: quia ignorata manſit morborum eſſentia.*
46 *Tria prima eſſe nuperum inuentum.*
47 *Tria prima non præexſtitiſſe ante ſui ſeparationem: ſed de nouo naſci.*
48 *Aquam tranſire in oleum.*
49 *Tria illa, mutari inuicem, repugnat principiis.*
50 *Probationes Theſium.*
51 *Contra Ariſtotelem, quod duo tantùm ſunt corporum initia, quæ etiam ſunt cauſæ initiantes.*
52 *Paracelſiſtarum incogitantia.*
53 *Tria illa non ineſſe quibuſlibet corporibus.*
54 *Aquæ, vt nec Mercurio, ineſſe tria prima.*
55 *Obiectiones quorundam Scriptorum Tyrocinij Chymici.*
56 *Pergunt vlterius.*
57 *Adducitur Paracelſus in Palæſtram.*
58 *Reſponſio.*
59 *Mercurij immortalitas vndè.*
60 *Axiomata Chymiæ principiatiua.*
61 *Baconis veritas.*
62 *Reſponſio ad obiectum Paracelſicum.*
63 *Quid ſint tria prima in corporibus.*
64 *Aliæ inſtantiæ in arena, ſilice, &c.*
65 *Salem in calce, non eſſe contenti extractum, probatur per Mechanicam.*
66 *Quomodo officiorum neceſſitas, inuenerit tria prima.*
67 *Tria prima, non eſſe corpori vernacula, vt corpus eſſet.*
68 *Per Mechanicam, quod ignis ſit faber trium primorum.*
69 *Inſtabilitas trium primorum.*
70 *In digeſtione ciborum, non contingere Trium ſeparationem.*
71 *Cur morbus non ſit trium primorum.*
72 *Tria prima non eſſe corporum principia.*
73 *Sunt vltima, id eſt, principiata.*
74 *Paracelſi inconſtantia.*
75 *Neſcius fuit, vndè ſal vrinæ.*
76 *Eſſentia diuerſis modis dicitur.*
77 *Eſſentia chymica.*
78 *Quædam homogenea non edunt quintam eſſentiam.*
79 *Vis maior quibuſdam eſt ſimplicibus, quàm illorum extracta eſſentiæ.*
80 *Paracelſi temeritas.*
81 *Putredo etiam alibi fragrantiam generat.*
82 *Quid propriè ſit quinta eſſentia.*
83 *Liquor fœcundans plantas.*
84 *Oleum eſſentiale aromatis, ſiue craſis eiuſdem, quomodo fiat Elixir eius, centuploque potentius.*

1 POSTQVAM iam elementa, com-
plexiones, qualitates primas, &
tandem Tartarum, perperàm in
cauſas eſſentiales morborum, eſſe
introducta à Scholis tam Antiquorum, quàm
Modernorum demonſtrauerim. Pergo docere
tria initia Chymicorum, nuperque introducta
in artem medicam, falsò in eſſentiales morbo-
rum cauſas intruſa. Quid ergò agent emunctio-
res medici, dum ſat liquidò, nedum remedio-
rum ſuorum miſeram adſpiciunt ſupellecti-
lem: ſed etiam infauſtas ægrotorum eiulantium
opitulationes? Adeò vt ſeriò, ſecretóque mihi
faſſi ſint pluries, nil amplius ferè ſuis conati-
bus obedire, omnemque tam acutorum morbo-
rum (de Chronicis namque iamdudum animo
deſponderunt omnes paſſim) quàm minimo-
rum quorumuis ſanationem, reuera nil niſi cu-
ram palliatricem, ſiue meram ægrorum impo-
ſturam eſſe, ad quam nimirum niſi ſpontanea
ſuccedat, ægrorum naturæ quædam velut reſur-
rectio, remediorum deſtinatum, certumque ſo-
lamen fructra exſpectatur. Quinimò hinc fa-
ctum, quod multa anus, paſſim curando quoſ-
dam defectus ſit longè felicior, quàm ſit tota
Schola medica cum cunctis ſuis theorematibus
ſermocinalibus, præſcriptionibus theoricis, diæ-
tæ culinariis præceptis, longa interitus proxi-
morum experientia, & diſpenſatoriorum ſuo-
rum multiplicitate confirmatis. Igitur cum iam
dudum laſſati ingenioſiores, in correctione in-
temperierum, humorum expulſione vana, iam
aliò vergunt, quærentes à naufragio portum, fa-
cilè à Theophraſtro Paracelſo ſeducti, inclina-
runt ſua ſtudia, vt quod apud Græcos, atque
Arabes nondum repertum eſt, inueniant alibi
felicius. Hinc nempe ad Tartari figmenta, pro-
no caſu deuoluti ſunt, at ſanè illorum curioſitas
magni habenda eſt. Nam etſi ad optatum non
peruenerit. Non eſt volentis, nec currentis: ſed
ſolius miſerentis Dei. Itaque iam Scholæ iure:
& foro cedunt. Nam quid agent, ſi non ex ele-
mentis, qualitatibus, contrarietatibus, humori-
bus, Aſtris, ventis catarrhiſque, coniuncta radix
morborum, & ſanandi methodus, ſit depromen-
da? At cum moderniores Paracelſi aſſeclas, alij
medendi typi poſſederint: ſedulo adhuc inue- 2
ſtigandum eſt, ſi morborum cauſæ Paracelſo
enotuerint. Etenim cum ipſe reiectis veterum
documentis, ſatis deprehendiſſet, nil funda-
menti aut veritatis eſſe in complexionibus &
humoribus, cœpit variè nutando cauſam proxi-
mam morborum inquirere, ipſique poſteritas
proindè laudem debet. Etſi rem acu non teti-
gerit, id vitio verti nequit, ſi Altiſſimus dono-
rum Diſpenſator, diebus Paracelſi, nondum
veritatem dignatus ſit aperire mortalibus. Hic
vir ergo à Baſilio Valentino didicerat, per di- 3
ſtillationem à pleriſque corporibus ſeparari
aquam, oleum & ſalem, cœpit hæc tria vocare,
nedum entium corporalium prima initia vni-
uerſalia: verùm etiam intra morbos, & meden-
di neceſſitates, ſic introduxit, vt omnes morbos
immediatè in aliquod è tribus illis primis refer-
ret. Idque ſic ſuos penè dementauit, quod ab-
iecta veritatis indagandæ ſpe, cuncta tribus pri-
mis conſecrauerint. Quæ doctrina ſua fixiùs
radices egit, quod actualiter è pleriſque corpo- 4
ribus ſeparentur tria, adeoque non inſtar hu-
morum, fictis initiis ortorum, eſſent indemon-
ſtrabilia. At ſanè abuſus fuit detectus, dum ad
morborum quorumuis primordia, hæc tria ini- 5
tia detorta fuere. Enimverò quia multa corpo-
ra, per ignem diſſoluta, ſalem, ſulfur, & liquorem
(quem Mercurium indigetant) de ſe darent, pu-
tatum eſt, morbos omnes, illis initiis conſtituti-
uis, ſuam debere natiuitatem. Hermes impri-
mis ante natam Græcorum induſtriam; quia in 6
Pymandro, omne trinum perfectum notauerat,
conſequenter quoque in Chymicis, metalla
duobus

duobus conſtare extremis, (corpore nimirum,
atque anima) præuidit; quæque non niſi leno-
cinio cuiuſdam tertij, ſiue ſpiritus, cohærere
voluit. Diſtinctius deinceps ſcripſit Baſilius Va-
lentius, Monachus Benedictinus, Animam
metalli, ſulfur, ſiue tincturam nuncupauit, cor-
pus verò ſal, ac tandem ſpiritum dixit Mercu-
rium. Quæ ſic à Baſilio mutuata, deinceps in
cuncta corporum principia, murifica indagine,
tranſtulit Theophraſtus Paracelſus, vno plus ſe-
7 culo, Baſilio iunior. Cuius doctrinam, ſuppreſ-
ſo Auctoris nomine, in ſe rapuit, & in ſpecula-
tiones medicas propria introduxit licentia. Ita
8 nimirum, vt poſtquam omnem morbum in ca-
talogum Tartarorum relegaſſet, nondumque
ſuo ſatisfeciſſet ſcrupulo, tandem ſuum Para-
mirum, de tribus entibus primis, multa au-
dacia adornat. Confingit quidem hæc tria, om-
nium velut initia, ac multa, in genere, de mor-
bis declamat; At neceſſitate coactus, dum mor-
bos in claſſes primorum trium, redigeret, ſub
9 ſarcina depreſſus ſiluit. Præterquam in vlcerem
familia, vbi ſalem ſibi viſus erat reperiſſe: ſal-
tem vtrobique in duobus aliis initiis, manſit
10 penurioſus, ac penè ridiculus. Iuſſarat enim vbi-
que credi quatuor elementa, non niſi matrices
incorporeas, ac velut corporum hoſpitia: pri-
ma autem initia, ſic vices corporum ſupplere,
vt & mundi elementa, ex iſtis tribus omnem
ſubſtantiam & ſubſiſtentiam dumtaxat habeant.
Alibi quoque horum immemor, totus elemen-
tis inhæſit, horumque complexionibus, aſtro-
rum denique atque hominum inclinationes,
proprietaſque addixit. Singulis quoque ele-
mentorum ſuos dicauit fructus, fructuumque
gradus, non autem vni elemento omnes: ne-
que amplius ab incorporalibus, tanquam ma-
tricibus, prodeuntes fructus: ſed quod hi ſua
mutuarent corpora, ab elementis ipſis mate-
rialibus. Tandem eadem mutui libertate, & in-
conſtantia, corpora nunc in quatuor, nunc ve-
rò in tria tantùm, per Analyſim: fatiſcere do-
11 cuit. Pyrotechniam equidem ſic in medicinam
introducendo, decorauit, æternum vt nomen
ſibi anhelans, & futurum ſperans, quod Mo-
narchæ Arcanorum titulo quandoque ſuperbi-
ret. Præuidens Baſilij doctrinam, non vulgo
notam, ideo Auctoris tacito nomine, ſuam fe-
cit, hactenuſque ſuos tomos ampliauit. Qua-
propter ſuus Tartarus, ſubinde dominium vni-
uerſale in morbis amittens, ſuppreſſus incurrit,
13 trium primorum legibus ſubactus. Quæ tandem
ſua tria prima, auſus incremento, voluit, vt
etiam omnium morborum matres, atque ma-
trices, tam mentis quàm entis fierent. Hoc ſci-
licet dumtaxat ſuum, & non Baſilii inuentum
fuit: quodque dum turmatim in morborum ſe-
ries ſpargere nitentur, quandoque confuſe eſt
aggreſſus; ſæpius tamen iterum prætergreſſus,
latæ ſuæ doctrinæ vbique oblitus. In Archido-
xis namque libellum dicauit ſeparationi ele-
mentorum, ex flamma, aëre, aqua, & terra,
educendi. Atque hactenus ſuam, de tribus pri-
mis, deque matricibus elementorum doctrinam
impugnauit, quod iam quatuor eſſent initia,
non amplius tria prima, & vltima, in quæ longo
tandem labore, tria prima, velut elementis po-
ſteriora, nec ſic iure prima amplius, deduce-
rentur. Etenim & ſic vno ditata nnmero, longè
plures, quàm nuper, morbos gignerent, quàm
dum Monarcha ille prætentus, tantùm tria
mandabat, tam corporum, quàm morborum
eſſe principia. Enimverò ſolum atque tandem
vnicum Tartarum, omnium penè morborum
cauſam, vt reum, accuſat. Alibi verò, peculia- 14
ribus aliquot tractatibus omnium morborum
fabrum, aſſiſtentem, & cooperantem, vocat
Cœlum, parentem iratum, atque vindicem. In-
cognitam enim ſtellam (zedo) immediatam, &
coutinentem hydropis cauſam ait. Sic tabis,
podagræ, Apoplexiæ, &c. ſuam peculiarem
(anodymam tamen) ſtellam ſuamque, cuique
Epilepſiæ propriam conſtellationem affirmat.
In Paramiricis verò, tria prima omnium mor-
borum immediatas cauſas affirmat. Id eſt, Om-
nia confuſa. Explicet, & excuſet qui volet. Ego
enim non dicaui vitam meam interpretandis 15
aliorum ſomniis. Indagaui itaque ſeriò natu-
ram, & ſpecies morborum, & contigit mihi
non ſecus, quàm aliis ante me omnibus, donec
exutis omnium Authorem doctrinis, gratiam
diuinam ſeriò imploraſſem. Tum enim repen-
tè ſciui, cuilibet morbo ſuam obtigiſſe mate-
riam, quæ proprium ſibi Vulcanum foueat in-
tus, qui etſi ſiderum curſus quandoque imite-
tur; non tamen ab Aſtris enormontica cauſa
eius dependeret. Poſſident namque ſemina
quæque, velut ſuam Remp. lumen præcipuè
ſuum vitale, quo, virtute propria, ſiderum ana-
logiam referunt. Ridiculum eſto. Tabem, aut
hydropem, licet ſub diuerſis poſitionibus ſe-
uerius mitiuſque concitentur, ab ſiderum motu
atque lumine patrari: quas alioqui tam clara
ſordium collegia manifeſta occaſione generant,
quibuſque ſublatis, ſanitas, etiam extra ſiderum
veniam, ſequitur. Cuius doctrinæ exegeſim li-
bro de Peſte, atque alibi, apud me leges. Mate-
rias autem morborum, cum ſuis ſeminariis
Vulcanis, à prima vſque ad vltimam, ſum pro-
ſecutus cum omnibus dualitatis, & alterita-
tibus, reſpectu vitæ humanæ. Faxit omnipo-
tens, vt quantum mihi elargitus eſt, in ſui ho-
norem, & proximi vtilitatem nudè referam,
aliumque me potiorum mundo donet. Paracel- 16
ſus enim varios libros de vita longa condidit,
ſibi mortem elegiſſe, ex priuilegio diuino, ſe-
nectutem ſuam ſe ſolaturum, Elixire proprie-
tatis, non autem remediis ad vitam longam à
ſe præſcriptis: qui extinctus eſt anno 47 ſuæ
ætatis. Tanta ideò huius viri iactantia, & incon-
ſtantia, me parum ſollicitum habuere hacte-
nus. Interim plures difficultates me dudum 17
anxium tenuere circa tria prima, donec diuina
ope fretus ſciuerim, ligna & herbas ſine omni
capite mortuo diſtillari. Mirabar enim pridem, 18
quod è carbone mellis nullus cinis, & per con-
ſequens, nec cineris ſal, haberi poſſet. Quæ
poſtmodum per vniuerſalem corporis analyſim,
lubens aſpexi, Satis enim fuit Paracelſo, omnia
ſub dubio inuoluta deſeruiſſe, qui tenui hauſtu
alteries inuentum biberat, ac nondum in ali-
mentum conuerterat, ſuumque è peculatu fa-
ciens, è nido, antè plumas ſufficientes, volare
ad Monarchatum contendens, lapſus eſt. In-
uenti enim gloriam ad ſe rapiens, complacuit 19
ſibi, vnum idemque pluries ſparſim redixiſſe,
licet interim in ſuis parauum progreſſum face-
ret. Ridiculum eſt quippe, ac fabulæ inſtar, ſul-
fur in nobis diſtillari, ſublimari, reuerberari, 20
calcinari, reſolui, & hinc varios morbos cauſari,
ſolo

ſolo nempe viri auſu, ſine pignore, aut vade,
maioris ſe authoritatis. Non nouit enim, nec
audet morbos in Eximolegeſim trahere, non-
dum plenè ab Inuentore ſuo ad hoc commiſ-
ſus. Puerile eſt quoque ſomnium, quod ſal in
nobis diſtilletur, ſublimetur, calcinetur, circu-
letur, aliaque tormenta ſubeat; aut quod Mer-
curius hæc in nobis examina ſuſtineat, atque pro
ſingula variationum altereitate, alios morbos,
dolores & defectus, pariat ſingulariter, alioſ-
que rurſus, cum aliis ſodalibus duobus initiis
complicatus, vel diuerſis gradibus atque doſi-
bus laruatus. Nugæ ſunt item, quod Mercurius,
propter eximiam ſubtilitatis circulationem, fo-
ret mortis omnis ſubitaneæ cauſa: quam ſuis
21 cauſis conſtitui, curare, & præcauere nouimus.
Imprimis namque, quotidie aliquot vnciæ cruo-
ris, alendo difflantur, ſine capite mortuo, do-
lore, & defectu, imo abſque ſenſu, dum tran-
ſeunt, & qua tranſeunt: Quicquid verò ſpecie
aquæ, Mercurij, ſudoriſue inſtar, ſemel expul-
ſioni dicatum eſt, quidquidue ſemel alendo cen-
ſum fuit ineptum, vel præſtitis iam ſemel ali-
moniæ muniis, eſt difflationi deputatum: Id
nunquam deinceps in nobis diſtillatur, ſubli-
matur, calcinatur, aut circulatur. Naturæ enim
22 opera, ſunt nimis ſeria, quia DEVM vltimatè
reſpiciunt. Non enim natura pila ludit, vt ex-
crementa, ſemel à vitæ commercio auulſa; ite-
23 rum in gratiam recipiat. Nunquam in idem
punctum redit, quia pergit, & non feriatur.
Denique ſi loquor aliquis centies rediſtilletur
aqueus, proinde acrior erit, aut ſubtilior, quin
potius ſemſim exantlato ſemine vitæ mediæ, ma-
gis magiſque ad ſimplicitatem elementi migrat.
Non enim aquæ pluuia, quæ modò decidit ſu-
pernè, ſubtilior eſt, quàm quæ initio creatio-
nis pluit. Quod ſi æqueum aliquid noſtro ex-
halaret tepore, & ſomniatis reditibus acrimo-
niam nanciſceretur, ea non eſſet ſubtiliationis
24 Mercurii, ſed adiuncti culpa. Demiror ſanè, quod
tantus Chymicus ignorauerit, quod cruor non
circuletur, nec ſubtiliationum circulos ferat in
nobis, quodque non ſupra Lunæ curſum vni-
cum in nobis perſeueret, quodque ideo mulier
perſoluat effœti cruoris vectigal. Quippe quæ
plurimo cruore abundare debebat, tam ad fœ-
tus augmentum, quàm lactis ſuctum. Vt autem
25 Paracelſus figmentum ſuum melius obumbra-
ret, ſupponit vnum ex tribus primis ſeparatum,
illico ex natura microcoſmica aſſumere actua-
litatem in fortuito alicuius, & vnius entis de
infinitis, quorum myriadum ſemina, in vnum
collecta, continebat; ideoque propter mon-
ſtroſam & peregrinam natiuitatem, hoſtile no-
bis eo ipſo eſſe, & morborum cauſam fieri.
Adeoque ad minimum decuplo plures morbos
in nobis poſſibiles, quàm ſint ſpecies earum in
animalibus, plantis, mineralibus atque ſtellis,
nimirum totidem, quot ſunt ſpecies ſalium, ſul-
furum, atque Mercuriorum, illorumque com-
plicatorum in natura. Edicto inſuper cauens, ne
quis ſe temerè ad medendum ingerat, qui non
ſigillatim, certò, propriè, atque diſtinctim, cun-
cta intimè & extimè nouerit, per cauſas, eſſen-
tias, ſpecies, proprietates, proportiones, alte-
rietates, atque defectus, Vt quiſque credat, ſe
26 Paracelſum, qui hæc docet, ſigillatim hæc quo-
que vniuerſa ſic nouiſſe. Præterea vult nos mi-
crocoſmum ad amuſſim referre, atque ideò
tria corpori, noſtri initia totidem morbis mor-
bos parere, quot ſunt creatorum entium ſpe-
cies, Præcipitat namque medendi ſcientiam &
Tyrones, in millenas confuſiones, obſcurita-
tes, ignorantias, & impoſſibilitates, vnam tan-
tum ob culpam, vt videatur ſcilicet omnium
gnarus, & ſomnia ſua putentur vera. Cogno- 27
uit quidem facile, Scholarum medicinam inni-
ti falſis fundamentis; neque enim ideo difficile
ſibi fore, ratus eſt, funditus Scholas euertere.
Quocirca nomen Monarchæ in medendo ſibi
meditatus eſt: ſed cum ad deſtructionem faci-
lem viam putaret, ad ædificationem ſaltem tan-
ti principatus, ſibi defuere vires in tanto idio-
tiſmo. Tria ergo initia propterea in morbos in-
troduxit. Ita eſt. Inueniuntur quidem illa tria
in multis corporibus: aut (vt diſtinctiùs loquar)
ſaltem è multis ſeparantur tria: ſed virum de- 28
luſit abſurditas quædam inconſiderati auſus,
quia non conſiderauit rei impoſſibilitatem pro
morbis. Eo quod nuſpiam, ſiue in nobis, ſiue
alibi, ſint ſeparata, vel ſeparabilia illa, niſi cum
integri corruptione, & quidem per ignem.
Quorum tamen ſequeſtratam œconomiam
morbos parere nobis cenſuit. Quippe primo- 29
rum eſſentiæ connectuntur in nobis, per vitam
mediam eorundem, cuius attamen ſub domi-
nio coërcentur, manentque ſemper, id quod
ſunt. Imprimis enim ſal ipſum fefellit, vt inſul- 30
ſus fieret, eò quod ſuum conceptum Paracelſo
confirmaret, in lotio, ſudore, & lacrymis. Nil
attendens, iſtum ſalem non eſſe ex tribus pri-
mis noſtri corporis: ſed merum excrementum,
tranſmutatorum ciborum ac potuum. Hinc ita-
que erectus in credulitatem, putando eſt abdu-
ctus in errores. Aduerterat enim, vulnus malè
medicatum fundere aquam ſalſam, proprium
corporis laticem, ſale alieno impræegnatum, vel
ipſum cruorem per ſui totum degenerare, vt in
vlcere, Hydrope, &c. atque hinc copioſam meſ-
ſem vlcerum, & morborum, pro ſale collegit,
quem deceptus exiſtimauit vnum eſſe ex tribus,
& non totum ſimul cruorem, in ſalſam aquam
conuerſum, citra ſulfuris aut Mercurij ſepara-
tionem, per tranſmutationes erroneas. Cen-
ſuit itaque quot ſalis, totidem vices Mercurij,
& pars quoque ſulfuris eſſe, ſibique ſupellecti-
lis ſatis fore confidens, prædicamentum mor-
borum lubens deſignaſſet. Sed impar oneri ma-
nens occubuit. Atqui errorem ſuum detexiſſet, 31
niſi audendo magna deceptus. Etenim ſine am-
bitionis ſpe, præoccupationumque præcipitio
examinare debuiſſet, vbi ſulfur reſiduum mo-
raretur, ſi ſal in vlceribus, in hydrope, &c. tam
copioſa ſeparatione, à toto cæteriſque duobus
ſodalibus auelleretur. Suæ quoque doctrinæ
(licet erroneæ) oportuiſſet eſſe memorem, qua
ſalem è nobis fluidum, & intus præſentem, me-
rum ſalpetræ Cagaſtri vocat. Adeoque nedum
carnes, & cruorem: ſed & totum corpus, cum
vita eſſe ſaliſpetræ, & Cagaſtrica, perſuadere
conatur. Cruor enim (vt aqua omnes fructus
edit) totus ſimularis, venenoſo aut peregrino
fermento imbutus, nunc in ſalis, tum verò in
varios ſtercorum proles degenerat, ſine vlla
Mercurij poſthumi, aut ſulfuris memoria. De- 32
nique vt Paracelſus ſuam morbis inueniat cau-
ſam. Per exemplum; febrim non rarò definit
terræ motum microcoſmi; quem tremorem
terræ quandoque definit, eſſe caducum no-
ſtrum,

ſtram. Aliàs autem terræ tremorem, tremoris ſuffito Mercurio natis, attribuit. Alibi iterum febrim definit morbum ſulfuris ac nitri; iactitans cauſam, ſimul ac remedium, ſuæ iſti eſſentiali definitioni ineſſe. Enimverò ſub apoſtemate vlcerato, non rarò totum corpus in ſe obeſum, fit velut ſceleton, nec quicquam præter pus excernit. Sic vi laxatiuorum, ſæpè totus repente habitus liqueſcit in putrilaginem. Quod per Medentum artem fit, hoc in Diarrhœa per defectum. At ſaltem idem vtrobique venenum, aliter tantùm applicatum, & contemperatum.
33 Hydropicus quidem zonam habeat octo pedum, per empiricum autem vno die, & potu ſoluebatur hydrope, pendebatque aqua fortè ℔ 40. perendie autem venter eius mox rurſus, ad priſtinum tumuit, & poſt paucas horas obiit. Reſiduum nimirum, nil niſi pellem & oſſa præſe ferebat. Quia caro & ſanguis confeſtim in aquam ſalſam hydropis ſimul migrauerant. Idque mirum in hoc homine vidi. Quod hodiè venter planè detumuiſſet: & cras iterum ad tumoris, tenſionis, & duritiei priſtinum terminum rediret, & tum moreretur. Si itaque ſalis iſta myria vnum erat ex tribus initiis, neceſſariò ſaltem 40. ℔ ſulfuris ſuperfuiſſent ſpectabiles. Vlceroſa quercus continuam plorat aquam ſalſam, & carie tabeſcit: ſi verò ſal iſte, vnum ex tribus initiis quercus eſſet: ſanè inſtar tædæ quercus pingueſceret, nec tabeſceret exſucca,
34 carioſa, & culinis propemodum repudiata. Non itaque deſtructionis morboſæ teſtantur hæc initia: ſed totum corpus varie affici, liqueſcere, atque putrefieri, pro ductu variorum ſeminum, & fermentorum. Didicerat enim id ex Galeno, putante, quod cruor conſtaret ex totidem ſim-
35 plicibus, in quot reſolueretur. Miror ergò inconſiderationem Paracelſi, quod non ſciret, tria prima numquam ſeparari, niſi per ignem, deſtructa eorum vita vltima, retento ſymbolo ſeminis vitæ mediæ. Non autem eſſe tria ideo initia dicenda; nam fiunt, adeoque naſcuntur. Multoque minus initium corporum cenſenda ſunt, dum integrum ductu alieni ſeminis retroit per transmutationem in aliam naturam. Neque enim vir ille vidit vnquam tria prima, alicuius concreti, vllo caloris gradu in viuis apparuiſſe, nec aliàs, niſi per ignem facta, & extorta. Indignor etiam, quod neſciatur, manentibus iiſdem primis, materialiter ſub eodem pondere, eſſe tamen variis transmutatio-
36 nibus ſeminum obnoxia. Relapſus eſt quodammodò in errores Galeni, putantis eſſentialiter elementa in miſtis permanere. Sic nempè tribus deluſus principiis ſuis. Vtriuſque enim idem defectus vtrobique in principiis philoſophicis: quæ docent vitam ſolam, operari in corpore
37 viuente, & in corpus. Formas verò ſubordinatas partium integralium, etiam trium primorum (ſi hæc inſint, antequam fiant per extractionem) à forma ſiue vita ſuperiore, coërceri ſub vnitate Archei: quod tria prima nunquam appareant, operenturque, multò minus peccent diſtemperie, aut morboſa ſint, niſi prius ſoluta obedientia, Archeo debita, id eſt ſeparata fuerint per ignem, eorumque vita vltima deſtructa, cum perſeueratione non totalis ſeminis: ſed tantilli, vitæ mediæ concreti illius, cuius proprietates æmulantur ſingula illorum quodammodò, dum ſunt facta ens per ſe ſubſiſtens.
Hoc enim ignorato, putauit Paracelſus, omnem poteſtatem, atque operationes formales rerum, immediatè dependere, ſic ex eſſentia trium primorum, quod vegetabilium proprietates deſcripſerit, quatenus continerent talem Mercurium, ſalem, aut ſulfur, eaque cuncta pro ſuo libito. Quaſi hæc initia, ſub Archeo formali clauſa, operarentur, feriante vitali Archeo. Galenus enim omnia elementis: cui ſucċenſus proindè Paracelſus, cuncta tribus adoptiuis ſuis initiis tribuit. Inſtar Agyrtarum, qui oleum, vel emplaſtrum vnicum nacti, illud efferunt ad omnes prorſus morbos, atque alios inſuper plurimos valere. Non inquam attendit Paracelſus, plumbum, quamdiu plumbum eſt, alias vires habere, quàm dùm in ſulfur atque Mercurium mutatum eſt. Etenim aqua, oleum, 38
39 & cinis, clauſa in lagena, non operantur extra vas continens. Lagena quidem vt talis, operatur; non autem quatenus tria continet, quæ ex ſe poſſent ſeparari. Sic quoque cenſe de tribus, quantiſper ſub vita communi clauſis. Paracel- 40
ſus itaque, tametſi propinquiùs Galeno naturam indagauerit, quatenus è corporibus multis tria quædam actualiter eliciuntur, quod fictitiis elementis ac humoribus non euenit: vterque tamen in hoc ceſpitauit, quod ſuas putationes in morbos introduxerit. Cum alioquin in nobis nil ſentiat ægritudines, præter ipſas vitales poteſtates. Vita autem per ſuum Blas ſeminale, materias mouet, & alterat, nihilque materialiter nos intus cædit, quod non ſit hoſtile, alienum, & excrementum reſpectu vitæ, adeoque nequit eſſe ex ſuis primis adoptiuis. Nec enim tria illa 41
ſubſunt originaliter ac immediatè vitæ totius: ſed vitæ mediæ ſeminis illius, cuius fuiſſe dicuntur tria initia corporalia. Nempe, tria prima carnis, ſanguinis, cerebri, &c. non ſubſint immediatè, imperio totalis Archei, ſed muniali concretorum balſamo ſeminali. Idque non ante illorum manifeſtatam natiuitatem. Morbi itaque non debent originem, aut natiuitatis ſuæ cauſam, natiuitati trium primorum, aut alicuius ex iis. Quippe nequeunt eſſe, agere, aut lædere; niſi ſeparata prius ab inuicem, deſtructaque integritate totius (per mortem) in quo continentur potentialiter. Si autem eſſent ſeparata, vt queant lædere, ac nocere: certè id factum eſſet ab aliquo morbo & agente interno præter naturam, & priore. Itaque ſeparatio illorum trium ab inuicem, nunquam poſſet eſſe niſi productum, adeoque & morbo poſterius: nec prius appareret, niſi ſuppoſito morbo. Ergò non eſſet morborum cauſa occaſionalis proxima. Etenim tametſi tria prima non ſint cauſæ morborum, hoc tamen non arguit, quò minus 42
ſal, ſulfur, ac Mercurius rerum, ſint morborum pharmaca. Non eſt enim requiſitum, vt remedium, & cauſa externa morbi, ſymbalum habeant. Vtut ſit tamen Paracelſus iuſſerit, quo oppugnaret Galeni axioma: Contraria contrariis curantur. Toxica namque non ſymbolo veneni: ſed vincetoxico ſuperantur. Dona enim 43
DEI ſunt illæ poteſtates medicæ, quæ nec in ſe mutuò, neque in morbos, contrarietatem, aut hoſtilitatis characterem gerunt. Sed vnumquodque agit ex dono, quod agere iuſſum eſt. Quinimo corpora, mole, clauſura, ſordibus, & impedimentis liberata, nobiliſſima dona explicant, & præſtantiſſimas dynames. Prout alibi 44
copio

copioſus. Porrò ſat iam, ſuperque demonſtatum, naturam non pati quatuor elementa. Nec
illorum admittere congreſſum, ad corporum
concretorum conſtitutionem, & conſequenter
nullam eſſe elementorum contrarietatem, &
velitationem, ad morbum vel remedium. Sequitur indè etiam, nullam proprio nomine dici
quintam eſſentiam, ſi quintum dicat neceſſariam relationem ad alia quatuor. Eſt ergò inuentum quintæ eſſentiæ chymicum quidem:
ſed philoſophorum, qui ante me ignorarunt
elementorum numerum, eſſentias, & miſtionis
nullitatem. Quæ ſi Paracelſus ſciuiſſet, haud dubiè eſſentiam, quam quintam vocat, quartam
nuncupaſſet, reſpectu trium primorum. Putauit
nimirum corpus vnumquodlibet conſtitui, prout & reſolui, tam arte, quàm naturâ, in hæc tria
& nil præterea ſupereſſe. In tanta enim nouitate
inconſtans neſciuit, cuinam lateri ſe præcipitem daret. Subindè namque elementa negat
corpora; ſed vocat inanes vacuaſque matrices,
loca & ſedes corporum: corpora autem omnia
eſſe nil niſi tria prima, non autem elementa.
Alibi verò antecedentium gregem ſecutus, docet elementa in ſingulis corporibus ſupereſſe,
reperiri, atque inde ſalua educi. Ita vt illorum
eſſentiæ & corpora in miſto permaneant, tan-
45 tùm per miſtionem conglomeratæ. Certè tam in
tribus primis quàm eſſentia quinta, non minus
ieiunè Paracelſo hodiè eſt ſubſcriptum, quàm
fuit hactenus elementorum, miſtionum, & complexionum fabulis. Nupero enim ſæculo cœptum eſt ſine indagatione, nouitatibus plauſibilibus inuento Paracelſico, fidem atque nomina
dari. Quanquam hactenus neminem viderim,
legerim, vel audiuerim, qui potuerit, multoque
minus auſus fuerit, tria prima è corporibus adæquatè ſeparare. Quapropter hanc propoſitionem
ſtatuo.
46 Tria prima inuentum ſunt nuperum, contra
naturæ & rei veritatem.

Theſis prima.

Licet è quibuſdam tria prima, pro parte per
ignem eliciantur: non tamen id fit per ſepara-
47 tionem eorundem præexiſtentium: ſed quatenus
per tranſmutationem ab igne factas, ibidem generentur, tanquam noua entia, fiatque, quod
non erat antè.

Secunda.

Surculus arboris adhuc herbeſcens vnius libræ, vix dabit olei drachmam: qui ſub Octobrim ligneſcens dabit circiter drachmas ſeptem
48 olei. Ac tandem in Februario pòſt, dabit ferè binas vncias olei: & quintuplo plus carbonis ac
cineris, quàm antè in Auguſto.

Tertia.

Quæ ab initio conſtitutiua non inerant, non
poſſunt eſſe prima: ſed ipſamet fiunt, & commutantur in inuicem, vt poſteriora, ſeminum
directionibus factitia, atque oriunda.

Quarta.

Aqua elementalis fit oleum in vegetabilibus.
animalibus, & ſulfuribus: item omne oleum
49 cum adiuncto, facilè reducitur in aquam. Principia autem cæterorum prima, non poſſunt
commutari in inuicem, aut eſſe deſinere, id quod
erant antè.

Quinta.

Quædam corpora non continent tria, ſed vnico vel duobus tantùm ſunt contenta.

Sexta.

Sunt corpora quædam, vndè viſitatis hactenus artificiis nunquam fuerunt ſeparata tria, quæ
adequato pondere, corpori, vndè ducuntur,
æquilibrent ſemper.

Septima.

Quædam corpora ſunt omnino immutabi- 50
lia, & inſeparabilia, nec continentia dualitatis.
Iuuat hæc, in gratiam Tyronum, alienis commentis facilè ſubſcribentium, paulò accuratiùs
explanare. Imprimis enim ligna continent
aquam, & oleum: non carbonem. Qui non inerat, ſed producitur per artem. Nec inerat niſi
materialiter, potentialiter, remotè. Nec vnquam niſi per ignem indè fieret. Carbo denique, niſi aperto flagret igni, nunquam tantillum
mutatur, tantum abeſt, quod in cinerem aut
ſalem vertatur. In carbone, flagrat quidem pingue aliquid, quod immediatè & materialiter reducitur in Gas, nunquam ſpectatum. Hoc Gas
tandem migrat in aquam. Sed quamdiu Gas eſt,
& ex concreto, ſiue carbone eſt ſeparatum, non
eſt ſulfur (nam per cremationem abſumptum, &
tranſmutatum) non ſal aut Mercurius (nam iſta
non in Gas incoagulabile, ſed in Mercurium &
ſalem redirent, ſi prima & conſtantia eſſent rerum primordia) ergò aliud quiddam, extra tria
illa. Cæterùm, nec totus cinis è carbone reſiduus, ſal eſt. Quoniam dempto ſale lixiuiali, id
quod remanet, nullo poteſt igne calcinari, vt
neque verti in ſalem, ſulfur, aut Mercurium. Sin
autem per additamenta in ſalem vertatur: ſignum eſt, quod fiat, non autem ſit ſal, adeoque
principium naſceretur. Ergo ſal in cinere, non
per extractionem, aut ſeparationem, abſumptis
per ignem duobus aliis, conſurgit: ſed per tranſmutationem in nouum ens, quod antea non
erat. Non enim rei ineſt, quicquid ex ea fabricatur. Sic enim pani ineſſent ſanguines, & oſſa, diuerſorum generum, & ſpecierum. Nec
enim marmor continet vitrum, licet ex marmore, cum adiuncto, vitrum fiat. Aliud eſt namque diſputare de tribus iſtis, tanquam totali rerum materia, actualiterque rem conſtituentibus; atque longè aliud, quod in ſemine inſit
arbor, vel in pane, piſcis, os, vel cartilago. Non
enim corium, aut lignum, lapis ſunt, etſi quibuſdam fontibus petrificentur. In tranſmutatis
namque finis, ſpecie ſaltem à ſeipſo, in initio
motus, differt. Demonſtraui quoque aliàs, Alcali fixum in vegetabilibus non præexſtitiſſe: fixari verò cremando. Quapropter doctrina Primorum non ſatisfacit, quod nedum naturam
ſubter violentas regulas cogat: ſed quod ſi prima ſint, & initiandi meritum obtineant, debent
eſſe ſtabilia (quod nec Ariſtotelem latuit) neque
vnum in aliud mutari poteſt. Etenim ſi lignum
ſale, oleo, aqua & cinere conſtet, ex cinere,
per ſalem ipſum cineris, ſal paretur, oleum
etiam omne diſtillatum, in ſalem ſit mutabile, vt & in aquam per adiuncta, ſitque iſtorum
trium tanta inconſtantia; ergo potuerunt quoque fieri per ignem in ſeparatione, & concreti
deſtructione. Neceſſe eſt in corporibus vnum 51
primum, atque vltimum, materiale, reale initium ſtabilire, quod eſt aqua: non autem tria
quippe quæ ſoboles ſunt ſeminum, corporum,
ex aqua concretorum. Alterum deinde principium motiuum, & effectiuum, quod eſt ſemen
eſſentiales, ſiue ſeminis ipſa eſſentia Archealis,
Y differens

differens à forma rei. Quod hæc non habeat initiandi rationem, quippe quæ ipſamet generando generatur, tanquam generationis ſcopus, qui ſenſim per diſpoſitiones peruias perducitur ad perfectionem entis, ſimul cum generationis fine. Hæc ſunt duo corporum omnium principia, vt & cauſæ. Nam ſi res quæque per cauſas eſt, & principiatur, vanum eſt, alias cauſas, atque alia rerum principia, more Ariſtotelis, credere. Principia ergò ſunt, quæ nulla vnquam viciſſitudinum ratatione, in ſe inuicem labuntur. Prius namque eſt ſtabile, perpetuum, corporum reale initium, ac fulcrum, ſeminariumque. Eſtque vltimum, in quod defunctæ rerum tragœdiæ redeunt. Non autem ficta, ignauia, & impoſſibilis hyle quæpiam. Alterum verò, eſt initiandi motus principium, cum omni proprietate rerum, ſub ſcena ſua agendarum. Enimverò cum ſpecies in genera nuſquam ſolitaria exſiſtant, ſintque ſola indiuidua, quæ ſunt, & actu reali ſubſiſtunt: Oportuit principia eſſe re alia, & indiuidualiter exſiſtentia. Ita quidem, vt materiæ vniuerſalitas ab efficientis actiuitate indiuidualiter determinetur.

52 Quamobrem dato falſo, quod nimirum cuncta corpora in tria illa reducerentur, propriæ diſſolutionis motu: non tamen inde adhuc conſequens, hæc tria eſſe corporum initia. Quia immediata corporum reſolutio non arguit principia, ſed materiæ vltimatæ heterogeneitatem. Eſtque vltimæ materiæ poſtrema reſolutio, teſtis dumtaxat ſeminum corporis concreti: non autem principiorum. Nec denique ratio vlla eſt, cur tria dicantur prima, ſi tria in duo, ac denique in vnicum redire, aut reduci poſſint. Imo, etſi in initio tria ſpectarentur corpora, in ſe mutuò transmutabiliter tranſeuntia, proinde tria cenſenda eſſent, potius quàm duo: ſi mox abinde de tribus, duo tantùm fieri queant. Tria ergò vbi inueniuntur, non ſunt materialia corporum initia: ſed thori ſeminum. Quibus exantlatis, cuncta ſponte redeunt in primæuum aquæ elementum.

53 Cæterùm quod non in quibuſuis corporibus contineantur illa tria, adeoque non ſint principia neceſſaria, patet, quod Mercurius è metallo eductus, ſit ita vniuocus, homogeneus, ſimplex, & indiuiſibilis, quod ſit impoſſibile per artem & naturam, vt inde ſal aut ſulfur trahatur. Diuiſibilis autem eſt Mercurius nunquam vlla ratione. Ex ſola videlicet aqua elementali, & virtute ſimpliciſſimi ſeminis mercurialis, coaluit in corpus indiuiſibile, impenetrabile, & inſeparabile, quod inter generata par non habet. Alioquin aquæ ſimile, quæ in ſe nullo

54 lo conſpurcata ſemine, conſimilem habet vndequaque ſimplicitatem, & ſeparationis impoſſibilitatem. Quod autem quandoque elemento aquæ ſua tria tribuerim, id analogicè locutum eſt: quatenus præter ſpiritus abſtractos, nihil in corporibus ita ſimilare eſt, vt non iuxta varias diſpoſitiones diuerſimodè affici intelligatur, illaſque diſpoſitiones reſpicere aliquam heterogeneitatem entis, eſt neceſſarium. Sufficit enim, ibidem quoque monuiſſe, partes heterogeneas aquæ eſſe in ſimpliciſſimo elementi corpore, arte, natura, omnibuſque ſeculis indiuiſibiles, atque realiter impoſſibiles, conſtantes ſimplicitate extrema. Itaque, licet ibidem tria prima aquæ vocauerim, non ſunt tamen tria compoſitionis, quaſi anteriora, aquæ initia: ſed tria heterogeneitas. Quam heterogeneitatem, licet aqua lege, qua corpus eſt, contineat, ad minimum in diuerſa mentaliter partibilem: cum tamen actualiter à ſe inuicem diſtrahi ſit impoſſibile, tantùm coniecturæ locus eſt, vt quamuis iſta non ſint, verum ſulfur, ſal, & Mercurius, ſaltem iis quodammodò reſpondeant. Ergo in aqua non minus quàm in Mercurio, adeſt inſtantia, quia tria prima exin haberi ſeparata negantur. Suſurros audire videor, quod plurimos artificum offenderim, qui Mercurij oleum, 55
ſalem vitriolum, & aquam plenis ſtentantur buccis; quodque illos mendacij arguam, vel impoſturæ, dum præfata pollicentur. Reſpondeo, impoſturam actiuam parere ſuum impoſtorem, vitâ & felicitate indignum: impoſturam autem paſſiuam commiſeratione dignam. Sed qui fallaciam, qua circumueniuntur nondum deprehendunt, argumentantur primò.
Aurum (inquiunt) corpus inter ſublunaria longè conſtantiſſimum, diſſoluitur in heterogenea: 56
ergo potiori ratione, etiam Mercurius. Stringunt nimirum à Minori ad Maius. Iterum vrgent. Natura nouit ex primis elementis componere Mercurium: ergò nouit etiam deſtruere. Via autem compoſitionis, non eſt immediatè ex aquæ elemento facere Mercurium: ſed per diſpoſitiones intermedias materiæ; quæ diſſimilares ſunt: ita quoque via corruptionis in Mercurio procedet per eaſdem diſpoſitiones retrogrado paſſu, & materiæ heterogeneitate.
Quare tertio dicit Paracelſus. Materia rerum, 57
quæ non poſſunt per artem deſtrui, ſaltem deſtruitur per naturam. Quia cuncta ſublunaria, quæ non ſunt morti, ſunt ſaltem termino ſubiecta. Ad primum reſpondeo: Quod aurum qui- 58
dem ſit corporum conſtantiſſimum in igne; ſed ſuæ conſtantiam ſeparationis mutuat à Mercurio, adeoque ſi ſulfur eius includat dualitatem heterogeneam, id Mercurium minimè attingit. Mercurius enim purus, diſtinctus à ſulfure combuſtibili (quod Mercurio vulgari plus minuſve ineſt) reſpuit planè omnem dualitatem. Id eſt dicere. Natura Mercurij includit perfectam homogeneitatem. Ad alterum autem dico, quod natura proceſſerit quidem à puritate elementi aquæ, ad compoſitionem Mercurij: nequeat tamen, ſemel admiſſo ſemine Mercurij, incluſo in penetralibus aquæ redire ad deſtructionem illius compoſiti. Eò quod iſtud ſemen, non ſit mortale, nec caducum, nec ſublunaribus legibus obnoxium. Vt inquit Paracelſus in uexatione Chymiſtarum. Ratio autem immortalitatis in Mercurio eſt. Quòd ſemen & fructus 59
eius, in conſtitutione Mercurij, ſint iam vnum, & idem Mercurius, in Mercurio. Nec nouit natura inuenire modum deſtructionis, in re tam homogenea, vbi ſemen fructus euaſit, vnione perfectiſſima, & anatica. Quandoquidem natura non poteſt penetrare ad diuidendum, vbi nullus eſt nodus, aut heterogeneitas. Admitto quidem, quod Mercurius per compoſitionem transmutationis, & maritationem ſulfurum metallicorum, fiat metallum; & hoc ſit deſtructibile, ratione dualitatis, ſui ſulfuris: attamen Mercurius illius metalli manet indeſtructibilis. Hinc Paracelſus in vexatione præfata; Etſi metallum deſtruxeris decies millies: attamen à deſtructionibus ſemper reſurget longè perfectius. Et in

Archi

Archidoxis, lib. de ſeparat. elementorum cap. de metallis. Vnumquodque elementorum in ſpeciei olei deſtructiones metallicæ, poteſt reduci iterum in metallum album priſtinum, & malleabile, excepto elemento ignis, quod tincturam ſiue ſulfur continet. Igitur quanquam pars mercurialis in metallis, adeoque & in ipſo Mercurij corpore, propter adiuncta, ſuſcipiat laruas vitrioli, olei, ſalis, vel aquæ: non ſunt niſi oculorum impoſturæ. Quippe ſemper Mercurius inde redit, quia ſecundùm naturam, & omnes proprietates, ſemper ineſt. Teneo ergo cum
60 principiis abſtruſioris philoſophiæ: *Si Mercurius eſſet indiuiſibilis in partes heterogeneas, ars Chymica non eſſet vera: ac ipſe Mercurius ineptus operi eſſet. Etenim niſi Mercurium vidiſſem, ita ſubſiſtentem, negarem artem eſſe veram. Natura enim nequit deſtruere ſemen, quod mori non poteſt, nec à materia ſua ſeparari.* Nec mori poteſt per machinamenta ſublunaria huius ſeculi. *Item facilius eſt aurum conſtruere, quàm deſtruere: ſic & facilius naturæ, Mercurium conſtruere, quàm deſtruere.* Quotquot ergo promittunt auri vel Mercurij ſeparationes, nec tamen aurum peculioſa quantitate conſtruere ſciunt, cum neſciant, quod eſt longè facilius, credant etiam ſe neſci-
61 re, quod longè eſt adhuc difficilius. Ideò Bacon, inquirens primam artis materiam, perque omnia mundi corpora diſcurrens. Negat aurum, & argentum, eſſe materiam artis, eò quod ſit planè impoſſibilis eorundem reductio in ſulfur & argentum viuum, vnde fiat filius ignis, tantus in amore philoſophorum. Ad tertium tandem
62 dico. Quod quæ non morti, ſeparationi, mutationiue ſunt ſubiecta, ſaltem ſunt termino obnoxia. Id verùm concedo, ſi de diſſolutione mundi & igne Gehennæ in conſummatione ſæculi intelligamus, de quo nil ego. Alioqui præfata adſtructio Idiotiſmum continet. Nam terminus nil naturaliter operatur: ſed peracta eſt operatio ab agente, in ipſo termino ad quem. Deficit autem eiuſmodi agens, circa indiſſolubilia. Denique nec tempus, vel duratio aliquid operatur per ſe: ſed tantùm operantur mediæ diſpoſitiones mobilium in tempore contingentes. Ideo quicquid mutabilium diſpoſitionibus non auſcultat, multò minus tempori, aut termino durationis: qui terminus incluſus eſt rebus mutabilibus tantùm, non autem immutabilibus. Si iam Mercurius metallicus caret omni prorſus ſulfure, nobiliſſimum inquam conſtantiſſimæ vnionis corporum, licitum eſt conſiderare hanc trium primorum legem, inſtar catenæ
63 diſruptæ, defeciſſe. Cætera proinde corpora, non eſſe tria prima: ſed vnicum prorſus materiale initium, diuerſis ſeminum deſtinationibus, finibus, ſcopis, & neceſſitatibus inſeruiens, ludenſque varias ſuppoſitationalitates. Sunt ergò illa tria, vbi reperiuntur, non prima, ſed facta per diſſolutionem ignis, illorumque materia, non iuxta ſalis, ſulfuris, & Mercurij principiationem, ſed ſecundùm fines ſeminum deſponſata. Nec quidem initia: ſed media ad vitam
64 vltimam ſubordinata. Denique ſcio ex arena, ſilicibus, & ſaxis non calcariis, nunquam ſulfur aut Mercurium trahi poſſe. Fuerunt nempe illorum ſemina, contenta aquæ petrifica coagulatione, abſque deſtinatione pinguedinum, aut
65 Mercuriorum. Lapides autem qui calcinari poſſunt, ſalis naturam & calcis acrimoniam acquirunt. Sed idipſum eſt tranſmutatio in nouam generationem, ab igne promotam: non autem contenti extractio, eductio, aut ſeparatio. Quod Schola chymica ante me ignorauit. Quod probo. Quia noui, ſaxum, & lapides omnes, in merum, ſalem, ſuo ſaxo, aut lapidi æquiponderantem, reducere, abſque omni prorſus ſulfure, aut Mercurio, adeoque quicquid vrendo ſaxo deperit, vnius ſalis potius, quàm trium eſto. At quia vnitas iſta concreti reſpicit viam ad primam reductionem in aquæ elementum, nec ſit cuilibet operatio obuia: eapropter conſueuimus inter chymicos generatim loquendo, de rebus loqui, ſub nomine trium, ſalis nempe, ſulfuris, & Mercurij. Non quidem quod putem illa eſſe rerum principia: ſed quia è pleriſque ſeparantur per ignem, vtimur illorum etymo, ad diſtinguendum heterogeneitates corporum concretorum. Idem ſaxo, quod carboni euenit niſi ambo namque aperto igni crementur: in calcem aut cinerem mutantur nunquam. Et licet carbo per flabellum edat flammam, & hactenus quicquid è carbone perit, ſit ſulfuris: attamen cum in ſaxo nil accendatur, aut illuminetur, ſalis potius quàm ſulfuris eſto. Igitur dum lapis, gemma, ſaxum, vel arena, in ſalem artificioſè ſunt reducta, non poteſt ſal ille, propter omnimodam ſui homogeneitatem, ab igne relictam, ſulfur edere, vel continere, aut in diuerſa trahi. Si deni- 66
que vitrum per ignem è cinere & arena fiat non eſt extractio vitri è cinere: ſed fabrica artificij, nouaque generatio. Etenim corpora quælibet cum immediatè ex aquæ elemento materiam deſumant, ſeminum virtute deſponſatam, ſulfur quidem eſto actus ſeminis: ſal verò, ex aquæ propenſione ſpontanea, in concreto naſcitur, immutatus tamen à diſpoſitione ſeminalis ſulfuris. Itaque duo illa entia proſiliunt immediatè è duobus principiis corporum: Rerum Mercurius autem, non eſt niſi mera aqua, non ſat adhuc à diſpoſitione ſeminis, & propenſione materialis initij, maturata. Idque è profeſſo, aut ſtudio naturæ ſic eſt deſtinatum, vt ratione principij aquei, adhuc nondum plenè immutati, accretio ex ſuo elemento, & collocutio cum ſua matre, per ſymbolum concedantur opportunius. Non admitto itaque tria prima eſſe corporum conſtitutiua, vt neque vniuerſalia.
Quod ſanè auſteritati meæ eſt vernaculum, qui 67
non ſoleo è particulari quopiam axiomata vniuerſalia condere. Id autem faciat, qui volet, malo diſtinctus eſſe, vt diſtinctius intelligam. Reperi enim plerumque, tria illa prodire è corporibus, quibus trahi putantur, niſi adiuncto tertio, tranſmutatiuo, vel per compoſitionem: quod potius ſuperuenienti ſemini atque inde natæ tranſmutationi, tribuendum eſt: non autem inexſiſtentibus primis, vt neceſſariis, immediatis, atque vniuerſalibus naturæ principiis, è quibus, & in quæ, corpora rurſum reſoluantur. Non enim certam fidem facere queunt, ſe eſſe in corpore, ante ſui ſeparationem, provt per ignem exprimuntur: multoque minus præexſtitiſſe ante corpus, cuius partes videntur fuiſſe.
Patet quoque res pleraſque mutari, diſtillando, 68
nec eſſe in concreta ſui heterogeneitate, quales ac quantas, provt dum per ignem fiunt. Quod vnico exemplo Tartari liquet. Siquidem diſtillando vncias 16. tartari optimi, elicitur vix vnica vncia aquæ; ſalis verò, ad ſummum, vnciæ

duæ cum ſemiſſe. Reſiduum totum eſt, oleum:
id eſt, ex 16. ſunt ferè tredecim partes oleoſæ.
Tartarus tamen crudus non eſt, nec agit vt ens
oleoſum, nec ardet vt cortex betulæ: ſed ſalis
acidi naturam habet. Quapropter per diſtilla-
tionem, ſalis acidi natura mutatur in oleum.
Deinde iterum, ſi ſal Tartari ſponte ſua fiat lixi-
uium, eique iungatur oleum, conficietur qui-
dem inde ſmegma, quo diſtillato, habebitur
pro maxima parte aqua, oleumque priſtinum
deſinet eſſe, & mutabitur in aliud. Quid enim
clarius hac mechanica, vt eluceſcat, ignem eſſe
confectorem primorum: adeoque nec eſſe in
ſe prima, neque præexſiſtere talia in concreto,
qualia ſeparantur indè per ignem? Siquidem
non eſt nuda ſeparatio diſſimilium: ſed tranſ-
mutatio concreti per ignem, iuxta actiuitatem,
69 quam heterogenea inter ſe peragunt. At ſanè ſi
ſingulis corporibus ineſſent tria illa, ita vt nul-
lum corpus illorum expers eſſe poſſet: imò ſi
ſingula, priſtinam ſeruarent indolem, ſal, in-
quam, nunquam Mercurius fieret, neque hic vi-
ciſſim ſulfur, *&c.* Tum quidem apparenter Para-
celſus putaſſet, corporum vnumquodlibet origi-
naliter componi è ſale, ſulfure, & Mercurio: Sed
cum ſit rerum indubia viciſſitudo, per res re-
rumque partes minimas, provt & per triplicis
vitæ tranſitum, non poſſunt viciſſitudines illæ
denotare identitatem trium, nec conſtantiam,
quorum ipſemet decurſus eſt omnimo incon-
ſtans, & inſtabilis perſeuerantia eius. Etenim à
Paracelſo deinceps propemodum quiſque ſuæ
ſubſcripſit inuentioni, nemo auſus eſt penetra-
re conditionem trium illorum; ſtupuerunt viſis
heterogeneis, quæ per ignem ſæpius extrahan-
tur, vndè velut loto paſti, abduci ſe ſiuerunt,
quorſum illos Paracelſus vocabat. Sed diſcat Pa-
racelſus, dum ex cibo cruor fit, contingere qui-
dem ſeparationem puri ab impuro; ſed nullam
trium. Quoties enim ens per vitam vltimam
70 tranſit in vitam nouam, mutatur quidem maſſa
in ſuccum, cum diuiſione heterogeneorum,
extinctione formæ, ac proprietatum vitæ me-
diæ: non tamen in vel ad tria prima: ſed proce-
ditur ad deſtructionem radicalem, cum vltima-
ta vitæ prioris annihilatione. Sub quam tandem
ſemen nouum hauriunt, ad nouam generatio-
nem. Iſta nempè eſt via recurſus, ſiue regreſſio
noctis Hippocratis, ad Diem Orphei. Saltem
perpetuò eſt verum, quod iſta tria nunquam ſe-
parentur abſque igne, adeoque ante excultam
71 Pyrotechniam Veteribus illa fuere incognita;
cumque deſit ignis ille, graduſque eius, ſepara-
tor in nobis, & quicquid per caloris noſtri gra-
dum è nobis difflatur, tendat ad caput mor-
tuum, niſi per Blas & fermentum præcautum ſit
(provt ſupra de Blas humano docui) non poteſt
ſanè morborum origo, vllatenus alicui, aut plu-
ribus ex tribus eiuſmodi, imputari. Nego deni-
72 que, ſalem, ſulfur, & Mercurium corporum
principia vniuerſalia. Quia nec ante corporum
compoſitionem exſtiterunt, nec confluxerunt
ad miſtionem faciendam, neque tandem per
naturalem corporum reſolutionum in vitæ vl-
timæ terminum, apparuerunt vnquam in natu-
ra: ſed dumtaxat per artem ignis, & tantum è
quibuſdam educuntur; quatenus ſemina rerum
materiali principio aquæ veſtiuntur, & proprij
efficientis energia roborantur, partim ſalis, &
partim olei proprietates aſſumunt, Mercurius
autem corporum, non eſt niſi pars aquæ, non-
dum ſufficienti maturitate efficientis ſeminis,
grauida. Nuſquam ergò per ſe exſiſtunt, nuſ-
quam principiandi vires obtinent: Eò quod
ſuas naturas, conditiones, proprietates, non
habent ex alterietate, qua præexſiſterent, ſed
partim ex diſpoſitione ſeminum, defluentium
in proprietates concreti: partimque ex ignis
digeſtione, & vſtione inter ſeparandum nacta.
Siquidem manifeſtum eſt, quod mutua tranſ- 73
mutatione, reciprocè ex ſe inuicem fiant. Vlti-
ma ergo ſunt, non autem prima, vtut ſumantur.
Cuncta enim vegetabilia, quamdiu non ligno-
ſa, ſpiritum vini continent, quatenus ex illis, per
fermentum apertis, ſpiritus vini educitur. At
ex eadem materia iam lignum facta, non edu-
citur amplius aqua vitæ. Fit inquam in vegeta-
bilibus, per artem ſpiritus vini, qui antea iis non
inerat, ex diſpoſitione materiæ ſucci putreſci-
bilis, & fermenti vinoſi ſymbolo, Non enim
proinde ſpiritus vini erit vegetabilium princi-
pium, quatenus cuncta in ſe diuerſa, in hoc con-
ſentiant ſpiritu, & ex ſingulis educi poſſet: ſed
ſpiritus vini habet effectus, & producti ratio-
nem: Sunt igitur ſimiliter tria illa principiata;
non autem principia. An enim ſanguis ſale ca-
rebit in diſtillando, quia ſecreuit lotium, quod
Paracelſus ſalem cruoris vocat? Et, ſi ſal vnum
de principiis, certè cruor erit æternus in ſup- 74
poſito, ſi careat initio, vel aliquid, ſine princi-
pio ſalis, poterit ſubſiſtere ex Mercurio & ſul-
fure. Quod Paracelſo non viſum eſt alienum,
luctanti cum propria trium primorum doctri-
na. Vbi cruorem & carnem leproſorum omni
ſale priuata docet. Caditque hinc iterum vlce-
rum ſua hiſtoria, ſi leproſorum ſint ſpontanea,
& non ſpernenda vlcera, ſine ſale. Malè enim
ſalem potus, à ſale cruoris diſtinxit. Nec co- 75
gnouit differentiam ſalis in latice externo, à
ſale qui è cruore per diſtillationem emungitur
tortura ignis. Totus neſcius, vnde ſal in vrina
eſſet, non eſitato ſale. Quia digeſtionum igno-
rata claſſe, naturalis ſcientia, in Paracelſo tene-
bris fuit obfuſcata, & per Medentum inſcitiam,
abbreuiantur dies mortalium, fiuntque gibboſa
cœmiteria.

De quinta eſſentia quoque ſobriè eſt inqui-
ſitum hactenus, quaſi glorioſum per ignauiam
ſubſcripſiſſe aliorum commentis, & hæſiſſe in
fabuloſis principiis. Eſſentia itaque, diuerſis
dicitur nominibus. Principaliſſimè enim intel- 76
ligitur de Deo optimo maximo, qui omnium eſt
vera, immediata, ipſiſſimaque eſſentia, à qua
eſſe rerum defluit. & dependet, inſeparabile
in natura. Eſſentia autem pro eſſe rerum actua-
li, in abſtracto, eſt vita in viuentibus, ſiue ani-
mo. Alioquin eſt forma, propter quam vnum-
quodque eſt id, quod eſt. Vita autem ſiue for-
ma, à Chymicis non eſt in eſſentiam aſſumpta, 77
quod defuncta re, in nihilum redeat: proinde
conſiderarunt præclariſſimam quandam ſub-
ſtantiam, cui tota craſis, ac rei entelechia inhæret
quale eſt in aromatibus oleum leuiuſculum, quo
abſtracto, remanet corpus aromatis, velut in-
gratum. Cinnamomum puta, abducto oleo, ſapit
corticem quercus ſua adſtrictione. In rebus tin-
ctis verò, eſſentia eſt coloratus liquor à rebus
extractus. Quæ ſubſtantiæ, vt ſunt magis acti-
uæ: ita ſe habent per modum vitæ, aut formæ,
ad maſſam reſiduam. Adeò vt nomen eſſentiæ 78
ſit

ſit planè metaphoricum. Quapropter plurima
non habent eſſentiam, prout de Mercurio, cry-
ſtallo,ſaxis, rebuſque homogeneis demonſtra-
ui. Tum denique non rarò, maior poteſtas &
energia eſt in re integra, quàm in ſeparata eſ-
79 ſentia. Vt patet in magnete, carabe, &c. Pluri-
ma namque ſimplicia, ſpecificam proprietatem
per præparationem, magiſque per ſeparatio-
nem, & ignem amittunt. In vngula Alcis, ac
bezoardicis, quiddam eſt, quod crudis ſimplici-
bus proprum eſſe mauult. Herbarum autem
formæ, ſiue eſſentiæ, artifici ſubeſſe nolunt.Per-
indè enim multa valent, ſiue vis (animam vo-
cant) vegetatiua oppetiuerit, ſiue adhuc inex-
ſtiterit.Poſtquam autem planè exaruerunt,quæ-
dam eſſentiam proferunt: multæ verò (impri-
mis hydropiper) eandem amittunt. Vtut ergò
ſumatur eſſentia, nomen improprium, & quin-
ta, epithetum inſipiens eſt. Siquidem quam
ſpondent eſſentiam, vel non ineſt æquè omni-
bus, neque paret Artifici, vel non trahitur vnde-
cunque.Sub aliis verò, in cruditate rerum, ridet
operoſos labores. Nec omne generatim aroma
ſedet in vita media, ſed in vltima. Nam flores
Iaſmini, Lilij conuallium, &c. putrendo amit-
tunt gratum odorem,& vires medicas;aceſcunt,
nec priorem fragrantiam reaſſumunt vnquam,
Alibi verò ſedet aroma, ſub vita media, quæ
nempe ſub putredine ſeruant odorem, quem
80 diſtillando edunt, vt roſæ. Res hæc fefellit Pa-
racelſum, atque putare fecit, rerum eſſentias
ſic putrere, Atque ſic neſcius,vt in fimo, ſterco-
ratiſque agris, in perpetuum ſoſpites manſuras
dictauerit. Neſcius,quod exſolutis, ac defunctis
ſeminum muniis, cuncta ad quietem ſe dedant,
primumque tandem aquæ hoſpitium repetant,
vel ſaltem ſuperuenienti ſemini robuſtiori pa-
rentia, in nouas ſe colonias, nouaſque ſcenas,
ſe iterum duci tolerant. Imo ſunt plura ſimpli-
cia, quæ fragrantiam, quam ante ſua in ſpecie
non habebant, inueniant in ſinu putredinum.
81 Qualia ſunt moſchus,zibetta, Ambarum,ſterco-
ra quædam brutorum, atque ligna putrentia.
Fracedo quippe varia illis ſuboritur, vndè ſe-
mina fragrantiam ſibi hauriunt, transplantant-
que in nouam generationem. Aroma ergo, ſi
balſamo vitæ mediæ alligatum, per partium ſe-
parationem, in putredine non ſuperatur, com-
modiuſque è corruptis ſequeſtratur. Eſſentia er-
gò chymica, propriè non quinta, cum non ſint
quatuor aliæ in concreto, neque eſt extractum è
tribus; ſed eſt pars ſeminalis de ſulfure concre-
82 ti. De ſulfure inquàm, quia ſulfur eſt proles effi-
cientis, adeoque magis formalis. Cinnamo-
mum enim, dum ſine aromate eſt, cinnamo-
mum quidem adhuc, prout fœtus, aut fatuus,
ſunt homines. Ego itaque optimam rei partem,
eius craſin nuncupo, ſiue aroma oleat, ſiue non.
in herbis non fragrantibus verò, liquorem ſe-
minalem, illarum craſim dico. Scio nimirum
ex qualibet planta, vel ſemine, itemque ex trun-
co quarundam, extrahi liquorem, qui contineat
ſeminis poteſtatem: qui liquor, licet non ſit ſa-
tionibus aptus, eò quod incluſum illi ſemen,
83 moram in terra trahere non valens, exhalet:
attamen ſuæ conſimilis plantam, mirifica fœ-
cunditate beat, ad radicem affuſus. Craſim
namque ad propagationem continet ſeminalis
liquor, ideoque & verè eſſentialis eſt: non ta-
men vulgo notus, imò ne quidem expertiſſimis
quibuſque, Proinde progreſſus educendi quin-
tas eſſentias, ceu vanos commiſeror. Non mi-
rum ſanè, ſi omnes vires generati luceant in
craſi. Saltem aromatum olea, quatenus olea,
digeſtioni noſtræ reluctantia, ac inuicta, pa-
rum iuuaminis adferunt, cum ſcilicet non niſi
odoris gratia, intro aſſumpta, reficiant nos
paruo ſpatio. At quando oleum cinnamomi, 84
&c. ſuo ſali alkali miſcetur, abſque omni aqua
trium menſium artificioſa occultaque circula-
tione, totum in ſalem volatilem commutatum
eſt, verè eſſentiam ſui ſimplicis in nobis expri-
mit, & vſque in prima noſtri conſtitutiua ſeſe
ingerit. Aliàs autem, vbi vis medica in odori-
bus occultatur (odores quidem fortes ac perti-
naces ſuperant vires noſtras, & vix ab Archeo
ſuperantur, atque digeruntur, adeoque impor-
tunè in nos agunt; multum namque Archeus
laborat, vt illos deſtruat, & in ſubſtantiam, cui
inſunt, ſuos odores imprimat) & præcipuè ſi
fermentantes fuerint, vtut ſolamen promiſe-
rint, quia tamen non perſiſtunt, vt in prima
conſtitutiua penetrent, conſtans non præbent
in medendo ſolamen. Maxime quod facilè in
ſeipſis concidant, atque degenerent ſponte:ergò
magis, ſi à noſtris facultatibus ſubigantur. Sic
nempe muſcus & aromata moriuntur, ſi craſis
abſceſſerit, licet corpus in ſe ſoſpes manſerit:
adeoque craſis rei nequicquam tangit rerum
ſomnia initia.

DE FLATIBVS.

1 *Blas ſiue Flatus quadruplex.*
2 *Gas vitæ, & ventus mundi, toto diſcrepant elemento.*
3 *Opinio Galenica de flatibus.*
4 *Gas quintuplex ignorarunt.*
5 *Pyrotechnia quid doceat.*
6 *Decepta Schola.*
7 *Sibi contradicunt.*
8 *Error Paracelſi de limbo Microcoſmi.*
9 *Ridicula eius doctrina, de quadruplici colica, & microcoſmica identitate.*
10 *In nobis non eſſe Gas ventoſum, niſi inſpiretur.*
11 *Cur Paracelſus neglexerit in vtero cardines vniuerſi.*
12 *Redarguitur Paracelſus.*
13 *Error eius de contractura è colica.*
14 *Cauſa præfatæ contracturæ, & Paralyſis.*
15 *Vita muſculorum concluditur ex Blas illorum.*
16 *Cur non eſt vltimum moriens.*
17 *Inſana remedia in Flatibus.*
18 *Quale eſſet ventos pellens, aut diſcutiens.*
19 *Ignorantur adhuc proprietates Torminum.*
20 *Vterus propriis caret flatibus.*
21 *Flatus non extra metas excitantur.*
22 *Pleuritis flatulenta figmento ortum debet.*
23 *Conceptos ventos accuſaſſe pudendum.*
24 *Morborum quorumcunque initium, à pleriſque accuſatur ventus.*
25 *Qualiter ad hæc occurrat frigus.*
26 *Quid in hac parte noſcendum.*
27 *Quid deinceps agendum.*
28 *A quibus ſint inuenta remedia vſualia in flatibus proficua.*
29 *Ileon non eſt inteſtini auerſa contorſio.*

30 *Iſte affectus, in cauſis & modo, fuit huc vſque ignotus.*
31 *Hiſtoria fraudem Scholarum detexit.*
32 *De flatibus doctrina noua.*
33 *Sextuplex in nobis flatus.*
34 *Nullus poteſt flatus in nobis eſſe halitus.*
35 *Quid Gas ſylueſtre.*
36 *Diſtinguuntur flatus.*
37 *Quidam flatus inteſtino neceſſarius; de quo nemo hactenus.*
38 *Probatur per monſtrum.*
39 *Sequelæ aliquot inde profluæ.*
40 *Conſideratio circa mediocritatem & affluentiam huius flatus.*
41 *E cibis vitiatis, aut excrementis vitioſo fermento imbutis, dolores Torminum.*
42 *Contractura inteſtini.*
43 *Galenus ignarus vſus partium.*
44 *Scholæ neglectis aliis flatibus, tantum peditum reſpexere, vnde pedantiſmus.*
45 *Flatus Tympanitidis.*
46 *Effectus fermenti ſtercorei, reſpectu flatuum.*
47 *Crura laxantibus flatus fœtidiſſimi.*
48 *Stercora non ſunt rerum ſpontaneæ putredines.*
49 *Differentia inter flatum ſtomachi, Ilei, & Coli.*
50 *Schema flatuum in nobis.*
51 *Tympaniæ lethalior aſcite.*
52 *Duæ conſiderationes de flatibus.*
53 *Conſideratio flatuum.*
54 *Flatus vitium, noſtrum eſt, non rerum.*
55 *Alterietas flatuum quid reſpiciat.*
56 *Flatus in nobis fieri agente patrante, non autem ſeparante.*
57 *Impugnatur Galenus de flatibus.*
58 *Iterato aliquoties.*
59 *Error circa edulia Venerea.*
60 *Venus ſpectat ad lienem.*
61 *Generatio flatuum, vndè & quomodo.*
62 *Paradigma flatuum.*
63 *Flatus non præexiſtit in cibo.*
64 *Notabile de vua.*
65 *Notabile de fermento.*
66 *Reſpectus flatuum & ſtomachi.*
67 *Mechanica flatuum in triplici monarchia.*
68 *Notabile Gas Tartari.*
69 *Flatus ciborum.*
70 *Sulfur docet materiam flatulentam, ſtercoreique fermenti ſuppoſitionem.*
71 *Tormina vnde.*
72 *Cur venena tumefaciant plerumque habitum corporis.*
73 *Cur fermentata Iudæis vetita.*
74 *Cadauer ſubmerſum, quando emergat,*
75 *Notabile de ſeminibus calidis minoribus remedium.*
76 *Iudicium inſpecto cadauere generoſæ matronæ.*
77 *Vanitas nominis & remedij pellentis ventos.*
78 *Diſtinctio Voluuli à Torminibus.*

1 POSTQVAM Medentum iudicioſiores, ab elementis, humoribus, & Aſtris opem fruſtra implorassent, Tartarum denique, nec non Chymicorum putata initia, incaſſum ad auxilia ſua inuocaſſent, meditati ſunt deinceps, inuitis Scholis Galenicis, Quod Cæphalalgia, hemicranij dolor capitis, & qui heſterna crapula relictus eſt, itemque vertigo, delitia, aſthmata, pleuritides nothæ, Spaſmus, Crampus, Satyriaſis, Tympanites, vteri, imò & Epilepſiæ furoris, cum aliquot aliis affectibus, ſpecie diremptis, extra controuerſiam ſua debeant initia flatibus, atque vaporibus: Quapropter & catalogum iure pari ampliantes ad librum περὶ φυσιῶν Hippocratis, ſuas deflexerunt inueſtigationes. Senex ille omnes omnino morbos ſic flatibus conſecrauit, vt ventos promiſcuè confuderit cum vitæ principiis. Cœperunt ergo feliciora Scholarum ingenia non tam inueſtigare flatuum naturam, atque proprietates, quantum datis & conceſſis flatuum hypotheſibus, vlterius ſuperſtruere, atque ædificare omnium ferè morborum naturam, atque cauſas, eaſque dicare flatibus, vaporibus, & exhalationibus infernè ſurſum ſcandentibus. Aut præceps deorſum deturbatis. At cum ſe penitùs extricare anguſtiis nequirent nec tanti ædificium firmum ſtare poſſet, quod nullo fundamento ſolidioris diſquiſitionis inniteretur, quaſi filum incœpti abruptum eſt nimia contorſione. Equidem Hippocrates flatus in prædicamentum conſtrinxit, ſiue vitæ, ſiue mortis, ſiue demum interitus participes eſſent, & cauſas continerent, ſiue cœlitùs per Blas ſtellarum excitarentur, adeoque orbitæ cœleſtis analogiſmos pollicerentur, ſiue demum ſublunari, ſiue voluntariæ legi parerent. Totum nempe indeciſum reliquit. Adeoque diſruptam reliquit methodum: Stetitque, quia nondum tanta erat morborum neceſſitas, experientia, frequentia, atque peruerſitas. Nondum enim ſciebatur, quod ſpiritus vitales lumen vitæ concepiſſent, quod animæ ſenſitiuæ, quodque formarum Animantatorum eſſent proximæ ſedes, adeoque totius eſſentiæ craſim continerent. Nemo enim tum materiam illius 2
Gas, aquam eſſe didicerat, adeoque toto elemento ſpiritum vitalem à vento mundi diſcrepare, nemo adhuc ſomniauerat. Enimverò Scholæ facilè in hanc foueam flatuum decidiſſent, & pertinacius permanſiſſent, niſi purgantium & phlebotomiæ vana præſidia in ventis agnoſcerent, ſeſeque fruſtra futuros, citra amborum eiuſmodi præſidiorum opem præuiderent. Galenus quidem viderat, olea, & pinguedines, 3
per ignem ſenſim exhalare, putauit idcirco, & ventos in nobis liquata pinguedine, vel digeſtionum inordinatione ſuſcitari, vtpotè qui diſtinguere nequiuit aërem, ſiue ventum, ab exhalatione, à vapore, & à flatu. Neſciuit inquam 4
Schola Galenica hactenus differentiam inter Gas ventoſum (quod merè aër eſt, id eſt, ventus, per ſiderum Blas commotus) Gas pingue, Gas ſiccum, quod ſublimatum dicitur, Gas fuliginoſum, ſiue endimium, & Gas ſylueſtre, ſiue incoërcibile, quod in corpus cogi non poteſt viſibile. Quocirca inexcuſabilis manſit te- 5
nebrarum naturalium obſcuritas, penes ignaros Pyrotechniæ. Quæ nos inſtruit, quo gradu aquoſa, quoue gradu, & ordine, quæuis pinguedo euolet, qua demum ſeparatione, quoue fermento, corpora ab inuicem diſcedant, putreſcant, quid ſecum ſingula per analyſin aſportent, quo denique medio ſeminum craſes, & concreti proprietates ſe referant. Qua tandem opera, totum quicquid in nobis eſt, citra partium ſeparationem, in diaphæreſin diſponan-
tur. Audiuerant quidem, ventos in ventre, bor- 6
borigmos

borigmos innocuos & doloroſa tormina dein in ſtomacho, atque colo animaduerterunt, in hyeme verò, ventorum pluralitatem, quocirca ſomniarunt glaciale phlegma in inteſtinis, & calida remedia frigidis morbis apponenda. In quo primum implicant ſibi Scholæ, dum vaporum & ventoſitatum originem tradunt, & has curare, contrariis (vt vocant) remediis profligare intendunt. Nam principiis, medio, atque

7 modo ſibi contradicunt. Etenim ſi ventoſitates in nobis ſint vapores, aut exhalationes: certè, maior dolorum atque flatuum excitatio, & partium diſtentio ſequetur, adhibitis contra ventos calidis, eò quod vapores augeri eſt neceſſe, cruciatuſque, tam propter diſtentiones, quàm

8 ventorum acrimoniam, multiplicari. Idque per totum probat ars diſtillandi. Paracelſus licet Pyrotechniæ Dynaſta, non fuit immunis à ventorum turbine. Quippe qui ignorauit ventorum, & aëris naturam, materiam vaporum ſiue flatuum, Gas eſſe aquoſum, illorum cauſas efficientes, modos, media, vt & materiam eſſe aquam ſemine imprægnatam. Vtpote qui authoritates Philoſophiæ planè ſpreuit, & naturam conatus eſt, ſubter ſuum idiotiſmum ligare, à naturæ lumine quoque derelictus eſt, permittente Deo, qui eiuſmodi conatus vbique facit irritos. Nemo quoque ad ſapientiam pervenit vnquam, qui ſe peruenïſſe putauit. Paracelſus enim conſtanter vbique perſuadet, nos omnium morbos ac defectus ſentire debuiſſe, quod ſimus extractum totius vniuerſi, hactenus, omnifariam. Vniuerſum, tanquam parentem filij exprimere debeamus. Ita namque ventos, eorumque varietates, nos continere vult, Tormina noſtra quoque tempeſtatibus aëris reſpondere. At nolim, ab auguſta Dei imagine, vel latum vnguem homines diſcedere, vt microcoſmum potius, quàm Deum in imagine referamus. Credo enim, me non eſſe hominem, vt morbis ſubeſſem, & ſic referrem pirke olam, aut holam hapiroud: ſed potius ſcio me non morbis ſubeſſe, vt deprauatam naturam & mortalem oſtenderem, hominem autem me non alio fine eſſe, quàm vt ad Dei beneplacitum eius repræ-

9 ſentem viuam imaginem. Tormina itaque vir ille quadrifariam partitur, iuxta quatuor conſuetos ventorum cardines. Quorum ſeptentrionem inprimis locat in lumbis, cuius ventus in ſua colica flaret contra vmbilicum; In vmbilico verò Auſtrum ponit, qui diametro ſuo in dorſum flaret. Sic & orientem in dextris, vt occidentem in ſiniſtris diſpoſuit, ſinguliſque ventorum tandem propria adſcribit remedia, ſub hieroglyphicis ſibi nondum cognitis, inuoluta. Eheu! quàm triſti pignore hæc cuncta, & quam ludicro medio, medendi principatum inuaſit, vir ille! vt nimirum microcoſmi ſinguli ſimus! quàm enim caro pretio nobis vendit, hanc microcoſmi ideam! & quam penurioſo

10 argumento ſua fundat ſomnia! Cum reuerà in nobis nulli ſint venti, nec ventorum materia, quam non inſpiramus, & exſpiramus. Aliâs neque Gas flatulentum in nobis eſſe, niſi vna via, domo, & itione. Nempe à ſtomacho per inteſtina, in anum vſque. Nouerat quidem Paracelſus hæc partim, ventorum denique in vtero, Pleura, Capite, & muſculis eſſe aniles fabulas: Veruntamen maiores adhuc texuit, vt ridiculos componeret hos ventorum cardines: quos potiori iure in vterum, quàm inteſtina

tranſtuliſſet. Qui ingenti cum dolore, ſe nunc 11

in ſiniſtrum abdominis latus, quandoque in dexterum torquet, obſeditque vel vmbilicum, vel ſe ponè ad dorſum & lumbos inclinat. Sed dubius manſiſſet, vbinam quintum ventum, in præcipiti vtero, & vbinam ſextum reperiſſet, dum rectà ſurſùm vterus fertur. Ideoque etſi ad tædium, de vteri aſtro, libro peculiari declamet, cardines mundi tamen in exorbitationibus vterinis dormitans neglexit. Quanquam vterum etiam mundum, ſed Microcoſmo adhuc mino-

rem, ſeriò vocitet. Sed heus Paracelſe! ſuppo- 12

nendo aliquot vlnas inteſtini, vento diſtentas, illumque ventum, vtrinque concluſum, (ſi enim non concluſus eſt, nec dolebit, nec tendet ſed ſuo emunctorio ſponte euacuabitur) adeoque, neque ſpirare, nec lateraliter more ventorum ferri. Quæſtio mea eſt de nomine, eſſentia, origine, & remedio venti illius? Deinde, fortè 40. vicibus, Ileon, tam à tergo antrorſum, quàm laterali, vtrimque ductu, cum extendatur, quânam quotâque inteſtini contorſione, quatuor ventorum cardines ſuum habebunt ſitum, nomen, nominiſque proprietatem? Sic enim in ſingulis gyris iam eſſent quadraginta Auſtri, totidemque Septemtriones, &c. Si enim in vigeſima, vel in ſingula contorſione inteſtini? rationem addere debuiſſes; cur non in decima, au 12. ſi fidem, tibi hæc ſomnianti adhiberi

optabas. At ſanè non fuiſti illorum ventorum 13

fidelis Æolus: Quippe aduertens colicam, contractos ſæpè muſculos manuum, conuulſiones inquam, atque paralyſes dediſſe non erubuiſti dicere, ventos ab inteſtinis per omnes muſculos & tendines ferri. Tantoque licentioſius id adſtruxiſti, quod pronas Scholas inuenias in omnem vaporum atque ventorum famulatum, pro omnibus fortè morbis. Etenim dum in elementis, complexionibus, & humoribus, dictante intus veritatis teſtimonio, ſibi quietem non reperirent: confuſæ, quæſiuerunt modum, quo per vapores, & ventos, cauſam morborum reperirent. Fortè enim dum humores ipſas fefelliſſent, optabant per ventorum inuiſibilem poſitionem redargui non poſſe. Inuentum ſanè fuit impoſtoris Satanæ, qui cum Dei ſimius conetur eſſe, per fidem inuiſibilium, intellectum credulorum ſibi deberi prætendit. Ac pro omnibus morbis ſufficere, modò venter ſuos borborygmos auribus obſtrepet. Ideoque & de flatibus agere omnino debui. Miſeror ſanè vtrobique tantam Paracelſi inconſtantiam, & credentum inſcitiam, quibus ſibi prætentum Monarchæ Arcanorum titulum præcludit, & amputat. Neſciuit nempe hoc loco, cuiuſlibet veneni, etiam ſpecie amica, purgantium exhibiti, illam eſſe proprietatem, vt Archeum commoueant, eiuſque Blas concitent, iuxta Apho-

riſm. *Spaſmus poſt helleborum lethalis.* Illam- 14

que colicam, quæ præter conſueta tormina, ex acido prouenientia, inſuper veneni labem continere, eſſeque conuulſionis authricem. Licet ventus interim non extra Ileon feratur. Sic homo, cum totali virium extinctione moriens, relinquit ſuum cadauer generali Tetano, vtrimque tenſum; Aſt vbi violenta abripitur morte, eſt eius cadauer flaccidum. Vnde didici, vitam quandam ſenſationem, & motum, ſiue Blas, eſſe in carne, præter voluntarium, Vita illa nimi-

rum, venena & mortem, cum extinctione apprehendens, vtrimque tendit tendines. Vnde
16 falſum eſt, cor eſſe vltimum moriens. Superſtes namque manet adhuc vita muſculorum, quæ inſectis eſt potiſſima, adeoque & auulſo capite, muſcæ adhuc auolant. Et muliere dudum mortua, non rarò vterus profligauit ſuum fœtum. Omnis itaque muſculorum conuulſio, ſiue ex colica, ſiue ſumpto laxante veneno, vel alio, non eſt ex motu voluntario: ſed ex naturali ſenſatione, motuque muſculorum: non autem quod flatus tendens inteſtina, etiam muſculos efficienter tendat. Prout lib. de Lithiaſi. Tract. de ſenſu ſenſatione abunde firmaui.

17 Inſanum igitur eſt decretum. Hoc eſt carminatiuum. Iſtud ventos pellit; Illud verò flatus diſcutit. Quaſi per carmina venti abſcederent, Medentibus ejurandi. Etenim ſi ductus & exitus patent, ventus nequaquam forinſeco auxilio eget, vt neque pulſore alieno, vt exeat. Imò quod magis eſt; Non ſemper tormina ceſſant, etſi flatibus egreſſus ſit liber. Alioqui ſi via citra impedimentum eſt, flatus, velit nolit Medicus, illam inueniet: ſiquidem vnica tantùm, ſibique continua inteſtinorum eſt via. Pellen-
18 tia verò eiuſmodi deberent aliquod medium habere, pro-vt piſtillum protrudit contenta enemata. Illud autem, vt debitè ſit pellendo flatui, deberet adæquatè ductui inteſtinorum reſpondere, tam in gracilibus, quàm groſſioribus: Atque inſuper habere pulſiuum Blas. Atqui ventus concluſus minus dolet, quamdiu quieſcit: Ita pulſiuum omne remedium, neceſſariò torminum dolores augeret, adeoque natura indicat, à pellentibus flatus abſtinendum. Sed meditantur fortè, carminatiuis vim flagri ineſſe. Flatus verò inſtar pecudum eſſe? An enim piſtillo adæquato, ſe, ſuaque carminatiua deſtitui agnoſcunt? vel fortè carminatiua, vocis inſtar habere, pecudes abigenris? flatuſ-
19 que hortatui carminantium auſcultare? Scio equidem hinc Scholas ignorare vim, proprietatem, cauſas & modum, tam torminum, quàm remediorum. Non enim venti ſunt pellendi, non denique diſcutiendi. Hoc enim eſt impoſſibile: Illud verò puerile figmentum continet: nec etiam à probo flatus ſunt vllo carmine compeſcendi, cuius tamen etymon in Scholis reli-
20 gioſum hactenus manet. Flatus internè, in vtero non ſuſcitantur, quia vterus materia flatulenta deſtituitur, eiuſque digeſtio non eſt opportuna creandis flatibus: externè autem, vix aër intrat in vterum: vtpote qui ne vacuum patiatur, ſua membrana, totus concidit madidâ & flaccidâ: adeoque ſua ſponte, aëri aditus præcluditur ſpiranti, niſi vi per organum is iniicia-
21 tur. Denique nec venti externi ab ore vim mutuant, vt intrent in regiones inſolitas, vtque pertundant fortiter adnatam pleuram, inter hanc verò, & muſculos intercoſtales, flatulam conſiſtent pleuritidem, atque dein mox pleuram à coſtis lacerent, veramque pleuritidis phleg-
22 monem fabricent. Quia aëri nulla iſtuc eſt via: imò ſi eò pertingeret, à tergo Blas non habet, quod alicuius noxæ eſſet. Quaque intraſſet, priuſquam nocuiſſet enim, exſpiraſſet ideo: Internè quoque flatus illis partibus nec fiunt, ob-
23 ſtante materia ex qua, & efficiente. Anilis quoque eſt figmenti ſimile, quod externus ventus, ſiue aëris flatus, pellem, vtut poroſam, perforet, prout & carnoſam membranam, ſimul & muſculos ſubter eam. Iuxta medentum pudendam rationem, qua dicunt. Contraxit ſerò ventum, vndè partes malè habent. Hanc nempè, omni- 24
bus ferè morbis à capite in talum vſque, cauſam aſſignari, ſæpè cum mea verecundia audiui. Intemperies aëris, in capitis, oculorum, aurium, dentium, gulæ vitia incuſatur. In raucedines, tuſſes, item defluxiones omnes, appeſias, febres, adeoque pyxis Pandoræ, aër putatus eſt. Idque nedum frigoris attactu, vt cauſa extera: ſed vt intrò hauſtus flatus, ibidemque detentus indebitè. De quibus alias. Nunc autem de noſtris & internis flatibus ſermo. Concedo qui- 25
dem frigus inſuetum, (vt mortis ſatellitem) partem aliquam nobilem, vel ſeruilem afficere quidem, quatenus vltimam eius digeſtionem turbat, vnde excrementa partium ſimilarium, dolores, imò & apoſtemata diuerſimodè ſequantur. Sed in his eſt frigoris facultas tantùm externa cauſa occaſionalis; Præcautionem, non item curam, aut qualitatem remedij, indicans. Valeant ergò Scholarum nugæ. Cæterùm vt 26
aliquis Medentis ritè fungatur munere, nouerit primùm, quid ſit ventus, quid dein ſit flatus, vnde fiat, cur doleat: tum illi facile erit remedium. Cauſa nimirum flatuum cognita, ca- 27
uendum, ne illorum concretum in Gas vertatur. Gas autem, quod ſemel factum eſt, facilem ſibi viam parat. Sin minus, & inteſtinum, qua ſe eſt inferius, ſi ſit duriore obſtaculo obſtipatum, hoc eſt ſoluendum. Sed vbi nullum eſt excrementi interſtitium, & tamen tormina pergunt, nonne fruſtranea erunt, quæ ventos pellunt? & ſtulta, quæ diſcutiunt? Siquidem non flatus, ſed materia, vnde contrahuntur, inteſtina, ipſaque inteſtina flatus generant, auerruncanda eſt? Non inquam ad productum flatum, ſed ad cauſam producentem, cura conuertatur. 28
Video itaque remedia, anethi, carui, aniſi, cymini, dauci, &c. non à Scholis, torminum cauſas ignorantibus, eſſe inuenta: ſed paruulis atque pauperculis, commiſeratione diuina enotuiſſe, à quibus Scholæ, vt & reliqua plura experimenta, iſthinc mendicarunt. Siquidem flatuum origo, eſſentia, materia, proprietas, proceſſus & hiſtoria, Scholas latuere. Denique nec eſt volüulus, Ileon, ſeu barbari nominis, miſerere mei, minoris inteſtini aliqua contorſio, & apogæum. Nam præterquam quod eſſet perpetuum, ac 29
neceſſariò recidiuum malum, repugnat Anatomia, quæ inteſtinum veſtiri meſenterio, amictu ſcilicet externo, veſte tertia, & ſuperpellicea, eoque meſentetio ad lumbos alligata, propendere. Itaque ſemel illo vinculo diſrupto, ſpretaque ſocietate meſenterij, non eſt de cætero, ſpes reductionis inteſtinorum, in priſtinam capſam, à qua, diſrupto carcere, ſe liberaſſent. Adeoque malum forte fortuna reſtitutum, neceſſario mox recurreret, atque in pejus ſemper deinceps rueret. Denique toto inteſtini tractu, nulla deinceps cum venis eſſet nutritio, nullaque in vitam chyli attractio; cum tamen interim morbus iſte facili cedat remedio. Etenim ſi præter gyros ſolitos, inteſtinum contortum eſſet, quis eſſet ille motor? quiſue tortor? Ab extrinſeco enim nullum habet, nullumque timet, quod glabro omento, & abdominis ſimplici veſica, contegitur inteſtinum. Ab inter- 30
no quoque ſi excremento obſtipetur (hoc enim,

enim, neque aliud, illi accidere poteſt) iam op-
pilatum eſt Ileon inteſtinum (in quo nondum
ſolent excrementa indurari) per ſtercus inſoli-
tum: non autem contortum, non extra capſam
meſenterij diſſolutum. Adeoque ſtupentibus
Scholis, iſte morbus eſt ignoratus in cauſis, &
modo. Memini enim Thomam Balbani An-
tuerpiæ, me adoleſcentulo, voluulo, ſiue Ileo,
extinctum intra hebdomadam, octoginta mil-
le libras Flandricas ſanaturo obtuliſſe, dimiſſis
veredariis quoque verſus. Antuerpienſes Me-
dici, tum Scholarum decreto, incuſarunt alto
ſupercilio inuolutum inteſtinum, & velut no-
do Gordiano intortum, ſuæ ignorantiæ emi-
nus, per excuſationem, remedium, non autem
ægro proſpicientes. Sed Anatome fraudem, &
31 craſſam ignorantiam detexit. Repertum nam-
que fuit durum ſtercus in gracili inteſtino, ſex-
decim digitis, ſupra monoculum hæſitaſſe,
multamque ſolutam ſaburram per Ileon deſu-
per nataſſe. Ratum eſt enim, ſtercora indureſce-
re in gracili inteſtino. Quapropter deinceps
neminem, (malè vocato) voluulo perire ſiui.
Potandos nimirum dedi aliquot globulos plum-
beos muſquetarum, vt ſui ſolo pondere durum
iſtud excrementum propellant. Quo enim plu-
res hauriuntur & majores, eo tutior & celerior
ſequitur ſanatio, modò æger ſtet, ambulet, vel
velut ducatur erecto abdomine. Nunc porro
flatuum hiſtoriam, licet ſordidam, enarrabo.
32 Eſt nimirum omnis flatus in ſtomacho, & in-
teſtinis. Prout venti tantùm ſunt in aëre, non
autem infra aquam & terram. Flatus nimirum
natiuitas præexigit acidum aliquod ſtomachale,
& tamen non fermentale ordinarium. Quod
quia alibi non reperitur, quàm præfatis locis,
etiam flatus nuſquam alibi generatur. Prout
poſthac patebit. Denique omnis flatus, vel ſuſ-
citatur à cibis nondum digeſtis, vel à cremore,
vel à ſtercore ciborum, vel ab alimento inteſti-
norum ſpermatico, degenerante. Eſt ergo qua-
33 druplex flatus in nobis internus, quintus exter-
nus Tympanias, qui extra inteſtinum clauditur.
Vnus naturalis ac requiſitus, ſeu ordinarius.
Septimus verò venenoſus in corporis habitu.
Illorum autem nullus eſt vapor, ſiue halitus
aquoſus: quippè qui ſponte, atque propria conſi-
ſtentia, ſtatim & facilem in aquam redit. Nullus
denique flatuum eſt aër, aut ventus. Cum ven-
34 tus, ſiue aër, non ſit de compoſitione concreto-
rum, prout longè latéque probaui. Ergo reſtat,
quod omnis in nobis flatus ſit Gas ſylueſtre, in-
ter digeſtiones excitatum, è cibis, potibus, & ex-
crementis. Vnus ergo eſt in ſtomacho, & ru-
35 ctus dicitur; eſtque inſipidus, acidus, ponticus,
nidoroſus, fœtens, vel ſpecificus. Specificum
36 voco cibi incocti: ſic nempe allium, raphanus,
atque ſimilia, ſuos præbent ſapores in ructu. In-
ſipidus verò & acidus, eſt ructus cremoris dige-
ſti quidem, ſed ſtomachi impotentia excitatus.
Ponticus autem, qualis in Orexi, nidoroſuſque,
fiunt è cibis, in ſtercoream propè indolem de-
generatis. Eſt ergò & alter flatus, gracilibus in-
teſtinis ſuſcitatus, vitio fermenti fellei: eſtque
vel inſipidus, acerbus, acer, amarus, ſtercoreus,
cadaueroſus, vel putidus, iuxta materiæ varie-
tatem, & fermenti fellei poteſtatem. Hic flatus
dicitur peditus, nec per pylorum adſcendit vn-
quàm in ſtomachum. Qui ſi putidus aut nido-
roſus ſit, denotat fermentum ſtercoreum præ-
maturum, & in alienam meſſem ſublatum. Sunt
præterea duo adhuc flatus in nobis. Vnus planè
heteroclitus, tam in inteſtinis, quàm toto cor-
poris habitu detentus, atque natus. Etenim ex
fermento venenoſo, & ſtercoreo extrinſeco, ori-
tur quidam flatus in vltima digeſtione par-
tium ſimilarium. Dum nimirum aſſumpto vene-
no, tumeſcunt cadauera, & inflantur: Corruptio
enim acida in carnes intrat, modo heteroclito:
moriturque pars ſolida, ac extinguitur nimi-
rum ſpiritus inſitus vitalis, & toxici veneno pars
afficitur, vnde flatus ſtercoreus, cadaueroſus,
naturæ noſtræ abominabilis. Atque ſic proxi-
mum, ſeu ſpermaticum ſolidarum partium ali-
mentum, mutatur in Gas ſylueſtre, tumetque
totum corpus, vel pars peculiariter affecta. Eſt 37
& alter, inſipidus flatus in Ileo, naturalis ſcilicet;
& productum aliquod vtile, ordinarium nem-
pe idcircò, & naturale. Cumque fiat plurimis
& multâ fame oppreſſis; concluſi mecum, quod
ille flatus inſipidus, naſceretur ex ipſomet be-
nè diſpoſito alimento immediato illius inteſti-
ni. Alioquin enim impoſſibile foret, in cœlia-
cis, aliiſque ventris diſſolutionibus, tam repen-
tinas celereſque fieri excretiones, ſi Ileon, in
ſui vacuitate clauſum, concidenſque continui-
tate flatus naturalis, quodammodo non hiaret
perpetuò. Id inquam Scholæ indagarunt nun-
quam. Quibus & ego maiores anxietates ad-
dam, niſi nempe Ileon ſemper, naturaliter, &
mediocriter vento turgeat. Videbantur enim 38
alioquin inprimis aliquarum fibrarum in inte-
ſtinis operæ fruſtraneæ, ſi continuo flatu Ileon
mediocriter non tumeat. Puer enim, qui her-
niam monſtroſam in vmbilico patiebatur (tenui
namque velut epidermide, vmbilicus totus pel-
lucidus erat, ad ſeſquipalmæ extenſionem) hic
enim monſtroſus planè puer, quoties tormina
patiebatur, nobis Ilei procellam ſpectandam
dabat. Adeò vt inteſtinum iſtud, tanquam ſibi
obambulando, ebulliiſſet, contorqueri, & con-
uelli videbatur. Idque maximè, quoties noua
tormina infeſtarent. Quæ cum ſub doloribus
ſic ſe haberent, volui etiam ſubter ſanitatem
contemplari, qualis eſſet inteſtinorum œcono-
mia. Atque tum obſeruaui alium ſucceſſiuum
planè motum, quo ſe inteſtina exercebant. Nam
quoties aliquid ſupernè ad anum tranſmitteba-
tur (erat autem in conſiſtentia liquidioris ſy-
rupi & obſcurè flauum) inteſtinum, ſuis ſe
tranſuerſis fibris contraxit, tanquam penitus iſt-
hac clauderetur, atque excrementum infra ſe
depelleret: fiebat enim hoc, ſucceſſiua fibra-
rum tranſuerſarum contractura, non ſecus at-
que fidicen digitum poſt digitum aperit; &
priorem laxat. Vſque adeo propellebat quidem
excrementum ſimul cum flatu, ſed hic retro-
cedebat illicò ad priſtinum locum. Ingenti ſa-
nè admiratione dignum, Dei prouidentia, par-
tes intus nos feriari, ſed ſic ſine ſenſu & indeſi-
nenter operari, etiam dormientibus nobis. Spe-
ctaui denique, quod quantiſper puer dextero
incumberet lateri, fibræ tranſuerſæ, in inteſti-
no ſupino eiuſdem lateris ſeſe comprimerent,
vt excrementum pellerent ſurſum, in partem
pronam: attamen, tum nequicquam laboranti-
bus, aut compreſſis villis decliuis inteſtini. Vidi
itaque flatum non continuò propelli per Ileon
ad anum, cum excrementis: ſed retrorſum reſi-
lire, & retrocedere ad partes Ilei, mox à ſeclu-
ſione

ſione excrementi reapertas. Vndè conieci, naturalem atque vtilem eſſe eiuſmodi flatum, minimeque oneroſum. Eſt namque exactiſſima Ilei iſthæc ſui clauſura, priuſquam tenue, labile-
39 que ſurſum propelli queat. Quo viſo, mox collegi, primum quod in cœliaca paſſione, nedum erret digeſtiua, propter corruptelam labentis fermenti; ſed & retentiua Pylori: ac præterea, propulſiuam inteſtinorum tum ſymptomatico errore furere. Deinde, quod flatus aliqualis ſit Ileo naturalis, à proprio alimento ſpermatico excitatus; adeoque à ſexta digeſtione illius inteſtini oriundus, ſinè fœtore, acrimonia, & moleſtia. Atque adeò ſeſe dirigit in mediocrita-
40 tem quanti. Quicquid autem huius flatus, vt ſuperfluum, quantitatem ſuperat; mox foras expellitur. Vitium itaque in quanto, ſpontè prodit, & facilè proſcribitur. Ex ſuperfluo qui-
41 dem eſt: ſed tamen nec dolet, nec mordet. At ſic ex cibis vitiatis in ſe, vel vitiato fermento, inter digerendum imbutis, flatus ſuſcitentur, dolent ſui acrimonia & exotica impreſſione, aſt longè potentius, ſi inteſtina conuellantur, præcipuè vbi mucilago tenax, vitiato fermento imbuta, torminum mater, pertinaciter vſpiam adhæſerit: ad cuius nimirum (fruſtraneam plerumque) propulſionem inteſtina ſeſe compri-
42 munt, conuellunt, & corrugant. Voco autem contracturam, immanium torminum genitricem, quoties inteſtinum non quidem in tranſuerſum, aut obliquum circuli; ſed prorſus in longitudinem ſui: potiſſimum, quod contracturæ per tranſuerſas & obliquas fibras ſint
43 quotidianæ, naturales, & indolentes. Galenus de vſu partium triumphans, magni à Scholis habitus, à Veſalio oſtenditur 116. locis, ſiue erroribus nunquam diſſectionem corporis humani vidiſſe. Quas, illius Anatomici, demonſtrationes facti, vt nunquam Scholæ eluent: Ita ſuſtineo præcipuos partium vſus, formatricis ſcopos, ſiue delicias intactas, neque attentas; ſed ignoratas hactenus. Equidem poſt Galenum ſat viderunt, rectas, obliquas & tranſuerſas inteſtini fibras, valere ad excrementi propulſionem: neſciuerunt tamen quorſum, & quomodo illarum ſingulæ in ſuis miniſteriis ſeſe flecterent. Etenim qui in plexu choroide, in ludicris motibus pulmonis, & præteritis pulſuum vſibus, prolixè ſcribendo, errarunt temerè, ignauiter vſus pulſuum, & inteſtinorum in ſeruitiis prætererunt. Hactenus de ructu, & peditu. Itemque de heteroclito flatu, per totum corpus, deque naturali & requiſito flatu Ilei, determinaui. Siquidem nunquam cadauer diſſectum vidi, quod ſpectantibus non offerret Ileum flatu tumidum. Nunc porrò de flatibus torminum morborum, mortiſque authoribus pergam. Tertio loco eſt flatus in craſſioribus, à cœco deinceps inteſtinis genitus. Scho-
44 læ ſanè non alium attenderunt flatum præter hunc, quaſi non niſi in Recto, & Colo, flatus conciperentur. Ideo & morbum flatuum vocarunt Colicum, diſtinxeruntque ſolidè, in colicam coli, & ſtomachi, in arenoſam, & ventoſam, ſimileſque confuſionum turpitudines. Tertius ergo flatus oritur à fermento ſtercoreo, & putrefactiuo: eſtque duplex, à cibo nimirum iam putrefacto, per fermentum ſtercoreum; & ab alimento ſpermatico, degenere, cadauerato, & inſuper ſtercorizato. Hic eſt enim longè omnium fœtidiſſimus. Eſt & tandem peregrinus, qui etſi non in torminibus locum habeat vt cauſa: ſæpè tamen vt eorundem effectus eſt ſubſecutiuus, ac plerumque hydrope deterior, vocaturque Tympanias. Stercoreum autem voco fer- 45
mentum, vt extra inteſtinum gignitur, ita & cui ſedes eſt in inteſtino cœco, vbi excrementa ciborum incipiunt putrere, ſub ſpecifica animantatorum differentia, adeoque impreſſionem fermenti ſtercorei, iuxta ſpeciem propriam, ibidem mutuant. Nec eſt ſanè otioſa, vel ſomniata fermenti huius fictio, quæ ſpecificam vtrobique diuerſitatem parit: cum aliàs non ſit vlla rerum tranſmutatio, abſque peculiari fermento: In hoc itaque fermento, oleoſita- 46
tes volatilirantur, excitaturque exhalatio inflammabilis è putreſentibus. Quapropter chymici, cuncta in putrefactionem præmittunt, vt quæ alias ponderoſa, occulta, atque clauſa, in fæce remanerent, vnà cum aquoſitate rei attollerentur. Carnes enim, oua, iuſcula, & quæcunque ſponte cadauerantur, fœtidiſſima dant excrementa, vt & flatus. Sic Ambarum, Muſcus, Zibetta, & aromata eiuſmodi, quia in ſui origine partim ſunt è carnibus, partimque quia fermentum ſtercoreum illius ſpeciei nacta ſunt ſemel, facilè deinde à noſtro fermento iterum ſubacta, fœtidiſſima pariunt excrementa ac fla- 47
tus. Hoc titulo quoque excrementa & flatus, quæ à laxantibus proliciuntur, quia iam è cadauere tranſmutato immediatè ſtillantia, tam fermento putrefactiuo laxantis veneni, quàm loci, ſiue inteſtini, præter propriam adhuc cadaueratæ materiæ horribilitatem ſunt longè putidiſſima. Adeoque vel hinc patet, quod ſit ali- 48
quod fermentum ſtercoreum in animantatis: quippe quod præter ſpeciei ſuæ proprietatem, adhuc totidem ſeruet in ſe, diuerſitates, quot obiectorum ſunt recipientium. Præcipuè quod ſtercora non ſint rerum ſpontaneæ putredines, aut putrefactiones artificiales: ſed determinatæ, atque ſpecificæ. Cuius energia, cum non procedat dumtaxat ab re ipſa, neceſſe habet authore externo, operante in eodem ſymbolo ſemper, quoque eodem modo: & charactere. Potiſſimum quod impreſſio ſequatur diſpoſitionem cum ſanam fermenti ſui, tum etiam ægram. Quod exinde clarius liquet: Quod ructus, ſiue flatus originalis in ſtomacho, prout & flatus Ilei, extinguant flammam candelæ. Stercoreus autem 49
flatus, qui in vltimis formatur inteſtinis, atque per anum erumpit, tranſmiſſus per flammam candelæ, tranſuolando accenditur, ac flammam diuerſicolorem, Iridis inſtar exprimit. Qui verò in Ileo, ſiue inteſtinis gracilibus formatur, nunquam eſt inflammabilis, ſæpè inodorus eſt, niſi alterius miſturam ſecum deferat, non rarò acer, acutus, ponticuſque lancinat in ano. Differunt itaque flatus in nobis materia, forma, loco, fermento, proprietatibus, adeoque & tota ſpecie. Nec minus flatus ſuas habent genericas atque ſpecificas varietates, quàm corpora vnde proueniũt. Nam flatus nullatenus ſunt aër. Imò flatus non ſolùm diſtinguuntur per materiam ex qua, ſed etiam fermento & flatuum ſemine. Huc ſpectant quæ de ortu Gas, ſiue ſpiritus ſylueſtris docui, qui ſanè in priſtino aliàs maneret concreto, niſi adjuncto fermento loci, & ſemine acidiatis hauſto, in flatum ſiue Gas conficiatur. Repetam hoc loco genericas diuerſitates fla-

tuum

tuum in nobis genitorum, ſpecificatas ſuis fer-
mentis, & proprietatibus rerum, vnde conſur-
50 gunt. En Schema. Sunt enim duo in nobis flatus
anomali, quorum vnus eſt ordinarius, naturalis
& neceſſarius in Ileo. Alter planè peſtiferus &
heteroclitus, qui aſſumpto, vel intus nato vene-
no, plerumque totum corporis habitum in tu-
morem extollit. Sunt deinde quatuor flatus, in
ſtomacho, & inteſtinis. Stomachi vnus, qui ru-
ctus eſt. Hicque vel ſpecificus eſt, ex cibo indi-
geſto, duro & pertinaci. Alius inſipidus, ex
cremore ferè digeſto, ſed digeſtionis debilitate
natus: tertius verò eſt acidus, ex cremore dige-
ſto; ſed impedito. Quartus ructus, eſt ponticus;
à fermento loci exaſperato productus. Secun-
dus flatus eſt Ilei, habetque aliquot in ſe diuerſi-
tates. Quarum prima continet peditum, ex abun-
dantia præfati naturalis oriundum. Altera, ama-
rum, qui à fæcibus alienis, ac malè digeſtis pro-
rumpit. Habetque præcocis aliquid fermenti
ſtercorei. Succedit & flatus coli, ex cibis non
planè ſuo acido ſtomachali liberatis, ſed corru-
ptis per anticipationem, accedente præmaturè
ſtercoreo. Eſt & flatus ſtercoreus, cadauerоſus,
51 ex reſolutione, & putrefactione viridi, vitaliſque
alimenti, partium ſolidarum. Tandem extra ca-
nales inteſtini, eſt flatus Tympanias, naſcens ex
cauſa morbifica, intra conuexum inteſtini, &
concauum peritonei. Quæ cauſa morbifica pro-
prietatem habet topici, ſed mitiorem. Flatus
autem hinc genitus, non eſt de materia morbifi-
ca; ſed eſt eius productum, ex eadem nempe
materia eſt, qua naturalis & ordinarius flatus
Ilei. Id eſt: Ex ipſo alimento immediato inteſti-
ni. Mortalis autem eſt, tam ex cauſa venenoſa,
ſiue ex morbo radicali, quàm ratione loci, quod
52 productus morbus augeatur abſque termino, &
ægrum tandem ſuffocet. Inſtar Aſcitis. Abſolu-
to iam Schemate, ſpectabis, quod materia, ex
qua flauum ſit concretum illud, circa quod fer-
mentum operatur. Deinde quod qui propulſio-
ne, ac diſcuſſione flatus abigere, atque ſic mor-
bum ſuperare contendit, non tollat cauſam: ſed
ad vltimum effectum vadat. Quod vt ad ocu-
lum clarius enoteſcat, Supponam tres fratres,
iiſdem potu atque cibo nutritos, quorum vnus
nullum ferè flatum edat. Alter autem ac debi-
lior, multos ructus inſipidos, ac ſubinde acidos
pariat. Tertius verò, patiens inteſtinorum
53 ametriam, multos faciat crepitus. Vnde inpri-
mis conſpicuum euadit, flatus non fieri ex cibis
flatulentis, quorum proindè vſus tantoperè ve-
titus in Scholarum diætetice. Sed prout ſatie-
tas, plerumque plures flatus cauſat, quos ſobrie-
tas excuſat: ideo conſequitur, ſarcinam eſſe
oneri; onus verò præſupponere laborem, ſiue
debilitatem digeſtiuæ. Sic poma acidula, ſi tor-
reantur, plurimum flatum afflant, quæ ſi à ro-
buſto ſtomacho edantur, flatus ſunt expertia.
54 Vnde ſat liquet, flatum eſſe vitium noſtrum,
non autem rerum. Cui nil obſtat, quod quæ-
dam aptiora ſint producendis flatibus, atque
hinc flatulenta dicantur. Quoniam maximè fla-
tulenta flatus non gignunt, niſi in defectuoſis.
Etenim ſi flatus per ſe ac materialiter cibis in-
eſſet, in omnibus ex æquo flatus prodirent, at-
que qui minus flatuum emitteret, retentis iiſ-
55 dem, eſſet debilior. Quorum vtrumque falſum
eſt. Flatum ergo præfata alteritas, agentem po-
tius, quàm materiam incuſat. Denique ſi motus
eſſet à materia principaliter, ſitque pinguedi-
noſus flatus in nobis: ille verò nullatenus cieri
poſſet à tepore noſtro, qui obligatur primùm
humiditatibus vaporalibus, quàm exhalatibus
ſiccis, & oleoſis, queat eſſe ſatis. Itaque vel ex 56
hinc quoque liquet, flatus fieri, agente patrante,
non autem ſeparante. Abſurdum denique & il- 57
lud Galeni, quod quædam ſunt flatulenta in pri-
ma digeſtione, alia verò flatum emittant in ſe-
cunda, quam vocat ſanguificationem, adeoque
& hinc venerea nominat. Tertia verò flatulen-
ta vocat, in vltima digeſtione, prout de cuſto-
dibus ficulneorum ait; inflatas carnes, atque
flatu tumidas, ex eſu caricarum. Nam omnis
flatus, qui quomodolibet ineſſet cibis materia-
liter, ſaltem dum cibus elixatus eſt, ac deinde
in cremorem formaliter reſolutus, cum cremor,
liquor, ſiue aqua, flatum intra aut infra ſe neuti-
quam toleret, neceſſariò exhalaret ſtatim per
ructum. Flatum autem, è ciborum cremore,
permanere in ſanguine, ſiue peracta ſanguifica-
tione; Id ſi rectè trutinetur, contradicit Scho-
larum Theſi, per quam ſupponunt, ſanguini in-
naſci ſpiritum naturalem, ſiue hepaticum, non
quidem externum, è rebus ſuſcitatum atque re-
tentum: Sed de nouo factum poteſtate ordina-
ria hepatis. Eſſet nempe iſte flatus in cruore,
flatus peregrinus, (puta paſtinacæ, piſorum, &c.)
exoticus, contra formalem cibi in cruorem
tranſmutationem, rebellis & peruicax. Vel ſi à 58
robore hepatis ponatur tranſmutatus in natura-
lem, quam ſupponunt cruoris ſpiritum, inpri-
mis ſpiritus agentis hepatis, non materiæ cruo-
ris, erit. Cum quoque flatus, qui alias, non niſi
digeſtiuæ errore, vbique producitur, hoc loco
erit priuilegiatus, fietque digeſtiuæ vigore. Ad-
eoque erit robuſti hepatis, poſſe plurimum fla-
tum è cremore excitare. Ergò ſanè debilitatis no-
toriæ ſignum autumo, non poſſe reducere maſ-
ſam tranſmutabilem, in ſubſtantiam vniuocam,
& æquabilem: ſed relinqui flatulentiam pere-
grinam & heterogeneam, à iecore ſuperandam.
Contendunt itaque Scholæ, Veneris robur 59
mendicare ex flatu peregrino? Eritne ergo fla-
tus ex alimentis peregrinis, ſpeciei, & ſpecificæ
propagationi aptus? Vel ex phantaſtico iecoris
ſpiritu, cruori adhuc immaturo, ingenito, per
flatus externi aſſumptionem, in ſpiritum natura-
lem, aut in ſpermate humanæ generationi aptus?
Non credam eò inſaniuiſſe Scholas, quaſi ſper-
matis atque teſtium primus tutor ſit cruoris ſup-
poſita aura. Multoque minus alimentorum 60
crudior flatus. Tandem nec Scholæ ſibi in hoc
ſatisfaciunt. Nam ſi flatus ciborum permanſiſ-
ſet in cremore, atque deinde adhuc in ſangui-
nis factione ſuperſtes eſſet, non enim actu fla-
tum materialiter perſeuerare poſſe putandum,
ob rationes præfatas: ergo ſaltem volent, apti-
tudinem ſiue diſpoſitionem materiæ ad flatu-
lentiam permanere. Atqui hoc ipſum ſeriò im-
pugnant, nolentes quod idem accidens ſit in
genito, quod prius erat in corrupto. Sed hæc
cuncta Scholarum commenta dormiunt modò,
poſtquam plenè eſt oſtenſum, nullum eſſe in
cruore ſpiritum iecoris, multoque minus piſo-
rum, paſtinacæ, eryngij, aut ſeminis fraxini, re-
tentos flatus. Sat enim oſtendi, Gas, quod in
ſanguine vitale oberrat, non flatulentum eſſe,
nec flatus, aut odores ciborum, referre: ſed lu-
minoſum, ſed formale ens, animæ edes. Quod
autem

autem materiam, viſcus, proprietatem, alteritates & defectus Veneris, Scholis nondum enotuerit, ſuo loco, de Splene docebo. Hic ſufficit materiam, aut poteſtatem Veneris, à flatibus ſeparaſſe. Itaque debilis digeſtio plures parit flatus, quos fortior non reperit, etiam curioſius ſingula examinando, ac robuſtius transmutando.
61 do. Aberrans fermentum namque trahit è re, quod in ea non eſt materialiter: ſed tantùm poteſtatiuè. Id eſt, Flatus oritur errore fermenti, digerendo alienati. Enim verò flatus non educuntur ex materia, tanquam in illa præexſtitiſſent concreti, aut coagulati: neque ex ipſamet digeſtione, tanquam cauſa per ſe, prout calor ex aqua ordinariò elicit vapores: ſed quatenus ſub digeſtione oritur fermenti quædam diminuta diſpoſitio, vnde ſpiritus digeſtiuus flatum fugat, tanquam ſibi inconuenientem hoſpitem, & tanquam ſi errorem fermenti corrigeret Archeus. Quocirca ſuborta indiſpoſitio rei, eſt
62 nata mutare in Gas ſylueſtre. Quod per exemplum cape. Sal armeniacus enim, & aqua Chryſulca, quæ ſingula per ſe diſtillari poſſunt, & pati calorem: ſin autem iungantur, & intepeſcant non poſſunt non, quin ſtatim in Gas ſylueſtre, ſiue incoërcibilem flatum, tranſmutentur. Adeò vt ſi vas ſit optimè clauſum, ac licet fortiſſimum & ampliſſimum, tamen diſſiliat, etiam in frigore. Sal petræ ſimiliter liqueſcit candenti igne, frigidum eſt, & anginarum remedium: adiuncto tamen carbone, vtrumque ſtatim conſumitur, & in Gas flammeum euolat. Neque enim Aſinus & iumentum vertuntur in mulum: ſed amborum initia ſeminalia, ex coniuncto producunt mulum. Sic namque plurima, quæ materialiter antea non inerant, de nouo fiunt, per adiuncta, fermenta, digeſtiones, errores, alteritates. Quæque ſub primis fermentis, non erant flatulenta materialiter: quia tamen non ex pleno digeſta erant, ac proindè ablegata, tanquam excrementa, vbi aliud fermentum ſubſequens tolerant, tranſeunt in flatus inordinatos.
63 Ita quoque flatus non præexiſtit in cibis, multoque minus in cremore: ſed eſt noua quædam & monſtruoſa generatio, ex permixtis rerum ſeminibus, vel indebitè tranſmutata materia, ſuppoſita actioni alterius fermenti. Quod de digeſtionibus clarius patebit. Sic namque debilior ſtomachus cibos putrefacit ante, vel in chylo, paritque frequentes ructus, etiam nidoroſos, prout in febribus. Vbi ex vacuo ſtomacho ructus frequens proſilit, ſanis inſolitus. Sic nempe putredo colorem roſarum, ſimul cum aromate & aqua, diſtillando effert, qui aliàs eodem calore non attollitur. In inteſtinis ſimiliter ſua eſt fermentorum, ſuaque putrefacti alienatio, & gradus ſub quibus generantur flatus: & erum-
64 punt. Quamdiu enim vua in ſua pelle vndique clauſa eſt, citius ſiccatur, fraceſcit, vel in paſſam mutatur, quàm flatum edat; Sin autem vuæ cutis tantillum lædatur, ſtatim à vulnere, fermentum putrefactionis aliqualis præuium concidit, ex quo nec deinceps ceſſat, ſylueſtre Gas eructare, quamdiu feruor ebullientis fermenti durauerit: ſiue, quantiſper ex ſucco
65 vuæ, vinum non ſit perfectum. Nam vt farina differt à paſta fermentata, & maſſa farinacea à pane: Ita vinum à ſucco vuarum. Atque vt farina, ſi coquatur, non parit flatus; fermentata autem, ſponte flatus eructat: Ita cibi flatum natura ſui non continent, quem fermenta eliciunt. Mirum ſanè, quòd Scholæ de his hactenus nil ſenſerint, nil ſcripſerint; ſed cuncta caloris imperio, per manus tradiderint. Porrò de Gas muſti, ac ſpiritus ſylueſtris proprietatibus alibi ſatis. Nec ſunto importuna, quæ de fermentis, de digeſtionibus, de tranſgreſſionibus ſubter alienam meſſem, atque inde natis tranſplantationibus morboſis alibi ſcripſi, ad hunc de flatibus limitem traduxiſſe. Stomachus er- 66
go debiliſſimus, ructus dat inſipidos, minus autem debilis acidos: vitioſus, nidoroſos, amaros & acres. Fortior verò enchymos cibos ritè conficit quidem, non, item cepam, allium, raphanos, &c. Ructus ergo impotentiam aliquam teſtantur, ideoque ſapores ciborum referunt. Sub ſarcina autem multi cibi enchymi, prodeunt ructus pontici, etiam nidoroſi, præſertim ſi cadaueriſentur cibi. Ponticitas autem, exaſperato fermento concitata, Orexim variam parit. Quod porrò etiam ex non flatulentis ge- 67
nerentur flatus, attende exemplum. Acetum ſtillatitium, dum lapides cancrorum ſoluit, vel chryſulca, argentum: eructatur ſpiritus ſylueſter. Pomum auſterum torrendo, plurimos flatus excitat: non item ſi diutius in arbore per maturitatem dulceſcat. Si igitur in eodem pomo, materialiter fuiſſet flatus: per maturitatem neceſſe eſt, vt maxima pars pomi, quæ flatulentula erat, & merus flatus, conuerſa ſit in dulcem & homogeneam ſubſtantiam pomi. Id eſt, in non flatum. Ab ſimplici ferè elemento (vt aiunt) corpus miſtum factum eſſe. Quocirca totum pomum, ſiue maturum, ſiue immaturum ſit, eadem conſtat materia; & quidem non flatuoſa. Pomum acidum vitro Hermeticè clauſo, toſtum, cogit præ flatu diſſilire. Pomum verò conſimile, ſimili vitro clauſum, cum tantundem aquæ, vt bulliat, Gas nullum emittit ſed dumtaxat halitum aquoſum. Chryſulca per ſe diſtillata, tota in vas recipiens tranſit, ſiue Gas ſylueſtri: Sin autem metallum ipſi addatur diſſolubile, Gas profert, ſic vt vitrum etiam fortiſſimum, ſi cæmento benè claudatur, diſſiliat: cum interim nil de præfato metallo in Gas
cedat. Tartarus vini, ne centeſima quidem, olei 68
ſui diſtillatione, diſtillari poteſt, niſi rima in iuncturis relicta. Alioqui Gas ſylueſtre, vas vtcunque magnum, ſubitò diffringit. Quod ſi igitur Tartarus materialiter flatum contineret. eundem prima ſui combuſtione, ſaltem altera diſtillatione edidiſſet, qui tamen ſingulis dein diſtillationibus de nouo fit, etiam ex ſolo eius oleo, ſiue ſulfure. Eò quod huic inſit occulta vini aciditas, & ſimul Alcali volatile. Vnde ex
amborum copula, fit Gas ſylueſtre. Cibus enim, 69
non ſat in ſtomacho ſubactus, putreſcit, & Gas facit. Putreſcit enim corruptione loci, quæ eſt ſtercoris ſtomachalis: ſiue actione præter naturam. Minimi enim ciborum atomi, benè maſticati, benè in chylum vertuntur: maiores verò in debiliori ſtomacho, tametſi in ſui circumferentia, & apparentia externa, per digeſtionem reſoluuntur in chylum; in centro tamen ſui, cum calorem quidem ſat perſentiant, non tamen æqualiter fermento fruantur, indigeſti manent, corrumpuntur, ſubflauo colore, plerumque negotium faceſſunt inteſtinis: vel ſi cum paucula aciditate priſtinam cibi mucilaginem retineant, in vermes mutantur, (qui ſemper

nuncij

nuncij debilitatis ſunt) mox verò fermentum ſtomachi quædam reperiens ſibi reluctantia, ideoque ſemicocta, ſemiputridaque, exæſtuat, duplat, intenditque acorem. Vnde ructus ex pontico rodens, Orexis comes. Quæ maſſa, in inteſtinum decidens, flatus excitat putridos, ac putidos,ex pingui putrefacto. Per mechanicam.

70 Accipe ſulfuris partem vnam, bulliat cum duplo olei lini: mox ſulfur putreſcit, appareteque perenchyma pulmonis auium, odorem humani ſtercoris ſpirans, prout & diſtillando, par Gas

71 eructat. Maſſa ergo malè in ſtomacho digeſta, deſcendens per inteſtinum, flatus concitat acutos, ſi acor intenſus fuerit, vndè Tormina. Si verò aliquid eius muccoſum inteſtino adhæſerit, Tormina pertinaciora, comitante ſubindè diarrhœa, fiunt. Et tantò atrociora, quò aciditas,magis pontica fuerit. Ex flatu enim pontico, colica exigua, & fluxilis: ex cibis verò, pertinacior longè, & loca mutat, migratque. Sin autem ex muccagine pontica adhærente, & affixa: crudeliſſimè affligit, & conuellit. Flatus igitur non ex materia propriè: ſed ex operatione fermenti, nouam generationem præter naturam, molientis, & Archei irritati errore proueniunt. Hæc de flatibus naturalibus, & mor-

72 boſis. Venena autem pota,cur habitum corporis flatu tumidum proferant. Scito, ſub & poſt mortem iſtud fieri. Neque enim cadauer tumeſcit, ob nouæ materiæ acquiſitionem: ſed quia vita eſt præcipuè in viſceribus,ideo habitus corporis à veneno primum contaminatur. Corruptio autem carnis, ſemper eſt in ſapore acido (inſigni nempe myſterio fermentata, vetita leguntur Iudæis) ſubita ergo & atrox corruptio,

73 in carnes impingens, etiam flatum & tumorem in illis gignit. Sic cadauer ſubmerſum, illicò fundum petit, tantiſper dum caro aceſcit, ſub putredine: tum ſcilicet emergit, flatuque eſt tumidum, & vita muſculorum, à morte adhuc reſidua, flatum operatur. Solet namque dici

74 cadauer emerſurum, dum fellis cyſtis rumpitur. Nec enim hoc caret ſuo veritatis vigore. Non quidem, quod literaliter verum ſit, quod ruptâ fellis veſicâ, eiuſque eruptio, leuitatem cadaueri attuliſſet: Sed fel eſt balſamus, cohibens in viuis corruptiones ex acino oriundas. Quocirca dum adeſt corruptio, coniicitur fellis defectus. Aluus recens ſidit: dum verò ſuccus in ea contentus corrumpitur, emergit arbor è fun-

75 do. Porrò dixi, ſemina minora calida, ex commiſeratione diuina mortalibus enotuiſſe, & à bono vulgo, in Scholas vſum eorundem introductum, neſcientes cauſam, & circumſtantiam flatuum. Semina ergò illa, corruptionem ſimul atque aciditatem materiæ inhibent, ſuntque ideo inteſtinorum ſolamina. Solamen autem iſtud hoc exemplo diſce. Hernioſus incurius, cui inteſtinum excidit in ſcrotum, mox ad capitis magnitudinem ſurgit,induratur,ac tandem liueſcit. Etenim variò lactis fotu, & ſtercoris vaccini tepido fomento, fruſtra tentatur. Videturque per foramen ſextuplo minus, quàm ſit tuber ſcroti propter duritiem reditus ſui ſpem deponere. Dein ſeminum aniſi nempe, carui,fœniculi,coriandri,&c. potu in vino,mox euaneſcit durities tuberis, ſinitque ſe intrò repelli. Quod clyſter, & fotus externus,non dedere, ergo per ſe tacens defectus ille loquitur. Quod exorbitata circa teſtem inteſtina, ſtatim duritiem præter naturam induant, flatuſque ſuſcitent. Quæ cuncta per ſolamen inteſtinali Archeo mox diſparent: quæ alias citam atque dolentem mortem cauſarent. Cæterùm aliquid de naturali flatu Ilei addam, quod à Scholis eſt neſcitum. Mulier nobilis dolore ventris puſillo tentatur, per cubiculum obambulat, pranſa erat, mox dolor ad dextram mamillam aſcendit, humerum inuadit, eamque paulò pòſt necat. Diſſecto cadauere, nil oculis luſtratur, 76
quod necem attuliſſe culpari poſſet. At opportunè, Ileum modico flatu diſtentum vident. Ventum, ventum, inquam, tortorem Doctores accuſant. Delatum ad me iudicium, cenſui, dolorem ventris vterinum fuiſſe; adſcendiſſe ideo ad vbera,quibuſcum ordinariò vterus loquitur: adeoque ſtrangulaſſe fœminam. Ventum verò in Ileo, nedum inſontem dixi, ſed in quouis cadauere naturaliter (etiam repentina morte interempto) ſemper Ileon,vento modico diſtendi, quia is naturalis, inſeparabilis, ac proprius eſt. Abſque vento namque inteſtina conciderent,excrementa difficilius tranſmearent. Etenim niſi à retro pulſa ac liquida, facilè retrorſum reciderent, & velut ibidem abſque progreſſu, nimiam contraherent moram. Si igitur ventus aliquis 77
Ileo natiuus incola; non eſt locus querimoniæ, de flatu in Torminibus, multóque minus carminatiuis,pellentibus,& diſcutientibus ventos. Tormina ergo eſto mucilaginis ponticæ, plus minuſue acerbæ, ad cuius reſolutionem (ſi adhæſerint) aut expulſionem (ſi fluctuauerint) ſanitatis exſpectatur reſtitutio. Sin interim acerbus flatus ſubnaſcatur, aut Ileon plus iuſto ventis turgeat,il facilè ſibi viam inuenit. Subleuat quidem à compreſſione, ac diſtentione, flatuum dimiſſio: ſed flatus non facit magni momenti tormina, quin ſibi citò viam pariant. Quod ſi 78
verò infernè, à duriore excremento, flatus ab exitu præpediatur: Iam Voluulus dicitur & à voce Torminum diſceſſum eſt. Sat iam ergo patet, quod flatus non fiant ab aëre: ſed materialiter vel ab ingeſtis, ordinariis, vel à venenis ſimilarem nutritionis liquorem corrumpentibus. Dein non fiant alibi, niſi in prima digeſtionum culina: & ſunt ructus,in ſecunda quoque, quæ in inteſtino Ileo abſoluitur. Nullatenus autem in ſubſequentibus digeſtionum familiis, quibus omne acidum atque ponticum eſt exoticum. Præterquam in aſſumpto toxico. Quapropter flatibus pro morbo harum regionum non eſt occaſio, vis aut poteſtas. Quantum autem ſpectat flatum vel halitum à ſtomacho, ab vtero, aut aliunde ſublatum. Id ſuo loco friuolum oſtendam. Hæc itaque de flatibus ſufficiant.

CATARRHI DELIRAMENTA.

1 *Quis morborum atque naturæ hæres.*
2 *Suppoſitiones aliquot, loco præmiſſarum.*
3 *Concluſio.*
4 *Probatur ab experientiis.*
5 *Explicatio dati.*
6 *Pulmo primùm moriens.*
7 *Author cur à Scholis receſſerit.*
8 *Ærumnarum ſeni præmiſſa.*
9 *Solutiua cur in his noceant.*
10 *Miſera medentum ſua ignorantiæ teſtimonia.*

Quia ſerò ſapiunt Phryges.

11 *Pudendum axioma, quod à iuuantibus & nocentibus deſumitur.*

12 *Errores Medentum.*

13 *Paracelſi inconſtantia vnde.*

14 *Modus fiendi catarrhi, anili fabulæ ſimilis.*

15 *Morbi Catarrhis tributi.*

16 *Quanta inde mortalium clades.*

17 *Quo pacto ægros ſibi faciant perpetua mancipia.*

18 *Ordinarium Scholarum ſubterfugium.*

19 *Tredecim theſes.*

20 *Nouendecim concluſiones è theſibus proſilientes.*

21 *Per ſufficientem partium enumerationem.*

22 *Dilemma.*

23 *Abſurda aliquot.*

24 *Sola matre ignorantia oriuntur Catarrhi in Scholis.*

25 *Ignorantia eadem fons eſt abſurditatum in ſanando.*

26 *Pudor Scholas facit inſtabiles.*

27 *Negatio principiorum datorum in Scholis.*

28 *Vnde calor hepati.*

29 *Probatio à remediis irritis.*

30 *Examinatur iterum Odontalgia.*

31 *Digeſtio dentis & vnguis, ab omnium partium digeſtione differt.*

32 *Catarrhus ad interna oſtenditur impoſſibilis.*

33 *Corrizza depingitur.*

34 *Abſurda, ad Catarrhum ſtomachi ſequentia.*

35 *Catarrhus in pulmonem ventilatur.*

36 *Quid initio Corizzæ ſtillet, & quid deinceps.*

37 *Argumentum ab impoſſibili, contra cauſam tuſſis Scholarum.*

38 *Demonſtratur origo materiæ in pulmoniacis.*

39 *Remediorum vanitas ab inſcitia.*

40 *Potus chinæ, zarzæ, &c. non ſiccare excrementa, vt nec impedire eorundem generationes.*

41 *Abſurda aliquot hinc patrata.*

42 *Quid ſit in pulmoniacis attendendum.*

43 *Doctrina de motu pulmonis falſa.*

44 *Vſus pulmonis neſcitur in Scholis.*

45 *Rationes peremptoriæ viginti & vna, contra motum pulmonis.*

46 *Error Scholarum de vſu Diaphragmatis octo rationibus ſtabilitus.*

47 *Septem concluſiones inde manantes.*

48 *Remedia Medentum cur ſint nihili.*

49 *Precautiones ad inhibendos catarrhos, eſſe figmenta anilia.*

50 *Galenus libris de conſeruanda valetudine, totus ridiculus.*

51 *Ignorantia Scholarum miſeranda ac deploranda.*

52 *Decepit Scholas viui canis diſſectio.*

53 *Nouus error circa Eclegmata.*

54 *Supponunt falſum.*

55 *Aliquot probationes.*

56 *Vnde catarrhorum error introductus.*

57 *Inſana perſuaſionis refutatio.*

58 *Quid ſit, quod ſentitur Catarrhi deflui laruam facere.*

59 *Quæ ſit materia poſtera & ſuccedens.*

60 *Ignorantia laticis Catarrhos confirmauit.*

61 *Præoccupatio.*

62 *Tortura noctis.*

63 *Paracelſi inconſtantia.*

64 *Liquida, quæ nondum vitalia in nobis, non colloquuntur cum Aſtris.*

65 *Medulla non eſt inter liquores.*

TEMPESTIVVM eſt modò oſtendere magnum morborum cumulum, dicatum Catarrho è capite defluo, vel in ſummitatem digitorum pedis vſque abſque obſtaculo eſſe anile figmentum, non niſi pulſore hoſte humani generis iuuentum; ne videlicet cognitis morborum cauſis, remedia eorundem ſimul enoteſcant. Vtut ſit ſaltem exin manifeſtum eſt Scholas etiamnum hodie abduci gentilium erroribus, in generatione Catarrhi, putatione, defluxione, modo, viâ, maeeria, mediis, locis, organis, itemque reuulſione atque remediis, falſum nempe atque abſurdum eſt, quicquid vni abſurdo, vel impoſſibili ſuperſtruxeris. Vnde pariter ruit vana ſpes in cauteriis collocata, prout ſuo loco demonſtrabo. Naturæ ipſæ ſunt morborum medicatrices: Medicus autem, illarum Miniſter, iuxta Hippocr. Sed id de morbis, quos Natura curat ſponte ſua. At 1
vbi ſuccubuit, vt ſuis reſurgere viribus nequeat, Medicus à Domini benignitate electus, & apud quem omnes morbi fere eiuſdem ſunt pretij, (talis enim eſt, qui aliquam vniuerſalem Medicinam, inter plures eiuſcemodi, nactus eſt) manet non amplius miniſter: ſed interpres, Rector, & herus præpotens. Sit nomen Domini mei IESV exaltatum in æternum, qui ſuam munificentiam ſemper dat paruulis, in ſua humilitate abjectis. Natura enim ægri, impreſſionum morbificarum præcipua ſuſceptrix, ſenſitiuaque in oppoſitum motrix, ſaltem vbi hoſpitati morbi præualent, homo ſuccumbit, vel ſaltem in poſterum ipſa morte calamitoſus viuit, niſi à Medente in priſtinum reſtauretur. Non cuiuis tamen Medico contingit adire Corinthum, niſi vocato, electo, exercitato, & commiſſo. Sæculo enim Hippocratis vniuerſales medendi apices quæ naturæ tonum in ſe continent, nondum enotuerant (ieiunæ quippe & irriſæ à Medentum vulgo adhuc hodie) veniam ergò Hippocrates meretur, ſi totum morbi negotium per naturam, vt Magiſtram, abſolui putarit. Porrò dixi aliàs, vel à fœtus initio deinceps, cuique membro præſidere aſſiſtentem re- 2
ctorem ſpiritum inſitum: alterum verò influum à corde manare, inſiti expergefactorem, & conſolatorem, qui tamen nec determinatur, neque indiuidualiter diſponitur, niſi prius ab inſito ſit ſubactus. Docui etiam alibi, vnumquodque membrum vegetari, iuxta virtutem inſiti fermenti, adeoque nec ſperari tranſmutationem, ad nouam generationem, niſi mediante fermento. Conſequenter exindè ſubauditur omnem vegetationem à ſpiritibus fieri, adeoque debilitatam membrorum digeſtionem pendere ex ſpirituum horumque fermenti diminutione, iuxta illud: *Spiritus* (fermenti theca) *meus attenuabitur*, (ergò) & *dies mei breuiabuntur*: Sic vt membrum, quod in ſanitate etiam nullum viſibile excrementum profert, multum eius atque indeſinenter faciat, ſi ſaucium, læſum, diminutum, vel impeditum fuerit in fermenti vigore. Denique & hinc ſequitur, quod pro læſione, & lædentum varietate, difformitas ametriaque excrementorum gignatur. Non ergò ex 3
vno

vno fonte, capite humano ſcilicet (vndè nimirum omnes catarrhos depluere comminiſcuntur Scholæ) ſed ex propria cuiuſque partis idiopathia, ſiue propria indiſpoſitione, fermentis
4 topicis, ſuperinducta, morbi oriuntur. Ita nempe vulnera ſanata, recidiuam patiuntur, vlcera & apoſtemata non rarò pariunt. Et mutato ventorum axe, longo annorum curſu poſt recrudeſcunt, dolentque. Sic nempe tuſſes, pleuritides, ſputa ſanguinis, & Eryſipelata recurrunt. Excellens namque montanum frigus, vel repentinum aliud irruens, nocturnus aër, aura paluſtris, aut eructatum fodinarum Gas, ſæpè cerebri, vel pulmonum fermenta, vnico inſultu peſſumdant, vt in vitam deinceps, pro variis excrementis fiant officinæ. Hoc pacto nimirum, in oculis, auribus, dentibus, faucibus, excrementa (non quidem muccoſa à cerebro) proprio errore fiunt. Sic tuſſes & aſthmata primò incipiunt, & continuato fermento perſeuerant.
5 Non quidem à capite defluo mucco, ſed intra pulmonem generato, per violatum loci fermentum. Pulmo enim ab externo irruente facillimè
6 affectatur, præ cæteris membris: eò quod membrorum ſit primum ſeneſcens, atque moriens. Vt patet per tuſſim ſenum, & ſtertores morientium, licet alio, quàm pulmonis vitio, afflictorum. Id enim pulmoni proprium, eò quod crudum ſemper potet aëra, cordique vicinus, oppreſſo, ſuas vires paratus reddat, citiuſque ob id
7 ſibi deficiant. Enimverò à Scholis inprimis diſſentio, quod hoc vitij genus ſciam partium continentium, non autem liquorum contentorum. Sunt namque contenta eiuſmodi producta quædam radicis, quæ ab Archeo partium, malè imbuto progignuntur. Deinde & in hoc diſcrepo, quod ſciam eſſe malum topicum, non autem
8 impertitũ à deuteropathia capitis. Finiunt nempe tuſſes ſenij, ſub difficili reſtaurationis ſpe, quod extremis cannæ aëreæ ramulis, in pulmone innati, excrementi tantillum reſideat, quod nedum arũdines obſtruit: ſed ſimul ſui præſentia, fermentum locale turbat, minuitque vnde in horas noua ſuſcitantur excrementa, tuſſium opulenta ſupellex. Quæ in ſenio vix curãtur vulgo notis mediis. Vtpotè quæ ad loca affecta non penetrant, imò nec reſtaurandi robur nacta ſunt. Sunt ergò eiuſmodi excrementa, partium defectus topici. Eſtque ſua cuiuſque partis debilitas, ſiue innata, ſiue acquiſita ſit, cum diminu-
9 tione vegetantis fermenti. Adeoque & hinc eiuſmodi partium excrementa omnia profluunt. Intelligo itaque inprimis fruſtraneas & nocuas eſſe, in his affectibus purgationum repetitiones: quippe quæ duntaxat circa producta, non autem circa cauſas inſtituantur. Tum etiam atque primariò, quia eiuſmodi excrementa non cedunt per laxantia. Vtut eſt, nullatenus in nobis primitiuam labem, nocuamque radicem attingunt: verùm ſaltem meditantur poſteriora: priora verò, ſiue radices, non valent tangere. Adde, quod etſi laxatiua quandoque pro biduo ſuccurriſſe videantur, quatenus dempta mezaraici cruoris maſſa, parcior diſpenſatio, atque nutritio, ad pulmonem deferatur, atque hinc parcior ſcreatus. Veruntamen laxantia, totius generale robur, magis magiſque debilitando oppugnant.
10 Quod vtique dum Medentes velut per ſetaceum cernunt, neque ægro profuiſſe per corporis & exhauſtarum virium diminutionem cognoſcunt, tandem infirmos, per diætæ regulas, & per culinæ ſobriæ, vnica auxilia tractandos dimittunt, modò cauterij ope, & leuiorum laxatiuorum ſubſidio repetito, pergant medicè, id eſt, miſerè viuere. Qua inprimis hypotheſi, ſaltem culinam, quibuſlibet officinarum infidis pharmacis præferendam, inſinuant, & facta experientia, ab his tanquam nociuis abſtinendum decernunt. Atque vtinam poſt tot viriũ emunctiones, id ſufficeret, neque iterato amplius deinceps iiſdem præſidiis tentarent exhaurire ſpem, corpus, venas, vires, & loculos ægrorum! Vtinam ſaltem ſui axiomatis eſſent memores, qua à iuuantibus, ac nocentibus, potiſſimam ſumendam ſuam indicationem cura-
tiuam. Quæ Regula etſi putenda ſit, & empy- 11
ricorum dumtaxat; vtinam ſaltem per eandem iam reſilirent ab erroribus patratis. Nec in tuſſi atque tabe redirent ad remedia, quæ hactenus nemini profuiſſe comperêre. Dormirent enim laxatiua, venæ ſectiones, errhina, Apophlegmatiſmi, illinctus, decoctum Chynæ, Zarzæ, Saſſafras, Cauterium in futura coronali bregmatis, aliaque id genus infida auxilia, à Medente adducta, vt aliquatenus videantur non gratis nummum recepiſſe. Vtinam ſaltem ex ſua praxi didiciſſent, quod dum poſteriorum effectuum, id eſt, excrementorum, ablationes, reuulſiones, deriuationes, & præpeditiones meditantur, oſtendant palam illos cauſarum cognitionem latuiſſe, nec per cauſarum ablationem methodicè ſuos curaſſe ægros, Comperiſſent quoque victus rationem eſſe lautum, languidum, debile, atque deſperatum remedij genus, pro tanto hoſte iam inquilino, imo & patrono. Non mirum itaque, quod vulgus, attendens harum curationum vanitatem, occaſionem dicendi
ceperit, *Optimam eſſe medicinam, medicina non* 12
vti. Sæpe numero enim quadam commiſeratione indolui, centurias conciliorum medicorum perlegendo, ac præcipuè ad nouum Almanſoris omnes morbos à vertice capitis, ad pedis calcem dum perſequuntur, quod ab ouo cauſam (vt putant, & ſtentantur) catharcticam indagantes, vbique incuſant naturalem aliquam, vel acquiſitam ſingularem intemperiem, ſub incertitudine tamen dubij, an eandem tanquam morbum, an verò tanquam cauſam antecedentem morbi, de quo conſultum eſt, ſtatuerunt. At ſaltem ne errarent; in quibuſvis morbis, calorem ſimul & frigus accuſarunt. Conqueruntur nimirum in omnibus pœnè, de frigiditate ſtomachi ſolitaria, vel combinata, cum caliditate hepatis, vnde catarrhos oriundos, ac in varias partes delapſos, earundem morbos multifariam ariolantur: nedum internos pænè omnes, ſed & vſque ad cutaneos defectus, proſequuntur. Sic nempe theoricè & practicè Scholæ ſuos imbuunt. Sic enim oculorum, aurium faucium linguæ, dentium, thoracis, brachiorum, lumborum, & crurum defectibus, rei ſunt catarrhi. Sic tuſſes, tabes, aſthmata, pleuritides, peripneumoniæ, apoplexiæ, paralyſes, ſubitaneæ mortes, vomicæ, ſputa cruoris, cauſam in catarrhis ſuam iam ratam reperere. Sic denique ſtomachus vomiturit, nauſeat, apepſia laborat, iecur etiam & lien malè valent. Nam prolapſo è capite, mucco non digeſtibili, obſtructiones, durities, hydropes, apoſtemata, ſcirrhi, febres, tormina locum inter clientes

13 catarrhos fecere. Quibus Paracelſus, tametſi in
Tartaris, atque tribus primis aliàs triumphans
inuentione, plerumque tamen catarrhis ſub-
ſcripſit, nomenque defluxionis (*fluſſen*) ſemper
14 manifeſtè agnouit, nutando ſub domina incer-
titudine. Hanc enim catarrhorum ſeriò defen-
dam fabulam ita adornant Scholæ, & de manu
in manum inuicem tradunt, vt veritatis vicem
ſubeat: Imò idiotæ facti Medici paſſiui, de ca-
tarrhis ſuis ad longum vſque tædium mecum
declamant. Quibus ſanè, cum mihi ſit difficile,
atque nauſeoſum, ſingulos diſcere inſuetos, è
putata doctrina auellere, veramque Theoricæ
lucem adferre: præcipuè, cum turba eius ſit ani-
mi, vt inſtar teſtarum recentium, vix primitus
hauſtum deponat odorem. Silere ideo ſoleo ple-
rumque apud magnates, non morbum, non cau-
ſas, non ſpecies, nec medicamina declamo: taci-
turnus, ad facilem iſtam Scholarum Theoriam,
videor cunctorum neſcius, abire omnibus con-
ſentiens. Alicubi tamen dico, me aliter inſtru-
ctum eſſe: ſed Idiotas non eſſe capaces Medici-
næ, cum nec pædagogus ſim illorum. Admiror
ſaltem quotidie neminem tantam medentum
gnorantiam hactenus animaduertiſſe: ſed or-
bem Chriſtianum, Græcorum hæc ſomnia poſt
ſe traxiſſe, in latriam ridiculam, mendacem, &
humanæ ſocietati pernicioſam. Statuunt nimi-
rum primigenium catarrhorum fontem, in fri-
gida ſtomachi, & calida jecoris intemperie, ma-
ximamque mortalium infirmorum partem huic
ſubeſſe tyrannidi. Modum quippe fiendi, eſſe;
Quod ſtomachus inceſſanter, inter coquendum
ab hepate calefactus, non poſſit non iugiter va-
pores ad caput mittere; cerebrum verò, eſſe na-
tura ſua frigidum, & inſtar coperculi, bullienti
ollæ, aut fungi alembice vice, in quem vapores
adſcendant, & cogantur in aquam. Quæ cùm
naturaliter defluere debeat, ſuggerit amplam
materiam catharris, atque generalem. Quæ ſi in
15 oculos, aures, fauces, dentes, &c. decidat, dolent
meritò partes, ſe cerebrum vicinum habere, &
tyrannum ſuperiorem: ſin verò in pulmonem
pluat, tranſmutantur in tuſſim, affectus ſuſpirio-
ſos, in tabem denique, palpitationem cordis,
adeoque & in inopinam mortem. Quod ſi verò
in ſtomachum hi catarrhi depluant; iam ſuæ
culpæ is pænas luit, per apepſiam, cruditates,
vomitus, orexes, cardialgias, deliquia, obſtru-
ctiones, diarrhæas, cœliacas, choleras, colicas,
atrophias, hydropes, ſcirrhos, ventriſque defe-
ctus omnes. Imò febres, putredines in venis,
ſplenis quoque, renum, atque veſicæ calculos, è
muccore catarrhi, ſua primordia deſumunt.
Quod ſi verò in cerebelli ſinum deriuent catar-
rhi, iam mors inſtantanea, apoplexia, & para-
lyſes præſtò adſunt. Sin verò per nucham, in ner-
uos, arterias, muſculos, fortè fortuna diuertant
catarrhi, Arthritides variæ, pleuritides, paralyſes
partium, ac conuulſiones, mox adueniunt.
Itemque chirurgicos defectus dolorum, apoſte-
matum, vlcerumque variam prolem, catarrhos
gignere volunt. Sin autem non decidant, ſuo-
que ſe cerebrum leuet onere per coryzas, & tuſ-
ſes; adeſt ſopor, coma, catochus, lethargus, ver-
tigo, apoplexia, memoriæ & ſenſuum jactura.
Enim verò præter præfatas caloris & frigoris in-
temperies, atque inde neceſſario natum catar-
rhum, nil reſonant Medentum libri, ſermones,
concilia, conuerſationes, cathedræ, & praxes
adeoque totus medendi cardo, in purgationi-
bus, venæ ſectionibus, ſcarificationibus, balneis, 16
ſudoribus, cauteriis, & in ſumma, non niſi in
corporis atque virium diminutionibus, ſiue ca-
tarrhorum exſiccationibus, hodiè vertitur.
Quorſum nempe ab vltimo Eoo radices Chy-
næ, & Zarzæ, cum ligno Saſſafras, ad exſiccan-
dum propinarunt. Diæteticem verò & pharma-
ceuticen, plerumque per caloris & frigoris
amuſſim metiuntur: atque hoc pacto ægros nun-
quam de manu ſua dimittunt; ſed in clientes 17
perpetuos detinent, velut acquiſita mancipia:
ſub deſperatione tamen manifeſta. Quod nimi-
rum, cum cauſas & radices ignorent Medici, ſe-
ſeque fruſtra operari cernant, impoſſibilem
curam ſiue ſanationem forè, eò quod naturale
frigus ſtomachi contradicat calori hepatis: ad- 18
eoque quæ ſtomacho profutura eſſent, nocitura
ſint jecori; & è conuerſo. Quæ cuncta cum con-
ſpirent in mortalium perniciem, item Reipu-
blicæ atque familiarum deſtructiones; mearum
fuit partium, exſecrandam hanc doctrinæ Me-
dicæ hæreſin funditus euertere: tantoque po-
tentius id debui, quod omnes Europæorum
animos iſta lues, inde à diebus Galeni poſſideat
Diſcunt nempe diuites hanc doctrinam proprio
didactro, quæque didicere, alios docent: ſicque
omnes morbi catarrhis ſonant nati. Dicam ergò
per theſes in Scholis conceſſas.

Hominis ſtomachus, quamdiu in viuis eſt 19
actualiter calet, & ſua membrana, aliquo mado-
re eſt imbuta. 1

Impoſſibile eſt autem, aliquam humiditatem
aquoſam in nobis actu calere, quin etiam de ſe 2
vaporem ſuſcitet eò ipſo.

Via è ſtomacho ſupera, eſt gula, ſiue œſopha-
gus membrana cannæ inſtar extenta, à ſtoma- 3
cho in fauces vſque, membranæ ſtomachi ſi-
milis.

Gula, per ſe, tota actu madet, eſtque clauſa 4
(cum obliquitus præ vacuo concidat aliàs) actu
& ſemper, non ſecus atque veſica, carens pro-
prio contento: Gula ergo ſeipſam lateraliter at-
tingit, ob neceſſitatem naturæ, quæ non pati-
tur vacuum. Gula nempe, non habens in ſe
cibos, potum aut aërem, eſſet neceſſariò vacua,
ſi pateret. Quod autem non pateat, aut aërem
contineat, liquet ex eo, quod alias vnoquoque
bolo deglutito, aër qui infra eundem eſſet, &
adæquato bolo reniteretur, detruderetur ad ſto-
machum deorſum, adeoque totidem ructus
eſſent, quot boli deglutiti. Denique cum mem-
brana Gulæ madida ſit, ipſa in ſe neceſſariò
concideret, niſi vi quadam circumquaque ten-
deretur, quod in diſſectionibus neque occurrit,
nec vlli ſeruiret fini in viuentibus.

Os ſtomachi naturali motu clauditur; non vo- 5
luntario. Gulæ autem non eſt alia ſcientia Ana-
tomica, quàm quod anguſta, inferius clauſa, per
Pylorum ſiue inferum orificium ſtomachi, & in
collo humano à plurimis vaſis compreſſa. 6

Gula non haurit aërem, vt neque continet. 7
Concidit nempe proprio membranæ madidæ
motu, & contenti penuria.

Gula per longum ſui non aperitur, niſi tranſ- 8
miſerit alimenta. Quæ ſi ſicciora ſint, hærent
in meatu, nec facilè deſcendunt, niſi potu ſu-
peraddito: quod fieri non poſſet, ſi ſubter bolum
aërem contineret, niſi ſubſequeretur ructus.
Gula autem circa laryngem patet initio ſui.

Gula

9 Gula infernè clauditur iure alieno, ideoque nec aperitur, niſi intrante externo hoſpite, vel erumpente. Aut ſub-fame, etiam pandatur arbitrio alieno.

10 Aër nullus, multoque minus vapor, è ſtomacho ſurſum prorumpit, ſine ſonitu ructus.

11 Si calor ſtomacho neceſſarius, vaporem facit, non tamen proinde eundem protrudit, ſurſum violenter, ita quod valeat ſeratum os ſtomachi & gulam diſtendere, ac aperire. Cum poſito aliquo contradictorio, eſſet vnicuique continuus ructus.

12 In ſtomacho, non ſecus atque in aliis vaſis, tepidè calentibus, omnis vapor aqueus, minima compreſſione, in guttas citius concreſcit denuo, quàm quod compreſſam membranam per ſui longitudinem eleuet, & diſtendat. Ideoquec nec vapores faciunt ructus: ſed duntaxat aër, & ſpiritus ſylueſtris, ſiue Gas.

13 Quod ſuppoſito ſpiritu cruoris hepatico, venæ omnes per ſui calorem, vel circa partes jecoris, vel in extremis ramulis, parerent catarrhos, à Scholis neglectos.

Conclvsio Prima.

14 Ex hiſce theſibus plerumque confeſſis, & per
1 Anatomen claris, Sequitur inprimis. Quod nullus vapor è ſtomacho in caput feratur, putataque materia deficiat catarrhis.

2 Si tanta cœcitas mundum circumuenerit in manifeſtis; quid non ſuſpicandum de abſtruſioribus?

3 Quod ſtante Scholarum doctrina, ſanus atque calidus ſtomachus multo maiores atque plures catarrhos generaret, quàm æger, atque alioqui frigidior: quod iam aduerſatur Scholis.

4 Quod potius refrigerando, quàm calefaciendo ſtomacho, incumbendum foret.

5 Quod omnes mortales neceſſariò eſſent catarrhoſi, atque continuò infirmi.

6 Eò qnòd eadem gula, cerebro, ſtomachoque actu calentibus, madidis æqualiter conſtent omnes, & eiuſdem figuræ.

7 Quod omnis homo porcorum inſtar, naturaliter, ad ſingulos ferè paſſus, ructaret, eò quod indeſinens calor & mador continuum vaporem ſurſum neceſſariò emitteret.

8 Quod tametſi vapor, à ſtomacho excitatus, diſtenderet gulam, imo citra ructum adſcenderet; attamen totus per os ac nares continuò difflaretur, antequam per arctam & concluſam membranæ viam ad cerebrum pergeret. Quod vapor ille, à cibo è ſtomacho adſcendens, neceſſario quoque in quolibet homine, cibos, horumque transmutationes oleret, ſibi & aſtantibus moleſtus eſſet: adeo vt ſi ructus ſubinde ſint olidi, continenter quoque omnis omnium anhelitus, admiſto ciborum flatu fœteret.

9 Quod cum ructus ſit Gas ſylueſtre, & longè ſubtilius vapore, nec tamen cerebrum feriat, niſi clauſo ore per nares elidatur: multo certè minus vapores ad cerebrum deferentur.

10 Quod ructus nunquam à Gula, recta via ad cerebrum deferantur, ſed tantum per organum olfactus; Ideoque nonniſi ore clauſo, odorem præbeant, multò minus vapor ſponte è ſtomacho ad caput deferetur.

11 Quod, vt vapor, catarrhi materia, alliquatenus adhuc ad caput, ſiue odoratus organum, adſcenderet. Oporteret hoc fieri non poſſe, niſi clauſo ore. Adeoque hianti non fore poſſibilem catarrhi materiam: Eſtque proin facile catarrhi hocce remedium.

Quod cum duo corpora naturaliter nequeant 12
ſe mutuò penetrare, in eodem loco, ſitque via è faucibus ad cerebrum anguſta, oppleta (non enim datur in organis iſtis vacuum (ſuperius clauſa, nec peruia (anhelitus namque, etſi compreſſus, non exſpirat ſurſum ad caput) non poteſt ergo vapore, è ſtomacho, ad cerebri baſim pertingere. Per exemplum. Canna, ſi ſit ſuperius obſtipata, tametſi ſuper vapores calidos teneatur; hoc tamen non admittit adſcendere, ob aëris præſentiam, quo oppleta eſt.

Dato, quod vapor is poſſet ſurſum ſcandere; 13
non oſtendet tamen planum aut concauum aliquod, ſuper quod concreſceret in guttas. Multoque minus eiuſmodi, quod Alembicum, aut ollæ operculum referat: ſed in baſi cerebri, quorſum vapor adſcendere donatur gratis, eſt pars anguſta, peluis, ſiue infundibuli fundus, qui habet binos tabulos, nares verſus, ac totidem verſus ceruicem. Quæ duo poſteriora oſcula duntaxat adſcendens vapor reperiret. Suntque continuo ferè mucco oppleta, madent, ac ſtillant, vt cerebri propria emunctoria mucco eliminando deſtinata. Atque ideo, vltrò conceſſo vapore aſcendente: non tamen eſſet locus concretioni catarrhi.

Vapor, ſi quis è ſtomacho poſſibiliter factus, 14
etiam eò vſque adſcendiſſet, imo & in guttas concreuiſſet tam exili ſpatio, ac, ſimul cum mucco decideret, minus noxæ adferret, quàm ipſe muccus, ordinarium cerebri excrementum. Quæ cuncta per Anatomen Scholæ viderunt & per Matheſin (ſi penſitent) cognoſcent, ineuitabilia: attamen eunt, oculos habent, & non vident; aures habent, ac timendum ne nolint audire.

Quod licet ructus ſit ciborum Gas, eorum- 15
que odorem præſeferat. Vapor ciborum tamen quilibetcumque, inſipidam & innoxiam aquam dat. Per exemplum. Diſtilletur muctus, vel ſaliua, lento tepore, qualis eſt ſtomachi viuentis? certè non niſi inſipidam, miniméque glutinoſam aquam, elicies: multóque minus ſalſum, acidum, acremue catarrhum.

Quod licet muccus labatur in fauces, haſque 16
diuerſimodè ac malè ſæpè affectet, iuxta diuerſas mucci indiſpoſitiones; Veruntamen nec iſte muccus, neque eius ſtillatio, rationem catarrhi habere poſſunt. Non magis quàm lotium è rene in veſicam labens, catarrhus eſt dicendus. Quapropter ſi muccus inſipidus, ſalſus, acer, vel acidus, fluidus, aut craſſus, labens ad partes, quibus naturaliter purgandus deputatur, tanquam emunctorio, non eſt dicendus catarrhus, vtut etiam malè afficiat partes, prout & vrina veſicam ſi afflixerit.

Quantò minus cenſeri catarrhus debet, fluxus 17
alicuius humoris fictitij, aut excrementi ſomniati, nati, & delati, per modum, media, loca,
& itinera naturaliter impoſſibilia? Si cerebrum 18
in viuis actu non frigeat; ceſſat ratio condenſandi vaporis: Sin, minus caleat reliquis partibus: ergone vapor quærit partem frigidiorem, ſenſu, & electione? quia deſiderat magis coagulari, quàm manere vt eſt? Vel pellitur vaporibus 19
vndique ab omnibus partibus calidioribus, ad cerebrum, tanquam frigidus? At ſic continuata in ſanis eſſet tempeſtas inexcuſabilis penitus.

20 His tamen omnibus proſtergatis (quæ nihi-
lominus neceſſitate naturaliter ſe habere ne-
queunt) at nihilominus catarrhi defluerent.
Non enim inprimis extrorſum inter cranium
21 ac cutim. Siquidem docent ipſæ Scholæ, vapo-
res, ſiue antecedentem catarrhi materiam, à ſto-
macho ad fundum cerebri ſcandere , atque ibi-
dem planum aliquod (imaginarium , nec per
Anatomen adhuc repertum) offendere, in cuius
cauo concreſcat illico,ſtatimque à concretione,
decidat guttatim. Procul ſane abinde,quod ho-
ſtis aduena, merum excrementum, cerebro per-
egrinum, ac tantarum infirmitatum cauſa,in in-
fima cerebri planitie, in aquam tranſiens , inde
penetraret, trans ipſum cerebri corpus , ſiue in
forma aquæ, vel demum rurſus,vaporis ſpecie,
22 in præfato plano luſerit. Non enim ſpecie va-
poris: quaſi vapor è ſtomacho ad cerebri fun-
dum pertingit ; locique frigore concreſcat (vt
aiunt) certè eadem frigoris opportunitate, ma-
23 nebit aqua,neque fiet iterum vapor. Si ergò va-
por ille, iam ibidem aqua factus ſit præ loci fri-
gore, non eſt credibile hanc aquam hoſtilem in-
trò trahi, multóque minus tam ſubtilem euaſiſ-
ſe , vt nolentibus recipientibus , cerebrum, me-
nynges , ſuturas, ac cranium , atque perioſtion
pertundat, vt ſubter cutim ſiſtatur,atque decur-
rat. Præter enim ineuitabiles atque plurimas
abſurditates , erit aqua iſta, tanquam pluuialis,
ineptaque catarrhis viſcidis , muccore perdu-
rantibus. Imò catarrhi hinc oriundi, primo ca-
loris ſenſu euaneſcerent, quouis ſudore citius,
Galeniſtæ niſi doceant aquam , è vapore tepidi
ſtomachi factam, deinceps fixatam. Salſam &
acrem quoque euaſiſſe tactu ſolo plani , quod
nondum nouacula aduertit. Deindè cutis cra-
nij , caluaria longè poroſior, aquam illam ocius,
quàm mala indè credita fiant , per diaphæreſin
aut ſudorem exterminaret : Eſt porrò cutis, quæ
cranio obtenditur, huic tenacius adhærens, ne-
que ſufficit loci decliuitas ſola , diffluendo ca-
tarrho, & cuti auellendæ ab oſſe. Quin-imo
aqua hæc,è vapore ſtomachi genita , neceſſariò
haberet intus Pulſorem, qui illam trans cere-
brum,menynges,os, & perioſtion duceret. At-
qui iſte non eſſet calor aliquis : nam tunc ceſſa-
ret eſſe aqua, & rurſus fieret vapor, qui fingitur
frigore cerebri , in aquam condenſatus. Deni-
que catarrhi, ſenibus debilibus , & ſtationibus
frigidioribus dicuntur magis ſoliti : ergò pulſor
ille erit frigus : quòd alias ſolet partes conſtrin-
gere) iam aquam trans cerebrum & quidem in
forma aquæ,euerſo rerum ordine,pellet.Eritque
pulſus ille in aqua , è meris ſtomachi vaporibus
nata , vel in cerebro , quod aduenienti aquæ ſe
aperiret cum menyngibus & cranio. Denique
cum omnis eiuſmodi aqua , è vapore condenſa-
ta,dicta ſit pendula è baſi cerebri , nec poſſit ibi-
dem detineri ſupra guttæ magnitudinem , quin
neceſſariò , ſtatim atque guttatim decidet pro-
cliuis , vel cerebrum ſorbebit guttatim hanc
aquam excrementitiam , ſui muneris oblitum.
Deinde præter Pulſorem , Ductor , aqua opus
haberet, qui pellem diſtenderet, & à coſtis auel-
leret, vt ſibi deorſum properanti, locum (puta
in pleuritide) paret. Eſſetque tam ductor,quàm
Pulſor in aqua , potentior , quàm Blas noſtrum.
24 Quocunque pretio tandem , Sholarum ſomnia
de catarrhis proſtituam , nemo falſas merces
emit,detecta ſimul credulitatis larua. Nec potui
hactenus ſat admirari, quod mundus per catar-
rhos ſit circumuentus. Inre inquam tam ſtoli-
da , futili ; atque penitus impoſſibili , mortales
tantam credulitatem poſuerint , vnam tantùm
ob culpam,ſcilicet, ignorantiam. Quod Scholæ,
non reperientes cauſam, cui morborum catalo-
gum adſcriberent , hæc ſomnia de catarrhis cre-
di mandauerint. At ſaltem ſudor ſalſus eſt,quo- 25
circa latex materiam catarrhi potius tribueret,
quàm fictus ille vapor , per tot ambages ducen-
dus , ac mille vix abſurditatibus poſſibilis conſi-
ſtens. Tum quoque laticis aſſueta ſalcedo, dolo-
rum cauſas proximiores habet , quàm inſipida
aqua , fictis vaporibus ſurſum delata. Denique
ſi aqua trans cerebrum, menynges , cranium , &
circum oſſalem membranam vadat : an ergò iam
fatigata , cutem perindè penetrare non poterit?
vel viarum erit oblita ? cur reſiſtet ſudorifera,
& poroſa cutis aquæ , quæ cranium penetrare
potuit ? At vbi ſubter capillos colligeretur, tum
vel ibidem in cataractam tumeret , vel ſanè te-
nui guttularum filo deflueret. Si pauca , ſudore
tenus difflaretur ; aut ſi collegium faceret , in
temporibus , mox digito ſe proderet. Quid ſi
inde defluat , ſaltem non poſſet non in termino
ad quem motus , tumorum aquæ dulcis diſtilla-
tæ, excitare. At ſaltem,nunquam poſſet in muſ-
culos decidere , vel citiùs inter muſculos aqua
iſta colligi : quippè qui ſinguli ſua veſtiuntur
membrana. Quin etiam nec locus , nec via
eſt, defluendi inter cutem , & perioſtion cranij,
ad muſculos intercoſtales, vt pleuritidem aqua
diſtillata faciat. Quæ enim indolens ſub cute
& capillis erat , mox tanto furore dolorum,
pleuritidem excitaret, ſoloque deſcenſu pleu-
ram coſtis per fibras inſertam & adnatam, nu-
do ſui pondere auellet. Immanis certè trux,
defluendo adueniret. Tandem nequit catar-
rhus ad dentes , eorumque neruos decidere.
Quia nerui , qui vtrimque à fundo cerebri in-
trant ad mandibulam , foris ac intus , tam adæ-
quatè foramen opplent , vt iuſtam adeo thecam
faciant , & tam æquam , quod locus non ſit in-
tranti decurſuræ aquæ,eóque minus, quòd aqua
non ſubeat foramen exiguum , infernè clau-
ſum. Multóque minus defluet ad vnicum, ſo-
litum , & dumtaxat carioſum dentem,quem af-
fligat.Quin etiam catarrhus, ſubter comas col-
lectus , in genas decurreret , non autem ſubter
gingiuas, trans harum carnes , & cruorem im-
permixtus , iuxta neruorum ductum, ſubter car-
nem iuxta mandibulæ os , ad vnum fortè ali-
quem decumbet. Quinimò , ſi aqua ſupernè
deorſum rueret , deturque in doloris cauſam
mandibulæ ſuperioris. At nullatenus nec vn-
quam , aqua non viua non poſſet infeſtare in-
feriorem mandibulam. Quid ſi catarrhus ad
oculos vel aures declinet , eius ſanè infeſta ma-
teria,à plana cerebri,& ficta baſi,in ſinum prius
pergeret,conciliabulum ante feciſſet, imò mor-
tem,quàm ophthalmiam,citius peperiſſet. Quin
etiam recordor , pleuritidem non eſſe inter cu-
tim, ſiue carnoſam membranam externam , at-
que muſculos intercoſtales , quorſum tamen à
caluariæ pelle rectâ defluerent potius,& non in-
trorſum)ſed vel in ipſis obliquis muſculis inter-
coſtalibus, vel inter hos & pleuram , coſtas ſuc-
cingentem , vnde nomen inuenit. Qua via er-
go catarrhus à capite huc decidet ? Dono qui-
dem per ſuppoſitionem , muccum per palatum,

etiam

etiam in pueris ac ſanis , in ſtomachum deci-
dere. Non hoc tamen ad catarrhum pertinet.
Nec muccus à decantato illo ſtomachi vapore
oritur : ſed eſt inutile excrementum à cuſtode
errante genitum. Vt ſuo loco. Dono inſuper,
in Arthritide, atque aliàs, non rarò ſubeſſe ſal-
ſum liquorem excrementoſum : At ſolus latex,
horum eſt vulcanus, cæmentum, & fomes : non
autem vaporum è ſtomacho in cerebrum aſcen-
ſus non humores plures, nec ficta pituitæ, bili
26 coniugatæ diſtillatio. Ipſæmet enim Scholæ
pudore correptæ, quod caput vndique reple-
tum cerebro, Catarrhorum eſſet collegium , at-
que inde omnes ferè morbi depluerent , ſtoma-
chum incuſarunt (heu !) continuis vaporibus
fumantem, & materiam ſuppeditantem. At cum
in ſanis comperirent ſtomachum inſontem , re-
pente autem ad Arthritidem, in ſanis accuſant
defluxus pudoris vmbra ſuffuſæ , ſuſurrant, nec
clarè loqui è ſcientia audent : Etem bilem
acrem, & pituitam ſalſam,è cruore mutuant , li-
temque ſub iudice relinquunt , an humores iſti
è iecore ſint petendi , ſeparenturque in venis à
cruore, vt ad articulos expellantur , an verò
è capite aqua, vel aliquis muccus , vel anony-
mum aliquid, inter cutim eò deferatur. Incertæ
enim ſunt adhuc, eóque magis confuſæ , quod
ignorent , quiſnam ille ſeparator humorum,
quiſve delator eſſet, qui hos ſinceros à cruore
incontaminatos ad artus tantùm deferret, nunc
hanc, nuncque iſtam partem deligeret : debilio-
rem autem magiſque ſupinam deſereret , no-
uamque in dies ſibi manciparet , imò nodoſam
& oppilatam inuaderet. Quicquid ergò Scholæ
de vaporibus è ſtomacho ſublatis, pro catarrhi
27 materia garriunt, aniles fabellæ ſunto. Nun-
quam enim ſtomachus iuſto frigidior eſt, dige-
ſtiuo fermento diminutior quidem , cui co-
ctricem tribui debere, non autem calori,iam ex
pleno aliàs docui.Iecur etiam,nunquam propria
temperie peccat in calore:cum nullus ſit in no-
bis calor , quàm ratione vitæ : Ideoque cadauer
omne,extincta vita, friget repente.Moleſtus au-
tem iecoris calor, per accidens ſemper eſt, Per
exemplum.Sit frigida ſpina digito infixa (exem-
plum alibi de febribus adhuc memoratum) mox
28 pulſus à dolore, calorque & tumor. Non enim
hoc, quia ſpina ſit calida, nec quia vicinus ſan-
guis, feruidus eſſet ante ſpinam : ac calor pro-
pter ſpinam,per accidens adueniat.Sic de iecore
cogita;ſi ferueat enim , ſpinam ſuam habet quæ
non indicat refrigerium , ſed ſui ablationem.
Refrigerium namque nedum facit curam pallia-
tiuam : ſed ipſum malum in deſperationem tra-
29 hit. Idque ſeriò notent Scholæ , vanumque de
calore hepatis commentum, multipliceſque ſa-
nandi errores hinc manatos. Similiter ſeriò no-
tent, fruſtraneas & irritas fuiſſe medelas (heu!)
capiti, ſtomacho , & iecori pro catarrhis inſti-
tutas.Catarrhus itaque materiam, locum, viam,
conſuetudinem, admiſſionem penetrandi in ce-
rebrum, per meninges, cranium , &c. non habet.
Nunquam enim excremento locus aut ius eſt
depoſiti : Tripano enim quotidie opus foret non
30 minus pro catarrho,quàm pro pure. Sed cur ca-
tarrhus defluere ceſſat, mox eradicato dente?An
enim, quia viarum oblitus ? At ſi materia infer-
nè ſuppeditatur , quorſum hæc quæſo fluet ? vel
qua parte decumbet, quæ antea intrare ſolita eſt
per exilia foramina,quibus nerui, tam internum
quàm externum , tamque ſuperum quàm infe-
rum vtriuſque mandibulæ latus ſubintrant ? An
forte euulſo dente, ſtomachus ceſſabit, vel non
audebit amplius dare vapores , & materiam ca-
tarrhis?An euulſo dente ſimul effluit cum cruo-
re omnis catarrhorum , etiam futurorum mate-
ria ? Vel , an obturata cauea dentis , per con-
feſtim ſubnatam carnem , nec dato exitu foras,
ceſſabit proin catarrhus? At non quærebat ca-
tarrhus exitum , per duriſſimum dentem. Cur
enim in finitimis, oris , non ſuſcitabit neceſſa-
rium apoſtema : Cur ad alium dentem , ſæpe
vno euulſo, deſcendet ? An canalis mutatur vno
euulſo ? neſcitque amplius defluere in neruum
ſaltem dentis euulſi, & in carnem ſubnatam?fa-
ciliuſque ſibi iter trans dentem , quàm ſuccreſ-
centem ab euulſione carnem, putat ? Quidni
viam quam parauit, tenet ? & antequam ſuccreſ-
cat caro , iſthac ſibi exitum ſeruat ? miſerè ſanè
deluditur per chirurgum iſte,qui putans in den-
tem defluere, illumque ſublatum reperiens, co-
geretur eadem via redire ad partem nobilem,
quam carnificet in Chirurgi vindictam.Dens er-
gò non dolet ex catarrho:ſed vel detecta gingi-
ua, nimium ſenſilis factus: vel aliàs,male digeſta
vltimi alimenti ſui materia , circa radicem den-
tis putreſcit. Hinc dolor. In hoc nempe differt 31
digeſtio dentis, vnguiſque à digeſtione aliarum
partium : quod hæc fiat in culinis ſibi internis,
illa verò , in culinis radici illorum contiguis.
Quod autem catarrhus ad interna, ſtomachum, 32
pulmonem,iecur,renes,veſicam, venas, arterias,
muſculos & neruos non deſcendat, Partim iam
in communi, ſublata fictaque Catarrhi materia,
via, à fiendi modo, ſatis conſtat , partimque
quod è capite, imprimis ad ſtomachum , nil in-
uitis nobis , decidere poſſit , quin exſcreatione
eiici queat. Muccum enim è capite deſcenden-
tem , non niſi incauti deglutiunt. Nec eſt Ca-
tarrhus illius intentionis, vt exſpectet ſomnum,
quo incautum opprimat.Fabulæ faceſſant in me-
dendo.

Quicquid igitur à capite deorſum ad fauces 33
ruit,eſt muccus naturalis,vel alteratus,iuxta Cu-
ſtodis indiſpoſitiones. Sed is muccus , tota ex-
crementi ſpecie , alienus eſt ab expectorato per
tuſſim ſputo. Quid enim ſibi vult Scholarum
inaduertentia ? qua ſcilicet iubent, inſpicienda
ſputa per tuſſim reiecta, an aquea, ſpumoſa , cla-
ra, liquida, alba, concreta, flaua, cinereave ſint?
an rotunda vel decurrentia, &c. Cur inquam in-
dè augurari iubent pectoris diſpoſitiones , ſiue
pulmonis affectus, ſi ſint ſputa ipſa capitis ex-
crementa deflua , ſiue Catarrhi ? Sic nimirum
rheuma , oſſis ethmoidis ſiue ſpongioſi , ali-
qualem conſtipationem à mucco conſequens,
crudo & aquoſo madet mucco , eò quod natura
mittat eò copioſum laticem , ad ablutionem il-
lius obſtruentis. Etenim ſi materia huius è ſto-
macho adferretur , cur obſtipato oſſe ſpongiæ,
ſtomachus vaporibus inſanit ſanus ? quomodo
vapores iſti , paulò ſupra palatum condenſati,
ad frontem , iuxta organum odoratus, ad eluen-
dum noxam, ab oſſe ſibi præfixo, in ſpecie aquæ
ſalſæ, deuenient ? Vndenam vapores inſipidi,at-
que inſontes, tantum ſuo tranſitu deſument ſa-
lis, quod liquefaciant, ſecumque deorſum præ-
cipitent, vt ſua acrimonia non raras anginas,
aliaſque faucium phlogoſes , ſuſcitent ? Cur 34
materia è ſtomacho ſublata , & ſola in aquam

 conden

condenſatione (quippe quæ per mechanicam probata eſt, neceſſariò inſipida) à ſeipſo prius vapore mutata, decidens in ſtomachum, tantas illi faciet moleſtias, quæ paulò antè, cum reliquo chylo, eidem erat grata? Vnde iſti hæc hoſtilitas? An enim à cerebro, viſcere principe, vitalibus initiis diuite? At ſi vapor tetigerit ſaltem infimam cerebri planitiem (vt aiunt) & mox inde confeſtim, atque ad guttæ completam magnitudinem deuenerit, decidat, cumque non poſſit eſſe tertius alter, qui vnamquamque guttam detineat: non ergo à paucula illa mora, non à contagio malignæ partis, nec demum à ſuſcepto ibidem ſemine nocuæ illius materiæ erit peruerſitas: niſi fortè oſtenderint, præter vaporis condenſationem in guttas aquæ,
35 aliquid aliud interceſſiſſe. Quod hactenus neglexerunt probare. At quandoquidem plurima vbique commenta, de catarrhoſis & pulmonariis defectictus, in ingentia volumina, concilia, diſpenſationeſque ſurrexerunt. Mei muneris eſt oſtendiſſe, à Scholis nil vnquam negligentius, & ſtolidius, & pernicioſius edoctum Eò quod nullum peccatum minoris hactenus fecerint, quàm homicidium, incuria patratum, modò terra culpam tegat, & excuſentur per tradita axiomata, homicidæ. Atqui inde conſideraui dæmonium Moloch Cathedris præſidere, & Catarrhis mundum hactenus dementaſſe. Quibus materia, natiuitas, locus, efficiens, fiendi modus, capſa continens, iter, & colligationum Societas, ſimul deficiunt, & falſa ſunt. Ideoque hæc, non niſi antiquus ſerpens, mendacij pater, docuit hactenus, in mortalium perniciem: Enimverò quicquid è capite manat, muccus eſt, & merum excrementum,
36 non autem è ſtomacho eò deductum. Muccus eſt albus, craſſus, & viſcidus, benè conſtituto Cuſtode cerebri: ſed eiuſdem reuolutis, & perperam affectis poteſtatibus; muccus eſt aquoſus, acutus, ſalſus, aſper, flauus, tenax, &c. & decurrit, qua ſibi via magis apta, è pelui, ſiue
37 ſui infundibulo, patet. Non enim qui Coryzæ initio ſtillat aquæ formis, merus muccus eſt: ſed ſalſus latex, quo natura conatur eluere, quod oſſi ſpongioſo, cerebri finitimo, inſedit vt hoſtis peregrinus, provt dixi. Deinde, quod declinanti Coryzæ defluit flauum, & viſcidum, non eſt idem, qui prius latex, nec ibidem tantiſper detentus, & inſpiſſatus, (vt tamen Scholæ docent) cum alioqui totum cranium, cerebro licet vacuum, tanto excremento in capſam vix ſufficeret. Creatur nempe in momenta nouus eiuſmodi muccus, à ſano longè diuerſus colore, fœtore, viſciditate, & acrimonia. Ridiculum porro, hunc putidum muccum, iam coctum, & a priori latice inſpiſſatum, dici: qui denuo ſuccreſcit, vitio alieno. Quod autem initio Coryzæ ſit latex, liquet: nam mox à biduo aluus ſiccior, & parcior vrina, Denique latex ille, tepidè euaporatus, vix habet inde muccescat, quãtumcunque mucci latex ſecum defert, tantumdem mucilaginis habet, nec amplius. Vt vt eſt,
38 & quicquid id eſt, quod è cerebro deorſum ad fauces defluit, eius ne vnica quidem gutta ad pulmonem intrat, quin prius ſuffocationis metum, ad quamlibet guttam ſuſcitaret. Siquidem ſi vnica aquæ gutta, incautè deglutiendo, in laryngem decidens, præfocationis metum potanti incutiat, quid non faceret tanta mucci copia, quæ pelues paruo ſubinde ſpatio implet? Deuium enim eſt, quod paucarum horarum ſomnus, integras mucco pelues, in pulmonem ſine ſenſu deferat, citraque præfocationis metum intrent. Pridem enim ſub Tyrocinio deluſus à Scholis, huiuſmodi ægros ſic collocaui, vt inter puluinaria, in vultum dormirent, ſperans, per nares muccum delapſurum, qui in pulmonem aliàs laberetur, atque hactenus à catarrhi effectu immunitatem ſperabam. Sed ſubſequens mane, per exſcreationes meam irriſit inſcitiam. Tum enim exploraui orthopnœam, quæ recta ceruice ſpirantes collocat, parum morari doctrinam catarrhi, eamque vt friuolam conuincere. Cum ſupino atque horizontali decubitu ſtrangularentur, quo tamen antecedens catarrhi materia præcideretur. Quapropter cœpi animaduertere, quodlibet membrum malè affectum, nedum plurimum excrementi ſui; ſed etiam aduerſi, fabricare. Sic namque oculo 39
diuerſimodè affecto, plurima ſanies & lacryma acris emanant: faucibus quoque per anginam præcluſis, è lingua filum viſcidum continuò propendet. Hinc itaque credidi, pulmonem aliorum membrorum lege teneri; adeo, vt quoties iratus, læſus, punctus, iniuria aëris, aut per endimicum Gas oppetitus, oppreſſus, aut affectus eſſet; pareret diuerſa tædij ſui teſtimonia, proprio errore; non quod proinde, illa excrementa tam ſontia, à cerebro (plerumque ſano) labantur inſenſiliter, intra aſperæ arteriæ exiles conductus. Tunc demum mirari cœpi, quod Scholæ viderent quidem in Coryza proprium degenerare, & imitari excrementum capitis: nec interim ratæ ſint, id pulmoni æquè ac cæteris membris, accidere poſſe. Sic quicquid è pulmone effertur, id totum cerebro tribuendum; idque decidere, (ridiculum) in aſperam arteriam ſine ſenſu; & in decurſus exſilio ſenſim decoqui, vt plurimum citra anhelationem, ibidem vſque in maturationem detineri. Cum ſubinde vno menſe plus eiiciatur per tuſſim, quàm ſit ampla tota thoracis capacitas. Flaua atque cinerea tabidorum ſputa igitur, vegetatricis in pulmone errores ſunt, & cruor degeneratus, quem ideo totius macies ſubſequitur. Quare fruſtranea & deploranda adhi- 40
bentur remedia cephalica: vani ſunt potus refrigerantis priſanæ, loch, ſyrupi, & quicquid deglutiendo deſcendit in ſtomachum. Vtpotè quod in itinere multoties formaliter mutatur, antequam ad affectam partem deueniat. Quid enim ſtultius, quàm Indicas radices po- 41
tandas exhibere ad Catarrhorum ſiccationem? quid enim Chyna, Zarza, aut Guaiacum ſiccabunt, in forma aquæ pota? quid enim exſiccabunt, quod exſiccatum ſeipſo liquido non eſſet pernicioſius? Cur ad exſiccationem appellãt, quæ remedio, ne fierent, inhibitiuo dumtaxat opus habent? quæque cum facta ſint, non exſiccanda, ſed eiicienda poſtulant? Cur vbique 42
Scholæ ad effectus reſpiciunt, & non ad radices? Quid ſi eiuſmodi peregrina ac barbara remedia ſudorem cieant, & laticem cum ægri detrimento minuant, an proinde ad radicem itum? parca ſiquidem nutritione, atque copioſo ſudore, cruorem minuunt primariò, ac ſecundariò maciem cum debilitate cauſant. Quod falsò Scholæ traduxere in ſuperfluorum exſiccationem, Putantes cruoris competentem quan-

titatem

titatem, & excrementi morboſi generationem,
eiuſque expulſionem, vno exſiccationis ſyno-
nymo comprehendere. An enim propterea in-
diſpoſitio, & commutator Vulcanus, qui in
pulmone de bono cruore ſputa parit tabida, ſu-
perabitur? dormiet? minuetur? miteſcetque?
deſiſtat? qui Vulcanus interim ſub extrema Ma-
raſmi macie, nequicquam de ſuo furore remit-
tit. Auerte Deus bone ſtragem, quam ignara
43 Paganorum Schola & turba in lucellum in-
hians, patrat. Tollenda eſt morboſa duntaxat
impreſſio erronea (quam voco Corruptorem
pulmoni internum) quæ membranas venarum,
aſperæ arteriæ cartilagines, atque pulmonem
integrum, ſuo alimento deplet, & in varias ſor-
des inceſſanter ac continuò filo tranſmutat.
Quod ſi autem ſputum cruentum præceſſit, vl-
cuſque ſit præſens, diſce parare pharmaca, qui-
bus Pracelſus tabem curauit. Ore tenus in-
quam ſumptis, cancrum & eſtiomena quæuis
ſanantia, quod eſt vlcus pulmonis curaſſe.
Quicquid enim vlcus femoris aut pedis ſuo po-
tu ſanat: quidni etiam idem in pulmone faciat!
Sed quid agent Scholæ? ignorant cauſas, igno-
rant remedia, & ſuſpenſo naſo irrident Mercu-
rium diaphoreticum, dulcem inſtar mellis, &
fixum: & Lili tincturam volatilem. Itemque
lac, ſiue elementum perlatum. Etenim, niſi
vniuerſaliter totum corpus tingatur ſuper emi-
nenti balſamo, nunquam interna ſolidantur vl-
cera. Pulmo enim primò ſeneſcens, primùm
moriens, à minitata morte difficillimè recupe-
rat, reſilitiuè, atque vulgi proinde ſpernit re-
44 media. Quocirca Scholarum continuatus ſuc-
cedit error, quæ citius, quàm in luridis ſuis
pharmacis defectum agnoſcant, naturam defe-
ctuum, eiuſque glorioſiſſimum Authorem ſom-
nolentæ obmiſſionis accuſant. Decernunt ni-
mirum quatuor pulmonis lobos, inſtar follium,
quoad viuitur, inceſſanter diduci, & compri-
mi, pro vſu anhelitus, adeo vt flatus, ſiue inſ-
piratus aër, dumtaxat intra pulmonem traha-
tur, neque ad cauum thoracis pertingat vlte-
rius. Quod ſanè in ſanando non inſontem inſ-
citiam dedit, Provt & Medentis ludicrum ſub-
terfugium. Conantur namque inceſſata, atque
inexcuſabili dilatationi & compreſſionis ne-
ceſſitate, ſiue pulmonis irrequieto motu, excu-
ſare ſibi impoſſibiles vlcerum, Tabis, ac cæte-
rorum miſerias. Ah! quaſi de cætero cancrum
vlceratum, quietamque fiſtulam, ani vel ocu-
lorum, pro lubitu curarent? Cui errori ſic va-
45 do obuiam: In aëre obuolitat tenuis puluiſculus
atomorum; neceſſitate autem continua, trahi-
mus anhelitum, cum puluerulentis atomis: ideo-
que & mox totus thorax oppleretur luto, niſi
pulmonem haberemus, cuius in anfractibus affi-
gerentur præfati pulueris atomi, atque hacte-
nus pulmo non aliàs ſuis ſe excrementis de-
ſarcinat, niſi per ſcreationem, vt conceptus ni-
mirum puluis, vna cum quotidiano excremen-
to pulmonum, irretitus efferatur. Vſus eſt ſanè,
qui à Scholis fuit neglectus, vnanimiter pul-
monum peruium negantibus. Pilus quidem in
naribus, fibram omnem in aëre volitantem de-
tinet, arcetque ne intrò trahatur: multiplex
deinde cannarum aſperæ arteriæ diductio facit,
quo minus tenuior alioqui pollen penitus va-
A dat. Porrò vt conſtet pulmonem eſſe prorſus
immotum, nedum ex vſu iam patefacto, id ſat
liquet: ſed inſuper multò magis, quod pulmo- B
nis ſubſtantia ſit diductionis & compreſſionis
prorſus incapax. Itaque eatenus auium pulmo C
(volucri atque nobis, inſeruiens iiſdem vſibus)
qua coſtis firmiter annexus, omnem follium
dilatationem & compreſſionem reſpuit. Deni- D
que pulmo conſtat tribus vaſis adæquatè per
totum diſperſis (vna nempe arteriali, arteria
venali, ac aſpera arteria) circum affuſo cruoris
parenchymate, & membrana tanquam toga.
Tria autem vaſa ſunt canales, æqualiter per to-
tum deducti, quorum duo priores ſunt ſangui-
ne repleti, adeoque incapaces, vt intra ſe no-
uum aëra inſpiratum recondant. Tertius verò
canalis ſemper patet, aëre repletus, ideoque &
incapax alterius noui & inſpirati aëris, niſi con-
tentus aër ceſſerit aduenæ, in thoracem intra-
uerit, adeoque tertius ille canalis ſit perforatus.
vnâ cum membrana pulmonem veſtiente. Eſt
namque hic tertius canalis, annulis cartilagi-
neis, ſibique inuicem contiguis, ſemper di-
ſtentus, & patens, non ſecus atque ipſemet
aſperæ arteriæ truncus. Quarta autem viſceris
pars, eſt caro eius parenchymatica, aëris aduen-
tantis æquè incapax. Quinta tandem eſt mem-
branula, ſiue tunica pulmonis. Itaque horum
nihil capax eſt noui aëris, nihil anhelitus noui
ſuſceptiuum, nihilque quod dilatationem at-
que compreſſionem ſuſtinere poſſit, vel mo-
tum. Mirum ſanè, quanto nihilominus ſopore
ſtertant Scholæ, quod ſingula iam dicta ſciant
& admittant, nondum tamen ceſſent docere
adhuc hodie, pulmonem follis inſtar continuo
agitari motu. Porrò tertium vaſorum, ſiue præ- E
dictorum canalium, (conceſſo adhuc) quod
non aëre eſſet plenum, ſed plane omni pror-
ſus aëre vacuum: à reſpiratione (cum tamen
pateat alioqui, nec in ſe concidere valeat, inſtar
veſicæ, annulorum vetante id cartilagine) ſal-
tem tantundem dumtaxat aëris in ſe conciperet
noui, quanta eſſet alioqui viſceris pars. Verum-
tamen cum ad lubitum, vnica vice pars aëris
inſpiremus, quàm totus pulmo ſit amplus. Ne-
ceſſe eſt omnino, aërem non ſaltem inſpirari in
canales aſperæ arteriæ, ad concidendum & dila-
tandum aliàs impotentes: ſed ab his intrò per-
gere in pectoris cauitatem. Denique, ſi cui muſ- F
culi intercoſtales per pugionem terebrentur,
mox vulnus penetraſſe proditur: nam flatu ex-
tinguit flammam candelæ. Sin autem deindè
vulnus claudatur inſpirando, & exſpirando ape-
riatur iterato, ſemper candelæ lumen effluat.
Quod fieri eſt impoſſibile, niſi ductus inſpira-
tuſque aër, trans pulmonem, in thoracem per-
gat. Et per conſequens, ſit pulmo quietus. Ma-
ximè quod in pectore duplex ſit mediaſtinum,
ſiue membrana interſtitia à ſummo ad imum
thoracis, cordis tutandi cauſa, ab aëris iniuriis.
Quod mediaſtinum, thoracis dexterum à ſini-
ſtris dirimit. Liquet ergò mechanica neceſſita- G
te, anhelitum rectà in thoracem ferri, trans pul-
monem, adeóque & hunc quieſcere. Quod æquè
manifeſtè per pleuritidis expectorationes eſt
obuium. Quippe per tuſſim reiiciuntur, quæ
prius in coſtis, & pectoris cauo, erant extraue-
nata, & putrefacta. Oportet itaque membranam
pulmonis eſſe valdè patulam, quæ cruori & puri
tranſmittendo ſufficiat. Hæc vident, ſciunt, fa-
tentur, & ſcribunt Scholæ: negant tamen, anhe-
litum extra pulmonem, in thoracem difflari:
ſed

ſed ipſum pulmonem, neceſſariò follium inſtar agitari. Concedunt equidem pulmonem poros habere, per quos cruor & pus in pleuritide ſorbentur: nolunt tamen aërem per eoſdem poros tranſmitti in thoracem: ſed ipſum pulmonem inſtar follium agitari, æque pertinaciter iubent. Neque mirum. Eò quòd non niſi cadauera (quibus pori illius membranæ per mortem clauduntur (meditentur, tam facta quàm facienda. Nam & idem neruis opticis, ſpinali medullæ, inteſtino cordis, & oſculis venarum ad inteſtina contingit. Pulmo brutorum ſupernato aquis quibus bullitur integer, at fruſtatim diſſectus, ſidit, quia aëre eſt impleta aſpera arteria. Quorſum (per impertinens ſit additum) ſi aqua bulliens acceſſum non habeat, dum elixatur: quomodo catarrhus eò aditum nanciſcetur. Per
H mechanicam idem. Effla anhelitum è pectore, quantum potes; metire filo, coſtarum circumferentiam: tum rurſus, quantum potes, inſpira aërem, atque iterum metire: Reperies per cubum, plus aëris attractum, quàm ad magnitudinem
I pulmonis humani. Quantò magis, quod magna pars anhelitus hanc fallat menſuram. Nimirum quantum diaphragma deorſum tetenderit ſtomachum. Experire ergò iterum. Attrahe anhelitum, quantum potes, & inſpira in veſicam, & reperies idem quod ante; aëremque inſpiratum excedere integri pulmonis magnitudinem. In-
K terim memento, poſt omnem exſpirationem, adhuc canales aſperæ arteriæ, apertos ſuis annulis manſiſſe, & aëre adhuc, vt antè, repletos. Indubium eſt, quin pectus & venter, inſpirato aëre intumeſcat: quod ſi ergo pulmo extendi poſſit, (quod nullatenus) at ſaltem non ad ſubdecuplum, quantum thorax extenditur, eſſet locando aëri inſpirato. Ergo motus thoracis arguit
L motum pulmonis non neceſſarium. Quod ſi pulmo totum pectoris cauum impleret (quod manifeſtè non) rationi conſonum eſſet, quod coſtarum eleuatio pulmonem dilatare poſſet: ſed cum aër dilationem & compreſſionem ſuſtineat (vt dici ſolet) ergo coſtarum eleuatio non traheret adæquatum aërem. Imo cum iſta attractio adhuc eſſet violenta) timore vacui nimirum) naturali atque vitali motui aduerſa, ſequitur etiam motum coſtarum non eſſe inſtitutum ad dilatandum pulmonem. Cumque pulmo nec in ſe, nec aliundè, motus ſui habeat principium vllum, niſi à motu coſtarum (iuxta Scholas.) Sequitur etiam, pulmonem nullo motore moueri, ſed planè ſemper
M quieſcere. Quæ eſt enim maior fatuitas quàm fateri, omnes aſperæ arteriæ ramulos, cartilagineorum annulorum contextu apertos, & tamen docere omnes eoſdem ramulos, attracto inſuper nouo aëre, ſemper ampliari, diduci & com-
N primi? Tandem Scholæ docent, diaphragma nobis ad ordinarium ſpirandi vſum ſufficere: attamen eius officio, muſculos intercoſtales ſubſtituunt. Tum inſuper non rarus eſt ructus è ſtomacho, qui odores in pulmonem hauſtos exprimunt. Ergo pulmo & diaphragma ſunt membra perſpirabilia. Deplorandum ſanè tam noxiis negligentiis, atque ludibriis puerilibus, inſudatum in Scholis. Siquidem ſi ſupino decubitu, vnam manum ſuper abdomen, alteram verò ſuper coſtas poſueris; moderatum verò, ſiue incoactum anhelitum duxeris: ſenties tum facilè, ſolos muſculos abdominis operatos fuiſ-
ſe. Ventre nimirum ſublato, diaphragma deor- O
ſum trahi, & conſequenter, tantundem Abdominis cauum ampliari, quantum diaphragmatis planum, (in ſe laxatum) ſiue diameter, minor eſt ſemicirculo ſui, deorſum trahi, ac tanto amplius, quanta & plani diaphragmatis ductilis laxitas. Imo ſi ſtricta zona coſtas cinxeris, atque præfatum anhelitum duxeris: ſenties ventrem attolli, & deprimi, coſtis prorſus immotis. Et per conſequens, pulmonem, etſi aliàs mobilem (quod non) toto tamen die ſic poſſe quieſcere. Sed in ſuſpirio, oſcitatione, ſternutatio- P
ne, & forti anhelatione ſentiuntur (nec enim antè) muſculi intercoſtales ſuo quoque vicariatus, & adminiculi fungi officio. Sunt namque coſtæ ſemicirculi deorſum propendentes, quos muſculi intercoſtales ſinguli ſingulos ſurſum attrahunt. Hactenus quoque maiores fiunt at- Q
tollendo, quatenus tum fiunt rotundiores, & ſic pectoris cauitatem ampliant. Sic nempe recta R
tantùm ceruice reſpirantes, alas & humeros in ſubſidium flatus diducunt, manus vtrimque, ad eleuandos humeros, ſedibus premunt, vt pectoris cauum augeatur, ac maiori tubere diaphragma deorſum promineat. Vxor Patritij, S
enitendo prolem (prodibat nempe in lucem natibus ſuis antrorſum) fregit atque lacerauit ſibi pleuram, inter 7. & 8. coſtam: abſque ſenſu (maior enim dolor obfuſcat minorem) apoſtemate, &c. Mox à diebus puerperij, ſenſit quoties comprimeret anhelitum, canendo, vel aſſellando, ſi thoracem exuiſſet, confeſtim protuberare ingentem tumorem, flatulentum, qui digito prementi cederet, atque intrò dimiſſo anhelitu properabat. Adeoque deinceps, non niſi ſtricto thorace, dormiuit. Vnde liquido T
conſtat, anhelitum per pulmonem rectà duci in thoracem. Quod & in muliere principe ſimiliter notaui, quæ à partu ſibi retinuerat, quod quoties anhelitum comprimeret, alterum gutturis latus inſtar veſicæ tumidum nobis oſtendit. Tum quoque huc facit, quod Pulmoniacos, V
itemque difficulter ſpirantes attentè conſiderauerim, ac comperi plerumque illos laterum vno cubare felicius, atque altero vix reſpirare poſſe. Etenim indubium eſt, quin iſtud vitium ſit ipſius pulmonis; quodque Pulmonis prono latere (id eſt enim cui tum æger incumbit) quaque parte tum coſtalem membranam tangit, pori ſint conſtipati, quibus aliàs reſpirare ſolet: quod etiam ſupini tum lateris lobus, vterque pulmonis, ſint pori morboſè obſtructi, ſi non omnes, ſaltem pro magna parte, ideoque metiendum à proportione deficientis anhelitus. Quo argumento manifeſtum eſt, pulmonem non attolli, & concidere inſtar follis: ſed poris peruium, per quos aër ad & extra thoracem perfluus, eius diducti, vel contracti, amplitudini æquatus reſpondet. Hinc nempe erecti, quàm iacentes reſpirant meliùs. Eò quod pulmo pendulus, vndequaque poros liberos habet, qui non vitio oppilationis ſuccubuere. Error 48
ergo Scholarum eſt, quod doceant diaphragma eſſe membrum pulmonis motiuum vnicum, adeoque proprium, & principiatiuum efficiens organum anhelitus. Nimirum, quod dum diaphragma ſe in ſui centrum contrahit, faciat expirationem: & quantum hanc contractione laxat, tantundem inſpiremus. 1. Etenim cum omnis motus voluntarius executiuè fiat per muſculum,

muſculum, retracta cauda ad ſui caput, iam diaphragma, primus, heteroclitus, & principaliſſimus muſculus erit, ſuique caput erit in medio, ſiue centro ſui. 2. Quod ſi ergo diaphragma ſit organum primariò executiuum motus, etiam ceſſante abdomine, & coſtis; diaphragma per ſe moliretur motum. Quod falſum. 3. Imo muſculi abdominis, qui ordinarij ſunt muſculi, non mouebunt: ſed mouebuntur à diaphragmate. 4. Sufficeret ergo huic muneri, ſua ventri carnoſa membrana, ac fruſtra illi muſculi facti eſſent. 5. Denique cum omne organum voluntarij motus, trahat mouendo; pectus deberet tractu diaphragmatis intrò trahi, & figuram clepſydræ foris circa diaphragma exhibere. 6. Imo exſpiratio non eſſet quies à motu; ſed ipſe motus diaphragmatis contracti. 7. Adeoque exſpiratio etiam in ſanis, ſemper eſſet difficilior inſpiratione. Cum 3. inſpiratio non eſſet motus: ſed relaxatio, ſiue quies con-
49 tracti diaphragmatis. Vndè concludo, 1. Vſum diaphragmatis hactenus ſteriſſe incognitum. 2. Vſum quoque pulmonis latuiſſe. 3. Modum fiendi anhelitus fuiſſe incognitum. 4. Organa prima & principalia anhelitus fuiſſe incognita. 5. Pro modeſta anhelitus reſpiratione, & exſpiratione, ſufficere ſolos abdominis muſculos. 6. Quod Pulmo non moueatur vnquam, quodque pro cribro inſeruiat, vt aër purus in thoracem ſubeat. 7. Quod difficultas ſanandorum defectuum pulmonis non conſiſtat, eò quod ſit quietis impatiens, & hactenus remedia reſpuat: ſed quod extremis orificiis obſeſſis, & obſtructis, in poſterum ſpe diſtituantur, à vulgaribus remediis exſpectata. Cum eo, rectè nil præter aërem deferatur, & quod aër præ occluſione infera ſit præpeditus, ergo & intercluſus, Itemque tandem magis exſiccat oppilantes mucilagines, iuxta quas alia ſuſcitantur producta, quæ dierum tandem numero, ariditatem, acrimoniam ac malignitatem aſſument. Vndè affectus ſuſpirioſi, vomica, vaſorum exeſio, ſputum ſanguinis, vlcus, tabes, & mors. Supponamus enim, mille orificiis arteriæ aſperæ, omnem aërem deportari ordinariò in thoracem, & totidem ſanitati ſatis eſſe, ſi ergò centum illorum ſint conſtipata, tunc ille homo, celeri motui diuturno, vel adſcenſioni, decima parte erit
50 impar, & ſuſpirioſus. Hinc ergo patet, cur ſyrupi, illinctuſque, cum ad loca affecta non pertingunt, ſint fruſtranea remedia. Imò ſi eò attingerent, malum aggrauarent. Deindè cur nullus horum defectuum, ſperet medelam, niſi Pyrotechnia pharmacum, in totum naturæ, gra-
51 duarit. Præcautiones verò, à Catarrhis, quæ Coriandrum, atque huic ſimilia, à cœna ſumenda iubent, ad vapores, è ſtomacho inhibendos, quanta ſanè ſunt commiſeratione dignæ! Si enim vaporum ortus, ex ſuis cauſis, (humiditate materiæ nempe, & calore loci) & eorundem adſcenſio, eſſent naturales; quid coriandrum efficeret, quo minùs eiuſmodi effectus ſuas ſequantur cauſas? An enim coriandrum, aquæ bullienti iniectum, efficiet, ne vapores ex aqua fierent, aut adſcenderent? Similia ſunto, quæ petendo, fricandoque præſcribuntur, vt nimirum non ſerò, ſed manè, non in ſinciput, ſed verſus occiput, Catarrhi ducantur. Nugæ enim aniles vtramque clauſere medendi ianuam, quia cauſæ morborum latuerunt, nec iis inquirendis hactenus magnoperè ſit inſudatum. Quàm 52
friuola eſt enim Galeni doctrina, quinque libris de tuenda valetudine? quæ tota balneo, frictionibus, atque Apoteraxia celebris! & quamuis in omnibus ac vbique egeſtatem Galeni ſim commiſeratus, in nullo tamen manifeſtius ingenium eius deprehendi, quàm vbi diſtinctiones frictionum, in longum, tranſuerſum, obliquum, & circulum tanquam Necromanticorum cerimonias, indictione pœnæ capitalis obſeruandas, ſtrictas ſub obedientia, ſeriò præſcribit. Sic namque mundus, à Medentum cunis, in catochum actus, ſtupore paganico oblectatus, velut titillando obriſit. Pauciores enim pri- 53
mis quinque ſeculis, Romæ morbi erant, & pauciora cadeuera, mitiores quoque morbi, quàm poſtquam deuicta Græcia, triumphaſſet. Quod omnes Europæi, quibus rarus adhuc aut nullus eſt Medicus, libenter confirmabunt. Seriò enim mirantur Scholæ vaſtam mucci molem, per Colocinthida exploſam, attamen nil minuiſſe pulmoniacorum ſputa: adeoque cum antecedentem catarrhi cauſam ſe inueniſſe gauderent, ſtupefacti tamen in effectu luxantium, noluerunt axiomatum pituitoſorum falſitatem agnoſcere. Plus enim Colocinthis, Scammonea, elaterium, &c. vno die corpus exſiccat: quàm potus Chynæ tribus menſibus. Quid ergo ſperandum in Chyna, vbi fruſtra vobis ſunt ſolutiua? & horridus horum vſus? Quocirca antecedentium doctrinis inhærentes Scholæ, ſtatuerunt tandem nil altius indagandum; at curandum, iuxta antiqua ac trita artis theoremata, & vtrimque aliter res ſemper ceſſerit in praxi, nihilque ſuis regulis cernerent reſpondere, ſub torpore impoſſibilitatis, velum tamen obtenderunt ſuæ ignorantiæ tam atroci, miſeroſque ægros ſuſpenſos manere calamitatibus & euacuationibus maluerunt, quàm quod aliquid ſuper ærumnis proximorum cogitarent. Ac ſanè tot incogitantiarum, abſurditatumque myriades non manſiſſent in Scholis, viris inquam tam acutis, probis, ſagacibus, & exercitatis, (quorum ego me minimum lubens fateor) ſi tantillum ſemel ab axiomatibus paganorum recedere voluiſſent. Obſidentur inquam ab hoſte primitiuæ veritatis, qui illos vel arrogantiâ, vel incuriâ, vel atrocitate, vel auaritia, vel pigritiâ, vel ſtupiditate, vel tandem reſipiſcentiæ verecundiâ ſibi deuinctos tenet. Bone Ieſu! quando tandem è Scholis, hoc dæmonium tolles? quando tandem erit malorum iſtorum cumulus & maturitas, vt tantam cœcitatem, & mortalium cladem, tuæ veritatis lumine auferas? Reſpondes, remedium non eſſe oppugnanti agnitam veritatem. Igitur.

Iuſte Deus, iuſtiſſima ſunt quæcumque probâris.
Tu pietatis Fons, immotaque Regula veri.
Sed quia noluimus tua ſancta faceſſere iuſſa,
Facti præda ſumus ſtolidi ludibria vulgi.

Sunt enim Anatomici, qui viuum canem diſſe- 54
cuerunt, & dum ad laryngem eſt deuentum, iniecerunt ore tenus iuſculum, peregrino colore imbutum, vt cernerent, num eius quicquam ad pulmonem ſubintret. Ac repertum eſt, eius aliquantillum, aſperæ arteriæ tinxiſſe parietem. Clamarunt ergo, à cerebro in pulmonem, inſenſilem, & ordinarium excrementorum decubitum: ſanxeruntque illinctus, extremum fore

Tabis.

Tabis remedium, cum ferantur immediatè ad
laryngem, atque inde ad exiles quoſque tubos
eius. Crudele quidem id cani fuit tentamen, at
longè crudelius & infelicius mortalibus. Eò
quod Scholæ ad eius ſuaſum, de manu in ma-
num tradiderint, & ſubſcripſerint tam perni-
cioſis nugis. Nam inprimis quid ſyrupi & illin-
ctus patrarent in ramulis arteriæ asperæ, præ-
terquam obſtructionum noxam? quo fine ergò,
naturaliter, atque ordinariò eò properarent, aut
mitterentur, aut admitterentur? cum ibidem
coqui nequeant, nec in bonum mutari: neque
puri, aut muccoribus mederi. Denique ſi hoc
fieret ordinariò, ſputa ordinaria ſanorum redo-
lerent putrefacta iuſcula, vel ſyrupos illinctos.
Et quamquam prima ſubinde ſputa, illinctus
referant quandoque: ij non è pulmone, ſed è
faucium viciniis veniunt. Neque ideo repetita
ſputa amplius illinctus exprimunt, provt alio-
qui repetita ſputa fuligines exſcreant. Tum
etiam qui vno veſpere aliquot vncias illingeret,
neceſſariò mox abindè nedum Aſthmati, ſed &
præfocationi ſuccumberet. Nam pars illincto-
rum magnam aſperiæ cauitatem impleuiſſet.
Mirum ſanè Scholas, tam lurido canis experi-
mento ſeductas, non aduertiſſe, quod per canis
inaduertentiam, in tanto carnificinæ eiulatu co-
loratum iſtud iuſculum intra laryngem ſit ab-
reptum. Non quod proindè id in ſanis ſit ſoli-
tum, vel in catarrhoſis (vt vocant) obſeruatum.
Equidem ſi calculoſus reddendo lotium, etiam
nolens, anum ſoluat præ dolore, proinde id
ſphincteri veſicæ erit proprium, quod ſe laxan-
do, aperiat etiam ordinariò anum? Ob dolorem
namque partes ſubinde malè funguntur ſuis
muniis, aliaſque ſibi vicinas ſecum in errorem
abducunt. Potius fidendum erat hiſtoriæ, qua
quendam ob tenuem plumam, aliam verò pro-
pter pilum, ſuffocatum fuiſſe ſcribitur. Vt ſciant,
pulmonem, rerum peregrinarum nullatenus eſ-
ſe ſuſceptiuum, ſine notabili noxa & anxie-
tate, quinimo vt ſuſpirioſi, ne quidem tolle-
rent ſuffitus fragrantes (ob rationes, de Blas hu-
mano, recitatas.) Si itaque ſuffitus opitulantes,
pulmoni ſint oneri; quid non erunt illinctus?
etſi dentur ad pulmonem poſſe deuenire? Id-
circò enim quoties quid deglutitur, ſeriò la-
rynx clauditur epiglottide, formam folij he-
deræ imitante, ne vel minimum quid ad pul-
monem delabatur. Et aliquot ſuffocatos noui,
qui vno ſaltem latere epiglottidem non ſat ar-
ctè clauſam haberent, ob conuulſionem partis
vnius, vel alterius reſolutionem. Atque in eo
Scholarum nouus detegitur error. Quod vide-
licet aſſerant, illinctus ſenſim deglutitos, in
pulmonem admitti; non autem illa, quæ affatim
citoque degluttiuntur. An ergò canis diſſectus
illinxit, & non ſorbuit iuſculum herbarum in-
iectum? quorſum enim potandum iniecerunt, ſi
ſcirent ſolo illinctu viam patere ad pulmonem?
At ſtante hypotheſi, quod pulmo omnem om-
nium rerum peregrinarum ſpernat ſocietatem,
præterquàm aëris nudi, non ſumis ſociati: Se-
quitur etiam neceſſariò, ſiue aliquid illingendo,
ſiue bibendo ſit deglutitum, eandem ſemper
epiglottidis cuſtodis curam agi, eandemque la-
ryngis clauſuram obſeruari. Siquidem ibidem
non minor quàm vitæ agitatur iactura. Illin-
ctus ergò, & ſyrupi, etſi reddendis ſcreatibus
partes glabras faciant, tamen imprimis ſtoma-
cho nocent, & pulmoniacis affectibus ne mini-
mum proſunt abſolutè. At dicant, ſaliuam
ſpontaneo lapſu, etiam abſque ſenſu, fluere in
laryngem, & illinctus hoc titulo fore opitula-
tores. At neutrum horum ſubſiſtit. Quoniam 56
vtut diſponatur ceruix, eadem ſemper eſt na-
turæ cautela, ne quid incautè in laryngem de-
cidat aut fluat. Viſus eſt nuper Scenicus, ma-
nibus inuiſus, pedibus atque corpore erectis,
bibiſſe vini ſcyphum, habens caput propè ter-
ram. At Anatomen appello, & ferulæ manum
ſubdo. Sunt enim, quibus dormientibus ingens 57
ex ore ſaliua fluit; qui ſi ſupini dormiant, ſpon-
tè actutum ſe in latus voluunt, vel expergiſcun-
tur, periculi imminentis pauore territâ naturâ.
At ſi quid tum in laryngem ſaliuæ per incuriam
deciderit, non ceſſat dein tuſſis id ſtatim explo-
dere. Sed quid tandem iuuerit pulmonem, il-
linctum ſaccharum, frixo pulmone vulpis ca-
daueroſo, vel farfaræ ſucco imbutum, ſi pulmo
ipſe, peregrinarum omnium rerum horrens, nil
niſi per incuriam eadem admiſerit, & confe-
ſtim cum magna anguſtia explodat? An enim
iſtud reſtaurandis facultatibus oblæſis ſat erit?
An ſic catarrhis radix ſuccidítur? Certè quoquò
me vertero, non video Scholas oppugnare mor-
bos, niſi fictis gentilium ſomniis in imagine, in
effectibus, & à poſteriori. Idque ob morborum
& cauſarum inſcitiam. Sic enim nomen Medi-
ci, in comœdorum facetias abiit meritò, quod
non cogitent quid agant, quid dicant, quidve
ſibi ſit agendum, vt præcepto ſatisfaciant. Eſto-
te miſericordes, ſicut Pater veſter, qui in cœlis
eſt, miſericors eſt. Et provt S. Bernard. de
Clero comedente peccata populi, quatenus
eleemoſynis dumtaxat viuit; non enim Meden-
tes cogitant, an ſatisfaciant mandato, & cha-
ritatis exſpectationi, qui comedunt languores
& infirmitates populi. Non video autem has
Ægypti plagas, in exteriores Scholarum tene-
bras, eſſe introductas, niſi quod malè imbutæ,
non raro affectus offenderint, quibus apparen-
ter, & ſine indagine, Catarrhorum ſcenam at-
tribuerent. Vtpote aliquis dolens capite, ab- 58
indè ſenſit ceruicem dolentem, motum diffici-
lem, noctem inſomnem; mox dolor ſe mani-
feſtauit in lumbis, tradux inde ad femora, dein
ſuras, atque pedes deſcendere viſus. Hinc ſur-
rexit decretum, dolorem, (cum ſit accidens
inhærentiæ) non migrare de ſubiecto in aliud,
niſi materiale aliquid, è cerebro per vertebra-
rum muſculos, labentis pronitate, Catarrhi
ſordibus locum dederit, etymoque recepto Ca-
tarrhi quadret. Hanc Catarrhi perſuaſionem,
per Anatomen detecta larua, cognoſci oportet.
Enimverò ſi materia dolorifica, è cerebro per 59
ceruicem ſucceſſiuè ſtillet: ea ſanè vel per ſinus
cerebri eò deferetur, vel per cerebrum & me-
ninges, vel inter vtramque meningum, vel in-
ter duram meningem, & caluariam, vel tan-
dem inter cranium & cutim. Conſequentia
enim valet à ſufficienti enumeratione partium.
Atqui non inprimis per vtres cerebri, eò quod
citra Apoplexiam atque indubiam paralyſin
totius id non ſubſiſteret: ſi modò horum mor-
borum ſtet rata Scholarum doctrina. Etenim ſi
ſucceſſiuè, à prioribus, ad quartum ſinum ex-
pellatur: Catarrhi materia in medullam ſpina-
lem, non poteſt non peregrinum iſtud & acre
excrementum illam obturare, Apoplexiam dein
&

Et paralyſin naſci. Secundò, nequit iſta Catarrhi materia, trans cerebrum ſudando, inter cerebrum & tenuem meningem accumulari, & delabi, ita vt continuam ſeruet ſeparationem vtraque meninx, ab ipſa medulla ſpinalis nerui: eò quod labens Catarrhus diuulſionem atque continui ſolutionem pareret, in neruorum radice medullari, per longum ſui. Quod plurimis non caret abſurditatibus. Pariter ſi meningem inter vtramque Catarrhus deplueret, eſſet imprimis vtraque membranula, quæ loricaret ſpinalem medullam, bina: quod oculus hactenus nondum luſtrauit. Eoque poſito, non poſſet ſaltem muſculorum motum moleſtare, aut dolorem ſcire. Adeoque eſt error in theſi. Eò quod neruus ſit quidem organum delatiuum imperij voluntatis, at non proindè exſecutiuum motus voluntarij. Præcipuè, quod neruulus ſubinde vix excedat groſſitiem duplati fili: inſertuſque externè in muſculum, non poſſet ſibi impactus humor Catarrhalis, niſi per paralyſin partis inferre, non autem moti muſculi immanes dolores. Denique, ſi inter duram matrem, & caluariam Catarrhus deflueret, docet Anatome, tam adæquatam & anguſtam eſſe neruorum, lateratim per vertebrarum foraminula, egreſſionem, quod nulla ratione detur aditus Catarrho, à ſpinali medulla ad muſculos. Demum ſi conſideretur iſti commento locus, ſaltem quæ cauſa eſſe ſucceſſionis, vt humor ſemel lapſus, inter duarum vertebrarum neruulum, remearet ad alios neruos ſucceſſiuos? An fortè Catarrhus, tædio vnius muſculi affectus, alios deinceps optat deliciarum clientes; Quomodo enim per neruulum exiguum, ſine membri ſtupore, humor Catarrhalis defluet? In muſculum inſitione peregrina intrabit vſque ad eius caudam? inde vero rurſus recedet ad alios muſculos, qui deinceps proniori ſunt loco; Vel ſi nouus fingatur Catarrhus ad alias & inferiores partes pari ſucceſſu defluere; quomodo ergo partes ſuperæ videntur à malo immunes; Etenim cum ex eodem fonte cerebro, & per eundem canalem ſpinæ dorſalis medullæ prodiret; cur non potius iam apertam ſemitam ſequitur? ad debilitatam, pronam, affectamque partem amplius decumbit, nouaque patrat adulteria? Cur noua quatit, quæritque hoſpitia? An iſte fortè lubitus naturæ, quod meretricio appetitu, nouas ſucceſſiuè partes infeſtet, & diducat? Tandem quod locus non ſit refugij, pro Catarrho decurrenti inter cranium & cutim, muſculos ſua membrana veſtitos, iam antè diſcuſſum eſt.
60 Ergo nulla eſt via, modus, medium, connexio, aut dependentia, quibus Catarrhus in veritate ſubſiſtat. Cumque nil materiale decurrat in eiuſmodi affectibus, pro quibus temerè Catarrhos finxerunt Scholæ: ſciant ergo veritatis amantes, quod quoties in ſpiritum impetus facientem, aura peregrina, odor, fermentum, ſiue ſemen exoticum, ſuſcipitur, toties ab Archeo contaminatus ille ſpiritus, à communione vitæ excludatur. Genius autem, ſiue indoles ſeminis concepti illius, non minores partes habet, vt etiam ad diſſita potius, quàm ad propinqua loca, mittatur fermento alieno deturpatus ſpiritus. Vt ſuo loco dicetur de Arthritide in duumviratu, & alibi. Sic nempè Mercurius, etiam foris illitus, fauces, linguam, & dentes afficit. Porrò cum hic deturpatus ſpiritus, ad ſuæ miſſionis locum deuenerit, confeſtim partis nutrimentum ſuo fermento imbuit, tranſplantat, atque traducit iuxta ideam ſeminis, illudque ſucceſſiuis hauſtis afflatibus, peregrinis diſpoſitionibus, munia digeſtionum ibidem interturbat. Vnde copioſam ſupellectilem demum ſuſcitat, ac non rarò impreſſionem ibidem ſpiritui inſito, in vitam ſtigmate durabili characterizat. Hac in humores fictos primarios, & in defluxionum decubitus, Scholæ ab vnico cerebro mendicant. Procul ergo à Catarrho ſum, qui materiam, officinas, efficientem, modum fiendi, & defluendi nego; ideoque & cauſas, effectum, vt & ſanationem, longe à Catarrhi figmentis ſeparo. Non ergo decumbunt humores ſalſi, 61
acidi, acres, pituitoſi atque bilioſi: ſed quoties deturpatus ſpiritus ad loca tranſiit, primus qui eò accedet, communi eluendi niſu atque ſtudio, eſt latex: Spiritus enim deprauatus exotico contagio, per neruos, arterias, imò & per ipſum corporis habitum fertur; indè cerebrum culpam tulit, ſentiuntque ægri velut decubitum humoris deflui: & quia latex, per venas eò deputatur, non vt cauſa primitiua mali (quamquam per accidens non rarò malum foueat diutius) ſed in ſubleuamen, & ablutionem: Ideo adhuc dubiæ manſerunt Scholæ, an Catarrhi è capite per neruos vel inter cutim; an verò per venas, è iecore dimitterentur ſaltem in podagricis. Itaque non ex fonte, vel Cataracta fluunt pituita & bilis Scholarum; quaſi caput horum vnica cloaca eſſet. Deindè nec ob ſitum proniorem procumbunt, vel ob viarum facilitatem. Siquidem vt in cadauere nulli ſunt eiuſmodi defectus, ſed in viuis duntaxat: Ita quicquid horum ſit, ab impetum faciente, & initio vitali, procedit. In cuius œconomia non eſt difficilior aſcenſus ſuperus, quàm deſcenſus inferus. Cum nihil horum in viuis fluat ſuo grauitatis motu: at quidem dirigatur miſſum, ad certos ſui terminos. Fit & non rarò, quod latex, peregrino ſale contaminatus, ſpiritum deinde inficiat, vt proinde ſemper non ab externa aëris iniuria, vel à propria intus genita contagij aura, ſpiritus alienetur: quinimo à latice (vtpote minùs viuo) thymoſin ſibi aſſumat ſuſcitatus. Comitaturque latex, tam præfata aciditate, quàm quantitate moleſtus, vt miles importunus, inuito hoſpite ſubintrat. Quocirca thermæ & balnea plures huiuſmodi defectus reconciliant, & æſtuaria: latice nimirum conſumpto, ſanitatem reſtituunt, quàm Scholarum ſolutiua & exſiccatiua.

Vana ergo Catarrhi è ſtomacho ad caput elati hiſtoria, & materia, vani quoque inter muſcolos atque cutim defluxus, decubituſque, deplorandaque ignotis cauſis remedia. Vana quoque cauteria, ad reuellendos conſumendoſque humores fictos. Vana tandem potuum exſiccantium pharmaca, cum malum à latice, largiorique potu, ſaltem occaſionaliter naſcatur. Patet ergo, quàm ſalubris potus ſobrius, latex namque pro ſui inſtituto inſipidus eſſe debebat; aceſcit verò, multo meracis & acidioris vini potu. Suo autem capite debetur la-
ticis hiſtoria, & neceſſitas. Memineris ab aqua 62
omnes concretorum corporum fructus materialiter naſci. Fingamus ergo & laticem inſipidum, mox paruulo ſeminis auxilio aceſcere. Per exemplum. Sub ver enim, è vite vel betula, co-

pioſus exſtillat liquor. Si cortex prope terram lædatur, inſipidum nempe terræ linquorem fundit. Sin autem in caudice , vel ramis vulnus fiat, idem iam ſuccus acidulus eſt. Sic fit in latice, ſua natura inſipido, recipientium contagio, tandem aceſcit, vel alienæ qualitatis hæres fit. Scholæ enim laticem neglexerunt, quia lotium cum latice confuderunt. Sed argumentum ſtolidum , generatum cum materia ex qua , colliquaſſe, quaſi muccus, ſaliua, Aqua intercus, & vrina, potus eſſent. Iecur ideo malè affectum, ſi ad ſe laticem reuocet ; non enim inde lotium parat, ſed œdemata vel anaſarcam : Itaque non ſum ita homo, quod pleuritidem, Odontalgiam, cæteramque furiarum rabiem, non entia dicam.
63 Scio enim, doleoque illarum nimis ſeria in nos imperia. Morbos quidem ipſos admitto: at Catarrhi cauſas , modum, media, vias, finem, ſiue deſtinationes inficior. Cauſas iſtas nego, & indago illas, in quarum ablatione ſanitas cõſiſtit. Agnoſco quidem , rupta pulmonis vomica, quemquam confeſtim mori : nego tamen , vomicam eſſe Catarrhum , aut mortem Catarrho imputandam. Multoque acerbius nego , quod vomica è vapore ſtomachi naſcatur. Sic Tabem , non defluxionem in pulmonem nuncupo , ſed interno pulmonis errore ortam ſcio. Concedo podagram , velut feruenti defluente gutta , præſentiri : non tamen Catarrhum admitto, materia, modo, mediis, terminoque fiendi. Prout ſuo capite plenius. Latex quoque euerrendis culinis dicatus, in ſe quidem inſons eſt: ſed in via, diſſolutorum ſalium copulam admittens, apoſtematum, vlcerum, atque pruriginum varias conſtituit colonias. Nego igitur vapores in caput ferri, qui trans cerebrum , atque meninges terebrent. Nec patior denique, anhelituum, à thorace ad ſtomachum & viſcera directa via ferri (vt alias Paracelſo placuit.) Sed tantillum eius per poros diaphragmatis ſpirare. Neque enim compreſſo anhelitu, quicquam nota dignum, ſubter diaphragma vadit, nec anhelitus loca , quæ ſubter ſeptum ſunt, olet. Pariter neque à ſtomacho, vapores feruntur in caput niſi per arterias; ſi inebriatiui ſint. Quicquid autem vertiginem, deliquia, & id genus alia facit, alterius quàm vaporum eſt, reipubl. cliens. Sic nec ab vtero , vapores in caput traducuntur, vtut ferina inde capitis dicantur ſymptomata naſci : non enim ea perſpirabilitatis eſt obligatio, quæ alterius Monarchiæ eſt monomachia, quâque guttur ad mentis altitudinem aſſurgit , non eſt dicenda vaporum actio : eſt nimirum actio Scholis incognita , quam Regiminis quandoque exponam , cui partes omnes in corpore clientelam debent. Etenim Vteri in totum corpus , non eſt aliud imperium , quàm illud , quo teſtes , gallum à capone ; taurum à boue : & virum ab eunucho diſtinguuntur , figura , ſanguine, carne, corio & animoſitate. At quia in Ca-
64 tarrhoſis putatis affectibus, contaminatus latex ſuum ſortitur dominium aquæ : hinc quotquot Catarrhis adſcribuntur, plerumque ſub noctem exaſperantur, Lunæ nimirum Blas, viciſſitudinum operationes in nobis molitur. Quæ maximè in cerebrum imbelle, vel defectuoſum, Itemque in neruos , atque membranas, ſeſe oſtentant , hæcque futuras tempeſtates præſentiunt ſæpè, ac præaugurantur , ideoque & Torturam noctis appello. Atque vtinam hæc præſagiendi ſcientia, non tam carò nobis eſſet diuendita , quod doloribus & anxietatibus perſolui debent. Sepè enim podagricus, ſuſpirioſus: imò qui vel callum ſub pede gerit , in lecto, vel hypocauſto , ſomno excitus , futuras præſentit temporum procellas, cœlo atram ſenſim nubem obtendi , ventorumque propediem mutandos apes. Paracelſus autem voluit Mercurium li- 65
quori præſidere alimentario, per totum corpus, illumque proinde alibi (de morbis minerabilibus) nomine atque re confundit cum terre- 66
ſtri Luna. Scio tamen, quod humor imperia ſequatur ſeminalis partis, cui eſt proximè aſſimilandus : neque enim ideò liquida, aſtrorum collocutionibus adhuc gaudent , quamdiu ſpiritui 67
vitæ non ſunt radicaliter inſita. Hinc enim patet, quod medulla ſit pars corporis homogenea: non autem liquor eius. Lunæ quippe manifeſtè reſpondet & cerebro , cui oſſa patent. Sic namque quæcunque defluxionum nomine ſæuiunt, itemque Luës Veneris , contractura , tormina, ſubter Torturam noctis recidunt , quia latici auſcultant, Lunæ noſtræ dominio, ſubnoxia ad Aſtrorum lationem auſcultantia.

VICTUS RATIO.

1 *Diætam pro morbis præſcribunt, qui morbos ignorant.*
2 *Suſpecta eſt Diætetice.*
3 *Errores aliquot circa victus regulas.*
4 *Sanatio non ſubeſt Diætetica.*
5 *Opinio Authoris.*
6 *Obiectum Diætetices.*
7 *Probatio à communi euentu.*
8 *Fines obliqui.*
9 *Ab enumeratione partium.*
10 *Diæta clam accuſat remedij ignorantiam.*
11 *Iuſta pauperum querimonia.*
12 *Obſeruantia Authoris.*
13 *Ludibria Diætetices.*
14 *Panis non eſt tam cibus quàm obſonium.*
15 *Cur panis cibis miſceatur.*
16 *Cardo præcipuus Diætetices.*
17 *Regulæ quædam.*
18 *Cur infida Diætetices mandata.*
19 *Theſes Authoris Decem.*
20 *Quouſque vis parcimoniæ ſe extendat.*
21 *Maſticationis neceſſitas.*
22 *Digeſtorum varietates vnde.*
23 *Ptiſanæ examen.*
24 *Solitæ Authori præcautiones aliquot.*
25 *Quæſtio de fermento ſtomachi.*
26 *Digeſtiones præſcribunt Diætæ regulas.*

POſtquam abſoluiſſem tractatum de digeſtionibus , lubens Morbos in pegma adduxiſſem : ſed abtruncata adhuc ponè relinquebatur Actio regiminis, ieiuna nimiũ in Scholis, ipſiuſque Duumuiratus maieſtas , & ſpiritualis plenè radiatio καθ' ὅλον. Quamobrem intertexui tractatum de Anima , vt plenum duumuiratui ſuum ius cedat. At nondum adhuc extra ſtomachum abire potui, quin aliqua de Diæta meæ opinionis examina , mox Duumuiratui ſuperadderem. Equidem demonſtrare promiſi Scholas prætcriiſſe illa , quorum profeſſionem

maximè

maximè iactitant : nondum ſcilicet morbum in
genere nouiſſe , aut per ſpecies indagaſſe , per
cauſas, vel per condigna remedia tractaſſe. At-
que ideo conſequenter ſi qua medentum auxi-
lio ſucceſſiſſe per coniecturas , ex propria na-
1 turæ bonitate. Quamprimum enim poſt vni-
uerſalia præſidia (ſic enim nominant venæſe-
ctionem & purgationem) ſtatim dimidiam ſa-
nationis partem,dedere regimini victus, & vi-
tæ,quam plerumque per calores,frigora,&tem-
perantiam horum, in reſpectum Euchymiæ æ-
ſtimarunt. Bellè ſanè victus rationem præſcri-
bent ad obtinendum finem ſibi ignotum, dum
in elementorum caloribus & frigoribus volu-
2 tantur. Enimverò præter craſſam ignorantiam
victus ratio mihi ſaltem ſuſpecta dudum fuit,&
viſa miſera quædam medentum impoſtura , æ-
grorumque ſeruitus,ſub indictione pœnæ capi-
talis præſcripta,in ægris credulitatem fiduciam-
3 que pariens.Nam imprimis quicquid carò ven-
ditur,id confeſtim maximè ſanum laudatur. Et
in medicamentis aurum foliatum,gemmæ con-
tuſæ,coccus baphicus, vermis cuchinillo, ſeri-
cum crudum,&c.(fortè enim araneæ,ſi procul
peregrè deferrentur, magno venales eſſent, vt
ſtercus Crocodili)in cibis verò quicquid man-
gonij ergo linguæ gratum, nec ſtomacho adeò
difficile,id vniuerſim,ac ſtatim prædicatur eu-
chymum,ſanum,& ſalubre. Quatenus quæ pa-
lato maximèarrident , debeant eſſe gratiſſima,
ac ſaluberrima. Ideoque variant hæc iuxta pa-
latum Medentum.Nam quod vni ſanum lauda-
tur, ab altero, cui id minus placet,vituperatur.
Hoc pacto enim Phaſiani,perdices,ſturni,meru-
læ, & capones ſaginati, quadrupedibus præfe-
runtur : quamquam hæc vna nobiſcum viuum
fœtum proferant, & hactenus familiariora ſint
nobiſcū,quàm aues,piſces,& inſecta,id eſt, ani-
malia ouipara Sic quoque piſces ſaxatiles ante-
ponuntur marinis , & panis ſiligineus furfura-
ceo.Delicatuli enim,culinæ mangonio ſtudent,
vtque ægris placeant , qui remediis & ſcientia
deſtituti,profeſſioni aliàs ſterili,ſeſe emancipa-
runt , qui enim coquorum didaſcali euadunt.
Quàm impigrè luſtrant omnia, vt in culinis &
tricliniis ſua exerceant imperia,vtque videâtur
omnibus ſedulò præuidiſſe , in ægros tyranni-
dem exercere parati ſunt. Tanquam ſi cibi &
potus grauiorum morborum medelæ forent.
4 Profectò me huius partis ſemper inſigniter pu-
duit. Etenim vel ab adoleſcente iam intus au-
gurabar,ſanationes eſſe medicaminum,non au-
tem ciborum effectus. Quapropter vt langui-
dam ciborum operam ſuſpicabar : ita quoque
conieci , ſtrictam victus obedientiam , tam in
mandante , quàm obſequente, fauore implici-
tant ignorantiam veri,& adæquati remedij, vel
5 impoſturam. E contra verò,qui ignem habet,is
vrere poteſt;&qui cultrum,is ſcindere valet.Sic
& qui aptum habet curandi arcanum , is ſanare
poteſt , regulas victus ſpernere , ac ſuperuaca-
neam hac in parte Scholarum induſtriam ſiue
adulationem præterire. Error enim alioqui, qui
à victus electione ſuperuenire poteſt,præpoten-
ti bonitate remedij facilè anticipatur. Nam ſi
Hipocr.aſſueta, licet in ſe minus ſalubria , non
aſſuetis præferat , nec facilè , nec tuto , nec
celeriter ab aſſuetis mutanda ſit diæta : quid er-
go non cenſendum de aſſuetis electis, optatis,
deſideratiſque cibis & potibus ? vtpote qui di-
ctante ſibi intus naturâ,remedium ſæpius præ-
luxiſſe comperta ſunt,magnoMedentum pudo-
re, vbi præſertim cum antea vetuiſſent. Diæta 6
imprimis non tractat de apertè nocuis : Non
enim diſputatur,an ſanum ſit comedere toxica,
vel teſtas ollarum,&c. Imò nec quidem ſi ſalu-
bre ſit, ægrum repleri multo cibo , aut potu,
etiamſi enchimis. Vel ſi crapula,ebrietas,& vita
inordinata ſint actus ſani , & iuuamina ad ſer-
uandam , vel recuperandam ſanitatem idonea:
ſed Diæta tota occupatur tantùm in delectu ci-
borum, atque potuum. Qui tamen velut nutri-
menta indifferentia,conſiſtunt intra limites bo-
nitatis, differuntque tantùm in latitudine neu-
tralitatis. Adeoque idcirco Diæteticem , tan-
quàm proditricem ignorantiæ cauſarum , veræ
Medicinæ, ac præpollentis remedij, ſemper reſ-
pexi.Quotuſquiſque nimirum eſt ille,qui repu- 7
diatis regulis ſibi præſcriptis,ſæpè non conua-
luit ? Medicus interim,ridente intra dentes ino-
bediente ægro , laudem ſanationis ſuis arro-
gat regulis ? Hinc nempe. Ars iſta Medendi in
omnes trahi tur ſcenas, quia pauperiem iudicij,
tam in Medente quàm ægro , teſtantur regulæ 8
Diætetices. Vnde non rarò ſperant Medentes
nanciſci occaſionem excuſandæ necis,per ægro-
torum inobedientiam,circa Diætæ rugulas non
ſtrictè ſeruatas.Quanta proh dolor committun-
tur hoc dolo abſurda , quæ nondum ſat patent!
Quod,dum nil ſciunt,aut habent quo morbum
pellant,ſibique obſequi cogant;ſaltem cenſean-
tur culinæ blandimentis,multaque ſolicitudine,
impedimenta augmenti velle tollere ? Si vtilis 9
Diætæ obſeruantia foret, ſeruiret in morbo,vel
in conualeſcentia.In morbo enim,quàm eſt im-
portuna,moleſta, ac impertinens?Dum plerum-
que appetitus iacet conſternatus , quique ſui
complacentiam,ne totus pereat,ſuadet?cuiuſq;
conſeruatio tanti eſt momenti, quanti eſt vitæ
indicatio ! Statu enim vacillantis appetitus,na-
tura ſibi plerumque ſuggerit conuenientem ci-
bum,idque non rarò,tum potiſſimum,dum ma-
ximè opis eſt indiga. Certant tum Medentes
cum hoc naturæ placito , per regulas ſuas vi-
ctus : à quibus abſtineat æger,ſi nolit necis ſuæ
cauſam omnem ab infido auxiliatore imputari.
Tum namque , ſymptomaticè fuerit Archeus,
quod optatum denegatumque fortè ſibi fami-
liarem cibum denegari ſentiat, adeoque in li-
te litem nouam ſuſcitant. Perindè vt equus per
aquam tranſiens , & non ſat pro lubitu bibens,
inde ſeruat ſibi in vitam ſpirandi difficultatem
anxiam. Diæta verò , à morbo, aut ſub conua- 10
leſcentia,mirè quoque moleſta eſt;ſi non etiam
irrita cum iam natura vltrò ſategerit. Siquidem
præſcriptum. Diætæ non poteſt non incuſare,
ſufficientis remedij defectum, adeoque confeſ-
ſionem implicitam infidæ ſanationis.Sanet enim
Medicus vt decet , & natura ſpondet pro ſatis-
datione reſtaurationis. Profectò vidit, & iudi-
cauit Omnipotens , quæcunque fecerat , erant
bona. Id eſt, quicquid in cibum deſtinauerat,
erat bonum. Quicquidue in venenum ordina- 11
uerat, erat bonum venenum. Aliàs enim ima-
go iure conquereretur pauper,quod minus pa-
ternè ſecum partitus Deus eſſet , quod media
denegaſſet, quibus egenus,lautis Diætæ regulis
reſpondendo, ſanitatem potuiſſet recuperare:
Diuitibus verò , cum opibus ſanitatem quoque
elargitus eſſet. Vtpote media elargiens , quibus

12 ſibi Diætæ pretia ſolueret. Etenim iam à quin-
quaginta hinc annis mecum experior, me plu-
res ſanare, etiam non viſos, ſpretiſque Diætæ
regulis, quàm plures ſimul Medici, qui in no-
ſtra vrbe oberrant. Experior, inquam, me om-
nes febres continuatas & intermittentes curare
paucis diebus, imò & plerumque paucis horis,
non admiſſo phlebotomo: ſed permiſſo vino.
13 Potiſſima ſiquidem Diætæ pars Medentum opi-
para eſt in adulatione ægri, ad plauſibilitatem
Medentis comparata. Excepto plerumque vino.
Sana quoque quiſque Medentum prædicat, quæ
ſibi arrident magis. Id autem ne deprehendatur
eſſe genus aſſentionis, ſtrictam iniungunt
obedientiam, vt iſthac legum ſeueritate frenos
14 vitæ cohibere putentur. Panis imprimis habe-
tur victus primarius; cætera verò alimenta ſunt
tantùm concibi, vel obſonia. Ego verò ex op-
poſito, cætera alimenta veros cibos voco; pa-
nem autem tantùm obſonium. Multi namque
ſolo lacte dudum vixiſſe reperiuntur. Hiberni
quoque, celeres & promptiſſimi roboris viri
ſolo Chambroch, ſiue trifolio, pro pane alicubi
vtuntur. Et Septentrionales aliquot, ſolo piſce
abſque pane viuunt longæui, pertinaceſque in
frigore & morbo conſtant. Repletio panis
peſſima in Adagio: non ſolùm quia pauperta-
tis ſit index; ſed quia reuera in debili ſtomacho,
15 eſt oneroſiſſima. Vtpote panis, propter fer-
mentum ſuſceptum (nec alias enim niſi paſta
eſt) liqueſcens in cremorem, herbas & cibos
quibuſcum eſt maſticatus, colliqueſcere cogit
(quod in digeſtione fimi quotidie experimur)
& hoc duntaxat nomine obſonium potius,
quàm cibus eſt. At ne in nominalibus dudum
verſer, ſufficit enim mihi, quocunque modo
vocetur, modò ſciatur panis vſus, & neceſſitas
ad liquefactionem ciborum valere potiſſimum.
16 Præterea ſemper ſobrietatem magni feci, tan-
17 quam totius Diætæ cardinem. Tum etiam, ſi
appetitus circa aliquod obiectum ferretur, ad-
miſi lubens, attamen cum moderamine medio-
critatis. Non tamen is ſum qui neſciam vnum
edulium altero præſtare, eſſe ægro conuenien-
tius: ſed parùm angor, vtrum amborum æger
ſumeret, modò ſimul bonum aliquod remedium
18 nactus eſſet. Ratus, ſi remedium non valeat ob-
uenire malo, ex minus conueniente cibo, longè
quoque minus valiturum, ad ſuperandum vel
expellendum morbos. Infida idcirco & langui-
da duxi remedia, quæ è Diætæ præſcripto ſpe-
rantur. Quippè, vt dici ſolet, facilius eſt non
admittere, quàm expellere hoſpitem. Et ex cor-
relariuo. Quicunque præſumit, virtute reme-
dij, ſuperare morbum, certus eſto, ſe ſuperue-
nientia è ciborum incongruitatibus, eodem re-
medio longè facilius ſuperaturum. Signum ergo
debilitatis, atque diffidentiæ, in medico cenſui,
quoties pudibunda culinæ cura angitur; Is enim
condigno carens pharmaco, vt interim aliquid
agere videatur, neve ſtipendium fruſtra capeſ-
ſat, ſpem ſuam in criticum diem reponit, &
delectum eduliorum præſcribit. Mea enim hac
19 perſuaſione didici, primum. Quod natura, in
nobis, ſapientior ſit quouis medico, magiſque
gnara ſuæ vtilitatis, atque damni, quàm cuncta
Scholarum ingenia. 2. Quod natura proinde
ſibi ſeligat, opteique conuenientiſſima. 3. Quod
pecus numquam oppetiit, quia ſiti ſuæ ſatisfe-
cerat, niſi fortè venenum deglutiiſſet, nimiaque
voracitate ſuccumberet, quod potus in febri-
bus plurima ariditatis incommoda ſubuertat.
4. Quod bibere in ſiti, non eſſet minus natu-
rale, quàm micturientem minxiſſe. 5. Ideoque
cum hoc non exigat medentis conſenſum: illud
etiam non egeret conſultatione. 6. Quod ſimul
cum potu exhiberem aliquot guttas, quibus fa-
cilè penetrantibus, præſertim in ſiti, plurimas
vna cum ſiti febres, iucunda ægrorum volupta-
te, ſuffocauerim multoties. 7 Quod ingens ap-
petitus erga rem, apparenter in regulis Diæte-
tices, nocuam, plerumque ab ipſa dictitetur na-
tura, cui ſuum enotuit remedium, non autem
Scholarum libris. 8. Quod proin parum anxij
eſſe debeamus, circa res optatas parum nocuas,
minuſque ſolitas. 9. Quod ſi remedium debeat
morbo præualere, cibi, & potus, in ſui latitu-
dine nequeant continere robur entis pharma-
centici. 10. Quod cibi, ſi non remedium, ergo
etiam vix noxam contineant. Loquendo de ci-
bis, vt talibus, id eſt, indifferentibus. Ego hæc
mihi ſic perſuaſi, hæc ſic aliis præſcripſi. Ni-
mirum quod abſtinentia, atque parcimonia,
ſint optima in Diætetice media. Magiſque, vbi
ad lubitum aliquid manditur. Iuxta prouer-
bium: Quod ſapit, nutrit. Etenim ſufficit appe-
titui per qualitatem, non autem per quantita-
tem. Alioqui ſi ſatietas grauet ſanos, multò
magis ægros atque debiles. 2. Comedant ſcili-
cet, non quidem ad repletionem cauitatis ſto-
machi, nec ad voluptatis ſiue guſtus dictamen:
ſed quantum ad vitam ſanam tuendam facilè
ſufficit. Idque ſi aſſueſcenti primum ſit diffici-
le; ſaltem non erit aſſueto. Quàm enim ſtultum 20
eſt, gementi per morbum, ſuas pridem ingur-
gitationes infectas optare. Nolim tamen quiſ-
quam perſuadeat ſibi, hanc viuendi ſobrieta-
tem, ac leuem ſarcinam, quemquam præcauere
à Peſte, caſu, vulnere, fulmine vel calculo. In-
cidentia namque externa, digeſtionum œcono-
miam ſpernunt, quia ſuperant. Calculum ni-
mirum etiam inter externa rejicio, quia à fer- 21
mento iam alieno fit. 3. Cum cibus omnis de-
ceat mutari in cremorem, ſitque exquiſita ma-
ſticatio, quæ digeſtiones facilitet, hinc perpe-
tuò maſticationem ſeueriſſimè commendo. Si-
quidem vnicus bolus, non ritè maſticatus, plus
negotij prœbeat in corpore, quàm tres man-
dendo contriti bene. Aues enim ideo, quia
dentibus carent, duplici ſtomacho opus habent,
vtut digerendo eſſent alioqui potentiſſimæ.
Omne quoque pecus ruminans, vt magni in
lege habitum; ita non ſpernendam maſticandi
neceſſitatem nobis ſeriò inculcat. Imo ea de
cauſa in Sacris pro puro brutum deligitur ru- 22
minans. 4. Denique. Quæcunque in crapula
ſumuntur, ſupra fermenti ſtomachici poteſta-
tem, caleſiunt quidem intus: at putreſcunt, nec
etiam eatenus digeruntur: vt in febribus eſt lu-
culentiſſimum. Quantum verò de tenerioribus
cibis ſub crapula eſt aſſumptum, digeritur qui-
dem, labiturque è ſtomacho: At ſecum ma-
gnam indigeſti molem præcipitat tam propter
vaſis tenſionem; quàm naturæ onuſtæ, & fræ-
nos deſerentis, incuriam. Sin autem digeſtum
fuerit, quod eſt longè tenerrimum, idque iuſto
diutius in ſtomacho moretur, neceſſariò quo-
que iſtud retentum, nimium aceſcit vel planè
putrefit: deducitur in amarum excrementum
manè, non rarò per vomitus reiectum. Quod-
que

que Shcolæ falsò Choleram dixere. Tinctores enim, vnicâ cortinæ tinctura, ſupra centum, diuerſos colores mutant, ſi panni prius diuerſi modè ſint affecti. Sic quoque vnicum aberrans ſtomachi fermentum, vniuocum cremorem aliàs, ſi adhuc in ſe diuerſitates non planè digeſtas contineat, pro partium diuerſitate variformiter diſponit atque determinat. Adeò vt licet ordinariò, non niſi partem cremoris digeſtam, tingat ſuo fermento: indigeſtam tamen partem, non deſinit afficere, & pro recipientis defectu perperam imbuere. Quapropter plurima ſic in primæ digeſtion s culina exorbitant

5. Quicquid aſſuetum, non malignum, ſed optatum aſſumitur; id quoque abſente ſatietate faciliùs digeritur, & tuto in morbis admittitur, ſi ſobriè ac moderatè ſumatur. Eò quod fermenta facilè ſubigant, quæ aſſueta ſunt, & præcipuè ſi deſiderata. Etenim tenuiſſimo victu, in acutis morbis vtendum ſuadet Hippocrates, donec nimirum reſurgat appetitus. Laudo enim tenuiores cereuiſias, quantum dulces potus, &
23 ptiſanas, ſperno verbis Galeni fretus. Hordeum (inquit) parum coctum, ventoſitates efficit: oppilationes verò, ſi meliuſculè bullierit. Quapropter Aui noſtri, credentes, nullo modo hordeum decoctum eſſe innoxium illud germinare cogunt (quod tum Maltham vocant) quo opere, tam ventoſitates, quàm oppilationes præpediunt. Ex Maltha verò & lupulo cereuiſias conficiunt. Neminem quoque vrgeo, iuſculis conſummatis colliſiis, ouis, &c. ſi acuta febris adſit, memor præcepti illius: *Corpora impura quo plus nutris, eò magis lædis.* Nam etſi
24 in acutis, abſque cibo, ſoloque viuatur potu, non tamen exinde vitæ diſcrimen ingruit. Imò ſic citius conualeſcunt, multoque minore obſtaculo vires & appetitus reſurgunt. Quoties nimirum putrefactibile, ſiue cadauerizabile in ſtomachum ingeritur, carentem ſuo fermento digeſtiuo: putrefit digeſtum, & non digeritur. Atque iſta, eſt illius Aphoriſmi iuſta explicatio. Nunquam enim optaui, vt ex acutis morbis ægri redirent pingues, aut ſaginati, at benè iſtud vnicum intendebam, ſcilicet vt conualeſcerent, & quidem non multum viribus detruncati. Maximam itaque Diætæ partem in morbis ſtomachicis, traxi ex Aphoriſmo: *Quod ructus acidus*, reparati fermenti, *ſuperueniens nidoroſis ſit bonum.* Ructus namque nidoroſi, nauſeæ ſpontaneæ, auerſio carnium, piſcium, & ouorum, imò ſtomachi grauamina, iuſſerunt ſolis potabilibus alendum ægrum: nam aliàs per cadauerizabilia didiceram, expectanda accidentia peregina, defectus animi, aliaque id generis incommoda. Quoniam tum potus humectant, ſolantur ſiti, calorique ſatiſdant, ariditates ac debilitates inde conſequentes arcent. Sub potu autem non hic intelligo ſorbitiones iuſculorum, affatim nutrientium, eorum nempe, quæ in ſtomacho calente, citra fermentum digeſtiuum, ſponte cadauerizantur: ſed omnino de iis, quæ minimè putreſiunt: qualia ſunt panata, itemque cereuiſia vino tincta, cui mica panis ſimul commiſta ſit vt ſint cibus ſimul & potus. Huc reuoco, quæ aliàs prolixè docui. Nempe digeſtionem à fermento proprio, non autem à calore fieri. Quoties ergo auerſio carnis, & ructus nidoroſi, ſignificatur calor adeſſe, & deeſſe fermentum acidum. Attende ad hoc, quàm facile recens caro, pedi, aut capiti calenti alligata, putreat, & confeſtim fœteat. In febriente ſtomacho igitur, calente admodum, ſapiens natura cadauer in ſe fieri timet, ideoque ſtatim carnes aduerſatur. Sed quorſum tum 25
abiit fermentum ſtomachi in febriente? Anne migrauit aliò? anne extinctum? Quorſum enim abiiſſet fermentum, quod nuſquam niſi in ſuis latibulis gratum; nec periit etiam. Quoniam vitale eſt? quicquid autem vitale ſemel periit, non redit iterum à priuatione. Fermentum verò rediuium eſt. Id ergo contingit. Vel enim quandoque non pertingit fermenti dimiſſio è Splene ad ſtomachum ob aliquem defectum alterutrius de Duumuiratu: vel ſaltem receptum in ſtomacho fermentum, obtegitur alieno atque febrili odore. Quod ſic intellige. Eſuriens aliquis, atque optimè valens, importunis carbonum fumis diutius immorans, mox ſibi nauſeam oboriri percipit, & ciborum auerſionem, dein quoque dolorem ſincipitis, atque tandem vomitnm. Fermentum itaque ſtomachi, nocuo carbonum odore vt contegitur: ita pariter virulento febrium motarum odore, & nidoroſo contagio, contingit confeſtim naſci auerſionem carnium, quatenus fermentum ſtomacho vernaculum contegitur illo nidore. Hæc ſic de Diæta mecum concluſeram, & rationem victus intra paucas ſupradictas regulas communes, iuxta naturæ curſum metiebar, antequam remediis maioribus potitus eſſem. Sciens, attamen, quicquid in ſtomacho 26
conuertitur, ſpecie cremoris diaphani, vi fermenti ſui, id initia vitalis ſucci ſuſcepiſſe, licet nondum vitam: atque ob id non ita ſponte putrere. Quicquid verò vel non diſſoluitur, vel ſi in ſe ſit diſſolutum, nec tamen ſuſcepit fermentum, vt latex, ſalis muria: idipſum vel excrementum eſt, vel facile tale fit, atque corruptioni eſt obuium. Igitur in victus ratione potiſſimùm attendendum ad morbos, & cibos, quos ratione morbi, æger aſpernatur, vel appetit. Quippe ancillandum eſt naturæ, nequaquam autem imperandum. Fermentum videlicet, quod cibos conficere debet, illos præſcribat, non autem Medicus pro ſuo appetitu, neque vnam ex authoribus formam pro quibuſuis calceis ſumat. Quaſi hominum natura varia non ſe haberet per modum relationis ad aliquid. Exercitia demum, labores, opera, quietes, ſomni, aërque pendeant ex regulis, quas nobis aliarum digeſtionum momenta dictitant. Vt ſcilicet ſucci de cremore generati, felicius ad ſuos perueniant fines. Hæc eſt Diætæ veritas, quàm natura ſponte indicat & docet. Illudque vnum atque perpetuum eſto. quod quicunque nactus eſt optima arcanorum remedia, vti ægros mox reſtituit, & à morbo quolibetcunque vindicat: ita etiam non aliam ægris, quàm ſanis Diætam præſcribit. Sanis namque omnia cenſentur ſana, eò quod fermenta digeſtiua potenter quælibet in ſui ditionem trahant, & coërceant. Adeoque digeſtiones præſcribant regulas Diætæ.

**
*

PHARMACOPOLIVM AC Diſpenſatorium Modernum.

1 *Ars medendi repſit in fabulas.*
2 *Barbari præcellunt Europæis in re herbaria.*
3 *Conſuetudo Galeni ſuffurandi aliorum inuentis.*
4 *Herbarum ſexus ſcenicus.*
5 *Signatum in herbis, ridiculè in Chiromantiam tranſlatum.*
6 *Paracelſi temeritas.*
7 *Inane inuentum herbas in Zodiacum retuliſſe.*
8 *Quàm parum ſpectatum, quod maximi pendendum.*
9 *Pudendum dotalia dona ſimplicium à gradu caloris metiri.*
10 *Cæſpitationes Herbariorum.*
11 *Vera ſimplicium depuratio, hactenus ieiuna.*
12 *Cruor & ſanguis, differunt etiam in plantis.*
13 *Quercetanum decepit glacies.*
14 *Pater luminum ſolus dator cognitionis infuſæ, abſque effectuum obſeruantia.*
15 *Vana media ad noſcendum vires ſimplicium.*
16 *Specificus ſapor.*
17 *Deſiderata in ſcientia ſimplicium.*
18 *Pyrotechnia viam pandit.*
19 *Diuerſitas agentium in natura.*
20 *Remediorum Spagyrorum diuerſa actiuitas.*
21 *Balſamus omnes herbarum ſuccos præſeruans à putredine, abſque proprietatis alteratione.*
22 *Cenſus extractorum & Magiſteriorum.*
23 *Horrenda ſimplicium confuſio: ac pluralitas.*
24 *Diſpenſatoria valent tantùm ad expeditionem, non autem ad appropriationem.*
25 *Authoritate Magiſtratuum parta deceptio clientum.*
26 *Deus quædam componit, quæ homo, non ſeparet, nec illis tertium ſuperaddat.*
27 *Quando coniunctio eſt admittenda.*
28 *Sententia de diſpenſatoriorum valore.*
29 *Dulcibus retunduntur multorum vires.*
30 *Reſponſio ad obiecta pro dulcibus.*
31 *Syruporum vanitas.*
32 *Chymia præfertur aliis profeſſionibus.*
33 *Vſus tranſmarinorum.*
34 *Craſis, remediorum nucleus.*
35 *Vitia in decoctis.*
36 *Defectus in electuariis, pillulis & confectionibus.*
37 *Contra confuſiones ſimplicium.*
38 *Solutiuorum examen.*
39 *Qualis præparatio ſimplicium ſpernenda.*
40 *Bullitio odoriferorum damnoſa.*
41 *Cornu Cerui vſtura ridicula.*
42 *Multorum correctio fatalis.*
43 *Peccata ſimplicium.*
44 *Abſurda miſcellanea.*
45 *Tota terra venenum habet, & parit.*
46 *Sub venenis latent potentiſſima arcana.*
47 *Error de Aſari caſtratione.*
48 *Error de eius cruditate.*
49 *Nullum venenum in Ente primo verum.*
50 *Nex Marchionis Spinelli, ex ſtulto hellebori.*
51 *Examen viperæ.*
52 *Arſenicalia, quo iure vlcerum remedia.*
53 *Vt venena fiant remedia.*
54 *Remedia Chymica officinarum.*
55 *Examen auri, & gemmarum in Medendo*
56 *Vſus oleoſorum.*
57 *Quid ſaccharo clarificato deceſſerit.*
58 *Modus applicandi externa.*
59 *Collectio ſimplicium.*

PASSIM Ars Medendi in ſcenas, & 1
vulgi ludibrium trahitur. Eò quod
Medentes Sapere nolint, niſi ad
conſuetum Scolarum. Quæ enim
legunt credunt: quæque credunt,
exequenda tradunt fidei Seplaſiæ, vxoris, & famulitij. Inde enim vnguentarius quilibet, & vetula, ſe in Medicinam ingerit, Medicos illudit, quia & non raro in multis excellit. Solent enim antiquitus olim quædam ſibi reſeruare in pignus famæ, atque familiæ. At poſtquam ignauia vicit, & lucrum diſpoſuit Medicinam vt aratrum, iuſto Dei iudicio, paſſim iuere omnia. Ante limen officinæ non poſſum non indignari ſimplicium deſcriptores. Nam quamuis non ſit campus ſpatioſior, vberior, iucundiorque, in tota terrarum facie, & vbi animus magis oblectetur, quàm in re herbaria: vix tamen alibi
minus eſt progreſſum. Siquidem Arabes, Gen- 2
tiles, Barbari, Syulueſtres, atque Indi, multò vigilantius ſua ſimplicia obſeruarent cunctis Europæis. Quippe vel à diebus Platonis (quibus vixit Dioſcorides, vir miles) nil fere rei herbariæ eſt additum: multum verò eſt diminutum. Galenus peculatus lubitu, hoc alterius ſtudium, ſuppreſſo nomine. Diſcoridis verba, planè adioſcorus rapuit. Quæ interim Plinius
multis conſperſit nugis. Vtpote iudicio egenus 3
veriſimile, à vero, & falſo, non potens diſtinguere, multa vndecumque corradens deſcripſit, vt tomi magnitudine nomen æquet. Cæterùm, in hunc vſque diem, de herbarum duntaxat faciebus, & nominibus, adhuc eruditior Medentum pars anxiè diſputat. Quaſi cognito vultu, vires non alloquerentur coram; vires inquam primo à Diſcoride traditæ. Velut in primo Authore, vis medica ad finem pertigiſſet. Interim quæ maximi fuere momenti, neglecta ſte-
tere hactenus. Moderniores verò, cœperunt 4
herbas in ſexus diſtinguere, multaque ſe inde deprehendiſſe, rati, conqueſti ſunt hæc obuelata ſtetiſſe. Quaſi natura, loco, & non ſeriò laboraret, de ſexu ſolicita fuiſſet, vbi promiſcuo, & androgyno contenta fuit. Sexus namque generationem duntaxat reſpicit, non autem operationem, aut obiectorum parium relationem. Itaque ne fruſtra vel punctum iotæ conderet, quæ ad certos fines ſuo Creatori cognitos, totam ſe retulit, vbicunque ſexuum notis opus non fuit ad generandum: etiam eaſdem poſthabuit in operando. Verùm ſi duorum ſimplicium, vnum ſit altero fortius, aut aſperius, id non ſanè ſexum denotat, ſed gradum. Nam dum idem ſimplex putret, & in animalcula mutatur, ſunt hæc non vnius quidem, ſed vtriuſque ſexus. Quod ſanè nequaquam fieret, ſi iſta ſimplicia iam intus ſexum, aut ſexuales vires haberent. Ex eadem enim numero herba naſcuntur promiſcuè tam maſculi quàm fœminei ſexus inſectæ.
Fuerunt poſtea & alij, qui ſignaturas, velut 5
Chiro

Chiromantiam in herbis obſeruarent hancque
meditationem Saryrionis radix inſigniter pro-
mouit. Atque adeo huius præcipue merito ſcię-
tiam ſignatam,ſiue anatomiam ceſſatam,id eſt
noua, nomina , &c. grandiloquos titulos, ſuis
prætexta audaciis introduxere. Ego de fide cre-
do, hominem non naturæ & ideo viciſſim na-
turam non hominis eſſe ſimulacrum, icona aut
ſculptrum. Deus ex Bonitatis & ſapientiæ ſuæ
æterna prouidentia abunde futuris neceſſitati-
bus atque ſufficienter prouidit. Ipſe fecit dota-
uitque ſimplicia, ad deſtinatos vſus cunctarum
neceſſitatum. Id eſt, compoſuit direxitque ad
ſcopos neceſſitatum. Itaque credo ſimplicia in
ſui ſimplicitate, eſſe ſufficientia pro ſanatione
omnium morborum. Ergo plus ſtudendum cir-
ca inquiſitionem virtutum, quàm ad diſputan-
dum quælibet problemata. Cum in ſimplicibus
ſit perfacta cura, & ſanatio omnium morbo-
rum. Et per conſequens, Diſpenſatoria, volentia
componere & nectere plurima, totum perdunt,
& occulta blaſphemia, quaſi inſufficientiam di-
uinam ſupplere contendunt. Hinc Paracelſus
rectè ſcribit Chirurgis: Quorſum Symphyto, ſi-
ue radici conſolidæ maioris ſuperadditis ace-
tum, bolum ac huiuſmodi lurida additamenta?
Dum Deus hoc ſimplex , contra oſſium ruptu-
ras compoſuerit prorſus ſufficiens ? quicquid
demum illi addideris, id quaſi Deum correctio-
ni tuæ ſupponeres, facis. Erras grauiter. Pariter
quoque exiſtimo, Deum perfecte & ſufficienter
compoſuiſſe in ſimplicibus completa morbo-
rum quorumcunque remedia. Scio denique in-
fallibiliter, vegetabilium Archeo, nullam nobiſ-
cum eſſe cognationem anatomicam, ſiue totum
ſiue demum partes ſpectemus. Quippe ſimpli-
cium dotes , ſunt ex creatione : non autem ex
vſurpatione poſſeſſionis : nam proprietates iam
ſuis inerant herbis, ante peccatum, mortem, &
neceſſitatem. Tandem credo, Deum dare ſcien-
tiam ſimplicium, cui vult; ex gratia ſupernatu-
rali : non autem per ſigna naturæ. Quid enim
cum pleuritide cognationis Chiromanticæ ha-
bet dens Apri , ſanguis hirci, virga tauri, fimus
equi, vel herba bellis? aut quam habent inuicem
ſignaturam ſimplicia ? Laudo equidem Do-
minum meum, qui omnia, antequam morbi eſ-
ſent, ad ſui gloriam primariò creauit : neque
ſimplicia notauit, propter futuros à contingen-
te morbos: ſed ad decorem vniuerſi, vnde ho-
6 nos Domino ſcilicet. Obriſi itaque Paracelſum,
quod huiuſmodi nugas ſerias, in principia Me-
dicinæ erexerit. Non defuerunt quoque , qui
7 immenſum catalogum morborum in ſigna Zo-
diaci, cuius numerus, cum nimis anguſtus eſſet,
vnumquodque ſignorum in triplicem ſectio-
nem ampliarunt. Vt ſcilicet omnes herbarum
vires in 36 diuiderent, & cogerent arcto ſtabu-
lo. Terra enim ex ſe producendi herbas virtu-
tem habet ſeminalem, quam proin non è Cœlis
mendicat. Proprietas enim herbarum tota , à
ſemine eſt, & vis ſeminatiua à terra deſumitur,
ſecundùm Sacra : non autem à faciebus lumi-
num Cœli. Ponantur nempe 16 aut 20 ſtellas
conficere conſtellationem, ſiue vnum de 12
manſionibus, atque extendi in 30 gradus. Quo
pacto enim potuerunt tam paucæ ſtellæ conti-
nere eſſentias , ſemina , facies , & proprietates
quingentarum forte plantarum ſpecie , & inter-
nis proprietatibus diſcrepantium? Præter adhuc
inanes tot rerum tum humanarum, quàm poli-
ticarum mille attributiones? Apage cum nugis
iſtis ! Seminibus herbarum inſunt proprieta-
tes, non autem Cœlo, vel ſtellis. Exoletæ ſunt
Aſtrorum vires, quæ caloribus , frigoribus &
complexionibus , veteri fabula , adfictæ ſtete-
runt. Multò enim magis differunt ſtellæ, quo-
cunque ſumantur modo, à plantis, quàm herbæ
à nebulis & pruinis, vel piſces à gemmis pretio-
ſis. Elenchus itaque eſto ; effectus cauſis tri-
buiſſe, quæ nil prorſus cauſæ ſimile in ſe poſ-
ſident. Id vel vigilem ſomniare eſt, ſi tale credi-
derit, vel proſus propria putatione, euagari in 8
dementiam. Mathiolus Tabernæmontanus ;
Braſauolus, Ruellius, Fuchſius Tragus, d'Alli-
champius , cæterique herbarum obſeruatores,
hactenus occupantur tantùm circa facies & co-
gnitionem viſualem plantarum: virtutes autem
earum, è Dioſcoride omnes pariter deſcribunt,
ad gradus quoque caloris & frigoris conſtrin-
gunt, quaſi aliquid à fundamento demonſtran-
tes. Pudendum ſane , ſimplicium Craſim è ca-
lore deſumpſiſſe , non autem è fontibus ſemi- 9
num. Dodonæus Friſo, iam factus Batauus, Ta-
bernæmontanus cum paucis aliis, quanquam
iiſdem graduum veſtigiis inſiſterent , aliquot
tamen additiones ſubiunxerunt è propriis, vel
aliunde decerptis experientiis: ſed adhuc con-
fuſa planè, incerta , & perperam diſtincta : vt-
pote quod non è ſcientia , ſed vel è vlgi reue-
latione annotata, vel caſuali experimento hau- 10
ſta , ſcripſerint. Nemo inter omnes eſt, qui
ſcienter proprietates ſimplicium deſcripſit ,
prout ille , qui ab hyſſopo ; vſque ad Cedrum
Libani , cuncta deſcripſerat. Certo ſigno ; non
aliunde petendas eſſe veras ſcientias , quàm à
Patre Luminum. Prout alibi venatione ſcien-
tiarum obiter attigi. Animal integrum , & vi- 11
uum contundi non poteſt abſque ſuo ſtercore,
Dolendum idcirco nondum penſatum herbas
multum ſtercoris habere, quæ nullum vnquam
de ſe eiecerunt: adeoque maiori cautela eſſe de-
purandas. Denique in homine , ſanguinem à
cruore multis notis diſtinguimus. In plantis au- 12
tem , ſat viſum fuit dixiſſe. Planta iſta, vnico in
ſubiecto, diuerſis & oppoſitis conſtat proprieta-
tibus : acquietum eſt , nec profundius eſt in-
greſſum, quàm per aliquos communes ſapores,
& incertos euentus. Etenim è ſcapo papaueris
læſo, ſtillat opium. Chelidonia plorat aureum,
& Tithymallus lacteum ſuccum. Ex petaſitide
gummi, ex Chameleonte , Ixia , &c. quorum
ſimplicia ſi contuderis , alium & inferiorem
longè ſuccum, ſtercus nimirum , cruoremque,
ſanguini permiſta , exhibebunt , vtut clarifi-
centur. Sanguinem enim , à cruore & pa-
renchymate plantarum diſtinguere , & ſepa-
rate diſcant Tyrones , ſi quicquam laude dig-
num per ſimplicia egiſſe meditentur vnquam:
fit enim hinc , quod vtcunque ſtrenuè , extra-
hendo ſis operatus , more à Neotericis edocto,
plus tamen efficit drachma vna Rhabarbari
crudi, pulu eretenus exhibiti, quàm quicquid è
ſeſqui drachma extraxeris. Plus enim ſtoma-
chus ſuo fermento reſoluit , quàm quicquid
extractionum mediatores ſucci auferant , quia
fæci ſimilem, & aſpernatum liquorem paren-
chymatis, abſque diſtinctione reſoluunt. Quer- 13
cetanus enim , cum per Chiromantiam , &
Anatomiam, quam vocant ſignatam, non ſatis

examinari intimas rerum poteſtates animaduertiſſet, Pyromantiam vocat in auxilium, at in via defecit; Scilicet è cinere vrticæ debile lixiuium traxerat, quod in teſta, forte fortuna, parum conſtrinxerat glacies, (nam ſi lixiuium fortius fuiſſet, glaciari non potuiſſet) mane miratus exclamat. Ehem frondium vrticæ firguram', in glacie en conſpicio. Gauiſuſque exioma fundauit. Quod nempe in cinere, ens ſeminale, figuratiuum herbarum, ignibus inuictum, permaneat. Bonus vir ille ſuam principiorum declarat inſcitiam, neſciens imprimis, quod omnis glacies incipiens, dentatas cuſpides, ac figuram folij vrticæ, faciat. Deinde, quod Archeus ſit figurator rei generandæ, quid per ignem conflagretur dudum,
14 antequam carbo vel cinis fiat. Tertiò, ſi Ens ſeminale herbarum, exprimeret lixiuium, non ſanè folia: ſed radicem, caudicem, flores & fructus referre deberet. At ſeminum poteſtas figuratiua, deliteſcit in Archeo, herbarum rerumque generabilium Vulcano, qui cum oculis carneis non ſubſit: A Deo ſolo impetrandum eſt, vt oculos animæ aperire dignetur, qui Adamo, quique Salomoni, rerum proprietates primo intuitu demonſtrauit. S. Thereſa, mentaliter viſo ſemel Crucifixo, ſenſit animæ ſuæ eſſe oculos, quos in vitam apertos ſeruauit deinceps, & caro nobis occluſit, per naturæ corruptionem. Neque enim aliàs, de cætero cognoſcimus naturas à priori, neque Archei alteritates modo ſcimus, niſi per nudam obſeruationem. Multa quidem nobis ſimplicium legata ſunt: at falſa plerumque & incongrua. Nec librorum lectio, nos facit cognitores proprietatum, niſi per obſeruationem. Non ſecus atque puer, qui canit muſicen, non tamen eam componit, vt neque Symphoniæ primas rationes nouit, ob quas ſic toni diſponendi erant. Hoc ſi accidat in ſenſibilibus ſenſu notis, quorum rationem metitus auditus: quid non fiet in re medica, in qua vires ſimplicium, nullo ſenſu peruiæ ſunt? Medicaminum autem quorumcunque deſcriptiones, in officinis traditæ leguntur, cum defectu cognitionis proprietatum, & concordantiarum. Loquor enim de optica notione, qualem anima, ſeperata à corpore, habet, qualemque Deus largitur in hac vita, cui vult, atque hanc hactenus procul diremit à cœtu illorum, qui libris ethnicis omnem deferunt venerationem. Exorandus itaque eſt Pater luminum, vt dignetur nobis dare cognitionem, qualem olim dedit Bezeliel, & Ooliab, in nominis ſui gloriam, & nudam proximorum charitatem. Sic enim ſtaret in nobis Ars Medica, recta ſub quolibet pondere. Sed verendum ne is, qui permiſit perire libros Salomnis, reſeruet hanc ſimplicium ſcientiam in æuum
15 Eliæ artiſtæ. Scholæ enim, per ſapores, ſiue guſtus, introitum ad ſimplicium ſcientiam promiſerunt. Per acre, amarum, ſalſum, dulce, aſtringens, acidum, & inſipidum, calores & frigora, ſe demetiri, tãquam proprietatum cũctarum opifices. At ſuperbæ oſtentationes, effectu ridiculæ factæ ſunt. Siquidem & opium valde amarum, quod hactenus calidum volunt, ſummè tamen frigidum docent. Sic acrem Camphoram, iuxta ſuas regulas, calidam eſſe debere frigidam tamen abſque controuerſia prædicant Pariter & Chryſulca, oleũ vitrioli, ſulfuris, &c. acida, iuxta ſaporum regulas, ſummè frigida eſſe deberent. At ſuo quandoque loco oſtenſurus. Scholas, facultates rerum, nondum curtice tenus adſpexiſſe, ideoque ſeminalium proprietatum fontes præteriiſſe. Tandem eſt rebus ſingulis ſpecificus ſapor, qui proprietatem docere 16
deberet, ſi quid aliud externorum ſignatorum. Eſt nempe præter acuitatem Cinnamomo peculiaris gratia in ſapore, quàm in vllo vix præterea ſimplici reperias. Sic Gentiana, , Enula campana, &c. præter communes amarores, ſpecificum ſaporem habent, qui ſubter regulas, ob ſingularitem propriam quorumcuque ſimplicium, redigi nequit, ſoluſque proprietatum ſingularum, eſt accuſator, vt & diſtinctor. Porrò quod ſimplicia deligẽda ſint in ſtatione, quâ in ſui vigore ſunt, hoc Scholis, ruſticis & mihi, eſt commune. Semina nimirum, dum propemodum ſunt arida: Caules verò & folia, dum ſucculenta pleno cruore madent: radices quoque, dum viribus tumant, nondum generando & coquẽdo exantlatæ ſunt: ſed multa iam quiete ſaturæ, expergefacto Archeo germinaſcere meditantur. Alij ſuadent Autumnum: Ego plerumque amo Ver. Quod in Polypodio, Brionia, &c. expertus didici. Etenim ſuccus herbarum eſt cruor, qui magis magiſque maturatus, vel cogitur in ſe, vel in fibrarum naturam deſinit, vel ſaltẽ defungitur, dumvis vitalis de propagando ſemine meditatur. Ergo indagandis, & deligendis ſimplicibus, nil manſit magis neglectum, quàm quod maxime deſiderabatur, & in quo, vel ab initio hactenus, nullus fuit profectus. Poteſtates nempe ſimplicum, earumque
immediata ſubiecta, manſere, incognita. Illæ 17
enim præter claram ac velut opticam ſui cognitionem, deſideratam expoſtulant præparationem & appropriationem, Cognitio imprimis ſcientiarum: non autem traditiones ad lubitum narratas, & ſibi inuicem trãſcriptas, præſupponit. Præparatio verò, non ſolùm ebullitiones officinæ, aut contuſiones exigit: ſed totã Pyrotechniam. Tandem adaptatio, applicatio, ſiue appropriatio requirit fundatam in lumine naturæ theoriam, hominis, morborum, & affectuum, deinde dependentias, mutationes, & alteritates. Non mirum itaque deſertam ſtetiſſe ſimplicium doctrinam. Sub tãta interim mortalium ſocor-
dia, omnipotens dignatus eſt ſuſcitare Spagy- 18
ros, qui de tranſmutatione, maturitate, tinctura & promotione virium, velut de ſummè neceſſariis meritò cogitarent. Et ſic ſenſim progreſſi ad Medicinæ vnitonum, voti compotes euaſerunt ſequaces. Non enim ad fictorum humorum ametriam, luctam, defluxiones, imò nec quidem ad producta, ſiue fructus morborum ierunt (ad quorum nempe auerruncationes nouerant ſequi duntaxat palliations morborum recidiuales) ſed ad anteriora, ſiue priora, ſtudium conuerterunt: ſcientes, quod proteſtatiua baſis multorum defectuum, characterizata eſſet in Archeo vitæ. Quocirca per puritatem, ſimplicitatem, & ſubtilitatem remediorum, ſymbolum habentium, tentauerunt ingreſſum ad vitan mediam. Vt ſi qua illorum, non ad prima noſtri conſtitutiua penetrent: ſaltem in horum limine, dotem ſuam exponant, excitãndo noſtras poteſtates, grato ſui alloquio.
Siquidem natura, nedum agnoſcit actiones 19
agentium, quæ proſus intrant in ditiones patientium

ſentium (corporalis nempe dumtaxat eſt actio, eiuſmodi, nutricis facultatis obedientia) verum, eſt & agentium altera, non ſpernenda authoritas, quæ eſt dotis natiuæ explicatio, in ipſam Archei vitam mediam, propter mortalitatis, feculentiæ, & turbulentiæ ſequeſtrationes. Qua ſuperioritate; eiuſmodi agentia, à ſuis patientibus nequicquam tolerant, multoque minus alterantur per renitentiam aut reactio-
20 nem. Nõnulla enim ſic præparata remedia ſurdo ſui connubio, noſtras ſic recreant facultates, vt certiores nos faciant, ſe ad hoc in mundum veniſſe. Quædam enim ſui fragrantia nos velut reficiunt. Sunt & alia, quæ clauſa, impediuntur ſuam nobis beneuolentiam oſtendere. Vt aurum, & gemmæ. Alia demum, ſolutis vinculis, in gradum deducuntur, velut incrementi fauore felicia, poteſtatum ſuarum adepta libertate & authoritate, nos erigunt à lapſu, & ſolantur: Non ſane inertius, quàm alioqui lethalia Aconita noſtras vires peſſumdant. Abigunt nimirum corporale, imò & fermentale virus: Non autem, quod aliquod pharmacum queat extinctas, abolitas, & exantlatas de nouo reficere poteſtates, partibus inſitas. Cæterùm error Scholarum fuit, ſuccos herbarum, cum ſuo parenchymate, fermento priùs non ſubigere, antequam
21 optimarum partium ſelectio ſit poſſibilis. Tum quoque neglexerunt indagare, quod ſuccus rerum, prælo expreſſus, ſolo odore cuiuſdam ignis ſulfurei, maneat deinceps abſque ſaccharo vel alio additamento incorruptus: cuius fauore acquirit balſamicum aliquid, hauſtuſque æthereos ſibi incorporatos transfert ad magnam entelechiam. Porro deſcendens ad officinarum labores. Inprimis enim, quanquam extracta videantur inertem ſtomachum, à labore ſubleuare: illa tamen non magnifacio, ob
22 errores iam ante notatos. Magiſteria verò lubens extractorum vice repono, quibus tota rei ſubſtantia in primitiuum ſuccum redacta eſt. Qui præparandi modus Medentum vulgo manebit in æuum incognitus. In qua ſolutionis retroitione, ſponte ſperantur ſucci heterogenei, diuerſis plerumque fundis, ſibi inuicem ſupernatantes, ſiditque vnus rector, diuerſitate inſignis, ens ſeminale continens. Secundò commiſeror in officinis, tot ſimplicium connexiones, & confuſas miſcellaneas, proditrices ignorantiæ, & incertitudinis. Sperant enim Scholæ,
23 ſi non iuuet vnum, alterum iuuaturum, ſicque multa aſſociant inuicem, Herbariorum præconio, exaltata in eundem ſcopum. Adiunctæ ſunt mangonij ſorores, elixatio, & condimen-
24 tum. Diſpenſatoria proinde commendantur à Scholis deſcripta & à Medentibus vſitata, ad expeditionem, & promptitudinem (hinc nempe promptuaria ſuum habent nomen) non autem ad proprietatem, & exigentiam. Habentia videlicet dumtaxat generales ac vniuerſales intentiones, cum ſubſtitutione, & diſpenſatione vnius, pro altero. Vnde diſpenſatoria dicta. In quibus omnibus, atque ſingulis, crudorum ſimplicium concurſus, & confuſio, conjecturalem dant exitum. Vndequaque enim pro ſuo nummo decipitur æger, tam ſcilicet fide ac fraude
25 ſeplaſiæ, quàm iureiurando Doctoratus. Putans errare, fallere, aut falli non poſſe, qui iurat ſe admiſſum gnarum, & ſufficientem. Ah vtinam Magiſtratus tantæ clientum fallaciæ; & fraudi
Medentum, eant obuiam. Ego imprimis in ſimplicibus compoſitionem ſinceram admiror magnopere, quæ, componente Deo, facta eſt. In 26
conſolida nempe, plenum remedium oſſifragij reperio, habens cuncta; quibus opus habet. Quibus ſi bolum, acetum, aliave aliena admiſcueris: prout ſupra ex Paracelſo admonui: iam 27
mixturam, à Deo ordinatam, corrupiſti. Attamen quoties res ſingulæ non habent intentum, adiunctiones ſubinde admitto, ſi res ſuo congreſſu copulatiuè acquirant, quod in ſingularitate non habent. Quod deinceps experimento docente confirmandum. Cuius exemplum in atramento & tincturis eſt luculentiſſimum. Enimvero ſub ſtudiorum pœnitentia ſæpe conſiderabam, quod cum in natura eſſet quædam proportio materiæ ad materiam, & formæ ad formam: eandem quoque ſeruari proprietatum ad proprietates, ac per conſequens, effectuum ad effectus. Aſt defectum horum, mox me ſimplicium compoſitio docuit. Vbi alteritates ſtatim à commixto ſeminis initio intrant, & ſeſe demoliuntur plerumque, non ſecus atque multorum ſemina ſimul contuſa, & confuſa, ſpem ſeminalem excludunt. Sciui deinceps, multis laboribus, & expenſis, materias remediorum, dumtaxat præparatione ſui ad nobiliorem dignitatem euectas, adſcendere ad gradum perfectionis; libertatis, ſubtilitatis, & puritatis, & longè antecellerent officinarum decoctis, ſyrupis, atque congeſtis ſub melle pulueris. Quiſ- 28
quis enim Pyrotechniæ exercitiis benè inſtructus eſt, mecum clarè intuetur, nullum in Diſpenſatoriis pharmacum reperiri, quod nõ plus nocui, quàm proficui contineat. Schoſæ namque, quæ Hippocratem profitentur, ſi morbos 29
ex acri, amaro, ſalſo, vel acido, proficiſci agnoſcant, quod vno melle, vnicoque ſaccharo omnia prorſus lauent, condiant, remediorumque aliàs ſat in ſe debilium proprietates retundant: quaſi morborum omnium vnica medela, & apex, in dulci ſtaret. Reſpondent enim, quod 30
laxatiua nihilo infelicius operentur, et ſi ſaccharata; tum quod gratiora ſint palato, ac tertiò, quod à carie atque putredine ſic præſeruentur. Quod ad primum attinet, Venena quidem admitto, æqualem habere effectum, ſiue ſaccharo comitata, ſiue ſolitaria deglutiantur. Siquidem laxatiuorum poteſtas, tota ſigillata eſt in liquefactione corporis, vt & in putrefactione liquefacti; adeoque veneno infamis eſſe debeat. Impertinens ergo eſt Scholarum reſponſio, per venena, ad quæſtionem de morborum remediis, quatenus amarorum, acrium, &c. Ad ſecundum dico, futilem eſſe reſponſionem, donec ad primum non eſt ſatisfactum. Neſciunt ergo adhuc, vires remediorum, ſaccharo immutari, & retundi. Quod multis guſtus aloës gratior ſit, potu mellis. Denique linguæ cupientes blandiri: nocent tamen ſtomacho, qui cooperta dolo ſacchari pharmaca, ſolo aſpectu horret. Quod res paucis guttis facilius ſumatur in aliquo liquore, intuſque conficiatur liberius, quàm copioſo ſaccharo condita: quod denique conuenienti liquori immiſta, penitiùs introeant, amicabiliùs coaleſcant, quàm multo obtecta ſaccharo. Quod ſaccharum ſanis licèt gratum, mox tamen ægris horri dum fiat, in pleriſque morbis ſtomachi, & vteri, hoſtile: in aliis verò, adiunctæ medelæ opem non raro faciat ridiculam.

lam. Saccharum enim fermento acido ſtomachi, aduerſatur è diametro, ideoque digeſtiones facit difficiliores. Saccharum enim, lixiuio calcis viuæ,& argilla figulina clarificatur. Etenim ſi acuitatem ſpiritus mellis,& ſacchari putidas fæculentias nouiſſent Scholæ,parciori il-
31 lorum vſu apud ægros contentæ fuiſſent. Ad Tertium tandem dicò. Scholas in hoc fateri ſuam ignorantiam, quod neſciant medicamina à corruptione præſeruare, ſine condimento & virium caſtratione. Syruporum ergo ſat eſt fraus detecta, qui non niſi decoctis ſimplicibus fiunt, addito melle, aut ſaccharo. Hoc demum facit. Quod vegetabilia dumtaxat ſuccum,& muccilaginem bulliendo in aquis deponant. quæ cruda atque impura, ſuas ſtomacho irrogant moleſtias priuſquam cum melle digeſta, nos ſuarum virtutum hæredes inſtituant. Præſertim quod herbarum gummoſitas, melle & ſaccharo frixentur, ingrata, & moleſta euadat ſtomacho, fiatque bulliendo inſigne virtu-
32 tum diſpendium. Laudo benignum mihi Deum, qui me in Pyrotechniam vocauit, extra aliarum profeſſionum fæcem. Siquidem Chymia principia habet non logiſmis parta: ſed quæ per naturam ſunt cognita, & per ignem conſpicua: præparatque intellectum ad penetrandum occulta naturæ, ponitque inueſtigationem in natura vlteriorem, quàm aliæ ſcientiæ omnes ſimul; & penetrat vſque ad vltimas profunditates veritatis realis. Quia operatorem intromittit ad primas radices illarum rerum, cum dearticulatione operationum naturæ,& poteſtatum artis, cumque maturatione virtutum ſeminalium. Laudabilis enim & ſuperglorioſus Excelſus, qui hanc ſcientiam paruulis dedit gratis.
33 Raro quoque tranſmarinis,& ab vltimo Oriente petitis remediis vtor: ſciens,quod Omnipotens fecit ſanabiles omnes nationes terræ, nec aduectas Indo de litore merces, expectandas voluerit: vt neque ante cognitas Indias,minus
34 mortalibus propitius Deus fuerit. Bonitas ergo diuina perſuaſit mihi, inquilinis morbis ſua domi reperiri remedia. Docueruntque me theoremata Spagyrica, quod paretur liquor exiguus, cuſtodiens craſes ſimplicium incorru-
35 ptas,abſque condimento alieno. Herbas igitur aqua,vino,vel ſtillatitio liquore,decoquunt ad tertias, medias, etiam duplici(vt aiunt)vaſe, ac ſub diplomate coaceruatas. In quibus vires optimæ, ſi non pereant: ſaltem non elicitur, niſi moleſtus & ingratus herbarum muccus,ſtomacho digerendus,vtut ouorum albumine depurentur decocta, & ſucci, atque lauentur ſaccharo. Vtpote potantur abſque ſeparatione puri, ab inualido, abſque reſeratione clauſarum virium,ſine vitæ radice,ac participatione, emendatione defectuum, cruditatum, excrementorum, & poteſtatum violentatum, quarum actiuitates natura noſtra, ſine graui clade
36 ferre nequit. Electuaria deinde, confectiones, vel pillulæ, ſiue ad confortandum, ſiue ad ſoluendum, maioribus adhuc quàm ſyrupi ſcatent miſeriis: nam citra elixationem, ſola contuſione,ſeu pulueratione,connectuntur ex multis ſimplicibus ridiculè, neſcienter, & incogitanter, quæ ſibi inuicem plerumque aduerſantur, nocent, impediunturque ipſamet,ne mutuam iungant, quam nobis debent operam.
37 Non eſt enim in natura,quod Scholæ ſpectarūt in numeris,in quibus vires ſimul in vnum conueniunt, quia per vnitates conſentiunt. In natura ſiquidem res quæque ſingularis eſt, propria viuit œconomia,nec coniugio gaudet. Hactenus quoque Medendi operatio, procedit in vitam mediam Archei, quæ per confuſiones, & connexiones, ſi non planè intereat: ſaltem manifeſtè debilitatur. Plurium namque ſeminum complexu,irriti ſucceſſus, Scholas admonuiſſe debuiſſent, à confuſione tot tamque diuerſorum ſimplicium, abſtinendum. Quantò magis,quod ſub iſta multitudine multa ſuppoſita, oppoſita, fruſtranea, pleraque cæterùm ponderoſa, impertinentia, inepta, impropria, ideoque languida, effœta, mala, mortuaque confluant, aut ſaltem fiant. Etenim quanquam ſimplicium demerita, adulteriaque ſint plus mercatorum, quàm Seplaſiorum: attamen illa non diſcreuiſſe, tantum ignaui,ignari,vel auari eſt pharmacopœi. Certum eſt interim plerunque omnia tandem cruda,dura immatura,clauſa, venenata, impura, vincta, atque inepta ad communicationem ſuarum virium aſſumi, & deprauari magis per commiſtionem. Et quia ægrotantium ſtomachus eſt in limine,ideoque & primò offenſus, quia debilis, & ineptus ad extrahendum vitam mediam, tot difficultatibus obſeptam. Laboribus itaque & curâ ſingulari, omnino erat anticipandum, vt languenti ſtomacho,cuncta præparemus, ſi ad conceptos optatoſque fines iucundè pertingere ſperemus. Horridus ergò, nauſeoſus, & tædioſus confectionum cunctarum vſus. Adeoque hinc prouerbium: Tolle iſtud. Nam Apothecæ odorem 38
habet. A Solutiuis quoque ſi Scammoneam,& Colocynthida demas, ruet totum officinarum in ſolutiuis ædificium, ſublatis duabus iſtis columnis, quibus iſtud innititur. Nam ſolutiua præter ſcammoneam, colocynthida, Euforbium, elaterium, eſulam, adeoque manifeſta venena, eaque adhuc adulterata, ſordida, & horrida,diminutionis virium & roboris noſtri capita, continent planè nihil, niſi eadem venena,in aloë,rhabarbaro,ſena,agarico,manna, atque ſimilibus, mitigata, tantæque magis impoſturæ obuia ſupponamus. Odi idcirco ſimplicium præparationes,quoties lotio, ebullitio, aſſatio,aſſociatio, vel calcinatio virium diſpendia facit. Nam Aloë,ablutione ſuccum amitit, 39
meraque reſina manet reſidua, quæ ſui ad inteſtina adhæſione, torminum& hæmorrhoidum eſt concitatrix.Denique cum aromatum vis genialis, atque præcipua, ſit in odorabili, hoc ſi 40
vltrò euaneſcat,& ſponte odoratum feriat,quid tandem bulliendo & aſſando non fiet,præcipuè vbi gradus acceſſerit? quod noſtræ nos docent odoriferorum diſtilationes. Tandem quid in 41
Scholis inſulſius dici poteſt,quàm Cerui cornu, in inſulſum,& omni priuatum virtute, cinerem redegiſſe,ad magnos vſus? & loco præparationis, caſtrationem ſeu potius priuationem ſubſtituiſſe? Etenim didici pleraque remedia,odore, atque ſapore, tam intus quàm extra, noſtris auxiliari infirmitatibus: ideoque deteſtatus ſum ſimplicium multorum commiſtiones, eò quod ſi ad odorem ſanatiuum, alium deſuper adiunxeris, qui priorem ſupprimat, palliet, in ſe conuertat,vel ſimul ex vtroque neutrum ſuſcitet; ſciui exin,vim ſpecificam ſanatiuam, abolitam fore, irritumque effectum ab ægro optatum.

tum. Suſpecta igitur mihi aromatum & dulcium aſſociatio. Porrò odi confectiones cæteras officinarum preſaſque, quia futiles: quibus ſupereminentem ac violentam rerum poteſtatem, quibuſdam rebus ridiculis palliare, atque retundere ſtudent. Imò interim innatum huiuſmodi medicaminis furorem, tantumdem promoueri prædicant, quantum poteſtatum adnexis viribus detrahunt. Pleriſque enim aliquot grana cinnamomi, aut aliarum futilitatum admiſcent, vt violentiorum furores ſubigant, quaſi furiæ laxantium, aromatum aliquot granis, cicurentur! Quis etiam tenuiter in Chymicis inſtructus, neſcit in confectionibus aromaticis, imprimis peccatū pluralitatis eſſe? dein fruſtra pleraque, illaque peccare incruditate, duritie, cluſura, electione, & ſubſtitutione ſimplicium? Denique iſta cõfluere adhuc incerta doſi? vndè

43 nimirum effectus ſperatus præuertitur? Et quidem ex errore ſingulorum? Vtque vno exemplo abſoluam. Quid quæſo in Lithontribon, quod etymi promiſſis ſatisfaciat? Quorſum

44 enim cinnamomum, caryophylli, tria pipera, acorus, coſtus, rhaponticum, caſſia, bdellium, maſtiche, amomum, peucedanum, ſpicamen, zinziber, lignum & ſuccus balſami, tragacanthum, chamedrys, euforbium, olea quoque nardi, & moſchelini? Anne ſingula horum, in ſcopum etymo propoſitum conſpirant? vel nunquid ex ſimul commixtis, & intentiones mutuorum fragrantibus, orietur noua virtus, quæ promiſſa compleat? nempe lapidem in rene & veſica confringat potenter? ſtatimque omnes vrinæ defectus ſoluat? An non potius opobalſamum in cæteris excrementis atque quiſquiliis periret? Cæterùm in confectionibus opiatis, eadem ſurditas, quæ in Aromaticis, eſt obuia vbique. Quod vt vnico quoque xemplo abſoluam. Quorſum enim in Aurea Alexandrina Nicolai, 65. ingredientium confuſio facit? Quorum ſimplicium nulla eſt cognatio cum opio & mandragora, columnis confectionis? Profectò congreſſiones ſimplicium, ad ignari lubitum factæ, Scholas infatuarunt, ægroſque exanimarunt; iniecta ſpe fruſtrarunt, occaſioneſque Medendi in momenta labiles, incertis cõiecturis venenum expoſuerunt, atque præterire fecerunt. Compoſitiones itaque officinarum, ſi ſine mentis præiudicato examines, vtrobique in ſyrupis, electuariis, pillulis, eclegmatibus, trochiſcis, atque aliis vtili admiratione ſtupebis, mundum, garritu Medentum, Scholarum ineptis ſtoliditatibus, & noxiis deluſum præſumptionibus. Chriſtiani enim cum Stoicis credimus, Mundum in humanum vſum coaluiſſe. Idque cum olim mecum impensè contemplarer, mox viſum mihi fuit, humanum vſum commodè carere potuiſſe tantis venenis. Etenim frigidiora climata noſtra, in hoc ſaltem feliciora eſſe comperi, quòd reptilibus monſtris, virulentis, atque lethalibus careant, quibus alioqui calidior zona ſcatet. Certè non multa nobis eſt venenorum neceſſitas, familiaritas, abundantia; nec illorum vſus, vlla ratione compenſabit tot calamitates inde oriundas: imò ſi terra proferat tribulos & ſpinas, in peccati maledictionem: profectò maiores longè calamitates in dorſo fert, nobis tam in animantum, quàm vegetalium claſſe, importunas vitæ mortalium. Quocirca minimum quid per tribulos & ſpinas, textus minatur, quod iam maximum in calliditate hoſtilis ſerpentis, homo explorauerat. Sanè ſi benè inueſtigetur, vix aliquid immune natura habet, quod ſuum toxicum ſibi clanculum admiſtum non habeat. Non enim roſas aut violas habemus, quæ nobis non imponant; quin ſub tanta odoris fragrantia, non occultent veneni contagia: putrefactionis nimirum inſignia, corporis noſtri colliquationem, ac virium ſuffurationem. Idcircò ſimplicium cenſum ingreſſi, 45
paucula reperiemus inſontia: imò ſi campos aſpexeris, totus terræ globus, non niſi vnica atque contigua aranearum tela eſt. Quinetiam penitus attendendo, eadem hodiè videtur eſſe rerum facies, quæ erat ante vnicum peccatum. Adeoque fortaſſis ab initio, plura venena, nocua, & ſontia, quàm bona in terris: non tamen Medicamentum exterminij pro homine: Quia Paradiſus venenis carebat eiuſmodi, etſi ſerpentes adeſſent: vel forrè immortalitatis ergo, venena homini eſſent nihili futura in Eden. Sed contra; vidit Omnipotens, quod quæcunque (etiam in mundo extra Paradiſum) fecerat, erant bona in ſe, & ad fines ſuos: Quare dudum mecum hallucinatus ſum, exiſtimamus venena indigna vt eſſent. Cum quia honos Dei non requirebat illorum exiſtentiam; tum etiam, quod homo lubentius multis venenis indiguiſſet, adeoque venena, nec in Dei gloriam, nec in humanum vſum, condita rebar. Paucula nempe ſunt inſontia, quibus abſque cautela vti tutum ſit: pleraque verò horrenda tyrannide nobiſcum pugnant. Alia quoque ſua nos acrimonia vſtulando rodunt: plurima vbique alia, ſub amica ſpecie, nos illudunt, occultumque intus hoſtem deleterium gerunt. Vniuerſim autem, nil non ſcatet ſordibus, ac impuritatibus eſt horridum: cruditatibus demum, ametria, ac inuicta peruerſitatis pertinacia conſtans. Nam quanquam homo in Paradiſum delatus eſſet; præſciuit tamen ab æterno rerum laudabilis Opifex, mundum homini domicilium fore: terramque vt dedit filiis hominum, ita & eandem cum cunctis contentis ſuis, pro homine condidit. Tandem per Chymiam vniuerſa clarius intuens, me prioris temeritatis pœnituit, ac ſtolidæ ignorantiæ meæ. Siquidem vtrobi- 46
que, immenſam Architecti Clementiam, & Sapientiam, cum admiratione, ſupplex adoraui. Nam venena noluit nobis eſſe venena, aut nocua. Nec enim mortem fecit, nec medicamentum exterminij in terra: ſed potius vt paruo noſtri ſtudio, mutarentur in grandia amoris ſui pignora, in vſuram mortalium, contra futurorum morborum ſæuitiem. In illis nempe latitat ſubſidium, quod benigniora & familiaria ſimplicia recuſant aliàs. Ad maiores & heroicos medentum vſus venena tam horrida ſeruantur. Bruta enim vix iis paſcuntur, ſiue quod venenum cognoſcant intuitiuè, quod odore vel ſapore aliàs non proditur: ſiue quod rector brutorum ſpiritus aliquis, ſeruet iſta venena in maiores vſus velut maximarum virtutum hæredes. Sufficit ſaltem, quod bruta nobis potiſſima remedia relinquant velut è mandato Altiſſimi, cui plus curæ eſt de nobis, quàm de belluis. Aſarum enim crudum, quanta cum anxietate vomitum cit, eique præſens venenum teſtatur ſtomachus? & quàm facilè bullitione id recedit, mutaturque

mutaturque virus in deoppilans, diureticum tardarum febrium remediũ, quod occultatum in eo aroma prodit? Sic Aaron aceto bullitum miteſcit, magnorumque caſuum medela fit. Quapropter Scholæ correctiones inſtituerunt; atqui vtinam illas non ridiculas, non caſtrationes, non virium ablationes potius! Putant nimirum ex Aſaro laxatiuum euolare, per ebullitiones, non ſecus atque languentibus annis;
47 propria carie, res quæque tabeſcit. At ſaltem radix Aſari, non perinde vino incocta miteſcit, ſicut ſi in aqua bulliat. In pari tamen ignis gra-
48 du, euolaret ſuum laxatiuum pariter. Alij proinde putant, cruditatem, in Aſaro, ſolutionis effectricem; ſed hi olera negligunt Aſaro crudiora: helleborum verò coctione non maturari, ſi vomitus à cruditate oriundus ſit. Scammoneum rebus acidis incoquunt, vt mitigent: Sed nouit iam medentum vulgus ſic Scammoneam caſtrari, ideo vt ſi acido ſulfuris vapori exponatur, planè orbetur ſua virtute; tantumque Scammoneæ decedere, quantum aciditatis hauſerit. Aſt ego volens paterno animo corrigere furioſam medicaminum vim, intelligo, rerum vires priſtinas manere debere, & in ſui radice introuerti, vel ſub ſui ſimplicitate tranſmutari in dotes alias, ibidem latitantes clanculùm, ſub cuſtode veneno: vel de nouo partas; ratione additæ perfectionis. Quo pacto Colocinthis, laxatiuam atque deleteriam qualitatem introuertit, emergitque ex imo vis reſolutiua,
49 morborum chronicorum curatrix egregia. Id enim Paracelſus in tinctura Lili Antimonij cum laude attentauit; ſiluit tamen, vel neſciuit, fieri idem in omnibus prorſum animantium, & vegetabilium venenis, per ſalem ſuum circulatum. Siquidem omne venenum iſtorum perit, ſi in entia prima redierint. Hunc cardinem non Scholæ: ſed electi Deo medici, quos Omnipotens ex vtero matris delegit, ventura ætate noſcent, facietque ouium ab hircis diſcrimen. Non caſtranda ergo, nec mortificanda ſunt, magnatum poteſtatum ſimplicia: ſed melioranda per Artem: propter extractionem latentium. vel per ſuſpenſionem virulentiæ, vel ſubſtitutionem vnius pro altera, per adiuncta ſpecifica imperatiua. Hæc pro iis, quibus datum non eſt deguſtaſſe potentiam ſalis circulati maioris. Quædam enim depoſita ſui feritate, per adiuncta miteſcunt: neutra fiunt, aſſumptis videlicet vtrimque viribus participatiuè. Nec proin licet adiuncta huiuſmodi matura à receptis diſpenſatoriis officinarum, quæ non meliorationem, aut ſaltem correctiones: ſed internecionem rerum docent, vel prorſus, non niſi ludicra corrigentia perhibent. Per exemplum, Marchio Carolus Spinelli Ligurenſium Imperator nuper, cum ſerò vrbem pedes obambulaſſet, & cuncta mœnia perſcrutatus, medicos vocari iuſſit, illiſque dixit, ſe quandoque epilepſia laboraſſe, & à me curatum, & ſubinde adhuc vertiginem ſenſiſſe, poſtquam in tranſfretatione ab Aqui-
50 tania in Liguriam deſcendiſſet. Corona medentum, ſequenti mane propinat illi ſcrupulum Hellebori albi, & pro correctione addunt ſeminis aniſi tantundem: mox à ſemihora vomit, ac dein fruſtra meam abſentis opem inuocat, homicidas ſuos incuſat, dicens: *Helmonte mio, voi me lo diceſti, gli medici t'uccideranno.* Siluit, ac poſt binas horas, conuulſo ſtomacho primùm, dein toto corpore ſpaſmodes moritur: medici excuſationes quæritant, & terra culpam eorum texit. Ita enim Scholarum confectiones per diſpenſatoria correctiua, ſtulta, multa in ſarcinam ſecum vehunt. Opiata imprimis calida habent adnexa; laxatiua autem, plerumque zinziber, macim, aniſum, ac quæcunque torminibus, à poſteriori ſolutiuorum effectu, mederi poſſent. Vah quàm impuni licentia furit ignorantia in mortales! quàm parum intelligunt Hippocratem ſuum: *Si ea tollantur quæ conuenit*, (id eſt, quæ nocent & onerant) *æger melius ſe habet, & facile fert*. Etenim cum ea, quæ nocent intus, ſubinde vix pendeant drachmam, oportet omnem purgationem, quæ ad ſanitatem terminatur, eſſe euacuationem, vel imperceptibilem, vel ſaltem valdè moderatam, & cum reſtauratione virium. Hæc eſt namque, quam cum iuuamine ægri facile ferunt. Correctoria ergo pharmacorum, ſunt ſarcinæ inutiles, atque ſine rerum cognitione; à Scholis deſcriptum pondus, adeoque deſtructiua ſaltem pharmacorum, ſi non ſimul etiam ægrorum. Hæc medendi pars, ſolertem requirit, ac gnarum Naturæ Secretarium. Quia in illa parte, ampliſſimæ medicaminum opes, & deaurata Glauræ ſupellex inuenitur. Scholæ olim à noſtris Philoſophis didicerant, excellentiſſimas virtutes habitare in ſimplicibus, quibus venena deleteria in cuſtodiam præfecta eſſent: ſucceſſit illarum inde temeritas, quæ expreſſa venena, apertaque corroſiua, antidotis cõmiſcuit: Sperantes, per bonitatem & quantitatem adiunctorum, ſuperatum iri malignitatem veneni, quaſi conueniens eſſet ſanitati, Chirothecam peſtilentem, in cubiculum, ſano aëre repletum, deferri ad conuiuas. Non enim Viperam in The- 51
riaca hîc accuſo, ſine qua nempe, hæc velut mortua, ſimplicium eſt farrago. Caro viperina enim, in ſe innocua, & abſque veneno eſt. Imò toxicorum antidotus. Paſtilli verò inde parati, elixando, omnes opes in iure derelinquunt, quas cruda caro ſeruabat. De arſenicalibus hoc loco conqueror, Alexipharmaco magiſtraliter vt vocant inditis. Præſumunt enim Scholæ, propter audaciæ raritatem, fidem mereri, & ſtudiorum gloriam in authoritate poſſeſſionis locaſſe. Nec perpetuum eſt, circa deleteria morari, in eodem ſubiecto, etiam virtutes excellentiſſimas, 52
ſic vt hæc cooperiantur à venenis. Quippe arſenicum, Auripigmentum, &c. quantumuis fixentur, ac dulcorentur, nunquam tamen ſunt intrò ſumenda, vtut alij ſecus ſuaſerint. Foris tantùm valent, aliaque vlcerum venena necãt, domantque ſi prius ipſamet ſubacta ſint. Correctiones itaque medicaminum, ſunt abſque cognitione proprietatum, partium, & conſonantiarum. Quid enim aroma ponderat reſpectu veneni? ſi totum corpus humanum robuſtum & vita plenum, ictu dentis viperini mox corruat? An miteſcet Napellus admiſtione caryophilli? An colocynthis putrefacere deſinet, cum ſuis torminibus, ſi iungatur Tragacantho? Correctiones ergo in diſpenſatoriis, grauamina ſunt, & ſtupida additamenta, quæ virulentiarum non faciunt moderationes: ſed virium diſpendia. Quemadmodum enim venena promp- 53
titudinem agendi fermentalem habent, laborandum ita erat, vt medicaminum robur atque promptitudinem reſeruemus, ſed per inſitiones

Artis,

illa ad neceſſitates chronicorũ,&procul diſſitorum morborum,dirigamus. Hoc vnicum reſtabat in hoc negotio,vt ſummam rei violentiam, cum fermentali propagatione,infringamus, at-
54 que domemus. Quamobrem vt compoſitiones &correctiones officinarum in vniuerſum miſeror : ita magis adhuc deteſtor præcipitationes, vitrificationes,&præparationes Mercurij,Antimonij,Tutiæ ſulfuris,&c.Itemque adulterationes ſpirituum,ex aromatibus,ſeminibus,calidis vitrioli , ſulfuris ,&c. Itemque adulterationes ſpirituum , ex aromatibus , ſeminibus calidis, vitrioli,ſulfuris,&c.nam ad lucrum, à fugitiuis
55 ſeruis noſtris parantur,&capothecis comparantur,in Pyrotechniæ deſpectum potiùs,quàm ægrorum defectum. Pudendam pariter deploro ſimplicitatem illorum , qui foliatum aurum, gemmaſque cõtuſas,hominibus magna ſpe propinant,magno vendentes ſuam ignorantiam, ſi non dolum. Quaſi ſtomachus , inde vel minimum exſpectet ſubſidium . Subtilior , ideoque magis condolendus eſt error eorũ , qui aurum, argentum, coralla, perlas, atque ſimilia, per liquores acidos corrodunt,atque diſſoluere videtur, putantque hoc pacto intra venas admiſſum iri, verè ſuas proprietates nobiſcum communicatura. Neſciunt enim, ah neſciunt acidum venis hoſtile ; ideoque peregrina diſſoluentium ſuperata & tranſmutata aciditate,eiuſmodi metalla, & lapides, puluerem eſſe, vt ante. Qui vtcunque in tenuiſſimum pollinem ſit redactus, nihil tamen à ſtomacho conficitur , aut nobis ſuas vires partitur. Quod vt coram videas. Affunde enim ſalem Tartari rebus diſſolutis,in liquore aliquo pontico corroſiuo, ac ſtatim diſſolutum cadet in fundum,in forma pulueris Si enim aquæ fortes metalla non mutent in ſubſtantia, licet facta ſint tranſparentia , quæ ante erãt opaca,quin argentum inde ſoſpes recuperetur. Qua cæcitate ergo propinant lapides , & perlas , quaſi per corroſiua relinquerent priſtinam lapidum aut metalli eſſentiam ; Subtilis enim fuit deceptoris inuentum , vt ſua magno apud ægros æſtimet. Quia ignari deceptores putant, ſi diſſoluens à diſſoluto per viſum non diſtinguatur, etiam diſſolutum ipſum verè ſubſtantialiter eſſe tranſmutatum. Olea denique & pinguedines non valent pro balſamis , vnguentis & emplaſtris , niſi forte vt pharmaco conſi-
56 ſtenti am dent. Nam primùm,hominum magna pars compatitur in pelle vnguina,quod pruritus puſtulaſque cum tumore excitent.Deinde,quia prædicta olea plerumque ex herbis parantur, quarum virtus in mucilaginoſo & gummoſo ſucco deliteſcit: ſuccus autem iſte per cocturas in iura trahitur,vel primo exprimitur, qui vere non maritatur oleis , ſed tandem indureſcit fixatus. Ego verò in melle balſamos florum rectiùs cogo. Attamen oleorum ſimplicium ſimplicitates magis admitto, quàm cõpoſitorum. Vnguentorum idcirco & emplaſtrorum inconcinnas& ſurdas compoſitiones officinarum potiſſimum explodo : quod nil ſit ſtolidius,quàm puluerem vegetabilium,ſub pinguedinibus variis,&ignoranter commixtis, fixando exuſtulari, ineptumque ſib fieri.Qui ſi mineralis fuerit, ſe pinguedini non admiſcet;ſed potius ita intra
67 vnguina obducitur&incarceratur,vt fiat nihili. & ponderi tantum. Nihil enim oleis , vnguentis , vel emplaſtris miſcendum eſt , quod in iis nequeat per totũ homo generaliter reſolui. Cachinno etiam dignum , quod ſaccharum Tabarzet , ſiue albiſſimum commendetur , non quia dulcius , & in ſuo vigore ſit dignius : ſed quia carius, ſæpiuſque cum lixiuio calcis viuæ bullierit. Vbi nomen puritatis fecit impoſturam. Contuſi flores herbæ , &c. admiſto ſaccharo tabarzet quieſcunt, dulciori quæ ſaccharo fermentum arripiunt , & efferuendo vires Simplicis enodant. Mox autem deinde per caloris clauſam digeſtionem inhibetur fermentum,fiuntque longè potentiora. Diuerſitas au- 58
tem fermenti pendet ex lixiuio,quo ſaccharum vnum pollet,alterum verò illo caret. Soleo quoque vnguina foris apponere cum delectu. Scilicet in affectibus,quibus à centro foràs eſt ſanatio:vt in vulnere,contuſione,combuſtione,&c. tepidè apponẽda ſuadeo. Aſt vbi affectus internus externum petit ſubſidium , vt dyſenteria, Colica,ſpaſmi nephritici, ſcirrhus,&c.vnguina deforis lapide calefacto vel arena calida, foueri iubeo. Idque didici , contuendo paleam , in aheno aquæ tepentis,ſurſùm ac deorſùm velut à calore ſubter accenſo,deambulantem:Ideoque potenti calore , appoſita vnguenta animari, & ſpiritum ſuum cruori noſtro iungere,ſuſpicabar primum : deinde comperi, ſic malum foràs elici,ſiſti impulſiones ſymptomaticas.Et quæcunque balnea agunt in toto: hoc idem calefacta, fotaque vnguina,abſoluunt in parte,ſine totius iactura. Later enim fouens, pellit odorem emplaſtri intrò , attrahitque foras quæ alias pigriora hæret: Itemque cum cruore ſpiritus impetus faciens attrahitur, diſpergitur à calore, 59
aliuſque ſuccedit ſuo loco , vim medicaminis haurit,&velut ebulliens intro , reuoluitur. Circa collectionem ſimplicium quoque , non ſat vbique conſtat. Determinant radices colligendas ſub autumnum. Sed vt plurimum multa ſub Ver potentiores radices dant. Polypodum vernum imprimis viret. In autumno autem canam atque nigram radicem exhibet,effœtam ſcilicet & ſenilem,Ego cenſeo, ſingula immediatè ante ſtatum maturitatis decerpenda: nam plena maturitas , declinationis initium eſt.Ideo maturitatum ſua ſingulis fructibus , floribus , radicibus,frondibus, corticibus, &c. ſunto determinata ſpatia. Nam & ſuccus in plantis primùm affluit, qui in multis ſubinde mox areſcit , aut in frondes conſumitur. Varietas ergo maturitatum , collectionum varietatem parit. Sic namque quædam folia à floribus vegetiora,alia verò ante frondes ſuccoſiora. Tum quoque ſunt quæ ante fructus augmentum validiora. Nonnulla perpetua fronde perſtant. Quocirca rectiùs determinãt.Qui demetunt ſimplicia,iuxta ſcopi exigentiam.

POTESTAS MEDICAMINVM.

1 *Conſolatio Authoris in ſuis perſecutionibus*
2 *Author depingit ſuos Aduerſarios.*
3 *Somnium Authoris.*
4 *Senſit qualitates Elementales.*
5 *Senſit coagulationes.*
6 *Senſit Atrophias.*
7 *Senſit ſiccationes.*
8 *Senſit Ariditates.*

9 *Error Schalarum.*
10 *Hepatis calor vnde, & quomodo ſubſiſtat.*
11 *Senſit mercatorum adulteria.*
12 *Senſit duos rerum ſapores.*
13 *Notabilia de guſtu, & ſapore.*
14 *Senſit cauſas ſanationis.*
15 *Itemque duplicem modum.*
16 *Senſit ablatam immortalitatis ſpem.*
17 *Senſit bonitatem quamdam in naturâ.*
18 *Senſit fermenta digeſtiua.*
19 *Senſit vera diuretica.*
20 *Senſit proprietates ſalium mutatrices.*
21 *Senſit ſalium ſpiritus à contactu connexorum commutari.*
22 *Senſit propinqua & tarda ſalium obſequia*
23 *Senſit ſales torminum authores.*
24 *Apex ſalium viſus eſt in primo ente.*
25 *Senſit ſpecificos ſapores*
26 *Definitio ſaporis.*
27 *Inſipida guſtantur à ſtomacho, quæ non indicantur à lingua.*
28 *Senſit proprietatem occultam, & Scholarum iactantias.*
29 *Venatio occultorum, non propter quid: ſed per quia eſt. Ab effectu ad cauſam iuxta Euangelium.*
30 *Senſit aeoppilantia.*
31 *Senſit ſalium actiuitates.*
32 *Mineralium ſenſit ſpiritus.*
33 *Senſit purgantium laxans virus.*
34 *Triplex ſignum laxatiui laudabilis.*
35 *Error Paracelſi.*
36 *Chymus.*
37 *Non adæquata iudicari diſtillata ſui cõcretis.*
38 *Senſit multa tranſmutari ab adiunctis.*
39 *Senſit Hematium Metalli.*
40 *Sẽſit diſtillationẽ plũbi, quã Paracelſus ſupra.*
41 *Diuerſos morbos curauit.*
42 *Senſit vires planetarias Metallorum, altiori Analyſi, quàm præcedenti educendas.*
43 *Senſit diuerſas auri ſoluti vires.*
44 *Senſit vires Mercurij vitæ in ſynonymo Lili.*
45 *Senſit actionem renouatiuorum.*
46 *Senſit radicem veneficij Sagarij.*
47 *Senſit venena.*
48 *Senſit actiones rerum, iuxta Recipientis plicationes.*
49 *Diotiſmus Paracelſi circa vulneris nutritionẽ.*
50 *Salis vſus.*
51 *Oleorum varietas.*
52 *Vſus aquæ, & ſalis artificiatorum.*
53 *Elixit ex Aromate.*
54 *Laus Magiſteriorum.*
55 *Cibi conditi cur inſalubres.*
56 *Cenſura quorundam Mineralium.*
57 *Senſit ſextuplicem digeſtionem.*
58 *Senſit quando cruor animantetur.*
59 *Quid axungia interna & illita patiantur.*
60 *Senſit actionem Cantharidum & Cauſticorũ.*
61 *Senſit vim amuleticum.*
62 *Vis lapidum.*
63 *Senſit vnde effectuum diuerſitas in agendo.*
64 *Senſit mortis neceſſitates.*
65 *Operationum Chymicarum ordo.*

1 VExatio parit intellectum, vt nimia preſſura ſuffocat illum. Quãquã in acerbiſſimis aduerſitatibus vterer Iobo, & Paulo: tamen Dominus Iesvs Dei filius, ſuis me
exemplaribus anguſtiis, præpotẽtius ſic iuuit, vt
nedũ meos leniret labores: ſed in ſe velut ſuſtu-
lerit. Sic eius nomẽ mihi ſẽper honorabile præ
oculis. Senſi enim exempla Sanctorum, indu-
ctiua quidem, at non conferre vllam gratiam
per ſe. Mens mea enim in maximis preſſuris,
plerumque doluit, quod humano quodam mo-
re, ac velut inſenſilitatis pigritia, conſolarer:
Stoiciſmum potius arrogantem referrem, quàm
quod cum iubilo concentricitatis, tribulatio-
nes meas benigniſſimo Iesv, purè reſignarem.
Timebam enim animæ ſabbatiſmum iſtum,
quem innocentia ſuſcitabat, ne ex deſpectu, &
arrogantia proficiſceretur, adeoque tribulatio-
nes abſque fructu futuras. Potius inquam pro-
phetizati ſeculi, communi bonorum ſorti, & ſo-
dalitio immiſtus, incidiſſem ipſe malus & inu-
tilis. In horas enim ſingulas formidabam, quod
indolens eſſem, nec tantillum ſentirem ipſas
perſecutiones, à Clero quodam, & Magnatibus
illi Clero adſtipulantibus, ac demum à meliori
parte populi, mihi illatas, alioquin in viro, tan-
tillum iudicioſo, valde ſenſibiles. Timebam
enim, ne mihi contingeret iſta animi imperfra- 2
cta quies ex deſpectu erga inimicos. Rogo ita-
que, vt clementer iudicet Deus, boni omnis
fons. Saltem ſæpè conſiderabam exſpatiando
per anteacta ſecula, & futuras Chriſtianorum
perſecutiones: quod prima preſecutio Eccleſiæ
fuerit violenta, & Tyrannorum. Altera deinde,
ſubſecuta eſſet fraudulenta, & hæreticorum.
Noſtra autem ſurrexit quidem ab hypocritis;
compoſita autem eſſet ex dolo & vi. *Sunt nam-
que* (vt inquit S. Hildegaldis Prophetiſſa) *qui
primum prælatos, & ſubditos eorum potentes, de-
cipient ſpecie pietatis: & tandem quotquot ſibi
non fauerint, per Magnatum potentiam oppri-
ment.* Bone Deus quid non ſenſi, & quantum
teſtari non poſſem? Sed vindictam totam tibi
ſoli obtuli: & rogo ex charitate, quod illis par-
cas, neue illos damnes mea de cauſa. Quia à
manu tua ſuſcipio: & neſciunt quid faciunt.
Cogitaui tandem modum, quod omnes tribula-
tiones meas in caput Neronis & Tiberij medi- 3
tarer tranſlatas. Itaque ſemel defeſſus, refectuſ-
que, ſubitò magna conſolatione, velut in ſom-
num delapſus, vidi me in quadam regia, artifi-
ciis humanis ſuperiore. Erat autem ibi excelſus
thronus, circumcinctus inacceſſibili ſpirituum
lumine. Qui autem in Throni ſolio ſedebat, vo-
catur. *Eſt.* Et ſcabellum pedum ſuorum, *Natura.*
Ianitor aulæ, dicebatur *Intellectus.* Qui ſine lo-
quela, porrigebat mihi libellum; ex opaco ele-
ctio, cuius nomen erat: *Gemma roſæ nondum
aperta.* Et quanquam ianitor vocem non daret:
ſciui tamen, iſtum libellum mihi deuorandum.
Extendi manum, comedi illum. Eratque ſaporis
auſteri & terreſtris, vt quaſi laryngem mihi
præcluderet; ſic vt ingenti tarditate laboris il-
lum deglutirem. Vnde dein totum mihi caput
viſum fuit velut diaphanum. Tum dein alter ſpi-
ritus, ſuperioris ordinis, dedit mihi lagenam,
in qua erat vnius verbi, Ignisaqua, Nomen
prorſus ſimplex, ſingulare, indeclinabile, in-
ſeparabile, immutabile, & immortale. Neſciui
autem, quid mihi negotij eſſet cum eo. Nec ali-
quid de eo deſuper audiui, & præ pauore mag-
nitudinis, fauces mihi præcludebantur, ac vox
faucibus hæſit. Tandem iuſta veneratione, ante
thronum peracta, conatus ſum multipliciter
exper

experiri,quidnam lagena contineret. Ecce præ
foribus aulæ erat Pyrotechnia,anus alacris cla-
uigera, quæ ſeras non aperiebat foris, niſi in-
tus ianitor priùs peſſulum ſubduxiſſet. Quod
non tentabat, niſi ſigno, à Throni lumine ſibi
dato.Pulſantibus autem ad fores reſpondebat,
tacente clauigera,ianitor:*Neſcio vos*. Qui ve-
rò per cancellos feneſtrarum inſpicere tenta-
bant ; à tenebris percuſſi, decidebant dein ve-
ſani, plures circum oberrabant, magna polli-
centes, ſine baſi. Steti dudum ſilens,mox de-
duxit me manus (cuius reliquum de corpore
non videbam) ad hortum amœnum. Vbi re-
pentè me adoriebantur omnia ſimplicia , tan-
4 quam per ſe quodlibet eſſet ſingulare. In quo
inſultu , ſentiebam vniuerſa mundi ſimplicia,
non quidem quaſi qualitates illorum agerent
in me (non enim vnus ſatisfuiſſem omnibus
tolerandis) velut illorum obiectum : ſed ſin-
gula in me, tanquam theatro,videbantur ſuas
repræſentare ſcenas. Atque vtinam illas benè
calamo explicem ! Senſi imprimis omnia cali-
da, frigida, humida, & ſicca, tanquam quali-
tates momentaneas,rebus conſtitutis ſuperue-
nientes,inſtar colorum. Quæ autem nos cale-
faciunt,refrigerant, humectant, vel exſiccant,
ſenſi id non quidem contingere ratione exceſ-
ſus illarum qualitatum , quarum ſortiebantur
nomina : ſed reſpectu appropriationis obie-
cti. Hactenus enim cadauer humanum, lan-
guida morte extinctum, etſi iuxta ignem vio-
lenter interpeſceret , tamen tactui videtur eſſe
frigidiſſimum , adeo vt manus vix queat inde
dudum poſt recaleſcere. Idque ſanè non fit,
generata in nobis qualitate, quæ frigus nomi-
natur: quæ ſcilicet ſui contemplatione , no-
ſtrum calorem totidem punctis ſuperet,vt tan-
ti frigoris exceſſum imprimat : ſed potius , eò
quod vitalis ſpiritus , cadauer pertimeſcens,
à manu recedat. Pariter nãque Camphora,pi-
peris ſaporem gerens, & Opium amarum , re-
frigerare dicuntur. Quatenus Archeum ſubi-
gunt,aut fugant. Quo pacto etiam Blas febri-
le, idem numero frigus primò , ac dein calo-
rem , in Archeo ſuſcitat. Senſi itaque , quod
calida à primi gradus momento,in Eſcharati-
cum vſque, non inurant noſtræ temperiei , ca-
loris exceſſum: producẽdo ſcilicet in nobis ſui
caloris ſupereminentiam:ſed ſalium acutorum
miniſterio noſtrum ita accendant.Archeum,vt
eundem magis magiſque exaſperent; atque tan-
dem,igneam violentiã proprij Blas motu, exæ-
ſtuando aſſumant. Qualis eſt Prunus,& ignis
perſicus.Atque ideo nil huiuſmodi calidorum,
calefacit cadauera. Senſi denique nil nos hu-
mectare , niſi per appropriationem ; Ideoque
nec aquam propriè nos humectare , ob defe-
ctum appropriationis,quæ approximationis &
aſſimiliationis cauſa eſt. Verum illa quæ obli-
niunt,infarciunt,reſoluunt,noſtrique corporis
ſubſtantiam , velut per exigua puncta, ſaliuare
faciunt,abſque ardoris & acrimoniæ ſenſu:illa
inquam humectant.Idque tantùm occaſionali-
ter , ac velut per accidens. Itaque humectare
ſenſi,quæcunque diſſoluunt,reſoluunt,& glu-
tinoſa colliquant. Quatenus ſcilicet coagula-
tionis, & arefactionis impedimenta ſubmo-
uent. Ideoque Malua, Althæa, & quæ hume-
ctantia creduntur , quatenus poros cutaneos
claudunt, ſicque diaphæreſim ſiſtunt , errorem
inScholis peperere.Siquidem eiuſmodi hume-
ctatio, non niſi excrementorum eſſet detentio
morboſa : non autem humectatio roſida par-
tium. Senſi quoque non alia ſiccare, in nobis
quàm quæ extenuando diſponunt ad exalatio-
nem.Sic enim ſudor,licet humectet pellem,&
habitum turgidum faciat;attamen merè exſic-
cat nos.Porrò quæcumque coagulant,ſenſi po- 5
tius indurare & grumefacere, quàm exſiccare.
Ideoque coagulationis oppoſitũ eſt reſolutio:
non autem humectatio.Quæ verò Atrophiam 6
inducunt, atque tabefaciunt, ſenſi id non fieri
qualitate ſiccatiua:ſed quod liquor,aliàs nutri-
tius , aliò ſubducatur furtim : cuius occaſione
fermenta, calori connexa , veram ſiccationem
perficiunt.Senſi itaque non aliam in nobis ex- 7
ſiccationem , quàm quæ fermentorum reſolu-
tione,& caloris difflatione fieret.Senſi inquam
ipſam coagulationem,ſeu indurationem, pro-
dire ex ſuomet coagulo,ſiue proprietate ſemi-
nis,liquores in fructum ſolidiorem promouẽ-
tis.Senſi etiam quod arida,quæ liquores in ſe 8
combibunt , licet actu ſint arida : tamen citò
humidis ſatientur,à combibitione ceſſent, nec
demum intrent in radicem miſtionis aridorũ.
Ideoque ſenſi ſitim,non eſſe introductam qua-
litatem ſiccitatis:ſed ſitim naturalem eſſe ſen-
ſum diminuti laticis, non autẽ planè deficien-
tis adeo, vt vel principiantẽ ſiccitatem, accu-
ſet.Sic ſenſi ſitim præternaturalẽ,non eſſe are-
factionis indicium. Bibunt namque & abdo-
men diſtendunt,permanente ſiti ſoſpite.Proue-
nit namque iſta ſitis , quatenus excrementum
peregrinum , ſuccũ alimentarium ſtomachi li-
quefacit. Enim verò dum ſenſus meos deſcri-
bo,non tam amens ſum,quod negauero exceſ-
ſum caloris externi vrere , vultus & vulnus &
vlcus efficere,vel excellens frigus mortificare,
tanquã ſi vreret.Aſt in propoſito ſomno,ſenſi
ſaltem , quatenus ſpeculationi medendi inſer-
uiunt.Igitur caloris & frigoris exceſſiui exem-
pla,ſunt enſis inſtar : non autem referenda in-
ter occaſionales & internas cauſas morborum
Medico conſiderandas.Si nimirum iuxta theo-
remata per oblationem illarum ſanitas exſpe-
ctetur.Quapropter ſpeculatio cauſarum exter-
narum,& antecedentium, non eſt curatiua:ſed
tantũ ſubinde diagnoſtica,& directiua.Neque
enim inflicto vulnere,etſi enſis auferatur,ſana-
tur vulnus. Nec ignis è foco auferendus , etſi
quandoque ille,eodem loco aliquem ambuſſe-
rit. Cauſæ ſiquidem morborum internæ,qua-
tenus connexæ occaſiones:ideo illarum conſi-
deratio , & ablatio , eſt verè medica. Scholæ
verò cum cernerent ignem comburere ſua ob-
iecta,ſimiliter & frigus mortificare, & perime-
re, adeoque corpus humanum per excellentes
iſtas qualitates externas diuerſimodè agitari;
putarunt propterea effectus,qui ſibi haberent
adnexum calorem,ſuccitari ab igne.Atque ha-
ctenus in febribus,duo luctari in nobis elemẽ-
ta,quorum aqua ſemper potiretur priore par-
te victoriæ,ignis verò poſteriore.Ignem vide-
licet patrare Eryſipelata,prunum,ignem perſi-
cum, cauſum, &c. Indurare pariter exſiccan-
do ſcirrhos , calculos, oſſa , & nodos. Reme-
dia quoque talibus regulis digna,per cõtrarie-
tates decreuere. Neſcientes , quo pacto ſpiri-
tus vitæ,calores ac frigora excitet,abſque igne
& glacie : quia neque ex elementis noſtri cor-

poris, aut ex fictis humoribus. Aſt vtrobique
10 τὸ ἐνορμῶν Hippocratis neglexerunt. Provt
quandoque exemplo vno, de ſpina digito in-
fixa, demonſtraui. In quo calor, dolor, phleg-
mon, febris, non ab igne ſpinæ efficienter pro-
cedunt: ſed quia ſpiritus ſenſitiuus, peregrinam
ſpinam ægrè fert. Sic nempe calor & frigus,
ſunt accidentia, impertinentia ad naturam fe-
bris, provt & in hepate, ſui ſentiuntur calores,
quia ibidem ſuæ ſunt ſpinæ. Eſtque calor non
cauſa, ſed effectus ſpinæ illius. Adeoque altera-
tiones, quæ in vitali œconomia contingunt, &
in cadaueribus ceſſant, non ex igne, aut glacie
corporis, aut humorum: ſed ex vitalibus ini-
tiis dependent. Imò ſi Scholæ rem, vt eſt, atti-
giſſent, comperiiſſent Thermas, balnea, &c.
non areſacere, & comburere nos: ſed potius hu-
mectare, niſi calores illorum inordinati ſint, &
diuturni. Imò nec tunc quidem aliàs, quàm
quia plus conſumitur, quàm aſſumitur, corpus
11 accidentaliter areſcat. Senſi demum ſtatim, poſt
primas qualitates, furtiua adulteria merca-
torum, quibus onerant, defœdant, alienant,
& ſubſtitutiuè mentiuntur, exotica pharmaca.
Quibus non eſt opus mea doctrina: quippe qui
12 metu inferni non mouentur. Mox abinde ſen-
ſi duos ſaltem rerum ſapores diſtinctos, ſi non
ſubinde tres, aut quatuor: vnum nempe per
quem ſunt acria, amara, ſalſa, &c. Alterum ve-
rò, qui dicitur ſpecificus, appropriatus ſemini.
Priorem itaque ſenſi, eſſe ſalium dignitates, &
officia. Non quidem ſalium ſeparatorum, è tri-
bus primis, ſiue (vt aiunt) initiis corporeis hau-
ſtorum: ſed ſalium in concreto gliſcentium.
Alterum verò ſaporum, ſenſi eſſe ſeminalem,
odorum naturam, in concretis, officio forma-
rum fungentem, vel ſaltem explicantem. Salia
namque, vt maximè ſenſiblia, primùm ſe offe-
runt guſtatui, cui proinde Hipprocrates tribuit
notiones morborum. Amarum nempe, ſalſum,
13 acre, atque ponticum morbos indigetans. Ca-
lores verò atque frigora, potius ſubaudiuit eſſe
pathemata ſubſequentia, quàm morbos. Guſta-
tui autem iudicium aſcribo, propter præfatas
qualitates guſtatiles, in quibus plerumque pro-
fundior ſedet dynamis, ſeminalem atque effi-
cientem cauſam continens. Non autem quod
proin linguæ, & palato judicium de morbis
competat: ſed guſtatum nomino, ob qualitates
guſtabiles: Alioquin eſt ſenſus, quo cuncta pol-
lent organa, quorum vis ſenſitiua, per attactus
approximationem, indicia facit amicitiæ, vel
hoſtilitatis, ſuper occulto ſenſibili. Hoc igitur
modo ſenſi, præpollentium ſalium eſſe officia,
quæ vires ſubordinatarum formarum ſui con-
creti, explicant, atque deferunt ad Archeum, ve-
14 lut ſuum obiectum, in quod agant. Itaque ſenſi
ſanationes, tam per medicamina, quàm per na-
turam fieri per ſedationem agitati Archei &
ablationē ſeminalis & morboſi characteris, ab
15 Archeo producti. Hanc nimirum ſenſi proxi-
mam, tutiſſimam, atque ſummam ſanationem.
Quæ autem ope Arcanorum ſuccedit, verſatur
circa ablationem producti. Ideoque ſenſi Arca-
na, operari tanquam ſalia. Nimirum ſanationes
huiuſmodi contingunt, auferendo noxium, vel
addendo defectuoſum. Nam alioqui, quæ impe-
diunt incrementa, vel appropriationes, ſpectant
potius ad præcautionem, quàm ipſam ſanatio-
nem. Noxia verò tolluntur reſoluendo, abſter-
gendo, exhalando, vel expellendo. Quæ pro-
prietates ſalibus ſunt congruæ. Non autem de-
bitè fiunt nocui ablationes, per venenoſa, li-
quantia, & putrefactiua, vt neque per cruoris 16
& vitæ ſubductiones. Additionem autem defi-
cientis, ſenſi proprio modo non fieri, ideoque
nos retroire paulatim, penuria arboris vitæ,
Quod de facultatibus vitalibus dictum eſto nō
autem de cruoris egeſtate, qui per culinas re- 17
ſtauratur. Cæterum ſenſi naturam ſpontè velut
reſurgere, & aliquos ſibi defectus reparare, ſi à
jacente ſedens facta fuerit. Quorſum etiam iu- 18
uant balſamica, & tingentia. Senſi quoque in
ſtomacho naſci ſalem aceroſum, volatilem par-
tim, partimque fixum. Vtrumque verò dein-
ceps commutari, per ſua viſcerum fermenta, in
varios ſales, qui emancipatus per arepta fermē-
ta, ſuam ſæpè ac ſucceſſiuè mentitur originem. 19
Mumiali nempe fermento, fit ſal cruoris, noſtri
œconomiam recturus: ſin verò in Rene diure-
ticus fiat, iam conficitur vrinarius. Senſi itaque,
ſola dumtaxat eſſe atque vera diuretica, quæ
augendi ſalis vrinarij habent facultatem, & fa- 20
cilem ſibi faciunt clientelam. Senſi denique,
nedum in organorum fermentis diſpoſitiuis:
ſed inſuper propter *Magnum oportet*, in ipſis
ſimplicibus, ſuas eſſe ſalium propagandorum
ac immutādorum proprietates Quædam nam-
que habent ſales craſſiores, & ineptos ſuſci-
piendo fermento ſtomachi: ideoque permanēt
inuicti. Alij denique ſunt, qui hoſtili aduerſan-
tur proprietate, poteſtatibus vitalibus, adeoque
non niſi infeſtis finibus, ad hoſpitia vitæ ſub- 21
intrant. Senſi ſalem volatilem ſpiritus vitrioli,
prompta obedientia, prima diſſoluti actione, in
merum alumē migrare. Etenim ſi corpus Mer-
curij coagulauerit in album puluerem, etſi nil
de materia aut viribus Mercurij reſeruet (id
enim declarat pondus Mercurij priſtinum) at-
tamen mox in alumen tranſit. Sin verò acidum
vitrioli, in ſtomacho obuiam mucilaginem of-
fenderit, eandem liquat, nec tamen proinde
aluminoſum fit. Vt inde ſenſerim, vnum & eun-
dem ſalem tranſmutari diuerſimodè à connexo. 22
Senſi itaque ſales quoſdam, qui in ſtomacho
ſordes abſtergerent, antequam ab eius fermēto
ſubigerentur: alios verò, qui tardè ſuas ſalſedi-
nes aperirent, ac nō niſi poſt alteram digeſtio-
nem: idque cum jam diureticos, vel diaphore-
ticos ſales, manifeſtarent. Sicque venas ſui ob- 23
ſtruentibus feliciter tum liberarent. Senſi inſu-
per ſales, qui ſuam indolem, non niſi ſub ſter-
corizatione inueniunt, ſuntque acidi & colici,
vel hiſce oppoſiti, inque eſſentiis oleoſis con- 24
nexi. Summus autem atque feliciſſimus ſalium
eſt, qui vltimam puritatis & ſubtilitatis metam
in natura attigit, cūcta peruadit, ſoluſque agē-
do manet immutabilis; quæque alia pro lubitu,
prompta reſoluit obedientia, rebellemque om-
nem materiam, non ſecus atque aqua calida ni-
uem liquat, & volatizat. Senſi mox ſapores ſpe- 2
cificos (puta macis, croci, &c.) tanquam pro-
prietates, ſiue officina formarum vltimarum,
per ſales præpollētes edita. Non quidem quod
hi ſapores eſſent vis illius formæ propria: ſed
potius fracedo illius ſeminis, procedentis ad
vltimam iſtam formam. Sapor ſiquidem vt talis 26
eſt qualitas ſolitaria, medēdo inutilis, fermen-
talis

talis fracedinis ſuæ teſtis, cooperatrix ſanationis, quatenus vt nuncius Archeum diſponit, vt in latentis proprietatis cognitionem deueniat. Nam niſi res per ſaporem & odorem Archeo

27 arriſerint, niſi intrò admittuntur. Imo pharmaca, in prima ſui facie inſipida, vt ſunt turbit, hermodactylus, zelappa, Mercurius, ſtibium, &c. multo laruata ſaccharo, ſi tamen iterato ſumantur, horrorem atque abominationem faciunt. Alius proinde guſtus eſt linguæ, & alius in ſtomacho, velut Archei extremo. Grati ergo ſapores ſtomachi, benignam vitam, noſtræ cognatam rei ineſſe denotant. Quare felis magis delectatur odore fracidi, ac olentis piſcis, quàm cinnamomi. Perſentimus ſic nempe non rarò, occulta venena, propter ſaporem, & odorem ſpecificum, noſtris horridum præcordiis. Saltem quoties in veneno eminet guſtus placidus, ſenſi ſub eodem ſimplici latere ingens arcanum, quod depulſo veneno,

28 ad effectus arduos natum & ordinatum eſt. Senſi deinceps præter ſapores ſpecificos, horumque gratitudinem, beneuolentiam, vel horrores, proprietatem quandam formalem, emanantem; lingua tamen imperceptibilem, ſoloque archeo comprehenſibilem. Stupent Scholæ, dum ad qualitates occultas (vt vocant ideo) ventum eſt. Nam dum nequeunt ſuas nugas caloribus, frigoribus, horumque mendicatis complexionibus adſcribere. Scriptores quidem calamum reponunt, atque medentes attollunt humerum, ac ſupercilia; quia proprietatem iſtam accuſant, ſibi notam in effectu, at ignotam in cauſa: ſeſeque huius ignorantia tegunt, quod humagno intellectui ſit impoſſibilis proprietatum illarum indagatio, quam iam dudum inquiſiuiſſent alioqui. Quaſi dicant. Nos ſcholæ valemus determinare, quantum mens humana poteſt inquirere. Decernimus ideo, nullas rerum poteſtates poſſe intelligi, aut indagari humanitus, quàm quæ ſunt primæ elementorum qualitates, aut ex his oriundæ. Fatemur ideo, facultates formales eſſe occultas, quia cognitu impoſſibiles. Certè Scholæ ſunt valdè luteæ, aqueæ, aëreæ, nebuloſæ & igneæ! quàm ſe oſtendunt ſuorum obiectorum inſcias, & exercitij, quod profitentur, impares? Ingenia enim ſua ignauiæ emanciparunt, vt nil ſit ipſis gratius, quàm declinaſſe ad excuſandas excuſationes in ignorantia, & impoſſibilitate naturæ? qua quiſque ſuam in particulari velet. Primum enim, Antiqui dum viderint morbum aliquem, curatum remedio ſpecifico, & appropriato, ſtupebant velut ad inſolitæ rei miraculum: At deinceps Scholæ ſuas ſtupiditates, in generalem ignorantiam relegaſſe, ſatiſdatum arbitratæ ſunt. Neque enim, etſi cauſas diſtinxiſſent à qualitatibus elementariis ſibi notis, proinde aliquid incontaminatum, & abſque oculi cataracta dixere. Nam quis vnquam humiditatis cauſam in aqua, aut caloris in igne, magis ratione à priori inueſtigauit, quàm trahendi ferrum in magnete? Sunt ergo qualitates elementales, tam occultæ, quàm aliarum vlla. Equidem in hoc cæcutitum eſt à Scholis, quia aduerſus doctrinam Euangelicam proceſſerunt. Primiti-

29 va enim veritas vult, quod Arborem cognoſcamus ex fructibus: Scholæ autem volunt fructum cognoſci debere ex arbore. Dicam ergo per fructus, quo pacto ad cognitionem arboris deueniendum. Imprimis itaque ad cauſarum occultarum cognitionem, ſupponitur effectus aliquis, itemque cauſa illius, nec dubitatur, quiſnam ſit effectus, quæue eius cauſa: quæritur autem tantummodò nexus amborum: quo pacto ſcilicet effectus à cauſa procedat; vice verſa, quo modo atque medio, cauſa eiuſmodi effectum producat. Præſupponitur inquam cognitio arboris, & fructus eius. Quæ ſi ad medendum componamus (etenim, ſi totus mundus propter hominem ſit, & tota naturæ cognitio phyſica medenti ideo ſubſeruiet) præſupponendæ primùm erunt cognitiones ſuiipſius: ſcilicet vt verus Medicus ſciat arborem humanæ naturæ integræ, eiuſque fructum ſanitatem ſcilicet: conſimiliter quoque Arborem vitiatæ ſanitatis, ipſamque deprauatæ ſanitatis claſſem, tãquam fructum illius. Quæ cognitiones requiruntur, quidditatis propriæ, cum adiacentibus ſuis. Vt igitur, arborem cognoſcamus in ſui radice, & proprietatibus, id ex fructibus fieri oportet: quocirca etiam fructus primùm cognoſcendi ſunt. Fructus autem tam integræ, quàm vitiatæ ſanitatis, cum ſint ſcopi, ad quos referantur occultorum remediorum proprietates, ſe habent per modum arboris & trunci, in quem inſeri debeant ſurculi gemmæ, & ſemina rerum, tanquam earundem fructus. Hoc nempe requirit medendi deſtinatio, vt remedia, licet ſe habeant per modum cauſæ, fiant tamen fructus ſiue effectus in nobis quatenus in noſtra arbore fructificant: adeoque non ſolum ſunt fructus ſuæ natiuæ arboris, vnde in natura rerum deſumuntur: quin potius fructus ſunt noui, ex inſitione producti, adeoque planè promiſcui, ex ramulo, ſiue fructu arboris inſertæ, & ex vitali poteſtate trunci, in quem inſeritur. Eiuſmodi nimirum fructus produnt ſuam arborem. Adeoque vt in omni naturæ progreſſu dualitas ſexualis requiratur ad fructus cuiuſque productionem. Non mirum fuit ignoratam ſteriſſe occultorum claſſem, & applicationes, ſi hactenus neglectum ſteterit ſtatum ſanum & morboſum eodem naſci parente: adeoque & morbi eſſentiam totam, in externas, occaſionales, efficientes, bellantes: non autem in veram, atque internam ægritudinum arborem retulerunt. Supponamus ergo Archeum irritatum, ac pene furioſum, qui à cauſis occaſionalibus laceſſitus, proprium profundit cruorem, facitque dyſenteriam: vel item fingamus Archeum in aliqua parte, vltimæ digeſtioni famulante, conceptum doloris ſtigma iniquè ferentem, ac velut furore percitum, Eryſipelas ſuſcitare. Quæſtio eſt inueniendi remedij ex occulta proprietate. Conſiderarunt ergo Scholæ applicare Eryſipelati refrigerantia, quatenus fructui, & non arbori vitiatæ remedium applicare voluerunt. Rerum autem naturalium Symmyſtæ, attenderunt præfatos furores, per metum coercendos, adeo vt metus non ſit homini: ſed Archeo incutiendus. Pauidiſſimum ergo animal, leporem videlicet, occiderunt. Non quidem telo, vt in inopina morte occumbat: ſed venando vt per canum morſum intereat: quo vis geminata pauoris, imprimatur in eius totum. Itaque linteum cruentum in leporis ſanguine tinxerunt, & ſiccatum aſſeruarunt. Idque in vino carptim exhibuerunt, & curata eſt dyſenteria. Itemque ſiccum appoſuerunt eryſipelati, & ſanatum eſt. Imò milites Germani,

mani, leporem, fumo ſiccatum præbent in po-
tu, & curatur dyſenteria non fallaci euentu.
Vndè didicerunt fruſtraneas venæ ſectiones
& purgationes, ſiue fictos humores ſpectes, ſi-
ue demum caloris & roboris vnà cum ſangui-
ne diminutionem: Ridiculas item refrigera-
tiones: vtpote quæ à poſteriori mederi conan-
tur, radices nequaquam attingunt, eoque no-
mine, naturam in maiores plerumque furores
concitant. Eryſipelas ergo & dyſenteria, pun-
ctum aliquod commune nacta ſunt, in quo cō-
uenirer. Idque eſſe venenum aliquod Ideale
ab Archeo natum. Siquidem in abore huma-
na, omnis Archei exorbitans paſſio, tingit ſui
Ideam, in cruorem, imò & in excrementa: non
minùs quàm in arbore canina, exorbitatione
rabiei, naſcuntur fructus in eius ſaliua, qui
producant deinceps in nobis fructum rabiei
tranſplantatæ. Proinde cognitio occultorum,
perperam inquiſita eſt ex fructu. Cognoui enim
quæcunque in mundo fiunt, neceſſitate ſemi-
num Archei cuiuſlibet, adeoque incorporalis
atque inuiſibilis entis ergo, fieri. Entia autem
ſeminalia, vi phantaſtica animantatorum, vel
Archei eorundem, conſimili perturbatione ori-
ri, ſciui. Adeoque vt ex inuiſibili quodam prin-
cipio, viſibilis hic mundus continuetur. In ſub-
ſtratis verò, ſiue non animantatis eadem ana-
loga quadam proportione conſimiliter ſeſe ha-
bere animaduerti. Omnem autem exarthroſim
Archei, per ſuas Ideas fabricare ſemina vene-
na ſuo corpori, ſicque arborem integrum tuere
in vitiatam. Quarundam rerum, quæ nobis ve-
nena naſcuntur conſideraui, ſemina gerere, non
quæ exorbitione ſui Archei; ſed noſtri Ar-
chei reſpectu, vitiatas producerent, ſibique na-
turales Ideas, nobis lethales. Vndè videlicet ſi
fructus, vel ſurculi inſerantur in arborem inte-
græ valetudinis noſtræ: contingit, ex vtroque,
velut promiſcuo ſexu, nobis ſuboriri vitiatos
ſiue venenatos fructus. Venena autem vtrobi-
que ſunt inter proprietates occultas. Iuuantia
igitur adæquata, Ideas habeat ſummè extincti-
tuas Idearum venenatarum, vel quæ bonitate
eminenti, tam productorem veneni Archeum,
quàm ipſum venenum productum, tranſmu-
tent: vndè perſpicaciter didici, omne prope-
modùm venenum, eiuſque Antidotum, adeo-
que & totam occultorum, ſiue formalium pro-
prietatum proſapiam, depluere ſeminaliter ex
29 luminis vitalis actiuitate. Sic namque venena
animantorum oriuntur ex perturbationibus:
quæ quò atrociores fuerint, eò quoque ſæuio-
ra venena proferunt. Sic nempe ſerpentum ve-
nena, ex ira, inuidia, furore, ſuperbia, me-
tuque variegata naſcuntur. Mineralia verò cor-
roſiua, & putrefactiua, è ſalibus, Mercuriis &
ſulfure, quibus ſuus furor à ſemine analogo
propagatur. At quàm euidens iſtud in turba ve-
getabili? vbi perturbationes illæ ſeminales,
ideoque & connaturales, per ſemina, conti-
nuato curſu tranſplantantur. Venena enim quæ-
libet, per claſſes perturbationum redacta, licet
diſtinguendo pernoſcere. Conſequenter quo-
que per Quia eſt ſpecificatum proprietatum
notitia hauritur, ſi ad certos ordines perturba-
tionum & affectionum reducantur. Prout latius
de Peſte alibi: ſic nempe multa indagantur, in-
uentaque ſunt: Inde per affectus ad cauſas itum,
deque vna cognitione in aliam per manus du-
ctis. In terminis, venena Eryſipelatis, & Dy-
ſenteriæ, ex ira Archei, ſanatio eſt in lepore,
cui timor, manſuetudo, fuga, & vita innocua.
Nec valet argumentum contrarietatis: Nam im-
primis contraria in viuentibus admiſſi, atque in-
de proprietates illorum, quaſi viuentium Ideis
ſigillatas, quodammodò contrarias, in priorita-
te arboris efficientis dico; quatenus in hanc de-
ſinunt ſigilla pathematum. Adeoque huius Ar-
boris fructus, non amplius per modum contra-
riorum pathematum: ſed ex vi accepti, innati-
que characteris ſeminalis agunt. In quo vnum-
quodque agit pro talento accepto, prout in ſe
eſt, non autem ratione repugnantis dualitatis, ſi-
ue diſcordis contrarietatis. Cruor itaque, in
quo eſt productum ſeminale, pauentis manſue-
tudinis, & efficiens, mortificat virus, ex incan-
deſcentia venenoſa natum. Etenim amores, odia
terrores, horumque ſeminalia producta, ſigilla,
ideas & characteres, in rebus notaui: Vndè
plurium occultorum cauſas proximas adinueni,
Inuentas verò, mihique ſuggeſtas interpretatus
ſum, cum veritate conſequentiarum poſſibi-
lium, & apparentium. Hæc de proprietatibus
occultis dixi extra ſomnium, vt occulti Philo-
ſophi eſſe deſinamus, & manifeſtam doctrinam 30
mitiorum ſequamur. Nunc autem ſomnium
proſequar. Senſi inquam Apium, aſparagum, &
quæcunque ad deoppilandum ſumuntur, ha-
bere quidem ſalem ſpecifici ſaporis, qui cum
vita media, factus ſtomachi cremor, ſuperſtes
manet, licet infractus: languida tamen conti-
nere, ad deobſtruendum auxilia. Siquidem quæ
ſui concreti ſaporem ſeruant ſub fermento ſto-
machi, vt cæpa, allium, Macis, terebinthina
Aſparagus, &c. ea vel cum recrementis præter-
labi ſenſi, eò quod cum ſuo ſapore ſpecifico
aceſcant, ſalis naturam dein ſub felle ſumāt, at-
que tandem ſub ſtercoreo fermento renum, fa-
cultatem vrinariam vel diureticam induant. At
quorum ſapores ſpecifici, cum cremoris acidi-
tate fraceſcunt, atque pereunt: illa ſenſi eſſe
cibos indifferentes: verùm quorum ſapores
non planè concedunt in aciditatem cremoris,
manentque in ſui quodammodò mediocritate
(cremor namque ſi vndequaque pariter fer-
mentum ſuſciperet & aceſceret: quouis aceto
facile eſſet acrior) illa ſanè, in Mezaraicis fa-
cilè pereunt vi fellis, vt vnà, cum tertio, ſiue mu-
niali fermento, in cruorem mutentur. Idcirco
languida ad diſſoluendum, ſiue deoppilandum
porrigere ſenſi ſubſidia. Senſi tandem cuncta
ſalia ſimplicia (maris, gemmæ, fontium, pe-
træ, &c.) vt talia, recedere per lotium atque in-
teſtina, atque interim reſoluere ſordes, in illis
meatibus; ac expulſiuam, ſui memorem officij
reddere. Salia verò, quæ in ſe mineralem fru-
ctum gerunt, ſenſi naturæ noſtræ aliena, ideo-
que vix intrò admitti. Salia autem, quæ ſunt 31
pars compoſiti, vt lixiuia, & Alcalia, virtutibus
ſeminalibus orbata ſenſi, ſolamque habere ab-
ſterſiuam, ſaponariam & reſolutiuam proprie-
tatem. Niſi ſint volatilia, quibus ſenſi ineſſe ini-
tia concreti radicalia, & balſamos ſeminales.
Senſi inquam hæc facilè in nouum fructum
tranſmutari, quia ſe rebus quibuſque ſociant,
aguntque iuxta innatas ſibi dotes. Mineralium 32
ſpiritus corroſiuos denique ſenſi à ſeipſis crudis
longè differre, excrementa parietibus vaſorum
primorum adhærentia, reſoluere: non tamen
proſus

prorſus noxa vacare, propter occultàm arſenici infectionem ſibi admiſtam ab origine. Senſi itaque occultas quas vocant proprietates, in Archeum, ſeminaliter à generante vel efficiente traductas, explicare obiecti ſui præſentiam, & cognitionem ſympatheticam, quatenus hoſpitantur immediatè in ſinú formarum. Quædam ſcilicet per Blas motiuũ locale, vt magnes, ſuccinum, gummi, lacca, heliotropium, Adamas (nam & hic non alias quàm Carabæ paleas trahit) &c. ſe prodere, alia verò in alterationem
33 terminari. Vt venena, item laxatiua, periapta, antidota, &c. Laxatiua peculiariter ſenſi operari dumtaxat, propter latens intus ſibi venenum, Quæ ſemel intrò admiſſa ſecus limen, quicquid attingunt, fermentare, reſoluere deinceps fermentara, & reſoluta eo ipſo putrefacere. Senſi ideo laxatiua putrefacere vitales ſuccos, rarò autem excrementa, morborum occaſionales cauſas. Etenim cum venena ſint, reſpectu noſtri, & non excrementorum: hinc nos potius, quàm morbos adoriuntur. Ac citiſſimè quidem putrefacere ſuccum crudiorem, ſiue non-
34 dum vitalem cruorem, ſiue heſternum cremorem. Quoniam autem vix excrementa debellant, neque hæc viciſſim illis parent, cum omnis actio ſiue Blas nobis proficiſcatur à ſpiritu impetum faciente, quo orbantur excrementa: hinc Medentum nemo, per aſſumpta laxatiua ſpondere audet ſanationem. Vera autem ſolutiua, nec putrefaciunt, nec ſelectiuè humores fictos educunt, neque ideo vitalia reſoluunt; quæque triplici ſigno ſe prodere ſenſi. Primò. Quod nil à ſano corpore educãt, nec moueant, alterent, aut infirment illud. Deinde, quod non exigant quicquam foras, niſi quantum peccat: ideoque non aggrauant: ſed ab onere ſubleuant: & mox inde æger ſe bene habet. Tertiò demum quod non per ſudorem, vomitum, aut ſedem eliciant morbum: ſed inſenſiliter reſoluant, quacunque parte hoſpitetur morbus, reliquum ſatagente natura. Senſi etiam laxatiua eiuſmodi non electiuè humores (qui mentiti ſunt in ſe) educere: ſed (cum non niſi vnico ſucco ſanguine nutriamur, ideoque non ſanguinis, ſed excrementorum morboſorum propulſionem intendamus) reſoluere quicquid alienum intra vitæ diuerſorium eſt inſertum, non autem vitalia: niſi indiſcreta doſi, aut frequentia ſunt aſſumpta. Alioqui tantùm reſpiciunt excrementa; natura intus ad hoc præbente ſuppetias. Maximèque cum ſint à Deo, tam per creationem, quàm ſcientiæ donationem: deſtinationis ſuæ fines, dumtaxat in bonum ac-
35 cepere. Senſi igitur errаſſe Paracelſum, docentem laxatiua non aliàs operari, niſi quatenus à calcinatione, ſuperuenienteque liquido, laxatiuum vnà cum humoribus reſolueretur inſtar calcis viuæ. Imprimis namque qui humor iſtis bellum indixit, iam interum humores agnoſcit. Tum etiam totum eſt ridiculum eius aſſertum. Minus tamen, ſi vel laxatiua prius calcinata aſſumerentur, vel intus calcinari potuiſſent, vel eiectiones tantum ad triplum aſſumptorum adſ-
36 cenderent. Quid enim folia ſenæ, calcinationis in ſe habent? nonne Aſarum bulliendo à laxando deficit? & hactenus calcem neſcit? Senſi præterea Chymiam dare operationes potentiores, & abſolutiores, & per eandem parari, quæ antea non erant. Neque enim oleum laterinum inerat formaliter in oleo oliuarum, vt nec ſpiritus ſalis, ſali; vitrioliuæ, vitriolo, &c. Nam per ignem, acrimoniam ſumunt, vt mel, ſaccharum, manna, ros, terra, &c. Alia proinde corroſionem ſuam deponunt, vt ſuccus citri, flammula, ranunclus, piper aquaticum, &c. Errant ergo, quid adæquatè ſpiritus ex cõcreto æſtimant. Siquidem etſi Aromata, & odora, ſæ- 37
pè perſtent in diſtillando: ſeminales tamẽ concreti vires plerumque per ignem pereunt, & & aliud fiunt. Quædam enim ſeparatis volatilibus, fiunt Alcali; calx, cinis, vtrumque quæ antea non erant in concreto. Senſi enim nil concreto ineſſe, quod non manaret è ſuo ſemine. Ignis enim cum ſit mors rerum, ſemina rerum ſi non totaliter deſtruat: at ſaltem inſigniter transmutat. Itaque alibi præparatio trãſmutat materiam totam, vt in Magiſteriis: alibi verò propter ſequeſtrationem quorundam, relicta, tantùm mutat, acuit, perdit, vel conſumit. Tertiò denique per adiuncta ſubinde, res ipſæ ſimul cum adiunctis diuerſimodè ab igne tranſmutantur, & neutrum fiunt. Vt vitrum. Quod non amplius cinis & arena eſt. Sæpè etiam citra ignem, adiuncta radicem miſtionis penetrant idque præſertim intercedente fermento, ac tum conſtituitur concretum neutrum. Sic namque ex pane ſecalitio & melle, generantur formicæ: ex melle & rore, anguillæ: ex baſilicone & fracedine lapidis, ſcorpiones: ex vitulo ſtrangulato & rore, apes. Quæ verò ſola fuſione miſcentur, ſæpè in priſtinum eſſe reduci patiuntur. Sic enim etſi vitrum non amplius arena. Inde tamen per artem, imò & per ſenium fracedinis, arena eadem reperitur: quia adhuc ſemper materialiter ineſt, impermutata, quia abſque fermento. Senſi idcirco multa volatilia, ſociata volatilibus, ob mutuam inuicem actionem, tranſmutari in aliquod tertium. Volatilia demum à
fixis fixari, & migrare hactenus in nouum ens 38
Alioqui fixa, nexa fixis, permanere in priſtino. eſſe. Senſi quoque, remedia mineralia, in ſalis
naturam mutata (non intelligo, quæ per adiun- 39
ctum condiuntur ſalem) ſecum geſtare ſua ſemina, in gradum tamen exaltata. Hæc de metallis hematinis Paracelſus docuit. Quibus etſi totum metallum reſoluatur, in alienam diſpoſitionem (quæ eſt magiſterij) attamen, quia exin mox Mercurius currens elicitur: quicquid ſalis reſolubilis naturam verè aſſumpſit, non eſt Mercurius, ſiue metalli interior, & immutabilis nucleus: ſed ſaltem ſulfur eius. Quapropter eiuſmodi hematina, admirandas in re medica
operationes perficiũt. Senſi ergo hematina So- 40
lis, & Lunæ, quod etiamſi ex puritate ſui balſami confortarent: tamen aliquid alieni in ſe continere, reſpectu noſtri. Senſi inquam cruditatem Saturni, pinguedine fixorum ſalium ſolubilem, ſolo quandoque igne carptim delebilem, ſicque diuidi compoſiti partes, crudumque argentum viuum currere permitti. Sulfur figitiuum ſuperans in Saturno, trahere ad volatum, fixum, inſeparabiliter iunctum. Quodque expediet imprimis Saturni ſublimatio. Cuius expreſſione nulla eſt eleuati ad reſidens, coloris aut ſubſtantiæ differentia. Vnde etiam caloris, fuſionis, & mollitiei cauſis, poſt calcinationes & reductiones, reſiduis medullitùs, ſine igne fuſionem, ſolitamque mollitiem minimè refutat. Eadem cauſa dulcedinis Saturni, Calcinata enim

enim acerrima, ſi vt in plumbo, temperantur,
concurſu vitriolatorum, cum proprietatibus ſa-
lis armoniaci reſoluti, & Tartari putrefacti, dul-
corantur. Quorum ſingulorum ſymbola, exa-
minibus vniuerſis, plumbo maximè diſtilando,
ſeparando in partes ſalſas, fugitiuas, ſulfureas,
coloratas, pingues, acredine aluminis roche, à
ſagaci & induſtrio Chymico, non ſine ingenti
delectatione deprehenduntur. Senſi inquam
41 Metallis ineſſe vires planetarias, ſi in ſalis, aut
ſulfuris naturam reducantur, attamen id fieri
debet extra omnis adiuncti reſiduum. In quo
non Stentor quiſque potuit adire Corinthum.
Etenim poſtquam ſciui corpora denodare, per
conſentanea ſuis principiis radicalibus: tum
42 primum cœpi, cum ſalutari tædio, irridere ſto-
lidas credulitates meas, quibus aurum olim diſ-
ſolui: eius tamen potabili ſucco minus profe-
ci, quàm ſimplicis alicuius decocto. Deinceps
verò potui aurum diſſoluere, butyri, reſinæ, at-
que vitrioli facie ludere. At nuſquam inueni
virtutes auro tributas, eò quod noſtris ſic etiam
fermentis reluctaretur. Senſi ergo, aurum abſ-
que corroſiuo ſuo proprio eſſe mortuum. Mor-
tuum inquam, niſi radicaliter à ſuo corroſiuo
43 penetretur. Non quidem quod tunc Solis natu-
ram referat, viribuſque vitalibus quicquam ad-
dat: ſed dumtaxat quod totum corpus purgan-
do, mundet inſenſibiliter, in tono vniſono. Imò
44 & vniones, in lac ſpermaticum, iſto corroſiuo
mutantur, primis noſtris conſtituentibus ſocia-
bile, atque hactenus remedium Tabis, Para-
lyſis, &c. Senſi tandem quod liquor Alkaheſt
mundaret naturam virtute ſui ignis. Nam vt
ignis omnes perimit inſectas: ita Alkaheſt con-
ſumit morbos. Senſi denique, quod Mercurius
vitæ, à Paracelſo inter quatuor Arcana relatus,
45 præter igneam gehennæ vim, clarificet organa,
non ſecus atque ſtibium ab admixtis purificat
aurum. Quod idem de tinctura Lilij, ſynoni-
mo cenſeo. Natura interim, optat velut nouo
vere, reſurgere ſub his pharmacis: attamen ex-
tra ſpem reſtitutionis in priſtinum ſumus, cum
nobis deſit infuſio nouarum virium, immorta-
46 litatem arguens, Statutum eſt enim omni viuē-
ti, ſemel mori. Quia nil in natura eſt, quod ęqui-
polleat templo imaginis Dei. Senſi itaque cun-
cta renouatiua, operari depurando, & hactenus
exhilarando: alioqui non eſſe veram reiuueneſ-
centiam. Senſi deinde Arcana, quæ reſoluen-
do & expellendo ſanant, non niſi vires indi-
tas, in nobis expergefacere, quæ ablatis impe-
dimentis, quaſi ſub nouo vere regerminant.
Poſtremo ſenſi, ſimplicia, quibus non propria
formæ emanatio operatur: ſed ſuperuenit alie-
næ formæ imperium, ac character vt conta-
gium facerent inter ſymbolizantia: & inde ve-
neficia, ſiue incantamenta naſci. Etenim quæ-
cunque per Blas voluntarium præparantur,
plerumque propagantur ad functiones motus
localis, ad neruos inquam diriguntur, dolori-
47 bus nempe ciendis: & indolentiis aptiſſima.
Nec enim per ſe, venena, aut fermenta habent,
niſi cacodæmon illa addat, aut per ſibi deui-
ctas copulet. Tum enim cætera venena ante-
cellunt. Peſtis veneno cognata. Imò ſenſi etiam
cuncta venena (præter corroſiua) agere ob pro-
prietatem ſpecificam, phantaſticæ æmulam, ſe-
mini inditam, formaliter innatam, & fermenti
48 æquiuocè agentis potentias habentem. Senſi
porro rem vnamquamlibet, per modum reci-
pientis, & applicationis, variè diffundere ſuas
actiuitates. Aliter namque panem intus in no-
bis, & brutis ſingulis operari: aliterque in ſto-
macho, hepate, aliiſque culinis. Ob fermento-
rum diuerſitates. Carnem ſic ſenſi externis ap-
plicatam, mox putrere, quæ intus à fermentis
reſoluitur, ac tandem aſſimilatur noſtris. Po-
lentam nimirum externis oblinire, & emollire
ſēſi: quæ intus nutrit, calefacit, aluum obſtipat,
& flatus mouet. Simplex enim omne, applica-
tum exterius, ſub ſexta digeſtione noſtri, ſuas
explorare nobiſcum vires; quod intus, primis
forè paſſibus plerũque domatur. Homo viuus,
diu in aqua detentus putreſceret: caro autem
mortua, nouo ſemper gurgite diluta, balſami
naturam induit. Sic ſtomachus etſi perpetuò
madeat non inde tamen putret. Operationes
enim naturæ ignorauit Galenus, quia fermen- 49
torum proprietates non olfecit. Paracelſus verò
idiotiſmi ſolœciſmos fecit, aſſeruiſſe, in vulne-
re, olea, & emplaſtra, non ſecus atque in ſto-
macho cibi, digeri ac transmutari in nouam
carnem. At neſcit, non iri in digeſtionem ſex-
tam, niſi gradatim per præcedentes. Hactenus
non fit cruor ſtomacho; vt neque vlla fit nu-
tricio, ab enemate, in Colo, vel ilei confiniis, de-
tento, vtut ſuſurrent Scholæ in aduerſum. Nam
iura ~~mox in~~ inteſtinis putrent, nec ibidem eſt
factio cremoris. Abſit autem, quod cruor fiat,
ſi ante non fuerit cremor. Nec iecur eſt officina
cremoris; multò minus incarnatio in ſtomacho.
Minimè verò quod ex emplaſtro, materiali-
ter caro, aut cruor fiant. Aperta enim cute, mox
illi introducitur putredo, non ſecus atque læ-
ſo oui cortice, corruptio. Hinc namque Ichor,
ſanies, pus, aqua glatealis, latex, vermes, &c.
quibus præcauendis tota cura Chirurgi nauat, 50
quibuſque ſemotis, ſponte ſuccreſcit caro, non
autem ex remediis applicatis. Salia quoque no-
bis domeſtica, ſenſi, condiendis cibis, diſſol-
uendis quoque, & extergendis ſordibus eſſe ap-
tiora, quàm vt in alimentum promoueantur.
Olea verò, vix ſanguificationi propria: mini-
mè autem illa, quæ per ignem adſcendunt. 51
Aquas autem ſtillatas, exiguas habere ſortes
medicaminis. Eò quod natura gaudeat vbique
alimento, è corporibus, ſub ſua ſyntheſi exi-
ſtentibus patrato. Ideoque ſalia artificioſa al- 52
tius penetrant, quàm olea. Quæ ſanguificationi
reſiſtunt, nec permiſcentur. Ideoque ſalia aro-
matum, ex oleis illorum facta, primi entis il-
lorum vices ſubeunt. Magni habenda eſſe Ma- 53
giſteria, quod horum ſit ſubſtantia intergra, di-
geſtibilis, ac fermentis obediens. Ideoque na-
turam reſpuere cibos eſſentiis conditos, ob fer-
mentationis difficultatas. Omnia enim nimis 54
graduata, vitam mediam cruoris poſt ſe trahunt:
non autem à fermentis facilè ſubiguntur. In
ſumma. Quæ pertinacius vitam ſui mediam 55
conſeruant, non facilè ab Archeo ſuperantur.
Nec ſolum digerendo contumacia: ſed perui-
cacia ſunt, & in nos agunt: quatenus non ſub-
acta. Ærugo autem, crocus æris, ceruſſa, præ-
cipitatus, ſublimatum, &c. aſcenderunt in vi- 56
rulentiam per additamenta. Hæc autem intra
Mercurij radicem cum non admittantur, foris
tantum circa ſulfur operantur, ibique per mo-
dum recipientis, variè diſponuntur. Senſi tan-
dem ſextuplicem digeſtionum in nobis diffe- 57
rentiam,

rentiam earumque tres priores occupari circa
diſpoſitionem materiæ ad alendum deſtinatæ,
quam licet verè tranſmutent, tamen potius ad
præparatoriam diſpoſitionem, quàm ad vitalẽ
eius deſponſationem, præmittuntur. In quarta
58 ſiquidem, vis vitalis cruori cõmunicatur. Sic-
que dirimitur lis, an ſanguis ſit animatus. Nam
cruor non eſt verè animantarus, donec ſanguis
ſit. Qui non alio fine per ſeptum Cordis in
Aortam trahitur, niſi vt in illo condo, vitã do-
tetur, & Mente informetur. Nutrimur au-
tem vtroque, non ſecus, atque ex duplicis ſexus
ſemine orimur. Fortè enim myſterium Lithur-
giæ hinc cognoſcitur, cur paucula aqua, multo
vino miſceatur. Vt aqua in cruorem, & vinum
in ſanguinem tranſeat. Quintam ergo digeſtio-
nem ſenſi planè occupari, circa vitæ participa-
tiuam communionem. Sextam verò tandem
operari qualitate diſpoſitiua: ſed fermẽto gau-
dere aſſimulatiuo & humanitatem inducente.
Alia ergo qualitate excitantur, operanturque
externa quàm interna auxilia. Obeſi tendinum
doloribus & ſpaſmis corripiuntur: quos tamen
humana axungia, foris oblita, lenit. Etenim
ſexta digeſtio eſt tota aſſimilatiua: nititur ergo
illatam axungiam in ſui vitalem aurã mutare.
59 Interna verò pinguium axungia, iam à fermen-
to aſſimilante ſubacta, cuſtoditur abſque actio-
ne. Sed digeſtio ſexta, intrat in vitam mediam,
illitæ axungiæ, externæ, quam Archeus noſter
60 ideo ſibi appropriat. Quæ vita, eiuſque pro-
prietates, occultantur in vita vltima axungiæ
internæ. Quinetiam ſenſi, quomodo Catharis
veſicet in viuis, non autem in cadauere, vt ne-
que in cadauere cauſticum Eſchare ſuſcitat, li-
cet cadauer diſſoluat, non ſecus atque calx viua
pulueratum caſeum reſoluit. Chantaris enim
quamdiu ſicca manet, non agit: ſed inſenſili
roris noſtris effluuio humectatur, tũ prius pru-
rire incipit, vndè Archeus ſub Epidermide fu-
rioſè accenditur, non multum ſecus, ac ſub
Eryſipelatæ, pruno vel cauſtico. Adeoque Can-
tharis incipit in Epidermide, & eſcharoticum
in cute, idem quod tandem Gangrena in habi-
tu abſolui. Cauſtica enim primum criſpant pel-
lem, quã dein in mucilaginem reſoluunt, poſt-
quam plenè maduerint. Tum enim nedum ca-
lorem noſtrum acuunt: ſed & corroſionis pro-
priæ robur aſſumunt. Tum inquam, nedum Eſ-
charam faciunt, quæ ex Archei accenſione cõ-
61 ſurgit: ſed totum liquant. Poſtremò ſenſi, quo-
que amuleta, pariapta, & appenſa, agere vi in-
fluentiæ, & directiua, citra euaporationem il-
lorum, quæ in corporibus fixioribus nimirum
ſedent. Licet alia appenſa ſint, quæ ſenſim vi-
ribus minuũtur, quia aporthœam ex ſe dimit-
tunt. Sunt autem periapta oſſea, cornea, ani-
malia & plantæ. Alia verò metallica, lapidea,
ſalia, tranſparentia, vel opaca. Metalla autem
ratò amuleta ſunt, niſi ſint adhuc aperta, aut
ab externo exaltata. Quia ſulfur habent in ſe
diuiſibile: In lapidibus autem eſt magna vir-
62 tus. Lapidum autem quidam ſunt ſpecula dia-
phana, quidam verò opaca. Vt Corallum, Cor-
nalinus, Turcois, Iaſpis. In pellucidis autem,
Eueſtrum vitæ, benè vel malè affectæ, reuerbe-
rat. Gaudet nempe vita ſpeculo lucido reflecti,
qua tum aſſimilatur intellectui, qui in ſuiipſius
lumine alteratur ad obiectorũ, more Chamæ-
leontis, aſſimiliationem. Nec fruſtra quoquo
gemmas ſenſi velut ſpecula opaca benè polita.
Quia natiua, ſibique naturalis dos, ex natura
ſpeculi, potentius reflectit radium vitalem illi
communicatum. Etenim, continuò, ac neceſ-
ſariò, aliquid è nobis difflatur, vitæ participa-
tione nondum planè deſtitutum. Idipſum cir-
cum nos, ſeruat ſphæræ ſuæ actiuitatem; quam
dum reperit in ſpeculo polito, facilè reflectit
in totum, vndè manauit. Inde enim primum
ſympathetica enotuerunt. Sed poſtea vbi no-
tum fuit, quod periapta, vi ſpeculi in operãdo
applicarentur, mox proin excogitatæ ſunt ſpe-
culorum figuræ conuexæ, concauæ, &c. Quibus
nexuit Gentilitas hieroglyphica, vt per figu-
ram denotarent ſignum occultæ virtutis. Inde
creuit in poſteris ſuperſtitio, qui Gamahẽ, Ta-
liſmanica, atque id genus ſcurrilia dæmoniaca
vnxerunt. Putantes quod figuræ, non quidam
ſigni; ſed cauſæ vires haberent. Specula autem
tranſparentia, vim eueſtricam recipiunt, quam
licet non reflectant, vt alioquin opaca, propius
tamen ad naturã vitæ, ſiue ſpeculi lucentis, ap-
propinquant. Senſi finaliter quod effectuũ di- 63
uerſitas, finis, & appropriatio medicaminum,
non è complexionum quadripartito figmento
prodiret: ſed ex ipſiſmet ſimplicium poteſtati-
bus; quarum propterea electio, doſis, ac præpa-
ratio ſtetere neglecta, quod in radice, ac mo-
do, hactenus non fuerint indagata. Poſt ho-
rum omnium ſenſationes. Tandẽ ſpiritus alter 64
à me abſtulit lagenam, quam mihi declarat: ac
magno mœrore tum ſenſi omnes mortis in me
neceſſitates, dictis impares: quibus mox in me
redij. Nec ſolamen accipre potui, niſi dum ve-
rè ſcirem, omnia duntaxat per ſomnium acta.
Quodque ſi deberem vires rerum recenſere,
non meliùs peragerem, quàm ſi ipſe illa omnia
velut intus ſenſiſſem. Hoc vnum ſaltem adhuc
memorabat, quod Chymica potius artis, quã
naturæ vi natiua agerent, eò quod illorum ini- 65
tia per ignẽ parta & immutata eſſent. Separat
nimirum Chymia, fixa à non fixis, quæ prima,
heterogeneorum, obuiaque eſt ſequeſtratio.
Non pauca etiã quæ ante volatilia erant, fixat:
vel vice verſa. Dein, inter volatilia quædam, ſe-
parat odora à non odoris. Quæ diſtinctio puta-
ta falsò eſt, puri ab impuris. Siquidem actio
ignis eſt, vrere. Vtrique ideo tam purum, quàm
impurum. Tertia dein ſeparatio, per digeſtio-
nes & propria fermenta fit. Vt partes, pertinaci
continuitate hærentes, fermẽti diſcordia inui-
cem diſcedant. Sic namque ſponte, corpora in
plenitudine vitæ vltimæ, fatiſcũt, & hoſpitatæ
vires ſub lucem prodeunt. Quin etiam coquẽ-
do, ac liquando, partes prius vno freno rectæ,
iam ſe inuicem agũt, ſub quo gradu alias vires
acquirunt. Profert ergo Chymia, quæ aliàs in
Natura fierent, aut haberentur nũquam. Idque
nedum in ſeparatis volatilibus: ſed etiam in re-
ſiduis. Quæque ideo calcinantur. Verùm ſi per
commeſtionem, & confermentationẽ compo-
ſiti, nouæ ſurgant vires: idipſum in Spagyricis
magis eſt ſpectabile, nõ ſolùm, quod omnibus
prorſum operationibus, naturã Ars imitetur:
ſed etiam peculiari Epyreumatis, & liquatio-
nis energia, quæ varias operationes ludũt ſub
igne, naturamque mutant. Sic nempe Saliſpe-
træ ſpiritus, eleuãt ſulfur humidum, & embry-
natum vitrioli, aquæ venenoſæ vnde; quorum
tamen amborum ſpiritus ſeparati erant, me-
dendo

dendo apti,ac ſtomacho grati. Tandem Chymia,mitiora quædam in gradum adducit,vt venena fiant è melle,manna,&c.Plurima vt violenta,ſub igne etiam manſueſcunt. Adeo vt fixa Alcalia,ſi volatizentur,magnorum pharmacorũ poteſtates adhæquent.Quippe vi inciſionis,reſolutionis, & abſterſionis, delata vſque ad limen quartæ digeſtionis,tenacitatem coagulatorum in vaſis,fundamẽtaliter tollunt.Duriſſima namque,& compactiſſima,ita Chymia reſoluit, vt nedum oblita prioris coaguli, & conſtantiæ contra ignem, in ſuccum domabilem retroeant,occultaque palam fiant: verum inſuper nobis euadant ſocialia.Imò nedum res ipſas ſic præparat; ſed & media efficit, quibus corpora aperiantur. Sic enim coagulata in familiam reſolutorum abeunt, fixa in volatilia mutantur, ac vice verſa cruda maturantur;heterogenea in claſſes diuiduntur.Torpida deniq; virium gradus acquirunt:ac noua multa emergunt, quæ Scholis Gentilium ignorata ſtetere. Tandem,ac tandem Chymia pro ſui apice,vniuerſale ſoluens parat, quo cuncta remeant in primum ens,prębentque dotes natiuas,abſterguntur labes originales corporum, feritateque inhumana deſerta,magnas & inexplicabiles poteſtates nanciſci,eſt oportunum.Quantum autem puritatis acquirat intellectus ſub hac opera,ſolus nouit Adeptus.Ah vtinam mihi lagena,ſemel poſſeſſa,non ablata;Sed nouit Deus, cur capræ caudam tam breuem dederit.Sit nomen eius in ſecula exaltatum: fiatque eius ſolius ſola ſanctificans voluntas.

PRÆFATIO.

1 *Intentio Authoris.*
2 *Excuſatio Authoris.*
3 *Suſpicatur euentus ordinatione diuina.*
4 *Optatus Authoris.*
5 *Ratio dubitandi de fallacia dæmonis.*
6 *Quomodo Author ſciuerit, ſe non falli.*
7 *Ratio, docens hoc talentem à Deo eſſe.*
8 *Trutina Sagacium.*
9 *Vnice momento totum medendi lumen apparuit.*
10 *Quid inde Author ſuſpicatus ſit.*
11 *Cur Author contra Cathedras acerbè ſcripſerit.*
12 *Euentus prauiſus intellectualiter.*
13 *Abſente cauſa occaſionali ſuſcitari febres frequenter.*
14 *Relatio terminorum cum non ens ſit non cauſat ens in actu.*
15 *Quorſum in ſomno rememorata diſſectio Sexagenarij.*

1 DEliberaui in beneplacito diuino palàm facere, quod hactenus coram mundo, & potiſſimum in Scholis, occultæ fuerint morborum cauſæ quidditatum illorum cognitio atque remedium. Scilicet tot à ſeculis,hominumque iudiciis,nondum penetratam morborum,
2 eſſentiam.Dolui quidem ſanè,atque inſigniter veram hanc eſſe præteritorum,atque præſentis ſeculi inſcitiam,adeoque eam per me inutilem ſenem detegi debuiſſe.Piguit me ſeriò,quod tã pro vita propria, quàm proximorum, fuerint
incurij, ſolique lucro viderentur ſtuduiſſe Me- 3
dici, niſi illa eſſet diuini Numinis ordinatio, quod quamdiu Scholæ adhærerent doctrinis paganicis, etiam perſeuerarent in præfatis tenebris:donec tandem ſub plenitudine temporum,eſſet aliquis, qui morborum eſſentiam & quidditatem proximis aperiret:& quidem coram ipſis Medendi Cathedris,vt nimirum tanquam in fonte, abactis erroribus Ethniciſmi,
luceat veritas poſthac,& reſipiſcant,quotquot 4
pertinacia oculos nõ clauſiſſet.Rẽ profecto toti mundo, noſtræq; poſteritati propono nouam, atque planè admirandam. Et ah vtinam ſolus ego,qui primus hæc patefacio,proinde contumelias in me contraham,& ſuſtineam nec pa-
tiatur vita & ſanitas proximi.Nam lubens ſub- 5
ticuiſſem,nec meum talẽtum propalaſſem,niſi hoc vnicum ſcirem datum,pro vita proximi. Dumque adhuc rei magnitudinem penes me contemplor,in tot ſeculorum conſecutione,& fatali ignorantia,ac continuata corporis ignauia, ſiue negligentia, in re inquam,tanti momenti, quanti eſt vita humana: non poſſum non præ ſtupore multoties retroſpicere, calamum reponere, ac de mea temeritatis fallacia addubitare.Quod nimirum in ipſis Academiis, quibus recentia,feruentiora,ac nondum lucro deturpata exercitantur ingenia, adhuc prorſus ignoretur morbus,adhæquatũ ſcilicet facultatis medicæ obiectum,obiectum inquam tot le-
ctionum à Principibus fundatarum.Sanè pror- 6
ſus addubitaſſem de mea temeritate, niſi is qui dat talentum eiuſmodi, eſſet intus diſpenſator eiuſdem,daretque claritatem ſupra omnem demõſtrationem,& erroris formidinem. Durum fuiſſet alioqui mihimetipſi perſuadere, ac credere,niſi maioris tituli authoritate & ſecuritate cõpulſus intus,me debuiſſem omnium cen-
ſuris fidenter obiicere. Erit enim primum in- 7
credibile,apud viros ſagaces quod doceo,ſi me ad tribunal tot ſæculorum ſtiterint,qui lubens me inidoneum fateor ad tantum luminis apicem attingere,niſi mecum viuacius gnari contemplentur diuinæ Maieſtatis ſolitam ſuperabundantiam.Nemo namque lucidus cognoſcet honorem Dei,in hoc caſu, ac præſens donum venire gratuitò à Patre luminum, niſi in abiecta paruitate, & ignorantia mea, cernant conſuetam orbitam Deo eſſe,quod paruulis reuelet,quæ maioribus mundi denegauit ordinariò. Vnam ſcilicet ob culpam:quod continuato errore,ſeſe omnes, in placita paganorũ de-
merſerint vſque.Sagaces enim hinc diſcernẽt, 8
primùm,non in me,tanquam in hominẽ, eundum. Tum demum ponderabunt ſuo iudicio, rationes ſcholaſticas,meo ſinu deprõptas. Vnde tandem ipſi tanquam ducti per principia,ac theoremata naturæ,ad lõgè ſublimiora,& clariora medendi initia ſponte feſtinabunt,quorſum iudicij mei teneritudo aſcendere non po-
tuit. Eenimverò moneo,hortorque Sapientes 8
huius mundi,quod errores & inſcitiæ medentum non ſe mihi paulatim aperuerint,ac ſenſim intrarint in animam meam,ita quod vnum ante aliud conceperim,aut meditatus ſim. Nimirum quòd primùm conſiderarem Scholas deceptas,circa miſtionum elementariarum congreſſum,temperiem,complexiones,morboſaſque diſtemperaturas,inde verò prouolutus eſſem,

ſem , circa errores Catarrhorum : ac deinceps
demum quæſiiſſem radices, cauſas , & quiddi-
tatem morborum , atque remediorum. Nil ſanè
10 horum. Nam ſi vnum poſt aliud mihi enotuiſ-
ſet , exiſtimaſſem omnem huiuſmodi progreſ-
ſum , eſſe Rationis & phantaſiæ inductiones,
erroribus atque fallaciis opportunas. Sed poſt-
quam totum ſimul (nempe Medentum inſci-
tiæ, tam in cognitione cauſarum , morborum,
quàm remediorum & applicationum) vnica lu-
cis fulguratio,conceptum intellectualem obum-
braſſet, indubiè cognoui hoc talentum ad pro-
ximorum vtilitates datum , ideoque propinan-
11 dum Cathedris (à quibus correctio expetitur,
exſpectaturque) iiſque ſub indictione grauioris
12 pœnæ ſeriò proferendum. Cum ergo iam ſta-
tuiſſem demonſtrare quod nondum ſciretur eſ-
ſentia morborum per intimas atque proprias
ſui radices, nox erat ante quartam mane, nona
Auguſti,& viſum fuit mihi , quod ſicut quan-
doque de cantu galli , formantur ſomnia , me
audiuiſſe , ex preconcepta ſcribendi cura, quod
recordarer Anatomes , cuius paulò pòſt men-
tionem faciam , dumque hæc viderer monito-
riè intellexiſſe, dubitaui ſemiuigil,quorſum iſta
cadaueris diſſectio tangeret tractatum,quem de
eſſentia morborum ſcribere ſtatueram. Itaque
incurius ſomniaui , quod viderem virum gra-
uem externum , menſæ meæ accumbentem,
edentemque Salmonem recentem in ſalſatura
aceti piperati,&tam auide,quod quaſi ſe ſatura-
ret inde(in patria ſua quippe non reperitur re-
cens) & vidi quod biduo inde , circa veſperum
febricula illum arriperet, denteſque illi qua-
terent:ac deinde typum ſeruaret tertianæ.Id eſt,
13 quatriduo à digeſtione cibi illius.Adeo vt nil de
eius reſiduo putruiſſet , multoque minus ſuper-
eſſet , quod febrilem tumultum ſtatis prouitaret
interuallis. Nam quod vulgo ſonat , elementa-
lem intemperiem relictam , quæ morboſam
impreſſionem pareret. Id enim præter intem-
perierum , atque complexionum abſurda , à me
alibi demonſtrata, non niſi merum Ens rationis
14 ſignificare videtur. Eò quod imprimens, & im-
preſſum , ſint quidem res actu, & termini rela-
tiui : ſed ipſa impreſſio , cum non ſit niſi rela-
tio , reſultans è terminorum coaptatione : tan-
tùm entis rationis vicem continere poteſt. Qua-
propter ſaltem impreſſio , vel intemperies , ſu-
perſtes manere nequit , vbi intemperans , ſiue
imprimens ipſum, deſiit eſſe, & per conſequens
deſiit nocere. Neceſſe eſſet ergò , quod ipſum
imprimens, produxiſſet extra ſe qualitatem no-
cuam : eamque in impreſſionis ſubiectum,tan-
quam ſuum productum,depoſuiſſet.Idque cum
fieret in organo vitæ participe , oporteret ſal-
tem illum productum, omnino atque imme-
diate intra ipſius vitæ ſinum demergi ſiue hoſ-
pitari : magiſque ſi recurrere ſtatis debeat pe-
riodis, ſilentemque ſanitatis quietem interrum-
pere, imò agendo hoſtiliter, quodammodò de-
beret turbatæ vitæ ſigna exhibere. Vſque adeò
morborum quidditatem, hoc ſomnio perfectius
confirmaui.Nam prout citra & extra vitam,hæc
non contingunt:ita ipſamet vita , ex ipſa cauſa
enormontica, poſtquam ſemel loco , pace vel
quiete eſt diſturbata. Ecce eodem die, à præfa-
to ſomnio vir patritius, quem à multis non vi-
deram annis, ad menſam meam hoſpes adue-
nit , cumque eſſet vigilia S. Laurentij,contigit
etiam quod bullitus Salmo recens appoſitus
fuerit , comederitque ille, non ſecus atque in
ſomno videram. Imò biduo inde , in febrim
tertianam lapſus ſit. Diſſectum autem cadauer,
cuius monitionem acceperam , ſpectat ad eoſ-
dem fines. Siquidem Sexagenarius , ab ineunte
ætate tenera vixerat veletudine,ac facilè febri-
citabat leuiculi erroris occaſione. Quàm poſt
tandem mors repentina abſtulit, & volens in-
dagare,an cauſam pronitatis febrilis reperirem,
locis quibus ſe plangebat dolere,quoties febri-
citaret. Erat nempe hypochondrium vtroque
latere , tam vbi iecur , quàm vbi lien aſſeruan-
tur. At ne minimum, circa has partes præ ocu-
lis viſum , quod opportunè accuſari potuiſſet.
Quare collata hac diſſectione , cum viſione 15
ſomniali Tertianæ, ex eſu nimij Salmonis:per-
cepi ſtatim, cur ſimul vtrumque in mentem re-
uocatum , dum præſens caput eſſem ſcripturus.
Nimirum vt opportunitate vtriuſque memorati
fortius inſtarem circa veram quidditatem mor-
borum, concentratorum in gremio ſpiritus vi-
talis , fæculentias autem , quas Scholæ pro im-
mediatis ac continentibus morborum cauſis re-
putarunt , non eſſe niſi externas occaſionales,
vtcumque intra venas ipſas intimè eſſent ad-
miſſæ.

IGNOTVS HOSPES MORBVS.

1 *Actorum hactenus exomologeſis.*
2 *Obiectum, & Intentio Authoris.*
3 *Artem medendi paganorum Cacodæmonis inuentum.*
4 *Oratio pro perſecutoribus.*
5 *Author ex ſuis perſecutionibus , ſcrutatur Cacodæmonem Inuentorem paganicæ doctrinæ.*
6 *Labores Scholarum hinc vani.*
7 *Authoris anxietates.*
8 *Prologomenon quidditatis morbi.*
9 *Cauſæ morborum proximæ, continentes, & eſſentiales.*
10 *Colligitur neceſſitas Idæa ſeminalis.*
11 *Quàm procul doctrina hæc à Scholis recedat,*
12 *Veræ cauſæ rerum & morborum.*
13 *Morbi antiqua definitio Scholarum.*
14 *Prima Scholarum contradictio,*
15 *Altera titubatio.*
16 *Tertia,*
17 *Author docet (Tract. de Elementis) non eſſe corpora miſta in natura , vt neque humores , vndè tota baſis medendi Scholarum corruit.*
18 *Quarta ceſpitatio.*
19 *Quinta.*
20 *Sexta.*
21 *Septima.*
22 *Contra intemperiem qualitatum elementariarum in nobis.*
23 *Octaua vacillatio.*
24 *Nona,*
25 *Decima.*
26 *Vndecima.*
27 *Error Scholarum detegitur.*
28 *Ceſpitatio duodecima.*
29 *Abſurdum ad Theſim ſcholarum conſequens.*

30 Inter

30 *Incertitudo prædicamenti pro Morbis.*
31 *Argumenta in oppoſitum, & contra fictam Diatheſim.*
32 *Vera Morborum cauſa efficiens.*
33 *Materia occaſionalis.*
34 *Tota Morbi quidditas, in quo ſita ſit.*
35 *Vnde ſint ſeductæ Scholæ.*
36 *Duo Scholarum axiomata falſa.*
37 *Alia Scholarum deluſio.*
38 *Generatio naturalis, quid.*
39 *Scholæ ab Ariſtotele deceptæ.*
40 *Aliquot ignorantiæ hinc ortæ.*
41 *Morbus conſtat materia & efficiente.*
42 *Quicquid generatur, id fit per Ideas ſeminales.*
43 *Omnia prædicamenta ſunt in Morbo ſingulo.*
44 *Lapſus Ethniciſmi in medendo.*
45 *Ignoratam hactenus fuiſſe Morbi definitionem.*
46 *Morbus non eſt ens primæ conſtitutionis: attamen in cenſum naturæ intrauit.*
47 *In quo diſtinguuntur Morbi, à cæteris creatis.*
48 *Error Scholarum ex ſubiecto inhæſionis morborum, & abſurda plurima inde manantia.*
49 *Chriſtianis non eſſe conniuenda eiuſmodi abſurda.*
50 *Pertinax ignorantia.*
51 *Fames non eſt morbus.*
52 *Scholæ diſcedunt ab Hipocrate ſuo.*
53 *Aliquot neglectus Scholarum.*
54 *Incogitantiæ ſcholarum.*
55 *Non ſpectandam actionis læſionem pro eſſentia morbi.*
56 *Vnde manauerit iſtud figmentum.*
57 *Conſequens ad confuſionem cauſæ cum ſymptomate.*
58 *Ablatio cauſæ non reſpicit neceſſario materiæ occaſionalis ſubductionem.*
59 *Scholæ ab artificiis deluſæ, artificiis deludunt ſuos Tyrones.*
60 *Quomodo ſemen differat à ſuo conſtituto.*
61 *Ceſpitatio decima tertia.*
62 *Scientiæ aliquot primò veræ in Authore.*
63 *Productio morbi qualis fiat per Blas.*
64 *Efficiens in morbo.*
65 *Morbus penetrat vitam lumine formali, in puncto.*
66 *Efficientium differentia quædam.*
67 *Exemplum in calculo.*
68 *Calculus non eſt propriè morbus.*
69 *Dum effectus concluſit occaſionale efficiens, non eſt morbus priſtinus.*
70 *Attinguntur producta morborum, à Scholis neglecta.*
71 *Error ſcholarum circa obiecta contrarietatum in morbis.*
72 *Argumenta aliquot in Scholas, vt ipſas pigeat.*
73 *Reſumuntur morborum Producta, morbi ſecundarij, cum ſymptomatum & fructuum diſtinctione.*
74 *Debilitas quid.*
95 *Impropria morborum diuiſio per partes organicas.*
76 *Diuerſa diuerſorum actio, vnde.*
77 *Ex mechanica ignis, piperis, Eſcharotici, & cauſtici tredecim concluſiones paradoxæ Scholis, ac varia illuſtrantur notatu digna.*
78 *Ignis ſpeculationi ſanandi parum proficuus.*
79 *Notabilia aliquot de noſtro calore.*
80 *Occaſionum morboſarum claſſis varia.*
81 *Explicatur Hippocrates conniuentia.*
82 *Quod natura ſemel aſpernatur, id poſt nunquam recipit in gratiam.*
83 *Morbus, eſt de materia Archei.*
84 *Productorum explicatio.*
85 *Natura noſtra regitur ab intelligentia errante, poſtquam eſt corrupta.*
86 *Scholæ iterum per artificialia deluſæ.*
87 *Producere differt à generare.*
88 *Scholæ tantùm cogitarunt de ablatione cauſæ occaſionalis.*
89 *In nobis eſt natura ſtans, ſedens, & iacens.*
90 *Explicatur decretum Hippocratis, cum moderamine illius ætatis.*
91 *Anatome, ad excuſandas excuſationes in peccatis frequens.*
92 *Supina ſcholaram negligentia.*
93 *Quomodo mors & morbus euaſerint entia naturæ, poſt creationem, ſuſceperintque cauſas ſecundas, ſui productrices.*
94 *Duæ obiectiones Scholarum refutatæ.*
95 *Omen ex bonitate inſeparabili.*

IAm conſtitura primùm naturæ integritate, intra materiam Archeum 1
nempè; & vitam, ſiue formam lucis vitalis, cum ſeminalibus atque vitalibus initiis: fermentis item tranſmutationum authoribus, nouiter detectis: reiectis quoque elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque miſcellaneis, pugnis lucta, & alternatis victoriis: humoribus item & Catarrhis defluis, extra naturam relegatis, flatibus demum, tartaris, & tribus Chymicorum principiis extra morborum exercitum proſcriptis: reſtabat nunc ipſos naturæ defectus, & alteritates medullitus conſiderari. Quocirca priuſquam pro- 2
fundius ingrediar, probandum ſuſcepi, morbos, in Scholis hactenus neſciri, non ſolùm in particulari: horumque idcirco ſanationem radicitùs latuiſſe: ſed inſuper ipſam morbi eſſentiam in generali occultam. Dolendum quidem in reliquis profeſſionibus, tam ingenioſè elabora- 3
tum, in ſola autem Arte medendi adeo ſurdis principiis ceſpitatum huc uſque. In qua tamen charitas in proximum pœnaliter commendata eſt. Omnia enim obſcuriſſima manſere, pleraque falſiſſima: & intacta quæ maximè ad ſcopum ſanandi conducerent. Nuſquam enim ſubtilitas obuia eſt: vtrobique verò ingens hebetudo. Adeo vt ex prefatis nemo non colligat facilè, cacodæmonis inuentum eſſe, quicquid juxta doctrinam Paganorum, & contra charitatem mutuam eſt edoctum hactenus. Idcirco nimirum theorematum paganorum permanſit ſtabilitas, diaboli perſuaſu. Quæ tamen theoremata ſola ſui facilitate, primo intuitu, cuique ſanæ mentis, ſuſpecta eſſe debuiſſent. Itaque nil durius, inhumanius, & credulitate plenius, inter mortalium artes, per tot iam ſecula ſuſceptum, arte illa, quæ per mortes hominum ſub concentrica ſubſcriptione, experimenta de nouo facit. Quorum Profeſſores dum claues Scientiæ ſe cuſtodire præſumunt, nec ipſi adyta intrant, nec alios intrare volentes, admittunt: ſed arcent omnes, omnibus technis. *Semper*

diſcentes

4 *diſcentes & nunquam ad veritatis ſcientiam peruenientes.* Iuxta Apoſtolum. *Lux mea Ieſu, mea vita, mea gloriatio, & adiutor meæ imbecillitatis ac corruptæ indolis, qui in rebus tuis facilem exitum inuenis, apud quem eſt facile, quod apud mortales eſt tanquam impoſſibile. Tu, qui me cũcta aduerſa ſubire feciſti: offero tibi meas calamitates, atque depreſſiones Iuſtitiæ. Tu me innuicta nihilominus ſemper confortaſti dextera; præbe mihi manum, vt ſi de profundo tot tribulationum barathro me eripere non digneris: ſaltem tua fortitudine, ne peccem tibi, & reſipiſcant, qui me oderunt gratis: quique adorant potentiam tuam agnoſcant in me, quod tu es ſolus Deus, adiutor oppreſſorum, ſpeſque indubia illorum, qui in te fidunt. Induantur contritione, & apud te inueniant gratiam, & cantem ego miſer laudes tuæ magnitudinis poſt hoc ſeculum. Eſt nempe huius ſeculi caries, quod occulto tuo iudicio, hypocriſis potentum fidem fraude faciet, & pietatis ſub vmbra nefas ſuum legat.*

In tanto autem ærumnarum mearum turbine, ad mortalium miſerias, & errores Medentum ante mentis meæ conſpectum defectos, annotare ſum aggreſſus, ſub tuo mandato. Vt ſicut hypocriſis me meaſque peſſumdedit fortunas, cognoſcam pariter, & primariò, quod Mendaciorum pater in paganicas ſcholas poculum inſcitiæ, aconitumque Charitatis, & ſanitatis, lucro ſternente viam, ſub trita Tritonum procelloſa calle. ---Etenim mecum mirabitur omnis Tyro venturus, nil æquè imperitè tractatum, ac ea, quæ vitam mortalium concernunt ſiquidem iuxta Thomam à Kempis, Diabolo perinde eſt, modò te incapacem ad ſeruiendum Deo reddat: ſiue id ſit per res veras, vel apparentes. Sufficit itaque ipſi, modò hominem ſanitate fruſtrauerit, vitamque eius accurtauerit; in qua Deo potuiſſet ſeruire, modò ſe effecerit ſpretorem auxilij Diuini, per apparentes Paganorum doctrinas. Scholæ namque ſcripſere myriades voluminum, de qualitatum temperatura, & lucta, multum denique, diuque per Galeni poſteros ſuper eiuſmodi nugis interpretatum, commentatumque, repetitum denique, atque in dies nouas centurias, & rapſodia eſt relaſpum. Tandemque iſtis qualitatibus adaptarunt fictos humores atque excrementitios, qui hominem tam ſanum, quàm ægrum prorſus ita regerent, vt rebus humanis præeſſent: quaſi mortalium conditiones mores, ſanitates, appetitus, inſtinctus, propenſiones, lapſus, fortitudines, valores, defectus, euentus fortunæ, imò & merita damni ſupplicia, & vitæ æternæ adoptiones inde dependerent. Horrendum ſanè, atque intolerabile, has nænias tam dudum ſtetiſſe, quodque de rebus non exiſtentibus, & nunquam futuris, quæque ab Aſſertoribus ipſis habentur pro excrementis, tam ſeriæ & pernicioſæ fabulæ ſint confictæ, & creditæ. Adeoque ab ipſis Scholis, vix vnquam eſt indagatum quicquam, quod reipſa ſub talibus principiis, reuera ſit verum, aut bonum. Doleo interim (iterum teſtor) non quidem, quod ex longa in proximum commiſeratione lucem veritatis ſim nactus: ſed quod hos errores propalare me oportuerit. Id eſt, doleo quod diabolus Scholas deceperit; & decipiet quamdiu paganicis fabellis ſe ſinent deludi, & à veritatis Scholis ſeparari. Id autem vt conſtet, velut per Prologomenum declarabo obiter, ac velut poſitiua demonſtratione.

Enimuerò Deus non fecit mortem. Idque eſt fidei. Ergo homo mortalis euaſit aliunde, 8
quàm ex Deo. Cumque morborum plerorumque ſcopus, aut terminus, ſit ipſa mors, (quippe quæ nil aliud eſt, quàm vitæ extinctio) idcirco morbus, & mors, ſunt diametraliter oppoſita vitæ. Vnde ſequitur: quòd omnis morbus immediatè agat in vitam. In vitam autem nil agere valet, niſi illi applicetur, permiſceaturque. Non applicatur autem promiſcuè hoſtis morbus ad vitam niſi partem vitæ obſederit, adeòque in ipſamet vita totaliter, vel partialiter ſederit. Quo facto, pars ipſa vitæ obſeſſa, vel deuicta, recedit à vitali aura, quæque ſic deuicta, & degener facta ſit hoſtilis, vitæ adhuc reſiduæ, ſiue adhuc in ſui intergritate conſtitutæ. Sequitur hinc neceſſariò quod om- 9
nis morbus, vt materiam inuenit in aura vitæ organica, qua proximè atque penitiſſimè ipſam vitam adoritur, Ita in eadem vitali luce, cauſam efficientem reperit. Adeoque ſic morbus materiâ & efficiente inſtructus, hoſpitatur circa vitam. Nec refert interim ſiue illa morbi contagio, ſit hauſta ex cauſis occaſionalibus: ſiue demum errore vitæ, intus in Archeo genita. Saltem ſufficit hoc loco, quod vita ipſa vtrobique ſit principale obiectum hoſtili morbo. At cum ipſa vita ſit ens luminare, non agit niſi per organum auræ vitalis, ſiue per Archeum, tanquam medium, inter lumen vitæ, fluens à Patre luminum, & corpus. Non agis autem hæc aura ſiue Archeus, niſi per modum, quo 10
omnis ſpiritus ſeminalis agit in maſſam ſibi ſubſtratam. Id eſt, niſi per impreſſam notam, vel Ideam ſigillarem, quæ nouit quid, & quorſum ſibi ſit agendum. Ergo omnis & quilibet morbus, habet notam ſigillarem, ac velut actum ſeminalem, gnarum rerum ſibi agendarum. Procul ergò hæc declaratio recedit ab elementari intemperie, ab humoribus, horumque ametria, à pugna, & contrarietate elementorum noſtræ compoſitionis. Vtpote omnis morbus, non niſi eſt vitæ gladius, vulnerans, vel amputans totaliter. Nam ſicut enſis vitam exhaurit, 11
vnà cum ſanguine & aura vitali, in quibus, iuxta Sacra, ipſa ſedet anima. Ita morbus conſumit eandem auram vitæ, in quam de nouo ſigillat hoſtilem characterem, tam à cauſis occaſionalibus depromptum, quam propriæ indignationis errore partum. Hac data morbi teſſera, En accedo ad morbi explicationem. Ac primum demonſtrabo ex ipſis Scholarum theorematis, Morbi quidditatem neſcitam hactenus. Vnde demum quiſque facilè iudicauerit, quid in remediis & morborum expugnatione ſit patratum hucuſque.

Promiſi multoties me demonſtraturum, Scholas hactenus neglexiſſe (id eſt, neſciuiſſe) eſſentiam, radicem, ſiue naturam morbi, in ſua vniuerſali quidditate; Idque, cum ab Elementis, in epilogum vſque, per omnia ſubterfugia illarum iam ſim proſecutus, iam demum per particuliarum Anatomen, ſtabo etiam promiſſis, ſi in vniuerſali idem detexero, ac præſertim ſi non amplius, per figmenta elementorum, temperamentorum, humorumque id oſtendero: ſed per ipſa verba Authorum, quibus ſuos tyrones, tanquam contagio corrumpunt letha-

li. In præmiſſis iam à me demonſtratum eſt,
12 ſecula ante me, Peripateticis nugis deluſa,
ignotaſſe rerum naturalium cauſas, materiam
ſcilicet, & efficientem. Tum quoque, rem ipſam
nil eſſe, præter cauſarum ambarum connexum:
hocque idem eſſe in morbis. Præcipuè cum
morbus, licet à peccato adueniens, iam pro fi-
lio prodigo naturæ, ſit admiſſus. Equidem
compulit me ad hoc vniuoca cauſarum homo-
geneitas, in entibus naturalibus: quâ efficiens
denominatur ab efficiendo, non autem ab effe-
ctu, qui efficientiâ ſit poſterior. Itaque Scholæ
13 morbum imprimis definiunt affectum, ſiue Dia-
theſin, quæ primariò actiones facultatum no-
ſtrarum lædit. In quo adhuc plurimum titu-
bant. Siquidem primò, hunc affectum nomi-
nant intemperiem vnius, aut duarum quali-
tatum primarum elementarium. Ita nempè
idem recinunt: quod fateantur, morbum eſſe
ipſam qualitatem elementalem, quetenus iu-
ſtam excedit temperiem. Itaque morbus non
14 erit amplius iſta diatheſis reſultans ex qualita-
tibus primis, quam ſupponunt lædere imme-
diatè functiones ipſas. Adeoque fingunt mor-
bum totum, deinceps non niſi in gradu, ſiue ex-
ceſſu qualitatis elementariæ, conſiſtere. Iterum.
15 Subinde ipſam qualitatum intemperiem vo-
cant, non quidem morbum: at bene, eiuſdem
cauſam antecedentem. Quatuor inquam ſolita-
rias illas qualitates, volunt eſſe morbos, ſiue pro-
ceſſerint à conſimilibus ſibi qualitatibus exter-
nis: ſiue verò, in corpore, ſuum ortum ex aliena
16 ametria debeant. Porrò illas qualitates, dein
thoro combinat. E quarum congreſſu, tum
morbum prolem deducunt. Sic nempe ſuis ſom-
niis elementa ſubſeruire credent. Vt & ele-
mentis totidem, ſocietatis ad lubitum qualitati-
bus, reſpondere iuſſerint. Adeo vt nudas iſtas
qualitates, vel fictis elemẽtis, ſomniatiſque hu-
moribus ſtipatas, finxerint eſſe ipſos morbos.
17 Hoc loco enim narro ſcholarum intempeſtiuas,
imò ludicras varietates earumque pauperem,
egregiè pugnantes. Alioqui ſanè, à demonſtra-
tione primò vera alibi ſat probaui, in rerum na-
tura, non eſſe quatuor elementa; ideoque neque
miſceri; vt inde corpora, quæ mixta vocarunt,
conſtituantur: & per conſequens, nec intem-
peries accuſari poſſe, in morbos. Vt neque vn-
quam in rerum natura, fuiſſe quatuor humores,
noſtri conſtitutiuos. Quibus ſat ſuperque con-
ſtat, cauſas morbificas, imò morbos, & morbo-
rum Prædicamentum, hactenus ignorata in
ſcholis. Attamen iam diſſimulanter cum illis,
per ſuppoſitas earundem theſes agam. Itaque
18 quandoque Scholæ dictorum pœnitentes qua-
litates elementarias, atque non infrequenter,
ipſis pares humores volunt eſſe, non quidem
morbos: at ſaltem omnium ferè morborum
cauſas continentes. Aliàs iterum, quod ex illis
19 qualitatibus, iuſto intenſioribus, oriatur tertia,
ſiue neutra, quam Diatheſin ſiue ipſum morbũ
dixere. Adeoque vtut negotium voluant, hacte-
nus morbum inter qualitates habitare iuſſerunt,
humores autem, licet intemperatos, plerumque
extra claſſem morborum abegerunt. Cataracta
ſcilicet in oculo, quanquam vt ſubſtantia, im-
mediatè viſum intercipiat, attamẽ morbus eſſe
non poteſt. Finxerunt ergo quoddam Ens ra-
20 tionis, ac Imaginariam relationem, ſiue obſtru-
ctionem, quæ morbi omnem proprietatẽ con-
tineret, veréque morbus eſſet, reiecta cataracta.
Atque ita ſenſim morbus, ad non entia & pri- 21
uationes deuenit. Iamque ridiculè pro morbi
eſſentia, diſtinguunt intemperiem ſimplicem
à coniugata; & vtramque iterum, ab humoro-
ſa. Cum humor eſſet ſubſtantia graduum ex-
pers. Diſtinxerunt nimirum qualitatum pri-
marum ſocietates, ſymmetrias, & ametrias in
ſtemmata: dein ſpecioſa inde ſchemata exexe-
re, tandemque integra volumina eiuſmodi fa-
bellis impleuere. At nunquam ſaltem malum
aut vitiatum in nobis humorem naſci, admiſe- 22
runt, qui non præſupponat intemperiem ali-
quam elementariam, ſibi matrem. Quocirca
Intemperies in Scholis, tantum erit cauſa cau-
ſæ, & cauſati: non autem erit ipſum cauſatum,
ſiue Morbus, nec demum cauſa connexa, im-
mediata, & connexa morbi. Sæpè interum mu- 23
tata animi ſententia, eiuſmodi qualitates extra
morborum atque cauſarum cenſum abſtule-
runt: atque dumtaxat in ſymptomatum, ſiue
coïncidentium cateruam, indiſtinctim relega-
runt: dubiæ prorſus, quid Morbus, quid cauſa
patrans, quidue ſymptoma foret. De morbo- 24
rum verò occaſionalibus internis (quas libro de
febribus, primus in medium adduxi) deque
morborum productis æquiuocis, nil auditum in
Scholis. Etenim præter calores, frigora, dolo-
res, debilitates, eiuſque generis coincidentia,
non alium cognouere morbi fermentalem effe-
ctum: quibus tandem pro epilogo, mortem at-
tulere. Atque ita priuatiua poſitiuis confusè ne- 25
xuerunt. Interim hæſitarunt, cuinam Prædica-
mento morbos inſcriberent. Sæpè namque
morbum qualitatem denominant: aliàs quoque
habitudinem quandam relatiuam: Non rarò
quoque qualitatem de numero actionum: ſæpè
de Prædicamento quãtitatis aiunt, dum ſcilicet
non ipſas primas qualitates, ſed dumtaxat illa-
rum intemperiem, ſiue gradum, vel exceſſum,
morbos aiunt. Dumque ſextum digitum in nu- 26
meros adducunt. Prædictorum autem imme-
mores, volunt reſultantem quandam diſpoſitio-
nem, ab noxia humorum qualitate vtramque
morbis paginam implere. Sic nempe, vt iſta diſ-
poſitio ſit filia illius noxiæ qualitatis, velut cau-
ſæ morbificæ. Adeoque tum morbus, potius læ-
ſæ actionis, quàm lædentis actiones, vicem ha-
beret. Itemque morbus non eſſet amplius In-
temperies, qualitatiſue exceſſus: ſed aliud pro-
ductum (adhuc anonymum) ab ipſa intempe-
rie (puta noxia humorum qualitas) generabit
Diatheſim: quæ ſola, atque vnica, tandem verè
morbus eſſet. Enimuerò Epilepticus, Mania- 27
cus, Podagricus, & Quartanarius, præter & ex-
tra paroxyſmum, ſunt morboſi, morbumque
intus fouent non tamen habent eiuſmodi diſ-
poſitionem, ſiue Diatheſin (etenim ſi Scholæ
credant morbos eſſe mera accidentia, hæc ſanè
dormire neſciunt, nec ſunt dum non agunt)
tempore quietis ab inuaſione. Ergo ſaltem
in eiuſmodi ægris, nullatenus morbus erit e-
iuſmodi diſpoſitiua Diatheſis. Iterum ſui im- 28
memores iubent. Si iſta Diatheſis ſit exigua,
quod non ſit habitura rationem vel eſſentiam
morbi: ſed idcirco tum ſtatum pariat neutrum,
ſiue ens hermaphroditicum; intèr morbum,
& non morbum: adeo vt eius eſſe, medieta-
tem participet de non eſſe. Idque tam in ſtatu
decidentiæ, quam conualeſcentiæ. Quinimo
eiuſmodi

eiuſmodi exiguam Diatheſim, nō inter morbos:
ſed cū debilitatibus ſtatus neutralitatis, interq;
ſymptomata referunt. Vtque ibi patienter exſpe-
ctet, donec gradum nacta, ex ſymptomate fiat
morbus. Sicq; Diatheſis morboſa non eſt mor-
29 bus, ſi exceſſu ſuo nondum manifeſtè læſerit.
Quare etiam, non ipſa Diatheſis, ſed ipſius ex-
ceſſus eſt proprij nominis Morbus in Scholis.
Cuius correlatiuum eſt, Quod ſolus qualitatum
quarumuis gradus faciat, atque mutet ſuiipſius
eſſentiam, & ſpeciem: nec ſpecies proinde in eſſe
ſpecifico, ſuam habebit quidditatem: ſed tantùm
30 in puncto exceſſus. Sic tandem morbus migra-
31 bit de qualitate, in Predicamentum relationis.
Deniq; ſi morbus ſit affectus, lædēs immediatè
actionem: vtique exinde ſaltem agnoſcere debe-
rent, quod Archeus ipſe, ſiue impetum faciens,
dum irregulariter mouetur (puta, dum flammu-
la veſicat viuum corpus, non item cadauer) par-
temq; ſui ad hoc deponit, & amittit, debeat eſſe
vniuerſalis, & primarius omnium morbus, Prout
de febribus demonſtrare minatus ſum. Agnoſce-
re debebatur pariter, ſi cauſæ materiales per ſe &
primariò, ſufficiant ad lędendum immediatè ip-
ſas functiones (vtputa, cataracta ante pupillam,
per ſe, ac immediatè parit cœcitatem: prout de-
truncatio tendinis, motum tollit, abſq; interuē-
tu Diatheſis, realiter diſtinctæ à vulnere abtrū-
cante) quod non ſit opus, fingere eiuſmodi Dia-
theſim. Quippe non eſt oppilatio vlla, ſiue Dia-
theſis, quæ intercludit meatum vrinæ: ſi ſolus
calculus id immediatè faciat, ac materialiter
oppilet, totumq; fundamentum relationis ſic in
ſe perfectè atque realiter cōtinet, quod Diathe-
ſis, ſiue actio oppilatiua, procedens ab oppilāte
calculo, non ſit niſi relatio, ac merum ens ratio-
nis, quæ in morbis inter medendum, vt & in en-
tibus veris, verèq; exiſtentibus, locum non ha-
bet. Quare *Morbi* extrinſeci, quales ſunt vulne-
ra, & quæcunq; meatum aliquem intercipiunt,
cum non oriantur ſeminali initio, nec cauſam
foueant, quæ Archeum concitet, alterius ſunt
32 monarchiæ clientes. At pro morbis ſeminalibus
propinquius eſt in natura, ac motu, ſupponere
ſpiritum Archeum quatenus ſenſationis, motuſ-
que initium efficiēs, immediatè atq; proximè af-
fici à noxiis, cauſamque illam occaſionem, at-
33 que Archeum, ſe mutuò contingere in puncto.
Vndè morbus. Materia namque occaſionalis,
ſiue intrò allata, ſiue intus genita, ſiue coagula-
bilis ſit, ſiue putrefactibilis, difflabilis demum,
vel indureſcens; ſuper tantùm occaſionaliter
34 concitat Archeum, vt inde expaueſcat, ac diuer-
ſimodè excādeſcat. Sub cuius ſcilicet perturba-
tione naſcitur Idea, informans aliquam partem
Archei. Iſtudque compoſitum ex materia Ar-
chei, & præfata Idea ſeminali, tanquam efficien-
35 te initio, eſt verè Morbus omnis ſeminalis. Se-
ductæ ergo Scholæ, per proprias ſomniorum
libertates, autumarunt, quod quia conſideratio
cauſarum ac principiorum differt à conſidera-
tione rei, per illa productæ; quod proinde de ne-
ceſſitate formaliter cauſante cauſæ omnes de-
berent in fiendo, eſſendo, operando, ac perma-
nendo, in perpetuum manere ſeparatæ à rebus
cauſatis. Non attendentes, quod plerumque cō-
ſideratio cauſarum, & principiorum, non diffe-
rat aliàs à conſideratione cauſati, quàm per re-
lationem entis mentalis, quæ etſi recepta ſit in
Matheſi, & ſermocinalibus: minimè tamen in
caſu naturæ. Itaq; Scholæ deluſæ per eiuſmodi 36
elenchos, credidere cauſam omnem, efficientem
de neceſſitate externam: nec proinde cum cau-
ſato vniri poſſe. Ideoq; nec generans eſſe partem
generati. Cum alioqui id natura, ens proximè
generans, ſemper ſit moderator internus, vitalis,
& aſſiſtens Architectus generationis: adeoque
qui in finem dirigit cuncta ad ſcopos, ſibi om-
nia patrat, & pro ſe agit vniuerſa. Idcirco & de- 37
ceptæ in morbis, crediderunt cauſam morbificā
eſſe extremam reſpectu corporis humani, vel ſal-
tem intuitu œconomiæ vitalis. Neſcitum eſt 38
enim, quod generatio nil dicat aliud, quam flu-
xum ſeminis ad perfectionem, maturitatem pro-
prietatum, explicationem occultorum, & con-
ſummationem ordinum, ad ſuos fines. Scholas 39
ergò decepit primus Ariſt. docens interruptim
corruptionem ac generationem, ſibi inuicem,
per totam naturam, & ſemper ac neceſſariò ſuc-
cedere. Atq; idcirco ens mentale, merum non ens
negatiuum (nudam priuationē) fecit principium
in natura, immediatum inter generationem &
corruptionem. Nec vnquam ſcholæ potuerunt 40
intelligere, quod idem faber, qui è ſemine plan-
tam facit, non defecerit in plantæ generatione,
non proſcriptus abierit, non exoletus obierit,
nec aliud deniq; in eius vicem ſit ſubrogatus ob
formæ aduentum (cuius faber ille manet organū
immediatum executiuum, ad fines à Deo præ-
cognitos) aut vitæ participationem: ſed is-ipſe,
in vitæ regimine ſolus & ſemper vſque perſtet.
Hinc nimirum, neque intellexerunt, quod gene-
ratum proueniat à cauſis, realiter atq; ſuppoſito,
ab eſſe rei non diſtinctis: imò nec quidem cum
aliqua cauſalitatis alteritate. Quia ſcholæ ha-
ctenus plus ſpeculatæ ſunt operationes demon-
ſtrabiles, per ſenſum (matheſim inquam, & arti-
ficialia, à natura aliena) quàm ipſas rerum natu-
ras, in cōdo eſſentialitatis ſitas. Nunquam enim
attenderunt, quod artis organum, ipſius artifex,
imò ipſæ menſuræ menſurabilium, nequeant ali-
quid in natura ſeminaliter generare, aut intro-
ducere diſpoſitionem ſeminalem, ſubſtantialem,
aut aſſentialem, ad tranſmutandum producta.
Conſequenter quoque nec intellexerunt mor-
bum, vt ens reale, atque ſubſtantiale, ſed tantùm
permodum accidentis. Cum alioqui morbus
non ſit Diatheſis, non accidens actiones lædens;
multòque minus ipſamet actionis læſio, proce-
dens ex duello cauſarum nocuarum cum pote-
ſtatibus noſtri rectricibus. Sed morbus eſt ens
reale, habens cauſas materialem, & efficientem,
à cauſis occaſionalibus proritatas. Etenim ſi
morbus, & natura, ſiue facultates noſtræ, ſtent
in diametro (ſic enim volunt) non poſſunt mor-
bus & vita ſana, ſimul eſſe in eodem ſubiecto,
immediato: Ergò morbus nequit eſſe Diatheſis;
quæ ſaltem poteſtatibus detrimentum adducit:
ſed eiuſmodi Diatheſis, eſſet potius morbi fru-
ctus, & conſequentia morbo poſterior, debilita-
tumque mater, atque nutrix. Hanc ideo diſtin-
guo à cauſis occaſionalibus, & morborum pro-
ductis. Sed fructus morbi, cum reſpiciant ter-
minum ad quem, morbus ſua iſthæc producta
generat, poſſunt ſimul cū vita coincidere, ideo-
que aliquot fructus ſymptomatici, inter Diathe-
ſes ſunt, quod ſcholæ nondum explicuere. De-
fectus nimirum digeſtionum, motuum, &c.
Itemque debilitates Diatheſes ſunt, quæ à mor-
borum productis proueniunt quidem, (prout

mox ſuo loco) non tamen ſunt morbi. Quia incidunt in naturam, in quam ſunt introductæ, per alienas ſeminum morboſorum violentias, hoſpitanturque hactenus vnialiter in vita. Nec proinde morbi naturam habere poſſunt. Eò quod morbus nequeat cum vita, in eodem ſimul puncto identitatis, commorari. Sed recedit morbus è vitali condo, non ſecus atque extra ſanitatem ſeſe ſeparat. Eſt autem vita in ſe quædam luminis integritas, cum qua morbus cohabitare nequit: vt neque morbus ſubſiſtit, niſi in vitio vitæ, ſiue vita degenere. Quæ quidem eſt ſeparata ab ipſa vitali luce, adeoque à puncto centrali ipſius vitæ. Sicut enim lux quæ eſt ipſa anima, non eſt ipſa vita: ſic nec ipſa lux vitæ eſt ipſe morbus. Sed hic ſedet in abſceſſu Archei vitalis, adeoque & huius lumen vitiat: & proinde ob ſymbolum, participat de vita, eamque ſibi conformem quandoque reddit, & integraliter vitiat. Quod in Peſte ordinarium
41 atque manifeſtum eſt. Neſcitum ergo in Scholis, cui Prædicamento morbum darent. Ego autem dico, quod morbus conſtet materia, & efficiente, non ſecus atque reliqua naturæ entia. Efficiens namque Archeus, laborando per ſuas paſſionum exarthroſes, & parturiendo ſuarum perturbationum Ideas (quæcumque nam in natura fiunt, per Ideas ſeminibus incluſas, oriuntur
42 & propagantur: Alias enim fatui eſſent naturæ progreſſus, qui ductore carerent interno) procurat de ſui ſubſtantia, portionem aliquam diſponere, iuxta fines, quos in eiuſmodi iſta ſui alienatione, propoſuit, ſibi atq; toti hoſtiles. Ac eo ipſo, quo materia ad terminum efficiēti Ideæ propoſitum deuenit, natus eſt morbus. Vſque adeò quod omnis morbus ſeminalis, conſiſtat in actu reali cauſante indiſpoſitionem materiæ ſibi genealis, id eſt, ipſius impetum facientis,
43 nobiſque applicatæ. Ego itaque didici, omnem Prædicamentorum ambitum in morbis reuera eſſe, per modum verum aliorum entium, in natura per ſe ſubſiſtentium. Hoc pacto enim, non morbos in Prædicamentis: ſed Prædicamenta omnia, in morbis reperi. Siquidem in cunctis morbis ſeminalibus, materiam reperio occaſionalem, quæ inſtar violenti hoſpitis, impetum facientis, hoſpitium atque ius violat, & œconomiam turbat. Indè inuenio ipſum Archeum turbari in ſingulis morbis: hinc namque & alteram materiam morbi internam conſidero: partem videlicet Archei, quam deturpauit propria exorbitatione, in quam partem, Ideam finxit ſuæ perturbationis, ſeminalemque cauſam mor-
44 bi efficientem. Sic nimirum ens verum & reale, omnium Prædicamentorum reſpectu, in ſe colit. Cuius vel ſolius puncti ignorantia, medendi Scholas, cœcitatis contagio, Ethniciſmus obruit. Creditaque eſt omnis ſanatio, qualitatibus nudis, graduum exceſſibus, reſpectibus relatiuis, & actionibus ſubeſſe. Hinc etiam contrariorum contraria finxere remedia: nullumque morbum demulceri bonitate naturæ, medicaminum manſuetudine, pacationeque, ac reſipiſcentia Archei turbati prius. Sola ſed pugna, velitatione atque bello, reduci in medium, ſiue temperiem primarum qualitatum. Ita vt cum putent omnem morbum Diatheſim: remedia pariter cuncta debeant eſſe nuda diatheſi, aut theſi falluntur. Vndè ſequitur, quod ablatio calculi è veſica, ex ſe nunquam poterit
importare ſanationem ægri. Siquidem cum ſit 45
remedium ſaltem priuatiuum, ad quod conſequitur pacatio Archei: non autem ſit Diatheſis, calculo contraria. Multoque minus prohibitiua materiæ antecedentis, quam ſupponunt, de neceſſitate aliunde ſuppeditari, indeſinenter affluere, nec ceſſare, oblato per cultrum calculo, ſi nempe prius non ceſſauerit Diatheſis, generans materiam ex qua. Itaque iuxta ſcholas, cæſus à calculo, pro tantillo temporis tantum ſanaretur, quatenus videlicet auferuntur impedimenta functionum, à calculo alioqui præſente, producta, & fota: ſimulque quatenus Diatheſis mentaliter intercurrens, deletur ſecundariò, caſualiter, & per accidens. Sed longè ſecus ſe res habet. Siquidem morbus ſeminalis eſt creatura, quæ in nobis ſuas materias, ſuaſque Ideas, Archei iure hæreditario, poſt peccatum fecit, ac inuenit: nec originaliter in natura habuit. Ideoque toti ethniciſmo, radix morborum totaliter ignorata eſſe debuit. Cumque definitio eſſentialis, non à genere definiti, & differentia conſtitutiua (prout lib. de febribus docui) ſit petenda, ob multiplices errorum anxietates, & theſes ridiculas: ſed prorſus à connexa ambarum cauſarum, entium in natura: morborumque ideo cauſa primitiua, atque idealis, ſteterit hactenus ignota: ſequitur, etiam ignoratam manſiſſe de definitionem, cognitionem, eſſentiam, ac radices morbi. Atque demum ſanationes fuiſſe per accidens inſtitutas: cum ignorantia vniuerſæ habitudinis internarum proprietatum, efficaciæ, & alteritatis. Scio equidem, tanquam 46
Chriſtianus, quod morbus non ſit creatura primæ conſtitutionis; quippe qui ex peccato in naturæ impuritate radices egit: quæ dein ſuo vere, tandem germinarunt in indiuiduis. Nec enim creata venena morbi ſunt, quamdiu extra nos: ſed tum quando eorumdem Archeus, nobis factus domeſticus, per peregrinam vitæ ſuæ mediæ indolem, ſuſcitauit in Archeo noſtro Ideas ſeminales, non ſecus atque è ſilice excutitur ignis, tum inquam fiunt nobis morbi, mortis præcurſores, ex veneno occaſionali. Perennant ergo nobiſcum morbi, cum habeant occaſiones ſuſcitatiuas, in natura noſtra ſubſiſtentes, donec vel abſumetur occaſionalis illorum materia, vel ſaltem Archeus defungatur perturbationibus ſuis vel ſuo munere. Etenim morbi ſuperuenere quidem ex peccato; atque dein in natura, iam corrupta à peccato, adoleuerunt fermenta, & prompta materiæ obſequia: ſicque penetrarunt in cenſum & catalogum naturæ, atque etiamnum hodie, ſingulari modo, penitiſſimè 47
penes nos perſeuerant. Diſtincti attamen ſemper à creatis reliquis in hoc, quod primæ conſtitutionis creata habeant in ſe propriam exiſtentiam: morbi verò nec eſſe, nec ſubſiſtere queant extra nos. Vtpote procedunt quaſi, à lumine formali, & vitali initio, noſtri conſtitutiuo. Ideoque naturalis Archeus, & morbus, ſeſe inuicem penetrant, quia materiale ſymbolū
habent. Scholæ etenim dum attenderent, mor- 48
bos nuſquam extra nos exiſtere, ratæ ſunt corpus noſtrum eſſe ſubiectum inhæſionis morborum: & conſequenter, morbos, tantum eſſe accidentia: ac idcirco ſuſcitari ab intemperie elementali, eo quod promptiſſimo ruſticoque ſenſu caperent: Etiam ob id ſperarunt ſe ſatis ſuperque ſuperaturas morbos per calores, & frigora,

48 gora. Itemque ideo decreuerunt, omne ſolamen, opem, & auxilium, quæ natura informata à medente poſceret, non eſſe ſpecie iuuaminis, in pace & tranquillitate, ſubminiſtrante; ſed in hoc valere dumtaxat, & deſtinata fore, bella, luctas, contraria, & diſcordias: quibus confractæ hoſtiles in nobis qualitates elementales in ſymmetriam coactim retrocederent. Vt ſic naturæ iam corruptæ iniurias contrariis iniuriis compeſcant, vindicandoque ſubigant. Quod ſanè ita cenſuerunt, nec aliter intellexerunt: vtpote, quod in natura non aliam actionem ſciuerint, quàm quæ ex agentis ſuperioritate, in patiens dominatur. At ſanè, non ſapiunt iſta iuuamen, nec eſt lex Chriſti (per quem omnia facta ſunt) conformis legibus iſtis Scholarum. Adeoque (vt al bilatiùs) vel Chriſtus, non eſt naturæ parens, vel ſibi in natura aduerſarius, vel gentilia eiuſmodi medendi theoremata, ſunt carioſa. Non conſiderarunt itaque Scholæ, entium multorum materias non conſiſtere niſi in hoſpitio alieno, ad quod erant deſtinatæ. Quare propter heteroclitum exiſtendi modum, putarunt morbum eſſe merum accidens: Materiam verò, quam morbus præſeferret, à morbo prædicamentaliter ſegregantes. Quaſi embryo accidens eſſet, quod nuſquam niſi in vtero. Placuit nimirum peccati vindici, quod morbi, cum materiis, tam occaſionali, quàm gemina, ſibique interna, non ſubſiſterent, niſi in illis, quorum morbi & piaculum eſſent: Idque abſque reſpectu eſſendi vnius ad alterum. Neque enim cogitarunt Scholæ ethnicæ vnquam, vt neque modernæ, Paganicis initiis ſtabulatæ, hanc exiſtentiæ relationem ſibi veniſſe ex conditione peccati, & procreationem eius ab Archeo, perturbationis commoto. Quia eiuſmodi cogitationes nunquam ſubintrarunt in ethniciſmum. Nec mirum, Gentiles neſciſſe tranſgreſſionis valorem, licet per fabulam Promethei & Pandoræ, prodant ſe aliquid ab Hebræis didiciſſe. Mirum eſt tamen illos ignoraſſe, morbum, antequam noſter fieret, ex intimo vitæ initio procedere, atque nobis incorporari debere, nec ideo cauſas occaſionales poſſe eſſe connexas, conſtitutiuaſque morborum: ſiquidem permanent illæ cauſæ adhuc
49 poſt vitam: & tamen ceſſant morbi. At Chriſtianis nullatenus indulgendum, edoctis per Sacra, quod etiamnum nunc honori putarint, vinctas tradidiſſe mentes noxiis Gentilium ſtupiditatibus. Animaduerterunt quidem, eam quorundam morborum nobiſcum cognationem, quòd occaſionali materia tenus, ſic noſtro eſſent corpori connexæ, vt vix ſuffragio mentis dirimerentur, vel à læſa actione ſepararentur. Vt in vulneribus, morbis inſtrumentariis, ſeminum robore orbatis. Eſt namque vnguis ſupra corneam, lædens immediatè viſum: vt & calculus, abſque medio, meatum vrinæ obruat.
50 Obſtructio autem inde manans, relatio, & ens rationis eſt. Quod ſicut nil agit; ita nec morbi rationem, nec conſiderationem in natura habet. Maluerunt nihilominus Scholæ modernæ, eſſentias morborum, concredere diſcordiis elementalibus: quàm quod faterentur corpora naturæ nil aliud dicere, præter ignotum ſibi connexum ambarum cauſarum conſtitutiuarum. Hactenus ob id, miſeri mortales ſub hoc cæcitatis onere gemuerunt, ſanationem expectantes ab iis, qui cauſas morborum conſtitutiuas ex pleno ignorarent. Quocirca, cum morbus debeat continere cauſam ſui efficientem, intra ſe ſuamque materiam. Hinc facilè liquet, 51
quod fames, licet inſtar morbi peracuti paucis diebus iugulet, non ſit morbus: eò quòd non conſtet cauſis morboſis, ſiue conſideretur vt ſenſus triſtis, de claſſe ſymptomatum: ſiue demum, vt conſtat realibus defectibus. Quippe in quantum fermentum ſtomachi acidum (prout Tractatu de digeſtionibus) carens obiecto in quod agat, nec tamen proinde feriari poſſit, reſoluendo aggreditur, humorem ſecundarium, & proximum alimentum ſtomachi: eſt nempe Archeus tam in fame, quàm in ſaturitate, nedū morbi: ſed ipſiuſmet ſanitatis cauſa. Carentia autem materiæ cibalis, priuationem: non autem morbum dicit. Quamobrem prorſus accurate notandum, quod fames, quamquam crudeliter enecet, quaſi morbus eſſet: non ſit tamen morbus, eo titulo, quia videlicet Archeus nullatenus ſit morboſus in fame. Vnde luculenter conſtare deberet, quod omnis morbus primariò & eſſentialiter reſpiciat ſui efficientem Archeum. Ob id ab Hippocrate in Scholarum in- 52
curiam rectè eſt decretum, calidum, frigidum, humidum, aut ſiccum, (nequidem quatenus talia, & concreta) non eſſe morbos, horumue cauſas: ſed acre, amarum, ſalſum, ponticum, &c. Fortaſſis enim ætate Hippocratis, nondum diſtincta erat cauſa occaſionalis à vero morbo. Sciebat quidem in nobis duplex excrementum. Vnum quidem naturale ordinarium, adeoque noſtrum: alterum verò matre errore, & propagine hoſtili, morbidum, quodque Chriſtiani à peccati vigore proueniſſe ſcimus. Hoc enim cum Senex per exoticos ſapores diſtinxiſſet, ratus eſt, vt ſi non eſſet ipſe morbus: ſaltem eſſet morborum adæquata occaſio, tum nondum à morbo diſtincta. Cuius ſaltem ablatio vtramque medendi valuam aperiret. At ſtupendum, quòd quem ducem ſequi gloriantur Scholæ, hunc textum per ignauiam tranſilierint: & vt alterum Anteſignanum eiuſdem. *Quo omnem motum, ad morbum, mortem, atque ſanitatem, efficienter fieri ab impetum faciente ſpiritu*, declarauit. Itemque quo dixit: *Ipſas naturas eſſe morborum medicatrices*: & per conſequens, *etiam morborum factrices*, ſi enormon ille ſpiritus, ſui agitatione, omnia quæcunque in viuis fiunt, operetur. Præ- 53
terierunt nempe Scholæ plura eiuſmodi, quæ oraculorum inſtar haberi merebantur: quia fictitiis quatuor humoribus deluſæ, & effaſcinatæ, alto ſoporis, torporis & ignauiæ nauigio traductæ, neglexerunt liquores, quos ipſemet nominat ſecundarios: quaſi in illis non æquè poſſibilis foret morbus, atque in quatuor fictis primariis. Itaque neglexerunt etiam morbos ex retentis digeſtionum, & tranſplantationum: quippe & ipſas digeſtiones & fermentationes (prout ſuo loco docui) funditus neſciuere. Eheu! quàm penurioſa ſcientia hactenus medentes decorauit, quos alioqui, ſi veri eſſent Medici; honorandos præcipit Altiſſimus. Conſiderarunt 54
nempe, morbum diffluere, vt accidens productum ab Agente, materia morbifica (cui itaque ſuum efficiens ineſſe, ignorarunt in limine) & patiente: quod aiunt corpus humanum. Imprimis, non diſtinguunt Agens à materia, quod huic eſt intimum. Tum morbum negant ma-

terialem, quippe quem rentur meram qualitatem. Tertiò. nec diſtinguunt occaſiones irritantes, ab efficiente interno. Quia cum Ariſtotele rentur omne efficiens externum. 4. Secernunt cauſas conſtitutiuas à conſtituto. 5. Catenam cauſarum efficientium, cum ſuis productis neſciunt. 6. Plerumque confundunt cauſas occaſionales, cum ſuis morbis ac ſymptomatibus. 7. Subinde morbum aſpiciunt, tanquam Diatheſin, velitantem, inter cauſarum ſeries, &
55 corpus humanum. 8. Malunt ipſam diſpoſitionem poſteriorem, ex pugna cauſarum (vt aiunt) ortam, eſſe morbum quæ nempe immediatè (ſic aiunt) læderet actiones, ſiue interim actioni vitali ſit contraria, ſiue verò effectus illius contrarietatis, quæ functiones offenderit. Aſt ego non attendo functionum læſiones, pro eſſentia morbi: ſed perturbationes operatiuas in Archeum diſtentas, contemplor in morbis. Nam non rarus moritur, ſine ſenſu actionis læſæ, qui repentè quidem concidit, intus interim dudum morboſus, vel qui ſolo naturæ defectu perit. Quare & inter cætera impertinentia reputo, morborum eſſentiam ad functionum læſiones adſtrinxiſſe. Cum in morbis ſit accidentale, poſteriuſ-
56 que: non autem concomitans perpetuò. Enimverò quia ſanitatem conſequitur, debilitatarum virium reſtitutio ſpontanea. Hinc Scholæ dimenſæ ſunt morborum eſſentiam, reſpectum debere inſeparabilem, ad læſionem & lædentia functionum. Sic nimirum, vt hæc includerentur ipſi eſſentiæ morborum. Vtpote totum medendi cardinem volui circa contraria, putarunt. Cum alioqui totum ſit per accidens, ſi functiones in morbis oblædantur. Alioqui quotus quiſque eſt, qui negauerit morbum non realiter adeſſe, in ſilentio Quartanæ, Caduci, Maniæ, ac Podagræ? quando tamen nulla ſpectatur functionum læſio? Quis eſt qui non animaduertit in conualeſcente maiores ſubinde actionum & debilitatum obices, quàm in morborum flagranti initio? Stupidum itaque mihi ſemper viſum fuit, definiri rem eſſentialiter, per effectus poſteriores, & ſeparabiles. Cumque morbus fiat primariò ab impetum faciente Archeo (ab errante tamen) certè multò propinquior erit huius actio in facultates ipſas, quàm in earundem actiones. Maximè, quod quamdiu vires ſunt conualeſcenti quaſi adhuc deuictæ, & conquaſſatæ; adſunt quidem impedimenta virium, læſio item, atque ſuppreſſio actionum: nullo tamen ſuperſtite morbo. Cumque alibi ſat demonſtrauerim, cauſam vtramque in naturalibus, nō differre ſuppoſito, ab ipſomet conſtituto: ergo ſi morbus eſſet cauſa læſioni actionis, tanquam differentia conſtitutiua eiuſdem: neceſſe quoque eſſet, morbum ipſum à læſa actione nequicquam diuerſum. Quod iam patet eſſe falſum. Falſumque eſſet, quod cauſa & morbus, vnico titulo lædentis actionem, comprehenderetur indiſtinctim: aut malè decernunt Scholæ, quod lædens actionem ſit ipſa cauſa morbifica. Læſio autem actionis eſſet morbus; & læſa actio ipſum ſymptoma. Commentum enim & iſtud nimis puerile. Nam primo eſſet morbus merum ens rationis, conſurgens mentaliter ex habitudine terminorum cauſæ ad effectum. Lædentis nempe, & læſi. Deinde deprehenditur error in definitione morbi, à ſcholis tradita. Nimirum, quod morbus ſit diſpoſitio, primario lædens actionem. Quippe quæ cauſam, & non ipſum morbum, ſiue cauſæ effectum definiret. Tertiò, Si remedium debeat remouere ipſum lædens actionem. Illud vel habebit ſingularem monarchiam, qua euocet, & concutiat ipſum lædens: vel remedium ſe iunget naturæ ipſi, idque tam vnitiſſimè, quod connexis viribus, & tanquam vnitum iam vnum ſe ſtatuat in termino oppoſito, aduerſus ipſum lædens. Non enim verum eſt prius horum. Quoniam remedium eſſet tam exoticum naturæ, quàm eſt ipſe alioqui morbus, propter particularem directionem, & arbitrium motuum, ab Archeo noſtro ſpretum: Nam ſi iuuare deberet, haberet poteſtatem natura humana ſuperiorem, tali modo, quod nec legibus morbiferis, nec mortiferis pareret. Adeoque cauſam morbiferam, tam è cadauere quàm languente, expelleret. Nec item locum habet poſterius. Quia ſi remedium vniretur naturæ, radicaliter, ac miſtione vnitiua, haberet priuilegium ſupra ſortem alimenti. Non cadit ergo in definitionem morbi, ipſa læſio actionis. Peculiariter, quod remedium non tam reſpiciat cauſam occaſionalem, quàm ipſum efficiens
morbificum internum. Vndè verificatur axio- 57
ma: *Quod naturæ ipſæ ſint morborum curatrices, vt effectrices.* Vtrobique ſcilicet morbum cum ſymptomate confundunt, in ſanandorum perniciem. Cum ſanatio in ablatione cauſæ occaſionalis frequenter, nunquam autem in ſymp-
tomatum remotione ſita ſit. Et quia ablatio 58
cauſæ occaſionis exiſtimatur materialis eductio, hactenus non niſi ſolutiua & diminutiua contentorum viguere. Vbi alioquin ablatio cauſæ occaſionalis plus reſpicit correctionem, vel pacationem efficientis proximi, quàm materiæ occaſionalis auulſionem: vtpote quod à correctione, etiam citra materiæ occaſionalis ablationem, mox ceſſatio, inſeparataque quies, imò & ſanatio plerumque obueniant. Quod in cura ſympathetica frequenter occurrit, & mani-
feſtò liquet. Scholæ itaque, per artificialia de- 59
ceptæ, quodque putarint omnem generationem inchoari à puncto priuatiuo corruptionis, neſciuere: quod id, quod iam in materiali quorumcumque initio ſeminali fluit, habeat iam eo ipſo ſuum eſſe reale, licet immaturum, ſitque per hoc, hoc aliquid in ſeipſo, ac diſtinctum à quolibet alio: quodque acquirat per naturalem generationem dumtaxat maturitatem, & illuſtrationem in ſui apice, ob nouum agendi lu-
men formale. Nec equidem ſemen proinde à 60
ſui conſtituto differt, per cauſam efficientem internam, & materiam, ſed duntaxat per indiuidualem perfectionis alteritatem luminis formalis, prout alibi de ortu formarum. Semen namque, quod prius excitatore opus habebat, adepto hoc lumine formali, eſt deinceps
ſeipſum mouendo. Scholæ quoque ſubinde 61
conſiderant morbum, velut ac ſi eſſet productum neutrum, profluens per actiuitatem cauſæ, & reluctationem naturæ noſtræ. Aſt ego ſcio, tam formale agens, quàm patiens in morbo, eſſe nobis in illo actu peregrina. Scio nimirum Caducum, diebus ſilentij, non minus realiter eſſe in nobis, quàm dum in pleno ac-
ceſſo fuerit. Scio quoque, morbum eſſe ens 62
reale, ſubſtantiuum. Non autem relatiuum, non nudam habitudinem agentis & luctantis ad patiens,

tiens, tanquam extremorum ad medium. Nec
demum eſſe conformitatem proportionis, aut
62 diſproportionis inter extrema. Licet hic reſpe-
ctus formandæ relationis, inter entia rationis,
ſit propinquior effectus nato. Scio præterea,
omne agens naturale, natum eſſe producere
ſui ſimile, excepto eo quod agit per Blas (vis au-
tem tam localiter motiua, quàm alteratiua, quia
nomine carebat, viſa mihi eſt vocari Blas, in
initiis Phyſicorum.) Sic Cœlum meteora, non
cœlos generat. Et homo, per Blas voluntarium;
63 itemque Archeus per Blas ideale, atque ſemi-
nale, diuerſas ſuſcitat alterationes. Agens verò
ſeminale, inordinatum, per Blas peregrinum,
abortit monſtrum, quod propriè morbus eſt.
Nam etſi morbus, iuxta ſui cauſas, ſit naturalis:
noſtri tamen reſpectu, non deſinit eſſe contra
naturam, tam quatenus à Blas exotico incepit,
quàm quòd Blas hoſtile gerat, ac ſeſe ſuſcitet.
Ideoque neque hoc monſtrum generat fœtum
ſui ſimilem, niſi per fermenta transferat ſemi-
nale ſuum contagium, faciatque (ſic morbos
64 in aliis per accidens. Quod autem ad efficien-
tem morborum cauſam attinet. Eſt quædam
intus partu abortiuo, nata cauſa efficiens (qua-
lis cataracta in oculo, calculus, materia febri-
lis) quæ licet à Scholis dicatur cauſa efficiens
morbifica, immediata & continens: eſt tamen
dumtaxat occaſionalis morborum, & externa
reſpectu vitæ, in qua ſemper omnis mobus eſt.
Ideoque nec poteſt eiuſmodi viſibilis materia,
non ſolum veri efficientis rationem obtinere:
ſed nec etiam eſſe de materia, intrinſeca ipſius
morbi, eſſe pars vlla. Permanet itaque concica-
65 trix, & occaſionalis cauſa morborum. Eò quod
efficiens ſeminaliſque materia, ſi facultates vi-
tales, adeoque & vitam immediatè attingere
atque penetrare debeat, vtique & in puncto,
vitæ ſymbolum continere, eſt prorſus neceſ-
ſarium. Vſque adeo & illud in morbis ſemi-
nalibus perpetuum eſt, quod morbus, vt nun-
quam eſt in cadauere: ita non poteſt non eſſe
66 in viuo. Porrò efficientium cauſarum quædam
eſt atque manet extrema. Vt ferrum vim impul-
ſiuam nactum, morbum facit in materia diuiſa,
qui vulnus dicitur. Pariformis eſt attritus veſi-
cæ à calculo factus. Nam quanquam efficien-
tia quædam externa ſua habeant initia ſemi-
nalia quibus generantur (vt calculus) reſpectu
tamen morbi, quem pariunt, carent ſemini-
bus, ideoque ſunt ipſi morbo externa, ac pe-
regrina. Interna verò occaſionalia ſemen ha-
bent quo fouent morbum à ſe excitatum, clau-
dunturque etiam ſæpè, in facto eſſe. Vt patet
in febri, apoſtemate, &c. Sunt demum efficien-
tia occaſionalia, quę continua atque fermentali
propagatione contaminant. Vt vlcera, Icterus,
&c. Suntque interna occaſionalia, quæ dudum
ſubinde dormiunt. Vt in Caduco: Podagra,
Mania, Aſthmate, febribus, &c. Internorum
quoque occaſionalium, quædam inceſſanter
laborant, vt materiam noſtri corporis, à vitæ
communione alienent. Quibus ſi acceſſerit fer-
mentum (quod Hippocrates in morbis vocat
diuinum) fiunt colliquationes. In febri verò,
occaſionalis materia efficiens, iuxta geminam
ſibi proprietatem concitat Archeum, ad pro-
pulſionem, in conſumptionem ſui. Quare nec
aliud poſt ſe productum relinquit: niſi noua
Idea, ex Archeo irrito profluxerit, per accidens.
Qualiter Hydrops febres ſequitur, &c. Dolo-
res autem, ſopores, vigiliæ, debilitates, &c. ſymp-
tomata atque diatheſes eſto. Sic quoque effi- 67
ciens ſeminale alienum patrat calculum, ibique
ceſſat, licet deinceps in momenta moleſtias ex-
citet, nouoſque motus. Productum autem Cal-
culi ſunt excoriationes, & noui morbi, qui
monſtra ſunt parenti ſuo abſimilia. Nam pro- 68
priè loquendo, generatio Calculi, non eſt mor-
bus: plus quàm ipſe calculus, qui in ſe eſt com-
poſitum naturale, noſtri autem reſpectu mor-
boſum. Quapropter & in matula; & extra vi-
tam, generatur ſuis cauſis petrificationis. Adeo-
que eſt monſtroſus, & anomalus morbus: vt-
pote qui per accidens, & extra vitam, in nobis
naſcitur. Denique ſimul atque effectus, ſiue pro- 69
ductum in facto eſſe, amiſit ſuum occaſionale ef-
ficiens, illud productum non eſt amplius ipſa
ambarum cauſarum connexio, ſiue morbus pri-
ſtinus: ſed ſuas ſibi habet cauſas, primarũ cauſa-
rum connexione poſteriores. Sic namque Apo- 70
ſtema peperit vlcus: hoc verò plorat virulen-
tum Ichor: hoc denique non rarò excoriat, pri-
ſtinum vlcus mutat, vel nouum ſuſcitat. Nil au-
tem attingit patrans vlcus, ſiue ſuum Ichor
deinceps vlceret, ſiue non: quia non eſt illa in-
tentio effectiua, ad producendum vlcus ex
Ichore. Quia ipſa ſanies, ſiue Ichor, eſt produ-
ctum vlceris patrantis, quod ſuam intentionem
effectiuam, atque ſeminalem, ſuſcepit in ſui,
eſſe, non autem in propagationem noui vlceris,
quæ ipſis ideo per accidens eſt. Calculos quo-
que, eſt productum ſuarum cauſarum conſti-
tuentium, quas in ſe claudit, ac terminat. Quia
cauſæ eius, ad finem effectionis delatæ, ceſſant
in producto, & clauduntur tanquam ſepultæ.
Licet is calculus ſit occaſionale medium, ad
quod noui calculi generatio accreſcendo con-
tingit. Interim calculo per accidens eſt, ſi pro-
ducat alios morbos, ſe, imò morte ipſa, atro-
ciores. In Hydrope, autem efficiens Archeus re-
num, in conceptu Ideæ, à perturbatione ſua ge-
nitæ, claudit renes, & fit hydrops. Non ceſſet ta-
men priſtinum efficiens, vſque in perſonæ ſuf-
focationem. In patrato iſto productaque & miſ-
ſa aqua, non eſt vlterior intentio, ad quicquam
aliud producendum. Alioqui ſæpè productum
morbi, cum ſit monſtrum innotum, vim habet
occaſionalem propagatiuam, ex proprietate ef-
ficientis Archei, non clauſi, aut vincti in produ-
cto: ſed liberi in organis vitæ. Vnde nimirum
alia ſubinde producta ſucceſſiuè effloreſcunt.
Saltem facultatum atque vitæ diſpendia, non
tam cenſeri debent morborum producta, quàm
illorum deſtinati fructus, atque ſymptomata,
horumque periodi. Nec interim minori priui-
legio morbus eſt, qui à fermento morboſo pro-
ducitur, quam fuit morbus, producti illius pa-
rens. Scilicet; nec ignauius corrumpit aliquod
vitale, per aliena ſuſcepta efficientia, quàm id,
in cuius actionis efficiente primario, eſt ipſe
morbus. Cæterùm ſupponunt Scholæ contra-
rietatem morbi, cum ſanitate, cum vita, atque 71
iterum cum ipſo remedio. Itaque vni termino
apponunt plures contrarios, contra naturam
relatiuorum, & contra ſuum illarum axioma.
Quod vnum contrariorum totidem dicatur vi-
cibus, quoties alterum. Etenim ſtante doctrina
contrariorum in remediis: debere ſaltem de
Medicina exire ſanitas, tanquam de ſuo pullus.

72 Vel cum contraria ſe inuicem ad nihilum debe-
rent reducere, deberet de morbo prodire ſani-
tas, prout alioqui de morbo exit debilitas. Et-
enim ſi morbo ſit remedium contrarium: vti-
que facultates noſtræ vitæ, nequeunt eſſe con-
trariæ morbo: & per conſequens: morbus non
poterit lædere facultates, aut harum actiones.
Erraruntque Scholæ, dum in criſi morbum cum
facultatibus monomachiam toto ſui curſu ſu-
ſtinuiſſe, contendunt. Sin morbus contrarius
ſit facultatibus, ipſique remedio: ſaltem in-
congruè frigida febri apponent, facultati vi-
tali non minus quàm morbo oppoſita. Imò ſi à
contrarietate Diatheſis naſcatur morbus: actio
noſtra, non deberet tota pendere ab impetum
faciente ſpiritu, ſed à mera cauſa morbifica:
quæque ideo cum motus ſui principium in ſe
haberet, deberet tam in cadauere, quàm in viuo
operari: Eſſetque adeo tota velitatio dumtaxat
inter Diatheſes alienorum accidentium, ſe mu-
tuò debellantium. Cuius luctæ, ipſa vita eſſet
tantùm ſpectatrix odioſa, abſque ſui incom-
modo. Quid hoc aliud, quàm inertem ac frigi-
dam finxiſſe Philoſophiam vitalem? frigidoſ-
que eſſe Medentes febrium? Quid ſi morbus
ſtet in qualitate, cuius bellatricem contrariam,
ſenſu notam volunt, & elementalem: cur ergo
tam incerta, languida, tardaque comminiſcun-
tur morborum remedia? cum manifeſtarum
qualitatum contrariarum, tam aperta, atque
prompta in Scholis iactentur indicia, remedia,
73 & ſimplicia? Itaque penes me morbus eſt ens
ſubſtantiale, cauſis Archealibus, tam materiali-
ter, quàm efficienter genitum. Calorem autem,
ac frigus, idque genus concomitantium ſignato-
rum, voco fructus, atque ſymptomata, à produ-
ctis morbis longè aliena. Sæpè namque morbus
contra nos furioſè mouetur, in quo multa inter-
currunt ſymptomata: qui tamen non rarò abſ-
que producto ceſſat. Vt patet in intermittenti-
bus. Nec enim inde conſurgit nouus morbus. At
ſaltem natura intendit excutere tædioſum hoſ-
pitem: ſub quo niſu producuntur fructus, &
ſymptomata, ſopores, calores, frigora, dolores,
vigiliæ, inquietudines, vomitus, debilitates,
&c. Aliàs quoque morbus ſæpè conuertit mate-
riam hoſpitij. Dum ſcilicet Archeus, à fermento
occaſionali ſuſcitatus, profert nouum produ-
ctum: Siue interim morbus prior claudatur in
termino producti, ſiue non. Nec rarò quoque
morbus producit occaſionaliter monſtrum ſibi
abſimile. Dum febris cauſat hydropem, catara-
ctam, ſcirrhum, &c. quia ſunt producta morbo-
rum per accidens: quorum ſcilicet noua Idea ex
Archeo, eſt genitrix. Vt infra ſuo loco patebit.
74 Eſt autem debilitas fructus vniuerſalis morbo-
rum, horum pediſſequa. Quæ ſcilicet nil aliud
eſt, quàm diſpoſitio, conſequēs virium diminu-
tionem. Eſtque vel totalis, propter notabilis, vel
nobilis partis afflictiones. Contingit etiam, ob
adhærentiam morboſæ occaſionis, ad partem
aliquam ſolidam. Vndè tandem, extincto ibi-
dem Archeo, partis illius ſideratio, & totius mox
inde mors, quoque profluunt. Vel eſt debilitas
particularis, ob Blas particulare, affectans per
ſui thinoſim, aliquod membrum. Sic enim è
ſtomacho vertigo, dolor capitis, &c. vt ex vtero,
partes per aſpectum diuerſimodè & miſere lan-
guent. Quæ certè ſymptomata ſunt, & fructus
Archei, non autem morbi eius: qui aliàs natu-
raliter ſua recondunt in ſe efficientia. Prout ali-
bi de actione regiminis. Diſtat denique morbi
productum à ſymptomate in hoc quatenus hoc
eſt fructus, mitigationem quidem ab ipſo Ar-
cheo: non autem curationem poſtulat, quantum
ex ſe eſt. Quia vnà cum morbo euaneſcit pari-
ter. Producti autem morborum, nullā in Scho-
lis inuenio mentionem: ſed vel cum ſympto-
mate confunditur, vel nouæ cuidam intempe- 75
riei, nouoque humorum affluxui tribuitur. Alij
quoque ſolent morbos dicare partibus conti-
nentibus: cauſas item, partibus contentis, ſym-
ptomata verò, in impetum facientem ſpiritum,
relegare. Malè imprimis memores, quod con-
tentis humoribus, primarum calorem, ac fri-
gus attribuant, tanquam morbos. Denique ſi
morbus in Continenti, & cauſa in Contento. 76
Quibus quæſo cauſam, & morbum mouebit, ſi
nō ſpiritus nobis innatus? Quis patrabit è cau-
ſa morbum, ſi non ſpiritus? Etenim ſicut Ira, ve-
recundia, & agonia, calefaciunt per Blas, ita ti-
mor, dolor, & triſtitia refrigerant, citra humo-
rum opem. Piper autem & calefacientia calefa-
ciunt viuos (non autem cadauera: vt neque Cā-
tharides, flammula, vel apium, hæc veſicant.
Cauſtica verò etiam abſumunt cadauer: idque
non effectu proprij ardoris: ſed ſola vi ſalis cau-
ſtici, qui partes ſolidas reſoluit in ſalem abſque
calore. Prout nimirum calx viua, reſoluit ca-
ſeum in mucilaginem. Cauſtica itaque Eſcha-
ram in viuo generant, non autem in cadauere:
ſed hoc reſoluunt, ſimplici reſolutione ſui ſalis.
At quia in viuo, intus ſimul accenditur Archeus,
Eſchara ab vtroque agentium, (Cauſtico nem-
pe, & Archeo, producitur. Tandem Ignis indif-
ferenter, tam viuum, quàm mortuum cremat: &
celerius ipſum viuum. Quia ignis ab extra con- 77
ſumit ardēdo, & intus fit ſpiritus ipſe cauſticus,
ſui accenſione. Et quadruplici ergo mechanica,
ignis nimirum, Piperis, Veſicatorij, & Cauſtici,
Notabilia quæ ſequuntur, ſponte defluunt.

1. Quod calefacientium calor efficiens, ſit
noſter. In pipere ideo eſt tantum occaſionalis
excitatiuus.

2. Quod febris non ſit eſſentialiter calor;
ſed ex proprietate Blas alteratiui, tam frigus,
quàm calorem genialia habeat. Idque non ef-
ficienter: ſed tantùm occaſionaliter, incitatiuè,
& accidentaliter. Solus autem Archeus eſt effi-
ciens caloris & frigoris. Nec enim materia fe-
brilis, in corpore aliàs calido, iam fit frigida,
tum deinde calida, vt ad eius alternitatem to-
tum corpus frigeat, & caleat. Sed ſunt opera, &
Signaturæ vitæ: non ſeminum in materia mor-
boſorum proprietates: ſed meræ paſſiones cor-
poris, à calore & frigore Archei, ſic commotæ,
per Blas. Ideoque nec amplius contingunt in ca-
dauere, vt neque poſtquam morbus potitur vi-
ctoria, nec etiam dum morbus ceſſat, remanente
interim materia occaſionali.

3. Quod ipſum, quòd in nobis efficit calo-
rem, etiam efficienter pariat frigus. Non qui-
dem priuatiuè, reſpectu caloris: qui frigus eſt
reale, & actuale Blas Archei.

4. Quod nulla ſanatio, per contraria, vt ne-
que propter ſimilia, fiat: quia morbus conſiſtit
in Idea ſeminali eſſentialiter, & in materia Ar-
chei: At ſaltem ſubſtantiæ non amittunt in eſſe
ſui contrarietatem.

5. Quod morbus ſuperetur primitiuè, extin-
ctione

ctione Ideæ, ſiue ablatione materiæ eſſentialis. 2.fontaliter, per ſedationem, & pacationem Archei turbati. Ac 3.à poſteriori. Si nempe auferatur materia occaſionalis, quæ Blas motiuum, atque alteratiuum hoſpitij excitat, vt Idea, ſiue morbus, efficienter fiat.

6. Quod vtraque cauſa interna, connexa in Archeo, ſit ipſe ſubſtantialis morbus, habens in ſe propriam radicem. Materia autem occaſionalis, vtut in corpore recepta, ſemper ſit externa; quia non eſt de radice interna, & eſſentia morbi.

7. Quod ſymptomata ſint accidentia per accidens, per excitationem proſilientia, iuxta varietatem recipientis cuiuſque. Eſtque potius error auius, aut furor poteſtatum noſtrarum.

8. Quod Archeus, qui nos in vtero formauit, cuncta dirigit etiam, moderatur, mouet durante vita. Idcirco cauſæ occaſionales percipiuntur dumtaxat in Archeo. Qui dein, iuxta conceptam inde perturbationem, parit ſuas Ideas, quæ immediatè Blas habent, quo mouent, dirigunt, commutantque, & peragunt, quicquid in ſanitate & morbis contingit. Partes autem corporis, tam continentes, quàm contentæ, itemque morborum cauſæ occaſionales per ſe, ſunt mortuæ, atque deſides, nec ſe, aut aliud quicquam, mouere poſſunt. Cùm nil moueatur à ſeipſo, quod per ſe ac primariò vitale non eſt. Excepto pondere naturaliter decidente deorſum.

9. Quod producta, & morborum effectus, ſint generationes, ſeminales, dependentes ſic à ſeminibus, quod horum proprietates referant.

10. Quod calor, frigus, calores, *&c.* cum non ſint cauſæ propriæ morbi, neque morborum vera producta: ſed tantum accidentia ſymptomatica, & ſignaturæ morborum, ideo nec per ſe ſubſiſtunt etiam: ſed ita à morbis dependent, vt vnà cum illis, vmbræ inſtar, recedant. Vtpote ſunt errores luminis vitalis, ſiue Blas erroneum, è morbis concitatum.

11. Quod morbi ſint entia ſeminalia (exceptis extrinſecis, vulneribus, attritu, combuſtione, *&c.*) ideoque effectus Archei, reſultantes in vera actione, ab occaſionalibus excitantis, accidentaliter, in noſtrarum poteſtatum-Archeali errore obnati.

12. Quod etſi extra velle animale, in natura reperirentur contraria: per hæc tamen, nulla poſſibilis eſſet læſarum virium reſtauratio, vt neque Archei pacatio: & per conſequentia nulla ſanatio, ſi verum vſque ſit. *Quod naturæ ipſæ ſint morborum Medicatrices, earumque miniſter Medicus.* Probatur id equidem per ignem. Qui præ aëris frigore intenſiſſimo (quod alibi probaui, frigore aquæ longè immanius) fortius flagrat, & vrit. Tantum abeſt, quod ignis per frigus (quod falsò ſibi reputatur contrarium) extingueretur. Quinimo nec Scholæ ſciuerunt ignem non extingui per aquam, quia frigida, humida, aut contraria ſit: ſed ob ſolam ſuffocationem. Quod in noſtris fornacibus quotidie videmus. Nam vt ignis eſt momentaneus, ſibique filo continuo exhalationum connexus; hinc vnico propemodum ſuffocatur momento. Sic namque aqua, quia fluida, intrat in poros rei ardentis, & obturando ſuffocat ignem. Sic quoque metallum, vel vitrum, ignita & candentia, ſplendent dum in aquæ frigidiſſimo fundo; & interim carbo ignitus, in inſtanti ſuffocatur ab aqua. Quia eius pori ſtatim obſtipantur. Cuprum candens ideo citius extinguitur argento, & argentum auro. Vitrum autem ignitum, quia poris caret, par auro ſplendet ſub aqua diutius. Imò aqua feruens, celerius ig- 78
nem ſuffocat, quàm frigida, quia citius poros penetrat. In eo quoque hebetes manſere: quod calorem noſtrum ſemper collatione ignis facta, conſiderarent. Nam etſi ignis ſit ens naturæ; attamen quia hinc vſus mortalium, ab Altiſſimo directus eſt, vt in naturâ velut deſtructor intraret, & eſſet velut mors artificialis: ideo ſuos fines artificiales proſequitur: non autem habet quicquam in ſe, quod ſit vitale, aut ſeminale: Nullus eſt ideo in natura ignis, ſi prius in debitum deſtructori gradum non ſurrexerit. In quo 79
ſpeculationi medicæ, nil, aut parum eſt proficuus. Sanè calor noſter non eſt graduatus, ideoque nec igneus, nec tanquam refractus ab igne procedit: ſed eſt calor luminis formalis, ideoque & vitalis: nec proin vltimo ſui gradu, perinde atque ignis ſubſiſtit: latitudinem enim admittit, eiuſque gradus diuerſificatur pro concitatione Blas. Nam etſi ſit è lumine formali, eoque viuat: attamen tam in ſanis, quàm in ægris, per Blas ſæpè vltra aſcendit, vel citra premitur. Denique altius exorbitat per furores, tùmque confeſtim lumen vitale, tanquam combuſtum, exuit, & Alcali cauſticum aſſumit, Quod cernitur in fœno madido, & compreſſo, vbi ignis conſurgit ſpontaneus. Sic in affectibus eſcharoticis calor noſter, vitæ prioris oblitus, tranſit in gradum ignis. Radiorum namque luminarium congreſſu, ſpirituumque ſalis digeneratione, prout in fœno, verus ignis naſcitur, noſque conflagraret, ſi Archeus hunc ſcenæ terminum, ante mortem exſpectaret. Calor quidem noſter eſt in igne, quatenus in quadragenario eſt binarius: non tamen ignis eſt in noſtro calore. Adeoque nec calor noſter dici poteſt igneus, vt nec binarius eſt quadragenerius.

Cæterum morboſa occaſio, quandoque ſolo 80
grauat pondere, ſuique exoſa præſentia: qualis eſt odioſi hoſpitis, Dein ſæpe è mitioribus cunis, poroſa adoleſcit qualitas, de claſſe guſtuum. Tertiò, vel tandem putret. Quartò. Fermentum arripit peregrinum. Ac poſtremò, infamis veneni contagio, nobis minatur exitium. Peregreque vel aduenit, vel intus ſuboritur morborum ſeminalis dira occaſio. Sæpe quoque in vltimis degenerat, quas Scholæ neglexerunt, quia ſuis humoribus primis contentæ ſoporarunt. Separatur inquam à vitalibus inſontibus, aliquid naturæ zizaniæ, & commiſta occaſio morbi fluctuat inter alimenta proba, iiſdemque vel tenacius nupſit, adhæſit, torumque localem elegit. Vtrobique autem proprietates hoſtiles morboſorum ſeminum, ſua diuerſoria ludendo exagitat. Non ergo à calore & frigore: ſed ab excellenti guſtus qualitate, & peregrino ſodalitio afficitur Archeus, & Ideam ſeminalem morbi effingit. Demirorque, quod Scholæ Hellenicæ Anteſignanum profiteantur Hippocratem: hûc tamen medendi cardinem, in illo ſpreuerint, ſeſeque in meros calores, ac ſtulta qualitatum connubia, vſque demerſerint. Morbum namque Hippocrati ſit ex bono, vel antea damnato liquore, in excrementum verſo. Ego verò con- 81

dono

dono hoc, illius ætatis adhuc indiſtinctioni. Ideoque eiuſmodi recrementa, non morbos ipſos:ſed horum cauſas occaſionales dico. Excrementum enim, ſuis digeſtionum,vel vltimis culinis vitiatum, vel alibi diutius hærens, ſuæ tarditatis mora, primum pigritiæ notatur: ac dein, adſpernantis ſtabuli actiuitate, vt moleſtus hoſpes corrumpitur. Ex titulo, quatenus deſtitutum balſamo vitali. Faber enim Archeus noſter, cum ferietur nunquam ſine crimine, nec vnquam deſtituatur fermento locali commutatiuo; igitur calore, fotuque continuo, excrementa intus nata, vel aliunde allata magis magiſque exagitat, inque fines deſtinatos conturbat. Ideo nec poteſt dudum aliquod excrementum priſtino in ſtatu ſui, permanere. Deſperandum quoque omnino, quin ſemel aſpernatum, iterum vnquam natura in verum ciuem recipiat, initaue reconciliatione ruſus adoptet, (quale eſt figmentum, quod è pituita fiat ſan-
82 guis, è cruore torrido, bilis flaua: & ex hac porracea, æruginoſa atque tandem humor melancholicus.) Natura namque non poteſt non contentum hoſpitem exoticum, ſorte ſui alterabilem, alterare, & ad fines ſuos promouere. Itaque ſi intra diuerſoria propriæ digeſtionis contigerit, erit excrementum longè mitius, quàm ſi ſemel ad alienos lares, & extra ſuos limites, delatum. Tum nempe fructus iſte adulterinus, iſtique parti ſuppoſitus fœtus, recuſatur, vt hoſtis aduena, ominoſus, ac tumultuarius, in quem ideo peregrinum alterius meſſis fermentum, de neceſſitate irrequietæ alterationis introducitur. Vnde ex retentis, primum ſimpliciter moleſtis, fiunt noxia, ac tandem Retenta tranſmutata. Quibus ſi inſignis ſapor non inſit, plerumque ſaltem mox oboritur, ab Hippocrate, loco citato deſignatus, pro morboſa ſignatura. Etenim quamdiu liquor alimentarius, freno balſami naturæ coërcetur, ſaporibus ſanguinis, & aſſimiliabilis nutrimēti iure potitur: bene ſe habent ſingula: At ſemel ab Archeo repudiatus, mox quoque vt indolem exoticam: ita & ſaporem aſſumi, dierumque agitatione, malignitatis gradus variat. Eſt nimirum iſtud acre, amarum acerbumque, de quibus Senex per ſua oracula quæritur, omnes propemodum mobos ſcaturire. Hoc enim, licet in quanto, puſillum in pondere, leue, & viſu, vix perceptibile: eſt vera tamen morbi occaſio. Morbus autem penitius ſedet: nempe in initiis vitalibus, magiſque actiuis, ac imperatiuis, quàm quæ excrementa vocantur, Omnis namque morbus ſeminalis, cauſaque occaſionali fotus, vt ab ente, immediatè ſenſitiuo, & concupiſcentiæ ſubiecto, paſſionibus, perturbationibus, atque inordinationibus pleno, incepit: ita quoque non in alio vllo ſedet quàm in motuum omnium fonte, principe, ac rectore. Senſim tamen non vnico malignitatis telo certat: quin contaminata ſui mora, ipſam quoque oppleat partem, ſaltemque vitæ continuitate ac communione orbet: ſi inſuper ſuæ impreſſionis noxa, non grauet: vel ſimiliari in parte hauſto fermenti tabo, extinctionem non minetur. Morbus ergo de
83 materia Archei incipit, quatenus per idem exoticam in nos furit ex concepta iniuria, quam cauſas occaſionales feciſſe ſibi æſtimat. Actio autem concomitans, reſultanſque ex efficientis propria exorbitatione (vt Cephalalgia, delirium, &c.) ſymptoma eſto. Quicquid verò de morbo patratum manat, ſiue ob dolorem; ſpaſmum, partium regimen, vel actionem fermentalem; ſi in ſui radice realiter id ſubſiſtat, eſt 84
in morbi productum. Productorum verò quædam ſunt vltimati effectus, à morbo relicti, vt ſcirrhus, vel Hydrops à febri. Vel in fieri eſſe, proſiliunt. Vt mictio mucilaginis calculoſis. Quæ nec propagationem alterius mali, vt nec morboſæ materiæ, vel deinceps productorum meditantur. Hæc iterum ſunt ſimilia ſuis patrantibus, quippe quæ à fermenti contagio vlterius ſerpunt: provt ſcabiei, lepræ, luis veneris, &c. familiare eſt. Aliâ verò intrò progrediendo, ſe penitus dilatant, generantque modo anomalo. Vti Apnœa, conuulſio, &c. ex vtero, ſtomachoue. Sicque tormina ex acidis facta, diarrhœam, hæmorrhoides, dyſenterias, aliaque id genus mala, proferunt. Imò quieſcente morborum ſemine, per interualla, ex occulto Archei ſeminario, aliquid inſuetum atque diſcontinuum germinatur. Quale Caducus, Poda- 85
gra, Mania, &c. Profectò in his omnibus, eſt manifeſtus Scholarum error, docentium totam naturam regi à rectore, ſiue intelligentia creata non errante, noſcente omnes fines, & propter hos agente optimo modo. Siquidem indubium eſt, quin vulnus poſſet ſolidari, abſque labiorum tumore, dolore, pure, & inflammatione: quin ſpina queat è digito, maiori compendio excuti, quàm quòd digitus proinde in purulentum apoſtema ſurgeret. Nā leporis pinguedo vncta, ſpinam vna nocte extrahat, non deſunt Archeo modi, quibus idipſum ſecurè, ac citò peragat (provt in quibuſdam facit ſponte) niſi Archeus noſter, quibuſlibet ſubiectus paſſionibus, quaſi pueriles indignationes conciperet, de minima corporis læſione. Nec mirum itaque, quod ens naturæ ſublunaris, nullatenus iuſtitiæ ſe ſubdens, inordinatis paſſionibus ſuis ſuccumbat: cum & totus homo, cui mens præſidet intellectualis, iuſtæ rationis orbitam in multis ex- 86
cedat. Illud demum notabile, quod in artis operibus, efficiens ſit ſemper extra: Illiuſque errore deceptæ Scholæ, neſciuerunt, in naturalibus ac ſubſtantialibus generationibus, agens eſſe internum. Idcirco enim naturalium cauſarum catalogo, efficientem, vt externam relegarunt. Imò neſcitum eſt, ambas naturalium connexas cauſas (vt ſuo loco demonſtraui) non differre ab ſuo effectu, niſi fluxus prioritate. Quæ res decepit, quotquot per artificia naturam ſimilitudinariè ſunt contemplati. Neque enim alibi cœcutitum amplius, quam dum iſtam ſuæ ſpeculationis inconcinnitatem, in morbos introduxere. Nam non ſolùm artificialia, ſeminalibus fecere paria, theoricè: quin etiam conando ſanare, totam medendi praxim, contrarietatibus magna conſpurcarunt falſitatum confuſione. 87
Putatum eſt enim, producere & generare eſſe prorſus eadem. Dum interim generans dicit, aliquid de ſui ſubſtantia proferre: Producit verò is, qui actiua ſaltem copulat paſſiuis, licet de ſuo contribuat nihil. Facit etiam, qui quomodolibet quicquam agit. Porrò ſæpe etiam admiror, quod dum Scholæ ſanationis beneficium in ablatione cauſarum conſtituant, quo pacto potuerint Intemperies, intra morborum ſeriem collocare; cum calidus, atque notiſſimus morborum repente, atque ſua ſpōte in frigus labatur,

&

& valeamus confeſtim caloris intemperantiam,
pro lubitu amoliri, abſque febrium ſubleuami-
88 ne.Dein,cum cauſam vitalem, in morbis enor-
monticam,nunquam ſuſceperint pro efficiente
morborum; Non niſi de cauſa occaſionali au-
ferenda ſtatuerunt. Nam Archeus, licet ſit ve-
ra & immediata cauſa, tam ſecundùm mate-
riam (quam vitiatam, & de ſinu ſuo profert)
quàm etiam ſecundum Ideam ſeminalem, at-
que efficientem, tamen Archeus ſui oblationem
non indicat. Contra verò Scholæ agunt, dum
phlebotomo, purgatiuis, omnique demum me-
dio,vitam muniente,ſuas moliuntur ſanationes.
89 Qua autem id baſi,ipſæ viderint.Porrò in mor-
bis,eſt natura ſtans, ſedens & iacens. Natura
ſtans, ſuis ipſamet medetur morbis, ſpontanea
bonitate: vt febres ſalubres.Itemque quartana,
quæ proprio naturæ ductu, non autem Schola-
rum adminiculis ſanatur. Et natura ſtans, mox
quoque ambulare poteſt, quod ſolius eſt ſanita-
tis. Sedens verò natura, etſi ſua ſponte ſtare, at-
que tandem ambulare poſſit:ſurgere tamen co-
gitur, antequam ſtet, atque ideo ſurgit diffici-
lius. Quod ſi verò tentetur remediis inordina-
tis ad ſurgendum, è ſede proſtratur, iacetque
humi, nec inde parum conquaſſata dolet, &
quandoque ex lapſu ſuccumbit.Imò etiam dum
multi, ne malè valeant, vtuntur conſiliis, quæ
ſenectutem & mortem accelerant plerumque,
ac non rarò etiam priuant vita. Aſt natura ia-
cens, nunquam ex ſe ſurgere poteſt. Vt lepra,
Caducus, Aſthma, Calculus, hydrops,&c. Nec
90 imò ſat eſt ſurgere;nam niſi nerui firmentur,fa-
cilè recidiuant. Porro Hippocrates Medicum
vult naturæ dumtaxat miniſtrum: naturas au-
tem ſui ſolius medicatrices. Idque ſuo ſic ſecu-
lo iuſſit. Alioqui naturæ iacentis eſt Medicus
patronus, atque herus. Qualem ſi Senex non-
dum agnouerat: multo certe minus ſchola eth-
nica poſtera, in hunc vſque diem.Poſtremò ca-
dauera diſſecantur, quod fit ad excuſandum ex-
cuſationes in peccatis. Vix namque poſt mille
annorum Anatomen, moderni aut melius mor-
bos agnoſcunt, aut felicius abigunt. Gaudent
quidem imminentem in parte cuiuſpiam corru-
ptionis notam offendiſſe, infida illorum ſubſi-
dia, impoſſibilitatis clypeo tegentem. Mundo
ſcilicet ſic imponitur alto ſupercilio. Nec enim
iſta corruptio ante biduum ibidem erat, etſi lo-
cus doleret dudum ante: tantum abeſt, quod
medentem,tempeſtiuè accerſitum, excuſet:quin
potius eiuſdem culpam pandat: qui ſcil.alliga-
tum excrementum opportune diſcuſſiſſet. Ni-
hil enim partium continentium deſtruitur in
viuis, quin vitæ commercio prius ſit orbatum.
Quinetiam,nec poteſt vitæ balſamo dudum pri-
uari, nec pars demortua multas exſpectat ho-
ras, in corporis tepore, quæ non pariter feſti-
nanter putreat, fœteat, atque totum in ſui con-
91 ſpirationem trahat. Liquet itaque inde, quod
corruptio, in diſſecto cadauere obuia paucis ſit
horis ante facta, paucisque ante obitum diebus
inceperit. Vomicæ enim, malignis conciliabu-
lis excitatæ in pulmone, morborum quidem
continent ſemina; at partium internarum mor-
tificatio, obitus diem nō multis paſſibus antici-
92 pat. Admirandum ſaltem vnicè,Scholas quidem
agnouiſſe ſpermaticum alimentum, quo imme-
diatè nutrimur:vtpote, quod in quatuor humo-
res partiuntur ſecūdarios;neſciuiſſe tamen,eoſ-
dem non raro in via digeſtionum degeneres fi-
eri, atque multorum morborum occaſiones.
Verùm quod in vitiis cutis tantum hepar cul-
pam luat immeritam,id ignorantiæ plenum, ac
commiſeratione dignum. Vnico tandem adhuc
argumento Chriſtianos medentes alloquar. Ni-
mirum fidei eſt: Quod Deus non fecit mortem 93
pro homine. Quia Adam ex creatione erat im-
mortalis,& morborum expers.Nam de vita lon-
ga expoſui,quomodo morbus,ac mors, ac eſum
pomi tanquam effectus ad cauſam ſecundam
introierint in naturam. Itaque hoc loco com-
monefeciſſe ſat fuit: concupiſcentiam carnis à
tranſgreſſione ortam, peperiſſeque quoque car-
nem peccati; ac proinde naturam corruptam,
per concupiſcentiam,produxiſſe morbum. Op-
tarem itaque, ſcholæ aperiant colligantiam &
connexionem cauſalem inter vetitum pomum,
& elementa, vel horum complexiones: ſiue in-
terim ſpectentur tanquam cauſæ morbiferæ;vel
tanquam morbi ipſi. Doceant nempe.Si corpus
humanum, à prima ſui creatione conſtabat mi-
ſtione quatuor elementorum: quomodo natu-
raliter ipſæ, cauſæ ſecundæ, ſiue commiſta ele-
menta, quæ nunquam alias præliatura fuiſſent,
per ſolum pomi eſum,diſruptis pacis vinculis &
naturæ humanæ repagulis, demum hoſtilitates,
omnemque tyrannidem exercuerint. Quid in-
quam pomo commune intercedit cum elemen-
tis conſtitutiuis noſtri?Quod ſi hoc miraculosè
ac ſupernaturaliter factum,quod peccati pœna,
mors facta ſit. Ergo Deus feciſſet mortem effi-
cienter: homo tantùm dediſſet occaſionem ad
mortem. Sed hoc eſt contra Textum: imò &
contra rationem. Vtpote mors, cum belluis fa-
cta eſt in initio, prout & hodie cuique ſua ob-
tingit, id eſt,Curſu naturali, nexuque cauſarum
ad effectum.Neceſſe eſt ergo iuxta fidem,quod
mors irrepſerit naturaliter in naturam. Adeo vt
homo factus fuerit mortalis, per modum bru-
torum.Certum eſt namque ad eſum pomi,intro-
ductam eſſe brutalem carnis concupiſcentiam:
nec aliam demum ſcientiam boni & mali intro-
ductam legimus,ſub apertione oculorum deſi-
gnatam,quàm quod ſcirent ſe eſſe nudos,& ſuæ
ipſos,cum primùm puderet nuditatis. Quocirca
dudum obſtupui,ſcholas præfatum textum exa-
minaſſe numquam, vt habitudinem cauſæ mor-
bificæ naturalem ad effectum explorarent. In
quocunq; die comederitis de fructu vetito,mor-
te moriemini. Quod non quidem ſumendum
eſt,ac ſi Deus dixiſſet per modum minarum: Si
comederitis de ligno vetito, ego vobis creabo
aut faciam mortem, morbos,dolores, ærumnas,
&c.in pœnam peccati.Siue per condignam ma-
ledictionem indignationis meæ, vos & poſteri
veſtri moriemini. Iſta eiuſmodi interpretatio
namque repugnat bonitati diuinæ: quod pro
peccato duorum parentum maledixiſſet æquali-
ter omnibus poſteris,irreuocabili maledictione
ſuæ indignationis: qui poſt perpetuum pecca-
tum & diluuium ipſum,benedixit prompte No-
acho, per Creſcite & multiplicamini,&c. qua-
propter verba,illa:morte moriemini;admonitio-
nem paternam continebant. Quod ſcilicet per
eſum pomi contraherent omnimodam natu-
ræ impuritatem, tanquam ex cauſa ſecunda,ſitā
videlicet in concupiſcentia carnis peccati. Aſt
cum eiuſmodi concupiſcentia nequaquam con-
ſiſtat in qualitatibus elementalibus: ſat liquet
etiam

etiam, quod morbus, & mors non connectantur vt effectus elementis, horumque qualitatibus. Sed concupiſcentia carnis vt vnice Archeum infectabat: ita & eundem vnicè quoque reſpiciebat. In Archeo igitur omnis morbus ſibi deinceps ſtabiliuit, ac inuenit hoſpitium vnicum, & immediatum. Adeoque & hinc Archeus totus eſt factus irregularis, inordinatus, impetuoſus, & immorigerus. Quippe qui exinde ſibi fabrifecit imagines & ſigilla inordianta, cum deperditione propriæ ſuæ ſubſtantiæ, tanquam illius ſigilli ceræ. Imagines enim primum quidem mera entia mentis, incorporalia: ſed mox vbi in corpus Archei ſunt impreſſæ, corpus eius ſibi induunt: fiuntque entia potentiſſima, ſeminalia, Dominæ ſigillares, magiſtræ, & architectrices quarumcumque paſſionum, & inordinationum. Quod tractatu de morbis poſthac clariùs elucidabo. Tandem poterunt aduerſarij obiicere. Proinde fore, ſiue morbus cenſeatur Diatheſis, intemperieſue primarum qualitatum, vel ametria humorum, vel demum ſiue vocetur indiſpoſitio, vel confuſio: Itemque quale eſſe, ſiue cauſa morbifica, vocetur occaſionalis, vel morborum cauſa materialis, interna atque coniuncta. Siquidem vnica vtrobique naturæ atque Medentum eſt intentio, circa ablationem illius materiæ, pro ſanitatis conſecutione. Itaque me non mouere niſi inutilem rixam, de nomine. Reſpondeo negatiuè, & quidem, quia vtrumque ſuppoſitorum eſt falſum. Nam quoad prius id enim manifeſtum nedum continet elenchum non cauſæ vt cauſæ, & non entis pro ente. Verùm inſuper inde ſequitur clades, & nex mortalium. Nam eo ipſo, quo adhibetur remedium ad corrigendum intemperiem, diſcraſiæ, aut diſproportionis humorum (rerum quippe non exiſtentium in natura) ſaltem inficiari nequeunt, nobis diſputationem eſſe de rebus: non autem de ſolo nomine. Vbi videlicet morbum pro cauſa, aut viciſſim accuſant, curant, aut ſanare ſuſcipiunt. Res inquam vanas nunquam poſſibiles attrectant, tanquam ſi coram eſſent. Dein & falſum obtrudunt. Quia ſcilicet nuſquam dixi, nudam confuſionem vel indiſpoſitionem Archei, eſſe morbum: ſed affirmo materiam immediatam ac internam morbi, deſumi ex mole ipſiuſmet Archei. Efficientem verò, impreſſam ideam ſeminalem voco, à perturbationibus Archei natam. Quod autem alterum ſuppoſitorum attingit. Procul quoque inuicem diſtant, cauſa occaſionalis, ſiue incitatiua, à cauſa continente interna, ſiue ipſo corpore morbi. Per exemplum: Adeſt cauſa occaſionalis intermittentium, extra paroxyſmum. Quod non eſſet, ſi cauſa occaſionalis eſſet ipſa febrium materia interna. Vidi nempe centenos aliquot curatos, à variis morbis, per appenſa quædam ſimplicia, citra vllam materiæ occaſionalis migrationem. Natura ſcilicet reliquum ſatagente. Tertiò, morborum acceſſus ſæpe terminantur, præſente atque permanente cauſa occaſionali. Id autem præſente continente, & interna morbi materia, eſt prorſus impoſſibile. Sunt demum morbi, quibus nulla eſt materia occaſionalis. Quibus tamen ſub periodum ſua excutitur materia connexa, velut ignis è ſilice: non habentes, inquam, aliam ſibi occaſionem præter impreſſiones ideales. Qualis eſt Podagra, Caducus, Mania, Aſthma, &c. Quorum ſcilicet perfecta ſanatio conſiſtit in characteris ſeminalis, & incorporei fermenti ablatione, non item in materiæ cuiuſpiam ſequeſtratione. Sic namque odor aliquis per nares hauſtus multos ſtrangulauit, abſque aporrhœa materiali ad vterum miſſa. Vtut ergo luctentur mecum, deprehendent, ſecumque fatebuntur, antehac neminem ad morborum cognitionem perueniſſe: cœcutitumque hactenus in ſanando. Sit veritati venia. Sat fuit ergo mihi, demonſtraſſe morbos in nos ſuum ducere exercitum, per ignorata ſeminaria, & initia inuiſibilia, iuxta illud antiquum: Quod omnis directio ſublunarium dependeat à mundo inuiſibili. Hinc factum eſt, quod tametſi ſub incertis tentaminum curis ſæpè ſiluerint morbi, atque eſſe prorſus deſierent: hactenus tamen nil actum ex præcognitione mediorum, ac finium, in morbis ſtantis, aut ſedentis naturæ. Quia & per ſæpe ſua ſponte atque vltro ad terminum metæ decurrunt. At in morbis iacentis naturæ, nil præter deſperationes incurabilium miſerorumque eiulatus, auditum hactenus. Quæ igitur de natura morbi prælibata ſunt, prolegomena eſto ad illa, quæ de morbis mox dicenda reſtant. Vbi ex profeſſo morborum omnium cauſa in puncto vnitatis attingam. Obiter hîc tantum propinans, in naturam deprauatam atque impuram, eodem nunc planè modo morbos defluere, quo olim primùm inceperunt fabricari, atque manare. Atque iſtud ſcholæ non inficiabuntur, ethnicos latuiſſe, ac ſequaces illorum. Poſtremo, 95
nuper ad nos venerunt morbi noui, & antiqui, deinceps vix amplius reſpondent ad nomina, & deſcriptiones Auorum. Quia ſigna & proprietates alienas induerunt, quibus laruati incedunt, ac medentibus, ſub antiquorum præcepto imponunt. Coniicio enim inde ſummam fere morborum perniciem futuram: atque adeo & hinc tanto propinquiorem fore Dei miſericordiam mortalibus. Placuit nempe Altiſſimo, Paracelſum tranſacto miſiſſe ſeculo, qui medicaminum altiores præparationes, quantum licuit, mundo proponeret. Hodie verò deinde, etiam morborum cognitionem aperire dignatus. Quapropter propediem exſpecto venturum alium, cuius non ſum dignus eſſe diſcipulus. Neque enim ideo eiuſdem aduentum me exſpectare permiſit Altiſſimus, qui me eius ebuccinatorem præmiſit. Siquidem penes ipſum omnis ex æquo morbus ſua inueniet remedia ſub vnitatis tono: cum intuitiua morrum ac remediorum ſcientia. Rogo Deum ter optimum maximum, vt eundem præſeruet ab arrogantiæ vanitate, & morte repentina, ab oſoribus minitata.

IGNOTVS HIDROPS

1 *Tandem oſtendit Author eandem inſcitiam Hydropis eſſe, quæ aliorum.*
2 *Diſtinctiones nominum Scholis vſitatorum.*
3 *Primum circa cauſarum occaſionalium differentiam cum Shcolis luctandum.*
4 *Damnoſa ignorantia Laticis.*
5 *Error Scholarum digito monſtratur.*
6 *Crudele remedium.*

7 *Opinio ricula.*
8 *Comitantia abſurda aliquot.*
9 *Hiſtoria.*
10 *Anatomes abſurda.*
11 *Hiſtoriæ aliquot notabiles.*
12 *Examinatur radix graminis.*
13 *Titubatio Scholarum vt labantur.*
14 *Octodecim argumentis reſpondet Author.*
15 *Ruminatur cauſa occaſionalis.*
17 *Notatur Paracelſus.*
18 *Remedium è Mercurio ſecuriſſimum à Paracelſo deſcriptum.*
19 *Notabilia aliquot.*
20 *Deſcribitur Hydrops per cauſas, perque nouendecim theſes.*
21 *Obiectio Paracelſi refutatur.*
22 *Virulentus furor Archei renum.*
23 *Saluatur axioma.*
24 *Incuriæ Scholarum admirandæ.*
25 *Author indagat quædam occulta.*
26 *Examen rei, quæ Matheſi repugnare videtur.*
27 *Laticis diſcrimen ab vrina.*
28 *Neglectus vſus renum peperit Hydropis inſcitiam.*
29 *Quæſtionis nouæ dilucidatio.*
30 *Furor rerum, cauſa Hydropis efficiens.*
31 *Modus fiendi in Hydrope.*
32 *Probatur, per ſanationem ſpontaneam.*
33 *Quid efficiat abſtinentia potus in Hydrope.*
34 *Sitis nullatenus exſiccat hydropem.*
35 *Quomodo abſtinentia potus ſanauerit Hydropem.*
36 *Omnis ſitis oritur à rene: non autem ab hepate, vt ab exilibus venis iuxta Scholas.*
37 *Ignorantia cauſarum, Hydropem neglectum reddidit.*
39 *Vanitas Hydrogogarum.*
39 *Remedium Hydropis.*
40 *Notabile de bryonia.*
41 *Regimen renum hactenus ſtetiſſe ignotum.*
42 *Deſinito Hydropis per cauſas & modum fiendi.*
43 *Tympaniæ examen.*
44 *Hiſtoria probauit ad nares, quæ dicta ſunt.*
45 *Vanitas carminantium.*
46 *Cur Paracelſus fimos ſuadeat.*
47 *Commendatur Mercurius.*
48 *Hydrops ſpurius & nouus.*
49 *Præcipioli præparatio, & Arcanorum Hydropis remediorum.*
50 *Arcana vniuerſalia, & pacifica, potentius adhuc operantur.*

DE febribus tractatum dedi. Cumque
1 non rarus Hydrops ſit maligna-
tum febrium metamorphoſis, viſum
mihi erat, tractatum Hydropis fe-
bribus ſubnectere. Tamen dein, cum
cernerem. Hydropé ſolui per renes, dubitaui, an
potius poſt tractatum de Lithiaſi conſiderandus
Hydrops eſſet: An verò per modum exempli,
ſubiungerem tractatui de morbis. Siquidem ſi
defectu lotij tumeat venter, itaque ad obliuio-
nem renum, referendus Hydrops videatur. Sed
Calculus expulit tractatum Hydropis: ſingula-
rem ergo ſibi fecit. At minùs de ordine ero ſo-
licitus, modò propoſitus mihi ſcopus ſanatio-
nis, cum fructu attingatur. Palam feci neſciri
cauſas febrium, Lithiaſis, Apoplexiæ, Paralyſis,
Lethargi, Lepræ, Spaſmi, Peſtis, Icteri, Colicæ,
DiarrhϾ, ſimiliumque aliorum. Tum deni-
que iam abſolui demonſtrare, eandem inſcitiam
circa morbi cognitionem in vniuerſali. Nunc
porò idem circa Hydropem velut plurium
morborum hæredem contingere, oſtendam.
In Scholis triplex obſeruatur Hydropos, Anaſar-
ca nimirum, Aqua intercus, quamquam Leuco-
phlegmatiam dicunt, quaſi è pituita oriundam,
eamque plerumque cum œdemate topico con-
fundunt. Aſcites dein ſequitur, qui proprij eſt
etymi Hydrops, in ventre, & cruribus ſubinde
manifeſtus. Atque Tertius eſt Tympanias, ſiue
ventoſus Hydrops, ſolo ventre concluſus. Quia
ſcilicet ex flatu ſolitario, vel pauculæ ſerioſitati
miſto, vtque non ſecus atque aqua, abdomen di-
ſtendat, atque tandem miſere præfocando tru-
cidet. Rarior atrociorque eſt Tympanites Aſci-
te, facileque ab initio, ab Aſcite diſtinguitur.
Quod patiens, in latus reuolutus, non ſentiat
aquam fluctitare, prout alioquin id in Aſcite 2
eſt manifeſtum. Enimuerò Authores vix diſtin-
gunt Anaſarcam ab Aſcite, cauſis vel loco, præ-
cipuè dum hic incipit circa malleolos, eodem
cum Anaſarca, & œdemate, ſeminario loco.
Quæ ſi altius in ventrem ſubeant, tum Aſcitem
nominant, ceſſante œdematis & Anaſarcæ ap-
pellatione: Sicque ſolus gradus ſpeciem morbi
in ſcholis variat. Sin verò totus habitus, velut
ſumpto veneno, turgidus appareat, ſtatim pitui-
tam crimen feciſſe putant, & Leucophlegma-
tiam dicunt. Quare Aqua intercus, ſolo videtur
gradu ab Aſcite iterum diſtingui, ideoque am-
borum vnicum fontem hepar accuſarunt. Cum 3
Scholis ergo loquar de cauſis occaſionalibus;
quippe cum ignorantia cauſæ efficientis imme-
diatæ, hactenus Hydropem ignotum fecerit in
nobis hoſpitem. At nunquam potui capere,
quod iecur cauſa foret Hydropis, ſi totus Hy-
drops ſoluatur per vrinam: adeoque non pec-
cat hepar, generando vrinam (quippe quæ eſt
conſtitutionis naturæ noſtræ productum natu-
rale) quantum renes peccant, non emulgendo
eam. Quapropter vitium potius in Rene mihi
ſubſiſtere viſum, quàm in hepate. Adeoque to-
tus vel ab initio Scholis deficio, in ſeminario,
atque fonte Hydropis. Nam quod pituitam in
Anaſarca, Leucophlegmatia, œdemate, & caco-
chymia culpent, non videtur id Aſcitem tan-
gere, quem ex accumulata vrina, vel ſanguinis
quodam ſero, naſci putant. Cum reuera totis
principiis vrinam (quam ſerum cruoris quoque
indigetant) à pituita, plenis buccis diſtinguant.
Dum ſcilicet vrina, ſui origine excrementum
ſit: pituita verò dicatur cruor, nondum ad ma-
turitatem coctus. Hæc enim ideo in cruore per
totum natat (ſic enim iubent) huiuſque pars in-
tegralis eſt. Vbi interim vrina, ſeroſus latex, &
excrementum, nunquam nutritioni aptum aut
dedicatum fuit. Non eſt enim iocandum in
principiis Medicinæ, in regulis, in cauſis mor-
borum. Siquidem de pelle humana, de euerten-
dis familiis, imò & de damnatione animarum,
agitur ſeriò. Non eſt enim perinde, Hydrops
ex pituita, vel ex vrinali liquore pendet, & vtro-
bique vitium vnius hepatis accuſaſſe. Segniter
enim atque cæſpitanter progreſſum, in mor-
borum indagationibus, dum vnius hepatis in-
temperiei, fortè ducentos morbos referunt. In- 4
terim oblitæ modi fiendi, & mittendæ pituitæ,

aut lotij ad abdomen,& non alio peregre. Au-
tumarunt itaque aquam Hydropis eſſe meram
vrinam , vel metamorphoſim pituitæ, inaudito
hactenus modo , liquatæ in vrinam. Ad ſaltem
laticem ignorarunt,inter principia Phyſiologica,
ab vrina diſtinctum.Perinde enim vt cibus ſter-
cus non eſt,licet hoc ex cibo poſtmodum fiat.
5 Ita nec latex vrina eſt. Porrò , Hydropem vni-
uerſaliter tantùm ex errore iecoris oriri , ſic in
confeſſo eſt , quod cum quondam ſcripta con-
ſultatione cenſuiſſem Comitem Deſtaires ſiue
Stegrium , labore Hydrope pulmonis , à ſini-
ſtro mediaſtino , in tumidum brachium diſten-
to , Archiatri paradoxum hoc meum cachinno
exploſerunt, quod ſedem Hydropis extra iecur
quærerem. Attamen cum à morte pectus eius
aperiretur , fortè binæ ſitulæ aquæ profluxere,
quæ inter ſiniſtrum mediaſtinum , & thoracem,
in brachium & digitos excurrerat. Anaſarca
ergo, cum eſſet velut minor ac incipiens Hy-
6 drops, per aperitiua in iecur dilata eſt. Itemque
reſiduum , album phlema , crudiorem cruo-
rem,vrinam & ſerum hydropicum(quatuor iſta
confundunt hoc loco, vnica à potu abſtinentia
capitali remedio,exſiccatum iri ſperant. Veſpere
7 enim cernunt tibias tumidas , mane , graciles
concidiſſe. Aiunt ergo , cruorem dormiendo
concoctum , abſumptum autem , vel conſump-
tum dein in alimoniam,nec audent aſſerere,nec
dicunt quò abierit. Neque etiam auſint dicere,
tam paruo corporis , & durationis ſpatio , tan-
tundem pituitæ in cruorem verſæ , per inſenſi-
lem cutis tranſpirationem, è tibiis abactum , ſi
non pari proportione , vnius ac ſingulæ noctis,
& totius corporis, duas ſitulas cruoris con-
ſumptas in dies adſtruxerint. Adiguntur ergo
fingere,cruorem crudiorem, ſiue phlegma,iam
ſemel in habitu tibiarum extrauenatum , circa
malleolos recoqui in probum cruorem , extra
officinam ſanguificationis , atque iecoris domi-
8 nium. Id eſt , Exotico agente , atque organo
inidoneo,ſemel extrauenatum coctumque cruo-
rem demum recipi in gratiam , retrogradi inſ-
pirato motu in venarum oſcula , & muniis vi-
talibus parem aſciri. Sed quorſum tantum ope-
ræ inſumunt , in exſiccanda Hydropiſi, vt vix
poſſibilem vnius anni abſtinentiam à liquidis
imperent. Si Hydrops vnius digeſtionis hepa-
ticæ ſit vitium : cur inter morbos , humiditate
ſola peccantes, referunt , quod digeſtioni ſemi-
plenæ adnumerandum erat ? De iecore enim
9 primùm diſputabo, ac ſub eodem par ergo,cau-
ſam occaſionalem Hydropis detegam.Vidi ſim-
plex quoddam inſipidum (nec vllatenus mani-
feſtandum) à Medente exhibitum in ſuſpicione
calculi renum , ſuſpendiſſe vrinam per octi-
duum,& vſque in mortem, quæ mox ante obi-
tum ſolueretur , atque tum ſtragula permeieret.
Aliud ſimile morbus peperit. Siquidem nec in
vretere, aut veſica , vllum obſtaculum apparuit
à diſſectione. Habebat autem Renem ſiniſtrum
triangularem , ab omni obſtructione & calculo
indemnem. Dexter verò Ren , illi planè erat
monſtroſus , & vix auellanæ magnitudinis.
Non impedito ergo Rene ſiniſtro minxerat 76
annos. Itaque inſons hepar eſſe in Hydrope,
meas experientias narrabo. Quia enim Scho-
10 larum placita, minùs mihi ſatisfacerent in Hy-
drope : iſtcirco ſoleo, adhuc iuuenis, etiam non
vocatus , accurrere ad hydropicorum diſſectio-
nes, vt Hydropis natalitia examinarem. Cogi-
tabam enim. Quorſum iam à bis mille annis
Anatome,ſi hodie non ſit felicior Hydropis ſa-
natio, quàm olim ? Quare enim cadauerum la-
niones ſimus, ſi à veterum erroribus non diſca-
mus ? ſi non emendemus præterita ? Cum præ-
iudicato enim ad Anatomen confugimus, locu-
loſque hæredum emungimus , ſi cauſas mortis
non inſpicimus, vt ſanationes diſcamus. Siqui-
dem diſſectio nil prodeſt mortuo. Hæredes quo-
que non expendunt pecunias , vt mortuo per
Anatomen medeantur ; multoque minùs , vt
eundem vulnerent,ne fortè reſurgat. Nec etiam
vt ſanare alios diſcant , qui mederi nolunt. At
ſolùm pro medente aperitur cadauer , vtque ad-
diſcat , hæres didactron ſoluit. *Sic vos non vo-
bis fertis aratra boues.* Medentes autem cum vix
amplius diſcere ſperent, adſtant , nares obtun-
dunt,ſperantque hæredum expenſis, plerumque
necis notam euadere. Iuriſperitus, poſt diuturna 11
tormina,obiit Hydropicus. In diſſectione verò
vidimus eius hepar,abſque labe. Anglus mihi vi-
cinus,eſu porcelli aſſi ſatur, in diuturnam diar-
rhœam, mox dein lapſus in Hydropem , obiit,
diſſectuſque , viſum eius hepar innocuum. Huc
ſpectat etiam tragœdia Comitis Stegrij. In au-
tumno anni 1605 ex Anglia Antuerpiam rediēs,
reperi aliquot centenos , poſt malignam atque
popularem febrim, Hydropicos:multos ſanaui,
multique ſub infauſtis aliorum tentaminibus in-
terim perierunt. Populus autem iſte perſuaſum
ſibi habet , niſi omnis aqua è cadauere hauria-
tur,in proximum hæredem , hydropem migra-
turum : adeoque ſoliciti ſunt,de diſſectione. Et
certò affirmo , quòd neminis hepar labefacta-
tum reperirem. Ciuis quidam,dudum inter no-
thas coſtas doluit,nec citra dolorem reſpirabat,
tentatis medentum coniecturis tandem Hydro-
picus obiit:iecur autem abſque noxa viſum fuit.
Fiſcalis Brabantiæ , à mictu cruoris repentino,
dudum per medicos agitatus fruſtra,ideoque ad
fontes ſpadanos à ſuis oblegatus,rediens, cœpit
duritiem ſiniſtro abdominis latere ſupter coſtas
oſtendere,tumuitque inde tibia illius lateris. Ar-
chiatri verò, atque Louanienſes, etſi vrinam il-
lius ſanis ſimilem cernerent, indicarentque inde
eius hepar inſons:non deſtiterunt tamen,à con-
tinuo vſu ſolutiuorum, deoppilantium & diure-
ticorum : imò chalibem contra hepatis obſtru-
ctiones, diuerſimode laruatum,propinarunt,tan-
demque immenſo abdomine , Hydrope periit.
Nec enim ſe tardè vocatos dicere , excuſationi
locus, qui ab hora cruentæ miſtionis adfuerunt.
Diſſecto autem eius cadauere , fuit hepar in-
uentum inſons : ſed Ren ſiniſter grumo cruo-
ris extrauenati (qualis farcimini elixato ineſt(
intumuerat , & iuſto maior. Tribunus militum,
à dyſenteria tandem pacata, hydrope extinctus,
cuius hepar tamen abſque labe , vtut Scholæ
ringantur. Mercator quidem quadrimeſtri Co-
lica, lecto affixus , in Hydropem incidit ; diſ-
ſectus verò , iecur citra culpam habuit , Sexa-
genaria, noctu audiens fures ad cancellos , ſur-
genſque, ventrem ſupra os pectinis,in angulum
menſæ impegit. Primùm enim doluit , dein
menſtruum erupit (vt putabat) quod etſi pau-
cum,non ſtetit tamen, niſi ortu Hydropis,& in
tympani maioris molem excreuit. Diſſecta au-
tem, hepar incontaminatum præbuit. Alia anus,
crudeliore marito vexata , poſt inordinatum
menſtruum,

menſtruum , periit Hydropica, ac hepar incul-
patum oſtendit: Ancilla quædam lotas telas, ſu-
pra ſtaturam altius ſuſpendens , lapſa in vteri
profluuium , tandem hydrope obiit , nec reum
hepar ſpectantibus obtulit. Sacellanus Buxel-
lenſis ætatis 31 annorum, conqueritur apud me
de anguſtia anhelitus : tibias oſtendit inflatas,
& ventrem tumidum. Dicitque ſibi ſcrotum ad
capitis magnitu dinem tumidum. Videbam
enim , quod vultum punctis rubeis velut vibi-
cibus maculatum haberet. Miſſam adhuc cele-
brabat , cum difficultate tamen : mox triduo
abinde repente moritur. Diſſectus autem , ven-
ter repertus abſque aqua. In pectore verò mul-
tus cruor illum præfocauerat. Adeoque venula
diſrupta anhelitum difficilem fecerat, ſimulque
Hydropem mentiebatur. Vbi autem ruptura
venæ , lacera magis , cruorem profudiſſet, vi-
rum ſuffocauit. Hydropicus quidam & vnicus
mihi viſus , bullam nigram & fœtidam in cauo
hepatis oſtendit. Bart. Cabrollius Anatomicus
Montiſpeſſ. ſe plurimos ſanaſſe Hydropicos ait,
per paracentheſim in ipſo vmbilico prominen-
te, idque in vtroque ſexu. At ſanè, ſi error in ie-
core eſſet, non poſſet cum aqua per vmbilicum
emanaſſe. Vel iecur mortaliter contaminatum,
reſtitutionem admitteret. Quod Scholæ non
admitterent. Quapropter memini, me ſupra bis
mille Hydropicos , etiam quorum lotium iam
è cruento nigricaret, & tota noctevix cochlear
vnum minxerant, in priſtinam ſanitatem reſti-
tuiſſe , quorum hepar , ſi vel mediocrem (&
non mortalem) culpam habuiſſet , fateor non
illos ſanaſſem. Vidi quoque vulnerato inſig-
niter hepate , euaſiſſe, qui quanquam deinceps
aëris procellas præſentirent , non tamen Hy-
dropem. Vidi inſuper , quibus lenta febris vl-
timum diem clauſerat , in quorum hepate la-
pilli ſuccreuerant, non tamen Hydropem mon-
12 ſtrauerant. Boum hepati familiare , ſcatere la-
pillis , licet continuo paſcantur gramine. Vn-
de ſaltem didici , radices graminis nequa-
quam tollere obſtructiones hepatis. Dicent
13 Scholæ ad hæc. Non fit ſanè Hydrops ex viſi-
bili hepatis corruptione , vel obſtructione ; vt
neque ex ſale ficti Iameni aluminis (vt alioqui
viſum fuit Paracelſo) ſed à mera eius intem-
perie frigida & humida. Sic nempe largum
cruoris profluuium , quia adducit intempe-
riem præfatam , Hydropem cauſat. Atqui hic
14 totus garritus , aniles fabulæ , & inanes fiſtu-
læ. Nam imprimis miſtionum ac temperierum
nullitates ſat demonſtraui , non amplius repe-
tendas. 2. Plures vidi , quibus tabes omnem
cruorem euulſerat , ſic vt vix binæ vnciæ ſu-
pereſſent , euulſis corde pulmone , & hepate :
hepar autem ſubflaui caloris , quia exſangue
erat. His tamen nulla intemperies frigida &
humida , vt neque fictæ matris ſuppoſitus filius
Hydrops. 3. Si multa Hæmorrhagia generaret
intemperiem frigidam & humidam , id ſanè
non aſſerunt Scholæ fieri , niſi ob ablationem
ſpiritus vitalis , qui ſolus cauſa eſt caloris no-
ſtri. Cuius autem defectus , cum includat pri-
uationem , non poteſt inducere ens poſitiuum,
quale eſſet intemperies frigida & humida , &
Hydrops. 4. Itemque cum velint contraria
ſub eodem genere ; non poteſt calor vitalis
(quem volunt reſpondere elemento ſtellarum)
habere frigus elementale ſibi contrarium. 5 In-
ſignis hæmorrhagia neceſſariò facit frigus. Ideo-
que ſi frigida intemperies, orta ab hæmorrha-
gia , eſſet neceſſaria mater Hydropis, ad quam-
libet inſignem hæmorrhagiam neceſſariò adeſ-
ſet Hydrops : ſed conſequens eſt falſum: ergo
& Antecedens. 6. Quinetiam , cum frigus ex
hæmorrhagia ſit vniuerſale , non eſt ratio , cur
potius abdomen, quàm pectus , aqua onere-
tur , quorſum nempè continuus aër inſpiratus
frigus auget. 7. Si Hydrops , filius illius in-
temperiei in hepate ; vnde ergo ſitis inceſſata ?
8. Si expulſio aquæ in abdomen , ſit actio in-
temperati iecoris; cur ſua non vtitur hepar ex-
pulſiua eadem , dum venæ lotio turgent inter-
cluſæ per exitialem calculum? 9. Item cruor hy-
dropicorum , prout & vrina, eſſent valde aquo-
ſa , ſi Hydrops frigidæ intemperiei iecoris eſ-
ſet. Non autem eſſet vrina adeo ſubrubens &
cruenta. 10. Denique , inter Hydropem, & fri-
gidam intemperiem , ab hæmorrhagia ortam,
intercederet neceſſariò cauſa poſitiua , tertia à
frigore: quam Scholæ hactenus nominant, quia
non entis nulla eſt indagatio. 11. Neque etiam
eiuſmodi intemperies , cum aqua ſalſa in abdo-
mine , pariunt ſitim. Cum non ſitiant qui vri-
nam ſalſam per omnes venas confertim deti-
nent, in calculo vtrimque renes obturãte. 12. Si
Hydrops ab intemperie frigida: nunquam ergo
à febri , aut torminibus expectandus eſſet Hy-
drops, ſi cauſarum non ſit inuſta confuſio. Fru-
ſtraque ad intemperiem frigidam pro Hydro-
pe confugiunt, qui à cauſis etiam oppoſitis ve-
niret æqualiter. 13. Omnis ſenex & decrepitus,
iam neceſſitatem Hydropis foueret. 14. Intem-
peries frigida , cum ſimilis ſit in radice, morti,
extinctioni, ſenio , atque priuationi , Hydrops
omnis contineret neceſſariam ſanitatis deſpera-
tionem; non ſecus, atque eiuſmodi intemperies
reſtaurationem negat. 15. Si iecur eſt iecur, &
non pulmo , ob ſui elementalem contempera-
tionem (vt aiunt ſcholæ) adeoque ex vnico ſe-
mine, confuſa elementa ſingula vadant, vagen-
turque hinc inde , vt deſtinatorum organorum
ſint conſtitutiua ! ergo iecur recedente ſua na-
turali temperie, deſinet eſſe iecur, eritque Ren,
pulmo, aut lien. 16. Saltem membrum paralyſi
ictum, non abſumeretur , ſed Hydrope quadan-
tenus turgidum eſſet. 17. Tandem, ſi cruor re-
ſoluatur in quatuor , aut tres humores iterum,
vndè vel naturaliter componitur, vel inſunt ap-
poſiti , & commiſti , in cruoris ſubiecto ; nun-
quam cruor poterit in aquam hydropicam mu-
tari. Cum hæc non ſit humor aliquis, ex con-
ſtitutiuis cruoris. Vidi tamen ruſticum, cui om-
nis aqua. 12. horarum ſpatio per Circumfora-
neum adempta erat ; irriſit enim me , mihi fa-
ctus obuius : ſed ſequenti mane , priſtina ven-
tris mole turgidus , extinctus eſt. Non enim
ſenſim ſuccreuit Hydrops, prout initio ſui cre-
uerat : ſed ſtatim ad extremam tenſiorem pro-
perauit, atque deuenit. Obſeruaui enim , quod
caro eius aque cruor, liquata in aquam, ad ab-
domen ſeceſſum feciſſent. Nam vnica illa die, in
extremam maciem deuenerat. Ergo caro & cruor
iam in humorem hydropicum , ſiue quintum,
migrabunt , per intemperiem iecoris frigidam.
Condonarem fortaſſis, quod iecur refrigeratum
deinceps frigidiorem cruorem (orbatus enim
ſpiritu vitali, õnis naturaliter cruor friget, quia
cadauer eſt) generet: ſed quod carnes, in aquam

hydropicam, hepar frigidus liquet, Id nulla ra-
tiõe ſtab liri poteſt. 18. Scholę negare nequeũt,
quin Hydrops quandoque ſoluatur per renes:
atqui nulla eſt ratio, cur renes tam pertinaciter
in mortem vſque ſe claudant, quia iecur iuſto
frigidius eſſet. Hæc argumenta, intemperatis
frigore humoriſtis, adhuc modò ſufficiant, vt
ſaluetur iecur à peccato lethali. Nunc aliqua de
cauſa occaſionali ſuperaddam: Reſumam er-
15 go factum noſtri fiſcalis, qui nil præter extra-
uenatum, atque induratum, in Rene cruorem,
in diſſectione exhibuit memorabile, Hydropis,
& mortis cauſam occaſionalem. Dum tamen
calculus, Renem confertim opplens, non pariat
Hydropem, imò etſi totus Ren occalucrit lapil-
lis, ac præter pellem, nil parenchymatis reſer-
uarit. Ergo obſtructio Renis vt talis, non eſt cau-
ſa occaſionalis Hydropis; ſed cruor extrauena-
tus. Sic namque Sexagenaria, ad menſæ angu-
lum colliſa, Hydropem contraxit. Sic vulne-
rati in abdomine, & malè ſanati, hydropici
fiunt. Sic cruor extrauenatus, menyngi incum-
bens, vultum hydrope tumidum mox reddit,
Sic tandem ingentia tormina cruorem extra
16 venas profundunt, in ſpatium conuexo inte-
ſtino conterminum. Sic dyſenterici, ſicque po-
tatores, Hydropem induunt, quatenus aliquid
cruoris in conuexo inteſtini accumulatur. Hoc
autem didici in cranei fractura, inque Hydrope
pulmonis. Illic enim reſtitans cruor, totũ caput
& vultum velut Hydrope inflat. Hic verò, circa
ductum venæ arterialis conſtitiſſe cruorem ani-
maduerti. Nec enim forma puris, cruor dege-
nerat, niſi in cauitate carnis coctus: extra car-
nem verò in loco libero, cruor ſtatim grumeſ-
cit, mox dein aridior factus induratur, fermen-
tumque virulentum ſtatim concipit, vnde Ar-
cheus Hydropem ſuſcitat. Docuit me nimirum
noſter fiſcalis, quod cruor extrauenatus, & gru-
mefactus, faciat hydropem ventris; atque inſu-
per, quod Ren ſit adæquatus artifex, patrator,
executor; & arbiter veri hydropis. Confirma-
uit id mihi quod ſubter hydropem Ren vix lo-
tium faciat: & viſſim quod excitato Rene, ad
reddendum lotium, ipſe è ventre totum depleat
Hydropem. Quapropter, & aquam in abdo-
17 men relatam, Rene arbitro. Vanum ideo eſt
Paracelſi commentum, quod ſtella zedo, vnicus
ac ſingularis ſit architectus hydropis. Cauſa enim
in noſtris penetralibus eſt, ac ipſis vitæ initiis,
non autem tam procul petenda, & medenda eſt,
18 non eſt enim Hydrops, ſtellarum opificium, neq;
ſtellarum iſta eſt deſtinatio. Nec refert, etſi Mer-
curius, ſeparatus mortuus à ſua vena, verè &
perfectè curet triplicem hydropem. Mercurius
enim, nomen analogum eſt fictumq; nec ſtellam
deſignat: ſed metallum currens. Quid enim no-
mẽ metaphoricè fictum ad fictum zedonis aſtrũ
attinet: Mercurius enim metallicus, nec aſtrum
eſt, nec ſtellam necat, nec eius operationem im-
pedit, nec ſtellæ nobiſcum coniunctionem (ſi-
qua eſſet) diſſigat. Stellæ enim meteororum
occaſiones ſunt: morborum verò, dumtaxat oc-
caſiones per accidens. Primariæ enim ſunt cau-
ſæ temporum, & Blas meteori: ſecundario ve-
rò atque per accidens corpora noſtra exagitant,
morbos cieunt, vel maturant occaſionalem ma-
teriam. Cauſæ autem per accidens, non ſpe-
ctant ſanationes: ſed præcautiones, potiſſimum
vbi cauſæ per ſe penes nos operantur, proprio
ſeminum ſuorum motu, ac deſtinatione. Enim-
verò Ren ſiniſter fiſci, cruore aridiore conſtipa- 19
tur: ſiniſtra pars abdominis tenditur, & indu-
reſcit ſtatim, hoſpite dextera. Tumet quoque
ſtatim crus, & femur deinde, ſiniſtro latere:
Ideoque ventris tenſio, non ob aquæ quantita-
tem ſolum: ſed ab ipſo morbo membranæ ten-
duntur, non ſecus atque arteria, ſub pulſu du-
ro. Tenduntur autem & contrahuntur mem-
branæ, etiam ante copioſam aquam, ab eodem
opifice, qui Hydropem gignit. Contrahit ni-
mirum omnes membranæ poros, ne ventum
vel liquorem tranſmittant. Cum alioquin in vi-
uis (id eſt, ſanis) corpus ſit totum perſpirabile, &
conſpirabile. Fiſcus ergo, primum parum meiit,
mox ſenſim Hydrops ingruit, incipitque illi à
latere ſiniſtro. Ideoque ſtatim ab initio crus ſi-
niſtrum ab œdemate obſidetur, atque dein to-
tum tumeſcit. Sed cur dexter Ren lotium non
tranſmittit, quod aliàs Rene vno, per Lathiaſim
obſeſſo, accidit? Duplex enim propterea Ren
à natura, & ſimplex eſt Lien. Vt vnus alteri
ſubueniat in ſuis moleſtiis, & excrementi præſ-
criptionibus. Imò & hinc ſat cõſtat; lienem non
eſſe cloacam, nec emunctorium. Ergo in cruore
extrauenato, detento, & condenſato, eſt fer-
mentum excitatiuum, quale calculo deeſt. Di-
cam ergo totam rei ſeriem, quatenus me mea
obſeruatio docuit, Latex enim, ſcholis ignotus, 20
quamdiu cum cruore in venis vel ad glandulas
fertur, communi vita potitur, nec regulis hy-
draulicis paret. Surſum verò atque deorſum
neſcit: quia non habet. Aſt extra vitæ conſor-
tium ſemel reiectus, iam excrementi naturam
ſubit, deorſumque properat, proprio grauatus
pondere. Vilis itaque pretij latex eſt. Ideoque
quoties vnũquodque viſcus malè afficitur, ſta-
tim laticem negligit, eumque à cruoris ſui con-
ſortio excludit: ſatiſque ſibi negotij, in ſui tu-
telam reperit domi. Ergo latex ſemel alibi re-
pudiatus, vitæque ſodalitio ſpoliatus, excre-
menti ſtatim indolem ſuſcipit: quia ſuam, ſibiq;
natiuam. 1. Hæc eſt cauſa Anaſarcæ. Vel, præ-
ciſe loquendo, aqua non eſt Hydrops, vt neque
ipſa Anaſarca: Nec ventus eſt ipſe Tympanites:
ſed Aqua in abdomine, & latex in Anaſarca,
ſunt producta Hydropis. Vt ventus in Tympa-
nia. Hydrops ſanè interiore contubernio hoſ-
pes recipitur, magiſque nobis intimus eſt, qui
vitalia principia, facultateſque vitæ aggreditur,
ante natam aquam: adeoque omnis morbus
per cauſas occaſionales, immediatè vitalia allo-
quitur initia, in quibus tandem materiam & ef-
ficiens inuenit. 2. Notaui dein, quandoquidem
omnibus vniuerſim hydropicis pauca ſit, & ſa-
turati coloris vrina, quod latex eſſet materia, vt
vrinæ, ita & hydropis: nec enim formaliter vri-
na; ſed huius materia, antequam inde lotium,
per aliorum commiſtionem, & fermenti vrina-
lis ſuſceptionem fieret. 3. Intelligo autem in
Hydrope triplicem materiam. Primam nempe
occaſionalem, qualem dixi cruorem extraue-
natum. Alteram deinde, quæ eſt ipſa aqua, ipſe-
que latex in abdomine. Qui eſt productum
quoddam. Et tertia demum materia habet ſuum
internum efficiẽtem, in internis vitalibus prin-
cipiis Archei Renum, ortum. 4. Sicuti defi-
ciente potu, nihilominus adhuc Renes vrinam
cruoris eliciunt, licet parcam. 5. Ita & in Hy-
drope, vrina eſt cruoris, non potus, non laticis.

Renes actualiter Hydropem concipiunt, fabricant, & continent. Abdomen verò, per actionem regiminis renum, diuerſorium præbet, & Ren laticem, tanquam ſcenæ productum, eò mittit. Non enim, quatenus per aliud viſcus, latex furtim abripiatur: ſed ſolus Ren laticem proſcribat, ad loca ſibi ſubiecta. 6. Latex autem, in œdemate & Anaſarca, minus vitæ conſuetudine primus, quàm in Aſcite: etiam rurſus ſorbetur in venas, & ad Renes labitur, vt vltimam lotij determinationem ſubeat. 7. Aſcites regulariter ſanatur, ſi Ren multum & affatim minxerit ſponte, vel per remedium. Recidiuam autem patrat: ſi non penitus ſublatus è Rene morbus. 8. Aqua intercus, retrogrado motu, laticem ducit in oſcula venarum, inde per venas, in Renes ſugitur, & lotio tenus excernitur: cuius tantillum dumtaxat per diaphæreſim exhalat. Ideoque abuſiuè docent, laticem eſſe priuatim in œdemate, eamque recoqui in legitimum cruorem. 9. Itaque imperium & actio regiminis Renum, ſe extendit nedum in renes, vreteres, & vaſa vrinaria, verùm inſuper in cauitatem ventris, inter peritonæum, & muſculos abdominis: itemque in venæ cauæ diuaricationes, ſe inferiores, vſque & in pedes ac tibias. 10. Non ergo Renes cadere ſinunt laticem, proprio pondere: ſed verè mittunt, non ſecus atque verè iterum trahunt eundem, trans omnem venarum cruorem, dum ſcilicet ſanatur Hydrops per mictiones. 11. Quinimò Ren ſemper cooperatur, & principaliter operatur, in fabrica Hydropis, de neceſſitate igitur primariò afficitur: ſiquidem deuius à finibus agendi. 12. Cumque Ren ſit principalis effector Hydropis, quanquam aliud ſubinde membrum cauſam occaſionalem contineat. 13. Sanatio idcirco incipiens, vel inſtituta per ablationem aquæ ſemper eſt ſubiecta recidiuæ, & plerumque fruſtra tentatur. Quia nunquam ſanatio condigna inſtituitur ab vltimato agente. 14. Hydrops itaque Aſcites, ſemper eſt effectus immediatus Renum; adeoque exigit eiuſdem ſanatio reſtaurationem expulſiuæ Renum, ſiue defectus occaſionaliter ſuſcitetur, ſiue demum in ipſo Rene conſiſtat. 15. Quapropter procul recedo à doctrina Scholarum, quæ præteritis neglectiſque Renibus, continuò iecur adſpicit, eoque vota ſanandi dirigit. 16. Non eſt autem Hydrops abuſus deuius, ſiue Archei exorbitatio in rene, occluſio eius per calculum aut muccaginem: ſed vis quædam anodyna virulenta in cruore extrauenato, aut ſimili materia, hoſpitata: cuius importunitate, Ren primò ſui muneris obliuiſcitur, habenas ſeparandi laticis abiicit: mox inde quoque furorem, arripit, dum laticem in abdomen inordinato motu relegat. 17. Perinde vt dixi ante quod ob lotium ſimplex. Renem clauſiſſe, vſque in obitum excluſiuè. 18. Conſimilem ſcilicet meditor in Hydrope, deuiam qualitatem cruoris extrauenati, cuius contagio occaſionali, Ren ſui muneris fit obliuioſus: cuiuſque veneni tempeſtiua ademptio Renem à ligatura, adeoque abdomen ab aqua liberat. Errorem enim à ſe commiſſum dum cernit Ren, probèque admonitus, per iuſtum medicamen, pœnitet ſeriò, ſorbetque iterum dimiſſum ad ſe laticem, & foras expellit. 19. Ergo verus Æydropos Aſcites, eſt in Renibus. Siue ſoluere pertinacem ſeram Renum, eſt ſoluere Hydropem: pro vt ſoluere cruorem congelatum, eſt ſoluere cauſam occaſionalem eius. Id eſt cauſa immediata, tam materialis, quàm efficiens, veri Hydropis, eſt Archeus Renum errans, quatenus ſcilicet exorbitat, ac in furorem velut percellitur à cauſa occaſionali, Ideâ gignit, ſiue ſpeciem, quam ipſe inſitus Renum Archeus contumax fouet, atque alit: per quam ſcilicet non, aut vix ſeparat vrinam, aut cura illi incumbit ſui officij, ſuæue deſtinationis. Imò nec ſolum ſua munia præterit atque negligit: quin etiam velut furioſus dimittit laticem ad abdomen, vt ſui velut internecionem procurat. Soluendum eſt itaque pertinaciæ vitium Archæi, ita vt mictio ſequatur, ſi ſperanda ſit ſanitas. Paracelſus fingit in Hydrope, cruorem per ſtellam zedonis verti in mucilaginem; hinc verò in aquam: ſanationem verò conſiſtere in aquæ abductione, & materiæ primæ, ſiue illius præfatæ mucilaginis ſubductione. Sed quid hoc eſt aliud, quàm à poſteriori mederi? dono quidem lubens, quòd, quoties latex non ſuppetit ad manum, Archeus Renum, vt ſuo furori faciat ſatis, citius cruorem liquefaciat, quàm ab errore incepto deſiſtat. Sed vbi copioſus eſt latex, non eſt operæ pretium, liquefactio carnis & cruoris in laticem. Nam reuera quantum poteſt ociſſimè, omnem laticem ad loca Hydropis abigit, nec feriatur, quia furit tanquam ſi in laticis abactione ad abdomen ſibi finis vtilis exſpectandus eſſet. Nec enim lotium detineret, ſi ſtudium Archei eſſet carnem aut cruorem liquefacere. [22] Quibus vterque Renum obſtipatur à Calculo, moriunturque tandem præfocati à lotio, non ſunt tamen proinde hydropici: quia lotium manet in venis, quo nimirum Ren ſe oxonerare intendit: ſed non poteſt. In Hydrope verò valet: ſed non intendit ſe exonerate. In Hydrope ergo, furor virulentus eſt Archei: non item in obſtructione à calculo. Ideoque vno Rene, per cauſam occaſionalem virulentam agitato: ſimul ſemelque & alter pariter furit. Quod in occluſione à calculo non item euenit. Requirit autem Hydropis eſſentia, vt nedum Ren negligat laticis ſeparationem, claudatque ſeram vrinæ: verum inſuper neceſſe eſt, vt ſimul etiam laticem ad loca abdominis dimittat, imò & poros membranarum arctè claudat, ne ſcilicet quippiam laticis aut ventoſum tranſpiret ac erumpat. Magna profectò ſtultitiaque ſolicitudine, furit Archeus Renum, vt Hydropem faciat. Stultaque pertinacia eius furor fouetur, quod dum vires naturæ conſternatas ſentiat, nihilominus nequicquam tamen de concepto furore remittat. Si ergo occluſio à calculo, morbum atque mortem inducat, non Hydropem. Hydrops quoque morbum atque mortem adferat, ſine totali, imò vel materiali obſtructione Renum: manifeſtum fit, eorundem morborum diuerſitatem pendere dumtaxat à luxu, & intentionali furore Archei veneno cruento ſuſcitati: non item à materiali laticis errore. Axioma eſt, quod omne ens eſſe atque permanere deſideret. Quod ſanè [23] intelligendum eſt de ente gubernato per Deum, per naturam communem, ac ordinatam, ſiue regularem: non autem de ente ſtulto, atque per virus furibundo, quale eſt Archeus à corruptione ſui per peccatum, & concitatus per cauſam occaſionalem morbi virulentam. Perinde enim eſt, atque homo furioſus, equus aut bos, qui ſe è ſublimi præcipitat, ſuique finem

procurat. Sic namque Archeus, in ſuis furoribus velut ſtudio pertinaci, ſibi exitium procurat. Quod ſcilicet in multis morbis eſt perpetuum, in quibus proinde, licet dementias, atque furores Archei accuſare, furioſas quoque imagines, & dementes effinge, quibus ſeminaliter ſuos furores potenti fermento communicat. Vndè quoque dici ſolet hominem à nemine immediatè potentius lædi, quàm à ſemet-
24 ipſo. Porrò quanta incuria, & quàm læui pede,
ſcholæ humoriſtarum, conſiderationem morborum tranſilierint, non ſolum ſpectari poteſt ex intemperie frigida hepatis, quam vnicam & ſolam ſupponunt in præſenti morbo, adeoque quaſi eo poſito, plenariè ſatisfactum eſſet, altumque dixiſſent oraculum, ſe quieti reponunt: Abſque conſideratione tamē, quod frigida eiuſmodi intemperies, reſtaurari nequeat; hydropici autem, paſſim ſanationem admittant. Sed maximopere incuria Scholarum ethnicarum eluceſcit, quod inter tot myriades ſcriptorum adhuc primus deſit, qui cogitare auſus fuerit, qua via, quove modo poſſibili, iecur ſuam aquam inter abdomen & muſculos deponeret. Nemo inquam hactenus nouit, laticem differre ab vrina. Cumque ſubinde hydrops, per multos menſes languidos ad feretrum ducat, vrina neceſſariò putreret, ſi ſibi ſtercus liquidum ſiue ſcoriam (quum de Lithiaſi, de febribus, atque alibi copioſo ſermone explicui) vel pro tantillo comitem aſſociaret: quæ tamen ſcoria ad vrinæ integritatem requiritur. Siquam autem hydropicus ab inteſtino in Mezaraïcas aſſumpſerit: ſaltem illa cum tantula vrina remanet; nec Latici commiſta ad abdomen mittitur. Omnes itaque Scriptores hectenus hunc nodum Gordianum ita formidarunt, quod ne verbum
25 quidem eius meminerint. Conſideremus ergo
quod alij ante me neglexerunt. Enimuero naturaliter, regulariter, ac ſemper, omnis ſuccus, ſiue chylus ſtomachi, per inteſtina delabens, attrahitur, & ſugitur à venis mezaraïcis, quarum ſcilicet oſcula, ſiue extremitates, deſinunt in inteſtinum. Hactenus quoque ieiunum manſit, quomodo tranſeat quotidie, tam copioſus Chylus, trans inteſtinum, in oſcula venarum mezenterij, abſque vllo foramine: itemque quare venti ab inteſtino preſſi, non per eoſdem poros, in venas mezenterij pergant, cum chylo tanto ſint rariores, & ſubtiliores, quanto leuius eſt corpus, quod nullum pondus habet, chylo ponderoſo. Sed hæc paulatim ſub explicatione ſe manifeſtabunt, quæ quia velut impoſſibilia, ſaltem vel inſcrutabilia naturæ miracula, cenſa, omnem Scriptorem calamum ſuſpenderunt, per excuſationem cauſarum occultarum, cuncta ſuſpendiſſe contentæ ſunt ſcholæ. Eia ad examen mecum. Omnis liquor ab inteſtinis aſſugitur (id enim abſque controuerſia dono lubens) rapiturque in venas mezentarij, tam is ſcilicet, qui in cruorem deſtinatur, quam qui quomodolibet excrementis quandoque deputatur. Deinde verò, non eſt vlla via venarum mezenterij, niſi ad venam portæ, quæ ſe in hepar inſinuat. Ergo materia, ex qua hydrops vſque in hepar fertur, non ſecus atq; omnes fibræ radicum tandem deſinunt in truncum ipſum, qui radix dicitur. Sed qui ſunt canales, quibus hepar materiam ſiue aquam hydropis, tanquam per manum deferat ad ſpatium abdominis? Si ſunt venæ illæ ſobriæ, quibus membrana illa abdominis, aut Peritonæi nutritur. Cur ſaltem hepar, has potius venas delegit, hæcque loca affligit, cum longè commodius eiuſmodi ſuperfluam aquam, antequam iecur ſua importunitate ac pondere grauetur, per hemorrhoïdes abigeret? Quippe quæ ſubleuandis oneribus nuncupatæ videntur. Interim certum eſt, laticem, ſiue materiam hydropis, natare in venis, quæ infra iecur ſunt, cum non ritè ſecernatur
tum per lotium. Saltem vtut ſumatur, non valet 26
hepar ad abdomen, iam in immenſam molem atque duritiem tenſum (propter aquæ cumulum) vel vnicam guttulam ampliùs ſuperaddere, quin apertis illarum venarum oſculis, velut diffracta cataracta, aqua hydropica toto ex abdomine retrocederet, regurgitaretque in hepar. Nam imprimis oſcula venarum, deſinentium in abdominis membranam, non habent appoſitas ſingulas valuas, inſtar pilarum ventoſarum, inſufflatum ventum, ac laticem, intus cohibentes. Deinde, ſi eiuſmodi valuas haberēt, iecur ſaltem caret vi expulſiua tanti roboris, quin potius ipſum iecur, & venarum canales, citius dehiſcerent, creparentq; quàm quod contentam aquam ſuperaddant abdomini hydropico, in immenſam duritiem tento. Denique ſi quæ eiuſmodi venæ ad hydropis carcerem deſinūt, pro ſui nutritione, ſaltem ſunt filiæ, venæ cauæ. Adeoque omnis hydrops eſſet in iecore, & vena caua antequam in abdomine, eſſentque in immenſam duritiem turgida viſcera. Imò omnis cruor hydropicus, nil niſi mera aqua eſſet. Quod falſum eſt. Mihique vltrò concedunt ſcholæ, quod aqua hydropica per renes eſſet emuncta, priuſquam ad abdomē veniret, niſi vitium atque peccatum potius eſſet Renum, quàm hepatis. Etenim ſanguificatio eſt iecoris; ſeparatio autem laticis à cruore, prior eſt, & alterius opificis, quàm hepatis. Ineſt quippe ab initio latex cibis ac potibus, ſeparaturque eſſentialiter per fel, dum ſalis alicuius naturam aſſumit, mutatq; aciditatem ſuam in ſalſedinem, permanetque localiter permiſtus cruori, donec lotij vltimum nactus ſupplementum, à renibus attractus, expellatur. Sunt ergo Renes moderatores laticis, vt iecur cruoris.
Dein aqua hydropica latex eſt, non item adhuc 27
vrina; cuius fermentum cum ſit ſtercoreum, & à Renibus imprimatur, latex ille nondum vrina eſt. Expulſio igitur laticis in abdomen, potius eſt officium Renum, quàm hepatis. Ideoque Renes velut poſtliminiò reſipiſcentes, non rarò quoque depoſitam in abdomine aquam repetiuerunt, & ſanitatem ab Hydrope ſponte reddiderunt. Tum quoque non oblæditur in Hydrope ſanguificatio, nec areſcunt hydropici, penuria cruoris, quantum laticis copia ſuffocantur. Sin autem in hydrope cruor non abūdet, non fit tamen id, quod iecur cruoris fabricam deneget: ſed quia exotico iure, etiam cruor minuatur. Imò, nec iecur à ſe factum cruorem vitiat: cum ſint oppoſitæ, & incompatibiles actiones, ſanguificatio, & cruoris de-
ſtructio. Ren enim aquæ dominium ſuſcepit; 28
adeo vt deficiente potu, cruorem vitiet, & in vrinam tranſmutet: Quibus ignoratis, infauſtæ ceſſerunt medelæ iecori intemperato. Quid enim ſtolidius dictum eſt vnquam, quàm quia hepar eſt officina cruoris: ergo & officina aquæ eſt, & venti, pro tympania? Aqua frigidior eſt

cruore:

cruore : ergo hepar in hydrope laborat intemperie frigida ? Non enim tam aqua generatur in hydrope, quàm reſeruatur, quatenus non expellitur. Sed vndè in toto morborum ſyſtemate, tam ſupina cœcitas ſcholarum ? vndè tam luridæ experientiæ circa ægrotos ? An non reperiunt ſe à veritate Dei deſertas, quia ſe tradiderunt doctrinis gentilitiis cum pertinaci ignauia ? Equidem in modo fiendi hydropis, quandoque hæſitans, credebam olim Aquam in ipſo abdomine fieri : non autem eò deferri, cum per eoſdem canales alioqui quibus deferretur, regurgitaret, ob nimiam tenſionem : ſcirem autem, omni folle fortius ſpirari aquam, vel ventum, in abdomen, ſi per canales eò duceretur. Præcipuè, quod ſucceſſiuè, & frequenter, meatus iſti aperiri deberent, & hiare, quoties guttatim nempe aqua ad tentum abdomen ſecederet. Sed poſtquam vidi vltrò, hydropem ſanari perfectè per lotium, totamque remedio aquam, per Renes expelli; indubitanter quoque credidi, per eaſdem vias, aquam deferri in abdomen, per quas repetita ad Renes pergit, in ſanatione hydropis. Ergo debui alias agnoſcere vias, & deſerere opinionem priorem. Potiſſimum etiam, quod parcas vrinas in hydrope ſiticuloſo, & potatore reperirem. Laxatur ſcilicet aqua per eoſdem meatus, quibus delata erat in abdomen. Hæc ſciui, & credidi, quia vidi : ſed non potui deuenire ad cognitionem viarum illarum, vt neque illius violentiæ, quæ folle fortius abdomen tenderet, & nihilominus continua adhuc ſtilla illam adaugeret. Viæ illæ Anatomicis hactenus incognitæ, modusque, quo tumor in tantam tenſionem ſurgit, à nemine tactus, vel leuiter perueſtigatus. Magnalia Dei in natura ſupplex veneror, & immenſum admiror. Furores enim Archei vbique excentricos horumque varietates ſtupeo, quibus iam aquam, aliàs ventum, carcere abdominis claudit, in totius vſque ac propriam perniciem. Rem ergo aperiam, quantum me mea induſtria cape-
29 re permiſit. In natura enim eſt duplex actio, vna ſcilicet, qua corpus corpore clauditur, vt vinum in lagena, & Aqua hydropica inter Peritonæum & abdomen. Imò morboſè poti clauduntur harum membranarum. Corpus enim perſpirabile in ſanitate: & ſudor laticem, per totum minuit. Adeo vt potus aqueus in æſtu, mox per ſudorem, trans pellem affluat. Sed ſudor, plerumque inutilis in hydrope, adeo, etſi ſudet venter, non minuat tamen aquam hydropis, multi multa vtcunque vanum circa has nænias tentarint. Eſt & altera actio regularis, & heteroclita in natura: per quam, alibi pluribus oſtendi in nobis, corpus aliquod ſolidum (puta cultrum, ariſtam, acum, ſpicula, oſſa, conchas atque ſimilia) tranſmitti trans ſtomachum, vterum, venas, abſque horum læſione aut vulnere. Adeoque in natura corporum, penetrationem ſolitam, & neceſſariam. Prior enim iſtarum actionum, vt eſt paſſim cognita, fit quatenus corpus ſuis repagulis ſuperficiei, duritiei, ponderis, canalium, &c. omnino obedit, vnumque reſpectu alterius velut mortuum eſt: Altera verò actionum tota eſt vitalis, ſpiritusque vitæ, qui non eſt veſtitus corporis craſſioris amictu : ſed is ipſus, eſt ipſiſſima veſtis illius corporis. Quodque ideo traducit per aliud corpus vitale, ſibi ſubiectum. Sic namque Chirurgi, abſceſſus notarunt per ipſiſſima oſſa fieri. Sicque Authores fide digni, quos allegaui, capite de iniectis) admittunt penetrationem dimenſionum corporearum, quoties culter per ſtomachum tranſit, & cum apoſtemate purulento per coſtas, abſque ſtomachi vulnere, redditur. In Hydrope igitur duplex præfata actio occurrit : circa eundem laticem. Nam hic, quamdiu vita quodammodo venali potitur, per ſolida ducitur, veſtitus ſpiritu vitali lucido, vias negligit, cum ſibi nulla ſit inuia. Deducit autem ad carcerem hydropis, ibique tam per ſtricturam pororum in membranis, quam ſingulariter atque præcipuè propter veſtientis eiuſdem ſpiritus deſertionem, deponit tanquam excrementum iam mortuum. Quodque nec inde ideò reperit, niſi iterum ſpiritus vitalis illud veſtiat, & circum amiciat. Hæc eſt nimirum vis iſta ſpiritualis, quolibet folle potentior. Quam in penetralibus gerimus, cuius potentiam quotidie admiramur, nunquam ſciuimus, & vix per demonſtrationes admittere
adacti, credimus. In Hydrope ergo furorem Re- 30
num, errantesque poteſtates reperi, qui furor claudit, & vix eſt qui aperiat, & qui aperit & deponit, nec eſt qui regurgitate faciat. Cum itaque actiones iſtæ furoris, in propriam perniciem conſpirantis, ſint planè ſpirituales (etenim ſpiritum vbique vt Medicus contemplor, vt auram vitalem è ſanguine ſuſcitatam, non autem mentem immortalem attingo) nec agant eiuſmodi ſpiritus, niſi per imagines, à ſe fabricatas,
compellantur, Ideò ſanè furores voco Archei, 31
dum Ren ceſſat ac penè obliuiſcitur ſui muneris atque deſtinationis, in ſeparando laticem à cruore, proinde ſe claudit, & velut indignatus exorbitanſque, laticem aliò deponit. Hunc autem furoris tenorem, analogicè concipere & exprimere ſi debeam. Primò conſidero cruorem extrauenatum in Rene detineri, vel ſuper conuexum inteſtini latêre, *&c.* qui cruor, dum malignitatem fermentalem induit, mox Ren, laticis moderator, indignabundus ſuſcipit anodynum virus illius cruoris: Laticis autem deſtinatio eſt, eluere ſordes, ſi quæ alibi in corpore detentæ ſint. Cumque Ren nequeat per laticem eluere extrauenatum iſtum cruorem, eò quod latex eò non deueniat, accumulatur hic in venis, faſtidio ergo, tædioque Ren inde ideò afficitur, quod munus ſibi iniunctum nequeat obire. Ideoque mox claudit exitum vrinæ, vt quod copia regulari laticis nequit, per abundantiam eius perficiat. Quaſi cogitet. Tu latex non vadis, quò te velim mittere ad eluendum cruorem extrauenatum : ego te non dimittam per conſuetos vreteres. Eiuſmodi ergo eſt furor indignati Archei Renum, qui tandem aſſurgens in gradum veſtit laticem, eumque deducit, quò vult.
Cæterum hunc furorem Archei confirmat ne- 32
dum euentus in fiendo: ſed & in ſiccando, præſertim dum ſponte propria quandoque hydrops
ſanatur. Siquidem id fit, quaſi reſipiſceret Ar- 33
cheus, atque pœniteret actorum. Noui Comitiſſam de Falaix, quæ dum iuuencula hydrope tumeret, ſuaſu cuiuſdam Medici (quippe à cunctis deſperata habebatur) abſtinuit ferè per ſolidum annum à potu, ſolidiore cibo, & iuſculis contenta. Et euaſit ſana, viuitque modò ſeptua-
genaria. Imprimis ſitis, ſiue ſumatur pro ſenſu 34
deficientis, vel pro ipſo defectu humidi : ſaltem neutro modo exſiccat aquam hydropicam. Nam

etſi nil potus bibatur, ſaltem iuſcula, quæ cruorem ſufficientem præbent, etiam vrinæ tantillum dant, & laticis, quantum ſubſiſtentiæ hy-
35 dropis ſat eſt. Denique nec ſitis nec ipſe potuum defectus, cauſam occaſionalem hydropis (quæ plerumque eſt cruor extrauenatus) tollit, quinimo magis areſaciunt, & pertinaciùs ſibi reſeruant, vt reluctetur reſolutioni, per ab-
36 ſtinentiam fictæ. Sed ſitis iſta continua, cum ſpe & perſuaſione ſanitatis, errorem ſiue indignationem in Archeo Renum conceptam, pacabant, vnde didici, quod ſitis oriatur à Rene regulariter; non autem ab hepate: multoque minus à ramis minoribus venarum, ſugentibus maiores, donec defectus humidi ad orificium ſtomachi delatus ſit. Sed vt cruoris defectus reſtituitur per cibos, potuſque meraciores: ita laticis defectus cõpenſatur per aquoſa; id quod experientia docet. Sitis ergo à moderatore Laticis, & non à viſcere ſanguificante, procedit. Eſt nempe tanta laticis neceſſitas, quanta fuit hactenus hebetudo in eius præteritione. Authores aliquot commendant bufones viuos, vtrimque renibus alligatos, ſoluere Hydropem per lotium. Saltem vidi ruſticum hydropicum, ſanatum, alligata anguium Senecta per ventrem & Renes. Inducitur nempe Idea metus, renibus, qua indignationem amittant. Eodem videlicet titulo, Sitis Ideam triſtitiæ, ſiue denegatæ appetentiæ, ſuſcitat: vndè Ren ſuæ in-
37 dignationis obliuiſcitur. Ex præfatis igitur, ſat liquet ignorantia cauſarum in hydrope, quanta demum obſcuritate, circa intemperiem hepatis,
38 & aquarum depletionem ſit ſudatum. Quàm inaniter cogitatum de diureticis, de veſicatoriis, deque ſolutiuis. Eſtque hoc loco aduertendum, quod impiè Cholagoga cathartica propinarint hydropicis: vtpote quæ carnea & cruorem in fœtidam flauamque ſaburram tranſmutant, ſine iuuamine hydropis: ſed cum deſtructione hydropici. Hydragogum autem differt à Cholagogo. Quod illo epoto, venter detumeſcat, nec fœtida excernat: niſi vis Cholagogi adiun-
39 cta ſit Hydragogo. Mercurius igitur præcipitatus iuxta præſcriptum Paracelſi, curat omnem Hydropem, non quatenus purgat, ſed in quantum materialiter tranſiens per inteſtina, reſoluit extrauenatum cruorem. Sin autem vnà vomitum, vel aluum cieat, id hydropi eſt per
40 accidens. Nota huius ergo. Quod Bryonia alba, raſa, ſuperpoſita contuſioni, in qua cruor ſubter pellem nigricat, paucis horis cruorem illum reſoluat in aquam, quam pariter per cutim exigit. Quocirca vim Hydragogi in Bryonia proficuam attende, ſi virus ſolutiuum ab eadem abſtuleris. Obſeruaui nimirum, ſi Antimonium in liquorem vertatur, ac poſtmodum in puluerem, qui tantum per ſudorem purget, haberi remedium, quod omnem hydropem modeſtè tollit, extra metum recidiuæ. Siquidem tollit tam cauſam occaſionalẽ, quam ipſam furientis Archei ametriam. Eiuſmodi namque remedia, quæ permanente illorum & ſoſpite dote, per inteſtina feruntur, quæque apta ſunt reſoluere ideo cauſam occaſionalem, liberant naturam impedimentis. Vnde Archeus Renis propriam præteriti furoris ſui amentiam aduertens, venas aperit, aſſugit, ac tranſcolat aquam, pro debito ſolito, excentricoque, & oppoſito Laticis motu, pertinaciam præteriti furoris,
ſedulitate piat, dolens, quod propriam impar
intenderit perniciem. Vnde conſpicuum eua- 41
dit, Renis regimen in abdomen, ac venas, ha-
ctenus ignotum. Eſt ergo hydrops: morbus ex 42
cruenta materia deprauata, occaſionaliter oriundus, velut initio fermentali: ad cuius incitamenta Archeus Renum, Ideam indignationis format: cuius poteſtate, vreteres venas occludit, affluum Laticem corrumpit, ac diuertit, huncque in abdominis ſpatium tranſmittit: abdominis interim membranas, harum poros ita ſtringit, vt nihil penitius tranſmittant in mortem vſque.

Tympanites autem plurimum ab hydrope 43
differt: nam alia eſt ipſi cauſa occaſionalis, alius modus fiendi, materia demum alia, necnon efficiens: alia itaque diſpoſitio: & productum aliud. Non enim generatur aqua, ſed ventus. Dein, nec arbitro Rene fit Tympanias: vt ſolùm præſide fermento toxico alimenti ſpermatici, in conuexo inteſtini hærentis, atque deturpati. Neque etiam venas vento turgidas hactenus luſtrauit Anatome. Nec propter tormina inteſtini, piare hepar debet, licet tormina ſequantur tam Hydrops, quàm tympanites. Si etiam flatus inteſtini fierent ab hepate, remedium Iecori, non autem carminatiuum inteſtino dandum: vel Scholæ aliter medendo, ſe reas faciunt. Etenim ſi theorematis ſui memores eſſent: Quod eiuſdem vt facultatis, actio ſana, & infirma: cognouiſſent ructus atque flatus ab inteſtino, & ſtomacho generari. Adeoque conuexum inteſtini, non minus aptum generandis flatibus, quàm eius concauum. Ex aſſimilandis, ſed degeneribus liquoribus infeſtat Tympanias. Fit enim ventoſitas ſiue flatus in inteſtino, à quadam indiſpoſitione localis Archei, qui tum cibos ſubinde nequicquam flatulentos in flatum mutat. Cum ergo in Tympanitide eſt extra, ſiue in conuexo inteſtini conſideranda eſt eadem indiſpoſitio flatulenta foris, quæ intus eſt in inteſtino. Fit nempè à ſimilari alimento degenerante, quo fermentum ſtercoreum adueniens, ipſe Archeus loci indignatus, & malè affectus, vertit, non quidem præfatam cauſam occaſionalem: ſed proprium, membranatum alimentum, in flatus. Ad hoc autem pars fermenti ſtercorei à Cauo ad connexum inteſtini migrat. Ideoque flatus ille non eſt inſipidus aut acidus ructuum, vt neque ſtercus olet, quia non fit à materia ſtercorea: ſed ab alimento degenerato, & cadaueroſo. Vir quidam, ſuaſu medentum, paracen-
theſim à latere vmblici ſuſtinens, qui hydro- 44
picus cenſebatur, vtque aquam elicerent: me iuuene ſpectante, extracto Chirurgi phlebotomo, repentè ſidit abdomen, & quamprimum periit: editus autem flatus immensè putidus, & cadauer olebat. Patet ergo: quod materia occaſionalis, denique vera materia, internuſque effector, cum omni cognitione medicum honeſtante, ignota ſteterint. Patetque vanitas remediorum, atque imprimis carminantium, quæ
conuexum inteſtini non reſpiciunt. Fruſtraque 45
fingunt ventos diſcuti per extenuationem. In quam namque vento ſubtiliorem materiam, ventos extenuari ſperant? quidue profuerit, ventum ſe ſubtiliorem donare, ſi maiorem tum locum requirat? & moleſtias tenſionis augeat? Vernaculum eſt namque ſtultum remedium, ex fabulis hauſtum. Cabrolius, Anatomicus

Montis

46 Montis peſſulanus, narrat, ſe ſanaſſe octuagenarium, qui Rondeletij ſuaſu, non niſi ſalſa ederet, ac ne ſiti obrueretur, ſalſaturas, ſiue condimenta, ex aceto & ſaccharo, cibis miſcebat. Fomentabat quoque bis in dies lixiuio, cui ſal, alumen atque ſulfur incoxerant. Ac inde, fimo vaccino pro cataplaſmate vtebatur. Et tandem euaſit & ſuperuixit centenarius. Non fruſtra enim dantur, quæ conſumant cauſam occaſionalem, neque ideo fruſtra commendat firmos Paracelſus: cum ſint ſalia ciborum putridorum, quibus datum eſt reſoluere materiam occaſionalem hydropis. Mira certè vtrobique Archei actio: tam vbi claues detinet, quàm vbi clauſtra
47 reſerat, ſuumque expellit hoſtem. Paracelſus autem ſuum præcipiolum, ſiue mercurium, è ſua minera mortuum eductum, præ reliquis approbat remediis: cætera autem ſimplicia, pro gradu affinitatis, quo mercurium hunc metallicum attingunt. Phraſis eſt ſuæ libertatis. Ego ſimplicium dotes, vt à Deo oriundas, non autem quatenus conſanguinea ſint mercurio minerali, veneror atque ſuſpicio. Fateor interim, quod votis meis ille mercurius ſemper obſecundauerit. Difficilis quidem eſt eius acquiſitio: ſed duorum granorum doſis ſufficit, ter quaterue exhibita. At ſemel nacto mercurio diaphoretico, multis ægrotorum myriadibus
48 ſufficit, tam pro ſe medente, quàm pro poſteris ſuis. Tandem vidi notham Hydropiſim, cuius nemo ante me meminit, quod ſciam. Vidi enim frequenter, ex iecoris inordinata accretione, ventris tenſionem mentiri Hydropiſim. Imò & in tabe extinctis, ſumméque macilentis, vidi iecur ſupra modum excreuiſſe, penitus licet exſangue. Vim ergò creſcitiuam mercurius ille enecat, non ſecus atque argentum tremulum, in arborem, terebra vſque in medullam forami-
49 natam iniectum, eandem occidit. De proprietate itaque mercurij eſt, vim accretricem hepatis extinguere. Id autem vt pro voto ſuccedat, oportet mercurium mori, abſque vllo ſalium externorũ ſodalitio, aut ſpirituum alienorum conſortio. Sic tamen mori conuenit, vt viuum maneat in plauſtro, quod queat in vita media mercurij deferre ad loca deſtinata. Gratulor illi, quem ignis docuit me intelligere. Huc refero remedium ſtibij ſolutiui. Siquidem remedia eiuſmodi, omnem cauſam occaſionalem alibi latentem, detentamque reſoluunt, conſumunt, euerrunt. Iſta nempe eſt Arcanorum ſanatio, quæ per ablationem cauſæ occaſionalis acquiritur: ſufficitque vnum aliquod ex Arcanis, quod indifferenter, quicquid in corpore (duelech excipio) præter naturam eſt concluſum, reſoluit, abſtergit, diſpergit. Morborum ſiquidem quorumcunque, etſi duæ ſint columnæ, quibus ædificium morboſum innititur (materia nimirum occaſionalis, & materia cum efficiente Archeali) alterutra tamen columnarum ſublata, ruit totum, quod illis ſuperſtructum erat. Arcana itaque Paracelſica omnem morbum à conſequenti tollunt, quatenus cauſam occaſionalem demetunt: Atque deinde occultior via eſt
50 alia alterius arcani: per quod ſcilicet inducitur pax, quies, & ſolatium Archeo: ne ſcilicet indignatus morbum pariat, partumque potius deleat: imò etiam profligationem cauſæ occaſionalis ipſius meditetur. Perinde enim, vt infixa ſpina, pinguedine leporis extrahitur, trito manſuetoque remedio. Alioquin Archeus mox intranti ſpinæ velut iraſcitur, tumultuatur, tumet locus, ſuſcitaturque varia ſymptomatum exhorbitatio, vt ſcilicet facto tandē pure, putrefactoque loco, ſpinam excludat, quam ſi mitiùs aggrederetur, eruiſſet, prout ſub ſuaſu pinguedinis leporinæ. Pariter inquam eſt in natura Arcanum, quod omnem ferè ſanat morbum, quatenus indignationem & confuſiones Archei tollit, pacemque huic imperat. De quo Arcano, primus conabor viam aperire. Laxet ergò vias Archeus Renum, & inſurgat in cauſam occaſionalem profliganeam, non ſecus atque pertinaci furore ſuiipſius exitum quærit in Hydrope. Et verificabitur axioma Hippocratis. Quod naturæ ipſæ ſint morborum medicatrices: Medicus verò tantùm illarum miniſter. Ergo ex præfatis concludo, Arcani ſedatiui, adhuc longè pacatiorem, & optabiliorem fore ſanationem, quàm Arcanorum Paracelſicorum. Magis namque faciunt pro cuſtodia vitæ longæ. De qua peculiari libro.

PVERILIS HVMORISTARVM VINDICTA.

1 *Finis paradromi emiſſi.*
2 *Authori accidit prout æſtimauerat.*
3 *Clamores eorum qui vapulant.*
4 *Non propolanda ſecretiora arcana.*
5 *Reſpondet literis ad ſe ſcriptis.*
6 *Decem contumeliæ.*

EDIDERAM iam aliquot inaudita hactenus opuſcula. Nimirum de 1
heteroclitis fontibus acidulis, ac potiſſimum de Spadacrenis, atque origine fontium. De febribus, de lithiaſi, de deceptorum humoriſtarum ærumnoſo ſtatu, & de Peſte. Vt paradronum totius Phyſices referrent, tutóque inde diſcere mortales ortum, modum, medium progreſſumque medendi poſſent. Imprimis reprehendit liber de febribus ignaras medendi Scholas, circa cognitionem infirmitatis tam vulgaris, quo reſipiſcerent, huiuſque voluminis editionem excuſarent. De lapide autem monſtro in nobis accidentaliter nato, deque Peſte, velut irregulari mentis parergo, vt diſcerem ego, quale iudicium eſſet do-
ctiorum, de rebus hactenus ignotis. At com- 2
peri, quod maior numerus ſpreuerit quæ docui, præſumenſque ſcire omne ſcibile, contempſerit diſcere ex alienis laboribus, eò quod acerbius carperem errores, non quidem viri alicuius infamiam: ſed Scholarum in vniuerſali inſcitiam. Errores inquam, qui in ipſis Cathedris pœnæ infernalis indictione, caſtigari aliquando debebunt, & criminis rei apud Principes gnaros cenſebuntur. Potiſſimum vbi admonitio fruſtranea, conatus charitatis vanos effecerit. Delicatores itaque iudicium tulere iuxta ſuam cuiuſque in-
tentionem, & extenſionem. Atque illorum ple- 3
rique offendebantur, quod noua, inaudita nedum adferrem & demonſtrarem, ſupra captum multorum; ſed quod antiqua medendi initia deſtruerem, nec alia meliora edocerem, quaſi tantum laboris onus, vnius eſſet diei menſura. Multi autem optarunt, vt clanculum ſemel à me præ-

maſtica

maſticata, bucellatim, in fauces intruderem: vt circa laborem meliora dogmata, & remedia addiſcerent. Quapropter aliquot curioſiores ad me ſcripſere, laudantes quidem operam, inſumptoſque labores, & ſumptus: ſed non tolerantes, quod arcana remedia ſub denſis tenebris obuoluta reliquiſſem, nec notam Chymiæ, abditamque Philoſophiam propalaſſem contra Euangelij præceptum, quodque margaritas ante porcos, id eſt immeritos, non proieciſſem.

4 At ſanè vtrobique præſtiti quantum potui, & fieri lubet. Nam per experientiam ſecurè didiceram, quod anno 1602 in patriam redux, curarem inſperatos aliquot, per ſpiritus ſalis, ſulfuris, vitrioli, perque vomitoria vitriolata, &c. quorum nullum apud Belgas fuerat veſtigium memoriæ. Ideo Archiatri, & celebriores alij decipulam meis obtenderunt remediis, Nam ſi cui aliquid dediſſem præfatorum, ſtatim procurabant ad ſe deferri, vt me imitarentur, ac ſuperarent. Ipſe ergo in publicum propoſui medicamina chymica per ſeruos meos, iam vxoratos venalia: quippe qui iam ſe meo famulatui ſubduxerant. Hi itaque panem ſuum lucrabantur. At vt cuncta mox ruinis ſunt obnoxia, ſeſe alij interſerunt fugitiui externorum, qui huiuſmodi venalia obtruſerunt viliori pretio. Sicque mille fallaciis adulterata ſuppoſuere: optima quæque habita ſunt, quæcunque viliori pretio venderentur. Hinc nil hodie reperitur è factitiis pharmacis, quod non ita ſit adulteratum, quodque maioris lucri ſpes, non adhuc magis labefactet in dies. Ideoque hinc edoctus didici, non amplius hac orbita eundem: ſed quicquid rarioris Philoſophiæ eſt euulgandum, id omnino ſub hieroglyphicis peritiorum eſſe præſtan-
5 dum. Ignoſcant ergò mihi, quotquot ad me ſcribunt hæc verba: Sodes explica te, loquere apertius, de Arcanorum præparatione. Quia iſta eſt noua addiſcendæ Philoſohiæ methodus', quam addiſcere oportet, modo quo eam didici. Vendit enim Deus ſudoribus artes. Etenim nil Spagyricis ſcriptum ea intentione, vt intelligantur, promiſcuè ab omnibus, ſed dumtaxat ne intelligantur. Idque Chymia præ cæteris diſciplinis ſemper ſeruauit ſingulare, è mandato Domini: ne roſæ ante homines & porcos ſpargantur. Scripta namque noſtra ſunt exhortationum loco, vt quiſque propriis proficiat laboribus, quantum ſupernè ſibi indul-
6 tum fuerit. Tandem contumaces, & indoctiores, contumeliis agunt, inſultantque in me, dicentes,

2. Quo vultu audet temerarius hic ſenex moroſus, nugator, indoctus, aſtruere vnum idemque remedium calidum, valere contra morbos frigidos, frangere etiam antiquorum axioma primò verum? Contrariorum contraria dumtaxat eſſe remedia?

2. Quo auſu dicit, citra purgationem & venæ ſectionem, tolli affluentiam humoris noxij?

3. Si iuſtam temperiem elementorum ad pondus, Paracelſi arcana adferre putet, an proinde os fractum diſlocatumue reponent! aut herniam ſanauerint.

4. Quid ſi arcana materiam peccantem abſtergant, hoc iuuerit, ſi non vnà efferatur per pharmacum ſoluens.

5. Quidue hoc commune habet cum morbis Amentium, vt vno Arcani velut cultro, omnem amputari morbum credamus?

6. Itemque in hæreditariis quibuſque nulla reſidet amurca: ſed connata quædam atque incorporata nuda remanſit intemperies, per quam ſtatis interualis, ſuſcitantur inſperatæ nebulæ, neuorum paroxyſmorum authrices, quid ſolaminis ferent Arcana, vnum ſemper cuculi tonum vnius qualitatis ſonantia?

7. Annè virorum & ſeculorum tot induſtriæ fuerunt nihili, quibus nempe melior tutiorque Minerua placuit?

8. Sanamus & nos morbos quoſlibet, abſque phlebotomo, quoties volumus. Sed timemus recidiuas peiores; dum intus relicto humore nocuo, imponeremus ægris, per ſoporifera & ſedatiua. Ideoque non procedimus ex præſcripto iactantiarum fumiuendulorum: dum ſalus infirmorum nobis cordi, perque rationalem methodum ab hiſce empyricis eos ſeparamus. Solus enim Helmont cuncta nouit, noſque ſtipites fuimus hucuſque.

9. Ad ſe enim cunctos conuocat, vt creduli autument Medicinam, quam de terra creauit Altiſſimus, ab igne dimanare. Non enim ſic viri docti ſtudiis Academicis valedicunt. longa annorum ſerie medendo roborati.

10. Melius enim viris Principibus perſuaſum, qui alios præter Academicos non admittunt, quibus vitam fidant ſuam, &c.

RESPONDET AVTHOR.

1 *Quod vnum aliquid, omnes ſanet morbos.*
2 *Reſpondet demum appoſitè ad ſingula.*
3 *Verum laxatiuum quale.*
4 *Solutio obiectionis.*
5 *Retorquetur axioma Hippocratis in Scholas*
6 *Dictum Scholarum in Scholas reflectitur,*
7 *Cur laxatiua ſtultè exhibita.*
8 *Satisfacit directè & regulariter, ſuis iniurioſis contumeliis.*
9 *Author prouocat Humoriſtas, totius mundi, in certamen actuale,*
10 *Ad laruas formidinis, per Humoriſtas obiectas, reſpondetur,*
11 *Itur obuiam aduerſariis*
12 *Intentiones Authoris.*
13 *Vetus abuſus, non dat ius.*
14 *Principum ærumnas eſſe viuere cinctos adulatoribus, & ideo extra veritatem.*
15 *Aulæ carent optimis Medicis.*

PRobabo primò, quod liquor Alkaheſt, ens primum ſalium, lili, primus mettallus, Mercurius diaphoreticus, ſiue aurum horizontale, vnum inquam, qualecunque ex illis (nam cuncta vnius diſſoluentis cõſanguinitate, conſpirant in vniſonum) ſat ſit ad quorumlibet morborum ſanationem vtut momis crepet ilia. Imprimis norunt Adepti mecum, quantum hinc diſtent diſpenſatoria Seplaſiæ, imo & quàm remoti abſint Scriptores, qui Baſilicas, & Tyrocinia chymica ingenti gloriolæ pruritu, adhuc ipſimet Tyrones ediderunt. Probabo autem aſſumpto huius capitis, ſponte inſtar niuis liqueſcent reliquæ in me ſuſcitatæ calumniæ,

Qua

Quapropter Spagyrorum poſtremus præfatum aſſumptum ſic probo.

1 Ipſa ſanitas non conſiſtit in temperie iuſta corporis: ſed in vita integra. Nam temperies corporis alioquin eſt adhuc in cadauere, recens mactato, vbi tamen iam mors: non autem vita, non ſanitas. Eſt autem ſanitas vnica, homogenea vitæ integritas, & inculpata diſpoſitio, requirens illius integri conſeruationem in ſanis, & reſtitutionem in ægrotis. Idque Hippocrates ex tunc olfecit, aſſerens ſolam naturam (quæ vnica eſt) eſſe morborum medicatricem: Medicum autem miniſtrum, vt & pharmacum medium reducendi naturam exorbitatam. Itaque ſanitatis integritas eſt in vniſono, & vnicus tantùm eſt vitæ moderator, nec plures. Hic ergo ſolus in morbis malè ſe habet. Is enim ſolus eſt impetum faciens, tam in ſanis quàm in ægris, eiuſque ſolius ruptura œconomiam vitalem lacerat. Etenim etſi nil foris laceſſat, nihilque à parentum ſemine nos turbet: ſponte tamen propria ſubinde Archeus ille fatiſcit, diſſoluiturque hinc noſtra integritas: multiſque inde modis, poſtliminio ſubnaſcuntur impuritates Monarchiæ vitæ inſidiantes. Equidem cũ natura ipſa, teſte Hippocrate, ſit mediatrix morborum: ergò eius vnitas conſeruanda, & reſtituenda integritas. Id autem vnico remedio ſat ſuperque fieri poteſt. Eſt namque vnitas alteratæ naturæ, vnitas ſanitatis læſæ, & vnitas ideo ſpiritus, ſubter morbum, agitati, dumtaxat conſideranda: non autem multiplicitas varietatum occaſionalium morboſarum. Cumque vnum è præfatis Arcanis opulenter habeat in ſe cuncta requiſita, ex dono Dei, perque præparationes Artificis. Ergò vnum ex illis Arcanis eſt ſufficiens pro omni, & quolibetcunque morbo. Atque ideo non dicit Textus, quod Omnipotens creauerit de terra medicinas; ſed medicinam: numero ſingulari. Quam alioqui medicinam, iam præparatam, pro arte medendi non creauit de terra. Medicina ergò iſta penetrat corporis penitiſſima, quæ ſuopte Bonitatis dono, membra quælibet confortat, & confirmat. Ac demum potentiſſimè reſoluit, quicquid alicubi ſordium congeſtum fuerit. Quo ſemel liquato, natura ſatagit per cognitum ſibi iter diſpergere nocuum.

2 Notent hoc loco Tyrones, quod pro conſueta ſtoliditate petant principium, poſtquam iam abunde conſtare fecerim, non eſſe contraria in natura, non temperiem elementorum, multoque minus qualitatum elementalium intemperiem: nec item humores, quibus ſanitas, & per conſequens infirmitas, iuſto titulo patrationem debeant.

Similiter etiam de febribus, ſic abſtuli fidem ſolutiuis, vt non niſi cum Scholarum
3 tædio, eadem iterum commemorem. Perfecta nimirum purgatio ægros dumtaxat, non autem ſanos, laxare deberet. Eſtque ob id perfectiſſima, quæ primò inſenſibiliter conſopit, pacatque Archeum, qui poſtmodum (cum ſit natura, ſola medicatrix) morbos, horumque cauſas occaſionales, demetit. In tono enim inauditum, coram diſcere recuſantibus, Tyronum diſcere cupientium impeditoribus. Ac ſoli me capiunt, quotquot prius iam annotata intelligunt.

4 Obiiciunt enim pro ſuis purgantibus. Nil referre, tametſi laxans pharmacum, laudabilem è venis Chymum eiiciat, potiſſimum quod fortiori iure, & breuiori compendio, abiget fæcem morboſam. Nec magnopere curandum, etſi ſolutiua vires cum crudiore cruore parum diminuant. Negant at libri de febribus & humoribus, ſub conſenſu experientiæ, quòd purgatiua tollant humores nocuos, aut morbum vllum iiſdem humoribus dicatum. Tum, quia non ſunt in natura eiuſmodi humores, nec itidem morbi vlli reſpondent iiſdem. Tum, quicquid profligant exterminantque cathartica, non eſt vnius de tribus humoribus, quos peccare aiunt: ſed eſt cruor, per virus pharmaci mactatus, cuiuſque cadauer fœtens per anum eiicitur.

Ideoque nec audent propinare purgantia, ne
quidem in acutis febribus, niſi poſtquam mate- 5
ria turget. Quod eſt dicere, poſtquam natura victrix euaſit: quando nimirum fortaſſis, deuictus hoſpes morboſus, ſponte ſua mox receſſurus, pro parte, cum aliis ſordibus à pharmaco patratis, excidet: niſi indignatus Archeus in-
geſto pharmaco virulento, morbum recidiuum 6
ſuſcitet. Quod ſæpiſſimè accidiſſe memini, & ſcriptis catalogis annotaui. Idque non ignorant Scholæ, quæ dudum iam ſeriò charactere aſſerunt, ſolam Aloëm eſſe innocuam. Ergo omne laxans, abſolutè nocuum, ſi non etiam ſimul fruſtraneum. Reus ſim itaque coram Deo, ſi non prorſus ſuadeam, omnino à laxatiuis abſtinen-
dum. Neque enim, ſi non ſtulta ſit natura, la- 7
xans pharmacum, ad venas aſſugitur: nec abſque diſcrimine in diſcrimẽ ſe præcipitaret, quæ virus intra venas nocuum traheret. Igitur ſolutiuum virus adhuc tantiſper ac in ſtomacho detinetur, putrefacit, & contaminat quicquid in meſenterio eminus, ad meliores vſus, erat depoſitum trahitque inuicem putrefacti theſauri depuratum cruorem è vena caua, eumque ſeſim contagio virulento contaminat, & fœtido fermento cadaueris liquat. Hinc nempe virium iactura à laxantibus, & monarchiæ vitalis turbatio, citra ſpem ſanationis indè. Durat autem laxantium furor is non ſolùm, quantum illorum præſentia: ſed & quantum lugubre virus, ſuo contagio ſtomachum & inteſtina aggrauat. Sic nempe artificioſa conſurgit Diarrhœa, quæ ſubinde in necem vſque perſeuerat, ridetque adſtringentium pollicitam opem, tentataque ſubſidia.

Ad 2. & 3. &c. dico pariter, ſat alibi demon- 8
ſtratum, nec temperari elementa pro miſtis, falſò creditis: nec ob temperiem ergo eorundem, multóque minus iuſtam, & ad pondus adæquatum. Ergò præſupponunt Scholæ falſa. Imò & ſophiſmate certant. Nam etſi Arcana os fractum curent, tanquam Symphytum, vel lapis oſſifragus: requiritur tamen vtrobique reponi oſſis fracturam. Herniam item benè ligatam, ſanatam memini citra exſpectationem, quod ex oſſifragio quis dudum lumbis decubuiſſet. Nec igitur Arcano indiget.

Ad 4. ſimul & 5. ſufficit, quod Arcanum cauſas occaſionales abſtergat, reliquum nempe ſupplente natura iuuata.

Ad 6. cohibeant linguam Scholæ: nam Arcanum ſanat morbos, quos incurabiles ſub blaſphemia adſtruxerunt. Quod pro me teſtantur hoſpitalia incurabilium, ſi cum epitaphio Paracelſi conferantur.

Septima autem contumelia prorumpit neſciis è faucibus, proprio ſcilicet conſciæ mentis teſtimonio.

Ad 8. & 9. certum eſt, quod clamantes doleant, dum vapulant: ex ſenſu enim doloris, os contumelias loquitur. Sin autem è myriadibus Spagyrorum, vix vnus ad optatum finem ſurgit; vitium id non eſt artis. Quia dos non pendet ex arbitrio volentis & currentis: ſed quia nondum eſt dierum plenitudo, qua hæc magis erũt vulgaria. Sat eſto mihi, quod nuſquam appareant ſigna, niſi inter Potitos Archanis, id eſt Adeptos, quodque Humoriſtarum nullus eò vnquam peruenerit, nec etiam perueniet. Itaque locus contumeliis contra ſcientiæ Medendi veritatem, nullus eſt niſi vbi nullus eſt ordo, & ſempiternus horror inhabitat. Fugiunt enim veritatis lucem noctuæ, & veſpertiliones monſtruoſi. Quia paſcuntur decumano mendacio, nempe quod norint curare febres, citra euacuationem: cum nec quidem vtroque tam venæ ſectæ, quàm laxati alui præſidio, febres ſciant certò atquo tutò ſanare. Sanent enim febrim vt adſtruunt: an ſaltem eo ipſo non adferent requiem ægro? tutoque dein, quod reſiduum aiunt, tollent? quod non ita commodè licebat, quamdiu vita cum morte, & morbus cum ſanitate conflictari credunt. Aſt fugiunt lucem veritatis, ſub pallio mendacij: ſic dictante ignorantia, ſicque iubente lucro, ſeſe
9 miſelli tutantur.

Medicina enim non eſt nudum verbum, inanis iactantia, aut ſermo vanus: poſt ſe namque opus relinquit. Quocirca ſperno contumelias, iactantias ambitionis, & vanitates miſeras. Eia mecum ad rhombum. Si verum dicitis, Scholæ, quod poſſitis ſanare quaſlibet febres citra euacuationem: ſed nolle, præ metu deterioris recidiuæ. Ad luctam deſcendite. Humoriſtæ. Sumamus è Xenodochiis, è caſtris, vel aliunde 200. aut 500. pauperes febrientes, pleuriticos, &c. partiamur illos per medium: mittamus ſortes, vt mihi illorum vna medietas cedat, & altera vobis. Ego illos curabo citra phlebotomiam, & euacuationem ſenſibilem; vos vreò facite vt ſcitis (nec enim vos adſtringo ad iactantiam phlebotomi, vel ſolutiui abſtinentiam) videbimus quot funera vterque noſtrum habiturus: præmium autem certaminis ſint 300. floreni, vtrimque depoſiti. Hîc veſtrum agitur negotium. O Magiſtratus, quibus cordi eſt ſalus populi! Pro bono publico certabitur, pro veritatis cognitione, pro vita & anima veſtra, filiorum, viduarum, pupillorum totiuſque ſanitate populi. Ac tandem pro methodo curatiua, in actuali contradictorio diſputata. Superaddite præmium, donotarij loco, ex officio, Compellite nolentes intrare in certamen, vel palæſtra obmuteſcentes cedere. Oſtendant tum, quod modo oblatrando ſtentantur. Sic namque diplomata oſtendenda ſunt. Cedant verba, & iurgia, agamus amicè, & per experientias mutuas: ſciatur poſthac, vtra methodus ſit vera. Siquidem in contradictoriis non ambæ quidem propoſitiones, at tantùm altera, vera eſt. Sed iam Humoriſtæ pauorem incutiunt, dum quis ſe mihi ſanandum com-
10 mittit. Ne nimirum nouorum dogmatum authori ſe dedant; potius autem vias ethnicorum eant, ne cenſeatur nouitate dogmatis, vitam in ancipiti poſuiſſe, fretique potiùs veteri abuſu, tritas calles ingrediantur. Ah vtinam ex altero ſeculo, mundoque intelligibili redirent, vt teſtarentur quibus ſua debeatur nex. Statim, qui iam naſutuli, vitæ ſuæ conſulere videntur, agnoſcerent ſe incurrere in vitæ perniciem; & iacturam: dum malunt vitam ſuam credere pluralitati ob ſolam' veteris erroris, & abuſus conſtantiam, quàm velle flecti ad monita veritatis. Quaſi adhuc modò ſagittis & fundis bellandum foret: quia iſtud armorum eſt genus antiquiſſimum. Veruntamen ſed nec noſtra adeo ſunt noua, vt milleſima tantùm ſint in ſe experiente: quæ centies millies, veritate & experientiis ſunt facta conſona. Medentes ergo quotquot huiuſmodi obiiciunt debiliori animæ, & artis ignaræ, ſunt truculenti impoſtores, hoſtes Chriſtianorum, inuidi propter lucellum. Siquidem augent timores in agris, ægroſque angunt, vt ſe & ſua extollant. Et dicunt. Li- 11
benter enim ignoramus, quæ mala ſunt: quoniam remedia chymica (vtimur enim iis, quándoque vbi opus fuerit) noua atrocia, nocua, æſtuantia, & periculoſa. Chymicum autem ſi admiſeris, tu ſolus eris cum tuo Chymico: nos omnes domi manebimus. Quia Idiotæ ſunt, ſtentoreſque, qui nobiſcum non conſentiunt. Mementote interim, quod plus cernant oculi, quam oculus. Ergo in lacera puppe, naufragium quæris, ſi à tuto littore abſceſſeris. Abducunt in confirmationem turbam Chymiæ apoſtaticam, itemque Iudæos, ac viros nequam. Quaſi pariformiter omne meretricum & nebulonum ſedimen, & ſpuma, non ſe ingerat ſub nomine Medentum Humoriſtarum. Etenim ſi rixæ apud me valuiſſent, non fuiſſem compulſus ad ſcribendum. Nam ſi vos charitas, aut veſtratum ani- 12
matum cura angit, eamus ad prouocatum certamen! Promitto enim, ſi viceritis, quod lubens meo malo, poſtmodùm in veſtram totus iuero doctrinam. Denique dum depurata medicamina præfero veſtris, & vera medendi principia Paganicis nugis: non fit hoc, intentione lucri captandi, aut alliciendi. Noc enim decet me ex auara mente veſtra iudicari. Ego enim pura intentione veritatem medicam concionari inſtitui, vt Medentes reſipiſcant, & diſcant quæ neſciunt, tutiorem viam ingrediantur, atque malè vitam proximi tractando ceſſent: ceſſent inquam perdere viduas, orphanos, & proprias animas. Scio namque, quod ſub dierum maturitate (*nil enim tam occultum, quod non reuelabitur*) manifeſta fiet doctrina, quàm modò per hoc volumen euulgaui. Octo ſaltem tempeſtiuius id accidat, ob animarum ſalutem, & familiarum cuſtodiam. Ad me autem quod attinet, iam à multis annis ægros non inuiſo; nec quenquam inuito, vt mea vtatur opera quod noſtratibus ſat cognitum. Quippe qui quæſtum ex alienis miſeriis non paro: ægrorum autem neminem citra conſolationem à me dimitto. Ceſſent quoque Scholarum ſtentamina, authoritatem à poſſeſſionis vetuſtate implorantia. Siquidem non cadit præſcriptio in naturam. Dono namque paganiſmum Chriſtianiſmo ſeniorem. Præſuppono quoque Scholarum errores mox cum paganiſmo incepiſſe. Noua & inaudita quæ doceo, quia Deus noſtri generis miſertus, ſub hac dierum plenitudine, theſarum veritatis aperuit, quando ſibi placuit.

placuit. Pro cunctis paganicæ ſcholæ alumnis, vt diſcant deinceps tutiori aſſentiri doctrinæ. Etenim præ veteri abuſu marcida carioſa, & verminoſa ſunt, quæ veri ſucco demonſtrantur orba. Quia vniuerſaliter & ſingulariter verum eſt, quod falſum & tenebroſum ſit omne donum, quod non deſcendit à Patre luminum: non eſt autem credibile, Adeptum medendi illuminaſſe Scholas Gentilium, quarum poſteritas tanta theorematum cœcitate adhuc mede-
14 tur, orbataque eſt medicaminum fauore, vigore, honore. Faceſſant & iactantiæ, quod à poteſtatibus mundi celebrentur, quotcunque ſermocinali doctrina præfulgent. Non enim aulœdi ſunt medici, quos creauit omnipotens: ſed in compaſſione charitatis medentur peculiariter pauperibus, eoque ſymbolo agnoſcuntur. Pater autem pauperum benignis oculis adſpicit, qui obſequiis miſerorum ſuorum vacauerit, in ſui Chriſti memoriam. Subtrahunt ſeſe populi, & magnatum adulationibus ſuo iure viuunt, iniurij nemini. Vnicoque ſigno à medicaſtris diſtinguuntur, quatenus benè agendo, ab his vilipendium patiuntur, & lubentes tolerant. Imò populus (cui ſunt benefici) obloquitur, & obgannit. Quia iſta eſt ſors, quam ſuis perpetuò reſeruat Dator luminum. Etenim abſque ſpe lucri, procurant eſſe miſericordes. Sin autem illis ſponte detur nummus, recipiunt quidem; ſed non niſi in priores vſus reponunt. Sunt autem rariſſimi, nec obuij in aulis principum. In epitaphio Imperatoris olim ſcriptum erat. *Turba medicorum periit*: Adeo hominum ſunt infeliciſſimi Principes, quibus nemo veritatem dicit: ſed adulatoribus ſtipati, nil niſi blandimenta audiunt, ac deceptionibus aluntur. Non ſaltem eſt Principum, nouiſſe eligere 15
optimum medicum, cui vitam fidant: ſed hunc commendatum, vel adſcritum à priore medico ſuſcipiunt. Sicque in aulis, continuata ſerie, perſeuerant. Ac proinde Princeps plerumque non eſt numerandus inter vita longa dotatos. Nam etſi honorauerit patrem ſuum: longæuitate tamen ſibi promiſſa ſpoliatur ab infidis auxiliatoribus.

TANTVM.

TRACTATVS
DE MORBIS.

INTRODVCTIO DIAGNOSTICA.

1 *Reſumptio totius operis.*
2 *Cur tanta Authori reprimendo auſteritas.*
3 *Deum inuocat, dum ſe humano ſentit priuatum ſubſidio.*
4 *Pauperies & fucus Logices detegenda erant.*
5 *Nuditas auſcultationis Phyſices Ariſtotelis.*
6 *Inaudita inueſtigandi methodus.*
7 *Cur ſcholæ caruerint morborum cognitione.*
8 *Morbus è præuaricatione fluxit,*
9 *Iſagoge in Morbi cognitionem.*
10 *Morborum ſchema ex Hippocrate.*
11 *Scholæ Lotopaſtæ, deſeruere ſuum Hippocratem.*
12 *Medullaris contemplatio morborum.*

1 NECESSARIVM viſum fuit, ab Elementis, qualitatibus, miſturis, complexionibus, contrarietatibus, humoribus, & Catarrhis incepiſſe, vt demonſtrarem ſcholas, morborum naturam attendiſſe nunquam: ideoque ignoraſſe rei medicæ veros ſcopos, ſiue morborum principia, theoremata, modos fiendi, cauſa adaptationis; conſanguinitates, conſenſus, alteritates, atque proprietates, remediorum, item inuentiones, delectus, præparationes, exaltationes, appropriationes: Id eſt, ægrorum ſcientificam ſanationem neſciuiſſe. Credidi namque per eiuſmodi initia procedendum mihi: eò quod ægritudines omnes (paucis forſitan exceptis) retulerint in qualitates elementales, atque innata naturæ diſſidia. In humores catarrhos, flatus, fumos: adeò vt in fumum & vapores ablata Scholarum ſcientia, in fumum euaneſcat. Tandem per Tartari errores, ad Tartaros deuenit vt oſtenderent ſe tenebris inuolutas, cæſpitaſſe in viis ſuis. Detegere enim 2
impigre illa debui: ſi reſipiſcendum Tyronibus poſthac. At non ſatis fuit, errores, inſcitiam, ignauiam, & pertinacem conſtantemque ignorantiam oſtendiſſe: niſi doctrinam veram in nugarum vicem rependero. Etenim per plurimos annos ſuſpecti mihi remanſerant axiomatum abuſus (quod lib. de febribus ad viuum depinxi) priuſquam ad ſolidam veritatis cognitionem peruenerim: dudumque Theoriæ veritatem perluſtraueram, priuſquam iuſta aliquot medicamina, quæ initiatis ſat eſſent, quærendo inueniſſem. Quamobrem cum de mor- 3
bis, ſub tanto paradoxo, rerumque pondere, dicturus eſſem apud veteres, & iuniores, modernos autem oſtenderem neminem adiutorem Deum ſerio inuocaui ac etiam propitium inueni. Statui itaque antequam ſcriberem inuocare 4
Logicen, vt per ſuas mihi definitiones, morborum eſſentias demonſtret: per diuiſiones verò, ſpecies, atque alteritates illorum; Ac tandem per argumentationem cauſas, proprietates, media, atque remedia ſuggereret, cognoſcendi atq; ſanandi. Sed ad meas acclamationes, etiam in os eius factas, ſurda fuit, ſtupuit, nil audiuit, muta manſit, nec minimum iuuit me miſerum. Quia tota impotens, ſine ſenſu. Dein igitur in 5
ſubſidium vocaui Scholarum auſcultationes Phyſicas. Tria nempe illarum iactata principia, cauſas quatuor, fortunam, Caſum, Tempus, infinitum vacuum, motum, imò & monſtrum. Vnde tandem detexi totam phyſicam verè mõſtroſam: Habentem initia ficta, falſa, ludicra, non principiantia, multò minus vitalia in con-

ſpectu *Regis cui omnia viuunt*: Cauſas item non,
cauſantes. Phantaſtica quoque entia Rationis
milleque abſurditatibus obſepta dogmata ob-
trudentem. In quibus ne veſtigium vllum na-
turæ adhuc integræ reperi : multoque minus
defectus eiuſdem, alteritateſve facultatum, aut
functionem vitalium. Minimè autem ex tali
principiorum ſtrue, notitia cauſarum natura-
lium, vitalium, morborum, remediorum, ac
ſanationum, petenda fuit. Quorſum tamen
ſcientiam naturæ,ceu in obiectum ſpectare ſco-
pum,ſum ratus.Quicquid namque à ſcholis pe-
terem, & per Theoriam contrectare aggrede-
rer; Id totum ſtatim natura riſit in Praxi, habi-
tumque eſt pro pedantiſmo.Me inquam ridicu-
lum (diſtinctius loquendo) cum ſcholis riſit.
Ac tandem mecum conqueſta eſt tam inuictæ
ſtupiditati. Tum Logica ſuam penes me de-
plorauit impotentem nuditatem, vanamque
ſcholarum iactantiam.Quippe quæ mediorum,
cauſarum,terminorum & ſcientiarum repertrix
ac ſcrutatrix hucuſque ſalutabatur, doluit fateri
debuiſſe, quod in morbis non minus, quàm in
tota naturæ compagine, muta eſſet, ſuoſque
6 etiam profeſſores in tanta ærumnarum neceſſi-
tate deſerere deberet. Imò riſiſſet ſimul vno
cachinno Phyſica Ariſtotelis, ſtolidas mundi
& tot ſeculorum credulitates, ſi ipſamet non
fuiſſet figmentum non ens, ſolo ſupebiæ flatu
turgidum. Quapropter, cum natura nuſquam,
niſi in indiuiduis exiſtat, aut cernatur : mihi
de morbis ſcripturo, opus eſt particularium
cauſas apprimè nouiſſe, prout & medenti ne-
ceſſum, illas, ſub reatu pœnæ infernalis, indi-
uidualiter perſpexiſſe. Viſum itaque fuit mihi:
rerum tam integrarum quàm læſarum quiddi-
tates inueſtigandas fuiſſe, per modum de ve-
natione ſcientiarum traditum. Atqui cum ſic
hauſta cognitio queat explicari. Tyroni ſtatui
quod per cauſas, harumque proprietates, de fi-
nitio eſſentialis ſit exponenda. Quæ nil aliud
eſt, præter cauſarum connexum. Non autem
genus definiti, & differentia.At inaudita eſt hæc
explicandi Methodus, prout mentita eſt Logica
ſcientiarum repertrix.Simulque cum ea omnis
facultas, ſermocinali Philoſophiæ inſeruiens.
Fruſtra namque ad genus definiti, & differen-
tias ſpeciei conſtitutiuas recurritur pro morbis,
7 quæ nunquam & nuſquam cognita fuere. Ita-
que cum hactenus ſit ignoratum, quod res ipſæ
nil ſint extra vel præter connexum materiæ, &
efficientis. Conſequenter quoque caruerunt
ſcholæ vera definitione : id eſt, iuſta morbo-
rum cognitione. Si ergo morborum quidditas,
ac proprietatum morbidarum conditio, ex cau-
ſis ſuis immediatis eſſentialibus profluant : ne-
ceſſariò quoque præfatorum cognitio ex iiſdem
cauſis eſt deſumenda. Eò quod conſideratio
cauſarum prior ſit conſideratione morbo-
rum. Itaque rerum naturalium eſſentias, iam
ad tædium vſque, oſtendi eſſe materiam & ef-
ficientem, connexas in agendo : ergo & morbi
cuiuſuis eſſentia, duabus iſtis conſtat cauſis, ex
iiſdem petenda eſt cognitio, per iuſtam defini-
8 tionem.Imprimis morbus eſt quoddam malum,
vitæ reſpectu. Ac quanquam è peccato oriun-
dus, non tamen eſt malum, inſtar peccati, ex
cauſa deficientiæ, cui deeſt ſpecies,modus &
ordo. Sed morbus eſt ex cauſa efficiente ſemi-
nali, poſitiuo, actuali & reali,cum ſemine,mo-
do,ſpecie,& ordine. Et quanquam intuitu vitæ
ſit malum : habet tamen ex ſuo ſimplici eſſe
naturam boni. Nam quod in ſe bonum eſt, per
accidens producit aliquid, ad cuius poſitionem,
facultates partibus innatæ, occaſionaliter læ-
duntur & pereunt per Adaſtriam : ſunt ideo
defectus à cauſa externa,faciẽtes impetum ſupra 9
vel præter vires vitales,in partibus celatas.Sunt-
que ab hoſpitibus peregrinis, intrò receptis,
& valentiore Archeo dotatis. Atque hinc im-
portunitate temporum, quantitatum, robo-
ris, ſuperioribus. Sunt denique defectus occa-
ſionales,qui (cum bonum parturiat malum per
accidens, profluatque ſæpius à noſtriſmet pote-
ſtatibus vitalibus, propriis ſunt proprietatibus
prædіti,tanquam initiis ſuis ſeminalibus ; ideo
tendunt immediatè ad expugnationem noſtra-
rum poteſtatum tanquam finem. Quos ideo
morbos poteſtatiuos voco alibi. Nec eſt autem
ens poteſtatiuum illud, quod ſcholæ vocant
morbum perconſenſum, perque vaporum col-
ligantiam fieri putant:ſed ens poteſtatiuum con-
tinet regimen coactæ facultatis, tam ſcilicet re-
ſpectu authoritatis vitalis,quàm ipſius morbifici
entis. Quod ſcilicet motu proprio natum eſt,
ſuſcitare morbum poteſtatiuum ſuæ claſſis. Pe-
rinde vt Cantaris ſuſcitat ſtranguriam. Idque
etiam fit internæ authoritatis poteſtate, & vi
partium,in partes. Sic ens Apoplecticum epile-
pticumue in ſtomacho vel vtero adhuc præſens
animam quatit, imò & inde cerebrum, cum pe-
diſſequis potentiis, in ſui famulatum, velit no-
litue,traducit. Poteſtatiuum ens itaque nedum
deſignat functionum læſionem : ſed & regimen
partis, & entis morbiferi vim occaſionantem,
prorogatam in facultates ſubordinatas,tanquam
imperij in vaſallos. Perinde etiam ſiue partes
procul inuicem diſtent, ſiue prope ſint. Nam
ſunt debita proprietatum tributa.Enimuerò pri- 10
mus Hippocrates, inſinuauit morbos diſtingui
per hoſpitia & ſapores. Atque vtinam poſteri
hunc ſeruaſſent tenorem. Sed œſtro velut affla-
tus Senex ille, futuros præſagiuit ſequacis ſcho-
læ auſus, monuitque præciſè, ne crederent ca-
lores, frigora, humiditates, acrimonias,vel a-
maritudines eſſe morbos : ſed ipſum amarum,
acre, ſalſum, ponticum, *&c.* Aſt coram ſurdis,
vel egregie perforatis auribus hæc cecinit. Si- 11
quidem ante acta ab olim ſecula, in inqui-
rendi ignauiam & facilem credulitatem prona,
arripuere caliditatum & frigiditatum ſcabio-
ſa theoremata, iiſque ſubſcripſere ob plauſi-
bilem facilitatem, ſuoque valedixere Magi-
ſtro : qui morbos iuxta diuerſoria diuidendos
ratus, corpus noſtrum in tres diuiſit claſſes :
nimirum in continens ſolidum, ſiue vas ipſum.
In contentum, ſiue liquidum : & in ſpiritum,
quem dixit impetum facientem. Qui nempe
Gas æthereum ac vitale eſt, nobiſque con-
citat omne Blas in vtrumlibet finem. Quam
morborum diuiſionem licèt expreſsè non di-
ctauerit : ſat tamen eandem inſinuauit. Etenim
paucula tantum ſcripſit, quæque circumferun-
tur omnia,penè ipſi ſunt ſuppoſita. Atque ideo 12
vtinam poſteritas ſua ingeniorum acumina iux-
ta Senis illius mentem direxiſſent! fortaſſis cau-
ſarum morbidarum intellectum Dei permiſſu
hauſiſſent. Sed vnius poſtmodum Galeni au-
thoritati ita ſubſcripſere,quod velut in ſoporem
obdormiuerint, attonitæ dum à me excitantur.

Cauſarum

Cauſarum autem nomine, in ipſa morborum medullari integritate, materiam, ſuo efficiente proprio inſtructam, intelligo, internam ſcilicet, proximam, vitalique initio oriundam. Quare etiam externas & occaſionales nomino, quotquot non ex ipſa vitæ radice fluunt. Ideoque de cauſis ago, quæ ſunt ipſe morbus. Panis namque maſticatus & deglutitus, adhuc externus eſt, quia reiici poteſt. Sic & chylus inde in ſtomacho coctus, adhuc externus eſt. Quinimo poſtmodum domeſticus factus, atque interior noſtræ œconomiæ licet ſit factus ciuis: dum tamen à viuo ſeparatur, & in morborum culinam ruit, eo ipſo vt hoſtile factum; ita & externum vitæ reſpectu, cenſendum. Sic & aër peſtilens intrò attractus, licet intus venenum ſparſerit, & internum ſit reſpectu corporis: nondum tamen internum eſt reſpectu vitæ: adeoque nondum eſt morbus ipſe cuius videlicet dumtaxat occaſionem in ſe continet, nec eandem occaſionalitatem deponet vnquam. Sed Peſtis eſt, dum Archeus applicato ſibi contagio, partem ſui infectam à toto ſegregat. Ad eius proſcriptionem reſiduum Archei collaborat anxietaturque ſerio, ne ob ſymbolum penetretur, & pereat. Conſimile occurrit propemodum in morbis reliquis. Siquidem vita proximè non læditur niſi à veneno quodam ſuo, ſibique proprio, quod ſibi applicari permiſit.

IN PVNCTO VITÆ SVBIECTVM INHÆSIONIS MORBORVM.

VIta perfectè ſana non habet morbum: quia ſanitas integritatem præſupponit, quàm morbus lacerat. Adeoque ſanitas, & morbus ſibi contradicunt. Vita quoque extincta, non eſt morbus, nec morbum in ſe admittit. Eò quod proprie loquendo, vita illa eſt merum nihil, nec amplius exiſtens: Morbus autem eſt hoc aliquid. Tertiò denique, cadauer, vtut virulentum, aut tabo infectum, attamen nullatenus capax eſt morborum. Quapropter tametſi corpus dum viuit, ſit domicilium morborum: non tamen eſt verum morborum efficiens internum. Multò etiam ſanè minus ſordes, ſiue excremēta (quæ humores noſtri conſtitutiui putantur) ius habent aut proprietatem morborum. Verùm ſi qua pars morbi adſcribenda ſit inordinatis fæculentiis: illa profectò tota vergit ad cauſam occaſionalem. Siquidem morbus eſt ens verè ſubſiſtens in corpore, conſtructumque materia & efficiente interno ſeminali, adeoque etiam hactenus ſeſe ſequeſtrat longè à cauſis occaſionalibus. Præſertim quod interna rerum initia conſtituant ipſum ens: ſintque inſeparabiliter de eius eſſentiali quidditate. Sic nimirum vt ſi loquamur de corpore, vel anima humanis: rectè vtrumque dicitur homo, licet non integer.

Sic nempe materia morbi, verè eſt morbus: provt & efficiens eius ſeminale eſt verè morbus: licet non propriè integer ſit morbus: Itaque quandoquidem morbus ſit dumtaxat in viuo, non autem in mortuo, neceſſe eſt vitam eſſe immediatum morbi domicilium, ſubiectum internum, imò & opificem eiuſdem. At cum vita non ſit corporis, nec corpori eſſentialiter propria: ſed corpus citra vitam ſit cadauer, ſitque morbus in vita: neceſſariò quoque omnis materia ſiue domicilium & efficiens morbi, non excedit vitæ limites: Id eſt, neceſſariò omnis morbus habitat intra capſam Archei, qui ſolus eſt immediatus vitæ teſtis, exſecutor, organum, vt & hoſpitium. Apoſtemata autem, vlcera, ſordes, excrementa, &c. ſunt tantum vel occaſiones mortis ac morborum: vel eorundem producta poſteriora, in nouam tragœdiæ ſcenam ſuſcitata. Nec ſanè ideo mirum, quòd vnà cum vita, morbi omnes in nihilum abeant, ſi vita ſit immediatum ſubiectum domiciliumque morborum: ſed dudum admiratus ſum, quod hactenus nemo medentum ſciuerit, in quo eſſentia morborum gliſceret. Sed circum qualitates elementales, humores, complexiones, contrarietates, & diatheſes vagati ſint. Nec ſemel quidem animaduerterint, quod ſicut ſordes non ſunt morbi; ita nec morbi in ſordibus: at tantum in ipſamet vita degant, atque in eadem ſic incluſi oriuntur, adoleſcunt & pereunt, quod cum nullibi ſint extra vitam: debeant eſſe vitæ intimi atque domeſtici fures. Hæc de morborum proprio receptaculo. Porrò cum morbus citra controuerſiam admittatur ens exiſtens in nobis tanquam hoſpitio, potiaturque ſuis ac ſingularibus proprietatibus, ac ſymptomatibus diuerſis: neceſſariò morbus non eſt de numero accidentium: eò quod accidens non eſt accidentis ſecum combinati, & à ſe tota ſpecie diſtincti: Siquidem aciditas, vel amaror, non eſt proprietas albedinis, nigredinis, leuitatis, aut caloris: ſed ſingula quæque ſtant pro ſeipſis. Quapropter ſi morbus eſt ens, & non accidens, ſi denique de ſe proferat nedum alterationes, varias diſpoſitiones, debilitates, &c. verùm inſuper generet ſubſtantias, degeneres ab ordinario naturæ ſuæ inſtituto: neceſſariò debet conſtare materia, & efficiente ſuo interno, ſiue ſeminali. Denique cum morbus ſit internus ipſi vitę, de neceſſitate quoque conſequens eſt, quod materia morbi ſit Archealis, & ipſius efficiens ſit vitalis. Ac vt clarius loquar, Morbus neceſſariò omnis eſt vitalis poteſtatis actus Idealis efficiens, induens ſibi veſtem ex Archeali materia; atque acquirens formam vitalem & ſubſtantialem iuxta differentiā tarditatis, & celeritatis ſeminum idealium. Quæ quidem hactenus fuerunt à mortalibus ignorata, & magis longè adhuc quæ ſequuntur, nituntur theſi huic: Deus non fecit mortem. Atque tantundem à morte ſemper eſt alienus, quod recuſet vocari Deus mortuorum. Imprimis etiam licet mors quandoque inuadat, abſque morbo: plerumque tamen mors morbos ſequitur, quod nemo addubitet, quin mors iſta ſit morborum filia, ſiue cauſa ſecunda ex qua, & propter quam vita extinguitur. Id eſt, mors adeſt. Sed cum Deus non eſt vllatenus mortis author, per quem ſcilicet mors in hominem, alioquin immortalem introiuerit, idque non magis, aut potiori iure in initio mundi, quam hodie: Inquirendum eſt ſedulo medenti, vnde mors ab initio & etiamnum hodie cauſaliter irruat, vt inde conſtet, vnde morbus ſui integritatem hauſerit. Siquidem quanquam ſat obuium ſit, quod mors, velut priuationem ſiue exſtinctionem vitæ continet; ita nec in ſe, aut pro

ſui exiſtentia non requirit formam vllam ſubſtantialem, multoque minus vitalem. Ac certè morbus non dicit, vt talis, priuationem: ſed ens verè ſubſiſtens, agens, actu nocuo vitæ, & vitæ inſidians: ita quoque oportet morbum cõſtare formâ ſuæ quidditatis, quam vitam in ſe capere queat, illaque informari. Sed cum morbus eodem ſurrexerit initio, quo mors; nec Deus ſit mortis autor vnquam. Sequitur omninò, quòd Deus non ſit author vel creator morborum. Neque idcirco licet morbus habeat formam aliquam ſubſtantialem; non habet tamen vitam nec lumen vitale, niſi quod à vita ipſa mutauit: quatenus ſcilicet in lumine vitæ noſtræ, vel pecudum gliſcit. Non autem quod morbus pro ſui ſeminis eſſe requirat, aut impetrauerit à Patre luminum, lumen vitale: quod in ſe potius lethale nuncupandum eſt, ac prorſus à Dei creatoris bonitate alienum. Itaque tametſi Deus ſolus creet omnes omnium rerum formas, & Pater luminum det omnem formam eſſentialem, ſcilicet vitalem ſubſtantialem, adeoque & ſubſtantiam formalem, abſque competitore ſecum vllo: Attamen id locum non habet in morbis, quibus videlicet formandis ſolus homo præſidet. Quia hominis vita cauſas ſecundas ſola continet morborum, & mortis. Idcirco quia Creator Deus negat ſe feciſſe mortem: ideoque & morbum. Stat enim morbus in vita hominis, adeoque omnis eius quidditas è vita hominis dependet; idque nedum ſeminaliter, prout alioqui proprium eſt cunctis rerum quarumcunque ſeminibus: verum inſuper & formaliter, adeo vt vita archealis, ſiue caro & ſanguis, ſint & maneant morborum totalis cauſa formalis, ſiue effectiua formarum morbi. Nam qui ab initio recuſauit mortem, aut morbos effeciſſe, deinceps demum nec mortem nec morbos feciſſe volet vnquam. Pater enim luminum ſuum honorem nulli tribuet creaturæ, creandi lumina formalia: exceptis formis lethalibus morborum quorum, vt nequemortuorum Deus vocari voluit. Itaque homo manet mortis ſuæ (qui pridie immortalis erat(vt & ſuorum morborum opifex: quaſique mortis creator. Sic quidem vt vbi fecerat Deus lumina vitalia, homo creet Ideas morboſas, obſcuras & lethales; tantumque diſtat eiuſmodi Idea, à lumine vitali, quantum calor ater à luce. Actus ergo formalis mortis, atque morborum, ex actione peccati originis manauit, & manabit vſque in ſeculi conſummationem. Eadem enim cauſa quæ initio mundi fecit mortem, ſiue cauſa eadem ſecunda naturalis, quæ dedit introitum mortis naturalem in humanam naturam: eadem prorſus & hodie facit mortem & morbum. Cum gloria namque Creatoris pugnat, non feciſſe mortem ab initio, eamque factam per hominem, deinde ſibi aſſumpſiſſe gloriam ſciendi fabricare eam: quaſi ab homine id didiciſſe debuiſſet. Quod autem iam de morte dictum eſt, id de morbis pari iure intelligendum: quippe cum ex eodem ortus puncto mors & morbus profluxerint. Itaque ſi dicatur Deus dare morbos, vel mortem: non eſt quod iam velit eſſe Creator eorum, quorum antea fabricam penitus recuſauit: Sed dicitur permiſſiuè author, & princeps vitæ & mortis. Quod ſicut eſt verus ac ſolus vitæ Author, eamque ideo moderetur, & tollat pro ſuo lubitu: ita permittit, vt hic cedat, & alter cadat, & quod cauſæ ſecundæ tam directè, quàm irregulariter incidant, vnde homo oppetat, vel morbus vigeat. Aſt creatio morbi, vt entis ſubſiſtentia, ex materia & efficiente, ſeminali atque ideali, malo & lethali: nequaquam ex Deo procedit. Nam dum hominis in arbitrium collocaſſet, poſſe citra mortem permanere, ve eadem die morte morbi: eodem paſſu quoque in hominis manu poſuit fabricare mortem & morbum ipſum, tanquam mortis præcurſorem, ac præparatorem. Introitus mortis in naturam hominis conſideratus, prout illum alibi paradoxo notabili explicui, probat exquiſitiſſimè, morbum non ſolummodò conſiſtere in parte vitali hominis: ſed & morbum ipſum, naſci ſeminali Idea ex ipſo Archeo. Breuiter autem id probabo. Ex concupiſcentia carnis, orta eſt caro peccati: ideoque & mortalis Archeus in illa, & per conſequens quoque inde Archeus, in quantum eſt vitalis, in carne peccati, agit omnem actionem, producitque omnem actum formalem nocuum atque lethalem, quem Deus recuſauit facere, permiſitque hominem ſibi cudere cauſas mortis, & morborum. Non eſt tamen homo proinde creator, licet faciat ſibi actus formales ſiue formas ſubſtantiales morborum, ſiue vitæ nocuas: ſiquidem illi id conceſſum fuit vi verbi, quod quacumque die comederet de fructu arboris ſcientiæ boni & mali, morte moreretur, & ſatellites ad mortem deſtinatos ſibi faceret. Idque ex natura ipſamet mortis, in carne peccati neceſſariò partæ. Actus itaque, qui eſt de eſſentia, exiſtentia & ſubſiſtentia, prout etiam de propagatione, contagioniſve fertilitate morborum, pendet omnino in vita, ex vita, per vitam: intra quam etiam clauditur. Miſeri ſanè mortales, atque longè miſerrimi infirmi, qui hactenus Medentes magno caroque pretio ſtipendiarunt, ignorantes, quid ſit morbus, à quo oriatur, in quo conſiſtat atque ſubſiſtat. Admiror autem, hæc ante me non olfeciſſe priores, vt nec Neotericos: vtpote quorum Sacra anchora plerumque eſt in ſpe Criſeos, & de Criſibus, ad excuſandum ſuas ignorantias plurima commenti ſunt. Siquidem Criſis in morbis nil præter Archeum probat: ſi credat ſuo Hipprocrati, dicenti, Naturas ipſas morborum medicatrices, & auxiliatrices vnicas. Luna namque non facit Criſes cauſatiuè, ſed ſolus Archeus lunæ inſequens rythmum. Dies namque metitur luna, magiſque in probationem actionum Archei, quam in cauſalitatem ſpectat. Semper enim Luna 14. die, eſt oppoſito loco, quo erat prima die: ergo & vires oppoſitas Archeus habet, qui lunæ rythmos æmulatur, Sic & de 7. die, *&c.*

Concludo itaque pro notitia morbi, quod morbus vel habeat fomentum, vel dumtaxat excitamentum à cauſa occaſionali: vel ſponte motuque proprio ſurgit, ſuoque ſeminis contagio perſeuerat, vt dum epilepſia ſemel concentrata eſt, vel prodagra radices egit, propriâ nempe ſpontè quoties lubet expergiſcitur. Perinde quoque, biduo triduoque, vel amplius ceſſat morbus, atque iterum ſtatis recurrit periodis, licet cauſa occaſionalis interea perpetuo ſit præſens, ſicque poſt aſſumptum ſolutiuum nocuum, licet poſt paucas abinde horas expellatur, inquinato tamen inde Archeo furit obeditque hauſtæ veneni labi. Sic quoque connaſcuntur

nubis

nubis procliuitates, hæreditariique toti alicui familiæ vernaculi morbi: quia vitæ ipſi concentrati ſunt, ac velut notæ characteriſticæ impreſſaque noxiorum ſigilla.

PROGREDITVR AD MORBORVM COGNITIONEM.

1 *Medicina ſcientiarum occultiſſima.*
2 *Præteritorum ſeculorum ignorantiæ ideo excuſabiles.*
3 *In quo habitent morbi.*
4 *Ortus morborum.*
5 *Vnde inceperit morbus.*
6 *Morbus immediatè, cur in ente primorum motuum.*
7 *Ignorata cur fuerit morborum eſſentia.*
8 *Morbus nupſit enti vitali.*
9 *Semina cuncta quomodo profluant é mundo inuiſibili.*
10 *Ortus efficientium, & proprietas Idearum ſeminalium.*
11 *Ab inuiſibili Idea, rerum cunctarum ſeminalia initia.*
12 *Ens ſeminale quomodo ſuſcipiat ſui complementum.*
13 *Explicatur vis Idealis ſeminum per claſſes.*
14 *Mors & morbus quanquam eodem initio orta ſint: differunt tamen, quod morbus Ideas habeat, non autem mors.*
15 *Ridebunt Scholæ Ideas: ſed ſcholarum ignorantiam carpit Author.*
16 *Probat inſcitiam earum, vno ſaltem exemplo.*

IAM alioquoties, nec fruſtra aſſerui, artes & ſcientias in faſtigium properaſſe; ſolam autem medendi artem, ſi non retroiiſſe, ſtetiſſe ſaltem ac circa idem fallax punctum circumiiſſe. Hinc quoque conieci difficillimam humanitùs fuiſſe morborum cognitionem, atque inde dependentem medelam. Inquam tot felicia ingenia per tot ſecula ſuos conatus fruſtra impendere. Idque non hoc à ſolo contingeri, ſiue euentibus coniicio: quod nimirum neglecta huc vſque fuerit morborũ notitia: ſed quia ex parte cauſarum, tota ſit inuiſibilis, & inuia. Quapropter etſi ignorantiæ ſcholas taxem, non id à me factum velim vanæ gloriolæ ergo, vt neq; animo conuiciandi totum corpus facultatis: vtpote quod in me non peccauit: verùm ſolo ſtudio docendi mortales. Non quidem quod mihi perſuadeam, Dei bonitatem humanæ inuidere ſanitati hanc doctrinam. Dum vel ab initio per mundi ætates diſperſit ſuum donum per quoſdam, medentem quoque ſummoperè commendent Sacra. Aſt plerique, per ignauiam indagandi, & credulitatis promptitudinem, in ſe ſuffocarunt lumen iſtud dotale: adeoque ſtruente diabolo ſemper falſis ſuperſtructum fuit Gentilium initiis. Itaque difficillima ſcientiarum medicina,
2 ob morborum inuiſibilitatem, & dolum, ab ethnicis theorematibus inoletum, nullo ingeniorum acumine penetrabilis fuit. Quas auxit difficultates inuentio, & cognitio tantorum ſimplicium, remediorumque inde peritorum præparationes, appropriationes, & applicationes, iuxta labentium occaſionum varietates, & celeritates, in quibus ſingulis, vtrobique ſuis ſunt ſcenæ Actores inuiſibiles. Quos niſi quis perfecte nouerit, vel remedium ſuperexcellens ſit adeptus tela ſua profecto ad poſteriora: non autem ad ipſas radices perdet. Stetit ergo medendi ianua, ab mundi cunis clauſa, quam mihi aperire mandauit acceptum talentum (huius enim iactantiæ me inſigniter puduit. Teſtis ſit Deus) quare cardines, & poſtes prius à ferrugine ſoluere debui vt fores panderem intrare volentibus. Clauem itaque vnicam & auream, in Archei archiuis hactenus occultatam, ad ignem pyrotechnicũ lumenque veritatis exponere debui. Vt quiſque introeat in aulæ abdita, quantum ſibi deſuper conceſſum fuerit.

Morbum imprimis non appello diatheſim 3
ſed ipſum ens præuaricans, quod ex ipſo Archeo cuditur vitali. Non ergò intueor morbum velut abſtractam qualitatem. Idque mihi ſic ab olim induxi, vt inſtar vitæ, ſit vitæ ipſi ens vernaculum. Ratio cur morbus tam celeri paſſu penetret in vitam propter ſymbolum. Quare Apoplexia, Lepra, Hydrops, vel Amentia, quatenus qualitates in abſtracto, penes me nõ ſunt morbi: ſed quatenus ens Apoplecticũ, leproſum, maniacum, *&c.* ſcopum & cauſas ipſas morborum in ſe complectitur.

Morbus quidem à peccato incepit. Non enim 4
in naturæ noſtræ integritate, puritate, & innocentiæ vigore, mors erat, multoq; minus morbus. Mors enim comminata erat, non morbus, niſi quod comiter intelligerentur ad futura. Ergo morbus non aliter quàm ipſa mors, ſui natura, vitam oppugnat, eiuſque poteſtates, quas ideo vitales dicimus: quod illarum deperditione, lenta vel ſubita mors adueniat. 5

Fide credimus mortem idcirco, omnemque infirmitatem, à peccato intraſſe in hominem, & per concupiſcentiam carnis peccati, propagatas in poſteros omnes. Idcirco neque à Gentilitio morborũ ac mortis introitũ, diſci non potuiſſe. 9

Vtpote rationabile fuit, ægritudinum omnes claſſes radicatas in eadem concupiſcentia carcis, per quam morbus intrauit. Etenim vt concupiſcentia in conceptu non peccat ante conſenſum, fingentem plauſibilitatis ideam: Ita neceſſe eſt omnem morbum in carne peccati oriundum, conſiſtere in peregrina imagine, ſiue idea ſeminali corruptæ naturæ. Legi inquam erat conſentaneum, vt ens quod ſub voluptate concupiſcibili conſenſit, & peccauit, primariò quoq; morbis plecteretur. Ita quidem vt nedum externis ſuccumberet violentiis; ſed ſuis exorbitationibus propriis vindicias peccati in carne experiretur. Vt ſcili. ipſe Archeus, rector carnis peccati, paſſionum ſuarum eadem libertate, erroneas ſibi fabricet imagines, quæ ſibi tanquam veneno forent. Nimirum ex concupiſcibilis voluptatibus, paſſionibus iraſcibilis procellis, item turbulentiis etiam ſpontaneis ſubiectus ſtaret propriæ ruinæ, quã ſibi cuderet.

Quæ nimirum imagines, vt entium morboſorum ſemina, ſibi prorſus deinceps eſſent 7
intimo vitæ thoro nubiles. Durus hic ſane ſermo, in auribus non ſupra nugas calores, & lutum audire aſſuetis. Quapropter ſi quis miretur tantam Archei ideati, idearumque ſemi- 8
nalium efficaciam, vt morbos, ipſam pariant mortem: is nondum agnoſcit omnium omnino rerum naturale initium ex parte ideali in ſe-

mine quouis pendere. Quare conſideret, ſicut lumen vnitum in ſublunaribus, ſiquidem vix aliquid eſt lumine ſpiritualius, vtpote quod ſolidum vitrum, imò etiam ipſum locum penetrat) accendit ligna & ædes? ſic & idea quævis ſit lumen, tam quatenus à ſpiritu, vitalis luminis participe, cuditur, quam ex proprietate eſſētiæ ſuæ ſit luminoſa.
9 Alinquin ipſæmet ideæ, quatenus conceptæ, nil ſunt, præter lumina vitalis animæ, reflexæ in ſui cogitationes: quæque ideo nec concipiuntur, niſi in ſpiritu luminoſo, in quo ſuſcipiunt figuram rei conceptæ. Id eſt, fiunt ibidem ipſa intellectualis idea. Itaque quamuis ipſa cogitatio ſit merum non ens: attamen ex ipſo ſuæ natiuitatis iure, quælibet res concepta conſtat materiâ conceptâ, & lumine vitali, intelligibiliter in illam reflexo. Cumque imaginatio ſit intellectus ſimia, licet non ſe transformet in rem conceptam, pro more intellectus, tamen hanc concipiendo, figuraliter in ſe transſumit, figillatque eius conceptum, depingitque quamdam rei imaginatæ ideam ſeminalem, cum lumine, efficacia, & omni operandi modo. Idque totum ſub vnitate atque ſimplicitate ſui maximâ Adeò vt ſi in ſeminibus prolificantibus, & continuantibus vniuerſi perpetuitatem, hæc contingere appareant, atque operari per lumen, ingenti efficacia. Quidni hæc eadem non ſecus fieri in morbis cognoſcemus? Præſertim dum fortiori iſthæc apprehenſione ſculpuntur?

10 Nam concepta nos docent, ex paſſionibus, vel perturpationibus, non entibus, oriri imagines veras, reales, actuales: non ſecus atque prægnantis cogitata, imaginem realem, quantumcumque peregrinam atque exoticam, cudunt. Quamobrem ſic nempe venena parit phantaſia, quæ hominem proprium interimunt variiſque ærumnis, affligunt. Vſque adeo ſicut imagines iſtæ primariò procedunt à poteſtate imaginatiua, cuius organum immediatum eſt ipſe Archeus: ita prorſus neceſſum eſt, qui picem tangit, inquinetur ab ea. Id eſt, oportet ipſum Archeum primariò & immediatè concipere, atque nouam illam induere imaginem, eadem affici, & afficere vi ſymboli, cætera à ſe dependentia, iuxta ideæ illius nocuæ proprietates. Illudque fermentum ſemel in illo, impetum faciente æthere, depictum, eſt morbus. Qui exinde in cruorem, liquorem proximè aſſimulandum, atque in partes denique ſimilares, atque in ipſa corporis recrementa ſe diffundit, iuxta proprietatem ſuæ illius ideæ. Hinc nempe morbi diſtributionum atque digeſtionum. Quid ſi ſpiritu inſito cerebri aut lienis hoſpitio, ideæ formentur, imaginando, quæ & in brutis ſint omnium motuum Blas principale & organum: Nil vetat, quin ipſe Archeus, partibus inſitus, ſingulares fabricet & ſubinde exorbitantes ideas, vi imaginatiuæ non abſimiles. Sic nempe ſaliua Rabidi, Tarantulæ, vel Serpentum, itéque Napelli, Aconiti, vel Solani ſuccus nobis inuitis, ſuam furoris imaginem communicat. Quocirca nil vetat pariter, primarium imaginandi organum, formare ſibi inquilinas imagines, ſeminales, fermentales, venenoſas, &c.

11 Quicquid natura ſui, per ſe, atque immediatè poteſtates vitales affligit, debet eo ipſo eſſe de proſapia, & conditione illarum poteſtatum. Non enim alioquin haberent ſymbolum; aditum, conſonantiam, vires, aut penetrationem in inuicem: vt neque per conſequens applicationem, & actiuitatem. Etenim cùm poteſtates ſint ſigilla inuiſibilia & intangibilia Archei, qui ipſus eſt inuiſibilis, & intangibilis, non poſſunt illæ attingi, multoque minus penetrari, aut ſuperari à corpore. Quia eiuſmodi poteſtates, vtcumque vitales, carent tamen extremitatibus, quibus tangantur. Vnde ſequitur (quod hactenus eſt neſcitum) quod omnis morbus (vtpote gliſcens in vita) quia de vitalium poteſtatum indole, debeat immediatè cudi, & oriri ab ēte quod natū eſt producere ſeminales ideas.

Cumque nil inter conſtituta fiat à ſeipſo originaliter, neceſſariò tam morboſarum, quàm 12
vitalium poteſtates, pendent ab ideis, vel ipſius generantis (vnde morbi hæreditarij) vel generati Archei. Verùm vt id clarius conſtet. In ſemine brutorum & hominis eſt poteſtas formatiua, ad ſimilitudinem generantis. Vtpote quæ cum ſit diſpoſitiua, ac diſtributiua totius regiminis in figurando, eius actiuitas à nemine eſt controuerſa. Scientiam ergo à generante infuſam habet ſemen, ad fines ſibi agendos accommodatā. Alioquin enim ſemen, quod in ſui ſubſtantia eſt ſterile, fœcundum fit per imaginem. in libidine concitatam. Nimirum imaginatiua generantis, primò parit ideam, quæ ſui exordio prorſus eſt non ens; veſtiendo autem Archei amictum, fit ens reale ac ſeminale, Idque tam in plantis, quam ſentientibus. In vegetabilibus namque ſemen ab initio prodit inuiſibili (plantæ ſiquidem data vis eſt prolificandi per ſemen, adeoque conceptum habet analogicum, qui format ideam ſeminalem propagando) ſuam fœcunditatem, vitæque primordia mutuat, non autem vitam ipſam, (prout alibi de formis) itaque ſcientia, donat radices, diſpoſitioneſque materiæ ſibi deſponſatæ ad vitam, ſemen mutuat ab idea ſeminali, omnis nempe fœcunditatis cauſa. Idque olim ſubodorati, dixere omnem generationem à mundo inuiſibili ſuam trahere originem.

Ter glorioſus omnipotens, ſuæ cogitationis 13
nudo puroque mandato, conceptoque verbo (fiat) totam creaturam ex nihilo fecit: illique vires ſeminales, in ſeculum durabiles, indidit. Creatura autem deinceps receptum propagat donum, non quidem ex nihilo, vt neque proprio mandato: Sed potentiam à Deo recepit creandi imaginem ſui ſeminalem, transferendi, ſiue depingendi eandem inſuiipſius Archeum. Hæc ſcilicet eſt vis ſeminalis, hominis, brutorum, & plantarum. Non autem quod in plantis hic conceptus ſit pecuinus, nec à libidine ſuſcitetur. Sat eſt namque, quod modo analogo contingat, quo veteres conſenſere omnia in omnibus eſſe. Quem modum, deſumpta à nobis ſimilitudine, oſtendunt ſympathia & antipathia rerum. Sentiunt enim mutuam præſentiam, excitantur mox illo ſenſu, in dotium ſuarum explicationem. Quippe quæ aliàs manerent immota. Senſus autem, non poteſt non virtuti imaginatiuæ quodammodò æquipollere. Quod de Peſte alibi ex profeſſo latius. Aſt mihi iam ſcopus, non de plantis philoſophari: ſed dumtaxat de morbis noſtris. Sufficitque ideo, quod ipſa imaginatio, à formatione imaginis dicta, ideam cudat, cuius ergo ſemen omne

omne fertile. Cumq;in nobis vis illa phantaſtica ſit quaſi brutalis, terrena, & diabolica, (iuxta Apoſtolum) ideo eſt ſuis morbis obnoxia, poteſtque cudere imaginē in ſuiipſius immediato Archeo organo. Hinc nobis materialiter ac efficienter, omnis in nobis morbus.

14 Etenim quidquid naſcitur, aut fit; id totum contingit cuiuſdam ſeminis neceſſitate: habetque omne ſemen ſuum hoc aliquid ab idea, ſpiritui indita ſuo: Morbus autem eſt ens reale, fitque in viuo dumtaxat. Vnde conſequens, quod etſi morbus vitam oppugnet, vt mortis præcurſor, naſcitur tamen à vitali, eodemque in vita initio, nimirum à carne peccati. Verumtamen mors, & mortua quæque, carent radicibus quibus producant. Atque adeò cum mors interitum dicat, ſiue priuationem, caret imagine ſeminali, in quo à morbis diſtinguitur. Vita quidem eſt ab anima, ideoque & primæ conſtitutionis præmiſſus character: ſed morbus à confuſionibus ac perturbationibus impuri Archei prodiit, ſibique radicaliter inſertus, ſic permanſit deinceps inſeparabilis, nimirum quoad potentiam formatiuam idearum infirmarum. Morbus itaque coaleſcens ab ideis, tanquam ſui ſeminali initio efficiente, induit materiam ſibi aptam ab Archeo mutuatam, & in ens reale conſurgit, per modum aliorum entium naturalium. Cumque in Archeo formata iam ſit idea, confeſtim quoque hæc agere, incipit, nec feriatur, quin partem Archei contaminet. In qua ſubinde fermentum, tanquam cauſæ efficientis medium, ſuſcitatur per auerſionem à vitæ integro: huiuſque tandem audiutorio craſſiorē corporis molem vel contaminat, vel ſaltem turbat digeſtionum œconomiam.

15 Ridebant (ſat ſcio) ſcholæ Platonicam doctrinam, quod ideas ſeminales, poteſtates ideales, & actiuitates formales morbis aſſignauerim. Mallent namque quatuor qualitates, fictis humoribus ſtipatas, agnoſcere, ringunturque has nugas à me peſſumdatas, neſciæ, cui cauſæ morborum quidditates atque medelæ deberentur. Neſciæ inquam, quod potentius, vicinus, magiſque domeſticum ens, exercitum in humanam vitam conſcripſerit, de quo etiam dictum fuit diuinitus, quod hominis domeſtici ſint inimici eius. Etenim obſtructiones, ab iniuriis ſpurcitiarum occaſionaliter inductas, tanquam morbos, vbique inſigniter accuſant: quæ non tam ipſum obſtruens, vel etiam obſtructum, tam notabiliter arguunt, quantum actionis, paſſionis, atque relationis maieſtatem in obſtruente repertam, alto ſemper notarunt ſupercilio. Quaſi ipſa obſtructio, ſiue ipſamet relatio eſſet morbus: fundamentum autem illius relationis, cauſæ morbificæ rationem clauderet. Totus videlicet ſcholarum error, ex ignorantia morbi, conſiſtentis immediatè in ipſamet vita: non autem in ſordibus, atque ſpurcitiis erroneis, vitæ peregrinis, & extrinſecis. Bone Ieſu, Sapientia Patris luminum! quanta tenebrarum confuſione ceſpitant humana iudicia niſi tu illa regas! Siquidem dum veſicæ calculum, omnes denique rerum ſordes, miſturas, poteſtates, proprietates, effectus, effectuumque libertates, agilitates, & alteritates, ſolis elementorum congreſſibus & bellis conſecrarunt, eadem methodo ſignificarunt, ſe non vltra calores & frigora

16 ſapere velle, ac poſſe. Sic nempe calculum in medio lotij areſcere, ſiccari, atque indurari per calorem, abſque pudore & iudicio docuere hactenus, eodemque quidlibet audendi priuilegio, totam naturæ hiſtoriam, ac rerum natiuitates neglexerunt, ſeque ventura ætate miſerandas, quia ridiculas fecere. Quamobrem tecum ſæpe conqueſtus ſum, Bone Ieſu! ô vitæ Princeps, quàm difficile foret ſcholis, tanto nugarum lenocinio, & nebularum præſtigio, à puero conſtanter nutritis, vera rerum principia aſſumpſiſſe. Niſi clauum nauis teneas, veliſque ſecundum ventum inſpires, ominor, quod inimicus homo mea ſcripta in chartas Voluſianas ſit traditurus. Aſpira Deus: pro bono imaginis tuæ, vt ipſa ſemina teſtentur ſibi adeſſe Archeum, qui niſi ſola generantis concepta idea fœcundetur, in molam atque informe monſtrum recedunt, cui non minus figurandi, quàm proprietates explicandi vigor deeſt. Teſtentur inquam, me tacente, morbi, ſe eſſe entia actiua: in naturam admiſſa à principiis naturalibus. Fateantur iuxta Triſmegiſtrum, ſupera & infera ferri eadem proportionis lege, ac principiis conſimilibus. Meditatione vnius olim inchoata vniuerſa, eadem adhuc hodie ſubſiſtere, & perpetuari. Vnius illius meditatione atque idea recipere ſuperiorum & inferiorum entelechiam. Verum eſſe quod dixit, eamque veritatem victuram omnem fortitudinem fortem & penetrare omnia ſolida.

DE IDEIS MORBOSIS

1 *Diuiſio dicendorum.*
2 *Splen ſedet in trunco medio corporis.*
3 *Formatio realium imaginum phantaſiæ, confirmatur exemplo.*
4 *Cur idea deſcendat à matre in fœtum.*
5 *Conſequentia inde deducta.*
6 *Menſura modicitatis vini.*
7 *Penetratio idearum.*
8 *Puer declinat à natiua indole.*
9 *Quid intelligatur per Agoniam.*
10 *Idea atrociſſima.*
11 *Potiſſima educationum cura.*
12 *Diſcrimen in motibus Animi.*
13 *Doctrina deſideriorum.*
14 *Ortus & progreſſus deſiderij.*
15 *Diuerſitas peccati commiſſionis, & omiſſionis.*
16 *Cur Deus peculiari fauore ſexum muliebrem dotauerit.*
17 *Donum deuotionis ſexualis, quid ex ſe operetur.*
18 *Cur Authore egerit de moralibus.*
19 *Repetit Author octo ſuppoſitiones de Ideis Archealibus.*
20 *Vagatur Author circa Ideas peregrinas.*
21 *Fundamenta Phyſiognomiæ.*
22 *Ratio, cur ideæ tam potentes in nobis.*
23 *Quid ſit abolitio cauſæ morbificæ.*
24 *Cauſa morbifica eſt inuiſibilis.*
25 *Locus natalis morborum.*
26 *Author deducit ad diem, illud Hippocraticum diuinum in morbis.*
27 *Cur morbi æmulenter proprietates & actiuitates vitæ.*
28 *Exemplum in calculo.*

29 *Duabus ſuppoſitionibus opus, ad introductionem notitiæ morborum.*
30 *Concluſio inde tracta.*
31 *Probatio mechanica in faba.*
32 *Eadem in Cancro.*
33 *Progreſſus Cancri.*
34 *Entia creationis quomodo differant ab entibus præuaricationis.*
35 *Quidditas Carncri.*
36 *Quædam morborum producta, cauſalitatem occaſionalem amittunt.*
37 *Methodus ſanandi erronea, hactenus ſeruata.*
38 *Cauſæ Cancri erroneæ Scholarum.*

CVM ergo ad morbi eſſentiam re-
1 quiratur materia, & efficiens,
ſitque idea ipſum efficiens
morboſum: vt rumque expli-
candum eſt. Ac primò quid-
ditatem idearum, efficaciam, &
fabricā deſcribā, vt morbi efficiendi actio & na-
tiuitas eluceſcant. Ac primùm declarabo ideas
ab homine conceptas, dein tractabo de ideis
Archealibus, atque tandem de ideis peregri-
nis; Poſtremò atque tradam materiam morbi-
ficam, vt ex vtriuſque cauſæ connexu conſtet
quidditas morbi, eiuſque immediata eſſentia.
2 Primò nimirum docui alibi, quod vis primo-
rum motuum ſit effrenis quædam imaginatiua,
in arbitrij poteſtatem non redacta, ſtabulata in
ſplene. Quodque omnipotens tanti facultatem,
etiam in meris membranis, atque propemo-
dum exſanguibus marſupiis hoſpitauerit, ſic vt
tam ſtomachi orificium, quàm ipſe vterus, iure
meritoque cordi æquiparentur, ob inſignem
videlicet agendi craſim, ſibique viciſſim ab aliis
viſceribus præſtitam obedientiam. Cuius pote-
ſtatis prærogatiua, ſplen ſituatur ferè medio
inter vtrumque loco: paulò tamen demiſſius in-
clinatur, quia radicis intergralis vices ſubiit. At-
tingit nempe ſtomachum, ſui amplitudine, cu-
ius reſpectu duumuiratus ſubſiſtit: vterum verò
altera ſui extremitate attingit, ſuis, nempe li-
gamentis, annexum lumbis. Dein, dixi, quod
quanquam in principio imaginatum non ſit niſi
merum ens rationis: non tamen tale perma-
neat. Siquidem Phantaſia eſt virtus ſigillifera,
vocaturque hactenus imaginatiua, quod for-
3 met rerum conceptarum imagines, ſiue ideas,
eaſque in ſpiritu ſuo vitali characterizet. Fiat-
que proinde iſta idea, ens ſpirituale, ſeminale,
potenſque ad perpetrandum, res magni mo-
menti. Quod iuuat prægnantis exemplo oſten-
diſſe. Prægnans namque, ſi ſua imaginatiua
concepit magno deſiderio ceraſum, ideam il-
lius in fœtum, (prout de Peſte alibi) ideam in-
quam ſeminalem, ſigillarem, atque ſponte in-
delebilem, imprimit. Vtpote cuius idea viri-
deſcit, flaueſcit, rubeſcitque quotannis in car-
ne, iiſdem anni ſtationibus, quibus alioqui ce-
raſa hæc dant ſuæ viciſſitudinis indicia in arbo-
re. Cur autem idea ceraſi, aut mori, non in
matrem, at in fœtum imprimatur atque iam
ſtatim in alienum ab imaginante migret ſubie-
ctum: quod etiam propria ſæpe quadra viuere
4 incepit: Cauſa eſt indeſinens, neque ficta ma-
tris affectio, qua naturaliter plus pro fœtu quàm
pro ſeipſa vigilat: Matris itaque interna, natu-
ralis, & inexcuſabilis ſolicitudo, fœtui velut cõ-
tinuò incubans, ideam à paſſionibus genitam,
vno radio ad fœtum ſuum dirigit. Et quia ma-
nus eſt organum actiuorum principale: ideo
ſolicitudo, deſcendens ad manum, quaſi ad de-
fenſionem ſui fœtus, conceptam ideam recipit,
pergitque vlterius in fœtum. Atqui cum ideæ
ſint quædam lumina ſeminalia: ideo penetrant
ſe mutuò, abſque vnionis ſtupratione. Ergo cõ-
cepta ceraſi idea, ſuperueniente idea curæ ma-
ternæ, dirigitur ad partem fœtus, qua manus,
matris corpus attigerit. Enimverò cura quæli-
bet eſt ſemper propter finem, ad quem manus
operatur. Manus ergo, tanquam organum exſe-
cutiuum voluntatis, depingit concepti ceraſi
ideam, parte ea, qua mater ſibi manum admo-
uerit. Vndè ſaltem in limine conſtat, quomodo
cogitatio, quæ merum non-ens eſt, fiat ens rea- 5
le, & qualificatum. Deinde liquet hinc, quod
ſpiritus primario imbuatur illa imagine, ſemel-
que aliquapiam idea imbutus, deinceps impar
fiat exſequendis aliis muniis; eò quod ſemel
concepta idea, ſit ſigillum ad determinatas tan-
tum res agendas. Itaque character ille imaginis
ſeminalis, ſemel in parte aliqua Archei, impreſ-
ſus: facit, quod ad alia deinceps officia ſit inca-
pax. Nam propter æthaream ſimplicitatem il-
lius ſpiritus, ſe ita iſti ideæ maritant, vt in po-
ſterum ab inuicem non ſeparentur materia eiuſ-
que efficiens, quamdiu ſuppoſiti fuerit identi-
tas. Cum ipſa idea ſit ſemen in illo ſpiritu, qui
proinde illa idea ſpoliari nequit abſque ſui diſ-
ſolutione. Neque enim perinde Archeo, atque
metallis contingit, quæ liquãdo redeunt in pri-
ſtinum, ſolamque amittunt artificis operam. Aſ-
ſimile eſt, dum prægnans terretur ab Anate. Eo
ipſo enim ideam entis à quo terretur, imprimit
imaginatiua in ſpiritũ: ita vt idea iſta fiat ibidẽ
ſeminalis. Atque ita quidem nedum embryonem
iam formatum deſtruit: ſed hunc transformat
in anatem. Vndè ſaltem liquet, nedum poteſtas
& authoritas imaginatiuæ: ſed etiam, quod idea
ab imaginatione hauſerit vim figuratiuam, at-
que habeat vim ſeminalem & figuratiuam; imò
& potentiam metamorphoſis. Sequiturque ex
præfatis, quod vir multæ phantaſiæ, neceſſariò
etiam viribus eneruetur. Quoniam non ſecus
laſſatur, quàm qui operoſo labore diem tranſ-
egit, totuſque tam mente quàm corpore defice-
ret, niſi refectus grato colloquio, ſociali deam-
bulatione, conuerſatione amœna; & potu me-
raciore. Iuxta illud, Vinum modicè ſumptum 6
acuit ingenium. Nec eſt modicitas illa ſub te-
trica medentis criſi per vncias liberanda, dum à
Sapiente cuique pro capacitate eſt reſoluta. Vi-
num, inquit, ad hilaritatem: non autem ad ebrie-
tatem, eſt conditum. Triſtibus ergo defeſſis, ex-
hauſtis, oppreſſiſque ſuccurendum eſt vino vſ-
que ad hilaritatem. Ergo ideæ, tanquam lumina
formalia, ſe inuicem penetrant, ſuique ſimula- 7
cra imprimunt, in partem Archei, cuius ſunt
imago atque ſemen. Itaque ideam ſeminis proli-
fici primùm penetrant ideæ inclinationum, ad
mores ſcilicet, ſcientias, affectiones, morbos at-
que defectus. Idcirco namque ideis conſtituen-
tibus, connectuntur facilè ideæ grauidarum: quæ
bonos alioquin vt mores ſæpè corrumpũt, imò
& ſtultos quandoque gignunt, ita non raro, alios
quoque ab vtero emendant. Alioqui plerumque 8
fortes gignuntur fortibus & bonis. Puer enim
per educationem rigidam, vel mollem, incipit
deflectere à natiuis inclinationibus. Tum de-
mum,

mum, vbi diſcretione aliquali præditus eſt, per exercitia & conſortia, in varias incidit affectionum ideas, quibus plerumque in vitam obedire cogitur, quia à teneris vnguibus implantantur. Mox deinde in adoleſcentia ideæ æſtimationis vigere incipiunt, quæ licet plerumque ſint adhuc inſontes: vbi tamen his ſe aſſociauerint ideæ paſſionis cuiuſpiam, inclinationum manu introductæ: tum priores ideæ penetrantur à fortioribus, puta odij, amoris, vindictæ, luxuriæ, &c. Verùm ſi timor inſignis acceſſerit: inde tam vehemens idea conſurgit, quod ægritudinem violentam cum perpetua puſillanimitate incutiat. Sunt autem idearum mitiſſimæ, amoris, gaudij, & deſiderij, quæ tandem ſua oblectant ſuauitate, totamque ſic irretiunt animam, vt delectationibus ac voluptatibus continuò inhient. Violentiores ſunt ideæ iræ, triſtitiæ, agoniæ, inuidiæ, metus, arrogantiæ, deſpectus, terroris, vindictæ, temulentiæ, zelotypiæ,
9 & deſperationis. Vbi & hoc notandum: Agoniam non eſſe colluctationem ſolius ſpei & timoris: ſed etiã iræ & metus, iræ & diſſimulationis, ſpei & iræ, odij & timoris, ſpei & triſtitiæ, &c. Etenim vt in ſolis cõceptibus eſt contrariũ; ita in ideis inde genitis. Quæquæ non ſunt contrariæ, complicantur, & ſeſe penetrant. Contrariæ autem ſe deſtruunt viciſſim, quod quandoque in ſanatione morborum per hiſtorias palàm fiet. Conſurgunt igitur in vnitatem, quotquot ideæ ſe mutuò penetrant, & compa-
10 tiuntur; retenta potioris ideæ præualentia. Sunt autem repentinæ omnium atrociſſimæ, & maximè lethales: quia ex improuiſo imaginatiuam quatiunt, ideoque totalem velut Archeum contaminant. His dein ſuccedunt diuturnæ: quia quadam aſſuetudine fiunt fures domeſtici, nouerunt theſauros, horumque clauſtra. Hinc fortis conſuetudo ligat animam, quatenus ideæ, in Archeo influo conceptæ, tandem & inſitum partibus ſpiritum, contaminant. Enimvero ideæ inclinationum, ad virtutem ſupernaturaliter dantur, poſtquam natura tota corrupta eſt à pecca-
11 to. Ad mortalitatem verò, artes & defectus, nobis ab ideis ſeminalibus parentum, implantantur: vel à puero, per educationem inſtillatæ, abeunt in naturam, quatenus natiuas penetrant, & iiſdem coaleſcunt. Sunt autem affectiones, proprij nominis producta inclinationum, paſſionum, & affectionum exercitia, & non abſque idearum noua propagatione contingunt. Quæque ideo vitæ inſtar vernaculam in nobis
12 parant habitationem & habitudinem. Paſſiones autem, ſunt internæ animi motiones, circa quarum frenos totus verſatur Stoiciſmus. Perturbationes tandem ſunt paſſiones, plerumque à cauſis extrinſecis ſuſcitatæ ideæ. Paſſionumque cunctarum communis mater deſiderium.
13 Hoc enim in ſe bonum vel malum eſt. Nam quod indifferens, ſiue neutrum eſt, facillimè naturæ corruptionem induit, & peruertitur. Deſideriorum autem malorum vnicum remedium,
14 voluntatis reſignatio. Quia naſcitur deſiderium hoc modo. Corrupta enim natura iam naturaliter in ſe verſa eſt, ideoque libenter meditatur ſibi plauſibilia. Quatenus continuò verſatur circa obiecta concupiſcentiæ peccati. Et ſicut ignis è ſilice: ita à plauſibilitate obiecti, deſiderium. Cui niſi per ſurculum inſeras timorem Domini (qui ideo eſt initium Sapientiæ) profrœno, ſucciderisue conceptuum plauſibilitatem, in primo ſui germine primorum conceptuum: iam fomitem in natura corrupta reperit, accreſcit malitia, nondum præ ſui exiguitate patens: trahitque ſub ſe mox totam animam. Adeo vt ſerua adueniat illi appetitui; per quem de maieſtatis throno fuit expulſa. Puta ſi ambitio, vel concupiſcentia maior ferueant in deſiderij ſartagine; illa vel ſunt ſpe poſſibilia, abſque ſpe, vel contra ſpem. Si homo perſeueret in deſiderio, hæc duo poſteriora ipſum dementabunt. Cum omne deſiderium corruptæ naturæ, ſemper aliquid fatuitatis & anxietatis annexum habeat. Sint verò deſiderij finis cum ſpe eſt, fertur ſaltem in obiectum nondum præſens, & tum impoſſibile, adeoque habet expectationem faſtidioſam, atque moleſtam comitem. Deſideramus namque ea, quæ non ſunt. Pœnoſum ergo deſiderium, malum plerumque quoque ex ſui natura, & ex ſuo affectu longe peius. At tandem & conſequentia, malum. Quia ſtatim deſideria ſponte declinant in iram, odium, vindictam, moroſitates, tetricitates, intolerentiam, arrogatiam, contemptum, &c. Semper enim deſiderium naturale ruit in peius, eo quod deſcendat à philautia, formetur à corrupta natura, circaque obiecta peccati plerumque verſetur, anxietates, expectationes, & moleſtias comitetur, atque libertatem volendi incuruet: quatenus autem ſupra ſe & in futurum reflectatur, parit impatientiam, libertatem affectat, morbificationi reſiſtit. Moroſitates, anguſtias, intolerantiam, & ſubinde deſperationem adfert. Deſiderium bonum ſemper ex gratia datur ſupernè, cuius productum eſt Amor, nitorque animæ producens perfectionem. Virtutes ergo, quatenus ex gratia obueniunt, tranſſcendunt ab imaginatiua, cum ſuis ideis, in intellectum: adeoque tingunt animam: Prout & vitia paſſionum, exercitia peccati, & ſubductionis à timore Domini, tingunt animam, vt quaſi belluina fiat. Hinc lupi rapaces: Genimi- 15
na viperarum, dicite vulpi, &c. Idcirco in anima quandoque erunt conſpicua, peccata commiſſa, abſque indagationis ſcrutinio. Sed peccata merè negatiua, quia non entia nec quicquam actualitatis habent, non tingunt animam (qualia ſunt omiſſionis) ideoque hæc ſola in iudicio extremo improperabuntur: cum cætera, ſolo viſu diſtinguentur. Porò licet Deus 16
non ſit perſonarum exceptor: quia tamen omnia ex ſui beneplacito diſponit ſuauiter, mulieres peculiariter diligit: nedum quia eas plurimis morbis, (ex vtero oriundis (anguſtiis, miſeriis, & tribulationibus circumdedit: (dicit namque Deus mulieri: *Multiplicabo ærumnas tuas*) ſed potiſſimum quia eas, in ſolamen, dono deuotionis compenſauit. Hinc namque oriuntur ideæ compaſſionis miſeriarum in proximos, manſuetudinis, contritionis, & compunctionis, quæ pro fundamento, timorem Domini & charitatem præcedunt. Eſt nempe deuotio iſta (licet 17
ſexualis) donum gratiæ, gratiam lucrans, deſiderium orandi, loquendi ſuo Deo, cum humilitate amoroſa, fide perfecta, & periucunda. Hæc enim mundus ignorat. Medicus enim, moralem hic agere debui ex inſtituto, vtut rideant alij. Idque non ſolùm quatenus indiſpoſitiones animæ, valetudinem inquinant, & labefactant. Sed illo potiſſimùm titulo, quod cum morbus ſit

ſit filius peccati, nequeat cognoſci perfectè, ſi
ignoretur facultas concupiſcentiæ peccati, vndè
omnis ad morbum impetus, per ideas, in Ar-
cheum deriuat. Hactenus autem de ideis, ho-
minis cogitatione conceptis, & genitis, de qui-
bus ſub capite conceptorum adhuc liberalius
19 agetur. Reſtat nunc explicare, vnde ideæ huma-
nitùs factæ, tantæ ſint fortitudinis, vt ſæpè mor-
bum, imò etiam mortem accerſant imaginanti.
Ex præmiſſis ergo reſumendum. 1. Ideas cudi in
imaginatiua per cogitationem. 2. Imaginem ſui
imprimere in ſpiritum vitæ. 3. Eſſe media ope-
ratiua, quibus anima corpus mouet, & guber-
nat. 4. Eſſe imagines ſeminales. 5. Graduari au-
tem iuxta potentiam & fortitudinem imagina-
tiuæ. 6. Quapropter embrionem humanum
mutari in varia monſtra. 7. Omnem homi-
nem, per imagines triſtitiæ, terroris, &c. for-
mati ſibi ſeminalia venena, quæ peſte tenus, vel
violento aliàs languore, conſumunt. 8. Quod
etiam extra corpus imaginantis egrediantur.
Quia concepta imago à prægnante regulariter
migrat in fœtum, etiam vltima die geſtatio-
nis, tum tamen extra controuerſiam eſt, quin
fœtus propria potiatur vita, anima & quadra
viuat propriâ. Conſtat ergo ex præfatis, non
tantùm de quæſtione, An ſit; nimirum ideis
ineſſe vim potentiſſimam, ad operandum: ve-
rum-etiam, quia ſeminales ſunt, penetrare, &
operari naturaliter quælibet. Siquidem ſi mate-
riæ ſeminum non inſit idea aliqua rectrix, &
formatrix, à Generante formata, ſemen per ſe
ſterile prorſus permanet. Denique ideæ iſtæ de-
bent immediatè eſſe non quidem in anima
humana: ſed immediatè in Archeo impetum
facienti: ſiquidem abſque idea eiuſdmodi, planè
omnis actionis, operationis, & propagationis
20 exſors Archeus manet. Ergo & ab ideis, omnis
motio naturæ, & actio, tam in remediis quàm
venenis, omniſque poteſtas naturalis ſeminali-
ter à parente quolibetcunque eſt impreſſa: imò
introducuntur ideæ exoticæ, alienæ, aſcenden-
tiſque in iam conſtitutas: quia ideæ, non ſecus
atque lumina, ſe mutuò penetrant, & ſymbolum
Archei, cum Archeo perpetuum atque ſynga-
micum ſeruant. Quæ ideæ, dum materiam ca-
peſſunt, iam morbus natus eſt. Etenim vt ideæ
ſeminales, & primitiuæ, in ſemine plantatæ à
parentibus, figurant hominem, brutum, plan-
tam, &c. ita quoque ſuperuenientes ideæ incli-
21 nationum, affectionum, &c. determinant vul-
tum humanum ad Phyſiognomiæ delineamen-
ta: quæ dein quoque variantur per ideas poſte-
ras morum, conſuetudinum, &c. Bruta enim
per ideas moleſtas libidinis non pingueſcunt,
prout caſtrata. Eunuchi verò, ſi incurij, pin-
gueſcunt: qui aliàs per ideam tædij etiam ma-
22 cileſcunt. Vndè autem ideis tanta ſit potentia:
ſcitu dignum, quod tabula, ſiue materia, ſuper
vel in aquam, Phantaſia ſuas depingit ideas, ſit
ipſamet Archei ſubſtantia; quæ ſemel per ideam
conceptam deturpata, & tanquam ſeminali
principio inſtructa, deinceps ad alia munia eſt
inefficax. Ideo nimirum incurij tardè caneſ-
cunt: & à ſenſu contrario, ſollicitudines autem
multæ ſenium præcipitant, ac maturant. Iuxta
illud: *Spiritus meus attenuabitur, & dies mei
abbreuiabuntur*. Rectè ergo ab Antiquo di-
23 ctum. Quod morborum perfecta ſanatio conſi-
ſtat in ablatione cauſæ, ſiue radicis. Quæ ſi eſſet
ipſa materia viſibilis peccans (prout nihilomi-
nus ſcholæ eam indigetant) iam febris, aut con-
ſimiles morbi, ſanari non poſſent, niſi omnis ma-
teria occaſionalis prius ſublata eſſet. Quod tam
manifeſtè falſum eſt, ac ſilere febres, perſtite
cauſa eadem occaſionali, eſt longè veriſſimum.
Sic nempe non rarò colicam, Choleram, diar-
rhœam, dyſenteriam, alioſque morbos perfectè
ſuſtuli, per verum Laudanum abſque opio, re-
ſidua licet maſſa intus adhuc hoſpitaretur. Om- 24
nis itaque materia viſibilis, atque peregrina,
deforis vel adueniens, vel ſponte ſua intus
prognata, quantumuis fuerit de ipſa ſolidorum
nutritione degener, atque ſeparatus liquor, pro-
prio nomine ſemper ſe habet per modum oc-
caſionis, & cauſæ irritantis; ſiue id fuerit pro
morbo primario, ſiue verò fuerit productum &
conſtitutum à morbo primario, conſequenter
deinceps ſtimulans Archeum ad nouæ procellæ
ſiue morbi erectionem. Adeoque omnis mor- 25
bus, de ſpiritu enormontico, per ideas concep-
tas, in proprio Archei ſubiecto, patratur. Cu-
ius ſolius culpa viuum, non autem cadauer,
morbos omnes patitur. Quod ſi autem hæc
morbi ſoboles in familias digeſtionum ſparga-
tur, producit materias occaſionales quidem, ad
morbos ſecundarios: quæ natæ ſunt, irritare
deinceps eundem Archeum ad noua morborum
ſeminaria. Sic nempe vbicumque Hippocrates 26
non reperiit viſibilem aliquam materiam, mor-
bi occaſionem, diuinum in morbis incuſat ini-
tium, quia inuiſibile, ex occulto ſeminum
promptuario, ex mundo inuiſibili, ſiue ex orco
Plutonis, aut ex chao viciſſitudinum. Itaque in
omnibus prorſus admiror hoc diuinum (ſit li-
centia Hippocratica dictum) in morbis initium,
vt puritatis diſruptæ iudex: ita vindex latentis
impuritatis, & concupiſcentiæ, in carne peccati.
Ideoque etiam perſeuerantis, in radicali ataxia,
vitalis principij. Quatenus autem immediatè ſe- 27
det, atque ſuſcitatur à principio vitali, atque ſe-
minali: Conſequenter hinc etiam morbi ha-
bent proprietates, directiones, proportiones,
durationes, affectiones, atque reſpectus ad
membra & loca. Quæ certè in bono intellectu
nequeunt attribui vlceroſis calorum & frigoris
prædicamentis, vt neque diſtillationibus, & Ca-
tarrhis ſpontaneo ponderum decubitu fluenti-
bus. Iuuat autem hanc morbi hiſtoriam vno
exemplo palàm feciſſe. In calculo enim, mor-
bo maximè materiali, manifeſtoque. Non eſt 28
enim calculus morbus: ſed primaria Lithiaſis,
& verus morbus Duelech, eſt ipſamet idea, in
poteſtatibus Archei Renum, vel veſicæ, radica-
liter inſita. Quæ ſcilicet deeſt in ſanis, ideoque
neque in ſanis regulariter ex vrina (quæ tamen
omnia in ſe materialiter continet ad Duelech
actu neceſſaria) fabricat, actuat, aut ſeparat, in-
exiſtentem potentia proxima, calculum vel
arenam. At ſemel fermentis, in renum partium-
que ſubordinatarum Archeum, introductis,
ſtabilitur ibidem idea actuans, & efformãs eius.
quod propinqua potentia in materia latebat.
Sicque fit calculus, vel arena. Quæ ſunt produ-
ctum veræ Lithiaſis. Idea inquam eiuſmodi, in
Archeo inſito illarum partium habitans, eſt
morboſus ſeparator, & faber, imperans facul-
tati inſitæ illius organi, eamque ducit vindi-
ctam, ad lubitum ſuum erroneum. Superinduci-
tur enim facultati inſitæ, & vitali renum, emi-
nentior

nentior poteſtas, ſeminalis & fermentalis ideæ.
Productum verò, ab hoc primario morbo pro-
cedens , in via generationis , eſt ipſum mon-
ſtrum Duelech. Idem in aliis æquè manifeſtè,
29 ex duabus ſaltem ſuppoſitionibus. Vna ſcilicet,
quod omnis morbus ſit in ente viuo , adeoque
in Archeo motore : non autem in ente per ſe
mortuo , & immoto. Altera, quod morbus ſit
30 ens ſubſtantiale,per ſe in nobis ſubſiſtens.Vndè
concludo. Quod morbus, per modum aliorum
entium naturalium , procedat de non ente ad
ens , & naſcatur ſeminaliter. Quod ſic probo
mechanicè. Faba , vt ſeminum notiſſima , ſit
31 demonſtrationis ſubiectum. In hac enim con-
currunt ideæ vmbratiles , concreatæ mox à
mundi initio, & per propagationem ſeminali-
ter illi connatæ. Quia inter binas ſquammas,
quæ fabæ corpus conſtituunt, inuenitur germi-
nis prædudium , habens bina folia cum radice:
In quibus idea ſeminalis vmbratiliter dormit.
Eſtque alligatum vtrique fabarum ſquammæ,
tanquam vtrique ſexuali initio. Non ſecus at-
que vitello oui adhæret craſſius ablumen, ſemi-
nis entelechiam continens. Faba ergo , terræ
commiſſa , ſtatim combibit terræ liquorem vel
actualem,vel vaporoſum:atque illo intumeſcit.
Terra autem,in ſe, ſuam habet fracedinem, ſiue,
vim imprimendi odorem fermentalem : reſpe-
ctu cuius, illi collata eſt poteſtas, motrix, abſ-
que viſibili ſemine commiſſo ſibi ſponte ger-
minandi. Per conſequens imbibito terræ ſuc-
co,eadem huic vis fermentalis traditur, quæ eſt
aliàs terræ. Qui ſuccus, habens in ſe fermenta-
lem fracedinem , determinatam ab odore ſpeci-
fico fabæ,excitat latentem ſeminis ideam in fa-
ba,quæ dein ſponte propria pergit agere. Qua-
propter non naſcitur germen, quod aloqui ter-
ra illius loci ex ſe produxiſſet:ſed ex idea ſemi-
nali intrinſeca , & inuiſibili fabæ, naſcitur ger-
men,quod eſt herba faba. Sic tamen vt vis ſpe-
cifica fabæ flectatur iuxta indolem fermenti fra
cedinis terræ. Hinc nimirum vinum variat di-
uerſis locis, licet vitis eodem palmite plantata
ſit. Sic nempe fluunt ſemina , in deſtinata mu-
nia,fructus,ac fines. Quod in Carcinomate ex-
32 plicabo. Imprimis verus cancer, nuſquam niſi
in vbere , & vtero mulierum oritur. Non au-
tem inſunt , & dormiunt in vtero , ideæ cancri:
prout alioquin ideæ fabæ, in germine fabæ.
Quia morbi naturaliter quidem fiunt : non ta-
men inſunt. Niſi fortaſſis à ſemine generantis
connatæ,vt in morbis hæreditariis. Atque iſta
eſt differentia entium creationis , ab entibus
morboſis. Suppono igitur pro occaſione can-
cri, quod vbera mulieris , compreſſionem aut
contuſionem patiantur , & glandulæ, lactis ef-
fectrices,conquaſſentur. Dein, ſtatim Archeus
ſenſitiuus, organo iſti inſitus ,dolorem , velut
ſpinam pungentem , concepit. Ergo conquaſ-
ſatio, & dolor , ſe mutuo contingunt in ſenſa-
tione:& tanquam è ſilice & chalybe, anonyma
paſſio furioſa, loco fermenti , exſurgit. Hinc
ignea idea ſeminalis, furens (atque ideo vene-
noſa) excutitur,ſucco loci imbibitur,& confer-
mentatur. Vndè tum demum tumor dolens,
punctilis,pulſatilis, quia etiam venenoſus, à fu-
rore. Excitatus ergo , & indignatus Archeus,
pro indole conceptæ indignationis (neque
enim omnia paſſim vbiuis : ſed hic iniuſſa vi-
reſcunt gramina, illic felicius vuæ, arborei fœ-
tus alibi) ſic neque Archeus in digito, prout in
oculo videt. Iſto ergo ſpinoſi doloris tuberculo,
conglomerat Archeus venenum, à ſua indigna-
tione partium , quatenus ibidem Archeus ſe ma-
millis ita nupſit,quod harum pars nulla illo ca-
reat. Iſtud autem tuberculum eſt productum
cancri , indignatione ſeminati , tam eſſentia-
liter cancri , quàm is , qui poſtea ſanie diffluit
fœtidus. Neque enim vlcera , aut apoſtemata,
in vberibus, cancroſa vnquam ſunt, niſi furor
ille Archei adfuerit. Imago ergo ſeminalis , ab
Archei turbulenta tempeſtate exſurgens , & in
loci Archeo depicta, eſt verus cancer ; ſiue apo-
ſtema adhuc , ſiue demum vlcus fuerit. Nam
Archeus mamillarum, vitalis motor,illa ſcilicet
parte , ſatellitium vteri furioſi agens , agitatus
furiis,topicè cudit ideas virulentas,ſibique im-
primit eodem iure, quo imaginatiua , imagines
ſuis paſſionibus contentaneas fabricat. Non ali-
ter inquam, quàm vterus , cor, cerebrum , ſto-
machus , quàm ipſamet vis ſeminalis vegetabi-
lium propagatrix : imò nec aliter,quàm ipſis in
ſimplicium excrementis (puta Rabidi ſaliua)
elucet.Sic inquam naſcitur cancer,ſuaſque pro-
pagat ideas, proximum in alimentum ſimilare. 33
Primarius enim cancer , in Archeo topico, per
contagij dependentem connexionem , vlterius
in partem conterminam diſtenditur. Prout au-
tem ab initio : vſque in vltimam maturitatem,
vnicus tantum eſt idealis ac ſeminalis fabæ re-
ctor ? Ita ab initio conceptæ ideæ cancri , in
mortem vſque,non eſt niſi idem venenum. At-
qui cum cãcer ſit in ſubiecto ſenſitiuo,Archeus
proinde quotidie de nouo furiat , nouas ideas
atque venena antiquis ſubſtituat. Non item fa-
ba. Quæ ſingulari initio incipit, & per fluxum
pergit in continuitatem ſui fili.In creatis ſiqui- 34
dem primæ conſtitutionis, quamuis idem cum
morbis ſit ideale initium,& fiendi progreſſus à
non ente ad ens : In facto tamen eſſe morbo-
rum progreſſus diſcrepat,Proinde quoque faba
quotidie,exteriori vultu, mutatur creſcendo, li-
cet floreſcens à germinante non differat vitali
initio. Pariter & morbi ſigillati in Archeo , vel
topico,vel influo, ab huius varia inſania vene-
num diuerſificatur. Etenim quamuis fundus
cancri exulcerati, aëri expoſitus, fuerit obie-
ctum primum,vbi conceptus & natus fuit : at-
tamen fundo illo per corroſionem abſumpto,
ſemper penitior alter ſuccedit , nouo contagio
infamis , velut ac ſi noua faba indies germina-
ret:Ideoque morbus , nedum à matheſeos lo-
cali centro prodit:ſed à centro phyſico. Quod
eſt furialis & ſeminalis idea Archei. Idem iudi-
cium & paritas eſt de cunctis aliis venenis , in-
tus genitis,quale eſt iam præfatum in Chirur-
gicis. In brutis namque (prout alibi de Peſte)
omne ſpecificum virus non niſi ab imaginis
idea profluit. Vndè in Adagio : *morta la beſtia,*
mortò il veneno. Sic nempe procedunt lepra,lues
veneris , Caducus , Apoplexia, itemque morbi
primarij omnes. Veruntamen aſſumpta vene-
na proin morbi ſunt , aut ſurgunt : donec Ar-
cheus mutuato illorum contagij fermento, ſibi
iniuriam fecerit. Tum quidem non tam ſibi cu-
dit proprio furore peregrinas ideas : quàm eaſ-
dem à ſimplicibus ingeſtis mutuat , iiſdemque
tandem ſuccumbit.In quo agone miras ſibi for-
mat ideas , quas per ſymptomatum varietatem
tragicè explicat. Itaque Cancer non eſt vlcus
cauum

cauum, quod cernunt oculi, nec cruſtata eius
35 liuidaque labra, quæ tangit manus; non denique eſt ſubnigricans, putredine olidus vlceris fundus, aut ſanies inde ſtillans, quam nares olfaciunt: abſque his namque, iam cancer erat adhuc ſua pelle veſtitus. At hæc ſunt effectus, ſigna, ſymptomata entis, cuius ſunt fructus. enimuerò cum effectus, ſiue productum, dicat inſeparabilem reſpectum ad cauſam ſui producentem: ideo morbus debet eſſe ens, continens cauſas,& proprietates ſuæ entitatis. Ideoque tam Cancer Apoſtema, Cancer eſt, quàm dum iam vlcus factum eſt. Ideo namque plerumque morbi primarij in Archeo gignunt,
36 productum æquiuocum. Vt eſt calculus reſpectu primariæ lithiaſis. Moleſtum enim Duelech vulnerat, læditque digeſtionem veſicæ, obſtipat vrinæ meatum, &c. Eſt etiam ſubinde productum, ſola ſui præſentia moleſtum, vt pus in Apoſtemate, vulnere, &c. Aqua in hydrope, coagulatum in Scirrho. Atque eiuſmodi producta, magis naturam effectus morboſi, quàm morborum occaſionis habent: niſi fortaſſis veneni compendia in fermento hauſerint. Tunc enim vices aſſumpti veneni agunt, in Archeum compellunt occaſionaliter, & noui morbi concilia. Ergo morbus eſt ens verè ſubſiſtens, in principio inuiſibili, proprietatibus variis dotatum: non autem intemperies, vel diatheſis, ex contrarietatis pugna, miſtione, gradu, & humo-
37 rum fictorum comitantia ſurgens. Verùm primarij morbi, ignorantia, vt remedium ignorare fecit: ita & ſpem ſanandi ademit. Quia non niſi in mundandis productis erroneis & occaſionalibus cauſis incubuere, potiuſque palliatiuæ præcautioni conſultum eſt, neue morbi increſcerent, aut redirent, ſubſtructo à retro remedio. Nil autem cogitatum fuit, contra ſpontaneas furoris procellas, quibus Archeus à nemine maiorem patitur iniuriam, quàm à ſemetipſo. Interim nil actum, niſi furor ille Archei ideas germinans ſiluerit, natumque inde perſtans virus ſuffocetur. Neque enim occiditur per corroſiua: imò ne quidem in vlceribus, niſi & corroſiuis vis necandi inſit. Vtpote quæ furorem aliàs magis accendunt, quàm placant, aut interimũt. Vir quidam meis diebus, in tractu Iuliacenſi, Cancrum vnumquemlibet ſanabat, inſperſo puluere indolẽte; atque tum demum emplaſtro incarnante ſolidabat. Cuius ars ſecum
38 ſepulta eſt. Etenim ſcholæ attonitæ, quoties Cancer & phagedena non pacantur ſuo Ægyptiaco, menſtruum accuſant, ſiue humorem atrabiliarium. Interrogatæ autem harum vtrum cauſæ adhæreant, nutantes, ad vtrumque ſe tenent, Iam viri à Cancro prorſus immunes, vt & fœminæ menſtruo defunctæ. Fœtus in vtero nutrietur mero veneno. Menſtruum peccabit non ſola quantitate. Imò nec inſons erit detentio menſtrui in prægnante, nutrice & emaciatis; longaque infirmitate ſubactæ, nutrientur veneno. Citraque conualeſcentiæ ſpem omnes peribunt. Cæterùm ſi Cancer non à menſtruo, ſed atra bile, oritur: Cur ergo ad offenſionem vberum Cancer aduenit? Cur non minus Iouialibus aduenit fœminis, quàm triſtibus? Quidue lien cum vberum contuſione habet commune? Vel ſi atra bilis ad mammas peregrè adſcendat. cur lac non atrabilioſum? cur lactentibus ordinariò non eſt cancroſum? Cur aſſumptis purgatiuæ epitymo, lapidibus Lazuli, armeno, &c. ne minimum vnquam miteſcit Cancer? Morbos enim per idiopathiam & deuteropathiam quidem olim diſtinxerunt, tantoq; infelicius quanto indiſtinctius. Adeo vt ad colem alliſæ Scholæ, hos effectus, de morbis, ad ſymptomata tranſtulerint. Vt dum ex vtero hemicrania ſtrangulatioque, vel ex dolente apoſtemate pedis, glans in inguine. Conſenſuales ſiue ſecundarios effectus quidem nominarunt: ſed non prout è ſuo ſemine prodeunt, agnouerunt vnquam. Prout alibi latius de ignorantia eſſentiæ morbificæ à me demonſtratum eſt.

DE MORBIS ARCHEALIBVS.

1 *Idearum Archealium vltro irruentium neceſſitates.*
2 *Scholæ vtrobique in bonis neglexerunt motorem primum.*
3 *Ariſtoteles, Galenus & Paracelſus, circa hanc tragœdiam dementarunt.*
4 *Explicatio dati.*
5 *Demonſtrationis præparatio.*
6 *Quæſtionis dilucidatio.*
7 *Explicatio idearum Archealium.*
8 *Soluitur obiectio.*
9 *Archei paſſiones, alterius fori excentricitates habent.*
10 *Ignorantiæ Authoris.*
11 *Ideas Archeales probat quadruplex morborum caterua.*
12 *Hæreditarÿ morbi ideam præſupponunt cum idea prolifica connexam, non tamen à generantis intentione productam.*
13 *Voluptas reflectit Archeum in ſeipſam.*
14 *Mors incipit à concupiſcentia carnis.*
15 *Cur truncus brachio non generet truncum.*
16 *Cur non omnes parentum morbi æqualiter tranſplantentur iure hæreditario.*
17 *Morbi ſilentes probant ideam Archealem.*
18 *Idem probant morbi Aſtralis ſyzygiæ.*
19 *Qui morbi pertineant ad robur inæquale.*
20 *Robur inæquale, fecit initium figmento Catarrhi.*

IAm ſatis dictum erat, Archeum etiam bene diſpoſitum alienari à paſſionibus, atque perturbationibus humanis: itemque ab alieni Archei exotica imagine, illum penetrante, quodque ab aſſumptis pharmacorum & venenorum poſteritatibus deleteriis, citò peſſumdetur. Aſt dum nullum premit aſſumptorum vitium, nec externorum in nos procellæ ruunt, nec demum quatiunt perturbationes, nondum enotuit, quo fœdere, via, modo, quoue perſuaſore & ductore, Archeus ſponte declinet, vt bonum in ſe, tanto labore eatenus deductum, humorem inquam alimentarium, atque ſpermaticum, inconcuſſa ſub valetudine, deturpet, quidque quod in vitalem ſocietatem præparatum & aſſumptum erat, confeſtim corrumpat, & ſcoriam tam hoſtilem inde fabricet, vt ſe, cum ſuo hoſpitio, in vitæ detrimentum Archeus ducat. De his nil Scholæ, niſi quod catarrhos, proprio pondere volubiles & ad ſuum illarum lubitum ductiles, excogitarint: non inquam de humore

humore alimentario ; at ſaltem de diſtillatis muccis, mentionem faciunt. Abſque conſideratione enim, tranſilierunt hunc torrentem, ſimulque neglectum manſit medendi negotium, dum horum corruptorem ipſum neglexerint hactenus. Rectè quidem cenſuerunt, nil moueri
2 à ſeipſo : agnouerunt quidem Motorem primum, ſuaſque intelligentias, cœlorum motrices formas; ſed motores proprios, ſeminibus inhabitantes; qui ſuum Blas, inſtructis ſibi ideis, ſponte propriâ, mobile primum in nobis efficerent, non ſat conſiderarunt. Multoque minus, in morbos & negotium medendi, hanc philoſophiam traxerunt. Nunquam enim cogitatum eſt, quomodo ens ſeminale, Rector vitæ, perniciem ſui intendat, ac ſibi mortale Blas excitet. Cum vnumquodque, eſſe & permanere optet.
3 Apage Ariſtoteles, cum meretricio appetitu tuo materiæ impoſſibilis. Nugis enim iſtis alibi ad tuum pudorem vſque eſt ſatisfactum. Galenus, ad huius campanæ pulſum, in catochum modò deuolutus ſtertit, ita, vt ne quidem de tono hoc vnquam ſomniarit. Paracelſus tandem, qui putauit rerum eſſentias, harumque liquores perire numquam, diſſolutionem vitæ à trium primorum ataxia inchoauit. Vix enim credidit Archeum fatiſcere, qui ne quidem in fimo agrorum, eſſētias herbarum, in pabulo aſſumptas, interire aſſeruit. Imò Archeus (inquit) numquam diſſoluitur propter ſenectutis deliquia : ſed ſuffocatur tantùm, per corruptiones, penes naturam adultas. Adeoque nec tum interire putat Archeum : ſed alienis rebus obuolutum obſuſcari, & ab agendi munere violenter ſuſpenſum abire, ac redire ad primum ens ſacramentale. Riſu ſane, & commiſeratione magis, quàm reprehenſione hæc digna. Circa enim producta morborum, & occaſionalia intrò allata, tantum verſatum hactenus. Paracelſus enim cum ſequacibus, tartaros, in cuiuſque morbi efficientem intimum, introduxit, fortè nec ante nocuos, niſi dum ad vltimam ſui lineam perducti, coagularentur. At viri illius errores antehac reieci, credulamque
4 poſteritatem jam detecto mendacij fuco, melius inſtruxi. Quia ſcio, Archeo ſuum eſſe Blas motiuum, & alteratiuum, naturaliter ſibi datum, & vi ſeminali proprium. Vt pote qui vel à primo conceptu, tam animal, quàm vegetabile vnumquodque, ad nutum propriæ deſtinationis mouet, figurat, alterat, auget, &c. Adeoque Archeum eſſe impetum facientem, apud Hippocr. extraque, vel præter quem, nil moueri, ſentiri, vel alterari in animantatis. Denique ſcio, quod Archeus ſe regulariter moueat, iuxta ideam, vel ſibi à generante relictam, vel aliam,
5 aliunde aſcititiam. Vndè quoque credidi eiuſdem entis & facultatis eſſe, qua per ſanitatem omnis motus & alteratio fiunt in regularitate ordinata, & qua hæc eadem irregulariter fiunt. Ergo neceſſum, à ſolo Archeo naturaliter non minus morbum, quàm ſanitatem deriuare. Ita vt ſi per imagines ſemini impreſſas ſit vita, ſitque ſanitas: per conſimiles quoque, ſed præpo-
6 ſteras ideas fiant morbi. Sed vndè hoſpites illæ imagines proſiliant, ſi nil externum quatiat, nihilque internum, ne quidem labe hæreditaria
7 turbet, Enimvero de ideis humanis affectionum, inclinationum, paſſionum & perturbationum jam egi, ſed ſat nondum de Archealibus, dum proprio luxu ſponte exorbitat Archeus, & Prothei inſtar, ſeipſum voluptuosè transformat. Etenim vt regulares ideæ (vnde Archeus omne ſuum Blas habet) ſemini, à libidine generantis implantantur. Sic quoque ab impuritate naturæ, luxualem voluptariamque inordinationem omnem reſeruauit concupiſcentiæ, quæ planè numquam deponitur, quamdiu viuitur in carne peccati: quia deturpatæ in paſſionibus naturæ eſt prorſus vernacula. Sic namque Archeus contriſtatur quodammodo, iraſcitur, odit, angitur, deſperat, ſibique fit tædioſus: tametſi homo nil tale ſibi procurarit, aut in ſe ſenſerit. Fiunt nimirum exundationes in Archeo, hactenus anonymæ, quia ſibi propriæ, & humanis perturbationibus non vſque adeo cognatæ, vndè quoque excentricæ atque virulentæ imagines, mera pariunt venena. Spontanei enim veluti mœrores ſunt, qui vitam vt tinea veſtem, rodit, iuxta ſapientem: Hæ ſunt ſcilicet anonymæ ideæ, quæ latentem aliàs morborum, vel hæreditarium characterem, in medium proferunt. Verùm ſi cerebrum, cor, lien: &c. ſint aulæ, quibus Princeps Archeus ſua celebrat concilia Quidni ipſum principale, orginale ens, motiuum imaginatiuæ, ſibi etiam genialem phantaſiam habet? Et in natura, per concupiſcentiam corrupta, dant irregulares exorbitationes in ente, potiſſimum dum ſe animæ imperiis velut ſubtrahit, ſuique iuris mauult eſſe! Nec obſtat quod in homine non ſentiantur Archei propriè, 8
eiuſmodi paſſiones : quæ alioqui requiri viderentur, ſi ideas morbificas & ſigillares depromere debeant. At certè, Archei propriæ inconcinnitates, abſque organi & animæ commercio contingentes, nequaquam ſentiuntur in homine. Neque nimirum, cum ſomnia pleraque neſciamus; imò neque ſciamus nos ſomniaſſe, niſi facultatum quædam ſit facta mutualis traductio in hoſpitium. An enim generans ſentit ſe formare ideam, quæ tam ſuperbum ædificium mox ſtruet? An enim ſemel cogitat de formando ſaltem fœtu? de rebus agendis? In libidine enim mens alienatur quodammodo, ſeſeque velut ſubtrahit interim dum Archeus ſui imprimit imaginem, abſque imaginatiua. Archeus 9
itaque retractus, abſque ſuæ aulæ comitiis, penes ſe, intus quodam velut tædio, conflictatur (nec enim irregularitates Archei ſe ſtringunt ad regulas paſſionum, & ideatum mentalium, dum præcipuè à ſuis muniis, imò & à mentis imperio, violenter exorbitat) Vndè ideæ, ignauiæ authrices; Hincque digeſtionum traditas, negligentia, omiſſio, cum quadam vitæ inappetentia. &c. Eiuſmodi ſunt luxus eſſendi, dominandi, ſciendi, habendi, domandi, vlciſcendi, fruendi, &c. Adeoque horum conceptuum ideæ, gignunt diſſolutiones, deſideria, profuſiones, & intolerantias. Vnde demum digeſtionum, diſtributionum & regiminis incuriæ, diſpendia, titillationes, irreſolutiones, grauamina, tetricitates, &c. Vndè tandem Peſtes, etiam ignota toxicorum monſtra, itemque morbi diſſoluti, & Atrophiæ inopiæ. Sunt quippe ideæ eiuſmodi, conſilij inopes, & extra curias ſolitas formatæ. Ideoque illarum matrimonia, & miniſteria, non magis regularia, quàm earundem natiuitates. Ergo Archeus in proprias luxualeſque irregularitates lapſus, totus ſymptomaticus, atque impatiens, velut furit, habenas regiminis (quod alioqui feriari nunquam poteſt) nunc deſerit,

ſerit, nunc iterum interruptas arripit, quandoque tardior operatur, tædioque ſui corripitur. Imò media voluptatum ſatietate, tormenta ſibi excitat, ens planè irrationale. Interrupto namque digeſtionum exercitio, humor alimentarius in ſexta, per nimiam detentus moram, exoticum exuberantis digeſtionis concipit fermentum, ſuoque fruſtratur fine. Hinc namque iterum, velut perterritus Archeus ſuæ velut incuriæ pœ-
10 nitens, præpoſterè cuncta mouet. Sed nequeo dignè media explicare, quibus Archeus ſuas ſpontaneas excentricitates facit, neque harum ideas proprio etymo depingere ſi ſint inuiſibiles, imperceptibiles, & in abſtractione Archei à muniis corporalibus factæ. Non enim modum noui, quo initia ſeminalia ſuas dotes exprimunt, qui planè vt à priori mihi ignotus eſt. Coniecturis enim tantum à ſimili aſſecutis, ludo. Equidem per regularia in homine, coniecturas feci, quas alter me iudicioſior explicet. Mihique autem viſum, non fore operæ pretium, penitus hæc ſcrutari iam ſecundum indiuidua: ſufficere verò tam in cognoſcendo, quàm medendo, generatis ideis obueniſſe, & ſuſtuliſſe ab Archeo omnem ataxiam, vnico fortaſſis Arcano: de quo poſtea latius. Pacem ergo optatam ſtudiis, & infirmorum querelis daturi, quærite, &
11 inuenietis. Cæterum doctrinæ iam traditæ, adſtipulantur morbi omnes poteſtatiui, quique velut abſque ſordium omnem contactum incrudeſcunt. Atque eiuſmodi ſunt imprimis morbi hæreditarij, à generante, cum ſemine infuſi. Quorum videlicet ideæ aliquot annos patiẽter exſpectant, antequam in prole, imò & quandoque in ſero nepote manifeſtentur. Secundò idem conuincunt morbi, per longa dierum ſilentia dormiẽtes, atque ſubiende recidiui. Tertiò. Morbi concentrici, quos Torturas noctis alibi voco. Et quartò, idem explicãt morbi virtutis diſproportionatæ, quos inæquale robur voco. Quantum autem hæreditarios & poſthumos morbos concernit: Certum eſt transplantari ideam morbificam in ſemine parentum depictam. Non
12 quidem quod Generanti ſit conceptæ alicuius paſſionis aut morbi character, generando ſibi propoſitus, ex fine deſtinato: ſed (vt dicere iam ceſſo) Archeus in generationis actu concipit voluptatem, per quam à copore, in ſui centrum abſtractus, debet, tanto vicinius, in animam, velut alterum à corpore extremum, ſe reflectere. Vndè non poteſt non vitale lumen ſuſcipiens
13 vigorari, atque ſuſcipere ſui imaginem ſeminalem, fœcunditatis ſcilicet cauſam. Eſt namque voluptatibus vniuerſis proprium, cum beneplacito, ſeipſum in ſui ſpeculo contemplari, & cum iucunditate plauſibili, quæ philautiam, & quandam arrogantiam, in primis naturæ cunis, vſque peperit, diuerſam tamen in ſe, pro voluptatum varietate. Etenim dum Archeus ſe ſubtrahit, abſtrahitque, vt dixi: attamen non poteſt non eſſe in corpore, tanquam loco. Abſtractum ideo voco, non quidem à corpore; ſed ab aula, ſiue throno ordinario. Non fit autem abſtracta Archei contemplatio, in corde, quaſi fluctuaret, continuo agitationis & pulſuum motu: vt neque ſinus cordis, ſunt aula conſilij Archei abſtracti. Imò neque in ipſo cordis parenchymate: at penitus ipſa regia eſt. Nimirum in ipſo ſtabili ſpiritu, ſpleni inſito. Concepta nempe iſthæc, ſub libidine, imago ſuiipſius, particulam ſpiritus, à quo patratur, induit: quæ ſub ſynteresi Chymiæ, eſt 8100 pars totius. Quæque particula minima eius ſic depicta, tranſit deinceps in ſpiritum influum, cordi domeſticum, vnà cum idea libidinis ac deſiderij. Sunt autem ideæ deſiderij, ſolæ directices motiuæ (prout alibi de ſympatheticis) atque proinde concep-
ta Archei humani imago, per iſtam dire- 14
ctionem, ſemini materiali inſeritur. Quare mors à venere vt incepit: ita quotidie acceleratur, prout & defunctio plantæ incipit à concepto ſemine: quatenus inde minuitur potenter vis vitalis. Denique id ſanè veraciter, & non per dolum phantaſticum fit, quo eiuſmodi idea nedum ens intergrale humanum repræſẽtat; ſed indiuiduales ſimul propenſiones, proprietates,
& defectus. Hinc enim, vno truncus brachio, 15
non proinde mutilum generat. Quia idea formatiua non aliunde quàm à viſcerum inſito Archeo, in generationem tradux eſt. Ergo morbi hæreditarij inoleſcunt fœtui, ab ente morboſo. Idea nimirum, ſpiritui ſeminali impreſſa (cum ſit ipſe morbus, adhuc in vita prima ſeminis deliteſcens, & ſigillatus) adhuc dormit, & ſui maturitatem exſpectat, donec expergefactus ab Archei agitatione prorumpenſque, producta ſua parere ſit apta. Sic nimirum furores innaſcuntur, ac propagantur in proles, cum tota incli-
nationum ſeminalium proſapia. Porrò & inde 16
conſpicuum, non omnes morbos parentum in proles transferri: ſed illos dumtaxat, quorum ideæ contaminarunt Archeum viſcerum in parentibus. Neque enim aliqua podagræ, aut furoris materia occaſionalis, cum ſeminis genialis integritate, transfertur ſocialis. Nam præterquam quod alienigena dualitas ſteritatem ſeminis continet; etiam ſuppoſita illa morbi trãſlati materia putreret, loci & fermentorum importunitatibus digeſtionumque iterationibus victa; fœteret, putreret, vel dierum ſucceſſiua multiplicitate euaneſceret. Non autem in pe-
riodum vitæ comitaretur, ſuaſque excitaret re- 17
cidiuas. Quantum autem morbos ſilentes, licet acquiſitos attinet: etenim id habent vernaculum: quod ſtatis periodis importuni reſurgant. Sic namque Comitialis, per menſes & annos ſubinde dormit, imò & nunquam excitatur, niſi per Venerem, Iram, Mœrorem, partum, &c. Neque eſt enim vlla materia, fomes caduci, alicubi detenta. Quia vel putreret, areſceret, conſumeretur, vel priſtinam veneni labem amitteret: quod cum non fiat, verùm in vitam perennet: aliud proin exordium, atque hoſpitium immediatum, quàm recrementa delegit. Sigillatur quippe in idea entis actiui, & conſtantis per totam vitam. Itaque ſpiritus vitæ, in organis concluſus, ſuas patitur procellas, ab ideis ſuis morboſis: quas quoties ſpiritus influens inde recipit, earundem toties contagia ſtatim in actum deducit. Etenim vt Comitiale virus inebrians eſt, ſoporiferum, & quodammodo furioſum, primitus circa ſtomachum eluceſcit, ac dein maximè in capite percipitur, eiuſque clientes ſingulariter afficit. Ita Archeus capitis cudit imagines virulentas, quæ ipſi Archeo inſito ſunt exoſæ; & venenoſo contagio ſuſpectæ, facileque inde totus fit apogeus.
Sunt tertiò, morbi quidam concentrici in ma- 18
teria, & efficiente: attamen cum ſint fœtus, concepti in irregularitate Archei exorbitati:

hinc

hinc ſunt excentrici, quo ad ſanitatem, concentrati autem in penitiori Archei fundo. Hactenus namque aſtra reſpiciunt, & ad lunæ præſertim ſyzygiam mouentur. Ventorum item apes in futurum prænunciant. Neque enim Archeus ſe aſtris obligari oſtendit, niſi per morborum importunitates. Quapropter morbi illi vocantur vulgo Ephemerides ægrorum. Rectè ergo valentibus, Archeus non regitur ab Aſtris. Quia verò lunam ſingulariter ſectantur (quæ Aſtrum nocturnum eſt) noctuque ideo magis ferociunt. Ideo torturam noctis appello, quod per conſimile Blas ferri, & cum Aſtris confabulari videatur. Idque ſanè non competit niſi Archeo: cùm craſſior corpori compages non ad hoc idonea ſit. Sunt ergo ſigillati, in ſpiritu vitali, organis principalibus inſito. Nil autem ſigillatur ibidem, præter characteres ideales. Archeus eſt ens fontale, quod ſuo Blas omnem in nobis impetū concitat iuxta Hippocratem. Permanet autem ens fontale, vtcũque nitidè ablatis productis morboſis. Nam etſi ſubinde tam contenta, quàm continentia vitiet: attamen Archeus reſeruat ſibi ſolitarium vitium, impreſſum quo omnem procellam ab lubitum concitat. Morbi tandem, quo quarto loco voto ſub robur inæ-
19 quale, ſunt innati, vel adepti. Et quia robur dicunt, palàm quoque ſuper poteſtates ſe ſcripſerunt. Difficile autem ſemper fuit in natura, ſingulis organis deſideratum robur, abſque aliquorum querela partiri: quin perpetuò vnum
20 alteri præualeat, debiliuſuè ſit. Ad quàm equidem non defluunt, aut decurrunt, ex inſonte capite humores, vel muccoſa recrementa: prout alioquin in ſcholis, fictitiis humoribus atque Catharris tributum eſt. Quin potiùs inſitus debiliori parti Archeus, diſtributionis penuriam aduertens, & iniuſtitiæ inæqualitatem ſentiens, fit querulus, ac ſeditioſus, velut in nouercam. Cuius in paſſionis ideas cùm aliò mittere non ſit opporunum, in ſeipſum tetricus torquet, triſtitiæ quæ effectus in ſuis digeſtionibus parit. Ergo ipſamet ſeminalia morborum initia in diuerſos fines diſtrahuntur, licet vnico ſubiecto immediato inhæſionis gliſcant; quia recipiuntur per modum recipientis. Id eſt, humani corporis, partiumque diueſitate, difformitatem in manſionibus ſuſtinent. Quinetiam Archeus ipſe pro motuum diuerſitate variam concitat ſymptomatum ſupellectilem. *Spiritus* (inquit Hippocrates) *tres in nobis motus fecit, intrò, extra, & in circuitum*: ſecumque mouet, & tranſmutat ſingula, etiam dum ordinatus eſt. In ſui autem irregularitate quicquid peregerit, ſuæ ataxiæ quoque memores effectus edet.

ORTVS IMAGINIS MORBOSÆ.

1 *Morbi deſcriptio per enumerationem abnegatorum.*
2 *Quid morbus.*
3 *Vana Medentum putatio de morbo.*
4 *Hoſpitium vitæ eſt morbi.*
5 *Probatur vis ideæ morboſæ per vigetabilia.*
6 *Per Blas meteoron,*
7 *Ex præmiſſis probatur idea Archealis Blas in nobis.*
8 *Morborum ſedes ordinaria.*
9 *Perturbationum imagines citantur.*
10 *Ex non ente mentali fit hoc aliquid.*
11 *Duplex idea morbifica Archealis.*
12 *Ideæ delatæ ad cruorem.*
13 *Regula Iuris in medendo.*
14 *Cur Author ſeruet veterum nomina.*
15 *Probatiua idea ſolo Archeo fabricata.*

INAVDITAM doctrinam entis morboſi, à me promiſſam, iam ad longum deſcripſi, vt medentes diſcant, formaliter morbum introſpicere, & deſueſcant ſeduci paganis
opinionibus. Quapropter morbus non eſt quali- 1
tatum elementalium quæpiam intemperies, horumue è lucta continua promanãs victoria, prout hactenus ſomniarunt Galeniſtæ, nec item eſt morbus, vnus è quatuor fictis humoribus, craſim ſuam ſuperans; & quatuor elementis æquiparatus. Nec demum morbum eſt materia aliqua degener, ab elementorum impreſſione ſuſcitata. Sed omnis materia excrementia, vel eſt nuda præcedens morbum materia, orbique ideò cauſa occaſionalis: vel eſt morbi productum, ab errore partium reſultans, adeoque morbi effectus quidam poſterus: licet dein occaſionaliter morbum alium ſuſcitet, vel antecedentem aliam cauſam foueat, augeatue. Nec demum morbus eſt qualitas noxia; è veneno aut contagio alterius, & nocuæ materiæ, pullulans. Veruntamen iſta eiuſmodi peccata, accuſant dumtaxat ſui præſentiam: non autem effectum inde tantùm
occaſionaliter dependentem. Eſt itaque mor- 2
bus, ens quoddam natum, poſtquam nocua quædam poteſtas peregrina violauerit vitale initium, huiuſque vim penetrauerit, ac penetrando excitauerit Archeum, ad indignationem, furorem, metum, &c. quarum ſcilicet perturbationum anxietates, ac moleſtiæ, ideam ſibi conſimilem, imaginemque imaginando debitam, excitant. Promptè ſcilicet iſta imago cuditur, exprimitur, ſigillaturque in Archeo; eoque veſtita, mox morbus in ſcenam intrat, corpore ſcilicet archeali, & efficiente idea, conſtructus. Archeus nimirum ſibi noxam parit, quàm vbi ſemel admiſit, mox dein quoque importunitate illius cedit, fugit, alienaturue, aut deturbatur, vel inquinatur, cogiturque ſubire alienum imperium domeſticéque ſibi excitatum bellum ciuile, ſuſtinere. Eſt nimirum Icon aliena eiuſmodi, materialiter impreſſa, ſurgenſque ex Archeo. Verum inquam ens mormificum, quod morbus appella-
tur. Etenim quantum Medentes ſolummodò 3
occupentur circa diſſolutionem, abſterſionem, & expulſionem noxiæ materiæ occaſionalis: non valet tamen putatio noſtra variare morbi eſſentiam. Vt nimirum, quia Medicus laborat in proſcriptione nocui occaſionalis, proindeetiam morbus debeat eſſe id, quod præpoſtero ordine deceptus ille medens expellere intendit. Morbus namque eſſentialiter eſt id quod eſt, ſiue abſit Medicus, ſiue adſit. Nec enim medentis initio magis morbum determinat, quàm ipſum terminat. Vtpote qui ſe non accommodat ad putationem aliorum: ſed eandem irridet quotidie. Quare vt ſanitas conſiſtit in vita in-
tegra: ita morbus, in ipſamet vita oblæſa. Vita 4
autem ſubſiſtit vnicè atque proximè in ſede animæ: anima verò non operatur extra ſe, niſi vi organi officialis ſui, quod eſt aura vitalis Archei.

chei. Ideoque mirum, quod hactenus ignoratum fuerit, quod morbus ſedeat immediatè eodem hoſpitio vitali, quo vita fruitur. De quo poſt latiùs. Vix etenim credent Oſores, omnem ſublunarium potentiam excitari, & contineri in ideis. Id enim obiter iam ante perſtrinxi, iu-
5 uerit tamen id fortius ligari. Nouimus enim, & fide credimus, herbis datam vim propagandi ſibi ſimile. Eſt autem iſta vis proprietaria, ens reale, actu exiſtens, quod in ſemine iugiter & ſucceſſiuè manifeſtatur. Nec eſt eiuſmodi vis, quæpiam accidentalis poteſtas, ſiue nuda qualitas: ſed eſt vis ſeminalis, qua planta parens in ſuo ſemine depingit ideam, continentem figuræ & proprietatum, iuxta quas ipſum ſemen excitabit, delineabit, & creſcere faciet plantam filiam. In ſeminibus namque manifeſta cognoſcitur imago, gnara rerum, in propagi-
6 nem nouam agendarum. Pariter mare non facit, ſed patitur horridas tempeſtates, quas ventus efficienter concitat. Et ventus quidem non à ſeipſo, ſuaque ſponte mouetur: verùm ab inuiſibili Aſtrorum influxu, iuxta illud. *Erunt vobis ſtellæ in ſigna, tempora, dies, & annos.* Tanta nempe primariorum elementorum procella prorumpit, ab ente, quod lucis inſtar eſt. Non eſt autem Blas elementorum concitatum, à mera luce Aſtrorum: Etenim quantumuis ſit incorporale, & immateriale Aſtrorum lumen, non eſt tamen lux quædam ſimplex; ſed quæ præter lucis ſolitariæ proprietatem (quæ eſt dumtaxat illuminandi) habet Blas motiuum in ſe, itemque durationes directioneſque ſecundum loca, fortitudines, & debilitates, non minus quàm Blas alteratiuum, ad omnem temporum viciſſitudinem, & periodos. Hæc ſolent antiquitus adſcribi aſpectibus diuerſorum luminum, qui tamen vt tales, non ſuperant efficaciam ſuam, quæ eſt luminaſſe. Sed excitare temporum tam diſſimiles ſtationes, & tempeſtates etiam præuiſas, id eſt, ante ſtellarum aduentum, ad loca aſpectuum illorum, maioris ſane ponderis effectus eſt, quàm ſolius luminis ſimplicis. Reor itaque, per adſpectuum diuerſitates condi imagines ſpirituales aſtrales inuiſibiles mundi, quas in aërem deponunt, ad excitandum Blas, iuxta imaginem illarum proprietatum. Siquidē momentaneus eſt tantùm ſtellarum adſpectus, vt & inſtabilis locus, effectus autem perſeuerant, aliquandiu. Ergo neceſſe eſt luminares aſpectus, præter lumen momentaneum, depoſuiſſe in aëre ideam Blas, operantem, vſque in ſui conſumptionem, temporum irregulares regulas, repagula, obices, calcaria & periodum. Eſt ergo eiuſmodi imago de natura luminis, vt ſtato tempore operetur: nam alioqui multorum annorū curſu vix ad nos pertingeret, niſi de natura luminis eſſet. Itaque ſicut plantis ineſt vis ſuſcitatiua imaginis ſeminalis, ad prolificandum: ſic & Aſtris vis eſt fabricandi ideam motiui luminis, quæ eſt inchoatiuum motus initium, faciens quidquid ſibi in executionem eſt demandatum.

7 Archeus autem noſter, ſiue habeat vim terræ, vel Aſtris ſimilem, perinde eſt, modò intelligamus ipſi proprium eſſe, Blas tempeſtuoſum in nobis excitandi, poſt inobedientiam Protoplaſti. Siue illi eiuſmodi proprietas à peccato inoleuerit, vel demum illa, proprio nutu, adſpectuque ſuæ perturbationis de nouo ſuſcitet, perinde & ſat eſt. Modò agnoſcamus, quod omnis vis, tam regularis vitæ, quàm inordinati regiminis, non niſi ex initio hoc vitali promanet.
Suntque idcirco omnes morbi, horumque ty- 8
pi, conceptus quidam depicti, ab inuiſibili hoc Rectore, ad perpetrandas noſtrarum calamitatum procellas. In æthere ergo Archei depinguntur ideæ aſpectuales, tam ex profunditate ſtellati Cœli ipſius animæ, quàm ex erroribus ſeptem viſcerū inſitis ſpiritibus formare. Sic enim pauor Peſtis, Peſtem creat. Pauor ſubitaneus
mortis, ſæpè podagram necuit. Pauor item amiſ- 9
ſi, vel amittendi honoris, ſi per diem vnum durauerit, Epilepſiam fecit ſubinde. Triſtitia paupertatis, inſaniam adduxit: aliis verò Scrophulas peperit. Maniaci omnes plerumque è ſuperbia deuoluti ſunt. Et ſapiens teſtatur: quod triſtitia vitam hominis, vt vermis veſtes, rodat. Triſtitia autem eſt triſtis cogitatio: hæc autem eſt nonens, quia ens mentale. Quod quia nonens, nullam ideo ex ſe agendi potentiam ha-
ber. Ergo cogitatio triſtis, parit ideam actiuam, 10
fitque hoc aliquid ex nihilo, non ſecus atque in prægnante perturbatio monſtrum parit, & fœtum humanū, in belluinam tranſmutat. Eò quod imaginatiuæ poteſtati ſit vernaculum imagines condere, tam in mentalibus, quàm Archealibus. Triſtitia igitur, quæ eſt lenta perturbatio, parit ideam, quæ vitam conſumit, roditque: eò quod eiuſmodi idea, pro ſui materia, habeat auram vitalem Archei degenerem, quæ idcirco prætendit reſiduum Archei, ſui ſimilitudine peruertere. Hæcque aura degener in duumuiratu corrumpitur. Ideoque mox à triſtitia, continua ſunt ſuſpiria. Hæcque ſic accidunt viribus phantaſiæ triſtis. Idem quoque contingit in poteſtate phantaſiæ propriæ Archei, ſiue influi, ſiue inſiti: quorum vterque (prout de tumulo Peſtis alibi)
phantaſiæ imagines potentiſſimas condit. Qua- 11
propter duplicis Archei, duplex quoque Archealis idea morbifica, morbum tranſeuntem à Chron. diſtinguit. Quapropter qui poſthac ritè attendent, reperturi ſunt omnem animæ perturbationem, quæ fortis eſt, diuturna, nec deſcendit emanatione extra Archeum viſcerum, dicatorum muniis phantaſticis, ſiue extra duumuiratum, parere amentiam diuerſam, ſiue diſtinctam, per idearum varietates. Reperient ſimiliter ſimplicia, tam intus degenerata, quàm forinſecus aſſumpta, modò ipſum Archeum forinſecus affectent. Duumuiratus parere parem Amentiæ Ideam. Quod manifeſtum fit in Rabidi leuiſſimo contagio. Quales etiam morbi concentrati in membris vitalibus, colloquentibus cum Aſtris, vnde Robur inæquale. Tortura noctis, hæreditarij, repetenteſque periodice, cernuntur promptuarium inuiſibile intus habere, principiumque inchoatiuum tragœdiæ, vndè pro maturitatum, vel apogææ excentricitatis, iuſſu,
repetuntur Ideæ, tot procellarum Authrices. 12
Ideæ autem, ſi cruorem informent, vel liquorem proximè aſſimilandum, & alimentarium, naſcuntur tempeſtates, conformes tam Ideis perturbationum, quàm hoſpitali Archeo. Proprio ergo luxu, tædio ſpontaneo, corruptela, defectu, Blas furioſo (nomina enim deficiunt, vbi res à priori incognita latet) intus ſic laſciuit Archeus, quod etſi foris nil quatiat: attamen habenas regiminis, vita deſerat, ſuſpendat, ſpernat, auerſetur, furiatque neſcio homine. Sic nempe ſurgunt Ideæ, quæ in omnem

nem

nem diſſolutionem, ac morborum effrenem tyrannidem, liberæ prorumpunt. Cumque medenti occulti motus ſint laſciuientis Archei, adeoque nequeamus abiectas ſemel habenas in manum eiuſmodi Archei reponere: à poſteriori, vniuerſale quoddam Archanum cõſopitiuum,
13 & ſedatiuum Archei, eſt adhibendum. Incaſſum ideo plerumque laborat, quicunque deſtitutus Arcano vniuerſali, non pacato prius Archeo, auerruncandis cauſis occaſionalibus; operam
14 locat ſuam. Quod ſanè ſtylo aureo accuratè notandum, eſt. Contingit enim ipſi non ſecus, ac qui non obſtipato iugi fonte, exhauriendo aquam, riuum exſiccare præſumit. Interim cum ignoto tramite Archeus procedat in ſuis imaginum fabricis, cogor in morborum explicatione, antiquata ſeruare nomina, & nomenclaturas ſequi: vt cauſarum occaſionalium trita via, deueniamus ad cognitionem occultarum quidditatum morbidarum. Sufficit autem mihi hoc parergo oſtendiſſe: quod Ideæ ſeminales, in toto mundi ſyſtemate, ſint inchoatiuum principium omnis Blas ſeminum, generationum, viciſſitudinum & procellarum. Attamen priuſquam ad morborum ſchema contendam, cum adhuc nimis ſit ieiunum, Ideas ab Archeo formari, non minùs quam à vi phantaſtica, iuuerit id Tyroni vno argumento oſtendere. Et-
15 enim cadauer humanum, ſpontaneo fluxu mortuum, friget ſuper omnem glaciem, non quidem quod reuera frigidius ſit cadauere vaccæ, ſponte demortuæ (id namque per organum qualitatum ac gradus ambiẽtis diſtinguens, clarè demonſtratur) quanquam tamẽ id noſtro attactu ſic cenſeatur. Contingit id enim, ſolius Archei pauore, qui contactu mortis in cadauere pauet. 1. Sentit mortem, quam fortaſſis phantaſia adhuc ignorat. 2. Pauet. 3. Retrocedit ſpiritus influus. 4. Inſitus autem manui, pauore turbatur & concidit, adeoque initium mortis ſibi è pauore concipit. Non inconcinnè ideo Sacra, vt qui mortuos tangeret, impurus & ſemimortuus cenſeatur. Quam mortis imaginem Archeus, velit nolit, concipit, eamque ſic mordicus aliquamdiu retinet, quamdiu ſuperſtes eſt illa pauoris Idea: quod intra horam vix ad focum recaleſcat. Ergo pauoris Idea realiter ibidem eſt: ſiquidem operatur effectum, eſtquè formata ab Archeo, & non ab imaginatiua hominis. Igitur, ſi Archeus pauore fugiat tremens: pari quoque ratione triſtabitur, iraſcetur furore aliiſque paſſionibus concitabitur. Et quarumcunque perturbationum Ideis confligatur, ſibi ſit moleſtus, & noxius, iuxta idearum lubitum, quas ſibi finxit propriâ vi & libertate.

ADITVS PRÆCLVSVS ad Condum Viſcerum.

1 *Concluditur è ſede animæ ipſa ſanandi morbi difficultas.*
2 *Quartanæ exemplum.*
3 *Notabile de remediis hactenus contra quartanam vſitatis.*
4 *Purgantia in quo incautos hactenus fefellerũt.*
5 *Quandoque per accidens, purgantia ſanarunt. Atque hoc dolo permanſere.*
6 *Cenſus incurabilium.*
7 *Diſtillatio parit noua generata.*
8 *Singularitates in rebus per ignem productis.*
9 *Decocta differunt à ſtillatis.*
10 *Scopus authori quis olim.*
11 *Deceperunt Authorem quædam remedia.*
12 *Remediorum examen.*
13 *Digeſtionum examen.*
14 *Hydroremediorum examen.*
15 *Valores ſtomachi.*
16 *Prima conditionum varietas vndè.*

POSTQVAM deprehendiſſem, 1
ſtomachum radicem arboris, ſiue radicem tam digeſtionis vniuerſalis, quàm particularium quarumcunque: cognouiſſem æquè ſeriò, ibidem habitare animam mortalem ſeu ſenſitiuam, actionum in nobis quarumlibet heram, ac vitæ diſpenſatricem per totum. Sitam videlicet quoque ibidem primorum conceptuum fabricatricem; ſomni item, non minus quàm vigiliarum & amentiarum officinam: Duxi rationi conſonum, nuſquam decentiùs mentem immortalem, ſiue Dei ſimulacrum ſtabulari, aut connecti potuiſſe, quàm in præfato formali, atque vitali lumine: principio ſcilicet ſpirituali, ſibi ob id quoque propinquiſſimo: quia agnato. Cumque tandem perueſtigata vitali monarchia cernerem, optiméque cognoſcerem, morbum omnem eſſentialiter in vita conſiſtere, atque ex eadem conſurgere, ſeſe obtulerunt mihi cauſæ difficultatum, in ſanando morbos, præcipuè qui ſponte ſua non ſilent, aut qui ſuopte impetu ad periodi finem non feſtinant; ſed vitam, quam acerbè infeſtant, comitantur. Quapropter è morbis diuturnioribus, vidi quartanam, 2
atrophiam, cacochymiam, debilitates item, ac dein tam qui in extremo corporis habitu cubile delegerunt (quales ſunt Lepræ, Paralyſis, Iſchiadica, ſpaſmus, Podagra, &c.) quàm qui alligantur alicui viſcerum (vt Apoplexia, Epilepſia, Aſthma, Lithiaſis, Hydrops, Amentia, &c.) non ſanari, non quidem defectu deſiderij ſanandi: verùm ſolius remedij penuriâ. In remedio, autem illo dudum laboraui, ac retroſpexi multoties, donec cognouerim, quod ipſum vitæ fontem reſpiceret, ſiue animam ſenſitiuam. Quapropter primò, ante manus ſumpſi ipſam quartanam, vtpote obuiam, tædioſiſſimam, ac planè cognitam: quæque dum ſperneret Medentum vſitata remedia; irritam redderet eorundem ſpem. Imprimis per eandem certior factus ſum, quod vbicunque lateret aliquod materiale productũ morboſum, requireretur pariter remedij conuenientis applicatio: vel alioqui ſoſpes formidaretur permanſurus effectus, à cauſa illa occaſionali ſuſcitatus. Atque idcirco ab huius 3
enunciationis correlatiuo comperi nulla hactenus medentum remedia: vtcumque fama ſui iactentur deoppilatiua, reſoluentia, abſtergentia, vel purgantia; eadem tamen tantum deuenire, aut deferri, ad ſummum ſolummodò vſque ad limen lienis: qui ſenſibili teſtimonio ſe prodit quartanæ hoſpitium. Itaque hinc certò inſtructus, conieci, vim illam remedij deoppilatiuam, &c. mox vel in ſtomacho perire, muteſcere, domari, vel per inteſtina proſcribi, ſi prius ſaltem non interierit. Sin verò qualitas aliqua remediorum, ex vita ſui media, ſoſpes perſtiterit, aliquãtulum perfracta, penituſque aſſumpta penetra-

aerit (qualiter macis , vel terebinthina, in lo-
tio , ſaporem ſui , ex neceſſitate magni Opor-
tet, retinent) At ſaltem eadem ſic caſtrata ac
delumbata occurrit , vt nequicquam eorum ef-
ficiat , quorſum , & propter quæ , deglutiuntur
pharmaca. Oua quidem & carnes belluarum re-
ferunt ſapores alimoniæ , quæ ipſas ſaginarunt.
At ianè,dum in œconemiam vitalem tranſeunt,
tametſi guſtus prioris veſtigia retineant : adeo-
que ſanitatis quædam teſtimonia contineant,
ſunt tamen tam ſegnia horum auxilia , ad era-
dicandum productum aliquod morboſum ;
quod diuturni lentique morbi,iamdudum, irri-
tam huiuſmodi remediorum iactantiam pate-
4 fecerint , imò & ſpem ſuſtulerint. Sola autem
purgatiua maximoperè fefellerunt , falluntque
tam medentes,quàm incautos Medicatos hacte-
nus, quia cæteris auxiliis ſubtilius impoſuerunt.
Etenim vt ſunt de venenorum proſapia, (quod
lib.de febrib.ex inſtituto oſtendi) confuſionem
ſtatim circa primas radices , digeſtioniſque ma-
tres, ſuſcitant : atque adeò , quicquid pridie eſt
aſſumptum,vel alias etiam ritè ſubactum,ad ſo-
lutiua ſtatim quoque corruptionis charactere
contaminant , totumque foras confeſtim pro-
pellitur, attracto crudiore cruore,è Meſenterio,
in vicem eiecti liquoris contaminari. Quod ni-
mirum, ibidem confeſtim pariter corrumpitur,
donec virus ſolutiuorum agendo ſaturatum &
extinctum ſit.Putatum eſt hactenus , quòd hoc
putidum liquamen cruoris & carnium,eſſet ipſa
morborum materia. Siue , procul per ſolutiua
euocatum liquorem , iam cadaueroſum ac fœ-
tidum,eſſe humorem vnum de quator,præ aliis
5 ſelectum,ac magneticè attractum. Potentiſſimè
idcirco hæc peruerſa doctrina hucuſque mor-
tales decepit : eò quod effectum aliquem ſolu-
tiua ſponderent, & exhiberent, euanidum licet
plerumque,ac ſubinde truculentum;non tamen
ſanitatis authorem , niſi quandoque per acci-
dens, natura ſuam ſarcinam , primo limine de-
tentam , vnà excidere permiſerit. Qui effectus
per accidens , etſi rarus , tamen nomen fumo-
ſum ſolutiuis dedit purgationis,fecitque ius,ſo-
lutiua tanquam aſylum implorandi , eorumque
opem impendendi , interim intacti manſere
6 morborum plurimi, & atrociores. Nam quot-
quot ſua ſpente non decurrunt ſtatim ad termi-
num , habiti ſunt incurabiles , & ſolutiuorum
ſpectata vna tyrannide , quieſcere ſunt iuſſi.
Interim quotquot remedia conabantur inſigni
truculentia naturam in ſui lubitum cogere, ex-
templò ſenſere vitæ noſtræ reſiſtentiam , atque
eo ipſo noxia: quia vitæ inſidiantur, dum cruo-
rem in virus cadaueroſum mutant. Nocua in-
quam euaſere , & periculoſa auxilia. Nam ſi
veneni, aut gradum tyrannidis ſuſpecta erant:
ſtatim vt aſſumpta , reiiciebantur tanquam in-
famia , eò quod inſignem perturbationis, con-
fuſionis, & lipothymiæ procellam,nilque præ-
ter comminatam turbulentiam aut ſtragem ex-
citare viſa. Sola autem atque vnica,maiora Ar-
7 cana , quibus vis naturæ dotalis ſupernè eſt in-
ſtillata , vel puritatis atque ſubtilitatis enco-
mio glorioſa , omnem morborum tyrannidem
ex æquo ſupplantarunt , vno reſtaurantis vitæ
compendio , in vniuerſalem ſic medicinam ſur-
rexere. Dixi alibi,omne diſtillatum eſſe nouam
creaturam,per ignem productam : adeoque non
ex primo ſui concreti inſtituto. Perinde vt ignis
eſt res quædam pro artificiis facta,naturalis ta-
men : ita quicquid per ignem prodit,etſi ſit na-
turale ; tamen profluit è principio naturæ obli-
quo,ſeminalia initia detorquente,ad ignis lubi-
tum.Hinc quicquid per ignem conficitur,vitam
primam,mediam,atque vltimam ſimul acquirit, 8
liquanturque ſimul iunctim. Quatenus vnicum
ſeminale principium , quod in materiam con-
fluxit, variis terminis antea ſubiectū, ac diſtin-
ctum,per ignem coadunatur , ſimulque inde fit
noua creatura , ſurgens quidem ab initiis, con-
creto inexiſtentibus : attamen ſic iſta initia ſe-
minalia per ignem alterantur , quod quadam
colliquatione ens nouum inde ſuſcitetur,& tres
vitæ proprietates vnà conſurgant. Quapropter
etiam cuncta diſtillata à corruptione ſunt im-
munia:quia alioquin in vitarum trium ſuſcepta
ſucceſſione , rebus familiaris eſt. Liquet hinc 9
enim, decocta non eſſe entia,qualia per diſtilla-
tionem proliciuntur. Sed tantum tranſlationes
vnius entis , in medium ſibi peregrinum;atque
ideò facilè putrent , & alterantur. Porrò inter
ſimplicia quædam ſeſe manifeſtarunt,nullo qui-
dem ſignato prodita : quæ tamen proprietatem
particularem nacta ſunt ad vitæ exorbitatis re-
ſtringendos in morbis typos.Illa enim,quamuis
ad generum amplitudinem non aſcendant : vi-
dentur tamen à rerum Datore glorioſo,ſpecificè
directa , in morborum quorumdam eradicatio-
nem. Etenim qui iam dudum deflexeram ab
horrore purgantium , & circumquaque perlu-
ſtrando , remediorum propemodum nullitates,
vel infauſtas applicationes notaueram , ac ite-
rum dum arcana Pyrotechniæ , ſuo tenebrarum
velamine, tecta forent , ac ſpecifica ſimplicium
eiuſmodi energia lateret. Inquiſiui ſedulus , an
non poſſem(dum per ignem renaſcuntur ſubna- 10
ſcendo,nouæ creaturæ) per artem remedia pa-
rare,quæ vel profundè penetrarent in venatum
propagines : vel ſaltem leuiculam ſui proprieta-
tem , vnà cum cruore vel vrina,ſpargerent , ſi-
gillarentque inter vitæ œconomiam? Quæ qui-
dem leuicula qualitas , non intelligitur guſtu
prodire:ſed quæ in digeſtionum culinis ſic ma-
neret ſoſpes , & imperfracta , quod abſque no-
tabili ſaporis inclementia poſſet ad ſcopum, in
Creando Medicinam de terra, habitum per-
tingere. Arriſit imprimis diuerticorum contem- 11
platio : quæ ſcilicet ab ore , per renes , vſque in
veſicam diſpergi videbantur : Perſuaſit idem
potus vulnerarius,vſque in externos artus,ſuos
edens fructus. At tadem manifeſta cognoui, ipſa
diuretica non quidem materialiter deſcēdere in
veſicam;vt nec potus vulnerarios,in vulnus re-
motum : verùm omnem diureticorum & vul-
nerariorum opem , fabricari in ipſo ſtomacho.
Per exemplum lapidis Cancrorum , vel fixiſſi- 12
mi oſſifragi,auxiliaris tam vulnerum,quàm lotij
difficultatibus. Hic enim non diſſoluitur è ſto-
macho humano , nec proinde etiam penetrat
ad procul diſſita , in materia ſui lapidea, aut la-
ctiformi. Verùm ſi non in primum ſui ens re-
ſoluatur , etiam nec in lactis ſubſtantiam remi-
grat. Sed acor ſtomachi , eiuſque natiuum fer-
mentum , reſoluit quantum poteſt de ingeſtis
lapidibus ,non quidem reſolutione retrograda,
verſus ens ſui primum : ſed dumtaxat per mo-
dum acidorum, diſſoluit lapides iſtos. Id eſt,in
puluerem. Prout lib. de Febribus ex profeſſo
mechanicè demonſtraui. Hinc namque ſi prius
diſſol

diſſoluantur in aceto, potentiùs præbent auxilium, quàm ſi vino prius ebulliantur. In vino etiam acidulo, quia plus diſſoluuntur, quàm in aqua, aut cereuiſia: ideo etiam potentius ſuccurrunt, quàm ſi in iure carnium aut aqua potentur. Eò quod acida comminuant lapides iſtos in ſubtiliſſimum atomum, cumque cremorem adhuc natiuum in ſe habeant à ſtomacho domabilem: Ideo & quò ſubtilius moliuntur, eò etiam ſtomachi fermentum, plus illius cramoris nanciſcitur. Saltem etſi aſſumantur macis, Terebinthina, &c. & odorem lotij mutauerint: non tamen niſi languida ſunt illorum auxilia, in dyſuriâ, & lotij ſuppreſſione. Nam reuerà cuncta intra ſtomachum annihilantur prioris vitæ ſimplicium teſtimonia: & non niſi flaccida guſtuum remanent veſtigia. Adeo vt nux myriſtica, & terebinthina (quæ plurimum ſaporibus ſuis diſcrepant) vnicum tamen ſimilemque ſpirant in lotio odorem. Quod ſignum patefacit, in prima ſtomachi officina, perire quidem primatiuas rerum aſſumptarum craſes, ſed exurgere nouas, coquendo acquiſitas. Nam alioquin ex terebinthina, eiuſque oleo & mace, non poſſet reſultare odoris identitas in lotio, vt neque violarum inde gratus odor. Sic Aſparagus fœtet in lotio, quatenus putredo aliqua ſibi adnata, eundem in exilium feſtinat. Potus autem vulnerarij non aliàs ſubueniunt vulneri: niſi quatenus in ſtomacho, acorem iniuſtum ſic minuunt, vt etiam è vulnere, aciditatem (quæ omnis extra ſtomachum, noxia eſt, morboſa, putrediniſque comes: vt alibi demonſtraui de digeſtionibus) inhibeant, atque ar-
13 ceant. Siquidem generalis ſtomachi digeſtio præeſt, quibuſque ſingularium digeſtionum coquinis. Enimverò aues, toto corpore actualiter & inſigniter calent, adeoque nocturnos hyemis rigores ſubdiu tolerât. Non meiunt autem: quia renibus & veſicâ carent. Ergo, quicquid potatrix columba bibat, totum recedit per inſenſibilem diapnœam. Hinc ergo liquet, quod ſoli renes faciant vrinam; quæ aliàs eſſet ſudor: differtque vrina in homine, non quidem materia primi laticis: ſed ſolo efficiente renum fermento. Patetque etiam quod aues, citra ſudorem, omne ſuperuacaneum excrementum inſenſibiliter eiiciant. Lotium itaque differt à ſudore, plus quam ſola materia: non præter propriam lotij eſſentiam formaliter à rene ſuſceptam, recipit in ſe ſtercus liquidum & tingens. Quod ſurſum non attrahitur ad venas in aue, nec ſudant, etſi laſſatæ. Ergo quod ſudor in homine non diffletur inſenſiliter, prout alioquin in ſue, Ren humanus culpam habet: prout etiam, quòd ſtercus liquidum ſeparetur, & trahatur ab inteſtinis ſurſum, intra venas, Ren culpam habet. Vſus verò illius tractionis, propter duelech, alibi oſtenſus. Non autem tingitur lotium, vt promptius eiiciatur: nam acrius lotium eſt, magiſque punit, quoties eſt abſque tingente ſcoria. Vt ergo Ren eſt cauſa lotij, ac præfatorum ita & eſt cauſa Hydropis, quatenus Ren ſe claudit indignatione proprij Archei. Cuius indignatio, ſi compeſcatur debito remedio ſtomachi, in quantum ſuus duumuiratus præſidet
14 Reni: certè ſubuenitur mox Hydropi. Etenim ſeroſitates Hydropis non ratò abiguntur è tumido, tenſoque abdomine: per hydrocathartica, ipſis ſolutiuis adhuc intra ſtomachum tantiſper morantibus. Sed mox repetit idem Hydrops: quia Ren, vt ante, indignatus perſeuerat in clauſura, & lotij diuerſione. Aqua enim, quam Ren in abdomen depoſuit, ſtomachus inde repetit, & per aluum deiicit, adeóque oſtendit ſe renum ineptiis & indignationibus imperare poſſe, vt etiam per ignotas vias, reducere ſeroſitates ad inteſtina. Non ſanè quod eiuſmodi ſolutiua, materialiter & præſentialiter adeant, vſque in abdomen, ac vi cathartica virulenta, ſecum reducant depoſitam Hydropis ſarcinam: Minimè. Sed vnius ſtomachi ſunt hæc facinora, & vitæ vitaliſque duumuiratus priuilegia.
Canales quidem ignoti nobis: ſed vita, horum 15
directrix & magiſtra, ſeſe ad ſedem, ſiue centrum ſui, id eſt, ad animam, reflectit. Ideoque, ab ipſamet vita animæ petendæ ſunt poteſtatum functiones, munia, vigores, valores, horumque defectus ſinguli: Anima quippe officia cuncta partibus diſtribuit, eaque per vitam moderatur. Nec ſolum officia diſcriminat per partes, adeò vt in ipſo vaſe ſtomachi diuerſitates tam in orificio, quàm in pyloro ſeiunxerit: verumetiam ipſas poteſtates connexuit, homoiomero initio quidem: ſed quæ ſingulæ ſuas præbeant ſcenas. Quod ſanè nuſpiam apertiùs cernitur,
quàm in morbis, adeoque in facultatum defe- 16
ctibus. Vtpote quod ſternant viam ad ataxiam, vnitatiſque diſcerptam diſcordiam. Quandoquidem mens immortalis creditur vniuocæ identitatis: atque ideo conditiones, inclinationes, ferocitates, &c. animæ mortali adſcribendæ veniunt. Quæ nimirum ſequitur materialem diſpoſitionum varietatem. Hinc itaque ſtupiditas, barbaries, furores, amentiæ, vt & ſalacitates, ſagacitates, ac denique ſcientiarum interitus, memoriæque extinctiones, &c.

CONFIRMATVR MORBORVM Sedes in anima Senſitiua.

1 *Supponuntur decem paragraphi alibi probati.*
2 *Reperiuntur duodecim ſtomachi proprietates.*
3 *Aliquot morbos habitare in vita ſtomachi.*
4 *Soluitur obiectio.*
5 *Vita muſculorum.*
6 *Apoplexiæ conſideratio.*
7 *Poteſtatum vitalium incomprehenſibilitas.*
8 *Somnus eſt poſtrema facultatum.*
9 *Cur ſomnus ante peccatum immiſſus.*
10 *Sedes morborum vniuerſalium.*
11 *Boulimi, & ſitis inextiguibilis conſideratio.*
12 *Potiſſimas morborum ideas fabricari in duumuiratu.*
13 *Repetitur idearum poteſtatis amplitudo.*
14 *Remedia plerumque non ſe dilatare extra ſtomachi lares.*
15 *Scholæ hæc non attendentes, errarunt in reremedij applicatione.*
16 *Delectus medicaminum.*
17 *Oſſifragi lapides notabilia.*

VT autem clarius pandantur radices vitæ, aliquot præludia alibi à me fundata, ideque mutuata, in Theſes conſtruam.

Mens immortalis, proxima diuinitatis ima- 1
go, poſtquam vitæ regimen delegauit animæ

ſenſitiuæ mortali, & caducæ: etſi mortali huic lumini poteſtatem ſuam tradiderit: manſit tamen eidem connexa, per vitæ ſymbolum, tanquam cognitionis proximæ ſyndeſmon, colligata. Quod ſenſitiuum lumen vitæ, quia ſedet hoſpitatum in ſtomacho, tanquam radice vitæ mortalis: idcirco & ipſa mens ibidem torum ac thronum ſuum delegit. Quod alibi de anima ex profeſſo fortius confirmaui.

Anima ſeminauit ſuas facultates, pro vita neceſſarias, per organa corporis. Quapropter non videt talus, nec auris ambulat, vt nec hepar aſſumptos cibos in chylum transmutat.

Facultas vitalis organorum, in ſanitate, edit actiones ſanas, eademque quoties vitiatur, edit actiones vitiatas.

Non vitiatur autem facultas vitalis, niſi à morbo.

Qui proinde non eſt, niſi facultatis reale & actuale vitium: ens inquam poſitiuum atque ob id conſtans materiâ & efficiente, per modum entium aliorum naturalium.

Cum autem ipſamet facultas vitalis claudat eſſentialiter in ſe, ipſum morbum: ſequitur hinc, quod ipſe morbus in formalitate ſui efficientis ſi facultas, non quidem vitiata, ſed vitioſa: quæ nimirum vitiat ſiue lædit facultatem vitalem. Adeoque eſt morbus, facultatibus vitalibus poteſtas perſimilis, atque ſic intima, vt & in quibuſdam caſibus, tam lethalibus & hereditariis, quàm centraliter radicatis, vnita ſit.

Vitiata verò ſiue oblæſa facultas, vel eſt particularis alicui organo propria, vt cœcitas, ſurditas, paralyſis, &c. vel communi Archei influentis vehiculo quoquo verſus diſpergitur, idiopatheticè, deuteropatheticè, vel ſympatheticè. Ac ſanè vtcunque, & quomodocunque facultas lædatur; diſcernitur ſaltem, atque clarè cernitur, vbique ſubeſſe vitium vitale, morbumque omnem proximè hoſpitari in principio vitali, id Archeo ipſo.

Vniuerſales nempe ſedent in vniuerſali vitæ initio, ſiue interim Archeus particulatim ab aliquo organo ſit infeſtatus, vel ſiue à fonte vitæ, ac animata radice, ſuſcitatus, atque indignatus. Etenim id quanquam morbi ſpeciem variet: non tamen eiuſmodi varietas aufert morbificum.

Anima ſenſitiua præfecta eſt omnibus ſuis facultatibus vitalibus, ſiue ſint per organa diſtributa, ſiue demum communi Archeo fomentatæ. Saltem inde pendent, quod morborum pene omnium ſanatio conſiſtat, & perficiatur, in radicali vitæ diuerſorio. Id eſt, Animæ ſede, ac vitæ centro. Niſi quandoque fortaſſis pars organica quæpiam ſibi combiberit genialem morbum, eidemque facultas vitalis, hoſpes eius, ſeſe nupſerit.

Vndè conſpicuum euadit, omnem propemodum ſanationem morborum, (vulnera, itemque eiuſmodi Chirurgicalia non excipio) in ſtomacho, eiuſque Duumuiratu ſolicitandam: adeoque nec ibidem incongruè ſolicitari: Nam ſic etiam non rarò defectus exteriores interno ſtomachi remedio tolluntur, alioqui externis pharmacis fruſtra tentati. Non mirandum itaque, quod remedia vix ſuperent ſtomachi imperium, claſſem, aut materialiter longius diſpergantur.

2 Quibus ſic obiter præmiſſis, ſubdam nonnulla ſtomachi priuilegia, 1. atque imprimis iſtud ſtomachi ius geniale, & particulare, quod ſibi primariò coquat: pro toto autem, tantum per accidens, indirectè, atque extraordinario iure præ cæteris membris. Quia ſic tulit ordinatio diuina. Vt præparet pro aliis omnibus, ex rudi ciborum materia alimentum. Ipſe autem ſtomachus, immediatè alitur chylo, à ſe confecto. Non ſecus atque radix vegetabilium, ſucco terræ Leffas alitur. Non autem, quod ſtomachus ſanguinem à iecore, pro ſui nutrimento alliciat: vt neque radix vegetabilium, ſuccum à ſe ſemel dimiſſum, ſurſumque diſperſum, repetit à cortice iterum, vt inde nutriatur. Quapropter ſtomachus, paucis venis, pro tantæ molis officio, ac tantæ capacitatis vaſe, fruitur. Quia nempe cruore non nutritur, per conſuetum aliorum membrorum modum. At ſolo chylo paſcitur, quem dein in ſpermaticum liquorem, ſibi congruum, adaptat. 2. Venæ autem ſtomachicæ non diffundunt idcirco cruorem extra ſe, nec læſus vulnere ſtomachus cruorem plorat. Idemque ius ſibi reliquæ membranæ à ſtomacho mutuarunt. 3. Venæ ſtomachicæ nequicquam de ciborum confecto chylo tranſmittunt, vel aſſugunt, vt eundem ad venam portæ deferant, pro conſueto alioqui venarum mezaraicarum. Idque alibi de digeſtionibus fortius confirmaui. 4. Denique nec venæ ſtomachicæ incumbunt nutritioni ſtomachi. 5. Ideoque venæ ſtomachicæ, puro cruore plenæ, vim habent liberam, vitalem, non perturbatam, aut ſuctui chyli, diſpergendoue cruori, deſtinatam. Quorum tamen alterutrum, venis cæteris omnibus eſt domeſticum. 6. Non fruſtra tamen venæ & arteriæ, nexæ ad orificium ſtomachi, diſtenduntur: ſed anima hoſpitata in tenuitate membranæ ſtomachi, quaſi ibidem non eſſet, imò vix alligata loco, ſpirat vitæ ſuæ ſpiraculum in organa (cor ſcilicet, lienem, iecur, cerebrum renes, teſtes, &c. modo inſenſibili, atque incredibili canalium anguſtia, & tenuitate. Hinc nimirum repentinæ, eclipſes, Apoplexiæ, epilepſiæ, vertigines, ſyncopes, &c. quoties nempe anima ſenſitiua ceſſat radiare ſuum lumen in organa. 7. Ineſt namque arteriæ ſtomachicæ canali, vis vitalis, illius animæ, diradiandis ad cor, quantiſper benè ſe habet. At vbi perperam ſe gerit, ſuſcitantur ſtatim quoque palpitationes, deliquia, vertigines, apoplexiæ, epilepſiæ, ſopores, vigiliæ, amentiæ, cephalalgiæ, conuulſiones, &c. Denique & ſua ſpiratur vis vitalis ab anima, vitalium facultatum moderatrice, per venas ſtomachicas ad iecur, adeoque ab vnitate animæ defluunt variæ dotes, ad organa ſingula: ſiquidem ſemper, & vtrobique, ab vno puncto, cuncta tam in vniuerſo, quàm in nobis, manant. Etenim anima iſta mortalis, & ſeminalis, corporis conſtans rectrix, cum ex ſanguinis diſpoſitione occaſionaliter impetretur: Neceſſariò quoque in organis habitat: tam in cruento ſplene, quàm exſangui membrana ſtomachi. Perinde vt cerebrum, ſenſationum fons, atque iudex, ſenſu potiſſimum caret. Ideoque & in Sacris pluries occurrit, quod anima hominis in ſanguine habitet. 8. Sufficit proinde hoc loco, quòd anima ſenſitiua, hiſce ſedibus locata, vires ſuas ibidem explicet, atque inde diuerſimodè emittat. 9. Enimuerò ſomnus, vigilia, appetitus, digeſtio, fermentum, alacritas,

tas,&c. detegunt ſua functionum pluralitate ſanitatem: prout & eodem ſtabulo, ac centrali fonte, hoſpitari Apoplexiam, Epilepſiam, vertiginem, maniam, furorem, obliuionem, &c. Siquidem vnica anima ſenſitiua, eſt cauſa immediata, centrum, nidus, fons, & origo, facultatum & actionum vitalium quarumcunque. Cæterùm, hoc tramite ſufficit recitaſſe (quod alibi ex profeſſo demonſtraui) impenitiori tunica ſtomachi, velut thalamo, habitare animam mortalem, eamque intra ſinum ſuum obuoluere mentem immortalem. Poteſtates autem eiuſmodi omnes eſſe vitales, in functione quidem diſtinctas, licet non in vitalitate, adeoque animæ ipſi tam proprias atque peculiares, quod etymon proprietatis inde manarit. 10. Quare, extra controuerſiam etiam reor, morbos vniuerſim omnes (vtpote in poteſtates animæ inſurgentes, aduerſarios atque hoſtiles) adoriri quoque immediatè animam caducam, atque mortalem. In quam videlicet ſua ſpicula vibrare queunt, eandemque penetrare, ob paritatem ſymboli ſublunaris. 11. Quæ lucta nymirum contingit primùm in ipſo Archeo, animæ ianitore, atque inde penitius deferuntur, penetrantque vſque ad nucleum ipſius animæ. 12. Morbi quoque, qui forinſecus ac peregrine intrò adducuntur, ſtant tam clienter obnoxij huic iuri, quàm qui intus ſponte propria efferueſcunt, vel Archeali ſilice excutiuntur. Quapropter quanquam remedia iam pleraque accuſauerim impoſſibilitatis penetrandi: ſufficit tamen Medenti, ſi medicamen, in ipſo animæ memorato diuerſorio, eandem penes ſeipſam alloquantur. At certè noua, inaudita hæc, atque inſeparata eſt mendi Philoſophia. Verùm nouitas ipſa parum deter-
3 rere nos debet, modò vera demonſtretur. Imprimis difficillimum eſſet perſuadere, amentias omnes è ſtomachi regione manare, niſi vltro ac ſponte mihi conceſſum eſſet: Maniam aliquam eſſe præcordialem, itemque ſtomachum ipſum eſſe ſedem concupiſcibilis facultatis: ſomnum item atque vigilias inde ſuſcitari, &c. Niſi inquam Epilepſia frequentiùs ſentiretur è penu ſtomachi, in Cor & Caput attolli, adeoque ſuperas partes, plerumque deuteropathia inferarum languere. Sin autem Epilepſia quandoque à pedibus ſuſcitari videatur; at ſaltem nunquam abſque ſyncope irruit, numquamque ſenſus tollit, niſi prius ipſam animam ſenſitiuam, eiuſque facultates principes conſternant eiuſque conteſtationis proportio, acceſſus proportionem determinaret. Adeo, vt etſi in capite aut pedibus putetur nidus occaſionalis, nunquam tamen recedit paroxyſmus epilepticus, qui poſt ſe non relinquat ſitim, eoque ſigno prodat ſtabulum ſuum fixaſſe in ſtomacho, animamque ſenſitiuam feriri, ea potiſſimum parte, qua ſiticuloſam poteſtatem plantauit. Cum autem mentales poteſtates vniuerſas ſternat epilepſia, eum ancillante ſibi inſenſilitate, ſpaſmo, atque ſubſultu: certò deſignatur, ipſam animam ſenſitiuam penetrari loco ſuo natiuo, atque ſolito; eamque ibidem & inde eſſe rectricem ſenſuum omniumque facultatum principum. Quinimo cum non contingat eiuſmodi facultatum ſpoliatio, velut per manus: ſed vnico ictu omnium ſimul conſternatio, idcirco regimen illarum facultatum in cētro perculſum denotatur, membraque longius à ſtomacho remota deteguntur per deuteropathiam, vt pati morbi illius inſultum: ita pariter quoque nec poſſidere ex proprio, eiuſmodi poteſtates vitales, quas amittunt. Nec ſtupeat aliquis, putetue inane doctrinæ genus, quantumuis duumuiratus maieſtatem intra tenuitatem membranæ ſtomachicæ locauero. Id nempe animæ proprium eſto, quod in loco, quaſi ſine loco detineatur. Itaque epilepſia doloſè ac improuiſè irruens, omnem ſuperioritatem animæ ſenſitiuæ, in ſtomacho ſedentis, ibidem arguit ipſam animæ ſedem: non autem à fumis, aut vaporibus lentè ſurſum ſublatis, contingere epilepticos inſultus. Quod de Catharris, atque alibi pluries, opulenter confirmaui. Contingunt namque eiuſmodi eclipſes, non ſecus, atque ſi foramen ſubitò claudatur, per quod lumen in locum obſcurum alioqui diradiatur. Repente enim lumen intercluditur, ac ceſſat: adeò quod id ſit tam vernaculum Apoplexiæ, quod apud Germanos, & Belgas, nomen ictus, ſit ſortita, quam tamen recentem multoties procurato vomitu ſuperaui: vel diſtillatis ſtomachicis validioribus rebuſque aromaticis.

Porrò quod in Epilepticis concidat omnis ſenſus, non item motus: Id enim proinde non arguit, animam ſenſitiuam non eſſe fontem vtriuſque. Nam etſi intercidant omnes intellectuales poteſtates, ſolaque concuſſiui & ſubſultantis motus permaneant teſtimonia, quātiſper iſta eclipſis durat: attamen deſignantur omnes iſtæ poteſtates, ab anima defluæ in corpus, tanquam ſibi propriæ: ſed quas ipſas plātauit in Archeo, organis inſito, eſſe ſub Eclipſi, & animæ conſternatione tumultuentur: ſubſiſtunt tamen obſcuratæ, quia vita non tollitur, nec pulſus ideo ceſſat. Quod autem motus ſpaſmodes inuoluntarius etiamdum perſtet, id non tam animæ, quàm vitæ muſculorum ſingulari, tribuendum. Quam nempe alibi oſtendi, adhuc à morte aliquandiu perſeuerare, Tetanumque inchoare dudum à morte: adeò, licet vita muſculorum ab anima ſenſitiua promanet; ſortitur tamen peculiarem quandam energiam, vt & loci ſtationem. Ideo minus mirum, vel abſurdum, proinde proprio motu tumultuari muſculos, ſi citra mortem ſenſerint vitam communem eclipſari. In Apoplexia autem, & ſyncope, etiam motus muſculorum planè intercidit, excepto motu intercoſtal um; quippe totales tenebras ſubit tum anima ſenſitiua. Itaque iuxta diuerſas ſuarum perturbationum ſcenas, directrix vitæ anima multipliciter ſuos ſatellites, in organa ſibi ſuppoſita, dimittit. Vita autem quæuis, cum ſit de indole luminum, à Patre luminum deſcendens, ſuper humanum intellectum. Adeoque inepto vocabulo vocatur Pater luminum à Scholis, Mundus intelligibilis, qui minimè ſub intellectum noſtrum cadit. Nec enim ſolum Pater luminum glorioſiſſimus, ipſiuſque Reſpub. tota, nobis eſt incognita prorſus, iuxta teſtimonium Veritatis ad Nicodemum: ſed & eſſentia, quidditas, directio, diſtributioque poteſtatum vitalium, captum noſtrum excedunt. Quam ſtupenda eſt enim Intellectus, Memoriæ, imò vel ſolius loquelæ priuatio, ſtante præſertim motu, ſenſu, appetitu, imò & ſanitatis integritate? Quamque terribilis eſt horum intercidentia, ad quemlibet epilepſiæ, ſyncopes, vel ſoporis inſultum? Quantumque ſuperat humanam

Margin numbers in the right column: 4 (beside "ſenſus, non item motus"), 5 (beside "inuoluntarius etiamdum perſtet"), 6 (beside "eclipſari. In Apoplexia autem"), 7 (beside "Quam ſtupenda eſt enim Intellectus").

nam induſtriam, tam diuerſas facultates oriri, & habitare vno in ſtomacho? Eò quod adeo diuerſa ſymptomata eaſdem facultatum læſiones prodant? Singula enim nos ad ſtuporem miraculi, vel portenti præcipitant. Ideoque tot vndique procellis ignorantiæ, atque ineptitudinis noſtræ admoniti, fatemur vnicam iſtam ſenſitiuam animam, vitæ fontem, vitam quoque, multiplicium poteſtatum ſcaturiginem, & diſtributricem tam in ſanis quam in ægris. Perinde etiam (ſi ſecurim ad arboris radicem admouere debeamus Medentes) intenti ſumus, pro Arcanis vniuerſalibus, quæ vitam conſeruent, præſe. uent, plantent, & ædificent, in ipſo vitæ fonte, mortis morborumque non minus, quàm ſanitatis authore. Specto enim iam animam caducam; non autem Mentem incorpoream, & immortalem. Quam credimus originaliter æqualem, ac æquè perfectam omnibus inſpirari. Ideoque conditiones, inclinationes, domeſticæ aut ſylueſtres, mites aut feroces, dociles, humiles vel ſuperbæ, nobis inſtillantur ab anima mortali. In qua, tanquam ſubiecto locoue, lociliter diſponente, varietatem inclinationes explicantur: quæ aliàs mente, ſiue imagine Dei,
8 exulant naturaliter. Somnus itaque non inerat naturaliter homini, ex parte mentis, niſi poſtmodum à Creatore fuiſſet immiſſus. Ante natum verò ſomnum, ſenſus, motus, atque appetitus aderant. Quia mens, quatenus deinceps immortalis, etiam infatigabilis erat,
9 ſomnoque aut quiete opus non habebat. Fuit tamen ſomnus ante lapſum miſſus in Adamum: non tam quod ſomno indigeret, paucis horis, præſertim mox à creatione, quàm potiſſimum, quòd per ſomnum nondum cognitam mortem expaueſceret, ipſi comminatam propter eſum pomi. Somnus alioquin otia inertia, ſtultaque inſomnia de ſe profert, mediæque propemodum vitæ iacturam cauſat. Vndè etiamnum hodie, ex priſtino ſomno, in Adamum miſſo, ſomnia adhuc retinuerunt, *quod Senes ſomniabunt ſomnia, iuuenes prophetabunt, & nox nocti indicabit ſcientiam.* Poteſtas enim ſomnifera, quæ ante lapſum menti immiſſa fuit, eandemque quoque, velut à mortalis animæ connubio, quadantenus liberam, in primæuam quodammodò prophetandi prærogatiuam trahere vellet, niſi obnactæ & ſuccenturiatæ animæ, tenebræ eandem obfuſcarent. Dum autem ſtomachum ſenſitiuæ animæ hoſpitium declamo, morborumque quatenus ſentinam, ſtomacho nuncupo.
10 Conſideraui quidẽ occaſionales cauſas ibidem vicinas, ſedere tam in cauo, connexoque eius, & velut peregrina dumtaxat, ibidem hærere, itemque in duodeni inteſtini (quod eſt fellis, & Pylori ditioni deputatum ergaſtulum) contubernio, vaſorum & glandularum complexui Anatomicis moleſtiſſimo, quàm in Archeali innati non minus, quàm influi thecis. Quorum nempe conſpirante ametria, diuerſimodè agitari ſenſitiuam animam, huiuſque pediſſequas facultates conquaſſari omnes vitales, adeoque iiſdem labefactis conſurgere execitum morborum, tam radicalium ſiue Chronicorum, quàm citò feſtinantium, iam dudum multis experientiis edoctus cognoui, adeò vt Boulimon, &
11 ſitim inextinguibilem febrientium, cernerem non tam propriè, ex materiæ acrimoniâ irritante, quàm ex ipſo ſenſitiuæ furore, prodire. Alioqui namque thorexis, ſiue generoſi vini potus, non ſolueret famem, niſi fames, pacando velut inebriata, obdormiret. Sitiſque proinde in febribus, non niſi ſui ſtationibus affigit, licet eadem materia, imò & atrocior calor, in vigore premat quam aliàs.

Iam vtcunque dilatatum eſt ſtomahi imperium, tum etiam oſtenſum ſenſitiuam ibidem morari, tanquam in prima ciborum culina, vitamque ibi habitare. Siquidem potentiſſimæ tranſinutandi atque digerendi poteſtates, ſua illic exercent officia: Nedumque ergò 12
ſordes ibi colliguntur culinariæ: ſed & fabrica noxiarum imaginum cuditur: ſiquidem nullibi promptius fabricari queunt, quàm ab anima iſtarum partium inquilina. Nemo enim non ſentit horrores, timores, pauores, iras, excandeſcentias, triſtitias, ſuſpiria, omnemque concupiſcibilium perturbationem, ſibi circa os ſtomachi ſuboriri, & agitari. Etenim ſi inopinè bombarda explodatur, quis non ſentit repentinum alicuius formidinis ſubſultum? quis demum eſt, qui paratus menſæ accumbere, inſigni edendi appetitu inſtructus, non percipit aliquando triſti nuncio ſibi allato, ſuſpendi actutum omnem edendi auiditatem. Igitur vigent facultates ibidem, quarum effectus ſentiuntur. Vidi enim ſæpius mulieres, quibus metus ſubitaneus, alias quoque quibus inſignis mœror, epilepſiam ſuſcitauerat. Alias denique, quibus lenta continuataque triſtitia amentiam hypochondrij mouerat, imò & alibi ſcrophulas cauſauerat. Sic peſtis pauor, peſtem ſæpiſſimè creat. Provt & ſubitus mortis pauor, quandoque podagræ characterem enecuit. Superbia quoque frequenter amentes fecit. Noui & alios, ignominiam paſſos, nec vendicare eandem potentes, incidiſſe repentè in apepſiam, in Aſthmatis anguſtias, cordiſque palpitationes, anguſtias, & oppreſſiones. Alios, qui repentino contumeliæ ſenſu, ſtatim in Apoplexiam ruerunt. Itemque longo defeſſos mœrore noui, in Hydropem, Icterum, lienareſque tumores proruiſſe. Perplures item vtriuſque ſexus, qui ex ſubita ira in Apoplexiam; alios verò, qui in varias contracturarum ærumnas præcipites iuere. 13
Quorum morborum fabricæ ſentiuntur maniſeſto, circa ſtomachi orificium Podagræ enim proinde paroxyſmos præcedit quædam febricula, tanquam diaria, ſub qua character emergit, qui à ſtomacho in artus dimittitur, vt ibidem ferociat. Apoplexia proinde, ſiue ex vita inordinata, ſiue demum ex ira, vel mœrore, erumpat: at ſaltem ſemper è ſtomacho ſurgit, ſaggitaturque in caput. Icterus namque nuſquam alibi viget magis, quàm in attrio ſtomachi, vnde ſuas excitat anxietates, & ſuſpiria, deſignans ibidem teſſeram ſuæ ferociæ verſari.
Quapropter etiam docui ante, quantumuis po- 14
tus vulnerarij cohibeant in extremitate pedis, puris fabricam, accidentiumque formidinem: non tamen idcirco ampliori priuilegio, potus vulnerarios potiri, quàm alioqui reliqua pharmaca. Non enim materialiter ad vulnus properant remotum: vbi interim reliqua viam ad ſplenem pro ſuffragio quartanæ ignorant. Quæ 15
Schola medica hactenus neſciuit, quãquam ſint artis medicæ fundamenta. Vtpote quæ nedum vim medicaminum, horumque expeditionem, applicationem & appropriationem reſpiciunt: verum

veruntamen præter modum agendi,& ſpem inde reſultantem, principale morborum efficiens declarant. Cuius ideo ſolius ignorantia, deſidiam atque torporem in Medente: in ægro verò deſperationem, cum triſti dolorum & incommoditatum apprehenſione, cauſarunt; tandemque (proh dolor) tot viduas,cum luctuoſis orphanis,peperere,in rei medicæ vilipendiũ. Quantum autem delectum medicaminum ſpectat, vagari lubuit per mineralium, vegetabilium,& animalium claſſes, illaſque ſumere in ſui ſimplici integritate,qualiter à natura promanarunt,caſque iterum per ignem diuerſimodè agitare,atque adeo in ſalem, ſulfur, ſiue pinguedinem atque Mercurium, ſiue ſuccum ſeminalem dirimere. Ac imprimis vires dotales rerum,quas diuina bonitas ex dono pro ægtis dedit,plerumque carent guſtuum teſtimonio, adeò quod vel ſolo iſthoc ſigno prodant, ſe dotaliter à Deo inſtillari pro vſu mortalium: nec eluceſcere, niſi quibus DEVS ſua dona S.Spiritus dedit, atque hactenus ab indigna Medentum cognitione ſubtraxit,qui paruulis huius mundi atque ignaris reuelat ea,quæ magnatibus occultauit. Sunt quippe in ſimplicium exercitu diſperſa dona, per quæ ad amplitudinem generis adſcendunt: adeò ſane, vt appropriata atque ſpecifica agnoſcantur à Deo directa ad omnimodam quorundam ſanationem. Eſt enim lapis oſſifragus, nuperæ inuentionis, qui oſſifragij ſanationi ſuum nomen debet. Eſt autem ignibus inuictus, nec 17
calcinabilis;ſed guſtu ſuo, inſipido inſignis,ſtomacho indomitus. Mirum tamen,quantum tam circa viſcera & interna vulnera, quàm in extremis oſſium fracturas victor edat. Exhinc primò liquet ex digeſtione & cura ſtomachi, pendere curas & regimina digeſtionis ſextæ, per totum. 2. Non neceſſum eſſe, pharmacum deferri ad locum affectum. 3. Pharmacum,ſolo attactu Archei ſtomachalis, poſſe longinquos ſanare in corpore morbos. 4. Non opus eſſe,quod ad ſanandum agens tangat patiens remotum. 5. Quod ſicut oſſifragus, vel lapis cancrorum, in ſtomacho ſuam perſoluunt curam: eodem modo, & pharmaca purgatiua. Atque reliqua quæcunque.

MORBORVM PHALANX
SECVNDVM CAVSAS
OCCASIONALES.

Ens morboſum, in Archeo inordinato. Nam ſiue ex idea hominis primariò ſuſcitetur,ſiue ex idea Archeali immediatè conſurgat,ſemper tandem in Archei hoſpitium recidit.

- Primarium.
  - *Recepta.*
    - Injecta à ſagis.
    - Inſpirata ab Endemicis.
    - Suſcepta ab irruentibus.
    - Aſſumpta
      - potu.
      - cibo.
      - veneno.
      - pharmaco.
  - Heteroclita
    - Tortura noctis.
    - Robur inæquale.
    - Sterilitas.
- Secundarium.
  - *Retenta.*
    - Relicta ſiue excrementa in 1. 2.3. vel 6. digeſtionibus.
    - Tranſmutata in 1.2.3. vel 6. digeſtionibus.
    - Tranſmiſſa ab vna digeſtionum in alteram.

Horum fit mentio à veteribus ſub nomine qualitatis abſtractæ, vel relationis terminorum: adeoque nomine tenus dumtaxat agnoſcuntur, quatenus cauſam occaſionalem, id eſt, remotam agnouerunt. Cuius ratione hanc diuiſionem retentis nomenclaturis manere iuſſi.

DIVISIO MORBORVM.

1 *Morbi eſſenta repetitum depingitur.*
2 *Methodus explicando ſeruata.*
3 *Diuiſio morbi.*
4 *Recepta quæ dicantur.*
5 *Recepta iniecta quæ.*
6 *Quænam retenta.*

HACTENVS de morbis, velut proœmij loco, dixi. Nunc deinceps eorundem ſchema attingam. Nam & diuiſio dat membra, quæ ſigillatim explicata, lucem adferunt. Morbus quidem omnis (quod ſemel dictum ſufficiat in poſterum) fabricatur quidem 1
ab Archeo in ſemetipſo.In parte autem ſui,quia ſigillariter conſtituitur: etiam materialiter ibidem, tanquam hoſpitio proprio, ac ſeminario, conſiſtit. Plerumque autem habet,vel materiam occaſionalem excitantem, vel parit de ſe productum,ſecundarij morbi excitatiuum occaſionale. Pro cauſa autem efficiente, habet ideam morbificam:cuius vt materia deſumitur,mutaturque ex ipſomet Archeo vitali:ita etiam non ſecus Idea inde prognaſcitur, quippe quæ ab Archeo ipſo cuditur, & limatur. Sunt itaque imprimis tot morborum ſpecies, quot idearum morboſarum.Non enim plures,vti nec pauciores:eò 2
quod

quod morbus quilibet ſuam hauriat ab idea morboſa quidditatis entitatem. Conſequenter itaque totidem idearum morboſarum ſunt ſpecies, quot ſordium diuerſitates in nobis. Siue enim illæ deforis intrarint, vel intus prius expſicatæ ſint, digeſtionumque erroribus ſurrexerint, vel demum ſiue ab alimentario, ac vitali ſucco inchoauerint, perinde illud eſt hoc loco. Denique & totidem ſunt ideæ morboſæ iu nobis, quot ſunt entium poteſtatiuorum hæredes. Puta, aſſumpto ſolutiuo nimis violento: etenim etſi ipſum mox per aluum ſecernatur; non tamen deſinit eiuſdem toxicum, ſtomacho & inteſtinis domeſticum permanere: adeò nempe vt in obitũ vſque fœtida perſeueret diarrhœa. Sic quoque inſuper venena quæuis, amiſſa materia primitiua, lentâ quandoque cæde, longaque in poſteros lue relicta, iugulant. Tamque id ſi extrinſecè ſint aſſumpta, quàm ſi intus patrata. Tandem ſic & morbi hæreditarij, eorumque conſortes, ſeminaliter nobis connaſcantur, è ſuis ideis profluî. Sic nempe Podagra, Epilepſia, &c. citra viſibilem ſordium materiam, ſuos explicant rhythmos, & in vitam protelantur. Eo quod ideas firmatas ſunt nacta Archeo, ſiue ſpiritui inſito rectori velut intimè cognatas, & adhærentes. Quæque ideo ſuis tantum terminis, ſibique natiuis periodis infeſtant. Quibus poſitis, ac ſcitis iam, conſequenter dico, quod in

3 expeditione Diuiſionis morborum, varietatem morborum occaſionalium ſequar: ne ſcilicet nomina, omnemque morborum determinationem, velut ab ouo inuertere vellem, multo lectorum tædio. Qui eiuſmodi omnimodam nouitatem, vel ægre ferrent, vel cum nimia moleſtia aſſequi poſſent. Ideoque cauſam occaſionalem etſi pro morbis nominem; nolim tamen id intelligi, quaſi cauſa occaſionalis foret ipſe morbus: ſed potius quod morbus, vt ens inuiſibile, ſubaudiatur cudi occaſionaliter à materia externa.

4 Itaque duo imprimis ſtatuo morborum genera. Recepta ſcilicet, & Retenta. Sunt autem Recepta, iniecta, concepta, inſpirata, vel tandem ſuſcepta. Quæ quatuor prius ſigillatim exponam. Ac tum prius demum de Retentis agam, tam ex parte corporis, & diſtributionum, quàm digeſtionum, & tranſmutationum.

5 Sunt ergo Recepta, quæ proditoriè forinſecus intrant in nos, Archeum commouent, vel affectant, ſic vt damnoſo ſibi concilio ideam morboſam intra ſe fabricet, eamque in ſui materiali parte ſigillet, Atque ſic veri morbi verus parens fiat. Recepta enim ante introitum & applicationem ſui, indicabant præcautionem, & præſeruationem; non autem ſanationem: quia ſcilicet nondum erat morbus. Nec eſt ſanatio, niſi à morbo ſolo. Sed ex quo ſemel Recepta fecere vel clanculum ſaltem ingreſſum, fuerintque vel obiter admiſſa, totam mox Archei œconomiam & quietem inuertunt.

6 Retenta verò noſtri vitio, & defectu proueniunt. Sunt namque vt plurimum recrementa, vel aſſumpta, vel intus penes nos prognata: quæ tanquam è Republ. noſtra expulſi ciues, vt vnitatis & concordiæ hoſtes, non habent partem in hæreditate vitæ nobiſcum.

RECEPTA INIECTA.

1 *Cur Schola de Iniectis nil?*
2 *Triplex Atheorum turba inter Chriſtianos hic repetitur.*
3 *Carichteri ſtatera.*
4 *Perſuaſio diaboli.*
5 *Quantum diabolus in exercitiis diabolicis agat.*
6 *Theſes octo huc adducta.*
7 *Diabolus non habet liberum: ſed à prauitate ſua coactum arbitrium.*
8 *Satanas ſuos deludit miſerrimè.*
9 *Diabolica media ſolius pacti vi operantur non autem vim operatiuam in natura habent.*
10 *Soluitur obiectum argumentum.*
11 *Apex operationis in effectibus Sagariis.*
12 *Cur diabolus impotens.*
13 *Diabolus dumtaxat poteſt liberè, male valle.*
14 *Probatur actus hominis, in operibus ſagariis.*
15 *Hominis prærogatiua in operando.*
16 *Quod operetur in hoc, deſiderium.*
17 *Sepulta, vel ſuſpenſa, quomodo nec eant primo intranti ignoto.*
18 *Vilibus animalculis ineſt vis directiua ſuæ voluntatis.*
19 *Quomodo per nudum attactum transferantur incantamenta.*
20 *Cur repercuſſio attingat conceptum carmen, vel maleficium.*

Recepta iniecta autem ſic voco, quæ ſunt portenta velut ſpiritualia; cooperatione Satanæ perpetrata. De his ſilent Veteres. Quippe qui & manifeſtiorum, tractatus pleroſque neglexere, eò quod nullum ex fundamento nouerunt. Malunt ſiquidem ſcelus inhumanitatis & crudelitatis admittere, quàm Iniectorum ſcientiam indagare, agnoſcere, vel eius inſcitiam fateri. Eliguntur que citius, aſpicere proximum, extremis ſub eiulatibus deficientem: quàm quod tantillo remedio, tam atroci malo opitulari diſcere vellent. Theologi quidem & Iuriſconſulti diſquiſitiones ſuas quidem tractarunt: ſed Scholas medicas, omiſſionis accuſo. Etenim id factum cenſeo, quod Cacodæmon ſit huius mundi princeps, qui ideo in Cathedris, Curiis, & Aulis ſuos vbique nactus eſt patronos, per quos velut ipſus præſidet: totuſque reuera mundus in maligno poſitus. Horum enim 2
quidam, in Atheiſmum proniores, diabolos, præſtigias iuxta atque incantamenta negant, aſſeruntque ſe non induci poſſe, vt contrarium credant, niſi viderint. Vnde tandem immortalitatem Mentis, Deique timorem, tanquam inuenta politica, ad coërcendam plebem, penes ſe rident. Alij dein, Sacrorum decreto, diabolos quidem eſſe credunt, & inferni ſatellites: non tamen cacogenios humanæ ſodalitati, quin potiùs ſodales, atque affines amicos. Adeoque præſtigias ſagarias, pro fabellis fallacibus, hypochondriacis nugis, atque anilibus ſomniis, habent. Suntque inter literatos demum alij, quia diabolica opera, Sagarum quoque incantamenta, Sacrorum authoritate admoniti, admittunt quidem

dem : artes meras tamen æſtimant nec alio ri-
tulo damnandas , niſi quod Satana edoctæ, &
ad malum duntaxat ſint inſtitutæ. Et hi auda-
ciſſimi ſunt in omne ſcelus , fidemque hodie
hypocriſi velant. Ego itaque à diebus Platonis,
iam tres Sagarum patronos,conſtanter floruiſſe
inter Atheos,conſpicio. Ominorque tam diram
labem , non niſi eodem Præſide perſtitiſſe ha-
3 ctenus. Nemo Medentum interim quod ſciam,
vnico Karichtero excepto, hanc materiam tra-
ctauit. Qui quidem modum fiendi , atque re-
media ſanandi aliqua propoſuit , at non parum
ſuſpecta vanæ ſuperſtitionis. Theoriam quoque
nec attigit : quia ignoraſſe viſus : Trementibus
interim Medicis , ne conſcij Magici criminis
haberentur , dum opem , (quam neſciunt) ſub
tantis ærumnarum ſtricturis , proximo , fortè
4 fortuna impendiſſe æſtimarentur Subterfu-
gium tamen iſtud aſtu Satanæ , ſic vulgo per-
ſuaſum : vt remedij indaginem , in propriæ fa-
mæ & conſcientiæ ſatisfationem,neglexiſſe vi-
derentur. Proximum verò languentem , tan-
quam infideles Scribæ,atque Phariſæi tranſeun-
tes,in ſummis deſerant deſolationibus. Etenim
nullus reputatur alioqui morbum procuraſſe,
vel eiuſdem ſtructuram nouiſſe,pro quo deſcri-
bit remedium. Nemoque creditur venenum
propinaſſe, qui inquirit cauſas , atque remedia
decernit. Miniméque æſtimatur vulnus infli-
xiſſe ,qui accerſitus , manum auxiliarem,com-
miſerando ac gratis attulerit. Vt nec fur eſt ,
qui furum latibula & concilia detegit.Abſit er-
go ſubterfugium , pro infami haberi , nouiſſe
incantamentorum media , progreſſum , fines,
atque medelam : Cum aliunde hæc ſciri & ha-
beri debeant , quàm doctore diobolo. Etenim
cum diabolus intra aream naturæ coërceatur,
non eſt deſperandum , quin benigniſſimus I e-
ſus remedia ſurrogarit pro tam atrocibus ma-
lis , in ſui gloriam. Qui nuſquam bonitati,
gloriæ & ſapientiæ ſuæ defuit. Vir bonus ita-
que recta graditur via , nec ponè ſe reſpicit,
quidue mundus de ſe iudicet , non curat : cu-
ius nimirum pleraque iudicia , ſtulta ſunt &
mendacia. Sufficit namqe viro bono , quod
impeditor vel deſtructor mali , vacent crimine.
5 Dicam ergo pro mea capacitate, quantum Dia-
bolo competat in actionibus Sagarum. Quod-
que vt fundamentaliter contingat , repetam per
Theſes octo. 1. Quod omnis forma vitalis ſit
lumen vitale ſui corporis. 2. Quod quantum-
uis inanimatorum formæ diſcrepent ab anima-
bus , in gradu , & indole illius luminis : ſaltem
omnes conueniant in aliquo eſſentialiter lumi-
noſo. I. Quod luminis ergo, ſeſe attingunt im-
mediatè, & penetrent. Sicque connexæ formæ
in invicem operentur, prout vnum lumen aliud
interſecat. Nam radij ſolares , collecti per vi-
trum in conum , licet enim in punctum coïe-
rint : Inde tamen rurſus precedentes , qui in
vitro erant à dexteris, vſque ad conum, tranſ-
eunt deinde , refrati in vitro ad ſiniſtram : ſer-
uant tamen illibatam prioris luminis identita-
tem : vt neque proinde ob penetrationem in
cono factam , contagio laborent. Quod alibi
mechanice , per figuram demonſtraui. 4. Quòd
idcirco diuerſa in genere aut ſpecie , lumina
formalia,ſe mutuo,inſtar luminis , immediatè
penetrent , operenturque communicatiuè , &
abſque laſſatione. 5. Quod omnes corporum
formæ ſint vera lumina, non tamen ſubſtantia-
lia licet entitata , ob rationes al bi de creaturis,
neutris allegatas. Sola autem Mens humana,
ſit ſubſtantia formalis,immortalis,atque indele-
bilis. Hactenus etiam operetur cum ſuperiori-
tate , attingat , penetretque omnem aliam for-
mam ſe inferiorem (vt de venatione ſcientia-
rum alibi.)illo præſertim titulo, in fidem & na-
turam recepto, quod ſit vera Dei Imago , eique
inhabitet Regnum Dei , Quique ideo cuncta
ſubſtituit pedibus eius. 6. Quod ideo Cacode-
mon ex ſui creatione non habeat potentiam at-
tingendi aliquam formam,vt in ea, abſoluto ſui
nutus imperio,perficiat velle ſuum.Eſt namque
ſpititus abſtractus ab ente corporeo , & ligatus,
ac deinceps à peccato,ſcurra miſerrimus. 7. So-
la autem poteſtas loco motiua corporum illi
remanſit, quorumque motus non cedit in dam-
num mortalium. Nec enim vnicam feneſtram
per ſe poteſt diruere , abſque adiumento liber-
tatis ſuorum clientum. 8. Nec enim mouet ele-
menta per attactum (quandoquidem extremi-
tatibus caret, quibus corpora tangat, nequidem
illa quæ aſſumit) quo aliquid apprehendat aut
moueat : ſed ſolo ſuo nutu mouet aſpectu in-
tuitiuo , qualis eſt Aſtrorum in Meteora , per
Ideas, vel noſtri velle in ſua organa. Quæ mu-
tualis poteſtas , vt naturaliter fuit Angelicæ na-
turæ indita : ita & Diabolo relicta, Blas nimi-
rum natale habet,quod aëris procellas,æſtuſque
maris , concitat quoties Deus illi permittit, In- 6
primis namque adeo malus eſt diabolus , no-
ſterque hoſtis, quod nequeat vel tantillum be-
ne velle. Quare nec habet liberum volendi ar-
bitrium in malis. In bonis verò nullum , niſi
inuitum & coactum. Nam ens , vnum, verum,
bonum conuertuntur. Ideoque à ſenſu contra-
rio apparens,falſum,malum,ac multiplices ſunt
proprietates Satanæ. Ac per conſequens,ex ſuo
nutu , naturalique poteſtate , ne quidem poteſt
liberè , & abſque permiſſione diuina , operari
quicquam,vel abſque cooperatione libera Men-
tis humanæ. Cerberus namqe ligatus eſt , nec
operari poteſt in formas , harum corpora , vel
proprietates , niſi cooperatricem ſibi adſciſcat
mentem humanam , cuius pedibus ſubſtituta
ſunt ſe inferiora. Hactenus itaque dolo , ſua
miſerè circumuenit mancipia , pactoque ob-
ſtringit , ſaltem vt ſic magis à Deo recedant.
Quaſi in pretium icti fœderis,ſit edocturus Ar-
cana,per quæ,ſub certis ſtatiſque formulis,fictis
verbis , inuocationibus impiis, execrationibus,
coniurationibus, votiſque,lineis demum, figu-
ris,notis , ſigillis, characteribus,numeris , ho-
ris,momentis,vegetabilibus,imò & rebus ſpur-
ciſſimis,horumque omnium litationibus, con-
ſecrationibus , depuramentis , inquinamentis,
vaniſque & irritis eiuſmodi ſuis nugamentis,
ſint effecturi incredibilia. Et quidem mala om-
nia,in Dei deſpectum , atque hominum perni-
ciem. Quibus , poſt fœdus , ſuos facilè infa-
tuat, ſuique credulitate dementat.Vtpote quos
ex pleno poſſidet, iiſque mandata ſua commit-
tit. Perſuadet enim quicquid vult,his,qui gra-
tiæ diuinæ renunciarunt , policeturque nefa-
ria præſtiturum per vires , quas ſibi mentitur
geniales. Etenim ſuas ſcrofas , in hirci adora-
tionem infandam rapit , quaſi omnium mode-
ramen penes ipſum ſtaret , ſoluſque operandi
miracula donum conferret. Quia ab initio ſem-

per mendax impoſtor. Interim vituperoſiſſimus ſemper ille, mera tantum operatur ludi-
7 bria, & præſtigias dumtaxat inanes. Alioquin
enim ſe media à ſe præſcripta, vllam operandi
vim in ſe haberent, quam apud ſuos jactitat, de
neceſſitate quoque naturali, ſemper, vbique in
cuiuſque manu, & æqualiter idem efficerent,
8 abſque reflexione in pactum, vanaſque circum-
ſtantias. Nec valet argumentum. Satan ſuis præ-
ſcribit vana verba, ſuperſtitioſa, & in ſe omnino
impotentia; ergò totus illorum effectus, qui in-
cantatis accidunt, ex ſolo ſunt Satana. Siquidem
licet media in ſe ſint vana, nulliuſque momen-
ti, potentiæ vel efficaciæ (qualia ſunt verba non
ſignificatiua, figuræ, characteres, numeri, Ga-
mahen, Taliſmannica, adorationes, cum omni
vanarum obſeruantiarum ſuperſtitioſo exerci-
9 tu) attamen concurrunt inſuper alia media ope-
ratiua, quæ non ſunt Satanæ. Quandoquidem
diabolus non habet vim idealem ſeminalem, &
ſigilarem, qualem habet homo ex dignitate
imaginis diuinæ, qua ipſius pedibus ſubſtituta
ſunt bruta, &c. Ergò diabolus has mutuat Ideas
mentales, & operatiuas Sagarum, quas poteſt
ſigillare in ſordibus, & venenis. Ille ergò male-
dictus, totuſque miſerrimus, & à gratia Dei de-
relictus, per ſe eſt inefficax eorundem operum,
10 niſi adjutus per animam ſui mancipij. 1. Quia
non habet vim formatiuam Ideæ operatiuæ.
2. Nec attactum immediatum, acceſſum, multoque minus introitum ad lumina formalia, (quibus ſcilicet nihilominus, omnes rerum proprietates typica Idea ſunt inſcriptæ) vt per hoc agat. 3. Imò nec habet vllam potentiam liberam agendi, multoque minus, ad damna eorum, qui ſibi non parent. 4. Ipſe enim ſuperbiſſimus totus, nollet petere permiſſionem à Deo, vt homini, ſibi non obedienti, nocere poſſit: Sciens Bonitatem infinitam hoc illi nequaquam conceſſuram. Licet cacodæmone vtatur ſubinde, tanquam carnifice, vt in hiſtoria Iobi, etenim iſtud hoc loco notandum ſeriò. Quod in Inferno, & penes omnes damnatos, non ſit vllus honos, aut ſanctificatio nominis diuinis ſed continua maledictio. *Non enim mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui deſcendunt in Infernum. Attamen in nomine Ieſu, flectuntur genua inferorum ciuium.* Videlicet, quoties DEVS vtitur cacodæmone, vt carnifice: toties id illi ſuperno mandato injungitur, in nomine Ieſu tremendo, eoque nimirum audito. totus infernus ſua flectit nolens genua. Alioqui namque quod dici ſolet, permiſſione Dei Diabolum nocere homini: Id eſt intellidendum, vel per præfatum mandatum, tanquam Tortori
11 datum: vel mutua vi operatiua naturali, quam
Deus contulit Imagini ſuæ. Ipſe autem creaturarum miſerrimus diabolus, ex ſe nil poteſt, niſi malè velle. Quia quicquid à Deo receſſit, id eſt malum, & ideo non poteſt non malè velle. Quia qui per velle à Deo abiit, in ipſa voluntate fontaliter debet eſſe malus Ergo diabolus ad omnem alteritatum fabricam in natura, per ſe totus impotens, quia incapax eſt. Et per conſequens, neceſſe habet ad operandum mendicare naturalia, habentia in proprietate, poteſtatem liberam, quam optat applicare. Imò nec quidem eandem idcirco abſolutè, ne immediatè, adminiſtrare valet, niſi per deuinctorum ſib animas & manus. Attingentes ſcilicet ex dono Creationis, lumen formarum immediate ſibi ſubſtratarum. Ideoque prima operatio per Sagas, in armenta & greges ferocit. Vtens nimirum Satan poteſtate illa libera, & mutuata, exigit contactum alienum, vt formatas à cliente ſuo, & mendicatas mutuataſque Ideas connectat in medio, atque ſic, vi aliena, diradiet in formas homini ſubſtratas. Adeoque impoſtor mendax opus ſuum mentitur, ac pro eo adorationem expetit: quod planè eſt humanum, & in quo ipſe Scurra nimium operatur. Profectò
miſerrima alioqui mortalium conditio, ſi mala 12
cognita à Satana exequi poſſet. *Non eſt enim inferorum regnum in terra.* Per exemplum. 1. Homo poteſt ſuis perturbationibus nocere ſuæ prudentiæ, valetudini, & vitæ. 2. Eiuſmodi tempeſtates, quæ ſunt mentis, non permanent entia rationis: ſed cadentes ſeminaliter in materiam imprimunt ſuarum perturbationum Ideas conſtantes. Quæ probantur à prægnante, murem horridâ, quæ ſi manum alicubi opponit, ſtatim murem hirtum, eadem in fœtu parte, ſigillat. Imò ſi eiuſmodi perturbationes prærmaturè fiant, non rarò totum embryonem in monſtrum transformant. 3. Quicquid autem prægnanti eſt naturale, & ordinarium, id nemo dubitat, quin ſagæ non grauidæ, naturale eſſe poſſit. Nimirum poſſe formare Ideas quaſlibet. Quas ergo impreſſiones, quaſue Ideas, & ſemina ſigillaria, cacodæmon ſuſcitat in ſuis, & inde mutuat, eaſdemque imprimit in ſordes, quas ſuis ſubſternit, vt illas infectent. Adeoque jus, illas Veneficas, ſiue factrices venenorum, vocat. Non enim quod venena propinet potanda tantum: ſed potius, quod ex non venenis venena conficiant. Illa autem applicantur, tam per locomotiuam diabolo vernaculam, & liberam: quàm etiam, quod transferantur ac intentum obiectum, ſolo deſiderio motore, & directore. Vt poſtea latiùs. Saga itaque, illas ſordes, à ſe, per ens Ideale contaminatas, ſuſpendit, ſepelit propinat, imo & manus ſuas vngit, lauatue iſtis ſordibus, diriſque venenis imbuit, vt per contactum illa venena transferat in objectum, cui nocere voluerit. Enim verò Ideæ illæ ſeminales, monſtruoſæ, & venenoſæ, cum jam ſunt alterius, & peregrini Archei ciues, introductæ in corpus incantati, adeoque extra locum & ſubjectum proprium, confeſtim per illas contaminatur atque corrumpitur Archeus incantati. Quapropter eum hoſtis naturæ ipſam applicationem complere ex ſe nequeat (aliqui namque miſeri mortales incantati omnes ſuccumberent voto diabo'i) ſuſcitat Ideam fortes deſiderij, & odij, in Saga, vt mutatis iſtis mentalibus, & liberis mediis, transferat ſuum velle per quod, quodque afficere intendit. Quorſum imprimis etiam execrationes cum Idea deſiderij, & terroris odioſiſſimi, ſuis ſcrofis
præſcribit. Eſt namque homini liberum no- 13
cendi arbitrium, per quod hominem homo occidere valet cultro, atque inſontem quemlibet ſic perdere, quod diabolus non item poteſt. Ideoque vt cultri, ita & veneni applicatio, eſt diabolo æquè vetita pro ſuo lubitu. Atque ideo etiam prorſus impoſſibilis: Id eſt, abſque homine libero, ſiue mancipio ſibi deuoto. Etenim nec homo quidem occidit alium cultro, niſi acceſſerit deſiderium, in conſenſu libero, & reſolutæ

ceſſerit deſiderium, in conſenſu libero, & reſolutæ voluntatis imperio. Vndè ſat patet, Q od imprimis diabolus non habeat creationem ideæ ſeminalis, actualiter & poſitiuè ſubſiſtentis, qualis imagini diuinæ conceſſa eſt. Itemque quod nec diabolus nactus ſit nutualem applicationem ideæ eiuſmodi, niſi aliunde ſortitus ſit facultatem liberam, non ligatam, & per deſiderium accenſam, ſiue propritatam. Quippe deſiderium iſtud, vt eſt paſſio imaginantis: ita quoque creat ideam, non quidem ianem: ſed
14 exſecutiuam atque incantamenti motiuam. Idcirco nimirum Scurra ille hoſtilis exigit attactum ad corpus incantandum, vel ſaltem ad aliquid, quod primariò ſit affectum, & corpus incantandi demum, vt in illud vi ſympathetica ac naturali (qualis eſt qua Chalcanthum naturaliter abſens vulnus ſanat) ideæ receptæ agant, atque deinceps in corpus, cuius ſympatheticum commercium, eiuſmodi effluuia naturalia te-
15 nent, tanquam media. Denique ſepulta ſub limine, vel ſuſpenſa, nocent: imò & in primo intrantem dumtaxat, ſuam explicant virulentam feritatem, abſque Sagæ contactu ad corpus incantandi, citraque notionem, odium aut deſiderium nocuum contra intraturum primò. Sed eſt difficilioris reſolutionis negotium; ſubtilioris nempe noxæ, & propagationis, quæ in natura viſum Baſiliſci vel Torpedinis directiones, ſibi pro approbatione adſciuit. Nam perinde vt Baſiliſcus radio viſiuo, ſuum virus ſpargit in objectum, non in locum; & non in aliud corpus quodcunque licet ſibi vicinius: ſed in illum dumtaxat; in quem primò oculi acumen direxit ac vibrauit: & ſicut Torpedo, non in propinquiorem quempiam; forte jacit viſus ſui venenum, ſed potiùs atque ſolummodò in trahentem eminus funes. Sic nempe ideæ ſeminales, connexæ ſordibus ſuſpenſis vel ſepultis, vigorantur ab Idea deſiderij accenſi, tanquam à voluntate Baſiliſci vel Torpedinis, exercentque illam in objectum determinatum dumtaxat.
16 Ac licet ſimilitudo non vſquequaque reſpondeat in amborum terminorum identitate. Sufficit ſaltem demonſtraſſe, homini nedum, ſed vilibus animalculis naturaliter ineſſe vim attributiuam, & exſecutiuam intentionis illorum, quibus ſolo viſu, intentione, deſiderio, vel odio nocere inſtituunt. Quippe dos iſta ſe extendit
17 etiam ad quæcunque magneticè vel ſympatheticè ſua commouent eminus obiecta. Quæ media adhuc excellentiori modo, homini naturaliter tributa inexſiſtere, non eſt abſonum, dum
18 cuncta ſuis ſubſtituta pedibus legimus. Quapropter pariter attactu, vel ictu ſimplici, ſua incantamenta ſagæ transferunt in objectum: at longè craſſiori modo, quàm præfato. Ideoque & medio ſympatetico, quid ſimile in ſe tegit. Longeque adhuc ſtrictius, dum ad cruorem, pus, vel aliud effluuium obligantur eiuſmodi incantamenta? ſed imò etiam ipſum obiectum neceſſariò tangunt, aut feriunt. Noc verò ſympathetica huc adduxi, vt eadem infamarem: quatenus modum applicationis ad medium per illa demonſtrauerim. Quin potius vt oſtendam, Sagas vti naturalibus modis & mediis, alioquin in Torpedine & Baſiliſco conſuetis: vt omnem fraudis diabolicæ ſpem à ſympatheticis extinguam. Ac per naturalia ſcilicet conſtet, quàm falsò atque mendaciter ſibi ſerpens infernalis, adorationes & Liturgias præſcribat 19
pro iis, quorum penes ſe nulla eſt poteſtas. Cæterùm percutientem Sagam repercutere, vt naturaliter reflectit incantamentum in ſui Authorem: ſic fortè poſſet ab indiſcretim ſcrupuloſis, ſperni pro medio ſuperſtitioſo. At ſanè vt naturali iure licitum eſt vim vi repellere, præſertim ſi id non tam ex ira aut odio, quàm ex defenſione ſui, & noxæ auerſione contingat: quod moderamen inculpatæ tutelæ ſecernit. Quamobrem pro vt jam demonſtraui, quod vis incantamenti potiſſima pendeat ab idea naturali Sagæ: ita & conſequens eſt præfatam repercuſſionem eſſe prorſus licitam, propter naturalem ideam deſiderij, quo quis ſe eximere optat, ac ſtudet incantamento. Adeoque in repercuſſione nemo ſequitur, aut proritatur vi pacti cum Cacodæmone. Imò ſola iſta repercuſſio, vim incantamenti prorſus naturalem manifeſtat, ſicut & dæmonis impotentiam. Interim infeliciſſimus ille, totuſque ſuperbus, pudibundus ſuam fateri impotentiam, ſuos decipit credulos, putantes illum iſtius malignæ atque nociuæ actiuitatis ſolum herum datorem & rectorem. Quare & eumdem ſerio cultu adorant & in omni ſcurrilitate obediunt. Venena ergo ſic parta, cum Satan nequeat, pro optatu ſuo inficere & conficere, vt neque pro lubitu adaptare, multoque minus applicare! Iubet id totum compleri per ſua mancipia, vt fiant venena emanatiua, in proprium deſiderij objectum. Sic namque venena, quæ ante erant vel prorſus materialia, vel res omnio indifferentes, nec niſi aſſumpta fortè nocere poterant: iam iactis ideis formaliter, ſeminaliter, atque fermentaliter virulentis.

HÆC QVÆ SEQVVNTVR, Reliquit autor Imperfectiora, indigeſtiora, & incorrectiora præcedentibus.

POſtquam iam demonſtratum eſt, morbum omnem conſiſtere in vita animæ ſenſitiuæ, huiuſque organo vitali Archeo, hic autem vnitatem atque identitatem in ſe concludat; deinceps hinc quoque docendum eſt in vnitate remedij conſiſtere ſanationem, & à morbis cunctis reſtaurationem. Argumentabuntur autem Scholæ humoriſtarum in aduerſum, dicentque, &c.

Iam ergo probatâ neceſſitate conualeſcentiæ ex pace cauſarum occaſionalium cum vita: adeòque vniuerſalia arcana propemodùm ſingula valere ad præfatam vitalis Archei ſedationem & pacificationem: iam demum oportet ad ipſamet arcana deſcendere, eaque non ſolùm denominando propinare: ſed etiam quantum charitas in proximum permittit, eadem gnaris Philiatris deſcribere. Non licet autem illa propalare, vt ignati ſolique inhiantes lucello diſponant de iis, Seplaſiæ autem eiuſque vxori committant. Abſit! nam edoctus ſum, &c.

Dicam ergo, quantum ordo charitatis permittit citra Arcanorũ reuelationes. Imprimis itaque

natura producit ex bonitate Dei remedia ſingularia in monarchia vegetabili, quibus morbi quoque ſingulariter reſtaurantur & ſanãtur: quæ hactenus per indagandi ignauiam, lucri auaram cupidinem & inuidiã dæmonis manſere occulta. Sic enim Elixir proprietatis apud Parac. curat Aſthma, Epil. Apop. Paralyſim, Atrophiam, Tabem, &c. At quia non paratur iſtud Elixir, niſi à peritiſſimo Philoſopho: qui non putando, ſed ſciendo perfectè, atque adhuc dupliciter ad hoc ſit electus, adeoque Adepti titulum conſecutus eſt. Hinc ego ex commiſeratione mediam viam exponam. Accipe aloës lucidæ myrrhæ opt. & croci optim. ana. vnc. j. ſi enim plus ſumpſeris, fruſtra id factum reperies. Duo priora terantur accuratè; crocus verò quia non teritur niſi exſiccatus, potiùs conglobetur tudendo. Ponantur in vitro capaciſſimo & forti, ſigilleturque liquato collo vitri. Et diſtilletur moderato calore, ne vas diſſiliat, donec videris totam offam in fundo coaluiſſe, & circulari oleum clarum cum aqua in parietibus vitri. Tum aperiatur collum vitri, & infunde ℔ aquæ cinnamomi, & diſtilla per arenam madidam, cui aqua bulliens ſenſim affundatur. Donec non amplius è roſtro alembici quicquam ſtillet, & hoc medicamine tam quartanam quàm continuam ſtatim abſolui. Adeò quod qui noctu ſuſceperat ſacroſãctum viaticum, & olei extremam vnctionem me in prandio conuiuam circa lectum habuerit.

Natura produxit etiam in Monarchia ſubterranea minerale quoddam, quod ob ſui ſingularitatem vocatur à Parac. Metallus primus ſiue maſculus. Qui ab indole metallica neceſſariò veſtitur Mercurio & ſulfure metallicis. Mercurio nempe liquido nec digitis adhærente, & ſulfure cremabili in flamma cœrulea. Hoc ſulfur autem cum ſuo corroſiuo diſtillatur, totieſque cohobatur, donec in forma olei rubei per alembicum tranſcendat. Quod tum demum accuratiſimè ab omni prorſus corroſiuo mundatum eſt oleum, non quidem per ſeparationem ſui ſalis & Mercurij paratum: ſed anaticè totum in formam olei redactum. Id enim quatenus adhuc oleoſum eſt, à tota tamen poteſtate animæ ſenſitiuæ non eſt alterabile aut applicabile vitæ. Quapropter debet tranſmutari in ſuccum mercurialem, quem Parac. docet vocatque vinum vitæ. Eò quod non per modum reliquorum Arcanorum ſanet morbos, per abſterſionem & proſcriptionem noxij cuiuſlibet? verùm inſuper renouat Vires deperditas in vniuerſali, ac roboris inæqualitates reſtaurat. Ideóque nec fruſtra à Paracelſo vocatur mẽbrorum eſſentia, ad vitam longam ſolus apex nimirum, & culmen ſpei. Quantum autem lucis attulerim ſcriptis Paracelſi, ſolus ille nouit, qui Paracelſum mecum intelligit. At cum non transfertur ſulfur iſtud, vt poſſit in ſanguinem verti, imò ſpiritum inſitum membrorum ac viſcerum reſtaurare & renouare, licet ſit in ſe mirabilium naturæ culmen; tamen tum tantum velut tranſeat per duas digeſtionum priores, non ſatisfacit ſuæ vocationi, ob quam tam anguſtis dotibus fulget. Adeoque vel hinc obuium eſt, vitam longam non eſſe niſi pro electis viris: iiſque nec quidem omnibus, non tam quia principum iuuentus in venere & voluptatibus filum vitæ abbreuiant, adeóque remedium vitæ longæ per modum recipientis recipitur, & vitæ applicatur: ſed potiſſimum quia deſunt Adepti, quibus datum eſt ſolis huiuſmodi Arcana è ſiliquis enucleare. Suppono nimirum, quod hic metallus maſculus, quia facilè ſinit ſulfur à ſe ſequeſtrari, ſeparatũque hoc ſulfur in oleo cinnamomi nucis myriſticæ liquatur vel in oleo, quod ſtillat è reſina abiegna, dum in optimum colofonium coquendo coagulatur. At ſaltem quanquam inſignes vires ſic ſulfur reſolutum habeat: quia tamen odorem fœtidum haurit, reſeruatque liquati ſulfuris reſiſtentiam, nec poteſt ad intima tranſire; ſed tantùm agere velut tranſeundo, per ſui attactum obiter ſui doni reminiſcentiam ſuperficialem excitare. Idcirco plus diſtat à vino vitæ, quàm carbunculus à ſilice. Attamen ſi liquatum iſtud ſulfur in oleo aromatis ſic vniatur, vt per alembicum vtut fœtens tranſierit, ac dein cum alcali debito modo circuletur: atque tandem in elixir ſalis volatile tranſeat, quodammodò æmulatur vires & virtutes vini vitæ, & eſſentiæ membrorum. Siquidem elixir iſtud rectificatum in opt. ſpiritum vini omnem fœtorem amittit, reſumitque aliquid de geniali dote, vt difficiles chronicoſque morbos ſaltem adimat: tametſi non ad ſummam entelechiam viſcerum aſcendat, vt ſit renouata membrorum eſſentia.

IN VERBIS, HERBIS, ET LAPIDIBVS eſt magna virtus.

LOcvs eſt in Sacris, qui Lapides pro corporibus mineralibus ſumit. Verba quidem, quatenus mandantia ex poteſtate ſupernaturali, imperant creaturis; quæ quia ſubſunt, etiam parẽt. Virtus dein herbarũ, eſt pharmacorũ, non autẽ comprehendit cibos herbaceos. Eſt itaque plantarum vis medica, ſimplex quidem: at plurimùm excellens, ita vt plerumque in gradum virulentiæ aſcendat, quia amplitudinem noſtra naturæ ſuperat; ideóque & infeſta nobis. Etenim olera, legumina, cerealiaque debent prorſus ſubigi, & reſolui in ſtomacho, id eſt, ſede animæ, inquam dum infractis viribus incidunt, eandem quoque recenti ſua hoſpitalitate, legibus comprimunt. Sic nempe ipſa ſedes circa rudia adhuc ſimplicia laborat, ac operando tolerat vegetabilium hoſpitatorum cruditates, noxas, & moleſtias. Hactenus namque quidcumque non ritè ſubigitur in ſtomacho, poſt præfatas ſui moleſtias, foras per inteſtina mandatur, vt excrementum inutile & nocuum. Quamobrem plantæ atrociores, dum non ſpondent alimentum, nec directè in cibos trahuntur, ſi non nocuerint notabiliter, ſaltem totaliter ſequeſtrantur, ac foras cum labore & anguſtiis pelluntur. Quod hactenus patuit in quartana, notabiliter, quæ medentum pollicitam opem ac ſpem medicaminum irriſit. Nam etſi materia occaſionalis quartanæ, tantùm circa Splenem, ac in vicinis ſtomachi, hæreat: nondum tamen pharmaca vegetantium, ad quartanæ limen peruenere. Interim robuſtiore, cum gradus ſupra vires naturæ noſtræ ſortita ſint, plerumque ob id ſpernuntur, aut caſtrantur: adeoque per media correctiua planè alienantur atque degenerant, & ſic in peregrinam tranſeunt familiam. Incaſſum quoque plerique tẽtarunt ſeparare poteſtates virulentas ab

appro

appropriatis,ſubter illas latentibus. Vtut hodiè aſſuetum eſt,ſunt pharmaca eiuſmodi robuſtiora horrida, moleſta, nec admittūtur in penitiora noſtri.Quia adoriuntur & labefactant vitales vires, atque omnifariam anxietates comites adducunt.Nam quantumuis non nobis in alimenta abeant,nec admittatur penitiùs,quàm ipſum limen intrare : ſolo tamen attactu, nudoque ſui tranſitu , imò & velut ſurdo aſpectus inquinamento Archeum alterant,huncque in ſui clientelam ſubijciunt,& abripiunt.Hæc eſt cauſa cur vegetabilium remedia robuſtiora, plerumque atrocitatis & virulentiæ,ſuſpecta ſint.Quæ adhuc longè dilucidiùs ſpectantur,in mineralibus arcanis,altioribuſque pharmacis. Quippe quæ nulla ſui commiſtione : ſed ſolo velut aſpectu, peragunt munia ſua , & ſcopos dotium ſuarum aſſequuntur. Sic namque matres intingunt laneum fruſtum commiſturæ argenti viui , idque intra zonam veſtium conſarciunt: ſcientes nimirum , etſi argentum viuum non effumet quicquam extra ſe (eſt namque tam homogeneum , quod non ſit diuiſibile in partem heterogeneam , ac à ſe diſſimilarem) per totum tamen corpus impedire pediculorum præſentiam & generationem. Deſcripſi etiam .... quomodo argentum viuum vulgare reducatur in offam niueam,ſi ab illo ſpiritus vitrioli diſtilletur. Qui nimirum ſupra Mercurium coagulatur,& in alumen tranſmutatur : ablutione verò ſeparabile ab argento viuo. Quod nempe ſit puluis flauus , qui facilè redit in priſtinum , ſibique æquiponderans argentum viuum. Sic nimirum totus ſpiritus vitrioli , in ſe acidiſſimus , nudo attactu Mercurij , & abſque vlla amborum commiſtura radicali , vertitur in ſalem aluminoſum. Idque fiet millies , nil tamen argento viuo de pondere vel natura deperit. Argentum viuum namque abſque vlla ſui aut de ſuo participatione , imò & citra vllam de ſe commiſturam radicalem , commutat quicquid ſpiritus ſulfurei attigeris. Qui radialis commiſtio argenti viui , adhuc magis admiranda eſt. Si nempe argentum viuum maceretur in magna aquæ communis quantitate. Hæc namque, etſi ne minimum quid de argento viuo in ſe ſorbeat,aut ad ſui naturam conuertere queat: attamen ab argento viuo proprietatem, non item ſubſtantiam mutuat,ſic vt pota aqua eiuſmodi necet lumbricos vniuerſos & aſcarides, exiſtentes etiam , quo potus iſte nunquam peruenit : quippe qui mox totus in lotium rapitur. Fitque aqua iſta contra lumbricos validior , ſi ſemel cum argento viuo bullierit.Sic vnica vncia argenti viui millies poterit menſuram aquæ inficere:attamen permanere in pondere & proprietate priſtinis. Sic nempe Scholæ etiam inuitæ addiſcunt,quod quædam agentia citra paſſionem , aut reactionem patientium , libere, ſemper,indefeſſiſque viribus agant , & perſtante eodem ſui ſemper pondere. Argentum viuum nempe agit in aquam , eique imprimit ſui characterem ; non tamen viciſſim quicquam ab aqua repatitur. Manifeſtum eſt itaque, quod vis quædam medica transferatur , mutetque ſuum ſubiectum naturale,& abeat in obiectum peregrinum , ſolo velut radio , vel aſpectu ſui. Ita tamen , aut licet objectum peregrinum acquirat exoticam ſibi vim , agens tamen inſpiranſque initium nequicquam de ſuo priſtino robore aut pondere amittat , remittatque. Fit nempe id abſque vlla argenti viui paſſione , diminutione, mutatione , debilitate, aut alteritate. Exemplum ſanè hoc loco adductum inſeruit argumento , poſtmodum de virtute propemodùm infinita remediorum,celebrando. Quæ res poſtquam in mineralibus ſæpè ac diuerſimodè ſubter experientiam tracta fuiſſet , me edocuit tandem , quod antehac nemo mortalium fortaſſis,adhuc opticè atque intus perſpexiſſet,qualiter remedia abſtruſiora operarentur, quodque nimirum citra ſui diſſolutionem aut interitum , citra ſui penetrationem , introadmiſſionem , commiſturam, & commutationem liberè etiam eminùs agant in ſopitum , vel ſuccenſum Archeum : ſolo quaſi ſui aſpectu , irradiatione , vel ejaculatione ſuarum virium , in medio productarum , retentis adhuc priſtinis, & non mutatis, pondere & proprietatibus. Adeoque teſtantur eiuſmodi arcana , ſe infinitæ bonitati propinqua , dum propemodum ac quaſi infinitas ſenſim vires ſpargant. Quapropter non impunes manebunt Medici, dum pauperes quandoque ſe neglectos ejulabunt in Iudicio nouiſſimo,qui abſque impenſis vllis facilè atque obiter ſanari potuiſſent. Igitur Arcana nequeunt vnquam abire in alimentum : quia ſeruant ſuos fines , vt quæ non in cibos , ſed in pharmaca ſunt deſtinata, pharmaca perſeuerent etſi intrò aſſumpta.Incipiunt namque in ſtomacho (quem animæ ſedem alibi ex profeſſo demonſtraui) radium directum ſuarum virium, ac virtutem dotalem exponere , & quorſum à Deo ſunt deſtinata. Vndè demum in totum corpus ſpargitur hauſta in Archeo vis radialis irrorata, & ſanitas inde ſuccedens auidè ſuſcipitur. Sic nimirum oblatis huiuſmodi vniuerſalioribus remediis contingunt ſanationes,quales prodidi in fonte naturæ contingere, ac eidem deberi qualeſcunque Paracelſus pollicitus eſt ; ac dein Butlerus , me ſpectante , minimâ videlicet confermentationis applicatione , eſt exſecutus. Certè poſtquam hæc ſpeculatio penitiori contemplatione me ſub ſe attraxit, clariſſimè ac opticè quaſi cognoui in cauſis occaſionalibus , atque in productis excrementitiis quidem hærere ſordes , peculiarium morborum ſuſcitatrices : attamen ipſum morbum totum,eiuſque remedia, conſidero in Archeo ſcilicet alterato,vel pacato : adeoque minimo attactu, vibratione , jaculatione, imò ſola radiatione, ſiue illuminatione (modò in ſede animæ, ſenſitiuam vitam attigerint) perfici ac compleri ſanationes , non habito cauſatum occaſionalium reſpectu. Idque potentius adſpicio in mineralium remediis ſulfureis , puta in ſulfure Veneris, ſtibij, ac potiſſimùm in ſulfure Glauce Augurelli , quæ Nympha alio nomine proprio caret hactenus.Etenim huiuſmodi ſulfura, quia longiùs diſtant ab humana natura , quàm tota vegetabilium cohors , atque interea inſignes dotes à Datore obtinent : ita quoque pleniſſimè & pertinaciter reſiſtunt,ne à digeſtiua in alimentorum rempubl. deflectant, atque ideo ſeruent geniales ſui poteſtates liberas & infractas , manet nimirum mineralium,craſſis integra,aptiorque ad diſpergendum radium ſui in duumuiratum, ſedem animæ. Sic nempe Mercurius diaphoreticus vltimatum ſuæ entelechiæ ſcopum acquirit,per ruborem ſulfuris adſcendentis,cui

ſulfur Mercurij, vnione indiſſolubili nectitur. Hactenus enim mineralium ſulfura ſub Vulcano adipiſcuntur extremum intentionis Medentum complementum. Hortor itaque Tyrones addiſcant ſulfura ſpoliare vi peregrina ac verulenta: ſub cuius nimirum cuſtodia abditur ignis vitalis, Archeum in ſcopos deſideratos placidiſſimè deducens. Sunt videlicet ſulfura quædam, quibus correctis atque perfectis tota morborum cohors auſcultat: vtpote quorum pluralitas in vnitatem Archei, tanquam in pugnantem pugnum contrahitur. Hoc pacto in ipſa animæ ſede combinatoque duumuiratu Amentiæ, Apoplexiæ, Caduci, Paralyſes, Vertigines, Aſthmata, Hydropes, Atrophiæ, immaneſque defectus annihilari vidimus; ſtupente ſcilicet ipſa natura. In lapidibus ergo magna virtus à Sacris prædicatur, quæ hactenus tam in Academicis quàm Chymicis Scholis occultatur, donec Reges atque Reſpublicæ, in Scholarum reformationem proſpexerint. Laboris piget, qui lucrum perabuſim venari ſperant. Laborare neſciunt, nec optant, nec volunt: qui virtutum ſtudioſos derident: Etenim ſi vnquam antehac, nunc ſaltem totus mundus in maligno poſitus, deterruit calamum meum, ne margaritas ante ſues ſererem. Dicam filiis noſtris, vt ex vngue Leonem. Extrahe ſulfur antimonij, quod vix à vulgari diſcrepat viſu, niſi quod parùm in viriditatem vergat. Fac Cinnabarim hanc adhuc ſexies, per ſe, ſublimabis, vt ſublimatio inſeruiat pro reuerberico Lili. Accipe ſemiunciam tritæ huius Cinnabaris, ſuſpende per horas 24. in dolio vini, cuius vnicum cochleare per aliquot dies ſumptum, miraberis effectum. Eſtque eadem Cinnabaris ſufficiens multis centenis doliis, iterum æquiualens, ſi iteratò ſublimetur.

De magna virtute verborum quædam ingenuè dixi, quæ plus admiror, quàm applico. Herbarum quidem notiſſimus vſus, non tamen valor illarum ſat notus, vt nec adæquatè circumciſus. Idque nedum ob poteſtatum ignorantiam: ſed præcipuè propter inconcinnam cauſarum morbidarum adaptationem, defectus ſcientiæ cauſarum ad effectum, complexionum graduumque ridicula, atque fabuloſas dimẽſiones, quas alij ante me ſat exſibilarunt. Non enim hic commemoro mille ſupplicium confuſiones, facultatumque deuaſtationes, & omnimodas extinctiones. Sed potiſſimum deploro defectum ſcientiæ applicationis cauſarum ad effectus: ſiue adæquationis rei applicabilis & applicandæ. Nam ante omnia ſciendum, rerum vt tardè quarundam ſunt natiuitates ac promotiones: ita proportionaliter quoque habent virium expectandas magnitudines, æſtimationumque varietates. Nam prout ex prouerbio; quòd citò fit, etiam citò perit: ita nec res in longam protrahi valet maturitatis ſpem, quæ ſuæ conſtantiæ non habeat occaſiones intimas. Fruſtra ſiquidem per octingentorum annorum expectaretur moram, vt aliquod metallum ritè in vſus humanos maturaretur, ſi aliquot menſium curſu vegetabile aliquod illi ſit æquiparandum. Enimverò ſubter cenſum herbarum, arbores ac frutices quoque intelligo: adderemque lubens animalia, niſi fortè per textum Legis, pleraque animalia, horumque partes, inter impura corpora abdicata legerem & abominata. Inſectarum namque totum genus ad medicamina magnarumque poteſtatum commoda directum, quàm pro hominum ſeruitiis, extra vſus fuit proſcriptum, abdicatumque quoduis remedium inde mendicatum. Tantùmque ideò de verbis, herbis & lapidibus facta fuit cõmendatio. Certum eſt etenim herbas digeri poſſe, & à noſtro ſtomacho ſubigi, niſi malignitatem comitem habeant. Exiguus ſanè olerum atque cerealium eſt numerus in claſſe herbarum: quæ paucitas ſanè malignitatem aliquam accuſat, qua ritè ſequeſtrata, tum prius, nec antè, proderint poteſtates, tanquam ſcopi ſuæ miſſionis, quos venenoſi cuſtodes ſub ſe tegebant. Profectò agunt in nos vegetabilia dumtaxat tantiſper, atque ſtomachus operatur circa illa. Nec vlterius pergunt, quin prius omne deponant fermè remedij robur. Etenim malè aliàs ageretur nobiſcum, ſi ſtomachus, non valens domare aſſumptum vegetabile, illud nequeat ſubigere ſubter Archei ſui regulas. Alloqui namque, ſi vegetabile integris pergeret viribus, excrementorum conſors quoque fieret, vel aliàs turbaret ſanguificandi œconomiam. Alioquin enim quod reſtitiſſet actioni ſtomachi, iam aſſueti, crudis ſimplicibus: quomodo poſſet transmutari, ac domari, in digeſtione ſecunda, inſueta crudis cibis. Maioris vtique difficultatis, atque operoſioris operis effectus talium remediorum eſſet, quàm fructus inde expectandus. Denique eo dato, concedenda eſſet indiſtinctio, confuſio, ac perpetua œconomiæ noſtræ turbulentia, ſi quippiam prius non ritè in ſtomacho ſubactum, ſequeſtratoque inde prius excremento, intrò pergeret ad vitalia. Siquidem indifferenter inde quidlibet, abſque repulſa, intrò vel ſponte pergeret, vel gratioſè abſque delectu admitteretur. Ergo neceſſariò debet vegetabile pati digeſtiones, harumque tranſmutationes formales: ipſæque facultates digeſtiuæ, operando etiam patiuntur ordinariò à peregrinis (id eſt, non cibiformis) vegetalium facultatibus. Res ſanè plerumque periculoſa, difficilis experimenti atque iudicij. Tum demum inſuper, omnibus ad amuſſim libratis, vis omnis vegetabilium aſtricta eſt determinataque ad ſuum gradum, poſtquam nempe ſub digeſtione ſe flexit proſtratam. Nec iſtos egreditur limites, habet que interim difficultates, virulentarum ſcilicet atque vitioſarum tyrannidum imperia. Quæ certè ſiue in ſuarum virium cuſtodiam, vel tegmen, ſiue verò in defenſionem, denegationem; atque impedimentum ſint addita: ſat eſt ſaltem, quòd illorum pleraque ſuam habeant adnexam crudelitatem, infamiam, immaturitates, ſcabiem, cariem, exantlationes virium, præter adhuc multiplices ſordes, ac impuritates: quippe cum emunctoriis, excrementi vacuationi dicatis, priuentur: totum ſuum alimentum excremento plenum eſſe, eſt neceſſum. Longéque eſt crudeliſſimum, nullum in Scholis excogitatum fuiſſe remedium aduerſus hos defectus, præter ſimplicem decoctionem. Tandem extra horum cenſum, ſequeſtratiſque plantarum iniuriis (quarum tamen grauamina, abſque ingenti clade natura noſtra ferre nequit) tanta præter inſuetam proteruiam, illorum eſt debilitas, quod vix aliquid laude dignum ſperandum ſit è ſinu vegetabilium. Cum nedum ferocitatem in limine ſeponere cogantur, ſi intrò penitiùs admittenda: verum etiam prorſus formaliter denudari,

nudari, ab omni illorum benignitate, antequam ciues noſtræ euadant Reipubl. Vniuocus nempe naturæ noſtræ ſcopus, vnicam intendit ex ingeſtis ſanguificationem, ad nutriendum. Quæ cum non ex quolibet promiſcuè; ſed tantum ex verè transmutatis, atque in ſeminalia, ſpeciei noſtræ congruis, procedere debeant: certè fruſtraneum eſt, quicquid pro digeſtionum penitioribus familiis, de vegetabili proſapia propinatur, ſic vt priſtinam ſuorum parentum poteſtatem retinere putetur. Quod imprimis quartana morbique omnes excrementis occaſionaliter ſollicitati, qui Scholas opprobrio habuere hactenus, confirmant ſatis. Quippè quæ non ſupra lactucas coctaſque herbas meditatæ ſunt. Obuia quidem ſunt vegetabilia, primorum ſeculorum morbis reſpondentia. Sed pro Chronicis, vegetabilium infami truculentia plerumque auctis, longéque ab ore, ſua corporis atque ſpirituum penetralia nactis, quàm difficiles ſunt per vegetabilia reſolutiones, integra ſpondent hoſpitalia, quibus continui infauſtorum planctus eiulant. Quare hinc quiſque domi ſuæ, proteruum ferè ac indeſinentem morbum inter ſuos aſpicit quotidie, medenteſque pegmatum fabula facti, quia vix aliquid gratiarum actione dignum egerunt. Fatentur enim illorum aliquot ſuas, ſuorumque Authorum imbecillitates, plureſque clanculum ad remedia chymica incognita confugiunt inuiti, pleraque illorum adulterio, ſtuproque ſcatentia. Ad libros, non item ad fornaces, refugiunt: Tyrocinia enim pollicentur ampliſſimos fructus, ſtentanturque illegitima atque ridicula quæque. Quæ dum non intelligunt Academici, atque ex altero latere, marcidum Galenum tam inopem aſpiciunt, nutabundi ad cauteria, fontes acidulos, atque balnea transfugiunt. Vah quàm infauſtum ægris, ſibique inane refugium, tanta peperit in Scholis tenebrarum offenſio! Dicam ergo. Textum, nomine lapidum, ac magnam illam iactatam virtutem, intelligere omnia penitus mineralia, horumque medullam metalla, præ cæteris. Vtpote quæ vix alia imagine quàm lapidum, aut ſaxorum ſe oſtentant. Enimverò ditiſſima hæc eſt, ac conſtantiſſima naturæ proles, & theſaurus præcipuus: adeò vt in eo conditæ ſint Aſtrorum ſyzygiæ, quinetiam proprius, ac extra Gentilium profundum idiotiſimum loquendo, Aſtra duntaxat metheoris præſunt cauſaliter; metalla verò, ſuis remediorum excellentiis, longè aſtra ſuperant. Docui ſiquidem, iuxta Textum ſacrum, Stellas nobis non eſſe in cauſas: ſed dumtaxat in Signa, tempora, dies & annos. Nec licet homini munia Aſtrorum longius protendere. Quapropter nuſquam meo voto, numerum Aſtrorum nupſi erronibus aſtris, & nec vtrorumque illorum officia atque dignitates parilitate compeſcui. Quippe procul inuicem diſtant: ita & diſparata habent munia, ac officiorum fines inuicem diremptos. Hoc autem lubens vnum admitto: Metalla ſcilicet, longis paraſangis ſuperare plantas atque mineralia medendo. Ideoque metalla eſſe quædam ſpecula lucentia, non quidem ratione nitoris: ſed potius, quod quoties aperiuntur, liberanturque eorum virtutes, agant lumine dotali, & contactu vitali. Operantur itaque metalla per modum Aſtris tributum, nempe per aſpectum, atque attactum Blas alteratiui. Quæ per mechanicam lucidiora euadent. Nam metalla ipſa ſunt ſpecula, optima inquam proles inferioris globi, ſuper quam videlicet tota vis centralis, per aliquot prius ſecula, prodigaliter ſuum profudit theſaurum, vt hoc terræ liquamen, hoc ſumen, hancque diuinæ Prouidentiæ ſobolem ditiſſimè deſponſaret ad fines quos naturæ debilitas requirebat. Sunt itaque ſpecula Auri, Argenti, Mercurij, Saturni, Veneris, Martis & Iouis, horumque marcaſitæ, nondum clauſa, &c. Voco autem ſpecula lucentia, quæ ita vim habent penetrandi, illuminandique Archeum, à ſuis erroribus, furoribus, atque defectibus, quod illum reſtituant in nitorem, tinctura dotalis perfectionis. Etenim quanquam huiuſmodi mineralia non ſint cibalia, vel de ſorte corporis humani: habent attamen internam vim ſpeculi, maximéque efficacem poteſtatem, Archeo humano integro, ſedatoque contiguam, qualis erat Archeus ante conceptam Mentem, quæ ſcilicet poſtmodum à recto ſui tramite alienata eſt, poſtquam anima ſenſitiua (cui mens inſidebat) in ſe regimen corporis traxit, quæ nempe tota in ſe caduca atque brutalis fuit. In ſpeculis autem lucentibus (ad diſtinctionem vegetabilium, ſcilicet non lucentium) adhuc thypus quidam prioris immortalitatis reſiduus manſit, & hactenus modo imperceptibili, nedum communicantur eiuſmodi ſpecula: ſed & ſuſcipiuntur libenter ab Archeo. Quinimò diutiùs perſeueraret Archei reſtauratio, ſi ipſa ſpecula non proſcriberentur actutum. Quod patet in præparatione mechanica Veneris, Martis, &c. Hæc de arbore vitæ, libro de vita longa proſequor, vt ſit remedium ſtabile, in humanam naturam transmutabile, aſſumendum à pueritia, præcipuè quamdiu accretrix viget. Hoc inquam, ſuperat vim ſpeculi lucentis ad vitam longam, non item pro vita ſana. Porrò quicquid de lapidibus vlterius dicendum eſt, id fuit, vel quatenus participant de tinctura aliqua metallica, ſulfurea, vel de ſale minerali. Quatenus autem ens minerale eſt, nec cibale, nec nutritium, nec vitale eſſe potuit: Priuſquam autem ad Arcana (quæ hoc loco dicitur lapidum virtus magna) tranſiueto, iuuat ſanè intrare in ipſam corporis ſedem, ac introſpicere, ibidem quantum remedium quodlibet operetur. Quorſum imprimis obuiam eſt, quod iam ſupra dixi. Stomachum nimirum non coquere quicquam, niſi vt vniuoco ſcopo inde tandem ſuo toti alimentum fabricet, atque eo ipſo intentionem habet, inde facere liquorem alimentarium, cruorem videlicet, ac dein ſpermaticum humorem primis conſtituentibus alendis aptum. Adeò vt verti queat in ſubſtantiam, alendis atque augendis partibus idoneam: quamdiu nempe apponuntur intra terminum accretioni deputatum. Vndè neceſſariò quoque conſequens, non niſi materias aptas, ac cibales, & ſtomacho confectas atque digeſtas, tranſmitti in vlteriores digeſtionum officinas. Quare imprimis ſemoui plantam omnem, qualicunque truculentia infamem, à Mezenterij limine: eò quod omne ineptum his finibus, eo ipſo per ſtomachum depellatur, excrementiſque aſſocietur. Quicquid autem iam in chylum tranſiuit, depoſuit actutùm omnem peregrinam qualitatem, per quam velut per delectum agat. Si qua verò, ex Magno Oportet, qualitatis

ſpecies, priſtini ſui concreti, adhuc perſtiterit, certè ea torpens, languida, ſegnis, laxa, atque vana eſt: ideóque Medentes plerumque fallit in chronicis, longéque per venarum obliquitates latentibus morbis. Quam vt pro me veritatem tueatur, quartana præſtò ſe offert. Spagyrica quidem ſchola, languidam admirans, ſperanſque remediorum opem, dudum animaduertit quidem, in mineralibus nobilem latere medendi theſaurum: ſed hæſitauit dudum, qua ratione poſſent diducere penitiſſimè, ad internum partium ſimilarium condum. Imprimis vanum atque irritum priores ſperarunt, ad prima noſtri conſtituentia, per ſua remedia deuenire; cumque in vegetabili regno deſperarent, fruſtra quoque mineralium claſſem torſerunt, quippe quæ nequaquam in cibos noſtro arbitrio tranſmutari poteſt: cum artifex nequeat inducere pro lubitu formam eſſentialem: imò neque natura id vnico ſaltu digeſtionis, ſuoque immediato nutu id vnquam aſſequitur. Quidam enim fallaci metallorum ſpe abducti, nedum etiam guſtantes, aut ſcientes, quantum in ſpeculis lucentibus, apertiſque metallorum liquoribus, energiæ ſitum ſit. Ideò quidam è ſuis laboribus quandam propemodum immortalitatem polliciti ſunt, ac Paracelſus ſubinde in annum Aniadim, in annum Ignis; ac dein ſaltem in annum Mathuſalem ridiculus ſe extendit; alij dein ſui ſequaces, ad annos ſexcentos prolapſi ſunt. Vbi deinceps poſteriores ad renouationem virium perueniri poſſe ſpoponderunt: aliis duntaxat ſanatione morſa contentis. Quieuerunt nempe in abſterſione puri ab impuro. Ac quamuis ſubinde corpus iuxta vngues, dentes, ac pilos renouari daretur; non tamen intellexerunt appoſitæ, haudquaquam pyrium à ſenio ſuo reuocari, quantumuis quotannis frondes renouaret. Interim temeritas horum, atque ignorantia œconomiæ noſtræ, vana præfatorum ſtentamina ſuſcitauit, & quiſque in tenebris vanæ ſpei, ad proprium tactum, abſque viſa cognitione progreſſus eſt. Itaque dum quiſque ſua penitiſſimè introducere ſperaret remedia, nec tamen poſtmodùm introrſum admitterentur; vtpote quæ morbi grauiores, & carentia nutritionis, viriumque refocillationis excludere, cogitarunt deinde Arcana aliquot leuioris ponderis, in ſpeciem ſalis laruare mentitam, vt ſaltem non poſſent ſeparari à Latice, imò hactenus licentiam acquirerent vagandi per totam venarum prouinciam. Ac quanquam quædam remedia ſic adaptarint, quod naturæ congruitati non eſſent prorſus aliena, aut deteſtabilia: vtut eſt, non potuerunt ſaltem eò deuenire, vt introrſum prorſus admitterentur. Sin autem errore ſecretionis tantillum eorum intrò penetraſſet; id confeſtim ſtuporem in penitioribus culinis viſcerum induxit, vt & Archei pœnitentiam. Similiter qui arborea remedia tentarunt, abſtinuere confeſtim: vtpote quod duriora difficilioraque eſſent herbaceis, minuſque penetrationi opportuna. Caro ſiquidem ac cruor, non ſunt pinguia: arborea verò, ſunt pinguia: reſinoſa, & infracta à noſtris poteſtatibus. Paracelſus imprimis ratus eſt, quod cum fixa igni reſiſterent, etiam eadem operâ, digeſtionum inſumptos illuderent labores; ideoque ſanxit vniuerſali decreto, ne vllum minerale fixum, ore tenus aſſumeretur, eò quod ſalibus, quæ iſtud redderent potabile, abſumptis per digeſtionem, illud idem fixum corpus, membrorum internis parietibus, atque arentibus, quibus iſta ſalia commutantur, affigeretur tenaciter, atque inſperata deinceps adnexione, in vitam continuaret. Voluit itaque nedum cuncta mineralia remedia, nedum fore potabilia, ſed & inſuper volatilia. Quæ admonitio licet nō prorſus vana: exceptis croco martis, plurimiſque lapidum aſſumptorum præparatis pulueribus. Attamen mineralia iſthæc non proinde aſſumunt naturam cibalem, nec etiam è conſequenti digeruntur, aut penitiùs intro ad ſedes morborum intrinſecas adeunt. Nec etiam ſat conſiderauit, volatilia mineralia habere in ſe vim prorſus actiuam, (prout alibi de lithiaſi demonſtraui) ac plerumque adeò peregrinam, vt non promiſcuè queant, abſque inſigni errore, intrò admitti, niſi dixerimus, non eſſe amplius vllam in natura electionem, aut delectum, quo reſpuuntur ab Archeo, quæ ſuis minus conueniunt finibus. At non quodlibet potabile, indiſtinctè intrò admittitur, imò nec quicquam, quod non fuerit cibale, digeſtumque in ſtomacho, atque tranſmutatum in chylum humanum. Neque per hepar tranſcendit quicquam, quod prius in Mezenterij venis (vtpote quæ ſunt ipſius iecoris ſtomachus) non fuerit obſequioſa diſpoſitione ſubactum. Atque idem de viſceribus vlterioribus eſto iudicium. At cum ſtatim tam vegetabilia, quàm mineralia aſſumpta, ſuam exerceant tyrannidem (quod ipſa ſolutiua, prompta teſtantur obedientia) adeóque & hinc conſtet, venena quæuis poteſtatiuè intrare penitius, ſi nimirum in diſtantia loca ferociant. Proin reconciliandæ ſunt duæ opiniones: ex vna nimirum parte, Quod nil, non cibale, priuſque per digeſtiones elaboratum, intrò ſcandat. Et exaltera parte: Quod tam ſimplicia, quàm arte elaborata remedia, vtcunque exotica, aut ferina, etiam procul ab ore, atque eminus, ſuam exerceant operationem. Ad quam controuerſiam ſpectat illuſtris actio regiminis, ſimulque præpotens duumuiratus præpollentia. Neque enim fruſtra antiquitus Cardiogmus & Cardialgia cor notant, ipſumque ſtomachum, cordis ac vitæ etymo deſignarunt. Nam reuera, in membrana ipſa ſtomachi, Anima ſenſitiua, ipſeque Archeus habitant, diſtinguens rerum cunctarum conuenientias, proportiones, ſimilitudines, ac adaptationes. Quarum dum ipſa Senſitiua apprehenſiones haurit, eaſdem quoque per totum diſpergendo communicat, cuique nimirum pro neceſſitatis exigentia. Etenim ſolutiua purgant, atrociterque infeſtant, quandiu in ſtomacho prioribuſque inteſtinis detinentur: ideoque vt citò ac celeriter penſum abſoluant ſuum, propinantur iuſcula, quò promptius nimirum eluantur è ſtomacho. Enimverò Arcana mineralia (in Lapidibus namque eſt magna virtus) potentiſſimè quidem operantur: at non proinde materialiter prorſus ad viſcera intrant, vt ciues vitæ noſtræ comparticipes fiant. Neque enim itur ad tertiam aut vlteriorem digeſtionum officinam, niſi prius per primam itum ſit. Quocirca imprimis ſedulò conſideraui cuncta remedia operari iuxta dotem, quam illis Omnipotens contulit, ſiue vegetalia fuerint, ſiue mineralia. Atqui cum vires remediorum potentiſſimæ, non ſint de ſubſtantia cibali & cruoris;

multóque

multòque minus de ſubſtantia excrementoſa (inteſtina ſiquidem tantùm ſaccus & cloaca ſunt) nec detur opportunum medium inter cibale & excrementoſum: Idcirco requiritur, vt remedium: quod adeò illuſtres dotes habet, ſit quidem non cibale (quoniam cibale iam ante docui debere eſſe languidum) attamen remedium, quantiſper inter non excrementum& excrementum ambigit. Id eſt, quamdiu in via, ſiue in fieri eſſe ad excrementum in ſtomacho detinetur. Vt ſcilicet, cum non detur medium finale, intra ens cibale & excrementum: ſaltem ſit medium mediatum in eſſe remedij. Quantiſper nempe indeciſa eſt determinatio, an aſſumptum remedium ſit profligandum, vnà cum excrementis. Hoc enim eſt, quamdiu detinetur in ipſo ſtomacho, in quo diſcretor Archeus potentiſſimè lucet, & imperat. Quin etiam nonnulla in hac taberna acquirunt vires, quas antea non erant in nucleo ſui. Quod alibi oſtendi, per laticem decurrentem è ramo Betulæ, potetiorem ſcilicet, quando iam inter alimentum ſuæ arboris, atque exortæ mox corruptionis initia vagatur. Ergo iam hinc elucet abſtruſa hactenus remediorum veritas. Nimirum omne remedium immediatè atque principaliter dumtaxat agere in Archeum ſtomachi (qui ideo etiam cor dicitur) hunc verò ſucceſſiuè deinceps, iuxta hauſtam diſpoſitionem, ſibique generatam ex dono dotali remediorum. Vlterius quoque ſequitur, quod remediorum vnumquodque, excedens limites cibales, agat ſuo attactu, per modum ſpeculi. Siquidem citra commiſtionem ſui materialem, ſolo attactu ad Archeum agit. Archeus ipſe nimirum hauſtam à remedio dotem primum ſentit. In ſenſatione autem iſta, ſibi fingit Ideam rerum ſibi agendarum: ſequendo dotis illius diſpoſitiones: vndè ſibi conſequenter pacem, requiem, aut iram ſuſcitans, harumque partas Ideas aſſumens, eaſdem mox in viſcera, actioni regiminis auſcultantia, ſigillatiue diſpergit, peragens, munia fauſta vel oppoſita iuxta imperium vitalis Archei. Remedia igitur quæuis, ſunt ſpecula& quædam lucentia alia ſuo tantùm contactu, odore, guſtu, atque potentia. Cæterùm cuncta atque ſingula remedia manent reſpectu vitæ externa; hactenus quoque eluunt, abiguntque innatam vel conceptam labem ex Archeo. At nunquam proinde valent vitam à continuo defluxu detinere, vel nouas vires ſuggerere, nouaſue ad immortalitatem potentias creare, au ſuſcitare. Quia remediorum vires nequeunt cum ſui ſubſtantia penetrare, aut tranſmutari, in materiam noſtri vitalem, ita vt primis conſtituentibus admiſceatur per accretionem. Quicquid namque agunt, id totum occupatur circa Archeum ſtomachi, atque vitæ principem, clauique gubernatorem. In quem ſcilicet claui rectorem, centrum vitæ, ac duumuiratus naucleruum, omnes quoque morbi ferociunt primariò, vel per deuteropathiam. Hactenus namque, nec antiquam medullitus radicata podagra, è ſinubus inſiti ſpiritus vitalis, quibus ſigillata eſt, erumpit, quin ante ſui acceſſum infeſtet circa os ſtomachi, totalemque inde integri diſpoſitionem violet, concitetque: quam aduentantem podagram quædam præcedens febricula plerumque prodit. Quocirca hactenus quoque remedium atque morbus, ſe inuicem contingunt, imò etiam penetrant. Nam quis non obſeruauit aromatum odores, dumtaxat guſtatorum, confeſtim Lipothymicos reficere, non quidem quòd iſti odores, aëri commiſti, ſint additamentum auræ vitalis, vt nouum de ſe velut ſpiritum vitalem, in locum diperditi, ſubſtituant. Quoniam operoſioris molis eſſet, ipſa ſpiritus vitalis reſtitutio, ex aromate, quam è ſanguine. Nec eſt odor placidus aromatis, quatenus ſimilis ſit ſpiritui vitali, è ſanguine parti: ſed ob dotes remedio innatas. Pariter nec olea Cinnamomi, Cariophyllorum, &c. materiali ſuo nexu reficiunt ſpiritum vitalem partium: (neque enim ſpiritus vitæ, oleo nutritur) ſed quæ odore aut ſapore grata ſunt, totidem ſunt ſpecula, quæ ſuæ attactu aſpirationis, vel reflexionis, tanquam dotali munere, ſpiritum vitæ grauatum reficiunt, ſolanturque. Etenim prout quorundam ſpectra mouent nauſeam, vomitum, inappetentiam, iram, indignationem, &c. quatenus ſunt ſpecula viſualia. Ita ſunt dotalia ſpecula, concitantia Archeum, in pacem, tranquillitatem, ſoporem, gaudium, ceſſationem à mœrore, contractura, dolore, &c. Sunt eiuſmodi dotalia, ſpecula, quæ rectam ſuorum officiorum, ac ordinatam ſollicitudinem in Archeo admouent, & occaſionaliter mouent. Prout vice verſa, ſunt venena, deleteria, ſuntque exaltatæ rerum poteſtates, quæ labem ac tabem, omnemque in Archeo concuſſionem ſuſcitant. Superantque venena in hoc remedia quæuis. Quod hæc nequeant ita connecti vitæ, quod hæc ſcilicet inde reſuſcitetur, aut creſcat in indolem perfectiorem. Vbi venena interim partes necant, priuant penitus innato robere, atque prorſus in ſuam trahant ſimilitudinem, vereque tranſmutent ideo partes vitales. Quod remediis nullis eſt datum, vt partium defectus renouent in priſtinam iuuentutem, & immortalitatem pariant. Quoniam remedia peniſſima vnione non identificatur cum Archeo, vel membro malè affecto. Adeoque nec valent præſtare ſtabilem effectum, ex vnione agentis cum paſſo, quod venenis alioquin eſt conceſſum. Sunt igitur ſpecula tangentia, quæ ſolo tactu dotem. quam gloriatur Omnipotens, ſe rebus de terra diſcerptis, ac erutis, elargitum eſſe, diſpergunt, integro manēte illius ſpeculi concreto. Etenim vt quædam appenſa, foriſque geſtata, vel ſtrictius alligata, plurimos planè tollunt languores, vel ſaltem ſuſpendunt. Ita præclara quædam remedia ſtabilia ſunt, ac ſtabilem de ſe effectum proferunt. Sunt etiam alia, quæ non tam vi ſpeculi tangentis, ac fouentis, quàm tranſitorij facilè odoris, magnos proſternunt morbos, ſola ſcilicet Archei indignatione ortos atque fotos. Sunt nempe etiam multa, quæ inſignem aliquem guſtum, per quem licet à ſtomacho non digerantur paſſiuâ tranſmutatione: tamen ſeparant putum ab inualido, licèt longiùs à ſe remotum. Quantenus Archeum quaſi vinctum, atque obligatum ſuis dotibus, tradunt ad tales effectus patrandum. Sunt tamen ſpecula, quæ tangentia nomino, plerumque fixa abſque odore ideo, & guſtu, commouentque Archeum, non tam mundando, ac ſequeſtrando impura, quantum ſedando eius dolores, turbationes, ac continuam Idearum, ſucceſſiuamque fouentium ſubſtitutionem. Paracelſus enim fixa remedia metallica, ac mineralia vniuerſa vituperans, commen

commendat tamen ſui immemor mercurium diaphoreticum, apprimè dulcem. fixum tamen, atque in igne non mutabilem. Quique tametſi aſpernetur omnem digeſtionum laborem ; facit tamen in morbis, quantum Phyſicus atque Chirurgus optare iure volent. In ſuperficie enim ludit dulcedo ſulfuris eius ; pars autem mercurij, per ſulfur obtecta externum, latet, nec operatur, niſi per ſpeculum, lucens trans ſulfur, & ſic Archeum ſui ad lubitum affectans. Alioquin illa diaphoretici dulcedo eſt ſulfuris, ex igne Veneris hauſti. Qui eſt eiuſdem ſaporis cum diaphoretico. Quapropter ignis ille eſt anodynus, ſoporiferus innocuè, doloris pacator, ſedatque omnem iram, dolorem, motionem, turbationem, tempeſtatemque Archei. Itemque imprimis in Archeum, voluntatem reſoluendi omnia coagulata. Quo reſpectu tollit omnem morbum occaſionaliter, materialiter, & enormonticè, excrementis quibuſcunque tributum. Saltem hîc obuium eſt, quod iſte mercurius diaphoreticus, permanés quidem in ſtomacho indigeſtus, nec intrò penetrans, quià immutactus perſeuerat, fixus & forma pulueris peruicax ac indomitus, cauſet præfatos effectus omnes, non quidem quod ipſemet illa operetur effectiuè efficienter. Sed quod Duumuiratum cuncta peragentem concitet. Hæc enim ſic fieri debent, non quidem actuali excrementorum contactu, quæ vincta proſcribuntur, & educuntur: ſed impreſſione dotis ſuæ (lapides nempe habent virtutem magnam) in Archeum. Qui omnis ſanationis eſt effector ; prout eſt ipſa origo & fons morborum ; vnde nimirum oſtendi ſuperiùs, quod omnis morbus immediatè promanet à peccato deinceps in dies.

Vulneratus curauit ſe ſalano hortenſi, & citra ſtigma.

Nota, quomodo id contingat. Ergo, apponendo circa ſedem animæ.

Quid & qualiter internè ſedet, & pacet. Idem aſarum.

Citra ignem debent iſta fieri.

In lapidibus eſt magna virtus.

Oſſifragus. Lapis fixus vt non calcinabilis, curat os fractum aſſumptus per os, & quomodo id fiat. 2. An non curet Lithiaſin, podagram, &c.

BVTLER.

IAM præcedenti tractatu demonſtraui ſatis, quòd morbus non exſiſtat niſi in viuis, ac nedum proprium ſibi ſubiectum elegerit corpus vitale : quinetiam quod intrinſecum vitæ organum ipſum ſit faber morbi, efficienſque internum. Imò demonſtraui, & materiã, ſpiritualẽque aurãm ipſius Archei, nedum eſſe obiectum, in quod primũ omnia morborum ſpecula acuuntur: verumetiam eſſe ipſam materiam, ex qua, & circa quam, illius fabri æſtuationes, exundationes, atque exorbitationes, circa propriam perniciem contingunt. Illam nimirum eſſe peccati ſtultam ſobolem, dum ſe homo à Deo auertit, non niſi deinceps omnia ſtolidè in proprium exitium conuertere. At cum res quæque in natura ſubſiſtat, ex materia & efficiente dumtaxat (quod & aliàs proprio tractatu ampliſſimè docui) reſque in natura ideo tantum definiri requirat, per immediatam ac propriam materiam, eiuſque efficientem cauſam internam (ſiquidem tota rei eſſentia, atque exſiſtentia, nil præter connexum earundem cauſarum ambarum ſunt) certè iam ſat liquet, morbum eſſe ipſam materiam vitalem Archei, in quam ſeminalis Character, ſiue idea malè affecti Archei, natus, aut inſertus eſt. Siue interim Archeus perſeueret in ſua illa abominatione à recto tramite, noxia inquam exarthroſi, ſiue demum in aliquod productum, ſparſerit eaſdem iræ ſuæ Ideas, ac deinceps ceſſauerit : id perinde morbo eſt, cum huic ſit per accidens, foueri, aut non, à cauſa enormontica. Siquidem Archeus ſubinde ſigillat ſtatim conceptam à ſe Ideam, in excrementum aliquod ſui corporis, quod parat, ſi illud non inuenerit antea ſibi paratum. Vnde & in quo morbus deinceps per ſe ſubſiſtete valeat. Alibi verò Archeus, non peregrè, extra deturpatam à ſe materiam vagatur: ideoque vel continuo fotu eandem vegetat vel in ſpiritum inſitum organorum, coniunctione ſymboli, admittitur, indeque velut ex arce, vel continuò vires membrorum oppugnat, vel ſaltem ſtatis dormit, expergiſciturque periodis, eò quod ſibi inuſſerit, in principio vitali, hoſpiti & œconomo vitæ inſito, & non ſolùm fluxerit in ſpiritu Archei fluidi. Quicquid porrò ſordium ingeſtum, admiſſum, aut viuendi errore obnatum eſt, ſiue id cauſæ procatharticæ, ſiue demum producti familiam ſectetur: totum prorſus nil niſi occaſionale eſt: ad cuius ſcilicet importunitates Archeus ipſe commotus, veram morbi repræſentat ſcenam. Vndè imprimis perſpicuum eſt, tam eſſe morbos reales dum ſilent, dormiuntque : quàm quos contingit expergefactos in ſuo meditari paroxiſmo. Debui nimirum hanc morborum tragœdiam ſic inculcare repetitim, ſi fructus è re tam inaudita, tantique momenti, ſit ſperandus poſteris. Arbore ergo & fructibus morbi cognitis ; cum connexu & progreſſu cauſarum concurrentium, contemplanda deinceps eſt arbor remediorum, tãtoperè ſuſpirata atque ignorata hactenus. Imprimis ſanè conſideraui ſextuplicem morbi inuaſionem, & capeſſendæ poſſeſſionis ſuæ libertatem : quaſi à Cacodæmone primùm proritatus, proinde quoque creationis hebdomadam ſectaretur. Vnde continuò ſextuplex etiam remediorum in natura ſupellex conſideranda eſſet, niſi diuina ſupereminens bonitas ſuæ vnitatis typum, vbique in natura emananter erectæ: intellectui humano maluiſſet communicare. Quippe quæ potentiſſimè, vnitate ſimplicitatis, remedia ditiſſima paſſim erexit in morborum ſtragem. Quibus proinde natura intellectus humani imbecillior, per ignauiam fota, facileque auſcultans, Paracelſica inſquiſiuit Arcana, quibus poſſet omnibus naturæ lapſæ erroribus potenter ſubuenire. Hoc iam potiſſimùm fulcro tutiores, poſthac tentabimus morborum expugnationes, poſtquam vnicum vitæ fontem, iam à ſcopo aberrantem, conſpexerimus, integrum infirmitatum prædicamentum ex aſſe erexiſſe. Non diffiteor interim, quin diuerſimodè morbus quotidie intret in noſtram meſſem: quin inquam diuerſis hoſpitiis cauſiſque occaſionalibus proditionem molientibus, exceptus ſit indies.

dies.

dies. Primò nimirum irrumpunt neceſſariò ſpontaneo naturæ decurſu, per defectum atque extinctionem virium vitalium: vndè demum functionum difficultates, & illarum poſtmodùm ſuſcitata recrementa oriuntur. 2. Adueniunt ex robore membrorum inæquali. Vnde mox ametria, ſiuæ ataxia, præfatæ perſimilis. 3. Ex vitæ inordinationibus aſſumptis, immodicitate ſua grauantibus facultates, harumque munia. Sub quam vitæ lubricitatem Venus, phlebotomia, viriumque qualiacunque diſpendia militant, præcocemque mortem tandem à morborum exordiis accelerant. 4. Proueniunt morbi à perturbationibus, ſeu paſſionibus animi maniſeſtiſſimè. Et longè occultius à perturbationibus ipſius Archei luxualibus ſpontaneiſque, vel proritante materia occaſionali hauſtis, ac ſubnatis. Horum eſt imprimis ampla ſeges, ac numeroſus in nos ductus exercitus, hucuſque propriis ſuis non attributus, quia ignotis. 5. Prorumpunt morbi ex Cœli inclementia, iniuriis inſtabilium tempeſtatum & endemicorum infauſtis hauſtibus, quibus hoſtis intrò adducitur, admittiturque hoſpes, vt familiarem ſe faciat. 6. Tandem intrat morbus per irruentia externa, vulnera ſcilicet, oſſifragia, lapſus, contuſiones, combuſtiones, glaciationes, aſpidum puncturas, &c. At ſaltem cuncta vni inſidiantur vitæ, tutorique Archeo, vnde principium deducunt. Itaque ad vnitatem perpetuò collimando, Deum contemplabimur, vt vitæ vnicum fontem glorioſiſſimum, Præſidem, vnicumque morborum quorumcunque permiſſorem: ita & eundem datorem remedij in vnitate ſui typi, occaſionaliter, ampliterque magis venerabimur. Quocirca licet obiter aliàs de Arcanis ſcripſerim, quorum vnumquodque in ſingulari, omnes penè morbos, vnica falce demetit, per ſeparationem ſcilicet, ac mundationem à ſuperfluo: attamen eiuſmodi arcana, prout difficillimè parantur, imò & in occultò, in æuum, penes ſymmyſtas manere debent. Ita quoque ſanatio, eorundem ope inſtituta, non ita reſpicit immediatè morbum, quantùm imprimis vel eiuſdem cauſam occaſionalem antecedentem, vel morbi ſaltem poſterum productum. Itemque parciſſima ſunt eiuſmodi remediorum Arcana, quibus pleraque mortalium pars priuatur, ac ſpe deſtituitur. Adeoque, non mihi videtur, quod infinita Dei Bonitas tam parco remedio communicari ac emananter notificari voluerit. Quapropter coniicio inſtare tempus, quo omnipotens Bonitas, ſuis fidelibus, morborum hactenus incognitam ſcientiam, & eſſentiam manifeſtabit. Sed præfata Arcana, non niſi in gloriam ſuæ potentiæ, pauciſſimis tantùm detexit, ne mundi commercia ſecus pereant. Nec enim aliàs credibile eſt, diuinam Bonitatem, poſt detectam hanc morborum intimam eſſentiam, deinceps, etiam ſuæ vnitatis dotalia remedia, fidelibus abſconditturam, morborumque medelam in ſola Arcana deberi deſeri. Opportunum itaque mecum indagare remediam, quod vniuoco conatu ſpectet arborem vitiati Archei, quomodolibet alterati. Siquidem natura prius eſt quid integrum, quàm corruptum. Ideoque vita, & Archeus, quatenus ſunt ſimpliciter cauſa ipſius eſſe, antiquiora ſunt, quàm vitium in iis conceptum. Etenim vt immediata cauſa quantumuis indiſpoſitionum, eſt vita ipſamet: ita ſanè principalior, magis intima, iure prior, atque nobilior eſt ſpeculatio ſanationis & redintegrationis vitæ alteratæ, vel debilitatæ, abſque omni incommoditate ac grauamine, quàm ſanatio, quæ per Arcana, ſiue per excellentiſſima mundificatiua, perficitur. Etenim Arcana eiuſmodi, quanquam ſæpè occaſionem anteriorem magis ſpectent, ac abſcindant: eſt tamen velut ſecundaria, ad ſanationem, quæ procedit à cauſis internis primariò alteratis, & affectis: quæque ideò primùm, atquè principaliſſimè, ſui ſedationem requirunt, indicatione naturali, atque omnium capitaliſſima. Siquidem naturæ ipſæ vel ab olim fuerunt cognitæ, morborum medicatrices: prout & ſub tecta nube etymi, ſpiritus impetum facientis, venerata fuit natura vitalis, tanquam quorumlibet morborum factrix ac procreatrix. A diebus tamen Hippocratis, ad Galenum, & poſtea, dein neglecta manſit ſtetitque morborum ſpeculatio. Ieiunum ideo, ac imperuium eſt hactenus, quicquid dixi de ſanandi modo, pacando atque ſedando Archeum ſubmouendo ſcilicet eius alteritates. Quapropter de Synarthroſi, pace, quiete, ac docilitate Archei, principaliter contemplando, primùm per hiſtoriolas alioquot me explicabo. Hybernus quidam Butler nomine, magnus olim apud Iacobum Regem Angliæ, detentus in carcere Caſtri Viluordiæ, miſertuſq; cuiuſdam Baillij, monachi Franciſcani, celeberrimi concionatoris Gallobritanni, etiam incarcerati, formidandum Eryſipelas, in brachio habentis, quodam veſpere, cum penè deſperaret æger, in cochleari lactis amygdalini, intinxit celeriter quendam lapillum, ſtatimque inde retraxit. Dixit autem cuſtodi carceris. Porrige iſti monacho hanc ſorbitionem, & quantumcunq; inde cœperit, ſaltem infra horulam ſanus erit. Quod etiam ſic euenit, cum ſumma cuſtodis admiratione, ægroque inſcio, vnde ſibi tam repentina ſanitas alluxiſſet, cum ſe ignoraret aliquid aſſumpſiſſe. Brachium namque eius ſiniſtrum, immenſè antea tumidum, concidit, ſicut ſtatim ab altero vix diſcerneretur. Sequenti manè, à Magnatibus rogatus, Viluordiam veni, vt teſtis actorum ſui. Contraxi itaque cum Butlero amicitiam, Vidi dein ſtatim vetulam, lotricem, ab annis ſedecim, aut circiter, intolerabili hemicrania laborantem, ſtatim etiam curatam, me præſente. Nimirum eundem lapillum obiter intinxit cochleari olei oliuarum, atque lapillum ſtatim abterſit lambendo, atque in thecam thoracis repoſuit. Iſtud autem cochleare olei, infudit in lagenulā olei. Cuius vnicam guttam iuſſit inungi capiti præfatæ anus. Quæ inde confeſtim ſanata eſt, ac ſana remanſit in annos aliquot, quod atteſtor. Stupui, quaſi alter Mydas factus. At ille me obridens dixit: Chariſſime, niſi eò deuenias, quod vnico remedio queas curare quemlibet morbum, manebis in tyrocinio, vtcunque ſenex euaſeris. Adſtipulabar facilè, quia de Arcanis Paracelſi, iam id viſu ac ſpe certior factus, didiceram. At nouum ſanandi illum modum fatebar lubenti animo, mihi inſolitum, & incognitum. Dixi itaque, quod princeps iuuenis, aulæ noſtræ, vicecomes Gandenſis, frater principis d'Epiſuoy, de domo molum, totus ita podagra decumberet, quod deinceps iaceret vnico tantùm latere, multiſque nodis miſer, ac deformis. Ille itaque dexteram meam

meam apprehendens,dixit.Vin;ſanem iſtum iuuenem. Sanabo in gratiam tui. Aſt ego. Eſt enim eius pertinaciæ , quod malit mori , quàm pharmacum vel vnicum bibere. Eſto , inquit Butlerus , neque enim aliud exigo , quàm quod lapillum quem vides , ſingulo mane , attingat apice linguæ.Poſt tres namque inde ſeptimanas, proprio lotio, dolentes,indolenteſque nodos lauet quotidie , & videbis ipſum mox deinde ſanatum atque incolumem ambu'antem. Vade & gaudens nuncia illi , quod dixi. Lætus itaque Bruxellam redeo,atque nuncio quæ dixerat Butlerus, Dynaſta verò reſpondit Eia dic Butlero, ſi me reſtituat,vt dixiſti, dabo illi quantum poſcet. Pete pretium , ac lubens depoſitatem ſequeſtrabo in ſui ſecuritatem. Cumque id Butlero ſequenti die denunciarem , excanduit,dixitque:Inſanus & miſer ille princeps. Ideoque nec vnquam illum iuuero.Nec etenim ſuæ pecuniæ ſum indigus , nec illi cedo , aut inferior ſum. Imò nec vnquam potui inducere illum,vt præſtaret quæ antea fuerat pollicitus. Quapropter cepi dubitare , ne præcedentia , quæ videram velut ſomnia eſſent.Contigit interim,quod amicus , fornacis vitriariæ Antuerpiæ præfectus atque herus, valde obeſus, à Butlero obnoxiè petiuerit liberari à moleſtia pinguedinis,cui Butlerus obtulit fruſtulum illius lapilli,vt lingeret ſemel , ſiue celeriter attingeret apice linguæ ſingulo mane. Et infra tres hebdomadas , vidi thoraces eius , vno ſpithamo ſtrictiores factos, atque abinde non minus incolumen vixiſſe. Quapropter rurſus cœpi credere ,idem in præfato podagrico euenire potuiſſe , quod ſpoponderat. Interim miſi Viluolodiam ad Butlerum, pro remedio,in caſu oblati mihi veneni,per occultum hoſtem. Miſere enim languebam , dolebant artus omnes , atque pulſus dicrotus , tandem intermittens factus , deliquia animi , atque virium extinctionem comitabatur. Confeſtim Butler adhuc carcere detentus , iuſſit famulo meo , quem miſeram vt ad ſe deferret lagenulam olei oliuarum , intinctoque præfato ſuo lapillo , (vt aliàs) iſtud oleum ad me miſit. Iuſſitque,vt vnica olei guttulâ vngerem vnicum ſaltem doloris locum.Vel ſingula loca,ſi vellem. Quod feci , nil tamen ſubſidij inde ſenſi. Interim hoſtis meus moribundus ſua ſorte , iuſſit peccâti ſui veniam peti à me,ſicque quod ſuſpicabar,venenum aſſumptum agnoui.Ideoq;etiam omni cura extinguere procuraui lentum toxicum. Et fauente Dei gratia euaſi. Vxor mea, iam ab aliquot menſibus dolore lacerti dexteri premebatur , ſic vt nec attollere manum poſſet, multoque minus aliquid attollere ſurſum.Quin etiam præ dolore & triſtitia mei , iam ſenſim vtroque crure à pede vſque in inguina , atroci œdemate languebat,quod intinctum digiti veſtigium, ad ſecundum vſque artilum , ſua fouea oſtendebat. Etenim quia præ mearum tribulationum mœſtitia , hæc contraxerat, medicamen aſpernabatur,quamdiu mœror non ceſſaret. Videns ergo operam olei Butleri irritam in me , volenſque coram domicellis aliquot meam irridere credulitatem , vnicam illius olei guttam vnxit in brachio dextero. Et confeſtim ille liber motus , cùm robore priſtino eſt reſtitutus præter ſpem. Mirabamur omnes tam repentini euentus prodigio. Quapropter vtriuſque tibiæ inunxit , malleolos , vnica vtrinque guttula , in orbem malleoli circumducta. Et mox infra horæ quadrantem euanuit omne œdema. Etiam annis 19 poſtmodùm adhuc diuino fauore viuit ſana. Ancilla quædam vt in hera id audiuit contigiſſe , popoſcit aliquot illius olei guttas , quia in tibia dextera ter eryſipelas malè curatum paſſa,oſtendit crus plumbeum atque tumidum à genu vſque in digitos pedum. Veſpere ergo,eundo cubitum,quatuor guttas illius olei , parti oblæſæ affricat , ac manè nullum apparuit prioris mali veſtigium. Adeò vt quæ iam antea,vix vno die in forum ire poterat,eodem manè , ad ædem Diuæ virginis Deiparæ in Laken profecta ſit , alacriſque redierit , mihique de fonte D. Annæ aquam attulerit , procul inde remoto. Quo audito , domicella quædam vidua , vtroque brachio iam à multis menſibus afflicta, quod nunquam manum ſurſum eleuare potuiſſet,paucis guttis illius olei,vnico mox veſpere , in plenam ſanitatem reſtituta eſt , atque manſit. Dein interrogaui Butlerum, cur tot mulieres confeſtim ſanarentur:ego verò dum atrociſſimè conſflictaret cum ipſa morte , omnium artuum atque organorum doloribus quoque ſtipatus,nequicquam leuaminis ſentirem ? Petiit autem,quo morbo laboraſſem: Cumq:venenum intelligeret morbi ortum dediſſe. Dixit. Quia cauſa, ab intrò foràs venerat,debebat oleum aſſumi, vel tingi lapillus. Quod dolor internè fotus , non eſſet topicus, vel externus.Obſeruaui quoque , quòd iſtud oleum ſenſim exueret medendi energiam.Quia lapillus , obiter illi intinctus,non medullitus oleum, per otum commutauerat , ſed delebili tantùm odoris aſperſione beauerat. Siquidem lapillus iſte oculis & lingua,ſalem marinum fuſum exhibebat : ſatiſque notum eſt , ſalem non permiſceri intimè oleo. Sanauit Butler quoque Abbatiſſam ſatis cognitam,quæ annis 18.brachium dexterum,inſolita motus priuatione tumidum habuerat , digitoſque extentos, ac immobiles,ſolo attactu linguæ ad lapillum. Perplures enim horum prodigiorum teſtes, ſtatim ſuſpicabantur latens aliquod veneficium , pactumque diabolicum. Vulgus namque pro more habet iam ab olim. Quod quicquid ſibi ignorantia ſtatuit pudibundum neſcire,id pro ſubterfugio inſcitiæ,ad præſtigias cacodæmonis referat. Sed non potui eò declinare,quia remedia ſupponebantur naturalia,nec quicquam præter quantitatem inſolitam habentia. Non eim ritus , verba , vel quicquam aliud ſuſpectum requirebatur. Neque enim licet, pro humana intelligendi potentiâ, Gloriam Dei, in natura oſtentatam , referre in cacodæmonem. Nulla enim iſtarum mulierum petiuerat à Butlero , tanquam à ſuſpecto vllatenus nigromantia,auxilium.Imò primitùs tentata fuerunt obridendo , citraque fidem ac confidentiam. Suſpecta attamen apud plures huiuſmodi ſanationis facilitas, atque celeritas permanebit adhuc dudum. Vulgi namque labile & otioſum ingenium,in arduis ac inſolitis, ad iudicia, eiuſdem ſemper tenoris promptum, ob facilitatem,ideoque & flaccidū eſt. Diabolicæ enim fraudi,tantam reſtitutionum benignitatem libentiùs conſecrat , quàm diuinæ bonitati, humanæ naturæ Conditori, Amatori, Saluatori, Refectori,pauperumque Patri. Idque ſanè nedum vulgo : ſed etiam literatis ſequentibus , perperam medendi initia inueſtigantibus , nondum inſtructis , aut

commu

communem ſtolidamque normam obſeruantibus. Quia ſapiunt ſemper vt pueri, numquam limen maternum egreſſi, ad ſingulas fabulas pauidi. Enim verò qui neſciuere hactenus totum morborum ambitum concludi intra impetum facientem ſpiritum vitæ, vel ſi obiter lectis meis ſtudiis poſthac, ſibi hoc momentum medendi impreſſerint, quia nihilominus iam antea, ab ipſis ſtudiorum exordiis aſſuefacti, humoriſtarum præceptis, facilè demum à me recedent, reſilientque ad conſueta & antiqua Scholarum dogmata:

Quo ſemel imbuta eſt recens, ſeruabit odorem
Teſta diu.

Ad decumbentium humorem importunitates ſe denuò facilè recipient. Ego verò propinquiùs inueſtigando, nolens beneficia Dei in diabolum referre, comperi imprimis, res omnes in natura conſtare ſemine inuiſibili. Oriri inquam, ſuſtentari, atque regi ab ente quod primum ab imaginante libidine, vel traducta potentia, magnus incepit, ac ſtat deinde per totam ſui eſſe durationem. Fieri autem dein viſibilia, ſiue hoc aliquid, ſolo veſtitu, & apparatu corporum ſibi deſponſatorum. Morbus autem potiori ratione, inuiſibiliori ſemine oriundos, docui. Quapropter Ideam morbificam dumtaxat expugnandam, abolendam, & extinguendam. Quia morbus monſtroſum & æquiuocum eſt generatum, & peccati proles, non ſpeciei humanæ idea, ſed tantùm indiuiduis adhærens modo anomalo. Quia cum à præuaricatione, propemodùm à non ente inceperit. Penitiùs enim inſpiciendo, imprimis plurima cedunt mala, propter appenſa foris amuleta. Prout in peſte, caduco, aliiſque morbis obuium fit. Denique quotuſquiſque eſt ille, qui linteolum à peſtilenti vlcere detractum vel ſudore peſtilentis contaminatum, ſibi apponi gaudebit? nec timeat ſibi confeſtim inde ſibi naturaliter communicari peſtem poſſe; atque ſanitatem vidimus reſtitutam vncto olei Butleri? Siquidem nuper patefactum eſt remedium ſympatheticum, quod ſanat eminus. Doctor theologus quidam retulit mihi, quod cum non poſſet aſſequi, ſubeſſe in Chalcantho vim naturalem ſanandi vulnus abſens, ſi linteo cruento adſpergeretur: ideoque reputaſſe opera diaboli, iſtam ſanationem contingere: ex altera autem parte, vidiſſe aliquot experientias, à viris probis factas. Itaque in re dubia, & caſu conſcientiæ, ſe feciſſe experientiam rei, hoc modo. Inſperſit nempe puluerem optimi Chalcanthi linteo cruento, cum proteſtatione expreſſa, ſe nolle quicquam experiri, aut Sanatum iri, ſi vel minima eſſet pacti, aut cacodæmonis cooperatio: ſe vidiſſe tamen, vulnus ſolito citiùs ſanatum, cruorem quoque ſtatim ſedatum. Adeoque deinde ſe crediſiſſe, cauſas naturales, quãquam nobis ignotas, operari in præfata ſympathetica ſanatione. Quæ nihilominus ab aliquibus nondum ſat intellecta, per cauſas, adhuc modo, in Satanæ illecebras reiicitur, hoc argumento. Agens naturale vt agat, debet eſſe applicatum, & approximatum ad patiens: ſed remedium ſympatheticum nõ debet eſſe patienti approximatum. Ergo remedium ſympatheticum non eſt agens naturale. Reſpondeo. Si intelligatur, quod agens naturale debeat immediatè attingere, immediatione ſuppoſiti, patiens, in quod proximè agit: remotè autem, mediantibus aliis corporibus, interiacentibus, per quæ communicatur iſta obiecto diſtanti. Conceditur Maior Quia ſat eſt, quod agens tangat patiens, ſiue obiectum proprium atque diſtans, immediatè, immediatione virtutis: ideoque tunc negatur Minor. Quia remedium ſympatheticum adeſſe debet immediatè, immediatione ſuppoſiti, illi ſubiecto, in quod primum recipitur actio: non autem parti affectæ, in quam ſecundariò ac vltimatò recipitur, mediantibus organis ſuppoſitis, per interuallum vagantibus, aut diſtentis. Non eſt enim ignis in manu calefacti, nec Sol Cœli, in cubiculo. In hoc autem ſympathetica, influentiis paria eſſe, enotuerunt hodie. Quod ſcilicet nedum aër, ſed rupes tecta, corporaque opaca. ſint ſubiectum ac organum capax huius actionis, non minus quàm aſtralis influentiæ: Nec enim quicquam obſtat ſublunaribus, quominus Deus non potuerit, aut voluerit, illa in hoc, quodammodò paria feciſſe. Cum aui mores, non in filio: ſed quandoque in ſero nepote eluceſcant: Sonus quoque, per clauſa adæquatè corpora, procul penetret, &c. Quare ſi ſphæram actiuitatis in ſympatheticis ſtupeas, ac in aſtralibus dones. Doleas vel tu, vel de tua inſcitia illorum, vel de credulitate horum. Siquidem principium actionis ſympatheticæ, eſt facultas influentiis affinis, agens per irradiationem in obiectum ſibi appropriatum. Nouitque Deus, cur iſta ſic fiant. Qui ſua creata dotauit pro ſuo lubitu. Liberum namque illi fuit, tradere ſuas dotes, etiam rebus abiectiſſimis, nec impunè eiuſmodi dona in diabolum traducere poteſt Chriſtianus. Nec enim hoc loco ſympathetica ſpeculor, vt credant Lapillum Butleri agere vi ſympathetica. Siquidem hic demit diſtantiam obiecti, donatque applicationem ad obiectum. Remedium ſcilicet eſt humano Archeo familiare, eſtque vis eius graduata in millecuplum ex Dei bonitate. Adeoque reſpicit pacem ac quietem Archei in ſui ſimplicitate. Reſpiciant namque Tyrones, ante iudicij ſui terrores, quod ad morſum anguis ſtatim membrum tumeat in immenſum, cum ingenti dolore propter exacerbati Archei procellam, quodque irata apicula, ſuo ictu, ſtatim tumorem excitet durum, dolentem atque conſcriptum. Quid enim ſi lepra, Peſtiſue nos ſuo inquinet celeriter contagio, quid impediet, quominus Archeus noſter contagium tam præpollentis remedij ſuſceperit lubens, ſi inuitus venenis contaminetur? Si ad minimum par authoritas remedij & veneni, bonitatis diuinæ, & malorum in natura eſſe debeat? Cogitet quæſo, quod fluxus tam ſubitus malorum, oppoſito refluxu ſedatus, pariter ſtatim queat retrocedere. Vidi namque, cui paneritium digitus ſpoponderat, diſtinctus fortè ad brachij amplitudinem, perque noctes aliquot inſomnes torſerat miſere, cui cruor, & recens pellis talpæ circumducta, mane craſtino digitum, cum nocturna quiete reſtituerant. Ratio namque poſcit, quod Antidotus ſaltem ad minimum æquiualere debeat veneno. Celeberrima namque Oruietani antidotus, ſumpto, & in conuulſiones vſque ferociente veneno, ita omnes anxietates, atque inſtantes syncopes ſtatim conculcat, ac ſi nullum intrò admiſſum virus foret. Quoniam ſicut morbus eſt naturæ, præuaricantiſque Archei defectus: ita remedium eſt meræ bonitatis Di-

vinæ, quæ etiam in naturam delapſa, omnem defectum vt compenſare, ita & ſuperare prorſus debet. Igitur ex parte longè potentius atque anguſtius eſt remedium, quàm delictum, ideoque & quantitate minus, & mora celerius longè eſt. Illaque potentiæ amplitudo atque nobilitas, non tam concernit ſuperioritatem, quæ cum accretione, paulatim per maturitatum conſequentias acquiritur: quàm præſentem & effectiuam rerum maieſtatem, per quam res ipſa medica, dotali virtute explicata, impedimentis, atque furoribus Archeum ſoluit atque compeſcit: ſimulque imprimit excellentiam eminentem, facultatis opitulatiuæ, cuius ergo eſt creata. Hæc modo & celeritate operandi. Cæterum quod attinet ad tantæ bonitatis remedia, horumque efficaciam. Imprimis liquet, quod lapillus ille Butleri, vtut leuiter cochleari vnico olei intinctus, ſi cochleare illud olei in cantharum, imò in cadum olei effundantur, totum fiet remedium. Non ſecus atque peſtilens odor, totum vas inficit ſuo contagio. Quid ſi odor ſympathetici remedij, paucis guttis cruoris in linteo aſperſus queat vulneri, oſſifragio, imò & vlceri ſubuenire, totumque Archeum eminus agitatum pacare, quid mirum, ſi remedium ipſi ægro adhibitum id faciat? Quinimò nec remedia Chirurgorum aliter ſanant, quàm ſolo attactu ad partem vulneratam. Quoniam emplaſtra, vel olea, non intrant in compoſitionem vitalem fundi, aut in alimentum partis vulneratæ. In vlceribus autem topicalibus, natis, factiſque in loco, qualia ſunt Cancer, Lupus, &c. ſolus enim attactus remedij potentis, ſat eſt ad extinguendum virus, ab indignato ibidem Archeo ortum. Idemque atque par eſto iudicium de apoſtematibus, excreſcentiis, exituris, & ſigillatis in ipſo loco, licet aliunde prius natis, ſed deuolutis, atque tandem depoſitis in loco. Quia externa remedij oblinitio, quædam conſecutione contiguitatis, totum domat Archeum non ſecus atque dens rabidi, etiamſi optimè in uento deterſus, tamen rabiem quandoque adfert. Ita & remedia lapilli noſtri internis medentur affectibus. Plus tamen citiuſque ſuos vibrant effectus, ſi ore tenus aſſumantur. Non ſecus atque venena quædam ſunt irrita, niſi in apertam cutim deferantur. Sin autem vel obiter linguam attigerint huiſmodi remedia, non mirum, quin ſtatim totum Archeum, potenti ſui beneuolentia afficiant, deuiumque Archeum, à furore ſedent, leniantque ab omni exacerbatione. Quoniam Lapillus ille eſt de natura ſalis, qui nullatenus oleo, illiquatur, nec quicquam illi materialiter decedit, quod oleo cui intingitur excipiatur, præter lenem odorem, qualis eſt odor peſtilentis veſtigij in peſte. Viſumque mihi fuit in Sacris huius lapilli præludium. *Quod vnguentarius conficiet pigmenta ſuauitatis*, nec conſummabuntur opera eius. Id eſt, Quod etſi lapillus oleo intingatur, vix tamen centrum virtutis medicæ minuitur. Idcirco ſi hoc excellens remedium intrò aſſumatur. tum nedum commutat cruorem in medicamen, balſamo ſimile: ſed ipſamet hominis excrementa (puta lotium) tincta remanent ſupereminenti bonitate ſui. Non ſecus atque oua gallinæ fagopyrum comeſtum ſapiunt, lactantiſque infantis lotium, redolet aniſum, ſi nutrix oleum aniſi ore tenus ſumpſerit. Ac prout lotium redolet eſum aſparagum: ita & lotium, propria lotione vel vnctione, ſanat vnum quemque morbum in habitu corporis ſedentem. Tanta nimirum eſt Dei bonitas, quod vnicus lapillus multis ſufficiat myriadibus, ne ſe Medicus excuſet circa pauperes, ſumptuum impenſas exagitans. Breuiter, Morbi omnes ſanantur vnico remedio, vnctione ſcilicet, vel linguæ attactu ſolo, ſiue guſtatu. Eò quod lingua ſit ſimilis apertæ pelli, potiſſimum, ſi mox ſuccedens ſaliua deglutiatur. Quod autem tanta huius remedij ſit poteſtas, non ſolùm à venenis, adeoque à ſimilitudiue peſtilentis auræ demonſtrandum: ſed quod quia longè potentius debeat eſſe remedium, omni malo, ſi illud ſuperare debeat, & quidem velociter, adeoque ſigillum diuinæ Bonitatis aliquatenus exprimere debeat. Quamobrem ex indicatione ipſius Philoſophiæ ſtatim conieci, iſtud remedium imprimis requirere, vt ſi corpus ſemel reſuſcitatum, ſemelque deſtructum ac deinde quaſi à reſurrectione quodammodò glorificatum. Adeoque nec ſit amplius deinceps inquinabile à ſublimariis vitiis, atque maleficiis. Hinc ſequitur, quod ideò debeat millecuplo quolibet veneno peſtilenti eſſe potentius & operatiuum abſolutiori modo. Cum venenum Peſtis ſit ſimplex, ſedeatque in aura corporali. Venenum enim peſtilens confermentatur quidem familiarius, propter ſymbolum humanum, ſed non eſt proinde potentius virus. Virus namque producit quidem virus, iuxta prioris veneni normam, atque fermentum: ſed nequit ſupra ſe exaltare potentiam ſui producti. Aſt in remedio reſurgente à morte, benefica ſui ſimplicis bonitas adaugetur in millecuplum, tenuique contactus odore diffunditur, dilataturque in medium, ſtatimque in obiectum Archeum imperat. Vt ſcilicet iuxta pacem atque virtutem ſe componat. Sic nempe introducit arcanum, ſuæ poteſtatis alumnum, ſpes atque iubilus Archei, verè exſiſtens, vitæque ſupereminens. Conſideraui denique, hoc remedium non eſſe de monarchia vegetabili, vtpote quæ facilè obnaſcitur, labileſque nimium ſortitur propagines, quæque ideo per Artem vix renaſcuntur. Vtpote quæ inſtar animalium, facilè ſub artiſta moriuntur; vix tamen à morte reſurgunt, cum ſub ignis tentamine vel prorſus pereant, vireſque priores omittant: vel ſi quaſi reſurgere videantut, noua tamen ſunt potius entia, à priorum ac parentum orbita omnino ſecluſa. Quicquid autem Paracelſus de quatuor ſuis Archanis Archidoxorum ſpōdet, quod vim habeat ſupra elementalem, ac propemodum infinitam; pro primo, quod homunculum ſupponit, infandum, & Bodomiticum eſt, diabolicum, & nulla ratione commemorandum. Reliqua autem tria Chymica ſunt, quibus non competit promiſſio extendendi ſe in decimam vſque generationem. Aſt loquor hoc loco de pigmento, cuius opera non conſummabuntur: nec erit morbus, aut venenum illi reſiſtens, ſiue vt habet Textus. Non erit medicamentum exterminij in terris, fecitque Omnipotens ſanabiles omnes nationes terræ. Penitius autem inſpiciendo; morbi omnes, quia ab Archei fonte manant, cedunt, vel propter appenſa amuleta, periaptaque, vel propter balnea, vnguina, emplaſtra: quorum ne minima fit vnitio, cum corpore

pore morboſo : ſed dumtaxat odor offertur, vel ſi intrò aſſumantur, digerantur vt pharmaca;attamen vel mòx in ſtomacho transmutantur,alienoſque ſapores ac qualitatum typos ſtatim induunt, vt plenè omnem prioris vitæ ſortem vel exuant, niſi ingrata, vel virulenta malint cenſeri. Imò dein, ita verè transmutantur proſus, vt prorſus prioris entelechiæ ſimulacrum ponè relinquant, aut vix poſſediſſe reputentur. Hac parte ſcilicet magnâ ob id copia aſſumuntur, vt tantillum aliquid in hominem penitiùs ſpirare videantur. Quantoque id damno fiat, nôrunt, qui quandoque explorârunt, medicè viuere, eſſe viuere miſerrimum. De aſſumptis ergo, vix aliquid priſtinum ens refert, ac ſi referat, væ aſſumenti. Quapropter ſi qua vis pharmaco infuit, fuit ſanè illa, priuſquam propriam ſui naturam,atque ens priſtinum deponeret.Defecit nimirum ſtatim atque ſui odorem duntaxat repræſentauit. Ergo cuiuſlibet medicaminis vis, propemodùm in cõtactu odoris, ac ſuffitu quodam ferè momentaneo concluditur: nec eſt proinde tanta ratio commoti rumoris,quod ſcilicet per lapillum condita olea, ſuo ſtatim odore ſanent. Sunto ergo murmura Tyronum, circa aſſueta alitorum. Vana prorſus, tametſi mira videbitur ingeniis nondum inſolita meditantibus, verùm ſoli ſubſcriptioni aſſueris; quomodo ſcilicet Archeus in furorem actus,tam repentè vel caduceo attactus obdormiat,vel correctus, abſtineat ab incepto ſui nocumento. At certè minus id mirandum. Cum naturaliter vnumquodque eſſe, atque permanere optet,facileque à ſua ipſius noxa abſtineat, modò docile fiat, aut ſit ad pacationem mœroris aut furoris concepti. Quid ſi hæmorrhagia, vlcus, vulnus, oſſifragium ſtatim compeſcantur, ac tutò ſanentur, ſi extrauenatus cruor, pus ſanieſue, remedio abſente obtegantur: an non poterit lapillus, oleum ſuo contactu imbuere, vt queat illitum ſubter ſe ſanare morbum latentem? Siquidem nil aliud his denotatur verbis: *Vnguentarius conficiet pigmenta ſuauitatis, nec conſummabuntur opera eius.* Cur enim minus ſanauerit lapillus attingens linguam, quàm Aconitum linguam ſuo contactu tumefacit? Paria ſaltem in authoritate fecit Deus beneficia reſpectu morborum,ſi non multò anguſtiora atque plura. Tantum abeſt quod diabolo huiuſmodi effectus conſecrarem: quod moueat potentius admirando diuinam Bonitatem, ad adorandum Ieſu Chriſti Domini mei paratiſſimas miſericordias, quibus, abſque medentum Pharmacopæorum aliorumque opera, qui inſtar pediculorum, alienis duntaxat ſaginantur ærumnis, quo ſcilicet miſeris ſubuentum eſt tutius atque celerius. Patefecit nimirum nuper horum exempla in externis, vulneribus ſcilicet atque vlceribus, vt honorem Deo debitum è medio noſtræ ignorantiæ cauſarum rependamus, ceſſemuſque ad nefarias præſtigias, atque ſuperſtitiones incertas,adeoque ad opera Satanæ referre, quæ ſunt amoris diuini emanantia pentacula, afflictiſſimis profundæ ignorantiæ medicæ tempeſtatibus diuinitùs manifeſtata, in miſerorum pauperumque ſolamen, qui nempe Pater pauperum vocari voluit, quia debuit. Prodiit inquam, Deo permittente primum, atque iam nouiter, in vulneribus hoc genus ſympathetici remedij, vt ab externis ſcilicet magiſque apparentibus,ſenſim manu ducamur, ad internorum abſtruſiorumque morborum ſolamina. Quod autem minimo fere puncto medicamini, morbi profligarentur, Butlerus ſcilicet vi propemodum infinita aliquot myriades quotannis ſanare poſſet,perſuaſit mihi Textus, quod opera vnguentarij illius non conſummabuntur. Atque dein teſte oculo id credere debui, quod attactus ſui lapilli, primò olei cochleare,atque deinceps, lagenulam integram olei, beauerit vi medica. Multa ſanè diuque ſum expertus, ac tentaui circa lapilli illius fabricam. Didici quidem in vegetabili familia eſſe Chamæleontem, itemque Perſicariam, quæ ſolo attactu dolores atroces confeſtim tollunt, vel ſaltem ſubleuant: vidi inquam, os brachij Bufonis, ſtatim primo contactu odontalgiam tollere, nonnulla caducum, ſimileſque calamitates auferre. Credidi itaque, & in herbacea familia remedium latere pro omni morbo, at ſanè particularium tantum energiam obtinere,nequaquam autem adſcendere ad vniuerſalem auguſtamque in omnem morbum gubernationem. Quapropter tranſcurri ad mineralium proſapiam, longo ætatum fluxu ditatam. Imprimis magnam eſſe lapidum virtutem, Sacris admonitus credere debui.Atque imprimis ſciui, quod omnis gemmatum color atque potentia, è metallicis mendicetur. Quod etſi in gemmis claudantur vires metallicæ, præ cryſtali duritie, ſint tamen in Sacis commendatæ pro magnis. Conſideraui itaque,quod in metallicis corporibus eædem vires gemmarum, familiarius confabulentur nobiſcum. Picus enim ad vxorem aliquot libris rimatur, cur pretium tantum ſit auro,etiam iubente atque æſtimante Domino? At nequiuit ſuam denotare quæſtionem. Certum eſt enim atque indubium ſeptem metallis, nomina planetarum indita, quibus vires cœleſtes tam luculenter collatas credamus. At ſaltem totius globi terreſtris ſumen ſumto: ideoque & rerum pretio, & contrectationum deſideria, atque præmia. Sed Pater pauperum, non Solem & Lunum,aurum inquam & argentum, in vſus morborum diſpoſuit pauperibus, pro quibus tamen eminenter ſollicitus fuit, ideoque aurum & argentum tam firmiter clauſit,quod omnem plerumque illudant artificum operam:adeo vt quando maximæ pandita putantur,nil quicquam de priſtinis obicibus remiſerint. Argentum autem etſi videatur quoddam tremulum adeoque & hactenus peruium, nil attamen in tota naturæ ſerie, æquè eſt concluſum, prout alibi longo ſymate, in ſeruos fugitiuos noſtros demonſtraui. Vix ergò centeſimo milleſimus Artificum (nedum ſeruorum laborantium) potitur Arcanis è Sole, Luna, atque Mercurio parabilibus. Sunt ergo præterea quatuor metalla, que faciliùs ductui,& optatui Artificum parent. Adeo,vt non fruſtra Paracelſus glorietur, ſolo plumbo, fortè ducentas morborum claſſes ſuperari poſſe. Nihilque æquè victorioſè in humidum radicale agere, atque primum ens cupri,vel ad vitam longam ſulfure vitrioli eſſe benignius, vtpote quod idcirco Sulfur Philoſophorum indigeat. Mars demum quanquam pretio viliſſimus, muneroſaque prole ſpretus, non poſtremus tamen pugnaci natura, à Paracelſo reputatur. Profectò, metallica corpora

iuxta ſuos Mercurios clauſa ſunt ſigillo anaticæ homogeneitatis æqualiter : Sed ſulfura illorum nequaquam nobis indignata, colloquia præbent, modò familiaria reddantur. Porrò circa lappillum Butleri diu, anxiéque ita meditatus ſum, quod nil ſecus, ſub ſomnio cogitarem. Sæpè namque videbam iuuenes Chymiæ inſudantes, qui trochiſcos effunderent candentes lapillo Butleri ſimiles. Quapropter dudum deinceps tentaui illius fabricam: ac tandem quanquam intus mihi aliquid adſtrueret, eſſe indubie eundem, quem videram lapillum penes Butlerum: attamen non ſucceſſit pro vero negotium. Ac tandem cognoui meos errores proceſſiſſe ex ſolito & antiquo Scholarum errore. Nam quotcunque hactenus mederi per cauſæ occaſionalis ablationem intenderunt, hi conſequenter atque neceſſario opus habuerunt certa mora, ac remedij quantiate, qua ſcilicet ſuperioritatem acquirerent. Aſt qui deinceps, ſola reſtauratione, & alteritatis Archei reſtitutione, morbum conculcare intendent, fermentum ſcilicet placabile inducere contendentes: hi ſanè ſpreta quantitate remedij, ſoloque fermentalis odoris attactu ſcopum attingent. Itaque adhuc ſeductus antiquo errore, eſſentiæ morbificæ neſcio, credebam quod magnus morbus quilibet, non niſi magna remedii quantitate, longaque medendi mora profligandus eſſet. Magnitudinem remedij ſcilicet, non quidem ex poteſtate dotali; ſed ex mera, ſolaque quantitatis abundantia dimetiens. Pro more Scholarum namque ex artificialibus exempla deducens, etiam erraui cum earundem doctrina. Seductus putaui enim, ſicut duo equi fortius trahunt vnico, potentiuſque alit panis integer, quàm eius mica, putaui ſimiliter, pro remedio reſtauratiuo Archei requiri vnciarum & drachmarum quantitatem, quæ viribus ac pondere, morborum producta ſuperaret. Nondum ſcilicet depoſueram contractam antiqui erroris labem, qua metiuntur morbi dumtaxat ex cauſa occaſionali, eiuſque pondere: non autem ex vero morborum efficiente. Nondum enim adhuc ſat confirmatus, memorabar, quod omnis morbus à vitali Archeo, vita nempe ipſa, fabricaretur, ac regeretur. Multoque minus adhuc perpendebam, errantem vitam vinci atque ſubigi nolle, per remedij quantitatem. Quapropter mox conſiderabam iterum, quæ ante dixi. Nimirum quod dens rabidi, viperæ, colubri, etſi ſaliua prius in veſte eſſet abſterſa, occideret tamen ſolo attactu, extra omnem ſui quantitatem. Conſiderabam item notum mihi liquorem, quo leniter inuncta manus, & exſiccato, ſi mentum viri attingeret, paulò poſt excidere pilos barbæ, ſuperciliorum, ac totius capitis. Etenim ſi huiuſmodi venena, leuiculo attactu, vitam, imò & pilorum (qui non rarò in funere accreſcunt) vegetatiuam extinguant: quod & remedia poteſtatiua, quæ ſcilicet ſolo attactu compeſcent vitæ errores, facili compendio, citraque vllam perceptibilem quantitatem, Archeum oblinirent ac pacarent. Seriùs equidem id potui apprehendere, partim erroribus præfatis Scholarum præuentus, partimque quod cernerem, ſi venena vnico grano occiderent, id vna drachma efficere potentiùs atque celerius. Nondum enim ſat perpenderam, quod morbi omnes procederent, ab Archeo errante, vel irato, adeoque remedium poteſtatiuum, habere ſupereminentem, & non vulgarem bonitatem, qua reſtaurat errores irati, ac ſuccenſi Archei. Multoque minus adhuc perpenderam, ideo poteſtatiuam medelam admitti intrò debere, velut inſcio Archeo. Alioqui ſi ſuſpiciat, ſuam indignationis & alterationis turbulentiam, per remedia attentari, ſiue peſſumdari tentari, certè mox in furores concidet, non admittet iuuantia, qui apagæus iam ipſius proprio errore exorbitat, ac in maiorem excandeſcentiam, ac pertinaciæ conceptus, ſuæ morbificæ Ideæ fabricam, exſurget. Quapropter approximaui ad Butleri attactus ſolo linguæ apice, vel dimidij grani pondere exhibita remedia. Lapillum namque Butleri, atque eiuſmodi poteſtatiuum, fermentaleque remedium, defectu nominis, noſtra vernacula, Drif, vocaui. Quod denotaret arenam, ſiue terram virginem; Itemque in ſenſitiuis, ſimul propulſantem animoſitatem, non ſecus atque ſabulum bulliens, excutit quicquid peregrini ſibi eſt inſertum. Itaque 1. dicam requiſita, Drif, ac dein compoſitionis modum, quantum Philoſopho permiſſum eſt, declarabo, ne roſas ante percos proſtrauero. 1. Drif igitur imprimis, prout dixi, exigit, vt ſit corpus quoddam metallicum. Vtpote quod longa ſui mora, conſtantiam, non autem acceleratam corruptionem ſignificat. Cœlique longo fauore, ſuam compleuit generationis orbitam. Quodque particulari deſtinatione, ab Omnipotente directum videtur, pro miſerorum Pauperumque ſubleuamine. 2. Non eſt Drif, de arcanis illis inſolitis, à Deo, non niſi pauciſſimis Adeptis, certis tantùm ſuis electis diſcipulis elargitis. Siquidem noſtrum Drif, dumtaxat in pauperum ſolamen deſtinatum videtur. 3. Requirit Drif, vt ſit è corpore naturali quidem, metallicæ benignitatis participe, ſed quod antea, prius ſit per mortem obſequens, apertumque. Non quidem cum extinctione ſuarum virium, velut ſpontè defuncti cadaueris inſtar: ſed retentis ſuarum dotium beneficiis, ſit ab Artifice reſeratum, repagulis liberum, ac velut reſuſcitatum: imò ens ditatum ac planè nouum, recenſque ab igne ſurgens. 4. Adeoque debuit reſurrexiſſe velut à morte omnino volatile, atque ſpirituale, ſiue bis terue ſublimari, cum ſibi additis aliis. 5. At quia volatilia citò pereunt, diſſipantur, ac diſſoluuntur, etiam antequam intrò admittantur, penetrent, ſuaſque excellentias de ſinu depromant, aut ſic Archeum pacificare queant. Idcirco requirit Drif, vt poſt ſui volatilitatem adeptam, alicui corpori amicabili connectatur, quo detineatur, ſuique toro, ſit corpori humano communicabile, noſtroque Archeo gratum, ac familiare. Idque proin debet, inter facile, & non facile diflabile, medium velut ſortiri locum. Itemque debet medio connecti, dum iam eius feruor maximus penè, manſuetus fuerit, ne ſcilicet volatile connectendo, magna ſui parte euolet. 6. Debetque hactenus, nedum ſua corporis conſtantia, ſed virium ſuarum extentione, eſſe planè fermentale: adeò vt nimia ſui odoris participatione, queat extendere ſuas vires in Archeum, eundemque ſopire ac demulcere. Quo ſenario vt deſcribitur Drif: ita pari numero eius detegitur confectio. Imprimis libro de Lithiaſi, in ferculo Tyronum, expoſui diſtillandi modum, quo ſpiritus ſalis marini, cum

terra

terra figulina exſiccata prolicitur. Eſt nempè ſal maris nobis affinis, & deſiderabilis, nec vllo ſui tenore aduerſus. Ergo pro Drif, requiritur ſal maris reſiduum, in fæce remanens, extractum ſcilicet à fæce, quæ caput mortuum dicitur. Sal inquam iſtud, iam ſuorum ſpirituum noxia, appetit alienos, eoſque intra ſe recondit: non tamen prorſus pertinaciter fixat. 2. Docui ſimiliter, Veneris ens primum non poſſe ſequeſtrari, niſi per mortem ac ſeparationem Mercurij ſui, à ſulfure. Quinimò, nec haberi iſtud ſulfur, niſi penes Adeptos, quorum numerus vt electus, & rariſſimus: ita & prorſus exilis eſt. 3. Docui, inſuper, in vitriolo, vtut Venere iam deprauata, ſæpiuſque diſtillata, adhuc tamen ſupereſſe ipſam Venerem actualem. 4. Quamobrem ipſum Drif poſtulat ſaltem ſequeſtrationem Veneris à fæce vitrioli, quæ nec aliàs, quàm per ſublimationem completur. 5. Quæ ſublimatio neceſſariò quoque fit, & adimpletur per ens peregrinum, fermentale, Archeo tamen omnino amicum. 6. Ergo fuſo ſale marino, è fæce extracto, ante omnimodam eius condenſationem illi commiſceatur ſubtriplum entis Veneris, reſuſcitati ſublimando, & comitati ſuo peregrino fermento: ſtatimque tigillum cooperiatur. Dum autem prorſus refrixerint, contunde in puluerem ſub marmore, illique adiunge Vſnee ſubdeculpum reſpectu entis Veneris. Quem puluerem cum Ichtiocolla ſoluta, in trochiſcos ſuper lapide compinge. Et habes medicamen Nobile.

DE INIECTIS MATERIALIBVS.

1 *De iniecta materialia quæ.*
2 *Aliquot hiſtoriæ.*
3 *Res facti admittitur; diſputatur tamen de iniectionis modo.*
4 *Penuria iudicij in diſquiſitore rerum magicarum.*
5 *Non ſuperare naturam, quod corpus ſolidum abſque comminutione traducatur per viam ſe longè anguſtiorem.*
6 *Hiſtoria per Gemmam recitata.*
7 *Aliquot hiſtoriæ, penetrationis corporum.*
8 *Probatur penetratio corporum in tranſitu ad locum.*
9 *Idem in tranſitu è corpore.*
10 *Humanæ naturæ fuit genialis penetratio dimenſionum.*
11 *In rerum ſeminibus modò perſtat eadem proprietas.*
12 *Quomodo illa contingant naturaliter.*
13 *Exemplo ſimili, in corporibus, quæ deſinunt videri.*
14 *Ratio per coniecturam.*
15 *Vis præcipua concurrens incantando, & libera, ideoque & homini naturalis.*
16 *Homo quatenus Imago Dei, creat quædam entia, quæ aliquid ſunt ampliùs quàm non entia.*
17 *In ente imaginato ſiue Idea formata, ineſt ius entitatis.*
18 *Quomodo excidat Idea ab Imaginatione.*
19 *Quomodo anima humana creat Imagines.*
20 *Soluitur obiectio.*
21 *Aliquot paradoxa imaginantis animæ ad Ideæ conſtitutionem.*

SVNT deinde etiam Iniecta, quæ materiam ſupponunt viſibilem. Cuiuſmodi ſunt ſpicula, ſpinæ, aciculæ, paleæ, pili, ſerraturæ, lapilli, teſtæ ouorum ollarumque, putamina & ſiliquæ, inſectæ, lintea, acus, artificum organa, quæ inſenſiliter quidem iniaculantur, & inuiſibili prorſus modo intrant; diris tamen cruciatibus detinentur, & eiiciuntur. Sintque licet non rarò maiora ſuo foramine, per quod intromitti potuerunt. Nam nuper per poros cutis pelle integram ſeruante, iniecta fuit pars corij bubalis, quem Chirurgus forcipe extraxit, ad volæ magnitudinem. Prius tamen maturato apoſtemate. Saga autem Brugis cremata, faſſa eſt, ſe in virum bonum, corium iſtud inieciſſe. Sic olim vidimus Liræ pueros orphanorum, per vomitum reieciſſe equuleum, manibus aſtantium extractum. Scamnum ſcilicet quadrupes, ſua rota atque funiculis inſtructum. Quocumque autem ſitu locaretur equuleus erat facilè duplo maior gutture. Vidi Antuerpiæ, anno 1622. puellam, quæ conglomeratim fortè, bis mille aciculas, pilos vnà & ſordes vomeret. Alteram virginem anno 1631. Mechliniæ, quæ nobis præſentibus, quiſquilias ligneas, dolabra læuigando deraſas, cum multa mucilagine vomebat, ad duorum pugnorum magnitudinem. Res eſt frequens, paſſim viſa, à viris doctis admiſſa. Hærent tamen naſutiores, quod nequeant intelligere, per exiguum ductum exire longè maiora. Quidam enim excuſant rem, adeò vt licèt per vomitum reiectam videantur: volunt tamen nunquam intrò admiſſa, ludibria inquam æſtimant, ac oculorum effaſcinationes. De nouo apparere dum exeunt, atque adportari eminus. Res quidem veras admittunt. Nam inſectæ viuunt, metalla liquantur, & ligna ardent; cuncta ſenſim egrediuntur ſponte, vel manu extrahuntur. Alij verò autumant, reuera eiuſmodi intro iniici, & ſagittari in corpus: ſed neſciunt modum. Delrio cum ſuis, admittunt intrò inferri, & eſſe reuera, qualia apparent, ac proin præcedentem opinionem refellunt. Quoad modum introitus autem & exitus, aſſerunt, illa prius comminui à diabolo, in tenuiſſimum puluerem, reſtitui intus in corpore, in priſtinam integritatem, figuram & conditiones. Dum autem foras prodeunt, interum teri aſſerunt in pollinem, cumque in inſtanti egreſſus, & cis angiportum, iterum reduci in priſtinum ens. Bis nimirum ligna, acus, bufones, viua animalia comminui in puluerem, totieſque reduci ad priorem habitum, & reuiuiſcere. Hi enim negant ſe præcedenti opinioni conſentire: dum tamen idem cum illis dicant pro exitu & introitu. Nimirum non illa reuera intrare, aut exire, prout aſtantibus alioquin videntur. Cum non integra intrent, & exeant: ſed prius puluerata. Supponunt eandem occulorum effaſcinationem, putantium integra, quæ tantùm ſunt pulueres. Id enim Martino Delrio frequens, ſua nempe infringere iudicia. Etenim de diſquiſitionibus magicis, tractatu de Chryſopœa, cum furtim è Gebro, & Bono Ferrarienſi, ad verbum argumenta deſcripſiſſet. 18. contradictoria tandem, vbi ſuum depromit iudicium concinnat. Credo

equidem cum pietate pugnare, ſi diabolo tribuatur poteſtas naturam ſuperans. Nempe facere, deſtruere, iterum reficere, totieſque à priuatione ad habitum reducere eandem rem, cuius ſemen diſpoſitiuum, ad finem iam deueniſſet. Verùm naturæ ignari, præſumunt ſe naturæ ſecretarios, per librorum lectionem: quicquid autem ipſos latet, vel adynaton, vel falſum, vel præſtigioſum, atque diabolicum eſto. Quaſi Satanas ſupra naturam eſſet, óperaretur que naturæ impoſſibilia. Dono quidem, modum operando exoticum: at ſanè adhuc intra naturam coërceri oportet. Itaque oſtendam,
5 non planè opus eſſe auxilio Satanæ, vt corpus aliquod ſolidum, abſque ſui communitione, traducatur per viam ſe longè minorem. Quia & hoc conſtans, quod ſcilicet omnes eiuſmodi iniectiones, immediatè fiant per hominem, non autem per Satanam. Cacodæmon namque etſi Blas motiuum habeat: contra pietatem tamen eſt, quod inſontibus noſcere poſſet pro lubitu. Quod ſanè fieret, ſi paſſim eiuſmodi iniiceret, pro nefario lubitu, puerulis, inquam, inſontibus, virginibus piis, atque Deo ſingulari-
6 ter dicatis, hæc eueniſſe vidi. Corn. Gemma de Coſmocriticis, meminit, fruſtrum ℔. 3. ſiue vnciarum 48. ſe vidiſſe, de bombarda ænea, quod virgo, vietoris filia, per anum excreuerat, cum ſuis characteribus ſiue literis, ſimul cum anguilla, ſuis ſecundinis obuoluta: Eſt autem naturæ impoſſibila pulueratum in nobis metallum liqueſcere, priſtina figura, tantoque menſium interuallo, in inteſtinis detineri, anguillam cum ſuis inuolucris toties conteri, & à morte reſurgere. Fruſtaque ligni, & corij, toties comminui, iterumque reſtitui in priſtinum. Bruxellæ enim vidi anno 1599. quod bos ſumptis tribus herbis, euomuerit draconem, cauda anguillari, corpore coreaceo, capite ſerpẽtino, perdice non minorẽ. Neſcitur modus, quo id natura faceret. Æquè neſcitur modus, quo id Satanas faceret. Lucrantur ergo nihil, qui opus naturæ in diabolum referunt. An verò peccent, viderint alij. Pigritiæ ſaltem enim immenſæ inuentum fuit, omnia in diabolum retuliſſe quæ non capimus. Inuentio equidem, naturæ contiguam dimenſionum penetrationem: licet non ordinariam. Nec velim diabolum inuocatum, vt noſtris ſatisfaciat quæſtionibus, per temerariam poteſta-
7 tum attributionem. Eſt hiſtoria ruſtici Poloni, nuper à filio D. Ericij Puteani viſa. Agreſtis homo tentauerat ſibi anguinam in gutture aperire, breui cultro, quem incautus deglutiuit, eundemque tandem dextro abdominis latere, cum multo pure, poſtque multas anxietates reddidit, & incolumis ſuperuixit. Item Viluordiæ anno 1636. ruſticus mihi notus, volens ſaginare vaccam, illi quotidie poculum dedit: cui incoxerat olera cum furfuribus. Tandem emaciatur indies magis, cœpitque dextero crure claudicare: cæſa vacca, inuentus eſt breuis culter vxoris ſuæ, in capulum buxeum retortus, inter coſtas & homoplatam abditus: ruſtica enim, concidendo rapa, cultrum inter olera reliquerat, eumque vacca bibendo deglutiuerat. Item Ambroſius Paræus refert, de quodam, quem latrones coëgerant deglutire cultrum, quæ dein ſoſpes reddidit, per apoſtema lateris. Alex. Benedictus, alterius meminit, cui ſagitta in dorſum penetrauerat, cuius vncum dein, latitudinis trium digitorum, per anum excreuit abſque læſione. Idem narrat de puella Veneta, quæ acum deglutiuerat, eamque poſt biennium eminxit, calculo incruſtatam. Idem Ant. Beneuenius, quod mulier Hetruſca, acum cupream deglutiuerat, quam triennio inde, iuxta vmbilicum ſana excreuerat. Valeſius de Taranta, de puella Veneta (fortè eadem) quæ acum trium digitorum, cum vrina reiecit. Capucinus quidam Eburo, dictus Bullonius, cognomine Hampteau, araneam ingentem, quam decidiſſe viderat in calicem, ſub iugi Sacrificio, viuam, cum multa animi auerſione bibit. Infra paucos dies, illi oborta eſt phlegmone in dextero femore, ac ſub primo pure, inde araneam integram (mortuam tamen) reddidit. Mercator iuuenis eius Antuerpienſis, Veneriis ludens immatura ſpica hordei, in ore, ingenti ſuffocationis metu, eandem deglutiuit. Poſt tres inde hebdomadas, ſiniſtro latere ſupra zonam, apoſtema apparuit, ac tandem cum pure eadem ariſta, iam lutei coloris, extracta eſt integra. Ipſe autem ſoſpes euaſit. Apud Fernelium, ſtudioſus ab ipſo legitur reſtitutus, qui ariſtam per coſtas dedit. Commemorant quoque Scriptores, fœtum, quandoque in vtero mortuum & cõſumptum, ſua oſſa dimiſiſſe, trans vterum & abdomen, per vmbilicum, & quandoque per annum. Plura apud Authores paſſim eiuſmodi occurrunt, fide digna. Quibus conſtat corpora ſolida, ſatis magna, penetraſſe ſtomachum, inteſtina, vterum, omentum, abdomen, pleuram, veſicam, membranas inquam, tanti vulneris impatientes, id eſt abſque muliere cultros per iſtas membranas tranſmiſſos. Quod æquiualet penetrationi dimenſionum, factæ in natura, abſque ope Diaboli. Quod autem corpus humanum ducatur per exiguum foramen, quo ſaltem felis tranſire queat, non tamen trans murum. Imò quod diabolus nequeat frangere feneſtram chartaceam, abſque conſenſu heri, videri eſt ex proceſſu, & arreſto, contra Ludou. Goffredi Sagum, pronunciatum Aquiſgrani Narbonæ vltima Aprilis 1611. Tandem vbi delituerunt ℔ 3. æris, tormenti bellici, notati per ſua grammata? quomodo tot menſibus gliſcent ſcoriæ qua parte fruſtrum æris, inteſtino maius detinetur? Etenim dum neceſſarium in aëre vacuum tractarem, promiſi me declaraturum, quod etſi corporum penetratio, primaria lege naturæ, & vulgari artificum modo, ſit vetita: attamen dum corpus totaliter in ditionem ſpiritus tranſit, ac tranſumptum eſt, eoque velut infirmatur, tum corpora ſe mutuò penetrare naturaliter, qua ſaltem parte ſunt poroſa: eò quod ſpiritus tum corpus ſub ſe claudat, adeoque dimenſiones velut adimat. Præmittam ali- 8
qua. Prægnantem, libido inuaſit edendi conchylia nigra. Edit autem aliquot præcipitanter, vt & teſtas crudas, bis terue dente conciſas deuoraret. Dein mox infra horam, fœtum parit ſanum & adultum, cum iiſdem ſemimanſis teſtis, & vulneratum in abdomine. Ergo teſte, abſque apertura membranarum, ſtatim penetrarunt ſtomachum, vterum, & ſecundinas: vel nouæ teſtæ, generatæ ſunt ſuper fœtum. Neque enim hoc poſterius verum eſſe poteſt. Nam fuerunt vera fragmenta conchyliorum, non autem ad imaginationem figuraliter æmulata. Dein, appetitus non fertur in incognitum: ergo appetitus edendi conchylia non erat fœtus: ſed mu-
lieris

lieris. Igitur non erat neceſſe, conchylia noua generari circa fœtum. Appetebantur namque à matre, vt ſibi, & non fœtui, nutrimentum fierent. Alioquin eodem identitatis argumento, quæcunque appetuntur, ſemper circa fœtum generantur; à quo cum nequicquam digererentur, ſemper vel circa fœtum reſidua fierent, vel ibidem putrerent. Quod vtroque modo eſt falſum: nam ſi putreret, abortum faceret, quod eſt appetitum, vel ibidem conſeruatum, reperiretur regulariter. Etenim fœtus dumtaxat nutritur per vmbilicum: quapropter illa conchylia externa, nec fœtu optata, nec eidem proficua erant. Et per conſequens, neque à natura de nouo ob finem facta ſunt: ſed dimiſſa ad fœtum quatenus appetitus fuit vterinus Appetitus à fine ſemper dirigitur; prægnans autem, appetit conchylia, non teſtas, nec etiam vt conchyle animal integrum maneret in priſtino ſtatu, in quo matri eſt inutile, nec ſuo ſatisdat appetitui. Ergo multò minus, occaſionem habuit generandi nouas, ac inutiles teſtas circa fœtum. Tandem vtut ſumatur, appetitus non erat ad teſtas bis terue confractas. Nam ſi conchylia conchis exciſa fuiſſent, mandiſſet ipſa conchylia, relictis teſtis, Adeoque appetitui fuit accidentalis teſtarum, comitantia, & conciſio. Reor ſanè, quod ſicut deſiderium, terror, *&c.* generant Ideas ſeminales, quas manus prægnantis ad fœtum dimittit, itatoque loco depingit: ita gaudium reperti eius quod fuit appetitum, deducit illud ipſum ad fœtum. Sic nempe deglutiti cultri mœſtitia, horror bibitæ araneæ, ariſtæque deuoratæ, repellit eadem, tans membranas vulneris impotentes abſque nece. Hæc de iniectis, intrantibus vi ordinaria naturæ, extra ſuſpicionem
9 diabolicæ cooperationis. Simile quid in ablatis internè foras, quæ vnico aut altero exemplo claudam. Sartoris vxor Mechliniæ, præ foribus vidit militem, in conflictu, manum amittere: ſtatim perculſa horrore, peperit filiam vna manu, altero autem cruentoque brachio exſtinctam, quod manus eius non reperiretur, & hæmorrhagia infantem interimeret. Vxor Marci de *Vogeler*, Mercatoris Antuerpienſis anno milleſimo ſexcenteſimo ſecundo, videns militem mendicantem, cui pila ferrea in obſidione Oſtendana dextrum brachium abſtulerat, illudque adhuc cruentum circumferebat: mox abinde filiam peperit, orbam brachio, & quidem dextero, cuius cruentus adhuc humerus per Chirurgum ſolidari debuit. Nupſit mercatori Amſtelodami, cui nomen Hoochcamer, illa adhuc anno 1638. ſuperſtes. Cæterùm nuſpiam reperibile fuit brachium dexterum, nec oſſa, nec vlla apparuit putrilago, in quam brachium contabuiſſet parua horula. Attamen nondum conſpecto milite, fœtus bina habebat brachia. Nec potuit brachium auulſum annihilari. Ergo clauſo vtero, ablatum eſt brachium. Quis autem auulſerit naturaliter, & quorſum ablatum ſit, certè non quadrant triuiales rationes in tanto portento, aut paradoxo. Non ſum qui hæc dicam, Hæc dicam ſaltem: non fuiſſe brachium ablatum, vt neque auulſum à Satana. Deinde, minoris operæ eſſe, deferri aliò brachium auulſum, quàm fuit brachium à toto auulſiſſe, abſque nece. Vxor mercatoris cognita nobis, vt audiuit quod vno mane decapitarentur 13. (tempore ducis Albani contigit Antuerpiæ) ducunturque inordinatis appetitibus, prægnantes, ſtatuit ſpectare detruncationes. Adſcendit ergo cubiculum familiaris ſibi viduæ, in foro morantis. Viſoque ſpectaculo; ſtatim illam adorſus eſt dolor parturientis, peperitque maturum infantem cruento collo, cuius caput nuſquam apparuit. Non inuenio ſaltem, humanam naturam abominari penetrationem dimenſionum, cùm ſeminibus rerum ſit frequentiſſima.
Paries in dolore filios, pœna eſt peccati. Ante 10
peccatum ergo, naturaliter peperiſſet citra dolorem, fœtus proceros, illius ſaltem magnitudinis, qua modo naſcimur. Non autem, quod mulier ante peccatũ fuiſſet inſenſilis: ſed quod vtero clauſo exiiſſet. Ergo geniale à creatione fuit humanæ naturæ, dimenſiones ſe inuicem penetrare. Quia erat conditus, vt ſecundum ſpiritum in carne viueret. Sed corrupta natura, periit iſta authoritas ſpiritus ſuper corpus. Atque ideò brutorum more, deinceps parit mulier. Imò commemorant Scriptores, trans oſſa fieri abſceſſus, ſuſque deque ferri cuncta abſque vaſorum ductu, vel commercio. Equidem in rerum 11
ſeminibus adhuc conſiſtet primæua illa penetrandi corporum energia, non autem vi, arte, aut arbitrio humano ſubiecta. Nam multa ſunt corpora pluries ponderoſi, quàm materia, vndè conflantur. Neceſſe eſt inquam concidere partes plus quindecim aquæ in vnũ, vt vnica, pars auri inde fiat. Etenim pondus, non fit ex nihilo! ſed arguit ponderantem in æquilibrio materiam. Ergo aqua naturaliter toties penetrat ſuum corpus, quoties aurum aquæ præponderat. Domeſticus ergo, & quotidianus ſeminum progreſſus in generationibus, requirit corpus per condenſationem ſeipſum penetrare. Quod artifici eſt prorſus impoſſibile. Demus aquæ ineſſe poros; hi tamen nequeunt decies quater tantundem ſui integri continere. Eſt ergo ordinarium in natura, quod aliquot partes aquæ ſe penetrent in vnicum locum. Hocque agunt 12
ſemina, vi ſpiritus cuiuſdam Archei. Archeus enim tam in præfatis ſeminibus, quàm in nobis, tametſi corporeus ipſemet; dum tamen agit actione regiminis, & materiam in ſe abſorbet, edit plures effectus, incantamentis non abſimiles: quia propriè loquendo Archeus non imitatur incantamenta, ſed incantamenta ſequuntur normam ab Archeo præſcriptam, quatenus ſcilicet operatur longè aliter, quàm corpora in inuicem. Vt in vterinis effectibus, nerui ſponte diſtenduntur, diſſiliunt tendines extra locum, rurſuſque reſiliunt. Oſſa item diſlocantur nullo morore viſibili, collum ad menti altitudinem, tumidum ſurgit, præcluditur aëre pulmo: venena inauſpicata obnaſcuntur, cruorque inſolitos ſordium vultus ludit. Quantum autem penetrationes corporum ſpectat, Archeus noſter corpora in ſe abſorbet, vt fiant quaſi ſpiritus.
Per exemplum aqua fortis ſuo ſpiritu æs, fer- 13
rum vel argentum, manantia in ſui natura opaca, facit ita tranſparentia, vt videri nequeant, & per chartam emporeticam, quæ aliàs ne tenuiſſimum puluerem tranſmittit, metallum, adhuc in ſpecie metalli eſſentialiter manens, traducit. Non autem quod ſimilitudo penetrationis demenſionum, cum propoſito metalli exemplo vniformiter quadret. Quia (vt dixi) non quadrant rationes tanto paradoxo, vbi modum, à priori, indemonſtrabilem, lubens agnoſco.

Provt nemo ſcire poteſt, quo pacto impreſſa
ſeminibus Idea figuret, dirigat, atque diſponat
ſua conſtituta. Ideoque à poſteriori idem vena-
bimur. Imprimis ratum eſto, diabolo nullum in
nos inuitos jus aut imperium eſſe, niſi peculia-
14 riter permittente Domino. Neſcitis enim, quia
templum Dei ſumus? ipſumque regnum Dei
habitet in nobis? Quæ res eſt ab origine reſul-
canda. Primò ergo, de fide eſt, nos eſſe ſanctua-
rium Spiritus S. Sacroſanctam Trinitatem apud
Iuſtum, ſuam facere manſionem. Delicias Dei
eſſe cum filiis hominum, quibus dedit poteſta-
tem filios Dei fieri. Sunt autem pueri baptizati,
inſontes, iuſti, ipſorum eſt regnum Cælorum,
accommodatum templum Dei. Pueri tamen,
cæteris facilius, incantamentis necantur. Ergo
neceſſe eſt id contingere ex facultate aliqua li-
bera: cum excellentia Chriſtiani (præcipuè iu-
ſti) concludat, diabolo nullum ius intrandi, aut
15 introducendi ſua media. Cum perinde ipſi ſit,
per medium nocuiſſe, aut per ſe. Eſt ergo alia
longè poteſtas incantamenti, præter Diabolum:
atque proinde naturalis & libera. In virum iu-
ſtum, non vlli eſt imperium. Poteſtas autem, ſi
libera eſſet incantandi diabolo, etiam illi æquè
liberum eſſet, occidendi per cultrum vel mal-
leum. Et ſic nemo immunis. Imò ſi diabolus
poſſet, nollet in pellem iuſti intrare, ob diuinam
Regni cœlorum præſentiam. Alio nimirum mo-
dò, Deum in iuſto præſentem intuetur diabolus,
quàm vbilibet alibi. Quæ cauſa ſempiterni in
nos odij. Nec ergo intrat, etſi poſſet, ſed circuit
vt Leo rugiens. Ergo Saga, per ens naturale ima-
ginatiuè format Ideam liberam, naturalem &
nocuam. Quam nequit formare Satanas. Eò
quod formatio Idearum requirat imaginem
Dei, ac poteſtatem liberam: atque idcirco Sagæ
operantur virtute naturali, non minus in iuſtos
atque inſontes, quàm in viros nequam. Imò
cum faciliùs inficiant incantamenta pueros,
quàm adultos; mulieres, quàm viros ſtrenuos:
ſignificatur quædam naturalis potentia, limitata
incantamento, cui per pugnacem, & robuſtum
animum, facilè itur contra. Diabolus ergo of-
fert ſuis clientibus ſordes, vel venena, vt Ideas in
Imaginatiua horum formatas; fermentaliter
connectat. Imò iſtud Ideale virus præſeruat, ne
per ventum diffletur, aut terra coopertum, fra-
cedine deſtruatur. Defert autem iſtud virus lo-
caliter iuxta objectum incantandum: applicare
tamen, aut in hominem ferre, nullatenus valet.
Itaque deinde, homo etiam dimittit medium
aliud executiuum, emanatiuum & mandatiuum,
ad incantandum hominem, quod medium eſt
Idea fortis deſiderij. Eſt nempe deſiderio inſe-
parabile, ferri circa optata. Quibus omnibus,
diabolus tantùm ſpectator, in comineatu aſſi-
ſtit. Quia reuera, ipſa media operatiua demon-
16 ſtraui iam eſſe ſolius hominis. Etenim ſolus
Deus eſt creator ſummè glorioſus in infinitum
laudabilis, qui vniuerſum creauit ex nihilo. Ho-
mo autem, quatenus eſt ſimulacrum Dei, creat
ex nihilo quædam entia rationis, ſiue nonentia
in ſui initio, idque in propria virtutis phanta-
ſticæ dote. Quæ tamen ſunt aliquid amplius,
quàm merè ens priuatiuum aut negatiuum. Nam
imprimis dum eiuſmodi conceptæ Ideæ, tandem
ſe corpore veſtiunt, ſpecie imaginis, fabricatæ
per imaginationem, fiunt entia iam ſubſiſtentia
in medio illius veſtimenti, cui per totum æqua-
biliter inſunt. Et hactenus fiunt entia ſeminalia,
atque operatiua: à quibus videlicet ipſa ſuorum
aſſumptum ſubiecta totaliter mox dirigũtur. Hęc
autem poteſtas, data eſt ſoli homini. Alioqui vir-
tus ſeminalis, ad propagandum, data eſt Terræ,
brutis, plantis, &c. Itemque canis poteſt per ra-
biem, ſaliuam ſuam in venenum transferre, quia
ſuæ ſpeciei eſt vernaculum. Quod etiam in di-
uerſis animalium venenis eſt obuium. Sed for-
mare Ideas, abſtractas à ſua ſpecie, & proprieta-
tibus adiacentibus, id nemini præter hominem
eſt datum. Penitius id quoque intuẽdo, videtur, 17
ſi in Idea, per Imaginatiuam formata, non præeſ-
ſet ius alicuius entitatis, quod non poſſet ſe ve-
ſtire, aut corpus aſſumere, imò nec poſſet per
imaginatiuam corpori Archei aſſociari. Siqui-
dem quod merè in ſe nihil eſt, nihil efficit, Ius
etiam ad nihilum, negatiuè habet. Adeoque
conceptus mox â conceptu periret, nec Ideam
patraret: Imò ſi merum nihil eſſet, mox quoque
in nihilum migraret. Sed cum Phantaſia, à con-
ceptu ad Ideam, ſiue Imaginem formatam, pro-
cedat, & hinc ad ens ſeminale: ſequitur, con-
ceptum fieri hoc aliquid, in Imaginatiua. Id eſt,
Imaginatiuam creare aliquid ens ſeminale,
quod ſit initium diſpoſitiuum ad formalitatem
entis in potentia. Prout ex calybe & ſilice ori-
tur ſcintilla, vndè incendium maximè opera- 18
tiuum. Sic imaginatiua obiecto, per cõceptum,
ſe confricat, vndè Idea: Ideoque Imaginationis
actus non eſt tam nihil, vt non habeat aliquod
in ſe fundamentum, accedens ad realitatem
principiantẽ. Habet enim Imaginatiuam ad hoc,
vel proprias ſibi conformatas imagines cum
anima (vt multi credunt) vel ſaltem, quandoque
præſentes, per memoriam excitatas, & reuocatas
iterum reminiſcendo. Ego autem conſidero hæc, 19
non quod præexiſtant præludia, Idearum in no-
bis, ante id quod imaginatiuè concipitur: vt
ſint imagines proprij nominis conceptæ: ſed
quod fiant per contactum poteſtatis actu Ima-
ginantis (id eſt, formantis imaginem) & objecti
imaginati. Adeoque de ſinu ſuo, anima nuditer
format imaginem, quam niſi ſtatim liget in Ar-
cheo, perit quoque, & ſterilis fit eo ipſo. Nec ob- 20
ſtat, quod in febribus aut vigiliis morboſis, vm-
bras imaginum inuiti experiamur. Quæ ſcilicet
fatuæ vmbræ imaginum obambulant, abſque
connexione & diſcurſu, coram imaginatiua.
Quicquid autem nobis inuitis, nec volentibus
imaginari, obambulat ſponte, imò & labores
adfert, idipſum præexiſtere eſt neceſſe. Quaſi
vmbras reconditas, ante reflexam ſuper illas 21
vim phantaſticam. Sed confuſè eiuſmodi Ideæ,
ſunt è penu memoriæ recurrentes, quandoque
impreſſæ: non autem quod ante omnem ima-
ginandi actum præexſtitiſſent. Itemque nec ar-
guit: Quod præfatæ Idearum vmbræ ſint con-
fuſæ, ridiculæ ſæpè, & falſæ, adeò nec vnquam
antea conceptæ, per ſanam imaginatiuam: Si-
quidem naturaliter deciſis ſemel imaginibus &
conſtitutis ſeriò, ſuperinducitur altera, tertia &
vlterior, complicantque & penetrant ſe mutuò:
vndè confuſio. Alioquin ordinatim ſubſequens
imago, deſtruit priorem ſi ipſi eſt oppoſita: ſin
minus, ſique priori conſentiat, confortatur: vel
ſi aliqua obliquitas inter vtramque eſt, vtraque
confuſè indeterminatur, vaganturque vmbrati-
les. Quod ſanè nullatenus opem fert ſuppoſitæ
Idearum præexiſtentiæ. Mihi ſemper id viſum
fuit

fuit, Ideas de nouo cudi, per actum Imaginatiuæ, inſtar ſcintillæ, per confrictum chalybis & ſilicis de nouo factæ. Nec hoc actiuitati Idearum quicquam derogat, non amplius, quàm ſcintillæ ad magnum incendium. Reſpondeo itaque primæ obiectioni. Quod ſicut non præeſt ignis in chalibe & ſilice, ante concuſſionem: Ita neque vllum entitatis præludium, vel imaginis veſtigium ante conceptum, & confricationem imaginatiuæ ad obiectum præexſtitit: Sed oritur omnis primordialis entitas Ideæ, in actu conceptus. Fitque vera Idea, dum ſcintilla (quæ aliàs ſtatim periret) cadit in fomitem, & concepta imago cadit in imaginantem fomitem Archei. Vndè ſequuntur potentiſſima incendia morborum. Veruntamen quia Tractatus Idearum tangit proximè Concepta, differo & ſuperſedeo vlterius de Ideis diſſerere.

INIACVLATORVM MODVS INTRANDI.

1 *Vnicum medium, quo diabolus cooperatur injaculando, eſt oculorum præſtigium, vt inviſibiliter intrent.*
2 *Blas motiuum, & determinatum competit diabolo.*
3 *Quantum homo ad hoc contribuat.*
4 *Sanatio iniectorum primaria.*
5 *Sanatio naturalis.*
6 *Varietas donorum in ſimplicibus.*
7 *Nominatim procedit Author.*
8 *Karichterus commendatur.*
9 *Præcautio in herbis.*
10 *Morbus, quo iniecta ſemel foras expulſa, accelerant reiectiones.*

PErgam nunc ſupplere modum, quo Injaculata, In jectaue, intrant, vel admittuntur: ſimulque illorum remedia ſubnectam. Injecta imprimis introeünt inuiſibiliter. Et hoc vnum eſt merè dia-
1 bolicum. Siquidem miſerrimus ſcutta, cum nihil habeat reale, quod ipſi ſit relictum in libertate, tantum habet vanas apparentias: quippe pater mendacij, res ipſas mentitur, & falsò apparere facit, ab mundi initio. In præſtigiis huiuſmodi, nil cooperatur homo diaboli mancipium. Quo autem modo Satanas res in ſe viſibiles faciat non viſibiles, ſiuè illas inuoluat ſuo ſpiritu inuiſibili, ac res ipſas circum apprehendat, vel demum id agat per oculorum effaſcinationem: vel etiam eo ipſo quo res aliqua corporaliter aliam penetrat) vt jam ante profusè per exempla eſt oſtenſum (ſit fortaſſis eatenus inuiſibilis (quidquid enim dimenſiones corporis amittit, poteſt etiam viſum fallere) ſaltem curioſus indagator non ſum operum Satanæ, quæ ſibi in proprietate competunt. Sufficitque mihi, quod quæ credita ſunt illius eſſe, oſtenderim homini propria, detexerimque omnimo-
2 dam Satanæ pauperrimamque miſeriam. Res igitur iniiciendas, factas inuiſibiles, transfert diabolus ad objectum, dirigente iter Idea deſiderij humani. Etenim quia diabolo non eſt permiſſum vllatenus, introire in hominem, multò minus vt eum lædat, atque omnium minimè, cum onere inuiſibili, quod ipſus circumuoluceret: Ideo vtitur Blas libero hominis ſibi de-
uincti. Homo ergo ſuum Blas motiuum liberum imprimit in corpus, inuiſibile factum; 3
diabolus autem defert, vſque ad hominem in quem injicitur. Et ſicut culter, per deſiderium atque conſenſum vulnerantis, infigitur in carnem vulnerandi: Ita hoc corpus, factum inuiſibile, per diabolum; iniicitur in corpus incantandi, per Ideam Blas motiui Sagæ: conſpirante ad hoc Satana, propter directionem ferientis hominis.

Sanatio iniectorum abſoluitur, partim remediis ab ortu Eccleſiæ primitiuæ celebribus. Quæ
operantur, non niſi miraculosè: Cur autem non 4
regulariter ſemper, vbique & apud omnes ſuum ſortiantur effectum, aliis relinquo. Ego autem inſcrutabilia Dei iudicia, non attingo: vt neque remedia, quæ ſunt extra forum naturæ. Partim-
que etiam habetur ſanatio, per quædam ſimpli- 5
cia, quibus Omnipotens Bonitas dotem à Creationis initio indidit, reſiſtendi, præcauendi & corrigendi veneficia; itemque exigendi Iniecta. Quale legitur ſuffimigium iecoris apud Tobiam. Qualeque illud Salomonis, vel Eleazari,
apud Ioſephum lib. 8. c. 2. Quædam namque 6
ſimplicia, cacodæmones arcent (miſera hominum turba, quæ dulomaniam exhibet diis, reſiſtere non potentibus, ſimplicium efficaciæ naturali,) Alia demum tollunt penetrationem luminis formalis, alligati excrementis. Nonnulla item ſaltem impediunt attactum, introitum, vel applicationem. Multa tandem, quæ eiuſmodi ve-
nena corrigunt, interimuntque, Imprimis ele- 7
ctrum minerale immaturum Paracelſi, collo appenſum, liberat, quos ſpiritus immundus perſequitur, quod ipſus vidi. Illius potum verò, plures à veneficiis ſoluiſſe, memini. Nemo autem; qui appenſo illo ſimplici, non præcauerit, ne Iniecta intromittantur: vel ab importunis ligationibus confeſtim non ſoluatur. Barth. Karichter,
Maximil. 2. Archiatrus, inter medentes primus, 8
quod ſciam (Germanicum tractatulum, proximũ miſeratus, hero ſuo dicauit. In quod paucis herbis, quoſlibet & quomodolibet incantatos ſanat. Anteſignanum ſuum Daurant (Phu eſt Dioſcordis) floribus purpureis (vltima Valerianæ ſpecies, in vltima editione Matthioli eſt) omnibus prætulit. Magnifacio quoque verbenam flore purpureo, Hypericonem herboſiorem flore minuto, Abrotanum, Adiantum, Rutam, &c. Itemque Corallum rubrum, eiuſque eductam tincturam, multum ſolaminis attuliſſe, ſum ex-
pertus. Vtendum eſt herbis crudis, conciſis, non 9
autem coctis. Quoniam poteſtas illarum integra, conſiſtit in integritate Concreti. Contuſione ideo perit vis Idealis herbarum. Decerpuntur autem herbæ, & radices effodiuntur, ſtatione, qua magis vegete, ideoque etiam mox oriente Sole. Propelluntur nempe Iniecta foras, non ſecus atque anguis ab igne. Theologi verò, ſolent Iniecta, quæ reiiciuntur, igni abſumere, in vitu-
perium cacodæmonis, Rectè quidem ſic illa pe- 10
reunt: non ſic tamen impediuntur illorum recidiuæ. Rectius ergo, expulſa Iniecta, inuoluuntur ſimplicibus, quibuſuis expulſiua ineſt, & aſſeruantur. Pari cum ratione, qua ſympathetica, abſens vulnus ſanant, hæc ſimplicia dotalia, arcent Iniecta, detinent, cohibentque ne iniiciantur, vanamque Magi operam deludunt. Infirmitas ergo entis iniaculantis, meritò ſuſpecta eſt,

quæ Iniicienda non poteſt intromittere , quia adeſt, & præeſt herba quædam impediens. Vis ergo quæ Iniecta intrò defert, non eſt Principis huius mundi, & potentiſſimi ſpiritus : ſed entis cuiuſdam Idealis,& infirmioris,quod tam facilè præpedit omnem introitum deinceps.

DE CONCEPTIS.

1 *Splen primorum conceptuum ſedes.*
2 *Ideæ tam Imaginationis , quàm Archeales, è fonte Splene manant.*
3 *Ideo & hypochondriam olent.*
4 *Peſtis ſemper circa ſtomachum incipit.*
5 *De conceptis animantatis.*
6 *Ideæ ex vtero.*
7 *Dementiæ.*
8 *Irreligio demens.*
9 *Realitas conceptorum ex parte materiæ & efficientis.*
10 *Præſumptio omnes ferè occœcat mortales.*
11 *Occulta inſania.*
12 *Concepta morboſa.*
13 *Vterini morbi.*
14 *Phantaſtica vterina.*
15 *Inſtructio monarchiæ cuiuſque.*
16 *Duplex regimen in muliere.*
17 *Vterus non malè valet, niſi à conceptis.*
18 *Miſer ſexus muliebris.*
19 *Differunt morbi vterini à ſuis productis.*
20 *Sanatio furoris vltimi.*
21 *Conceptorum Idea duplex.*
22 *Ortus & progreſſus delirij febrilis.*
23 *Progreſſus Idearum in maturitates ſuas.*
24 *Limen omnis boni in fide.*
25 *Paſſionum effloreſcentia.*

INiectis porrò ſimile eſt ens
morboſum , Quod Conceptorum
dico. Nam etſi hoc non extrinſecus
aduentet, nec aliunde foueatur, imò
neque illi cooperetur Satanas: attamen quia
ſui radice, fiendi modo & effectuum quadam
paritate,ab Iniectis, quibuſdam,nō multùm diſ-
crepat , non inconſultò retuli Concepta , inter
ſpiritualia Recepta. Ad quorum dilucidatio-
1 nem,multa iam præmiſi prolegomena. Quamo-
brem, in Splene, iam aliàs demonſtraui, Imagi-
natiuam primorum conceptuum , eamque inde
ad ſtomachum , duumviratus ſocium , etiam &
hinc facilè ac primordialiter (in altero ſexu)ad
2 vterum diſtendi. Splen ergo , tam ſons eſt Idea-
rum conceptarum in Imaginatiua hominis,
quàm ipſius Archei. Archeus ſuas habet & pe-
culiares Imaginationes, ſibi proprias (ſiue enim
veri nominis ſint phantaſiæ , vel ſaltem meta-
phoricæ, mihi perinde hoc loco) quarum ergo
antipathias & philautias continuò ſentit , atque
3 inde deductos motus ſuſcitat. Certè concepta
Archei, extemplò , præfatis locis potentiſſimas
aſſequuntur determinationes. Quia locum na-
talem olent , hypochondricæ ſunt , primorum
& indiſcretorum motuum monumenta ferunt.
Et quanquam Imaginatio animantata,quæ abſ-
que fortitudine impreſſionis,vel alicuius præiu-
dicati inclinatione , ibidem cunctatur , tandem
velut ſomnialis, indiſtincta,& penè confuſa fiat,
quapropter nimirum rarò tempora caneſcunt
incuriis : attamen quæ in ipſis primorum mo-
tuum officinis ſuſcipiunt alicuius paſſionis de-
liberationem,etiam ſpiritus in cerebro antiqua-
tos , ad ſe alliciunt , contagium loci ſubeunt,
fiuntque , ac cuduntur iudicio orbatæ Ideæ , ſe-
minaliterque pariunt affectus, ſuis cauſis con-
formes. Hypochondriacæ nimirum amentiæ,
confuſionis , ac perturbationis ſuſpectos. Ideo
nempe ſuo patimur ſinguli manes. Archealis
tamen jam dicta Imaginatio,vt conſenſum ani-
mæ nec optat , ita nec exſpectat : coningitque
ideo inuiſibiliter , ac nobis inſciis. Ideo nimi- 4
rum Peſtis, ſiue ex terrore in anima concepto
fiat , vel demum proprio Archei vitio , ſemper
tamen circa orificium ſtomachi prima tenet
conciliabula. Potentiſſimæ namque ſunt Ar-
cheales Ideæ , morborum quoque feraciſſimæ,
quia irrationales,nobis inſciis,atque inuitis cō-
tingūt,ideoque & incorruptibiles,atque exleges
plerumque ſunt, noſque ideo inauſpicato modo
inuadunt. De conceptis animantatis, vtpote di-
ſtinctioribus , atque ſenſibilibus , nunc agam: 5
quicunque primorum motuum perturbationi-
bus,harumque conceptis Ideis,ſeipſos velut in-
firmant,infatuāt,atque ſubinde incantant, aleam
ſubeunt præfatis cauſis debitam. Ac licet hoc vi-
tij genus,etiam viros doctos & iudicioſos ſubin-
de inuadat,moroſitates,atque tetricitates parita:
attamen mulieri eſt magis ſociale,ob vteri con-
ſonantiam,& propinquitatem. Eſt nimirum vte- 6
rus (licet mera membrana) Lien tamen alter.
Ideoque proprio velut ſeminis inſtinctu , ſtatim
ſecundinis fœtus,velut alterum Lienem exter-
nis obducit. Vt ſuo loco alibi. Non quidem
quod mulier, hoc naturæ vitio, cudat Ideas hy-
pochondriacas , exſecrabiles in aliorum perni-
ciem,per modum Sagarum:ſibi verùm ſunt no-
cuæ dumtaxat,ſeſeque tanquam incantant,infa-
tuātque ac infirmant. Cudunt nempe ſibi Ideas, 7
quibus ſæpè non ſecus atque deſperationis ma-
ligno ſpiritu circumactæ Sagæ , gubernantur,
abripiunturue ad ea, quæ aliàs nollent , pro-
priamque & inuitam nobis plangunt demen-
tiam. Sic namque teſte Plutarcho, iuuenculas
omnes arripuit deſiderium mortis per ſuſpen-
dium,in Inſula Chio:nec niſi per verecundiam,
poſt mortem,minitando,ſiſti potuit. Cum ergo
Conceptorum vitium etiam viros tangat , auer- 8
tat lector tædium , ſi diutius in his morari de-
buerim , qui primus hunc tonum in medendo
tangam. Itaque ſi mortales impegerint in præ-
ſumptionem fidei,abſcedant à verbo Dei, & ad
proprij placiti explicationes , velut in ſpeculo
complacentiæ ſuiipſius,ſe contueantur:Iam inde
ſibi cudunt Ideas vacillantes,& incuriæ religio-
nis,ex vno primùm pacto dubij , diſputant in-
certi de pluribus , ad Atheiſmum vadunt , per
apiſticam irreligionem. Sin verò in ſuperſtitio-
nes ceciderint , Ideas nigromantiæ conformes
cudunt , vnde in ſtygias vanitates animam pro-
nam parant. Quibus perfacilè (vt dementatis)
iam ſe aſſociat hoſtis mortalium. Præſertim ſi
ſuperſtitio pertinax, fortique deſiderio odij,vel
alterius peccati, eſt ſtipata. Cudunt nempe ſibi
Ideas, voluntariæ cœcitatis ſecundas. Cumpri- 9
mis hoc iterum memorandum : Imagines idea-
les omnes eſſe ſeminales ex parte entis realis,
per Imaginationem parti. Dein ex parte ſpiri-
tuum (quatenus vitalium , & concepto ſemini
nuptorum) cuius aſſumunt materiam,ſiue tabu-
lam,

lam, in quam depinguuntur, fiunt organum, exſequendis Idearum finibus aptum. Hæc igitur prærogatiua, vtraque penetrant Archeum, eumque alienant, ad peregrinos ſuarum perturbationum ſcopos. Si ergo fides, confidenſque ſuperſtitio, peccent ſola credulitate, iam cudunt Ideas, per quas ſe exiſtimant incantatos, incurabiles, & deſperatæ amentiæ ſerui fiunt. Proſternatis enim viribus emaciantur, palleſcuntque dementes. Sin verò ſcrupuloſitas indiſcreta, atque inordinata angat; ipſa ſibi fabricat Ideam anxiam, timore Inferni turbidam, vndè ipſis vita horrida, omnium conuerſatio formidoloſa, penè atque ſi diabolica eſſet. Fatuitatem enim generant, quam agnoſcunt, fatentur, plangunt: quia non ſe ab illa liberare valent. Ac tandem ita ſuccumbunt impotentes, vt Ideam tanquam animam arripiant. Sin autem ſcrupuloſitas, ante totalem victoriam, pro deliberatione recurrat ad mentem, & nihilominus in-
10 terim nouas inordinataſque cudat Ideas: migrat inſtabilis facilè in oppoſitum, quaſi iam prioris ſcrupuli horrens, libertatem ſpiritualem, cum præſumptione meriti, & aliorum deſpectu, aſſumit. Quoquo enim ſurgere nititur altiùs, mergitur eò profundiùs. Eſt namque præſumptio, nil niſi vana dementia, alienis ſemper ſuſpenſa arbitriis? attamen pleriſque mortalium velut genuina. Nam propter virtutes, ingenium, doctrinam, genus, diuitias, formam, robur, audaciam, artes, loquacitatem, aut vocem, cudit quiſque Ideas ſibi applaudentes, quæ totum penè mundum dementant. De quibus dicitur: Stultorum infinitus eſt numerus. Nocentiſſima autem præſumptionum dementia, eſt in politicis, eſtque audaciæ, quippe quæ ſuos non rarò ſubſternit tortori. Rara ſanè inſania abſque præſumptione eſt, ſi non cognata ſit ſtupiditas. Enimverò Ideæ fidei, deſperationis, ſcrupuli, irreligionis, arrogantiæ, æſtimationis, &c. quia potentias magis abſtractas & intellectuales reſpiciunt, gratiamque infuſam magis oppugnant, dementiam plerumque tam occultam patrant, quod à viris ſpiritualibus, multumque exercitatis, non niſi tardè deprehendatur. Quas dementantes Ideas ſubſequuntur ex ordine, quæ turbationum ſunt magis corporearum. Dura enim imprimis vt infernus eſt æmulatio zelotypiæ, quæ hominem in ærumnas quamplures præcipitat. Tum dein libidinis atque fornicationis Ideæ præter dementias, etiam complures excitant ægritudines. Omnes
11 autem exorbitationes perturbationum, ſi ſubitæ, fortes, crebræ, aut diuturnæ, cudunt Ideas & infirmitates ſibi pares, etiam in vitam ideo durabiles. Sunt nimirum qui rectè ſapiunt; in materiam autem, cuius Idea illos dementauit, ſi inciderint, confeſtim occultatam produnt amentiam. Repentinus inquam terror & mœror, ſæpè aliquos morte improuiſa extinxere: aliis quoque ſaltem ſyncopem fecere. Pleriſque mulieribus profluuium ſuſcitarunt, in vitam durabile. Sin autem vis Ideæ non ferocierit in cruorem, huncque ideò non, vt exoſum, proſcripſerit: ſed penes ſe, in hypochondrio cuſtodiuerit: ſigillat ibidem morbum comitialem. Mœror lentus verò, quique per interualla, ſolatio tantillo interruptus, Ideam cudit, vnde melancholia hipochondriaca in mulieribus, in viris autem Icterus: ſi in cruore ſigillentur Ideæ: ſin autem in viſcere Lienis ipſo, Aſthma & præfocationem molitur. Sin mœror cum Idea deſperationis connectitur, Paralyſin, aut Contracturam parat, præſertim virginibus. Sed mœror lentus, cum præmeditata ira, vel odio, iungatur, ſingultum, cordis tremorem, vel menſtrui ſuppreſſionem contumacem edit. Imò ſi eiuſmodi paſſiones fortes fuerint, caducum faciunt & abortum, vel præfocant geſtantes vterum. Si ira ſubita eſt, quæque tamen coërceri, aut diſſimulari debuit. Ideam cudit, vnde vteri decubitus, vagantiæ ad latera, cum dolore intolerabili; viris autem aſthmata, apneam, atque febrim, quæ demum in Icterum, vel hydropem tranſit. Si violentus terror, vel timor irruat: Cuduntur Ideæ epilepticæ, quæ in vitam perennant. Odium autem, & auaritia, maciem, ſiue atrophiam generant; cudunt inquam Ideas ſuis deſideriis reſpondentes: eòque fatuitatis declinant, quod propriam vitam, atque ſuorum fortunas parui pendant, credentes turpi vindictæ ſatietate, nihil obuenire in vita iucundius. Emaciant enim eiuſmodi Ideæ, & quia lentis naſcuntur reſolutiſque perturbationibus, increſcunt indies, & in vitam plerumque perſeuerant. Nec etiam ſemen corruptum, detentaue menſtrua, morbos vterinos ſuſcitant: ſed ſunt hæc producta poſteriora, & defectus ſuperuenientes Ideis alterationum. Vterus namque vt particula-
rem habet monarchiam: ita & morbos. Quip- 13
pe omnis exorbitans vteri affectus, & inſania quædam ſiue dementia Archealis in vtero. Perinde enim atque ſaliuæ canis rabidi, ineſt fermentum furoris dementis, Idea inquam, quæ demorſum paulò pòſt dementat: Ita nonnullis ſimplicibus, ineſt facultas ſigillifera dementiæ, ſigillataque, quibuſdam excrementis detentis, aut vtero furiente genitis, amentia furoris ineſt, quæ conceptam maniam vel in proles propagat, vel cum ſterilitate perſeuerat, in radicalis furoris conſummationem. In vtero nimirum,
contemplari lubet poteſtatem phantaſticæ pri- 14
morum motuum parem. Blas, velut ſtellarum, potentiſſimum, vertens, euertens, ſuſque deque omnia. Vterus enim ſuum regimen vſque habuit, & ſeruauit in totum integrale, imò exercuit crudeliter in miſerandi ſemper ſexus conſternationem. Ad inſtructionem autem monar-
chiæ cuiuſlibet, ſemper primariò requiritur re- 15
ctrix quædam facultas (qualis in malitia, & vterinis affectibus, elucet prodigioſa) & Iraſcibilis altera, quæ per varias affectionum thymoſes, ſub vita muliebri explicatur. Quarum facultatum perturbationes, indéque natæ exundationes, certè nil minus quàm vteri furorem præſupponunt. Quid namque dementius fieri poteſt, quàm quod vterus collum mulieris ſtringat, & ſuum ſubiectum miſerè perdat? poros pulmonis contrahat? totum cruorem præcipitanter profundat? Siquidem ad ſuæ mulieris internecionem, neceſſariò ſubſequatur propria vteri mors? ergo hoc ipſum eſt ſui excidium, per conſequens, vi deliberata cauſare, Vnde ſpectatur ſaltem duplicis monarchiæ argumentum in fœmina. Ex dualitate nempe vteri cum corpore mulieris, hoſte vnitatis, fomite diſcordiæ.
Quanquam autem plerumque, ex animi per- 16
turbationibus, & inde ſuſcitatis Ideis, initia ſumat eiuſmodi ſuffocatio, quæque funeſta, totius ortum, decus, vitamque, carbonum inſtar

excitatorum, delet: ſuperuiuit tamen vterus mulieri, adeò vt defuncta parturiente, vterus, poſt multas quandoque horas, ſuum fœtum expulerit. Itaque thymoſis, furorque quidam, eſt vtero à conceptis Ideis, ab ente quodam vicariatum mentis exercens, eſtque vtero pro vita eius ſingulari. Eſt ergo morbus omnis vteri poteſtatiuus, ab vteri regimine directus, vel in ſeipſum, vel in corpus mulieris. Vnde non ineptè,
17 integræ, à corruptis diſcerni poſſunt. Etenim cum gubernet ſeipſum vterus, viuatque è cruore alieno, proprio orbe: ideo vix malè valet, niſi infirmatus ab ente Conceptorum: Imò ſemper quodammodò inſanit, quoties malè valet. Nam ſiue ſteterint menſes, ſiue immoderatè fluxerint, decolores ſunt, aquoſi, nigri, grumoſi, paucitate peccent, gonorrhœæ promanent, vel vterus ipſe, loco motus, deleat immenſum excentricus, ſiue demum immotus, Blas pariat alteratiuum, producatue effectus incantamento conſanguineos, ſiue tandem ſuſcitet ens apoplecticum, pileticum, paralyticum, vertiginoſum, hemicranicum, cardialgiacum, Ictericum, hydropicum, ſyncopticum, Aſthmaticum, ſpaſmades, Cardiacum, &c. perinde eſt. Quoniam non niſi per ſcenas, furor ſuus variat, quibus ſua abutitur poteſtate, luditque vterus libertate monarchali in totum integrale. Siquidem abſque aporrheis materialibus, claues gerit, quibus pandat venas, hæmorrhagias incredibiles ſuſcitet, citraque ſui motum vllum, poros pulmonis ex voto claudat, imò totius corporis diapnæam tollat ſuo nutu. Etenim lunæ præſidet in corpore, ætatem, naturam, maturitatem, præcocitatemque ſpernit. Itemque abortus facit, & fœcunditatem tollit, atque interim ſuum furorem voluptuarium complet, tyrannide deſpotica. Iectigationes artuum, loquelæ priuationes, exrthroſes condylomatum pro furoris
19 luxu perficit. Et licet mulier tantis ſub malis non dementet, inſanit tamen vterus in præfatis omnibus exorbitationibus. Miſera ergo, quæ tali ſubiacet imperio: ſubeſt inquam tot morbis, quatenus homo; & iiſdem paret iterum ex ente vteri. Duplex enim & hodie luit piaculum, quaſi in Eua duplicis peccati rea. Non eſt attamen vterus, pars hominis, vt homo eſt. Ineſt quidem homini, viuitque ex eius cruore, non ſecus atque viſcus ex arbore: totique pars illa ſexualis imperat, multò potentius, quàm teſtes in gallo tauroue, qui in ſuis caſtratis, inſignes varieates exprimunt. Siquidem nedum quælibet pars auſcultat vtero: ſed inſani vteri violenta imperia, corpus muliebre, vnà cum vita, luunt. Paſſiones ſcilicet animæ, dumtaxat vterum velut dormientem canem excitant, & vterus inde ſæuitiam ſumit, ſuæque inſaniæ, mox inſontem mulierem pœnitere cogit. Quinimò & non rarò in ipſas poteſtates mentales, à quibus pridem fuerat irritatus, ſuum reflectit furorem, vt abſolutum in omnia ſibi imperium iactitet. Ideæ namque paſſionum animæ, quoties vtero importunæ, ſi in vim iraſcibilem vteri introducantur, eamque penetrent, confeſtim vt peregrinæ & exoſæ, illam turbant. Vnde impatiens. in varios furores ſeipſum concitat. Quod & Platonem vel inde non latuit, dum vterum, ani-
19 mal furioſum nuncupauit. Denique quamuis ab vteri furore, propria tam eius coquina laboret, quàm aliarum partium, à ſe apprehenſarum, atque inde varia ſuſcitentur excrementa, ſeminalibus furiarum Ideis inſignita: ſunt attamen iſthæc dumtaxat producta. Id eſt, Quamquam amentiæ à Conceptis ortæ, pariant ſtultas ſuas Ideas, eaſque depingant in alienis excrementorum tabulis, ſui inordinatione partis (prout rabies canum tranſit in ſaliuam) attamen per ablationem occaſionalis producti, licet morbi alleuientur, non ſanatur furor vteri. Quia iſtud productum ablatum, poſterius erat, nec priorem in radice inſaniam cauſans: ita nec attingens; ſed tantùm aggrauans. Etenim ſanatio amentiæ, è Conceptis, in vtero conceptæ, requirit Ideæ furoris extinctionem, per arcana appropriata (nam per oppoſitas Ideas ſuperari 20
nequeunt, cum iam mulier inhabilis eſt, ad formandum Ideas ſibi ſalubres, tantiſper atque à furore vteri, compeſcitur) atque deinde, organi rectificationem: Alioqui namque, perfacilè repetit inſania. Helleborus quidem (qui Amentiæ ſingulariter commendari antiquitus ſolet) alleuiat Conceptorum grauitatem, in quantum aufert aliquid de producto aggrauante: at certè non ſanat eam, niſi in natura ſedente, ipſaque ſibi opituletur: vt amens, qui proprio ente deliro, ex propriis ſuis excrementi Ideis, dementauit. Veruntamen quæ ex repentina eſt nata perturbatione fatuitas, quanquam ſæpè eiuſmodi remedio abeat, ſatagente Natura reliquum ſui bonitate, fomentatis ſcilicet Liene, & Cerebro, ſi pigrius ad conualeſcentiam proceſſerint: ſed quia Conceptorum amentiæ ſurgunt ex Ideis mentalibus, hinc ita profundè penetrant, vt etiam ſemen prolificum, radicaliter in ſpiritu contaminent, traducaturque inſania generantis in poſteros. Concepta ergo Idea, in 21
vitæ ſenſitiuæ imaginatione, eſt duplex. Quædam enim è morboſis ſeminibus rerum proficiſcitur. Cernimus namque vitulum dementare, canem rabie mori: Lupum ſimiliter quotannis rabidum, incredibili ieiunio reſtitui. Quod Paracelſus tardo Orionis aſtro ridiculè adſcribit. Proficiſcitur inquam occaſionaliter introducta potentia ſeminis exotici, in nos donec Archeus noſter inde mutuet Ideas furoris, quas ſibi ipſe ſuſcitat, & ipſus induit. Sunt quidem in quibuſdam ſimplicibus, naturaliter Ideæ infatuantes; non quidem quod Cerebri temperiem deſtruant. Quippe quod abſque temperie clarè intelligit: ſuntque eiuſmodi temperamenta, mera ſomnia; ſed quod ſuum characterem Idealem conferant, & in ſpiritum, phantaſiæ organum, occaſionaliter imprimant, & conformes ſuis Ideis ſuſcitent. Sic nempe Tarantulæ, vel canis virus, determinatas, ſuaſque tantùm, atque proprias fatuitates propagant. Sicque incurij, aſſumptis quibuſdam, dementant, iuxta illorum innatas Ideas. Altera ergo Conceptorum amentia, ex intus genitis conſurgit: Sic imprimis deliria in febri, non ex aſſumptis: ſed ex degeneratis intus Ideis ſunt excrementalibus. Eſtque intus conceptarum Idearum bipartita adhuc varietas. Vna quidem amentia, ex Ideis inſanis Prognata, per deuium Imaginatiuæ abuſum: ſe ſigillat in Archeo, adeoque ex ſymbolo altius penetrat, & in vitam ſe diſtendit continuò, vel repetitim: Altera verò naſcitur in excrementis febribus, & hoſtilibus, quatenus in iiſdem aliquid ſimile occurrit, quod in præfatis ſimplicibus nouimus

natu

naturaliter inhabitare. Ac proinde huiuſmodi amentiæ, quia in ente corporali, exotico, & odioſo hoſpitantur, non tam profundè in Archeum innatum imaginatiuæ penetrant. Primò namque, ſordes febriles pariunt inſomnietates, dein ſomnia interrupta vigiliis, ac tandem magis continua, quorum labor atque tædium ſuas pariunt Ideas in excremẽtis, vnde deliria videntur ſomnia, vigilantibus obſeruentia. Etenim ſi ex ſimplicibus, vel excrementis, analoga ſimilitudine ludentibus, furores deliri in febribus naſcerentur: Certè primo acceſſu deliria nobis exorirentur, nec dierum expectarent cumulum. Niſi Ideæ tædij, & laboris ſomniorum, manifeſto delirium progignerent. Quid ſi Ideæ ſomniales, Iudicij tendines præſcindant, quid non patrauerint Ideæ apprehenſionum? affectionum? paſſionum? æque æſtimationum? maximè quoties in faſtigium delatæ, Archeum defœdant: violenter corrumpendo, vel fermentaliter conſpurcãdo? Tres enim puriores, vix ſponte cõmouentur: ſed præuia paſſione aliqua, agitantur & commouentur. Etenim perſuaſio abuſiua, & credulitas, ſiue æſtimatio falſi, primò hominem ſeducunt, in præſumptionem deſpectiuam aliorum, ſiue in indignationem Philautiæ, Iræ, odij, vel excandeſcentiæ in proximum. Vndè nimirum quoque religio apiſtica, ſuperſtitio, ſcrupuloſitas, impœnitens arrogantia, & temulenta deſperatio, cum incuria. Etenim vt fides eſt ianua ad humilitatem, quæ eſt veritas intellectus: Ita credula falſi æſtimatio, eſt præſumptionis & arrogantiæ introitus, & prima animæ inſania. Vix enim ideo, inter miracula, legitur fatuus ex imaginatis, reſtitutus ſanitati: quippe ex ſuperbia impœnitente, & recuſante redire in veritatem, plerumque tales diſipiunt. Perturbationes verò, vt amor, deſiderium, triſtitia, metus, terror, potiſſimum excitantur ab extrinſecis: ideoque non ſolùm in anima: ſed & in corpore, ſuos proferunt effectus. Initio namque paſſiones ſingulæ ſomnum tollunt, deinde appetitum edendi, actum prius infirmant. Tandemque per longam, immodicam, fortem, vel repentinam inordinationem, Ideæ Archeum infatuant. Quarum fortitudo demetienda non eſt aliunde, quàm à penetratione & commiſtione exquiſita, cum multa vel pauca Archei quantitate. Senſim enim anima apprehendens, vel diſcurrens, aſſueſcit ſine lucta ſequi, quò ſæpè atque violẽter abducitur, volens cum plauſibilitate, vel nolens, propter ſuperioritatem apprehenſionum. Anima nempe itineris illius, licet auij, conſcia fit? quia aſſueti. Suntque deuiationes manifeſtæ, latenteſque, vel incognitæ, continuæ, vel interpolatæ. Manifeſtæ quidem ſuam produnt ſtatim amentiæ excentricitatem, in omnibus, ac circa omnia, conſpicuam, occultiores verò, latenteſque, non niſi in quibuſdam punctis, ac conceptibus apparent: per quos nimirum anima ſemel loco diſcuſſa fuit, conquaſſatumque iudicium. Quorum ſcilicet Ideæ in organum fuerunt impreſſæ, propter diuturnitatem, vel plauſibilitatem: Id eſt, propter fortitudinem ac ſuperioritatem. In reliquis verò punctis, videntur rectè ſapere.

Quantum autem ſpectat ſanationem Conceptorum eandem trado ex profeſſo poſtea ſingulari capite, & themate planè paradoxo. Nunc autem hyſtericas ex directo aſpicio. A poſteriori namque ad credendum inducor, in Incantamentis potentiſſimam totius ſcenæ partem pendere ab Ideis mancipiorum diaboli, adeoque à Conceptis originaliter procedere, prout ſuo loco demonſtraui; eò quòd naturaliter quæ iuuant incantatos, ſanent etiam paſſiones hyſtericas, & vice verſa. Vterum autem aliàs quietum in thymoſim excitari per Iram atque mœrorem, tam eſt extra controuerſiam, quod ipſis cognitum ſit mulierculis, & vetulis. Nec lædit quicquam virtutes vtero inſitas, quod planè eſt nonens (vt eſt cogitatio) niſi in formam entis approximetur, ad originem omnium motuum in nobis. Hunc autẽ progreſſum in Ideis multo verborum ſyrmate conuincere ſtudui: quapropter etiam in Incantamentis parem natiuitatem adſcribere cogor. Enimverò etſi odora & grata aromata multas infirment mulieres: non tamen idcirco olida ſiue putida quæuis, illas ſanare debent. Per exemplum non enim Aſſa, aut odor fumantis ſulfuris recreant hyſtericas, quatenus fœtent: neque enim ex æquo omnes pariter fœminas reficiunt ſemper, aut ſimpliciter: ſed quia cohibent ſiue interficiunt Ideas, extra vtero impreſſas. Sic etſi infirment dulcia; proinde amara, vt talia, illas ſanant. Docui namque imprimis non exiſtere contraria in Natura. Quare argumentum à contrario ſenſu, etſi in Iure valeat: minimè tamen in natura, quia litigia & iurgia Iuris non reperiuntur in natura. Nec putandum interim remedia vterina conſiſtere in temperato, quaſi extremorum medio, qualitatum mutuo confractatum aſylo, ab extremis exempto: ſed prorſus in Arcano libero. Ita quidem, licet nullum ſimplex ſit exors primarum qualitatum, minimè tamen, illarum reſpectu, appropriata ſanant hyſtericas. Eſt autem eiuſmodi Arcanum Ignis, ſiue ducedo ſulfuris, è vitriolo Veneris: Itemque tinctura Coralli, volatilis, eſſentia Succini: Gagatis, Vrtica non pungens flore albo cucullato: Ribes nigrum, Ballote, Ruta, Abrotanum, Saluia, Nepetha, grana Sambuci, Ebuli, Aſſa fœtida, Verruca poplitis equini. Corallus rutillans ergo eſt herba lapidea, vel lapis herbaceus in veneficiorum deſtructionem natus. Nam prout veneficia fiunt ab Idea, irregulariter tranſplantata in ſordibus, quæ videlicet Idea iam ante erat ſeminalis in ſuo ſpiritu: dum tamen ſordibus inſeritur, migrat in virus. Sic nempe vis ſeminalis in Corallo inſeritur in materiam petrificiam; Si ſit ergo qui vegetabile ſeparet à lapide Coralli, iam acquiſita, eſt dos naturæ, ſiue Idea illius ſimplicis vindicans, tranſplantanſque Ideas tranſplantatas in virus. Obſeruaui namque quàm inuitò hunc lapidem diabolus toleret. Quod ñouerim nobilem incantatum, cui etſi armillaria è globulis corallinis fortiter alligarentur, ſtatim tamen inde diſſilirent. Cuius ſimile occurrit in eo, quòd fœminis malè valentibus, rutilans Corallum mox palleſcat, velut compatiens illis: qui tamen priſtinum ruboris nitorem reſumit, cum muliebris vteri ſanitate. Cæterùm non quæuis ſimplicia ex æquo incantatos ſanant, vt neque omnes pariter hyſtericas. Nam ſuas ſingula dotes habent Ideas, tolluntque compares nocuas. Abrotanum ſcilicet, Saluia & Ruta, Ideas timoris abigunt. Artemiſia, Vrtica, Ballote & Ribes nigrum, valent in caſibus à mœrore contractis. Aſſa autem,

Caſtoreum, grana Acitis, Gagatis eſſentia: in caſibus ex Ira patratis.

Nepetha autem, Valeriana & Adiantum: in caſibus ex Idea odij reſultantibus. Prout hypericon, & Phu tertium in Ideis furibundis, ſic Lepus ſiccatus, teſtes quarundam beſtiarum, fumo areſacti, virga Cerui, Agnus caſtus & Succinum in Ideis, per libidinis ſuggeſtionem natis. Electrum autem minerale, corallus præparatus, & maiora Arcana, adſcendunt ad vniuerſale quodammodò. Quibus approximant ſecundini maſculi primogeniti, fel anguis, &c. Profectò maiora Arcana præparata per artem, aut appropriata per dotem naturalem, vix aliquem deſtituunt. Porrò quantùm propoſita Methodus, à Scholis deuiet, ipſæ iudicent. Morbos namque vterinos agnoſcunt more ruſtico. Nimirum dumtaxat nouerunt, menſtrui inordinationes, & gonorrhœas. Quoniam Malaciam, & præfocationes inter ſymptomata referunt. Retenta enim menſtrua, ex oppilatione ponderant, atque aperientibus fruſtra ſanare intendunt. Tam enim aſſueuerunt non ſanare ſuos, quod ſanationis nomen in obliuionem iuerit, eiuſque vicem obtinuerit Curatio. Immodicos enim ſic menſes, per inordinatam venarum apertionem curari volunt, indiſtincta cum plebeiis obſeruantia. Denique ludibrio plenum: quod per ſolam phlebotomiam, tam retentis, quàm profluentibus ſubueniri nitantur. Modò venam malleoli in retentis; in profluis vero, Iecorariam in brachio tundant. In vtroque caſu inquam, cruorem æquabiliter detrahant. Quod compererint quandoque, naturam tam periculi, timoriſque plenam, quàm cruoris atque roboris vacuam, ab incepto fluoris furore, ſubinde pro ſpatio deſtitiſſe. Simile fortaſſis fuerit, ſi nimis petulantem equum, tendinis læſione claudicare fecerint. Deficiente autem menſtruo, oppilationum oblitæ iam Scholæ, ac quaſi ſuppreſſio neceſſariam inuolueret plethoram, iubent incidi venam: quod eſt effectum, non autem cauſam oppilantem oppugnaſſe. Neſciunt inquam detenta menſtrua, furore poteſtatis rectricis peccare. Subinde ſolutiua iterato propinant, & quæ calida tertio finguntur gradu. Immemores interim horum, Chalybem, diuerſimodè vexatum, propinant. Vtinam nouiſſet mundus, quàm vanis præſidiis mulieres exagitent, quantum deoppilationibus toto orbe chriſtiano deſudent, & quàm occupatæ ſint Scholæ, vt ignorantiæ ſuæ errores, in aliorum omiſſiones traducant. Strictam enim diætæ obedientiam iniungunt, cui mandato, ſi vel odore tenus ſemel non paruerint per omnia, declamant ſe fruſtra laboraſſe, & ſtuduiſſe. Picam interim ſiue Malaciam per ſuas purgationes fruſtra tentari etſi deprehenderint: dum tamen melioribus deſtituuntur, purgationes nihilominus vbique vterinis curationibus adhibent. Præfocationibus quoque, diris lethi ſpectaculis obuenire nituntur per fætida naribus appoſita, alij Theriacam olfactui obiiciunt plerique verò conſeruam rutæ, cum caſtoreo per os violenter intrudunt. Neſcij ſaltem quantum ſacchari dulcedo, ſopitum vteri furorem concitet. Tandem in tanto agone per fœtida & beneolentia, diuerſis locis applicata, ſperatur coniecturalis ſanatio. Ah immane ſcelus, furibundum vterum, reuulſione phantaſtica pacare velle. Vana Medentum conſilia & auxilia, ignoratis, cauſis immediatis adhibita. Ne digitum enim, ſubleuando malo apponere ſciunt, totumque humeris muliebribus onus relinquũt, donec vel ſponte deficiant ſtrangulatæ, vel forte fortuna in ſe redeant, circulo furoris emenſo. Crebri interim viſitatores, loculos & vires exhauriunt. Mitiſſime Ieſu, qui viuus tantam viduarum atque virginum curam geſſiſti, iam cœli terræque Monarchatum ſolus adminiſtrans, miſerere medentum, vt inſontioris & ærumnoſioris ſexus poſthac condignam gerant curam, ac remedia inquirant debita, flecte illorum animos, vt diſcere non recuſent, ac ſub beato vniſono, vnum meditemur pariter omnes, prorſus neceſſarium, quod eſt, amabiliſſimam voluntatem tuam complere adorando, cum annihilatione noſtræ voluntatis, in empyreum occeanum ſanctificantis voluntatis tuæ, Amen, ac vtinam Amen.

VIS MAGNETICA.

PRo actione in localiter diſtans, vina nobis demonſtrationem ſuggerũt. Vinum namque quodlibet, licet extra prouincias conterminas natum, itemque tempeſtiuius alibi floreſcens: attamen turbatur dum floret vitis noſtra, nec ceſſat eiuſmodi confuſio, quamdiu flos viti non deciderit. Quod ſanè contingit vel à cauſa motrice communi vitis ac vini: vel à particulari diſpoſitione vitis, quæ vinum ſcilicet turbat, ac velut ſurſum deorſum confuſa tempeſtate commouet. Aut viciſſim, quod ipſum vinum ſua ſponte ſe ita turbet, propter flores vitis. Quorum amborum poſteriorum ſi ſit prætacta conformitas, conſenſus, condolentia, vel congratulatio: ſaltem non poteſt non id fieri, per actionem in diſtans. Puta, ſi vinum turbetur in cellario ſubterraneo, cui fortè per aliquot milliaria, nulla vitis vicina eſt, nec vlla collocutio aëris ſubterranei, cum flore abſentis vitis. At ſi cauſam commune, pro tali effectu incuſare velint: Oportet vel ad Aſtra recurrere, quæ à noſtris voluptatibus, & audendi libertatibus nequeunt redargui: vel inquam, recidimus in confeſſionem actionis in diſtans. Videlicet quod vnus aliquis idemque atque adhuc ignotus motor ſpiritus, vinum abſens, & vitem longè diſſitam regat, eaque colloqui & compati faciat. Quantum autem ad Aſtrorum potentiam attinet: nolim, vti nec auſim ex mea licentia vires, potentias, aut fines Aſtrorum extendere, ſupra aut præter textus ſacri authoritatem. Qui dicit, elogio diuino pronunciatum: Quod Aſtra nobis erunt in ſigna, tempora, dies & annos. Qua regula, nequaquam vis Aſtris tribuitur vt vitis, vinum peregrino ſolo natum, eminuſque aduectum, turbet, moueat, ac confuſum reddat. Etenim vitis aliquando receperat potentiam creſcendi & multiplicandi ſe, ante natas ſtellas, Erantque vegetabilia ante ſtellas, harumque putatum influxum. Quocirca etiam in eſſentia nequeunt eſſe coniuncta, quorum vnum abſque alio conſiſtere potuit. Imò floret vitis alibi tempeſtiuius: anniſque pluuialibus aut frigidioribus tardius floret vitis noſtra, cuius

cuius tamen florem ac ſcenas efflorescentiæ vinum imitatur, adeoque nec Aſtra reſpicit, vt ad illorum nutum ſe turbet. Denique nec vinum oſcultat efflorescentiæ capparum quorumlibet, ac ſolius vitis. Adeoque non in cauſam vniuerſalem, mundanæ viciſſitudines œconomicam rectricem auram confugiendum, vt ſcilicet potius ad adynata & abſurda recurramus, quàm ad proxima ſymboli, vnitatiſque commercia; licet hactenus Scholis imperuia. Porrò in Cereuiſiis id longè manifeſtiùs adhuc apparet. Cum olim aui noſtri vidiſſent ex hordeo, quomodolibet ebullito, non niſi inanem ptiſanam, vel pultem etiam coqui, meditati ſunt hordeum, prius germinari debere (quod tum Maltam vocant) vnde demum cereuiſias ſuas vinorum æmulas coxerunt. In quo imprimis aliquot notabilia coincidunt. Nimirum excitatur in hordeo germē vegetabile, quod ſiccato deinceps hordeo interit, ſpemque creſcendi amittit, tantoque magis per commutationem in farinam, ac dein per poſteram ebullitionem, deſpondet à virtute creſcitiua: attamen his non obſtantibus retinet ſpiritum vinoſum, aquæ vitæ, ac inebriantem, quem tamen nondum actu poſſidet: ſed tandem dierem numero vi fermenti acquirit. In vnico ſcilicet vnius grani gremio, vnicus ſpiritus diuerſis poteſtatibus inſignitur, caſtraturque vna, relicta altera. Quod ſanè adhuc longè mirabilius eluceſcit. Vbi cereuiſia ex malta, ſeſe, non ſecus atque alias vinum ſolitum eſt, turbat dum hordeum floret. Adeoque, hinc conſpicua eſt poteſtas in abſens longè diſſitum. Siquidem ſunt vrbes, à quibus amœna prata arcent hordei ſationem per multa milliaria, tantoque potentius probant cereuiſiæ conſonantiam ſui cum abſente hordeo florido: quantum caſtratio potentiæ germinandi, creſcendique ſpes abſtulere: ac demum aqua vitæ, detenta ac recluſa intra cereuiſiam, cadum, carceremque cellarij, non poteſt ſoſpite cereuiſia diuagari per aliquot leucas ad florentem hordei ariſtam, vt inde redux procelloſa, reſiduam cereuiſiam multa turbet confuſione. Certè longè tranquillius eſt iter, pro conſenſu magnetico inter quædam agentia procul inuicem diſtantia: quàm eſt ſomniare peregrinantem aquam vitæ è cereuiſia cellarij ad florens hordeum, indeque redire ad priſtina pennarij, & cereuiſiæ receptacula. Atqui opportunè æquè lucidè magnetiſmum, ſui operationem in diſtans confirmat, ſignum à prægnantis appetitu fœtui impreſſum. Eſto ſcilicet grauida, quæ ceraſum appetat alienum, digito ſibi frontem ſcalpat. Extra dubium, fœtus in fronte ſignatur ceraſi imagine, quæ deinceps ſingulis annis virideſcit, albeſcit, flaueſcit, ac tandem rubet, iuxta tenorem arborum. Et adhuc multo mirabilius eaſdem viciſſitudines maturitatum exprimit: quod idem fœtus, in Hiſpania (vbi ceraſus floret ſub finem Februarij) imitatus ſit præfatas ceraſi ſcenas longè citiùs, quàm penes nos. Adeoque confirmatur per hoc nedum actio in diſtans; ſed & conformitas eſſentiarum ceraſi, in trunco ligneo & carneo; conſanguinitas entis, parti per imaginationem inſtantaneam, & per nuclei ſucceſſiuam annorum ſeriem explicati. Sanè nō debent doctiores ad cacodæmonem reiicere, quæ ſua debilitate ignorant: nam ſanè vtrobique occurrunt in natura, quæ noſtra tenuitate explicare non valemus. Non enim inſolenti temeritate caret, ad diabolum referre dona Dei in natura, quæcunque noſtra exiguitas non capit. Præſertim vbi omnis cauſarum demonſtratio à priori exulat à nobis, ac potiſſimum ab Ariſtotele, qui totius naturæ ignarus fuit, priuatuſque dono bono, quod deſcendit à Patre luminum, cui omnis ſit honos & ſanctificatio.

DE SYMPATHETICIS MEDIIS.

DISTVLI ſuperius claudere tractatum de Iniectis, donec de conceptis ſat ſuperque conſtaret. Coniunxi namque Iniecta conceptis, quod in imaginatiuæ radice connexa ſtarent. Vtrumque oſtendi, quantùm nos lædat & infirmet; vnum quidem tanquam ens peregrinum, aliunde deſumptum, eminus delatum, variam calamitatem accumulans: alterum verò domi penes nos natum. Reſtabat modò ſcrutari, an furfures nihil haberent adhærentis ſiliginis: an ab iiſdem initiis peti non poſſet, quod tantis compenſaretur pro malis? Deprehendi itaque imprimis; media ſympathetica ſimul colligari. Anno 1639. exiit libellus, cui titulus: Ericij Mohy Eburonis puluis Sympatheticus, quo vulnera ſanantur, abſque medicamenti ad partem effectam applicatione, & ſuperſtitione: Galenicarum & Ariſtotelicarum rationum cribro euentilatus. In quo Ariſtotelicè ſat probatum, quæ pollicetur titulus: ſed vim directricem neglexit, quæ ſympathetici pulueris vires, in cruento linteolo receptas, deferat ad vulnus diſtans. Cruor quidem è vulnere, vel pus, ſanieſue ab vlcere, linteo excepta, recipiunt quidem balſamum, ab ente ſanatiuo, puluere inquam vitrioli, poteſtatem medicā, connexam in præfato medio determinatam: addiriguntur vires accepti balſami, ad obiectum vulneratum, non quidem vi Aſtrorum influentiali, & multò minus ſponte euolant ad obiectum diſtans. Ergo Ideæ applicantis remedium ſympatheticum connectuntur in medio, & fiunt directrices balſami, ad obiectum ſui deſiderij. Prout ſuperius de Ideis deſiderij, in Iniectis adhus meminimus. Mohyns potentiam ſympatheticam ex Aſtris dimanare retur, quia influentiarum æmulam. Ego verò ex propinquiori longè ſubiecto deſumo. Nimirum ex Ideis dirigentibus, matre charitate, ſiue deſiderio beneuolo genitis. Hinc namque felicius operatur iſte puluis ſympatheticus per manum vnius: quàm alterius applicatus. Optimè idcirco ſemper proceſſum obſeruaui, vbi cum amoroſo deſiderio, & cura charitatis inſtituitur remedium: parum autem feliciter ſuccedere, ſi operans incurius ſit, aut ebrius. Adeoque hæc aſtra mentis deinde pluris feci, in ſympatheticis: quàm Aſtra cœlorum.

Quod autem conceptæ Imagines, in diſtans ferantur, probat prægnans manifeſtò. Quippe quæ ſuorum conceptuum Ideas illico omnes transfert in fœtum, à matre non aliàs dependentem, quàm communione vniuerſalis alimenti. Equidem cum deſiderij directio eiuſmodi, ſit planè naturalis: non mirum, quod ca-

codæmon exigat ſuarum ſcrofarum Ideas, deſiderij in medium à ſe oblatum connexas. Ideæ ſcilicet deſiderij per modum influentiarum cœleſtium iaciuntur in proprium obiectum, vtcūque localiter remotum. Diriguntur nempè à deſiderio obiectum ſibi ſpecificante, non ſecus atque viſus Baſiliſci, vel nutus Torpedinis, reflectitur in obiectum volitum. Oſtendi namque iam in prædiductis, ne quidem diabolum aliquid in directionibus Iniectorum tribuere: ſed opus habere directrice & operatrice libera. Non enim quod velim infamare remedia ſympathetica, eò quod diabolus operetur aliquid circa Iniecta. Quid enim commune habent ſympathetica, licet diabolus in Iniectis cooperetur per nefaria media naturalia, à ſuis petita mancipiis. Res enim quæque à finibus & intentis res vel bona cenſebitur. Sufficitque, quod ſympathetica cum Iniectis conueniant in mediis naturalibus.

DE INSPIRATIS.

RERUM indiſtincta nouitas me dudum in mentalibus Receptis detinuit. Nūc demum proſequor tertium Receptorum genus. Inſpirata voco. Forinſecus enim in nos intrant, & plerumq; vnà cum aëre. Ex antris nimirum, paludibus, fodinis, montibus, ventis prouincialibus, ſerpentibus, ſordibus, cadaueribus; vel creſcentibus. Sunt enim rerum exhalationes, quæ proditoriè atque inſenſiliter vitam noſtram ſuffurantur. Etenim Illyricum, Dalmatia, prouinciæ olim populoſæ, itemque celeberrima olim Alexandria, quanquam fertilis glebæ ſolum habeant: nunc penè deſerta, ob dirum virus, quòd confeſtim ad vitæ tendit epilogum. Spagyrus ſic quotidie, ſylueſtre atque pernicioſum Gas, è carbonibus, aquis ſtygiis, & fuſionibus mineralium haurit, ſemelque intro attractum, Archeum turbat iuxta indolem cuique veneno propriam. Sic aër loci importunis fermentis infectus, Gas profert, quod locis ſolitas ægritudines dat. Quas perperam alij in locorum Tartaros retulere. Enimverò per moram, fuligines quæuis ſuos inquinant vaſorum parietes, vndè videlicet ſub ſexta digeſtionum, diuerſa excrementa cuduntur, putrefaciendis vltimis alimentis, corrumpendiſque vaſis aptiſſima. Quoniam ſi fuligines ſalium, nocua miſtura ſtipantur, mox intus liquata, teneritudinem harundinum penetrant atque rodunt. Mitiora tamen, quàm quæ ſicco fumo ibidem collecta ſunt. Nam ſi tenues aſperæ arteriæ ramos obſederint, illos occludunt, ſpem reſolutionis præſcindunt, quibus ſi excrementa loci ſubnaſcantur, ſic vt à retro aërem præcludant, continui hoſpites fiant, partemque ſic ſarcinant, vt & ipſe corrumpatur, & vomica fiat. Quæ verò vnà cum vaporibus intrant, conſumptis aqueis, atrociter partibus ſimilaribus ſociantur. Sic nempe plura endemica, prouincias fecere inhabitabiles. Quinimo mare vtut ſalſum, à tantis malis nondum immune. Quod litora per Scorbutum variamque febrium cladem teſtantur: atque omnium maniſeſtiſſimè linea æquinoctij. Miniſtri ægrotorum demum, crudelia inſpirant, iam per ſymbolum fermenta. Sic qui deaurant plumbum, cuprum, marcaſitas, &c. liquant, foſſores, item ſeparatores, & coctores mineralium. Nam etſi ſtatim vitam non tollant: breuiant ſaltem, eamque variis cladibus ſubiiciunt. Sic qui Cinnabari, Arſenico, Auripigmento ſublimatis, ſtibioque laborant: quiue Minium, Ceruſſam, viridi æris, Zaffaris lazurium parant, pictoribuſque inſeruiunt. Sunt namque ſubterranea longè conſtantiora, quàm quod noſtro calori auſcultent, domentur, expellanturve: multoque minus, vt in alimentum cedant. Solent enim ideo horum producta, in vitam durare, niſi adſcendente nitore benignioris ſulfuris, ipſimet hoſtes conuertantur in amicos, aut tempeſtivè recedant. Morbi mineralium enim à nemine præter Paracelſum tacti; ſed à Scholis neglecti, quæ ſemper ſuper auorum commentaria nouas ſomniarunt Iliadas, ideoque tranſeuntibus Leuitis in Iericho perſimiles: quippe vix extra calores & frigora caput extulere. Enimuerò quandoque probaui, quod ſtomachus odores rerum hauriat in ſcypho propinatarum. Contremiſcant nempe hypochondria, ad oblata pocula, vtut grato aromate laruata. Ergo & aër, odores ad ſtomachum deferens, per diaphragma tranſit. Hinc enim omne endimicum, natum eſt afficere immediatè conuexum ſtomachi, ibidem imprimere odores, fuligines, & fermenta: ſic vt liquori alimentali nupta, digeſtionis miniſteria confundant, & excrementa varia pariant. Sic nempe Peſtis, cum endimicis Inſpiratis, circa ſtomachum primordialiter plerumque furiunt. Ductus Laryngis namque cum aëris inclementiis ſubiectus ſtaret, ſua armamenta, à Dei bonitate ſuſcepiſſe credendum, non minus quàm veſica contra lotium, cyſtiſque contra ſuum fel, ſunt loricata. Sed ſtomachi magnæ molis membrana, plurimùm ſuis digeſtionibus occupata, cum endimicis interpellatur, ente endimico turbatur. Tuſſis ergo, Aſthmata, vomicæ, palpitationes, atque plurimæ anxietates, ab endimicis, occaſionaliter pendent, impreſſis ſupra ſtomachi conuexum. Eadem eſt ratio febrium malignarum, caſtrenſium, aliorumque morborum populariter infeſtantium. Fernelius non contentus Galeni doctrina ſedem omnium febrium, infra Pylorum quærens, fictitiis humoribus ſe non extricauit; nec quicquam de conuexo ſtomachi ſomniauit, vnquam, quodque leue endimicum inſpiratum, ſufficeret tranſplantando alimento ſextæ digeſtionis. Cedo, quid aër, tempeſtas temporum, tangat humorum ametriam? An enim calidus aër æſtiuæ diei bilem, vel excrementum pariet, quod dies temperatior, in vitalem tranſmutaſſet cruorem. Sic ergo in pulmone, omni Iuris prærogatiua, conſtituetur officina humorum primaria? Ego didici, digeſtiones eſſe tranſmutantis Archei generationes ſubſtantiales, non caloris interni, ac minimè externi aëris. Digeſtioneſque turbari hauſto endimico nociuo, aut ſaltem moleſto: errores quoque digeſtionum vix carere producto morbifico: eò quod digeſtioni proprium, digerendo, aliquod producere. Non nego quidem intenſum frigus, vel calorem lædere tenerum pulmonem, vel cerebrum: cum & cutim amburant. Sed noxa eiuſmodi, tantum in gradu, natura humana ſuperiore conſiſtit? eſtque quædam amplitudo in gradibus ſingulis,

quæ

quæ infra noxam conſiſtit. Nunc Inſpirata reſpicio. Mineralia autem inſpirata, nullam exſpectant remedij ſpem ab vegetabilibus. Admitto quidem ſuffitus, fuliginum citam adhæſionem in cannis noſtris impedire. Ac ſemel poſſeſſionem intus nacta, illam per vegetabilia non recuſabunt. Vix enim medelam, niſi per arcana eiuſdem monarchiæ ſuſcipient. Quapropter nequicquam auxilij, à manna vrticæ, itemque à decocto ſemperuiui, in coloſtro lactis, &c. reperi. Quod cum venia Paracelſi ſic aſtruo,& qui volent experiri, mihi ſubſcripturos confido.

SVSCEPTA.

QVARTVM Receptorum genus, Suſcepta voco. Qualia ſunt vulnera punctim, vel cæſim, iaculando verberando, iaciendo, lacerando, mordendo,contūdendo, congelando, amburendo, vel ſtringendo facta. Item oſſifragium, diſlocatio, vinculatio, conſtipatio, atque in ſumma, quæcunque Chirurgo proxime ſubjacent. Siquidem vlcera, quæ nouo vulnere perperam curato, nata ſunt, cum aluntur à principio interno,ſpectant ſingulariter ad Phyſicum.Eaque euidentiùs, quod vlcera, quæuis, & quantumcunque maligna, perfectè ſanentur per Arcana ore tenus ſumpta. Nactis igitur Arcanis, Chirurgus quandoque penarioſus deſes erit, manuali dumtaxat labore circa Suſcepta occupandus. At quia dierum plenitudo nodum Arcana in vſum traduxit, hinc Chirurgis licentia inuadendi in Phyſicum. Interim non moror differentiam inter morbos membrorum ſimilarium, & organicorum, tantoperè in Scholis dilatatam. Quia morbum ex cauſis Archealibus & immediatis, non autem ex functionum læſionibus metior. Potiſſimùm quod omnes partes vtut organicæ, non egrediantur ſui homogeneitatem. Neque enim referre arbitror, ſiue plura in vnam partem concurrant officia, ſiue ſingularium munium ſit ſingularis defectus. Quia effoſſo oculo, non morbus ſuccedit; ſed mors viſiuæ poteſtatis. Ideoque ſuperinducta incarnatio ſanitatem vulneris facit,mortem autem non reſtaurat. Nec item mecum pugno,etſi alibi omnes morbos oriri atque foueri ſeminalibus principiis dixerim.Suſcepta verò hoc loco,vulnera ex enſe,per modum artificialiū operari intrando doceam. Quia morbi Suſceptorum non ſunt, quandium ſunt in fieri eſſe: ſed tantum à ſuſcepto eſſe. Habent enim Suſcepta iſtud peculiare quod per ſe potiùs mortem quàm morbum introducant. Per accidens enim eſt, quòd vulnus partem carnoſam, vel ipſum Cor, arteriamue præſcindat. Adeoque vulnus, ſui initio,minitatur mortem parti, cui infligitur: ſemperque Suſcepta ſapiunt naturam artificialium. Suſcepta enim deceperunt primitus Scholas. Argumentatæ enim ſunt hoc modo. Enſis vulnerat, diuiſum continuum vulneratur. Diuiſio autem non eſt niſi relatio terminorum & tamen vulnus eſt morbus. Ergo morbus omnis tantùm in relatione conſiſtit, vel ſaltem in Diatheſi, ſiue effectu illius relationis. Quod eſt dicere, vel morbum eſſe ens rationis ſiue nonens (quale eſt relatio terminorum vel oriri ens reale ab ente rationis. Ego verò qui cauſas internas,connexas,non diſtinguo ab reipſa: Venena,cibos,enſem,&c. voco occaſiones: vulnus dico mortem continui abſolutam, vel minitatam. Dum autem vim ſuam in Archeum intulerunt,adeo vt hic excanduerit per ſibi applicata, inter primarios morbos refero, quod à Suſceptis eſt impreſſum,Statim enim vt enſis diuiſit continuum, adeſt actio cauſæ occaſionalis violentæ,in Archeum vibrata, & hic ſuas mox orditur tempeſtates,id eſt,Morbos.

RETENTA.

RECEPTORVM abſoluto tractatu,ad Retenta iam pergo. In Retentis autem hoc ſemel atque ſeriò monuiſſe ſat eſto. Quod quanquam ſint dumtaxat cauſæ occaſionales morborum, morbos tamen iuxta Retenta volui diſtinguere vt nomina morborum antiquata retineam. Sufficere autem in præcautionem eorum,quæ de Retentis ſunt dicenda, caput, cui fit. Hactenus ignoratam ſtetiſſe cognitionem morbi in ſuo vniuerſali. Quorſum lectorem remitto. Siquidem Retenta ſingula ſuas in Archeum inuaſiones, atque inde morborum quoque differentias ſuſcitant. Sunt autem Retenta, quæ vel forinſecus aſſumuntur, vel intus domeſtica naſcuntur per internam inordinationem. Seminalia namque ſiue peregrina fuerint, ſiue domeſtica, vtrobique ſuæ ataxiæ memorem effectum in Archeum ſuſcitant,Quod vel in ſimplici oculi lacryma eſt obuium. Vtpote quæ ſano motu ſpiritus tota difflatur abſque ſenſu ac moleſtia, malè diſpoſito ſpiritu oculi, tota denſatur,grumeſcit, vel in ichor rodens mutatur. Retenta denique non ſolùm ſui difformitate variant: verumetiam propter corporis diſpoſitiones mutantur.Corpus enim, quatenus perſpirabile plus minuſe, morbos variat. Quædam enim retenta difflantur, nec poſt radicem recidiuæ ſuſcitandæ relinquunt. Subinde quoque huius benignitatis obliuiſcuntur,materiam occaſionalem, & cum hac non rarò impreſſiones, fermentales adulteras relinquunt, vt ſoboles, quæ nouos de ſe hæredes, ſiue producta in Archeo ſuſcitant. Sudant quippe etiam pori interni,quatenus totum corpus perſpirabile eſt,atque in alienam meſſem deportantur liquida. Quæ quia extra proprios lares delata, vita proinde mox communi ſpoliantur, citiſſimè coagulantur, (vt dixi de oculi lacryma) vel in liquidum virus reſoluta permanent. Sic nempe tuſſium materia, Hydrops, Coriza, Diarrhœa, Diabetes, Apoſtemata & vlcera naſcuntur. Quorundam enim Retenta coagula, pertinacius hærent,tardè,aut nunquam reſoluuntur: vel ſponte de reſolutione ac liquatione cogitant. Vel ſymptoma impreſſionale in Archeo deſerunt, ſubſtitutum in recidiuarum perpetuam memoriam. Sic namque morborum ſemina aliò ire parata,diſtorta abeunt,Sicque variant demum morbi, ex parte digeſtionis ſextuplæ, impeditæ, inuerſæ, ſuſpenſæ, extinctæ, vel vitiatæ. Variant quoque morbi Retentorum ex parte diſtributionis digeſti.Proportionata enim diſtributio,

butio, vim Iuſtitiæ diſtributiuæ, cuique parti debitæ, exercet. Sin autem diſproportionantur, iam eſt infirma & neceſſitata diſtributio: idque tam reſpectu naturalium functionum nunquam feriantium quàm continuæ perſpirationis, atque inde indeſinentis neceſſitatis ergo. Ea autem diſproportio eſt ſpontanea, ac velut exundans diſtributio, ratione ſymptomaticæ expulſionis, propter conſpirabilem thymoſim agitantis Archei. Vel demum diſproportionatur diſtributio, quatenus neceſſitata eſt ex parte penuriæ, vndè tandem etiam toti non rarum damnum ingruit. Puta dum in parte aliqua degenerat alimentum, eiiciatur, & ſic abſumatur. Quale eſt ſputum tabidum in pulmoniacis, muccoſum gluten in Calculo, in gonorrhœa, &c. Etenim cum pars, deturpato, degenereque ſemel alimento, nunquam alatur deinceps: ſed illud aſpernetur, atque detrudat, ob penuriæ ſenſum tamen id non ceſſat continuò, nouum à diſpenſatrice alimentum efflagitare, atque ſua importunitate obtinere, vt ſuæ neceſſitatis ſiti ſatisfaciat. Ergo nouum illi multoties alimentum ſubminiſtratur, aliiſque contubernalibus detrahitur, quia deficit ſufficiens pro omnibus. Inde ergo macies, atrophia, tabes, totiuſque neceſſarii depauperatio. Sic nimirum Diarrhœa, Dyſenteria, apoſtemata, vlcera & purgatiua nos emaciant, & exhauriunt. Partes enim infirmæ ſunt inſtar filij prodigi, quia abſumunt, & inutiliter proiiciunt, quæ male perdiderunt, quicquid illius eſt diſtributum, lugentque iſtam deperditionem partes ceteræ.

Aſſumpta Retenta peccant ſola qualitate, vel quantitate, vel Indiſcretione, ſiue Inordinatione. In quanto enim ſi immodica, ſi frequentia, vel nimis rara (nam numeris in quantis eſt) vniuſcuiuſque error quandoque morbo initium dat, vbi interim aliquandiu aliàs natura reluctatur. In qualitate autem nocent primariò aſſumpta venena, pharmaca ſolutiua, itemque alterantia nimis graduata. Diſcretio etiam in aſſumptis peccat, ſi præpoſtera, extra horam, & modum aſſumantur. Vt ſi menſes proritentur prægnanti, aut profluo vtero? Indiſcretio enim inordinationem frequentem parit vbique, vbi ignoratis cauſarum & indicationum ſcopis indebitum aliquid ingeritur, aut poſtulatur. Vitiantur etiam innocua ingeſta, ſola ſui mora, & detentionis diutunitate; fiuntque hoſtiliora, quo magis familiaria, aut vlterius promota fuerint. Siquidem propter conceptum quandoque ſymbolum, fermentant citiùs, penitiuſque ac potentius ſuas imprimunt inimicitias. Et vt ab aſſumptis tandem ſubinde fiunt Retenta innata: ita ab Inſpiratis fiunt ſæpè morbi Retentis ſimiles. Nam inſpirata quædam retinentur, eaſdemque partes, quas Retenta, affectant. Differunt alioqui radice interna, quantum anhelitus à potu, quantumque cibus à cruore.

Antequam verò ad Retenta innata deueniam, neceſſe eſt primariorum morborum ignotam tragœdiam repræſentare. Quod Retenta innata, plerumque à primariis morbis initientur. Enim verò iam ante diſtinxi morbos omnes, quod vel afficiant Archeum partibus inſitum, vel influum; quanquam vtroque caſu procedant morbi per formationem Idearum. Quod de primariis intellectum volo: è quorum ſinu videlicet oriuntur vel degenerationum recrementa anſam facientia nouis Ideis ſiue morborum inſultibus. Vix enim poſſibile eſt, Archeo inſigniter per Ideam hominis vel Archei ſpontaneam perculſo, non oboriri in inferiore corporis œconomia adraſtiam, vndè imprimis ipſæ digeſtiones à ſcopo aberrantes ſibi fabricent pernicioſa recrementorum Collegia, quibus fouentur primariæ Archei diſcraſiæ (ſi nempe proceſſerint ex eadem radice. Id eſt, ſi radix primarij produxerit ſibi ſimile, perſtite videlicet priore exorbitationis Idea (vel nouæ morborum ſuſcitantur propagines. At ſaltem vtroque modo, præfata excrementa, producta ſunt primariorum. Primarij autem vel ſunt Ideæ Archeizatæ, ex propria ſcilicet ſubſtantia Archei influi, defluentis in corporis compaginem, quam nimirum pro rabie ſua deueſtat. Atque eiuſmodi morbi non rarò per opiata ſedatur; imò etiam funditus auelluntur. Vtpote ſunt plerumque ignauioris turbulentiæ proles. Flamma paleæ, vel ſpontaneo motu deficiens, vel ad conſumptionem Archei, vitiata Idea informati, ſilens. At Ideæ ex inſitis vitalium ſpirituum afflictionibus oriundæ, ſiue ſimilarium partium, ſiue organicarum ſint moderatores ſpiritus, totam plerumque vitæ œconomiam turbant, præſertim ſi in viſcere aliquo principe, Archeus male commotus, Ideas ſuæ læſionis formauerit. Potentiſſimas enim tum parit afflictiones, imò quandoque in vitam ſoſpites. Etenim vt maioris ſunt nobilitatis, eminentioriſque poteſtatis rectores: ita & efficaciores Ideas depromunt, iacentiſque naturæ morbos propagant. Quippe ipſe partium nobiliorum inquilinæ poteſtates iiſdem imaginibus, tanquam ſigillis contaminantur, quas producta inde morboſa, velut ſuſcepto ſigilli in ſe veſtigio, catenatim deinde per claſſes digeſtionum exprimunt. Sic nempe viſcerum morbi primarij ſcatuiunt, nec remediis, niſi penitioris, ſyngamiæ, auſcultant, imò & in nepotes hæreditates legant. Cuiuſmodi Arcana lib. de vita longa recenſui, quæ nimirum vniuerſalis medicinæ maieſtatem repræſentant ſingula. Quanquam inficiari nolim defæcatioribus ſimplicibus quibuſdam ineſſe quæ particularibus morbis primariis medeatur. Rident Galeniſtæ generalitatis ſponſionem: Sed auis quæque iuxta ſui roſtri modulamen: vocem edit. Loquiturque quiſque de nundinis, iuxta atque in iis profecerit. Ex prædiductis iam patet. 1. Fruſtra intendi ſanationem morbi ſecundarij, niſi auerruncato, peſſumdatoque prius primario, qui illum fouerit. 2. Quod tum ſecundarij ſanatio, in ſola ablatione producti verſetur. 3 Quod primarij perſeuerent, etiam à generatione ſecundarij, ſi ex inſitis ſpiritibus Ideæ promanent. 4. Quod primarij etiam ſponte ceſſent, quorum Ideæ imprimis inſultibus deſierunt. 5. Quod neſcita hactenus cauſalitate, ſucceſſione, & propagatione morbi, de morbo, ignorata ſteterit eorundem ſanatio. 6. Quod Scholæ æſtimatint, ſecundarios, imò & morborum producta, eſſe eorundem cauſas: adeoque totam Medendi operam ad poſteriora direxerint. 7. Quodque rectiùs proceſſiſſent per ablationem producti, quàm per qualitatum cotrarietates, debitaque exquiſiuiſſent remedia, quæ virtute ſoſpite, ad

loca

loca affecta penetrare poſſent. 8. Quod quicquid ſub ſanando feliciter ſucceſſit,id coniecturæ & ſoli naturæ bonitati, ſit adſcribendum: quia falſis ſeductæ perſuaſionibus, circa intemperies, humores, catarrhos & tartaros oberrarunt per ſolutiua, non electiuè educentia; ſed quilibet furioſè putrefacientia. 9. Quod quædam remedia à vetulis, vel ruſticis didicerint, quæ præter ſcholarum axiomata ſpecifico dono morboſis Ideis mederentur. 10. Quod incurabiles cenſerint, quotquot primariorum ex ſui fermento perſiſterent, neque ſuos vigores tranſplantarent in ſua producta. Etenim plerumque morbi primarij ſpectant tranſmiſſiones cauſarum ſeminalium in Ideis, turbantque actiones regiminis. Vndè nedum morborum fabrica; ſed & eorundem liberationes emanant criticæ, ſponte per inſolitas expulſiones, deuias conſpirationes, labores, anxietates, ac impetus conuulſiuos, præſertim ſi ſemine, efficienteque fermento in materia ſubſiſtant: quibus videlicet ſignis, ſeſe à ſymptomatum familia diſtinguunt. Primariorum autem doctrinam confirmaui ſuperius, per hæreditarios. Robur inæquale, Torturam noctis, & Silentes, qui ſcilicet nedum Idearum neceſſitates: verùm inſuper & primarios præſupponunt. Equidem natura non minus in defectibus, quàm in integro variè luſit: ſed & vbique per Vniuerſi ſyſtema conformis ſibi, viſa eſt obambulare, vt & in heteroclitis, analoga congruitate ſeipſam vbique repræſentet. Feci iam quantum prom ſi initio operis. Demonſtraui errores Scholarum in Phyſicis, quatenus medendi facultatem concernunt. quodque nil ignorarint magis, quàm principia, media & fines: quidditatem ſcilicet & cauſas, modum procedendi, ac fiendi, medio preparandi & remedia.

De Retentis aſſumptis, vtpote per ſe notis, aliquid dixi. Nunc ad innata, morborum producta, domeſtica, intraque lares degenerata, veniendum. Peccant enimverò retenta noſtra, abundantia, qualitate, intimitate loci, ſiue ſui peregrinitate, diuturnitate moræ: & quia in alienam meſſem, vitio diſtributiuæ perreptarint, quæque ideo Tranſplantata vel Tranſmiſſa voco. Reliqua verò Retenta Tranſmutata dico, ad diſtinctionem Aſſumptorum. Equidem Retenta, ſiue ſint Tranſmutata, ſiue verò Tranſmiſſa, ſemper tamen intrinſeca inſigniuntur Idea, ente inquam morboſo, vndè degenerationis hoſtilitatem ſuſceperunt. Quare & radix primarij morbi plerumque ipſis adhæret, eandemque ideo æmulantur, ac repræſentant: quatenus ipſius ſunt producta. At quia Retentis domeſticis, imprimis ſingulæ digeſtiones ſuos contribuunt ciues, nimirum liquores alimentarios, ſuis culinis præparatos, inque ſolidam noſtri corporis ſubſtantiam alioqui deſtinatos. Ideo Retenta domeſtica degenerarunt à ſcopis naturæ. Retenta autem domeſtica adhuc ſeco, vt quædam ſint aſſumptorum ſtercora, quæ Relicta dico, vt ex bono ciue degenerarunt in proditorem. Vndè nimirum Tranſmutata, atque Tranſmiſſa deſumpſi. Quæ nempe deſcendunt digeſtionum ac fermentorum è vitio, ſpiritus videlicet influi peccato vniuerſali, vel particulari inſiti errore, laſciuientis Ideæ ſpontanea deturpatione, ab humanis vel Archealibus paſſionibus productæ. Ad hoc etiam non infrequenter ſuppetias ferente, Aſſumptorum, i Inſpiratorum ſuſceptorumque Relicto. Itaque in palæſtram productorum, primò poſt Aſſumpta, ſe offerunt Relicta. Etenim quanquam Aſſumpta & Relicta, non ſint primariorum morborum Producta: imò non rarò producant primarios: conſueui attamen illa ſecundariis & Productis annumerare. Non enim quod neſciam, nullam illorum fore relationem, ad primariam, tanquam parentem: ſed inter Producta refero, propter ſtrictam affinitatem cum illis. Vbi iterum ſerio monendum, abuſum eſſe, cauſas intimas à morbis diſtinguere. Siquidem cauſalitatis quidditas obſcuratur, ſi tantillum è ſerie morborum proſcribant. Externæ enim, quamdiu externæ, ſunt tantùm occaſiones per accidens: poſtquam autem admiſſæ & digeſtionum vi tranſmutatæ ſunt, quanquam videantur internæ: attamen non morbi, ſed occaſiones per ſe fiunt, quæ Archeum turbant, Ideam excitant, partemque materialem Archei deturpant ſigillo Ideali. Sic enim Aſſumpta in Relicta migrant, ſuique infeſtam memoriam deponunt in Archeum vt confeſtim tumultuetur: morborum prolem ſuſcitet. Non enim ſunt Producta, licet Productorum inſignia mentiantur: ſed Relictorum ſub nomine foras proſiliunt. Etenim ſi proprio malignitatis vitio, ius hoſpitij violauerint, eiiciuntur plerumque cruda, ſemidigeſta, maléque imbuta, per vomitum: ſedem, vrinam, imò & ſubinde per abſceſſum, in Tranſmiſſa migrant. Vnde dolores, tormina, apepſiæ, diarrhœæ, lienteriæ, ſtranguriæ, & partium, quibus tranſeunt, miſeriæ. Sin autem vitium in officinis digeſtionum ſubſit, nec ab Abſſumptis prognatum: Iam ſupponitur primarius confuſionis parens, qui aſſumpta neglexit, deturpauit. Non rarò quoque Aſſumpta in Relictis vix mutata perſeuerent, quæ Cœliaca, ſiue ventralis dicitur: ſtante edendi voluptate, non minus, quàm deiecta appetentia ingruens. Vt cognoſcamus in lienari fermento, latêre diuerſa munia, ac proprietatum diſpenſationes: digeſtionis ſcilicet & appetitus Aſſumpta quoque minus grata, vel conuenientia, ſi fluctirent, diaria fiunt, nidoroſa, anonyma contenta, orexes item, &c. Sin verò contumacius hæſerint, varias vnius ſtomachi & pertinaces clades pariunt. Vnde ſingultus, ſyncopes, lipothymiæ, conuulſiones, Tormina, alui diſſolutiones, vomitus Atropiæ, &c. quæ ſat manifeſtò apparent in Duumviratus labore. Quod ſi verò fermentum in prima digeſtione fuerit minutum per ætatem, aut progreſſas morborum difficultates: Aſſumpta, quantumuis bona, vitiantur. Siquidem fermenta non ſecus regunt Aſſumpta atque Relicta, quàm ipſas digeſtiones. Quare Lienteriam, Diarrhœas, Choleram, quia tam Aſſumptorum, & Relictorum, quàm Tranſmutatorum hæredes ſunt, ad digeſtionum vitia refero. Stranguriæ autem tametſi ex Tranſmiſſis primæ ad Tertiam, contingant ſæpiùs, quatenus natiuæ rerum aciditates, in Aſſumptis permanſerint pertinaces (prout imprimis conſpicuum in potu cereuiſiæ nouellæ) attamen contingunt defectu fermenti ſecundæ, eſtque proinde eiuſmodi Strangurla, ſenio familiaris. Idcirco Strangurias tum Relictis, quàm Tranſmutatis in ſecunda, adſcripſi. Obiter quoque monuiſſe ſat eſto, quod vbique de nitore ac ordine

dine diuiſionis, minus accuratus fuerim in tantis paradoxis, quàm de rei quidditate. Nec enim Aſſumpta peccant ſola duplici delicto, Relictorum nempe & Topicorum fermentorum errore. Verum etiam ipſa digeſta, dupliciter malè afficiuntur. Etenim ſtomachus, non ſolum pro toto: ſed & pro ſe coquit. Sic etiam de organis pluribus: in quorum diuerſis digeſtionum atque functionum officiis, ſui errores Producta alienant. Stomachus tamen manifeſtè duplici calamitati ſubiacet. Propriæ nempe digeſtionis, & Sextæ. Quippe pars quælibet, propria viuit culina, quæ in ſtomacho, irruenti Aſſumpto ſubiecta, turbatur facillimè, etiam qualibet animi concuſſione. Itaque in Prima, Secunda, atque Tertia, obuiæ, manifeſtæ, atque frequentes digeſtionum ceſpitationes, omiſſioneſque contingunt. In Sexta verò, quanquam propalam vtrobique Producta delinquant, Hæc tamen Scholæ ad fictas quatuor heterogeneitates cruoris retulerunt. Imò & longè adhuc abſurdiùs, vitia Sextæ plerumque dicarunt mucco, per ſtomachi mentitum vaporem ſublata, ac inde diſtillato. Quapropter Catarrhus in Rempub. Sextæ, decidere commentæ ſunt, ſed & pituitam, quam vitali origine, in Iecore vna cum cruore generatam contendunt, iam caſuali artis diſtillatione Relictam, inuerecundè aſſerunt. Aſt in Quarta & Quinta (vtpote prorſus vitalibus, ab inquilinis cuncta ſordibus, multa extra prius depurantibus) quanquam tam aperta non ſint Aſſumptorum recrementa: attamen non eſt abſonum ibidem procreari Retenta innata, quod natura mortalium, iam tota corrupta, nuſquam omni vacet labe. Authores recitant vlcuſcula in ſinu Cordis reperta: itemque mulierem quadrimeſtri dyſuria exſtinctam, duos calculos in Cordis parenchymate, cum aliquot puſtulis, oſtendiſſe diſſectoribus, &c. Quanquam ſanè hæc potius vitium Sextæ, quàm Quartæ, aut Quintæ, conuincant. Sed quotidianæ palpitationes Relicta accuſant, vel Tranſmutata potius, licet non planè aperta. Sufficit, Ideas veneno tinctas, in ſpiritum vitæ quàm maximè atque ſæpè vigere, inopinæ mortis cauſas. Neque enim canum rabies, aliàs per dentem, ſpiritus diſcurſuum authores corrumpit, quod ſui indole vitiatus, capſas tam Cerebri quàm Lienis infectet, qui relicti virulenti naturam aſſumpſit. Simplicia quoque licet ſemel aſſumpta, ſæpè in vitam dementant: quatenus viſceris ſpiritum ſic contaminant languido veneno, vt ipſus in Relicti veneni ſortem degeneret. Quinimò & ipſe odaxiſmus, ſiue titillationis teneritudo, in nudo ſtabulatur ſpiritu ſenſitiuo, vt quoties ſemel emancipatus retrogrado motu in arterias fertur, iſtam ſenſationem cauſet in ſanis, quatenus extra proprium cardinem raptus, peregrino ac infatuante veneno luxuriat. In ægris verò præfata titillationis origo iam aperto veneno luxuriante ſatur, per arterias in caput traductas, choream S. Viti, ac Tarantulæ tripudia proritat. Idem quoque Spiritus, quia ſalinæ eſt proſapiæ (vt de vita longa alibi) in hoc puncto degener in ſe virulentiam ſuſcipit, propriam in ſe ſuſcitat Ideam, ac proin in cutim fugatus, labem pruritus in ſe ſuſcipit, vndè pſoræ, ſcabies, imò eryſipelata, vlcerumque varia caterua emergit. Quorum aliquot proprio dein fermenti veneno ſe ibidem fuſtentant, & ſubinde propagant. Ergo ſuas quoque labes ſpiritus influus per Quartam & Quintam patitur. Interim occaſione deuij ſpiritus, ſi is qui ſemel motui eſt dicatus, iteratò in caput remeet, atque inde in neruos rurſus diſpergatur; quia duplata exercendi motus Idea inſignitur (quas ſe mutuò penetrare ac compati docui) iectigationes membrorum parit: ac fatui ſeipſis quadruplo fiunt fortiores. Enimverò ſi in Prima, ſi Aſſumptum non reſpondet fermento ſtomachi (multi namque plurima non appetunt, non ferunt, non coquunt) vtut bonum in ſe fuerit, degenerat in relicta, ſuique non mediocres ſæpè parit moleſtias, eaſque in partibus ſigillat. Suntque quorundam delicta, dum nimium, nimis durum, fœtens, vel rebelle eſt ingeſtum. Sunt autem rebellia, quorum vita media per fermentum ſtomachi domari ac tolli nequit. Quæ quiſque inuitus experitur, & agnoſcit. Dein duplex ſtomacho eſſe fermentum. Vnum quidem pro Prima, quod ipſe ex Liene affluit. Aliud verò proprium pro Sexta, quod ſibi ex inſito ſpiritu vernaculum, ac ſuæ coquinæ proprium. Vtrumque autem minuitur, alteratur, alienaturque per morbos, mœrores, ætatem, &c. Infuſum enim à Splenè fermentum peculiariter ſilet, alteraturque in febribus. Pro acido namque ſtatim nidoroſum ſubſtituitur, quo oua, carnes, piſces, & iura auerſantur, putrentque citius intus, quàm verè coquantur in chylum. Hæcque vocat Hippocrates corpora impura, quæ quo fortiori refectione recreare ſtudueris, eò magis lædes. Etenim calor fortius tum in ſtomacho æſtuat: ſed fermentum à ſtomacho retrotrahitur: ergo ingeſta non digeruntur, ſed putrefiunt. Sic ſub canina fame duplatur lienis fermentum. Denique ſi non ipſum fermentum, ſed aliena aciditas increſcat, dolores acres ſtomacho, compreſſiones thoraci, orexes, Cephalalgiæ, Cholêræ, &c. Similiter exhorbitante fellis fermento, deficiente, vel alioqui vitiato per exoticam virulentiam, mox prodeunt producta illis radicibus conformia. Hinc nempe Vertigines, Syncopes, Apoplexiæ, Diarrhœæ, Cholera, itemque amaræ, vel cruentæ vomitiones, Atrophiæ, &c. Iterum moneo, quod etſi nomina morborum antiqua relinquam: intelligam tamen abſtractis nominibus Ideas patrantes horum. In Prima ergo, Secunda, Tertia, vel Sexta, vitioſas tranſmutationes fieri intelligo ab Ideis morboſis ibidem genitis, ac tranſmutatis. Excernuntur autem eiuſmodi Relicta vel Tranſmutata, per ablutionem à ſudore vel lotio factam, vel per aluum, inſenſilemque tranſpiratum excernuntur. Primæ nempe Relicta, per conſueta emunctoria: Secundæ verò atque Tertiæ regulariter cum lotio abiguntur. At quia in pleriſque inordinationes obueniunt, ideo Tranſmutatis, atque Tranſmiſſis locus eſt. Sunt autem Tranſmutata, producta primationem morborum excrementum, vel fructus aſſumptorum. Quæ quia ſemel fuerunt domeſtica, ideo à tranſmutantis Archei vitio parta. Enimverò Retẽta Secundæ, fiunt vel præ debilitate fermenti, vel eiuſdem luxuali exhorbitatione. Hinc acor Primæ reſiduus, nec ſat correctus, ad inteſtina pergit pro torminibus. In venas porro tranſiens, febres varias excitat, contracturam abdominis, Hydropes, Meſaraicarum obſtructiones, Paralyſes item artuum, &

Stran

guriæ. Sin autem fermentum Secundæ nimis increuerit, aut vitiata qualitate ſociatum: Hinc Icteri, amara vomitio, deliquia, vertigines, &c. Sin autem digeſtum Tertiæ nimis cunctatur ſub Tertia: quanquam enim cruor in ſe deliquerit nihil; increſcit tamen duplatum officinæ fermentum, & hactenus alienatur per inordinationem. Siquidem intus feriatur nihil; pergunt cuncta ad ſcopos ſibi deſtinatos, non ſecus atque aqua defluentis riui. Cruor ergo, etſi humanæ vitæ theſaurus, ſupra iuſtum terminum detentus, degenerat in menſtruum, hæmorrhoides &c. Ac generatim quæcunque Scholæ attribuunt atræ bili, non ſunt niſi Retenta Tertiæ in Tertia. Cæterùm cum membra non alantur, niſi ſub quadam proportione, mortalibus incognita, videlicet cruoris venarum, ad ſanguinem arterialem: neceſſe eſt in ſexta inordinationem ſubnaſci, quã Scholæ calori hepatis attribuunt, ac falsò per refrigerantia ſanare intendunt. Iecur enim, in ſe cadauer eſt, & friget, niſi per ſpiritum vitæ foueatur. Adeoque omnis calor, hepati aduena, exoticus eſt. Perinde enim ſe habet, provt digitus, in ſe ritè temperatus, cui ſi ſpina infigatur, etſi actu & poteſtate ſit frigida, tamen mox tumet, pulſitat, caleſcit, & inflammatur digitus, &c. Ita quoque nunquam calet hepar, niſi moleſtam ſpinam in ſe conceperit. Quocirca etiam euellendæ ſpinæ, non autem refrigerandæ, ſedulò incumbendum. Duplex ergo ſpina hepati eſt. Vna nimirũ ex Retento noxio: altera verò ex Retento moleſto: ſcilicet aggrauante cruore. Sæpè enim ſic hepar ex Retento Apoſtemata & vitia cutis foras ſagittauit, quæ multipliciter in via ratione Tranſmiſſi degenerant, pellemque ſic coinquinant, vt quicquid demum ad eam cruoris pro alimonia diſtribuitur, in eadem contagij titulo corrumpatur. Cuiuſmodi ſunt vlcera; quæ ſi ſolidentur, maiorem intus noxam minitantur. Itaque in Retentis Tertiæ, non rarò Cauteria opem præſtiterunt, in Scholis ex fundamento ignoratam, nitentibus coniectura, & ſpe euentuum incertis. Rari namque defectus ſunt ex pluralitate cruoris boni nõ vitiati (provt l. de febrib.) facileque binorum dierum parcimonia, cruorem abundantia ſuſpectum, in ſymmetriam reducit. Peccat itaque cruor, ſi comitem ſpinam habeat: dein ſi ſupra debitum intus moratur, vt dixi. Atque tertiò, ſi diſproportionatur Cruor cum ſanguine. Ingluuies horum trium plerumque mater. Vnde dici ſolet: *Plus ferit enſe Gula.* Naſcitur etiam plerumque cruoris pluralitas, non quod plus iuſto cruoris gignatur: ſed quod iuſto minus conſumatur, ob defectum exercitij, vitam deſidem, axungiæ abundantiam, &c. Podagra enim, & qui Catarrhorum ſpurij partus putantur, ab hac ſerie ſe eximunt. Quippe quod ſemen habeant proprium, adeoque & ſub cruoris penuria non rarò ſæuiãt. Aſt hoc caſu viget robur inæquale, cum debiliora organa citò ſaturentur, onerentur, nec effatim nutriri optent, iuxta atque robuſtiora. Hinc namque debiliorum Archeus contriſtatur, mora & impatientia excandeſcit, varioſque ſibi morbos cudit; In quibus dum fontanellæ copioſum pus & Ichor plorant, malleoli ſerò tument, muccus è capite copioſior, & inauſpicata è pulmone phlegmata extunduntur, ſub conſenſu Cuſtodis errantis: nimirum totale Archei cataclyſma, iuxta cuiuſque debilitatem prona excrementa ſubnaſcuntur. Lex enim quantitati cruoris præſcribit terminus lunaris, vt in vtroque ſexu abſumatur, nec moram diuturniorem faciat. Hinc namque quia ſub frigore pauca diaphæreſis, ſputa frequentiora. Plus etiam ſub frigore, ſibi ingeritur, non tamen proinde plus cruoris conflatur. Summatim in morbis Roboris ſemper adeſt diſtributiuæ vitium. Saltem ex præfatis conſtat, vim appetendi, non commenſurari à ſanguificatione, vt neque à cruoris conſumptione.

Cæterùm Tranſmutata ſextæ fuerunt neglecta à Scholis, ſuiſque humoribus & catarrhis dicata. Quaſi omnes morbi, ex vitio hepatis, & capitis deflua pituita orirentur. Neglexerunt inſuper continentium membrorum peccata primaria, Archei inordinatis impulſibus tribuenda. Non autem Retentis. Vidi nempe hepar libras 16. pendiſſe Brabanticas, in duce Cataphractorum abſtemio. Conquerebatur enim de tumore ventris: Acidulos fontes biberat, ac tandem vinum chalybeatum, qui cum à Medicis pro hydropico variè agitaretur, & per plateas pridie obambulaſſet, repentè occubuit. Vidi mulierem cælibem, perpetuò ſiticuloſam, morboſaque ſiti preſſam: Putabatur enim hydropica, multiſque torta ſolutiuis obiit. Sed cum à morte perforatus venter aquam non daret, euiſcerata ſoſpes intus apparuit, niſi quod innoxium viſu hepar penderet libras 21. & paulò amplius. Vidi virum, qui à longo ventris cruciatu, membranas multas excerneret, quæ exſiccatæ, & clauis aſſeri affixæ, pergamenum mentiebantur. Stomacho cuiuſdam Præſidis adnatum ſacculum lapidibus refertum vidimus. Item ſaccũ nouum abdomini mulieris accreuiſſe, cui inerant aquæ libræ 14. & amplius. Sic perſæpè alterum renum, calculis obſtipatum monſtroſè excreuiſſe. Qui morbi primarij, topico ſpiritui partium continentium attribuendi ſunt. Credidi aliquando, ceſſante accretione, poteſtatem creſcitiuam extingui, quia ſingula ſiſterent augeri. Sed poſtquam viderem multa per errorem creſcere, quæ eſſent primæ conſtitutionis, putaui accretricem detineri à progreſſu ſuo, ſola materiæ oſſalis inobſequentia. Sed pori fractis oſſibus obnaſcuntur, & coſtæ longiores euadunt, thoracis ampliatione, dudum à ceſſata accretione. Varicoſa hernia de nouo naſcitur, ſenſimque nerui inſtar nanciſcitur. Lobus quotannis hepati lupino accreſcens, ætatem eius prodit. Quare cernis excreſcentias inſignis magnitudinis, dolore moleſtas, & pulſatili motu dotatas, inter morbos continentis à Scholis neglectos, refero. Sicut & muſculis nouas fibras ſubortas, paralyſin attuliſſe, iiſque ſublatis, hanc ſanatam obſeruaui. In axungia enim non ſola dumtaxat pinguedo naſcitur, ſed ſimul fibræ, ſiue fani eius, qui de ſorte ſolidorum ſunt. Sic cartilaginum & ligamentorum ſupercreſcentiæ ſunt notabiles, quæ Chirurgo ſubſunt, nõ tanquam morborum cauſæ occaſionales: ſed tanquam erronea producta, auferenda, ſuis quandoque morbis primariis annexa. Sæpè enim ex oſſe iniuriato liquor depluit alimentarius, qui oſſis duritiem mentitur (cum carie tamen) quatenus coaguli oſſalis particeps. Continentis ergo morbos ſi inter Retenta recenſuerim, id factum puta, quia radice aluntur propria, nec niſi per mortificationẽ auferũtur. Ad hos ſpectãt quoq; ſpõtaneæ excreſcentiæ,

centiæ, gibboſitates, luxationes & exarthroſes. Quæ quia innatam roboris inæqualitatem ſequuntur, ſemini parentum plerumque, vel nutricum defectibus acceptum referunt. Hinc nempe integræ familiæ in hecticam, Aſthma, Podagram, Lithiaſin, Icterum, Hydropem & amentias propenſæ. Nam ſi non è parentibus, è nutricibus hauriantur. Facilè namque fœtus, defectus aliquot cum lacte bibit, traducitque in partes ſimilares. Etenim cum poteſtates noſtræ operentur indeſinenter, hinc nequeunt Retenta in priſtino ſtatu & loco dudum moram facere, quin ſui peracto motus termino, à priore deſciſcant indole ac in pejorem alienata declinent. Sic namque Retenta degenerant in Tranſmiſſa, tam quia peccant inordinatione propriæ materiæ vitiatæ, quàm exorbitatione diſtributionis ab Archeo laceſſito patratæ. Inter Tranſmiſſa enim, primus ſe offert tabellarius Latex, qui fluctuando multipliciter errat. Etenim cum ad eluendas partium ſordes ſit deſtinatus: peccat primùm vitio alieno, quod ſibi contraxit. Vndè aliquot cutis vitia; quæ demum adſcito fermento, frequenter perſeuerant. Atqui ſi attractrix laboret, fiunt œdemata, reſtagnatque latex in hepar & venas. Vndè dyſuriæ, diabetes, variaque morborum ſuppellex. Vti & in anginis, Odontalgia, & alibi ſæpè eſt obuium: præcipuè ſi ſingulari lenocinio ad partem quampiam deferatur Latex. Sic quoque Coryzza, Cataractæ, ſuffuſioneſque aurium atque dentium defectus, oriuntur, ſi latex vel digeſtionum vitia reperiat, vel aliena ſecum eò deferat. Quippe qui ex inſtituto, alienos partuum defectus combibit. Sic & Latex propria libidine, in Synoniam labitur, vndè Torturam noctis ſuſcitat. Fluctuat enim iuxta ſtationum ſubalternas viciſſitudines, lunæque moderamini ſe ſubdit. Quare neruos, tendines, ligamenta, ac membranas affligit, tam ſuæ tranſmutationis ergo: quàm hauſtu ſeminis exotici. Denique ſi ſcoria (quam alibi ſtercus liquidum voco) ab inteſtinis cum latice iungatur, ſupra iuſtam proportionem, & intra venas fluctuet, iam aderit Duelech. Vel demum ſi putreat; deliria, variaſque febrium claſſes adornat. Prout alibi de Hiſtoria Laticis; de febribus, itemque de Duelech. In Tranſmiſſis quoque præſertim ſpectantur Tranſmutandorum errores, illorumque effectus æſtimantur iuxta qualitates, qualitatiſve gradus, ſiue potentias. Quæ potiſſimum ſcilicet varietates morborum occaſionaliter vtrobique determinant.

Porro. Si tranſmutata Primæ, deferantur ad ſecundam: peregrini hoſpites & exoſi nimium, pariunt febres, Tormina, nauſeas, Lipopſyches, &c. Sin verò pergant vſque in Tertiam: ſubſunt Hydropes, Cachexiæ, Icteri, lotij difficultates, dolores hypogaſtrij, &c. Quod ſi verò Primæ defectus delati ſint in ſextam, oriuntur febres repentinæ, Pleuritides, Peripneumoniæ, &c. Quod ſi tranſmutata Secundæ, regurgitent in Primam, excitantur Apepſiæ, vomitus amari, Ileon, Cholera, Lienteria, Cæliaca, diarrhœa, &c. Sed ſi Secundæ pertigerint in Tertiam. Iam præſto ſunt Cachexiæ, febres, Icteri, oppilationes variæ, &c. Denique ſi Tranſmutata Tertiæ deferantur in Primam, prodeunt, vomitus cruenti, dyſenteriæ, hæmorrhoides, &c. Sin verò in Secundam; naſcuntur diarrhœæ febres variæ. Etenim Retenta vtrobique ſunt hoſtilia, ac multò magis Tranſmutata Tranſmiſſa: adeoque non poteſt non Archeus procellas febriles ſuſcitare. Quod ſi verò Tranſmutata Tertiæ in Quartam pergant: mox ad palpitationes, Syncopes, ac mortes repentinas ventum erit. Sin autem Tranſmutata Primæ, in Sextam ſtomachi eant, hinc vertigines Apoplexiæ, paralyſes, &c. Itemque ſi tranſmutata Retenta tertiæ in ſextam, mox apoſtemata & mala topica ferè omnia; ſiquidem errore ſextæ culinæ contingunt morbi tam proprij tranſmutati, & tranſmiſſi alieni, quàm quidquid falſo defluxionibus è capite eſt attributũ. Sunt autem tranſmiſſa, quandoque mitia, & quæ vnico errore, veluti facti ſui pœnitentia, reſipiſcunt, vnicaque ob id importunitate ceſſant: aliàs verò fontalia ſunt, quæ ſuæ continuitatis ſubſtitutionem debent parti tranſmittenti, ſi non etiam cum ſpiritu inſito loci, ſint concentrata. Hauſto namque inde ſuæ deturpationis fermento, venenoſa ſunt, partemque permanente quodam contagio contaminant: ſic vt ibidem ſui depoſito fomite, vnico velut ictu, ſibi centrum ſtabilierint. Coloniam inquam deinceps lationibus Aſtrorum importunis auſcultãtem erigunt. Errant ergo deuij, quotquot per venæ ſectiones, ſolutiua, diaphoretica, cauteria, veſicatoria, balnea; corporis viriumque diminutiua, ſperant fontalia tranſmiſſa ſanari. Eiuſmodi enim Arcana renouatiua deſiderant, per modum Lepræ. Vt de Lepra ſuo loco. In ſexta ergo, vel alimenta, mox ante aſſimilationem degenerant, acceptumque à loco, ſoliditatis ſuæ coagulum, deinceps deponunt in morbum durabilem. (Tartaros cruoris incuſant moderni) vel ſi tranſmiſſum, loco eſt exoticum, nec dumque venenum adſciuit: ſtatim poteſtates conſpirant in ſui exilium, cum virium plerumque multa conquaſſatione. A Scholis autem, quanquam ſtatuantur quatuor liquoris alimentarij gradus: in nullo tamen errorem, degenerationem, aut morborum cauſam inuenere. Et quanquam vomicam in pulmone, atque alibi magnam obſtructionum meſſem aduertant, cuncta tamen in quatuor primos atque fictitios humores referunt, quaſi neſcirent humani corporis liquores, in horas eſſe labiles & corruptioni obnoxios, Ego verò, multam occaſionum morboſarum ſupellectilem, ſtatuo, in liquorum immediatè alentium numeroſa auerſione & degeneratione. Itemque numerum non pono, non ſcio, quia ſcio non ſcibilem, vbi vnica res continuo decurrit filo per ſubalternarum diſpoſitionum, multitudinem. Demiratus ſaltem, in tranſmutando, nullum errorem à ſcholis excogitatum creditumue hactenus, dum tamen degenerationes aliquot viſui ſe offerant, & quælibet degeneratio ſuos occaſionet morbos. Sic enim vertigo ſenſum atque motum ceſpitare facit, quia liquor alimentalis degener, vim inebriantem aſſociauit. Sin etiam ſoporiferum fuerit, finitimum euadit Apoplexiæ. Quodque ſi ſtupefactiuum quoque fiat iam Caduci conditiones gerit. Adruetant quoque qui amentes per ſopatatiua ſanare intendunt. Nam Narcotica vix ſomnum amẽtibus conciliant quadruplata doſi. Sed amẽtiam augent; nam dementia non eſt niſi vis ſoporatiua errans: quia omnis amens, vigilans ſomniat. Narcotica ergo ſomnia adduntur ſomniis

niis deliris in vigilia. Semper enim character ſigillaris in demente, præſupponit membri reſtaurationem, atque veneni correctionem, ſua antidoto: non autem narcoticum venenum. Interim nil vetat tranſmutata naſci erronea, itemque aberrare digeſtiones importunitate tranſmiſſorum, ac parere prolem condolentiæ ſuæ impedimento conformem. Vnde diarrhœæ dolentes, acido Primæ Chylo commotæ, itemq; febres complicatæ, atque duplices. Nec vetat etiã morbum primarium complicari cum ſuo, vel aliũ de nato ſecũdario. Qualiter febris primaria, pariẽs productum, vndè reſolutio cruoris in putrilaginem malignæ diarrhœæ, fermento febrili adæquatam. Tandem nec eſt neceſſarius tranſitus trium Primarum ad Sextam per Quartam & Quintam. Eò quod maxima cruoris pars nunquam ad cor deueniat, multoque minus in ſiniſtrum ſinum rapiatur. Quia partes ſingulæ aluntur cruore non minus, quam ſãguine. Hinc contingit nempe vitia trium primarum, non rarò immediatè tranſcendere in ſextam. Ideoque tranſmutata trium primarum, ſi ad ſextam pertigerint, non peccant proprii nominis tranſmiſſione; ſed ſola tranſmutatione: eò quod traſmiſſio de Tertia in ſextam, ſit regularis, legitima, & ordinaria. Addam de ſplene. Si de Prima aciditas chyli, immediatè deferatur in Splenem, adeſt mox quartana, è coagulato ſcilicet ibidem peregrino. Sin verò ſextam in Splene turbẽtur, cum ſit conceptuum primorum cubile: excrementa, ſiue tranſmutata quæ ex proprio alimento fiunt, plerumque vi imaginatiua (qualit in multis ſimplicibus, & oculatiſſime in ſaliua rabidi occurrit) dotatur: quæque ideo voco inebriatiua, ſomniatiua, vel infatuantia. Ideò nempe vnius vini, multiformis eſt ebriorum conditio. Id eſt, vnicum vinum diuerſas ſuſcitat amentias. Claudicat namque venenum amens, cum vini ſimilitudine. Nam venenum amens præ excellenti poteſtate, non ſequitur conditiones hominis: ſed ipſæ hominis conditiones coguntur obedire veneno. Vt luculẽter in veneno demorſi, à cane rabiente. Venena ergo, quæ ex degenere alimento in ſexta naſcuntur, ſequuntur naturam ſuam. Quo enim propinquiora fuerint aſſimilationi, eò infatuant potentius. Nam quo propinquius fermẽtum viſceris, ſpiritusque inſiti irradiatio ipſi adfuerint, eò quoque viciniùs cujuſdã imaginatiuæ Ideam ſibi adſciuit, quàm demum tranſplantat in venenoſum virus, non quidem tam exitiale vitæ, quàm poteſtati illius viſceris. Poterit autem deinceps ex prædictis, quiſque ſibi morborum ſcenia erigere. Mihi autem oſtendiſſe ſat fuit, omnem morbum primarium, objectiuè ac ſubjective, cadere in Archeũ, adeoque in vitam ipſam. A qua videlicet immediatè formatur. Secundarium verò morbum objectiuè quidem in Archeum: ſubjectiuè verò in materiam: vel ſolidam continentis, vel fluidam contenti. Sicque nimirum morbos, per cauſas, radices atque eſſentiam, juxta hoſpitia in natura diſtributos oſtendiſſe, calamum repono.

Sterilitas quoque cum inter defectus præter naturam ſit, huc ſuum dilatauit tractatum Quamobrem non eſt frigiditas, calor, humiditáſue in alterutro ſexu, cauſa ſterilitatis, vtut altum hoc vociferentur alii, Siquidem imprimis nulla eſt in viuis ſiccitas poſſibilis: humidumque vteri vitioſum, non eſt complexionis: ſed merum digeſtionis vel tranſmiſſionis recremẽtum. Sic denique calor & frigus ſigna ſunt defectuum in natura, non autem cauſæ. Quia hæ qualitates carent ſemine, proprietatibus vitalibus, ac poteſtatiuis conditionibus; Ideo nimirum ſterilitas & fœcunditas in vnoquoque mundi climate eſt. Eſt tamen Æthiopiſſa longè calidior calidiſſimâ muliere Moſcouiticâ. Humiditas autem excrementitia, & ſuperuacanea vteri, eſt effectus morborum: imò ſi fuerit comes ſterilitatis, non tamen eius cauſa cõtinens. Nam cauſa interna non differt ab ente ipſo. Sic nec menſtrui defectus eſt cauſa ſterilitatis: ſi defectus iſte negationem contineat, procedatue vt effectus propinquioris indiſpoſitionis, Impuberes, vel etiam ante menſtrua, non rarò concipere, & maturiores ſilente menſtruo. Non rarò quoque hyſtericæ, multis peſſumdatæ anguſtiis, feliciter cõcipiunt juxta atque pariunt. Interim ſteriles aliquot rectè valẽt. Inſtanti quoque menſtruo plures concipiunt: vt & ſilente deinceps menſtruo, multas cõceptus decepit. Aliquæ toto geſtationis curſu: plures verò aliquot tantùm menſibus, ſua notant menſtrua. Enimuerò quamquam ſterilitas reſpectum quodammodò dicat priuatiuum: eſt tamen ens merè poſitiuum atque morboſum. Nã oritur ex ſingulis poſitiuis defectibus. Quia per ſe, & in ſe, eſt malum naturæ. Provt fœcunditas dicit cauſam integram. In viro enim non caſtrato, non ſpadone, non impedito, non maleficiato, vix locum habet ſterilitas. Hinc namque adhuc ſenex generat. Vnde ſequitur, non tantundem perfectionis tribui, vt neque requiri in mare, quantum in matre. Impeditos autem mares voco, qui gonorrhæa laborant, aut in de vitium retinuerunt: Itemque qui notabili alicujus viſceris vitio laborant. In fœmina, menſtruũ ſuperans, deficiens, irregulare, aquoſum, flauum nigricans, viſcidum, putidum, dolor in lumbis, vẽtre, coxis, motuſque vteri ſurſum, deorſum, laterales, ſunt quidem languorum vteri teſtes & ſigna, adeoque & cõceptum retardant, reſtagnant, abortus mouent, & profluuia: attamen prorſus non tollunt conceptus ſpem, nec morbus ſunt qui dicitur ſterilitas. Nam vetulæ ſanè ſine omnibus iſtis ſteriles ſunt. Enti enim poſitiuo, quod dicitur ſterilitas vnicam adæquatam, & coæuam cauſam in Sacris deſcriptam inuenio his verbis: *Deus vterum Saræ aperuit*. Etenim eſt donum Dei, in naturam delatum: quo pergamenum vteri, ſuis plicis optimè clauſum, aperitur, & dilatatur congruo congreſſus momento. Blas eſt inquam magneticum, trahens: per quod, metus vacui iſtam apertionem ſequitur attractus ſeminum, & adæquatè repletio apertarum rugarum. Apertio nempe præfata, ſuctum facit metu vacui. Qui ſi indebito momento fiat: jam fruſtra fit. Vterus enim virginis, vix duorum digitorum amplitudinem oſtendit: quippe qui per minimas plicas in ſe rugatur. Sui autem apertio, non conſiſtit in hominis arbitrio, vt neque in titillatione aut luxu: at prorſus in diuino beneplacito; vnde dotes in naturam quoque diſperſæ aperiendi, & claudendi: adeo vt ſimplicia quædam hanc vim obtinuerint. Nec ſat eſt vterum ſtato aperiri momento, niſi aduenìens hoſpes loco gratus ſit. Nam ſi labe ſit inquinatus, de cætero irrita cum illo viro generandi eſt ſpes: quia indignatus vterus abhorreſcientiæ furorem vix placabilem concipit.

PRÆ

PRÆFATIO.

DEmonſtraui iam alibi , Schola, præteriiſſe cognitionem morborum,rerumque, quarum negligentia,crimen : nec mirum ideò ſi de inauditis nil hactenus. Etenim à ſcholarum opinionibus recedendo ſapere velle,inſolitum atque difficile fuit,dum deficerent,quæ pro agnitis erroribus in vicem ſubſtituerem. Pauci quoque , qui ſolius proximi charitatis ergo philoſophantur. Plerique prouectiorum diſcere recuſant,quaſi cuncta ſciuiſſent Græci & Arabes , deſperantque plura ſciri poſſe : Ideoque ignauiam, vt pellem induerunt ſuam ; Frequens eſt autem , qui mox à promotione de domo in domum tranſcurrit,ſoli lucro intentus, venalem ſanitatem pro viſitationibus proſtituit. Rariſſimus ideò qui ad penetrale admittitur. Multus interim ad fores Chymiæ ambulans , magna ſtentatur, vanâ deluſus ſpe. Enimverò vitæ ac mortis hiſtoriam primus(nî fallor)ſcripſi, ſperans,quod Deo inde ſuus cedet honos ex dono gratuito arboris vitæ atque vſusfructus illis,quos Ipſe ad vitam longam reſeruat poſt me.Nam qui ante me de Vita longa tractauit Paracelſus , titulum quidem dedit , at materiã prorſus ignorauit. Interim niſi Dominus auerterit,iuſto metu ominor, vitam mortalium indies accurtatum iri, ac tandem in viridi ſpica ad funus tranſituram; peccando venæ ſectione & purgationibus.Niſi inquam Deus noua penè faciat omnia. Eſt quippe acquiſitio arboris vitæ difficillima,multum operoſa,& paucis reuelata : Oportet namque vt per Montem Domini adſcendat innocens manibus & corde, qui non accepit in vanum animam ſuam , nec ſtruxit dolum proximo ſuo .Is enim ſolus accipiet hanc benedictionem à Domino.Donec tandem extremis temporum confuſionibus, homo hominem docere audebit , quæ alioqui ob hominum contrectationes conſeruandas manent in occultis. Hodiè enim Medentum plerique ſe ſat ſcire rentur,ſi paganicam doctrinam auorum initiati diteſcãt ſaltem,ac per regulas Scriptorum excuſentur à nece apud vulgus , Plerique eorum quoque vitam longam irrident,quia neſcij : ſed horum quandoque ſua erit ſatietas, eorumque ludibria in ſuos cadent authores. Quia venturâ ætate tædebit Deum tanti in proximum & pauperes neglectus. Vitia quoque catenatim per ætates ſibi ſuccedunt inuicem. Quandoque iam honori fuit plures hauſiſſe ſcyphos , aliàs Monomachum plures occidiſſe. Fraus & dolus floret hodiè titulo ſagacitatis,& virtus inter paucos rara latitat, licet iugiter nomine tenus æſtimetur. Inualeſcet iterum , dum pernicioſorum ingeniorum numerus à lautis ſtudiorum otiis & malis curioſitatibus ad artes & opificia recedet. Temporum nempè naſcetur tranquillitas ,abacta vermium ex otio & alieno viuentium turba,pietatis pallio tecta. Ventura tandem reſipiſcentia reformationem ſperare iubet. Cui felici ætati de Vita longa ſcribere decreui, laudans Dominum, quod incolatus meus propediem ad periodum ſit deuolutus. Inaudita autem dum pando,anteriorum errores ſicubi detexerim , idcoactus egi , ne qui me ſequentur, in ſalebras impingant, & ſcopo veritatis orbentur.Nam ipſe ab adoleſcẽtia ſenſim intuens vanas ſiliquas, quibus naturæ iniria incruſtabant, apoſtata à Galeno haberi cœpi,ac Medentum viipendio me lubens expoſui,ratus laudabile meas ſtupiditates rideri,ab ignorantibus : quia totâ vitâ auram vulgarẽ neglexi.Etenim ab Oſoribus Paracelſiſta vocor , ſcholarumque deſertor, æſtimorque tamen arcanorum aliquot Adeptus.Et quãquam à binis Imperatoribus hoc titulo inuitatus in aulam, honores tamen & aulœdam vitã recuſaui,qui totâ vitâ ſpreui odores ambitionis ; ac multo iam magis (ad arginem foſſæ per ſenij ripam detentus) deuito incurius & negligo , quicquid de me viuo aut defuncto ſenſerit poſteritas , quia moriendo animæ opto meæ tranquillitatem. Proteſtor itaque vbique, quod ſcholarum errata , neglectus adnotauerim numquam , niſi vt meæ ſatisfacerem vocationi, ac prodeſſem credulis mortalibus.

DE TEMPORE,

1 *Cur primum de tempore agat Author.*
2 *Propoſitio Tractatus.*
3 *Profeſſio Authoris.*
4 *Tempus nil commune habere cum vllo motu.*
5 *Negationes temporis.*
6 *Error Scholarum.*
7 *Abſurda aliquot inde conſequentia.*
8 *Quid deceperit Scholas.*
9 *Differt conſideratio matheſis à naturæ veritate,*
10 *Error tertius.*
11 *Quartus.*
12 *Quintus.*
13 *Sextus.*
14 *Emanant inde aliquot abſurda,*
15 *Concluſio inde deducta veras temporis proprietates contra ſcholarum nutum explicat.*
16 *Septimus error probatur.*
17 *Falſa temporis definitio.*
18 *Motuum duratio eſſentialiter includitur rerum ſeminibus.*
19 *Tempus nequit eſſe motuum interna menſura.*
20 *Octauus error.*
21 *Aliquot abſurdi errores inde ſequentes.*
22 *Vnitatis encomium.*
23 *Scholæ per ſuam indagandi ignauiam deceptæ.*
24 *Quid Auguſtinum in tempore decepit.*
25 *Authoris aliquot conſiderationes circa tempus.*
26 *Quid ſit in Geneſi dixiſſe,In principio.*
27 *Error Ariſtotelis de loco.*
28 *Duratio magis intima rei,quàm ſit locus aut res ſibiipſi.*
29 *Temporis vera eſſentialiſque proprietas.*
30 *Cur tempus non ſit de prædicamentis?*
31 *Male inſtituti etiam male aſſueſcunt.*
32 *Quid Heroes deceperit in temporis conſideratione.*
33 *Demonſtrationes aliquot , etiam è Sacris pro Autore.*
34 *Difficulter prioritas abſtrahitur à tempore.*
35 *Duratio non dicit reſpectum ad res.*

36 *Probantur iam ſolidatè hypotheſes.*
37 *Lex fati.*
38 *Conſequens ad poſitiones Scholarum.*
39 *Prioritas in reſpectu fati: non autem temporis.*
40 *Quid ſit ſucceſſio.*
41 *Tractatus de æuo, reſpectu temporis.*
42 *Reſpondetur obiectioni è Sacris allatæ.*
43 *Demonſtratur error per Angelorum operationes.*
44 *Argumentum Scholis contradicens.*
45 *Probat Author multipliciter.*
46 *Profeſſio Authoris de tempore.*
47 *Hebetudo quædam in vera motuum diuiſione & menſura, quoad motum diei.*
48 *Horologia.*
49 *Error horologiorum.*
50 *Menſura ab Authore excogitata.*
51 *De diebus Criticis.*
52 *Notatur Paracelſus.*
53 *Criſis medenti parit infamiam.*
54 *Friuolitates.*
55 *Anni climacterici conſideratio.*
56 *Aſtrologorum pertinax ſubterfugium.*
57 *Iam deficiunt pro medietate ab aſſerto numero climacterico.*
58 *Numeri Sabbatharius, Iubilæi, enneaticus, &c. ſpectantur.*
59 *Hebdomadas non tam ob numerum, quàm ob perfidiam Iudaïcam introducitur.*
60 *Concluditur tractatus pro vita longa.*

1 DE vita longa ſcripturo viſum fuit tractatum de tempore præmittere, eò quod vita longa inſeparabilem debeat reſpectum ad durationem. Nec tamen id à me ſic primo loco ſtatutum, quaſi vellem vitam metiri per tempus, quin potiùs propriè loquendo, Durationem vitæ computo, in relatione ad dies & annos, quos mox demonſtrabo non eſſe tempus. Paradoxa quidem (fateor) at nihilominus vera doctrina. Etenim Ariſtotelem alibi oſtendi initiorum naturæ penitùs ignarum, & materiæ Phyſices penurioſum, ac proin tempus, locum, vacuum, infinitum, fortunam atque eiuſmodi abſtractas conſiderationes, planéque peregrinas in ordine naturæ, tanquam Inſtituta Phyſica eſſent, totus ridiculus expoſuit. Ego autem vitæ longæ præmiſi ſpeculationem Temporis hactenus ignoti: Quapropter in eius elucidationem hanc ſtatuo.

PROPOSITIONEM.

2 Tempus non aliter, ab Æterna duratione ſeparatur, quàm lumen diei, non apparente ſole, à lucidiſſima luce corporis ſolaris.

3 Credo enim viam, veritatem, vitam & rerum omnium eſſentiam eſſe Deum ſummè glorioſum. Item eſſe Principium, in quo vniuerſa ſunt principiata, viuunt & mouentur. Dico itaque, quod etiam non dato corpore vel motu: attamen tempus, locus, ſitualis habitudo inuicem, atque diſtantia eſſent eadem, quæ modò ſunt. Siquidem extra cœlos creditur locus interminatus, omni priuatus corpore, & motu: repletus tamen Spiritu, ſuâ magnitudi-
4 nis infinitudine illi adæquatus. Pariter, tempus
intelligo non loco, non corpori, non denique motui alligatum: ſedens ab iiſdem ſeparatum. Proin nec tempus mendico ex circunſcriptione motus cœli primi mobilis. Nam prout motus cœli fit in loco, ac ſi eſſet loci quædam menſura: tamen ſicut locus non eſt motus, quanquam in loco fiat: ſic neque motus eſt tempus, quanquam in tempore contingat. Neque enim tempus poteſt generari per motum, vel in vtero motus, ſi generatum ſit in ſpecie ſimile ſuo
generanti. Enimverò Annus, Dies, Menſes, & 5
Nox non ſunt tempus: ſed menſuræ & accidentia rerum in tempore contingentium, planè peregrina, & externa tempori. Sic nempe dies noſtra, alterius nox eſt. Interim vbique idem Tempus in toto vniuerſo. Ver, æſtas, autumnus, hyems, non ſunt tempus: ſed alterationes aëris, ordinatæ in alteritatem & viciſſitudines rerum. Pueritia item, adoleſcentia, iuuentus, vigor & ſenium non ſunt tempus: ſed nomina alterita-
tum corporis atque vitæ. Etenim Scholæ, præ- 6
terquam quod doceant Tempus, vel eſſe ipſam menſuram primi mobilis, vel ſub eadem ſaltem concludi (nondum enim id determinatum) volunt inſuper, quod indiuiſibile quodlibet punctũ temporis phyſicum in ſe habere actu & realiter infinita puncta mathematica. Quandoquidem poſitiuum reale infinitum, prout & indiuiſibile actu, quod in ſe non eſt poſitiuè intelligibile, quodque ideo Scholæ negant poſſibile: iam in quolibet temporis minimo puncto donant vltro, id eſt, meris ſomniis conſpurcant naturæ cognitionem. Neceſſario itaque ex datis illarũ
ſuppoſitionibus ſequitur, vnamquamlibet par- 7
tem temporis non eſſe temporis, ſed punctum aliquod mathematicum, indiuiſibile, atque adeo ſine duratione extra & præter tempus. Itaque quod etiam tempus conſtaret vel ex indiuiſibilibus partibus, vel tanquam aliquod productum eſſet, ex connexione indiuiſibilium & infinitorum punctorum durationis. Vt nec ſic quidem reuerâ eſſent indiuiſibiles atomi ſiue puncta durationis: ſi per ſui connexionem in aliquid diuiſibile conſurgerent. Non attendunt, inquam quod indiuiſibile negatiuum nunquam poſſit per connexionem coaleſcere in eſſe aliquod præſens, actuale, longum, breue, magnum vel paruum, eò quod in ſe comprehendat merum
nihil in ente phyſico, id eſt, reali. Itaque ſibi in 8
verbo (indiuiſibile) contradicunt. Aſpexerunt quidem longum & breue Tempus: atque hactenus ſubter quantitatem reduxerunt. Demum etiam temporis eſſentiam ac totam circumſcriptionem conſtituerunt in ſucceſſione, quæ actualiter infinitis & infinitè indiuiſibilibus durationis punctis, in minimo quoquo inſtantis
phyſici puncto connexa ſtatet. Profectò vtrobi- 9
que ſe nimium addixerunt Matheſi, dum naturam inculcaſſe ſibi ſunt viſæ. Matheſis nimirum ſupponit in quoquo continuo infinita ſubdiuiſionis poſſibilia puncta, quas ſuppoſitiones interim natura neſcit, negatque phyſica: Quippe quæ attendit res prout ſunt, & non prout inſeruiunt ſpeculationibus menſuræ ſituum. Se-
pararunt dein Scholæ conſiderationem magni- 10
tudinis à conſideratione numeri, voluntque Tempus numero ſimilius, quàm continuo; Quaſi ſpecies ſimiarum, quatenus homini ſimiles ſunt, eſſet inter homines referenda, non autem inter belluas. Ridiculum itaque Tempus
à numero non ſeparaſſe toto cœlo. Putarunt 11
tandem numeros eiicere vnitatem: dum tamen vnitatum connexio omnes pariat numeros. In

quo & iſtud ſtolidum, quod zero pro vnitate
habeant, dum mille zero ſubſcripta ne vnitatis
principium contineant. Poſtremò & hoc fri-
volum, quod Binarius à ternario, ſpecie diffe-
rat, vt & hic à quaternio, licet duo binarij qua-
ternarium faciant & fiant: Idque non quidem
per generationem noui entis: ſed per colliqua-
tionem vtriuſque Binarij: quare nec ſpecies in
numeris agnoſco; ſed tantum ſolas alteritates,
commiſcibiles & reductibiles. Non enim pa-
titur natura ſe ad Scholarum lubitum ſubter re-
gulas coërceri: vt ſcilicet numeri ex ſe genera-
rent Species ſpecificas, quarum ſingulæ eſſent
13 mera totidem indiuidua. Species itaque eiuſ-
modi atque metaphoras à natura aliena ſcio.
Tempus itaque, quod in puncto infinitè indi-
uiſibili conſiſteret, à Scholis pro columna Phy-
ſices reputarunt. Quapropter magis confirmor,
14 quod quicquid Scholæ à Gentilibus deſumunt,
ſit inutile Sophiæ labumen. Etenim ſi alioquin
in actu indiuiſibilibus & infinitis durationis
punctis, aliquod infinitè correſpondens mini-
mum, ligaret proportionata infinitudine pun-
cta Temporis per ſubſecutionem durationis
(præter plurimas abſurditates) tempus neceſſa-
riò ſuum actuale eſſe haberet, antequam eſſet,
id eſt, eſſet non quidem in eſſe, ſed totum ſimul
in fieri: imò nec quidem ſic fieret, eſſet, aut eſſe
poſſet, vt eſſet, ſed vt periret antequam eſſet.
15 Igitur Tempus (contra Scholarum præſcri-
ptum) nec longum nec breue, nec antè nec pòſt,
nec menſura nec menſurabile eſt. Piguit ſanè
detegere debuiſſe, quod in tota Ariſtot. auſcul-
tatione Phyſica nil reperiam, niſi craſſam in-
ſcitiam abſurditatibus atque impoſſibilitatibus
ſtipatam. Quare compulſus fui vera ſcribere
ex commiſeratione Iuuentutis per credulitatem
16 abductæ. Imprimis itaque Scholæ iubent, tem-
pus ſuæ conſiderationis eſſe motuum menſu-
ram, cum jam ex ſuppoſitis falſitatis conuictis
conſtet, quod tempus nequeat metiri, nec ju-
dicare de duobus motibus eadem duratione (ſic
loquar) factis, vter alter ſit celerior. Nam
ſecundum præfatas ſuppoſitiones tempus ne-
ceſſariò ſe ſemper propinquiùs jungeret motui
celerrimo: eò quod ſit indiuiſibili propinquior
ac ſimilior. Denique ſi ſucceſſio temporis con-
curſu & auxilio indiuiſibilis infinitudinis con-
tingeret, & quod omnis motus iuxta duratio-
nem conſcriberetur termino, & quod nulla ſit
adæquatio ſiue proportio finiti ad infinitum;
minimeque, vbi vtrumque eiuſdem durationis
obtuitu conſideratur; neceſſe eſt ex Scholarum
doctrina, Tempus fore Primi motûs aut mobi-
lis menſuram incommeſurabilem, vanam, men-
17 dacem & incomprehenſibilem. Quippè defi-
niunt Tempus, vt ſit menſura motuum, in re-
latione ad durationem, ac velut per accidens
appropriaretur motui & ſucceſſioni per ſe, nem-
pe propter durationem. Enimverò ſi motus ſit
ita, ſuper aliquod immobile, vt hinc Ariſt. conje-
cerit (licet falsò) Primum Motorem neceſſariò
immobilem: quidni ſtabilitatem etiam duratio-
ni donent? Sub qua nimirum omnes motus &
18 ſucceſſiuorum proportiones debeant commen-
ſurari; Seminibus quippe vniuerſis ab initio
ineſt, nedum principium cuiuſuis motûs, ſed &
ſua durationum determinata periodus, cuique
motui propria: cum omnis varietas quarum-
cunque alterationum pendeat ex tarditate vel
celeritate motuum. Igitur motuum duratio in-
cluditur ſeminibus eſſentialiter, intimè, origina-
literque, velut principium formale atque dire- 19
ctiuum eorundem; Non autem quod tempus ſit
extera quæpiam conſideratio menſuræ motuum,
reſpectu durationis: cum eiuſmodi conſideratio
ſiue habitudinis relatio ſit tantùm externa acci-
dentaliſque rebus ipſis, adeóque merum ens ra-
tionis: non autem primordialiter eſſentialiter-
que inſita ipſis ſeminibus, prout eſt duratio. De- 20
nique ſcholæ ſupponunt ſpecies naturales in
quantitatibus continuis: Cum tamen conti-
nuum vel diſcretum non ſint res, ſed nudæ con-
ſiderationes rerum ſecundùm menſuram. Res
habent quidem ſuas ſpecies reipsâ, ſed illarum
conſideratio tanquam ens rationis caret eſſen-
tialibus ſpeciebus in Phyſicis: Pudeat igitur,
quod tempus inter menſuras & entia rationis
ſiue non entia ſtatuerint. Pudeat, inquam, ſcho-
las Phyſicas, plus ſe contemplatas Matheſin, 21
quàm ipſam naturam. Futile eſt itaque, ſpecies
in numeris, per quas in rerum natura diſtingue-
rentur, agnouiſſe: neſciiſſe tamen vnitatem eſſe
numerum: Vtpote vnum, in ſui alteritate non
minus eſt diſtinctum per vnitatem à quouis alio
numero, quàm eſt denarius. Neque enim vlla eſt
ratio, propter quam duæ vnitates magis conſti-
tuerent numerum, quàm vnica; ſiquidem in 22
binario adhuc ambæ vnitates ſunt diſcretæ &
diſtinctæ, imò integræ in ſuo illarum eſſe, nec
deſierunt aut abierunt in aliquod tertium pro-
pter earum connexionem: Nam binarius nil
deſignat præter binas vnitates. Vlceroſum eſt
itaque, duas res permanere in ſui priore eſſe
connexa, attamen ob ſolam iſtam connexio-
nem generaſſe ſpeciem, à ſe vtraque diuerſam.
Quocirca vnitas propriiſſimè eſt omnis nume-
rus, eò quod ex illa fluat omnis numerus, eſtque
omnis ideò numerus nihil præter vnitatum
connexionem. Vnde ipſa vnitas Diuinitatis ty-
pus eſt: eò quod exin omnes fiant numeri, at-
que iterum in eandem reſoluantur. Equidem 23
ſcholæ quoties per Matheſin aliquid concepere,
id ſtatim ſubter regularum generalitatem in na-
turam contorſere. Sic namque ex quatuor puta-
titiis elementis quatuor qualitates, complexio-
nes, ac humores confuſè adæquando, hæ rixæ
tranſlatæ ſunt vſque in aſtra, cunctaque ſuis fig-
mentis conſentientia ſtatuerunt. Quâ nimirum 24
methodo continuum ſpeculatum in Matheſi
aptarunt punctis linealibus, & tandem quoque
tempori. B. Auguſtinus fatetur quidem, tem-
pus aliquid eſſe, ſed neſciri temporis quiddita-
tem; quia ſcilicet falſis è Paganiſmo theſibus
imbutus. Quare erubeſco etiam atque etiam,
temporis eſſentiam velle explicare. Sed hunc
oſorem non timeo, qui iam in cœlis veritatem
adſpicit.

Imprimis namque à tempore ſucceſſionem 25
omnem abſtuli, qui iam magnis authoritatibus
Ethnicarum ſcholarum iugum excuſſeram. Si-
quidem initiò meditabar, ſtetiſſe cœlos, non ta-
men aliud tempus fuiſſe ſtante Sole, quàm mo-
dò. Itaque cœpi iſtam durationem abſque ſuc-
ceſſione motus cœli dimetiri: Et conſequenter
ſenſim didici, omnem à tempore ſequeſtrari
ſucceſſionem: & hanc duntaxat motui accom-
modare: Tum dein inſanum reputare, Solem
quandoque ſtetiſſe, & nihilominus adhuc hodiè
tempus intra cœlorum motum demergere.

Nam

Nam etſi detentio iſta Solis ſit miraculoſa, attamen duratio proin non fuit miraculoſa. Dein conſpexi, quod ab initio tempus iam eſſet, non-
26 dum exiſtente die, ſiue ante natam lucem & ſegregationem eius à tenebris. Cœlum ergo, Terra, aquarum abyſſus, tenebræ, & dies ipſamet erant, antequam cœli orbita definiret diem. In principio inquam creaturarum, non autem in principio temporis. Quia iſtud rerum initium includit aliquod Dum, vt ſenſus ſit: Quanquam Deus ab æterno ſtatuerit res creare: Dum tamen infinitæ Bonitati placuit emanare in operationem ad extra, tum *In principio creauit Deus cœlum & terram.* Atqui ante creaturam erat illud Dum, quia Deus non habebat opus creaturâ, vel creatâ duratione, nec res creandæ habebant opus creatâ duratione, imparis concurrente dignitatis principio vllo cum Creatore infinitæ poteſtatis. Nam ſi creatura non dependeret originaliter, totaliter, abſolutè ſcilicet & intimè à Deo tanquam à durationis ſuæ initio & fine, vtiq; nec Deus etiam eſſet immediatum ac totale principium, vt neque immediata vita rerum, id eſt, non foret α & ω illarum; Igitur intellexi inde, ſi natura quandoque ſtetiſſet radicata in duratione profluente citra medium ab ipſamet æternitate: illam & hodie ſic ſtare de-
27 bere ob eaſdem neceſſitatis regulas. Sciui namque mox inde, quod Duratio, quam tempus nominant, ſit ens reale: Itemque ſi tempus ab initio fuerit ante factam creaturam, non poterit vtique reputari inter creata. Nec enim eſt facta
28 mentio creati temporis. Perpendi etiam quod ſicut mobile eſt ita in loco, vt locus nedum exterius circumdet mobile (vtut interim ſic putet Ariſtoteles) ſed quaquauerſus locus penetrat ipſum mobile, ita vt intima quæque pars corporis non minus ſit in loco, quàm eius ſuperficies: non tamen proinde vice verſâ locus à mobili
29 comprehendatur: Ita ſcilicet & adhuc multò abſtractiùs Duratio eſt quidem rebus intima; non tamen à rebus afficitur, clauditur, vel apprehenditur. Locus etiam certam atque determinatam poſitionem quidem mutabilem à mobili: penitus tamen ab omni prorſus loco inſeparabilem. Atqui ipſa Duratio ſic eſt à rebus inſeparabilis, vt ab his nullatenus vnquam migret aut mutetur. Itaque cum duratio ſit ſupra & intra eſſe rerum, & ab his inſeparabilis: imò magis intima rebus, quàm ipſæ res ſint ſibimetipſis: Hinc igitur in tempore durationem planè
30 diuinam ſum meditatus, adeóque illo reſpectu ab æternitate non diſtinguendam: diſtributam tamen rebus, pro modulo cuiuſque recipientis. Atque ſic ſat probaui præfatam propoſitionem
31 Quamobrem tempus nec partes habet, nec admittit diuiſionem ſui, & per conſequens neſcit ſucceſſionem. Neque etiam ſomnia probat, quæ ſcilicet puncta actu infinita, copulata vel dirupta in ſe recipiant. Imò nec tempus eſt duratio magna vel parua, magis quàm plana, rotunda, longa, profunda, breuis aut lata. Quia reuera non eſt intra prædicamentorum ambitum; eò quod infinitum actu exiſtens eſt tantum vnicum, Deus nimirum, qui eſt omnia. Etenim ſi bonitas, vita, veritas, eſſentiaque abſtracto modo ſint Deus ipſe in creatis, negari pariter nequit, quin in iiſdem ipſa Duratio Deum repræſentet. Credo itaque verum tempus impermiſtum, ſine macula creaturæ, vbique & ſemper immutabile, nec vllo modo ſucceſſiuum. Vtque hoc propinquius conciperem abſtrahebam à tempore cuncta corpora, atque omnem ſucceſſiuorum alternationem ſiue motuum ſuccedentes viciſſitudines; Tempus primum clarè intellexi, quod tempus in ſuo eſſe nullam ferat aut debeat reſpectum ad motuum inſtabilitates, varietates aut menſuram. Siquidem tempus eſt id quod eſt, ſiue motus atque mutationes fiant, ſiue non: quippe non inueni Durationem relatiuam ad motum aut viciſſim, motum ad durationem niſi per accidens, & propter mentalem menſuram vnius ad alterum. Quod prorſus eſt impertinens: Siquidem tempus non habens ſucceſſionem, non poteſt inſer-
uire commenſurationi. At quia ſublunari loco 32
concluſi, Scholiſque Ethnicis perperam imbuti ſoliti ſumus in temporis duratione prioritates & celeritates cum ſuis correlatiuis indefinitè conſiderare, eò quod friuolo abuſu, motuum atque mobilium determinatio attributionis iuxta ſpatium conſueta ſit menſurari. Quæ tamen relationes prioritatis, ſi in trutina veritatis ponderentur, ſunt duntaxat attributa motuum, nequaquam autem Temporis vel durationis; Eò quod prioritas, tarditas, &c. dicant tantum relationem inſeparabilem ad partes motuum inſequentes, & tarditas comparat motuum celeritates inuicem; adeoque prioritas, tarditates, &c. non tam metiuntur tempus ſiue durationem, ſed tantùm in reſpectu motus diuturni. Humana ſiquidem, & indiſtincta imbecillitas peculiares omnes motus cum diario ſiue diurno, emenſa eſt per quandam ignauiam & hebetudinem. Vtpote non reſpiciunt motuum prioritates, non propriè ipſam temporis durationem ſed potiùs motus generalis vniuerſalem diſtantiam. Ac quanquam in cunctis inſit & adſit ipſa duratio temporis, hæc tamen eſt prorſus aliena à ſucceſſione motuum: Hic proinde cœptum eſt, tempus velut ens ſucceſſiuum atque caducum per inſtans ſingulum conſiderari. Præſertim quod Scholæ ſtoliditates vulgi imitatæ tempus tandem cum cœli motu confundere conſueuere. Non mirum igitur, ſi talibus initiis magni Heroës temporis quidditatem conſiderantes, eandem concipere non potuerint. Quippe cum inuoluat actuale infinitum (quod vnicum eſt æternum) ex ſeipſa eſt neceſſariò
per finitum incomprehenſibilis. Etenim tem- 33
pus putatum eſt ſuccedere ac partes habere, quia partes in motibus ſeſe ſubſequerentur. Cum tempus & motus ſint res diſparatæ, & tam procul diſſitæ ab inuicem, quantum res caduca & finita ab infinito. Non enim etſi motus fiat in tempore, plus poteſt motus per tempus commenſurari ab homine, quàm poteſt homo metiri per Deum ipſum hominem, qui in Deo eſt, viuit, & mouetur. Si enim Deus vellet impo-
ſterum omnem cœli curſum inæqualiter ſic in- 34
ordinatum, vt ad illum nullus motus adæquari poſſet, an proinde & tempus in ſeipſo fieret inæquale? Vel an deſineret eſſe, quod modo eſt? Imò ſi ceſſaret (vt olim ceſſabit) motus cœlorum, an proindè ceſſabit tempus pariter? An ipſum nunc non ampliùs nunc eſſe? quid enim ad tempus attinet, quod in tempore contingit? Siquidem ſuum eſſe habet liberum, ſine reſpectu, reflexu vel reciprocatione ad aliquid aliud. Tempus ſanè non eſt nobis datum in menſu-

ram, vel vt in ſeipſo ſit menſurabile: Sed habet eſſe liberum in eo, vnde omnis eſſentia. Per exemplum: Deus ineſt vnicuique creaturæ. Etenim bonum quatenus omne bonum, non autem hoc & illud eſt Deus: In quantum verò eſt hoc vel iſtud bonum, non eſt omne bonum; atque in tantum habet eſſe in creatis. Equidem vt Deus eſt vnicum in omnibus bonum, ita viciſſim & omne bonum eſt eſſentialiter hoc vnum verum bonum: Similiter Deus omnibus vbique præſens, & ſua duratio eſt duratio omnium ac ſingulorum. Pariter quoque lumen Solis eſt ens & aliquid in ſeipſo (illuminat quippe & calefacit) extra tamen aut citra Solem eſt nihil; Eodem modo æterna duratio in creatis eſt tempus: quod extra vel præter æternam durationem eſt merum nihil, priuatiuè & negatiuè. Quapropter *quamdiu* erunt vlla creata, nunquam deſinet eſſe tempus. Dixit Dominus: *Tu es filius meus; hodiè genui Te.* Quia æternitas non eſt, niſi vnicum nunc, vnicum hodiè. *Ex vtero, ante Luciferum genui Te.* Chriſtus ex vtero natus in tempore, & tamen ante Luciferum. Quia in tempore nulla eſt prioritas vel ſucceſſio. Ante ergò deſignat prioritatem ſucceſſionis motuum & excellentiam dignitatis: non autem prioritatem temporis. Quia ab initio in conſumptionem ſeculi non niſi vnicum nunc. Sic nempe agnus ab origine mundi immolatus, eiuſque mors ſaluat defunctos ante incarnationem Domini; quatenus incarnatio beatifica motum reſpicit. Saluat nimirum anteriores, iuxta curſum vitæ præcedentes, ac reſpectu motuum inter ſe inuicem collatorum: non autem obtuitu durationis. *Vt non rapiat eas leo, nec infernus deuoret.* Preces enim illæ pro defuncto dudum poſt mortem, cum tamen mox ab exſpiratione plerumque ſuum iudicium ſubeant animæ. Quare preces eiuſmodi fruſtra eſſent, ac ſerò nimis inſtitutæ, ſi tempus eſſet ſucceſſiuum. Eccleſia ductore triumphat Paracleto, nouit proin, omnia futura eſſe in eodem temporis nunc, ac ſi antequam oppeteret, contigiſſent preces. Sapiens enim adſtruit, Deum omnia ſimul feciſſe: Geneſis verò ſextidui hiſtoriam ſcribens totidem quoque dies conſumptos ait. Quæ proin contradicerent, ſi tempori detur ſucceſſio. Sex ergò dierum ſpatio cuncta ſunt creata: Vnico tamen temporis permanente puncto. Sic namque Diabolus futura prænouit, in ſucceſſione motuum: quatenus præſentia in vnico temporis nunc. Stellæ quidem ſunt in tempora, id eſt, ad temporum viciſſitudines ſiue motuum varietates: non autem ad durationem vitæ noſtræ, cuius eſt ſtatutus ter-
35 minus ab Omnipotente. Enimverò prioritas difficillimè ſequeſtratur à tempore. Nam quamuis abſtrahamus tempus à loco, motu & corpore: attamen propter oppoſitam conſuetudinem, reique nouitatem, perquamdifficile eſt à prioritate in tempore deſueſcere, non ſecus atque quis ſiniſtra panem ſcindere, id illi eſt dextra moleſtum, licet plura alia per dextram ritè obeat. Proinde tamen difficultas vel diſſuetudo intelligendi nil quicquam in rebus mutat, aut temporis eſſentiam obligat, vt noſtris ſe accommodet erroribus. Quid enim ad tempus attinet ipſa prioritas motuum in corporibus? Quidue nocet tempori prioritas, quæ ſoli debetur motui? ſi per inſcitiam in tempus ſit tranſlata? Quia autem motuum prioritas in ordine ad durationem dicit immediatum reſpectum ad alium motum (dierum ſcilicet & annorum) per quem omnes alios metimur motus, idcirco prioritas abuſiuè eſt traducta in Durationem. Alioqui ſanè prius conſtare deberet, quod ideò iſte diei motus eſſet tempus, eò quod in tempore contingat: quo probato, prioritas tum poſſet referri ad Durationem, & non aliàs: ergò numquam. Mihi autem in rerum diſtinctionem ſat eſt, quod duratio ex motu in ſui eſſentia nequaquam dependeat, ſed in ſe ac præſeferat quandam Diuinitatis vniformem conſtantiam, per quam nempè ita ſit permanens, quod ab omni viciſſitudine ac prioritatis ſucceſſione maneat prorſus libera, aliena atque à rebus rerumque ſucceſſiuis motibus planè independens: Ergo in nullo prædicamento col-
locanda eſt duratio. Cumque nullo modo in 36
relatiuorum ſeriem pertineat, ideo per conſequens duratio nullum dicit internum reſpectum ad res, niſi per accidens: idque etiam non niſi iuxta miſerum deceptumque rationis diſcurſum, facientem proportiones inter mobilia; & adhuc dumtaxat in quantum ſunt mobilia, in ordine ad motum localem vel alteratiuum: non autem in ordine ad eſſe reale illorum. Spectant nempe ad caduca mobilia, certi fluxus prioritatum & poſterioritatum in ſuis motibus, cum quibus ad deſtinatos periodi fines, adeoque ad interitum ſuum properant. Sed totum iſtud quid refert ad tempus? An enim propterea etiam Tempus currere debet cum omni atque ſingulo motu? Vtique ſic tot eſſent tempora ac durationes, quot motus. Vel ſi vnicum tempus currat vniuerſaliter cum omnibus & ſingulis motibus, cumque ipſum eiuſmodi tempus celerrimè omnibus aliis motibus præcurreret, tardus curſus vitæ corui flueret inæquali tempore cum gyro volubilis rotæ. Quapropter non ſub vnica duratione ſimul fluere potuerunt. Itaque tempus ſuum eſſe vel eſſentiam habet immobilem, immutabilem, impartibilem, ac impermiſtam rebus, non ſucceſſiuam, ſed ſimplicem & liberam ab omni reſpectu ſui intrinſeco ad creaturam. Quantumuis tempus ſit magis intimum rebus, quàm ſint
res ipſæ ſibiipſis. Suppono itaque tempus in 37
Deo ter glorioſo eminenter & eſſentialiter: In creatura verò dependenter, ſubiectiuè & ab
emanatione ad extra participatiuè. Lex fati 38
quidem permittit motus vitæ inſequi iuxta inhærentem mobilibus diſpoſitionem affixam ad certum præſcriptumque deſtinationum ordinem. Sed eiuſmodi affixiones & ordines non ſunt ipſius temporis; Conſequuntur videlicet ſuum ante & poſt, ſuum tempeſtiuum, opportunum & ſerò ad ſubſecutionem motuum & mutationum eorundem, non autem temporis.
Nil namque poteſt cogitari abſurdiùs, quàm 39
quod vnicum tempus ſucceſſione quadam moueretur, ſubſequeretur atque ſeipſum faceret Veſallum ad infinita puncta, indiuiſibiliter quidem, in ſui prioritate & diuiſa inter ſe per ſuppoſitionalitatem: quæque tamen in inſtanti minimo ſingulo eſſent coniuncta, & quæ abſque vlla ſui extenſione perirent ſucceſſiuè ante ſui connexionem: Et quod talis chymæra eſſet menſura certiſſima cunctorum motuum. Imò quod tempus per eiuſmodi indiuiſam punctorum

ctorum copulam mutuamque atque indeſinentem ſucceſſionem cogeretur moueri atque ſubſequi ſucceſſiuè: & hunc tandem infinitis indiuiſibilis pũcti motuum eſſe diſtinctam omnium motuum regulam & temperamentum. Hæc tamen adeò ſtolida dogmata propinantur adoleſcentiæ ſub primo ætatis vere pro naturali

40 Ariſtotelis auſcultatione. Prioritas igitur nequaquam terminatur reſpectu temporis, ſed fati, relati in ordine ad motus: ſine reſpectu vnius motûs ad alterum. Nam motus localis non tangit eſſentiam loci: ſed res quæ ſucceſſiuè mouetur per locum, dicit duntaxat reſpectum per accidens ad locorum ſitum; Interim reſpectus ſituum ſiue loci ad locum manent ſtabiles, immoti, immutati, nec in minimo tangunt locum, ſiue res ſit mota in ſitu, ſiue non; Cum ſucceſſio motus localis ex parte motus ſit peregrina loco. Potiori profectò iure hæc intelligo fieri cum tempore, eò quod tempus non ſit relatiuum vllâ ratione internâ, ſed ſit quid abſtractius æternitatique propinquius in intel-

41 lectu & in re, quàm ſit locus. Tempus igitur neſcit ſucceſſionem nec ex parte motûs nec rei motæ: quippe ſucceſſio nil aliud eſt, quàm proportio ſucceſſiuorum in ordine ad motum; & quanquam inſit motui ipſa duratio, non proinde tamen hæc induit naturam ſucceſſionis motuum. Quotquot autem putarunt tempus ens ſucceſſiuum partibileque; illud quoque laxatis habenis cum mundi interitu occaſurum & periturum credidere: æuum verò ceu nouam creaturam in eius vicem, abſque ſucceſſionum

42 medio ſubſtitutum iri. Hoc nempe ſic autumatum, neſcita temporis quidditate. Etenim dum hoc de tempore dicunt, manifeſtant, ſe non loqui de tempore, & ignorare ſui durationem: qui tantùm loquuntur de motibus, horumque viciſſitudine, in durationis contingentia. Siquidem etſi duratio rebus inſit & adſit, nil tamen habet cum rebus commune, ſiue comburantur, ſubmergantur, putreſcant, moueantur, dormiant, incipiant vel eſſe deſinant; quia duratio non retroſpicit ad res, ſed imperfecta, ſemperque ſibi æqualis perſiſtit. Forſitan enim illos

43 abduxit Textus. Poſthac non erit tempus amplius, non attendentes tempus ibidem ſumi pro diebus anni, pro meteoron viciſſitudine, & opportunitate pœnitendi, iuxta tritam nimirum locutionem. Non autem quod cum mundi interitu ceſſaret duratio, quæ modò eſt, ſemper fuit, & erit. Nam æuum quod Angelis deputatur, nullatenus diuerſificatur à duratione, quam temporis vocant. Cogita nempe animam corporis inquilinam, diem, noctem, nec item ſenium experiri, vt neque ſucceſſionem habere: Eſt tamen in vnica & eadem duratione, & in eodem nunc, quo altera anima, à corpore ſeparata, exſiſtit. Quippè loci & mutatio conditionis animarum nequicquam tangit, afficit durationem, aut eandem ſibi obligat, vt proin in ſui eſſentiam migret. Sed eadem duratio æternitatis fluit emanatiuè in omnia, & ſuſtentat ſingula: ſui proinde tamen ſimplicitatem non amittit, quanquam res eam participantes eandem aliter atque aliter ſuſcipiant, Res enim in & ſub duratione ſubſiſtit: à qua ſi exciderit, in nihilum

44 abit. Angelus enim ideò in ſui ſubſtantia & eſſe fruitur tempore continuo ſine ſucceſſione & partibus, cuius nihil eſt magnum, paruum, longum, breue, prius, poſterius, menſura & menſurabile. Cum igitur iuxta Scholas ſit eiuſmodi duratio pro Angelis, quam æuum dicunt, & à tempore ſublunarium diſtinguunt, idque ſiue in Cœlis exſiſtant, ſiue in terris: admittuntque opera Angelorum commenſurari tempore ſucceſſiuo & diſcreto, concludo, cum Angelus nequeat eſſe ſimul in duabus durationibus, toto cœlo & genere differentibus, quarum vna ſcilicet competat ſibi & altera ſuis operibus: quorum vtrumque interim vnicum durationis nunc continet, neceſſarium, fore quod ambæ iſtæ durationes in vnicam prorſus liqueſcant, diuerſam tantùm accidente reſpectuum, id eſt, ficto mentalique non-ente: vnicam, inquam, neceſſario reali actu exſiſtentiæ numeri. Adeoque tempus eſſe idem planè reipsâ cum æuo & manere immutatum in æternum. Sat autem mihi, quod Scholæ agnoſcant aliquod tempus continuum nec ſucceſſiuum, quod æuum vocant. Ego non cogor ob illarum mentales diuerſitates tempus ab æuo disjungere. Nam ſi vi- 45
ciſſitudo rerum motuumque tempus ab æuo ſeparent, eo ipſo reſpiciunt magis ipſam viciſſitudinem, quàm durationem; cuius tamen determinationem ac definitionem attendere ſe putant. Siquidem id conuincit, quod, ignorata hactenus temporis quidditate, fruſtrà tempus diſcretum ſegregauerint à continuo ſiue æuo. Cum nulla vſpiam ſit neceſſitas ſucceſſionis in duratione, eóque magis, quod aſſignent vtrique præfatæ durationi quoſdam reſpectus, qui toto, vt aiunt, cœlo exulant à natura durationis. Vtpote qui duntaxat pariunt differentiam rationis ſiue non-entis, quod æquiualet, ac ſi durationum ambarum diuerſitas ſit in reipſa merum commentum. Id quod ſic conuinco: Tem- 46
pus eſt ens: Ergò creator vel creatura: Si ſit ens ſucceſſiuum, ergò non eſt ſubſtantia creatoris vel creaturæ. Sin autem velint eſſe accidens (nam de ente neutro inter ſubſtantiam & accidens Scholæ nondum mentionem fecere) ſaltem ſubjectum inhærentiæ pro tempore deſcribere debuiſſent. Conijciam itaque: non ſubiectum temporis erit cœlum, nam, ſic caduca & ſublunaria non haberent temporis durationem ſibi propriam: eſſet duratio peregrina, aduena, præſtitaque caducis. Itemque ſi ſublunare vnum de Tempore, vt de accidente ſibi proprio participaret, non proinde & aliud ſibi vicinum de tempore gauderet. At ſi malint caduca ſingula participare de Tempore cœli: ſaltem creata ſingula non haberent differentem durationem, ſed ſingula permanerent in eadem cœleſti externa duratione participatiuè. Imò citiùs ſublunaria haberent reliquas omnes manifeſtas cœlorum qualitates atque proprietates, quàm eorundem durationem. Ergo non participant de mutuata cœlorum permanentia in duratione. Quod ſi verò ſua competat duratio ſingulis propria, adeò vt res ipſæ ſint ſubjecta inhærentiæ, durationis non aliunde petitæ, ac tanquam eſſentialiter initiis ſeminalibus incluſa eſſet durationis determinatio, iam apparet lumen Diuinæ prouidentiæ in tempore, vt ſit regula creati, non autem ipſum creatum; in Deo quippe ſumus, viuimus & mouemur. Sic etiam in duratione, quæ nec etiam eſt creata. Alioquin enim ſi tempus velut accidens aut concomitans inhæreat rebus ſingulis, præter innume-

ra enim abſurda, ſaltem tot erunt diuerſa tempora, quot rerum atomi. Et quicunque nunc ſimul in eadem duratione ſubſiſtunt, habebunt totidem diuerſas durationũ eſſentias, & exſiſtẽtias, eritque tempus actu diuiſum in infinitum: Et omne accidens, naturaliter alicuius ſenſuum objectum non erit vllo ſenſu perceptibile in du-
47 ratione temporis. Quamobrem cogor in tempore agnoſcere vniuerſalitatem quandam ſimulque & ſingularitatem ſingulis rebus propriam, & rebus magis intimam, quàm res ſint ſibiipſis. Item fateor regulam atque determinationem propriam, quæ rebus ſingulis largitur durationem præciſam, viciſſim tamen à rebus impaſſibilem, inapprehenſibilem aut coërcibilem. Quapropter agnoſco tempus eſſe ens, quod dat & diſtribuit omnia omnibus,) iuxta deſtinatam participationem durationis æternæ, idque in confuſionem atheorum. Conſidero itaque tempus tanquam æternitatis emanentem ſplendorem, quique citra vel extra æternitatem non magis ſubſiſtit, quàm ſplendor lucis citra lucem. Tempus itaque nobis eſſe debet manuductio ad ſuperintellectuale, vnum, æternum, infinitum, intimum cuilibet rei, nullatenus tamen permiſtum concluſum, apprehenſibile, aut detentibile; In quo omnis rerum eſt quidditas, cui ſit laus & gloria in ſui æternitate!

Paganica ergò locutio eſt barbara & abſurda, quod tempus nos conſumat aut deuoret, quoniam nulla eſt actio aut paſſio temporis in nos, aut à nobis: Non temporis vitio perimus, nec mors eſt facta à tempore magis quàm à Deo. Motuum enim diſpoſitiones cauſæ ſunt ſecundæ mortis, non autem tempus eſt de natura motuum. Iudicia quippè diuina diſponunt quælibet ob rationes ſibi notas.

48 Mirandum interim, quod dies ſit menſura motuum, tamẽ diei nullam præſcripſerint præciſam menſuram. Subdiuiſiones quidem fecere horarum, minutorum, ſecundarum, &c. per ſexagenarium. At nemo hactenus oſtendit præciſum ſpatium vnius ſexegeſimæ minuti; Hæſitatum nempè in praxi. Imò præter meridiem, nullum eſt diei ſtabile momentum. Id etiam ferè vbique variat, adeò vt puncti meridionalis certitudo non tam ex Solis cœlique motus, quàm ex reſpectu ſitus ſphæræ pendeat. Nemo itaque certum definitumue nunc vel conſtans punctum edocuit, quod aliquid contigerit, niſi habito
49 Eclipſium reſpectu. Imitati globum mundi, dum Sphæram diuiſerunt per punctum meridiei & poli altitudinem: at cum Sol non ſemper nec vbique pro voto conſpicuus, rotas excogitarũt, aliquot vicibus per diem circumuolutas, quæ quia ſeipſas non eſſent mouendo, pondus appenſum eſt, ſicque diem menſi ſunt. In quo mox error obortus, eò quod pondus ob funium lon-
50 gitudinem accreſcens inæqualitatem faceret. Incertior, adhuc dierum menſura per inuitam chalybis contorſionem; quia hactenus nondum certò conſtat exquiſita proportio inter robur, cuius intorti chalybis renitentis & intra cochleam ſiue funis tendentis elongationem ab axe. Eſt namque flante boreâ, ſeipſo, ſolitoque contumacior. Nondum ergò proportiones minimorum minutorum in motu. Semifuſa Muſices adhuc eſt incerta, eò quod ad pauſam in-
51 tegri reſpiciat, quæ ad lubitum citatior eſt. Ego ex menſura motuum in duratione primum dimenſus ſum bombardarum & cuiuſque pirij pulueris robur ac bonitatem. Nam ſi catapulta diſtet à muro demoliendo 200. paſſibus, emittens pilam 22. librar. cum pulueris notæ, bonitatis libris 10. Notetur autem, quantum pilæ ictus tardet poſt accenſum puluerem; iam verò diſtando per 250. vel 400. paſſus cum eiuſdem ponderis pila non excauata, eiuſdemque pulueris æquo pondere, notetur an ictus ſenities reſpondeat proportioni diſtantiæ. Idem periculum fiat in bombardis maioribus & minoribus. Itaque ſegnities ſiue tarditas ictus deteget, quantum renitẽtiæ aëris diſtantia pariat, quantumque bonitas pulueris acceleret, quantumque cauitas in pila ferrea demat, vel ſi ponderato plumbo repleatur. Ego autem eiuſmodi motuum celeritates, poteſtates atque proportiones, diei item minuta ingenti quandoque iucunditate ſum dimenſus. Appendebam ad clauum pondus libræ vnius tenui filo, longitudinis vnius pedis, pendebatque pondus liberum in aëre; Mouebam autem pondus, vt pulſaret in aëre batilli campanæ inſtar. Dico igitur, quod omnes ac ſinguli pulſus conſequentes ad vltimum vſque erunt vbique locorum primo pulſui æquales. Nam quantum primus pulſus major eſt tantò conſequentes ſunt minores, atque ideò tanto poſſunt eſſe tardiores in motu, non autem in initio aut eorundem fine. Item ſiue filo appendatur vnica libra ſiue plures, non tamen proinde erunt inæquales. Sed ſi filum ſit bipedale, erunt ſinguli pulſus præciſè duplo tardiores; Igitur iuxta fili longitudinem accelerantur aut retardantur pulſus. Sicque mora cuiuſque motus præciſè notari poteſt. Æqualitatem autem pulſuum iſtorum notabit Muſicus. Denique cum vis motiua ſit vtrobique vnicum initium motus æquale, moderatiuum celeritatis iuxta loci diſtantiam: idcircò neceſſum eſt, pulſum tàm vnius libræ, quàm plurium eſſe æqualem. Suppono itaque pulſum bipedalis longitudinis eſſe mediocris, pauſæ, poterit ergo ille pulſus in 16. minores diſtinctos ſubdiuidi, poteritque in gnomone obſeruari, quot pulſus fili pedalis dederit horæ quadrans, ſicque annus præciſè commenſurabitur.

Quantum autem ad dies criticos attinet, ob- 52
ſeruatio quidem in natura baſin habet, quatenus Archeus noſter cœlorum rhythmum explicat. Equidem Luna ſemper 14. die proceſſit ad ſocum ſibi oppoſitum, quo ferebatur prima die. Cenſetur idcirco natura Archei vires oppoſitas nacta: Pariter ſic & ſeptima dimidium oppoſitionis habet, vt & Lunæ aſpectum quadratum ad punctum initij. Proinde namque 7. & 14. dies ſunt mali reſpectu morbi: boni autem reſpectu Archei humani. Rata ergò dies critica extra morbos acutos; vtcunque aliter cenſerit Paracel-
ſus. Sedulo tamen notaui, quod nuſquam ſit cri- 53
ſis, vbi Medicus artis ſuæ gnarus morbum ante
criſis expectationem ſubſtulit. Etenim vt natura 54
ordinariis gaudet motibus, iiſque aſſueta eſt, & vnitate virtutis motricis gubernatur lubens: ita quando totum morbi negotium ſuis incumbit tantum humeris, ſtatas ipſa cit criſes, quas alioqui medelæ anticipat bonitas prauitaſque retardat vel perdit. Sic nempe dies criſeos 14. in quadrageſimum protelata eſt. Boni ergo & fidelis Medici eſt negligere criſes; Præſtaretque ægros Medente caruiſſe, quotquot per criſin euadunt, multò magis, quorum criſis tardior eſt. Glorien-

tur

tur enim Scholæ de criticis, criſin ſtatuant, doceant naturã præliari, cum morbo, ſit ipſis criſis ſine lite & iudice. Mihi ſaltem viſa impertinens ſimilitudo prælij illius & ineptè criſeos transſumptum nomen. Commenta enim huiuſmodi de manu in manum tradita, quibus omne agens ob ſolas contrarietates litem ſubſtinere creditur; Vno enim abſurdo dato, plura mox ſubſequuntur catenatim. Docui namque alibi, naturam neſcire contraria, nec morbum præliari. Naturam ſcilicet plus morbo, vt ouo, incumbere, quàm quod ſit contraria: Si natura ſola ſit morborum medicatrix. Sicque cuncta maturat, vt ad finem perueniat, adeoque ſic etiam morbi finem intendit maturando media. Ita nec morbus repugnat naturæ, dum maturatur, non magis, quàm ouum, dum fouetur, cum fouente gallina pugnat. Morborum namque ſeminibus deſtinata eſt ſua periodus: non quidem quæ myſticis dierum numeris debeatur, ſed ſolis maturitatem exigentiis. Nam ſi cocta & non cruda ſint mouenda iuxta Hypocratem; Sagax ac mitigatus naturæ Rector ſtatis momentis ſuas nouit maturitates, quas ipſe ſolus perficere cogitur, non quidem ob diſtinctam morborum animoſitatem in certamine: ſed maturatis ſordibus, deſiſtunt adhærere ſolis partibus. Aſt quorſum tantus criticorum dierum commentarius (iunior quinque libros de criticis conſcripſi, quos dein Vulcano obtuli) ſi oporteat ſic eſſe inſtructum Medentem, vt morbum periculoſum reddat inſontem, & longum abbreuiet, id eſt, præcidat, ne in criſin protele tur? Criſis ergò, vt iudicium ſonat, eſto iudex & accuſatrix medentum, & baiulantis ſolius naturæ teſtimonium: quia tantùm contingit Criſis, vbi viſcidum adhæret vel ſonticum concluditur, & vltimatã maturitate ſequeſtrari optet.

56 Quantum verò ſpectat ad annum Climactericum tractum ex productione numeri ſeptem in nouem, nimirum in annum vitæ 63. ſtolidùm eſt inuentum: quippe ſeptuaginta anni, dies hominis, &c. ergò impoſturam falſi incuſant Sacra apud Chriſtianos, adeoque Dæmonis eſt inuentum, qui hoſtis vitæ noſtræ procurat mortis metu ſenes ante ſtatutam horam percellere. Alioqui namque quid facit numeri in numerum productio ad curſum vitæ? Anni quidem in ſuas meſſes atque maturitates properant & recurrunt. Quare & annorum reuolutiones reuolutionumque numeri potiùs recurſuum identitatem, quàm numerum aut vitam reſpiciunt directè, nulloque modo ad numerum præteritum ſe referunt, eò quod anni ſinguli deſinant in præciſam ſui ſingularitatem, nec ſe reflectant ſuper præcedentium pluralitatem (Inter reliquos aliquis ſtupidè ad numerum numerantem.

57 Profectò vt pium eſt & Chriſtianum vitam agnoſcere à manu Conditoris, Principis vitæ: ita præditorum eſt vitam à Planetis & numeris mutuaſſe. Etenim quanquam Deus certo ſpatio cuncta diſpoſuerit ex ſuo libitu & beneplacito, ſtultum tamen eſto cauſalitatem attribuere numeris. Si plantæ prolificandi vim habuerint ante natas ſtellas, & vi verbi vegetent, eſt pudendum Chriſtiano vitam humanam ſuæque durationis & exſiſtentiæ poteſtates dediſſe numeris numerantibus. Annus ergò climactericus, ſiue aſtrorum numeratos recurſus, vel numerum recurſiuum, ſiue demum numerum numerantem ſpectemus, inanis eſt garritu, Sacris repugnans, quæ vitam à 70. ad 80. annos miſeram vocant, non ob annos præteritos, vt neque ob illorum numerum numerantem, ſed quia inoletæ ſunt ſeminibus neceſſitates à Principe vitæ ſic ſtatutæ.

Sed ſtentantur de numero Sabbatario, quia ſeptimus eſt. 58
Ad id repugnat quinquageſimo qui eſt Iubilei totuſque Sabbatarius, atque adeo annus ſeptuageſimus, quia ſepties decimus plus ſabbatizat, quàm ſexageſimus tertius; qua annus nonus eſt enneaticus, qui nil ad Sabbatiſmum confert. Si namque dies ſeptimus eſt Criticus propter poſitiones Lunæ, ergò non ob numerum: nec Lunæ cum numero annorum 63. climacterico quicquam intercedit commune. Etenim Aſtrologi iubent annum 56. in nocturnis natiuitatibus propter Saturni (pudibundam ſanè) frigiditatem duplatam: annum 59
verò 63. in diurnis genituris, propter ridiculas ſiccitates Mercurij & Martij, maximè periculoſum: Sed hi præterquam quod pro medietate ſaltem climacterico anno valedicant, contradicunt textui: *Septuaginta anni, dies hominis*, &c. denique deſciſcunt à numeris, dum qualitates elementorum in opem vocant, eaſque, delirando, in aſtra traducunt. Si mors in valle miſeriarum ſit calamitatum finis, deberet annus Climactericus eſſe quinquagenarius, qui Sabbatarius eſt ac Iubilei. Deus quidem hebdomadem in dies 7. diſtinxit, non ob numeri 60
myſterium aut dignitates; ſed quia prænouit, vix ſibi vacatum iri, niſi mandaſſet quamobrem ſaltem ſeptenum diem ſibi deberi voluit, vt toti vacaremus ſemel ſaltem in ſeptimana; Non 61
enim quod numerus ſacrum vel myſterium contineret, ſed ſuæ benignitatis teſtabatur indultum, quod de ſeptem ſaltem vnicum poſceret: Eia, ſi ſeptimum ſibi conſecrauit, cur addis & nonum, non ſibi conſecratum? Cur ſacro numero (vt ais) nubitis profanum, vt inde fabricemini climactericum? An tibi licitum eſt dies Deo ſacros feciſſe? Quomodo demum ſi ſeptem & nouem myſterium in ſe haberent, facies, quod numerus ex producto ſeptem in nouem ſacer erit? cum ſpeciebus numerorum iuxta vos nil poſſit addi vel demi, quin continuò ipſa mutetur ſpecies? Dies decem pro pane azymo ante & poſt feſtum præcipit Deus: ſed quid authoritatis iſtud dat pro denario: Vacandum ſibi imperabat Dominus diebus, quibus beneficus illis fuerat, nec nobis obſeruandi ſunt propterea. Ideoque nec ſacrum numeris addixit. Itaque poſteras Iudæorum perfidias continet iſta doctrina, quæ dein ex Aſtrologorum futilitatibus, melancoliciſque ſiue amentibus putationibus artes atque regulas ad inanem lubitum accommodatas finxere, quorumque aliquot maniacis remediis iam curaui, cum eiuſmodi obſtinatio ſuâ non careat amentiâ. Finaliter ergò conſtat, quod vita longa, quam tracto, non ſit reſpectu Durationis ſiue temporis: ſed motuum ab initio vſque in finem defluentium, quorum ſcilicet menſura in Durationis conſtantia non ſit ipſa Duratio, ſed motus al- 62
ter, qualis eſt dies, qui ſolâ ſui pluralitate vitæ metitur longitudines, quare Sacra disjunctim dicunt: In diebus illis. Itemque perdies virorum rerum contingentias deſcribunt non autem per temporum ſucceſſiones, quas pa-

ganiſmus introduxit, locutione penitus fabuloſa, quia temporis nulla eſt pars, ſucceſſio vel alteritas.

VITA LONGA, ARS BREVIS.

1 *Vita abbreuiari debuit meritò.*
2 *Conſideratio vitæ longæ ex dono Dei profluit.*
3 *Aliquot factiones diſcipulorum Paracelſi circa vitam longam.*
4 *Obiectio pro deſperatione de vita longa.*
5 *Quanta ſit vitæ longitudo penes autorem.*
6 *Cur terminus vitæ longæ tàm diuerſus.*
7 *Probatur vita longa.*
8 *Notatur Galeni inſufficientia.*

1 DE vitæ breuitate conquerimur ferè
omnes, at ſpatium vitæ ſat longum,
dierumque pluralitas ſatis magna, ſi
tota bene collocetur. Perpende enim,
quantum ſomnus, otia, vanæ occupationes,
parentes & amici tecum de vitæ ſpatio diuiſerint
ac tum diſcernes, noſtram de vitæ breuitate
querimoniam eſſe mendacem. Hæc Seneca
quandoque cenſuit. Christiani verò, qui mortem
introitum ad vitam ſperant, de vitæ breuitate
nequaquam plangere debent. Non certus
eſt Electorum atque reproborum numerus, qui
vt citiùs impleretur, propter multorum iniquitates
dies vitalis accurtari debuit, vt & numerus
accelerari ob feſtinantiam diei nouiſſimæ.
Alioquin enim, licet mundus totâ ſui amplitudine
eſſet fertilis, non tamen ſufficeret alendis
omnibus, ob præfatam feſtinantiam editis &
edendis, ſi horum quiſque ad vitæ longæ terminum
attingeret. Porrò quantumuis Iuſti merito
gaudere debent de vitæ ſuæ breuitate, & à
contrario ſenſu iniuſti plerique optent vitæ lõgæuitatem
(fortè namque in ſenio emendabuntur)
attamen cum nemini conſtet, an in Dei
conſpectu iuſtus cenſeatur; Potiſſimùm quod
in conſpectu eius non iuſtificabitur omnis viuens.
Iudicaui proinde, incumbendum vnicuique ſeriò
pro antiquæ benedictionis adeptione, obedienti
parentibus pollicita. Vita ergò longa viſa
eſt mihi totius Philoſophiæ apex, eò quod iucundam
atque vtiliſſimam pendat meditationẽ.
Dolenda imprimis ſummoperè mors perſonæ,
quæ mortalibus, patriæ ſuæue familiæ columna
foret, niſi propter aliquod melius ex mandato
vel permiſſione Dei obiret. Quiſque enim idcirco
in vitæ longæ amorem, deſideria & optatum
ſuâ fertur ſponte, ſoláque valetudinis aut
fortunarum ærumnoſâ iactura optatum mortis
ac vitæ tædia adducit deſperatis. Aſt vitæ longæ
adipiſcendæ ſola deſperatio indagantes terret,
eò quod anteactis ante Paracelſũ ſeculis Scholas,
de vita longa meditatas nihil, docent mu-
2 ta illarum ſilentia. Vtpote aſtu Satanæ mors irrepſit,
eiuſdem proin dolo quoque vitam longam
hucuſque ſuppreſſam non immeritò auguror,
cum generis noſtri ſit iuratus hoſtis. Quem
tamen vitæ longæ ſcopum Omnipotens nuper
in mentem humanam inſtillare eſt dignatus, vt
de his tanquam nomini ſuo glorioſis nobiſque
neceſſariis, poſt nouorum morborum conſcriptum
in nos exercitum, ſeriò penſitemus. Licet
donum arboris vitæ maneat in manu Domini,
quamdiù eius diſpenſator manere decreuerit.
Adepti nuperi ſpernentes qualitatum primarum
connubia, humorum collegia, prærogatiuas,
decubituſque, ſenſim ad medendi vnitonum aſpirarunt,
ſub quo remediorum ingreſſum ſe inueniſſe
primùm rati, ſe voti compotes factos,
gloriati: quibus ſucceſſere, qui reperirent rerum
ſubtilitates, ſeu medicinarum puritates
nondum ſufficere ad tantum faſtigium, quod
nempe ad vitæ longitudinem ingredi poſſent,
eò quod peractis accretionis noſtræ muniis ad
prima noſtri conſtitutiua non ampliùs penetrarent
ſeſeque commiſcerent. Dotem, inquam,
quam accreſcendo res ſunt adeptæ, ſi non intus
ad primum limen exuant, ſaltem non procul
intrò verſus radices homogeneorum deferant:
Longè autem adhuc abſunt, vt poteſtates
vitales à fluxu ſuo ad interitum detineant. Idcir- 3
co enim doctiores à Paracelſo deinceps in varias
opinionum factiones atque in deſperationem
vitæ longæ defecere: Alij quoque maiori
animo & ſpe allecti per pollicita Paracelſi magis
quàm rerum teſte experientia ſuffulti, multa
promiſerunt, quibus non reſponderunt poſteà
euentus: eò quod vitæ longæ radicem vna cum
Paracelſo neſciuerint. In arduis quoque deſponderunt
ignauiores dicendo: *Conſtitutus eſt vitæ
terminus, quem nemo præteribit.* Fruſtraneum 4
itaque cenſentes, quicquid audaculi de vita longa
promiſerunt. At non ritè perpendunt, quod
qui vitæ deſtinauit terminum, eadem opera
etiam quælibet media ad iſtum vitæ terminum
requiſita ſimul deſtinauerit; Fruſtrà alioquin
arbor vitæ in Paradiſo, fruſtráque de terra Medicinam
creaſſet ab initio, niſi rerum termini
naturales prolongari medendo poſſent. Etenim
ſi non vtar remediis, ſtatutus eſt mihi terminus,
quem non præteribo; iuxta illud: *Hei mihi, quod
incolatus meus prolongatus eſt*! Si Adam non 5
edat de ligno vitæ, ſtatutum habebat vitæ terminum:
at ſi comediſſet, vtique nec fuiſſet mortuus.
Eſt ergo ſpes ad vitam longam, ſola autem
defuit cognitio medij. Nec enim loquor
de Vita longa è Sciolis deflua; Eiuſmodi fabulas
Paracelſo relinquo. Nec denique is ſum,
qui annos vitæ longæ ad dies Mathuſalem extendo.
At magnifacio Neſtoris ætatem, aut Iohannis
de temporibus. Sed Paracelſus vitam
tercentum annorum, deſpecto nomine, breuem,
phyſicam & accuratam vocat, imò ſi non ad annum
ignis prorogetur, ſe indignam æſtimat, polliceturque
ſuorum arcanorum vi vitam Neſtoream,
nullo quaſi negotio ſecuturam. Aſt apud
me vita longa terminum habet 120. annorum,
vltimum verò trecentorum annorum, vtpote
quos aliquot animalia quotidiè ſpontè attingunt,
homo autem rariſſimè, idque non niſi inſolitis
quibuſdam locis. Cur autem vita longa 6
tanta exſpatietur amplitudine; fit, quod vtrobique
recipiatur per modum Recipientis. Non
enim arbor vitæ moderna me amplius nunc capacem
redderet minimæ dignitatis vel termini,
ob deprauatam, per multas procellas, vitæ
meæ lucem, cuius filum adhuc in lino præſciderunt.
*Implebit in bonis deſiderium tuum, & renouabitur
vt aquila Iuuentus tua* Nec enim dicitur
vt aquilæ, quia aquilæ non redditur iuuentus
priſtina. Sed aliqua renouatur non ſecus
atque ſerpens ſenectam & ceruus cornua

exuunt,

exuunt, licet interim non ceſſent ſub iſta renouatione ſeneſcere, adeò vt aquila feſtinet in canas plumas. Igitur ſic de vita longa loquor, non quidem quæ vſque in nouiſſimum diem, iuxta Paracelſi temeritatem, extendatur: Vt neque loquor de vita ſana, quæ ſit à morbis planè immunis: Sed de illa, quæ ſub virium aliquali protectione finem vitæ dilatat aliquandiu. Quæ media ſi puero & robuſto infanti exhibeantur, eoſdem ad præfatum terminum ſunt deductura, ſi iiſdem vti pergat. Qui ſi demum climata
7 quædam vitam protrahant, an pharmacho, cui vitæ longæ dos eſt, id denegabitur? Sæpè namque qui anno 50 perſpicillis vti cogitur, ſponte dein propria 80 ætatis ſuæ anno clarè denuò videt. Quidni ergo in toto ſiet per artem, quod in oculis contingit ſpontaneo vigore. Ego autem ſemper ratus ſum, quicquid ſemel fuit naturale (puta in Neſtore) poſſibilitati naturæ non repugnare. Nec etiam me mouet, quod Archiatri hunc locum intactum mutumque inuenerint,
8 ideoque & reliquerint: Quoniam Scholæ iamdudum deſperant ſapere ſupra Galenum, qui tamen inſtar Seplaſiæ quid pro quo ſubſtituit, & quidem pro vita longa libros de conſeruanda valetudine edidit ridiculos. Hanc enim totam circumſcribit frictionibus rectis, obliquis, tranſuerſis, & circularibus, magnum nempè in his, quæ ſuæ ſunt inuentionis, agens morionem & circulatorem, prout & ignarum excriptorem aliorum. Etenim quoties deficit, vnde exſcribat ſeria, miram ſic detegit ingenij pauperiem, vt in figurali frictione per aliquot libros deliraſſe ſit viſus. Atque ideo poſterorum nemo hactenus libros Galeni de tuenda valetudine commentario dignos cenſuit, aut de ſolo eleuare eſt aggreſſus: quin potiùs poſtera intepretatione Galeni iſtam doctrinam quiſque in culinæ mangonia, atque diætæ obedientiam ligauit. Sic nempè aſtu Diaboli vita longa in ſanitatem tuendam, atque inde in culinas migrauit. Ars ergo aliquot annorum, breuis, & vita longa, ſi ad ſpem reſpiciendum vitæ, quam laxa Ethnicorum doctrina neglexit.

MORTIS INTROITVS IN NATVRAM HVMANAM

Decus Virginum.

INDEX CONTENTORVM.

1 *Cur de morte priùs quàm de vita actum.*
2 *Cauſa finalis non eſt in naturalibus, vt nec Cauſarum prima.*
3 *Abſurda aliquot Ariſtotelis.*
4 *Author ſubſternit hunc tractatum cenſuræ Eccleſiæ.*
5 *Mortem quidem fecit Deus brutis: non autem pro homine.*
6 *Quid etymo mortis deſignetur.*
7 *Diabolus non potuit facere mortem hominis.*
8 *Homo effectiuè ſibi parauit mortem.*
9 *Qualis Protoplaſtorum immortalitas.*
10 *Quo medio ſtabat in homine immortalitas.*
11 *Quare mens ſit impaſſibilis.*
12 *Animæ ſenſitiuæ neceſſitas.*
13 *Pomi eſus continebat in ſe cauſas ſecundas ad mortis neceſſitatem.*
14 *Internæ pomi illius proprietates.*
15 *Homo ante lapſum carebat animâ ſenſitiuâ.*
16 *Mens imprimit ſui imaginem in ſemine.*
17 *Catena ex eſu pomi fluens.*
18 *Author quorſum hunc tractatum ſcripſerit.*

VITA quidem erat, priuſquam 1
mors eſſet: adeoque quamquam naturâ & duratione prior ſit vita morte, attamen pro hoc tractatu mortis introitus in vitam humanam piæ edit vitæ, eò quod non de vita immortali (qualis erat ex intentione Creatoris ante peccatum Protoplaſti) ſed de longævitate ſeu de prologanda vita dumtaxat agerem, cuius quia finis morte clauditur, terminatur ac definitur, debuit mors, tanquam tranſpoſitiua
termini vitæ, ſuis primùm cauſis determinari. 2
Equidem nō ſtudui imitari Ariſtotelem in hoc, docentem, finem eſſe cauſarum primam. Nam alibi opulenter demonſtraui, quod Ariſtoteles totius naturæ fuerit planè ignarus: quamobrem
iſtud axioma ſuum tam intra quàm extra natu- 3
ram eſt falſum. Quoniam ſi de primo motore Deo, omnium Archetypo, deque mundo inuiſibili ſit ſermo, certum eſto, quod apud eum non ſit vlla cauſarum prioritas, ſed omnes coincidant in vnitatem, apud quem omnia tantùm ſunt vnum. In natura pariter, cum, quicquid fit aut generatur, ſeminum neceſſitate fiat aut generetur: adeòque hactenus ſint ſemina rerum primordialia principia & cauſæ naturales, agantque ob fines, non quidem ſibi, ſed ſoli Deo cognitos: neceſſitate Philoſopiæ Chriſtianæ cauſa finalis locum non habet in natura: verùm duntaxat in artificialibus. Adeòque & hinc verificatur (quod alibi ſat probaui) Ariſtotelem nil minus quàm naturalia intellexiſſe, ſuaſque Scholas fefelliſſe per artificialia: Eſtque totus impertinens hoc loco, quod artificialia ſubter catalogum cauſarum naturalium reduxerit. Imò penitiùs introſpiciendo manet Ariſtoteles æquè ridiculus. Siquidem ædificator, ante finem ſiue ædium figuram ex charta factam, præſupponit cognitionem loci acquiſitionem mediorum, calcis demum, laterum, lapidum, lignorum & fermentorum: quorum mediorum computatio figuram ædium antecedit. Adeòque nec etiam finalis (ſi qua ſit) cauſa eſt prima cauſarum artificialium in mente authoris. Stultum eſt itaque inter cauſas naturales recenſere ens rationis, ens mentale, ſiue non ens. Porrò lubens ad metam properâſſem, quam de vita longa mihi propoſui, niſi mors intentum filum præſcinderet, prioritatem ſuam velut remoram intercalariter præfigens. Cuius etiam paradoxon lubens inter arcana detinuiſſem, niſi tractatu de vita longa ius ſuum à morte exigeret, per quod naturaliter ingreſſam in hoſpitium hu- 4
manum ſtabiliuit. Paradoxon certè, inauditum hoc Dei myſterium, quodque idcircò humiliter cenſuræ Eccleſiæ ſubſterno. Loco propoſitionis autem eſt, quod Deus non fecit mortem. Id enim protinùs intelligo negatum pro homine duntaxat: Nam alioqui brutis ante creatum hominem iam mors deſtinata erat naturaliter & quidem ex eadem radice, per quam mors in hominem intrauit. Siquidem pleræque belluæ non niſi mutuâ viuunt cæde. Denique mors hoc loco non ſignificat nudam ſeparationem animæ à cor

à corpore, vt meram priuationem deſignet, ac ſi
ſenſus eſſet : quod Deus non fecerit non ens,
quod mors dicitur; Nam eiuſmodi enunciatio
eſſet in Sacris ridicula. Ipſum namque verbum
(fecit) eiuſque negatio, idem eſt, ac reſpicit,
quod *ipſe fecit & facta ſunt*. Adeoque eius ne-
gatio dicit entis poſitiui & non priuatiui ab-
ſentiam : & æquiualet huic propoſitioni : Deus
cõdidit hominem abſque inclinatione ad mor-
7 tem : nec cauſas in eo fecit naturales, quibus
mortalis eſſet. Denique nec Cacodæmon fecit
mortem : *quia non eſt inferorum regnum in ter-
ra*, multoque minùs in Paradiſo. Nec poteſt Sa-
tan vllo modo mutare eſſentias à Creatore in-
ſtitutas, eas inuertere, abolere, ve loccidere, quas
Deus feciſſet mortis expertes. Incepit mors in
nobis à Cacodæmone quidem ſuggeſtiuè & ex-
citatiuè, modo planè per accidens & externo:
8 Nec potuit producere cauſam mortalitatis in
ſubiecto per gratiam Creatoris incapaci. Itaque
ſi nec Deus, nec Cacodæmon faceret mortem
hominis efficienter, ergo à ſufficienti partium
enumeratione, ſolus homo ſibi fecit mortem
cauſaſque ſibi applicuit tãquam ens poſitiuum,
vnde mortalis euaſit, & mors naturalis facta ſit.
Quod namque diabolus non potuit, potuit ho-
mo habens moriendi poſſibilitatem, non autem
9 neceſſitatem. Erat enim in poſſeſſione immor-
talitatis, poteratque non mori, ſi voluiſſet, quia
mors erat ipſi contingens liberum : enim verò
quia corpus Adami opus habebat arbore vitæ,
ideo ex parte corporis non erat abſolutè im-
mortalis, ideoque & alimento indigebat : erat
autem futurus immortalis ex gratuita Creatoris
bonitate. Et ille qui præſeruaſſet Adamum à
morte per gratiam, dotemque ligni vitæ dede-
rat, eundem quoque à quibuſlibet iniuriis de-
fendiſſet : Itaque immortalitas in homine per
lignum vitæ continuata fuiſſet, fuitque, ideo à
Paradiſo, proſcriptus, ne etiam poſt eſum po
mum *extendat manum ad arborem vitæ & come-
dat*, &c. Nam ſicut pomum includebat cauſam
mortis : ſic lignum vitæ continebat ſuperiori-
tatem vitæ ſupra cauſas mortis. Non conue-
niebat enim hominem, qui mortem ſibi ediſſet,
non mori, mortemque comminatam illudere,
10 que idcirco exulari debebat in Paradiſo. Erat
autem homo immortalis, quatenus mens eius
immortalis, cuncta munia corporis immediatè
Præſtabat, dabatque vitam de ſe immortalem.
Etenim cum ſit interitus neſcia, nec rerum ca-
ducarum ideò importunitatibus ſubiecta, opor-
tet, ſi immediatam corporis œconomiam ſi re-
ctura eſſet, quod ſuo corpori parem quodam-
modò immortalitatem communicaret, ſaltem
quoad præſtantiam poteſtatum rectricium : li-
cet quoad alimenta corporis ſenſim defeciſſet
11 homo, niſi ligno vitæ ſuffultus fuiſſet. Imo di-
ſtinctè loquendo : Omnis poteſtatum pluralitas
erat in vnitatem mentis abſorpta : Et hodiè
mens impaſſibilis eſt duratione & alteratio-
nibus rerum caducarum, eò quod his deſit ſym-
bolum, per quod mentem immediatè attingant
aut penetrent. Itaque vt mors acceſſum atque
introitum ſuum faceret in hominem, oportuit
mentem prius deſtitiſſe ab immediata priſtina-
que functione munium corporis, aliamque ani-
12 mam, caducam ſcilicet, ſenſitiuam ac ſemina-
lem velut corporis ſyndeſmon ſubintraſſe. Quæ
ſanè longè à Mente diſpar, per auram vitalem,
naturæ curſu, à Patre luminum, vitæ datore
impetratur (prout alibi de ortu formarum) per-
itque cum hominis interitu. Etenim ſi ſemen
canis ſpontè defluat vſque in animam viuen-
tem, excluſiuè, decebat ergò hominem concipi
abſque ſemine congreſſuque virili, vel ſaltem ſe-
men humanum non fore citra vitæ ſeminalis
diſpoſitionem : ſed communi creatæ, naturæ
ductu terminari, in animam viuentem, exclu-
ſiuè, cuius modum explicabo poſteà. Porrò 13
in pomi eſu ſitam fuiſſe mortem, id eſt mortis
cauſam naturalem, producticem (diſpoſitiuo
modo) animæ ſenſitiuæ (quâ alioqui caruiſſet
homo) per ſemen, & quidem brutorum more,
& mentem proinde deſeruiſſe corporis regi-
men, tanquam horrentem contractæ inde bel-
luinæ impuritatis, manifeſtum fiet in ſequen-
tibus. Nam ex quo momento homo fecit intra
ſe ſemen ad ſuæ ſpeciei propagationem, adum-
brauit (ſaltem diſpoſitiuè) eâdem operâ, occa-
ſionaliter primordia animæ caducæ, tegumen-
tum & inuolucrum Menti, vt totum corporis
miniſterium in ſe ſuſciperet. In natura ſiquidem
iam Creator ſe obligauerat rerum ſeminibus, vt
quoties ſenſitiuorum ſemina ad metam multi-
plicandi perueniſſent, ipſa quoque vitalium lu-
minum Parens animas ſeminibus ſingulis con-
dignas influeret : quod & alibi de Ortu forma- 14
rum ex profeſſo proſecutus ſum. Adeóque in
pomo erat vis producendi ſemen prolificans,
brutalique more ſeminalem Archeum diſpoſiti-
uum fœtus continens, animamque caducam à
datore vitæ ſibi impetrans. Eadem enim die,
qua de fructu arboris ſcientiæ boni & mali ede-
rent morte morerentur, quia animæ ſenſitiuæ
appulſu facta fuit altera nouaque generatio,
propter quam Mens cõſternata ſeſe à vitæ clauo
ſubtraxit. In hoc ſcilicet ſtabat mortis & im- 15
mortalitatis neceſſitas. Caruiſſet enim homo
anima mortali, quamdiu immortalis eſſe optâſ-
ſet; non ſolùm quia vnica mens immortalis ſa-
tis erat regendo corpori; nec conueniret, quod
ſimul duobus Dominis corpus inſeruiret : ſed
inſuper, quia non erat opus ſemine, quod in ſe
diſpoſitionem ad animam caducam contineret.
Itaque tota diſpoſitio ſeminalis ad propagan-
dum ſemen fuit in Protoplaſto, mox ab eſo po-
mo, & ante natam ſenſitiuam tam in ſe, quàm in 16
ſuis poſteris. Inde nimirum patet, quod Mens,
quantumuis à corporis clauo manum abſtraxe-
rit : nihilominus non minùs in qualibet ſemi-
nis prolifici productione ſit rea, quàm fuit olim
ab eſo pomo. Id ſcilicet continent verba textus:
In peccatis concepit me mater mea. Quomodo
autem ſub medio diſſuaſi pomi, caſtiſſima
definiretur innocentia, immunis à carnis con-
cupiſcentia & à brutalis impuritatis contagio, 17
poſtmodum ex profeſſo demonſtrabo. Sat ſit
autem iam obiter dixiſſe, quod per concupiſ-
centiæ carnis libidinem ortum ſit atque con-
ceptum ſemen vitale, ad animam ſenſitiuam
impetrandam, more brutali, in quod Mens im-
primit ſui ſigillum : ideoque nec cum ſpecificæ
brutalitatis ſimilitudine aut determinatione.
Abſque quo ſigillo omne ſemen ſterile eſt, in
molam aut monſtrum alioqui deſinens. Itaque
à concupiſcentia carnis, vt ſemen, ita & ani-
ma caduca, eiuſque vita ac per conſequens caro
peccati ſuum traxere ortum: & per conſequens 18
etiam mors. Enimverò Atheis & Libertini

etiam

etiamnum hodiè textum diſſuaſi pomi cum origine pro allegoria ſumunt. Quod Eccleſia pro hæreſi iamdudum proſcripſit, & ab olim damnauit. Ergo vera eſt facti hiſtoria, quam Geneſis deſcribit. Sed quare & quomodo ille pomi eſus naturaliter mortem in poſteros omnes, æqualiter continuatam patrauerit ineuitabiliter, irremiſſibiliter & irreuocabiliter, ſic vt vnica monitionis tranſgreſſio inter nefandiſſima peccata commiſerit crimen originale, ac deinceps cauſæ ſecundæ rationem propagando in ſe clauderet de mortalitatis inexcuſabili neceſſitate: Siue, quomodò in vnius pomi manducatione vitæ ablatio, mortiſque cauſa ſint neceſſitata, optabam Diuini beneplaciti rationem, decretique motum à priori vel à conſequenti non indagâſſe, cum mihi abunde ſufficiat, quod ſciam & credam ſic à Deo eſſe ſtatutum, niſi profectò ad eius gloriam, caſtitatis ſplendorem & Libertinorum inſtructionem fore ſperâſſem, hoc paradoxon penitiùs trutinâſſe, ideoque & tractatui meo de vita longa applicuiſſe. Iam namque hora, quâ ex aquilone pandetur iſtud malum ſuper omnes habitatores terræ.

THESIS.

1 *Subſtantia theſeos.*
2 *Obiectio ſummaria ex lege, peccato & maledicto conglobata. 3. 4. 5. 6. 7. argumenta ſunt contra obiectionem.*
8 *Noua obiectio.*
9 *Soluitur obiectio.*
10 *Qualitas peccati in Protoplaſtis.*
11 *Serpens cur adorſus ſit mulierem.*
12 *Non maledicitur viro.*
13 *Non maledicitur mulieri.*
14 *Textus, qui putatur continere maledictum, confirmat theſin.*
15 *Paritas conceptus & partus à lapſu, & non ante lapſum, roborat theſin.*
16 *Textus probat theſin.*
17 *Octauum argumentum contra maledictum.*
18 *Nonum.*
19 *Decimum.*
20 *Vndecimum.*
21 *Duodecimum.*
22 *Decimum tertium.*
23 *Decimum quartum.*
24 *Oſtenditur, quod peccatum non cauſauerit mortem, multò minùs ſi qua fuiſſet lex.*
25 *Qualis ſcientia eſſet pomo incluſa.*
26 *Duo elenchi non cauſæ vt cauſæ.*
27 *Quibus cauſis natura orta ſit corruptio.*
28 *Vnde originis peccati continuatio.*
29 *Errores aliquot circa abuſum elenchorum iſtorum.*
30 *Corruptio naturæ, quæ ex cauſa immediata proceſſerit, quæ occaſionali, & quâ cauſâ contra mediatâ.*
31 *Argumentum decimum quintum contra maledictum.*
32 *Decimum ſextum.*
33 *Decimum ſeptimum.*
34 *Decimum octauum.*
35 *Decimum nonum.*
36 *Vigeſimum.*
37 *Viceſimum primum.*
38 *Viceſimum ſecundum.*
39 *Viceſimum tertium.*
40 *Viceſimum quartum.*
41 *Quo pacto mors pomo inerat.*
42 *Coniectura è præcendentibus.*
43 *Probatur coniectura.*
44 *Iurgia de lana caprina.*
45 *Vigeſimum quintum.*
46 *Concluditur ex veritate textus.*
47 *Mors non expectat hæccitatem, vt neque peccatum.*
48 *Intentio Creatoris in Textu poſita probatur, eò quod nuſpiam admiſerit inceſtum inter præcedentem & ſubſequentem in generatione.*
49 *Indagatur locus corruptæ naturæ humanæ octo argumentis.*
50 *Additur & nonum.*
51 *Caſtitas textus celebratur.*
52 *Præcellentia Renatorum ſupra felicitates Adami.*

OMNIPOTENS ex ſui immenſa & ſpontanea amoris bonitate, hominem ad hoc peculiariter dilexit & rexit, vt ſui imaginem intimè & quamproximè exprimeret. Quapropter eandem ſui imaginem tanto diuinæ majeſtatis ſuæ decore ornauit, tamque benigno amoris ſui intuitu præuenit, quod ex ſui beneplacito Euam creauerit, deſtinaueritque vt eſſet totius humanitatis futura mater (& vocauit Adam (poſt lapſum) nomen vxoris ſuæ Heuæ eò quod mater eſſet cunctorum viuentium (ſuas conceptura proles, non quidem ex copula carnali, ac brutorum more, neque ex concupiſcentia carnis aut voluntate viri, ſed ex Deo, ſiue ex obumbratione ſolius S. Spiritus, per modum quo concepta eſt & nata humanitas, in qua & per quam regenerari oportet omnes ſaluandos. Id eſt, manente matris virginitate integra, & vtero clauſo peperiſſet abſque dolore, eratque Eua conſtituta ſupra virum. 1

Hoc nimirum eſt magnum ac nouum paradoxon, quòd hoc tractatu ſuſcepi demonſtrandum. Quapropter in limine ſunt remouenda obſtacula obuia & deuia. Ac imprimis obiiciunt textum: *Terra proferet tibi tribulos & ſpinas. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos. In dolore paries filios tuos, maritus dominabitur tibi, Morte morieris*; Et per conſequens, morborum ſeniique calamitatibus conflictabimini. Quæ cuncta ex maledicto peccati inobedientiæ profluxere in poſteros, vſque in mundi interitum, cenſu irredimibili, nulloque actu ſanctitatis piabili. Quia Deus legem Adamo ſtatuerat, ne de fructu arboris ſcientiæ boni & mali comederet: cuius tranſgreſſio vti in peccatum originale defluxit: ita quoque in maledictionis perpetuitatem æqualiter à Protoplaſtis in poſteros omnes ſuſcitauit. Hæc ſic edocta ſunt hactenus: quibus tamen ſub pace & cenſura Eccleſiæ, meos concentus humiliter ſubiungam. 2

Primò itaque negatiuè aſſero contra. Quoniam verba textus non continent præcisè maledicta vlla, niſi in Serpentem, & terram; nequaquam autem in hominem: Cui ſi ſemel maledixiſſet ille, apud quem non eſt viciſſitudo 3

aut

aut mutatio, manſiſſet verè ac ſemper maledi-
4 ctus inſtar Cacodæmonis. Ineptum enim eſt
credere, quod Deus nunc malediceret homini,
cui dein mox à peccato, & abſque interuentu
cõtritionis aut actu pœnitentiæ benedixit mul-
tâ fœcunditate, totam dedit terram, & ſubſti-
tuit pedibus eius cuncta animantia. Imò in me-
dio maledictionis ſerpenti prolatæ, benedictio-
5 ne ſexum muliebrem repleuit, dicens: *Mulier
conteret caput tuum. Inimicitias ponam inter te
& mulierem, & ſemen tuum, & ſemen illius.*
Quod cum nón intelligatur de ſemine viri
ſpondet futurum Meſſiam mundi Saluatorem
ex ſemine mulieris. Tantum abeſt, quod homini
ibidem maledixiſſet.

6 Secundò, nego latam legem, & per conſe-
quens, etiam contrauentionem legis. Sequitur
enim, vbicunque non eſt lex, non interuenit
tranſgreſſio nec inobedientia: & per conſe-
quens non cadit ibidem maledictio. Probo au-
tem quod non fuerit lex per ipſa verba textus:
Præcepitque ei dicens: Ex omni ligno Paradiſi
comede; de ligno autem ſcientiæ boni & mali
7 ne comedas. Verbum (præcepit) præceptum,
adeóque & legem includere videtur; Attamen
vnicum iſtud verbum non magis pro affimati-
uo (ex omni ligno Paradiſi comede) quàm pro
negatiuo (ne comedas) vim legis aut præcepti
ſortitur. Non enim peccatum inuolucbat, etſi
non ex omni ligno Paradiſi comediſſent. Adeó-
que non legem aut mandatum continebat ma-
gis pro inhibitione vnius arboris, quàm pro
licentia cæterarum omnium. Itaque textus pa-
ternam licentiam pro affirmatiuo & conceſſio-
ne pariter, ſicut & paternam admonitionem
cautelæ pro negatiuo continebat. Non ſecus ac
ſi ruſticus viæ gnarus viatori dixerit: Si iſthac
iueris, peribis & morte morieris. Sic monitio
Creatoris (ne comedas; & quacunque die co-
mederis, morte morieris non legem, ſed ſuaſum
& optatum dicunt. Tranſgreſſio, autem, ſpretæ-
que monitionis actus peccatum quidem conti-
net, ſed non inobedientiæ tantumque inobe-
dientia à ſpreta monitione diſtat, quantum lex
à monitu ipſo. Prohibitio ergo (*ne comedas*)
admonitionem ſonat, ne videlicet mortem ſibi
comederet & poſteris reatu inextinguibili, eò
quod in pomo, non autem in contrauentione
manducationis mors ſita eſſet: Eſſetque ideò
mors iſta ex pomi eſu naturalis, admonita, non
autem comminata ex lege maledictio. Minæ
enim mortis, quæ Adamo erat incognita, eun-
dem terrere non poterant: adeóque irritæ fuiſ-
ſent comminationes, non autem admonitio. Et-
enim Adam nondum cadauer viderat, &qui an-
tequam videret animantia, ignorabat eorum
nomina: multò minùs ſcire poterat, quid mors
eſſet: ac longè minimè Eua ſciret, quid eſſet
mori in Paradiſo. Itaque apud Protoplaſtos
mors adhuc erat non-ens & ignotum, non entis
autem & ignoti nullus reſpondet conceptus, &
nulla penitùs eſt formido. Idcirco nec Deus in
minas terroris aut legis pœnas prædixit mor-
tem: ſed ex mera ſui bonitate. Vt, dum come-
diſſent de pomo diſſuaſo, ſcirent, quod Deus
8 non feciſſet mortem: ſed ipſimet ſibi. Nec his
obſtat textus cap. 3 *Quia comediſti de ligno, ex
9 quo præceperam, ne comederes*, &c. Verba enim
bonitatem præcedentis moniti apertè denun-
ciant, non autem legem. Nam idem verbum
(*præceperam*) quod ante c. 2. *præcepitque ei di-
cens*) monitionem duntaxat & non legem ſigni-
ficat. Alioqui ſub æquali peccato originis edere
obligati fuiſſent ex omni ligno Paradiſi: quod
nemo ſanæ mentis vnquam aſtruet. Peccatum 10
enim grande fuit in ſuſpicione doli, falſitatis &
fallaciæ Dei, quodque plus crederent ſerpenti,
quàm Deo, quodque ſpreuerint paternam & be-
neuolam monitionem. At non erat inobedien-
tia, quia non erat lata lex. Erat quidem actus
contra gratitudinem, amorem erga Deum, debi-
tamque & rationalem obligationem. Non ergò
maledixit ipſis Deus, quoniam ſibi pœnas mor-
boru͂, mortis & ærumnarum in ſupplicium co-
medendo contraxerant. Non autem poſt lap-
ſum loquitur Deus de morbis: quia ſat erat ſe-
mel mortem prædixiſſe futuram, dum admone- 11
ret, ne comederent. Denique callidus ſerpens
non adorſus eſt mulierem tanquam fragiliorem;
ſed quia admonitio ex ore Dei data fuerat Ada-
mo, mulieri tantùm ſignificata ex viri relatu.
Ideóque primò Deus ab Adamo computum 12
exigit. Imprimis maledictonem viri non conti-
net, *quod terra eſſet maledicta in opere ſuo, &
pareret zizania, quodque in ſudore ſui vultus
panem totâ vitâ ederet*; Sed reminiſcentiam con-
tinent prægreſſæ ante lapſum monitionis amo-
roſæ.

Denique nec maledictionem ſonant, quod 13
mulier deinceps marito obediret, ſubeſſetque,
quanquam in eo eluceſcat intentio creatoris,
quod mulierẽ ſcilicet deſtinauerat, vt caput eſ-
ſet, apex & vltima creatura, ſupra virum: nunc,
autem ob geminum peccatum ſubeſſe deberet
marito. Id enim potius commeritam pœnam,
quàm maledictum ſignificat: Prout non maledi- 14
citur ſuperiori, qui ob commiſſum errorem de-
ponitur. Aſt vbi dicitur: *In dolore paries filios
tuos*; textus expreſſè myſterium paradoxæ the-
ſeos confirmat. Nam exin apertè conſtat, 1. quod
Eua non eſſet, creata, nec deſtinata, vt peperiſſet
in dolore. Quapropter hoc nuncium non dici-
tur illi in maledictionem: ſed ipſi ob oculos
ponitur, quantum calamitatis ſibi cauſata fuiſ-
ſet, quod conciperet deinceps & pareret more
brutorum in dolore. Indubium enim eſt, quin
bruta non ſint paccati rea, pariant tamen in do-
lore: non quidem quod peccauerint in Adamo,
tanquam patre, aut peccati ipſius ſint participia
quia peperiſſent in dolore, ſiue Adam peccâſ-
ſet, ſiue non. Nec etiam Diuinæ eſt bonitati
conforme, quod immeritam pœnam bruta fer-
rent, dum vi naturæ & ex creationis ſtatuto in
dolore pariunt. 2. Si pariant bruta in dolore, 15
denotatur paritas conceptus & partus in brutis
& muliere poſt lapſum; quæ paritas cum non
fuerit ante lapſum, roborat ideò hic textus the-
ſin. 3. Si non comediſſet Eua pomum, & ex po-
mo conſecutiuè concupiſcentiam carnis ex ſe-
minis corrupti titillatione, vtique peperiſſet ci-
tra dolorem. Vbi textus virginitatem cõcipien- 16
do & pariendo, adeoque perpetuam Propagan-
di virginitatem deſtinatam ſpondet: quod ni-
mirum clauſo vtero concepiſſet & peperiſſet.
Quid enim hoc aliud eſt, quàm id quod reliqui
putant eſſe Euæ maledictionem; ſit reuerâ dun-
taxar commemoratio deperditi boni per copu-
lam viri, ſeminis, & concupiſcentiæ carnis in
carne peccati brutorum more deinceps? amiſſa
inquam, ſpes concipiendi ex S. Spiritu, poſt-
quam

quam ex voluntate viri concepiſſet, vt omnis mater in peccatis.

17 Etenim ſi alioqui mors ex pœna infractæ legis eſſet, & non ex concupiſcentia carnis, totidem eſſent mortes nouæ quotidie, quot ſunt præuaricationes: Vel Deus non tanti faceret ſua Decalogi mandata, quanti admonitionem cautelæ ab arbore ſcientiæ boni & mali. Non enim æquè ſeriò obſeruandas leges voluiſſet, quas non ęquo ſupplicio caſtigandas voluit. Itaque ſuppoſito adhuc, quod lex fuiſſet de negato pomi eſu, prout lex eſt prohibitæ adorationis idolorum, adulterij, &c. Hæ autem leges non puniuntur continuata in poſteros ineluibili impuritate, qualiter contrauentio illius manducationis. Ex hinc ergo facillimè liquet, peccatum originale non fuiſſe tam ex vi inobedientiæ mandati, quam ex effectu deturpatæ generationis Diuinæ, commutatæ in belluinam. Alioqui namque non eſt iuſtitiæ diſtributiuæ paritas, nec idcirco in Dei bonitate conformitas, ſiue Protoplaſtorum ingratitudinem, ſiue demum inobedientiam contra legem ſpectemus: quod prima inobedientia lueret pœnam traductam in omnes, etiam inſontes poſteros potius, quam decima vel centeſima quæuis deinceps, quamque innumera & longè immaniora peccata. Equidem arbitror, quod eadem iuſtitiæ regula penes eundem Legiſlatorem cuiuſlibet mandati præceptiuè & defenſiuè lati, & pronunciati infractio ſemper æqualem poſt ſe trahere deberet culpam, nec proinde poſteris cunctis & inſontibus luendam, ac tum nemo mortalium in pœnas originales ſuorum auorum morteſque centuplatas (ſi nempè mors à contrauentionē legis originem ſumpſiſſet effectiuè & immediatè (nec quilibet ſatis vnus futurus erat, vel Devs immutabilis ſua mandata poſtera non æquè atque primùm obſeruanda ſtatuiſſet, ſi mors ſuam in natura radicem non haberet, cuius radicis applicatio ex ſolo fuiſſet homine.

18 Itaque ſi mors ex maledicto peccati, immediatè ex ſolo Deo eſſet; Iam mortem feciſſet Deus, adeóque ex fide falſum crederemus.

19 Denique ſi mors ex maledicto proueniſſet, eſſetque è radice ſupernaturali, adeóque nec hodie noſtra mors cauſas naturales in nobis reperiret, vel mors noſtra non eſſet eiuſdem generis cum morte Adami. Imò quod longè abſurdius eſſet, mors noſtra non prodiret ex eodem primitiuo initio, quo Protoplaſtorum
20 mors incepit. Ac per conſequens, mors noſtra non eſſet effectus peccati originis: Adeóque
21 niſi aliunde, quàm ex pœna legis & peccati maledicto mors obueniat, id eſt, niſi carnis generatio Adamica ſiue belluina ex carnis concupiſcentia & copula mortem naturaliter in ſe contineat parem belluis, reuerà inſontes poſteri luerent pœnam immeritam. Denique ſi mors ex
22 maledicto vel ex peccato immediata cauſata eſſet; nonnè inappoſitè textus diceret, *eadem die morte morieris*; dum non diceret: ſtatim, eodem momento morieris, Quippe maledictio non indiget 24. horis vt operetur, vt neque pariter peccatum pro reatu pœnaque eiuſdem commerita interuallum expedit. Quod expreſsè viſum fuit, dum homo impurus, conans currum vacillantem, quo Arca fœderis vehebatur, à caſu vindicare, repentinâ morte auſum ſuum piauit.

Sed cum mors in procreatione ſeminum vetitorum & concupiſcentiæ carnalis conſiſteret, pomi eſum eiuſque digeſtionē prēſuppōnebat. ideoque verba illa: (*eadem die morte morieris* 23
ſiue, mortalis fies. j. & morte duplata in te & poſteris lues. Theſis noſtra propoſitam veritatem roborant.

At peccatum nullum à primo deinceps, habitum eſt originale, vel in omnem poſteritatem irremiſſibiliter delatum, niſi quod ab eſo pomo deinceps totam deturpauit naturam; quia propagationem generis humani in carnem peccati tranſtulit, de qua dicit Deus: *Spiritus meus non permanebit cum homine, quia ca-* 24
ro eſt. Illud autem peccatum, ſi à Prædeceſſoribus non ſat ſit indagatum, addam liberè, quæ ſentio.

Enimverò in hac Geneſis hiſtoria ſimul concurrunt. 1. Peccatum diffidentiæ ſiue ſuſpicionis malæ fidei, doli, fallaciæ & falſitatis in Deo. Eua enim inquit Diabolo: *Ne fortè moriarmur*; Adeóque dubitauit mortem admonitam, neceſſariò aduenturam. Itemque peccatum ſpretæ admonitionis, quodque plus fiderent Serpenti, quàm Deo, nec erat inobedientia, vbi nondum lex, 2. Actus comeſtionis pomi, non tam vetiti, quantum de cauendo admoniti. 3. Effectus comeſti pomi. Nam in medio Paradiſi arbor erat, cuius proprietas dicitur vitæ: *Ne comedat, & viuat in æternum*; eratque arbor altera, cuius proprietas erat ſcientiæ boni & mali, cui non erat par alia, Sed reliquæ, exceptis his duabus inſeruiebant ſoli alimoniæ. Proprietas ergo & effectus huius poſterioris arboris erat ſuſcitare pruriginoſam concupiſentiam carnis ſiue
luxuriæ amentiam. Dicitur autem ſcientię boni 25
amiſſi & mali adepti. Neſciebant enim, ſe nudos eſſe, erantque ſine pudore, id eſt, ſine carnis concupiſcentia inſtar puerorum; quia carebant ſemine. 4. Concurrit copula carnalis: Inde tandem generatio quędam belluina, caduca, mortalis, contra intentum Dei, nolentis hominem concipi in peccatis. (In peccatis concepit me mater mea) non quidem, quod omnes dein matres ederent de illo pomo, ſed quod mox ab eſo pomo omnis conceptus non fieret niſi ex volunte ſanguinis, carnis & viri: Adeóque inde neceſſariò prodiret omnis caro peccati.
Itaque dum peccato inobedientiæ adſcribitur 26
immediata cauſa corruptæ naturæ & mortis: vel dum peccato, ſuſpecti doli in Deo attri-
buitur cauſa immediata corruptæ carnis, elen- 27
chi ſunt non cauſæ vt cauſæ. Nam propriè loquendo: Ipſa noſtræ naturæ totalis corruptio, & carnis degeneratio non ex maledicto, vt neque immediatè ex peccato comitante profluxit: ſed ex his tantùm oocaſionaliter, & tanquam ex cauſa ſine qua non; At natura noſtra totaliter corrupta, & incapax æternæ gloriæ reddita eſt propter concupiſcentiæ & brutalis generationis cauſalitates effectiuè & immediatè cauſantes virgineæ ablationem caſtitatis, &
ſpem omnem generatum iri ex S. Spiritu dein- 28
ceps, & ex Eua virgine. Eſtque ideò originis peccatum in omnes omnino poſteros defluens, eò quod poſt ablatam Euæ virginitatem hominum propago, non eſt poſſibilis, niſi ex voluntate viri, carnis & ſanguinis, quos alioqui Deus ſtatuerat ex S. Spiritu generandos. Eſt ergo cauſarum indiſtinctio, ſuaque inepta effectuum

ad cauſas proprias applicatio, quæ nondum at-
29 tendit antehac 1. quare iſtud pomum, tam alto tono præcautum ſit, ne de illo ederent. 2. Quòd maledictum æſtimarint, quod non erat. 3. Quòd peccatum originis vni adſcripſerint inobedientiæ tanquam cauſæ proximæ & continenti, immediatæ. 4. Quòd inexcuſabilem mortem conjecerint in maleditionem & pœnam infractæ
30 legis. Etenim tametſi peccatum graue concurrerit cum originali declinatione generationis à Deo intentæ, cum impuritate carnis, naturæ corruptione per carnalem copulam: non tamen corruptio naturæ, degeneratio generationis, vt neque mors ex peccatis originalibus parentum diffidentiæ, &c. tanquam ex cauſa immediata proceſſerunt: verum ab effectu manducati pomi, tanquam nouo producto neceſſariò inde naturaliter dependente; Id eſt, mors proceſſit ex ſuis cauſis ſecundis naturalibus, pomo inexiſtẽtibus: Prout & naturæ corruptio totalis inde promanauit; quia ambæ nituntur vnicâ & eâ-
31 dem neceſſitatis radice. Cauſæ autem harum cauſarum naturalium per accidens in vnitono, comeſtionis colligatæ fuerunt peccatis diffidendiæ, &c. Nam peccato ſuſpicionis malæ fidei, fraudis & fallaciæ Dei ſuus manebat reatus piabilis per Protoplaſtos per modum peccati, per contritionem ſcilicet & actus pœnitentiæ pro more aliorum peccatorum. Non autem quod proïnde tota natura deprauari debuiſſet, mors & omnis corporis ærumna deberet intrare & perpetuare in omnes poſteros, etiam quantumlibet animas haberẽt inſontes. Deus enim peccata parentum ſubinde punit in vnam aut alteram generationem: at nuſquam legitur, in omnem dein poſteritatem caſtigaſſe peccatum aui, qui ante quinquies mille annos malè egiſſet. Excedit enim iſta punitionis pœna amorem Dei erga hominem cui mox à peccato tantopere benedixit: Excedit, inquam, regulas iuſtitiæ, ſi ad eius ſta-
32 teram referatur ſupplicium inſontis in illo peccato. Quinimò opinor, ſi Deus ex ſua bonitate non admonuiſſet Protoplaſtum mortis, ſi comederet de ligno ſcientiæ boni & mali: ſin verò Dæmon propriâ atque innata ſibi hoſtilitate tranſtuliſſet pomum de illa arbore ſubter aliam quamlibet, & comediſſet de pomo vterque hominum ſexus; quod æqualiter ſucceſſiſſet concupiſcentia carnis & copula: adeóque, etſi ſine vllo peccato id contigiſſet, attamen generatio inde ſecuta de neceſſitate & proprietate eſi pomi ſuſpendiſſet intentum Creatoris, nolentis de Spiritu-Sancto concipi filios Dei & poſteros Euæ poſt corruptam eius virginitatem. Adeóque mors, morbus, ipſaque naturæ corruptio ac belluina inuerſio originalis fuiſſent, & non tamen ex peccato, eò quod pomum continebat
33 cauſam naturalem efficientem luxuriæ. Etenim quàm ineptè concordant ſimul: Mors proceſſit ex peccato infractæ legis, adeóque ex maledicto ſupernaturali: Et illa verba textus poſt eſum pomum & ante proſcriptionem è Paradiſo prolata: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de illa, & viuat in æternum.* Nam contra maledictum Diuinum non valet vlla creatura reſiſtere. Hinc ergo conſpicuum euadit, quod pomum contineret cauſam naturalem deturpatæ generationis, & ſuæ mortis: Quodque arbor vitæ pariter contineret naturaliter vitæ æternæ conſeruationem, id eſt, ſuperioritatem ſuper mortis neceſſitates.

Tandem ſi ex lege, peccati ſupplicio & ma- 34
ledicto mors aduenisſet, falſum eſſet, quod Deus non feciſſet mortem, quia reuerâ & immediatè mors ex Deo proceſſiſſet, & non ex cauſa naturali, ſiue naturæ corruptæ. Ac iure tanto potiore, vbi Nomotheta, iuxta & exſecutor ſunt eadem perſona, creator omnipo-
tens. Poſtremò, Peccatum eſt ens mentale, ſi- 35
ue non-ens, quod non poteſt producere ens
reale & actuale. Atque idcircò non proceſſiſſet 36
mors ſui initio è cauſis naturalibus, prout hodiè in brutis æqualiter atque in nobis ſurgit mors, eſſetque proinde mors ſui initio, toto genere alia ab hodierna. Ac propterea ridiculum textus diceret: *Deus non fecit mortem*, ſi
propter inobediantiam maledixiſſet naturæ, vt 37
moreretur. Eſt itaque neceſſum, quod mors
hominis, ſui initio inceperit & facta fuerit, cau- 38
ſis ſecundis prorſus naturalibus, quibus hodie morimur. Reciprocè quoque hodie ingruit
mors cauſis naturalibus deturpatæ naturæ, 39
prout olim in ſui principio. Equidem etſi eſo pomo Adam mortalis euaſerit, tamen eius mors, non niſi poſt aliquot ſecula euenit naturaliter & ex ſenio velut cauſis ſecundis. Abeſt ergo lex, contrauentio, peccatum, maledictio in origine mortis poſt tot ſecula apparentis ex cauſis ſecundis, coram velut loquentibus. Omnem ergo cauſam atque totalem, qua homo ſibi mortem immediatè condidit, in
theſi videre eſt. Etenim etſi ſimus iam morta- 40
les, non tamen morimur dum volumus, dumque optamus: quia non ex voluntate, vel ex
peccato: ſed ex pomo mors prodiit. Nec qui- 41
dem quod in pomo ipſa eſſet mors, tanquam in lethali veneno, ſed inerat pomo concupiſcentia carnis, incentiuum libidinis, inebriatiuum luxuriæ, ad generationem belluinam in carne peccati, quæ caro ſecum vehebat cauſas naturales defectuum, & mortis neceſſitates.
Quocirca veriſimile eſt, ſi Serpens non potuiſ- 42
ſet obtinere ab homine, vt peccando ederet pomum, quod decerptum inde pomum ad radicem alicuius arboris licitæ proieciſſet, vt
hoc medio mortem introduxiſſe gauderet ho- 43
ſtis vitæ noſtræ. Idque ſatis colligitur ex textu, qui non dicit, ſi comederis de arbore illa, ſed dicit: *In quacunque die comederis, morte morieris.* Quaſi denunciaret iſtud mortis venturę periculum fore prædeſtinatum. Ad hoc enim creatum mundum, & generationis organa viro
data, eò quod præuiſa eſſet naturæ corru- 44
ptio, regenerationis neceſſitas in Saluatore, virgineaque eius puritate. Ceſſent ergo jurgia, an Eua comederit pomum, an verò ficum. Textus enim pomum vocat, viſu placidum; ficus autem non ita ſui viſu allicit. Fuitque vnica illius proprietatis arbor, cuius par tum non erat nec hodie, inter creata, altera exſiſtere le-
gitur. Finaliter verba textus: *Multiplicabo* 45
ærumnas tuas, & conceptus tuos; tantum abeſt, quod Dei indignationem, multóque minùs illius maledictum ſignificent: Denotant imò eius amorem erga deuotum ſexum. Siquidem nemo neſcit, quo ærumnoſior vita deuoti ſexûs fuerit, eò etiam vitæ filij hominis viciniorem eſſe; Alioquin enim tribulationes, quas Deus mittit Sanctis ſuis ipſumque martyrium eſſent

eſſent maledicta pari iure. Addam poſtremo, quod ſicut opera carnis ſunt Diabolica; ita textus : *Ponam inimicitias inter ſemen mulieris & ſemen tuum.* Hanc theſin ex aſſe confirmo. Nam imprimis mulier, de cuius ſemine Deus ibidem loquitur eſt Deipara Virgo, quæ vt Virgo nullũ aliud ſemen reliquit, inimicũ ſerpenti niſi filios lucis, filios Dei & renatos ex S. Spiritu, qui nullas inimicitias habent cum ouis reptilis alicuius, ſed tantũ cum filiis Diaboli & tenebrarum, in quãtum cuſtodiunt ſemina peccati. Promittit ergò textus ibidem regenerationem futuram in Dei-
47 para Virgine; vocãs non renatos ſemen Diaboli; quia caro ſunt Adamica. Itaque attentis quæ ſupra iam demonſtraui, Peccatum originis non propriè expectat empſychoſin aut hæccitatis momentum. Etenim quamuis anima nequeat rea eſſe peccati, antequam ſit, attamen cum peccatum originis ſit in contagio carnis, ipſum eſt ſtatim in ſuppoſito concreti per modum ſui recipientis, ſimul atq; eſt mixtura ſeminum ſexualis; iuxta: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum* (ante animæ aduentum, quia) *in peccatis concepit me mater mea* : Eſt nempè peccatum in eodem puncto, quo mors conſiſtit: quod ſanè eſt in ipſa ſeminum mixtione. Mors enim in Archeo immediatè eſt, non autem in anima; quod probat ipſa quandoque Archei indiſpoſitio mortalis, vnde conceptus fit irritus; qui ante iam vitalis erat totâ ſpe. Et quãquam impuritas materialis ſuppoſiti ſit ante carnem inde generatam, ideóque & ante animam, non eſt tamen propriè peccatum, niſi anima illud induerit. Eſt proinde alia longè peccati originalis infectio, quàm aliorum quorumcunq; requirentium animæ conſenſum. Cætera namque peccata perpetrat ipſa anima: Originale verò contaminat animam non conſentientem, quia quidditas originalis eius eſt ipſa caro peccati; Neque enim proinde vocatur anima peccati; ſed caro peccati, quia anima à carne contaminatur. Diabolus autem non aliunde, quàm à ſeipſo. Ideò homo meretur miſericordiam, non autem Diabolus. Itaque ex Creatoris beneplacito pomum in ſe nedum gerebat carnis concupiſcentiam, ſed etiam conſequenter generationem ſeminis: At non proinde pomo vis inerat propagatiua animæ ſenſitiuæ. Arbiter mundi in creando ſe voluit obligare ad creandam omnem animam viuentem in quolibet corpore animantato, dum diſpoſitiones corporeæ deueniſſent ad terminum animationis. Idcirco enim pomum, ſtatim poſtquam manſum eſſet, diſpoſuit ſanguinem ad ſemen atque inde in animam ſenſitiuam. Idque nulli alimento geniale, quod iſti pomo, adeò vt Protoplaſtis paucis abinde horis genuerit nedum ſemen, ſed etiam diſpoſitiones ad impetrandam animam ſenſitiuam à creatore. Quodque ſtatis dierum terminis alioquin in fœtu contingit, certiſque digeſtionum gradibus perficitur; id mox in ipſo vitali Archeo parentum primorum completum eſt. Idque peculiare in pomo textus inſinuat, quod eadem die, qua de pomo comederet, morte moreretur: eò quod pomum, etiamſi terminum anticiparet; aliquem tamen exigeret, vt poſtquam in cruorem verteretur vitalem, etiam ſtatim animâ ſenſitiuâ eſſet dotandum. Nam qui ipſo creationis puncto in virum & fœminam formati fuerunt, & non in pueros, breui quoque ſpatio in maturitatem ſeminum, omnemque mortis neceſſitatem & cauſarum ſecundarum proprietates conſenuerunt eodem die. Rectâ enim viâ hoc totum cadit perpendiculariter in poſtem fundamenti meæ theſeos, quo rotatur noſtræ mortalitatis hoc vſque vertiginoſum negotium.

48 At ſaltem cum Eua facta ſit de coſta viri, idipſum innuit notam pudicitiæ, vetitamque carnis copulam: Quippe quæ inceſtum præter ſtuprum continebat, quod nec Adamum latebat; de quo tamen omnipotens poſt peccati lapſum diſpenſaſſe viſus eſt, concedens matrimonium. Itaque ſupereſt huius occaſione indagare, an actus libidinis fuerit in Paradiſo completus. Multi volunt Paradiſum fœditatis immunem, eò quod textus dicat cap. 4. *Adam verò cognouit Euam vxorem ſuam, quæ concepit & peperit Caïn, dicens: Poſſedi hominem per Deum.* Sed hi mihi ignoſcant. Nam contrarium ex ipſo textu apparet; Imprimis nil conuincit citatus textus niſi quod ſtuprum veræ virginitatis (quia cruentum) non admittat comitem conceptum. Ideóque non prima vice conceptus ſit Cain, ſed extra Paradiſum. Alio- 49
quin enim 1. eadem die morte morieris, iuxta veritatem theſeos deſignat ibidem commiſſam turpitudinem. 2. Mulier non vocatur ante lapſum Vxor Adami, ſicut immediatè poſt. Nomen autem vxoris non datur, ne quidem rato matrimonio, ſed tãtum conſummato. 3. Dictum fuit ſoli viro, *De hoc ligno ne comedas*. Proinde de exilio hominis faciendo legitur in ſingulari, non quidem, quin vterque ſexus peccauerit, ſed quia vir ſingulariter ob ſtuprũ exulari meritus erat. 4. Idcirco dicitur: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de ea, & viuat in æternum.* Non autem dicitur: Ne coniuges comedant. 5. Primo beſtiarum conſpectu nouit Adam eſſentias & proprietat s illarum, iiſque iuſta quoque indidit nomina. Viſâ autem muliere, primùm *vocauit illam viraginem; quia de viro eſſet ſumpta.* Poſt lapſum autem *vocauit illam Euam, ſiue matrem omnium viuentium.* Quod primo conſpectu nondum neſciebat; vt neque adhuc illam proprietatem ex viro habebat, eamque non niſi à peccato didicit, quia indidit ac ſuſcitauit. Cur enim mulieris eſſentiale nomen mutaſſet, ſi non ſimul totam mutaſſet eius naturam? 6. Ac demum illam potiùs ad patrandam ſuam fœditatem ad arbuſta deduxit, quam ob tegmen pudoris. Poterat ſiquidem ficulneis frondibus pudorem texiſſe, & abſconſionem per arbuſta neglexiſſe, ſi non habuiſſet ſimul corruptæ caſtimoniæ ſigna. 7. Siquidem ſi vera eſt theſis mea, quod ſola carnis luxuria mortem cauſata fuerit, non eſt ſubſecutum exilium niſi poſt turpitudinis actum. 8. Is enim qui iam ſtatim antè neſciebat ſe nudum, quomodo ſciebat mox vxorem, omnium viuentium matrem, niſi quid perpetraſſet.

50 Ac tandem textus dicens ſerpenti: *Ponam inimicitias inter ſemen mulieris & ſemen tuum*: denotat clarè mulierem, quæ antè carebat ſemine, eiuſque omni prorſus titillatione, iam habere ſemen.

51 Vtut eſt, ſaltem non poſſum non inſigniter admirari excellentiam caſtitatis textus, qui nuſpiam, ſurdam ſaltem aliquam mentionem con-

cupiſcentiæ carnis fecit: verùm ſummo vtrobique regit ſilentio carnis fœditatem per acquiſitam ſcientiam pudoris, & obvoluit ſummo myſterio mortis inductam neceſſitatem & regenerationis exigentiam, Statuens, quod tandem dierum completâ maturitate *ex aquilone pandetur malum* ſuper omnes habitatores terræ. Quod mox manifeſtabo.

52 Tandem degenere iam naturâ, complacuit ſibi Omnipotens lapſum Adæ erigere per renaſcentiam: & quanquam non reſtaurauerit nobis intellectus claritatem priſtinam, mentiſque expeditam cognitionem intuitiuam, attamen dignitatem noſtram longè altiùs erexit. Siquidem Intellectus in obſequium fidei reductus per gratiam pergit in humili reſignatione ad brauium amoris, quo innitimur & compellimur. Eſtque minima amoris illius morula longè glorioſior, quam deſes tota vita Adami in Paradiſo. Ante lapſum enim ignorabatur fides, virtutum proſapia, potiſſimum quoque amoris Diuini ſuperexcellentia, ſolâque viuebatur puritatis innocentiæ felicitate. Ideóque Deus permiſſione ſuæ præſcientiæ & deſtinationis inæqualitatem beatitudinis, à renaſcentia emergentis, cum quadam præpollentia delegit: quia non ſunt condignæ huius vitæ tribulationes ad immenſa, quæ nobis renatis Diuina bonitas præparauit. Malim namque ſcire, quæ Deus per vnigenitum mundi Saluatorem reuelauit, quàm nouiſſe claro intellectu animantium & herbarum facultates, Abundè mihi ſufficiens habere in Deo humanitatem, quâ nos in filios Dei Adoptauit, & ſimiliores ſibi longè fecit, quàm fuiſſet Adam in ſumma ſui felicitate.

DEMONTRATVR THESIS

1 *Prima Theſis probatio.*
2 *Secunda.*
3 *Modus generandi Diuinus nequit ab homine concipi.*
4 *Coniectura à pari.*
5 *Repetitio Demonſtrationum.*
6 *Argumentum pro theſi.*
7 *Alterum.*
8 *Tertium.*
9 *Quartum.*
10 *Quintum.*
11 *Sextum.*
12 *Mentem non creare animam ſenſitiuam, vt nec aliam mentem de lumine mentis ſumi.*
13 *Septimum.*
14 *Mens imprimit in ſemen imaginem corporis non autem Dei, id eſt, ſeipſam.*
15 *Probatur.*
16 *Octauum.*
17 *Quid à peccato per parentes generatum.*
18 *Vſque ad art.*
74 *Ratio è Sacris.*
75 *Repugnare Chriſtianiſmo, quod homo vocetur animal.*
76 *Patrum aliquot conformitates cum theſi.*
77 *Dilemna pro theſi ex Auguſtino.*
78 *Argumentum ſolidum pro theſi.*
79 *à regulis falſi.*
80 *Progreſſus Satanæ.*
81 *Faunorum & Nympharum ortus.*
82 *Tudeſquillos in Canariis.*
83 *Obiectiones contra theſin vſque in art.* 88.
89 *Anomala piſcium propago.*
90 *Aquæ nulla eſt figura, nec decidit orbiculariter.*
91 *Trutarum prolificatio.*
92 *Seminis maris inualiditas.*
93 *Piſcium felicitas theſin roborat.*
94 *Vermes reſurrectionis monitores, abſque materiali maris ſemine.*
95 *Pullus è vitello formatur, & ſemen galli manet materialiter extra.*
96 *Septima obiectio cauſas diluuij explicat.*
97 *Vulgata textus huius explicatio confirmat theſin.*
98 *Interpretatio circa motiuum diluuij.*
99 *Gigantes non de prima creationis intentione.*
100 *Probatio Prophetiſſa.*

SVblatis ergo nunc legis, inobedientiæ & maledicti ſuſpicionibus, ad theſeos demonſtrationem procedo. 1 Pro qua in frontiſpicio præmiſſa eſt glorioſiſſima filij Dei incarnatio, ex puriſſimo ſanguine immaculatæ ſemper Virginis ſuæ genetricis. Dein mihi viam ſtrauit textus: 2
Niſi regenerati fueritis ex aqua & Spiritu. S. id eſt, niſi comparticipes ſitis, in noua regeneratione ſaluandorum, illibatæ & caſtiſſimæ Incarnationis Domini Ieſu, ſitiſque tanquam membra illius capitis, & velut filij adoptiui, non eritis palmites illius vitis. *Nam quicquid de carne peccati* & ex carnis concupiſcentia *naſcitur, caro eſt, incapax vitæ æternæ & regni cœlorum. Et qui ſeminat in carne, in corruptione metet.* Et 3
quicquid meſſuerit, caro eſt, ipſaque corruptio. Etenim quomodo S. Spiritus generaſſet in Eua omnem hominum poſteritatem, id humana mens aſſequi non valet, niſi viam eius ſacer textus manifeſtâſſet in Deipera virgine; quæ nimirum non concepit ex, ſed de Spiritu S. quem 4
proinde Gabriel prædixerat duntaxat obumbraturum ipſam virginem perpetuò illibatam. Ideóque Eccleſiæ Patrem æternum, ſacræ Trinitatis perſonam primam vocat Patrem Filij æterni; nec permittit S. Spiritum vocari humanitatis Chriſti Patrem, eò quod materialis generatio Chriſti ex ſola eius matre ſumpta eſt: quare nec eius conceptus de Spiritu Sancto includit vllam paternitatem. Atqui vt iſta generatio proceſſit abſque patratione S. Spiritus (qui nimirum circa conceptum Chriſti occupatus fuit abſque patratione) ita contemplari nobis integrum eſt eodem prorſus ſupernaturali atque Diuino modo obumbrationis in Eua ſtabilitam fuiſſe generationem adoptiuorum & diuinæ Imaginis. Itaque Pater luminum ſolus eſt Creator omnium animatum, vt & ſupereminenter mentis immortalis: Ergo generatio humana ex Patre luminum, datore vitæ, in mentis creatione abſoluta fuiſſet ex ſubſtantia Euæ & de cooperatione S. Spiritus concipiendo. Etenim vt ille hominum conceptus fuiſſet planè ſupernaturalis: ita & caſtimonia matris ſupereminens in ſtatu Innocentiæ, qualis modo in regeneratione ex aqua & Spiritu Sancto.

Quamobrem

5 Quamobrem ſtatutam theſin primùm ratio-
ne phyſicâ conabor ſtabilire, eamque dein ra-
tione & autoritate è Sacris petita confirmare,
6 ac tandem per dogmata Patrum fortificare. In-
primis eſt rationi conſentaneum: Si Deus vo-
lebat in carne facere ſui imaginem, eamque per
poſteros beare, id debuiſſe fieri in Virgine ma-
tre: non autem in muliere per Adamum ſtu-
prata, ne Deus virum competitorem haberet
in intenta ſuæ imaginis incarnatione. Alioqui
ſi hanc ſanctam & impollutam humani gene-
ris productionem (propter quam Vniuerſum
condidiſſe eſt viſus) contingentem in obum-
bratione S. Spiritus, vir anteuerteret & præ-
ueniendo euerteret, etiam dein omnis homi-
num ſic producendorum generatio brutali mo-
do eueniret, quicquidque ex illa naſceretur,
eſſet æternę gloriæ naturaliter incapax. Rationi
nempè eſt conſentaneum, quod Mens immor-
talis ante eſum pomum nunquam feciſſet pro-
lem immortalem duratione, eò quod nihil
queat de ſe vel ex ſe producere infinitum dura-
tione, niſi Deus ſolus, quem proinde adhuc
hodię in Adamica generatione, Eccleſia fa-
tetur eſſe animæ immortalis vnicum creato-
rem. Alioqui ſi mens, infinita deinceps dura-
tionis poſſet extra ſe producere infinitum ali-
quid & immortale, quodque ideò eſſet ſub-
ſtantia; iam neceſſario deſineret eſſe creatura,
eſſetque creator. Ergo mens nunquam potuit
8 aut poterit producere ſubſtantiam immorta-
lem, & per conſequens pugnat cum Diuinitate,
quod Mens, quæ ante eſum pomi immediatè
totum corporis reginem in ſe ſuſceperat, de ſe
generaſſet imaginem Dei infiniti; generaſſet-
que ſubſtantiam duratione infinitam, quapro-
pter eſt diſpar penitùs ratio, qua lumina mor-
talia vitæ ſiue animæ mortales proſiliunt, &
9 qua ſubſtantia immortalis creatur. Adeo na-
turæ toti eſt impoſſibile, quod mens generaret
ſubſtantiam ſibi ſimilem; cum producere ſub-
ſtantiam ſpiritualem, immortalem ſoli reſer-
uetur Deo, etiam omnium omnio conſenſu.
Siquidem eiuſmodi productio præſupponit
creationem ex nihilo. Alioqui ſi mens inten-
diſſet ante lapſum producere ex nihilo ſubſtan-
tiam ſibi ſimilem, cum id ſibi ſit penitus im-
poſſible, ſeipſam debuiſſet partiri, atque in
10 partes ſeparare. Denique nec vnquam fuiſſet
mentis intentio generare animam caducam ſeu
ſenſitiuam, quippe quæ eſt præter & contra-
11 deſtinatum ſuæ vitæ regimen. Quare ex ſuffi-
cienti enumeratione concludo, quod ante eſum
pomi nec immortalem mens animam genera-
re potuerit, nec mortalem generare intende-
rit, ne quidem diſpoſitionem vllam ſemina-
lem aut ſubſtantiam ſeminis: Ideóque nec
proinde vlla per virum facta fuiſſet generatio,
nec vllam ad generandum in ſe ſenſiſſet procli-
uitatem. Atque hactenus neceſſariò in pomi
eſu latuit cauſa mortis naturalis per carnalem
generationem explicata: In qua generatione
eſt ſeminalis diſpoſitio cooperans ad animæ
mortalis impetrationem: Eaque Creatoris in-
tentionem circa propagationem ſuæ imaginis
præuertit & peruertit. Sic nimirum anima mor-
talis per brutalem concupiſcentiam carnis ſibi
ſemen diſpoſitiuum produxit ad animam bru-
torum more perituram: quæ ſcilicet brutalem
quoque conditionem mortalitatis ſecum in-
duxit. Nam mors brutis indubiè à creatione
fuit connaturalis, quæ ſcilicet animas duntaxat
habent mortales. Atqui licet per regulam ſup- 12
poſiti falſi confirmare, quod ex fide tenemur
credere, nimirum Mentem à Deo immediatè
creari: non autem à parentum anima velut lu-
men de lumine ſumptum accendi. Nam ſi ani-
ma generati fiat ab anima generantis, erit hoc
vel à patris anima, vel à matris anima, vel ab
vtraque; Sed nullum horum eſt verum: Ergò
nullatenus anima generati fit aut deducitur à
ſpiritu parentum. Probatur quoad primum: Si-
quidem cum de progreſſu naturæ ſit ſermo, qui
proinde ordinatus eſſe debet, ideóque & in
brutis id conſtanter contingeret: atqui hoc non
contingit: Ergò non à progreſſu naturæ. Pro-
batur Subſumptum per fœtũ ex patre glire &
cuniculo matre, qui ſcilicet, exceptâ caudâ gli-
rinâ, totus eſt cuniculus, tam intus, quam extra,
etiam in pelle & pilis. Sed ſi à patre vis vlla a-
nimæ manaret, in ſe vim neceſſario haberet pa-
ternam & non maternam. Sed dato exemplo
patet contrarium: ergò non à patre, Nec tamen
proinde animæ prolium mendicantur ab anima
materna. Nam alioquin à quo procedit anima
ad eodem ſaltem & ad minimum procederet
quoque vis formatiua: Et per conſequens, ne-
dum ſemper fierent proles ſexus materni, ac
matri perpetuo ſimiles; ſed etiam numquam fie-
ret mola, vbi effœta vis ſeminis maris defluit.
Vt neque prægnantis imaginatio tranſmutaret
fœtum in vtero matris formatum, in mon-
ſtruoſam, alienam, imo & brutalem figuram
quia ſemen iam habens animam mutuatam à
parente non eſſet ampliùs obnoxium ſtultæ
imaginationi maternæ, præſertim dum iam fœ-
tus proprio orbe ac culinâ ſuâ alitur. Idem ar-
gumentum quoque valet ſupponendo, quod a-
nima gigneretur ab vtriuſque parentis anima:
nam quicquid negatur diſiunctiuè, rectè negari
poſſet copulatiuè. Quorſum etiam ſpectat hæc
concluſio, nimirum quòd eo poſito, iam ſemen
actualiter eſſet animatum ab initio ſui: Itemque
quod ex duabus animabus quoddam compoſi-
tum atque mixtum lumen animatum atque ſpi-
rituale fieret; quod repugnat ſimplicitati for-
mali propter concretam dualitatem. Itaque vni-
uoca animæ homogeneitas aduerſatur dualitati
& heterogeneali compoſitioni animarum. Vn-
de concludo, ne quidem in brutis deſumi à pa-
rentibus, tantoque minùs in homine. Quapro-
pter animæ omnes immediatè creantur ab ip-
ſamet vitâ & Patre luminum, qui ſuum Crea-
toris honorem nulli tribuet creaturæ: quare
hic obuium eſt, quod homo nequeat producere
mentem immortalem, nec ſimulacrum Diui-
num. Adeòq; & hinc patet, quod prima Crea-
toris intentio non eſſet, quod vir vlla ratione
ſeſe immiſcuiſſet generando: Sed quod om-
nem fœtum ſola manus Creatoris perfeciſſet,
quæ ſola creat omnes animas, potiſſimum au-
tem atque ſingulatirer æternam illam deinceps
quam in ſui imaginem deſtinatione eſſentiali
direxerat. Denique naturaliter neceſſum eſt, 13
quòd vera imago fieri nunquam queat, niſi à
ſculptore proprio: nullus eſt autem ſculptor
proprius, qui non perfectè cognouerit illum,
cuius iconem ſculpere intendit. Sed homo
creatus eſt ad imaginem & ſimilitudinem Dei,
nequit tamen Deum cognoſcere, vt nec eius vl-

lam ſimilitudinem mente aut verbo exprimere, quam ignorantiam quiſque fateri debet, Ergò nequit eſſe ſculptor proprius imaginis Diuinæ; ac ideò quamcunque eius imaginem fabricaretur, eſſet planè monſtruoſa & durationis finitæ. Et per conſequens in Creatoris intentione homo non fuit conditus, vt generaret hominem. In natura quidem omnis ſpiritus generantis ſeminis comprehendit (quia continet) ideam rei generandæ: homo autem, cùm ſit Dei immediata ac vera imago, non poteſt vllo modo in ſuum ſemen transfundere Diuinam imaginem,
14 quam in ſe & extra ſe planè ignorat. Sed cùm in natura ſimile generet ſui ſimile, poteſt homo in ſemen ſuum imprimere imaginem corporis humani, facti etiam ad imaginem Dei. Poteſt itaque homo generans imprimere in ſemen ſigillum ſiue vmbram ſui: non autem imaginem Dei, ſubſtantiamque mentis immortalis: quinimo demonſtraui alibi, quod cæteræ animæ vniuerſæ ſint tantùm lumina formalia, non autem
15 ſubſtantiæ. Idcirco ſi mens deberet aut poſſet imaginem Dei producere, iam vel mens ceſſaret eſſe imago iſpamet Dei, vel Deus non eſſet Creator mẽtis. Quamobrem eſſentia pura imaginis Dei in conceptu creandi vel generandi requirebat omnifariam ipſum Deum immediatum ſui Creatorem & Patrem vnicum, qui in cœlis eſt, & præter quem nulla eſt paternitas in cœlis. Alioqui paternitas carnalis eſt in homine & brutis, ideóque, textus ait: *Honora patrem.* Et alius: *quòd nulla ſit paternitas, niſi in Patre cœleſti.* Ergo deſignatur, quod pro homine non ſit paternitas mentis, niſi in ſolo Deo: eiuſque proinde primordialis generatio ac propagatio pe-
16 nes Deum creatorem reſeruata fuerit: ac præſertim, dum menti immortali infinitæque in duratione deſit ſua ipſius cognitio, qua ſibi ſeipſam repræſentet, vt videlicet ſignatam ſimilitudinem ſui in ſemine depingat. Idcirco nempe nec mens immortalis poteſt vnquam ſemen humanum ad id deducere, quod ipſamet in ſe habebit nunquam, vt nempè extra ſe depingat
17 imaginem Dei. Eſt namque ſic homo factus ſimulacrum Dei, quod ſit indumentum Deitatis. theca regni Dei, id eſt, templum S. Spiritus. Homo itaque eſſentialiter in Dei imaginem creatus, poſtquam ex ſe imaginem Dei, non quidem per aliquod monſtrum, ſed per aliquid ſibi vmbraliter ſimile generare, cum Euæ ſtupro, temerè præſumſit, non generauit quidem Dei imaginem ſimilem illi quam Deus voluit ideò inimitabilem (quatenus Diuinum) ſed in aura ſeminis vitali generauit diſpoſitiones ſolicitaturas, quandoque animam ſenſitiuam, diſcurſiuam & motiuam à Patre luminum, fonte omnis paternitatis; mortalem tamen ac perituram, cui tamen ex ſui bonitate inſpirat ordinariò ſpiritum ſubſtantialem mentis ſui imaginem referentis. Adeóque homo hactenus brutorum non niſi more per ſeminum copulam generare eſt anniſus imaginem ſuiipſius, quæ tandem impetraret à Creatore lumen animatum, quodque animam ſenſitiuam vocant. Proceſſit nempè inde generatio altera, more belluino concepta, mortalis, & æternæ vitæ incapax, beſtiarum ritu, doloribus partus, morbis mortique obnoxia, tantóque ærumnoſius, quantum iſthæc propagatio in Protoplaſto intentum Diuinum inuer-
18 tere auſa fuit. Premonuit idcircò ineffabilis bonitas, ne de ligno illo guſtarent, prædixitque alioqui eadem die morte morituros, ſenſuroſque omnem calamitatum turbam, quę mortem comitatur. Meritò itaque Dominus parentum vtrumque beneficio ac ſede immortalitatis pri-
uauit. Succeſſit videl. mors ex conjugali bruta- 19
lique copula: nec manſit Spiritus Domini cum homine, poſtquam caro eſſe cœpit. Porro quia iſtud Euæ ſtuprum deinceps continuabitur in propagatione poſterorum in mundi vſque exitum: hinc peccatum ſpretæ admonitionis paternæ & naturalis præuaricationis, jam in impuritatem per generationem inuerſam, carnalem ac propemodum brutalem, inter cætera peccata eſt, & appellatur verè originale, ideſt, proinde homo, ſeminatus in voluptate concupiſcentiæ carnis, neceſſariam mortem in carne
peccati metet ſemper. Scientia autem boni & 20
mali, quam Deus in pomo diſſuaſo conſtituit, continebat concupiſcentiam carnis, id, eſt, occultum vetitum congreſſum, diametrialiter oppoſitum ſtatui innocentiæ, qui ſtatus non erat ſtatus ſtupiditatis; vtpote cui ante præuaricationem jam notæ erant eſſentiæ quorumcunque animantum, iuxta quas ex proprietate erant nominanda, primoque intuitu eſſentialiter diſtinguenda. Quinimo S. Hildegardis ad Moguntinenſes ait: *Adam digito Dei (qui Spiritus Sanctus eſt) formatus, in cuius voce ſonus omnis harmoniæ & totius muſicæ artis, delinqueret, ſuauitas erat: Ita vt ſi in illo ſtatu, quo formatus erat, permanſiſſet, infirmitas mortalis hominis virtutem & ſonoritatem vocis illius ferre non poſſet. Cum autem deceptor eius audiſſet, quod homo ex inſpiratione Dei, tam ſonorè cantare cœpiſſet, & per hoc ad recolendum ſuauitatem canticorum cœleſtis patriæ imitaretur (* ecce quàm procul nunc inde vir diſceſſerit raucâ ſua voce) *machinamenta calliditatis in ſuæ irritum iræ videns, ita exterritus eſt, vt non minimum inde torqueretur; & multifariis nequitiæ ſuæ commentis ſemper deinceps excogitare & exquirere ſatagit, vt non ſolùm de corde hominis, ſed etiam de ore Eccleſiæ Diuinas laudes perturbare non deſiſtat.* Hæc illa. Myſticorum deuota eſt opinio, quod volucres canant laudes Deo. Ego ſub humili correctione aliter cenſeo. Nam ſi iſtud verum eſſet, canerent toto anno, nec ceſſarent mox expletâ generandi libidine. Quod argumentum inſeruit noſtræ theſi. Siquidem cum mares ſoli cantent, non autem fœmellæ: quod ex natura communi Adam ſalacior atque incontinentior fuerit, & ex ſexu ſuo libidinoſior, quàm Eua, cuius proinde caſtitas, Deo dilecta, videtur ſexui propria. Acquiſiuit ergò homo per eſum pomum ſcientiam, quod amiſiſſet innocentiam radicalem, & pro ea cambium feciſſet ſordidæ concupiſcentiæ carnis. Nec enim ante eſum pomi tàm erat hebes aut ſtupidus, quod ſe neſciret aut non ſentiret nudum, ſed cum pudoris & concupiſcentię brutalis effectu tum priùs ſe de-
clarauit nudũ. Etenim textus Sacer tàm caſtus 21
vbique eſt, quod Altiſſimus noluerit ipſam carnis concupiſcentiam ſaltem nominare proprio nomine, imò nec etim accuſare, dum eſum pomi in mortis neceſſitatem præmoneret: ne homini brutalis iſta concupiſcentia vel nomine tenus innoteſceret; ideoque nec concupiſcentiam in Geneſi nominari voluit ob promptam populi illius perfidiam; ſed vocauit amiſſam innocentiam

centiam

centiam ex acquiſito pudore, quod ſuis circum-
ſtantiis tandem in Eccleſia pendi voluit. Adeó-
que proinde Adamum mox à creatione de terra
in paradiſum tranſtulit, ac mulierem quoque
ob id in Paradiſo formauit, ne illa, quam fece-
22 rat atque deſtinauerat virginem permanſuram,
adſpiceret brutorum copulam in terra. In initio
enim creauit Deus cœlum & terram, omnem-
que creaturam in ea contentam. Fecit autem ac
formauit materialiter iſta per verbum paſſiuum
& imperatiuum (fiat) dixit nimirum iſtud ver-
bum, & creata ſunt omnia: ſextiduo autem
deinde fecit formas rerum conditarum, & facta
ſunt ordinatim omnia in vitam & animam ani-
matorum. In eo nempè diſtabant, dicere fiat, &
facere. Etenim ſexto die ſiue vltimo formatus
eſt Adam. Septimo autem Deus quieuit; poſteà
demum tranſtulit Adamum de terra in Paradi-
ſum, deliberauitque facere mulierem de coſta
viri, non autem de renibus, femore aut ventre
eius. Ergo die octauâ, vt eſſet initium nouæ
hebdomadis ad nouam & ſupernaturalem ven-
turæ prolis generationem. Quapropter colligi
poteſt, quod mulier tota exlex adſcenderit in
nouum electionis cumulum, vas electionis.
23 Qualitatem autem generationis humanæ ante
lapſum in Eua virgine quodammodò conijce-
re licet ex glorioſiſſima Incarnatione Domini.
Enimverò Pater, cui omnis paternitatis nomen
ſingulariter ac ſolùm debetur, & quem Filius
ſuus vt Patrem ſemper adorat, ab æterno gene-
rauit quidem ſemper Filium ſuum, qui tamen
non legitur ſuæ incarnationis Pater. Quod pro
immenſo myſterio vſque veneror, magiſque
poſtquam eiuſdem bonitatem infinitam tam
à primo creationis virginali conceptu, quàm
in reſtauratione, per hominis regenerationem
ſum aſſecutus. Voluit nimirum Pater omni-
potens, quod glorioſa incarnatio Chriſti con-
ciperetur de perſona Spiritus Sancti quæ ſcili-
cet ipſamet proinde non eſſet generata: ſed ab
æterno procederet ex Patre & Filio. Diuinus
nempè Spiritus in virginis Euæ ſanguine ar-
teriali cordis cauſatus fuiſſet conceptum hu-
manum prolium, ſimulacrum Diuinitatis cum
cunctis chariſmatibus ſuis abſque carnis vo-
luptate. Mens autem ſic in veſte ſanguinis, con-
cepta in vtero virginis in ſpecie humana, incre-
mentum ſumpſiſſet ac plenariam inde matu-
ritatem. Ille enim, qui clauſo vtero, clauſiſ-
que ianuis in mundum venit, & ad ſuos etiam
è capſa cordis, in qua conceptus eſt, conſen-
ſu præeunte, virginis ad vterum delatus ſerua-
tuſque vſque in corporis maturitatem: Omnia
nempè membra penetrans delatus eſt in vte-
rum. Ideo namque Dominica incarnatio prorſ-
ſus præter naturæ ordinem nunc conſuetum
contigit. Nam 1. non contigit incarnatio Do-
mini in vtero, ſed primum in ipſa cordis vir-
ginalis theca. 2. Ex ſanguine puriſſimo & vi-
uaciſſimo cordis: non autem ex ſemine Vir-
ginis, Siquidem Deipara virgo illo ſingulari reſ-
pectu non ſolum mundata fuit à peccato ori-
ginali, ſed concepta prorſus libera à peccatis,
vt ſcilicet tanto amplius expers eſſet omnis ſe-
minis, quàm puer recenter natus. Etenim ſe-
men ex miſtura cruoris & ſanguinis, ſiue ex
commiſtione ſanguinum conficitur, quæ miſtu-
ra nullatenus, ne quidem materialiter, fuit in
conceptu Filij Dei: *qui non ex ſanguinibus; ne-
que ex voluntate carnis aut viri*: ſed ex ſolo Deo
conceptus, & ex virgine natus. 3. Non ha-
buit virum patrem, nec materiam maſculinam,
vnde fieret, quod ſanè confirmat, materiam fœ-
mininam, excellentiorem præfectam, & ab ini-
tio ſolam prælectam. 4. Prælegit caſtiſſimam
& illibatam virginitatem matris, quam Diuinâ
manu plaſmauit. 5. Ex ſolo puriſſimoque arte-
riali ſanguine materialiter conceptus eſt: in
quem nempe ſigillum S. Spiritus mentē huma-
nam ſuique puriſſimum ſimulacrum à Patre Deo
conditum inſpirauit. 6. à corde in vterum Vir-
ginis, cum penetratione dimenſionum delatus
eſt iſte conceptus, 7. Tandem incrementum ac
iuſtam natiuitatis maturitatem, velut in Sabba-
tiſmo, expectauit. Porrò quod ſcientia boni &
mali, nil niſi carnis concupiſcentiam ſignificet,
apertè teſtatur Apoſtolus, vocans eam *legem
atque deſiderium peccati*. Vnde ſcilicet primum, 24
brutale atque originale peccatum, reliquorum
fomes, immediatè profluxit, & duraturum
deinceps, in continuatum mortalium ſemen. 8.
ad Rom. *Deus Filium ſuum mittens in ſimilitudi-
nem carnis peccati, & de peccato damnauit pec-
catum in carne, vt iuſtificatio legis impleretur in
nobis*. Originale, inquam, quod ſit originis, hu-
manæ generationis initium, per quod omnis im-
puritatis lues in poſteros trucidatur, & mors
facta fuit homini, prout belluis naturalis. Adeò
quanquam eius pomi contineret notam diffi-
dentiæ & ingratitudinis: quæque etiam cuili-
bet peccato comes eſt, etiam tamen propterea
vnumquodlibet deinceps peccatum eodem ſup-
plicio, neceſſariò quoque ad poſteros deberet
deſcendere: niſi inſolita amoroſæ monitionis
tranſgreſſio non tàm conſiſteret in obedientia
comedendi, vel abſtinendi, quantum in horri-
da dubitationis diffidentia, & fidei Diabolo ad-
hibitæ confidentia. Adeoque generatio carnis
peccati (quæ eſt effectus concupiſcentię carnis)
in mortem neceſſariò defluxit, etiam ad poſte-
ros omnes. Placuit nempe rerum Domino, in- 25
ſerere pomo incentiuum concupiſcentiæ car-
nis, à qua ſcilicet tutò abſtinere poterat non
edendo pomum, diſſuaſum propterea. Alioqui
namque nullo vnquam momento tentatus fuiſ-
ſet à carne aut membris ſuis genitalibus, quæ
ideo Aquilonem vocari in Sacris poſtmodum
oſtendam. Itaque paſto pomo mox concepit
vir ex naturali pomi proprietate libidinem lu-
xuriandi; atque inde factum eſt ſemen anima-
le, quod in animæ ſenſitiuæ diſpoſitiones præ-
uias properans, legemque aliarum cauſarum
ſubiens ſe reflexit in vitalem Spiritum Adæ:
qui idcirco ſtatim ignis fatui inſtar Archeum
ſiue Rectorem Spiritum animalemque auram,
latronem, inquam, domeſticum ſuſcipiens, po-
teſtatem propagandi ſeminis animalis & cadu-
ci, in vitam deſinentis, concepit: Cuius demum
appulſu, Mens immortalis vitæ atque corporei
gubernaculi habenas exuens pediſſequam ſibi
ſenſitiuam ſubſtituit. Hinc igitur belluarum
more concipimur, naſcimur & morimur. Pri-
die enim antè Mens immortalis omnia in om-
nibus agebat, eratque ipſamet vita immortalis
in toto: quia ſola & tota in toto immortalis.
Sed ipſa tāta naturę pulchritudo in Protoplaſto
mox vitiata eſt, poſtquam brutalis generationis
ſimilitudine induta fuit. Tum enim Mens im- 26
mortalis loco mota deſcendit, vt ſui ſigillum

imprimat in ſemen vetitum. Tunc, etiamſi Senſitiua nondum nata eſſet; adfuit tamen præſto omnis diſpoſitio naturalis, requiſita ad illam à Creatore impetrandam. Cumque duæ ſimul animæ vnico corporis plano præſidere perfectè nequeant abſque diſſidio, non magis quàm eſt licitum duobus ſimul heris inſeruire: Ceſſit ideo in intima mens immortalis: Siue id fuerit mandato creatoris, vel impuritatis corporeæ tædio pigens, deinceps ſaltem ſui corporis regimen delegauit animæ Senſitiuæ, in qua modo ligatur, quia obuoluitur, quandiu viuitur. Hinc nempe deinceps brutalis more
27 plerumque adoleſcimus, ac viuimus. Mens autem in animæ caducæ hoſpitium ſeſe recepit, ac inde in hanc ſua inſpirat chariſmata, quanquam plerumque alioqui dormiat, (Perinde fortaſſis atque corallus ſubinde colorem amittit, eundemque iterum recuperat) vnde corpus omnem impuritatis ataxiam ſubiit. Mortalis autem animæ connubium, deſtinationi mentis peregrinum, occaſioni eſt, cur Mens in abdita ſeſe locauerit, ſic vt ſub iudice adhuc lis ſit, vbinam principalem thorum elegerit: Sitque apud Atheos non credita Mens eò quòd animæ caducæ tàm in profundum penetrando ſe demerſerit; quòd mentales notiones adhuc hodiè ſubeſſe imaginationi appareant, quorundam quoque ſimplicium veneficiis ita obedire, vt ad morborum voluptatem atque imperia Mentis principatus videatur conquaſſari; quod febrium deliria, mania lienariis, rabidi morſus, atque punctura tarantulæ pro Atheiſmo fortiùs perſuaſere; In priore enim vita immortali Mens per ſe ac immediatè condebat immortalitatem, perfectamque dabat quoque animantum & herbarum cognitionem. At poſteà in brutali generationis fœditate, icon Dei in mente quidem remanſit ſoſpes, eiuſque figura extera in corpore: ſed tanti corruptio Mentem ad penetrale animæ caducæ coegit recedere. Itaque ſub Mẽtis felici imperio degebat immortalitas eius: atque ideo exſulabant morbi, ætatum declinationes & mortis minæ. Atque ideo ante lapſum homo à beatitate diſtinguebatur per poſſe peccare, cadere & mori: Sed in glorificatione Mens iterum immediatè viuificabit corpus, idque in ſe tranſſumet: quæ nimirum ante lapſum tantùm lucebat ſuper corpus per immediatum ſui nitorem, mox à reſurrectione per tranſmutationem abſorbitiuè corpus clarificabit. Etenim idcirco ſtatus fidelium, etſi per totam vitam, etiam in ipſa morte, ſit primitiuo ſtatu longè ærumnoſior; eſt tamen eo felicior, quanto eſt majeſtate plenius eſſe ſimiliorem Filio Dei, incarnato, mortuo & glorificato: quàm cum Adamo vixiſſe liberum à morbis, & tandem ſublatum abſque prælio: quia *nullatenus ſunt condignæ retributiones vitæ pro gloria aut expectatione futuri ſeculi.* Porro ad perfectam theſin
28 compulit me paſſim textus ſacer, faciens Euam adiutricem Adamo ſimilem, non quidem vt coniugis nomen vicemque ſuppleret; prout mox à peccato nominatur. Virgo enim erat in Creatoris intentione, & poſtea ærumnis repleta. Necdum enim, quamdiu ſtatus puritatis præſidebat innocentiæ, voluntas viri ſuperabat, nam tranſlatio viri in Paradiſum aliam viuendi ſortem, quàm belluinam præfigebat. Adeoque pomi eſus caſtiſſimo nomine tegit concupiſcentiam carnis, dum ſcientiam boni & mali hoc nomine complectitur, eiuſque ignorantiam ſolam ſtatum vocat innocentiæ; Siquidem illius præfatæ ſcientiæ adeptio nocentiſſimam mortem vitæque æternæ priuationem irreuocabilem fouebat. Nam ſi homo non deguſtâſſet pomũ, vixiſſet expers concupiſcentiæ, 29
& proles prodiiſſent ex Eua virgine de Spiritu Sancto. Manſo autem pomo, ſtatim aperti ſunt oculi eorum, cepitque Adam libinoſè concupiſcere nudam virginem, eamque ſtuprauit, quam Deus ipſi in nudum adiutorium deſtinauerat, non ſecus ac Princeps in adiutorium eſt ſuis miniſtris. Sic enim vir præuertit intentionem Dei per alienam generationem in carne peccati: Ad quam proinde prioris naturæ eſt inſecuta corruptio, ſiue caro peccati comitata eſt concupiſcentiam. Nec ſane textus aliam inſinuat ſcientiæ boni & mali notam, quàm quod cognoſcerent, ſe eſſe nudos, illoſque puderet ſuæ illius nuditatis, ſiue (propriè loquendo) corruptæ ſuæ virginitatis. Tota nimirum boni atque mali ſcientia clauditur circa pudorem & intra ſola pudenda. Ideoque Leuitici 18. & alibi paſſim ipſa pudenda non alio etymo vocantur, quàm turpitudinis, à copula enim carnis ſtatim oculi illorum aperti, quia nouerant bonum amiſſum attuliſſe degenerem naturam, turpitudinem, fœditatem, mortiſque inteſtinam atque ineuitabilem obligationem; etiam in poſteros relegatam. Ah ſerò nimirum intellexerunt ex concupiſcentiæ illius inſueta nouitate & turpitudine, cur Deus tàm amoroſè eſum pomi vetuerat. Pudebat videlicet illos magis corruptę caſtitatis & tranſgreſſæ monitionis, quàm ſuę 30
nuditatis. Adam namque qui beſtiarum naturas ſolo adſpectu iudicauerat, nec eandem ſciẽtiam legitur deſeruiſſe, ſuæ quoque corruptæ naturæ fœditatem ignorare non poterat: atque adeò potiùs huius pudore, quàm nuditatis ergò ſe abſconderant. Fuit nimirum tanta pudoris tam multiplicis confuſio, vt parùm defuerit, quin in dementiam ruerent: quod ex inappoſitis reſpõſis Adæ ſat liquido eſt notabile. Vocat enim illum Deus, & interrogat, vbi eſſet, & reſpondet accuſando ſociam & adiutorium ſimile ſibi, vt ſe nondum accuſatum excuſaret. Stultoque prorſus niſu, frondibus nuditatem oſtentabant notam Creatori, ſperantes corruptionem caſtitatis tegi poſſe frondibus, modò ſe abſconderent. Nuditatem ſuam accuſat, non audens mentionem amiſſæ caſtitatis facere. Craſſioris namque ſtupiditatis eſt, credere latitare poſſe à facie Domini, quàm neſciiſſe ſe eſſe nudos: Præſertim apud eum, qui illos creauerat nudos. Itaque velle latere accuſat reatûs, & effectum concupiſcentiæ, delinquendo patrarum. Alioqui mera nuditas non pudibunda eſt coram Deo, ſi non corrupiſſet caſtitatem, quam cognouit læſam, & ſub pomo vetitam. Non enim in extremo iudicio erit pudor nuditatis: ideoque pudor nuditatis inuoluebat potius commiſſum caſtitatis errorem, irreſtaurabilem, in pomo velatum; Cuius effectum niſi perfectè iam ſentirent & agnoſcerent, potiùs in pœnitentiam comeſtionis, quàm in ſui occultationem, & tegmen pudendorum ſe conuertiſſent. Pudor ergo nuditatis inuoluit caſtam textus locutionem coram populo Iſraelis. Aliàs enim ex 31
textu ſat liquet, quod iſta ſcientia boni & mali

ſit

ſit *carnalis, terrena, & diabolica*, ſolius concupiſcentiæ carnalis & mera quædam corruptæ naturæ ſtultitia, reſpectu ſcientiæ, quâ paulò antè nomina propria indebat beſtiis. 2. cap. Ge-
32 neſ. 17. *Soli viro vetatur fructus arboris illius*, & 2. c. Geneſ. 25. *Erant ambo nudi ac ſine pudore*, 3. Geneſ. 7. *Manſo pomo, oculi eorum ſunt aperti*. Etenim licet Eua prior de pomo guſtaſſet, virumque ad edendum proritaſſet: attamen Omnipotens virum, nondum caput mulieris, alloquitur, & hic ſe excuſare annititur; quia illam primò concitauerat ad congreſſum, ſenſitque membrorum inobedientiam: quod paret. Nam ſolus accuſatur, nondum caput mulieris, quem diſſuaſum vtrique ſignificauit mulieri. Nam Eua ad ſerpentem dicit, vtrique æqualiter
33 injunctam arboris illius abſtinentiam. Significans hic locus in textu, quod etſi idem caſus ſpectaret vtrumque ſexum, prænouerat tamen Deus ſalacitatem viri atque pruriginem caſtiuam: & quia voluntas carnis non erat propriè in virgine, quam ſibi caſtitatis decore adornauerat Omnipotens; Idcirco per antonomaſiam vocatur iſta concupiſcentia à Ioanne voluntas viri, quæ eſt carnis & ſanguinis. Vnde didici, Euam tenacioris pudicitiæ, imò & perfectiorem fuiſſe creatam in ſuo corpore, & ſtupratam à viro; quia pomum cum eſſet medium ad præfatum finem, & ab Eua prius deguſtatum, in Euam tamen tardius operari potuerit. Sed priorem deliquiſſe Adamum, Euam, verò, vt facti pœnitentem, diutiùs reſtitiſſe, & ab Adamo vi ſtupratam dudum reluctatum; quod inde ſat liquet: Siquidem voluntas viri (& non mulieris) pro occaſione æterni damni reputatur, idque Ethnicis non fuit incognitum, qui ſeculo argenteo pudorem mulieribus, vt dotem natiuam adſcripſerunt à viris tum dudum neglectum. Leuit. 3. &
34 4. iubet Dominus *hoſtiam cum cauda offerri*, vt turpitudo tegatur, neue aliquid non tectum pudore offeratur. Ideoque tanti fuit ſemper & vbique oblati agni æſtimatio. Etenim Adam creabatur iuuenis, imberbis, florid⁹, qualis Raphaël foridus Tobię adſtitiſſe legitur. Quamobrem vt primus verecundię infractor virginiſque ſtupra-
35 tor enoteſceret, Deus mento, genis atque labris Adami pilos obnaſci voluit, vt multorũ quadrupedũ compar, ſocius & ſimilis eſſet, eorundem ſignaturam præſeferret, quorum more vt ſalax, ita & vultum pilis hirtum, oſtenderet. Etenim ſignauit Deus primum homicidam in fronte vt conſpecto ſigno ſtatim horridus fieret & infamis fratricida. Sic & primum caſtitatis infractorem fabrumque primum peccati originalis, ſignare voluit caſtitatis Amator, circa os, guttur, buccas, &c. quibus ſcilicet primas illecebrarum voces ac dein minas locutus fuerat: Euam verò pudoris ac pudicitiæ tenaciorem
36 vultu polito decoram retinuit. Sic barba etiam cadaueri inhumato ſuccreſcit, ſi in vita libidinoſus fuerit, & repentinâ morte viuere deſierit, id eſt, retentis adhuc menti ſui viribus ſuccreſcit mortalitatis ſignum etiam poſt mortem. Sic & vox rauca Adamo oboritur, circa juuentutem, qui immediatè ante amiſſam caſtitatem ſuauiſ-
37 ſimè cantabat. Inter ſigna namque quibus Angeli in apparitionibus diſtinguntur, vnum capitale eſt. Si apparuerit barbatus Angelus, malus eſto, Eudæmon enim numquam barbatus apparuit, memor caſus, ob quẽ viro barba ſuccreuit. Barbam igitur, quam horrent Angeli, viri ſibi in ornatum datam credunt, quam tamen non ignorant ſibi cum fœtidiſſimis hircis communem. Nec ideò homini, barba naſcitur, niſi circa annos incontinentiæ: vt certò conſtet, non niſi propter carnis concupiſcentiam inſtar larvæ turpitudinis adductam. Adeò vt non niſi pudenda ruptumque pudorem deſignet in vultu. Ideò nimirum Eunuchi quoque barba deſtituti ſunt, vt & pueri ac adoleſcentes, quanquam bruta, quibus congreſſus ſexuum à natura indi-
tus, primis ſtatim diebus ſint barbata. Denique 38
bruta parturiunt hodiè non ſecus ac ſi non peccaſſet Adam: in dolore nempe ſuos edunt fœtus, quia cum carnis concupiſcentia eos concipiunt, exceptis piſcibus, qui proinde Monachis caſtitatem amantibus in cibos deliguntur. Et Eua poſt conceptum peperit carnem peccati in dolore, *Spiritus meus non permanebit cum homi-*
ne, quia caro eſt: id eſt, homo iam caro peccati 39
eſt, non autem amplius caro primæ creationis.
Plerumque enim mulier à conceptu nauſeat du- 40
dum, variiſque circumagitur miſeriis, quibus bruta carent; quod ſane arguit, mulierem concipere ſeminaliter à viro præter primum inten-
tum creationis. Quare ſi homo creatus fuit, vt 41
(ſaltem ex præſcientia conſequentis.(Cacodæmonum locum in cœlis adimpleret, debuit vel magno ſimul numero creari ab initio, vel ſucceſſiuè. Si ergo qui ſaluandi erunt, non poſſint naſci ex voluntate viri, carnis aut ſanguinis: eratque vnicus tantùm vir creatus, ergo debebât ex ſolis mulieribus ſucceſſiuâ continuatione naſci in paradiſo, loco ſcilicet natalitio mulieris, ac neceſſariò concipi à Deo & naſci de muliere virgine omnes poſteri, quibus deinceps dedit poteſtatem filios Dei vocari & fieri cum excluſione voluntatis ſanguinis, carnis & viri; quæ caſtitas ſemper placuit Deo, placet hodiè, ac placebit ſemper. Et quicquid ita ſemel placuit fonti caſtitatis, nunquam illi denuò diſplicere poteſt. Adeóque *ſoli mundo corde*
Deum videbunt, & Filij eius vocabuntur; qua- 42
re Propheta canit: *Cor mundum* (quale Adamo ante lapſum) *crea in me Deus, & ſpiritum rectum* (caſtæ & priſtinæ innocentiæ) *innoua* (per Sancti Spiritus & aquæ regenerationem) *in viceribus meis*, Quia viſcera mea jam impura contraxerunt ſpiritum concupiſcentiæ carnis peccati. Enimverò homo quandiu immortalis & purus erat, vidit faciem tuam, Domine, & allocutus es illum: *quam faciem deinceps non videbit homo, & viuet*. Poſtquam autem homo conſpurcauit ſua viſcera per concupiſcentiam, projeciſti illum à facie tua extra paradiſum. Quæſo itaque, *ne proiicias me à facie tua, & Spiritum ſanctum tuum* (caſtitatis) *ne auferas à me. Redde mihi lætitiam* (regenerationis) *ſalutaris tui, & ſpiritu* (Paracleto) *principali confirma me* (contra innatam carnis impuritatem.) Siquidem *Docebo iniquos vias tuas* (regenerationis tuæ: quas inter) *occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi, & impij ad te conuertentur*. Saltem *libera me de ſanguinibus* (de ſexuum concupiſcentiis, Tu qui es) *Deus* (caſtitatis) *Deus ſalutis* (vt nouæ regenerationis)' *& exaltabit lingua mea iuſtitiam tuam* (juſtumque iudicium, quo damnaſti hominem è ſanguinibus & voluntate viri natum in concupiſcentia & è carne peccati, quatenus

ſe

ſe fecit incapacem tuæ hæreditatis) *Ecce enim in iniquitatibus* (præfatis) *conceptus ſum*, *&* *in peccatis concepit me mater mea* (ſum legitimo licet thoro) fateor itaque quod præter primitiuum Creatoris ſcopum generatio Adamica ſurrexerit in mortem naturalem, ſitque in pec-
43 catum originale deuoluta. Mulier ergo vt more brutali concepit, etiam in dolore parere incepit. Maſculus etiam in lege ſolus circumcidebatur, tanquam in myſterium ſtupri Euæ. Vterque tamen ſexus piare debebat commiſſum peccatum in pudendis, quibus nempe deliquerat. Quod licet caſtè in textu ſit inſinuatum: attamen tectum id coram Iſraël, in omnem alioqui perfidiam promptiſſimo, ne ſcilicet Deus matrimonij deinceps à lapſu inſtituti ſpretor videri potuiſſet. Mulier itaque non circumcidebatur, & tamen ſaluabatur. Non autem quod dolor partus aut obedientia mariti piaſſent peccatum originale in ea: nam & cælebs virguncula moriens ſaluabatur, vti & vxor ſterilis. Itaque hinc pateſcit myſterium, quod ſcilicet Eua, quantum potuit, reſtiterit inſolentiis Adami, fueritque per vim in Paradiſo ſtuprata. Adeò & primi parentes fuerant homici-
44 dæ omnium poſterorum per concupiſcentiam: ita & primus natu fratricida fuit. Etenim ablatum præputium neceſſariò occaleſcentiam glandis cauſabatur, quo ſcilicet minoris voluptatis, concupiſcentiæ & titillationis particeps fieret, quicunque in catalogum populi Deo dilecti adſcribi optaret. Rabbini quoque fatentur circumciſionem inſtitutam propter virtutes immundas, ambulantes in circuitu; quod interpretor, Diabolica concupiſcentiæ ac primitiua ad mortalitatem incitamenta non latuiſſe Hebræos, ſaltemque ſenſu obſcuro inſinuatum
45 peccatum, inde ortum. A templo quoque olim arcebantur illegitimi, & cælo, qui eſſent adulterino conceptu nati, quia penitùs generationem Adamicam referebant; qui autem legitimo thoro naſcebantur, impuri adhuc erant, donec ablato præputio, renunciare viderentur concupiſcentiæ carnis: Et hactenus repræſentabant in vmbra & à longè renaſcendos Diuino
46 Spiritu & lauacro regenerationis. Porrò theſin ex profeſſo confirmat ipſum veritatis verbum. 1. Ioan. 3. *Niſi quis renatus denuò, non poteſt videre regnum Dei. 6. Niſi quis renatus ex aqua & Spiritu S. non poteſt introire in regnum Dei. c. quod natum eſt ex carne, caro eſt: & quod natum eſt ex Spiritu, ſpiritus eſt. d. Spiritus vbi vult ſpirat: vocem eius audis, ſed neſcis vnde veniat, aut quò vadat. e. Sic eſt omnis, qui natus eſt ex ſpiritu. f. ſi terrena dixero vobis, & non creditis, quomodo ſi dixero vobis cœleſtia, credetis? g. Nemo adſcendit in Cœlum, niſi qui deſcendit de Cœlo. h. & ſicut Moſes exaltauit ſerpentem in deſerto; ita exaltari oportet Filium hominis.* Chriſtus Ieſus deſcendens de Cœlo non aſſumpſit carnem peccati ex generatione Adamica, aut ex voluntate viri: ſed *formam ſerui accipiens* in ſimilitudinem Adamicorum factus, *habitu inuentus vt homo*. Adamicus, verus tamen homo qualiter Adam nouiter creatus. In ſimilitudinem autem omnis Adamici factus ſeipſum *exinaniuit, formam ſerui accipiens.* Non eſt autem ſeruus, aut impurus factus. In hoc Euangelio autem viſionem Dei negat, ſiue viſionem regni Dei, & 6. introitum in regnum Dei. Non enim, quod videatur gloria beatifica, non introeundo in cœlum, aut fruſtra idē bis dicatur: aut quod. a. exigat aliam renaſcentiam; quàm 6. ſed a. continet negationem participationis cœlorum ante reſurrectionem pro animabus defunctorum, quam 6. negat etiam corporibus poſt reſurrectionem: oportet ergo renaſci ex aqua & Spiritu S. Etenim ſicut ab initio homo erat creatus, nec proceſſerat regeneratione carnis: Sic quicquid deinde naſcitur ex carne, eſt caro. Aqua verò, ſanguis & ſpiritus ſunt vnum & idem in Chriſto, Ioan. 5. & tria hæc indifferens & vnicum in valore pabtiſma denotant. Quapropter ſola ad vitam renaſcentia eſt ex aqua & Spiritu in ſola participatione virginalis corporis Chriſti. Siquidem introire & videre regnum Dei eſt carni æque impoſſibile atque in cœlum proprio motu adſcendere. Idque nemini permiſſum, niſi Filio Virginis, qui eo fine deſcendit de cœlo, quique erat in cœlo, dum idem hæc loquebatur Nicodemo, quique paulò pòſt adhuc debebat eadem de cauſa exaltari in cruce. Idem ergò, qui de cœlo deſcendit, vt de materia virginis incarnaretur, eſt is, in quo aqua, ſanguis virginalis & S. Spiritus vnum ſunt. Spiritus itaque, qui ex aqua hominem corruptum & Adamicum facit renaſci, hominem internum de noua generatione in ſpiritu ſic regenerat, vt fiat verus Spiritus glorificandus reſurgēdo, cuius vocem audient Adamici, neſcient tamen vnde veniat, aut quò vadat. Quia Spiritus regenerator eſt Deus ipſe glorioſus, qui ſpirat vbi vult, vocemque illius per fidem & Sacramentum audis nunc. Sic omnis, qui renaſcitur ex Spiritu S. fit Spiritus, & vnitur illi, qui neſcitur, vnde veniat, aut quò vadat. Terrena hæc voco, etſi generationem ſpiritualem atque renaſcentiam attingant: quia habent in natura ſublunari quædam ſibi ſimilia, quæ non quiſque paſſim nouit, ideoque nec credit. Nam ex aquoſo liquore & Spiritu ſeminali contingunt brutorum generationes. Non ſunt ideo tamen iſta terrena planè atque intelligibilia naturaliter vulgo, quæ Dominus loquitur Nicodemo: quia non magis concipitur ratio amoris Diuini in hac renaſcentia, quàm ſuæ bonitatis infinitæ. Imperuium ſcilicet permanet, cur voluerit hominem adoptare in filium & cohæredem ſui regni, imò redigere in Spiritum Deiformem, qui materialiter fuerit ex aqua renatus. Nam iſtud amoris myſterium ſuperat omnem Angelorum intellectum. Imo credere ac contemplari actualem perſonam Chriſti in ſene muliere, iuuene, morbido paupere, miſero homuncione atque nudo, intelligere nemo poteſt naturaliter, niſi per fidem compulſus intellectum fidei ſubſtrauerit. Sic nec concipere poſſumus nos per iſtam baptiſmi renaſcentiam, in Chriſto, quid vnum omnes fieri abſque ſexuum aut nationum diſcrimine, niſi iuuemur per fidem. Tandem non ſat fuit amori Chriſti naſci in forma ſerui, & ſic ludibrio expom: quin inſuper debuit pati mortem acerbiſſimam & longè ignominioſiſſimam: quam ipſe mortem adeò immanem atque vituperoſam in amoris ſui exuberanti bonitate vocat ſuam exaltationem. Adducit autem in ſimilitudiem exaltationem ſerpentis Nehuſtam. Non quidem quod ſerpens plus repræſentaret formam Filij hominis, quàm furca crucem, ſed duntaxat ſimilitudinem impuri hominis, lapſi in

in mortem, ſuaſu ſerpentis, cuius ſerui ſimilitudinem Dominus erat aſſumpturus. Exaltari itaque debebat Filius hominis non quidem in furca illæſus, aut tanquam inſenſilis æneus ſerpens, quique viuus alioqui ſat erat reperibilis ad ſuſpendendum aptiſſimus. Sed filium hominis exaltari oportuit viuum, amore plenum, ſimulque tandem in cruce illa mori, vt commerita renaſcentia poſſet per ſuam mortem effectuari. Siquidem aliàs abſque morte & exaltatione Crucifixi non ſucceſſiſſet participatio renaſcentiæ ex aqua & Spiritu S. nec mors periiſſet: Adeò vt alto planè myſterio petita ſit furcæ ſimilitudo, crucis & Saluatoris, in ſimilitudinem ſerui incarnati & comparati cum æneo ſerpente. Nec etiam Iſraël adorabat in ſerpente Deum (alioqui Moſes, iuſſu Dei, autor idololatriæ fuiſſet) nec furcæ ideo alligatus viuens ſerpens, vt neque eius ſaltem cadauer: Sed eius ænea tantum imago, vitæ incapax; vt hoc myſterio conſtaret, totam ſimilitudinem in exaltatione furcæ & crucis conſtitiſſe, nobiſque luceret, carnem peccati, quam ſimilitudinariè repræſentabat Filius hominis) planè eſſe vitæ incapacem ac regni Dei, non ſecus atque erat ſerpens æneus. Eſt igitur ſimpliciter atque abſolutè verum, niſi homo renaſcatur ex Deo, ac participet de immaculata virginitate, quam Dominus Ieſus traxit in glorioſiſſima Incarnatione de ſubſtantia materiali Virginis matris, in æternum ſucciſa eſt ſpes ſalutis. Quapropter & hinc patet, à creationis intento, non niſi deinceps generationem virginalem requiſitam: Et per conſequens generationem ſeminalem, impuram, belluinam & Adamicam, aſtu Dæmonis è pomo, cui inerat fomes libidinis, hauſtam eſſe, ac depromptam: ergo niſi iterum caro Adamica moriatur, reſtituaturque pro ea in nobis per fauorem Spiritus S. (qui ſaluandos ſaluat gratis) immaculata caro Virginea, primi intenti Creatoris noſtri, certum eſt, fruſtra fore, quicquid fiat aut ſperetur ſecus. Etenim in initio ſat erat naſci, quippè & tum ex Deo nati fuiſſent, à lapſu autem deinceps oportet mori atque interire carnem Adamicam, iterumque renaſci ex carne Virginea, quam nobis ſuſcitat Spiritus S. ex aqua, dum membra illius capitis & palmites vitis illius eſſe optamus. Regeneramur ergo in corpore Dominico per gratiam ad vitam immortalem venturi ſeculi, vtque reſuſcitemur in virginitatis participatione, oportet interuenire mortem, & deleri, quicquid in nobis eſt Ada-
48 micum. *Omnes quidem reſurgemus, at non omnes immutabimur.* Soli enim mutati reſurgent, qui in virgineo regenerationis corpore reſurgent glorificati: quam mutationem intellexit Apoſtolus, quod quoniam qui non eſt renatus, non poteſt intrare in regnum Dei. Ideóque qui reſurrexerit non renatus etiam ex conſequenti non erit mutatus à priſtino ſuo eſſe, ſi reſurrexerit à morte, nec proinde etiam ingreſſum habebit ad regnum Dei; quia per renaſcentiam totus homo fit Spiritus; Ideoque qui à renaſcentia reſurget, reſurget in natura ſpirituali. Alioqui natus ex carne & non renatus ex ſpiritu, audiet quidem vocem renati ex ſpiritu; ſed neſciet, vnde veniat, aut quò vadat. Hæc ſcilicet eſt corporum mutatio in Spiritum, & mutatio corporum in reſurrectione, ſiue eſt glorificatio ſaluandorum à reſurrectione. Cæterà verò peccata per pœnitentiam expiata, ſunt quidem cum victoria & triumpho agni: ſed amiſſio illius virginitatis ac primitiuæ puritatis abſque regeneratione æternam reſeruat impuritatis & incapacitatis maculam: Non atque conſerua- 49
tio integritaſque Virginalis fidelium renatorum Aureolam ſiue Laureolam dat renatis virginibus, martyrio adæquatam. Chriſtus igitur, vt huius virginitatis Pater, ita & futuri ſeculi Pater; Saluandi autem ſunt ſua noua creatura, nouaque regeneratio. Qui nempe ipſis *dedit poteſtatem, filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius, qui non ex ſanguinibus neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri: ſed ex Deo nati ſunt*, modo caſtiſſimo Spiritus Sancti, per quem ante natam brutalem concupiſcentiam carnis omnem prorſus hominem ex matre virgine naſci debere decretum erat. Chriſtus ergò caſtitatis apex & amator, homines tã in hoc ſeculo, quàm in cœlo diſtinguit per caſtitatem, eoſque inimitabili atque æterno priuilegio decorabit. *Sequebatur enim turba magna agnum,* 50
quocunque iret, & cantabat canticum, quod nemo alius cantare poterat. Hi ſunt autem, *qui cum mulieribus non ſunt inquinati.* Sunt nempè vtriuſque ſexus virgines. *Quia non erit ibi Iu-* 51
dæus, aut Græcus: ſed vnum omnes in Chriſto. Delegit nempè Omnipotens ſuos caſtratos, qui ſe propter regnum Dei caſtrarunt, quorum eſt regnum Cælorum. Idcircò cenſentur coniugati, cum mulieribus inquinati, & matres concepiſſe ſuas proles in peccatis: Ac virginibus in hoc longè inferiores. Enim verò quia Euangelium promittit mortalibus, non ſolùm, quod Dei filius ſit incarnatus, & paſſus, pro ſalute illorum: ſed quod inſuper hæc duo myſteria (ne aliàs fruſtra ſint) indiuiduis ſunt applicabilia, ego ſanè hanc applicationem ſic contemplor: quatenus homo per libidinis peccatum non minus fregit intentum: quàm monitum Dei, quodque humana natura ideo deinceps fuerit radicaliter corrupta, ſecutaque ſit inde altera ac propemodum brutalis degeneratio illius. Ergo lætum nuncium incluſit abolitionem tam pec- 52
cati originalis, quàm aliorum inde conſecutiuè defluentium. *Qui mortem noſtram* (non ſuam: quippe quam non habebat) *moriendo deſtruxit.* Quod non de morte temporali intelligitur (nam moritur adhuc hodie Iuſtus perinde, vt ante paſſionem Domini) ſed de morte æterna. Igitur cum homo poſt lapſum non amplius ex Deo, ſed ex ſanguinibus ſexuum, ex voluntate carnis & viri naſci, creſcere & multiplicari deberet, nec amplius inde ex ſe vnquam poſſet reſurgere, amiſſamque ac priſtinam puritatem reaſſumere, nec deſinere, vt iterum aliter atque melius eſſe inciperet? Ideò lætum nuncium nobis certificationem attulit, quod Baptiſmus eſſet in remiſſionem peccatorum per renaſcentiam ex aqua & Spiritu ſancto. Vt mens noſtra tanquam noua hoſpitij ſui natiuitate ex regeneratione particeps fieret illibatæ virginitatis & humanitatis Dominicæ, Quæ renaſcentia animam quidem in priſtinum ſtatum reponit, tollendo ſcilicet peccatum ſiue debitum, eiuſque fœtores: ſed ob continuationem Adamicæ carnis, in qua degit mens immortalis, non tollitur antiqua poſſeſſio ſiue inclinatio ad peccatum, nec tranſlatio corruptelæ, hauſtæ ab impura ſanguinis Adamici origine. Hoc autem

53 realiter ſic eſſe, perſuademur credere. Nam manifeſto Devs quotidiè permittit, ſenſibiliter traduci in corpus baptizatorum teſtimonium actualis illius gratiæ & puritatis acquiſitæ per veram & ſubſtantialem regenerationem tàm in corpore, quàm in anima. Siquidem hoc ſolo fine atque titulo baptizantur Mahumetani in proprium opprobrium, eò quod de facto baptiſmus, vtut illegitimè datus & receptus, tollat ab ipſis impoſterum innatos ipſis fœtores, alioquin in vitam duraturos; quales in Hebræis omnibus, paſſim, cum nauſea, & tædio quotidie obſeruamus. Relucet ergo regenerationis verus effectus, eiuſque compromiſſus character; in baptiſmo etiam exteriùs, in defectuoſo corpore. Nobiſque ad hoc in inuitos teſtes inſeruiunt, ipſi nominis Chriſtiani hoſtes. Imò perpetuitas eiuſdem effectus confirmat baptiſmi indelebilem characterem ac ſcelus repetiti. At nondum renaſcentia ex baptiſmo ob id tollit mortis neceſſitatem. Baptiſmus nēpe ſuos deſerit, cum ſarcina inquinati & Adamici corporis, geniti ex voluntate viri. Atque eatenus & animam vitiis corrupti corporis, corruptæque pridem voluntatis, obnoxiam. Quamobrem ob fragilitatem impuræ naturæ, inclinationem quoque, frequentiamque obuiam peccandi, vix fuit ſat baptiſmus adultis: iunioribus, aliàs abūdè ſufficiens. Idcircò Sacramentum Altaris

54 *vinum eſt germinans virgines*. Quod ſonat, quaſi finis atque ſcopus Incarnationis Dominicæ, ſiue inſtituti Sacramenti Euchariſtiæ eſſet germinare virgines demonſtrans intentionem Creatoris ab initio ſolam æſtimaſſe virginitatem, quantæque (num. 25.) abhorreſcentiæ ſit luxuria in conſpectu Domini. Nam licet olim bigamus, itemque vxoris dimiſſio multaque laxatio matrimonij diſſimularentur: *Phinees* tamen non Iudex, nec princeps, ſuopte zelo; *occidit fornicatorem Zambri, & Cosbi meretricem*, eoque facinore nedum *auertit iram Domini ab integro populo Iſraël*: ſed etiam quamuis homicida, eſſentque homicidæ repulſi à ſacrificiis: attamen propter ſimplicem iſtam necem datum eſt illi ſacerdotium perſeuerans in prolibus ipſius. Theſin denique confirmat ager figuli, axeldama dictus, acheldamach, ſiue ager ſanguinis, quamdiu agri nomen retinuit, eò quod nimirum ſupernaturali miraculo cadauer inhumatum vnico ſic die conſumat, quod præter oſſium ſceloton, nil maneat ſuperſtes, quem effectum eſſe ſupernaturalem probo. Nam alioqui ſi naturaliter contingeret, id extra dubium fieret propter vim corroſiuam terræ: quæque proinde tota eſſet ſal corroſiuus, vel ſaltem plurimo ſali commixta vena mineralis quæpiam. 1. Atqui imprimis non ſolùm iſta carnis corroſio Hieroſolymis accidit, quamdiu ager fuit, vbi ſuſpicio eſſet ſuccreſcentis alicuius mineralis, ſed etiam delata inde terra idem in Cœmeterio Romæ (dicto ob id campus ſanctus) accidit; In quo nimirum eiuſmodi terra vix altitudinem vnius pedis adæquat. 2. Siue autem ſupponamus ſalem corroſiuum, ſiue demum terram ipſam ſalſam: cum ſali ſit proprium atque à ſale inſeparabile liqueſcere per aquam affuſam. Ergò dudum à tot ſeculis vis iſta ſalis corroſiui per pluuias, niues & grandines liquata vſque in ſabuli fundum commigraſſet: magiſque Romæ, vbi natalem ſibi locum non reperit: ceſſaret etiam propterea, nec ſoſpes vſque continuaret, vis iſta corroſionis. 3. Eoque magis, quod ſalium corroſio rodendo paulatim ſaturetur, atque deſiſtat. 4. Denique non reperitur vſpiam terrarum eiuſmodi corroſiuum terræ, ſiue venam arſenici, auripigmenti, aliamue quamlibet ſpectaueris. Nam omnis eiuſmodi corroſiuorū actiuitas mox ſubdiu miteſcit ac ſaturatur. Igitur à tot ſeculis perennans proprietas illius agri clarè commonſtrat (inuito atheiſmo) quod ager cōparatus pretio vitæ, ſanguinis & mortis Saluatoris, carnē Adamicæ generationis ſtatim abſumat. Vtpote ad cuius abſumptionem & renaſcentiam ex corpore Chriſti, quod venumdatum fuit 30. argenteis, in pretium illius agri ſolutis aduentus glorioſiſſimæ Incarnationis, tanquam ſcopus vnicus diuinitùs directus creditur. Incompatibilitas ergò illius terræ cum carne peccati per tot iam ſecula continuò perſeuerans (vtut rumpantur ilia Atheo) conuincit honorem Saluatori ceu Filio Dei debitum in æternum. Denique cadauer humanum ſepeliiſſe 55
ſemper fuit honori & merito; in lege tamen cauſabatur impuritatem pro tempore: quia nec labefactabat animam, ſed corpus duntaxat pro facto meritorio. Iſtaque impuritas indifferenter quemlibet affectabat, non quatenus cadauer vermibus deputatum eſſet, (nam vermes ſuo contactu non leguntur impuritatem cauſati eſſe) ſed quia caro Adamica horrida eſt in conſpectu Domini, qui nimirum promittit ſe reſuſcitaturum in nouiſſimo die, quotquot reuerēter Euchariſtiam ſumpſerint. Etenim omnes quidem reſurgent digito Dei, vt ſcilicet ſupernaturali. Igitur quicunque reſurgendo immutabuntur, cenſentur tantùm reſuſcitati à Domino Ieſu; in quantum nempe corpore, quod ex vino germinante virgines acquiſiuerunt; reſurgent participes immaculatæ virginitatis Ieſu: *Reſuſcitabo illos nouiſſimo die*. Quid quæſo aliud deſignat iſta promiſſio, niſi quod electi reſurgent mutati & reſuſcitati à Domino, non quidem in carne peccati, ſed in carne Dominica, quā participarunt per Baptiſmum & Euchariſtiam. Horrida ergò & damnata caro peccati, non immerita impuritatis labe, tangentes ſuos conſpergit. Eſt igitur diſtincta virginalis puritatis diuerſitas: Prima obuiam venit Adami ante lapſum, quæque ideò quandam ſuffragio arboris vitæ immortalitatem continebat. Secunda autem eſt illorum, qui in vtero matris fuerunt ſanctificati: quæ in ſe adhuc duplex eſt. Nam eiuſmodi ſanctificatio licet originis peccatum dimitteret, reſtitueretque integritatem ablatæ puritatis; quia tamen ex voluntate viri & ex ſanguinibus ſiue ex carne peccati concepti erant, erant adhuc mortales. At ſanctiſſima mater-Virgo mox à miſtione ſeminali parentum præſeruata fuit à nexu, noxaque peccati originis, ante hęccitatem ſiue animę aduentum. Hieremias verò & Iohannes idem obtinuerūt, ſed poſt empſychoſin: In hiſce duobus fuit quidem peccati admiſſi remiſſio; In Deipara autem virgine fuit præuentio, antequam peccatum animam eius tangeret, ideoque in cœlum cum corpore aſſumpta eſt: Non autem Ioannes, aut Hieremias. Tertia demùm puritas eſt in renaſcentia ex aqua & S. Spiritu, quæ etiam dupliciter aduenit: Puerulis nimirum & adultis, In his enim regeneratio remittit nedum

originale, ſed etiam quodlibet graue peccatum.
In paruulis verò remittit ſolùm originale, quia
nondum inuenit aliud. Vtrobique autem mor-
tem relinquit & carnem in cadauer properan-
tem, quia ex congreſſu Ademico ſuſcitatam. 4.
Spectatur puritas illorum, qui ſe caſtrauerunt,
propter regnum Dei: Idque biuio adhuc itine-
re. Nam vel à puero virginitatem ſuam deuoue-
runt Agno, & obſeruarunt eam: Ideoque &
eundem ſequuntur, quocunque vadat, canunt
hymnum, &c. ſed id totum poſt mortem. Alio-
quin enim ex carne peccati ſunt, ideóque ne-
ceſſariò etiam mortis & putredinis rei. Qui ve-
rò puritatem amiſerunt proprio errore, ac dein-
ceps reſurgentes vouerunt, aut obſeruarunt ca-
ſtitatem, Hi quanquam caſti, tamen inter virgi-
nes non ſunt referendi: quinimo poſtquam ge-
neratio matrimonialis eſt conſtituta à Domino,
regeneratio ex Sãcto Spiritu & aqua non præ-
exigit virginitatem. 5. Apex omnis puritatis &
caſtitatis eſt ipſe Dominus Ieſus, qui non con-
ceptus ex ſexuali congreſſu, verè enim erat im-
mortalis (primuſque, qui ideo vi propriâ ſurre-
xit à mortuis) niſi legatio amoroſa, ob quam ve-
nerat, feciſſet ipſum electiuè naſci in forma ſer-
ui. Deciſa ergo iam mihi viſa eſt quæſtio, quæ
multos circa Deiparæ Virginis immaculatam
conceptionem anxios in malas rixas pepulit.
56 Porrò iniungitur nedum regeneratio per Bap-
tiſmum: Sed etiam, *niſi manducauerimus de pane
ſuperſubſtantiali, non habituri ſumus vitam in no-
bis*; Quod puritatis vitalis beneficium, ſupre-
mum eſt *pignus datum pro mundi vita*, ſiue pro
vita caduca, Adamica; miſera, & mortali: quia
panis ille cœleſtis, qui de Cœlo deſcendit (qui
eſt vinum germinans virgines, idemque ſuppo-
ſito) de libera ſui proprietate tollit labem ex
Adamo & perfracta Euæ virginitate contra-
ctam: quia paſſionis merita in iſto pignore parti-
cipato de illibata virginitate corporis Dominici
communicantur. Communio itaque caſtiſſimi
illius corporis, vnit nos ſuo myſtico corpori,
redditque nos participes incomprehenſibilis &
amoroſæ ſuæ Incarnationis, quatenus renaſcen-
do virginitatem eius (in qua ſaluari debemus)
participatiuè induimus. Natus eſt enim Chri-
ſtus, vt pro nobis crucifigeretur. Mors ergo
eius erat, vt nobis daret vitam, idque in vni-
uerſali pro tota hominum ſpecie: In indiuiduo
autem, quoties ex pane fit corpus Domini, qua-
ſi iterum Chriſtus renaſcitur, nõ quidem vt de-
nuò crucifigatur: verùm vt iſti indiuiduo hu-
mano, quod ibidem manducat renatum Ag-
num, tribuat ſuæ Incarnationis intentum ſco-
pum, id eſt, paſſionis ſuæ merita. Duo nimi-
rum principales fines ſunt ſacro-Sanctę Eucha-
riſtiæ, videlicet, vt nobis vnitiuè communice-
tur natura virginea Chriſti, & merita ſuæ paſ-
ſionis. Equidem pueri baptizati reſurgent qui-
dem in corpore glorificato, tanto tamen minùs
luminoſo, quantum à beatifici corporis vnione
fuerunt remoti. Et tametſi non appareant modò
ſigna viſibilia tanti effectus, qualia ſuperiùs de
baptiſmo retuli, reuerâ tamen communicantur
menti immortali. Vtpote quæ proinde quando-
que ſuum corpus in formam ſpiritus reducet.
Alioqui namque de nouo non ſuccreſcit rege-
neratio in reſurrectione, quæ in ſeculo non
præſtitit renaſcendo. Nec fides eſt de fictis
non entibus, ſed de rebus primò veris, licet
non continuò viſibilibus, eò quod primariò
operantur in mentem immortalem, quæ eſt
inuiſibilis. Quare etſi ſymbolum vnionis cum 57
Deo per Euchariſtiam ſit prorſus inſcrutabile,
eiuſdemque fructus ſint nobis inuiſibiles: atta-
men miſtica atque realis renaſcentia cenſetur
in ſermone ad Nicodemum adhuc terrena ac
tanquam naturalis: quo titulo ſanè inter phy-
ſicas conſiderationes hanc puritatis dotem gra-
tuitam tranſtuli; vt ſcilicet ſub doctrina de vi-
ta longa etiam loquar de immortali, quatenus
à veris Chriſtianis intelligitur, & in verum
vſum actualiter deducitur: Contemplor nem-
pè ſaluandorum regenerationem vitæque par-
ticipationem in communione Euchariſtiæ con-
tingere & cenſeri inter terrena, eò quod alibi
in terrenis quippiam ſibi ſimile offenditur: Per-
inde propemodum ac in proiectione lapidis 58
chryſopeii. Etenim illum aliquoties manibus
meis contractaui, & oculis vidi realem tranſ-
mutationem argenti viui venalis, proportione
ſuperantis aliquot mille vicibus in pondere
puluerem chryſopeium. Erat nempe coloris,
qualis croco, in ſuo puluere ponderoſus, &
micans inſtar vitri contuſi, vbi minus accura-
tè tritus eſſet. Data autem ſemel mihi fuit
quarta pars vnius grani. Voco etiam granum
ſexcenteſimam partem vnciæ. Hunc ergò pul-
uerem ceræ ab Epiſtola quadam abraſæ inuol-
ui, ne proiiciendo in crucibulum per fuligi-
nes carbonum diſpergetur: quem dein ceræ
globulum ſuper libram argenti viui feruentis
& recenter emti, in vas triquetum crucibuli
proieci: ac confeſtim totus hydrargyrus cum
aliquanto murmure ſtetit à fluxu, reſeditque
inſtar offæ. Erat autem feruor illius argenti vi-
ui, quantus prohiberet ne liquatum plumbum
recoagularetur. Mox dein aucto igne ſub folli-
bus liquatum eſt mettallum, quod euerſo vaſe
fuſorio reperi pendere octo vncias auri puriſſi-
mi. Facto igitur computo, granum iſtius pul-
ueris conuertit 19200 grana impuri ac volatilis
metalli per ignem delebilis in verum aurum.
Puluis nempe iſte ſibi vniendo præfatum hy-
drargyrum, eundem vno inſtanti præſeruauit
ab æterna rubigine, carie, morte ac tortura ig-
nis, quantumque violentiſſimi, ac quate-
nus fecit immortale, contra quemlibet artis
igniſque vigorem atque induſtriam, tranſtulit-
que in virgineam auri puritatem. Vnicus ſal-
tem in hoc requiritur prunarum ignis modera-
tus. Sic nempe modò iuſtus feruor fidelium
adfuerit, tantillum huius myſtici & Diuini pa-
nis ſupercœleſtis regenerat, reſtaurat, atque in-
nouat immenſum Electorum numerum. Qui
ſanè ſcopus fuit vnicus tanti Sacramenti. Ideó-
que dicitur: *Deſiderio deſideraui hoc paſcha
manducare vobiſcum*. Ignoſcat mihi Theolo-
gus de mundi vita ſcripturo, ſi ex terrenis de-
monſtrationem per ſimilitudinem, ſuaſu Do-
mini ad Nicodemum hauſerim ad confirman-
dam realem ac cœleſtem puritatis regeneratio-
nem & humanæ recidentiæ reſtaurationem, ar-
gumento quia eſt à terrenis deſumpto. Illum
autem, qui ſic eſt regeneratus, & contra ignem
ac mortem præſeruatus, reſuſcitabit idem Do-
minus in nouiſſimo die, qui *vitam ſuam dedit
manducanti iuſto*, *pro vita mundi* Adamica.
Sic nempe amoroſæ Incarnationis Dominicæ
vnitio nos facit participes ſuæ integritatis, qua-

tenus virginitatem Chriſti, in qua ſaluari debe-
mus, participatiuè acquirimus per regeneratio-
nem. Hæc nempe eſt propriiſſima periphraſis
verborum : *Vinum germinans virgines.* Ac citra
hoc remedium reſurgent aliquot non mutati in
priſtino ac pôderoſo corpore Adami, ſolâ mor-
tis optatâ neceſſitate illis ademptâ. Redeo ad
puritatis illius priuilegia, vt conſtet, quàm pro-
59 ximè cælibatus accedat ad primitiuũ innocen-
tiæ ſtatum: adeóque etiam inde diſcamus Crea-
toris intentionem fuiſſe in cælibatu. Subinde
enim mihi in mentem ſubit vox illa veritatis,
quæ in ſaluandis ſub indictione pœnæ inferna-
lis exigit paruulorum ſtatum: deſperandumque
ſit de ſalute, niſi fiamus illis ſimiles. In quibus
tamen reperio ſubitam, celerem, indiſcretam,
frequentemque iram, verbera, calcitrationes,
mendacia, inobedientias, murmura, conuicia,
paratum in luſu dolum ac mendacium, gulam
inſatiabilem, inuerecundiam, moleſtias, faſti-
dia, inconſtantiam & ſtupidam innocentiam,
nullos denique deuotionis, attentionis aut con-
tributionis actus. Cæterùm non ſunt autem iſta
in paruulis, quæ requiruntur pro ſaluandis, ſub
pœna æterna damni. Denique nec carent par-
uuli ſuâ vitæ ſuperbiâ, deſpectuque aliorum, ac
præſertim pauperum odio, vindictæ quoque
frequenti cupiditate, atrocitate, acquirendi
prurigine, & oculorum concupiſcentiâ, totique
ac perpetuò ſunt in autophiliam dediti demerſi-
que. Aſt neque ſunt iſta, quæ in ſaluandis exi-
guntur ſub Dei indignatione. Solâ ſed carent
carnis concupiſcentiâ. Hæc nimirum nota eſt,
que tã altis tonis requiritur pro ſaluãdis. Quip-
pe quæ fuit primitiuæ intentionis in creando.
Atque ideò à ſenſu oppoſito argumentor, præ-
cipuum crimen lapſus eſitati pomi verſari circa
illius caſti pudoris infractionem, id eſt, quòd
peccatum originale ſitum ſit in virginitatis fra-
ctione, actu concupiſcentiæ, & propagatione
ſeminis: non autem in ipſo actu inobedientiæ
ac ſpretæ monitionis & diffidentiæ de veritate
ſermonis Diuini. Nam & B. Hildegardis lib. 3.
60 vitæ ſuæ idem teſtata videtur. *Matronam* (ait
autor) *Sybillam de ciuitate Lauſanenſi trans
Alpes, quæ eius adiutorium per nuncium expoſtu-
lauit, miſſis ei ſubiectis literis à profluuio diutur-
no ſanguinis liberauit. Hac verba inter pectus
& vmbilicum pones, in nomine eius, qui omnia re-
cte diſponit. In ſanguine Adæ orta eſt mors, in
ſanguine Chriſti extincta eſt mors. In eodem ſan-
guine Chriſti, impero tibi, ô ſanguis, vt fluxum
tuum contineas, & matrona his ſcriptis verbis
eſt ſanata*; quod alij pluries experti ſunt. Ergò
mors eſt exſtincta per effuſionem ſanguinis
Chriſti, eiuſque participationem in renaſcen-
do, id eſt per oblationem puræ caſtitatis, Deo
61 Patri, pro renaſcendis in ſuo ſanguine. Quin-
imò ſi benè attendamus, agnoſcitur, quod Deus
prædilexerit mulieres, præ viris in ſuo ſexu, ob
innatum pudorem. Cui ſexui ideò deuotionem,
vt naturæ donum gratis dedit, quo eſſet aliqua-
lis ei vis naturalis atque virtus propria ſexui,
mediatrix ad ſaluationem. Prima namque Apo-
ſtola, ante aduentum Paracleti, vnicâ concio-
ne Samariam, caput Iſraelitici regni (pertina-
ciſſimum alioqui) conuertit. Solæ mulieres à
Galilæa in mortem ac ſubter omnem ignomi-
niam conſtanter, licet vituperosè, inſeruien-
tes adhæſerunt Chriſto, derelicto à Diſcipulis,
tot miraculorum teſtibus; idque primo aduer-
ſitatis ſtatu. Gauiſę enim mulierculę opprobriis,
modò Chriſtum crucem baiulantem ſequeren-
tur. Magdalena prima quoque Euangelium re-
ſurrectionis, non credentibus, ſuis concionata
eſt, dubitanteſque in fide confirmauit, meruit-
que eſſe prima adſpectrix Chriſti à morte, quia
maximæ deuotionis feruore eundem quæreret.
Deus, inquam, hunc ſexum plurimis morbis,
aduerſitatibus ac ſubiectionibus cumulauit; vt
filio ſuo eſſet eatenus ſimilior ac vicinior. Mun-
dus autem ſpernit mulieres, & mares præſup-
ponit: ſed in plurimis iudicia Dei oppoſita ſunt
iudiciis mundi; adeo vt & mundus ſpernat pau-
peres, quorum ſe patrem, non autem diuitum,
vocat Chriſtus. Tum denique Chriſtus ſe vocat 62
paſſim Filium hominis, cùm autem virum pa-
trem non habuerit, ergò mulierem Virginem
per Antonomaſiam vocat hominem abſoluto
dignitatis nomine, & ſexui muliebri condig-
no; quaſi ob id nomen (Homo) à peccato
deinceps debeat eſſet analogon, ſtetque pro
muliere in famoſiore ſignificato. Oſtendens ſal-
tem in hoc, matrem Virginem fuiſſe à peccato
Adami vnicum hominem, qualem ſibi Diuini-
tas in vniuerſi creatione deſponſauerat, ad re-
plenda loca à Cacodæmone deſerta. Quodque
Eua deſiit eſſe per caſtitatis infractionem, id
Maria virgo glorioſiſſima, fuit nimirum ſal-
uandorum mater vnica, in regeneratione puri-
tatis. Nec enim ſexus illius panegyrum ſuſcepi.
Sat modò oſtendiſſe, quòd Deus dilexerit ſexum
muliebrem ob caſtitatis amorem. Nam *virgo* 63
*quæ Dei ſunt cogitat. Viduas quoque, quæ verè
viduæ ſunt, honorandas præcepit Apoſtolus.* Et
antiqua lege cenſebantur impuri, quotquot 64
(etiam coniugaliter) cognouiſſent ſuas vxores,
ſi non ſeriò abluti; erant & templo arcendi, ni-
ſi debitè priùs eloti. Morte quoque lapſus ruit 65
ſubitanea, quod impurus eiuſmodi) quanquam
bono zelo) manum vacillanti currui appone-
ret, quo Arca fœderis (Deiparæ Virginis ima-
go) vehebatur. Vtrobique ſcilicet ſibi confor-
mis veritas deteſtatur atteſtaturque fœditatem
impuræ generationis Adamicæ: Etenim impu-
ritas, quæ à menſtrui ac ſeminis quocunque
profluuio naturali, ſoloque attactu contagium
conceperat, cenſetur æqua illi, quæ à contactu
cadauerum ſerperet, ac pianda eodem ritu. Vt
textus conformiter denotaret mortem à carnis
cõcupiſcentia in fructu pomi latitante inchoaſ-
ſe; Idcircò vnica quoque tantæ impuritatis ab
attactu contractæ medela in ablutione conſiſte-
bat, cuius imagine fides, ſpeſque, quæ in Bap-
tiſmo affulſere, roborantur, à fratricidio enim,
vt Adam cognouerat, quem generauerat in 66
concupiſcentia carnis, mortalium primogeni-
tum, inſontem fratrem atque iuſtum ccidiſſe,
præuidenſque inde venturos mortalium errores
nefandos, in ſe tum quoque proprias perſen-
tiens ærumnas; ſciens certò ex concupiſcentia
carnis hauſta à pomo ſibi aduenïſſe has omnes
calamitates, in poſteros ineuitabiliter defluas:
conſultum ſibi putauit, deinceps prorſus ab
vxore abſtinere, quàm violauerat, luxitque ideò
in caſtitate ac mœrore centum annos ſolidos.
Sperans ſtultè proprio abſtinentiæ illius meri-
to tanquam concupiſcentiæ carnis oppoſito in
priſtinam ſe denuò rediturum puritatis maie-
ſtatem. Sed peractâ ſeculi vnius pœnitẽtiâ, pro-
babiliter

babiliter ipſi reuelatum fuit Incarnationis Do-
minicæ myſterium. Nec hominem vnquam
ſperare poſſe ad priſtinæ puritatis fulgorem vi
propriâ retrocedere, multóque minùs ab inte-
ritu ſuos ipſum poſſe poſteros reſtaurare. Ideó-
que beneplacitum eſſe matrimonium, moxque
à lapſu diuinitus ſibi indultum,quia nempe ſta-
tuerat ſuæ iuſtitiæ ſic ſatisfacere ſub temporum
plenitudine. Quod genus humanum ad nomi-
nis ſui gloriam & Satanæ confuſionem euehe-
ret ad eminentiorem beatitatem. Abinde ergò
cœpit Adam cognoſcere vxorem, & terram
multiplicando implere, iuxta benedictionem
ſibi olim datam & iniunctam legem. Sic nihi-
lominus vt quamuis matrimonium ob propa-
gationis penuriam, ac Diuinæ generationis pri-
mitiuæ impoſſibilem alioqui alteritatem ſit ad-
67 miſſum, tanquam fidelium Sacramentum: at-
tamen quia tandem ob neceſſitatem tanquam
diſſimulando, indultum videretur: proinde ab
Eccleſia, dictante Paracleto, contra Græcos
ſtatutum eſt, quod Sacerdos (eius opificio
corpus Domini in ſacrificio incarnatur) debe-
bat eſſe prorſus alienus ab actu,per quem mors
& impuritas naturæ ſunt introducta. Neceſſitas
enim propagationis ſic quidem, olim excuſauit
alteritatis delictum in generando. Nam, teſte
Auguſtino, *ſi alio modo hominum propogatio poſ-
ſet fieri, actus coniugalis eſſet illicitus.* Quare
non immeritò bigamus arcetur ab Epiſcopatu:
vti cõiugium actuale à Subdiaconatu. Nam vtut
ſit Sacramentum, eſt tamen Sacramento Alta-
ris indecens, per quod nimirum caſtitas primæ
conſtitutionis & intentionis Creatoris compen-
ſantur. Spreuit enim Deus ſibi cruorem offerri,
etiam in Holocauſtis, & hominem cruore veſ-
ci, memor, quod cruor (in quo anima ſenſiti-
68 ua) è pomi eſu prodiiſſet. Cæterum bruta ti-
ment quidem, iraſcuntur, blandiuntur, lugent,
condolent, inſidiantur, eaſque paſſiones homo
ab anima ſenſitiua cum brutis communi poſſi-
det. Imò & Elephantos pudet, ſi quid minus
generoſè improperetur à ſe factum. Sed nul-
lum animal pudorem ſentit ex ſexuali congreſ-
ſu. Hinc manifeſtum fit, quod concupiſcentia
carnis ſoli ſit homini Diabolica: quæ brutis eſt
terrena & naturalis. Si igitur vtrumque paren-
tum mox eſo pomo puduit, ſola ſibi ideò pu-
denda cooperuit: ergò pudor iſte præſuppo-
nit& accuſat aliquid patratum contra iuſtitiam,
intentionem Creatoris, aduerſuſque propriam
ſui naturam: ex conſequenti, generationem
Adamicam non eſſe de primitiua naturæ ſuæ
conſtitutione, vt neque de primordiali intento
Creatoris, ergò dum Deus prædicit, quod *ter-
ra producet tribulos & ſpinas,* quodque *vir in ſu-
dore vultus veſcetur pane ſuo*, prout iam ſuprà
probatum, non erant exſecrationes, ſed mo-
nitiones, quod eiuſmodi obuia eſſent in terra,
quodque bruta in dolore parerent, in ſudore
ararent, paſculo ſuo cum labore & metu veſ-
cerentur, terra quoque præter agricolæ inten-
tum produceret plurima, adeóque quod bruto-
rum inſtar ali deberent, qui brutorum more
generare cœperant. Dein ſi penitiùs conſidere-
69 tur textus, nunciatur Euę à tranſgreſſione, quod
eſſet paritura proles ſuas in dolore. Indubitatò
enim inde ſequitur, quod ante peccatum abſque
dolore peperiſſet, hoc eſt, clauſo vtero vt conce-
piſſet, ita etiam peperiſſet. Quid ergo dolor
partus commune habet cum eſu pomi, niſi po-
mum operatum fuiſſet circa conceptum ſiue
concupiſcentiam carnis; Et per conſequens niſi
pomum congreſſum incitaſſet; eumque diſſua-
dere intendiſſet Creator, dehortando eſum po-
mi; Cur enim plectuntur genitalia membra
mulieris doloribus partus, ſi oculus videndo po-
mum, manus decerpendo, & os edendo pecca-
uerint; Nonne enim ſat erat vitam morte & ſa-
nitatem plurimis morbis caſtigâſſe; Cur inſuper
vterus (qui edendo inſons eſt) dolore partus per
modum brutalem affligitur, ſi conceptus beſtiis
permiſſus, homini non eſſet vetitus? Poſt lap-
ſum ergò oculi eorum ſunt aperti, eoſque pu-
duit. Deſignat quod ex fœditate concupiſcen-
tiæ cognouerint vetitam ſibi fuiſſe in naturæ
innocẽtiſſima caſtitate copulam carnis, ipſoſ-
que pudore ſuffuſos, dum turpitudinem com- 70
miſſam apertis oculis intellectûs cernerent. Aſt
in ſerpentem & Cacodæmonem tantummodò
fuit caput totius maledictionis, prout & mulie-
ris priuilegium, ac benedictionis prærogatiua
myſterioſa ſuper terram. Quod nempè mulier
(non autem vir, etſi in caput mulieris eſſet iam
conſtitutus) caput ſerpentis aliquando conte-
reret. Adeóque non eſt poſſibile, quod parere
in dolore eſſet maledictio, ſiquidem eodem ore
Domini ſtatim Pronunciatur Mulieris benedi-
ctio & victoria ſuper infernum. Quinimò ſub-
eſſe viro non exſecrationis loco fuit mulieri in-
iunctum. Sed humilitatẽ in noua lege electam,
aliamque viuendi methodum à Filio hominis
de nouo ſtatutam in mente Diuina denotabat.
Humiliauit nempe ſeipſum Filius hominis vſ-
que in mortem. Ignominioſâ quoque morte ex-
tingui, exaltari vocauit. Ergò dum mulierem de-
primit ſub viri poteſtatem, eandem coram ſe
exaltauit Dominus, ſibique ſimiliorem effecit.
Alioqui quod ſerpens in poſterum per terram
reperet, id non ex maledicto, ſed ipſi à condito
reptili fuiſſe proprium, nomen ſerpentis ar-
guit; Idque Adamo ſat coſtabat. Etenim in
hoc non tàm ſerpenti, quàm Cacodæmoni ceſ-
ſit maledictio, quod in viliſſimo reptili ſe oc-
cultâſſet mendax impoſtor; Cuius caput proin-
de, & non alicuius reptilis, conculcauit mulier.
Quod autem bruta quæuis, olim pro impuris 71
cenſa, culinis etiam atque humano vſui in-
terdicta ſint, que diutino coitu generant (in-
ter quæ non poſtremo loco ſunt reptilia) &c.
Theſis noſtra continet & viciſſim confirmat
myſterium: Scilicet quod noſtræ naturæ impu-
ritas à concupiſcentia carnis ortum ducat, ideó-
que in beſtiis congreſſus Deo videtur notatus,
diſtinctus & impuritate contaminatus. Demùm 72
etiam in lege menſtrua mulier, eamque tan-
gens quidlibet impuritatem adferre cenſeban-
tur. Quod alioqui iam in cauſam ſecundam
& naturalem verſum deberet eſſe planè inſons;
niſi menſtruum naturali curſu deriuaret ex iiſ-
dem cauſis vnde mors nobis aduenit. Adeóque
& hac de cauſa, horridum Deo, cenſebatur in
lege planè impurum. Quod autem ſola mulier 73
præ brutis patiatur menſtrua, nullam ſanè ge-
neris noſtri prærogatiuam, ſed omnimodum
potiùs defectum atteſtatur: Nimirum in pœ-
nam caſtæ pudicitiæ & in cauſſas ſecundas eſſe
relatum, inſigni planè myſterio noſtræ thæ-
ſis. Nec his obſtat, quod caſtæ virgines men-
ſtruo pareant, ſit que monſtruoſa, quæ datâ op-

portunitate, non eſt menſtruoſa; Quia generatio ipſa Adamica cogitur portare non minus importunitates naturæ ſuæ, quàm ipſam mor-
74 tem. Imò cum caſtitas non excuſet virginem à menſtruo, indicio eſt, menſtruum non ex maledicto, neque à pœna peccati eſſe, ſed prorſus ex cauſis naturalibus: Non ſecus atque ipſa mors à cauſis ſecundis incepit pomo diſſuaſo inſertis, licet antehac ignotis, neque perpenſis. Menſtruum itaque in ſola duntaxat mulierē, non autem in brutis accuſſat præuaricationē ſpretæ monitionis paternæ contigiſſe in ipſis pudendis, perpetuo ſigno propterea ſtigmatizatis, tanquam ſigillo ſanguineo immundo. Quæ ſanè non locum haberent, ſi congreſſus ſexualis in hominis propagationem non inuertiſſet intentionem Creatoris, magis quàm in brutis. Hoc
75 loco occurrit paradoxa ac impertinens conſideratio, velut per parentheſin interiecta, quod Adam cum ſit creatus in poſſeſſione immortalitatis non intenderit Deus, quòd homo eſſet animal, nec naſceretur, conciperet, viueretue vt animal: ſiquidem creatus eſt in animam viuentem, vtque eſſet imago Dei proxima. Diſtabat igitur tam procul à natura animali, quantum immortale à mortali, atque Deiformis creatura à Bruto; Quod ſanè eſt amplius, quam toto prædicamento. Summéque eſt admirandum, & indignè ferendum merito, quod Scholæ Chriſti hæc credant & fateantur; attamen hominis eſſentiam adhuc modo, ab animali natura, eſſentialiter deſumunt: quoniam, quantumuis homo mortem ſibi dein conſciuerit, ac naturæ animantium proinde vicinior factus videatur, non ſtetit tamen in manu ſua poſſe imaginis Diuinæ ſpeciem inuertere. Prout nec Cacodæmon de ſpiritu eſt factus animal, etſi odio, vitiiſque brutalibus propinquior animanti euaſerit. Itaque homo manſit in ſua ſpecie, qua creatus eſt. Etenim quoties homo vocatur animal, & talis ſeriò putatur, totidem vicibus falſificatur textus, qui dicit: *Sed & ſerpens erat callidor cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus.* Siquidem loquitur de calliditate naturali illius reptilis. Denique ſi vera eſt theſis, homo non fuit directus in ſeminis, aut carnis propagationem, nec proinde in animam ſenſitiuam adſpirabat. Ideóque generationis Adamicæ anima ſenſitiua non eſt ſpeciei brutalis; quia ſuſcitata per ſemen, carens origine, deſtinatione & determinatione alicuius ſpeciei. Adeóque vt anima ſenſitiua in homine præter intentum Creatoris & naturæ ſurrexit: ita nullius eſt ſpeciei brutalis, nec ſubſiſtere poteſt, niſi continuò ſit alligata menti, vnde in vita ſuſtētatur. Quapropter dum homo nullius ſit ſpeciei brutalis, non poteſt eſſe animal ex parte Mētis, multóque minus ex parte animæ nullius ſpeciei: Prægnans enim dum ob repentinum pauorem mutat fœtum humanum in brutum aliquod, non quidem mens in animam brutalem migrat: ſed mens abit, & ſubſtituitur anima ſenſitiua à Creatore imperata. Cumque ſit ab idea prægnantis promota duntaxat abſque primordiali deſtinatione, ideo huiuſmodi generata citiſſimè moriuntur. Et proles Adami pariter ſtatim periiſſent, niſi conſenſiſſet Deus illi matrimonium. Quapropter in natiuitate Cain dixit verè: Poſſideo hominem per Deum. Abſit ergo hominen inter animantia locaſſe. Indulgendum profectò eſt paganis illud neſcientibus: At non æquè Chriſtianis paganicam doctrinam nimium adorantibus. Fatentur ſaltem ſcholæ progreſſum naturæ ordinarium, à non ſentiente in animal ſentiens: ſed vitam atque ſenſum hominum immediatè infundi à manu Omnipotentis. Fatentur denique conditiones eſſendi, viuendi & ſentiendi in homine tota diſtare ſorte ab animali natura, eò quod ſequatur vim formæ rationalis ſiue Mentis immortalis. At turpiter credunt hominem tam primæ conſtitutionis, quàm modo per Sacramenta diuinitus regeneratum eſſe eſſentiale animal. Vah pudeat neſcire, hominem, Cacodæmonem, totamque ſimul naturam non poſſe eſſentiam ab æterna Conditoris præſcientia ſibi datam vllatenus mutare, quin continuò is maneret, qualis fuit creatus: quanquam interim alienas ſibi proprietates induerit, vt naturales ex vitio ſui arbitrij. Vt enim abſurdo non caret, hominem glorificatum inter animalia cenſere, quia non eſt abſque ſenſu: ſic eſſe ſenſitiuum, non dicit inſeparabilem eſſentiam animalis. Cumque aliàs cuiuſuis rei definitio ſit ab ipſa rei eſſentia (vt volunt) homo verò iuxta ſui eſſentiam factus ſit in plena poſſeſſione immortalitatis ac æternæ deinceps durationis iuxta ſuam animam: non potuerunt Scholæ hominem ob ſolam ſenſitiuam credere eſſentialiter animal: preſertim dum eius eſſentiam crederent pendere ab æterna duratione, & incorruptibili animâ ſiue formâ. Quæ abſurda cuncta in Scholas irrepſiſſe & permanſiſſe agnoſco
propter ignoratam noſtræ theſeos veritatem. 76
Theſin hucuſque è Sacris ſtabiliui. Nunc idem iterum per patrum authoritates. Quam materiam præ cæteris intellexiſſe viſus eſt B. Auguſtinus inquiens: *quomodo ante legis tranſgreſſionem hominem puduiſſet, cum ipſa membra pudorem non nouiſſent*; quaſi diceret, membra concitata ad concupiſcentiam atque actus pudendos mox ab eſu pomi. *Patebant oculi eorum: ſed ad hoc non erant apperti, vt cognoſcerent, quid eis indumento gratiæ praſtaretur, quando membra illarum voluntati repugnare neſciebant. Et non erubeſcis morbum illum, vel quod tu, quamuis pudibundus, fateris iſtam libidinem in paradiſum introducere; Et tribuere coniugibus ante peccatum; Siue carnis concupiſcentia naſci voluit qui futurus erat ſine peccato. Non in carne peccati: ſed in ſimilitudine carnis peccati.* Quaſi dicat: Quicquid ex concubitu naſcitur, etiamſi in Paradiſo & ante peccatum natum fuiſſet, fore atque eſſe carnem peccati. *Cum ſola, quæ non eſt nata ex concubitu, non ſit caro peccati. Quæcunque proles naſcitur ex concupiſcentia, ſiue ex carne peccati, eſt originali peccato obligata, niſi in illo renaſcatur, quem ſine concupiſcentia Virgo concepit. Caro Chriſti mortalitatem de mortalitate corporis materni traxit: quia concumbentis concupiſcentiam non inuenit.*

14, de ciuit. Dei. 17.
lib. 4. contr. Iul. 10.
lib. de nupt. 12.
cap. 24.
lib. 5. contr. Iul. 15.

Enimuerò vt peccatum originale non traducitur in poſteros alio modo, quàm per carnis concupiſcentiam: ita neceſſe eſt in pomo incluſam fuiſſe concupiſcentiam, vnde ſtirps humana generando degenerauit ac vitiata eſt. *Siquidem ſi proles aliter, quàm per copulam carnalem generari poſſent, eſſet actus matrimonialis illicitus.*

lib. 5 contr. Iul. 51.

Cui ſeruit hoc dilemma: Actus ille ante eſum 77
pomum

pomum vel erat illicitus, & non cogitatus; vel
erat licitus. Si illicitus; iam probata eſt theſis no-
ſtra. Sin autem licitus; ergo falſum, quicquid ſu-
periùs ex Auguſtino deſcripſi. Cùm ergo come-
ſti pomi effectum ſiue concupiſcentiam carnis
actualiter in Paradiſo iam ſenſiſſent in membris
ſtatim illos puduit, quod membra, quæ ad nu-
tum ante regere poterant, proprio dein libidinis
incentiuo mouerentur. Tandem quantoperè
ſemper virginitas placuerit ſpôſo animæ, ex va-
riis Sanctorum hiſtoriis ſat dilucidè apparet. Et
quidem in Cana Galileæ ſpôſus ſecutus eſt Do-
minum Ieſum, ſponsâ relictâ, eſtque diſcipulus
ille, quem tantoperè dilexit idcirco Ieſus. Idem
78 Alexio, Ægidio, pluribus aliis, preſertim mu-
lierculis Virginibus familiare. Enim verò infinita
bonitas proprio complacentiæ motu ab æterno
hominem tanto amore creauit, & prædilexit,
quod ſtatuerit ſuam Diuinitatem illi connecte-
re, eumque illuminare luce, quæ illuminat om-
nem hominem venientem in hunc mundum; &
adoptare in Filium Dei, dans illi poteſtatem fi-
lium Dei fieri per renaſcentiam, quæ renaſcen-
tia ante peccatum non erat neceſſaria. Cum ita-
que requirat ex Deo renatos, ergo ante pecca-
tum fuiſſent omnes ex Deo nati: quod cernens
Lucifer cum ſuis, pulchritudinis pridè ſuæ ſu-
perbia, totuſque factus poſt caſum inuidus, ra-
tus eſt, ſe ſapientiorem Deo, qui vilem creatu-
ram eò altitudinis euexiſſet. Quapropter adſpi-
rauit, vt Deum (quem nondum viderat) ſupera-
ret, ac de Maieſtatis ſede deiiceret: Mox dein
atrocius indignatus, poſtquam peccatorum ſuo-
rum pœnas lueret, cerneretque Euam virginem
abſque omni merito ex ſola bonitate Dei gra-
tiſque iam deſtinatam in adoptionis illius præ-
fatum organum, & hominum matrem. Conatus
itaque eſt impedire amorem Diuinum per man-
ducationem pomi. Vtpote cernens, eidem im-
plantatam eſſe laſciuiam atque carnis concupiſ-
centiam, diametraliter oppoſitam intentioni
Diuinæ. Itaque pomi manducatio non fuit ho-
mini vetita per legem, ſed per paternam admo-
nitionem. Nec eſt peccatum originale ex tranſ-
greſſione Legis, ex comeſtione pomi, tanquam
cibi vetiti, ſed propter effectum è pomo ſurgen-
tem, & proprietates pomo inſertas. Alioquin
tranſgreſſio ſiue comeſtio tantùm peccabat in
actu voluntario: non autem pro poſteris, niſi
naturaliter, & per cauſas ſecundas brutalis inde
congreſſus. (Alioquin in Protoplaſtis impoſſibi-
lis) ſecutus intentionem generationis Diuinæ
inuertiſſet. Imò non tam propriè peccatum ori-
ginale cecidit in poſteros inſôtes, quàm effectus
generationis, qui ſcilicet peperit generationem
adulteram, belluinam, Diabolicam, ac planè in-
capacem regni cœlorum, vnitionis & fruitio-
nis Diuinæ. Propter cuius ſimilitudinem adul-
terio nati à cœli participatione excludebantur.
79 Fingamus autem oppoſitum, nempe legem po-
mi vetiti latam, conſciis parentibus, à Deo crea-
tore vniuerſi, & pro tali habito, mortem ſibi ac
poſteris omnibus prædictam, & indubiè aduen-
turam: At ſaltem enorme peccatum tam audax
ſcelus, tamque impium atque atrox in omnem
poſteritatem dimitti non poterat abſque ma-
gna contritionis nota. Nec Deus vtcunque mi-
ſericors atque bonus, mox tam repente tantâ
benedictione hominem iſtum fœcundaſſet, ſub-
ſtituiſſetque cætera viuentia pedibus eius: non
ignorans, quod neuter eorum doleret, pœnite-
ret, oraret, ſed tantum ipſos puderet, niteren-
turque vt ſtulti ſe abdere à Deo & tegere pu-
denda frondibus. Colligo itaque exin, eadem 80
die nedum mortalitatem intraſſe per concupi-
ſcentiam: Sed inſuper intraſſe & in conceptam
mox ſtatim genituram: Cuius reſpectu eodem
quoque die è Paradiſo abacti ſũt. Igitur pecca-
tum originis effectiuè natum ex concupiſcentia
carnis occaſionaliter tantum in manducato po-
mo ſpretâque admonitione. Venenum autem
concupiſcētiæ ſitum erat in arbore monita (vel
potiùs diſſuaſa) eique radicaliter erat inſertum
proprium atque implantatum. Dum autem Sa-
tan præter ſpem ſuam, non obſtante ſtupro vir-
ginis, cerneret hominem de medio non tolli
iuxta præmonitionem (neſcius namq; quod Dei
filius ſe vadem coram Patre pro homine con-
ſtituerat) corruptam quidem ac degeneratam
introſpiciebat naturam humanam, adeóque ſu-
blatam poteſtatem vniendi ſe Deo infinitæ ma-
ieſtatis, gauiſus eſt ſummoperè; ſed indoluit,
poſtquam ſciret iam matrimonium conceſſum:
Diuinam ſcilicet bonitatem adhuc in hominem
propendere, & ſuas Satanæ ſic illudi fallacias,
dolos, & putationes: adeóque & hinc coniiceret,
Filium Dei reſtauraturum omnē labis defectum
& proinde fortaſſis incarnatum iri. Rimatus eſt,
an poſſet ſtirpem è matrimonio ſurrecturam
animâ mortali ſic contaminare, vt omnem Dei
conceptum redderet vanum. Idcircò ſuſcitauit
nedum ſuos fratricidas atque facinoroſos, vt
multum mali eſſet omni tempore: ſed procurauit,
vt ſurgeret atheiſmus, & cum gentilitate coaleſ-
ceret ac inualeſceret; quo ſcilicet ſi non poſſet
impedire mentis immortalis connexum cum
anima ſenſitiua, ſaltem hominem ſub lege na-
turæ interimendo, infernali pœna ſecum abdu-
ceret. Sed potiſſimnm meditatus eſt, quo pacto
mentem immortalem ſenſim è ſtirpe poſtera
expungeret. Suſcitauit itaque concubitus nefa-
rios in ſuis Atheis libertinis. At vidit quod exin
non niſi feralia monſtra prodirent, ipſis paren-
tibus horrenda, eſſetque hominibus congreſſus
cum mulieribus, longè paluſibilior, hacque me-
thodo æqualiter conſtanterque perpetuaret ho-
minum generatio. Nec enim ſatis erat hoſti in-
fernali hominem reddidiſſe incapacem cœlo-
rum, ſed inſuper conabatur præpedire, ne vn-
quam ſpes eſſet reſtaurandi reſidua, id eſt, im-
pedire Incarnationem Filij Dei; intentauit id-
circò, num poſſet per applicationem actiuorum
fabricari ſemen virile, iuxta nefarium ſuum lu-
bitum. Quod cum reperiſſet irritum atque ſibi
impoſſibile, tentauit iterum an ſcrofa ſaga non
eſſet prolifica per Sodomiam; Cumque nec ſic
euentus omnifariam ſuæ reſponderet intẽtioni
cerneretque aliunde ex aſino & iumento naſci
mulum, matri magis, quam patri affinem: Ex
cuniculo pariter & glire patre naſci verum cu-
niculum, ſolâ caudâ glirinâ à matre diſtinctum,
ſuas deflexit technas. Enimverò horum remi-
niſcentia, lex vetus adhuc perhorreſcens eiuſ-
modi commiſtiones ſpecierum declarauit Deo
horridas: quanquam hodie inter Chriſtianos ſic
admiſſas, vt Eccleſiæ Primates in monſtris equi-
tent Deo horridis. Inſtituit itaque Satan con- 81
nexionem ſeminis virilis (priùs aliquantiſper
fori) cum ſemine, & in vtero iunioris ſagæ, vt
diſpoſitiones ad mentem immortalem (quam

Deus, inſtituto à ſe matrimonio, promiſit ſe creaturam in verbo multiplicamini) ab eiuſmodi interpolato conceptu excluderet. Ac dein prodiit adultera quædam generatio Faunorum, Satyrorum, Sylphorum, Gnomonum, Nympharum, Dryadum, Nereidum, aliorumque mõſtrorum iuxta variam diſpoſitionem, quam ſemen virili ſubibat. Cumque Fauni & Nymphæ ſyluanæ cæteris præferrentur pulchritudine, generarunt deinceps inter ſe ſuas proles, harumque poſteri iterum inter ſe ſuos concubinatus contraxerunt, ac tandem cum viris connubia inſtituerunt, mentientes, ſic ſe animam immortalem nanciſci (teſte Paracelſo credulo) pro ſe atque prolibus ex illo congreſſu naſcituris. Id autem mentiebantur ſuaſu Diaboli, vt homines, tanquam opus pium facientes, illa monſtra ad copulam carnalem admitterent. Quod ignaris facile etiam fuit perſuaſum, quaſi creatio animæ immortalis eiuſque nexus ad animam caducam penderet ex libero velle & ſemine humano: quod falſum eſſe infra docebo tam ex Sacris, quàm ex relatu D. Antonij in vita Pauli, primi Anachoretæ per Hyeronymum deſcripta. Ideóque eiuſmodi Nymphæ antiquitùs ſuccubę nũcupatæ ſunt. Quanquam Satan dein vt nefas pejoraret, ſe vtroq; ſexu, incubi & ſuccubi ſimulatis perſonis frequenter transmutet. At non concepere à maribus verum fœtum, niſi ſolæ Nymphæ, quas ſc. cum iam indiſtinctim atque paſſim filij Dei (id eſt homines) ſibi duxiſſent in vxores, coactus fuit Deus totam ſtirpem, huiuſmodi nefariis nuptiis genitam, per aquarum diluuium delere, Cacodæmonis intentum fruſtraretur.

82 Mercator Oenopola, noſtras, vir probus, aliquoties ad Canarias ſiue Fortunatas inſulas nauigãs à me ſciſcitatus eſt ſerium iudicium ſuper creaturas quaſdam, quas ibidem pueri è montibus domum, quoties vellent, referebant, eaſque *Tudeſquillos* ſiue Germanulos nominabant. Erant enim cadauera exſiccata, ferè tripedalia, quæ vno palmo facilè quilibet puerorũ portabat, erantq; formâ humanâ: ſed totum iſtud cadauer inſtar pergameni pellucidum, oſſaque erant, tanquam cartilagines, flexilia. Cernebantur quoque Sole aduerſo viſcera atque inteſtina. Quæ cum poſt ab Hiſpanis inde natis ſcirem vera, conſideraui quod hodie ibidem ſit deleta Pygmeorum proſapia. Voluit nempe Omnipotens vanas atque irritas reddere Cacodæmonis exſpectationes, ſubſtructas generi humano. Etenim ſaluauit nos ideò multipliciter ab aſtu circumeuntis leonis, cui in extrema iugique confuſione debetur æternum ſupplicium ad æternam Diuini nominis ſanctificationem.

83 Nunc autem contra theſin noſtram aliquot dubia proponam: Primo itaque, nil obſtat, quod meritiſſimum coniugatorum opus ſit ipſa carnis copula. Quia inde non ſequitur, matrimonium ab initio creationis fuiſſe licitum. Imò nec id alio ſenſu verum eſt, niſi poſtquam non procreantur liberi citra copulam carnis. Siquis nimirum coniugatorum vixerit, vt decet, & habẽtes vxores ſint tanquam non habentes, & vxoribus nunquam vtentes, niſi ad prolificandum, in honorem Dei. Hi ſanè merentur gratiam peculioſam. At longè adhuc diſſident ab iis, quibus ſolo caſtratorum titulo promittit Deus regnũ cœlorum. Coniugatis vero dicitur, quando cuncta hæc feceritis, eritis adhuc ſerui inutiles. Sed abſtinenti à licitis (in patientibus & non agentibus) id nuſquam legitur: miniméque id tangit virginitatis florem. Non abſtinẽtes enim, & caſti quadã præelectione videntur ſanctificati, ad vlteriorem gradũ perfectionis etiam promoti: Ideoque ſequuntur agnũ, quocunque vadit. Etenim benè agentes vt ſpem præmij ſupponunt: Ita virgines abſtinentes & tolerantes ſeſe continent intra amorem, & humilitatem. Nec arguit 84
in contrarium quod 1. cap. Gen. 27. *Deus creauit virum & fœminam*, & 1. c. Gen. 18. quod illis benedixerit, *vt creſcerent & multiplicarentur, ac terram implerent*. Quaſi coniugium de inſtituto ac prima intentione Creatoris fuiſſet. Nam c. 1. Gen. totam hiſtoriã creationis ſuccinctè abſoluit. Cap. 2. verò atque 3. proſequitur creationẽ mulieris in Paradiſo, peccatum item, &c. Ideòq; benedictio generationis non fuit deſcripta c. 1. Gen. 28. Non ſiquidem ante creatam mulierem tanquam data fuiſſet benedictio generationis initio creationis, quæ nec data fuit in Paradiſo poſt conditam mulierem: ſed à peccato, & poſt proſcriptionem è Paradiſo in terram. Nam dicitur, quod replerent terram prolibus, non autem Paradiſum. Datumque eſt illis plenum dominium in bruta terræ. In quo manifeſtatur Creatoris bonitas, quod creaturę reę nec adhuc pœnitenti benedixerit in prolibus, etiam corruptis ac impuris. Præſcius nimirum reſtaurationis, pro qua filius ſuus ſe vadem ſtatuerat coram iuſtitia Patris. Alioquin enim eadem die, quâ de pomo guſtauerant, actualiter ac neceſſariò oppetiuiſſent, niſi Pater filij ſui mortem in remiſſionẽ peccati ſuſcepiſſet. Tertiò obiici poſ- 85
ſet: Deus nil fecit fruſtra. Parentibus autem ab initio condidit ſexualia generationis organa: quæ dum deſtinationis neceſſitatem denotarent etiam Deus ab initio ſuam intentionem & modum generandi modernum ſat expoſuit in corporibus illorum. Reſpondeo, concedendo, quod creator ipſis membra atque libertatem arbitrij contulerit, fruſtra alioqui peccandi libertas per concupiſcentiam carnis collata eſſet, ſi organis caruiſſent. Vt igitur Dei intentio pro futura regeneratione non rectè vertitur ad arbitrij peccandi libertatem: Ita multò minùs rectè eadem intentio propter organorum fabricam infertur. Argumentum enim hoc ſimile eſt, ac ſi diceretur: Deus fecit remedia contra morbos & mortem, ergo Deus fecit mortem & morbos. Conſequens eſt falſum, ergo & Antecedens. Ab æterno namque præuidit Omnipotens Adæ lapſum: nec ideo ſolo Paradiſo contentus terram inſuper creauit, & de terra Medicinam contra mortem & morbos. Sic & genitalia fecit primis parentibus. Sat erat Adamo, quod nec à membris, nec à conſpecta mulieris nuditate nullum vnquam ſibi ſenſiſſet ſtimulum; vt neque viciſſim mulier à viri ſocietate, quæ inſenſibilitas vocata eſt ſtatus innocentiæ. Alioqui pariter concludi poſſet: Deus creauit hominem, vt in Paradiſo viueret felix, ergo fruſtra creauit terram ante præuaricationem, præſertim, ſiquidem peccatum erat ex contingenti libero. Vtrumque enim prefatorum argumentorum eſt à non præmeditato contingentium fine; Ideoque implicitam continet blaſphemiam. Non enim Deus pro ſe & brutis terram creauerat; ſic & organa ſexualia, futurorum quidem præſcientiam, non autem in creando diuinam intentionem

86 tentionem denotant. Luctantur demum Athei,
voluntque textum fabuloſum & ridiculum,
quod effectus vel inobedientia eſi pomi iret in
poſteros omnes. Cui argumento iam itum ſat
87 eſt obuiam. Itemque argumentatur: Si pudor ſit
à peccato originis, etenim vt peccatum omnes
æqualiter tangit: ita & pudor pueros, adultos,
Atros, Americanos, Ægyptios, Abyſſinos, &c.
Atque ne quidem Chriſtianos ſacerdotes Abyſ-
ſinos puduit hactenus: Ergo pudor non ab eſo
pomo, non ab inobedientiæ peccato, vt neque
à generandi inſolitâ nouitate vel carnis concu-
piſcentia. At neſciunt Sophiſtæ, pudorem ſen-
ſim in Barbaris oblitum, obnatamque verecun-
diæ amiſſionem per ſcurrilem aſſuetudinem,
veſtiumque præuiam penuriam. Quem pudo-
rem ne ideo amitteret populus Iſraël (pro mag-
na ſui parte nequam) non permiſit Deus, quod
40. annis veſtes eius attererentur in deſerto. Illo
inquam miraculo continuo Deus auertit pudo-
ris amiſſionem, eoque ſigno oſtendit, nil ſibi
æquè exoſum fore atque eſt pudoris amiſſio.
Vnde conſpicuum euadit acquiſitum pudorem
per eſum pomi non fuiſſe Deo moleſtum nec
vetitum: ſed ſub pudoris etymo latere caſtum
Sacrorum ſermonem, quo tegebat carnis veti-
tam concupiſcentiam. Denique, quotcunque
barbariē deponunt, etiā viciſſim amiſſum prius
pudorem reaſſumunt. Imò neque mirum eſt,
pudorē populos amiſiſſe, illius ſcurræ monitis,
88 qui pudorem docet, in ſcientia mali eſſe. Op-
pugnant tandem Athei, quod ridicula ſit fabu-
la, ſi credatur ſerpens humanâ voce locutus,
ſuadens Adamo, qui propria brutis nomina
dederat, nec ideò ignorare poterat, ſerpenti lo-
quelam deficere: Nam ſtupere debuerat Adam,
non autem credere eiuſmodi perſuaſori. At fal-
luntur miſeri, Vultū hominis mentiebatur ſer-
pens, cuius portento ſi monſtri nomen nondum
Adam dederat, non mirum, Idque ſi ex eſſen-
tia (vt cæteris brutis) dare debuiſſet, illum ſer-
pentem vocaſſet animal rationale ſcholaſticum
& loquens, Cui non abſimlie B. Antonio in
eremo apparuit. Primò enim ei venit obuiam
monſtrum quadrupes, quod loqui cum ince-
piſſet, imperfectè locutum eſt & aufugit. Ac
dein aliud, quod ſatyri formâ perfectè loque-
retur idioma patrium: Nec enim æſtimandum,
monſtrum iſtud fuiſſe Diabolum (quippe qui
pro ſe apud Deum preces nunquam expetit (ad-
eoque ab Eccleſia, eiuſdem autoritate, quâ Pau-
lus. Eremitarum primus in Sanctorum nume-
rum relatus, animal. Non autem Diabolus aut
Spiritus dicitur, ſuiſque depingitur per B. Hie-
ronymum indiciis, à B. Antonio mutuatis. Pote-
rat ergò Adam ſerpenti loqui, non ſecus at-
que Antonius Satyræ. Textus præſens ideò Ge-
neſeos neminem hactenus, poſt Originem &
Atheos, hæreſiarchum habuit, quia veram ac li-
89 teralem hiſtoriam referr. Addam poſtremò que-
dam, velut per impertinens. Enimverò dixi
piſces generare quidem, at non per ſexualem
copulam, quanquam genitalia organa habeant.
Imprimis exiſtimo generationem piſcium oui-
parorum eſſe vniuocam, Vnius ergò exemplo
ſat dixero. Nec enim mihi opportunum fuit,
piſces ſubter aquas per ſpecies indagare. Piſcis
quidam ſaxatilis, carniuorus, piſciumque faci-
lè velociſſimus, truta noſtratibus dictus. Prope
riuolum enim, qua Tiberis de excelſa rupe per-
pendicuraliter cadit, cernitur rectâ ſcandere li-
neâ totam rupis altitudinem, ad minimum
quingentos pedes: triplo ergò celerius natat
aduerſo gurgite, quàm præceps aqua deorſum
decidat. Falſum hic imprimis Scholarum dog-
ma, aquam ſcilicet ſemper decidere figurâ or- 90
biculari, nam ibidem cernitur quælibet aquæ
guttula cum cuſpide ponè, eſtque cuſpis retrò
acuminatior, quò altiùs decidit. Idque conuin-
cit aëris renitentia. Nam etſi velint aquam or-
bem imitari, quia ſphæra eſt figurarum capaciſ-
ſima: ob eandem ſuæ magnitudinis rationem
difficillimè findit aërem, qui proinde impedit 91
feſtinantiam caſus. Porrò fœmella truta, gran-
deſcentibus intus ouis, ſentit membranam ſe-
cundinam frangi, ſenſimque dehiſcere, quâ oua,
vt marſupio hoſpitantur, moxque oua enititur,
deponitque fundo arenoſo. Imò ipſa trutæ ima-
ginatio oua perdit. Nam ſi ſolum habeat fun-
dum ſaxeum (vt in noſtris fontibus calce cæ-
mentatis percepi) non prolificant ſua oua: ſin
autem fundus ſabulo ſubſternatur, pariunt oua.
Mas autem parta oua ſemine adſpergit, idque
ouis inſtar telæ aranearum foris incubat. Ac
tandem loricata oua in piſciculos migrant. In-
hac igitur ſpecie non eſt copula carnalis, eſſet-
que copula fruſtranea, quæ intùs ne milleſimam
quidem ouorum partem attingeret. Denique 92
nec cernitur ouis annexum ſemen incubans:
adeóque nec maris ſemen de conſtitutiua piſ-
cium parte. Quanquam oua deſtituta ſeminis
tegmine nunquam fiant vitalia. Videtur nam- 93
que, quòd piſces in hoc penè ſeruauerint vm-
bratilem imaginem pro generatione humana
ante lapſum deſignatam. Eſt autem ouiparorum
piſcium vt innumerabilis fertilitas, ſic & vitæ
longæ poſſeſſio, licet adeò facile acquiſita lon-
gæuitas, tenaciſſimè tamen hæret. Quinimò
plures in totam vitam creſcere videntur. Ete-
nim quò longiùs recedunt à carnis copula, eò
fœcundiores ſunt & diuturnioris vitæ. Sic in la-
cu Lemano truta non rarò ad libras centum adſ-
cendit. Lucius quoque appenſo ſigno ad tercen-
tum annos vixiſſe notatur & excreuiſſe ſtupen-
dam in magnitudinem, ac tum necdum obiiſſe,
niſi nece violenta. Anguilla in fluuio Lirano
propre pagum Rumſt, Bruxellam ad Cæſarem
Carolum V. miſſa obſeruatur longitudinis pe-
dum 17. Vermes (in bombice, claro exemplo) 94
poſt morte aut bimeſtrem ſomnum degene-
rant in papiliones. Vmbram reſurrectionis fi-
gurant (quia enim nunquam congreſſi antè re-
ſurgunt mutari) nec fœmella præter chaos inſ-
piratum concepit, dum mas exſanguis planè
totaque fœmella in oua ſua liquatur. Vermis is
ſuo ſe velut funere claudit in goſſipio contex-
tim, mortis & fidelium reſurrectionis imagi-
nem exhibet, dum ales inde euolat non anteà
volare edoctus, nec ciborum poſtmodum indi-
gus, abiectis quippe reptilibus docemur, quan-
ti ſit apud Deum à congreſſu totâ iuuentute &
virilitate abſtinuiſſe. Quin etiam ſi penitus in- 95
troſpexeris, ipſum volucrum ſemen maſculum
vitello foris adhæret (propemodum pro more
piſcium) attamen è ſolo vitello materialiter
formatur pullus, vtut rigantur Ariſtotelici con-
trâ: idque poſt 12. dein, confracto quotidie ouo,
ſpectare, & contra idiotas probare licuit. Profe-
ctò galli coagulum vitello adhærens ſenſim li-
queſcit, ac putrenti albumini permiſcetur, pullo

interim ſe formante de vitello. Inde enim didici, quod Galli coagulum, ſpiritum quidem, vitæ excitatorem, at non formatorem, ſpiret; Idque nobis cuniculus cauda glirinâ planius confirmauit. Saltem fœcunda eſt piſcium multitudo, atque felix benedictio, minorque requiſitorum ad partum exigentia, vitæ longæuitas, frigoris & famis tolerantia conſtans ac facilis. Agilitas quoque & motûs velocitas, pariunt demumabſque dolore, quod non item belluæ maris congreſſum admittentes, adeóque explicāt aliquid de primo Dei intento in homine. Vltimo tandem Sophi-
96 ſtæ Athei ſe opponunt per textum Geneſeos quod Deus cataclyſmate mundum deleuerit: *Quia filij Dei delegerunt & ceperunt vxores ex filiabus hominum, quæ pulchræ eſſent: quodque hæ generaſſent Gigantes fortes & famoſos à ſeculo viros.* Idque ibidem recenſetur pro multa malitia, quæ literaliter tamen nulla in verbis textus ſpectatur, poſtquam iam matrimonium ſtabilitum eſſet & licitum. Imò præcipuè quod dudum poſt concubinatus diſſimularetur in lege, quam pro illa potiſſimum impuritate Moſaïcam, non autem Dei Legem nuncuparunt. Siquidem textus non meminit peccati Dauidis, niſi in nece Vriæ, Bethſabeæ adulterio, & computo populi ſuperbo. Quapropter hunc Gen. textum ſolent referre ad filios Dei religioſos ac filias hominum liberas. Sed fruſtra viſum eſt mihi confugiſſe ad cœlibatum ac vota monaſtica, Euangelicaque conſilia, dùm ex mandato requirebatur hominum pluralitas. *Creſcite & multiplicamini, terram adimplete*; Quæ verba nempè concubinatum excuſabāt. Tum demum cum Virgines ſint longè proniores in cœlibatum, verecundiam, item in pudicitiam ac vota monaſtica, quàm viri; potius inuerſo ſexu diluuium eueniſſet, ſcriptumque fuiſſet, quia filiæ Dei filios hominum in maritos duxiſſent. Quin etiam nec probabiliter doceri poteſt vllus cogitatus ſeruandæ caſtitatis, qui Filios Dei tum à virginibus ſegre-
97 gaſſet, nec Apoſtaſia vlla, illis ſeculis, quæ Dei indigationem ad diluuium prouocaſſet. Id tamen ſi ita ſit (quod nullatenus per ſomnium mihi perſuadere poſſum) ſaltem exin probatum eſt pro mea theſi, ſolam pudicitam diſtinguere filios Dei à filiabus hominum, & Virginitatis ſtuprum ideò procreaſſe originis peccatum. At
98 cū nulla fuerit ante diluuium cœlibatus, aut caſtitatis promiſſio, votumque Monaſticum nondum in mentem venerit, quamdiu multiplicatio in mandato & benedictio ſtetit: ſuſpicatus ſum (ſub humili cenſura Eccleſiæ) Filios Dei fuiſſe poſteros, ex viro & fœmina genitos, veram Dei imaginem habentes: filias autem hominum fuiſſe filias, procreatas ex filiis Adæ & Nymphis, quarum ortum Satanicum Deus plurimum ſemper horruit. Erat autem horum incredibilis multitudo in deſerto, quorū vnus ad B. Antonium miſſus eſt. Diebus quoque Conſtantini viuus Satyrus circumlatus, oſtenſus ac dein ſale conditus monſtrabatur. Sic quondam ab Oceano etiam diuerſa monſtra hauſta ſunt loquentia diuerſis artibus inſtructa, adeóque rationalia: Inter noſtrates etiam vixere. Animalia nempè rationalia tam in aquis, quàm deſertis ex nefario coitu concepta. Cum igitur prima monſtra ex filiis Adæ genuiſſent proles ſexu muliebri, diſtinxerunt filios Adæ nomine filiorum Dei, & huiuſmodi monſtra nuncuparunt filias hominum: haſque deinceps à diluuio paganimus, Nymphas, Dryades, Nereides, Naiades, &c. nominauit. Quæ cùm eſſent pulchræ adſpectu, haſque ſibi in vxores elegiſſent homines, Deus à tanta turpitudine & ſpeciei humanæ deuaſtatione (quam textus vocat multam malitiam omni tempore; abhorrens, ſtatuit mundum cataclyſmate abluere. Ex illo monſtrorum atque Nympharum concubitu generarunt Gigantes fortes, atque famoſos à ſeculo viros, Quoſque ideò gentilitas dudum adorauit ceu Deos & Heroas, Alioqui namque friuolæ rationes diluuij videntur ſecundùm literam. Nempe quia viri cum mulieribus coniugati eſſent, & hæ generaſſent Gigantes, fortes & famoſos à ſeculo viros. Ergo textus indignationem Dei, & cauſam diluuij adæquatam complecti debuit. Eſt monſtroſitas nedum in figura & corporis formatione, prout initio degenerationum: ſed ſenſim ablata diminutaque deformitate ſtetit monſtroſitas in anima ſenſitiua, quam non comitabatur Mens immortalis, vtcunque exterius eſſent animalia ratione vtentia. Saltem 99
ex præfato textu patet, poſteros Adæ veros non fuiſſe gigantes, ſed de ſtatura Chriſti Domini, eodemque ſtatuario fabricatos. Exſecrabilis autem in facie Domini ſemper fuit omnis diuerſarum ſpecierum copula, ne homo ad imitationem ſequatur. Vetuit ideò lex ne eodem campo plura ſeminarentur, neuetelæ ex lino, & lana combinarentur. Ampliſſimæ nempe multæque illius malitiæ memor, ob quam mundum delere debuerat Deus. Fuit autem tam ſolita ac ordinaria ante diluuium eiuſmodi virorum cum nymphis commixtio, itemque Faunorum cum puellis congreſſus, quod paucis tantùm exceptis atque in Arcam ſaluatis, tota ſtirps Adamica eſſet contaminata, & ideò ſub ſilentio præterita. Omnem ideò viuentem creaturam Deus delere ſanciuit, vt rationale monſtrum fons pariter extingueret. Præter paucos enim, quos Arca recluſit, non erat, qui cum Diabolica progenie iſta conſanguinitatem non contraxiſſet. Scribit namque B. Hildegardis vates (Pro- 100
phetiſſa enim huius libri in Synodo Treuirenſi canonizati) ad Clerum Treuirorum: *Plurimi etiam populi ex filiis Adæ ſurrexerunt, qui obliuionem Dei habebant, ita quod ſe homines eſſe ſcire nolebant. Vnde turpiter peccando ſecundum mores pecorum viuebant, exceptis filiis Dei qui ab iiſdem hominibus & amoribus eorum ſe ſeparabant: De quibus Noah natus eſt.* Hæc illa, quæ filios Dei in vtroque ſexu agnoſcit, meamque interpretationem huius textus clarè approbat. Tentauerat nempè Satam hoc medio delere ſpeciem humanam, mentemque immortalem præpedire, vt non eſſet, vnde Filius Dei naſceretur. Itaque nedum ad peccatorum correctionem, ſed ad totius ſpeciei ſaluationem diluuio opus fuit. Alioquin enim Cham non erat ſaluandus per Arcam: nam totus ab atheiſmo iam peruerſus erat. Quapropter textum (ſub humili tamen Eccleſiæ cenſura) interpretor: Vt ſcilicet filij Dei (qui ſimulacrum Dei in anima immortali & in corpore gerebant) duxerint filias hominum; (quæ duntaxat ſimulacrum humanum in animæ ſenſitiuæ rationalitate & venuſtâ pulchritudine oſtendebant) in vxores, quia pulchræ erant: *Et ex illis generarunt Gigantes, fortes atque famoſos à ſeculo viros. Multa enim*

fuit

ſuit malitia omni tempore , ſicut Deum pœniteret, ſe creaſſe hominem , iuxta illud : *Omnis caro corruperat viam ſuam ,* id eſt, omnis homo nedum reliquerat vias Domini ; ſed viam , quam ſibi delegerat, adhuc corruperat. Deus enim propoſuerat adumbratione Spiritus S. generare hominem , Deitatis ſuæ proximam imaginem, eique ſe intimè coniungere : Homo autem diuinum intentum præuertit. Quare dein Deus totus bonus coniugium permiſit. Dein iterum homo maculauit generationem Adæ : atque ad interitum ſpeciei penè deuenerat , niſi diluuij miraculum acceſſiſſet. Ac tandem diabolus per paganiſmum Dei intentum præuertiſſet iterum ; niſi in plenitudine temporum commiſeratio Dei obſtitiſſet , mittens Filium de corde ſuo, Cui ſit omnis ſanctificatio. Deus vtut non eſt exceptor perſonarum , ergò neque ſexuum; complacuit tamen ipſi ſexum muliebrem anguſtiore tribulationum menſurâ ſarcinare ob iudicia ſua imperſcrutabilia. Etenim capilli capitis numerati ſunt, & frons de arbore non cadit, niſi permiſſâ; Multóque minùs naſcitur muliercula ſiue puella, quam digitus Dei non plaſmauit. Ego pluries inquiſiui per Parochias poſt paradoxi huius cognitionem , & vbique inueni in libris annuè baptizatorum, ad minimum duplo plures filiolas naſci atque baptizari maſculis. Duplo quoque ad minimum plures maſculos extingui morbis , peregrinationibus, bello, duello, naufragiis, &c. quam puellas; vnde ſequitur, Deum plures creare quotannis filias, pluresquè adoleſcere ; ac hinc demùm patet , adeò completum puellarum numerum non ſtatui à Deo , niſi ob virginum electionem. Quandoquidem qui luxuriam & adulterium vetuit , nihilominus copioſiorem puellam creat & conſeruat, parcumque marum catalogum : Deſinatque in eo, gratam ſibi eſſe cœlibatus in muliere conſtantiam: quatenus nempe eò propiùs accedit ad primæ intentionis in creando puritatem atque innocentiam. In concluſionem huius tractatus adducam, quæ S. Hildegardis ad Griſeos Monachos pagina 186. ſcribit : *Virginitas Solem ſignificat , qui totum illuminat mundum : Quia Deus virginitatem ſibi adiunxit , quæ , viro relicto , illam genuit , quam radius Diuinitatis perfudit , qui & omnia regit. Rex namque qui cuncta regit , Deus eſt & virginitas eſt illi conjuncta , quando Deus & homo de Virgine natus eſt. Sic adſtitit Regina à dextris eius , in veſtitu deaurato , circumdatâ varietate : Quoniam Diabolo repugnans adſtitit virginitas virtuti Diuinitatis in opere fulgente , vbique comprehenſa multitudine diuerſarum virtutum. Diuinitas quippe virginitatem ſibi deſponſauit ; cum primò Angelus ad ſiniſtram partem cecidit , & nunc etiam populum ſaluationis in Adam ſibi elegit, quem dexteram ſuam nominauit : de quo populo virginitatem ſibi adiunxit, quæ maximum opus, protulit. Quia vt Deus per verbum ſuum omnia creauit : ita & virginitas per calorem S. Diuinitatis , Filium Dei genuit. Sic virginitas abſque fœcunditate non eſt. Quoniam virgo Deum & hominem, per quem omnia facta ſunt, genuit. Sed & hoc modo omnes virtutes Veteris & Noui Teſtamenti, quas Deus in Sanctis ſuis operatus eſt, velut veſtimentum auro decoratum ; deauratæ ſunt : Et has Virgo ad ſe liberè colliget : quoniam ligatura viri eam non conſtringet. Roto quoque , quam Ezechiel vidit, virginitatem præſignauit : Quid eadem Virginitas ante Incarnationem Filij Dei in lege præfigurata eſt. Poſt incarnationem autem Eius illa mirabiliter plurima oracula operatur ; Quia Deus per ipſam omnia piacula purgauit , & vnamquamque Inſtitutionem rectè ordinauit. Virginitas quippè vetera ſuffert , & noua ſuſtinet, & ipſa radix & fundamentum eſt omnium bonorum ; Quia ſemper & ſemper cum illo fuit, qui ſine initio & ſine fine eſt. Nam natura hominis , quæ propter peccata perdita fuit , per Virginitatem in ſaluatione reuixit , cum per alienam naturam peccata hominibus abſtraxit.* Hæc vates. In quibus ſanè confirmantur , quæ hactenus de mortis introitu in naturam humanam dixi.

SVPPLEMENTVM DE SPADANIS FONTIBVS.

PARADOXVM PRIMVM.

1 *Qui fontes ſint dicendi.*
2 *Opiniones diuerſæ circa expoſitionem huius.*
3 *Fundorum in terra diuerſitas.*
4 *Semina incorporea, ſunt Rationes , in elementis hoſpitatæ.*
5 *Rupium radix metallorum hoſpitium.*
6 *Vltimus fundus , fontium verorum ſcaturigo.*
7 *Terra virgo.*
8 *In vltimo fundo viuunt aquæ.*
9 *Quando velut mortem aquæ ſubeant.*
10 *Quomodo vltimus fundus in ſupremis ſit montibus.*
11 *Ratio vitalis fontium ſimilitudine microcoſmi.*
12 *Quid mare ſit in Geneſi.*
13 *Mare externum fructus maris majoris eſt.*
14 *Bulliens ſabulum milleſies majus eſt ipſo mari.*

15 Ex

15 *Explicatio paradoxa textus Sacri.*
16 *Fundus vltimus eſt mare internum. Explicatio paradoxa textus ſacri.*
17 *Explicatio paradoxa textus Eccleſiaſtis.*
18 *Regreſſus aquarum à mari interno ad externum & viciſſim.*
19 *In hoc regreſſu aquarum & mineralium beneficia nobis dantur.*
20 *Nox, Tenebræ, Oromaſis, Iliadus, idem.*
21 *A Simili, vita interno mari ſua attributa.*

1 FONTIVM originem ante omnia generatim perſtringere neceſſe eſt. Fontes equidem nomino, non aquarum quoſcunque, cum vulgo, etiam continuos, & indefeſſos prolapſus. Etenim tametſi fatiſcẽs nix, iterataque pluuia, manantem aquæ, per cœcos ſcopulorum ductus, ſaxorumque interuenia, vel anfractus decliues, aſſiduum jugemque decubitum dederint, fon-
2 tes proinde nomino. Caſualis ſiquidem nimium, & accidentaria, adeóque demortua, aquarum iſta congeries eſt. Itaque quo conſtet, vitale aliquod in fontibus principium & ſcaturiginem eſſe, conſiderandum initio venit Iheſu Sirah hactenus obſcurum, veriſſimum attamen
3 elogium. Quò flumina vniuerſa (per conſequens etiam fontes) à mari prodire, ac manare, & in mare poſtremò, ſuum finire curſum voluit. Anxiam hactenus profectò Philoſophorum poſteritatem Sirach reliquit, qualiter nempe à mari, aquæ ſurſum contendant. Quandoquidem maritimum terra vbique labrum conſtituens, victoriam retinuit: quia ſuperioritate ſitus compeſcuit. At nondum proinde ſatis conſtat, quinam mare (cum aquarum congeſtarum in imam terræ vallem proluuies ſit) quiret altiſſimos præterea conſcendere ſcopulos, fonteſque ibidem concitare. Hidraulisis certè hic ſilent regulæ, *ſi ſeruanda, vt fieri debet, Scriptura ſit.* Intactum idcircò quidam hunc locum negligunt: alij verò, cum modulamine explicandum ſuſcipiunt. Vt nimirum ex mari flumina, vapore-tenus elicita ſcilicet, pluuiis tandem, niuibus, & imbribus, ſcenâ metamorphoſis laruatæ interjecta, mare repeterent. Atqui hoc eſt contendere, fontes omnes ex pluuia ortos eſſe, aut ſaltem ex aëre condenſato. Deinde ex terra nequicquam vaporum, ſed ex ſolo mari, peti, iniquè iubent, aut fruſtra ſacra pagina, ex ſolo mari flumina, & non pariter è vultu terræ non ſpernendo, halitu tenus, mendicata aſſeret. Quæ anguſtiæ, cum multis inextricabiles viderentur, in ſcopulos quendam Spadanorum Authorem, fortè adegerunt, & colliſerunt. Etenim quanquam humanam quiduis in eodem diſſimulauero, Chriſtiana tamen pietas in viro probo, publicam non patitur blaſphemiam, non admonitam tranſire. Quem idcircò obteſtor, meæ indulgeat libertati. Ariſtoteles (ait) ex aëre in aquam reſoluto naſci, omnes fontes, fluminaque voluit. Non legerat, credo, etſi Platonis diſcipulus in Phædone quatuor illa paradiſi flumina, iuſſu Dei, proſiliiſſe. (Quidni ſodes, ſi & hodie ingentia flumina, ſolâ aëris conſtrictione nata ais, etiam Phædone lecto, virgine adhuc natura, eadem à creatione deinceps emanaſſe? eumque, qui mundum ab æterno credidit, Phædonem neglectum reliquiſſe? nec aëris vllam concretionem exſpectaſſe. Niſi fortè ante Goropium Becanum delirauit. Quatuor illa flumina nil aliud fuiſſe, quàm Oceanum in quatuor orbis plagas fluuios emittentem: quo ſenſu etiam Siracides Eccleſiaſtes ait, omnes aquas venire ex mari, rurſumque emenſo curſu ſuo, mari ſe reddere. Quæ ſic ſonant in ſcholis. Goropius delirauit, & Plato ante eum, ſi ſine vlla aëris concretione, Oceanum quatuor fluuios in oras mundi diſpergere dixerit: quo eodem ſenſu tamen, Eccleſiaſtes id aſſeuerauit: ergò eodem ſenſu Eccleſiaſtes delirauit. Atqui nondum ſatis dictum; nondum inquam ſatis obuia ſacrorum interpretatio? Fundorum itaque in terra diuerſitatem & ſtrata, ob oculos imprimis ponere neceſſe eſt. Alibi enim terra nigra, fimis & ſordibus ſcatens, lutea, argilloſa, pinguis, ſterilis, paluſtris, metallica, arenoſa, ſaxea, varioque decore ornata, in vultu occurrit, iuxta ſoli cœlique temperiem, ſtellarum influxus, imbriumque adaptationem: quia nimirum fructus, non autem elementum ſunt. Quam ſi pertuderis primam naturæ ſoleam, plurimis locis ſaxa, metalla rurſus, aut minerales ſuccos deteges, nonnuſquam verò arenam, eamque hîc flauam, alibi cineream, ibi cœruleam, inde parum viridem, iuxta latentis ſpiritus protheam ac multiformem azygiam (quippe ſolo natura ſubeſt) Archeique hypogei deſtinationem à condente Verbo acceptam.

Latent videlicet in elementorum condo, ac 4
ditiſſimo promtuario, hoſpitatæ ab initio Rationes, in æuum durabiles, ſcientia rerum, ſibi in tempore futurarum, pro vſibus ingrati hominis, inſtructæ, patienterque à condito orbe, rerum completas digeſtiones, temporumque plenitudinem, ſeu maturitatem, exſpectantes, quibuſque chaos architectonicum, τὸ ἔνορμον chaos, ſpiritus inquam, noſtris limitatus neceſſitatibus, ideis rerum, in progreſſu ſuo futurarum repletus, aſſiſtit. Porrò fundorum, non par vbique profunditas exſiſtit. Alibi namque multa arenæ, alibi verò terræ plurima occurit. Mox autem ſub ſabuli fundo, alter plerumque ſaxeus eſt.

Is enim noſtris *Keyberg*, cui rupium propago 5
innixa, metallorum hîc, denique atque mineralium ditiores claſſes, ſua habent diuerſoria. Ac tandem ſub longum multamque ſabuli difformitatem, ſcopulorum rudimenta ſubter, ſabulum illud, illud ſabulum inquam nitidiſſimum occurrit, metallicæ qualitatis, & inquinamenti peregrini expers. Quod inquam naturæ fundus eſt vltimus, & impenetrabilis, non rarò tamen in terræ ſuperficie obuius, Adeò namque natura ſuæ indulgens libertati, noſtras ridet leges; ac prædicamentorum repagula, vniuoco fundo ſpernit.

Vltimum illum naturæ fundum, Noſtri *Quel-* 6
lem, Galli verò *Sablebouillant*, nominant, quem ligo hactenus non tranſiuit. Quoniam vtut multum arenæ, multumque inde aquæ depleueris, mox alia in deſinenti, celerique curſu aduolant, priorem defectum ſuppletura. Hinc itaque concludo.

Fundum prædictum, vt ordine vltimum in natura: ita continuare in centrum vſque, niſi fortè

forte Infernus, aliquot meditulij milliaria te-
7 neat. Sequitur deinde, ſabulum illud materiam
terræ eſſe, non viciſſitudini obnoxium: ſed
perpetuum & conſtans cribrum, quo natura in-
deſinentes aquarum theſauros, fonteſque lim-
pidiſſimos, in Vniuerſi communionem tranſ-
colat.

8 In hoc inquam, virgorē vitalem ebullientis
aquæ eſſe. Quamdiu enim in eodem verſantur
fundo, viuidæ ſunt aquæ, non reſpectibus ſupe-
rioritatis, aut inferioritatis locorum obno-
xiæ, nec demum legibus Hydraulicis parentes.
Quia enim viuæ ſunt vitalem proprietatem non
minùs quàm centrum ipſum, cuſtodiunt illæſā.
Attamen quàm citò inde decurrunt, non alià
quàm ſanguis extrauenatus, aut amputata ma-
9 nus, actutum moriuntur. Tum enim primum,
corporum grauiorum legibus, locorum, ſituum-
que poſitionibus importunis, obedire cogun-
tur. Vt ſcilicet non ceſſent abinde, per decliuia,
in mare ruere, tanquam priſtinæ hoſpitium
quietis repetentes.

10 Quarto notandum. Quod prout fundus hic
aëri expoſitis in ſuperficie terræ, non minùs
vernaculas proprietates exprimit, quàm qui in-
de centenis aliquot vlnis, infra terræ horizon-
tem latitat: ita quoque memineris idem ſabu-
lum, per ſaxorum commiſſuras, lataque inter-
uenia, in ſummam montium altitudinem, ip-
ſumque ſubinde apicem aſcendere, atque in-
11 de fontes vertere aſſiduos, caloribus æſtiuis ne-
quicquam imminutos. In homine enim, quam-
diu ſanguis venis fluctuat, tam in fronte, quàm
in pedibus, par reſpectu ſituum eſt, tamquam
ſuprà, quàm infrà ignorat: extrauenatus verò
illico grauium ſortē induit. Ita quoque in Ma-
crocoſmo, quamdiu aqua priori in hoſpitio
communi vita fruitur, ſurſum deorſumque ſine
labore properat, quia neſcit. At ſemel vitali diſ-
cuſſa hoſpitio, non ceſſat feſtinare, donec bea-
tos quietis receſſus, in Iliado recuperet. Aquas
itaque ſpiritus intus alit, vaſti quoque marmo-
ris æquor, totam diffuſa per artus, mens agitat
molem. At hinc nondum ſatis enotuit mare,
quod fontes rigat, & flumina euomit, quor-
ſumque eadem tadē indefeſſe propepare Scri-
12 ptura dicit. Quod etenim Scriptura mare vo-
cat, aquarum omnium, in anum ac continuum,
abacum congregatio eſt. Cuius collectionis,
13 ſpectabile hoc & externum nauigabile mare,
non niſi eſt fructus, in vmbellam diſpoſitus.
Quocirca omnium omnino aquarum recepta-
14 culum, congregatio, radix, & collegium, bulliens
iſtud ſabulum continet, milleſies vtique locu-
pletius, maius, & proinde totidem plus aquæ
continens, quàm Oceanus. Vtpote totum fermè
terræ diametrum adimplens cuius duntaxat
extimum labrum externum mare, vnius aut al-
terius lucæ ad ſummum, profunditatem adim-
15 plet. Separauit namque Archetypus aquas ab
aquis. Non quidem mare à fluminibus vel ma-
re non omnium aquarum eſſet congregatio) aut
hæc vtraque à nubibus ſed mare verum & in-
ternum, ab externo hoc nauigabili, primis diſ-
iunxit diebus.

16 Hoc mare, internum inquam, inuiſibile (ha-
ctenus abyſſus) & magnum, ſunt aquæ illæ, qui-
bus Vates mundi fundamenta inniti cecinit:
quæque hactenus etſi neglectæ ſteterint, à re-
17 rum Conditore in Geneſi, mare vocantur. Ab-
inde ſcilicet quoque Eccleſiaſtes pariter fōtes,
& flumina petiuit, eò reuerſura. Decurrunt ita-
que ex hoc fundo, metuque vacui, mare exter-
num, rurſus penetrat idem ſabulum velut colā- 18
do, & ſalſuginem ſuam mox primis ferè paſſi-
bus ſequeſtrat. At quia fontes & flumina, pau-
latino decurſu, mineralium omnium (quæ in
gremio antea cuſtodiebant, quorumque com- 19
mercio humana vita vix carere poteſt) ſemina
ac materiam diſpenſarunt. Celeriter proinde ad
mare externum properant quò rurſus ad mare
internum, Orphei noctem. Plutonis tenebras 20
apud Hippocratem, Oromaſim Perſarum, Ilia-
dum Paracelſi (vbi Rationes, ac Dona, mine-
ralium inquam adhuc nondum corporibus ſo-
ciata ſemina, iacent (fœcunda repetant hoſpitia
ſeminibus iterum aquæ impregnandæ. Non eſt
itaque otioſus aquarum in Oceanum delapſus
Intelligentia quippe gubernantur, & tanquam
ſi intellectu pollerent, ſua munia, Bonitatis, &
Prouidentię infinitę teſtimonia, non ceſſant
edere. Mirabūtur certè, hāc primā fonte quot-
quot Cabalam aſpicient, veriſſimam tamen. Ne-
ceſſe eſt vtporè, plurima ignorantes admirari
plurima. Atqui conſentaneum, quippiam Ocea- 21
nus quotidie ante oculos bino fluxu & receſſu
propinat. Aſcendentem ſcilicet aquæ vmbili-
cum, contra Hydrauliſin, tumenteſque pro ſy-
zygia lunæ, fluctus. Viuit namque propemo-
dum ſuo quodam iure mare: ſilente nimirum
vento, ſpontaneos æſtus concitans, lunæ analo-
gum ſitum curioſè obſeruans, fluctibuſque tur-
gidum, eidem obuiam vadens, variegata demū
temporum, luminis, ac motuum viciſſitudine,
continuataque aquarum mole nunc hic, nunc
alibi per ſtata interualla, ſuas in altum exun-
dationes attolens. Itaque naturæ portenta, ta-
metſi quotidiana in Oceano quiſquis vides:
interioris, veri, viuidique maris: ac longè
auguſtioris abyſſi, vitales, fotaleſque conci-
tationes, vſibus humanis dicatas, mirari de-
ſine.

PARADOXVM ALTERVM.

1 *Fontes nnlli ex aëre denſato.*
2 *Elementa non mutantur, aut pereunt*
3 *Quidquid generatur, ex ſemine generatur, & quicquid fit, ſeminis neceſſitate in natura fit.*
4 *Duo tantum ſunt primitiua elementa, & duo ſecundaria.*
5 *Explicatio paradoxa.*
6 *Probatio mechanica.*
7 *Cœlum peribit & terra, non aqua & aër.*
8 *Ars diſtillatoria Phiſicam explicat.*
9 *Quid vapor.*
10 *Probatio contra Ariſt.*
11 *Probatio 2. mechanica.*
12 *Quid ſit magnale, & quale.*
13 *Cur guttullæ in vapore & niuibus non decidant, & quando cadant.*
14 *Probat, contra Ariſt.*
15 *Probat. 16. 17. Mechanica.*

DE fontium ſcaturigine, proximo generationis ortu, ac natiuitate breuiùs quàm paradoxon, at tædioſus (fateor) quam Spadanorum

danorum doctrina exigeret, egimus difficilè nimirum in cunctis modum tenuiſſe) quatenus ſcilicet, à ditiſſimo aquarum diuerſorio, ad ſuas deſtinationes, aquæ pergant. Etſi interim quam primùm aëra petant, ſubinde, nonnunquam verò per longa terræ, ſaxorumque itinera, & tubos, præcipites decurrant, antequam luci ſedeant: eadem tamen fuit vtrobique inſtituti Ratio, neceſſitas & finis. Voluntas eius nempè, qui noſtris cuncta vſuris creauit. Reſtat cæterùm, veniam petere, noſtræ vt indulgeant libertati Manes Ariſtotelici, ſi fontes ex condenſatione aëris naſci, æſtimauero ſomnium, naturæ impoſſibile; Enimverò & iſtud primò verum eſt. *Nullis aërem vnquam ſæculis, aquam*
2 *fuiſſe, aut futurum: prout neque aquam, aëris formam aſſumpturam.* Elementa nimirum primigenia, ſunt & rerum conſtantes matrices, à condito orbe ſtabiles, & in terminum perſeuerantes, Quicquid autem viciſſitudini, per generationum claſſes, ſeſe ſubſcripſit, ſiue terreum videatur, ſaxeum, vel liquoroſum, id totum ex maſſa trium principiorum, ſcenæ generationis dicata, deriuat, non autem ex elementis primis, non niſi ſtabili perennitate gaudentibus, & quæ demeritos ſuos fœtus, in priſtina receptacula denuò condunt, donec ad nouæ ſobolis generationem matura ſint ſemina, quæ eadem corporum principia, digeſtionibus interim permutata, iterum veſtiant, & reaſſumant.
3 Ex inuiſibili namque & incorporeo ſemine, in elementorum matricibus hoſpitato, corporumque principa induente, omnis fit in vniuerſo generatio, quæ ſpontanea dicitur. Id alij fluxum de nonente ad ens dixere: quæ, quo dilucidiora euadant, notandum ad rei cuiuſque productionem, duos tantùm ſexus, ſi non
4 vnum ſaltem promiſcuum, concurriſſe. *Proinde etiam eadem mundanæ harmoniæ lege, primordialiter duo tantum in vniuerſo eſſe elementa, aërem videlicet, & aquam*, à Textu ſacro ſatis inſinuata, per Spiritum in mundi incunabulis,
5 aquarum abyſſo ſupernatantem. Terra igitur & ignis ſiue cœlum, elementa ſi ſint, ſecundaria duntaxat appellanda, à prioribus pro-
6 deuntia. Quidquid namque terrarum, ſaxorum, gemmarum, ſabuli &c. exiſtit, vel in vapidam aporrhœam effluit, vel in cinerem, calcem vel ſocietatem ſaltem alicuius additamenti, in ſal primò commutatur, (aquæ ſobolem) mox dein cuncta, ſumma volatili, ſummam fixi ſuperante, *aërea fiunt effluuia, & vaporoſa, in aquam feſtinato impetu ruentia.* Adeóque quicquid terreum, durum, ſolidum, compactumque eſt, id totum ad ſimpliciorem, tenuiorem, puriorem, prioremque ſubſtantiam permanentem reductibile cùm ſit (da veniam nouitati, PRINCEPS SERENISSIME) neceſſe eſt, nul-
7 lam prorſus habere elementi energiam: ſed aëre & aqua eſſe poſteriora. De cœlo itidem dicimus, quod cœli mutabuntur, veteraſcent, & peribunt: Adeóque cœlum & terra tandem peribunt, cuius internecionis ſimile nuntium, de aëre & aqua non reperies. Denique nullis vnquam ſeculis, aqua vel aër, in aliud corpus prius potuerunt arte aut naturâ redigi. Hæc itaque elementorum eſt facies, hæc deſtinatio, hoc denique officium, combinatio, fatum atque finis. Vt nimirum immutata duorum ſimpliciſſimorum eſſentia, & impermixta ſubſtantia, ſeminibus, fructibuſque, vitalem præbeant vterum, ſiue fulcrum, donec tandem generabilium expleto numero, principiorum moles, ſimul cum ſeminibus, familias, & colonias alienas, thoro ſeparato, beatiori ſede conſtituant. Plurima nempe ſomnia, quibus mun- 8
dus ſe hactenus circumueniri paſſus eſt, Mechanica ars Vulcani illudit cachinno. Aquam equidem in vaporem facilè mutari, quis negauerit; At vapor ſiue halitus, tantum deeſt, vt ſint aër, vt citius puluis marmoris, au ſilicis, aqua ſint. Vt oſtendimus. Etenim vapor rei- 9
pſa nil aliud eſt materialiter, & formaliter, quàm atomorum aquæ, in altum ſublata congeries. Quod Schola noſtra luce meridiana clarius oſtentat. Aër itaque ſiue calidis, ſiue fri- 10
gidis vitris exceptus, atque compreſſus, nunquam aquam dabit, niſi quantum in ſe vaporis, id eſt, extenuatæ aquæ continuerit. Separatur 11
verò aqua in guttulas minutulas, aduerſo ſole, trans vitrum, initio diſtillationis, quamdiù parietes frigent, conſpicuas; dum ſcilicet caloris vigore, in halitum extenuata euolat. Idque ni- 12
mirum contingit non aliàs, quàm per proprium magnale (quod in rebus mixtis, adeóque etiam in aqua ipſa, æther eſt, aëre rarius, & ab eodem diſſociabile, eiuſque compreſſionem atque dilatationem ſuſtinens, inter corpus, & non corpus, medium ambigens, externorum ſoli ſui natalitij aſtrorum, impreſſiones ſuſcipiens, omnibus prorſus rebus intimum, ratione cuius ſolius, & non aeris, anhelitum duci- 13
mus (proprium inquam magnale, & ens ſpirituale in aqua, in altum nimirum aquam ſuſtollit, alleuiatam calore, magnalis diuiſionem procurante. Quod idem diuulſum magnale, proportionatam ſibi aquæ quantitatem, diuulſam ſurſum detinet, tam in vitris, quàm in nubibus, & à caſu præſeruat, donec ſucced ntium forte atomorum compreſſione (vt fit in diſtillatione) priores guttatim concreſcant, & priſtinum magnale, ſiue ens vitale, in ſe concludant. Vel calore, idem aquæ magnale rarefactum mox dein, externi frigoris ope condenſatum, intra ſui imperij limites cogat, ſuoſque eoſdem coërceat guttulorum atomos. Ad te 14
Stagyrita redeo. Si aër frigore in aquam condenſetur, cum aërem, aquâ in humiditata excellentiorem doceas, cedo, cur frigus aëris geniale, aëris naturam mutauerit, in materiam ſuaptè naturâ nimis humidam; Denique iam fri- 15
gus, & non amplius calor vitale generationis principium habebit. Quocirca etiamſi vapor ſit 16
aër, ex aqua formaliter tranſmutata generatus atque ex eodem rurſus par aqua concreſcat: iam à temetipſo diſcrepas, qui receſſum tam frequentem, & facilem, à priuatione ad habitum 17
admittis tandem, & hoc mechanicum ſuſtine. Aër, in canna ferrea vnius vlnæ, comprimi vi poteſt, vt vix quinque digitorum ſpatium oppleat, qui dein, in ſui expanſione, inſtar ſclopeti ignibus acti, ſphærulam explodit. Quod vtique non contingeret, ſi ferri frigore, compreſſus aër, aqua fieri poſſet.

PARA

PARADOXVM TERTIVM.

1 *De diæta.*
2 *Semina, à quibus libera.*
3 *Probatio.*
4 *Optimi fontes qui, vbi, & quales.*
5 *Flumina ab acidulis.*
6 *Eudœmon fontium cuſtos.*
7 *Calculum generantes fontes. Vnde rupes in ripis.*
8 *Plures fontes, pluralitatem mineralium faciunt.*
9 *Ab inuiſibili, fit viſibile.*
10. *Sal eſurinum hermaphrodita eſt.*
11 *Duplex excrementum in nobis.*
12 *Quid tartarum.*
13 *Multiplex ſal eſurinum.*
14 *Optimum vitriolum vt fiat.*
15 *Alterum vitriolum optimum.*
16 *Ferrum non mutatur in æris fontibus.*
17 *Tertium vitriolum.*
18 *Quartum Vitriolum.*
19 *Aciditas eſurina non eſt vegetabilium.*
20 *Sulfuris ſal fixatur.*
21 *Sal eſurinum eſſe fontium.*
22 *Naturale cur ſit nobilius artificiali. Error quorundam.*
23 *Manna aluminis.*
24 *Vnde materia vitrioli.*
25 *Error neglectionis. Vitriolum in aliis metallis.*

AD Spadanos iam proprius accedentes reaſſumere imprimis, quæ dicta ſunt, conuenit. Metalla ſcilicet, lapides, ſaxa, ſulfura, ſalia, atque adeò totam mineralium claſſem, aquarum matrice, ſua repetire ſemina; Rationes, dona, ſcientias, progreſſiones, deſtinationes, officia, & durationes eorundem continentia. Quæ dum ſui ortus exſpectarunt digeſta ſatis tempora, ſub diem erumpunt cum aquis matricibus, quæ in terram, ſuos paulatim fœtus, aëri aſſuetos, deponunt: non ſecus ac terra; ſuam etiam vegetabilium familiam, in alienum aëris vterum, exponit. Ergo iam ex iliado aquæ, emergentia ſemina (quæ in finem durabilia, vox Verbi ibi depoſuit) ſuo prout exordio ſunt proximiora, ideo etiam nobiliora. Natura ſcilic. eſſentia, exiſtentia, donum, ſcientia, duratio, deſtinatio, primùm in radice ſeminum connexa fuerunt, quæ poſtmodum donorum explicatione, ac functionem neceſſitate, in
1 pluralitatem ſenſim diſtracta, ataxiæ obnoxia euadunt. Hinc admirando elogio Hippocratis oraculum continet: auctis numeris videlicet (in generando) diminutas eſſe proportiones, & viciſſim, auctis in decremento proportionibus, imminui numeros. Vnde indubiè conſtat, quo corpus entibus primis, & ſeminalibus ſiue in
2 natura, ſiue per artem vicinius fuerit eò eſſe potentius, nobilius, & auguſtius. Quocirca ſemina, mundum ingredientia, initio à colorum,
3 ſaporum, imò & quantitatum dimenſionibus adhuc libera (verbi gratia, Humanum idem ſemen, nunc ſimplicem, nunc multiplicem fœtum patrat, ſola locorum ſimplicitate, vel numeroſitate receptum, adeóque numerorum, & quantitatum imperio, primis nondum momentis ſubnoxium) hinc nempe fit, quod in ſummis 4
rupibus, longè à fæce, & inter ſaxa, ſabulumque, oriantur acidi fontes, cæteris cunctis præſtantiores; ſic autem vocati non quòd acorem præſeferant (ſunt namque inſipidi) ſed quòd acidorum inſtar, ſint medicati, ideò acidulis nobiliores, quo gratiores & potiores, ſemen ſalis eſurini, à ſaporum explicatione adhuc liberum amplectentes. Etenim cum natura noſtra fœdus amicum fontes illi pepigere, quod palati bibentium cum ſuauitate, intimaque ventriculi beneuolentia, licet maxima quantitate, hauriantur. Refocillatione autem naturæ, tam proximè vniuerſalem illam medicinam, ſanitatem nimirum tutelando, propagandoque poteſtates vitales æmulantur, *Moly* Homericum, quòd in apicem quaſi medicinæ, adſcendiſſe viſi ſint. Talem Paracelſus, libro de morbis tartareis in Veltin, pagulo Heluetiæ, ſcaturire voluit, qualem totus mundi ambitus, vix alterum continere in valle (nam in excelſiſſimis rupibus plures 5
ſunt) credidit. Danubius ſiquidem, Rhenus, Rhodanus, Sanus, Padus, &c. eiuſmodi fontem ſcaturigine prima obtinent. Amplius addam. Quid ſi Gargani antro, exercitus cœleſtis 6
Præſes, in cuſtodiam præfectus fuerit non è re erit credere huiuſmodi fontibus Eudœmonem aliquem præfixum; non ſecus ac vetuſtas ſuos ſemideos, pocula in origine fluminis vertentes, apponebant. Vtut ſit, fontes illi, ſunt Iliado proximi, enteque primo eſurinorum referti. 7
Contrà, alij ſunt fontes, quibus ſuccus petreſcens commiſtus eſt, qui delabente paulatim vndâ, tam in fundo quàm aluei parietibus, ſaxa, & ſilices, perque cæcos venarum conductus, rupes in ripis diſſeminant. Moſa enim exemplo erit, hic namque ab ortu ſuo, margine, longè latèq; 8
lapideſcentem ſuccum imbibente, colles ſternit, hinc inde Viſetum vſque. Quo ſucco iam abſumpto; ſuamque deſtinationem permenſo, Moſa deinceps rupes non adſpicit. Nec enim lapis ſimplex eſt, verum hic carbones, ibi fodinas ferreas, propiuſque adhuc, ſulfureas marcaſitas, iuxta riparum decurſum diſſeminat: alibi verò plumbi mineras, vel meras, vel cæteris permixtas androgyno ortu exhibet iuxta fontium originem. Quam fodinarum diſpenſationem per Triualem lineam in ſuos Peroledorum fundos, Adepti diſtinguunt, Porrò hæſi- 9
tatum eſt, cur fontes acidi vocentur, & vnde acor iſte petendus. Breuiter dicam. Semina enim ſalium, vt diximus, cuncta in aquis ſita ſunt: attamen nondum ſaporem induerunt, niſi dum corporum principia conſentanea, vteroſq; terræ debitos repererint. Tunc enim, nec antè, ſalſuginem exprimunt, & ſal veſtiunt. Hîc enim in alumen, ibi in marinum, fontale, alibi verò 10
in nitrum, &c. prorumpunt. Quocirca notandum, ſal quoddam exiſtere hermaphroditicum metallorum, quod defectu nominis eſurinum ſiue acetoſum, re & nomine vocari cœpit. Generale equidem & ad omnia metalla accōmodabile: adeóque ſi non primam, velut & remotiſſimam, eorundem materiam, putare placeat, ſaltem eſt metallorum ſecundina, quibuſlibet metallis congenialis. Sal iſtud itaque alienæ commiſtionis expers, acidum eſt, corporique noſtro debita quantitate gratum, eò quod omnem omnino humorem non vitalem, tartarum-

que detergat, & conſumat. Eſt nempè duplex
excrementum in nobis. Vnum noſtrum, quod
putredini, & fœtori ſubiacet: aliud autem re-
rum, quod hoſtili coagulatione, ſuam proditor
perficit tragœdiam, generali etymo, tartarum
dicitur. Sal acetoſum itaque, ſubinde embryonis
inſtar, in ordine ad metallum conſideratur: non
12 raro quoque velut indiuiduum ſolitarium, at
nondum ſua in deſtinatione completum. Exem-
plo vitrioli ſiue chalcanti, rem exponam. Opti-
mum enim artificialiter, pro medicina, ex cupro,
fit, ad naturæ imitationem: eſtque proinde lon-
gè optimum, quod ex ſolo cupro, ſine terrenis
ſordibus, & peregrinorum miſtura, conflatur:
quæ tamen non nequeunt in naturæ vteris con-
fluere. Fit autem hoc modo. Liquato æri ſulfur
iniicitur, donec totum flamma abſumſerit: con-
feſtim verò æs fuſum, aquæ pluuiæ infunditur,
vnde vireſcit: idque toties repetitur, quoad æs
omne in aquam tranſactum migrauerit. Exha-
lata tandem aqua, vitriolum habes. Etenim
quod ante cuprum erat, nunc inſuper ex ſul-
13 fure ſalem acquiſiuit. Secundò, vitriolum præ-
ſtantiſſimum naturaliter creſcit, fodinis, quibus
natura ſal iſtud eſurinum peperit, venam æris
feracem corrodens, & fontis lambentis liquore
diſſolutum, quem poſtea cortinæ in chalcan-
tum coquunt. Laudatur Cyprium, Hungari-
cum, Romanum, & omnino, quod in ſui exa-
14 mine plurimum æris contribuit. At ſuccus illi
vitrioliferus, putatus eſt ferrum in æs mutare,
deluſionem ſcilicet viri metallarij vix agno-
ſcentes: eò quod ferri abſumit locum, æris ſuc-
cedentes atomi explerent. Nec animaduerten-
tes vti æs, argentum ſolutum, aliàs in chryſulca
inuiſibile, reddit ſpectabile, & corporeum: ita
ferri proprietatem eſſe, ſolutum in chalcanto
æs, ad ſe rapiendo manifeſtare, ſimulque eo-
dem actu, ferrum ipſum diſſolui, atque in fonte
euaneſcere. Teſtes ſint mihi fontes. Siquidem
aquæ vitriolatæ longè ſeipſis pauperiores in
cupro fiunt, poſtquam ferrum, recuperati æris
beneficium receperint. Propterea quoque ni-
mirum extra fontem (vbi quotieſque conti-
nuum noui, è gurgitè, æris alluuium deficit)
15 putatitia alioqui ferri tranſmutatio, haud con-
tingit. Tertiò demum, fit arte vitriolum, ex
pyrite ſiue marcaſita æroſa, ſulfure imprægna-
ta. Equidem abſtracto inde ſulfure, reſiduum
corpus æroſum aëre expoſitum, currente die-
rum numero, ſal acidum, ſenſim ſuis medullis,
reſoluit, quod eâdem reſolutionis acuitate, æro-
ſum quippiam in ſe diſſoluit; quodque inde
aquæ iuuamine depromptum, mox etiam co-
ctum, vitriolum fit. Adeóque quicquid prima
vice, ſalis eſurini roſioni reſtitit, repetita ſulfu-
16 ris crematione, totum tandem concedit, ac in
vitriolum euadit. Quartò denique, ſal eſuri-
num connaſcitur, concretum in pyrite, quod
concrematione, & reſolutione, æroſum quip-
piam, inde ſecum fert, & vitriolum fit. Vnde
manifeſtum fit:
17 Primò, quod ſal eſurinum, etſi acidum, dif-
ferat tamen plurimùm à quauis alia aciditate,
quantum differt vitriolum ab ærugine, quæ per
aceti auram, adeóque concepto intus ſale ace-
ti, fit.
18 Secundò, quod etſi ſulfur, totum ſit pingue,
& φλογιστόν, attamen in æris penetratione, ſal
quoddam acidum (quod aliàs inter comburen-
dum auolat, & per campanam in ſuccum cogi-
tur) ſemifixum relinquat.
Tertiò, ſal acidum, & eſurinum fontium, in 19
viſceribus terræ ortum, ſal eſſe cuiuſpiam ſul-
furis, embryonatum: eatenus tamen artificiali
ſale, è ſulfure petito nobilius; quo primo enti,
& ſeminibus Iliadi propinquius eſt. Vt ſupra 20
legitur. Idcirco procul vagari agnoſces, qui do-
tes Spadanorum, ex contentorum mineralium
proprietatibus, prout in vltimam iam ſunt pro-
greſſa materiam, æſtimant. Siquidem patet ex
ſuperioribus, ſalia eſurina ſulfuris, longiſſimè à
proprietate ſulfuris diſcrepare: quinimo, quod
magis eſt, artificiale ſal eſurinum ſulfuris, tan-
tum diſtat à naturali, quantum hoc embryona-
tum, primis ſeminibus eſt propinquius in radi-
ce. Toto inquam cœlo errant, qui ſalia eſurina
plumbi, cum plumbo comparant, quod inde
immenſum diſtinctum eſt. Salium namque
perfectorum, puta aluminis, nitri, vitrioli, atque
eorumdem nondum perfectorum, peregrina ad-
modum eſt ſimilitudo, Exemplo patet. Sal enim 21
eſurinum aluminis, ſaccharo quouis dulcius
(manna dicitur aluminis) aſtrictionem neſcit,
primo enti eius ſimile.
Quartò. Cùm itaque præſtantiſſimum vitrio- 22
lum ſit materialiter nil aliud, quàm ſal eſurinum
ſulfuris embryonati, quod æris partem quam-
piam eroſit, vilioris verò vitrioli, ſal è perfecto
hauſtum ſit ſulfure; rerum idcirco analogia du-
cti, idem vitrioli etymon tranſumſimus, ad om-
nes metallorum conſimiles diſſolutiones, quod
ab aliis, de Spadanis ſcribentibus, nondum an-
notatum reperio. Siquidem tam in artis, quàm 23
naturæ progreſſu, ex quouis metallo, vitriolum
(excepto auro) fit quotidie. Quatenus ſcilicet
ex metallo, & cuiuſdam ſalis eſurini connubio,
liquor metallicus, coagulabile inquam vitrio-
lum efficitur.

PARADOXVM QVARTVM.

1 *Contenta in Spadana iuxta aliorum opinionem.*
2 *Probatur poſitionis falſitas.*
3 *Ingredientia Spadanorum. Quid ſit vitriolum martis.*
4 *Coagulatio nunquam fit ſine diſſolutione, & vice verſa.*
5 *Corpora non agunt in inuicem.*
6 *Inter actionem eſt odor ſpiritus diſſoluentis.*
7 *Spiritus diſſoluens coagulatur.*
8 *Qui ferri vena ſit in aquis inuiſibilis.*
9 *Cur aquæ ſulfur oleant.*
10 *Cur aciditas in aquis pereat, & quando.*
11 *Manifeſtum fit occultum, & occultum manifeſtum.*
12 *Cur non ferrum, ſed vena dicatur in eſſe.*
13 *Sal fontium non creſcit in vena ferri.*
14 *Cur vnus fons altero ſit fortior.*
15 *Differentia contentorum in fontibus.*
16 *Cur non transferatur Sauenirius alio.*
17 *Cur aqua ſit leuior Sauenirij.*
18 *Aliquamdiu ſpiritus ſalis operatur ſuper venã.*

CONtinens Spadanorum, aquam fontium 1
Scriptores vniuocè aſſerunt. Diſcrepa-
mus verò ab iis duntaxat in origine: vtpote
quæ

quæ non parum momenti, ad nobilitatem eo-
rundem adferat. At contentorum in aquis ra-
tione, procul nobiſcum diſſident. Aſſerunt ni-
mirum Spadanæ ineſſe vitriolum, & deprehen-
diſſe, calchitim, myſy, ſory, melanteriam, ſal, ni-
trum (ineſſe inquam nitrum, diſtillationis ex-
amine ſibi repertum, quod alibi ſe numquam vi-
diſſe, quippe quod inde poſt Hippocratis æuum
defeciſſet, teſtantur) bitumen, ſiue ſuccinum li-
quidum, carbonem foſſilem, alumen, bolum,
ochram, rubricam, matrem ferri, venam ferri,
ferrum, æruginem, calchantum aſſatum, alumen
exuſtum, æris etiam florem, & ſulfur. Hæc in-
quam ab Authoribus Spadano fōti legibus tri-
buta, ſub incertitudine Domina: adeóque nu-
tantes, cuinam Duci tantum fidant exercitum,
concludunt, fontes quoſdã eſſe, in quibus emi-
nens ſubterraneum ægerrimè dignoſcas, Ali-
bi, chalcanti feruorem, frigore rubricæ, &
æris in Spadanis, temperari. Alibi Spadanos
frigidos, & humidos actu, poſtetate verò ſeu vir-
tute (quam vnam examinant medici) calidos
atque ſiccos, ideò potiſſimùm, quod ſitim extin-
guant. Tandem aiunt, his fontibus, ferri, ſulfu-
ris, chalcanti, aliorumque foſſilium vim ineſſe,
qualitatum tamen primarum proportione ma-
nente incerta, ſiue varietatem ſubterraneorum
conſideres, ſiue bibentium diſpoſitionem diuer-
ſam. Atque illud notandum etiam lego. Quod
fons Sauenirius, vires foſſilium magis, quàm
ſubſtantiam ſibi induat (id eſt vires ſupra, ex-
tra, vel non ſuſtantiales) Alibi namque aiunt,
ſolo vitriolo fontes aceſere, eſſeque chalcan-
tum ſaporis acidiſſimi: alibi cum Dioſcoride,
in chalcanto plus ingratæ & terreæ adſtrictio-
nis, quàm aciditatis reperiunt. Denique, prout
non niſi extrema ignium tortura, oleum è vi-
triolo (ſale videlicet eſurino & ſulfureo, ſpiritus
æroſos eleuante (acidiſſimum elicit: ſic fontes
hinc, nec aliàs aceſcere rentur: in terra videli-
cet eiuſmodi ardorem, ſpiritus chalcanti aci-
dos, ad terræ ſuperficiem concitare, qui ibi-
dem à frigore coacti, & in acidam mutati, vici-
no fonti commiſceantur. Quam poſitionem
multæ comitantur anxietates. Primò. Eò quod
2 nulla ſit eiuſmodi ſpontanea diſtillatio in Vni-
uerſo. Deinde, quod ſaltem æſtate frigeant in-
trinſeca terræ iuxta Hippocr. quando Spadana
nimirum optima. Tertiò. Quod ſpiritus chal-
canti, terram aut ſaxa aquæ attingit, nequeat
non erodere, atque idcirco aciditatem omnem
exuere, fruſtra dicatam fontibus. Quartò
Quod æſtate, terræ frigus non ſit in ſuperficie,
tantum, quod ſit condenſando ſpiritus magis
quàm interiora, vnde caloris vi, fugatos ſpiri-
tus comminiſcuntur. Quintò, Quod ſpiritus
vitrioli, aquæ, tametſi negligenter obſeratæ, im-
miſti, nec aciditatem deponant, nec rufo colo-
re tingantur: Quod attamen fontalibus aquis
prorſus eſt ſociale. Hactenus aliorum me de-
3 torſit opinio. Meam fatebor cæcitatem, *Diſtil-
laui aliquando ſerio, Sauenirium, & Pouhon-
tium: & ſanè non tantum mineralium catalo-
gum, imò nil quicquam in iis offendi, præter aquam
fontanam, & vitriolum ferri ab aliis ante me
ſcriptoribus neglectum.* Conſtat autem martis
vitriolum, ſale eſurino embryonati ſulfuris; &
vena (non ferro) ferri, quam ſal eſurinum, ad-
4 huc volatile, lambendo, corroſit. In quo corro-
ſionis actu, fit aliqualis diſſolutio ipſius venæ
& coagulatio ſiue fixatio volatilis. Sal in-
quam quamdiu volatile eſt, id eſt, aptum vt ab
igne preſſum euolet, inter ſpiritus recenſetur,
Corpora autem non corrodunt corpora, quate- 5
nus talia, neque fixa in inuicem agunt: ſed dun-
taxat, quatenus alterum eorum volatile eſt, id
eſt, ſpiritus, ſiue is concretus ſit, ſiue liquidus.
In omni denique ſolutione (viti videre eſt in
actiuitate aquæ fortis, aceti ſtillatitij, &c.) ex- 6
citantur aliquot exhalationes, antea quietæ,
quæ vti ſylueſtres, iterum coagulationi non pa-
rent, aquæ ideo euolant neceſſario, vel coërci-
citæ diffringunt. Cæterum, illud deinceps 7
notabile eſt, quod quantum ſpirituum, corporis
ſolutionem compleuit tantundem quoque in
copore ſoluto, corporalitem aſſumpſit. Patet
igitur hinc, ratio cur Spadanæ in tanta perſpi- 8
cuitate, corpus opacum venæ ferreæ, in ſe ab-
ſcondant. Denique cur in actiuitate ſalis eſuri-
ni, ſulfur redoleant, abſente tamen corporali 9
ſulfure. Tandem quoque obuium eſt; cur ſub
finem actiuitatis (Illa enim ſolutionis feſtiui-
tas, plus minuſve temporis, in diuerſis fontibus
perſeuerat) aquæ aciditatem amittant ac vena,
antea tranſparens, tum rufa appareat. Fugatis 10
nimirum iam partim ſpiritibus, vel iiſdem, ad
finem actiuitatis delumbatis, & coagulatis, im-
bibita vena ſidit, ac manifeſtatur, quod antea
occultum ſteterat: genuitram interim, aquis re- 11
cuperantibus ſimplicitatem. Porrò non otioſè
negatum, ferreum, aut ferri ramenta Spadanis
ineſſe, ſed ferri venam. In vena ſiquidem, plus
virtutis, quàm in ferro ocurrit, earum ſcilicet
partium ſubtilium, quas fornax inter fuſionem 12
ſuffurata eſt. Quocirca ſuccus, ſpiritus, ſiue ſal
eſurinum (voca vt lubet) non creſcit intra ve-
nam ferri, ita vt par amborum colliquatio in
aquis abſit, alios nactum eſt ſal, in terra vteros,
vnde præter labens vnda, illud, liquat, & ſecum
rapit, tamquam germanum nepotem, alterius
olim filium vndæ. Quod ſi itaque inſigni cani-
tate circa venam detinetur diutius, plus venæ 13
in ſe ſorbet vt Pouhontius, hocque adhuc am-
plius fons Geronſter. Tonneletius verò, ſale
eſurino, præcedentibus duobus ditior, iiſdem
tamen in vena pauperior eſt. Hinc namque fri-
get, & ſtomacho moleſtior. Quicumque ergo
magis aluum cit, venæ feracior eſt. Equidem
nec illud Antiquis incognitum, qui ſquamma
ferri, ad ventris ſubductionem vtebantur. Virgi- 14
nes quoque, ſtomoma, ſiue aciem ſumentes, pri-
mis quoque diebus vomere aſſolent. Heronſter
igitur plus venæ aſſumpſit, quàm Tonneletius:
ſalis autem tantundem, ſed mitigati propter
actiuitatē venæ in ſe receptæ: ideoque ſal iſtud
craſſius, & corpulentius euaſit. At Sauenirius, 15
aquis longè dilutior, venæ, ſaliſque eſurini mi-
nimum, ideóque citius abſoluit actionem ſalis
eſurini & venæ, citiuſque medicata vnda emo-
ritur. Atque eadem de cauſa, facillimè ſtoma-
chum tranſit, conficitur, & penetrat citiùs. Spi- 16
rituum itaque agētium in venam, præſentia, po-
ros in aqua dilatat, & leuiorem ad libellam ef-
ficit fontis aquam. Ampliùs notãdum eſt, Quod
prout in vinis & omphacio ebullitio fermenta-
lis fit: ita ſua ſit actio ſalis eſurini. Ac nedum: 17
ſuper venam, dum eandem rodit & permaneat
ſed etiam ſuper eandem ſecum raptam, aliquans
diu operatur. Pouhontius inquam, longe diutius
quam Sauenirius, &c. Donec exantlatis ſpiri-

tuum actiuitatibus, tam agens quàm patiens
diſſoluens inquam, pariter & diſſolubile, fatiſ-
cant eâdem operâ.

PARADOXVM QVINTVM.

1 *Virtutes ſalis eſurini.*
2 *Effectus obſtructionis.*
3 *Quouſque fontes agant in homine.*
4 *Quos non iuuent.*
5 *Effectus per ſe & per accidens exemplum.*
6 *Mulier duplicibus ſubeſt morbis.*
7 *Vires venæ ferri.*
8 *Obiectio.*
9 *Solutio.*
10 *Quomodo ferrum aperiat; & quomodo ſtringat.*
11 *Probatio per affine exemplum.*
12 *An calculo conueniant, & quouſque.*
13 *Palliatiua cura tantum quæ pellit calculos.*
14 *Spadana in cauſa, vt facilius recreſcat calculus.*
15 *Cura calculi vera in quo ſita.*
16 *Vnde petendum remedium & quale.*
17 *Qualitates primæ in fontibus.*
18 *Aqua, non aër, eſt internè humida.*
19 *Vires relollei & Cherionij.*
20 *Obiectio.*
21 *Dilutio.*

NVNC de viribus Spadanorum
breui complexuri methodo, ſup-
plementique norma dicturi, re-
ſumemus, non alias inueniri
1 dotes, niſi quæ ex eſurino, & ſoluta ferri
vena depromuntur. Quapropter cùm ſal eſuri-
num diſſoluat mucilagines, abſtergat, conſumat
foraſque amandet; Ideò imprimis, obſitis mu-
core ſtomachis opitulatur: eandem quoque viſ-
ciditatem præternaturalem (quam coagulabile
rerum in nobis excremẽtum vocauimus) altiùs
atque penitiùs paulùm, tam in venarum, quàm
viſceris cuiuſpiam penetralia proreptam, eadem
opera expedit, ſed tardiùs eò, quo longius ab
ore iter inſtituit. Hinc ortis hepatis, lienis &
renum obſtructionibus, atque inde natis febri-
bus, hydropi, ictero non ſegniter ſuccurrit. Ete-
nim obſtructio, obſtruente conſumpto, ceſſat,
quæ aliàs, cùm impediat quo minùs vitæ ſpiri-
tus per omnia liberè gliſcat, muniaq; ſua obeat:
2 idcirco partes, quæ poſt ſe ſunt deinceps, vitali
communione priuat, ac conſequenter putrefa-
ctiones acceſſit. Igitur omnibus prorſum mor-
bis epotæ Spadanæ conueniunt, qui ex hoſte
tartaro, præter naturam intus recepto, & coagu-
lato, conſcendunt. Modo conſtante vitæ radice
3 ſufficiente, id eſt, ſatis tempeſtiue hauriantur.
Determinatione attamẽ illa adiuncta, quod po-
teſtas aquarum non tranſcẽdat hypochondriũ.
Non enim ſupra renes, ad cor videlicet, pulmo-
4 nem, aut cerebrum aquæ attingunt: Quocirca
etiam affectibus illis ex idiopathia genuinis, niſi
per accidens ſuccurrunt Spadanæ. Ratio eſt. Si-
quidem cùm minerales ſint, ad alendum prorſ-
ſus ineptæ, vltimo cum ſalium excremento vri-
na, è corpore proſcribuntur, cuius nempè com-
mercium, viuidus amplius ſanguis non patitur.
Proinde ſi quicquam capiti, cordi, aut pulmoni
iuuaminis adferre videantur, id totum, ſubla-
tione affectus, diſcraſiam inibi, per deuteropa-
thiam, & conſenſum cauſantis, euenire putan-
dum eſt. Denique nec potæ Spadanæ in epide-
micis, endemicis, & aſtralibus morbis, vt ſunt
Peſtis, pleuritis, prunella, &c. vt neque confe-
runt plurimum, quibus venenum ſubeſt, vel aſ-
ſumptum, vel intus genitum, vel contagio par-
ticipatum. Vt etiam neque in morbis tincturæ,
quales ſunt lepra, lues Veneris, morphea, cãcer,
epilepſia, &c. Quocirca non benè conuenimus
cum illis, qui ad omnes omninò morbos Spa-
danam commendant ſine delectu. Adeóque can-
dem in blaſphemiam vſque extollunt. Scilicet,
*Non eſſe, quod iam deinceps, nactis Spadanis, ve-
terum aquarum miracula, vel Siloës piſcinæ, vel
Iordani Naamum ſanantis, ſtupeamus: cùm hic,
& attonito morbo, conuulſione, paralyſique la-
borantes, leproſoſque curari videamus.* Apage!
Miracula inimitabili conſtant digito: præterea 5
effectus per accidens, ab iis, qui per ſe ſuis de-
bentur cauſis, ritè diſtinguere oportet. Qualiter
ſi deficiente menſtruo virgo, ſuffocatione, epi-
lepſia, vel paralytico affectu laboret: prodeun-
tibus autem bibita Spadana menſtruis, ab an-
nexa diatheſi liberetur, non eſt quod proinde
apoplexiam, aſthma, epilepſiam, aut veram pa-
ralyſim, Spadanis fontibus curandam commen-
demus. Morbi namque in vniuerſum, ex vtero 6
prodeuntes, alterius ſunt monarchiæ clientes,
& aliena conſtant radice, quàm qui ex condi-
tione microcoſmi, tam in vno, quàm in altero
ſexu prorumpunt. Quos equidem ſi quis non 7
diſtinxerit, cachinnum à diſcretione ſibi pa-
rat. Cæterum iam dictum, quantum ſal eſuri-
num in fontibus proficiat: deinceps autem
quid ferri corroſa, atque ſoluta minera agat,
dicendum. Ea itaque manifeſtè adſtringit impri-
mis, ideoque ſtomachum, ac vicina quæque
roborat. Laxis ergo, & diſſolutis morbis, Spa-
danæ congruunt, puta lienteriæ, diarrhœæ,
cœliacæ, atque dyſenteriæ, &c. Quibus ob- 8
iectum iri exſpecto, quod menſes prouocet,
quicquid ferreum offertur, iecinoris atque lie-
nis effractus leuet, atque adeò hinc potius ape-
rire, quàm adſtringere Spadanas, conſenta-
neum. Ob quas fortè ſalebras, nõnulli ad diſpa- 9
res, in marte partes potius nutantes confu-
giunt. Reſpondeo ex Adeptis. In nobis, non
rarò, oberrare ſal quoddam reſolutum, & mine-
rale, planè excrementitium, tartarum inquam
reſolutum, vel in prima, vel in materia vltima
exiſtens; cuius ſiue vterus, hepar, lien, renes,
pancreas, meſenterium, vel ſtomachus fodina
ſit, perinde nunc cenſemus: modò conſtet, in-
ſignes parere laborantibus moleſtias. Epoto 10
itaque ſtomomate, id eſt, chalybe, vel ferro, pul-
uere tenus: quamprimum ſal iſtud nocuum,
(quod purgantium mandatis non auſcultat) ad
ferrum præceps accurrit, eique adhæret, vt illud
diſſoluat, & vim exſerat ſuam: Adeóque iuxta
illud coagulatur, ſimulque cum ferro foras va-
dit. At ſi ferrum vel acies, in liquore acri, nobis
tamen non hoſtili, diſſoluta potentur (puta Spa-
danas) natura abſumtis, & penitiùs intrò admiſ-
ſis iiſdem liquoribus, ferrum mox (vtpote ad
alimoniam ineptum) à commiſto ſeparat, & per
inteſtina amandat. Vt videre eſt in ſtercorum
Spadanorum nigrore. In qua ferri ſequeſtra- 11
tione confeſtim ſalium mineralium confluxus

ſpontaneus fit , non ſecus atque argentum in
chryſulca , ad æs appoſitum, & æs ſolutum, ad
ferrum aduolant. Liberat itaque ferrum ſum-
ptum,ab obſtructione,&aperit per accidens,ab-
lato ſcilicet ſecum obſtruente victo : non tamen
quod per ſe,proinde deſinat eſſe conſtrictiuum;
22 Aperit inquam poteſtate ſpecifica & appropria-
ta,conſtringit verò qualitate ſecunda. Iam por-
rò , quandoquidem animum & ſpem auxit mi-
ſeris potiſſimùm calculoſis,potus aquæ , meum
dicam iudicium. Certum eſt Spadanas eluere
vrinæ regionem,cùm quia facilè tranſeunt,tum
quia multæ , affatimque hauſtæ , & minerales,
earum ſal eſurinum impedit , quo minus ſpiri-
tus lotij (ſolus calculorum architectus) quic-
quam ingenitâ ſibi proprietate petrificet. Quip-
pe ſal aliud potentius, jam eundem in ſui ditio-
13 nem velut vinctum traducit. At quia iſta dun-
taxat eſt cura palliatiua, etſi facti calculi & are-
næ expellantur , quaſi labentis aquæ abſterſio-
ne : imò quamdiu aquæ fuerint ebibitæ , impe-
diant noua calculi collegia , attamen ſiquidem
mox abinde recreſcunt, inſida cenſemus calcu-
14 loſis remedia.Etenim eò quidem promptius ac-
creſcere feſtinat calculus, quò vterus ille, alter
calculi parens , nitidior fuerit. Nonne enim lo-
tium , facilius calculum , ad nitidam matulam,
quam ab oleo inunctam agglutinabit ? Hinc
namque fortè renes brutorum plurima ſcatent
15 axungia.Curam itaque perfectam calculi, opta-
tamque requiem , longè aliam ſcimus : In qua
exturbatis ſuauiter calculis minoribus (quod
minimum eſt) majores verò, in ſuccum priſti-
num retrograda concretionis analyſi redeant.
16 At neque id ſatis fuerit , niſi tollatur inclinatio
petrifica , reſtaurantibus Remediorum nempe
paucorum collecta meſſe,quiſque integram,ex
calculo non minùs , quàm febre , & optatam,
ſperare poteſt valetudinem. De quibus in aliis
ſcripſimus,& remedia dedimus. Virtus etenim
medendi, ſtat recta ſub quolibet pondere, id
eſt, omnes morbi apud illam , vnius ſunt pretij,
à nullo morbo minui poteſt. Deſiderantur tan-
tum nobiliores remediorum poteſtates , quæ in
cœlum ad Conditorem clamant,ſe velut fruſtrà
veniſſe, nec eſſe penè quenquam ; qui vincula
earum ſoluat. Manu è à querelis abſtinendum,
17 vlceroſo ſeculo. Itaque quod ad primas quali-
tates Spadanorum attinet : quanquam de iis,
vtpote momentaneis , & anatomiam vitalem
non habentibus , minimum anxij ſimus , quo-
ties non admodum infeſto gradu infames ſunt;
decernimus tamen , ſal eſurinum in primo gra-
du caliditatis & ſiccitatis eſſe : ſolutam verò
ferri venam, frigiditatis & ſiccitatis ſecundum
18 attigiſſe. Aquam verò ipſam, humidam ſummè,
frigidam verò remiſsè indulgentia Ariſtotelis
ſentimus , & ſupradictis deductionibus oſten-
ſum fuit. At quia , tam aquæ , quàm minera-
19 lium,illæ qualitates ſunt reſolleæ, nequicquam
curationis habent : ſed rebus conſtitutis piæ-
poſterè adueniunt , inſtar colorum : idcirco il-
larum ſpeculationem aliis relinquimus , con-
20 tenti adeptione qualitatis cherioniæ. Poſtremò
tamen obiectioni reſpondendum eſt. Quam-
obrem videlicet Tonneletium ſalis eſurini , &
calidi copia , frigere magis, & ſtomacho mole-
21 ſtum dictum : Satisfaciam. Sal eſurinum etſi
primis qualitatibus ſit calidum ; non ſecus at-
que oleum chalcanthi,ſulfuris,aqua fortis, &c.
frigefacere tamen, tertia , & propria qualitate
cherionia , quatenus ſcilicet vel nimietate no-
xium calorem noſtrum debilitat , potiſſimum,
quod ſecundarium humorem , ſiue alimentum
proximum ſtomachi ſua aciditate diſſoluat , &
alendo inidoneum reddit : cuius liquoris viuidi
penuria , non mirum eſt , ſi influens ſtomachi
& mendicatus calor, patiatur.

PARADOXVM SEXTVM.

1 *Qualiter cibi non nocituri.*
2 *Contra diæteticem paradoxum ex textu ſacro.*
3 *Probatur etiam experimento.*
2 *Ex Iuſtitia diſtributiua Dei.*
3 *Ex indicatione remediorum.*
4 *Ex regula. 4. Vnde diætæ venerit neceſſitas.*
5 *Vnum præceptum.*
6 *Sobrietatis encomium.*
7 *Vt aquæ celeriter tranſeant per præcordia.*
8 *Purgatio.*
9 *Modus & requiſita potandi. Quantum bibendum.*
10 *Æmulæ campanæ præparatæ commendatio.*
11 *Celeriter bibendum , & quare.*
12 *Rediens quomodo.*
13 *Quando prandendum.*
14 *An Spadana mero miſcenda.*
15 *Et quidem à prandio.*
16 *Tres digeſtiones.*
17 *Cur non dormiendum ſit à prandio Spadæ.*
18 *Hora cubitus.*

DE diæta , & modo vtendi Spada- 1
nis , nunc paucula ſubnectam.
Iſtud imprimis in diætetice , ex-
perientia duce , vicimus : *nuſquam
qualitatem ciborum , quatenus talium nocumen-
tum adferre ,* niſi vbi delumbatum clinicum
ac defectuoſum adeſt remedium. (Vidit nam- 2
que Deus , quodcunque fecerat bonum eſſe,
& conſequenter,quodcunque in cibum ordina-
uerat ; bonum eſſe cibum (*ſolam verò quantita-
tem obeſſe poſſe.* Ede enim cibos quoſcunque vo-
les , exempli gratia, & ſis vulneratus , modò in
quanto non exceſſeris,ſintque tibi apti balſami,
& potiones vulnerum conſolidatrices , nullam
preſſuram ſenties ex cibis,nullumque detrimen-
tum, non ſecus ac delicatiſſimo delectu ciborũ
alitus. Cuius rei teſtimonium milites ac paupe- 3
res dabunt : quibus ſeuerus viſus fuiſſet rerum
Arbiter,ſi phaſianis, perdicibus, ac cætero culi-
narum mangonio , in morbis veſci debuiſſent.
Spernit enim curioſitatis regulas natura,eo ſub-
ſidio tuta, quod fruſtra opem,& præſidia,cõtra
morbum optatura ſit à remedio , quod præue-
niẽdis defectibus,à ciborum exigua quantitate,
non ſit ſatisfaciendo Quicquid enim morbi
monomachiam aggredi debet , potiori iure ſa-
nè , ſymptomata à cibis oriunda , auertere de-
bet,id inquam, quod auerruncandis læſionibus
propinatur , vel inſtituitur. Diætæ igitur ne- 4
ceſſitas , à penuria altiorum medicaminum,
non cibariorum lenocinio inuecta creditur.
Vnum iſtud diætæ præceptum ſeruandum,Spa- 5
danas bibenti conſulo , vt ſobrietati ſtudeat,
edatque parcè inſtar accolarum. Quid enim 6

 iuuerit,

iuuerit, ſanitatem accolarum ex Spadanis accuſare, ſi lautiores, & nimis ſaturi, viuamus. Supremum itaque longæuæ vitæ præſidium (etſi inſuetis crudele) eſto ſobrietas. Quæ ſapiunt aliàs, optimè nutriunt. Et concocturus facilè,
7 quæ ſapiunt maximè, famelicus. Ea ſola diætæ normâ, aquæ permeabunt tutò, celeriter ac iucundè. Cæterùm iuuerit, ſordem à ſtomacho, à meſaraicis verò crudiorem, & minùs ſincerum
8 chylum, verrere. Quod commodè fiet, Si triduo continuo ſumatur ante aquas doſis vna in aurora, pillularum, ruſi, debitè præparatarum, & non ſuaſu lucri. Vel, ſi non lubet triduum exſpectare, infundat conſeruæ roſarum ſeſcunciæ, Pouhontij vncias octo, addito ſcrupulo ſa-
9 lis tartari. Bibat colaturam Spadanam bibiturus, conetur primùm ventrem exonerare, diluculo ac ſub crepuſculis, vncias duodecim Pouhontij bibat, & montem ſcandat: quo cum deuentum erit, viginti, aut 30. primò mane vncias Sauenirij bibat. Etenim ad non conſueta paulatim tranſeundum. Vti etiam Pouhontius, non onuſta quantitate, vrinarios meatus præmeditatim aperiet. Addendum quantitati indies, ad tolerantiam vſque: vt quiſque ſibi ſit iudex. Quod exinde facilè coniicietur. Quoniam ſi quantum oportet biberint, bene ſe habent, &
10 facile ferunt, Hippocratis imitatione. Inter bibendum autem, loco aniſi, myvâ ex ænula campana aſſumptâ, facile epota aqua per præcor-
11 dia tranſcolatur. Bibatur autem ſtatuta doſis celeriter, cum fontis feſtinatus ſit progreſſus, ideóque prima aqua cocta (ſi modò verè coqui dicendum, quod non alimentum cedit (& expulſa, antequam vltima adueniat. Quod interpolatam natiui calidi reddit, fruſtratamque
12 actionem. Rediens ad pagum à fonte, lentè procedat, vt non ſudor, ſed vrina, quæ in votis
13 eſt, cieatur. Sit autem hora prandij, cum ſtomachus aquis fuerit expeditus, ne reſiduum aquæ, penè concoctæ, crudum ſuccum præcociter in
14 venas auferat. An Spadana mero miſta conueniat, dubitatum. Dicam. Sic vina fient facilè meabilia, & meatus ſeruabuntur meabiles, ideóque cum accolis, cibis (id eſt, potibus) fontes
15 admiſcere conſulam. Atque adeò quia parcè comedendum, circa decimam aut vndecimam, hora tertia Pouhontius adeundus; quia non ſaginationem, ſed ſanitatem intendimus: ſi cœlum permittat nempe, non chartis aut aleis, non denique ſomno pomeridies emancipandus venit:
16 ſed deambulationibus. Siquidem tres in homine complentur concoctiones: prima ſcilicet in ſtomacho; altera in hepate: tertia verò in ſin-
17 gulis membris. Quandoquidem partes ſingulæ nutriri debeant. Prima & ſecunda decoctio, feliciùs in vigilia & motu ſuccedunt, ideóque excrementorum omnium vberior expulſio, quàm Spadæ præcipuè attendimus. Tertia verò ſub ſomnum, dum nempe vitale lumen, ſeſe humori cocto, propter aſſimilationem inſpirare debet, eſto. Qui etiam omnem excretionem compeſcit, præterquam ſuam, quæ eſt ſudoris.
18 Horam autem ſomni, præcedentis auroræ maturatio, & ſequentis crepuſculi feſtinatio. Per ſomnum ipſum admonebit.

Benedicite fontes Domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.

SVPPLEMENTORVM Paradoxum Numero Criticum.

1 *Cauſæ duæ calculi apud veteres.*
2 *In veſicæ calculo multa prodit mucilago.*
3 *Curatio antiquorum triplici conſtat præſidio.*
4 *Sollicita cura veterum.*
5 *Varia ſupellex ſaxifragorum.*
6 *Cur ſaxifragia irriſa à plurimis.*
7 *Abſurdæ obiectioni reſpondetur ſub finem.*
8 *Deſperatio apud Veteres.*
9 *Qualis curatio Veterum.*
10 *Moderna opinio paradoxa.*
11 *Cur à veteribus deflectere quis poſſit.*
12 *Cur Veteres in cura errârint.*
13 *Materies lapidum.*
14 *Tartari, & pituitæ differentia.*
15 *Tartari hiſtoria.*
16 *Paradigma mechanicum.*
17 *Vnde nomen tartari.*
18 *Ratio eſſentialis in paradigmate.*
19 *Cur non è viſciditate ſit coagulatio.*
20 *Generationes ſubſtantiales determinatis abſoluuntur ſeminibus, non caſuali qualitatum, primarum congreſſu.*
21 *Quæ, & vbi ſemina lapidum.*
22 *Phyſica, per Analyſin, optima docetur.*
23 *Ratio altera contra Veteres.*
24 *3. Ratio.*
25 *4. Ratio in macrocoſmo.*
26 *Obiectio.*
27 *Pro nobis.*
28 *Gemmæ viſcoſitatem neſciunt.*
29 *Contra efficientem Veterum. Prima, Altera ratio.*
30 *Vnde in rene calculoſo calor.*
31 *Exemplum.*
32 *Cur in calculo viſicæ, non conquerantur caloris.*
33 *Cur mucus in calculo veſicæ.*
34 *Ratio prior. Altera.*
35 *Incognitis cauſis remouendis incognita fuere remedia.*
36 *Salutaria remedia coindicationibus opportuna.*
37 *Remedia exteriora cuius ſint pretij.*
38 *Paradoxum in diſtinctione effectus per ſe, & per accidens.*
39 *Quatenus iuuantia ſint.*
40 *Quid ſolum ſit aperitiuum pharmacum.*
41 *Non fieri vreterum dilatationem per potus.*
42 *Quid dilatet vreterem.*
43 *Obiectio ſyncopizans.*
44 *Diſtinctio effectuum ſecundùm cauſarum pertinentiam.*
45 *Ratio.*
46 *Cenſura remediorum veterum.*
47 *Methodus curatiua.*
48 *In omni vrina calculus. Quis ſit dicendus calculoſus.*
49 *Quid ſit inclinatio ad calculum in rene, aut veſica.*
50 *Quid ſpes in curationem dederit.*
51 *Quomodo auferatur inclinatio.*
52 *Qualitas remedij, inclinationem tollentis.*
53 *Aroph medicamen.*
54 *Oblatratio.*

55 *Hermetica & Pythagorica Philoſophia congruunt.*
56 *Remedij qualitas calculum reſoluentis.*
57 *Reſponſio ad obiectum abſurdum.*

QVANDOQVIDEM frequens in homine monſtrum lithiaſis, pleroſque
ad Spadacrenas vocet, perfectæ ſanationis ſpe, iuuerit profecto hunc
paragraphum liberalius explanare, ne compendium obſcuritatem pariat. Dicendum ita-
que, quid Antiqui, quidque Moderniores, Hermeticæ ſcholæ diſcipuli, de calculorum ortu &
1 curatione ſentiant. Materiam calculi imprimis,
phlegma, pituitam, mucilaginem, ſeu excrementum humanum: Efficientem verò cauſam,
calorem actualem, excedentemque in mem-
2 bro, incuſauêre. Quidni, inquiunt; cum è
calculoſo rene multum ſedimen, è veſica verò,
calculis obſeſſa, continua mucilago, turbetur
præceps? & quanquam nullius in veſica calor, ſufficit ſaltem, eundem in lumbis manife-
ſtum, calculoſos experiri: Ergo cum contra
manifeſta, ac ſenſu nota, nemo niſi cœcus ad
ſolem reluctetur, rata calculi permanere debe-
bunt, iam data cauſarum teſtimonia, authori-
3 tatum, & dierum numero approbata. Cæte-
rùm his poſitis, ad curam itum eſt. Vbi hume-
ctantibus, aperientibus, & detergentibus, con-
fiſa ſunt præſidia. Clyſteribus inquam, balneis,
fomentis, vnguentis, & potionibus madefa-
cientibus, aperientibus, & abſtergentibus, vtrâ-
que ſunt innifi manu. Quo ſcilicet iam partus
calculus exploderetur, atque venienti ſaburræ
fortè fortuna coagulandi adimatur concilia-
bulum. Venturæ autem nil quicquam eſt pro-
4 uiſum. Non ſegniter nimirum amygdalinum,
aut huic ſuccenturiata, ad vreterum ampliatio-
nem, primo curationis introitu, propinanda ar-
bitratum, vt deinceps ſequentibus abſterſiuis
5 expellendo facilius calculo locus ſit. Hiſce nem-
pe hypotheſibus, facilitate artis, non parum
ſuſpectis, in tanto naturæ incommodo, ac diſ-
pendio, calamitati noſtræ atque adeo Indica-
tioni curatiuæ, abundè ſatisfactum, arbitratum
eſt: niſi fortaſſis quædam ſaxifragia, tam ex
herbis, radicibus, ligno, ſeminibus & fructi-
bus, quàm ex certis lapidibus in puluerem con-
tritis glorioſo titulo, à Primoribus accepto, in
lithontribon petita medicamina, prioribus ad-
nexenda videantur. Sic autem dicta, eò quod
nonnulli calculum confringere; alij, imminue-
re, plurimi, neutrum crediderint. Pulcro qui-
6 dem arrident nomine à Veteribus tradito: at ſic
exhibita, hactenus infido euentu, atque promiſ-
ſis nequaquam reſpondente auxilio. Alij proin-
7 de longiùs deflectentes, citiùs ſtomachum, ve-
nas, reneſque pertuſa, ac perforata iri, vel cor-
roſioni inſigni, vel confringendi poteſtati vio-
lentæ, ceſſura, quàm quod lapis, illis longè
durior, & fodina ſua ab ore ſeparatior, ſicci-
tatis, & conceptæ duritiei, inuatum recuſet ve-
ſtigium, illiſque remediis in clientelam nomen
8 dederit. Ideóque quicquid ſecundis, & tertiis
qualitatibus repugnans; pharmaco non paruerit, id velut Alcide indomitum, velut monſtro-
ſum, clauâ durius, ac fatale, incurabilium ca-
talogo addicatum. Vnde intelligere eſt, totam
9 calculos curandi methodum, non ſanationi
perfectæ, at palliationi ſaltem, ſtare concre-
ditam. Siquidem non inſudatum hactenus, niſi
excludendo calculo, iam facto: fiendo autem,
nullatenus obuiam itum eſt, vt neque impreſ-
ſionis, ſiue procliuitatis in calculũ, exſtirpatio-
ni, quicquam eſt conſultum. Manſit itaque im-
perfecta, reciduas minantium calculorum cu-
ratio: Triumphum quaſi ob id clamantes cæteri
morbi, eò quod omnes in fines ſufficiens Proui-
dentia, ſecum videretur liberaliùs egiſſe: vni au-
tem inſidiatori calculo, vt hoſtiliter & prodito-
riè ingreſſo, recuſaſſet remedia.

Nunc autem, per claſſes, Iuniorum decreta 10
dabo. Ac primum quidem de ſtatutis deflexiſ-
ſe canonibus, vitio non erit, vbi hucuſque, in-
certa plerumque aduertamus eorum auxilia, lã-
guidamque non niſi experiamur opem, deque
Proximorum vita & incolumitate propoſitum 11
ſit. Etenim ſi artes cæteræ proficiant indies,
non eſt, quaſi in nobis effœta ſit virtus animi,
cur ab vlteriori indagine Veri, nos priorum ca-
nones deterreant, inque deſperationem contur-
bent. Solo namque Ariſtotelis ſtatuto, quod cõ-
tra negantem principia non ſit diſputandum,
Philoſophia in obſcurum delata manſit. Etenim
ſi non imperandum, ſaltem nec ſeruiendum, li-
berrimis iudicij muneribus eſt, antecedentium
gregem ſequentes, non quia ſic eundum, ſed
quia ſic ſit itum. Artium itaque inuentor Ignis, 12
machanico, ac manifeſto opificio, Hermeticos
edocet, calculorum originem non conſtare aſ-
ſignatis, materiâ & efficiente. Etenim nec ob
id mirum, quod non ſat cognitis cauſis; impro-
uiſa, & imparia huic languori, hactenus deſcrip- 13
ta ſunt concilia. Quantum itaque materialem
cauſam attinet, ea ſuccus quidam petreſcens eſt,
(deficiente enim etymo, à me ſic vocatus) per-
multis liquoribus, ita intimè aſperſus, vt iiſdem
propemodum genialis videatur, neque ſecus di-
uortio obnoxius, niſi ea calamitatum de cauſa,
vt noſtræ fragilitatis millecuplæ; nos reddat
perpetuos memores. Proinde non muccus, non 14
pituita, non denique excrementum aliquod no-
ſtrum & putrefactibile, materiẽ calculo ſubro-
gaſſe putamus: ſed eſt excrementum rerum ho- 15
ſtili coagulatione, ſuam proditor intus perfi-
ciens tragœdiam (tartarum diximus) quod vbi
non ritè ſeparatum, in thecis, ſeparando excre-
mento dicatis, intrò ſanè cum ſuccis genialibus
ac vitalibus mixtum ſerpit: Tandem autem ad
examen reuocatum (quippe ad aſſimilationem,
& animæ informationem ineptum planè, &
& inefficax) vel vnà cum lotio foras exit, velut
conceptæ proditionis pœnitens: Vel ſi ſubti-
liùs, vitali nutrimento nupſerit, penitiùs ſubit,
paritque mox digeſto tempore, ſuæ nobis fa-
miliæ, exſortes affectus, & cõditiones monſtro-
ſas, ac inſignia planè tyrannica, quibus, peſſun-
data tandem natura, auſcultare cogitur. Quæ 16
cuncta vel vnico patebunt, & non exotico
exemplo. Obuium enim eſt, vnumquemque no-
ſtrûm, etiam optimè conſtitutum, vrinam edere
ſanam, fuluam, lucidam, ſediminis & muccoſita-
tis expertem: quam ſi diutius contingat, etiam
limpido vitro, aſſeruari, aliquot tamen abinde
horarum emenſo ſpatio, calculoſam exinde dici-
mus, eò quod per totam vrinæ ditionem, qua-
quauerſus, ſuſque deque, tenui ſabulo, matula 17
ſit infecta, parietibus adhærente (ehem planiùs
quid, vinorum tartaro, coagulabilis excrementi
in nobis ſecus peregrini, nomen dederit?) atta-

men nec vlla proinde erat craſſioris amurcæ vi-
ſibilis præſentia, nec caloris vlla aderant teſti-
monia, preſertim dum ſabulum iſtuc conſpi-
cuum euaderet. Siquidem jam antea dudum de-
ferbuerat lotium, priuſquam coagulandi iniiſſet
18 conſilium. Atqui tamen par vtrobique ratio, eſ-
ſentia, cauſa, & proprietas, calculi in nobis orti,
cum eo, qui eiuſdem identitatis, & ſubiecti ma-
terialis, in vrina foris circum matulam coagula-
tur. Addam præterea, nonnullos ſanos detinere
vrinam honeſtatis ergò, per aliquot horas, ſine
vlla arenarum apparentia: quam tamen vrinam
vitro receptam, æquali tempore ſuum ſecreuiſſe
19 calculum, eſt porſus indubium. Sequitur hinc
ergò ſaltem, viſciditatem materiæ non in ma-
terialem, cauſam eſſe calculi: occultioris pro-
fectò, atque adeò altioris indaginis in natura,
propagine conſtat, quam quod limoſitatibus;
ſoliſque primis qualitatibus, generationem na-
20 turalem conſcribi putemus. Quæcunque nam-
que in natura fiunt, ſeminis neceſſitate, & flu-
xu fieri, putandum eſt. Semina idcircò lapi-
dum in ſuccis latent, quoad tandem, fluxu ſe-
minum maturato, in actum erumpat poſtrema
21 deſtinatio, ſeu finis eorundem. Calculum ita-
que non niſi lapideſcibili ſucco, debere fami-
liam, ſimilitudine fontium in majori mundo
ſuprà docuimus. Errantque idcircò, qui in aquis
limpidiſſimis & diaphanis, ſuccum, lapideſcen-
te potentiâ inſtructum, vt non cernentes, ſic ig-
norantes, lutoſitatibus, atque muccoſitatibus pi-
tuitoſis, oriri calculum contendunt. Profectò id
enim non ſupra ſenſum, non ſupra ruſticos, quic-
22 quam ſapere eſt. Quapropter Analyſis per ig-
nem adeunda eſt, quæ ſanè, vt recluſionem cor-
porum, ita eorundem compagem certam, ante
oculos proponit certioremque ſpondet ſtudio,
quàm, quæ de materia prima, priuatione, fortu-
na, caſu infinito, & vacuo, inſomnia, ieiuno ad-
23 huc ore, Adoleſcentum verterit doctrina. Cedo
amabo, ſi pituitoſum quicquam, calculo, eſſe
materiale daret neceſſariò, & per ſe, illudque
actualis calor & excedens, in lapidem coqueret;
iſtud vtique fieri putandum, eò quòd calor ex-
ſiccaret phlegma in lapidem. Atqui iſtud in ho-
mine eſt impoſſibile, qui nuſquam non, nun-
quam non, (imò adhuc pluſculum in renibus &
veſica) ſuo actuali madore, tantam excludit ex-
ſiccationem. Eóque fortiùs quod in ſubitaneo
tranſitu vrinæ per renes nequeat inſtantaneò,
muccaginem quampiam, vrinæ permiſtam, in
lapidem exſiccare, & quam vrina ſuccedẽs, non
à ſiccitate vindicet inſuper. Tæderet perfectò,
hiſce diutius immorari, niſi vſque iiſdem ſom-
24 niis deluſi eſſemus. Reſumam igitur. Expedia-
mus idcircò, num arte facta per calorẽ muccago
vlla in lapidem, an verò in tophum abeat. Muc-
co enim narium, omnium videlicet tenaciſſimo,
exſiccato, tophus friabilis, at non lapis vnquam
25 editur. Vetat inſuper exemplum pridem datum,
de vrina perſpicua, à viſibili viſcoſitate prorſus
expedita, & tamen granulatim calculum ſpon-
dylibus affigente, eiuſmodi cauſam agnoſcere
materialem, obſtatque tartarorum in macrocoſ-
mo vniuoca itemque lapidum par progenies.
Quod ſi verò dicamus, calorem non exſiccare
36 muccaginem, dum calculum patrat: ſed cogere
ſeu coagulare proprietate non quidẽ ſiccatiua,
ſed calefactiua, ſiue pepaſmo: cuius nempe ſo-
lius imperio, coërcita materies poteſtatem coa-
guli, ſibi interni per calorem excita, induat. At- 27
qui iſtud, aliquid pro nobis dixiſſe, nobiſque vl-
trò datum eſt. In materia videlicet, proprieta-
tem coagulationi ſubſcriptam agnoſcere, ſiue
viſcida illa interim fuerit, ſiue clara atque dia-
phana. Alias ſiquidem obſtreperent gemmæ, 28
viſcoſitate materiæ ſe non indiguiſſe, quo tan-
tum robur & fulgorem aſſumant. Attamen nec
proinde ſcopulos effugies. Quippe nec propte- 29
rea calor vllus actualis in matula calculum con-
creuit, ſed longè poſtquam detepuiſſet lotium.
Denique, cum in calculo veſicæ, deſit exoſus ca-
loris ſenſus, vbi tamen calculus plerumque du-
rior eſt, quàm in renibus: ſequitur omnino, ef-
ficientem neceſſariam calculi, non eſſe calorem.
Vel aliàs in veſica, fabricæ calculi, potentior
præſideret calor. Moderniorũ itaque ſtudia de- 30
cernunt, calorem in renibus, haud calculorum
parentem: ſed ſymptoma, ſed effectum, ad poſi-
tionem, odioſi hoſpitis calculi in viſcere, ſubſe-
quentem, Vti enim ſpina digito infixa, nec calo-
re indurata, nec ob calorem carni intruſa, calor 31
tamen læſionem comes ſequitur, ita quoque læ-
ſioni viſceris, à calculo inexſiſtente factæ, &
continuo foræ, ſuperuenire calorem, ſeriò ani-
maduertendum. Vbi enim dolor, ibidem mor-
bus eſt iuxta Hippocratem, atque eò etiam ca-
lor, ceu quicquam poſteriùs, affluit. Id autem, 32
quod in renum parenchymate læſo contingit,
non propterea itidem in veſica fit, ſe habente
inſtar receptaculi, & cloacæ lotij, per renem
duntaxat præterlabentis, ſine cunctatione. Sin 33
autem tam renes, quàm veſica, iuxta indolem
quæque ſuam, quid muccidum, præſente calcu-
lo excernant, deſine mirari, partem vtique ab
hoſte obſeſſam, depreſſam in vegetatiua, quic-
quam de ſuo alimento amittere continuò, ac ve-
lut plorare (oculi inſtar, inimico puluere obſeſ-
ſi) humorem alimentarium. Perſentiunt quippe 34
ſingula in nobis, quæ cõſentanea, quæque pero-
ſa, & exſecranda, eiuſque ſenſationis, nec obſcu-
ra quidem indicia vbique exprimunt. Alioqui
namque, exciſo calculo veſicæ nondum ceſſaret
continua muccoris emanatio, ſi nempe muccus
cauſæ, & non effectus calculorum, rationem ha-
beret. Ad curam autem quod attinet aduerten- 35
dum ſedulò, eam hactenus incompletã eſſe de-
buiſſe apud eos, quibus veræ calculi cauſæ non
enotuere: ſi nimirum in cauſarum ablatione,
nec aliàs, morboſa diatheſis migrare debeat. Ad- 36
mitto equidem imprimis, enematibus exonerata
inteſtina, vreteribus incumbẽtia, calculo egreſ-
ſuro, faciliorem omninò exitum præbitura. Fo-
menta quoque ſimiliter, inunctiones, & balnea,
plurimum profutura ſpondeo. Vtpote corpus
noſtrum, vt vnicum in conſenſu omnium: ita
iuxta Hippocratem. *tam intus, quàm foris conſpi-
rabile & expirabile totum.* Item *intus & extra,
ſupra & infra, dies & nox, ignis & aqua, tres in
nobis fecere circuitus, ſicque huc hac permeant,
& viciſſim.* Verùm enimverò non perpendicu-
laria: verùm obliqua tantùm ſunt ſubſidia exte- 37
riora. Denique cùm nihil proximè calculum at- 38
tingat, niſi quod vrinatenus renem lambit, hu-
mectantia idcircò, viſcida, atque mucilaginoſa
(puta maluam, altheam, pſillium, &c.) eiuſmodi
qualitates corporeas exuiſſe prioribus digeſtio-
num officinis, certum eſt, tãquam vrinariis qua-
litatibus, planè diformes. Eatenus interim cal- 39
culoſos opitulari cõcedimus, quatenus ſuauiore
ſucco.

ſucco, vrinæ acrimoniam demulceant, ac tem
perent: vel abactis prioris vitæ mucoſitatibus-
intus in radice, deterſiui aliquid vel diſſoluti
40 ui (*quod vnicum ceu apperitiuum admittimus*)
cuſtodiunt, quod vſui eſſe queat. Prout in ſuc
co limonum, cidoniorum, ciceribus, parieta
ria, &c. At ſanè vtrimque, non niſi languida vſ
que, horum, & ignana pro tanto hoſte, pote
41 ſtas. Demum nec ſatis comprehendimus polli
cita. Qualiter oleum amygdalinum, ampliare
vel diſtendere vreteres valeat, cuius vix vnquam
guttula, & non niſi per ſecretricis errorem vre
teres attingit. Ita eſt res. Madida ſanè vreteres
conſtant membrana, quam vt nihil, quod de
ſuo non alimento, penitiùs intrat: ita oleum
tametſi totum, eò allueret, in viua membrana
non præſtaret, quòd aliàs in arido & mortuo
pergamento, Tantum abeſt, quòd vreteres pro
prio alimento & vrina præoccupati atque ma
didi, oleoſum quiddam aſſument. Olei ſiqui
dem cum aquâ non facilis eſt combinatio, &
celer nimiũ tranſitus olei tardus veniret ad vre
terum dilatationem. Miſſa igitur faciamus ſom
nia. Vreteres ſiquidem ampliantur aut diſten
duntur nunquam, niſi craſſiore corporis com
page non autem olei, aut liquoris, id minus fuit.
Laxè nimirum, & molliter ex ſe vreret, madet,
ſuaque contentus vrinâ, alios porro liquores
42 reſpuit. Dilatatur itaque tãtùm à calculo, id eſt,
à cauſa morboſa; ſemelque ampliatus iterum
non concidit. Vt videre eſt, ſenſim auctor cal
culos facilius explodi, quàm pridem minimos.
43 At dicent, epotis laxantibus, id eſt, vreteres di
ſtendentibus, iuuari ſubinde miſeros: quocirca
44 accidere etiam vreterum dilatationes. Careat
ſucceſſibus opto, quiſquis ab euentu facta no
tanda putat in Philoſophia, quæ effectus per ſe
nunquam ſolet tribuere cauſis per accidens. Et
enim ſuauior quiſquam liquor vrinam fortaſſis
infecerit, ſuaque miſtura dilutiorem dederit:
oblectamento iſthæc quidem erunt, & ſolami
ni, in reprimenda ſymptomatum feritate at non
proinde inferre licet, epoto ſuauiore ſucco, ſto
machum, venas aut vreteres, vel ampliatos eſſe,
45 vel ſaltem amplificationi aptiores. Nam ſi quid
potum, vreteres in latum diductiliores redde
ret: id profectò ſtomachum diſſoluet, & amplia
bit, eò quod maiori ciborum ponderi ſuſtinen
do deputatus, quaquauerſum extenſionem pa
tietur, eóque adhuc magis, quod ſub inſtantis
calculi præcipitium, multa ſtomachum vomi
tio nimiopere infeſtet, ac idcirco ad laceratio
nem vſque diuellicaret. Hactenus nil remedio
rum, in tanta calamitate auditum. Quaprop
ter ad cenſuram propiùs accedentes eorum, quę
leuicula abſterſione, etiam quæ proprietate
quapiam, calculum exterminare viſa ſunt ha
46 ctenus, Cum venia dicemus ingenuè. Tametſi
enim pulueres tam herbarum, ſeminum, fru
ctuum, liquorum & aquarum, quàm lapidum &
foſſilium ſedatis ſymptomatum crudelitatibus,
tandem calculum & arenas extulerint: Quid
quæſo inibi actum eſt auguſtius, quàm præſen
tem paroxyſmum curaſſe? Sanè nil ſecus feci
mus, quàm qui epilepticum inſultum ſedauit.
Morbi inquam vtrobique ſingularem duntaxat
fructum auulſimus, intacta ſecuri arbore radi
ceque manente ſoſpite. Itaque quæcunque cal
culoſis profutura ſperamus maximè, duobus ca
47 pitibus edocebimus. Prius. Vt non expulſio
calculi intendatur (Medicum namque aliquid
minùs crudele decet, quàm quod ipſa ſub pon
dere fatiſcens ferè natura, ſponte ſatagit, ſymp
tomatum agitata equuleo) ſed vnica reſolutio.
Solutis inquã coaguli repagulis, calculus in li
quorem, conuerſione retrograda, in materiam,
nempe vnde per ſyntheſim concreuit, per ana
lyſim raducendus eſt. Alterum eſto, & quidem
auguſtius. Vt tollatur inclinatio petrifica. Qua
etiamnum videlicet perſtite, factum eſt nihil
gratiarum actione dignum. Enimverò conſtat 48
exemplo vrinæ ſupradicto, quemuis hominum,
potentialem in vrina calculum habere (id enim
microcoſmi ſors exigebat, ſi vndequaq; maio
rem exprimere debebat) at ſolum eum eſſe mi
ſerum, cuius nempe in vrina, latens petrificandi
poteſtas, in actum, intra pellẽ ſuam explicatur.
itaque neceſſe eſt prorſus, poteſtatibus rerũ il 49
lius miſeri, impreſſionẽ aliquam, Gorgonis in
quam ſigillarem notam ineſſe, ratione cuius &
ipſæ poteſtates, nimium exactè, exquiſitè, hæſi
tanter, atque perſcrutanter, lotij ſecretioni, &
examini incumbunt: vnde tum, in illa officina,
illius tartari fit actuatio, quod antea, per totam
vrinam, aqueum gliſcebat. At quandoquidem
notæ ſigillares, & morborum impreſſiones, non 50
ſpeciei, ſed indiuiduis tantùm cohæreãt, nequa
quam deſperandum eſt, quin allata impreſſione,
aſcendentis alicuius fortioris & benignioris lo
co, ceu victa cedat, hoſpitium modò tenens, ty
rannis. Inclinatio itaque in calculum penitus
tolletur, ſi non amplius deinceps inſudet ipſa
poteſtas, actuali ſecretioni tartari, ab vrina.
Sopienda eſt igitur vis illa ſecretrix nimium ex 51
quiſita. Idque nullatenus ſanè, inducto ſopore
opij, aut ſimilium narcoticorum pigritia, negli
gentia, ac quiete. Abſit. Sed poteſtas eſt in reme
dio, planetaria, caſtę veneris, proprietate ſpecifi 52
ca, omnem in renibus elaborationem vrinæ ita
cohibens, quod deinceps, ſuaui otio, tanquam
ſomno occupati renes, ſe dẽt quieti ſuæ tãtùm
indulgentes alimentationi. Hæc ergò pax aurea
in nobis eſt, quæ in Politicis, quemque ſuis, ſal
tem muniis vacare; non autem alienis intentum
eſſe, iubet, vt quietem ſortiatur. Vbi notandum:
non corporum, ſed potentiarum nempe, in po
teſtates expeditam eſſe actionem, & permanen
tem operationem, ſi victrix vitam ita ſuperarit,
vt in victricis exercitum ea ſe deinceps dederit.
Sub quo par ergo ſatis obuium eſt, non niſi de
fœcatiſſimis liquoribus, ſummas medicaminum
craſes, ineſſe, ſiquidẽ ſpermatica, & conſtituẽtia
prima, nil quicquam commercij cum craſſiore
corporum compage, habent. Porrò ad pacem il
lam optatam, in renibus capeſſendam, feliciter
hactenus vſi, & potiti ſumus, medicamento 53
Aroph. à Paracelſo, libris, *de viribus membro*
rum deſcripto Suſurrantes hîc audio, qui non 54
niſi pręmaſticata deglutire ſolent, inauſpicatam
verborum tenebritatem incuſantes. Carbonarij
iſti, aiunt, ſua nobis pharmaca exponant comi
nus, & demonſtrationes nobis, præbeant ocula
res. Verùm iſta addiſcẽdę Pythagoricę Philoſo 55
phiæ noua norma eſt. Carbones emant, & vitra,
diſcantque priùs, quę nobis dedere, vigilatæ ex
ordine noctes, atque nummorum diſpendia, dij
vendunt ſudoribus, non lectionibus ſolis, artes.
Idcirco nec auſum quidẽ, Dianam veſte ſpolia
tam propalare, exẽplum Acteonis abſterret. Qui
poteſt capere, capiat. Abſcede igitur à temet
ipſo.

ipſo, & à conſuetis abi, qui facili lectionum compendio, naturæ penetralia inueſtigare præ-
56 ſumis. Cæterùm, quò priori, plenariæ curationis capiti, ſatisfactum ſit, reſtabat indagatio pharmaci, ad calculi omnimodam, tutam, ſecuramque diſſolutionem. 1. Aptum itaque ſit, in vrinam mutari, vt ſcilicet locum affectum tangat. 2. Habeat in ſe poteſtatem ſoluendi repagula calculi. Donum Dei namque eſt, quod ars non parat, at duntaxat ſequeſtrat, eruitque. 3. Poſſideat iſtud in proprietate ſpecifica, & appropriata; non autem in ſecundis qualitatibus, caduca quippe plerumque ſunt inter præparationem deficientia, vel qualitatum truculentiâ infamia. 4. Sit ſubtile, vt quaquauerſus eat, ſuumque eminus obiectum demoliri queat. 5. Amicum ſit naturæ, ne ſcilicet cuncta peruertat. Etenim non quilibet nuncius, lapidum fodinas accedit: ſed is tantùm, qui vinculis ſolutus, vias nouit, itineri accinctus, locis amicus, & vires habet. Errant proinde qui ſolis corroſiuis hanc conſcribunt monomachiam: ſecundis nempe qualitatibus nimium fidentes, indormiunt malè ſecuri, & proprietatibus ſpecificis neglectis, poſthabitis quoque appropriatis, in obiectum proprium, tantum diſtentis; in obſcu-
57 rum iuere. Non enim Struthio ferrum; aut auiculæ ſilices, vniones, lapillos, corroſionis qualitate æmula conterunt. Virtus eſt ſoluendi repagula obiceſque tartareos. Hanc meditari, hancque imitari conuenit. Dixi.

Benedictus ſit Deus mirabilium, qui modò aquas in rupes, modò rupes in ſtagna aquarum conuertit.

INTELLECTVS ADAMICVS.

ADAM iuſta nomina indebat cunctis animalibus: horumque ideò intimam, ſiue intuitiuam ſcientiam habebat, quæ adeptum naturæ dicitur, fortè pariter herbarum, mineralium, imò & aſtrorum pleniſſimam cognitionem habebat. Siquidem oblato obiecto non antea viſo, nouerat penitiſſimas eius proprietates. Concludunt hinc plerique eandem nobis datam cognitionem, proprietate vernaculâ: tanquam poſteris, Adami hæredibus: ſed per peccatum obſcuratam. Alij verò, penitùs ſublatam eſſe contendunt, eſu pomi ſcientiæ boni & mali. Hæc dudum malè perſuaſus, etiam credidi eheu! quid enim intentatum reliqui, vt ad promiſſum laborem Sophiæ, Paradiſum vitæ longæ, per ſcientiam Adamicam pertingerem. Sed tandem multa obſeruaui, quæ iſthæc principia ſubuerterent. Nam imprimis vix mihi perſuadere potui, quòd Adam in ſtatu innocentiæ ſciret illa; atque plura, quæ poſtmodum per eſum ſcientiæ boni & mali neſciret. Id quidem, ſi pomum obliuionis, ſoporis, vel ignorantiæ manducaſſet. Non autem vbi pomum ſcientiæ ediſſet. At ſi in peccato originali, ipſe originalis tranſgreſſor & naturæ humanæ deturpator, adhuc ſciuit, quæ prius ſciebat: quomodo enim per ſuper acquiſitam nouam, & alterius indolis ſcientiam, velut in vetito fructu depoſitam, poſteris omnem abſtuliſſet ſcietiam? quinimò ipſe, qui ex creatione omnem ſcientiam habebat, præterquam quæ occultâ paraphraſi, ac peronomaſia, à ſpiritu diuino vocatur ſcientia boni & mali, ſaltem hunc in poſteros non traduxiſſet? ſi enim eſu pomi, oculi eius ſunt aperti, quod ſaltem innotuit, antea quodammodò clauſos fuiſſe factuſque ſciens bonum & malum, & vidit ſe eſſe nudum: cur ſaltem in ſuo ſemine, non tantundem ſcientiæ fuit, atque in pomo? Cur ſi per eius ſemen, tranſlatum ſit peccatum, non transferatur & pudor, vt Indos naturaliter puderet ſuæ nuditatis? vt triennem puerum ſaltem puderet ſuæ nuditatis? non ſecus atque Adamum ſtatim à manſo pomo denique ſi nouiſſe animalium naturas, ſocietates, ac proprietates, fuerit ipſi à creatione inditum, atque hinc illi medullitus eſſentiale: quomodo Deus, noſtri tantùm amans, ſuſtuliſſet eſſentialia, intellectualia, atque vernacula dona, quibus adorari vult in ſpiritu hominis, naturalia verò cacodæmoni, creaturarum viliſſimo, deſpectiſſimo, atque peſſimo reliquit? Spiritum noſtrum tantopere depauperaſſet, fauiſſetque diabolo, pluſquam filiis hominum, cum quibus eſſe, vocat ſuas delicias? ego ſanè poſtquam cognitionem vitæ longæ, cauſaſque mortis, in anima cōcepi, ſciui, quod quamdiu Adam eſſet immortalis, eius mens immediatè corpus ſuum viuificaret: & regeret: imò eatenus quoque perfectè intelligeret, quæcūque pedibus ſuis ſubſtituta leguntur. At poſtquam anima ſenſitiua, ſeminaliter introducta eſt media, inter mentem & corpus, Adam deinceps vixerit in anima, vitaque media, id eſt, more moderno. Ac mens ſua ad ſuſtentationem animæ ſenſitiuæ, duntaxat tenebroſum de ſe ſpargebat lumen per carnis nebulas, ſuper vitam nouæ & impuræ generationis. Scientiæ, autem priſtinę, quas ante lapſum habebat, fuerunt in vita ſenſitiua, depoſitæ per reminiſcentiam; caliginoſo tamen, miſeroque rationis diſcurſu obtenebratæ. Cum Brutorum more iam generaſſet, vitamque mediam ſeminaliter tranſtuliſſet, tum omnis ſua ſcientia, tam priſtina, quàm poſtera (boni & mali videlicet earūdemque recordatio, fuerunt in ſemine obliterata: & homo inde natus, inanis tabula. Surrexit quidem abunde in poſteris vis ſenſitiua, ſiue vitæ mediæ eadem quæ in Adamo quæ, vbi iuſta maturitate in ſemine adoleuerat, tandem in verum lumen, vitalemque formam à creatore perducta eſt. In quam dein Mens humana ſuum tranſmiſit vicariatum. Manſit tamen mens, velut in ſui fundum retracta, horreſcens naturæ impuritates, nec potens amplius (niſi per gratiam) in animalem ſenſitiuam ſe immediatè diffundere: Deo ſic diſponente ob ſui beneplacitum; vt poſtea dicetur. In homine itaque actualiter eſt quidam naturalis & formalis actus, qui eſt anima, ſiue vita ſenſitiua, à mente plurimùm diſtinctus. Etenim vt ſemen canis tendit in viuum canem, obſcurè ratiocinantem: ſemen humanum, certè non in cadauer, at ſaltem adſpirat in vitalem animam; fluitque nempe in ſenſitiuam, & diſcurſiuam, longè perfectiori modo quàm in cane, vulpe, &c. Vtque firmius hanc realem in nobis ſenſitiuæ animæ à mente diſtinctionem aſſequerer, finxi iuuenem deperditè deperire puellam. Hic namque pleno ſenſu, atque cōſenſu animę, optat poſſe ſolui faſtidioſo amore: itéq; nollet, ſe ſic adamare, & amore liberari.

Non

Non quidem quod per vices nunc vnum, nunc verò alterum impensè velit: ſed ſimul, eodemque motu atque impetu, & non optat illo amore liberari: felicem ſe, & infelicem vnius amoris ergò prædicat. Aque id genus multa ſimul contradictoria patitur. Quæ cum ſimul ſubiecto, & reſpectu, non hoſpitentur iiſdem; dudum hæſitaui, vnde vnico in homine eiuſmodi paſſim contingerent, donec tandem Apoſtolus hunc mihi nodum ſolueret. Videns aliam legem in membris noſtris, oppoſitam legi mentis. Quas ſanè leges, non ſolum inclinatione atque deſiderio: verumetiam diſcurſu atque conſenſu ſtipatas intelligit. Tum clarè intuitus ſum alias eſſe affectiones animæ ſenſitiuæ, atque alias mentis: aſt hæ, (quia mentis operatio propemodum eſt obtenebrata à perturbationibus animæ ſenſitiuæ) ideò ſunt languidæ. Hoc ſenſu nempè Apoſtolus iram, inuidiam, ſimultates, idolorum cultum, &c. Vocat opera carnis: nam licet videantur conceptus ſpirituales, quia tamē ſunt operationes animæ ſenſitiuæ, quæ & ipſa ex voluntate carnis & ſanguinis ſeminaliter in natura ſuſcitatur: idcirco ſūt mera opera carnis Importunis ergo ſocialis animæ illecebris afficimur indeſinenter: quia deinceps à peccato degeneres facti, immortalitatē amiſimus. Quapropter Deus pauca dūtaxat nunc à nobis exigit, vt ad vitam ingrediamur. Scilicet vt baptizatus integrā credat hiſtoriam Symboli, vtque ſeruet mandata Dei, mediante eius gratia. Quotuſquiſque verò aſpirauerit ad altiorem charitatis gradum, ſtudeat, quantum ex talento ſuo poterit, per actus amoroſos excurrere ad abſtracta per fidem credita, donec per gratiam aſſiduitatis exercitij ſenſerit lumine ſupernaturali mentem ſuperfundi, in omni humilitate & charitate continuādo. Quippe formarum naturalium meditatio iuuat multum in lumine, ad intelligendum animæ ſenſitiuæ quidditatem. Formæ enim omnes, præter mentem, cum ſint lumina vitalia, in nihilum reditura, certò didici mentem longiſſimo interuallo diſtare ab anima ſenſitiua. Quandoquidem mens immortalis, vtut in ſe retracta, ne connubio ſcocialis animæ caducæ deturpetur: attamen cunctis in actibus præſidet quatenus aſſidet, ac tota toti animæ ſenſitiuæ inhæret: adeóque ſurdo modo cum hac operatur. Hunc autem ordinem Omnipotentis, deinceps à lapſu Adæ, ſic ſe habere, collegi primùm quòd cœcos, itemque veſanos aliquot, non propter proprium, aut parentum peccatum; ſed in ſui beneplacito, pro ſui gloria creauerit. Omnia namque vt voluit fecit ac longè optimè. Deinde quia in ſpiritu adorari voluit. Atque tandem, quòd, in domo ſua multæ ſint manſiones, fruſtraneæ iam ſi omnis homo in gratia æqualis in anima, ac vita eſſet. Vnde collegi diuerſitatē ſpirituū inter homines eſſe debere, & diuerſos in gradu charitatis, adoratores diuinitatis. Siquidem creauit Angelos, vt abſq; corporum turbulentiis, in ſpiritu intelligentiæ ipſum adorent. Hominem verò minuit paulò minus ab Angelis: tamen primariò ad gloriam & adorationem ſui, in ſimulacrum diuinitatis elegit, atque filios adoptiuos, tamen infelici ac calamitoſo viuēdi generi ſubnoxios: vtpote qui intra corpus nunc demerſus, vix ſe intellegere, intelligit, penè ſuæ immortalitatis oblitus, morborum tyrannicis clientelis ſubditus: ita vt immortalis intellectus in amentibus, & rabioſis ferè extinctus apparet, Complacuit ſibi namque omnipotens, vt tanquam per meritorum ſcalam, diuerſæ illæ manſiones habitentur, vtque homines, erecti per characterem gratiæ, ad excelſiores intelligendi dignitatates perueniant. Ad illud videlicet: fulgebunt docti, vt Sol Primum itaque eſt, in fidei operatiuæ ſimplicitate vixiſſe abſtemiū à malis, & feciſſe bonum. Deinde vt adorent Deū in nudæ veritatis ſpiritu, & fide operatiua pergant per Adeptum paterni amoris, iuuantibus meritis in charitate, etiam nobis non intendentibus, in intellectu magis magiſq; illuſtrari. Sicque tandem mens in tenebroſo hoc ſanguinum carcere ſoluitur, ſeſeque intellectualiter adſpicit, cū humilitate miratur non antea viſum lumen, graditurque tum ſine difficultate ad abſtractiores oſculi contemplationes, per ignotas ducta ſemitas. Vbi in veritate, iuſtitiâ, & virtutū vnione, ſub abſtracti ſpiritus lumine, Deū, quaſi è ſopore reſurgens, felix adorat. Neque enim, licet Deus alias recognitiones ab homine, quàm ab Angelo, volet, proin minùs gaudere debet in diuino beneplacito: ſed laudando pergere, in humili adoratione, in qua omnis ſapientiæ intellectus, omniumque ſpirituum claritas, velut in Centro viuali, abſorbentur. Hoc itaque graduum merito, poſt lapſum, Ineffabilis coronauit gloria & honore hominem, licet degenerem, ſubſtituitque pedibus eius cætera: neque enim ante lapſum, homo vnquam eò adſpiraſſet. Debuit ergo homo, nec omnium quæ ſciuit initio Adam, neque etiam ſui ipſius ſcientiam habere, ſi meritum eſſe debeat. Quia corona præſupponit certamen meritum, & victoriam. Etenim nonniſi è pugna, gratiæ incrementum, pro victoria reportare poſſumus. Concludo itaque nos in vita media ac ſenſitiua conſtitutos, nil ſcire, habere, eſſe, aut poſſe: ſed tantùm ex gratia, cooperante merito: quodque, vt Deus ſtabiliret graduum momenta, in intellectu adorante, præſupponenda erant. Innocens ergo manibus, & mundo corde, Deum in veritate ſpiritus adoret. Eſtque ſtatus illius hominis mortalis, longè felicior, quàm fuit Adæ immortalis. Paupertas enim iſtas ſpiritus, ſcit in veritate ſapienter, cognoſcit ſcienter; credit confidenter, ſentit verè, & humiliter fatetur, ſe merum omnium defectuum ſubiectum, id eſt, inutilem ſeruum & malum. Hoc itinere occurrit homini ineffabile Regnum Dei, oceanus lucis, qui dat intellectûs claritatem non petitam, & auguſtiora multò quàm vota Angelorum optent. Hæc ſuperant Philoſophiam ethnicam, & Atheorum modernorum. Sic eſt. Sic ſe habet Intellectus & Veritas, in qua Philoſophia noſtra ſuum Alpha ponit. Quod niſi fecerit, inutilis vita longa, tot ſeculis ignorata, tot ingeniis neglecta, & vſque in ſeculi finem non niſi ſolis Adeptis tota.

IMAGO DEI.

INITIVM ſapientiæ timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Finem verò Sapientiæ multi cum Stoïcis

cis

cis rentur eſſe cognitionem ſuiipſius. Ego verò finem vltimatum Sapientiæ, & totius curſus vitæ noſtræ brauium, voco charitatem, quæ nos ſola comitabitur: vbi cætera nos deſeruerint. Et quanquam cognitio ſuiipſius, iuxta me, ſit duntaxat medium ad Timorem Domini: ab hac tamen eſt auſpicandus tractatus de vita longa. Eò quod cognitio vitæ, cognitionem animæ præſupponat. Cum vita & anima (vt iterum dixi) ſint ſynonyma. De fide eſt Hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo, in creaturam viuentem, eiuſque Mentem nunquam perituram. Vbi interim animæ brutorum, in nihilum pereunt, cùm viuere deſinunt. Cuius differentiæ pondera, de ortu formarum docui. At hactenus non ſat conſtat, in quo iſta ſimilitudo cum Deo, noſtri Archetypo, ſita ſit. In anima enim ſola, plerique hanc excelſam, Iconem ſtatuunt. Dicam quæ ſentio, ſub humili tamen proteſtatione & ſubiectione cenſuræ Eccleſiæ. Ita eſt. Cognitâ iam aliqualiter formarum origine, & mentem humanam apprimè inquirere æquum eſt. At certè nulla cognitio eſt oneroſior eâ, quâ anima ſeipſam comprehendit: Imò & vix vlla eſt vtilior. Eò quod fides baſim ſtabiliat, ſuper animæ non perituram ac non delebilem ſubſtantiam. Reperi quidem plures demonſtrationes circa hanc veritatem, libris diuulgatas: At nullam prorſus earum propter quid, reſpectu Atheorum, vnicum, & conſtans ab æterno numen negantium. Plato equidem tres Atheorum ſtatuit claſſes. Primam quidem, quæ nullos credit Deos; alterum quoque, quæ quidem admittit Deos noſtri tamen incurios, rerumque paruarum ſpretores neſcios. Tertiam tandem, quæ quanquam Deos, rerumque minimarum gnaros credat: putat tamen minima precatiuncula flexiles. Creberrimum hoc genus inter Chriſtianos, etiam qui ſe profitentur perfectiſſimos hodie; atque ideò audent quidlibet, creduntque religionem duntaxat ad coërcendum populum, timore legum, obligatione fidei, & inferni mulcta. Hi enim onera humeris aliorum grauatim imponunt, quæ ne digito quidem attingunt, loculos ſuorum emūgunt, morientibus cœlum venale proſtituunt, rebuſque ſecularibus vbique ſeſe ingerunt, quatenus religionem non citra ſtatum ſubſiſtere ederent. Supremus meus optatus eſſet, vnico ſaltem momento deguſtarent, quid ſit intellectualiter intelligere, vt mentis immortalitatem velut tangendo ſentiant. Equidem non inueni regulas, aut modum, quibus poſſem alterius intellectum illuſtrare. Conteſtor itaque meritò, quod qui ſemper ſtudent, de veritate velut inquirentes, nunquam tamen ad eius ſcientiam perueniant: quia literâ inflati nullam habent charitatem, Atheiſmum occultum fouent. Hoc vnum autem didici, quòd Mens iam nequicquam intelligat per Imaginationem, neque per figuras & imagines, niſi miſer & ærumnoſus rationis diſcurſus acceſſerit. Aſt vbi anima ſeipſam comprehendit, deficit ipſi ratio, & ſuiipſius imago, qua ſibi ſeipſam repræsētet. Ergo anima ſe per diſcurſum rationis nequaquam poteſt apprehendere, vt neq; per imagines. Etenim poſtquam cognouiſſem, quod veritas eſſentiæ, & veritas Intellectus ſint vnum atque idem: ſciui intellectum eſſe rem quandam immortalem, procul à caducis ſeparatam. Anima quidem non ſentitur: credimus tamen eam eſſe intus, non feriari, nec fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietaſque, non ſunt immortalis animæ læſæ ſymptomata: ſed aſſeclæ, vitæ & animæ ſenſitiuæ paſſiones duntaxat. Cùm bruta eiuſmodi paſſiones tolerent etiam. Hæc enim æquum eſt, rem immortalem pati à caducis. Etenim vt Mens in nobis, nec tamen à nobis ſentitur: ita neque eius continuæ & inconcuſſæ operationes, ſunt ſenſibiles. Quia ſi eſſent ſenſibiles: vtique non eſſent ſpirituales ac merè abſtractæ, enimverò etſi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem diſcurſuum ſequeſtrationem, & abſtractionem ab omnibus, quæ ſub ſenſum, ſub mentem intellectumque cadere poſſunt; idque ſubter initia contemplationum: agit tamen anima interim ſuo modo inſenſili, & efficaciâ ſpirituali: Quod ſic intellexi. Confitens enim ſæpè non ſentit contritionis effectus doletque apprimè illius ſuæ inſenſilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet? Reſponderet fortè, ſe malle mori. Inſenſilis eſt ergo confitendo, animæ operatio, ſupernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius ſunt, & indeſinentis Magiſtratus clientes. Proinde namque docent myſtici, in ſola fide, abſque diſcurſu & cogitatione, animam plus operari, & operando etiam plus proficere, quàm is, qui multis verbis orat, & diſcurſibus ſibi excitat compunctiones. At felix ille, cui permiſſum, iſtas inſenſiles operationes animæ percipere, atque emanatiuè eaſdem reflectere, ſuper operationes aut poteſtates animæ ſenſitiuæ. Vtpote plerumq; ſui veſtigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem cum gratia Libertini Chriſtianorum & Athei primi, rident in nobis, ceu fictam Dei ſimilitudinem, aut nos ad Dei imaginem fabricatos. Alij verò ſecundæ & tertiæ claſſis Athei credunt, nedum nos ad Dei imaginem creatos: ſed in nobis identitatem cum immenſo increato Numine fingunt: neque hominem in ſubſtātia alias differre, quam partem à toto. Vel id quod initium habuit, cum non principiato: non autem in eſſentia, & proprietate internâ. Quod præter blaſphemiam, ſtoliditates habet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo ipſo eſt creatura. Inuoluit autem imperfectionem in Deo, poſſe extra ſe aliquid creare, in ſubſtantia ſibi compar. Siquidem ex Philoſophia conſtat, ſingulas partes Infiniti neceſſario eſſe infinitas. Non poteſt ergo creatura in ſubſtantia magis eſſe infinita, quàm fuit in duratione compar æterno. Multóque minus anima eſt pars ſubſtantiæ diuinæ, aut illi eſſentialiter ſimilis, quæ poteſtate magnitudine, duratione, gloriâ, ſapiētiâ, &c. in ſe & ex ſe eſt merum nihil. Si ergò non ex Deo facta multò minus ex ſe: ſed ex nihilo. Immenſum ergo errant, qui credunt quidditatem imaginis diuinæ ſitam in anima, per ſubſtantiæ identitatem. Cum diſtent inuicem per infinitum. Imò ſponte propriâ, in nihilum, vnde incepit, denuo diſſolueretur, niſi diuinâ bonitate in eſſe conſeruaretur. Profectò animæ damnatæ optarent, in priſtinum nihil reſolui, quas ſeruat Iuſtitia diuina in eſſe. Habet quidem anima permanentiam æternam deinceps, ab interna ſibi æternitate gratis donata, & conſeruata. Sat ergo ſit, quod Mens ſit ſubſtantia ſpiritualis, vitalis, & luminoſa. Cumque

que luminum vitalium ſint plura genera, atque ſpecies: lumen iſtud mentis in eo à cæteris vitalibus diſcrepat: quòd ſit ſubſtantia ſpiritualis: reliqua autem lumina vitalia non ſint ſubſtantiæ formales, quanquam ſint formæ ſubſtantiales, ideoque & in nihilum per mortem rediguntur, non ſecus atque flamma candelæ. Mens verò ab Angelis differt; quòd ſit ad Imaginem & ſimilitudinem Dei æterni. Habet ergò anima iſtud lumen ſubſtantiamque luminis, ex dono creationis: cùm ipſamet ſit lumen iſtud vitale. Aſt Angelus non eſt ipſum lumen, neque habet lumen geniale atque internum: ſed eſt ſpeculum luminis increati: adeóque in eo deficit à veræ imaginis diuinæ perfectione. Alioquin Angelus, cùm ſit ſpiritus incorporeus: ſi ex ſe luminoſus eſſet, perfectiùs Dei imaginem exprimeret homine. Porrò quicquid Deus plus diligit, id eſt nobilius: Sed Deus dilexit plus hominem, quàm Angelum. Neque enim ad redimendum naturam Angelicam, factus eſt figura cacodæmonis, prout Agnus ter-glorioſus mundi Saluator, aſſumpſit naturam ſerui. Neque enim his obſtat, quòd minimus in regno cœlorum ſit maior Ioanne. Nam filius hominis non eſt minor Angelo: etſi paulò minus ab Angelo ſit minutus: Sorte enim viuendi, dum homo factus eſt, minutus eſt paulò minor ab Angelo. Ideò namque Angelus ſemper manet ſpiritus miniſtrans: nuſquam autem legitur amicus, aut filius patris, deliciæ filij, templum Spiritus ſancti, in quo ter-glorioſa Trinitas ſuam manſionem facit. Iſta namque eſt prærogatiua imaginis diuinæ, quam Lux æterna imprimit in omnem hominem venientem in hunc mundum. Enimverò anno 1610. poſt longam contemplationis laſſationem, vt aliquam mentis meæ cognitionem adipiſcerer, in ſomnum fortè lapſus, extra rationis vſum raptus, videbar eſſe in aula ſat obſcura. A manu læuâ mēſa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me: Vis honores, & opes? obſtupui ad vocem inſolitam. Obambulaui, mecum deliberans, quid iſtud deſignaret, Mox ad dexteram, rima in pariete erat, per quam lux quædā oculos perſtrinxit, quæ me liquoris, vocis, & prioris conſilij, fecit immemorem. Quia vidi, quòd ſuperaret cogitationem verbo exprimibilem. Actutùm rima illa diſparuit. Inde ad lagenam mœſtus rediens, hanc mecum abſtuli. Conabar autem liquorem deguſtare, multoque labore phialam aperui, & horrore perculſus ſomno excidi. Remanſit autem ingens deſiderium cognoſcendi animam, in quo deſiderio per 23. ſolidos annos anhelaui. Tandem anno 1633. in annis fortunarum afflictionibus, in viſione vidi animam meam. Erat autem pluſquam lux in figura humana, cuius totū erat homogeneum actiuè cernens, ſubſtantia ſpiritualis, cryſtallina, & lucens. Continebatur autem in altera nubiloſa parte tanquam ſui ſiliqua, quæ an ſplendorem ex ſe faceret, vix potui diſcernere, propter fulgorem ſuperlatiuum Spiritûs cryſtallini, intus contenti. Iſtud tamen aduerti, quòd nota ſexualis non eſſet niſi in ſiliqua, non autem in cryſtallo. Cuius ſigillum erat Lux ineffabilis, ſic reflexa in cryſtallo, vt cryſtallus ipſa fieret incomprehenſibilis. Idque non quidem per negationem aut priuationem (quippe quæ reſpectu noſtræ imbecillitatis ſic vocantur) ſed ens auguſtum repræſentabat, quod per verbum nequit exprimi. Et dictum fuit mihi: Hoc eſt, quod per rimam vidiſti quondam. Vidi autem iſta intellectualiter in anima: quæ ſi oculus videret, dein videre ceſſaret. Somnium itaque oſtendit mihi, animæ humanæ pulchritudinem ſuperare omnem conceptum. Saltem comprehendi vanitatem longi deſiderij mei: deſtiti itaque ab optatu videndi animam. Nam vtut pulchra eſſet Spiritualis iſta cryſtallus: attamen anima mea nil perfectionis ab eiuſmodi viſione ſibi retinuit, prout alioqui poſt viſionem intellectualem mens adornatur multâ ſcientiæ perfectione. Cognoui itaque, quòd mens in illa ſomniali viſione egiſſet perſonam tertij, adeóque non eſſet tanto optatui operæ pretium. Cæterum quòd ad imaginem Dei in mente ſpectat, fateor iuxta meam exiguitatem, me nil vnquam concipere potuiſſe, ſiue id ſpiritus eſſet, ſiue corpus, ſiue in intellectu, vel demum in phantaſia, aut in mera intellectuali viſione, quod non eadem opera aliquam ſui repræſentet figuram, ſub qua ſtaret in conſiderante. Quoniam ſanè rem concipiam per ſui imaginem: vel ſiue intellectus ſeſe tranſmutet in rem intellectam: ſaltem nequiui conſiderare hoc fieri, niſi migraret de ſe, in rem intellectam cum alteritate ſui, quæ cùm eſſe aliquod habeat actuale, ſemper mecum ſtetit ſub aliqua figurâ. Enimverò quamuis mētem incorporalem, & immortalem ſubſtantiam conceperim: non potui tamen, ſimulatque indiuiduam eius exiſtentiam cogitarem, eandem conſiderare omni orbatam figurâ: imò nec quidem, quin reſponderet figuræ humanæ. Nam quoties anima ſeparata videt aliam animam, Angelum vel cacodæmonem, oportet quòd illa ſciat, hæc ſibi adeſſe, vt animam ab Angelo diſtinguat, itemque animam Petri ab anima Iudæ. Quæ diſtinctio nō poteſt guſtu, odore, auditu, tactuque fieri: ſed ſola viſione animæ propria: quæ viſio figuræ alteritatem neceſſariò includit. Nam cùm Angelus ita ſit in loco, vt ſimul non ſit alibi. In eo quoque includitur neceſſariò quædam circumſcriptio figuralis, non minùs quàm localis. Deinde conſideraui mentem humanam figuratam hoc modo. Etenim corpus humanum, vt tale, nequit ſibi dare figuram humanam: ideò enim ſculptore externo opus habuit, qui intra materiam ſeminis clauderetur, atque in eam deſcendiſſet aliunde. Is tamen in quantum materialis ſortis eſſet, nec ex ſe, neque ex maſſa corporis, figurandi virtutem, vt neque imaginem haurire poterat: oportet igitur aliquid præcedat, quod planè immateriale, reale tamen, & effectiuum initium eſſet, cui deberētur poteſtas figurandi, per impreſſionem ſigillarē, in ſeminis Archeum. Patrantis anima ergo, dum deorſum labitur, luſtratque corpus ſeminis per libidinē, ſigilli ſui figuram, atque figuræ ſuæ ſigillum, ibidem adumbrat (quæ vnica fœcunditatis ſeminum cauſa) vnde tam ſuperba ſtatura fœtus. Nam ſi anima ipſamet in ſe non eſſet figurata: ſed figura corporis velut ſponte oriretur, trūcus aliquo membro non poſſet niſi truncum generare. Eò quòd generantis corpus non integrum, ſaltem in Spiritu inſito, illius membri deficiat. Si itaque ſemini figura inſeritur: certè à vitali magis, prioreque initio, iſtā ſuſcipiet imaginem. Si verò anima quandam figuram ſemini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienā faciem: ſed ſuiipſius depinget

pinget ſimilitudinem. Sic namque brutorum animæ faciunt. Ac licet noſtra, ſuæ originis ergo, ſit ſupra naturæ leges: quo pede tamen ſemel eſt ingreſſa naturæ limen, illique eſt incorporata, deinceps ſuis quoque legibus ſtare cogitur. Eò quòd generationum vitalium vniuocus ſit progreſſus, atque finis. Nec enim alioquin abſurditatibus caret, quod tāti operatio (qualis eſt humana generatio) citra conſenſum cooperationem mentis contingeret. Quod ſi ita eſt, neceſſe quoque eſt, ſemini fœcūditatem dari ab anima, per figuræ ſuæ, aliquarumque vitalium determinationum participationem. Vnaquæque nimirum anima, ad hoc ſui imaginem, in ſpiritu ſeminis ſigillat, vt materia ad requiſitam reducta maturitatem, adumbratam pulchritudinem oſtendens, ſimulq; patrantis ſimilitudinem; queat à Creatore formalem lucem impetrare, ſiue animam illius ſpeciei, cuius ſimilitudo in figura exprimitur. Credimus etenim de fide, mentem noſtram eſſe veram ſubſtantiam, non interituram: Subſtantiæ autem nouam ex nihilo creationem, ſoli competere Deo. Vnde non plures: ſed vnicus omnium eſt Pater ſpiritualis, qui in cœlis eſt. Qui ſi ſibi complacuit, quod ſolam mentem adoptârit in ſui imaginem: videtur & conſequens, immenſum atque ineffabilē Deum etiam eſſe figuræ humanæ: idque argumento, à poſteriori. Cùm corpus ceræ inſtar ſit, cui ſigillum imaginis mentis eſt impreſſum! mens autem habeat ſuam imaginem, eſſentialemque perfectionem, ab eo, cuius ſimulacrum præſefert. At quia corpus ſubinde defectuoſum, ac monſtro ſimile eſt: putarunt plerique glorioſam Dei imaginem totam conſiſtere in poteſtate rationali. Non conſiderantes Dei imaginem proximo, ac perfectiori modo conſiſtere in anima, atque inde quoque in corpore, ad animæ exemplarem characterem formato. In qua figurandi operatione ſi error, is non imagini, ſed aliis cauſis aliunde irruentibus, tribuendus ſit. Porrò quantum facultati rationali, ad denominandum Dei ſimulacrum ſit concedendum, ſuo limite de Ratione docui. Doctior tamen Chriſtianorum pars tenet animam, vnius & trini Dei imaginem proximè exprimere, per ſuæ ſubſtantiæ ſimplicitatem vniuocam, & ſuarum poteſtatum ternionem. Intellectus nempè, voluntatis & memoriæ. Quæ ſimilitudo ſemper mihi viſa eſt impropria, vt mens excellentij, propinquo, & ſingulari valore ſit Dei imago. Siquidem imago, figuræ ſimilitudinem: non autem numerorum paritatem inuoluit. Quinimò ſi anima in ſui ſubſtantia repræſentet ſacroſanctam Trinitatem; intellectus verò, voluntas, & memoria, ternionem perſonarum: neceſſe eſt, tres poteſtates animæ non eſſe proprietates, vel accidentia animæ, imò eſſe ſubſtantiam vnicam ipſamet mentis: vel malè quadrare eiuſmodi imaginem typo, cuius creditur imago. Conſiderabam itaque quod non quidem ſola mens hominis: at totus homo conditus ſit in imaginem Dei. Quapropter anima licet hoc ſenſu aliquem ternarium exprimat in ſuis potentiis: nullatenus tamen perſonalitates. Deinde, quod nulla perſona Sacroſ. Trinitatis repræſentet ſolam voluntatem, aut voluntas perſonam: nulla memoriam, vt neque vlla intellectum ſeparata ab aliis duabus propritate referat. Tum etiam, quòd tres mentis poteſtates conſiderentur plerumque tanquam accidentia animæ: hæc ſanè nequeunt vllatenus imaginem, vel propinquius aliquod ſuppoſitum exprimere, præterquam nudum ternionem accidentium, in ſubſtantiam animæ congeſtum. Quo ſenſu animam minùs Dei imaginem denotat, quàm quoduis fruſtum ligni. Quod per ſui analyſin, ſalem, ſulfur, & mercurium tantum exhibet: non autem (inſtar mentis in præfata vulgi ſimilitudine) tres duntaxat poteſtates. Tres inquam ſubſtantias ſub concreti vnitate concluſas, atque diuerſas, quæ tamen in ſui connexione vnicam tantùm ligni ſubſtantiam faciebant. Præterea Taulerus animam diuidit in duas partes: inferiorem ſcilicet, ſiue exteriorem quam vocat animam: & alteram ſuperiorem ac fundum, quem ſpiritum vocat. Qua arte ſpecialiter Dei imaginem repræſentare & continere ait: eò quòd ad illam diabolo non ſit acceſſus: Quia Regnum Dei ibi eſſet. Vtrique autem parti longè diuerſos actus atque proprietates aſſignat, quibus vtramque diſtinguit. At ſaltem bonus ille vir ab anima delet homogeneitatem, quâ potiſſimum tamen Dei ſimilitudinem exprimere debet. Imò hactenus Dei imaginem nedum negat propagatam in toto homine: verum etiam in tota anima. Certè, non facilè credam dualitatem in anima, nec alteritatem binarij admittere, ſi in ſui eſſentia, ſimpliciſſimæ naturæ diuinæ imaginem exprimere debeat. Quin potiùs oportet ſtet in ſimpliciſſima vnitate, & indiuiſibili homogeneitate immortalitatis & indiſſolutionis ſymbolo, extra omnem connexionem vel alteritatem. Dico ergo, quòd glorioſa imago nedum eſt in anima: ſed ipſamet mens eſt eſſentialiter glorioſa Dei imago. Ideóque tam intima animæ eſt Dei imago, quàm ipſamet anima ſibi, conſidero nempe mentem, ſpiritum homogeneum, ſimplicem, immortalem, impatibilem ens vnicum videlicet, cui mors nihil addit, aut ab eo aufert quod ſibi in ſua ſimplicitatis eſſentia eſt geniale. Dein verò, vt beatitudinis participem: eò quòd damnatio ſit illi per accidens, præter inſtitutum, ac propter defectum poſterum. Eiuſmodi ergo anima ſeparata à corpore, non plus vtitur memoria, neque reminiſcentiâ, intuitu loci, vbi fuit, aut durationis. Sed vnicum nunc continet ibi omnia. Idcirco ſi qua illi ſuperſtes eſſet memoria, fruſtranea in æternum, imò oneroſa eſſet. Idem de Reminiſcentia: Quippe quæ non niſi per rationis diſcurſum, in actum proſilit: Adeóque in æternitate non amplius locum habet. Vbi nudæ Veritatis aſpectu, ſine occaſu, defatigatione, atque defectu, anima ſtat extra memorandi neceſſitates. Staret ergo anima beata extra præfatum ternarium poteſtatum: Ideóque nec ampliùs Dei imaginem repræſentaret, cuius ergo duntaxat eſt condita. Imò penitiùs inſpiciendo, non reperio memoriam ſingularem atque ſeparatam animæ poteſtatem: ſed nudum reminiſcendi modum. Etenim immemores, ideò ope imaginationis (quæ eſt intellectus vicaria) ſibi memoriam artificialem concinnant, diſcuntque longè fortiorem, quàm illorum aliàs eſſet memoria naturalis. Quinetiam recedit voluntas ab anima, ſimul cum vita, eo quod accidentaliter animæ aduenerit. Cùm Deus poſt creationem conſtituerit hominem in manu arbitrij ſui. Quod ſanè denotat, voluntatem proprio

prio modo non eſſe menti eſſentialem : ſed ex conceſſione, vt ſit inſtar talenti, ſequaturque viam, quam eligere ſibi malit. Alioqui cùm nulla res ſit pernicioſior liberâ voluntate : quippe quæ ſola omne diſſidium inter Deum & hominem patrat : certè eiuſmodi facultas locum in æternitatis beatitudine habere nequit. Quippe ſublatâ volendi libertate, perit ipſamet voluntas. Quid enim alioqui conducet volendi poteſtas, vbi nullum eſt liberum ampliùs poſſe velle? Sed (aiunt) in cœlis eſt voluntas confirmata. Id eſt Cœlites non poſſe velle, niſi quod vult Deus. Qui enim in charitate ſunt, non poſſunt non velle quæ ſunt charitatis. Quod ſonat: Cœlites non amplius poſſe velle: ſolum autem Deum ibidem velle ac nolle. Ceſſat ergo voluntas dum volendi libertas eſt liquata. Siquidem voluntas animæ beatæ in æternum inſeruire, aut prodeſſe nequit, dum nec in actum deferri poteſt. Eſſetque eiuſmodi voluntas duntaxat optatio. Quæ ſanè in cœlis non eſt, vbi omnium optabilium eſt plena ſatietas cum omni abundantia. Eſſet ergo voluntas oneroſa potiùs animæ beatæ appendentia. Sat eſto igitur poteſtate volendi in hac vita eſſe bene promeritum, & in lucrum ſua theſauriſâſſe talenta. Notanter quidem loquor de poteſtate volendi : nam poſt hanc vitam aſſurgit atque manifeſtat ſe voluntas ſubſtantialis, à poteſtate & accidente illo volendi libero diſtinctam habens eſſentiam. Nam ſicut vis phantaſtica cum vita interit: ita etiam ceſſat illa volendi poteſtas libera. Itaque credidi ipſam animæ ſpiritualem ſubſtantiam, referre imaginem Dei, non autem in poteſtatibus. Nominatim in hoc proximè. Deus eſt ens increatum, vnum imcomprehenſibile, æternum, infinitum, omnipotens, bonum, ſuperſubſtantiale lumen, & ſpiritus. Anima verò eſt creatura, vna indiuiſa, & dependens, immortalis, ſimplex, & deinceps æterna, ſubſtantia ſpiritualis, lucida. In Deo denique nulla ſunt accidentia, ſed ſingula attributa ſunt ipſamet indiſtincta, diuini ſpiritûs eſſentia ſimpliciſſima, quod & Platonis Parmenides aliquo vſque intellexit. Sic anima, ſi Dei imaginem referat, nullum admittet in ſe accidens : ſed tota eius ſubſtantia erit lumen ſimplex & ipſe Intellectus. Perinde enim vt fumus, per flammam accenſus in figura & materia, eſt idem cum flamma : pariter ſic & anima eſt nudus, purus, atque ſimplex Intellectus, lumen & imago increati luminis. Adeò vt ſicut oculus nil verius aut propinquius aſpicit, quàm Solem : cætera verò omnia propter ipſum. Sic anima beata non intelligit quicquam propiùs, quàm ipſum lumen, vnde totaliter ac immediatè dependet. Et ſicut oculus noſter non fert Solis obtutum : ſic anima nequit intelligere Deum, multóque minus, quantiſper poteſtatum mediis alligata, vtitur. Alioquin Intellectus liber acquirit intelligendo rei intellectæ figuram, ſeſe transformat commigratione ad vnitatem (vt de ratione docui.) Sicque nimirum anima principaliter atque primariò Deum contemplatur intelligendo, in veram Dei imaginem eſt formata. Sunt tamen & alij, qui Dei imaginem in anima hoc pacto concipiunt. Vt cùm lex ſit imago Dei : lex autem ſit inſculpta animabus noſtris per rationem: hinc volunt, animam eſſe Dei Imaginem, quatenus eſt rationalis. At iſtud planè eſt improprium, imò & impertinens. Nam ſic anima continens legem, contineret quidem Imaginem Dei: ſed ipſamet eius ſubſtantia, non proinde eſſet condita in ipſam imaginem Dei. Non magis enim, quàm lex & ipſa anima differunt eſſentiâ, & ſuppoſitionalitate. Odi ſanè metaphoricas locutiones, in ſeriis. Vt, Deus creauit hominem in ſui imaginem, denotaret, quòd Deus dediſſet homini rationis vſum. Et veſanum natum atque deformem, non in ſui imaginem proinde feciſſet. Quin etiam dum anima crearetur, nondum erat lex. Præterea, tribuere rationi imaginem Dei, eſt eſſe Deo iniurium ac blaſphemum. Prout de ratione aliàs docui. Nulla eſt enim ſimilitudo vel ædequatio rationis cum Deo, facultatis caducæ, & incertæ cum ſubſtantia æterna. Relictis ergo aliorum opinionibus, meam dicam. Intellectus habet ſibi coæqualem voluntatem, non quidem quæ ſit poteſtas, vel acccidens: ſed ipſum lumen intellectuale, ſubſtantia ſpiritualis, eſſentia ſimplex, atque indiuiſa, ab Intellectu duntaxat ſeparata, per ſuppoſitionalitatem ſui eſſe; nequaquam autem in eſſentia. Reperio inſuper in anima & tertium, quod defectu etymi, amorem, ſiue deſiderium non quidem habendi, poſſidendi, aut fruendi; ſed complacendi, nuncupo. Duobus aliis æquale, æqualiter ſimplex in vnitate ſubſtantiæ: ſuntque tria ſuppoſita, ſub vnica animæ & indiuiſibili ſubſtantia. Non eſt autem is amor, actus aliquis voluntatis: ſed procedit ab intellectu atque voluntate ſubſtantiali tanquam diſtinctus actus. Nam & in hac vita contingit, quod amemus, quæ intelligimus non amanda, & quę vellemus non amare. Amamus quoque, quę Intellectum & voluntatem ſuperant. In ecſtaſi namque Intellectus & voluntas pereunt, ac ſoporantur, tantiſper atque ſuum regnum amori tradunt. Etenim nec amor ille eſt paſſio: ſed eſſentia dominans, & actus glorificans. Ergo voluntas & amor hoc loco excedunt potentiarum ambitum, nec commune quicquam habent cum voluntate carnis, aut viri: ſed ſunt tituli eſſentiales, quibus (ſub egeſtate nominum) Imaginem Dei repræſentat mens. Eò quòd Intellectus Deum tunc intelligit, intendit, & omni penitùs mente amat, vnico & indiuiſo amoris actu propter omnimodam ſimplicitatem ſuæ ſubſtantiæ. Quamdiu verò in carne degimus, vix ſubſtantiali, ac purè intellectuali Intellectu vtimur : ſed potius poteſtate phantaſticâ, qualitate ſcilicet eius vicariâ. In ecſtaſi enim ſæpè obdormiunt Intellectus, voluntas & memoria, ſolo ſuperſtite amoris actu, fit autem à tribus illis diſtinctio, vt tamen non ſtet ſine intellectu, & voluntate ſubſtantialibus, ſibique adæquatis. Siquidem cùm anima ſit tota homogenea in ſui ſubſtantia : ſimplicitatem iſtam planè amitteret, ſi vnum trium eſſet extra vel præter alia duo. Amor ergo, ſopitis aliis duobus, eſt velut tum in ſuperficie, aut potius, duo alia imbibuntur, abſorbenturq; in amore. In hoc mundo, amor eſt deſiderio prior : quia eſt paſſio facultatis amatiuæ, quæ ab illa ab animæ ſuppoſitionalitate (quæ verè verus amor eſt) procedit, & corporeæ facultatis iconem, in hac vita repræſentat, non ſecus atque Intellectus & memoria modo, quãdiu corporis coniugium, in quod Mens immortalis demergitur, tertium quoddam conſtituit. At poſt mortem, amor prioritatem, vt neque diſtinctionem à deſiderio facit: nec poteſtatis na-

turam habet, neque habitus aut actus volendi eſt, nec ſubſiſtit extra Intellectum: neque memoria, diſtincto habitu ab Intellectu, ſupermanet. Itaque Intellectus eſt lumen formale, & ſubſtantia animæ, quæ intuitiuè cognoſcit, diſcernit, vult & deſiderat in ſui vnitate, quicquid in ſeipſo comprehendit, & volendo iudicat. Etenim non amplius tum recordatur per repetitionem ſpecierum, rei ſemel ſcitæ, nec per circumſtantias ampliùs inducitur ad cognoſcendũ, ſed tum eſt omnium intellectorum vnica cognitio, & aſpectus intuitiuus intra ſe. Ita tamen, vt vnum cognoſcat magis præſentialiter quàm aliud, dum Intellectus ſe reflectit ſuper Intellecta; quia videlicet eſt in ipſa Veritate, & diſtinctâ Vnitate. Quid ſi idem nunc ſat quotidianum in memoria artificiali, quod recordatiua illa memoria non ſit diſtinctus actus, ab inductiuo iudicio Intellectûs. An hoc ergo non magis erit geniale Menti, à turbulentiis phantaſticis intelligendi, ſemel expeditæ? Neque enim his obſtat, quod in vinis memoria pereat, ſoſpite iudicio, vel contra, Ebrius namque, vel inſanus, non rarò recordatur omnium ante ebrietatem patratorum, omniumque ſub amentia geſtorum perendie rediens in ſe memorat. Sunt nempe iſta heterogenealiter diſtincta in corpore, per modum recipientis. Non animatis quoque quandam ſurdam cognitionem competere annoto: ſenſum item & obiecti affectionem, quæ ſympathetica dici cœperunt. Surda verò eiuſmodi obiectorum perceptio, illis viſus, & intellectus inſtar eſt. Ineſt præterea illis virtus, dos ſcilicet quædam vitalis, alicuius bonitatis ac valoris, ad fines à creatore deſtinatos. Eſt & tertia poteſtas, ex vtraque præcedentium reſultans: quæ eſt iubili ad occurſum iuuantium, & auerſionis à nociuis. In quibus ſpectatur quædam actio erga obiecta. Item metûs fuga &c. Qui triplex ſcalæ gradus manifeſtior eſt in ſtupidioribus inſectis, prout & in hominibus veſanis, quibus nullus præſidet Intellectus, ſolaque viſualis luminis poteſtas gubernatrix, elucet. His tamen prætereà adeſt actus virtutum, & functionum vitalium, propter quas, & per quas inſectæ ſunt. Tertiò, ineſt illis longè maniſeſtior actus formalis iubili, & auerſionis. Quæ denuo in aliis ſenſitiuis aduc longè clariùs explicantur. His nimirum competit ſenſitiua quædam Imaginatio, cum rationis aliquali diſcurſu, quæ illis loco Intellectus eſt, plus minuſue in ſingulis eluceſcens. Adeò vt ſagacitas, voluntas, memoria, atque reminiſcentia, illis tanquam ſub apprehenſionem Intellectûs cadant: Mutatis tamen continuò obiectis, & functionibus, iuxta materiam, in diremtiones & ſingularites pronam. Eſt & illis poſtetas bonitatis, atque virtutum emanatiua, qua animæ plus minuſue propẽdent in ſuarum virtutum, aut feritatum exercitia. Eſtque tandem & illis ſua complacentia, tædiumque ac thymoſis in obiectorum conſiderationes: ita animabus ſenſitiuis cognita quin vix ſit poſſibile, duas contueri perſonas, quin mox vni magis, quàm alteri addicamur. Hæcque in corporalibus per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Nolim tamen Dei Imaginem conſiderari in homine eſſe ob ternarium facultatum aliquem, qui aliis rebus in mundi ſyſtemate hactenus reperiantur, competere. Certè dignitas Imaginis diuinæ non participatur vllatenus ab aliis creatis; Siquidem Imago diuina eſt duntaxat animæ intima, & tam propria, quàm eſt ipſi ſua eſſentia. Proprietates tamen animæ qualeſcunque, non ſunt mentis ipſa eſſentia: ſed eſſentiarum producta, poſterioraque. Neque enim condignum eſt maieſtati Imaginis diuinæ, ex qualitatibus deſumi. Nam proprietates aliarum rerum colliqueſcunt in animæ eſſentiam, ex vi imaginis diuinæ. Sin autem tanquam attributa cenſeantur, id propter miſerum vulgo intelligendi modum. Siquidem mens eſt vnus actus, purus, ſimplex, formalis, homogeneus, & indiuiſus, in quo proximè Imago Dei, eſſentialiterque ſubſiſtit. Adeò vt in iſta Imagine, etiam omnes poteſtates nedum deponant naturam attributorum; verumetiam ſuas ſuppoſitionalitates colligunt in vnitatem indiſtinctam. Eò quòd anima in ſe ſit lux quædam ſubſtantialis, atque ſubſtantia ita ludica, quod non ſit diſtincta ſuppoſitis ab ipſa luce: eiuſque intellectus ita eſt lux animæ, vt ipſa anima, quæ nil niſi lux eſt, ſit tantùm merus intellectus. In qua ſui ipſius luce, anima ſeparata à corpore tota per totam ſe videt, intelligit: nec cerebro, aut corde, opus habet: in quibus organis, ſcilicet ſua ſubſtantia, proprietatum proſapiam tantùm aſſumere videtur. In corpore nimirum ipſe intellectus abſtractus, corporalibus organis demerſus, iiſdemque cum vtitur, vim qualitatiuam repræſentat ac aſſumit, quæ dicitur Imaginatio, quæ ex ſocietate poteſtatis phantaſticæ, ipſius animæ ſenſitiuæ, & intellectûs ſplendore, in organis degenerato, conſurgit quadam combinatione, in poteſtatem qualitatiuam. Proinde namque, imaginando laſſatur iſta facultas, & ſuccumbit, ſicut demens fiat, & pili caneſcant: mens autem ſemel ſeparata, nunquam intelligendo fatigatur. Quinimò in viuis nedum laſſatur imaginatio: ſed etiam à ſeipſa non habet ſpecies intellectiuas, niſi quas ab obiectis haurit: adeóque vis intellectualis, quæ imaginando cum animæ ſenſitiuæ functione phantaſtica concurrit, ſequitur indolem organi, atque vitæ ſenſitiuæ arbitrium. Iuxta atque regulariter in natura, effectus ſequitur debiliorem partem ſuarum cauſarum. Sed anima quicquid ad noſcendum, memorandum, volendumque, ſiue pro ſemel, aut pro ſæpius requirit, id totum à ſeipſo, & non ab alieno habet. Neque enim in anima abſtracta, oritur voluntas à re intellecta: imo nec ineſt animæ voluntas ad rem intellectam: ſed eſt bonitas amoris formalis. Quæ quidem non eſt propria paſſio animæ, non habitus, non propenſio, neque vlla qualitas: ſed ſubſtantialis actus bonitatis, per quem anima beata ſubſtantialiter, vniuocè, & homogenealiter eſt bona, non autem qualitatiuè. Hancque prærogatiuam habet, ex quo eſt imago typica diuinitatis. Corpora verò tam quæ creduntur compoſita, quàm merè ſimplicia, perpetuâ labuntur ſponte in formarum attributa, in heterogeneitatum viciſſitudines demum atque diſſolutionem prona. Conſtat iam ergo, vnde animæ ſtatus, dignitas, conditio, atque imaginis diuinæ prærogatiua in vinis obnubilẽtur. Cæterum deſiderium, ſiue amor, de quo hîc loquor: non eſt functio poteſtatis appetitiuæ, nec ipſamet deſiderandi poteſtas qualitatiua; ſed eſt pars ſubſtantialis mentis, vel potiùs ipſamet mens, fluens ex intellectu & voluntate.

Quia

Quia illa tria, ſub vnitatem à Creatore ſunt indiuiſibiliter coniuncta, ſimplicitate quàm maxima. In viuis tamen ſiue mortalibus, eſt ab intellectu & voluntate in functionibus ſeparata, propter organi conditionem, & animæ ſenſitiuæ naturam. Siquidem nunc ſæpè deſideramus, quæ intellectus iudicat non deſiderabilia, & voluntas optaret non deſiderari. Neceſſe eſt autem res, quarum operationes ſunt diſcretæ, eaſdē in radice ſui eſſe diſcretas, per modum quo ſingula ſeparantur. In anima quidem, ſola ſuppoſitionalitate relatiua. In corpore verò, iuxta corpoream & qualitatiuam naturam. Ideóque ſubſtantiale iſtud deſiderium ſiue amor, eſt animæ intima eſſentia, eidem conſubſtantialis & coæua. Adeò licet in cœlis ſit deſiderabilium plena ſatietas, & fruitio perpetua: non ceſſat tamen proinde iſtud deſiderium in anima, quod eſt ſtudium complacentiæ: nec paſſionem propterea infert animæ, pluſquam ipſa charitas: quippe in radice ſunt coniuncta vt vnum & idem. Nam ceſſante deſiderio amoroſo, neceſſario vel mox ſatietas, vel inſenſilitas fruitionis oboriretur; quod in cœleſtibus turpe foret. Eſt itaque iſtud deſideriū amoris, fomes delectationis interminabilis, quâ conſideratione mens refert Spiritum Paracletum. Creator enim ineffabilis hominem poſuit in libertate ſui deſiderij, vt in ſpiritu viuat ad Imaginem Dei, in deſiderio ſancto, & charitate perfecta. Patet ergo, operationes eſſe diſtinctas à radice facultatum, dum intelligimus quæ non deſideramus, deſideramus verò, quæ non planè noſcimus, & quæ nollemus. Volumus denique (dum volens vadit ad ſupplicium) quæ non deſideramus: & deſideramus, quæ nollemus (dum quis ſibi crus amputari iubet.) Itemque deſiderium exin quandoque ſuperat voluntatem, vel voluntas deſiderium non rarò cogit, & viciſſim ſe trahunt ſubter mutua imperia: ſed totum in mortalibus, eò quod anima ſenſitiua intellectum: & corpus animam ſenſitiuam trahat in multiplicem diuiſionis ataxiam. Sic namque contingit deſiderari impoſſibilia, & præterita optantur præſentia. Etenim niſi iſtud deſiderium eſſet de radice mentis, non peccaret qui videret mulierem ad concupiſcendum eam, ante plenæ voluntatis conſenſum. Deſiderantur ergo plurima, quorum cauſæ non ſunt volitæ? Multaque, quorum effectus à voluntate atque iudicio recuſantur. In modo etiam aliter operatur deſiderium, atque aliter voluntas. In motu quoque diei, ſiue in duratione, deſiderium ſæpè præcedit, & ſubinde ſequitur voluntatem, ſuperatque viciſſim vnum alterum, vt quid à ſe diſtinctum coërceat. Idque totum in caducis. In æternitate verò, vbi conſurgit amor, ſiue deſiderium amoroſum, tanquam ſubſtantia animæ, nil eſt deſideratum, quod non volitum: idque tam quoad actū, quàm ad ſubſtantiam & eſſcentiam. Quia ob ſubſtaniæ ſimplicitatem, collecta ſunt in vnitatem: quanquam in radice habeant ſuppoſita diuerſa, quod planè modò intelligendi in mortalibus ſuperat. In homine denique eſt Regnum Dei ineffabile, id eſt, Deus ipſe, cuius perpetuo ſplendore cuncta in veritatem colligūtur. Ergo Imago Dei primaria eſt in eius anima immortali, vtpote cuius ipſamet eſſentia, & ipſiſſima Dei Imago, Quæ Imago nec verbis exprimi poteſt, vt nec corde cogitari in hac vita, quia Dei ſimilitudinem aliquam refert. In ſiliqua verò mentis, ſiuè inſenſitiua, atque vitali forma, eſt Imago eadem relucens: attamen per modum inferioris naturæ recepta; deturpataque per tranſgreſſionem ſiue mortem. Vnde tandem corpus etiam non quidem Dei Imaginem, ſed figuram illius mutuat. Aſt anima, deuoluta in exteriores tenebras, prout à lumine increato, & à virtute Imaginis ſeſe ſeparauit; ideóque natiuum lumen, propter appropriationem, tanquam ſibi ex condigno proprium eſſet, ita amiſit; quod deinceps nil intelligat, velit, aut amet præter ſe, & propter ſe. Damnati enim reſurgent non mutati. Quia corpus illorum reſurgens, recipiet determinationes ab anima. Quæ cum modo ſit cum omnibus deprauatis affectionibus, in ſe duntaxat reflexis, per modū corporeum: Imaginem Dei velut in ſe ſuffocatam, in corpore reſurgendo non adumbrabit, niſi corporeo modo: id eſt figura tenus. Denique priuata per mortis cataractam, ab Imaginationis, memoriæ, & voluntatis liberæ adiumentis: cuncta deinceps intelligit, vult, amat cæcâ apprehenſione, ſibi duntaxat addicta. Scit enim ſuam immortalitem, damnationem verò ſentit, eamque queritur vt iniuſtitiam ſibi factam. Eò quòd ſuus amor ſit tantùm ad excuſandas excuſationes in peccatis, tanquam patratis inſciciæ & innocētiæ diebus, cum multa naturæ fragilitate, hoſtium inſidiis, & ſufficientis gratiæ defectu. Nec deberi ex condigno æternum ſupplicium, pro momentanea tranſgreſſione. Tum enim furere incipit, & odiſſe Deum perſeuerat. Maximè quod ſciat damni arreſtum inuiolabile & euadendi impoſſibilitatem æternam. Spe ergo truncatâ in vltimam deſperationem, vel ab ipſo introitus initio tranſit, in loco, vbi nulla pietas, compaſſio, relaxatio aut retractatio, hoſpitatur. Accedit etiam, quod cum intellectus naturaliter ſe transformat in ideam rei intellectæ, & ideò in obiectorum cacodæmonum ſimilitudinem. Ideò ſemper eſt intus præſens odium Dei, deſperatio, maledictio, damnatio, & furiales inferni cruciatus. Omnipotens, ſuâ bonitate dignetur conterere laqueos, nobis in via extentos, amen.

EXTERNORVM PROPRIETAS

ABSOLVTO iam ſpirituali vitæ initio priuſquam ad corporea & ſenſibilia organa, atque alia vitæ ſuſtentacula deueniam, de locis aliquid proponam. Imprimis itaque cœlum poſt tranſgreſſionem, non aliam legem ſuſcepiſſe certum eſt, quod ſola terra maledictionem omnem in ſe ſuſtulerit. Hinc namque, cœlum à noſtris peccatis eſſe immune, nec vindicem iniquitatum agere, ſat alibi demonſtraui. Sin verò loca quædam morti, certiſque morbis ſunt opportuna: id non cœlorum rotationi, aſtrorumq; cæcis influxibus tribuēdum, ſed omnino terræ diſpoſitionibus eſt vernaculum. Mon enim etſi prouinciæ orientales videantur feliciores, id cœlo tribuendum. Cum in orbita, quæque pars ſubiecta, ſub eodem circulo, ſit æquè orientalis. Alioqui circulus non careret initio, fine, & extremitatibus. Ergo ſolo innata eſt bonitas, glebæquæ fertilitas, adiuuatur ſiderum continuata

fomentatione, & viſitationis perpetuâ familiaritate. Equidem ſub orbita Solis, climata calorem habent ordinarium & æqualem: adeóque quotquot fructus per maturitatem, ad perfectionis gradum adſcendunt: propter calorem, ibidem ſunt feliciores, qui alibi ob caloris defectum non æquè perfecti. Sed Solis calor reſpicit fructus, non autem vitam longam, quæ non minùs longæua in frigidis, montanis, & borealibus locis, quàm alioqui ſub zona feruente. Certè Soli fauores non ex aſtris pendent, vt neque vitæ protelationes. Aſtra rotantur in dies, & ſub ſe quotidie terræ climata æqualiter propemodum afficiunt: hyemem autem & æſtatem per Solis acceſſum & receſſum quotannis recipiunt. Interim tractus terrarum propinquiorum, longè à ſe inuicem variant. Sunt ergo ſingularia Soli, non autem cœli dona, quæ idcirco ſtabilem bonitatem iiſdem tractibus velut prouincialem ſeruant. In Sacris quidem terra promiſſionis melle & lacte fluit, vino fertilis, Cerere, legumine, & fructibus arboreis diues: itemque ſtercorationem, laboriſque tædia vix requirens. Video dein, cæteras mundi plagas, tributum debere & ſoluere promiſſionis, terræ. Apolis namque vtrinque continuæ pluuiæ terras macerant, vt promiſſum Solum, abſque pluuiarum moleſtia, aquam ſibi debitam aſſumat, rependatque Ægyptus, duplici frugum fœnore, ſoli cœlique fauores. Maria enim & flumina certatim feſtinato curſu ad loca iſta properant, Imò & ad vltra capricorni tropicum, Nilus ſuas liquatas niues, per Ægyptum ad Mediterraneum tanquam annuum tributum naturæ, defert, vt tractus feliciores ſi non pluuia, ſaltem rore, ac nubilibus Nili aquis nitreis irriget, ſublatiſque per ſolum vaporibus à mari, rorem copioſum circumcirca copioſiſſimè rependat. Adeóque totus mundus inſeruire videtur felicioribus iſtis regionibus. Sub linea æquinoctij, quotidie pluit pluries, eò quòd aquæ tributales non eò pertingant: ſed abſorbeantur in tractibus, quos Deus olim ſuo populo, nunc autem Barbaris deſtinauit, ob præuaricationes à Prophetis præmonitas. Non igitur terram promiſſionis ob populum Iſraëliticum ab initio beauit: ſed ob rationes ſibi ab æterno præcognitas quaſque in naturam fixit ſtabiles. Imò non ſolum totius mundi tributum ad has terras deſtinauit: ſed pleriſque addidit rationes, ideas ſemina, atque dona, quibus intemperantiora deſtituuntur climata. Nec id totum ob alios fines, quàm quod ſibi ſic ſit beneplacitum propter occulta iudicia. Sed hæc non ad vitæ longæ conſiderationem faciunt: in Iſlandia namque longæuioris vitæ reperiuntur, quàm in Paleſtina, Phœnicia, Ægypto, &c. Sæpè etiam in montanis, aſperiſque collibus ſeniores occurrunt, quàm in amœno agro. Vt ſcilicet cognoſcamus vitę Principem, vitæ longæuitatem dediſſe, tam miſeris locis & tractui ſingulari, quam denegauit amœniſſimis opulentiſſimiſque quibuſcunque. Solo ergo natura ſubeſt, etiam ad ſtabilitatem vitæ. Etenim ex Eudemicis dimetimur vitam morboſam, breuemque. An fortè eudemicum ens exſpirat è terris, quibus vita prorogatur? non ſanè. Sufficitque quòd malignitate locus careat, vt vitæ diuturnitas acquiratur, quantum eſt ex natura loci. Denique, fontes ſunt inſipidi, vel minerales, non qui vitæ longæuitatem poſitiuè habeant: ſed qui quotidianas amurcæ ſuccreſcentias ſenſiliter demetunt, atque hactenus vita non ex obliquo, præcox tollitur. Neque etiam ad hoc valet aëris multa ſuauiſque temperies: ſiquidem in aſperis Arduennæ, Scotiæ, & Cantabriæ collibus in Campinia noſtra, vita longior plerumque occurit, quàm in Aquitania. Hieres enim, vallis eſt propre Marſiliam, præcluſa montibus, fructuum ſuauiſſimorum ferax. Vbi continuatur ferè veris ſtatio ſuauiſſima, Breuioris tamen vitæ habens incolas, pallido vultu deformes, adeò vt in prouerbium ęgrotis & conualeſcentibus irrepſerit. Videris nobis ad Hieres aduena. Fructuum enim amœnitas, eudemici mineralis ſuſpicionem tollit. Nedum etiam frigora montana vitam extendunt: ſed inter Abyſſinos ſenium frequens. Loca ergo ad vitam longam opportuna ſunto, quæ nullâ labe eudemiorum polluta, cæterùm aquas non inſalubres habent, neque vento proceloſo infamia.

HVMIDVM RADICALE.

VNo oris tono, Scholæ humidum radicale vitæ proficiunt. Ex eo enim, & in eo nos viuere, illoque nonniſi abſumpto, nos mori declamant. Etenim qui vnà cum Ariſtot. cuncta calori, velut principio actiuo tribuunt: humidum radicale non ferunt initium vitæ, vt neque hoſpitium, niſi primatum calori in humido deferant. Aliis verò magis placuit humidum. Vnde perterriti indagandi ignauia, ne errarent indiſtinctè, tam ab humore quàm calore, vitam noſtram pendere, & protelari volunt. Adeóque non quidem calorem: ſed concretim calidum radicale, ſiue humidum primigenium denominant. Vt ſcilicet primigenium humidum in nobis, & calidum radicale, pro ſynonymis ſint. Cæterum vniuocè omnes vitalem calorem, defuturam nunquam augurantur, ſi humidi, illiuſque pabuli ſat, ſemper, ſuperque foret. Quod humidum, quia neceſſariâ caloris actione depopulatum iri credunt, vitæ longæ ſpem, & tractatum, per negationem abſoluunt. Sed heu! quam pernicioſa cæcitate Schola Medica putando ceſpitauit in omnibus! etiam viderat flammam lampadis, oleo nutriri, huiuſque defectu & illam deficere, continuari verò affuſo oleo: quocirca arriſit plauſibile inuentum, atque illud proinde in vitæ hiſtoriam traxere. Præſertim quod in quadrupede, & aue, non minùs quàm in homine, calorem ſenſu notarent. Calorem vſque adeò ſub vitæ etymo confuderunt, cum Ariſtotelis patrocinio. Dein mox è calore, indicium veri & præſentialis ignis hauſerunt. Sub lite tamen manſit quæſtio. Ariſtotelici quidem hunc ignem elemento ſtellarum attribuunt, ac contra ſublunare ignis elementum ſpecie diſtinguunt. Alij verò elemento ignis ſublunaris attribuunt. Habentque hinc inde ſua rixarum argumenta. Interim de mutis ac frigidis piſcibus tota obmutuit Schola. Et quamquam piſces non infeliciùs, quàm quadrupedia viuere, moueri, & ali fateretur: imò longè fœcundiori propagine prolium ditari, ſaniori vitâ demum viuere ſciret, atque deficere tamen ſubter pelagus, (præſertim glaciale) ignes, ac calores, vbi interim

maxima

maxima & populoſiſſima eſſet reſpubl. nihilominus hauſtas à teneris annis igniculi vitalis fauillas deſerere noluit, etſi veri patrocinio ſe deluſum animaduerteret. Quocirca ad Iura confugiunt miſeræ Scholæ. Voluerunt itaque hominem, aues, ſimul & quadrupedes, terno videlicet numero, quartum & conſocium piſcem inuolui poſſe, ac ſubter latam doctrinam cogi. Vt de piſce, tanquam abſente, æquale ius ſtatuerent, in participatione calidi radicalis. At quia anima vt ſerua ſancitis voluptatibus aduenit, & rationes etiam non-enti ad lubitum ſubminiſtrat: ſubterfugium commentæ ſunt. Statuuntque ſcilicet calida animantia, actu calere igne palpabili: piſces verò duntaxat potentialiter calere. Quaſi proinde piſces duntaxat potentialiter viuerent, ſi cauſis datis non malè quadret effectus. Calorem inquam fingunt Scholæ, actualis vitæ cauſam totalem, qualitatem nimirum æquiuocam ſubſtituunt, calori parem: ſed anomalam, anonymam, quia incognitam, fictam ac mentitam, ſub nomine potentialis caloris receptibilem. Subire namque in profundum æquoris imaginando, horruerunt Scholæ. Quapropter piſcium ſpeculatione vt ſterili, derelicta (quod plauſibili commento refragaretur) calentibus animamalibus, velut ſomnio palantes, ſibi complacuere, cum applicatione lampadum & vitæ. Itane humidum radicale, non ampliùs cum Ariſtotele ſpermaticum, ſpumoſum, & mucilaginoſum erit; ſed oleoſum nunc, pingue, atque conflagrabile in ſcholis eſto? Siccine ergo pinguis venter, qui multa axungia humido radicali fomentum dederit, ſolus neceſſariò longæuus erit? Capucinus, noſtris tractibus, toto anno ferè frigidus, ſaltem vtroque crure & brachio, quia minus humidi amittet, diutiùs ſuum oleum in lampade retinebit neceſſariò. At ſaltem ſubeſt hîc larida quædam Scholarum ſtupiditas, alibi à me demonſtrata. Nimirum quòd actio caloris (præſertim ſi viua flamma non fuerit accenſus) vniuerſim omnia quidem humida exſiccet in tophum, & carbonem: nequaquam autem conſumat abſque reſidui remanentia, prout in nobis eſt obuium: vſque adeò conſumtionem in nobis non à calore ſolo fieri, mirum quod hactenus non animaduerterint. At ſaltem lychnio (quod etiam nondum Scholæ conſiderarunt) opus eſſet in corde: ne alioqui ficta humidi, & halituoſa pinguedo, (vtpote quę in corde tota ſpiritualis eſſet) inſtar aquæ vitæ, paruo momento magnoque compendio, ſimul tota conflagraret, ac eſſe deſineret. Aliàs namque ſine lychnio (à Scholis neglecto) malè quadrabit ficta vitæ hiſtoria, ſtructis ex primigenio liquore ignibus, ſimul vndequaque accenſis. Vtut dixerint, Saltem vnico è vitæ latice abſurdo, anxietates plurimæ. At fingamus gratis, Hoc Scholarum otioſum commentum ſtare poſſe. Vitam nempe eſſe ignem aliquem, depopulantem radicale humidum, quod pingue ſit, & inde viuat, ſoloſque macros breuioris vitæ. Sed vnde iſtud humidum in nobis? An non ex alimento materialiter, & à vitali Archeo efficienter: Certè nunquam exſtinguetur lampas, ſi caloris conflagrantis poteſtas (vt volunt) ſit conficiendi olei è pane & potu; nihilque reſidentiæ remaneat in lychnio, à pinguedine, quod lychnium obſtipet aut ſuffocet. Prout nempe è cruore nil remanet tandem in adultis, quod ſuperfluis carbonis inſtar habeat. Enimuerò epulo nonne ſua abundè habet alimenta? & intus inde reſultantem calorem fabricatorem humidi illius pinguis? cùm lumen de lumine, & ignis de igne procedat inconflagrabilis nullo negotio (cur ergo moritur? etenim reperio ex poſitis Scholarum motum perpetuum in Theoria; non autem in Praxi. Ergo fraus atque dolus ſubſiſtunt in Theſibus, vel ſaltem pudibunda incogitantia. At dicent, poſt accretionem, nil ampliùs de humido radicali, apponi ad partes ſolidas: proinde neceſſe verum humidum radicale cùm iam ampliùs radici non cohæreat, ideóque ſolida ſenſim areſcere, atque ſic deficiente caloris pabulo, eundem interire. Imprimis enim hinc elicitur, mortem ſenij non euenire, niſi ob ariditatem ſimilarium. Cùm cetuus vnius anni ſiccior ſit viro octuagenario, & facilè tamen in vnum atque aliud ſeculum vitam extendit. Denique ſi humidum deſinat eſſe radicale, eò quod attingat finem, ſiue applicationem ad radicem. Id enim humido eſt per accidens, ideóque eius eſſentiam non immutat. Neque enim calor ignis deſinit propagari in ligno vicino, tametſi ardens lignum non ſuſceperit fomentum pinguedinis ab extra. Denique nec ſubſiſtit præfata excuſatio. Siquidem in omnem euentū ſolida ſe habebunt inſtar lychnij: quod ſufficit ardere, quâ parte oleum ſibi ſuppeditatur, adeóque ſuppeditato oleo forinſecus, ignis victurus eſſet in perpetuum. Docent itamque, calorem ſolidorum eſſe ex elemento ignis, quod in miſtionem corporum eſſe putant & accendi in pinguedine humoris radicalis. Imprimis humidum iſtud eſt ſpermaticum mucilaginoſumque, non autem vnguinoſum. Deinde ſi ignis è ſolidis tranſeat ad humidum, quod accendit: ſufficiet humidum conſumi, & ſemper deforis apponi, nec radici per totum incorporari, Siquidem ſi è ſolidis tranſeat ad non ſolida appoſita, durante totâ vitâ: poterit ſemper ad non ſolida ſibi appoſita tranſire: nec valet excuſatio, quòd deſinat eſſe radicale, dum intimæ radicali non ampliùs vnitur. Quoniam tunc ab accretione deinceps ſtatim vigor vitalis extingueretur, eòquòd humidum tum non ampliùs vnionem cum ſolidis non ſuſcipiat. At cùr diutiùs refellendis abſurditatibus immoror? tam ſatis ſuperque oſtenſum eſt, ignem non eſſe elementum, falſam eſſe eiuſdem miſtionem ad corporum quorumcunque ſubſiſtentiam: quia corporum miſtorum meræ ſunt & antiquæ fabulæ. Ignis ergo, ſi quis in nobis eſſet, primariò in vitali ſpiritu eſſet, cui ſemper humidi ſatis è cruore ſuppetit. Quamobrem ſanè doleo in ſubiecto vitæ, atque integri doctrinâ, tam ſegniter ceſpitatum hactenus. Etenim exinde conieci ab adoleſcentia, turpiter omnino erratum, commiſſum, & omiſſum eſſe in conſideratione defectuum, & morborum. Quia nemo obliquum rectè cognoſcit, qui rectum prius non nouerit. Hæc igitur eſt ficta Scholarum de vita doctrina, quam ſuppoſitâ Hippocr. ficti libelli de natura humana, authoritate ſtabilire nituntur, Dicentis, nos primâ die ortûs noſtri eſſe calidiſſimos, ac viciſſim vltimâ tandem frigidiſſimos, Quaſi caloris noſtri, quàm aliarum quarumuis rerum, diuerſa ſors foret! etenim quæcunque aliàs oriuntur, mox dein incrementum aſſumunt, & ſtatim, tandemque declinant atque

deficiunt. Quare ſi ex mente Senis primâ die abundaret maximè calor: nec ſit tamen vita calori alligata. Siquidem calorem potiùs vitæ effectum in animantibus calidi demonſtraui, quàm vitam ipſam, aut vitæ cauſam: atque idcirco piſces calore tutiſſimè carere poſſunt, iam eo ipſo elenchum non cauſæ vt cauſæ committit. Equidem ſoleo ſemper calorem vt calorem, vtque qualitatem aſpicere, indagare, credere & metiri, nec alios adhuc teſtes vel iudices implorare, præter ſenſum tactûs, & organum vitreum, quod ante docui, ad explorandos gradus atque momenta caloris in ambiente. Quo ſenſu, reperi virum triginta annorum, quouis puero calidiorem: vtut interim inſaniat de ſpeciebus calorum diuerſis. Diſputent enim de qualitatibus ſenſu notis, tanquam de fabulis, ac ſub conſiderationibus potentialibus: ego autem aſſueui, res prout in ſe ſunt, diſſecare, aperire, inſpicere & æſtimare. Cæterùm Paracelſus humidi radicalis Scholarum ignarus, illud ſubinde cum Mumia noſtri corporis confundit, alias verò reputat velut corporis noſtri vmbram internam, vnde Phlagas vmbratiles circumlucescere voluit. Nimirum humidum radicale eſſe hominis ſimulacrum, per totum hominem extenſum, & vitam deferens. Alibi quoque mercurium, ſiue vnum è tribus ſuis initiis (non diuiſibile in viuis (humidum radicale, per totum æqualiter participatum, æſtimat. Etenim extinctâ per peſtem vita (mors enim mumialem bonitatem tollit) mumia quidem deſiit, perſcitè eodem humido in corpore. Tandem quanquam Scholæ fateantur, iuniores non rarò extingui, nondum abſumpto humido radicali, vt neque caloris penuria, atque hactenus pro ſua theſi non admodùm ſint ſolicitæ, quâ vitam calore, & humido radicali, adæquatæ metiantur: manent tamen in terminis auorum, propter aſſentiendi conſuetudinem, indagandi ignauiam, & diſcendi deſperationem. Siquidem ignorârunt vitalia lumina luminoſa quidem: ſed indifferentia eſſe, propter binorum luminarium maiorem diſtinctionem. Calida enim iuxta atque frigida eſſe poſſe. Id eſt, non didicerunt formas & vitas eſſe ſynonyma. Ego verò ſemper confuſam huius humidi traditionem tanti momenti, inſigniter miſeratus (licet in humido radicis fateantur volui vtrumque medendi cardinem) multum laboris impendi iunioribus annis, per corporum analyſes, vt certum radicalis humidi nuncium aliquem offenderem. Ac tandem diuino fauore, tandem certior factus ſum, nil quicquam eorum eſſe in natura, quæ à Scholis hac in parte elato ſupercilio promittuntur. Agnoſco quidem humidum ſeminale primigenium, noſtri conſtitutiuum: ſed eiuſdem prorſus ſpeciei, proprietatis & identitatis, cum eo quo creſcimus, & inceſſanter alimur deinceps. Adeóque oſſa, viſcera, nerui, tendines puerorum, indifferenti humido conſtant, creſcuntque ſimili, quo iuuenes, abſoluto iam incremento aluntur. Iuxta axioma Scholarum. Nutrimur iiſdem, quibus conſtamus. Conſtamus autem primigenio: ergo & eo nutrimur. Deprehendi tamen humidum alimentarium, quamdiu is intra radicem miſtionis, homogenialiter pro incremento admittitur: eſſe prorſus idem cum radicali. Sin verò poſtmodum per accidens, in conſortium inſeparabile, non ampliùs admittatur: quia ceſſat accretio: hoc tamen ne minimum mutare, vitiare, alterare, aut alienare naturam prioris humidi. Vtpote quod quauis præclarè, per ſomnia abundans eiicitur, eiuſdem ſpeciei, cum primigenio ac radicali. Quæ duo nomina in hoc ſaltem diſtinguuntur, quod è primigenio formetur fœtus. Radicale verò ſit illud idem, & inſuper illud, vnde creſcimus atque nutrimur. Etenim quantiſper augemur, fit nedum humidi, at ſolida appoſitio, appoſitique aſſimulatio (Id namque ſub quauis nutritione cōtingit in dies) ſed inſuper fit radicalis vnio aliti cum alimēto: quæ mox dein per ſpiritum vitæ ſigillatur, & vitaliter illuſtratur à forma. Itaque ſigillatio characterem continet, qui iſtud humidum fixat, ſolidatque in partis ſimilaris (à cuius nempè Archeo ipſum nutrimentum eſt conuerſum & aſſimilatum) homogeneam ſubſtantiam: Adeóque transmutando abit in familiam continentis, quod antea contentum duntaxat erat. Sub quo fluxu, contingit vera animæ informatio. Sorte igitur tantum atque felicitate, diſtinguitur humidum radicale, à rore ſecundariorum humorum: non autem in natura. Nimirùm quòd ros, velut recens atque nouellus humor, pro magna ſui parte, ſub accretione, & pro toto, poſt accretionem abſumatur: nec vnquam in radicem miſtionis vniatur, vt fiat prædictæ ſigillationis particeps, dignitatemque continentis aſſequatur. Per exemplum. Calx viua, vbi reſtinguitur, fit puls, quæ aquam calci penitiſſimè copulat. Sin autem plus iuſto aquæ affundatur, eadem mox abundans reſpuitur, ac ſupernatat. Interim tamen dierum numero, etiam mediis ſub vndis, calx iſta ſiccatur atque lapideſcit. Semel verò acquiſita illa duritie, licet dein exquiſitiſſimè teratur in tenuiſſimum polinem: attamen in poſterum, pulueris ſpeciem ſeruat, & intima aquæ connubia aſpernatur, priſtinæ pultis indolem non aſſumit, nec aqua radicaliter ipſi deinceps commiſcetur. Eſt attamen ipſius aquæ humidum indiuidualiter idem, ſiue à calcis commiſtione ſecludatur, ſiue admittatur. Idque quia eſt aquæ per accidens, contingens contingenter non tam aquæ, quàm calcis, ſiue radicis defectu. Cæterùm tardiùs præfata puls calcis planè ſiccatur, quàm deforis madoris puluis, aquis vndequaque alluitur. Conſideraui itaque, vtut Scholæ multa de radicali humido reſonent; humorem tamen alimentarium nequaquam à ſeipſo differre radicali, quamdiu intra radicem miſſionis pulteſcit, & ſolidatur, radicali vnione primis conſtituentibus coniunctus. Quippe quod vterque liquor materiâ, virtute, ſubſtantia, puritate, formali identitate, & vitæ participatione, idem eſt: qui, cum ſolida noſtri non ampliùs pulteſcunt, admittuntque intimam connexionem radicis, ſaltem deinceps impedit, quantum poteſt, retardatque continentium ſolidorum ariditatem, propter continuam ſui irrorationem. Nam cum iſta ſolidorum puls iuſtam ſoliditatem nacta eſt: ſcilicet qui poteſtas creſcendi, è cerebro defluens, eſt exhauſta. Tum alimentale duntaxat humidum fit, quod antea radicale fiebat. Etenim vtcunque ſenectus facit ariditatem: mors tamen non ex ſic-

ciore

ciore habitu eſt. Siquidem coniicere licet potiùs ex defectu poteſtatum vitalium ariditatem, quàm ex ariditate præfatum defectum. Nam humidum ſolidorum, vtcumque in atrophia & morbis diuturnis ex æquo ac per totum integrale conſumptum facile tamen debito alimento reſtituitur, ac magnificentius aſſumpto elemento perlarum lacteo. Sic & pulmonum vlcera ſolidantur per corallatum dulce mercurij diaphoretici: cuius virtute nempe Paracelſi epitaphium ſonat, tabem ſæpius reſtitutam fuiſſe. Memini enim, me ſub ingenti æſtu menſis Iulij, acuto baculo caput bufonis terebraſſe, alteraque extremitate baculum fixiſſe in terram, vt ſuſpenſus bufo exſiccaretur. Contigit autem, quod toto quatriduo poſt, rediens ad eundem locum, inuenerim bufonem viuum, femora contrahentem, tanquam ſi pridie tantum ibi fuiſſet: eò quod foramen non recta in medio capitis, ſed parùm ad latus ſiniſtrum magis vergeret. Quare baculum in medium capitis adegi, & circa veſperum rediens reperi bufonem nedum motuum; ſed penitus exaruiſſe. Vnde firmiùs mihi perſuaſi, non quidem vitalium defectum ex ariditate ſolidorum: ſed potius ariditatem eſſe, & increſcere in nobis, iuxta proportionem paulatinæ extinctionis poteſtatum vitalium. Faceſſat itaque radicalis Scholarum ignorantia, quâ per irreparabilem (vt volunt) radicalis humidi penuriam, ſuam tegunt culpam ſub humo cœmeterij. Sola namque donorum, ſiue poteſtatum vitalium, in ſpiritus inſiti œconomia ſigillatarum diminutio ſenium, vt, & extinctio mortis inteſtinas calamitates aduehit. Quod eſt dicere: Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreuiabuntur. Faceſſat itaque humidi radicalis conſideratio, pro vitæ longæ ſtudio. Siquidem Hippocr. naturas ipſas ſiue poteſtates vitales, morborum medicatrices dicit quibuſque ideò languentibus, quotidianæ infirmitatum ærumnæ inualeſcunt, & recedentes, elatis humeris de vita deſperatum conclamant, quoties vires ſiue poteſtates deficiunt: ſiue interim copia humidi radicalis adſit, vel eiuſdem parcitas. Coruum enim & ceruum, quouis edentulo ſene ſicciores, non deſinunt in aliquot ſecula exſpatiari, & operoſo venerationis quæſtui incumbere. Etenim quia ſiccitas incipit ab oſſibus, huic ſagax atque prouida natura, largiori alimento medullæ eidem ariditati obuiam venit, voluitque eſſe pingue, ac minùs per calores difflabile, vt vnctuoſo humido ab ariditate oſſium ſenectutem vindicet. Eſt namque ideò annoſis quadrupedibus copioſior medulla, quam iuuenculis; quia eius neceſſitas maior. Ego itaque humidum radicale irreparabile, pro vitæ fundamento, non magnifacio ampliùs, vt neque ariditate ſtupefactus in quantum tali, nec etiam vitam ad placitum primarum qualitatum dimetiri ſoleo. Quia noui vitam non ſicceſcere, vt neque à gremio elementorum hauriendam, poſtquam vitæ longæ & breuis alteritates, in centro vitæ conſpexerim.

* * *

AVRA VITALIS.

NON ſat egerunt Scholæ docuiſſe alimenta primò in chylum, hinc dein in cruoris chymum tranſmutari, adeóque in hepate ſpiritum naturalem fieri, qui repetita in corde digeſtione, in vitalem formetur, ac tandem in cerebro animalis fiat. Sic vt ſpiritus naturalis eſſet vtendis partibus aptus, vitalis verò, viuificandis atque conſeruandis iiſdem: vt & animalis tandem, ſenſus motus, mentiſq; functionibus deſtinatus. Quin meo iudicio quidditatem, & facti hiſtoriam ampliùs detegere debuiſſent in tam longa ſtudiorum ſerie & ſcriptorum repetitione. Equidem ſciunt ſpiritum eſſe aliquem, illud impetum faciens Hippocratis, vitæ clauum manu ſuâ tenens. Quærendum & pronunciandū erat, quibus ſpiritus iſte organis fieret, quiduè ageret, ſimulque omnem eius indolem, ſubſtantiam, atque ſubſtantiæ proprietates, ſimul & fiendi modum explicuiſſe: dicam igitur, quid mihi hac in parte occurrat. Vt igitur in ſpiritus vitalis cognitionem ducamur, primo Blas humanum hoc loco repetendum eſſet; ſed hic, ne tædio ſim, omittam, ac lectorem aliò remittam ad volumen de ortu medicinæ. Modum quoque alibi tradidi, quo ex quacunque planta, fructuque, per indita fermenta, fiat aqua vitæ. Quem modū vulgus nouit, exercetque, dum è granis, fructibus, cereuiſia, hydromelite, aquam vitæ non minus quam è vitis ſucco, fabricat. Eſt autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleoſus quidem (quatenus totus inflammatur,) totuſque pariter ſalſus, in quantum aër mordicat, imò & paululum in ore detentus, comburit ac veſicat gingiuarum epidermita. Obiter hoc loco annotans, vnicum ac indiuiſibile ſimplex, duo eſſe initia chymica. Oſtendi quoque aliàs, quomodo libra vna aquæ vitæ combibita in ſale tartari ſiccato, vix fiat ſemuncia ſalis, cæterum totum corpus fiat aqua elementalis, vt priùs erat. Adeóque & hinc obuium, aquam eſſe corpus per naturam prius atque ſimplicius ipſis initiis chymicis. Dum aqua, quæ priùs non inerat actu, in aqua vitæ deflegmatiſſima, fiat tamen per ſui reductionem inde primum aquæ elementum. Quam porrò mechanicam traducendo ad vitæ ſpeculationem, reperio quod vinum, parte ſui vinoſâ, aquam vitæ contineat. Ideóque facilè, citò, & abſque hepatis atque fellis digeſtis maturitatibus, rapi per arterias ſtomachi, ad cor; ſiue, aduocari immediatè in ſupplementum, & defectum ſpiritûs vitalis, atque hactenus eludere Scholarum opinionem, quæ præſupponit iecoris ſpiritum præcedere debere. Etenim ſi iuſto plus ſpiritu vini inſit ſtomacho, ſequitur ebrietas, quatenus ſcilicet ſpiritus vini largiùs attrahitur, quàm queat commodo interuallo in ſpiritum vitalem commutari. Quod ſanè imprimis ſui commutationem arguit, ſimulque digeſtionis, & fermenti operationes. Denique & illud notabile. In vino nimirum eſſe ſpiritum quendam mitiorem alterius ac nobilioris qualitatis participem, quàm qui immediatè per diſtillationem elicitur, diciturque aqua vitæ dephlegmata. Quod facilè in

ſimplici

ſimplici oliuarum oleo ad oculum ſpectatur. Quippe diſtillatum oleum abſque laterum aut tegularum additamento, quodque oleum philoſophorum dicitur, multum differt ab eius oleitate, quæ elicitur priùs reducto oleo ſimplici, in partes diſſimilares, ſolâ digeſtione & ſalis circulati Paracelſici appoſitione. Siquidem ſal circulatum, idem in pondere, & qualitatibus priſtinis, ab oleo ſegregatur, poſtquam oleum oliuarum in ſui heterogeneitates eſt diſpoſitum. Dulce enim tunc oleum oliuarum ex oleo, prout & ſuauiſſimus vini ſpiritus à vino, hoc pacto ſeparantur, longéque ab aquę vitæ acrimoniâ diſtinctus. In nobis autem, etſi cibus cum potu quadantenus putreſcant (nimirum iſta putredo, eſt modus atq; medium tranſmutandæ rei in rem) attamen in digeſtionibus noſtris per eiuſmodi putrefactionem, actionemq; fermenti lienaris, non educitur ex oleribus, leguminibus, frumentalibus aut pomis, ſpiritus aquæ vitæ. Siquidem naturæ noſtræ intentio, non eſt ſibi procreare aquam vitæ: verùm longè aliud in nobis eſt fermentum, quo res reſoluuntur in chylum. Atque aliud, quo res putreſcunt, atque ſeparantur in aquam vitæ. Hoc namque pluribus mediis fermentum introducitur (illud verò, non niſi ſpecifica cuiusvis ſpeciei proprietate fermentali acquiritur. Etenim dum herbæ in aqua per macerationem longam, fermento ſuo, aut vicario, putrefiunt pro extractione aquæ vitæ, manent caudex, rami, ac folia integra, in figura & duritie, quæ tamen manſa, deglutita, & bene intus confecta, paucis horis in chylum abeunt, primamque herbarum naturam amittunt. Quocirca aliàs adhuc inculcaui, tot nempe eſſe fermenta digeſtiua ſpecifica, tot putrefactionum varietates; & totidem ſtercora vnius panis, quot ſpecies animalium pane alitorum. Imò & adhuc plura ſunt fermenta in corruptionem panis: ſiquidem adhuc pluribus modis tam ſponte, quàm odore locorum, & agentium impreſſionibus, panis putreſcit. Quodque de pane eſt dictum: idem de cibis aliis intelligatur. Scholæ quoque animaduertentes, nil nobis profuturum, quin in ſui radice contineat vitæ præludium, atque ideo voluerunt in cruore, hepatis ſpiritum, naturalem actu, auræ inſtar gliſcere. Putaruntque eſſe vaporem? adeóque & cum halitu confuderunt. Neſciæ, quòd vapor ſit aqua: non autem ſit Gas, ſpiritus Sylueſter, incoagulabilis aura, ætherque. Putarunt itaque, quòd vapor è cruore extra venato exhalans, prout alias è quolibet tepente liquore ſpirat, eſſet ille cruoris ſpiritus, vnde materialiter ſpiritus vitalis deinde fabricaretur. De quibus alibi ex profeſſo. Enimverò quicquid in ſanum ſtomachum deſcendit, ſi conficiatur à Splenis fermento, aceſcit fermentali ac ſpecifica aciditate noſtræ ſpeciei. Ac tandem in cruorem vertitur, prius abinde ſequeſtratis ſuperfluitatibus. Qui cruor poſt metam ſuæ digeſtionis in cor transfertur, & ſanguis fit, qui in Sacris dicitur ſpiritus rubeus, cui anima inhabitat. Aptus enim fit in ſpiritum vitalem transmigrare, eiuſque reſiduum pati vltimam ſolidorum digeſtionem atque tandem abſque illa ſui reſidentia, in auras exhalare. Itaque & eo ipſo oportet eſſe volatilem, & ſpiritus indolem aſſumſiſſe in corde. Porrò iſtud acidum ſtomachi, totum vi fermenti felici conuertitur in ſalem, prout alibi de digeſtionibus. Separaturque actualis ſalſedo, cum vrina & ſudoribus, quia euaſit excremētitia. Cruoris verò ipſa maſſa cùm nequeat in ſpiritum tranſire, niſi fermento vitali cordis. Cruoris inquam in ſanguinem, & ſanguinis in ſpiritum traductio ſubſtantialis, fit tota per totum, ſine vlla reſidentia, & ſeparatione heterogeneorum: eò quòd excrementa priùs inde ſint abducta. Eſtque cordis irrequieta ſubſtantia, continuò circa hoc tranſmutationis munus occupata, vt indeſinenter è cruore ſanguinem arterialem, & ex hoc ſpiritum vitalem efficiat. Vſque adeò non præextitit aliquis ſpiritus naturalis in cruore, vnde velut è materia ex qua, ſpiritus vitalis fiat. Sed ipſe totus cruor, ſi opus fuerit, fit ſanguis arterialis, atque inde ſpiritus vitalis. Differunt ergo cruorificatio in hepate, & ſanguificatio in corde. Nam vnum, eſt chyli in cruorem vera tranſmutatio, & generatio noui entis. Aliud verò eſt cruoris in ſanguinem volatilem, & in auram vitalem extenuatio. Cruor enim fit cum ſui inſpiſſatione, & liquidi excrementi, ſine lotij ſeparatione. Spiritus verò vitalis fit cum inſpiſſati liquatione, & aërea extenuatione, ad quam ſanguis ſcilicet præbet gradum ſine medium. Fateor equidem, ſpiritum vini, rapi, vt ſpiritum, in arterias, tanquam aliquod ſimplex ſymbolizans, atque præuiè diſpoſitum, vt facilè in ſpiritum vitalem tranſcendat: ſed ex hinc Scholæ nil pro ſuo hepatico conficiunt. Cruor ergo ipſe eſto ſpiritus hepaticus coagulatus, & vitalium ſpirituum præexiſtens materia. Qui ſanè ſpiritus, corporis naturam habet, cum potentia vt ſpiritualiſetur. Itaque prout à cordis fermento, cruor fit ſanguis arterialis ac ſpiritus volatilis: ita in arteriis tanquam cordis ſtomacho, deſumtoque fermento cordis, ipſe ſanguis in rempubl. ſpirituum tranſit. Imò & ſecundarij humores, ſiue proxima ſolidorum nutrimenta, fiunt ſenſim volatilia, ne poſt ſe reſiduam reſidentiam relinquant: ſed totali ſui tranſpiratione egreſſum faciant. Cor ergo fabricat ſuo fermento, è cruore ſanguinem, quem eâdem opera aptat extenuatque ſic, vt porrò in arteriis tanquam ſuo ſtomacho, tantundem vitalium ſpirituum è ſanguine fiat alteriali, quantum ſanguinis groſſities, renitenſque ſubſtantia permittit, tantulo ſpatio, quo in arteriis agitatur, fieri. Eſtque vniuoca propemodum actio, dum cruor in ſanguinem, & ſanguis in ſpiritum tranſit. Quia non differunt officinis itemque digeſtionis, extenuationis & ſubtiliationis gradibus. Tantundem namque ſanguinis naſcitur è cruore, tantundemque è ſanguine ſpirituum vitalium eodem cordis fermento conficitur, quantum ſibi cuique opus eſt. Et vires conficiendi valent. Nec ſufficit adhuc nouiſſe, cruorem in ſanguinem arterialem adſcendere; ſanguinem verò partim in ſpiritum vitalem tranſmigrare, partimque abire in ſolidorum nutritionem. E ſpiritu vitali quoque tandem fieri animalem, quique in ſuis neruis vltimatam recipiat determinationem. Ita quidem, vt ſpiritus viſiuus fiat in neruis opticis, inde autem exorbitans, & in linguam delatus, guſtatiui eſſet planè inutilis: prout & ſpiritus animales tractuum authores, metui ſunt impares, & viciſſim. Quin inſuper ſpiritus vitalis medullam nouiſſe oportet. Enimverò ex acido

chylo

chylo partim fit cruor, partimque vrina & ſudor. Salſedo verò illa vrinæ excrementoſa eſt ſpiritus volatilis & ſalſus, qui terræ confermentatus, tandem ſal petræ formatur: quapropter ſpiritus ille ſalſus eſt excrementoſus. Cruor verò per diſtillationem nobis monſtrat etiam ſpiritum ſalinum, planè volatilem, odore nequicquam: vt neque guſtu diſtinguibilem à ſpiritu vrinæ. In eo tamen eſſentialiter diuerſam, quod ſpiritus ſalis cruoris, curet epilepſiam: non autem ſpiritus ſalis lotij. Hinc ſaltem conſtat in cruore eſſe ſpiritum ſalſum, & volatilem At quo modo totus cruor homogenealiter à fermento cordis tranſmutetur, verbis explicari nequit. Eò quòd naturæ ipſę à priori non ſunt demonſtrabiles. Fermentorum namque ſunt eſſentiales operationes, in rerum tranſmutationem: non autem accidentariæ accidentium propagationes, ad diſpoſitiones faciendas duntaxat. Eſt ergo ſpiritus vitalis planè ſalſus; ideò balſamicus & cuſtos à corruptione. Vt quanquam aqua vitæ facilè in ſpiritum vitalem migret: non eſt tamen hic oleoſus, aut combuſtibilis inſtar aquæ vitæ: ſed ſpiritus vini, ſolo fermenti attactu: facile totus in ſpiritum ſalſum mutatur, & indolem inflammabilem extemplò amittit. Prout docui libro de Duelech, quomodo per ſpiritum vrinæ, aqua vitæ vnico inſtanti in offam ſubtilem coaguletur. Quod de ſale ſanguinis volatili, multò euidentiùs fermento cordis effectiuo licet argumentari. Quapropter, qui cordis palpitationem aliquantiſper tolerant, licet affatim tum multumq; vini meracioris hauſerint: attamen non facilè inebriantur. Eò quòd propter vrgentem neceſſitatem, citiſſimè ſpiritus vini in cor, & arterias, ſpirituum penurioſas, attrahatur, ſubitóque in ſpiritum vitalem formetur. Reſtaurat inquam vires, nec tamen inquam vires: nec tamen tum inebriat: eò quòd non amplius peregrinus: ſed facilè domeſticus factus, in cor tractus dein per arterias quoque verſus diſpenſetur. Non arguit enim in aduerſum, quod ſpiritus ſalis petræ, ſit acidus, ac quod proinde vitalis ſpiritus, acidus eſſe debeat. Neque enim ſpiritus, vnde ſal petræ in terra fiebat, acidus tum erat. Eſtque ideo ſpiritus vitalis ſalſus, viciniorque ſpiritui lotij, quàm ſalis petræ, qui propter aduſtionem & extractionem, ſemper noua ſui concreti eſt creatura. Quod ergo per fermentum fellis jactum eſt fundamentum, volatilizando & ſalſum faciendo: hoc deinceps in cordis officina perficitur. Etenim præuiæ digeſtiones, ſunt totidem diſpoſitiones ad vitales functiones & neceſſitates. Membro enim ſemel ſtupefacto, ſi ſenſus redierit, id ſanè cum ſenſibilibus ſtimulis & punctionibus fit, quæ veræ ſalſedinis ſunt indicia. Quod autem totus cruor ſit merus ſal, non aliunde clarius deduci poteſt: quàm quod homogenealiter totus in aſcite, & in vlceribus, in ſalſum ichor mutetur per facillimam degenerationem. Condecens autem fuit ſpiritui vitali qualitas ſalſa, acuta, & materia ſubtilis, ſi conſeruandis membris ſufficere debebat. Rubedo quoque cruoris, flauedinem aſſumit, dum ſanguis fit arterialis, eò quòd rubrum per ſalis acredinem flaueſcit in ſui diſſolutione. Nec tamen ſanguis omnem rubedinem amiſit, ſiquidem pars eius permanere debebat in ſolidorum membrorum nutrimentum. Mortuum eſt quicquid hactenus dixi, ſpiritum vitæ eſſe ſalſam aporrhœam, acutam, & è ſanguine factam per ſua membrorum vitalium fermenta. De vita ergo ſpiritûs dicam. Etenim cùm vitæ muniis fungi debebat, non requirebatur vt eſſet in ſpecie liquoris ſalſi, aut ſanguinis, vel vt illudat ſub imagine ſalſæ exhalationis: at quia viuere primariò, vitamque ſuſcipere debebat, illuminari, ipſi fuit opportunum. Non ſanè lumine vrente, inflammante, aut igneo; ſed lumine ſimplici vitali, de natura formarum animantatorum, vitæ & animæ ſenſitiuæ; & quidem de ſpecie humana. Finge enim ad illius intelligentiam, vermes nitedulas nominatos, lucem noctu in ventre habere, quæ nedum ſplendeat inſtar oculorum felis: ſed & circumcirca tenue lumen effundat. Lux iſta extinguitur cum vita nitedulæ. Par lumen, finge, quod ſpiritum vitalem illuminat, quoad viuit lucet, & propagatur in recenter factum ſpiritum debitè elaboratum. Et quò impurior, minuſque elaboratus fuerit, eò lumen iſtud eſſe tenebroſius. Exſtinguitur autem in nobis lumen iſtud, perſtite ſpiritus materia in peſte, venenis, &c. prout per syncopen & palpitationem lumen extinguitur, & ſpiritus euaneſcit. Sub mortem quoque, oculi membrana, manifeſta luce deſtituitur, planè viſibili. Non eſt tamen par lucis illius eſſentia in nitedulis, quæ in nobis, vt ſolo videlicet gradu à nobis diſcrepent. Sed ſunt tot luminum horum ſpecies, quot vitalium creaturarum. Diuinę idnobis largitatis indicium, quod luminum, quę nobis vnica ſub notione comprehenduntur, tot ſint ſpecies, & vitales differentiæ. Vtpotè quod illæ luces ſint ipſæmet vitæ ac formæ vitalium. Adeò patrem luminum ter glorioſiſſimum ludere abundantia genericorum luminum, non minori prodigalitate, quàm in vultu humano vnico, tot propemodum varietates effinxit, quot homines. Eſt quippe penes ipſum quædam luminum vitalium reſpub. & innumerabilium ciuium cohors: cuius ſimilitudinem quandam in vitalibus animantatis exprimit per vitam, formam, id eſt, per lucem vitalem. Eſt ergo ſpiritus vitalis, ſanguis per vim fermenti & motus cordis reſolutus in auram ſalſam, illuminatam vitaliter. Quod lumen in nobis eſt calidum; In piſce verò friget actualiter ſic, vt nunquam quamdiu viuit ac ſubſiſtit, queat ad caloris potentiam adſpirare. Non eſt igitur calor noſter, humidi primigenij conſumptiuus: vt neque proinde, defectu caloris, piſces, mortem effugiunt hactenus: licèt humidum illorum non efferatur in exhalationem: atque omnium minimè, in mari glaciali. Neque enim Capucinus noſtras, maximâ parte anni, à pedibus in ventrem vſque frigens, nec ſentiens ſe pedes habere, proinde humidi alimentarij non tolerabit quotidie tranſpirationem, aut recuſat alimentorum refectionem, aut capucinus illis partibus mutatus eſt in piſcem: quod alioquin eſſet neceſſarium, ſi calor eſſet fundamentum vitæ primarium, non autem adiacens, & comitans. Abſit neſcire aliam eſſe conſumptionem humidi à calore: aliam verò quæ à fermento extenuante promouetur. Hæc ſiquidem nullam fecem, aut reſiduum aliquod poſt ſe relinquit. Illa verò tophum, vel carbonem. Adeóque prior tendit in inſpiſſationem: poſterior autem in extenuationem. Sin autem in nobis ingens quandoque calor inſurgat, qui membra pruno, & igne perſico

adurat,

adurat, gangrænetque, eſcharam moueat, & ſubinde gliris inſtar carnes erodat. Ita nempe ſunt opera corroſiuorum ſalium, actus degenerationum exlegum à Republ. vitali proſcriptorum. Perinde enim per laxatiua venena totus cruor in putrilaginem reſoluitur. Errores enim alienigenorum ſeminum violentiis adſcribendi, ſub quibus vitale lumen degenerat, non ſecus atque compreſſio fœni, ignem excitat. Porrò ſpiritus vitalis, per aortas arterias, in caput ſcandit. In cerebri meditullio autem eſt vnicus ſinus, qui ſupernè inſpectus, duplex videtur, ſed eleuatâ ſurſum camerâ, vnitatem oſtendit. In hoc autem ſinu, deſinit arteria in vas rugoſum, & alterius texturæ, quàm cætera arteriarum compago. Hac ergo diffluit ſpiritus vitalis, in ſinum cerebri, pro miniſterio Imaginationis, memoriæ, & pediſſequarum facultatum ſpiritualium: quæ omnes pariter fundatæ ſunt in ſpiritu inſito, cerebri incolâ. Hinc autem, ſi ſpiritus influens pergat in oſcula neruorum incipientium à cerebro, vel cerebello, proprietates acquirit ibidem deſtinatis partium functionibus aptas. Hunc alibi dixi à ſpiritu vitali eſſentialiter non differre: ſed in eſſentiæ ſuæ latitudine plurimarum proprietatum eſſe capacem, iuxta Idearum ſibi impreſſarum latitudinem. Qui namque ad linguam defluit, guſtatum efficit, qui tamen in digito non guſtat. Quia particularem organi determinationem induit, abſque naturæ ſuæ tranſmutatione, ne tot eſſent ſpiritus animalis ſubdiuiſiones, quot officiorum pluralitatibus dirempta miniſteria. Interim rem voca, vt lubet.

VITA MVLTIPLEX IN HOMINE.

Ostendi alibi in vtero monarchatum, adeóque & vitam ſingularem: qua ſcilicet poſt mulieris mortem, prolem adhuc enititur. Vidi & mulierem, quæ nunquam caduco corripiebatur, niſi inſtante partus dolore; nec ceſſabat etiam niſi poſt partum. Oſtendi quoque viuere quidem lieniformem quandam carnem inter ſecundinas & acetabula vteri obnatam: eiuſque vitam ſibi propriam, ſic vt non viuat vita matris aut fœtus; ſed quadam promiſcua, non quidem vita ſenſitiua, quanquam vegetetur vi quadam vitali non autem animæ cuiuſdam herbaceæ, aut vegetantis fauore. Tandem quoque venis ſuam à morte hominis adhuc permanere vitam, quâ multos dies ab obitu perſonæ, cruorem in ſe detentum à coagulatione præſeruat, & hactenus vitâ quadam illuſtrat. Quapropter venatum eſſe aliam vitam, qua nedum viuant: ſed & in vita ipſum cruorem conſeruent. Poſtremò & demonſtraui, vitam quandam peculiarem maſculis ineſſe, cum facultatibus ſenſitiua & motiua, per quam ſe tendunt pauido ſpaſmo omnes ad ſenſationem mortis. Vt patet in tetano, rigoribus & conuulſionibus, in quibus tam in viuis, quàm à morte, muſculi mouentur inuitâ voluntate, etiam poſt vitæ extinctionem. Et quanquam hæ vitæ variis ſubiectis diſtinguantur, & munium diuerſitate manifeſtentur, omnes tamen originaliter à ſemine oriuntur, veſanæ ſunt, ſubiectis ſuis implantantur; & vitæ integrali vt partium formæ inſunt totali, Quare nec conſiderandæ ſunt in tractatu de vita longa. Vtpote quæ ſine ſpe fomitis pereunt, ſaltem mox à morte hominis. Memorabiles tamen in morborum alteritatibus & indicatione curatiua.

FLVXVS AD GENERATIONEM.

Generationis noſtræ initia ſomniotenus vidi, & calamo deſcribam quantum verbis poteſt. Imprimis vidi vterum plicis, inimitabili artificio contractum, ſeſeque ſub conceptum pandere, per proprium Blas magneticum: idque adæquatè ad ſeminis extenſionem. Quæ ſcilicet plicarum diductio, vel apertio, cauſat ſuctum, & attractionem ſeminis, ratione vacui. Atque in eo rhombus conceptionis iacet pro ſexu fœmineo. Siquidem continet cauſam immediatam complacentiæ, & attractionis ſeminis in vterum. Neque enim aliàs in congreſſibus, vtut voluptuoſis, fit vlla vnquam plicati vteri expanſio, niſi in ipſo conceptus inſtanti: hinc namque brutorum ferè infallibilis conceptus. Siquidem non eſt vlla vteri diductio voluntaria, vt neque artificiis ſubiecta. Quin potius quodammodò ſuperans naturam oſtentat Deum humanæ generationis Præſidem, continuatæ in poſterum iuxta verbum benedictæ propagationis. Creſcite, & multiplicamini. Eſt quippe Dei digitus, qui hos diducit loculos, ſiue medio organico. Quod in Sacris dicitur: Deus aperuit vterum Sarai. Profectò tota generationis hiſtoria naturam excedere videtur, niſi acquiſitæ propagationis iure & continuata ſui frequentia intra naturam eſſet recepta. Quiſquis ergo prolium expectationem immediatur, non venerem ſalacem, non ſeminis abundantiam, imò nec ſanitatem expectet: ſed omnino atque primario præfatum vteri magnetiſmum. Et ex parte virilis ſexus, ſemen nullo infame contagio. Alioqui namque, vterus ſemen malè imbutum ſemel recipiens, illud reiicit, nec deinceps ſe aperit vt intrò ſugat in vitam iſtius viri ſemen. Sæpè namque in ſecundis nuptiis concipit vterus, qui primo thoro fuit ſterilis. Debet autem idcirco extenſio vteri, ſemini adæquata eſſe ratione vacui vitandi. Deinde, omne alienum eſt generationi hoſtile impedimentum. Tum demum poſtquam virile fœminino ſemini ſociatum eſt in præfato concauo vteri, confeſtim ceſſat illius magnetis ſuctus, clauditurque vteri oſtium prope eius ceruicem, Vterus verò, contentum vndequaque & adæquatè, excluſo omni aëre, ambeneuolo fauore amplectitur, incipitque amborum exactior commiſtio, propter occultam ſyngamiam, vtrimque in ſeminibus explicatam. Mox dein, tametſi conceptum ſemen initio turbidum ſit, atque opacus liquor: attamen biduo abinde, tranſparentis albuminis ſimilitudinem aſſumit. Sexto autem die (neque enim prius) apparuit mihi ſeminum incola Archeus, tanquam vapor nubilus, qui poſt, decimo

tertio

tertio die, hominis figurâ vmbraliter dotatus fuit, cum aliqua clarificatione ſuæ ſpiſſitudinis. Tum enim ſemen decimâ forte ſui parte accreuerat, ſibique primigenio nupſerat liquorem alimentarium. Mirabar interim egoitatis inceptam philautiam, quæ vel in ſeminibus inciperet meditari mox ſui incrementum. Etenim vt tepens lac, ſeſe ſtatim incruſtat pellicula: ita & ſemen mox à triduo ſeſe pelle loricat, quæ tamen ſenſim euadit manifeſtior. In eo tamen vtraque toga differt, quod lac pellem, ſaltem contra aërem obducat: ſemen verò, vndequaque. Quia lacti non obtenditur pellicula à ſpiritu formatore: ſed à calore, ſeparante lactis alteritates. Hinc namque fit, quod è lacte viſcidiores, pinguioreſque & viciniores ſemper partes, ad pellificationem deligantur, per ſeparationem à reliquis: quibuſque abſumptis, ceſſat lactis pellificatio. In lacte igitur in corruptionem tẽdente, fiunt materiæ diſparitates. Quod in ſeminibus ad generationem collectis ac diſpoſitis, non accidit. Porrò quamuis aura ſub hominis figurâ cerneretur: nondum tamen character ſexualis notari à me potuit. (Poſt aliquot dies à viſione incidi in locum Apoſtoli, non erit Græcus aut Hebræus, non mas aut fœmina: ſed vnum omnes in Chriſto.) Circa diem 17. vidi, quod hæc aura figurata ſeſe demergeret, atque planè deſponſaret intra albumen, ac quaſi dormiret toto triduo, & horis circiter 12. eratque in ſemine rurſus quoddam chaos opacum. Quo interuallo ſibi ſecundinam viſibilem obduxit: atque duritiem membranæ, quam in materia non reperiebat, ſibi fecerat, per vim formatiuam & transmutatiuam. Aura nimirum hæc formatrix, dũ ſculpit corpus, nõ vtitur ſeparatione, nec ideo opus habet materiæ diuerſitate, quâ ſibi in typo propoſitas organorum alteritates fabricet. Quo triduo exacto, tum prius apparuit ſpiritus ille formator, ſexuum ſignaturâ inſignitus, non tamen amplius per totam ſeminis molem obambulans indiſtinctè: ſed quadam ſub confuſione, illi triduo propria, tota iſthæc aura, ſingulis in partibus) licet nondum apparentibus) coaluerat. Neque enim tam adhuc alter erat vagus & fluctuans in iſta maſſa. Sed vnicus inſitus, ſibi per partium rudimenta, continuus, totam generationis repartitionem abſoluebat: Fuitque ſuus iſte labor, indefeſſus, ſine labore tamen atque tædio. Et quanquam in opera non laſſaretur, vicarium tamen ſibi adſciuit. Etenim magis magiſque partium diſtinctio explicatur, & totius fit accretio, ex materno & puriori ſanguine, ſibique format humidum radicale, ſolidarum partium conſtitutiuum: quapropter & à materni ſanguinis ſpiritu vitali, ſibi incrementum, atque fomentum haurit, quod nimirum ſibi mox aſſimilat vnione perfectiſſima. Alitur nempe, & creſcit ſpiritus in ſeminis adumbratione, non ſecus atque ipſa embryonis corporea moles. Influens tamen ſpiritus, non mihi viſus ante diem 32. à conceptu. Tenuis quidem tum adhuc, & ſanguine materno deſumptus, in vicinam ſpeciem traductus. Hic verò circa 41. diem lucem aliqualem ſiue ſplendorem vitalem adeptus erat, ſimul & ſtaturam humanam: ſed conglobatam expreſſit. Deformem tamen, ob capitis diſproportionatam magnitudinem. Quæ lux erat tanquam fulgor, è flamma, quam aqua vitæ ardendo exhibet. Ac non multò poſt aliquot momenta, ſubitò, hæc lux ſeipſa eſt facta lucidior. Senſitiua anima, quâquam in brutis ſpeciem faciat, ideóque per ſe ſubſiſtat: In homine tamen, non ſpeciem: ſed luminis tantam ſubordinatam alteritatem, ſiue gradum ad mentem, continet. Idcò vix ſubſiſtentem abſque mente. Ac licet in homine ſit vita ſenſitiua, ac non eſt ens ſpecificum à creatione: ſed ſeminale, per libidinem Protoplaſti occaſionatum, cuius character à mente totus coërcetur. Vita ergo ſenſitiua ſub ſplendore cœruleo & obſcuro, informat ſtatim ſpiritum ſeminis: informaturque à mente, & luce clariore. Intercedunt tamen 4.5.6. & aut 7. puncta funis pedalis. Quia ſemina diſtant diſpoſitionum perfectione: diſtantque ideò ſeminum formatores ſpiritûs perfectione, & agendi alacritate. Hinc namque quod vni conceptui vna ſit quadragenaria, id alteri ſecunda obuenit, vel tertia, nec tamen propterea empſychoſes tardiores vel ſegniores, imperfectiores velocibus, non ſecus atque præcocia ingenia, ſunt non rarò tardioribus poſtponenda. Tota ſaltem generationis noſtræ ſeries ſpirat auguſtum aliquid. Etenim quãtumuis opifex formatur Archeus humanam in ſe figuram contineat, & corpus ad ſui ſimilitudinem figuret, non eſt tamen fabrica humana, ab initio, in ſtatura erecta, vt neque confuſè globata, ſed curuata, quomodo caret fœtus in vtero. Falſum eſt ergo, quod natura vbique ſit circularis. Quippe quæ vbique ſuis, voluit ſatisdare finibus, qui ab Opifice glorioſo naturæ, & non à natura induntur. Neque enim alioquin à generante, recuruata reflexio, inditur ſpiritui ſeminali erecto: ſed procedit à digito eius, qui à fine vſq; in finem diſponit omnia ſuauiter. Confeſtim itaq; concepto ſemine, vterus clauſit oſtium infernũ, ne quid irruat peregrini, quod conceptum conturbet. Denique, vaſa vterina imperio ſubiecta, ſupernè etiam, velut addito oſtiario, clauduntur: quia tum noua oritur in vtero reſpubl. noua futuri fœtus œconomia: ideóque & in confinibus vaſis ſingularis culina erigitur. Vſque adeò vt embryo, non è cruore hepatis: ſed puro putoque ſanguine arteriali, dudum alatur, & creſcat. Mox verò dein, atque hæc coquina, pro embryone (qui victurus eſt proprio orbe) eſt inſtructa, vterus cruorem præparat, quem embryoni propinet, euertiturque proinde, quicquid minus vtile occurit. Adeo vt toto illo motu, plerumque mater ſe malè habeat. Siquidem cum non ampliùs per emũctorium vteri expurgari poſſint ſordes, quæq; nec partus maturitatẽ, queant exſpectare: ſordes, in bonas retro eunt, conditionem excrementi nanciſcuntur, & foras, per vomitum, aliaſque ſentinas extruduntur. Id quod in brutis non æquè fit, cùm menſtruo careant, & importunũ congreſſum non admittũt. Deniq; cõceptus hominum, nõ ex prima Creatoris intentione erat, per modum, quo in peccatis concipimur. Tandem etiam, quia pro brutis, non æquè purus in alimentum ſanguis requireretur. Sola itaque prægnans mulier, dira, multarum pœnarum piatione vnius congreſſus pruritum, præ brutis pendet. Embryo ergo, ſanguine arteriali, in culinis vtero vicinis præparato, primum alitur, donec poſt primam quadragenariam, viuente potitus animâ, ſui ſit iuris. Culina verò præparatoria, in carne lieniformi, qua vtero adhæret ſecundina, exercetur. Tarda

deò & ſæpè irrita ſunt fœtui auxilia, & ore tenus matri exhibita: eò quod ante introitum ad embryonem, recoquantur ſingula. Iterumque in ipſo fœtu, antequam eumdem augeant. Infans autem editus, antequam duriores cibos ſit ferendo, blandioribus aſſueſcit. Ita namque dudum paſcitur ſanguine arteriali, qui nulla poſt ſe ſtercora deponit. Nam quæ nato infantulo, mox primo vagitu excidunt, ſunt cruoris iecorarij reliquiæ, qui non niſi plerumque poſt tertiam quadragenariam, primum in præfatas culinas admittitur. Suntque hæc nimirum excrementa, quæ partus neceſſitatem maturant, & ſolicitant. Enimverò inſitus ſemel ſemini ſpiritus, in ſemina demerſus, ſtatim corporis neceſſitates, ſi non prænoſcat, ſaltem addiſcit, & dein conſanguineum ſibi ſpiritum, quadam cognationis ſymphonia in alimoniam trahit. Vterus tandem, fœtus maturitatem ſentiens, ſeſe corrugando contrahit, quod eniti prolem veteres dixerunt. Sæpè etenim abortum detinui comminatum atque inceptum: quandoque verò non potui. Detinuiſſe verò me agnoui, quoties abortus cauſaretur ex ſymptomatica thymoſi ſine præmatura expulſiua, aberrante ſcilicet vtero. Remediumque operabatur cohibendo, ſopiendo, ſedando, & placando præfatos vteri furores. Sed abortum præcauere non potui, quoties caſus matrix ex alto, multaque perturbatio terroris, mœroris, iræ &c. inordinatorum. Itemque ſi fœtus monſtroſitatem inſiggnem haberet, quæ non ſegne ad expulſionem calcar addit. Vel ſi fœtus moriatur, aut inſigni debilitate tabeſcat, aut deficiat. Itemque ſi mater perculſa validè, antequam propria viueret quadra, ad ſe retraxit ſpiritum arterialem. Qui ſi abinde mox redierit, tamen eundem velut ſyncopizatum inuenit, cui ita tenellæ, vix vita reconnectitur, Hoc pacto ſemiuitalis conceptus ſubinde molam, aut fatuum germen abortire aſſolet. At id vix paterni ſeminis defectu euenit: eò quod ſemen ſterile aut fatuum, vel non attrahatur, adeóque nec concipitur. Vel ſi attrahitur, iterum mox ſtultâ vteri libidine excidit, irritaque conceptum. Degenerat autem ſemen in molam, propter externas incidentias, ſemini ſuperuenientes: quibus Hippocrates ait ſemina abduci, quo nolunt. Mola ergo fit, dum ſpiritus in corpus ſeminis demergitur, ſpoliaturque figurâ humanâ, retinens tamen vegetationem priſtinam. Demerſio itaque ſola poteſt figuram è ſpiritu formatore præcipere, ſi nimis dudum ſopitus intus ſoporatur. Viſio autem ſomnialis quanquam vix ſemiquadrantem horæ expleret, omnes tamen generationes ſucceſſiuas periodos, ſimul velut in ſpeculo rei repræſentabat. Momenta nimirum, fluxus, motus, aſpectus, alteritates, ſimulque errores in vnitatem collecta ſtabant. Expergefactus autem, eheu quantum ingemui ſimilitudinem noſtræ propagationis modernæ, cum brutali! Adeóque non immeritò Adam planxit per ſeculum mortem Abel. Exoſam tantiſper dolens brutalem generationem, totoque illo ſeculo vxorem non cognouit. Perpendens, quod natura in ſui radice iam deturpata, ærumnas originales, & neceſſariò durabiles paſſura eſſet.

LVNARE TRIBVTVM.

CVM ſola mulier inter animalia (dempta fortè ſimiâ) patiatur menſtruum, videaturque ob hoc ſideris lunaris operationes experiri: garriant autem Scholæ plurima de menſtruo, tanquam fœtus ordinario alimento: oportuit ſanè illarum iactantias, in tractatu de vita longa detegere. Imprimis namque luna, non accumulat vel expellit hunc cruorem: licet vteri purgatio coincidat cum curſu lunæ. Nam iſtud coincidere vtrique termino eſt per accidens. Etenim alioqui ſi iſta muliebris purgatio, à Luna ipſa eſſet, omnes feminæ vtique eodem die, ſaltem quæ in eodem habitarent climate, eſſent menſtruæ. Vel ſaltem iuuenculæ omnes cum nouilunio idem pariter paterentur. Quod falſum eſt. Etenim ſi aliquot naues prætoriam aut tribunitiam vnam ſequantur, obſcura nocte laternam pro fanali habentem: laterna quidem ſignum duntaxat ſequelæ præbet: ſed ventus, clauus, clauique rectores, erunt cauſa immediata efficiens inſecutionis. Sic luna inſtar facis ſeptimanis quatuor & horis ſex abſoluit penſum circuli: ſic etiam mulier ob rationes mox addendas, Mulier enim conceptam genituram, de ſuo augere atque alere debebat, in iuſtam fœtûs proceritatem, editumque infantem ſuo cruore in lac verſo paſcere: ergo neceſſe habuit copioſiore cruore, ideóque, dum in eiuſmodi fines non abſorberetur, ſuperfluus quoque fieret, & per conſequens excerni. Imò quanquam mulier multo minus edat, bibatque, quàm vir: pluri tamen cruore ſcatet. Id eſt, officina cruoris plus ſanguinis efficit in muliere, quàm in viris, etiam è parciori edulio atque potu. Vnde neceſſariò demum conſequitur, Plus in muliere in alimentum vtile verti: & plus in viro in excrementa mutari. At vt conſtet, quis qualiſuè ſit cruor ille ſuperfluus, ſciant omnes. Quod cruor humanus renouari debeat dierum ſpatio, quo Luna per zodiacum ſingulos metitur curſus. Iſtud nempe eſt ſpatium, quo cruor ſuo cuſtoditur balſamo, & diutius reſeruatus, corrumpitur. Siquidem qui cruore abundat, neceſſe eſt, vt in vitæ familiam eundem alendo abſumat, vel in pinguedinem, phlegmata laticis, ſcoriaſue alias, ſudorem vel excrementa morboſa tranſmutet. Mulier enim poros habet exiguos, carnoſa membrana, ſubter epidermida, ipſi multo adipe diues eſt, neque ideo poteſt in alimoniam conſumere, quantum ſuperabundantis in ſe cruoris indies conficit. Nacta ergo meta curſus cruoris, effetus fit omnis ſuperfluus, quem proinde eiicere ſatagit natura, eumque ad venas vteri tanquam deſtinata emunctoria ſequeſtrat. Ad loca quippe illa propria, nec item aliena, cruor recedit, eò quòd ob fines iam narratos menſtruum, ſolius ſit muliebris cruoris ſuperfluitas. Fitque oneroſus ipſo titulo, quo ſuperfluus: eóque adhuc magis, quod tum exuat ſpiritum vitalem. Non ſecus atque vina quædam, exacto anno, vappa fiunt. His igitur finibus & modis, cruor fit excrementum, dein virus, vireſque in peius acquirit eundo. Tandem autem recentis cadaueris proprietates horridas aſſumit.

aſſumit. Propterea nempe menſtruum primorum dierum, magis eſt infectum, quàm quòd ſubſecutiuis diebus effluit. Nam tametſi expulſio menſtrui, ſit venarum proprium munus: attamen eiuſdem collectio, prout, & renouatio, ac ſequeſtratio, pertinent ad monarchalem vteri Archeum. Ideo nempe exoſum maximè, celeriùs foras eiicitur, quo prius à bono cruore ſecreuerit, & hactenus diutius circa vteri venas detentus, atque ob id virulentior magis. Denique etſi hoc virus ſpecie cruoris ludat, depoſito vitalis balſami fauore tamen per gradus, ad liquaminis cadauerosi malignitatem adſcēdens, aſſumit veneni indolem, & à priſtinis cruoris natura & proprietatibus degenerauit. Quod probat mechanica. Siquidem linteum menſtruo tinctum, ſi demergatur in aquam bullientem, maculam contrahit in poſterum indelebilem: quæque tertia ſaltem elotione, excidit è linteo foraminato, non ſecus ac ſi ſpiritu ſulfuris acido corroſum foret. Id quod cruori humano aliàs eſt exoticum, ſiue per nares, vulnera, hæmorrhoïdes vel dyſenteriam profluxerit, vel demum ſi liuidioris grumi inſtar ab vlceribus exciderit. Vnde quoq; conſtat, menſtruum habere proprietatem aluminoſam tinctoriam, ac præterea cadaueroſum virus acutum, eroſioni aptum. Quatenus autem ſemel ſigillo vitalis Archei potiebatur, quo dein priuatum, vim fermentalem, potenti contagió plenam, hoſtileſque acerbitates nanciſcitur. Cruor enim iſte, diuerſis malitiæ gradibus, varia intus miſeræ mulieri pathemata concitat. Nam vbi ſemel ad venarum vteri hoſpitia, à cætero cruore ſequeſtratus, malignitatis præfatam acrimoniam ſuſcepit, atque inde retrogrado reuulſionis motu (qui fit vel per largas venæ ſectiones, vel vteri ſymptomaticas excandeſcentias profluuiorum concitatrices) intra venæ cauæ caudices reſorbetur: ſyncopes, palpitationes, conuulſiones, & non raro ſtrangulationes horribiles efficit. At ſi cruor menſtruus, nondum ad vteri venas deductus, aut planè à reliquo ſecretus, adeóque nec dum vltimam perniciem habuerit: Inordinatione quapiam detinetur, variaq; ſymtomata paſſim conſpicua excitat. Ex præfatis igitur liquet, prægnantes, nutrices, infirmas, exſangues, emaciatas, impuberes, & Rotulas, carere menſtruis, quia & ſuperfluis. Falſum quoque eſt, Omnem cruorem menſtruum, abſque diſtinctione eſſe venenoſum, vel innocuum. Itemque, quod in utero nutrimur, grandeſcimus ex menſtruo. Siquidem cruor muliebris non antè conditionem habet menſtrui, quam dum nutritioni ineptus, vita effetus, vinctuſque ducitur ad cloacam. Neque enim qui vinum potat, bibit acetum, licet hoc ex illo fiat. Vt neque excrementis veſcitur, qui cibos edit. Imò quod amplius eſt. Cruor qui in vel mox à partu excernitur, non eſt menſtruus, defectu conditionis, eò quod non ſit à præcedenti Lunæ curſu ſuperfluus. Dein etiam, quia non coaceruatus, carnoſus, non aluminoſus, non tingens lintea, nec à toto ſegregatus, nec ad loca Vteri proſcriptus in expulſionem. Ille enim, qui copioſus ſub & poſt partum excernitur, quoque retento, mox dein febris delira interitum minatur, cruor quidem eſt; non tamen matris menſtruum: relictus enim eſt à fœtu, qui cum ab empſychoſi proprio victitaret orbe, culinam habuit extra ſe, in vaſis vteri. Quapropter aliam ſibi adſcivit proprietatem, quam matris, & quàm menſtrui. Hoſpes enim ille, cruoris menſtrui quidem habet ſpeciem: alienæ tamen familiæ adoptiuus, & matri factus exoticus, ſeriò eſt expellendus, non aliàs ſanè quàm ipſæmet ſecundinæ. Omiſſus verò atque derelictus, corrumpitur, & mortem infert. Cæterum cùm in prægnante nullum prorſus ſit menſtruum, per conſequens nec fœtus ille alitur: ſed puro ſanguine matris, puroque cruore dein, prius adhuc ſuis culinis depurato: falluntur ergo Scholæ, docentes exanthemata, morbillos, ſeu variolos, vnicuique propemodùm mortalium deberi, propter tributum alimenti menſtrui. Etenim obſeruabant, raro aliquem bis feriri iſto morbo, rariuſque fortè ab illo excuſari: quapropter communem indagantes cauſam, effectum, vnde fœtus nutriretur initio, in menſtruum retulere. Aſt in omnibus citra rerum cognitionem, ſibi mutuò ſubſcripſere, in fabulas & conjecturas lapſæ ſunt. Imprimis namque non conſiderarunt, impoſſibile fere iſto morbo immunem fieri quempiam, ſi pariter menſtruo nutriantur indifferenter omnes. Deinde quod certo, vno, ac ſtatuto velut criſeos termino affligerentur. Fateor quidem, variolos è veneno ſcaturire, viruſque ſecum ducere, ſuo fermento cruorem inficere, alioſque adſtantes (præcipuè verò pueros) contaminare, quodque venenorum interna eſſentia, non ſit demonſtrabilis à priori: adeóque per effectus, proprietatem veneni metiamur. Prout à fructibus arborem. 1. ergo venenum variolorum eſſe duntaxat humanæ ſpeciei proprium. 2. Naturam facilè pronam, ad fabricandum illud. 3. accendi autem circa ſtomachum, adeóque in centero corporis. 4. Partes ſemel hoc veneno obſeſſas, illud à ſe repellere ociſſimè verſus ſuperficiem. 5. Officinas illius veneni, poſtquam ſemel eius tyrannidem ſenſerunt, hoſtili deinde auerſione & horrore edoctas; magna præcautione illius generationem vel ab ipſo initio præpedire, ne, vti prius, incautè in illud incidant. Ergo venenum fit in homine, non autem illi connatum ex menſtruo. Quale autem iſtud ſit, deſcribi nomine nequit, quia proprium nomen extra effectus noc habet. Sufficit hoc loco, non poſſe menſtruum in cauſam trahi, ob antedicta. Igitur primum menſtruum peccat in materia, propter ſolam abundantiam. Dein gradum ſubit. Vt primus ſit, quo cruor ille, à præcedenti lunæ curſu, eſt ſuperfluus. Alter verò ſimulatque ſeparatur à reliquo. Tertius autem, dum circa vteri vaſa deputatus reſedit. Quartus, qui aliquantiſper ibidem hæſerit, & vitam mortis intrauerit. Vltimus tandem, dum jam cadauer, & in auras elapſus eſt. Peccatur ergo à Scholis, per venæ ſectiones, dum virgine ex parte menſtrui, palpitationem ſentientes, ſuccurrere ſatagunt, ſine diſtinctione. Nam quanquam menſtruum primi gradus, per phlebotomiam reuulſam, palpitationes ſedet: In tertiò tamen menſtrui gradu, exitiale remedium prædixi archiatris noſtris. Eò quòd inanitis brachij aut poplitum venis, retrò tractum menſtruum à viciniis vteri, in venas obſeruauerim. Siquidem, quæ non manent inanitæ, ſed communione continuitatis replentur iterum: ſicque poſt ingentes palpitationes, pulſuumque intermiſſorum pauſas: vel poſt ſubſequentes laterum dolores acutiſſimos ex vtero (propter nimirum

virus aluminoſum tertij gradus) virgines repente extinctas propter phlebotomiam me inuito inſtitutam. In primo quidem gradu, demitur abundantia cruoris. At minus malum, licet pars effœti cruoris ſuperſtes relinquatur.

Malim equidem naturam in ſequeſtratione & expulſione iuuare: quam indiſtinctum cruorem hauriendo, naturam debilitâſſe. Iſtud aduc notabile: quòd licet morbos, per digeſtionum claſſes diſtinxerim: Menſtrui tamen mentionem vix fecerim. Eò quòd menſtruum nec digeratur, neque digeſtionis ſit recrementum, adeóque alterius eſt conditionis. Nam primò peccat abundantia bona, dein ſuperfluitate oneroſa; mox priuatur vita, & virtus euadit.

Porcos tamen ſanat in lepram vergentes: Prout & confeſtim equos, ex potu intempeſtiuo contractos, ſi tantillum menſtrui potitent. Itemque menſtruum alterius mulieris virulentum atque verum, paucis guttis exhibitum, confeſtim ſtrangulauit mulierem profluuio laborantem.

Cruor autem qui tandem in profluuiis copioſus excernitur, paucis guttis potus, profluuia ſiſtit. Porrò quod ſola mulier (demptâ forte ſimiâ) menſtrua patiatur: ac licet menſtrua ſolam accuſent abundantiam. Vacca tamen vbere arefacto, non patiatur menſtruum, aliàs plurimo diffluat lacte: denotat, quòd cruoris abundantia ſit quidem cauſa materialis: at non proinde finalis, quamque ideo inter naturales non redegi: eò quòd ſolus Omnipotens omnes omnium fines cauſales intra ſe claudat, qui cuncta ſuauiter diſponit pro inſcrutabili iudiciorum ſuorum abyſſo.

At ſi lubeat cauſam huius inquirere, certum eſt, Euam poſt eſum vetiti pomi, prurigini libidinis ſe ſubnoxiam feciſſe, virum in congreſſus excitaſſe & admiſiſſe: hincque conceptam naturam humanam corruptam, atque degenerem deinceps perſeuerantem. Cuius corruptionis ergo, poſteri incomparabili puritate orbi ſunt. Vnde conjecturæ locus: quod Eua per membrum, quo multis ærumnis ſubnoxia euaſit, teſtari apud poſteros, lapſus ſui ſucceſſiuam culpam, & cruentam deturpationem in natura. Etenim pars qua imago Dei, ex ſancto ſpiritu concipi debebat, cloaca ſordium euaſit, teſtaturque abuſum, & culpam peccati indelebilis: ideóque & tolerat. Quia in dolore paries filios brutorum inſtar, quia deinceps brutorum more concipies. Sic namque iſta maledictio introiuit in naturam & permanebit. Atque eadem lege etiam menſtrui neceſſitas. Ante peccatum enim clauſo vtero egreſſus fœtus, dolorem non cauſaſſet. Quocirca ex præmiſſis argumentari licet. Incomparabilem Dei Genitricem virginem, Arcam federis, corruptionem nullam in ſe vnquam admiſiſſe, & per conſequens nunquam menſtruo obnoxiam, vt neque muliebres incommoditates paſſam. Quippe quæ meritò lunam, lunæque proprietates, diuino nutu pedibus ſubſtratam habet. Cui poſt Deum, honor & laus.

VITA.

SI de vita longa tandem mihi philoſophandum, intuendum primò, quid vita; dein, quæ vita hominis, quæ immortalis & Adamica, quæ deinceps ſenſitiua & breuis, quæ morboſa, quæ ſana, quæ mundi vita, & quæ vita æterna. Quorſum ex meis præmiſſis repetere conuenit aliquot documenta. Imprimis ergo vita eſt lumen & initium formale, quo res agit, quod agere iuſſa eſt.

Hoc autem lumen à Creatore rebus infuſum datur vnico inſtanti, prout à ſilice ignis excutitur, ſub formæ identitate ac vnitate clauditur, perque genera & ſpecies eſt diſtinctum. Non eſt autem lumen igneum, combuſtiuum, humidi radicalis conſumptiuum. Tam in piſce eſt vitale, quàm in leone; táque in papauere, quàm pipere. Nec enim in nobis calor defecit, ob humidi radicalis conſumptionem: nec viciſſim humidum deficit, caloris defectu: ſed ſola dumtaxat poteſtatum vitalium, adeóque & luminis diminutione, & extinctione. Ignis, lumen, vita, formæ, magnale, locus, &c. ſunt creaturæ neutræ, non ſubſtátiæ, vt neque accidentium catalogo comprehenſæ. Nec formam ideo in vitalibus à vita diſtinguo, excepta vtrobique mente humana.

Quædam ſcilicet vita muta eſt, & vix apparet qualis occurrit in mineralibus; quæ tamen viuere ac defungi ſe, per ſuas declarant notas, & virium vitalium inſignia. Altera deinde paulò eſt explicatior. Qualis in rerum ſeminibus, ad periodum ſuæ ſpeciei tendentibus. Tertia demum viſitur in plantis, ſeipſas augêtibus, & ſucceſſiua multiplicatione prolificantibus. Quarta denique per motum, ſenſum, arbitralemque electionem manifeſta in brutis, cum aliquali imaginationis diſcurſu.

Poſtrema tandem, in mente immortalique ſubſtantia nunc obſcuratur, & per animam ſenſitiuam ſui vicariam, quadantenus explicatur. Non eſt igitur vita balſamus, non mumia, non denique ſpiritus ſanguinis, licet hic ſit corporis conſeruator. Eò quod vita non ſit materia, imò nec ſubſtantia: ſed ipſiſſima, rei forma.

Porrò de vita hominum immortali dicturus, textum ſequar. Enimverò quia infracti præcepit pœna, mors erat: Mors enim non ex Deo, ſed ex conditione legis aduenit. Mortem inquam non fecit Omnipotens, vt neque medicamentum exterminij in terra. Idque duntaxat reſpectu hominum eſt intelligendum. Neque enim vniuerſi tota natura & conditio, ob peccatum Adæ conſpurcari debuit: adeò vt bruta, noſtri generis præuaricatione ſint morti facta obnoxia. Siquidem vel ante peccatum bruta mori debebant, quorum nempe quædam, aliis in eſcam & pabulum ſubſtituerat rerum Dominus. Naturaliter enim mori debebant. Cuncta quorum ſaltem annihilabilis vita atque forma vnum quid erant. Perire ſcilicet formas illas fuit neceſſe, quæcunque corporali ſeminum connubio, primas ſui antecedentes, & ſubſequentes diſpoſitiones nanciſcuntur. Mors ergo brutorum, digna non fuit vocabulo mortis, quæ extinctionem & anihilationem luminis, non autem eiuſdem ſeparationem cum ſeparati conſeruatione includebat. Complacuit itaque ſibi immenſus, quòd hominem conderet in proximum diuinæ maieſtatis ſimulacrum viuens, nec morti obnoxium. Ideò nec mortem feciſſe dicitur. Creditum itaque Adamum ante tranſgreſſionem, fuiſſe immortalem, ex creatoris bonitate: ergo cognoui. Adamum quidem fuiſſe immortalem

talem, ante legis præuaricationem : attamen illi non fuiſſe naturalem ex radice vitæ : ſed arboris vitæ ergò. Fruſtranea namque alioquin huius arboris plantatio in Paradiſo, ſi ætatum alteritates, & calamitates, homo pati non potuiſſet. Fuit ergo arbor creata. In renouationis, reiuueneſcentiæ, imò in præcautionis ſenij poteſtates atque neceſſitates. Nam etſi corpus ex creatione non eſſet vulnerabile, nec morbis obnoxium : attamen paulatim ætatum viciſſitudines ſenſiſſet, niſi ex arbore vitæ continuatus vigor fuiſſet. Neque enim credibile rerum Dominum, mundi Saluatorem deterioris conſtitutionis fuiſſe Protoplaſto. Quod autem mundi Redemptor ſit mortuus, ætatumque calamitates ita ſenſerit, vt 32. anno, cenſus ſit quinquagenarius. Id non ex ſui natura, neque ex radice vitæ ſuæ contigit: Mors namque, vt annorum caries, nil iuris in ipſum habebat: Sed ex infinita ſua bonitate, qua ſe vadem conſtituerat pro peccatis noſtris, voluit ærumnis, adeóque & morti ſe ſubiicere in glorioſiſſima ſui natiuitate, in qua formam ſerui aſſumpſit Dominus. Quantum verò receſſerit ab humanæ naturæ ſuæ priſtina, ac genuina illi dignitate, qua in vtero erat conceptus: ipſus oſtẽdit. Quippe qui clauſo virginis vtero, ſpretiſque demenſionum repagulis, in mundum prodiit, ſtatim ſe deſtinatæ mortis conditioni ſubſtrauit, ſenſitque lubens, omnem ſeruilis naturæ neceſſitatem. Vterque nimirum Adam, initio ſui fuit immortalis. Prior enim ex ligno vitæ conſeruari debebat. Alter verò arborem vitæ prorſus in ſe continebat. Vterque nimirum elegit mori, præ viuere poſſe. Prior enim ex vitio: alter verò ex charitate. Arbor vitæ itaque, & loci Eden ſalubritas, Adamum in priſtino vigore, à morte vẽdicaſſent: donec exacto annorum numero, felix ad patriam gloriæ, abſque morte tranſlatus abiiſſet. Inſuper de fide eſt, Adamum de arbore vitæ nunquam deguſtaſſe: & ne de illa ederet, fuiſſe eiectum è paradiſo, qui mortẽ jam oppetere debebat. Imò tam perfectæ erat cõſtitutionis, jam horto voluptatis proſcriptus, quòd ad aliquot mille annos vixiſſet (qui immediatè à manu Omnipotentis plaſmatus citra naturæ commercium) atque longè ætatem Mathuſalem ſuperaſſet, ſuæ naturæ ſponte, niſi vnius continuato ſeculi luctu, ac mœrore, filum longiſſimæ vitæ ſibi præſcidiſſet. Non eſt igitur deploranda mors Adæ (vt alioqui ſibi malè perſuaſit Paracelſus) eò quòd vitalis ſpiritus, atque ſcientia vitæ longæ vnà ſimul cum eo corruiſſent. Contradicunt nempe, vita longa potiri ex ſcientia: itemque ex plaſmatione manuum Dei, arboriſque vitæ ſuffragio eſſe immortalem, etiam à peccato, retinuiſſe donum vitæ longæ ob perfectiſſimam ac nobiliſſimam vitæ atque corporis conſtitutionem. Vnde tandem ſpiritus floridæ & exuberantis vitæ, in poſteros tranſlatus, declinante ſenſim vigore, per generationum traditionem, vitæ atque morborum iniurias, perque annorum cariem, cooperante maledicto, ſeſe manifeſtauit vt magni oportet: quæ ſemel viſcera mortalium ingreſſa, mox eorumdem poſſeſſionem cepit. Etenim quorum vita, prius per arborem erat citra interitum, mox quoque citra illam, breui conſcripta termino languit, augmentum, ſtatum, declinationem & occaſum, aliarum rerum more, ſubiuit. Sic nempe mors, ſuadente diabolo, in ſuum imperium ſtabiliuit. Venena enim ſub arbore vitæ innocua, dein in medicamentum exterminij ſuffulta ſunt. Opinor enim, Adamo occultatas fuiſſe arboris vitæ conditiones, ac præſentiam. Alioquin ad hanc citiùs, quàm ad arborem ſcientiæ boni & mali, extendiſſet manum.

Et licet arbor vitæ, quam nuper detexit Creatoris munificentia, præparari queat ita, vt ad prima noſtri conſtitutiua pergat, cum facultatum veteraſcentium refocillatione; non tamen illam intelligo, quę Paradiſo voluptatis implantata legitur, ad quam mortalium nemo manum extendet vnquam. Sed noſtra eſt vmbratilis, & vicaria alterius. Quæ ſcilicet nil habet eximium & auguſtum, niſi ſub retentione proprietatum per artem reducta ſit in ſuccum eiuſmodi, qui poſſit ſe commiſcere ſolidis per minima. Nec quidem noſtra (de qua primus ago) impaſſibilitatem, morborum indolentiam, mortiſque incapacitatem, vt altera, continet. Quinimo etiamſi arbor vitæ è Paradiſo hodie nobis adeſſet, non tamen immortalitatem cauſaret. Quia mutata eſt recipientis conditio. Factus eſt nimirum homo alterius generationis, corruptæ naturæ, & longæ alterius vitæ ſyndeſmo conſtructus. In quo non ampliùs mens immortalis immediatè omnes vitæ actiones in ſe ſuſtulit: ſed ſucceſſit caduca anima ſenſitiua, obiens vicariatum mentis, vitæque neceſſitatibus prouidens: ipſamet, inſtar flammæ, in horas labilis, & extinguibilis.

VITA BREVIS.

AVRA formatrix, in ſemine, ſenſim ad ſui maturitatem adſcendens, tandem lumen ſuæ ſpeciei concepit ſiue formam eſſentialem, quæ à Patre luminum immediatè fit, & eſt proprij nominis vita. Quot enim ſpeciebus res differunt, quæ tenebris obuoluuntur: totidem quoque ſub luminis ſpeciebus formas eſſe oportet.

Si enim propter formam res eſt id, quod eſt, in alteritate ab aliis quibuſcunque.

Forma autem viuentium (exceptâ mente) & vita ſunt ſynonyma: neceſſe eſt totidem vitas eſſe, quot vitales formas.

Lumen ergo vitæ, per ſe vbique ſimplex eſt, & ſpecificum: non autem igneum: quia vitale, formale, & eſſentiale. Quod autem lumen vitæ calidum vel frigidum ſit, denotat vitam, non niſi accidentaliter calori, aut frigori nupſiſſe. Sic vt calor, vel frigus è vita: non autem vita à calore vel frigore proueniat. Vita ergo aliter intelligi nequit, quàm ſub luminis conceptu. Neutrumque magis à priori eſt demonſtrabile, quàm ipſæ rerum formæ, & quicquid immediatè profluit è ſinu Omnipotentis.

Lumen ergo vitale per ſpecies, proprio caret nomine.

Poſſumus quidem facere lumen igneum, nobis ad magnas neceſſitates datum: ſed non eſt artificis, producere de ſe, vel immediatè lumen vitale.

Quod Chymici aiunt. Artifex nequit introducere formam ſubſtantialem. Generans quidem patrans, atque auræ vitalis productor eſt, in

quantum ad ſibi ſimile, materiam contribuit, eiuſque diſpoſitiones in ordine ad vitam: nullatenus autem vitam, ſiue vltimatam entelechiam producere poteſt. In morbis etiam quandoque lumen vitæ ad gradum ignis aſcendit: Quia comminata diſtinctione Archeus excutit lumen igneum: non quod ille hoc, vt generans ſui ſimile, producat: ſed per furorem Archeus fœnum malidum comprimit, & accenditur: quod ſiccum non item fit. Alio quoque modo ligna confrictione, & ferrum attritu, ignem, quem non habent, concipiant. Siquidem non poſſunt à rebus toto genere differentibus, iiſdem in ſpecie effectus prodire, niſi per accidens, ſiue actionem æquiuocam. Si nimirum ſpiritus ſenſitiuus propter dolorem, ſiue archeus per venena, propria iræ excandeſcentia per accidens igneſcit præter ſui naturam. Nam Blas habet, quo recedens à vitali lumine, ad destructionis alterum extremum reclinat: in quo radij ſui luminis, velut à ſilice, ignem excutiunt, de materia corruptibili, vbi lumina ambo, Archei & rei corruptibilis, ſeſe penetrant, vniuntur, & in lumẽ igneum promouentur. Quippe ignis vtrobique mors rei eſt, ex proprio deficientiæ effectu, ſuſcitabilis in rebus, aliquo pingui inflammabili conſtantibus. Enimuerò quamuis vnicus ſit in ſemine ſpiritus, planè vniformis, ac ſingularis, embryonis Architectus in ſcenæ exitum durabilis: attamen id naturæ materialis vitium & exitium fuit, vt officiorum pluralitate diſcerptus ſpiritus, ſenſim ad ſingularitatum heterogenitates multiplices deflectat. Vitiumque reuera eſt, quatenus in ataxiam, vitam ſternit. Aliàs namque cum finium neceſſitatibus ſpiritus ſeruire debeat, certè in munium numerum diſtrahi, ſibi fuit nobile. Seruilia quippe organa ipſa ſibi fecit neceſſitas, quæ ideo plura atque diuerſa condidit ſibi, & hactenus ſeipſam ad eandem neceſſitatis legem traduxit. Imitata nempe ſtatum monarchicum, in quo eſt princeps aliquis independens, legum & regiminis moderator: quapropter & Cordi, ſolarem quandam vitam, emanatiuam, vt veſut aliunde independentem effingens, radicalis vitæ fontem ibidem ſtatuit. At quia reſpubl. dudum ſubſiſtere nequit, niſi alatur: ideo poſt Reges, primi ſunt Agricolæ, & Piſcatores, qui grana, armenta, greges, piſces, lanas, lina, vina, ligna, mella, olea, & coria nobis proferunt. Quia & ante cogitatos Reges, iam greges ſuos habebant paſtores, & agricolas felices. Ea propter enim fingunt Saturnus, deaſtrorum parens, cui in nobis, nutritionis neceſſitatem à Splene, commutatiuo labente fermento ſplendidam vegetationis vitam, ethnici tradidere. Agricolis demum ſuffragantur, qui grana in paniſicium, lanas quoque, linum, & coria, in veſtes ornarent: mox Iupiter patris loco ſuffectus, aſtu & vi ſucceſſit; Ideóque & alter nutrimenti diſpoſitor, in hepate domicilium fundans, vitæ nutritiuæ adiunctus eſt, è loco in monarchiam neceſſario, adæquatè reſpondet. Mars denique diſſidentes in prioribus digeſtionibus reliquias amouens, in felle ſuccenturiatus, multi conformis eſt. Tribus his tantùm opus atque ſatis viſum fuit, Sole nempe, Saturno & Ioue, quamdiu in concentu conſonarent ſingula. Sed martialis deinde vita ſubiuncta fuit, non quidem vt reſpub. & ſtatus ſimpliciter eſſet: ſed vt pacem, mutuaq; officia ſeruent ſingula inuicem, neue vt ſuccreſcente impuritatum turba, deſtinatur vnitas. Porrò creſcere, ſequitur ad eſſe. Priùs namque res eſt, antequam creſcat. Imò cum altile eſſe nequeat, niſi nutriatur ali præcedit creſcere. Lunam enim erronum vltima, reſpectu altilium, telluri proxima. Immediata ergo & inexcuſabilis eius neceſſitas, hanc cerebro œconomiam dicauit, Iudici in monarchia ſacram. Viuitur nimirum ex Corde, Alimonia autem ex Splene, & hepate: Correctio digeſtionis è felle: ſed accretrix à cerebro eſt. Differunt itaque initiis iuxta atque organis, vegetari & creſcere. Idque ſanè non per accidens, vel ob partium contumaciam, creſcere deinceps recuſantium. Sed propter ſingulares Viſcerum dotes. Enimuerò quod dixi, vel in ortu embryonis ſpectatur. Siquidem quia creſcitiua (quod nemo antehac putauit) è cerebro fluit, caput embryonis, ipſiuſque fœtus, cœteris membris proportione longe maius eſt. Etenim ſi diſlocetur manus, ea non ſolum creſſere ceſſat, quin inſuper decreſcit etiam in adultis. Gibboſi quoque creſcere ſiſtunt, licet vertebræ ſenſim diſtortæ, tantum protuberent extrorſum, vel ad latus: non ſanè quod gibboſis ſenſus ſit ſublatus, aut minutus: qui non minus aliis quibuſque ſentiunt. Quocirca defectus accretionis, non pendet ex vlla diſlocatione neruorum, venarum aut arteriarum: ſed ſolius obliquitatis intuitu, in medulla, perquam rectus influxus cerebri, eſt patùm incarnatus. Nec eſt fluxus iſte humoralis, per venas ſcilicet & arterias (ſiquidem in retortis arborum ramis, provt & in tibiis curuis, non cernitur accrementi defectus) ſed eſt fluxus lucis cerebri. Provt de actione regiminis alibi. Caro in cauo vlcere ſuccreſcit, creſcuntq; menſtruatim medullæ, quanquam cæteræ partes creſcendo ſiſtant. Adultis quoque creſcunt cum thoracis amplitudine coſtæ, fracturis ſuper creſcunt pori; hepar per morbum ſuccreuit mirum in modum. Senibus non rarò obnaſcuntur dentes. Idque totum, quia vis accretrix paret cerebro. Aſtrologi vim creſcitiuam lunæ tribuunt: nemo tamen cerebro. Oſſa veterum animalium (vt dixi) ſingulari arcano, plus medullæ continent, quàm iuniorum. Eò quòd luna ad tranſmutationem, quietem, interitum, & reductionem in primam materiam facit. Præpotens idcirco luna in veteribus, medullam augeri non impedit. Porrò cum v umquodque eſſe accreſcere deſideret, ſuique propagationem vel ab initio meditetur, deque nullo alio plus ſolicita ſit natura, quàm de ſexu: adeò vt inſectas, quas corruptis ab excrementis ſuſcitat, ſexuum diſcrimine notauerit. Venere quoque opus fuit. Quorſum renes ſeruire putant Scholæ. Diſſentio autem, quia vtroque rene calculoſos, plus iuſto petulcos obſeruarim. Nec enim alioqui credere poſſim, parte fundamentali Veneris oblæſa, ſalacitatem ſubſiſtere poſſe. Eò quòd hoc ſit partium neceſſitas, vt læſæ organo proprio, eius functio quoque neceſſario intercepta ſit. De Venere Splenis quandoque dixi. Saltem his ſat ſit, muliebre genus, in Reipub. ſubſiſtentiam apprimè neceſſarium, ac ſummè vtile, diuino elogio, eſſe. Sed tandem cùm non omnis ferat omnia tellus, hactenus ad benè commodéque viuendum, mortalium conſuetudo, colligatas prouincias, & mercaturæ conſpirationes introduxit. Pulmonem

itaque

itaque Mercurium, & mercaturæ, cum exteris conformem, fecit ſibi vtilitas. Vt poſtquam iam fœtus auctus eſſet, haberet reſpirationis, vociſque vitalem vigorem. Vitam inquam participatiuam, & diſtributiuam per totum, æquabili aura diſflabilem. Sine qua nempe, cruor omnis in tophum nutritione denſaretur, creſceretque corpus mox vel in immane monſtrum, vel mox ab initio ſuffocaretur. Pro alibi de Blas humano. Aſt hanc rempubl. & harmoniam ſic erronibus aſtris comparatam, nolim tamen peregrè à cœli ſyderibus aliunde ſibi ſeminis Architectus medicet. Analoga enim ſyzygia æmulatur aſtra, quia ens cœlicum Archeus in ſe habet. Is enim, qui verbulo aſtra fecit de nihilo: conſimilem Verbi poteſtatem (creſcite, & multiplicamini) in ſecula durabilem, intra ſeminum penetralia conſtituit. Itaque ex dono gratuito hauſit ſemen ſibi, poſſe ſiderum analogiſmos in ſuo Blas ciere, atque imitari. Quare contingit, vt ſtatis periodis feliciores innatis ſubſequantur aſtrorum æmulationes, quia potentiores, clarioreſque ſigillationes. Neque interim ea aſtris poteſtas eſt, quod mortalium formationi moribus, valetudini, vocationi, atque fortunis præſint. Qui enim omnia in omnibus eſt, cunctaque immediato fine ad ſui gloriam creauit, noluit ſui imaginem aſtris ſubditam, ne ſe per ſiderum importunas reuolutiones criminis excuſent. At bene. Ineſſe enti ſeminali analogon, quod aſtris, totique vniuerſo, quadantenus reſpondeat. Quapropter primum in homine, ſemen ſe veſtit ſecundinis, mox dein propriæ inſudat œconomiæ, denique Rempubl. Præfatam meditatur, variè ſingula diſponit, legibuſque coërcet municipalibus. Tum verò regnum quoque, & imperia cogitat. Tandem totam terram, ac cœlos poſtremò. Adeóque vi verbi, totum vniuerſum in ſe adumbrat, quatenus Imago Dei. Subſtinuit enim pedibus eius volatilia cœli, piſces maris, oues, boues, & pecora campi. Quia conſtituit illum ſuper opera manuum ſuarum. Cœli autem ſunt opera manuum Dei. Quæ certè conſtitutionis dignitas, cum alioqui iuſſum contineat; non fictam quidem aut remotam, & allegoricam poteſtatem quandam: neceſſe eſt ergo nos quodammodò referre cœlos in imagine Archetypi. Iuſſus autem ille, cum iam ſit in naturam plantatus, erit homini ſua amplitudo ab ouo genialis: non autem ab Aſtris ſibi ſubſtitutis. Cum autem Scholis & ruſticis, plus conſiderati ſunt defectus, qui in deformitatibus, vitiataque formatione erunt, quàm qui erroneis facultatibus eſſent oriundi: hinc dedere occaſionem vt Aſtrologi pro lubitu cuncta ad ſuas aſtrorum choreas traherent. Sed poſtquam officiorum diuerſitas cognita fuit ab emunctioribus, implicare heterogeneitatem facultatum & organorum, ceperint ij proinde alteritatem, numerum difformitatemque ab aſtris repetere, & in ſeminum directiones referre. Etenim nec poterant ſub natura iam ſemel corrupta radicitus, dudum ſemina cuſtodiri felicia ſubter vnitatem, neque per hanc compleri tot organorum diſtincta officia, quin penè ab exordio roboris diſparitas in viſceribus; imò & in ſingulis, fortitudinis inæqualitas ſubreperet; & ſigillaretur in locis. Vnde tandem diſruptio fili, diſſolutio, infirmitatum ſoboles, atque lues multa. Quæ cuncta cœli augures, non reluctantibus, ac ſtupentibus Scholis, impune ad ſua ſiderum tripudia tranſtulêre. Quare velut anteſignano hirco per barbam arrepto, tota admirata eſt ſubſequens poſterorum caterua. Eſt tanta quippe in ſinu materiæ heterogeneitas, vt vix filum aureum fiat, quod non aliqua ſui parte ſit infirmius, citiuſque diſſiliat. Itaque neque mirum, in tanta membrorum ac functionum diſtractione, robur membris inæquale inoleſcere. Quocirca integræ familiæ tabe vel hydrope pereunt. Aliquibus greſſus à quinquageſimo deficit, quibus viſus in octogeſimum perſiſtit. Aliis verò à quadrageſimo viſus hebes, quibus greſſus longæuitatem promittit. Quippe ex ſimplici vniuerſalique ſeminis ſpiritu, ſui inoleſcunt ſingulorum organorum rectores. Qui ſanè ibidem, vel vitio recipientium, vel errore diſpenſationis, non rarò recedunt à ſcopo alienati. Spiritus enim, qui partes ab inuicem diſtinxit & formauit, mox & in ipſis partibus determinationes omnes ſuſcepit. In oculo enim opticus ſpiritus videt, & in lingua guſtat: quia influens ſpiritus, ab inſito ibidem determinatur. Vt præterea quædam vita principians in Splene, alia in muſculis, atque alia demum in vtero muliebri, prout ſæpè aliàs demonſtraui. Quæ ſingulæ in tantum à vita communi hominis ſunt diremptæ, quantum illa quæ diuerſas habent exſiſtentias. Cum ergo pluralitas dualitatem aliquam includat, non mirum vitam, multis diuerſis rectoribus agitatam, facilè in diſſolutionem ruere, poſtquam mens immortalis habenas regendæ vitæ, in collum ſenſitiuæ labi ſiuerit.

VITA ÆTERNA.

EVANGELIVM promittit mortalibus, non ſolùm, quòd Filius Dei ſit incarnatus & paſſus pro ſalute humana: ſed quòd hęc duo myſteria ſint applicabilia indiuiduis, quæ aliàs velut fruſtra eſſent. Conſideraui autem iſtam applicationem hoc modo. Enimuerò per peccatum, non minùs fregit homo intentum, quàm decretum Dei; vnde natura humana in ſui radice fuit corrupta, quia inſecuta eſt generatio altera, penè belluina, vitæ æternæ ex ſe incapax. Quapropter Euangelium debebat includere abolitionem peccati originalis, aliorumque omnium, ex naturæ corruptione defluentium. Itaque cum homo deinceps non ampliùs ex Deo: ſed ex ſanguinibus ſexuum, ex voluntate carnis, & ex voluntate viri tantùm naturaliter naſci deberet: nec tamen eius corpus poſſet reſurgere vlla ſui potentia, in priſtinam dignitatem, multóque minus, deſinere eſſe, vt iterum aliterque eſſe inciperet. Idcirco lætum nuncium nobis allatum fuit, quod vnum baptiſma datum eſſet in remiſſionem peccatorum, per quod homo ita renaſceretur ex aqua & Spiritu ſancto, quod eius anima, tanquam nouâ natiuitate renaſceretur, & fieret particeps illibatæ humanitatis Chriſti Saluatoris, fabricatæ per Spiritum Sanctum. Quæ renaſcentia animam in priſtinum ſtatum innocétiæ reponit, tollens peccatum ſimul. Idque ſic omninò realiter ſe habere credimus: non autem

quaſi allegorias aut metaphoras, pro vero amplecteremur: ſed reuera & actualiter hæc in baptizatis ſic cōtingunt, vt ſenſibiliter permittat Deus traduci in corpus teſtimonium actualis illius gratiæ, quæ per baptiſma confertur. Quo nimirum reſpectu Mahumetani, baptiſmum recipiunt, quatenus tollit innatum fœtorem illis alioquin in vitam durabilem, quemque in Hebræis omnibus alioquin obſeruamus hodie. Adeóque baptiſmi effectus interior, etiam extra relucet. Imò & id confirmat vnici baptiſmatis eſſe perpetuum, atque indelebilem. At iſta renaſcentia non tollit mortem, ſed Chriſtianos deſerit cum ſarcina corrupti corporis, ex voluntate viri, generati, atque hactenus animam nihilominus relinquit vitiis corrupti corporis ſubnoxiam. Quapropter adultis non ſatis fuit baptiſmus, quanquam iunioribus, quamdiu inſontes ſunt, abunde ſufficiat. Priuilegium itaque aliud promulgatum, per quod adulti vitam æternam habere poſſunt, Quod qui non indignè manducauerit corpus Dominicum, Chiſtus illum reſuſcitabit ad vitam in nouiſſimo die, Si verò non manducauerit, non habiturus ſit vitam in ſe. Nam hoc myſterium nobis datum eſt pro mundi vita. Eſt nimirum mundi vita Adamica, caduca, & propemodum brutalis. In cuius permutationem datur nobis pignus, itemque actualis & realis participatio vitæ æternæ. Merita igitur paſſionis dominicæ nobis communicantur per participationem illibatæ virginitatis Chriſti Domini. Communio enim puriſſimi & caſtiſſimi corporis ſui, vnit nos ſibi, & nos in ſe regenerat actualiter: ſicque nobis dat vitam ſibi conformem. Datur corpus Domini pro mundi vita. Et quanquam non ſtatim pereat corpus hominis, conceptum ex ſanguinibus: eo ipſo tamen, quo cum corpore Domini, eiuſque humanitate vnimur, nos reddit participes incomprehenſibilis ſuę incarnationis, reſtituitque in priſtinam naturæ humanæ integritatem: quatenus virginitatem puriſſimam Chriſti, in qua ſaluari debemus, acquirimus participatiuè. Adeóque propter amoroſam vnionem ſui, tribuitur nobis participatio meritorum paſſionis eius. Eſt ergo principaliſſimus effectus ſacroſanctæ Euchariſtiæ, participatio puritatis, & naturæ virgineæ incorruptæ, Domini Ieſu. Adeoque ob hoc propriâ periphraſi prædicatur, vinum germinans virgines. Porrò ineffabilis diuini amoris hocce myſterium, operari præfatos reales effectus regenerationis, in natura humana. Docet Apoſtolus. Omnes quidem reſurgemus: ſed non omnes immutabimur. Quaſi dicat: Mortales omnes quandoque à morte reſurgent. Damnati quidem reſurgent, nequicquam immutati: ſed in priſtino corpore Adamico, ponderoſo, non penetrante, &c. ſola videlicet mortis optatâ neceſſitate illis ademptâ. Pueri verò, ſolo baptiſmi lauacro regenerati, reſurgent, in corpore aliquatenus glorificato: ſed tanto minùs perfecti, quanto à tanta felicitate fuerunt remoti. Qui autem in communione corporis Dominici fuerunt vniti, reſurgent planè glorioſi, per totam ſui naturam: quia perfectiſſimè fuerunt in vita regenerati. Cuius regenerationis, quamquam nō apparuerint viſibilia ſigna: reuera tamen inerāt, neque enim de nouo fiunt in reſurrectione, niſi prius in ſeculo, per omnimodam regenerationem præexſtitiſſent. Fides noſtra non eſt de non-entibus: ſed de rebus veris non viſibilibus, quia vult nos promereri per fidem. Quapropter quantumuis amoris, & vnionis cum Deo, ſit hoc ſymbolum prorſus inſcrutabile, prout & effectus inuiſibiles modo: attamen præfata myſtica, & realis renaſcentia, cenſetur adhuc terrena apud Nicodemum, atque eo titulo huc tranſtuli. Ego itaque, renaſcentiam ſaluandorum contemplor in natura ſublunari, & terrena fieri, perinde atque in proiectione lapidis Chryſopœi. Enimuerò vidi illum aliquoties, meiſque contrectaui manibus. Erat enim coloris, qualis croco in ſuo puluere, ponderoſus tamen, & micans, inſtar vitri puluerati. Datum mihi ſemel eius fuerat quadrās vnius grani. Granum autem voco ſexcenteſimam partem vnius vnciæ. Hunc ergo quadrantē vnius grani, chartæ inuolutum, proieci ſuper vncias octo argenti viui feruidi in crucibulo. Et confeſtim totus hydragyrus cum aliquanto tumore, ſtetit à fluxu, congelatumque reſedit, inſtar offæ flauæ: poſt fuſionem verò eius flante folle repertæ fuerunt vnctiæ octo auri puriſſimi, granis vndecim minus. Itaque vnicum granum illius pulueris permutaſſet in aurum optimum partes argenti viui, ſibi æquales 19186. Inter terrena ergo reperitur præfatus puluis, quodammodò ſimilis, qui ferè infinitum metallum impurum tranſmutat in aurum optimum, ſibique vniendo, ab ærugine, rubigine, carie, & morte defendit, ac velut immortale facit, contra omnem ignis & artis torturam, transfertque in puritatem virgineam auri: requirit ſaltem feruorem. Anima ergo, & corpus ſic regenerantur per baptiſmum, & communionem illibati corporis Dominici modò iuſtus deuotionis feruor fiedelium adfuerit. Ignoſcat Theologus mihi, ſi vltra crepidam de vita æterna per parentheſin dixerim. Fateor enim lubens; non eſt corpus regeneratum mei fori. Tantùm de vita mundi proroganda ago. Hoc ſaltem dixi, Baptiſmum realem effectum ſenſu perceptibilem, puritatis adferre, & ſacroſanctam Euchariſtiæ communionem in terrenis habere aliquid ſimile, quo facilius credamus regenerationem.

MORTIS OCCASIONES.

IGNEM lucemque, vitæ comparaui, quia aliquid præſefert, quod vitale videtur. Etenim formæ vitales, ſiue rerum vitæ, ſiue ſunt luces. Ergo totidem mortis erunt ſaltem occaſiones, quot lucis ablationes. Primò ergo lux exſufflatur, itemque compreſſione, flamma perit, quod vocant defectu aëris. Ego verò demonſtraui, id contingere, defectu noui Magnetis! non autem, quòd ignis aëre nutriatur. Sic & conſtructione fumi alieni. Sic nimirum in cryptis, & cuniculis lampades extinguuntur, exſufflatur autem Lux vento, vel alia flamma. Sæpe enim candelæ, flamma, puluere colophoniæ, vel pyrio, ſuſcitata informe, extinguuntur. Tandem alimenti defectu ignis interit. Mors ſimiliter multifariam irruit. Vel enim corpus viuens, ſubitò colliditur conquaſſaturque à pondere. Cita etiam profuſio cruoris, ex amplo vulnere, vitam profundit, vitæque lumen efflant.

Sic

Sic putris, aquæ, vel venti affatim facta prodigalitas inordinata: balnea item, fames, ſolutiua, intempeſtiuam mortem introducunt. Item per compreſſiones anhelitus in cuniculis, aſthmatis laquei, ſubmerſionis, fumi, & vteri ſymptomata, reſolutiones item & paralyſes neruorum, anhelitui ſubſtratorum. Item per combuſtiones, deſtructiones, carbonizationes, gangrænas, & conglaciationes frigoris. Item per venena, alcalia, rodentia, eſcharotica, putrefacientia, vel fermentali contagio peſſumdantia; Item per retenta excrementa, obſtructiones, & abnegata partium commercia. Item per defectum digeſtionis alicuius, atrophiam & conſumptiones, partis aut totius. Item per ſuffuſiones cruoris intra cranium, thoracem, abdomen, vomicas, pleuritides, pulmonias, &c. Item per diſlocationes vertebrarum, contracturas partium expurgandis ſordibus deſtinatarum. Tandem propter effœtam ſeminum, poteſtatumque defunctionem, decrepitam, exantlatamque. Itemque propter pathemata animi grauiora, & incantamenta. Mors ergo tot modis quotidie furatur mortales, quorum vita tamen ſemper ſimplex & vniuoca eſt. Nam eſt ideo vitæ atque mortis aliena, & diſcrepans conſideratio. Etenim enſis vitam tollit: eſt tamen longè alia vitæ ſpeculatio conſeruandæ, quàm ſanandorum morborum, per cauſæ ablationes, & præpeditiones. Siquidem cauſæ partim ſunt externæ, vt vulnus, peſtis, ambuſtio, &c. quorum proinde ſanatio, à cauſarum ablatione non pendet. Neque enim ideo Ignis à foco delendus, qui aliquem combuſſiſſet, vt ſanetur: prout nec enſis eſt frangendus, vt vulnus ſolidetur. Sed in vitæ longæ conſeruationem, non minus externarum cauſarum contemplationes, & ablationes, quàm fomenti vitalis occurrunt. Enimverò tametſi nullo infeſtarent infirmitates, non tamen ob id mors deſineret in dies, viam ad ſuum introitum ſternere. Nam etſi ſanitas vitam, vt baſin reſpiciat: non tamen vita ſanitatem includit. Cœcus enim, claudus, podagricus, &c. non minus viuit, quàm ſanus. Quid ſi vita per morbum deſinat, id vitæ eſt peregrinum ac per accidens. Sicut gladius mortem continet: at non niſi per applicationem. Alioqui mors per ſe reſpicit vitam: cauſæ ergò morbificæ, tantùm per accidens, ſiue per applicationem ad ſpiritum vitæ, euadunt mortales. Hinc namque impedimenta vitæ lõgæ, ſunt ſeriò attendenda, auertendaque, ſi longæuitatem expectemus. Initio itaque vitæ meditatio conſiſtit, non extra: ſed in vita ipſa. Qualiter nimirum vita in corpore conſeruetur. Etenim anima ſenſitiua iam deinceps à peccato (vt dixi) proprietatem vitæ totam ad ſe traxit, & vitæ vinculum cum corpore euaſit. At cum ipſamet anima ſit in ſe mortalis: neceſſe eſt imprimis omnes poteſtates vitales, vitæ coæuas, labiles eſſe & caducas. Hinc tandem mors. Ad vitæ igitur longæuitatem, primùm requiritur morborum ſanatio; tam illorum qui vitam totius attingunt, quàm qui partis & functionum damna, vel conſeruationem ſpectant, & hactenus inſidiantur vitæ. Siquidem cum membrorum ſit vniuoca conſpiratio, principales certæ, poteſtates, non poſſunt non tamen labaſcere etiam diminutis tantum ſubalternis. In quo à Paracelſo diſcedo, quod putauerit morbum omnem, per pharmacum ad vitam lõgam, neceſſariò tolli. Quoniam bonus vir ille, medicamen ad vitam longam, vſumque, non minùs ignorauit, quàm ipſam vitæ longæ eſſentiam, proprietateſque. Ideòque ſua arcana plurimum conferunt ad vitam ſanam, ſiue ad impuritatum ablationem: directè tamen atque primariò, ad vitam longam, tanquam ad finem vltimam, nequicquã facere. Eò quòd vt vita: ita & arbor vitæ, cõcernit primariò conſeruationem, & redintegrationẽ, ſiue reiuueneſcentiam facultatum vitalium, partibus inſitarũ. In hoc itaq; arcana ſuperfluorum ablatiua, ab arbore vitæ diſtant. Quod illa quidem morbos ſanent, etiam quos natura parens, per ſe nunquam curat, Puta lepram, calculum, paralyſin, tabem, hydropem, &c. ſed arbor vitæ hos morbos iã admiſſos non ſanet. Etenim ſi Hippocr. dictitauerit, quòd naturæ ipſæ ſint morborum medicatrices: id ſuæ ætati, & arti incipienti cõdonandũ. Alioquin arcana (quæ tum nondum enotuerant, & hodie penè latent) naturæ vires ſuperant, prout perſæpè ars naturam vincit. Idque nedum in arcanis morbos ſanantibus: ſed & in arbore vitæ, naturam deficientem reſtaurante, verum eſt. Arboris ergo deſtinatio, eſt vitæ conſeruatio; cum aliquali reiuueneſcentia: ſed cum remedio arboris perſeuerat lepra, calculus, &c. Eſt ergo plane alia conſideratio arcanorum Paracelſi, & alia arboris vitæ. Quod ſic confirmo. Conſideretur Iuuenis cũ aliquo morbo prædictorum: non enim florida atque viuida eius iuuentus ſanat hos morbos: ergo neque etiam arbor vitæ. Eò quòd hæc tantùm ſpectet fomentum floridæ illius vitæ. Quæ ſanè adhuc recipitur per modum recipientis. Ergo in parte recipiente morboſa manet ſemper roboris diſproportio, reſpectu partium beneualẽtium, quæ erat ante aſſumptum pharmacum ex arbore vitæ. Nam etſi ſingula participarent æqualiter de illo pharmaco: non tamen æquo robore reſarcirentur. Primùm ergo impedimenta vitæ longæ. in vniuerſum ſunt remouenda. Inter impedimenta autem, quædam vitam abbreuiant, actiuè; vt ſunt morbi, vitæ inordinationes, &c. Alia verò arborem vitæ, in ſuâ bonitate determinant, accurtantque, ne ſuæ deſtinationis vltimatam finem aſſequatur. Hoc quidem de arbore vitæ noſtra, non autem de Paradiſi; deque vita corrupta, non de vita Adamica ante lapſum. Morbi itaque aliquot itemque multa profunda ſpeculatio fortis, & non iucunda, & perturbationes, imò & incantatio. Prout ſuo loco. Felices ergo & plerumque longæui, qui procul à curis, vſuris, negotiis, atque ſeculi ſui tempeſtatibus, paterna bona bobus poteſt arare ſuis, in pace & hilariter viuere. Quicquid ergo pro vitæ longæ conſecutione cogitandum, cogitandum, in pace incuriâ, cum plena reſignatione in placidiſſimam Dei voluntatem. Cogitandum eius ergò, quantum ridiculæ cogitationes laſſent in febribus, quantum ſeria ſtudia eneruent, quantumque anxietates dierum numerum peſſundent. Quia ſic ſpiritus attenuatur, & dies abreuiantur. Porrò Venus ſuum primatum inter impedimenta vitæ longæ obtinet. Quia vitam affatim exhaurit. Sequitur Venerem crapula multa, intempeſtiua: magiſque ſi potus ſit noxius. Nocent quoque Tabacum, fungi, & quæ propter occultum virus, latè ſerpens, vires vitales conſternant. Non enim Necotiana famem ſedat, quaſi ſatisfaceret defectui: ſed in quantum defectus,

ſenſum

ſenſum tollit, ſimulque functionum exercitia. Impedimenta deniq; vitæ ſunt frequentes thæmæ, phlebotomiæ, vulnera, ſolutiuorum quoque vſus frequens. Quæ ſcilicet patrantis generationem faciunt minùs floridam, ideóque & ſenium accelerant. Denique vt climata faciunt ad vitam longam: ita & quædam officiunt. Sunt enim, quibus rarus eſt ſenex: alia, quibus ſenectus in honore eſt. Endemica enim arſenicalia, ſubterranea vitam adhuc viridem in floſculo demetunt. Sunt, & quibus tractuum inundatorum eſt vicinitas. Etenim debet quicquid ſponte à putredine in aqua efferbuit, & reſolutum eſt, ſimul cum vapore efferri, & à nobis ſorberi. Pernicioſi ergò paludum halitus putridum ſpirantes: dein qui ſalem ſemiputrefactum cum ſordibus, ac reſoluto luto efflant. Vidi enim Antuerpiæ, poſtquam ager Auſtervveelius vndas concepit, tiliarum folia in mœnibus ab Auguſto ſiccata, & velut carie eroſa. Quæ ante inundationem, in Octobrim vſque viridia in arbore ſeruabantur. Idem Amſtelrodami viſitur. Quando Lugduni Batauorum, folia arborum adhuc Maium mentiuntur. Hanc enim cladem frondes patiuntur à vapore ſemiſalſo: quid tandem non in teneram pulmonis tunicam, atque ſui parenchymatis ſpongiam factum iri putandum? Profectò tot vndique noſtræ vitæ hoſtes inſidiantur, vt niſi longè à nocuo aëris contagio receſſerimus: vix erit ſub arboris vitæ plena conceſſione, optata vitæ longæ participatio. Nam originalis arbor vitæ in Eden, erat pro habitantibus ſuis: non autem pro vallis miſeriarum indigenis. Itaque quicunque volet bonitate arboris vitæ potiri, & ex labore Sophiæ proficere, deligat tractum, qui paſſim multos alit ſenes. Et in quo rari ferociunt paſſim morbi. Tum denique à puero (rectiùs ſi puer in vtroque primùm parente, mox dein & in nutrice) arbore vitæ vti incipiat, dum alimentum, in augmentum ſolidorum ſtaminum abripitur. Quæ verò medicamen arboris vitæ impediunt, & diminuũt, ne ad apicem adſcendat, ſunt hæreditariæ, atque innatæ debilitates, totales vel partiales; quibuſque acquiſitæ ſuccedunt per inordinationem hauſtæ, quæque per indebita dolorum, morborum atque laborum tormenta aduenêre. Etenim quicunque iniuriam notabilem vitæ paſſus eſt, deſperet per arborem vitæ plenè redintegrari. Qui verò puer, medelam vitæ primis admiſcuit conſtitutiuis, ſicque adoleuit; ſiquidem arbor vitæ non eſt pluſquam perfecta, vt queat decrepita in priſtinum reſtituere: ſperet ſe acquiſiturum, quod regum medentes aulici vix credant.

DE MAGNETICA VVLNERVM CVRATIONE.

Diſputatio de Magnetica vulnerum naturali, & legitima curatione, contra R. P. Ioannem Roberti Theologiæ Doctorem Societatis IESV, presbyterum, non minùs, quàm etiam Rodolfum Goclenium Profeſſorẽ Medicinæ.

1 *Faſcinus, ſympathia, & magnetiſmus differunt.*
2 *Vnum vnguentum ſympatheticum, aliud magneticum dictum.*
3 *Quid mumia.*
4 *Philoſophia rationibus tantum immediatè redarguitur.*
5 *Differentia Iuris & Philoſophiæ.*
6 *Ex ignorantia cauſæ magnetiſmus putatur diabolicus.*
7 *Qui ſint interpretes naturæ.*
8 *Cur ſoli ſpagyri naturam interpretentur.*
9 *Superbit, qui ex ignorantia cauſæ rem credit diabolicam eſſe.*
10 *Qui ſint dæmonis adulatores.*
11 *Magnetiſmus non eſt nouum inuentum.*
12 *Vnguentum armarium.*
13 *Intentio, ſcopus, remedia, & modus in vnguento ſunt bona.*
14 *Cur vnguentum non illegitimum.*
15 *Cur non ſit ſuperſtitioſum.*
16 *Quid ſuperſtitio.*
17 *Cur modus vnguenti incognitus Cenſori nil improbet.*
18 *Quid Magnetiſmus.*
19 *Aliquot effectus magnetis.*
20 *Magnetica cura morborum incurabilium perfecta.*
21 *Lac combuſtum mammas ſiccat.*
22 *Vitriolum per magnetiſmum moritur.*
23 *Mumia ab Italia Bruxellam vſque operatur.*
24 *Carlina ſub vmbra trahit mirificè.*
25 *Item numero morbus ſubiecta mutat.*
26 *Flores ſoliſſequos ex magnetiſmo eſſe.*
27 *Filtra mumialia quomodo ſint magnetica.*
28 *Arcanum ſanguinis ſpagyrorum magnetem eſſe.*
29 *Herbæ cur & quænam magneticæ.*
30 *Aſarum & ſambucus magnetica.*
31 *Pactum implicitum anchora ignarorum.*
32 *Sympathia præſupponit ſenſum.*
33 *Fratris mortui mumia olim impreſſa ſedi, adhuc magnetica.*
34 *Saphirus in magnetiſmo vnguenti æmulus.*
35 *Saphyrus tactu vnius carbunculi cæteros ſanat.*
36 *Cur Eccleſiæ Antiſtites annulos cœruleos geſtent.*
37 *Eſt magnes homini.*
38 *Zenexton peſtis.*
39 *Neceſſe eſt accidens migrare idem de ſubiecto in ſubiectum.*
40 *Magnetiſmus qualitas cœleſtis.*
41 *Fur, latro, & vir aut mulier proba eandem dant vſneam.*
42 *Vnde & quid vſneæ ſemen.*
43 *Fructus aëris.*
44 *Vſnea fructus ex igne.*
45 *In vſnea dorſum etiam magnetis, mutato ſcopo.*
46 *Deus in miraculis ſequitur naturam.*
47 *Deus per reliquias magnetiſmum vnguenti approbat.*
48 *Magnetiſmus ſupernaturalis probat naturalem.*
49 *Vſneæ flocculus in fronte contra enſem, ſtolæ verò contra dentem.*
50 *Flocculus in fronte in totam vitam præſeruat, à dente impreſſio ſanguinis eadem in zinxilla.*
51 *Piper degenerat in hederam.*
52 *Quomodo de perſonis iudicandum.*
53 *Paracelſus monarcha arcanorum.*
54 *Res quæque habet ſuum cœlum particulare.*

55 Vnde

55 Vnde inclinatio.
56 Vnde morbus aſtralis in nobis.
57 Vnde ægroti præſentiant temporum procellas.
58 Quid in mari fluxum & refluxum cauſet.
59 Vnde venti concitentur.
60 Cœlum non cauſat, ſed enunciat futura.
61 Ens ſeminis cuiuſque habet firmamentum, & virtutem influentiæ ſuæ.
62 Vitis turbat vina, non cœlum.
63 Antimonium obſeruat influentiam.
64 Magnes ſe dirigit, non autem trahitur.
65 Vitrum magneticum.
66 Reſina magnetica.
67 Allium contra magnetem quid agat, & cur idemque Mercurio.
68 Virtus ad diſſitum obiectum eſt naturalis etiã in ſublunaribus, & eſt magnetica.
69 Omnis creatura viuit ſuo modo.
70 Quid vnguentum trahat è vulnere abſente.
71 Effectus ſatanicus omnis eſt imperfectus.
72 Cur ſatanas non cooperetur cum vnguento noſtro.
73 Quæ dicatur voluntas & fantaſia carnis exterioris hominis.
74 Duplex ecſtaſis.
75 Vis ecſtatica ſanguinis.
76 Corruptio potentia lætantem manifeſtat.
77 Eſſentiæ rerum non putreſcunt.
78 Ad quid putrefactio ſpagirica.
79 Cauſa magnetiſmi in vnguento.
80 Cor à theſauro trahitur magneticè.
81 Necromantia vnde.
28 Quid ſi homo animal, & quid homo imago.
83 Quomodo aquila per magnetiſmũ cadaueris alliciatur.
84 Quomodo cruor in vnguento trahatur ad theſaurum ſuum. Cur aquila ad cadauer magnetice.
85 Senſatio naturalis & ſenſatio animalis differunt.
86 Sagarum effectus nefarÿ.
87 Poteſtas ſagæ eſt naturalis, & qualis ea ſit.
88 Vbi ſita ſit poteſtas magica in homine.
89 An homo cæteris corporibus imperet.
90 Cur homo agat per nutum.
91 Quæ ſit facultas magica.
92 Poteſtas magica diuerſimodè latet in homine.
93 Homo internus cum externo fundamentaliter vnum, materialiter autem diuerſa.
94 Quid ſit ſpiritus vitalis, eius ſcientia & donum.
95 In cadauere ſponte mortuo non eſt ſpiritus inſitus.
96 Diuiſio ſpirituum iuxta medicos.
97 Anima in corpore ſolo nutu agit magicè.
98 In corpore ſolo nutu ſomnolento, extra verò nutu excitato agit anima. Impedit ſcientia pomi ſcientiam magicam.
99 Initium cabalæ inſomniis hauritur diuinitus.
100 Defectus intellectus in homine exteriore.
101 Quid faciat Satan in Sagis.
102 Quæ ſint vera ſolius ſatanæ opera.
103 Peccatum dona gratiæ abſtulit, dona naturæ obſcurauit.
104 Quorſum exercitia pia Catholicorum.
105 Effectus potiſſimus Cabalæ.
106 Duo ſubiecta rerum quarumlibet.
107 Homo tam ſpiritu quàm corpore agit.
108 Quinam radius à Saga in brutum.
109 Quomodo Saga prodatur.
110 Quomodo alligeiur Saga in corde equi.
111 Intentio opus bonum dèprauat.
112 Virtus ſeminalis eſt magica naturalis.
113 Cur cruor præſente homicida effluat.
114 Cur peſtis in obſidionibus frequens.
115 Opera miſericordiæ ſaltem reſpectu peſtis euitandæ exercenda.
116 Peſtes vindictæ & exſecrationum ſunt execrabiles.
117 Cur corpora à patibulo eſſent tollenda.
118 Cur excrementa non cauſent peſtem.
119 Cur ſanguis tauri ſit deleterius.
120 Cur pinguendo tauri ſit in vng. ſympathetico, vt fiat nempe vnguentum armorum.
121 Cur ſatan non concurrat ad vnguentum.
122 Baſis magiæ.
123 Vnde vanitates pro magia habeantur.
124 Magia bona in ſacris.
125 Quæ dicatur magia vera.
126 Cauſa idololatriæ ſagarum.
127 Excitatores magiæ.
128 Satan excitat imperfectè.
129 Vnde belluæ quoque magicæ.
130 Regnum ſpirituum litem alit, & amorem.
131 Cur microcoſmus homo.
132 Mens generat entitates reales.
133 Entitas iſta inter corpus & ſpiritum media.
134 Deſcenſio animæ velle conformatum patrat.
135 Cauſa fœcunditatis ſeminum.
136 Cur libido mente velut alienet.
137 Pater per ſpirtum ſeminis generat extra ſe in obiecto mox abſente.
138 Quis ſit ſpiritus patronus magnetiſmi.
139 Volũtas mittit ſpiritum ad obiectum, niſi voluntas aliquid reale produceret et dæmon eam non agnoſceret; & niſi extra ſe dimitteret, dæmõ abſens eo non concitaretur. Vbi ergo theſaurus, eò tendit ſpiritus hominis magicus.
140 Magnetiſmus fit per ſenſationem.
141 Plures eſſe ſenſationes in ſubiecto vnico.
142 Ex phantaſia ſuperiore ipſi imperante.
143 Cur vitrarÿ vtantur magnete.
144 Mutatur trahentium phantaſia.
145 Inanimata habent ſuam phantaſiam.
146 Cur aliqua eſu amentiam inducant.
147 Cur morſus canis rabiem introducat.
148 Tartula ictu amentiam facit.
149 Cur contra catellum rabidum bruta reliqua ſe non tueantur.
150 Sympathia inter diſſita medio ſpiritus cuiuſdam mundani fit, qui etiam ſolem titaniaque aſtra gubernans, ſenſa pollet.
151 Phantaſia in electiuis eſt varia ad lubitum. in altis verò eſt determinatæ ſemper identitatis.
152 Primus gradus peteſtatis magicè habitat in formis trium principiorum.
153 Alter gradus eſt per phantaſias formarum mixti, quâ deſtructa nempe adhuc manent principia.
154 Tertius gradus ex phantaſia animæ oritur.
155 Quæ bruta ſint magica, & agunt extra ſe ſolo nutu.
156 Quartus gradus magicæ poteſtatis eſt excitato intellectu hominum.

157 Vox

157 *Vox magia analogum multorum ad vnum tertium.*
158 *Omnis magica vis excitatione gaudet.*
159 *Quod dicatur ſubiectum capax magnetiſmi.*
160 *Quomodo differat magnetiſmus ab aliis formalibus proprietatibus.*
161 *Humores & ſordes ſuam habent phantaſiam.*
192 *Cur ſcriptura ſanguine potius, quàm alios ſuccos animatum dicat.*
163 *Semen habet traducem patris phantaſiam. Vnde nobilitas orta.*
164 *Pelles lupi & ouis phantaſiam inimicam vitæ prioris impreſſione retinuerunt.*
165 *Phantaſia ſanguinis recenter allati in vnguento quid efficiat. Modus magnetiſmi in vnguento.*
166 *Differentia inter curationem magneticam, quæ per vnguentum, & illam quæ per ouum putridum fit.*
167 *Notabile myſterium humanæ imaginationis fundamentum magiæ naturalis.*
168 *Intellectus procreatam entitatem imprimit in obiectum externum, & ibi realiter perſeuerat.*
169 *Quomodo parentur ſigilla efficacia.*
170 *Phantaſia per clauum ceu medium ſpiritum Sagæ nectit.*
171 *Si ſatan naturaliter mouet corpus ſine extremitate, cur non & homo interior? & cur non potiùs adhuc ſpiritum Sagæ?*
172 *Virtus vnguenti non ab imaginatione componentis: ſed à ſimplicibus in vnum coalitis eſt.*
173 *Author profeſſionem fidei dat.*

ANno octauo huius ſeculi, allata eſt mihi oratio declamatoria habita Marpurgi Cattorum, qua Rodolf. Goclenius (cui nouiter demandata erat profeſſio Philoſophica) primitias exſoluens, conatur vulnerum ſanationem, per vuguentum Sympatheticum & Armarium à Paracelſo inuentam, oſtendere eſſe merè naturalem. Quam orationem legi totam, & ingemui, naturalium rerum hiſtoriæ tam debilem patronum obtigiſſe. Complacuit ſibi nihilominus author eò ſcriptionis argumento, & continuata probationis ſterilitate, idem opus anno 1613. non nihil auctius edidit: nuperrimè oblata eſt prædicti libri ſuccincta anatome, à Theologo quodam in ſpeciem lepidæ cenſuræ potiùs, quàm diſputationis concinnata: petitum ergo meum vtcumque fuit iudicium, eo ſaltem nomine, quod res Paracelſo inuenta, eundem ſpectaret, & me ſuum ſequacem. Dicam ergo, quid de Medico Goclenio, & quid de cenſore Teologo ſentiam.

Medicus imprimis opponit & oſtentat ſe probaturum, magneticam curam vulnerum eſſe naturalem: ſed promiſſorem ad tantum munus imparem inueni: vtpote quod nuſpiam vel tenuiter ſaltem titulo aut pollicitis ſatisfaciat. Multa hinc inde rapſodia colligens, quibus vires quaſdam formales, quas ſympathiam & antipathiam vocat, eſſe in rerum natura: atque ex earum poſitione, magneticam curam naturalem probaſſe ſat ſe putat. Multa inquam ex Ægyptiis, Chaldaicis, Perſis coniuratoribus, & præſtigiatoribus in vnum cogit, quo ignotum ſibi magnetiſmum comprobet. Partim vt rerum nouitatis auidos animos oblectando ex ſcopo ſeducat, partimque vt authorem admirentur, nedum triuiales ſcriptores, ſed & quoſuis rariores alios triuiſſe.

Quocirca perperam Medicus ſympathiam (quam diuerſimodè, & fabuloſè ſæpius adfert) cum magnetiſmo confundit; & hunc naturalem eſſe, ex illa concludit: nam & vnguentum illud vulneratium, nedum homines, ſed & equos curare vidi: quibus certè non tanta eſt affinitas nobiſcum (niſi aſini ſimus) vt proinde ſympatheticum vnguentum nobis & equis commune dici mereatur.

Malè itidem confundit Medicus ſympathiam cum faſcino & ligatione, & vtrumque cum magnetiſmo. Aſtruoſiores ſcilicet quoſque effectus indiſtinctim adfert anxius, quò rationibus deſtitutus, ſuum magnetiſmum comprobet. Exemplo faſcinum à ſympathia, & vtrumque à magnetiſmo diſtinguam. Canis antipathiam (ſunt 1
namque ſympath. & antipathia eiuſdem generis filiæ) cum gallina habet: hanc nempe vorat ille, & hæc canem fugit. At vbi nouiter pullos excluſit, hæc canem fugat, quamuis generoſum: faſcino nempe anima gallinæ, canis animam ligante; non obſtante antipathia priore, diſparili armorum præſidio & robore inæquali: nuſquam tamen in his magnetiſmus eſt.

Quæ porrò Medicus adfert de ſigillis, characteribus gamaheu, ceremoniis, vaniſque vt plurimum obſeruantiis: ſunt prorſus huc impertinentia, & potius magnetiſmum ceu ſuſpectum, deſtruunt quàm aſtruunt: meum non fert ingenium, de his quicquam decernere.

Errat deinceps Goclenius, & quidem temerè iuxta ac ignare: ſomnians ex præſcripto Paracelſi, telum quod ſauciauit, ſi vnguento armario oblinetur, vulnus curari. Fruſtra namque telum aut mucro præſcripto à ſe vnguento inungentur, niſi cruentum, idemque cruor prius in dicto enſe exſiccatus fuerit. Aliud namque vnguentum Paracelſo eſt ſympatheticum, ratione cruoris habitiè vulnere; atque aliud certè vn- 2
guentum, quo arma nullo ſanguine tincta emplaſtrari debeant: vocatque idcirco prius vnguentum magneticum & ſympatheticum, poſterius verò magneticum armarium: quod inſuper mel & pinguedinem taurinam idcirco (nec fruſtra quidem) recipit.

Poſtremò, quò ſuo genio ſatisfaciat, deſcriptum Paracelſi immutauit Goclenius, aſſeuerans vſneam è ſolis craniis ſuſpenſorum deligendam eſſe, cuius ſui & falſi inuenti cauſam quærens, non veretur ſomniare, ſpiritus vitales ſtrangulatu in caluariam intraſſe, & ibi tantiſper manere, donec ſexennio abinde reuoluto, ſub diu vſnea ſuccreuerit. Paracelſus contrarium expreſsè docuit, & vſu comprobatum eſt, vſneam è cranio rota interemtorum non minus laudabilem eſſe, quàm laqueo ſuſpenſorum. Ex animalibus ſiquidem non quintum eſſe (quod 3
ſimul cum ſpiritu influente & vita, pereat eſſentia principalis,) ſed ſola virtus mumialis, id eſt, ſpiritus inſitus & confermentatus, in vi enectis corporibus ſuperſtes educitur.

Quæ de memoriæ inſtaurandæ remediis prodidit Goclenius, vt fini concepto nequaquam congruentia agnoſcimus, ſic & impertinentia oſtetacula eſſe, probare nequicquam diffidimus.

Inter

Inter Theologum & Medicum non eſt quæ-
ſtio facti: concedit nimirum vterque ſanatio-
nem vulnerato accidere: in eo tantùm lis eſt,
quòd Medicus eiuſmodi ſanationem adſtruat
naturalem; Theologus verò velit eſſe ſatani-
cam, idque ex pacto primi inuentoris. Cuius
cenſuræ non aliquam in ſua anatome poſitiuam
adfert rationem: ſatisfactum arbitrans, ſi penes
ſe reſciderit, etſi refectionis rudimenta nulla
coram attulerit, in eo videlicet quieſcens, quòd
aſſerentis elumbes rationes ſubmouerit: quod
nullius eſt operæ, nullius eſt artis, nec vllius etiã
eſt authoritatis. Nam quorſum facit, ex futilita-
te rationum alicuius imperiti de re ipſa iudica-
re? eamque impiam declarare, ſi ſuæ ſententiæ
ne vnam quidem ratiunculam ſomniârit? Quid
ſi presbyterium laïcus incomtis laudem ratio-
nibus, eaſque aliquis velut in meritas reiiciat,
4 an propterea ipſum ſacerdotium reiiciendum
erit? quid quæſo res ipſas attingit imperitia aut
temeritas alterutrius? Certè non ſe cenſuris
Philoſophia ſubſtituit, niſi cenſorum adſit pon-
dus rationibus ſtabilitum.

Ego itaque, qui contra Theologum curam
magneticam velut naturalem ſuſcepi proban-
dam: imprimis Goclenium excuſandum ratus
ſum, ſi fruſtra laborauerit in inuentione cauſæ
proximæ huius inſoliti effectus. Quid mirum,
cùm Theologus eandem ſe neſcire fateatur, at-
que idcirco ſatanam authorem conjiciat? ea
namque eſt infirmitas noſtra, quòd plurimarum
& præſtantiſſimarum rerum notitia deſtituti ſi-
mus. Idcirco etenim plurimas res ad ſacram
ignorantiæ anchoram, inuiti deflectimus, & ca-
talogo cauſarum occultarum referimus. Quis
enim Theologorum vnquam cauſam riſibilita-
tis, vel alterius proprietatis formalis, puta calo-
ris in igne, demonſtrationem ad plenum ſciuit?
An non committitur petitio principij, ſi dixe-
ris: Calor ſummus igni competit, quia de eius
eſt natura; equidem formarum eſſentiæ; quia
ignotæ ſunt nobis à priori, ideo & formalium
proprietatum proſapia tota ieiuna eſt, & incog-
nita: atque vbi aduertimus, aliquam paſſionem
formalem ſubeſſe, mox ab indagine eius, mens
velut fatigata fruſtra, ceſſat, ſeſeque reponit,
contenta nomine occultarum proprietatum: eia
ſodes, an forte anatomicus cenſor cauſam no-
uit, cur canis lætus caudam vertat? leo verò iti-
dem, quando iratus? felis quoque applaudens,
eamdẽ erigat? Quid itaque, ſi ipſus ne caudæ
motus rationem nouit, mirabitur Goclenium
magnetiſmi rationem dediſſe inſolidam? eiuſ-
que refutatione, præſumet curam ſatanicam,
quæ magnetiſmi eſt, ſe ſat ſuperque demon-
ſtraſſe? abſit tanta iudicij temeritas.

Agedum, cur diabolicam dicis curam? debue-
ras equidem rationem cenſuræ addidiſſe, niſi
eadem facilitate, quâ diabolicam prædicas, ne-
gatum ab aliis exſpectes. Iuriſtæ ſolam affirma-
5 tiuam confirmatam expetunt: at Philoſophi
vtramque, ne negãtium quàm aſſerentium ma-
ior videatur aut ignorantia, aut etiam proteruia.
An forte diabolicam aſtruis, quia non poteſt in-
telligi (à te) ſubeſſe rationem naturalem? non
credam ex infirmitate tua de virtute, tam iner-
tem ferres ſententiam. Scis etenim, quòd vitiũ
noſtrum, infirmitas intelligendi ſit, non rerum.
Satage ergo vnde ſcis, Deum eiuſmodi virtu-
tem magneticam non direxiſſe in vſum vulne-
ratorum? Oſtende literas: an te Deus ſui con- 6
ſilij ſecretarium elegerit? ſanè vtcunque vage-
ris vario, tandem reperies non aliâ ratione, apud
vos eſſe curam diabolicam, niſi quia tenuitas &
vocatio veſtra eam non capit. Quid mirum, ſi 7
Theologus nullus hac ſuboleuerit? Poſtquam
enim Sacerdos & Læuita trãſiiſſent in Iericho,
ſucceſſit Samaritanus laïcus, qui omne ius Sa-
cerdotibus inquirendi rerum cauſas eripuit:
natura idcirco, abinde, non Theologos in ſui
interpretes vocauit; ſed ſolos Medicos in filios 8
optauit, & quidem tales duntaxat, qui pyro-
technia inſtructi, rerum proprietates exami-
nant; ſeparando poteſtatum delitentium impe-
dimenta, cruditatem ſcilicet, venenoſitates, &
fœces, id eſt, tribulos & ſpinas è maledictione,
naturæ virgini paſſim inſertas. Nam cùm natura
quotidiè diſtillet, ſublimet, calcinet, fermen-
tet, ſoluat, coagulet, fixet, &c. nos certè iiſ-
dem adminiculis rerum proprietates ab occul-
to eruimus in lucem, naturæ ſoli interpretes
fideles.

Theologus autem, quo iudicet præſtigioſum
à naturali; à nobis prius definitionem hauriat
neceſſum eſt: ne ſutor, nempe vltra crepidam
labatur turpiter. De Deo Theologus, naturalis
verò de natura inquirat.

Multa certè vbique Conditoris bonitas fuit,
qui omnia creata in ingratum hominum vſum
condidit: nec Theologorum quenquam aſſeſ- 9
ſorem admiſit: quot quantaſque rebus virtutes
inderet, neſcio ſane interim, quomodò à ſuper-
biæ peccato excuſari poſſit, qui quia non perci-
pit rationem naturalem, tanquam vniuerſa Dei
opera ſuo metiens acumine; idcirco audacter
negat Deum eiuſmodi rebus virtutem dediſſe;
quaſi homo vermis, Dei & conſilij eius compos
eſſet: omnium animos ex ſuo æſtimat, qui
putat fieri non poſſe, quod intelligere non
poteſt.

Mihi profectò nullatenus mirum videtur, ſi
extra magnetis corpus conſimile, & ſolo mag-
netiſmi nomine explicabilem virtutem, rebus
Deus dederit. Nonne ad magnetiſmi Poſitio-
nem ſufficere deberet, vnicum ſaltem dari
exemplum (perplura & appoſita mox adferam)
naturale iſtius lapidis, ad cuius normam, cætera
quoque diuerſimodè diſtributa intelligantur in
creaturis? An proinde quia nouum paradoxum
& tibi incognitum, idcirco & ſatanicum eſſe de-
bebit? Abſit tam demerite de diuina Condi-
toris maieſtate ſentire: neque certè, iſto hono-
re deferendo, ſatanæ blandiri debemus: quid 10
enim ipſum vſpiam ſuauius afficit, quàm ſi bo-
norum operum gloria ita deferatur ei, quaſi ipſe
eorundem author exſtitiſſet?

Naturam materialem quotidie magnetiſmo 11
ſuo, à ſuperis formas trahere, cœleſtiumque fa-
uorem expetere, conceditis, & cœlos quippiam
ab inferis viciſſim allicere inuiſibiliter, vt ſit li-
ber & reciprocus auditus, & in vnicum totum
membrorum concinna chelys, Manetiſmus
itaque, quia paſſim viget, præter nomen, nil no-
ui continet, nec paradoxus, niſi iis, qui cuncta
derident, & in ſatanæ dominium ablegant, quæ-
cumque non intelligunt. Profectò quærenti de-
riſori ſapientiam ea non exſtat.

At quæſo, quid ſuperſtitionis habet vnguen- 12
tum armarium? an quia vſnea ſanguine mu-
mia, & adipe humanis conflatum? atqui inno-

xiè his vtitur Medicus, & ad hoc impunè venundat ſeplaſia. An fortè quia modus vtendi tibi nouus, vulgo inſuetus, vtrique verò admirabilis, idcirco effectus erit ſatanicus? Subde te, nec æſtua; mox melius habebis.

13 Etenim modus vtendi, nil mali continet. Intentio imprimis bona ac ſancta eſt, & tantum in bonum cedit finem: nempe ſanare dolentem proximum ſine dolore, periculo, & ſumptuum emaciatione; Hoccine diabolicum dicis? Denique ipſa quoque remedia, res naturales ſunt quibus eam facultatem à Deo conceſſam mox argumentabimur. Vtinam tu quoque tuam nobis negatiuam ſic firmaſſes: Deum nempe ſummum bonum, non dediſſe vnguento ſympathetico vim naturalem, & mumialem, magnetiſmum.

14 Hoc remedium magneticum nullatenus ſuſpectum reddi poteſt: cùm nullos ritus habeat, nulla verba, nullos characteres aut ſigilla poſcat, ceremonias nullas admiſtas, aut vanas obſeruãtias: non præſupponat horas, non profanet res
15 ſacras; imò quod amplius eſt, ne quidem præexigat imaginationem, confidentiam aut fidem, neque veniam à vulnerato petendam: quæ cuncta curis ſuperſtitioſis annexa ſunt.

16 Superſtitio quippe dicitur, quoties ſtatur fide, aut imaginatione, aut vtraque, ſuper virtutem aliquam, quæ talis non eſt, aut non eò à Creatore directa. Nihil igitur cura Magnetica, ſuperſtitionis habet: Quocirca Theologe Cenſor, ſaltem deridendi ſatanan ergò periculum vnguenti, ſarcaſmo plenus, facito (quo pactum illud implicitum eruas: effectum nihilominus eundem planè nobiſcum, velis nolis, reperies: quod ſuperſtitioſis cauſis nequaquam euenit.

17 Quicumque magneticam vulnerum curam diabolicam putat, non quia ſine & mediis illicitis conſtet: ſed quod modo ipſi incognito procedat. Is etiam eodem conuictus argumento, omnium quæ de magnete dicturi ſumus, cauſas
18 quidditatiuas dabit: vel fatebitur, magnetis operationes præſtigias eſſe ſatanæ: vel ſaltem (quod tutius erit) magnetiſmum, id eſt, proprietatem quandam occultam, hac appellatione propter manifeſtam illius lapidis prærogatiuam à cæteris abſtruſis, & vulgo ignotis qualitatibus diremptam, nobiſcum cogetur agnoſcere.

19 Magnes dapi impoſitus ligneæ, atque innatanti, confeſtim vno & certo latere ad auſtrum, altero ad Aquilonem vertitur. Pars eius auſtralis, ſi ferrum tetigerit, illud ad Aquilonem vertit, & Borealis magnetis pars, ferrum attractum, ad Auſtrum inclinabit. Boreali parte, id eſt, ventre ſuo, ferrum allicit, & dorſo, illud ante ſe propellit: Aquilonare latus, à dextra in ſiniſtram, fricando acus compaſſi cuſpidem, eandem ad Auſtrum dirigit: ſin verò frictio, à ſiniſtra in dexteram inſtituatur, contraria cuſpidis directio erit.

Similiter Auſtrale magnetis latus variatur. Imò quòd magis eſt, ſi magnes affrictu ſuo ferrum magneticum efficiat, id eſt, ferri alterius attractiuum, idem ferrum iam magneticum, ſurſum deorſum inuerſum, rurſum ad magnetem fricetur, tractoriam poteſtatem confeſtim exuet. Quæ ſi ſapiant, inquire Guilielmum Guilbertum, Londinenſem Medicum, de magnete, quo nemo melius de hac materia ſcripſit, & cuius operâ; variatio pyxidis reſtaurari poteſt. Acus quæ nunc ad Aquilonem vergit, ſub æquinoctiali ambigit, vltra eam verò ad alterum polum tendit. Hîc medicum addam: dorſum magnetis ſicut ferrum; ità & inteſtinum pellit, curat herniam, omnemque catarrhum de natura Martis; omnes nempe magnetiſmi, ad vſum hominis ordinantur: vis trahendi ferrum, ſi mumiæ muliebri maritata fuerit, tunc dorſum magnetis, in femore, & eius venter in lumbis emplaſtrata, abortum iam minitãtem tutò præcauet: venter verò magnetis, in femore, & dorſum lumbis appoſitum, partum mirificè facilitat. Quæ cuncta de magnete, noſter Anatomacus rationibus à priori illuſtrabit, modumque velut ipſi cognitum nobis exponet: vel pariter ſatanæ eſſe illuſiones, & non naturales effectus, parili ignorantiæ argumento, decreuero.

Exempla aliquot conſimilis magnetiſmi iam proferam, vt tandem ad rationem poſitiuam, omniumque oppoſitionum refutationem, animo imbutiore accedamus. Quid agam amplius? quas non attuliſti rationes pro re, ipſe comminiſcar. Omnis, inquies, effectus, vel immediate à Deo opifice procedit, & miraculum eſt: vel à ſatana, & prodigioſus eſt: vel à cauſis naturalibus & ordinariis, & tunc naturalis eſt: atqui magnetiſmus, non eſt miraculum, neque effectus naturalis: Ergo ſatanicus.. Reſpondeo: Quanquam hanc dictam enumerationem inſufficientem queam oſtendere, quatenus homo interior etiam agit, nullo dictorum modorum (quod poſtea ſatis luculenter dicturi ſumus) nihilominus ſicco pede aſſumptum nunc tranſimus, ſubſumptum negaturi, quia nimirum parte, effectum non naturalem, aſſeritur. Id enim prius probandum erat, ne petitio principij committeretur: verùm in hoc fuit, & erit defectuoſus noſter Cenſor, dicere non eſſe naturalem, niſi dicere, putauerit idem eſſe & probare, & authoritatem ſuam vice rationis locaſſe. Multi namque effectus naturales ſunt, qui non ordinariò contingunt: rariùs nempe incidentes: Itaque in gratiam Anatomiſtæ, vbique partem affirmatiuam nedum tuebor, ſed & declarabo rationibus & exemplis conſolidabo. Sic nempe propria ruet mole argumentum iam allatum.

Eſt liber impreſſus Franekere anno 1611, 20
apud vldericum Dominicum Balck, de lampade vitæ. Vbi reperies ex Paracelſo, veram magneticam curam plurium morborum, puta hydropis, podagræ, icteri, &c. ſanguinem calentem ægri, includendo teſte, ouique putamini, quod fouendum exponitur, & carnibus admiſtum ſanguinem hunc, cani eſurienti vel ſui dabis, mox ægritudo abs te in canem trahitur, & abit: nō ſecus atque in Gehaſin lepra Naamani, exſecratione tranſmigrauit. An & hoc diabolicum cenſebis, ſic proximum, ſolius ſanguinis mumialis magnetiſmo, reſtituiſſe? reſtituitur autem prorſus, & indubitatò.

Mulier ablactans infantem, quò citiùs vbera
ſibi ſteriliſcant, in prunas lac emulget, & mox 21
vbera flacceſcunt. An forte ſatanas exſuget ea?

Si quis ad oſtium tuum cacauerit, idque prohibere intendas, ignem ferri recenti excremento ſuperſtruito; mox per magnetiſmum natibus ſcabioſus cacator fiet: igne videlicet torrente excrementum & toſturæ acrimoniam quaſi

dorſo

dorſo magnetico, in anum impudentem propellendo. Forte hoc ſatanicum dices, quia finis læſio. At certè abuſus poteſtatum in libertate hominis eſt: attamen vſu non minùs naturalis.

22 Fac tabulam ex biſmuto, & vna extremitate, pone ſuccini fruſtum, tribus inde ſpitamis, colloca vitriolum viride: mox hoc colorem & acredinem viſibiliter amittet. Quæ ambo in ſuccini præparatione reperiuntur.

Saltem hocce omni ſatanæ illuſione carebit. Bruxellenſis quidam in pugna naſum amiſit, adiuit Chirurgum Tagliacozzum Bononiæ degentem, vt naſum præſtolaretur: & cum inciſionem brachij ſui timeret, baiulum ad hoc conduxit, è cuius brachio naſum tandem dato pretio eruit. Mox tredecim circiter menſes, à reditu in patriam, repente naſus inſititius friguit, & abinde aliquot diebus, putrilagine cecidit. Cuius rei inopinum caſum inueſtigantibus inuentum
23 fuit, eodem fortè momento, quo naſus friguit, exſpiraſſe baiulum. Superſtites ſũt horum teſtes oculati Bruxellæ. An non eſt mumiæ magnetiſmus ille planè conſimilis, quo naſus vita communi, ſẽſu & facultate vegetatiua tot menſibus, inſitionum iure gaudens, repente trans Alpes
24 mortuus eſt? Cedo quid ſubeſt ſuperſtitioſi? quid phantaſtici?

Radix Carlina (quæ Chameleontis eſt) plena ſucco & viribus euulſa mumiæ humanæ contemperata, tanquam fermento ex homine, cuius vmbram premis, vires & robur naturale in te
25 trahit. Sed hoc præſtigioſum dices, quia paradoxum: quaſi non eadem lepra è Naaman in Gehaſin eſſet traducta, icterus idem numero, in canem tranſplantatus: non enim morbus in prædicamẽto qualitatis eſt; ſed omnia ſunt prædicamenta, in morbis ſingulis. Siquidem licuerit non res nominibus, ſed nomina rebus accommodare.

26 Soliſequi flores magnetiſmo quodam, feruntur ad ſolem: non ſane propter eius calorem: quem optent, nubilo namque & frigidiore die ſolis quoque rhythmum imitantur (nec etiam propter eius lucem, ſolis ſunt pediſſequi: Nam nocte opacâ, ab occaſu, vbi ſolem reliquerant, ad ortum tendunt; Non hoc diabolicum cenſebis, quia aliud ſubterfugium paratum eſt: nempe eſſe harmoniam ſuperorum cum inferis, & facultatem tractricem planè cœleſtem, nullatenus ſublunaribus communicandam. Quaſi verò microcoſmus, cœleſtis ſortis indignus, nullam in ſuo ſanguine & vſnea notaret aſtrorum reuolutionem.

27 De philtris dicerem, quæ mumialem confermentationem requirunt, vt ad certum obiectum trahatur dilectio. At conſultius eſt præterire, vbi hoc vnum ſaltem prius dixere. Noui herbam paſſim obuiã, quæ ſi teratur, & foueatur manu, donec intepuerit, mox alterius manum detinueris, quoad & illa tepeſcat amore tui, ille totus continuo ardet, ad aliquot dies. Detinui pedem cuiuſdam catuli, hic confeſtim peregrinum me ſecutus adeo, quod noctu ante cubiculum eiularet, quo eidem aperirem renunciata herâ ſuâ. Adſunt Bruxellæ mihi huius facti teſtes. Calor etenim prius herbam calefaciens, calor inquam non ſolitarius, ſed effluuio quodam ſpirituum naturalium concitatus, herbam ad ſe determinat indiuiduatque ſibi: & aſſumpto hoc fermento, per magnetiſmum alterius ſpiritum trahit & ſubigit in amorem.

Relinquo curas multarum ægritudinum, quas arcanum ſanguinis humani magneticè perficit: 28
niſi etenim ſanguis; imò pus, vrina & perſpirabile effluuium, continuò aliquid ſecum de ſpiritu vitali demerent, hiſque ineſſet participatio quædam totius, extra concretum naturale: ſanè non adeò breuis dies hominis foret. Hæc nempe inteſtinæ fuit calamitatis cauſa. 29

Perſicaria ſiue piper aquaticum, conſolida, ſophia, ſerpentina, braſſatella, atque plures aliæ, iſtud habent peculiare, vt ſi frigidæ, demergantur in aquam (flante enim Borea, exciſa quercus verminoſa erit, niſi confeſtim ſubter aquas demergatur) & ſuper vulnus aut vlcus, aliquantiſper intepeſcant, mox defodiantur cœnoſo loco: vbi putrere incipiunt, etiam attrahere ſatagunt ex ægro, quicquid nocuum eſt.

Idque peragunt herbæ, non quamdiu in terra creſcebant, neque etiam quamdiu in forma manent priſtina (oportet namque granum emori, vt fructum ferat) ſed in corporis putrefactione, virtutes iam quaſi corporis repagulo ſolutæ, liberè magnetiſmum, ſecus dormientem & impeditum, exſerunt, & iuxta contagionem, impreſſionemque à vulnerato aut vlceroſo loco acceptam, reliquum mali, vel eminus multum exſugunt.

Si quiſquam folia Aſari decerpendo, ſurſum 30
vellicauerit, purgabunt aliam, id eſt, tertiam perſonam tractionis neſciam, per vomitum tantum: ſin verò deorſum carpendo torqueantur, ſolam deiicient aluum. Hic ſaltem nulla ſubeſt ſuperſtitio. Nam quid hic imaginationis commemorem: cum illa in tertium obiectum nil operari concedatis, maximè vbi iſtud ignarum ſit modi, quo decerpens fuerit vſus? An
forte pactum implicitum rurſus, & ſacram ig- 31
norantiæ anchoram, incuſaueris. Atqui hic nulla latet vana obſeruantia; præſertim vbi inſcio aſſumente decerptor, ſurſum vel deorſum folia vellicauerit. Profecto præter aſarum & ſambuci extremitates, id cætera non habent purgantia quæ quomodolibet decerpta, vniuocè operantur continuo. Sed in aſaro, plantâ integrali, proprietas eluceſcit magnetica, adeóque ad carptionis ſenſum variè ſua dotat folia. Habere autem nedum plantas, ſed & creata fere ſingula
ſenſus quandam adumbrationem tam antipa- 32
thia, quàm ſympathia (quæ ſine ſenſu conſiſtere nequeant) latius comprobant, quod mox docebimus.

Matronam nobilem mihi notam, abeunte po- 33
dagræ paroxyſmo vno, nouus ſubinde alius excepit, ac per multos menſes podagra ſine remiſſione inſolito infeſtauit recurſu. Neſciens verò, vnde tanta ſibi, inauſpicataque morbi recidiua; tandem quoties remiſſo acceſſus feruore è cubili iam ſurgens, ſederet ſede, qua frater eius olim, & in alia vrbe, podagricus ſedere ſolitus erat, extemplò nimirum abinde morbum repullulare reperit. Effectus vtique nullatenus imaginationi aut ſcrupulo adſcribendus: vtpote quæ duo effectu longè fuerunt poſteriora. Qua autẽ ſede, ſi contingeret alium ſediſſe podagricum, nulla ei accidit morbi reincrudatio. Itaque iam fratris mortui, mumia, ſedem contagio ſuſpectã meritò reddidit, quæ ſorori & non alteri podagrico,

grico, fluxus illos ſecus quieturos moueret, trans omnes veſtes penetrans. Magnetiſmus fruit ad vterinam ſororis ſcilicet mumiam: idque longo poſt funera luſtro. Cedò, quid hic eſt pacti impl iciticum hoſte Satana?

Sapphirus cœruleo colore ſatur, ſi anthracem quo peſtis ſeſe prodit, attigerit, & aliquamdiu affrictus fuerit, mox verò auferatur, non ceſſat magneticè iam abſens gemma, virus totum è contaminato attrahere: modo id viribus nondum debellatis fiat. Solent idcirco (nobis in maiorem magnetiſmi fidem) locum apoſtematis ſapphiro in circinum, paulatim aucto conſcribere: ne ſcilicet exiens virus, qua inſenſiliter euolat, latius exſpatietur, & nobilem aliquam vicinam partem latius proinde infectet. Qua enim virus magneticè è corpore tabido, tanquam per tubum attractum, exhalat, totus circinus mox nigreſcit, & tandem in eſcharam combuſtus, excidit: corde interim, à mortifera contagione præſeruato. Nec locus eſt ſubterfugio, dicere virus attractum eo momento, quo locus à ſapphiro tangitur, vel etiam, tum temporis intus edomatum figurare, & non magnetiſmo abſentis gemmæ id tribuere. Verumtamen ægri fidem dabunt, ſe non confeſtim percipere ſubleuamen, ſed multò pòſt; abſcedente paulatim ſcilicet per tractum magneticum veneno. Imò locus ipſe pro magnetiſmo certius teſtimonium dabit: qui non nigreſcit ſub ductu, vel per ductum ſapphiri: ſed mox abinde atreſcit, combuſtus immediatè per auram peſtiferam, id eſt, arſenicalem, iſthac, & non alia egredientem. Qua etenim virus continuò exhalat, nimirum in conum reſumptis radiis venenoſis ibid. neceſſum eſt locum impetum pati, atreſcere, & comburi, quæ prout ſucceſſu temporis contingunt: virus quoque ſucceſſiuè effluere, ad tractum abſentis gemmæ, edocent.

Reſpondebis fortè, vnumquodque agens requirere impreſſionis ſuæ certam durationem: huic ſapphirum non inſtanti iuuiſſe, ſed impreſſionem reliquiſſe, quæ paulatim reliquum mali euictura eſſet, non autem abſentem gemmam quippiam deinceps trahere. Vbi notabis, omne agens naturæ in inſtanti agere, niſi ſit in patiente obſtaculum. In corpore verò conta-
20 minato non eſſe impedimentum, vtpote quod citiſſimè auxilium expoſcit, & omnibus ad id venis anhelat.

Aliud prorſus eſſet, ſi ſapphirus in loco dolente præparandus, concoquendus aut alterandus eſſet, vt ex illo educeretur obſeratum agens, quod deinceps in corpus ſpargeretur. At cùm is maneat integer & incorruptus, certum tempus duntaxat exigit ad hoc, vt radium ſuum influentialem, per attactum mumiæ copulet radio auræ peſtiferæ, quò eam mox abſens exigat. Ad dictam inquam copulationem, vt fiat alligatio virtutis ſapphiriæ, ad venenum, requiritur certum tempus (puta vnius octauæ horæ) quo circumdatur anthraci circinus: nam ſi eſſet ali-
21 qua ſapphiri impreſſio, quæ paulatim intus venenum edomaret, & non tractio magnetica gemmæ abſentis; nulla eſſet ratio, cur atreſcet & combureretur certus iſte locus circini, neque etiam quò minus virus latius ambularet, quàm dicto circulo. Quod amplius eſt, ſi anthrax recenter pluribus in locis ſe ſimul oſtentet: ſolus tamen ille, qui ſapphiro circumſcriptus fuerit, amburitur, ſidentibus, & pereuntibus cæteris. Itaque quam obſecro impreſſionem attractiuam poſt ſe ſapphirus relinquet abſens, ſi non magneticam? maximè quod attractū, dicat inſepa-
rabilem reſpectum ad attrahens, & viciſſim? 35

Imò ſi ſapphirus de ſe, virtutem in corpus ægrum dediſſet, vna aut altera vice, ſeipſo imbellior eſſet (ſic nempe vngula alcis, epilepticos arcens inſultus paulatim, effeta redditur) amiſſa facultate, quam impreſſit, quod planè in ſapphiro, verè exſors eſt: eò namque potentior laudatur, quo ſæpius venenum exſuxerit. Dices fortè, ſapphirum generaſſe qualitatem in ægro, ratione cuius incepit attrahere, & virus iſthac euellere: & quamquam ſapphirus tunc remoueatur, naturam nihilominus ſemel commotam perſeuerare in expulſione, idque qua virus expelli cœpit. Primò quæritur, an ſapphirus trahat prima ſua qualitate (Puta calore) vel formali & magnetica proprietate? atqui hæc non deſiderat præuiam generationem, nouæ qualitatis intus? ſed tantum copulam virtutis tractricis ad trahendum. Tractionem itaque fieri, per abſentem gemmam. Probatur ſubſumptum: quia omne trahens naturale trahit ad ſe. Etenim ad hoc ſcilicet duntaxat trahit: quocirca noua qualitas intus generata, ad ſe virus intrò traheret & neutiquam foras, per tractum educeretur. Secundò, An fortè ſapphirus genuerit virtutem de ſe, eamque in pellem tantùm impreſſerit? enimuerò neque iſtud conſtare poteſt: Quoniam tunc non eſſet neceſſe, circum anthracem duci circulum per gemmam; ſed ſufficeret qualemcumque remotam & commodiorem pellis partem attingi: Quod falſum eſt. Tertiò, An ſapphirus fortè aperiat poros? & an natura non potuiſſet eadem ſua expultrice vti, citra attactum ſapphiri? quod ſi non: tunc ſapphirus non attrahet; ſed tantùm expultricem in ægro roborauerit. Huic contrarium eſt, quod non vltra, neque citra circinum, locus amburatur; quodque incipientes, etiam non attacti, anthraces ſidant & pereant. Siquidem roborata expultrice tantum, ipſa quaquauerſus expelleret & non ad certum & electum vinceretur locum. Quartò, Natura ante tactum ſapphiri, iam denotauerat ſuum robur validum in expellendo anthracem. Vnde quoque falſum eſt, naturam ſemel in expellendo commotam, deinceps per ſe perſeuerare, cùm ad expulſionis initia tardus alioqui ſapphirus venerit. Igitur vtut dixeris abſente gemma virus attrahi magneticè neceſſum eſt.

Viſne ergo clariùs oſtenſum tibi vnguenti armarij magnetiſmum naturalem: vel an tractum gemmæ calumniabis, & calumniatori quoque ſcribes? Iudicabis (reor) præſtare & longè præſtare nobiſcum ſentire, quod ſicuti mors, vulnera, morbos, cædes, per diabolum irrepſerunt, vnde nil niſi malum: ita omne donum bonum deſurſum eſſe à patre luminum. Bonum vniuerſum cenſentes iſtud, quod neque ſubiectum, neque obiectum, neque media, neque
intentus finis, inculpare prauitatis auſint. So- 36
lent proinde pridem, Eccleſiæ proceres annulos ſapphiro ditatos geſtare, ignorato apud illos penè illius gemmæ vſu. Etenim quibuſcunque data eſt animarum cura, iiſdem quoque incumbit ex lege & officio, contaminatis peſte adſiſtere, caligine nimirum ignorantiæ, præclariſſimum

clariſſimum rerum naturalium ſcientiam, hodie inumbrante: in cuius vicem, dicendi lepor inflantis & mortuæ literæ nitor, & præſumens garrulitas, ſucceſſere: quod dolendum ſummopere, atque admirandum magis, artes mechanicas proficere quotidie: ſolum verò naturalium ſtudium, cenſuris iniquis terreri & retroire: prolixior de ſaphiro fui, quia ſimilem cùm armorum vnguento, paremque caſum prorſus continet.

37 Eſt igitur hac in parte, ſuus quoque homini magnes, quo tempore peſtis, per inſenſibilem tranſpiratum à contaminatis venenum forinſecus haurit. Natura etenim, quæ ſolet aliàs benignum ſuccum duntaxat admittere, eumque ab excrementis ſolerter ſecernere, hoc ſuo nunc magneti ſuccumbens, nocuam auram allicit, mortemque intro vocat. Contra quem magnetem, ſuus eſt magnes contrarius (ne videlicet diſputatio, vlla ſui parte, cedat ſterilis) ipſe nempe ſapphirus, vel etiam fruſtum ſuccini lucidum prius per ſeptem planetarios pulſus confricta (ſunt autem ij in gutture, carpis manuum, prope pedum malleolos, & ad cordis thonum) & collo, periapti vice appenſa, humanum magnetem præcellunt, impediunt, adeóque diræ luis amuleta certiſſima; alioqui planè inefficacia, ſi pulſuum confrictio non præceſſerit. Quæ enim prius ſapphirus & ſuccinum erant, ab affrictu, mutatâ familiâ, nomen prius amittunt, & zenexton deinceps appellantur. Hæccine quoque diabolica cenſebit, & inito pacto attribuet aliquis!

38 Sat eſt paucula, ſufficientia tamen exempla, & vnguenti armarij parem caſum continentia attuliſſe: nunc tempeſtiuè nos ad tua argumenta voluemus.

Arguis Goclenium de inſcitia Ariſtotelicæ doctrinæ, eò quòd idem accidens migrare de ſubiecto in ſubjectum, inſinuet (vtinam tam præſtò eſſes probando, ac es refellendo) vtpote & hoc pertinacitatis eſt ingentis, putare, cicatricem in cadauere non eandem eſſe, quæ in homine heſterno fuit. Fruſtra etenim nos ſanctorum reliquias veneramur, ſi ſola materia im-
39 poſſibilis Ariſtotelicorum ſuperſit, & non acci-
dentia quædam in corrupto remanſerint, quæ olim erant in viuo. Ecce, quò Paganicus error præcipitet improuidè carpentes. Putare inquam impoſſibile, quod prorſus eſt neceſſarium, denſiſſimæ eſt ignorantiæ officium lumen ſcilicet, à ſole vſque in terram, vel ictu oculi celerius per minimos quoſque atomos aëris, producere nouas ſpecies, & ſpecierum ſpecies luminis: Cœcutire nempe hoc eſt ad ſolem; nam ſi non haberemus lumen, & virtutem ſolis apud nos, ſed milleſimam, millenorum millium ſpeciem luminis & virtutis duntaxat; ne quicquam creſceret, & refractione vel vnione radiorum, nunquam ignis produceretur. Etenim ſpecies ſpecierum luminis, cum lumen non ſint magis, quàm colorum ſpecies, colores ignem nunquam cauſarent. Ego certè mihi gratulor de ignorantia talis doctrinæ, de qua Goclenius, velut rudis accuſatur. Nonne trans vitrum, candenti fluxu ſigillatum (in quo nullus inuenitur porus) ligula compaſſi ad polum ſeſe flectit? & ad ferrum vicinum trahitur, polo interim neglecto? Igitur idem accidens, trans vitrum migrat, de magnete in aërem, & ad polum ipſum fortaſſis attingit.

Et magnetiſmus quoque, qualitas cœleſtis eſt aſtralibus influentiis perſimilis, nec loci diſtantiis coërcita, provt neque vnguentum magneticum, de quo diſputo.

Rides, quod vſneæ herbulam, ex cranio ho- 41
minis trium literarum, legat Goclenius. Nec
eſt ſanè, quod hîc putaueris anguem in herba,
ſuperſtitionis vanitatem latere: nam etſi Ieſui-
ta, ſuſpendio, alioque martyrio enectus, ad ſi-
derum influxum & obedientiam exſiccari re-
linquatur, eius caput, conſimile furis cranio, vſ-
neam oriundam, peræquè vtilem, & ſimul cor-
radendam exhibebit: Siquidem vſneæ ſemen
de cœlo cadit in agrum caluariæ, interdum
enim ſpuma pluit, quæ autora dicitur: ſub-
inde mucilago tenacior, quæ ſperma ſide-
rum vocatur, decidit. Nonnunquam ranis,
araneis, &c. pluit cœlum, quæ decidendo ſub-
ſtantia fiunt tangibilis & vitalis. Alicubi in
montanis, lacte pluit, non minus quàm ſan-
guine: non rarò quoque in lapides, & oſſa, 42
incumbit alba & bituminoſa ſubſtantia, cœli-
tus demiſſa, quæ vſnea fit. Hæc alibi cruſtam 43
lapidibus inducit, vbi lapideſcit; & alibi in mu-
ſcum degenerat. Huc ſpectat ros, manna, thro-
ni, thereniabin, noſtoch, nebulgea, laudanum,
& his ſimilia. Quanquam hæc aëris ſubſtan- 44
tiam magis participent: vbi interim ſiderum
excretiones vſneæ altioris ſunt proſapiæ, & flo-
res cœleſtes nuncupatæ; multa moliti ſunt per
eas, vtpote cum cœlorum fauore, & influentia
continua ſint ditatæ, fundamento egregiarum
virtutum non carent. Vſnea igitur cranij, cum
cœlitùs ſemen acceperit, vterum autem & ſuum
incrementum ex medullis mumialibus cra-
nij humani, & areis microcoſmi: Non mi-
rum, ſi inſignes, & ſupra vulgarem vegetabi-
lium ſortem poteſtates obtinuerit aſtrales, &
magneticas, quanquam non deſint herbis, qua
herbæ ſunt, ſui magnetiſmi. Dicam quæ vidi,
Miles quidam, & nobilis, & fruſtulum aliquod 45
vſneæ cranij humani, intra cutem, & carnem
capitis, conſolidatum gerebat; qui amicè inter-
cedens, inter duos fratres, inuicem de vita di-
micantes, gladio in capite cæſus in terram ce-
cidit, quo ictu pileus & coma, ad cutim vſque,
velut nouacula, diſciſſa fuerunt, pelle tamen
illæsâ euaſit. Vos coniicite, cuinam cauſæ, pel-
lis tutela dedicanda ſit. Ego coniecturis non
aſſueui animum incertis torquere, fulgur ſiqui-
dem enſe potentius, ſi laurum, non ſaltem vi-
tulum marinum quatit, nec equum attingit, cu-
ius chamus, vituli marini pinguedine inunctus
ſit; nec ſtabulum ferit, cuius poſtes tali adipe
pingues ſunt. Experientia eſt triuialis. Tranſ-
eo attamen, & aliis hanc arenam relinquo, vbi
ſimile paradigma priùs monuero. In Arduen-
na D. Hubertus colitur, quò omnes à cane ra-
bido demorſi tendunt (provt ad ſancti Domiri,
& Bellini ſacella alij confluunt) flocculus ibi-
dem de ſtolla D. Huberti, intra frontis cutem
demorſi à rabido, ſolidatur, & in poſterum, à
nulla fera rabida fereri poteſt, denteſque arcet
flocculus. Reſpondebis, id miraculum eſſe
Dei, per reliquias: eſto miraculum. Deum
tamen in miraculis, vt plurimum ad latus natu- 46
ræ ire, huiuſque morem obſeruare, ipſi ſuo
flocculo oſtendunt. Nam qui ſolo verbo poteſt
omnia, etiam mediis ſubinde vtitur. Sic ſudor
in ſudario D. Pauli, eſto vnguentum magneti-

cum : ſudor verò ægrorum , vel etiam inſenſibile effluuium, ab iis effluens, eſto ſanguis vulnerati,intra vnguenti pyxidem, bacillo poſitus, è veſtigio tota vndique noxa ex ægro magne-
47 ticè trahitur. Idque eò fit potentius , quo magnes ille ſupernaturalis majoris eſt efficaciæ: par eſt ſcilicet vtrobique ratio , & par modus, niſi quòd in mundo materiali , ſanguine & vnguento , ſeu mediis corporalibus contingat : in ſupernaturali verò , per amicorum Dei reliquias, multùm ſaltem hoc nomine venerandas: quæ vt vnguento magnetico proximiores euadant , è quibuſdam fontem olei , liquoris balſami indeſignenter ſtillantem excitauit noſtri mi-
48 ſertus Deus ; quo ſcilicet magnetico remedio vtrobique ſuffulti, certò ſciamus, curationem magneticam Deo acceptam & in vtroque mundo , conſimili ordine , pari paſſu , vnoque ductore ire. Hinc nempe reliquiæ recentes, plura & anguſtiora edunt miracula , vel vbi transferuntur, tanguntur , &c. quia neceſſe eſt magnetem fricari , moueri , ſi ipſum trahere oporteat.

49 Ad te vſnea cœlo ſata redeo : qui enim à rabie per flocculum , & alios pios ritus conualuerit,nedum liber à cane furente in poſterum relinquitur ; ſed quod magis eſt regium : alteri poteſt demorſo à cane rabioſo , tempus differre ad multas quadragenarias , donec queat D. Hubertum ſuo commodo adire , ſilente interim & ſuſpenſo veneno rabidi. Conſanguineum natura
50 quoque dedit Zinzilla (quæ eſt excrementum diaphragmatis in phlegmonem abiens) occidit, vbi Ionæ inſtar circumierit; Curatur autem tutò & celeriter , ſi ſanguine cuiuſdam, qui ſemel illo morbo laborauerit, foris vel tenuiter locus inungatur. Nempe qui ſemel à morbo illo conualuerit , ſanguinem nedum balſamicum obtinuit , vnde in poſterum ab eodem morbo tutus ſit ; verum etiam eundem affectum curat in proximo , eiuſque ſanguinem cutaneo attactu , vi magnetiſmi, in balſamum ſimilem transplantat.

Dices , ſi magnetiſmus ſit in vſnea , fruſtra erunt reliqua. Reſpondent Medici , quædam eſſe principalia , alia verò minus, aliqua eſſe contrarietates impedientia , nonnulla verò excitantia , quædam quoque augendo promouentia. Hanc ſcilicet fuiſſe compoſitionis neceſſitatem. Quamobrem provt fuit impertinens dicere. Si vſnea magnetiſmum habet, ergo pro reliquis fruſtra exenteratur homo : Ita quoque abſurdum eſſet inculcare. Si vſnea per ſe non habeat ſufficientem magnetiſmum , neque adeps,neque ſanguis,&c. Ergo neque toti compoſito inerit , is magnes vnguento attributus. Cum ſingula nequeant adferret in compoſitionem, quod antea in ſimplicitate non habebant: cogat ſubinde tuas explere vices , & pro te cauillationes ſomniare ; verumtamen debuerat prius ex ruſticis experimentis didiciſſe,in compoſitione ſæpius nouam atque inſolitam qualitatem emergere, quæ in ſingulis antea ſimplicibus latebat minimè : nouiſſe nempe conueniebat, nec vitriolum, nec gallas eſſe nigra : juncta tamen atramentum efficere.

Obiicies rurſus : ſi vſnea in ſe magnetiſmum cuſtodiat,ex virtute mumiali oſſium , & cœleſtium orbita : ergo eadem non ex ſolis craniis, ſed ex oſſibus quoque cæteris ſceleti , colligenda erit ; ridiculum & illud : quippe ſola natura quoque ſubeſt ; & piper recens in Italia planta-
tum,idcirco hederam patrat. Veratrum in Tri- 51
dentino tractu,vi purgante orbum eſt. Et papauera apud nos lethali qualitate priuata, vtcunq; patria noſtra decupulo gelidior quàm ipſe Thebe. Ideo varia eſt vſnea,vario oſſium ſolo ſuccreſcens. Si etenim fulgur intactis loculis nummos liquefaciat,& ex decem ſodalibus compreſſim aſſidentibus, vnum de medio tollat & collidat ; idque inquam non caſualiter;ſed permiſſu eius,qui ne frondem de arbore iniuſſam decidere voluit , contingat, & cuius ſolius ope, virtutes omnes ſtabilitæ ſunt : non mirum quoque fuerit , aliud vſneæ ſemen magneticum ſuper cranium,& alterius claſſis ſuper oſſa cœlitus depluere cætera. Saltem os capitis valet ad epilepſiam ; non item oſſa reliqua : tum demum, cerebrum totum in cranio conſumitur & liqueſcit, cuius liquoris (viſceris inquam) irroratione continua: vires cranium acquirit alias,quas aliis abeſſe oſſibus animaduertimus.

Noui ſatis contradicentium mores. Cum enim nil in rem ipſam momenti habent amplius , contumelioſiores fiunt , & in hominem impingunt: quocirca dicet fortaſsè aliquis. Magnetiſmum eſſe quid nouum, à Paracelſo ſolo inuentum, eum autem fuiſſe hominem improbum & ignarum. Tum quod ſi fuiſſet vſpiam talis virtus naturalis , illam non tot ſæculis occultam ſtetiſſe,& expectaſſe in aduentum Paracelſi.

Reſpondeo quoad ſcommata , & multorum ſubſannationes , in virum Germaniæ decus inſtillata , ne nuce quidem digna eſſe , & aſſerentem eo ipſo reddere indigniorem : vtpote qui nedum viuos , ſed & mortuos iudicare annititur. Nam quæ de literis, ſapientia , adeptiſque donis perhibent eius monumenta, non eſt quod impar laudem ego, qui neminis encomium ſuſcepi : ſed res ipſas trutino. Eſt itaque obiectio ſuperbia ſua ſterilis , quæ nimirum præter viuos & mortuos , etiam Deum ipſum iudicandum aſſumit : non debuiſſe nempe in Paracelſum; ſed in aliquem alium (Ieſuitam fortè) infudiſſe, nec ſeculo Theophraſti, ſed citius multò , aperuiſſe tantam naturæ conſonantiam : atqui cedò cur Ignatius tam ſerò venit, vt ſocietatem toti orbi tam proficuam ſtabiliret ? Cur non
multis antea ſeculis ea emerſit ? Eheu quò te 52
præcipitas præſumendo miſer homo. An non Deus , ſui beneficij liber dator ? & in immerita donatione ſibi complacet ? cotem , iuxta quem de perſonis iudicemus , præbuit : nempe quod ex operibus cognoſcemus eos. Quæ autem ſint Paracelſi opera , & quam omni expectatione naturæ & linguarum mordacitate majora , ipſius Epitaphium ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſ. Antiſtite Principe Salisburgenſe,illi benemerito funeri appenſum ſatis inuita inuidia declarat.

EPITA

EPITAPHIVM PARACELSI Quod Salisburgi in Noſcomio apud, S. Sebaſtianum ad templi murum erectum ſpectatur lapidi inſculptum.

Conditur hic Philippus Theophraſtus inſignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera, lepram, podagram, hydropiſim, aliaque inſanabilia corporis contagia, mirificâ arte ſuſtulit: ac bona ſua in pauperes diſtribuenda collocandaque honorauit. Anno 1541. die 24. Septemb. vitam cum morte mutauit.

53 Paracelſus igitur, tantum abeſt, quò malè ſit meritus, quia antiquitati ignotū magnetiſmum, & loco naturalis ſtudij, quod paſſim in ſcholis ſterile docetur, reale aliud, corporum analyſi & syntheſi, ad manus probabile, & longè vberrimum attulerit, quin proinde potius denominationem Monarchæ arcanorum; iuſto titulo, præcedentibus cunctis, eripuerit, niſi cum oſoribus, bene geſta, & in bonos vſus congeſta, ignari iudices vituperemus omnia. Ita ſum homo: ſordent apud me, quæcunque ſola conſuetudine fidem merentur? Cum nil ſit, quod maiori nos implicet caligini, quam quod ad conſuetudinem componimur, rumori ſomnioque aſſentientes creduli. Eundum eſt itaque ab libertatem, fruendum, non ſeruiendum iudicij muneribus.

Obiicies; In ſublunaribus non eſſe vim influentialem, cœleſtibus impreſſionibus parem: atqui ſi hac impegeris, omnes rectè philoſophantes vna reprehendens, qui ſuperam lationem in inferis eſſe, modo inferiore, & inferiorum analogiam in ſuperis rectè adnotarunt. An non herbæ, animalia, & æger homo, mutationes temporum futuras, præſentiunt & præſagiunt? An non rana, quo profundius ſibi inſtantis brumæ hoſpitium excauarit, eò immanior hyems expectanda eſt? Hinc etenim auſpicia meteorica: non quidem, quòd iſta contingant motu cœleſtium præcoci, & adhuc futuro, quippe priuſquam adſit, cauſet eam ſenſationem præſagam in ſublunaribus. Abſit. fu-
54 tura enim tantum nuntiat firmamentum; non autem cauſat. Verum enimuerò creatis ſingulis ſuum ineſt cœlum, cœlique rotatio, dependens ex ente ſeminis, in cuius ſpiritu (vtpote qui vniuerſi celaturam continet) ſuum eſt cœlum, & ſua ſunt inſuper adſcendentia: nec eſt
55 quod nos Aſtrologiam peſſundare putes: at elucidamus; res ſiquidem vnaquæque ſuum cœlum, cœlorumque ob id ſyzygiam continet: cœlorum tamen motus, quia notiſſimus, quia communiſſimus particularium cœlos (ſic dicam
56 verbi defectu) dirigit iuxta ſe. Hæc nimirum cauſa eſt, cuiuſque naturalis inclinationis: atque vbi creatura à motu illo cœli, tanquam
57 norma communiſſima, proprij cœli perſuaſu exorbitat, confeſtim adeſt ægritudo & defectus.
58 Nam ouis ſine ductore, incerta oberrat: proptereà nempè ægroti præſentium tempeſtates,
59 temporum futuras mutationes, non itidem ſani: mare namque ſi flueret & refflueret, ductu
60 Lunæ cœleſtis, id eſt, pyromantiæ ſolius, & non Lunæ ſuæ hydromanticæ: venti quoque ſi concitarentur ductu Mercurij cœleſtis, & non aſtri chaomantici ſui, profectò nec eſſent vſpiam venti vlli prouinciales, & per totum orbem (quia vnicus eſt tantùm Mercurius, & ſimplex Luna in cœlis) conſimilis flaret ventus, & mare flueret vbique, ſi non eodem tempore: ſaltem rhythmo eodem, quod neoterica nauigatio improbat. Sat eſt itaque, hic obiter oſtendiſſe, naturam cœleſtem & enormonticam rebus ipſis ineſſe, quæ tamen ad rhythmum ſuperioris lationis ſeſe concitet ac moderetur, quamdiu non refractaria haberi velit. Firma- 61
mentum quoque non cauſare futura, niſi remotè, idque primis tantum qualitatibus, vice cuiuſpiam coqui: alioquin opulenter enunciare opera manuum Dei. Res ipſas autem continere 62
in ente ſeminali firmamentum particulare, ratione cuius ſymbolizant ſupera cum inferis, lege amicitiæ & philautiæ: ex quibus ſaltem nunc colligere eſt magnetiſmum & vires influentiales paſſim rebus inſitas atque proprias: quas qui à ſublunaribus arcet, ſubterfugium inane quærit.

Inſtabis proprius accedendum eſſe, nec ſatis adhuc conſtare, in ſublunaribus cœlorum qualitatem æmulam, & quidem talem, quæ ad longè diſſitum & abſens obiectum influat; quod tamen in vnguento armorum præſupponitur; adeóque magnetiſmum eſſe quidem virtutem cœleſtem, nullatenus tamen ſublunaribus tribuendam, multóque minus confićto vnguento armorum. At quid eſt aliud (quæſo quam negare magnetiſmum, extra vel præter magnetiſmum? nam ſi vniuerſim omnem ſublunarium influentiam ad inuicem, vocitemus magnetiſmum, eamque occultam coaptationem, qua abſens in abſens per influxum agit, ſiue trahendo vel impellendo fiat, etymi defectum magnetiſmum nuncupemus; profectò quicumque negat, extra magnetiſmum, influentialem vim ſublunarium ad inuicem, & dari ſibi inſtantiam ex aduerſo poſcit: is abſurdum requirit magnetiſmum nimirum extra magnetiſmum, neſcitque quid neget aut petat.

Siquidem in ſublunaribus exempla facti attuli, & inſtantias plurimas, appoſitaſque de naſo nempe inſititio, de ſapphiro, de perſicaria; aſaro, & herbis plurimis. Sed negatis (ſat ſcio, quia neſcis) vel ea non ſic accidere, vel ope diaboli (quod paratius eſt) euenire aſſeres. Moris non eſt, nudis, authoritatibus diſputare phyſicos: ad manus experientiam ſcilicet, eundum eſt nobis cum certantibus. Explora igitur, & nos mendacij arguas; ſi nequis, ſaltem credas: idcirco inſolentis eſt petulantiæ, negare facti eſſe, quod paſſim triuiale, quia nimirum non explorauit, nec explorare annisus ſit: multóque inſolentius, dæmoni indifferenter aſcribere, quod naturæ vbique conſonum eſt, vt mox docebitur: idque vnam tantùm ob culpam ſcilicet: quia nimirum à noſtro Cenſore modus per cauſam intelligi nequit: à Cenſore, qui intelligendi ſuo, acumine, & phyſices Ariſtotelicæ ſtudio, ambitum totius naturæ vndequaque ſe luſtraſſe præſumit: à Cenſore inquam, qui etſi in vnguento nil deprehendat ſuperſtitioſi, nihilque illiciti; propter applicationis tamen modum ſibi paradoxum, illud ceu improbum damnat, exſecratur, & diabolicum neſcio quid continere aſſerit. At cuius obſecro? quia nempe enſis vel paxillus cruentus, vn-

guento mumiali & magnetico emplaſtratur, quia ſanguinem ſemel extrauenatum cum eo, qui adhuc venis fouetur,concordantiam ſeruare neſcit: Et quia ad longè diſſitum obiectum,extendi actionem vnguenti non credit.Sed redi ad te:quia mox ea intelliges,& credes,niſi pertinax nunc in gratiam tui, magnetiſmi actionem in ſublunaribus ad lucem reuocabimus.

63 Enimuerò extra immeritò ſuſpectam tibi,rerum & herbarum claſſem, influentiam rerum quarundam,& inuicem eſſe,& ſeruari inter obiecta diſtantia, nunc obſtendam. Vitis quæ in flore eſt, turbat vina procul. Excuſabis eandem mutationem fieri impetu cœlorum: probatur,quod non: ſi etenim cœlum cauſaret flores in vite, & vinorum in cadis turbulentiam, neceſſe eſſet,vtrumque annis ſingulis, ſtato fieri & definito quaſi momento:quod falſum eſt. Nam ſubinde vitis floreſcit, & turbatur vinum ante ſoltitium,atque in eadem regione, alio anno,longè pòſt: ſed paucis minutis exceptis, ſol & ſtellæ fixæ, ſingulis annis ad idem punctum redeunt: ergo vitis floreret, & vina turbarentur, eodem ſemper tempore. At ſi diuerticulum quæras,& alios,præter ſolem,planetas, huius rei cauſam dixeris,qui non ſingulis annis in ſolſtitio parem habent ſitum, ſaltem vti communiſſimus eſt cœlorum motus, vineæ florerent eodem anno omnes ferè vbique ſimul: quod falſum eſt. Nam ſicuti ſolo natura aſtralis ſubeſt: ita & viti eadem natura particularis ineſt: quæ & ipſa per ſe(non ſecus ac terræ data eſt vis germinandi per ſe)florem,fructum, & ſemen profert, ſeſeque ad rhythmum generaliſſimi motus cœlorum componit & mouet: Aſſerunt ad hæc,vina neutiquam turbari regionibus, quibus nulla vitis naſcitur; ergo vitis flos, & non cœlorum motus, vina turbat,idque multis inde miliaribus; cæterum eò quidem potentiùs, quò vina viti ſunt propinquiora.

64 Studiis publicis gratulor, illique benè faueo qui nouit, quodammodò antimonium vulgare, inter præparandum, ad influentiam ſe continuò dirigat.

65 Menſuram confectam metiri volo: itaque poteſtatem quandam influentialem,loci diſtantiis non obnoxiam, ſublunaribus familiarem ſatis probauero,atque eò violentius in fauorem magnetiſmi, ſi ipſum magnetem ſua ſe ſponte ad polum dirigere,nullatenus autem à polo trahi, docuero. Etenim magnes vnus, ad tres, alter ad ſex, ſeptem & vndecim gradus à polo declinat: nullus autem (quod ſciam) recta polum ſignat; igitur ſi traheretur magnes, vel à polo, vel ab aliquo poli vicino, velleretur: non enim à polo ipſo: quia quicquid trahit, ad ſe per lineam rectam, & non per obliquam trahit. Quocirca ſi magnes traheretur à polo, rectâ quoque polum oſtenderet; igitur magnetes, ſaltem quod vidi hactenus, non à polo trahuntur, neque etiam ab aliquo vicino circa, nam cum illud ipſum quieſcat nunquam, ſed indeſinenter in orbem feratur: igitur ſi traheret,etiam magnetem inquietum redderet, trahendo ipſum nunc aliquot gradibus ad ortum verſus, mox totidem gradibus ad occaſum, nunc verò ad zenith ſurſum, aut deorſum velleret: quod falſum eſt. Ergo non trahitur, ſed ſua fertur ſponte magnes. Quod autem alioqui magnes per ſe ſurſum feratur ad zenith, inſtrumentum eſt quoddam ad Guillielmo Guilberto inuentum cuius inuenti gloriam Ludouicus Fonſeca, nuper apud Maieſtatem Catholicam ad ſe rapere anniſus eſt: hoc inquam poli altitudinem, vbique locorum ſpontanea eleuatione in annulo æneo ſuſpenſo oſtendit, nedum latus polit.

Pro polo certabis,viam fugæ luſtrans: polum quidem trahere magnetem, ſed iuxta variam certamque magnetum diſpoſitionem materialem, eoſdem non rectâ ad ſe (ea nempe eſt trahentis conditio & voluntas)ſed ad locum vicinum vellere) hoc eſt dicere. Polus trahit quidem rectâ magnetem ad ſe, non tamen magnes trahitur rectâ ad polum, propter impedimentum aliquod ignotum(quod vocas certam eius diſpoſitionem) inexſiſtens magneti, quod poli tractioni reſiſtit,eaque potentius & ſuperius eſt: quanquam ſoſpes à tot milenis milliaribus, eadem ad magnetem pertingat. Vides, quantum veri ſubterfugio ſis deditus? & quam recuſas ineſſe magneti, diſpoſitionem tamen certam quandam motricem,inuitus magneti in habitare aſſeris (certam dicis,fictam tibi, & omnibus in toto incertam) præter,& ſupra tractum poli? quod idem eſt, ac ſi dixeris, magneti ineſſe directricem virtutem ad aliquem diſtinctum locum; non autem trahi à polo.

Recalcitrabis pro vicino poli, dicendo magnetem trahi, non ſemetipſum dirigere: trahi non ab aliquo puncto, aut aſtro, ſed à toto circulo quodam,prope polum. Reſpondeo, longè peritum eſſe ſubterfugium; nam iſte circulus ſaltem latitudinem habebit ad minimum octo graduum, à tribus nimirum ad vndecim gradus. Quia tantæ variationis magnetes vidi. Ergo ſi toti circulo ineſſet poteſtas trahendi, idem magnes continuò variaret,nunc ad tres,tandem ad octo vel vndecim gradus à polo deflecteret eadem hora, quod falſum eſt. Ergo ſaltem in tantæ latitudinis circulo, erunt diuerſæ orbitæ, quarum ſua quæque ſuum magnetem alliciet. Quo conceſſo, recides in idem barathrum: eſſe nempe diſpoſitionem quandam in magnete, cur potius ab hac, quàm ab alia ſolicitetur orbita; & per conſequens, figmentis ad lubitum deductis, erit virtus nihilominus motrix in ipſo magnete.

Nondum ſatis eſt, ſi polus traheret magne- 66
tem; hoc fieret vel ob elementalem & materialem temperiem lapidis, vel propter eius formam: atqui vitrum optimè elotum, vtcunque multis frictionibus mundatum,in quo fuit magiſterium magnetis præparatum, in poſterum ſuos etiam obſeruat polos: ob impreſſionem ſcilicet,vitro citra reliquias corporeas communicatum. Calybs quoque poſt magnetis attactum, probè elotus & abſterſus, polum notat nihilominus: quæ duo, cùm neque parem inuicem, neque cum magnete contemperationem vel formam habeant, commonſtrant ob neu-
trum finem, polum magnetes trahere. Dices 67
affrictu, participationem magnetis factam in poris chalybis, aut ſpondilibus vitri, miſera excuſatio! nam reſina abiegna, per ſe coagulatur in lapidis duritiem, quæ tum ferrum non aliàs, quàm magnes allicit. Hic ſaltem fictitia magnetis participatio ſubſidit.

Magnes ſolo alij affrictu polum negligit; ſeruata ſibi interim forma, materia, & proprietatibus:

bus: quia nempe per a ium abdormiſcit, ſpiritualis illa ſenſatio in magnete: quam ſenſationem, cauſam vnicam actus proprietatum formalium, iam anteà perhibuimus, debilis vtique poli tractus foret, qui per tot cœlorum orbes, vaſtamque aëris regionem, per tecta, per muros tranſiret, ſolùm verò allij ſuccum (aut mercurij fuliginem) penetrare neſciret, conſtante radice materiali eâdem, & forma lapidis vnica.

Natans magnes, parte certa ad Boream, altera ad Auſtrum fertur. Igitur ſi iſtud à trahente polo fieret, totum latus Boreale lapidis, ſemper à polo Boreali duceretur, quod falſum eſt. Nam Boreali latere, ſi ferrum tetigerit, non illud ſecundùm ſuam proprietatem ad Boream, ſed ad Auſtrum inclinabit, etſi lapidis pollen ferro adhæſerit: ſin verò Auſtrali, ferrum tetigerit, illud ad Boream vertet. Item magnes qua ad Boream parte, ſe ſemper inclinauit, vltra lineam æquinoctij ad Auſtrum tendit.

Adhuc pauliſper. Magnes ſcutellæ innatans, ſtagno quieto, ſi Boreali parte verſus fuerit ad Auſtrum violenter: ſtatim Boreale latus Aquilonem repetit, velut impete ductu; igitur ſi à polo ipſo magnes velleretur ad polum, & non eſſet ſpontanea lapidis directio, neceſſariò eodem tractu, tota ſcutella fluctitaret & traheretur ad ripam Aquilonarem, quod falſum eſt; directione namque Borealis lateris acquiſita, ſtant ſuper aquam, magnes & ſcutella immobiles. Eſt igitur in magnete virtus influentialis, quæ citra reſpectum propinquitatis obiecti, cœleſtium more, liberè ad polum vſque fertur, cum ſit ſpontanea magnetis ad polum eradiatio: ita-
69 que ſi vnica naturalis eſt iam reperta virtus in ſublunaribus, ad obiectum longiſſimè diſtans, diradians (puta in magnete) ſatanæ nequaquam adſcribenda: ſufficienter quoque probatum erit, & pares plures eſſe poſſe propſus naturales, vt in exemplis allatis & vnguento armario.

Magnes itaque, vel ferrum à magnete contactum, cum ſponte ſe ad polum conuertant, neceſſariò extenditur qualitas quædam à magnete ad polum: quam quia nouimus fieri citra effluuium aliquod corporeum, idcirca eandem ſpiritualem denominamus, in hoc à Theologo noſtro diſſentientes, qui ſpiritum contra omnem naturam corpoream, velut quid præter naturam diſtinguit. Medici verò, duntaxat contra craſſiorem corporis compaginem; hoc pacto dicimus, ſolis lucem, & cœlorum influxum, torpedinis iaculationem, baſiliſci viſum, &c. eſſe qualitates planè ſpirituales: quod ſcilicet non communione ſubſtantialis euaporationis in diſtans diſpergatur: ſed tanquam imperceptibilis lucis medio, diradientur à ſubiecto in obiectum debitum.

Quibus ſic ſuppoſitis & probatis, ſatis liquet, quod nondum intellecto Goclenio, ipſum Theologus nihilominus carpſerit, multoties immeritum. Primò, quia qualitatem ſpiritualem in vnguento corporeo ſtabularet Goclenius. Secundò, quòd radialis lucis inſtar, ſeu medio ac vehiculo tractus feratur in obiectum appropriatum. Tertiò, quòd ſpiritus mundani ſenſatione quadam (omnis ſympathiæ cauſatrice) deferantur eiuſmodi qualitates, ad longinquum & deſtinatum obiectum. Hunc ſpiritum Theologus cacodæmonem intrepretatur ſuo, at neſcio quo iure; cùm ſit aura ætheris purior & vitalis, qui Solem, Titaniaque aſtra, ſpiritus intus alij, totamque diffuſa per artus mens agitat molem: adeóque mundum communione quadam, partim ac virium conſpiratione, moderatur, iuxta conſenſum omnium rectè philoſophantium: verbi gratia, Soliſſequi flores ſentiunt ſolis iter, mare lunæſtitium vtrumque notat. In ſumma omnis creatura, per vi- 70
tam (Regem cui omnia viuunt adoremus) eſſentiam, exiſtentiam, & ſenſationem, Creatoris maieſtatem, liberalitatem, & præſentiam atteſtantur. Quocirca Cenſor noſter meritò redarguendus eſt, quod antequam medicum philoſophico ſtylo ſcribentem intellexerit, carpſerit auſu plane intolerando. Adeo namque fuit difficile, modum tenuiſſe in cunctis.

Rogas, quid trahatur è vulnerato? & quomodo fiat tractio per vnguentum abſens? At ſane non iniurius reſponderem: quando ipſe nobis oſtenderis, quapropter magnes ferrum traxerit, ſeſeque ad polum conuerterit: tunc tibi quinam mumia tactam mumiam per mumiam ſanet, indicauero: at quia inſufficientiæ Goclenij hac in parte reparandæ, ſubſtituti fuimus, mox quoque quinam tractio magnetica vnguenti contingat, didactio analogiſmo oſtenſuri ſumus, ſi tamen quid trahatur tibi ſatis fecero. Notandum igitur in vulnere, non 71
ſolam continui fieri ſolutionem; ſed ſimul introduci exoticam qualitatem, vnde labra vulneris indignata, mox æſtuant, apoſtemantur, imo totum abinde (corpus febribus, ac varia ſymptomatum ſyndrome, conflictatur: ſic namque ouum, cuius putamen vel tenuiter ſaltem læſum eſt, putreſcit, vbi aliàs potuiſſet conſeruari. Magnetiſmus igitur huius vnguenti, trahit peregrinam illam diſpoſitionem ex vulnere, vnde labra, nullo demum accidente prægrauata, ſine dolore ſunt, & mox accreſcere feſtinant, nullatenus impedita; Naturæ ipſæ, vulneris medicatrices ſunt, medicus, illius tantum miniſter; nec pharmacum in vulnere carnem gignit, ſatagit ſi obſtacula remouerit: quæ aliàs vnicum armorum vnguentum, arcet ſatis ſecurè & opulenter.

Obiicies, vnguentum armarium non debere potius allicere, alienam iam dictam Qualitatem; quam naturale robur, & venarum vires: quodque ſanguis, in vnguento cum ſit ſanus, adſciſcere deberet ſanitatem vulnerati, non autem indiſpoſitionem; prout nempe de Carlina ſcriptum eſt. Reſpondeo, diuerſos eſſe magnetiſmos: quidam enim trahunt ferrum, quidam paleas, plumbum: quidam carnem, pus, &c. nonnullorum verò ea eſt gratia, vt peſtiferam duntaxat auram extrahant, &c. imò ſi effectum ſanationis, in vnguento noſtro, cum tuo argumento copulaueris, telum te ſauciabit proprium. Exinde etenim, quod effectus vnguenti ſit ſanare perfectè, breuiter, abſque dolore, ſumptibus, periculo, & virium iactura: hinc inquam liquet, virtutem magneticam vnguento, à Deo naturaliter, & non à ſatana ineſſe. Quoniam ſi hic cooperator eſſet dictæ ſanationis (quod aſſeris) eadem eſſet imperfecta, cum roboris amiſſione, debilitate, vitæ iactura, difficili conualeſcentia, vel animali alicuius maioris, & infortunij recidiua. Quæ ſingula prout diabolicis curis ſunt annexa: ita procul à cura noſtri vnguenti abſunt. Pro nobis fidem facient,

cient, quotquot vnquam hoc vnguento curati ſunt. Satanas nunquam veridicus eſt, nunquam boniſuadus, niſi vt decipiat, imò nec dudum in vero perſeuerat: ſemper namque, ſi quippiam boni attulerit, pluſculum mali ſubmiſcet hoſtis. Eandem ſanè legem, & in hoc vnguento pro ſua conſuetudine ſeruaret, ſi author aut fautor eſſet: ſaltem tunc deficeret hoc remedium, quum velut ab inferis reuocatur vulneratus, qui ſecus mortali peccati labe, vitam mox cum ſanguine, periculoſo vulnere eliſurus eſ-
73 ſet: niſi ſatanam tunc noſtri miſertum fortè dixeris; & quòd ius in talem vulneratum iam ſibi acquiſiuit, ipſe in ancipiti ponat, curando nempe per vnguentum magneticum, quem perire mallet; fortaſſis quia anguſtus verbi & pacti obſeruator, iam apud vos eſt ſatanas, nec ampliùs verſipellis, fraudulentus, impoſtor, mendax totus. Præterea negamus ſuppoſitionem, & ſanguinem extra venatum perfectè ſanum: ſed potiùs vita communi iam priuatum, & initia alicuius corruptionis ingreſſum eſſe. Obtinere ſaltem vitam mumialem. Huc facit cruor putridus, & tamen magneticus in ouo. Transeo itaque obiectionis abſurditatem, quod magnetem vnguenti, ad placitum torquere auſit, non quorſum à Deo datus eſt.

Rationes poſitiuæ magnetiſmi propinquius per Metaphyſicam, & Magicam deductæ.

TEmpeſtiuum eſt nunc, prodere cauſam proximam magnetiſmi in vnguento. Conſenſu imprimis Theologorum myſticorum, hominem diuidimus in externum & internum, vtrique aſſignantes mentis cuiuſdam poteſtates: ſic nempe carni & ſanguini voluntas com-
74 petit, quæ non ſit voluntas viri, nec voluntas Dei; & Pater quoque cœleſtis quædam reuelat homini interiori; quædam reuelat caro & ſanguis, id eſt, homo externus & animalis. Quomodò enim idolorum ſeruitus, inuidia, &c. inter opera carnis ritè numerarentur (cùm in imaginatione tantùm conſiſtant) ſi & carni ſua non eſſet imaginatio, & voluntas electiua.

Porrò eſſe eceſtaſes miraculoſas, homini interiori competentes, in confeſſo eſt. Eſſe quoque eceſtaſes in homine animali, propter intenſam imaginationem, extra dubium eſt: imò Martinus Delrio, Societatis Ieſu presbyter, admittit in ſuis diſquiſitionibus puerum quendam, tam violenta cogitatione, in ciuitate In-
75 ſulenſi ductum, quod flagranti eodem deſiderio, videndi parentem, quaſi per ecſtaſin raptus, eam multis inde milliaribus abſentem inuiſerit, & ad ſe rediens, omnium quæ viderat memor, multa quoque ſigna, apud parentem veræ præſentiæ ſuæ dederit.

Plura occurrunt quotidie ſimilia, quæ breuitatis ergò omitto. Iſtud autem fuiſſe deſiderium exterioris hominis, ſanguinis ſcilicet & animalis, certum eſt: nam anima, alioqui diſti-
76 gata ſemel à corpore, nunquam niſi miraculo reunitur. Igitur in ſanguine eſt quædam poteſtas ecſtatica, quæ ſi quando ardenti deſiderio excita fuerit, etiam ad abſens aliquod objectum, exterioris hominis ſpiritum, deducendo ſit: ea autem poteſtas, in exteriori homine latet, velut in potentia; nec ducitur ad actum, niſi excitetur, accenſa imaginatione feruenti deſiderio, vel arte aliqua pari. Porrò vti ſanguis 77
quodammodò corrumpitur, tunc ſe eius poteſtates omnes, ſine præuia imaginationis excitatione, quæ antea in potentia erant, ſponte in actum deducuntur; corruptione namque grani, virtus ſeminalis, aliàs torpens & ſterilis, in
actum erumpit: vtpote cum eſſentiæ rerum, 78
earumque ſpiritus vitales, putrere neſciant, diſſolutione inferioris harmoniæ, ſoſpites emergunt. Proinde nempe omnis occulta proprie- 79
tas, corporum compagine, digeſtionibus præuiis (quas putrefactiones vocamus) iam diſſoluta, ad manum venit libera, expedita, & in actum manifeſta. Igitur cùm vulnus, aëris ingreſſu, qualitatem aduerſam admiſerit, vnde 80
mox ſanguis in labris æſtuat, & aliàs purulentus euadit; contingit ſanguinem in vulnere recenti, propter dictam qualitatem exoticam, aliqualis corruptionis iam initia ingredi (qui etiam in paxillum tunc aſſumptus, vnguento magnetico oblinitur) quo mediante corruptionis initio, poteſtas ecſtatica in ſanguine latens potentialiter in actum ducitur, quæ quia ad corpus ſuum redux eſt, ratione latentis ecſtaſis, hinc ſanguis iſte ad ſanguinem totius ſui indiuiduum reſpectum gerit. Tunc nimirum magnes, in vnguento operari ſatagit: & mediante potentia ecſtatica (ſic voco etymi penuria) exſugit noxam è labris vulneris, & tandem virtute mumiali, balſamica, & attractiua in vnguente acquiſita, magnetiſmus perficitur.

En habes nunc rationem poſitiuam magne- 81
tiſmi in vnguento naturalis, ex magia naturali depromptam, cui aſſentitur lux veritatis. Vbi theſaurus, ibidem cor; inquiens. Si etenim theſaurus in cœlis ſit, tunc cor, id eſt, hominis interni ſpiritus, in Deo (qui paradiſus, qui ſolus vita eſt æterna) eſt. Sin verò in caducis theſaurus conſigitur; tunc quoque exterioris hominis cor & ſpiritus, in caducis eſt. Nec eſt quod myſticum ſenſum adferas ſumendo non ſpiritum, ſed cogitationem & deſiderium nudum pro corde; friuolum etenim contineret, quod vbicumq; homo ſua cogitatione theſaurum collocaret, ibidem ſua eſſet cogitatio: ipſa quoque veritas textum præſentem non myſticè interpretatur, adiunctoq; exemplo oſtendit realem & localem præſentiam aquilarum ad cadauer. Sic etiam hominis interni ſpiritum eſſe localiter in regno
Dei in nobis, quod Deus ipſe eſt; & hominis 82
animalis cor, ſiue ſpiritum, localiter circa theſaurum eſſe. Quid mirum? aut hominum animalium ſpiritus aſtrales, poſt funera, circa theſaurum defoſſum adhuc ſeſe oſtentent oberrantes:
quibus nectiomantia veterum tota ſeſe emanci- 83
pauit. Dico itaque, hominem externum eſſe animal, ratione & voluntate ſanguinis vtens. Interim verò, non animal: ſed imaginem Dei vero. Videant ergo logici, quàm defectuosè hominem à ratiocinij poteſtate definiant. De his plura alibi.

Adiungam ergo magnetiſmum aquilarum ad cadauera, nec etenim volatilia tam acuto ſunt odoratu, vt ab Italia in Affricam ad cadauera concedant. Nec enim odor tam largè latéque ſpagitur; obſtat namque maris ampla latitudo interiecti, & quædam conſumptionis proprietas elementalis: nec eſt quod viſu arbitreris, has aues percipere cadauera tam eminus, maximè ſi pone montem, ad meridiem ea iacuerint. At quid

quid opus eſt, auium magnetiſmum inculcare pluribus: ſi Deus ipſe, Philoſophiæ initium & finis, eundem proceſſum cordis & theſauri, cum auibus & cadauere, atque viciſſim expreſsè ſtatuat? 84 Si enim aquilæ ad eſcam cadauera, ducerentur eodem appetitu, quo quadrupedes ad paſcua feruntur, certè dixiſſet vno verbo, quod animalia ad eſcam confluant, ſicuti hominis cor ad ſuum theſaurum, quod falſum contineret. Neque etenim cor hominis ad theſaurum pergit, vt ſaturetur eo, ſicut animalia ad eſcam. Itaque non eſt comparatio cordis humani, & aquilæ in fine, propter quem ad deſiderium tendunt: ſed in tenſionis modo, nempe quod alliciantur & ferantur per magne-
85 tiſmum realiter & localiter. Igitur ſpiritus & voluntas ſanguinis è vulnere habiti, & in vnguentum paxillo intruſi, tendunt ad theſaurum ſuum, id eſt, reliquum ſanguinem, adhuc vita interioris hominis potientem. Aſt aquilam peculiari elogio trahi dicit ad cadauer: quia à ſpiritu inſito & mumiali cadaueris vocatur, non autem ab odore corporis putreſcentis. Iſtud nempe animal, ſolum ſpiritum mumialem, in aſſimilando, ſibi appropriat. Hinc nempe peculiariter de aquila dicitur: *Iuuentus mea vt aquila renouabitur.* Siquidem iuuentutis renouatio, ab elixire ſpiritus, probe depurato, per quandam digeſtionem ſingularem, iſti volucri propriam, & non ab eſu carnium, prodit. Alioquin etiam canes, & picæ renouarentur, quod falſum eſt.

Dices, longè petitam eſſe rationem, pro magnetiſmo. Quid tum poſtea? ſi quod longè ab intelligendi capacitate tua remotum fateris, illud tibi è longinquo deducendum fuerit? profectò, in ſanguine omnium animalium, animam ineſſe perhibet Geneſis. Inſunt nempe ſanguini vires quædam vitales, tanquam ſi animatæ eſſent, è cœlis vindictam, imò & à iudicibus terrenis, in homicidam, animaduerſionem poſtulantes: quæ cum ſanguini ineſſe naturaliter negari nequeant, non video, cur ſanguinis magnetiſmum in ſatanæ ridiculos actus reiiciant. Amplius hoc dicam; ambulantes nempe in ſomno, non niſi ductore ſpiritu ſanguinis, id eſt, exterioris hominis ire, peragere, ſcandere, vigilibuſque alioqui impoſſibilia, tractare: virtute inquam magica, exteriori homini naturali. Diuum Ambroſium, exſequiis Diui Martini, viſibiliter tamen adfuiſſe, etſi corpore longè abeſſet. Spiritualiter tamen exſequiis interfuit, ſpiritu externi hominis viſibili, & non aliàs: nam quod in ecſtaſi illa, quæ eſt interioris hominis ſanctorum plerique, multa & abſentia viderent, hoc fit extra tempus & locum, in vnitate collectis viribus ſupernis, & viſione intellectuali; non autem præſentia viſibili. Alioquin anima non ſeparatur à corpore, niſi ſeriò, nec reconnectitur: quæ tamen reconnexio, exterioris hominis ſpiritui eſt aliàs vernacula.

86 Nam ſatis eſt in tanto paradoxo, rem ſemel attigiſſe: vlterius protoganda eſt, & explicandum, quomodò tractus magneticus, inter res, etiam inanimes, per ſenſationem, non quidem animalem, ſed naturalem quandam contingat. Quod quo magis ſeriò fiat, dici prius oportet, quid ſui ſatan adferat, & quomodo cooperetur in actionibus merè nefariis & impiis ſagarum; exinde namque apparebit, cui cauſæ quis effectus tribuendus veniat. Denique quæ ſit illa vis ſpiritualis, ad longè remotum obiectum tendens: quæue actio, paſſio, & velitatio ſit, inter ſpiritus naturales: quæue ſit ſuperioritas hominis, ad alia inferiora: Et per conſequens, cur videlicet vnguentum noſtrum, mumiis humanis compoſitum, etiam equos perſanet, exemplo rem explanabimus.

Ponatur itaque ſaga, quæ abſentem, per figu- 87
ram ceream, imprecationem, incantationem, vel etiam ſolo attactu præuio, validè excruciet (nam de veneficiis, vtpote quæ ſolo veneno necant, nihil hîc: quod hæc imitari quilibet poſſit ſeplaſia) hunc actum eſſe diabolicum, nemo addubitat. Iuuat tamen, quantum huc ſatan, & ſaga quantum, adferant, diſcernere.

Suppoſitio prima.

In primis notabis, ſatanam, iuratum & inconciliabilem hominum hoſtem, apud omnes æſtimari, niſi eundem ſibi quis amicum malit eſſe: idcirco quantum mali cauſare, vel optare nobis poſſit, id ſine dubio & negligentia, procurat paratiſſimè.

Altera Suppoſitio.

Deinde, quanquam ſit ſagis inimicus, in quantum toti humano quoque generi infenſiſſimus hoſtis eſt: ſaltem quatenus ſua ſunt mancipia, & de ſuo regno, eas nunquam prodit, aut deregit iudicibus, cæteriſque hominibus, non niſi inuitus, ludibrio exponit, ob tres rationes. Prima, cum ſit ſuperbiæ parens, multum ſuæ famæ, ditioni & dominio, per hoc decedere non ignorat. Secunda, cum ſit ipſe inſatiabilis animarum perſecutor, per animaduerſiones & ignes quoſdam, alias in ſuam tutelam labi promotos & paratos, terreri nouit, & planè auerti. Tertia, quam obtorto collo, aut clauſis faucibus, optaret tortor perimere ſagam, ſubinde vel ante ignes pœnitentem, adeóque ſuis vnguibus ereptam, vidit multoties.

Ex priore ſuppoſitionum concludo, hominem peccati mortalis reum, ſi ſatan per ſe poſſet occidere, nequaquam procraſtinaret: atqui non occidit; Ergo non poteſt. Veruntamen, eundem ſaga ſæpius occidit; hinc etiam eundem occidere poteſt: non ſecus ac ſicarius enſe quempiam, libertate ſui arbitrij, interficit: eſt itaque ſagæ quædam poteſtas in hoc actu, quæ non eſt ſatanæ; & conſequenter, non eſt ſatanas principalis efficiens, & exſecutor iſtius homicidij; alioquin enim, ſi exſecutor eſſet, nullatenus egeret coadiutrice ſaga: ſed maximam hominum partem, de medio, ſolus mox abſtuliſſet. Miſerrima certe mortalium conditio, quæ tali tyranno ſubeſſet, & ſuo ſubnoxia ſtaret imperio: Fidelem nimis habemus Deum, quam quod opus manuum ſuarum, arbitrio ſatanæ, ſubpoſuiſſet; ergo in hoc eſt aliqua vis ſa- 88
gæ plane propria, & naturalis, quæ non eſt ſatanæ. Porro quænam, quanta, & qualis ea ſit, trutinandum eſt exactius: conſtat in primis, non eſſe corporale maſculorum robur; nec etenim concurrit attactus extremorum validus, ſuntque enerues, & effectæ. Vt plurimum anus maleficæ; idcirco aliam vim eſſe oportet, corporea mole longè ſuperiorem, homini naturalem.
Hæc igitur in illa parte, qua Dei imaginem pro- 89
ximè referimus, collocanda fuit. Et quanquam, vniuerſa

vniuerſa quoque , quadantenus venerandum
90 illud ſimulacrum referunt : verùm quia homo
elegantiſſimè , propriiſſimè , atque proximè,
ideo imago Dei in homine, præpollet,domina-
tur , & imperat ſimulacris Dei aliarum creatu-
rarum.Fortaſſis etenim, hac prærogatiua , pedi-
91 bus eius ſubſtituta ſunt omnia. Quocirca ſi
Deus agat per nutum , per verbum : ſic opor-
tuit hominem, ſi verum debeat dici eius ſimu-
lacrum,agere, nonnulla ſolo nutu,nec etenim id
nouum,id parum tranquillum, id ſoli Deo ver-
naculum : Satan namque creaturarum abie-
ctiſſimus, ſolo quoque nutu , corpora loco mo-
uet, cùm non habeat extremitates , quibus tan-
gat,moueat, vel etiam nouum corpus ſibi arri-
piat. Priuilegium iſtud itaque non minus ho-
mini interno , quà ſpiritus eſt , competere de-
92 buit, ſi Dei repreſentare debeat,& quidem non
otioſum ſimulacrum ; hanc facultatem ſi ma-
gicam appellemus , hocque vocabulo malè in-
ſtructus terrearis, ſpirituale robur vocitaueris,
93 per me licet : de nominibus ſiquidem nil ſolici-
ti ſumus rem ipſam , quam proximè poſſum,
ſemper aſpicio: vis igitur iſta magica eſt in ho-
94 mine interno , ſiue hoc etymo animam intelli-
gas,ſiue eius ſpiritum vitalem,nunc nobis per-
inde eſt, cum hominis interni ad externum ſit
quædam proportio in omnia , ſuo gliſcens mo-
do , diſpoſitio appropriata , & proprietas pro-
portionata. Quapropter neceſſe eſt hanc vim,
per totum hominem diſperſam eſſe: in anima
quidem vegetiorem , at in carne & ſanguine
95 longè demiſſiorem. Spiritus vitalis in carne &
ſanguine , animæ vice fungitur; id eſt , in exte-
riori homine , is idem eſt , qui in ſemine totam
hominis figuram, ſuperbam illam conſtructio-
nem , & perfectam adumbrationem , fineſque
rerum agendarum nouit, quia continet : & qui
96 iam conſtitutum fœtum , vſque in vitæ perio-
dum comitatur præſul ; quippe tametſi cum ea
abſcedat, eius ſaltem tantillum , in cadauere vi
interempto , tanquam eidem confermentatum
optimè,remanet. De cadauere autem ſponte, &
fatiſcente natura mortuo, tam inſitus,quàm in-
fluens ſpiritus, migrarunt ſimul. Hunc ſpiritum
97 propterea medici , in inſitum ſiue mumialem,
& influentem , cum vita ſcilicet priore, abeun-
tem , diuidunt. Et hunc deinceps in naturalem,
vitalem, & animalem ſubdiuidunt,nos vno pa-
riter vocabulo , omnes hic ſimul comprehen-
dimus : anima igitur prorſum ſpiritus , nequa-
98 quam poſſet ſpiritum vitalem (corporeum e-
quidem) multò minus carnem & oſſa mouere
aut concitare , niſi vis illi quapiam naturalis,
magica tamen & ſpiritualis , ex anima in ſpiri-
tum, & corpus , deſcenderet. Cedo , quo pacto
obediret ſpiritus corporeus iuſſui animæ , niſi
iuſſus ſpiritum , & deinceps corpus , mouen-
do foret ? at extemplo , contra hanc magicam
motricem obiicies , iſtam eſſe intra concre-
tum ſibi , ſuumque hoſpitium naturale , idcir-
co hanc etſi magam vocitemus , tantùm erit
hominis deterſio, & abuſus , ſi quidem vera
& ſuperſtitioſa magica , non ex anima , baſin
deſumit:cùm eadem hæc nil quicquam valeat,
extra corpus ſuum mouere , alterare, aut ciere.
Reſpondeo : vim, & magicam naturalem il-
lam animæ , quæ extra ſe agat , virtute imagi-
nis Dei , latere iam obſcuram in homine, velut
obdormire poſt præuaricationem excitationiſ-
que indigam (quæ cuncta mox ſuo loco pro-
babimus) quæ eadem,vtut ſomnolenta, ac ve- 99
lut ebria , alioqui ſit in nobis quotidie : ſufficit
tamen , ad obeunda munia in corpore ſuo:
dormit itaque ſcientia, & poteſtas magica , &
ſolo nutu actrix in homine , poſtquam ſcien-
tia pomi manducata fuit , & quamdiu hæc
(quæ eſt carnis,ſanguinis,exterioris hominis,&
tenebrarum) viget , peſſundata eſt , nobilior
poteſtas magica. At quia in ſomno ſubinde to-
ta pomi ſcientia dormit : hinc etiam quando- 100
que in ſomnia prophetica ſunt, & Deus ipſe,in
ſomniis , ſæpius homini , per effectum propin-
quior idcirco eſt. Vbi videlicet interior magi-
ca, iam per ſcientiam pomi , non interpellata , 101
vſquequaque ſeſe exſerit intelligendo : prout
nempe,quando ſeſe in poteſtates inferiores de-
mergit, mouendo euntes in ſomno , tuto ducit.
Quia vigiles ſcandere non poſſent. Igitur prin-
cipium cabalæ, inter dormiendum hauriri aſſe-
runt , conſopita ſcilicet pomi ſcientia. Intelle-
ctualis animæ actus, clarus ſemper & inconcuſ-
ſus eſt, ac quodammodò perpetuus ; attamen ,
quamdiu principale agens vim ſuam vſque ad
ſenſus limites non traduxit,nondum per totum
hominem, iſtiuſmodi actio propagaque eſt. Et-
enim qui vna cum ſentiendi virtute , cum car-
nali intelligentia ſumus, perpetuò per eandem ,
à ſcientia & magica ſuperiore, proh dolor , diſ-
trahimur,in vmbra cognitionis potius,quàm in
veritatis luce,retinemur. Nec enim aduertimus
nos intelligere tenebrarum incolæ,niſi quando
facta eſt facultatum mutua quædam traductio,
ac velut actionum anguli,diuerſis agentibus pro-
rogati,circa medium complicantur.

Satan itaque,vim magicam hanc excitat (ſe- 102
cus dormientem , & ſcientia exterioris homi-
nis impeditam) in ſuis mancipiis : & inſeruit
eadem illis, enſis vice in manu potentis, id eſt,
ſagæ. Nec aliud prorſum ſatan ad homicidium
adfert , præter excitationem dictæ poteſtatis
ſomnolentæ , & compulſæ , vt plurimum, vo-
luntatis in ſagis conſenſum : propter quæ duo ,
tanquam ſibi totum deberetur officium , ſcurra
poſturat ſibi per pactum , iugem , tanacem , &
irreuocabilem oppignorationem , ſeruitutem
perpetuam , & deuotam adorationem , ſi nihil 103
adhuc amplius. Cum alioquin eiuſmodi po-
teſtas ſit collata gratis à Deo opifice , homini
planè naturalis. Enimuerò præſtigia , oculo-
rum effaſcinationes , vtque falſæ appareant lar-
uæ: ac his ſimilia , ex ſolo ſunt ſatana, eiuſque
ſolius ſunt actus proprij : adeo namque , dun-
taxat ridicula ſunt ſua opera , & falſæ tantum
apparitiones : quia miſericors Deus , eundem,
latius quippiam poſſe , non permittit , ſed vin-
ctum tenet : cum alioqui reales , & nefarios a-
ctus,ſaga de ſua facultate naturali exſerat: ſiqui- 104
dem per peccatum Adamo non dona naturæ,
ſed gratiæ , obliterata eſſe, nemo ambigit : ea-
demque adhuc dona naturalia quanquam non
ſublata fuerint,ſtetiſſe tamen velut ſomno coër-
cita , ac ſopita. Sicuti enim ex tunc mortalitati
obnoxius euaſit more ſociorum animalium : ita
obſcuratæ fuerunt antiſtites poteſtates in ho-
mine , quæ proinde excitatione, & è tenebris
eductione , opus habent. Huc nempe ſpectant 105
contemplationes , continuatæ orationes , vigi-
liæ,ieiunia , & mortificationis actus , vt deuicta
nempe carnis ſomnolentia , poteſtatem illam
agilem,

agilem, cœleſtem & expeditam in Deum naſ-
ciſcantur, eumque coram alloquantur ſuauiter,
qui non niſi in ſpiritu, id eſt, interioris hominis
fundo, adorari efflagitat.

106 Huc inquam ſpectat ars Cabalæ, quæ pote-
ſtatem illam naturalem, & magicam, velut ex-
cuſſo ſomno, animæ reſtituat.

Per exempla more mathematico, me vlterius
explicabo, & aſſumam ipſa ſagarum opera: quæ
quanquam nefaria & horrenda ſint; eadem ta-
men radice, indifferente ad bonũ & ad malum,
poteſtate nempe magica, nitantur. Nec enim
maculat arbitrij maieſtatem, vel eiuſdem tracta-
tum, tametſi de fure, latrone, ſcorto, apoſtata &
ſaga, ſubinde diſſeratur. Eſto ergo ſaga in ſta-
bulo abſente, occidit equum: virtus quædem
naturalis, à ſpiritu ſagæ, & non à ſatana, deriua-
tur, quæ opprimat vel ſtrangulet ſpiritum vita-
lem equi: puta duo eſſe ſubiecta morborum &
mortis, vnum nempe corpus, in quo morbus
habitat. Et quia in hoc omnia entia agunt, tan-
107 quam paſſiuum maximè; putatum eſt reliquum
ſpirituale dominium fuiſſe ſatanæ. Aliud verò
eſt ſpiritus inpalpabilis & inuiſibilis, qui per ſe
ipſum omnes morbos pati poteſt. Patiente ſpiri-
tu, etiam corpus patitur; quia actio in corpus
terminatur (mens namque poſtquam alligata
eſt corpori, fluit ſemper inferius, prout dolen-
te palato, iſthuc continuò tendit lingua) ſed
non contra. Sunt namque morbi materiales
aliquot, qui tantùm tinguntur materialiter. Ad-
eò namque multiplex interitus occaſio, vt non
ſit vnde ſuperbire queamus. Actus igitur ſagæ
prætactus, planè naturalis eſt: quanquam virtu-
tis excitatio ſit facta ſatanæ auxilio: non minùs
quàm ſi porrecto per ſatanam enſe, ſaga equum
trucidaret: actus iſte ſagæ, naturalis eſt, &
corporeus; prout alter præcedens, eſt actus na-
turalis, & ſpiritualis. Siquidem homo non
108 minùs naturaliter conſtat ſpiritu, quàm corpo-
re: nec eſt ratio ideo, cur vnus actus dicatur
naturalior, aut cur ſolum corpus agere dicatur,
ſpiritus verò feriari ſaltem actione ſibi propria
(quatenus imago Dei eſt) omnino deſtitui:
imò ſpiritus vitales, propriiſſimè loquendo,
ſunt qui ſentiunt, monent, memorantur, &c.
nequaquam verò corpus, ipſumque cadauer:
omnis idcirco actus magis propriè ſuum agens
reſpicit, quàm agentis hoſpitium corpus. Ra-
109 dius itaque aliquis ſpiritualis à ſaga abit in ho-
minem, aut brutum, quod interimendum ſta-
tuit, iuxta axioma: non fieri actionem; niſi de-
bita fiat approximatio agentis ad patiens, &
copula virtutum inuicem, ſiue eadem approxi-
matio fiat corporaliter, ſiue etiam ſpiritualiter
quod ad manum viſibili teſtimonio probatur:
Nam ſi recens cor equi, per ſagam mactati (eſt
enim ſedes ſpiritus vitalis) clauo transfiga-
110 tur: aſſetur veru, vel crate torreatur: mox ſpi-
ritus vitalis ſagæ, circa alterius medij interuen-
tionem, & inde ſaga tota ipſa (ſiquidem non
corpus, ſed ſolus ſentit ſpiritus) immanes pati-
tur ignis cruciatus & dolores: Quod ſanè nullo
pacto contingeret, niſi facta fuiſſet copulatio
ſpiritus ſagæ, cum ſpiritu equi: equus namque
ſtrangulatus retinet quandam vim mumialem:
(ſic voco quandocumque carni adhuc confer-
mentata eſt virtus liquoris vitalis, id eſt ſpiri-
tus inſitus, qualis in ſponte præ ægritudine, alia
que inferioris ordinis diſruptione morientibus
non inuenitur, cui comes eſt ſpiritus ſagæ, ipſi
copulatus. In corde itaque recenti, priuſquam
ad ſagam, diſſolutione ſuus retromeet ſpiritus,
fit alligatio ſpiritus ſagæ, qui retinetur per infi-
xum clauum, & toſtura vtriuſque ſpiritus ſi-
mul, vnde per magnetiſmum, extremo ignis
termino, ſagam in ſpiritu ſenſitiuo agitari con-
tingit. Effectus iſte ab intentione mutatur: ſi 111
namque vindicta experimentatorem concitaue-
rit, tunc effectus reprobus eſt. At ſi pericu-
lum fiat, vt ſaga eo ſeſe prodere cogatur, iudi- 112
cibus ſubſterni, & proximo, ſibique hactenus
beneficentia procuretur, quatenus ſublato tam
impio blaſphemo, & nocuo ſatanæ mancipio,
Dei gloria, pax & requies, maior inter vicinos
oriatur, tum certè effectus reprobari nequit.
Non eſt cogitandum, totum ſpiritum ſagæ
abiiſſe in cor equi (ipſa namque ſic è viuis diſ-
ceſſiſſet) verum eſſe vniuocam quandam ſpiri-
tus luciſque vitalis participationem, prout
nempe in ſemine qualibet vice, totius hominis
architectus ſpiritus, etiam, ad multos fœtus
ſufficiens, propagatur, manente tamen integro
patris ſpiritu, Iſta nempe ſpiritualis lucis par- 113
ticipatio eſt magica, virtute verbi (animalia &
herbæ producant ſemen) locuples communica-
tio, & vnum producit decem myriades ſemi-
num æquiualentium, & ſpiritus ſeminales inte-
grales totidem, tanquam de lumine lumen ac-
cenditur. Quid autem ſit propriè ſpiritus ma-
gneticus, & entitas phantaſia parente genita,
poſtea ſcribam latiùs: nunc ad propoſitos reuer-
tor terminos.

Nec eſt quod quiſquam autumet hanc cordis
in ſagam reactionem, putatitiam eſſe, aut præ-
ſtigium ac ludibrium ſatanæ planè ſuperſtitio-
ſum & damnabile; cùm illa infallibiliter hoc
ſigno prodatur, & in apertum prodire cogatur,
velit, nolit, quod intentioni ſatanæ oppoſitum
eſſe, altera ſuppoſitionum, ſuperius ſatis oſten-
ſum eſt: effectus namque eſt perpetuus, nun-
quam fallens, fundamentum in ratione & na-
tura ſpirituali habens, minimè verò ſuperſtitio-
nibus niſum. An non ſimiliter confoſſum quo-
que cadauer ante iudices, præſente homicida,
ſeſe creuantauit, certumque ſæpius delicti iudi-
cium exhibuit? tameſi jam ante cruor reſtrictus
ſtetiſſet? ſcilicet moriente præ vulnere homine, 114
virtutes inferiores quæ mumiales ſunt (effre-
nes enim eæ, non ſunt in noſtra poteſtate) vin-
dictæ faciendæ veſtigium, ſibi impreſſerunt
hinc præſente homida, ebullit cruor, & ef-
fluit, quaſi & in ira, impreſſio vltionis ſimula-
cro agitatus, in ſanguine nimirum, etiam poſt
mortem ineſt ſuus præſentis homicidæ ſenſus, 115
ſua vindicta, quia ſua quoque phantaſia: ideo
non ipſus Abel, ſed innocens ſanguis eius, cla-
mat tamen in cœlum vindictam, propterea in
obſidionibus, peſtis plerumque comes incedit:
quia nempe ſpiritus magicus exterioris homi-
nis concepit in conflictibus, arrham vindictæ
impreſſam, nonnunquam verò ad deſperatio-
nem, præ paupertate, milites, eorumque con- 116
juges, moriendo pene adjunguntur, & multa di-
tioribus imprecantur infortunia, vnde fortiſſi-
mæ impreſſiones in ſpiritum ſidereum mo-
rientis (grauidæ præſertim) relinquuntur poſt- 117
humæ: qui mox ab obitu, in aëre oberrans, ſuæ
claſſis, id eſt, ſpirituales nocendi ac vlciſcendi
modos comminiſcitur, & promtus patrat. Peſtes

autem eiuſmodi ſunt ferinæ, nemini parcentes, ac velut diuinitus immiſſæ? & quia ſpirituales remediis corporeis operam implorant fruſtraneam, ſileo: nec etenim tutum eſt ſatis, mumiã ad inuicem connexum, & concordantiam exprimere: inde nempe tota dimanauit necromantia
118 vterum, ob id quoque Deus in lege vetuit, corpora ſuſpenſorum (etiam ethnicorum) relinquenda in patibulo, neue ſol ſuper ea occidat; reſpondebis peſtem obſidionum oriri, propter multiplices excrementorum ſordes. Sed contra
119 inſtant coriarij, coprofori, & qui collæ putrefaciendæ nauant operam: omnes enim (tantum abeſt, quod peſti eſſent obnoxij) vt plurimum ſunt lõgæui, mirabilis Deus in ſpiritu microcoſmi.
120 An ſcire fortè aues, cur ſanguis taurinus toxicus ſit non autem fratris ſui bouis? occidendo ſcilicet obmurmurat taurus, & ſuo ſanguini, vindictæ notam ac potens ſigillum imprimit: ſin etiam contingat, mactando bouem, vno ictu euaſiſſe furioſum, & diutius in eodem perſeueraſſe furore: carnes malè ſanas relinquit,
121 niſi prius ſopita perturbatione, deſes & ſecluſus relinquatur ieiunio inſe redire. Taurus igitur moritur, præ cæteris animantibus, vindex excellentius: atque idcirco eius pinguendo (non autem ſanguis, ne ſanguis humanus in vnguento exotico taurini ſanguinis tinctura ſuperetur) pro vnguento armorum, prorſus eſt neceſſaria, ſi arma vulnerum authores incruenta adfuerint, iiſdemque oblitis, ſecura ſanitas exſpectanda ſit, profecto non ſatis ſunt, vſnea cum ſociis ingredientibus, vt ſine ſanguine recenti è vulnere habito, ſanatio inſtituatur, violentior
122 nempe taurina impreſſio exigitur, & floridi mellis aërea communicatio. Hinc itaque ſatis liquet, non cõcurſu ſatanæ (qui etiam ſine melle & tauri cruore ſanaret) ſed communione qualitatum naturaliũ, cum vindicta poſthuma traduce, in concreto relicta, conſcribi vnguenti efficaciam.

Obgannient contrarij, gaudentes, vix potuiſſe probatam euadere magnetici vnguenti poteſtatem, niſi per ſagam, ſatanam, & ſpiritualem mundi inuiſibilis magiam, ſcientiam putatitiam plane nihili, & damnabilem errorem, verumtamen, non iſtud rei tractandæ, ſiniſtra quæpiam obliquitas, ſed aliorum craſſa ignorantia, & fragilitatis humanæ conditio miſera, poſtulauit quæ promptius in malum tendit, malum cognoſcit, & malo paratiùs docetur, quàm bono: at certè quæcumque de ſatana & ſagis huc attulimus, non eſt quod inde conformitatem vnguenti cum ſagis ſpetent alij: neque etenim doctore aut impulſore ſatana, ſpiritualis virtus vnguenti, & ſanguinis phantaſi, excitantur. Sed iſtud volebam: habitare videlicet in anima virtutem quandam magnam, à Deo datam, ipſi naturaliter propriam, & competentem, in quantum imago & ſculptrum eius ſumus; hactenus quoque agere peculiari modo, id eſt ſpiritualiter in diſtans, idque multò potentiùs, quàm corporeis vllis adminiculis. Quia cum anima ſit pars corpore principalior: idcirco actio ei competens, eſt ſpiritualis, magica, & validiſſima. Animam virtute eadem, velut ſomnolenta, per ſcientiam pomi eſu acquiſitam, redditâ, regere ac agitare corpus ſuum: eadem verò magica nonnihil expergefactâ, etiam extra ſuum ergaſtulum, in aliud diſtans obiectum, ſolo nutu agere poſſe per media deportato: in eo nempe ſitam eſſe totam baſim magiæ naturalis: 123
nullatenus autem in benedictionibus, ceremoniis, vaniſque ſuperſtitionibus; ſed has omnes
obſeruantias nefarias inuectas fuiſſe per eum, 124
cuius ſemper ſtudium fuit, bona paſſim omnia ſuis conſpurcare zizaniis, nomen magiæ non
expauentes, ſed cum ſcriptura benè interpretantes, in bonum tamen & malum apicem, indifferenter vſurpari poſſe, per vſum nimirum 125
illius poteſtatis, vel abuſum, conceſſimus. Adeóque ſub eo vocabulo, altiſſimam rerum cognitionem ingenitam, & potentiſſimam ad agendũ poteſtatem, ſubaudimus, nobiſque cum Adamæ æque naturalem, peccato non extinctam, non obliteratam, ſed velut ſomnolentam, idcirco 126
excitamenti indagam. Ideo oſtendimus magnetiſmum, non quidem per ſatanam: ſed per id quod ſatanæ non eſt, exerceri, adeóq; abuſiuè poteſtatem nobis connaturalem, ſatanæ tanquã ſi is patronus foret dedicatam ſtetiſſe: poteſtatem magicam in nobis, à peccato velut dormire; 127
ideóque excitatore opus habere: ſiue is ſit Spiritus ſanctus perilluminationem, vt in eoicis magis contigiſſe commemorat Eccleſia, & hodie in aliis ſubinde contingit: ſiue etiam ſatanas propter præuiam oppignorationem, eandem ſuſcitet: eſtque in hiſce eiuſmodi excitatio tanquam per ſoporem vigilantem, catochum, ideóque imperfecta, propter modum, mala propter finem, obſura propter media, & nefaria propter authorem: nec patitur verſipellis, quod ſaga hanc vim cognoſceret ſibi eſſe naturalem; quò eam ſtrictius deuictam ſibi detineat; neve tam nobilis poteſtatis excitæ exercitium, alio, quàm ad nefas propendat, frenum itaque his imperat, nec ſaga nouit excitare ad lubitum ſuum, quæ alterius tyranni voluntati ſe totam proſtrauit, poteſt & ipſe homo ſibi, per artem cabalæ, excitamentum tantæ poteſtatis, ad ſuum lubitum cauſare, vocantur hi adepti, quorum etiam rector ſpiritus Dei eſt. Hanc eandem virtutem magicam, eſſe quoque in homine exteriori, in carne & ſanguine videlicet: ſuo tamen & longè effetiori modo; imò nedum in homine externo: ſed etiam proportionaliter in brutis (ſic nempe Geneſis, animam brutorum, ſanguini ineſſe commemorat, eundemque hoc merito, extra cibum noſtrum conſcribit) & aliis fortè rebus omnibus; cum ſingula, totius vniuerſi adumbrationem in ſe contineant, eoque nomine ſaltem Deum, id eſt omnia, in omnibus eſſe, veteres ſeriò adnotarunt: exterioris hominis magiam, non minus quàm interioris, excitationis eſſe indigam; nec ſatanam, aliam in ſuis ſcrophia excitare magiam, quam quæ exterioris eſt hominis: in interiore nempe animæ fundo, regnum Dei eſt, ad quod nulla creatura acceſſum habet. Docuimus præterea, eſſe connexum inter res ſpiritualiter agentes, & ſpiritus cum ſpiritibus vti dimicare, exemplo ſagæ, ita & amicari oſtendimus, exemplis magneticis, & rationibus propriis, pro faſcino & ligationibus animarum, prout de Dauide & Ionatha, &c. poſtremò oſtẽdere anniſi ſumus, hominem cæteris creaturis corporalibus prædominari, & magiã ſua naturali domare poſſe aliarum rerum virtutes magicas: quam prædominationem alij in ius carminum & incantationum tranſtulerunt falsè & abuſiuè.

Qua

Qua hierarchia ſatis ſuperque elucidauimus; quæcumque hactenus in ſatanæ dominium, non niſi ruſticè, corporaliterque nimis philoſophantes retulerunt.

Vniuerſa quæ dicta ſunt ignorantes, de multis adhuc dubitare neceſſe eſt: igitur cuncta repetere ſtatuimus, imprimis quo lucidiora euadant, quæ ſupra, de ſpirituum duello, vel amica inuicem conſpiratione, diximus: operæpretium eſt ſpirituum arma, & eorumdem rempublicam definire: Quocirca ſeriò notandum eſt, exemplum prægnantis, quæ ſi ceraſum violenter animo conceperit, mox eius veſtigium fœtui imprimitur, parte ea, qua ſibi prægnans manum admouerit. Nec eſt quidem otioſum duntaxat ceraſi ſimulacrum, ac macula, ſed quod ſuo tempore, cum cæteris arboribus floreſcit & matureſcit, mutatis nimirum colorum & figurarum ſignaturis: ardua ac ſacra profectò, vis microcoſmici ſpiritus, qui extra truncum arboreum, verum ceraſum, id eſt, interioris ceraſi proprietatibus, & dynami, inſignatam
132 carnem ſolo conceptu profert, vnde duo neceſſario conſequentia intelligimus. Prius, omnes omnium rerum ſpiritus, ac velut eſſentias, in nobis latere, & microcoſmicatrice phantaſia
133 duntaxat naſci, & educi. Alterum, animam concipiendo generare quandam ideam rei conceptæ: quæ quidem prout antea latebat ignota, & velut ignis in ſilice: ita concitatione phantaſiæ, produci quandam ideam realem, & eſſentialem determinationem quidditatiuam
134 ceraſi: quæ non ſit qualitas nuda; verum aliquid ſubſtantiæ ſimile, inter corpus & ſpiritum, id eſt animam, ambigens. Id eſt ita ſpirituale, vt non ſit planè corporeæ conditionis exſors: cùm actiones animæ, in corpus, & inferiores ſibi ordines, propendentis, terminentur: neq; ita corporale tamen, vt dimenſionibus claudi poſſit, quod & enti ſeminali proprium, quoque recenſuimus. Hæc igitur entitas idealis cùm ex mundo inuiſibili, & intellectuali, microcoſmi excidit, corpus induit: & tum prius loci & numerorum determinationibus clauditur. Obiectum intellectus, nuda ac pura, in ſeipſa, eſſentia eſt, non accidens, conſenſu Theologorum practicorum, id eſt myſticorum. Protheus itaque intellectus, hanc conceptam eſſentiam velut induit ac veſtit. At quia quoduis opus, ſiue externum, ſiue internum, in ſua propria imagine fieri habet: intellectus agnoſcit, voluntas diligit & vult, & memoria recogitat, non niſi per imagines: hanc itaque eandem imaginem obiecti ſui, intellectus induit; & quia anima, ſimplex eſt corporis forma, quoquò ſe auertit, idcirco nec duas intellectus agens ſimul imagines habere nequit, ſed prius vnam, mox alteram,
135 ſuper intellectum itaque, & comprehenſam imaginem adhuc lenem, tota deſcendit anima, & hanc eſſentiæ cognitionem format in imaginem perſiſtentem, ſiue idealem entitatem: conſpurcata mens prolapſa fuit in indignationem Dei; & quia ſimul deturpata eadem, prioris ſortis exuta nobilitate, mors introitum inuenit, non quidem creatoris mandato, ſed hominis degeneratione, propter eandem entitatem idealem iam indutam, in turpitudinem delapſi, & à ſeipſo degeneris, quàm ſeriò ac ſedulò turpitudinem etiam in ſingulis peccatis emergentem, pœnitentia emaciare conuenit hic, vel in futuro ſeculo. Entitas igitur, in intellectu adhuc leuis eſt, nec alibi quàm in prægnante, conſiſtentiam reperit, quam in nobis non niſi per voluntatem nanciſcitur; id eſt, intellectus ſemper procreat entitatem, ſed eam non induit niſi per voluntatem, exceptis prægnantibus. Siue igitur peccatum, nihilum dicamus, ſiue aliquid, ſaltem
conſenſus in malum, nunquam fit ſine reali pro- 136
creatione, huiuſmodi cuiuſdam entitatis, eiuſque aſſumptione ac indutione, hæc fuit cauſa fœcunditatis ſeminum: phantaſia nempe, libidine commota entitatem lenem patrat: quam ſi anima per voluntatem induet (vti ſemper actio incarceratæ mentis deorſum, & extrorſum tergit) hanc eandem entitatem in liquorem ſeminis diſpergit, qui aliàs non niſi ſterilis foret:
quæ actio velut per mentis alienationem fit: 137
abeunte ſcilicet voluntate, per veram magicam exterioris hominis, in ecſtaſin quandam, in qua fit communicatio cuiuſdam lucis mentalis, ſuper entitatem, deſcendentem in corpus ſeminis, Quotieſcunque igitur cogitatio ſenſum, & velle, in conſenſum trahit, turpis toties naſcitur & induitur pellis, idealis entitas ſpuria: quo partu, voluntatis dicitur confirmata: illa quoque idealis entitas, quoquouerſus à voluntate dirigitur, eò vadit: hoc pacto, voluntas mouet nunc brachium, mox pedem, &c. porrò quando ſpargitur dicta entitas in ſpiritum vitalem, ad aliquid amandum, iuuandum, nocendum; leui tantùm indiget excitamento ſiue Dei, artis vel ſatanæ operâ, facto, vt nimirum peregre abeat portiuncula ſpiritus, quæ entitatem iam induit obeatque munus ſuum, ipſi à voluntate iniun-
ctum. Sic maſculus, ſemen extra ſe deponit, 138
quod per entitatem quam hauſit fœcundum eſt, longè, & extra ſuum truncum, ſuo fungitur munere. Corpora profectò, vix mundi medietatem faciunt: ſpiritus etiam per ſe, ſuam habent medietatem, & quidem totum mundum:
Itaque toto hoc contextu, Spiritus voco ma- 139
gnetiſmi patronos, non qui ex cœlo dimittuntur, multoque minus de infernalibus ſermo eſt: ſed de iis qui fiunt in ipſo homine, ſicut ex ſilice ignis, ex voluntate hominis nempe, aliquantillum ſpiritus vitalis influentis deſumitur, & idipſum aſſumit idealem entitatem, tanquam
formam ad complementum. Qua nacta perfe- 140
ctione, ſpiritus qui antea aura æthere erat purior, inſtar lucis ſubtiliatur, mediamque ſortem inter corpora & non corpora aſſumit. Mittitur autem eò, quò voluntas ipſum dirigit, vel ſaltem quò innata ſpiritum ſcientia infallibilis, iuxta ſcopos rerum agendarum, eundem mittit: idealis igitur entitas, itineri iam accincta, quodammodò lux, & quaſi non amplius corpus nullis ſtringitur locorum, temporum, aut dimenſionum imperiis, ea nec dæmon eſt, nec eius vllus effectus, nec vlla eius eſt conſpiratio, ſed ſpiritualis quædam eſt actio illius, nobis planè naturalis & vernacula. Hanc qui benè capit ſophiam, facilè intelliget, materialem mundum vtrobique ab immateriali, & inuiſibili, regi & coërceri: hominum autem pedibus ſubſtituta eſſe creata cætera corporalia, hæc eſt nimirum cauſa, cur etiam mumia, adeps, vſnea, & ſanguis humanus, phantaſia nempe eis inexiſtens in vnguento, imperet ſanguini canino, equino, &c. in pyxidem per bacillum adportato.

Nondum de magnetiſmo vnguenti ſatis di- 141

ctum. Reſumam ergo Magnetis nempe , & rerum inanimatarum magnetiſmos, fieri per naturalem ſenſationem ſympathiæ omnis authricem , certum eſt. Si namque magnes ſe ad polum dirigat , eumdem nouiſſe oportet , ſi in
141 directione ſua errorem non ſit facturus: & quomodò quæſo nouerit , ſi non ſentiat vbi ſit? Similiter ſi ad ferrum eminus poſitum, ſe torqueat polo neglecto, ferrum ſenſiſſe prius, neceſſarium eſt. Varios igitur ſenſus, imagines habet vnicus: neque etiam ſenſiſſe ſatis erit , niſi amoris & philautiæ ſtimulos addamus , adeoque phantaſia quadam naturali dotatum eſſe , & cuius impreſſionis ergo , vniuerſi magnetiſmi conflati ſint. Alia nempe phantaſia dirigitur in ferrum,
143 quam in polum : tunc enim per vicinum duntaxat ſpatium , virtus ſua ſpargitur : mutata eſt eius phantaſia, quando fœtum, catarrhos aut inteſtinum cohibet ; alia quoque phantaſia , magnes trahit quippiam è vitro ignibus excocto : minutulum enim eius fragmentum , in maſſam vitream iniectum , dum coquitur , è viridi vel
144 luteo candidum efficit. Quanquam enim ipſe magnes rubeo colore ſit ſaturatus, & igne conſumatur vitrario : Interim attamen dum viuit, etiam è candenti vitro, liquorem tinctum attrahit, conſumit ; adeóque eius attractio nedum ad ferrum eſt: Sed inſuper ad partem illam aëream;
145 quæ difficulter è vitro abiret, hactenus vitrariis in vſu communi eſt. Succini phantaſia , paleas ac feſtucas trahit, tractione quidem ſatis otioſa, ſed tractionis ſignatura perfectili : nam mumiæ noſtræ maritatum, noſtro quoque magnete fortius , trahit in aduerſum , & zenexton euadit; gummis verò immiſtum ſuccinum , virus & plumbum, ſua imaginatione tranſplantata iam, è vulnere trahit, variata nimirum vtrobique trahendi voluptate, & voto. At quid mirum fuerit (niſi apud eos qui omnia ignorantes , omnia quoque admirantur) res inanimes phantaſia
146 pollere? Cum is , qui totus vita eſt , res omnes creet, nullamque ideò è manu ſua mortuam exſpectandam promiſit ? Nulla quoque adueniet penitus , in qua & ipſe non eluceſcat præſens , Spiritus domini totum repleuit orbem terrarum: imò hoc quod continet omnia , vim vocis habet. Nonne multam ſcientiam in pomo fuiſſe credimus ? Eiuſque eſu, Protoplaſtos ſcientiam vna eſitaſſe , & intus concepiſſe ? & an non ſcientia phantaſiam ſui generis præſupponit ? Sic etenim aliquot ſimplicia amentiam , nonnulla inſaniam , aut furorem mania-
147 cum alia inducunt: non quidem cerebri deſtructione , aut ſpirituum eius diſſipatione (tunc ſaltem non conſtaret robur furioſi, & vires validiſſimæ) ſed introducta illorum ſimplicium alienigenâ ac furioſâ phantaſiâ, quæ victrix noſtram ſubigit , atque eandem pro tempore (vt in delirio, frenitide , &c. Nonnunquam & perpetuò, ſibi ſeruam efficit , vt in lunaticis & ve-
148 ſanis. Nonne ſic canum rabies in hominem tranſit? Phantaſiâ nempe furoris maniaca in ſaliuam tranſplantata, quæ victrix mox triumphet de ſanguine illius animalis , quem aperta cute, vtut tenuiter attigerit ? Tunc ſcilicet phantaſia totius ſanguinis priſca loco cedit , & peregrinæ tincturæ phantaſiam hydrophobicam , velit nolit, aſſumit. Vnde tandem mors binſica, id eſt, ex ſola ægritudine mentali, exaltata nempe, & excitata virtute magica canis , ſuper phantaſiam, animalium non excitatam , ſed ſomnolentam. Eodem plane modo phantaſia Tarantulæ, 149
ictu exili imprimitur , & mente ſtatim alienati tripudiant , ſaliuntque immenſum , in eo tamen differt tarantulæ venenum à rabidi , quod hoc agat poteſtate magica excitata , adeoque 150
per magicam veri nominis : at illud , per facultatem magicam ſomnolentam , prout & in napello & cæteris deleteriis , exili quantitate necantibus , patet differentia : quia contra canem rabidum , nullum animal ſe tuetur aut defendit , quoniam eſt poteſtas magica ligans , contra quem non valent dentes aut cornua : quod de Tarantulæ veneno dici nequit. In homine igitur externo, prout & in ſociis animalibus , vis magica velut conſopita eſt , nec in ſolo homine excitari poteſt (etſi quidem multò facilius) ſed in conſortibus animantibus quibuſdam , imò nec ſatis eſt ſpiritus , cùm ſpiritus hanc ſeruare concordiæ & monomachiæ legem , quin etiam in toto vniuerſo latet 151
ſpiritus quidam, quem magnale magnum dicimus, qui ſympathiæ & diſpathiæ leno confabulator & actionum promotor exſiſtit , & ratione cuius, magnetiſmus , tanquam per vehiculum, ad diſtans obiectum extenditur. Probatur id ad oculum , etenim ſi ſuper teſtudinis chordam fidem lenem paleam , ancipiti extremitate in aëre, inſtar ſtateræ pendentem , poſueris , & alterius teſtudinis ſimilem fidem pulſaueris eminus , vbi ſoni in octauo conſonant, videbis paleam trementem, at vbi in vniſono concordant tunc alioqui quietæ teſtudinis fides , moræ impatiens , ſubſilit , præ lætitia geſtit , & inuiſam paleam ſubſultu excutit. An & hic ſatanas vobis fidicen erit ? Quam paleam non contingit ſubſilire, etſi omnes fides alterius teſtudinis vnanimiter , fortiter & cominus pulſentur ; nec etiam nudus tonus , alteram & quietam chordam ſubſilire cogit: id nempe tunc quilibet tonus efficeret: ſed ſolus leno ſpiritus , in medio habitans, & actionum naturalium fidus exſecutor , & adiutor , ſympathiam defert , promouet & concauſat.

Cur nomen magiæ perhorreſcimus ! Siqui- 152
dem tota maga eſt, nec vllam habet agendi potentiam, quæ non à formæ ſuæ phantaſia, & quidem magicè proferatur. At quia hæc phantaſia, in corporibus electione carentibus determinatæ eſt identitatis , idcirco ignoranter & ruſticè nimirum, non phantaſiæ illius rei , ſed proprietati naturali adſcriptum ſtetit ; loco cauſæ , effectum videlicet cauſarum ignorantiâ adferentes: cum alioqui omne agens agat in obiectum proprium , præſentiendo nempe illud, quò ſuam non temerè , ſed in obiectum duntaxat , ſpargat actiuitatem ; poſt ſenſum nempe obiecti ; commotâ phantaſiâ, diſpergendo idealem entitatem , & copulando eam radio entitatis paſſiuæ, hæc nempe fuit magica actio rerum naturalium , proprij tamen nominis magica & phantaſia, eſt in electionis poteſtate dilatis creaturis. Per claſſes ibo. Proprietates itaque for- 153
males , manantes à formis trium principiorum, ſalis, ſulphuris & mercurij : ſiue ſalis , pinguedinis , & liquoris, vnde corpus vnumquodque conflatur , & iterum reſoluitur in eadem ; eſtque Mercurius ſiue liquor toties diuerſus, quot rerum ſunt ſpecies : idem eſto de ſale ſulphure iudicium , proprietates inquam eiuſmodi manant

nant à phantaſiis harum formarum, quæ quia corporales valde, & in ſinu elementorum adhuc hærent idcircò vocantur proprietates formales & occultæ, propter formarum ignorantiam, quæ alioqui ſunt effectus magici, à phantaſia dictarum formarum propagati: ſed ignobiliores ac maxime corporales; finibus tamen quos
154 reſpiciunt, abunde ſatisfacientes. Huius generis ſunt virtus ſubductiua alui, ſomnifera, &c. Sunt prætetea nobiliores aliæ proprietates, ex phantaſia formarum mixti, oriundæ, ſuntque eiuſmodi in toto, ratione formæ, vt magnetiſmus magnetis, virtus tincturarum, item ſpecifica, & appropriata omnia, quæ ratione, vel totius homogenei, vel formæ alicuius partis integralis, non autem ſolius alicuius principij accidunt: qualia ſunt quæ in carne, radice, foliis, fructu ſita ſunt, & non in trium ſeparatorum inde vllo. Item antimonium quamdiu manet in ſua forma ſummas obtinet: quas in ſuis principiis nunquam aſſequitur, & hæ ſunt quoque de gremio corporali: ideóque magica ſpiritualis in hiſce adhuc occulta eſt, & tota deberi putata eſt naturæ, hanc contra magiam ineptè diſtinguendo. Sic roſæ folium aliam habet virtutem, quam non habet caudex vel anthra: eſtque ea vis folio non ex tribus primis, ſed ex vita eius natalis: quæ quando deſtruitur, tunc alias virtutes habet, vt puta granum in vita prima nutrit, quam ſi amittit, tunc proli-
155 ficet. Tertio deinceps eſt virtus magica, quæ profluit ex phantaſia vitæ, totius integralis, ea eſt in brutis & homine externo: quæ magis abſoluta eſt iam ſpiritualis, nondum tamen ad ſummum deducta apicem, ſubinde tamen multa excitatione, forti phantaſia, per entitatem introducta, ad magnum culmen adſcendit, & hominis interni magiam veram æmulatur quàm
156 proximè. Cæterum cuiuſcunque bruti anima vim habet creandi entitatem realem, & per voluntatem, dimittendi eandem longiùs eiuſmodi brutum eſt magicum, vt baſiliſcus, canis, piſces multi, apud Olaum, &c. talis quoque eſt virtus habitans in ſanguine multorum animalium: hinc nempe ſacra pagina dicit animam eſſe in ſanguine extrauenato, etiamnum per ignem
157 cocto, fortaſſis & per fotum planè putrido. Poſtremò eſt virtus magica à corpore quaſi abſtracta, quæ fit excitamento interioris poteſtatis animæ, vnde fiunt potentiſſimæ procreationes, impreſſiones auguſtiſſimæ, & validiſſimi effe-
158 ctus, vtrobique ſcilicet natura maga eſt, & per phantaſiam ſuam agit; & quia quò ſpiritualior, eò potentior eſt, ideo quoque (magica) etymon eſt analogon.

159 Omnis propemodùm virtus magica excitatione eget, infima nempe per teporem præuium; excitatur ſcil. vapor quidam, ſiue aura ſpiritualis, cuius ratione, denſe dormiens phantaſia expergeſit, incipitque velitatio corporeorum ſpirituum media, quæ eſt magnetiſmi, per attactum præuium excitatur. Summa autem, quæ eſt brutorum & hominum, conceptu intellectuali excitatur, & hominis quidem interni, non niſi per Spiritum ſanctum, & per donum eius, cabalam, excitatur: æterni verò, per fortem imaginationẽ, & aſſiduam & intenſam ſpeculationem, imò & in ſagis per ſatanam excitatur. Sanguinis autem extrauenati, in quo anima habitat, excitatur magica, quæ in potentia adhuc eſt ad actum; vel per aſcendentem imaginationem fortiorem, puta magi, ſanguine tanquam medio vtentis, & in illud entitatem ſuam accenſam ſtabulantis; vel puta, vnguenti armarij phantaſia aſcendente, latentis in ſanguine proprietatis excitatrice: vel per præuiam deſtinationem ſanguinis ad corruptionem, per quàm ſcilicet elementa ad ſeparationem diſponuntur, & eſſentiæ (quæ putrere neſciunt) eſſentialeſque phantaſiæ, quæ in potentia proprietatum latebant, in actum deueniunt.

Cuiuſcumque igitur ſubiecti phantaſia validũ 160
obtinuit appetitum, ad alterius rei ſpiritum, ad aliquid inquam loco mouendum, trahendum, expellendum vel repulſandum: ibidem, & non alibi, magnetiſmum velut naturale eius rei donum magicum, à Deo illi inſtabulatum, agnoſci-
mus. Eſt igitur formalis quædam proprietas in 161
eo, à ſympatheticis & abſtruſis qualitatibus, ſegregata: quod harum motrix phantaſia, non ad motum localem; ſed tantùm ad alteratiuum directè fluat. Eſto itaque omnis magnetiſmus, ſympatheticus, vel antipatheticus: non tamen omnis ſympathia, magnetica erit.

Ad propoſitum nobis ſcopum reuertentes: iam probe (opinor) intellectum eſt, ineſſe nedum ſanguini phantaſiam & appetitum magicum, ſed & humoribus, cibis, & excrementis: cum varia quoque id morborum proles patefa-
ciat, prægnantes peregrina enim appetunt, & 162
virgines naturali vteri exorbitantis æſtro, pallidè, ac celeriter, quod appetunt, digerunt; non quidem ex ratione, nec conſanguinitate naturæ humanæ, id poſcentis: ſed exotica humorum phantaſia, ſic ſtultè imperante, ſeductæ, quibus ſordibus expulſis, ſubitam læſorum appetituum ſanitatem ſæpenumerò reſtituimus: vel etiam ſaturata eorundem humorum amente phanta-
ſiâ, compeſcuimus. Igitur in ſanguine ſua eſt 163
phantaſia, quæ quia potentius ibidem viget, quàm in rebus cæteris, ideo ſcriptura alto elogio, ſanguinem adhuc coctum, & edi promptum
animatum vocat. Et quia eadem phantaſia tra- 264
dux ineſt, ob id nempe in poſthumo, mores, geſtus & conditiones aui emicant. Nobilitas ex bene merita virtute, ortum ſumpſit: hinc nobilitas immerito continua ſtirpis propagatione, augeri ſuſpicaretur, niſi auorum mores ac virtutes in ſeris nepotibus, eluceſcere ſperarentur
probabiliter. Nonne etiam concepta lupi cum 165
ouibus inimicitia, in eorum pellibus remanet? quocirca nedum fantaſia animalis in cruorem imprimitur poſt obitum peruicax: verum etiam quicumque ſtragulis, è pelle gulonis (animal eſt in Suecia frequens, & voraciſſimum) contegitur, ſomniare cogitur continuò de epulis, voracitate, & inſidioſa animalium venatione: pro indole ſcilicet viuentis illius animalis; adeoque ſolo tegmine externo, traducitur phantaſia animantis, quondam viui, pellibus hoſpitata, in hominem ſubter dormientem. Itaque miniſterio phantaſiæ ſanguinum fit, quod extrauenatus, in paxillum aſſumptus, vnguento
magnetico introducitur. Tunc namque phan 166
taſia ſanguinis, aliàs adhuc ſomnolenta, lentaque ad actum, virtute vnguenti magnetici excitata, ibidemque reperiens balſamicam & medicam vnguenti virtutem, optat ſibi inductam qualitatem, impertiri ſuo toti, atque exinde elicere ſpirituali magnetiſmo omnem peregrinam

tincturam: quod cum per ſe, non aptè ſatis queat efficere opem vſneæ, ſanguinis adipis, & mumiæ implorat, quæ ſimul in balſamum coalita talem, qui non niſi ſua phantaſia quoque medicus, magneticus ſimulque omnis alienæ qualitatis è corpore tractiuus eſt, cuius inquam recens ſanguis, ſpiritus abundans, apportatus eſt; ſiue hominis fuerit, ſiue alterius animantis. Eſt igitur phantaſia redux & exſtatica ex parte ſanguinis recenter, & nouiſſimè apportati: tractus verò magneticus, in ſanguine inceptus, medicâ vnguenti virtute perficitur. Non trahit autem vnguentum, vulneris infirmitatem ad ſe, vt fiat pyxis Pandoræ: ſed ſanguinem nouiter allatum, in ſpiritu alterat, medicum reddit, eiuſque poteſtatem excitat: inde illi virtus quædam medica, & magnetica, quæ redit ad ſuum totum, curatura germanum ſpiritum ſanguinis, per totum hominem: exſugit ſcilicet, triſtem impreſſionem è vulnerato, eamque, medica poteſtate, perituram expellit, foras exigit, quæ virtus medica domatrix mali, eſt partim in ſanguine excita, partim etiam eidem ingenerata, per vnguentum: ſpiritu nempe huius, in ſpiritum ſanguinis, ſic impetrante ex ſua phantaſia, id eſt,
167 dono creato. Alioqui ſanguis, integris putreſcens viribus, ſub teſta oui, & iam quaſi compedibus, per præuiam putredinem liberatus ſpiritus, trahit mediante canis, mumiâ, realiterque transfert ægritudinem, quæ ſedet in phantaſia & aſtro ſordium, in ipſum canem, non aliam ſcilicet ob cauſam, quàm quia ſine balſamo vnguenti interueniente, magnetiſmus perficitur. Notauimus etiam, ſi vulneratum contingat plura ſimul recepiſſe vulnera, ſufficere ſanguinem, ex vnico eius ſaltem vulnere haberi, & curari vna nimirum opera quoque cætera: quia ſanguis ille concordem cum ſpiritu totius ſeruat harmoniam, & ab eodem educit qualitatem infeſtam, nedum labiis vulneris, ſed & toti homini communicatum: ex vno nempe vulnere ſolet totus
168 homo quoque febricitare. Ingens myſterium propalare hactenus diſtuli, oſtendere videlicet ad manum, in homine ſitam eſſe energiam, qua ſolo nutu & phantaſia ſua queat agere extra ſe, & imprimere virtutem, aliquam influentiam, deinceps per ſe perſeuerantem, & agentem in obiectum longiſſimè abſens; quo ſolo myſterio, quæ dicta ſunt hactenus de ideali entitate in fomite ſpirituali aſportata, & peregrè ad munia ſua abeunte, de manetiſmo rerum omnium, tam phantaſia humana, quàm cuiuſque rei propria genito, nec non de hominum magica, ſuper corporibus reliquis ſuperioritate, ad lucem ve-
169 nient. Clarum eſt, conſtatque ſine controuerſia ex chalybe acum fieri, quæ magnetis attactu, polum oſtendit nauigantibus: chalybem verò irrito in acum cudi, & pyxidi nautoriæ, ad deſignandum polum imponi, ſi magnetis affrictus debitus non præceſſerit. Quæ cum ſint extra dubium, nunc ſolo nutu, acum nauticam fabricare conuenit: in cude igitur, qua cuditur acus ex calybe, notatus ſit ſeptentrio, idque linea recta; ſtes faber, dorſo verſus ſeptentrionem, vt cum ducitur ſub malleo chalybs, ad faciendam acum, eam verſus te & Boream trahas: dico igitur, quod talis acus, ſic facta, ſine vllo auxilio alio, polum notabit; & quidem ſine variatione ſolita, quod ingens eſt myſterium. Inſuper acus, quæ fit ſuper lineam dictam, caſualiter, & inſcio fabro, eſt inanis, nec polum notat. Conſequitur hinc, quod imaginatio hominis fabricantis, illo momento quaſi natiuitatis, cùm iam maximus feruor ignis deſierit nempe, & ſub obſcura adhuc rubedine, imprimat huiuſmodi facultatem magneticam, & quidem in chalybem, ſiue ſubiectum appropriatum. Non autem, quod cœlum tunc imprimat: Quia tunc etiam influeret non intendente fabro, quod falſum eſt? ſi namque cœlum influeret ad certam horam & poſitionem: iam triumpharet characteriſtica, & ſigillaria ſiderum, quam tranſimus. Sed conſtel- 170
latio, quæ influit in chalybem (& omne fortaſſis ſigillum) ex cœlo microcoſmico, id eſt, ex olympo noſtro fluit: irrita fuerunt idcirco ſigilla, quæ non à mago, in phantaſia ſua exaltato cuderentur: interiores nempe entitates & phantaſiæ, cedere coguntur noſtræ, per quam ſapiens dominabitur aſtris: imperio cuius ſubiecit rerum parens, quidquid cœlo concluſum eſt. Quæ de phantaſia imprimente in acum nauticam allata ſunt, multorum teſtimonio, mea quoque experientia, & vniuſcuiuſque experiri volentis, decies millies vera eſſe comprobabuntur. Sic aſarum nempe, & ſambuci extremitates, auſcultant imperanti phantaſiæ decerptoris, qui imprimit in plantam, hæc magneticè verò in folium abſens: cum alioqui cocto folio (vt recocta acu) & in potionem exhibito, periret virtus phantaſiæ impreſſa, ſi à planta integrali magnetiſmus non foueretur, coctus ſanguis & edi paratus, animam adhuc continet, verum eſt, At vis iſta non ab impreſſione phantaſiæ humanæ & externæ, ſed à proprio ſuæ phantaſiæ dono conſiſtere. Hoc pacto quoque clauus cordi equino 171
infixus, ſpiritum Sagæ detinet, & nectit cum ſpiritu mumiali equi, quò ſimul torreantur, vt tormine illo, ceu equuleo, ipſa prodatur; vtque tandem per iudicem, Deo infeſta, mortalibus pernicioſa, de cœtu horum tollatur, iuxta legem Dei. Etenim ſi opus ad aliquod obiectum externum terminatur, id anima maga ſine medio nequaquam aggreditur: ideo clauo vtitur iam dicto.

Probato nunc eo, quod homo habeat vim per nutum agendi, aut mouendi aliquod obiectum diſſitum: ſatis quoque confirmatum eſt, eodem naturali exemplo, & homini iſtam energiam Deo datam, & naturaliter ipſi competere. Ab- 172
ſurdum fuit hactenus putaſſe, ſatanam mouiſſe, alteraſſe, aſportaſſe quicquã, & applicuiſſe actiua paſſiuis motu locali per ſolum nutum; cum nempe non dubitent, ipſum indictis motibus fuiſſe primum mouens, extremitatibus quibus tangat, arripiat, aut transferat, vel aëreũ (quod fingunt) corpus ſaltem, vllatenus moueat, attamen animâ carentem. Abſurdum inquam ſatanam poſt lapſum, retinuiſſe magicam dignitatem, qua ſolo nutu agit quælibet, quia eius donũ erat naturale: eandem verò naturalem homini, ablatam eſſe negatam & dæmoni datam creaturarum deſpectiſſimo: ſi qui verò ſint effectus tales ab homine prodeuntes, pactoque cum eo ſupplicio ſaltem, attribuere. Aperi oculos, gloriatus opimè in tanta veſtri ignorantia hactenus eſt ſatan, tanquam ſi ipſi thymiama gloriæ & dignitatis ſub fumigares, tibique dignitatem naturalem, ceu oculos erueres, ipſique offerres.

Diximus, omnem fortaſſis vim magicam dormire, & excitatione opus habere: quod perpetuò

perpetuò

petuò verum eſt, ſi obiectum in quod agendum eſt, non ſit proximè diſpoſitum, ſi eius interna phantaſia non prorſus annuat agentis impreſſioni, vel etiam ſi robore patiens ſit par, vel ſuperior agente. At contra, vbi obiectum eſt planè ac proximè diſpoſitum, vt chalybs ad recipiendum magnetiſmum: vel planè debile, & ſibi conſcium (vt homicida, adulter, fur, ſaga) tunc patiens ſine multa excitatione, ſola exterioris hominis phantaſia in opus deducta, & in medium aliquod alligata, ſuccumbit magnetiſmo. Medio inquam vtitur ſemper magus: ſic etenim, niſi prægnans manum ad crus, frontem vel ſuos nates extenderit, fœtus non ſignabitur in crure, fronte, vel natibus. Sic enim verba ſiue formæ ſacramentorum ſemper operantur: quia ex opere operato, at quia exorciſmi non ſemper operantur, defectus non eſt in Deo: ſed tantum, quia mens inexcita Exorciſtæ verba reddit torpida. Itaque nemo felix exorciſta, niſi qui virtutem magicam excitare ſuæ mentis nouit: vel ſine ſcientia, poteſt.

Dices fortaſſis, vnguento armario non aliam, quàm componentis phantaſiâ genitam, virtutem magneticam obtinuiſſe: erras. Attamen ſi iſtud daretur, nec inde melius haberes: ſiquidem non proinde ſatanæ veniret adſcribenda. Sic enim vnguentum non ingenita ſibi phantaſiâ, ſed exterius à componente impreſſa magneticum eſſet: cum non ſit propinquius dicti magnetiſmi medium, quàm ſanguis humanus cum ſanguine humano? profectò ſolus ſanguis, tanquam ſubiectum diſpoſitiſſimum, pro vnguento ſufficeret, & reliqua ſimplicia eſſent fruſtranea, quod falſum eſt; præſertim ſanguis taurinus, & mel tibi per arma incruenta, vnguento intrudentis, ſufficere ſine ſanguine taurino, quod fal-
173 ſum eſt. Denique magnetiſmus vnguentis, eſſet planè generalis, quod componens, ad omnia cunctorum etiam brutorum vulnera, impreſſionem nimis liberalem, vagam, incertam & inſolidam, ſua phantaſiâ intendiſſet efficere. Quid ſi canem non intenderit: an vnguentum propterea canis vulnus non eſſet ſanando? Apage. Quid Bolus Armenus, quid oleum lini, quid mel, quid denique ſanguis tauri, diſpoſitionis ad vulnus equinum aut humanum habet, vt in iſta tanquam medium proprium, & non in alia, componentis phantaſia imprimatur (quæ tamen ſi exulauerint, vnguentum ſterile & irritum dabunt. Et igitur naturalis phantaſia vnguenti, cauſa magnetiſmi, & cauſa curationis propria non imaginatio componentis.

174 En habes noſtram, id eſt, Chriſtianam philoſophiam, non ethnicorum deliria, aut otioſa ſomnia. Caue, quæſo, ne & me propterea in cenſuram iniicias, qui in cenſuris promptior fuiſti. Tuus ſum & catholicus Romanus, cui nil quod Deo, quodque Eccleſiæ contrarium, penſitare fuit animus: non in rixas, non in alterius commentaria aut patrocinia natum me ſcio. Idcirco quæ ſciui, libertate philoſophica vulgi facere volui: vnum illud adhuc ſubnectam. Quicumque effectum naturalem à Deo ſic creatum, ſic datum creaturis, tribuit dæmoni; is alienat honorem Creatori debitum, & in ſatanam eumdem ignominioſè vertit: quod (pace tua dixero) ſi bene ſub tuam reuocaueris anatomen, idololatriam expreſſam reperies. Rogo clementiſſimum parentem Deum, ipſe parcat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, & humana fragilitate contraximus. Amen.

Tres ſunt qui teſtimonium dant in Cœlis: Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus; & hi tres tantùm vnum ſunt: (mox de humanitate Chriſti loquens) Tres ſunt, qui teſtimonium dant in terris: Sanguis, Spiritus & Aqua; & hi tres tantùm vnum ſunt. Nos igitur qui parem humanitatem habemus, mirum non eſt, ſi ſanguinem & ſpiritum conſimilis vnitatis contineamus: ſitque ſanguinis actio merè ſpiritualis. Imò in Geneſi propterea non ſanguinis etymo ſit vocatus, ſed ſpiritus rubei nomine inſignitus. Abſcede igitur quiſquis es, à pertinacia, & alium præter cacodæmonem in ſanguine ſpiritum agnoſce, niſi ſcripturæ ex aduerſum eas.

IN SOLE TABERNACULUM.

SOLEM Scholæ negant feruidum. Sibi enim & hoc credi volunt, abſque demonſtratione. Quia putant hominem generari ab homine, & à Sole. Ideóque naturam decere. Ne ſi Sol ferueret, ſe, ſuum hoſpitium, & vicina quæquæ, in fauillam abſumeret. Etenim cum immenſus ſit, procul etiam calefaciat, quid non immane patraret, ſi in ſe ferueret? quomodo enim generaret hominem, ſimulque omnia ſublunaria? Quaſi imprimis Sole feruente immenſum, cœlorum ſubſtantia ideo eſſet cremabilis? Atque non eſſet decentius, Solem calidum citra alimentum admittere, quàm negare ſenſus omnes; effectum nempe exſiſtere, nulla productum cauſa propria! negare inquam calorem in re, quæ tanto robore, & tam procul calefacit! maximè quòd iuxta proportionem, qua propinquatur magis ad Solis radios directos, eò maiores occurrant ardores. Ego credo vanam hanc Scholarum formidinem. Quod facta ſit lux per Verbum, quòd totam lucem duos contraxerit globos. Vt lux diei eſſet Sol; & Luna, noctis. Globus luminoſus Solis, diametrum terræ & aquæ ſuperare dicitur 160. vicibus. Extra quem globum Solis, luminis radij diſperguntur, tam ſupra quàm infra ſe in vniuerſum. Cunctaque diaphana illuminant penitiſſimè; opaca verò, ſaltem in ſuperficie. Cæterùm oſtendi Solares radios per vitrum vnitos, eſſe verum ignem, proprietatibus ſuis fulgentem. Etenim ſiue radij vniantur, ſiue non, id Soli eſt per accidens. Ideóque ſi radij luminares connexi ſint verus ignis, & ardeant, Sol quoque neceſſariò tanquam connexorum radiorum centrum ipſum, erit longè feruentiſſimus. Præſtat enim Solis ignis abſque alimento, ex iuſſu Dei. Cum etiam ignis in medio coni, quo radij ſolares vniuntur, ſubſiſtat ſine nutrimento. Solus ignis culinarius præ ſe fert ſubſiſtentem per ſe lucem, abſque Solis interuentu. In eo tamen à Sole ſeparatus, quod ali debeat, vt ſubſiſtat. Sol autem quia cœleſtis naturæ eſt,

cibis non eget; quia vacuus ab vſuris, & vt ardeat ſic, à Deo conſtitutus. Sol igitur ignis feruidiſſimus, luminum creatorum centrum principale in natura. Fortaſſis, dum quandoque ſua diarum erit plenitudo, & rerum meſſis matura, Aquaſter cœlorum, aquę inquam quę ſupra cœlos ſunt, virtute, diuinâ, aſſument fermentum, & ſemen rei combuſtibilis, & pluet ignis de cœlo, cadent ſidera. Sol enim ſui globi cataractas & repagula diffringens, mandato diuino, tam quæ iuxta ſunt, quàm quæ procul eminus, ardebit cœlos, & conſumet ſeculum in fauillam. Cœli enim mutabuntur, veteraſcent, & vt cera, quandoque liqueſcent. Decidentque aſtra in terram, non quidem integra (quia plerumque globo terræ maiora) ſed combuſtorum partes. abyſſum ignis facient ſuper centrum. Itaque Sol ignis eſt in ſe & prope. Quò autem longius diſperguntur, radij per vniuerſum, rerum ſeminibus aptiora formenta debunt; quia generale atque commune lumen duntaxat ſuggerit Sol, excitandis ac promouendis ſeminibus aptum; atque hactenus vitale. Non autem, quod vitam quodque eſſentiam ſeminibus rerum conferat. In Cairo Ægypti oua per ignem clibani fouentur, & nulla fouente gallinâ, affatim pulli naſcuntur. Non tamen aut ignis clibani vim ſeminalem dat vel habet, aut oua adurit; aut quia fouet, deſinit eſſe ardenter calidus in ſui fonte. Sic radij ſolares diſperſi per vniuerſum, non ſunt ignis amplius; ſed ſimplex lumen. Culinarius ergo ignis quodammodo ad Solis æmulationem ſe diſponit. Flagrat nempe, ardet & conſumit vicina. A longe autem tantum calefacit, & procul eminus tantum ſplendet. Imò neque verus cenſetur ignis, niſi ſummo gradu ferueat, connexis radiis in cono luminis centraliter hæreat. Nobilitate autem à Solis lumine differt, quod non ſit de creatis primis, non cœleſtis indolis, non citra fomenta ſubſiſtens, neque ideò ſit vniuerſalis. Solem ergo vt ſingularem creauit Omnipotens: ita in ſingula ſenſitiuorum ſpecie vnicum velut Solem creauit, qui in finem mundi vſque ſufficeret, ſeſeque propagaret deinceps, non quidem ſummè feruidum: ſed per puncta radiorum diſperſorum ſubſiſtens, non aueat ad vlteriora graduum momenta adſcendere. In minutilis ergo luminum ſpecificorum minutis, formale ſpecierum lumen cohibetur virtute diuinâ, quæ vnamquamque ſpeciem conſtiinxit ad particulare luminum momentum, generale quidem ex parte Solis: indiuiduarum tamen ex coordinatione Domini mei. Etenim Sol ſpecierum, non ſecus atque ſpecies ipſæ durabunt in ſeculum. At quia non ſubſiſtit niſi in indiuiduis. Ideo Sol ſpecierum eſt indies labilis in indiuiduis, etiam per ſingula momenta, niſi continuato velut fomento alatur. Habet ergo lumen vitale aliquam cum Sole ſimilitudinem, partemque igni culinario conformem. In hoc ſcilicet, quod Sol noſter debeat habere pro indeſinenti fomento ſpiritus vitales, luminis ſubſecutiui dependentiſque capaces, & adminiſtros. Non quidem, quod ſpiritus in ſe, & ex ſe, caleant magis quàm radij Solares: qui ablato Solis lumine, confeſtim calore & lumine intercidunt. Cum Sole tamen ſymbolizant, quòd videantur accenſionem propagare, ſubſiſtantque centraliter in corde. Etenim cum Scholæ animaduerterent, cor ſponte & ex ſe feſtinare in frigidum cadauer, exſolutiſque ſpiritibus confeſtim ſcilicet frigere putarunt ſpiritus iſtos inflatos eſſe exordium, centrum ac punctum primitiuum Solare, & caloris, non retroſpicientes, quod ipſimet ſpiritus ex ſe ſint frigidi, pereatque in inſtanti illorum calor, ſimulatque à cordis radio & ſubſidio dirimuntur. Mirum admodùm, quòd quibus tota vitalium & non vitalium tragœdia caloribus adſcribitur, neſcitum & indeterminatum ſit hactenus. Vtrum alteri præualeat in origine, & ſuſtentaculo caloris. Etenim cum nec Cor, nec eiuſdem ſpiritus vitalis, ex ſui natura & ſubſtantia caleant originaliter, hactenus ne ſemel quidem cogitatum eſt, vnde nobis calor adueniat, vel inſit ab origine vniuſcuiuſque. Cum enim cognitio ſui ipſius ſit ſcientiarum potiſſima, tam immortalibus, quàm naturalibus; ſaltem nunquam Scholas pudere debuiſſet, inquiſiuiſſe caloris & vitæ fontem in rebus. Quantæ inde tenebræ remanſerint in ſanando, in cuſtodiendo vitam, nouit Deus. Hanc proinde teſſeram, à iuuentute mecum diſcuſſi, hoc modo. Primum cognoui ignem prout limite de formis, non eſſe accidens neque ſubſtantiam. Multóq; minus elementum, Quod alibi pleno philoſophiæ velo demonſtraui. Dein quod Sol propria caleret dote: & Ignis culinæ ſimiliter datus licet, pro fabro, ac morte artificum manibus ſubſtrata. Vbi verò vterque nos deſerit, eſſe nobis ſilicem & chalybem, vnde nobis Ignem ſtruimus. Ex duobus nimirum frigidis & mortuis ignem excutimus. Sic & aquas thermarum ſub terra, ex ſale & ſulfure volatilibus accenduntur, vnde didici, quòd ſpiritus ſalis ideo debeat eſſe ſalſus & volatilis, & ſanguis arterialis ſit partim ſalſus, partimque pinguis atque ſulfureus: tum demum, quòd deberet eſſe pulſuum concuſſio, non quidam ad refrigerium (vt alioqui ſomniant Scholæ) ſed ſcilicet, vt ſicut butyrum ex lacte fit per concuſſionem, ita ex ſanguine ſulfur vitale. Quod deinde per eiuſdem operæ concuſſionem, in ſpiritu volatili lumen concipit, propagaturque formale ſiue vitale lumen: tanquam lumen de lumine ſumptum. Spiritus ſalſi nimirum, & ſulfur ſanguineum, in theca cordis per pulſum ſeſe confricant, & accenditur lumen formale cum calore, in ſpiritu vitali: à lumine inquam ſolaris ſpiritus intimi, & inſiti, in quo eſt tabernaculum Solis ſpecifici, vſque in mundi finem. In hoc Sole humano poſuit Omnipotens tabernaculum ſuum, ſuaſque delicias, regnum ſuum, cum omnibus chariſmatibus ſuis. Lumen autem quod concutiendo concipitur, non fit quidem de nouo, vt à ſilice & ferro: ſed propagatur per adeptionem materiæ, ex lumine Solari ſpecifico & humano, ſiue accenditur & dilatatur. Vniuerſale quidem ibi, & vitale eſt, conſiſtens in punctis luminis temperati: eſtque ex parte productionis in natura quidem ſpecificum, ac determinatum pro vita humana: ſed indiuiduatur omnifariam ab eo, qui poſuit tabernaculum vitale in ſpecierum Sole. Ex quo tabernaculo inde illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Quia Dominus IESVS eſt incomprehenſibili modo lux, vita, initium, via, veritas, & totum omnium. Sicut enim non poteſt via per momentum ſubſiſtere abſque luminoſo ſpiritu, à quo illuminatur & animatur in habitatione Solis: Ita nec anima,

nec

nec vita vllatenus vnico momento, abſque gratia eiuſdem æterni luminis ſubſiſtere queunt. Concepi autem qualitatem & intenſionem caloris, reſultantis ex iſto lumine: quatenus totum corpus humanum, pendens forte libras 200. calet actuali tepore, quodque ſine iſto vitæ lumine mox frigeret, eſſetque cadauer. Eſt ergo tantum caloris in corde, quantum ſufficit diffundendo tepori per libras totidem aquæ aliàs frigidæ. Vita ergo ſpecierum, vt in ſimplici, & non vnito lumine conſiſtit. Myſterium prouidentiæ Diuinæ continet. Etenim igneum lumen vtcumque propter diſtantiam ſit mitigatum, inque teporem fouentem reductum: naturaliter tamen nequit ſiſtere, quin culmen luminis connexi non conſpiret, adeóque ad ſui ruinam ſiue interitum contendat. Prouidit ergo Pater & diſpenſator luminum, qui in Solis tabernaculo ſedens, lumina per ſpecies, & repagula conſtrinxit. Hic ſufficit oſtendiſſe paganici erroris reliquias eſſe, ac planè blaſphemas, dixiſſe: Homo hominem generat, & Sol. Cum vita non ſit Solis: ſed ſolarum actionum ſublunarium fomenta, excitamenta, vt & impedimenta, vitæ inſeruientia.

INFANTIS NVTRITIO AD VITAM. Longam.

LIQVET iam, vitam non ex aſtris eſſe: ſed ex vi ſeminaria parentum, vitam eſſe breuem, morboſam, ſanam, vegetamque. Determinatur nempe pro indole ſeminis, & truncorum, non minus quoque ſecundùm alimentorum & climatum bonitates. Inter vitæ longæ impedimenta eſt infirma fœtus conſtitutio, infantis mala nutritio. Generato ergo & parto fœtu, ſpectanda eſt alimenti quantitas qualitaſque: cum eius corpuſculum ali, & grandeſcere, adeóque conſtitui debeat: ſitque præcipuè iam notum, quòd ſuccus alimentarius in puero, adoptetur in hæreditatem radicalis. Natura enim deſtinauit lac in vberibus pro cibo & potu infãtuli, quod ipſi alimentum cum brutis commune ceſſit. Putatum eſſet à quibuſdam, iniurioſum Deo fore, ſi de alio alimento cogitemus: quaſi è mediis non ſemper elegiſſet, quod eſſet longè optimum. At ſanè eritne Deus naturæ vitricus, & natura ipſa nouerca, quòd non panem nec vinum, ſed grana & vuas duntaxat fecerit? Natura regitur digito Dei. Ita eſt. Lac ergo, vt alimentum ordinarium, ad viuendum ſufficienter præbuit: non autem vt vitæ longæ inſeruiret. Non enim natura amplius de vita longa eſt meditata, poſtquam cognouit authorem ſuum vitam accurtaſſe, nec velle vnumquemque longæuum. Lac autem vnicuique ex æquo in cibum dederit. Etenim morborum exercitum in naturam miſit, vt mille mortis præcocitates, ad vitæ fundamenta vergerent in ruinam. Natura ergo per lac ſatiſdat finibus ſui authoris, deditque alimentum belluinum. Sed doctrinæ vitæ longæ valdè eſt heteroclita: ſcioque illam inter diuinitùs electos filios artis vſque in occultis permanſuram. Doctrina ergo præſens non ſpectat curſum naturæ ordinarium: ſed nouam metam. Non itaque me naturæ iniurium autumo, ſi inſolitum alimentum lacti prætulero. In lacte ſiquidem plurima ingruunt incommoda. Imprimis lac grumeſcens vomitiones frequentes, vermes, termina, febres, diarrhœas, epilepſias, conuulſiones perſæpe profert, multaſque necis inopinas occaſiones continet. Lac enim in ſtomacho, proprio loci fermento obediens, neceſſariò aceſcit, antequam in alimentum vertatur; cui ſi nouus ſuccedat lactis ſuctus, durus tenello ſtomachò lactis grumus incumbit, qui in glebas occaleſcens caſeum mentitur tenacem, non ſecus multò atque lac intra vbera non rarò concreſcit, & non niſi cum apoſtemate erumpit. Quod cùm digeſtioni pertinaciter reſiſtat, ſi non etiam valdè nocuum fuerit, mox ſaltem putreſcit, amaricat, flaueſcit, virideſcit, nidorem contrahit, & pylorum alienat: vnde profectò morborum clades ſæpè excitantur. Infans enim dudum ſugit, frequenter repetit. Lac primum eſt coagulatum, aliud recens intromittitur tertio, ſextoque, fitque commiſtio omnium, acidumque præter naturam alienum concitatur eiulatibus, fitque coagulum commune ex omnibus. In quo heterogeneitatis manifeſta, ſequiturque recens ſuctum, ſymbolum caſeati, nidoroſi, & putrefacti. Hæc vitia fere ſunt ineuitabilia, ſuntque peccata lactis materialia, quæ recens fœtus editus ex origine piare incipit, quaſi ab ortu mater inſidias, mortiſque comminationes ſuo infantulo ſtruat. Sunt inſuper alia lactis crimina, occultiori tabo pernicioſa. Nimirum nedum lues veneris, lepra, peſtes, febreſque contagio infames fugantur à nutricibus: verùm etiam inuritur puero à cunis propenſio morboſa nutricum, non ſecus ac ſi hæreditaria eſſet. Certè character in vitam deplorabilis. Noui quendam Præſidem ſextâ ſanaque prole beatum, cui ſeptima (quod nutrice aleretur renum calculo ſubnoxia) luctuoſa lithiaſi anno ætatis ſuæ 13. tertiâ ſectione ſub lithotomo finiuit. Denique non ſat eſt morbos materiales lactis, occultas tabes morborum, radiceſque hæreditarias per lac in ſugentem tranſplantari, & pertinaciſſimè in vitam incorporari: verùm etiam vitiorum quorumcunque ſementa moralia, cum lacte intrò penetrant, ac in vitam perſeuerant. Obſeruaui ſic, nutricem ſalacem, furtiuam, auaram, iracundamque ſuam fragilitatem tranſtuliſſe in pueros. Sic inſolita in familias ſtupiditas, ira, dementia, multaque animi pathemata (etiam præter defectus morales) dudum ſomniantia, ac tandem dierum ſub maturitate explicata prodeunt, à nutricibus mendicata, & per lac propagata. Tum demum lac in nutrice adhuc obnoxium eſt, vt cadauereſcat, ſi nutrix clanculum imprægnata eſt, participat de febribus, & malis, quæ nata ſunt lac quomodolibet inficere. Tandem in horas, lac varias impreſſiones ſubit, ex omnibus animi perturbationibus, vnde nedum grumeſcit, putretque: ſed & non ſenſili qualitate, induit difformitates, quas inſons infans bibit, atque piare tenetur. Non enim nutrix vno ſemper tenore animum frenat: mille ſed apprehenſionibus, iræ, triſtitiæ, agoniæ, inuidiæ, laſciuiæ, furti, auaritiæ, &c. perculſa ſuccumbit, quarum ſingulæ, eſt indubium, qui lac malè diſponat tam quoad corpus, quàm animam. Ineuitabiles enim ſunt pleræque, periculoſæ tamen. Quicunque ergo à natiuitate,

ſtuitate, vitæ longæ ſtudere voluerit, ne exponat ſuos huiuſmodi voluntariis, inopinatis, & certis periculis. Quantò magis, quod medicamen ad vitam longam vt à cunis quotidie guttatim porrigitur, ad vitam longam & ſanam, non poteſt digeri, vt neque penetrare, ſi intra craſſos lactis grumos ſepeliatur. Vtpote ſic etiam venena in lacte propemodum innocua euadunt, & velut caſtrata ſterileſcunt. Odi ergo infantis nutritionem per lac intentatam. Hactenus non ſoleo lac edere niſi merum, ſolum, abſque alio cibo potuque, donec plenè digeſtum è ſtomacho prolapſum ſit. Laudo pro puero noſtro alimenta, quæ pane, tantiſper in tenui cereuiſia bullito, cum melle deſpumato, ſin minus, cum ſaccharo, inſtituitur: donec ſimul in mucilaginis, aut collæ ſpeciem, ſiue gelatinam deuenerunt. Huic tum tantundem tenuis cereuiſiæ miſcetur ac diluitur, quantum ſatis vt potus loco inſeruiat, à pane tamen ſecalitio abſtinendum, ſi melle nutriatur, quia lumbricos gignit. Imò iniecto in vas mellis fruſtro illius panis, tranſit in formicas. Hoc pacto filium Comitis, inter cæteros nutriri iuſſi à natiuitate, qui tres fratres robore, ſanitate, ſtatura, ingenio, omnique valore longè ſuperauit, adeòque niſi in bello pugnaci manu glande transfoſſus occubuiſſet, magnæ ſpei erat. Enimverò vt præfatus cibus potuſque, eſt innocuus, non putreſcens, non coagulabilis, non contumax digeſtioni (putreſcunt enim facilè, quæcunque ab animalibus petuntur, tenerioribus ſtomachis) vt neque malignitatis particeps, vel alienæ perturbationis inſtabilis, aut inductæ vitioſæ impreſſionis hæres: ita ſemper ſibi æqualis, par & conſtans, naturæ fit familiariſſimus, non vermiculoſus, non acer, putidus aut nidoroſus, non denique acer, acutus, febriculoſus, imò nec vnquam nocuus, licet quantitatem exceſſerit, nam plus minuſue dilui poteſt. Adeòque & ſine morbis creſcit, adoleſcitque infans, & fit capax remedij ad vitam longæuam. Non ergo etiam malè iuxta literam de Meſſia ter gloriolo incarnato legitur, quòd mel & butyrum comedet. Vnum ſiquidem continet gloriam roris cum extracto florum: alterum verò omnium pœnè hebarum eſt magiſterium. Butyrum ergo, non autem lac comedet. Vnde diſcretio boni à malo, & iudicij acumen promittitur. Succreſcente autem dierum robore, paulatim puer noſter aſſueſcat vegetioribus atque durioribus cibis, apprimè tamen mediocritatem laudo. Quotidie autem bis ſumat guttas quatuor de arbore vitæ.

ARCANA PARACELSI.

ENIMVERÒ de fide credimus, vitam hominum abbreuiatam, ex voluntate diuina; peccata autem mortalium, occaſionem ad hoc dediſſe. Voluntas ſiue iuſſus Domini intrauit in naturam, atque rationes mortis; quas non inueniebat, fecit ante diluuiũ quaſi ſucceſſiuo ordine, vita continuò per proles immutata eſt, tandem ad centeſimum & vigeſimũ annum fuit extenta. Atque poſtremò ſeptuaginta anni dies hominis: quod ſupra, eſt miſeria: præterquam in poteſtatibus quas ad 80. peruenire voluit. Hæc eſt ergo vita breuis, vita ordinaria, ad quam homo ſponte naturæ, allatis impedimentis, fluit & peruenit: quam ex Sacris fuiſſe diuino elogio ſtatutam. Radices ergo vitæ breuis locum in natura deinceps habet. Imprimis mens quæ mori neſcit, non ſeneſcit. Senſitiua autem anima licet tandem inſtar lucis extinguatur: non tamen ipſa lux ſeneſcit, eò quod per partes aut gradus non adueniat. Si namque anima ſenſitiua, ſiue ipſa lux vitalis ſeneſceret, cum pereunti huic nil addi poſſit, quod de eius indole ſit, fruſtra de vita longa cogitarem. Seneſcunt ergo tantùm poteſtates vitales, ſub generationis initiis, cuilibet organo inſitæ. Quas non contemplor vt nudas qualitates: ſed rectores adſpicio, deficientes ſenſim in corpore aëreo: ideóque & ſpirituum poteſtates, ſequi naturam illius corporis, quod paulatim atteritur. Triſtitia enim, non ſecus atque tinea veſtem vitam rodit; ſic & vitæ inordinationes vitam præcipitant. Homo denique homini lupus. Quæ ſanè vitam adhuc viridem multis demetunt. Hæ tamen non ſunt rationes naturales vitæ breuis, vt neque ſpeciei connexæ, vel innatæ breuitatis neceſſitates. Certè præter accidentarias contingentias, mediis in deliciis, circumferimus vitæ breuis cauſam. Prima namque omnium labaſcit memoria; viſus dein, guſtus auditus & greſſus hebeſcunt. Sapere, enim, non immeritò tam guſtum, quàm iudicium mentale, indiſtinctim ſignificat, quod ſimul ſæpè intercidant: Guſtus autem primum deficit in ſtomacho, ob lienem. Quocirca alibi guſtum linguæ, & guſtum ſtomachi ſat diſtinxi. Mox propter inæquale partium robur, hinc inde ſenſim deficiunt officinarum innata fermenta: ſtupeſcente autem fermento lienis, conceptuum primorum poteſtas labaſcit, & puераſcere ſenes dicuntur. Scholæ etenim memoriam pueris viuidam concedunt, propter cerebri teneritudinem, facilè ſuſcipientis quælibet ſigilla: ſed cerebro per ariditatem duriores ſigillorum impreſſiones tantò magis arduas fore, quantò ad retinenda conceptuum ſtigmata ſunt ex ariditate pertinaciores. At friuola eſt Scholarum æquiparatio, quod cerebrum ſe haberet per modum ceræ, vt neque cogitationes ſigilli vices exprimunt. Nam imprimis vix decem ſigillis aptus locus eſſet. Etenim ſi ſigilla eiuſmodi tam corporalia eſſent, vt deberent ſequi diſpoſitiones & alterationes cerebri, neceſſariò ſe ad extenſionem loci quadrabunt, eò quòd locus à corpore difficilius ſequeſtretur, quàm eſſe durum aut molle: dicantque ergo Scholæ, quantam extenſionem ſingula conceptuum ſigilla in cerebro requirant? an memoria pro ſigillo concepti equi maiorem locum in cerebro exigat, quàm quæ eſt muris aut muſcæ? ergo & conſequenter extenſio loci in cerebro pro equo quoque decies millies maior eſſet, quàm pro mure, adeòque cerebrum totum vix memorandis duobus ſufficeret equis. Vt cum locus deficeret, potiùs recordarer medij bonis, quàm integri. Imo longè melius recordarer rerum hinc ab vno anno præteritarum, quàm quæ quandoque in pueritia mihi obuenerint. Vidi enim puerum, qui ſecundum Æneïdos memoriter dedicerit, qui vix centeſimum verſum intelligeret. Adeòque ſingula verba requirebant totidem ſigilla & horum locos. Sin verò nullum locum ſigilla conceptuum requirerent,

quirerent, nec extenſionem ſui, in cerebro occupent. Ergo nil ſigillatur, nullumque eſt ſigillatum, & hebes eſt Scholarum comparatio. Nimis enim lutuoſæ ſunt Scholæ, quæ munia vitalium aut principum poteſtatum, qualitatibus primis aut ſecundis adſcribunt. Sed quid agent miſeræ, vix digitum ab hiſce corporum accidentibus ſe offerre, auſint? neglectis igitur duriciei, ariditatis & teneritudinis reſpectibus ſcholaribus ad cauſam breuis vitæ deuenio. Dixi nimirum ex labaſcente poteſtatum vitalium vigore, vitam neceſſario ac proportionaliter diminui. Vnde verò ipſæ poteſtates velut obducta ferrugine ſeneſcant, ac paulatim deſinant, repetam. Quod ſanguis atque cruor tandem ſucceſſiue tranſmutentur in nutrimentum alendarum partium, abſolutaque accretione adoleſcentiæ irroretur quidem ſuccus inde paratus in ſingulas partes ſolidas, iiſque agglutinetur muciiaginoſus aliquis atque ſpermaticus liquor: ſed non amplius dudum cum iis permanet; Sed conſumptus, confectuſque partium fermento non amplius coagulante (prout alias ſub accretione fieri ſolitum erat) exhalat totus abſque reſidentia, fece, aut reſiduitate reliquiarum. Iſte ergo eſt cruoris epilogus. Quod tandem in ſuæ tragediæ finem, exhalatione tenus totus expellatur, per inſenſilem tranſpirationem, poſtquam functiones humectionis obierit. Itaque dum iam liquor ille per intima commiſtus, perfunctaque digeſtione, effluuiotenus exhalat, non poteſt non indolem excrementi aſſumſiſſe, Vnde æquè ineuitabiliter conſequitur, Vitalem inhærentem, & viſceribus coniugatum ſpiritum, ſimulque eiuſdem poteſtates inſitas, continuo neceſſitatoque ſuffitu hebetari, alienari, atque tandem exſtingui. Hæc eſt igitur vitæ breuis cauſa continens ac naturalis. Conſideratio ergo vitæ longæ tota, circa conſeruationem poſtetatum vitalium verſatur. Non eſt enim ſat, cunctis membris cruorem adeſſe, volupre ſuo cruore deſiderato ali. Neque iterum ſufficit ſpiritum inſitum hactenus ab influo ſat recreari, continuata nutritionis ſubſtitutione. Nil enim in vitæ palæſtra actum, niſi poteſtates ſeminales, characteres inquam vitales, ab exitio præſeruentur iam commemorato. Alioquin enim ſpiritus ad nuditatem reducuntur, & attenuantur, vnde dies noſtri neceſſariò abbreuiantur. Siquidem ſenſim characterem poſtetatum, ſiue dona ſeminis amittit, fit ſpiritus non animantati, ſiue Gas inſtar. Non enim etſi in figuris & machinis deficiat motus perpetuus, eo quòd non ſit in viribus mouentibus proportio ſubſecutiua maioris ad minus requiſita, vt aliquid moueat aliud: at ſane hoc locum habet in rebus, quæ ſeipſum nô mouerint, neq; mouendo accreſcere aut roborari valent. Ideoque conſideratu indigna in rebus ſeminalibus. Siquidem generationes naturales in mundi vſque finem conſtantes ſufficient, vt nimirum ſpecies, harumque robora perſeuerent integra, ſemenque nequaquam imminutum de ſe gignant. Per conſequens etiam, ſi quadragenarius generet ſibi prolem ſimilem: poterit vita quadragenaria continuari in vigore ſibi adoleſcenti coæquata, niſi vitium rupti fili aliunde irruat, vt dixi. Studioſè itaque indagandum, an in natura ſint ſperandæ reliquiæ arboris vitæ, vel ſuccenturiatæ ſubſtitutiones: per quas ſcilicet, quicquid demum è nobis euaneſcit, illis poteſtatibus ſit vice fomenti nec amplius ſortem excrementi, triſti ſuo ſuffitu, præ ſe ferat. Qualitatem autem præfati noſtri ſuffitûs, nedum in odoribus ſudorum quorumdam agnoſcere lubet; ſed præſertim, quod cimices, pediculi, pulices, ſimileſque inſectæ inde procedant: mera nempe ſpurcitiæ & fœtoris proles. Mihi imprimis inutilis quæſtio viſa eſt. An hortus Eden, eiuſque arbor vitæ deſierit, an verò etiamnum hodie perſiſtant? & vbinam locorum? An Enoch, Elias, & Ioannes, ibidem ſub angelorum conſortio etiamnum viuant felices, extra ſenij & infirmitatum incommoda. Sat mihi Arborem vitæ à creatione incepiſſe: In natura fuiſſe: non autem fabuloſam, aut parabolicam. Sufficit illam mortalibus ignotam fuiſſe atque fore, adeoque & impoſſibilem eius adeptionem nos ſpe priuare. Interim ſuccedaneam plantam inueſtigo, licet multis numeris inferiorem. Imò dubium non eſt, quin, aliqua ſit in hac valle miſeriarum, quæ vires primitiuæ illius arboris refert, locus ac vitam longam ſuas contribuat partes, tam reſpectu plantæ, quam hominis illa vtentis. Eandem namque plantam pro varietate natalitij ſoli, nobilitari, vitamque noſtram per loca melioris ſucci alimentarij, ſuauioriſque aëris potu prorogari, ipſa pro me climata fidem faciunt. Nec enim credendum, id fauore cœli prorſus contingere, eò quòd eodem gradu diſtantiæ ab æquatore, atque eadem prorſus ſub orbita cœli, partes ortui ſuppoſitæ, nobiliores fructus proferant, quàm quæ ad occaſum magis declinant. Quinimo ſub eodem circulo multa ſæpè varietas propè conſita eſt. Quas ambas tamen partes idem cœli aſpectus eodem motus nunc, quotidie afficit. Pro monente Paracelſo etenim erecta eſt medentum quorundam ſpes ad vitam longam. Quiſque enim ſibi pollicetur Adeptum vitæ longæ ex eius ſcriptis, ſi non tãta tenebricoſitate verborum ſua deſcripſiſſet. Quapropter plurimi indagant nominum nouitates obſcuras ſibi ſignificari: alij etiam operandi ſimplicem eius vbique & accuratam meritò ſuſpicantes deſcriptionem, apertiorem methodum operandi exoptant. Nemo autem detecta larua ad fundum rei, promiſſæque veritatis baſin fodere eſt aggreſſus. Quiſque enim vel irridet, vel deſperat, vel nimium credulus ſuſpenſo naſo cuncta admiratur. Si tamen meliores illis, quod ſibi non præciderint viam ſpei. Nemo tamen mediam viam elegit: nempe dubitandi & indagandi, quantum veritatis policita contineant. Enimverò Paracelſus, ſe extremum ſenium, per elixir proprietatis aſſecuturum promittit, datumque cœlitus ſibi mortis diligere ſortem atque horam iactitat. Sed vana ſunt eius vitæ longæ oſtentamina, cognitio, & mortis electio, qui interim anno ætatis ſuæ 47. exſtinguitur. Stupent ſui interim, miranturque, quo morbo, caſuue, adhuc floridus ætate ſit abreptus, lapidis illius chryſopœi verus compos, quique grauiorum morborum myriades paſſim, velut falce demetendo, Herculis claua trucidauit? equidem neminis apologum ago. Fateor lubens, me ex eius ſcriptis profeciſſe multum: illumque potuiſſe per remedia ad vnitatis ſymbolum adſcendentia, ſanare lepram, Aſthma, Tabem, Paralyſin, Epilepſiam, Calculum, Hydropem, Podagram, Cancrum, atque eiuſmodi vulgo incurabiles morbos:

morbos: attamen Paracelſum fuiſſe ignarum radicis vitæ longæ, tam ex eius ſcriptis & medicaminibus, quàm ex obitu, collegi. Siquidem renouationes atque reſtaurationes, quibus paſſim, multoque ſæpè gloriatur meritò, duntaxat ſunt purgationes partium continentium, cum contentarum correctione, & proſcriptione. Atque hactenus fui morborum ferè omnium vindex, & ſanator. Attamen medicamina eius arcana, non tam reſpiciunt vitam longam, quàm ſanam, huiuſque commoditates. Etenim pili, vngues, ac dentes renouantur, hi etſi duriſſimi, primi tamen carnem ſentiunt. Adeoque non fruſtra ſcriptum, Moſen omnes dentes habuiſſe anno 120. ſuæ ætatis. Etenim quatenus obſcurè viuunt, ſuam extra ſe culinam habent, facillimè quoque putrent. Forte enim Ægyptus, & loca vicina id ſibi ex proprietate habent. Memini ſiquidem de Mumia Memphitica principem Radziuilium Polonum ſic ſcripſiſſe. A tribus annorum millibus, abſeque minima alicuius membri putrefactione, eiuſmodi corpora in hanc vſque diem conſeruantur integra. Tanta autem eſt horum cadauerum multitudo, vt pauci ſint, qui faſtidium omnia videndi perferre valeant. Aromatum & vnguentorum pinguedine adeò condenſantur, vt in modum picis indurata reſplendeant. Cerebrum præſertim, muſculi, & ſcapulæ carnoſiores: nam pectus, manus & pedes, cum modicum carnis habeant, & in modum membranæ extendantur, mumiæ non deſeruiunt. Quantum narium iudicio colligi poteſt, Myrrhæ multum hiſce vnguentis admiſceri debuit, Saltem vnguenta iſta oſſibus mirum candorem conſeruant. Circa antra extrinſecus magna vis oſſium proiecta iacet, à quibus mumia ablata, Inter quæ non obiter, nec breui tempore contemplabamur caluarias, & inferiores maxillas, vbi dentes fixi: nullam omnino inuenimus, quæ vel vnum dentem carioſum, aut aliquam euulſionis notam haberet. Ita in omnibus maxillis erant pleni, ſinceri, & candiduli. Inter tot enim centurias maxillarum, erant & ſeniles, quibus dentes breues & attriti (quales in ſenibus videntur) at quæ dentem vllum putridum, cauum, foraminoſum, aut ſignum elapſi haberet, erat nulla. Vnde colligo primum: Moſen potuiſſe naturaliter omnes dentes habere. 2. Quod vt frigida nocent dentibus: ita & aër frigidus noſtras dentibus fit hoſtilis. 3. Quod ideo Æthiops & Hiſpanus candidos habeant dentes. 4 Conſolationem capio pro Belgis, ex eiuſdem Principis verbis. In Cairo, ex vulgo recenſitis ad ſeptem milliones feruntur, ex Iudæis ad vnum millionem & ſexcentos mille, numerum adſcendiſſe: mulieribus & pueris computatis. In tanta autem hominum multitudine, vix tertia pars viſum integrum habet. Omnes oculis paſſim laborant ex eſu fructuum, & aquæ potu ſuperaddito. Cæterum 5. non prorſus fruſtra Paracelſus de elixire proprietatis, ex croco, myrrha, atque aloë, præparato, ſibi fiſus eſt, modò non erraſſet in eiuſdem præparatione: ſed per modum arboris vitæ illud medicamen confeciſſet. Nam vt myrrha mumiam cuſtodit à putrefiendi aptitudine, ſi myrrhæ aditus ad noſtri conſtitutiua detur, non erit caſſa myrrhę ad vitam longam authoritas. Quoad renouationem verò tantoperè à Paracelſo laudatam, quæ pilos, vngues denteſque renouat cum omnium morborum excluſione. Pili ſanè & vngues, vt ſponte quandoque decidunt: ita & quauis ætate facilè ſuccreſcunt, eſtque illorum renouatio parui momenti. Vidi quoque anno 63. ætatis ſenem, & vetulam, quibus quondam amiſſi dentes ſponte renaſcebantur, etiam cum doloribus puerilibus. Nullam tamen denotabat vitæ longæuitatem: eò quòd vterque eodem anno oppetierit. Multos enim in ſpem vitæ longæ erexit promiſſio Paracelſi, de renouationis repueraſcentia. Putarunt nimirum, ex dentium & vnguium renaſcentia, repueraſcentiam neceſſariam: potiſſimum quòd canitiem ſenij inditium exuerent, priſtinuſque capillitij color rediret. Sed ſuus error ex indiſtinctione fuit. Meminit nempe Alexander, ſe vidiſſe octogenarium, cui nouelli dentes quotquot deficerent, ſuccreſcerent: at non prinde eius longæuitatem commemorat. Et quanquam potuiſſet per accidens ſimul longæuus fuiſſe: cum tamen vnum non contineat aliud in radice, ſiue cauſis neceſſariis, elenchus fuit, ex vno aliud per ſequelam deducere. Natura quippe, non rarò ſponte molita eſt eiuſmodi renouationes, ſub quibus interim filum vitæ longæ abſcidit. Non abſimile eſt enim, quod pirus quotannis renouetur frondibus: non tamen, quod proinde ſit iſta arbor longæua: terebinthus, aut cedrus, aut abies, breuioris vitæ. Imò nec pirum mutuatur vllam vim vitæ longæ, quod ſua arbor quotannis renouetur. Renouatio itaque medicaminum, Paracelſum decebit. Quippe quæ tantùm ſanitatem, propter intimam ſimilarium atque ſupremam mundificationem arguit: non autem radicem vitæ renouatam, aut vitæ inde prolongationem. Decepti enim ſunt, quod ceruus cornua, & anguis ſenectam exuant, ſintque bruta longæua. Ideóque renouationem iſtam in cauſam lōgæuæ vitæ retulerunt abuſiuè. Nam cancri, araneæ, cicadæ, & inſectæ breuioris vitæ ſæpius contingit pellem exuere. Ex oppoſito autem ceruus caſtratus cornua non mutat; quia nec facit noua: non deſinit tamen propterea eſſe æquè longæuus. Ceruus etenim non abiicit cornua ſub autumnum aut hyemem, dum ad maiorem quietem ſe componunt belluæ: ſed dum nouo ſurculorum germine paſcitur, cui renouatiua ſui germinis ineſt: vt & in ceruos, non autem in boues transfertur. Eò quòd ſtomachus ceruî proprio ac ſpecifico fermento, conſerunt germinatiuam ſurculorum vim, traducitque in vitam mediam cerui, Quod caſtrato cornibus carente non accidit, vt eunuchis barba negatur. Renouatio itaque huiuſmodi, eſt quidem effectus vegetioris vitæ: non tamen inſeparabile vitæ longæ inditium, vt neque cauſa coniuncta. Nam nec renouatio neceſſariam vitam longam habet adiunctam: nec viciſſim vitæ longæ eſt adnexa renouatio. Vt patet in ceruo, anſere, &c. Eſto ergo, quòd Paracelſi arcana ſingula vniuerſas propemodum tollant ægritudines; vngues, pilos atque dentes renouent: nequeunt tamen imprimis robur inæquale deficientis alicuius partis adæquare: multò minus poteſtates deficientes ab interitu vindicare, atque omnium minimè eaſdem reſtituere in vigorem iuuenilem. Ergo eiuſmodi arcana non reſpiciunt poteſtates organorum, vt neque vitam longam inde dependentem: ſed tantum ſummam membrorum omnium depurationem:

atque

atque hinc natam ſanitatem. Morbi nimirum vniuerſi, qui vel è ſordibus emergunt, in ipſis ſordibus latent, vel demum ſordes ſuo contagio vlterius propagant, ſanantur per præfata arcana: non autem, qui primariò poteſtates vitales concernunt. Non inquam qui debilitatem innatam vel acquiſitam, è morbo vel ſenio continent cum poteſtatum diminutione. Huiuſmodi namque non niſi per remedia vitæ longæ in priſtinum redeunt. Neque tamen perfecta & impleta redintegratione in priſtinum. Nam hoc immortalitatem abſolutam alioqui concluderet. Etenim quæ à crapula, Venere &c. Debilitates ingruunt, per arcana Paracelſi tantillum reſtaurantur; at non niſi comite infirma naturâ. Inſaniæ enim ex mala conformatione nequicquam reſtaurantur: Illæ autem, quæ ex inſigni ſuperbiæ thymoſi exortæ ſunt, continuò de recidiua metuunt. Alioqui verò phrenitis, delirium, caducus, vterina veſania, hypochondrij mania, & quæcũque ex impuritatis aliqua ſobole fit, perfectè & completè ſanantur remediis Paracelſicis. Maniæ ergo, quæ ab inſigni arrogantia prodeunt, ſanãtur quidem confeſtim; ſed cum metu minoris alicuius recidiuæ, quia iſtæ arguunt poteſtatis Imaginatiuæ merum defectum: ideóque ita ſemen contaminãt, quod in aliquot generationes deinceps tranſlatæ non rarò eluceſcant. Sic etiam ebriorum filij ſæpè vitiatarum poteſtatum retinent indicia, quaſi filij, paterni criminis hæredes, pœnas luere debeant. Hoc eſt, fortes generantur fortibus & bonis. Et viciſſim mali corui malum ouum. Sunt namque ebriorum filij plerumque ſtupidi, indagãdis rebus ſomnolenti, conceptuum tenaces, temulenti in agendis, & facile in vitia abductiles. Saltem non dubito, Paracelſum ſuis arcanis vſum, vtpote qui videret nedum felices ſanationes ſuccedere: verum etiam aliquot diutius vſos, fuiſſe renouatos pilis, vnguibus & dentibus. Veruntamen cum illi non fuerit vita longa, teſtimonio nobis erunt ſua præfata arcana, de lato iudicio meo. Enim verò circumfertur Teſtamentum Paracelſi; quod quia contradicit publicæ authoritati, ex ipſius epitaphio deſumtæ, quod ſpectatur in noſocomio Salisburgenſi, in muro ad S. Sebaſtiani aram, quodque bona ſua in pauperes diſtribuenda, honorandaque collocaſſe memorat: Ideo illud Teſtamentum à Paracelſi oſoribus fictum credo. Alij proinde iſtius farinæ aſſerunt Paracelſum, pacto cum ſatana termino, plena in ſanitate obiiſſe. Quod contradicit præfato Teſtamento, ex ore hoſtium publicato. Quo videlicet dicitur, ipſum aliquot dies ante mortem morbidum fuiſſe. Actuſque ille tanti reatus contradicit, quòd pauperibus tam fuerit beneuolus. Sunt & alij quoque, qui illum toxico ſublatum aiunt. Cui cum remedia non minus quàm ad alios morbos cognita, & in promtu eſſent, ſupponunt illum adamantis puluere, pereſis inteſtinis interemtum. Ego verò nullatenus admiror immaturam mortem viri, ab adoleſcentia ſolliciti, circa arcana chymica. Maximè ſi quos vitæ ſuæ incurios indagandarum ſcientiarum nimia curioſitas, diu noctuque anxit. Quem enim mortalium non inficiant carbonum ſuffitus? Aquarum fortium, gradantium, & arſenicalium? Itemque antimonialium noua indies examinatio? Quæ per longa annorum tædia experiundi, nondum experti haurimus, de malignitate illorum, non niſi per experientiam ſeram admoniti. Quid enim ſecus agat curioſulus, nec trepidus tyro, in arte tam abſtruſa, aliumque recuſante didaſcalum præter torturam ignis; Vbi ſcilicet artis theoremata ex voto obſcurantur: Non quidem vt ſciantur abrupta: ſed potius vt neſciãtur? Intellectus enim datur electis tantum per longam dierum & operum præpationem, ſufficiente ſanitate & pecuniâ inſtructis, neque criminum grauamine indignitatem meritis. Concedo vniuerſales aliquot medicinas, quæ ſub vniſono naturæ longæ gratiſſimo, inſenſiliter poſt ſe vinctum educunt hoſtem, cum egregia organorum deputatione. Concedo pariter appropriatas aliquot, quo vniuerſalis amplitudinem, in ſpecificis morborum directionibus æmulantur, peregrinam impuritatum ſocietatem demunt, contractoque iam vitio planè dominantur, non ſecus atque ſecuris ſecure arborem vellit. Index arcanorum Paracelſi eſt.

Inprimis tinctura lili, ab electro minerali immaturo in vinum vitæ redacta, cuius vna pars eſt metallus primus: altera verò, membrorum eſſentia.

Sequitur dein mercurius vitæ, ſtibij proles integri, quæ omnem morbi neruum penitus abſorbet.

Tertio loco eſt tinctura lili, etiam antimonialis, eiuſdem penè efficaciæ cum præcedenti, quanquam minoris efficaciæ.

Quarto loco eſt mercurius diaphoreticus, melle dulcior, & ad ignem fixus Solis horizontis omnes proprietates habet. Perficit enim, quicquid medicus & chirurgus poſſint optare ſanando: non tamen tam potenter renouat, vt præcedentia.

Eminentior eſt eius liquor Alkaheſt immortalis, immutabilis aqua ſoluens, & ſal circulatus eius, qui reducit omne corpus tangibile, in liquorem ſui concreti.

Succedit elementum ignis è cupro, elementum ſiue lac margaritarum. Eſſentiæ autem gemmarum & herbarum, ſunt præfatis longè minora. Tandem ſalia volatilia, herbarum & lapidum præciſam particularitatem referunt, neque vniuerſalium efficaciam attingunt.

Corallatus verò, qui vnicum eſt purgatiuum per ſedem, vlcera pulmonis, veſicæ, laryngis renum purgando ſanat, adeò vt & podagram funditus euellat. Eſt nimirum mercurius vulgi, à quo liquor Alkaheſt ſemel diſtillatus eſt, reſidetque in fundo coagulatus & puluerabilis, nequicquam in pondere auctus aut diminutus, à quo puluere cohobanda eſt aqua albuminum ouorum, donec coralli colorem acquiſiuerit. In ſpiritu abiecto laudo Dominum rerum, quod paruulis huius mũdi ſua arcana reuelet, clauumque perpetuò regat, ne in indignorum manus hæc ſua beneficia incidant. Deprehendi itaque arcana Paracelſi morbos tollere: ſed ad radicem vitæ longæ non attingere. Deprehẽdi quoque remedia mineralia, vtcumque ad ſummum gradum deducta, inepta tamen eſſe, vt conſtitutiuis primis cedant in alimentum, eò quòd reſeruent vitam mediam concretorum, vnde educta ſunt. Eatenus namque non deponunt vnquã prorſus indolem mineralem: imò & propterea recedunt à tenore vitæ longæ. Imò neque vnquam facilè inducar vt credam, lapidem philoſophorum nobis vitaliter vniri poſſe, propter ſui ſummè

immutabilem ſubſtantiam, incredibiliter fixam contra ignis torturas, indiſſolubiliter homogeneam. Id eſt, propter ſeparationis, deſtructionis, & digeſtionis omnimodam impoſſibilitatem. Tantum abeſt, quod ad vitam longam faciat. Subſcribunt mihi hiſtoriæ, neminem qui lapide illo ſit potitus, vitâ lõgâ fruitum: ſed multos, ob pericula laborando perpeſſa, vitam breuem manſiſſe. Cæterum neque ſperent mangones, cibos potenter nutrientes, vitam longam præſtituros. Etenim quamuis conualeſcentibus robur præbeant: nutritos tamen dein eneruant. Quod Cæſar etiam teſtatur. Etenim teneriores cibi facilè abſumuntur, carnes teneras efficiunt, & maiori nidore poteſtates vitales ſuffumigant: Medentum ſtudia autem circa culinæ delicias, quas partem diæteticen nominant, verſantur, in errorem putando abducti enim ſunt. Vt ſi victus enchymus atque tener debita doſi conualeſcentibus proficiat, Putarunt & robuſtiores eodem cibo multipliciter alitos, in ſummam roboris auctionem elatum iri. Non enim in cibando proceditur, vt in arithmetica, vbi 10. libræ eleuãt nouem; & per conſequens, 100. libræ nonaginta. At non proinde, qui plurimum edit, bibitque affatim, potentior fiet, quàm qui moderatior vixerit. Siquidem natura non tam ſeruat proportiones numerorum, atque proportiones poteſtatum rerum alterabilium, quàm poteſtatem ſui Blas. Vtut eſt, ſaltem Medentibus ad vota ſuccedit. Quoniam copia cruoris, excrementa parit, aduocantur Medentes adeóque regulas victûs ſibi ſaltem profuturas imperant, vitamque abbreuiant, in medicè atque miſerè viuentibus.

MONS DOMINI.

QVis adſcẽdet in montem Domini? aut quis ſtabit in loco ſãcto eius? Innocẽns manibus, & mundo corde, qui non accepit in vano animam ſuã, nec iurauit in dolo proximo ſuo. hic accipiet benedictionẽ à Domino, & miſericordiã à Deo ſalutari ſuo. Verba ſonãt æternã beatitudinem. Sic eſt. Attamẽ nil impedit, quin iſta figuralis atque typica locutio, ſecũdùm literam etiam ſui veritatem explicet. Cum neceſſe ſit, typum correſpondere rei per typũ ſignificatæ. Equidem ſemper obſeruaui, omnia Dei myſteria ferè in montibus celebrata. Iuſſus eſt enim Abraham ſcãdere mõtem, & ibidem ſuum vnigenitum ſacrificare, in typum ſacrificij in monte Caluariæ. Iuſſit Deus Moſi ad montem adſcendere, vt illum alloqueretur. Deditque illi Legem. Et collocutus Moſes facie ad faciem, per dies & noctes quadraginta. In Oreb transfiguratus eſt Dominus, &c. Quæ cuncta in deſerto fieri poterant, poteratque Deus exercituum cirundare Moſen fulgure & ignibus, tam in plano, quàm in monte, ne quiſquam mortalium appropinquaſſet: ſed mons ſemper electus ex priuilegio. Et benedictio à Domino promittitur in adſcenſu ad montem Domini. Etenim poterat Dominus breuiori morâ Moſi ſignificare ſua placita: nec opus erat diebus & noctibus quadraginta continuis, niſi etiam mora ſuopondere (etenim mora in naturalibus requiritur ad iuſtam rerum maturitatum efficaciam) aliquod occultum myſterium deſignaret. Naturaliter enim, intelligo in montibus malignitate endemica carentibus eſſe nedum aërem puriſſimum, procul à fœce & corruptione remotum, à vulgo, erroribus, & defectibus ſegregatum, & propter frigora depuratiſſimum ab omni inquinamento: verùm etiam ibidem eſſe locum, quorſum per magnalis continuitatem, expeditiſſimã cœleſtium irradiatio eſt: quia ætheris puriſſimi potatio. Memini enim, vno mane me ieiunum ſenſiſſe in Alpibus ſuauitatem inſpirari aëris, quem antè vel pòſt, totâ vitâ nunquam. Certum eſt etenim, quod Omnipotens tantum Gibbum in natura non fruſtra condiderit. Certumque eſt, omnes mundi diuitias è montibus erui. Deinde optimi fontes atque celeberrima flumina nobis è montibus ratione decliuitatis verſantur. Denique omnes nationes monticolæ, durioris ſunt corporis, vitæque vegetioris, aliis qui cãpos amœnos colunt. Qui effectus ſuis cauſis conſtant, quippe ſuauior puriorque aër ibidẽ inſpiratur, & Gas omne ſuis priuatũ ſordibus, redit in materiam puram aquæ. Sed quod Deus in cumulum attollat tantum, vel ipſam terræ faciem, vel ſupereandem conſtruxerit tot ſaxa, vel in vnum ſaxum coniunxerit, nec tamen aliquo minerali ditauerit, cuius reſpectu videretur tantam molem congeſſiſſe, nec fontes depluat, nec fructus denique tantis finibus dignos refuderit: ſed ſupra omnem aëris atque nubium turbulentias, turbines ventorum atque fulminum portenta exaltauerit, in placidiſſimam aëris quietem. Certè id mihi inſigni myſterio dicatum videtur. Benedictio enim antiquitùs promiſſa ſpectabat plerumque vitam longam, eiuſque commoditates, & prolium fœcunditatem (vt ſis longæuus ſuper terram &c. Benedictio ergo adſcendentibus in montem Domini, iuxta literam, in natura ad vitæ longæ dotes ſpectare videtur. Ille enim, qui ſolus totuſque vita eſt, ac Princeps vitæ, nemini ſaltem dat vitam longam, ne quidem per media naturalia, qui in vano animam ſuam acceperit. Ergo benedictio adſcẽſionis in montem Domini, vitæ longæuitatem continere videtur. Singularem itaque Montis Domini imaginem atque vitæ longæ promittere videntur illi montes excelſiſſimi, qui nullius fructus ergo, naturæ donati leguntur, quique ad ſuauitatem imperterriti aëris pertingunt. Idque ſingulari aliqua præ cæteris montibus prærogatiua, vtque illo quaſi iure, montis Domini nomenclaturam habeant. Etenim ſi ſupra omnes incidentias inferiorum pertingat, ſingulariter mihi promittit, Deum ibidem eſſe peculiari modo. Qui enim non erat in turbine venti; ſed in aura ſuaui, ab Elia eſt perceptus, ille (inquam) ibidem ſuum habet domicilium. Id eſt, Princeps vitæ ibidem ſuam benedictionem dat. Nõ quidem quæ paucis horis communicetur: ſed reuolutione quadragenarij (per duo ſcilicet plenilunia) Moſi in monte Sinai ſignificata. Etenim qui ſingulis annis, circa feſtum Scenopegiæ in monte quietis, continuo morari per quadraginta dies poſſet, acceſſitis ſibi aliunde viuendi commoditatibus, multum auguror ipſi profuturum in vitam longã, ſi ibidem præſertim, medicamento ex arbore vitæ parato, quotidie refocilletur: eò quod tali monte, ob inſignem aëris puritatem, maior ſit

commiſtio

commiſtio alimenti ad alitum & penitior ad prima conſtitutiua acceſſus. Denique, quanquam excelſiſſimi montes priuilegium vitæ longæ præ ſe ferant: minùs tamen alti, aliquid ſingulare promittunt, ex ſenſu in Alpibus percepto. Semper tamen reiicio montes, qui minerale aliquod ſpirant. Etenim in Chymicis, propterea arſenicum, nomen fumi metallorum eſt ſortitum. Quibus autem daretur commoditas viuendi in monte ſano, & non fructibus mineralium grauido, illi certè gauderent beneficio vitæ longæ, quantum loci natura tribuit.

ARBOR VITÆ.

COGOR credere lapidem aurificum, & argentificum eſſe: quia diſtinctis vicibus manu mea vnius grani pulueris ſuper aliquot mille grana argenti viui feruentis, proiectionem feci, adſtanteque multorum corona, noſtri omnium cum titillante admiratione, negotium in igni ſucceſſit, prout libri promittunt. Non erat autem extractum ex auro, quod totidem argenti viui pondera commutaret, quot erant auri, vnde extractum fuiſſet. Imprimis eo dato, adhuc ſaltem ſtaret vera vnius in aliud tranſmutatio, ac quidem multiplex. Secundò, norunt aurifabri, & monetarij, quod nihil, quod non eſt mercuriale, poſſit per fluxum ingredi in metalla, aut colliquari cum illis: ſed ſupernatet in fluxu. Igitur Tertiò, eſſet iſtud extractum pinguius, quàm ſit vllum metallum, ſi tot millenas partes debeat tingere. Quartò. Non eſſet illud extractum ampliùs metallum, cum tot mille vicibus ſuperaret perfectionem puriſſimi metalli. Non etenim metallum patitur totidem gradus amplitudinis in ſui perfectione, quot vicibus puluis chryſopeius conuertit inferius metallum, in verum aurum. Quintò. Ille qui mihi primum dabat puluerem aurificum, habebat ſaltem & ad minimum eius tantundem, quantum ad ducenta millena librarum auri commutanda ſat forent. Nemo autem eſt, qui declupo plus auri habeat, ac ſi haberet, deſtrueret vt inde demum auri tantundem conſtrueret. Sextò. Dabat enim mihi forte ſemigranũ illius pulueris, & inde vnciæ 9. atq; tres quadrantes argenti viui, tranſmutatæ ſunt. Iſtud autem aurum dedit mihi vir peregrinus, vnius veſperi amicus. Vtcunque ergo lapis Philoſoporũ ſit reuera in natura: attamen ob rationes ante dictas, ſemper ratus nullum remedium metallicum continere benedictionem arboris vitæ. Fateor interim lubens, quod lapis ille vitæ zoophytæ in ſuis initiis ſit particeps, eamq; habeat diſtinctam à vegetante & ſenſitiua, quæ ſit vita hactenus anonyma. Nam iuxta Sapientum vniuoca ſcripta. Principiis lapidis, ſemel ouo vitreo coniunctis, ſi vitio interrupti fotus, ſemel contingat vel pauliſper planè refrigerari: ita emoriuntur, vt non ſit ſpes reſidua futuri lapidis: quod & in ouorum fotu ſimiliter euenit. Adeóque hæc tum pari vitâ, cum initiis lapidis viuere credendum cenſui. Eſtque vita vera, quam mors vera teſtatur. Quippe quod nullis vnquã laboribus is error ſit corrigibilis, ſemel ſic mortuo, de cætero nulla reſtitutionis ſpes relinquitur. Scio deniq; arborẽ vitæ fruſtra ex animalibus vtcunq; longæuis quæri. In quibus omnibus ſpontaneam mortem, corpus caducum; atque in horas labile, ſiue viam omnis carnis inueni. Quomodo enim dabunt, quam non in ſe continent vitam longam? Cùm ſi ſint longæua, vitam ſaltem ſuam exuerunt, dum in vſum aſſumuntur? Aliquando intuitus lapides, quod intra ſe quandoque viua animalia continerent, per luſtra viuant, cuſtodianturque abſque alimentis, ab interitu. Paracelſus totum lapidum aceruum, Mundumque vniuerſum, quandoque vnicum fuiſſe autumat lapidem, aut vniuocum ſaltem liquorem petroſum, qui in metalla, pyritem, ſaxa, lapides, & ſales ſenſim diſtinctus, vitalitatis initia, per multa reptilia dederit. Adeóque ſi bufones & ſalmandras per ſeculum forte detineant viua, abſque cibo, ac velut alto ſopore ſtertentia, dubitaui an lapides animantum iſtorum thecæ, & matrices, eſſent vitæ longæ participes. Sed ſuaſit Scriptura, reptilium vitam nobis horridam & odibilem. Quapropter ad pretioſiores gemmas reſpexi. Veruntamen nec in illis vitæ longæ veſtigia reperiri, ſiue eſſentiæ eſſent, ſiue demum illarum magiſteria quia immediatè primis noſtri conſtitutiuis nequeunt aſſimilari, vel adiungi: vel ſi tandem adiungantur quadantenus, & quantiſper creſcimus: ſaltem ſpoliantur longæuitate priſtinâ, more aliorum alimentorum, naturam à lite carnis induunt, & ſequi coguuntur. Didici itaque gemmas, vtut medicâ poteſtate dotatæ eſſent, ad vitam ſanam facere: nunquam tamen prorſus exuere mineralem indolem: adeóque nec commiſcibiles primis conſtituentibus. Imò tametſi commiſcerentur, tamen vitæ longæ non inſeruirent. Quia quicquid non reficit poteſtates vitales, non obuiat etiam inteſtinis mortis neceſſitatibus, multóque minus ſi reluctetur coniugio ſolidorum noſtri. Aſt herbæ aromaticæ, ſuis conſociis hanc palmam eriperent, ſi arbor vitæ herbacea eſſet: quatenus gratiores & ſpiritualiores. Defœcatiſſimus autem liquor, & quicunque totam herbæ craſin continet: attamen ſingularitates, & ſanationem duntaxat reſpicit, eò quòd concretum vnde manauit, ipſum in ſe non ſit vitæ longæ particeps. Liquor enim, qui ſuum concretum, cui ab initio per minima nupſit, ab interitu præſeruare neſcit quo pacto vicibus ſuis ſpoliatus poterit carnem noſtram, mox feſtinanti putredine diffluam, à morte cuſtodire? Atque adeò hinc cœpit mihi arbor vitæ haberi immortalis, non ſenio, non ætatum incommodis obnoxia, quodque nulla contineret admitteretue excrementa, multóque minus progigneret eadem. Verum potiùs excellentia quadam auerruncaret, ſi qua ſemel quandoque incidiſſent, propter propellendi & repulſandi virtutem. Atqui cum veneno ſit geniale, bonum in malum conuertere corrumpendo; viſum fuit mihi arborem vitæ indagare, in qua ipſamet venena morerentur, ſuperata per bonitatem arboris: quare etiam reſpueret nondum admiſſa. Quæque ſemel admiſſa eſſent, corrigeret atque ſuperaret. Etenim ſi non deberet admittere excrementa, quæ infimi gradus quædam ſunt venena: multò magis auertet, retundet, & debellabit, quæ altioris ſunt & manifeſtioris hoſtilitatis. Id enim niſi fecerit, vanum ſibi nomen arboris vitæ aſſumet.

Obſeruaui, pullos iumento, & caballo vetere generatos, citò effœtos, in vitæ vigore languidos, puteoſque ſupra oculos profundiores habere, quàm qui caballo iuniore prognatus eſſet: Salicem verò veterùm, noua dare vimina, nihilo ſteriliora ſi plantentur, viminibus noui trunci. Itaque reperi, vna cum animantium ſemine ire ſenectutem in proles, non autem id tam facile manifeſtum in fœtu arboreo. Imò ſi vita longa quibuſdam beſtiis ineſt, ſic eſt concluſa, vt ſingularitatem non exeat, & non extra ſpeciem ſit communicabilis. Rotem denique per analæſim partium examinaui: ſaltem enim ſaccharinum dabat, magnis morbis opitulantem, ac ſanè ad vitam longam nequicquam proficuum; Propter determinatam enim ſuæ bonitatis generalitatem, non tam vitam, quàm alimenti proprietates continebat. Concluſi mecum tandem; arboreum eſſe fœtum, quiſquis ille, qui arboris vitæ vicem gereret. Dein è ſaluberrimo, odoro, balſimaco, ac penè immortali frutice, hoc medicamen petendum. Quodque ſubtiliſſimarum atque puriſſimarum eſſet partium, è propriâ ſui concreti dote, & conſtitutione natiua: Quodque reſiſteret omnifariam quibuſlibet corruptionibus, artis vel naturæ errore partis, aut conquiſitis. Tandem quod arte atque labore, vltimam perfectionis metam, & commiſtionis nobiſcum licentiam eſſet adeptum. Quocirca erat apprimè neceſſarium, vt naturalis dos iſta multiplex, nequicquam inter præparandam frangeretur, aut mutaretur per ignem. Adeóque opus eſſe igne non vrente ad vitium exaltationem, impedimentorumque ſequeſtrationem. Vt ſcilicet ad incorruptibilitatis complementum, ſiue ad vitæ longæuitatem nobis manutenendam, quantum naturæ corruptæ recipienti poſſibile foret, per communicationem ſuarum virium participes reddat quoſdam mortales. Certè non poteſt proinde ſingularem aliquam membri Idiopathiam ſentire, aut partialitatibus obedire. Sed neceſſum eſt, ſi vitæ balſamus integralis, ad ens ſeminale reductus, in dotibus ſuis permanens, odore gratus, per cuncta vitæ mediæ, atque magni Oportet examina. Adeò vt cum tandem alimenta illi permiſta, ſint ſuo munere defuncta: ſaltem fuligo eorundem, ſuo ſuffitu, ſpiritus inſitos non ampliùs conterat, & extenuet; ſed potiùs recreet: Atque hactenus incorruptibilitatis aliquam permanentiam æmuletur, cuſtodiatque ſub vita noſtra media, in nutritio humore continuata atque propagata. Gratia ergo dotis natiuæ, conciliet ſibi amorem cum ſpirituum inſitorum poteſtatibus ſigillatis: præparatio igitur recuſet alterationem natiuæ virtutis, ac præſtet penitiorem ingreſſum, virtutiſque applicationem. Adeò vt velut exlex, præterque conſuetum, admittatur vt conſcius intra ſecreta vitæ penetralia, vt informationem ibidem ſubeat. Quibuſdam enim climatibus, cuncta robuſtiora, & præſtantiora producuntur, ob ſucci alimentarij nobilitates: quæque ideò certum eſt, ad vitam longam præſtare plurimum. Quorundam ſic enim ſudor olet hircum: aliorum verò à fragrantia non longè diſtat. Iſtud inquam vnicè in vitalonga procurandum, ne humor alimentarius, poſtquam ſuis eſt defunctus muniis, delatus per diaphæreſin, amittat gratiam, cuius defectu vitam breuem deſcripſi. Docui enim alias, ſuem vel anſerem ſolis piſcibus alita, carnes præbere, quæ piſcium axungiam deteſtabilem guſtanti referant. Quapropter arboris vitæ medicamen eſto balſamus odorus, aromaticus, naturæ gratus, condiens præpollenti bonitate cruorem, & alimentum iam roris modo appoſitum. Vſque adeò incorruptibilitatis ſuæ vigore, continuetur vis balſamica in extremo vſque limites ſuæ exhalationis è corpore. Quapropter vnicè cauendum, ne ignis hunc fructum ſeparante diſtillatione alteret, ſed inſtituatur propria heterogenei diuiſio, in ſuos fundos ſequeſtrata, ad maiorem puritatis & ſimplicitatis ſubtiliationem, viriumque ſuarum ſigillationem. Etenim in Edem, ſtomachus vigore proprio cibum ſubigebat, ſine vitæ mediæ lucta enim, ſtomacho patebant cuncta libenter: id quod deinceps, vſque ad aquarum clatacliſma, ſtomachi per decidentiam ſeruarunt quadantenus incolume: donec annorum & propagationum ſucceſſione, vniuerſa ſenſim reuerent. Tum non amplius, ens ſeminale è cibis eſt erutum, poſtquam vitæ terminus ad 120. annos, atque deinde ad 80. reſtrictus fuit. Etenim ens eſſentiæ, quod antea è cibis petebatur, non prodiit amplius: Quia ſtomachus ſaltem ens nutrimenti educere ſategit. Hinc namque patet tametſi arbor vitæ ex Eden nobis adeſſet, non tamen vti primis patrum profuturam. Conſequenter etiam balſamum noſtræ arboris vitalis, non tam proficuam adultis quàm pueris. Qui namque vitæ ſtadium penè decurrit, quiſque pro modulo iuuamen ſentit. Cum omnia in natura recipiantur per modum recipientis perſonæ, loci, ac circumſtantiarum. Fleuerunt namque amici Iobi cum eo ſeptem dies & noctes, abſque eſu, potu, & ſanitatis diſcrimine. Quòd cuiquam mortalium hodie vix nunc eſt poſſibile. Ergo robora vitæ eiuſmodi, plus proficerent ex noſtro arbore, quàm ſenex ego mille offenſionibus, laboribus Chymiæ, tribulationum perſecutionumque iniuriis penè attritus. Sic nos nobis mella paramus apes. Cui accedit, quod Eden ſalubritate loci, eſſet vitæ longæ cuſtos ex ſe: paucis verò abinde paſſibus mortis corruptionis atque infirmitatum imperium. Etenim ſi hiſtoriis fides eſt, Sunt & hodie loca, quibus tercentum annorum vita eſt ordinaria. Nam vbi longæui naſcuntur, etiam fouentur. In propinquo autem ſunt loca alia, vbi viciſſitudinum interpolata tyrannis vitam abbreuiat. Sic enim Prouinciales aliquot morbi aſſueti ſunt. Montana idcirco, quæ Gas mineralium non habent (vt Arduenna, Aſturias, &c.) nec vligini lacuum ſubiecta: Quia ſiderum collocationes beneficæ reflectunt, aëremque purum ſpirant, vt vitam longam faciant. Prout & ager planus, gulæ irritamenta neſciens, tantum vitæ longæ addit, quantum ſaturitas, vitæ longæ inimica. Fatigant nempe ciborum ſarcinæ miſeras poteſtates, vt videlicet tanquam exantlatæ labore ante diem concidant. Quibus ſic mecum reuolutis toto triduo vndenam medicamen ad vitam longam petendum eſſet, Arriſit mihi inſigniter opobalſamus, non quidem Peruanus, aut Copaiba Braſilianum gummi: ſed verus Ægyptiacus, Sacris notatus atque primitiuus, pumilis fruticis regina lacrima, vix Regibus venalis. Etenim plurimum perfectio-

nis huic enti attribui merito, fateor. Ac licet ſat eſſet reperibile: attamen adhuc ab arboris vitæ perfectione deflectit, quod frutex ille ſit adeò caducus. Dumque var è in natura vagarer, vt arborem vitæ luſtrarem: tandem extra diem, & ſupra fœcem in ſomnio vidi totam terræ faciem, prout ſtetit deſerta & inanis initio creationis; Tum deinde vt fuit, dum plantis vndequaque ſuis vireſceret recens. Iterum quoque ſicut latebat ſub diluuio. Vidi namque omnes plantarum ſpecies ſubter aquas ſeruari. Mox tamen à diluuio, cunctas ingredi viam viciſſitudinem ſibi iniunctam, per ſpecies & ſemina continuandam. Vidi inquam in apice Libani, Cedros Verbo Dei glorioſiſſimi ſubter diluuium integras permanſiſſe, certoque numero adhuc ibidem ſupereſſe. Et ſtatim deinde ad me redij. Per moram verò deinceps conſideraui, quod Arca, quæ genus humanum ab interitu ſaluare debebat, iuſſa fuerit fabricari ex ligno Cetim incorruptibili. Durauerat enim mundus fortè 1652. annis, Noë autem pigre in fabrica proceſſit per centum ſolares annos Adeóque ligna & tigna ſumebat, quæ toto ſeculo nequicquam damni eſſent latura. Leproſus è populo ſegregatus ad Sacerdotem accedens, in manu geſtabat lignum Cetim, vt mundaretur. In feſto Scenopegiæ, quilibet Ebreus Cedrum & ramos myrrhæ portabat, vt Deus memor eſſet in pluuia totius terræ, vt conſtitueret modos temporum, & Aſtra. Intellexi itaque per cedrum vitam longam, benedictiones item temporum, & Aſtrorum, itemque mundationem myſtico ſenſu deſignari, in hoc ſeculo verò, etiam obtineri. Nam vitalia cætera, mox contabeſcunt ſenio: vnica verò numero cedrus, inſigni myſterio, incorrupta ligni ſubſtantia, & ſoſpite vegetatrice vitam longam promittit quia continet. Valuæ enim templi Salomonis ex ligno Cetim per aurum, tanquam tegumentum vel vilius inuolucrum iuſſæ ſunt fabricari. Porrò extra controuerſiam eſt in Eccleſia Dei Cedrum in Libano, in Templo, in figura Arcæ, in mundatione lepræ, & feſto Scenopegiæ repræſentare Dei matrem, Reginam cœlorum Virginem, Vas incorruptibile, arborem quæ nobis vitam æternam in carne protulit. Patronam inquam pauperum, & meam. Locus autem Cedri in Libano frigidiſſimam aëris valuam, in niuibus contectam ſuperans, illibatam Deiparæ Virginis integritatem deſinat. Adeóque ſi arbor Diuam Virginem præſertim tot myſteriis coniunctim deſignet, non mirum, & Cedrum, arborem huius vitæ etiam in ſæculo ſignificare. Enimuerò diebus Dauidis annoſa cedrus erat in Libano, quippe quæ propter excellentem proceritatem myſtico ſenſu digna fuit ex tunc. Quare vel à diluuio ibidem plantata hactenus adhuc eadem numero ſoſpes perſeuerat: vel dudum ante, & fortè à mundi cunis iuxta ſomnij viſionem. Quod ſaltem quomodocumque ſumatur, oſtendit Cedrum ſenij incommoda ſpernere. Non eſt autem à parente Cedro, poſt diluuium plantata: quoniam & iſta cedri parens ſub diluuio conſeruata fuiſſet, atque multò faciliùs deinceps, quàm quæ à diebus Dauidis hucuſque, perennat. Rideant qui volent iſtam Cedri ætatem in Libano, dicantque modernas nouo germine, vel deciduo ſemine ſuſcitatas. At eo poſito, hodie & nouæ indies in ſiluam magnam prodiiſſent. Vbi tamen noua nulla Cedrus ſuccreſcit. Quinimò exin colligo, eandem numero Cedrum modo perſiſtere, quæ vel ante diluuium fuit, imò vel à condito mundo. Quippe B. Virgini in ſybolum datam. Cæterum pro noſtro magiſterio non eſt ſumendus fructus Cedri: eò quòd eius finis non eſt ad ſimpliciter eſſe in deſtinatione proprietatum Cedri: ſed tantùm ad ſpeciei propagationem, quæ contradicit vitæ longæ ex fundamento. Sumendum eſt ergò ipſum lignum Cetim tam exaltatum in Sacris. Non ergo cortex, non fructus, non radix, neque frondes ſunt finis vltimus, quorſum natura reſpexit ad vitam longam. Adeóque Cedrus, ab arbore vitæ Eden fortè, & in hoc diſtincta eſt. Eſt ergo reperta materia arboris mori neſcientis, cuius lignum imputrefactibile, & ob multa eius proprietates, myſtico ſenſu Diuæ Virginis diſtinata, vitam proferens Mundo, vt mortem redimat. Sed eius præparatio, omnium illorum, quæ ſubter laborem Sophiæ cadunt, eſt longè difficillima. Hac nempe de cauſa Monarchæ carent vitâ longâ: quia nullus eſt, qui eam præparare nouerit. Nam nemo verè Philoſophus, aulædus eſt, nec Principes ſequitur, iiſque adulatur, quippe quia nullius rei indignus, ſpernit quæcunque Princeps dare poteſt. Sola ergo arbor vitæ, vires lapſas recreat, detinetque aliquouſque vitam influxu. Difficultas autem præparandi conſiſtit in eo, quod lignum, abſque virium reſolutione, debeat reſolui, per teporem, qualis ſolis martiis, vſque ad primum ens ſui. In quo ente duntaxat, conceditur illi fermentalis conſeruandi, & condiendi poteſtas, cum ingreſſa ad prima noſtri conſtitutiua, ſeſeque inſinuandi in familiaritatem ſpirituum inſitorum per organa ſingula. Eſt autem in ſucco huiuſmodi reſolutionis, vis integra Cedri: vitalis ſcilicet, cum omni proprietate ſeminali, atque formali vitæ longæ. Nam tota ligni moles reſoluitur in ſuccum: quæ alioqui diſtillata, tranſmutatur, fitque noua quædam creatura: quod comprobata qua vitæ, è granis aut cereuiſiis diſtillata, item oleum diſtillatum è lignis, imò ex ipſomet oliuarum oleo. Praxis eius eſt iſta. Reſolue fragmenta ligni Cetim, cum parui pondere liquoris Alkaheſt, in vitro ſigillato, ſub tepore fouente. Et infra ſeptimanam videbis totum lignum in liquorem lacteum migraſſe. Mox vero circa quindenam ſupernatat diſtinctim duplex oleum, quod in menſem vſque augetur, & ſeparatur dilucidius. Oleum verò tum ſeparatur ab aqua per operationem manualem. Tum diſtilla aquam in balneo, & liquor Alkaheſt primæuo ſui pondere manet in fundo. Oleum verò cum aqua toto trimeſtri lento tepore foueatur, & totum oleum aſſumit naturam ſalis, & ſeſe permiſcebit aquæ. Eſtque ens primum Cedri. De vitæ autem longitudine pauca adhuc: quia ſenex hæc aſſequor, & ipſe moribundus. Mens inauditum aliquid ſpirabat intus: ſed inutilis huic vitæ ſepeliar. Quia Spiritus ianitor lagenam abſtulit mandato eius, coram quo totus mundus tanquam fungus eſt. Sit ipſi laus, qui dedit, quique abſtulit, quod ſuum erat. Merito ergo improperent mihi Scholæ. Tu miſer paruæ notæ homo, magnæ ambitionis vir, ſenex

paradoxe tardus veniſti, vt cum tuo Cedri encomio, mundo obtendas nebulas. Herbariis noſtris notæ ſunt ſtirpium hiſtoriæ ac vires. Tu verò vt inauditum commentum de vita longa oſtentes, inſanire cum Cedro paradoxus pergis. Eia ſi Cedro tanta ad vitam ſit poteſtas, cur Reges omnes non longæui? Vnde nouus hoſpes aduenis: profer litteras & experientias, quibus credi vis. Vt enim Iuriſconſultus rubeſcit ſine lege loqui; ſic Medicus, citra experientiam. Negare enim non potes, quin decocta frondium, nucleorum, ligni, corticis, radicis, vel reſinæ cedri, vitam continuatam iamdudum prodidiſſent. At nihil horum liquet per noſtros herbarios. Tu ergò occulto modo præparationis deterres, ſtyloque tetrico artis fumiuendulæ; mentitum myſterium cedri inuoluere optas. Quod, depoſita larua Alkaheſtica (aſſumpta dumtaxat ad occultandum tuam improuidã temeritatem, ridebunt literati penè omnes, qui non patiuntur ſe abduci in noua placita per ſomnia, aut fictas ecſtaſes. Argumentum hoc partim ex inueterato in nos odio, partimque ex antiqua ſimplicitate emanat. Quantum enim attinet meam perſonam temeritates ſcribendi inſuetas. Nouit Deus, quòd ſcribam quæ ſcio vera. Ago illi gratias, quod cum contuliſſet in me quinque talenta, feciſſemque me indignum, & hactenus repudium coram eo factus eſſem, placuit diuinæ bonitati, auferre à me tria, & relinquere adhuc bina. Vt me ſic ad meliorem frugem exſpectaret. Maluit inquam me depauperare & tolerare, vt non eſſem vtilis plurimis, modò me ſaluaret ab huius mundi periculis. Sit ipſi æterna ſanctificatio. Quatenus autem argumentum Scholarum nititur apparentiis decoctionum & iuſculorum. Id ſanè ex ſimplici ruditate profectum eſt. Siquidem hactenus nemo facultates rerum in agendo exarauit. Ratum ergò, quod quamuis multa diſtillando fiant acutiora, adeóque magis actiua: tamen eo ipſo recedant & alienentur à genuina ſeminum proprietate. Quia Ignis eſt mors artificialis, quæ ſi aperta flamma fiat, contingit per ſeminum & Archei exſtinctionem. Mors autem naturalis rerum præſupponit laſſationem ſeminum. Mors autem artificialis, quæ non fit per flammæ conſumptionem: ſeparat quidem volatilia à fixis, cum diſſolutione & morte vitæ vltimæ concreti. Sed & ideò alterantur & alienantur per ignem vires priſtinæ, & noua creatura reſurgit ex igne, ex materiali diſpoſitione, priſtinis entis proprietatibus, per inuerſionem in morte artificiali obuiam. Sic nimirum pleraque ſalia volatilia, per colliquationem facientia congreſſum cum oleo rei fixantur in carbonem, qui tandem exuſtâ pinguedine redit in cineres. Sunt & ſalia fugitiua, quæ intra oleorum pinguedines latitando agũt, nouum moliuntur productum: ita vt olea alioqui ſat fluxa, combinatione ſalium commutentur. Quædam idcirco ſaponaria fiunt, nonnulla fuligines recondunt. Saltem aduſta omnia contrahunt empyreuma, & in aliud permutantur. Nil enim permanet antiqui. Eò quòd illa ſit ignis proprietas, non quidem ſimpliciter ſeparare: ſed propria authoritate ſub ſe alterare, atque commutare. Proinde non licet diſtillatorum vires ponderare è concreto, vnde dimanant; nec credere licet, quod etſi vires rerum non ſint abolitæ, non exſtinctæ, aut per ignem plane defunctæ, ideò rerum priſtinas virtutes per aduſtionem non innouatas. Quæ autem noua fiunt per ignem, ſæpè deteriora fiunt, ac etiam non rarò ita à ſeipſis prioribus diſtincta, vt centuplo meliora fiant. Simplicia denique, quæ elixando ſuam mucilaginem vel gummi liquant, & hactenus in decocti ius ſuas vires tranſmittunt. Imprimis non proin tamen eandem facultatem, quam integro concreto habebant, retinent: ſed languida ſæpè illorum actio eſt. Imprimis namque debent ciborum more in ſtomacho confici. Quorum etſi pleraque, ex proprietate magni Oportet, aliquid priſtinarum virium ſapore referant, Attamen hæ vel vna cum excrementis foràs eiiciuntur, vel perperam confecta, appropriataque, non niſi heterogeneitatis inaſſuetæ rixas mouent, loco remedij. Vel ſaltem ſi ſanguinem atque carnem ſuo odore afficiant, non niſi languidam opem pollicentur, adeò vt & hinc quattana Splenis incola, hactenus in ludibrium Medentum intacta maneat. At, vt aliquid in œconomiam ſpirituum, & ſolidorum conſtituentium familiam admittatur, non eſt quod per decocta id ſperetur vllatenus. Vt neque per diſtillationem; quæ omnem prorſus vitæ longæ entelechiam, quam lignum in ſe claudit, exuit per mortis artificialis interuentum, ſuccus autem, puluis, ac condita, è Cedro petita, nobis adeò ſunt peregrina, quod niſi ſubigatur, per methodum primi entis, nequicquam familiaritatis nobiſcum ſpondeat. Procul ſanè, quod noſtram naturam ſuperet, ſuique incorruptibilitate donet. Nil ergò diſtillata, nihilque ſimplicia cruda, vtut nobili facultate fulgeant, ad vitam longam momenti habent. Oportet namque vt ſeruata ad amuſſim Cedri incorruptibilitate, mortis neſcia, nec tantillum deteriorata eius in nos beneficientia, ſeparetur ab ea omne impedimentum peregrinum, quod aliàs per multam noſtri archei luctam in ens nutrimenti, non autem in ens eſſentiæ reflectitur. Sic tamen, vt inſuper illi ſuperaddatur penetratio, communicatio, & conſpiratio cum primis noſtri conſtituentibus, & facultatum inexſiſtentium recreatione. Stupeant interim Galenicæ Scholæ, inſuetum præparandi, & deſcribendi modum, meaſque pollicitationes rideant, mera credant ſomnia, cantet auis ſingula iuxta ſuum roſtrum, per me licet ab illis vilipendi. Siquidem ad annoſas lucri ſolitus ergo effictas oblocutiones, iamdudum auribus callum obduxi. De Vita longa ſcripſi, quæ ſcio vera: non quidem tyronibus, vt neque lectionibus amplectenda: nouit enim Deus, cur capræ curtam caudam dederit. Sua quandoque dierum maturitate erit, qui me verum dixiſſe intelliget, Adeptus. Quod verò attinet ad ſententiam ſomnio acquiſitam. Is legat ſomnium Nabuchodonoſoris, ſoli Danieli notum. Attamen iuſſerat omnes ſuos Sophos igni conterminari, niſi ſomnij explicationem indubiam referrent. Certè eiuſmodi ſomnia, certitudinem quandam intus pollicentur, nec vana eſſe. Sæpè is qui dat ſomnia, eodem quoque mox referat, cum tanta ſui certitudine, vt mors nec infernus dubium queant inuehere. Quanquam autem Cedrum omnibus præferam lignis: fortè tamen Indica ab Palæſtini littoris

Cedro

Credo nequicquam inferiora præbet. Ego tamen Sacrorum authoritati ſemper primatum dedi. Non tamen , quod ob id manus Domini ſe Cedro alligauerit. Quæ autem de Cedro ſcripſi, in memoriale honoris erga Deum mihi propitium obtuli. Cætera, autem quę de Cedro ſunt, mecum ſepelientur. Nam mundus capax non eſt. Quod autem moderni de elixire proprietatis iactitant, id iuxta deſcriptum Paracelſi non ſuccedit. Nam tria ſimplicia ampliſſimo vaſe vitreo, ſigillatoque concluſa, paucas ſaltem guttulas liquoris lactei & aliquot olei ſubpallidi dant poſt biduum, totidemque, nec amplius, poſt bimeſtre ; vix autem tertia pars materiæ patitur ab igne, quin empyreuma comminetur. Sin verò fortius paululum vrgeatur : vas , vtcumque ampliſſimum, diſſilit. Sin verò ingredientia cum liquore medio connectantur : res ipſa tandem eſt nihili. Subticuit ſcilicet Paracelſus(prout in plurimis aliis) additamentum liquoris Alkaheſt, cum quo tota materia mox ſoluitur per totum, & ſuccedit medicamen iuxta illius deſcriptionem. Ineſt enim elixiri huic ſubtilis fragrantia. Ob quam præſeruat materiam liquidam noſtri corporis à corruptione, tanquam balſamus, Sæpè namque febri contagioſa deploratos, vnica guttula in vino propinata ſic recreaui, quod adhuc in meridie mecum pranſi ſint , qui mediâ nocte vnctionem poſtremam ſacri olei ſuſceperant. Profectò defectu Cedrini entis, ſubuenit elixir proprietatis. Sed quid ? Requiritur Alkaheſt. quod non datur putantibus: ſed ſolis ſcientibus , & quidem duplatis. Quocirca aliquid triuiale in vſum vulgi pro conſeruatione vitæ longæ ediſſeram. Anno 1600. Vir quidam annonæ militari inſeruiens à computis , numeroſa autem & parua prole grauatus , conqueritur quòd annum ageret 58. ſi autem deficeret , contingeret liberos ſuos oſtiatim ſtipem petituros. Rogauit aliquod vitæ præſidium à me. Ego adhuc iuuenis , eius ſortem condolens , cogitaui , quod odor lychnij ſulfuroſi accenſi vina à corruptione præſeruaret. Idcirco in animum induxi , quod acidum ſulfuris ſtagma , hunc fumum ſulfuris atque omnem planè odorem neceſſariò ſic contineret , vt ipſum eſſet nil , niſi ipſius Sulfuris fumus, in eius ſalem mercurialem combibitus. Tum denique ratus ſum , quod cruor noſter eſſet vinum vitæ noſtræ, illoque præſeruato , ſi non vitam daret longam, ſaltem à multis morbis corruptionem tutaretur , cuius efficientia, vita ſana, morbis immunis , & à doloribus tranquilla , ſaltem protelaretur quodammodò. Quapropter dedi illi lagenam diſtillato liquote ſulfuris plenam , & pariter docui artem parandi iſtud oleum è ſulfure accenſo. Iuſſi porrò, vt ſingulo paſtu binas ſaltem guttulas illius liquoris , primo cereuiſiæ hauſtu ſumeret , neque facilè doſin iſtam petulans excederet. Ratus , binas guttulas multum fumum ſulfuris continere. Paruit vir ille monitis , & adhuc per plateas Bruxellæ Anno 1641. ambulat. Quodque auguſtius eſt , toto quadragenario illo, nullo penitùs morbo vnquam decubuit, etſi ſemel caſu ſuper glaciem , tibiam prope poplitem fregerit ; immunis tamen ſemper à febri, gracilis atque macillentus manſit licet in penuria commoditatum ſenex vixerit. Nomen ſenis, eſt Ioannes Maſſ. qui ſeruiuit à cubiculis Epiſcopo Yprenſi Rythouio , dum Comittes Egmondanus & Hornius capite plecterentur : eratque tunc ætatis viginti quinque annorum.

FINIS.

IOANNIS BAPTISTÆ

VAN HELMONT,

TOPARCHÆ IN ROYENBORCH, PELLINES, &c.

OPVSCVLA MEDICA INAVDITA.

I. DE LITHIASI.
II. DE FEBRIBVS.
III. DE HVMORIBVS GALENI.
IV. DE PESTE.

Editio ſexta multò emendatior.

PARS II.

LVGDVNI.

M. DC. LXVII.

CVM APPROBATIONE, ET PERMISSV.

IN NOBILISS. ET PRÆCLARISS. D.

I. B. HELMONTII OPERA CONTRA GALENISTAS,

CARMEN

Nob. & Ampliſſ. Domini

IANI VVALHORNII D.

Majeſtatis ſuæ Conſiliarij.

Claude Scholas, Galene, tuas: ſatis occiſorum eſt,
Ohe jam ſatis eſt: plena ſepulchra ſonant!
Namque cruor clyſterque tibi ſunt pharmaca: ſæpe
Das nihil: In Critico ſpes tibi ſola die.
Interea in tactu venæ, linguæque peruſtæ,
Totus & vrinâ, ſtercoribuſque ſtupes.
Non Ægrum iuuat hoc: illi Medicina paranda.
Nil opus eſt morbi teſtibus: at Medico.
Attamen exſpectas pretium poſt funera magnum
Sic canis ægrotum ſpectat, amatque pecus.
Vnus Apollineâ potis eſt Helmontius *arte,*
Quos alter morti liquerat, eripere!

DOCTRINA INAVDITA,

De cauſis, modo fiendi, contentis, radice, & reſolutione

LITHIASIS,

ITEMQVE

De ſenſu, ſenſatione, dolore, inſenſibilitate, ſtupore, motu, immobilitate:

PROVT

De morbis huius claſſis, Lepra, Caduco, Apoplexia, Paralyſi, Spaſmo, Comate, &c.

Noua & paradoxa hactenus omnia.

Tractatus tam Phyſico, & Medico, quàm Spagyro vtilis: miſeris autem vtiliſſimus.

AVTHORE

IOANN. BAPTISTA VAN HELMONT. BRVXELLENSE.

ILLVSTRI VIRO,

D. CASPARO VLDARICO,

SACRI ROM. IMP. BARONI DE HOENSBROECK,

Teutonici ord. Commendatori in Gemert;

BONARVM ARTIVM FAVTORI,

Amico atque Patrono ſuo ſingulari.

MEMINISTI, quòd Illuſtris Dominus, D. Wernerus Spies de Bulleshein, Teuton. ordinis, Bailliuæ Confluentiæ Commendator Prouincialis, ac domus Pitzenburgi Mechliniæ Commendator, Dominus in Elſen, & Herrn-Mulheim, &c. pridem Auunculus tuus, amicorum meorum fauentiſſimus, triduo ante mortem,mihi lecticam ſuam mitteret,quia atroci Tertianâ decumberet;cumque adueniſſem, me adhuc capite ſalutaret, & amplexum vtrâque vlnâ minaretur: eundem voluerim ſtatim ſuccurrere, eò quòd pulſus intermittens feſtinari iuberet: ſed ſuos diſtuliſſe pollicitam opem, in pomeridiem, vt Medentes adeſſent, qui dum expoſuiſſent ſuam operam, quodque 13. iam diebus, ſecuiſſent venam bis totieſque purgaſſent,aluiſſent autem inſculis,ac ſero lactis: confectionibus demum Alckermes,& Hyacinthorum corroboraſſent ideóque in eadem orbitâ procedendum, niſi quòd demum crura, atque brachia, Cantharidibus vlceranda eſſent. Me autem reſpondiſſe: Cernitis Viri amici,quantum ſpei iſthæc remedia dederint, auxerint, reliquerint. Quare ſi pergatis eâdem viâ; dies craſtina horrores, & agonem mortis, pro Tragœdiæ Epilogo dabit. Quæſo, dentur mihi ſaltem horæ 5. & adhuc hodie apparebit, an Vir ille Illuſtris,me ſui amiciſſimum, fruſtra accerſiri,heſternâ die iuſſerit.Conſenſere facilè,præter vnum Fonſecam,fortè quia Luſitanus eſſet,qui remedia chymica ſpreuit,quatenus ignea, oleumque igni affunderent. Adeoque vnius voto, eques ille necem ſubiit. Nam etſi aſtarent ſacerdotes amici,etiam nobiles domeſtici:plus tamen ſperabant ex ſolitis & plurium votis, quàm nondum cognitis medelis. A bonis itaque deſiderari cœpit: quia aberas, dum hæc contingerent. Etenim vt iuſta parit indignatio verſum: Ita ab ignaris concitatus, decreui,libellum inauditæ doctrinæ de febribus edere. Et opportunè Card. Ferdinandus, Regis noſtri frater, à ſuis Archiatris Luſitanis, immodicâ cruoris exhauſtione, atque immodeſtâ refrigeratione extinguitur. Id autem ſic futurum, Carmelitæ confeſſario ſuo, prædixeram ſcriptis. Deinceps autem

à nece, id controuerſo iure diſputatum. Certamen vicit Fortunatus Vopiſcus Plempius, Batavus apprimè doctus, ac Profeſſor Louanij. Ego autem carmen libro meo præfixi, quo conſtaret, non tam malitia: quàm brutalis medentum illorum, atque impunis ſtupiditas. Addidi eapropter, *neminem vnquam à febri, Galeni ſtylo immunem factum, vt neque grauiùs alias ægrotantem euaderet, niſi quem robur naturæ tempeſtiuius è manibus illorum eriperet.* Eò quod in Scholis, hactenus tam febres eſſentialiter, quàm earundem remedia neſcirentur. Edidi ergo librum, qui iſtud ſolidaret: at tot vndique mendis conſperſum, quod erubuerim pro meo illum agnoſcere. Ac vtut talis: tamen ob rei nouitatem, mox ab ortu, deſiderari cœpit: quia defecerat. Oſtendo namque febrim ignorari, neſciri remedia: itemque quaternarium humorum, eſſe aniles nugas, quibus creduli mortales cœmiteria ſaginant adhuc hodie. Itaque eſto Problema! *Nimirum ipſe vel in eo erraui penitùs: vel non quidem ego; at Humoriſtæ errarunt. Totaque Schola Humoriſtica peſſum iuit: quia modò iacet cardo, cui innituntur medendi poſtes.* Res iſta cum tangat vitam, Rempubl. ac pleraſque familias: rogo Chriſtianum orbem, vt ex charitate inuigilet deciſioni tam inopini, magnique momenti Problematis. Addo pariter librum, quo demonſtraui cauſas, remedia; itemque modum fiendi calculi, ignorari conſtanter hucuſque. Peſtem quoque, Apoplexiam, Paralyſin, Lepram, Lethargum, Spaſmum, idque genus morborum à Scholis æquè adhuc neſciri. Conſcripſi autem hæc Paradoxa, in arrham polliciti maioris Tomi, quo initia phyſica, atque noua medendi axiomata, pandam pro bono publico. Scilicet vt diſcant, ac reſipiſcant Scholæ. Diſcant quidem, non à me; (qui omnem alioqui gloriolam ſpreui ſemper) ſed à Datore omnis boni. Conatus autem ſum, acceptum talentum, in proximi vtilitatem ſic manifeſtare, vt poſthac quilibet ſanæ mentis, velit nolit, fateri debeat, ipſaſmet tenebras, è Scholis Gentilium, Veritatem proſcripſiſſe hactenus. Cumque meos labores toti mundo loqui optem; idcircò eoſdem Tibi dicare decreui, in pignus amicitiæ: quod Muſarum Patronus, & Pyrotechniæ fautor eſſes. Non enim libros meos Principibus Viris vnquam dicaui, vt geſta illorum, atque auorum imagines, ac ſtemmata referrem. Nolim equidem videri, aſſentando corrumpere voluiſſe illorum integritatem. Scio quoque, tibi non minùs, quàm mihi diſplicere quicquid adulatorum eſt. Denique nec offero ſcripta mea, vt tuâ ſub authoritate muniantur. Abſit & iſta ſtupiditas, quæ neſciat, ipſos Reges eſſe impares ad eiuſmodi tutamen: nec quicquam ſubſiſtere, quòd à Deo patrocinium non eſt nactum. Do ergo, Vir Illuſtris, dicòque tibi, hoſce labores meos, nudo titulo, vt me amare pergas tui amantiſſimum;

Qui demum rogat, vt te in valetudine protegat;

Tu interim fruere, & gaude & vale, vt optat tuus

Bruxellæ, 6. Kal. Octobr. 1643.

IOANNES BAPTISTA VAN HELMONT.

PHILIA

PHILIATRO LECTORI PACEM, Gaudium, Scientiam optat Philoſophus per Ignem,

IOANNES BAPTISTA VAN HELMONT, BRUXELLENSIS, TOPARCHA IN ROYENBORCH PELLINES, &c.

NVPER emiſi doctrinam nouam de febribus. In qua oſtendi febrim, in eſſentia, radice, proprietatibus, atque remedio, eſſe Scholis incognitam. Res iſta Medentes diuerſimodè affecit, ac potiſſimum anxit diſcere recuſantes. Qui namque ſibi ſat ſapere perſuadent, dixerunt: Ergone Academiæ hanc impunè ſuſtinebunt calumniam? totque virorum præclara ingenia, & nos ipſi, fuimus ſtipites? Soluſne Helmont ad menſam Solis accumbit, vt ex epulis iſtis, Adeptum Medendi ſibi arrogare auſit? Intentionem at meam quamuis pauperrimè comitetur mea ignorantia, huiuſque confeſſio non deleat ignorantiæ labem: veniam tamen meretur integritas, atque ſinceritas intentionis meæ. Siquidem in medendo, cuiuſque veritas ab opere, quod poſt ſe relinquit, æſtimanda venit. Nec enim calumniæ cenſeri debent, ſi errores antecedentium detegantur, ſuppreſſis eorum nominibus. Tractatur per me res humana publica, ſolius charitatis ergo. Si dixero itaque, quod adhuc primus eorum, qui ab Ethnicis medendi fundamenta petunt, deſideretur, qui nedum febrium; ſed & quorumcunque morborum radicem, agnouerit, ac iuſta remedia, idque demonſtrauero: culpa careo, nec iniurius videbor. Sin minus, ignorantiæ meæ miſerti, quæſo me inſtruant: prout ego reor, me ſola generis humani commiſeratione motum, ne quiſquam poſthac ſuam fidat vitam infidis auxiliatoribus, qui neminem à morbo, ex certa ſcientia immunem fecere hactenus; ſed, quotquot euaſerunt, conualuiſſe, ſolius Dei munificentia, ac naturæ ſuæ bonitate. Hoc eſt namque illud paradoxum, quod me demonſtraturum polliceor, & ſtaturum promiſſis. Dixeram autem. præfato de febribus libro, me, calculo etiam ſuum tractatum debere: quia Lithiaſis, monſtro ſimilis, ideoque ſingulari ſtabulo ſegreganda. Etenim reliqui morbi nuſquam, niſi penes nos, naſcuntur: ſolus autem calculus, etiam in matula concreſcit. Lapideſcit quidem, tanquam productum naturæ vniuerſalis, ſed, in quantum modificatæ, creſcit: vtque fiat calculus, non autem petra; requirit materiam ab homine diſpoſitam. Hoc ergo limite, videbunt Academiæ, ſe ne extimis quidem oris, Lithiaſis cauſas attigiſſe: quique ſe inſcitiæ febrium culpatos dolent, agnoſcent, ſe calamitatis ſuæ plures habere ſocios. Numquam enim volui omnibus ante me iniurioſus eſſe: ſufficitque, me proteſtatum carere animo iniuriandi. Abſit enim, quod neſciam, rem ignotam, in vſus proximi demonſtratam, carere calumnia: dum præſertim Medentis inſcitia ſe habet per modum criminis, pellemque pro pelle quandoque daturus ſit homo. Non ſecus atque Prætor, aliquem criminis accuſans, excuſatur à calumnia. Dolui ſemper magnoperè, in ſola Medendi religione, tam ſurdis, pigris, atque friuolis principiis ſubſcriptum: in cæteris verò profeſſionibus, tam ingenioſè elaboratum. Enimverò quid ſubtilitatis non eſt machinatum, circa quinque voces Porphyrij, quas prædicabilia nominant? quaſque verſutias non mouerunt, circa res vanas? garritus, inquam, ſermocinalis induſtriæ teſtes? Raymundus tamen, his non contentus, alias nouem voces inuenit vniuerſaliſſimas: ac dein hiſce alias 28. minus vniuerſales: atque demum tandem 72. alias vniuerſales ſubdidit, quibus res qualibet 17446. vicibus deſcribi, prædicari, atque diſtingui poſſit. Inutilis ille garritus, ſcientiarum immenſæ ſiliquæ, ſine nucleo. Certè humana vbique ingenia, abſque calcaribus, vltrò in ſubtilitates prona, ſi inanes illarum fines. In rebus autem, vitam & ſanitatem ſpectantibus, continuo ſtertuerunt veterno. Ius quoque ita ſubtilitatibus incumbit, circa placitorum explicationes, vt acumina, quibus humanum ingenium tam mirifica admiratione rapitur, ſeſeque propria intuetur oblectatione, vt ſingulari prærogatiua, vocentur Iuris ſubtilitates. Sermocinalibus hæ quidem minus vanæ vtpote, quod ad acquirendum defendendumque Ius ſunt comparatæ. In Theologicis verò, quid non auguſtum, per quæſtionum acribologias, ſperant cathedræ? Vtinam his cunctis careat humana neceſſitas. Meum atque tuum, cuique abſque fuco cedat! fides etiam (vt in Mahumetiſmo) ſtaret citra diſceptationem. Cedat quæque ſubtilitas, cuius in die nouiſſimo non habebitur ratio: Rediret ſic enim Apoſtolica ſinceritas; Sic accepi, ſicque tradidi vobis. Saltem mitius iudicium ſubituri, qui in vita, ab eiuſmodi ſubtilitatibus fuerunt alieniſſimi. Aſt in re medica, (proh dolor!) vbi indagatio eſt maximè neceſſaria, vtilis, ob charitatem commendata, omnia propemodùm manſere intacta: quia vtrobique ſupina ignauia, ad ſubſcribendum ignorantûm auitis ſtoliditatibus, prona; damnoſior quoque inter eos, qui per plateas vagantur, déque domo in domum tranſcurrunt, vt ſanitatem venalem proſtibulent, & ignotum ſibi morbum fugent. Non enim ſemel obiter apud Academias dubitatum eſt hactenus, ſuper theorematum fide, à Gentilibus traditorum: quæ aliàs vel ſola facilitate futilitatem velant, primoque intuitu, ſui ſuſpicionem excitare deberent: quoniam in rebus humanis nil durius pudore, ſtupiditate nihil mendacio atque fraude plenius, crudelitate item atque crudelitate nil admirabilius, per tot iam ſuſceptum ſecula, quàm profeſſio, quæ indies per mortes hominũ, ſub concentrica ſubſcriptione, ad vota Gentilium, experimenta facit. Fatentur enim id mecum nationes, abſque Medico viuentes, quantam vitam ducant. Fatentur id, inquam, & emunctiores Medici. Etenim non ita pridem interrogatus à me vir pius,

ac modeſtus, Medicus autem celeberrimus, Doctor Ioannes van der VVegen, cur (ſiquidem Louauanij habitaret, haberetque in aula amicos, atque dynaſtas quos curaret; eſſetque Cathedræ aptiſſimus) lectionem aliquam non appeteret? reſpondit ingenuè, non eſſe licitum, aliud doctrinæ genus adoleſcentiæ prælibare, præter Galenum; adeóque (inquit) ſcienter damnarem animam meam ſciens meliora, atque docens pejora. Ergo, quod ego me ſcire detego, ſciunt, at non audent, alij. Bone Ieſu, quouſque durabit Medentûm topor? tantaque truculentia contra opus manuum tuarum? Permitte, permitte, ô infinita Bonitas, vt agnoſcat genus mortalium, quod dæmonium Moloch nullis inuideat ſubtilitatibus, quàm quæ circa charitatem ventilantur, quæque vitam tuæ jmaginis ſpectant, & conſeruant. Initio enim dolui, tam immenſam credulitatem principiorum, tantamque mortalium ignauiam, circa res tanti momenti; huiuſque rei creuit indies miſeratio mecum. Hinc tandem lucem tantillam nactus, cum ingenti dolore cognoui, Scholarum errores, per me, eluceſcere debere. Enim verò in lumine id viſum fuit mihi, indomitæ arrogantiæ plenum, quod omnium minimus, omnibus ante me, Philoſophicæ Veritatis ignorãtiam inurerem: mihi autem ſoli Adeptum Medendi tribuerem. Rogaui ideò ſapè Dominum, vt à me iſtud talẽtum ſuum repeteret, penitúſque auferre dignaretur, atque alteri digniori tribueret. Sciebam nãque, quod, qui benè latuerat, benè vixiſſet, ſaltem moraliter, & hoc vlceroſo ſæculo præſertim. Reſtiti itaque, ac dilataui dudum hanc principiorum Medendi ignorantiã ſuo mundo proponere, donec iam ſenex, vltima cogente neceſſitate, mortiſque in agone conſtitutus, pollicitus ſum Domino, me ſuum talentum candidè propalaturum: ne fruſtra ſcilicet in mundum veniſſe, atque inutilis hinc diſceſsiſſe, quandoque in ſtricto Dei iudicio cenſear. Etenim per viſionem ſomnialem intellexi, quod plus formidarem oblocutiones, quàm Dei indignationem. Callidam eſſe naturam, quandiu prætexeret ſuperbiam, in pure obſequendo Deo, ob fallaces reſpectus humanos. Arrogãtiam item meam non cernerem, ſitam potius in timore, minus generosè effecturum me, quod requirebatur contra viros iudicioſos, à tot ſeculis in me inſurrecturos, quàm in pure parendo Veritatis Datori glorioſiſſimo. Imo, nec commiſerarer proximi, talentumque humi tegerem, retroſpiciens ad incerta, de me, mũdi arbitria. Fores Medicinæ à tot ſeculis ſeratas, clauſtraque, atque obices, rubigine obductos, ſcirem quidem, at pandere dubitarem: quaſi Ianitoris munus præſumerem merè meum, nec aliunde datum. Reſolui itaque mecum, agere, quæ charitas, agenda ſuaſit, non arrogantia: ſciens quod non iniurius, qui bonum publicum intuetur, quãquam verecumdum ijs, qui temerè Gentilium nugis ſubſcripſere, in dammum generis humani. Tandem itaque inter pudorem, & rei magnitudinis terrorem, medius conſtiti, multotieſque calamum repoſui. Iterumque ſeriò rogaui Dominum, dignaretur alium me digniorem deligere. Quapropter meritò indignatus Dominus, hunc malum atque inutilem ſeruum permiſit cribrari à ſatana Na Ordo, cuius Zenith eſt domus Poteſtatum, & Nadir, cæteri Ordines, me cœpit gratis perſequi, indignis technis. Cognoui ſtatim, quod manus Domini tetigiſſet me. Ideóque in plena perſecutionum tempeſtate, volumen conſcripſi; cuius titulus. Ortus Medicinæ. Id eſt, initia Phyſica inaudita In quo detexi errores Scholarum medendo ſolitos. Noua, inquam morborum principia, vt & hactenus inaudita theoremata dedi, ac demonſtraui; vt relictis Gentilium vanitatibus, Academiæ deinceps aſſueſcant Veritati. Inde enim inueni in anima ſabbatiſmum, qualem nunquam in meis proſperitatibus; adeo vt ſuſpicionis plenus dolerem, quod tantæ procellæ quietem animæ, aut corporis ſomnum, nequicquam turbarent. In quo non ſat laudare poſſum, Deus protector mi, largitatis tuæ abundantiam, quæ non permiſit animam meam vel tantillum excidere, ſub tãtis vndique anguſtijs, è plæna pacis fruitione: formidans hoc vnicum, ne inutilis ſeruus ſepelirer cum tantillo talento. Quiſquis ergo Zelum meum interpretaris ſuperbam iactantiam, per me licet, modò te ipſum non læſeris. Gaudebo namque reportare omnem confuſionem pro bono proximi, & poſterorum, fruarque optatu meo; ſiue interim auſus mihi in temeritatem ceſſerit, ſiue non. Irrorabit namque Deus ſator, quæ voluit creſcitura. Enimverò libro de febribus, narraui pœnitentiæ meæ exordia, qualiterque à Galeno, & Auicenna deſciuerim, ob deprehenſas nimirum, columnarum Medendi falſitates. Vnde deinceps creuit in me adhuc Iuuene ſingularis fiducia, qua me lubens omnium iniurioſis cenſuris, propter proximum expoſui: ſenſimque dierum currente numero. Dominus candorem Zeli mei aſpexit, & me, iam virum, permiſit videre, ærumnarum & ruinæ plenum eſſe, quicquid in Scholis Medicis docetur; & fore poſteris ludibrium. Bone Ieſu! quantum tunc expaui clementiæ tuæ magnitudinem, quæ paruulis reuelat, viris alioqui religioſiſſimis & ingenioſiſſimis negata à tot ſeculis. Porrò, quantumuis inde certior factus, quod accepti Veritatis talenti manifeſtatio mihi incumberet: attamen eſt natura inueniendis excuſationibus facilis fallitque ſe, & ſuas triſtitias, per rationis pediſſequæ, adminicula. Mox ideo (vah pudet me meæ inconſtantiæ) ſuſceptum onus meis iterum excuſſi humeris, & dixi; Quis ſum ego Domine; deficiunt enim mihi ſolidiora, quæ in locum deprimendorum ſubrogarem. Quæ enim ante crebebam mihi imperata, ſuſpicabar iterum, aſtu ſatanæ ſuggeſta: eò quòd deficiebant arcana remedia; diplomata nimirum, ſiue ſigna meæ miſſionis. Quapropter in iuuentute dudum mihi perſuaſeram, ipſam Medendi artem nil eſſe præter meram impoſturam, ab otioſulis excogitatam Græcis, in perniciem Romanorum domitorum primitus exſtructam, deinceps in hominum calamitates confirmatam; cui humana credulitas, ob conceptam ſpem, facilè ſubſcripſiſſet, ſicque ſibi authoritatem peperiſſet iſta religio Medica; quia plerumque nimis facilè credimus, quæ nimis auidè optamus. Sciebam quidem ex tum, Medicinam Academiarum eſſe rem nihili. Quorſum præbebant mihi ſuffragia, cum morbi incurabiles, tum inſuper experimentorum vanitas: ac tandem, ſuppetiæ affluebant vndecumque; quia Medentes paſſim ludibrio expoſitos viderem. Tum huic meo errori adſtipulabatur ipſa Philoſophia, adoleſcentiæ prælecta. Nimirum quod Logica, Phyſica, & Metaphyſica Scholarum; non ſint illa Philoſophia, propter quam Pythagoras paucos duntaxat, melioris ſucci diſcipulos, inſtruendos aſſumpſit olim ſibi, plurium annorum ſilentio, ſecretoque ſacramento, deuinctos, ſe neminem vnquam quicquam illorum, quæ ibi audierant, declaraturos. Suſpicabar enim, potius ibidem Pyrotechniæ tradita præludia, quàm ſcientiæ illius, quam Galenus hellenico multiloquio pandit. Siquidem & dudum ante Pythagoram, quiſque conſueuerat per Hieroglyphica, in templis fideliter adnotare, quæcunque ſuis profuerãt. Id namque tanta neceſſitas, tamque inteſtina calamitas, conuicerant, vt abſque inuidia ſic poſteris traderentur. Cum igitur ars Medendi, apud me, in vilipendium rueret, incidi in textum ſacrum, ſæpius lectum,

lectum, nunquam tamen intellectum. Videlicet, quod Altiſſimus creaſſet Medicum, eumque honorari mãdaſſet, propter ſui neceſſitatem. In quo ſtatim deprehendi: 1. Quod ille, qui omnia creauit, ſe tamen ſingulariter glorietur Medici Creatorem. 2. Quod propter ſui gloriam, bonitatis emanationem, ad infirmorum neceſsitates, ſubuentionem, & auxilia, adeóque per Medicum, Altiſſimus placari velit, reſtituendo ablatam ſanitatem. 3. Quod is, cui debetur omnis honos & gloria, præceperit, ſolos parentes, & à ſe creatos Medicos, honorari: quaſi Medicus aliquid patrizantis haberet. 4. Dein, in mea virilitate, non parum, diu noctuque anxius inquiſiui, quiſnam ille felix eſſet, quem Altiſſimus ab æterno deſtinauit, elegit, & creauit in Medicum, atque hinc quoque honorari præcepit? An forte eſſet is ille, qui, perlectis Inſtitutionibus, & aliquot claſsicis authoribus, emenſuſque in Academia ſolidum triennium, tandem per diſputationes, & examina, à Profeſſoribus, candidatus emitteretur, tam ſeculari, quàm Eccleſiaſtico iure admiſſus? Num verò ille, qui eodem iam Medici titulo, conſenuiſſet ſub lege alienâ, plenus interim annorum, experimentorum, & nummorum? Tum ſtatim reſpexi, quòd infirmus egeret Medico, quem Altiſſimus creauit, plenis inſtructo numeris: quodque ſanus non indigeret Medico adſtante, qui culinæ præeſſet, numeraret buccellas, & diætæ regulas præſcriberet. (Plura de honore Medicis debito, poſthac inuenies ſub hiſtoria Duelech.) Conſideraui ex altera parte: Quod vnguentarius conficeret pigmenta ſuauitatis: nec conſummarentur opera eius: nec eſſet medicamentum exterminij in terris. Quod ſonat, verum Medicum omnes morbos æquâ falce demetere, nec eſſe morbos penes ipſum incurabiles. Inſigne ſanè diſcrimen inter Medicum, quem creauit Altiſſimus, & illum, quem crearunt Academiæ, per doctrinam Gentilium. Actutùm mihi ſe obtulit immenſus incurabilium catalogus: quaſi pro his nil eſſet ſolicitus Altiſſimus; aut tales ægri non eſſent morbidi. Vtpote, pro quorum neceſſitate nec Medicum, nec Medicinam, in Academiis creaſſet. Siquidem iſti, nedum huiuſmodi infirmos conijciunt in deſperationem: verumetiam, quotquot ſponte non ſilent morbi, deſperatis adnumerant: Imo quartanam, quæque in annos, radices ſtabiles ſeruant, ſpontaneoque plerumque naturæ tædio terminantur, reputant incurabiles. Ac niſi morbi reliqui vltimò ad metam decurtant, omnes profectò ex æquo adderentur incurabilibus. Plerique namque, dentis dolorem auferre neſciunt, niſi per evulſionem eius. Sic fortaſſis, idem in veteri Cephalalgia, capitis ablationem, pro ſanitate, imperarent, ſi ſoſpes vita perſtaret. Poſt inſignes ergo aliquot annorum labores, me piguit, quod nihil aliud ſcirem, aut didiciſſem quàm quod nihili. Nam tametſi crederem, Medicum à Deo creatum, prout & medicamina ſimplicia: totus tamen hæſi in cognitione illius Medici rerumque ſibi ſubſervientium. Optabam enim multoties. Ah vtinam talis Medici tandem aliquando fiam diſcipulus. Interim cognovi clarè, Artem Medendi, tam Græcis, quàm Arabibus excultam, quamque Iudæi mentiuntur ſibi à ſuis Rabbinis, ſub Kabala, per manus traditam, longiſſimè diſtare ab ea, quam Sacer textus depingit. Tandem itaque in animum induxi. Medendi ſcientiam à medio, intentione, & fine, habere initium bonum: Eſſe nimirum donum bonum, deſcendens à Patre luminum: quodque hoc ideo nunquã deſcendiſſet, pridem in Ethnicos, & Iudæos, vtcunque noſtra credulitate inflatos, vtpote quos Dominus non creauit Medicos, nec in noſtri neceſſitatem; vt neque honorandis, ſed ſeriò vitandos, præcepit. Non eſt enim Medicus à Deo creatus, defectuoſus, lucro deditus, hoſtiſque Chriſtianorum: ſed charitatis plenus. Hanc namque illius doni boni raritatem primum notaui ex Dioſcoride. Qui à diebus Platonis, (quibus vixit) hiſtorias herbarum quidem deſcripſit; In hunc attamen diem, vix illi aliquid eſt additum, detractum autem plurimum. Adeóque bis mille & tercentum annis, vix aliquid luminis, in rem Herbariam, ſupernè illuxit, licèt maximè obviam, atque neceſſariam. Quapropter in alios cognitionum abſtruſiorum ordines, ſobriè ſatis, ſupernum iſtud lumen delapſum, conjeci. Minimè tamen in Gentiles, Athæos, perfidoſque Iudæos, extra Veritatem, & charitatem ſecluſos, ac ob id à Deo derelictos. Et rerum nativitates, vt ſunt relegatæ in temporum plenitudinem, nobis tectam, Ita veritatis Medendi donum non deſcendere, niſi ſtatura apud Deum maturitate. Nec enim lumen gratuitum lucebit ad lubitum noſtrum. Nam qui omnia fecit vt voluit, facit eadem quando volet, perficitque in quibus voluerit. Conſenui enim, jam à quadraginta, & amplius annis, in Medentûm turba; tandemque ſenex cognovi, Theoremata Scholarum per me ſubverti debere, vt quæque, ventura mox ætate, cadant in rudera, quatenus veritatis calce deſtituta non cohærent. Fuit apud me Adepti illius doni tanta certitudo, ac veneranda authoritas, vt ſentirem, datorem vnà ſui doni quoque fore interpretem; vtque hactenus quodlibetcunque excluderem dubium. Eſtque ejuſmodi cognitio longè certior, quàm quæ per demonſtrationem formatur. Quia non eſt verbis facultas, hanc certitudinem aliis facere communem. Scio quoque, non omnes, qui Medendi initia mea ſunt lecturi, æqualem inde fructum reportaturos: quippe Deus ſui doni diſpenſator vſque manſurus eſt. Dixi hæc, vt etiam ſciatis, quod mea indignitas donum tenebris offundet, vt capiat naturæ curſum qui poteſt. Speravi enim, cum jam numerum & atrocitatem morborum auxerit, in parvulos, & abjectos huius mundi, donum Medendi inſpiraturum. Et, cum anteacto ſeculo Paracelſum ſcientia analytica corporum, ac remediorum fulgore, divitem præmiſerit præcurſorem, fore, vt vellet jam ſcientiam Adepti (qua alter ille caruit) ſuper addere. Porrò, ſi abſque ſcelere, lubet placiti illius divini decreti rationem inquirere, ob quam adeptum Medendi, donum minus ad Chriſtianos deſcenderit: reor, Scholas reſiſtere, quatenus principiis Gentilium pertinaciter inſiſtunt. Tum item, quia Medicina tota in lucrum exercetur, mox à ſui initio: quæ ſola artium, ex compaſſione miſericorditer expẽdenda eſt; Non autem. quaſi ex ærumnis miſerorum, hilariter pomposêque vivendum vel diteſcendum ſit. Quare lucrum hominibus præripuit diſpoſitionem neceſſariam, falſitasque doctrinæ paganicæ, Adeptum medendi donum avertit. Cuius venatio mihi ideo viſa eſt conſiſtere in compaſſione erga ægros, dediſcendo falſa theoremata, & induendo profundam ſpiritus humilitatem. Quæ, vt tum non eſt inflata per literam, nec depreſſa per inordinationem: ita in humili intuitiva cognitione ſui nihili, mens ſe evacuat omni ſcientia, per rationis inductiones introducta. Tum deinceps, tum, inquam, Altiſſimus vix ſinit vacuam mencem, quin fœcundo ſui luminis radio eandem repleat. Offendi iam forte nonnullos, eò quod adeptum Medendi deſurſum deſcendere dicam: qui Medicinam addiſci volunt, per modum aliarum artium. Intellectus (aiunt) eſt poteſtas naturalis; qualibet autem poteſtas naturalis, nata eſt operari

rari effectum proprium : proprius autem effectus ipſius Intellectus, eſt Intellectio. Ergo homo naturaliter intelligit omnia intelligibilia, tanquam proprium Intellectus obiectum. Porrò, facultas Medendi eſt; intelligibilis, ac proinde non deſcendit de ſursū. Reſpondeo : Anima, eiuſque intellectus, non ſunt opera immediata naturæ, quippe quæ oriuntur à fonte ſupernaturali. Adeoque, quoad ſui initium, licet Intellectus ſit facultas naturalis animæ, non eſt tamen omnino inter facultates naturales computandus. De fide eſt, Quod Deus creauit Medicum, adeóque ars Medendi dicat aliquid ſupra communem regulam creatorum, ſic vt eius adeptio non contingat per modum aliarum artium. Nabuchodonoſor enim ablationem & reſtitutionem Intellectus teſtabitur. Item, Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus, Quod fruſtra dictum eſſet, ſi Intellectus æqualiter à Natura daretur. Porrò datus Intellectus (de quo hic prædicant) actum ſuum naturalem, ſiue intellectualem, non exercet, niſi quatenus notiones aliquas diſcurrendo trahit ab obſeruationibus, quas à ſenſuum perceptione accepit, cum cauſas à priori penitus ignoret. Ad ſcientiam autem medicam requiritur quædam luminis claritas, quæ ſuperat illam cognitionem per ſenſus, imo & per conſequentias cauſarum ad effectus, iuxta putationes (plerumque fallaces) à ratione, ſibi inductas. Nam de fide eſt, quod intellectus, vnà cum totalitate naturæ humanæ, atque ita deinceps, vtcunque clarus, non percipit propoſitiones primò veras, ſenſum ſuperantes, niſi cum affluxu luminis ſuperni. Puta, locum libri ſæpius lego attentè; &, licet verba intelligam, ſemel tantùm ſenſum illius inſperatò haurio, cum admiratione præteritarum lectionum. Eiusmodi autem cognitionem, voco gratim. Sic nempe Intellectus, vtcunque clarus, non ſemper aſſentitur vero : quia naturaliter nec hoc percipit. (Hinc namque factiones in ſcientiis, & religione.) Sic in dono medendi, eſt aliquid nobilius, & ſuperius, quàm quod è cognitione præexiſtente ſenſuum formatur in imaginãte : Quod eſt verum, ſolidum, bonum, ſuperans authoritatem conſequentiarum : imò quòd nec propriè doceri, vel demonſtrari poteſt. Nolim tamen intelligi, quod adeptum medendi ſit ſcientia infuſa, qualis olim illuxit Bezeliel, & Ooliab : multóque minus, qualis die Pentecoſtes, in Apoſtolos, largo imbre pluit, vt varijs confeſtim loquerentur idiomatibus : nec eſt item proinde Adeptum medendi de planè ſublunaribus. Nam Sapientia æterna creauit ſingulariter Medicum ſuum, præ cæteris : adeóque aliquid auguſtius requiri pro ipſo videtur, quàm pro alijs profeſſionibus; quos ideo nec mandauit honorari. Alioquin omnis quidem intellectio noſtra, in natura, ſurgit tantùm per modum diſcurſus, obſeruationis ſuppoſiti, & conſecutionis, indagationiſque; idque totum à poſteriori. Quocirca eiuſmodi omnis cognitio ſtipatur incertitudine, Ergo inter ordinarium intelligendi modum, & ſcientias infuſas primorum graduum, ſunt amplitudines quædam ſingulari quaque gradu diſtinctæ in Intellectu, ſupernaturaliter oriundo. Quod ſic probo. Omne donum bonum deſcendit à Patre luminum. Adeptum Medendi eſt donum bonum : ergo deſcendit à Patre luminum. Maior eſt fidei. Minor verò conſtat, quatenus Medicus, vt talis, eſt creatus à Patre luminum, Replicant per quandam ſimilitudinem, & nil ad ſyllogiſmum, hoc modo Difficilior eſt cognitio Dei, quàm Medicina. Sed Gentiles naturaliter inuenerunt, per Intellectus operationes, Deitatis exſiſtentiam. Ergo longè faciliu, adepti ſunt naturalem ſcientiam Medendi. Reſpondeo, totum concedendo, ſi non adduxerint quatuor terminos. Itaque, prout per naturam nemo poteſt haurire lumen fidei: ſed tantùm vmbratilem aliquam cognitionem : ita & in dono Medendi concedo, naturaliter, per obſeruationes iuuantis ac nocentis acquiri cognitionem aliquam Medendi: at ſanè, eſt iſta cognitio tam vmbratilis, & cœca, vt planè repugnet textui; qui fruſtra diceret, Deum creaſſe Medicum vt talem, eumque honorandum, niſi aliquod lumen in hoc creato Medico eluceſceret, ſupra vulgarem, ordinariam, atque naturalem poteſtatem animæ intellectualem. Tandem, quod nec Athei, nec Gentiles, vt neque Iudæi, donum iſtud Medendi vnquam receperint, non aliunde, nec longius deducendum eſt, quàm quod de facto morbus, remedia, horumque omnis appropriatio, adhuc hodie ſint mortalibus ignota. Eſt namque argumentum ineluctabile: Hactenus Adeptum Medendi fuit ignoratum : ergo non dedit Deus illud paganiſmo anteactis ſeculis, vt neque Scholis, cæcos ductores ſequentibus. Cuius correlatiuum eſt; quod, quicumque aſſentitur Scholarum paganicarum doctrinis, ſecluſus ſit à principijs veris Medendi Aſſumptum enim demonſtrabo, Deo fauente, amplo volumine. Manſiſſe nimirum ignorata principia cognitionis cauſarum ac radicum, in morbis, remedijs, & appropriationibus. Conſequentia per ſe clara eſt : niſi oſtenderint, aliunde, quam à Deo, deriuari omne donum. Nam pro ſtabilimento doni Medendi ſat eſſe deberet, quod, licet Adeptum medendi tam prope naturam Intellectus ſit, vt propter obiectorum naturalium propinquitatem, & neceſſitates, conſuetum ſit, tribui naturalibus ſcientijs, per ſimplicem Intellectum apprehenſis : attamen, quatenus ſaltem includit dona prudentiæ, conſilij, &c, quæ ſunt chariſmata Spiritus ſancti, debet profectò donum Medendi ferri, & exſpectari, ab initio tali. quod planè fertur ſupra naturæ orbitam. Etenim non rarò quis, medijs demerſus ſomnijs, extemplò cognitionem concipit, quam nunquam vigil erat aſſecutus. Nox nocti enim indicat ſcientiam. Sæpè ſic quis legit locum, multoties lectum, abſque fructu, vnde demum vitam emendatiorem inſtituit. Nonne enim iſta deſcendunt à Patre luminum? Sunt ergo eiuſmodi ſcientiæ, infuſæ quidem, licet non de ordine excellentiori. Sunt, inquam, talenta, ſuper quæ Intellectus benè formatus poſtmodùm ſtruit doctrinas vtiles. Docti enim (vt tales) fulgebunt (præ indoctis) in regno cœlorum, ſi doctrinæ ergo, animæ ſe habilitauerint ad maiora chariſmata. Placuit nempe ſibi Omnipotens in diuerſitate manſionum, chororum, claritatis, & Intellectus Angelorum, hominumque hos comitantium. In fauorem ſaltem Adepti medendi facit, quod inter ſeptem ſpiritus proximos throno Dei, vnius nomen eſt, Medicina Dei. Eſt enim ſupra Principatus, thronos, Poteſtates, & Dominationes. Attamen Cælites non ægrotant, nec Medicina indigent. Nec eſt eiuſmodi Medicina Dei, Metaphoricè ſumenda, quæ callebat proprietates, etiam in felle piſcis. Hoc loco autem ſuſcepi Lithiaſis ortum, quem promiſi, quatenus calculus metamorphoſin continet, quæ nullatenus ab humoribus ortum ducere poteſt, ſed à mero letij excremento. Ideóque hic tractatus facilè carere potuit tractatu, De figmento conplexionum & humorum.

TRACTA

TRACTATVS DE LITHIASI.

PETRIFICATIO.

Caput I.

1. Nte Paracelſum iam nutabant *Scholæ Medicæ*.
2. *Veterum opinio de cauſis petrificationis.*
3. *Sanior doctrina Paracelſi.*
4. *Fluxus ſeminum ad petram.*
5. *Diſpoſitio mineralium à condito mundo.*
6. *Quæ linea Triualis.*
7. *Quid mons ſiliceus.*
8. *Vnde petrarum diuerſitas.*
9. *Puluis adamantis ſemper flauus.*
10. *Saxa & lapides, vt differunt.*
11. *Semen petræ, in quo excedit ſemen vegetabile.*
12. *Petrificatio Humana, & cur denti petra adnaſcatur.*
13. *Notabilia aliquot.*
14. *Inſectæ quædam cur non petreſcant: perfectiora autem animalia, quandoque prorſus.*
15. *Formam non introduci ex potentia materiæ.*
16. *Quomodo homo petrificatur.*
17. *Petræ nil commune cum calculo.*
18. *Duelech Paracelſi.*
19. *Encomium Dauci, &c.*

1 EMVNCTIORES Medici exacti pridem ſeculi, ſtupuere ſilentes, tam infauſtam ac inobſequentem ſuis theſibus, doctrinam Scholarum, de Elementis, Temperamentis, & Humoribus. Neque enim ſibi ſatisfacere potuere, quaternario humorum, pro omnibus morbis. Quamobrem Paracelſo longè fuit facillimum (qui præpollenti medicaminum teſtimonio, totam Germaniam, in ſui admirationem traxerat) iam nutantibus perſuadere figmentum ſui Tartari, è cibis, ac potibus, proditoriè intrantem Tartarum, morborum quorumcumque veram eſſe cauſam. Quæ ſua putatio fidem fecit, ſicque modo radicem ſtabilem fixit, vt non ſit ferè quiſquam, qui ad Tartarum Paracelſi non confugiat. Debebam quidem Tartaro tractatum ſingularem, qui ad hiſtoriam calculi accinctus eram, niſi inter initia phyſica, de illo abundè ſcripſiſſem. Ideóque volumen iſtud truncatum deſeruiſſem, ſi inde tractatum de Tartaro huc tranſtuliſſem. Si quidem conſtituta ibidem, primæua naturæ integritate, intra materiam, Archeum, & vitam, ſiue formam, cum ſeminalibus initiis, inauditis hactenus, fermentis quoque, tranſmutationum quarumcumque authoribus, nouiter detectis, reiectis verò elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque pugna, lucta, contrarietatibus, & victoria. Humorum item, & Catarrhorum figmentis, extra naturam, & Medicam conſiderationem, relegatis: Flatibus demum, Tartaris, & tribus primis Chymicorum principiis, extramorborum palæſtram proſcriptis: ſenſim dein à theoricis, ad pathologica deflectens, naturæ defectus, & alteritates explicui: atque medullitus veram morborum cauſam, antehac inauditam, mundo manifeſtaui. Igitur Calculo, vt monſtro domi nato, hunc librum, velut exlegem, nuncupaui, deſertoque nunc Tartari errore, à Paracelſo mutuato, ad ignotam Scholis petrificationem iam venio. Enimverò Veteres, ſua Ariſtoteli nomina dantes, iuxta principia huius adhuc arbitrantur, lapides atque mineralia vniuerſa, abſque diſcrimine, fieri ex terra potiſſimum, mediante calore, & frigore, opificibus externis, cum additamento tamen trium aliorum elementorum. Attamen põdus ſaxi, cum aquæ pondus excederet: coniecere inde, terram fore omnium mineralium materiam propriam. Et quanquam hæſitarent in põdere auri, ſcirentque tamen, ex pondere peti demonſtrationem Mathematicam, quouis Syllogiſmo fortiorem: nec interim crederent, aurum eſſe terram, neglectis ſui dimenſionibus, multoties ſeipſam penetrantem. Multoque iam magis, ſuis diffidebant theſibus: cum aurum non ex ſola terra, cæteris tribus ponderoſiore; verùm ex leuioribus aliis, iuſta, ſiue æqua lance, atque proportione miſtis, componi ſtatuerent. Idcircò conſilij inopes, indaginem ponderis ſuſpenderunt ad clauum, ac poſthabitis litibus, velut ſopore preſſi, contenti fuerunt dixiſſe, metalla, velut frigore glaciata (eò quòd ignis tortura fluerent denuo) exſiccatoque aquæ ſuperfluo, aëre verò & igne propemodum excluſis, manſiſſe quaſi arefacta. Hoc ſic tulit arida Ariſtot. Philoſophia. Theſim autem ſuam probarunt, vt dixi. Nam metalla contrario (vt putant) calore diffluunt. Quaſi verò glaciatum

tum opus, non niſi folliũ miniſterio liqueſceret! vel terra eſſet liquabilis per ignẽ, rurſuſque pro lubitu,terræ faciem repeteret,quoties frigus ſentiret. Itane ſui tã immemores Scholæ,quod non ita pridem, aquæ elemento ex ſe intensè frigere dixere,& remiſsè madere? adeóque metalla non ex terra,ſed ex aqua glaciari debere? Terrã verò ex ſe,intensè ſiccam eſſe,atque remiſsè frigidam? adeóq; glaciari neſciam? Adeo vt hinc ſequatur: Si metalla, potiſſima ſui parte, ſint terra: nunquam fluere, aut deglaciari poterũt:cum tantum poterunt, ad ſummum, eſſe remiſsè frigida. Nec per intenſum calorem, terra poterit vnquam cõuerti in aquam, aut aqueam ſubſtantiam, dum liqueſceret in metallo. Siquidem dant terræ intenſam ſiccitatem, quæ ab igne non poteſt non fortificari; non autem deſtrui.Similiter nec poſſit remiſſum frigus præpollẽtis terræ, hanc, dum vi ignis in aquam eſſet liquata, conuertere denuò in terram.Quia credunt remiſſas elementorum qualitates, non tantum actiuitatis habere, quod alterius elementi frãgant intenſas qualitates. Etenim eodem ſtupiditatis pede, quo cœperunt, pergunt dicere,ſaxa, atque lapides,eſſe terram,calore induratam,ac velut arefactam. Quod per terram figuli probant, quæ calore ſolo lapideſcit,vt volunt.Etenim,quia lapis non liqueſcit per ignẽ, prout alioqui metalla:ideò à negatiuo naturam coniicientes, ſe nodum omnem diſſoluiſſe ſunt ratæ. Atque hæc craſſa Minerua vnicuique ſuſpecta eſſe debuiſſet iamdudum, ſi vnũ veternum non dormirent omnes. Quid enim de ſulfure dicent,quod igne fluit? An aqua,vel terra glaciata, ſulfuri dedit initiũ,quia liqueſcit?Quidve de vitri condenſatione,quod calore iterum liquatur eodem,quo fit?Quid deniq; de ſale,quod vno caloris gradu coagulatur, & areſcit, atque altero liquatur: liquaturque rurſus ab humidis? Pudet ſanè,in Ariſtotelicis nugis,qualitatumque elementariarum fabellis, diutius immorari, dum de rerum cauſis atque origine indagandum.

3 Quapropter auos primus docuit Paracelſus, omnia mineralia (quæ credit ex quatuor elementorum congreſſu fieri, atque alibi, ex tribus ſuis tantum initiis,materialiter) ex aqua potiſſimum, adeóque eſſe fructus elementi aquæ, non ſecus atque vegetabilia, eſſe fructus terræ. Aſt ad me vſque neſcitũ fuit,cuncta corpora,quæ miſta creduntur, materialiter duntaxat ex ſola aqua eſſe, nullo excepto.Corpus autem illorum cogi,cuiuſdam proprij atq; ſpecifici ſeminis neceſſitate, ad fines ſoli Creatori cognitos à priore.Quam propoſitionem ex pleno probaui,in initiis Phyſicis. Neglectum quoq; fuit hactenus, quomodo hæc rerum ſemina ſub lucem veniãt,ſe corporum involucris tegant,eademque diſponant,ac qualiter ipſa ſemina,corporũ importunitatibus tandem neceſſariò auſcultẽt. Quapropter nec erit ingratum,ex doctrina,à me alibi fuſius tradita,ſeminũ progreſſum, fluxumq; ad formam, ſuique maturitates in mineralibus,hoc loco ſuccinctè repetere. Enimverò ſi non petra fit petra, neceſſe eſt, petrificationem, entis alicuius noui generationem includere: omnis autem generatio præſupponit aliquale ſemen, quod materiam, ad ens in potentia, diſponat. Cum nihil, quod non eſt vitale,ſeipſum ad perfectionem promouere queat.

4 Eſſetque ideo ſtulta ac fortuita perfectio,quæ à corpore,abſque ductore interno, & ſtatuto ſibi fine,procederet.Itaque ſi corpus diſtinguatur diſpoſitiuè,ab efficiẽte interno,profluatque in productione ad fines ſibi in natura propoſitos: ergo & ſeminis etymõ, ipſi iure competit:quia ex initio prorſus incorporali procedit.Hoc autem initium ab imagine, ſiue iuxta Ideam, à generantis cõceptu,ſiue cogitatione,fabricatam (quæ proinde vis imaginatiua vocatur)in vitalibus profluere,facilè mihi concedetur. Sed quod inanimata, in ſuis primis entibus,inſita habeant dona ſeminalia,quæ per modũ recipiẽtis, etiam analogicè, quadantenus imaginationi reſpondeant, docent antipathia,& inanimatarum ſympathia. Oportet namque non ſenſitiua (puta Magnetem) ſentire quodammodò poli ſitum,ſi ad eum ſua ſponte ſe dirigat, non autem à polo trahatur (prout libro de Peſte, manifeſtis argumentis doceo) ſentire item ferrum, ſi polo neglecto, per electionem, ad ferrum ſe inclinet. Quæ ne tædiosè à me hîc repetantur, ſufficit obiter ſic ſuppoſuiſſe,

5 Porrò,ſeminis iſthæc Idea,& entelechia entis noui, ſeminalis nempe cauſa efficiens, etiam in non ſenſitiuis,ſuo fungitur munere,non ſecus atque ſi vita & ſenſu polleret.Quæ Idea auram ſui Archei veſtit,eiuſque medio deinceps diſpoſitiones corporis & organa perficit,completque tandem, quæ in adumbratione ſeminalis ſuæ imaginis ſunt deſignata ad fines ſoli Deo cognitos. Atque hactenus etiam omnis creatura originaliter à Deo depẽdet.Hic namque animalibus,ac plantis, ſeminalem fabricandæ eiuſmodi Ideæ, id eſt: multiplicandæ,ſuſcitandæque ſobolis fœcunditatem,gratis indidit,vi vocis(*creſcite & multiplicamini*)in ſeculum duratura.Quæ ſub Eccleſiæ correctione,ſic à Sacris mutuo.*Terra initio erat inanis,& vacua.*Duplici nimirum inanitate,erat obſepta. Quod tamen de elemento aquæ,non item dicitur.Terra namque in ſui ſpõdo, nondum habebat mineralia,ſi vacua. Erat nempe terra,merũ purumque ſabulum, nondum numeroſa varietate,atque mineralium claſſibus diſtinctũ Sed *Spiritus Domini ferebatur ſuper abyſſum aquarum.* Nõ quidem quod iſta latio eſſet inane otium myſterio carens,aut voluptuoſum natandi ſolamẽ:Sed cõtinebat myſterium benedictionis, per quod aqua repleret terræ vacuitatem fructibus,vna inanitate:ex altera verò parte,per vegetabilia,& animãtia, terræ vacuitati ſatisfaceret, inanitatemque ſaturaret.Ergo ante natam lucem,in fluctitatione diuini Spiritus, metalla atque mineralia vniuerſa ſimul incepêre. Quod mihi inprimis perſuadent occulta metallorum lumina, aſtrorum æmula, & prægreſſa teſtimonia, quæ noctu in fodiniferis montibus ſplendere ſolent. Saltem Spiritus Domini, qui replevit orbem terrarum, iam creandi auidus,in ſpondo abyſſi aquarum,ſuo verbo ſigillauit fæcundam deſiderij ſui Ideam, quæ in inſtanti,vniuerſam terrarum, lapidum mineralium, atque metallorum opulentam diuerſitatem protulit, quibus terræ vacuitatem multo repleuit fœnore,quam ſcilicet non ſat animantia & plantæ, vt neque adæquatæ implere poterant.

6 Stratum autem, ſiue ſolea terræ, quæ hæc aquarum ditiſſima proles in vacuitatis impletionem eſt cõcredita, dicitur à Paracelſo Linea Triualis,matrix,ſeminibus mineralium grauida,quibus Dominus implantauit rationes, dona, atque ſemina, in ſeculum ſat futura. Ita nempe ſaxorũ, atque mineralium ſemen opulentũ, eſt aquæ implantatum,vt determinationem ſuam, atque fermentum,in terræ matrice ſuſcipiat. Quid autem

ſit

ſit terra virgo, extra & præter mineralia, in Phyſicis demonſtraui. Per Moſen autem, ditiſſimum huius promptuarij, theſaurique ſemen, ex profeſſo neglectum videtur: ne Iſraël, fontibus atque mõtibus diuinas ac immortales poteſtates tribuẽdo, iis immolaret. Cæterùm ſabulum, ſiue terra, ſibi vndequaque continua, ſuſcepto ſemine, in colles rupeſque ſurrexit, ſaxorumque ſtrata diuiſit. Etenim vt rerum ortus à miraculo incepit: ſic modò ſuis ſecundis cauſis adhæret, vt rerum inuiſibiles Archei, horumque abſcõdita ſemina, teſtẽtur, ſaltẽ ſe ab mundo intelligibili regi. Hinc enim aquæ deſiderio ſeminum impregnatæ manſere, ſuique placiti Ideas, per aquã diſpoſuit Omnipotens. Attamen hæc aquæ ſeminalia deſideria, non fructificant, per ſucceſſiuã vnius ex altero propagationem, more plantarum: ſed vis ſeminalis, in theſauris aquæ deliteſcens, ſuas de ſe proles ſigillatim ſuſcitat, eaſque ſucceſſiuè perficit. Includitur nẽpe ſemen, ſiue Idea ſeminalis, atque mineralis, aquæ, qua nec egreditur vnquam: ſed ſeipſum in iſta, materia obſerat, includitque, donec tandẽ ſub dierum maturitate, inde fiat, quod natum eſt ex ea fieri. Icon ergo operatiua in aquis, ſenſibilem mox
7 atque fermentaceum odorẽ, ex monte Siliceo ſuſcipit. Eſt autem mons Siliceus, ſolea, ſtratum, ſiue terræ intercapedo, in qua ſaxa, lapides, ac mineralia vniuerſa, ortum ſuũ ex aqua deſumunt. Prout alibi, de origine fontium. Eſtque porro ille odor, fermentum, vnde tandem cõpletum ſemen minerale profluit. Hinc quoque omnis petra. Non eſt autẽ hoc ſemen in mineralibus, per Metaphoram, aliquod æquiuocum, aut analogon, ſub licentioſa ſimilitudinis alluſione. Nam ſuccreſcũt noui ſilices, ac lapides in fontibus & riuis. Quicqud autẽ fit, & tantiſper dum fit, neque adhuc eſt in perfectione, intenta ab Archeo: ſemẽ in ſe habet, vt naturam, in ſuis conſtitutis vniuocam, intelligam.
8 Etenim aqua Purè pellucida, habens in ſe ſemen atque fermẽtum lapidis, euadit cunctarũ gemmarum cryſtallus. Sin inſuper purus cuiuſdã metalli, vel pyritidis color, cõcurrerit, gemma fit, duritiẽ
9 & proprietates ſui coaguli ſequens. Perinde enim vt ſtannũ(quod pictoribus flauũ colorem, quem Maſticot vocant, præbet) omne metallũ(plumbo demto) friabile facit: ſic & gemmarum duriſſimam tingit. Solus proin Adamas, dat pollinem flauum: aliarumque gemmarũ eſt albus. Sin autem aqua, nõ purè diaphana, ſe incorporat colori metallico, fit lapis opacus, Iaſpis, Achates, Silex, Porphyrus, Marmor: & iuxta mixti ſeminis exigentiam. Inte-
10 rim ſaxa facilius diſſoluuntur, quã lapides, iterumque ſponte, vel per artem, in aquam redeunt (*qui conuertit rupes, in ſtagna aquarum.*) Saxa autẽ dico, conuertibilia in calcem: pereuntque ſubinde ſponte, in agrorum ſumen, & cerealia. In lapidicinis etiam, ſæpè ſponte ſtillat ſal nitroſum, perpetuo ſtagmate. Quod nempe ſaxa redeant in primã ſui materiam. Perinde vt verſa ſerie, petroſo odore, fermenti, aqua tota migrat in petram, vel ſaltẽ pro parte, qua ſibi odor ille coaluit radicitus. Idque tam inter fluendum, quàm ſtagnandum. At nondum largitati Diuinæ ſat fuit, rupes ab initio, ſaxa & lapides feciſſe, ſemenque propagãdæ nouæ
11 ſobolis contuliſſe: quo ex aquis lapides, ac petræ deinceps fierent: quin inſuper voluit, vt ſemen petrificum, in multis, excederet ſua vegetabilia, hiſque illa potiora ſe teſtarentur: nec enim ſemen, cum aqua ſibi ſubdita, ſolum petreſcit: quin inſuper corpus ſibi contiguum, odore ſeminis petrifici, ſolo attactu, petrificat. Sic nãque Friderici Imper. chirotheca fuit vna ſui parte petrificata, quã ſcilicet intra fontem aliquantiſper maduerat: alterâ autem medietate, ſigillo munita, corium permanſit. Adeò, vt nedum herbæ, ligna, panes, ferrum, oua, piſces, aues, & quadrupedia, miranda metamorphoſi, ſint petrificata. Verumetiam Ambroſio Pareo teſte, Pariſiis fœtus humanus eſt exciſus, adultæ magnitudinis, in petram verſus. Fractus eſt illi pedis digitus, intuſque tendines & oſſium articuli apparuerunt. Itemque confracta gingiua(erat nẽpe hiante, ac velut ejulante ore) dentem ſubtus oſtendit, in maxillæ theca. Quod mihi teſtatus eſt amicus, qui acuendis inſtrumentis, parando organa Matheſi dicata, ſolet ſæpè in huius fœtus dorſo, cotem facere. Sic pariter hiſtoriæ cõmemerant in Cryptis prope Pergamum, aliquot cadauera petrificata, illorum ſcilicet, quas 12
belli pauor in abdita compulerat, fuiſſe inquam à ſuperficie, in centrum vſque petrificata. Vnde ſurgunt plura notatu digna. 1. Quod petræ ſuo generentur, ac proprio ſemine: quodque dein etiam alio conſtent petrificatiuo. Id eſt, nedum aquam velut obiectum proprium, & proximum naturaliter tranſmutent eiuſmodi ſemina: ſed & aliena quoque corpora, quæ præfatum ſemen odore tenus ſaltem hauſerint. 2. Quodque ideo, aliena illa corpora debeant ad minimum ſymbolizare in aliquo, ſaltem in materia remota. Cùm nil prorſus commune habeant, præter illam materiam principiantem, quæ in petris eſt mera aqua. Neque enim alias, poſſent diuerſorum elemẽtorum fructus, toto genere ad minus diſcrepãtes, in vnũ coincidere. 3. Quod autem petræ non componantur ex Tarraro coagulabili, tãquam materia propria ac vicina: ſed ex proprio ſurgãt ſemine, quod 13
natum eſt, etiam ex materia, non diſpoſita ad petram, petrificare quidlibet. 4. Quòd ſemen petrificum, vnde herbæ, aues, nidus, coriũ, &c. petreſcunt: potẽtioris ſit efficaciæ, quàm alioqui ſemina vegetabilium, præexigẽtia diſpoſitam à generãte materiam. Ideo non omnis fert omnia tellus. Semen autem petroſum arripit quælibet, etiam procul à ſe aliena. Dein, reliqua ſemina requirunt, vt ſubſtrata ſibi materia reducatur in liquorẽ ſequacem, & ſeminis ſuſceptiuum, quem primã generationis matariam dixere, poſtulãtque, vt deſtruatur quoq; omnis figura; & decor præcedẽtis concreti. At ſemen petrificiũ, reſeruata figura humana, abſque intermedia putredine, aut materiæ diſſolutione, totum per totum petrificat, tam oſſa ſcil. quàm cutim. 5. Quòd ſemen petrificum conſiſtat in ſolo odore ſaxeo, qui eſt incorporale, atque inuiſibile fermentum. 6. Quòd materia dentis non ſit merè oſſea: ſed inter os, & petram media ſiue neutra. Ideòq; & dens, ſuo cõtactu, tandẽ petrificat, quicquid ſibi pertinacius adhæſerit, ſiue ex panificio, carne, olere, piſce, pomo, aut legumine, puls iſta fuerit. Id eſt, quanquã in ſe, neque ex ſe, vllam habeat diſpoſitionem, ad petrificationem. Hoc ſemen inquam, Paracelſum, & ſuos ſequaces, nomine Tartari, inſigniter fefellit. Nam lapis dentalis non liquatur, in aqua bulliente, inſtar Tartari: nec eſt eius generatio Tartaro vini finitima: ſed eſt petrificatio animalis: neutra: ex odore videlicet, & ſemine petriformi, quem puls denti adhærens, per attactum haurit. Huc ſpectat ſpeculatio cornuũ. Cornu nempe vaccinum, vt & ſolæ, ſiue calcei, armentorum & gregis, ſunt proprio & ſimplici nomine, de materia cornea. Cornu autem ceruinum

num, partim eſt de materia oſſea; partimque de materia lignea: adeòque & propterea ſpinas atque ramos æmulatur, deciditque annuè, ob proprietatem frondium, & partis ligneæ, retentam. Ebur etiam, magnam partem oſſis habet: alteramque lapidis, ſeu dentiformem. 8. Quod licet plura in fontibus petreſcant, id tamen non fieri, non inſigni odore petrifico. Ideo enim quotquot res petrificantur, odore loci tranſmutantur: non autem, quod petra de ſe, inſtar generantis, ſemen edat. 9. Quodque ob id, petræ originale ſemen immediatè ſatum ſit à Creatore, conſtitutumque in locis, ad ſufficientiam, in terminum mundi, ſufficiens. 10. Quod ſi petrificatio non indigeat commento Tartari, multò certè minus morborum
14 generationes. 11. Quod quædam inſectæ (imprimis bufo) licet innaſcantur ipſis ſaxis: attamen non petreſcant, prout alioquin alia fere quælibet: eò quod vitalem Archeum, per ſeparationem, receperint à petris ipſis: non ſecus atque ſeparatur pyrites, vel metallum, à venis ſaxeis, quibus innaſcuntur, ſeruantque illibatam materiam liquabilem. Itaque ſeparatus ille Archeus manet inſuperabilis à ſemine petroſo. 12. Quod falſum
15 ſit axioma, nullius formæ fieri introductionem, niſi è præexiſtente materiæ diſpoſitione. Siquidem ex ſubiectis, genere etiam diuerſis, abſque materiæ colliquatione, fit petra immediatè. Enimverò Magi Pharaonis, dum Cyniphes vidiſſent immediatè ex puluere terræ, quos nouerant immediatas aquæ ſoboles, exclamarunt: *Digitus Dei eſt hic.* Quia non poterant hunc effectum imitari. Nam cum terræ in aquam regreſſus ſit difficillimus, cognouerunt eſſe longè auguſtius, Cyniphes factos è puluere terræ: quam ex virga ſerpentem, & viciſſim: vel ex aqua ranas, & cruorem. Quam difficultatem agnoſcens ſatan, non dixit: Dic vt panis iſte petreſcat (nam hoc contingit in natura immediatè) *ſed vt lapides iſti, panes fiant.* Vnde nimirum Chriſti omnipotentiam ariolatus fuiſſet. Etenim vt à fundi fracedine, oborto ſemine petrifico, conchylia, cruſta lapidea loricantur: quorum ſemen non tam ſexuali coniugio, quàm per ipſam fundi fracedinem, propagatur, & conchis ideo foris adnaſcitur poſteritas. Ita ſunt & aliæ inſectæ, quarum Archeus incruſtari nô potuit, nec ſuperari à ſemine petroſo. Pari cauſa atque bufo, omnem petrificationem forinſecus moleſtam à ſe arcet. Non ſufficiunt tamen eiuſmodi vermes, medendo calculo. Eò quòd horum vita vltima (ſub qua latet reſiſtentia aduerſus ſemen petroſum) euanuerit, antequam in me-
16 dendi vſum aſſumatur. Fracidus quoque odor ſaxeus, ſi in ſuccum vegetalem terræ (quem Leffas Paracelſus vocat) inciderit, oriuntur ſtrata lapidea ſubter terram. Homo quoque, concluſus loco fracido, primùm odore petroſo ſuffocatus, qui odor dein arterias & ſolida pervadens, tranſmutat cadauer, priuſquam putreat, in petram. Sic namque terra ſuccum vegetalem odore petroſo penetrat, ſurgitque planta lapidea, quaſi è ſemine vegetabili tranſplantato. Vt patet in corallo, ac Muſco ejus: Sed vnde fœtus apud Pareum, hauſiſſet odorem ſeminis petroſi? At non id accidit primùm vi ſeminis petroſi? ſed tranſplantatio facta eſt vi prægnantis, attentius admirantis ſculptrum ſaxeum. Alioqui conſtituto fœtu, tranſmutatoque in ſaxum, deinceps inde odor ſaxeus dimanauit. Quo factum eſt, quod matris vterus, ferè totus, vna cum fœtu illo, petrificatus fuerit. Etenim vt fumus, carnes ſale madentes, compactaſque, à circunferentia, ad centrum vſque, penetrat, ac tangit: ſic & odor petroſus, carnes. Vt nempe è cadavere, fiat vera petra mi- 17
neralis, nil quicquam habens commune cum Calculo: quemque ideo cum Paracelſo poſthac, Duelech nuncupabo propter ſingularem ab aliis petris naturam, atque proprietates. At fumus, etſi carnes tingat: non tamen tranſmutat. Quapropter inde ſat patet, quod non omnis odor ſit ad rei tranſmutationem: ſed id duntaxat, cui accedit fermentum, vnde odor fiat totus ſemine gra-
uidus. petrificantur ideo naturaliter quidem ſuo 18
ſemine, at monſtroſè planè, ſuppoſita genere aliena, quia à ſemine peregrino loci; Stagnantes aquæ ſic conchylia incruſtant, fundo contigua, ob fracidum fundi odorem. Non item inſectas aquæ innatantes. Idcirco aquæ decurrentes plerumque carent ejuſmodi beſtiolis. Cancri etiam, non niſi locis ſaxatilibus reperiuntur: eò quòd alia loca, petræ fermento deſtituantur. Circa annum 1320. intra Ruſſiam & Tartariam, in altitudine graduum 64. non procul à palude Kitaya. Horda Baſchirdorum, penitus in petras tranſmutata legitur cum toto armento, curribus, & armamento. Dicunturque etiamnum hodie homines, cameli, equi, greges, atque omne concomitans curruum & armamentorum genus, ſub dio concretum, horrendo ſpectaculo, adhuc inſaxata ſtare. Quod ſi inde abſit miraculum, certè totus ille tractus, non niſi petra eſt continua, rimis peruia, quam ſilente per multos dies vento, depreſſaque ſupernè aura, fortis odor ſaxatilis fracidus (qualis in cuniculis, ſiue fodinis aliquot, ſpectatur enecans odor) ſpiraſſe potuit, ſuoſque inambulones vna necuiſſe nocte, quæ tandem præ loci frigore, putredinem inhibente tranſmutauit, creaturas quas pridem ante necuerat. Non ſecus atque Pergameni illi, in Cryptis, & chirotheca, in fonte. Eſtque ideo potus talium fontium valdè inſalubris: Quia Archeum diſponit, in ſaxeam indolem, torminibus infeſtat, vitam abbreuiat, enecatque ideo præcordia, antequam bibendo tranſmutentur in ſaxum. In Monaſterio rubeo, Zoniæ, prope Bruxellam, ac templi ſacrario, ſpirant fontes aliquot ſaxa, quæ, parieti apponũt, contra adagium. Gutta cauat lapides ſæpè cadendo. Vnco 19
namque, & ſecuri, frequenter ſaxa adnata decutiunt. Monachi autem queruntur, ſe Strophos ſiue tormina pati, niſi ſemine Dauci, cereuiſiis incocto, vtantur quotidie. Quatenus odor ſeminis Dauci, odorem ſaxatilem domat, & comprimit. Diſcant ergo Tyrones, non minus petræ ſemina ſua eſſe, quàm rerum aliarum, in vita media, ſub pallio odoris fermentalis: non autem in materiæ coagulo Tartareo.

Caput II.

Cauſæ Duelech Veterum.

1. *Scholarum incogitantia.*
2. *Materia Duelech putata, eiuſdemque effectus.*
3. *Cauſæ illæ Veterum reyciuntur.*
4. *Decepit Scholas putatio, quæ ratæ ſunt, effectum eſſe ipſam cauſam.*
5. *Similis eſt vbique humanæ naturæ progreſſus.*
6. *Probatur error Scholarum in cauſis Duelech.*
7. *Aliquot incogitantiæ, inclementiæ, & ignaniæ Scholarum.*
8. *Elenchus Scholarum, in efficient• ipſius Duelech.*

9. *Argu*

9. *Argumenta ſenſu deducta.*
10. *Duelech fieri ex ipſo lotio: non autem à contentis, contra lotium diſtinctis.*
11. *Conſequentia ad cauſarum ignorantiam.*
12. *Tædium Authoris.*
13. *Mechanica Authoris, reÿciens Scholarum cauſas, aſſignatas Duelech.*
14. *Axioma Scholis oppoſitum.*
15. *Vanitas tartari in calculo.*
16. *Orate, & dabitur.*

EXpugnata iam pridem alibi, ac repurgata
1 Tartarorum Horda, quæ duce Paracelſo, morbos inuaſerat, hoc iam locò bellandum cum Galeni placitis, in cauſis Duelech. Enimuerò Scholæ, quaternario cauſarum naturalium oblitæ, duarum tantùm meminere, pro generatione Duelech. Adeòque mecum ſaltem conueniunt in nomine & numero cauſarum duntaxat: non autem in reipſa. Siquidem docent, materiam & efficientem eſſe parentes Calculi. Adeòque vrgente propria conſcientia, formam atque finem, vel cauſas negant: vel inſufficienter de Calculo tractant, vel tandem, Duelech è ſerie naturalium excludunt. Imò cum cauſam efficientem omnem velint externam, relinquunt ſuis Tyronibus concludendum. Quod Duelech tantùm à cauſa externa efficienti naturaliter conſtituantur, & dependeat. Materiem Calculi
2 itaque, Scholæ vocant quandam mucilaginem, quam vocant viſcidam, ſiue mucoſam pituitam. Efficientem verò Calculi, volunt eſſe calorem, tam externum lecti, &c. quàm ipſius malè affecti viſceris. In quo, ſub limine, ſuum deſerunt patronum: qui efficientum negat internum, in Phyſicis. Duelech itaque, à ſolo patra-
3 bitur calore. Contra ego. Per mechanicam oſtendi, nullam mucilaginem, vt talem, vnquam eſſe, fuiſſe, ac fore materiam ex qua, calculi. Sin autem ipſa mucago, à vera quandoque calculi materia apprehendatur, & ſub eadem claudatur: petreſcit quidem à ſemine Duelech, vna cum propria alioqui materia Duelech, at non ratione mucilaginis, vel, quatenus tenax, aut viſcida eſt. Decepit enim imprimis Scholas indiſtincta illarum experientiæ obſeruantia. Quippe cernebant vrinam mucoſam eorum, qui iam in veſi-
4 ca lapidem geſtabant: ſtatimque inde ſuſpendentes vlteriorem indaginem, victoriam clamarunt, ſeque proximam atque continentem calculi cauſam inueniſſe geſtiebant. Miſeræ profectò primùm Scholæ: at multò miſeriores infirmi. Nam ſi ſemel poſt ſe reſpexiſſent, facilè vidiſſent, ritè exſecto calculo, ceſſare quoque mox in lotio eius infirmi, illam mucaginis, & ſolitam antea ſaburram. Hinc namque Scholæ certò ſcire poterant, quod ſi illa mucago, quæ præſente antea calculo excernitur, eſſet aliqualis cauſa, vel materia eiuſdem; ipſa fieret ſanè, vel ab ipſa veſica, vel à calculo, vel aliunde ad veſicam mitteretur. Si itaque miſſa fuit aliunde, vtique exſecto Duelech, adhuc patrari, mitti, atque indies excerni deberet: cum ſectio, & ablatio calculi, ſaltem ſpectent veſicam: nullatenus autem partem diſſitam, parientem, & mittentem continuas alioqui mucagines. Sin verò à calculo, vel à veſica demum, eiuſmodi mucago proceſſit, non erit vllatenus cauſa: ſed potius effectus calculi, præſupponens præſenrem calculum. Oblæditur nempe veſica in ſui digeſtione, à tam crudeli & moleſto hoſpite calculo: quapropter impatiens, partem ſui alimenti indigeſtam continuò plorat, quia perficere, atque promouere eam nequit: nouamque ideo acerſit ſucceſſiuè. Non eſt ergo iſta mucago, materia calculi ex qua: ſed huius lugubris effectus. Atque ideo malè iſtam mucilaginem, in materiam calculi accuſant. Vident namque, nec ſciunt, quid viderint. Pituitam vocant, vnum ſeparatumque videlicet, de quatuor primis humoribus, in ſanguificatione ottis: qui eſt alimentum vltimum in digeſtione, & proximum ſolidorum, ſpermaticumque nutrimentum, è cruore totaliter digeſto, in via degeneratum, ob indiſpoſitionem partis alendæ. Nam calculus in ſe nil vitale habet, neque extra ſe habet, quam det, aut de ſui ſemine ſuſcitet, mucilaginem. Multòque minus natura ſolicitat, intenditve calculi augmentum, vt de continuo ſui fomento, de procreando cogitet, quo ſuum intendat confirmetque intus hoſtem propriamque perniciem: ſi ab non errante præſertim intelligentia, eiuſdem pendeat directio. Etenim Scholæ, ſi vlla vnquam ten-
tarentur proximi charitate, aut cura ſciendi, ſal- 5
tem ad aliquot ſimilia tranſcurriſſe debuiſſet. Quod nimirum feſtuca in oculo, continuas proritet inuito lacrymas, Os ethmoides oppilatum muco, continuum in coryza prouocet laticem, mucumque profundat. Angina quoque, ſic in deſinentum & mucidam ſaliuam ſpumet: prout & dyſenteria proprium ſtillet, cum ſanguine, Inteſtini mucum. Vidiſſent enim facilè tum, à veſica ſic per Duelech obſeſſa mucum fieri, & cōtinuò promanare: non autem, quod lacryma ſit cauſa feſtucæ, in oculo, vel profuſus latex aquoſus, os ſpongioſum, in fronte oppilet; vel ſaliua mucoſa Anginam procreet. Perpetuum eſt namque totius commercium, quod læſo membro, aut poteſtate eius incola, aberrēt eiuſdem functiones, vitieturque è veſtigio eius digeſtio, ac alimentum illius, aliàs viuidum, plerumque degeneret, vt dum non in ſpermaticam; ſaltem in mucoſam, deflectat indolem. Etenim ſic veſica continuum deturpati ſui alimenti plorat mucum, præſente calculo: ceſſatque, illo abſente. Ergo par datū eiuſmodi mucum probare nimis friuole nituntur, cauſam nimirum calculi materialem, eſſe id, quod poſito calculo, per accidens, atque occaſionaliter conficitur effectualiter. Denique, ſi eiuſmodi mucago, in lotio obnata, eſſet materia ex qua, caculi, calorque eſſet
eius efficiens proprium: quodque ambę hæ cauſæ 6
ſufficientes, eſſent pręſentes: profectò cum poſitis cauſis ſufficientibus, inexcuſabiliter ſuccedat effectus de neceſſitate ergo neceſſario tota eiuſmodi mucago, mox in veſica, calculus foret. Non ſecus ac totum vniuoce lac, ſimul coagulatur à coagulo. Sicque veſica vnico ſtatim calculo repleretur. Vel falſum eſſet, quod poſitis cauſis, ad rei conſtitutionem requiſitis neceſſarium ſit, rem ipſam fieri vel eſſe. Attamen in terminis propoſitis iſta mucago continuo præſens (ſaltem ſucceſſiue) ſub calore veſicæ non tranſit (vti aliàs requireretur) tota in calculum, iuxta ſimilarem, vniuocam, homogeneamque ſui vnitatem: ſed tota excernitur. Ergo duæ cauſæ calculi conſtitutiuæ, à Scholis aſſignatæ, nec veræ, nec ſufficientes, eſſe poſſunt. Quapropter demiror impenſè tantam indagandi ignauiam, nec aliquem tot elapſis ſeculis fuiſſe, illius curioſitatis, qui excretum illum, è veſica mucum, ſemel quoquo caloris gradu hactenus exſiccarit. Didiciſſet

enim, certoque ſciuiſſet, an inde vnquam calculus fieret, an verò tophus aliquis friabilis, perinde atque ſi narium mucus areſceret in lamina. Intolerandum itaque, quod Profeſſorum hactenus nemo, lotium, ſimul cum mucilagine præfata, debito fouerit tepore, vt didiciſſet, calculum, non muco: at bene, ex parte lotij, in matulis concreuiſſe. Indignor merito, quod in rebus tanti momenti, vnde penè infernalis indictio tamen Scholis imminet; charitatis exſtinctio, imò ipſa ſcientiæ denegatio, conuincuntur: nunquam tamen antehac conſiderauerint, quamdiu viuitur, nil vnquam in veſica poſſe exſiccari, aut areſcere: vel vnquam actionem caloris, ad calculi indurationem requiri, vt partes aquæ abſumerent: craſſiores verò, eâdem ſimul operâ, tenacius condenſarentur. Nam alioqui, ſi ſupponant caloris efficientis neceſſitatem, vt inſtar calcis, ſui maturitate, concreſcat calculus, à calore fotus. Iam ſeipſas confundunt Academiæ, dum in frigore, & matulis, vrinam claram, & diaphanam, ſuas cruſtas deponere vident. Maturari inquam cernunt calculos, citra calorem, etiam & ſanorum lotium, arenas, atque ſquammas matulis affigere. Nec item hoc ipſum ſic fieri, ſi concluſo vaſe, lotium fomentetur toto die craſſiſſimè: itaque eſt ignorantiæ, quod tota Medentum perſpicuitate, nondum deprehenſa ſit differentia, inter coagulationem ſilicis, in fonte, vel, fluuio, & are-

8 factionem luti, à calore inſtitutam. Diſcite ergo Scholæ ab inutili, ac minimo me tyrone, lumborum calorem eſſe occaſione: non autem occaſionem calculi, vel adhærentis arenæ. Id eſt, non eſſe calculum à calore, ſed calorem à calculo, prout in digito calor à ſpina infixa oboritur, non autem ſpina ibidem à colore fit. Audiuiſtis enim planctus ſtranguriæ, non autem caloris, in calculo veſicæ: prout alias querelas caloris in Lithiaſi renum. Quare ſi calor eſſet efficiens cal-

9 culi: longè maiores eſſent querimoniæ, in calculo veſicæ. Eò quòd hic, propter maiorem ſui duritiem, maioris quoque caloris, & arefactionis, fœtus eſſet, quàm renum. Magiſque, quod ille continuo ferè latice natet: vbi ren tranſlabentem vrinam nequicquam detinet. Violento ſanè calore calculus veſicæ opus haberet. Conquereretur etenim acrimoniæ, ardoris, & doloris. Sed hæc non ſentiuntur in nido calculi, prout in colis glande. Itaque acrimoniæ, & doloris ſenſum, ac locum diſtinguere norunt pueri: non autem Scholæ. Quinimò etſi videatur vrina mordax, & acris, tanquam ignis vrere, vt in ſtranguria: excreta tamen, nequicquam ſolito, iuſtoque eſt calidior, accriorve ad guſtum, aut mage ſalſa Apparens eſt vſtio, & acrimonia lotij: non quidem à vero calore, aut ob acrimoniam aliquam lotij: ſed vnice, ob peregrinum aciditatis cuiuſpiam tantillæ, fermentum ipſi commiſtum. Quod docet ſtranguria, à nouellis cereuiſiis, & adhuc ex acido fermentantibus, contracta. Ideò namque aſſumpto Mace, vel croco (acribus nempe & calidis, imò ad locum ipſum pertingentibus, ſi iuuare debeant, ſuique ideo odore, præſentiam in lotio teſtantibus) ceſſet plerumque præfatus ardor. Etenim Philoſophicum eſt, quod calcu-

10 lus increſcat iiſdem cauſis, quibus oritur, & viciſſim. Sed noſtris matulis appoſiti calculi, confirmant calculum naturaliter fieri, ſaltem abſque actuali matulæ aut ambientis calore: ſiue, non requiri calorem, ad ſui conſtitutionem: fit ergo, & augetur calculus, ex vrina materialiter: non autem ex mucilagine vitali: nec pro efficiente, requirit calorem: multòque minus, eiuſdem exceſſum. Etenim non apparet mucago reiecta, niſi prius præſente in veſica calculo: & ſic cauſa, poſt effectum ſuum, veniſſet tarda. Obſeruaui namque, ſi quis per denſum linteum meieret, neque in hoc reperiret mucilaginem: quod attamen poſt paucas inde horas, vrina tranſcolata, vel filtrata, in vitro mundo, dederat tenue & rubens ſabulum æqualiter adhærens, nec etiam copioſius circa fundum decidiſſet, quàm circum lateratim adhæreret. Idque in frigido ambiente ſic contigerat. Quapropter, vel inde quilibet certior eſſe deberet, quod iſtud ſabulum non initio mictionis, cũ lotio egreſſum eſſet (quia nondum natum) neque actualiter ineſſet lotio. Nam alioquin in linteo ſteriſſet detentum, vt vt, tenue inſtar atomorum terræ figulinæ. Vel ſi linteum non ſat denſum, fefelliſſet: ſaltem mox ruiſſet ad fundum ſpecie arenæ, vel ſediminis, neque tanto grano, in fiendo tantaque æquabilitatis diſtantia, ſe lateribus vaſis affixiſſet. Quia caruiſſet glutine, quo ſe agglutinare potuiſſet. Denique cum iſtud ſabulum careat glutine, per totam ſui ſuperficiem, excepta parte, quo matulæ adhæret? patet ſatis, quod vnico inſtanti, quo ſabulum iſtud fieret, pariter etiam agglutinaretur. Inde enim, quilibet certior eſſe deberet (ſi vnquam indagãdæ veritati inſudaſſet) cum iſtud ſabulum ſeipſum vitro ſuapte ſponte appoſuerit, etiam longè poſt emictionem fuiſſe generatum, immediato ſcilicet inſtanti, ante ſui affixionem: affixum autem, vtut in ſe minimum, poſtea per additiones, accreuiſſe. Quæ quidem vt fiunt à communi natura, in lotio gliſcente, & non à particulari atomo ſabuli, quod ſeipſum affigeret vaſi; hinc etiam receſſit æquabiliter, & ſimul ex toto lotio. Ex hac enim tam ordinaria & quotidiana mechanica, ſi ſanitas Scholis cordi eſſet, iam ante aliquot ſecula noſcere debuiſſent (nec quidem argumento à ſimili, longéque petito: ſed prorſus ab vrinæ identitate, & calculoſæ arenæ) quod quandoquidem iſtud ſabulum concreuiſſet ex materia lotij, eâdem ſcilicet, vnde & calculus, & quidem abſente materiæ mucilagine, ac calore loci (ſtat enim ſtanneum vrinale, in ambiente frigido) itemque extra ſuſpicionem Lithiaſis, ſiue infirmitatem mejentis (nam & ſanorum inculpata vrina quælibet, hoc ſabulum generat, & vrinali apponit) ergo cauſis, ſabulum & calculum in nobis prouenire, calculoſis, iiſdem ſcilicet, quibus extra nos, etiam ſanos, vrina granuleſcit in vitro. Quo mecum viſo, ſuſ- 11

piraui ſerio, & certo cognoui, Scholas erraſſe in cauſarum cognitione, & ceſpitare in hunc vſque diem, in ſanatione calculi, quam tamen temerè aſſumunt, & præſumunt. Indolui ingentes, tot ſeculorum ſtupores, falſaque commenta, magiſque infauſtas ægrorum obedientias, ſtrictas clientelas, dolores, mortes, familiarum præcoces deſtructiones, viduarum tandem & pupillorum ſpolia, ſub infidis & ignaris auxiliatoribus, medentum nomine decipientibus, contigiſſe. Tum 12

enim ſeriò cognoui, me nil ſcire, qui ex nil ſcientibus, mea didiceram. Faſtiditus itaque cœca præſumptionis pridẽ meæ ignorantia, libros abjeci, ac ducentos forte aureos in libris, dono trãſtuli in ſtudioſos (vtinam combuſſiſſem) omnino mecum reſolutus, profeſſionem tam ignaram deſerere, ſi non doli quoque plenam. Tandem

quadam

quadam nocte ſomno excitus, cogitaui. Quod nullus diſcipulus ſupra ſuum Magiſtrum eſſet: animo tamen reuoluebam, plures ex meis condiſcipulis, ſuperaſſe ſuos didaſcalos: ſed illius textus veritas mihi oblata. Quod nempe fruſtra vigilaret, & ædificaret, niſi Dominus cooperaretur. Sciui itaque pariter, nos fruſtra docere quemquam, niſi ſimul intus docuerit omnis veritatis Magiſter, quem diſcipulorum nemo vnquam ſuperauerit. Inquiſiui ergo dudum, atque ſeriò, quomodò ab hoc Magiſtro, calculi cognitionē acquirerem. Siquidem Authores, ne tantillum luminis habere, agnoui perfectiſſimè; ac proinde neque ſcientiam
13 mihi dare poſſe. Me autem, mare magnum ignorantiæ, & tenebrarum multiplicium abyſſum, fatebar, & quaſi carere omni luce, niſi vnica ſcintilla, vt mecum penetrans nihil agnoſcerem, mihi eſſet relicta. Adeòque etſi orarem frequenter, attamen mox ſtatim animo deſpondebam. Tandem meiipſius trutinam faciens, comperi, me fore liberum à calculo. Nunquam enim renum dolorem ſenſeram, vel vnicam arenam notaueram: attamen, ſubinde iſtud adhærens ſabulum in matula conſpexeram, abſque tamen viſcoſitate vlla, aut moleſtia caloris, vel doloris topici. Mirabar namque, effuſo lotio, adhærere per matulam, ſabulum, adeòque affixum, tanta æquabilitatis diſtantia, quod denegaret omnem præexiſtentiam materiæ decidentis. Contigit ſemel, quod cum Heroinis dynaſtarum vxoribus, adeòque & cum Regina ipſa, à tertia poſt meridiem, vſque in tertiam poſt mediam noctem Londini in aula VVithal conuerſarer. Erant enim profeſta bacchalium in Epiphaniis. Micturiebam autem, dum iſtæ mulieres me ſecum primùm ad regiam diducerent, quare honeſtatis cauſa, ad minimum horis 12. lotium detinui. Dein reuerſus domum, non potui, etiam inſpectione accuratiſſima, vel atomum arenæ in lotio meo offendere. Nam timebam, ne ſupra modum diutius detenta, coctaque foret iam granuloſa. Quare curioſus, minxi per ſudarium. At vrina erat immunis ab omni ſabulo. Ergo poſtridie manè, nouam vrinam trans linteum minxi: eamque in vitrea matula, totidem horis (12. ſcilicet) detinui. Ac tandem vidi palàm, adhærentem arenam æquabiliter diſperſam, quaquauerſus ſteterat vrina: effuſo denique lotio, tetigi digito arenam iſtam. Ac propria edoctus experientia, concluſi mecum, Quod quia vrina, à me micturiente detenta per horas 12. non tamen ſabulum contineret, nec ipſe eieciſſem: quodque aliàs, minore diei ſpatio, ſabulum in lotio meo, ambiente menſis Ianuarij, condenſatum, atque vitreæ conchæ affixum fuerat. Sciui certo certius, quod nequaquam ad iſtud ſabulum requireretur materiæ viſcoſitas: quodque calor membri nullatenus efficeret coagulationem calculi. Inde domum progreſſus, disjeci à me doctrinam Scholarum, ac ſtatim apprehendit me veritas. Confirmatus namque & non amplius pro dubio vacillans, certè cōfirmatus credidi, quod interna, ſeminalis cauſa calculorum mortalibus eſſet ignota. Magno itaque animo, ſcribentum omnes libros faſtiditus iterum abieci, & procul abdicaui. Nec aliunde, quàm à Patre Luminum, Magiſtro veritatis vnico, vocationis meæ auxilium exſpectare decreui. Statimque repudiaui omnes occaſiones accidentales, & tartari ludibria: itemque, quæcumque plus artificia, quā
14 naturæ curſum referunt. Vtpote ſciebam, quòd natura nuſquam primariò per calorem, aut frigus operatur, vt talia, tranſmutationes ſeminales: licet iis, ad excitamenta, vel impedimenta, agentium internorum, non rarò vti cogatur. Cognoui 15
itaque, vana de Tartaro, commenta Paracelſi, ad hoc ſaltem à ſe inuenta, vt generationem calculi, per fictam lapidum hiſtoriam, ſimilitudine Tartari vini, in vniuerſum corporum atque morborum naturam, intruſiſſe primus cenſeatur. Nam is etſi Duelech ſanauerit perfectè (vt cauet eius Epitaphium) non tamen cognitionem theoricam æquè atque arcani præpollentem vſum, nactus fuit. Nam ſic plurima experimenta oberrant inter idiotas, quorum tamen cauſas neſciunt. Defuerunt ergo auxilia librorum, defuitque vox viuentis, quæ me coràm docerent: ſcirem tamen, quod væ homini, qui in homine confidit. Deus bone, conſolator pauperū ſpiritu, nemini propinquior, quàm qui plena libertate, ſe ſuaque reſignat in placidiſſimam tuam voluntatem, cumque neminem benignius illumines, ô Pater Luminum, quàm qui agnoſcens humilitatem ſui nihili, confidit ſoli clementiæ tuæ beneplacito. Da profunde Magiſter ſcientiarum, vt potius pauper ſpiritu fiam, quàm multâ ſcientiâ grauidus. Da mihi gratis, intellectum te purè quærentem, ac voluntatē tibi adhærentem. Illumina meas nihili tenebras, quantum volueris; nec amplius: quàm quod ſinam me dirigi iuxta longum, latum, & profundum, ad brauium mihi à te propoſitum, nec in vllo vnquam declinem ad me. Quia reuera malus ſum. Nec aliud ex me habeo, ſum, poſſum, ſcio, aut valeo. Sit tibi gloria, quæ me docuit agnoſcere meum nihil.

CAPVT III

Contentum vrinæ.

1. *Commendatur Pyrotechnia.*
2. *Analyſis lotij.*
3. *Author ſpe fruſtratus.*
4. *Altera Mechanica.*
5. *Tertia, quæ coagulum calculi, & aliquot alia docuit notabilia.*
6. *Modi aliquot condenſationum.*
7. *In calce ſaxorum, duo diuerſa ſalia: neque enim vnquam alias petreſceret.*
8. *Error Galeni, de cinere.*
9. *Author cum nil didiciſſet à coagulatis, diuerſos demum ſpiritus examinauit.*
10. *Error Paracelſi de Tartaro.*
11. *Examen ſalium.*
12. *Summa virtus vegetabilium.*
13. *Vnde oriatur ſal in vrinâ.*
14. *Duelech non petreſcit per modum calcis.*
15. *Synouia quid.*
16. *Examen ſaporum fermentalium.*
17. *Notatur Paracelſus de Mercurijs.*
18. *Abuſus, vetando vſum ſalis.*
19. *Mechanica ſalis vrinæ*
20. *Vanitas vronomantiæ Turnheiſſeri.*
21. *Duo ſalia fixiora in lotio.*
22. *Vtriuſque illius ſalis differentiæ.*
23. *Differentiæ ſalis volatilis à fixo vrinæ*
24. *Fermentum ſtomachi, non eſt qualiſcumque aciditas.*
25. *Vrina cremata, non dedit Authori Alcali.*
26. *Potus vulnerarius cuiuſdam ruſtici.*
27. *Alcali, non præexiſtere: ſed fieri cremando.*
28. *Digreſſio ad aliquot claſſes ſimplicium.*

29. *Notabilis ſtupiditatis eſt, calcinatio cornu ceruini.*
30. *Sal marinus, an noceat calculoſis.*
31. *Salem non eſſe pro ſe vetitum, vt neque propter ſui ſpiritum.*
32. *Sal eſui aptiſſimus.*
33. *Mechanica mirabilis, in lotij diſtillatione.*
34. *Iudiciaria ex vrinis, cur hactenus ſalſa.*
35. *Quid doceat calculus diſtillatus.*
36. *Nunquam terra, cum ſpiritu vrinæ, facit Duelech.*
37. *Conſtituentia Duelech.*
38. *Quomodo arenæ fiant in matula.*
39 *Fabuloſa eſt calculi confirmatio.*
40. *Calculus miræ magnitudinis.*
41. *Ridiculus Paracelſus in calculo fulminis.*
42. *Duelech fit ex meris volatilibus.*
43. *Tres ſpiritus concurrunt in lotio, ad natiuitatem Duelech.*
44. *Volatilia, non raro per concurſum, ſtatim ſimul fixantur.*

1 IN noſtris furnis legimus, non eſſe in natura
certius ſciendi genus; ad cognoſcendum per
cauſas radicales, ac conſtitutiuas rerum; quàm
dum ſcitur quid, quantumque in re quaque, ſit cō-
tentum. Ita quidem vt cognitio, & connexio cau-
ſarum, non conſtent clarius, quàm cum res ipſas
ita recluſeris, vt coram prodeant, ac velut tecum
loquantur. Siquidem entia realia, duntaxat ſtātia
in ſuis primordialibus, & ſuccedentibus ſeminum
principiis, adeoque in vera entitate ſubſtantiali,
dant notitiam & proferunt cauſam cognoſcendi
naturam corporum, mediorum, & extremitatum.
Quippe ſunt cauſa generationis, exſiſtentiæ, &
permutationis ſecundum ipſorum radicem, Quo-
niam (teſte Raymundo) * *vtcumque Logicus ha-
beat profundum ingenium argumentabile, aut natu-
rale, de rebus extrinſecis: tamen nunquam per aliquā
rationem, quæ venit ad ſenſum, poterit directè cog-
noſcere, nec iudicare, cum quali natura, aut virtute,
per fortitudinem intrinſecus, habeat multiplicatio
grani, creſcere ſuper terram, niſi pro ſimilitudinario
ab obſeruatione deſumpto. Nec ſciet vnquam, quo-
modo ſemen in terra pullulet, creſcat, & colligat fru-
ctus: niſi cum doctrina experimentali prius intraue-
rit in noſtram Philoſophiam naturalem, & non ſo-
phiſticam, ſermocinalem illam, quæ naſcitur Logi-
cis, per diuerſas præſumptiones phantaſticas: qui cum
prognoſticationibus ſequelarum, contra vim naturæ,
faciunt multos pertinaciter errare, in ſophiſticatione
mentis. Quia per noſtram mechanicam ſcientiam,
intellectus eſt rectificatus, vi experientiæ, reſpectu
oculi, & veræ notitiæ mentalis. Imò experientiæ no-
ſtræ, ſtant ſupra probationes phantaſticas concluſio-
num, ideoque nec eas tolerant: Sed omnes alias ſcien-
tias oſtendunt viuaciter intrare in intellectum. Vnde
deinceps intelligimus per naturam, intus illud, quod
eſt, & quale eſt. Quia per talem ſcientiā, Intellectus
ſtat denudatus ſuperfluitatibus & erroribus, qui ipſū
ordinario remouent à veritate, propter præſumptio-
nes, & præiudicata, credita in concluſionibus. Hinc
enim noſtri ſe direxerunt ad intrandum, per quamli-
bet ſcientiam, in omnem experientiam, per artem,
iuxta naturæ curſum, in ſuis vniuocis principijs.* Spa-
gyria enim ſola, eſt ſpeculum veri Intellectus:
monſtratque tangere, & videre veritates earum:
in claro lumine. Nec fert argumenta logicalia;
quia nimis remota, & longinqua, de claro lumine
Ideoque habet tabula Smaragdina: *Per hoc genus
demonſtrandi, fugiet à te omnis obſcuritas, & ac-
quiretur tibi omnis fortitudinis fortitudo fortis, vin-
cens omnia ſubtilia, & ſolida penetrans. Propterea
vocor Hermes Triſmegiſtus, habens tres* (id eſt, om-
nes) *partes Philoſophiæ, atque totius mūdi teleſmon.*
Hæc ille. Inter orare ergo & pulſare, ſupponitur
medium in naturalibus, quærendi per ignem.
Ego quidem ſperabam vrinæ contenta inue- 2
ſtigando, opticè noſcere, non alias ſanè, quàm per
veram lotij analyſin. Itaque primùm meam vri-
nam, vaſe ligneo aſſeruatam, donec tandem fer-
mentum ſponte conciperet, ebulliretque non ſe-
cus atque vina: adeò vt auris, perciperet ebulli-
tionem. Sub cuius finem, ſtillabatur inde parum
aquæ ardentis. De reſiduo autem, collegi ſalem
albiſſimum, acuti, & vrinacei odoris fœtulenti.
Neſcio autem, an in tota rerum natura ſit aliquid
ſubtilius. Nobile ad Icterum, alioſque morbos
remedium. Conatus ſum per hunc ſalem, diſſol- 3
uere Duelech in vitro: ſed non reſpondit euen-
tus. Iterùm per dies 13. putrefieri vrinam propriā
de nouo, in fimo equi. Vt partes diſſimilares, in 4
ſeparationem vitæ vltimæ tenderent. Diſtillaui
tum, cohobando quater iuxta præſcriptum Para-
celſi; & reperi frequentes cryſtallos flauas, & acu-
minatas, Quæ quanquam ad veteres excremen-
torum oppilationes conferrent, nil tamē aduerſus
Lithiaſin. Tertiò, miſcui ſpiritū vrinæ, aquæ vitæ 5
deflegmatæ: atque in momento, ambo ſimul in
offam albam coagulata ſunt: mirè tamen fugacem
atque ſubtilem. Oculus inprimis ibi me docuit.
Quod ſpiritus vrinæ, impar & ingens eſſet coa-
gulum: quippe quod aquam vitæ eſſet coagulan-
do. 2. Quod in coagulando ſeparaſſet partem ſe-
gnem, & aqueam, quæ ſupernataret præfatæ offæ
albæ non ſecus forte, atque in coagulatione Due-
lech, à reliquo lotij corpore, adeoq; in mediis vndis
ſuam perficeret coagulationem. 3. Quod coagu-
lum, ſiue ſpiritus vrinæ indiſſolubiliter, ſe nexuiſ-
ſet ſpiritui vini. 4. Non eſſe perpetuum (quod ta-
men loco axiomatis Chymicæ propinant ſcholæ)
videlicet; quod omne acutum coagulans, eadem
opera, ſuum compar diſſolueret. 5. Quod ſpiritus
vrinæ non ſe coagulaſſet in vitro, iuxta puluerem
contriti Duelech: ſed duntaxat ſe miſcuiſſet, &
concoagulaſſet cum altero, vini nempe, ſpiritu.
6. Quod ſi igitur obuiaſſet ſpiritui terreſtri, etiam
cum eodem coniugium contraxiſſet, vt ex ambo-
bus ſpiritibus feciſſet corpus lapideum. 7. Didici
ſaltem, quomodo ſpiritus vrinæ coagularet alium
ſpiritum intra vrinam. 8 Quod eiuſmodi aſſocia-
tio, non ſit nuda partium quædam commiſtio: ſed
vnitatis indiſſolubilis connubium, ſubſtantialis
quædam tranſmutatio, entis noui productio, ab
agente & patiente, in corpus neutrum. Hoc expe-
rimentum, introitum dedit ad indagandum Li-
thiaſin. Vagus tamen adhuc manſi. Etenim poſt
gratiarū actionem me tranſtuli in meditationem, 6
quot modis res in vniuerſo cōdenſarentur. Prima
enim ſtatim ſe mihi obtulit glacies. Qua aqua,
frigoris formidine, & actione primitiva, ſe incru-
ſtat: non autem à frigore actiuè congelatur.
Prout alibi de Elementis. Cætera verò corpora,
quæ miſta creduntur, vt ſe prodant veros aquæ
fructus, eodem zelo atque tenore conglacian-
tur à frigore occaſionaliter. Etenim ſic oſſa,
& enſis, facilius franguntur ſub frigoribus,
quam æſtate. 2. Salia, dum illorum myria non ſat
exſiccata, relinquitur in frigore, ſeparantur ab
aqua, & granulantur, quæque juxta ſpeciem &
proprieta

* *Teſtamenti c.26.*

proprietatem ingenitam. 3. Si ſalia quippiam ro-
dendo ſubegerint, à natiua conditione tranſeunt
in neutrum, & coagulantur. Sic nempe tartarus
vini, ſapo, borax, &c. coagulantur. 4. Mucila-
gines dein, ſeminum connubio inſpiſſatæ, & è
corpore ſuo reſolutæ,fiunt glutina,gummi,colla,
&c. 5. Sin autem mucilago, pingue commiſtum
7 gerat, coagulatur vtraque ratione. Sic aloe,
cepola, pix, reſina, ammoniacum, Thus, Myr-
rha, Maſtix, opopanax, ſarcocolla, aſſa, elu-
mi, &c. 6. Terra ſalem & mucilaginem conuer-
tens,ſi areſiat, condenſatur, & indureſcit. 7. Sal
minerale terræ innatum, vitulando lapideſcit in
lapides,teſtas, ollas. 8. Quæ ſi fortiori gradu vr-
geantur,tãdem vitreſcunt.9.Leſſas aqueum terrę,
virtute ſeminum induratur, in ligna,herbas, &c.
10. Sic aqua,vi ſeminis,petrificatur. 11. Mucila-
go aſſociata pulueri, tophos facit: cum puluere
autem & calce, iam varia mentitur marmora.12.
Quicquid calx diſſoluta comprehendit, id ſecum
coagulat. Quia ſunt in calce, duo ſalia, vnum li-
xiuiale alcali,& alterum,acidum: quæ duo dum
ſe inuicem demoliuntur, ſimul coagulantur.13.
Metalla, marcaſitæ, ſulphura, &c. vi ſeminum
ſuas nanciſcuntur,& proprias coagulationes.14.
Innato quoque glutine, ſponte concreſcunt plu-
ma,quæ poſtmodùm areſcendo dureſcunt.Vt ſan-
guis,caſeus,albumen,verniſium,&c. 15. Vitrum
eſt lapis fictilis, conſtans ſale alcali. Quod dum
ignitum liquatur,corrodendo liquefacit arenam,
vel puluerem lapidis nõ calcinabilis,nec aliàs fu-
ſibilis: ſimulque in maſſam diaphanam vertuntur.
Ergo lapis calcarius, ſiue ſaxum, propter ſal aci-
dum,ineptus eſt vitro. Quia calx eius deſtruit al-
cali vitrificans, fitque neutrum quoddã opacum.
Calx ergo inuito Galeno plurimũ à cinere diſtat.
8 Quod hic ſcilicet, lixiuium à ſe ſeparet: illa verò
aciditatem contineat nõ ſeparabilem à toto.Qua
tandem nimio igne concremata,per partẽ lixiuia-
lem ſui vitrificatur, ædificando inepta. Iuxta Ge-
9 brũ.Quod omnia fixa tandem cum vitrificantibus
vitrificentur. Caſeus quoque, vt acido moderato
coagulatus,cum eminẽti acido reſoluitur Raſura
enim caſei, cum arida calce viua, liqueſcit: non
autem cum alcali cinerum. Ex omnibus præfatis
collegi,quod coagulatio Duelech,ſit ſingularis &
anomala. Calx etiam in mediis aquis ſenſim pe-
treſcit,quatenus præfata ſua ſalia ſe inuicem coa-
gulant.Sed corpus humanum,vt nec petram coa-
gulat, ita nec calcem in veſica tolerat. Enimverò
mihi ſemper præ oculis hæſit coagulum admiran-
dum,quo ictu oculi celerius, ſpiritus vrinæ con-
denſauerat in offam, ſpiritum vini. Ergo coagu-
lationes omnes cæteras, nil commune cum Due-
lech habere deprehẽdi. Quapropter decreui exa-
minare ſpiritus. Diſtillaui igitur primùm vrinam
equinam.At ſanè eius ſpiritus carebat illo coagu-
lo. Quare ſingularitatem lotij humani,cum ſum-
10 ma admiratione notaui. Obſeruaui dein, quod
ſpiritus ſulfurum, vel ſalium acidus, cum cor-
pore alcalizato,fieret terreus.Sic nempe cum fer-
ro fit ſcoria,ferrugo,ceruſſa,&c. Hæcque perpe-
ram æſtimat Paracelſus tartaros, ſiue rerum ſe-
paratas impuritates,coagulo proprio,ſibique in-
terno obductas:Cum alioqui non ſit,niſi duorum
mutuo agentium conſternationes, viribus ſcili-
11 cet.vtrinque exantlatis. Deinde, dudum exa-
minaui ſalia,per omnem analyſin: ac deprehen-
di, omnium ſalium ſpiritus eſſe acidos, exceptis
alcalizatis,& ſulfurum eſſentialium in vegetabi-
libus.Quorum nempe acrimoniæ ſalinę,ſunt pin-
gues atque ſulfureæ,neque in ſalem præſto redu-
ctibiles,niſi per principiorum tædioſam inverſio-
nem.Quę ſalia,tum velut elixirata,referunt ſemi- 12
num concretorum veram ſummãque craſim.Spi-
ritus autem lotij humani,nec eſt acidus,nec alca-
lizatus: ſed merè ſalſus, prout & iumentorum.
Idque ideò, quòd volatile acidum chyli ſtoma- 13
chici tranſmutetur vi alterius fermenti,in volati-
le ſalſum.Prout alibi de digeſtionibus animalium.
Obiter hic adnoto,quòd in tranſmutatis non ſit
regreſſus immediatus ad id, vnde trãſmutatũ eſt:
non magis quàm à priuatione ad habitũ.Eò quòd
in tranſmutãdo, pereat vita vltima rei:quia ſimul
fere tota diſpoſitio, vitę medię prioris entis aufer-
tur,propter extinctionem prioris ſeminis.Idcircò
enim tranſmutata ſeruant propriam noui entis
eſſentiam,cum prioris concreti neglectu. Inutile
ergo reperi qualecunque remediũ,quod veriſimi-
liter alioqui,à priore cõcreto,crediderã diſſoluti-
uum calculi. Iſtud tamen verũ quod ſpiritus vri-
nę,fundamẽtali natiuitatis ſuæ puncto, ſit ſalſus,
quodque ratione illius ſalis, prõtius alios coagu-
let ſpiritus,quàm acidus quilibet,lac.Non tamen
ſpiritus vrinæ coagulat lac,aut cruorem:eò quòd
ſpiritus cruoris, imò & vitalis noſter, ſit ſalſus,
per modum vrinarum. Hinc nempe ſpiritus lotij
ſe habet per modum ſpiritus excrementitij,deciſi
à cruore, adeoque propter ſymbolũ ſibi ſit contu-
bernalis, nec agant in inuicem. Dein obſeruaui
quoque,quod ſpiritus vrinæ nõ coagulet fortius,
quæ iam ante ſunt coagulata. Nam bolus,lutum,
ſaxumve, per vrinæ ſpiritum, degenerant ſenſim
in ſal nitroſum,ac potius diſſoluuntur.Cùm ergo
ſpiritus vrinæ non coagulet iam coagulata:qualia
ſunt bolus,lutum, &c. neque coagulabilia,vt sũt
lac, & cruor: ſed coagulet ſpiritum vini,aut ſimi-
le,quod ſecum in vrina hoſpitatur (nam vt ſupra:
poſt fermentationem vrinæ,lotiũ continet, etiam
ſpiritum vini,ſiue aquam vitæ) nõ deſtiti ſeriò in-
quirere,quomodo in nobis,& in lotio noſtro, cal-
culus coaguletur 1.Imprimis indubiũ eſt,Duelech 14
nõ eſſe ſortis calcineæ, vtcũque in cõtrariũ Para-
celſus feratur.1. Quia nobis deeſt gradus caloris,
calcinans.2. Dein,quia omne alcali potius petræ
deſtructiuũ,quàm coagulatiuum eſt.3. Quia calx
præſupponit ſaxum, ideoque Duelech eſſe calci-
natũ,antequam ſaxum foret.4. Ex partibus com-
ponẽtibus Duelech, mox conſtabit,non eſſe poſ-
ſibilem calcem in eo:imò nec ipſum Duelech cal-
cinari, aut edere lixiuium. Item nec eſt Duelech
de natura cretæ podagricæ:quia concreſcit in me-
dio liquoris vrinæ:creta autem iſta coagulatur ex
ſynouia. Eſt autem Synouia, mucilago viuens,&
ſpermatica, quæ in itinere veri alimenti degene-
rauit, & ex diaphana cryſtallinaque, migrauit in
opacam,albam,viſcidamque materiam (vt de po-
dagricis alibi) ex inſipida inquam, in acidam eſt
tranſplantata,cuius acore nempe,opacitatem ac-
quiſiuit.Etenim & tum inepta eſt,ad ſui integra-
lem difflationem: qua nempe liquor nutritiτius,
abſque omni penitùs reſiduo,conſumitur:Sed Sy- 15
nouia,ſemel acore infecta, partes aqueæ ſuæ dif-
flantur; reſiduum autem ſenſim areſcit, in vlti-
mam tophi ſiccitatem, ac duritiem. At Duelech
in vltimam ſui duritiem vnico venit inſtanti.
Diſtat ergo creta podagrica,à Duelech: tota ma-
teriã,& efficiente. Ideo enim creta eiuſmodi in-
duratur extra aquam, quia ſcilicet per areſactio-
nem. Neque ob id petræ duritiem æmulatur: ſed

tantum tophi. Hæc eò dixi: vt conſtet Duelech,
agēte, & materia heteroclitis, differre ab aliis qui-
buſlibet coagulatis. Cum tamen nondum ſci-
rem modū, aut proceſſum ortus Duelech; ſcirem
verò interim, corpora, indurationis determinatio-
nem non ſuſcipere, niſi per ſeminum ſuorū actio-
16 nes, deſtinationes, atque proprietates. Scirem de-
nique, quæcunque agunt corporaliter, eſſe ſegnia,
inertia atque ignaua prorſus, pro coagulatione
Duelech: inquiſiui ideo ſapores & odores fermen-
tales, tanquam plurium ſeminum authores. Saliū
itaque ſapores, atque illuſtres actiones quidē of-
fendi: at nequicquam attingentes vim ſalis vrinæ.
Dein quoque, ſalia languidiora aſpexi, quæ ſulfu-
17 rum proſapiam ſequerentur. Aſt Mercuriū; quan-
quam ſolus apud Paracelſum contineret totā rei
perfectionem: deſidem tamen atque languidū in-
ueni. Quoties nāque à Mercuriis ſales & ſulfura
diſtinxi, admiratus ſum illorum ignauiam, horū-
que verò principiorum duorum dignitates. Qua-
propter in ſalibus hæſi, pro indagatione natiuita-
tis Duelech: Fateor equidem Mercurium, fluens
metallum, in ſui natura, ac proprietatibus, nun-
quam ſat cognitum. At iſtud Paracelſum ſimilitu-
dine analogi decepit: putās, quia ſibi placuiſſet cō-
mentū, quod verum aqueam materiam donaſſet
nomine Mercurij, quod proin proprietates argēti
uiui, naturæ ſine pari, nunquam ſat indagatæ cō-
uinirent adæquatæ cunctis liquoribus, qui è ſim-
plicibus erui poſſunt. Fatētur nāque omnes prio-
rum ſeculorū Philoſophi, nil in vniuerſo, ne emi-
nus quidem, aſſimilari viuo argento: nondum ta-
men ante hac ſatis explicatum ſit, quod argentum
viuum ſit ſimplex actualiter exſiſtens: non autem
rerum pars conſtitutiua: Adeóque non eſſe niſi
meram tranſumtionem abuſiuā nominis. Hacte-
nus adhuc mihi perſuadebam: quod cum ex non
Duelech fieret Duelech, id fieri debere per agen-
tis actionē, in materiam diſpoſitam. Ac quamuis
hæc atque ſimilia plura ſcirem: deprehendi tamen
proinde me nihil plus ſcire. Quocirca magis ad-
huc deteſtatus ſum Philoſophiam ſermocinalem,
vtpote quæ me ſiſteret ante limen naturæ, & cum
ipſamet ductrice mea, claudebar foris: Redij iterū
ad me, & ruſtico more conſideraui primum, quòd
Duelech non naſceretur, niſi è principiis vrinæ:
cumque lotium ſalſum eſſe ſcirem, recurri rurſus
18 ad ſaliū varietates. Atque obſtupui, quod paſſim
tam à Scholis, quàm à Medentibus, abſque con-
trouerſia, ſalis vſus interdiceretur calculoſis. Neſ-
citum tamen deprehendi penes illos, illius prohi-
bitionis fundamentū. Præſertim, quod ſalis mari-
ni vſus, multus ac frequens, reali experiētia nulli
calculoſo vnquam obfuerit. Quin potius accurate
notaui plures, qui copioſo ſalis vſu, ſibi calculi re-
centis & ſuccreſcentis recidiuam amputarint. Vi-
deram namque maris ſcopulos, vt ſaxa, in portu
exedi. Interim ſemper cum admiratione, in men-
tē recurrit, quod vnico inſtāti ſpiritus vrinæ coa-
gulaſſet ſpiritum vini, cū ſecretione partis aquo-
19 ſæ. Deliberaui itaque primū, ſalem vrinæ, ad ex-
tremas eius venas, anatomizare. Quare in olido
vrinæ meæ corpore, poſt putrefactionē ſub fimo,
diſſectionē iſtam incepi: ac ſtatim diſtillando of-
fendi, præter præfatum vrinæ ſpiritum, bina ad-
huc ſalia fixiora, nec plura, vtcunque Turnheiſer
varia nugetur pro lubitu, de repertis à ſe tot in lo-
tio ſpeciebus, quod penè ſunt ſimplicium in vni-
20 uerſo. Volens, nedum hominem eſſe microcoſmū:
ſed eius etiam lotiū, eadē prærogatiua gaudere.
Nam ad hoc vas ſtillatoriū; pro auſu ſuo, in par-
tes 24 diſtinguit, & foris, ſuis annotat lineis, cor-
puſque humanum in totidem ſoleas diuidit. Vult
tandem vapores, ab vrina diſtillando eleuatos, de-
bere ferire præcipue regionem vitri, eaque parte
in guttas concreſcere, qua homine, cuius eſt vri-
na, morbi negotium peragitur. Fingit item tot va-
porum diuerſitates ſurgere ex vrina, quot morbi
in vniuerſum eſſe poſſunt. Vt inde nedū loca af-
fecta: ſed & materiam morbificam ediſcamus op-
tice: etenim ſic ſuas vronoſcopias, nequitię ac va-
nitatis magices ſuſpectas, vt excuſat, per diſtilla-
toria hydromantica, mundo imponere ſategit. Id
eſt. In ludicris, ſerius omnino videri voluit: aſt ego
nunquam diſtillaui, vt mecum alios dementarem.
Valeat igitur inutile Turnheiſeri inuentum, nu-
gaciter ſaltem, ſi non & impiè in Medicinā intro-
ductum. In fæce vrinæ itaque, diſtinxi duo ſalia, 21
vnum quidem marinum: non ita pridem aſſum-
tum, & adhuc ſoſpes, atque immutatum (vt alibi,
de coctione ſaliſpetrę, oſtendi.) Alterum verò, eſt
ipſius lotij, in noſtra digeſtione natum, & ex non
ſale tranſmutatū. Differt autem à Marino. 1. Si per 22
aliquot dies, nullius ſalis Marini vſus fuerit: non
tamen ſuum vrinæ ſal deficit. 2. Sal maris coagu-
lat ſe in grana, pūctualis acuminis: Sal verò vrinę
in talos, ac cubos gemmeos concreſcit. 3. Sal ma-
ris priſtinum ſemper guſtū refert etiam è latrinis,
cum ſale petræ confectum. Vrinæ autem ſal ſem-
per ſapit vrinam. 4. Sal marinum adhæret vaſi li-
gneo in ſua refrigeratione, prout dum ſeparatur à
ſale petræ. Sal vrinæ verò, concreſcit in liquoris
fundo. Porrò diſcernit ſe ſal vrinę fixus à volatili. 23
1. Per ignem & fugam. Vnus namque euolat, al-
tero perſtite. 2. fixus ſeparatur à fæcibus, per ex-
tractionem, in liquido: volatilis verò, ſequeſtratur
per ignem. Etenim quanquā cibi atque potus vni-
uerſim aceſcant in ſtomacho æqualiter: attamen
non ęquè volatiles ſunt ſales inde nati. Quia iſtud
ſtomachi fermentum recipitur per modum reci-
piētis, & ſic variat. Prout nec chryſulca, diſſoluēs
totum ac homogeneum metallum, proinde totū
æqualiter fit volatile. Hæcque diuerſitas nō pro-
rūpit ex eſſentialibus: ſed pro participatione, pro-
prietatum vitæ mediæ rerum. Nec demum iſtud 24
fermentum ſtomachi, eſt nuda aciditas: ſed dos
vitalis, atque ſpecifica: cuius nempe finis eſt, trāſ-
mutare cibum in chylum humanæ digeſtionis. Si-
quidem plura aſſumuntur fixiora cum cibis, quæ
debent tamen parem ſubire cum volatilibus ſuc-
cis cōditionem, ſi penitus ad vitæ radicem migra-
re debeāt. In quo puncto præcipuè elucet naturę
energia: quę ex maſſa prorſus ſimilari, oſſa, & fi-
bras carnis, fabricat, &c. Oſſa denique, in canino
ſtomacho ad chylum reducit, vt inde iterū cruor
fiat. Sunt ergo pręfati duo ſales fixiores. Vnus au-
tem ſummè volatilis, in lotio. At nunquā ex vri- 25
na mihi apparuit alcali, aut lixiuio ſimile. Etenim
ſin aliquid lixiuiale intro aſſumtum fuerit: id ſta-
tim acidis ſaturatur, vt lixiuialem indolem depo-
nat. Vidi nēpe ruſticum, qui vulnera ingentia cu- 26
raret, potu lixiuij, è Tilia parati. Illorum tamē lo-
tiū nil prorſus lixiuiale oſtēdebat. Docui proinde
alibi, omne alcali fieri per ignis expreſſionē lique-
factiuam: cōcretis nec ante infuiſſe, vt neque fixū.
Quod ſi verò ſpiritus aliquis volatilis proprietatē 27
alcali referat (prout eſt herbarū quarūcūque vul-
nerariū) is quidem abſterſiuus, ac diureticus eſt:
propria tamen vi, ſub altera digeſtionū, naturā ſa-
lis vrinę induit, cohibet corruptiones acidas, quę
ſponte

ſponte alioqui deinceps vulnetatis orirentur. Cũ igitur non ſit alcali in lotio, errorem duxi, alcali potare pro ſaxifragio:cum non perueniat ad loca vrinæ. Neque enim Ludus Paracelſi parat lixi-
28 uium : ſed ſalem ex acido, amarum. Quapropter ſuũ Ludũ,fel terræ vocat. Eſt enim lapis ſiliceus, tenerior tamen,& qui fere totus, per diuturnum bidui ignem auolat. Cum ſale petræ verò,multò celerius. Porrò lapides,gemmæ,arenę,marmora, ſilices,&c.adiuncto alcali vitrificantur:ſin autem plure alcali coquantur,reſoluũtur in humido quidem:ac reſoluta, facili negotio acidorum ſpirituũ, ſeparantur ab alcali põdere priſtini pulueris lapidum. At hæc nunquam ad vrinam veniunt,vt nec ſaxifragio vtilia.Saxa autem,quæ ſulfur phlogiſton habent,calcinantur quidem,verum non vitrificãtur facilè, eò quòd ſal ſulfuris reſiduum,& acidum,conſumat alcali vitrificans.Metalla quoque, propter omnimodam & inuictam mercurij ſimplicitatem, atque impoſſibilem penetrationẽ, vel immutata,ludunt operam ignis,vel tota aufugiunt: Sic tamen,vt quanquam fumo tenus auolẽt:fumus tamen iſte denuo,in priſtini metalli naturam reduci poteſt.Quapropter nullum vnquam metalla dedere alcali:multóque minus ad vrinæ diuerſoria pertingunt.Marcaſitæ autem cum ſulfur habeant cremabile,alcalium vorax : illorũ tamen Mercurij reſiſtũt,quò minus ad lotij hoſpitia veniant.Sanguis quoque,licet ad medendum habeat ſalem mirabilem,tam fugitiuum,quàm fixũ, non tamen proficuũ in Lithiaſi animaduerti.Cæterum teſtæ limacum,terreſtrium, vel conchyliorum aquatilium,pro parte,qua acidum, & calcarium ſalem gerunt,proſunt quidem calculoſis abſterſione indigentibus:ſed luctam continent,pro parte ſui lixiuij,quatenus ſcilicet ad lotium nun-
29 quam perueniunt.Oſſa animalium combuſta,nullum ſibi ſalem fixũ retinent : at tantùm inſipidam terram reſiduam. Notabilis ergo ſtupiditatis eſt, ebur,& cornu ceruinum,calcinari in morborum præſidia, quia mercari iubent puluerem, viribus orbatum:adeòque & crumenæ,& ſpei ęgrotorum imponunt,occaſionem benè agẽdi prætereunt,ac ſe ipſos ridiculos faciunt.Pro me autem ſpondent Monetarij.Siquidem teſtæ probatrices,(quas vocant capellas)conſtare debent cinere,orbato omni ſale. Quare optimè,ẽ cinere oſſium, longèque
30 excellunt ex ebore & cornu ceruino. Enimverò primis annis,traditione Scholarum totidem erãt oracula penes me : At per ignem me edocto,vniuerſa Scholarũ theoremata igne deleta ſunt.Perſuaſerant inter cætera, quod ſal maris calculoſis nocinus eſſet,tam quatenus ſali vrinario prębere materiã,quàm quod muccoſam pituitã pro Duelech præcipitaret. Examen ſalis per ignem, ſecus me docuit.Imprimis ſexagenariũ(mihi à diſtillationibus)immunem à renum calculo, ſeruaui annos ſedecim(cui alioqui obnoxius erat)largo ſalis marini vſu.Quod deinceps in multis confirmaui. Etenim Scholæ, dum viderent,in acri myria ſalis refrigerata,ſalem quoque ſuo more coagulari, illamque myriam non fieri meracam,niſi per exhalationem partis aquoſę:ſtatim ſuſpicatę ſunt,calculũ coagulari à ſale, & calore exſiccãte:adeóq; putarunt,nec ſalia quidẽ in dicta myria granulari,niſi per ſalis innati calorem:qui proinde ſeſe in effectum explicare non valet, quãdiu plurima eſt aqua illi præſens. Itaque dum proprium mucum, deguſtarẽt ſalſum:& quidem ſapore ſalis marini, non autem ſalſedine lotij:vellentque connectere efficientem in materia:ratæ ſunt, in eodem muco eſſe viſcoſam ac tenacem materiam,iunctam ſali, ſalem quoque eſſe per ſe ſalſum : tandem decreto perpetuo ſanxerunt,calculũ generari è phlegmate ſalſo, ideòque etiam calente actualiter:& per conſequens,ſalſa calculoſis nocua. Imò & phlegma manens tale,mutatis qualitatibus, propriiſq; paſſionibus, migrare in calculum, per calorẽ,viſcoſamque ſiccitatẽ, perinde vt glutina,ac colla, ſenſim abeunte parte aquea,ſpiſſam ſui tenacitatem inducunt. Bone Deus,quàm inſulſæ Scholæ, & quàm inſulſos nos iubẽt eſſe:quaſi vbiq; mortalium curam gerens,atque ſalibus prouidẽs, finxiſſes ſtudio tuo, vt calculoſi fierent. Quanta eſt illarum ignauia, quod nunquã tentarint vnicum ſalis pugillum, calculoſorũ vrinali inſpergere,vt explorarent,num ſal marinus arenas futuras coagularet, alioqui matulis adhæſuras:num inquam lotij tãta ſit ſalſedo,vt ne quicquam ſalis ampliùs in illo liqueſcat.Nam lotium ſi ſit reſoluendo ſalem:iã ſal iſte non poterit eſſe cauſa granulationis.Denique reperiſſent facile,ſalem maris,vrinę iniectum,impedire coagulationem:non item eam cauſare. Salem marinum inquam reſoluere paratam materiam coaguli, nec coagulum ſuſcipere. Quicquid autem deſtructionem meditatur illius coaguli,neceſſariò quoq; coagulationẽ inde prouenienrẽ turbabit.Etenim vt Scholę noſtræ ridẽt coagula in rebus:ita viciſſim rideo illarũ inſulſitates,quod calculum,vel ſilicẽ,in fundo aquoſo,per calorẽ cõcreſcere ſiue areſcere exiſtimẽt. Pro coagulo enim petroſo,certãt fõtes & flumina, quorum fundus,calorẽ, atque ſiccitatum regulas explodit.Denique pro coagulo liquorũ,ſpondet caro noſtra, itemque cruor, lac, & mucus. Etenim ſi ratum ſit,quod pituita ſit materia ex qua calculi,ſaliſque myriam recoctam, abraſiſſe, & ſecum diſſoluiſſe, carnium ſalitarum mucoſitates, eiſq; demum per ebullitionem inſpiſſatas in ſpumam reieciſſe.Cognouiſſent vtique ſalis vſum nullatenus vitandum,ac vetandũ.Sed tanta Scholas obſedit explorandi ignauia,quod lucello infami cõtentę,cuncta neglexerint,quibus proximo prodeſſent,ſi non etiam ſibi. Etenim ſi calculus,in vrina(etiam coctus)reſolueretur, vel quod vrina nõ eſſet reſoluendo ſali ſibi iniecto:potuiſſent nimirum eo viſo,ſaltem penitus extra vſum hominum proſcripſiſſe? At ridet Scholas vulgus,ſaliſq; vſus, in deſpectum regularum,increbuit. Adeò vt deſpecta Scholarũ authoritate,nedum inſuauis : ſed etiam inſalubris ſit victus,abſque ſale.Sin autem ſalis conditura palato arrideat:non id aliunde fauetur,quàm quatenus ſal reſoluit excremẽta,ſtomachũ ſuo mucore grauantia. Etenim ſi ſal catechumenis, in ſymbolũ Sapientiæ, primis à natiuitate horis,oretenus indatur:Scholę autem multo conamine omnem ſalis eſũ interdixerint.Quid enim aliud inde ominandum, niſi quod Sapientiam nõ admittant Scholæ ethnicæ,cuius videlicet ſymbolum excludi cauẽt?quod Eccleſia à primo intendat perditionem infantum ? Sal enim à latrinis,per ſalis petrę coctores ſequeſtratur,quale olim vna cum cibis aſſumtũ fuit. Itaque deberet pariter manere in ipſo Duelech. At ne minimum ſalis marini reperitur à Duelech per artem Idque Scholę nullo diſpendio didiciſſent,ſi aliqua diſcẽdi auiditas,aut proximi charitas,illas ageret. Saltẽ ſalis petrę coctores curioſiores fuerunt,tot Medẽtum myriadibus,Reſultat ergo ipſis opprobrium,vt quiſque è vulgo iam ſciat, quam impolita

lita

lita ſint Scholarum decreta:cum neſciant in Diæ-
31 tetica,quorſum ſalita vetent.Nec ſane timendum erat,ſi non ſal,ſaltem ſpiritus eius,noceret calculoſis. 1. Quia ſal,per Scholas vetitus; ſeculis, & Scholis adhuc ignorantibus, an ſpiritus vllus in ſale reperibilis,cuiuſve eſſet cōditionis. 2. fruſtra eſt potentia in agēdo,quæ in actū deducitur nunquam. Satis namque conſtat, quod è ſale maris aſſumpto,nunquam in nobis ſit poſſibilis eductio ſui ſpiritus. 3. Eſt namque acidiſſimus,nec ſibi par habet remedium, extinguendis ardoribus vrinæ, etiam præſente in veſica calculo,etiam in ſenum ſtranguriis:putrefactiones impedit, diſſoluit mucagines,arenas pellit. Ergò ſal eſt vtile calculoſis, tam in ſui corpore,quàm ſuo ſpiritu. Enim verò ſal fontale, Diuinæ largitatis prouidentia, datum in neceſſitates mortalium, vt vbi longo tractu, à mari recedit continens, fontes ſalini, maris defectū ſuppleant. Scholæ autem,tantùm abeſt,quòd Deo gratias pro beneficio rependant: accuſant Deū,nedum fruſtra, ſed & in hominū perniciem, dediſſe ſalem. Notabile interim, quod multis & copioſis fontibus, ſal in mare defluat, non tamen maris ſalſedo intendatur, eò quòd vapore tenus, aliquid ſalis ſenſim ab æquore adſcendat: & vtut in primam aquæ materiam conuertatur, in nubibus ſaltem conſtantiā in ſe aliqualem habet. Vnde nec mirum, aquam pluuiā per ſe nullis ſeculis corrumpi. Quod autem zona calidiore,ſal etiam à pelago exhalet, patet: nam nemo non olefacit, an in olla carnes decoquantur cum ſale, vel abſque illo. Marinus enim, cum in conſeruationem
32 elementi faciat, exhalat difficulter. Idcirco Hiſpanicus propemodū halituoſo ſale caret, validior eſt,magiſque arcet putredinem,& Duelech. Cōtra,Lotharingicus ſale halituoſo abundat,partimque aceſcit in ſtomacho. Differt quoque ſpiritus iſte halituoſus ſalis (qui tanquam flos ſalis ſublimatus eſt) à ſpiritu ſalis ſtillatitio: perinde vt oleum oliuarū,à Laterino.Spiritus enim olei oliuarum, oleoſus, qui prima medietate exit, apud me argenteum filum tandem in lagena diſſoluit. Oleum autem oliuarum, ferrum à rubigine præſeruat.Longéque potentius,arma à ferrugine cuſtodit,iſtud olei reſiduum,vnde præfata medietas eſt ablata.Idcircò notandum,non eſſe puriorem, aut defæcatiorem ſalem, quam qui à myria ſuilla recoctus eſt.Siquidem ſaliendo,ſiue operando in obiectam ſuillam,amiſit halituoſiorem ſpiritum, per coagulationem. Adeóque ſal reſiduus, penè fixus,ſua terreſtritate liberatus, reperitur clarus, condimentis aptiſſimus.In cadū quoque aceſcentis cereuiſiæ iniectus,eandē præſeruat, quod non item alius. Quapropter in nobis ſuperuacaneos ſpiritus acidos (omnis corruptionis authores, ſi extra primæ digeſtionis officinas fuerint) in ſe combibit,& transmutat.Sali Hiſpalenſi ſic rebullitus, bonitate par ferè eſt,qui caudente olla primum liquatus fuit. Cum ergo ſal maris non ſit de vrinæ compoſitione,ſed prorſus extraneus ſit, ac permaneat: Imò ſal maris, in vrina detentus, ſeruet impermiſtam ſui,immutatamque naturam, vſque in vltimam rerum deductionem,& ſalis petræ ſeparationem: certum eſt, quod nequicquam ſibi ſit negotij cum Duelech. Ideóque nec in cōpoſitione huius,vel minimum ſalis marini reperitur vnquam,cum magis natiuitatem Duelech deſtruat,quam promoueat.Ergò abſque fundamento,ſal maris,per Scholas,calculoſis vetitus. Hæc de ſalibus. Didiceram autem hactenus, Duelech eſſe coagulatum anomalum,à ſale vrinario natū, qui ſibi parem in toto vniuerſo non haberet: eò quòd extra hominem, nuſpiam reperiatur vrina humana. Idcircò enim non piguit,multoties vri- 33
nam diſtillare. Decreui itaque meam vrinam, 40. ſolidos dies ventre equino putrefacere,vt præuio putredinis fermento, partes diſſimilares fatiſcerent.Tum diſtillaui circiter medietatem eius.Verum ab opere auocatus,propter negotia familiæ, ac dein per Pentecoſtes feſta impeditus, ceſſaui per quindenam.Fuerat autē vas recipiens,ingens valde,clarum, cryſtallinum, ac pretioſum: quod iam à proboſcide alēbici, toto illo interuallo ſequeſtraueram.Cū ergo ad opus redirem,primum effudi, quod erat diſtillatum, in aliam lagenam: quia videbam vas recipiens (trium alioqui facile cōgiorum capax) quaqua verſus ſtillatitius vrinæ liquor contigerat,fuſca albedine obductū. Indolui vitrum tam pretioſum, in rem adeò ſordidam maculatum. Dein indignabar ampliùs, dum cernerem nullo cinere contráctum næuum deponi. Pœnituit enim me damnoſæ, totieſque repetitæ curioſitatis. Stillatum ergo effudi foras. Sed ſtatim hunc ignaviæ, atque inſolitæ indignationis ſtimulum, ſuſpectum habui. Virum, antè, laboribus, ac ſumtibus minimè parcentem, iam indignari vnius vaſis perditione,mecum mirabar. Vas ergo recipiens,perpendo,an næuus eſſet exoticæ tincturæ,aut num corroſa ſuperficie concaua aliquid periiſſet.Tādem certo cognoui,verum Duelech fuſcum, ex clariſſimo ſtagmate aqueo, vaſi appoſitum. Tum enim admirationis plenus, laudaui Dominum,quod mei curam geſſiſſet:etenim quæ meâ cenſebam incuriâ commiſiſſe,diuinâ ſic bonitate diſponente,eueniſſe cognoui.Nēpe quibus vult, omnia conuertit in bonum. Equidem iam pridem conſpexeram in lotio meo, habitare tāti coagulatorem.Nunc demum quoque didiceram:quod clariſſimus liquor ab vrina ſeparatus, mage putrefacta,verū contineret Duelech, quem appoſuerat. Vnde inprimis mihi euaſit indubium, quod ad compoſitionem Duelech nullatenus cōcurreret materia viſcida. Vas iſtud itaq; etſi pretioſum, ſuaque iam labe condemnatum, charum fuit,quia mineruale ſoluerat.Iterum ergo pro recipiente ſuppoſui,cogitans,quod quandóque per chryſulcam iſtud Duelech abraderē.Perrexi ergo diſtillando,quod mihi à quindena reſiduum manſerat.Ecce tum nouo diuinæ largitatis fauore perculſus,vidi ſtillas ſingulas diſſoluere adhærēs fuſcum Duelech, qua decurrerent, ac vas mox priſtino nitori reſtitutum.Etiam,quod ſecundus hic liquor,tametſi prioris odorem haberet,aquæ vitæ affuſus, hanc item non coagularet amplius. Sicque diuino ductus nutu(quem alij euentum fortuitum rentur)inueni partem eius,quod iam dudum multis ſumtibus anxius quæſiueram. Laudaui itaque Dominum,quod paruulo,atque pauperi,dediſſet intellectum. Nam ſi me non auocari iuſſiſſet ab opere,nec feſta me detinuiſſent, quoad Duelech in recipiente concreuiſſet,& niſi vas tam clarum atque pretioſum fuiſſet. Quinimò ſi totam vno filo operationem abſoluiſſem: fruſtra ſanè operabar,ac tentabam omnia.Reſpexit ergo Dominus in mortalium neceſſitates, nec ſpreuit preces abiectorū:Quare dedit mihi cognitionem, diuerſarum partium lotij ſani,id eſt mei.Vna quidem erat quodammodo leuior, atque citatior, habens occultum Duelech,ſub claro liquore ſtillatitio,abſque fæce,muco,& ſedimine. Verùm in

clariſſimo

clariſſimo ſtagmate, & ambientis frigore. Altera verò æque admiranda, quæ ortum in frigore Duelech, in frigore quoque iterum diſſolueret, & in ſe abſorberet. In vnico namque ſale volatili lotij, tam oppoſitas facultates admirabar ſeriò, conſideraui quidem exinde, quod cuius vrina plus haberet de priore ſpiritu, is calculo eſſet obnoxius: ac immunis alter, cuius lotium plus de altero cótineret: primusque ille conceptus mihi arridebat. Sed ſermocinalis illa ſcientia vana fuit, rebusque inprimis gerendis inutilis. Siquidem lotium non ſubit nobis præuias illas putredinis teſſeras: ſine quibus tamen entia illa æternum dormirent. Dein, nec ex illa ſpeculatione conſtabat medium. quo plus de poſteriore illo ſpiritu ſemper fieret, quaue methodo inhiberetur prioris ſpiritus confectio. Multò minus, quomodo cófecto iam Duelech, ſubueniri daretur. Attamen ne abſque fruge cederet ſpeculatio, cogitaui, an poſterior ille ſpiritus, per ſyringam (prius euacuato lotio) iniici calculoſæ veſicæ permitteretur. Sterilis itaque mihi occurrit mortalium cognitio, quæ ſola gaudens ſpeculatione, manum à Pyrotechnia ſubmouet. Nam lotium debitè putrefactum, coagulatorem edit ſpiritum, qui aquam vitę coagulat. Itemque poſt, qui totus diaphanus & volatilis, potentiale Duelech continet, quia parit ac tandem, qui Duelech ſemel natum in ſe ſtatim abſorbet, mox tamen dehortante diabolo dubius vacillare cæpi, atque conſideraui, vana eſſe, quæ tanti faciebam à me reperta. Præſertim cum in nobis non putrefiat vrina ad illum terminum, quo hos dederat ſpiritus. Deteſtatus itaque ſum meas curioſitates. Nam etſi quodammodo remedium ſuggererent, relinquebant tamen priorem ignorantiam circa cauſas, & modum fiendi Duelech. Quapropter cœpi cuncta pridem viſa, quaſi non facta negligere, ſenſique torporem mihi incuti. Vnde confirmabar (quæ in præfatione multis expoſui) nullum laborem tædioſiorem, nullumque ſciendi genus, hortante cacodæmone, poſtergari magis, quàm illud, vnde genus humanum quandoque frugem capiat. Chriſtianum ergo decet, conſtantis eſſe animi, in opere bono. Tandem itaque repetitis diſtillationibus, & exactiore cunctatione, per orationem aſſecutus ſum cauſas, modum fiendi atque diſſoluendi Duelech, Deus bone, tuam admiror magnificentiam, quæ Medicorum ineptiſſimum, ad tantæ rei recluſionem perduxit, tot ſeculis, magniſque ingeniis neglectam. Gratiarum ergo actiones refero nomini tuo abyſſaliter glorioſo, non quia me, præ aliis, ad arcana deduxeris (numquid terra gloriari poteſt, dicet que aliis vaſculis vah? quod in electioris formæ vaſculum, ſub figuli torno deducta ſit?) Sed quia feciſti voluntatem tuam, quæ ſola bona eſt; refero ergo in te omnem gloriam, qui hoc æuo, cognitionem hanc recluſiſti, per abiectiſſimos & paruulos huius mundi. Id namque pro ſolito tuo eſt, & ad maiorem nominis tui gloriam. Cognoui enim obſtitiſſe veteribus, & Modernioribus vnicam ignauiam, aſpernantium diſtillare rem adeo fœtidam, atque ſordidam: ſuauitate odoris lucri deceptorum. Spernit enim eos Sapientia, qui materiam ex qua, diſpoſitiones, contenta, proprietates, progreſſum, & ſignificationes lotij, addiſcere recuſarunt per ignem. Neque etenim ceſpitatum eſt
34 minus in materia, contento, atque iudiciis vrinarum, quàm fuit hactenus in petrificatione eiuſdem. Quare occulta manſit diagnoſtica, ſimul & prognoſis iudicialis vrinarum: prout in noſtra vronoſcopia, ex fundamento demonſtravimus: quam opto vrinam feruentiora iudicia poſthac excolerent. Ego ſiquidem me ad tumultum præparo, ſub ſpe, labores meos ærumnis humanis non ineptos fore. Pergam nunc, ſtoliditates meas
& experientiarum tædia recenſere. Inprimis nam- 35
que, ex Duelech diſſecto, ac ſolitarie per ſe diſtillato: Itemque ex raſuris matulæ: Tertiò item, ex urina ad ſpiſſitudinem eclegmatis diſtillata, idem prorſus oleum, eædemque cryſtalli, ſtercoris liquidi aſſurgunt. Etenim ex Duelech relinquitur fæx terrea, nigra, friabilis, & combuſta, non amplius petroſa, vixque aliquid ſalis vrinæ fixioris, reſeruans. Vtpote ſpiritus volatilis, totus in toto, in Duelec, ac tandem in terram eſt mutatus, cum ſibi adiunctis aliis compoſitionis partibus. Certo vtique ſigno, quod ſal fixus vrinæ non habeat vim actiui coaguli; ſed paſſiuè coaguletur duntaxat. Porró terra illa, è diſtillato
Duelech relicta, nunquam pridem deſcendit ad 36
veſicam, ſpecie pulueris, aut luti: ſed liquor fuit dum in vrina eſſet, qui ibidem dein ſic induruit per ſpiritum lotij. Meditatus enim dudum eram, quod terra, aut puluis, vtut artificioſiſſimè connecteretur ſpiritui vrinæ; nunquam tamen concreſceret in Duelech, & per conſequens vanum etiam eſſet, pro Duelech, Tartari inventum. Siquidem iam conſpexeram im vitro, Duelech è ſpiritibus (liquoribus nempe ſtillatis & claris) materia, & efficiente iiſdem, quibus in nobis Duelech oritur, fieri. Concluſi ergo ex iam me-
chanicè probatis. Si lotium, cum ſuo ſalis ſpiritu, 37
habeat ſpiritum terræ volatilis: neceſſariò ex illis duobus generabitur Duelech, niſi per ſcoriam (quam libro de frebribus voco ſtercus liquidum) ſaturetur ſal vrinæ, atque eatenus à coagulando turbetur. Non rarò namque obſeruaui, calculoſum aliquem, poſtea ictero afflictum, à calculo
immunem fuiſſe, quamdiu Icterus imperauerat. 38
Adeòque nec gratis à me, de febribus, aſſertum fuit, quod præfata ſcoria vrinis aduena miſceatur, tanquam excrementum vtile. Granulantur autem arenæ, tam in nobis, quàm in maturalis ipſo granulationis momento, ſemelque granulata, vltimam quoque ſui nanciſcuntur ſimul
duritiem: non autem quod ſenſim, magis ma- 39
giſque indurantur: fabuloſum eſt ideo, quicquid de calculo confirmato, & nondum confirmato, ad ignorantiæ & ignauiæ confirmatarum excuſationes comminiſcuntur Scholæ. Tam enim dura eſt recens arena, excreta è nobis, vel à matulis abſterſa, quàm erit poſt decennium inde. Idem quoque de Duelech eſto iudicium. Dixi quoque ſuperius; niſi arena, quæ matulæ affigitur, coagularetur in inſtanti; ad fundum præceps cecidiſſet tota, nec lateraliter, tamque proportionaliter diſtincta, affigeretur. Prædicator
enim hæreticus, prope Barclayam in Anglia, 40
anno 1629 ſanus atque ſoſpes, contendens à prandio, librum è ſublimi ad ſe trahere, in imo ventre magno perculſus pondere atque dolore, certis inde à quatriduo ſignis, ſciuit ſe calculo grauatum; inde poſt octiduum, Londini ſub nouacula Lithotomi extinctus. Pendebat autem libram Anglicanam, & binas inſuper dragmas. Nec memini me parem vnquam vidiſſe calculum Pendent autem libræ centum Antuerpiæ, Londini 104. Paracelſus enim ſubitam hanc calculi
apparentiam admirans, ne figmentum ſuo deſit 41
Microcoſmo,

Microcoſmo, calculum fulminis vocat, putatque cadendo concreuiſſe. Sed multiplex eius error eſt. 1. Nam non datur locus pro caſu. Siquidem veſica continet vrinam, vel nullam, ſi nullam, inſtar lintei madidi complicatur: ſin verò lotio diſtendatur, cum hoc ſit infra, non poteſt Duelech formari extra lotium, aut ſine lotio, vt fiat abſque materia, decidatque in lotium deorſum, vt decidendo fiat. 2. Errat, credens lapidem, in tonitru deiectum, ordinariis, atque ſolitis cauſis generari: non autem portentoſis. Alioqui ſi materia tonitrui naturalis, in inſtanti coagularetur naturaliter, deberent eiuſmodi lapides ſingulis tonitruis eſſe aſſueti. Nec eſſet cauſa, cur lapillus trium circiter librarum, ad pedum nouem altitudinem, terram terrebraret, ſolo nudòque caſu ſui: niſi robuſtiore vi deturbatus, prout de meteoro anomalo alibi. 3. Denique, Duelech ſubita tyrannide ſe prodens, non arguit momentaneam ſui generationem. Nil vetat namque, veſicæ adhæſiſſe pede ſuo, abruptoque ſtolo, cecidiſſe in amplitudinem veſicæ. 4. Quicquid in verum Duelech condenſatur vnquam, ſiue id ſit nucleus centralis, à rene deſcendens, vel demum cortice tenus accreſcens: ſemper eius quælibet
42 generatio, fit in inſtanti. Enimverò ex meis mechanicis didici, quod totum Duelech, quantum in ſe eſt, conſtituatur ex meris volatilibus: non tamen ex trium quatuorue vnciarum lotio, (quanta eſſet micturientis) generari poſſe Duelech vnius libræ. Porrò tametſi vrinam humanam in ſola ſpecie noſtra ſcirem, ſolumque ſpiritum vrinæ humanæ penes hominem eſſe: vrinam tamen equinam, nomine armentorum examinaui, curioſus, an fortè alter ſimilis coagulator ſpiritus eſſet, qui propter connata impedimenta, non vbique ſortiretur coagulandi imperium. At vtut laboraui, non reperi coagulatorem illum ſpiritum, in vrina equina. Vt neque ſpiri-
43 tum fermenti, vel aquæ vitæ. Itaque reperi potentialem aquam vitæ humano lotio intimam, eamque lenam, inter ſpiritum coagulatorem, & ſpiritum putrefactum, coaguli præfati ſuſceptorem. Summéque notandum, quod ſpiritus vrinæ non coagulat, niſi per connubium aquæ vitæ: quod ſæpiùs comprobaui, diſtillando. Ergo tria inſunt lotio humano, quæ concurrere eſt neceſſum: tantòque potentius, quo omnis calculoſis, iam non leue principium corruptionis, in ſuo lotio gerit (vt ſuo mox loco) vnde videlicet fermentum in vrina actuatur, ad præfatam aquam vitæ coagulabilem. Nec enim his obſtat, quod tam ſpiritus vitæ, quàm ipſa aqua vitæ, ſint ſummè fugaces, adeòque vix ad Duelech pertinaciam apta: nam certum eſt, ſpiritum vitrioli fugaciſſimum, à ſibi conſocio volatili, imò ſtatim fixari, per ſalem armeniacum fugacem: adeo & fuſionem ſuſtinent. Quibus edocti noſtri, mirari mox deſinunt, quæ aliàs ignaros ſtupore afficiunt.

Caput IV.

Proceſſus Duelech.

1 *Modus fiendi Duelech.*
2 *Ens ſingulare nec ſibi par habens.*
3 *Mechanicum Spadanorum fontium exemplum.*
4 *Ocra in ſpadanis, Paracelſum à comment. Tartari deterruiſſet.*
5 *Anatome in actionibus ſpirituum.*
6 *Ignis aqua, ens homogeneum, ſibi par non habens.*
7 *Differentia præfati diſſoluentis, cum aliis omnibus totius vniuerſi.*
8 *Duæ Maximæ Spagyricæ.*
9 *Oleum auri quoddam punicei coloris.*
10 *Quid dicat generatio Duelech.*
11 *Actio corporum in corpora, qualis.*
12 *Doctrina de actione corporum, & ſpirituum.*
13 *Participationes virium è metallis, abſque materia metallica.*
14 *Spagyri deluſio.*
15 *Deſtinantur morbi in pœnam, & meritum.*
16 *Exercitationes aliquot, incipientes à ſalibus.*
17 *Spiritus ſalis fit terreſtris.*
18 *Quæſtio triuialis.*
19 *Tartari pruinoſi commentum.*
20 *Senilis ſtranguria vnde.*
21 *Quatuor notabilia inde deflua.*
22 *Quæſtio ſecunda.*
23 *Tertia.*
24 *Quarta.*
25 *Catarrhi veſicales, ridiculi.*
26 *Quinta.*
27 *Sexta.*
28 *Notantur Aſtrologi.*
29 *Notatur Paracelſus, iuxtà atque Galenus.*
30 *Propoſita quæſtionis ſolutio.*
31 *Galeni inaduertentia.*

Spiritus vrinę apprehendens terram volatilem, procreatam ſemine, ac fermento fracido, & 1
putreſcente, ſuſcitat occultum adhuc in potentia, vini ſpiritum, vrinæ incolam: quibus, tanquam duobus ſexubus, concurrentibus, terreus quidam præfatus ſpiritus imbibit prędictum vnicum coagulatorem: cuius reciprocationis ergo, oritur in agendo, amborum connexio penitiſſima: quia congrediuntur ſpiritu tenus, per illorũ minima. Adeoque coagulator coagulat vnico 2
inſtanti ſpiritum vini, potentialiter excitum, in putreſcente fermento, cui cum fracida maſſa ſuam tribuit materiam, ſimul condenſantur in verum Duelech, monſtrum ſanè, nouum hoc aliquid, coagulatum in media aqua: nec iterum ideo in aquam reſolubile. Ens nempe petroſum, 3
animale, nulli alteri ſimile, quodque ideò Duelech Paracelſus nominat. Idque faciliùs per exemplum in mentem intrabit, quod Spadani fontes quotidianum nobis exhibent, Habent namque ſpiritum ſulfureum, manifeſtè acidum (vnde fontes acidi dicuntur) & venam ferri. Vtrumque nempe embryonatum, immaturumque, continetur liquatum, in aqua ſimplici. Mox itaque incipiunt ambo vires reciprocas in ſe mutuò cõſerere. Atque tandem, cum laſſatis viribus, ſtiterint actionem ſuam, condenſantur in corpus lapideum, lagenis ſe affigens, in forma ocræ: ſicque aqua redit in priſtinum elementum, omni exutum qualitate aliena. Quos ſi fontes aci- 4
dulos ſat contemplatus fuiſſet Paracelſus, Tartari vini hiſtoriam, à Baſilio Valentino mutuatam, neglexiſſet; ſciuiſſet namque ocræ & vini tartari non parem ortum. Saltem difficilius redargui potuiſſet. Quippe tartarus in aquam reſoluitur: non autem ocra, vt neque calculus. Neque enim vnquam negare tentaui, è liquoribus corpora ſolida conſtitui: Sed tartareos liquores reſpuo, in cauſas morborum violenter adductos

adductos (vt tractatu de Tartaris) ex oppoſito autem, actiuitates ſpirituum in ſpiritus, reuerenter admiratus ſum. Profectò, cum è Spadanis ſuccreſcat ocra, ſiue cruſtra lapidea lagenis obducatur, per totum concauum, nefas imprimis eſto, propinare Spadanam, ſi credamus tartaros perinde fieri, atque ocram in Spadana. Id eſt, ſi credamus aquæ Spadanæ ineſſe tartarum, mox in bibente coagulabilem: nefas facit, qui Spadanam propinat. Etenim dum ſal acidus vi-
5 ni, corroſit fæcem. Sal quidem antea acidus, & nondum coagulatus, manet acidus, ac coagulatur, nec ſalis eſſentiam mutat, etſi conſtringatur, qui ante erat fluidus. Viciſſim quoque, etſi fæx acidos ſorbuerit ſpiritus, ac in ſe coagulauerit: manet attamen corpus ſolidum, dum ſpiritus ſalis acidi coagulatur in corpus ſolidum tartari vini. Imo priuſquam ex pleno coaguletur, vaſi ſe affigit. In generatione enim Tartari vini, ſpiritus agit in corpus: eſtque longè alia prorſus actio, dum duo ſpiritus in ſe inuicem agunt. Nam in hac (prout in Spadana, in Duelech, &c.) conſtituitur nouum ac neutrum ens, qualis eſt ocra, ex ſpiritu ſulfuris, & venæ volatilis. Sed in Tartaro vini, tantum acidus ſpiritus, ſiue acetoſus liquor vini, mutatur in ſalem, manetque fæx, qualis antè. Ideóque conſtitutum inde, iterum eſt reſolubile. Non enim metallum, lapis, vel corpus ſolidum diſcorporatur, mutatur, aut volatilizatur, propter ſpirituum corroſionem. Patet id. Nam argentum, perlæ, coralla, lapides, ſpongiæ cancrorum, limacum, &c. Quanquam per Chryſulcam, alioſue liquores acidos, ab oculis noſtris euaneſcant: ſunt tamen lapides, qui ante (prout de febribus) Spiritus nempe, quantum potuit, fecit: incaſſum velut operatus eſt, ſupra corpus, dum ſeipſum,
6 corrodendo, corpus coagulauit. Eſt nimirum in tota natura vniuerſi tantùm vnicus ignis, Vulcanus ardens; ita quoque, non eſt niſi vnicus liquor, diſſoluens cuncta ſolida in primam illorum materiam, abſque ſui vllâ immutatione, aut virium diminutione (quod nôrunt, teſtabunturque Adepti.) In aliis verò liquorum actiuitatibus, corpus nunquam poteſt ſe radicaliter com-
7 miſcere liquori ſoluenti. Ideoque corroditur quidem, at non ſoluitur intimè, vti ad tranſmutationem formalem alioqui requiritur. Nam omnis ſpiritus acidus rodens, rodendo aliud corpus, coagulatur, & propemodum fixatur, migratque in formam ſalis denſati: ne quicquam tamen corpus, quod arbitrium rodentis ſpiritus tolerauit, agit in illum ſpiritum, qui ſeipſum rodendo, & actione propria, coagulauit. Quod ſanè non ita fit, dum duo ſpiritus actiui concurrunt in inuicem. Nam tunc eſt duplex actio, qua vterque in vtrumque inuicem agit. Ideo namque eiuſmodi illorum actio, fit cum permiſtione radicali, eſtque conſtitutum ex ambobus, inſeparabilis, miſtionis proles, & hoc tranſmutatum, eſt productum, neutrum ab vtroque. Quod ſi id Paracelſus mature contemplatus fuiſſet, pro ſuo Tartaro vini, ocram aquæ Spadanæ ſumſiſſet, dixiſſetque aliquid probabilius, quàm quod ineſſent liquores omnibus rebus, qui coagularentur per modum Tartari in vino, eſſentque morborum quorumcunque communis mater atque materia. Ocra quidem Spadanæ filia, non iterum reſoluitur, quaſi tartarus vini: & tamen differt à Duelech: quantum petrificatio mineralis, à calculo. In hoc enim ſpiritus coagulator, in lotio exſiſtens, operatur vi proprij ſalis, ac imparis, ſupra ſpiritum fracidum, & putreſcentem terræ, abſque ebullitione, aut Gas ſilueſtris eructatione: adeoque in momento, ſuam peragit operationem, & coagulat ſe, cum ſpiritui vini, vrinæ proprio: prout ſuperius narraui, in Mechanica ſpiritus vrinæ & vini, ſiue aquæ ardentis. Verum Spadanæ ſpiritus acidi, ex embryonato ſulfure enati, longo operantur prius tractu, bullas atque ſilueſtre Gas excitant, ac tandem ſe vaſi affigunt. Alioquin enim, ſi iſtud Gas nequeat eructari, aquæ Spadanæ manent ſoſpites, medendo aptæ. Nam ſi Gas egredi prohibeatur, impedit, quo minus ſubſequens ſequatur, ſpirituſque reddantur effœti agendo. At vini fæx, cum ſuam habeat ſibique propriam coagulationem, non opus habet eam aliunde acquirere. Cum verò acidulus vini ſpiritus fæcem roſerit, non eſt quod rodendo det, quod ipſius in ſe non habet. Ergo in Tartari vini generatione, acidulus ille ſalinus ſpiritus coagulabitur quidē propter terram: ſed manebit in ſpecie ſalis ſolu- 8
bilis, & non in forma petræ. Propter regulam, quod tranſmutatio eſſentiæ præſupponat tranſmutationem materiæ. Itaque terreum corpus, ſiue diſſoluatur per corroſiuum, ſiue non, priſtinum ſuum eſſe ſeruat. Eò quòd iſtud diſſoluens nō penetret diſſolutum, in radicali vinculo connexionis. Quod tamen in tranſmutandis eſſentialibus, eſt perneceſſarium. Diſcant ergo Chymiæ tyrones, quod corpora non reſoluantur per corroſiuorum calcinationes. Licet etiam ſæpè repetitas: niſi intercurrat fermentalis impreſſio, per putrefactionem, quæ præcedit quamlibet radicalem ſolutionem. Camphora quidem, in aqua forti, naturam natantis olei aſſumit: ſed abluto per aquam communem corroſiuo, ſtatim camphora eſt, ea quæ antè, ſiue id ſemel, ſiue de- 9
mum millies fiat. In tyrociniis enim gaudebam, quod aurum ſpecie olei punicei, per retortam ſeptima vice tranſegiſſem. Memor, quod qui nouit aurum deſtruere, nouerit itidem conſtruere. Sed ablato corroſiuo comite, aurum in ſe rediit, ceſſauitque inane gaudium. Incaſſum eruere laborante ex eo, quod in eo non eſt. Incaſſum quoque laborant, qui non operantur per media debita. Itaque generatio Duelech, non eſt co- 10
ctæ mucilaginis, vel fictæ pituitæ imaginaria petrificatio, calore loci areſacta, aut areſcendo firmata vel indurata: (nam ſic, tantum bolus eſſet reſolubilis, non autem Duelech) ſed eſt trium 11
ſimul ſpirituum tranſmigratio in Duelech, vera eſſentialique tranſmutatione. Profectò, corpora non agunt in corpora, per naturalem compoſitionis actionem: ſed quicquid corpora in inuicem peragunt, id fit ratione ponderis, magnitudinis, duritiei, figurarum & motuum. Inſer- 12
uiuntque enim Matheſi, vix Phyſicæ. Sin autem corporei ſales operentur, fit, vel quia ſpiritum volatilem quodammodò continent, vel illum in corpore inueniunt. Meminerint ſaltem Tyrones corpora, quocunque ſemel modo fuerint colliquando permiſta, manere tamen in priſtino ſui eſſe, niſi per ignem vel fermentum tranſmutentur: Corpora denique, nil operari in ſpiritus: ſed determinare tantum hoſce, patiendo. Quæ proinde corporum operatio, non eſt vera reactio: ſed potius merus ſpirituum effectus,

effectus, ex propria eorundem actiuitate reſultans. Idcircò enim ſpiritus, exantlatis, exhauſtiſque facultatibus, ſponte fatiſcunt in termino ſui motus. Et licet iſta actio ſpirituum fiat cum paſſione, & amiſſione ſuarum virium: non tamen tranſmutant ideo corpora in ſui naturam. Rodunt enim tantum, atque in puluerem comminuunt, quod & calcinationem, per aquam,

13 interpretantur. Per exemplum. Libram croci Martis necte ſextuplo olei vitrioli, tum diſtilla, quicquid fuerit aqueum. Reperies vitriolum ferri. Aufer inde ferrum:& habes vitriolum ferri. Salem inquam, inſtar vitrioli, cui eſt guſtus ferri. Nil retinens tamen de Marte. Determinationem namque habes à Marte, quoad efficaciam: non autem materiam. Eritque prior vitrioli ſpiritus,ſiue oleum è vitriolo veneris,fixatum in ſalem quendam, ſolo odore ferri.Iterum idem ac clarius. Libram currentis Mercurij, coniunge quadruplo olei vitrioli,aufer phlegma diſtillando & in fundo manebit præcipitatus albus, niuis inſtar. Item ſi plus olei iuſto affuderis, Mercurius inſenſibiliter cum oleo tranſcendet. Porro, ſi à præfata niue, per lauacrum,abſtuleris acrimoniam, erit in fundo puluis citrinus, qui reuiuicatus, æqui ponderabit priori Mercurio. Aqua verò, quæ in abluendo ſalem in ſe combibit, dat verum alumen. Sic nempe ſolo attactu, vnica libra argenti viui, abſque vlla ſuæ ſubſtantiæ deperditione, poſſet multa librarum millia acidiſſimi olei vitrioli, ſenſim mutare in alumen. Quod idem oleum attactu ferri,pariter mutatur in vitriolatum ſalem Martis medendo nobile. Notetur actio Mercurij

14 abſque repaſſione eſſentiali ſubſtantiæ ſuæ. Eſtque contemplatio magni momenti. Siquidem magna Spagyrorum turba, ſpe propria deluditur, putans corpora fixa, in corroſiuis ſoluta, hiſce dediſſe ſuas proprietates, ſi ſaltem diſſoluentia, ſpontaneo actiuitatis motu, penes ſe coagulauerint. Neſciunt inquam, ſpiritus,agendo defeſſos, degenerare in nouum ens.Dum ſcilicet deueniunt ad terminum poteſtatis,in agendo. Deinde ſciendum, quod omnis operatio, tendens ad tranſmutationem vtriuſque (agentis ſcilicet & patientis) conſiſtat tantùm inter meros ſpiritus. Operatio autem corporis cum ſpiritu, non viuentium, incipiat à ſpirituali alicuius fracedinis odore: quia ſemina, ac fermentales diſpoſitiones,inde pendent, ſuoque arbitrio imperant liquoribus ad generandum deſtinatis. Quocirca non ineptè adnotarunt veteres, mundi viſibilis ortum, & continuationem, ex inuiſibili & incorporeo eſſe (qualia ſunt odores, & fermenta) atque in noſtris terminis, Duelech, incredibili coagulatore ſpiritu, inuiſibilique initio, concreſcit. Neque enim externè allati Tartari, interioris filij mucaginis, in ſui natiuitatem indiguit, fictiſue arefactionis coagulis.Calamitoſius eſt longè, quod ipſum calculi Vulcanum nobiſcum in lotio geramus cuius importuno imperio auſcultant proprietates volubilis ſpi-

15 ritus. Etenim Deus, bruta præ nobis dilexiſſe viſus, ſi morbos non in meritum, adeóque non in bonum direxiſſet,cuius non eſt condigna pœna temporalis. Cæterùm vbi pœnæ præuiſus adeſt finis, ex dono munificentiæ, medicaminum poteſtates erexit.In belluis quoque, ſui obnaſcuntur calculi, at non in pœnam, nec in meritum dati,qui nobis in medicamina ſuccreſcunt.

Ideóque & longè alia ſurgunt radice.Porrò an- 16
tequam ad calculi hiſtoriam Pergam, aliquot exercitationes præmittam. Primò itaque Salinis in Burgundia, hodie non plures duobus ſunt putei, myriæ, & puteus Gray. Quod ſi verò menſuræ centum vtriuſque putei ſeparatim coquantur,longè minùs ſalis dant: quàm ſi eadem quantitate, connexæ coquantur. Incolæ experimentum admirantur, vtramque ideo myriam deinceps confundunt. Enimverò altera illarum, plus ſalis halituoſi, ſiue volatilis, continet,qui ſingulariter coctus igne flammeo, ante ſui coagulationem euolat. Verumtamen alteri fixiori obuians imbibitur ſtringiturque in ſalem ſolidum. Exemplum hoc docet,corpora ſalium ſuos combibere ſpiritus, & ſpiritus viciſſim rodere corpora. Myria ſiquidem Burgundica, cryſtallo clarior, halituoſo tamen ſui ſpiritu magnam ſaxi rupei partem in ſe combibit: quæ ideo inter coquendum, dum ſcilicet ſpiritus coagulantur in ſolidiore ſalis corpore,ſidit, ac cum difficultate deſpumatur. Itaque ſalis ille ſpiritus,etſi ſaxum ſolueret,non proin cum terra connubium traxit, vt vel hic lapideſceret, vel illa ſal fieret. Imò vel inde patet, etſi marinus partes halituoſas haberet; non tamen calculo accederet,vt neque ſpiritui vrinæ, in augmentum Vtpote qui aliis longè principiis conſtat, (prout alibi de digeſtionibus) ſed ſal maris quantum cum lotio peregrinatur, tandundem concilia diſſolutionis Duelech ſuſcitabit. Quicquid enim diſſoluit ſaxum rupis, & in ſe inuiſibiliter occultat: id ſaltem non ſuadebit originem calculi. Hactenus de terra fixa, per ſalis ſpiritum diſſoluta, deque ſpiritu ſalis halituoſo, ac coagulato. Nunc de
ſpiritu volatili,in corpus ſolidum fatiſcente.Su- 17
blima ſtibium cum æqua parte ſalis armoniaci, modeſto igne, videbis ſalem, diuerſis coloribus tinctum ſurgere. Separa colorem à ſale, per aquam; & habebis puluerem, qui cum ſale petræ ferè totus in flammam auolat. Sin verò cum ſale armoniaco relictus,adhuc bis per ſe ſublimetur, & à ſale liberetur, habebis puluerem ſtibii, ſalis expertem: cui ſi tum ſalempetræ miſcueris, non inflammabitur ampliùs: ſed quantum ſaliſpetræ miſcueris, in terram commutatur, & ſalis naturam negligit. Nam ſulfuris odor ſalempetræ penetrat. Ita ſalis vrinæ odor,ſpirituſque volatilis, terreum ſpiritum in vrina, per aliqualem putredinem ſuſcitatum, confeſtim commu-
tat in calculum. Ideóque non ſtatim à mictu, 18
vrina granulatur:ſed poſtquam putredinis initia aſſumpſerit. Huc facit quæſtio: Cur pueri & ſenes, ſint ipſis viris calculoſiores? an quia calidiores? Quid ſi Scholæ, abſque rubore, frigus puerorum & ſenum hoc loco incuſant,oblitæ pudoris, quod illarum voto,Lithiaſis ſolo calore concreſcat: quid iuuerit copioſus phlegma inuocaſſe, ſi calor, efficiens vnicum deſit? Si inquam phlegma (quod vt tale, petreſcat) in natura deſit? Nec eandem temperiem, complexionemve in pueris, & ſenibus, comminiſci poſſunt, abſque dedecore & confuſione dogmatum ſuorum. Vt neque paritatem in vrina amborum inuenient. Sunt namque vrinæ impuberum craſſiores; ſenum verò, aquoſæ ac dilutæ, calculoſorum quoque aquoſæ. Senes olim vidi, continua ſtranguria, in mortem vſque infeſtatos, quibus diuretica remedia(id eſt,mictoria) ex croco mace, &c. Itemque lenitiua, ex malua,

malua, althea, &c. erant caſſa, atque euanida,
quoſque iam Medici, calculo obſeſſos, pronun-
ciauerunt: ſectio verò, à calculo immunes teſta-
batur (Michaël de Montaignes Epiſcopum Pa-
riſienſem, auunculum, ſectum fruſtra, ait) adeó-
que non ex vrina, calculi præſentiam ariolari
19 adhuc didicerunt. Pro hiſce ſtranguriis, Para-
celſus ſuum pruinoſum figmentum Tartari com-
mentus eſt, nondum in diſſectis hactenus reper-
tum. Equidem poſtmodùm cognoui, quoties
fel iuſto debilius eſſet (vt in ſenibus) non poſſit
acidum ſtomachi chylum in ſalem Salſum com-
mutare: quocirca ex acidi tantillo relicto, &
quotidiano perſeuerare ſenum ſtranguriam,
20 etiam non dato calculo. Sic cereuiſiæ nouellæ
pluribus concitant ſtranguriam, propter reſi-
duum inhærentemque recentioris fermenti aco-
rem. Hoc titulo, defectu nempe fermenti fel-
lei, minus tinctæ vrinæ ſenum, ac puerorum.
21 Vndè ſequuntur hæc notabilia. 1. Quod penuria
ſcoriæ, ſiue ſtercoris liquidi, in vrinis, facilius
concreſcat Lithiaſis. 2. Quod remedium à prio-
ri ſit, confortaſſe fermentum fellis. 3. Acriores
videantur vrinæ in ſtranguria, ac ſtillicidiis, qua-
tenus acidi aliquid continent. 4. Eluceſcit ſcoriæ
22 vſus, eiuſque connexio in vrina vtilis. Dein
quæſitum eſt. Quare calculus in renibus fre-
quens, rarior autem veſicæ? Reſpondi alibi.
Quod, quamdiu vrina eſt in venis: nondum ſit
perfecta. Neque enim adhuc olet vrinam, aut
proprietates lotii habet: quatenus neque con-
uenit, cruorem, excrementi odore imbui. Eſt
itaque lotij determinatio à Rene: odor verò, eſt
fermenti putrefactiui. Quia excrementi. Atque
ideo terram lotii volatilizat. Cæterùm, quam-
uis fracida vrinæ putredo reddat eius terram oli-
dam, ac putreſcentem: attamen non moratur
in homine, quantiſper putreat. Ergo ſpiritu vri-
næ, terra eius fracida opus habet, vt petreſcat.
In Rene enim (vbi vrinæ fracedo fermentalis
oboritur) terra recens ac volatilis facilè ſe aſ-
ſociat ſpiritui vrinæ, granulaturque, dum
præſertim ſcoria, calculi præſeruatiua, nondum
aduenerit. Citrineſcit autem, etiam non minus
à loco, quàm à præfata ſcoria. Ren itaque pœ-
nas luit, quarum primus author. Alibi de vtero
Duelech docebo, ante renem præcedere diſpo-
ſitionem ad Duelech; quæ quia vitalis eſt, &
non mera excrementitia, prout in veſica, etiam
ſatius coagulatur in rene, quàm in veſica. Hoc
namque, quia mera cloaca omni prorſus deſti-
tuitur fermento. Sed inteſtina, quatenus ſto-
machus fellis (prout de digeſtionibus) alibi ſunt
receptaculum vitale, & coquens. Veſica verò,
merùm ſolius excrementi retinaculum. Quæri-
23 tur demum. Cur calculus renum, plerumque
fuluus, & veſicæ albicans? Ren enim fermentum
habet, ad excrementi factionem: opus habet
ideò ſcoria, liquida, ac tingente. Tum etiam cruo-
rem habet ren, ſibi vicinum, propriumque pa-
renchyma tinctum. Veſica autem, de ſui alimen-
ti proximi glutine, copulat terræ fracidæ, & ſpi-
24 ritui coagulatori, in corpore vrinæ. Conſequen-
ter hinc patet, cur Duelech, in veſica natum, du-
rius. Magna quippe alimenti veſicæ pars abſce-
dit in mucum, qui vna cum petroſis coagulatio-
nis initiis, durius tenaciuſque Duelech parat.
Prout calx cum farina, cæmentum dat longè
tenacius. Renes etiam, tandem vſque in fibras
ſolidas læſi, per ſocium Duelech: deinceps al-

bos, ſatiſque duros calculos, eiiciunt. Docui ali-
bi, alimentum veſicæ, ante plenam ſui digeſtio-
nem, propter calculum aliamve importunitatem,
ſeparari à ſolido, & inſtar mucoſæ lachrymæ plo-
rari, vriniſque commiſceri. Eſſe inquam excre-
mentum vltimæ digeſtionis, aberrantis, & im-
peditæ in veſica: occaſionatum nempe quandoq;
effectum calculi: non autem cauſam per ſe,
quanquam ſubinde occaſionaliter atque per ac-
cidens aſſumatur. Medentes enim aliquot, tan-
tam micti muci, & tam continuatam admirantes 25
copiam, ſcienteſque, non eſſe purulentam, cum
neſcirent è quanto vlcere tanta puris copia ſtil-
laret, tandem velut per ſufficientem cauſarum
enumerationem coacti, catharros (ridiculum!)
in veſicam intulerunt, miſerandis ſanè ſtupidi-
tatibus. Alii autem, dum vanas, cerebro ſano,
non audent implorare accuſationes, deque pure
metuunt, vlcera renis, tantæ ingluuiei fontes,
denunciant. Adeò, vt licet abſque prægreſſo
apoſtemate, dimidiam in matula partem, cum
vrina, ille mucus non rarò diuidat: rentur tamen
ex rene indolente, tantundem puris quotidie de-
pluere. Imprimis, Spadæ complures curatos no-
taui, quos Medentum pudibundæ diſceptatio-
nes, ſuper pure, vlcere, renum tabe, & catar-
rhis, eos ad moriendum proſcripſerant. Qui, vbi
præter Medentum ſpem ſani redierant, adhuc à
ſe ſanatos, proficuo è peregrinandi conſilio, glo-
riabantur. Cur autem ſana vrina mea, in frigo- 26
re, ſabulum adpoſuerit matulæ: non autem in
calore, intus tantiſper detenta? Dixi, innato
balſamo vrinam præſeruari, ne petreſcat, & pu-
treſcat, æquè facile. Dein, matulam eſſe vas af-
fixioni aptum: non autem veſicam. Ac tandem,
quod terra volatilizetur per putredinem. Dubiū 27
etiam, cur gemellorum eodem lacte nutritorum,
alter ſubinde tantùm ſit calculoſus? Cui dubio
Scholæ, mulieres, idiotæ, & agreſtes, vna pari-
ter reſponſione ſe ſatisfeciſſe autumant: ſi indiſ-
poſitionis malam intemperiem, vel inclinatio-
nem, nominarent, & humores attulerint. Quam 28
Inclinationem Aſtrologi, licet haud diſtinguant
conceptu, vel empſychoſi: partu tamen diſcri-
minant: atque hactenus in varias ſortes, con-
turbant gemellos. At ſaltem, etymon inclina- 29
tionis ad calculum, vel in limine, Paracelſum
reddit ſuſpectum, de ſuo tartaro. Imò & Gale-
num, quæ hactenus, abſque lumine, deſeruere
Scholæ. Qui contentus inæquali intemperie, in
ſeminalibus conſtituentibus (licet homogeneis)
attamen, modò verſa ſit in naturam, putat, ſe
abundè ſatisfeciſſe quæſito: proſequiturque cum
deſperatione, hactenus illam eſſe à nato inſepa-
rabilem. Nomen quidem vulgare, Inclinationis
tollit; at remanent priores, ſi non denſiores te-
nebræ: dum litem lite reſoluit, & cum deſpera-
tione, ſtudium inquirendi abtruncat. Certum eſt
interim quæſtionis dualitatem non niſi à materiæ 30
ataxia, deſumendam. Quæ cum ſub ſpermatis
homogeneitate tam ſimplici non inueniatur: ne-
ceſſe eſt, in loci, ſiue climatis vterini magno
oportet, determinari. Sic nempe mulierum latera
differunt, vt velut bini homines, lateraliter di-
ſtincti, ſimus ſinguli: adiacentque vtero, late-
ratim alia intus viſcera. A primis namque conſti-
tuentibus, deſumūtur quidem hæreditariæ labes,
in totum conceptum æquabiliter diſtemperatæ,
ſi à parente genitore ſint dilapſæ: ſed quæ in lo-
co ſunt repertæ, locis adiacent, & proximiores in-

vadunt. Mirum! quàm facilè auſcultent tenerrima noſtri initia, peregrinis impreſſionibus, quamque facile, ſemel ſuſcepta, adoleſcant, atque quàm pertinaciter demum perſeuerent. Etiam, quæ mox proprio viuendi errore, acquiruntur morborum ſeminaria, quàm amicè iiſdem, quibus hæreditaria, poteſtatibus hoſpitentur, & dominentur. Eoque ingrediuntur potentius, atque inſolentius inuruntur, quo illorum coniugium, nobis adhuc iunioribus, Archeum defœdat. Quantiſper namque incrementum aſſumimus, morborum hauſta licet odore tenus ſemina, quoque incorporantur radicalibus initiis, ac in vnū quid, nobiſcum adoleſcunt petroſæ ſeminum entelechiæ. Quas etiam vel hauſto odore, fermenta ſeminum conſtituere alibi latius. Nam è natura integra, omnis homo ſanus, & vnius inclinationis eſſe deberet, niſi propter proprietates vitæ mediæ, alimentorum, perturbationum, atque climatum, ataxiæ in filios Adæ irrepſiſſent. Quæ autem cum ſanguine materno & lacte nutricum ſubintrant, vt fures domeſtici, theſauros vitæ poſſident, nec facile recedunt, niſi ſub renouationis auxiliis. Propinquius autem ad nodum veniens, dico, quod in rene ſit fermentum ſtercorarium, lotij putrefactiuum, quo deuio, ſemelque aberrantis nota impreſſa, lotium pergere, deinceps ſpontaneo fluxu, ac ſenſim in vltimatam tendere ſui putredinem, ſub qua latet poteſtas volatilizandi terram. Cum ergo Reni inſit hæc fermentandi poteſtas, quæſtio, cur gemellorum alter renes habeat in fermento ſtercoreo fortiores, reſoluta eſt, pet caput de Robore inæquali partium. Quatenus ſcilicet, ſic alterius ſtomachum auerſatur, & robuſtior alter non item. Ren nimirum putrente fermento ditior, in fabricam calculi pronior. Patrans quoque, ſi veſicam vrina repletam, ſub generando habeat, ſolet ſobolem calamitati Duelech pronam ſuſcitare. Quippe fracedo detentæ diutius vrinæ, fermentaliter inoleſcit vicino ſemini tranſlabenti. Tanto nempe ridiculoſius errat Galenus, volens aliquid lotij naturaliter cuilibet ſemini, ſemperque additum, ob titillationem.
31 Ignorans ſcilicet, ne pilum extraneum initiis generationis permiſceri, abſque totali eius internecione. Vt autem prælibata inſeruiunt intentioni; nota, robur inæquale partium, eſſe velut naturæ intimæ neceſſarium. Etenim nec filum, ex auro homogeneo trahes, quod non citius vna parte ſui, quàm altera, frangatur. Adeóque ſit debilius ſeipſo. Ataxia, diſparitas, & heterogeneitas, ſunt modo de intima rerum eſſentia, licet eſſentiis prorſus peregrina. Hinc nempe gemelli, vnico ſingularique ſemine prognati, heterogeneitatem euadere nequeunt, præſertim quæ tam facili contagio inducitur in rerum initiis.

Capvt V.

Continuatur hiſtoria Duelech.

1. *Spes calculoſis vnde.*
2. *Quis Medicus Theodatus.*
3. *Honor Medico qualis.*
4. *Quadruplex Medentum inſcitia.*
5. *Hiſtoria philoſophica calculi.*
6. *Error Paracelſi, & Galeniſtarum, de materia antecedenti Tartari, & calculi.*
7. *Error Paracelſi.*
8. *Terra in vrina, & cruore.*
9. *Quid inueniatur in Duelech deſtillato.*
10. *Simplicitas Medentum.*
11. *Miſeranda Galeni ſimplicitas.*
12. *Argumentum, in primam materiam calculi.*
13. *Diureticorum examen.*
14. *Miſerrima aliquot hiſtoria.*
15. *Reſolutio quæſtionis Diureticorum.*
16. *Vnde periculum in Diureticis, & huius felix precautio.*
17. *Cenſus Diureticorum.*
18. *Intemperiem verſam in naturam, corrigibilem.*
19. *An laterum decubitus Lithiaſin promoueat.*
20. *Varia actio ſpiritus vrinæ.*
21. *Vanæ Scholarum præcautiones.*
22. *Elenchus Scholarum.*
23. *Inaduertentia Sholarum.*
24. *Cur tactus fallat Nephriticum.*

Deus non fecit mortem, nec eſt medicamentum exterminij, nec inferorum regnum in terra. 1 Quapropter credidi, nullum defectum, in ſanando obuium, profluxiſſe ex theſauris eius. qui non mortem, ſed remedia fecit: vt neque ex præſcientiæ errore: vt quem elegiſſet, ac creaſſet in Medicum, multis vbique numeris penurioſum deſtituiſſet. Non eſt ergo Medicus, vt duntaxat palliatiuum remedium, ac fruſtraneum, calculoſis, ſeu impoſtor obtrudat. Indiguit namque infirmus Medico, qui teſtaretur bonis operibus, ſe à Deo creatum. At poſtquam Medicina in profeſſionem erecta eſt, lucri prurigine, ſceleratum quoduis genus hominum ſe ad medendum intruſit, cui errori obuiando Magiſtratus, iure in hos ſæuire deberet. Scholæ itaque ad ſe Medentum electionem traxere, dignoſque cenſuerunt quotquot Ethnicorum inſcitiis ſubſcriberent, vt Cathedræ atque vita humana ipſis concrederentur. Hoc iam in poſſeſſionem, in Europæis, ab aliquot iam ſeculis, per manus tranſmigrauit, refrixit charitas, & introducta ſub ſigillo tutiore ignauia, partamque inſcitiam confirmauit longus vſus, prætendens præſcriptionis ius. Quare Deus dona ſua retraxit, & quæ aliàs dediſſet, continuit. Equidem D. Paulus vult honorandas viduas, quæ verè viduæ eſſent in bonis operibus: ad imitationem mandati, quod Medicum ſtatuit honorandum, qui verè eſſet Medicus, in bonis operibus, ſicque ſe à Deo creatum, & electum teſtaretur. Quemque ſcilicet ſuæ vocationis digna ſequuntur opera, diplomata, ſigna, & merita ſui honoris. Quem locum mecum ruminās, inuenio honorem Medico indici, 3 propter neceſſitatem: quæ neceſſitas præſupponit prouenientem fructum. Aliàs fruſtra. Non quidem, quod vis præcepti influat in neceſſitatem: vt quando ſanus non indiget Medico, nec hic tum ſit honorandus. Nam Index, Prætor, Cauſidicus, Miles, Lictor, Tortor, Figulus, Textor, &c. præſcriberentur honorandi, eodem neceſſitatis iure. Veruntamen in mentalibus, totus ſemper verborum contextus, non niſi tanquam vnius rei conceptus eſt. Teſtabuntur autem id, qui quandoque intellectualiter, abſtractoque modo, aliquid forte deguſtarunt. Idque quodammodò demonſtrari poteſt. Eodē namque cōceptu, quo enem conſideroo ncipio inprimis figurā longam, planam,

planam, terſam, acutam, materiam quoque duram, metallicam, non flexilem in filo rectitudinis, finem denique, non ad panem ſcindendum, aut ligna, &c. ſed ad vulnerandum. Iſta nempe cuncta, in vnico mentali enſis conceptu, ſimul mihi repræſentantur. Sed in abſtractis mentalibus, nedum conditiones concomitantes, verum inſuper quicquid multis horis dici (imò nec exprimi) poteſt, vnico, velut vnius verbi conceptu, in intellectuali raptu infunditur. Honos autem præſcribitur Medico, creato ex bonitate Altiſſimi, propter neceſſitatem ægrorum, ad ſanandum eos. Quod ſane in mentalibus habet ſignificationem ſimplicem. Neceſſitates autem Militis, Iudicis, Tortoris, Textoris, &c. non perpenduntur tanquam electorum ab Altiſſimo: ſed tanquam promotorum ab hominibus, ad fungendum officiis, ex malitia hominum requiſitis. Alibi ergo demonſtraui, quod quadruplex ignorantiæ caligo, ſub habendi cupidine, vnâ intrauerit in profeſſionem Medicam, eamque ſine honore deſtituerint. Nimirum inſcitia cauſarum, modi fiendi, remedii, & coaptationis. Profectò vt Pyrotechnia, corpora reſerat coram oculis: ita ianuam pandit ad Philoſophiam naturalem. Sub ignorantia, & ignauia Scholarum itaque depreſſa delituit vera Pharmacia, quæquæ lumen Medico adferre debebat, tota mechanica habita eſt: inque Pharmacopæum, ſuamque vxorem delata. Libertati meæ indulge, Lector, quoties de Deo, de vita, de morbis, de Republ. de proximo, de vocatione mea, de vero, bona de nocuo, deque rebus adeò ſeriis, tantique momenti, in fauorem mortalium, à me diſputatur. Nam nullius hominis gratiæ aucupium mihi propono. Oſtendi hactenus cœcas deſcriptiones è cauſarum & remediorum ignorantia, ſiue diſquiſitionum pigritia, & facilitate aſſentiendi falſis principiis: quare & conſequenter auguramur, infauſtas calculi curationes, fallaces ſanationes, deſperataque auxilia, vt & miſeras ægrotorum obedientias. Pergam modo. Enimuerò, quicquid de nouo in natura ſurgit, id ex aliquo, adeoque ex alio, fit. Vt nempe mutatis materiis proximis, neceſſe ſit, illarum quidditates mutari. Ideóque hoc aliquid deſiuit eſſe, vt nouum hoc aliquid inde conſurgat. Idque non fit ſpontaneâ reſignatione, aut prioris habenæ laxatione: ſed ſuperinducta neceſſitate noui ſeminis, maturataque impreſſione, ſiue actuali diſpoſitione Archei, noui entis in potentia. Atqui cum id, quod nondum eſt, agere adhuc nequeat: oportebat, quod iſtud ens in potentia quodammodò præexiſtat, vt prioris entis ſubſtratam molem ſibi in ens poſterum adaptet. Subſiſtit verò eiuſmodi entis præexſiſtentia, in quodam ſpiritu ſeminali, cui rerum ſua tragœdia agendarum typi, atque vmbratiles prænotiones inſunt. Hunc autem ſpiritum, archeum nomino, voca tu, vt voles. Sat eſto, ſcire, nil de nouo in natura oriri, citra ſemen; Operatur demum omne ſemen, per ancillantes ſibi diſpoſitiones, quas in materia ad intenta vota propagat. Media autem organa, quibus ſemina materias diſponunt, fermenta voco. Nam prout acidus odor teſtæ, lac cogit; odor fermenti, farinam inficit; odorque cadi fracidus, vinum in vappam conuertit, &c. Sic in lotio, ſuum eſt ſemen ad Duelech (Calculum enim ab arena, ſola quantitate diſtinguo, vnicoque Duelech nomine ſignifico) ſuum quoque fermentum diſpoſitiuum, ſubinde nudo in odore ſitum. Siquidem in veteri olidaque matulâ citius petreſcit lotium, quàm aliàs in nitida. Non eſt tamen odor ille fermentalis lotio proprius: ſed aduena peregrinus, qui quandoque ſic reni quoque inoleſcit: vt Gorgonis inſtar, fabricando Duelech, iugiter atque inceſſanter inſudet; tanquam ad ſui perfectionem laboraret. Ita nempe inuitus partium Archeus trahitur ad ſcopum alienum, & quo nollet, abducitur per alieni fermenti importunitates. Errat itaque Paracelſus, qui mucilaginem quandam tartaream velut calculi materiam primam, atque deſponſatam, per venas diſperſam, annotat: illamque per laxatiua quædam ſubduci hortatur. At hiſce nugis, tam de cauſis Duelech veterum, quàm tractatu de Tartaro ſatisfeci. Sat namque conſtat, quod in lotio humano (etiam ſanorum) ſemper ſit proxima materia, inuiſibilis, & ſemen ad Duelech, ſiue interim erumpat Duelech in actum, quantiſper penes nos vrina maturatur, ſiue poſtquam extra nos fluxerit. Lotium quidem eſſentialia initia ad Duelech continet; ipſi verò eſt per accidens, quod maturentur: vel non. & quanquam lotium in ſe habeat ſemen atque materiam calculi: non eſt tamen vterus calculi: ſed matrix tantum calculoſi ſeminis: quod ſibi vel foris, vel intus, vterum quærit, & inuenit. Etenim vt perire debet ens in actu, ſi inde ens, quod eſt in potentia, ac quodammodò ſeminaliter præexſiſtens, conſurgere debeat: Neceſſe eſt eſſentiam atque materiam lotij, ex qua fit Duelech, prius fatiſcere; ſi inde Duelech fiat. In quo tamen exigua intercedit mora. In lotio quidem ineſt apta materia, ineſtque ſemen pro Duelech: indiget ſaltem actuante & excitante fermento, quod ſemen germinare procuret. Eò quod rei tranſmigratio arguat ſui decidentiam, per ſtatum neutrum, mediante fermento proprio. Lotij igitur fermentum corruptiuum, eſt excitatiuum ſeminis. Diutiùs ideò ſeruari incontaminatam vrinam, ſub balſamo noſtræ œconomiæ, & ſub calore vapido, per mechanicam oſtendi, quàm quæ aliàs paucis inde horis, frigido in vrinali corruptione auſcultat; ac proin etiam ſabulo matulam conſpurcat. Renes enim quoquo modo polluti, iam fermentum corruptiuum vrinæ conceperunt. Reni quidem ſuum à natura excrementoſum fermentum ineſt, ſed id nondum ſat eſt, ad propagandum calculum. Eſt itaque in lotio Duelech, vt ens in potentia, quod prorumpit in actum, dum lotij, ſiue prioris entis corruptio imminet. Interim verum eſt, quod quædam Prouinciæ, ad crebritatem calculi, non ignauam ferant opem. Illyricum enim olim populoſum, hodie autem penè deſertum; quia te- 7
tro halitu vitam præſcindit. Sunt namque loca Scorbuto, Aſthmati, caducoue velut ſubnoxia. Non quidem, (vt Paracelſus retur) quod eiuſmodi tartarorum ſint fœcunda. Vtpote cum eadem vecti naue Europæi, noſtratibuſque cibis vſi, affligantur peregrinis morbis, atque topicis. Semina ſiquidem morborum aliquot, inſunt locis, cuduntque aptas ſibi materias, ſi eaſdem non reperiant ſibi obſequentes, aut deſponſatas, faceſſant nugæ, quæ nudam præexſiſtentis materiæ tartaroſæ alluſionem, adeoque mucaginem, pro Duelech ſupponunt, ac requirunt, fictaque artificiorum allegoria fundant. Quaſi non alia calculi, quàm quæ ſiccatæ mucilagini

reſponderet conſiſtentia? quaſi ex non mucido potu, non generetur mucida ſaliua. Quaſi omnis petræ generatio, atque induratio, conſcriberetur muco, & calore? Etenim ſi cor, oſſibus vt calidius, ita & durius eſſet, fortaſſis fidem mererentur illorum theſes. Sed aſpernatur natura ſimilitudines, longè ab artificiis petitas. Itaque ſtercoreum fermentum renis, nimis exaltatum, deinceps diſponere coagulatorem vrinæ ſpirituum, atque terræ volatilis materiam intelligo, vt in ſemen Duelech concreſcant. Etenim non eſt in natura, principium tranſmutatiuum, extra fermenta innata, vel conquiſita (prout alibi de fermentis) exceptis artificialibus, per ignem conſtitutis. Vnde quoque ab iiſdem, inappo-
8 ſita eſt omnis deducta ſimilitudo. Aliter nam-
que terra figuli crematur in lapidem, abſque ſemine; aliterque omnis contingit petrificatio, ſeminali deducta initio. Ineſſe autem vrinæ terram, probat primum mechanica lotij diſtillatio. Dein è cruore ſtillati cruoris, multa tandem remanet terra, quæ aliàs inter nutriendum tota volatilis exhalat, conſumitur, nec fæcem vllam ſui relinquit. Terra autem volatilis in lotio, ex putrefacto eſt. Succreſcente ergo ſtercorea putredine in lotio, adducta ſcilicet ſcoria, ſiue ſtercore liquido, ſubinde ſpiritui coagulatori obedit: quoties nimirum amborum reciproca actio à fermento putredinis concitatur.

9 Exſectum Duelech diſtillaui, per ſe, nec quicquam elicui, præter ſpiritum fœtidum vrinæ, & flauam cryſtallum, ſimulque oleum, quale ex deſiccata vrina trahitur. Quod autem in fundo mihi remanſit, terra erat nigra, ambuſta, friabilis, & inſipida. Lectores ergo decipiunt, Tyrocinii chymiatri ſcriptores, quotquot calculi humani diſtillationibus, atque ſuis præparationibus, ſtentantur Ludum Paracelſi, ſiue ſaxifragorum principem. Etenim mera ſcripturiunt & decumana mendacia. Nec horum impudentiam, temeritatemque ſatis indignor, in re tam facilis experimenti, præſertim, vbi quiſque, ex raſuris matulæ, id commodè nouiſſe poteſt. Ne minimum ſanè, ex calculo humano elicitur, eorum quæ temerè Pædotribæ illi ſcribunt. Certum eſt interim, medio putrefactionis, non pauca fieri volatilia, quæ prius, non reſolutis clauſtris, arctius ligabantur: etenim & ſic vegetantia, meraciores aquas ſtillanti dant, ſeipſis nondum putrefactis. Non vnico igitur percuſſi telo, perimus, cum ſingula, quæ mitia, ſi parumper exorbitent, nouas fingant nobis calamitates. Etenim parenchyma renum, viſcerum omnium duriſſimum, neruis atque arteriis deſtitutum, aptiſſimum fuit fermento ſtercoreo lotii: cui ſi acceſſerit vel minitatæ putredinis vrinalis fermentum, præterlabenti lotio, feſtina imprimitur inclinatio in Lithiaſin. Siquidem odor ſolus nominatæ putredinis in lotio, heterogeneitatem ſuſcitat, prius occultatam. Statim namque vrina graueolet, quæ in ſordidam matulam inciderit, longéque citius occultatam in ſe arenam prodit, quàm quæ alias nitido vitro excepta ſit. Nam experimento indubio oſtendi, etiam ſanorum vrinam, in matulis Duelech affigere, granorum, vel ſquammarum forma. Idque non ſtatim à mictu, vt ſidant, protinus: ſed aliquot horis abinde, affiguntur. Dum iam ſcilicet lotium, conceptum à rene fermentum explicans, viam corruptionis ſubit. In Nephriticis quidem, vrina ſuſcipit fermentum putrefactiuum, quod alioqui ſanorum lotio non communicatur, fermento ſtercoreo alioqui ſibi ſatis. Porrò neceſſarium non eſt, actualem putredinem reni ineſſe, vt arenam intus ſuſcitet. Prout nec vrina in matulis adhuc fœtet, dum iam ſe ſabulo liberauit: ſed ſufficit minitata, ſiue incipiens putredo, vt ſpiritus iure ſuo libere potiantur, agantque viciſſim in ſe inuicem abiectis repagulis. Minitatam autem puto, quæ tantum ſeminaliter Archeo renum ineſt, licet non explicata. nam alioqui, ſi actualis eſſet, vt tantilla putredo in rene, febris lenta illam comitaretur; quantulacunque autem fuerit, facilè in lotium radices agit, in quod videlicet iam fermentum vrinaceum penetrauit, quod in ſe vt ſtercoreum; ita & putrilaginoſum eſt. Facilis eſt nempe putredinis, & excrementi, aſſociatio, in ſymbolo fermentali. Quiſquis ergo ſtuduerit, ne lotium ſibi intus petreſcat: opportunè proſpiciat, ne ſibi intus petreſcat importunè. Sunt enim ideò, qui grato odore, vrinam reneſque tingunt, organiſque hactenus blandiuntur. Quatenus namque Diuretica ſunt, ſiue mictoria, ad renes aditum ſortiuntur, ſeſeque lotio immiſcent. Etenim quæcunque occulta, vel manifeſta qualitate, ſaxifragi nomenclaturam meruere: mundant quidem, ac abſtergunt, & hactenus renes putredine comminatos ſolantur: at ſanè nequicquam arenarum liquant, aut reſoluunt. Quales ſunt aciduli fontes, lapides, atque herbæ diureticæ, quæ eluendo, detergendoque, arenas, & tenuiores grumos proſcribunt: non autem liquant, multóque minus inhibent noua calculi exordia. Quia balſamo, gratique odoris condimento deſtituta, ſqualores fermenti putrefactiui: vtut adhuc ſurdos, attamen non placant. Prout enim plantæ regerminatio non tollitur ramorum abtruncatione, ſed eradicatione: Ita nec ſanatur nephritis, deturbando calculum. Nil quicquam actum præmio dignum, ſi epilepticus à lapſu erigatur, ſi non à recidiua etiam in poſterum. Hunc tamen medendi apicem Scholæ nequicquam tetigerunt: imò potiùs deſperarunt: quia contractam Lithiaſis labem, non rarò in poſteros, iure hære-
ditario tranſlatam, ferocire viderent. Etenim 10
cum diſſectum à calculo veſicæ, ſæpè deinceps tota vita immunem vidiſſent: idem ſibi promittentes futurum, in calculo renum, de recidiua, nil quicquam ſoliciti Medentes de craſtino, benè ſperandum ægrotis perſuaſerunt, benè ſperantes ſe ſaltem pecuniam recepturos, proximis recidiuæ nundinis. Stolidis nempe principiis innitentes, laxatiuo mitiore tantum ſubinde vtendum, vt antecedentem calculi euerrant molem. E ſtomacho nimirum omnem calculi materiam ſe emungere arbitrantur, ſerióque loquendo, ſtentantur per ſua benedicta laxatiua, ſanationi palliatiuæ ſe proſpexiſſe, ſi repetita cacatione æger obſequioſus fuerit, regulaſque victus ſeruarit. Sed hiſce nugis abundè ſatisfeci libro de febribus. Nutrimur namque iiſdem, quibus conſtamus. Nec partes ſolidæ nutriun-
tur, niſi affini liquore, ſpermatico, viſcido. Ri- 11
denda ideò magis eſt Galeni ſimplicitas, quæ membranas, neruos, tendines, adeóque partes primæ conſtitutionis, in cibis vetuit, ne mucilago ſiue pituita inde ſuccreſceret: immemor ſanè, quod ſola vitali iſta mucilagine, partes ſimiliares in nobis immediatè nutriantur.

12 Nec interim attendunt Scholæ, quod renum alter, vnoque tantùm latere, ſæpè calculos pariat, totuſque ſubinde occaleſcat: vbi alter ſuo interea ritè fungitur tota uita munere. Vnde ſaltem fatendum, quod vrina, non ſui vitio, aut mucilagine ergo, in ſua baſi petreſcat (quod iam ante ſat eſto conculcatum) quod denique non ex diæta, ciborum potuumque imaginato tartaro: ſed quod renes, proprio defectu, vitioſum ſuſcitent fermentum, ac tandem inſolens hoc mõſtrum pariant. Sæpè namque renum vnus dudum multo fluxit ſabulo, ac dein totus calculo obturatur. Dolorem quidem obtuſum perſentit illius lateris: ſed nullum deinceps per vitam ſabulum. Tandem id Scholæ per Anatomen aduertunt quidem, nondum tamen proinde ceſſant inſontem damnare ſtomachum, parturientem phlegma petroſum, pro vno, & non pro altero renum. Partæque ideò Lithiaſis crimine vapulet, ſcopis euerratur; triduanas patiatur euacuationes minoratiuas, & familiares: rudiores verò toleret ſolutiuorum animaduerſiones, per ſtatas anni viciſſitudines. Imò toleret ſtomachus ſupplicium, quod ſubter humeros, & poplites cauteria, ad pituitæ defluæ præcautiones, detorſiones, reuulſiones, aliaque id genus anilia figmenta, imprimantur. Tantòque crudeliores in ſtomachi non patratum crimen ſæuiunt tortores, quòd hic ſuum cauterium ſtigmate obduci ſinat; medentes verò, apertum detineant. Quaſi ficta pituita, è capitis plano diruens, in ſtomacho immutata permanens, per inteſtina laberetur, à Mezaraicis iterum ſorberetur abſque nocui diſcrimine; inde verò, ad iecur & renes iterum ferretur, niſi aperta infra humerum, vel genu, cute, reuellatur à deſtinato itinere, foras. Bone Ieſu! Sapientia Patris! ſuntne hæ tuæ Scholæ, quæ huiuſmodi deliramenta credulo popello proponunt? tuoſque meris nugis circumueniunt? Tot lanienis mortales cruciant? Abſit! Abſit credere hanc doctrinam veritatis: id eſt, tuam; Sed hoſtis primæ veritatis inimicus hominum, iſtas nænias
13 protulit, & vſque tuetur. Cæterùm, aliqui Diuretica præſcribunt, aliiſque interim timentibus, arcentur, ne videlicet propulſus è rene calculus in via ſteterit. Sic enim Abbatiſſa, calculo
14 deſcendente oppreſſa, ſub Canicula, ſuadente Medentum corona, à remedio diuretico abſtinuit, ne forte calore ſtationis, & dinrerici, calculus grandeſceret, & indureſceret. Exſpectauit itaque inſomne quatriduum, immani eiulatu, donec ſua ſponte lapillus in veſicam appuliſſet. Tum exſultatum à Medicis conſilium: & niſi regulam ſeruaſſet, ſanè vitam non ſeruaſſet. Nobilis quædam, infeſtata calculo, & febri, poſt quater repetitam phlebotomiam, enemata, minoratiua, laxantia, veſicatoria, idque genus alia, totos dies decem cum clamoribus ſuperuixit, in Medentum ſpectaculum: eò quod non reperirent horam à febri immunem, qua pharmacum contra calculum propinare potuiſſent, nec vires, ad nouam alioqui carnificinam ſuffecturas: etenim quæ vidi, inter curandum, à Medentibus, titulo caloris perpetrata, vix toto volumine, cum horrore & commiſeratione deſcriberem. Ieſuitam enim Antuerpiæ anno 1606. cui vterque ren calculo obſeſſus, lotium negabat, tandem ſub bidui Medentum certamine, animam efflaſſe memini. Diſceptabatur enim de Aſini Apulei vmbra: Num videlicet illi glans ſuppoſitoria, an verò clyſter adhibendus. Diuretica, ſiue calculi propulſiua, horrentibus omnibus. Interim Mercator quidam Ioannes Vermierden, ab octiduo ſtagnantem vrinam paſſus, iam morti vicinus, diureticum ſumſit è ſucco millepedum, & ſucco conchyliorum nigrorum, cui granum vnum cantharidum incoxerat integro hauſtu bibitum. Hæc miſſa facio. Diureticorum
autem litem ſic dirimo. Omnis calculus vel maior 15
eſt ſuo vretere, vel minor, vel æqualis. Si minor; opportuna, nec metuenda erunt Diuretica. Si autem iuſto maior: Diuretica erunt planè euanida, ac fruſtranea. At ſi æqualis vreteri reſponderit; præſtat eundem ociſſimè expel-
li, ne per moram augeatur. Veruntamen quia 16
tranſeunte calculo, vreter contractus præ dolore, plerumque criſpatur, Diuretica, in paroxyſmo danda, cum præcautione. Nimirum propinanda ſunt doloris, & contracturæ inde natæ, inhibitiua. Cuius ſolius puncti incuria, vel inſcitia, ſubinde contigit, calculos media ſtetiſſe via, & miſerandis eiulatibus necuiſſe. Idque non tam Diureticorum inſolentia, quàm Medentum errore. Nec enim putandum, canalem vreteris eſſe inæqualis ſtricturæ, vt calculus, qui per vreterem primo impulſu deſcendit, tandem anguſtia itineris preſſus, hæreat. Sed compreſſiones poſteræ, ſunt criſpaturæ morboſæ, ac Spaſmodes à dolore, prout de Senſu & Senſatione alibi. Adeòq; tam externa fomenta, quàm interna, quæ conuulſiuos illos motus placant, ſũmoperè adhortor, & neceſſaria iudico. Quidni ergo diſtinguã Diuretica, quorũ tam deſtinationes, quàm electiones, vix antea cognitæ. 1. Siquidem quædam vrinam corroſiuo veneno acuunt: vt Cantharides. 2. Alia aciditatem prouocant, ac relinquunt in lotio, & ſtranguriam excitant. Quales ſunt cereuiſiæ recentes. 3. Sunt quæ vrinam reddunt abſterſiuam, vt fontes aciduli, vitriolum Martis, lapis cancrorum: itemque herbæ paſſim gaudentes etymo Diureticorum. Continentque ſingulæ alcali volatile, vel ſaltem iſtud, ſubter digerendum acquirunt. Etenim hactenus Diuretica, plerumque potui vulnerario conducunt. Eò quod in quouis vulnere mox aciditas, omnis in carne putredinis index, atque ſocia, oboriatur: quam alcalia facile in ſe abſorbent, & abſumunt. Quocirca ruſticus erat, qui vulneratos ſanabat lixiuio tiliæ. Sic lapis cancrorum, vino incoctus, vel maceratus, inſigniter ſaporem lixiuij præſentat. 4. Sunt & quædam, quæ lotium prouocant, ſtimulantque expultricem, quatenus putrilaginem vrinæ generant. Cuius modi ſunt Raphanus, Aſparagus, &c. Vidi namque Iuriſperitum, non ante afflictum Lithiaſi, niſi poſtquam à largiore Aſparagi eſu, domum rediſſet: ac deinceps non tam calculis, quàm ſubtiliſſimis arenis, per reditus, aliquot annos, ſingulis fortè quindenis, ſub atroci dolore decumberet. Vnde didici, quod vnius veſperi error malum habitum renibus induxerit, qui vix in poſterum tolleretur. Cognoni hinc etiam naturæ noſtræ pronitatem, quæ tam citò in ſui ruinam auſcultat, ſemelque lapſa, tardè, ac difficulter, etiam medicaminum
fauore, reſurgit. Denique, eiuſmodi habitum, in 18
aliquot iam annos perſeuerantem, nihilominus correctum, adeòque inclinationes, quas vocant, Intemperies verſas in naturam, eſſe mobiles, ac ſeparabiles, contra Scholarum deſperationes.

5. Sunt quoque Diuretica, quæ grato odore lotium reneſque reficiunt. Vt macis, nux myriſtica, terebinthina, maſtix, iuniperus, &c. quaſi renes odore conſolati, ſui memores officij fierent. 6. Sunt dein etiam, quæ ex alcali lixiuiali, ſub digeſtione, migrant in acredinem, vias vrinæ abſtergentem, inſtar ſaponis, excretricem ſtimulant, incidunt adnatas ſordes. Cuiuſmodi ſunt, quæ teſtis, & lapidibus, cineribuſque appropriatorum colliguntur; quæque ſola ſaxifragorum nomine digna videntur, præcipuè ſi in gradum volatilitatis ſint deducta. 7. Eſt demum Diureticorum genus, quod parua quantitate, lotij copiam è toto corpore profundit, vt millepedes, ſpecies de Becapunga. Item ſuccus conchyliorum marinorum, nigrorum, oblongorum: & quæcunque nitrum volatile continent, quæque renes torpidos ex proprietare excitant. 8. Eſt & genus, quod ſedandis renum doloribus vtile, hæſitantes confortat. Quale eſt in croco; rhabarbara, & caſſia inuerſis, id eſt, vi ſolutiua prius orbatis. 9. Spiritus ſalis marini, nedum Diureticus eſt, ſimulque ſtranguriam lenit, quibus calculus in veſica voluitur: verum inſuper calculos renum minuit. Si vltimo igne diſtilletur reuerberij. Non ſat eſt ergo dicere, diuretica vrinam creant, quin inſuper etiam eſt determinandum, an excitatione attractricis, an vrinæ liquatione, an exaſperatione, an putredinis citatione, vel alio demum titulo id agant. Nec ſat eſt, ſerum lactis continere aliquid nitroſi: quin etiam aliquid habet prioris cruoris reſiduum, vnde cadaueroſum eſt, adeòque Aſparagi tenorem ſeruat. Multa ſiquidem, renum conſolatione, vrinam cient, gratóque alia odore lotium ſuffundunt, aliaque ſunt per acrimoniam modeſtiora, vt &, quæ fermentum putidum vrinale accelerant, quę tota radice calculoſis nocua: magnoque Meden-

19 tum ideo errore, Aſparagus quibuslibet ferè apozematibus incoquitur. Porrò formidaui quandoque vnius lateris decubitum ordinarium: quod ſupinus ren præcluderetur, ab inteſtinorum incumbente pondere, inque eo reſtagnans vrina fieret arenoſa: ſi quotidie, per plures horas recluderetur ibidem. Præcipue, quod ſupinus ren diſtet ſaltem digitis decem, à vena caua: ſitque veſica, medio ſitu inter vtrumque renem. perſuadebam itaque mihi, quod ren ſupinus non poſſet ſe exonerare ſurſum, in veſicam. Sed poſtmodùm cognoui vanum hunc meum timorem, quodque nil, reſpectu Archei, eſſet inferum. Nec ſatis id fuit, theoricè inquiſiuiſſe. Igitur opportunè mihi notus, qui à puero nunquam in latus ſiniſtrum decubuerat. Etiam adhuc ſenex, nondum Lithiaſim paſſus. Obſeruaui & alterum, qui nunquam, niſi lumbis, & dextro lateri indormierat: ſiniſtro tamen ac prono rene, euaſit calculoſus. Repeto hic: quod clarus ac ſtillatitius vrinæ meæ liquor ſecum aſportauerit ſurſum per alambicum, ſuam terram, quam ad latera vaſis in verum Duelech conformauit, & affixit; quodque illa induratio ſit facta à ſpiritu vrinæ, qui quidlibet, atque diuerſimode plura coagulat. Nam ſpiritum vini condenſabat in offam volati-

20 lem. Sin verò repetit obiectum fixum, de natura ſalis, vertitur in ſalem, prout contingit ſpiritui vini, à ſale tartari. Aut dum ſpiritus ſalis fontani, combibitus à cognato ſale, fit ſal. Sin autem ſpiritus vrinæ reperiat terram fixam, quam rodat; cum illi deficiat obiectum coagulabile, imbibitur à terra, & ab hac ſubigitur: & coagulationis alioquin author, ibidem coagulatur paſſiue. Sed vbi ſpiritus vrinæ inuenit volatile non coagulatum, coagulabile tamen (quia terreæ indolis) ſuum exſerens coagulum, conſtringit eandem aporrhœam, in terram: conſertiſque viribus vtrimque, fit noua creatura, quæ eſt na-

tiuitas Duelech. Cæterùm Scholæ, ſuis calorum 21 inſiſtentes principiis, præſcribunt, non incubandum dorſo, lumbos quoque inungendos refrigerantibus, imò lamellam plumbi geſtandam topicè. Imperant culcitram lanæ loco lecti plumoſi, ne renes incaleſcant. Quinetiam inter ſtragula & culcitram, corium ſubſternunt. Nimirum circa effectus debellationem Scholę tantum occupantur, reſpiciuntque duntaxat productum, ſiue poſterius: nequaquam autem ad cauſam, ne quidem occaſionalem. Nugis in vigilando enim, ſucceſſiuè ſibi inuicem ſubſcribunt, ſine nota iuuaminis. Adeóque ſeriò ſomniant vigiles, vt ægris adulentur. Neque enim naſcuntur calculi, quia lumbi calent: ſed calent lumbi, quia naſ-

cuntur calculi. Lanam ergo præ plumis deligunt, 22 ob harum (inquiunt) calorem. Neſciæ, quòd plumæ minus calefaciant quam lana: ob minus accuratam aeris excluſionem. Quod indicet ſen-

ſus tactus. Denique dato, quod pluma magis ca- 23 lefaceret ſuperincumbens corpus, plumiſque inuolutum, quàm lana: Attamen id totum ceſſat, ſi linteum intercedat inter plumas, vel lanam. Siquidem calor, qui è plumis vel è lana emergit, non eſt ipſe horum ſimplicium calor: ſed incumbentis calor reflexus, receptuſque in plumis, vel lana. Inde namque depoſitus in medio (linteamine) redit, non quidem ſeipſo priore robuſtior, ſed ferè adæquatè contemperatus, eodem momento caloris, quo pollet ipſum corpus. Determinat autem oculariter hanc litem, ipſum organum vitreum, ad menſuram temperiei ambientis aëris conſtructum. De quo in principiis noſtris elementalibus. Nec arguit in aduerſum: quòd calculoſus nephriticus ſe ſentiat calidiorem lecto plumeo, quàm laneâ culcitrâ. Nam id non cõtingit ob maiorem plumarum calorem: At bene, quia patiens demergitur profundius lecto plumeo: culcitrâ verum laneâ tantum ſuperiacet, afflatque à lateribus aër refrigerans. Adeóne Scholæ nunquã aliquid ex fundamento, cauſa, atque radice diſtinguent? Semperque ex dogmate gentilitio caloris, & frigoris, cum ruſticis ſapient? Oro vos, propter amorem Dei, quo quiſque exacto ſecum ſeculo proſpectum optet ſibi, abiicite pertinaciam, præſumtionem, & ignauiam; ac nolite aſpernari meliorem doctrinam.

Caput VI.

Vterus Duelech.

1. *Cur ſit inquirendus vterus Calculi.*
2. *Veſica etiam, alterius ſortis calculum generat quàm ren.*
3. *Prognoſces.*
4. *Calor in vrinis, non coagulat quicquam.*
5. *Altera vteri neceſſitas.*
6. *Situs huius vteri.*
7. *Mechanica.*
8. *Obſeruationes inde habitæ.*
9. *Conijcitur huius vteri extenſio.*

10. *Ratio mirabilium in Nephriticis.*
11. *Vnde recidiua in nephritide.*
12. *Nephritis auſcultat Meteoris.*
13. *Modus in fiendo.*
14. *Lotium cur turbidum.*
15. *Dolor Nephriticus à contractura.*
16. *Falluntur in cauſa, qui ſtricturam vreteris, pro doloris atrocitate adferunt.*
17. *Inſcitia vteri, ſanationem negligere fecit.*
18. *Fabuloſa Scholarum perſuaſio.*
19. *Recidiuarum altera neceſſitas.*
20. *Dubij cuiuſdam elucidatio.*
21. *Hiſtoria amentis.*
22. *Seperatio lotij à cruore.*
23. *Inordinata peregrini calculi generatio.*

1 SEmine,materia,ac proceſſu fiendi calculi,iam patefactis : cognitaque vrina in ſui contentis, quatenus eſt vas ſeminarium, deferens ſemen calculi : nondum ſatis tamen dictum.Siquidem ſoſpite vnico rene, ſæpe alter duntaxat calculoſus eſt. Non ſufficit ergò accuſaſſe vrinæ commune initium, eoque potentius imaginandum hoc,quod omne genitum præſupponat quẽdam vterum, vnde nimirum ſubinde non ignauam indolem ſortitur ipſum productum. Neceſſe eſt enim loca eſſe, quibus res fiant, antequam naſcantur, idque tam prioritate locorum, quàm motuum. In hepate quippe, eſt iam vrina materialiter, imò & in mezenterio, antequam ſit in renibus. Neque renes per ſeparationem ſequeſtrarent lotium à cruore, niſi iamdum vrina & cruor realiter diſtincta eſſent. Si verò vrina ſit, priuſquam ad renem, vel ad emulgentes venas, deueniat, neceſſe eſt & calculum quodammodò ante renum hoſpitia præparare. Etenim ſi ſtercus, vel ab initio duodeni inteſtini, præparari incipiat; quidni idem lotio continget? Quapropter viſum fuit mihi, vrinam nec etiam poſſe vteri calculoſi rationem complere,multòque minus renes ipſos, tanquam per ſyringas, feſtinus tantum eſt lotij tranſitus. Quare primus debui, vterum monſtroſæ huius prolis attendere : præſertim, quod hunc cognitionis apicem Scholæ hucuſque tranſilierint, vulgi iudicio contentæ, nec vltra rus ſapientes, quod renes atque veſicam tantum intuetur. At certè fodina, ſiue vterus, magnam vtrobique gignendæ rei diuerſitatem cauſat, ſi generationis fertilitates ac ſterilitates plerumque contineat. Solo namque ſi natura ſubeſt : certè vtero natura non poteſt non ineſſe, Si præcipuè renum vno, petreſcat, altero incolumi. Idque potiſſimum contemplandum ex eadem & in eadem materia, vniuſque ſeminis
2 vrina. Ex vtero itaque, nec aliunde accerſitæ infirmitatis cauſa petenda. Nam & veſica, & eadem numero vrina,alterius ſortis Duelech procreat, quàm quod in rene fit,vel ſaltem nuſpiam fiebat ante. Enim verò, non ſoleo ſubſcribere nudis antecedentium voluptatibus, vt neque arbitriis,qui ipſam Medendi poteſtatem languere, ſub illorum torpore, certior factus. Vterum er-
3 go Duelech explorare debui. Imprimis explorauí Nephriticos, plerumque ante futuros ſibi dolores, præſagite ſibi inſtans malum ſolitos, ex vrina aquoſa, non tincta. Præſente autem dein dolore, eandem vrinam affatim multam, atque turbidam, inſtar cereuiſiæ flauæ, nondum defæcatæ. Cumque dein ſubtilior vrina, arenæ permiſta, profluit,dolorem ſibi manifeſtè remiſſum, aut penè nullum, teſtatos. Imò tametſi per dies aliquot, continua maneret vrina, ambobus renibus ſubinde maior. Spectaui tum quoque, bolum continuum, & copioſum,cum vrinis quotidie eiici, ſpecie impalpabilis pollinis. Quendam 4
etiam, qui ſolo calore liqueſceret (tantum abeſt, quod calor,coaguli eſſet author)ſæpe tamen bolus iſte, ab lotio ſeparatus, denuo in aqua calida non fundebatur poſtea ; ſed ad fundum tamdem per quietem ſidebat, qui ante, in ſale vrinæ, ſoluebatur. Etenim ſemper credidi, generationes ſeminales fieri è diſpoſitione materiæ,huiuſque perfectionem paulatim introduci, opera Archei.Sciebam ideo,generationem Duelech,ce- 5
terorum naturaliũ leges ſequi : adeóque etiã eſſe inſtantaneam:atque per cõſequens,illius diſpoſitionem præparatiuam,ſiue præparationẽ diſpoſitiuam, ſenſim quidem introduci. Concluſi ergo mecum, totam hanc monſtri natiuitatem, eiuſque præparationẽ, non abſolui tam feſtinato per renes tranſitu : præſertim ſicubi bolus ille tertiam quandoque matulæ partem oppleat : imò arena vnico mictu eiecta, ſubinde medietatem renis adæquet : ne interim exilitatis ſinuum renis reminiſcar. Itaque meritò ſuſpicatus ſum, 6
arenarum, boli, & calculorum vterum, non eſſe ſolos renes ; ſed hos, per vaſa anteriora, quibus lotium diſponitur, ſua præparare producta, plenamque quidditatem Duelech ibidem nanciſci. Fundamẽta nimirum cuduntur eorum, quæ mox futura apparent. Atqui vt omnem à me abdicarem ſcrupulum, neue crederem, momentaneo per renes tranſitu, vrinam, velut ictu oculi celerius, in bolum, arenam, grandioreſue calculos faceſſere, ac tum deinde per vreteres præcipitari : Collegi vrinam eius, qui vnico duntaxat do- 7
lebat rene,ſabulum ſimul atque bolum excreuerat,dein vrinam per linteum à ſabulo colaui : attamen deprehendi, quod ex eadem arena deinceps nil minus ſabuli, & ſquammarum, adhæſiſſet matulæ, quam,ſi ſine bolo & arena prodiiſſet. Ex oppoſito quoque comperi, vrinam, quæ 8
ſemel matulæ ſuam appoſuerat arenam : nullam triginta inde horis, amplius in noua matula arenam : at duntaxat ſedimen abluibile depoſuiſſe. Certus itaque factus ſum, totum iſtud ſabulum, cum lotio calculoſi eiectum, nec fuiſſe illius atque eiuſdem lotij, cuius iam fundum petiuerat. Conſequenter quoque arenam, ſucceſſiuis ac continuis poſt vicibus mictam, non fuiſſe productum illius ſolius lotij,neque collectionis mora, illius lotij factam, aut patratam. Imò cum alioqui rem, ſeipſo quadruplo maior, ſubinde non eſſet hoſpitando ſabulo, per iſtum paroxyſmum defluo, Igitur didici, aquoſam & non tinctam vrinam, futurarum arenarum, & paroxyſmi prænunciam, futurique doloris præſagam: vel ex tunc,diſpoſitionum fundamenta depoſuiſſe, in aliqua cauitate, maiore ſinubus vnius for- 9
tè renis. Quapropter capaciorem arenarum, boli, ac lapilli, vterum conieci, quàm eſſent ambo renum ſinus. Centralis nempe vnus, vreteri conterminus, & alter anfractuoſus, per corpus renis circumflexus. Demirabar enim valde,quod 10
primis diebus non flaueret vrina, abundans tamen flueret : nec ſcoria : lotij tinctura, tum, pro ſolito vſu,attraheretur:quaſi tota illius tinctura, in fabricam lotij, abſumeretur : vel quaſi arenæ ex mera tinctura ſcoriæ fierent:adeóque ſtercoris liquidi miſturam cum vrina, eſſe morboſam præ-

ter naturam, licet ordinariam. Quæ ſanè meditatio, primis me paſſibus afflixit. Saltem inde clariùs cognoui, quod cauſa materialis Duelech, à Scholis aſſignata, ſit prorſus inanis, & ſtupida: Cum albicans, & pituitoſa mucago, ſi qua eſſet à renum calore cocta, in calculum: Iam arena renum non eſſet citrinior calculo veſicæ, ſed æque pariter pallerent ambo calculi. Vtpote coctio arefactioque mucaginis, nequeunt eiuſdem pallidum calorem citrinare: vel in veſica, ſub longiore mora, tota rufa eſſet. Niſi fortè Scholæ demonſtrauerint, mucilaginem renum eſſe flauam; & veſicæ, albam. Alias ſanè, anilia figmenta docent de mucilaginoſa calculi materia. Porrò vrina clara, copioſa, aquoſa, nec tincta ante paroxyſmum: turbida cum dolore, & arenoſa poſt dolores, viſa mihi eſt, eò quòd dum arena eſt in fieri, id contingat in vena caua, ipſiſque emulgentibus: non quidem adhuc in forma arenæ, vel calculi: ſed boli, tenuioris luti, atque ſediminis inſtar. Adeòque in iſta culina, non rite conficitur tum lotium. Quare aquoſa eſt, & Archeus illarum partium eſt primariò malè affectus. Coctionem verò, ſiue digeſtionem lotij, intelligo promotionem eius ad vrinalem perfectionem. Nondum enim ibidem eſt arena: ſed minutiſſimus boli atomus. Quia ibidem eſt corruptiuum fermentum, præter naturam, & loci requiſitum, ſtabilitum. Quo autem longius inde recedit, renem verſus, vel ad vltimam lotij cloacam, ſuo quoque fermento vrinario magis magiſque grauatur: Duelech, in momenta propemodum ſingula argumentum capit, ac ſenſim in maiora graua firmatur. Argumentabar enim: Si vena cruorem, etiam poſt mortem, à coagulo, contra corruptionem præſeruet: non fore indecens, in vteris, ſiue venis vrinariis, aliquam exſiſtere pariter preſeruationem, à coagulo calculoſo: niſi hæc, vitioſo fermento, vicini renis, præpollenter peſſumdetur. Quod vbi ſemel ſerio contigit, ſic vt venæ, à natiua ſui bonitate, paululum receſſerint, evenit his, quod quibuſque vaſis impuris, olidóque fermento vicino infeſtatis, quibus aliquid ſemper, de reſiduo impuri contagio, pertinaciter adhæret. Iſta
11 quippe recidiuarum in Nephriticis, continuata eſt ſucceſſio: quod non de pleno, omnis adhærens amurca abſtergatur: ſitque idem malæ indolis character vicinus, qui priores concinnauit calamitates. Per modum, quo gallina, matura oua, minuſque matura, aliaque inſtar granorum, in lumbis gerit, ſucceſſiuè in menſes aliquot ſubſecuturi partus pignora. Hæc nimirum fuit ne-
12 ceſſitas, qua Nephritici, meteori importunitatibus plerumque parent, futuras etiam tempeſtates præſagiunt, horumque dolores à lumbis in dorſum aſcendunt. Quoniam dum illis venis, ſiue vteris, iam illarum ſordium pluſculum eſt affixum, triſtantur, contrahunturque, ſaltem illo latere, quo infeſtantur: vel vtrimque per lum-
13 bos pariformiter. Sub qua venarum contractura, rugataque criſpatione, dolor punctilis, lancinans, & quaſi diuulſiuus, emergit. Deciduntque in iſta criſpatione groſſiores atomi, in emulgẽtibus collecti, ad renes: remanente interim in pignus bolo, tanquam proximi acceſſus ſeminario vſque in
14 ſui maturam adoleſcentiam. In qua demum, dolente venarum contractura, latex eminùs è venis in ſubſidium, ad renes celeriter accurrit, trahiturve, atque confluit obediens. Vnde lotium turbidum. Quis autem latex ille, qui cum non ſit vrina, huic tamen miſcetur, ſuo tractatu, à me copioſè ſat dictum. Poſtquam autem arenæ & calculorum ſegmina eiiciuntur, ceſſat dolor: quia ceſſat venarum contractura. Nephriticus ergo 15
immanis dolor ille, à contractura: non autem à boli, vel ſabuli tranſitu. Sæpè namque magnus 16
calculus, poſtmodum minus dolet, qui minutulus primùm, ſummè dolorificus. Non quidem quod vreter ſeipſo amplior factus (prout alioquin opinantur Scholæ) ſed inſueto malo contractura maior fuerit. Aliàs namque, ſi vreter tantam ſuſtineret ampliationem, ſibi contradicunt, dum diuretica vaſorum ſtricturam vetant. Dein porrò conſideraui, quod ſub initium, clara, aquoſa, & affatim, vrina excernatur. Etenim cum vrina tingatur per ſcoriam, ſiue ſtercus liquidum, iſta autem ſcoria, non eliciatur, niſi prope finem Ilei, ac iuxta fomitem fermenti ſtercorarij: ſic inde, quod illa ſcoria non tam eminus alliciatur, ſub confuſionem inſtantis paroxyſmi: eò quod illius culinæ œconomia, ſit confusè turbida, & interpolata. Quippe ſtomachus cum toto abdomine turbatur, præſentitque in omine, atque metu, inſtantem procellam, non minus, quàm eandem comparitur, toleratque præſentem. Præſentire enim videtur arenam, nondum viſam: at ſanè, adeſt tum in vtero ſuo, dumque præſentitur, ex tunc adeſt contracturæ illius exordium. Volens itaque Archeus hoſtem eluere, & excuſare inſtantem paroxyſmum, accerſit vndecunque omnem laticem, & ad eluendum renes, demittit. Contrahuntur ergo venæ in calculoſis renibus, conſentiuntque inteſtina, atque dolorem colicum ideò mentiuntur, ob conſenſum. Qua de cauſa nephriticus dolor, à colico nondum per Scholas ſatis diſtinguitur. Nec mirum, ad ſpaſmum venarum, ipſa inteſtina quoque conuelli: cum cõtrecturæ artuum ſequantur propter conſenſus conſanguinitatem, tam dolores immanes colicos, quàm nephriticos. Procul ergo à vero deuiant Scholæ, quod Scoria trahatur, aut mittatur, ad calculi fabricam: quin potius ſuperuenit eius tinctura, per accidens, dum ſpiritus coagulator ſuam exſerit potentiam, in terram volatilem. Quia cæteris paribus, calculus tinctus ſemper eſt pallidis friabilior. Idque clarè arguit, quod lotij tinctura, ſi poſſet, confectionem Duelech præpediret totaliter. Adeóque Icterici, licet calculo ſubiecti aliàs, vix calculoſi ſub Ictero viſuntur. Idcirco enim ſub generatione Lithiaſis, flauet vrina primo arenarum conceptu, palletque ſub initium acceſſus. Quia tum adhuc latex eſt, nondum mera vrina. Certò itaque ſciui, ſi in ſolo renis ſinu omnis arena fieret, quæ excernitur, dolor maior eſſet, dum excernitur, quàm dum nondum arena apparet. Quod tamen contradicit experientiæ. Porrò, quod patrato ſabulo, vrina plus ſolito turbetur, ſpiſſiorque euadat, cum alioqui plus puluerulenti continere, turbida cõfuſio perſuadeat (in craſſiore nempe conſiſtentia, plus pulueris, quàm prius in clara, & aquoſa.) Id planè conuincit, vterum Lithiaſis iam eſſe oppletum, nec poſſe craſſiorem aliam ſaburram hoſpitare. Ergo, incognita vteri varie- 17
tas nedum neglexit Nephritidis ſanationem, ſed & cauſarum, & ſanandi alteritates introduxit. Scilicet aliud eſt, fluctuantem à rene arenam, ſuccedẽte lotij ſtilla, deturbari: atq; longè aliud, non quidem eluente vnda; ſed partium cõſpirata

contra

contractura, ac criſpatione, adhærentem excu-
18 tere arenam. Althea enim Malua, Amygdalino, ſimilibuſque, dolores demulcere, vias humectare, dilatare, & oblinire perſuadent: adeóque in hoc, vt & in omnibus vbique, vel Scholæ duntaxat ſunt intentæ ad poſterius, vel ridiculum proponunt. Dum vi deterſiva, totum arenarum bolique vterum euerrere debebant, laxandis viis, humectandiſque membranis in ſe ſemper madi-
19 diſſimis, totæ incumbunt. Siquidem expulſo ſabulo, non proin ſoſpes eſt vterus illius: quin ſaltem in futuram calculi pœnam, remaneat venarum conſpurcatus bolo paries. Quorſum nulla
20 Scholarum hactenus fuit reflexio. Demirabar namque ſubinde quod dudum antea Nephriticus poſtquam calculum in veſicam demiſit, rarius nouos in rene lapillos ſuſcitet, quamdiu alter veſicam infeſtat: Nephriticus tamen, ſi ſimul etiam podagricus, podagram tamen ſociam, cum Nephritidis ſiue calculi acceſſu, admittat. Etenim inde didici, quod ſicut dolor in vulnere ſuſcitat aquam glarealem: ita & ipſam mutet vrinam, quę petrificationem in priſtino lumborum vtero impediat. Quare etiam lotium turbidum, citraque arenas, viſitur in calculoſis. Dolor enim claſſica eſt, quæ laticem vndecunque aduocat occaſionaliter, vrinam peregrino hoſpite admiſto, accendit, imò & turbat: In tanta autem officiorum confuſione, de ipſa confuſione cogitatur nihil. Etenim dolor mihi feruoris imaginem ſæpè ob oculos poſuit. Aqua namque, poſt feruoris ebullitionem, turbida plerumque, ac confuſa eſt. Sic enim quia bolus fit, ex terra vrinæ volatili, nondum ſale condita ſufficienter, ob defectum fermenti vrinarij, in rene ſtabulati. Ideo quoque bolus iſte igne liqueſcit, neque in arenas duriores maioreſque cogitur, quamdiu vim fermenti renum non experitur. Tingitur autem ſaturatè bolus non quidem à ſerius ſuperueniente ſcoria, arenas tingente (quippe bolus ille rubet, ſupra flauedinem ſcoriæ, ſed à cruore diluto, qui in venis (boli vtero) transſumitur erroneè ad vſus, turbulentiæ fines. Atque hactenus in Vronomantia, bonus de hepate & cruore teſtatur: nil autem
21 horum arena. Conſtat ergo vrinam, per ſe, ſalſam, etſi ſale homo non veſcatur: eiuſque cauſam, de Digeſtionibus, offendes. Curatus quidam, in vrbe noſtra, totos dies 17. amens, abſque omni potu & cibo tranſegit ante mortem. Nunquam autem illi prorſus quotidiana defuit vrina, parcior quanquam, & ſenſim rubicundior exiret. Vnde coniicio, in rene vim eſſe commutatiuam cruoris in lotium (quamque alibi in tractatu de hydrope, ſtudio proſequor) non ſecus atque vulnus, ex cruore celerem copioſamque parat Synoniam, ſiue glarealem aquam. Itaque vrina, ad poſtremam ſui determinationem, poſtulat, mutuatque vim, à fermento, quam renes in vterum lotij inſpirant. Non alias, quam hepar in venas portæ, nexuſque Meſenterij, vim ſanguificandi. Quapropter ibidem ſtatim totus ſtomachi chylus, cruorem ſuo colore mentitur. Vim autem renum in venas, planè deſpoticam, alibi de hydrope proſequor. At quamuis fermentum renis, inſeruiens miniſterio totius integralis, ſit viſceris cuiuſpiam tanquam digeſtio: non eſt tamen in numerum digeſtionum relata, eò quod coctionem recrementi, non autem alimenti con-
22 cernat. Etenim cum omnis tranſmutatio, quæ per digeſtiones procedit, ſua habeat media, ſiue fermenta propria, ad nouam generationem opportuna; ita ren, ſuum incipit imprimere fermentum in cremorem, mox dum ad portas iecoris ſiſtitur. Cuius fermenti vigore, lotium ſe à cruore ſequeſtrat, natiuis proprietatibus. Et quâſquam cruor ille nondum ſit coagulabilis: attamē ſe ibidem ſeparant liquidum à liquido. Myſterium ſanguificationis eſt quidem homogeneum, ſimplex, ac prorſus vniuocum, ſolaque adeò ſanguificatione conſcriptum: oportuit tamen, ſtatim in venæ portæ limine, ſeparabilem difformitatem cremori innaſci. Aliàs namque cruor, dum vitalem conditionem in hepate acquiſiuit, indecenter ſpiraculo fermenti renum pollueretur. Quod autem vrina naturaliter ſit ſalſa, & vnde ipſi iſta ſalſedo, alibi de digeſtionibus inuenies. Hic autem adnotaſſe ſat eſto, quod quantum ſalis acidi naſcitur in chylo, ſub prima digeſtione, tantundem in altera tranſmutatione ſubſtantiali migret in ſalem ſalſum. Deſignaui iam vterum incipientis vrinæ, & calculi. Declaraui quoque
mirificam proprietatem ſpiritus vrinæ, in coa- 23
gulando, ac petrificando. Inde etiam iam ſat conſtat, ſi contingat ſpiritum lotij retrogrado motu fluere per iecur, in venam portæ, atque inde expelli, vt peregrinum inſolitum, per meſenterium, in inteſtina: quod ibidem facile coagulauerit etiam inſolitos calculos, quoſque Paracelſus congelata, non autem coagulata vocat, eò quòd non ad duritiem Duelech vrinam aſcendant, quæ à mucilagine matre materia ſolidantur. Quòd ſi verò vrinæ ſpiritus per venam cauam ſurſum, vel deorſum feratur: alienat, vi ſibi propria, ſimilarium alimentum ſpermaticum, ac mucilaginoſum, in duriorem compaginem: vnde demum Scirhi, quartanæ febres, nec non variæ opilationes oriuntur: quas fruſtra ſanè per Iulapia, aut Apozemata auerruncare ſtudent: Denique nutritur fel cruore ſibi vicino, in quem ſi ſpiritus vrinæ è ſuo deuiarit vtero, confeſtum quoque lapides in felle obnaſcuntur. Peregrinum nempe ac hoſtile euadit, quicquid in alienam meſſem ſubintrat. Adeóque extraordinarij effectus cauſis conſimilibus oriuntur. Neque enim inappoſitè docui, ſeroſum iſtud, quod cruori permiſtum defertur, perque ſudorem, vel alias inſenſiliter diſperditur, non eſſe vrinam, vt neque eiuſdem proprietates habere, nec eſſe ſerum, lactis æmulum, multóque minus eſſe fel aut bilem flauam: ſed partem Laticis, de quo ſuo tractatu.

CAPVT VII.

Duelech reſolutum.

1. *Accuſatur incogitantia Scholarum.*
2. *Cenſus nebulonum, in quos Magiſtratus animaduertere deberet.*
3. *Excuſat ſe Author.*
4. *Omnis morbus ſua in ſpecie eſt curabilis.*
5. *Quantum ſperandum ſit ab officinis.*
6. *Quidve ibidem reperiatur pro Lithiaſi.*
7. *Duplex indicatio.*
8. *Surdaſtra Scholarum intentio.*
9. *Vanitas huiuſmodi intentionis.*
10. *Cur Althea, malua, ſuccus citri, &c. iuuent.*
11. *Friuola obiectiò contra Diuretica.*
12. *Adynata Scholarum.*

13. *Rationes*

13. *Rationes Scholarum pro impoſsibili remedio.*
14. *Rationes Spagyrorum.*
15. *Teſtimonium Cardani.*
16. *Diploma Principis Salisburgenſis.*
17. *Deluſio Scholarum, ex ridicula remediorum inquiſitione.*
18. *Ridicula ſubterfugia.*
19. *Calculum non confirmari.*
20. *Lapides animales, & vegetabiles, quo pacto nobis ſint vtiles.*
21. *Modus præparandi.*
22. *Vnde Ludo nomen, eiuſque præparatio.*
23. *Ludus vbi reperibilis.*
24. *Stolidum ſtentamen.*
25. *Error Paracelſi.*
26. *Scholarum temeritas.*
27. *Paracelſus non minus inſulſe quàm Humoriſta de materia calculi, garrit.*
28. *Exomologeſis rerum examinatarum: & balſami ſalis.*
29. *Modus adhibendi remedij.*
30. *Veſica tauri embryonis.*
31. *Obſeruationes circa lapidem cancrorum.*
32. *Error Paracelſi.*
33. *Mira antipathia.*
34. *Nouus catheter.*

1 VTerum Lithiaſis dixi: nunc autem de remediis cogitandum ſeriò. Enim verò ridet vulgus Scholas, in opprobrium actas, quod nequicquam hactenus de veris cauſis, vel ſanatione ſit indagatum. Originem Medicinæ quidem alibi recitaui, eamque adhuc adoleſcentem, in hodiernum vſque diem, effœta velut vis animi, egit in circulum, abſque progreſſu vllo: quia peregrinis, Græcis, Barbaris, Ethniciſque inuentis ſtare maluerunt, & aliena excoluiſſe, honori duxerunt. Dum interim noui oriuntur morbi, quondam etiam exoleti, reſurgunt laruati: ideóque illegitimi apparent, nec amplius reſpondentes deſcriptionibus primorum. Statur nimirum abſque progreſſu, dum noſtra valetudo indiget maximoperè medendi accretionis. Quatenus pigrum, atque ingeneroſum obſtat Medentum genus, quod ex alieno commentario tantum ſapere voluit, artemque ſupra quàm nouerint, increſcere negant. Ideóque & quicquid ignorant, in catalogum incurabilium, deſperatione quadam adigunt. Quaſi auorum inuenta, noſtræ viam præcluſiſſent induſtriæ, Sapientiæ theſauros occluſiſſent, ſteriliſque ſit omnis moderna vis animi, & exhauſta diuinæ Sapientiæ potentia, nihil eſſet amplius, quod inſuper nobis veritatem demonſtret. Profectò ſocordiæ poculum, veterno ſeculum dementauit vel ab ipſo initio: ideo nempe quiſque aſſentiri, quàm indagare mauult. Tanta nempe eſt lucri dulcedo, quod ſuas quiſque Medicaminum ſocietates, ſiue confuſiones, & miſcellaneas (receptas magiſtrales vocant) cum amore admiretur: quæque ſecretiora olim, Medicos laboris amantes, reddidere illuſtres, præ torpore medentum, in Pharmacopœorum manus, anus dimanarunt hodie. Vnde Tonſor quiſque, Balneator, Monialis, Tortor, vel ex ambubaiarum fornicibus fugata Lena, Medicinam iactitat: quorum cen-
2 ſum hîc deſcribam. Primi namque occurrunt, qui mederi volunt, non quidem ad hoc inſtructi: ſed natura promti, quidlibet audentes, quæ aliis profuiſſe audiuerunt, ſine cauſarum cognitione, atque diſcrimine, ægris propinant: eoſque ſic in diſcrimen præcipitant. Inde namque omnia penè Scholarum experimenta profluxerunt. Quod & Galenus, Quintij præceptoris ſui exemplo, confirmauit. Etenim per mortes hominum, experimenta facientes, ſuos graduatos, Scholæ vocant ſtatim expertiſſimos. Alij vulgares, vulgaribus tantùm mederi malunt, hiſque ſua dant conſilia: nonnulli quoque, fauore ſolo, atque rogati. Plerique etiam ob honoris ambitionem, vtque tanquam ſapientes æſtimentur, hoc vitij genus innatum habent. Eiuſmodi enim deceptores, diuites videri volunt, & gratis ideo cuncta præſtant ad necem vel fortuitam ſanitatem miniſteria. Huiuſmodi imprimis ſunt, qui Romæ Theriacam Cardinalibus & Magnatibus obtrudunt, è melioribus ſimplicibus confectam, quam Deus in natura creauerit. Sic enim populo in Vrbe impoſuimus, & ſancti pharmacopœi viſi ſumus. Succedunt his, qui munera quidem, ſed nequaquam nummos expetunt, ne nobilium conditionem, itemque promiſſam paupertatem exuiſſe, ſciantur. Suntque idcirco, qui pro ſe nihil, at ſolùm pro paupere communitate, ſe promereri aiunt. Similes his apoſtatæ, qui fatentur quidem ſe non eſſe medicos: ſed ſua ſecreta ſe habere à Regina, vel Imperatore. Medias namque hi ſolent interponere perſonas, quæ pretium medicaminis extollunt. Sequuntur dein hos, qui veſtes, atque marſupium, vt cribrum foraminatas gerunt nec interim ſuum impoſtorem exercere tardi. Aliquando ſe ditiſſimos fuiſſe, nunc verò depauperatos (in dolio vini) per artem chymicam, per bella, & religionis conſtantiam. Sunt &, qui quandoque militum caterua viguerunt: at in bello (pro pecuniarum conflictu) cunctas opes impenderunt, cicatrices oſtentant, forte condigno præmio receptas. Nonnulli quoque vxores ac liberos, focos & aras, dulciaque patriæ liquerunt arua, religionis ob cultum. Multi quoque, vltrò pauperes, quòd nemo eis quicquam dare velit. Nec deſunt, qui religiones fingunt, veſtem mutant, ſoccis ligneis ambulant, Eremitam larente hypocriſi mentiuntur, quibus Deus virtutes ſimplicium inſpirauit. Sunt etiam, qui Aſtronomiam & Chiromantiam vbique intromiſcent. Alij demum Campiuagi, qui in monte Veneris artem ſuſceperunt: hinc bruta non minus, quàm homines, à morbis curare nouerunt. Item qui ſimul futura prædicere, atque theſauros effodere ſciunt. Suntque qui libris deſtituti, chartæ inſcribunt non innoxia verba Salomonis, quibus morbi non ſecus atque dæmones fugantur, antè & pòſt cruces ducunt, ne diabolus ſcribentem potentia verba auferat. Sunt qui varia callent idiomata, apud Belgas, Chaldæam, Arabicam, vel Dalmaticam ſe loqui fingunt, multiſque onuſti artibus, tandem Matheſin, vel hiſtorias iactitant; plerique horum nil minus, quàm lapidem Cryſopeium conſtruere norunt, minas circumgerunt perpetuo fermento propagabiles. Sunt etiam Saraceni, ſuntque Iudæi baptizati (plerumque non baptizatis nequiores) qui ex Kabala didicere, Mercurium variis modis mortificare, itemque venena diuerſimodè præparare, quæ ad omnes morbos, & plures alios, valere tradunt. Linguam Hebræam, ſcientiarum omnium fundamenta, & grandia rerum publ. ſecreta,

creta, continere, & ſe futurorum prænotione grauidos iactitant. Sæpè ſuos citant Rabbinos, librum Nebolohu, cum clauicula Salomonis: vnde tam præterita, quàm futura, legere poſſunt. Alij quoque artem medicam, in ſua tantum progenie, hæreditari aſſerunt: etſi fatui, vel nequam ſint omnes. Sin autem apud viros non ſuſcipiantur, ſaltem apud mulieres, Coſmeticen iactitant. Eodem enim corio cum Græcis, Iudæis, ſunt obducti; licet viciſſim vnus alterum derideat. Etenim natura prompti, ex ſeipſis mentiri addiſcunt. Eſt & genus fugitiuum, è famulitio chymicorum, quod dum ſelectiora iactitat, non niſi venena Seplaſiis venundat. Mentiendi namque libertatem omnem vſurpant apud ignaros, accedente per aſſiduum vſum mendacio. Idiotæ enim ſunt, à chymicis furnis fugitiui apoſtatæ. Scholæ autem, maiori ſecuritate, atque omnium liberrima authoritate, imponunt mortalibus: nam cum demonſtrem veritatis decreto ineuitabili, quod hactenus morborum eſſentias, cauſas, atque remedia prorſus ignorent, magnoque volumine, atque rationibus à priori id ſtabiliam: interim ſuos promouent ſcholares, hunc, quia Latinus, patremque habet chirurgum, vel Pharmacopolam; aliumve, quia artium magiſter factus, lectiones aliquot profeſſorum audiuit; alium denique, quod Euclidem pro parte iactitet, vel ab Ariſtotele diſputare didicerit. At miſeror genus humanum, tot internis calamitatibus obnoxium, tantiſque externis exploratoribus expoſitum: qui cum ſub infauſtis Scholarum regulis trucidarunt è primatibus quemquam, ius aſſumunt appellandi ad morbi incurabilitatem, ſuoſque vbique habent patronos, & complices. Adeóque ſoli graſſantur impunè in vitas principum, prout libro de febribus oſtendi. Tanto autem miſerabilius ſe fidunt illis mortales, quod promotione, ac iureiurando, ignorantiam apud vulgus tegant. Quippe iurant, ſe fideliter ſanaturos infirmitates, quas oſtendi, ipſos neſcire penitùs. Imò ne vnum medicamen monſtrauit illorum princeps Galenus, ab empyricis non mutuatum, vtcunque complexionum, graduumque ludicra theoria, tam ſecundum genera, quàm loca, triumphet. Quin-
3 tius namque, Galeni præceptor, totuſque empyricus, vbique à diſcipulo imploratur. Principes atque Magiſtratus hanc impunem necandi licentiam auertere à ſubditis deberent, & ex conſcientia tenentur. Non putem autem neglectum incuriâ: ſed poſtpoſitum, præ remedij inſcitia hactenus. Ego verò, remedium conſeo. Si ſtatuant omnem Medicum teneri, ter ad minimum, inuiſere debere quemlibet ægrum, à quo fuerit requiſitus: ſub pœna exilij, & priuationis officij ſui. Nam alias, numerus Medentum ſatis increuit. Deinde, quod ſolutio nulla ſit debita Medico, ſi non ſanauerit ægrum. Hoc duplici videlicet ſtatuto, Medentes vigilantiores fierent, atque ægrotis rectius negotium cederet, ſeruaret Princeps ſubditos. Sed ſtatuta, ſeruanda ſeriò. Nam Legi Corneliæ de ſicariis æquiparantur. Nunc vnde digreſſus, redeo. Sunt etiam, qui dum librum meum de febribus legiſſe fingunt, obijciunt, me duntaxat remedia chymica, & inſueta oſtentare arcana, vt ad me, vnumquemlibet ægrorum conuocarem, ſpretis antiquorum tutiſſimis doctrinis. Abſit! Quia nec inviſo ægros, nec medeor, ſpe lucri. Quod omnes totius patriæ viri boni teſtantur. Neminem ſane voco, ad mea medicamina proſtituenda, aut venumdanda. Libenter viuo latens, à ſolis pauperibus ſolicitatus. Hoc vnicum palam atque liberè profiteor: difficilium nempe morborum victorias poſtulare alios Medicos, quàm Humoriſtas, & alia longè remedia, quàm quæ venditat Seplaſia. Quoniam deſideratiſſimè perfectiſſimorum corporum dotales optantur poteſtates, vt venena, à balſamis, in nobis ſeparentur. Imò vbi venena non ſunt aperta, ſuperentur Archei confuſiones, abigantur impuritates clanculum, inuertantur remediorum dimenſiones, vt prodeant proprietates, quarum operâ opus habet Archeus. Quinimò introuertantur impreſſiones remediorum, quarum tyrannidem natura noſtra abſque clade ferre nequit. In hoc enim peccato, inque hac penuria, plura iam ſecula infeliciter tranſacta abierunt, quod ignoratis cauſis morbificis, neſcitis remediorum potentiis, deſpectiſque altioribus præparationibus, quicunque morbus ſub initiis ethnicis non migrabat, deſperatis dicatus ſteterit. Profectò, nullus in ſpecie morbus, eſt incurabilis. *Deus namque, vt* 4
non fecit mortem, ita nec lætatur in perditione viuorum. Sanabiles fecit nationes orbis terrarum, nec eſt medicamentum exterminij, nec inferorum regnum in terra. Quapropter ignauum genus hominum, in ſubſcribendo ignaris promptum, ex animo, coram Deo vbique præſide, hortor, mecum contempletur, officinarum remediis morbos aliquot alimentarios quandoque per accidens ſanari, qui nempe ſpontaneas conſumtiones, & faciles admittunt reſolutiones. At in grauiori- 5
bus, in quibus ſunt fixæ, aut radices chronicæ, illorum vſum plus obfuiſſe, quàm profuiſſe. Hippocrates quidem, ſine inuidiâ, altiorum remediorum inquiſitiones, poſteris reliquit: quia felicioribus ſeculis vixere primores, Scholæ vero, ad maiores mortalium neceſſitates; ſedentis & iacentis naturæ, non reſpexerunt; ſed Galeno, atque ſuo Quintio contentæ, non ſenſere mortalium defectus, cum lucrum ſe reportare, quocunque euentu conſpexiſſent. Etenim ne ſemel excogitarunt, Nephriticos impedire recurſus, multòque minus calculum reſoluere, quòd deceptis authoribus, falſiſque cauſis, ſua dediſſent nomina. Idcirco enim de vera lapidum cauſa, deque vera ſanatione, atque remediis ideo auditum eſt hactenus nihil. Deſiderabatur ſiquidem eiuſmodi remedium, quod impediret venturam 6
ſuccreſcentis Duelech ſobolem, per ipſiuſmet lotij præparationem. Tum etiam, quod reſtauraret vteri ſaxipari decidentiam Gorgonicam, fermenti petrifici poteſtatem: ac tandem quoque reſolueret, quicquid coagulator ſpiritus pattaſſet. De quibus ſingulis auditum eſt hactenus nihil. Duntaxat propellendo calculo, laxandiſque meatibus vrinariis, intentæ fuere Scholæ. Itaque in ſanatione Lithiaſis, duplex obuia ſolicitudo eſt. Vna nimirum, quæ inclinationem tollit, ac metum recidiuæ. Altera verò, quæ generatum demoliatur Duelech. De neutra ſomniatum fuiſſe in Scolis, oſtendam: At ſaltem propulſionem arenarum, & lapillorum, machinatas fuiſſe: 7
non autem pacationem tam atrocis doloris à radice, cogitaſſe. Laudant quidem, atque in apicem attollunt, Maluas, Altheam, Amygdalinum, & quæcunque mollificando humectantia nominant: dein varia fomenta, tam humectan-

tia, quàm abſterſiua, itemque refrigerantia connectunt, ne dolores intendantur, vel lapides excreſcant. Imò & Scorpionum oleum commendant, quaſi inunctum lapillos conſtringeret forinſecus! quaſi inquam axungiam, carnoſam membranam, ac peritonæum laxarent; ad quorum dilatationem ſcilicet, mox vreter neceſſariò mollificaretur, extenderetur que in latum. Vulgus equidem has ſibi opitulationes, ſuadente primum anu, inuenit, & extulit. Has dein admiratæ initio, ac dein mox amplexæ ſunt Scholæ. Ne ſcilicet (cum ſecus nil habeant) inutiles fierent ſpernendo. At non doloris ſolius ergo hæc ſuſcepta: ſed iuuaminis cauſam leuiter indagantes, de ſolo itinere lapilli ſolicitæ, vltimo decreuere arreſto: non niſi per humectantia, vreteres eſſe ampliandos, nec aliam medendi fore ſpem. Ampliationem verò, non quidem in longum vreteris: ſed duntaxat, qua ſperarent, in latum ſcilicet: quaſi natura obligaretur, ſe ad Medentum conatus conformare. Adeoque remedia dolorum cenſuerunt eſſe per accidens: quibus adiunxere enemata, ne incumbente ſtercore, compreſſus vreter, labenti calculo cataractam ſterneret, & ſic viam clauderet. Adeoque capitale Scholarum remedium, circa ſtercora effectum, & poſteriora: nequaquam autem ad cauſas, radices, ac fontes, intentum fuit. Vnde Satyra: *Stercus & vrina, Medicorum fercula prima.* At quàm vana, atque puerilia, ſint hæc Scholarum ſubſidia, teſtantur ipſimet afflicti, horumque viduæ & proles. Inprimis mucilagines Maluę non tranſeunt ab ore, ad vreterem in forma lenientis, laxantis, & mollificantis, quin in via aliquot ſuſcipiant prius tranſmutationes formales. Nec enim eò quicquam deuenit, niſi prius lotij naturam aſſumſerit. Imò enim iam vreter, calculo obturatur (nam quamdiu non obturatur, nondum totam vreteris amplitudinem impleuit, fruſtraque ergo eiuſdem exigeretur ampliatio) à tergo, incumbens ſuſtineat lotium, quo pacto, quæſo, hocce excrementum, in tam anguſto meatu, cedet loco, vt aduenienti lotio, è Malua parato, aſſurgat, locumque paret? ego ſaltem fateor, me non intelligere quicquam harum promiſſionum. Denique poſito caſu anilis illius figmenti, & quod mucilago illa humectans, ad anguſtum lotij angiportum, ſoſpes deueniret attamen non proinde diducet madidum iam ante vterum canalem, qui præter iam actualem ſui humectationem, ab aliena mucoſitate ampliari, aut dilatari non expetit, aut exſpectat: vt neque ſemel vnquam dilatatus, deinceps amplius ſui iteratam diductionem optaret, vel admitteret in recidiuis. Adeóque iſtud Scholatum ſuppoſitum, & diſſimulatum remedium, vnica ſolùm vice, foret vtile. Niſi malint, vreterem dilatari, lapſu, aduentuque mucilaginum præfatarum, earumque caſuali abſentia, in priſtinum ſtatum denuò anguſtiari. Quod eſt, dare potentiam ampliandi, iuxta Medentis votum, præter ſolitum, & naturam, meatus ſolidi, atque primæ conſtitutionis. Siquidem naturaliter, poſtmodùm rurſus rediret in priſtinam atque natalem anguſtiam. Etenim Scholæ, ſi ſeriò in his loquantur, dementant, vel rident ægros, ac ſibi applaudendo laſciuiunt. Sodes, ſi vera hæc autument, cur vetant diuretica, ſi procellendo calculo valeant, adhibitiſque humectantibus, anguſtos dilatent meatus? Quidni humectantia diureticis copulant, vt vtrique ſimul ſatisfaciant indicationi? Etenim iam ante docui, ſi mors ab hæſitante calculo in via ſuperuenerit, id non accidere diureticorum reatu, vt neque, quod vreter (niſi fortaſſis fuerit monſtroſus) ſit alibi ſeipſo in exordio anguſtior: atque idcirco ſemel diſcedens ex rene calculus, ſi ſiſtatur in delapſu, præ viarum ſtrictura: id accidere ex doloris atrocitate, quæ vreterem ſpaſmodes contraxit. Idque igitur, Diureticorum piaculo non fit: ſed Medentis, qui ſpaſmum hunc nunquam in Scholis obaudiuit, ideóque neque remedium pro illo inquiſiuit. Vbi ſane natandus venit Scholarum ſolœciſmus, atque elenchus non cauſæ, vt in cauſam.

10 Quoniam iuuant præfata humectantia, Althea, Malua Amygdalinum, &c. non quatenus amplificent vreteres (quod in ſe ridiculum) ſed in quantum ſpaſmum criſpationis demulcent, prout aliquot fotus externi. Itemque ſuccus citri non iuuat abſterſiua, & inciſiua vi ſuæ aciditatis (aliàs namque idem pręſtaret acetum, & acida reliqua) quia ſuccus citri, prima digeſtione caloris, deponit ſuum acorem, ideóque nec obſoniis adhuc efferueſcendis admiſcetur: ſed reſidua manet ipſi vis, demulcendo ſpaſmo conueniens. Dum ſcilicet in lotium conuerſus, prioris vitæ mediæ aliqualem notam adhuc retinet.

11 Quid ſi Scholæ, diureticorum vſum vereantur, ne fortè plures lapilli deſcendendo coincidant intra vreterem, & qui à tergo groſſior eſſet, velut cuneus, tranſitum oppleat. At nec ſic quidem, caſuale vitium diuretico dandum. Quia inſuper etiam figmentum pro vero venumdatur. Nam quidquid ſemel, initio, in vreterem incidit (niſi vncus aliquis fuerit) id ita deorſum pergit, & effertur Non enim in tam anguſto tranſitu ludunt, laſciuiuntque lapilli. Non vnus aut ſimul plures exitu maiores, è rene migrant: vt neque ſemel inde decidui, qui à tergo, lotij pondus ſuſtinent. Rectè id quidem ſuſpicabile, ſi vreter, non mollis ac laxa membrana, ſed harundo ſicca & inflexilis eſſet. Madida quippe membrana, metu vacui, neceſſariò ſemper concidit, niſi à tergo dilatetur, cadente lotio. At nondum proinde ſonticum diureticum. Nam incidentia plurium & malè formatorum lapillorum, non hauſit ſuam culpam à diuretio: ſed à fatali irruente, quod citra diureticum æqualiter cecidiſſet. Quapropter nec timendum, aut auertendum diureticum, præ formidine caſus irregularis, & monſtroſi: vt ſcilicet, quod ordinario vtile per ſe, vetetur ex timore caſus inſoliti, atque rariſſimi. Quod ſi dicant, plures lapillos viſco conglutinatos excidere. Id inprimis deſtruit cauſam materialem Duelech, à Scholis edoctam. Siquidem pituitoſum iſtud gluten iam petrificari debuiſſet: At lapilli eiuſmodi illam collam nec inuenerunt, nec aſſumſerunt in vretere. Quapropter ſi vnicus, vel plures conglutinati, è rene labantur, perinde eſt: ſiquidem elabendo, non erant maiores renis exitu. Ergo ſi diuretica iſtam collam non ſoluant, nec lapillos diſiungant ſaltem perutile fuerit, copioſiore citatoque lotio incumbente, infeſtam calculi ſarcinam, quantocius, ſuo lotij pondere propulſaſſe. Naturaliter enim vreter, nulla intus mucilagine madet. Quod vrinæ ſanorum teſtantur. Ergo ſiqua medicaminum mucilago eò deueniret, non poſſet non vreteri eſſe præternaturam, & ſui ſolitum. Quid ſi vreter, calculo impacto obſeſſus, dicatur mucilaginem patrare Inprimis caſui contradicunt

tradicunt vrinæ Nephriticorum. Tum quoque, Scholæ inaduertentes erunt, quæ pituitam, ſiue cauſam calculi materialem, ſupernè, imò ex ſtomacho, deducunt pro calculis: quippe quæ ad manum, & in vretere ægroto, reperiretur. Stultæque propinantur ſimplicium peregrinorum mucilagines, ſi mucilago, mali natiua cauſa eſſet. Dein loquuntur Scholæ, tanquam ſi diuretica malleo calculum, imò & vrinam propellerent, vel à tergo per baculum protruderent: ita nempe per artificialia, more vulgi, ſeſe in ſpectaculum demergunt. Non conſiderantes, in diureticis, proprietatem ſpecificam relictam, à vita media ſimplicis, vel partam in tranſmutatione digeſtionis, à qua, diuretica lotium emungunt. Nulla autem diuretica, per ſe, calculi progeniem reſpiciunt. Vt neque probus Medicus attendit effectus, accidentaliter per accidens irruẽtes, vt proin effectus per ſe negligat. Quod fit attamen alioqui, prohibendo diureticum. Vtpote ſanatiua indicatio mandat promptiſſimam nocui ablationem, magiſque eius, quod per moram deinceps mage grandeſcit. Ergò diuretica laudo in Nephritide, modò ſimul ſpaſmum vreterum leniant, & conſopiant. Comes quædam, itemque altera monialis, ingenti dolore, diem clauſêre ſuum. Vtraquem enim, velut vncum, vno trianguli acumine, in rene, altero verò, intra vreterem deſinente, exhibebat: atque ſpaſmo crudeli obierunt ambæ. Non quidem moriuntur præ vrinæ ſuppreſſione, vbi alter renum lotio ſatisdat: atroci ſed ſolo ſpaſmo oppetunt, qui ſpaſmus iterum circa mortem laxatur. Quapropter diſſectio, præter lapillum vnciformem, exhibuit nihil, quod mortem attulerit. Initio dixi, ſanationem Duelech
12 conſiſtere tam in abollitione inclinationis, quàm in calculi liquatione ſeu deſolutione: quorum vtrumque negant Scholæ poſſibile: adeòque ſtamus in terminis oppoſitis. Ergò veniendum ad rationes, ad teſtes, ſiue facta, atque ad diplomata, probatòque iure meo, aperianturque Scholarum ignorantiæ. Inprimis, cum non entis, ſiue impoſſibilis, non ſit conceptus vllus poſitiuus, adeòque non ſit vlla, eius ſcientia. Fatentur ergò Scholæ, nullam fore ſibi ſcientiam, & ſe negare ea poſſibilia, quæ fatentur ſe neſcire.
13 Rationes autem, quæ Scholas ad impoſſibile colliſere, ſunt hæ ac ſatis futiles: experientia noſtra rerum Magiſtra, nondum nobis patefecit, malam inclinationem tolli poſſe. Cum iuxta Galenum, intemperies verſa in naturam, curari nequeat, iuxta prouerbium Naturam expellas furca, tamen vſque recurret. Potiſſimum autem, in parte, continuo excremento referta confirmatam tolli intemperiem eſt prorſus impoſſibile. Quoad calculum confirmatum autem, vtcunque ſaxifragorum ſpecioſa gloriatio perſtrepet, non niſi vanum eſt empyricorum ſtentamen. Iactantiæ idiotiſmi, nec aliud quippiam. Solum enim poteſt Medicus citare ac propellere calculum, per diuretica, viaſque laxare, per humectantia emollitiua. Imò cum diuretica ſint periculi plena, Medenti nil oportunius in Lithiaſi, quàm vreteres humectando ampliare, ac ſordes incumbentes, per enema, ab inteſtinis demere: fumiuenduli verò chymiſtæ, lapidem confirmatum, in veſica, retrogada reſolutione, diſſoluere ſtentantur, proprioque ore ſibi non niſi opprobrium ſolicitant. Sed noſtra Philoſophia ſupra vires naturæ pollicetur nihil, ideòque permanet inter doctos venerata, fixaſque iam à tot ſæculis radices egit. Quis enim non videt, ipſum ſtomachum neceſſario confringi, atque liquari debere citius, quam ſtomacho centies duriorem calculum ab ore longe remotum? Sed quia chymicus plerumque ignarus eſt Philoſophiæ, audenter quidlibet promittit, vt à miſeris, & credulis, nummos emungat, quos per chryſopœian parare neſcit. Etenim ſi quippiam in natura foret, quod Duelech confirmatum reſolueret, tot Principes, atque Magnates, totque rara Medentum ingenia: non caruiſſent hactenus tam felici remedio. Hæc ſunt Scholarum ſupercilia, decreta, & calumniæ: quibus tamen benè perpenſis, reperiuntur oppoſitorum vera priuilegia. 14
Nam inprimis ſi quis peccando contrahat morbum, quidni benè medendo, eundem radicitus tollat; & characteres parti ſemel impreſſos, penitus exſtirpet? Plures namque liberaui à Lithiaſi, cui per aliquot annos obediuerant, ſic vt in poſterum planè vixerint liberi. Quorum remedia ſub pœna meæ infamiæ mox offendes. Scholis namque facile indulgeo, quod iuxta ſuas experientias, & ignorantias cauſarum, loquantur, negentque auferri impreſſionem translatam in membrorum poteſtates: cum videlicet non niſi cruda & ignaua remedia hactenus agnoſcant. Sed interim inexcuſabili volutantur errore, quæ deſperant aliquem ſupra ſe ſapere. Cum interim ceſſent indagare, totumque vitæ ſpatium ſoli addicant lucro. Iudicia Scholarũ retroſpiciunt in ſcripta auorum gentilicati ſubſcriptorum: noſtra autem ſpectant entia prima corporum, expedita ab inuolucris, quibus impediuntur progredi ad prima noſtri cõſtitutiua: in quibus queat noxias impreſſiones, in vitam mediam introductas ſuffocare, atque eatenus tollere inclinationes, quæ in naturam verſæ videntur. Quoad ablationem inclinationis ergò, inprimis medicamentum Aroph Paracelſi (quod ſonat Aroma philoſophorum, ſic dictum propter tincturam aureum) præparatum ſub fimo, cum mixtura panis ſecalini, ac poſtmodum ſpiritu vini extractum, curat inclinationem veterem ad calculum renum. Baro quidam noſtrâs, dum per aliquot annos, in ſua Angliæ legatione, pluries calculis renum ſummo dolore infeſtatus fuiſſet, meque ſuadente vteretur bis hebdomatim præfato liquore Aroph, per octodecim deinceps annos à Lithiaſi liber, tandem anno 83. vita defungitur, eiuſque cadauer diſſectum, ne arenulam quidem aut lapillum oſtendit: qui antea dum calculus erat, ſiue rhedâ vectus, ſiue modeſtè obambulans, cruentum ſemper lotium minxerat. Superſunt modò adhuc eius hæredes teſtes. Memini quoque conſiliarij, cuius antè, de eſu aſparagi, mentionem feci. Is enim cum per quindenas ſingulas ſoleret miſerè decumbere, vſus deinceps cereuiſia, cui ſemen Dauci incoctum eſt, liber à Lithiaſi, vixit modò per annos aliquot. Quorum experimenta, atque teſtimonia, ruborem Scholis ſuffundunt. Cum in ore illorum, ſit veritas. Paracelſus quoque entia gemmarum, & ſaxifragorum, in opem aduocauit, vnicoque tandem Ludi remedio, vtrumque ſanationis finem pollicetur, eſtque aſſecutus. Negent Scholæ poſſibile, quod facere non poſſint: Arrogantiæ plenum, & ſtupiditatis eſt illarum teſtimonium. Siquidem languidam ſaxifragorum opem, ſus crudis remediis tentatam, & euanidum quoties admiran

mirantur effectum, arcuant ſupercilia, attonitæ humeros attollunt, rogatæ ſilent; coactæ autem ad impoſſibile refugiunt, maluntque Deum miſericordiæ ac bonitatis oblitum accuſare, quam calculo (vt aiunt) confirmato, morbisque plurimis in natura dediſſet remedia: imò Deum obliuiſcentiæ libentius accuſant, quam ipſimet alicuius ignorantiæ notam admittant in doctrina ſua paganica. Principes autem, à Scholis circumuenti, ſubſcripſêre harum impoſturis, ac pietatis illorum liberalitas, Xenodochia incurabilium erexit, ſeducti Scholarum impoſturis, quæ mendacij arguerunt textum Sapientiæ: *Sanabiles fecit Deus omnes nationes terræ, nec eſt medicamentum extermini*. Scholæ enim propriam & craſſam nimis ignorantiam, reciprocam atque côuertibilem fecêre cum naturæ impotentia, quaſi ſcirent omne poſſibile, ſolumque ignorarent impoſſibile: Idque non ſolùm negatiuè, ſed prorſus priuatiuè. Tanquam neſcire illarum non penderet ex defectu Academiarum: ſed potius bonitatis, vel prouidentiæ diuinæ penuriâ. Quapropter cum negatio poſſibilitatis in ſanando, mihi videretur continere occultum ſcelus, ſemper, vel ab adoleſcente, benè ſperans, argumentabar contra, hoc modo. Si de fide, omnis morbus à præuaricatione inceperit; peccatum autem quodlibet remittatur penitus: ſperandum omnino, morbũ quemlibet in ſua ſpecie tolli poſſe, ſi punitio peccato adæquata, in remiſſione. Præſertim quod idem qui peccata remittit, etiam morbos ſanet, remedia dederit, & Medicum creauerit, pro bonitatis ſuæ abundantia, quæ omnes ſuas actiones ſuperat, infinitiesque maior eſt ſua indulgentia omnibus hominum peccatis. An enim fortè non potuiſſet, creare adæquatum & victorioſum remedium morbo cuilibet; vel neſciuit? vel noluit? qui mortis æternæ remedium dedit. Non enim lætatur in perditione viuorum, qui ſanabiles fecit omnes nationes terrarum. Quoad authoritates autem ſcriptorum. Cardanus enim ſcribit, ſua ætate, virum per Longobardos oberraſſe, qui paucis diebus, quodam poculo paſſim, ſecurè, certò, atque breuiter ſanabat, quotquot calculum in veſica habebant: additque indicium, ſe non dubitare, hunc virum in inferis eſſe, quod moriens artem ſuam mortalibus inuiſerit. In tanto contra clamores Scholarum paradoxo, non ſat eſt vnicus teſtis. Epitaphium Theophraſti Paracelſi, quod in muro prope S. Sebaſtianum, in noſocomio ſpectatur, ab Antiſtite Saliſburgenſe erectum, idem prodigium multoties eueniſſe perſonat, vtut crepent ilia Momo. Habent autem verba eius: *Conditur hic Philippus Aureolus Paracelſus, inſignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera Lepram, Podagram, Hydropiſim, aliaque inſanabilia corporis contagia, mirificâ arte ſuſtulit, & bona ſua in pauperes eroganda collocandaque honorauit. Anno Domini* 1541. *die* 24. *Septembris vitam cum morte mutauit.* Sub inſanabilibus autem, Tabem, Aſthma, Calculum atque eiuſmodi vniuerſa, à Principe Saliſburgenſe intellecta eſſe, docent ipſæ Scholæ. Quippe quæ eiuſmodi morbos, paſſim inter incurabiles, primariò ſemper intonant. Dein indefinita epitaphij phraſis reſpicit libros, à Paracelſo de Calculo euulgatos, longèque accuratiore calamo, quàm de morbis cæteris. Saltem ergo quicquid ſemel & ſæpius in natura eſt factum, hoc iterum fieri, non eſt impoſſibile. Ac per conſequens, quicunque affirmat impoſſibile, quod ex bonitate diuina, in natura quandoque factum, iuxta Medici votum, is mentitur coram Deo, naturæ opifice. Etenim in Iure, quod facti eſt, ipſi indicant teſtes, cenſenturque inutilia iurgia, quæ contra teſtes adferuntur. Scholæ ergò, quæ nos deceptores vocant, genus humanum elencho illudunt. Dicentes. Calculus procul ab ore remotus, longè durior eſt ſtomachi membrana: quicquid ergo calculum longè diſſitum corroderet, vel minueret, iam dudum ante ipſum abſumpſiſſet ſtomachum, in quem recenter cecidiſſet. Ergò calculus eſt neceſſariò malum incurabile. Si autem Sacra aliter ſcribant, quærenda eſt via, per quam cum moderamine excuſentur falſitatis. At ſanè, claues ſapientiæ ita vi quadam detinentur in Scholis, quòd cum ipſæ non intrent, alios, intrare volentes, adhuc arcere ſtudeant. Nam Chymico, cordi non eſt, Duelech per corroſiua tollere: ſed per reſolutiua propria, & ſpecifica. Neque enim ſtomachus columbæ reſoluit margaritas, vel ſtruthiocameli, ferrum, vel ſilices, per corroſiua: ſed per appropriatum digeſtionis fermentum. Vel ſi ſtomacho animalium, corroſiua dederis: ſaltem talia ſunt, quæ nequicquam damni ſtomacho adferant. Quinimò ſi ſuprema corroſiua ſpectes, aqua chryſulca, ferrum, æs & argentum quidem diſſoluit, ceram autem ne quidem penetrat. Cuius rei incogitantia, Scholæ ſuos tyrones, indoctum vulgus, imò & magnates, ab rerum indagine abſterruerunt, ſuadente ad hoc propria ignorantia, indagandi torpore, & lucri ſpe. Itaque pro calculo, & morbis in veſica, quaſi deriuationem intenderent Medentes, ridiculosè ad anum conuerſi, clyſteribus rem agreſſi ſunt, quaſi anum exoneraſſe, calculum excreuiſſe ſit. 17

Etenim cernebant, quod ſuccus citri, humanum Duelech in vitro minueret, ſperârunt idem debere fieri in nobis. Sin minus, ſe poſſe gloriari, exhibito ſucco citri, præſtitiſſe quantum naturæ eſſet poſſibile. Neſcij inprimis, citri aciditatem ſub calore dulceſcere, inſtar pomi immaturi; in ſe prius acidi, ac dulcis, dein per Solem maturari. Denique ſi vnica acidioris vini gutta intrò ad veſicam mittatur, plus doloris adfert, quàm ingens calculus. Ridiculum itaque imaginantur qui acido citri oretenùs exhibito, ſe aliquid proficui, ad diminutionem calculi, feciſſe ſtentantur. Errant pariter, qui & ſalibus ſtillatos liquores propinant ad reſoluendum calculum in veſica. Nam non poteſt acidum, vt tale, citra inſignem noxam, in venas traſire. Et quanquam in ſucco citri, multòque magis in ſpiritu ſalis marini, ſolamina ſint calculoſis: hæc tamen non obueniunt, niſi valedicto prius acore. Quoniam reuera ſanatio, aut reſolutio Duelech, non perficitur acidis, vt neque corroſiuis. Neque pocula acida ad veſicam vnquam penetrant, nec deduci ſinuntur. Dum autem Scholæ animaduerterunt, capitulum Saxifragorum, ſtupentes quamquam de exitu promiſſi formidarent primum, atque deinde certiores factæ, cernerent, ſe fruſtratas ſpe; attamen ludentes cum humano corio, dederunt contuſos fructuum & lapidum pulueres. Cognouerunt, inquam, ſe remedio deſtitutas; non deſtiterunt tamen propinare, quæ fruſtranea ſcirent, in quo ægris imponebant, dum occaſionem medendi, vanis ludicriſque remiſſis tranſilirent, vt ſe necis, apud poſteros, excuſent: quaſi

quaſi quicquid poſſibile in natura, & quæ extolluntur a veris Medicis, fideliter exhibuiſſent. Semma duriora, vt dum Lithoſpermon audirent, ſic ridiculo nomine à Scholis nominatur, confeſtim è nomine omnem ſibi fecère. Iunxère dein lapides cancrorum, limacum, piſcum, conchyliorum quoque crematas teſtes, imò tritas in aurichalco gemmas duriſſimas. Tandem ignitam, extinctam, tritamque Cryſtallum propinarunt, ludicro invento, atque euentu. Poſtremò, vt ſe conſpexère in riſum atque deſpectum veniſſe, neue mercedem, viſitationumque iteratas frequentias ſolutas, gratis exſpectare viderentur, ſed aliquid feciſſe, quanquam intùs penes ſe deſperarent, multiplici experientia edocti; quod Europa, atque Aſia, denegare dicebant, ex Indiis eſt petitum ſubſidium, ſaltem vt Medentis conſilium, tam peregrinorum ſimplicium cognitionem, ab adſtantibus in admirationem trahatur. Quaſi Deus non foret remediorum creator, ægrorum miſericors opitulator tot mille annos remedia ægris Europæis atque Aſiaticis recuſaſſet? Quod ſi interim ſua ſponte, Calculus è rene præceps ruat (nam de veſicali iamdudum deſperarunt) ehem quanti tam fiunt exhibita Saxifraga? Mentiunturque audaculi, pulueres renibus non ſecus atque mancipiis imperare, & lapides conterere, quaſi ſub malleo. Sin autem negotium, minus felix, dolent ſe tarde vocatos, meatus, balneo & cliſtere, potuiſſe laxari tempeſtiuiùs. In paucitate enematum, vel ſimplicium peccatum deplorant, cognatoſque medentes accuſant. Dolent potiſſimùm ſe vocatos calculo iam confirmato, quanquam hactenus ob miſſum à Scholis diploma, quod tempus inter confirmatum, & non confirmatum calculum prodiret, fortaſſis non quidem Scholarum negligentia: ſed quia iſtud diploma, pergameno inſcriptum, à muribus deuoratum eſſet. Subterfugium Scholarum æquè
19 profectò ridiculum! Siquidem Duelech, per gradus ſuam nanciſcitur duritiem: quippe proprio induratur coagulo, in mediis vndis. Deluſæque ideo Scholæ, quod putauerint, ſenſim calculum indurari atque ſiccari. Sanè tam durus eſt hodiernæ diei cortice, quàm intimo eius nucleo: tamque durus, recens exciſus & madidus, quàm erit hic à ſeculo aſſeruatus. Tamque dura eſt arena, matulæ nouiter adhærens, quàm abraſa infra annum erit. Tam durus inquam ſilex, in fundo fluuij, quàm erit infra annos centum. Quis eſt ergo, qui non admiretur mecum craſſam vbique Scholarum ignorantiam? Non ſolum deceperint ſeipſas, propriâ putatione, quòd calculum in veſica dixerint per calorem generari, ſiccari, atque ſenſim magis indurari, ſiue confirmari? ſed ne obiter ſaltem cogitârint, vrinam in vitro, & frigore ambientis, apponere arenas, abſque caloris, ſiccitatis, aut cocturæ iuuamine, tam duram hodie, atque erit poſtquam in charta ſit ſiccata? Hæc nimirum ſunt ſtudia, decreta, & Scholarum remedia, quorum demeritis, negant in natura poſſibile auxilium calculoſis. Ideòque decernunt, quod calculus in veſica, ſuo exitu maior, non habeat in natura remedium, à bonitate diuina, præter nouaculam. Mulierum enim veſica poteſt per dioptriſmum ampliari, ſuumque emittere calculum: ſed de virili, nunc agimus. Horat. Augenius primarius Patauinus, gaudet etiam ſuo cerebro auctam nouaculæ crudelitatem, nempe quod cultro ignito, id facinus primus dictaſſet. Paracelſus verò iunior, quanquam totam Duelech ſpem in cultrum etiam retuliſſet: attamen deinde tacitus errorem ſuum, per Ludum reparauit marmoreos ſiliceoſque tartaros, ex æquo cum aliis teſtaceis, vnico illo remedio reſoluens. Scio equidem, quod diuina Bonitas, in vegetali & animali familia, lapides creauerit, ſuis ſpeciebus inutiles, atque fruſtraneos, penè monſtroſos, imò ſuis indiuiduis alias oneroſos, niſi nobis alicui bono eſſent conditi. Itaque cum 20
vniuerſa in ingrati hominis vſum ſint creata, multaque ſuis vix proſint indiuiduis; mortalibus quoque nunquam profuerint, niſi in ſuccum lacteum, ſiue ens primum, reſoluta: deſtinationem ſuam certè ab vſu, peregrinæ ſuæ petrificationi, petriformi ſuſcepere. Neque enim in pœnam animali, aut plantæ, Innaſcitur lapis: ſed ſignaturam ſui doni oſtendit, etiam in coagulationis ſuæ duritie. Quamuis autem lapis mineralis, ſaxifragus, ſit aptus reſoluendo Duelech, ſi ita præparetur, vt ad renes, illæſis viribus ſuis, perueniat: animalis tamen, & vegetabilis rupeſtri natura, plerumque ciuiliores ſunt, adeòque velut ciues domeſtici, facilius in noſtri rempubl. admittuntur. Vultus enim illorum, ſpem ſignati faciunt: vt quoties à ſua lapidoſa indole recedunt, etiam exſequendi dotes, in ſuo ſignato pollicitas, poteſtatem obtineant, coniugium nobiſcum ineant, ſuaſque intimè deſponſatas vires promiſſas nobis communicent. Quod accidere nequit, niſi per ple- 21
nam ſui reſolutionem in ens primum. Lapides enim fructuum, puta meſpilorum, palmitum, perſicorum, &c. volatiles feci, abſque omni capite mortuo, poſtquam in ſuccum lacteum rediiſſent. Idque nimirum abſque diſtillatione ſeparatiua. Reperi enim, quod hoc remedij genus reſtaurat, non ſecus atque Aroph præſeruat. Quorum amborum hanc facio differentiam: quod reſtauratio ſit inclinationis ſuſceptæ abtruncatio, præſeruatio autem, futuri præcautio, per impedimentum materiæ diſponibilis. In verâ autem ſanatione includitur vtrumque. Porrò ad veram generati Duelech reſolutionem, liquationemque, primatum obtinet 22
Ludus Paracelſi, ſic dictus, non quod ſilex ſit, & pueri cum illo ludant; prout aliqui interpretati ſunt ipſius etymon. Sed quia Ludus ſemper tali, teſſeræ, aut cubi forma eruitur, cuius præparationis hęc eſt deſcriptio apud Authorem. Ludus optimè contuſus, calcinatus, & vſque in olei formam bullitus, quod vnico ferè verbo, vocat fel terræ, & Altholizoi correctum. Quod ſonat *al. tho. oli. geſottem*, ſiue, totum conuerſum in oleum, per ebullitionem. Quæ Ludi eminentiſſima præparatio, paucis mortalium, ſub breui iſto ſyrmate, enotuit hactenus. Et quanquam mundus commiſeratione ſit dignus, vtque apertiori ſenſu præparatio deſcribatur: Indigni tamen ſunt rerum ſecretarum contemptores multiplices, vt manifeſtentur nunc, quæ Deus ob ponderoſiſſimas rationes, inter paucos, atque paruulos huius ſeculi, manere penes theſauros ſuæ diſpenſationis voluit, donec nil tam occultum, quod non reuelabitur, in ſuâ dierum plenitudine. In qua, væ mundo, & confuſioni ſuæ! Dicam tamen parum apertius, vt Philoſophiæ pyrotechnicæ gnari ſoli me capiant.

Teratur Ludus in puluerem, in mortario, & ſub piſtillo. Dein ſub cote, in ſilice, iterum. Tum dein calcinetur. Non quidem igne torrido: ſed addatur illi ſal circulatum, de quo Paracelſus, libro de renouatione & reſtauratione: & diſtillato inde ſale, dicitur Ludus calcinatus. Quia pauco binatum horarum labore, totus erit conuerſus in ſalem. Ludus ergò ſic calcinatus, & in ſalem redactus, ſibique æquiponderans, decurrat ſuâ ſponte, in humido loco. Iſtud autem ſal reſolutum claudatur hermetico ſigillo, in ouo longi colli, & in arena, bulliat continuo igne ſecundi gradus, donec totus Ludus, in pari ſui pondere, ſteterit inſtar olei craſſioris, ſuper aquam quam ex aëre cellarij hauſit. Tunc namque totus Ludus eſt ſal volatile, in forma ſalis oleoſi reſoluti, habetque aliqualem vrinæ guſtum. Ideòque per vrinam, cum potu vadit integris viribus, atque diſſoluit omnem calculum, vbicunque in corpore delituerit. Quia eſt ſal volatile, reſoluitur in humido, nec ſeparatur in digeſtionum officinis: ſed quia guſtum lotij aliquatenus repræſentat, habetque interim amicas proprietates naturæ noſtræ, lubenter recipitur, ſimulque ad renes dimittitur. Doſis eius eſt, granorum 14. vſque ad viginti, cum aquæ ſimplicis diſtilatæ tantillo. Et calculus mediocris magnitudinis in veſica, reſoluitur in pineoli magnitudinem, potiſſimùm duabus hebdomadibus. Liquor Ludi, ſic præparatus, vocatur à Paracelſo, fel terræ: quia ſi in charta extendatur, citrinus obſcurius eſt, non parùm ad viridem declinans. Lapis eſt enim valde mirus, deſcriptionibus Paracelſi, vnicè reſpondens, nempe ex ſale vrinæ liquorum terræ partus. In fundo terræ, ad altitudinem veſicæ in corpore humano. Reperi autem illum ad ripam Scaldis, prope Antuerpiam, vbi lateres coquuntur, ſituſque eſt plus minuſue 40. pedes ſubter horizontem, ſecundùm profunditatem fluuii. Fundum enim fluuij, fundo veſicæ comparo. Non eſt autem in fundo fluminis; ſed extenditur vnicâ ſimplicique camerâ, ſubter fundum marginis, in agro vicino, ad latera iuxta ripas, idque per aliquot milliaria. Ac Ludi camera iſta, vix pedis craſſitudinem ſuperat. Neque etiam ſupra, aut infra præfatam cameram, extenditur ampliùs, nec alibi circiter reperibilis. Eſt & prædicto agro Pyrites frequens, ſulfure diues atque vitriolo. Qui etſi ſub terrâ prædurus ſit,
mox tamen ſub aura fit friabilis, fatiſcente ſci-
23 licet ſenſim vitriolo. Sed Ludus, lapis eſt pal-
leſcens, ſubinde cruſtâ perſpicuâ per commiſſuras obductus, magnâ ſui parte, in clibano figulino volatilis. Hic nempe eſt lapis, ſaxifragorum apex, & calculoſorum deſiderium. Felix ille, qui eundem calcinare poteſt, vt iam monui. At labor eius requirit, nedum lectionem, & putationem, ſed plenam ſcientiam, adhuc dupliciter obfirmatam. Quia eſt labor Sophiæ, Adeptorum ſpes. Rariſſimus idcircò ille, hoc ærumnoſo ſeculo, quem ad hunc ſcopum Deus perduxerit. Non ſat eſt, nouiſſe ludum, ſiue Ceuillam Paracelſi, eiuſque natalem ortum, quodque debeat reduci in ſalem oleoſum volatilem, abſque deperditione ſuarum dotium. Sed cum non ſit operoſior pars, in tota Chemeia (quòd Paracelſus ſæpiùs declarat, in præparatione tincturæ ſulfuris, quæ gemmarum natiuos colores graduat, vtrobique ſcilicet requiritur idem ſal circulatum, vtrobique tacitè ſuppreſſum) ſuperaddam paucula, quantum frater fratri communicare poteſt. Nam etſi remedium contra Duelech, ex commiſeratione & charitate humana, propalari deberet coram vniuerſo, per tubas: attamen ob rationes Deo cognitas, ſeruari debet in arcanis, quorum ipſemet diſpenſator manere voluit. Accipe Ludi puluerati libram vnam, ac tantundem liquoris Albaheſt diſtilla hunc inde: & primâ vice, totus Ludus mutatus erit in ſalem, qui in patina vitrea loco humido decurrit, abſque vlla terreſtreitate reſiduâ, & liquor defluens fului eſt coloris, hermeticòque ſigillo clauſus, bulliendo, velut ſpuma, ſupernatat totus, in forma axungiæ viridis liquatæ. Eſtque Paracelſi Altholizoim correctum, ac fel terræ. Qui verò putat additamento ſaliſpetræ, vel ſimilium, artificium hoc aſſequi: is ſciat eiuſmodi ſalia, vtut exquiſité, iteratòque Ludo commiſta, ſola tamen ſalia defluxura, relictâ terrâ, tanquam fæce, in patinâ. Ludus verò debet totus tranſmutari in ſalem volatilem tinctum nil quicquam reſeruantem, de adiuncto Albaheſt, Vtpote tam liquor hic, quàm Ludus, ſeruant priſtinum pondus. Et ipſe Ludus ſeruat dotes minerales, quas omnipotens Bonitas illi dedit. Eſt autem hoc opus longè difficillimum non quidem quoad præparationem Ludi: ſed ipſius Albaheſt. Scio, quia vera dico: eſtque in noſtris Adeptis probatio, ſuperans omnem demonſtrationem. Ariſtoteles enim non aliam agnouit ſcientiam, quam quæ è præexiſtente ſenſuum cognitione pullulat. Sed eſt alia indemonſtrabilis, in quà ipſe Dator, ſui luminis manet interpres, ſupra omnem Syllogiſmi ambitum: adeò tamen certa; quod totus mundus, ne minimam in ſciente dubitationem moueat. Quod in tractatu, de Venatione ſcientiarum, ex profeſſo confirmaui, & palàm feci. Patefeci interim, quo pacto ex putrido lotio eliciatur ſpiritus, qui immiſſus in veſicam, per indolentem cathetera, ſoluit Duelech. Scholæ interim ſuos commendant Herbarios, & hi ſua ſaxifragia: hæſitant tamen, & abſque ſpe digladiantur inuicem. Vt ſi non pro ſoluto calculo, ſaltem pro iniectâ ſpe miſeris, ſibi ſolutum optent præmium. Sunt interim qui promit-
tunt compoſita magiſtralia, quibus calculus, 24
velut ſub malleo vel molâ contritus, in ærenam vel farinam comminuitur. quod ſi interim arena fortaſſis aliqua appareat, id totum poſtulant donandum ſuo ſaxifrago: Sed euentus hactenus illuſit illorum temeritates, quos radicis cognitio fefellit hucuſque. Duelech ſiquidem conſtat materiâ penitùs ſimilari, ex vnico conſtantique vrinæ liquore petitâ. Calculus nimirum vbique, ac qualibet ſui parte, eſt calculus; nec differt arena à calculo, per materiam, nec eſt calculus arena multiplex, per collam aut mucilaginem connexa: adeò vt requiratur ſolius collæ reſolutio, arenis interim ab inuicem diſſilientibus.
Friuolum itaque, quod calculus in arenas, ad 25
diſſoluendum contumaciores, diſſiliat. Paracelſus enim, etſi potito remedio fuerit ſanando felix: in hoc tamen naturam Duelech, cum Humoriſtis, ſe ignoraſſe manifeſtat: quod aſſumto Ludi remedio, Duelech, arenarum forma eiectum iri ſpondeat. Tum iterum, quod magnitudinem Duelech, per omnium vrinarum conſeruatarum, toto ſanationis interuallo, ebullitionem

tionem & exſiccationem arïolari, atque ponderari doceat. Quorum tamen vtrumque, eſt merum temeritatis inſomnium. Siquidem quodcunque remedium diſſoluit Duelech, id primum, atque longè faciliùs, arenas & paruula fragmenta, ſi quæ deciderent, eſſet liquando. Etenim quicquid ex ſimilari vrinâ coagulatur, id etiam in ſe ſimilare eſt neceſſariò. Deinde, ſoluto Duelech per Ludum, ſi vrinæ omnes, toto ſanationis interuallo collectæ, aſſeruatæque exſiccarentur, fortaſſis quadragies ſuperarent pondus calculi. Nam quis neſcit quòd etiam ſanorum vrinæ exſiccatæ, caput mortuum relinquant. Itaque deprehendi, Paracelſum quidem ſæpius calculum veſicæ, oblato Ludi liquâſſe: ſed nec olidas vrinas aſſeruaſſe, neque itidem exſiccaſſe. Quia ipſi nimis fuiſſet tædioſum. Etenim placuit Altiſſimo, præcurſorem, ante Heliam artium, præmittere, docentem medicaminum craſin, & præparationes: cui vt fideret mundus, data ſunt ſigna, ſuam doctrinam ſtabilientia. Illuſtris nempe eſt illi magnorum arcanorum præparatio, quæ non niſi adeptione erat confirmanda. Dein ſubſecuti ſunt, qui Paracelſi inuentis addentes eſ-
26 ſent repertæ veritatis theoricæ illuſtratores. Vt tandem ſubſequatur, adeptum Medendi conſecutus, docens verbo, & opere, quæ Deus per priores denunciauit. Poſtremò, Scholæ ſibi diſſidentes, fraude nouâ fidem apud credulos fecêre, iactitaruntque per Diætæ regulas, ſe nouiſſe corpus calculoſi ita diſponere, vt omnis pituitoſa, antecedens calculi moles: quæque aliàs citra eiuſmodi ſua inſtituta, ſtatim atque ſponte, in calculi racemos faceſſeret, continuâ ac ſucceſſiua repetitione tollatur. Id eſt, Spondent omnem pituitam ſe poſſe præripere, quæ quomodolibet calculum format. Imò pituitam, quæ ad neceſſariam cruoris elementalem compoſitionem (iuxta Ethnicos) requiritur, fore tam parcam & exiguam, vt vix ſufficiat, pro iſta ſui neceſſitudine, multóque minus, pro exuberantia, ad creandum calculum. Quorſum videlicet pollicentur magiſtrales quaſdam, iteratàſque purgatiunculas, familiares ideo, atque minoratiuas nominant. Promittunt inſuper, ſe ad oculum oſtenſuras, verè deiectam pituitam illam (aſſumtis ad hoc ſcilicet ſuis phlegmagogis) hinc etiam ægris propediem imprecaturas fauſtam ſanitatem (palliatiuam ſaltem) ob eiectam calculi præuiam materiam. Sic tamen infirmi magis ſenſim infirmantur; Medicè atque miſerè viuere pergunt, quamdiu talibus auxiliatoribus ſe obſequen-
27 tes ſubſternunt. At eiuſmodi iam nugis ſat antè reſponſum, vbi pituitam, & mucilaginem, è cenſu cauſarum Duelech remoui. Paracelſus itidem, de primâ Tartari calculique materiâ, æquè inſulsè nugatur, ſuæque pridem doctrinæ immemor, traſfugit ad pituitoſam mucilaginem humoriſtarum, quos primus, ludibrioſo attamen, ſi nomine vocauit. Ego vero recepto iam iſthoc paſſim nomine, illos ex commiſeratione, non autem ironiâ, ſic nuncupo. Alibi autem incautus, hæc iterum oppugnat Paracelſus, ſpondens, intra quindenam ſanationis Duelech cerni poſſe, quantæ magnitudinis, fuerit, ſi omnis quotidie vrina exſiccetur. Quod clarè implicat cum præcedente Tartari materia: eſſetque eiuſmodi lotij areſactio, mera fraus, ac impoſtura, ſi ſimul cum reſoluto Duelech, excerneretur antecedens tartari calculoſi materia. Siquidem promittit, quod quidquid diſſoluit Duelech, idipſum multò compendioſius ſoluat præuiam ad calculum Tartari materiam, indies ſuccreſcentem. Ego ſanè odi ignauiam, ac ſtupiditatem in Medendo pertinaciam in Docto, ignorantiam in Profeſſore, mendacium in Scriptore, vt & contradictionem, in principatum ambientę. Siquidem cuncta dolum includunt, & imperitiam in docente, ſi non malitiam inſuper, atque ignaram temeritatem, in tali principe: adeòque totam illam religionem, multâ labe ſuſpectam reddant. Ego ſaltem vel ab adoleſcente, vſque ad lacrymas, indolui ſortem infirmorum, qui ſub incerta ſpe, creduli, confidebant vitam, familiam, vxorem & liberos, imò fortunam, & facultates gubernandas, per audentem quidli-
bet, iactantioſum. Itaque primum tranſcurri 28
per vegetabilium monarchiam; ſed non inueni, quod in veſica Duelech reſoluere poſſet. Quicquid autem illorum, in vitro, Duelech liquefaceret, vel hoſtile erat, vel ſaltem iſtis qualitatibus non perueniebat ad veſicam: ſin autem per ſyringam iniiciendum videretur, non erat à veſica tolerabile. Itaque diſtillata, ac decocta vegetabilia, itemque cineres, calces, pulueres & extracta vniuerſa, didici caſſa, & exigua, aduerſus tantum hoſtem. Acidiora quidem miuebant Duelech in ſui integritate: ſed oretenus ſumta, non ingrediebantur ſub iſta potentia ad veſicam: deforis autem iniecta, vtut inſtar vini viderentur mitia, attamen in doloris ſenſu, ferrum candens æmulabantur. Mirabar itaque Paracelſum atque alios, quòd è melle, ſaccharo, rore, &c. commendarent liquores ſtillatos; cum nemo mortalium illa per ſyringam iniecta tolerauerit vnquam. Experimento quidem obſeruaui, quòd columba, exciſum Duelech, ſuo ſtomachi fermento acido, reſolueret in ſuccum, provt etiam fragmenta laterum. Propinata eſſet proin à ſenioribus, columbarum, atque gallinarum membra ſtomachi interior: at ſanè ſpe multùm fallaci. Tam quia cum vitâ bruti, vis fermentalis viſcerum, vnà exſtinguitur: quam etiam, dato quod ille puluis primitiuam ac priſtinam vim, quam in vita ſortiebatur, à morte ſeruaret; attamen in culinis noſtrarum digeſtionum, prorſus ſpoliatus virtutibus iſtis, ad veſicam perueniret: quanquam reuera, pulueres vis in laticem vrinalem vertantur. Licet conſtanti vtrobique inſcitiâ, eiuſmodi multa præſcribantur ægrotis. Hoc attamen didici, quòd ſpiritus ſalis Hiſpalenſis, extremo reuerberij igne, vnà cum terra figuli diſtillatus, manè ſingulo bibitus, cum vino albo, pridie è vaſe depromto, nedum ſenum tollat mortales ſtangurias, totuſque diureticus aliquot ſanauerit: verùm inſuper, quibus decidens iuſto maior calculus è rene, per aliquos menſes in veſica moratus erat, tandem minutus, meiendoque excretus fuerit; quem tamen anteà, multoties repetito introitu, in collum veſicæ, toties per cathetera repelli retroſum neceſſum fuerat. Paratur autem è ſale primùm fuſo, & per ignem liberato ab extrauaganti ſorde, mox tuſo ſale, & inter nummulos raphani reſoluto, rurſuſque tandem exſiccato, cum pari terræ figulinæ diſtillato, acri igne reuerberij tandem, debitóque modo,

ne quid exſpiret, provt de vitriolo infrà docebo. Habes enim ſalis balſamum, quem nunquam ſatis expendes. In tyrocinio meo autem, videram domorum rudera, ſalem petræ fundere; quodque laterum puluis, ſemel à ſale petræ liberatus, ac dein per aliquot annos ſub tecto aſſeruatus, fraceſceret, atque de nouo ſalem petræ daret, ſicque totus puluis, ſabulo excepto, tandem verti poſſet in ſalem. Videram quoque laterem nitroſum, in medio latioris muri incluſum, trans omnes, vtrimque ſibi vicinos lapides, ſuum foris prodere ſalem petræ, adeóque eſſe ſaxorum, atque laterum vicinorum, deſtructorem. Memor itaque nominis (ſalpetræ) cognoui illum ſalem eſſe ipſum laterem, vel ſaxum reſolutum. Potiſſimum, quia in antris rupium, ſponte ſtillet, alibi verò longis propendeat ſtiriis. Quocirca ſalem petræ diuerſimodè pro Lithiaſi præparaui: at fruſtra. Quia tum adhuc ignorabam, quod Duelech aliis longè conſtaret principiis, quàm ſaxa mineralia. Vidi pariter millepedes, ac inſectas, locis nitroſis natas, ac morantes, in vſum applicari contra calculum veſicæ, At fruſtra. Sed poſtquam cognoui, tot ſecula ſomniâſſe, in cognitione cauſarum Lithiaſis, credidi confidenter, quòd omnis error ſtaret penes noſtram ignauiam. Tandem anxietatum querentis miſertus Deus, dedit mihi cognoſcere Ludum, cum præparatione Paracelſi: qui me intelligunt, gratulantur mihi ſtudiis publicis; quia norunt, me vera ſcribere. Quærite fratres, & diligenti animæ obuiabit gaudium immenſum. Primum enim diſcite diſſoluere Duelech in vitro, liquore tepido, non ſtomacho, non demum veſicæ, moleſto: ſicut Duelech ſenſim minuatur abſque bullis, & agitatione: gaudete, quia propè eſtis. Tum diſce, Ludum vertere in ſa-
29 lem, abſque vllo tranſmutatoris reſiduo. Remedia autem aduerſus Duelech, potentur ieiuno ſtomacho, abſque heſterna cœna. Quod ſi felici remedio interno ſis fruſtratus, per catheteram, qualibet horâ iniiciatur externum,
30 dimiſſâ tamen prius vrinâ. Dum autem iſtud vrinæ ſtalagma examino, in mentem recurrit hiſtoria filiæ vicini piſtoris. Habebat namque filiolam, quæ ſæpius cruentum meieret, mediòque filo ſuſpendebatur lotium. Erat autem pallidum, cum multo ſedimine, ac glutinoſo, ſicque ſeptimum vixerat annum. Villica quædam narrat piſtori, idem ſibi olim contigiſſe. Iuſſi tandem adferri veſicam tauri, embryonis, nondum nati: (vaccæ enim non imprægnatæ, vix ſaginantur) veſicula iſta plerumque repleta eſt liquore ſaporis, non quidem vrinalis: ſed alieni. Cuius ſingulo manè, bibit vncias circiter binas, cum totidem vini albi. Nupta eſt dein anno ætatis 19. & anno 1643. ſuperſtes ac ſana eſt, calculi neſcia. Idem dein remedium iuuit aliquot puellas pauperes. Cumque hoc iam tentatum eſſet aliquoties, Idem ex embryone hirco tentatum, ac felicius adhuc
31 ſucceſſit. Subnectam hoc loco meas obſeruationes, de lapidibus cancrorum, quas nunquam ab alio adnotatas vidi. Imprimis ineptè vocantur oculi, cum non fungantur oculorum munere, nec extrà emineant, nec toto durent an-
32 no. Nec demum hi lapides ſunt extracta eſſentia, à tota bruti teſta (licet ſic iuſſerit Paracelſus(ſiquidem per plurimas atque vniformes cancrorum diſſectiones, comperi quæ ſequuntur. Imprimis ſtomachum cancri eſſe in capite, prope verticem. Mares enim quotannis ægrotare incipiunt à menſis Iunij medio: femellæ dein, in Iulio, ante teſtarum exuuium. Sunt enim per dies nouem, & amplius, velut ſemi-exanimes ac immoti. Qua tempeſtate, ſtomacho illorum exterius obducitur membranula noua, inter quam & ſtomachum veterem, eſt liquor quidam lacteus, qui ſenſim exterius in globum ſtomachi conuexum, quâ parte attingit, obducitque ſtomachum veterem, contrahitur vtroque latere, in concauum, ſtatimque lapideſcit. Interim nec tunc, nec multó pòſt, cancer eſitat quicquam. Ideóque (penè incredibile) vetus, ſiue interior ſtomachus, ſenſim in mucilaginem alimentariam abſumitur, exteriorque, ac nouus alter ſtomachus in vicem abſumti, ſuccedit. Siquidem iſti lacti, ad ſtomachi veteris conuexum ſubnato, obtenditur ſtatim pellicula, per modum lacti tepenti ſolitum: creſcitque lac iſtud inter vtramque præfatam membranam, vtriuſque ſcilicet ſtomachi. Quæ cuncta ducentis forte cancris diſſectis, dietim obſeruaui, iucundâ admiratione. Tandem reſidua pars lactis, cancro cedit in alimentum. Poſtremò etiam, vterque lapis iteratò ſenſim diſſoluitur, & in nutrimentum paulatim abit. Nihil autem cancer edit, aut in eius ſtomacho reperitur, quantiſper iſti lapides ſunt in ſtomacho eius, viuitque circiter 27 dies tam ex veteri ſuo ſtomacho, ſenſim abſumto, quàm ex vſu reſolutorum poſtea lapidum. Addo, rariſſimum diureticum ex hoc lapide colligi, etiam vulnerarium, ac febrifugium, modò reſoluatur in formam priſtini lactis. Quod quàm ſit excellens, atque potens, vix cuiquam, quàm perito, perſuaderi poteſt. Nihilque eſt vulneratis, vel poſt partum matribus, aptius, quàm remedium horum lapillorum. Habet namque remedium, contra inclementias multorum vegetabilium, vi laxante infamium, modò ita reſoluatur, vt per minima, ambo miſceantur. Denique in Marca 33
Brandenburgica, locupletiſſima eſt cancrorum piſcatio. Vectores autem, coguntur noctu excubias agere, ne fortè porcus aliquis, vel leuiter ſubter currum tranſcurrat. Nam id ſi contigerit, manè quotquot cancri, in curru fuerint, inueniuntur mortui. Tam exitialis eſt porcus cancro. Vt autem in veſicam quodlibet iniiciatur 34
abſque dolore, Cathetera nouum inueni. Quia corniculum argenteum, quo Chirurgi ſummis cruciatibus vrinam exigunt, atrox atque cruentum eſt, ideòque prorſus diſplicuit. Inter plures autem, quos tentaui, aptiſſimus atque innocuus occurrit, qui è tenui corio fieret. Nimirum ad hoc corium, ſiue alutam, intus depinxi colore albo, ex ceruſſa, & oleo lini: cumque ferè iam exaruit, fiſtulam exinde ſuendo componi iuſſi, cui filum æneum per longitudinem inductum eſſet, eratque ſutura eius plana, vt nequicquam protuberaret. Vno autem huius fiſtulæ extremo, fiſtula ipſa ſatis ampla, vt ipſi ſypho ſyringæ indatur quoties lubuerit, ambòque aptè reſpondeant, vt hac via liquor in veſicam iniici queat. Porrò tota coriacea fiſtula dilutâ collâ firmetur, vt hac dein exſiccatâ colore aliquo, atque oleo lini, pingatur. Idque videlicet tam ob maiorem fiſtulæ firmitudinem, quàm etiam, ne per liquorem iniiciendum permadeat

&

& flacceſcat. Educto igitur filo æneo, alter eius vicarius in locum ſubintret, ex gingiua Balænæ paratus. Ergò habes ſic fiſtulam tenuem flexibilem, quæ nequicquam dolet immittendo, etſi quadragies vnico die, in veſicam protrudatur. Primis quidem vicibus circa ſphincterem inſuetum, dolet, at mox ceſſat pauor illius contractionis. Abſtrahitur autem lotium, quoties lubet. Euacuatâque veſicâ, iniicitur per ſyringam demùm, retro ad fiſtulam, adaptatam, vſque in veſicam quicquid lubet. Modò intromittendus liquor ſit indolens, nec ingratus. Eſt autem Syringa, ad cuius Syphonem, Catheteris eminens extremum adaptari dixi. Sit laus æterna Deo in excelſis, placeatque illi irrorare, & fœcundare mea ſeruitia atque deſideria, in opem mortalium oblata!

Caput VIII.

Tyronibus ferculum offert Author.

1 *Quæſtiones doctiſſimorum Virorum.*
2 *Reſponſa Authoris.*
3 *Author ſpernit iudicia de ſe habita ac habenda.*
4 *Satisfactio de Auro horizontali.*
5 *Heteroclita de ſulfure Veneris.*
6 *Sulfur Veneris, non eſſe de intima eſſentia metalli perfecti.*
7 *Probatio permanentis ſulfuris externi.*
8 *Dignitas ſulfuris Veneris.*
9 *Indiſtinctio Authorum Tyrocinij Chymici.*
10 *Reſponſio Authoris ad obiecta.*
11 *Incognita quædam hactenus de vitriolo.*
12 *Vitrioli nomen vnde.*
13 *Natiuitas vitrioli.*
14 *Differentia bonitatis vitrioli.*
15 *Græci cedunt palmam Germanis, de mineralibus.*
16 *Error Paracelſi circa æſtimationem vitrioli.*
17 *Demonſtratio erroris præfati.*
18 *Quale vitriolum ſit medendo optimum.*
19 *Modus diſtillandi vitriolum optimus, & inuſitatus.*
20 *Miræ proprietates huius ſpiritus vitrioli.*
21 *Notabilia aliquot, inde reſultantia.*
22 *Diſtillatio ſalium.*
23 *Commendatio Dauci.*
24 *Lignum Nephriticum noſtras eiuſque delectus, ac præparatio.*
25 *Vſus Betulæ.*

1 Occaſione libri mei de febribus, ad me è diuerſis Europæ ſinubus, ſcripſerunt magnæ notæ Viri, petentes elucidationem, circa remedia ibidem tradita. Fatentur quidem, ſe agnoſcere, in audaciâ meæ promiſſionis, vera ſubeſſe febrium quarumcunque remedia: ſed dolere nimiam ſcripti mei obſcuritatem. Primò itaque inquirunt, quid ſit Aurum horizontale. Secundò petunt, confectionem elementi ignis Veneris. Tertiò. Nunquid fortaſſis ſit ſpiritus Vitrioli rectificatus? Quidam etiam minas addunt, niſi publicè optatui eorum ſatisfecero, librum meum de febribus fore prohibendum: vt alterum principem Machiauelli. Vtpote quod ſtante meo libro, neceſſario alioqui, mox conſiderent Academiæ Medicæ in rudera, Galenuſque mox oſtiatim ſtipem petiturus exularet. Boni quidem conſulunt, quæ de febrium inauditâ doctrinâ, deque phlebotomiæ, purgationum, remediorumque deteſtandis abuſibus, in proximorum commiſerationem, in medium attuli: ſed explicationes deeſſe, apertiúſque loquendum: vt me tacente, ſub ſigillato velut diplomate, cuncta confirmentur in poſterum, per quorumlibet experientias, & miſerorum acclamationes. Primò reſpondi, 2
obſtare arcanum Liquoris Albaheſt Paracelſi, cuius nimirum doctor Omnipotens etiam diſpenſator manere decreuit, in mundi vſque confuſionem, ob rationes, pro parte, notas Adeptis. Itaque me deſerturum illius Arcani manifeſtationem, theſauris beneplaciti diuini. Quoad au- 3
tem iudicia, interim de me habenda, parum moror. Nec enim primus eorum, vt neque poſtremus vituperator ero, qui nunquam reſpexi ad mundi cenſuras, de me factas: nec æſtimo (quod alij tamen multi (cum electione, mei æſtimatores. Vtpote in Deo amo æqualiter: neminem autem prorſus ideo, quòd mihi blandiatur. Scio namque, quia Deum protectorem habeo, qui deſerit neminem ſe inuocantem. Etenim pluerunt laquei tribulationum ſuper caput meum. Conſtiti, nec enim vllatenus preſſerunt animam meam. Deciderunt in terram, calcaui illos cum deſpectu; & ſtatim tanquam fimus, putruerunt ſponte. Conturbati autem horum authores, erubuerunt. Vtinam Deus illis agnoſcat! Scio denique, quod Deus rore ſuperno, fouebit ſemina, quæ plantauit, quæque creſcitura voluit. Neque me ſolicitum permiſit, pro nutu mundi, conſenſu Scholarum, aut vulgi acclamatione. Ipſe namque vniuerſa quæ vult, poteſt, facietque pro lubitu, dum Mundus merebitur per veram Medicinam in ſuis languoribus cōſolari. Ah, quàm tumida bulla, quæ ſemper alienis ſuſpenſa arbitriis, pendet ambitio? Quàm malè denique, ſemper iudicant aliena arbitria? quæ præſertim præiudicato continuo reguntur? ad propoſitas autem quæſtiones dico. Quod ſicut Sol cenſetur 4
naſci in hemiſphærij horizonte: ita Mercurius, dum factus eſt Diaphoreticus, dulcis vt mel, & inſtar auri fixus, eſt aurum in ſui horizonte: tantoque eſt in re medicâ, auro nobilior, quantum perla orientalis, Scoticâ. Mercurius namque quamdiu eſt metallicus Mercurius, eſt primo enti metallorum ſimilis, & vicinus valde. Dum autem auro colliquatur, concluditur eius omnis vis medica, ſigillaturque: imò introuertitur ſic, vt dotem, quam humanæ naturæ debet, pro ſuis languoribus deneget. Sulfur namque Veneris 5
poſt ſeparationem ſui, à ſuo corpore, ac reſurgens, fit ſulfur quaſi glorioſum, tingitque ideò ſulfur Mercurij (quod in puluere Ioannis de Virgo, per ſulfura mineralia corroſiua, eſt extrauerſum) immediatè, ſeſeque toro inſeparabili mutuò amplexantur: ſtatque tum ideò vis amborum ſulfurum extimè: Hinc nempe virium conſertione, Mercurius diaphoreticus, inde reſultans, perficit vniſonum medendi, in cunctis quæ tàm Phyſicus, quàm Chirurgus, optare queunt: ſiue reſpectu morborum acutorum, ſiue demum chronicorum relatione adhibitus ſit. Nō eſt ergo ignis Veneris, ſpiritus vitrioli, vtcumque exquiſitè rectificatus: ſed ignis ille eſt ſulfur cupri volatile, in forma olei viridis, melle dulcius, & à corpore mercuriali ſui cupri planè ſeparatū. Reſiduum autem cuprum manet album, nec vnquam virideſcens per æruginem, vt neque

amplius

amplius de numero ſeptem metallorum. Quia euaſit nouum atque anonymum metallum. Non poteſt autem haberi ignis Veneris, niſi cum plenaria cupri deſtructione, corporiſque mercurialis ipſius Veneris volatilizatione. Quod quantumcunque ſit volatile, in forma olei: facili tamen negotio, poſtmodum iturum reducitur in metallum album ignotum, atque ſub malleo extenſibile. Sed ignis, ſiue ſulfur Veneris, non item amplius reducitur in metallum, per ſe. Quia, provt nullum ſulfur eſt metallum: ita omnis Mercurius metallicus, eſt verum metallum.

6 Docent autem Adepti, quod pars metalli ſulfurea nequeat ſeparari à ſuo corpore mercuriali, ac metallico, niſi per eiuſdem totalem deſtructionem, quamque ideò (licèt abuſiuè) elementalem vocant. Quia nimirum in metallis, ſint duo ſulfura. Vnumque ideo meritò vocant externum: atque aliud internum. In propoſitis autem cupri terminis, contemplare internum iſtud, quod in albo, anonymo, ac mercuriali metallo, corpus fixat, ſiue coagulat, efficitque ſub malleo ductile: cum aliàs, Mercurius abſque ſulfure nunquam in metallum coagulari poſſit. Externum verò Veneris ſulfur, eſto oleum illud viride dulce, quodque iterum in metallum, in ſe abſtractum, cogi nequit. Proin vniuocè teſtantur huius Philoſophiæ Symmyſtæ externum ſulphur à ſuo corpore ſeparari non poſſe, ne quidem per ignem, in metallis imperfectis, quin vnà pariter

7 ter pereat pars Mercurialis eius. Vidi namque plumbum, ter ſublimatum, rediiſſe in idem numero, quod antè, plumbum. Itaque cum ſulfur iſtud externum (quale è cupro trahitur) non ſit

8 neceſſarium metallo perfecto: Cupro autem iſtud ſulfur, Veneri ſit à Deo additum: ergò neceſſe eſt iſtud ſulfur Veneris habere ſuos fines, ad neceſſitates ingrati hominis conducentes, pro infirmitatibus ſcilicet humanis, ſupra omnem metallicæ perfectionis dignitatem. In cuius vſum videlicet, Stoïci ipſi, cuncta mundi crea-

9 ta, directa eſſe, coniecerunt. Errant proinde Tyrocinij chymici Scriptores, quotquot variis mentiuntur fabellis, Mercurij metamorphoſin in ſalem, aquam, oleum, ad varios Medicaminum vſus, audentque ſua inuenta hôc ſtabiliri argumentô: Si enim aurum, corporum conſtantiſſimum, queat in vitriolum, adeóque & in fumum euolare; quidni idem faciet multò licen-

10 tioſiùs Mercurius? At ego, reſpondendo, proponam in limine duas Philoſophorum ſententias, longè veriſſimas, pudibundas tamen hiſce argumentatoribus: vt hinc etiam Chymiæ expertes queant digito notare vanitatem illius argumenti, vtque pudore ſuffuſi, reſipiſcant Tyrociniorum Authores. Quarum prima eſt. Quòd ſit longè facilius, aurum ex non auro conſtruere, quàm aurum naturale deſtruere. Pudeat ergò imprimis eos, docere auri deſtructionem, qui eius conſtructionem ſe neſcire, inopes teſtantur! Itaque vel mentiuntur, ac decipiuntur Adepti Philoſophi, vel ipſi Scriptores Tyrocinij. Altera eſt. Si non vidiſſem argentum viuum eludere quamcunque artificum operam, adeò, quod aut totum auolet adhuc integrum, aut totum in igne permaneat, atque vtrolibet modo, ſeruet impermutabilem ſui ac primitiuam identitatem; identitatiſque homogeneïtatem anaticam: dicerem artem non eſſe veram, quæ vera eſt, ſine mendacio, atque longè veriſſima. Adeò, vt quod ſupra eſt, eſt ſicut quod eſt infra; & viciſſim. Ignaros ergo ſe rei metallicæ produnt, quotquot docent præfatas Mercurij aurique metamorphoſes. Nam vtcunque iſta metalla, per quædam mineralia ſibi adiuncta, nunc ſpecie olei, ſalis, vel ſulfuris, per retortam pellantur horumque laruam mentiantur: ablatis tamen eiuſmodi adiunctis, ſemper idem manet aurum, idemque qui ante Mercurius, redeuntque in priſtina corpora. Imò licèt aurum radicaliter in partes heterogeneas, ſalem ſcilicet, ſulfur, ac Mercurium ſe pateretur ſequeſtrari, (quod nullatenus naturæ, niſi per vnicum liquorem conſtructiuum, eſt poſſibile.) Iſtud tamen in Mercurij homogeneitate, eſt naturæ & arti impoſſibile. Quippe qui auro eſt ſimplicior, maiori anaticaque identitate conſtructus. Quia in Mercurio non eſt reperibilis diuerſitas, qualis alioqui in tincturâ auri, huiuſque albedine. Quod iam antè in ſulfure, atque Mercurio Cupri diſtinxi. Nam etſi Mercurius Cupri totus factus ſit volatilis: quia tamen non ſpoliatur propterea ſulfure interno ſui, Ideò iterum reducitur in album, ac malleabile metallum. Porrò ad quæ- 11

ſtionem, qua petunt, num ignis Veneris ſit ſpiritus vitrioli rectificatus? quædam de natura vitrioli, eiuſque diſtillatione, per neminem ante me tradita, propalabo. Eninverò natura produxit ſal quoddam minerale, acidum, quod Græci Chalcanthum, ineptóque nomine, Latini, Atramentum ſutorium, nominant. Chymici 12

verò vocant vitriolum, quia tranſlucidum vitri inſtar. Eſt autem ſal iſtud embryonati ſulfuris, immaturus partus, qui dum lambit venam cupri, eam erodit, diciturque ideò cuperoſum, ſiue cuprum eroſum. Sin autem venam ferri, vel aliorum mineralium, roſerit, fontes parit acidos, ac diuerſos, iuxta venæ eroſæ indolem. Quæ ex Profeſſo, libello de fontibus Spadanis, ad longum ſum proſecutus. Porrò, ſiue aqua iſta, quæ 13

ſalem embryonati ſulfuris in ſe cõtinet, cuprique venam eroſam ſecum ſeruat, per ſe ſtillet, coquaturque per ignem in vitrioli conſiſtentiam: ſiue demum ſuâ ſponte alibi coaguletur: id nequaquam eius ſpeciem aut bonitatem diſtinguit. Siquidem nil ei deperit coquendo. Etenim dum aquoſus liquor ſat exhalauerit coquendo, ſponte dein tandem in frigore coagulatur reſiduum. Solum at pretium vitrioli variat venarum diuerſitas. Etenim prope Antuerpiam, dum è Pyrite ſulfur liquatum eſt, reliquum ſub dio exponitur, ac pro maiori parte, liqueſcit paulatim. Nam per ambuſtionem, ſulfuriſque fuligines, æruginem concipit, quæ a ſale reſiduo roditur, atque in ſcrobes per pluuiam diffluit. Sic etiam vicini Eburones, ditiori vena ſuum parant vitriolum. Alibi ſanè, eſt vena ipſiuſmet cupri, coagulato ſale ſulfuris, diues? ac ſponte ſtillat, diffluit, coagulaturque, quæ alioqui fontis vicini madore diluitur. Differentia itaque bonitatis, 14

conſiſtit in ſalis puritate: non autem in opulentia ac ſaturitate cupri (loquor enim non vt mercator, aſt tanquam Medicus, differt quoque, propter commiſtionem cuiuſdam peregrini. Si videlicet in Pyrite, aut vena cupri, commiſceatur vena plũbi (quod frequenter eſt obuium) vel fortè adeſt maligna Arſenici participatio (Arſenicũ enim, quia plerumque metallis inſidiatur, atque comitatur, vſitato hinc nomine vocatur, fumus metallorum.) Adeóque, quod aliàs eſſet legitimum

mum vitriolum, ſit nocuum medendo. Color
autem lazureus vitrioli, plerumque præfertur
viridi: fortè, quod ille oculis arrideat magis.
Saltem facillimo negotio, ſimplicium impoſto-
res, ex viridi vitriolo, lazureum mentiuntur.
15 Cæterùm Chalcitis, Myſy, Sory, Melanteria
Græcorum, hodie periêre, tanquam venarum
cupri, diſtinctiones inutiles: nam Græci tantùm
Alphabetarij, reſpectuque Germanorum ig-
nauum, quicquid veteres de re metallica poſteris
16 edidêre. Sunt autem, qui cum Paracelſo, vitrio-
lum commendant, extolluntque in Medendo,
quod ex cupri copia cenſetur ditiſſimum: adeó-
que cunctis præferunt, quod ex ipſomet cupro
conflatur. Quidam ideo candenti aut liquato
cupro ſulfur inſpergunt, magnoque ſic labore,
eius æruginem ſolicitant, &c. Paracelſus verò,
optimum in medendo vitriolum, per laminas
cupri, ſale communi, atque ſulfure ſtratificatas,
cæmentando parat. Recentiores hinc ſeducti,
bracteas cupri, per ſpiritum ſulfuris aut vitrioli
vulgaris, iteratò diſtillant, donec planè nigræ
ſint, atque friabiles, quæ demum liqueſcunt in
aqua, fitque cœrulea, quæ coquendo inſpiſſatur,
ac in frigore concreſcit vitriolum. Sic nimirum
adulteratur hodie, quod pro Cyprio venunda-
tur. Sub pace Paracelſi, ſcio atque comperio, vi-
triolum è Venere factum, longè in medendo eſſe
ignauius vulgari, quod caret ſuſpicione miſcel-
laneorum. Adeóque ſpiritum eius non eſſe niſi
merum acetum minerale, priuatum aporrheâ
cuprei ſulfuris. Comperi nempè, vitriolum è
Venere factum, longè pauperius eſſe foſſili. Item
foſſile, cui plurimum cupri ineſt, in medendo,
17 ac diſtillando, pigrius eſſe vulgari. Nam diſtil-
laui vitriolum arte paratum, colore lazureum,
neutiquam viſu à Cyprio diſtinguibile: dedit-
que parum ignaui ſpiritûs acidi: ceſſauitque
mox infra paucas horas omnis ſpiritus: atque
reſiduum corpus totum in fæcem nigram con-
denſatum ſubſtitit, ſuumque mihi cuprum ad
vota reddidit. Siquidem cuprum iam eſt metal-
lum completum, non facilè deſtructibile, aut
retrocedens ad ſui principia. Adeò, licet ignis
atrocitate minuatur: attamen quicquid eius euo-
lauerit, verè adhuc metallum eſt, ob rationes
ſuperiùs allatas. Equidem inter venas metalli-
cas, nulla æquè difficulter ad perfectionem me-
tallicam adducitur, ipſo cupro (quod teſtatur
Georgius Agricola.) ſiquidem, ad minimum no-
uies recoqui poſtulat, antequam indè cuprum
emanet. Vbi interim aliorum metallorum Venæ,
primâ liquatione ſuum fundunt theſaurum. Per-
fectionem itaque cupri Vena acquirit, per ſe-
queſtrationem partium, ſibi à natiuitate miſta-
rum. Sunt autem hæ, quæ primo enti ſuo adhuc
alligatæ ſunt: vnde proinde cuprum iam perfe-
ctum reſpuit, reſiſtitque quàm pertinaciter diſſo-
lutioni ſui corporis: ac per conſequens, nec po-
teſt inde haberi perfectum vitriolum Medicum,
quod virtutem habeat de ſulfure Veneris. Quip-
pe hoc non eſt è cupro ſeparabile, niſi per om-
nimodam corporis metallici deſtructionē, prout
18 antè docui. Partes ergo venæ cupreæ, à natu-
râ metallicâ procul remotæ, ac primo enti vi-
ciniores, tribuunt vitriolo vim medicam, facti-
tio chalcanto denegatam. Nam vitriolum vul-
gare, ac vile, ad minimum toto octiduo, ſuam
ſpirat exhalationem, vtcunque flagrantiſſimis
reuerberij flammis vrgeatur. Quò ergò vena li-
berior eſt ab aliena malignitate, viciniorque fue-
rit primo enti Veneris, remotior nempe à me-
tallicâ cupri conſtitutione: eò ſal eius, propriâ
ſponte innatum, illique colliquatum, vitriolum
profert inculpatius, ſpiritusque ditiores ſuppe-
ditat, medendoque aptiores. Modus etiam diſtil-
landi inuſitatus hic eſt. Recipe vitriolum com- 19
mune, non ſuſpectum peregrinæ malignitatis,
bulliendo in ollâ amplâ liqueſcat, & coquatur,
in ſiccitatem vſque fractâ ollâ, vitriolum, inſtar
lapidis induratum, teratur in puluerem. Fiat au-
tem diſtillatio ad minimum 6. retortis ſimul.
Sintque Retortæ vitreæ. Nam lapideæ omnes,
poroſæ ſunt: quia omnis terra poros retinet; eò
quòd poſt exſiccationem, neceſſariò aliquid non
fixi efflat. Porrò retortæ, loricentur cruſtâ, quæ
nec dehiſcat, nec rimas contrahat, vel ſponte
decidat, vel vitrificetur nimium. Optimè quo-
que, collum retortæ eminens, amplo vaſi reci-
pienti connectatur, ne vel tantillum reſpiret.
Recipiens autem, locetur in arenâ madidâ; item
conuexa eius pars integatur ſacco ad dimidium
repleto arenâ madidâ: qui ſaccus renouetur
aliquoties, intinctus aquæ frigidiſſimæ. Dimi-
dium autem retortæ puluerato vitriolo implea-
tur. Diſtilla autem per gradus, ac tandem vr-
geatur carbone, quantum poſſibile eſt furno
venti, qui propriâ crate flatur. Cum autem fur-
nus venti ceſſauerit ſpiritum in vas recipiens
dimittere, aperiatur à latere porticus, quâ viâ
reuerberium flammæ lignorum, ſubter retortam
penetret, perſeueretque per 5. aut 6. noctes,
ſummo igne, naturæ poſſibili. Retorta videbi-
tur tibi forſan liquari, in tantâ ignis procellâ:
at nihilominus conſtans perdurabit: eò quòd
exterior lorica terrea, vitrum detineat, combi-
batque: atque ita inuitrietur, quantum operi
ſat fuerit. Memineris tandem, vas recipiens à
collo retortæ ſequeſtrare, flagrantiſſimo adhuc
igne. Alioqui videbis in frigidiore ſtatione, redire
ſpiritus in fæcem, quæ illos exſpuit. Tum de-
mum accipe Colcotar, ſiue fæcem, è diſtillatio-
ne reſiduam, quam à vitriolo Cyprico vero,
Hungarico, vel ſaltem Goſlarico, reſeruâſti. Sul-
furi commiſta fæx iſta reſidua iterum combura-
tur, vſque in ſulfuris omnimodam aſſumptio-
nem. Hanc autem dein irrorabis, & madefacies
præfato ſpiritu. Is enim, vti ſtatim imbibitur;
in patinâ, vel cucurbitâ vitreâ: ita inde repeti-
tus, nil niſi phlegma aquoſum, atque inutile
reddit, remanſo ſpiritu imbibito, in colcotare,
idque repetitim renoua ſexies, aut ſepties, do-
nec tandem ſpiritus affuſus rubeſcat, qui ſuper-
natabit Colcotari. Quod ſignum eſt, ceſſandum
à ſaturitate imbibitionis. Adeóque hoc diues
Colcotar, benè exſiccatum, indatur Retortæ,
diſtilleturque hoc diues Colcotar vſque in vlti-
mos ſpiritus, iam flaueſcentes, olentes mellis
grati odorem. Memento tamen, abſtrahendum 20
vas recipiens à retorta adhuc candente, obtu-
ratoque per ceram ore lagenæ fortioris, ſer-
uandum hunc ſpiritum. Cui demum, ſi aquam
inieceris, vas ipſum diſſilit ſtatim. Ergò, ſolo
ſpiritu prioris diſtillationis compeſcitur hic ſe-
cundus ſpiritus. Cuius vix vnica libra transfun-
ditur de lagena in lagenam, quin vnicæ ſaltem
vnicæ fiat amiſſio. Itemque niſi recipiens ab re-
torta tempeſtiuè, vt dixi, tollatur: videbis po-
tiſſimum ſpiritum, refrigerato furno, rediiſſe
in Colcotar, vnde per ignem fuit excuſſus.

Porrò

Porrò fæx Colcotaris, è fæcunda diſtillatione reſidui, tota adhuc eſt cuprea, ac virideſcit multifariam. Vnde 1. conſtat, quod antè monui. Nempe, ignem Veneris, non niſi per omnimodam metalli deſtructionem, ſeparationemque, depromi, atque haberi. 2. Hoc ergo faciendum, viâ longè occultiore. 3. Quod vitriolum cupro diues, minùs aptum ſit diſtillationi, quàm aliàs commune. 4. Quòd vitriolum cupreum, fundat ſpiritum aceti mineralis ſalis: at non cupri liquamen volatile. 4. Ideóque ſulfur Veneris, rectè vocetur ſulfur Philoſophorum, ad vitam longam aptum. Dulce inquam guſtu, non autem acidum, aut acutum. 6. Quòd ſpiritus vitrioli, ſuprà edocti, ſanet morbos aliquot chronicos. 7. Quódque ideo ſpiritus vitrioli, hactenus venales ac vſitati, non ſint niſi acetum minerale, adhuc in ſe adulteratum. 8. Quòd reſiduum Colcotar, ſit vi medicâ ditiſſimum. 9. Quòd præparatio vitrioli, ab Iſaac Hollando, aliiſque modernis præſcripta, non miſerit ſagittas ad verum ſcopum. 10. Quòd noſter ſpiritus, ſuprà deſcriptus, atque ſic rectificatus, quatenus volatilis, ac ſalſus, pergat vſque in quartam digeſtionem, reſoluatque excrementa morboſa, in itinere obuia: & per conſequens etiam, tollat cauſam occaſionalem plurium morborum chronicorum.

22 Iam itaque tradidi pariformem modum diſtillandi ſpiritus ſalis marini, Saliſpetræ, atque ſimilium. Memineris tamen, vitriolum in ſe habere terram Colcotaris: quapropter, cætera ſalia optare terram figuli exſiccatam, ſibique exquiſitè admiſtam.

23 Cæterùm iam antè tradidi, modum præſeruandi à Lithiaſi, per Aroph, itémque per cereuiſiam cum ſemine Dauci, vel flauæ paſtinacæ ſylueſtris, coctam: deſiſterem ergo, calamumque reponerem, atque relinquerem aliis me felicioribus, optando, vt quiſque deinceps addat, quæ longè meliora inuenerit. Nam cùm Duelech ſolam obſideat ſpeciem humanam, anomaloque modo producatur ab excrementis ipſis non autem oriatur per modum aliis infirmitatibus conſuetum: videtur ideo etiam præ aliis morbis, in peccati vindictam, ſingulariter obnaſci, pueriſque adhuc innocentibus, ad maioris mali auerſionem, à Deo permitti. Etenim quanquam bruta quædam lapillos in ſe generent: tamen iſti lapides non ſunt ex cauſis Duelech natales, neque in pœnam, aut tribulationes illis deſtinari: ſed magis in commodum humanum producti. Quòd ſi ergò Duelech, peccati culpam referat? peccatum verò, è ligno ortum traxerit: viſum quoque fuit mihi, quòd ſanitatis præſeruatio in Lithiaſi, non ſolùm è ſemine Dauci, pariique aliquâ herbâ, ſit expectanda: ſed ex ligno aliquo. Quapropter, verum quidem eſt, quòd lignum Nephriticum nobis nuper ex Indiâ ſit allatum; ſed non proinde vnquam mihi perſuaſi, diuinam bonitatem Europæis tantiſper denegaſſe, vt etiam pauperi calculoſo ſubueniret, donec multis expenſis, tandem remedium poſt ter mille annos, ab Indis aduolaret, ſatis in ſe pigrum alioqui. Daucus præſeruat quidem, ſub continuâ ac ſtricta obligatione, prout Aroph confortat tenes multo ſumptu. Serò itaque inquiſiui, an non eſſet lignum aliquod noſtratibus familiare, quod vicem expleret Nephritici tandem nobis à Barbaris miſſi? Siquidem lignum peccati, lignumque vitæ, arbores erant; non autem frutices,

24 multóque minùs herbæ. Quamobrem olim obſeruaui, principibus Germaniæ, fuiſſe vernaculum, quòd contra Lithiaſin, quotannis in Majo, biberet quotidie hauſtum liquoris è cortice vulneratæ Betulæ. Quem liquorem præſeruabant à corruptione aëris, illi affundendo oleum oliuarum. Vulneratur Arbor, à Germanis *Bircken-baum*: noſtratibus verò *Bercken-boom* dicitur. Vulneratur enim cortex Betulæ, prope terram, in trunco, menſe Martio, circa tempus, quo ſolet vulnerata vitex plorare nouellum liquorem, è terrâ hauſtum. Sed is liquor Betulæ, eſt totus aqueus, ac penè inſipidus. Sin autem ramus aliquis, ſpiſſitudinis trium digitorum, ad ſemidiametrum vulneretur, inditâque lanâ repleatur, ſtatim flet liquorem non ingratum, ac ſubacidulum, qui etiam in ipſo Lithiaſis tormento ſolatur afflictos, tribus quatuorue cochlearibus aſſumptus. Meracior ergò eſt, qui ſupernè à ramis, quàm qui infernè è trunco fluit. Aquoſus autem planè, qui prope terram effluit: Conſiderabam enim ſtatim, id accidere, quatenus adſcendendo tranſiret per corticem ſubrubeum, qui eſſet tanquam iecur arboris. Sed cum ille cortex, toto anno, eſſet abſque notabili guſtu: cortex autem extimus, albus & tanquam membranaceus, haberet ſaporem, atque ſuffitum, tanquam optimæ terebinthinæ, diuulſi per ſemipedem, exteriorem corticem circumquaque abs trunco, ac obſeruaui, quòd nihilominus liquor, qui è ramis ſtillabat, eſſet eiuſdem guſtûs, quo antè. Mirabar ergò, vnde diuerſitas iſta liquorum, vnius atque eiuſdem arboris, manaret. Denique mirabar, quòd ramulus aliquis, vnico die, facilè ploraret liquoris libras 8, vel 10, qui aliàs totâ æſtate, non tanto alimento opus habet, nec locum, quo tantus liquor aſſeruari poſſet, multóque minùs radix; aliis ramis ſingulis, ſub decupulum tantumdem liquoris largitur: nec tamen proinde, aliis ramis deeſſet ſufficiens alimentum: quamquam alioqui radix, multam illam quantitatem illius liquoris attraxiſſet, atque profudiſſet per alios aliquot ramos. Conſiderabam itaque, quòd liquor iſte ſimilis eſſet ſynouiæ, profluentis è vulnere; imò cœpi deteſtari illum, quaſi contagium mortis aut putredinis in ſe contineret, nec ſanitatem dare poſſet, ſi in ſe iam integritatis culpam gereret. Attamen comperi, tam ipſum Betulæ lignum, quàm eius corticem rubrum, ſpoliata eſſe vi medendi; corticem autem album inſtar pergameni, foris ramis iunioribus adnaſcentem, facilè inflammabilem, atque ſapore terebinthinæ inſignitum, vix de ſe virtutem in decoctum ſpargere. Cogitaui itaque, vim liquoris præfatam non prodire à radice, non à ligno, non denique à cortice ſubrubro, vt neque tandem à cortice albo, quippe qui ſibi in caudice non paſſim eſſet continuus. Tentaui ergo corticem iſtum diſtillare, cùm per ſe, tum cum additamento lixiuij tartari: at ſanè liquor è vulnere rami ſtillatus, longè antecellebat oleum, atque ſtalagma corticum. Redactus ergò ſum agnoſcere liquorem illum, ſponte è ramis vulneratis fluentem, tam abunde, eſſe merum Lithiaſis balſamum; neque illi obſtare, quòd mea petulantia illum effluenti aquæ de vulnere, aut vlcere compararem. Siquidem vulnus atque vlcus, quod nobis mortem, Betulæ, nil tale adfert, aut promittit. Eſt ergo liquor ille Betulæ, medicamen à naturâ promiſſum, per vulnera ſolicitatum: adeóque eſt vrgere naturam, ad proferendum

balſamum

balſamum ſibi naturalem, quem aliàs nuſpiam proferret. Quapropter tenellos, ſubnigricanteſque ramulos (vnde ſcopæ atque virgæ noſtratium fiunt) qui tumentes gemmas nondum frondoſas haberent, malleo ſuper lapidem vel incudem conquaſſatos, iuſſi concoqui aquæ, ad cereuiſiam fabricandam deſtinatæ : cui cereuiſiæ, ſi poſtmodùm Dauci ſemen, aut becapungam aſſociauerim, ſortitus ſum effectus, ad Lithiaſis præcautionem optabiles; potentioreſque adhuc, ſi iſti cereuiſiæ liquor ille Martialis, è ſuperioribus ramis collectus, infuſus fuiſſet, poſt ſedationem maximam ebullitionis ſuæ, quàm vina, atque cereuiſiæ in cadi ſponte tolerant.
25 Comperi namque inprimis, quòd eiuſmodi potus è Betulâ, diureticorum metum tolleret. Eò quòd dolores Lithiaſis, atque contracturas, laxet, tam in lumbis, quàm inteſtinis (hinc namque vnica Lithiaſis etiam colicos dolores ſuſcitat, non minùs ac ſi fomes eius inteſtinis ineſſet) itemque dyſuriis, atque ſtranguriis, etiam ſenilibus, idcircò medetur. Calorem item iecoris, velut ex adacta ſpinâ oriundum, mitigat primùm, ac dein tollit. Denique ſponſus quidam, ligatus per menſes quinque, ne ſponſam ſuam attingeret, pediſſequam interea imprægnauit. Poſtmodùm, exortis inter deſponſatos iurgiis, dixit ſponſa, ſe nefas cum pediſſequâ diſſimulaſſe, vt exploraret, an frigidus, an verò maleficiatus eſſet, & quo titulo diuortium tentaret. Tandem, ſoluta eſt Ligationis incantatio, per potum præfatæ cereuiſiæ, repertuſque fuit maleficiatus, non autem frigidus. Denique, quidam in angulo areæ, ex conſuetudine, lotium ſoluens, mox ſtranguriâ cruentâ ac crudeli afflictus, decubuit. Medentum autem quælibet remedia fuêre fruſtra: præterquam, quòd quoties biberet de præfatâ cereuiſiâ, leuamen inſigne perciperet: ſed quoties ſurgens è ſtragulis, obambularet, meieretque loco ſolito, ſtatim recidiuas patiebatur Tandem viſus eſt clauus è veteri atroque ligno querno, infixus loco, quo ſolitum ſoluebatur lotium. Euulſo itaque, & cremato illo clauo, prorſus à potu illius cereuiſiæ, liber remanſit à cruentâ ſtranguriâ. Memini tum, quòd Karichterus huiuſmodi incantamenta ſcribet ſe ſoluiſſe, ſolo mictu per ſcopas Betulæ.

Capvt IX.

Senſatio, inſenſilitas, dolor, indolentia; motus, & immobilitas per morbos ſuæ claſſis Lepram, Caducum, Apoplexiam, Paralyſin, Spaſmum, Coma, &c.

1. *Solus attritus reputatur cauſa doloris Nephritici.*
2. *Probatur oppoſitum.*
3. *Vreter enim ſic ſenſu careret.*
4. *Definio doloris, iuxta Scholas.*
5. *Opinio Veterum ac Modernorum, de organo primario ſenſuum.*
6. *Quin docet nil, præter verba inania.*
7. *Implicitæ Scholarum blaſphemiæ.*
8. *Cerebrum non eſſe organum immedtatum ſenſûs & motûs.*
9. *Quid Scholas circa hæc deceperit.*
10. *Melior quorundam attentio.*
11. *Vnde ſic ſibi perſuaſerint.*
12. *Meditatio Authoris circa ſenſum & motum.*
13. *Speculatio circa ſolutionem continui in Vulnere.*
14. *Pars ſolida non ſentit ex ſe.*
15. *Tria motui ſubordinata organa.*
16. *Recedunt Scholæ à priori ſuppoſitione.*
17. *Neruum non eſſe organum proprium omnis ſenſus.*
18. *Conſideratio Lepræ.*
19. *Omnes nerui, motui dicati, ſentiunt etiam.*
20. *Errores Scholarum circa Lepram.*
21. *Error Paracelſi.*
22. *Inconſtantia Paracelſi.*
23. *Inſenſilitas Lepræ vnde.*
24. *Pſora, & lues Ventris, qui differant à Lepra.*
25. *Scabies non poſtulat remedia interna.*
26. *Admonetur Lector.*
27. *In quo ſita ſit difficultas ſanandæ Lepræ.*
28. *Hippocrates nondum nouerat ſubiectum immediatum ſenſus.*
29. *Vita quid.*
30. *Propinquior doctrina de ſenſu.*
31. *Immediatum ſubiectum ſensûs.*
33. *Surda definitio de anima ſenſitiua.*
33. *Quomodo contingat ſenſatio.*
34. *Cur pro ſenſatione non ſit opus recurſu ad cerebrum.*
35. *Sedes mentis.*
36. *Quid dolor.*
37. *Quo ſenſu dolor ſit actio & paſſio.*
38. *Dolor, & morbus, quo initio fiant.*
39. *Qualis Ira, & furor, hoc loco.*
40. *Dolor, quale pathema.*
41. *De Apoplexia.*
42. *Modus traditus finale Apoplexiæ ridiculus.*
43. *Paracelſus, circa hunc locum, æquè friuolus ac inconſtans ſibi.*
44. *Meditatio Authoris.*
45. *Abſurda aliquot Scholas comitantia.*
46. *Cauſarum noua diſtinctio.*
47. *Præcluſio arteriarum in gutture, quid arguat.*
48. *Apoplexiam poſitiuam hactenus ignorari à Scholis, & practicantibus.*
49. *Apoplexiam & Paralyſin non fieri ex affluxu pituitæ in ſinum cerebri.*
50. *Ridiculus Galenus in plexu retiformi cerebri.*
51. *Examen aliquot remediorum.*
52. *Apoplexiam non eſſe primarium Cerebri affectum.*
53. *Præcordiis ineſſe guſtum.*
54. *Probatur deuteropathia ab imo.*
55. *Proprietates capitis quouſque adſcendat in ſe.*
56. *Apoplexia vera, eſt poſitiua, non priuatiua; illamque Scholæ ignorant.*
57. *Scholarum ſtupor ſtupore digitorum notatur.*
58. *Multiplex adynaton Scholarum, Apoplexiam priuatiuam conſequens.*
59. *Stupeſcunt Scholæ in ſtupore tactûs.*
60. *Hiſtoria ſtuporis manuum à Quartana.*
61. *Ortus Apoplexiæ poſitiuæ.*
62. *Paralyſis eſt contractura Medullæ nerualis.*
63. *Paralyſis ſæpè abſque Apoplexiâ.*
64. *Colli breuitas quid arguat.*
65. *Frictiones in Apoplexia vnde inſtitutæ.*
66. *Cur ſint ridiculæ.*
67. *Anxietates Scholarum.*
68. *Frictio cutis, contradicit pituitæ cerebelli.*
69. *Generatio anodyni Apoplectici.*
70. *Cur Apoplexia à Germanis dicatur ictus.*
71. *Probatur locus Apoplexiæ in Duumviratu.*

72. *Ceſpitatio Scholarum circa examen proprietatis ſimplicium.*
73. *Contra theſin Scholarum, de pituita quarti ſinûs Cerebri.*
74. *Anxietates Scholarum de læſione ſenſus, ſoſpite motu, ac viciſſim.*
75. *Per theſes aliquot explicatur, cur ſenſus lædadatur, ſoſpite motu.*
76. *Apoplexia per modum hæreditariorum, latet in formatrice ſeminis.*
77. *Contra cauſam Apoplexiæ Scholarum.*
78. *Contra cauſam Paralyſis Scholarum.*
79. *Cauſæ Apoplexiæ.*
80. *Apoplexiam non conſtare causâ priuatiuâ.*
81. *Apoplexia definitiæ.*
82. *Quid Paralyſis vera.*
83. *Varia narcotica.*
84. *Soporifera, vt talia, non ſanare dementias.*
85. *Quid in hoc deceperit Scholas.*
86. *Anodynum dulce innocuum.*
87. *Cur anodyna, vt talia, non præſupponant frigus.*
88. *Quid ſomniferum.*
89. *Anodynum epilepticum differt ab apoplectico.*
90. *Reditus ad dolorem.*
91. *Conſenſus eſt peregrinus dolori.*
92. *Vnde dolores concentrales aſtris.*
93. *An cruor infirmetur ab anima.*
94. *Senſus, ac dolor, in quo ſubſiſtant.*
95. *Quid faciat dolorem, & quo pacto.*
96. *An ſenſus fiat paſſiue.*
97. *Primaria cauſa doloris, ac ſenſus:*
98. *Scholæ ponè manent.*
99. *Spectat hùc conſideratio vitæ.*
100. *Vanum Scholarum ſubterfugium.*
101. *Demonſtratio ignis, vt inde dolor & ſenſatio eluceſcant.*
102. *Hæc Scholas latuere.*
103. *Ad inueſtigandum agens proprium doloris, quid conſiderandum.*
104. *Regulæ Scholarum, de actiuitate ſimplicium, arguitur obiter.*
105. *Vnde deluſæ Scholæ.*
106. *Probatur paradoxon contra Scholas.*
107. *Senſibilia agunt in ſenſum duntaxat occaſionaliter, ſiue ſint pharmaca, ſiue non, excepto igne.*
108. *Explicatio virium, quibus fiat mediis.*
109. *Senſatio conſiſtit in iudicio vitali, ideoque & animæ.*
110. *Quædam conſequentia ad præteritorum demonſtrationes.*
111. *Vnde vires pharmacorum in Scholis alienatæ ſint.*
112. *Quàm differenter ignis agat.*
113. *Scholarum inaduertentia.*
114. *Sequelæ aliquot à præcedentibus deductæ.*
115. *Dolorum differentiæ.*
116. *Dolorum comes contractura.*
117. *Dolor Lithiaſis.*
118. *Opinio Scholarum de Spaſmo vel Crampo ſtolida.*
119. *Manifeſtatur falſitas.*
120. *Errores obuenientes.*
121. *Aliquot negligentiæ Galeni.*
122. *Galenus propria oris cenſura, nomen Medici amittit.*
123. *Galenus commenta puerilia tantùm docuit.*
124. *Argumenta in contrarium.*
125. *Concluditur Scholarum error de Spaſmo.*
126. *Ridiculæ ſimilitudines à Scholis vſitatæ.*
127. *Aliquot notabilia.*
128. *Quomodò fiat Spaſmus.*
129. *Probatur duplex muſculorum motus.*
130. *Spaſmus propriè non eſt affectus capitis.*
131. *Exempla contractorum.*
132. *Viſio colicæ contractæ in puero.*
133. *Arteria vnde indureſcat.*
134. *Varia contractura.*
135. *Crampi cauſas latuiſſe.*
136. *Scholarum neglectus.*
137. *Gradus dolorum.*

DOlor nephriticus, è primariis ac moleſtiſſi- 1
mis vnus, immanis, & atrox plurimum.
Scholæ enim, tanti doloris cauſam, attritum,
ab arena, vel calculo factum, accuſaſſe quieſ-
cunt. Mihi autem perſuaſi, illa reſponſione nil
prorſus ſatisfactum. Ideóque vlteriùs inquiſiui. 2
Eò quòd minutulus calculus aliquis, è rene la-
bens, primis vicibus immaniùs doleat, quàm
grandior poſtmodum aliquis: quem tamen in-
dubium eſt plus ſuo attritu vreterem torquere,
excoriare, atque diſtendere. Siquidem adultis nõ
amplius indies accreſcunt partes ſpermaticæ
primæ conſtitutionis, adeóque nec vreter am-
pliatur pòſt per tot calculorum deſcenſum. De-
nique, exile ſabulum ſuo ſæpè dolore permole-
ſtum fuit, ſuumque hominem in cubile deiecit
eiulantem, antequam è rene prodiret, quodque
ideo nunquam adhuc affrictu vel attritu ſuo in-
iurium fuit. Nec etiam ſat eſt, pro tam acerbi 3
doloris causâ propriâ, ac totali, dixiſſe attritum.
Nam vreter toto ſuo ductu, non habet commer-
cium inſerti ſibi nerui; qui ideo deberet etiam
ſenſu carere, ac per conſequens, etiam dolore. Si- 4
quidem Scholæ dolorem definiunt, triſtem ſen-
ſationem, ab irruente nocuo factam. Si ergo te-
nue, inſipidumque, omnis acrimoniæ & attritûs
expers ſabulum, paruuſue grumus, non ſit in-
ſons, quia nec indolens: certè, de cauſis, proſa-
pia ſensûs, atque doloris, cum ſuis circumſtan-
tiis, attigiſſe, non erit tractatui Lithiaſis incon-
gruum. Primò itaque, & in limine ſensûs Tactûs, 5
dolor æſtimandus venit. Etenim proinde Scholæ
docent, cerebrum eſſe ſenſuum omnium, mo-
tuum, ac per conſequens quoque doloris ac in-
ſenſationis primarium, ac principale organum.
Quod ſcilicet diſcerneret ſenſuum obiecta, per
ſpiritus animales, quaqua verſus ex ſe dimiſſos
in omnes neruorum propagines, ſenſationem
ideo cunctarum vt patronos, ita & internun-
cios, atque diſcretores. Magnum aliquid in hoc
dixiſſe, ſibi præſumunt. Diſtinctiùs dicam. Et ad-
huc nil dixero. Vel rem ſaltem dicam, quæ nihili. 6
Fatentur nimirum Scholæ, cerebrum nil aut vix,
in ſe ſentire: atque in eo eſſe inſtar primi Motoris
vniuerſalis, quem moderni, (etiam Catholici,) 7
cum Ariſtotele, iubent debere eſſe immobilem, ſi
cætera cuncta mouere debeat (quaſi primus Mo-
tor ineffabilis nequeat ſe mouere, aut debeat eſ-
ſe immotus totuſque immobilis, imò agat, ac
perficiat, per ſui attactum motus localis, in mo-
mento vniuerſa.) Qui reuera non mouet quic- 8
quam, niſi abſoluto & abſtractiſſimo nutu Om-
nipotentiæ; (ſitque hoc Scholarum abſurdum,
apud probos pro blaſphemiâ, per parentheſin,
hîc annotatum.) Non eſt tamen cerebrum, 9
primarium, ſiue adæquatum ſenſus, motuſque
organum: cùm in ſe ſit immotum, & ſenſu orba-
tum.

tum. Scholæ etenim, cernentes, quòd, vertebra diſlocata, eo ipſo quoque abſque ſenſu & motu eſſet, quicquid neruis, illâ vertebrâ inferioribus ſubiiceretur: ſtatuerunt ideo confeſtim, ipſum cerebrum, huiuſque vicariam ſpinæ dorſalis medullam, adæquatum organum ſenſûs, ac motus.
10 Alij verò Scriptores, propiùs attendere volentes, cum cerebri ſubſtantiam agnoſcerent, & faterentur ſenſu tactûs orbam, nec moueri arbitraliter: Membranam verò duplicem, Meningis nomine dotatam, acutiſſimi eſſe tactûs, licet immotam: decreuêre omnem neruum, vtcunque exilem, duplici eiuſmodi membranâ obtegi, eamque ab vtraque Meningum cerebri mutuari: neruorum iſthanc membranam (conſecutiuè ſcilicet) formari ſub vnicâ plaſmationis operâ, & ſeminis fabricationis labore. Vſque adeò & hi voluere, neruum omnem, ſuum ſenſum ab integente membranulâ deſumere: nequaquam à ſui ſub-
11 ſtantiâ, medullari cerebri reſpondente. Notabant fortè, quòd in ſtomacho, & vtero, tantæ in nudis membranis tamque excellentes virtutes inquilinæ eſſent: ideò nec mirum, Meningibus perſimile quid contigiſſe, ex eiuſdem iuris prærogatiuâ.
12 Ego quid aliter prorſus proceſſi, ad ſenſûs & doloris inueſtigationem, motûs ſenſuſque organum, obiecta, & cauſas. Conſiderabam primò, dum vulnus adhuc recens eſt, vix dolere: mox autem, dum vulneris labra tument, æſtuant-
13 que; vulnus dolere acutè. Atque iterum, dum ſua labra flacceſcunt, ſiduntque, vulnus adhuc apertum, attamen eſſe penè indolens. Vnde collegi, quòd continui ſolutio doleat quidem in fieri eſſe: in facto eſſe autem, ſi non acceſſerit inconueniens, vix dolere ſolutum. Ratus ſum itaque mecum; Non dolet ſolutio, tanquam continui ſeparatio: multóque minùs dolet calor, perendiè in vulnere ſubortus; cuius nempe proprium eſt, duntaxat calefacere, non autem dolere. Sin autem calor aliquis externus, aut peregrinus, in gradum delatus, cremet: dolet quidem, at non vt calor: ſed vt ſolutiones continui, atque inſuper indiſpoſitiones acrimoniæ ſuſcitans, ac fouens ſaltem, prodienſque ex alia radi-
14 ce, noſtri œconomiam vitiante. Profectò, quia corpus, ſiue pars ſolida, ex ſe non ſentit. Quia potiùs eſt cadauer. Senſatio ideò nimirum ad ſolam vitam ſpectat. Cumque Scholæ ſcirent, cerebrum nullam, aut ſaltem obſcuram vix ſenſationem habere: maluere ideo neruum ſubiectum primarium credere ſenſûs, motûs, atque doloris. Cerebrum videlicet, fontale quidem ſenſûs motûſque initium: attamen neruum immediatum doloris ſenſuſque ſubiectum fecere. Motum autem, licèt aliquid magis materiale, tamen voluere ex altiori voluntatis arbitrio de-
15 pendere, illique ſubiici. Sic nempe, vt voluntas ſit principium imperatiuum motûs: neruus autem organum delatiuum imperij arbitralis: & tandem muſculus inſtrumentum executiuum
16 voluntatis. Sed ſenſationem intelligunt in neruo, tanquam ſubiecto, fieri mediante ſpiritu animali. Quem vocant animalem, ab arteriis quidem hauſtum, at in cerebro ad ſuos vſus recoctum. Agnouerunt ideò, neruum per ſe quidem eſſe abſque ſenſu, perinde vt cerebrum, ac cætera membra ſolida: quamobrem ſpiritus animales volunt eſſe ipſius ſenſûs, atque motûs, primitiuos ſentientes, atque mouentes effectiuos. Qui-
17 buſcum nondum conuenio: vt neque in hoc, quòd neruus ſit organum, atque primarium ſubiectum, omnis ſenſationis. Nam quis neſcit, quòd in ſano quælibet pars pellis ſentiat, non tamen ſubter ſe neruum gerat? Non enim concedo, quòd concepto ſenſibili, in partibus extra neruum, ſpiritus retrogrado motu recurrat in neruum, vt conceptum ſenſibile communicet cerebro, tanquam ſenſuum origini; vt inde remeando, tum demum in parte læſa, vel attacta, doloris, aut complacentiæ ſenſus efficiatur. In terminis namque, vreter ſummè dolet, abſque nerui alicuius inſertione. Sic & vlcera caua, ſæpè carne ſenſitiuâ replentur: nec tamen in illa, nerui de nouo ſuccreſcunt: cum partes primæ conſtitutionis, ſemel ablatæ, non recreſcant: vti nec, quæ ſunt primæ conſtitutionis, per cariem exeſa, ampliùs reſtituuntur.

Sed opportunè lepræ ſtupiditas, inſenſilit aſ- 18
ve, huc occurrunt. Siquidem in carnem adactum ſtylum, vel acum, penitùs non ſentiant. An igitur credendum, leproſos neruis orbatos? Vel an illis ſint à carnoſa membrana nerui obtruncati? ſpiritu animali priuati, vitaue orbati? oppilatique, prout paralyticis dicuntur? Ergone nerui tactûs, per totum corpus illorum, erunt obturati, ſolique libero motui nerui illorum inſeruient? erunt, inquam, motiui nerui, ſolo iam ſenſu deſtituti? Fa- 19
teor equidem, ex anteriori parte cerebri, ad oculos, aures, palatum, linguam, neruos diſpergi, ſoli inſeruientes ſenſui, nec ad muſculos, velut propria motûs organa, deflectere: ſed nemo quoque inficiatur, quin nerui, motui dicati, & qui vtrimque per vertebras egrediuntur, etiam ſenſum largiantur. Quid enim, ſi in Lepra neruus, motus effector, per ſpiritum animalem, iam motus ſit, nec tamen ſenſus facultatem habeat? Cur ergo in Paralyſi, ſub læſione eiuſdem nerui, tollitur tam motus, quàm ſenſus; in Lepra autem ſolus 20
tollitur ſenſus. Inprimis Scholæ tenent Lepram incurabilem, & cancrum vniuerſalem corporis. Nam, dum putant, cancrum particularem eſſe incurabilem, multò magis vniuerſalem. Qui Galeni garritus ad hoc compoſitus eſt, vt per ſanandi impoſſibilitates, ſuas excuſet ignorantias, inſumendique laboris pigritiam, ac inclementiam. Cancer enim in carne eſt acutiſſimi doloris, & continuæ exeſionis. Lepra verò eſt in carne indolens. Non video ergo, qualiter Lepra apud Galenicos cancer erit. Denique errat Pa- 21
racelſus, qui Lepram exiſtimat priuatam omni ſale, atque hactenus illi ſit proprius ſtupor inſenſilis. Quaſi ipſe ſenſus tactus, in ſale ſolo eſſet. Nam Lepra ſua habet vlcera: & iuxta eundem Paracelſum, totidem ſunt vlcerum ſpecies, quot ſalium. Ergò, ſecundùm ſuam ipſius doctrinam, Lepra fluit à ſale abundanti. Donemus Paracelſo, (abſque veri tamen indagine,) excrementum alni in leproſo, ſcatere granulis ſalis, eiuſdemque lotium nil quicquam ſalis marini ampliùs liquefacere: (quoniam tamen vtrumque à Paracelſo eſt ſomniatum:) non tamen iſtud argueret, carni, aut ſanguini Leproſi, ſuum deficere ſalem; multò etiam minus, ideo carni ſenſum tactus deficere. Nam primò, hæc de Lepra illius ſententia, propriam doctrinam de tribus primis corporum principiis funditus euertit. Dein, prout in nobis, quotidie ex inſipidis, & non ſalſis manifeſta conficiunt ſalia, lege digeſtionis humanæ: ſic, quanquam digeſtionum excrementa non eſſent niſi merum ſal, non tamen

proinde cruor ſuo ſale orbatus eſſet. Quippe qui
ſuum ſalem, ſuæque conſtitutionis neceſſaria,
non mutuat ab excrementis. Imò ſequeretur
potiùs, cum Lepra ſit tam abundans ſalis produ-
ctrix in excrementis, non defuturum etiam cruo-
ri ſuum ſalem. Proinde, dum ex vlceribus fluit
ſynovia continua, ac planè ſalſa, propterea reſi-
duus cruor ſuo ſale non caret, aut ſenſus in car-
ne non minuitur: ſed potiùs, dolorem & acrimo-
niam auget. Sic etſi in Hydrope aqua ſalſa con-
feſtim quandoque abdomen diſtendat: non ta-
22 men ſenſu tactûs carent Hydropici. Paracelſus
enim alibi cruorem definit merum Mercurium
humanum, à quo eiuſmodi excrementa, ſpecie
ſulfuris putridi, itemque ſeroſi, inutilis, ac ſuper-
flui ſalis, ſint ſequeſtrata. Alias iterum, ſui imme-
mor, ſanguinem definit ſalem rubini. Quaſi ſal
eſſet tinctura rubini, aut tinctura cruoris è ſale
foret. Etenim tria prima facit ad lubitum volu-
bilia, non ſecus atque Humoriſtæ ſuos humores
& calores ad lubitum accuſant: eoſdemque quòd
magis eſt, cauſas aiunt morborum & mortis: ſed
& ſenſationis, ac motûs authores. Phy! ſiccine
ludendum ad lubitum cum naturâ, morbis, cruo-
re, & morte proximi? Medicina namque res pla-
nè ſeria eſt; & quandoque pellem pro pelle da-
turus homo. Etenim ſal in cruore, carne, ſolidis,
&c. non apparet, niſi in poſtremâ ac artificioſâ
initiorum illorum ſeparatione, poſt mortem, &
quidem per ignem. Nimirum poſtquam ſenſus
tactûs, dudum eſt extinctus. Non inſeruiunt
eiuſmodi principiorum ſomnia, ſpeculationi de
motu, ac ſenſu. Stigma, à Diabolo ſagis impreſ-
ſum, has prodere ſolet, quia locus ſtigmatis, per
totam vitam, ſenſu caret, ſuaſque ſemel impreſ-
ſum cauſas inſenſibilitatis habet naturales, per
modum Lepræ, certo tamen exilique centro con-
ſcriptas. Nam, velatis ſagæ oculis, ſi acicula, iſto
ſtigmatis loco, ad finem vſque intrudatur, pun-
ctura illa fit abſque ſenſu. Saltem is locus, abſ-
que ſale ac putredine, miro conſeruaretur priui-
legio, per totam vitam, cum alioqui vita Para-
celſica ſit mumia, cum liquoris ſalium commi-
ſturâ: longè igitur ſanior eſt Hippocratis doctri-
na, quæ ſpiritum ſiue flatum æthereum, & ani-
malem, decernit immediatum organum ſenſus,
doloris, motus, voluptatum, conuenientiæ, ſym-
boli, attractionis, repulſionis, contracturarum,
relationis, alteritatum etiam quarumcunque.
Adeò vt ſibi appropriet obiecta ſenſibilia, atque
inde ſibi fabricet ipſas ſenſationes. Contingit
namque, ſi forſitan ſpiritus iſte, ob profundas
ſpeculationes vel inſaniam, occupetur, quòd
corpus dolores non ſentiat, famem, frigora, ſitim,
&c. Memini namque prædonem, torturæ crucia-
tus eluſiſſe, hauſtu aquæ vitæ, & allij fruſto: qui-
bus tandem carens, faſſus eſt ſua crimina. Sed
23 Lepræ ſtupor, ac inſenſilitas, eſt in carnis habitu
ac neruis ſubiectiuè: non autem in imaginatio-
nis orbita; effectiuè autem, ac occaſionaliter, in
quodam veneno. Eſt autem iſtud venenum,
cruentum anodynum, glaciale, ac propemodum
mortificans, horrendo ac fœtido contagio com-
municabile, ac emanans. Quorſum Sacra, Le-
pram è cœtu hominum ſequeſtrandam iubent.
Incipit autem hoc venenum glaciale ab extra,
ſentiuntque ideo internos dolores: itemque fri-
24 gus externum, & calorem. Non tamen vulnera,
aut ictum. Eſt Pſora, ac ſcabies multiplex; atque
lues Veneris, veneno inquinante infamis: Sed
differunt ſpecie, tam natura veneni, quàm obie-
ctorum diuerſitate. Scabies nimirum, pellem dū-
taxat inficit. Sicut cutis nequeat alimentum ſibi
deputatum in propriam vertere alimoniam: ſed
plerumque eius partem, in ſalſum contagioſum-
que ichor traducat. Quod ſcilicet eſt de proprie-
tate pruritiui, atque vrticalis ſalis, &c. Idcirco 25
ſcabies non poſtulat interna remedia: ſed ſola
topica, quæ iſtud prurituum ſal ſunt enecando.
Lues Veneris verò, cruorem præcipuè affectat
veneno mordaci, purulento, ac putrefaciente. At
Lepra reſpicit ſpiritum influum maximè, vene-
no anodyno glaciali. Indulge, Lector, quòd ver- 26
borum penurioſa ſupellectile, cogar vti parono-
maſiâ. Quia vt rerum eſſentiæ nobis ſunt igno-
tæ à priori, iiſque ideo deficiant nomina propria,
cogimur à proprietatum ſimilitudine, veneno-
rum conditiones in morbis mutuare, atque deſ-
cribere: vt ſi non *Propter quid*, ſaltem *quia eſt*,
definitio procedat à conſanguineis. Sic dico, ve-
nenum Caduci eſſe cum adſtrictione inebriati-
uum, ſoporatiuum, ſimulque ſyncopizans, nec
ideo contagioſum: quia intrinſecum, nec fer-
mentale. Sic Lepra, venenum habet anodynum,
non quidem ſoporatiuum: ſed glaciale, prope-
modum mortificans, cum infectione ſpiritus ſen-
ſitiui, ideóque potenter contagioſum, præcipuè
in regione feruidâ ac ſudoriferâ. Prout enim fri-
gus tollit ſenſum tactus, conglaciando, & abi-
gendo vires introrſum: ſic quoque Lepra ſibi
elegit, atque parauit anodynum, non frigefacti-
uum ac ſoporatiuum: ſub alio titulo glaciale.
Non ſecus atque perniones vlceribus forantur,
tanquam ſi igne ambuſti: qui tamen ſæpè ante
vel poſt hyemem obueniunt iis, qui totâ hyeme,
in hypocauſtis nullum ſenſere frigus. Venenum
Lepræ itaque, hac in parte frigori effectualiter
correſpondet, licet non in qualitate primâ ele-
mentali. Neque ideo Lepra etiam totaliter mor-
tificat, per modum Gangrænæ: ſed tantùm par-
tem, quam vlcere ſigillat. Imò nec etiam inde ſe
procul dilatat confeſtim, quia eſt ex veneno gla-
ciali conſtringente, inſenſilitatis authore. Eſt 27
autem difficilis ſanationis, propter contagium
glaciale, ac fermè mortificans, ſpirituſque ſenſi-
tiui oppreſſiuum. Quoniam, quatenus intimè
confermentatur ſpiritui ſenſitiuo, dum ad extre-
ma emanauerit: ideò tollitur difficulter, ſi per
remedia acceſſum habentia, ad prima noſtri pe-
netralia: vt nimirum ita ſpiritum vitæ confir-
ment, quo poſſit ſuperare præfatum venenum,
ſimulque nouo Vere, ſuffundere glaciem præce-
dentis Hyemis. Ac quanquam iſtud venenum ſit
fermentale, ratione veneni: ideóque etiam exi-
guâ ſui quantitate, conetur ſerpere in omnia de-
inceps: non eſt tamen aptum, vt adæquatè ſpiri-
tui confermentetur, propter vim atque nobilita-
tem pugnacem ſubiecti, in quod recipitur, con-
ſtringentémque, ac torpidam ſegnitiem glacialis
indolis. Iſta eſt nempe in contagioſis differentia:
quòd quorundam venena recedant, ac ſeparentur
ſponte vel arte, deſerantque corpora à ſe infecta:
aliorum verò, nulla ſpontanea ſperetur diuiſio.
Lepræ etiam glacies, magis obſidet exteriora,
quia glaciale malum eſt, & à calore innato foras
protruditur: idcirco namque, magis aſtantes ex-
trorſum contaminat, quàm interiora viſcera, ſe-
cum contigua radici, in vnitate vitæ. Nemo au-
tem medentum curauit vnquam Lepram, qui nō
fuerit potitus liquore Alkaheſt. Qui cum ſit tæ-
dioſiſſimæ

dioſiſſimæ præparationis, nemo, etſi artis gnarus fuerit, ad eius conſecutionem peruenier, quem Altiſſimus, ſpeciali dono, non eò deduxerit. Particulari etenim priuilegio ſit oportet electus, ac dotatus, ſi potiri illo medio debeat. Per quod ſcilicet, tam ſenſitiua, quàm inſenſitiua ſublunaria, æqualiter penetrantur, vſque in radicem ſeminalem, atque intrinſecam primi entis: idcircò etiam cuncta ſub ſe domat, & commutat, abſque reactione patientis, agentiſque depauperatione. Etenim fruſtra eſt alioqui, quicquid ſpei aliunde ſibi perſuaſerit Lepra. Olim proin Leproſorum, ſoli Meſſiæ in ſignum data ſanatio. Primogenita mea adhuc quinquennis, leproſa euaſit, magis magiſque: ac tandem vlcera liuida, corneæque ſquammæ albæ, per totum corpus ſubnatæ ſunt. Recenter autem tum emerſit imago D. Virginis, multis miraculis in noſtrâ vrbe, hoſpitali D. Iacobi, celebris. Puella ergo, iam ſeptennis, optabat adire locum, & auia cum ſua nepte, eò properant, reditque poſt horam ſana, deciduntque confeſtim ſquammæ. Mox poſt annum, rediit repentè eadem Lepra. Ac faſſus ſum me reum, quòd honorem D. Virginis ſubticuiſſem. Redit itaque filiola cum auiâ ad ſacram imaginem, iterumque ſanata rediit, & ſic deinceps manſit. Ego autem reditum Lepræ timens, miraculum propalaui, ſcriptóque publico faſſus ſum fauorem, atque clementiam Diuinam.

28 Cui ſit omnis laus & gloria, cum nominis ſui ſanctificatione in æternum! Dixi iam ex mente Hippocratis; ſenſationem tam effectiuè, quàm ſuſceptiuè, conſiſtere in ſpiritu animali, Sed quia ſpiritus eiuſmodi omnis mortuus eſt, ac cadauer, niſi à vitâ ipſa illuſtretur: & quia ipſa vita, in illo ſpiritu, non eſt illi propria, atque inſeparabilis: ſed vita eſt à ſpiritu vitali, ſiue animali, (vtrumque nunc confundo in nomine,) toto ſubiecto diſtincta; (quod alibi de vita longâ, manifeſtius:) ideò imprimis liquet, quòd ſpiritus ille vitalis non ſentiat immediatè; ſed ſit ipſamet vita, quæ propinquiùs & immediatiùs ſentit, ac dolet in il-

29 lo ſpiritu. Enimverò demonſtraui in tractatu *De formis rerum*, quòd vita, ſiue forma rerum, ſit quædam lux, ſpecialis creatura, lucens in ſuo hoſpitio, per omnes partium ſatellites; non ſit tamen ſubſtantia, neque accidens, vtcunque præ tantâ rei nouitate, crepet Schola Peripatetica. Quod paradoxon, per Matheſin demonſtraui, & Mechanicè, libro *Elementorum*. Adeóque hîc aſſumto, vt ſat alibi probatum. De ſenſatione ergo, atque ſenſu, loquar multò propinquiùs, quàm Hippocrates: vt, ſi ſenſatio olim fieri dicta ſit, cum paſſione corporis, in quâ ſpiritus impetum faciens, recipit impreſſionem rei ſenſibilis, quæque ideo abuſiuè dicitur ipſamet ſpecies ſenſibilis: intelligamus modò, hanc impreſſionem vnico momento, eodemque puncto, inſinuari vitæ, ſibi inexiſtenti. Sub quâ nempe inſinuatione, applicatione, ac adaptatione, tum primùm oritur ſenſatio, facta in ipſa vitâ, & per vitam. Cuius videlicet vitæ proprietas inſeparabilis, ſit ſenſus ipſe. Cumque vita non ſit corporis, nec corpori propria, nec corporearum denique proprietatum ſoboles: ſed ex dono Creatoris, lux adueniens, ſupra ſortem elementorum, & cœlorum: hinc quoque ſenſatio non eſt corporum, nec materiæ, nec ſolutionis continui, &c. Sed proprietas planè vitalis, de ipſo vitæ trunco. Sicut etiam non ſat eſt, eſſe oculum, medium, ſpiritumque vitalem, vt fiat viſio: ſed inſuper exigitur applicatio ſpiritûs viſualis ad vitam. Ideóque effectus videndi, vt vt prorſus ordinarius, ſuperat totam naturam elementalem: quia vitæ ipſius continet iconem, ac ſymbolum: eò quòd viſio, guſtatio, odoratio, tactio, &c. Sint effectus immediati vitæ, ludentis per ſua organa: nam in omni ſenſu neceſſe eſt, ſpiritum lenocinia, & perceptas rerum ſpecies, adaptari immediatè ad vitam, ſi ſenſationes contingant vnquam. Enim- 30
verò in re tam arduâ, ſemotaque tam procul à communi doctrinâ, concede, Lector, vt adhuc viciniùs tecum loquar. Percepiſti enim, non ſufficere ad ſenſum ac ſenſationem, dixiſſe, Cerebrum, itemque Neruum, eſſe immediatum ſenſûs organum: nec etiam ſat eſſe, ad hoc imploraſſe ſpiritum influum, imò vel ipſum ſpiritum, partibus inſitum, quatenus ab influa cerebri aut neruorum vi fotum, niſi ad cuncta hæc, vita concurrerit. Tantæ nempe eſt molis ipſa ſenſatio, vt omnium ſublunarium ambitum, cum tota cœlorum ac elementorum poteſtate, facilè excedat. Itaque cum iſtud iam perceperis, dicam vlteriùs. Quæ enim de vita iam dixi, toto libro *De vita longa* (ad quem propediem emerſurum te remitto) dixi, quàm variè gliſcat vita in natura, videlicet quaſi ſeminaliter in ipſis ſpiritibus vitalibus; in ipſa verò anima ſenſitiua, velut fontaliter. Idcirco propriè loquendo de ſenſu & ſenſa- 31
tione, ipſa anima ſenſitiua eſt primarium, nec non immediatum ens, quod ſenſationes omnes agit, & agendo in ſe tolerat. Ideóque ſpiritus cerebri eſt duntaxat organum mediatum: vita verò eſt organum ſiue medium, quo ſenſitiua anima perſentit externa irruentia. Senſatio namque, non eſt immediatè in contento, nec in continentibus, nec etiam in ſpiritu, per neruos in partes vitales diffuſo: quia differt ille ſpiritus, impetum faciens, ab anima ſenſitiua, non ſecus ac materialis fumus pinguis à flamma, per quam accenditur. Aſt anima, mens immortalis, tota eſt humanis conceptibus in peruia: quatenus eſt ſimulacrum ipſiuſmet incomprehenſibilis Dei. Anima autem ſenſitiua, quanquam ſemine occaſionali incipiat in natura, id eſt, diſpoſitiuè: attamen, cum ſit illius imaginis proxima imago, tota quoque eſt humanitus incognita, & prorſus ieiuna. Idcirco nimirum, nec poteſt per cauſas definiri: ſed tantùm abſurdo reflexionum circulo, ad ſuas actiones, & proprietates deſcribitur. Vt ſcilicet ſenſitiua anima ſit lux formalis, 32
cui primariò vitæ ſenſitiuæ proprietates conueniunt: in homine autem, ſubſterniculum atque hoſpitium ſit animæ immortalis, atque immediatum ſyndeſmon, cum creatis corporeis præter ſe. Iſti ergo animæ eſt adhuc remotior aſpectus, relatiuus ad vitam: cum vita & anima ſint diſtincta, tanquam abſtractum, & concretum: vel potius tanquam entis proprietas, & ens ipſum. Anima ergo iſthæc per vitam ſentit, in 33
ſpiritibus animalibus, videtque immediatè in ſpiritu optico, qui in pupilla habitat, conceptas ſpecies viſibiles. Spiritus enim opticus ibidem, eſt ſpeculum diaphanum, cuius lux eſt ipſamet ibidem præſens anima ſenſitiua, ſedes, atque pediſſequa mentis immortalis. Idcirco non eſt 34
opus recurſu ſuſceptarum ſpecierum ſenſibilium, per neruos, ad cerebrum; ſed anima immediatè præſens, vim omnem ſpiritui optico de ſe elargiens, ipſa cernit, atque diſcernit. Cerebrum

brum verò, eſt tantùm officina, & condus iſtorum ſpirituum. Quare nerui non deſeruiunt deferendis ſpeciebus, in ſenſatione hauſtis, ad cerebrum: ſed irrorandis ſpiritibus, in cerebro illuſtratis, ad partes refocillandas, & corfirmandas, quibus ipſi inſeruntur. Nec eſt etiam ſenſuum externorum par ratio, prorſus cum potentiâ phantaſtica, & ſuis ſororibus. Nam ſpecies ſenſibiles, exteriùs perceptæ ab anima, abſtrahuntur à ſenſibilitate; atque tum demum tanquam de materia ex qua, cuduntur inde ſpecies in imaginem rei ſenſibilis. Alioqui ſenſitiua externè intrantia, concipiuntur concreto modo, in organis ſenſuum, ac proinde non tantùm diſplicent; ſed
35 iam nunc etiam dolent: De ſede animæ autem, variè pro corde & cerebro eſt diſputatum. Ego autem putem, animam ſenſitiuam, ſeminibus ſuis conformem, actuque reali, diſtingui à mente immortali, ſimulacro diuinitatis: Senſitiuam tamen (quæ eſt homo carnalis vetus, Adamicus, & lex carnis) vtrobique non diſtingui à luce formali, ac vitali, nec ſedere immediatè in ſpiritu influente, qui totus nimirum labilis, atque fluxus. Spiritus autem, qui organis mox prima conſtitutione inoleuit, etſi viuat vita vltima ſeminum: nondum tamen verè viuit vitâ mediâ animali, (quæ ſenſitiua eſt) donec lumen vitale, ſuperueniens, actualiter luxerit. Cuius diſpoſitiones gradatim quidem præmittuntur: ſed tamen inſtanti vnico, à diuina bonitate Creatoris illuminantur. Provt libro *De vita longa*. Non ſecus namque id contingit, atque in confrictu ſilicis ad chalybem. Lux ergo indicibilis à Creatore rerum omnium accenditur, in ſpiritu viſcerum nobiliorum: ac primò quidem, in Corde. Quæ lux, vt ſenſim vires acquirit, potentiùs dilatatur; non aliter quàm candelæ fumus inferioris, flammam viſibiliter, de ſuperiore dimiſſam, ſuſcipit. Adeò, quanquam organo officiorum diuerſitatibus diremta ſint, inſeruiunt tamen mutua conſpiratione neceſſitatibus, & finibus, Domino Creatori, præfixis. Eſt attamen omnium viſcerum, & membrorum, vnica tantum chelys, continuata homogeneaque vita, ac anima ſenſitiua: quæ in ſingulis quaſdam determinationes, ſiue proprietates, quas per ſemina ſibi præparauerat, ſuſcipit, & mox dein induit. Etenim, vt flamma candelæ non extenditur ſupra, vel extra ſuam ſphæram; nec perit, quamdiu intra ſphæram iſtam degit, licèt inde exortæ fuligines longiùs auolarent extra ſphæram, flammæ expertes: Ita ſimiliter, ſpiritus influi, licèt participatione vitæ illuſtrati diſflentur, peregrè vadant, atque idcirco materialiter in condo minuantur; imò & hactenus; luminis vitalis flacceſcat viuacitas; nil tamen de animæ ſenſitiuæ eſſentia perit. Quoniam vita non acquiritur per partes, & gradus, vt neque ſubſiſtit, accidentium inſtar: ſed ſemper eſt vita; quanquam in iſtâ luce, plus minuſve viuacitatis appareat. Non ſecus enim atque ignis, vbi aliquantillus, tam eſt ignis, quàm intenſus alter: Pariter & quicquid exhalat de corpore, vitæ participatione antea gaudens, vitam tamen amittit, ſimulatque extra ſui limites egreditur. Seruant ſic quoque excrementa, non quidem vitam, ſed ſpirituum vitalium comparticipationem. Quapropter etiam inde, inferioris harmoniæ ordo in atavian labitur. Iuxta illud: *Spiritus meus attenuabitur*, ideóque *dies mei abbreuiabuntur*. Immoderatior itaque puris euacuatio, ac ſimilium, feſtinam necem adfert. Quatenus quidem non animam continent: ſed duntaxat vitam vltimam ſeminalem ſpirituum vitalium. Etenim de proxima inexiſtentiâ mentis immortalis, ſiue diuini ſculptri, ſub iudice adhuc lis eſt, inter cor, & cerebrum. Ego enim, qui ſcio, etiam empſychoſin fieri, eo ipſo inſtanti, quo ſenſitiua adeſt; id eſt, dum accenditur iſtud formale, animale, & ſenſitiuum lumen: (provt alibi *De ortu formarum*:) credo etiam, adeſſe mentem immortalem, eamque totam ſedere immediatè in anima ſenſitiua, tanquam aſſociatâ. Non quidem ſedere in aliquo corporis angulo, viſcere, ergaſtulo, aut ſpirituum officinâ. Sed puto, Mentem eſſe per totam animam ſenſitiuam, hancque penetrare, neque eius ſphæram, quamdiu viuitur, excedere: atque hactenus multis ſubiacere circumſtantiarum importunitatibus. In morte autem ſeparatur Mens: quia ipſa ſenſitiua, tanquam lumen candelæ, in nihilum abit. Quæ hic 36
ſane prægustanda erant, ante ſenſationis explicationem. Dolor itaque, vt maximè ſenſibilis, nobis viam aperiet. Eſt enim noxia atque triſtis ſenſatio, in ſpiritu vitali concepta, per vitam inſerta animæ ſenſitiuæ. Ac proximè loquendo. Senſus eſt animæ ſenſitiuæ paſſio, in ſpiritu vitæ concepta. Nil namque lætari, triſtari, vel dolere poteſt, præter animam ipſam. Adeóque ſenſus, cum ſit doloris vel complacentiæ prima conceptio, omninò fit in anima primariò. Ideóque ſenſus nil, præter illam animæ poteſtatem, concipiendi, & iudicandi paſſiuè, de externis irruentibus, mihi repræſentat. Itaque, quandoquidem hæc pendent ex anima, cuius tota hiſtoria nobis cœca eſt: non mirum, hactenus à Scholis, non niſi oſcitanter, de anima & ſenſatione actum. Quippe quæ longè manifeſtiorum inquiſitiones tranſilierunt intactas; imò, ſubſcribendo Ethnicorum ſomniis, per ignauiam neglexêre. In dolore ergo, anima irrationalis ſenſitiua triſtatur, furit, iraſcitur, anxiatur, prurit, timetve primariò: atque, vt eſt radix fontalis actionum omnium vitalium, muſculos non tantùm, ſed & partes quaſvis, naturaliter mouet, ac contrahit ad ſuarum paſſionum tonum. Senſus itaque, eſt externorum
ſenſibilium actio; quæ dum concipiuntur in 37
anima, patitur ipſa quoque non minùs quàm ſocia vita, ſpiritus animalis, ac reliquum ſatellitium. Mens autem immortalis nil quicquam, in ſui ſubſtantiâ, horum patitur: ſed tantum in ſubiecto, ſede, hoſpitio, animâ nempe ſenſitiuâ. Alioqui cuncta ſimul ſublunaria, inualida ſunt nimium, quàm vt immortale ens, deinceps duratione æternum, queant afficere. Atqui 38
minutulum eſt adhuc, quod ſenſitiua anima à ſenſibilibus patitur; niſi ipſa ſibi velut hoſtilis fiat, dum impatiens exorbitat. Inchoat nempe agere, dum per ſenſibilia irritatur, patiturque. Siquidem ſpiritum vitalem, totumque corpus concutit, ac demum vitalem ſuppellectilem prodiga diſſipat, ſibique morbos parit, ac necem accelerat. Vt etiam hinc verificetur prouerbium, quòd nemo magis lædatur, quàm à ſemetipſo. Adeóque à conceptis ſenſibilibus, (vti anima ſenſitiua merus actus eſt, ſemel ſtimulata, (eſt namque tota irrationalis, brutalis, iraſcibilis, ac concupiſcens) in furias tranſilit, & ſymptomaticè, ſiue furioſè, cuncta concutit. Senſibilia ergò, læſionem atque morborum occaſiones

caſiones ſunt : Anima verò ſenſitiua, eaſdem
occaſiones perſentiens, nec ferre volens, ſuos
variè concitat miniſtros, impreſſiſque ideis à
ſcopo alienat. Vnde dein varia morborum ſemi-
na, ac proles. Anima ergo tolerat, patiturque
præfata, ab objecto ſenſibili; vnde per ſenſatio-
num ſtimulos agitata, agit, patiturque demum,
quatenus prodiga, ſuam furens diſſipat œcono-
miam, Dumque ſentit ſuauia,plauſibilia,iuuan-
tia, & ſibi grata, non eſt in hac ſui ſenſatione
differens à iudicio, quo ſentit noxia corroſiua,
pungentia, lacerantia, contundentia, non niſi
per accidens,planè externum ipſi vitæ. Vnde fa-
cilè dignoſcitur, quòd ſenſus fiat per iudicium
animæ ſenſitiuæ, delatæ ſuper conceptum ſenſi-
bile, alterantis primum per ſe, iuxta conceptam
ſenſationem deinde deportat vlteriùs ad aliud
iudicium phantaſticum à ſenſitiuo iudicio ſemo-
tum non aliàs, quàm ſenſus ac phantaſia, facul-
tatibus diſſident, non autem ſubiecto. Parcite,
Lectores, ſi perturbationes, & affectiones mate-
riales omnes, immediatè tribuam animæ ſenſi-
tiuæ,ſuiſq; ſatellitibus ſpiritibus : non autem ip-
ſorum organis. Sunt quippe quædam titillantia;
quo pruritu, ac odaxiſmo, riſum, atque ſubſul-
tum concitant in aliquibus, quæ in aliis ne mi-
nimum horum commouent. Nam non rarò, in-
tus obtenebratur anima, naturali ſenſatione,
contriſtaturque, vix agnito ſubiecto : imò alibi
delirat: atque alibi anima ſenſitiua fit inſenſiti-
ua, vt in caducis pro tempore,in paralyſi autem,
ſæpe ad vitam, ſaltem in læſis organis, etiam
adhuc viuentibus. In multis autem abſque ſen-
ſu, iudicio, ac ratione, licèt ſpiritus animales
emanent, ac, in habitum diffuſi, moueant, &
noxias alioquin impreſſiones interim hauriant.
Sic ſuus eſt vitæ, atque illius ſenſitiuæ animæ
torpor,amentia,atque moleſtia intus, etſi nil ex-
tra quatiat,aggrauetque.Quippe cum & in ſom-
no ſtulta ſua ſit libido,fames,ſitis,metus,agonia,
miraq; inſomniorum irrationalium diſſoluta li-
bertas. Quinimò mutantur ſtatim amica,in mix-
ta,neutra, vel hoſtilia : quatenus Archeus, nun-
quam ferians, aut otioſus, è ſuauibus,amara, vel
exedentia facit.Concipit namque (vt dixi) ani-
ma, res ſenſibiles, medio ſatellitij, & clientum,
quibus ipſamet præſens adſiſtit, ac per applica-
tionem ſibi iram concitat, triſtitiam, amorem,
metum,&c. quarum nempe idearum characteres
format ſigillariter in Archeo ſuo, per quem ſin-
gula commutat, iuxta imaginem ſeminaliter ſi-
bi propoſitam. Qui characteres,animæ ſenſitiuæ
irroratione, vitæ, atque ſenſûs participes, ve-
ſtiunt primò corpus ſeminale, ex Archeo, vnde
tandem promtiſſimæ ad agendum vires ſub-
naſcuntur.Fitque in his quandóque adeo promta
& pertinax affectionis perſeuerantia, quod ſpe-
cimen admirationis ſpeculanti exhibeat, præ-
ſertim, ſi vitæ, ac ſpiritualis ſeminis attributa
quis examinet. Etenim quàm citiſſimè pueri,
mulieres, & inprouidi, iraſcuntur, flent, ri-
dentque ? Nam illorum ſenſitiuæ animæ recen-
ter, ac velut immediatè,rebus ſenſibilibus quaſi
adhærent. Naturale itaque eſt,quod ſpiritus ſen-
ſitiuus ſpôte,atque facilè, in huiuſmodi exunda-
tiones feratur : quia anima illa, facile à ſenſuali
ſuo iudicio recepta, labitur in paſſiones ſponta-
neas ſpirituum materialium; Ac,vt vel à puero,
iſthæc inoleuerunt : ita deinde iracundia, furio-
ſa, & tota ſymptomatica, anima iſta adoleſcit,
quæ aliàs longè tutius, ſub manſuetudine cun-
cta perageret, quam quod præ furiis,in morbos,
propriamque ſubinde internecionem, adſpiret.
Quod frequens ac manifeſtiſſimum eſt, in vteri-
nis exorbitationibus, aut ſymptomatibus quo-
rundam vulnerum,aliorumq; morborum.Ira igi- 39
tur,furorq;hoc loco non ſunt hominis;ſed animę
illius ſenſitiuæ, in vitam delatæ, naturalis ſenſa-
tionis thymoſes patrantis, quæq;proin non rarò,
in tantum culmen adſcendit, vt eſcharam vrat,
partemq;inſtar ignis,ſphacelo ſideret.Dolor itaq;
indubium eſt ſenſûs tactus peſthema,in quo ani-
ma ſenſitiua exprimit obiecti diſplicentiam,iux-
ta iniuriæ conceptæ differentias partibus illatæ.
Porrò an iſtud pathema ſit iudicialis poteſtatis
functio, vnde anima proprio etymo, ſenſitiua 40
nuncupatur : non ſecus atque facultas motiua,
ſolo animę nutu,mouet,abſq; excitatore externo,
aut peregrino. An verò dolor ſit pathema, pro-
ductũ immediatè à cauſa dolente ſenſibili;Scho-
læ indagare potuiſſent, ſi illas,tanta veritatis in-
dagandæ,quàm recipiendi ab ægrotis ſalarij,cu-
ra tetigiſſet vnquam.Penes me autem res iſta du-
dum dubio caruit. Siquidem cum doloris ſenſus
ſit iudicium animæ,per ſenſationem,in facultate
ſenſibili expreſſum, quo anima plangit de obie-
cto ſenſibili, nocuo, ac dolente:Idcirco vtrobi-
que ferè concurrunt ambo ſimul connexa : &
vtrumque etiam ſuo ſe habet modo,ad dolorem.
Nimirum cauſa ſenſibilis iniuriæ, eſt motiua
doloris : ipſa verò anima ſenſitiua, iudicium
fert de obiecto dolorifico, cum quadam pathe-
matis excandeſcentia, ac impatientia. Quod
quidem in vulnere, contuſione, tenſione, am-
buſtione ac frigore, quatenus cauſis externis eſt
prorſus obuium. Dum autem iam, vel à præ-
fata externorum impreſſione, vel propriâ in-
tus exorbitatione, motrices cauſæ dolorum ap-
plicatæ ſunt, fitque inde ſpiritus ſenſitiuus, to-
tus acer, rodens, mordax, degener, formatque
cruorem ſibi parem : Tum ſcilicet, anima ſen-
ſitiua, nedum iudicium ſimplex de dolore fert,
dolendo : ſed inſuper, ipſa in ſe tota conturba-
ta de ſe nouum parit productum dolorificum,
non ſecus, ac ſi illud è cauſa externa occaſio-
nali prodiret. Et quanquam hæc ambo, in ma-
iori pathemate, ac grauiori ſenſatione, plerun-
que concurrant : attamen propriè loquendo,
dolor magis intimè reſpicit cenſuram, ab ani-
ma ſenſitiua patiente latam : ſiue, propinquiùs
ſe reflectit dolor ad proprietatem animæ, quàm
ad cauſam dolentem.Multi quippe grauiter vul-
nerantur, citra manifeſtum dolorem : prout
& furioſus, dolores ſe vix ſentire, ex cauſis
noxiis oſtendit. Quædam etiam ſæpè torturæ
dolores eludunt, & inuncta etiam dolores fal-
lunt, licet partes iniuria vapulent. Quare ſen-
ſus, magis intimè, ac propriè, reſpicit cenſuram
poteſtatis animæ ſenſitiuæ, quam iniuriam
cauſæ dolorificæ. Enim verò præfatæ indolen-
tiæ ergò, in Lepra, & immobilitatis in Apople-
xia, &c. diuertor aliò. Equidem Scholæ pro 41
ſenſationis ac doloris primario organo cerebro
certantes, notant ideo cerebrum, propriâ idio-
pathiâ, immediatè, vnoque velut ictu tactum,
perdere etiam ſenſum ſimul, & motum : imo
alterum latus contrahere. Fiendi autem mo-
dum ſic exprimunt. Quartus cerebri ſinus (ſi-
nulus perquam exiguus, initio ſpinalis medul-
læ, à cerebello incipiens,) obſtipatur per pitui-

42 tam; vnde inſtantanea apoplexia. Natura enim volens, aut non valens retrotrahere, aut reducere eiuſmodi pituitam eo ſemel delapſam, ſedula ſaltem ſatagit, illam pituitam in alterutrum latus illius canalis deponere. Vnde conſequenter illius lateris paralyſis orditur. Hæc quidem lego de Apoplexia, ac Paralyſi: nil tamen de contractura, per ictum capitis oriundâ. Paracelſus quoque non contentus hac ſomnolentâ trium mor-
43 borum doctrinâ, incôſtans etiam voluitur. Nunc enim ait Apoplexiam, atque inde ſubſequentem Paralyſin, naſci, eò quòd ſenſitiuus ſpiritus in neruis, aquæ vitæ inſtar, flammam ab igne Æthnæ contraxerit, fodinarum ſulfurearum more, lege microcoſmicâ. Quà dein phlogoſi, nerui atq; tendines, velut aduſti, cremati, ac velut ſemimortui, exſiccantur cum muſculis, manentque ideo deinceps ſenſu atque motu priuati. Conſtituit nimirum hos duos morbos (de contractura ex ictu nil cogitans interim non quidem in capſa cerebri: ſed in extremis neruorum ramis, tanquam ſi eſſent affectus, ab externo introrſum properantes. Alibi verò, non ſulfuroſum quippiam, aut phlogiſton cenſet Apoplexiæ cauſam: ſed accuſat duntaxat Mercurium (vnum nempe de tribus, quæ ſua vocat naturæ initia) nimis exquiſitè circulatum, ſuâ exuberanti ſubtilitate: inſtantaneæ cuiuſque mortis cauſam, continentem aſſerit. Alibi, ad cœlorum ſtellas Apoplexiam reuocat. Atque alibi rurſus varians, docet omnem Apoplexiam fieri è craſſis vaporibus, arterias gutturis, & irrequietos pulſantes canales, obſtipantibus: eſſe quoque eclipſin lunarum ce-
44 rebri in nobis, neceſſitate microcoſmicâ. Vertiginis ideo pariter cauſas ad incerta circumrotauit, totus nempe ipſe vertiginoſus. Ego autem aliter proceſſi. Quicquid primariò ſentit, idipſum eſt doloris primum ſuſceptiuum, atque efficienter efficiens. Sed gladius, ictus, contuſio, corroſiua, &c. ſunt quidem occaſionalia, vel inſtrumentalia effectiua: non autem efficientia primaria doloris. Dein, cum dolor plerumque in inſtanti naſcatur, etiã is, qui per externa excitatur. Ergo ad dolorem, non eſt opus recurſu ad cerebrum, vt per reflexionem, velut conſulto, opus habeat. Quapropter Scholæ, parùm à cerebro recedentes, maluerũt neruum accipere, pro primario organo, perceptiuo obiectorum ſenſus, quatenus vel radio luminis, vel materiali ſpirituum irroratione (nõdum enim ſe determinarunt in pleriſque) à cerebro, continuò dimiſsâ, adſperguntur. Adeóque cerebrum denegare ſenſum atque motum inferioribus, niſi per mediatores ſpiritus ſuum fauorem inceſſanter inſpiret. Aſt & in hoc multas reperio anxietates. In primis exploro
45 diuerſos tactus in homine. Nimirum ſingulares penè, in membris ſingulis: imò in inteſtinis, aliiſque partibus, omni ferme neruorum conſortio deſtitutis. Quales ſunt ipſi dentes, quorum etſi radicem neruulus tangat, non tamen ipſos exteriùs dentes; quos tamen ſentire, inuiti multi teſtabuntur. Sic vreteres carent neruo, ipſumque cranium, ſub terebra trepani, ſenſum mirificum, in pedum vſque digitos, reſonat. Credidi itaque, non poſſe ab vnico & communi fonte cerebro, vel vniuocæ texturæ neruo, tantam diſtribui vnius tactûs latitudinem. Suppoſui itaque, quod antè iam probaui, ſenſum primariò, in anima ſenſitiua, vbique præſente, atque eatenus etiam proximè in ſpiritu inſito partium, reſidere. Idq; eò audacius aſſerui, quòd cerebrum ipſum, influi ſpiritûs officina, tam ſurdo atque anomalo tactu polleat, quod ſine ſenſu putatum ſit. Ergo vel ruit axioma: *Propter quod vnumquodque eſt tale, illud ipſum eſt magis tale*: vel cerebrum non eſt primaria ſedes & fons tactûs. Denique, dolor omnis fit in loco, & quaſi ex tempore ſentitur. Ergo & tactus fit in loco, & non poſt factam denunciationem ad caput. Quinetiam in natura, vel in rotundo ſaltem, non eſt dexterum & ſiniſtrum: atque ideò nec poteſt per lapſum, pituitæ ſeruari latus in Paralyſi, niſi in vnica medulla ſpinali, maximè in eius initio, per longum ſint duo canales, lateris neceſſitatem continentes. Quod eſt ridiculum cogitaſſe ſaltem, præſertim in exili illa quarti ſinus cauitate. Siquidem motus & ſenſus, ſunt in vnico & eodẽ muſculo, ſimplicem ac exilẽ neruum ſuſcipiente. In digitis tamen ſtupore affectis, ſuſpenditur ſæpè ſolus ſenſus, motu ſoſpite interim, atque libero. Itaque vel eſt neceſſe, ſenſum & motum non pendere ab eodem neruo, ſpiritu influo, horumque communi principio: vel neceſſe eſt, ab eodem vnico neruulo pendere motum duntaxat, & non ſenſum: vel ſolum ſenſum, & non motum: vel eſſe alia peregrina hactenus ignota, quæ tollunt aut lædunt ſolum ſenſum, & non motum: alia verò, quæ ſolum ſiſtunt motum, ac nonnulla, quæ vtrumque afficiant. Quapropter penitiùs 46
attendendo, aſpexi ſtuporẽ tactûs, inſenſilitatem, carentiam, vel defectum in motu, aliquando eſſe paſſiones, ex medio priuatiuo ortas: eaſque tum quoque de neceſſitate eſſe priuatiuas. Vt in luxatione vertebræ, ſtrangulatione, &c. Noui enim honeſtum ciuem, ter à prædonibus ſuſpenſum emungendæ pecuniæ ergò, mihique dixiſſe, quòd eo ipſo, quo tripes è pedibus ſubtraheretur, amiſiſſet motum, ſenſum, omnemq; mentis operationem. Saltem, non illi tum erat repletus quartus ſinulus cerebri, neque medulla ſpinalis compreſſa, quæ intra vertebras degebat ſoſpes: Laqueoque diſrupto, vt iſtæ functiones animæ, & corporis redirent in priſtinum ſtatum, non tollebatur iterum è quarto illo ſinu pituita obſtipans. Aſtrologus quidam, volens tentare, an mors ſuſpenſionis doloroſa eſſet: laqueum collo circumduxit, iuſſitque adoleſcentulum filium, vt attenderet, dum pollicem moueret poſt ſubtractum ſubter pedes ſcabellum, vt ſtatim funem amputaret. Puer itaque fixis oculis in digitos patris, nec cernens motum in iis, ſurſumque reſpiciens, vidit patrem liuidum, exſertaque lingua. Ergo abſciſſo laqueo, Aſtrologus decidit in terram, & vix poſt menſem conualuit. Eodem ferè modo procedit demerſio. In qua ſimul atque primo tractu, hauſta eſt aqua in pulmonem, per eos, amittitur vſus facultatum mentalium, iteratóque aquæ hauſtu priora confirmantur. Nec attamen tam citò moriuntur, quin, ſi proni jaceant, vt aqua effluat, etiam qui dudum mortui apparent, plerumque reuiuiſcant. Repleris ergo pulmonum cannis, hoſpite peregrino, intercipitur radius vitalis, à præcordiis, in caput perpetuò lucens. Vnde conſequenter, velut Apoplexia priuatiua, confeſtim oboritur. Mirum ſanè, vtrobique tam citò labaſcere mentales functiones. Adeóque & hinc neceſſitatis continuata conijcitur importunitas, atque dependentia, ab inferiorum aſpiratione, & fauore vitali, nondum in Scholis agnito. Quapropter

tractatum

tractatum *de Duumuiratu adornaui.* Conſideraui itaque, ſi cerebrum ſit fons, ac ſedes primaria, animæ immortalis, intellectûs, & memoriæ: ſaltem quamdiu anima inerat, cerebro debebant iſtæ facultates manere illibatæ: cum ad cogitandum nec crure, nec brachio, nec ipſo anhelitu, ſit opus. Attamen ſuſpenſio, vnico velut ictu, fa-
47 cultates mentis tollit totaliter. Etenim dum arteriæ iugulares cõmunitatem cum inferioribus denegarent, vel pulmo, aquâ repletus eſſet, ſtatim nedum facultates collabuntur: verùm etiam eiuſmodi interclusio agebat per modum apoplexiæ vniuerſalis, & non vno tantùm latere motum ſuſpendebat, prout in Paralyſi. Inde enim mihi confirmaui, influxus viſcerum inferiorum, ac communionem tolli à cerebro, per vinculi aut obſtaculi interceptionem. Vnde conſequenter quoque ſuſpicatus ſum, conceptus primos formari alibi, quàm in capite. Iuxta illud veritatis:
48 *Ex corde manant adulteria, homicidia* &c. Reperi inſuper Apoplexiam, Stuporē, Paralyſin, Vertigines, Caducum, Spaſmum, &c. eſſe paſſiones, poſitiua cauſa occaſionali oriundas, multumque diſtantes, à priuatiuis, constrictiuis neruorum, meatuum, ac ſpirituum. Quæ cauſæ hactenus à Scholis ſunt neglectæ, in præfatis morbis ſubſcribendo ſcilicet ethnicis deliriis, pituitam in quarto ſinulo cerebri ſtabulantibus. Cum interim ſimiles ac poſitiuæ facultates vbique in opiatis, itemque in morbis ſoporoſis, ac epilepticis occurrant. Memini quoque, aliquãdo in meis Tyrociniis, virulenta quædam diſtillaſſe, quæ ſi quando non ritè obturatis iuncturis, odorem de ſe ſpirarent, vel poſtmodum, ſeparando vaſa ab inuicem, incautum me ferirent, vnico inſtanti in lapſum paratus eram, cum vertigine & dextri lateris ſtupore. Adeò vt ſi iterum, ſemel tantum, me odor perculſiſſet, abſque dubio, cecidiſſem Apoplecticus. In tantam ſcilicet me olim temeritatem compulit ardor ſciendi, quòd millies vitæ non pepercerim meæ. In propoſitis itaque terminis. Non enim odor iſte excitabat pituitam, labi minitantem, eamque è ſinu cerebri iterum remouit aëris nouus ac recens afflatus. Ergo ſi quædam ſimplicia torporem, vertigines, motûs ceſſationem, & ſenſûs obfuſcationem adferant, non eſt abſonum, his ſimilia intus, etiã repente obnaſci. Nec decens eſt, vnius pituitæ priuanti obſtipationi, hæc cuncta perpetuò dedicare. Memini namque, apoplecticum binis
49 horis extinctum, cumque ſuſpicio eſſet oblati veneni, inſtituta fuit diſſectio. Ablato ergo cranio, tredecim ſtudioſi abſtulerunt ſuauiter Menynges, cerebello dein modeſte diducto, ne quicquam pituitæ in quarto ſinu repertum, vt neque deorſum decidiſſe in medullam ſpinalem ſtudioſè indagantibus fuit compertum. Igitur nunquam inducar, vt cum Scholis credam, Apoplexiam eſſe obſtipationem pituitoſam quarti ſinûs cerebri: vt neque credam, Paralyſin obſtructionem alterius lateris medullæ ſpinalis. Inprimis infauſtæ medelæ horum morborum produnt ignauas cauſarum diſquiſitiones. Dein, eſt Apoplexia tam negligenter, atque ignoranter hactenus tractata: quòd in Scholis adhuc hodie ſit proprio deſtituta vocabulo. Si-
50 quidem à plexu, ſiue arteriarum reticulâ, Galeno ſomniatâ, vel aliunde ipſi credulo traditâ, nomen retinuit; quam reticulam hactenus Anatome nondum vidit. Sed Gaenum, vt temerarium nugarum aſſertorem, ac ridiculum diſſectorem ſua mentita reticula deſtituit. Ita vt, Andreâ Veſalio authore, iam liquidò conſtet, Galenum, cadauer humanum diſſectum vidiſſe nunquam: ſuamque anatomiæ doctrinam aliunde verbò tenus deſcripſiſſe, non ſecus atque rem herbariam è Dioſcoride. Facile ergo didici, nedum locum, 51
& fiendi modum, ſed & totam Apoplexiæ tragædiam, atque remedia debita, & in Scholis Galenicis, neceſſariò ignorari penitùs. Confirmauit id mihi namque ſanandi methodus. Sæpè namque recentem Apoplexiam, per vomitiua, aliàs verò additis deinceps confortantibus, loquelam, ſenſum atque motum reſtitui. Omnes verò, quorum alterutrum latus defecerat, exhibito Diaphoretico Paracelſi, à me alibi deſcripto, ſanatos vidi. Mecurius enim iſte ſudorifer, vt abſque vllâ euacuatione ſanat: ita & citra pituitæ reuulſionem, è quarto ſinu cerebri, deſideratam opem tulit. Secus enim Sacrorum doctrinam. (*E fructibus eorum, cognoſcetis eos.*) A poſteriori ſcilicet, atque ab effectu didici, originem Apoplexiæ eſſe poſitiuam: non autem priuatiuam, vel oppilationem ſinus cerebelli, factam per phlegma iſthuc repentè decidens. Potiſſimùm, quòd ex vterinis affectibus non rarò oriantur Apoplexiæ, atque Paralyſes. Adhibitis ceſſantes vtero remediis, iiſque neglectis, vel præfocantur verè apoplecticæ, vel paralyſi, in vitam quoque languent. Cognoui fi- 52
naliter Apoplexiæ limen eſſe in præcordiis; in cerebro autem, non niſi per deuteropathiam, quâ cerebrum viciſſim auſcultat inferiorum regimini. Neque enim vomitiua; vt nec etiam præfatum ſudoriferum, quicquam ſubmouent è poſtico ſinulo cerebri, multóque minus à medullæ ſpinalis exili cauitate. Idque nôrunt, quotquot vnquam illarum partium diſſectioni adfuêre. Itemque odoriferæ & auxiliares eſſentiæ, potæ, ad caput, ſi conſtipatum foret, nunquam deferrentur: attamen mox ſenſibiliter opitulantur, quia in præcordiis ſuus eſt guſtus, ſuuſque odoratus proprius. Quinimò & ſuus tactus hinc corpori communicatur, medio animæ ſenſitiuæ, vbique præſentis. Quod licet alibi de vita longa ſat probauerim: hîc vnico ſaltem exemplo confortaſſe, iuuerit. Itaque ſi 53
quis Scammoneatum, ſaccharo ac aromate laruatum virus, biberit, commendant quidem id lingua atque palatum, pro prima vice: ſed iterata, errorem laruati guſtus, deteget hypochondrij horror, & bibendi auerſio. Quodque alioqui linguæ ſuaue eſt, horridum fit præcordiis. Non mirum igitur, ſingularem ibidem guſtum atque tactum eſſe, ac inde in membra diffundi, illoſque præcordiorum ſenſus ſtatim refici, odoris eſſentiis: tardè verò ac vnquam, ſi naribus, palato, atque cranij ſuturis applicentur. Etenim notaui quædam, quæ nedum ſoporem, 54
vel catalepſin: ſed etiam amentiam faciunt, ſternuntque mentis dignitates potiſſimas, ſenſu tamen motuque illibatis. Poſtmodùm verò intellectus redit, abolentur verò tam ſenſus, quàm motus. Quædam etiam foris inuncta, ſenſum tollunt, ſicut chirurgo libertas ſit ſcindendo, ablatiſque poſt vnctionibus, redit abactus ſenſus. Credidi hinc ſanè, Apoplexiam, Sopores, Caducum, itemque hyſtericas ſtrangulationes, ac ſyncopas quaſlibet, eſſe morbos ex deuteropathia, & actione regiminis: non autem corporali

rali

rali humorum ac vaporum confluentiâ , in vtri-
bus cerebri natos.Equidē vterus nunquam ſupra
Diaphragma aſcendit , aſt apoplecticos patrat.
Non eſt ergo materialis attactus vteri,& capitis.
Suffitum enim noui, quo mulier repente corruit
Apoplectica,cum lateris paralyſi,taliſq; perſeue-
rat, niſi ſuffitu è ficu equino , per infundibulum
tranſmiſſo,reſtituatur. Vidi namq; & colli circu-
lum,in muliere, repētè ſupra mentis altitudinem
aſcēdiſſe,quod nec humoribus,nec vaporibus eſt
opportunum.Eſt nimirum vteri aſpectus,tanquā
baſilici ſui,quo partes affluxu laticis(quis autem
iſte latex, alibi docebitur) tument:prout multis
alioqui venenis eſt vernaculum. Perinde , quaſi
aquæ aſcendunt , ac intumeſcunt , vtraque lunæ
ſtatione , ex ſolius aſtri illius aſpectu. Meipſum
hac in parte depingam.Dum 65.annum agerem,
eſſemque circa Apoplexiæ conſiderationem di-
ſtentus : diſcreui poſitiuam nempe,quæ à vene-
no glaciali fieret , ab alterâ , quæ per obſtipatio-
nem nerui affligit, perinde ſe habere, ac dignoſci
poſſe. Perinde vt qui retorto crure ſedens ſen-
ſum in crure amittit , propter nerui compreſſio-
nem : dumque illi ſenſus reſtituitur, ſentiri lan-
cinationes à ſpiritu vitali vel animali (qui ſalſus
eſt,vt oſtendi libro *de vitâ longâ.*)Sed à ſtupore,
qui à veneno glaciali progreditur, ſi ſenſus re-
dierit, nullus occurrit lacinationis aut puncturæ
dolor. Contemplabar enim in muſeo, ſub frigo-
re kalendarum Ianuarij & teſta prunis paucis
onuſta, eminus ſtabat , quo ſaltem algidiſſima
hiemis tempeſtas mitigaretur tantillum. Vnus
opportunè ex meis adueniens , demutiauit fuli-
ginis fœtorem,& actutum teſtam abſtulit. Senſi
autem ſtatim circa orificium ſtomachi,minitatū
deliquium.Surgens ergo,egredienſq;vno inſtan-
ti,lapſus ſum recto corpore in fundum lapideum.
Itaque tam ratione ſyncopes , quàm occipitis
ictus , ablatus ſum pro cadauere. Redij quidem
poſt horæ quadrantem ad ſigna vitæ:ſed cum tu-
more occipitis , ſenſi ſuturas cranij inſigniter,
magis magiſque dolere. Guſtum quoque atque
odoratum totaliter ablatos , aureſque tinnire
continuò. Ad ſingulos porrò conceptus, ſtatim
caput vertigine rotabat,etiā clauſis oculis. Mox
abinde nerui omnes,vſque in ſuras,doluerunt,ſic
vt vnica ſternutatio totum corpus lancinaret
crudeliter,edēdi quidem appetitus rediit,ſed ro-
tatio ad menſes aliquot me exercuit. Didici au-
tem primùm,quòd veſpere,ante cœnam vertigo
creſceret, nempe circa degeſtionis terminum. 2.
quod ſtante iudicio,vertigo tamen inualeſceret.
3.quod oleribus quibuſlibet,& piſcibus non ſal-
ſis, rotatio crudeliùs inſurgeret. 4. Notaui Tur-
coidem gemmam manſiſſe integram lapſo mihi,
nec præſeruâſſe à pericnlo caſûs.Quodque Tur-
cois non iuuet,niſi quos ſubitaneus cadendo me-
tus corripit. Quod non euenit,quibus ſyncope
caſum præcedit ac fabricat.5.Quod vertigo eſſet
à cibis corruptelæ obnoxiis. 6. Ac ſeriò notaui,
quod Apoplexia,vertigo,&c.pendeant ab hypo-
chondrio , quanquam caput mihi ab ictus con-
cuſſione vnicè videretur affectū, ac vertigo ſen-
ſibiliter in capite rotaret. Attamen cum vertigo
cibos, ciborumq; copiam reſpiceret, notabiliter
percepi, mox à præfata ſyncope remanſiſſe circa
ſtomachum , hoſpitem præter naturam,præfatæ
vertiginis cauſam occaſionalem. Idque validiùs
confimaui , quod quoties olim mare transfre-
taſſem,nauſeabam quidem initiò ſub procellis,at
nunquam vomui,aut manducare deſini:ſed poſt-
quam in terris liber oberrarem , percipiebam
ſemper oberrantem vertiginem , noctu dieque
motum ſurſum ac deorſum nauigij referentem.
Donec ſemper tandem per vomitum vitrioli al-
bi liberarer. Etenim ſaltem nauigando,nulla erat
oblata offenſio capitis:attamen , quaſi ebrius eſ-
ſem,continuâ virtigine caſū minabar, conſtante
tamen atq; illæſa iudicij operatione. Semper au-
tem illâ vertigine liberabar,vnico vomitu.Sed iā
in præfato lapſu,ictus quidem tumorem in occi-
pite ac ſuturis, ſuos prodebat effectus,in organis
ſenſuum, & neruis. At hæc cuncta minimè cau-
ſabant rotationem capitis, quam à ciborum de-
lectu potiſſimum obſeruabam prioritari , ſiue
exaſperari:Maximoperè quòd vnico vomitu,pro
more,eiuſmodi rotatio compeſceretur. Vnde in
meipſo experiebar, vertiginem,etiam læſo capi-
te à ſtomacho , adeóque à Duumuiratu ſuſcitari
atq; foueri. Ipſam autem ſyncopen,dediſſe ictus
cauſam , ſimulque reliquiſſe notam ſigillarem in
hoſpite peregrino , ibidem detento. Denique
iſtam rotationem non à vapore , infernè ſurſum
lato : ſed à corporeâ occaſione excrementi ſigil-
lati,quoties aliquid, quod iſtis officinis infernis
minus arrideret, occurreret ; vis eorundem im-
preſſiuaque Idea,in cerebrum redundaret. Inde
itaque diſtinxi inebriatiua , à ſtomacho in arte-
rias traducta, vitalique ſpiritui commiſta , œco-
nomiam ſpiritûs , in cellulis cerebri, confunde-
re, ſimulque imaginatiuam turbare,quia exotica
peregrinaque actualiter per arterias ſurſum per-
gebant : A vertiginoſis videlicet, quibus nempe
ſuperſtite incolumi intellectu , rotationes dun-
taxat, vtcunque atroces obuerſarentur. Nam &
harum rotationum cauſæ occaſionales perſtant
in hypochondriis : vnde vi regiminis , ipſum ce-
rebrum : non autem mentis abſtractas faculta-
tes in ſpiritibus immediate ſigillatas , vitiant.
Perinde quaſi vngula Alcis digito alligata, eun-
dem duumuiratûs rigorem compeſcit in epile-
pticis. Perpendi etiam quaſi optica inſpectione,
qualiter in præcordiis primi conceptus forma-
rentur , atq; inde ad cerebrum miſſi, polirentur.
Ac tādem quo pacto in deliris, atque inſanis hy-
pochondriacis , hæc diuerſimode agitarentur,
citra vllam capitis rotationem. Atque in ebriis,
rotatio comitaretur illorum amentiam. Alibi
verò rotatio nullam induceret mentis ceſpita-
tionem. Prout aliàs memoria ceſpitaret, ſoſpite
homine integro.Profectò vt hæc ſeriò,multoque
otio mecum ponderabam , reperi , qualitates in
ipſis excrementis ſuas ſequi Ideas , ac ſigillatim
ſuas ludere ſcenas ; quas nimirum qualitatum
diuerſas proprietates , tanquam dona ſeminalia,
veraſq; formales Ideas, tum prius dilucidè com-
prehendi : à quibus ſcilicet immediatè robur
animæ ſenſitiuæ (vtpote eiuſdem formalis claſ-
ſis conſortes) vitiaretur,varièque ſubigeretur,at-
que cederet importunitatibus actiuarum idea-
rum. Proh dolor ! tum ſeſe mihi manifeſtauit
fundus animæ, apud Taulerum ſic dictus. Qui
nil aliud,quàm ipſa mens immortalis erat,quan-
tis videlicet tenebris exterioribus, velut tunicis
pelliceis,obuolueretur,quatenus alligata eſt,ho-
ſpitaturque, durante termino vitæ,in ipſius ani-
mæ ſenſitiuæ diuerſorio. Adeóque hinc dilucidè
cognoui , quem & ideo,libro *De vita longa* , in- 55
audito ſermone explicui in honorem Dei , Sata-
næ contemtum , totiuſque peregrinationis hu-
manæ

manæ magnificentiam. Docui etiam de Vita longa, caput fontem accretionis, partium ſub ſe ſitarum (quod gibboſi etiam confirmant) adeóque à capite, limitari ſtatum atque durationem accretionis: terminos quoq; deſcribi pilis, & capita ideo incuria, vix caneſcere. Profiteor itaque cum Scholis, à cerebro, vt fonte, lumen vitale diffundi quidem, ac per nouos diſpergi, eóque abſente, facultates diuerſoriis propriis ſilentes, etiam confeſtim ſilere occaſione priuatiua. Nam licet ſenſus ac motus, à ſpiritu inſito partium, tam perceptiuè, quàm exſecutiuè quodammodò pendeant: quia tamen partes ſingulæ, vitaliter fouentur ab irrorato cerebri lumine, huiuſque luminis intercepto filo, ſiue radio, quamprimùm etiam intercipiuntur ſenſus & motus. Aſt hæc tantùm commonſtrant Apoplexiam priuatiuam, non ita quidem verè morboſam, quantum accidentalem, prout ſuperiùs in luxatione vertebrarum quoque oſtendi. Non autem, quod proin ſenſuum ac motuum cauſa fontalis in ſpiritu commoriatur, licet eius functio ſuſpēdatur, dum ſupernum iſtud lumen ſuſpenditur. Nam ſublato capite, muſca aliquandiu volitat. Truncato etiam hominis capite, artus dudum ſæpè ſubſiliũt, contrahuntur, innatique motus adhuc ſigna præ-
56 bent. At Apoplexiæ poſitiuæ ac morboſæ, longè alia cauſa atque proprietas eſt. Subinde namque in volam, vel in vnicum digitum incidit confeſtim ſenſus orbatio, ſtuporque, ſoſpite tamen motu. An ergo proinde pituita, iſti digito exotica, cadit in nerui meditullium? per canalem ſcilicet, quo neruulus perforatus, & conſpirabilis cerebro cogitatur? Vel forſitan vapor pituitæ inſolitus, eò decurrit? quiq; ſurſum alioqui ſcandere ſolebat, vel debebat, natura vaporum ſic ſtatuente? & vitali vi enormontica obtemperan-
57 te? At ſaltem vnicus neruus, in tendinem volæ, quatuor pariter digitis ſenſum atque motum largitur: cur ergo vnico tantùm digito, ſolus ſtupet ſenſus? Denique quis vnquam vapor, vel è tenaciſſimo muco elatus, craſſior erit, & non æqualis illi, qui ab aqua aſcendit? Reſpondeant, quotquot in vniuerſo fuerint diſtillatores. Cur ergo ad ſtuporem, requiretur craſſus vapor pituitæ (quæ non ens, demonſtraui ſat alibi) & non aquæ ſimplicis, vel cruoris? Sin verò vapor laticis aut cruoris id effecerit, tum quoque neceſſarius, ordinarius, atque continuus erit omnium ſtupor generalis, abſque intermiſſione. Deinde ſi aliquis humor, vapor peregrinus, aut excrementoſus, ſit cauſa occaſionalis huiuſmodi ſtuporis, priuatiua ſcilicet ac oppilatiua nerui, is certè mittitur, vel propriâ eò decurrit ſponte. Si mittatur, at ſaltem non à cerebro, vel medulla eius vicaria. Nam ſic non confeſtim, vt neque ad vnicum ſaltem digitum, digitique extremum, mox anteà ſanum afficeret. Nec mittitur vapor ille à ſpiritu vitæ œconomo, quippe qui libentiùs, ac promtiùs, per diaphæreſin proſcriptus exiret. Prouidentiæ itaque, & naturali ſolicitudini, cuncta ſemper in optimum finem diſpenſanti, id manifeſtò contradicit. Quòd nimis ſibi iniurioſa natura in neruos impingeret, quæ faciliùs, meliùs, ac propinquiùs, pro ſolito, ad naturale ac ordinarium cutis emunctorium amandaſ-
58 ſet. Adeóque iſta Scholarum vaporalis vapulanda fabula, multiplex adynaton continet. Nam neruorum canalis, recto filo, continuatoq; ductu, deſinit in medulllam ſpinalem, nec vllos habet tranſuerſos tubos, per quos vaporem illum pituitoſum lateraliter tranſmitteret (alioqui namque fieret ſpirituum totalis iactura, antequam ad exſecutorem motûs muſculum deuenirent) tantum abeſt, quod eundem iſthac vaporem aſſugeret. Non poteſt itaque is humor, aut vapor, ad vnicum digitum tranſmitti, vel deſcendere (multóque minùs, repentè inſilire) niſi per neuorum meatum, cum medullâ ſpinali communem. Atqui ſomnio ſimile eſt, quod in 59
corpore ſano, non autem querulo, confeſtim digiti ſenſus deficiat, per pituitam, non antè in neruis alterioribus perceptam: aut alióqui per vaporem, heteroclito modo natum non dimiſſum, aut deſcendentem eò, vt neque in parte ſtatim generatum. Cum alioqui omnis peregrini hoſpitalitas, vel ab ipſo initio, ſit naturæ manifeſtò moleſta. Sed fortè an lateraliter, in extremum digiti neruum, ea pituita, vel is vapor irrepſit? At tum periret axioma Scholarum, quod Impetum facienti, humorum quorumvis diſpenſationes adſcribit. Etenim non ſunt in nobis, aut in naturâ rerum, iſti humores: ac ſi qui eſſent, non proinde illis competeret vis ambulatoria: multóque minùs, in illis iam excrementitiis: eò quòd vitalium facultatibus, motus naturales omnes, in nobis auſcultent. Etenim, ſi pituita, eiuſque vapor craſſus, eſſent in naturâ, ſaltem à Scholis hoc loco (quatenus morboſa) reputantur excrementa, quorum non eſt itio, non ſpontaneus motus, aut progreſſus: ergò neceſſario ab alio pellerentur. Non quidem ab Archeo, qui cũ omnia proinde, atque bene agit, non pelleret ad neruos, quod alias ad cutim regulariter aſſueuit deducere. Forſitan ergò à calore, pituita in vaporem extenuata, ſurſum pergit: At tunc, non deorſum, in digitum decliuem. Saltem iuxta theorema Scholarum de catarrhis, rurſus ſtatim in guttas concreſceret vapor ille: non autem vaporis oberraret ſpecie, ad extrema neruorum, vt neque ad vnicum duntaxat digitum per volam properaret. Sed cur rueret repentè, inſtar ponderis, in neruulum filo tenuiorem? Vnum inquam, & non alterum? Si verò vapor lateraliter ſubintret? cur vnico inſtanti, ſine præuiâ moleſtiâ imbibitur? Cur non potiùs in carnem, quàm in neruuli extremum, ſuâ membranâ cincti, impingitur? quare cauſa quæ vnicum atomum pituitæ, vel halitûs craſſi, genuit, continuò non alium, præter vnicum illum, producit? Nam ſæpe ſtupor ille repentinus, à paruulo digito incipit, deſinitque tandem in illo, dum tertium, aut quartum pertigerit. Subinde quoque repentè omnes digiti, mortis pallorem, ad medietatem longitudinis, vel vltra aſſumunt, cum vel ſine ſtupore, torpente motu, &c. Si itaque id ex vaporoſâ materiâ, ſaltem non fiet iſta in cerebro, aut Nucha. Siquidem tum neceſſariò portenderet vniuerſalem tunc paſſionem. Ergò iſte vapor naſcetur in neruo, vel tendine: atqui tum omnes ſimul ſtupeſcerent, non autem ſucceſſiuè. Nec perſuadeor, cur in tranquillo ſanitatis, vapor ille, exiſtens extra neruum, intrò ad neruum vel tendinem premeretur, vbi in nobis alioqui eſt indeſinens diaphæreſis extrorſum. Saltem cur hæc non perſeueraret, cum intra ſe, eundem opificem, materiam, ac officinam habeat? Quare ſtupor ille mox ceſſat, ſi ſubeſſet materia, qualis eſſet vnus de quatuor humoribus, vbique cruori connatans? Si à communi volæ neruo, cauſa iam

iam defluat, in vnum iam victum: quare ergo
deinceps ad alium defluit digitum ſanum, nec
ſiſtit in primo? Cur, ſi ab vnico neruulo in omnes
propagetur, non ſimul etiam omnes infeſtat; ſed
ſubſequenter, atque dudum pòſt? Quare lædi-
tur ſenſus,& non motus, ſi ab vnicâ & pari cau-
ſâ, ſi per vnicum, tam motus, quàm ſenſus au-
thorem neruulum, delata? Solum manuum fri-
gus cauſat ſtuporem ab extra, & dolorem intus,
ſine vllâ vaporum aut humorum incidentiâ. Tan-
dem, nerui non ſunt in digitos, ſed in tendines
inſerti: cur ergo ſenſus læditur & non motus?
60 Cur non ſimul ſtupor extenditur per totam vo-
lam, vno tendine tectam? Si tendines patiuntur
hanc comminatam paralyſin: iam eſt receſſiſſe
à neruorum communione, ad denſos, non per-
foratos, nec canalitios tubos tendinum. Non
peruios inquam, ſi idcirco non pituitæ inciden-
tiis obnoxios. Quidam à Quartanâ, Splenem af-
fectum retinuerat, itemque manus ſiniſtræ ſtu-
porem, cum mortali pallore frequenter recur-
rentem. Atqui quid viarum commune, Splen
cum neruis digitorum ſeruat? Vt ſcilicet pitui-
tam,& halitus craſſos, ad ſolos tranſmittat digi-
tos? An enim Lien mittit vapores in cerebrum,
quos inde cum iuris & actionis ſubſtitutione,
delegatos vult ad digitos ſui lateris, vel ad oppo-
ſitos? An ergo oppilatus Lien, plus ad cerebrum
& Nucham euaporabit, quàm ſanus, non impe-
61 ditus, continuaque bile atrâ grauatus? Certè par-
ticularium inſenſilitates ac ſtupores proſecutus
ſum, vt totalem Apoplexiam rectiùs intelligere-
mus. Miſeror interim Scholas, non accuratius
examinaſſe ſua figmenta humorum, & vapo-
rum, horumque tam feſtinatum ac ridiculum de-
cubitum. Nec ſemel æſtimaſſe, quod ſicut am-
bientis aëris frigus eſt narcoticum: ita naturam
paralyſis, neruorumque conſimiles paſſiones po-
ſitiuas, non diſtinxiſſe à conſimilibus priuatiuis.
Vt inde didiciſſent, poſitiuos affectus nequa-
quam conſiſtere poſſe abſque narcotica, mortua
materia, & qualitate. Quæ ſi ſatis ſit creando
ſtupori, vbi extrinſecus attigerit partes ſenſiti-
uas, quid non ſit effectura, ſi ipſum localiter fe-
riat neruum. Equidem ſi vapore tenus attingens
(iuxta Scholas) mox periturum ſenſus effectum,
dederit: quidni ſemel ſaltem cogitarũt, quòd po-
terit tenaciori materiâ, contumacem atque dura-
62 bilem paralyſin ſuſcitare? Porrò, vbicunque eiuſ-
modi anodynum concludatur, in Duumuiratu
corporis ſtomachum atque lienem intelligo) ſyn-
copen mouebit ſubitaneam,& apoplexiam poſi-
tiuam. Paralyſis verò eſt plerumq; vnius dunta-
xat lateris, vnicoque velut ſagittæ ictu, defe-
ctus irruit. Velocitas autem inſperati caſus, ter-
rorem in cerebro ac medullis parit. Id eſt, in ſpi-
ritu, horum incola, & ſenſationis illius authore.
Itaque ob ſuum terrorem, contrahitur medullæ
debilius latus. Eſt nimirum Paralyſis, productum
illius contracturæ. Eſtque in omnibus, ſemper
vnum latus altero debilius. Idcirco mulieres, quæ
63 vt timidi plerumque ſunt animi, per terrorem
corruunt frequenter in Paralyſin, abſque Apo-
plexiâ. Id enim proprietatis terror habet, vt po-
ros confeſtim claudat, ſi ſubitaneus fuerit. Stete-
runtque comæ, vox faucibus hæſit. Quia naturale
eſt, vt venienti hoſti ianua claudatur. Etenim in
ictu caluariæ, reſoluitur latus ſuppoſitum, o ppo-
ſitumque contrahitur. Suppoſitum nempe, quia
magis terrefactum: contrahiturque oppoſitum,
quia irritatum. Enimverò ſolet vulgus præaugu-
rari Apoplexiam ex breuitate colli. Nam breui- 64
tas colli, non arguit pauciores vertebras: ſed ſin-
gularum minorem profunditatem. At quid iſtud
habet commune cum pituitâ? vel cum quando-
que futurâ oppilatione quarti ſinûs cerebri? vt
ſcilicet vnum ex altero cauſaliter præſagiri de-
beat? Nam breuitas colli, non continet nudum
ſignum, aut prædictionem Phyſiognomiæ: ſed
inſuper, cauſam aliquam occaſionalem. Sæpè
namque poſt heſternam crapulam, vertigo, ſco-
tomia, vomitus, digitorum ſtupor, &c. obue-
niunt, quæ Apoplexiam minantur,& præcinunt,
non quidem occaſione organi idonei (vt de col-
li breuitate) ſed quia præludium habent ab Apo-
plexia, ſolo gradu, atque intenſione diſtans. Si
ergo à præcordiis, vertigo illa,& ſtupor poſt cra-
pulam, quatenus materia occaſionalis, inferiore
adhuc gradu, fouetur ab Archeo. Ergo vbicun-
que iſtud venenum anodynum, in gradum eue-
hitur, Apoplexiam facit, ex iiſdem ſedibus nata-
lem. Qua per ſextæ digeſtionis errorem fit ano-
dynum iſtud, ex alimento; vnde tandem etiam
Paralyſis occaſionaliter. Breuitas ergo colli, bre-
uitatem viæ, ac promptitudinem, à præcordiis
in caput, pro Apoplexiâ requiſitam, ſubmini-
ſtrat. Id eſt, faciliorem organi promtitudinem.
Etenim Scholæ, in paruis, aut comminatis Apo- 65
plexiis, inſtitutas frictiones extremorum, aſſe-
runt proficuas fuiſſe quandoque, & inde reuul-
ſionem pituitæ, atque vaporum è capite, conii-
cientes, præcipiunt frictiones, vſque in pellis
atrocem decorticationem,& clyſteres acres. Pel-
lem nimirum excoriant, ne ſenſus ibidem defi-
ciat. Oblitæ interim ſuæ regulæ, quòd ſenſus è 66
cerebro totus pendeat: fruſtraque ſit crura de-
corticari, vt pituitam è quarto ſinu cerebri reuel-
lant. Neſciunt enim, quorſum eam reuellant. An
in anum è cerebelli ſinu elicere debeant per ene-
mata: an verò eandem è ſinu cerebelli, per cutim,
fricando exigant. Ridiculum totum, quia & ip-
ſæ ridiculæ! Interim an potiùs cutim, quàm va-
pores detrahant, teſtentur mecum adſtantes.
Scio tamen certò, & ſi quis totus excorietur, ne-
quaquam tamen Apoplexiam, aut veram Para-
lyſin, ſublatũ iri vllatenus. Nec video, quomodo 67
tueantur ſuum theorema. Quòd ſcilicet pituita
in quarto ſinu cerebri, ſit amborum horum ma-
lorum cauſa continens & adæquata. Etenim con-
credo, frictiones parũ iuuiſſe, vbi venenum iſtud
anodynum ac cadaueroſum, in ſolo eſt corporis
habitu: Sed quid agent crudeles illæ frictiones, ſi
iſtud anodynum primario in præcordiis ſit ſitum?
& quomodo probant per frictiones, pituitam è
cerebelli ſinu trahi? Scio itaque frictiones, vt ſine
diſcretione & cognitione cauſarum, atque loco-
rum diſtinctione inſtitutas: ita quoq; irritas fuiſ-
ſe,& futuras ſemper. Ridiculum nempe,& crude-
le, cutim ad excoriationẽ fricuiſſe, & oppilatio-
nem in meditullio medullæ ſpinalis, cauſam
affectus aſſignaſſe. Quia quantumcunq; frictio,
ſi qua foret pituita in mundo, eaque in præfa-
tum cerebelli ſinum illapſa, illam vnico grano
tollet nunquam. Quin potiùs, datis hypotheſi-
bus, eandem continuò augeret. Quia mate- 68
riam (ſi reuulſio alicuius ſit veritatis) magis
deorſum trahet, & impinget in canalem ſpina-
lis medullæ, quâ parte ſemper ſe fit anguſtior,
eoque magis, quòd ordinariò maiorum vaſo-
rum, in inferiores & minores ſui ramos, ſit diſ-
penſatio.

penſatio. Tum etiam, quòd eiuſmodi pituita, ſequeſtrata à reliquo cruore, eſſet merum excrementum, nec ideò difflabile abſque capite mortuo, ſiue reſiduo longè duriore. Ideóque frictio, ſi trahat, & reuellat quoquo modo, ſentiet etiam ordinarium illum naturæ niſum, vt non à ſinu poſteriore,ac inferiore,ſurſum ad cerebrum retrogrado motu:ſed ad ſtrictiores ac inferiores tubos Nuchæ, oppilans iſta pituita traheretur. Præſertim dum in Paralyſi, ſpiritus ſenſitiui parcè,aut plane nihil,defluant, qui pituitam iſtam propellere poſſent alioqui. Frictio igitur quatenus exhaurit, ſpirituum ſenſitiuorum egeſta-
69 tem potiùs accumulabit. Generatur autem anodynum apoplecticum, per modum cæterorum naturalium. Nimirum, occaſionaliter excrementum aliquod obnaſcitur, ductu materiæ proprio: Archeus verò, illud excrementum ſentiens, atque horreſcens, fugit, atque ideam cadaueroſam excrementi concipiens, illam ſibi impertinenter imprimit. Vnde confeſtim, tanquam ictu iaculi ſuſcitatur Apoplexia. Huius autem anodyni natiuitatem, plerumque aliquot diſpoſitiones præ-
70 uiæ præcedunt.Quæ itaque ſi in cerebro contingeret, ceſſaret querimoniæ locus, quòd nempe Apoplexia fiat in inſtanti, quapropter *den ſclag*, ſiue ictum vocamus, quòd nimirum,per modum ictûs,improuiſa ſuperueniat. Locus ergo natiuitatis Apoplexiæ, in præcordiis eſt; Ideóque & ſigna habet prænuncia, vertiginis, ſtuporis,nauſeæ,&c. Locus ergo Apoplexiæ,in Archeo præcordiorum eſt:in partibus verò ſingulis,pro ſtupore particulari. Quia errore digeſtionis, liquor proximè aſſimilandus, ob defectum Archei, degenerat in venenum anodynum, fitque occaſionalis materia tanti mali, excrementum(inquam) ſigillatum, ab Ideâ Archei horreſcentis, in fæcem ſigillatur, hoſtilitatis ſuæ coæuam memoriam referendi. Quod autem inde non recedat, nec obſequatur cognitis à Seplaſiâ remediis,doceat ipſa Quartana,quæ hactenus in Medentum opprobrium, ſuam iterat ſcenam pro lubitu. Si quartana Scholis incurabilis:multò magis Apoplexia. Anodynum etenim Apoplecticum, mitius quidem in ſe eſt, quàm Epilepticum: ſed longè atrocius infeſtat. Etenim præter ſtupore, mentem ferit, ſoporem ac catochum patrat. Quod ſi præterea, & acrimoniam acquirat, vlcera parit maligna iuxta anodyni mortificatio-
71 nem. Quia autem virus iſtud ponticum eſt, ideo atrophias minatur. Obſeruaui etenim Chymicum, qui dudum circa aquas regias fuerat commoratus, incidiſſe in palpitationes cordis terribiles,tandem in dolores brachiorum, fuit illi os, in latus dexterum, conuulſum, patiebatur quoque noctes inſomnes, & brachiorum dolores profundos;qui tamen non exaſperabantur ad tactum.Inſigni quoque macie contabuerat propter aquarum conceptas ponticitates,fruſtra interim quælibet tentabantur exteriora remedia, (neque enim ſumptibus,aut famulitio pro illo parcebam) ſolo autem laudano, per dies tredecim exhibito, plenè reſtitutus,habitum dein mox, atque priſtinum robur recuperauit.Quia enim auſtera ponticitas liquorum ſpiritum ſenſitiuum contaminauerat, cuius productum, lancinabat Archeum, os conuulſum ad latus, ac digiti lateraliter detorti, Apoplecticum quiddam referebant. At quia non aſcendebat è præcordiorum gubernatore:ſed duntaxat odores aquarum ſpiritui ſenſitiuo influo, ſeſe immiſcuerant, perfecta non fuit viri illius Apoplexia, licèt alioqui ſat vertigino-
ſa.Quod autem dicam anodynum ponticū,quod in Opio eſt amarum, non autem in Hyoſcyamo, aut Mandragorâ: ac prædulce, in vitriolo & ſulfure. Hoc imprimis detegit errorem Scholarum, dum è ſaporibus vulgatis, vires ariolantur ſimplicium. Enimverò ſcio nondum ſat digeſtas rerum viciſſitudines, aut maturitates; nec item verum pro falſo cuique placiturum: ſubiiciam ergo anxietates aliquot, quas mihi regulæ Scholarum Apoplecticæ peperêre. Dum 72
73
enim mineralium examini plus iuſto inſiſterem, ſenſi ex quorundam illorum ſuffitu, inſtantaneam Apoplexiam, cum defectu ſiniſtri lateris, adeóque cecidiſſem præceps, ſi vnicâ adhuc vice, illius loci aërem inſpiraſſem. Quapropter imprimis didici, Paralyſin non eſſe Apoplexiâ poſteriorem, in duratione. Tum denique, in ſinubus Cerebri nullam eſſe opilationem. Etenim iam penè corruebam: & niſi caput à vaſe, vnde teter ſpirabat flatus, diuertiſſem, apoplecticus ruiſſem, & cadere paratus eram. Iamque tum mihi brachium decidebat, & crus ſtupidum, ſenſu motuque deficiebat. At nunquam Scholæ ad hæc reſpondebunt, Si pituitæ nil, in quartum cerebri ſinum ceciderat vnquam, quomodo effectus in me erat ſuâ causâ prior? Sin verò eius aliquid deciderat, quod ſaltem ſinûs medietatem oppleſſet, quorſum iſta pituita tam celeriter retroceſſit? Curue pariter omnis Apoplexia, eadem opera, non ſponte ſanatur, euaneſcente eius effectrice pituita? Sin autem malint ſubterfugere à tetro vapore, & non à pituita meam Apoplexiam veniſſe: Saltem cur teter, ille fumus citiûs ad quartum ſinum, quàm ad priores, naribuſque viciniores ac obedientiores delatus eſt? niſi fortè priores leproſi, & ignaui, ac ſine ſenſu? Imò nerui omnes, ſolis ſenſibus deputati, à prioribus accipiunt ſinubus ſpiritus ſenſitiuos. In prioribus verò cerebri ventriculis nullum ſenſi oblæſionis ſignum:non venitur tamen deforis ad quartum, niſi per anteriores omnes. Senſus item, præterquam vno latere obtuſior, & motus conſtabant, ſimulque iudicium ſuadens receſſum. Itaque an pituita aliquot iam annos exſpectauerat, ad oram quarti ſinûs: vt ſemel repetito illius fumi odore, velut dato claſſici ſigno,rueret præceps in caueam?
Cur ergo ſalienti profugo mihi, pituita non ce- 74
cidit? etenim in caduco ruunt principes animæ poteſtates, & ſenſus vtroque latere, ſuperſtite ſolo motu: cum tamen omnis neruus, etiam motui dicatus, ſentiat. Debet ergò cerebrum, eiuſque ſinus omnes, vtróque latere affici, vbi ſenſus interiores, cum exterioribus, velut extincti, ſopiuntur. Quomodo igitur ſolus perſeuerat? Quomodo in Epilepſia, Apoplexiâ, & Paralyſi, ſopiuntur ſenſus, cum in Apoplexia & Paralyſi, ſolum obſideatur pro mediate organum motûs? Dicent, In Epilepſia, pati cerebri anteriora, poſteriora ſalua manere. Imprimis cur ergò artus contrahuntur, ſi organa motus ſint libera? Memoria potiſſimùm læditur in Caduco: ergo & ipſa erit tantùm in ſincipite? Sed conceſſo quod petitur: cur ergo omnis neruus motui dicatus per medullam ſpinæ? à tergo cerebri ſaliens, ſenſum amiſit; non autem motum? Ergo cerebrum tam retro, quàm ante, in Caduco percellitur,à cauſis præcordialibus. Sępe enim

moribundus aliquis adhuc ſentit, loquitur, au-
ditque, ablato dudum anteà motu in inferiori-
bus, per neruos ſpinalis medullæ explicatus. Be-
ne valente cerebro, ſæpè ab inferis, inopina ſin-
cope irruit, labiturque tam ſenſus, quàm mo-
tus, vnico inſtanti. Si id à fumis fiat: deberet
primò ſenſus, ac dein ſenſim motus, deficere:
eò quòd anteriores ſinus cerebri, viciniores ſint
ori ſtomachi, quàm perexilis ille poſtremus. Id-
que tardiſſimè prorſus contingeret, ſi Apople-
xia ex oppilatione eſſet. Denique in acerrimis
torminibus, cum integritate functionum men-
talium, imò & abſque capitis dolore, contrahun-
tur artus, qui mox dein paralyſi plerumque fe-
riuntur. An ergo ventris dolor, oppilat ſpina-
lis medullæ initium ſine Apoplexia? Sic nimi-
rum, vt ſæpè ambæ manus atque pedes reſol-
uantur, ac motu priuentur. Ergóne iam vtro-
que latere, oppilatus eſt quartus cerebri ſinus?
Cur ſoli artus orbantur motu, atque ſenſu, non
item organa intermedia, eodem itinere, medio,
atque interſtitio, motum ſuum ſenſumque men-
dicantia? Quæ eſt enim cognatio inteſtini, cum
illo poſtremo ſinu cerebelli? quiſve conſenſus
huius ſinûs, cum artubus extremis? vt hi ſcili-
cet pœnam aliunde promeritam luant? Nec-
dum enim ſat conſtat, cum ſenſus & motus vni-
co fiant neruo, in pleriſque tamen quomodo al-
75 terutrum lædatur, ſoſpite altero. Quapropter
hanc quæſtionem per theſes primus elucidare
debui. 1. Cerebrum non ſentit per ſe, vix in ſe.
Duabus autem tegitur membranis, ſenſûs acu-
tiſſimi. Adeò quod ſenſus peracutus, magnæ-
que authoritatis ſit maieſtas vbique, in ſtoma-
cho, vtero, menyngibus, inteſtinis, nudis ſci-
licet membranis, &c. 2. Correlatiuum illius eſt
Spiritus animalis, quamdiu intra ſinus cerebri
formatur, aut vagatur, non ſentit, neque ſen-
ſus particeps, inde fit cerebrum. 3. Spiritus ille
non recipit ſenſum à cerebro, cum ſenſu careat
ipſum cerebrum. Ac per conſequens, nec ſuſci-
pit ſpiritus iſte vltimam ſuæ perfectionis ac ſen-
ſationis manum, in ſinubus cerebri. 4. Medulla
ſpinalis, interno ſui nucleo, eſt continuata ce-
rebri ſubſtantia, veſtiturque ideò membrana,
menyngibus continua. 5. Omnis neruus, intus
ideò eſt medullaris; extra verò, ſua tegitur mem-
branula. 6. Creditur ſpinalis medulla, per me-
dium ſui, quoad viuitur, peruia, qua ſpiritus
motiuus diſpenſatur, æquabiliterque per lon-
gum illius medullæ, ac neruorum, extenditur.
Etenim ſuum iſtud vitale lumen, diradians, de-
fert imperium voluntatis, ſiue nutum, ad muſ-
culos, organum executiuum motûs illius, quem
anima ſibi arbitraliter propoſuit. 7. Mandatum
animæ, inſtantaneum eſt. Non quidem quòd
ad ſingula motuum momenta (puta in Cytha-
rœdo) ſpiritus decurrant, mandati characteri-
bus inſigniti. Nam quamuis motus contingant
adminiſtris ſpiritibus: tarda tamen nimis ho-
rum eſſent obſequia. Quapropter ſolo luminis
radio, in inſtanti, mandatum, ſiue nutus ani-
mæ, defertur. Perindè vt obiecta viſus, in mo-
mento etiam eminùs, percipiuntur. 8. Senſus
cum nullus, vel ſaltem ſurdus, ſit cerebro: acu-
tiſſimus verò menyngibus; Ergo lumen ſenſus
non defluit per ſubſtantiam medullarem, ac cen-
tralem nerui, eiuſque tubum: ſed anima ſen-
ſitiua diradiat ſenſum, ac præcipuè à menyngi-
bus, per membranas neruorum tegmina, commu-
nicatur partibus neruo contiguis, annexiſque
clientibus. 9. Ergo ſubſtantia duplici, duplici-
que nutu ſenſitiuè formatur lumen, diradians
ad ſatellites ſenſus, ac motus. Fit hinc, quòd
ſenſus lædatur, ſoſpite motu, vel contra, ob di-
uerſitatem participati luminis, per diuerſa or-
gana delati. Quare nunquam ſatis laudabilis Al-
tiſſimus, qui tam nobiles facultates in membra-
nis cerebri, ſtomachi, atque vteri locauit, vi-
tam, animam, totumque in ſe hominis regimen,
in ſe continentibus! Etenim ſi Chiromantiæ, aut 76
Phyſiognomiæ eſt fundamentalis veritas, ſunt
lineæ, tam in fronte, quàm in manu, quæ fu-
turam quandoque Apoplexiam portendunt. Eſt
autem eiuſmodi ſignatum, à Signante, natura-
liter nos conſtituente. Archeus autem ſeminis,
nequit prænoſcere eiuſmodi effectus: potiſſimùm
à caſu contingente orituros (puta ſi ira, vita
inordinata, nimiuſque Tabaci vſus, Apoplexiæ
initia attulerit) ergo ſaltem neceſſum eſt, quod
principia Apoplexiæ, non ſint à cauſa priuatiuâ,
ſi in ipſis initiis ſeminalibus celata, & quandó-
que ſub ſui maturitate eruptura. Quod eſt dice-
re: Apoplexiam latere actualiter in Archeo, ſi-
ne ſemine, per modum morborum hæredita-
lium, adeóque & graſſari ſic, per integras fami-
lias. Saltem notum eſto, Apoplexiam non eſſe
oppilationem ſinuli, à pituitâ factam, vt ne- 77
que effectum priuatiuum: ſed veris, ac ſemina-
libus conſtare principiis. Obſtruens autem pi-
tuita, (ſi qua eſſet in homine) ſiue inde depen-
dens oppilatio, non præexſiſtit in ſemine, mul-
tóque minùs apta eſſet, delineare in fœtu, por-
tentos effectus tam ſerotinos. Adeóque pitui-
tam, labentem in quartum ſinum Cerebri, lon-
giſſimè excludunt. Ac per conſequens etiam Aca-
demias, hactenus cauſam morbi eiuſque re-
medium ignorantes. Denique nec intelligibile
eſt, quo medio, aut interſtitio natura poſſet pi- 78
tuitam (inobediens, ac non vitale excremen-
tum) ad alterum duntaxat latus, illius exigui
anguſtiſſimique ſinûs, ita detinere, vt nunquam
ad oppoſitum latus deflueret, propriâ mole, ac
liquiditatis fluiditate. Imò, cum Paralyſis ſit
in latere dextero, decubitus ſemper tum eſt in
ſiniſtro: Impoſſibile itaque eſſet, quin iſta pi-
tuita mox non decideret in ſiniſtrum latus, ex-
tingueretque ipſum ægrum, vel ſaltem ambu-
latoriam gigneret Paralyſin. Cur demum, ſem-
per ad dexterum vel ſiniſtrum latus, nunquam
autem antrorſum aut retrorſum, pituitam iſtam
ſinulus iſte abigeret? Præcipuè quod in natura
non ſit dexterum aut ſiniſtrum: ſed cuncta, reſ-
pectu integri, ſint rotunda. Vnde patet, in ipſis
organis, Archeo ſcilicet vitali, non autem in pi-
tuitâ fictâ illius ſinus, occultari rationem effe-
ctiuam, cur Archeus Apoplecticus, ſemper ſuam
pediſſequam Paralyſin ad latus flectat: Ludi-
crum verò, quicquid de quarto ſinulo Cerebri
Scholæ ſomniarunt. Tota ergo ratio veritatis in 79
hiſce morbis pendet, quatenus Archeus format
perficitque ideam ſeminalem, quam plerumque
reperit nonnihil cadaueroſam in cibis, horum-
que tranſmutationibus. Tunc nempe facit ver-
tigines, magiſque tenaces, ſi idem contingat in
excrementis, in itinere à cibo in alimentum; lon-
géque promptiſſima eſt Apoplexia, quæ in ipſo
Archeo Duumuiratus ſuam ſigillarem format
ideam. Quippe totus in viſceribus Archeus con-
feſtim velut cadaueratur. Ex deductis demum
concludo,

80 concludo, Apoplexiam nullatenus eſſe morbum
priuatiuum, longéque ab hac diſtare præcluſio-
nes neruorum, vt in vertebrarum detorſione, ſuſ-
pendio, &c. Neutrum quoque oriri ex obſtru-
ctione quarti ſinûs in cerebello, ad initium ſpi-
81 nalis medullæ. Sed Apoplexia generatur occa-
ſionaliter ex præludio virulento anodyno, & ca-
daueroſo, in præcordiis præconcepto. Quod,
dum ſuam ibidem acquiſiuit perfectionem, ma-
turitatemque requiſitam, inficit Archeum loci,
qui ſtatim eô ipſo vires cerebri ſuperat, & con-
ſternat. Non autem, quod cerebrum prima-
rio laboret, ſubditaſque partes in conſpiratio-
82 nem ſuæ necis trahat. Paralyſin verò, eſſe par-
tium ſenſitiuarum contracturam, à terrore ſolo
cauſatam. In particularibus verò membrorum
reſolutionibus id liquet: quibus nimirum fiunt
topicæ generationes præfati veneni Apoplecti-
83 ci. Porrò Scholæ vnius tantum anodyni memi-
nêre, quod ſoporiferum, narcoticum, ſolóque
gradu, inter opium, Mandragoram, atque Hyo-
ſcyamum, dinſtinctum, non quod proinde ne-
gent, etſi prætereant, plura alia in ſimplicibus.
Sunt namque, quæ pauculo ſpatio durationis,
ſenſum tollunt, ac mentis valetudinem, relicto
motu, prout in epilepticis. Quædam ſolum ob-
umbrant motum, alia vtrumque, ac plurima
quoque dementant, relicto ſenſu, atque motu,
Nec ideo nominanda: prout nec alia, quæ ine-
briatiua ſunt. Cæterùm humor nobis aſſimilan-
dus, facilè in præcordiis, ab Archei inficitur con-
cepta anodyni cadauerantis imagine, cui varia
veneni ſors in ſodalitium connaſcitur, frequens-
que in Peſte aſpicitur. Alibi verò, non ferit ca-
put, ſed in habitu ſigillatur: vbi etiam ſubin-
de, eodem degenerandi priuilegio, glaciale Le-
præ virus naſcitur. Sed Anodynum in Duum vi-
ratu, præcipitat cerebrum, ac pro ſui differen-
tiâ, vertigine, caducum, palpitationes, ſynco-
pas, catochos, Apoplexiamque generat, & hanc,
vt partium metus, ita & paralyſes comitantur.
Extra Duumuiratum verò, ſedem ſuam ſtupo-
re, gangrænâque frigida mortificat, &c. Errant
igitur inſigniter, qui maniam opiatis compe-
84 ſcere ſatagunt. Cum omne opiatum, ſit in ſe
amens. Quia amentia, nil præter ſomnium vi-
gilans. Siquidem vix decupla opij doſis, ſom-
num amenti conciliat, minori autem doſi effici-
tur nihil. Sin verò aucta doſi, ſomnus amenti
obrepat, iam dementiam & ſomnum vigili auge-
85 bit, ac diſparatas inſomniorum vanitates. De-
cepit autem Scholas ſomnus, ſponte propriâ
amenti adueniens. Nam is, vt ex cauſâ bonâ pro-
uenit, ita & ſanitatis præcurſor index, amen-
tiam ſolutam iri, ſpondet. Adde, quòd in opio,
præter ſoporiferum, ſit connexum virus aliud.
86 Vnde Lethalia papauera ſomno, decantantur à
Poëtis. Sed in ſulfure Vitrioli, eſt ſomniferum
ſaccharinum; quod ſuauem adportat ſomnum,
cum principalium facultatum reſtauratione. Si-
mile eſt in ſulfure, cuius ergo, pulmoniacis affe-
ctibus commendatur, ſi ita præparetur vt nobiſ-
cum colludere queat. Somnus laborem adferens,
(qualis ex opiatis) malum. Quod virus contur-
bationes atque tempeſtates deſignat. Itaque ſua-
uis obrepens ſomnus, cauſis dicandus propitiis.
Ergò (iterùm dicam) Apoplexia, Epilepſia, Co-
ma, Vertigo, Tremor cordis, &c. ſua habent
ſingularia venena, atque anodyna. Vertigo qui-
dem ſubinde inſtar Apoplexiæ ſternit hominem:
ſed citra Paralyſin. Quia non anodynum cada-
uerale: ſed inebriatiuum habet, quale in Taba-
co. Quod ſi in gradu, numero, aut quanto, no-
centius euaſerit; efficitur & Apoplecticum. Cæ-
terum de allio, & aqua vitæ, dixi, eiuſque inſen-
ſilitate: non eſt tamen apoplecticum, quia virus
abeſt, & conſtans radix. Saltem per impertinens 87
huc adfero. Quod anodyna, licet ſtupefaciant,
inſtar frigoris: erroneè tamen à Scholis; inter
ſummè frigida locari. Quinimò nec ſoporife-
rum, in opio friget ſulfur: ſed valde amaricat,
eiuſque ſal acre eſt, ac ſudoriferum. Amara au-
tem, in Scholis, notabiliter calent. Somniferum 88
ergo, tam in opio, quàm alibi, poteſtas eſt, do-
numque Creatoris ſpecificum: non autem effe-
ctus frigoris. Prout, ex profeſſo, alibi de ſomno
manifeſtaui. Anodynum autem in epilepſiâ, ab 89
Apoplectico variat: quia præcipuâ ſui parte,
inebriatiuum eſt. Parce Lector, quòd vires re-
rum à ſimplicium ſimilitudine denominem ſi-
quidem nomina deſunt propria: vt & proprieta-
tum cognitio à priore, quæ nomina dictare de-
beret.

Poſt tractatus inſenſilitatis, anodynorum, ac 90
quorundam venenorum, dolor reſumendus mi-
hi. Repeto itaque, quod dolor, ac ſenſus, fiant
immediatè in loco, ſiue centro iniuriato, nec
petito cerebri conſenſu. Sufficit namque, lu-
men vitale ipſius animæ ſenſitiuæ, in omnes
quoquouerſum partes, pro neceſſitatis exigen-
tiâ, diffuſum. Nam quilibet partium rector,
etiam obiectorum notator, ac diſcretor eſſe de-
buit. Quia animam ſibi vtrobique præſentem
atque præſidem habeat. Quo pacto namque ma-
nifeſtabit anima, ſe ſentire noxia, niſi dolorem in
centro iniuriato inde conceptum, ſiue auerſio-
nem, concitauerit? Debuêre ergò membrorum
neceſſitatibus inſeruire artubus inſerti ſpiritus,
abſque conſultatione, ac recurſu ad cerebrum:
cum non cerebrum; ſed ipſa immediatè ſentiat
anima vbique præſens. Nimiâ enim celeritate
opus fuit, ad auertendum ac præcauendum no-
xia, ideo nuncium ad cerebrum mittere, im-
portunum fuiſſet. Admitto quidem, quòd inte-
ſtini dolor in conſenſum trahat alias partes, eaſ-
que vel pertinaci paralyſi reſoluat, vel contrahat
partes, motui arbitrali ſeruientes, dolente rene,
ſtomachus nauſeet, vomituriatque, torqueantur
ilia, ſtupeatque ſuppoſitum femur: dolens vn-
guis, glandem ſuſcitet remotam. Siquidem ani-
mæ præſentia confirmat, non autem tollit par-
tium conſenſum. Itaque conſenſus ille in dolori- 91
bus, dolori eſt peregrinus, & per accidens: nec
ideo doloris eſſentiam vel cauſam attingit, aut
alienat. Eò quòd conſenſus iſte ſit poſterus ad
dolorem, ideóque etiam ab eo ſeparabilis. Sen-
tiunt proin ſpiritus partium ſingulares, abſque
ſpiritûs influi commercio. Vt in dentibus, ac no-
uâ carne vlceri cauo reſtituta. Etenim quia par- 92
tes vtrobique propriâ viuunt quadrâ, ſenſus eſt
iuxta organi diuerſitates. Sunt & idcirco dolo-
res multi, tempeſtatibus concentrati. Lunæque
inæqualitatibus reſpondent, eò quòd in ſpiritu
nobis aſtrali, centraliter ſuſcipiantur. Denique 93
nec cruor, nec ipſe ſanguis arteriarum, ſenſu ta-
ctûque animali pollent, licet ſympatheticè ſen-
tiant, etiam extrauenati. Quia vigent tantùm
ſpiritu influo. Quæſitum ergò hactenus à Theo-
logis, an cruor ab animâ informetur? Putem
ego, ſub correctione melioris iudicij, nil informa-
ri

ri ab anima animantis, quod non participet de
anima ſenſitiua. Id eſt, nil informari ab anima,
quòd non per ſpiritum inſitum partibus, atque
animatum, ſentiat. Eò quòd informatio arguat
neceſſariò, vitam in animante, vt & vita, ſen-
ſum, obtuſum ſaltem, qualis eſt in oſſibus, &
cerebro. Sin verò edulia in ſtomacho, affluentia
in paraſtatis, fames, imò & lotium, ſua pariant
in anima ſomnia, animamque ſubter ſomnum,
pro nutu concitent. Non tamen inde, vi-
ce verſâ ſequitur: quod proinde anima edulium,
vel lotium informet. Nam licet anima ſenſerit
lotium abundans, premenſque: hoc tamen non
ſentit ſua obiecta. Nam & anima ſentit pungen-
tem cultrum, quem tamen non informat. Vt er-
gò aliquid ſit ab anima informatum, neceſſe eſt,
vt viuat, & ſentiat, tanquam vitæ ipſius ſub-
94 jectum. Senſus ergò ac dolor, ſunt in continen-
tibus ſubiectiue: in contentis autem, tantùm
obiectiue. Imò quanquam contenta ſint nobis
intima, & proximo modo vitalia: ſunt tamen
contentorum reſpectu, & animæ ſenſitiuæ, tan-
95 quam externa, veruntamen non ſat eſt, dixiſſe
cum vulgo, cauſam noxiam eſſe dolorificam: imò
nec ſcire ſufficit, vitam ſenſitiuam primariò ſen-
tire, atque inde ſpiritum partibus inſitum, ac
tandem organa ſtabilia: ſicque nimirum ſenſum
teſtari præſentiam noxij. Cum hæc Scholæ ac
vulgus quodammodò nôrint. At liquere debet
manifeſtiùs, quid faciat immediate dolorem, &
quo pacto dolor fiat ſentiendo. Quoad prius,
pungit acus, & inde dolor: Apicula pungit, &
vulnerat inſtar acûs: at longè aliter dolet vtrum-
que. Ergò non ipſa continui ſolutio aut diuiſio
(in vtraque puncturâ alioqui communis) pri-
mariò dolet. Siquidem diuiſio continui, nil aliud
præ ſe, aut citra ſolutionem, efficit. Quæ in Le-
proſis, & Paralyſi, eſt ſine ſenſu, ac dolore. Sin
verò ſolutio continui doleat, ſiue non, id cul-
tro eſt per accidens, nec hoc ſolutionem attingit
primariò, niſi in conditione occaſionis ſine quâ
non: ergò quòd punctura apis aliter doleat, quàm
ſolutio æqualis per acum facta, pendet ſanè ex
96 penitiori ſenſûs judicio. Adeóque vel exinde
liquet ſtatim, ipſam animam ſenſitiuam imme-
diatè ſentire, cenſere, ac judicare obiectum do-
loris. Senſus autem in Scholis, dicitur paſſiuè
fieri, provt motus actiuè. Ego verò jam oſtendi,
ſenſum à poteſtate, ſiue primario ente ſenſiti-
uo, fieri per actionem: quanquam membra ſub-
iectiuè patiantur, per obiectorum ſenſibilium
applicationem. Ergò ſenſus fit actiuè, quia ſen-
97 ſatio ipſa eſt actiua animæ cenſura. Quòd autem
interim membra patiantur, id cum ſit ſenſatio-
ni per accidens, non poteſt impedire, quin ſen-
ſus fiat ſenſitiuè. Eſt quidem idem agens pro-
prium, in iſta actione ſenſitiua, ſenſus & do-
loris: quia ipſum agens, eſt anima. Differtque
ſenſus à dolore, per judicium animæ, de obie-
ctis ſenſibilibus. Adeóque ſenſus, ipſius animæ
eſt judicium; actio nempe, non autem paſſio.
98 Scholæ quidem cum plebe nôrunt, quòd cauſæ
violentæ inferant dolorem, provt etiam quòd
aqua ſit liquida: ſed: oſtendiſſe internam thy-
moſin facultatis ſenſitiuæ, & dolorem manife-
ſtaſſe in radice, id nondum hactenus intenta-
runt. Quorſum conducit conſideratio ſequens.
99 Viua caro amburitur facillimè, excoriaturque
ab aqua bulliente. Mortua autem caro tardiùs
crematur. Eſtque alia ambuſtio, ſi viua manus,
quàm ſi cadaueris vratur. Prior ſiquidem adu-
ſtio veſicas minimo ardore excitat, ſicut idem,
etiam ſub Sole contingat. Poſterior verò com-
buſtio carnem torret, non ſecus ac ſi aſſaretur:
nempe abſque veſiculis, & excoriatione. Scholæ 100
etiam differentiam nondum iſtam annotarunt,
quia neque attenderunt. Dicentque fortaſſis,
quod faciliùs ſit excalefacta calefacere; quod-
que ideò caro viua promtiùs comburatur. Sed
ſupponamus carnem mortuam, priùs tepefa-
ctam, eodemque gradu caloris, nec ſecus, ac ſi
viueret: non tamen proinde facilè amburitur,
nec eodem modo, quo viua. Non ergò locum
habet præfatum ſubterfugium. Quapropter, cum
ab vniuoci caloris gradûs agente, diuerſæ con-
tingant operationes, in eodem carnis ſubiecto
ſolâ vitâ diſtincto: ergò neceſſum eſt, vitam
duntaxat eſſe illius diuerſitatis cauſam. Quod 101
eſt dicere, vitam eſſe agens proprium ſenſatio-
nis in ſenſitiuis: & vitam eſſe eiuſmodi cauſam,
quæ inſuper vim habeat ambuſtiones faciendi
in viuis, & in materia medica, imò etiam reſi-
ſtendi, vel non. Quamobrem reperio vitam, pri-
marium efficiens, ac immediatum ſenſûs, ac do-
loris. Siquidem vis ignis, recepta ac introducta
in cadauer, non eſt ſenſibilis; imò nec propriè
ambuſtiua, qualis in viuis: ſed potiùs aſſatiua,
vel toſtatiua. In viuis namque, liquor carnis, per
indignationem animæ ſenſitiuæ, celerrimè in
acre liquamen conuertitur, ac ſubſtantialiter
tranſmutatur: qui in mortuis non eſt vitali tranſ-
mutationi obnoxius. Adeóque inter fibras, bul-
liendo & frixando, carnes torret & aſſat. Caro
enim mortua patitur per gradus, quos alia cor-
pora non ſenſitiua, vniuoco modo patiuntur ab
igne. Verùm in viuis, etiam aqua bulliens ſta-
tim veſicas parat: pars ſolida dein velociter con-
trahitur, & crematur. Idcirco iſta ambuſtionis
actio, in viuis ac ſenſitiuis, fit efficienter ab
ipſa vita: ab igne autem effectiuè, per modum
medij actiui, occaſionalis, & externi. Vita nimi-
rum ipſa, ſentiens ignis rigorem, acuit ſuum
liquorem, tranſmutatque in veſicas, ac dein in
eſcharoticum liquamen. Et quantum ſcilicet ab
igne corripitur, tantundem poſtmodum, per diſ-
poſitionem relictam, corrumpitur, quia mor-
tuum eſt. Sed quia de ſenſibilibus ſenſu notis, 102
tactus eſt primarius judex: idcirco vix locum
habet demonſtratio, manſitque doloris hiſtoria
ac radix, per cauſas hactenus neglecta. Repe-
tam ergò quædam, quæ antea in tanto parado-
xo, verbo contractione ſcripſi. Quamobrem, ad
inveſtigandum agens proprium, in dolore, con-
ſideraui, quod Ranunculus, Apium, Flammula,
&c. non veſicent in cadauere. Veſicant tamen 103
carnem viuam. Cenſui itaque, quod in ipſâ ani-
mâ ſenſitiua conſiſteret differentia huius actûs,
& non primariò in flammulâ. Quippe quæ tan-
tum veſicat, quatenus mordicatione, juſto acrio-
re, infeſtat ſic ſpiritus ſenſitiuos, qui vt ſenſa-
tam acrimoniam mitigent, retundant, aut ex-
ſtinguant, furit anima in illis, reſoluitque ideo
propriam membrorum ſubſtantiam vitalem, in
labumen corroſiuum (provt alibi *de peſte*) qua-
propter ipſamet anima ſenſitiua, vt immediata
ſubſtantia ſenſitiua: ita eſt cauſa efficienter effe-
ctiua veſicæ; flammula verò, quæ in cadauere
operatur nihil, eſt cauſa effectiua occaſionalis,
externa, & excitatiua. Cuius ergò ſtupefactæ 104
Scholæ, docuerunt, pharmaca eſſe penitus iner-
tia,

tia ; ac velut demortua , niſi prius à calore noſtro,velut coquo,præparentur,& excitata acuentur. Quod ſanè ſuis haud caret anguſtiis. Statuerunt namque idipſum,quatenus aſſumpta vel applicata pharmaca non extemplo ſuas in nos facultates exploderent , inſtar ignis : ſed ſpatio aliquo opus haberent , quo effectus ſuos , per præuias diſpoſitiones producerent. Veruntamen ſi requiratur ſpatium , vt fiat alteratio , quæ ſit effectus pharmaci ; id ſanè neutiquam arguit actionem pharmaci, à noſtro calore, alioqui neceſſariam , vt pharmacum donum ſuæ natiuitatis nanciſcatur , ſiue agendi licentiam , quam à creatione ſibi obtinuit incolumen, plenam,atque liberam.Verum(vt dixi)aliter, imò frequenter longè aliud operatur in viuis , quàm alioqui in mortuis , aut non ſenſitiuis. Adeóque effectus pharmacorum non fiunt,niſi prius debitè applicentur , atque dein appropriatione exquiſitiore, ſuam in nos imprimant poteſtatem : vt videlicet inde oriatur diſpoſitio , quam anima ſenſitiua ſuo iudicio ſuſcitat,& poſtmodùm etiam ex-
105 plicat , atque perficit. Errarunt namque ſcholæ in re medicâ , quod aſpexerint cauſas externas, & occaſionales , pro principalibus ac vitalibus. Idcirco neglexerunt in viuis , ipſiſque ſanationibus,res effectas, efficientibus propriis,per gradum debita itinera connectere. Inſulſum quapropter eſto, quod piper, acetum , &c. deberent mutuare ſuas actiuitates , & dona , ad agendum ſuſcepta , à noſtro calore. Quaſi vnicus calor, tam multiformium effectuum cauſa foret primaria. Quoniam reuerâ , vt res in nos agat, ad hoc non alio extra ſe intrinſeco opus habet : ſed vt primario : ita abſque morâ, ſuas vires,per diſpoſitionum momenta, ſtatim exſerit , ſi debite ſit applicata (prout tam de actione regiminis, quàm tractatu , quod calor non digerat in ſenſitiuis , ad longum demonſtraui.) Sed quia anima ſenſitiua(quam Scholæ cum calore turpiter confundunt) ſuſceptas vires applicat , atque inde nouam ſibi quandam actionem propriam , ac
106 prorſus vitalem fabricat. Ideo vires , quas anima ſenſitiua à pharmaco ſuſcipit , ſunt cauſæ effectiuæ occaſionales duntaxat , poſſetque ſi vellet,eaſdem præterire,ac negligere. Quod patet in robuſtioribus, qui laxatiua, etiam violenta,abſque moleſtiâ, irritóque potu digerunt,tanquam cibos. Itemque in morientibus:quibus eſt quidem pharmacorũ applicatio, ſed non appropiatio ; ob neglectum ſcilicet atque defectum poteſtatis ſenſitiuæ. In robuſtioribus enim, non
107 deficit calor excitans , & tamen effectus nullus. Etenim ſuſcipiuntur aliàs ſtatim vires pharmaci , ſenſimque magis magiſque procedunt : dein ſuſceptis illis viribus animam ſenſitiuam ; hæc, mox benè , aut malè , ſe gerit ad illas. Si benè: tunc ſuis vtitur obiectis in fermentum ſuarum vitium,vel in expugnationem noxij. Sin autem perperam , iam ſe habet vita ſenſitiua moroſè, furioſè,iracundè,anxiè,&c.horumque pathematum Ideas ſeminales ſpargit in ſpiritum enormon,in cruorem, inque organa à pharmacis affecta , remanent effectus ideis præfatis conformes.Quod tractatu *de morbis*,itemque *de peſte*,
108 luculenter demonſtraui. Adeóque ſi mora intercedat inter applicatum pharmacum,eiuſdemque effectum : id nequaquam propter defectum, aut exigentiam actiuitatis rerum, ſed contingit propter neceſſitatem actiuitatis vitalis, emergentis,

ac ſubſequentis ex impreſſione , factâ per pharmacum. Non enim vis virulenta deeſt in ictu ſerpentis , licèt quandóque ob impedimentum non operetur. Nam agens,vt in nos agat,indiget applicatione,impreſſione appropriatâ,& vi ſenſitiua, velut receptrice poteſtatis agentis alterius. Idque,vt pariat productum , quod reuera ac immediatè eſt fructus nouus, ſeu vitalis, tanquam teſtimonium ſenſationis animæ.Etenim ſic multi ita aſſueſcunt laxatiuis,quod nequicquam tandem operentur. Non quidem,quod calor in homine defecerit , aut quod laxatiua vires priſtinas amiſerint : ſed anima contraxerit familiaritatem , ex frequenti illorum vſu , adeò vt mitius excandeſcat tandem iſtis venenis, quam primis vicibus. Hactenus ſiquidem verum atque perpetuum eſt, omnem ſenſationem in actione 109
& iudicio vitali conſiſtere potiùs quàm in paſſione.Siue interim iſta ſenſatio contigerit in ſenſu exteriore , ſiue in aliquo animi pathemate: ſiue demum , in naturali , aut ſympathetico rerum inanimatarum ſenſu. Saltem liquet , quòd 110
pharmaca non egeant prægreſſo calore noſtro,vt agant ſimpliciter:ſed vis ſenſitiua, quæ eſt actrix principalis , opus habet agentibus , & obiectis ſenſibilibus, vt ſentiat,ſentiendóque agat. Ideóque actio rerum ſenſibilium, vtrobique ſe habet per modum cauſæ occaſionalis , reſpectu animæ ſenſitiuæ, nec pharmaca proinde operantur in cadauere. Propter defectum principalis ac immediati agentis, quod eſt vita, ſiue anima. Vn- 111
de quoque ſat liquet,quàm præpoſtere pharmacorum vires ſint hactenus tributæ agenti, ſiue efficienti vitali, atque principali ; & quàm neglectum ſteterit agens principale,tam in medendo, quàm efficiendo morbos. Equidem ſi pharmacum alioqui deberet actuari a noſtro calore, vt tali,pharmacum quodlibet ſemper,& vbique, in omne obiectum humanum, actu calidum , æqualiter ageret:non aliter atque pondus aliquod ſemper ſibi vniformiter æquiponderat. At laxatiuũ,eadem doſi exhibitũ, ſoluit in vno terribiliter;in alio autem, nequicquam:vtrobique tamen à calore ſufficienter excitatum.Imò in debiliores plerumq; atrocius furit, idem quod in robuſtioribus eſt citra effectum.Quod autem de colocinthide, flammulâ,ranunculo,&c.dixi,ad alia agentia quoque promiſcuè trahendum. Imò ferrum 112
candens cremat cadauer , licèt nec æquo modo atq; viuum. In viuis enim,primariò lædit ſenſitiuam animam quæ ideò mirum in modum impatiens furit,reſoluit,& exaſperat,ſenſim proprios atque vitales liquores , in virus acutum , dein carnis fibras contrahit , ac in eſcharam vertit, imo in viam carbonis. Cadauer verò crematur à ferro candenti,non ſecus ac ſi lignum,vel aliud inſenſitiuum foret. Id eſt, propriâ vrit actione ignis , non autem vitæ. Hanc enim prærogati- 113
uam Scholæ non attenderunt,quæ tamen vnica, in limine medendi conſiderabilis. Actionem autem ignis propriam ſuo more, prout & pharmacorum poteſtates, abſtractas , duntaxat conſiderarunt. Calx viua,quamdiu ſicca manet,non rodit cadauer:viuam autem carnem mox rodit , & eſcharam mouet. Cadauer,à calce, totum reſoluitur in liquamen, combibiturque, exceptis oſſe & cartilagine.Sed carnem viuam non conſumit in liquamen : verùm transfert in eſcgaram. In vniuerſum itaque , vis ſenſitiua vitalis primùm afficitur ab obiecto ſenſibili : atque inde demum

fabricat effectum, ſiue ens nouum, id eſt, proprium. Iuxta conceptum pathema, pro modo læſionis aut iniuriæ ſibi figuratæ. Eſtque hic effectus animæ ſenſitiuæ proprius, mediatus autem, in reſpectu occaſionis excitantis. Conſe-
114 quenter quoque, cum dolor conſiſtat ſubiectiuè in parte iniuriata & laceſſita; in vita verò, velut primùm ſentiente, commoto, iudicante, & indignato, tanquam agente primario; cenſui eſſentialem diuerſitatem dolorum conſiſtere imme-
115 diatè in affectu motûs animæ. Scilicet dolores punctiles, lancinantes, & ambulantes, naſci ex affectibus miſtis, ab indignatione & metu: ſiue ex agoniâ, profectis. Animaduerti nimirum ſedulò, contracturam in vnoquoque propemodùm dolore. Adeò vt oblato lædente occaſionali, ſtatim pars læſa, velut per crampum contracta, corrugataque, dolorem manifeſtet ſuum. Eſt nimirum natura vbique tam prona in crampum, vt nemo virorum cacaturiat, cui confeſtim ſcrotum, vtut, laxum, ſtatim non criſpetur, & corru-
116 getur. Ob inſiti enim ſpiritus naturalem auerſionem, ab obiecto dolente, dolor perpetim, quaſi comitem habet, ſui membri criſpationem. Eſt & præterea dolor, in parte ſtabilis, prout in vlcere, vulnere, apoſtemate, &c. Hic enim, ex ſola meraque indignatione æſtuat. Hic enim, non ſe ita propriè contrahit prout in doloribus cõuulſiuis: ſed liquorem ſui nutritium liquat, commutatque in acrem, ſalſum, virulentum, ac tandem in veſicantem, vel eſcharoticum, inducta transfert nequitia. Sunt inſuper dolores aliquot obtuſi, profundi, modeſtè rodentes, ac ſtupidiores, quique errore digeſtionum exorbitant, moroſam potiùs iracundiam, quàm furorem vitæ, ſecuti. Itaque dolor omnis, è triſti affectione, obiectorum cauſatur occaſionaliter. Ab ipſa autem vitâ immediatè procedit, tanquam teſtimonium ſenſus. Imò pathemata animæ ſenſitiuæ, in propriam organorum perniciem, dolor non rarò denotat. Eò quod iſta anima apprehendat illas partes malè affectas, tanquam ſui proprio vitio inſurgentes, ac quaſi murmurantes, has nititur corri-
117 gere, caſtigare, & ſæpè etiam perdere. In propoſitis itaque terminis de Lithiaſi, vterus Duelech, ſola ſui conuulſione, ingentes primitiùs mouet dolores: qui aſſuetis tandem mitiores euadunt, ob minorem ſcilicet animæ indignationem. Hinc enim pueri meiunt procul, ſenes verò propè. Quia puerorum veſica, doloris impatiens, ex retenta vrina concepti, ſeſe contrahit, atque comprimit naturaliter. Senum verò veſica, caſu iam aſſueto minùs perculſa, lotium ſua ſponte elabi ſinit. Alioqui laxato ſphinctere veſicæ, non eſt ratio, cur pueri procul meiant, & ſenes propè, niſi iam dicta veſicæ puerilis contractura, indolenſque, atque ſpontanea, à tergo compreſſio, adhuc inſueta.

118 Doloris occaſione Spaſmus non eſt negligendus. In primis (non repetam, quæ de torminibus tractatu *de ventis* docui) non dolet contractum, ob contracturam (vt patet de ſcroto indolenter contracto) ſed ob offenſionem ſpiritui ac vitæ illatam. Eſt nempe contractura, ſenſationis ſiue doloris effectus, quanquam contingat accedente contractura, etiam dolorem augeri. Ætas mea, quia peruerſorum ingeniorum ferax, paradoxum hoc cum aliis multis ridebit. Quod tamen ſequens poſteritas lubens
119 amplexabitur. Scholæ equidem autumârunt, ſpaſmum, per organa exſecutiua motus voluntarij, fieri eatenus, quod dicant, eiuſdem eſſe facultatis, functiones ſanas & morbidas, quanquam alienis cauſis occaſionalibus excitatas. Muſculus ergò, cum ſolus ſit membrum exſecutiuum motûs voluntarij, & neruus, organum delatiuum imperij voluntatis: ſequitur (vt docent) muſculum, tametſi in ſpaſmo, invitis nobis actum: attamen nequaquam contrahi, niſi ab ipſamet arbitrali facultate motrice eadem, quæ illum, dum eſt ſanus, mouet. In quo, hallucinanter 120
Scholæ ſibi contradicunt: dum ſpaſmum definiunt motûs arbitralis quidem ſymptoma: attamen oriri à plethora, vel inanitione, velut cauſis proximis, atque continentibus. Attamen ſat eſt cognitum, quod repletio, & inanitio, ſint cauſæ naturales; non autem arbitrales: quæ cauſæ naturales, ſi neruum abbreuient, aut contrahant, (vt apertè docent) non fient ſaltem neruorum attractio, per motum arbitralem. Admiror quoque hac in parte, Scholarum hactenus celebratas ſtupiditates. Nam in primis neruus, non aliàs quàm vena, differt à muſculo. Hæc quidem cruorem defert ad muſculum, & ille, motum. Dein, præter binas ſpaſmi cauſas, ab Hippocrate fortè inuentas, Galenus tertiam inſuper addidit, in Scholis admiſſam, nempe virulentam qualitatem. Etenim viderat Galenus, ab ictu ſerpentum, ſpaſmum conſequi; nec tamen, ictum etſi intumeſceret membrum, adhuc potuit credere, repletionem ſpaſmum effeciſſe. Defectuoſus inpri- 121
mis quod neſciat, an neruus ici debeat vt cõuellatur, an verò muſculus. Tum, quòd fiant mortales conuulſiones, in torminibus, ſumptoque helleboro, abſque vllâ neruorum læſione, inanitione, repletione, vel veneno colico. Tertiò, defectuoſus etiam, quòd cum in ſpaſmo fiat membri retractio, & muſculi accurtatio, non diſtinxerit (vt Principem Medicinæ alioqui decebat) cur venenum, muſculum contrahat aut abbreuiet, relinquendo ſic obſcuritatem priorem. Siquidem Galenus dicit nomen Medici, eſſe inuentorem occaſionis. Quod nomen hoc loco amiſit. Quartò denique: Si ſpaſmus contingat ab 122
inanito, repletóque neruo: id eſt, propriâ nerui paſſione: an ergò venenoſa qualitas imprimi debeat in neruum, vel in muſculum, vt inde ſpaſmus eueniat? Quintò, defectuoſus manſit Galenus, & cum eo ſequaces Scholæ, cur ictus ſerpentis, venenoſa pharmaci qualitas, &c. fiant propria paſſio motûs voluntarij, ſuorumque organorum. Si venenum enim debeat imprimi in muſculum, ergò neruus deſinet eſſe ſubiectum proprium ſpaſmi, & per conſequens, fruſtra ſupponitur, atque requiritur eius inanitio, vel plethora. Sin verò venenum impingat in neruum ipſum, quomodò helleborus, per inteſtina oberrans, neruum primariò afficiet? quomodò pharmacum, adhuc in ſtomacho detentum, contracturam efficiet, & à vomitu eius, libertatem dabit? Ridiculum ſaltem, quòd affectorum muſculorum alteritas, ſpeciem mali efficiet, ſi ab affectis neruis, eſſentia mali dependeat. Stultumque eſt, Emproſtotonum, Tetanum, Opiſtotonumque, ſpecificè mutari, propter mutationem Muſculi. Nam Muſculus, ſemper eodem modo, caudam ſcilicet verſus caput trahit. Profe- 123
ctò eiuſmodi puerilitates ex ignorantiâ morbi, & temeritate puerilis iudicij, neceſſariò defluunt. Quocirca natura, ſpecies morborum, iuxta cau-

ſarum

ſarum occaſionalium ſpeciem, non autem pro-
124 pter differentiam ſituum, diſtinxit. Atque adeò,
cum Inanitio, atque Repletio, ſint termini
planè oppoſiti, non poſſent vnicam Spaſmi ſpe-
ciem producere. Durumque eſt credere, quod
nerui inanitio, tota priuatiua, ſit æquè Spaſmo
occaſionalis, quantum eiuſdem nerui repletio.
Provt æquè eſt ſtupidum, quòd repleatur ner-
uus, in tantum, donec neruum abbreuiet, &
quod ex neruulo, in latum diſtento per reple-
tionem, abbreuietur muſculus. Quaſi nerui om-
nes poſſent ſubitò inaniri, itemque repleri, &
in immenſum tendi, in ſingulo epilepſiæ accreſ-
ſu, fictis nimirum humoribus? Quaſi ſpaſmus
eſſet muſculi duntaxat accurtatio, ſubſequens
ad nerui arefacti, vel humectati abbreuiationem?
& quidem quatenus inſueta nerui repletio ner-
uum accurtaret, provt & altera quæ ſua neruo-
rum ariditate, neruos non minus in longum,
quàm in latum, minueret, eſſe retractionis con-
uulſiuæ, & non potius vtriúſque ſuppoſitæ cau-
ſæ errore, nerui patientur inexcuſabilem paraly-
ſin? Scilicet tam per obſtipationem nerui, à re-
plente (vt aiunt) pituitâ, quàm per exſiccati
nerui compreſſionem? & quaſi eſſet tanta ex-
ſiccatio nerui repentina, credibilis, aut in vi-
uente poſſibilis? Imò, quomodò iam ſemel are-
factus neruuos (puta per nimiam, vt aiunt, la-
xantis hellebori inſolentiam) iterum mox re-
ſtaurationem, arefacti humidi ſui radicalis, ad-
125 mittat? Cur fuit neceſſe, fingere, & admittere,
nerui repletionem, vel inanitionem, ſi citra
vtramque, venenoſa qualitas donet ſpaſmum?
Ridiculum ergo Scholarum dogma de Spaſmi
cauſis, inanitione, & repletione neruorum conſ-
criptis. Nam etſi cum Galeno, etiam agnoſ-
cant tertiam, quæ ſit malignæ qualitatis: nihi-
lominus in duabus prioribus conuictæ hærent.
Hallucinantur namque in materiâ, obiecto, effi-
ciente, & modo fiendi. Id eſt, in toto. Quaſi
neruulus, ad muſculum extentus, ſæpè vix tripli-
cis fili groſſitiem adæquans, iuſtô amplius hume-
ctatus, debitóque aridior, tanto breuior ſeipſo
fieret, quantum muſculus, ſorte ad ſpithamum,
membra contrahit! Imò quaſi tam impactio ho-
126 ſtilis humoris, quàm nerui inanitio, dolores ſpaſ-
mi cauſaret! Ridiculum huc luti ſiccati exem-
plum adferunt: cum in viuis ſint impoſſibiles
ariditates, atque etiam impoſſibiles ceſſent re-
ſtaurationes, dum tamen Spaſmi eiuſmodi, non
rarò, etiam ſponte eſſent. Putarunt Scholæ, fi-
ctas illas humectationes, & neruuli ariditates
(quæ vix ſtraminis latitudinem efficerent) muſ-
culum contrahere, vel in pedalem conuulſionem.
Nec item valet exemplum, quod fides teſtudinis
pluuio cœlo madida, diſſiliat rupta, quatenus
imbibito liquore accurata ſit. Nam imprimis du-
plô longius extendi potuiſſet, quam eius ficta in
latum extenſio eandem accurtaſſet: non aduer-
tunt Scholæ, membranam madidam eſſe fragi-
lem, vt & ſiccam: ideóque & fides ſeruari, in oleo
127 pingues, ne madefiant, aut areſcant. Apage cum
exemplis, quæ in viuo locum non habent! 1.
Nam in viuo, nerui non ita ſiccari poſſunt, vt eo-
rum ariditas vllam cauſet abbreuiationem. 2. Se-
mel exſiccati, nunquam humectationem dein-
ceps recipiunt magis, quàm ipſa ſenectus arida.
3. Spaſmum à laxatiuo ortum, negant à veneno
factum: nam ſi in ſolutiuo toxicum agnoſce-
rent, ſibi marſupium abſcinderent. Ergò Spaſ-
mus à ſolutiuo, quatenus inaniente tantum,
non autem tanquam à virulento pharmaco; eſ-
ſet ab inanitione ſcilicet, & ariditate neruorum.
At reſtituitur non rarò ſpaſmus à ſolutiuo or-
tus. Ergò non à ſiccitate neruorum natus. 4. Om-
nis ſenex macilentus perpetuo ſpaſmo, ac vni-
uerſali, retractus eſſet. 5. Cum neruus non ſit
membrum exſecutiuum motûs, ergo nerui ab-
breuiatio non arguit artuum conuulſionem, qua-
ſi ad accurtationem neruuli, brachium, aut crus,
ſequi deberet. 6. Humectato neruo, (ita vt tan-
tò eſſet breuior factus, quantum imbibito hu-
more peregrino, in latum eſſet extentus) cum
eiuſmodi humor eſſet planè contra naturam, pa-
ralyſin potiùs, quàm Spaſmum efficeret. Eſt au-
tem paralyſis è diametro oppoſita, tam in ſen-
ſu, quàm in motu, ipſi ſpaſmo. 7. Quî poſſet
ictus caluariæ, vno momento, omnes ſtatim
vnius lateris neruos arefacere, alios verò ſibi
oppoſitos, humectando, in latum confeſtim de-
ducere vt Spaſmum ſimul & Paralyſin efficiant?
Cumque tam inanitio quam repletio Spaſmi in
cauſam fingantur, deberet ictus caluariæ vtrim-
que ſpaſmum producere. 8. Mon mirum itaque,
Spaſmo tam infauſta applicata remedia, ſi cuncta
morborum requiſita ignorent hactenus Acade-
miæ. Nouiſſe enim debebant, omnem Spaſmum
eſſe Blas vitale muſculorum, ex Archeo innato 128
ſuſcitatum: cuius occaſio eſt, malignum aliquod
irruens in Archeum, muſculorum vitæ inſidians.
Quid ſi Hippocrates cauſam Spaſmi, ad inani-
tionem & repletionem retulerit, reſpexit ad oc-
caſiones vitæ præcedentis. Nimirum quod per-
græcantibus, itemque multâ venarum depletio-
ne, conuulſio frequens eſſet. Mentemque Senis
non capiens Galenus, ad neruorum repletionem
& inanitionem humoralem, poſtero, ac ſuo com-
mento tabefecit. Spretis itaque eiuſmodi anili-
bus figmentis, juuentuti credulę per Scholas per-
ſuaſis dico. Muſculis ineſſe duplicem motum, 129
vnum nimirum, quatenus eſt organum motûs
arbitralis atque alterum, ſibi proprium. Per
quem, etſi ſeſe retrahat verſus ſuum caput: at-
tamen nil obſtat, quin ſpiritus, partibus illis mo-
tiuis inſitus, illas retrahat ac moueat: provt iam
ante, de ſcroto, dictum eſt. Nec enim naturæ re-
pugnat, partes proprio motu locali ſubſilire,
abſente animâ: triſti ſcilicet ſenſatione, partes
alio imperatore mobiles, furioſè contrahi. Cum
muſculis ſingulariter deſit alius conſpicuus mo-
tus, quo deſignet ſibi illatam noxam præter eum,
quo exſequitur abitralem animæ motum. Qui-
nimo naturale eſt penitus omnibus membris, &
communi partium niſui proprium, illas contra-
hi ob triſtem illatæ iniuriæ ſenſum. Quem lo-
cum Scholæ deſeruêre intactum. Quare erro-
neum cenſui, cum Scholis, Spaſmum credere af- 130
fectionem capitis. Nam iam in hoc recedunt à
theſibus ſuis; quibus ſupponunt, Spaſmum eſ-
ſe ex repletione, inanitione, vel qualitate vene-
noſâ neruorum: niſi malint iam mutatis vici-
bus, Spaſmum oriri ex repletione vel euacua-
tione capitis. Spaſmus autem eſt accidens ſpi-
ritus ſenſitiui, quod manifeſtant inprimis neruo-
rum puncturæ, vel tendinum, itemque febres,
ſumpta venena laxantia, ictus ſerpentum, atque
alia his paria. Nec interim contra arguit, quòd 131
ictus capitis etiam ſpaſmum inferat: cum nô mi-
nor capiti, quàm inteſtino, in torminibus, ſit au-
thoritas pro fabrica Spaſmi. Tam ſcilicet Spaſmus

à capite oriundus, quàm à vita ſenſitiua virus
perhorreſcente, natus eſt clientum muſculorum.
In ictu capitis,quid ſtatim veneno,latus contra-
ctum contaminauit? quidve confeſtim omnes
illius lateris neruos inaniuit, aut repleuit;non-
ne cerebrum ſternutando quatit? membrana
pulmonem ambiens, in aſthmate contrahitur
ſicco? Corrugatur,contrahiturque pleura;in pleu-
ritide, atque hactenus ſponte à coſtis ſe auellit?
Contrahiturque non infrequenter Mediaſtinum,
etiam Diaphragma notabili preſſuræ anxietate
anguſtiatur? Cui hactenus nomen deeſt, licèt
affectus is palpitationi cordis frequens. Splenis
quoque obtuſi quandoque dolores, contracti
viſceris ſunt indices. Contrahitur quoque ſto-
machus ſingultu, vomitu, & doloribus ſtoma-
chicis. Sunt nimirum in his membranis contra-
cturæ interpolatæ, quoties infeſtans cauſa oc-
caſionalis mouetur, recurritué. Incipiente quo-
que Hydrope, vel Ictero, imò vel ante natam
aquam,aut ventum, ſæpè contrahitur, induref-
citque abdomen vno latere. Inteſtina demum,
non ſola ventorum diſtentione (quæ nullos pa-
rit dolores,non conſtipata aluo) ſed potius con-
tractura ſui, oſtentant tormina intermittentia.
Quod alibi, trans vmbilicum infantis, me con-
132 templatum fuiſſe,ſcripſi. Cernebam nempè quo-
ties tormina maximè vrgerent, quòd inſultus
epileptici concitarentur: inteſtina autem, pro
doloris menſura, variè velut ambulando conuo-
luta,& contracta:inteſtinis aliàs ſedatis,ac planè
quieſcentibus. Acidum enim atque ponticum
excrementum in colicis, pungit animam ſenſiti-
uam; hæcque dolorem parit, ac quaſi per inter-
ualla,contrahit inteſtinum, ventuſque tum inibi
concluſus,forte fortuna,inteſtinum tendit. Non
igitur colica ventoſa (ad diſtinctionem deſcen-
dentis Duelech, ſic dicta)à cauſa: ſed à ſympto-
mate poſteriore,& accidentali,nomen habet. Sic
pariter à laxatiuis ſæpè recurrit dolor torminum
cum contractura, curaturque contracturam mi-
tigantibus.Vix namque diſcernuntur ventoſa, à
calculoſa colica: quia idem doloris ſymptoma,
criſpatis contractiſque inteſtinis, in vtraque pa-
riter apparet. Sic enim amygdalinum epotum,
dolores lenit,quia contracta inteſtina oblinien-
do pacat.Itaque cum dolor contracturam pariat,
& hæc viciſſim dolorem nouum:cernimus,quòd
dolor dolorem gignat ſæpè,ac ſui ſimile. Dein,
quoties cuti,venis,arteriis, vel neruis accidit in-
iuria,in rugas ſe contrahunt per vim animæ ſen-
133 ſitiuæ. Quam inſigniter namque ſtatim arteria,
ſub dolore quolibet indureſcit? Cuius durities
non (vt Scholæ arbitrantur)ariditatem arteriæ:
ſed eius tenſionem,ſiue ſpaſmum ſingularem ar-
guit:quæque ob id, inſtante rurſus ſudore, con-
tractionis relationem, cum mollitudine, pro-
dit, Alioqui ſiccatæ induratæque arteriæ æqua
eſt poſſibilitas rehumectandi,quam eſt ſenij ſpes
auferendi. Nonne etiam contracta veſica, ex-
pertes ſæpè fefellit Lithotomos? Contrahun-
134 tur ſic paraſtata vaſa, in gonorrhœâ, ſpermatis
ſtimulo excitata. Pudendum quoque contra-
ctum intrò, ſic ſubinde euaneſcit, vt abſque
præputio exſtet nihil. Sic & ſui ſunt muſculo-
rum crampi. Sicque parturiens, per interualla
ſuas ac immanes contracturas patitur, quoties
vterus à tergo ſe corrugat, vt latentem expellat
ſarcinam. Os pectinis quoque, ad pubem, ſpon-
tanea ſui contractura, exitum venienti pandit
fœtui, atroci dolore. Vidi, & hyſtericis, tendi-
nes, loco natali ligamenti,ſponte diſſiliiſſe,con-
tractoſque immani dolore, itemque ad priſti-
num locum rediiſſe, quæque dum id ſæpiùs eſ-
ſent perpeſſæ, mitioris doloris conqueſtas no-
taui (an forte in ſto neruorum ſubſultu, & va-
gâ digreſſione, Scholæ agnoſcent ſubitam ina-
nitionem, repletionem, aut qualitatis virulen-
tæ hoſpitium? horumque ſubitanea exilia?) Ne-
phritidi quoque familiare, & vreteres contrahi
ferociſſimo dolore, nil vrgente fortaſſis præter-
quam teneriore ſabulo. Inſolentis ſemper ratus 135
ſum ignorantiæ, ventos (iuxta Scholas) in ner-
uis,ac tendinibus oriri,vel deforis,in neruis con-
cipi;crampi(ob id enim flatulenti) autores, imo
& inde tolli ferè ad arbitrium.Spiritus enim ſen-
ſitiuus,doloris horrens,venas,arterias,tendines,
atque membranas, furioſè contrahit. Dumque
ſubter eiuſmodi furores, ſperatum auxilium non
reperit, eius incrementum ſuſcitat. Sic nempe
ſpina digito impacta,quatenus dolet, criſpat &
indurat arteriam, eiuſque pulſum, qui anteà
ibidem non erat obuius, obdurat, ob ſolam ar-
teriæ contractæ tenſionem.Doloris namque pro-
prium eſt conuellere,ac contrahere. Ita quidem,
vt os ſupra pubem, & in lumbis, contrahatur
ſponte, in parturiente, quanquam nullo ducto-
re aut motore muſculo. Quippe dolor, propriâ
ſui naturâ, eſt contractiuus membrorum, idque
motu naturali, & nequaquam arbitrali, quod
potiſſimum in labris vulnerum ſpectatur, quip-
pe quæ indolentia ſunt, quamdiu flaccida labra
habent, nec contracta. Scholæ autem in natura 136
doloris, contracturas, vt etiam animam ſenſi-
tiuam prætericre, tranſcurrendo ad ventos, de-
cubitum humorum excrementitiorum, acrimo-
niam, conſonantiam, & deuteropathiam par-
tium, quæ tamen ſcopo doloris ſunt prorſus
aliena, quia ſunt tantùm nomina abſtracta, ac
plerumque, ne in minimo puncto, cauſam con-
tinentia,provt tractatu de cauſis morbificis, tan-
quam in certaminis palæſtrâ, demonſtraui. Ete-
nim vreteribus(pro exemplo in terminis Lithia-
ſis) nulla eſt neceſſitudo, dependentia dominij,
clientelæ, vſurpationis, poſſeſſionis, conſue-
tudinis, communitaſque canalium, aut excre-
mentorum, cum inteſtinis, aut ſtomacho. Ete-
nim ſi dolente ſiniſtra gutturis parte, ne dex-
tera quidem in tanto angiportu, ſubinde affli-
cta ſit:quare vicinitatem,ac dependentiam par-
tium, in officiorum deſtinatione, atque ſitu,
diſparatarum, & diſcrepantium, meritò non ſuſ-
picabimur? Sufficit ergò hactenus, quòd omnis
dolor, contracturæ autor, præſupponat exo-
ſum hoſpitem. Sunt nempe contracturæ etiam
indolentes (vt ante de ſcroto) quæque non tam
à dolore, quàm à mera moleſtia, ortum tra-
hunt. Verùm contracturæ dolentes fiunt à cau- 137
ſis hoſtilibus. Sic nempe dolent, quæ ſpiritum,
dictum propter animam) ſenſitiuam, acredine,
ponticitate, aut gradibus caloris, vel frigoris
iciunt. Eſt autem dolor intenſiſſimus ab igne:
ab alcalibus ac corrodentibus, deinde, quia
igni proximis, deinceps, ab auſteris, ponticis,
& acidis, quia contracturæ finitimis. Mox de-
in à ſalſis: tum demum ab acribus, atque tan-
dem ab aliquibus amaris, A venenis autem, vt
talibus, immanis conſurgit dolor, quod in pe-
ſte ordinarium, & quia à venenis, ſæpe abſque
acrimonia,tantus ſurgit dolor;deſignatur veritas.

Nimi

Nimirum quòd à judicio, animæ ſenſitiuæ dolor emanet. Corroſiua enim, cum ipſam ſenſitiuam erodant, ignis inſtar, ipſas partes abſumunt. Alumen autem, vitriolum, aquæ fortes, omphacium denique, atque acuta quælibet etiam, quatenus per ſe fibras organorum criſpant, & conuellunt. Proinde excrementa eiuſmodi ſunt conuulſoria, atque dolorifica. Sunt etiam Alcalia, quæ ſopiunt dolores, in caſibus nimirum, vbi maximas frangunt putredinum aciditates. Etenim ſub canicula, dum carnes inſtantem minantur corruptionem, fiunt carnium juſcula ingrato ſapore acida. Vnde in podagra, colica, & vlceribus rodentibus, ac putreſcentibus, primùm concepi dolores prodire ex acido. Dolet item anima ſenſitiua primùm, quæ tandem aſſueta, minùs excandeſcit: perinde vt inſuetus equus, calcaria recuſat. Et namque natura in ſe, tota furioſa ac ſymptomatica, ſenſimque doloribus aſſueta, miteſcit. Quare Philautia, & ultio, ſenſu priora, ſiue antiquiora ſunt: quòd in naturæ gremio, ante ſenſum, intimè ſeminibus inſint. Iræ enim, agoniæ, vltionis, triſtitiæ, ac metùs characteres, ſiue imagines, contracturas, ſuis iſtis Ideis pares, pariunt. Nam cognitione qua mus non anteà viſam felem horret. ſpiritus laceſſitus concitatur in iram, pauorem, &c. qui ſuâ Ideâ, veluti ſtigmate, in membra, ſuum exſerit furorem. Frigeſcit 1. manus, quia calor ibidem à vita fotus, per frigus exſtinguitur: non autem quòd ſpiritus vitalis intro refugiat, relicto ſanguine, cui nupſerat. multòque minus, quod calor, vt nuda qualitas, intrò migret, abeat, redeatque, tanquam in comœdia. 2. Minuto iam calore, perſiſtente quoque frigore, frigus inualeſcit: ac tum ſtupet ſenſus in manu. Comprimuntur nempe ſpiritus ſenſitiui abſtracti: ſcilicet qui ſunt in neruis, non autem in arteriis. quia ſpiritus nupſit ſanguini arteriali firmius, ac venarum proprium eſt, etiam à morte, cruorem à concretione præſeruare. Spiritus namque vitalis, fomento cordis, à retro ſuſtinetur, quantum poteſt. Ideòque in illo ſtupore, adhuc detinetur vita. 3. In manu languet motus: quia ſpiritus in carne concreti, cùm à tergo per cor non ſat foueantur, ſenſim pereunt, ſenſimque alterantur. 4. Dein perit motus vnà, & ſenſus extinguitur, dum videlicet extrauenatus cruor grumeſcere minatur: manente adhuc vitâ. 5. Adeòque tandem artus à frigore totaliter priuantur vitâ. dum nempe cruor in grumos iam abiit, obiit. In tertio itaque ac quarto gradu prædicto, calefactâ manu, dolor emergit. Etenim quatenus cor à retro inſpirat nouum ſpiritum ſenſitiuum, qui dum mortem in procinctu adfuturam notat, velut ibidem iratus, ſuæ indignationis Ideam ſtatim fabricat, adeòque natiuam dulcedinem ſiue complacentiam exuit. Prout in tractatu de morboſis ideis, in opere de ortu medicinæ, luculentius demonſtrabo. Sic ſpiritus ſenſitiuus, qui non à frigore peſſundatus, ſed à compreſſione repulſus eſt: in ſui reditu aliam ſuæ indignationis Ideam, aliumque dolorem velut acicularem concitat. Ignoſcat interim Lector, quod veneni glacialis nomen mutuare debuerim, abſque frigoris præeuntis neceſſitate: Non enim glaciale venenum iſtud voco: quaſi ſit infrigidatum, vti iam de manuum ſtupore dixi: ſed infrigidans, ſimulque ſtupefaciens, ac ſenſum motumque tollens. Itaque nominis ſimilitudo, non à radice, ſed ab effectu ortum ducit. Ac poſtremò, in hoc parergo, pro operis huius, & ſenſationis epilogo, ruminemus ſaltem remedia Medentum in Apoplexiâ, ſtupore, vertigine, catalepſi, catocho, comate, contracturis, vellitatione palpebrarum, oculorum, linguæ, & labrorum. Reperies namque ſtatim præſcribi venæ ſectionem ac enema: Dubitantes nimirum, an ſtercus ani, in ore linguam & labra vellicet, ſopores item, ac ſtupores cudat in ægro, vt in Medente peperit ſtupiditates atque neglectum; an verò hæc à cruore oriantur: Itaque vtrumque mox intentant ſimul. Sequenti die dein purgantia exhibent. Ac tertiò, ſudores, poſt frictiones promouent, incertitudine repleti. Præſidia eorum nempe, ſunt vniuerſalia: quia deſunt alia, & ignorant talia. Ideòque totalia, vſualia, ſunt generalia. Defectu cognitionis cauſatum efficientium, duntaxat circa producta vagantur: non ſoliciti de fabricatore radicali, ac priore, ad ſubmouendum effectum tantùm occupantur. Non quod ſperent reditum, relinquendo radicem, vt inde ſibi fructum carpant; (Id namque de probo viro ſuſpicari nolo) ſed lucro nimis anhelantur intenti, de fabricatore morborum nil cogitarunt hactenus à Scholis. Nec mirum ſanè! Quippe Medicina (vt ab initio dixi, ſic iterum finio) eſt donum Dei. Hic autem dona ſua ſubtrahit lucro intentis, nec ſemel cogitantibus de mãdato: Eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter, qui eſt in cœlis, eſt miſericors: à quo omne donum bonum & luminoſum deſcendit. Hęc eſt ergò, quam dixi luctuoſa inſenſilitatis & doloris tragœdia moderna, euentu ægrorum prorſus tragico.

FINIS.

FEBRIUM DOCTRINA INAUDITA.

Authore

IOANNE BAPTISTA VAN HELMONT,

Toparcha in Royenborgh, Pellines, &c.

EDITIO SEXTA.

LECTORI SCIENTIAM,
Sanitatem, Gaudium,

IOANNES BAPTISTA
VAN HELMONT,
TOPARCHA.
IN ROYENBORGH,
PELLINES, &c.

P. L. optat.

INDEX CONTENTORUM PRÆFATIONIS.

1 HIc tractatus laceratus è magno volumine, quod inſcribitur, Initia Phyſica noua & inaudita. 2. Elogia Authoris contra Medentes diſcere recuſantes.

VIDI ducentos fortè Authores de febribus, puduit idcirco tituli: ſed cùm penitius rem ipſam conſideraui, vidi, quòd alij ad vnum omnes, cantum cuculi cecinerint, idemque ſemper aliis verbis ſibi ſubſcripſerint. Inde enim deprehendi, quòd à diebus Hippocratis, Medicina ſteterit, ſi non retroiuerit; ſaltem non profecerit, quia per nouas indies centurias, iuit in circulum. Itum eſt, non quà eundem, ſed ſecuti ſunt cæcos ductores, quos Altiſſimus creauit, elegitve in Medicos: ſed qui per laceras Ethniciſmi, & Atheiſmi feneſtras, intrarunt in naturam. Puduit ſanè, imò & doluit notiſſimam morborum febrim, hodie totâ ſuæ tragediæ viâ, adhuc ignorari penitus. Quocirca videor primus eſſe, qui de febris cognitione, & remedio, aliquid certi ſtatuat. Magnum enim volumen de morborum cognitionibus & ſanationibus, ingens certè atque inauditum conſcripſi, ab ipſis veræ Philoſophiæ incunabulis, inſueta nempe principia, vera demonſtraui, quolibet demonſtrationum genere. Ex hoc opere, laceraui hunc tractatum de febribus, cum indies viderem abuſus creſcere curando, atque inde non paruam mortalium cladem augurarer. Edidi ergò hunc tractatum, abſque cognitis morborum doctrinis, quia ſcio, plurimos offendent paradoxa principia, qui plus aſſentiendo, quàm indagando ſtuduere: etſi hoc ſtudij genus quandam pigritiam, & penuriam iudicij, atteſtetur. Interim ſpero, non defuturos veri amantes, qui in ſanitatem proximi inhiantes, volent etiam à Belgarum iam antiquiſſimo Medico audire, quæ aliàs nunquam. Nemini enim oneroſum eſſe deberet, poſſe diſcere aliorum laboribus; licet tædioſum ſit veteribus, hoc elogium deglutire. Nemo hactenus febres ex eſſentiâ nouit, nemo illarum ſanationem ex arte inſtituit, quòd omnes prætereundo veram cognitionem cauſarum, & modi fiendi, remedia quærere neglexerint. In calores, ſuas ſagittas exploſerunt, verumque ſcopum rei præterierunt. At cum huius æui tanta ſit iudiciorum proteruia, & ſingularis quædam inſolentia, metui ſanè, ne opus meum, vlceroſum hoc ſeculum admiſerit. Indicabit hic tractatulus velut iacta teſſera, quid Dominus de meis laboribus ſtatuerit. Interea qui iam conſenuerunt in ſuis venarum ac virium diminutionibus, durum erit forſitan ab aſſuetis receſſiſſe. Rogo ſaltem, viderint, qualiter animas ſuas, cauſamque viduarum, & pupillorum, omnibus commendatam, cuſtodiuerint. Vale.

TRACTA

TRACTATVS
DE FEBRIBVS.

Definitio febris veterum examinatur.

CAPVT I.

1. *FEbris hactenus radicaliter incognita.*
2. *Definitio febris iuxta Scholas.*
3. *Prima clauſula : omiſſa etiam de requiſitis Veterum.*
4. *Alter defectus definitionis.*
5. *Vanum Scholarum ſubterfugium.*
6. *Aliquot anxietates inde conſequentes.*
7. *Alia latibula.*
8. *Alij contradicunt ſenſu notis.*
9. *Luridum argumentum horum.*
10. *Examinatur ſitis febrientium.*
11. *Argumentum à remedio ſitis.*
12. *Argumentum à pari de ſopore ſumtum.*
13. *Aliud à ſiti in vigore febrium.*
14. *Febrim malè definire, lethalis eſt ignorantiæ.*
15. *Argumentum contra Scholas de calore febrili.*
16. *Alterum.*
17. *Tertium.*
18. *Quartum.*
19. *Quintum.*
20. *Calor febrilis non ex materiâ peccante.*
21. *Alterum argumentum.*
22. *Tertium.*
23. *Quartum.*
24. *Quintum.*
25. *Calorem febrilem non eſſe materiæ peccantis.*
26. *Materia febrilis tantùm occaſionaliter calefecit.*
27. *Opifex caloris febrilis quis.*
28. *Origo caloris præter naturam.*
29. *Calefacere & calere vt differant.*
30. *Calor eſt accidens poſterius, ad eſſentiã febris.*
31. *Vnde calor febrilis.*
32. *Febris non eſt eſſentialiter calor.*

FEBRIS pleroſque morbos antecedit, comitatur, vel ſequitur. Febri itaque non minus quam lithiaſi, peculiarem tractatum debui. Quippe quæ licet familiariſſima, potiſſimum tamen noſtra ſaginat cœmiteria, & caſtra depopulatur. Morbus vel
1 à limine, ſiue ſui initio, notus quidem; at
ne quidquam à Medentibus cognitus hactenus, in cauſis, modo fiendi, ſedibus, vt nec in remediis, prout lecto hoc libello, cuiuis philoſophiæ ſtudiis imbuto, luculenter patebit. Enimverò Scholæ febrim definiunt, quòd ſit calor
2 præter naturam, accenſus primum in corde,
dein delatus per totum corpus (addam ex mente illarum, Actiones pleraſque lædés.) Apex rei
3 eſt, quòd genus definiti, ſiue eſſentiam febris,
vocant calorem non qualemcunque : ſed eum, qui præter naturam fuerit, & gradu ſuo læſerit. Adeoque cum calor ille ſit eſſentialis febri, de-
4 beret imprimis ita eſſe à febri inſeparabilis, vt
febris mentaliter concipi nequeat, quin indiuiduus ſit illi comes calor iſte. Imprimis ſe nouiter obiecêre Caſtrenſes febres, quæ citra ſitim
ac manifeſtum calorem, accidunt. Ideſt, ab initio 5
in finem vitæ vſque, abſque calore ſuam peragunt tragediam. Si dicant has febres Veteribus 6
ignotas, nec ideò ſub definitione comprehenſas; concludo ſaltem, inde, has febres nec ideo eſſe poſſe febres, vel febrium eſſentiam non alligari neceſſariò, ſed tantum per accidens calori. Dein iterum, quod definitio febrium ab olim tradita, & hodie etiamnum in Scholis ſeruata, non ſit adæquata naturæ febrili. Ac tertio, quicumque frigus penetrabile medullitus per horas aliquot ſenſerit, febrium principiis, non perſuadeat tamen febrim ſibi inchoatam vel adeſſe, ſed alium affectum hactenus anonymum. Etenim quanquam concutiatur rigore, dentibus quatiat, labriſque præ frigore liueat, perſuadeat tamen ſibi per huiuſmodi ſqualores, febrium initia illa, non eſſe febrium initia : Neque enim, qui talibus initiis moritur (quod plerumque in Intermittentibus fit) verâ febri extinctum, credat qui volet : etenim non ſoleo de contingentibus ſenſu notis, alium aduocare Iudicé præter tactum. Ita enim ſtupidus ſum, quòd de ſenſibilibus, non niſi ſenſuum iudicio
ſto. Medici verò, opinionis. Veterum tenaciores, 7
ſubterfugiunt in latibula, vt Galeni ſenſa tueantur : nam quidam volunt, quòd frigus, aut rigor, non ſint febrium initia : ſed principia acceſſionis. Sed hos Galenus ipſe deiicit, dicens : Intelligimus primum nomine paroxiſmi totius acceſſionis partem peſſimam. Quod ſonat acceſſionem, & febrim, eſſe ſynonyma. Sed agedum, ſi frigus dicat initium acceſſionis & non febris, ſaltem acceſſio aduentantem febrim dicit, adeóque neceſſariò initium acceſ-
ſionis erit initium febris. Alij proinde, maluêre 8
apertis oculis non videre, nec ſentire. Quare dicunt, reuera in principio febrili, nullum ſentiri frigus verum, ſed mendax, atque doloſum ſenſuum lenocinium : dumque exterius frigent, volunt, quòd internè æſtuent, crementurque vero calore, quamuis aliter ſentiant. Atqui eiuſmodi deliria quilibet è medio rure facilè explodet Nam per aliquot horas, intenſiſſimum frigus penetralia obſidet. Etenim in tam apertâ, & indubiâ frigoris hiſtoriâ, (quæ facti & ſenſus eſt)
argumentum ſat luridum proferunt : Intus eſt 9
magnus calor (inquiunt) licet non ſenſibilis: quia ſiti continuâ premuntur, quæ vt eſt ſiccitatis index primariò, hæc tamen in viuis præſupponit æqualem ſibi calorem. Adeóque plus
authoritatis meretur ſitis, quam ſenſus. At ne- 10
ſciunt hanc ſitim, non à calore, vt neque à ſiccitate manare, prout aliàs contingit in ſiti naturali. Ideo enim nec exhibito potu ſedari. Quod regulariter fieri deberet, ſi à ſicco vel calido ſitis iſta oriretur. Fallax ergò ſitis, non autem frigus. Oritur namque ſitis ab excremento, quod facultatem iſtam ſenſitiuam, eiuſque or-

ganum, malè affectat, illuditque non ſecus, at-
11 que ſi repentè magna ſiccitas aduenisſet. Nam
ſolet acidum ſulfuris (quod in ſe ſiccisſimum &
corroſiuum) eiuſmodi fallacem ſitim delinire,
non ſecus atque aqua ignem extinguit. Atqui
ſaltem non concedent Aduerſarij, ſiccitatem
tolli per ſiccisſima remedia: non autem humi-
dorum, & frigidorum potatione potiùs. Sed
cur non licet pari ratione ariolari, frigus in fe-
brium initio, ex ſopore inuicto? cùm non mi-
nus Scholæ ſtatuant, ſoporem ab inuicto frigo-
12 re prouenire, quam ſitim à ſiccitate. Nec obeſt,
quòd ſopor non omnibus adſit febrientibus.
Sufficit namque, ac maiorem confuſionem ad-
13 fert, quòd aliquibus ſit frequens ſopor. Sed tan-
dem quò euadent, ſi in vigore febrium (quæ ſta-
tio eſt febrium æſtuoſisſima) concedant non
tantam ſitim, quantam initio: attamen interio-
ra, tum ad ſenſum, multâ anxietate æſtuant ma-
ximè. Quare ſi calorem prodat ſitis, huiuſque
indicium ſit à calore inſeparabile, ſic vt tremen-
tes præ frigore dicantur nihilominus ardere,
deberet maxima ſitis premere, ſub calidisſimâ
febrium ætate. Atqui iſtud negant, quid agent
ergò propriâ reti capti? Longè itaque errant,
quotquot ab accidentibus, per accidens ſubſe-
quentibus, de rerum natiuis radicibus ferunt
14 ſua iudicia. Eſt ergò lethalis ignorantiæ, febrim
malè definiuiſſe, ſi iuxta definitionem febrim
curauerint. Imò per legem Corneliam de Sica-
riis, in illos agendum, qui malè curant pertina-
citer eos, qui ſuam vitam ipſis concredidêre: Vt-
pote quorum reatu, tot millionum myriades
15 tam infauſtè necantur. Enim verò ſi febris, ſiue
calor febrilis (ſunt enim hæc duo ſynonyma in
Scholis) debeat primùm accendi in corde, ne-
que tamen febrium materia (quam aiunt de
vno ex quatuor humoribus putrefactis prodire)
conſiſtat in ſinubus cordis: ergò calor, ſiue fe-
bris, non accenditur primùm in materiâ febrili,
fruſtraque inquiritur putredo, vt intimam at-
que immediatam cauſam caloris præter naturam
inueniant. Ac per conſequens, exin ruit defini-
16 tio febris. Imo inde ſequitur, quòd febris pri-
mariò, intimè & immediatè, non exſiſtat in ſuâ
materiâ vnde cauſatur (vt volunt) materialiter,
& originaliter: ſed alibi, puta, in ſolo corde. Ite-
rum ex eadem theſi ſequitur, quòd vt ſit febris
non requiratur accendi materiam peccantem
& febrilem: ſed aliud accenſibile, primariò reſi-
dens in corde, & inde labile totum corpus. Hoc
enim accenſibile corpus, vna cum Hippo-
crate, voco ſpiritum impetum facientem. Sed
17 hoc vltimum, non ex mente Veterum huc attu-
li: ſed extortum eſt, atque per vim, mihi con-
cedi iusſi; de quo ſuo loco, vbi de causâ effi-
ciente febrium disſeram. Saltem eo nunc vio-
lenter impetrato, ſequitur, quòd materia pec-
cans febrium, non propriè accendatur, neque in
ſe primariò, vel efficienter caleat, nec quidem
calefaciat præter naturam, ſi primum accenſi-
bile accendi debeat in corde. Ergò nec materia
peccans in febri, calet ſupra, aut præter gradum
naturæ. Sed illud quod in corde accenditur, non
erat accenſum, ante acceſſum febris: adeóque
omni modo differt à materiâ peccante in febri-
18 bus. Tandem & hinc aptè concluditur, quòd
cuicumque intendunt perimere febrim per re-
frigerantia, vt talia, non intendant ſanare, per
cauſarum ablationem, per radicum ſucciſionem
euulſionemque fontis, atque fomitis febrilis: ſed
duntaxat intendunt auferre, & corrigere calo-
rem qui eſt quoddam productum poſterius,
hoſpitatum extra materiam febrilem. Applicant
nempe ſua remedia ad poſterius, non autem ad
prius. Si quidem calor febrium, eſt accenſus in 19
impetum faciente Archeo: & radix febrium, eſt
ipſa materia peccans. Reſpiciunt ergò tantùm
ad oblationem effectus conſequentis, & reſul-
tantis ex poſitione radicis illius, cuius ergò Ar-
cheus non quidem à radice accenditur, ſed à ca-
lore aliunde hauſto. Dum nimirum ſeipſum ac-
cendit propriâ thymoſi, & calore ſuo ad gra-
dum, ſupra exigentiam deducto, in quo totus
eſt moleſtus, quatenus ſupra ſuæ exigentiæ am-
plitudinem eſt delatus. Nec enim putandum, 20
quòd exoſæ materiæ febrili, quam peccantem
mecum nominant, ſic inſit aliquis calor, vt de-
inceps is febriliter calefaciat totum integrale.
Si quidem propter quod vnumquodque eſt ta-
le illud ipſum volunt eſſe magis tale. Deinde 21
etiam, quia omne agens calefactiuum, per ſui
ſpecies, fortiùs agat in propinquum, quàm in
diſtans. Quapropter ſi materia febrilis ſuo calo-
re reliqua calefaceret, neceſſe eſſet, quòd centrũ
ſiue nidus quo recipitur iſta materia febrilis
peccans, prius torreretur in cremiũ, quàm quòd
inde aliquod diſtans calefieret. Imò, ſi materia 22
peccãs propriâ ſpõte caleret, & febris eſſet, is me-
rus calor præter naturam, omnis febris vt talis,
deberet eſſe continua, nec intermitteret, donec
omnis materia peccans penitus eſſet conſumta
in cinerem. Neque ideo vlla eſſet ratio repeti- 23
tionis vel recidiuæ, cùm materia peccans, ad ſui
conſumtionem vſque ex generali proprietate
ſemper calefaceret. Quinimò & cadauer tã cale- 24
ret poſt mortem, & febri torqueretur ardentiùs
quàm dùm viueret, eò quòd eadem numero
materia, cuius obſequio mors aduenit, etiam-
num perſtet in cadauere: cumque eam ſuppo-
nunt calidam, proprio putredinis calore, magiſ-
que ſit putrida poſt mortem, vt & potentiùs à
morte putrefaciẽs, plureſque afficiat partes ſibi
conterminas, quàm dum viueret. Idcirco etiam
plus actualiter caleret poſt mortem, quàm in
vitâ. At ſanè hic error proditur. Nam febris quæ
viuum calefecit, ſtatim à morte ceſſat, omniſ-
que calor cum vitâ exſpirat. Quod nos inſtrue- 25
re deberet, calorem febrilem non eſſe materiæ
peccanti proprium, vel inquinilum: quodque
calor materiæ peccantis, non efficienter & effe-
ctiuè calefaciat in febribus. Ergò perpetuò ve-
rum eſt, quod materia peccans tantum occaſio-
naliter calefaciat: Archeus vero ſit omnis alte- 26
rationis opifex, adeoque hoc titulo impetum
faciens, efficienter, primario, immediate, ſem-
per, vbique, & ſolus non calefaciat, iuxta axio-
ma. Quidquid in ſanis edit actiones ſanas, id- 27
ipſum in morbis edit actiones vitiatas. Spiritus
enim iſte calefacit hominem naturaliter in
ſanitate, idem qui in febribus æſtuat. Per 28
exemplum. Spina querna digito infixa, actu &
potentialiter frigida, mox in digito excitat ca-
lorem præter naturam. Non quidem, quod ca-
lidi humores affluant, quaſi per ſpinam eò con-
uocari, exſpectaſſent ſpinæ vulnus, & qui aliàs
ſuis ſedibus temperari reſediſſent. Siquidem
cruor vulneri proximus, primus accurrit, adi-
tum venienti cruori præripit. Et ipſe per ſe
quoque non calet: ſed ex gratiâ vitalis ſpiritus.

Itaque

Itaque inflammatio, & tumor cum pulſu duro
dolore, & à calore, à ſolo ſpiritu cauſaliter: ab
29 infixâ verò ſpina occaſionaliter duntaxat, pro-
cedunt. Paradigma certè ad febris poſitionem,
modum, cognitionem & ſanationem ſufficiens
Nimirum cauſa peccans in febri, non calet ex
ſe: calefacit autem tantum occaſionaliter, &
ad ſpinæ ſiue cauſæ occaſionalis euulſionem
ſequitur ſanitas. Solus vbique Archeus ef-
30 fectiue febrim concitat, & quo abeunte per
mortem, ceſſat cum eo febris. Ergò calor eſt
accidens poſterius, & ſubſequens ad febris
eſſentiam. Accendit nimirum ſeipſum Arche-
31 us, in niſu, quo cuperet expellere materiam oc-
caſionalem; tanquam ſibi impactam ſpinam.
Hanc autem quicunque aufert, ſiue id fiat per
calida media, ſiue per temperata, ſiue demum
per frigida, is morbum à radice tollit, & eſt na-
turæ quaſi indifferens. Quia eo ipſo ſedatur,
32 ceſſatque tymoſis Archei. Quamobrem calor,
vt cumque præter naturam auctus, indicium
poſſit eſſe febrium; non eſt tamen ipſe febris,
nec illi ideo inter medendum, magnopere eſt
inſudandum. Hinc nempe Hippocrates ſeriò
monuit, calorem & frigus, non eſſe morbos
vt neque horum cauſas: ſed cauſas (nimirum
occaſionales) morborum, eſſe amarum, acre,
ſalſum, ponticum, &c. Spiritum verò eſſe eum
qui impetus omnes facit. Galenus dein quin-
gentis facilè annis Hippocrate iunior, multum
chartæ maculauit, ſuaque dicacitate, ſequaces
ad ſe allexit. Poſteritas verò admirata hunc gar-
ritum, eundem ſecuta eſt: maximi ſemper fe-
cit, quod fuit minimi. Dein mundus in iudi-
ciis friuolis vbique inſenuit, magni æſtimans
ſemper ponderis, quod ſuæ eſſet inconſtantiæ
ſimillimum.

Nutantes Scholæ introduxêre putredinem.

CAPVT II.

1. *Scholæ coactæ ſunt præter calorem aliud in febribus comminiſci.*
2. *Alter defectus in definitione febris.*
3. *Contradicunt Scholæ poſitis à ſe principiis.*
4. *Quod febrium eſſentia non ſit à calore.*
5. *Senſim obliuiſcuntur ſuarum theſium.*
6. *Aroma roſarum calidiſſimum.*
7. *An calor febrilis rectè à Scholis cenſeatur oriri à putredine.*
8. *Febris maligna in quo differat à reliquis.*
9. *Criſis febrium à ſudore ſit ſaluberrima.*
10. *Cur Scholæ refugerint ad putredinem.*
11. *Stolida comparatio caloris in fimo equino.*
12. *Cur fimus equi caleat.*
13. *Gradus caloris putreſcentis rei non ſufficienter totum hominem in febri eſt calefaciendo.*
14. *Putrefactio nuſpiam eſt cauſa caloris.*
15. *Fimus non calefacit à putredine.*
16. *Cur calorem febrilem non à thermis deſumſerint.*
17. *Ignorantia radicum Scholas detorſit ad Effectuum conſiderationes & remedia.*
18. *Fimus calorem perdit, dum incipit putrere.*
19. *Cœcitas ingens Scholarum.*
20. *Galenus erroris conuictus.*
21. *Cruorem in venis nunquam putrefieri, adeoque erroneum eſt quod de Synocho nugantur.*
22. *Probantur præcedentia.*
23. *Dos venarum.*
24. *Vel ruit natura, vel Scholarum doctrina.*
25. *Paradigma ex varietate cruoris*
26. *Ridicula tabula cruoris emiſſi.*
27. *Argumentum à Peſte contra vſum Scholarum.*
28. *Iterum à Pleuritide.*
29. *Calores & turbulentiæ cruoris non teſtantur eius vitia.*
30. *Lurida Scholarum deceptio.*
31. *Humores in febribus ſupponere putridos, ridiculum.*
32. *Contra definitionem febrium præcedentis capitis, aliquot allegantur abſurda.*
33. *Friuola excuſatio per Diariam.*
34. *Impugnatur iterum præcedẽs febrium definitio.*
35. *Scholarum inconſtantia.*
36. *Cruorem non putrere in venis.*
37. *Corruptio vnde.*
38. *Cruorem hæmorrhoidum non eſſe putridum.*
39. *Remedium mirabile contra hæmorroides, per annulum. Itemque pro alis morbis.*

MEditabantur Scholæ, quod non raro ca- 1
lor per exercitia effloreſceret, febrien-
tium calori non abſimilis; qui cùm tamen fe-
brilis non eſſet, calorem quidem febribus ne-
ceſſarium cenſuerunt: non indifferenter quemli-
bet, ſed illum qui è putredine ſuſcitaretur.
Iam non amplius de calore anxiæ, vt neque de
gradu, aut intemperie eius: ſed potius de cau-
ſa continente illius. Neque enim ſufficere vi-
ſus eſt calor graduatus præter naturam pro fe-
bri, niſi & is emergat è putredine. Quæ certè 2
particula, torpidè omiſſa eſt in præfata febrium
definitione. Ergò iam febris eſſentia, non am-
pliùs eſt nudus calor, nec hic diſtinguet febres
ex diuerſitate caloris (licèt ſpecies inde reſultet
vnde eſſentia) ſed humorum putridorum, vel
ſaltem putreſcentium varietatibus. Bellè ſanè 3
inceptum, ſic eſt à poſitis terminis vagari, vt
cum antea nom reſpicerent niſi calorem, qui ſu-
peraret conſuetã naturæ temperiem, deinde exi-
gant calorem, & ſubiectum putredinis, quem
volunt accenſum in materia peccante putrida:
non autem amplius primum in corde. At cum
caloris non niſi vnica ſit ſpecies in gradu, mo- 4
menta verò eiuſdem plurima: ſintque ſpecies
febrium plurimæ, nec poſſit multitudo febrium
ſpecifica prodire ex vnica ſpecie caloris præter
naturam. Ergò in eſſe caloris aliud ſpectatur
præter gradum eiuſdem. Non ergò calor con-
ſtituet eſſentiam frebrilem: ſed iſtud aliud, ra-
tione cuius prorumpit febrium diuerſitas. Si
ergo putredo diuerſorum, ſit cauſa efficiens
diuerſitatis febrium, tam erit calor cauſatum
putredinis, quam ipſamet febris: adeóque cum
actio cauſalitatis putridi, aliud quid inuoluat
præter calorem ipſum, non poterit febris eſſe
calor. Iam Scholæ confuſe, plurima vtrobique 5
adſtruunt, vt ſi ipſas non iuuet vnum, iuuet ſal-
tem aliud. Ita vt quamuis præfatam definitio-
nen ſeruent mordicus, eamque adorent: ſenſim
tamen ab intemperie nudâ caloris deflectunt,
ad humorum putredinem. Nec ſiſtũt in his nugis
quin inſuper ad remedia calida refugiant, obli-
tæ ſuarum theſium. Idque ſiue attentent
purgationes, ſiue demum ad propria febri-
um ſpecifica ſeſe conuerterint. Quid nam- 6
que in medendo eſt modo ſolennius, quam
pro febri dediſſe apozema ex lupulo, aſpara-

go, &c. eamdemque ſaccharro condidiſſe; Quid enim aromate roſis incluſo eſt ardentius, ſiue ſaporem ſpectes, ſiue applicationem; ſine quo tamen ipſa roſa merum eſt cadauer; Quid enim vbique crebrius occurit, quàm ſulfuris aut vitrioli corroſiuum (multipliciter ſuadente lucro adulteratum) julapiis febrilibus immiſ-
7 cuiſſe? Rhabarbaro denique & ſcammoneatis, ſontes quos fingunt humores elicuiſſe? Ergò ante omnia ex profeſſo examinandum, an febrilis calor ſuum debeat ortum putredini. Quamobrem inprimis docui palam, calorem
8 febrilem nullatenus pendere cauſaliter ex materiâ peccante. Deinde didici, quod ſola febris maligna in hoc à cæteris diſcrepet, quod ſua materia peccans adiunctam habeat putredinem incipientem. Quæ ſi dein ſui faſtigium perrepârit, donec putredo ſit in facto eſſe, intuſque manſerit, neceſſariam mox mortem adferat. Sin verò in fieri eſſe, foras propulſetur (vt in variolis, eryſipelate &c. plerumque ſanatur. Eò quòd
9 motnm ad extra, plerumque comitetur ſanitas.
10 Hinc namque febres cieunt ſub finem ſudores ſpontaneos. Eſtque Criſis, quæ per ſudores terminatur longè ſaluberrima, & per conſequens
11 etiam remedia ſudorifera. Confugerunt autem ad putredinem, vt reperirent cauſam; vnde primum frigus, mox dein calorem ſtabilirent. Aſſumunt ideo fimum equinum, actu frigidum, ſponte incaleſcere, propter putredinem, At quàm ſtolidè vtrobique, credulo mundo imponunt! Nam vaccinus, ex iiſdem alimentis, melius putruit & digeſtus eſt, quàm equinus; tamen non incaleſcit. Fimus etiam equi, qui gramine paſcitur, aut vitiis, non incaleſcit, prout dum grani veſcitur; non minus tamen ille,
12 quàm hic, putruit. Neſcivêre ergò, quòd calor ſequatur manſa grana, non autem naturam putredinis. Ergò inſulsè traducunt calorem febrilem, ad humores in febri putridos, ab calore fimi nondum putrenti. Neſciuere ergò Scholæ, quòd fimus equinus propinquior eſt incipienti putredini, tanto magis orbetur omni calore. Idemque nec vnquam proinde putrebit, ſi ſpargatur. At ſolum dum in cumulum contrahitur madidus, non ſecus ac fœnum & flores, ſi comprimuntur madida, accenduntur ante putredinem. Neſcivêre, inquam, fimum incaleſcere per proprios ſpiritus ſalium compreſſorum. Denique etſi fimus caleſcat in fieri eſſe putredinis, ceſſat tamen omnis calor, ante inceptam putrefactionem in facto eſſe. Adeóque calor fimi, non quadrat materiæ febrili, ſi multò antè
13 latitet putrida (vt aiunt) in receptaculis, & quidem in quartana continò, & diutiſſimè. Imò nec eſt gradus caloris fimi adæquatus, vt à putrido centro diſpergatur vſque in plantas pedum: quin prius corporis centrum exurat, vbi putridus is humor reſtagnaret. Eſt ergo exemplum fimi planè impertinens febribus, eóque magis, quòd non docent frigus, tempore prius calore. Quinimò in naturâ, nuſpiam putrefactio cauſat calorem, multóque minus in vitali-
14 bus. Nam in putrefiente, eſt neceſſarium frigus, ſi vita ſpoliatur, quæ nobis fons caloris eſt. Etenim diebus intercalaribus intermittentium, non querimur de æſtu, aut nos moleſtat frigus: quando tamen ſupponunt humores putrefieri. Itaque ſi calor & frigus cauſaliter ſuccedant in putrefacto, ſitque in febrium acceſſu frigus ſemper ante calorem, frigus eſt magis natiuum putrido, quàm calor. Idcirco enim à duratione frigoris in febri metimur morbi diuturnitatem, non autem à calore. Tandem oſtendi omnem calorem febrilem eſſe prorſus ab Archeo, ideóque ceſſare ante mortem: quando attamen frigus & putredo inualeſcunt magis. Implicat etiam, quod calor febrilis eſſet à putrido & primum ſuccenderetur in ipſo corde, vnde putredo exulat. Denique, non accenditur calor in fimo à putredine ſui, Nam ſi quotidie novâ 15
equi vrinâ irroretur, ne quidem in annum incaleſcet. Certum eſt autem, quod vrina non præſeruet à putredine, quam verius augeret. 16
Verius enim calores è thermis, vel calce deſumſiſſent ſed horum calorum cauſas magis ignorabant: quapropter facilius æſtimarunt, vnius fimi Equini putredinem accuſaſſe. Nec erat cur potius à calore, quàm à frigore, aliiſque ſymptomatibus febrilem eſſentiam mutuarent cum ſint patria ac ſocia febrium accidentia. Itaque ſemper ſtuduerunt debellare accidentia producti: quia radices ignorarunt. Sed cum jam conſtet res materiales eſſe ipſam materiam, quo modo ſanabunt, qui duntaxat ad calores totum ſanandi cardinem vertunt? Saltem cecidit fimi equini ſimilitudo, & caloris febrilis, putredini adſcripta. Nam fimus, dum tantillum putrere incipit, calorem exuit. Ac quamdiu calore poteſt, artifices ſalem petræ exin eliciunt: ſin autem incaluerit, vt ſibi inutilem, ruſticis relinquunt. At Scholæ, humorum putredinem accuſant: & quidem vnius ac eiuſdem humoris. 19
tam pro frigore, quam pro calore, & vtroque intenſo: Atque per conſequens, vnum & idem, duo oppoſita immediatè ex ſe efficeret. Ergo neceſſe eſſet, alterutrum horum, vt ſit per ſe, alterum verò per accidens. Si itaque frigus eſt proles putredinis per ſe, non poteſt vllatenus eſſentialiter includere calorem: ſed tantùm per accidens. Sin autem calor eſt filius putredinis per ſe, nec vtique febris tum incideret à frigore. Sat lucet attamen, ex præfatis, quod Scholæ putent, putredinem, febrium eſſentiam: calorem veró atque frigus, accidentia comitantia putredinem. Quare Galenus ait: cum ſan- 20
guis putreſcit, fit bilis. Quem textum ſi admiſerint, iſta bilis erit putrida in ſui ortu, vel non. Si putrida, faceret Tertianam: non autem Synochum vel cauſam putridam. Sciant igitur. Scholæ, cruorem in venis putrefieri nunquam, 21
quin ſimul ipſamet vena putreat, vt in Gangrænâ, & mortificatiouibus. Adeoque petunt principium, qui cruorem emittunt, ne putreat in venis. Item qui Synochum è cruore putrido venarum oriri afferunt. Itemque qui cruorem dum putreſcit, in bilem verti aiunt. Quæ ſic probo. Venæ ſuum cruorem, etiam in cada- 22
uere, retinent fluidum conſenſu totius Anatomiæ; cruor autem extrauenatus, mox in grumum concreſcit. Eſt autem cruoris coagulatio, corruptionis dumtaxat initium, & via ſeparationis integri. Ergò ſi vena cuſtodiat cruorem, à corruptione in cadauere: multò id magis in viuis. Argumento à minori ad majus. Putrent quidem excrementa peregrina in venis: tam propriæ nimirum, quàm alienæ digeſtionis retenta (vt de digeſtionibus alibi) at nunquam ſanguis. Quippe qui juxta Sacra, eſt ſedes, & theſaurus vitæ. Si ipſa ergo vita nequeat à

corru

corruptione præſeruare ſuam ſedem & theſau-
rum quantiſper eſt in venis, quando ergo ſer-
uabit eum? & quomodò vnquam erit immunis
à corruptelâ? Itemque ſi vita, non ſeruet à pu-
tredine ſanguinem in quo gliſcit, quomodò
23 præſeruabuntur oſſa? Venæ ergo à Creatore
ſunt ordinatæ, vt ſanguinem ſeruent à corru-
ptione, quia vita confermentata eſt ſanguini
24 venarum. Itaque ſub hac quæſtione ruit decus,
& deſtinatio naturæ: vel ruit totus ordo me-
dendi hactenus adoratus à medentibus. Sed
eſto quonam ſigno judicant Scholæ ſangui-
nem putridum? nonne ex colore albiore, ni-
griore, flauo, ſubuiridi, fuſcoue? nonne ex ma-
teriâ viſcosâ, craſsâ, aqueâ, tenui? & tandem an
non ex conſiſtentia, non fibroſa, vix cohæren-
25 te, &c. Aſt declaro, ſub pœna conuicti men-
dacij, ſi quis velit experiri, quod ducentorum pe-
tulantium ruſticorum, & ſanorum cruores,
vnico die examinauerim: erantque multi illo-
rum, aſpectu valdè diſſimilares, colore, ma-
teria, & conſiſtentia, quorum plures diſtilla-
ui, & reperi, medendo æque vtiles. Solent
namque noſtrates ruſtici, altera Pentecoſtes
mittere ſanguinem, quò largius potitarent.
Etenim quanquam plures viderentur putridi,
alij æruginoſi, vel atrabiliarij: imprimis tamen
ruſtici vnde effluxerant, erant admodum ſani.
Ergò per cauſam confirmabant, ſe non obſtan-
tibus corruptionis indiciis, cruores à balſami
26 natura nequicquam alienos. Quare obriſi tabu-
lam judiciorum ex aſpectu emiſſi cruoris, adeò-
que confirmaui mecum, à Medicis cruorem
ſeruari iuſſum, vt ſaltem hac ratione, vnam vi-
27 ſitationem ægrotis adnumerent. Etenim ſi cor-
ruptio cruoris vſpiam locum habet, indicetque
ſui emiſſionem eo titulo, id ſanè oporteret eſſe
28 in Peſte; Atqui in peſte eſt venæ ſectio exitia-
lis: ergo nuſquam in cruore eſt putredo, metuſ-
que ne putredo cruoris inualeſcat, & per con-
ſequens ſcopus cruoris mittendi hac ex parte
erroneus. Suppono quoque viros 30. æqua Pleu-
ritide depreſſos; decem autem illorum, effun-
dere cruorem è vena apparenter vitiatum (eſt
namque cruor pleuriticorum inſtar vini rubri,
cui grumi lactis confluunt) reſiduos autem 20.
curabo citra cruoris emiſſionem, certum eſt
interim, quod iſti 20. cruorem non aliter affe-
ctum habeant, quàm decem quibus ſecta vena
fuit. Iterumque, quod ſanatis illis 20. ſi vena
pandatur, reperietur illorum cruor rectificatus,
in priſtinum reſtitutus, & longè à pleuritico
cruore alienus. Ergò Pleuritici cruor non eſt
corruptus, quanquam talis videatur. Quod pro-
bo; quia à corrupto, ſiue priuato, non datur re-
greſſus ad vitam, ſanitatem ſiue habitum. Non
igitur cruor ater, liuidus, viridis, &c. teſtantur
ſui corruptionem: ſed ſolius efferueſcentiæ, aut
turbulentiæ fermentalis ſigna præbent. Impri-
mis namque ſi aquoſior & flauus ſanguis vi-
tium indicaret, arterialis ſanguis, venarum
cruore eſſet longè deterior; quod eſt erroneum:
etenim non aliter cruor præfatis ſignis diſtin-
guitur, quàm ſicut vinum turbatur, dum vitis
floret, non enim corrumpitur ideo: quippe
29 ſublato turbine, ſponte reclareſcit iterum. Sic
pariter febris, cruorem variformiter turbat, alie-
niſque faciebus decolorat. Sed hæ laruæ ceſ-
ſant, febre ſublata. Equidem inſpectores cruo-
ris, ſoleo æquiparare ferentibus judicium de
vino Hiſpanico, putantibuſque aſpicere lotium.
Sed dicent: ſi putredo non inſit cruori, cur er- 30
gò tertia; & non prima, vel prima & non tertia
vice ſalit purè rubicundus è vena? At iſtud ar-
gumentum, ſaltem conuincit, vnam partem
cruoris plus, citiuſque turbari alterâ, nec to-
tum, aut omnem ſimul. Certum eſt namque, 31
naturam ſenſim lineari viâ, ad ſtatutam ſibi
perfectionem tendere. Cruorem ideo prope cor
puriorem eſſe, quàm qui circa primam eius oſ-
ficinam eſt. Ergò Tertianam tam Continuam,
quàm Interpolatam, ex bile flaua. Quartanam
ex atra, vt quotidianam, ex pituita, ſed putri-
dis, conſtare aiunt: errantque. Nam cur ne-
ceſſe fuit hos humores (quos alibi fictitios de-
monſtraui) ſupponere putridos, cùm fateantur
Synochum non putridam, continuam, & tri-
bus præfatis atrociorem? Quæ ſanè ſi conferan-
tur, cùm propoſitâ febrium definitione, iam ne-
ceſſariò, ſanguis in Synocho omni, & ſpiritus
vitalis, in Diaria, conſtante vita putrebunt, ter-
minum ſcilicet putredinis aſſecuti erunt. Dein 32
cùm fateantur Scholæ eiuſmodi putridos hu-
mores, non conſiſtere in theca cordis, & quòd
proinde non accendantur primariò in febri,
adeòque per conſequens, fruſtra exigatur putre-
do, ad calorem febrilem accenſum in corde. Si
ergo putridi humores, accendant à longè ſpiri-
tum in corde: Id omni lege naturæ, prius fiet
cominus, quàm eminus, latiuſque omnem cruo-
rem intermedium putredinis calore accendent,
dabuntque ſic omnes febres neceſſariam Sy-
nochum putridam. Quare nec Quartana ſiſtet
curſum, repetetque recurſum, ſi eadem eius
materia putrida, in Splene ſoſpes ad annum
exſpectet. Gangrænæ certè me docent nihil
putridi (nam putridum omne eſt mortuum)
poſſe dudum perſiſtere abſque vlteriori ſui
contagio. Nec capio, quomodo putrebit ipſe 33
vitæ Archeus, vt Galeno pro Diaria ſatisfaciat?
Quod ſi intelligant Diariam filiam illius pu-
tredinis, quæ tandem ſpiritui vitæ, inſeritur.
At ſic omnes febres, in Scholis, eſſent Diariæ.
Denique ſi Diaria, filia putredinis: præſupponi-
tur ergò putredo fermentata ſpiritui vitæ. Vnde 34
relapſus ad eaſdem anguſtias. Sin autem intelli-
gant incipientem duntaxat putredinem, ſiue
diſpoſitionem ad putredinem, ſitque calor
effectus putredinis: ergo ſequitur, quod Diaria
habebit tantùm diſpoſitionem ad calorem; non
autem calorem verum, vti nec proinde vera
erit febris. At Scholæ requirunt formalem, &
abſolutam putredinem, vt caloris febrilis cau-
ſam inueniant. Oblitæ, quod tunc calor erit ef- 35
fectus putredinis, & non febris: adeòque di-
ſtinguent coactè calorem à febri. Quippè cùm
Synochus non putrida, ſit vera febris abſque
putredine, & per conſequens, debebit eſſe abſ-
que calore. Interim paulatim deponunt caloris
formidinem, nec illi incumbendum in meden-
do, dum metuenda ſi maior noxa à contagio
putredinis in habentibus ſymbolum. Præſta-
rétque ideò putredinem auertere, quam refri-
geriis fruſtra febrim deliniuiſſe. At ſanè quæ-
cumque putredini reſiſtunt, ſunt calida. Myr-
rha enim, iam à bis mille annis, cadauera Mem-
phytica præſeruat: quæ alias cùm Cichoreo,
Plantagine, & veſtris refrigerantibus, dudum
putruiſſent. Sunt igitur putridorum humo-
rum, ſanguinis item, atque ſpiritus putrefa-
ctiones,

ctiones, adeò fabellis ſimiles, quod vix crederem Scholas ſeriò locutas; niſi iſtas theſes, per therapeuticem fataliter etiamnum hodie confirmarent. Pro colophone adhuc vnum addam.
36 Quidquid in corpore ſemel corruptum eſt, nunquam iterum redit in gratiam: ſed ſanguis venarum vt vt videatur corruptus, redit iterum in gratiam. Ergo non fuit ſemel corruptus. Probatur maior, quia in nobis corruptio eſt effectus ſequeſtrationis diſpoſitionum vitalium: adeòque præſupponit priuationem ac mortem ipſius corrupti. Probatur minor per eos qui curan-
37 tur à Peſte, Pleuritide, & febri abſque eductio-
38 ne cruoris. Itemque: Si ſanguis vnquam cenſendus eſt putridus, vel corruptus, exſiſtens in venis, is maximè erit hæmorrhoidalis: ſed hic non eſt corruptus, quanquam penè velut extrauenatus: ergò nunquam cruor cenſendus
93 eſt putridus in venis. Majorem probat tota Chirurgia, de vlceribus, contingentia hæmorrhoidum natis. Probo autem minorem. Quia metallum compono: vnde ſi geſtetur annulus, ipſo ſpatio orationis Dominicæ tollitur hæmorrhoidum dolor, & 24. horis euaneſcunt hæmorrhoides tam internæ, quam externæ, vt vt maximè protuberent. Ergo ille cruor recipitur in gratiam, & benè ſe habet. Valet etiam iſte annulus in ſuffocatione, & motibus vteri, & morbis plurimis. Cuius deſcriptionem atque componendi modum trado in tractatu ſuper illa verba: In verbis, herbis, & lapidibus eſt magna virtus. Vbi de virtute magna rerum loquor.

Doctrina Veterum de circuitibus examinatur.

CAPVT III.

1 *Cauſa circuituum febrilium in Scholis.*
2 *Primus error.*
3 *Galenus inſimulatur erroris,*
4 *Quaternarius humorum cur ſuſpectus.*
5 *Ingens Scholarum & pertinax cœcitas.*
6 *Exploditur Galenus de loco Intermittentium, multis anxietatibus inde profluі.*
7 *Computus bilis neceſſaria pro acceſſu Tertianæ juxta Scholas.*
8 *Perarithmeticon refellitur.*
9 *Ex ſuppoſitis concluditur, non poſſe in febri eſſe plethoram altero die.*
10 *Petitio principij in Galenicis.*
11 *Galenus Anatomiæ ignarus, multos libros de Anatomia exſcripſit.*
12 *Infauſta medendi theoremata in cladem mortalium à diabolo inuenta.*
13 *Argumentum contra, à capſis deſumtum.*
14 *Flauam & atram bilem non hoſpitari in Splene, & folliculo fellis.*
15 *Contra Aſtrologos circulum febrilem in aſtra deferentes.*
16 *Similitudines in Scholis prælecta, non quadrant.*
17 *Aliquot argumenta contra doctrinam Scholarum.*
18 *Meritum Fernelij.*
19 *Paracelſi temeritas & inconſtantia.*
20 *Hominem non eſſe Microcoſmum, ſi Sacris obtemperandum.*
21 *Paracelſus deceptus.*

STatorum circuituum cauſas Scholæ aiunt; 1
quòd ſcilicet tantundem pituitæ generetur indies, quantum bilis alterna die, & quantum atræ, triduo. Gratulor linguæ noſtrati, 2
quæ hiſce nominibus ab helleniſmo deſumtis, lubens carere voluit. At non ſic cauſam effectricem docent Scholæ, ſed tantùm cauſam remotam, quam ſine qua non, vocant. Itaque indignor merito, quod Scholæ quintum humorem pro quintana non finxerint, nec dimidiatum, & ſequi alterum pro Hepiala, & Hemitriteis. Duplatam item bilem neglexiſſe, pro Tertiana duplici, nec meminiſſe duplatæ bilis atræ, pro duplici Quartana: Non inueniſſe humorem erraticum, ac incertum, pro febri erraticâ: vel humores continuos, & inceſſanter ſurrogatos, pro continuis, ſingulo, alterno, vel terno die exaſperantibus. Ac tandem humorem pigrum, pro febri lentâ. Saltem debebant expoſuiſſe, ſi putreſcens ſanguis mutetur in bi- 3
lem, quare conuertatur totus in pus. Cur cruor purulentus in tabe non efficiat cauſam, & expectorationes flauæ non pariant Tertianam, ſed febrim hecticam, idque mox à cibo. Quapropter humorum quaternarius, pro tanto febrium, aliorumque morborum catalogo, adhuc indies aucto, nemini non ſuſpectus eſſe debet
Quantùm verò ad ſedem humorum putridorum febrilium attinet, tam ſtupidus æquè in hoc 4
Galenus eſt, quod ſuum errorem patefacere me puduiſſet, niſi Scholæ in mortalium perniciem eundem mordicus tuerentur adhuc hodie, reſpectum ab antiquitate potiorem venerantes, quàm à veritate: quaſi fontes Sapientiæ in Galeno exhauſti eſſent. Qui vt ſtati tre- 5
moris in febribus cauſas reperiret, non niſi fabulas aniles ſcripſit: quarum quoties recordor admiror ingenuè, quod tot ingenia, iam inde à diebus Galeni, illis potuerint ſubſcribere. In quo ſanè magnam ſtupeo ingeniorum ignauiam indagandi: aſſentientium falſis principiis, ne ius diſputandi erga negantes præripiantur illis. Non itaque amplius Galenum, ſed Scholas alloquar
Vtinam ergò mihi exponant, quo ductore; mo- 6
do, viâque, humor putridus, ſingulis acceſſibus, veniat ab officinis humorum, ad venarum extrema, quæ terminantur in habitum corporis, ſiuè in carnem & pellem? Nam ſi erat putridus, antequam ad venarum exiles & vltimas extremitates veniret, cur vnicus (nimirum bilis vel pituita) à tribus ſeparatur ſociis, vt putreſcat exul, longè à ſuis laribus? Quiſve ille tam ineptus Separator, qui innocuum humorem à ſuo compoſito auellit, ad tam abſurdos fines? Cur ergò perſtite eodem ſeparatore in vitam, febris eadem non perſeuerat in vitam? Quis pædagogus hunc Separatorem admonet ſui erroris, vt reſipiſcat tempeſtiuè! Saltem ſi venarum extrema, non putridum illum humorem corrumpunt; ipſæ venæ erunt magis putridæ, adeòque Gangrænâ laborabunt inexcuſabili. Sin autem in ipſis venarum extremis, ſubſit cauſa ad ſe vocans humorem inſontem, vt eundem penes ſe putrefaciat. At majori compendio, iſtud exſequeretur in cruore ſibi propinquo, in quem jus potiùs habet & vnde ipſi tam eſt liberum ſeparare bilem aut pituitam, quàm idem aliàs eſt vernaculum pharmaco

co ſolutiuo. Denique ſi lubet è propinquo cruore, paraſſe humorem putridum, fruſtra quantitatem congruam bilis exſpectabit toto biduo. At ſi humor iſte putruerit, priuſquam ad venarum extrema attingeret: tum contradicunt ſibi Scholæ, eritque ſedes Intermittentium, non in habitu corporis: ſed in primis humorum officinis. Denique ſi è venis, totus vnica acceſſionis vice putridus humor diſpergatur in habitum corporis, vſque in ſui conſumtionem: ſaltem cur ille Separator, aut propulſor (cum nil moueatur à ſeipſo, quod non ſit vitale) minus erit generoſus in Viſceribus, quàm qui in venarum extremis locatur? Tandem quo delirij fine, hæc humoris putridi erit tranſmigratio à Meſenterio per Hepar, & Cor, vſque ad extrema venarum? Res periculi plena; metuendúmque quin mox totum ſanguinem frequenti tranſitu inquinet ſuâ putredine, ac tabo lethali. Etenim vel decumanum eſto Galeni mendacium: vel natura humana ſponte propriam meditatur ruinam. Caditque hoc modo reuulſionis neceſſitas, per venæ ſectionem oſtentata. Siquidem ſpontanea Intermittentium vi, ſtatis horis, à nido generationis, humor putridus reuellitur, imò ſponte profluit, vſque ad extrema venarum, niſi fortè periculoſa cenſeatur iſta revulſio, quæ tota per cor, trans venam cauam fieri debet, tam in intermittentibus, quàm per venæ ſectiones. Deinde vel tota materia febrilis per ſingulos acceſſus, trahitur è nido natiuitatis, vel non tota. Si tota, non erit cauſa reditus: ſi non tota, exhauritur. Quare nouus humor, qui ad ſingulos futuros acceſſus putreſcit, non magis febrilem acceſſum mouebit ſui putrefactione, quàm ſui expulſione? Siquidem major labor & dolor dum pus fit, quam facto pure. Cur iſto caſu, ſedes febrium non erit potius in loco putrefactionis, quàm in locis per quæ tranſit dum expellitur? Cur, inquam, redeunte appetitu, abſenti ſiti, ac vigiliis (puta diebus quietis Intermittentium) putreſcet bilis, vel pituita in viſceribus? Eiuſque putrefactio, non turbat œconomiam officinarum humoralium? Quare atra bilis, quæ fieret die Lunæ, biduo putreſcet in maturam putredinem; & quæ ſequenti die fieret, vni tantum die putret, quantum prior binis putruit diebus; ſi junctum vtraque die Mercurij acceſſum Quartanæ faciat? Quare quæ fit die Lunæ, ſuum non mouet paroxyſmum die Mercurij; & quæ fit die Martis, ſimiliter ſuum tumultum non excitat die Iouis? ac conſequenter ſi qua facta eſt die Mercurij, acceſſum formet die Veneris? Attolluntur Medentum humeri, inarcantur ſupercilia, & incuſantur proprietates occultæ, dum per creditas ac ſuppoſitas inſanias reſpondere coguntur ad ſenſu nota. Cur tandem in rigoribus Tertianæ, volunt eſſe fel, id quod ſub initiis euomitur, & naturam iſthac vergere ajunt, ſi ductus naturæ, eodem intervallo, ex oppoſito, à centro procedat ad extrema venarum? quoniam natura non mouet vnico inſtanti duos motus oppoſitos, intro & extra; præcipuè cauſa vnius excrementi, quod fel putatur. Cur iſta vomitio non tantundem demit de atrocitate acceſſus, quantum eſt copioſa illius excrementi expulſio, quod putant ipſam Tertianæ materiam? Si autem in Tertiana ſuperſit bilis reſidua ab acceſſu, in ſuis officinis, cur potiùs putrefacit bilem nouam, quam ſibi radicaliter annexos humores; quomodo vomitus amarus, ſitis, & tam grandia læſionum indicia, infeſtant ſtomachum, dum pleraque mali ſaburra, ad extrema venarum tranſmigrauerit, vt rigores concutiat. Atqui Cauterij notas gerunt, cernunt biduo à febribus, parca, aut nulla emungi excrementa: quæ certè multa eſſent, ſi ad venarum extrema, & corporis habitum, tot febriles ſordes per acceſſus ſingulos laberentur. Scholæ geſtiunt rigoris cauſas tam lepidè fictas, & ſtolidè creditas. Sed cur Galenus magis attendit humoris quantitatem quàm promtam eiuſdem obedientiam? Nonne bilis ob calorem, & fluxum, licet paucior, ſequacior eſſet ad putrefactiui clientelam, quàm erat alioqui pituita? Sed cur bilis non mouet acceſſum quotidie, ſi minor medietas eius ſufficiat pro Tertiana? dum ſcilicet maior medietas eius per vomitum reiicitur? Denique dixiſſe debuiſſet, quot vnciæ requirerentur putridi humoris, pro ſingulo
acceſſu. An ſex? vel ſeptem? Equidem ſæpè, 7
duplum eius reiicitur per vomitum, ſub initium
Tertianæ, & paroxyſmus eſt nihilo minor. Ergò ſi ſeptem adhuc vnciæ, ad ora venarum profectæ ſint, & duodecim per vomitum excretæ,
ſint vnciæ 19. requiſitæ ergò, pro Tertiana. Cu- 8
ius ſi dimidium acceperis nempe 8. bilis flauæ quotidie, & per conſequens, duplum pituitæ, erunt eius vnciæ 17. & ad minimum 4. vnciæ bilis atræ quotidie: & ad minimum tantumdem ſanguinis quotidie, quantum pituitæ: id eſt vnciæ 17. quæ ſimul iuncta, conficientur quotidie vnciæ 46. in febriente etiam abſtemio his fabellis qui volet, fidem det, & ex his fiſtulis Muſicus concentum faciat, qui poteſt.
Concludo ſaltem ex ſuppoſitis Scholarum 9
ſomniis, Nullatenus deberi venæ ſectionem, vt neque laxatiuum febrientibus, ſi humorum in ipſo naſcatur tantumdem, cùm tantumdem, conſumatur in febriente abſtemio, quia deficiente appetitu, digeſtione, & cibo, attamen neceſſe eſt, hoc pondus compenſari ex maſſa cruoris. Ergò non eſt inſtituenda inanitio in
febrienti abſtemio per biduum. At quæſo, vnde 10
ſciuit Galenus, tantundem bilis flauæ, alterno die fieri, quantum pituitæ in dies, & atræ tri-
duo. Præſertim qui nunquam cadauer huma- 11
num inſpexiſſe probatur 106. locis, ab Andrea Veſalio Bruxellenſe, & Anatomicorum principe? Nam ſi Galenus hoc ſcribat abſque probatione, ſaltem Scholæ ſuo delirio ſubſcribere non tenebantur. Sin autem hoc didicit ab ipſis edoctus febribus. Non poterat vtique hoc idem in effectum, ſimul & in cauſam vnius rei referre. Abſurdam namque atque ſtolidam principij petitionem continere neceſſe eſt. Idem pro ſeipſo in cauſam & effectum producere. Puta, Quod Tertiana contingat à bile flauâ putridâ, alterno die, & Quartana die tertio, à bile nigrâ, eò quod alternis diebus tantundem bilis flauæ conficiatur, quantum atræ toto triduo. Iterumque huius rei veritatem probet, quod Tertiana adoriatur alternis diebus, & Quartana tridui interuallo, eò quòd tantumdem bilis flauæ fiat
alterno die, quantum atræ triduo. Miſeranda 12
certè medendi theoremata in vere Adoleſcentum propinata, ægris obedire juſſa, & à Scholis hactenus adorata. Vnde videlicet ſuccedunt indies morborum infauſtæ curationes in per-

niciem Chriſtiani orbis , & ſalutis animarum.
13 At ſaltem ſi bilis, ſeſquialtera proportione excederet melancholiam , Splen ad minimum ſuperat ſexies folliculum fellis. Si ergò ratum ſit , quod Scholæ cum Galeno docent , quod alternâ die tantundem fellis , aut bilis flauæ fiat , quantum atræ bilis triduo ; ſitque Splen capſa atræ bilis , & folliculus fellis ſit theca bilis , aut Creator errauit in ſuis finibus, aliter fabricando ipſa illorum receptacula , quàm Ga-
14 lenus ſtatuit : aut fel & Splen non erant condi
15 fabularum Scholæ Medicæ. Proinde alij , quibus non ſatisfaciebant commenta Galeni de febrium circuitu , Aſtrologiam orarunt in ſuppetias , eò quòd febris ſtatutis horis ſubinde repetat. Sed & hi alliduntur ad alias anguſtias, dum omnibus horis incipiant febres ; itemque aliquot horis retardent , aut anticipent , imò per aliquot vices ſileant, & obdormiant. Vnde non ſat ratum fecêre, humanam naturam ad lubitum Aſtrorum cogi , vt neque materiæ febrili ſyngamiam cum Aſtris eſſe. Quiſquiliæ, & vani tin-
16 nitus ſunt , auribus credulis effuſa. Alij quoque tandem per ſimilitudines quæſtioni ſe ſatisfeciſſe rentur , ſi dixerint , febres ſe habere per modum aliorum ſeminum : quorum quædam nempe citò germinant , vt Naſturtium ; Petroſelinum verò longè ſegnius. Sed non valet exemplum , quod litem lite reſoluit. Nam ſemina, quæ tardius reſoluuntur in humido , propter gummoſam oleitatem , etiam pigriùs germinant , vt & alia promptiùs , quæ mucilaginem, ſucco terræ viciniorem obtinent. Quocirca eiuſmodi ſimilitudo nullatenus ſpectat febres, quibus nolunt fieri paroxyſmos , ob reſolutionem facilem , aut difficilem : ſed ob humorum putridorum affluxum parcum , aut copioſum.
17 Alioqui ſanè pituita à putredine alieniſſima, vix ſeptimo die affligeret, vbi interim atra bilis (quæ cadaueri cenſetur, vel carni ſimillima) longè citiùs putreret. At ſaltem ſtante doctrina Scholarum, de rigore & circuitu febrium , neceſſum eſt Tertianam ſanari, per exhauſtionem materiæ in acceſſu , & defectum nouæ bilis, pro futuro paroxyſmo requiſitæ , ſi patiens toto biduo, à cibo & potu abſtinuerit. Sed conſequens eſt falſum. ergò & theſis Galenica. Sin verò Scholæ doceant, dicantque, tum nouam liquari bilem è cruore. At hoc eſt naturam plus ſolicitam fingere, vt febrim conſeruet , quàm aliàs vitam , vitæque theſaurum ſanguinem. Denique iſta bilis è cruore ſeparata , vel patrata, ſi putrida eſt : cur non vna cum bile præcedentis acceſſus, eſt ablegata per venas , quæ iam antea in venis cum cruore detinebatur ? Vel an fortè iſta reſidua atque putrida bilis, prænouit contingentem fore bidui abſtinentiam, vt ſcilicet in hunc defectum ſe reſeruaret , ad continuandam febrim, alioqui præ bilis penuriâ perituram? Vel an natura ſibi complacuit in cuſtodia bilis putridæ ? Quòd ſi verò iſta bilis è venis affluens non ſit putrida ; profectò iam inſanit, atque furit natura , quòd cruorem diſſoluat potiùs, vt habeat quod putrefaciat , in continuationem futuræ febris. Sed Scholæ Galenicæ fatentur illam putridam, ſinguliſque acceſſibus effundi per venas humorem putridum , ac deferri in exiles venarum extremitates : illudque eſſe cauſam tremoris, acceſſus, & frigoris immenſi. Cuius videlicet humoris putredo , dum ibidem magis intenditur , mox dein cauſat tantum æſtum. Has ego cenſui aridas ſtipulas, indignas fabulas, miſeranda figmenta anilia, & generi humano pernicioſiſſimas ignorantias. Ac ſanè 18
Fernelius hanc Scholatum inſcitiam detexit primus. Quare Rondeletius , & aſſeclæ Galeni, in Fernelium , tanquam Scholæ deſertorem, atque Apoſtatam inuehuntur. Fernelius itaque nidum Intermittentium , circa Stomachum, Duodenum, & Pancreas, primum ſubodoratus eſt, & Continuarum ſedem, circa Cor fixit quidem : ſed à veteri curandarum febrium normâ non auſus fuit deflectere. Cœperat enim apertè contra præcedentes Scholas diſputare, pro febrium nido : ſed poſtmodum inrer abdita ſe occultauit ? ſtramineis nempe vinculis humorum putridorum ſe extricare non valens, paſſus eſt ſibi eripi febrium eſſentiam , & cognitionem. Paracelſus verò febrium rigore terrefactus 19
febrilem cognitionem auribus tenere ſibi perſuadens, ſuo ſibi Microcoſmi inuento allegorico titillans , febrim definit morbum ſulfuris ac nitri : atque alibi iterum, terræ motum Microcoſmi. Quaſi ſulfur & nitrum , ſeipſis fierent longè frigidiora, dum è limo (vel limbo , vt ait) Microcoſmi ſeparantur , & vltrò poſt horas aliquot, ſponte accenderentur igne Ætnæ. Etenim vt Galenus in veſtigandis cauſis vbique ceſpitauit, adeòque in eo ſe prodidit non eſſe Medicum, (cuius nomen ait, Inuentor occaſionis :) Ita Paracelſus, mirâ licentia lapſus eſt in Microcoſmi parœmias Medico indignas. Dura 20
quippe lex eſſet, quæ hominem, nuditer vt Microcoſmum referret, præcipitaſſet in omnium morborum ærumnoſas neceſſitates. Ego certè 21
gratulor animæ meæ, quod figuram Dei viui referam ; non autem mundi. Deceptus fuit bonus hic vir, quod neſciret ignem nuſquam aſcendere , niſi ſuccendatur prius , nec vt vt finxerit, eſſe in nobis ſilicem & chalybem , ſimulque concuſſorem in puncto attritionis ſilicis. Non ſanè opus fuit his, vt neque puluere pyrio, pro calore febrili, niſi primo appulſu crememur , & dehiſcamus medij. Deeſt ergò in nobis materia actualis ſulfuris, & ſalis petræ: deeſt connexio amborum, deeſt ignis actualis. Ac tandem deeſt corpus , quod iſtam accenſionem vnico toleret nomento. Næniæ ergo, & fabulæ ſunto, febrium cauſæ & origenes in Scholis.

Phlebotomia in febribus examinatur.

CAPVT IV.

1 *Ratio vnica contra humores, cætera alibi.*
2 *Propoſitio vniuerſalis pro Phlebotomia Galeno authore.*
3 *Syllogiſmus contra eundem.*
4 *Probatio logiſtica.*
5 *Quod Plethora boni cruoris ſit impoſſibilis.*
6 *In venis non ſubſiſtere vnquam cruorem corruptum.*
7 *Non poſſe dici Plethoram in ſtatu neutro cruoris.*
8 *Ex theſibus Scholarum , nunquam indicari venæ ſectionem.*
9 *Quid ſit propriè cacochymia in venis.*
10 *Coindicationes loco Indicationis propriæ , & oppoſitas contraindicationi , perperam quadrare*

quadrare.

11 *Propoſitio authoris contra venæ ſectionem in febri.*
12 *Scholæ infamant ſua laxatiua per probationes venæ ſectionis.*
13 *Fines coindicationum.*
14 *Præmonitio Authoris.*
15 *Quomodò refrigerat ſanguinis miſſio.*
16 *Miſeranda hiſtoria Infantis Cardinalis.*
17 *Summè notandum contra Medicos cruoris auidos.*
18 *Conſcia mens mille teſtes.*
19 *Argumentum inde ſumptum.*
20 *Eſſentialis ſtatus febrium.*
21 *Explanatio præcedentis Argumenti de refrigerio, & ſubterfugia Scholarum.*
22 *Non iri ab vno extremorum ad aliud, malè à Matheſi duci in Medicinam.*
23 *Eleuchus eſt in medendo.*
24 *Argumentum ex theſi Scholarum opponitur.*
25 *Fucus Scholarum ex pertinaci inſcitia.*
26 *Vices obtinent primatum indicandi.*
27 *Opponitur Hippocrates de Athletis: ſed malè intellectus.*
28 *Depletionum differentiæ.*
29 *Minus nocet febris, quàm vena ſectio.*
30 *Obligatio Medentum.*
31 *Intentio generalis in febribus, & huic oppoſita venæ ſectio.*
32 *Semper vena ſectionem obeſſe probat Matheſis.*
33 *Incertitudo medentum, principiorum defectum arguit.*
34 *Venæ ſectio nequit minuere cauſam febrium.*
35 *Argumentum à ſufficienti enumeratione.*
36 *Aliud à cruoris qualitate.*
37 *Quorſum cogantur Scholæ.*
38 *Spes vana in emiſſi cruoris mutationibus.*
39 *Vanam coindicationem Phlebotomiæ pro reuulſione, tam in febri, quam menſtruo.*
40 *Deriuatio in morbis topicis quandoque vtilis ſed in febribus impertinens.*
41 *Venæ ſectio nocua in Pleuritide.*
42 *Diſcant Scholæ à ruſticis ſua axiomata eſſe falſa.*
43 *Reuulſio in febribus norma.*
44 *Quid Medici ex hoc capite diſcere debeant.*

ANtequam ad vlteriores ſcopos pergam, debebam repetere, quæ alibi longo tractatu demonſtraui, In Natura videlicet non eſſe duas biles, & pituitam, tanquam partes conſtitutiuas cruoris, niſi tractatus febrium ſuccinctiorem me poſtularet, præcipuè quòd iſthæc per ſe hoc loco ruant: vbi non humorum, niſi putridorum fit mentio, cùm animal putridum
1 non ſit ampliùs animal. Duo igitur præſidia vniuerſalia medendi tantùm examinabo, Phlebotomiam nimirum, & purgationem, tanquam binas Medicinæ columnas, quibuſque colliſis, totum ædificium, ſponte velut in rudera concidit, ablatiſque his præſidiis, Medentes deſerant infirmos, non habentes remedia, præter corporis atque virium diminutiua, quæ ſigillatim
2 attingam vniuerſa. Enimverò ex conſenſu Galeni, in omni febre (hecticâ exceptâ) requiritur Venæ ſectio. Scholis itaque, & exitioſæ huius ſeculi conſuetudini hunc ego Syllogiſmum ſtatuo.
3 Phlebotomia eſt inutilis, vbicumque non indicatur neceſſaria: ſiue, vbi indicatio illi propria deeſt: Sed in febribus non indicatur neceſſaria. Ergò Phlebotomia in febribus eſt inutilis. Probatur maior. Quia finis eſt cauſarum directrix prima, & diſpoſitrix mediorum ad ſe. Vbicumque ergò finis non indicat neceſſitatem mediorum, fruſtra comparantur ad finem non requiſita. Præſertim vbi ex contraindicatione conſtat, cruorem non emitti abſque virium iactura. Perperam ergo inſtituuntur eiuſmodi media, quæ finis indicat fruſtrâ, inutilia, & cum virium diminutione fieri. Minorem autem probat Horatius Augenius de monte ſancto, tribus libris ex profeſſio. Docens Academiarum conſenſu, quod ſola plethora, ſiue venarum nimia plenitudo, id eſt, nimia cruoris abundantia, ſit indicatrix phlebotomiæ. Neque id quidem directè ad ſanationem febrium: ſed ob plethoræ euacuationem. Atqui in febribus nunquam ſubſiſtit plethora: ergo nunquam in febribus indicatur Phlebotomia, & per conſequens, eſt hæc omnino inutilis. Concluſio eſt quidem noua & parodoxa, attamen vera. Quod igitur pluribus erit probandum. Ipſe Galenus probat ſubſumtum. Docens ſingulo febrium acceſſu plus bilis difflari, quàm biduo generetur. Interim cætera membra non ceſſant nutriri conſueto ſanguine. Id eſt, adhuc præter conſumptionem à febri cauſatam, ſuam taxam cruoris ſoliti conſumunt. Quæ præcedenti capite, ex humore per vomitum reiecto, in computum redegi. Iam verò illud ipſum maiori conniuentiâ inculcandum eſt. 4
Quocirca ſi bene valenti, quotidie fiant vnciæ octo cruoris, neceſſum eſt, totidem quoque indies in alimentum abſumi, aut aliàs, mox in immenſam molem homo protuberaret. Quid ſi ergo bene valenti quotidie decedant vnciæ octo cruoris: certè non minùs conſumet febris. Ergò cùm nulla, aut pauca ſit ciborum appetentia, degeſtio, & ſanguiſicatio, neceſſariò quoque mox binis diebus, plethora, ſiqua ſit initio, deficiet, caſſabitque eius indicatio, pro cruoris miſſione in febriente. Quod autem mox in febribus non ſit amplius plethora, hoc vident, quotquot vlcera è cauterio patiuntur. Quæ ſcilicet mox à febribus ſiccantur, nec ſolitum pus dant. Imprimis autem notandum, vt nunquam vires peccare poſſint abundantiâ, nequidem in Mathuſalem: ita nec bonus ſanguis, peccat nimietate, eò quòd vires vitales, & ſanguis, ſint cordiatiua. Quia iuxta Scripturam, anima, ſiue robur vitale, eſt in ſanguine. Ex conſequenti er- 5
gò, nunquam poteſt eſſe plethora in bono ſan- 6
guine. Ab altera autem extremitate, præcedenti capite demonſtraui, non contineri vnquam 7
in venis, ſanguinem corruptum: ergò, ſi qua ſit vnquam poſſibilis plethora venarum, illa deberet conſiſtere in medio ſtatu cruoris, inter corruptum & optimè ſanum: ſiue conſideremus eundem ſtatim decidentiæ & neutralitatis, vel demum, quatenus ex vtroque miſtum, ſaltem meminerint Galeniſtæ, bonum prouenire ex integrâ cauſâ, malum verò è ſingulis defectibus: adeòque hunc ſtatum non dici plethoricum! ſed cacochymicum. Nec optare venæ ſectionem: ſed potiùs purgationem, quæ ſelectiuè malum educat, bonum autem relinquat.
Adeòque ex ſuis theſibus, nondum probari venæ ſectionem vllatenus indicari. Non iuxta rei 8
veritatem, iam ante oſtendi, non conſiſtere cacochymiam

cochymiam in venis , quæ ſcilicet eſt dumta-
xat cruoris turbatio : ad quam ſubleuandam,non
indicari turbati cruoris exhauſtionem , quan-
9 tum turbatoris affectus ablationem. Potiſſimum
quòd ſit purior ſanguis, qui per cordis centrum
tranſiens , ſuam depurationem eſt ſortitus:
ideóque qui è cubito trahitur, primuſque edu-
citur, purior erit, relinquetur autem intus im-
purior. Porrò cùm iam conſtet deeſſe pletho-
ram in febribus , quæ ſanguinis emiſſionem re-
quirat, idque quadamtenus Scholæ olfecerint;
ſubſtituerunt loco Indicationis aliquot coin-
dicationes , quaſi æquiponderantes Indicatio-
10 ni adæquatæ in natura, & præponderantes con-
traindicationi, quæ alioqui ſanè, cùm à virium
conſeruatione deſumitur , tota primatum obti-
11 nere debet , eo prorſus nomine , quòd omnis
febris citò, tutè, & perfectè ſit curabilis abſque
12 venæ ſectione. Enim verò pro omnibus tam
diuerſis clientum humorum putrefactionibus,
& febribus inde manantibus, vnico venæ ſe-
ctionis præſidio ſtatim vtuntur : quia affatim
(vt aiunt) ſuccurrit, & ad lubitum ſiſtitur, qua
ſaltem diſtinctione, ſua laxatiua quodammodò
13 infamant. Aiunt namque licet venæ ſectio na-
turali, atque vnica ſui indicatione, propter ple-
thoram requiri videatur ; imò nec illa humo-
res putrefactos propriè auferat : attamen refri-
gerat, venarum ſarcinam exonerat, vires recreat,
partem mali humoris vnà cum bono demit ;
fluxumque humorum ad nidum putredinis, per
deriuationem ac reuulſionem ſiſtit , pacat,
auocatque. Quapropter natura ſolamen ſen-
tiens, cætera felicius, faciliuſque ſatagit. Bona
ſunt verba, ait ſus, comedens pſalmos pœni-
tentiales : at non proſunt famelicæ. Hæ ſunt vi-
delicet coindicationes, quibus continuandam
mortalium perniciem perſuadent , quibuſque
14 ſigillatim ſatisfaciam. Atqui ante omnia præ-
monitum volo, quod quamquam in robuſtio-
ri & pleniori corpore, notabilis læſio per cruo-
ris emiſſionem non ſit, imò non rarò mox ſu-
bleuari, etiam ægri ſanari videantur : non po-
teſt tamen non improbari venæ ſectio, cum ci-
tra eandem felicius ſanentur febrientes, nam
vtvt ad primam vel iteratas venæ ſectiones, ſæ-
pè febrium atrocitas remiſerit : id ſanè non
aliàs contingit, quàm quod Archeus ſubitam
virium depletionem, ac indebitam refrigeratio-
nem perhorreſcat, adeóque expellere materiam
febrilem, & fungi officio, negligat. Qui verò
per phlebotomum curari videntur : certè reci-
diuant , ſaltem tardiorem , minuſque firmam
conſequuntur valetudinem. Quam aſſertionem
Turcæ probant, magnaque orbis pars mecum
venæ apertionem ignorans , quippe quam Deus
in natura nuſquam inſtituiſſe legitur , aut ap-
probaſſe , imò ne quidem eius mentionem fe-
ciſſe. Quod autem ad primum coindicationis
15 ſcopum, qui refrigeratio dicitur, attinet. Profe-
ctò, ſanguinis miſſio non alio titulo refrigerat,
quàm quatenus de calido vitali furatur. Non
autem, quòd vim frigefactiuam & poſitiuam
obtineat. Quo ſaltem nomine, debet eiuſmodi
refrigeratio eſſe nocua. Cur quæſo, in hectica
non aperiunt venam ? an non indiget febris re-
16 frigeratione ? vel deſinit eſſe febris ? At deficit
cruor hecticis, quare defectu cruoris, & virium,
facilis eſt noxæ animaduerſio per phleboto-
miam allatæ, quam alioqui vires robuſtiores
tegunt. Anno 1641. 8. Nouembris diſſectum
fuit corpus Principis Ferdinandi Hiſpaniarum
Regis Fratris , Cardin. Toletani, qui 89 diebus
Tertianâ febri agitatus obiit ætatis 32. anno-
rum. Etenim ſublatis corde, hepate , & pulmo-
ne , adeoque diſſectis venis & arteriis , vix co-
chlear cruoris in cauum thoracis confluxit:
planè nimirum hepar oſtendit exſangue , cor
verò inſtar crumenæ flaccidum. Biduo enim
ante mortem, plus ediſſet, ſi ipſi conceſſum
fuiſſet. Fuit nempe per venæ ſectiones, purga-
tiones hirudineſque ita exhauſtus , vt dixi,
non deſinebat tamen Tertiana ſuum typum
ſeruare. Quid ergò tanta ſanguinis euacuatio 17
profuit ? Quidve refrigeratio iſta palam fecit,
niſi quod vana eſſent eiuſmodi euacuantia,
quæ nec punctum quidem febrium tollerent. 18
Eſtne iſta medendi methodus quæ facit Medi-
cum, quem creauit & honorandum præcepit,
ob ſui neceſſitatem, Altiſſimus ? Si neſciat in
viro iuuene curare Tertianam ; quorſum con-
feret iſta methodus? Eſtne illa ars, cuius eget
infirmus , & non ſanus ? Vtinam atque vtinam
Princeps bonus ille , non fuiſſet vſus ? Qui
cum Cortraco redux à Senatu Bruxellenſi ſalu-
taretur , conualeſcens ab agone mortis præ
cruoris & virium minutionibus , tum firmus
obambulabat in cubiculo. Horrent itaque me-
dentes , ſuos febriculoſos exponere ad occur-
ſum frigidorum , quibus ſcilicet ſtatim , atque
affatim, experirentur refrigerantium virtutem
indicio manifeſto, quod non multum fidant
ſuis calorum, & refrigerantium regulis. Nam
cùm iam conſtet , totum calorem in febri eſſe
ipſiuſmet ſpiritus vitalis : ſequitur etiam, quòd
refrigeratio per venæ ſectionem, ſit mera ſpi-
ritus vitalis, vnà & ſanguinis exhauſtio , &
depauperatio. Nam ſi febris ſit curanda vt in-
temperies, per venæ ſectionem, tanquam re-
medium refrigerans (contrarium heu conſtat!
per exhauſtionem omnis ſanguinis è Principe
Infante Hiſpaniarum. In quo adhuc pridie an- 19
te mortem febris Tertiana , non obſtante tanto
refrigerio , ſuos acceſſus ſeruabat ,) ſoloque
frigore , ſanationem intendant alij etiam in
quotidiana (quam è pituita putrida accendi
ſcribunt) ſaltem refrigerium iſtud longè faci-
lius obtinerent , exponendo ægrum ſeminu-
dum, ad boreæ, vel zephyri flatum , vel ſuſpen-
dendo in aqua , aut profundo puteo , donec ſe
ſat refrigeratum teſtaretur. Statim enim ſic &
affatim ſanationem abſoluerent , ſi intus con-
ſcia inſcitia , ſuam caloris eſſentiam febrilem
non damnaret. Itaque febris non eſt nuda ca- 20
loris tempeſtas : ſed adeſt occaſionalis vitiata
materia , ad cuius expulſionem Archeus per ac-
cidens ſe accendit , velut indignatus. Quod
quamdiu in Scholis fuerit neglectum , præpo-
ſteræ, pernicioſæ , & coniecturales erunt fe-
brium ſanationes , eoque omnes nequicquam
gratiarum actione dignum , debebunt meden-
ti , cum ſpontanea naturæ bonitate curentur,
atque vtinam per medicos non poſtergarentur.
Ad argumentum verò ſanationis per frigus ſu- 21
bitum reſpondebunt Scholæ periculoſam eſſe
itionem , ab vno extremo ad aliud. Qua ſuæ
ignorantiæ excuſatione , os populi obturant,
velut aliquid fide dignum dicerent. Non ad-
uertentes , quòd in eo ſibi contradicant , dum
venæ ſectionem , eo potiſſimum ſcopo laudant,

&

& præferunt laxatiuis, quod ſtatim, atque af-
fatim, per refrigerium ſuccurrat, ideoque ve-
locis, & præſidij vniuerſalis nomenclaturam
dedêre. Suam enim impotentiam, in inſcitia fun-
datam, cogunt ad arbitrium axiomatis malè in-
tellecti, & pejus applicati: Siquidem indubium
22 eſt, quod liceat confeſtim abſcindere laqueum
ſuſpenſi, vt priuatus aëre, illo quantociùs po-
tiatur. Item quod liceat ſubmerſum, ſtatim
prono ſitu deponere, vt aquam è pulmone
rejiciat. Liceat, inquam, aliquem ſtatim ad
ripam extrahere: liceatque ſtatim vulnus ab
indiſpoſitione liberare, & cicatrice claudere.
Plurima enim ſic vulnera vnico die ſigillan-
tur: quod ſolutio continui, nil indiget præ-
ter ſui reunitionem, liceat ſtatim os fractum
vel diſlocatum reponere. Liceat ſimiliter in
Caduco, Syncope, Lipothymiâ, crampo, quan-
to citius infirmos reuocare, excrementorum
detentiones ſoluere ſtatim, ſtatimque proflu-
vium muliebre ſiſtere. Neque enim autuman-
dum, quòd natura in propria deſtructione
gaudeat, quodque è ſtatu ſano, repentinam
quidem mortem intromittat, remedium au-
tem recuſet, quod repente morbum repellat.
Alioqui non faceret, quod in poſſibilibus eſt
longè optimum, vti nec vnumquodque deſi-
deraret eſſe, & conſeruari. In Matheſi quidem
ſtatuitur impoſſibile, ab extremo ad extremum
pergere abſque medio, negatque iſtud me-
dium omnem penitus interiacentiam: quam
ſi in naturalibus, cum quadam latitudine de-
derimus, adhuc confeſtim, atque optimè egiſſe
cenſebimur. Adeóque nec licet illud Mathe-
ſeos ad ſanationes torquere. Fateor equidem,
non licere hydropem, per paracentheſin,
vnica affatim vice educere: vt neque pus,
è grandi apoſtemate totum elicere; nec con-
glaciatum præ frigore, immediatè ad hypocau-
ſtum deferre, neque fame pænè extinctum af-
fatim alere. At ſanè, iſtud non cogit mediocri-
tatis tardus, & neceſſarius inceſſus, vt talis, aut
ab vno extremorum ad aliud progreſſio, quaſi
23 natura celerem opitulationem auerſaretur. Cùm
hæc ipſi ſit indicatio vernacula, cognata, me-
dullaris, & intimè propria. Sed vetantur iſta,
quia virium inde dependens exſolutio non fer-
ret celeres iſtos motus. Per elenchum ergò cau-
ſæ non vt cauſæ, Scholæ ægros arcent, à ſubi-
taneo auxilio, quod non habent: vt ignoran-
tiam aliquo apud vulgus velent axiomate, ma-
lè directo. Nam quoties ſine virium amiſſione
(vires namque ſemper primatum obtinent in
Indicationibus) ſanatio haberi poteſt, quo ci-
tiùs id fit, maiori quoque iubilo naturæ arripi-
tur. Prout & in febribus, multa iucunditate, vti-
24 li admiratione obſeruaui. Ergò (in terminis) ſi
febris ſit merus calor præter naturam, debeat-
que per contraria debellatiua omnis ſanatio
perfici: ergò requirit frigefactionem præter na-
turam, vt ſcilicet contraria ſtent ſub eodem ge-
nere. Id eſt, Neceſſariò febris omnis ſanaretur
ab ambientis multo frigore; ac potiſſimum,
quia ambientis frigus vires colligit, non autem
diſſipat. Sed conſequens eſt falſum: ergò & an-
tecedens. Ergò Scholæ non intendunt per ue-
næ ſectionem, caloris refrigerium: ſed prima-
riò ablationem ipſius cruoris, & mitigationem
accidentium, quæ vires debilitatas conſequi-
tur. Siue primariò intendunt virium & ſangui-
nis diminutionem. Id quod pleno fuco appel-
lant liberiorem arteriarum reſpirationem. Ego
verò indicationem, quæ virium conſeruatio-
nem concernit, eſtque oppoſita venarum de- 25
pletioni cuicumque, ſemper maximi pendo,
quia diminutis, ſtratiſque viribus, nec morbus
profligari poteſt, nec aliquid ſupereſt medenti
agendum. Idcircò Hippocrates decernit natu-
ras ipſas eſſe morborum medicatrices, quod
Indicatio, quæ à viribus conſeruandis ſumitur, 26
totum ſanationis ſcopum moderetur. Vt ergò
ratio vires cuſtodiendas ſuadet: ita & cruorem,
quòd hic illas contineat. Hippocrates quidem
in plethora Athletarum, ſtatim, & cumulatim
cruorem iuſſit mittendum. Idque Scholæ pro
venæ ſectione vbique intonant. Sed ridiculè
iſtud pro morborum, febriumque ſanatione 27
allegatur. Non enim id iuſſit propter metum
plethoræ, vtcumque venæ illorum ſanguine
ſat abundent: ſed ſolùm, ne vaſa repleta, in ro-
boris exercitiis diſſiliant, ac dehiſcant. Alio-
qui quid Athletis ſanis, cum ſanatione fe-
brium intercedit commune? non enim febrien-
ti metus eſt plethoræ, nec vt vena exerci-
tiis rumpatur, notandum porrò, depletiones
cruoris ſic ſe habere. Quod quæ à Venere facta
eſt, ſit irreparabilis virium exhauſtio, quia de-
mit de innato cordis ſpiritu. Huic autem pro- 28
pinqua eſt exhauſtio per venæ ſectiones facta,
eò quòd promtè ſuffuretur Archeum influum,
& affatim. Morbus verò, etſi vires directè quo-
que oppugnet: quia tamen id non efficit effa-
tim, ſed ſenſim, ideo vires potiùs concutit &
atterit, quàm quòd verè exhauriat. Facilior ita-
que eſt virium reſtitutio, à morbo attritarum,
quàm exhauſtarum à venæ ſectione. Nam qui à
venæ ſectione debilitantur in morbis, plerum- 29
que deſtituuntur criſi, & ſi à morbo reſurgant,
paulatim, multiſque anxietatibus valetudinarij
conualeſcunt, longâ dierum ſerie, & non ſine
metu recidiuarum. Qui verò morbo decum-
bunt abſque venæ ſectione, reſtituuntur de fa-
cili, & conualeſcentes, mox priſtinum attin-
gunt ſtatum. Sin verò remediis deſtituti, etiam
nonnunquam ad extremum deuenerint, criſin
tamen natura molitur, eoſque reficit, eò quòd
illorum vires, etſi à morbo conquaſſatæ quidem
ſint, non tamen perierint, exhauſtæ affatim per
cruoris emiſſiones. Quapropter Medicus ex
conſcientia, & in charitate tenetur mederi, non
per diſpendium ſubitaneum virium, vt neque
per pericula inde conſequentia, nec etiam per 30
vitæ abbreuiationem neceſſariam, iuxta pſal-
mum. Spiritus meus attenuabitur (ergo) dies
mei abbreuiabuntur. Cumque iuxta Sacra, vita
gliſcat in ſanguine, vtut hunc affatim dimiſeris,
non niſi cum vitæ præiudicio emiſeris. Inten-
tio enim perpetua naturæ ſanandis febribus,
eſt per ſudores. Ideóque acceſſus plerumque
terminantur per ſudores. Sed huic intentioni
diametraliter opponitur venæ ſectio. Siquidem
hæc vellit cruorem introrſum, ad replendum 31
vaſa cruore depleta: motus vero naturæ, ad ſa-
nationem febrium requiſitus, procedit à centro
foras, à nobilibus, & viſceribus, ad pellem.
Quod autem venæ ſectio debilitet neceſſario,
licet fortiores, & plethorici, id ſecus experi &
teſtari videantur: ſi textus ſacer, qui vitam in
ſanguine

ſanguine habitare admonet, non ſatis ponderis habeat; ſaltem id manifeſtum fiet, ſi liberaliori ſanguinis miſſione peccaueris: ſtatim enim vires, & æger concidunt. Ergò in matheſi ſi ſex notabiliter lædant: tria non poſſunt non lædere, quanquam non ita ſenſibiliter. Lædere autem
32 naturam, qui eandem ſanare & reſtituere debet, non eſt permiſſum, ſi ipſa ſibi natura debeat eſſe mediatrix, tantóque felicior, quò fortior. Satis enim ſit Medico, quod æger alioquin inexcuſabili debilitate labaſcat per morbum, inedias, inappetentias, inquietudines, dolores, anxietates, vigilias, ſudores, &c. neque idcirco fidus Auxiliator debet debilitatem addere debilitatibus. Fraudulentum eſt ſubleuamen, quod venæ ſectio adfert, eiuſque tam incertum eſt remedium, quod nemo medentum hactenus auſit polliceri ſanationem inde futuram. Quiſque artificum facit, quod promittit. Statuarius nempe ſtatuam, calcearius
33 calceos indubiè parat. Solus autem Medicus nil audet ex arte ſpondere ſua: quia nititur fundamentis incertis, per accidens duntaxat, ſubinde, atque doloſè proficuus. Quia vtcunque rem verteris, ignorantiæ plenum eſt, procuratâ debilitate, ſanare velle. Per repentinam nempe cruoris depletionem, cumulatè factam, plerumque natura negligit expulſionem ſui hoſtis. Quam attamen expulſionem demonſtraui continere totam febrium, & naturæ ſcenam. In confeſſo eſt præterea, quòd materia febrilis non conſiſtat in vena ſupra Cor: & per conſe-
34 quens, neque venæ ſectio materiam occaſionalem vllatenus exhauriat, aut directa medendi intentione, effectiuè ſanet. Denique, ſi mittendus cruor, ob perſpirationem facilem arteria-
35 rum. Id ſaltem fruſtraneum in initiis & incrementis febrium, cùm calor nondum viget. Cumque in ſtatu, vt neque in declinatione ſit mittendus cruor. Ergò nunquam. Quod autem non in ſtatu, probatur: quia præpeditur criſis, cùm natura (vt ſcribunt) maximè impedita luctatur, & plerumque victrix, minimè tum toleret virium iacturam, & auocationem à duello. Sin verò in ſtatu natura victa ſit, quid erit venæ ſectio tum aliud, quàm merum homicidium? Si ergò in ſtatu non conuenit venam pandere, dum maximus calor, anxietas, & potiſſima arteriarum exigitur reſpiratio: multò certè minus conueniet in initiis, & augmentis. Præſertim quod primis ſtatim diebus, metus plethoræ abeat, adeóque facilis ſit arteriarum perſpiratio. Quod autem morbi, in ſua declinatione, venæ ſectionem nec petant, nec tolerent, tam eſt clarum, & omnium voce teſtatum: quod nemo venæ ſectionem vnquam, per declinatio-
36 nem morbi, intentet. Conſideremus præterea, quod in febribus, cruor in venis, vel bonus ſit, vel malus, vel neuter. Si bonus: bonum erit, bonum detinuiſſe, eò quòd viribus addat. Nam (vt alibi oſtendi) plethoræ metus, vel mox ab initio, ſi quis eſſet, ceſſauit. Quod autem volunt bonum cruorem dimitti, ob refrigerium, & putredinis difflationem. Iam enim vtrumque ſat ſublatum eſt, & imaginarium bonum, quod ſupponunt, realem, & neceſſariam virium iacturam adfert. Cæterùm docent Scholæ venæ ſectionem in febri non mandari, propter bonitatem cruoris, quæ nempe ſupponunt malum & putredinem. Ego autem ſat docui, non dari corruptum in venis quamdiu viuitur; & per conſequens, ruere hunc Scholarum ſcopum in vena ſecanda. Oportet ergò mihi demonſtrent mali- 37
tiam cruoris, quæ ſit citra eiuſdem corruptionem. Deinde, malum iſtum cruorem detineri in venâ, à corde vſque ad manum, ſi ratam velint venæ ſectionem, in quantum talem, vel quatenus reuulſionem. Doceant, inquam, quod malus cruor non ſit in primis officinis, eductòque per cubiti venam cruore non trahatur deterior ad cor, qua vena caua dexterum cordis ſinum facit. Inſtruant pariter, quod depletis ſuperioribus venis, non ſit maior libertas, & impunitas, quâ noxia & febrilia ad cor pertingant, quàm ante. Adeò quòd loco difflandi putredinem (quam in rei veritate probaui nullam) non occaſionetur potiùs liber aditus auræ putridæ ad cor. Quorſum nempe depletarum venarum vacuitas attrahit cruorem inferne. Oſtendant, inquam, quâ ratione effluuium cruoris, & diminutio virium per cubitum, impediat putredinem, ſiue importet correctionem, & redintegrationem putridi. Item explicent ſe, quid velint dici, quod venæ ſectio, quo arteriæ liberiùs reſpirent, cùm putredo (ſi qua eſſet in venis poſſibilis) non affectet ſanguinem arterialem totius naturæ condum. Probentque inſuper, quòd imminuto bono ſanguine, & viribus, proportionaliter, ſit maior poteſtas reſiduo impuro, inquinatóque per putredinem (vt ſupponunt) ſeipſum præſeruandi à putrefactione imminente. Doceant item contra Textum ſacrum, quod vita atque anima ſint potius & libentius in contaminato ſanguine reſiduo, quàm in puriore per venæ ſectionem ablato. Alioqui regulariter boni eductio includit reſidui mali auctam proportionem, effrenemque licentiam. Quod ſi demum in febri, ac venis, cruor ſit malus, bonumque aiunt (tanquam ſignum & effectum) quòd in miſſione cruoris, malus effluat: putentque, tantumdem ſaltem mali cruoris abreptum. Primò probent cruorem, quem cenſent noxium, verè noxium, prout antè iam probaui inſontem: Ac dein doceant, per eiuſmodi mali cruoris feſtinam & plenam emiſſionem, nil præiudicij viribus eſſe ablatum: quodque ſuperſtite cruore inquinato, minutis iam viribus, ſanguinis facta depletio, erit in cauſa, cur putredo reſidui cruoris, pergere minus valeat? & an ſperent quandoque in venis ſemel putrefacto cruore quomodolibet, ab eiuſmodi videlicet priuatione, dari in natura regreſſum? Etenim oſtendant, non contradicere, quod fe- 38
bri proprium ſit, cruorem ipſum inquinare, & hanc proprietatem tolli à poſteriori, à putrefacti ſcilicet remotione? etenim ſi primum impurior ſanguis è vena depromatur, iteratò venam pandunt, interim vires conſternunt, turbantque, hinc & criſis ſpem tollunt, quid ſi tum rubicundior effluxerit. Certè exclamant. Quaſi totum mali agmen ablatum primâ vice, fuiſſetque febrium ſedes, à corde ad cubitum dumtaxat extenſa: bonus autem, circa hepar reſideret. Aſt deprehendi ſemper in Hydrope vltimorum excrementorum formidoloſas euacuationes, multóque ideo magis, in nuda ſanguinis abreptione, quæ recta via à corde per vulnus, vitales ſpiritus abducit, ſiue is malus, ſiue bonus, vel neuter cenſeatur. Imprimis probaui, quòd peccent petitione principij, tam quæ de

Synocho,

Synocho, cauſoque putridis, quàm quæ de ſan-
guinis putridi emiſſionibus ſupponuntur. Qua-
propter loquendo ad numeros, ſubleuamina fa-
cta propter virium ereptionem, ſemper inueni
fraude plena, vt pro tantillo ſubleuaminis, vi-
res morborum baiulæ, eneruentur. Perinde
enim atque potus febrium initio, ſitim pro tan-
tillo ſolari videtur: ſed quis tam demens, quod
tum potaret, ſi ſciret potum ſibi vires neceſſa-
rias ſuffurari? Inſidum eſt itaque doloſum, &
momentaneum refrigerationis auxilium per
venæ ſectionem. De neutro tandem cruore, qui
nec bonus nec malus ſit reſpectu venæ ſectio-
nis, nil dici eſt operæ pretium: cum negatum
ſub diſiunctione, negari etiam poſſit copulati-
uè. Nam ſiue neuter ſit is, qui commiſtione
boni cum deprauato conſtat (ſupponendo de-
prauatum, qui non eſt) vel is, cui eſt introdu-
cta alteratio neutra, in vtrumque euentum præ-
dicta ſatisfaciunt. Tandem vt ſpem, quæ in re-
uulſione eſt, abſcindam, & ſic omnes ex æquo
tollam coindicationes, tanquam miſera perti-
39 naciæ ſubterfugia. Inſanum eſt ſubſidium, ve-
næ ſectionem (copioſam enim plerumque hoc
fine exigunt) feciſſe, ſiue in febribus, ſiue de-
mum in menſtruis, propter reuulſionem: eò
quòd materia febrilis non natet in cruore, aut
fluctuet in venis, tanquam piſcis in aqua: ſed
vaſi intus adhæret, provt ſuo loco de materia
occaſionali ediſſeram. Pro menſtruo autem ſi-
militer: eò quòd eius ſeparatio fiat è toto, &
non niſi ſeparatrice manu Archei. Phlebotomia
verò nil ſeparat ſeparabilium: quia ſine præco-
gnitione finis, adeóque abſque electione agit.
Sed perpetuò effluit vicinior, mox vaſe aperto,
& inſons cruor: quem, quia dein continuo filo
alius ſubſequitur metu vacui: idcircò menſtrua
circa vterum, ſtudio naturæ alioqui collecta,
per venæ ſectionem inde diſtrahuntur, ac in
totum retrogradiuntur. Si autem Phlebotomia
quandoque in plethora & euchyma muliere
bene ſucceſſerit, at certè in aliis multis, miſe-
randam cataſtrophem dedit. Etenim ſi men-
ſtruum, ſola ſui quantitate (dum iam colle-
ctum, & in venis circa vterum ſegregatum eſt)
peccaret, Indicationem Phlebotomi indiui-
duam, & in ſolo caſu ſuppoſito lubens admiſe-
ro. At menſtruum, bene conſtituto vtero ſi flu-
xerit, abunde ſuis ſatisfacit finibus, & hactenus
reuulſio fruſtranea, quanquam etiam impoſſi-
bile hypotheſis ſupponat. Phlebotomia nam-
que, non niſi mera eſt cruoris, & indiſtincta
depletio. Depletæ autem venæ, ex tempore,
vndecunque, qualemcumque cruorem ad ſe
reuocant. Quia vt cruoris ſunt auidæ thecæ:
ita & vacuitatis impatientes. Atque proinde
menſtruum, in exitum dicatum, id eſt, hacte-
nus catalogo excrementorum ſemel inſcri-
40 ptum à natura, venæ depletæ alliciunt. Deri-
uatio autem, quia parca eſt cruoris effuſio, mo-
dò congruis è venis fiat, ſæpè profuit multis
morbis topicis, adeóque in febribus eſt imper-
tinens. Sed inſtant venæ ſectionem in Pleuriti-
41 de eſſe ita neceſſariam, vt ſub pœna capitali ſit
iniuncta. Siquidem aiunt, niſi ad coſtas affluens
cruor, multi cruoris effuſione reuellatur, peri-
culum eſt, ne mox Pleuritis hominem interi-
mat ſuffocando. Ego ſanè, nemini Pleuritico
ſanguinem mitto, éſtque curatio eiuſmodi tu-
ta, certa, commoda & ſolido. Nemo illorum
perit: vbi interim ſub phlebotomo, plures lon-
ga tandem tabe pereunt, & quotannis recidi-
uam experiuntur. Iuxta Galenum enim, Qui-
cunque die quadrageſimo non ſunt perfectè
ſanati, tabidi fiunt. Ego verò, intra paucos dies,
perfectè ſano; nec recidiuam ſentiunt. Nec 42
quidem ſolus mea ad hoc arcana habeo. Quin-
imo vidi ruſticum omnes pleuriticos tertio
notu ſanantem. Vtebatur enim ſtercore iumen-
ti pro viro, & caballi pro muliere, quod dilue-
bat in cereuiſia, ac colaturam expreſſam propi-
nabat. Tanta ſcilicet eſt medentum ignorantia,
tantáque Scholarum pertinacia, quod Deus ru-
ſticis & paruulis det ſcientiam, quam Ethnica
littera inflatis denegat. Iam ſpectandum, ſi ali- 43
quis reuulſionis vſus in febribus. Enimverò
cum opus reuulſionis non ſit primariò aliud
quàm venæ ſectio, ad quam per accidens, ſpera-
tur ſuccedens cruor venturus, eiuſque rei be-
neficio, non fluxum fore ad locum affectum.
Ad quam theſim ſequitur, quòd per eiuſmodi
euacuationem, trahetur cruor peccans febri-
lis, (ſic loquor conniuens) in venas diſperſus,
qui alias ſuo nido, procul à corde latitans, ſuæ
noxæ fermentum, non tam ferociter cordi com-
municaret. Quod eſt dicere: Per eiuſmodi re-
uulſionem fore, quod humor peccans, à par-
te ignobili, ad nobiliorem traheretur. Cru-
dior namque, ac feculentior ſanguis, eſt in Me-
ſaraicis venis: defecatior autem, qui propiùs
ac cordis aulam acceſſerit. Aliàs namque in-
diſcreta natura, iuxta vitæ fontem prima par-
ricidij tela ſtatuiſſet. Cum igitur non fluctuet
in venis materia febrilis, nec ſedeat prope cor:
Abſit credere, illam per venæ ſectiones exigi,
aut loco moueri, vtut aliqui ſubinde diuerſi-
color ſanguis, per iteratas ſanguinis emiſſio-
nes, emungatur. Atrox itaque remedium, ſi ad
locum emiſſi cruoris, alter à remotis acceſſerit.
Nam ſic in totum, & ad nobiliora, vnius loci
labes diſpergeretur, eſtque alioqui facilis coin-
quinatio in habentibus ſymbolum. Tandem, 44
ſi ſemel abdicatis Ethnicorum erroribus, Mo-
derni in vitam proximi reſpicerent, ſcirent vti-
que, vana eſſe reuulſionum commenta; perni-
cioſam theſauri ſanguinis & virium deperdi-
tionem: Nullam noxam à ſanguine intra ve-
nas: ſed tantùm ab hoſtibus, & peregrinis ex-
crementis inſultare: Deum quoque ſufficientia
feciſſe ſordium quarumcunque emunctoria,
nec laceratione venarum opus, pro febrium vi-
ctoria.

Purgatio examinatur.

Caput V.

1 *Prima confeſſio Scholarum de ſuis purgantibus.*
2 *Fraudes correctionum.*
3 *Altera confeſſio.*
4 *Tertia.*
5 *Excuſationes turpes.*
6 *Quarta confeſſio.*
7 *Hiſtoria frequens.*
8 *Dolus in nomine.*
9 *Explicatur, quid ſit dari laxatiuum dum turgent humores, & quàm fraude plenum.*
10 *Hiſtoria pœnitentiæ Authoris.*
11 *Concluſio inde tracta.*
12 *Nouem notabilia in Scholarum perniciem.*

13 *Hiſtoria cuiuſdam Principis viri.*
14 *Quinta confeſſio.*
15 *Examen prædictorum.*
16 *Sexta confeſſio.*
17 *Subterfugia vana, & fœda.*
18 *Retorta tela ex confeſſione ſeptima.*
19 *Argumentum veneni à fœtore.*
20 *Probatio mechanica.*
21 *Idem ex Galeno.*
22 *Probatio ab effectu.*
23 *Scholæ impugnant ſua theoremata.*
24 *Poſitis hypotheſibus Scholarum, nemo mori poſſet à febri, & falſum eſſet, quod non danda purgantia initio febrium.*
25 *Quod hic Aphoriſmus dolum includat, & Hippocratis inaduertentiam.*
26 *Coctio in morbis nominis abuſus.*

1 AGnoſcunt Scholæ ſua purgantia, ad Agaricum vſque correctione opus habere, eò quòd vim inferant naturæ. Atque vtinam correctiones illæ, non ignauæ, non ſtolidæ eſſent potiùſque inſeruirent ad comparandam innocentiam medelæ, quàm ad eius caſtratio-
2 nem. Si quidem caſtratio virium in pharmaco, dolum concludit, ne videlicet æger venenum ſubeſſe intelligat. Cicutata etiam officinarum remedia, ſunt inſtar lupi domeſtici qui datâ occaſione, dum ſibi confiditur, ad ſolitam naturæ ſuæ ferociam redit. Hinc enim nec correcta pharmaca, proprio etymo appellare audent. Puta, Diagridij nomine Scammonæam velant, vt & Alahandal, Colocynthidem laruat. Compoſita demum laxatiua, in diſpenſatoriis militant ſub mentito ducis titu-
3 lo. Interim nequeunt negare, quin in ſingulis ſolutiuis Scammonæa & Colocynthis, non ſint binæ columnæ, quibus totum purgandi ædificium innititur, quibuſque colliſis, totum quidquid ſuperſtructum eſt ruit. Mitiora demum ſolitiua, vt manna, caſſia, ſena, rhabarbarum, &c. duobus illis ducibus ante-
4 ſignanis, ſua dedere nomina. Fatentur, inquam, Scholæ, exhibito laxante, non eſſe ampliùs in poteſtate Medentis; adeòque per hoc infamant laxatiua, eáque phlebotomiæ
5 proinde poſtponunt. Etenim ſi quid crudelius patrauerit laxatiuum, vel doſim, vel correctionem, vel ægri naturam fluidam, vel Seplaſtam, vel eius vxorem accuſant, ne ſoluti-
6 uo alioqui pharmaco nomen pereat. Interea tamen fatentur, velint nolint, ſolutiua vniuerſa, tabidum virus in ſe claudere: ſolamque Aloëm in prouerbio innocuam vocant. Cætera verò cum additamento, correctione, & circumſpectione exhibenda, vt neque præpoſterè, aut præmaturè. Nuper enim vir iudicioſus, à Secretis Senatus Brabantici, vt ſanitatem cuſtodiret, pillulam vſualem ex aloë lotâ (caſtrata ſcilicet) ſumſerat, cuius dum non reperiret effectum, tranſeunti id Medico denunciat. Qui culpat ignauiam aloës, adeòque picron, ſiue amarum in pigrum vertit, Præſcribam (inquit) maiales pillulas. Quibus aſſumtis miſerè periit, quia totâ hebdomadâ fruſtra laboratum, vt laxantis remedij effrenem effectum compeſceret. Is enim vt ſe à morbo futuro liberaret, dolo medentis periit, & reliquit proles vndecim. Vnde primario liquet, tam eſſe laxanti liberum ferocire in bene valentem, quàm aliàs in ægrum

Impunè nempe, etiam in vitam principum, graſſari licet, ſub nomine Medentis, doloque pharmaci. Quia terra tegit crudelem Medentum in- 8
ſciriam. Specioſus ſanè titulus purgatio, ſiue depuratio: ſed doli plenus. Atque vtinam medentis purgatorium queat piare morbos! vtinam quoad hoc non fit, ægri non exſpectarent purgatorium à manu Medentum! Luctu ſanè eſt dig-
niſſimum, quod aiunt, exhibito laxante, ante mor- 9
bi coctionem, educi quidem eoſdem humores (nam laxantia volunt per ſelectionem educere vnum humorum, & non alium) quos alioqui poſt præfatam morbi concoctionem: eſſe tamen inutilem, imò & nocuam. Nec tamen inde hactenus diſcant, humores, per laxantiâ eductos, non eſſe humores, nec peccantes; (aliàs namque vtraque ſtatione morbi, & vnico laxante ſuppoſitis, neceſſariò deberent iuuare æqualiter, ſi materiæ eidem peccanti detrahant) ſed meram putrilaginem, & merum liquamen tabefactum, per virus laxatiuorum. Tantòque infelicius bibitur hoſtis, vt hanc ferinam exerceat intus lanienam, in carne & ſanguine. Etenim per facti hiſtoriam, narrabo pœnitentiæ & ſcientiæ meæ in meden-
do exordia. Enim verò vix ex ephebis eram, quod 10
chirotecam domicellæ, aridâ ſcabie infectæ, indueram: Vnde primum illâ, ac dein alterâ manu ſcabiem contraxi, cum pure & puſtulis infamem medici noſtræ Vrbi Seniores aduocati. Venæ ſectionem primùm ad hepatis refrigerium mandârunt. Dein triduano Apozemate, bilem flauam torridam, & pituitam ſalſam, ad eductionem præpararunt. Ac tandem per pillulas de fumaria, purgationem præfatorum humorum inſtituerunt, multoſque affatim ſeceſſus prouocârunt. Gauiſus ego, quod aceruum fœtidi liquoris excreuiſſem. Monuerunt ergò, idem pharmacum perendiè aſſumendum, itemque iterum poſt triduum, pari ſucceſſu: ac meo iudicio, ſi totum iunctum fuiſſet, facilè duas ſitulas impleuiſſet putridum, putidumque, quod humores putabam. Qui enim antea ſanus, alacer, integris viribus, leuis in ſaltu & curſu: iam redactus eram in maciem, tremebant genua, genæ collapſæ, & vox mihi rauca. Dixi itaque, & ſeriò, vbinam hoſpitati fuêre iſti humores in me? Nec enim in capite, thorace, vel in ventre locum tantę farragini reperiebam. Nam etſi priuus omnibus viſceribus, dimidium eius tamen vix tota cauitas continere potuiſſet. Concluſi ergò mecum, Quod iſti humores non præ-
extiterant in me: ſed in me facti erant. Ac co- 11
gnoui liquidò iſtud putridum liquamen factum fuiſſe ab aſſumto laxatiuo: quod idem eſſet facturum, quotiés aſſumerem: Interim eadem me
tentabat ſcabies, quæ antè. Vnde 1. cognoui, 12
quod ſcabies ſit contagium pellis, non autem hepatis intemperies. 2. Quod mentitum eſſet vitium iſtorum humorum in ſcabie. Quæ ſolo contactu chirothecæ, parata erat. 3. Quod pharmaca purgantia non purgarent, aut mundarent: ſed putrefacerent. Quod viuidam corporis mei ſubſtantiam liquaſſent, & in putrilaginem reſoluiſſent. 5. Quod indifferenter contaminarent, quidquid quoquo modo attingerent, ſiue cruor eſſet, ſiue demum ipſamet caro viuens: non autem ſelectiuè vnum pro alio elicerent, & ſepararent. 6. Quod contaminatum denotaret ſuum contaminans eſſe merum venenum, corporis liquefactiuum, & putrefactiuum.

ctiuum. 7. Quod contaminatum propulſante na-
tura efflueret, donec vis pharmaci exantlata
eſſet. 8. Quod hoc fieret non ſecus in ſano, at-
que in ægro. 9. Quodque ideo periculoſum eſ-
ſet pharmacum ſolutiuum, antequam natura
victrix eſſet in morbis, poſtmodum verò noxa
eius non ita manifeſta appareret. Quibus du-
dum, atque ſeriò mecum penſitatis, deſciui à
Galeno, qui totus circa humores iſtos ita im-
plicitus eſt, vt omnes morbos inde conſtare aſſe-
rat. At cum mihi adhuc deeſſent meliora, quæ
in vicem humorum, & laxatiuorum ſubſtitue-
rem, cum admiratione, & commiſeratione ge-
neris humani, tandem ſtudium Medendi ſuſ-
pendere volui, donec Altiſſimus, ex ſui bene-
placito, quærenti mihi, poſt multa nummorum
& annorum diſpendia, dignatus eſt donare In-
tellectum, quem vtinam ex meis operibus
mundus ſibi in commodum applicaret. Creuit
in me auſus eundo, ac indies magis confirma-
tus ſum, quotidianis errorum Medentum ob-
13 ſeruationibus: Inter cætera memini, quod Ar-
chiatri Principi exhibuerant ſcammoneatum
pharmacum, vnde vnico die, quadraginta &
vnum ſeceſſus ſucceſſerant. Qui vna cùm lotio
illius diei, me iubente, ponderati, pendebant li-
bras octodecim & vncias ſeptem liquaminis
flaui, & putridi. Dixi ergò illi, & ſuis medicis.
Enim verò ſi iſtud liquamen ſit bilis, vnuſque
de quatuor. Iam phlegma in corpore inde reſi-
duum (vna tertiâ bilem ſuperans, iuxta Gale-
num) pendebit libras viginti ſeptem & vncias
decem & eodem computo, ſupererunt meracæ
atræ bilis libræ nouem & vnciæ tres. Id eſt pitui-
tæ & melancholiæ non permiſtarum bili flaua,
14 libræ triginta ſex & vnciæ tredecim. Purga-
tionem itaque debebant fateri, non eſſe corpo-
ris purificationem: quin potiùs relictorum hu-
morum (ſi qui eiuſmodi eſſent) diſtemperatio-
nem. Dein quod præfata ſolutio non eſſet bilis
electiuà mundatio, aut corporis à ſuperfluâ bile
liberatio: ſed mera cruoris liquatio putrefacti-
ua. Siquidem dum cruor eſſet in venis non fœ-
tebat ante, mox putet in inteſtino, eodem inſtan-
15 ti, quo extra venas excidit. Sed ſodes, quo vaſe
iam continebuntur triginta ſeptem libræ pitui-
tæ & atræ bilis reſiduarum? præſertim dum à
purgatione venæ; quæ antea tumebant, nunc
conciderunt, nec apparent amplius? Sequenti
manè namque miſer ille, qui ſe veſtris arbitriis
concredidit, ac ſe purificatum rebatur, caſſâ,
acutâ, & raucâ voce loquitur, tremit manibus,
vacillat genubus, oculis concauis, exhauſtis
venis, conſternato vultu, ſitique preſſus impor-
tuna, & deiecta appetentia, ſe pridie multa paſ-
ſum affirmat, per tam doloſam & anxiam depu-
rationis experientiam, dubitatque iterum redi-
16 re eandem viam. Certus tamen credit, ſi doſis
laxatiui auctior fuiſſet, malè ſibi ceſſiſſet nego-
tium. Ex iſta enim forti purgatione in Principe,
ſtatim deberet eluceſcere ſolutiuorum virulen-
17 ta proprietas. Reſponderunt Medentes, Princi-
pis naturam facilem, nimium auſcultaſſe phar-
maco, & ad euitandam relictorum humorum
colluuiem præfatam, ſimulque diſproportio-
nem eorundem. Quam Scammonea, ex proprie-
tate nedum eliciat bilem: ſed ex ipſo cruore, ſi-
ue compoſito ex quatuor confecerit vnicum li-
18 quamen per ſedem reiectum: Vnde rurſus con-
cluſi, impoſturam atque dolum, quæ chole-
ram vel pituitam educi ſupponit, quæque ſe-
lectiuè vnum præ alio excerni perhibet, dum iam
fatentur, eſſe omnes ſimul liquatos. Et iuxta
Galenum, dum ſanguis putreſcit, fit bilis: &
falſum eſſe, quod Cholagogon (verbi gratia)
curet morbos bilioſos; quodque deceptio ſit,
qui bilem educi aiunt, ſi & cæteri tres priùs cor-
rupti, ſimul eiiciantur. Nemo certè eſt veritatis
ſtudioſus, qui non hinc ſtatim intelligat, cor-
ruere Veterum medendi baſim; tam reſpectu
humorum quàm ſelectionis ſolutiuorum Me-
dicaminum. Profectò admiror in ſtuporem vſ-
que, quòd mundus perniciem laxatiuorum
nondum animaduertit, qui alioqui tam re-
pentè præſentit quaſlibet technas marſupio ſuo
prætextas. Indubium eſt ſiquidem, quin laxa-
tiua occultum gerant toxicum, quod tot vi-
duarum ac pupillorum millena fecit. Neque
enim educunt ſingularem poſt ſe humorem,
quem ſingulari tractatu demonſtraui, nunquam
in natura fuiſſe, niſi in libros Medentum. Ete-
nim doſim laxatiui auge, atque illicò ſe prodet
lethale venenum. Agedum, cur iſta veſtra bilis,
tam celeri effluxu ſubſequens, fœtet tam horren- 19
dè, quæ vno quadrante priùs non fœtebat? Ce-
leritas enim effluxus, putrefactioni anſam adi-
mit, vt & fœtoris. Olet namque cadauer, &
non ſtercus. Neque etiam ab inteſtinis, tam re-
pentè, tam olidi ſtercoris odorem mutuaret. Ita-
que fœtor indicat toxicum efficiens, & mate-
riam cadaueroſam, è viuo deſumtam. Quod 20
probo Mechanicè, ſi quis hauſerit drachmam vi-
trioli albi in vino ſoluti, mox vomitum ciet. At ſi
ſtatim à potu ſuperbibat hauſtum cereuiſiæ,
aquæ, &c. is quidem plurimos patietur ſeceſſus
attamen prorſus abſque fœtore. Scammonæa
igitur & vitriolum, pariter liquant cruorem me-
ſaraicum. Hoc quidem, violenta ponticitate ſui,
Illud verò putrefactiuo, olidóque laxatiuorum
veneno. Cuius ſolius conſideratione, purgatio,
vt crudele & ſtupidum inventum, nemini non
ſuſpecta eſſe debet. Etenim ſi iuxta Galenum, 21
ſanguis dum putreſcit, fit bilis: ergò liquamen
fœtidum, atque flauum, per laxatiua deiectum,
mentienſque bilem, ex putrefacto cruore eſt
generatum. Atque per conſequens, ipſa laxatiua
ſunt putrefactiua cruoris. Quod ex Galeno,
Scholis inuitis facilè colligitur. Etenim potiſ-
ſimum commendat Theriacam, eò quód potiſ-
ſimè venenis reſiſtat. Signum quoque optimæ
Theriaces diagnoſticum aſſerit, quòd ſi vna
cum laxatiuis ſumatur Theriaca, indubiè non
ſubſequentur ſeceſſus. An non hæc Galeni ver-
ba conuincunt, laxatiua eſſe mera venena? quo-
rum ſcilicet vniuerſa operatio eluditur, per
Theriacam venenorum domitricem? cui ſuſpi-
cioni conſonant effectus. Quippe ſumto pur-
gante, æqualiter deiiciunt æger & ſanus, liqua- 22
mina eiuſdem coloris, odoris, & conditionis:
quapropter non exigit humorem peccantem,
præ non peccante: ſed indifferenter contami-
nat quidquid attingit. Porrò & Scholæ impu- 23
gnant libertatem ſelectiuam, quam ſolutiuis
tribuunt. Nam ſi humor aliquis è quatuor, ſit
putridus in febribus, indicetque naturaliter ſui
ablationem: laxatiua verò educant ſelectiuè
humorem è cruore, in ſanis (vti volunt) imò
carnem ſanam liquefaciant, vt inde ſcopum
ſuum nanciſcantur, qui eſt, liquamen putridum
fundere, quod aluus deiicit. Saltem laxatiua

non habebunt parem licentiam in febribus, ad eliciendum excrementum peccans, & putridum. Nam putridum non habet amplius, priſtinam eſſentiam & proprietates, quas habebat ante ſui putrefactionem. Etenim ſi magnes attrahat ferrum: non trahet etiam proinde ferruginem. Ideóque ſi purgans reſoluat carnes & cruorem, vt inde bilem educat, quam proprietate ſpecificâ vinctam ad ſe trahit: non proinde trahit pariter putrida & putrefacta, venis inclu-
24 ſa, quæ cauſa eſſent febrium. Nemo ſanè per febres oppeteret vnquam, ſi duo ſcholarum axiomata veritate niterentur. Nempe ſi humores putridi ſint cauſa febrium, Itemque ſi cedant ſelectiuè, per purgantia. Inſuper veſana cautio eſſet, ne purgantia dentur in principiis febrium antequam materia turgeat; nimirum non ante maturitatem, ac coctionem materiæ peccantis. Vnde ſat liquet, laxantia fore ſecus nocua. Sin autem dentur, poſtquam morbi materia jam ritè eſt ſubacta: impoſturam præ-
25 fata cautio continet. Quippe effectum ſponte ac beneficio naturæ procuratum, attribuit pharmaco ſoluenti. A quo ſanè etiam tum, iuſtius Probus Medicus abſtinet. Quoniam tum perturbat criſim, periculum confuſionis inducit, & recidiuæ. Pharmacum enim ſoluens, ſemper atque per ſe, non ſecus educit non cocta, ac ea quæ poſtmodum cocta vocantur: quia vtrobique æquè atrox ac virulentum. Sed poſtquam natura morbum ſuperauit, minùs noxæ infert, neque tam apertè laxatiui dolus tum manifeſtatur. Adeóque ſi tum laxans detur, videbitur Medicus, ſuâ arte morbum viciſſe. Cæterum ſi laxatiua educerent ſingula, humores ſuos per electionem: neceſſariò etiam qualibet ſtatione morbi conducerent, quippe quæ ſemper eundem liquorem & æquè fœtentem educunt: turbant autem quam maximè, quoad natura non
26 euaſerit ſuperior. Quam illius victoriam morbi concoctionem dixere Scholæ. Non ſanè quòd natura digerere, aut coquere aggrediatur quidquam quod vitioſum eſt, aut ſibi in vſum non cadit, quippe quæ intelligentia non errante gubernatur. Hæc de vtroque vniuerſali præſidio in febribus admonita ſufficiant. Concludens cum Hippocrate ad Democritum, omne ſolutiuum deprædari de viribus, & ſubſtantia noſtri corporis.

Conſideratio Quartanæ.

CAPVT VI.

1 *Quartana illuſit Scolarum regulas.*
2 *Quare neſciant curare quartanam.*
3 *Deficere ſolitas in aliis morborum euentibus excuſationes.*
4 *Omen ex quartana in cœteris febribus.*
5 *Quartanæ examen ad Scholarum calculum.*
6 *Debilitates ipſius Galeni.*
7 *Deliquia in Medentibus notata.*
8 *Coacta verba in confeſſione Medentum.*
9 *Argumenta contra atram bilem in Splene, & ſubterfugia Medentum.*
10 *Vera ratio, vnde Splen indureſcit ſub finem quartanæ, errorque Scholarum detegitur.*
11 *Notabilia aliquot in quartana.*
12 *Modus inebriandi, organáque.*
13 *Notabile de ſpiritu vini vegetabili, è baccis Iuniperi.*
14 *Cur vina ordinariò grata mortalibus.*
15 *Quomodò arteriæ trahant remedia ſua.*
16 *Impedimentum in oleis eſſatis, quod in eorundem ſalibus non eſt.*
17 *Modus fiendi cardiacæ paſſionis, quam etiam vocant regiam.*
18 *A ſtomacho varij morbi chronici.*
19 *Ruditas ſeculi Hippocratici, & ſinceritas.*
20 *Quartanæ nulla ſedes relinquitur in Scholis.*
21 *Paucula dicuntur notabilia de Inſaniis.*
22 *Sedes amentiarum.*

INtegro ſanè tractatu demonſtraui, nunquam in rerum natura fuiſſe humores, quos Scholæ Medicæ in artis ſuæ baſim præſupponunt, ſpectaretque ex profeſſo huc ille tractatus, niſi propediem in opere aliorum morborum repetendus eſſet, eo quòd omnes morbos paſſim iſtis humoribus nuncupârint. Hoc loco autem 1
ſufficiet obiter demonſtraſſe, febres ortum ſuum nullatenus debere eiuſmodi humoribus, ſiue integris, ſiue putrefactis. Nunc de Quartana quædam dicam: non enim quod materia aut efficiente differat à cognatis febribus, aut aliàs curetur, quàm vnico eodemque modo, & medio, quo ſuperantur cæteræ: ſed quia Quartana colliſis Scholarum viribus numquam deuicta fuerit: atque adeò ludibria fecerit Medentum commentaria, vanoſque ſermones de bile atra, de Splene nigræ, atque retorridæ bilis cloaca, déque ſolutiuis, atram bilem per electionem educentibus. Quartana itaque doctrinam Academiarum, harumque promiſſa, riſui jamdudum expoſuit tanquam vanas ſine viribus nugas, atque luridas fabellas. Deſperata nimirum per artes ſanatio, eneruem medicaminum opem, diſpenſatoriorum vana pollicita, atque indubiam cauſarum febrilium ignorantiam patefecit. Bone Deus! Iam patet, quòd Medici non ſolùm nequeant ſanare Lepram, Podagram, Paralyſim, Aſthma, calculum, caducum, reliquóſque contentos ſub ingenti incurabilium catalogo, nunquam ſua ſponte ſanatorum: ſed nec quidem Quartanam, quæ patienter omnem exſpectat, illuditque Medentum operam, quam tamen natura, ſuapte vi, in Scholarum ignominiam ſanat, demere norunt! Etenim qui per venæ ſectiones, ſcarificationes, hirudines, veſicatoria, & alui purgationes, adeóque per diminutiones corporis, & virium, dumtaxat ſuas ſanationes moliuntur, Ethnicisque doctrinis toti inhærent, etiam per naturam, à vera cauſarum, & remediorum cognitione excluduntur. Quia imprimis nullum illorum medicamen, ad ſedem Quartanæ pertingit, quin prius per ſingula- 2
rium digeſtionum telonia, tributum perſoluens, omni non ſit exutum facultate, ad tantum malum requiſita. Nec enim id aliunde deducere, aut multis probare debeo, ſat eſto, quod hactenus infauſta fuerint Medentum ſubſidia. Purgant nimirum atque venam incidunt, reliquum deinde deſinunt naturæ bajulandum: ſciúntque interim certò, ſe, nil iſtiusmodi, remediis profuturos, aut vnquam profuiſſe: Vtinam ſaltem non nocuiſſent: Fateri itaque debent remedia, ſimúlque artis hypotheſes omnes, in hoc morbo ſibi deficere, imò nec ſolitum in aliis morbis ſibi valere incurabilitatis ſubterfugium. Nam omnes Academiarum poteſtates connexæ, tantumdem non poſſunt, quantum natura abſque illis

illis, ſua ſponte poteſt, & facit. Cæterum eun-
dem inſcitiæ pudorem, atque omnimodam im-
potentiam, quam Quartana in Scholis detexit,
in cæteris quoque febrium curationibus, fateri
cogerentur: niſi illæ vltro ad terminum prope-
rarent. Quapropter iam dudum ominor, quod
exlex Quartana, ventura mox ætate, diſtinguet
pſeudomedicos, à veris, quos elegit, creauit, &
5 honorandos præcepit Altiſſimus. Scholæ ergò
Quartanam, ad calculum aliarum febrium de-
finiunt, per calorem præter naturam accenſum
primum in corde ab humore atrabiliario putri-
do, è ramulis extremis venarum, diffuſo in ha-
bitum corporis: cuius atræ bilis putridæ ſe-
dem, nihilominus in Liene agnoſcunt. Effla-
gito? ſodes, dicat mihi profeſſio Medica, quem
concentum ex tanta aphonia edant vnquam? &
an non ſit, garrulitate, tam ægrorum, quàm
Tyronum mentes offudiſſe? exponant, inquam,
cur ille calor non primò accendatur in Liene,
qua ſedet cauſa, ſiue humor, qui ſua putredine
(vt aiunt) eſt caloris innaturalis cauſa? prout
dum ſpina, digito infixa hærens, ipſe digitus
primariò æſtuat longéque ante phlegmonis pu-
tredinem? Cur Quartana adeò pertinax, ſi ſin-
gulo acceſſu, natura ſibi viam reperit, quâ putri-
dam bilem atram, per venas, in habitum, (etiam
ipſo frigoris rigore, & venarum anguſtiâ) di-
ſpergat? Quomodò poſt ſeſquiannum, ſæpè ea-
dem numero atra bilis adhuc putrida erit, du-
rumque Splenem dabit, ſi ſingulo acceſſu, di-
ſpergatur in corporis habitum? Quomodò ſi
ab initio in Splene fuit, cum tam diuturno pu-
tridi concubinatu, Splenem iam dudum non
putrefecit? qui præſertim nil niſi cloaca peſſi-
mi excrementi à Scholis cenſetur? Quomodò
poſt tot menſes, Quartana melius ſponte rece-
dit, in Medentum opprobrium, dum tamen
neceſſariò aridior, craſſior, magiſque putruerit,
quàm primis acceſſibus? Denique, qui poteſt
humor ab ortu malus, atque putridus, tandem
digeri? Stulteſcitne natura vt humorem, quem
in principio digerere recuſaſſet, poſt repudium
& ſeſquiannum tandem digerere incipiat, iam
ante neceſſariò planè putrefactum? Quæ ratio
mutati arbitrij? an naturam tum prius facti pœ-
nituit? Quomodo non tædebit ipſam, quæ tot
menſes luctando cum putrido peſſimóque hu-
more, ſe pænè exantlauit: vt tandem excludat,
quod penes eam iam induruit, totque nomini-
bus offenſum fuit? Si enim triduo, tantum atræ
bilis aſſeruetur, quantum acceſſui ſatis, quid hoc
ad lienem? quidve ad digeſtionem primitiuæ
& putridæ atræ bilis faciet? Si quotidie atra bi-
lis de nouo neceſſariò fiat, deponatur in Sple-
nem, atque inde deferatur in ſtomachum ſui
emunctorium? quomodò per tot menſes, natu-
ra erit oblita illius emunctorij, viarum, expul-
ſionum, & ritus? horúmque non recordabitur;
niſi prope finem, tam tædioſum? Quid ſi Sena
Epithymus, quodque in Armeno, & laſuli la-
pidibus, hoſpitatur arſenicum atram bilem vn-
decunque (præſertim è naturali ſuo diuerſo-
rio) exigant, hæcque ſit Quartanæ cauſa tota-
lis, indubia, totque regulis, Authoribus,
& ſeculorum conſenſu accuſata: cur ergò
Quartanam non tollunt, imminuunt, aut vl-
latenus abbreuiant? Sed Medentes, poſt tot
carnificinas, ſuos ægros deſerunt debilitatos
ſub deſperationis cuſtodiâ, culinæque regimi-
ne commendatos. Quid tandem ſibi vult multa
iſta, putidáque liquaminis ſaburra, quam his
epotis, æger credulus, ſine profectu eiicit, vires-
que ſibi inde imminui percipit? nonne verum
eſt iſtud Hippocratis, Si educantur quæ con-
uenit, melius ſe habent ægri, & facilè eiuſmo-
di ſubductiones ferunt? Cur enim tametſi im-
mediocriter ſumta eiuſmodi ſolutiua, in vltimum
vſque vitæ flatum, Quartana attamen, de iure
ſuo remittit nihil? Diſcite ergo iuniores Medici
à me Sene, quod veſtri humores, remediáque
laxantia, non ſunt niſi mera deliria, quibus in-
uicem ſubſcribendo deluſum eſt vobis per Eth-
nicos, quibus donum medendi non fuit datum.
Vt pote ne Galenus quidem vnquam Anato- 6
miam vidit, vtcunque de ea, & vſu partium
magnificè triumphet; numquam argentum vi-
uum vidit, cunctáque ſimplicia verbotenus è
Dioſcoride eſt mutuatus, ſuppreſſo huius viri
nomine. Nunquam, inquam, vel aquam roſaceam
nouit. Nonne pudendum, vt aliquid nummo- 7
rum emungatis, venæ ſectiones, & leuiora ſub-
inde cathartica, propinatis, ſine ſpe vllâ emen-
dationis? Multaque ad nauſeam vſque de di-
geſtione putridæ melancholiæ, de nubecula, ſi-
ue eneoremate lotij, muſſitatis inter vos, cùm
tamen diffidentiæ pleni, fatendum eſt vobis, hæc
verba, ab initio in pectore latuiſſe, Contra Quar- 8
tanam habemus nihil, ſanguinem mittimus, &
purgamus, atque deinceps nil ſcimus. Oportet
exſpectare terminum cum patientiâ. Quia contra
Quartanam, non eſt remedium in noſtris the-
cis. Natura ſeipſam iuuare debet. Interim in- 9
tumeſcit durior lien, & non rarò vnâ quoque mal-
leoli. Si itaque atra bilis eſſet continens Quar-
tanæ cauſa, daretque durum Splenem: quomodò
tandem ceſſat febris, permanente eius cauſa to-
tali in Splene? Quomodò iam in Splene indu-
rata, meliùs euacuabitur, quàm dum natura, per
febrim illius proſcriptionem moliebatur, Quo
pacto tandem, melius recedet indurata quàm
fluxilis in initio? An ceſſante febre, putredinem
amiſit? dum ſcilicet hydropem minatur, tumét-
que durus lien? quæ tamen ſunt indicia priſti-
næ ſuæ prauitatis. Sed an ſola atra bilis inter na-
turalia, à ſui putredine redibit in priſtinum ſta-
tum? Si verò ceſſet febris, quod atra bilis ſit ab-
ſumta per tot circuitus: Cur iam plus Medenti
obtemperat, quàm dum nulla eſſet viſceris ten-
ſio? Quare nunc demum ſperatis auxilia à Cap-
paribus, Tamariſco, & Ammoniaco, quæ du-
rante febri, erant ignaua? Si eadem atra bilis
ſupereſt, cur ceſſat illa, ſoſpite febri? Sin autem
atra bilis cum febri abiit, cur præſcribitis reme-
dia ad fluidiorem atram bilem? Quid ſi per ab-
ſceſſum, fingatis atram bilem ad Splenem de-
latam: quodnam eſt iſtud viſcus Splene nobi-
lius, quod abſque ſenſu, querimoniâ, & labe,
atram bilem, præter naturam tantiſper tolara-
uit? febriumque tot inſultus paſſum eſt? Cur
abſceſſus iſte non fiebat viribus adhuc integris
ad propulſandum hoſtem, magis idoneis? Cur
nondum fluidior eſſet materia? Quomodò ſal-
uabitis, quod Splen ſit emunctorium atræ bilis
ſi hanc tandem, aliunde ad Splenem deferri
oportuit, poſt tot labores & anguſtias? Quare
ergò durities & tumor Lienis, tandem cum la-
boribus creuère ad proportionem? Mirum ſanè
hactenus ignotum eſſe, quòd Splem ſub Quar-
tanæ torturis tolerauit plurima, cuius digeſtio-

num ſingularium, ſine topicalium errore, ſa-
10 burra iſta ſit reſidua, pro tumore Lienis. Quòdque idcirco durities Splenis ſit ex iſtiusmodi tranſmutatis erroneis, maiorque ideo, quò Splenis præcedens afflictio, grauior. Quòd nimirum Lien tumeſcit, ex producto per Quartanam: non autem ſit ipſa Quartanæ materia occaſionalis, multòque minùs aliqua atra bilis. Vtpote quæ in natura fuit nunquam. Quapropter etiam contingit, quod eiuſmodi durities, è Splene euaneſcat ſponte poſtquam reſumtis viribus, ſuas natura digeſtiones perficit. Propterea cura duri Splenis, non ſita eſt in humectando, emolliendo, & purgando atram bilem: quantum
11 in recreandis viribus digeſtionis. Pro cuius confirmatione ſciendum: Splenem, quadringentis forte arteriis conſperſum eſſe, nec vllum omnino viſcus, tam frequenti arteriarum propagine ditari, atque Lienem. Dein ſciendum, ſedem Quartanæ, nedum eſſe in ipſo Lienis corpore, verùm in ipſiſmet eius arteriis, ſi non omnibus, ſaltem in aliquibus. Quod punctum vnicum, fecit ſanationem Quartanæ difficilem. Tertiò demum ſciendum, quod arteria nullum è ſtomacho, inteſtinis, vel aliunde, ſuccum trahat ſibi; nam quorſum ſibi iſtum traheret, cum exin nil ſibi vnquam boni paret? Ille enim chylus attractus, adhuc caret mediis præviis, quibus vnquam queat ad perfectionem ſanguinis arterialis deduci. Alioquin arteriæ ſibi plus anxietatis ex tantillo peregrini liquoris ſuctu attraxiſſent, quàm longis poſt laboribus exant-
12 lare valeant. Concedo quidem, arterias ordinariò, & immediatè, attrahere ſpiritum inebriantem è ſtomacho, qui omni propemodùm vegetabili innaſcitur, per artem, ſola fermenti vi, à concreto diſligatur, ac tandem per ignem edu-
13 citur. Per exemplum. Si baccæ Iuniperi, in aqua bulliantur, ſubter alembicum, mox inde aſſurgunt, & colliguntur, aqua & oleum eſſentiale. Tandem, ſi baccæ tum demum per fermentum macerentur, iteratâ dein diſtillatione, elicitur aqua ardens leniſſima, ſiue aqua vitæ. Minus tamen, quam ſi ab iiſdem baccis, oleum non foret prius ablatum. Tertiò demum, ſi reſiduæ baccæ, per ſetaceum tranſcolatæ, coquantur in Electuarium, iam nactus es ſolutiuum, omnibus officinarum compoſitis prælucens. Spiritum ergò vitæ ardentem, vegetabilis naturæ contubernalem, (quem Helleniſmus Scholarum vidit, aut ſciuit nunquam) arteria, ad ſe lubens è ſtomacho rapit, quem aliàs primaria ſui inſtructione natura parat, è digeſto chylo: Gaudet ſanè, ſe multo compendio reperiſſe liquorem, vnde ſpiritum vitalem ſibi
14 efficiat. Hactenus nempe vina mortalibus regulariter placent, Cor exhilarant, & inebriant, ſi plus iuſto potentur. Nam ſpiritus vini nondum eſt vitalis noſter: quia adhuc determinationis indiuidualis indigus, vt inde Archeus vitalis influens, functionum noſtrarum exſecutor, conſtruatur. Quapropter cùm nec Meſenterium, nec hepar, ſint deſtinata in fabricam ſpiritus vitalis, gaudet Cor, illum immediatè, atque promtè, per arterias iam an-
15 te paratum, è ſtomacho aſſugere, Vnde ſequitur, ſi arteriæ attrahant ſibi ſpiritum vini, vaporum inſtar, etiam trahent odores eſſentiarum. Hinc namque deliquia, imò & reſtaurationes, vice verſa. Arteriæ verò non trahunt olea, licet eſſentialia, & grata; eò quòd non ſugant ſubſtantiam liquoris, multò minùs olea. Vt ergò medicamen acceptum ſit cordi, & ab hoc attrahatur intro, debet eſſe odorum, & inſeparabiliter nuptum ſpiritui vini. Quare vina odora cæteris facilius inebriant, quia maritati odores ſpiritui vini, facillimè admittuntur ad
Cor, Caput, Vterum, &c. Odores autem oleo- 16
ſi, abſtracti à ſuis concretis, inquinando potius afficiunt, quàm materialiter in arterias ſubeant. Ideo nempe per vini immodicitates, vitæque errores, ſæpè non merus allicitur in arterias vini ſpiritus: ſed & aliquid ſuccorum ſi-
mul. Vnde demum vini helluonibus, difficiles 17
Cordis palpitationes ſuccreſcunt, meruſque vini ſpiritus, importuna aſſiduitate, arteriæ arundinem intus ferit, eius topicas ac proprias digeſtiones turbat, quapropter etiam pars alimenti arterialis degenerans, varias ſuſcitat clades etiam
in vitam durabiles. Contingit enim in arte- 18
ria ſtomachi, quòd vini ſpiritus, ſuâ ſe ſocians importunitate, alimento arteriæ ſpermatico, dierum curſu, ſuſcitet indelebiles vertigines, cephalalgias perennes, caducum inquam, ſyncopes, ſopores, Apoplexias, &c. In huius nempe membri, tanquam cordis œconomiâ, ſuas nanciſcitur thymoſes, in vitam durabiles, non niſi maioribus arcanis delebiles. Eadem quoque via, mors inopina ſibi non rarò fecit introitum. Quia inde ſua ſponte nunquam educitur eiuſmodi vitiata materia. Nam etſi Archeus ſit aptus ſua tandem alimenta conſumere: non tamen hoc iuris obtinet, in excrementa peregrino coagulo degenerata, adeoque ob id virtuti vitali non auſcultantia. Ideo nempe, pars iſta cordis titulum aſſumpſit, ſyncopes de facili ſuſcitat: comitiales etiam poſt 24. annum itemque affectus eiuſmodi Cordi tributi habentur illis incurabiles, qui potioribus, medendi eruendis facultatibus, non multum inſuda-
runt. Sedem hanc caduci Hippocrates (pace tan- 19
ti viri, & talis ſæculi dico) ignorauit. Quippe qui in limine medendi conſtitutus, ſuas ſaltem obſeruationes, hiſque natas medicationes, fideliter poſteritati tradidit. Dixit namque, ſi Melancholia tranſit in corpus, generat caducum: a-
mentiam verò, ſi in animam penetret. Si ergò 20
in corpus & animam, atra bilis tranſcendens, faciat caducum & amentiam: quorſum ergo perget, vt generet quartanam? Scholæ imprimis gaudent tanto Authore pro humore atrabiliario: ſed obliuiſcuntur Quartanæ, longè recedentis à caduco & amentia. Nam quocunque reſpexerint, quartana vel non fiet ab atra bile: vel hæc non erit in corpore, nec in anima, dum
quartanam condit. Quantum autem ad maniam 21
& caducum attinet, quaſi viarum ſola diuerſitate ſeparentur. Siue, quod idem humor nunc euaporaret, aut materialiter hoſpitaretur in diuerſoriis facultatum principum. Ridiculum ſanè, licet pigrum ac plauſibile commentum in tam anguſto humorum quaternario, omnibus morbis cauſam inueniſſe. Nam imprimis caducus, multo ſtrictius conſopit, & alienat animæ poteſtates, licet inſaniæ longè pertinacius. Quocirca longè aliter (parcant mihi manes Hippocratis) præfati morbi, quàm viarum, ac terminorum, methateſi diſtinguuntur, Quinimò genus amentiæ, per ſpecies, propria materia, proprióque efficiente, differet: vt videre eſt in ra-

bie

bie ex morſu canis, & ictu Tarantulæ. Nondum enim Hippocratis ſæculo, cauſæ rerum enotuerant, quarum notitiam garrula Græcia hactenus ſuppreſſit. Nec etiam deliria iracunda, à bile flaua, ferina ab atra, & iocoſa à ſanguine fiunt. Certè aliàs quotidie iocosè deliri eſſemus omnes, aut ſanguine priui: febrilia enim deliria, imprimis ex materia febrili, in officinas ſomniorum irreptante, petuntur, nec aliunde. Non autem, quod corpus deſerat, vt in mentem ſubintret. Itemque nunquam in Cauſo, Synocho, aut febribus continuis, delirium obueniret: ſed ſemper in quartanis, atrabiliariiſque morbis. Profectò, iam delirium eſt ab ipſo febrium initio, vbi ſcilicet febris, & delirij cauſa, ſunt in radice iunctim. Paulatim nempe aucta nequitia, debilitatiſque organis, aſcendit delirium in ſuæ perfectionis maturitatem. Sic in vino, itemque in quibuſdam ſimplicibus, imò & pariter in febrilibus excrementis, tegitur occultum delirium, nec prodit, niſi vis eius in craſim aſcenderit. Saltem ſingula per eandem viam regiam, pro nequitiæ ſuæ genio, furiunt in organa phantaſiæ, prout alibi de Amentiis. Semen ergò delirij ab initio, in materia febrili latuit, quod tandem ad iuſtam ſui malignitatem promouetur. Si ergò Amentiæ differant materiâ & efficiente, id eſt, tota ſpecie, & ente: multò ſanè longiùs diſtant inuicem, atque peregrino magis ſemine diſtant caducus, & Amentia, quàm quòd vnica atra bilis, ſedibus exorbitans, vtrumque pareret. Prout alibi de duumviratu. Amentiæ (vno verbo dicam) omnes arteriis fouentur, hoſpi-
22 tioque Hypochondrij. Iuxta illud. Quibus vena fortiter in præcordiis pulſitat, ij mox mente alienantur. Proinde etiam non rari, perturbatione excicatrice egent, antequam in maniam recidiuent. Quippe perſimili perturbatione partam.

Auxilia Medentum æſtimantur.

CAPVT VII.

1. *Qualia ſint auxilia Medentum.*
2. *Vanitas eorumdem.*
3. *Topicorum noxa, & deriuatio fictilis.*
4. *Aqua in veſicatoriis, fuit merus cruor.*
5. *Obiectio ſoluta.*
6. *Veſicatorium crudelius quàm cruoris emiſſio.*
7. *Quorſum excogitata veſicatoria.*
8. *Clyſter quare hoſtilis inteſtino.*
9. *Clyſter nunquam ad Ileon Inteſtinum attingit.*
10. *Laxatiua in Clyſtere, acriora ſunt, nocua vt purgantia: ſed minus.*
11. *Quocumque titulo & introitu nocet venenum intro ſumſiſſe.*
12. *Nunquam febres extrahi Clyſteribus.*
13. *Obſunt ideo vitæ longæ.*
14. *Clyſter vt Medentes nominat.*
15. *Prognoſis è clyſterum vſu.*
16. *Per clyſteres nutrire, ſtupidum.*
17. *Omen,*
18. *Vulgus medentum notatur.*

1 AVxilia vulgaria examinare ſtatui, antequam febrium naturam determinem. Sunt autem illa ſcarificationes, hæmorrhoidum apertiones, veſicatoria, & id genus alia; cunctaque concurrunt in cruoris, virium, & corporis diminutiones. Quæque ideo iam ſat condemnata ſunt, ſub præſidiis vniuerſalibus. Stul- 2
ta nimirum ſubſidia, circa corporis ſuperficiem, vbi centralia laborant, & obſeſſa ſunt, quibuſque non expeditis ab hoſte, fruſtra eſt, & nocuum, quidquid per eiuſmodi ſimiarum geſticulationes eſt intentatum. Vanum certè ſpei rudimentum eſt, velle per conſequens, radicem loco dimouere, auferendo inſontem cruorem è pelle. Quod ſatis miſer Princeps Infans Cardinalis exhauſtis venis, nihilominus perſtite typo Tertianæ Anatomicis confirmauit luctuoſo ſpectaculo. Itemque paracentheſis, ſiue apertio prope
vmbilicum in hydrope, huiuſmodi ſpem extin- 3
guere dudum debuiſſet. Nam ibi obuium eſt, è propinquo centro, aquas depromere quotidie, de fructu partæ aquæ pro lubitu in dies haurire. At fruſtra, quia nequidquam de radice decedit. Adeóque Paracentheſis, vitam ad paucos tantum dies dilatat. Veſicatoria autem ſummè ſemper nocua ſunto, & à ſpiritu nequam Moloch excogitata. Nam aqua inde continuò ſtillans, nil niſi cruor transmutatus eſt. Dum enim
quis manum vel crus amburit, ignis non vocat 4
ſerum ſanguinis ad locum combuſtum. Nec aqua eiuſmodi, alibi deliteſcit, laxoque freno exſpectans accurſura, dum pellis quandoque ambureretur. Surda eſſet aqua ad ignis vocationem, nec parêt natura extrinſeco imperanti. Quid ſi cruori innatet aqua, quam bilem vo-
cant. Sanè non fluctuat illa, ſeparata à cruore, 5
niſi poſt eius coagulationem, ſiue corruptionem. Hanc itaque intendunt veſicatores, non autem conſeruationem, & ſanationem. Non eſt ergò: ſed fit, aqua iſta ſalſa; non ſeparatur, inquam, à cruore, ſed ipſius cruor transmutatur in aquam, perſimilem Hydropi, diarrhœæ, ſimilibuſque defectibus. Tanto ergò veſicatoria ſunt periculi
pleniora, quàm venæ ſectio. Quòd hæc ſiſtantur 6
ad arbitrium: illa verò non, quæ poſt venæ ſectiones, vanaſque corporis lanienas, tandem propter impedimenta comatis febrilis, adeòque ad effectus poſterioris adulterationem,
ſit ſomniata Soporoſos enim præ dolore tot 7
vlcerum excitare gaudent: atque vtut rem voluas, crudelis eſt lanionum carnificina. Nec enim ſoporoſus, quia dormit, malè ſe habet: ſed dormit, quia malè ſe habet. Adeoque impedire ſomnum, non eſt vtile: ſed duntaxat valet, tollere radicem ſoporis. Qui ergò per dolores? ſomnum ſuſpendunt tantùm, crudeliter ægrum in mortem præcipitant. Blandiuntur nempe populo, ſæuiendo in ægrum: interim perſeuerant in officio crudelis, & infidi auxiliatoris ſtipendiarij. Etenim ſi febriens ſoporoſus dormiat, ſiue vellicatus excitetur aſſiduè, eiusmodi ſtupida lenocinia, ne minimum præſtāt febribus. Quapropter ſoleo dare oretenus mea remedia, & cibos ſtatis horis, nec reſpicere vtrum dormiuerit necne. Dico cum Apoſtolis illud Antiquum. Si Lazarus dormiat, ergò ſanabitur. Torturæ enim febriēti illatæ, nemini pro-
fuere vnquam. Quod autem ad Clyſteres atti- 8
net, frequens ac pudendum medentum ſubſidium. Ego ſaltem olim, enemata nunquam, niſi cum pudore ſuaſi, & deſcripſi. Poſtquam autem fida remedia nactus ſum, clyſteres prorſus abhorrui, velut belluinum remedium ab aue (vt aiunt) edoctum. Etenim quod clyſter quilibet,

naturaliter ſit inteſtino hoſtilis, exin facilè liquet, Quod ſingula recipiantur per modum, & reſpectum recipientis. Quod ſic latiùs explico. Oculi lacryma, etſi ſalſa, tamen indolens eſt, quia oculo familiaris, & cognata. Aqua verò ſimplex, in oculo dolet; & aliud quidlibet. Vrina quoque, etſi ſalſa, non mordicat veſicam. Decoctum autem qualecumque per Cathætera intromiſſum, etiam ſuauiſſimum, dolet intus. Si verò lotium, vel tantillum aciditatis hauſerit, è nouellis cereuiſiis, aut aliunde, ingens mox ſtranguria, & lotij eſt ſtillicidum. Stercus ergò, cum cognatum ſit inteſtinorum contentum, & domeſticum, non mordicat, nec ſentitur, donec ad carnoſas recti inteſtini partes deuenerit, tanquam ianitoris munere fugentes, ſentiuntque & vrgent ideo. Vnde concludo, quòd Clyſter, quilibet, cùm ſit peregrinus Inteſtino, non poſſit
9 non illi eſſe moleſtus atque ingratus. Denique Clyſter nunquam adſcendit ad Ileon Inteſtinum. Etenim ſi vncias 18. iniicias, iam magna eius pars in tubo ſupereſt, vel foràs elabitur iniiciendo, adeoque tantùm ad principia Coli In-
10 teſtini pertingit. Denique ſi Clyſteri inſint laxantia (plerumque namque decipitur ſic æger, laxatiua perhorreſcens) vt purgatiuorum virus iam exploſi; ita & laxantis Clyſteris vſum, pari iure. Fateor, minoris eſt noxæ Clyſter, quatenus os ſtomachi ſemper nobiliſſimo munere vitæ fun-
11 gitur, vitaque oblæditur veneno laxante. At ſalrem nemo inficiari poteſt, quin ſit odioſum, intro venena admiſiſſe, quocumque titulo, & in-
troitu. Quippe reſoluunt enemata purgatiua,
12 cruorem in Meſenterio. Saltemque in terminis febrium loquendo. Nemo vnquam per Clyſteres febres eduxit: quia loca, materia febrili obſeſſa, non adiuerunt, neque illa ſolantur vnquam.
13 Nec interim deſinunt contaminare, & & emungere cruorem è venis, conterminis inteſtino. Illud enim à ſenibus didici, quod quicumq; amat vitam longam & ſanam, abſtineat à purgantibus quacumque impoſturâ aſſumtis. Clyſter hodie laſciuioribus populis tam familiaris eſt, quòd
14 elotio & adiumentum vocetur. Quaſi excrementum naturale velint eluere. Certè vtut iſtas Medentum inſidias ſpectes, non niſi à malo ſunt, à dolo, & mendacio: ac piis auribus pudorem ſuſcitant. Adeóque iam ſunt ſtercorum correctores, ablutores, id eſt, malarum artium inuentores. At ſunt, qui ignauiam Inteſtino, per Clyſterem introduxere, vel alio vitio contraxere, ideóque deinceps ſibi Clyſteribus aſſueſcendum perſuadent. Sanè vitium ſtipticitatis, vt alia radice ſcaturit ac pendet, facile proprio ſanationis termino ſuccurritur. Etenim vt qui minus laxam aluum habet, ægrotat: ita & qui pi-
15 gram patitur, laborat. Sanandum eſt malum, non autem palliando, per Clyſterem quotidie aluus proritanda & laxanda eſt: Facilis nempe eſt prognoſis, quod ſic pergendo, nouiſſima ſemper erunt deteriora, vitaque concredita eiuſmodi auxiliatoribus, neceſſario accurtetur. Subſcribent his nationes, quotquot laxantia in horrore habent. Vt Campinienſes, Arduennenſes, itemque Aſcuriani, &c. quibus vt Clyſter eſt inſolitus: inauditusque: ita ſenium robuſtum & frequentiſſimum. Eſt cæterùm Clyſteri vltimus ſcopus,
16 quod iuſcula carnium liquatarum, ſpe alendi iniiciant, Quod profectò intolerandæ ſtupiditatis eſt argumentum. Nam iniecti liquores primùm ſe miſcent ſtercori ibidem reperto, deinde infunditur partibus, quibus proprium eſt cuncta in ſtercus mutare; ac tertiò, conſtat per experientiam, quòd eiuſmodi iuſcula, ſi binis horis abinde reiiciantur, oleant non ſolùm ſtercus: ſed quodammodò cadauer. Etenim cùm non eatur ad ſecundum aut tertium, niſi per primum: non poſſit autem, è cibis in ſtomacho indigeſtis, & in verum ac laudabilem chylum non commutatis, fieri cruor vllatenus: ſequitur etiam, quod iniecta iuſcula cadauerentur, nunquam autem poſſint in alimentum tranſire. Nec arguit quidquam, quod eiuſmodi iuſcula carnem liquatam gerant, per modum Chyli; Nam actum eſt nihil, niſi priùs ſuſceperint fermentales proprietates primæ digeſtionis, præparatorias ad vitam, alibi extra ſtomachum non reperibiles. Quidquid enim indigeſtum è ſtomacho labitur, moleſtum eſt, diarrhœas, tormina, itemque ructus nidoroſos mouet, & Aſcarides gignit. Quæ autem infernè iniiciuntur, quia nequidquam beneficij primæ digeſtionis habent,
neceſſariò cadauerantur. Quia calorem loci 17
quidem experiuntur: ſed orbantur vero fermento vitalis digeſtionis. Miſeror ſanè Medicaſtros, enemata in eiuſmodi abuſus detorſiſſe, nec ſemel ad præfatas rationes reſpexiſſe: & mutuo, ne qui magnatibus tantoperè aſſententur, poſthac aliquem epulari iubeant, eumque ad vomitum, poſt tres horas cogant, vt quod euomuit, per anum iniiciant iis, qui multa macie & atrophia confecti ſunt. Sanè ſeruum pe-
cus adulator ignarus, medicum agens, nec 18
quidquam habens, præter corporis & virium diminutiones, diſcere recuſans, quia malè agendo conſenuit, nec vnquam aliquid laude dignum indagauit totus lucro intentus, ſimulatque è Scholis dimiſſus, ſuis ſemper veſtigiis inſiſtens, neces hominum excuſans, quia ſecundùm artem curauit, antecedentium gregem inſecutus. His inquit Seneca, Multi ad ſapientiam non peruenerunt: quia putant ſe perueniſſe. Opprobrio æſtimant plenum, ipſum ſemel Doctorem ab alis adhuc diſcere debere. Anile ergò inuentum, enema nutriens. Vidi namque in fortioribus, iuſcula cadaueris fœtore horrentia reiecta: in tenerioribus verò, ſyncopes mouiſſe. Vbi interim Clyſteres ex malua, & furfuribus, minus, incommodi fouebant. Caſſa ergò iuuamina vulgaria, à Medentibus ad febrium intentiones, ſiue indicationes inſtructa. Quia nequicquam de radice febrium demunt, ſubigunt, aut attingunt.

Remedia vſualia ponderantur.

CAPVT VIII.

1. *Cenſura aquarum ſtillatarum.*
2. *Quales ſint aquæ eſſentiales.*
3. *Cenſura decoctionum.*
4. *Confortantia ex auro & gemmis examinantur.*
5. *Demonſtratio abuſuum mechanica.*
6. *Gemmæ nil quidquam diſſoluuntur in nobis, vtut puluerata.*
7. *Perlæ tritæ, & acido ſpiritu diſſolutæ examinantur obiter.*
8. *Propriam verecundiam teſtatur Author.*
9. *Perlæ quæ in officinis diſſoluuntur, non ſunt perlæ.*

10. *Diſſolutæ*

10 *Diſſolutæ perlæ aut coralla in acido aliquo, manent quod pridem erant.*
11. *Quinque notabilia inde ſumta.*
12. *Auxilium galli veteris, anile inuentum.*
13. *Examinatur Alkermes.*
14. *Fruſtra confortantia, vbi hoſtis intus, vel fortiſſimos calcat.*

REmedia interna à Medicis vſurpata in febribus ſi ſpectentur, reperientur eiuſdem farinæ, cum reliquis illorum auxiliis. Nam præterquam quod in vnum calorem, tanquam ſcopum & rei cardinem ferantur, in ſe adhuc nauci ſunt, neque vllatenus reſpondent materiæ putridæ. Imprimis enim aquæ diſtilla-
1 tæ tam quæ refrigerantes dicuntur, vt de Cichorio, lactuca, portulaca, & plantagine, quam quæ de claſſe alterantium maiorum, quales de gramine, cuſcuta: capillis Veneris, Carduo benedicto, ſcorcionera, &c. vel etiam de cordialibus ſunt petitæ, non ſunt reuera niſi herbarum ſudores, non autem ſanguis illarum: atque vtinam non ad lucri ſuaſum adulteratæ. Sunt nempe aquæ pluuiæ viridium & recentium: non autem liquores herbarum eſſentiales, quæ totam rei craſim referant & ſaporem. Ergò im-
2 poſturam tegunt ſuo nomine, atque interim benè agendi occaſio elabitur. Porrò decocta
3 ſtirpium, cum contineant gummata, & mucilagines ſimplicium, negotium febrili ſtomacho, nauſeas, euerſiones, aliaſque moleſtias parant: idcirco etiam cum excrementis ſe iungunt, & ſequeſtrantur, poſtquam exhibuerint omnes anxietates. Nec ſaltem quidquam eorum ad loca affecta, vitaleſque agros, intrò defertur. So-
4 lent quoque Medici oſtentare ſua exhilarantia, cordialia & reſtaurantia ex auro & gemmis parata, pari ſanè cum cæteris ſtupiditate. Nam etſi ſint in tenuem pollinem comminuta, nequidquam ab igne tolerant, multóque minus, à virtute digeſtiua. Leuigantur enim primùm in mortario æneo, partémque æris ſecum gemmæ abradunt, quia lima quauis duriores. Idque officinis quandoque domonſtraui, dum puluerem
5 iſtum gemmarum in aqua forti macerarem. Etenim ſe ſtatim color viridis prodidit, faſſuſque eſt Pharmacopola, quod ſua fortificantia potiſſimum agerent, communicando ægris viride æris, ſiue æruginem. Deinde ſi gemmæ, poſtmodùm curioſius triturentur in cote, ſiue marmore, ſe longè teneriore, accreſcunt in pondere, & euadunt confortantia, marmora & ſaxa, præter originales gemmas. Nam tandem non plus proficiunt leuigatæ gemmæ, quàm ſi ſilices aut
6 vitrum puluerata aſſumantur. Idque mecum ſubſcribent, quotquot vnquam examinandæ corporum analyſi vacauerint, mecumque miſerabuntur, inanes Medentum ſtoliditates, & infauſtas ægrorum clientelas. Imò perlas vel coralla exhibent triturata, vel aceto ſtillatitio,
7 ſuccoue limonum ſoluta, iterumque exſiccata, & ſolubilia in quouis potabilli. Atqui perlæ non ſunt eiuſdem duritiei cum gemmis cryſtallinis, ſed de regno animali, continentque dotes pretioſiſſimas, non poterunt non egregiam largiri opem. Etenim Margaritæ ſponte in columbino ſtomacho reſoluuntur quidem, at in noſtro nequidquam tolerant, ſiue comminutæ puluere tenus, ſiue ſolutæ vt ante bibantur.
8 Imprimis namque notandum, me ante reſipiſcentiam didiciſſe, per aliquot perlarum ſic præparatarum libras, vanam tantùm eſſe iactantiam, quidquid ſpondeant de illis Medentes. Deinde veram Margaritam, non habere intus farinaceum atque diſſimilarem à ſuo cortice puluerem: ſed totum perlæ corpus, ad centrum vſque, eſſe meras pelliculas inuicem incumbentes, tanquam ſubſtratos cæparum cortices. Quod mecum ſciũt, quotquot perlas oualis figuræ, norunt ad orbicularem perlam redigere. Atqui præfati perlarum cortices nullatenus reſoluuntur per acida ante dicta: ergò tantùm falſarum perlarum farinam diſſoluent. Imò etſi præfati cortices diſſoluerentur, (quod non) adhuc 9
eſſent idem perlæ puluis qui ante. Cui ſcilicet iam acidi diſſoluentis ſal combinatus ſit, adeóque contingat, illo ſale diſſoluentis ſoluto, vnà quoque cum eo, ſolui perlarum, aut corallorum puluerem, quem ſal iſte combibit. Qui 10
puluis vtut oculorum iudicio cenſeatur ſolutus, mutataque Margaritæ ſubſtantia: attamen non niſi mera fraus eſt, & oculorum faſcinum. Nã perlæ & coralla non ſecus in priſtina ſui natura adhuc perſtant, quàm alioquin argentum in Chryſulca diſſolutum ſoſpes perſtat, cunctis ſuis priſtinis qualitatibus planè immutatum. Nam aliàs idem argentum, inde iterum non poſſet repeti, cùm à priuatione ad habitum non detur regreſſus. Qui ergò perlas ſic ſolutas bibunt, tantùm abeſt quòd perlarum ſubſtantia lactea fruantur, non bibunt ſibi niſi ſalem aceti ſolutum. Quod Mechanicè ſic probo. Si diſſolutis perlis, aut corallis, aliquot guttas ſalis tartari infuderis, ſtatim occultus perlarum puluis ad fundum decidit. Quod facti eſt. Primò er-
gò, perlæ officinarum, non ſunt veræ: ſed ea- 11
rum abortus quidem, per mediam conchæ ſubſtantiam intus ſeminatus. Secundò, puluis perlarum aut corallorum diſſolutus quanquam illudat oculos: non tamen verè eſt ſolutus, manens puluis qui ante. Tertiò, pro confortatiuis non ſubſtituunt niſi acidum ſalem diſſoluentium. Quartò, puluis ille ſic ſolutus, non poteſt fieri cruor, ideóque neque ſubire in venas. Quintò, quid ſi introiſſet ad hepar, venam cauam, adeóque digeſtionis vi, ſal acetoſus illi adhærens, tandem in tranſmutationem abſumtus eſſet. Quid aliud præſtarent huiuſmodi confortatiua, quàm quòd venas intus exotico puluere oblinirent? & peregrino tandem hoſpite indelebile malum ſarcinarent? Hæc meſſis
de gemmis exſpectanda Æquè anile oſtentum 12
eſt, quod de galli veteris iure herbis ſociato pollicentur. Nam imprimis plus vitæ, viriumque eſt in iunioribus auibus, quàm in decrepitis. Iudicium deferatur ad Gallinas. Suntque iuſcula medicata, ſtomacho ingrata, ac moleſta, adeóque facilè dimittuntur ad excrementa. Itaque hoc modo, ſub mutata larua, iterum ſua apozemata mentiuntur, ſub iure galli veteris. Poſtremò eſt antidotus Alkermes, quæ licet,
quatenus conſtat ſyrupo è cocco baphico (vtinam non per roſas adulterato) ſit laudabilis: 13
nihilominus in quantum toſta, aſſataque, crudiore byſſo, donec puluerari queat, impregnatur, tota grani tinctorij poteſtas vitiatur. Quod ſericum ſic toſtum nil aliud ſit, quàm lana bombycina vermium, caumate deprauata. Tulit enim id auari cuiuſdam ſenis Inuentum, putantis, naturam exhilarari rebus, ſuos oculos oble-

ctantibus

ctantibus. Abſit, nam intus, naturam nec aurum, gemmæ, nec pretioſa, vt talia, ſpiritus vitales reficient multòque minùs, aſſata crude byſſus & ſi eſſet purpureo colore tincta: niſi vitales ſpiritus ſibi per additamenta virium, reſtaurationes perſenſerint. Cæterum, fruſtranea ſunt confortantia, & cordialia, quæ perſtite febrium fomite, diminutòque cruore & viribus,
14 exſpectantur. Nam ſi febris, robuſtum, ac benè valentem conſternat, quomodò fortificari permittet iam conſternatum? præcipuè per res toto genere exoticas, nec vnione ſymboli cum ſpiritibus conuenientes? Quomodò ciuis ſe fortificabit, qui hoſtem domeſticum, ſe potiorem, penes recepit? Lurida ergò, atque vana Medentum de fortificantibus ac roborantibus promiſſa, fraude plena. Etenim qui vires cum ſanguine exhaurit, ſubtrahitque, per euacuantia, vinum verò atque immediata virium reſtaurantia vetat: refrigerantia quoque, vt calori vitali inimica, continuò proſequitur, quomodò robut per electuaria eiuſmodi conciliabit.

Vera cauſa rigoris.

CAPVT IX.

1. *Rigor & tremor ab impetum faciente ſpiritu, non autem efficienter à cauſa morbifica.*
2. *Quare intendat rigores.*
3. *Cur frigus & calorem excitet.*
4. *Cur incipiat cum frigore.*
5. *Author non recurrit ad leges Microcoſmi.*
6. *Intermittentiæ ſunt in omnibus agentibus ferè.*
7. *Modus fiendi frigoris.*
8. *Modus & cauſa rigoris.*
9 *Notæ ignorantiæ in Galeno, de membri iectigatione.*
10. *Cauſa ardens febrilis.*
11. *Omnem motum tam ſanum quàm ægrum efficienter fieri ab Archeo.*
12. *Quomodo Author id didicerit.*
13. *Turbulentia Archei turbat vrinam.*
14. *Ordinarium fellis Officium turbatur, & facit amarum chylum.*
15. *Quare etiam vomitus amari illius, nihil de febri minuit.*
16. *Vnde æſtus & ſudor in febri.*
17. *Quid ſudor indicet.*
18. *Acor auget frigus, quod probat eryſipelas.*
19. *Gangræna vt ſiſtatur indubie.*
20. *Cur initium continuæ febriis ab horrore.*
21. *Paracelſus notatur.*
22. *Galeni errores, præſertim de putredine cruoris, & ſpiritus.*
23. *Vera ſedes Diariæ, & hecticæ*
24. *Fabuloſa Galeni ſimilitudo, pro æſtu hecticæ febris.*
25. *Quare calx per aquam accendatur.*
26. *Probatio mechanica.*
27. *Stolida cauſa oſcitationis.*
28. *Vera cauſa, & organum eiuſdem.*
29. *Somnus, ſopor, vertigo, apoplexia, &c. ab ore ſtomachi.*
30. *Oſcitatio non eſt in muſculis genarum, aut mandibulæ.*

1 HIppocrates ſpiritui vitæ primi nomen indidit, vt ſcilicet ſit impetum faciens, ductorque omnium quæ in nobis contingunt. Quam certè prærogatiuam demum nemo vocauit in controuerſiam. Interim poſteræ Scholæ, velut rotationis vitio vertiginoſæ, cauſas tremoris in anilia figmenta detorſerunt. Spiritus ergò coſmocrator in nobis, initium motiuum in nobis ſolus obtinuit, tam locale, quàm alteratiuum: Rigoris videlicet cauſam, tam quoad motũ localem quàm frigoris, atque, ſubſequentis caloris alterationes continens. Inten- 2
dit namque Archeus, per tremulos rigores excutere, adhærens parti ſimilari excrementum. Perinde quaſi atque aranea ſuos quatit caſſes, atque rigore ſuccurit, vt excutiat peregrinum, quod in illos incidit. Sed Archeus aduertens ſe 3
per rigores parum proficere. Blas alteratiuum excitat. Quod totum alibi docui naturaliter cõſiſtere in hyeme & æſtate, frigora, inquam, & calore: Quorum nempe alterna viciſſitudine, tandem cuncta ſublunaria; dierum currente numero fatiſcunt, Ab hyeme ideo, in ipſomet 4
Vniuerſo, anni initium procedit, per ver & æſtatem, in autumum, in quo fructus tandem maturantur. Quæcunque enim ex natura fiunt, hoc principium, incrementum, ſtatum, & declinationem ſubeunt. Sic ipſe Archeus, (quatenus ſemina atque vitalia vniuerſa, generalium naturam imitantur) citrigores febriles, frigora & calores. Non autem materia febrilis peccans: prout iam ſat ſuperque probatum eſt initio. Sic namque & in oſſium exarthroſi, ſtatim dentes quatiunt, & rigores ſubnaſcuntur, itemque dum pregnans abortum non vitalem præcociter expellit. Neque enim hæc dico, quaſi confugiens 5
ad commentum Microcoſmi Paracelſi, etſi naturam Vniuerſi modum in ſingulis vniuocum obſeruare adnimaduertam. Natura ſi quidem ſibi vtrobique compar ac ſimiliaris eſt, quod ſenſus febrientium conqueritur, in hyeme ſibi, atque 6
æſtate obuenientibus. Etenim qui in lucta ſuſpirioſus ſuccubuit, aliquantiſper quieſcit, & anhelitum recuperat, perque moram vires reſarcit, quibus incumbentem victoriam excutiat. Sic naturali ductu vniuoco, Archeus in febribus ſibi quietes per interualla imperat, ac dein reſumtis viribus & vicibus, hoſtem febrim nititur excutere. In quo ſanè pars, cui inſidet ma- 7
teria febrilis, primum ſe contrahit in rugas. Quod ſentitur facilè in præcordiis. Parti verò obſeſſæ, totum genus venoſum quodam conſenſu collaborat, ſtrictimque ſe arctat contractis fibris obliquis. Inde namque rarus, durus, atque minutus pulſus, frigoris index ac opifex. Hanc enim corrugantem ſtricturam venarum, quiſque febriens, ſi in ſe animaduertat, facilè dignoſcet, ac penitus naturalem etiam beneualenti. Nam etſi ſcrotum laxum propendeat, ſtatim tamen atque ſcoria humana ad ſphinctera delabitur, corrugatur ſcrotum ſuapte ſponte. Naturale eſt itaque venis, & partibus primariò affectis, ſeſe in rugas contraxiſſe. Cùm igitur venis paſſim aſſocientur plerumque arteriæ, neceſſe eſt has pariter obliqua cum venis conuulſione contrahi. Quod ſanè facilè percipient febricitantes, ſi horum memores, ſeriò attendant ad ea, quæ ſentiunt. Hæc igitur eſt frigoris cauſa in febribus. Tremor is autem cum ſit in ipſis mu- 8
ſculis, notandum eſt, muſculos habere duos motus. Vnum quidem, quatenus ſunt clientes voluntatis, vt edeant voluntarium motum: Alterùm verò, in quantum inuitâ voluntate, proprio feruntur motu: eſtque hic iterum duplex, prior

prior ſcilicet, qui vnico tractatu violento con-
9 trahitur, prout in Spaſmo, Crampo, &c. Alter ve-
rò, qui interualla patitur, qualis eſt tremor fe-
brilis, iectigatio, & tremor membri alicuius (pu-
ta capitis, aut manuum, &c.) ſenio, ac potatori-
bus familiaris. Profectò non ſine nota Galenus
tranſeat, quin riſu excipiatur. Docet enim eiuſ-
modi ſenilem tremorem fieri ex luctâ ponde-
ris cum facultate motiua arbitrali. Quodque
hæc nimirum conetur membrum attollere, ſed
ob debilitatem, inchoatum motum ſiſtat præ
pondere membri impeditum. Quaſi verò fa-
cultas motrix voluntaria, niteretur inuitâ vo-
luntate attollere iacens atque quietum mem-
brum, vt continuò ſubſiliret? Redeo ad termi-
nos de febribus. Cùm itaque nedum pellis (vt
in ſcroto) verumetiam membranæ ſingulæ mo-
tu proprio ſibique naturali criſpentur, rugētur,
contrahanturque, non eſt abſonum, & muſculo
ſuum dare motum. Etenim ſic & à morte in Te-
tano vtrimque tenduntur muſculi, dudum ab
interitu omnis voluntatis. Sic nempe purgan-
tium venenoſa qualitas, non rarò partes muſcu-
loſas conuellit, & in febribus lethalibus, invitæ
ſunt conuulſiones, cum intercalari remiſſione.
De quibus cum tractatu de Spaſmo diffusè ege-
rim, hoc loco monuiſſe ſat fuerit, quod duæ
iſtæ facultates motrices naturaliter competant
muſculo. Quarum vna feriatur, quieſcitque
quamdiu muſculi benè ſe habent: ſed mouetur
velut auxiliaris in occurſu rerum ſibi moleſta-
rum. Tandem igitur cùm Archeus per vena-
rum & arteriarum obliquam contracturam,
10 perque muſculorum trepidationes, ſe nil profi-
cere aduerterit; indignatus, quidlibet motitat,
vt peregrinum hoſtem à ſe excutiat. Quocir-
ca repeto, quod iam aliquoties dixi; Nimirum
omnem motum, tam in ſanis, quàm in ægris,
immediatè proficiſci conſtitutiuè, & efficien-
ter, ab Impetum faciente Archeo: occaſiona-
liter verò à cauſis occaſionalibus. Quod me-
11 chanicè primùm deprehendi per quædam fe-
brium remedia. Quippe ſi ipſo die acceſſus,
& horâ opportunâ propinentur, ſæpè vnicâ
vice multas febres tollant. Eſt iſta nempe op-
portunitas, in ſpatio horulæ, ante paroxyſmum,
quantum ſcilicet exigit actuatio medicaminis,
& ſtomacho vacuo. Nam ſi detur diebus quie-
tis Intermittentium, vel dudùm ab incepto pa-
roxyſmo, dum medicamen non præſentit na-
turam ſibi auxiliatricem, tam ad actuandum
ſiue animandum, quàm ad expellendum mate-
riam occaſionalem febris, incaſſum propinatur.
Imò tum angit medicamen magis quàm iuuat,
12 quatenus naturam, dum quieſcere mallet, ad
proſcriptionem ſtimulat. In peſte verò, mali-
gnis, aliiſque continuis, ſi porrigatur ieiuno ſto-
macho, nec per potum eius actio interturbetur,
plerumque vnica vice totum ſanationis adim-
plet officium. Alioqui ſanè dum ſtringuntur &
anxiantur venæ vel aliàs, natura ab incepto a-
uocatur opere; vel intermedia quiete experge-
fit: Indignationes Archei irritantur magis. Nec
ſat fuit hic nuditer dixiſſe; quòd Archeus in fe-
bribus primo Blas frigoris, atque dein caloris
ſuſcitet, quatenus ſemina, mundi typum in ſe
æmulentur & deferant. Siquidem nihil à ſeipſo
mouetur naturaliter, excepto Archeo, qui pri-
mus motor animantis eſt. Vnicuique enim ſemi-
ni datum vigorem ſcio, vt ſemel hic excitatus,
deinceps propria virtute ſeipſum ſit mouendo
omniaq; alia deinceps præter ſe, quæ ſub ſphæ-
ra ſuæ actiuitatis continentur. Turbidæ ideo
atque confuſæ excernuntur vrinæ, vapores aci- 13
di & indigeſti, etiam & nidoroſi ſuſcitantur,
euntes in loca impropria, frigoris cauſam au-
gentes. Fel autem, quod regulariter chylum
ſtomachi acidum commutat in ſalſum, vt vi-
dere eſt in vrina) præpoſtero negotio, inſer- 14
tum in duodeno inteſtino, ſuccum iam conuer-
tit in amarum. Archeus interim totus tum ex-
pulſioni intentus, hoc amarum recrementum, 15
aliàs doloſę ſiticuloſum, ſub frigore febrili: non
rarò excutit, nec tamen inde quidquam febriens
proficit, quòd nouiter contaminatum, præſto
deiiciat. Quia eſt productum in febribus ex-
crementum: non autem mali radix occaſiona-
lis. Tandem itaque velut iratus Archeus, ſe-
ipſum accendit propria thymoſi (non autem à 16
putredine depromto calore) hoſtémque adori-
tur, æſtuat, olidumque tandem ſudorem pro-
fundit. Non alio fine, quàm vt expellat hoſtem,
ſub qua excretione patefacit, quod iſthac ma- 17
teria febrilis naturaliter pellenda ſit, & Medico
indicet naturam ducendam, quà ſponte ver-
git. Id eſt, Diaphoretica ſola, eſſe febrium
appropriata atque ſpecifica remedia. Etenim
eryſipelatis initio, frigus inſolitum, modicum, 18
non tamen rigor, quia acor halituoſus adhuc
modicus: qui dum ad corporis ſuperficiem per-
tigerit, extra proprium ſui diuerſorium ibidem
aceſcere, atque putrere pergit, Ideóque ſapona-
ria & lixiuialis medela, extinguit eryſipelas.
Vt & lixiuium fortè, gangrænas profundè ſca-
rificatas potenter ſiſtit: eò quòd in lixiuialibus
omne acidum commoritur. Febres continuæ 19
ab intus detenta aciditate, ſimiliter primum ri-
gent, & in finem ſiue conſumptionem vſque 20
poſtmodum æſtuant. Palpitatio cordis quoque
otioſos, atque vini heluones exercet, prout &
Artiſtas diu multúmque circa aquas fortes oc-
cupatos. Vtpote vbique aciditas vaporalis per-
uadit noſtri penitiſſima, attamen ſine febri:
nam deeſt materia occaſionalis. Paracelſus 21
enim, ex vnico Æthnæ igne ſulfuris & nitri
ſupra ſexaginta febrium ſpecies hariolatur. Nec
vllam febribus ſedem detegit, vtrobique me-
thodi expers. Galenus verò vt intermittentium
ſedem in oſculis ſiue extremis venarum diſpo-
nit: ita Continuarum nidum, citra vel vltra he-
par ſtatuit. Synochum autem tam putridam,
quàm non, per venam cauam cor collocat
Diariam quoque in ipſo ſpiritu vitali, adeóque 22
in ipſo etiam corde conſtituit. Quo nil hebe-
tius cogitari potuit vnquam, quàm decernere,
ſpiritum vitalem putrere conſtante vitâ. Nam
cum ille ſit balſamus ſolus, qui nos à putredine
vindicat, quid tandem erit reſiduum, quod bal-
ſamet ipſum balſamum, ſi putruerit hic? quidue
ſaliet ſalem ſi corrumpatur? Etenim ſi leuicula
ſui portione putrefieret, totum mox neceſſario
contaminabitur: cùm ſpirituum in ſpiritus ſit
craſis potentiſſima, & vernaculum ſymbolum.
Vita namque vix horæ quadrante protrahitur
in peſte, dum contagium inuadit ſpiritum. Pari-
ter ſi putredo cruorem apprehendat, mox velut
continuata in cruore Gangræna, neceſſitata
mors oboritur. Dicam igitur & ſedem & mate-
riam febrilem, qualiter experientia, longaque
rerum indago mihi patefecere. Sermo mihi eſt
de

23 de febribus per ſe atque ſolitariis : non autem alienâ paſſione genitis. Imprimis itaque Diaria, quæque ephemera dicitur, ab vnius diei duratione, ſedet in ſtomachi cauo, & plerumque ex vitiato cibo. Quare & à vomitu, vel peracta digeſtione, ſponte ceſſat. Similiter febris tabida, ſiue hectica, quædam eſt quotidiana Diaria, à corrupta cibi parte, mox ſumtis cibis repetens. Nam etſi appetitus perſtet ſoſpes, edantque vt lubet, ſaltem Corruptor in pulmone non ceſſat aut feriatur, quin continuò tranſmutet cruorem in flaua, dura, ſpiſſa, & quandoque cinerea phlegmata. Sub quo corruptionis labore auocat ſpiritum à muniis digeſtionis, fitque aliqualis corruptio ſemidigeſti.
24 Pudendaque eſt huius loci Scholarum fabula, quam pro lenta hac febri ſibi comminiſcuntur: vbi enim potiſſimum putredinem pro calore accuſare poſſet, non fuit auſus eam impendere. Quod ſcilicet calx accendatur adſperſione aquæ, eodem pariter modo contingat in febri tabida. Quòd nempe poſt vnam aut ſeſquialteram horam, iſta febris inualeſcat, & adoriri videatur poſt cibum, quatenus tum adſpergantur partes ſolidæ, alimento è cibis aſſumtis parato. Imprimis his obſtat, quod infra binas horas, in ſtomacho ſano, nondum ſit peracta concoctio Chyli, multò minùs completa ſanguificatio : minimeque cruoris in ſecundarium, & ſpermaticum alimentum tranſmutatio, vtpote quod roris modo aiunt diſpergi in penitiſſima ſolidorum : longiſſimèque ac tardiſſimè, pulmo hoc nouum alimentum ab hepate mutuat. Ergò nequeunt ſolida inſtar calcis aſpergi & inde accendi, quantiſper in ſtomacho negotium eſt cum chylo. Deinde iſta calcis ſimilitudo, eſt
25 meræ inſcitiæ. Vtpote quæ non accenditur propter aſperſionem per ſe : ſed per accidens. Quatenus nulla ſalia ſaliunt, vel agunt, quamdiu ſicca, id eſt, niſi reſoluantur. In calce vna autem eſt duplex ſal alcalizatum. Vnum quidem lixiuiale, & alterum acidum, & vtrumque per ſenſum guſtus diſtinguibile. Quæ duo ſalia, reſoluta per aquam, dum in ſe inuicem agunt, accenduntur, quod idem accidit in Termis, ſale acido fontium, in marcaſitarum lixiuialem materiam primam agente. Idipſum per mechanicam, & à poſteriori, non quidem propter quid;
26 ſed quia eſt, ſic probo. Etenim ſi ſali tartari, ſpiritum vitrioli acidum ſuperfuderis, confeſtim ambo, actu frigida, æſtuant. Ideóque ex calcinato plumbo in ſpiritu aceti, ſi hunc totum abſtraxeris, quamprimum atque alcali eius, combiberit humidum ex aëre, realiter ignem concipit, etiam in pera. Quamobrem neſciuerunt Scholæ, ſi calx non accenderetur mutua ſpirituum ſalium agitatione, quod nunquam lapidiſceret. Denique quid eſt in viuis, quod calcis ſiccitate referat ? Quid, inquam, quod actu ſiccum ? calcineum ? & non quotidiano rore, continuóque permadeat ? An non digeſtio ſolidorum eſt continua ac interrupta ? Sanè vtut conſiderem, propinant nænias pro elementis naturæ, ſtolidæque ignorantiæ plena eſt ſimilitudo calcis, cum febri hectica. Atque vt oſcitatio febres multas comitatur : ita ſanè oſcitanter at-
27 que febriliter cuncta tradidere. Cuius ergo etiam notandum, inſulſam cauſam oſcitationi dari à Galeno. Scilicet quod fuligines congeſtæ muſculos mandibulæ ſuſcitant vt explodantur. Imprimis plurimæ fuligines inflarent illos muſculos, quibus multa eſt oſcitandi neceſſitas & frequentia. Deinde cum eiuſmodi fuligines eſſent vltimæ digeſtionis inſenſilia recrementa; cur illa potiùs, quàm aliarum partium ſui expulſionem mouerent; cur non quotidie id ſollicitarent ? & ſubinde per quadragenariam non
oſcitatur ? Cur in febribus illæ fuligines magis 28
obuiæ, quàm in Podagra, & Apoplexia ? Certè nulla eſt functionum noſtri corporis, quæ magis ad exemplum mouetur, vt oſcitatio. Oſcitantem namque facilè ſequimur, etiam nolentes ac inuiti. Non igitur oſcitatio à fuligine, ſed ab illa facultate & parte, quæ imaginationi paret. Etenim Scholæ mecum admittunt os ſtomachi à conſpectu facillimè moueri. Quoniam plurimi nauſeant, & vomunt proniſſimè, conſpectis aut imaginatis ſordibus: viſoque acerbi pomi eſu, os multis ſaliua liqueſcit. Os ſtomachi ergò po-
tiſſimum ad imaginationem mouetur. Somnus 29
verò, item ſopor, coma, Cathocus, Catalepſis, Vertigo eiuſque generis accidentia ab ore ſtomachi promanant (prout alibi de duumuiratu :) Oſcitatio verò eſt ſomni prænuntia, vel pediſſequa, idcirco eidem parti oſcitationem tribuo. Nam incola phantaſia primorum impetuum ibidem habitat, cordiſque nomenclaturam ideo ſuſcepit. Sic & à mœſto frequentia ducuntur ſuſpiria, vt os ſtomachi ſenſibiliter aggrauatum alleuient. Ita ergò à ſegni ſtomacho dormitionem poſtulante, libido oſcitandi muſculo ſubter dormiendum irrequietos excutit, tenditque, in quo muſculos buccarum, & Trachæ in clientela vocat : non ſecus atque os ethmoides circa organum olfactus, pro ſternutatione in ſubſidium vocat muſculos thoracis. Prout enim cauſa ſternutationis non eſt quærenda in muſ-
culis, quibus fit : multo certè minus oſcitatio eſt 30
muſculorum mandibulæ. Cum alioqui compreſſis dentibus, id iſt, motu contrario mandibulæ, etiam oſcitari poſſit. Rectiùs enim Scholæ ad aſperam arteriam oſcitando reſpexiſſent, quæ trahitur binis digitis deorſum motu heteroclito. Interim de fuligine illius arteriæ, nequidquam ſonuerunt vnquam : quippe quæ ſat ſemper patet, & aëri peruia, alioquin oſcitare non deberet. Iſta nempe eſt corporis compago, quod etiam in non neceſſariis mutuas membra manus tradant, ac quaſi pro iure proprio certent aliena organa.

Sedes Febrium.

CAPVT X.

1. *Vnica ſedes continuarum & intermittentium.*
2. *Variant febres, ex ſolâ materiâ occaſionali.*
3. *Nidus febrium quibus claudatur terminis.*
4. *Cauſus & Synochi prope os ventriculi.*
5. *Probatur à læſâ actione.*
6. *Quartana, exlex in ſede ſua.*
7. *Materia & ſedes malignarum.*
8. *Peſtis quî à cæteris febribus ſeparetur.*

Sedes continuarum febrium non differt ab 1
intermittentium. Hactenus proinde occurrunt continuæ, quæ in Intermittentes deſinunt, & contrà. Variant itaque febres illæ, non commigratione locorum, aut ex natura diuer-
ſorij : ſed ſolius materiæ occaſionalis ergò. Ha- 2
ctenus

ctans quoque repugno nedum Galeno, ſed &
Fernelio de locorum febrilium, eſſentiali diffe-
3 rentia.Nidus ergò febrium,in primis eſt officini-
nis:extenditur ſcilicet à Pyloro,per duodenum,
& vaſa ibidē multiplicia,Inteſtina item , venas
4 Meſenterij , Liene,vſque ad hepar. Proximio-
res autem ori ventriculi , ſunt eo moleſtiores,
5 ſuiſq; anxietatibus magis formidandæ. Meam
de ſede febrium doctrinam confirmant nauſea,
præcipuè carnium,piſcium,& quæ facilè cada-
ueris inſtar olent , perhorreſcentia , mox à fe-
brium introitu, ſitis item, inappetentia, cepa-
lalgia ſyncipitis, hemicrania ſiniſtri lateris, de-
liria, ſopor, vigilia, anxietates topicæ circa os
ſtomachi,ructus,nidroſi ; conſternata digeſtio,
vomitus, linguæ quoque amaror,ſiccitas,fiſſu-
ræ, nigredo, &c. Quæ ſanè ſunt indicia oblæſi
duumviratus in actione regiminis: huc acce-
dunt ſuperueniens ructus acidus , nubecula v-
rinæ , quæque coctionem ſtomachi rediiſſe ar-
6 guunt,prout in tractatu de Vronomantia alibi.
Sola autem quartana in Splene ipſo , veniſque
ſibi contiguis, hoſpitium delegit. Maligna verò
ſola , aliquid putridi peculiariter ſibi vendicat
circa orificium ventriculi. Sunt autem tantò
7 peiores,quæ non in eius concauo,ſed in conue-
xo ſederint:eò quòd non niſi extraordinarium
arcanum ad iſta attingat loca. Ideò namque
Caſtrenſes , & Endemicæ omnes , cæteris ſunt
pervicaciores,ac plerumque citra ſitim.Quibus
vix perceptibilis calor eſt , ſolâque ægros con-
tinua anxietas ad feretrum ducit. Huiuſmodi
namq; febres, deforis tantùm contaminant, vl-
timum ſtomachi nutrimentum afficiunt. Quia
reuerà quamdiu viuitur,perſpirabile atque ex-
ſpirabile eſt totum corpus,iuxta Hippocratem,
Etenim alibi demonſtraui, pulmonem, & dia-
phragma vndequaque poris peruia in viuis,
qua dum endemica tranſeunt, ac ſtomachi con-
uexum percutiunt ,non raro ſtomachi vltimum
alimentum inficiunt,Diariam dixi cum hecti-
8 ca in ſtomacho ſedere. Peſtis autem in hoc à
cæteris malignis diſtat , quòd cùm non ſedeat
in ſordibus febrilibus,vt neque in cruore; affi-
ciat tantùm ipſum ſpiritum vitalem ſui odore,
ob id quoque intret & exeat neceſſariò cum
aëre per poros diaphragmatis , adeoque tendit
ſic primariò ad ſtomachum , nec potens perge-
re vlteriùs motu locali , ſuam ibidem ſiſtit im-
preſſionem in nutrimento ſtomachi, vnde mox
vomitus, cephalalgia , ſopores , deliria, ſynco-
pes , & quæ vitiati oris ſtomachi conſequun-
tur dominium.

Cauſa occaſionalis febrium.

CAPVT XI.

1. *Cauſa occaſionalis febrium,non eſt vera continens.*
2. *Cur cauſa occaſionalis ſit diuerſa in ſe.*
3. *Dulpex cauſa occaſionalis.*
4. *Cruor eſt compoſitum naturale & ſimplex : ideóque non appoſitum ex diſſimilaribus.*
5. *Prior cauſa occaſionalis & materialis febrium.*
6. *Altera materia.*
7. *Scholarum ignorantia de tincturâ vrinæ.*
8. *Cur vrina tingatur tardiùs.*
9. *Falſa indicia Scholarum de vrinis.*
10. *Fabula Scholarum de tinctura fellea vrinæ.*
11. *Argumentum Scholarum ex inſcitia Galeni.*
12. *Quid rectius exinde colligendum eſſet.*
13. *Sagittator delirij vbi habitet.*
14. *Cur in delirio non ſit adhibendum remedium capiti.*
15. *Vnde naſcantur apoſtemata vniuerſa.*
16. *Iniuria Scholarum.*
17. *Vnde eneorema.*
18. *Bonus Medicus cur criſim negligat.*
19. *Quid ſit coctio in febribus.*

FOedum, ac miſerandum , imò & luctuo-
ſum,Scholæ exhibent ſpectaculum, paſſim
obuium. Vt cùm febris nos palam alloquatur,
nihilo magis à tot ſæculis coguouerint eam vt
neque pellere ſciant radicitus. Quod iam ne-
quidquam feliciùs ſanentur febres , poſt bis
mille annorum experimenta , & diſſectiones ,
quàm olim ab initio. Enimverò quidquid eſt 1
cauſa cauſæ , idipſum eſt etiam cauſa cauſati :
Quapropter cauſa occaſionalis indeſinenter
præſens,& intus hoſpitata(quam continentem
vocant alij) eſt cauſa cauſæ internæ febrium
(quam mox declarabo)ipſius febris,& acciden-
tium inde natorum. Si enim cauſa occaſionalis
eſſet vera cauſa continens , ipſiuſque febris
materia;profectò nulla eſſet vnquam Intermit-
tens. Nam poſitis cauſis eſſentialibus , ad fe-
brim requiſitis: neceſſariò quoque febris adeſt:
ſed cauſa occaſionalis , adeſt initio vſque ad
finem,quæ ſi continens eſſet , & eſſentiā febris
in ſui gremio effectiuè contineret , etiam febris
adeſſet , quamdiu iſta continens ſui cauſa. Sed
conſequens eſt falſum; ergò & Antecedens. Id
eſt : cauſa iſta non continens , & intima de
febrium eſſentia:ſed externa illi , & ideò occa-
ſionalis.Cúmque in varietate cauſæ occaſiona- 2
lis conſtat ratio , qua vel eſt continua , vel in-
termittens:cur etiam plus minuſve moleſta ſit,
citatior, aut tardior pro ſui expulſione.Neceſſe
eſt, nec vnicam vnius putredinis dari occaſio-
nem ſeminalem. Cùm igitur rerum definitio
aptiſſimè à cauſis conſtituentibus & eſſentiali-
bus petatur (prout alibi de logicis (duplicem
ideò ſtatui cauſæ occaſionalis materiam : no-
uam quidem,atque hactenus inauditam vtram-
que. Inauditam , inquam, quippe qui vtram- 3
que bilem, pituitam , & cruorem velut ſangui-
nis conſtitutiua , non agnoſcam , nec admit-
tam in natura (prout pluribus,peculiari de hu-
moribus tractatu , demonſtraui) nec imprimis
cruorem , appoſitum è pluribus diſſimilaribus,
concedo. Vt neque ſi inde conſtitutus eſſet , 4
vnquam immediatè in ſui conſtitutiua retro-
cedere poſſet, neque illos in extrauenato cruo-
re oſtendere, erroriſque anſam Scholis dare
poſſet. Cùm à priuatione non detur immedia-
tus regreſſus ad priſtinum habitum. Quare fri-
uolum eſt,arguere quatuor eſſe in ſanguine hu-
mores,quod quandoq; tria , & quandoq; qua-
tuor exin , per ſui corruptionem ſecernantur.
Quam quæſtionem, vt alibi ſat ventilatam de-
ſcripſi,hic obiter attigiſſe ſat eſt.Siquidem hoc 5
loco nullam ex iſtis humoribus opem peten-
dam duxerim.Sed in vltima alimenti digeſtio-
ne, dum partes ſolidæ ſibi è ſanguine ſtudēt aſ-
ſimilare nutrimentum , contingit perſæpe de-
generes fieri alterationes,& velut abortus præ-
poſteros. Hoc ergò degener alimentum, varias

ſubiens ſuæ mutationis abuſiuas teſſeras,diuer-
ſas quoque febres gignit. Lógéque diſtant pri-
mi illi, ſuppoſitique humores ex chylo & chy-
mo parati, à vero ſolidorum alimento,per ſan-
guinis tranſmutationem degenerante. Itaque
febres non ex vtraque bile, pituitâ, cruore &
ſpiritu putridis, ſed ex ſecundariis, non quidem
putrentibus: at inter aſſimilandum degene-
ratis, oriuntur. Degenerat verò admiſtione
rei extraneæ, vel impreſſione peregrinâ, vel
6 demum errore indignati, vel auocati Archei.
Alteram porrò cauſam occaſionalem febrium
deduco aliunde. Quod ſcilicet, quia indubiè
per Anatomen credimus, venas Meſaraicas,per
totum inteſtinorum ductum conſperſas, ſugere
quidquid liquidi, & Archeus ſibi familiare fo-
re nouerit. Trahunt itaque præfatæ venæ ex
Ilei inteſtini extremis, hiſque cognatis groſſio-
ribus inteſtinis, ſuccum quendam: Sed cum
ibidem non ſit ampliùs aliquod alimentum,
at potiùs ſtercus aliquod, aſſugunt ens hacte-
nus anonymum,quapropter illi nouum nomen
dare debui. Scoriam ergò voco, ſiue ſtercus li-
quidum, ad ſuos fines in natura vtile. Quip-
pe vrinæ incommodis reſiſtens, adeóque vri-
næ tinctæ, non tam citò lapideſcunt, atque
aquoſiores. Quidquid ergò vrinā tinxit hacte-
7 nus,eſt Scoria, nō autem fel:prout alioqui Ga-
leniſtæ deluſi, tyrones ſeduxerunt,(quod alibi
latiùs in vronoſcopia) adeóque ſua, vrinarum
tinctura,iudicia,ad felleos & bilioſos humores
delata, non niſi Scoriam, ſiue ſtercus liquidum
ſpectāt.Nam quantumcūque vel minima fellis
guttula in lotio eſſet,(quanto minus tanta, at-
que exigitur pro totius ſaturata tinctura) tota
amaricaret:ſed non amaricat: ergò non ineſt ei
fel. Maior conſtat ex ruptura fellis in piſce, vt
cunque piſcem exquiſitè abluas à felle, tamen
guſtu amarus eſt. Minor obuia eſt guſtu. Quod
autem lotii tinctura ſit Scoria, patet per diſtil-
lationē. Huiuſque demonſtrationes in tractatu
de Duelech, cuique experiri volenti obtuli ob-
8 uias. Vltimò ergo,tinctura ad lotiū tranſit:quod
chyli in Scoriam mutati aduentus, ad Colon
Inteſtinum ſit tardior, quia hoc colon, eſt ſitu
poſterius. Falſa ergò hactenus fuerunt iudicia
9 Scholarum, de coloribus, & contento vrina-
rum, & inde deſumptæ hariolationes. Lepida
ergò ignorantiæ fabella eſt Galeni, dicentis:
10 Manè video vrinam meam aqueam, quare me
repono ad quietem, & poſt aliquod ſpatium
tinctam video,quia bilis vltimò aduenit, & ſic
vrina vltimam ſui digeſtionis maturitatem re-
cipit. Quaſi vrina in veſica, ſi non emittatur,
coqueretur maturitate ſui,vel additamento tin-
gentis fellis? Bilis ſane, ſi qua eſſet, cognatim
oriretur cum aliis humoribus, & ſanguinis ſero
vrina, eodem ſcilicet iecoris ſanguificantis la-
bore, quo lotium tranſit per iecur, bilis affuſa
illud tingeret, & non aliquot horas poſt, niſi
oſtendant,vtile fore iſtam bilem excrementalem
aliquantiſper,& ſeparatam,aſſeruari extra lotiū.
In oppoſitū autem ſic argumentantur ab euen-
tuali coniecturâ,& cauſis malè intellectis: Aiūt
11 enim experientiæ eſſe, quòd in febribus conti-
nuis, ſi poſt flauas vrinas, repentè aqueæ ap-
pareant ſignificari futura deliria, ob obreptam
in caput bilem, iuxta Galenum: Sed hic vir o-
ſtendere debuiſſet:Quis miſſor illius bilis eſſet,
quis ductor per venas, & quodnam receptacu-
lum iſtius bilis. An ſinus cerebri (nulla eſt e-
nim alia in capite cauitas) ſine morte præſen-
taneâ,bilem iſtam ferret? & quo fine hæc face-
ret natura, vt à cloacis humorum, emunctorio
vicinis,directè in oppoſitum,bilem febrilem, &
totaliter excrementitiam, ad nobiliſſimum vi-
ſcus deferret? Ego verò, in mea vronomantia, 12
ex iiſdem lotij ſignis collegi,ſcoriam non ferri
per venas more debito ad lotium: ergò præter
naturam detineri alibi, certum eſt; non ferri
autem ad caput: ſed ad præcordiales venas, id
eſt, ad ſedem febrilem, ipſum alterum excre-
mentum febrile, vnde auguror, febrim auctum
iri; & inde lirium. Quod autem ſagittator de- 13
lirij, & amentiarum, habitet in præcordiis,pa-
tet tam ex Hippocr. Cui vena in hypochon-
drio fortiter pulſat,is mox mente alienatur:quā
ex proprietate nominis, in Scholis recepti,quo
paſſionem hypochondriacam à ſede denomi-
nant. Quod autem ſagittatoris ſcopus ſit ce-
rebrum,vt deliria & ſopores excitet, non debet
mouere Medicum,vt proinde capiti remedium
adhibeat. Siquidem id ſemper eſt ad poſteriùs
ad tela vibrata: non autem ad ſagitatorem, me-
delam applicuiſſe. Quare quandiu Scoria rectà 14
fertur ad lotium, velut naturale ſibi emuncto-
rium,bene eſt: at ſi oblique aliò feratur,fit ſe-
bris continua. Tam quia natura ſui eſt excre-
mentum,quàm quia hoſpitio indebito recedit.
Alioquin alimentum, in via digeſtionis vltimæ
degener, plerumque mitius eſt atque inſipidū,
ideòque Intermittentes dat,& lōgiores,quate-
nus glutinoſior eſt illarū materia. Atrocior ve-
rò eſt Scoria:atque ideo crudeliores febres con-
tinuas ſuſcitat, citiuſque ad periodum aſpiran-
tes. Duo autem hæc excrementa,ſiue ambę cau-
ſæ occaſionales, vbi conſpirauerint, ſpurias,he-
pialas,hemitritæas,ſeſquialteras,& erraticas fe-
bres proferunt. Potentioribus ergò inciſiuis e-
gent intermittentes,quàm cōtinuæ, quia perti-
naciorem, magiſque glutinoſam materiam oc-
caſionalem habent, vaſis quæ intus adnaſcitur.
Sin autem alimentum iſtud ſupra hepar dege- 15
nerat, apoſtemata varia ſuſcitat, non autem fe-
bres primarias. Etenim quia & in Phlegmone
cruor,vel alimentum ſolidorum,in pus degene-
rat, febrim quoque neceſſariam aduehit: Cum-
que ad vltimum deuenerit, minor labor & dò-
lor. Prout & per continuas,tū criſis vel abſceſ-
ſus inſtat. Etenim cur Scholæ non concludunt, 16
potius ex nubecula vrinæ pituitam, quàm per-
fectæ concoctionis ſignum, ſi vnica bilis lotiū
tingat? Sanè nubecula iſta denotat primariò,
quod ſtomachus acidi ſui fermentum recupera-
rit. Vnde Senex, ructus acidos nidoroſis ſuper- 17
venientes bonum ait, adeóque declinationem
febrium adeſſe deſignat, aut Criſim. Bonus au-
tem Medicus,negligere criſes debet, quia anti-
cipare. Nam natura criſim non facit, niſi dum 18
ſola totum onus baiulat,ſtatis diebus. Verus er-
gò Medicus, ante criſim, morbum ſuperare de-
bet; ideóque nec criſim exſpectat,nec opta: In-
fidus autem; poſtergata naturæ intentione,Cri-
ſim vel impedit, vel dilatat. Coctio verò, quæ
in febribus exſpectatur, eſt tenacis materiæ in-
ciſio, & abſterſio: Non autem,quod alioqui na- 19
tura moliatur digeſtionem rei præter naturam,
nec coquat quicquam, niſi ſimiliari ſemper,&
vniuocâ digeſtione, ſibi prætendat aſſimilare.
Sæpè namque ideo in quartana nubecula appa-
rente

rens euaneſcit, eò quòd coctio, quam nubecula deſignat, non ſit vera materiæ ſubactio primaria intentione; ſed ſtomachi ſaltem fermentum digeſtiuum. Alioqui materia febrili ſemel facta fluidiore, non ſuperuenit illi noua cruditas.

Diæta febrium.

CAPVT XII.

1 *Quis victus tenuiſſimus acutorum.*
2 *Cibis non ſunt miſcenda medicamina herbacea.*
3 *Potent febrientes.*
4 *A carnoſis abſtinendum.*
5 *Medentum veſania.*
6 *Qualis cibus & potus febrientibus aptus.*
7. *De vini vſu in febribus diſceptatio.*
8. *Febrim & calorem radicaliter diſtingui.*
9. *An remedium ſit calidum vel temperatũ pro febri, parum refert.*
10. *Obiectio refutatur.*
11. *Archei accenſio quanta.*

VNico Hippocratis præcepto iſto, Quod
in morbis acutis ſtatim tenuiſſimo victu
1 vtendum præcepit. Victum autem tenuiſſimũ
nõ interpretor arctum jeiunium, ſiue abſtinen-
tiam ſeueram; nec item iuſcula carnium, quo-
cumque herbarum fauore alterata. Profectò nõ
2 ſunt medicamina iſta cibis miſcenda: ſed ſingu-
la, per ſuas ſcenas ſunt introducenda. Inprimis
deteſtor in febribus, abſtinentiam à potu. Nã
3 ſi febris ſit calida & ſiticuloſa, priuetur autem
potu humectante, depopulatur cruorem, & ſoli-
darum partium alimenta, cũ viribus. Etenim, vt
licet veſicam exonerare, quoties vrget etiam
importuna neceſſitas, ad hoc non petit à Medi-
co veniam: pariter quoque eſt bibendũ, quoties
monet neceſſitas: cum vnum non ſit magis na-
turæ conſonum quàm aliud: Sitis alioqui ſtri-
cta lex, & rupta mãdati obedientia, jam millies
Medenti opprobrium attulit. Abhorreo etiam in
4 febri iura carnium: nam extemplo natura dete-
ſtatur eadem; & quò meraciora, eò quoque dã-
naſiora, ex mente Hippocratis. Corpora impura
(ſic vocat febrientium, quibus ſtomachi nido-
roſi) quò plus nutris, eò magis lædis. Lædunt
namque febrientes: quia caro, oua, piſces, & iu-
ſcula, facilè tum cadauerantur, ac minimè nu-
triunt. Veſaniæ enim ſimile eſt, ſæpè deplere
venas, iterumque velle nutrire eos, quibus vis
digeſtiua peſſumdata eſt. Confortare, inquam,
velle, vbi hoſtis intus eſt. Satisfaciunt enim tũ
5 potiſſimùm cereuiſiæ tenues, vino nuptæ, qui-
6 bus panis admiſcetur, prius in aqua ſeparatim
coctus, vſque in collam, ſiue mucilaginem. Et
frigidè hæc ſumta, cruda, & non cocta. Siqui-
dem coquendo deperit potibus, non autem ac-
creſcit illorum virtus. Sic namque ea vis inſen-
ſibiliter miſta potui, vtrique indicationi ſatis-
facit: nec timendum, ne æger ſub hac Diæta,
per inediam pereat. Maximè, cum Medici no-
mine ſit indignus, qui febrientem non reſtituit
ante quatriduum. Cæterum contra vini vſum
7 increpant Galeniſtæ omnes (quanquam ſecreto
hauſta vina toti arti Galenicæ contumeliam
millies attulerint) eò quòd febris non ſit niſi
merus calor, ab Hippocrate Ignis vocata, eri-
que vinum febrienti, quale eſt oleum ad extin-
guendum ignem. Sed hoc argumentum, vt ani-
lis fabula, iam antè ſub febris definitione periit
Eòque magis, quòd ſit quotidianæ experien-
tiæ aduerſarium. Nam quotquot modicè vino
vtuntur in febribus, facilius conualeſcunt, vi-
res conſeruant, & in priſtinum ocius reſtitu-
untur. Qui verò poſt corporis diminutiones,
& vini abſtinentiam, fortaſſis euadunt, naturæ
ſolius beneficio: Illi per longam hebdomadum
ſeriem, perſtant valetudinarij. Si quidem nemo
dubitat, quin Peſtis ſit febris atrociſſima, acu-
tiſſima, & celerrima: quin abſque venæ ſectio-
ne, & purgatione, ſoliſque ſudoribus, & vini
meracioris potu, ſoluatur. Nemo quoque ambi-
git, quin Theriaca, aliaque ſudorifera, ſint ca-
lida, propinentur in vino, imo & in aqua vitæ.
Cumque hæc, vt talia non obſint; ſed proſint
in febrium acutiſſima: multò minus erit vinum
auferendum in mitioribus. Præſertim quod
conſtet, calorem non eſſe conſtitutiuum fe-
brium: ſed per accidens conſequens. Nec eſt
quod arguant diſcrimen Peſtis ab aliis febribus:
Nam reuerà Peſtis fluctuat in Archeo, vt vene-
num. Febres verò pertinacem, & adhærentem
venis materiam occaſionalem habent. Vtrobi-
que ideo exigi diaphoretica: In peſte quidem
ſudorifera cum alexipharmaco contra labem
veneni. In cæteris verò febribus, diaphoretica
quæ incidunt, diſſoluunt & abſtergunt. Et vtro-
bique quidem hoc negotium per calida com-
plectur. Vinum autem peculiarem habet indica-
tionem: non ſolùm quia vires addit, quibus
natura exoſam materiam domat: verùm inſu-
per, quod ſit plauſtrum medicaminum conue-
niens. Eſt nimirum nuntius, qui vias nouit, iti-
neri accinctus, charus intimis, & admiſſus in
penetralia. Etenim in iuuene, ac viro forti,
cum febri minuta, eſt calor ingens: vbi interim
ſenibus eſt febris lethalis, ac ardua, vix tamen
calorem habet moleſtum. Si Ergò calor, exhibi-
to vino augeatur: non proinde augetur febrilis
malignitas. Quippe febris & calor, ſunt radica- 8
liter diſtincta (quod iam oſtendi per febres iu-
uenum & ſenum.) Nil refert? etſi caloris mole-
ſtia parùm increuerit potu vini: nam cum fœ-
nore id compenſatur. Eò quòd vires (morbo-
rum vnicæ medicatrices) moderato vino au-
geantur. Hoc ipſum ſi penitiùs ac radicaliter
trutinetur, reperies, quod calor non propriè co-
mitetur febrim: ſed virium valorem. Itaque
quod Scholæ in vino tantoperè perhorreſcũt,
boni eſt indicij nota. Lethales namque ac peſſi-
mæ febres vix calent: omniſque febris circa
mortem abſque calore eſt. Si ergò motus calo-
ris ſit ipſius Archei, ad expulſionem hoſtis, &
vinum calorem addat: ergò qui per vinum pro-
cedit, iuxta conformitatem naturæ medetur.
Verumtamen demus, calorem exhibito vino
maiorem, imo etiam febrim acriorem. Quid
enim inde aliud ſequitur, niſi quod vinũ con-
ſtitutionem vitalem adauxerit? Quódque
Iuuenum conſtitutioni ſit ſtatus iſte propin-
quior, quàm qui per refrigerantia incedit, vel
non dato vino? Sunt namque media refrige-
rantia, morti ſimiliora, ceſſationi à motu, & de-
fectui: calor verò à moderato vino, eſt me-
dium ſimile vitæ, & medio, quo ipſe Archeus
vtitur. Etenim vigori, ſtatui, & criſi, propin-
quior eſt conſtitutio caloris aucti à vino, quàm
ſi flacceſcentibus viribus, languidior calor abſ-

temio fuerit. Hæc de vini potu. De aquæ potu autem deciſio eſto calidam febrientes non appetunt, nec ſitiunt tepidam: frigida autem in gradu remiſſo admittẽda, in ſtatu ſummo calore nec metuendum vt dixi de commixtione extremorum. Quippe experientia iam dudum feliciter hunc timorem excuſſit. Aliis autem febrium ſtationibus nec frigida, vt nec affatim potanda, nunquam tamen ſitis toleranda, nec quidem ſubter ſudorem; ſed tum potus calidus eſto. Si ſitis vrgeat, nec pabulum potus febris habeat, depopulatus humidum innatum. Cæterùm quod de aquæ cruditate incuſant, ſic ſumito. Aqua ſcaturiens è ſabulo ſimplex & optima eſt, & ſumenda de fonte ipſo. Quæ autem per canales decurrit, vel è lutoſo fonte ſcaturit, iam mixtæ malignitatis eſt particeps. Hanc autem non tam crudam voco, quàm infectam. Aqua enim per ſe nec cruda nec cocta dici meretur vt neque per calorẽ maturatur, nec aliquid acquirit: ſufficit enim modò illi ſummum frigus retundatur, infectis autem aquis vtatur nemo, vt neque vllo potu frigido in peſte & malignis. At ſpatioſior eſt ratio, pro remedio
9 calido. Neque enim ſuadeo vnquam remedium, quod ſolo calore moderetur febribus: ſed ſicut vinum iuuat confortando, & penitiùs introducendo copulata ſibi iuuamina: ita remedia incidendo, reſoluendo, abſtergendoque eóque nomine felicius, quod Archeum, operando, ſibi conſonum habeant. Hactenus enim vires ſuas commiſcet remediorum poteſtatibus vt cauſa occaſionalis profligatur, vtque non conſternatas vires mox excipiat firmior valetu-
10 do. His tandem fortè obiicient: Quod cum calor in febri, ſit effectus indignati Impetum facientis: ſequatur etiam ex menſurâ caloris, indignationem Archei eſſe metiendam, & per conſequens, quidquid calorem febrilem auget augere etiam febrim. Reſpondi ante vnius radicis eſſe plures ſurculos, effectus, ſiue ſymptomata varia. Sæpéque ſub mitiori calore, aduenire deliria, comata, pulſuum intermittentias, deſignantia nimirum auctam febrim. Prout è tenero germine glandis, maior frons quàm è quercu veteri. Elenchus itaque in argumento eſt in homine (febris maior) ego enim febrim adauctam horreo, quam ſymptomata lethalia adaucta ſequuntur. Increuiſſe autem febrim, eò quòd Archeus fortiùs inſurgat, ad expulſionem radicis febrilis, nequaquam formido. Atque id ſi febrim auctam vocent in concluſione parum moror, Nam & ſic Scholæ ſuadent, non
11 mangnopere timendum ab accidentibus præter rationem ſupervenientibus. Notandum eſt ergò, Archeum nunquam accendi in toto ſui: Alioquin enim ſub finen acceſſus, totus Archeus exſolutus, cauſa eſſet deliquij. Accenditur ergò Archeus in multa vel pauca portione ſui Ideòque aucto per vinum Archeo, ſi plus eius accendatur, non plus ei deperit (& tamen fortiùs ſtrinxit cauſam occaſionalem) quàm non roborato auctóque Archeo, & minor eius pars accendatur.

Febris eſſentia.

CAPVT XIII.

1. *Qualis definitio eſſentialis & phyſica.*
2. *Morbi ſunt entia per ſe ſubſiſtentia, & non accidentia.*
3. *Quore morbi habitent in alieno hoſpitio.*
4. *Morbus non eſt ſolus niſus, nec motus, nec intemperies, nec diatheſis.*
5. *Eſſentia febris, qua Scholæ ignorant hactenus.*
6. *Alius ergò ſcopus medendi, quam qui hactenus.*
7. *Cauſa occaſionalis ſola, vt febres diſtinguat.*
8. *Facilitatur cura Medici.*

DEfinitio rei, non ex genere definiti, & 1
differentia conſtitutiua ſpecierum, fabricanda eſt, prout in logicis alibi demonſtraui. Eò quod præter rationale, & irrationale (ſi modò adhuc ſint differentiæ conſtitutiuæ animalium) eiuſmodi differentiæ nullæ in Scholis appareant. Sed definitio phyſica conſtare debet cauſis, materiali, & efficiente internâ, ſiue ſeminali. Vtpote quæ duæ rem ipſam totamque conſtituunt, & in ea manent inſeparabiliter eſſentiales, quamdiu ipſa eſt. Adeóque 2
rem per cauſas, harumque proprietates explicant. Febres perfectò materiam habent, & efficientem internam, per modum aliorum entium in ſe ſubſiſtentium, licet morbi omnes habitent 3
in corpore viuente. Eò quod non ſint entia primæ creationis: ſed à præuaricationis maledicto incoati. Ideóque nec habent propriè ſuum ens ſeminale, quod ipſos conſtituit, & fouet: ſed loco ſeminis, ipſis eſt ens occaſionale, vnde excitantur. Quo ceſſante, ceſſat quoque morbus. Quoties ergo non vitale, in agrum vitalem eſt inſertũ, indignatur Archeus, & excandeſcit, vt iſtud peregrinum è ſui anatomiâ excludat. Quod in limine huius tractatus, per 4
Spinam digito infixam edocui. Itaque febris non eſt ſolus niſus expulſiuus, ſiue motus alteratiuus (multòque minus ipſa alteratio, & diatheſis, vt alioqui putarunt Scholæ, ſed febris eſt ipſa pars materialis, indignatione deturpati Archei. Defœdatur nempe pars Archei per iram 5
ſuſcipitque iconem, ſiue ideam indignationis (quod in prægnante metuente, aut appetente quippiam, clarè exprimitur, dum deſideratæ rei ſigillum, in fætum deportat) & quidquid de Archeo defœdatum eſt, peregrina iſta Idea, hoc debet per acceſſum exterminari: vſque adeò iſta eſt laſſitudinis cauſa in febribus, quod ſpiritus peregrinâ Icone, ſiue imagine odioſa inſignitus, tanquã ineptus, ad obeunda ſolita munia ſui regiminis, totus euaneſcat. Sic nempe profunde ſpeculantes, multâ laſſitudine fatigãtur. Nam Archeus ſi imaginem in ſe inductam habet, inutilis fit regendo corpori. Ideo namque incurij, ſaniores, fortiores atque longioris vitæ, tardè caneſcunt. Studium itaque Medentis, non eſt dirigendum ad poſterius, ſiue ad alterationes in Archeo naturaliter ſuſceptas. Nam (vt dixi) in morbis cuncta pendent à cauſa occaſionali, in agrum vitalem inſerta. Quia morbi non habent in ſe radicem eſſentialem permanentiæ & ſtabilitatis, ſicut habent cætera entia, quæ ſeminibus ſuis conſtant atque ſubſiſtunt. Quia reuera omnes immediatè conſiſtunt in vita. (In cadauere ideo non eſt morbus) horumque ideo interitus omnis, & ceſſatio pendet in ablatione cauſæ occaſionalis. Scopus ergò medendi non ſe vertat ad caloris refrigerium, aut 6
ad motus alteratiuos cõſopiendos, vt neque ad

accidentium

accidentium comitantium, & effectuum productorum exſpectationem: Incaſſum nempe laborauerit Medicus, operam, dies, & occaſiones perdet, quamdiu ad cauſæ occaſionalis ſublationem non intenderit. Imò quantociùs id fecerit, eò iucundius & gratius auxilium erit. In
7 febribus vniuerſis, eſt vnica Archei accenſio, ſiue indignatio, vnde & in eſſentia & nomine febrili conueniunt: ſolùm autem per cauſam
8 occaſionalem diſtinctæ. Materia nimirum & hoſpitium febres diſtinguunt. Imò, probo Medico, magni non eſt momenti, diuerſitates febrium, iuxta materiæ proprietates, & loca, curioſè indagaſſe, cum nec præcauiſſe ſit datum: neque dici poſſit remedio: vade tu ad talem venam, vel ad iſtum locum. Sufficit enim nouiſſe, quæ iam antè generaliter determinaui. Totúmque medentis ſtudium ſit, inueniſſe remedia, apud quæ omnes febres eiuſdem ſunt pretij & ponderis, vt mox declarabo.

Perfecta febrium omnium ſanatio.

CAPVT XIV.

1. *Proprietas cauſæ occaſionalis.*
2. *Quare non ſit putrida.*
3. *Vomitiua & laxatiua tantùm ſanant per accidens.*
4. *Scholæ cur condigna non habuerint remedia*
5. *Nemo curatus à febribus per Medentes.*
6. *Excuſatio Authoris.*
7. *Remedium febrile quale.*
8. *Notantur Paracelſi felicitas, & inaduertētia*
9. *Deſcriptio remedij vniuerſalis.*
10. *Remedium purgans febres & ægros: non autem ſanos, deſcribitur.*
11. *Rariſſima proprietas liquoris Alkaheſt.*
12. *Particularia remedia febrium*

1 ERgo iam manifeſtum, & ſat eſto, febrilem materiam occaſionalem expugnandam, eamque ſi non edulium corruptum (vt in Diaria) ſaltem eſſe excrementum, non quidem putridum (niſi in malignis, quibus adhuc putredo eſt in fieri eſſe) ſed peregrinum exoticum non vitale, detentum contra naturam, adeóque in alienam meſſem delatum. Hocque titulo penitùs hoſtile Archeo. Etenim ſi putri-
2 dum non eſſet tenax, nec adhæreret contumax (per putredinem namque fibræ tenaces fatiſcunt) adeóque nec diuturnas febres daret, quin confeſtim vas continens ſecum putrefaceret, & mortificaret. Vnde mors neceſſitata. Detinetur ergò febrium materia occaſionalis, præter vota naturæ, locis indebitis, quibus non eſt vlla ſentina corporis. Vomitiua ergò & lauatiua, ſi
3 quid proficui vnquā præſtiterint, id totum per accidens eſt; quatenus ſcilicet, ad ſtimulationem vnius, alterum, pronum, ac vicinum, vnà exturbatur. Nam alioqui febrium occaſionalis materia, ordinariò non in ſtomachi aut Inteſtinorum cauo reſidet, quia ſunt ſentinæ, & loca expulſioni appropriata. Niſi fortaſſis in Diaria, cholera, diarrhœa, dyſenteria, aliiſque horum canalium febribus, ab adhærente materia proritatis. Ego enim de febribus primariis loquor
4 præcipuè. Imprimis non potuerunt Scholæ cōdigna febribus quærere remedia, malis ac falſis imbutæ principiis. Non quærētes autem remedia, nec ea etiam potuerunt inueniſſe. Ergò Medentes, hactenus deſtituti vero remedio, febres conati ſunt curare, euntes in circulum. Siqui autem ſub illis ſunt curati, per accidens id
fuit. Agant Deo gratias, qui vires ægris largitus 5
eſt, quibus febri & auxiliis illorum reſtiterunt Medici igitur febres poſtergarunt, loco ſana-
tionis, per virium & cruoris exhauſtiones, 6
Abſit inuidia dictis, non enim iactantia, aut vana gloriolæ cupido (Deum iudicem teſtor) ſed hæc, me dicere, & palàm ſcribere coëgit humana neceſſitas, & mortalium commiſeratio. Meum ergò expendi talētum. Credat, & ſequatur qui volet. Per me non ſtat ampliùs, ſi mortales creduli febribus pereant. Vnica nimirum falce amputatur omnium febrium cauſa occa-
ſionalis. Id remedium eſt ſudoriferum, quod 7
incidit, extenuat, reſoluit, liquat, abradit, & ſimul abſtergit cauſā occaſionalē, vbicumque locorum ea demum exſtiterit. Eſtque vniuerſalis febrium medicina, diaphotetica quidem, inſenſibiliter, & citra ſudorem, præfatos effectus pa-
trans. Enim verò Paracelſus quanquam arcana 8
haberet, quibus vnico hauſtu quartanam omneſque ex æquo febres feliciter ſanaret: non fuit tamen illi data cauſarum cognitio. Cōtentus Macrocoſmi ſingulas creaturas, in nos introduxiſſe, ſicque ſimplicium omnium, & ſtellarum ſpecies, numeros, atque proprietates, arti medicæ applicuiſſe ſub credulitate: idque non quidem per ſimilitudines, ſed per vniuocam identitatem tam præciſè ſcienda voluit, ſub pœna Idiotiſmi cōuicti. Itaque febrim non diſtinguo, ſi remedij ſit ſumma bonitas. Etenim iſtud remedium eſt Præcipitatus diaphoreticus Paracelſi. Qui omnem ſanat febrim vnica potione.
Hecticam autem, intra lunæ curſum. Oretenus 9
enim aſſumtus, curat carcinoma, lupum, & quodlibet æſthiomenum cacoëthes vlcus, ſiue externum, ſiue internum, itemque hydropem, Aſthma, & morbum quemcumque chronicum. Complet enim ſolus deſideria Medentum, tam in Phyſicis, quàm Chirurgicis defectibus. Eius deſcriptio, eſt tam in libro de morte rerum, quàm Chirurgiâ Magnâ, illamque nōnihil manifeſtiùs declarabo, Accipe puluerem Ioānis de Vigo propria manu paratū: Nam alioquin admiſto mino, eſt adulteratus, prout & qualecunque Medicamen Chymicum, quod venale exſtat, fraude plenum eſt. Hic puluis affuſo elemento ignis, de Vittriolo Veneris extracti, cum aqua Regia cohobādus eſt quinquies, ſub finē augendo ignem: nam fixatur planè. Et eſt puluis valdè corroſiuus. Qui dein cohobetur decies cum aqua vitæ optimè deflegmata, & vicibus ſingulis renouata, donec omnem corroſionem ſecum abſtulerit. Et tum iſte puluis, inſtar ſacchari, dulcis eſt. Ideóque ſpiritus vini ibidem appellatur Saltaberi, ſiue Tabarzet, quod ſaccharum ſonat. Nō quòd in ſe dulcis ſit, ſed auferat corroſiuos ſecū ſpiritus. Adeò vt reſiduus puluis, propriâ nec aliunde mutuatâ dulcedine, fulgeat. Nam præterquam quòd ignis Vitrioli ſit dulcis, ipſum ſulfur Mercurij, tunc extra inuerſum, eſt ſummæ dulcedinis. Fixus eſt puluis iſte, & dicitur aurum horizontale. Etenim paucis abſolui ſecretum, quod Medicum nobilitat. At iſtud paraſſe, pro prima vice, eſt ingentis operæ, pendétque eius directio à manu eius, cui debetur omnis honos: quia paruulis reuelat

eiuſmodi arcana, quæ mundus neſcit, & idcirco vilipendit. Eſt & purgatio Diuceltateſſon quæ Podaram non minùs, quàm febres radicitus curat. Eiuſque arcanum corallinum vocatur quod paratur ex eſſentia auri horizontalis, hoc modo. A Mercurio vulgò venali, abſtrahe liquorem Alkaheſt, cuius meminit. 2. de viribus membrorum c. de harpare. Quod fit vnius horæ quadrante. Nam, inquit Raymundus, aſtantibus amicis & præſente Rege, coagulaui argentum viuum, & nemo præter Regem, ſciuit modum. In quo coagulatione iſtud eſt ſingulare. Quod liquor Alkaheſt, idem in numero, pódere & actiuitate tantum valet milleſimâ actione
11 quantum primâ. Quia agit ſine reactione patiẽtis. Mercurio igitur ſic coagulato, abſque vlla coagulantis remanentiâ, fac inde puluerem minutum. Et diſtilla ab illo quinquies, aquâ ab albuminibus ouorum diſtillatum, atque ſulfur Mercurij, quod per ſui præfatam coagulationem foras deductum eſt, fiet rubicundũ inſtar coralli: & quanquam fœteat aqua albuminum tamen iſte puluis dulcis eſt, fixus ferès omnem follium ignem, nec periit in plumbi examine Spoliatur tamen virtute Medica, dum in album metallum reducitur. Datur autem granis octo plerumque. Quia purgat corpus humanum, quamdiu ſordidum eſt, & non perfectè ſanum. Sanat quoque vlcera veſicæ, laryngis, & œſophagi. At cùm non cuique Medico contingat adire Corinthum, nec liceat profanare Arcana Dei, qui horum diſpenſator manere voluit: ſat fuit Theoriam medicam manifeſtaſſe. Vt orando, quærendo, & pulſando, ſcientiam acquirant, vnde omne donum bonum deſcendit.

12 Attamen ſunt quædam febrium particularia remedia, quæ licet ad Generum amplitudinem vniuerſalem non aſcendant: Febribus tamen plerumque ſatisfaciunt. Cuiuſmodi ſunt ſalia à Cephalicis, inteque à maiorana, roremarino, ſaluia, ruta, atque ſimilibus. Non exiſtimans hæc ſalia eſſe alcalia cinerum, ſed volatilia, & quæ ſimplicium totam craſim continent. Etenim ſunt diaphoretica inſignia, atque nonnihil temperata. Quæ ſi debita ſtatione, nimirum ieiuno ſtomacho, & ante paroxyſmum Intermittentium vel quouis tempore continuatum, potentur in vino, vel aceto, ſudorque proliciatur, nunquam Medentem fidelem ludibrio exponent. Ceſſa quoque mirari, quod abſque omni euacuatione febres curandas proponam, ſi diaphæreſim atque ſudores ſuadeam. Nam & alligatis ſimplicibus, magno Medentum dedecore, frequenter febres curatas vidi. Denique & iſtud dicam, quòd per emplaſtrum centenas quartanas tutò ſanauerim, abſque recidiua, licet autumnales. In ſpecierum febrilium igitur familia, non rarò particularia eiuſmodi, vniuerſalis remedij apicem attingunt. Quærite, & inuenietis; modò Medecina non in quæſtum ſolum ſit. Nam ſi vobis intentio eſt, Miſericordia ex charitate, obuiabit vobis in itinere, Veritas, & lux à Patre luminum deſcendens, cui ſit honoris retributio in æternum.

Reſponſio ad contumelias.

CAPVT XV.

1 *Argumentum in contemtores ſcientiarum.*
2. *Reſponſiones ad conuicia Galenicorum.*
3. *Adulterata ſunt Chymica officinarum.*
4. *Per ignem miteſcunt corroſiua.*
5. *Obiectio de paruitate doſis.*
6. *Dignitas Mercurii & ſtibii.*
7. *Rariſſimum arcanum ſalis volatilis.*
8. *Res omnes clamant pro vindicta in Galeniſtam ſpretorem chimiæ.*
9. *Origo Pharmaciæ.*
10. *Obiectio de ſolutione perlarum & corallorum.*
11. *Quomodo ſeparantur in ſtomacho diſſoluentia à diſſolutis.*
12. *Quid ſignificet præcipitare in chymicis.*
13. *Cenſura de quibuſdã ſcriptoribus chymicis.*
14. *Iterata obiectio, ſubterfugia ad meliores animantum tophos, ſiue lapides.*
15. *Qualis ſit actio gemmarum in nos.*
16. *Quid ſit in teneriori lapide, quod operatur puluere ſuo ſoſpite permanente.*
17. *Probæ mechanicæ.*
18. *Probæ ex armis propriis.*
19. *Patientis mira quadam ac propemodum infinita reactio, ſine paſſione tranſmutatiua eſſentiæ ſuæ.*
20. *Explicatio per mechanicam.*
21. *Quid corpora apparenter diſſoluta, in nobis patiantur.*
22. *Periculum ignotum ſcholis.*
23. *Arcanum inuolutum, primò per ingrata diſſoluta: atque deinde ſuperlatiuum per diſſoluentia grata.*
24. *Medicamen genericum.*
25. *Peroratio ad Medentes.*
26. *Laus ſalis volatilis è tartaro.*

VLceroſum hoc ſeculum peruerſiſſimorum ingeniorũ, non patie tur admonitos reſipiſcere. Tantum enim adhuc abeſt, quod plerique practicantium detrectentur, huiuſmodi arcana maiora inquirere, quod paſſim in ſcientias quas ignorant inuehantur. Quod autẽ eaſdẽ ignorẽt penitùs, & penè geſtiant, ſibiq; inuicẽ gratulentur de illarũ inſcitia, nec tẽpus in illis inutiliter abſumſiſſe, patet, quia nõ pudet illos ſcientiam Chymicã velut fumi vendulã atq; illuſoriam ſiue falſam, ſcriptis, & ſarcaſmis vilipendere. At neſciunt, quod cum non entis non ſit ſcientia, nulluſque conceptus in
mente illi reſpondens. Adeoq; in eo, quo negãt 1
veritatẽ ſcientiæ, manifeſtãt ſe eandẽ ignorare. Id eſt vilipendere id, quod penitus ignorant. Suntque alij, qui mitius, ſed æquè ſtolidè, dicunt. 1. Iſta non ſunt noſtri fori, rem medicam nequaquam attingunt: ſequimur namque ab antiquo approbata. 2. Medicamina Chymica, empyreuma redolent, calida, violenta, & minime trita. 3. Seruos hebemus, qui nobis, quæ vſui ſunt, fideliter præparant. Eſtq; indecorum viro docto, Pharmaceuticen excercere. 4. Fumiuenduli experimentatores, omnes euacuationes horridas inſtituunt, terrore plenas, quia Mercurio & Antimonio, venenis apertis, tantùm innituntur. Adeoque circumforaneos inter ſunt reputãdi. Hæc ſunt, quæ pro ſua inſcitia incau-
to obtrudunt vulgo. Quibus ex ordine ſic ſa- 2
tiſdo. Agitur de medicamentis, non autem de rebus, quæ coriarium aut figulum concernunt. Pudendum ergò ſupponunt ſubterfugiũ, quod ignorent, quæ diſcere debuiſſent. Nec etiam

fidum

fidum eſt fundamentum ab antiquitate ſemper
ruinoſum, euntes quà itum, non quà eundum
erat, ſemper antecedentium gregem ſequentes,
cœciſque mentis iudiciis ſibi mutuò ſubſcri-
bentes. Reſpondent etiam me ſilente ſerui no-
ſtri fugitiui, à quibus corroſiuum puluerem
præcipitati,& dulcioris alterius, ſiue minùs vi-
rulenti,itemque vitrum antimonij, ac flores, ci-
nabrium,& in ſumma,nō niſi venena mutuant,
ad magnorum morborum tranſplantationes &
3 palliationes. Cæterùm inſigniter adulterata
omnia,pro libidine lucri.Nam facile eſt ignaros
decipere,in rebus, quas profitentur ſe ignorare.
Sunt nempe olea eſſentialia venalia, quæque
magno ære penduntur, adulterata omnia atque
ſingula: ſi nouem partes olei Amygdalini, ad
vnam eſſentialis commiſtas eſſe, facilis ſit ex-
perimenti. Iniice nempe in cochlear aquæ vitæ
quidquid ſupernatauerit,eſto de oleo eſſentiali;
reliquum verò, Amydalinum. Idque tutiùs ſci-
ueris, ſi in balneo experimentum feceris. O-
leum ſulfuris, ex dimidio aqua eſt pluuia, Vi-
trioli autem ſtagma, totum in impoſturam de-
latum eſt: & quotidie magis futile. Quod ſim-
plici examine per balneum mox conſtabit. Vix
ſextam partem eius eſſe merum,eamque adhuc
tinctura ex cortice querno grauatam.Ad ſecun-
dum denique reſpondebo mox.Nunc ſat eſt di-
xiſſe, ſelectiores hodie Medicos, non ſpernere
chymica remedia, quod eorum libri nouiter te-
ſtantur. Adeóque vulpes vituperat vuas, & gal-
linas, in arbore ſequeſtras. Quantum autem
præſtent, ſilentibus nobis, loquuntur ægri ex-
perti. Ad tertium. Non eſt indecorum, manu
propria præparaſſe quædam ſelectiora,& illa ſuis
poſteris legaſſe, ac tradidiſſe per manus. Nec
enim indecorum erat Pōtifici hebræo, ſtrauiſſe
armenta,& lanionem egiſſe, pro ſalute populi.
An fortè ſtercus olidum inſpexiſſe,& baculo a-
gitaſſe,glorioſius eſt Galenicæ turbæ, quā nobis
furnos, vaſa & carbones tractaſſe? Sanè ſi mo-
mentum veritatis haberent, cognoſcerent,quod
opera charitatis non infament quemquam. At
qui charitatem non habent,cuncta præter quæ-
ſtum ac lucrum cenſent indecora. Abſcedite ab
hoc vaſtu,& eſtote miſericordes,ſicut Pater ve-
ſter,qui in cœlis eſt, eſt miſericors. Alias nam-
que dicet:Neſcio vos in lucrum, & impoſturam
viuentes. At ſanè hos ambitioſulos non mora-
tur dedecus: ſed ignorantia, & cupido lucri.
Pluris enim faciunt viſitationum numerum,
quàm ſanationis gloriam, quæ in bene feciſſe
tota ſe ſepelit. Etenim tam citò, atque à Scho-
lis, Doctoris titulo dimiſſi ſunt, lampetrinis
oculis per plateas, & diuerſoria inquirunt, an
non ſint ægri, qui ſibi vitam ſuam credant.
Sed ſiſte gradum non eſt Medicina, per mo-
dum Mechanicarum exercenda. Et quia in hoc
puncto Medentes errant, Pater luminum ſua
dona ſubſtrahit, poſtquam Medicina vt ara-
trum eſt exculta. Habetote charitatem: & lu-
crum vos ſponte ſequetur, cum honore & glo-
ria, quæ fugientem arripiunt Medicum, quem
Altiſſimus honorandum præcepit. Ad quar-
tum. Concedo, in Chymiam non minùs,
quàm in rem medicam, licentioſiſſimè ſe in-
truſiſſe omne nebulonum genus, variamque
inde cladem generi humano emergere quoti-
die,in quos ſanè Magiſtratus iure ſæuire debe-
ret. Sed hæc non infamant viros probos. Cer-
tum eſt, quod ſemper lucro annexa fuerint
fraus, & adulteratio medicaminum. Quantum
autem ad opprobrium remediorum & Chymi-
corum ſpectat,id largiori periodo trutinandum.
Imprimis hîc quadrat, quòd ſciētia non habeat
hoſtem,niſi ignorantem;non quemlibet,ſed ſu-
perbum, & diſcere recuſantem. Quod patet
per iam dicta corroſiua nempe atque manifeſta
venena, euadere ſaccharo dulciora. Facilius, &
ad manum idem patet ſiquidem flammula, Ra-
nunculus, apium riſus, &c. vim veſicatoriam,
mox diſtillando deponant, prout ſuccus citri
ſuam aciditatem, hydropiper acrimoniam, &c.
Nec refert, quòd Pharmaca Chymia ſint par- 5
ua doſi exhibenda. Id enim non accuſat viru-
lentiam: ſed ſummam agendi entelechiam. Sic
nempe alia doſis eſt ciborum, & alia Scammo-
neæ, eſulæ,& colocynthidis. Ideò Medicus in-
diſcretus,tortoris inſtar eſt. Vires remedij Chy-
mici arctantur in parua quantitate,ſub qua pla-
cent, dum quæque ſuis proportionibus reſpi-
ciant vim, & neceſſitates ægrorum. Huc fortè 6
non ineptè quadrat illud Hieremiæ 15. Si ſepa-
raueris pretioſum è vili, tanquam os meum
eris.Quod autem de argento viuo & Antimonio
improperant, meram continet rerum inſcitiam,
& ſtupidam contumeliam. Nam Antimonium,
quamdiu vomitum aut ſedes mouet, & Mercu-
rius reuiuificari poteſt, venena ſunt, nec boni
viri remedia. Sed dum ad apicem venerunt, in
quem à Deo deſtinantur,nemo mortalium, illo-
rum virtutes indagare, vel encomiis condignis
illuſtrare poteſt, vtut crepant ilia momo:neque
enim gloriamur. Mercurij & Stibij vim purga-
tiuam nouiſſe, ægriſque propinaſſe,qui purgan-
tia deteſtamur, præſertim quæ ſanum æquè at-
que infirmum diſſoluunt putrefaciendo. Bilem
deponite, & mementote, quòd in thecis ve-
ſtris nil reſonent diſpenſatoria, præter Scam-
monem, colocynthidem, elaterium, eſulam,
id eſt, mera toxica. Deinde, etſi vegetabilium
& aromatum eſſentiæ ſint calidæ: illorum ta-
men ſalia volatilia (quæ nunquam vidiſtis) ſunt
temperata. Adeò, vt ſi oleum cinnamomi, ca- 7
ryophyllorum, lauendulæ, &c. noueris tranſ-
mutare in ſalem volatilem, nactus es medica-
men temperatum, efficiens quantum de iſtis
ſimplicibus ſperari poteſt, in vteri vertigine,
palpitatione. Apoplexiâ,ſimilibuſque. Ergo qui
claues Medicinæ tenent hodie, cum nec adyta
intrent, mortales arcent ab vſufructu donorum,
quæ Altiſſimus in naturâ diſpoſuit. Clamant 8
ergò in cœlum præſtantiſſimarum rerum pote-
ſtates, ſe velut fruſtra veniſſe, vix quemquam
eſſe,qui vincula earum ſoluat,vt beneuolentiam,
quam mortalibus debent,perſoluant, ſed potiùs
euaſiſſe, ſtuprorum, & adulteriorum præmia.
Illa ergò ſcientia, quæ docet inſpicere corpora
occluſa per ſui analyſin, ac virtutes illorum ab-
ſconditas eruere, famula Pharmaceutices non
eſt(vt ſonant ignorantium conuicia) ſed potiſ-
ſima hiſtoriæ naturalis tecmarſis eſt. Incepit
namq; Pharmacia,primùm à mercatoribus ſim- 9
plicium & herbarum collectoribus; dein verò,
cùm cernerent Medici, non vnicuique oppor-
tunum eſſe,ſimplicia elixare, condire & præpa-
rare, negotium iſtud ſimul fuit ſimplicium
venditoribus commiſſum. Interim Medici ſe-
lectiora,& ſecreta ſibi ſeruabant, quibus hono-
rem poſteris ſuis compararent. Sed tandem,cre-

ſcente Medentum ignauiâ , contenti fuerunt, diſcurrere per plateas, de domo in domum , ex frequentiâ viſitationum quæſtum feciſſe : ſucceſſerunt demum inde diſpenſatoria , ſelectas formulas hinc inde,pro nutu ignorantiæ compilaſſe vt in officinis ſeruarentur,& oſtentarentur venalia , magis ad expeditionem , quàm ad proprietatem. Vnde tandem Medici,compoſita compoſitis nectentes, mille quandoque ſimplicium farraginem ægris propinant , vt ſi vnum non iuuet,iuuet ſaltem aliud. Vel ad minimum, ſe excuſent,quòd iuxta tritam normam,curam ægrorum geſſerint. Hæc eſt Pharmacia hodierna, à qua quantum diſtet Philoſophia Chymica,nôrunt quidem qui eandem vel à limine ſalutarunt,ignorant verò,ſoli ignari oſores. Ægrè ſanè ferent Galeniſtæ, quod ſuis ignominiis & contumeliis , per meram lucem reſponderim, quódque ſuam potiſſimorum remediorum ſupellectilem vellicauerim, quare inſtabunt (ſat
10 ſcio) hoc modo. Vrges,perlas, coralla, &c. in liquoribus acidulis non diſſolui:ſed tantùm à ſalibus diſſoluentiũ velut calcinari , ac puluerari, abſcondi quoque, ac fieri inuiſibilia oculis. Idque probas per argentum in Chryſulca diſſolutum : quod inde ſoſpes reducitur : ergò non amiſerit priſtinam eſſentiam:& iſtud detorques ad præfatos lapides,& probas; quia per ſalé alcali de tartaro , præcipitatur rurſus idem lapis ad fundum , qui antea erat inuiſibilis puluis, quatenus ſal alcali combibit ſalem acetoſum, qui côtinebat in ſe lapidum puluerem. Sed non cernis , quod imprimis veſtra tyrocinia huiuſmodi diſſolutiones doceant , & magnificant. Tum etiam , quod ſtomachus careat ſale tartari, vt diſſolutos pulueres præcipitet,ſeparétque à diſſoluente ſuo, ideóque proponas ludibrium. Ac per conſequens materia Perlarum, Corallorum,&c. ſemel hoc modo diſſoluta , ſoluta maneat,& intrò ad venas admittatur,cum liquoribus chymi , adeóque in vrinam vel cruorem tranſmutetur, præſtetque quantum pollicemur.
11 Reſpondeo.Naturam non opus habere ſale tartari , ad ſeparandum iſtum puluerem , à diſſoluente ſuo. Quoniam edocta eſt tam à parte ciborum , quàm digeſtionis propriæ, hunc puluerem ſequeſtrare. Sunt namque quamplurima inter cibos,quæ hunc effectum proferunt.Qualia ſunt olera , itémque herbæ vulnerariæ , &c. quibus plerumque ſal volatile lixiuiale ineſt. Itemq; vina cum albumine ouorum, nedum ſeparant eiuſmodi diſſoluentia coagulata à pulueribus diſſolutis : ſed & Mercurium præcipitatum reuiuificant.Denique ipſamet ſtomachi digeſtio , ordinariò ſpiritus vegetabiles acidos, ſubſtantialiter tranſmutat in ſalem vrinæ falſũ, atque volatilem : qui cùm ampliùs non habeat priſtinas vires diſſoluendi, quas in aciditate
12 priùs habebat:illicò derelinquit(id eſt,præcipitat) puluerem, quem antè occultabat diſſolutũ in ſua aciditate: Ideóque ante fores mezaraicarum venarum , præfatum puluerem præcipitat, & exuit. Adeóque ſciant Galeniſtæ,quòd ſcri-
13 ptores tyrocinij Chymici adhuc Tyrones ſint, geſtiant aliis proponere,quæ ſummis labris deguſtarunt : adeóque nondum Philoſophiæ penetralia adiuerint. Sed iterum inſtabunt Gale-
14 niſtæ.Dicẽtes,quòd notabiliter lapides Bezoar, cancrorum, limacum, &c. tam puluere tenus ſumti,quàm ſoluti in diſſoluente acido proſint, in Peſte, febribus, lithiaſi, vulneratis, deuolutis ab alto. Quapropter per me ſtolidè idem negari perlis,corallo,&c. Quibus reſpondeo. Gemmas, lapides, & ſaxa, multam habere latitudinem, & differre plurimum inter ſe. Imprimis namque gemmæ,ſilices , marmora, & quæcumque cry- 15
ſtallinam habent duritiem, nequidquam agunt, aut patiuntur in nos aut à nobis , niſi per modum appenſi & periapti , idque tantiſper dum ab ore , per recrementa tranſeunt. Vis horum ideò languida,quia corpore nimis denſo,clauſa latet. Perlæ verò & coralla , quæcumque conchyliorum ſaxatilem duritiem habent, gemmis quidem in duritie cedunt , attamen proinde nondum conficiuntur in humano ſtomacho, vt bene in quibuſdam auibus. Lapides autem Bezoar,cancrorum, &c. adhuc perlis minùs duri, non ſunt de natura ſaxatili : ſed potius fiunt ex ſucco lacteo ſemicaſeato,& ſemipetrificato,habentque tophi naturam , inter cartilaginem & lapidem neutram. Prout putamina lapidum, in meſpilis , perſicis , &c. Neutrum genus, atque medium ſeruant, inter ligna,& lapidem tophicum. His ita pro veritate rei, & meliori intelle- 16
ctu ſuppoſitis, dico , quod quanquam lapis Bezoar,cancrorum,&c. quoad ſolidam pulueris ſui materiam, nullatenus digerantur à ſtomacho humano ; attamen illis ineſt ſuccus quidam lacteus,& mucilagineus , magnæ virtutis, exiguæ tamen quantitatis. Qualem contingat etiam è limatura cornu ceruini elixando extrahi. Si 17
itaque præfatorum lapidum puluerem in aqua pluuia , vel diſtillata dudum bullias , per filtrum colando decoctum à puluere ſepares , hoc verò per balneum diſtillando elicias , reperies tandem aliquantulum prædictæ mucilaginis. Cæterum puluis reliquus , vt elixando inuictus, ita & ſtomacho noſtro indigeſtus permanet. Adeóque ex præfati liquoris quantitate puſillâ, pendet ratio, cur dragma vnica illius lapidis puluerati, ſumta in aliquo liquore, plus efficiat, quàm alioqui vnus ſcrupulus eiuſdẽ. Cùm interim vinum,vel acetum, eodem hauſtu combibita, cum præfatis pulueribus , ne ſextantem pulueris diſſoluant : reliquum verò , integrum, non mutatum deſerant. Quod patet , ſi lapidem cancrorum , non in puluerem , ſed fruſtatim comminutum biberis, & poſt excretionem ablueris , reperies idem pondus eius , quod ante, adeóque nihil eius à ſtomacho ſubactum. Nec quidquam illorum lapidum per digeſtionem participari. Agedum, premamq; Galeniſtas pro- 18
prio telo. Etenim ſi lapides præfati , vel perlæ, pulueretenus aſſumta , in nobis liqueſcerent, fruſtra tentatis diſſoluere illa. Iam ergò conſtat per demonſtrationem mechanicam, teneriores animalium lapides , continere mucilaginem, qua perlæ, coralla , & ſaxatilia carent: Attamen 19
corpora quarundam rerum , permanentium in ſui puluere, & ſoliditate homogenea,& inſeparabili, vt patiuntur in ſui diſſolutione actionem à diſoluente : ita quoq; viciſſim, diſſoluens patiatur à diſſoluto, ſine vlla interim corporis immutabilis participatione. Nam ex axiomate Chymio , diſſoluens eadem opera coagulatur, per quam diſſolutũ diſſoluitur. Ideoque ſi auferatur diſſoluens à diſſoluto , ordinario nil præter inſipidam aquam inde recuperatur , ſine acrimonia,& aciditate: quæ ſanè vt ſunt ſalium clientes,coagulantur in diſſoluto,eique comites aſtant.

20 aſtant. Clarius idem cognoſces: Si oleum vitrioli diſtilles à Mercuria currente, oleum coagulatur cum mercurio, manétque ambo in fundo, forma niuis. Et quicquid inde ſtillatur eſt mera aqua. Nix iſta autem, ſi lauentur, fit citrinus puluis, qui facilè in priſtinum Mercurium currentem reducitur, eodē prorſus pondere, quo ante. Si verò aquam ablutionis diſtilaueris, habes in fundo merum alumen, ex acido ſale vitrioli, Si nempe diſſoluentia mutantur, tametſi diſſoluta, nequidquam de ſui materia, aut ſubſtantia perdiderint. Aguntque eiuſmodi diſſoluentia in nos per modum alterationis acquiſitæ, in ſui paſſibilitate: non autem ex proprietate

21 participata à diſſolutis immutatis. Ad propoſitum ergo Argumentum. Salia aceti, vini, ſucci limonum, vel è quercu, itemque chyli ſtomachici acidi, quatenus ſunt vegetabilia, & à noſtra digeſtione alterabilia, digerendo quidem mutantur in nobis, in ſalem vrinarium: attamen pro diuerſitate rei diſſolutæ, illa diſſolutiua patiuntur aliquid ex aptitudine ſuæ conuertibilitatis: attamen nequidquam in nos trãſferunt de diſſoluto non digeſtibili, niſi partem

22 ſui digeſtibilem contineat; prout dixi de mulagine lacteâ lapidū animantatorū. Quod ſi verò alioquin, intrò in venas, eiuſmodi diſſolutum pergeret (quod nunquam) vt ſuas nobis dotes communicet (puta perlas, aut lapides præfatos) plurimæ inde conſequerentur anxietates, loco ſubſidiorum. Non primò, cùm non ſint digeſta in ſtomacho (prout iam antè probaui) neque in ſecunda demum digeſtione coqui poterunt. Quia non itur ad ſecundum, niſi per primum. 2. Ergò nunquam conuertentur in cruorem ſed in illud venarum recrementum. Tertiò, Naſcentur pulueres in venis & renibus, conſtipabunturque exotico hoſpite puluere. per nullum deinceps remedium eductibili,

23 Hæc dicta ſunt de diſſolutis, à diſſoluente vegetabili, ac proinde in nobis digeſtibili. Verumtamen ſi diſſoluantur res per diſſoluentia non digeſtibilia: ea vel erunt ingrata naturæ ſtomachi. Ideóque vomitum & ſedes mouent. Adeo vt ſola incongruitas, malignitas & ingratitudo ſumtorum, ſint cauſa cur vomitum & ſedem moueant, expellanturque confeſtim, cum iis, quæ in ſui factionem deturbarunt, Idcircò anxietates & moleſtias exhibent. Si verò diſſoluentia ſint naturæ grata, intrò libenter admittuntur. Nequidquam tamen patitur compoſitum inde, tam ex parte diſſoluentis, quam diſſoluti. Siquidem vtrumque eſt indigeſtibile. Ergò iſtud compoſitum manet ſoſpes vt pridem, tranſit omnes venarum officinas: ac tandem (ſiquidem non poteſt mutari, nec per conſequens tranſire in familiam vitalem) expellitur

24 ſudore, per diaphæreſim. In quo itinere, quidquid præclara eiuſmodi arcana attingunt ſordium, diſſoluunt, ſecumque rapiunt, ſicque medentis febribus, & morbis chronicis pleriſque.

25 Quicumque ergò medendo charitatem proximi cordi habetis, diſcite diſſoluens aliquod, quod ſit homogenum, immutabile, diſſoluens ſua obiecta in materiam primam liquidam: & nactus eris intimas rerum eſſentias, harumque dotes poſſe inſpicere. Quod ſi autem ad iſtud ignis arcanum non pertingatis, diſcite ſaltem, ſalem tartari reddere volatilem, vt huius medio, veſtras diſſolutiones perficiatis. Qui etſi ſua ſoluta, anaticè homogenea deſerat, digeſtus in nobis: illorum tamen aliquot vires mutuatus eſt, quas intrò defert, plurimorum morborum domitrices. Ad hæc autem non ſufficit libros terere: ſed inſuper oportet carbones atque vaſa emere, & vigilias ex ordine noctes impendere. Sic feci, ſic dixi, Laus Deo.

Quod Academiæ Theſi 8. venæ ſectionem nempe inhibeant niſi in cruoris plenitudine, in hac autem ſolùm admittant, eò quòd tum phlebotomiæ vitium non ſatis apertum eſſe poſſit; quodque theſi decimâ iam implicitè concedant febrim non eſſe merum calorem, ſed per calefacientia & corroborantia (calida omnia) curandam. Eſt nimirum alterutrum neceſſarium: vel ſcilicet febrim non eſſe calorem in ſui radice, vel non medicandum per contraria ampliùs.

Ex theſibus Louanienſibus ſub Conſultiſſimo Domino D. Vopiſco Fortunato Plempio diſputatis Louanij 26. Nouembris Anno 1641.

Detegitur eſſentia Febrium.

CAPVT XVI.

1 *Vita mortalium, eſt morborum cauſa efficiens.*
2 *In hoc eſt vitæ error furialis.*
3 *Probatio præcedentium.*
4 *Author, in quo diſſentiat à Veteribus.*
5 *Efficiens internum, eiuſque materia, probantur.*
6 *Qualiter formetur quidditas febrium.*
7 *Propoſitio.*
8 *Quod ex cauſa naturali olim conſiſtebat immortalitas.*
9 *Idearum morboroſarum origo.*
10 *Quid Veteres deceperit.*
11 *Archeum ſuis perturbationum Ideis, imitari imaginationem.*
12 *Probatur præfata propoſitio.*
13 *Originis Idearum fons duplex.*
14 *Probatur neceſſitas Idearum in febri.*
15 *Idem per enumerationem partium.*
16 *Cauſæ occaſionalis examen.*

HActenus quaſi contra Scholas diſputaui, non auſus docere febrium eſſentiam. Itaque dum arborem prodat ſuus fructus, compulſus ſum pro Philiatrix, ſupplementum addere, quò febrium incognita hactenus eſſentia, magis illuſtretur, deturque Tyroni modus interſtinguendi iudicii à iudicio, & remedii à remedio. Oſtendi in primis ſat potenter, definitionem febrium hactenus neſcitam; ideo eſſentiam, eſſentialeſque cauſas illarum, adhuc ignorari: Cumque nobis non ſit licita cognitio rerum à priori: ſaltem mirandum fortiter, quòd præter calorem, pro eſſentiâ febrili, excogitatum ſit nihil: dum tamen hiſtoria ipſa febrium ſat potuiſſet pandiſſe cauſarum neceſſitates, conſonantiam, & conſtantiam: ſaltemque à caloris ridiculo errore, mortales reduxiſſe: niſi ipſa Mortalium ignauia, per indagandi tædium, & ſubſcribendi facilitates, fuiſſet allecta. Loquor imprimis de natura 1

hominis

hominis corrupta,qualis à tranſgreſſione dein-
ceps perſeuerat, Etenim morbus adhuc exul
erat,quamdiu mors aberat: ſic quidem,vt mor-
bo nondum vlla ſui eſſet ſpes in potentia. Sed
poſtquam mors intrauit in vitam, ſteiit mor-
bus omnis, in potentiali exercitu in vitam
2 ipſam directo. Sicut morbus nidum ſuum ſta-
bulare intenderit in vitali initio: non quidem
vt externum aliquod, in,& aduerſus vitam,pu-
gnando: ſed in ipſamet vita, ſoſpes externus
enſem ſuum ſtringeret, quo vitam, (hoſpitium
ſuum, ſuæque quidditatis patronum) detrun-
caret. Iſta nempe fuit humanæ immortalitatis
corruptela, quod ex ipſamet vita mortem ſibi
deinceps deſumſerit. Nec enim ioco loquor.
Abſit, vbi de conſeruanda mortalium vita ſcri-
bo. Enimverò ſtatim ſimul cum vita, perit
3 omnis morbus. Nec enim materiæ, vtcumque
fingantur hoſtiles, amplius à morte dimicant,
aut feruent. Quaproptet omnis directio effi-
cientis interni, debet ab ipſa vita dependere.
Etenim quod Veteres hucuſque ante me, natu-
ræ duellum vocarunt, complexionis, item ele-
mentalis, cum ſolitariis qualitatibus, aut cum
ipſa inuicem putatitiorum humorum peccan-
4 te adraſtiam: Id totum, aſſeuero à principio vi-
tali effectiuè, efficienter & immediatè proce-
dere. Id eſt, ab inordinatione, indignatione,
tumultu, terrore, abhorreſcentiaque ſpirituum
vitalium: Materiam autem excramentoſam,
quamque peccantem, ſiue morbidam putarunt,
& vocarunt: Voco præter naturam, à cauſa oc-
caſionali errante, vel aliena, productam, de-
tentam, vel introductam. Adeóque eiuſmodi
materiam omnem, duntaxat occaſionalem vo-
co: Incitatricem quidem; at planè externam
morbo: vtpote cuius adhuc materiæ perſtite
præſentia, non rarò tota febris ceſſat, & perit
5 funditùs. Ergò febrile efficiens internum, atque
immediatum ens formale, & eſt ipſamet vita;
eiuſque immediata materia ab aura vitali (in
qua hoſpitatur,& ſedet ipſa) pro parte deſumi-
tur, & abſcedit. Sicque eſt ipſi immediata, ac
plenipotentiaria poteſtas in vitam, ſibi ſymbo-
lo vniformitatis connexam. Etenim alioquin
importunum eſſet, furenti vitæ, extra ſe,mor-
borum parere: ſiue, formale atque eſſentiale
initium, fundamentum, atque ſemen concipe-
re, efficere, & fouere? Non enim valet vita,
morbum, ſeminale, in alieno excrementorum
externoque ſubiecto, ſtabilire. Nam ſi vita à
morbo tolerari debebat, anguſtiari, atque ne-
cari: debebat certè à ſemetipsà iam deturpata,
omnem pati iniuriam. Iuxta Adagium, *Nemo
niſi à ſeipſo læditur*. Ruditer id olim quoque
6 Hippocrates ſenſit,qui ſpiritum illum vitalem,
impetum faciens (tam ad vitam, quàm ad in-
ternecionem) primus vocauit. Deus enim mor-
tem non fecit pro homine: quæ à peccato in-
cepit. Non enim nego, vitam ſtimulari in pro-
priam iniuriam,à cauſis occaſionalibus: At ſal-
tem optarem, Veteres diremſiſſent cauſam eſ-
ſentialiter internam, ab externis occaſionali-
bus, vti decet. Internum autem, & externum,
non ſumo pro corporis reſpectu: ſed quod ra-
dicaliter eſſentialiterque eſt morbo proprium,
id voco internum, atque inſeparabile: ſecus
verò, ſi tantum accidentaliter adjaceat. Itaque
ante omnia,ſeriò & vnicè notandum, qualiter
ipſa febrium quidditas formetur, à quidditate
efficientis vitæ. Vt non ſolùm per hoc conci-
piatur ipſa principiandi morbi hæccitas: ve- 7
rum vt inſuper cognoſcatur determinatio eſ-
ſentialis emanans quidditatiuè à vita ipſa. Quæ
ideo ſunt altiùs inculcanda. Quare ſi loco pro-
poſitionis. Quod mortalitas, mors, & morbus,
cum peccato intrauerint, vitam corruperint,
totamque humanitatem, impuritate contami-
nauerint. Non quidem, quod introitus ſingu-
larum febrium, ſit proin ex nouo peccato, vt
neque immediatè ex peccato originis, licèt
originaliter inde defluxerint. Sed in ſtatu puri- 8
tatis erat immortalitas, non mors, non morbus.
Quia tum, Mens immortalis immediatè rege-
bat corpus ideóque à caducis,ſe prorſus inferio-
ribus,nequicquàm patiebatur,ſuum idcirco do-
micilium, ſibi vnitum, ab interitu, & corrup-
tela meritò liberabat. At poſt præuaricationem,
Mens ſuum regimen, animæ ſenſitiuæ tradidit,
vnde vita mille mortis importunis neceſſitati-
bus euaſit obnoxia. Senſitiua itaque deinceps
auram vitalem concitauit: quæ exin τὸ ἐνορμον
ac primarius morborum faber, ab Hippocrate
appellari cœpit. At malè à ſuis ſequacibus po-
teſtas eiuſdem fuit intellecta: neglectumque
illud manſit apud poſteros, Impetum faciens,
neſcitum etiam, quod morborum diſcrimina à
vita immediatè manarent. Ideoque falſo, oc-
caſionalibus nũquamqme exſiſtentibus humo-
ribus, totum concreditum fuit morborum ne-
gotium. Etenim, de origine, & principiis me-
dendi tradidit modum, quo illud impetum fa-
ciens, producit ens Ideale; vnde febres, mor-
bique vniuerſi, ortum ſuum mutuant. Quam
idearum generationem, ibidem ex profeſſo tra-
ctatam, nunc tantùm obiter attingam. Primò 9
itaque, In confeſſo eſt, rabiem canis excitari, à
vel in conceptu eius, per Ideam effectricem il-
lius rabidi veneni. Quod in ſano cane non eſt,
prout in amente. Patetque inde, iſtud virus
(quod noſtram à morſu ferit imaginationem)
fabricari ab Idea,per conceptum rabidi,patrata.
Idem etiam occurrit in Tarantula, ſerpentibus,
& furore percitis. Sic in Tumulo Peſtis, hanc
Ideam, nedum ex pauore hominis; ſed & auræ
vitalis, conſtrui demonſtraui. Quare etiam per-
æquè neceſſarium,quod pro febri) quæ ab Im-
petum faciente, vitalique initio ſuſcitatur, nec
ſponte,aut ex nihilo oritur, mouetur, aut in-
creſcit) ſuccreſcat in eodem vitali initio, Idea
motrix, ſiue cauſa effectrix, virulenta quidem
in ſe,ac variant, iuxta ſignaturas, quas hæc ar-
bor Ideæ febrilis,pro fructibus exhibet. Etenim
vt ex nihilo, nihil fit:ex aliquo autem ſemper 10
aliquid: putarunt tam Veteres quàm moderni,
febres quaſcumque, neceſſario oriri ex lucta
elementorum, vel ſaltem fictitiorum humo-
rum. Nec liquidò etiamnum definiuere, cuius
de ambobus hiſce, febrium, eſſet textura. Ac
cum non ſint niſi elementa numero tria nec
hæc confluant ad corporum conſtitutionem
(quia alibi oſtendam impoſſibilem horum,con-
nexionem) non poſſunt aliquod ens, à ſe alie-
num producere. Humores verò cum nunquam
vſpiam adhuc fuerint ſintque febres ex aëreo,
ac magis aſtracto corpore, quàm quod liqui-
dum excrementum putatur: deprehendi à nihi-
lo nil quidem fieri materialiter: ſed efficien-
ter effectiue,atque formaliter: pleraque ab Idea
concepta fieri, quæ demum mox ſe corporibus
veſtiunt.

veſtiunt. Per conceptum ſcilicet, fiunt Ideæ, a-
ctiuæ, ſeminumque formalia initia, quæ ſe ſta-
tim veſtiunt tunica ſpiritus vitalis, cum qua
tum denique in ſcenam prodeunt, fiuntque il-
lud impetum faciens, ſolo duntaxat nomine à
Scholis cognitum, ac proin à Practicis negle-
ctum. Etenim, quòd febres ſubinde à perturba-
tionibus animi oriantur, id lippis ac tonſoribus
11 peræquè notum. Sed Archeum, ſiue impetum
facientem ſpiritum, ſuas pati perturbationes,
harumque ſoboles, ſuſcitatas Ideas in ſe conci-
pere, inopinum, atque hucuſque inauditum eſt
quidem Scholis. Attamen certius nil, quàm
quod ſaliua rabidi, dudum poſt mortem canis
in eo quem momordit, producat ſuam rabiem
12 planè ſuo cani per ſimilem, vnde manauit. Qua-
re in ſaliua fuit Idea formatrix ſeminalis, illius
rabiei productæ par illi, vnde prima fluxit in-
fectio. Nam eiuſmodi infectio poteſtatem præ-
ſupponit actricem, vitalem, potentemque pro-
pagatricem ſui ſeminis, licet nobis mortem
& amentiam cauſet. Potentia autem iſta ne-
quaquam agit, vt nudum accidens: ſed qua-
tenus formali ſubiecto inhæſionis inhabitat.
Nec etiam quòd materia viſibilis, ſiue diuerſo-
rium inhæſionis, ſit ipſamet potentia, nec ex-
citatrix, vel ſtimulus ſui ipſius, aut quòd iſta
potentia ſubſiſtat ſolitaria extra radicem, quæ
illam ſuſcitauit: Sed omnis potentia habet ens
fouens, patrans, ac dirigens ſui, longè ſpiritua-
lius, & abſtractius, quàm ſit ſua capſa inhæſio-
nis. Abſtractius inquam quàm ſit ipſum medi-
um, in quod potentia motrix eſt recepta: imò
formalius, quàm ſit ipſamet qualitas potentiæ.
Eſt nimirum architectonica imago mali, aut
boni, effectrix effectuum, tam in morbis, quàm
in cæteris entibus ſeminalibus. Sumit autem
iſta imago, primordiale ſui initium, ex cogita-
tione hominis, vel ſuccenturiato conceptu ſpi-
ritus Archealis (de morbis nunc loquor.) Sic
nempe anima ſenſitiua, eſt per modum reci-
pientis, in ſpiritu, ſiue aura Archeali. Et quan-
quam Archeus non anxietur per modum ani-
mæ vſualem, atque humanum: attamen diuer-
ſorium animæ ſenſitiuæ (quod eſt ipſe Archeus
fruitur per modum ſuæ receptioni proprium,
Ideis oriundis, tam à ſuis conceptibus, quàm à
13 conceptuum exorbitationibus. Nec enim Ar-
cheus iſtas paſſiones ſemper è proprio conce-
ptu piſcatur, ſed ab ingeſtis, & malè digeſtis, &
tranſmutatis. Vſque adeò & ab excrementis
non ritè ſubactis, aut ſegregatis. Adeòque &
nedum à facultatibus noſtris alienatis, aut er-
rantibus: verum inſuper, ex dote rerum innata
Prout in ſaliua rabidi dentis, eſt proprietas
Idealis virulenta, quæ animæ ſenſitiuæ imagi-
14 nationes in nobis alienat, ad ſui lubitum. Ergò
in rebus eſt quædam potentia accidentalis, quæ
ſi contagium aut ſui propagationem perficiat,
indiget vi formali, & ſeminali, quæ rectrix ſit
actionis. Semina namque, vt figuram, vel ſui ſi-
militudinem, edant in productis, neceſſariò
hanc imaginem ſibi inſculptam habent, ſi de-
beant extra ſe agere, aliudve ſibi ſimile erigere
in producto: cum eiuſmodi ſimilitudo Ideam
præſupponat formatricem. Denique materia
febrium occaſionalis, ſi eſſet de febrium eſſen-
tia, vel non præcederet, ſaltem ſemper comita-
retur effectum ſibi proprium. Quare dum qua-
ternarius humorum, horumque exiſtentia, ſint
ficta: neceſſum eſt, quòd ficta cauſa humoralis
nec præexſiſtat, nec ſubſequatur eſſentiam fe-
bris, nec ſit reſpectus humorum ad febrim; nec
viciſſim febris, ad fictos humores. Denique nec
cruor (theſaurus vitæ) poteſt vllo modo, eſſe fe-
brium cauſa conſtitutiua: imò nec quidem cau-
ſa occaſionalis; niſi ſit extrauenatus, priuſque
corruptus: id eſt, niſi prius deſinat eſſe cruor.
Siquidem extrauenati cruoris non eſt alia refle-
xio, quàm quòd in viuente theca ſit cadauer,
variaſque interim ſubeat tranſmutationes, pro
varietate Ideæ Archei, in proximis culinis, cla-
uo œconomiæ præfecti. Eſt nempe vitiatus hic
cruor cadaueroſum iam excrementum, & cauſa
occaſionalis, qua excitus Archeus Ideam furo-
ris fabricat. Denique aliud quodcumque excre- 16
mentum, à ſubſequente digeſtione defœdatum
cauſæ occaſionali ius in ſe transfert. Febrim-
que occaſionaliter parit, non ſecus ac iam de
cruore dixi. Eſtque eiuſmodi excrementum, à
vitio digeſtiuè, ac diſtributiuè, vel ſenſim ac-
cumulatum, vel demum à febri, aut inſpiratis
peregrinis, productum. Vtut fuerit, ſaltem re-
ſpectu febrium, ſemper remanet externum, nec
harum eſſentiam ſubintrat vnquam. Sunt qui-
dem dũtaxat accidentales conſiderationes, quæ
gradum febrium proximè reſpiciunt. Etenim
ſi actio morborum procedat immediatè in vi-
tam, & à vita exordium ſumat: vtique eſt ne-
ceſſarium, quod eſſentia morborum quoque
penetret penitus, ipſam medullam eſſentialem
vitæ. Cætera verò externa, qualia, quanta-
cunque, tantum reſpiciunt, an materia occaſio-
nalis ſit in quanto, maior, minorue; An effi-
ciens in iuuene ſi potentius, quàm in ſene; in
initio morbi, quàm in fine; in maligna, quàm
in mitiore, &c. Sed eiuſmodi poteſtatum gra-
dus, ſunt correlatiua efficientis, ad vires col-
lati. Docentque quidem, quantum ſit veren-
dum, ab accidente occaſionaliter irruente. Ego
autem hic ſpecto formalem febris eſſentiam.
Itaque ſemper adeſt, ac permanet eſſentialis
poteſtas interni efficientis, ſiue ipſius vitæ:
& denominatio, deſumta ex termino relationis,
etſi ſpem Medentis mutet, ſuperioritatem vi-
tæ, ac proportionem Agentis variet: Attamen
ipſa vita ſemper eſt intimum principale, for-
male, atque eſſentiale febrium efficiens: ma-
netque vbiuis materia occaſionalis, extra ve-
ram & internam cauſam materialem. Nam ſæ-
pè aufertur, ceſſatve febris reſtante reſidua ad-
huc eius materia, & efficiente occaſionalibus.
Etenim ſæpè quartana ceſſat ſua ſponte, poſt-
que menſem fortè repetit iterum: adeóque ma-
teriam occaſionalem ſeruabat ſibi interim inta-
ctam, ac citra actionem, velut dormientem.
Idemque ens occaſionale alibi, pacata prius
procella Archei, totum ſponte conſumitur.
Sæpè quoque febres, poſt ſe relinquunt debi-
litates, viriumque topicas diminutiones, in
vitam durabiles: quatenus vita inſiti Archei
extruncata, ſuaſque paſſa eſt tribulationes ni-
mias.

Quidditatis febrilis indago.

CAPVT XVII.

1 *Erronea Scholarum ſpeculatio.*
2 *Differt Author à Scholis.*

3 *Modus fiendi febrium, ab indicatione: propagatur.*
4 *Centrum febrile.*
5 *Sitis, & frigoris examen.*
6 *Confirmatur Centri doctrina.*
7 *Cur febris quandoque terminetur per appetitum inſolitorum.*
8 *OEconomia febrilis in pyloro.*
9 *Exlex quartana, & exoticarum febrium ſedes inaudita.*
10 *Cur vomitus non ſoluat febres peregrinas.*
11 *Definitio febris lacera.*
12 *Remediorum examen.*
13 *Spei vanitas vnde ſit introducta.*

1 ANtehac tam Moderni, quàm priores, conſiderarunt febrium naturam, & quidditatem, ex ſpeculatione caloris, tam interni, quàm æſtiui ambientis. Itemque eſſentiam illam dimenſi ſunt, ex acrimonia, atrocitate, multiplicitate materiæ occaſionalis, vel ex malignitate vnius, vel plurium, de quatuor fictitiis humoribus. Sic enim, qua ingredi debuiſſent, ianuam ſibi ante nares occluſerunt. Si quidem modus fiendi in febribus, itemque eius internum efficiens, atque materia ſeminalis, manſere neglecta, contemplati ſunt febrium duntaxat in facto eſſe: adeoque ſic ſibi cognitionem eſſentiæ abſtulerunt: vbi aliàs, modus fiendi, ſupra diſtinctus, enucleat internam febris quidditatem, quam facta febris claudit non potens Intellectus humanus ſua vi, penetrare res, quas ſibi ex inſtituto occluſit. Docui itaque ſuperius, quo initio actiuo & vitali, febris in nobis oriatur ſeminaliter, & materialiter, id eſt, integraliter. Etenim quidditas febrium, per modum
2 fiendi, edocta, patefacit quidditatem efficientis à quo formatur. Siquidem omnem ſui determinationē mendicat à vita. Ideo enim vera quidditas entalis, atque eſſentialis differt toto cœlo, à veterum putatitia quidditate (accidentali nempe) febrium. Ipſum namque ens accidentale (quod eſt ipſa Veterum putata febris) differt toto prædicamento, ab ente ſubſtantiali, vitalique febrium, atque à ſeminali initio, progreſſu, coaptatione, actione, ſequeſtratione, deturpatione, & proprietate immediata, hauſta ſcilicet, tam ex parte materna materiæ internæ, atque vitalis; quàm paterna: nimirum, vitalis efficientis principij quidditate, Siquidem medentes hactenus omnem morbum, inter nudas qualitates collocant. Cæterum demonſtraui, quòd calor non ſit eſſentia, aut de eſſentia febrium: ſed merum accidens, ſeparabile à febri, febrique accidentaliter, & per interualla, adia-
3 cens. Reſtat modò ad cognitionem febris, ac remediorum, contemplari modum fiendi, in fieri eſſe, vt arbor à fructibus prodatur. Itaque omnis propemodum febris ſtatim à ſui initio, horret, aſpernaturque, carnes, piſces, iuſcula, oua & quæcunque intra ſtomachum mox corrumpi queunt. Nam carnes & piſces ſolo tepore, ſponte vadunt in corruptiones ſibi proprias atque fœtores, tanquam ad terminum cadaueris feſtinarent. Hæcque, vbi in ſtomachum delabuntur, fermento ſolito, debito, ac digerente orbatum, ſolo illius loci tepore, feſtinant in ſui corruptionem. Ructus enim febriles, hinc fiunt olidi, ideòque nidoroſis ructus acidos ſuperuenire, bonum omen portendere vult Hippocrates: eò quòd fermentum digeſtiuum ſtomachi (quod cuncta aceſcere cogit) ſe rediiſſe, ructu acido, teſtetur. Quo aliàs abſente, dormiente, impedito, vel ſuppreſſo, carnes, & quæ facilè putrere parata ſunt, mox corrumpuntur. Vnde dein vomitus flauus, porraceus, & amarus, à corrupto œconomi iure, ſuſcitatur. Hæc eſt cauſa cur ſtatim, quæcunque facilè putrent, fiant exoſa in febribus. At ſaltem hinc patet, 4
ſtomachum eſſe palæſtram certaminis febrilis. Tum huic conceptui ſtatim ſuffragatur ſitis, pleraſque febres comitans. Imò & immani intermittentium, diuturnoque frigore, atrocior 5
ſitis, vomituſque affluentior flauæ illius amurcæ, quàm alioqui in acutiſſimis continuatum caloribus. Nec etenim proinde ad ſolita latibula ſubterfugiendum: quaſi frigerent duntaxat externa: at interna feruerent viſcera, æſtuarentque potentiſſimè. Vnde nimirum ſub frigore, tanta infeſtaret ſitis importunitas. Abſit, tam apertis nugis, veritati velle imponere! Si quidem intermittentiū initiis horrores, atque frigora, ſentiuntur non minora intus, quam in artubus. Propterea ſcilicet quatiuntur præ frigore interna latibula, vſque adeò, quod dentes & artus, non niſi internum prodant frigus. Sedantur autem rigores febriles, ſimulatque interni frigoris furor euaſit mitior. Eſt autem iſta ſitis fraudulenta, Vtpote quam non ſolùm potus non reſtinguit, potantemque miſerè deludit: ſed etiam docet, ſe non à defectu humidi cauſari. At ſi ſupponatur (riſu dignus alioqui) feruens intus calor, tantis per dirum frigus, è penetrali, rigores ſuſcitat. An ſaltem dum feruor 6
ille, domeſticus febrium hoſpes (licet nondum querulus, aut ſenſatus hactenus) foras ſpargitur, friguſque abactum eſt; An inquam non acquirat ſibi vires eundo? ſeſeque explicet: non quidem per modum ſubſtantiæ, extenuatæ dilatando, ſed per modum caloris excreſcentis agendo. Perinde vt manus, per niuem frigefacta ſi calorem repetat magis magiſque incaleſcit, ac longè potentiùs, quàm quæ iuxta ignē calefacta eſt. Cur itaque, ſi ſitis à calore fiat interno, ſaltem non reſtinguitur potu: Cur etiam calore iam aucto, per febrile argumentum, ad ſtatum ampliato, non increſcit pariter ſitis: ſed potiùs plerumque mittigatur. An non hinc conſtat ſitim: non à calore: ſed alienâ longè radice, ſcaturire? præſertim vbi non rarò, ſtagma acidum ſulfuris, ſitim vel reſtinguit, vel ſaltem potenter ſedat? Appetitus ergò ſubitanea auerſio, horrorque ciborum, potuumque faſtidioſus delectus in febribus, ſitis penè inſatiabilis, vomitus, nauſea, anxietas cum ſuſpiriis, vigilia ſubinde continua, non ratus denique ſopor, vel deliria, locum, ſiue ſentinam febrilem, detegunt, accuſantque ſtomachum, eiuſue vicina. Ideò 7
enim lenta, pertinaciorque febris, ſoluitur frequenter per appetitum rerum inſolitarum (puta halecis, rerumque fumatarum) ſperans, per rem eiuſmodi inauſpicatam, ſubigere hoſpitem hoſtem. Arrident nempe eiuſmodi inſolita, non quidem quòd digeſtioni (quippe quæ tum nulla ibidem eſt) ſint, aut alimento apta; ſed quia impreſſionalem Ideam Archei, atque ſigillum febrile, obliterant, non ſecus, atque aliàs cibi inordinati exoticas, ſilenteſue in Archeo Ideas paroxymales, occaſionaliter excitant. Etenim ſi procul inde ſuum nidum febris

degiſſet

delegiſſet, debeatque omnis cibus priùs in ſtomacho tranſmutari. Ideóque quoquò inde longiùs deuiat, eò ciborum vigor, ac prioris vitæ qualitas magè ſternitur. Quare ſi appetitu, & fruitione inſoliti illius cibi, ſuperetur diuturna alioqui febris: deſignat, quòd febris non pro-
8 cul à membro appetente, ſit remota. Redit
nimirum quoque cum appetitu aliàs, ructus acidus. At ſaltem ex diductis patet, quod venæ ſtomachales non trahant ad iecur, ſicut meſaraicæ, ſed potiùs nutriendo ſtomacho ſint dicatæ. Quod alibi de digeſtionibus ſtudio explanaui. Siquidem ſæpè à biduo aſſumta, non obſtante ſiti, per vomitum reiiciuntur. Ergò Pylorus (infeſtus ſtomachi ianitor) quamdiu febris imperat, non rite ſuo fungitur munere; ſitiſque, quæ ſub iſto biduo ſuboritur, aliquoties reperit, torquet, iterumque miteſcit. Neſcitque Pylorus, quo fine, ſe tam pertinaciter claudat, ac tantoperè potum illum detineat, intra febrium ſentinam ſtomachum. In qua præcipue tum non ſperatur digeſtionis bonitas: ſed potiùs ingeſti longa mora, & conſequens corruptio. Neſcit inquam, quorſum tam amentes effectus edat, dum ex eiuſmodi detentis, procreat flaua & amara excrementa, quæ hactenus fellis imagine incautos deluſere, illaque elidat abundè, fruſtra, ac citra ſubleuamen. Exin namque conijcio, facultatem appetitricem ciborum ac potuum, orificio ſtomachi inſertam, declinaſſe in Pylorum, ſuſque deque confuſa omnia: ſitimque ideo amentem æquè infeſtare: quia totum febrilis confuſionis chaos, agitatur immediatè ſtabulo exotico Pylori. Nec enim iſta ſitis potu ſedatur, quæ non eſt ſuo loco in ſtomachi nempe orificio. Cuius ſolius munus eſt, denunciare alimoniæ defectus. Febris itaque habet virus, eſtque ſerpens multiceps, quod circa Pylorum, & paulò infra, hoſpitatur, vel inſidet conuexo ſtomachi. Etenim non rara ſunt deliria ridicula, aliàs quoque ferocia, iuxta veneni illius ſortem. Sitim autem ſuſcitat ſerpens ille, ſæpè quoque anguſtias, lypothymias, & ſyncopes, vel vomitus frequentes, amaros, vel etiam ſolius alimoniæ impatientes & intolerantes. Vigiliasvè continuas, harumque vicem, ſopores compenſant alibi. Primo ſaltem introitu; fermentum ſtomachi, cum edendi deſiderio, intercidunt ſtatim. Neque ideo fruſtra conqueritur Anatome, diſſectionum difficultates mox ſub Pyloro, ſuperare quaſuis alias totius corporis, propter vaſorum multitudinem, glandulis intortam. Hinc namque exorbitationes alimenti, male digeſti, maléque diſtributi, itemque ſcoriæ, ſiue ſtercoris liquidi, extra orbitam alienati, vel humoris alimentarij, ac ſpermatici degeneratio, ſimul concurrunt. Vnde ſtomachi œconomia euertitur. Cuncta ſiquidem concurrunt in vaſorum multiplicata textura, excrementorumque adhuc commiſtione. Quibus de cauſis, virus ſurgit, alienanturque alimenta à ſcopo, variaſque per moram ſubeuntia alterationes. Quas dum topicus ibidem Archeus, ſua perſentit ditione, anguſtiatus, turbatus, ac veluti demens, diuerſimodè illa adhuc alterat magis, ac pro venenorum illorum ſuaſu, varias, confingit ſuarum perturbationum Ideas, vt Protheum Poëtarum exprimat, variamque febrium ſcenam effingat. Non proin tamen virulenti huius contagij metamorphoſes, fineſque, ſunt Medentum obiecta. Nec enim tam venenorum, ſymptomatumve eſt ſpectanda varietas, quantum loci dignitas, & perturbatio Archei, & dein quo medio compeſcatur virus, reducaturque auerſio cōcitataque confuſio Archei. Nam his ſedatis, ceſſat mox ipſa febris, quæque materialiter ibidem peccant, facile à natura domantur, atque recedunt directe ſubacta. Hac ſcilicet viâ, ſtatim febres cedunt, ad appulſum alicuius Arcani: reſiduum autem expulſionis, committitur humeris naturæ, vt ſua ſeruetur Hippocrati dignitas. Quod *ipſæ naturæ ſint morborum medicatrices*. Hæc de Continuis, iuxtà atque interpolatis febribus, & loco natalitio illarum. Sola
autem quartana exlex, penitiùs ſubiiſſe viſa, ſi- 9
ue extra contubernia ſtomachi, ad Splenem ſe porrexiſſe. Parem attamen ſeruat ſibi progreſſum, & explicationem, ſuper Archeum loci: dum intra proprios lares, errorem digeſtionis committens, ſtatis periodis ſuos excitat furores. Eſt denique malignarum, caſtrenſium, purpurearum, &c. aliena prorſus, atque inſolita admodum ſedes, propagatio, ac inſueta medendi anxietas. Dum ſcilicet, per inſpirata endemata locorum, paludum, mineralium, fumorum, hoſpitalium, infirmorum, putridorumque odorum, hauriuntur fœtores, &c. Qui, dum per pulmonem, in thoracem penetrant, trans diaphragma, connexam ſtomachi ſuperficiem feriunt, ac ſuæ virulentiæ Ideam depingunt, in alimento proxime aſſimilando. Quod proinde degener ibidem ſe ſiſtit, & Archeum loci inuitat in ſuos furores: vnde inſolitæ ſubſiliūt febrium tragœdiæ atroces nempe, pertinaces, ac fallaces admodum. Quia ſopores, vigilias, amentiaſque, & anxietates periculoſiores excitant; Iuxta cuiuſq; veneni, obnati ibidem ſtimulum, diuerſimodè Archei vitalis perturbationes ſuſcitantē. Sic modò ſurrexere febres, abſque ſiti, calore & turbine, in Medentum confuſiones: quia nimirum nihilo ſecuriores febres concitant. Quædam enim cum tantillo frigoris primordo, citoque finiente, necant citò, vel languidè; non minùs tamen truculenter, quàm quæ magna ſymptomatum feritate infeſtant. Patet ſaltem nunc, cur
vomitiua febrim iſtam ſtomachi, ibidemque 10
ſuæ manſionis ſigna edentem, nequicquam ſubleuent. Nam etſi productū febrile, vomitiua domare videantur: non tollunt tamen occaſionale producens in conuexo, externoq; ſtomachi plantatum. Manuducamur itaque ab ipſa febri, & ſtatim indicationes inde petitæ docebunt, omnes anxietates iſtas incipere, & agitari circa ſtomachū. Mirum ſanè, quod Scholæ nihilominus Herpar, & bilem, vel pituitam, putrida nimirum, adhuc incuſent, poſtquam deiectiones, arte vel naturæ impetu promotas, nil iuuiſſe attenderint! Somnus etenim laborem adfert in febri; non autem in ſanis: eò quod à ſtomacho, non autē à iecinore, ſomnus ſurgat (quod alibi latiùs.) Vitium autem originale febris, & occaſionale, eſt permutati: Ideóque etiam permutantis, horumque permutatiua actio, manifeſta ſentitur circa ſtomachum. Eſtque ideo ſolemnis definitio Scholarum ruinoſa: Quæ decernit febrim, à corde primùm accendi, & inchoari. Quòd autem febrium occaſionalis materia, ſit permutatum alimentum, proximè aſſimilandum, forte id pro ſtomacho admittetur: At non æquè obuium erit conci-

pere ſcoriam, ſiue ſtercus liquidum, à meſenterio retrogradum. At certè quanquam id in ſanis regulariter occurrat: non tamen in febribus,quibus ſingularis ideò & propria eſt quævis exorbitatio. Etenim ſic ſcoria ab vtero ſotij, & calculi ſerdibus migrat per abſceſſum indirectum, ad pleuram, ad venas ſtomachi, & vaſa Duodeni inteſtini. Cuius deviationis nulla eſt ratio, niſi ipſa confuſionis Archei licentia Denique (repetam) nec ſemper à cauſa occaſionali priore, ipſa febris profluit, dirigiturque. Siquidem ipſe Archeus, etſi ab externo non ſolicitetur errore; tamen incontinentiæ ſuæ peccato, ſubinde ſua ſponte, furores aſſumit,propriaque luxuria libertatis inſolentia. Tumultuatur enim, ac leuiculo errore ſuæ indignationis ideas fabricat, non ſecus, atque ridicula ſæpè de cauſa ſuſcitatur. Quodque minùs mirum in Archeo vniuerſali, ſi titubet, cum vnicus, tam diuerſis facultatum fūctionibus regendis, præſit. Etenim quia cen-

12 trum mali, circa ſtomachum, palæſtram locauit, vanæ ſunt venarum deplectiones, viriumque furta. Siquidem cruor culpa caret. Quod ſuprà ſat demonſtraui.Eſtque æquè ridiculum, velle corroborare, per Alchermes, gemmas,& perlas contritas, corroborare inquam velle,vbi hoſtis intus dominatur, ipſamque vitam in omnem diſſolutionis ataxiam atque confuſionem præcipitat. Hoſtis namque, qui potuit integram ſanitatem, roburque validum ſternere, ſpernet quicquid ſe præſente ad confortandum obiicietur. Fruſtra ideò ſymptomatum ſubleuamen intenditur, ſi non adſit victrix medela, quæque compeſcat vitalis Archei confuſionem. Quæ nimirum eſſentialis, & principalis ſanationum eſt effectrix. Ac dolendum eſt, corroborationem virium,vna manu intendere, quam altera manus per ſolutiua & phlebotomum deiicit: Remedium itaque plauſibile menſuratur ab effectu,ſi tumultum Archei ſedet, & ideam febrilem extinguat. Pacato namque loco febrili, ſiue aperto carcere, Archeus, qui antea diruebat cuncta,quia confuſus: iam tranquillus expellit hoſtem, & materiæ occaſionales, aperto carcere repente effluunt. Idque in difficillimo inſperatoque caſu contemplamur. Siquidem ablato luis venereæ cōtagio, tubercula oſſea,atque dura,euaneſcunt ſponte. Alibi quoque abſceſſus deſperati contingunt, ſolius ſæpè naturæ ductu. Sic inſolitæ declinationes, diſſolutiones, reſolutiones, atque receſſus etiam ab Humoriſtis agnoſcuntur. Ideoque proniores ſpero fore, circa occaſionalis febrilis materiæ ſpontaneam expulſionem: Saltem, non eſſe petendam à ſolutiuis pharmacis opem, nec vt à virium vitalium furtiuis remediis. Sedato nimirum prius Archei furore, formante Ideas febriles: ſequeſtrantur facilè deinceps, quæ, & qualia oportet. Idque facilè ferunt infirmi, ac melius ſe inde habent, quatenus à grauante pondere, & obnata perturbationum confuſione, ſubleuātur. Itaque cognitio quidditatis febrilis,exterminat ſpem, quam à venæ ſectione, ſolutiuis,ſacrificatione, & cantharidibus, mouent Medentes, vnam ſcilicet ob culpam. Ne ſuas fruſtra viſitationes feciſſe, præmiumque de impoſtura petere, videantur. Cum autem ſuperatâ propemodùm febri, Archeus ſe ad

13 tranquillitatem componit, vt per criſes, ſudores, vel hæmorrhagiam, vel etiam per hæmorrhoides, tanquam furiarum reſiduam luctam, quietem & ſanitatem ſæpè adduxerit. Id ſane Medentes fefellit, omnemque ſpem in hirudine,& phlebotomo collocârunt, nec conſiderârunt,quòd adhibito remedio iuſto, ſtatim, etiam turgentiſſimæ hæmorrhoides, citra cruoris effuſionem diſpareant, nec ſanitatis acquiſitionem, aut conſeruationem impediant. Quod aliàs foret impoſſibile, ſi cruor hæmorrhoidalis, tam fœdo charactere, quali depingitur,infamis eſſet.Delectus itaque remediorum, in febribus, deſumendus eſt ab arcanis,quorum vt inſignis eſt varietas: ita & occulta præparatio. Primaria enim ſunt, quæ placant tumultum in vitâ excitatum. Sequuntur,quæ ſuperant virus febrile. Auguſtiora autem ſunt, quæ vtrumque ſimul continent: ſunt denique, quæ famulantur expulſiue,plauſibili nempe abſterſione, & reſolutione.In quo mira eſt Omnipotentis prodigalitas, quæ ſimplicia cruda pro febribus direxit, ac modicè præparata,inſtar falcis, febrim demetant. Gauderem ſanè hæc propalare: ſed me abſterruerunt euentus, malo meo experti: etenim circa finem elapſi ſeculi, inceperam per ſtagma ſulfuris & vitrioli mederi: dicebam etiā, quænam eſſent inſueta illa,ignotaque remedia. Primum enim,Medētes chirothecem ſuam præfatis remediis oſtendebant corroſam ac reſolutam, vt ægros terrerēt, ne ſuus ſtomachus idem toleraret,at cùm poſtmodum,non obſtante medentum detrectationis fuco,cernerent,à me ſanatos,benè valere, à ſeruis fugitiuis meis,iuſſerunt diſtillari quædā, quæ viderāt & didicerāt. Hinc in mercatores,& Seplaſias migrārūt chymica.Nec ſanè inuiderem:niſi adulterata venūdarentur vniuerſa, quamdiu lucrum & auaritia præualebunt.Dolendum ſanè,nil horū mortalibus propinari:quod non miſerrimè ſit adulteratum. Dicam ſaltem pro ingenuis, quòd ſpiritus ſalis tartari,ſi vnicornu,argētum,hydragyrum, lapides cancrorū,vel aliquod è ſimplicibus diſſoluerit, nundum febrim: ſed & plures affatim morbos ſanet. Non enim,quod ſperem,argentū, hydrargyrum,vel alia huiuſmodi,in venas trāſitura.Sufficit mihi,quòd ille ſpiritus alcali, ab hiſce corporibus, in ſalem redactus volatilem & coagulabilem, in officinâ ſtomachi ad normam ciborum redactus,tranſeat in Meſaraicas, ſaltem per lotiū iſthac deportatus,& tranſeundo labat,reſoluatque ſordes ibidem ſubnatas,vi exoticâ ſibi aſſumtâ. Certè huiuſmodi plura, magiſque obuia,lubens cōmunicarem, niſi abſterruiſſet calamum torpor,ignauiaque medentum, ſoli lucro inhiantium, vitamq; mortalium exponentium ſub Seplaſiæ, ſuæque vxoris bonâ fide, & appetitu lucri. Quantum autem ad Quartanam,ſolitus ſum illam depellere emplaſtro, ex paucis reſoluentibus & abſtergentibus compoſito.Nec vnquam me fefellit, niſi quod in obeſis tardiora ſint eius obſequia.

IMPERTINENS.

Autor optat videre Humoriſtam, qui aërem aquæ adæquâſſet librando,vt Galeniſtarū temperiem æqualem ad pondus connectat.Quantū aëris videlicet, pro libra aquæ, ſumendum, vt in pondere adæquentur?

ALIVD.

Aër nec leuis eſt,nec grauis,quia eſt ſine pōdere.Ideóque nec pōderari,nec adæquari poteſt. Ergò ſūmâ ac optimâ cōplexionū pe deſtituta eſt doctrina Galeni;quia mentita ſtentoria pſi eſt libertas.

SCHO

SCHOLARVM

HVMORISTARVM

PASSIVA DECEPTIO

atque.

IGNORANTIA.

Quam ſi deinceps defenderint, pertinaci malitia tegent, atque eandem Deus indignatus deteget, iam imminente ætate, in Orbis Chriſtiani vtilitatem; & pertinacium confuſionem.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

SCripſeram inſolito calamo de febribus, dumque libellus ad me rediret, vix eundem intellexi, propter craſſa atque innumera menda. Mox abinde vtvt vitioſus planè idcirco: attamen infra paucas hebdomadas deſiderari cepit. Vnde cenſui, ſi mendoſus, prelo dignus, & expetitus fuiſset, quod alteram editionem potiori iure expeteret. Nedum, vt emendatus prodiret, aliorum næuos, & ignorantias ante me commiſſas, proderet, adeòque vitam mortalium quàm maximè atque intimè ponderaret, doctrina ſingulari, ad quam reſpondere tentaſſet adhuc nemo hactenus: verum peculiarius, vt inaudita illius doctrina primariò vera, quamvis inexſpectata, ſtabiliretur fortius Itaque coactus fui, mei numiſmatis diploma ſuperaddere: quò ab Humoriſtis, Galenicæ Scholæ aſſeclis, meiſque oſoribus, firmiter circumquaque tutaretur, traditamque veritatem conculcari non ſineret. Quapropter rationes addidi, quibus oſtendi vanitatem, & falſitatem commenti humorum, quibus Medentes, pernicioſo fundamento, mundum vniuerſum circumuenere, cœmeteria ſaginarunt, familias deſtruxerunt, viduas atque orphanos multis myriadibus fecerunt: adeòque ſe, in culinarum & comœdiarum facetias introduxerunt. Paracelſus quidem exorſus eſt humorum fallacias explodere, habetque hodie vbiuis ferè ſuos ſequaces, inter doctiſſimos viros: atque attamen hunc nodum nunquam quis ante me (quod ſciam) ex profeſſo explicare attentauit. Itaque ſi quis antehac minatus fuerit, in librum meum de febribus calamum ſtringere, eò quòd iniquè ferret, me duo præſidia medendi vniuerſalia, nedum, euertiſſe: ſed potiſſimum demonſtraſſe, nullum laxatiuorum, electiuè hunc præ illo, humorum ſubduxiſſe vnquam hactenus, imò quod eſſent ſingula & cuncta purgatiua, merum virus hoſtile vitæ: fortaſſis iam ſuum deponet calamum, dum potentiùs confirmatum idem dogma cernet. Quod ſcilicet impoſſibilis ſit in natura vtriuſque bilis, & pituitæ exiſtentia, nugaces inde complexiones, & morbos oriri edoctos, creditoſque, falſis inniti principiis. Et per conſequens, medendi methodum, iuxta humorum ametrias inſtitutam, eſſe fallacem, mera ſomnia, aniles fabulas, & nugaces nænias. Debui namque rotundè, ſincerè, ac candide agere, quoties de Deo, veritate, vita, bonoque publico mortalium, ſcribendum decreui. Teſtem in hoc, vt & iudicem, imploro, qui via, veritas, ac ipſiſſima eſt vita mortalium. Hanc itaque veri indaginem, & aſſecutum brauium ſua ſub tutela, & irroratione, lubens expoſui. Valete mortales conſocij. Fauſta vobis imprecor omnia. Quia vera edoceo.

SCHOLARVM HVMORISTARVM PASSIVA DECEPTIO *atque* IGNORANTIA.

Quatuor humores Galeniſtarum eſſe fictitios.

CAPVT I.

1 *Reſpondetur obuiando iis, qui contra librum de febribus ſcripturire volent.*
2 *Supponitur dogma Scholarum.*
3 *Falſum eſſe, quicquid de elementis, gradibus, miſtionibus, diſſidiis, & morbis edoctum hactenus.*
4 *Nuſpiam eſſe calorem, niſi ex lumine, motu, vita, & Blas alterante.*
5 *Humiditatum atque ſiccitatum determinationes.*
6 *Relatio morbi ad ſanitatem, qualis.*
7 *Remedia morborum, vnde.*
8 *Paracelſi inconſtantia, prout & Galeni.*
9 *A priuatione non dari regreſſum, iuxta Scholas: quæ tamen vbique in hanc regulam impingunt.*
10 *Deficiunt in probando quaternionem humorum.*
11 *Franguntur duæ columnæ humorum.*
12 *Multa in ſimplicibus, duas tantum habent alteritates.*
13 *Miſer logiſmus à ſimilitudine pro humorum numero.*
14 *In lumine ceſpitant Scholæ.*
15 *Larua detegitur argumenti ſophiſtici.*
16 *Similitudini ex lacte, opponitur ſimilitudo ab herbis.*
17 *Pariter lotium pro quinto humore poni deberet.*
18 *Scholarum anxietas.*
16 *Dilemma contra humores.*
20 *A theſi ſuppoſita, argumentum.*
21 *A ſufficienti enumeratione officinarum.*
22 *Ab impoſſibili.*
23 *Ab abſurdo.*
24 *Rationes 16. numero.*
25 *Contra theſin de pituita.*
26 *Ab implicita blaſphemia.*
27 *Ab officina.*
28 *Ab impertinentia ſuppoſitæ theſis.*
29 *A conuenienti.*
30 *A podagra & torminibus.*
31 *Ab eryſipelate.*
32 *A cauſticis.*
33 *A verbo Euangelico.*
34 *A defectu ſeparatoris.*
35 *A nutritione ſimilarium.*
36 *Ab impertinenti.*
37 *Deformitas argumenti Scholarum formati.*
38 *A ſimili.*
29 *A natura elementali.*
40 *A ſimplicitate ſui finis.*
41 *Negotio theſis.*
42 *Ab axiomate Philoſophico.*
43 *A guſtu, & proprietatibus.*
44 *Quis inuentor humorum.*
45 *Quid fundorum diuerſitas arguat.*
46 *A cruore Æthiopis.*
47 *Vnde cruor rubeat magis in ſuperficie.*
48 *A ſimili.*
49 *Vnde colorum mutatio in rebus.*
50 *A ſpecie facti, in pluribus.*
51 *Ludicra hæmorrhoſcopia Scholarum.*
52 *Impoſturæ miſeræ.*
53 *Omiſſio Scholarum ridicula.*
54 *Iudicium Medentum contra ſe pugnat.*
55 *Subterfugia in vitiis buccis elabentia.*
56 *Immanis libellus de natura humana.*
57 *Ab effectibus, & timore.*
58 *A confeſſione Medentum.*
59 *Stercorarij non diſtingunt homines, niſi per ſtercora.*
60 *Argumentum Scholarum ridiculum.*
61 *Contra. Ab axiomate Phyſices.*
62 *Dilemma.*
63 *Galenus ridiculus, circa cauſam varietatis humorum.*
64 *Anxietates Galeni.*
65 *Refutationes per initia phyſica.*
66 *Paracelſi error.*
67 *Scholæ cruorem neſciunt.*
68 *Argumentum contra Theſin.*
69 *Falſum ac ridiculum Scholarum ſuppoſitum de ſplenis ſuccenturiatu.*
70 *Abſurda.*
71 *Mechanica demonſtratio.*
72 *Contra Theſin de atra bile.*
73 *Multa abſurda ſequuntur.*
74 *Miſerrimè probant Scholæ Theſin ſuam pro atra bile.*
75 *Defectus aliquot conſequentes.*
76 *Dilemma.*
77 *Paracelſi idiotiſmus.*
78 *Acidum non fermentat terram.*
79 *Ab impertinenti.*
80 *Dilemma.*
81 *Ab impoſſibili.*
82 *Suppoſitum ridiculum Scholarum, eiuſque quatuor abſurda.*
83 *Aliquot abſurda, comitantia opinionem de melle Galeni.*
84 *Ab implicantibus.*
85 *Ex ſuppoſitione falſi de elementis per Dilemma.*
86 *A numero elementorum vero.*
87 *Obiectio brutalis.*
88 *Si non eundum per humores; quomodo ergò ſanandum?*
89 *Laus ſalis tartari volatilis.*

1 ENAVDITAM de febribus doctrinam emiſi, vt audirem, quid me docerent feliciora ingenia. Erant namque, qui ſe promiſerant arbitros, quos tamen ſilere tantiſper coniicio, donec tractatum de humoribus, quem promiſeram, me ex magno opere meo excerpturum edidiſſem. Siquidem non poterant ignorare: Si humores (præter cruorem) ſolitos in Scholis, in natura nunquam fuiſſe, aut futuros, ſat ſuperque demonſtrarem: quod nullam quoque mecum litem de febribus ſint habituri. Idque iam me ingenuè facturum ſpondeo: non quidem quatenus Paradoxi nomine glorioſus ſim: ſed omnino, ex commiſeratione erga Tyrones malè inſtructos, & ægros, malè ſub humorum
2 commento tractatos. Itaque rei ſpeciem primò conſtituam. Enimverò abſorpto in Meſentarij venas chylo, aſſerunt eundem deportari ad portã hepatis venam nimirum caudicé, ex ramulis, per meſenterium in Inteſtina diſtributis, ſurgentem: Atque ſub tranſitum, per exiles venarum tumulos, in hepar extentos, chylum illum vt hepatis, conuerti in cruorem, ſimulque in pituitã, ac duplicem bilem. Hancque deinceps ſeparari partim in Lienem, partimque in fellis folliculũ. Vt ſcilicet vtriuſque bilis ſuperuacaneæ, ſint ſui cuſtodes: Naturales verò biles duas, tanquam ſanguinis partes integrales, ac conſtitutiuas, cõmiſceri ſimul ſanguini, ad nutriendarum partiũ neceſſitates. In quorum humorum quaternarij ſymmetria, vti ſanitatem conſiſtere: ita vice verſa, in materia morbos omnes hoſpitari. Ametriam autem, tam ex repugnantium elementorũ quatuor, perpetua lucta, atque hoſtili indefeſſaque contrarietate, quàm ex aſſumptorum intemperie ſpontanea, & concita pugna innata, pro-
3 uenire. Equidem iam cauſam antecedentem tãti figmenti, ſat ſubmoui in phyſicis initiis, & ortu medendi. Vbi nimirum demonſtraui ſufficienter, non eſſe 4. elementa in natura, & per cõſequens, Si tantũ ſint tria, nõ poſſe cõgredi quatuor. Diruptũ itaq; quaternionẽ, nõ poſſe. 4. elementales impares cauſare congreſſus, temperies, miſtiones, contrarietates, odia, lites, &c. Docui nempe ſat clarè, fructus, quo vetuſtas credidit corpora miſta, conflataque ex cõgreſſu quatuor elementorum: materialiter ex vnico elemento
4 eſſe. Denique etiam illa tria elementa naturaliter frigere, nec vſquam in rebus eſſe calorem natiuum, niſi ex lumine, vita, motu, & Blas alterante. Adeoque calorem in elementis eſſe merum
5 Relolleum. Item actualem quoque humiditatem omnem eſſe Aquæ: virtualem verò, ex ſeminum proprietate. Siccitatem ſimiliter, eſſe per ſe in aëre, & terra: In fructibus verò, ratione ſeminum, & coagulationum. Falſam ergò hactenus doctrinam, celebratam de elementis, miſtionibus, qualitatibus, temperamentis, diſſidiis, gradibus in ordine ad morbos, horumque ſanatio-
6 nes. Demonſtraui quoque ex profeſſo, in natura
7 non eſſe contraria. Sanitatem opponi morbo, relatione integri ad defectuoſum. Remedia ſcilicet morbum tollere, non vi contrarietatis, vt neque propter nudam ſimilitudinem: ſed propter merum Bonitatis donum reſtaurans naturam adiuuando, quæ alioqui ſuiipſius eſt medicatrix. Hæc ſanè ſat erant, poterantque humores è medio tollere, niſi conſuetudo oppoſita mentem velut ligaſſet, ne ad Veritatis cognitionem properaret. Eſt namque perdifficile diſſueſcere,
qui iam dudum iſtis humoribus, compendio- 8
ſè omnem morbi catalogum inſpexiſſe, ſibi confidunt. Quapropter diſcendi cupidis, lubens manum porrigam. Paracelſus enim, primus, humores ita riſit, Heluetico more, vt Galenicos ſimul & Arabes Medicos, Humoriſtarum cognomine deluſerit: Attamen ipſe ſæpè inconſtans, ad humores labitur, & complexiones, nondum ſat in ſuis theſibus fundatus. Interim Scholæ Galenicæ ſubinde quatuor elementorum datas qualitates, vt ſolitarius intemperies, voluerunt oppugnandas: & plerumque iterum, cum parium humorum abundantia, finxerunt proſcribendas intemperies. Cúmque leporem ſe auribus tenuiſſe gloriatæ, facilitate commenti deluſæ, primò in ludibrium venere: quod medendi facultatem deturparint
abſurditatibus. Immemores ſuæ imprimis di- 9
ſciplinæ, quod à formæ priuatione non detur immediatus regreſſus ad habitum. Attamen ex quatuor humoribus carnem conſtitui, hancque rurſus in eoſdem quatuor reſolui, præcipiti ſuaſu aſſeruerunt. Decernunt nempe, è cibis fabricari chylum, homogeneum quidem in ſtomacho: qui tamen ſeparatis alui excrementis, ſemper quatuor humores, præter vrinam vnica ſanguificationis actione: nunquam verò vnicus, duo, tres, quinque, aut plures fierent. Idque ſic ſtatuerunt, per elementorum quaternarium creduliter abductæ. Vnde conſequens ſaltem, hanc quadrifariam repartitionem vnius chyli, non quidem è diuerſis ciborum varietatibus deriuare: ſed prorſus eſſentialiter dependere, ex ipſa ſanguificationis entelechia propria. Quod non caret ſua abſurditate. Quod ſcilicet vnius actus naturalis eſſet quadruplex
ſcopus, eſſentialiter differens. Sed exploſo 10
iam alibi elementorum quaternione, eiuſdem congreſſu, iſta humorum quadruplicitas ſuppoſita ac ſubſcripta quidem fuit, at nondum hactenus probata. Etenim pro tantarum, tanque pernicioſarum fabularum apparatu, duobus turgidis argumentis abreptæ ſunt ſcholæ: quæ ſi paululum preſſeris, fœtidum halitum:
non autem veritatis ſuccum effundent. Quo- 11
rum prius, ex quatuor eſt elementis petitum: vt inuitum ſanguinem ſub numerum quaternarium cogant, ad obedientiam trium elementorum, tantum exiſtentium: licet ex vnico duntaxat illorum, ipſe ſanguis materialiter
fiat. Quaſi ſingula, quæ ex elementorum connubio oriri credunt, quatuor heterogeneas par- 12
tes, neceſſariò proinde habere deberent, elementis ſuis totidem conformes. (Certè alibi omnifariam oſtendi, quædam corpora nil habere alteritatis, ne quidem in ſale, ſulfure, & mercurio: alia autem tantùm duas tandem proferre heterogeneitates) nec enim potior ratio, cur ſilex in vnicum, & ſimilarem ſaltem ſalem reducatur: quàm cruor neceſſariò ſeparetur in quatuor humores. Hinc namque manifeſtum fit, quòd ratio ficti quaternarij elementorum ſit à priori, reſpectu quaternarij humorum in cruore,
& nuſquam alibi. Alterum autem, & potiſſi- 13
mum Scholarum argumentum, pro humorum quaternario, non eſt aliquis formalis logiſmus ſed nuda ac miſera inductio, à ſimili ſtabilita. Aiunt nempe. In lacte reperitur ſerum, caſeus & butyrum. Id eſt, tria diſtincta. Ergò in cruore

neceſſario ſemper & conſtitutiuè erunt quatuor,eò quòd in aliquorum cruore notent quatuor diuerſa: quæ ſcilicet anima, appetituum pediſſequa, multo labore, & figmenti adiumentis,diremptſit inquatuor diuerſitates.Sæpè namque aquam ſupernatantem notant,quia flaua & ſubpallida eſt, eam ideò bilem flauam, ſiue fel nominent (licet non amaricet, careatque eſſentiali fellis proprietate.)Sedimen verò circa fundum ponderoſius, ac nigrius quandoque, vocant bilem atram: medio autem interſtitio, rubrum notant ſanguinem,in quo,dum fibras albidas animaduertunt, coagulationis gelatinæ matres, eas pituitam dixere. Inciſa enim vena poplitis puellarum,in tepida,telis araneæ ſimiles apparent eiuſmodi fibræ, quas pituitam di-
14 xere. At primum annotare debuiſſent, inappoſitam lactis & cruoris ſimilitudinem, nil docere,aut vrgere. Eò quòd aqua ſupernatans cruori, non ſit pinguedo coloſtri, ſupernatans lacti: quare vel diſpar eſt agens vel materia, vel vtrumque. Ac proinde in tanta amborum difformitate, non ritè fundari humorum neceſſitatem,
15 in cruore. Incuriæ enim Scholæ non aduertunt,in cruore naſci partium heterogeneitatem, poſtquam ſe diſpoſuerit ad mox adfuturam corruptionem. Idcircò heterogeneitas iſta accuſat quidem contentorum factam in morte diſparitatem: at nullatenus proinde viuidorum humorum neceſſariam connexionem. Quid nã que dicent de illo cruore, qui omni caret prorſus ſero? vel qui per totum vniformiter coagulatus rubet? Quod frequens eſt,à multis ſu-
16 doribus, & potus abſtinentia. Ergóne ſerum ſupernatans, vrina, & ſudor, relicta in cruore, erunt ſynonyma cum bile & felle?& vnum quid cum ipſa ſanguinis eſſentia?Ego quidem in herbis vnicum ſaltem ſuccum clarificatum vidi hactenus: vt pariter vnicum cruorem noſtri conſtitutiuum agnoſco. Sanguificationem videlicet ſimplicem, & vnicam vnius hepatis actionem,vniuocumque, ex indiſtincto cremore,vnicoque ſtomachi fermento,factum chymũ profiteor. Quam ſanguificationem ſcio meram tranſmutationem alimentorum formalem, nequaquam autem ſolam duntaxat heterogeneo-
17 rum appoſitionem. Neque enim etſi pars chyli vertatur in lotium, proinde culpanda eſt difformitas agentis hepatis:ſed recipientis ſola incapacitas. Neque enim ideo lotiũ, pro quinto humore,amplecti ſunt auſæ. Nam etſi pars lotij materialiter remaneat in cruore; non eſt tamen de natura cruoris, provt ſerum in lacte:
18 alioquin eſt eſſentialis pars lactis. Aquam ergò ſupranatantem (quam ſudorem, ſerum, & vrinæ reſiduum fatentur, adeò totam credunt excrementoſam) turpiter æquiparant nunc butyroſæ parti,lactique ſupernatanti,elemento ignis adæquatæ; atque aliàs, ſero lactis. Et longè turpius,vtrumque harum,indiſtinctè aſſimilant
19 felli. Fient ergò ſub vno ſanguificationis actu, eademque officina, quatuor pariter humores, è quolibet cibo, quia ab hepatis deſtinatione immediatè principaliter, ſimpliciter atque ſemper intenti: vel fiunt locis & momentis imparibus. Non equidem imparibus: quia ſic non eſſent vnius, & eiuſdem cruoris partes conſtitutiuæ. Sin autem paribus: cur dum, lotium & bilis fiunt ſimul, vnum non miſcetur indiuiduè alteri cum alioqui in natura, aqua miſceatur aquæ inſeparabiliter: provt & fel vrinæ. Cur denique lotium nunquam amaricat, ſi ſemper ipſi fel ſit commiſtum, à quo tingitur, vt aiunt? Cum diſruptio fellis in piſce, nulla vtcumque exquiſitior elotio, amaritudinem iſtam tollat? Vnicaque fellis guttula, totam vrinæ ſitulam,amarore alioqui pollueret? Quis denique ille tam exquiſitus Separator, qui potuit aquoſam bilem à lotio ſeparare; non potuit autem lotium omne à cruore materialiter ſegregare?Quare demũ bilis iſta,ſiue fel cruoris,non ad renes, vnà cùm lotio rapitur (quod probat amaroris totalis abſentia) ſi ſupra hepar credatur bilis cruori permiſta? 20
Conſideremus ergò,quomodò à Iecore bilis facta in hepate,deueniet ad folliculum fellis. Vbinam fit ſanguificatio?An circa portam,& cauum hepatis? An verò in ipſomet corpore Iecinoris? An demum in ipſa vena caua ſupra hepar? Atqui quocumque horum locorum fiat iſta bilis: ſaltem non eſt inde vena regreſſus, pro bile, ad fellis veſiculam. Deberet enim à Iecore, motu retrogrado,incertiſque ductibus,pergere ad fel. 21
Cur ſaltem bilis iſta vtraque,permanẽs in cruoris maſſa, ſua habet excrementa, & ſeparata diuerſoria? Pituita verò,& cruor,excrementis carent? Si enim infra hepar,vtraque fit;quis ergò Separator,illam ſeparat? & quorſum? cum ibidem ſimul generata, perfectè miſceantur lotio. Sin autem in celerrimo tranſitu, per exiguos venarum,exileſque ramulos,in hepar diſtinctos,fel ſimul cum ſanguificationis actu fiat, ſimulque bilis atra,meminerint quæſo Tyrones,exilitatis ramulorum, ſiue venularum, quæ vix vrinæ tranſmittendæ ſatis ſit, adeóque requirerent momentaneam vrinæ, cruoris, triumque reliquorum humorum, tranſmutationem, à cremore factam. Hoc alibi ex profeſſo, de ſextuplici digeſtione,toto tractatu explanaui. Et paragrapho 16.ſingulariter. Quòd è cibis non fiat bilis,ac 17. quòd fel ſit viſcus in forma liquoris,atque neceſſarius balſamus vitæ: nullatenus autem excrementum. 25. Explicatur curioſa opinio Scholarum,de vſu fellis. 26. Quod natura plus pro felle, quàm pro phlegmate fuiſſet ſolicita. 27. Quod ſeparatio vrinæ,& ſeroſitatis cruoris, tota eſſentia differat à ſeroſitatis ſeparatione è lacte. 30. Quantum fel importet, ſuper omnem excrementi indolem. 31. Quare aues lotio & rene carere potuerint, non autem felle. 35. Quod excrementa renum,& alui,colorem fellis quidem habeant; non autem felle proinde tingantur, multoque minus bile. 36. Quomodò ſtercus excludat fellis commiſtionem. 37. Fellea videantur,quæ neutiquam fellea ſint, ideoque perperam à Scholis hæc fuiſſe præterita. Item liquorem porraceum non eſſe fellis,probat galli hiſtoria, & aliquot exprimenta ſubſequentia cap. de Pyloro §. 24. Quæ ne cum tædio hic repetam,inquiret curioſus lector citatiſque locis reperiet. Etenim ſi Iecur vtramque bilem,& pituitam,vnà cum cruore generet, cur magnam illarum partem pro excremento deſpicit & deponit? reliquam verò in cruore reſeruet? cum alioqui ſimplicis & homogenei cruoris, vel nulla deberet eſſe partium ſingularum dualitas, vel non minùs pituitæ & cruoris quàm vtriuſque bilis, eadem eſſet neceſſaria dualitas. Nec ratio alioqui patitur, quod idem ſingularis ciborum cremor, quotidie, atque ſemper æqualiterque in ſex partes ſecetur:cruorem nempe,vtramque bilem in ſanguine:retentam, & vtramque iterum excrementiã & ſua in hoſpitia 22 23 24

hoſpitia recluſam, ac tandem pituitam. Præſertim vbi fel, tota proprietate, differt à liquore, ſanguini extrauenato ſupernatante. Quibus ſex humoribus, ſi lotium addideris: iam ordinario conſtituentur ex vnico cremore ſeptem humores, peritque ſuppoſitum, quaternarij elemen-
25 talis commentum,figmentique neceſſitas.Itaque ſi vnico actu vnius hepatis, hæc ſimul directo ordinarioque deſtinationis curſu fiant, cur ex homogeneo cremoris liquore generat illa tanquam neceſſaria, quibus ad eſſe, vt neque ad bene eſſe, nullatenus opus eſt? Sin autem fine alendo,cur potiùs bilem vtramque ſequeſtrat in ſuas thecas, & primaria conſtitutionis domicilia,quàm pituitam? quam videlicet non erubeſcunt fateri liquorem defectuoſum, frigidum, adeóque mortis, erroris, & indigentiæ vitalis participem? Atqui volunt pituitam in venis recondi, ac recoqui in cruorem. Ergò nondum eſt hoc aliquid, crudum, indigeſtum, & incoctum adhuc, nondum humor verus, ſingularis, nondumque conſtitutiuus cruoris: cum ſit adhuc deficiens, non ſecus atque omphacium, vinum dici nequit.Etenim ſi aquæ pituita reſpondeat,prout & cruorem aëri aſſimilant: tam perfectus in ſe vnus eſſe deberet,quàm alter,tamq; neceſſarius æqualiter,ſi ſint elementales humores quatuor, ad compoſitionem & viciſſitudinem noſtri, æquè neceſſarij. Ludicrum ſanè id continet, quod humor, à ſui deſtinatione deficiens,in alium ordinariò mutaretur.Quaſi aquæ non eſſet ſua perfectio,deſtinatio,ordo, & conſtitutio: ſed in aërem naturaliter à ſcopo Creatori propoſito ferretur. Atqui alibi, in noſtris Phyſicis oſtendi, arte aut naturâ, nunquam aquam in aërem, nec viciſſim hunc in aquam, mutari poſſe.Si ergò pituita aquam referat,quia continet & cruor aërem.Nunquam poterit ſubſiſtere pituitæ vllius in cruorem adoptio. Ac per conſequens, fictum eſt quidquid de humorum atque elementorum vnione, ſimilitudine, commiſtione, complexione, atque neceſſitate eſt edoctum hactenus. Imò ſi nondum pituita ſit matura, temporiſque celeritate præcoci, ſit tantum in via ad cruorem: idcóque in venis relicta, miſtaque cruori vt perficiatur, ac tandem alat: Iam non ſolùm hepar erit cruoris officina; ſed canalis quilibet venarum, viſceris naturam:]quia proprietates atque officia continet, hepati præferetur in ſanguificando, & cruoris perfectione. Imò nec pituita eſſentialiter eſſet ſeparatus humor à cruore: non aliàs, quàm vua acerba non differt eſſentialiter
26 à matura. Eodem ergo titulo totus Chylus ſtomachi,erit pituita. Denique,cum pituita ſit ſenio, defectui, & imperfectioni tributa, morti quoque idcirco propinquior quàm bibis, hinc etiam naturæ magis inimica: viſus eſſet rerum Opifex ſeuerior, qui eiuſmodi hoſtem, per omnes venas, cruori adæquate permiſtum reliquiſſet, nec illi receptaculum dicaſſet. Is inquam qui mortem non fecit, defectus neceſſitates ab origine copulaſſet naturæ humanæ.De-
27 nique cum eo dato, proprium iecoris munus non eſſet ſanguificatio; perfectius & plus poterit iecur operari eminus, in venæ cauæ anfractibus, quàm cominus in propria domo: niſi malint Scholæ, ſanguificationem independenter venis Tribuere. Finaliter, ſi pituita non niſi ſola differat maturitate, & cruore non eſt eſſentialiter diſtinctus humor: ac per conſequens, quaternarius humorum in ternarium
migrat. Deinde teſte Galeno, fit in dies duplo 28
plus pituitæ (quod probat per tertianam febrim) quàm bilis. Quantum ergò pituitæ,non fiet in ſanis, ac perfectè digerentibus? Quantumque pituitæ quotidie non generabitur in frigidioribus, ſi humores fiant iuxta complexionum diſpoſitiones? Imò exin ſequitur:ſemper neceſſariò, ac naturaliter, omnem digeſtionem eſſe defectuoſam, & vitioſam. Quia nunquam finem, atque naturæ propoſitum aſſequetur natura: ſi naturaliter pituita, vt quartus humor cruoris, generetur. In temperatis alioqui deficere deberent pituita, cum vtraque
bile. Cur quæſo, cruor abundans vertitur in 29
axungiam,cum longè facilius (vt aiunt de cholagogis) in bilem mutetur, & minori pondere naturam aggrauet, quàm bilis, quæ tam obedienter paret vocanti ſolutiuo? Cur enim ſobriè viuens, intemperata (quam vocant) complexione, quotidie vtramque bilem, in ſua reponet receptacula? An non inde potiùs liquet, fel & lienem nutriri alio, vitalique liquore, quàm qui è ſanguine proſcriptus, excrementi
conditiones acquiſiuit? Sed agedum, quis ille 30
humor in podagra, tam immani dolore moleſtus? Ego quidem alibi ex inſtituto, probaui eſſe acidum, quare & iuxta Scholarum inſtituta frigere, ideóque longè à bile, & igne diuerſum: attamen in Podagra, quam vocant calidam (quo nempè eſt acidior, eò quoque atrocior) conqueruntur acutiſſimi doloris, & caloris. Ergò vel bilis erit accida, nec ampliùs amara:vel quinti humoris oblitæ ſunt Scholæ.
Idem eſto, ac par iudicium, in Colica, & tor- 31
minibus. In Ereſipelate quoque acidus eſt humor: quippe qui ſaponariis miteſcit remediis.
Itaque non eſt bilis,amarumue fel.Dein,in cau- 32
ſticis, eſcaroticiſque (puta in pruno, Igne perſico,&c.) eſt ſal cauſticus, de ſorte alcalium: non autem amarus. Prout nec in Cancro,Lupo, Phagedænicis cunctis, ac ſummè dolentibus. Sal enim qui rodit,nullatenus amarus eſt.Quapropter effectus, maximè ignei in nobis, rident fruſtraneum bilis commentum. Cùm præſertim, qui ignis naturam immitantur, minimè
ſint humoris bilioſi clientes. Itaque ſi è fructi- 33
bus arbor, ex operibus autem, atque proprietatibus, res quæque æſtimanda ſit,monente Verbo Veritatis, non video, quo vſu, fine, neceſſitate, aut temeritate finxerint bilem flauam, igneam. Non enim neceſſe fuit fabulæ inſtar, tres fingere humores quotidianos, ac domeſticos noſtri conſtitutiuos, id eſt, ſine quibus non viuatur. Qui nunquam in reis natura fuerunt,
aut vllam ſui neceſſitatem ſuggerunt. At quod- 34
nam aut quale viſcus ſeparabit vtramque bilem ſuperfluam, ab electo venarum cruore? Renes quidem ſeparant lotium pro veſica. An ergò decrit vtrique bili ſuus ſeparator? Vel ſponte,excrementoſa bilis, vadet ad cloacas ſuas? Etenim non eſt lotij tanta neceſſitas tam in eſſe, quàm in ſeparatore, quanta vtriuſque bilis: ſi bilis vtraque ſit neceſſaria ad eſſe ſimpliciter. Siquidem aues commodè carere potuerunt lotio. Cur ergò natura fuit minus ſolicita, vt viſcus faceret expurgandæ bili,quàm fuit eiiciendo lotio? Ergone cyſtis fellis, & Lien attrahent fortè vtramque bilem ad ſe, abſque ſeparatoris ſubſidio?

ſubſidio? Imo cum ſanguificatio ſit actio ſim-
plex, vniuoca, & ſcopi naturalis, non potuit
ſanè vnicum hepar, producere ſimul, ex ho-
mogeneo liquore, quatuor humores, toto ele-
mento inuicem diuerſos, ac ſeparare procul à
ſe inuicem, duos tantùm, velut nocuos. Alioqui
ſi hepar ſat foret, ſeparandis ſuis liquoribus,
potiori iure ſegregaſſet lotium, feciſſetque ne-
ceſſitatem rerum prorſus fruſtraneam. Denique,
ſi non omnem è cruore bilem ſequeſtret, ne qui-
dem in temperatiſſimo robore, peccabit neceſ-
ſariò ſemper natura, vel in abundantia vtriuſ-
que bilis, in exceſſu caloris pro formanda bile,
& frigoris ſimul pro pituita: itemque peccabit
continuò, in ſeparando. Adeoque cum exceſſum
neceſſarium, in iuſto (vt vocant) temperamen-
to, accuſet vtraque bilis: non potuit hæc vn-
35 quam fieri apta nutritioni. Cum adhuc quoti-
36 die nutriamur iiſdem, quibus conſtamus. Semi-
ne videlicet temperato, viuidóque, bilem
vtramque reſpuente. Eritque par ratio bili vtri-
que, quæ eſt pituitæ. Vt ſi hæc perficiatur in
cruorem intra venas: bilis non minus fiet cruor
in arteriis. Nam ſi extra officinam naturalem,
propriam, & requiſitam, pituita in cruorem
mutetur: multò magis bilis flaua apta erit, vt in
corde degeneret in ſanguinem flauiorem arte-
riæ, atque in ſpiritum vitæ, eritque cor offici-
37 na reſtauratiua excrementi fellei. Sed vah quàm
miſerum eſt argumentum! dum ſanguis extra-
uenatus ſe diſponit ad corruptionem, cernun-
tur quandoque duo, tres, vel plures liquores:
38 ergò totidem ſunt noſtri conſtitutiui. Sanguis
enim totus mutatur in lac, & tum poſt ſui
corruptionem ſubordinatas tantùm habet tres
partes, ſerum videlicet, caſeum, & butyrum:
nec vnquam plures. Quandoque enim totus in
vbere coagulatur in durum tumorem, caſei for-
ma: ſubinde totus in pus album, flauum, ſub-
uiride, &c. quandoque in liquorem pungentem,
rodentem, aquoſum migrat: vt in Cholera,
vlceribus, &c. aliàs quoque in ſeroſum liquo-
rem ſalſum, totus recedit, vt in Hydrope, mul-
tiſque Hydragogis. Non rarò quoque picis in-
ſtar, totus nigreſcit, vt in cruore extrauenato,
gangrena, &c. frequenter autem in cinereum
atque putidum lutum, vt in Diarrhœis. Alibi
quoque totus in flauum virus, icterum præ-
fert qualiter & demorſis à ſerpente oſtentatur.
Alibi quoque totus cruor, citra ſeparationem
heterogenei, mutatur in Meliceride, athero-
mata, &c. Atque in Diabete, totus cruor mu-
tatur in lotium lacteum. Provt ſub tabe, totus
migrat in ſputum ſubflauum. Fortène ergò, in
cruore totidem conſtituendi ſunt humores,
quot cernuntur eius degenerationes? Totque
erunt liquores in aqua pluuia, quot ſunt cre-
39 ſcentia è terra? Eſt namque cruor, nobis aquæ
inſtar: nec opus habuit diuerſis ſeminibus in
hepate, vt ſi vnicus æqualis humor nutritius
Sed in culinis vltimis, ſuas aſſequitur requiſi-
tas diuerſitates, quibus fungitur nutritionis
officio. Adeoque fruſtra in ſui initio, variis pol-
40 leret ſeminibus, ac heterogeneitatibus, qui to-
tus homogenealiter tandem debet in vnicum
glutinoſum, album, ac tranſparens ſperma nu-
tritiuum, pro partium ſimilarium ſuſtentaculo,
reduci, vel manere ruber pro carne muſculo-
41 rum, ac viſcerum parenchymate. Quocirca
conſtanter nego, cruorem, quamdiu viuit, aut
in venis) etiam à morte hominis) detinetur,
coagulari: ac per conſequens, habere partes
integrales diſparatas, vlla ſui heterogeneitate;
ſed diuerſitatem omnem in cruore, fieri per
eiuſdem duntaxat interitum. Ergò, humorum
diuerſitas, eſt filia tantùm mortis, non autem
vitæ. Nec refert, quod ſubinde in corpore oc- 42
currant excrementa, vultum cruoris mentientia
vnde ſcilicet per degenerationem facta ſunt.
Non enim vrina, vinum eſt amplius; Provt nec
pus aut muſcus, aut ſputa, ſunt adhuc partes,
cruoris. Quia excrementa non ſunt ampliùs,
quod erant ante ſui corruptionem. Eò quòd
res quæque eſſentiam, & nomen aſſumat à ter-
mino tranſmutationis. Quid enim arguit, ſi
cruor per phlebotomum, aquam, vel alios fun-
dos ſub ſui corruptione ſegreget, ſi eiuſmodi
aqua proinde nec fel ſit, nec bilis, nec amara,
careatque proprietatibus fellis? Quæue eſt iſta
credulitas? Supernatat aqua cruori mortuo:
ergò eſt bilis fellea, quæ ſub falſo guſtu amaro-
rem fellis mentitur? Non eſt enim iſta ſuperna- 43
tans aqua, pars integralis cruoris, nec de eius
eſſentia, aut contentis, magiſue cognata cruori
quam currus reſpectu hominis inſidentis. Do-
lendum eſt itaque, tot ſeculis, neminem vn-
quam deguſtaſſe iſtam aquam: ſed auorum nu-
gis ſua inſcripſiſſe nomina omnes: ſpecie in-
quam medendi, deſtructiones ægrorum, ſub
falſis principiis tradidiſſe Scholas. Siquidem 44
humores ſunt exitiales ignorantiæ; ignauiæ,
turpitudineſque, à mendaciorum patre intro-
ductæ, & à ſequentium laxa credulitate celebra-
tæ. Non enim etſi fundus cruoris ſubinde mi-
nùs rubeat, erit proinde atra bilis: provt nec ſe-
dimentum lotij, eſt priuata. Sed dum vita cruo-
ris receſſit, non mirum ſingula, quæ in vitæ
vnitate cuſtodiebantur, repetant conditiones
materiales, quibus obligantur. Fundorum enim 45
varietas, à ponderum præeminentia in liquidis
pendet. Latitudinem quippe in pondere habent
quæ poſt mortem heterogenea euadunt, & ſen-
ſim in ataxiam confuſionis properant An enim
ſani iudicij vir, credat vinum, cereuiſiam, her-
barumque ſuccos, ſuam melancholiam ad fun-
dum cum ſedimine deponere? Quid enim
commune habet melancholia, cum heteroge-
nea ſediminis ſubſtantia? Quoad colorem ve-
rò, Omnis Æthiops cruorem habet fere atrum,
plerumque autem abſque ſero. Nullus tamen 46
illorum melancholicus. Omnes verò iracundi.
Cruor enim, qui ab ambiente refrigerabatur in 47
pelui ſtatim, rubeſcit magis illo, qui ad fundum
demerſus diutius tepuit, nam & hoc ordina-
rium, Quod extrauenatus cruor quilibet, ſtatim
in corpore nigreſcat. Quæcumque enim facile
putrent, facile etiam admittunt putredinis co-
mites, citiuſque putreſcit pars cruoris, quæ diu-
tius poſt ſui mortem tepuit. Nec nimirum ita-
que, quod pars fundi inferioris intenſius nigre-
ſcat. Quod autem ater cruor non ſit ſeparatio
ponderis in cruore, multóque minus atra bilis:
nouem circiter vncias cruoris recentis, & adhuc
liquidi, in duas ſeparaui ſcutellas: quarum vnam
in aqua frigida natandum expoſui: alteram ve-
rò, priori æqualem tepore lento diutiùs deti-
nui. Hæcque plurimum atri cruoris oſtende-
bat: illa verò nequicquam. Heterogeneitas er-
gò, in liquore mortuo, putreſcente, ac putreſci-
bili ſtatim, eſt corruptionis adæquatum indi-
cium.

cium. Quodque ideo nec habet vitale, aut ſeminale initium, ſignum, vt nec ſuæ primitiuæ compoſitionis argumentum. Etenim originaliter componimur ex vitali ſemine: & reſoluimur in putridum, atque cadaueroſum liquamen aqueum: quod & ſæpè in viuentibus, pro parte
48 accidit. Quid ſi cruor ex pallido rubeat, An id
proin pituitæ erit aſcribendum? An poma rubea erunt pallidioribus magis ſanguinea? pruna
49 ſubnigra, albicantibus magis melancolica? Et-
enim colores non deſignāt fictos humores, aut elementa: ſed imitantur proprietates vitæ mediæ, atque ſpiſſitudines, in materia ſunt opera Archei ſeminalis: non autem appoſitorum
50 humorum confuſa teſtimonia. Recurre ad li-
brum de inaudita febrium doctrina. Quod ducentorum ruſticorum, ſanorum ſanguines, vnico mane inſpexerim, adſpectu colorum ac fundorum diuerſitatibus inſignes. Quidam enim gelatinam ſubnigram & coactam referebant: ſæpe etiam ſubuiridi liquore permiſtam, ſubinde tantùm conſperſam leuiter. Cruor item alius per totum aquoſus, alius muccoſus erat, alius in fundo rubebat, alius in ſummitate magis. Alteri aqua ſupernatabat, clara, pallida, ſubflaua, quæ alibi in medio cruoris intercluſa latebat. Alius cruor punctatim maculoſus, alterque per totum ex rubente pallidus, alter in puniceum, atrumue colorem alius propendulus: prout demum alius per ſtrata ſubuiridis erat.
51 Quapropter commiſeratus ſum deceptoriam
hæmorrhoſcopiam, judiciaque emiſſo cruore ſolita, humorum commenta, ac faciles ægrorum credulitates. Ariolator namque cruoris inſpector, mox peccantis atque ſuperabundantis nomen, proprietates, itemque hominis illius mores, complexionem, inclinationem, morbi latentis ſpeciem, magnitudinem, exitum, atque in ſuper mortis genus, imò & fortunarum dependentiam prædicere ex humoris coniectura ſatagit. Quiſquis autem humorum
52 peccauerit in tabula hæmorrhoſcopiæ, capitis
diminutione proſcriptus ſit illico, & niſi mox illico paruerit, per infamem ſeceſſum profligandus eſt. Quia medicus ad manum habet ſuorum humorum peculiares ſatellites qui vinctos ſingulos & putrefactos educant. Sic enim ludificant ignaros, & interim ſic quoque viſitationum crebritas ſtabilitur. Quippe ex præiudicato norunt, quale erit albumen, quod aſſumto ſuo ſolutiuo, putrefactum recedet: Etenim etiam maxime phlegmaticus apud illos, ſi rhabarbaro vſus ſit, flauum excernet, minuſque tinctum ſi ſcammoneata ſumſerit, non autem mucidum liquamen, quale ab aſſumtis colocynthidis magiſtralibus (ſunt namque cuncta compoſita officinarum, ſcammonea, vel colocynthyde, vel vtraque tanquam binis ſuffulta columnis.) Sæpè etiam, quem hic iudicat bilioſum, alter vocat ſanguineum, ſin autem pituitoſum quem putant, viderint ſemel iratum mox etiam bile æſtuare contendent alij: Potataque ſcammonea, vnus alterum deridet, ſi ſeparatim vocetur, quod bilem à ſanguineo adeò copioſam eduxerit, ſibique vt artis ignaro, mercedem intenſiorem deberi occultè eo ipſo inſinuat. Nam in rei veritate fraus, & fructus dolo connexus, vigens, quoties neglectis vanis complexionibus, humoribus, poſthabitoque ſpecioſo cruoris emiſſi indicio, & adſpectu, præſcitur ex aſſumti ſolutiui proprietate venefica, qualem amurcam quiſque ſit deiecturus. Solutiuum ſcilicet, obit functionem hepatis apud eos. Quia humores quos volunt, fabricat eductoſque oſtentat ad lubitum, & iuxta prognoſin impoſturæ: glorianturque velut è tripode, ægris prædixiſſe, peccantium humorum educendorum colores, ac proprietates, illoſque cacatos, reſpondiſſe in haruſpicio, ad præſcita auguria. Miſera ſanè doctrina, inſcitiaque pianda: quia miſerrimus ille, qui aſſumto tabe factiuo, ſuum cruorē permiſit putrilaginis larua exhauriri. At mirum ſaltem, quod Scholæ ſordes
aurium præterierint. Nam quæ flauæ, & amaræ 53
billis recentiorem darent memoriam, fidemque firmiorem, quàm quæ cruori aqua ſupernatat. Iam ergo in cerebro, alter eſt bilis cuſtos, ac folliculus. At hæ ſordes, non niſi ſanguine abſumto, in alimoniam cerebri, apparent: fel autem in eſſe priſtino, permanere nequit, abſumpto cruore, cuius fuiſſet pars integralis: eſſet ergò auxilium pro bile, ab excremento formaliter tranſmutato petitum. Præſertim, quod ſolum fuliginis ſpecie, per aures exhalat. Nam quo profundius ſcalprum in aurem mittitur, minus iſtarum ſordium deraditur. Sunt ergò ridicula & languida argumenta, quotquot pro humoribus ſpem faciunt. Colores etiam deiecti excrementi, effectus ſunt potati pharmaci: non autem teſtimonia abundantiæ, aut humoris electi reiectique, conformitas. Hæc de doctrina febrium, cap. de ſolutiuis ad longum ſunt de-
ſcripta. Sufficit mihi teſtimonium ex ore Scho- 54
larum, quod inter cuncta ſolutiua, ſola aloes innocua. Non ergò innocui, qui hoc profitentur, interim aliis noxiis quotidie vti non deſinunt: non quia ſana ægris, quæ noxia docent,
ſed ſibi reperiunt proficua. Quid agimus, age- 55
muſque, inquient aliqui, niſi enim venam ſubinde pandamus, & aluū ſubducamus, domi manemus, vulgi riſus, & ſcenarum fabula facti? In Scholis enim prælegitur libellus de natura
humana, Hippocrati calumnioſè adſcriptus. 56
Docens quod vnum & pari quantitate ſolutiuum exhibitum, diuerſis anni ſtationibus, diuerſos humores emunxerit, ac ſemper poſt ſapſmos, vna cum ſic laruato cruore, vitam abſtulerit. Quod ſonat, ſub ſpecioſo purgationis titulo, ius factum, putrefaciendi cruorem, colliquandi carnem, ſub impoſtura, & ad lubitum medentis, alicuius coloris humorum, tandemque niſi doſis dolum venenumque tegat, quod profluxurus ſanguis ſic mutatus, ægro necem ſit allaturus, vt quanquam præfato libello dicatur, vnum idemque laxatiuum, aliis atque aliis anni ſtationibus, alios atque alios primo educturum humores: eſt tamen conſtanter, verum ſolutiuum, ſupra debitam doſim, ſuum enecare ſumentem. Adeò vt frequenter tabida illius vis tam pertinaciter venis intincta maneat, quòd reſtringi nequeat, & mors colliquando ſubſequatur. Quanquam ipſe potus ſolutiuus, neciſque patronus, ferè primus exciderit. Fruſtraque hoc caſu adhibentur reſtringentia: vbi non eſt læſa retentrix: ſed venenum impreſſum continuò tabefacit. Quare requiritur potius antidotus, quàm aſtringēs pharmacum. Quod nempe peccando facit lethalis diarrhœa: idipſum laxatiua, ſub Medentum

tum

Tandem educto humore reo & accuſato inſonte, nequicquam tamen inde plerumque mitior morbus. An ergò inde non ſunt coniicienda ludibria? & quicquid de humoribus, illorum exceſſu, delectu & ſegregatione, eſt garritum? etenim quotidianum eſt, quod euentus fruſtrent ægrorum ſpem, ac Medentum pollicita.
57 Ideòque nec audent certò ſpondere ſanationem, per abductionem humorum, ſuis laxatiuis, quos ſolos, in cauſam continentem morborum, attamen accuſant ſeriò. Quia nimirum malè edocti,& nimis ad falſorum axiomatum perſuaſiones. Attamen ait Hippocrates, ſi illa educantur, quæ educi oportet, meliùs ſe habent, atque facile tolerant. Quinimò nec audent, corpora ſeriò ſolicitare purgantibus, antequam morbus ſuæ digeſtionis: natura autem victoriæ ſuæ ſpem, fecerit, (idque abſque Medentum opera) futuræ criſeos. Hoc autem, ne ſolutiua, ſimulque ſua Scholarum axiomata, apud vulgus infamentur, ſi præcociter, antequam corpora turgeant, id eſt, ante morbi peſſumdationem, epotis laxatiuis, ſanatio non ſubſequatur. Itaque cum præter venæ ſectionem, & purgationes, parum ſuperſit apud Medentes, remedij; ne tamen Medentes nauci fiant, minora laxatiua ſubinde propinant, vt aliquid feciſſe videantur. Fatentur quidem proteſtanturque, illa minoratiua, morbum à radice non detruncatura, (quaſi aliàs maiora laxatiua, morbos, falcis inſtar demeterent) ſed humoris peccantis diminutiua, atque hactenus auxiliatura: Puta, ſi non ad ſanitatem; ſaltem
58 ad mortem ægri, vel Medentis culinam. Clam enim Medici fatentur, parum auxilij è pulſu, vrinæ inſpectione, & cruore hauſtum: Inſpexiſſe verò lotium, & cruorem ſub Gordonij regulis, ſiue impoſturis, ne ſcilicet prædeceſſoribus ſapere viderentur minus. Quæ ſanè dolum, atque ſuperbiam fraude velatam continent. Impuri ſaltem Medici inuentum tulit, hominem,ſtercorum nomine vocari, & diſtin-
59 gui.Bilioſum nempe, Melancholicum, Phlegmaticum,quæ mera credunt excrementa. Certum eſt enim,per laxatiua pharmaca, cruorem & carnem, ſine ſeparatione heterogeneitatis,in putrilaginem iſtam flauam,ac putidam, reſolui
60 Eſtque argumentum hebes, inde intuliſſe. Si ſanguis & caro, liquata per anum recedant, fiantque flauus liquor, aut mucidum excrementum: ergò caro & ſanguis conſtant, & compo-
61 nuntur iiſdem materiis: quæ ſunt vera bilis & pituita. Siquidem, præterquam quod cruor non eſſet verum compoſitum naturale: ſed appoſitum è pluribus difformibus eſſentialiter: etiam non poſſet retrogradi iterum in bilem, vnde compoſitum aiunt cruorem. Vel alioquin eſſet immediatus receſſus, à priuatione ad habitum. Ergò vel ex bile, nunquam factus fuit cruor,multòque minus caro, quæ ſpecie differunt à bile, & per conſequens, ſi tota caro &
62 ſanguis, quamdoque in iſtam putredinem(quā bilem nominant(tranſmutentur, & eiiciantur, adeòque tam arte, quàm morbo, tota caro liqueſcat: neceſſe eſt alterutrum: vel iſtam bilem putridam, formaliter, & actu adhuc cruorem & carnem eſſe: vel bilem, ſemel in cruoris ortu, mortuam & tranſmutatam,iterum immediato regreſſu, reuixiſſe, tam à liquatione carnis,quàm cruoris.Neceſſe eſt inquam, vel quatuor iſtos humores perſiſtere ſemper in propriis ſuis formis, ſub ſpecie tamen ac velamine,tam carnis, quàm cruoris: vel demum quatuor iſtos humores,ſuum eſſe, ac formas, exuiſſe, ſub introitum formæ cruoris,& carnis. Si prius dixeris: Iam cruor non eſt oppoſitum naturale: ſed oppoſitum ex pluribus. Sin verò poſterius velis; eſt impoſſibilis immediatus regreſſus cruoris & carnis, in bilem,aut alios humores conſtitutiuos ſui. Vnde rurſus ſequitur: Quæ per poculum laxatiuum ejiciuntur, non eſſe bilem, ſed cadaueroſum liquamen putidum, vi pharmaci ſic deturpatum. Galenus enim videtur 63
bilem vtramque aut pituitam, reiicere in complexiones naturales hominis, vſque adeò & in meram intemperiem referre. Siquidem ait vnicum mel, in ſanguineis, totum verti in ſanguinem, quod in cholericis totum mutatur in bilem. Quapropter non tam in propenſionem materiæ, quam in vitioſam hepatis intemperiem, huiuſmodi humorum natiuitates, tanquam indifferentes relegat. Vnde conſequens:
tres ad minimum Intemperies ſemper ac ſimul 64
confluere:quæ ſingulæ ſingulos pariant humores. Imò verendum, ne Galenus allidatur ad ſcopulos, & ſubmerſus pereat, dum docet, totum ſanguinem putridum verti in bilem. Nam inde cogetur concedere, quotidie partem cruoris, in ſui conſtitutione putridam: imò & mel in bilioſis, totum intra paucas horas, putrere: non autem in ſanguineis. Adeòque tam complexionem bilioſam, quàm eius bilem, eſſe meras corruptiones. Saltem quãtum bilis quotidie in ſanguificatione fit: tantumdem, ex placito iſto Galeni, putreſcit. Ac per conſequens non eſt bilis, humor conſtitutiuus cruoris ſani ac beneualentis: ſed adiacens vitioſum. Etenim dum cruor putridus, teſte Galeno vertitur in bilem: intelligitur iſta bilis, vera bilis; non autem ens putridum, cum putrida bilis
alioqui non magis cenſenda ſit bilis,quàm ho- 65
mo putridus, homo. At poſtquam opticè ſciui, quòd nullum ens, exſiſtens in ſui perfectione, atteſtetur partes diſſimilares ſuæ radicis ſeminalis ſi quæ ſupereſſent: Sed quod ſemen diſponat ſuam materiam, vt ex ea hoc vnum quid fiat,& non per appoſitionem; ſed per veram formalem tranſmutationem: ſciui perfectè deinceps,etiam quod diuerſitas, in cruoris corruptione ſubinde eluceſcens, nunquam poſſit atteſtari,multòque minus oſtentare,partes conſtitutiuas materiæ ex qua.Non magis quàm vitulus ſtrangulatus,etſi in apes mutetur, proinde eſt compoſitus ex apibus. Vel mel, ſi cum rore majali,vna in gramine nocte,plenilunium tulerit;mutetur in anguillas: cum pane autem ſecalitio, in formicas tranſeat. Induſium verò muliebre, occluſum cum frumento, abeat in mures, infra paucos dies. Non tamen mel proinde ex anguillis aut formicis, vitulus ex apibus, vel mures è lino menſtruo, ſuam deſumunt materiam. Eritque compoſita anguila, formica, &c. è melle, ſic vt iterum anguilla mortua iterum ex ſui corpore, mel excludat
Errat proinde Paracelſus, qui ciconiam aſſam 66
in ſerpentem,& anates in ranas, ſpatio quindenæ,ait recedere: quod aues ejuſmodi cibis veſci ſolitæ eſſent,al aſque beſtias,ideò in ſeſeminaliter continere debeant. Id enim experientiæ facti,& Philoſophiæ repugnat penitus.Non

equidem

equidem origo rerum eſt ex iis, in quæ reſoluta mutantur, Eò quòd in generatione naturali, oporteat partes conſtitutiuas ſic fieri vnũ quid, vt ab vnica generati forma actuentur plenariè. Ideóque quicquid ſub generationis relatione, non eſt immutatum ab eſſe priſtino, id planè manet excluſum, atque deſes. Cuncta enim naturalia, vniuoco ferè modo ac ſemine, conſtituuntur. Adeò etſi conflentur partes integrales, quales ſunt oſſa & nerui: illa tamen, non ſolum connexionis methodo; ſed ſpecificæ vnionis vitali vinculo colligata, tranſeunt in alienam familiam: fiuntque ens ipſum, vnde partes ſeminis prioris repeti, eſt naturæ prorſus impoſſibile. Non eſt itaque cruor, pars contexta ex quatuor humoribus, ſpecie elementali differentibus: multóque minus eſt cruor reſolubilis in humores illos, vnde creditus ortus. Sed per conſequens, quiquid è cruore, aut per aluum corrumpendo, producitur, vt non eſt humor vnus de quatuor illis fictis: ſed putridum cruoris excrementum. Multò minus eſt baſis fundandi argumenti, pro humorum
67 poſſibili exſiſtentia. Liquidò proinde conſtat, Scholas cruorem non intellexiſſe, vt ens naturale, vnum, & compoſitum naturæ: ſed pro ente artificiali, ex pluribus conſarcinato, atque connexo. Sub qua ignorantia, certum eſt, proprietates, requiſita, ſanitatem, morbos, remedia quoque, vna hactenus manſiſſe incognita, falſiſque medendi principiis per coniecturam tantùm fuiſſe medicatum. Sed agendum vnica vis iecoris, in ſanguificatione regulariter, directè, atque ordinariò producet quatuor ſimul humores, horumque varietas (exemplo Mellis per Galenum memorato) pendet ex quadruplici varietate vnius efficientis. Itaque neceſſe eſt,
68 regulariter, ac quotidie præpollere in vnico hepate, quadripartitam, expreſſam intemperiem complexionalem: quarum ſcilicet quælibet, inuita ſocia, ſuum apta ſit fabricare humorem. Cumque plus ordinario pituitæ generari ſcribat, ideoque & quotidianæ febris cauſam abundantiorem ſtatuat. Sequitur, quod intemperatiſſimi etiam cholerici complexio pituitoſa erit adhuc præpotentior. At cum iam dudum ceſſent, conculcataque ſint elementorum figmenta, vnde qualitatum & humorum ſperanda eſſet reflexio quaternij: Nulla iam porrò ratio ſupererit, cur magis ad quatuor humores, quàm ad tres, vel ad decem vergeret, cuiuſcumque demum diſpoſitionis, hæres illa materia exſtiterit. Quia ſublato trunco fundamentali quod ſcilicet non ſint, nec fuerint vnquam quatuor elementa in Vniuerſo, neque ex iiſdem corpus noſtrum vllatenus conſtituatur materialiter, aut efficienter. Simul ruit etiam tota humorum generatio quadruplex in iecore. Quippe quæ ad elementa, horumque ſuppoſitas fictaſque qualitates, connexaſque luctas, ſemper reſpe-
69 xit. Quàm eſt denique inconſideratum hoc Scholarum commentum, quod velint Splenem, cloacã eſſe atræ ac peſſimæ bilis; attamen Splenem in iecoris adiutorium cedere: vt nempe Splen ſanguificando, iecoris ſuccenturiatum adminiſtret, dum ſcilicet malè ſe habet iecur. Quaſi nobis iure ſubſtitutionis, vis iecoris vitalis alio gliſceret, & præcipuè in ſordidam, quam aiunt peſſimarum calamitatum thecam. Bone ac piiſſime Ieſu, tanti confuſiones in medendo admittes, adhuc dudum? Reſpice populum tuum, ſub tam denſis falſitatibus ingemiſcentem, & recordare genuinæ benignitatis tuæ. Cernunt namque Scholæ in artificialibus 70
arcam, variis fruſtris compactam, diſſolui iterum in ſuas partes; putaruntque ludicra ſtupiditate, idem in natura, per tuam humanitatem contigiſſe, bilem nempe repeti è cruore, imò & è carne quoque: ſemperque ideò perſtitiſſe bilem ſub tranſmutatis formalibus initiis: & ex bile ideò cruorem iterum materialiter ſurgere, ac reſurgere. Alius verò vidit, ſalem in aquam reſolui, nec videri tum amplius, moxque per aquæ ebullitionem, rurſùs ſalem apparere. Idem idcirco in ſuis humoribus fictis, contingere autumarunt. Quaſi bilis immutata eſſentialiter, nunc in cruorem, ac tandem in carnem, mutaretur, & ad lubitum Medentis, per ſolutiua ſua, inde ſoſpes rediret. Sed eamus ad
manum. Sumatur putata flaua bilis, cruori ex- 71
trauenato ſupernatans, coquatur quocumque gradu teporis, aut caloris: nunquam tamen inde retorrida fiet, æruginoſa, vel porracea, multóque minus atra illa acida, quam aiunt, terram fermentare. Quæ ſi fiat in Liene: ergò non
eſt ſanguificationis pars aut cruoris. Sin verò 72
fiat in iecore, cum aliis tribus, ex eadem ſimilari chyli materia: ſed à diuerſis agentibus: etenim cum in hepate ſint exiles ac tenuiſſimi venarum ramuli, continuò lotio tranſmittendo occupati, nec venæ hepatis directè in Splenem reſpiciant: non video, quomodò atra bilis, ab
hepate ſeparata, ad Splenem deferatur. Potiſſi- 73
mum vbi magna lotij affluentia, & cruoris abundantia ſurſum deferatur. Vtraque autem bilis deorſum, ad ſua ſeparatim collegia, oppoſita confuſione, in tam exilibus venis, officinæ ſanguificationis, ferri deberent. Non ergò à Iecore deferri poteſt atra bilis, quam dicunt excrementiam: quin potius Lien alitur ex venis & arteriis lienaribus, iuxta conſuetum aliorum membrorum. Nec Lien viuit ex proſcripto excremento, neque eſt cloaca corporis, peſſimique humoris. Si namque Lien à iecore, atram bilem deſumere debebat: quare non eſt vicinus hepati: Quare ſolus Splen, inter viſcera, nutrietur excremento horrido? Et quà tandem depellet ſupervacaneum hoc pernicioſum recrementum? An per ſtomachum, eiuſque orificium, tam nobile ac ſenſile, iam latrina vltimi erit excrementi? Adeone malignum hoc labumen, appetentiam ſuggeret ſtomacho? Quorſum enim recoquetur ſcoria, iam toto genere, proſcriptione, & proprietatibus reiecta? Stomachus vicem cordis æmulari conceditur: ergone conueniens fuit quod ſtomachus conceptuſque eius cibus, totaque totius inde œconomia, contagio maligni recrementi quotidie contaminarentur? An enim id non fuit naturam, eiuſque creatorem, à creationis initio inexcuſabilis incogitantiæ inſimulaſſe? Nonne folliculus aliquis ſeparandis fæcibus fuiſſet aptior, ſi vlla eſſet atra bilis, quàm quod nobile viſcus Splenis, tot arteriis prægnas, & nobile viſcus ſtomachi, peſſimi excrementi
fierent refugia? Sed quo telo, tanta defendunt 74
Scholæ deliria? Aiunt enim. Aliquando viſum atrum ſuccum, acidum, vomitu reiectum, qui in terram decidens, eandem fermenti modo attolleret. Vnde multa conſequenter collegerunt abſurda 1. Quod iſtud acidum excrementum, à

colore

colore vocari deberet melancholia, ſiue atrabilis. 2. Quod fiat quandoque à propria ſua materia: ſæpe tamen à flaua bile recocta. 3. At non ſcitur adhuc ex vtra materia, vt neque coquina illius ferculi. Cum flaua bilis alioqui citra confuſionem, non poſſet deferri ad alienum Lienis hoſpitium. 4. Bilem, humorum quam volunt calidiſſimam, & igneam, aiunt, per cocturam redigi in terreum humorem frigidum, & ſiccum. 5. In atrum, ab aqueo, & flauo. 6. In acidum, & fermentantem, ab amariſſimo felle. 7. Cur igitur bilis flaua (fel inquam) proprio folliculo, nunquam recoquitur in atrem? Cur ad hanc coctionem alienum limen mendicat? Quotidiè opus fuit recoctione bilis flauæ, ſi recoquendo in peius feſtinet? Quare natura, que ſemper facit è poſſibilibus, quod eſt optimum, non expellit cum ſordibus alui bilem, quam commutat in deterius per recoctionem? Sin Lien ſit atræ bilis officina: non eſt illi tantus quotidiè calor, qui ſit retorrendæ bili ſatis. Aut ſi caleat, quomodo è bile flaua, calida, fiet humor frigidus? Cum potiſſimum Galenus velit mel, diuerſis auſcultans intemperiebus, mutari in diuerſos humores, intemperiebus illis conformes? Quaſi decoctum liquidum, vires ſacchari amitteret oppoſitaſque indueret, eò quòd in ſyrupum: vel illinctum inſpiſſetur. Quare fel hactenus, quocumque artificio recoctum, nunquam aciditatem aſſumſit? Qua enim via, quove ductore, vel impulſore, flaua bilis in Iecoris officina, cruori exquiſitè permiſta, & homo genealiter coorta, ducetur ad Lienis vas peregrinum, vt ibidem, torrendo, fiat atra bilis, ſi Lieni ſit proprium condere atrum ſpiſſumque liquorem frigidum terreſtrem? An enim hoc fine, Lien tot arteriis diues, quòd ſibi non habeat viſcus par, in tanta pulſuum vitalitate, vt videlicet bilem flauã, in atram deturpando coquat? Quomodo atra differet à flaua, ſi vno caloris puncto fiat hoc aliquid? Nonne id eſt calori coquenti, totum naturæ negotium concredere, abſterritis proprietatibus formalibus? An locus erit in Liene, allabenti peregrinæ bili, ſi aliunde, è venis & arteriis, ſuis neceſſitatibus ſit ſatisfactum? Vbi ergò in limine, ac foribus lienis præſtolabitur aduectans bilis, ſi gratus hoſpes iam domum obſederit, An Lien, innato venarum & arteriarum ſanguini valedicet, vt aduentantem bilem in ſe recipiat, ad excoquendum, in atram ſordem? Quid ſi bilis torreri dicatur, in ipſis venis: cum omnium venarum calor ſit duntaxat moderatus tepor, non fiet ex igneo liquore bilis, frigidus alter? Nec eſt ratio, cur venæ à Iecore furentur miniſteria ſanguificandi. Neque etiam, cur in venis, prius decocta atrâ, dein ferretur ad Lienem, quærens ſibi nouum hoſpitium. Nec demum hactenus comprehendi poſſunt venæ, coctrices flauæ bilis, in atram. Quis demum fomes ille, qui bilẽ flauam abſque neceſſitate torreat, in aliud, & peius excrementum? Etenim dum de officinis naturæ loquor, ſcio nil moueri à ſeipſo, nec ſtultos eſſe calores, nulli fini intentos bono: vt nec digeſtiones, ab ipſa natura propoſitas in obiecta ridicula. Etenim ſi venula ſit, qua Lien, in ſtomachum, inſpiret digeſtiuum fermentum, ac vigorem vitalem, non video, cur idcirco tot atræ bilis figmenta conueniant: vnde catenatim tot calamitatum tur-
76 mæ ſunt ſecutæ. Quam ineptum enim, finxiſſe terrimam naturæ ſcoriam (vt fatentur) repudiatumque, ac horridum excrementum, ſtomacho in deliciis eſſe? appetitum eius curare? Adeò nobilem partem, inquinandis tam ciborum, quàm functionum vitalium poteſtatibus, ſubiectam reddere? Etenim bilis atra, quæ primordialiter pararetur è chilo, eſt eiuſdem ſpeciei cum illa, quæ gignitur è bile retorrida (niſi malint jã & quintum admittere humorem) vel eſt diuerſa. Si eiuſdem ſpeciei. Iam idem hoc aliquid, erit acidum frigidum & terreum, eritque igneũ amarum, fietq; proximè è diuerſis materiis, diſpoſitis ad ſuos fines diuerſos, Idque per vnicum agens elementarium, ſimplex, & non ſeminale. Eritque Galenus cum ſuo melle, in biuio. Itemque bilis flaua erit ſubordinata, ex ſui indole, ad bilem atram, tanquam ens perfectius, per elaborationem: adeoque flaua bilis non erit vnus de quatuor: ſed ſemihumor. At ſaltem non percipio, cur ſcoria ſuperuacanea fiat quotidie, debeatque eſſe, de noſtri conſtitutiuis. Quæve ſit hebetudo, quæ coegerit fingere tot fabulas? Profectò, vtut iſta Medendi pagina voluatur, tota, abſque neceſſitate, volutatur inter ſtercora. Eſt quidem fermentum acidum, vitale, ac ſpiritale, in Splene quo ſtomachus coquit: quo ſcilicet deficiente, etiam corruit appetitus. Ideóque Senex ait. In febribus ructus acidos nidoroſis ſuperuenientes, bonum. Eſt nempe fermentum, à Liene inſpiratum, magni tituli & vſus totalis ſubiectum: nequaquam atræ ſaburreæ, melancholicoque excremento di-
candum. Paracelſus ſcribit, hominem commo- 77
dius carere potuiſſe renibus & Splene. Quod præter ſuum idiotiſmum, implicitam continet blaſphemiam. Nam quicquid fecit Deus, fuit,
eritque lõge ſemper optimum. Si enim Scholæ 78
effudiſſent vnquam Chryſulcam, facile comperiſſent, quod acor terram diſſoluat: non autem fermentet. 2. Quod fermentorum ſit actio, in habentia ſymbolum. 3. Terram non eſſe fermentabilem, quia à fermentis fructuum, elementum non eſt fermentabile ob conſtantiam, ſimplicitatemque ſui. Etenim ſi fermentum panificij non fermentet ligna, aut lapides, quodnam ergo reperietur terræ fermentum? Siquidem iſta eſt fermentorum conditio (non cõſiderata à Scholis) quod fermentum, ex quo ſemel eſt ſuſceptum, vlterius continuò fermentet, nec ceſſet, quandiu conſimile ſibi obiectum reperit. Quare elementa concipiunt quidem aliena fructuum fermenta: ſed nullatenus iiſdem proinde fermentantur. Quia omnia fermenta ſunt elementis inadequata. Quia carent transmutatione, ſeminibuſque ſibi adæquatis. Alioqui ſi terrá eſſet fermentabilis, cadauera inhumari non poſſent, quin totus mox terræ globus, lethifero tabo, nobis fieret deleterius. 4. Ergò Galenus hæc nunquam ſciuit, nunquam chryſulcam, imò nequidem roſaceam cognouit, nunquam fermenta formalia olfecit. 5. Nec atra bilis terram vllatenus fermentat, ſi nuſquam, ac vnquam fuit. Licet fimi, per diſſolutionem ab acidis ebulliant. Porro, ex vnico pane & a-
qua, fit chylus. Si ergo in pane & aqua, quadru- 79
plex lateret humor in natura, eodem iure, omnis herbarum ſuccus ſemper quadruplex eſſe deberet. Quod ſomnium eſto. Donemus itaque, quod ex ſolo pane, & aqua ſimplici, fiant quatuor ficti humores. Hi imprimis non fiunt ſeminaliter,

ſeminaliter, atque diſpoſitiuè ex aqua ſimplici elementali: ergò ex pane reſoluto, & ſolo, fiet chylus; & hic deinceps mutabitur in quatuor humores, extitulo agentis hepatis. Ideóque
80 iam exorbitans, ac anomalum iecur. Si quidem cuiuſlibet agentis naturalis, vniuoca tantum, atque ſimplex eſt actio. Neceſſe eſt ergò, vel in hepate eſſe quatuor ſimul agentia ſanguificationis, vel ruere quaternarium humorum, in ficta rudera. Nam ſi è ſimplicitate præfati chyli non fiant quatuor humores, ſponte naturæ, neque ex vi quadruplicis agentis, in iecore collaborantis. Siue, ſi non fiat ſuppoſita fictorum humorum quadruplicitas, ex vi agentis aut patientis. Rectè quicquid negatur ſub diſ-
81 iunctione, negari poteſt copulatiuè, ob negatiui amplitudinem. Igitur concludo: Si ex connexione agentis ſimplicis, & materiæ vniuocæ, procedat actio ſanguificationis vitalis: ea certè vt erit ſimplex; ita & non niſi vnici humoris mater eſſe poterit. Sin verò propter eduliorum diuerſitatem, varietates humorum in cruore fingamus: Iam ex tot eduliis ſimul ſumtis centum humores ad minimum, concedendi
82 erunt in cruore. Sed volunt Scholæ, ſub vnici caloris digerentis gradu, plures cibos mutari in chylum, eiuſdemque caloris moderamine produci in hepate ſemper quatuor humores. Idque tam in Sueco, quàm Æthiope. Fatentur demum ſanguificationem, proprium Iecoris opificium, Lienis verò, tantum per inordinationem, a quo ſuppetias, licet interim, circa coctionem bilis flauæ in atram, ſit impeditus, & ſtercoribus Lien inuolutus. 1. Imprimis ruit Galenus, cum ſuo melle, quo totum vel in cruorem, vel in bilem verti ſcribit. 2. Non procedit generatio humorum, ex elementali, 3. Non ad caſſum quaternarium elementorum, eſt recurrendum. 4. Alioqui tam hepati eſſet naturalis ſua bilificatio, &c. quàm eſt ſanguificatio. 5 Cruor erit, non niſi confuſa humorum connexio, generatum anomalum; non autem compoſitum naturale, ſed neceſſitatibus agentium, atque finium, orbatum. Profectò vtrobique magnæ nugæ magnas inuoluunt curas, & magna abſurda. Quæ ſi pertinaciam induant: Iam amentiam, ſi non & malitiam fouent. Nugæ igitur humorum, à cacodæmone inuentæ, in paganos diremtæ ſunt, & à Scholis hactenus ſubſcriptæ. Etenim diabolo aptæ, quia confuſiones medendo, fallacias & mendacia continent; ideóque neces quotidianas pariunt, lumen naturæ obſcurant, figmenta plauſibilia præſupponunt, omnibuſque exemplis à pari deſtituuntur: tantóque illæ fabulæ aridiores, ſtupidiores, pernicioſiores, ac temerariæ magis, quò in cladem mortalium
83 creduntur tenacius. Vertiginoſus itaque totus Galenus, qui totum mel, nunc in ſanguinem, nunc in bilem, verti aſſerit. 1. Primo defuit huic temerario aſſertori nuntius, qui certiorem redderet, quid, quantumque de mellis totalitate eſſet factum. Adeóque temeritatis & figmenti totus eſt ſuſpectus. 2. Deeſt affirmanti veritas. Si quidem in natura deficit bilis. Ideóque & complexio cholerica. 3. Ille enim, qui membrorum proprietates per ingentia volumina ſolis attribuit elementariis qualitatibus: ex ſolo actuali calore hepatis vnius, quaternarium humorum, in vnica ſanguificationis actione, conſtitui ſcribit conſtanter. Cum tamen actualis calor, in vnico membro, nequeat non eſſe ſimplex, vno eodemque tempore. Diſcat ergò Galenus, verius ſomniare de melle, & ſanguifica-
tione. Nec abſcedat ad puerilia, credendo qua- 84
tuor victrices & contrarias complexiones elementales ſimul in hepate ſtare, quarum ſingulæ, ex vniuoco chylo, ſuum ſibi effingant humorem, in vnicum cruoris ſubiectum connectibilem, indeque deciduum, ad Pharmaci ſolutiui placitum. Deſiſtat inquam credere, quod ob ſolum ſimplicemque calorem diuerſificentur humores, vnico ex melle, vel chylo. Cum non attendat miſer ille Medicinæ Princeps, per hoc requiri in temperato Iecoris calore, ſimul totidem calores, ſuppoſito entis diuerſos in tepefaciendo, pro totidem humoribus. Aduertite ſodales, quod nullatenus cogamur, ad commentum quatuor humorum. Etenim quæ diarrhœa, cholera, & vomituum fæculentiis excernuntur, non ſunt humores Scholis iactati, ſed ſunt excrementa, quæ morbus vindex fabricat, & expellit: prout & quos laxatiua eiiciunt, ſunt integri cruoris corruptelæ. Quodque illic morbus vindex agit, Id heic, laxatiuum, multo ſcilicet compendio exſequitur. Neque enim morborum ianua, fictis humorum perſuaſionibus clauditur. Cum iuxta Philoſophiam, Nunquam ex ente tranſmutato eliciantur illa vnde in fieri eſſe, naturaliter conſtituitur. Porrò quantumuis ſat alibi probauerim, non eſte elementa quatuor, nec eorumdem congreſſum, ad fabricam corporum quæ miſta creduntur. Indéque conſequens, non eſſe diſparem Iecoris actionem, in procreatione ſemper quatuor humorum. Attamen quo ſcholæ cernant, quali fulcro nitatur tota illarum
in medendo baſis, agam ex mera illarum con- 85
ceſſa & tradita doctrina. Enimverò, ſi non permaneant elementa cum ſuis formis in miſto: nec etiam poterunt permanere illorum proprietates: cum ipſæ formæ ſint immediata ſubiecta inhæſionis ſuarum proprietatum. Sin verò malint, elementa permanere cum ſuis formis in miſto: iam vel formæ iſtorum non erunt actus ſubſtantiales, at ſolum vincula elementorum. Redibunt namque ſemper integra, è ſingula ſuppoſiti conquaſſatione. Ob dormient ſcilicet tantiſper formæ elementorum, dum præſidebunt formæ miſti: ergò cum forma miſti ſit neceſſariò purus & ſimplex actus vltimatus: non poteſt eſſe quadruplex (imò quantumuis materialia, ac remota materiæ illius principia, eſſent ipſa actualia elementa) & per conſequens, non eſt ratio fingendi quaternarij humorum, ex parte agentis. Eò quòd actio ſanguificationis, neutiquam ſit elementalis: ſed vitalis & fermenti iecorij: cuius omnimoda ſimplicitas non potuit reſpicere finaliter humorum quaternionem, ex vniformi optiméque vnito chylo oriundum. Adeo, etſi in miſto eſ-
ſent 20. elementa, non proin totidem humo- 86
rum neceſſariæ eſſent productiones. Stupida ergò, & diabolicæ perſuaſionis, eſt ſpeculatio, quæ ex tribus elementis, nequaquam ad miſturam corporum concurrentibus, quatuor numero humores ſemper, ac ordinario prodire debere, atque inde vnicum tantummodo cruorem regulariter conſtitui. Inde nimirum ſana-
tionis atque morborum neceſſitates dictari. 87
Obiicient forte. Admittis cauſam ſonticam depellendam, vetas laxatiua, quia vene-

noſa, cruorem autem, atque, vires vitales, ſubtrahunt. Sed ab equo Hungariæ didicere venæ ſectiones; ab aue, clyſteres, &c. Ergò. Verum dicam cum Propheta. Nolite fieri ſicut equus & mulus quibus non eſt Intellectus. Nolite diſcere à magiſtris talibus. Subſcribet enim meo voto pars dimidia continentis: Quippe ſub Imperiis Ottomannico, Abyſſino, Indiarum parte potiſſima, eſt venæ ſectio inuſitata. Harũ tamen nationum robora, agilitates, promtitudinem; vigilantiam, & laborum conſtantiam, tam ad agendum, quàm tolerandum, diſcite ex Hiſtoriis. Meritoque mecum lugebitis nationes. olim bello formidabiles, hodie, ſenſim, ſub Medentibus, euaſiſſe ad quemuis ventorum axem moribundas. Etenim Septentrio, & Occidens, quæ in totum mundum ſolent ſpargere
88 ſuos bellatores, deinceps, propter has Scholarum ineptias occidunt, ſimulatq; phalanx peregrè proficiſcitur: Obiicient demum. Si præſidia vniuerſalia demas, nec ad humorum ablationem te dirigas; quo ergò medio, ſuperabis morbos? Reſpondeo cum præfatis nationibus, Naturam eſſe morborum Medicatricem, eam confortandam ideo, non conſternandam. Finium promotione opus eſſe. Si enim ſordes primis adhæſerint latebris: inſiſtendum reſolutiuis, & abſterſiuis, natura tuto ſatagente reliquum. Sin verò penitiori receſſu aliquid pertinacius occultiuſque reſtiterit: aſſumenda ſunt
89 alcalia volatilia, quæ inſtar ſaponis, cuncta abſtergunt. Mirum ſanè, quantum ſal tartari, vel vnici, volatile factum, non præſtiterit. Nam omnem è venis amurcam detergit, & obſtruentium contumaciam, diſpergitque apoſtematum ſuſcepta cõciliabula. De hoc ſalis (& non olei) ſpiritu, verum eſt illud Paracelſi, quod quocũque non attigerit, vix alius potẽtior perueniet. Externa autem, tam topicis, quàm internis vitalium poteſtatum ſuppetiis curantur: modò per diaphæreſim, cruoris clarificationem, balſamique noui tincturas, ac redintegrationes intẽdatis. Maiora autem arcana, ad remedij vniuerſalis faſtigium quodammodò aſcendunt. Diſcite. Nam vendit Deus ſudoribus artes.

Superfœtatio ſupplementaria, ad humorum fallaciam.

CAPVT II.

1 *Medentum incuria plangenda.*
2 *Miſtio elementorum obiter reiicitur.*
3. *Non, Chriſtianis conniuendæ ignorantiæ paganicæ.*
4 *Catarrhi deliria ex humoribus prognata.*
5 *Ignoratis cuſtodibus errantibus, fuere Catarrhi tandem ſtabiliti.*
6 *Infringitur quaternarius humorum per contuſionem membri.*
7 *Ariete concutitur bilis flaua.*
8. *Probatur vſus fellis incognitus.*
9 *Bilem, non eſſe fel.*
10 *Abſurditas Scholarum.*
11 *Error Galenicus.*
12 *Conſequentia argumenti Scholarum ludicra.*
13 *Scholas præ ignauia indagandi, ignoraſſe contenta vrinæ, & neglexiſſe vronomantiam*
14 *Errores multiplices Veterum.*
15 *Argumentum ex regula falſi.*
16 *Defectus Scholarum.*
17 *Bilis, à Scholis oſtenſa, eſt cruori per accidens, non autem de eſſentia.*
18 *Iterum per ſuppoſitionem falſi.*
19 *Scholæ debebant, velint, nolint, deglutire duo Authoris axiomata.*
20 *Iterũ conniuẽter ſupponitur error Scholarũ.*
21 *Iterum ſupponitur.*
22 *Abſurda aliquot atque pudẽda proponũtur.*
23 *Scholarum tecta blaſphemia.*
24 *Fel, viſcus vitale.*
25 *Paganos non fuiſſe illuminatos dono Medendi.*
26 *Muccum, nec pituitam, vt neque cerebri eſſe excrementum.*

ENimverò tantoperè radicatus eſt humorum numerus, quod ſemel eoſdem refutaſſe non ſit ſatis. Adeoque cum non ſatis doceatur, quod non ſatis diſcitur, cogor repetere per ſuperfœtationem, quæ iam ſuperius ad longum demonſtrare attentaui. Siquidem in hoc cardine, totus medendi verſatur rhombus.
Etenim miratus ſum ſæpiſſimè, quod pugna 1
elementorum, miſtionum, & complexionum figmenta per tot ſæcula, orbem chriſtianum dementarint hactenus, quodque horum falſitatem aduerterit nemo. Vbi tamen res tua tunc agitur, paries dum intimus ardet, cuique ſuus. Tantoque pernicioſius perpetuarit hæc cæcitas, poſtquam Medici ſua Somnia in rem Medendi introduxerunt. Etenim per hæc commenta, vniuerſam morborum familiam, horumque ſanationes, in ſuas nugas, aſtipulante mortalium credulitate, tranſtulere. In ſe quidem planè erant ridicula, ac ſcenica, niſi lacrymis, luctu, planctu, ac Miſerorum commiſeratione, totum, per vices vicoſque, populum Chriſti replerent quotidie, familias deſtruerent, viduas, & orphanos proferrent impunè. Denique ad præfatas, cæcaſque Medentum temeritates has, ficti ſunt humores totidem, ad numerum ſcilicet quaternarium elementorum. Horum nempe ametria, morbos forte vniuerſos conſtare, & vt conſequenter ſanitatem, ex ſequeſtratorum putaticiorum abundantia: Sanitatis tandem redintegrationem, ac conſeruationem (vtut vitæ breuitatem cauſaret præfata humorum cruoriſque ſequeſtratio) recuperari. Vah crudele Medentum Scholarum dogma, atque facinus ſceleſtum! Itaque non ſat ſemper, credulorum fallacias paſſiuas, pernicioſaſque Scholarum inuentiones, & continuatas demum ſubſcribendo ignauias, in ſtuporem vſque, & gemitus frequentes ſum ſeriò deteſtatus, & apud Dominum Ieſum meum conqueſtus, quòd genus humanum, ſub dæmonij fraudulentis technis, tanta credulitate, ſeſe ſubſtrauerit tam pertinaci & atroci crudelitati, ſubſternatque æquè conſtanter etiamnum hodie. Præſertim vbi in exterioribus, nullum huiuſmodi nugæ reperirent fomentum. Rogaui itaque Clementem Naturæ Parentem, dignaretur aliquem ſuſcitare, cui dos eſſet, refellendæ tantæ mortalium atque Scholarum hebetudinis. Certè enim imprimis conſtitit mihi ex tanta, tamque conſtanti cæcitate, nos mortales planè nihili, nec quicquam ſapere, nequidem in naturalibus, niſi ſupernè manus Omnipotentis, per columnam ignis, in tanta nocte illuminet. Siquidem im- 2
primis

primis exſiſtentia ignis elementalis, prope globum Lunæ, ſuperantis ſua ſphæra, regionẽ aëris multoties, prorſus in ſe ludicrum commentum continet, tantóque magis adynaton, quod inde per tot centena milliaria, & trans aëris frigidiſſimum clima, penetraret inceſſanter, vocatus ſcilicet accerſitusve, vel ſponte deſcendens ignis, contra propriam ſuppoſitæ ſuæ leuitatis regulam, adeóque violenter aëri commiſcetur, ſimulque inita pace, pactiſque fœderibus, vnà violenter deſcenderent eminus deorſum, Ignis & aër, ad ſingulorum ſeminum imperia, miſtionumque conſtitutiones, ſingulis momentis nouas, etiam inſolitas. Dolendum
3 ſanè, atque ſummè miſerandum, quod diabolica huiuſmodi mendacia, quæ in Ariſtotele ridenda & conniuenda erant, etiamnum hodie, à tot ſeculis, perſeuerent, nondum deſtiterint, nondumque ſurrexerit aliquis, qui tantæ cœcitati non ſit patronus. Quæ tamen nullo conceptu, nulla fide, nec vlla veritatis chlamyde, obuolui poteſt. Potiſſimum, quod ab hiſce ſcholaſticis fabellis ductoribus, humores quatuor excogitati, imo etiam obedire coacti, ſui natura viderentur, & conſentirentur officinis, itemque proprietatibus miſtionum, ac velitationum, inteſtinam mortis, morborum, vt quoque ſanitatis ſpem, atque regulas continere. Quæ tamen non niſi innato Cacodæmonis odio, ac ſuggeſtione, perque continutam Scholarum ſubſcribendi ignauiam ſtetere credita, velut naturæ principia, Deo Conditore ſic permittente, ordinata. Aduerſus quæ cuncta; vnicum ſufficere deberet, Quod nimirum Ignem, extra numerum elementorum, imò & ſubſtantiarum cenſum, ſubmouerim, impoſſibilemque elementorum commiſtionem, pro corporum (quæ mixta creduntur) conſtitutione requiſitam, demonſtrauerim. Sic vt nemo ſanæ mentis deinceps, neceſſitatam paritatem humorum, cum elementis poſſit, aut debeat admittere. Etenim fuit humorum, quàm elementorum fallacia, abſtruſior in populo, minuſq; peruia: ſed quod à Doctis, ac iudicioſis, conſenſa fuerit, habendum pro commiſeratione, proximo debita: quæ vt populi credulitates deflet; ita hebetudinem Scholarum, atque conſtantem indagandi
4 ignauiam, ſiue incuriam, incuſat. Quod autem Catarrhi demens deliramentum, pariter mundum mirè afflixerit, ac mecum ſæpiùs occaſiones rimatus, quo nimirum fonte, tanta Scholarum hæreditaria cœcitas, & in aſſerendo, tam
5 inueterata pertinacia prodirent: Tandem cognoui, vtriuſque Cuſtodis errantis ignorantiam, feciſſe occaſionem labendi in miſeram, ſubſcriptamque decidentium humorum confeſſionem. Nimirum ſæpè qui per auram frigidiorem, mox gutture, ceruice, dentibus, vel humeris percuſſus, creduluſque, putat, iuxta Medentum aſſertiones, defluere creditos humores ad loca, frigore percuſſa. Cum alioqui frigus, vt eſt natura ſui repercuſſiuum, potiùs procul à ſe auerteret decubitum humorum, Catarrho ſubſeruire putatorum. At multa hodie phlebotomia, frequenſque ſolutiuum, ſicut robur partium minuunt, minutumque in poſteros dimittunt: ita non mirum ſanè, ab iniqui aëris endemate, vel alioqui frigoris excellenti iniuria, partes percuſſas, atque ante debilitatas, facilè pati in propriis officiorum ac digeſtionum functionibus. Vt nimirum producta degenera, cauſam mali ibidem nati, non autem aliunde iſthuc deflui, patefaciant. Licet interim iſta producta aliena nil commune habeant cum quatuor ſuppoſitis humoribus: multoque minus horum conuincant defluentiam poſteram. Quorum tamen falſitas, tanti eſt momenti: quod aſſertorum humorum theſis nequeat non hebetudinem, & incogitantiam Scholarum, in ſuis medendi principiis, neceſſariò abuſu pernicioſiſſimo, mortalibus inuoluere. Quippe, quod inde ars medendi, morbus, ſanitas, vitæ, atque tandem mortis neceſſitas conſequantur. Quod proin hoc loco lucidius, in beneficium proximorum deceptorum, iterum explicabo. Atqui principio reſumam Scholarum theſin, quæ fingunt cruorem è quatuor diuerſis & connexis humoribus componi. Videmus nempe, quod poſt contuſionem mem- 6
bri, primò ſequatur tumor, qui ſtatim plerumq; rubet, ac dein lazureo colore mutatur, mox abinde liuet, poſtea nigricat, ac poſtremò flaueſcit, longéque in circulos diſpergitur. Itaque iuxta humoriſtas, cruor iſte primò in atram bilem migrat, & hæc tandem in bilem flauam. Sicque humor liquidior pertinaciſſimè reſiſteret, eſſetque atra longè facilioris diſſipationis, quàm flaua. Sicque non atra ex flaua: ſed retrogrado planè modo, hæc in flauam mutaretur: Quod eſt inuito Galeno, qui nunquam atram nouit reuerti in bilem flauã. Quin potius cruorem omnem immediatè, ac naturaliter in bilem flauam, per ſui alienationes, contendere ſcribit: Huc ſpectat doctrina inaudita de febribus cap. de ſolutiuis. Vbi nempe oſtendi, quod iuxta virus ſolitiuorum, diuerſimodè cruor tranſmutetur per ſui corruptionem. Id nimirum in contuſionibus contingit, cruorque extrauenatus, ac vitæ ſodalitio ſenſim deſtitutus, paulatim quoque tam partium affectibus, quàm cruoris corruptelis variis, auſcultat. Non autem quod excrementorum demortuorum varietas, aut corruptelæ difformitas, compoſitionem cruoris teſtati poſſit, aut debeat. Enim verò 7
Scholæ ſupponunt pro Medicinæ inſtitutionibus: Quod flaua bilis ſit vnus quatuor conſtitutiuis cruoris, felleus nempe, & amarus: ideoque, quod qui quandoque per vomitum reiicitur flauus, & amaricãs, ſit ipſamet bilis, imò fel ipſum, eſſentialiterque coindicẽs in identitate, cum præfata bile, & felle originali, quæ ambo è cibis quotidiè, ad cruoris conſtitutionem, fabricari contendunt. Bilem nempe ad cruoris compoſitionem; fel verò, tanquam excrementum, in thecam ſuam ſubter iecur relegari, vt inde per alui ſordes foras vadat. Quod autem per vomitum reiicitur flauum, amarum, ſubinde porraceum, & æruginoſum colore: hinc nempè probant ipſam originalem, quæ cruori extrauenato ſupernatat, debere, velit nolit, naturaliter eſſe amaram, ac felleam: ac iterum vice verſa, veritatis penuria, bilem, cruoris conſtitutiuam, debere neceſſariò amaram, eò quòd hoc recrementum eſt ordinariò amarum. Quinetiam quamuis amarum reiectumque vomitu excrementum, à bile, in cruore relicta, prorſus diſcrepet, poſt ſui inde ſeparationem: propter (vt aiunt) abundantiam ſui, nimietatem, ac meracitatem, ſeparando acquiſitam: attamen volunt eſſe eſſentiali, reiq; actuali veritate,

ta te, eadem: tam ſcilicet, quod reiicitur per vomitum, quodque adhuc relinquitur pro compoſitione, & requiſita cruoris integritate, quàm iſtud tertium, quod ad folliculum fellis, quotidiano è paſtu reſultans, defertur, indéque efferri aiunt, ad tingenda excrementa tam alui, quàm veſicæ. Quæ ſcilicet vnam, eandemque, ac vniuocam moram bilem flauam, choleram, vnicumque in ſui radice humorem, de quatuor noſtri conſtitutiuis, seriò aſſerũt. In quo Scholarum dogmate, contineri pernicioſam mortalium deceptionem, ſic probo. Nam primò, pa-
8 tet: quod contentum in cyſtide fellis, non ſit excrementum humanum, ab errore iecinoris partum, & loco calcaris, ad ſtimulum inteſtinorum deſtinatum: ſed viſcus nobile, balſami conditionem referens, ac ſummè tam neceſſarium, vt ne quidẽ piſcibus abſque felle viuere ſit licitum, ex mera aqua etiam parcè viuentibus: vbi attamen potantes aues, citra renes, veſicam, & lotij emunctoria, felices viuunt. Quod in tractatu de digeſtionibus, itemque de Splenis, & fellis imperiis, alibi ſufficienter, & ad
9 repugnantem ſaturitatem, ex profeſſo demonſtraui. Quorſum Lector recurret. Denique quod ſtomachus per vomitum regurgitat, non eſſe fel, alibi ex profeſſo demonſtrabitur. Sat eſto, hîc quod ſtomachus ſit hoſpitiũ, fellis ſequeſtrationi inſolens, & impoſſibile. Cum fel, non à iecore, multóque minus à cyſtide ſua, non reuocetur ad ſtomachum. Quod nempe pugnat cum Scholis, volentibus, quod fel, directo deſtinatóque motu, ac canali, per inteſtina, ſui exorbitantiam dimittat, atque inde ſcoria eo-
10 rumdem tingatur. Dein non eſt via, per quam fel in ſtomachum trahatur retrogrado motu, ab hepate. Si ab hepate factum, naturaliter deferatur ad cyſtida fellis, iam ſeparatum, ac tanquam inutile reiiciatur: & inde tandem, per inteſtina, ſtercoribus miſtum propellatur. Nam ſtomachus ad ſe non trahit excrementa ab inteſtinis. Itaque, ſi quod per ſtomachum vomitus reiicit amarum atque flauum, fel eſſet; poſtquam in hepate (iuxta Scholarum traditiones ſuppono) generatum eſſet, dimiſtumque ad folliculum fellis, atque inde in Inteſtinum exul factum, rurſus attraheretur ſurſum ad ſtomachum. Erraretque ſtomachus fine naturali, debito atque ſolito. Quæ alibi ex profeſſo latius.
11 Nunc aliud æquè impertinens trutinabo. Volunt Scholæ, fel ordinariò velut excrementum inutile, quodque cruori, vt pars integralis, non commiſcetur, ab hepate non ſtatim quidem: ſed per aliquot horas, poſtquam fel ſuo folliculo immiſtum ſit, in Inteſtinis, quoque ſtercori admiſtum, trahi rurſus per venas Meſenterij, vt vrinæ miſceatur, Inquit ſiquidem Galenus, corpus lotij mei reſpicio multo manè, planè aquoſum nec tinctu: quapropter ſuper dormio, & video vrinam tum tinctam: Ergò vel ſolo tepore continuato, tingitur ſponte ſua lotium: vel (prout Scholæ docent) commiſcetur tandem poſt aliquot horas fel tingens. Ergò hinc patet: quod velint fel, à ſuo folliculo, per inteſtina deponi, mox iterum ſub finem digeſtionum, & circa vltimum Ilei deueniens, attrahi in venas Meſenterij, per portam Iecoris aſſugi, intromitti in herpar; venam cauam, & per emulgentes, labi in renes cum lotio. Qui circulus fellis è Iecore in Iecur, tam eſt infamis ignorantiæ plenius, quod nihil, æquè. Siquidem 1. conſtat.
Quod flauendo vrinæ non ſit ex felle, nec amara. 2. Quod promptius. ſi fel fieret in hepate, & 12
non ipſo viſcere folliculi ſui, à iecore in renes ſecederet, quàm quod contra omne naturæ decus, à ſtercoribus repeteretur, quod prius ſemel eſſet reiectum atque proſcriptum. Nam in rerum natura, aut in renum diuerſorio, nunquam fuit fel, aut bilis. Quodque ſtomacho aberrante fit, & reiicitur amarum, nunquam fuit fel, aut bilis: ſed merum eius recrementum.
Ideóque bilis amaror, nullatenus rectè infertur, 13
ex amaritudine peregrinarum ſordium. 5. Non ſat probatus eſt bilis amaror in lotio, cuius ne minimum vnquam fuit veſtum. Nemo hactenus ex tot ſæculorum Medicis, vrinam amaram guſtu inuenit: vel aſſerere auſus fuit, niſi figmentis paganicis ſubſcribendo nec guttam liquoris, cruori extravenato ſupernatantis, vllam vllus vnquam deguſtare auſus fuit: ſed omnes vniuerſum maluere paganicis fabellis ſubſcribere. Nec minimum dubitarunt, quin ille ſupernatans liquor eſſet mera bilis fellea, flaua, & amara. Nec tentarunt cognoſcere, vllum fellis, aut fictæ bilis amarorem vrinæ ineſſe, ne quidem vrinis Ictericis. Quod tamen ſummè eſſet verum, & inexcuſabile, ſi vel vnica fellis gutta, tribus libris vrinæ permiſceretur. Sin autem aliquis vnquam vrinam, vel præfatum ſupernatantem liquorem cruori, caſu, aut volenter deguſtarit, nec reſipuerit à bilis permiſtione, neceſſitatéque fellis: Iam dedit teſtimonium ſuæ pertinaciæ, & ignoratiæ. Nam omnis humor felleus, naturaliter ſemper amaricat: ſed nec ſupernatans liquor iſte, vt neque vrina amaricant. Ergò non ſunt humores fellei. Itaq; ex tentandi incuria, maluerunt fabulis ſubſcribere, falſaque pro veris credere, atque tutari pertinaciter, quàm indutam opinionem iſtam deſerant. Aſt effectus inde produntes, luxit omnis poſteritas, totuſque adhuc hodie orbis Chriſtianus mecum plãgit. Itaque vnus ſaltem experiatur quæ dixi, quæque ſine incommodo, aut periculo ſtatim experiri poterit, & dolebit vir probus omnis, tantam tot ſæculorum ignorantiam, ignauiam, & atrocem populi Chriſti
deceptionem paſſiuam. Ergò quam cholæ dicunt bilem flauam, tam in lotio, quàm in cruoris compoſito, nec bilis eſt, nec amara: nec fel, nec vnus de fictis idcirco quatuor humoribus elementalibus, nec elemento ignis reſpondens, cum ignis nullatenus ſit elementum. Neſcitumque hactenus, quem guſtum haberet vnus ex iſtis quatuor ſuppoſitis humoribus. Imo quoties morbos accuſant biliosos, dyſenteriam, Eryſipelas, &c. etſi os amaricaret ſubinde, Liquor tamen ex eryſipelate emanans, non eſt amarus: ſed planè ex acido ſalſus. Is inquam humor, de cuius ardore conqueruntur Scholæ in eryſipelate, vocatur accerimus: cum interim nec acrimoniam, neque amaritudinem vllam præ ſe ferat. Suntque inconſtantes in hoc; cum acrimonia tamen humorum tantundem ab amarore diſtare deberet, quantum piper à colocynthide, vel cucumere aſinino. Adeóque tam oſcitanter, & inconſtanter, de proprietatibus ſuæ bilis Scholæ egerunt. Quod in Iure, teſtis varians, ſit omni fide indignus, habeatur pro inſipido, vel falſario, ſitque ad reſtitutionem cogendus, quantum alteri, ſuo teſtimonio,

15 monio, læſionis attulerit. Sed agendum, ſupponamus (non autem credamus) ſupernatantem cruori liquorem eſſe bilem felleam, & de naturali compoſitione eius. Saltem iſte cruor; cum iam bilis iſta ſupernatat, non eſſet amplius cruor, ſi vnum de quatuor ſuis conſtitutiuis defecerit, factaque ſit ſegregatio thori, componentium ſcilicet ſeparatio realis: Non enim caſeus, à quo ſeroſitas ablata eſt, lac eſt amplius. Neque enim inficior totum integrale ſubſiſtere ex partium heterogenearum vnione: ſed ceſſat priſtini concreti integritas, ſimulat-
16 que partium conſtitutiuarum vna receſſit. Supponunt nimirum Scholæ, quatuor humorum permanentiam, & connexionẽ, pro cruoris conſtitutione. Imò præter hanc ſimplicem & vanã ſuppoſitionem, nil à Scholis probatum hactenus, quod non magis commiſeratione, quàm fide ſit dignum. Nego itaque ſtolidum ſuppoſitum, nec licet prom, & non probata theſi, ad falſas deductiones bilioſas, harumque legationes in diuerſas corporis partes, atque paſſiones, procedere: ſi prius non fecerint conſtare de quæſtione, an ſit bilis vlla, pro compoſitio-
17 ne cruoris requiſita. Ergò bilis locum non habet in cruoris compoſitione, licet extrauenato cruori ſupernatet ſeroſitas vrinacea. Nam iſta ſeroſitas eſt cruori per accidens. Quod ſat probat illorum cruor, qui parum biberunt, multumque laborarunt, & ſudarunt. Sæpè namque talium cruor, per phlebotomiam ablatus, caret omni prorſus ſeroſitate. Ac per conſequens, eſſet orbatus bile. Itemque nec deſinit iſte cruor eſſe cruor. Qui non niſi per accidens ſeroſitatem admittit. Quod alibi capite de Latice (hactenus Scholis incognito) de Ortu Medicinæ, demonſtraui. Latex enim, ad ſuos fines, cruori relinquitur, cuius ideò ignorantia, Medentes hactenus, ab Vronomantia, pluriumque morborum cognitione, ſecluſit.

18 Reſumam iterum ſupponendo, Quod bilis flaua naturaliter ſit liquor aquoſus, cruori ſupernatans. Saltem ergò doceant Scholæ, ſi bilis ſit humor maximè igneus, ignem repræſentans, & continens, in ſubſtantia, & proprietatibus, quomodò ignis gliſcat in mera aqua ſalſa? Quomodò non ſuffocetur in aqua? Quomodò ſub vnitatis identitate, ignis & aqua ſe inuicem compatiantur, vt & aër immediatè, ſub phlegmate? Quid vſpiam repererint in natura, quod cogat ignem connectere in aqua ſalſa? Reperient tandem, ſe adactas ad credendum has nugas, propter quaternarium elementorum & corporum miſtorum neceſſitatem. Quam poſtquam demonſtrationibus propter quid, vtramque conculcam, mundus meis ſcriptis aſſecutus fuerit. Ridebunt ipſæmet Scholæ, omniſque poſteritas, auorum ſtoliditates hactenus tam pertinaciter tutas, in Medendo tam pernicioſas, & inſtruendo falſas. Quod velint nolint, deglutire debebunt, duo mea axiomata alibi demon-
19 ſtrata. Quorum vnum eſt. Nullum eſſe ignis elementum, ignemque culinarium, ſiue artificialem, non eſſe ſubſtantiam. Ac conſequenter, ſi concurrerent plura ad cruoris compoſitionem: ſaltem non poſſe confluere quatuor elementa. Ac male quadrare ideo fictionem quatuor humorum, pro cruore noſtro, pro miſtione, temperie, lucta, itemque pro morborum ac ſanationum veritate, exiſtentia, actualitate, alteritate, & ſanatione. Alterum autem meorum axiomatum, alibi ſat probatum eſt, Quid omne ſublunare vſibile, materialiter non componatur ex quatuor, vt neque ex tribus elementis commixtis. Pœnitendum ergò ſerio. Quoniam ignis nec elementum eſt, vt neque ſubſtantia, nec in noſtri compoſitionem aduocandus, pro ficta Microcoſmi æquiparatione, aquoſus liquor ſalſus vt formam ignis referat. Ite- 20
rum conniuenter ſuppono. Naturam quotidie ex omni cibo, vix conficere cruoris ſatis (prout libro de febrium inaudita doctrina) Saltem id comprobat natura, cum pro cruore ſuperabundanti, nullum hactenus ſtatuerit diuerſorium: attamen ſemper abundanter, ac ſuperfluè, ex omni cibo, vtramque bilem parat (quod probent Scholæ per tincturam vrinæ, & ſordium alui) ergò ſaltem quotidie natura iecoris errat, fundataque eſt in errore, peccatque etiam in abſtemiis, piſcibus, & nationibus, ſolius aquæ potatione ſaturatis. Quod ſcilicet minimum ſuperabundantis humoris ignei, & terrei generet, pluſque quàm pro ſuis alimentis, ſibi ſit opus. Cur ergò non peccat natura potius in qualitate, prout indies indiſtinctim peccat in quantitate? Cur etiam loco cruoris (quarti ſcilicet humoris ordinarij) non pariter peccando parit cruorem quendam abortiuum, excrementitium, proſcribendum in exilium, ſicut duas biles quotidie nimias exſulat de facto, è compoſitione cruoris, vitæque ſodalitio? Cur etiam è bonis, & euchymis cibis, temperatè ſumptis, quotidie plus malignorum, & expellendorum, quàm optimi cruoris pacit? Cùm Galeno teſte, in calidis naturis, totum mel, quod aliàs in temperatis, atque ideo ſanguineis, vertitur totaliter in ſanguinem, vertatur in bilem flauam? excluſis videlicet aliis tribus conſociis humoribus? Vnde ſequitur. Quod fabrica humorum, non ex complexione cibi, ſed prorſus ex hepatis adraſtia proueniat. Vnde conſequenter, ſi quotidie bilis vtriuſque plus iuſto conficiatur, id totum peccato, ac vitio naturæ, tantum eſſe tribuendum. Omniſque ideo hepatis naturalis complexio, vitioſa eſt, ac erronea, in omnibus atque ſingulis. In abſtemiis, itemque in torridis, vt & in exſanguibus, & febrientibus quotidie peccatur in vtriuſque bilis nimietate, vt etiam in ſanguinis penuria. Vnde ſequitur, primarium ac principalem naturæ ſcopum verſari circa fabricam præfatæ vtriuſq; bilis excrementoſæ. Quis ergò ex tot abſurditatibus, non cernet, & diſcernet, ſuppoſitæ theſis falſitatem? Suppono itaque vlterius, Quod Scholæ doceant, bilem atram 21
eſſe acidam. Id autem probant, quia cadens in terram, per vomitum reiecta, fermentat eam, ſi terra cooperiatur. Fundamentum huius ſtolidi argumenti, iam ſupra conculcaui, Secundò docent, atram bilem fieri ſubinde ex flaua recocta, ſiue abundanter cocta, quaſi ſua ſponte tandem flaua deflueret in atram, tanquam finem ſui vltimatum. Quas Scholarum theſes comi- 22
tantur multa abſurda. Nam imprimis ſibi contradicunt Scholæ in hoc, quod ſtatuant quatuor humores, ſimulque eodem digeſtionis motu naſci, ſiue fieri, ſi nempe cruoris compoſitio ex quatuor coniunctis contingat. Secundo ſecum luctantur, dum bilem flauam, coquendo, in porraceam & æruginoſam terminari docent,

Id eſt, inducere viridem colorem, & interim increſcere in amarore. Ergò atra bilis non eſt acida, ex ſupercoctione flauæ, nec illa ex hac oritur: vel alioqui naturæ coctio non eſt vniuoca, in eodem corpore, eodemque digeſtionis rectore promota. Vel ſanè id quod reiicitur quandoque acidum atque nigrum, non eſt bilis atra. Niſi fortè vtrumque æquè merito negetur. Dein vbi, & quomodò ſupercoquetur flaua bis? non enim in Iecore, vbi exiles venulæ morem coquendi non tolerant, continuo nempe cruore, & lotio tranſeunte, repletæ. Nec demum atra fiet, ex recocta flaua in venis Meſenterij: cum hæ continuo diſtendantur ciborum ſuctu, & potuum tranſitu: eſſetque flauæ bilis recoctio, ne dum impedimento: Verùm inſuper contagioni, nouello chylo tendenti ad officinam ſanguificationis. Quod ſi verò flaua bilis, nec infra nec ſupra hepar, nec demum in ipſis ramulis iecoris recoquatur, vt inde fiat atra: Sed flaua deferatur ad Lienem, vt in illo viſcere transmutatio flauæ in atram, & amaræ in acidam, contingat: Tum ſaltem meminiſſe deberent, quod eo conceſſo, iam atra bilis ſiue quartus humor, deficeret pro compoſitione ſanguinis, & cruor ex aliis tribus tantùm eſſet compoſitus. Quod theſim ſanguificationis Scholarum funditùs euertit. Tandem quorſum inſeruiet recoctio bilis flauæ in atram, ſi inde hoſtile & terreum elementum, in cruore deficiens, poſtero ſpatio conſurgeret? eſtne tantoperè ſolicita natura, vt paret mox exulandos humores? quoſque paulo infra, non entia oſtendam? mera figmenta nulli fini dicata? Demum vndenam flaua bilis, iſtam ſibi aciditatem, ex amarore hauriet, cunctis viſceribus extra ſtomachum hoſtilibus? ſi in humorem ordinarium, ac naturalem, directè tranſeat? Quomodo igneus humor, per coctionis moram, æruginis colorem aſſumet, præſertim ſub eodem lento vitalique tepore? fietque ater, acidus, & fæx terreſtris? An ergò, fortè terra naſcitur materialiter, ex recocta aqua ignea? Vbinam quoque terrarum prouenit acidum, ex inſpiſſato amaro? Ac vnde Scholæ fictam hanc didicere Metamorphoſin? Eſtne fortè humor iſte acidus, ater, atque terreſtris humor quidem ſingularis, vnus de quatuor elementalibus trium elementorum? at eſt ergò falſum, quod ex recocta, retorridaque flaua, eundem fieri aſſeruere. Imò timendum inſuper, ne quintus dicendus ſit, qui ſibi parem alterum nondum habuit, eritque non minus neceſſarius hic, quàm alij quatuor, ſi adhuc auſint quatuor alios comminiſci. Eſt nimirum hic acidus, bilis familia indignus. Qui huius omni proprietate penitus eſt ſpoliatus, nempe qui acidus eſt, craſſus, niger, inſpiſſatus, recoctus, frigidus, terreus, & ſaturnius. Aſt vbinam didicere Scholæ, terram vocare ignem atrum acidum, frigidum ſiccum, vt atram bilem fingant, quartum elementalemque humorem, pro integritate & conſiſtentia ſanguinis requiſitum? Reſpice Lector, quorſum figmenti complicata abſurditas, Scholas adegerit, quod nominum atque veritatis penuria, duo elementa, fictoſque inde fecerint humores, terram frigidam: ſimulque liquorem amarum, acrem, acidum & igneum? Bilemque flauam, ſimulque mox eandem atram, acrem, amaram, & acidam vocauerint? Vah! timeant ſibi funeſtū caſum, poſtquam à tot ſæculis iam ceſpitando itum, & profugiendo tam miſerè mentitum eſt. At ſaltem coniicio, nouum hoc atræ bilis germen, in conſtanti Scholarum hebetudine, non habere certam aſſertionem (quod demonſtraui primum fuiſſe cruorem alimentarium Splenis, quandoque ſiniſtro euentu degenerem) nec ab initio, & pro cruoris conſtitutione requiſitum: Dici autem à degenere bile, recoctione productum, ſubterfugij loco, vt nempe à tot abſurditatum anxietatibus quodammodò ſe liberent. Coguntur ſaltem potius concedere, quòd ater ille liquor acidus, ſubinde, vitio lienis reiectus, ſit amurca excrementoſa, inutilis, nec intendente natura factus humor. Vtut ſit alioqui, ſi proſilire dicant, ex naturæ intento (etſi rarius conſpiciatur) nec item ex priùs recocta bile flaua: Saltem immeritum nomen, & proprietatem acquiſiuit (nec enim ſe ſat explicant Scholæ, vagantes in ſui dogmatis inconſtantia) bilis, igneæ & felleæ proprietatis. Iam terra quandoque nil erit, præter ignem inſpiſſatum, ſi appoſitè quadrent ficti humores, attributis elementis. Flaua item & atra, fient ſimul, eodemque teporis agente, vt vni ambæ biles reſpondeant terræ. Præſertim cum iam conſter, Ignem non magis poſſe, quàm eſſe, de numero elementali. Sin verò tribus tantùm elementis tres ſufficiant humores, cur quatuor excogitarunt? Id namque iuxta putatos ſomniorum errores, eſt naturam cogere voluiſſe: perque temeritates iam aſſuetas, gentiles futilitates confirmaſſe abſque dono luminis medendi. Sed quomodò quatuor quadrabunt tribus? Quæ ſi non quadrent, non pergant ſaltem Scholæ deinceps, pertinaciter Veterum paganiſmum tutari. Siquidem per eiuſmodi paganorum mendacia ſanare velle, eſt introduxiſſe pernicioſam & erroneam praxim, in propriam damnationem, & proximi calamitates. Si ergò atra bilis non in Iecore appareat, ſuis inſignita proprietatibus, nec in Liene ex recocta flaua, aut felle toſto: imò neque ex propria naturæ intentione, nec item humor ſecundarius alimentalis; nulla certè eſt flaua bilis, vt nec vlla atra. Imò ſi vtraque bilis ſit humor quotidianus, parteſque conſtitutiuæ cruoris: ſitque item bilis vtraque quotidianum recrementum, delegatum ad ſuas cloacas. Ergò & ſtercus pari iure erit excrementum, non quidem ciborum; ſed cruoris: quia tinctum à bile flaua, At profectò ſtupida nimis ſunt vtriuſque bilis officia, à Scholis deſtinata. Quod nimirum oportuerit naturam continuò ſolicitam fore, pro generatione bilis flauæ, pro tinctura, & amarore ſtercoris, & lotij (licet vtrique hic guſtus deſit) vt etiam pro excretricis calcare. Denique quorſum oportuit ſtomachum ſtimulari ab atra bile heſterna, priùs acore contaminata? Siquidem ſtomachus non minus geniali excretrice dotatus eſt, quàm attractrice, vel retentrice? Cur item atra (quæ ex condo ſui, nedum amara & acris: ſed & pernitioſè acida fingitur) degenerat in acidam, vt ſtomacho calcar iniiciat? cum acidum, iuxta Scholas, potius reſtringat. Pudeat ergò viros iudicioſos, bilem flauam atque felleam dicere, eamque ad vrinæ tincturam requiri amaram: Cum in lotio nullus ſit vnquam repertus amaror. Pudeatque in re tanti momenti, qualis eſt templum Spiritus ſancti has biles pro cruoris partibus componentibus aſſerere. Adeoque non entium regimen, & doctrinam

nam, in fines impoſſibiliter veros direxiſſe. Nam ſi tam fel, quàm Splen, ſint receptacula, ſolis dicata ſordibus: erubeſcant, dum cernunt ſolum Splenem plures habere arterias, quàm omnia ſimul viſcera. Conſiderentque, cur tot arteriis opus fuerit, pro cloaca vituperoſiſſimi recremen-
23 ti. Et an id non ſit vitæ Authorem glorioſiſſimum, erroris inſimulaſſe, qui plus vitæ internæ dediſſet vni ſordium latrinæ, quàm omnibus ſimul vitæ aulis. Quique cor continenter, & abſque feria laborare iuſſit, vt ſufficientes vitæ ſpiritus ad Splenem tranſmittat quadringentis forte arteriis. Nonne alioqui ſatius naturæ Arbiter, vitam in digniores vſus locaſſet? Paruque ideo atræ bilis naſci, ac fieri iuſſiſſet (dum non ex ciborum complexione & bonitate: ſed ſolo hepatis niſu, humores hi, vel iſti, multi, aut pauci fiant, iuxta Galenum de melle) pernicioſiſque ſordibus, ampliorem longè exitum donaſſet, & procul à nobili viſcere remotum. (Videtur namque Creator, velut finium obliuioſus, à Scholis accuſari.) Vt ſicut inteſtina, totam heſternam ſarcinam, ſimul, ac ſemel: ita & Lien, ſuam vnica vice depleat, corpuſque noſtrum à tanto hoſte ſeruet immune. Nam ſi atra bilis ſit excrementum: etenim quo citiùs ac limpidiùs euacuatur eò quoque melius. Pro-vt Veſica retento lotio, non voluptuatur, vt nec longa non retentis ſibi ſordibus in theſaurum, delectatur. Sed gaudet deſtitui ſarcina vice vnica, ac feſtinanter. Ergò Scholæ, ex conſequenti, impiè accuſant rerum Creatorem, quod fines præfatos vel neſciuerint, aut præteriens, illorum non meminiſſet. Quippe qui nocuum quotidie excrementum abundanter ſucceſcere voluiſſet, per venas exiles, motu retrogrado, eminus ad Lienem oppoſitum, copioſè deferri ſtrictoque canali, in ſtomachum exonerari, & ne cloaca forſitan ab hoſpite lædatur, præfeciſſet illi tot arterias, vt totus Lien, nil præter arteriarum complexum referat. Vah!
24 apage tanta hominum temeritas. Enim verò par de felle delirant. Dum neſciunt, ipſum liquorem fellis non minus eſſe viſcus vitale, quàm ſit membrana ſtomachi, ipſum cordis parenchyma, aut cerebri medullaris ſubſtantia. Idque ſaltem ex Tobia didiciſſe debuiſſent, iam ab olim edoctæ. Nam Raphaël (quod Spiritus nomen ſonat medicinam Dei) aſportari fel; non piſcem, qui aliàs facilè putruiſſet. Non autem balſamicum fel. Ergò fel, ſupra ſortem cruoris, carnis cadaueris, oſſium, viſceris ordinarij, vices balſami explebat. Quia in nobis vitæ clauum detinet, provt alibi de digeſtionibus, & vſu fellis. Puerile denique aſſerunt: Quod cum quotidie ſat, imò nimium, ad ſuos vſus generetur fellis, nihilominus iubeant, ipſum, fellis folliculum manere condum theſauralem excrementi, ac iugiter repletum proſcripta fæce. Vbi alioqui ſi iſtud veri apparentiam haberet, debuiſſet fel quotidie, ac feſtinanter exonerari, per modum veſicæ, quia excernendo gauderet, non autem detinendo ſemper turgere: niſi viſcus eſ-
25 ſet. Quæ alioqui debita excretionis & exonerationis feſtinantia, cum nec in felle, vt nec in Splene, viſatur: indubitato eſt ſigno, Gentiles ſua commenta venum expoſuiſſe credulis: nec à Datore luminum illuminatos. Itemque Scholas Gentilium, nocuas fabellas, etiamnum hodie, per ſuos, pro Inſtitutis Medendi, docere, credere, ac proinde in praxi, iuxta fallaces ſæculorum conſenſus, atrociter labi, eodem atque olim tenore. Quatuor videlicet humores, meraque non entia nunquam futura, vera eſſe, neceſſaria & exſiſtentia: Auorum nempe ſomnia, atque figmenta edocta, ex indagandi incuria ſubſcripta ſteriſſe. Eò quòd in doctrina de humoribus Scholæ deficiant cauſis, ortu, guſtu, effectu, ſine ſequeſtratione, appropriatione ad elementa temperamento, commiſtione, qualitatibus elementalibus, proprietatibus genuinis, totiſque neceſſitatibus naturæ, & Philoſophiæ. Falſam nimirum docendo artem Medendi, damnoſiſſima hebetudine ambularunt, & hodie
æquè turpiter cæci ambulant. Parum de pituita 24
dixi, nam ſi de illa dicam, quam ſcribunt, copioſiſſimè fieri quotidie, cruori permiſtam, ac tandem mutari in cruorem. Sufficit primo, quod eandem demonſtrauerim, eſſe fibras cruoris, ſine cruorem, ipſum, feſtinanter ad terminum digeſtionis ſolidorum properantem, adeóque limen ſecundarij alimenti iam ſubintraſſe. Tum demum, quod oſtenderim, ſua mole nugas ſponte ruere. Dum iam eo ipſo, quaternariam ſuum humorum tollunt, ſi pituita ſit cruor incipiens, aut nondum ſat digeſtus. Sed quia Scholæ plerumque pituitam per muccum probant: hic aliquid de hoc excremento dicam. Oſtendam nimirum; Scholas penitùs neſcire, quid ſit muccus, dum definiunt eundem eſſe cerebri pituitoſum, ac naturæ excrementum ſuperfluum: ac quaſi recrementum reſiduum, tot forte vnciarum vnico die, ab aſſumpto cruore in digeſtionem cerebri neceſſarium. Quæ vt alibi tractatu de Latice, itemque de cuſtode errante, ex profeſſo attigi: Hic ſaltem obiter demonſtrabo. Enimverò aſtiti, vbi Helleborus, turbith, necotiana, &c. tunderentur, & ſtatim aliquoties ſternutaui, ſtillabantque nares copioſum muccum, nedum aquoſum: ſed etiam muccaginoſum. Statim quælibet anus cenſeret, quod ille muccus non prodiiſſet, ſi rerum iſtarum pollinem euolantem non hauſiſſem. Ergò non erat in capite antea: ſed fiebat. Si nimirum apertus erat canalis, & tamen non efflueret. Si ergò iſte ſalſus muccus ſit cerebri proprium excrementum, eſt reſiduum alimenti ſui ſecundarij ibidem relictum, à finita eius partis digeſtione. At nec iſtud: nam profluxiſſet ſponte ſua, & abſque odore rerum. Quod non. Igitur factum fuit, non ex ſuperfluitate alimenti: ſed ab alimento degenerante, ſiue degenerato. Cerebrum alioquin excrementum habet per modum aliarum partium ſolidarum, quod ſcilicet inſenſili diapnæa diſpergitur in ambientem. Eſt autem muccus, per tabacum aut alia ſternutatoria prolectus, planè ſimilis ordinario: ſed muccus ille violenter excitatus, non eſt excrementum digeſtionis cerebri: ergò neque muccus ordinarius. Fit autem celeriter, & plurimus imò & abſque manifeſta ſtatim cerebri læſione. Alioqui, ſi defectu digeſtiuæ degeneraret, neceſſariò caput quoque malè valeret. Sed cōſequens eſt falſum, ergò & ſuppoſitum antecedens. Ergò eſt alia quædam facultas, præter ordinariam & principalem nutritiuam cerebri, quæ eiuſmodi muccum parit, ad occurſum peregrini, infeſtique odoris, pulueris, aëris, vel obſtructionis ſibi internæ. Qui ſanè differt plurimum, iuxta peregrini illius occurrentis varietates. In ſignum, quod eiuſmodi facultas (quam cuſtodem nomino,

mino, tam Laryngi, quàm naribus præfixam) diuerſimodè ab occurſantibus affecta, diuerſos ſtatim pariat ſuis capſulis muccos, ex maſſa Laticis. Admiror autem, quod hactenus nemo has facultates tam in Larynge, quàm in via, vſque ad organum odoratus extentas, aduertit: ſed ruditer totum, tranſeundo, in cerebri pituitam ſit relatum. Excrementum itaque nocuum oſtentant Scholæ, inſciis ſibi parentibus genitum quidem: at nondum conſtare fecerunt, eſſentiam, exſiſtentiam, aut quidditatem apparentem pituitæ, quartique humoris, quem pro columna rei Medicæ vna erexerunt. Vtinam ſit alter Samſon, qui duas bilis, vnamque pituitæ, collidat columnas, euertaturque palatium apparens quod Cacodæmon in fraudem mortalium hucuſque detinuit.

Bilis mencius vomitus.

CAPVT. III.

1. *Inuentio quatuor humorum, lauta.*
2. *Falſam oſtendunt pituitam.*
3. *Bilis manſit indiſtincta.*
4. *Abſurdum in atra bile.*
5. *Quomodò probent, bilem flauam.*
6. *Quid ſit amarum ac flauum, quod per vomitum eiicitur.*
7. *A mechanica vituli.*
8. *Non eſſe fel, quod eiicitur.*
9. *Quadruplici errore naſcitur hoc amarum recrementum.*
10. *Elenchus Scholarum.*
11. *Obiectio, cum petitione principij.*
12. *Probatur non eſſe fel, quod Tertiana reiicit ſub initio, argumento multiplici.*
13. *Stomachum famelicum, non trahere bilem è felle.*
14. *Cyſtis fellis, caret ſuperno introitu.*
15. *Fel non ſufficeret cunctis Scholarum commentis.*
16. *Rationem bilis non petendam ab igne.*
17. *Figmentum abſurdum, ad quod compelluntur.*
18. *Non poſſe igneum ſubſiſtere abſque actuali flagratione.*
19. *Pro aëre fingitur humor priuilegiatus.*
20. *Abſurda aliquot, vtramque bilem ſequentia.*
21. *Abſurda aliquot comitantia pituitam.*
22. *Quid ſit, quod putant pituitam in cruore.*
23. *Qualiter author in hoc à Scholis recedat.*

AVita, & nimis radicata doctrina humorum, quam quæ arietibus leuiter admotis concidat. Quoniam ab aſſuetis difficile receditur. Semel auulſa mali radix verruca eſt, timendum ne repullet: quæ præcipuè iam vbique germen obtinuit. Erunt quippe qui meliora neſcientes, ſe velut à Medendo excluſos cernunt, & præ indignatione, veritati pulſanti, occludent fores. Alij, qui in ignauia conſenuerunt, meliora diſcere torpentes, cæteros præ
1 ſe ſpernent. Ibo illis obuiàm. Enimuerò cum Medentes cruorem in grumos denſari vidiſſent, conſiderarunt liquorem aliquem rubrum & currentem, ſimulque alium, qui initio quidem cum rubro flueret, ſed mox ſponte ſtaret, & grumeſceret in gelatinum. Fuit enim iſta cruoris primitiua inſpectio & anatome. Creditum quoque eſt hactenus, cruorem eſſe ſaltem illum rubicundum, fluxilemque liquorem. Neſcitumque, quod in Meſaraicis, nondum nactis fibris ſpermatiſque initiis, ac rudimentis, etiam ibidem eſſet verus cruor nondum fibroſus: eò quòd non viderent colore tenus, cruorem in venis, ſub hepate, differre à cruore venæ cauæ
ſupra hepar. Vt itaque in aquam dimiſſo poplite, à virgine cruorem emitterent: obſeruarunt cum gaudio, cruorem tinxiſſe immediatè aquam, & inſuper fibras quaſdam, telarum araneæ velut iconem referentes. Vnde incunctanter Scholæ pronunciarunt pituitam, iam viſu manifeſtam. Et noſtra quoque doctrina, rixa de nomine cenſeri poſſet, niſi fibra poſt mortem cruoris appareret tantum. Nam & in cadauere, dudum à mortis frigoribus, inconcretus tamen cruor manet in venis, viuitque ideò tantiſper. Non enim lac hanc pituitam habet: quia in ſeparatione heterogeneorum, caſeum & grumos habet, quibus conſtringitur. De lacte namque & cruore loquor, prout ſunt entia, actu exſiſtentia integra, nondum ſeparata per corruptionem. Scholæ verò cruorem aſpiciunt, dum iam cadauer eſt, concretum, nec propriè illud amplius, cuius etymon habet, quod fuit. Non magis quàm homo mortuus, homo eſt cum
particula alienante. Addiderunt mox etiam, tertium humorem cruori, qui fel eſſet, nedum à ſeroſis, lotio, ſudore, & aqua cruori accidentaliter innatantibus diſcretus: nec attenderunt an amarus eſſet, meritoque titulo proprietates fellis poſſideret, nec ne. Sat illis ac volupte, quod eſſet liquor aqueus, vel tenuiter lutei coloris. Nam lex fundandi fel, erat in placito principis Medicorum: non autem amplius naturæ. Incidit in quatuor elementorum meditationem, deerat tamen quartus humor. Quocirca, vt numerus reſponderet elementis, quæ putabantur quatuor, atque ad ſingulas corporis propemodùm conſtitutiones confluere, excogitatus opportunè fuit humor quartus, terræ ſimilis ideo & ater quem dum dudum fruſtra inquirerent, tandem proprio ac temerario auſu, à recocto igneo, & felleo, prodire eſt iuſſus, ſic vt bilis retento nomine, à flaua, in atram degenerare ſit iuſſa, & ab igneo liquore excogi-
tato, prodiit terreus. Torriduſque amator. (In viuis quippe, mox ad lubitum, torreri, aſſari, frixari, æquâ importunitate fuit mandatum) in fel aduſtum, ſub tepore vitæ, aciditatem aſſumere volitum eſt. Adeóque ex materia ignea, per actum ignis, & teporis, fieri frigidum, atque terreum productum, immediatè. Inuitæ recalcitrant Scholæ modernæ interim, dum diſtillata quæuis accuſant mutuatæ caliditatis ab empyreumate. Etenim vt atram bilem finxere priores, quæ numerum elementorum impleret, eam omnibus coniecturis, licet ridiculis, tandem ſunt aſſecuti. Ita nempe flauam,
per Icterum, & vomitus amaros, pro fundamento naturæ & artis, introduxere. Quippe innatans cruori extrauenato liquor, cum nullum prorſus amarorem referret, potuiſſent tyrones vel ex tunc, de fellis natura dubitaſſe, ſi ſaltem digitum ſemel intinctum leuiter deguſtaſſent. Quare dum Scholæ animaduerterent, per vomitum, flaua ſimul & amara frequenter deiici, imò ſubinde porri ſuccum, diſſolutæ æruginis, vel lazurij infuſum, mentirentur: bilem certo certius ſtatuerent. Nec de ea amplius

amplius diſputandum, vt neque contra negantem eiuſmodi principia (de lotij autē bile, mox ſub vronoſcopia dicam) eamque deinde quoq; lotio, ac ſtercoribus quibuſlibet, etiam ſorbibus aurium, & oculorum ineſſe, audacter affirmarunt. Sed plenius hanc doctrinam confirmauit Icterus, quippe qui os & ſaliuam amarore ſuffundit, cutis pruritum excitat citrinæ. Creditum eſt facile itaque, ex felle iſthæc vniuerſa mutari. Imò ex felle aduſto, & peccāte, tam quātitate, quàm qualitate, omnes eiuſmodi morbos cutaneos, vitioque hepatis, plus iuſto fellis patiendo, affirmarunt. Quibus nempe circumſtantiis, ſat ſuperque bilis exſiſtentiam, ac neceſſariam aſſociationem, ſe probaſſe ſunt ratæ. Hinc deinceps ortum eſt ſomnium, quod illos quatuor ſimul humores, in eſſentia permanentes connexuit, atque inde vnicum ſanguinem ex illorum cōglomeratione prodire, rurſuſque ſingulos humores à connexo, concretoque cruoris reſilire, quoties luctæ elementali, imtēperiei

6 videlicet, vel laxatiuorum votis placeret. Ego iam meas & quotidianas obſeruationes vulgo lubens narrabo. Imprimis namque ſi copioſior, durior, vixque ſat maſticatus cibus in cœna ſit ſumptus: manè proin frequenter vomitus flauus, amarus, ſpecie vitelli ouorum, vel aliàs inſtar olei, è ſemine raporum expreſſi, ſuccedit: Inde itaque primus conieci, iſtud fieri digeſtionis ſtomachalis errore: non autem vitio hepatis, defectu ſanguificationis, aut bilificationis abundantia. Siquidem non rarò, eodem vomitu, malè digeſti & maſticati cibi, partim in flauam ſaburram conuerſi, ſimul eiici conſpiciuntur. Dein conieci, ſtantibus regulis ſanguificationis, eiuſmodi flaua & amara recrementa, nec bilem, nec fel, multóque minus partem cruoris conſtitutiuam eſſe, Quod necdum è ſtomacho eſſet elapſa, neque ideo Iecoris ſanguificationem experta. Cum ſcirem, nil à ſtomacho ad Iecur, niſi per longam moram, & venarum Mezaraicarum venulas. Quapropter pariter, neque à Iecore, iter eſſe ad ſtomachum, niſi per eaſdem vias admodum remotas, & credendo impoſſibiles. Præſertim dum integri, malè ſubducti cibi, vna cum flauo atque amaro vo-

7 mitu prodire cernantur. Didici præterea vituli exēp[l]o, & oculari inſpectione, hanc flauam ſaburram generari in ſtomacho malè diſpoſito: atque in duodeno magis regulariter temperatis brutis. Cùm etiam naturaliter, in Ileo, flaueſcant aſſumta lacticinia. Vitulus namque, dumtaxat lac maternum bibens, oſtendit mox à nece, quod lac ſtatim grumeſcat in coagulum aceſcens, & liquorem aqueum acidum: vtrumque caſeis parandis expetitum. Hoc inquam coagulum, ſtatim dein in ſtomacho, lactis albedinem deponit, fit fuſcum, ac in duodeno, & ilei initio, flaueſcit; dein in progreſſu, magis ſaturare flauet: vlterius verò, planè citrinatur, circa monoculum inteſtinum autem, evirideſcit. Poſtremò ſtercoreſcit. Dicāt ergò Scholæ, an colores iſti à flaua & porracea bile fiant? dum interim ita

8 mutentur, ante aduentum in hapar? An verò hi colores fiant à proprietate inteſtinorum? Infantes pariter, ſucto lacte, ſtatim citrinum cacant merumque diceres fel, & infantulos omnes, primo ſui initio bilioſiores, viris ſeipſis, fateri coguntur Scholæ; quos tamen ætas, cibus lactis, puſillus calor, continua dormitio, & exercitij carentia, a bilis ſuſpitione excuſant. Sin autem tormina patitur infans, ſiue acidorum ſymptomata, præſto idem ſtercus citrinum mox vireſcit, tantoque magis, quantum longius à ſanitate receſſerit. Vnde manifeſtum fit, tam in nobis, quàm in brutis, lac, propria digeſtione, citrinum fieri, omnem videlicet cremorem ſpontaneo naturæ, & corruptionis filo, labendo ad excrementum, ac ſuopte motu flaueſcere propria ſtomachi & inteſtinorum opera. Ac ſub errante vi digeſtiua, facillimè alienari, flauere, virere, & diuerſos ſortiri ſapores. Non autem quod propterea fel ſit, aut fiat. Fiunt namque hæc inteſtinis, extra officinam hæpatis, & à facultatibus alienis, nec in ſtabulo, ſanguificationi demandato. Siquidem ſi fel ſit pars conſtitutiua cruoris; eo ipſo fit etiam in loco, & materia, qua cruor generatur: non autem inteſtino. Eſſet namque prima lactis mutatio, in fel flauum, vel viride, idque naturaliter: atque inde cruorem. Flavus ergò cremor iſte, mox in duodeno, ſponte proficit, iſtoſque colores, non humorum fictorum: ſed naturalis excrementi induit. Quo circa nec mirum, idem ſtomacho euenire, ſub quocumque culpæ reatu, diſtricto. Nimirum totum cremorem contentum, ſtatim vitioſum, amarum atque flauum chylum traduci, quod in ictero ſtatim occurrit. Interim in decurſu chyli, per Ileon inteſtinum, ſugitur in venas, quicquid nedum naturæ finitimum, parandoque cruori conueniens, Archeus cenſuerit: verumetiam, totum ſimul ſerum, 9
vna verſus hepar adſcendit. Sin itaque chylus, circum ſtomachi ſepta, excrementi vultum præmaturè aſſumat, errore digeſtiuæ præuentus: ſignificatur vel Pylori offenſio, vel digeſtiuæ error, cibi aut cremoris vitium, vel mora nimia. Ideóque ſenſiſſe fermentum vitale fellis, præpoſterū, ac malè applicatum. Sæpè ſic namque contingit beneualenti, quod oblatus cremor probus, ritéque in ſtomacho, ſubactus, à ſcopo naturæ alienetur, oblato procul laxante, totuſque per iſtam tyrannidem, in Inteſtinis, fiat amara & flaua putrilago. Quæque licet cadaueroſa ſit, recens è cruore parta, propter tamen ſui amarorem, ac virus ſolutiui, haut deguſtatur à canibus, vt neque à ſue, aliàs à ſtercoribus minus abhorrente. Sentiunt nempe, amarum ſubeſſe virus pharmaci, longè à ciborum, cruoris, atque carnis bonitate alienum. Elenchus ergò ſit. Venenatum pharmacum de cibis, 10
potu, & cruore, patrauit amarum laticem: ergò fel eſt, & bilis. Itemque ſtomacho male ſe habente, patrauit excrementum amarum, ergò eſt fel, & bilis in hepate procreata, & in ſtomachum indirectis tubis, transfuſa. Indiſcretum planè figmentum, quod bilis ſit pars intenta per naturam, & à Iecore fabricaretur, quæ paſſim à corruptione ſolutiui pharmaci, vitioque digeſtiuæ, in cholera dyſenteria, &c. naſcitur cauſis propriis. Quaſi proles, effectus, fructus, & producta errorum, ſint pars conſtitutiua cruoris noſtri. Igitur quod Scholæ nominant partem cruoris natiuam, comparem cum putrente chylo, ac bilem ſiue fel. Id totum eſt merum excrementum, ab agente naturali, malè diſpoſito, alienatum, & degener. Sic etiam aurium ſordes, fel erunt, ſi flauedo & amaror ſufficiant, vt fel dicatur. Quo dato, iam flauum, quod per vomitum, vt ſtercus, reiicitur, conſanguineum

11 ſanguineum & de familia cruoris erit. At ſaltem volunt Scholæ flauum, & amarum, ſubter tertianæ initia reiectum, fel denunciare infallibiliter. Probant nempe fel, ex Tertiana: & hanc interum probant à felle reiecto, eſſe felleam. Inprimis non conſiderant. Siue eiuſmodi vomitus ſucceſſerit à paroxyſmo febrili, ſiue demum beneualenti, ab inordinata cœna, &c. Quod tamen proinde non mutetur proprietas, aut natura illius excrementi. Alioqui tanta meracæ bilis eiectio, importaret Tertianæ peſſundationem, ſi hæc à bile cauſaretur. Quare nec bilis eſt, neque fel; ſed merum ſtomachi, & ieiuni,
12 excrementum. Quia quod initio Tertianæ eiicitur flauum, non venit de Iecore aut felle, adeóque de officina bilis: ſed venit non eminus ab orificio ſtomachi, vbi ſcilicet eius eſt natiuitas. Non autem de hepate: cum febrim nec tollat, nec diminuat ſaltem. Itemque deberet per ignota compita, deduci ab hepate ad ſtomachum. Quare nec facilè, nec præſtò (prout alioqui præſtò adeſt in ſimili vomitu, & cholera) nec tutò, nec impermiſtum poſſet eò peruenire, longéque tutius à felle, in Inteſtina: & ab hepate, retrorſum per venas Mezenterij, quàm ad ſenſibile ſtomachi orificium transfretaret. Procul nimirum, tam bilis officina mentita, quàm ipſamet Tertianæ ſedes collocantur à ſtomacho, vt hic ſit ordinarium, in hiſce malis emunctorium. Cur ergò fel ad ſtomachum potiùs, quàm ad inteſtina, longè proniora, & aptiora defertur. Nam ſi alibi quàm in ſtomacho, ſit generatum illud amarum excrementum, impertinenter prorſus, reoque ductu defetur ad ſtomachum. Itemque ſextuplo plus, ſæpè vnico vomitu reiicitur huius flauæ & amaræ ſaburræ, quam ferat capacitas folliculi fellis. Qui proinde hoſpitium illius fellis eſſe non potuit, vt nec capacitatem in hepate, pro ſui generatione obtinere, nec hoſpitari inter hepar & ſtomachum, abſque lethali noxa, confuſione plena Sin verò ſit fel, & productum ipſius ſtomachi: iam ſtomachus fellicationem ab hepate furatus eſt. Iamque alio hoſpitio, ductore, & æquiualente fabro, fiet bilis, ac fel extra hepar, quàm quo vniuocus ſecum cruor paratur. Aut certè, nulla bilis eſt de eſſẽtiali compoſito cruoris. Fortaſſis ergò hæc bilis, hocque fel, quod reiicitur per vomitum, anomalo loco, & errante fabro fit? Atque ideo neceſſariò, nec bilis erit, nec fel. Atqui nondum de alia bile cruoris conſtat. Iniurium eſt ergò cruori, huiuſque innatæ bili, ſi qua eſſet, fundari, ac probari, per excrementum, quod nunquam principiis, aut officinis bilioſis, eſt paratum. Imò exin par ius, & licentia eſt, quicquid bilioſum ſuſpicatur, comparari in eſſentia; colore, ſapore, & efficiente huic excremento virulento, per vomitum excreto in Tertiana, aliiſque nauſeis; itemque illi, quod in cholera tam ſurſum, quàm deorſum, atque in ſolutiuis, continua fabrica expellitur. Adeóque iam exhinc liquet, anteſignanos bilis Inuentores, temerario & inconſulto auſu, introduxiſſe bilem, pro cruoris elementali appoſitione (quam compoſitionem vocant) falſóque aſſeruere illum flauum & amarum euomitum, eſſe fel, & bilem, de efficientia Iecoris, & conſtitutione cruoris. Etenim quàm incertus & ſtupidus eſt finis, genitor, ſeparator, miſſor, ductor, via, & canalis, quibus iſta bilis ab hepate ad ſtomachum retrogrado motu delegaretur? niſi malint ſtulta horum eſſe obſequia, & neceſſitates. At nunquam hæc examinarunt Scholæ: verum celeri trans pontem lutumque pede præterierunt, vnde anxietates ab abſurdis formidabant, quaſi ſoli lucro inhiantes: quæ tamen maiori emolumento indagaſſent, quàm quod quotidie ad ſcripta Galeni ſuas centurias ſuperaddidiſſent. Neque enim minus differt excrementum à cruore, quàm cadauer ſuis, ab homine. Nam cadauer vixit quandoque: excrementum autem iſtud, nunquam. In Iecore autem nullam formari bilem, iam probatum. Sin bilis quoque alibi, quàm in Iecore fiat, ex ſuppoſito Scholarum quoque, non erat vera bilis: multóque minus, ab illius (excrementi ſcilicet) eſſentia, probabilis erit bilis eſſentia. Quod ſi verò bilis, aliquo pede, in familiam excrementi originaliter intrauerit, iam eo ipſo, erit humor alienus à bile; quam nihilominus ſeria intentione; per naturam noſtram intendi, patrari, & optari Scholæ iubent tanquam per elementalem neceſſitatem commonitæ. Saltem intelligere nemo ſanæ mentis poteſt, cur venæ ſtomachi (quas nullum prorſus vnquam chylum ſorbere poſſe, demonſtraui alibi) allicient ad ſe, velut amicum, quod hepar, quodque venæ, ac tota corporis œconomia, exilio dignum, ſeriò ſemel auerſata ſunt. Cur videlicet tam flagitioſa ſarcina, aliunde genita, notha, atque peregrina duceretur ad ſtomachum: qui cordis ſenſum, nobilitates, paſſiones, atque teneritudinem poſſidet. Inuerſo ſanè, confuſoque rerum ordine, ſordes ad cordis rhythmos exprimens viſcus, detruderetur, ſi aliunde, vt exotici adoptarentur. Quis ille amens ac deuius ductor, qui talia adſtomachũ detrudat? Ceſſat enim iam terminus bilis, dum reliquiæ heſternæ cœnæ ſupponuntur malè digeſtæ, & non maſticante dente reiectæ adhuc integræ, flauæ tamẽ, & amaræ. Neque enim correlatiua ſũt, quod multa bilis efflueret in ſtomachum, quoties huius aliquod notabile adeſt vitium. Poſt liberalem enim turgidamque cœnam, prout & febrilem acceſſum, adſunt paria inappetentia, famis tolerentia, ructus amarus, nidoroſus, nauſea, pondus, vertigo, &c. Qua propter iſta, & à ſimili orta matre, facilè credendum. Adeò (quod in titulo promiſi) non ſit niſi mentitus bilis vomitus, quo bilem credulitèr perſuaſerunt primi humorum inuentores. Aiunt quoque, & bilem ideò, è folliculo
fellis, ad ſtomachum trahi famelicum. At quàm 13
ignauo iudicio id ſtabilitum, quodque ſordes retrogrado pulſu repetantur ad ſtomachum, dicant Philoſophi. Non enim fames appetit ferrum, aut glaciem: ſed tantùm fertur ad obiecta comeſtibilia, vnde alimentum ſibi ſperat natura. Non autem fertur promiſcuè in quælibet. Sic nec appetit natura, quod ſemel vt reprobum excreuiſſet. Sciens, non quidlibet è quolibet fieri poſſe. Nec ideo ſperat, vel ſpectat ab excremento alimentum. Quod nec ideo appetit, nec allicit ad ſe. Atque vtinam id Scholæ conſideraſſent, ante bilis temerariam doctrinam. Concedo quidem, per inordinationes ſubinde ſequi inordinata, confuſaque obſequia. At non proin admittam, è paruó fellis folliculo, ſextuplum depromi pro vomitu, vt neque temerè quicquam ad ſtomachun trahi: cum ip-
ſummet fel ſit viſcus nobile, & vitale; prout 14
alibi. Quapropter ſubinde curioſius tentando, inſpexi cyſtidem fellis: nullumque tamen meatum

tum

tum ſupernè patere, è Iecore ad fel, comperi: Idque pro facto, ſuppono in Iure. Quare etiã cenſui, fel non fieri ab hepate: ſed in propria capſa, de puro ſanguine Iecoris, parari materialiter, & efficienter, à proprio fellis Archeo. Saltem ſi inſenſibilis aliquis porus ſit, qui ab hepate bilem inſpiraret (quod non) in capſam fellis. Quare ergò os, ad exitum fellis, quinquagies ad minimũ, plus patet eiiciendo, quàm intrãdo felli? Siquidẽ nullus à tot ſeculis introitus adhuc, per oculum, luſtrari potuit. Nõne & hinc peruia eſt cõfirmatio, quod fellis orificiũ, in inteſtinum ieiunum tendat duntaxat ad inſpirationem ſui fermenti, vitalis, & neceſſarij?

15 Fel namque in Tertiana, nunquam ſufficeret tingendæ vrinæ, alui ſcoriis, alimoniæ quoque quotidianæ quamque pro cruoris ſubſiſtentia requirunt. Inſuper vt nec pro abundãtia, quam alternis diebus, ſubter initia acceſſuum euomunt, etiam ſobrij. Nonne enim ex hinc didiciſſe debuiſſent, quod quicquid bilem vocant, ſit merum excrementum, ex conſtitutione morboſa procreatũ? & quod ſic eſt procreatum, non poſſe ſtabilire quidditatem cruoris, bilis, aut fellis? Quippe cui ius nullum iudicandi quaternarij neceſſitates, pro cruoris integritate, & appoſitione, loco compoſitionis? Simulatque enim ructus acidi redduntur ſtomacho, ceſſat infauſti illius, & amari recrementi præſentia in ſtomacho, ex chylo deturpato. Abeuntque ex tum idcirco ructus nidoroſi. Bilis ergò ficta eſt in ſtomacho, per quam, bilem hepatis, æquè fictam, ſtabilire originaliter contendunt Scholæ, oritur ab inordinatione ſtomachi: non autem ab intentione naturæ, pro cruoris conſtitutione. Tota ergò eſt excrementum, maléque quadrat alteri bili, fictæ in cruoris cõpoſitione. Quippe quæ nunquã probabitur intra naturæ limites, cùm eius nulla præſentiæ premat neceſſitudo. Fel enim, viſcus eſt vitale, ac ſummè neceſſarium. Quapropter nec temerè ſynonymum humori, aut excremento eſt annumerandum, vt neque pro parte cruoris cenſendum.

16 Etenim elementa ſe inuicem deſtruere & vorare repetitim, aiunt. In probatione autem defecere hactenus. Solum autem allegant ignem artificialem, quem putant aquam & aërem in ſe conuertere, quoties non cernuntur ea ampliùs. Sed deficiunt in theſi propria. Nam docent ignem, aquam in ſe, & non in aërem conuertere. Stultaque eſſet ignis actio, quæ non pro ſe, ſed pro aëre laboraret. Imo licet aqua ignem extinguat, nunquam viſum tamen, quod è conuerſo ignis fieret aqua. Sat enim putarunt, ſtatuiſſe, nec probaſſe ſuas theſes. Inter humores autem, quem igni aſſimilatum volunt, aquam oſtendunt, non acrem, mordacem, vt neque ſalem amaram ſed modeſte ſalſam: Quamque alibi vocant cruoris ſerum: deſumpto ab aquea parte, lactis etymo. Vocant inquam bilem, Igni reſpondẽtem. Iubent nempe, elementa ſuis parere debere ſomniis. Etenim Scholæ, interrogatæ ſeriò, aiunt bilem eſſe humorem merè igneum, ac felleum; eò quòd componatur actualiter à prædominante igne. Ego verò ſilẽs ad has nugas, ſtupeo, dum innatans cruori aqueum ſerum aſpicio.

17 Addũt quoque, Ignem verum in bile ſupprimi, tanquam à forma mixti laruatum, ac frænatum. At credat qui volet, quod forma bilis, ex mero ignis dominio ſuſcepta, vt igneos elementi effectus in nobis proterret, coërceret ita ſui productum in quo actualiter lateret, vt actu prorſus frigeret, & ſeroſum ſit ens, ac merè aqueum.

18 Reor ideo, atque ſcio, ſi tantillus ignis actualis eſſet in miſto, quod ſtatim ab adiunctis ſuppreſſus periret. Imo ſi nihilominus vi heteroclita, perſiſteret ſoſpes ignis: ſaltem nequicquam veneraretur formam, aut corpus illius miſti, quin abſque reflexione, aut conniuentia, totum cremaret & abſumeret pro ſui indole. Itaque vel ignis ceſſaret, vel miſtum neceſſariò periret, nec poſſet forma bilis alterutrum impedire. Etenim hactenus viſum non fuit, quod artifex, qui vitrum, teſtas, lateres, aurichalcum, &c. per ignem parat, queat vſquam aut vnquam ignem, terræ, aquæ, & aëri copulare, vt inde ens aliquod miſtum conſtituat, multoque minùs, quod ignem cœlo defluum alliciat, aëri connexerit, aquæ & terræ. Mirum itaque, quod in adynato, tota vis Medica baſin ſtabiliat hactenus. Tantòque mirabilius, quod ad ſurda huiuſmodi ſomnia, totus mundus velut ſopore ſtertuerit, cunctoſque credulitate dementarit. Tantòque mirabilius; quod crediderint ignem ſub aliis elementis in miſtionibus ſuppreſſum, adhuc nihilominus perſiſtere incolumem. Vbi tamen ſat norunt, & animaduerterunt, omnem mox ignem, quoties à comburendo ceſſat, vel aquæ iungitur, ſtatim perire, & in nihilum redigi. Etenim ſi ſpiritum vitalem, ſiue auram æthercam, loco ignis attuliſſent, veniâ dignæ videri poſſent Scholæ: Sed maluerunt in Epimenidis ſomnio dementare, quàm humorem, igni parem, non reperiſſe. Vt iuxta concepta mendacia, humorum exſurgeret quaternarius.

19 Pro aëre enim, priuilegiatum finxere humorem, qui non eſſet excrementitius, more duorum ſociorum. Ideoque hos ſubinde nutrientes, plerumque tamen ſuperfluos, ſi non etiam ſcorias appellant.

20 Vtiles verò, potiſſimum eo nomine: non quidem quaſi alant partes ſpermaticas, præter thecas cyſtidis fellis, & Splenis. (at miſerrima ſaltem membra, quæ ſolis paſci excrementis cogantur, & cedere renum priuilegio.) Vtilitatem autem bilis notant ridiculam, quòd anum ſtimulet, atque vrinam. Cùm interim pallidæ, vrinæ, ſint incontinentiores tinctis. Imò aluus Ictericorum (quam bile priuari aiunt propter cinereas ſordes) ſat eſt laxa ordinario. Atqui cùm tres humores, qui cruori ineſſe finguntur, non differant à ſeipſis reiectis, niſi ſola ſuperfluitatis infamia: non poſſet non ipſum humidum radicale nutriri per excrementa: ſi vtraque bilis, & pituita, eſſent alendo. Vt autem copia bilis (quam aiunt quotidianam) ſupputetur quodammodò. Alterno ſaltem die in Tertiana, per vomitum reiicitur larga quantitas, præter adhuc eius quotidianam conſumptionem, quam dicunt alendo neceſſaria. Imò clarius elucet copia huius bilis fictæ, in Ictero, quẽ definiunt ſola cyſtidis fellis obſtructione. Adeo vtiũ lotium ſit nil, niſi merum fel, totuſque habitus, & internæ partes, intimæ & extimæ, fellea. Quæ cum nil putentur, præter bilem non ampliùs per aluum eiectum. Cernitur hinc, plus triplo ſaltem bilis generari quotidie, quàm cruoris ex tribus ſimul aliis connexi. Malè memores, quod ſextuplo plus tincturæ, per vrinam ſolam Ictericiam recedat, quàm alioqui in ſano, aluus & vrina

vrina edunt ſimul. Vnde ſaltem ſequitur, Icte-
rum non ſolam eſſe fellis obſtructionem, quam
putant. Clauſo enim fellis orificio, ſtatim fel
totum cruorem (aiunt) quantitate ſuperat.
Nec enim porracea aut æruginoſa (qualis è ſto-
21 macho frequens prodit) in Ictero, valde crebra
eſt. Pituitam Porrò, cum cruore, per venas fer-
ri aiunt, & tandem in cruorem mutari. Adeo, vt
tam in venis, quàm in hepate, conſtituant pro-
priam cruoris officinam, atque efficiens promi-
ſcuum. At ſaltem humorum deficit quaternarius
ſi flaua bilis non differat ab atra, niſi ſola inſpiſ-
ſatione recoctionis, & pituita nō differat à cruo-
re, niſi tepore ac fotu. Non enim caro toſta, à
cruda ſolet diſtingui ſpecie: Quare nec pituita
à cruore diſſentiret, niſi ſola maturitate, vt po-
ma immatura à maturis. At nunquam potuere
pituitam in venis oſtendere, niſi fibras, quæ
ſe à venæ ſectione, in aqua tepida, ſecernunt
Adeóque nec ante mortem cruoris eſſe, aut vi-
deri incipiunt. Quamdiu enim ſanguis eſt alen-
dis partibus vtilis, eius pars ſolidior à reliquo
22 corpore ſui erat indiſtincta. Quia erat compoſi-
tum verum & integrale. Id enim in naturæ ſy-
ſtemate vtrobique obuium. Nam cum natura
agat ob fines, Authori ſuo notos; ſemper vna
pars ſuſcipit promtius Archei impreſſiones,
quàm altera. Finis enim cruori fuit, ſolidorum
nutritio. Ideóque ſoliditatis gradus paulatim
anhelat, & acquirit. Itaque cruor, mox atque
in iecore perficitur, parte ſui maturiore, magiſ-
que ſpermatica, albas fibras, atque deſiderati
coaguli homogenei initia aſſumit, quas prius
in Meſenterij venis non habebat, vt patet in dy-
23 ſentericis. Eſt nimirum cruoris pars optima, &
perfectiſſima ideo, quam Scholæ pituitam vo-
cant, quamque ſolidiori ac ſpermaticæ conſti-
tutioni affinem, ſcio. Scholæ inquam, pituitam
cruditatis, ſenij, atque defectuum filiam no-
minant, etiam in puero, iuuene, ac viro. Diſ-
ſentio nempe & in hoc, à Scholis: vtpote pro
pituitæ probatione nil niſi muccum, meras ſor-
des, & ſcorias, ſpectanda offerunt, qualis ſæ-
pè per vomitum & ſedem eiicitur deficiente
ventris culina, Etenim ſæpè abraſum à proculo
truculento, vt & narium mucum, quique pul-
monum quocunque vitio excreatur, pituita
ſunt mera Scholarum. Quæ ſcilicet, per vlti-
mæ digeſtionis errores, parantur ſordes, à cau-
ſis morbificis. Eſtque tanta Scholarum hebetu-
do, vt cum ſuo Galeno damnent cibum neruo-
rum, membranarum, tendinum, &c. eò quòd
putent pituitæ eſſe matres. Nec attendant, quòd
partes ſimilares, ac primæ conſtitutionis, ſint
ſpermaticæ naturæ: eaſque indiſtincta prorſus
confuſione, vocant pituitoſas. Neſciæ, aut ſal-
tem immemores, quod proximè nutriantur iiſ-
dem, quibus conſtamus. Adeóque ſi partes ho-
mogeneæ, ſimilares, ac primæ conſtitutionis,
damnentur ab humoriſtis, tanquam pituitoſæ.
Altervtrum ſanè neceſſe eſt. Vel Scholas neſ-
cire, pituitam ab humore ſecundario atque ſper-
matico diſtinguere: vel planè, nullam eſſe in
cruore penitùs pituitam. Idque quod in cruore
pituitam ratæ ſunt, eſſe initium, ac fundamen-
tum ſecundarij, & proximi alimenti ſolidorum,
Nunc de bile flaua, quæ in vrinis ſupponitur,
dicendum cum præteritorum ſæculorum admi-
ratione, & craſſa ignorantia.

Vronomantia Veterum.

CAPVT IV.

1 *Vrinarum diuiſio.*
2 *Paracelſi non inepta obſeruatio.*
3 *Authoris ſcopus.*
4 *Erratum hactenus in iudicio, de lotij circulo.*
5 *Vnde circulus in vrina.*
6 *Sententia Galeni ludicra.*
7 *Probatur non ineſſe fel lotio.*
8 *Scholarum incogitantia.*
9 *Quid vrinæ flauedo indicet.*
10 *Nil bilis, aut fellis ineſſe lotio.*
11 *Triplex in hoc error.*
12 *Petitio principij.*
13 *Non rapi bilem è lotio, ad cerebrum.*
14 *Aliquot abſurda comitantia.*
15 *Ab Anatome.*
16 *Ab Ictero.*
17 *Quid fundamentaliter deſignent vrinæ aqueæ, repentè poſt tinctas, in febribus.*
18 Vrin*æ prognoſes hactenus fuiſſe mera ſomnia.*
19 *Deficit canalis.*
20 *Sub motuum diuiſione.*
21 *Nubecula vrinæ, an deſignet pituitam.*
22 *Cuncta in nobis coquuntur vnico fine, nempe vt alant.*
23 *Cur Spleni duplex fermentum.*
24 *Quid ſit illud, quod Splen quandoque in ſtomachum eructat.*
25 *Sublata cauſa, non tolli quemlibet effectum.*
26 *Quid dicat vrina confuſa.*
27 *Vnde cruditas in lotio.*
28 *Cur ſtranguria vix ſanetur in ſenibus.*
29 *Vnde ſedimen bolare.*
30 *Errores circa contenta, tam propria, quàm aliena, alibi de Duelech.*
31 *Noua adhuc methodus indicandi lotium ex pondere.*

ENimverò Scholæ, pro lotij ariolatione præ- 1
ſupponūt materiam dilutam, ſiue aqueam,
Ex huius oppoſito, craſſam, ac dein mediocrem,
Itemque confuſas, turbulentas, opacas, prout
etiam claras, atque perſpicuas. Confuſarum au-
tem quædam, per calefactionem redeunt in pri-
ſtinam diaphaneitatem: aliæ, permanent tur-
bidæ. Quædam denique ſemel clarificatæ, tur-
bantur mox iterum: aliæ verò difficulter. Se-
cundò, conſiderant colores fere omnes, ab
aqueo, albo, lacteo, & craſſo: itemque ab
aqueo pellucido, in ſubnigrum vſque. Tertiò,
ſpeculantur contenta propria, & aliena. Aliena
nimirum voco, ramenta viſcida, cruenta, are-
nas, calculos. Eaque vel matulis mox affixa,
vel ſidentia libera. Propria verò ſunt, quæ ferè
ordinariò, ex confuſis præcipitantur, vel per-
ſpicuis innatant, in ſuperficie, paulo ſubter
eam, in medio, circa fundum, vel ipſi fundo
incumbentia: illaque vel cohærentia, vel di-
uulſa. Quartò, conſiderant ſpumam, & bul-
las. Quintò tandem, attendunt circulum. At 2
Paracelſus, vrinæ corpus inſuper diſtinguit in
vrinam cruoris, potus, & miſtam. Cruoris, di-
cit, ſi pridiè veſperi, & noctu, micturiens manè,
nondum biberit. Vrina autem potus ſit, quæ à
multo & holigophoro potu eſt collecta. Miſtam
quoque vocat, ſobriorum, ſiue temperatorum.

Porrò

Porrò quod de vrina Alcolita,&tartarea,fingit, tractatu de tartaris manifeſtabitur. Imprimis proteſtor,me non contẽdere vſpiam, quæ benè ab auis ſcripta ſunt, recenſere,multóque minus caſtigare,nec præcepta de vrinæ indiciis tractare,nec aliorũ inuenta explicare, nec Apologum agere. Sed tantùm detegere cupio Scholarũ antiquatos errores,ex fictis humoribus oriundos, ne iuniores poſthac abducantur, juxta ſomniorum credulitates.Primò ergò,recenſebo errores
3 de circulo vrinæ,dein, commiſſos in coloribus; tertiò,qui in eneoremate cõtingunt.Ac quartò, tandem illos propalabo,qui in coagulationum, ſiue contentorum judiciis obuenere. Vnde quilibet facilè intelliget,judicia, & prognoſes vrinæ, hactenus ſtetiſſe abſque iudicio,& fundamẽto. Miras ſcilicet Gordonij impoſturas,ignaro populo, ſub falſo haruſpicis titulo,venundatas. Imprimis ergò,in circulo vrinæ ceſpitatum
4 eſt, cum hactenus neſcitum ſit, quare ſæpius circulus ſit alterius coloris, quàm corpus lotij reſiduum. Putatum nimirum, circulũ à reliquo vrinę corpore ſeparari,velut pinguius ab aquoſo,vel tanquam coloſtrum à lacte, cui innatat. Interim quãquam agitata vrina,extẽplo tamen idẽ circulus,qui erat antè,apparet,nequicquam de circulo vlterius, extra ſuppoſitos terminos, indagatum eſt.Vident quidem,ſæpè rubicũdiorem circulum, magiſque ſaturatum, quàm color ſit in reſiduo vrinæ corpore: imò rubicundiorem, magiſque intenſam flauedinem, plerumque carere circulo,diſtincto ab vrinæ colore: Nequicquam tamen indagarunt, vnde cir-
5 culi & vrinæ iſta eſſet varietas. Attamen nec proinde circulus eſt color; falsò quidem apparens,falſáque ſui ſpecie oculos illudẽs. Neque enim alioqui poſſet ſub flaua vrina rubicũdiorem,magiſque intenſum colorem edere,per nudam ſui reflexionem: ſed potiùs ſubflauo pallidiorem pingeret, ſi circuli colos tantum eſſet apparens à reflexione.Itaque ratio alterati coloris, in circulo lotij, pendet reuera ex ipſomet corpore lotij. Adeoque circulus ſolus totam conſiſtentiam, colorem,& lotij tranſparentiam indicat, quia continet. Quod lignum nephriticum docet inſigni exemplo. Hoc lignum enim, aqua pluuia maceratum, ſi dein eius infuſionem lateraliter inſpexeris, rubeum totum in ſui corpore eſt: ſed habet circulum lazureum, vtcumque decoctum, vel infuſum iſtud maceratum, pro lubitu commoueris turbidè. Apparet nempe ſic rubeus color coloris, lazureus trans venam inſpectus. Ita quoque cœruleus color, in circulo decocti Nephritici, lazureus eſt quidem: ſed multiplicatus nigricat magis,& ex obſcuro rubeſcit, quia tam cœruleus, quàm flauus, magis ad album tendunt, quàm rubeus,trans vitrum vel venam, è diametro viſus. Eodem modo, in corpore lotij, rubeus color, ſimpliciter talis, qualis in circulo apparet qui refractus, ex tranſuerſo vrinæ, non ita in circulo citrinus eſt. Circulus itaque eſt coloris verus index, in tranſparentibus: In opacis autem, vel turbidis, circulus non apparet. Quantum verò ad lotij colorẽ attinet, Scholæ aiunt vrinam aqueam,tenuem, pallidam, eſſe ſignum deficiẽtis digeſtionis, prout flauedine manifeſta tinctam, bonæ digeſtionis indicem. Galeni
6 eſt. A media nocte reddo lotium, quod dum cerno nondum debita flauedine tinctum, ad ſomnum redeo. Ac poſt duas treſue horas abinde experrectus, iterum meio, & vrinam debito ſaturatam colore reperio. Vnde coniicio abſolutam digeſtionem, & flauam bilem felleam, lotio iam affuſam.Hæc, Scholarum moderna etiam doctrina eſt. Ego tamen adhuc dubito, an lotij flauedo vni ſemper tribuatur cauſæ: cum incõnſtanter,nunc digeſtioni peractæ, nunc verò miſtæ tribuant flauæ bili. At ne errent,vtrumque iunxere. Ego itaque cum nemi- 7
nem reperirem,qui ſe in hoc diſtinxerit,vtrumque explicare cogor.Etenim vrina febricitantis flauior, quàm benè valentis:huius tamen digeſtio,longè eſt vegetior. Quod extra controuerſiam eſt.Ergò ſola vrinæ flauedo,abſque eneoremate laudabilis, fallax digeſtionis bonæ ſignum eſto. Deinde, ſi vnica ſaltem fellis gutta 8
in duabus libris lotij fuerit, tota amaricat: atqui vrina,etiam citrinás,& crocea,nũquam eſt amara: ergo non recipit fel ſibi admiſtum, nec eius tinctura eſt ex felle. Equidẽ ſi Scholæ, per ſapores, de rebus iudicant; cur tam parum ſolicitæ, quod nunquam id de vrinis tentarint? An enim ſola ſufficit flauedo, vt fel in vrina iudicetur? Vel an Medico decentius eſt,falſa docere,& aſſerere mendacia, in perniciem ægri, quàm propriam vrinam ſemel deguſtaſſe? cum nec quidem ſaturatiſſima vrina Icteri, quicquam amaroris præferat. Faſtus ergò detegit iuſtum Scholalum errorem. Saltem ex verbis harum indubium eſt, quin lotio tinctura ſub finem digeſtionis addatur. Quod ſi ita 9
ſit, cur exin ſaltem non agnouerunt; flauedinem lotij non à bile, aut felle: ſed aliunde, aduenire? Quia ſi bilis in ſanguificando fieret, vnà cum cruore, & vrina, & ab initio ſimul vrinæ connata, & inſperſa, vrinam tingeret: nec bilis eſſet vltimum conſtitutum in Iecore, ſi eſſet pars cruoris conſtitutiua, eiuſque ſuperfluum confeſtim emungeretur cum vrina, nec ſeparatum ſibi ad tempus faceret hoſpitium. At, ſi id ratum ſit, deberet ſaltem iſtud hoſpitium nominari, & per anatomen occurrere, ac inueniri. Sed cum flauedo, in 10
lotio Galeni, ſit poſterior lotij corpore, denotatur locus vltimi Ilei, vbi cum iam cremor incipit ſtercoreſcere, aliquid ſtercoris liquidi inde trahitur,per venas Meſenterij, in fine Ilei, quod lotio inſpergitur ad ſuos fines (prout antè de febribus, & alibi de Lithiaſi) vtile. Quod autem flauedo lotij ſit ſtercoris illius liquidi, & nullatenus fellis; nedum guſtus lotij:ſed & diſtilatio, manifeſtè comprobant. Siquidem fœtor illius emergit diſtilando. Quorſum autem ſtercus liquidum conueniat lotio, locis citatis docetur. Sufficit modo, quod vel tenuiter diſrupto felle, auis, aut piſcis, vtcunque optimè eluatur: attamen amaror remaneat. Itaque ſi tantillum fellis ineſſet vrinæ,vel latici, qui cruori innatat extrauenato, inexcuſabilis eſſent amaroris. Sed conſequens eſt fal-
ſum: ergò & Antecedens. Itaque tripliciter in 11
hoc errarunt Scholæ.Primò,dum flauum & liquidum ſtercus, lotio miſtum ignorantes, bilem putant. 2. Quia ex flauedine ſola, & ſubſcribendi aſſuetudine, bilem coniecere. Quaſi nil croceum, quod non etiam in nobis eſſe debeat felleum. Probant nimirum idem per ſeip- 12
ſum. Bilem nempe in natura, eò quòd ſit manifeſta in lotio. Et iterum, Quod flauet in lotio, id debere eſſe bilem. Eò quòd nil ſecus, quàm flaua bilis, flaui eſſet coloris penes nos.

Tertiò tandem. Nam errante iudicio, de colore ordinario, adeóque de ipſo vrinæ contento, neceſſe eſt, ruant prognoſes de vrina, quotquot coloribus & cōtentis inniſæ ſunt hactenus. At ſaltem, cum iam conſtet, vrinæ flauedinem non eſſe bilem, ſed excrementum ſtercoreum: non mirum, & in ſtomacho aliud flauum, quo etiam ſit amarum excrementum, alio longè, & proprio ſibi errore fermenti gigni, quod pro-
13 inde non debeat eſſe de familia fellis. Porrò, cum in febribus flauæ vrinæ repente palleſcant, deſigneturque delirium futurum: idque à Scholis ſit interpretatum fieri, quatenus bilis rapitur in cerebrum. Elenchus eſt non cauſæ in cauſam. Sufficit namque demonſtratum iam, iſtud delirium non naſci ex bile, rapta in cerebrum: ſed quia ſtercus liquidum, quod cum vrina ire erat ſolitum, iam detinetur in Hypochondrio; nec lotio, pro ſolito, admiſcetur. Ideo delirium ex illa ſede, vnde amentiæ omnes originem deſumunt: vt ſuo tractatu doceo. Etenim & hoc ſolo titulo, quædam dementiæ nuncupantur ideo Hypochondriacæ.
14 Alioquin enim, quis eſſet ille raptor bilis, qui hanc in cerebrum meram, & à cruore venarum, per quas deferretur, vel à lotio ſeparatam duceret? Quorſum enim raperet illam, cum nil abſque obiecto, ſaltem apparenter bono, fiat? quomodò per cruorem, citra contagium, ad cerebrum deferret? Quomodò ritè à cruore ſepararetur: ſiquidem cruori extrauenato, non ſupernatat putata bilis, niſi mortuo, & coagulato prius cruore? qui tamen nunquam in venis, (ne quidem cadaueris) coagulationem coagitat? In quem denique cerebri ſinum tandem, iſta bilis vrinacea effunderetur, in quo feſtinam mortem non efficeret? Quis denique ille Separator fuerit, qui bilem ad vrinam tendere ſolitam, è folliculo fellis nunc ad caput detorqueret? Et qua via id fieret? An ipſamet materia morboſa ſponte aſcendet ad cerebrum, eritque motrix ſui ipſius? Tunc ſaltem præter immenſas abſurditates, neceſſe foret, febrim eiuſmodi omnem conſiſtere non extra fellis folliculum, quod nemo adhuc hactenus eſt ſuſpicatus. At cuius finis ergò, febris (quam putant merum accidens (bilem ad caput citaret? An optimum fuerit in natura iudicatum, materiam morbi, dudum in præcordiis latitantem, nunc tandem in caput relegaſſe? Quidve, ſi vaga in venis fluctitet, à cruore ſeparata, ſurſumque ſpōte ſcanderit, cur potiùs non proſcribitur foras, via ſolita? An iam natura humana, contra vniuerſalem niſum rerum, ſui internecionem procurabit? An eiuſmodi demum furor aptus erit ſequeſtrandæ bili, quæ non niſi ſedato vigore eſſet ſeparabilis? An forte fel, peregrationis auidum, vltrò ac ſpōte ſeſe ſepararet, & ad caput adſcēderet? Quo tandem vtre, latitat fel in capite, vt amentiam febrilem concitet? An in ſinibus cereberi? an in arteriali mentito plexu Galeni? At vtrobiq; ſtatim eſſet lethalis; felque deliris naribus ſtil-
15 laret. Denique ſi poſt flauas vrinæ aquoſæ, in febribus, deliria tuta, cum riſu edant. At certè iuxta Hippocratem, tum huiuſmodi deliria non ex felle erunt. Adeóque nec vrina, colore flauo iam ſpoliata, habebit, cur bile priuetur, nec quo raptam bilem deponat. Siquidem deliria cum
16 riſu, bilem omnem excludunt. In Ictero, ipſum tandem cerebrū flauet. Quid ſi ex bile eſt Icterus, cur eſt ſine delirio? ſiue viſcerum cunctorū eryſipelate? Sin verò non fel ipſum: ſed eius (inconſideratum ſubterfugiū) vapor in cerebrum, delitia hæc febrium concitet: cur igitur Scholæ volunt fel, in vrina materialiter, & iuxta tincturam, deficere? Ergò aquoſa vrina poſt flauas, in 17
febribus denotat tincturam vrinæ, ſiue ſtercus liquidum, (liquor eſt ciborum in Inteſtinis, immediatè, antequā ſtercoreſcāt) detineri in præcordiis meracum. Vena namque, fortiter in hypochondrio pulſans, denotat amentiam futurā iuxta Hippocratem. Quatenus ſtercus liquidū, 18
non rite purgatum, tumultuatur in hypochondriis. Mera ergò ſunt ſomnia, quæ de vrinæ colore hactenus, tanquam è tripode prophetantur Scholæ. Effectu quidem, & obſeruantia didicere: quæ ſe ſolent mutuò conſequi. Delitium nempe in febri à lotio claro, poſt flauum. Rectè quidem, ſi in nuda hæſiſſent obſeruantia: ſed cum ad cauſas deuentum, illaſque iuxta ritum theorematum, fictorumque principiorum iuſſum, diſpoſuerunt, temerè ſibi inuicem hactenus ſubſcripſerunt omnes. Nulla eſt namque in natura bilis, nullum vnquam fel in vrina: multoque minus, quod inde ſeparetur, atque feratur ad caput. Nulla bilis in toto corpore, quia nulla fuit vnquam in natura. Nec fel bilis eſt: ſed ipſe liquor fellis, viſcus eſt vitale, magni momenti, cui cum rene & cerebro nil commune intercedit. Nec eſt via vlla, nec apta ſocietas fellis cum lotio. Nec ad fel attinet, ſiue vrina ſit aquoſa, ſiue flaua & ſpiſſa. Cyſtis fellis venam 19
non habet ad caput. Sin velint per cauam venā fel ferri, quomodo fel non permiſceret ſe cruori? cruor febrientium totus non eſſet amarus? quo canali ergò, ad caput feſtinabit? Quis ductor, fel ad caput ducet? quis ſeparabit à cruore, vt in itinere non detineatur? Quorſum natura moliretur eiuſmodi impertinentias? quomodò cruor manebit ab exotico felle citra contagium. Aſcenſus iſte, aut erit motus ſpontaneus, aut miſſio, aut tractus. Somnians ſic o- 20
lim anus, dixi ante, & Scholæ eam ſunt ſecutæ. Nam ſi bilis fellea ſcandat propio motu, Iam erit cuiuis homini delitium continuum. Sed quorſum vena caua, fel ad cerebrum miſerit? An ſic febrim curauerit? An ardorem minuet? At certè. concluſa manet materia febrilis, ſiue ex lotio bilis, ſiue è folliculo fel rapiatur in cerebrum, ſiue non. Quorſum etiam cerebrum bilem ad ſe alliceret, ſucco viuido, & longe meliori, ac propinquiore madens? Idque etiam cum deſtinatione hepatis pugnat. Nihil namq; mittitur, trahiturve, ſaltem citra electionem, finem atque deſtinationem Archei. An ergò bilis, à reliquorum trium coniugio, fertur in cerebrum, vel ab hoc trahitur? Sanè, cerebrum ſic iam ante, & non poſt bilis aduentum dementabat, nec opus habebat bile, ad delirandum. Demum cur vrina aquoſa potiùs delirinm arguit, in febri continua, quàm in interpolata? quàm in potatore? quàm in lithiaſi? quam in vitiata ſtomachi coctione? niſi quia mors eſt in hypochondrio, vbi febris etiam tum? Vanum 21
eſt ergò, Scholarum de flaua bile in vrina, & ad cerebrum, itineris commentum. Cæterùm, cum iam nubecula in vrinis apparet, confeſtim Medicus conclamat, & quaſi ipſe viciſſet, inquit, Shcolarum ſuffragio, & obſeruantia, quod humor morbificus ſit concoctus; quodq; tum tuto ſit purgandum deinceps. Dicem primùm, quid iſta ſit nubecula. Exin demum iudicabit quilibet,

bet, in præfatis, nil præter mera ludibria contineri. Eſt nimirum iſta nubecula, ſignum dige-
22 ſtionis ſtomachi: non autem materiæ morbificæ. Digeſtionis autem ſignum eſto; quod fermenta ſtomachi, fellis, & hepatis redierint, quæ antea erant præpedita, concluſa, &c. Vnde vires recuperatum iri, eſt in ſpe. Alioqui materia, quam dicunt morbifiicam, non intentatur coqui vnquam. Quia natura non intendit coquere, nec coquit quicquam, niſi vniuoco fine & modo, vt ſcilicet in ſuum alimentum redigat, & non alio fine: ſed fermenta (quorum intereſt, res tranſmutare duntaxat) iam reſtituta, digeſtionis hoſpitiis, ſubigēt materiam morbi, ſubter ferulam, illamque ad placitum exterminabunt. Etenim docui de digeſtionibus, aciditatem in ſtomacho non eſſe ex ponticitate aſſumptorum: ſed ex ipſo, ſpecifico ſtomachi fermēto acido. Atqui, prout acido eſt propriū, coagulare lactea: Idcirco de cremore ſtomachi, non poteſt tam exactè, quidquid in ſe eſt lacteum, ſeparari in Iecore, quin eius tantillū non rapiatur cum lotio, ibique nubeculam faciat. Ergò nubecula, ſignum eſt fermenti reducis in ſtomachum. Nec enim iſtud eneorema eſt de natura, aut materia febrili; neque eandem accuſat, vel excuſat. Nec demum iſta nubecula ſignum eſt fermenti proprij fellis (hoc nempe non eſt acidum: ſed ſalſum, ac de guſtu ſpiritus vitalis, prout alibi de vita longa) ſed lienaris fermenti: quod nimirum Lien ſpirat in ſtomachum, cuius tutelam ſuſcepit. Ideo namque in quartana ſæpe iſta nubecula apparet iterumq; ſæpè diſparet. Dum appetitus, ac digeſtio, reſtituuntur, iterumque ſecedunt, perſtite interim ſemper eadem quartana. Alioqui ſi iſta nubecula ſignificaret materiam morbi, velut obiectum, aut efficientem: certè, conſtans perſeueraret ſemel nata; cum materia ſemel cocta, regulariter ite-
23 rum non reincrudetur. Ergò pro ſua œconomia, propriaque viſceris digeſtione, Splen, vitale fermentum, ex inſito ſibi, genialique ſpiritu, obtinuit. Ideò namque de proprietate, odore, guſtuque ſpiritus vitalis eſt. Qui cum ſit ſalinus & balſamicus (prout de vita longa) debet etiam quartanæ materiam ſubigere & vincere. Sed viſceri huic data eſt cura ſtomachi, digeſtionique eius hactenus præſidet: ideoque ad hoc, iure obtinuit aliud fermentum acidum, quod niſi in ſtomachum debita inſpiretur doſi, oriuntur inappetentiæ, cruditates, imò & ipſe
24 boulimus. Itaque ſi hoc tutelæ ſtomachicæ decus fermentum, in Splene exorbitet: fiunt cruentæ, & atræ excreationes in ſtomachum, quas Scholæ cenſuerunt atram bilem. Cum alioqui non ſit niſi expurgatio, ac renouatio cruoris alimentarij, ab ipſo Splene. Ergò acidum ſtomachi, etſi ſit cauſa nubeculæ, totuſq; cremor accidus: in ſalſum ordinariò, ſubter fellis dominium conuertatur (vt de digeſtionibus alibi) perſtat tamen nubecula, ab acido genita.
25 Cuius ergò notandum, Quod ablata cauſa, tollatur effectus de futuro: non autem de præterito. Quia effectus de præterito, eſt productum, iam perſe ſubſtans: ſæpè quoque, non ampliùs comitantia priorum cauſarum opus habens. Id quod nunquam hactenus in Scholis fuit conſideratum, vt neque diſtinctum. Sæpè ergò vri-
26 na confuſa meitur à calculoſis, itemque in cordis palpitatione, & alibi. Alia verò, etſi clara, mox ſpontè tamen, turbatur in aëre, Ac quidem omnis turbida vrina, latens acidum continet, eiuſque minus, ſi ſemel ad ignem claruerit, nec turbetur deinceps. Saltem fermenti fellei defectum indicat. Quippe deſignatur, quod tantillus tepor acidum relictum coxerit, & vicerit, Sic nempe poma, nondum matura, ſole dulceſcunt. Quoties etiam fermentum folliculi, ſiue viſceris fellis, peſſundat ſtomachi fermentum, atque pylorum vitiat, toties digeſtionis cruditas, adeòque & lotium, abſque nubecula eſt. In ſtomacho etiam eſt ſubinde amor, ab errante 27
digeſtione, eiuſmodi recrementum parturiente. Sin autem illius viſceris fermentum ſupplantatur, eſt vrinæ ſedimen craſſum, & album, nec vnquam abſque ſtranguria: quæ ideo in ſenibus difficilis curatu. Aciditas autem iſta lotij, in ſtranguriis, quanquam non ſit guſtui ma- 28
nifeſta; quantulacumque tamen, ſufficit ad præfatos effectus doloris. Quod patet in vrina nouellæ cereuiſiæ, ponticitatem ſuæ cereuiſiæ imperceptibiliter adhuc participante. Dum autem hepatis fermentum nimium ſuperat ſtomachi, & fellis actiuitates: ſedimen bolare, in vrina turbida, & fulua. Quaſi optaret ſangui- 29
ficari, quod iſti deſtinationi eſt ineptum. Rubeum autem ſedimen in vrina flaua, quodque per ignis calorem facilè liqueſcit, denotat fermentum hæpatis peregrino impedimento exaſperari. Quæ fermentorum hiſtoria, tractatu de 30
digeſtionibus conſcribitur. Sunt & poſtremò errores, & pigritiæ multiplices, circa ortum contentorum; quos tractatu de Lithiaſi ex profeſſo expendi. Tuta eſt interim methodus, examinandi vrinas per pondus. Vncia nimirum, pendeat 600. grana. Vas autem vitreum habui, 31
anguſti colli, pendens grana 1354. Repletum autem aqua pluuia, pendente inſuper grana 4670. Inuenta eſt vrina ſenis, pendere eodem vaſe, 4720. grana. Siue ſuperare pondus aquæ pluuiæ, 50. granis, Vrina autem mulieris ſanæ, ætatis annorum 35. pependit 4745. grana. Vrina iuuenis ſani, annorum 19. pependit grana 4766 Alterius autem iuuenis paris, abſtemij à potu, pependit 5800. grana. Iuuenis 36. annorum, tertianam tolerantis cùm tuſſi, pependit 4763. grana. Præfatus autem Iuuenis 19. annorum, cum tertiana duplici, nocte præcedente, parum biberat: pependitque autem vrina eius, 4848 grana. Quod fuit 82. granis ampliùs, quàm dum ſanus eſſet. Virgo, cordis palpitationem paſſa, minxit inſtar aquæ pluuiæ quæque ideo æquiponderabat aquæ pluuiæ. Vrina tepens, ſemper ſeipſa frigida, paucis granis leuior, vt & extenſior. Sitque idcirco vas colli breuis, & acuminati, vt ferè in puncto vrinam dimetiatur. Plura alius addet, & meditabitur. Eſtque longè facilior methodus, quàm quæ ponderando integrum hominem, in Aphoriſmos eſt redacta. Ego ſemper circa morbi eſſentias, remedia, & applicationes, ſiue in ſanationem, anhelaui: quique auram vulgarem odi; odi etiam prognoſin, quæ prædictionem & præſcientiam diuinationibus eſſet familiaris. Magis gauiſus ægrum ſanare, quàm multa amphibologicè prædixiſſe.

Icterum, non à bile flaua.

CAPVT V.

1 *Suppoſitio Scholarum hoc caſu.*
2 *Reſponſio appoſita.*

3 *Subterfugium ordinarium atque ridiculum.*
4 *Aliud ſubterfugium.*
5 *Per Anatomen docetur Icteri cauſa.*
6 *Implicant ſibi Scholæ.*
7 *Ab impertinenti.*
8 *Duplex in Ictero vitium.*
9 *Obliuio Scholarum.*
10 *Abſurda, ad cauſas Icteri humoriſtarum.*
11 *Quatuor abſurda.*
12 *Quod oris amaror non arguat bilem.*
13 *Icterum non ab obſtructo felle.*
14 *In Ictero ſemper aliquod virus.*
15 *Colores, ſi inordinati, in excremento, non fieri à cauſis ordinatis in natura.*
16 *Probatur, à remediis propriis.*
17 *A Iuuantibus & nocentibus, non deſumi indicationes curatiuas.*
18 *Cauſa adæquata Icteri.*
19 *Icterum non naſci, niſi à cauſis vniuocis.*
20 *Non ſanari Icterũ per flaua remedia, vt talia.*
21 *Hiſtoria in ſtranguria ſenili.*
22 *Bos illudit cauſas Icteri, traditas ab Humoriſtis, & vſum radicum graminis.*
23 *Bilem non mitti ad tingenda alui recremẽta.*
24 *Pallens ſcoria inteſtini nõ tam accuſat fellis abſentiam: quàm tranſmutandi errorem.*
25 *Contra poſſibilitatem abſtructi fellis, in Ictero: Propter ignoratam morbi quiditatem.*
26 *Aliud argumentum.*
27 *Tertium,*
28 *Ab impertinenti.*
29 *Ab impoſſibilitate tincturæ.*
30 *Ab amarore.*
31 *A diſproportione tingentis, & tincti.*
32 *Generatio anonymi veneni in Ictero.*
33 *Abſurda aliquot proponuntur, Humoriſtis conſideranda ſerio.*
34 *Concluſio è præmiſſis.* 35 *Nidus Icteri.*
36 *Error Medentũ, circa bilis tranſitum in piſcẽ.*

ANteſignanum argumentum, quo Humoriſtæ credunt, ſe ex plena neceſſitate con-
1 firmaſſe bilis flauæ exiſtentiam & generationem, quodque anchoræ vicem ſupplet; eſt Icterus. Cuius fauore, contendunt cyſtim fellis, in ſui exitu verſus jeiunum Inteſtinum, obſtipatam. Bilem ideo quotidie generatam, moxque à ſui natiuitate regurgitari, atque diſpergi in totum corpus. Quapropter vti ordinariam: ſic & neceſſariam bilis, ſiue fellis generationem, quotidianam proſcriptionem, & ſeparationem ſupponunt. Meatum autem fellis infernum, conſtipatum probant. Quia alui excrementa ſint felle deſtituta, ideo & cinerei coloris nec flaua. Quapropter lotium viceſies plus juſto tinctum occurrit; atque indies meracius. Ergò tam veſicæ, quam alui excrementa, ſuam deſumunt tincturam à felle. Primò Nondum pro-
2 barunt ſuperum aliquẽ introitum fellis, ad folliculum: vt neque is hactenus per exquiſitam anatomen eſt repertus. Ergò, vel per inferiorem, fel excrementoſum quotidie intraret, vel inſenſibiliter. Non hoc modo vbi tanta eſſet quotidiani fellis abundantia. Nec etiam priore modo, Cum iſthac fruſtra intraret, quà ſtatim egredi deberet. Itemque ſi iſthac ingrederetur, deberet per inteſtinum ſurſum intrare, nec ſic vnquam deficeret tinctura ſtercorum, fellea, etſi aditus inferior eſſet occluſus. In limine itaque hærent Humoriſtæ, in probanda quæſtione, an ſit. Ac deinde deficiunt in ductu, & ſeparatione fellis è Iecore. Tertiò ſaltem ex diſproportione, facilè colligere poſſent, ſe deceptos. Nam ſi ictericus biberit libras octo vno die, tantundem flauiſſimi lotij propemodum eſt redditurus, cuius ſaltem libræ quatuor eſſent meri fellis, & quò infirmiores ægri fuerint, mortique viciniores: eò vrinæ, in flauedine, erunt quoque intenſiores; nequicquam tamen amaræ. Dimetiendum ergò erat, quantum flaui quotidie per lotium, & per cutim expellatur Ictericis: an videlicet tantundem fellis quotidie per aluum pellatur ſanis, præcipuè quibus rarus eſt ſeceſſus. Quod ſi non: ergo non eſt fel, non bilis, aut de naturalibus humoribus, qui fit in Ictero: ſed planè virus excrementoſum. Et per conſequens, Icterus non probat ſe è felle oriri. Tandem, Humoriſtarum argumento, per ſuppoſitionem conceſſo, ſaltem eo ipſo fatentur, nullam in natura bilem, ne quidem quæ vnà cum cruore in virus fluctuare creditur, ex naturæ ſcopo, ſiue ob nutritionem, fieri: ſed ſemper vtcumque ſumatur, eſſe excrementitiam, & productum aliquod, quod tam ſui quantitate, quàm qualitate, fit præter naturam, & ſanguificãdi ſcopum. Per conſequẽs quoque, bilem nec eſſe de cruoris compoſitione, vt neque de naturæ intentione, quam habet in generando cruorem. Id eſt, Bilem non eſſe humorem noſtri conſtitutiuum, vel partem cruoris integralem. Quod ſi autem
reſponderint: ibidem in Ictero quidem eſſe hu- 3
morem morboſum, ideóque & excrementoſum: non autem proinde & ordinariam bilem. Atqui, vt illis fiderem, prius probare debuiſſent vtriuſque bilis radicalem differentiam. Cùm alioqui ſola fellis obſtructio ſit cauſa icteri in Scholis. Quæ ſpeciem bilis mutare nequit: cum ipſa obſtructio meatum; non autem bilem, aut fel reſpiciat. Denique, ſi Icteri cauſa ſit excrementum morboſum, atque aliud longè à bile, cruoris conſtitutiua. Nec ordinaria, ac naturalis alioqui bilis: ergò ad minimum, eſt impertinens argumentum Scholarum: perfictum atque excrementoſum, velle naturalis humoris neceſſitatem intrudere, atque neceſſariam confirmare. Quemadmodùm glatealis aqua etiam non probat nutritionem oſſis, aut oſſificationem in poro, fracturis increſcente. Vti nec pus
probat carnis generationem. Quid ſi dicant, fel 4
non qualitate: at ſola quantitate moleſtum, in Ictero, quæſo reſpiciant: Quoniam vel prima die, imò & ante manifeſtum Icterum, malè ſe habẽt Icterici. Denique non ſola moleſtat tum quantitas, ac impedit: ſed & longè arctiùs nocet ipſa qualitas. Sunt nempe Icterici anguſtioſi, & ſuſpirioſi, à prima die, in ſtomachi orificio queruntur anxietatis, deiectæ quàm primum appetentiæ, anxij, velut perpetua febricula conquaſſati, & verè morbidi, cum pulſu duro. inæquali. Quibus qualitas potius nocua, quàm quantitas deſignatur. Equidem duo cadauera Icterica diſſecta, memini me præſente: neutrius tamen orificium felleum erat obſtipatum, (curioſè namque totum perluſtrabam.) Sed venæ Meſenterij (infra Iecur nempe, ac procul remotæ à felle) cruore flauo, ac ſtercoreo, ſcatebant: Fel nempe adeſſe putabatur, antequam a Iecore fieri potuerat. Atque excrementa alui, inde abundanter tangi potuiſſent, niſi ordine inuerſo, ſtercus liquidum atque flauum, quod infernè deſcendere debuiſſet, in Meſenterio detentum eſſet: atque aliud virus, à cau-

ſis

ſis peregrinis, ſupernè natum fuiſſet.Eſt nam-
que iſtud ſtercus liquidum, ſecundæ digeſtio-
nis proles, rapiturque frequenter ſurſum: &
quanquam Ictericis ſubinde ſit oris amaror;
non tamen illorum vrina amaricat. Sed iam,
de bilis mentito vomitu, ſat explicatum, eſſe
peregrinum efficiens, quod virus peregrinum,
cum multa anxietate in ſtomacho primordiali-
ter,& non è Iecore,repetitum fel generat. Nec
eſt inquam ſtercori flauo, & liquido, amaror
vllus. Cum nec lotium, inde flauum, amaro-
6 rem agnoſcat. Triſtitia non rarò ortum dedit
Ictero. Triſtitiam verò, Spleni nuncupant Hu-
moriſtæ non ergò triſtitia, erit cauſa antece-
dens,immediata, atque continens oppilationis
fellis. Stercus quoque liquidum nedum dige-
ſtiuæ errore multiplicat Icterum: ſed & vitio
diſpenſatiuæ, ordine retrogrado, rapitur in
venas: quodque infernè purgari debeat, ſur-
ſum vocatur mittiturue. Ex altera inſuper par-
te, ipſum Icteri efficiens, virus parit, dome-
ſtico vitio, non ſecus atque obſoleta, ſtomachi
digeſtione, demonſtraui virus naſci, quod per
7 vomitum expellitur. Etenim frequenter in
Ictero, ani ſordes pallent, ac penè albicant,cras
deinde rurſus flauent, iterumque mox inde
pallent cinereè, vt pridem. Quod fellis ob-
ſtructionibus ſic alternatim minimè contingit:
nam ſemel ſolutis, & apertis, non eſt recluſio,
aut clauſura tam facilis, vel imminens atque
8 interpolata. Duo itaque in Ictero ſimul con-
currunt.Vnum eſt, alienatio ſecundæ digeſtio-
nis, quo chylus peruehitur, tam qui regulari-
ter bonus eſſet,& in cruorem mutandus,quàm
qui aliàs naturaliter ,.in ſtercus liquidum, in-
tra Inteſtina faceſſit. Alterum autem eſt alie-
natio diſtributiuæ ac digeſtiuæ ſtomachi. Sæpè
nempe à crapula eſt copioſus vomitus flauus;
prout & deiectio talis à poculo ſolutiuo. Iam
namque ſuperiori capite oſtenſum eſt, in ſto-
macho, errante digeſtione,tale amarum gigni,
itemque & in Inteſtino puerorum, vitulorum,
&c. Nam ſtomachi & inteſtini propria eſt fla-
uedo, quæ ſubinde etiam à digeſtiua errante,
amaricat. Vbi autẽ cum errore digeſtiuæ adeſt
vitium diſtributiuæ, Icterus iam confluit: eò
quòd præter naturam,quod naſcitur præter na-
turam, in venas & corpus diſpergitur: quod
aliàs nec naſci, nec iſthac deferri debebat, ſed
per ſua emunctoria vrgeri. Quæ diſtributiua à
Scholis hactenus eſt neglecta. Cuius tamen er-
9 rore, varij fiunt morbi: nimirum fluxus ſym-
ptomatici,apoſtemata, ariduræ partium, œde-
mata, &c. Præſertim in terminis Icterus. Ster-
cus enim liquidum, quod naturaliter poſt ſepa-
rationem purioris chyli, alioqui circa finẽ Ilei
generatur, poſtremò, & ante merum ſtercus in
Colo inteſtino. Iam præcociter, à Ieiuno Inte-
ſtino incipit, ac præter naturam vertitur in fla-
uum iſtud excrementum (non tamen amarum,
quale in ſtomacho naſcitur) vnde illi fas, ſcã-
dendi in venas Meſenterij, naſcitur. Sunt ideo
excrementa Alui,coloris cinerei, orbata ſterco-
re liquido ſibi naturali, & tingente flauedine.
1. Scholæ etenim intelligunt fel,& bilem, eſſe
ſynonyma. 2. Cyſtidem fellis, in Ictero clau-
ſam,qua ad duodenum Inteſtinum tẽdit. 3. Id-
circo alui ſordes,debita fellis portione priuatas,
palleſcere 4 Fel ergò, quod per anum ſecede-
re debebat,vrinæ ſuprà proportionaliter & im-
moderatè commiſceri, ſolius itineris errore.

Quæ credulitatis ſtupiditates, Medendi fun-
damenta tranſuerti fecere, magnamque mor-
talibus cladem attulere, non minus quàm in-
conſideratas manifeſtarunt temeritates. Nam 11
imprimis conſtat (quod alibi probaui de dige-
ſtionibus) quòd ſtercus humanum, etſi flaueat
parum, aut multum, non ſit amarum tamen
proinde, vt neque vrina Icterica. Canes enim
edunt flauum ſtercus infantium, quaſi adhuc
lactis ſaporem illis referat. Sin tamen guttulas
alicuius fellis huic flauo ſtecori commiſcea-
tur,à cane nequicquam lambitur. Ergò Scholæ
fatentur bilem,ordinarium, atque neceſſarium,
cruoris excrementum naturale. Cuius atta-
men generatio, non intenditur à natura, ſed
præter vitalis naturæ inſtinctus, ac per acci-
dens, morboſa eſt. Quid ſi os Icterico amari-
cet, an proinde bilem arguit? In Ictero vrina 12
flauiſſima, non amaricat: ergò felle & bile or-
bata eſt. Os in timore mox amaricat,cum ſalſe-
dine. Timor autem nil quicquam imperij ſu-
per fel obtinuit, vt concepto pauore, effunda-
tur in os. Etenim ſi in Ictero, cyſtis fellis ſit
infernè ſic clauſa, vt nil bilis in duodenum
fluat: ergò nec os in Ictero amarum eſt à fel-
le, ab duodeno ſiue ieiuno inteſtino, ſurſum
tracto: cum non ſit alia alioqui via, qua fel
in os aſcendere poſſet. Sæpè etiam in Ictero, 13
poſt cineritia alui excrementa, redeunt flaua:
cur ergò Icterus non deſinit, ſi eius cauſa iam
deſiſtat? Quid ſi in Ictero, aſſumpto, rhabar-
baro, vel cholagogo alio, quicquid deiici-
tur, flauæ bilis teſtimonia dederit: cur ergò
ſumpto cholagogo, non terminatur Icterus, ſi
bilis per Inteſtina, ad Medentis nutum, de-
labatur? Quid ſi exoticum fermentum, aut
virus, non rarò totum cruorem, & carnes ip-
ſas, per diarrhœam,in fœtidum atque flauum
liquamen tranſmutet, & deiiciat, quodque 14
Scholæ bilem abſque controuerſia dicunt; Si
inquam etiam à ſerpentis cuiuſdam morſu re-
pentè quis Ictero ſuccumbat, an proin confe-
ſtim fellis folliculus claudetur? Quis potiùs
exin non cenſuerit, in omni Ictero aliquod
conſimile virus patrans latere: quod digeſti-
uam & diſtributiuam alienet? Adeòque bilem
naturaliter non ab igne, vt neque à recta dige-
ſtione, multoque minus à natiui caloris fœ-
cunditate: ſed vituperoſo planè titulo, in na- 15
tura fieri. Ideòque excrementa palleſcere, fla-
uere, rubere, & nigricare,non aliunde, quàm
ex vitio, tam digeſtiuæ, quàm diſtributiuæ?
Infantum nempe ſtercus, flauius eſt adulto-
rum; non tamen cenſentur in Scholis propte-
rea bilioſiores. Eſt itaque flauedo excremen-
ti, ex propriæ putrefactionis vitio oboriens. 16
Quid ſi ergò Icterus non ſit ex oppilatione fel-
lis: nonne conſequenter, fellis deoppilatiua
erunt fruſtranea? Sic nẽpe, vt ſerpentes aliquot
ex proprietate faciunt Icterum: ita & inſecta
aliquot Icterum ſanant viciſſim,vt & quædam
ſimplicia, foris all gata dumtaxat. Quatenus
nempe virus tollunt, quod præfatas facultates
alienat: non autem, quod eiuſmodi vermes;
aut ſimplicia,ſtatim cyſtim fellis obſtruant, aut 17
deoppilent. Meminerint ergò, à iuuantibus ac
nocentibus, non aptè ſumi indicationes cura- 18
tiuas: ſed aptiùs, diagnoſticas. Quodque alibi
ex profeſſo pleniùs patefeci. Itaque efficiens
Icteri, eſt fermentum præter naturam virulen-
tum: quod pylorum ſic malè affectat, vt dige-

ſtiua, ſimulque diſtributiua, alienétur. Sedetque virus iſtud vel in duodeno, vel longiùs ab Ileo communicatur. Sic ſubinde à ſerpente demorſus, confeſtim Ictero affligitur. Non autẽ quod Ictus ille in pelle, ſtatim occluſerit meatũ
19 fellis in Ieiunũ inteſtinum. Proinde Ictetus, per appoſitos flores chryſãthemi, dẽtis leonis, aliorumque multorũ ſimilium, nõ raro quoque per antidota quædam, pyloro cõgrua, ſanatur. Quales ſunt millepedæ, lumbrici terræ, flaui vermes inter aſſeres, & quæ valenter abſtergũt primam corporis regionem. Nec etenim rhabarbarũ, cro-
20 cus, curcuma, lapathum acutum, &c. curãt Icterum quatenus flaua: ſed illorum flauendo potius indicat deſtinationem ſibi eſſe, ad deterſionem veneni. Signaturæ enim produnt craſim internã
21 rei: non autem ipſa craſis rem detegit. Octogenarius quidem, & ſocer Medici Bruxellenſis, per biennium continuâ ſtillabat ſtranguriâ. Cenſus ideo, habere calculum in veſica. Diſſecto tandem eius cadauere, fuit repertum, à calculo immune. Mox Medicus iſte, ſe calculum ſoceri confregiſſe, oblatis ſaxifragis iactitabat. At non à ſtranguria ſtillante. Fuit autem eius fel, grumis aliquot refertum, abſque Ictero: defectus autem Splenis ſtranguriam ſenum cauſat.
22 Vt alibi probaui de digeſtionibus. Iudæi enim conqueruntur plurimum de atra bile, atque mœrore. Vtuntur autem lapide, qui quandóque in felle bouis reperitur: ſubflauus eſt, & natat in aqua ſubinde, quanquam ſubinde durior & ater. At bos, non Ictero; ſed malleo perit, nec malè valet à flaua, bile licet cyſtis fellis, calculo ſatis amplo ſit occluſa. Denique bos continuo paſtus gramine, felle oppilatur. Ergò tantus radicum graminis vſus, in apozematibus ſingulis, totus eſt ridiculus. 1. Antequam
23 ergò concedam, fel ad tingenda alui excremẽta quotidie dimitti, prius conſtare debet, quod eſſet bilis in re rum natura. 2. Dein, quod humanæ ſordes inſigni amaritudine ſint præditæ. Quod tamen alibi de digeſtionibus falſum probatur. 3. Conſtare deberet, quod idem pigmentum, tingens vrinam, & alui ſordes, non generetur naturaliter in ipſo membranarum ductu, qui Inteſtinum dicitur: prout ſupra de vitulo conſtare feci. 4. Si ergò lotium, & ſtercora, ordinariò atque naturaliter flaueant, non tamen ſint amara: ergò non à felle, aut bile. Ergò nec mirum, ſi errante eiuſmodi efficiente naturæ, copioſior fiat eiuſmodi tinctura, adeóque intenſiore Ictero, intenſius quoque flaueſcere quotidie lotium, in Icteritio. Nec mirum quoque, ſi ab errante cauſa efficiente, & diſtribuente, per totum corpus, eiuſmodi excrementa flaua deferantur, Icterum, atque tandem & mortem ſubnaſci. Etenim ſi in crapuloſo ſtomacho flauedo amara fiat, ab errante digeſtione: idque tam extra, quàm intra Icterum, tam in ſano, quàm febriente; tamque in obſtructo, quàm patulo felle: Denique ſi in obſtructo felle appareant lapides grumi, &c. abſque Ictero. Si in Ictero, vrina ſit intenſiſſimè flaua, & tingens, abſque amarore, & felle: Hæcque cuncta ſub ſolius digeſtiuæ errore, & diſtributiua peccante. Non eſt mirum excrementa alui, vtriuſque facultatis vitio pallere. Siquidẽ eiuſdem facultatis, eſt bene valentis, patrare hoc aliquid: &
24 male valentis, hoc aliquid facere vitiatum. Tandem, pallens alui excrementum, & vrina rufo rubea, in Ictero, non quidem fellis, vt neq; bilis commiſtionem accuſant: ſed errores tranſmutando, & diſtribuendo commiſſos. Nam remedia ſpecifica Icteri, exigua præſertim quantitate (vt aſſolent) data, non iuuarent, ſi ſit (quod ſupponitur) infernum (id eſt vnicum) fellis orificium adæquatè, atque totaliter clauſum (nam quicquid non eſt totaliter clauſum, ſat patet transfluenti felli) nam emunctorium ſic clau-
ſum, vt nullatenus ſit expulſiuum ſuarum ſu- 25
perfluitatum, multò certè minus erit remedij peregrini, priuſque in ſtomacho tranſmuati, attractiuum, vel admiſſiuum. Idcóque, ergò planè
frustraneum. Denique, ſi aliquod cyſtidi ſit 26
os ſuperum (quod nullum: nam non reperitur tranſitus niſi infernè) illud ſanè aptum minimè eſſet, ad trahendum bilem: multóque minus in tanta copia bilis, quanta ſupponitur in Ictero. Deberet ergò bilis trahi per Iecur, nec tantæ dimitterentur ſordes, trans ipſum fellis colliculum, qui poris expers cenſetur ſupernè, adeóque non eſſet, vnde inferus canalis obſtrui poſſet. Tum denuo hinc ſequitur: Si bilis
vlla eſſet, eaque non tranſmitteretur ſupernè, 27
trans cyſtim fellis: remedium quoque contra Icterum, ſupernè in ciſtim labi nequeat: neque infernè pariter admitti (quippe exactè ſupponitur occluſũ) neceſſariò quilibet Icterus ſemper erit, abſque ſpe ſanandi, quia citra remedium. Tum demum aliunde patet, quod liquor 28
fellis ſit merum viſcus vitale: non autem bilis, aut quotidianæ hepatis ſordes. Itaque ſi nondum conſpicuus, necdumque probatus meatus à Iecore trans cyſtim ſit inuentus: quare ergò occluſo inferno meatu, folliculi, mox totum corpus, felle regurgitaret? Siquidem hoc præſupponat tantundem fellis, prius ab hepate parati. Porrò ſi bilis flaua, quam cruori extrauena- 29
to putant ſupernatare, tam tingat excrementa alui, quàm veſicæ, eáque bilis vix ſubpallidè flaueſcat: certè illa nunquam poterit vrinam Ictericiam tingere, in tam ſpiſſam atque ſaturatam coloris flauedinem. Cum id, propter quod vnum quodque eſt tale, debeat eſſe magis adhuc tale. Lõgéque abeſt, quod mera bilis, quam ſimul cum cruore ſibi cognato ordinatim generari dicitis, eſſet coloratior quàm lotium Icterici, quod nedum non eſt bilis: ſed vix quinquaginta ſeri partibus, vna bilis cenſetur adiecta. Nec interim vix lotium Icterici, in quinquageſima parte ideo aſcendit, ad meræ bilis tincturam. Itaque ſi vrina (quæ materialiter potnm, ſui corpore vbique, & ſemper repræſentat) adhuc ſuum colorem à felle & bile mutuet. Ipſa vrinæ Ictericiæ tinctura, debet ad minimum trigecuplo, ſuo corpore tincturam fellis, imo & croci, ſuperare, eſſetque fel ſpiſſum, inſtar vitelli ouorum. Quod cum non ſit de natura bilis, aut fellis, ergò nec poterit vrinę Ictericiæ tinctura vnquam eſſe à felle. Eſtque hæc argumentatio à numero, extenſione, menſura, & ſpiſſitudine. Itaque deberent Scholæ retroſpicere ad ſuas theſes, de obſtructione fellis: ac facilè reperirent. non eſſe ſub centeſimam fellis aut bilis proportionem (et ſi ponatur folliculus fellis obſtructus, & fel non ad ani excrementa detrudi) quotidie ortæ, ad eam quæ ſoſa vrina excernitur. Deinde, non eſſe cur ingraueſcente Ictero, quotidie lotium & habitus colos ingraueſcant, & augeantur, cum minor alioqui ſanguificatio, felliſque contingat indies inſtante morte generatio. Quodque magis eſt:

30 eſt. Vrina Icteri non eſt amara (quod vnica ſaltem guttula, in apice linguæ ſat lucidè notari poteſt) eſſet autem felle longè amarior, ſi ab hoc ſuam deſumeret tincturam: aut deberet fel in omni lotio naturalem ſuum perdere amarorem. Quorum vtrumque æquè eſt abſurdum. Cumque aliàs omnis amaror, à cæteris omnibus vrinis exulet) Abſurdiſſimum autem omnem totius vrinæ flauedinem, à ſolo felle, ſiue bile, mẽdicare, nec lotium tamen interim vllum ſit amarum) eſſet ſaltem amaror in vrina Icterica, peregrina admodum qualitas, nec à bile oriunda. Quod eſt dicere. Ab exotico excremento, in ſe amaro (quale eſt ſubinde per vomitum, quod reiicitur tam ſanis, quàm ægris) non autem à bile
31 naturali: At menſuram cogendo Scholas. Cor flauus, quo vnica ſaltem die lotium in Ictero tingitur poſſet tãtumdem ſtercoris ſaturato colore inficere, quantum quadraginta diebus per aluum eiicitur. Sufficeret autem tantumdem coloris exuberare in lotio indies, quantum ſingulo die, bilis, ſtercoris inficiat. Ergò obſtructio fellis nequit in cauſa eſſe, cur quadragecuplo plus tincturæ & fellis generetur, ſi vrinæ tinctura, totiuſque flauities corporis, ſpectentur
32 ſimul. Imò, quando cætera abſurditatum caterua excuſari poſſet, per Icterum, quotidie plus rufæ bilis (ſic fæcem iſtam nunc per licentiam voco) trans habitum corporis deſpergitur, & ſimul per vrinam, & decuplo plus fellis quotidie ſic expellitur, quam gignatur cruoris, ergò ſaltem Scholæ docere debuiſſent, cur fellis detentio & obſtructio multiplicet fellis generationem, ſi nolint vna concedere, iſtam eiuſmodi fellis, & omnis fictæ bilis alioqui generationem eſſe excrementoſam. Adeóque fictam eſſe bilem
33 humorumque quaternarium. Sed quicquid horum generatur, eſſe partim anonymi veneni, quod bilem falſo credidere, deluſæ per Icterum ac præcedentium capitum caſus. Indaginem itaque Icterici veneni fruſtraneam cenſuere, cum bilem iſtam putarent ſola quantitate abundantem, & naturalem alioqui cruoris compartem. Ah vtinam examinaſſent prius, quod bilis flaua (qualem cruori extrauenato ſupernatare oſtendunt) nequeat altius tingere vrinam (aqueam alioqui ex ſui ſeri natura) quàm ipſamet bilis eſt ac longè adhuc minus. Quodque vrina ordinaria, mediocris flauedinis, atque temperata, ſit tamen altius tincta, quam ſit ipſa ſupernatãs præfata bilis. Quod in Ictero ſit color quadragies plus ſaturatus, & tinctus, quàm qui à præfata bile tingi ſperetur. Quodque quo morboſior, mortique vicinior Icterus; eò vrina eſt quoque ruſa flauedine ſaturatior. Nec tamẽ ſit ratio, cur plus bilis generaretur quotie, dum eius eſt minor neceſſitas, minorque calor naturalis in hepate. Plus eſſet inquam, ignis elementalis, quò mors eſt propinquior, & ignis, ſi quis foret ſuæ præfocationi vicinior. Quodque dum dicant temerè, totum mel in bilem ac fel verti; in cõſtitutione bilioſa, forti, ignea, virili ac forti, quod aliàs in ſanguineo, totum fit ſanguis. Adeóque & propria, inuitáque confeſſione coactæ, non cernant, quod ſuæ fictæ bilis generatio procedat vtrobique ab aliqua corporis virulenta indiſpoſitione, quæque tandem aucta multò fœcũdius eiuſmodi ſordes profert, quàm cruoris, imò quàm ſolet paulò ante. Cum inte-
34 rim nulla ſit eiuſmodi bilis neceſſitas, plurima autem cruoris, in Ictero. Non videant inde concludi. 1. Quod natura in ſumma ſui ſanitate ſemper erraret in ſuis finibus. 2. Adeóque & creator eius erraſſet. Quodque non ceſſaret, fel copioſiſſimum facere, dum illud maximè horret, eóque minimè opus haberet. Quod bilificatio in Scholis ſit ex cauſa morbifica: non autem ex integritate naturæ. Quod quicquid vocant bilem, nec bilis ſit, nec fel, nec vnus de quatuor fictis humoribus, noſtri cõſtitutiuis: ſed excepto felle, bilem eſſe merum ſemper excrementum, ſtercoreum: ſi non ſimul etiam defectuoſum, atque virulentum. Non ergò vnquam bilis extitit in natura. Fel verò eſt viſcus præpotens, in natura liquoris primigenij, apprime vitale, & ſummè neceſſarium. Deeſt itaque bilis in natura vniuerſa, ergò & pro Ictero. Cholera autem quicquid ſuo attingit fermento virulento, inquiunt, & in virus transmutat, abſque ceſſatione. Eſt tota itaque bilis inuentio futilis,
mendoſa, & pernicioſa. Nidus autem ſiue of- 35
ficina Icterici, eſt à pyloro, vſque ad finem duodeni. Memini enim Lucium piſcem, quandoque viuum, in dorſo, à capite in caudam apertum, ſuperligatum transuerſim in regione ſtomachi, infra paucas horas, fœtuiſſe putidum cadauer, totamque eius carnem, quæ ante erat albiſſima, flauam euaſiſſe. Vulgus Medentum rebatur, ſe traxiſſe bilem ab Icterico. Ego verò ratus ſum, viuum piſcem calore Icterici putruiſſe, ſuamque flauedinem à corruptione mutaſſe. Excrementum pelli intinctum in Icterico, non ſecus, atque carnem piſcis, cadaueroſum virus eſſe. Erat namque tam putidus piſcis, quod à felle ſperneretur. Ego itaque virum ſanaui per quædam calcinata alcalia. Hæc de falſitate humorum, & humoriſtarum miſera decipula, dixiſſe ſat eſto. Reliqua autẽ, quæ de humorum decubitu huc ſpectantia occurere poſſent, alibi particulari tractatu de catarrhi deliramentis ad vnguem explanabo. Poſtremò autem quod pro Atra bile, hæmorrhoides, menſtrua denique, atque carcinoma vberũ incuſare ſolent, Id ſanè ſub ſilentio, velut reſpõſione indignum, & tanquam inutiles næuias ſperno, in magna credulitatis proximorum commiſeratione, nec non cœcitatis Scholarum. Siquidem recedunt in hoc à terminis ſibi propoſitis, tã in ſanguificando, & ad Lienẽ delabendo, quàm in cõmigrando à bile flaua in atram. Quoniã hæmorrhoides, & venæ vteri, non ſemper, quotidie aut vbiuis: ſed duntaxat circa venarum exitum, cruor bonus alioqui malignatur, deturpaturque iis locis, & non antea: non autem quod in Splene iã antea, degener eſſet, ac in vltimum ani mittatur. Perinde etiam quicquid de Coryza, Tuſſi, Aſthmate, Apnœa, Pleuritide, Odontalgia, &c. commentantur Scholæ pro Pituitæ ſtabilimento; Id totum pro ridiculo ſomno paganiſmi demonſtrabo, tractatu de Catarrhi deliramentis, ſuo loco. Mihi autem nunc ſat viſum oſtendiſſe, pituitam nullam in conſortio quatuor humorum contineri: idque, quod à cauſis morboſis eliditur, quod muccoſum, atque actenus pituitæ inſtar perſuaſerunt, eiici: ſufficit oſtendiſſe nunc, titulum excrementi illud ipſum ſubiiſſe, nec vllatenus familiæ humoris vitalis adſcribendum. Sit Dominus Ieſus inter me, & horum Interpretes.

FINIS.

IN ARGVMENTVM

Libri ſic luſit Poëta contra humoriſtas Chriſtiani ſanguinis ſitibundos.

QVid multis fidis Medicis, Dux optime? multum eſt
Si fidas vni: cætera turba nocet.
Nonne vides toto vacuari corpore venas?
Hic ſecat, hic vrit; creſcit ab arte malum:
Quiſque aliquid gipſi Galleni conſulit: omnes
Oppugnant vnum corpus, & arte necant.
Induperatorem medicorum turba peremit;
An Medicos medicam credis habere manum?
Sanguine Belga fuit Princeps, medicatur Ibero
Turba modo: Belgas non iuuat iſte modus.
Pauca dabo tumulo: Iacet hic Dux optimus; in quem
Nil potuit Mars, dum corpore ſanguis erat.
Quod Mars non potuit, Medici potuère ſecando:
Sic Mauors ipſo fit minor Hippocrate.

TUMULUS PESTIS

Authore

IOANNE BAPTISTA

VAN HELMONT,

TOPARCHA IN ROYENBORGH,

PELLINES, &c.

Editio ſexta, cæteris emendatior.

Nnn

PESTIS.

Lector, titulus, quem legis, terror lugubris, foribus affixus, intus mortem, mortis genus, & hominum nuntiat flagrum.
Sta, & inquire, quid hoc? Mirare.
Quid ſibi vult

TVMVLI EPIGRAPHE PESTIS.

Sub anatome abij, non obij: quandiu maleſuada inuidia Momi, & hominum ignara cupido, me fouebunt.

ERGO HEIC.

Non funus, non cadauer, non mors, non ſceleton, non luctus, non contagium.

ÆTERNO DA GLORIAM:

Quòd Peſtis iam deſiit, ſub Anatomes proprio ſupplicio:

IOANNIS BAPTISTÆ

VAN HELMONT

BRVXELLENSIS,

PHILOSOPHVS PER IGNEM,

TOPARCHA IN ROYENBORGH,

PELLINES, &c.

Salutem & gaudium Chriſtianis.

CHARE LECTOR.

SEmper, vel à puero, inquiſiui veritatem, ſuper omne delectabile; quia paſſim inueniebam omnem hominem mendacem: adeòque ex ſæculi impietate, cuncta mendoſa, ignara, commenta, fallacia, & impoſturis plena, inuenta. Cumque omnes ſtatus, religiones, & conditiones, opportunè inueſtigarem per indiuidua: vidi quidem in numeris, atque menſuris, veritatem certam, ac immutabilem. In rebus creatis denique, eſſentiam quidem, & proprietates rerum veras, atque bonas: ſed ipſam veritatem, vtut apud homines inquirerem, nuſquam inueni. Dolui magnoperè, quòd veritas ſe abſcondiſſet à captu meo; neſciens, vitium iſtud meum eſſe, non autem rerum. Tandem, cum conſideraſſem, quòd Deus ipſe eſſet nuda veritas, Euangelium ſumpſi ad manus. In quo etſi ſingularem veritatem vbique notarem; attamen interpretationes offendi, ad carnis lubitum, imò hodie, ſtudioſos ſedulos aliquot notaui, ad excuſandas excuſationes in peccatis, præcipuè Magnatum. Adeòque Euangelij veritas cenſetur eſſe profeſſa: at non acconſentita, vt decebat. Nam nemo eſt, habens duas tunicas, qui vnam exuat; vt pauperem, tanquam Chriſtum præſentem, illâ induat, ex mero amore. Nemo genam alteram verberanti offert. Adeòque Euangelica veritas, ſtudio quorundam, hodie obſoleta eſt inter Chriſtianos. In qua conſideratione, dum ſemel ferè pernoctaſſem, poſt annorum aliquot ſtudia & anxietates plurimas, reſoluebam mecum, quòd Peſtem, quæ tum noſtrates inuaſerat, quamque omnes fugiebant, gratis vbique adorirer. Et quanquam ex libris vndecunque remedia ſelectiſſima in compendium contraxiſſem, ſimûlque remedia, ab aliis deſcripta ad manum haberem irrita tamen cuncta, languida, atque vana expertus ſum. Derelicti namque, atque pauperes, ſæpè ſuos vomitus ac ructus ſuper me offerebant, animamque inter brachia efflabant, me anxio: Sed Deus ignarum atque inutilem hunc ſeruum præſeruauit. Atque tandem, comprehendi Peſtis naturam, progreſſum, & proprietates, longè alias, quàm hactenus Scholæ intellexerant. Quoniam ipſimet Doctores, & Scribentes, primi aufugiunt; & quæ hinc inde è variis authoribus compilarunt, æquè ignaris extollunt, atque commendant, tanquam longè optima, quæque ex ſua inſcitia ſic æſtimant. Adeòque omnis illorum doctrina fundamento putationis innitur. Interim tamen cognitio veneni peſtilentis deſideratur, hactenus ieiuna: ac remedia expoſcuntur, quæ immutato in prioribus officinis ſui dono, ſuperare queant veneni labem. De quibus nil per Scholas ſomniatum hactenus.

Cuius generis ſit Peſtis.

OBuenit mihi ſomnium, poſt anxiam pernoctationem atque dum nox nocti indicat ſcientiam, exiſtimaui ſomnium continere ſcientiam. Itaque ſomnia mea, Lectoris iudicio lubens ſubſtituo. Conſiderabam enim me in Cryptis extra Vrbem) Grottas vocant:) vidi labyrinthos Dedalicos, fornices alicubi rimam ruinamque minantes. Porticus Plutonis dixiſſem quibus tenebræ inueteratæ, aër ſpiſſus,longâ quiete feſſus,lumen candelæ eminus lucere,non permittit. Etenim aëris denſitudo, Gas terræ,obuiabat ſic, quod paucis abinde paſſibus, vix flamma cerei micaret. Vox namque, offuſcato ſonitu obtumeſcit ſic, quòd non procul inde clamor non audiatur; videaturque obtuſior tonus, non vocem, ſed vocis vmbram referre. Nil enim ibi vitale, excepta veſpertilionum turba, attextis nidis in fornice conglomeratorum.Heu triſte ſpectaculum, æternæ mortis imago, vbi tenebrionum ſedes. In qua ſi incolarum vnum fortè læſeris importunum:candelis priuaris, & mox vitâ, niſi extincto lumine,te ſternas humilem, ac velut mortuũ finxeris. Tenebriones enim,obſcuritatum indigenæ,à nemine peti, aut corrigi ſuſtinent;multóque minus à ſede abigi.Iniuriam vocant,allatum contra ipſos lumen:quia penes ſe,lumen nec habent, nec amant. Sub doctrina & correctione,non ex ipſorum nidis emanante, clamant vindictam: in eamque coniunctis votis inhiant. Quam fortes enim,quia. & quando plurimi? Quam audaces, in tenebrarum ſæculo,& regno? quamq; immites,vbi votis & volatibus ſuorum fauent omnia? Anhelitus enim noſter tantam ibidem olet fracedinem,vt mox nos pallore,mora tingat.Enimverò metallicis cuniculis eſt familiare, vt niſi frequenter ſolium pertundatur, nouuſq; de æthere aër adſpiret,certè Montani, cœco Gas pereunt:ſin autem non pernoctauerint, ſaltẽ morbum contrahunt, in vitam vſque deplorabilem. Solent enim peoinde,vt vitæ montanorum conſulant, per machinas, nouum aëra inflare, noxiumque exſufflare. At in cryptis Romanis non quæruntur mineralia, Ideo & Arſenici Gas carent. Inueniuntur nempe ibidem frequentia ſepulchra,quæ Chriſtianorum martyrum glorioſè mortuorum putantur.Dubitare itaque ſomnians cœpi,an profuga, nec reperibilis hodie veritas, ibidem ſibi tumulum feciſſet cum martyribus? arriſit dormienti quæſtio. Etenim de terra Medicum,vt Medicinam,creauit Altiſſimus. Exiſtimaui itaq; Medicinæ veritatem,ac Medici ſcientiam, in naturæ fundamento ſtabili, abditioreq; ſepulchro,ſe occultaſſe, ab indigno contaminatoque mortalium contuitu, noſtrumq; refugiſſe commercia, multis ſe labyrinthis & anxietatibus obruiſſe. Ita vt pro luminis exiguitate, quod nobis ex natura ſociale eſt,maneat veritas tenebris obtecta. & obſepta difficultatibus. Ac peſſimum hîc tandem occurrit: quod hoc veritatis ſepulchrum, non à bono genio:at infauſtis nocturnis auibus, cuſtodiatur. Ideo ſpiritibus tenebrarum ſit ſupplantatũ.Quiſquis autem ille eſt,qui molitur,quod iſtis cuſtodibus minùs applaudit, violentum mox experitur imperium illorum,qui ſpecie pietatis ac quietis, hæc regna Plutonis cuſtodiunt, quaſi ſua. Ac cum ipſi in lumen Veritatis non veniant,etiam alios intrare non ſinunt, niſi ſe ſibi ſternant humiles. Circuncingitur enim mox alius quilibet,à poteſtatibus tenebrarum,hoſtibus primæ Veritatis,qui ſpecie pietatis,legata ſuorum ſepulchrorum ſibi vendicant:quia penes ſe regnum veritatis iactitant.Idcóque ſibi delegatum imperium literatũ, ſcientiarum, & Magnatum poteſtates. Hi enim nec aues, nec mures, ſortiti medium ac hermaphroditicum genus,inceduntq; vt eſt Lucæ 10. Penetrant domos,atq; poſſeſſiones viduarũ,abducunt poſt ſe mulierculas oneratas peccatis, &c.Certè eiuſmodi omne negotium perambulat in tenebris,& cum dæmonio Meridiano, omnis eorum conatus.Equidem non cernebam mediũ aperiẽdi ſepulchri Veritatis,niſi longo cum otio: hoc autem oſores ſpiritus, vel à diebus Ariæ Montani, non permiſerunt probis. Quapropter vt opportunè,& cum vtilitate proximi,id factitarem, decreui me vulgo ſubducere,& fornices naturæ, frequenti foramine, ſubter lucem pertundere.Ac ne fruſtra laborarem,ſub luce pelues vitreas diſpoſui, vt muto ſonitu,naturæ camerã ſubtus deprehenderem.Securi,vnco, igni,& liquore acri, ſaxa diffringere,quadraginta annorũ indefeſſis laboribus,& impenſis,ſtudui, vt lumẽ cœlitùs influat, vtque nocturnæ volucres, quæ ſe claues ſcientiarum & Veritatis angiportum cuſtodire præſumunt, euaneſcant, vel ad angulum ſe recipiant,extra aulicismum, & vrbanitatum venationes: Vel ſaltem mortales, Veritatis indagatores, poſthac non impediant ampliùs. Hoc enim mixtum monſtri genus obſtrepit, ſe omnibus auibus præſtantibus,quia non ex ouo, aliarum auium ritu, incipiunt: ſed fœtus, longiori ad mammas ſuctu enutriunt, eiiciuntque è nido, quos ſibi non ſat proficuos putant. Se inquam, auium proinde perſpicaciſſimas gloriantur: hoc quia etiam ſub tenebris clariſſimè cernũt.Eheu ſic ſæculo imponitur per tenebras! Veritatem autem in vmbra, intra ſuas cryptas mentiuntur, & perſuadent vulgo. Qui interim ſemper diſcentes, nunquam ad charitatis ſcientiam perueniunt. Qua lumen à ſola ac nuda charitate edoctum,non tolerant. Ideóque technas tenebrarum, telaſque ſibi ſemper texunt.

Profectò fuit mihi neceſſariũ,terræ viſcera lacerare,eiuſq; cranium pertundere.Siquidem viſus eſt mihi Galenus intraſſe in cryptas, tenui lãpade,qui mox in veſtibulo terrefactus ceſpitauit,ad primũ ferè limen accidit.Itaque effuſo oleo,rediit ad ſuos, multaq; confuſè de ſepulcris narrauit, quæ non viderat,nec nouerat;nec crediſſet,etſi vidiſſet.Omnes exin,multa temerè apud ſuos teſtantur ſe ſcire,qui nec quidẽ limen naturæ,niſi Galeni relatu,eminus ſalutarunt. Auicẽna deniq; cum ſua cohorte,luſtratu Galeni, etſi cautior factus;non tamen multò profundius intrauit:quin retrò,circum,ac ſurſum aſpiciens, vertigine captus,offenſo ad ſilicẽ pede,præceps ruerit:rediens autem, ſe prædeceſſoribus longè ampliora vidiſſe, iactitat idiomate peregrino. Quod cum ſequaces intelligerent, hærerentque quemnam pro Anteſignano eligerent, pugnare proPrincipis iurati gloria ſinguli maluêre,quàm ipſimet adyta intrarent. Quaſi humana mens libera, clientum inſtar prona, libertatem abiurâſſet, Itaque nulli deinceps intrare conati,primiſque ſtentoribus contenti, ſeſe in pugnam,

pro

pro gloria,& trophæo,nondum cognitæ rei,ſuis centuriis præfixere. Quotquot autem ad limen venere,velut primario patrono factioſè addicti, veſtigiis priorum inſiſtentes, illicò corruerunt. Somniârunt ſe ingreſſos. Saltem lumine & ope priuati,ad tantæ molis remouẽdas tenebras. Alij quoque dein verſus cryptas properarunt; ſed lumen ſecum non attulerunt, extinctum atque abreptum ſenſere oleum,per hoſtes primæ Veritatis & humanæ ſanitatis, ac tenebrarũ incolas. Tandem Paracelſus,magna face ingreſſus, funiculum circa primos paſſus parieti affixit, quem ſequeretur comitem,ac viarum reducem,adſpirat penetrare, quô nondum veſtigia mortalium iter fecerant. Ad tantam mox lucem ſtupet volucrum turba,Prometheum intraſſe autumat: extinguere faculam non audet, non valet: tentat tamen clanculum. Plurima monumenta hic homo videt, diutiùs & liberè exſpatiatur, porticus fumo replet,& dum Veritatis ſarcophago intentus,vires deficiunt, fax cadit,lumen medio curſu extinguitur, & fumis velut ſuffocatus eſt. Ego miſellus, tandem intraui minimo laternæ lumine,& ne quid obeſſet, quodque manum ab opere detineret, funem quidem recuſaui, & laternam ad zonam ſuſpendi:ſed à tergo vncus ſequebatur,orbitam faciens,reditus normam. Itaque meis tantum inſiſtens veſtigiis, vidi ibidem longè alia, quàm præcedens auorum cœtus deſcripſerat. At quia ſolus eram, ad tam ardua pódera vires deerant, multaque conatus, aduerſante veſpertilionum turba, tandem priorum more, abſque fructu exiui. Imò longè deterius. Quia diutina mora lumen mihi offuſcatum erat, & oculi deinceps aliam porrò lucem omnem ferre recuſabant, vtpote quia iam tenebris nimis aſſueuerant. Vſqueadeo niſi à pertinaci intento penitùs abſtinuiſſem, cœleſte mihi diei lumen nil omnino proficuiſſet. Hoc ſaltem vnicum atque veriſſimum didiceram: quod omnes, humanis duntaxat freti auxiliis, ambularemus in denſis tenebris, per vias ignotas, difficillimas ambages,& ſemitas noctis, paucorum maléque fidorum induſtriam imitantes: nec quicquam tandem inde fructuum ferremus, præter quam malè conſumptum lumen, offuſcatos oculos, pallentes canitie genas, confuſiones mentis, præſumptiones vanitatis, noctiſque inſtantis imaginem terrore,ac deſperatione plenam. Deprehendi inſuper omne nebulonum & meretricum genus, deceptores, Iudæos, & carnifices, vbi ſemel propria temeritate ſe intruſiſſent,mox audendo graduatos. In nullo enim maiorem licentiam, temeritates ampliores, credulitates crudeliores, tenebras denſiores, ac confuſiones frequentiores offendi, quàm in munerum nobiliſſimo; in quo cuique eſt liberum occidere, ſi homicidium ſubſidij pallio ſit inuolutum, & occiſus terra tegatur. Rogaui itaque Deum,limitem in nequitiis tam ſceleratis, quæ contra diuinum maieſtatis ſuæ ſimulacrum faciebant, dignaretur ſtatuere. Verum mox inde vanitatem deſiderij mei deprehendi. Siquidem quamdiu proprium commodum ſuperioritatem tenet,& Medicina vt aratrum exercetur, fruſtra contendunt, qui Chriſtum meum, patrem pauperum, cum Mammona componere ſtudent. Laudabam olim ciuitates, quibus non erat licitum, inconſulto Medentum collegio, in ſanitatem proximi debacchari. At dein meam riſi ſtoliditatem, quia excipiebantur, qui gratis curarent. Vnde didici, quod lucrum Medentûm iſtam ſibi cauerat legem, & proprium lucrum vbique leges charitatis vitiaret,ſpe certâ, neminem inuentum iri, cui iſta exceptio quadret. Vidi itaque in legum conſuetudine, ſupercreuiſſe defectus, legeſque reddidiſſe ſucco effœtas. Ac fuit certè mea ſtupiditas tantò maior in hoc, quod nuſquam admittantur in curando errores craſſiores,quàm quos Medentes, etiam Cathedralici, piabili ignorantiâ committunt: prout toto opere anniſus ac paratus ſum oſtendere; Mechanicè per ignem, practicè, omnique genere demonſtrationum. Enimverò ante pauca ſecula,Chirurgum à Medico ſequeſtrarunt arrogantia,ignauia,& charitatis extinctio. Quare dein miniſtri tractarunt manualia: quaſi Chriſtianum dedeceret, proximum manibus iuuare. Interim nobiles matronæ aliquot, propriis manibus plures defectus ſanabant, à Medentibus deſperatos. Profectò, poſtquam ambitionis & lucri ſtudia exculta ſunt,refrixit charitas,miſericordia extincta,ars periit, datorque luminum ſubtraxit dona, calamitatum noſtrarum numerus creuit, & Medentes fabula vulgi facti ſunt. Veritas in ſepulchro ſcientiæ ſepulta manſit, & eius vice ſurrexit confuſum rixarum genus, ſermocinale, pro doctrina reputatum. Etenim Medici deſcripſerunt, & ad ſe traxerunt totum morborum exercitum, dolentes propemodùm, exiguum adhuc illorum eſſe catalogum. Artis namque Galenicæ facilitate allecti,promiſerunt geometricis demonſtrationibus graduum, caloris & frigoris,metiri omnes, ac mederi omnibus. Chirurgi quoque horum imitatione, ac æmulatione, tam moderni, quàm veteres,largè lateque tractarunt promiſcuè de omnibus, ſub ſe rapientes omnium ſanationes, in aſpectu, ac deſpectu ſuorum pridem herorum. Quorum initio ac radice deſtinationis Medicæ, omnia ſolis duntaxat phyſicis curanda competebant: Chirurgis verò dein, ſolo permiſſu & ea gratia Ambo ſub lite manſere confuſa, quam nec terminare poſſum, nec intendo, certior factus. † *Quod electum diuinitus Medicum ſua ſequentur ſigna, & prodigia pro Scholis. Is enim ad honorem Domini præparabit dona eius, ad ſolamen proximi: ideoque commiſeratio erit dux eius. In corde enim poſſidebit veritatem, & ſcientiam in intellectu. Charitas erit ſoror eius, & miſericordia Domini illuminabit vias ſuas. Ille enim erogabit gratiam Domini, & non erit ſpes lucri in cogitationibus ſuis: Dominus enim eſt diues, & liberalis, dabitque centuplum in menſura cumulata. Sua opera fœcundabit, manus ſuas vnget benedictione. Replebit os ſuum conſolationibus, & tuba verbum eius, à qua fugient morbi. Longitudine dierum implebit vitam, domum ſuam diuitiis, & filios ſuos timore Domini. Veſtigia ſua afferent felicitatem, & morbi in conſpectu eius, tanquam nix in meridie æſtatis, valle apertâ. Maledictio & punitio fugient, & ſanitas ſequetur eum à tergo. Hæc ſunt promiſſa Domini, Medentibus quos elegit: hæ ſunt benedictiones eorum, qui ambulant in ſemita miſericordiæ. Quia Dominus amat miſericordiam facientes, & proptereà illuminabit illos, per conſolatorem ſpiritum. Quis enim eſt liberalis vt Dominus qui gratis dat multa, & pro aliquanto dat omnia. Benedictus eſt Dominus, qui ſolum miſericordem ſaluat,*

† Signa veri Medici.

uat, & ſaluandum ſaluat gratis. Conſolatio autem in via ſpei, obuiabit miſericordi: quia fidelem elegit Dominum. Enimverò Græci, mox dein Arabes, inſtituerunt ſanationes infirmitatum, ſine diſtinctione perſonæ Chirurgi à Phyſico. Ac Gentiles iſti, à morte reſurgentes, Chriſtianos Medicos quandoque ſocordiæ, auaritiæ, & arrogantiæ confundent. Etenim Deus electionem Medici ſibi reſeruat. Scholæ verò hac operâ, Deum ſubleuare volentes, diſcipulos aſſumpſere inſtruendos, quoſlibet ac ſine diſcrimine, propoſueruntque illis artem, in librorum lectione aſſidua & diſputationibus ſitam. Quapropter legerunt libros Galeni, Auicennæ, & Interpretum: deinde Herbarios euoluerunt, depictis ad viuum iconibus Herbarum. Quaſque inde ſi nondum proin nouerint, dimittuntur Studioſi ad officinas, & ſimplicium collectores. Cum mandato, quod dum probè effigies ſimplicium cognouerint, redeãt ad ſuas lectiones, quas ex variis Authoribus multo longoque ſtudio collegerunt, vt ſimplicium & compoſitorum poteſtates, ſimul & applicationes diſcant. Videbitis interim fortè cadauerum diſſectiones, audietiſque (vt aiunt) methodum medendi Galenicam, vſum partium, differentias pulſuum. Item noſtra commentaria ad nonum Almanſoris, iuxta tritam practicantium normam. Interim diſcite, argutè ſuper qualibet propoſitione, problematicè diſputare. Sicque intra triennium, in viros doctos tranſmutabimini. Scholæ interim velut pudibundæ, nomen Medici deponentes, altius aliud, exacto triennio, ſuis ſpondent tyronibus. Quod eſt Doctoris. Itaque poſtquam Ars eſt erecta in facultatem, religionem, ac profeſſionem, faſtus irrepſit, auaritia intruſit lucrum, vnde & mutuum Medentûm odium: quæ omnem in ægros inclementiam ſecum adduxêre. Litera porrò, & lucro inſtantibus, tandem faſtus ſupereminuit plerumque auaritiæ. Quapropter Medicus famulum, qui barbam pectere ac tondere nouiſſet, in Chirurgum promouit; ſibi turpe cenſens, qui tot libros euoluiſſet, vlcus deligare, aut fractum os reponere. Id namque habent vitia cuncta, vt pudore ac metu ſe aſſocient, & crimen decentiæ vmbrâ tegant. Ideòque & faſtus ſenſim ignauiam comitem ſibi delegit, quorum copula inſcitiam mox generauit. Ita nimirum Doctor ad externos Eryſipelatis ſquallores vocatus, genus & nomen affectus ignorauit. Quæ dum cautè à Chirurgo reſciuiſſet, ſerò aliquot libros euoluit, vt ſequenti manè multa de affectu declamet. Itaque venam aperiri iubet, ferum cum aceto roſaceo, vel ſaponem, ad deliniendos ardores adponi iubet, ac in ſequentem diem poculum chologogum deſcribit. Obridet Chirurgus, quoties euentus non reſpondet pollicitis: & Doctor, externos morbos ſenſim exuens (quia neſciens contentus præeminente titulo, quod plurima in ſcriptis Chirurgicis legiſſet, & longè ampliſſima apud plebem declamare poſſet, conniuente Chirurgo. Qui interim, inconſulto Medico, ſuos aſſumit diſcipulos, qui modò dentem euellant, venam pandere nôrint, baſilicum ac diapalma extendere, ac vulnus deligare triennio didicerint, cenſentur libri Chirurgiæ Magiſtri, inuitis Scholis. Doctores autem ſerò didicerunt fabulam eius, qui ſerpentem frigore congelatum ſinu ſuo donauerat, & ab eodem perforatus, miſerè periit. Idque hodie eò eſt protractum, vt Chirurgi deinceps, inter ſe, ſuos habeant Doctores, Profeſſores, & Scriptores vernacula lingua. Tunc, inquam, ac ſero reſpexerunt Scholæ, adeò vt qui prius os fractum aut diſlocatum reponere erubeſcerent, ac poſtmodũ neſcirent, iam gaudeant vrinam refundere, atque olidum ſtercus baculo agitare, vt ſuos hariolẽtur ibidem fugatos humores. Idque ni fecerint, ſciãt vtique, ſe domi deſides, iuxta libros fraceſcere debere. Interea namq; aucta eſt penes Medentes, Chirurgiæ inſcitia. Faſtum equidem vbique puniuit Deus per ignorantiam, aut dementiam. Galenus quidem libros Therapeutices ſcripſit, quod Methodum Medendi interpretantur. Sed quis eſt, qui neſcit, quòd Therapeuta famulum ſonet. Adeóq; humili famulitij titulo, naturæ & ægris ſeruiendum fore? Ac gloriabimur in Domino, qui ſerui naturam aſſumens, voluit, quod ſui Medici, in hac humili vocatione, nobiliſſimæ totius Vniuerſi ſcientiæ participes eſſent. Enimverò quandoque interrogaui Canonicum, cur horas non concineret, qui ab inſtituto erant laudum diuinarum cantores, angelorum æmuli; non autem capituli, aut Hierarchiæ eccleſiaſticæ directores? Reſpondit, Cantare magnis Canonicis indecens fore, ſe habere minores beneficiatos, ac ſacellanos. Vnus enim poſſeſſione largioris eleemoſynæ, denegat Deo ſuas laudes, tanquam rem ſibi vituperoſam: Alter verò ſibi reputat fore indecorum, membra Chriſti lacerata contrectare, mundare, deligare. Ego autem certus ſum, Dominum infra paucos dies Ambulos dicturum, Niſi fiatis tanquam vnus ex hiſce paruulis, vos lampigeros ſine oleo neſcio. Quapropter vos fratres adhortor, Tollite lucrum, eiuſque loco, imbibite charitatem: & ſentietis omne opus bonum, quod vobis nunc videtur vile, eſſe nedum laudabile, honeſtum ac nobile; ſed etiam ſanctificare, & nobilitare ſuum operatorem. Nonne magnus Iudæorum Pontifex, princeps erat, lanio armentorum? gregiſque occiſor? manus cruentas habens? At longè decentius eſt, vlcera pauperum deligare, quàm fuit olim victimas cædere. Nullum enim opus bonum in charitate, poterit vnquam reputationi quicquam detrahere. Lucrum ergò & faſtus, per Satanam introducta ſunt. At dices, Operarius eſt dignus mercede. Si operarius es; te ergò tuæ non pudeat operæ. Sapiens ait, Medicus à Rege (non à paupere) donum accipiet (non ſtipendium, aut mercedem.) Itaque ſi pura operantis ſit intentio, prouidebit Deus iuxta promiſſum, qui neminem decipit, promittens centuplum hoc ſeculo, & vitam alterius. Quare hiſtoriam vitæ meæ, & Domini magnificentias, obiter deſcribam: imitemini, ſi quid fortè boni in ea occurrerit. Equidem helluo librorum eram: notabilia cuncta in locos communes collegeram, ſic vt pauci me ſuperarent diligentiâ; plerique autem iudicio. Anno 17. meæ adoleſcentiæ prælegebam lectiones Chirurgicas in collegio Medicorum Louanij, à Profeſſoribus Thoma Fyeno, Gerardo de Villeers, & Stornio conſtitutus. Eheu præſumpſi docere, quæ ipſe neſciebam. Hollerium, Tagautium, Guidonem, Vigonem, Æginetam, totamque Arabum turmã adaptabam. Qui ſanè omnes ſimul, apicem Chirurgiæ non intellexerunt. Poſtea deſtiti, demiratus temeritates & incogitantias meas, quòd ſola

ſola librorum lectione docere præſumerem, quæ non niſi viſu, atque manuum contrectatione, longo vſu & acri iudicio addiſcuntur, Inflabat enim me inconſiderata præſumptio, quod ad hoc ſponte delectus eſſem, meoſque Profeſſores, etiam auditores, lectionumque meatum cenſores, haberem. Fidebam enim ſcriptis, vt pueris contingit, de Baiardo, & Malegigio legentibus. Tandem ſtupefactus mecum comperi, quòd euentus non reſponderet doctrinæ, quódque Profeſſores mihi non plus lucis darent practicando, quàm antiquorum ſcripta. Sæpè interim in mentem veniebat, quod Scholæ ex Auicenna intonant. Nimirum ægris confidentiam in Medicum maioris eſſe ponderis, quàm ſit Medicus cum cunctis ſuis inſtrumentis. Suſpicabar itaque, debile eſſe Medentis ſubſidium, cui imaginarium confidentiæ auxilium anteferretur. Nam ſi quis lætus per riſum ſanetur. Ridicula ſaltem eſto medela, vbi Medicus ridendo, vel confidendo, ſanauerit ægrum. Non eſt enim iſta medela, quam Omnipotens de terra creauit. Ridiculum quoque tum axioma Scholarum apparuit, perhibens; A iuuantibus, atque nocentibus, ſumi capitalem curandi indicationem. Eò quòd iſtud axioma præſupponat ordinariò, pharmaca incerta & nocua plerumque præmitti ſolere. Iuuantia quoque ſi qua data fuerint, caſu, abſque cognitione data eſſe: quæ ſanè, inuitis Scholis, Medicinam definiunt, artem coniecturalem, morborumque cognitiones atque ſanationes, incipi à poſteriori, ab erroribus, ab incerti tentamine, & coniectura. Imò id quod deinceps exploraretur, æquè fore incertum. Axioma iſtud Medicum meritò Poëta maledixit.

——Careat ſucceſſibus opto,
quiſquis ab euentu facta notanda putat.

Dolui ergò me iſtam artem didiciſſe. Indignatuſque mecum dolui, qui nobilis eſſem, quòd inuitâ matre, & inſciis agnatis, primus in noſtra familia, Medicinæ me nuncupaſſem. Defleui dudum peccatum inobedientiæ, tæduitque annorum atque laborum in electa profeſſione impenſorum. Ac mœſto corde ſæpè ſupplex oraui Dominum, dignaretur me ducere ad vocationem, non quà meâ ſponte ferebar; ſed in qua illi complacerem potiſſimum. Votumque feci, me ſecuturum, & obſecuturum pro poſſibili, quocumque me vocaret. Tum priùs, vt pomo vetito paſtus, meam agnoui nuditatem. Quia nec veritatem, nec ſcientiam, in putaticia doctrina mea reperi. Ratus inprimis crudele, ex alienis miſeriis nummos accumulare. Indecens quoque, artem in charitate fundatam, & ſub conditione miſericordiæ exercendæ elargitam, transſumere in lucrum. Cum nobilitas charitatis, ſtipendio alienetur, quæ pretio extra ſe caret, quia omni pretio eſt maior. Quapropter ſtatim hæreditatem meam viduæ ſorori inſcripſi, & dono inter viuos transtuli: eò quòd opportunè illa carere vix poterat. Iuuenis ego, rebus cunctis prorſus inutilis, homo non frugi, & qui ſe perperam ſtudiis applicuerat, Deo me commendaui, cum intentione proficiſcendi peregrè, Medicinam deſerendi, atque in patriam redeundi nunquam. Quia clarè inſpexi tum penitiſſima mei; vanitates prioris præſumptionis, & literalis Doctrinæ detexi, atque repudiaui. Ad exteros itaque incertus pergo, ſub ſpe, quod Dominus curſum meum clementer dirigeret ad finem ſui beneplaciti. Sed quò magis Medecinam deteſtarer, ac velut impoſturam procul à me abiicerem, eò nempe maior me inuaſit medendi occaſio. Idiota namque ſe mihi aſſociabat, qui pyrotechniæ, manualia ſaltem, nouerat. Mox ego, vt penetrale quorundam corporum per ignem inſpexi; comprehendi multorum ſeparationes, tum libris nondum traditas, ac hodie aliquot incognitas. Dein in dies creuit ſciendi ac operandi auiditas. Non enim multò poſt biennium, eiuſmodi mihi ſupellectilem comparaueram, qua apud infirmos, etiam iuxta Electorem Colonienſem Erneſtum Bauarum, abſens magni fierem, & me ad ſe euocaret. Tunc enim adhuc magis me puduit nuperæ, & doctæ meæ ignorantiæ. Quapropter ſtatim abdicaui omnes libros, & ſenſi me per ignem plus proficere in conceptibus orando acquiſitis, quàm libris quibuſlibet, cantum ſemper eundem cuculi canentibus. Tuncque dilucidè cognoui, me veræ Philoſophiæ aditum vitiaſſe. Vndique obſtacula, difficultatumque obſcuritates apparuerunt; quæ non labor, non ætas, non vigilia, non denique nummorum diſpendia, diſpergere potuerunt ex condigno: Sed duntaxat vnica & mera Dei bonitas. Etenim nec Venus, nec ſympoſia, vel vnicam mihi horam ſubtrahebant: ſed labor continuus, & vigilia, fures mei temporis. Sanabam namque lubens pauperes, & mediocris fortunæ, concitus plus humanâ commiſeratione, & affectu morali erogationis: quàm ex pura reflexaque vniuerſali charitate, in fontem vitæ. Contigit enim, quòd Conſul, aut Vir patritius, mei quandóque operâ libenter vſurus, eam denegauerim præſentialiter exhibere, nolens deſerere plures pauperiores; ne cenſerer plures propter vnum neglexiſſe. Attamen Deus hanc ſuperbiam, ex ſui beneplaciti chariſmate, in bonum vertit. Pudebat enim me nummos, niſi à ditioribus, recipere. Adeò vt me Confeſſarius coëgerit cuiuſuis offerentis pecuniam admittere, ne ſecus faciendo fores præcluderem, qui pudore præpediti non auderent ſubſidia vlteriora petere. Dicebat enim, Quæ recuſas munera, da indigo: quæque ſi non receperis, per ſuperbiam detrahis pauperi, quod ſuum erat futurum. Dabam quoque libenter medicamina à me præparata. At quia maius gaudium ſentiebam, dum à primate aut diuite aduocarer: indignatus mecum, ac confuſus, reſtiti dudum, & laboris inſumpſi plurimum, vt ſuccreſcentem natæ in me auaritiæ ſurculum euellerem. Itaque in me plus vbique arrogantiæ, & elationis, quàm pij affectûs, exploraui. Finaliter. Deus præſcidit mihi media, tam in Eccleſia, quàm apud Magnates; adeóque & apud Rodolphum Imperatorem amplæ fortunæ mihi videbantur promitti, animæ verò periculum incurriſſem. In quorum commutationem, vxorem piam atque nobilem mihi dedit, cũ qua Viluordiam me ſubduxi, per ſeptennium Pyrotechniæ me immolaui, ac pauperum calamitatibus ſubueni. Reperi, ac ſanè cõperi, neminem à Deo deſertum iri, qui pio affectu, firmâque fide, Medentis munere fungitur. Etenim omnium quanquam ineptiſſimus, oculariter deprehendi, Deum, ipſam eſſe in miſeros charitatem, ideóq; ex ſuamet charitatis effluenti bonitate, ſemper mei curam geſſiſſe. Auctæ ſunt namque vxoris hæreditates, & ampla meæ familiæ deuenere patrimonia:

patrimonia: nam etſi litibus ſuccumberem ex hominum liuore; attamen victor euaſi per aliquot reuiſiones: ſic vt miſericordiæ Dei palàm circa indignum apparuerint. Quinimò depreſſit præpotentes, qui me ad infamiam,& occultam necem,ſub pietatis inuolucro,perſequebatur.Et ſagittæ in ſuos percuſſores ſunt reflexæ, adeò vt modò ipſos plus pudeat,quàm pœniteat,manifeſtatorum criminum. Interim quotannis aliquot myriades infirmorum ſanare meis remediis non deſiſto, nec proinde minuuntur mea pharmaca. Didici ergò,inexhauſtum eſſe Sapientiæ theſaurũ;ac quotidie experior heſternam ignorantiam hodie illuſtrari. Redeundo autem,vnde digreſſus ſum,Reperio Scholas nondum diſcernere potuiſſe,qui defectus Medicum,& quinam Chirurgum reſpiciunt. Quæ ſi licet mihi determinare, declaro ſola Suſcepta tangere Chirurgiam. Quæ tomo de nouo ortu Medendi ſat explicui. Sunt autem Suſcepta,vulnus fodicatum, cæſum caſu,morſu,contuſione,ambuſtione, aut congelatione factum.Item omnis tumor,à caſu, ictu,&c.proueniẽs.Item laceratio,diuulſio,hernia, oſſifragium, & diſlocatio. Vt etiam externè hauſta contagia ſcabiei, herpetis, &c. & nil ampliùs. Medicos verò, præter internos Retentorum defectus,curare attinet vlcera quæuis, apoſtemata, & quæcumque externa, ab interno procedunt initio. Qualia ſunt Cancer, Lupus, Lepra, Podagra Paneritium, Iſchiatica. At hodie rixa mitior inter vtrãque profeſſionem,quia Medicorum plerique methodum, medelam, & auxilia ignorant non ſecus atq; Chirurgi. Ideòque etſi manus conſerant,& ægri ſic loculos exhauriant;tamen tandem ad metam deſperationis feſtinant. Suntque in propoſita quæſtione de Peſte ſatis vnanimes. Medicus nimirum recuſat peſtem, eſſe de ſibi ſuppoſitis;quia Anthracem, glandes,bubones,eſcharã, ampullas, & ſtigmata præ ſe fert. Saltemque cum Chirurgo condeſcẽdit, quòd promittat vndecumque ex claſſicis & anteſignanis authoribus,ſe corraſurum optima quæque Alexiteria,ſi non curatiua externorum; ſaltem præſeruatiua contra atrox venenum. Imo ſi Theriaca Galeni non ſufficiat, quæ duntaxat iuxta Andromachum 66. ſimplicia (id eſt, finalem partem nominis Antichriſti) continet, ſpondet herbariis, ſe ſuperadditurum plurima, quæ Peſti profligandæ ſunt ſatis: vtque ſi non vi ſufficiente pollent, ſaltem in multitudine, per numerum, cum Peſte certare queant. Si autem Doctor à ciuitate conductus ſtipendio fuerit, ne aliis infirmis ſuis metum (ſic metum ſuum alieno pauore cooperit) cauſando obſit, aut deſit, ſpondet ingenuè, ſe calamo oſtenſurum, rem ægrotantium ſibi eſſe cordi. Adeò vt & librum concinnet ex præclariſſimis vndique authoribus,quem Communitati nuncupare promittit, ſub ſpe ſcilicet inſumpti laboris vani, præmium rependendi ſcriptori. Etenim in illo tractatu, victum, exercitia, facienda, cauenda, euerrendaque media, præter remedia, ac præſeruatiua, ita ſe pollicetur diſtincturum, ex omnibus authoribus, quòd ipſamet Peſtis eo viſo,de neceſſitate, morbida fiet. Chirurgus denique ait, Quòd Peſtis, quatenus febri ſociatur, ſuis non ſtet regenda arbitriis. Atqui, vtut res quandoque feliciter ceſſerit ſibi: ſex ſaltem ſeptimanis abinde, ſe forcipe,ſcalpro,nouaculã, vel phlebotomo, nemini fore vtilem. Quid aget ergò Peſte correptus, vtroque deſertore deſtitutus? quidue aget Magiſtratus per ſuos ſtipendiatos deluſus? vtpote qui nil præter lucrum, vnicum totius vitæ ſcopum, reſpiciunt? Medicus ergò remittet ægrum ad impauidas moniales, quibus vt Medico, & tortori, & militi, occidere lubido eſt. Chirurgus verò ſpondet ſibi motum imperterritum ſocium, poſtquam inſigniter potauerit:qui quamuis nec venam pandere nôrit (hoc enim apex exiſtimatur inter eos)nec dignus ſit ipſius famulitio: attamen ſæpè è ſilua, vel montibus, ſimplicia attulit,atque ideò gnarus eſt cuiuſdam ſimplicis, quod an herba, frutex, vel arbor ſit, vel animal hactenus dicere detrectauit. Indubiè tamen aſſerit, valere contra Peſtem; ſuadetque lubens, illi committendum contaminatorum negotium. Geſtiens conſentit Dominus Doctor, laudatque tonſoris ſubtile inuentum, & curam pro republ. Adeóque conuocato ſocio iſto, datur illi eſcharoticum lixiuiale, baſilicon & diachylon gummatum, ſimulque magiſtralis confectio præſeruatiua, à Medente deſcripta. Quibus iam inſtructus, euadit Ciuitatis ſtipendiarius, ipſique committitur calamitoſæ plebis vita, ac reipubl. antenna: hac tamen ſub conditione, vt ſi ſinat ſe ab Alexianis & ſororculis gubernari, tanquam ſuperintendentibus, longâ poſſeſſione in ægros debacchantibus, annuam mercedem ſit recepturus. Miſeri ſanè ægri, miſerior Magiſtratus, longéque miſerrimus Doctor, quibus oues ſuas commiſit Magiſtratus, quas lupis tradunt. Quia hac in parte, homo homini pauperi, & contagioſo, verè lupus eſt. Quandoque autem ſtrictus Iudex ab illis vitas, animas, pupilloſque deſertos exiget. Quid enim Rex facturus, ſi timoratus Dux multum æris à ſe & populo emunxerit, magnamque ruſticorum cohortem ſuo albo inſcripſerit, ſe verò cum ſignifero in arcem munitiſſimam receperit, ſcripſerit autem ad Tympaniſtam, & aliquot annonæ venditrices, vt alacriter cum tyronibus hoſtem adoriantur? Rex enim nonne à Ducibus ſuis exiget perperam cæſum militem? deſtructumque ab hoſte opidum? Reſpicite ergò Patritij, & Medentes, quid non immane vobis imminet. Quia morte, & Iudicio, nihil eſt certius. Ex commiſeratione enim veſtri, & ægrorum hæc ſcripſi: à vobis auſpicior, ſit mihi Deus propitius! Saltem hactenus Magiſtratus neſciuit, cuius generis eſſet Peſtis.

Infans Peſtis.

ARtaxerxes per epiſtolam mandabat Peto, ad ſe veniret, ad curandum morbum (adhuc anonymum) qui ſuos ciues & milites interimebat, eò quòd acceptis muneribus in hoc deuinctus eſſet. Reſpondit illi Petus, more hodierno Medentum. Naturalia auxilia popularem graſſationem non ſoluunt. Qui enim ex natura fiunt morbi, eos natura iudicans ſanat. Sed Hippocrates curat malum,ex populari graſſatione. Quia diuinâ naturâ hic præditus eſt,& ex paruis ad magna Medicinam euexit.Eſt igitur diuinus Hippocrates, nonus quidam à Chryſamide Rege, decimus autem & octauus ab Æſculapio: vigeſimus verò à Ioue. Ex matre verò Praxithea, ex familia Heraclidarum.

Quare

Quare ex vtroque ſemine, à Diis ortum habet. In re Medica initiatus eſt à proauis, quantum credibile eſt hos nouiſſe. Vniuerſam verò Artem, ipſe ſeipſum docuit, diuinâ naturâ vſus. Et in tantum animi induſtriâ progenitores tranſgreſſus, quantum etiam artis præſtātiâ ipſos ſuperauit. Tollit autem nedum beſtiarum genus; ſed ferorum atque agreſtium morborũ per magnam terræ ac Maris partem, Æſculapij auxilia (quemadmodum Triptolemus, Cereris ſemina) diſpergens. Proinde iuſtiſſimè in multis terræ locis diuinos honores conſecutus, & iiſdem donariis cum Hercule & Æſculapio, ab Athenienſibus factus dignus. Hunc accerſe, & quantum auri voluerit, dari iube. Hic enim non vnum modum curationis huius morbi nouit. Hic eſt ſanitatis Pater, ſeruator, & dolorum curator. In ſumma. Hic diuinæ ſcientiæ Princeps eſt. Artaxerxes itaq; ſcribit Hyſtanidi, Helleſponti præfecto. Hippocratis Coi, ab Æſculapio originem ducentis gloria, ad me peruenit: Ipſique da quantum auri voluerit, & reliqua abundè nihil diuitiis parcens. Nam optimatibus Perſarum fiet æqualis. Viros enim, qui conſilio præſtent, inuenire, nõ eſt facile. Hyſtanes porrò ad Hippocratem ſic ſcribit. Magnus Rex Artaxerxes te opus habet. Iubens aurum, argentum, & quæcũque voles, dari, fore te optimatibus Perſarum æqualem. Tu itaque citò adſis.

Hippocrates Medicus, Hyſtani Helleſponti præfecto, gaudium.

REmitte Regi, quæ dico: Quod victu, veſtitu, domo, & omni ad vitam ſufficienti opulentiâ, fruimur. Perſarum autem diuitiis vti, fas mihi non eſſe: neque Barbaros à morbis liberare, Græcorum hoſtes. Vale.

Hippocrates Demetrio, ſanitatem.

PErſarum Rex me accerſiuit. Ignarus, quòd apud me maior eſt ſapientiæ ratio, quàm auri. Vale.

Regi Regum, meo magno Domino Artaxerxi. Hyſtanes præfectus, gaudium. Quam miſiſti epiſtolam, ad Coum Hippocratē, ab Æſculapio oriundum, demiſi: ſed ab ipſo reſponſum tuli, quod ad te tranſmitto, cum eius latore Gymnaſbe. Dieutyche. Vale. Rex Regum Magnus Artaxerxes, Cois hæc dicit. Date meis nũciis Hippocratem, malis moribus præditum, in Me & Perſas petulantem. Sin minùs; cognoſcetis vos peccati pœnam daturos. Vrbem enim veſtram deuaſtatam, & in Inſulam diſtractam, in pelagus conuertam: vt in poſterum nemo ſciat, an in hoc loco inſula fuerit, aut vrbs Cos.

Coorum reſponſum.

VIſum eſt populo, reſpõdere nunciis Artaxerxis. Coi, nil Merope, neque Hercle, neque Æſculapio indignum facient. Omnes ciues, non dabunt Hippocratē: etiamſi peſſimâ morte ſint interituri. Quam Darius & Xerxes, terram & aquam à patribus petiuerint, populus nõ dedit, cùm eos ipſos ſe impotentes, velut alios homines, mortales eſſe videret. Nunc idem reſpondet. A Cois diſcedite, & renunciate, quòd Dij ipſi, noſtri negligentes non erunt. Quoniam Hippocratem in manus veſtras non dant.

Hæc ſic ad longum deſcripſi, quo conſtet veritas famæ Hippocratis, quodque popularem Peſtem, per Græciam, curaſſet. Enim verò morbus iſte, adhuc embryo, vix cognitus, vix nominatus, iam perfectè curabatur: Nunc verò ſat ſuperque cognitus, relinquitur infimæ ſortis impoſtoribus. Refrixit charitas: itaque ereptum nobis eſt lumen ſcientiæ, ac Intellectus, & cum Hippocrate certitudo curandi ſepulta eſt. Quanquam ingēs volumen ſuo nomine circum feratur: hanc tamen curandi ſecuritatem ſuppreſſit (permittente Deo) metu Barbarorum, vel zelo ſeruandæ vanitatis, quod ſtemmate deaſtrorum oriundus: vel quod dierum viciſſitudine, ſua perierint monumenta, relictis ſuppoſititiis. Vtut eſt, Dei pemiſſu, hactenus præfata ſcientiæ amplitudo, & ſecuritas curandi Peſtem, euanuit. Legi centum fortaſſis Authores de Peſte, tranſſcriptores ſanè omnes, eminus ſcribentes, metuque mortis inexpertos ac coniecturales. Id ſaltem ſcitum: Diebus Hippocratis, nondum remedia optima morborum enotuiſſe. Tum enim ſolis ſimplicibus, & crudis, ſanationes inſtituebantur, præparationibus illorum nondum excogitatis. Galenus verò, plus quinque ſæculis iunior, commẽtaria ad Hippocratem ſcribere aniſus, & ad lubitum abduxit. Nunquam quippe argentum viuum, nunquam roſaceã, vel aquam vitæ viderat. Et quanquam rude eſſet Hippocratis ſæculum; tamen ſanationes ipſi parebant quæ nec Galeno hodie, nec ſuis vllatenus obediunt. Hippocrates minus garrulitatis, plus candoris autem, ſcientiæ, ac cœleſtis luminis habebat: ita vt cum ruditate, viſa ſint ſæcula exuiſſe puritatem, ac donum Dei. Quare noſtra peruerſiſſimorum morum & ingeniorum fuit feraciſſima. Placuit igitur Deo, veram & exquiſitam Peſtis ſanationem, & præcautionem, vnà cum Hippocrate, obdormiuiſſe. Saltem ab ætate Noæ, ad piaculum Dauidis, nil de populari Peſte inter Iudæos legitur. Dauid tamen Peſtem fami, ac bello, non prætulit, niſi præcognitam. Inter Perſas verò & Græcos, præter commemoratam tabem, ætate Hippocratis, hoſtis humani generis, ac princeps mundi, Peſtes aliquot ferocire fecit, permiſſu diuino, quas humanis victimis piari ſibi Satan iuſſit. Forte, quod iſtud non eſſet conceſſum, vt principi tenebrarum: quantum quod futuræ peſtis præcognitionem haberet, ſimulque & termini ſedationis ſuæ: vnde ortum, occaſum, & poteſtatem ſedandi, ſibi violenter, fabuloſè, & deceptoriè, vendicaret. Apud Romanos rara Peſtis legitur. Et ante pauca ſæcula, Peſtis obſoleta ferè mẽoria. Demum per ſæcula rediit, ſæuiitque per ſeptuageſimum, mox dein per annum quinquageſimum graſſauit. Ita vt annus Iubili, nubilus fuerit, & atrox. Iam Peſtis, trima eſt Bazantij. Turcæ, à peſtifera contagione, ſibi non ſolent præcauere. Ideoque Chriſtianos irrident, tanquam diuinæ ordinationi reſiſtentes, luemque declinantes, irrito plerumque conatu. Vindictæ diuinæ gerendum morem, quæ cuicũque deſtinato, ex neceſſitate eueniat. Septenis quibuſque annis, Peſtis in Ægypto variat. In tertium plerumque annum durat hoc modo, vt teſtatur Polonus Princeps Radziuilius. Primo anno leuiter inchoatur, cum Sol libram ingreditur, ſæuitque maximè in Decembri vſque in Martium. Quo tempore calores ſunt mitiores: vbi verò inualuerint, cùm

Sol,

Sol,anno ſequenti, Leonem ingreditur, ſtatim ceſſat Peſtis;& quidem ita: vt ſi quis apoſtema peſtiferum intus habuerit, & ad horam prædictam præfati ſigni cœleſtis ſuperuixerit: omne periculum euadat. Quemadmodum apud nos frigora: ita hic, calores Peſtem profligant; & duobus menſibus ſecurè viuitur. Poſtquam verò Sol libram fuerit ingreſſus,ruſus ſenſim Peſtis inchoatur, & durat ad Solis ingreſſum in Leonem.Tertio anno,eandem ſeruat rationem, niſi quòd de acerbitate magis remittit.Poſtea,ſi contagio aliunde non fuerit illata,quatuor anni ſequentes à Peſte ſunt immunes. Quandoque longiores etiam fiunt induciæ. Sed plerumque malũ ſeptennio recurrit. Meſſis ſub finem Martij inchoatur.Ante extremos Aprilis dies perficitur. Nam per Maium venti meridionales ſpirant, qui cremando redigerent fruges ad nihilum.Hæc Princeps ille, ibidem ſic edoctus,omniaque credens,ſcripſit.Quibus ſuo ſatisfaciam loco. Saltem hæc non commemorat ſacra Scriptura,olim accidiſſe Ægypto,etſi Sol ac cœlum voluantur nunc eadem orbitâ,quâ olim.Parentum enim meorum memoria, de Peſte,velut de rariſſimo monſtro, ſermo. Apud nos nuper per quindecim annos viguit.Ceſſat modò. Bruxellæ tum exſtructæ ædes, pro contaminatis pauperibus,ipſaque mœnia fuere pertuſa ad foſſam Aquilonis. Quibus ædibus dudum patria carere potuit.Culpam autem in nos refero.Præceptum charitatis erat: Bouem aut aſinum proxmi,luto extrahe, ad herum deducito;nec ſecus tranſibis per viam. Nunc autem pecus proximi non ſolùm non liberatur: ſed ipſi deprimimus:Imò fratrem(Templum Dei)in maximis neceſſitatibus,& lethalibus morbis,ipſi deſerimus,anfugimus, aureſque ad eius eiulatus obturamus. Quiſque, inſtar Sacerdotis & Leuitæ tranſeuntium,ſe excuſat ab opere charitatis: tanquam ſi benè operari,ſuæ non eſſet profeſſionis, mendaxque textus, Quodcunque minimo ex hiſce feceris,Mihi factum reputabo.Non mirum igitur, vlceroſis hiſce dierum quiſquiliis, Deum minitari peruerſiſſimi populi internecionem:& vrbes,tanquam ager,arabuntur. Sæpe enim mecum horrui, illud anteſignanum futuri excidij Vniuerſi ſignum erunt Peſtes. Deſperabam enim exinde, neminem ab Hippocrate venturum, qui ampliùs popularem Peſtem ſanaret. Sed aliunde ſperaui. quod ſicut quæ optamus, ſperemus facile;& ſperando, etiam credamus: ita quoque fore deſperamus,quæ plurimùm formidamus.Credidi itaque,& ſperaui,hanc ſecuritatem ſanandæ Peſtis detectam iri, iterumque ante extremam mundi ſcenam occultatum iri omne auxilium. Saltem autumo, alias fore Peſtes longè horribiliores, quàm antehac vnquam, quibuſque cuncta alexiteria erunt vana. Siquidem Peſtis noſtra hodie bruta non effectat.In extrema verò dierum amurcâ Peſtes,nedum homines; ſed & feras, imò piſces & arbores,delebunt. Eruntque Peſtes; non autem Peſtis ordinaria. Alioqui hoc ſignum futuri interitus eſſet incertum.Erunt nempe Peſtes à manu Dei,ab inuerſione ampullarum,vt habet Apocalypſis; contra illas autem,non eſt clypeus in natura futurus. Pollicebar ergò mihi, priuſquam hæc ſcribere attentarem, Peſtem ſanabilem vſque ad illam temporum faciem, verumque remedium illius,ex Hippocratis ſepulchro,ſeu potius à Patre luminum, deſurſum petendum eſſe. Dicam,quæ didici in poſterorum vtilitatem.

A labe noſtra immune,vt & innocuum cœlum.

AB Antiquorum ſcriptis, ne minima animæ, ſciendi auidæ, conſolatio,aut ærumnoſis, deſertiſque aparuit ægris: in primis fidei eſt, Stellas eſſe in ſigna, tempora,dies & annos;nec hominem poſſe vllatenus officia ſtellarũ alienare,aut ad alios ſcopos declinare.Quod opera manuum Domini,ſint cœli; Quod Deus non creauit mortem. Ideoque nec cœlum contineat mortem,morbum, venenum, diſcordias, corruptiones,aut cauſam effectiuam horum.Siquidem nõ ad cauſam;ſed ad ſigna futurorum: ac duntaxat in temporum, ſiue meteororum mutationem,dierum & annorum ſucceſſionem deſtinantur. Officium ergò cœlorum, non eſt malum generare, cauſari venena, ſpargere, aut influere,bella ſerere, ac mortes ſuſcitare. Quia cœlum nequit excedere limites ſuæ deſtinationis, cœli enarrant gloriam Dei, in cuius honorem, & humanitatis ingratæ vſus, creatum eſt. Ideoque in ſe potiùs continet vitam, lumen, gaudium, pacem, ſanitatemque, cum ordinato continuatoque motu. Cœlo nulla,à tranſgreſſu Adami, legitur communicata maledictio, nec infuſa exſecratio, vt nec labes inſperſa. Terra quidem profert tribulos,& ſpinas. Quia ſubter Lunam eſt cacodæmonis,mortiſque (quia peccatorum) feudum,imperium diſcordiarum,atque viciſſitudinum.Terra nobis euaſit nouerca; vallis ideò miſeriarum,peccatorum labe & ſarcinâ prægnans.Quia Deo placuit,nõ aliam fore ad quietem viam,niſi per tribulationes. Imò oportuit Chriſtum pati, & ita intrare in gloriã, nõ quidem alienam,ſed propriam;eò quòd formam ſerui aſſumere voluerit.Credo verbo Dei, nequaquam autem vanitatibus Augurum cœli: reorque,qui Peſtem à cœlo oriundam ſcribunt, adhuc deceptos, gentilium erroribus ceſpitare. Cœli enarrant gloriam Dei; & opera manuum Domini, annunciat firmamentum. Cœli ergò annunciant dulce, ac amarum venturum; non autem cauſant illud. Imò nec amara nobis licet vocare mala: nam Deus omnia ad bonum finem direxit. Ergò cœlum futura annunciat; non autem cauſat: & ſtellæ ſunt nobis ad ſigna futurorum duntaxat, eruntque ideo ſigna in Sole, Luna, ac ſtellis. Cauſant etiam duntaxat ſtellæ,per natiuum Blas,viciſſitudines temporum,in aëre,aquis, terrâ. Vnde conſequenter pendet mutationes,ac maturationes,tam in fructibus,quàm in corpore humano, potiſſimùm ægrotante. Intelligo quoque aſtra hactenus nibis eſſe in tempora, per Blas motiuum, & alteratiuum illorum. Neque enim cœli proin ſunt venefici, aut venenorum coctores, bellorum incenſores,&c,Recognoſco omninò illos, tanquam viciſſitudinum alteratores, in qualitatibus elementalibus, quoad ſtationum alteritates. Quocirca ægros variè alterari contingit, in promotione & maturitate conceptorum in ſe ſeminum: eò quòd noſtræ vires vitales ſuum omne Blas concitent ad normam generaliſſimi motus aſtrorum: non quidem velut ductorum violentium,ſed præcedentium, aut comitantium. Etenim liber Apocal. non tribuit cœlis, vel minimam vllam vim punitiuam; ſed eandem in Angelos diuinitùs diſtributam.

Quique

Quippe proin percutientes, & miniſtri ſpiritus, dicuntur, Iudicis imperia facientes. Peſtem itaque, non credam facilè, temporum importunis mutationibus ſuum debere ortum. Quod & Eudoxus apud Fernelium ſenſit. Nullaque ratione inducar, vt credam, cœlos dare accretionem, formam, figurã, vires, aut quiduis aliud, quod ex ante ſeminum proficiſcitur. Nam & ante ſtellas natas, herba pollebat ſemine virenti. Adeò, tametſi aſtra nulla eſſent; attamen vi Verbi naturaliter omne ſemen, ex ſe, eſt producendo ſuum conſtitutum: Inuitiſque ſtellis, ac anni ſtationibus, imò & climatibus, per artem producuntur multa ſemina atque fructus peregrini. Quapropter Hipocratis epidemica, commentario Galeni illuſtrata, nomineque Authoris indigna, continent plurima. Non tãtùm quia anni ſtationibus morbos, & non ſuis quoſque ſeminibus variaſq; infirmitates vni radici (id eſt, qualitatibus primis aëris) attribuit, adeóque effectus diuerſos iniuſtis cauſis copulet: quàm, quòd contineant plurimas nugarum abſurditates. Soleo enim in hoc iudiciarios Aſtrologos Empiricis comparare, qui nacto vnguento, puluere, aut alio quopiam, eadem extollunt ad omnes propemodum morbos, pluresque adhuc alios, valere. Sic multi ex illis, non contenti aſtrorum annunciatione, cogunt, illa eſſe fabros, deaſtros, ac patronos abſolutos omnis fortunæ, & infortunij, vitæ ac mortis futuræ conſcios, fabricatores, conſiliarios denique, & Iudices cogitationum, quæſtionumque interrogatarum. Si itaque non contineant mortem, bella, venena, Peſtem: vtique nec eiuſmodi flagra ſuper nos potuerunt depluere cùm dare nequeant, quæ non habent, non continent, non cauſant, neque generant. Non enim nuntius, bellorum præco, horum imperator eſt, vel cauſa. Si enim Ieſuita Trigautius vera narrat. Sinarum latiſſimo totoque imperio Peſtis eſt inſolita, & viſa nunquam: cui tamen idem Saturnus, idemque Mars, & æquè potenter qui nobis, præeſt. Denique ſi quibuſdam terris certo Peſtis ſæuiat termino, recurratque præcognitis ſtationibus, quibus tamen olim Peſtis admodum erat peregrina: Conſequens eſſet ſanè, vel illas prouincias non ſubiacere ſtellarum influentiis, vel non iiſdem quibus olim; vel illas peſtes eſſe adulteras, vel ſaltem (vt opinor ego) non prouenire cœlitùs. Cum nimirum ibidem non ſint conciliabula ſtellarum, quæ annuatim dies ſeruent ſtatutos comitiorum. Quid ſi enim Peſtis, in vna ciuitate, maximam mortalium partem deleat; fruſtrà profectò erit omnis Magiſtratûs prouidentia, ſi vicina loca ſubter eundem Meridianum vel angulum cœli ſita, nequeant præſeruari intacta. Cumque ſtellarum influxus, vel irradiatio, ſit vniuerſaliſſima, vtcunque inſaniant alij; non eſt tamen credendum, poſſe cœlitùs Peſtes ab aſtris influere ad deputata loca, vrbes, & pagos. Nam ſi ſtellarum influxus eſſet peſtiferus, aut erit aër, vel Gas ſupernè ad nos dimiſſum ipſa Peſtis, aut mera nuda qualitas per aërem deſcendens, quæ ad nos peruenit abſque illo corpore; eritque vel concepta in ſtellis, vel generata in aëre nobis vicino. Si primum horum; neceſſe foret ſimul omnes mundi angulos infici, Niſi in aëre, & per aëra, canalem vel tubum, à cœlo ad nos vſque directum, & immotum ſupponamus: per quem etiam, nec ſecus, aër peſtiferus ad nos deferatur, ſtellarum fuligines ac inquinamenta deducens. Etenim cum diſtantia ſtellarum à terra ſit multarum millenarum diametrorum terræ: non eſt cogitabile, quòd aliqua ſtellæ fuligo ad hoc centrum pertingat ſoſpes (minúſque ad aliquam prouinciam eius) quin vniuerſali ſimul tabo inficiat totum terræ mariſque ambitum, vnius centri minimi ſpatium vicemque ſubientem. Itaque ſi terra ſit minimi puncti inſtar, huc ſpectant quæ alibi dixi, de aëris regione, qua nec venti, nec ros vnquam, aut pluuia decurrunt, nec meteora ſuas ludunt tragœdias. Multóque minus è profundo cœli quicquam perpendiculariter defluit, aut ſi deplueret, non ſufficerent decades aliquot ætatis Neſtoreæ, priuſquam nobis aduenæ eſſent. Sin autem aſtra ſaltem dimittant meram nudamque qualitatem, Illa, vel tanto loci & diætarum interuallo, aliquoties, & aliquot annorum itinerario degenerabit, atque deficier, adeóque antequam ad nos perueniat, nil priſtini habebit ſibi ſimile: nec poſſet eiuſmodi peregrè adueniens qualitas locum certum inficere, niſi velut in pyxide, per Angelum deferatur. Si autem per Angelum; iam ceſſat quæſtio naturalis, fruſtràque cœlos facimus peſtiferos, veneficos, ſi Angelus ſit ipſe peſtifer. Qui alioqui longè promptius, venenum peſtilens, propè terram, aut in nobis, quam quod à puris atque inſontibus cœlis id ſecum ferat. Qualitas denique peſtifera, cœlitùs delabens, ſi non in aëre incluſa ſimul deſcenderit, aut migrabit de ſubiecto in ſubiectum (quod Peripatetici recuſant, & Scholæ modernæ) vel per millenas ſpecies ſui, totieſque degeneratas, velut peregrina tota, ab ortu ſuo ad nos deueniet, adeóque fruſtraneum erit cœlorum venenum. Sin autem putetur in nubibus propè terram generari: ergò cœlum immune, atque inſons, falsò accuſatur. Oſtendi ſiquidem alibi, cœlos duntaxat operari per Blas motiuum locale, & alteratiuum caloris atq; frigoris, Nequaquam autem per venena. Vtpote quæ ſunt ſublunariũ duntaxat proprietates formales, ac fermentales ſeminis alicuius. Admitto quidem lubens, telum igneum ſubinde viſum, telum igneum ex aëre, ad locum aliquem vibratum, cecidiſſe: quodque Peſtis ſubinde ſit inſecuta. Atqui iſtud prodigium imprimis, non ex profundo cœli ſinu delabitur: ſed è propinquiori nube. Fortè Satan, tonitrui comes, telum eiuſmodi dimittit, quo Peſtem ſcit minitatam: (vnde antiquitùs Dei honores ad ſe rapuit) at non proinde telum iſtud, eſt cauſa Peſtis. Alioqui ſanè ad vnamquamlibet Peſtem, telum æquè neceſſarium vibraretur. Præſertim quod Ignis proprium ſit, conſumere Peſtem, atque venena: non autem generare. Itaque Ignis naturaliter nunquam ſignificat Peſtem, cuius deſtructionem continet. Eſtque ideò eiuſmodi igneum telum, portentum rariſſimum, à ſpiritibus ad terrorem dimiſſum: illi, qui ad vitæ ſuæ emendationem illud retorſerit, eſtque profectò ſcopo noſtro impertinens, ac longè magis friuolum, ſi exinde cœlum notemus peſtiferum. Sunt nempè portenta quæuis incerta, ac fundamento Medico inepta. Sed ſæculum ſi hanc peſtilentem mercem protruderet (creditum enim ſic eſt hactenus, maléque gentiles noſtras Scholas deceperunt nomine epidemico) quorſum ergò tot Scriptores? quęue hacte-

nus fuere excogitata media contra ſtellarum importunos iſtos influxus? Quis enim impediuit hactenus, ne medulla menſtruatim creſcat in oſſibus? Itaque falsò accuſarent cœlum. Sat Scholis viſum eſto, cœlũ, authorem Peſtis feciſſe, & remedia, ſuamq; ſcientiã, ſub deſperationis ſilẽtio ſepeliiſſe, ſolius ſuaſu ignorantiæ, metuſque terrore. Ergò cœli accuſatio, vbique manifeſtam ac neceſſariam inuoluit inſcitiam. At tãdem poſtquam ſtudiorum omnem contraxere neruum, ſuadent vitanda loca, quibus plagæ vigent, vtendum cibis euchymis, bonum ignem ſtruendum, cauendum à ſordibus quibuſlibet, Vtendumque frequẽter Theriaca, cui, cùm nõdum ſat ſimplicium ſit ingeſtum, quiſque pro lubitu nouas cumulatim centurias addat, adeòque præſtãtiſſima cenſetur antidotus, quæ mille ſimplicium congeſtum continet aceruum; vtque vnum de mille fortè iuuet, ſaltem non nociturum ſperant. Iſta nempe ſunt Alexipharmaca magiſtralia, vt ſi interim pro voto, res minùs fauſtè ſucceſſerit: culpa ſaltem careat, qui tot ſimul ſelectiſſima, multiſq; claſſicis Authoribus commendata, cõpilauit. Præſcribunt quoque grata ſuffumigia aceti, aromatumq; odores, malè mendaciorum ſuorum memores: quaſi lãguida eiuſmodi remedia cõtra ſua illorum principia facerent: id eſt, contra cœlitus per totum aërẽ, diffuſa venena. Etenim ſi propter eiuſmodi odores, vel barba, vel vnguis, vel deniq; medulla, ceſſat accreſcere, aliquã poſſe ſpei fiduciam ingerere, quod ſemen peſtilens lurido remedio ſuperari poſſet. Itaque ſi vlla eſſet ratio cauſatiua peſtis, in cœlis, ea potiori iure homini competeret in cœlos, Si ſapiens dominabitur aſtris; non autem aſtra, ſapienti. Nam poteſt Sapiens ſignificationes aſtrorum aliqua in parte mutare, quanquam non ſtellarum motum. Sed iſtud hoc loco, eſt impertinens tantoperè, quantum eſt falſa cœlorum accuſatio. Siquidem ſi ſtellæ cauſatiuè in nos agerent effectum ſuum, vtique ſapiens mitigare poſſet, falſóque per cœli accuſationem ſe medẽtes excuſare nituntur, propter adynaton. Non eſt inquam vlla in nos ſtellarum actio præter meteoricam. Aſtrologi enim multa fingunt, quæ norunt eſſe falſa, imò & impoſſibilia. Quæ in theoricis planetarum vtrobique ſunt obuia. Verumtamen nec natura, nec proinde Medicina, regulam falſi admittit, vt neque ſuppoſitiones Algebræ. Itaque finaliter, ſi popularis Peſtis è cœlo laberetur, foret neceſſe cœlum impugnare, & impedire, ſi ad radicem eundem, & non ad productum poſterius: adeóque tota Medendi ars, non niſi fruſtranea prorſus, præſcriberet pro præcautione Peſtis. Atqui, tantum facinus nõn ſibi Scholæ fidunt, ruuntque libentius ad adynata, vt ſuæ clypeum faciant inſcitiæ, queantque in Peſtem mittere quoſlibet ignaros, potatores, temulentoſque mortalium tortores. Patet ſaltem hinc, quod cauſas Peſtis hactenus non à fronte adoriantur: ſed à tergo, & ad effectus tantùm reſpexerint. Adeóque quicquid de præcautione dictum eſt, meras habere proximorum impoſturas. Imitantur enim ruſticum, conantem exhaurire riuum, quà propè litus in mare feſtinat, non autem fontem obturando. Itaque vel non credunt Peſtem, cœlo oriundam: vel eorum remedia ſunt deſperatione ac deceptione plena. Porrò ſi cœlum, tanquam parens iratus(vt Paracelſo ſomniare placuit) noſtra notet crimina, contamineturque noſtris impietatibus, noſq; ſuis ideò iaculis vulneret vindex tamque calamitosè nos interimat: certè, vel deaſter aliquis erit, vel animal ſenſitiuum, ſibi Dei officium arrogans, & Angelorum percutientium muneri inuidens, docet nos, inuidiam rem cœleſtem eſſe, vt & vindictam creaturæ, in hominem. Sed cur notet noſtra crimina, ſi notando polluatur? & quomodo polluetur, ſi peccatum ſit merum non ens? Quomodo iſte ſagittarius perſentiet merum non ens? quomodo abſceſſum voluntatis humanæ, à Deo iudicauerit? etenim ſi nobis iraſcatur, & in vltionem accendatur, propter illud nihil: quomodo non magis nobis indignabitur, vbi ſenſerit nos ſuas imitari actiones, & præpedire? dum ſcilicet placato cœlo Peſtem nobis formamus noſtris terroribus? longéque acerbius ferret, quod homo, inuito cœlo, mederetur Peſti, ſuperet ſua vulnera, ſuaque munia in cœli deſpectum anteuertat, aut impediat. Peſtis denique, ſi ordinato Aſtrorum motu, annunciatiuè, ac velut annuatim prædici poſſet (prout de ægypto aliorum informationes iam antè narraui) piacula autem noſtra, ordinato die, numero, & menſurâ, careant. Peccata namque pendent ex corde hominis, liberoque arbitrio: ergò iſta cauſa non eſt ſua effectui condigna, eiuſque ſigno. Negant autem Theologi effectus futuros liberi arbitrij præſciri à ſtellis, adeóque nec ſcientiam, nec intellectum, habitare in cœlis, corporibuſque inanimatis. Ergò ne quidem denunciant Peſtem, bella, &c. ventura, à peccatis ſibi præcognitis. Sat eſto, Peſtem denunciari, non tamquam ob cauſam incitatricem: ſed quia Æterno placuit. Conſcius vt quiſque ſeipſum examinet, ac emendet. Nec opus eſt mentitas prauitates, & maleuolentias, fingere in Saturno, vel Marte: ſi peccata noſtra ſint cauſa effectualis contagij. Adeóque ſibi contradicunt Aſtrologi, atque hariolatores Medici. Nec enim alioquin eſſet neceſſe tortorem reo iratum fingere, etſi eundem interimat. Sodes, cur noſtræ iniquitates potiùs Saturnum ac Martem quàm Lunam millenis aliquot milliaribus viciniorem inſtigauerint? Cur remotiſſimus Saturnus, criminum noſtrorum potior vindex eſſet, quàm Luna? Nam ſi aliquod aſtrum eſſet peſtilens, certè eſſet potiſſimùm illud quod præeſt nocti, quieti, & reductioni in primam materiam. Denique ſi Peſtis, tanquam punitio, nos inuadat, aut per Angelos nuncios, orbium motores, mittatur: Sanè nulla erit naturalis, ſidentque ſponte Scholarum præſcriptiones ac regulæ, tam ad præcautionem, quàm curationem. Cœlum prænunciandi ergò futuri præſagum eſt, datque ſigna Peſtis, quæ ſuis reuelat Deus. Non autem cœlum præſentis Peſtis effectiuum, vt neque præſciens. Errarent ſiquidem alioqui tam cœlum, quàm directrix Intelligentia Angelica, quoties puerum inſontem Peſte piaret, pro peccatore, nec piorum habitacula Peſti vnquam ſubeſſent. Ac Deus prætorem iniuſtum cõſtitueret, qui bonos Peſte necaret crudeliter, quæ nefarios non apprehẽderet. Bonos inquam, pro delictis non cogitatis, necaret. Vel hinc ſaltem liquet, Peſtem ſuam habere cauſam in natura. Demum, ſi Peſtis, cœleſtis lucis proles, ea certè in inſtanti ſemper exſurgeret: cum aſtrorum aſpectus ſint per minuta momentanei.

Quare Peſtis, antequam veneno aliundè nato ad nos deueniret, primo vento diſpergeretur, prima pluuiæ irroratione ablueretur, noctiſque ac nubium frigoribus pacaretur, priuſquam ad nos deueniret; & punirentur vrbes, quæ minimè peccaſſent. Tum eſt & in Paracelſo ridiculum, quòd ſagittarius Peſtis, ac notator noſtrorum criminum, habitaret in Sole (in quo Deus poſuit ſuum tabernaculum) tanquam iratus ac vindex parens, propter impuritatis contagium ſuſceptum. Saturnus tamen ac Mars (alibi ſic inconſtans ait) eſſent criminum vltores. Itaque quocunque modo ſumatur, prouidentia punientis cœli patitur iniuriã; & Deus, blaſphemiam. Adeóque dolus Paganiſmi includitur, ſiue dixerint peſtilens venenum à ſtellis cudi, vel in vindictam criminum mitti: ſiue etiam naturali aſtrorum curſu fabricari, per qualitates elementares annuas, vel extraordinarias, aut indirectas, ac portentoſas, à Satana directas: Vtrobique in Atheiſmum paganorum impingunt. Nam nec cacodæmon illam, quam gentiles putant, poteſtatem in nos habet; nec legitur in Peſte Deali alius ſatelles, præter Angelos Lucis; adeóque à Sacrorum veritate eſt abſceſſiſſe, ſtellis, aut diabolo, vim Peſtis generandæ tribuiſſe. Præcipuè vbi de Peſte naturali, & non Deali diſputatio occurrit, deque remediis, cauſis, & obſtaculis eſt inquirendum. Nam in primis, non rarò, Peſtis vnico ab indiuiduo incipit, puero nempè inſonte, adeóque cœli, piaculo huius pueri, integram familiam, opidum, & prouinciam tandem, innocuum nempè pro facinoroſo, feriiſſent, per modum Seplaſiæ, quid pro quo ſubſtituentis. Denique, dum Peſtis ſerpit ſuo contagio ab vno in alium, ſaltem in ſecundo, tertio, ac decimo, non erit ampliùs venenum à cœlo propinatum, aut vulnus à cœlo inflictum: quaſi tota ira, aut vindicta cœli, concitaretur culpa primi inſontis: denique Peſtis, ſolo terrore pauidi concepta, cum in ſpecie ſpecialiſſima (etenim nulla alia exſiſtit actu in indiuiduis) non differat à qualibet alia, quæ è cœlo mitteretur veneno aſtrorum. Ergò neque vlla prorſus erit naturalis è cœlo, ſi aliunde nuda terroris imagine concipiatur, nec cœli ſit indigna ſui origo. Nam alioquin vnum indiuiduum non conſtituitur è parentibus, toto prædicamento diuerſis. Etenim ſi Medicum, & medicinam de terra creauerit Altiſſimus; & Peſtis ab aſtris formetur: vereor ſaltem, ne tanto veneno impar omnis ſit futura Medicina. At ſaltem Dominus non potuit erraſſe, quòd Medicinam de terra, & non de cœlo miſerit. Enimvero libri Regum, & Apocalypſeos, ſanctis Angelis Peſtem attribuunt, quæ diuinæ ſit vltionis piaculum. Nec licet à Sacris recedere ad cacodæmones, & aſtra, venenorum peſtilentium exordia. Denique Paracelſus Peſtem cœlitùs, velut à ſagittario, duntaxat in tria loca, nimirum ponè aures, ſubter axillas, & in Inguina diradiari ſcribit. Quapropter aliis membris aborta Peſtis, vel Peſtis non erit, vel alterius generis, & cauſarum diſparatarum, quàm quæ Vulnus cœleſte eſſet. Vel denique cœlum ſagittando errauit, vel ſaltem Paracelſus audendo temerè errauit. Itaque alienæ cauſæ Peſtem fabricent, abſque cœlorum ope; neceſſe eſt, hos ſua poſſeſſione & putatione priuandos, cœlumque poſthac petitoriè, litem aggredi debere. Si denique Peſtis vulnus eſt; ergò eſt de ſuſceptis externis: non febris, aut morbus, conſtans ſtatuto ſemine, & per conſequens, quicquid diaphoreticorum in Peſtis ſubſidium hactenus decreuere, falſum atque deceptorium eſto. Magiſque opportuna erunt incarnatiua, & vulneraria. Et longè eſt vaniſſimum diaphoreticum pro præcautione, ne quis à ſagittario cœleſti vulneretur. Eſſet enim ſudoriferi ignauus clypeus, contra ſagittam, tam virulentam, tam potenter, procul, rectâ, tantoque otio vibratam, ſecuriſſiméq; ductam per tot millena millia ſtadiorum pergente telo. Decebat enim Paracelſum, ſciuiſſe carbunculum, glandulas, bubones, atque parotides, non quidem ipſam eſſe Peſtem, imò nec vllatenus eſſe vulnera: ſed ſigna, productum, & effectus peſtilentes. Quippe nam & Peſtis aliquot ſignata, frequenter non niſi à morte, viſuntur. Quapropter cœleſtis ille fundarius, non Peſtem; ſed Peſtis effectum, quoties vulneraret, immitteret. Seróque nimis veniſſet, vt Peſtem, ſiue vulnus, illis partibus infligat ei, qui iam antea per Peſtem obiiſſet. Quidam nempè continuò vomituriens, cum cephalalgia, moritur ſub continuis deliquiis, infra horas ſeptem, ab inuaſione ægritudinis. Mox autem circa obitum tingitur ſupra vmbilicum, vſque ad clauiculas, frequenti ſtigmate, ſeu vibice nigro. Curioſitatis ergò, cùm Anatomicus deficeret, diſſecui eum, ac inueni os ſtomachi, eſchara nigra iam cauterizatũ. Denique vibices non ſunt vulnera, prout nec glandulæ, veſiculæ, bubones, &c. ergò ſaltem cœlum non vulnerat in Peſte. Quæ ſi aperiantur, vlcera vocas Paracelſe, & diſtinguis contra vulnera, ac temetipſum. Fabuloſè ergò nimis cœlum noſtra labe inquinatur, harumque eſt iniuriarum vindex, prout & criminum noſtrorum Graphiarius & vulnerator. Paganiſmi id fuit olim inuentum, vt cœlos, atque deaſtros, in cultum blaſphemè attolleret. Blaſphemè quoq; atque ſtultè, à Paracelſo quatuor elementa ingeruntur, qui eorum Reolleum ridere aſſolet. Potiſſimum quod in ortu Medicinæ noſtræ, quaternarius elementorum ſit ſublatus, tam in natura Vniuerſa, quàm miſtorum conſtitutione. Etenim quàm inſcienter adæquatur quaternarius elementorum, ternario emunctoriorum præfato? Paracelſus enim, arcanis potitus, planè heroïcis, pro morborum ſupplantatione, deſtitutuſq; ſcientia Medica, à Patre luminum deſcendente, titulumque Monarchæ arcanorum, ſibi vltrò aſſumens, hocque auſu principatum Medendi inuadens, de Peſte, tanquam ſibi ignoto hoſte, tractauit. Proinde Peſtem quandoq; cœlo, aliàs Soli, Soliſque quandoque elementis, ac non rarò ſolis Pythoniſſis, Sagis, ac ſpiritibus tam infernalibus, quàm elementalibus Deaſtris adſcribit, plerũque oblitus doctrinæ ſui Paramiri: vbi Peſtes entis naturæ, entis veneni (quaſi aliqua exſtaret veneni expers, aut venenũ aliquod non eſſet naturale) entis aſtrorum, (quaſi Aſtra ſupra naturam, aut extra eam eſſent) entis ſagarum) has Incubis, Lemuribus, ſylphis, &c. tribuit, contra ens etiam aſtrorum diſtinguit, ne Sagæ ſint fortaſſis ſapientes, qui dominari dicuntur aſtris) & entis Dealis proponit, ſuiq; ibidem oblitus, & entis imaginatiui, cuius tamen præ cæteris memoriam habuiſſe debuiſſet. Niſi fortaſſis malit, ens imaginatiuũ non poſſe cauſare morbos, aut nuſquã vigere, niſi penes ſagas,

Enimverò, vt Peſtem diuinam arbitror ſpernere remedia naturæ: ita quoque, ſi quæ dæmonibus aut Sagis propria (quod non eſt credibile) at ſaltem ſuam cœlo originem neutiquam deberet. Enim alias ſi Peſtis ſagaria eſſet, ſolitis eſſet longe immanior, propter adiunctum virus externũ, & agendi promptitudinem, ita cacodæmonis accelaratam & ampliatam. Frater P. Boucher, Minorita, in ſuis Orientalibus peregrinationibus, vt teſtis ocularis, narrat. Quod quantumuis Ægyptus, ſit alioqui Peſti valdè obnoxia: pridie tamen inundationis Nili, quotannis decidere rorem ſingularem, quem Elthalim vocant, cuius aduentu promptè & vniuerſaliter ſanatur, quotquot Peſte decumbunt, ac ſani præſeruantur ab ea, eodem rore. Etenim ſi hoc verum, nec ſat à principe Raziuillio inueſtigatum: nil quicquã tamen exin deduci poteſt, quo Peſtem cœlitus cauſari naturaliter ſciamus. Cum exin ſaltem ſequatur, meteororum quædam eſſe ſana, alia verò quibuſdam noxia. Quod hactenus nemo negauit. Etenim quamuis Sol, pridie inundationis Nili, ferè ad locum eundem quotannis redeat: non tamen ſimul eædem ſtellæ comites recurrunt. Dein, Ros ille non eſt cœlorũ aut ſtellarum proles, neque ex Blas cœleſti meteorico: ſed pridie inundationis, iamdudum inundata eſt terra altior Abyſſina, calida, & auſtralis magis, quæ magnum de ſe vaporem nitro refertum emittit (eſt namque tota Nili aqua nitroſa) qui vapor in rorem nedum reſoluitur (Ros, alibi mella, tereniabin, manna, entali, ac laudanum velut gummata, plorat: atque apud nos, quotidie ros maialis ſale ſaccharo ſcatet,) currentemque comitatur Nilum: ſed totum aërem Ægypti, etiam humectando abluit, ægrorumque corpora reficit, non multò ſecus, ac imber terram, poſt longas ariditates. Saltem ego, Sacris admonitus, ſperno Augures cœli. Itaque ſi cœlum ſit Peſtis graſſantis cauſa: deberet eſſe pariter cauſa alterius cuiuſque Peſtis. Quia idem ſpecie ens, eaſdem ſortitur cauſas conſtitutiuas, à quibus ipſa ſpecies ſuam recipit identitatem. Itaque conſtanter nego; virus peſtilens cœlo naſci, aut à ſtellis dimitti: Peſtes verò omnes, quæ non ſingulariter pro flagro diuinitus mittuntur, ſunt vel endemicæ, vel terrore quodã fabricatæ. Quæ autem contagio hauſtæ mutuantur, ſequuntur ſemen atque fermentum ſuum. Peſtis autem endemica, licet hauriatur forinſecus occaſionaliter non eſt tamen Peſti adſcribenda, niſi Archei noſtri terror. Ideam virulentam pauoris, ab ente endemico concepti, prius fabricet; vti mox conſtabit. Nego inſuper, vllam Peſtem eſſe epidemicam. Nam tametſi aër, multorum corpora ad varias putredinis confuſiones inuitet: nullatenus tamen eſt Peſtilentis veneni cauſa primordialis. Nam ſicut omnis putredo à Peſte differt, ita viciſſim quoque venenum Peſtis, à quauis corruptione, filiâ meteori. Quod niſi ritè atque perfectè ſit cognitum: nullatenus quoque poterit intelligi natura Peſtis: multóque minùs eiuſdem radicalis ſanatio promoueri.

Ad huius capitis calcem addam argumentum, quod à ripa fluminum deſumitur. Vidi nempe, qui vt Peſte infectas vitarent ædes, Antverpiâ diſceſſerunt; alios, qui fugerent ab variolis, quibus ante biennium, adhuc vultum cicatricibus maculatum circunferebant, in Scaldi ipſo percuſſi ſunt morbis, quos vitâſſe præſumebant, ſeque vt ſanos ſubduxerant. Memini quoque me quondam puellam leproſam curâſſe Viluordiæ, quæ dum iam per 7. hebdomadas ſanata putaretur, & Antverpiam rediret, confeſtim per totum corpus in ipſo fluuio, ſibi lepram repullulare ſenſit. Quæ demum ad me rediens, ſanataque, per ſemeſtre, Viluordiæ eſt morata, Attamen eodem die, quo domum rediret, in Schaldi rurſus repullulauit occultata Lepra. Mulieres quoque in abortum procliues, etſi rhedâ rus pergerent, feliciterque ceſſiſſet iter; attamen in fluuio, ſeditionem in vtero ſenſere, domumque à ripa per rhedam vectæ, illas in cruentum profluuiũ, lapſas, ſciui. Adeóque fluuius, cœli æmulus, planetis creditum honorem ſuffuratur. De Æſtate loquor adeoque nec frigus in fluuio, tum aliquod ſuſpectum, incuſandum. Frigus etiam Autumni, rus pergendo, non obſtitit, quantum menſe Auguſto; fluuius, nec concuſſio rhædæ, quantum quieta nauigatio, noxæ attulit. Non demum vapor aqueus, in fluuio oberrans. Siquidem diebus pluuiis, rus itinerando, calamitates narratæ non obuenere. Vt neque degendo circa paluſtria loca: ſed in fluuiis, fluxui ac refluxui opportunis, pauculæ horæ, has moleſtias Peſtis, ectymatum, lepræ, exanthematum, inuexere, quæ in terris non oboriebantur. Argines enim, ac ripas, bis quotidie aqua deſerit, fœtetque olidus fracedine fundus. Quapropter fluuius tacendo loquitur, probatque fracidi odoris nocumenta, quæ mox dicam. Idque enim proin non tam littori maris, quàm ripis eſt vernaculum. Nam ad ſalſum mare, arenamque fundi, nulla eſt fracedo, qualis in ſemidulcibus fluuiis; quare aquæ vix vnquam prorſus nitidæ ſunt, carentque odore ſibi proprio. Cœlum ergò à labe noſtra eſt immune, vt ab accuſationibus ignorantum inſons, culpâ caret vindictæ. Reliquiæ ſunt paganiſmi, quas niſi Schola Medica deuitârit, ſciat Datorem luminum, beneficia ſua non illi porrectum.

Peregrina Lues noua.

NOn omnes morbi venêre ſimul in palæſtram. Felicia ſanè Atauorũ ſæcula, quibus paucæ infirmitates ſtrinxerant gladium in humanam imbecillitatem. Productumque deinceps tranſgreſſionis Adamicæ, ſenſim nobiſcum naturæ primordia aſſociauit. Aſtrologi enim adhuc hodie confugiunt ad determinatas ſiderum poſitiones, iras, incompatibilitates oppoſitionum ac luminum malignorum congreſſus. Quibus prima febris, prima Apoplexia, primave Peſtis, nata ſit. Etenim quamquam non ſoleam indagare præterita, quæ non proficere, ſed obeſſe poſſunt: multóque minùs aſſueuerim inquirere, quorum adipiſci, dare, facere, aut ſperare non poſſem demonſtrationes: attamen non potui non irridere paganiſmi futilitatem in Aſtra relatam. Aſſentirer namque facilius Aſtrologis, ſi nata ſemel febris, obortaque apoplexia, ceſſaſſent, ceſſante illâ conſtellatione. Demonſtrare quoque ſi poſſent, quoniam interim hoſpitio febris habitaret, diſtracta ſemel ſtellarum febrilium diſlocatione. Quapropter libro de vita longa, morborum omnium, mortiſque introitum in naturam humanam, primus, ex ſua origine deſcribere, coactus fui

Adeóque dilucidè intelligo, ac optimè cerno, reliquias eſſe paganiſmo, quicunque auſus eſt, ſtellarū officia & deſtinationes extendere ſupra textum Sacrorum, qui dicit, quòd Aſtra ſint nobis in ſigna duntaxat, tempora, dies, & annos Etenim ſi Aſtrologis aſſentirer iudiciariis, arbitrarer febrile, aut Peſtilens ſemen, ſemel natum, deinceps intrâſſe in naturam: nec quidem, vt maledictionis cuiuſpiam, ſe creationis deinceps prolem, continuare ſuam generationem. Sed cum morborum plerique tandem in ſanitatem deſinant, ſi ſaltem non cum ægris ipſis oppetant, ac plerumque citra nouæ prolis ſuſcitationem: neceſſum eſſet, ſi propter infauſta (ridiculum, aut blaſphemum Chriſtiano verbum) quandoque lumina incepiſſent: nec hodie ſine illis incipere poſſe, ſi lumina illa, ſic congreſſa, æſtimāda ſint cauſæ morborū efficiētes. Credidi itaque poſtquam penitiùs abditorum corporum analyſes per Ignem explicuiſſem, quod eadem morborum ab initio fuerint, quæ & hodie principia, atque radices. Quod ſatis clarè demonſtraui in tomo de origine Medicinæ, tractatu De morbis in genere. Crediderim quoque, aliquot morbos initio fuiſſe, velut in ſui infantia, leniores, celerioreſque progreſſus, & faciliores quoque extinctiones, ob priſtinum naturæ humanæ robur. Aliquot tamen morbos, ſui initio ferociores fuiſſe, qui nempe non ita adhærent radici humanæ fragilitatis; ſed lui vt peregrinæ conſocij acquiruntur. Etenim vt olim naturæ erant robuſtiores, quæ vt ſuſceptrices, ita & medicatrices ſunt morborum: ſic modò, experior ſemina morborū in dies proficere, robuſtiùs incidere, ac incaleſcere, noſtramque naturam, quò it longiùs, proceditque intempeſtiuiùs, eò quoque negligentiùs remediis auſcultare. Enimverò patrum noſtrorum diebus, ſurrexit eatenus incognita lues Veneris, cum pediſſequis & aſſeclis. Notatur autem annus 1424. & Parthenoplica obſidio, ætas luis, eiuſque prima natiuitas. Quicquid demum ſemel penes nos adoleuit, quanquam in illis indiuiduis pereat: ſpeciem tamen deinceps ſeruat, & vix interire ſcit, quamdiu perennat mandatum eius, qui labem in carnem mittit. Vt Scorbutum, Peſtis Hungariæ, &c. noſtris abauis ignota. Noſtræ autem plagæ creſcunt in dies, quia & impietates multiplicantur. Mutantur quidem morbi, laruantur, augentur, degenerantque per ſui copulam. Itaque animo maiore, deinceps de remediis altioribus penſitandum. Ex morborum deterioratione autem, conieci ſecuriorem Medendi artem, quàm quæ hactenus per frequentem phlebotomiam, & venenoſam reſolutionem laxantium, conſertis vinculis, mortales in cœmiterium præcociter trahit, ſurgere debere. Ominor enim, quia cerno luem Veneris, cæteras ægritudines, mutaturam in ſui obſequium: & Peſtem quoque hactenus fore degenerem. Enimverò legi quandoque in reuelationibus S. Brigittæ, item in vitis S. Dominici, Vicentij Ferrerij, Colettæ, &c. vnanimi apparitione illos vidiſſe, ſuccenſum velut Mundi Saluatorem ſuper mortalium impietatibus, minatumque exitium generis humani, tribus jaculis. Cuius apparitionis ergò, B. Vincentius, ordinis S. Claræ reformatricem Colettam, vt Valentiæ Hiſpaniarum, ſuperintellectuali raptu, viderat genibus proſtratam, ante ſacroſanctam Trinitatem, quod exoraret auxiliū Deiparæ Virginis. Vt Chriſtianus Dominus auerteret piaculum, comminatum pro commerito ſupplicio. Deſertaque patria Valentia, Gandauum venit Colettam inuiſurus: quam ſtatim agnouit eandem, quam in raptu præfato viderat, & quærebat. Pro Auaritia enim, erat ſagitta bellorū, quibus malè parta maléq; reſeruata auferuntur. Pro ſuperbia, erat in manu omnipotētis iaculum inediæ, famis. Eccleſiaſticos autem, quos huiuſmodi peccata vt plurimum tangunt, minatur fugare vtraque lancea, à poſſeſſionibus, contra vota accumulatis, maléq; vſurpatis. Ac tandē contra luxuriam, ſagittam contagij in manu gerebat. Non equidē Dauid caſu, ſed altiori ductu, Peſtē pro bello & fame elegit. Quia totus populus, Regis ad exemplum, fornicator erat. Singulare id ſaltem in præfata viſione, quòd diuerſis Sanctis, & annis apparuerit, & quidē ante luis aduentum. Quoniam non eſt verbum quod Dominus non reuelauerit ſuis Prophetis. Poſtremò, ſub dierum plenitudine, ſub maturitate, & completo peccatorum numero, immiſit longanimis Deus vnam trium ſagittarum in medium carnis, ac confeſtim apparuit Lues Veneris, planè atrox, virulenta ac feſtinanti putredine necās. Deinceps autem aliæ ægritudines, imò & ipſa Peſtis, labē eius contrahit. Nec veteres morbi reſpondent ampliùs deſcriptionibus auorum, nec conſuetā feudi obedientiam remediis exhibent. Nam olim ingentes exercitus, citra vltraque Europam in Aſiam, & Africam ducebantur, abſque notabili contagio, idemque vtrobique ferè militum cenſus inueniebatur. Aſt iam, mox ab incepta obſidione, moriūtur intùs præſidia, & ſimul obſidentia caſtra, acceleratamq; expugnationē, cōfeſtim popularis Peſtis ſubſequitur. Vix enim vnica præſidij cohors foràs proficiſcitur, quam non ſequantur currus, ægrotis onuſti, etſi poſt ſe Noſocomia onerauerit. Præcipui Chirurgorum cum admiratione plangunt, quod non ita pridem, minora quæuis vulnera vix ſolitis obediāt ampliùs medelis. Porrò lues iſta primum viſa legitur in obſidione Neapolis, anno 1494. Medentes quoque ortum eius per coniecturas attētant. Aliis enim placuit luis natiuitatem, Indiis occiduis tribuere, quodque ibidē eſſet vernacula atque ſolita. Aliis verò placuit orientalem plagam accuſare. Veruntamen occaſus Indias immunes fuiſſe, teſtatur ipſe Ferdinandus Corteſius, earundem expugnator, quodque poſt aduētum ſuum nondum ibidem enotuiſſet; ſed eò aduectam luem, cum Æthiope, mancipio Pamphili de Natuaez, Fortè enim ille recens ab obſeſſu Neapolis eò appulerat, ſecumq; attulerat. Etenim cum ibidem primum lues videri cœperit, diſputatū inter nationes, an Gallo, an Hiſpano, an vero Neapolitano, cedere debeat in triumphum. Interim nemo vnquam Luſitanum accuſauit, ac per conſequens, Indiæ Orientales immunes erant. Nam Luſitanus in obſidione Neapolitana non erat, qui veteri odio bella Caſtellanica lubens promouebat. Solus tamen Luſitanus cum excluſione Hiſpanorum, Coum luſtrauerat, ſibique ſubegerat. Nec his obſtat, quod ab olim Lues Sinenſibus ſit aſſueta. Nam inde nemo ad bellum Neapolim aduenit. Ergò ſi verum ſit, quod Lues in Sina, antiquitate vincat: potuit ibidem iiſdem initiis incepiſſe: prout catapultas & typographiam ante nos habuerūt.

Saltem Lues nuſquam ab Endemicis, nec ab aëris infectione. Hinc etiam non paſſim popularis. Quod autem non à Sinenſibus ad nos ſit delata Lues, Patet ex guajaco, cuius vſus apud Europæos 80. annis ſenior, quàm radicis, Chinæ. Dein, quia introitus in Chinā ſub pœna capitis omnibus externis vetitus. Nunquam Lues tum viſa in oris extra Chinam, quorſum tamen Sinenſes propter commercia quotannis excurrebant. At guajacum ab occiduis terris venit. Alij fortè proinde contendunt, hanc Luxuriæ luem incepiſſe, eò quòd annonæ caritas, mactatorum carnes cadaverum ſuffurari, & clanculum coctas diuendi, ſuaſiſſet. Sed cum anthropophagis Indis hæc Lues, ante aduentum Pamphili, fuiſſet ignota, non recipitur horum allegatum. Aſtrologi quoque, quibus omnium contingentium cauſæ referuntur in ſiderum aſpectus, & rotationes: ne quid citra cooperationem aſtrorum fieri concederent: peregrinum tum ſtellarum ſitum, duntaxat ſuper Neapolim influxiſſe aiunt, quem multâ anxietate quærentes, nondum inuenerunt. Quaſi idem aſtrorum ſitus nunquam fuiſſet antea. Refragantur enim Sacra Aſtrologorum huic opinioni; vt ſuprà iam probaui. Paracelſus tandem Luem, multis libris & additamentis inconſtanter indagans, copulam leproſæ meretricis cum ſcabioſo milite Gallo incuſat, ac deteſtatur. Quaſi vero antea nulla leproſa, Gallo ſordido commiſta fuiſſet? Ad refellendum autem ſufficit: quod Paracelſus etiam in hoc ſibi ſit inconſtans. Negans pluribus libris luem veneris, per ſe, eſſe morbum, ſed aliis morbis permittit duntaxat aſſeclam. Attamen omnis contagio, ſiue ex Lepra, ſiue ex Peſte, vel aliunde contracta, verè & actualiter in ſe eſt morbus. Nec mirum quoque, cauſam Luis hactenus neſciri ab iis, qui ad naturæ ſolius contingentias reſpexerunt. Credo potius, tot apparitiones Sanctis non fuiſſe fruſtra, ac ſine ſcopo oſtenſas. Credo itaque, initia luis, ex vibrato iaculo Iræ diuinæ, hauſta fuiſſe, & in naturam inſita, non ſecus, atque lagenarum inuerſione, tertia quandoque peribit mortalium perſona. Non quidem, quod velim luem libidinis reputari, ſui principio miraculoſam penitùs, quia à piaculo incepiſſet. Scio namque, vt in natura habet modo: ita & ſui initio fermentum, atque radicem reperiſſe. Enim verò Laïcus quidam, & vir ſanctus, ad quæſtiones arduas aliquot, ſolitus viſiones ſomniales, ac non rarò quoque per mentis abſtractionem, notiones intellectuales ſuſcipere: nimiâ forte curioſitate has indagauit quæſtiones. 1. Cur iſta Lues præterito ſæculo, & non antea erupiſſet: cum anteactis paganorum diebus, ſcelerata quælibet ſcurrilitas numquam defuerit? 2. Vnde, ſi non ab Indis, in Europam venerit? 3. Quæ cauſa ſit continuitatis, & mitigationis, ac mutationis, ſi diuinitus immiſſa? Nam miracula rarò per contagium tranſeunt, ac niſi tradito mandato, ſuam in natura cauſam nanciſcuntur. Sed neque Deus inſontes punire ſolet, prout innocentes ſæpè Lues veneris inficit. Dixit itaque laïcus, ſibi in viſione intellectuali viſum iumentum, quod penè difflueret vlcere fœtido. Qui morbus equinæ ſpeciei proprius, noſtrates *den VVorm*: Galli verò *le Farcin*, vocant. Vnde ſenſim equi purulentâ carie pereunt. Hoc autem iumentum vidit, velut canibus in eſcam deputatum, totum tergus vitiatum habens, etiam circa vas naturæ. Nec præter iſtam viſionem, aliud reſponſum habuit. Quapropter ſe ſuſpicari dixit; Quod in obſidione Neapolitana, (qua primùm dira hæc Lues emerſit) nefando aliquis peccato, congreſſum cum eiusmodi iumento habuiſſet. Saltem inde conjicio, non antea viſam raritatem morbi, quippe non credam facilè vnquam eiuſmodi peccatum in talibus terminis ab origine mundi commiſſum; eſtque morbus, lui venereæ ſimilis, & equinæ naturæ affinis ac familiaris. Potuitque ideo ſuum fermentum (permittente Deo vindice) in humanam familiam naturaliter transplantaſſe, diuinitùs quanquam antea comminatum. Miſcuiſſe inquam contagium equinum, infandæ libidinis actu tum (perinde atque hodie à meretrice ſordida vſque in teſtes maris, attrahitur ipſa Lues) gonorrhœam, carcinoma, atque bubones venereos, &c. propagans. At curioſus eſſe deſino, quoties res ſcita nulli eſt vſui: Niſi forte mauis hinc meditari, equos ſic vlceros curari remedio Luis; & vice verſa, per Hydrargyrum optimè preparatum. Seruit ſaltem conſideratio Luis degeneri ac multiplicatæ Peſti hodiernæ, & quæ plures ſub aduentum Antichriſti, minatæ ſunt in Sacris. Addo. Quod ſit infamis, infeceritque omnem mundi angulum: effectu quoque palàm oſtenderit: quod ſit commune carnis piaculum, ſerpenſque ad vlteriorem, & vulgo adhuc incognitum ſcopum. Enimverò primo exordio nedum dudum ignota ſtetit: ſed & ſui medela infeliciter tentata, & adhuc hodie vulgò ignorata. Vnde cōſequens, quod incertis & ferocibus pharmacis, mortaliū vita indignata, humiliata modò ſit, vel ante cuiuſque iuuētutem. Quæ debilitas, perpetuitatis quandam ſpondet perennitatē, ac in abſtemiis, ad quartam ſaltē generationis periodū. Imò licet ampla hominum caterua nunquam Luem contraxerit: nihilominus, cum vix vnquā Lues ſit bene curata, manſerintq; reliquiæ: ſuperſunt ſanè, qui Medētum temeritates experti, ſeipſis ſunt longè facti infirmiores. Pars namq; veneni, quæ permanſit penes illos radicalis, præter horridas vnctionum, ſuffituum, & ſaliuationum torturas: neceſſe eſt eo titulo, illorum ſucceſſores, notabili debilitate diminutos. Eſt nimirum Lues, non quidem morbus, conſtans materia ex qua, ſed fermētum duntaxat venenoſum, ſolidis, vel liquidis noſtri partibus, odoris inſtar, affixum. Adeóque (quod Lui eſt ſingulare) nedum partibus conſtitutiuis; ſed & excrementis, ſiue aliorum morborum materiis, quas attingit, ſe incorporat; quia afficit, & commiſcetur. Cumque facilius ſit veneno contaminare materiam, iam recenter deſtinatam in excrementum, quàm partem adhuc viuam, adeóque & hactenus reſiſtentem. Hinc fit, quod quicumque manifeſta, vel occulta habent quorumcunque morborum initia, Luem facilè contrahant; proinde ſe etiam in varias morborum laruas aſſociatione tranſmigrat. In multis namque vlcera, puſtulaſque; in aliis, oſſium caries erodit, dura excitat tubera, Bubones item, phlegmones, & purulenta apoſtemata facit, vt & vulnera curando pertinacia. Alibi quoque peperit paralyſes, podagricos inſultus, Icterum, Hydropemve, &c. Id enim

Paracelſum

Paracelſum decepit, putantem, quòd Lues non ſit in ſe morbus, quia aliis mobis adhæreret. Nam maledictio iam naturæ, ab origine ſua impuræ, ſuperueniens, non procedit generatione conſuetâ: ſed ſuum corpus in corpore aliorum morborum reperit prædiſpoſitum. Ita vt paritas conceptus, natiuitatis ſubſiſtentiæ, & effectuum in alieno corpore (humano nimirum) prodant paritatem ortus Luis, & aliorum morborum, eò quòd pariter à præuaricatione emanent. Morbi itaque, à Luis ortu deinceps degeneres facti, veneni alicuius ritum imitantur plerumque: nec vllus ſat horum cauſas inueſtigauit, quare nimirum plerique morborum euaſerint contagioſi, atrociores, frequentiores, tardius difficiliúſque fugaces, quàm olim. Indubiè namque, Peſtis eſt ſolitò frequentior, minimâ nos occaſione arripit, crudeliter inſectatur, faciliúſque diſpergitur, quia aſſociata nouo toxico. Etenim plures velut deſperantes, putabunt naturæ noſtræ vires, ſic ad ſui finem breui decurrere. Sed verbo Dei eſt ſtabile imperium. Non eſt vllus horum defectus, ſpeciei humanæ incorporatus: ſed per accidens, indiuiduis tantùm adhærens; cumque omne peregrinum adhærens ſeparationi ſit obnoxium, nullumque alienum ſit idoneum, vt ſimulacto Dei medullitùs conjungatur in conſtitutiuis principiis, Idcirco omne peregrinum, ſui ortum, augmentum, aſcenſum, ſtatum declinationem, ac interitum, neceſſariò ſuſcipit, ac tandem etiam ſponte, per vlteriores propagationes, reſtaurationem exſpectat. Sunt namque Verbi, ſemina ac ſpecies, in æuum durabilia. Hinc conſequens, hoſpitem exoticum tandem cedere debere è ſtabulo, in quod clanculario errore furtiuè irrepſit, Eò quòd Verbi poteſtas, nullis tempeſtatibus, longitudine motuum, aut dierum vt nec hoſtis technis, præſcriptionem patitur. Diluuium quidem terram cooperuit, quia homo viam ſuam corruperat: Idcóque & hodie ob peccata, penes nos infirmitas locum ſibi fecit, & accreſcit indies noua, & comminatura alia inſuper. Anno 1540. ſub Paulo III. circa Autumnum in Apulia prope Tarentum, prima apparuit Tarantula, monſtrum ab vrbe ſic dictum Araneæ ſimile: ſed duplo majus. Quod deinceps manſit in ſpecie, & à Tarentino, in Agrum jam Romanum quoque tranſplantatum eſt. Etenim apud Danielem omne monſtrum, in rempubl. excreſcens, à mari venit. Confirmantur hoc monſtro noui adulatores, qui homines à ſe demorſos dementant. & exultando tripudiant, tanquam bene egiſſent, credendo adulatoribus. Anno 1550. in Auguſto, Galli primum viderunt triticum, quod vocant roratum, ſiue mellitum, in ariſta adhuc viridi, halecem fumatam odore referens: in matura verò, nil niſi fœtidum puluerem atrum: popularium vtinam, non morborum plurium cauſam. Plaga eſt, quæ nobis magnam furatur annonæ partem: ſata nempe eſt zizania contra potétiores Prælatos. Quam vtinam noſcerent ac præuiderent! Anno 1556. noſtris horis maritimis primum apparuit Scorbutum Veteribus ignotum. Quod gingiuas & anhelitum inficit, ac crura: quia & interiora obſidet. Deſignantur homines eodem anno in Belgio admiſſi, dulci contagio; intus & extra ſubuertentes, ſibi credulos. Non ita pridem febris caſtrenſis adorſa eſt noſtrates, contagio profundo; abſque ſiti, & calore enecans; denotanturq; qui, ſpecie pietatis, noua ſpargunt & ſuſpecta dogmata inter domeſticos. At ſaltem nil quod, hoſtile eſt ſemel, deinceps in ſua ſpecie intercidit, quia ad flagrum immittitur, ac cœci non indagamus cauſam occaſionalem, medium letiferum, finem, atque remediū. Hodie enim Caſtrorum impuritates, paludum, domorum, cum pauperie militum, velut inſolitarum ægritudinum cauſas incuſant, ac inter Medentes ſuper hanc aleam, tota vertitur præſeruatiua. Quaſi verò olim caſtra puriora, dum Peſtes, atque inſolitæ febres, nondum erant. Scio etenim, quoties febris de ſtemmate antiquarum cadit in corpus, quod actu Luem veneris patitur, aut quandoque habuit, maléque ſublatam, confeſtim iſta febris ſe aſſociet, venenoſis Luis quiſquiliis, vnde venena mutuat, quæ maligna & caſtrenſis dici cœpit; ſeſeque propaget contagio, etiam in inſontes à Lue. Eſtque videlicet ex febri matre, & Lue matre, tertium, ab vtroque genitorum diuerſum monſtrum, ex morbis ſpecie diſtinctis. Hinc nimirum tam febris, quàm Peſtis, laruata euaſerint, atque incognita. Sic namque Lues in chao febrili pergit diſpergi, fitque iuris communis. Infelix nempe Luis monſtrum, vtrique parentum diſſimile, proditorium venenum, Peſtis æmulum euadit, Peſtemque ipſam, nouo putredinis fermento, truculentiorem parit ſolito. Non abſonum ergò hodierna caſtra, plures ægros, frequentiores mortes, & contagio maligniores ſuſcitare. Nec immeritò. caſtra faciliores ſequuntur infectiones, quàm alioqui populoſiores vrbes: quippe miles ciuibus, Luis eſt obiectum propinquius. Peſtis itaque, fomitem, pro fauilla reperiens, facilè recurrit.

Opiniones Veterum.

PEſtis, omni ſeculo, in ſupplicium, ab iratis Diis miſſum reputatur. Ideo Hippocrates omnem penitùs contagij labem, diuinum in morbis nominat. Gentiles ahduc hodie ad ſua transfugiunt Idola. Gentiū Dij, dæmonia; Chriſtiani verò ad vnicum æternum Numen recurrimus, ſubſidiaque Sanctorum imploramus: Quia glorioſus ac mirabilis Deus in ſanctis ſuis, qui impetrant, quæ nobis noſtra denegant demerita. Vrbes enim ſunt in Belgio, quibus ſodalitas Sanctorum, in Peſte patronorum, hactenus immunes ſeruauit ciues ab olim, quotquot miſſi in auxilium & ſeruitium Peſte contaminatorum. Nemo enim, miſſus à decano conciue, ac ſodali, etſi infectiſſimo à Peſte inſeruiret, vnquā à Peſte apprehenſus fuit. Sic eſt: Capilli capitis cuiuſque ſunt numerati. Non cadit frons de arbore, abſque permiſſu Dei. Multò minùs nobis aliquid accidit Præter permiſſum & præſcientiam Domini. Sic verum eſt. Peſtis quædam à manibus Domini venit, quam euitare eſt impoſſibile: quia venit ab eo, qui ſagittando errare nequit. Idcirco de hac Peſte nequicquam ſcribere decreui: vt neque de ſanatione miraculoſæ. Nam ſi naturalis Peſtis per miraculum ſanetur, ea ad Medicum non ſpectat. Plurimi quoque noſtrum opinantur, Peſtem non niſi diuinitus mitti, abſque concurſu cauſæ ſecundæ. Mahumetani quoque, cum Caluiniſtis credunt Peſtem ineuitabilis prædeſtinationis ſortem. Nec ideò loca vitant aut infecta corpora, vt

vt neque nocua quælibet. Malè ſibi conſtantes. Siquidem fera nocere nequit, non conſentiente Domino, adeóque hac ex parte non ſit Peſte nocentior: à feris tamen cauent, ac ſe tutantur. Angelia quoque hactenus proprio Peſtis nomine caruit, quamque ab olim Plagam nominat. Quantum ad cauſas eius attinet, Græci primùm, ac dein Arabes, ac quicumque alterutris horum ſeſe dicarunt, Peſtem in duas cauſas conuocant. Quarum priores catharticas, ſiue præcedentes; poſteriores verò, connexas, coniunctas. continentes, comitanteſque proximè, appellant. Enimverò cum cernerent, humanum corpus, ſua per indiuidua, & habitationum loca, magna differre varietate; excogitarunt vniuerſalem cauſam pro Peſte. Cœlum nempe, per Aſtrologos ſeducti, culpârunt: quod noxio lumine, motuque ſuo, aëra diro tabo conſpergat, cuius proinde virus, epidemicum nominârunt. Ac tametſi viderent morbos, contagio infames, oriri occaſione ſtagnorum, antrorum, fundorum venenoſorum, mineralium, ſordium, montium, vliginum, vallis, aut ſentinæ, vnde variæ putrilagines ſcaturirent: non tamen vnquam horum morborum indolem, Peſtem æſtimarunt: ſed ſeparato nomine, endemicos vocârunt. Quæ diſtinctio mox dubium omne ſopiuit, ac ipſimet in hoc ſopore ſtertuerunt. Gauiſi, in vniuerſalem culpam, ad cœlos relegaſſe ſuam inſcitiam: ſeque ſecuros autumârunt, nequicquam diffidentes, quòd ſe culpa, illos verò ignorantia, cœlum vindicaret. Separabant item mortuos, atque moribundos, ſuas obedientias deteſtando, non exauditum iri, neque accuſaturos Medentum incuriam, ac ignorantiam. Præſertim vbi primus ſemper Medicus aufugit, ſuum deſerens ægrotum in vitæ deſperatione. Quocirca Aſtrorum hariolatores in ſubſidium conuocant, vt ſi horum errores mundus tueatur, coniunctâ criminatione cœlum infament, quòd abſtracti luminis tabido veneno, aërem & aquas inquinet. Aſt prædeceſſoribus multò audacior Paracelſus voluit, labe noſtrâ cœlum infici realiter, paccata noſtra ſtilo notare, & inuito ſe recipere, idcò vltorẽ eſſe, ad neces proritatum. Peſtem autem eſſe merum vulnus, ſagittari cœlitus; vulnerando aſtra, currendoque lædere. Quodque hæc vulnera, tribus duntaxat, neque pluribus locis, (neſciens hæc eſſe emunctoria noſtra) ponè aures ſcilicet, ſubter axillas, & in inguine. Alibi quoque non tres: ſed 4. Peſtes ſtatuit, iuxta elementorum numerum; Quadruplici, multumque diuerſo remedio, ſuperandas ſingulas. Alibi verò & quintam Peſtem excogitat, à Gnomis, Sylphis, Nymphis, Satyris, Lemuribus, Gigantibus, Fauniſve immiſſam, quòd hos fortè quintum autumaret elementum. Porrò à ciuitate Stertzinga rogatus, pro ſelecto alexiterio: ſtellata atque elementata remedia priora deſerens, finaliter potui ex Theriaca, Myrrha petaſitide, terra ſigillata, ſpermate ceti, Aſclepiade pimpinella, Valeriana, & Caphura, cum optima aqua vitæ totus ſiſus eſt. Per inaduertentiam ſcilicet, immemor abreptus in centum ſimplicium confuſiones, à ſe multoties, ac ſerio, mox antè deteſtatas. Denique nec ſimul conueniunt, quòd aliàs elementum Ignis, nequicquam à cœlo diſtinxerit ſæpiùs, & nihilominus quatuor Peſtes, ortu, cauſa, ac remediis diſtinctas tradiderit: quas vni dicauerat cœlo, quod alibi ſolum Peſtis authorem voluit. Vult etiam quod cryſtallus, Arles, itemq; gemmæ, in aëre gignantur, ac cœlitus decidant, quæ alibi ſui immemor fructus aquæ nominat, volẽs cryſtallum niſi meram eſſe glacim, frigore conſtrictam. Tandem Peſtis cum ſit malum cœli, & ex quarto gradu; tincturam autem gemmarum dicat optima iſtius vulneris ſolidatiua, adeóque & remedium 2. gradus curare Peſtem quarti gradus. Inanem quoque defatigationem miſeror, circa remedia, quæ inter millenos Spagyros vix vnus præparet. Friuolum eſt enim tot condere libros, ac tãdem recurriſſe ad vix parabilia, in morbo populari, vbique obuio. Friuolum eſt enim, vagante Peſte, totam regionem alere carnibus ciconiæ aufugæ ſub autumnum, aut lingua leonima appenſa. Cuncta enim eiuſmodi ignaram detegunt iactantiam; non autem communem charitatem, in tam ærumnoſa ægritudine. Nec enim Hippocrates eiuſmodi remediis, Peſtem è Græcia fugauit. Alioquin enim pauperes (ſi remediis, ac obſoniis pretioſis, Peſtis profligaretur) vitæ deſperatione, fortunæ inæqualitate, multo planctu, iuſtóque dolore Deum, perſonarum exceptorem, ſibique denegata remedia, penſitaret. Nunquam itaque credidero, Deum, in natura minùs ſolicitum, ſanando pauperem, quàm diuitem. Hiſtoria Lazari enim, & epulonis diuitis, mirificè pauperes confortat. Tandem Paracelſus libros Peſtis edidit à Pythoniſſis ac Lemuribus generatæ: Lemures inquam, Satyras, &c. quos cacodæmones negat, in generanda Peſte, Sagis coæquat: remedia tamen tantæ Peſti addere, neglexit. Quaſi titulo Monarchiæ arcanorum ſibi præſumpto, ſat eſſet, non calcâſſe priorum veſtigia, ac plurimùm fumi: ac parùm ignis ſuſcitaſſe, ſuique memoriam riſui expoſuiſſe. Nam libri de Peſte: de Tartaris, de Mineralibus, &c. multum garritum, parùm fidi auxilij continent.

Diuiſa Peſtis.

Paramirum Paracelſi, totum incumbit, vt perſuadeat omnem, abſque exceptione, morbum, ac nominatim quoque Peſtem, totâ ſpecie, eſſe quintuplicem. Cauſis nimirum, ortu, proprietatibus, atque remediis diſtinctam. Primam autem ſpeciem vocat ens naturale, originaliter ex fructibus elementatis procedens, hancque Peſtem, libris de Peſte ac peſtilitate deſcripſit, quibus ſit ibi ſibi interpres. Aſt cum conſtet, fructus, quos Scholæ hactenus credidere miſtorum elementorum, eſſe ſolius aquæ: (prout de ortu Medicinæ alibi clarè demonſtraui) neceſſariò quoque ruit iam doctrina elementorum, pro Peſte ſaltem. Aliud dein morborum prædicamentum vocat ens aſtrale, tanquam è cœlo ſtellato depluens. Proſequiturque multis libris de Peſte, hoc, duntaxat entis genus, omiſſis aliis. Adeóque cum alibi cœlum, cœlorumque fructus, cum elemento ignis confundat; etiam rurſus coincidet Peſtis aſtralis, cum naturali, & elementali ignea. Tertium dein morborum genus generaliſſimum, vocat ens Veneni. Quaſi Peſtis alicubi eſſet quæpiam veneni expers: & quaſi ſuum venenum, extra, ſupra, aut præter ens naturale, Peſtis haberet: Sic itaque Aſtra, contra ens naturæ diſtinguit Idiotiſmo præpeditus

At.

At ſaltem,quaſi naturalis,& Aſtralis Peſtis,non eſſent venenoſæ? Quartum tandem morborum genus, vocat Ens ſpiritale, cooperante ſcilicet cacodæmone,cum ſuis mancipiis. Reuocat huc quoque exſecrationes, & deſperationes hominum,omittit verò in primis ſuos faunos, lemures,nymphas,ſatyras,&c. niſi hos fortè velit cacodæmonum ſocios. Saltem præcipuum negligit cardinem, propriam nimirum phantaſiam: cum non raram Peſtem ſolus terror generet. Putatque quinimò ens ſpirituale externum, eſſentialem Peſtis cauſam, per quam ſpecies duntaxat dirimendæ ſunt. Adeòque effectus duos, diuerſos ſpecie,ſolis cauſis diſtinguit,externis occaſionalibus, & accidentalibus. Etenim certum eſt,ſiue Saga, tanquam venefica, peſtiferam labem alicui connecteret, ſiue alio medio id fiat, ac proprio naturæ vitio, ſaltem Peſtis inde ſcaturiens, vtrobique vna & eadem eſt. Quintum poſtremò genus Morborum vocat,Ens deale,ſiue fidelium, ſatis ſtupidè, Deum à morbis ipſis non diſtinguendo,prout alioqui liberum eſt,naturam ab effectu ſuo nequaquam ſeparâſſe. Peſtis autem Dealis nuſquam, vel ampliſſimis ſuis ſcriptis mentionem fecit. Ad me autem quantum attinet, ens aſtrale non admitto. Licet id Paracelſus non vni tantum ex quinque; ſed ſibi inconſtans, omnibus vniuerſim peſtilentiis commune fecit. Similiter denique confundo Ens Veneni, cum Ente naturæ. Nam ſi non venenum: nec etiam ob id Peſtem continet; At cum Peſtis ſeparatum habeat ortum atque progreſſum, reliquis morbis diſtinctum: Imaginationibus atque terroribus non parùm alligatum. Hactenus omnem Peſtem facio ſpiritualem. Non quidem ſagariam ob id; verùm perturbationibus Archealibus tributariam,ac merè naturalem.Quod ſi verò cacodæmon collaboret pro excidio humano: tranſplantabitur quidem & incrudeſcet ferociùs: non tamen adhoc ſuperſtitione(licet aliter Paramirum ſentiat)opus, aut à natura deuia eſt Peſtis; quippe ſubter naturam,ens ſpiritale euidenter,velit nolit,ſemper militat.Duas igitur ſpecie diuerſasPeſtes agnoſco ſolùm.Vnam nempe quæ immediatè ex manu Omnipotentis, per Angelum percutientem mittitur, ad exſecutionem occulti Iudicij ſuæ Deitatis. Hanc etenim tanquam Peſtem etſi agnoſcam: eandem tamen Domino meo integraliter committo, dicoque reſignatâ mẽte:Fiat voluntas tua,Domine. Siquidem nec remedium opto,niſi pro tuo beneplacito. Finaliter itaque Peſtem naturæ tantum vbique attingam,vtPhiloſophus. Eamque voco alteram.

Coniuncta cauſa Veterum.

IN morbis vniuerſim, citraque exceptionem, cauſam efficientem & externam,nullam,præter occaſionalem, quandoque de morbo in genere, diſſerendo,duntaxat agnoui. Nunc porrò cœlum,aditum dare ad Peſtem, iuſtè me negare oſtendi: licet interim Blas meteori,occaſionaliter queat diſponere ſuiectum patiens, ad faciliorem impreſſionem ſuſceptionis. Itaque ad connexas Peſtis cauſas attendam primùm:quas à Veteribus,relatas in humorum corruptionem, & caloris accenſionem legimus, ideóque conſcripta præſeruamina, per ſola humorum putredini reſiſtendæ deputata. At nondum Scholæ explicauere,quiſnã, quoue nomine donandus ſit ille humor vitiatus, calore accenſus, qui in venis,viſceribus, vel habitu, ſit titio Peſtis.Nondumque nouerunt,in Ægypto graſſantem Peſtem caloribus magnis, potiùs extingui, quàm excitari. Prout apud nos,Peſtem plerumque magis autumnalẽ,quàm æſtiualẽ eſſe liquet. Quandoque enim Scholæ ad endemica recurrunt,tam domeſtica, quàm forinſeca,quæ quoquomodo putredinem incitare vel accumulare creduntur: Denique pro præſeruatiuis, quæuis corradunt ſimplicia etiam calida, modò fide Herbariorum commendentur. Hæſitatio verò Scholarum, vt & remediorum infauſta incertitudo, tegitur vbique diuerſarum ridiculo complexionum euentu. Quæ ſanè fuit hactenus communis ac trita aptitudo, ad excuſandas excuſationes in nece. Tandemque Doctorum,ingenti Peſtis formidine, detegitur diffidentia Scholarum,ſuper legibus,& librorum pollicitationibus:Saltem infauſtas ægrorum obedientias demulcent per vnicum: *Sic ſtabat in fatis.* Ergo patienter ferendum,quod miſer ille, vel iſte eſſet relatus in oppetiturorum catalogum. Interim opus Peſtis truculentum,truculentior verò, qui opem iactitat, nec adfert: Celer progreſſus Peſtis pro ignauia tanta Medentũ. Toxicum in Peſte, vnico ſaltem non feriatur momento, nec pacem admittit,quod inducias ſpernit.Si qui ergo eſſent humores, in facto eſſe, putredine in Peſte corrupti, cum nequeant retrocedere, ac reduci in priſtinum integritatis nitorem: ſitque naturalis morborum in Scholis indicatio prima,atque potiſſima, nocuum citiſſimè euellere,vanaque eſſe cuncta auxilia,niſi quæ promtè penituſque peccantem colluuiem ſequeſtrent; Sequeretur, quod vniuerſalia præſidia (purgationes ſcilicet, ac venæ ſectiones) ſint potiſſima Peſtis auxilia. Quæ tamen multoties iam ſunt reperta mortem accelerare. Neceſſariò quoque corruit hypotheſis, quæ humores corruptos, in Peſtis cauſam proximam introducit. Nam reuera Peſtis potiùs humores alimentares inficit, quàm quòd hi Peſtis cauſa ſint. Alioquin alibi ſat conſtare feci, naturam, humores in cruoris conſtitutione,non agnoſcere,nec habuiſſe vnquam. Quocirca nec hi quicquam cauſare valent;quia ſunt non entia.Denique ſi humores, in fieri eſſe putredinis, eſſent Peſtis connexa cauſa, Saltem debuiſſent Scholæ nomen illius humoris edidiſſe, itemque modum ac proceſſum expoſuiſſe, quo iſti humores corrumpuntur,iamque corrupti ſunt cauſa coniuncta Peſtis. Itemque, quo pacto celeriter ſequeſtrentur, cum impedimento ſuæ impreſſionis,in partes vitales.Debuiſſent denique locum deſignare,in quo,tanquam nido,prægreſſæ corruptionis peſtilentis conciliabulum eſſet; Nam ſi hoc centrum, ſint venæ vel viſcera (vbi prima excrementorum nempe contingit ſequeſtratio) prorſus damnoſus eſſet omnis ſudor: quippe qui à ſtomacho vel hepate, trans vitalia viſcera virus duceret, & non per conſuetas ſentinas propiùs effunderet, Sic namque Lues veneris, ſola gonorrhœa, in teſtibus domicilium eligens, ſi per ſolutiua,à lotij officinis retrotrahatur,vt per venas in Aluum recidat: neceſſariam Luem in totum ſpargit ſolo iſto tranſitu, Multo itaque magis Peſtis, ſi humores in propriis officinis inquinaſſet,tranſeundo per ſudores

res efferretur, infallibiliter totum quicquid vitale intus eſt, contaminaret. Sin verò habitus corporis, locus ſit putrefactionis humorum peſtilentium: Iam ridicula erit Medentum diœta, quæ humorum putrefactibilium generationem creditur præpedire. Denique à quo, & vnde putredo in cruore euchymo ante Peſtem in corporis habitu, vel etiam centro, orietur? nequicquam de his omnibus eſt determinatum per Scholas, ſatis putantes, obiter dixiſſe, humorum corruptionem, Peſtis eſſe cauſam coniunctam, eò quòd Doctores profugi, hanc non niſi ex obliquo ſemper adſpexerint. Cum enim aduerterent, epoto laxatiuo, carnes & cruorem, illo toxico tabefactas, & humorem flauum, vel pallidum mucum, obſcurioremve cruorem, nondũ plenè trãſmutatũ effluerere: aſſeruerunt, nedum cruorem, ſed vniuerſum corpus, conſtare quatuor ſpecie diuerſis humoribus, in eoſque iterum reſolui. Vſque adeò Peſtem in bile flaua, igni comparata, vel in atra, ideóque melancholia dicta, terræ, Saturno, atque malignitati propinquiore, hanc putredinem pro Peſte inchoari autumârunt, Equidem licet alibi quatuor humores, ceu futile atque nocuum commentum, abundè demonſtrauerim: donemus tamen iam per ſuppoſitionem falſi, quod cruor conſtaret ex illorum quatuor commixtione: attamen dum cruor iam eſſe deſiit, mutatuſque eſt formali tranſmutatione in alimentarium ac vitalem liquorem, qui ſingula membra immediatè nutrit, auget, & fouet; Saltem cum veritate Philoſophiæ pugnat, quod liquor ille alimẽtarius, per formalem tranſmutationem, degener à ſanguine, nondum obliuioſus eſſet prioris ſortis ſuæ, ac compaginis. Putà ſi vinum, cereuiſia, liquamen carnis, cum ſucco olerum, vno paſtu ſint bibita, mutataque in cruorem. Certe iſtud cruoris conſtitutum, non eſt vnum, quamdiu ex quatuor illis diuerſis, adhuc commiſtis, conſtat; verùm quatuor duntaxat vnum fiunt, dum per formalem tranſmutationem facta ſunt productum nouum, qui eſt cruor. Pariter itaque, etſi cruor ex quatuor humorum connexione conſtaret, attamen cum iam ſint vnum, & non amplius quatuor, non erit iſtud vnum, amplius iſtud connexum, ex quatuor primævis liquoribus datis, Nec morbi inde reſultantes, queunt aut in eſſe, aut in ſanando reputari humoroſi, non magis potentes retrogradi, in quatuor illos fictitios humores (etſi dentur fuiſſe reales) quàm ſemel factus ſanguis poteſt retrocedere in priſtinum vinum, cereuiſiam, ius carnium, & ſuccum olerum. Patet ergò, quod Scholæ contra omnem Philoſophiam ignorent, formalem eſſe tranſmutationem, dum ex cibis cruor; & ex cruore fit liquor alimentarius. Patetque ex præfatis cœcitatibus, maximam morborum partem, inſcitiæ principiorum concreditam in Scholis. Ego autem ingenuè proteſtor, me in nullis autorum libris vel minimum vnquam ſubſidij auxiliaris punctum reperiſſe. Nam quamuis plures, velut opitulati, conualeſcerent: vidi nihilominus decuplo plures, qui ab initio inuaſæ Peſtis, iiſdem remediis vſi fuerant, infeliciter periiſſe. Theriaca enim ab olim, ſemper iuuamen pollicita, eiuſque aqua modo excellentior paſſim habetur, vnam quanquam opem continere ſciant, qui Peſtis nôrunt proprietates. Nam Alexiteria, quæ venena cohibent, nil certi habent contra Peſtem. Ideoque Medentes Academici, ſub inſida Theriaces tutela, non audent ſe contagio Peſtis exponere. Eſt quippe venenum Peſtis, longè ſecretum à quouis alio. Religioſi autem quidam in Vrbe, nil intentatum relinquentes, quo nummos vel æſtimationem comparent, ſelectiſſimam Theriacam magno profitentur vendere. Sed cum nemo militans Chriſto, implicet ſe negotiis ſecularibus, à pompoſis eiuſmodi oſtentoribus cuique apprimè cauendum hortor: quippe non per oſtium, ſed ſupernè per tectum intrant, non vocati, in Medicinam ſeſe intrudunt. Hi enim cum Tullio penè dicent; Populo impoſuimus, & famoſiſſimi pharmacopolæ viſi ſumus. Etenim Theriaca Hippocrati, Peſtis domitori, adhuc ignota, triplum mellis, ad puluerum cunctorum copiam, recipit. Simplicia quoque ſexaginta, diſcordia, arida, dura concluſa, cruda, excrementoſa, & plerumque à bimatu inueterata: Hæc inquam ſub cocti miſtione mellis, multum effœta redduntur. Mixtionem quoque, & digeſtionem, à debili febriente exigunt. præcipuè veneno vitiato ſtomacho, & ab Archeo intus conſternato, ac confusè tumultuante. Quapropter parum auxilij, & conſolationis minimum præſtant. Nam Trochiſci de Vipera cocti, monitu Galeni, cùm ſint capitale ſimplex Theriaces, facilè docent, aquam theriacalem eſſe plane ridiculam. Nam ſi vipera, diſtillando, aquam theriacalem virtute ſtatueret: quidni Trochiſci de vipera, prima ſui, ac Galenica coctura, omnem iſtam exuerunt medendi prærogatiuam? Quid igitur agam cum ſemper diſcentibus, & nunquam ad ſcientiam, quam docere profitentur. peruenientibus? Plurimi enim (teſte Seneca) ad ſcientiam iſtam non peruenerunt: quia putabant ſe perueniſſe. Tandem nec ſat fuit, tacuiſſe nomina humorum, quos putarunt putrere ante Peſtem, eſſeque huius comitem cauſam: quinetiam tranſſiliendo tranſeunt ipſam corruptionis quidditatem, quæ paucis ſubinde horis ſuam abſoluit tragœdiam. Videntur enim Medentes ſuaui puluinari cubuiſſe, paries dum proximus ardet, & eleuato ſemel ſuper cubitum capite, dixiſſe arreſtum, Peſtis eſt morbus contagioſus, ex putrefactis humoribus, febri connexus, acutiſſimus, & valde periculoſus: quo dicto, caput rurſus reclinaſſe in ſomnum pomeridanum, opimè paſtos, qui ſomnus, ſub tantâ luce, oculos illorum iterum clauſit. Mundus interim eiulat, videns effectus, hoc iudicio notatos, non cauſas, vt nec denique remedia. Quare ruſtici comam in temporibus, vtraque manu ſcabentes aliud arreſtum pronunciant. Non (aiunt) opus eſt multo ſtudio, nec tot libris, quis dicat Peſtem lethalem, & contagioſum, quod quiſque ſuo didicit malo. Præſtabit itaque fidos auxiliatores cõſulere, non ampliùs ſomnolentos, à Peſte fugitiuos, atque remediorum ignaros.

Præparata ſedes

NOn ſufficit, Peſtis cauſas Scholis incognitas demonſtraſſe, niſi meas dicam experientias: Peſtis cauſam, diuerſos eius proceſſus, in fieri, peregrinas proprietates; in facto eſſe, præſeruationes, & ſanationem. Initio itaque repetam quæ alibi demonſtraui.

cilicet,

Scilicet, in natura, duas ſaltem eſſe, nec plures cauſas. Materiam nimirum, & efficientem, quam in Peſte Archeum, Vulcanũ, ſiue ſemen appello. Pro materia ſaltem, non ſit aliqua indiſcreta Hyle, quæ nunquam exſtitit, nec erit in natura; ſeruitque Matheſi, & non ſpeculatori naturæ. Materiam itaque peſtilentem ſpecto, in relatione ad efficiens ſibi internum. Materia ergò Peſtis, & ſylueſter ſpiritus, veneno tinctus. Materia autem iſta, tripliciter ad finem ſibi propoſitum tendit. Quoniam vel forinſecus aduentat, totaliterque ac perfectè peſtifera, à peſtilenti ægroto, vel cadauere, locoque, vel vtenſili, inquinata, exhalans: Vel cruda adhuc à fracido Gas terræ intrò trahitur, quæ dein intus recipit fermentum appropriatiuum, ac gradatim tãdem venenum peſtilens in nobis acquirit. Vel etiam totum intus noſtri exitium, materialiter & formaliter, abſque externo adiutorio ſubinde conficitur. Quod autem non ſint plures modi, quibus Peſtis fiat, patet ex diuiſione. Nam vel tota intus generatur, ſine exotico auxilio: vel ab extra, incidit. Eaque eſt perfecta, in materia & forma veneni, ſolius appropriationis, & applicationis indiga: vel eſt adhuc cruda, imperfecta, ac velut embryo. Vnde ſaltem in primis obuium euadit, quod Peſtis non primario ſemper cor inuadat. Nam vidi, qui tangendo peſtiferas chartas, eo ipſo ſenſerit dolorem velut pungentis acus, moxque peſtilentem Anthracem in Indice digito oſtendit, & poſt biduum occubuit. Porro triplex præfata materia, vtut prima ſit planè venenoſa: vtrobique tamen ſe tenet intra numerum cauſæ antecedentis. Non ſecus enim atque toxicum, ore tenus aſſumtum, non, eſt ipſe morbus, aut mors: ſed tantùm cauſa occaſionalis eius. Non enim quicquam corporeum, agit immediatè in vitam aut poteſtates vitales (vtpote quæ ſunt de natura luminum cœleſtium) quin prius ſit receptum, redditumque velut domeſticum. Cumque venenum aliquod iam ſit factum ciuis noſtri diuerſorij, deglutitum nempe, vel attractum: nondum tamen adhuc poteſt ad occulta vitalium ſeminaria ingredi, vel admitti (quia eſt toto ſui eſſe, externum) quin priùs venenoſa qualitas, agendo in vitam, ſuſcitet Archeum (omnium alioquin agendorum ſub ſuo imperio, author atque opifex) in ſui defenſionem. Etenim alioqui non agit Peſtilens venonum, inſtar enſis, qui omnes in eodem attactus ſui momento, vulnerat æqualiter: Peſtilens autem virus quoſdam ferire non valet. Archeus itaque, cum ex ſui indole habeat animales perturbationes, paſſiones, confuſiones atque alteritates, ſubitò de ſe profert imaginem ſuæ alterationis conceptæ: illamque Ideam, in particula propriæ ſuæ ſubſtantiæ, in qua concipitur, depingit. Quæ ſic inſtructa mortis imago, eſt ipſamet Peſtis. Siquidem Peſtem non aliquam nudam qualitatem exiſtimo, tametſi non alibi, quàm in corpore, tanquam accidentia in ſubiecto inhærentiæ, exſiſtat: ſed Peſtis eſt ens, naturæ virus per ſe ſubſiſtens in nobis, conſtanſque materia, forma ac proprietatibus ſuis. Quod alibi tractatu de morbis penitiſſimè demonſtraui. Hic monuiſſe autem ſat eſt. Quod vita nil operetur vincendo, aut perdendo, niſi per motus vitales animæ ſenſitiuæ, quæ non eſt ſolita, niſi per Ideas operari in Archeum, motuum quorumcunque exſecutorem: prout nec Archeus aliter operatur in corpus. Quocirca hoc loco obiter notandum eſt, quòd materialis atque immediata cauſa morbi interna, ſit ipſe morbus, non aliter quàm cauſa materialis, in homine, eſt ipſum eius corpus, à ſemine in ſenectutem vſque perſeuerans: non autem quod aliqua ſit hominis cauſa materialis coniuncta præter ipſum ipſius corpus. Quod eſt ipſum generationis productum, ex cauſa materiali nempe, & ſeminali efficiente interno. Quæ hactenus Scholis fuerunt obtecta, adeóque cauſas morborum occaſionales reputarunt internas, immediatas atque coniunctas, planè adhuc diſtinctas à producto. Quapropter hoc loco denique repetendum eſt etiam, quod in Phyſiologicis docui. Nimirum ſex in nobis eſſe digeſtiones. Etenim in tribus prioribus, ſua Retenta, ſuaque eſſe excrementa. Quæ cum ſingula in ſe, ſuiſque regionibus ſint moleſta, imo per complicationem atque extrauagationem odioſa euaſerint, in Tranſmiſſa ac Tranſmutata degenerant, varioſque inde inducunt morbos occaſionaliter. In quartâ verò, ac quintâ digeſtione, oſtendi, non admitti vllum perceptibile excrementum. At in Sexta, quæ eſt Tranſmutatorum, plurima occurrere ſtercora ſpontanea, errore vegetatiuæ: aliqua inſuper aliunde tranſmitti, vt etiam non pauca violento Suſceptorum imperio, degenerare. Quæ hactenus à Scholis neſcita, ideóque & neglecta fuere. Quæque ideò nomine proprio caruere, horumque effectus morboſi, ridiculè in quatuor fictos humores hepatis fuere tranſlati, & adiudicati. Quocirca primus ego, quanquam Tartari cauſas morbificas expulerim, ne tamen videar cuncta, ex animoſitate, velle innouare, has ſordes, Tartarum cruoris hîc vocabo: licè etymo improprio, quia veri nominis defectu. Excrementa ergò eiuſmodi, ſiue aliunde, in habitum corporis ſint delata ſeu demum proprio facultatum errore, ſeu tranſmutando facta, ſeu denique externorum violento imperio, ibidem degenerata: Tartarum cruoris nuncupo. Non quod reuera ſint Tartari in materia, ac modo, Tartari, vini: ſed quia ex bono alimento, iam deturpato, quod antea ſecundum erat, atque vitale, poſtea hoſtile euaſerit. Hæcque ideò præmonui, vt ſciatis Tartarum cruoris eſſe productum Peſtis, illumque facilè fieri à cauſis efficientibus peſtiferis. Quinimò nondum ſat eſt, dixiſſe Tartarum cruoris, productum Peſtis eſſe; ſed inſuper oportet locum præfigere. Docebo enim mox, peſtem eſſe venenum terroris: ideóque notaui, ſedem eius, ſiue nidum primitiuum, eſſe in Hypochondrio; vbi videlicet prima terroris humani eſt conceptio, ſiue perturbationibus externis, ſeu demum ſponte conceptorum motibus, contingat. Quamobrem adſunt in Peſte, vomitus, delirium, dolor capitis, &c. quæ ſuo loco in Republ. Splenis depinxi. Itaque ſi Scholæ, Tartarum hunc cruoris, pro cauſa coniuncta poſuiſſent, adhuc tamen ab inuicem diuerſi eſſemus. Quatenus quod penes illas, cauſa connexa eſſet, Peſtis productum apud me eſt. Nam Peſtis, heteroclito modo, nos inuadit. Nec eius materia coniuncta, eſt aliquod ſolidum corpus, vel liquor viſibilis, vt neque idcirco conſpicua aliqua putredo: ſed ſolum Gas, ſeparatum, ac degeneratum ab Archei ſubſtantia. Quicquid autem viſibile, vitiatum in Peſte occurrit, non

eſt

eſt ipſa materia Peſtis, ſiue non materia ex qua: ſed eſt, vel materia occaſionalis, de qua ante, vel eſt productum. ſiue fœtus, in quo Peſtis ſedet tanquam in nido. Quapropter Anthrax, bubo, aut eſchara, non ſunt materia primitiua Peſtis; ſed effectus ac productum, quod Peſtis ſibi parauit. Nam plerumque eſt Peſtis tam atrox, ac velox: vt ſimulatque in Archeum eſt introducta, nequeat obmittere, quin de humore alimentario partem aliquam non ſubiiciat ſuæ tyrannidi, habitetque in ea. Quocirca ſi putridus humor, cauſa immediata Peſtis eſſet, profecto putridus fuiſſet, antequam putruiſſet. Cum nempe ipſa Peſtis, ſibi paret vitioſum illud productum, quod Scholæ vocant humores, adhuc indefinitos. Fernelius enim, Scholis paulò ſagacior eſſe voluit, nouitque ideò, Peſtem non naſci, vel conſiſtere è putredine quatuor fictorum humorum, vt neque ex aëris calore, aut frigore: ſed ex veneno aliquo, abditarum cauſarum alumno. Denique aduertendum: quod cum tartarus cruoris, ſiue vltimæ digeſtionis vitiatæ ſcoria, ſuſceperit fermentum Peſtilens, non minùs, quàm cætera transmutata, priuilegium habeat exhalandi per poros, ſine vlla poſt ſe reſidentia, ſiue reſiduo capite mortuo (ſic Chymici vocant reſiduam à diſtillatione fœcem) ſi nempe humores fuerint alimentarij: non autem ſi ipſa ſolidorum ſubſtantia, in eſcharam, aut anthracem, ſit ambuſta. Sic nempe, multò duriora Luis Venereæ tubera, oſſibus, velut æqualia, arrepto reſolutionis concilio, penitùs evaneſcunt. Quanquam autem tartarus cruoris, præfata quoque gaudeat prærogatiua, quoties extra vitæ œconomiam, vt infamis, eſt proſcriptus: attamen dum in pus, aut virus ſanioſum tranſmutatus eſt, pellem prius erodit in eſcharæ ſpeciem, quàm quod vaporetenus tranſſudet. Idque ſcilicet ob impreſſam peregrini fermenti labem, qua degenerauit in tranſmutatum formale. At ſi odorem fermenti quidem hauſerit tartarus cruoris: ſed nondum ſit tranſmutatus: fiunt glandulæ, bubones, &c. quæ ſudoris profluuio, citra cutis apertionem non rarò terminantur: vbi præfata alia id nequeunt. Hæcque omnia ferè Scholis in Catarrhos ſunt relegata. Totus ergò tartarus cruoris, domeſticus quidem partus eſt: ſed nothus, qui vi, deſtructione, & errore intruſus. At cum remedia naturæ, ſint ſubnoxia tantis digeſtionum aulis: & corpora, præſtantiæ tam eminentis, poſſideant violentiam atque agendi robur, itemque ſordes admiſtas, aut ſeras difficiles habeant non ſat profecto æſtimata eſt Pyrotechnia, quæ vnum ſubinde ſimplex eò altitudinis graduat, vt omnes digeſtionum ſordes, in extimas vſque oras, perſequatur cum vindicta. Alioquin in vltima digeſtione, plurimi occurrunt languores, inter incurabilia Scholis relata, ob vnicam ſolius remedij culpam, quæ defectum comitatur, & accuſat. Non ſecus atque Sagarum opera ſanatione deſtituuntur, quod negligantur remedia, quæ in mali radicem eant. Siquidem diabolica eiuſmodi incommoda non tam corpus, eiuſve ſordes apprehendunt, quàm Archeum ipſum: qui cum ſit velut hominis lucida imago, ſequitur, quod dum ille ſpiritus, in aliquo ſui corporis organo, detorquetur; idem membrum patiatur Archei ſymptomata. Adeoque quicquid patitur ſpiritus, vitæ ſenſuſque rector; neceſſe eſt, patiatur corpus: non autem contra. Neque enim vno crure mutilus, proinde mutilum generat, Quia ſpiritus non eſt defectuoſus. Nam quicquid corpus patitur, licet hoc idem ſentiat ſpiritus: non tamen hic contrahitur, niſi paſſio ad extremũ vergat, Id eſt, intra vitæ radicem, ſiue ſpiritum inſitum confermentetur: prout de colica ſpaſmode alibi oſtendi. Tartarus ergò cruoris, non eſt mirum, ſi ab Idea Archeali concitetur. Quotuſquiſque enim eſt, qui neſcit, quòd indignatio, confuſio, triſte nuncium, terror, &c. ſtatim appetitum edendi tollant: ſuſpiria, vel lacrymas concitent? & inſolitam ſarcinam præcordiis ſubtendant, quatenus nempe alimentum ſextæ digeſtionis, in ſtomacho degenerat, vbi videlicet eiuſmodi paſſiones, proximè fabricantur? Hic ergò cruoris tartarus, ſemel degener factus, hoſtis mox more infeſtat. Ac prout canis ſemel rabidus, rabiem ſua morte luit: Ita tartarus ille, ſemel proſcriptus, inque ſordium numerum relatus, nunquam deinceps in gratiam redit. Quia quicquid Archeus ſemel deſerit, confeſtim moritur, quodque mortuum eſt, non ampliùs reuiuiſcit, nec pacẽ cum hoſte init. Itaque vindictæ cupido, & philautiæ indignatio, in primo naturę frõte, radicitùs cõnata ſunt, manifeſtiùs quoq; inſurgunt in ſubiecto perfectiore: adeóq; in ſenſitiuis, poteſtatis iraſcibilis thymoſin, ac gloriam ſibi vindicant Quare tartarus ille cruoris, Peſte ſubactus, non paret ampliùs vitæ legibus, ſed priſtinæ obediẽtiæ ſuæ pœnitẽs, furoris libertatem effrenem ſibi arrogat, eoq; nos truculẽtiùs infeſtat, quo fidentiùs ſemel abdita intus Archei conſilia receperit. Quod ſymbolizare nominãt Scholæ. Tum enim eſt fur domeſticus, cui viæ ad theſaurũ, promique inteſtini, ſunt cogniti. Quam enim celeriter necãt, paucæ puris guttæ, ſub cranio; quamque attrocitatem non minatur cruor extrauenatus? quam crudelis, vel vnica ſpina in apoſtemate? nõ mirum itaque, morborum ferociſſimam Peſtem mox parere ſuum productũ, ſedemq; ſi non repererit, ſibi ſtatim faciat. Reſtat tamen ſanandæ Peſtis ſpes, quod tartarus ille, ſuumq; Peſtis diuerſorium, diſſletur debito ſudoris exterminio Quod intellige, quandiu manſerit in ſpecie liquabilis tartari. Alioqui namque ſi partem ſolidam arripuerit, ſpes vitæ intercidit, niſi ipſa pars arrepta ſtatim ſequeſtrari queat. Ectymata autem, ſtrigibilines nigræ, aut vibices, Archeum denotant affectum. Pellis namq; ſunt tincturæ ſuperficiales; quam ſi profũdiùs apprehẽderint, etiam cauterizant. Cumq; Archeum immediatè penetrent, præ cæteris celerrimo indigẽt remedio. Notatu quoque dignum, inſenſilem diapnœam, in Peſte, differre à ſudore. Eò quòd diaphæreſis, ſiue inſenſilis tranſpiratio, ſit materia alimẽti, adeoq; etiam tartari cruoris cõtaminati: ſudor verò eſt de ſubſtantia Laticis. Trãſpiratio autem, cum ſit continua, etiam citra ſudorem: Hinc fit, quod ſudor potiſſimum abluat, & ſicca tranſpiratio ob id rarò ad Peſtis ſanationem ſufficiat. Abluenſque ſudor copioſus, ideò ciendus. Vt dum peſtilens tartarus tranſpirat ſua veneni nequitia, ſudore partim eluatur, partimque diſceſſus mora acceleretur. Hic liquet difficultas à Scholis notata, & non direpta. Nimirum, cur aliquot defectus ſtomachici, non vomitu, aut ſeceſſu; ſed ſolo curentur ſudore,

Eò

Eò quod conſiſtant in Retentis ſtomachi tranſmutatis in Sexta digeſtione; non autem in cremoris reſiduis. Peſtis itaque plerumque in ſtomacho incipit, ibique tartarum patrat ac inficit: in quem perturbationes Archei ſuos fecere mox impetus. Non omnis imaginatio concupiſcibilis ibi ſuam ſedem habet, atque Ideam fabricat. Maximéque circa ſtomachi orificium, vitales vires celatæ ſunt. Vt alibi multoties ex profeſſo demonſtraui. Quia autem tartarus cruoris, forma eſt mucaginis; Hinc Peſtis idea, lubens in glandulas protuberat. Stomachus namque eiuſque Archeus, quia continuam imaginandi ſocietatem in cerebrum mittit, hinc parotides ponè aures. Per diaphragma verò in pulmones atque axillas penetrat, oriturque ſpirandi anxietas. Peſtiferi autem odores in ſtomacho parati (quod nos, odoribus carbonum ſæpè experti, vomuimus cum cephalagia, ac deiecta appetentia) vomitus frequentes cum dolore capitis comitantur. Sin autem pergant ad hepar. Iam bubo in Inguine,

Imaginantur Mineralia & Herbæ, ſuo modo anomalo.

QVicquid per eſſe reale ſubſiſtit, quodammodò ſeipſum amat: quapropter etiam ſenſum amici, vel hoſtium: id eſt, ſuarum commoditatum, ac moleſtiarum habet. Quare Philautia cubat in gremio naturæ. Res autem, vix vnquam eodem ſtatu, abſque viciſſitudine permanent. Ergò aliquid tolerant. Sin ergò patiantur, viamque deſtructionis ambulent, neceſſe eſt vtique, cauſam habeant, vnde dolent. Quare ſympathia, & antipathia, etiam in Lapidibus (In Magnete autem manifeſtiſſimé) notantur. Quæ tamen abſque ſenſu conſiſtere nequeunt. Vbicunque autem iſte ſenſus eſt, licet obtuſus; contingit etiam ſpeciem imaginationis aliquam, ſubiecto ſuo conformem, comitari. Aliàs namque eſt penitus impoſſibile, aliquid ſibi conſonum diligere, appetere, attrahere, & applicare, vel aliquod aduerſum fugere, niſi reciprocè ſenſus aliquis, cognitio, deſiderium, auerſioque obiecti adſint. Quæ cuncta claudunt in ſe obſcuram ſenſationem, imaginationem, ac ſelectionis aliquam imaginem. Alioquin enim, quo modo res mouebitur, aut alterabitur ad obiecti ſui præſentiam, niſi ipſum ſentiat ſibi adeſſe? Si ſentiat, quomodò alterabitur, niſi ſub conceptu paſſionis ſibi ſenſatæ? ac niſi ſenſatus ille conceptus aliqualem in ſe includat imaginationem: In hoc angulo (nota Lector) abſtruſa iacet omnis occultarum proprietatum cognitio, quam Scholæ à ſua indagine proſcripſere, deſiſtentes vnde incipiendum erat, iuxta axioma; Philoſopho auſpicandum, vbi natura deſinit. Deliberaui itaque exquiſitius demonſtrare, quòd inanimatis inhabitet ſpecies ſenſus, phantaſiæ, imo & electionis: analogâ tamen ratione, iuxta capacitatem & gradum cuiuſque. Non interim heic zoophyta commemoro, quæ probandi longinqua abſentia, viderentur multis ridicula. Noſtrum autem paradoxum offendet neminem, modificatè intelligentem. In primis indubitatum eſt, quin flores aliquot Solem comitentur, tam diebus lucidis, quibus Sol non ſplendet, quàm ipſis noctibus: Atteſtantes ſibi motum, ſenſum, & dilectionem Solis eſſe, vt potè ſine quibus impoſſibile eſt, occultatum Solem comitari. Etenim prout ſero Solem in occaſu amittunt (qui dum feſtinat ad ortum, non operatur apud nos, in vmbra terræ morantes) attamen ſiue interea nox caleat, frigeat, ſerena ſit, aut pluuia, non ceſſant tamen flores æqualiter ſeſe ad ortum flectere. Quod in primis deſignat notionem ortus, & circuitus ſolaris ſibi eſſe, qua parte ſit occaſurus, & oriturus. Voca inſtinctum naturæ, vel vt lubet. Nomina namque, rem non mutabunt. Res ipſa eſt facti; factum autem cauſam ſuam in flore habet. Hæc autem in plantis, vegetanter animatis ſic contingere, minus mirum. Sed quod etiã locum in mineralibus habeât, ſic probo. Nihil ferè in natura fit, abſque motu proprio: nihilque ſponte, aut à ſeipſo mouetur, niſi ob proprietatem, à creatore ſibi inditam, quam Veteres amorem proprium nominant, voluntque hactenus Philautiam, naturæ eſſe primogenitam, pro ſui cuſtodia datam, atque innatam. Hæcque vbi adeſt neceſſaria quoque eſt Sympathia, ac Antipathia, reſpectu diuerſitatis obiectorum. Sic nempe auium cæterarum plumæ, à pennis aquilæ cariem ſubire dicuntur; & pannus, è ſponte mortuarum ouium lanis, mox ſponte foraminibus, quibus pertunditur, velut carie reſolutus, quibus locis, fila mortuæ lunæ decurrunt. Quod non fit, ſi totus pannus pariter ex mortuarum ſponte pecudum lanis conſtruatur. Sic tympanum ex pelle ouina & aſinina muteſcit, ſi vicinum pulſetur ex corio lupino. Pellis Gulonis (animal voraciſſimum in Sueuia eſt) homini quantumuis ſobrio, nec venatori, ſomnia ordinaria excitat de venatione, ac comeſtione: ſi dormiens eadem tegatur. Sed quid hæc ad mineralia? Vado equidem à vegetabili regno, per res mortuas, ſenſim ad Lapides, quibus Sacra magnam virtutem tribuunt. Enim verò lapides nec mouere, nec alterare poſſent, ſi ſenſationem ſui obiecti non haberent. Nec enim corallus rubens palleſceret, ſi carnem mulieris hyſtericæ geſtatus tetigerit, niſi eius defectus ipſe ſentiret. Lapidum manifeſtiſſimus enim Magnes ſe prodit, qui ſe proprio motu locali vertit ad aquilonem, quaſi vitalis eſſet. Non autem, quod à Borea trahatur. Quoniam ſi Magnes, auerſa ſui parte, ponatur ad Septentrionem in pyxide lignea, ſuper vultum ſtagnantis aquæ, quam citiſſimè pyxis ſe voluit, altero, atque oppoſito Lapidis angulo, ad aquilonem. Ergò ſi id fieret, per tractum Boreæ, & non ſpontaneo impulſiuo motu ipſius Magnetis: mox pariter quoque pyxis, eodem tractu, ad ripam borealem concederet. Quod tamen non fit: ſed manet pyxis cum ſuo lapide immota, poſtquam lapis ſe cum pyxide retorſerit, requiſito latere, & motu. Clarum eſt ergò, quòd Magnes ſponte propria ſe voluat ad Boream. Vnde deinceps ſequitur, ſibi eſſe ſenſum, notionem & deſiderium ad Boream, ſimulque conformis motus initium. Porro, ſi quis prope præfatam pyxidem, fruſtum politum chalybis teneat, ad latus auſtrale, confeſtim tunc Magnes Boream negligit, ac ſe ad aciem vertit. Sicut nedum pyxis ſe vertat ad chalybem; ſed tota etiam natet aquilonem verſus. Vnde quoque obuium eſt, quod Magnes fortiori appetitu feratur ad ferrum, quàm ad Aquilonem: ſitque illi chalybs minoris alteritatis, quàm

Septentrio.

Septemtrio. Conſequenter etiam patet, quòd manifeſta polleat obiectorum electione. Nonnulli circa hanc rem futile mouerunt dubium, An videlicet Magnes ferrum trahat, an verò ferrum trahat ipſum Magnetem? Neſcientes vtrimque eſſe reciprocum tractum. Qui non venit paulatim, ob multam familiaritatem, nec ſeruat reſpectus, nec obſeruat fines lucri proprij, fruitionis, circumſtantiarum, aut conſequentiæ. Nec iſte tractus eſt obnoxius adulatori, aut detrectatori: ſed eſt donum in Archeis: vtriuſque partis, à natura primordialiter ingenitus & charactere proprietario ſignatus, ab eo, qui fecit omnia, ita quidem vt ſi chalybs ſit magnete leuior, trahatur ad magnetem: ſecus verò, ſi lapis chalybe ſit leuior. Eò quòd tractus non ſit in vno, & obedentia tractus in altero: ſed vnicus tractus mutuus inclinatiuus, & non trahentis, cum renitentis velitatione. Adeòque exhinc manifeſtatur, quod deſiderium ſit naturâ prius tractu, tractuſque, vt aliquid poſterius ſequatur deſiderium: tanquam effectus, ſuam cauſam. Si ergò teſtante Veritate, cuncta ex operibus ſint dignoſcenda, fructuſque ſuam prodant arborem: profectò eiuſmodi attractiuæ inclinationes ſubſiſtere nequeunt, abſque teſtimonio alicuius vitæ conparticipatæ, ſenſationis, notionis & electionis. Porrò nec minùs mineralium vita, quàm vita vegetabilium, ſuam per vitam diſtinguitur à vita animali, atque eorum generationes inuicem. Eò quòd vegetabile, ac minerale, non operantur niſi vnum, aut pauca propria: eademque adhuc cum præciſitate, alteritate, proprietate, inclinatione atque neceſſitate, quoties obiectum proprium illis eſt præſens: Sed animal operatur plura, eaque nec coactè, vt neque per accidens obiecti: verùm prorſus per deſiderium, complacentiam, appetitum, voluntatem, & electionem cuiuſpiam deliberationis. Cum eorundem prima operatio ſit vita: ſecunda autem appetitus, deſiderium, vel amor proprius, vel oblectamentum. Tertiò tandem ſelectio deliberatiua, & obiectorum diſtinctiua, Sic vidi taurum libidine ſaturatum, veterem vaccam ſpreuiſſe; oblata autem iuuencâ, laſciuiſſe mox ſtatim denuò. Obſcurè autem viuentium prima operatio, eſt poteſtas ad eſſentialitatem ſeminalem. Altera demum, exercitium poteſtatum, & proprietatum. Tertia tandem, maior minorque inclinatio motus, & notio. Quæ quidem non fluunt ex electione deliberatiua: ſed ex poteſtatiua alteritate, peregrinitate, ſimilitudine, appropriatione, puritate, aut obiectorum ineptitudine. Quocirca fuit Veterum iuſta opinio, omnia eſſe in omnibus, per modum recipientis. At poteſtates eiuſmodi, propter obſcuritatem ſui indiſcretam, & Indagatorum ſocordiam, vix creditæ fuerunt: à præcedentibus verò, atque modernis, non conſideratæ. Ac propter acceſſus difficultates, mundum vaga deſperatione, & nomine occultarum proprietatum circumuenere: ac ſeipſos ſua obcœcarunt ignauia. Scopus autem meus hoc loco fuit. Quod ſi herbis ac mineralibus, huiuſmodi notiones. proprietatum occultarum authrices, atque moderatrices inſint: eaſdem potiori longè ratione, & luculentiori modo inhabitare carni & ſanguini. Nimirum excellenter, cum particulari & affectatâ notione, motu, inclinatione, appetitu, amore, alteritate, hoſtilitate, & repugnantia; quam illa, quæ in nobis quinque ſenſuum miniſterio occurrunt. Vſque adeò in carne & ſanguine, eſſe quandam ſeminalem notionem, diſtinctionem, imaginationem, amoris, conuenientiæ, ſimilitudinis: itemque timoris, terroris, triſtitiæ, repugnantiæ, &c. cum intuitu lucri & damni, noxæ & complacentiæ, ſupperioritatis inquam & inferioritatis, adeòque agentis ac patientis. Quippe quæ depẽdentia neceſſaria, neceſſitatis conſequentis, fluunt, & comitantur prædictas ſenſationes. Quæ ſanè in vitali ſanguine, altiori gradu ſunt characterizatæ propter innatum Archeum harum paſſionum quarumcunque authorem, ac fabrum: quam alioquin in toto genere non animatato. Deus namque à cadauere, extinctis viribus defuncto, quemlibet dentem hominis viui, ſolo, attactu, marceſcere, excidereque, quia ſperni à vita cogit. Quod non item præſtat dens à cadauere, violẽta nece interempto, vel acuto mox morbo extincto. Capillus pariter cadaueris, ſpontanea ſenſim morte ſublati, ſolo attactu, caluos facit. Verrucæ atque ſtigmata, à perturbatione prægnantis fœtui inducta, attactu cadaueris, ſenſim ac ſponte mortui, donec pars ſtigmatis intimè refrixerit: ſponte etiam ſtigma ſenſim euaneſcit, Attende mecum, in hæc non ſint alterius ſenſationis teſtimonia, quàm ſolius frigoris. An inſuper in iſthac ſenſatione, non ſit connexa cognitio naturalis, atque mortis formido. Quæ adhuc cadaueri inſunt quoque. Siquidem Tetanus ad cadaueris, ſiue rigiditas eius, non eſt frigoris aliqua congelatio: ſed mera conuulſio muſculorum, mortem horrentium, viuentiumque etiam poſt animæ diſceſſum. Hinc nempè cadauera eorum, qui violenta morte oppetunt: quia non omnino extinctis viribus carnis intereunt, Tetanum præfatum non niſi dudum poſt ſentiunt.

Animal phantaſticum.

HErbas & mineralia, inſtinctu quodam naturæ, id eſt, ſuo modo imaginari, Sic demum cruorem ac Mumiam, conceptus quoſdam natiuos, habere dixi, in ordine, ac ſimilitudine ad hominem. Quæ vt ad ſcopum noſtrum de Peſte dirigantur. Memineris, quo pacto perturbationes prægnantis, appoſita manu ad aliquod membrum, licèt inaduertenter, incogitanter, citraque voluntatis concurſum, depingant in fœtu, membrum contacto correſpondens, imagine obiecti illius perturbationis, Imagine inquam: non autem ſignatura otioſa. Sed, puta appetitum fuiſſe ad ceraſum: depingitur vtique in fœtu, & in membro conſimili, quale prægnans ſibi manu tetigit, ceraſum, quod vireſcit, flaueſcit atque rubeſcit quotannis, iiſdem ſtationibus, quibus arboris ceraſa, has colorum viciſſitudines acquirunt. Et quod eſt lõgè mirabilius, contigit fœtum ſic ſignatum, Maio, atque Iunio has ſignaturas colorum. in Belgio paſſum: qui poſtea, in Hiſpania Martio & Aprili, eaſdem exprimeret, Ac tandem rediens in patriam, rurſus in Maio ac Iunio illas oſtẽtaret. Sub valida quoque prægnantis impreſſione, nedum noua ſuperinducitur ceraſi generatio: ſed etiam contingit, vetus eſſe immutari, cogitque loco credere genera-

tionem ſeminalem: imò & Dei imaginem, iam viuidam, vel in procinctu ſui aduentus, non venire, ſubſtituique creaturam alienigenam, atque monſtrum. Quorum contingentiis ſunt plenæ, quotidianæ, atque in vitæ experientiæ. Quæ poteſtas prægnanti data conceditur. Non tamen quod proin aliis mulieribus; imagines conceptuum non deferantur pariter ad vterum, cui non inhabitat embryo. Docui namque ſingulari tractatu, hominum perturbationes, in præcordiis, circa os ſtomachi, fabricari. Viris nempe inde ad cor aſcendere, mulieribus autem procliuius mitti ad vterum. Eò quòd mulier deſtinet naturaliter inſpirationes vitales ad fœtum. Adeòque omnis præcordiorum commotio muliebris continuò reſpicit vterum, ſiue adſit fœtus, ſiue non. Quicunque ergò mulierem deliberato animo perturbat mœrore, &c. is illi morbum volens immittit. Et qui grauidam infeſtat: matri, ac proli officere, ſe ſciat. Hinc puellæ circa maturitatis annos, ſi difficultatum conceptibus anxientur, ſolent vanis conceptuum Ideis vteri parietes continuò depingere, vt plurimum ac variorum ſymptomatum ſibi in malaciam authrices fiant. Quoniam vterus non impunè fert, ſibi tranquillitatem auferri, per peregrinas imagines. Vir autem ſuas in præcordiis format imagines, tam concupiſcibilis facultatis, quàm iraſcibilis, vt non immeritò proinde amentia dicatur Hypochondriaca, idque non ſecus atque in muliere contingit: ſed conceptuum ideas ad Cor & cerebrum tranſmittit liberius. Quidam enim expectans manè, prætorem in ſuam ſupellectilem miſſum iri, tota nocte ſedens mœſtus, capite in palmam manus inclinato, manè latus capitis canum habuit, qua parte manum tetigerant tempora. Adeòque manus prægnantis ſuas exorbitationes ad vterum, & viri manus, ſuos pauores vſque in pellem capitis traducit. Saltem hinc patet, pilorum eſſe veram accretionem, nutritionem, atque non inanem colorum ſignaturam, non autem innaſci per appoſitionem, à retro expellentem. Dein, quod perturbatio in viris, multum affinis ſit muliebri, licet longè infirmior. Docui quoque aliàs, perturbationum energiam in Splene conſiſtere. Quapropter vetuſtas Saturnum, principium atque parentum deaſtrorum, errantium quoque Aſtrorum ſummum, qui nempe deorſum in reliquos influeret: nequaquam reliqui ſurſum reflecterent, vtpote ſtellæ ad ſublunarium commoditates conſpirare creduntur, non autem ſurſum. Saturnum itaque originem vitæ, & conceptionum ſiue generationum initium dixere: imò & deuoratorem recentis pueri nominarunt, deſignantes per hoc, quod imagines à facultate concupiſcibili fabricatæ fecundent ſemina, & digeſtionum in nobis hoſpitia: prout quando exorbitant, nouellum ſanguinem conſumant, morboſque plurimos incutiant. Imaginatio igitur ſplenetica, primos habet impetus, qui conceduntur non eſſe in poteſtate noſtra. Saturnus ideo, velut citra initium fictus: Iupiter verò præcipua eius proles, ſede parentem deiiciens, rationis fulgorem ſignificabat, primos imaginationis impetus ſubigentem. Imagò verò, per imaginationem formata; mox in Splene veſtitur ſpiritu vitali, eumque aſſumit, vnde Idea fortificatur ad operum executionem. Quotuſquiſque enim eſt, qui non ſenſit ſubinde circa ſtomachi orificium (qua parte Splen maximè ſenſitiuus, ſicut & tactus in extremis digitorum) perturbationes, anxietates, & ſuſpirandi occaſiones? Nonne eſurienti mox tollitur appetitus, per triſte nunciũ? Notabile heic eſto: quod licet prægnanti ſit planè ignota eſſentialis diſpoſitio rerum, ſub perturbatione apprehenſarum, eaſdem tamen penitus formet, atque figuret in fœtu, dum extra truncũ arborum, in carne, ceraſum fabricat in inſtanti, continens internũ eſſe, & ſeminalis ceraſi ſcientias. Non mirum eſt igitur, terrorem à Peſte fabricare Ideã Peſtis; vnde Peſtis ipſa mox pullulat. Quamuis anima ſenſitiua hominis, Peſtis eſſentiam ignoret. Hic patet cãpus apricus, ad probandum cũctarum rerum notitiones ſiue Ideas, in nobis formari vi animæ ſenſitiuæ: jacere tamen obtenebratas in mente immortali, quas Adamo præſentes fuiſſe credimus, dum brutis iuſta inderet nomina. Etenim ſi muliebris conceptus, exundatione perturbationis cuiuſpiã illectus, internas plantarum animaliumve diſpoſitiones depingat (imò quandoque cum tota ſui fœtus tranſmutatione) neceſſe eſt in ipſa mente tanquam diuinæ imaginis ſculptro eſſentiali, rerum ſublunarium ſaltem notionem eſſentialẽ habitare, modò in naturæ impuritate & peccati originalis macula, depreſſam ac deformatã. Alioquin anima ſenſitiua res alienas facere non poteſt, quas neſcit & non habet: adeòque opus eſt, ad hoc confluere mentem immortalem, perturbationibus excitam. Obſcura atque difficilis admodum via, per quam Adepti, nulla librorum ope priſtinam ſcientiarum lucem aliquã venari contendunt. Ideóq; & Laborem Sophiæ appellant. Eamque Paracelſus æſtimat decuplo faciliorem, quàm didiciſſe Grammaticen. Opinatur tamen Picus, niſi operator vtatur medio, ipſum mox opetiturum Binſica, ſiue ariditate cerebri. Propter aſſiduitatem ſpeculationum, ſpiritum vitæ attennatũ iri. Quicquid id ſit, ſaltem cauſarum inſcitia neglexit plurima, fueruntque ægrotũ opitulationes fruſtra exſpectatæ. Diſcuſſi autem hoc loco imagines, phantaſia genitas, quo conſtet, qualiter omne corporeũ proueniat ex inuiſibili ac incorporeo initio (quod antiquitus à mundo intelligibili peti affirmabant) per imaginationem. Anteceſſoris parentis, imitando quadam ſimilitudine, mundi creationem iuſſu incomprehenſibilis Verbi (*fiat*) ex infinitudine Nihili, ſemel factam. Quæ deinceps ſuam nacta eſt continuationem ex dono Verbi *Producantur ſemina*. Per prædiductam imaginationem ſcilicet, tam plantarum, quàm animalium. Natura itaque, ſequendo infuſam ſibi poteſtatem, profert omne ſemen, ex imagine cuiuſdam conceptus. Eſt nimirum tam in animantibus, quàm in plantis, imò & in ipſis mineralibus, ſua cuiuſque imaginatio, ſuo modo improprio, productrix tamen, vtrobique fecunditatis ſeminum, tam ad eſſe naturale, quàm ſuper incidentiũ, & monſtroſorum. Imaginatio quippe condit rei conceptæ imaginem, quam ſuis à Deo datis donis conuertit in medio, quod ſemen dicitur. Sine qua videlicet imagine, omne ſemen eſt duntaxat inanis ſiliqua. Non ſecus atque flos peponis, à tergo non habens promiſſum peponem, inane eſt oſtentum. Imago atque ſeminalis illa, prout in ſe gerit perfectam ſimilitudinem ſuæ iconis concipiendæ: ſic etiam

liberam incorruptamque cognitionem rerum ſibi agendarum ſubter generationis decurſum. Hoc tamen notabile in generationibus. Quod ſicut prægnans non operatur propoſita mirabilia, niſi ſit perturbatione perculſa, ſilexque ſit concuſſus ad chalybem: Ita ſemina animalium deſinunt eſſe fecunda, niſi coniuncta ſit libidinis perturbatio, faciens animam deſcendere in ſemen, vt illud illuminet. Quapropter herbæ mox à producto languent, completo ſuæ imaginationis ſiue proprietatis ſcopo. At mineralia, quia non ſunt deſtinata, vt propaginem è ſuis corporibus excitent, eò quoque ſuos imaginationis fines longè obſcuriores habent: Cum ergò omnis generatio imaginem præſupponat, iuxta quam ſuas diſpoſitiones exſequatur. Hinc fieri nequit, quod imaginatio terroris generet Ideam amoris. Nec phantaſia metus ab hoſte, phantaſma producat terroris à Peſte. Non immeritò quoque loca, infecta Peſte, vitanda ſunt, ac nedum propter vitiatum iam atque contaminatum aërem: verumetiam, vt obiecta vitentur, quæ ad terroris imaginationem conducunt. Iam eminus apparet litus, quorſum nauigamus, & quo pacto terror ſit pater Peſtis. Pueros etiam contingit celerrimè imaginari, atque commoueri: illorum tamen perturbationes non gerunt ſemina in ſuis imaginibus, aut Peſtem ex terrore ſibi faciunt. Perinde namque his eſt, atque nouello fidicini qui primis lectionibus conceptam cogitationem, non niſi difficulter ad digitos tranſmitit. At poſtquam artis gnarus eſt, digitique iam aſſuefacti imaginibus tonorum, ac motuum: peragunt inhæſitanter mandatum phantaſiæ, totumque perſonant Hymnum, licet ſubinde attento colloquio mentem à muſica auerterit. Neque enim ceſſant digiti ad finem percepti Hymni pergere.

Imaginatæ Peſtis requiſita ad Ideam.

SÆpè fidem experientia fecit, quod quis terrore ſolo, Peſtem abſentem ſibi atque ſuis parauerit. Quæ veritas oſtendit, quòd imago phantaſiæ, ab incorporeo ſuæ nuditatis eſſe, & cogitationis ſimplicitate, ſe paulatim veſtiat, induatque vitæ ſpiritum, & in eo ſui productum ſeminale relinquat: ens ſanè, ad magna atque terribilia facinora promptiſſimum. Verùm enimverò, vt ad exſecutionem ſuæ deſtinationis nondum eſt ſatis, (Reperitur nempe, quod imago, ad viſcera perueniens, nihilominus non raro flacceſcat.) Idcirco declaraui in prægnante, manum inſuper requiri, organum organorum, vt externum & ſignum determinati membri, in quo eſt ſculpenda imago. Etenim perpetuò anima mediis vtitur, ſuper quæ imago fertur ad eſſe, & operari. Delineare autem idcirco debui, qualiter anima operativas ſuorum conceptuum imagines, ad manum, nequaquam autem ad pedem dimittat exemplo fidicinis: & quo pacto, per conſuetudinem, ſuas ſtatim imagines tranſmittat, quæ alioqui præter conſuetum, moleſtiſſimè eò pertingerent. Quocirca notandum, ſi prægnans fuerit dextera (ſiniſtra tamen manu aliquod ſui membrum ſub peturbationis inſultu atigerit, nihil inde ſuper fœtum ſignatum iri. Vnde apparet, manum illam, quæ communis ordinaria, & quotidiana eſt cogitatuum exſecutrix: ſit etiam directrix imaginum ad loca, & operationes. Vir ideo non perinde fortiter per phantaſiam operatur, atque mulier: nec alia quæuis fœmina, perinde atque prægnans. Neque etiam terror quiuis peſtem generat. Terror enim à lupo, colubro, aut cane rabido, non parit in nobis imagines operatiuas lupi, aut colubri: Imò nec quidem vbi lupus viſibiliter adſit: prout tamen Peſtis, per terroris imaginem, nobis naſcitur. Dubium itaque ſubeſt, An territa imaginatio animæ, à Peſte, eiuſque imago, ſit ſufficiens, & adæquata cauſa Peſtis? Seriò imprimis attendendum, Imaginationem per ſe ſufficientem ad operandum, niſi alia inſuper concurrant. Imprimis namque in ordinariis prorſus omnibus, ſolitiſque operibus, ex deliberatione electiuæ animæ prouenientibus, oportet adſit voluntas. Piſtor namque fruſtra multa, de panificio, intentéque imaginabitur, niſi manum voluntas, non quidem ad aliquod membrum: ſed ad paſtam, admouerit. Ego pariter de Peſte ſcribens abſque terrore, in pleno velle, & conceptu cogitantis animæ, multa de Peſte meditor: non tamen ob id hanc mihi contraho. Nemo etiam, niſi forte deſperans fatuus Peſtis generationem in conſenſu voluntatis intendit. Requiritur ergò voluntas explicata, in quotidiano ac naturali curſu actionum operatiuarum, in quibus velle, deducit conceptas in deliberatione imagines, ad exſecutionem operis. At nullatenus exigitur conſenſus voluntatis, ad generationem entis, aut tranſmutationem vnius in aliud. Siquidem omnis tranſmutatio, licet monſtroſa, nititur tamen priuilegiis veræ generationis: cum ſit reideatio in Archeo, ex victoria nouæ imaginis, traducta ſuper ſeminalem, quæ priùs erat concepta in Archeo. Ergò conſideratio tranſmutationis, non expendit conſenſum voluntatis. Denique, neque nuda imaginatio, ſiue imaginis productio, neque manuum attactus, ſufficiunt ſimul ad tranſmutandum: Sed (attende benè) omne opus imaginationis quod in nobis nouam generationem, vel tranſmutationem vnius in aliud, producit neceſſariò, requirit alicuius fidei concurſum, colligatæ in eodem ſubiecti puncto, ipſius phantaſiæ. Nimirum, terror ab animali nocuo, non producit in nobis iſtud nociuum animal, neque eius ſaltem venenum. Perinde etiam, vti mea attenta imaginatio, meditans mirabile virus Peſtis, non generat proinde Peſtem in me: Ratio itaque quare terror à Peſte magis Peſtem faciat, quàm terror ab animalibus, venenum eorundem in eo conſiſtit: Quod venenum Peſtis non ſolùm fiat ex apprehenſione, & conceptu terribilium effectuum: Sed quod ſimul concurrat cum illis inſeparabilis quædam fides, per quam territus, ac pauidus quiſque, timendo imaginatur, creditque tenuiter, ſe iam aliquid peſtiferi veneni contraxiſſe. Vnde (nec enim prius) Peſtis imago, per huiuſmodi terrorem concepta, operans, & fecunda euaſit. Nam is terror, cum ſuſpicione credula, applicat animam ſic territam Archeo, vt hunc veſtiat imagine terroris concepti. Cuius quoque fidei defectu, etſi animalia ingentem terrorem conciperent, non tamen Peſtem humanam arripiunt vnquam: licet ſuam tabem, vt naturale venenum, quandoque hauriant, vnde etiam oppetunt. Eſt namque venenum fermentale,

quod

quod vtut celerrimè cum iis tranſigat: vera tamen Peſtis non eſt. Quiſquis autem rabientem, in ſe inſilientem viderit, & quantumcunque exinde territus fuerit, imò febrim concipiat, atque moriatur: nemo tamen vnquam vel tenuiter credit, ſe rabidi venenum hauſiſſe, abſque morſu. Quare etiam totus ſuus terror eſt ſaltem, ne mordeatur. Quod potius includit præcautionem futuri, quam fidem nati veneni. Terror igitur, occaſio Peſtis, vehit in imaginatione aliqualem fidem, timoremque, ſe aliquid contagionis, actu hauſiſſe, ſub incertitudine, & agonia eiuſmodi. Eò quòd venenum Peſtis ſit inuiſibile, non autem rabidi morſus. Quæ particula fidei, cum perturbatione terroris, perficit actualem imaginem in Archeo, generandæ Peſtis ſemen. Eò quòd imaginatum, apprehenſum cum perturbatione, & creditum, ſtent actualiter in eodem puncto phantaſiæ, proferentis imaginem, in Archeum, tanquam ens ſeminale. Alioquin etiam, nec quæuis fides, ad hoc eſt ſufficiens. Quippe nemo eſt, qui non credat firmiter, quod Peſtis poſſit occidere, contaminare, aduenire, &c. Sed talis iſta fides eſt languida, & velut mortua, nec proinde operatiua, id eſt, non nocua. Niſi eſſentialiter in eodem identitatis puncto, ſit connexa terrori, apprehenſo cum perturbatione, ex hauſtu actualis veneni. Caſtra enim & arces, perſæpè pauorem panicum, ac lethalem terrorem arripiunt, ſimulatque cum timore perturbationum credunt, hoſtem proditoriè, aut clanculum irrepſiſſe, aut inſperatam opem nactum, &c. Quæ cuncta ſub nocte opaca magis inualeſcunt, qua fiunt inuiſibilia, magiſque horrenda, ac timenda vniuerſa. Somniales pollutiones, quanquam fortem habeant imaginationem, abſque motu aut fornicationis illecebris, ſufficientem expulſioni; fidei tamen illius defectu, ſemen tantum ſterile eiiciunt. Etenim etſi imaginatio operetur dormiendo: non tamen fides operatur ſomniando. Quippe quæ non imaginationis, at ſolius eſt filia voluntatis. Somnus nimirum ad hoc conducit peculiariter, vt transmutatus liquor alimentarius, per appoſitionem, mentiſque informationem, omnino, aſſimiletur. Quapropter adoleſcentibus annis, plùs, atque profundiùs dormitur, quàm ſubſequentibus. Cumque materiæ vitales ſuas habeant imaginationes naturales etiam quæ non ſunt imaginationes intellectuales: certè, ipſa ſanguinis imaginatio, ſubter ſomnum, potentiſſimè operabitur. Sed fides, cum ſit vis ſeparata, animæ ac voluntati alligata, neceſſariò quoque ſub ſomno ſopitur. Eſt itaque imaginationis Spleniticæ actus propemodum inconcuſſus, ac indeſinens. Sed anima, ſemel credens vnum aliquid, ceſſat dein, quieſcitque à credendi aut confitendi conſideratione, donec de nouo obiectum illi refricetur. Nec hoc loco loquor de fide Chriſtiana, dono Dei ſupernaturali; ſed intueor confidentiam: tam ſcilicet deluſionem credendo, quàm rei veræ putationem. Catula enim quædam iuuenis, & nondum laſciua, catellum quindecim dierum nacta, lambit, amat, & mammis apponit: dein infatuata, credidit ſuum eſſe fœtum, adhuc erat incorrupta, mox illi mammæ tuberant, & vidi copioſum lac profudiſſe. Item mediâ Hyeme ſi optes pullos, tepefac oua linteo calente, atque interim depluma pectus caponis, pone ſuper oua, vt foueat, eumque ibidem conclude. Qui teporem ouorum, ac frigus pectoris inſuetum, ſurgendo ſentiens, incipit oua fouere. Incubando autem concipit falſam fidem, creditque ſe ouorum matrem, pullos omnes, ad extremum vſque educit, & crocitatu fouentis gallinæ ſimili, conuocat, pugnaxque pro pullis, gallum fugat: atque tandem ingens triſtatur, à pullis derelictus. Si itaque falſa fides, operetur tanta, quid non fundatior quælibet, terrori Peſtis coniuncta? Ineſt ergò imaginatio quædam, ſanguini natiua, partibus animalis, imò & morboſis excrementis: adeò vt cruori extrauenato, iam remedia magnetica, applicari cum fructu inceperint. Conſideremus etiam, ſextæ digeſtionis mucilaginem excrementitiam, adhærere intra harundines (vnico ſic etymo voco venas, arterias, inteſtina, & canales quoſlibet) ſua primum qualitate inſontem: ſed hoſpitij ius, quatenus indirectè aduena eſt, violantem. Ideoque per ſe, parti inſidiantem. Mox dein, ab Archeo, parti inſito, concipitur deſiderium expellendi illam: cuius conceptus Idea, in exoſam mucilaginem imprimitur. Quæ cum ſit ſeminalis, formam, aliqualem vitam, itemque & hinc poteſtatem agendi, nanciſcitur: ac ſuam deinceps materiam moderatur, ad propoſitos ſibi, nactoſque fines. Membrum autem, non valens ſubigere hoſpitem, ſibi inuito connexum, maiori flagrat niſu, appetituque expellendi. Nec enim appetitus iſte eſt amplius ens rationis, ſiue imaginatum: ſed ſurrexit in ens quoddam ſeminale, propter conceptam ab Archeò Ideam, ſibi impreſſam, induitque materiam exoticam, in omnem morboſi ſeminis perfectionem. Non ſecus atque in ſaliua rabientis, ipſamet rabies ſeminalis, & in picto fœtus ceraſo, conceptus grauidæ. Sic namque poteſtate agendi, ditata materies, iuxta imaginem indutæ paſſionis, incipit agere in membrum hoſpitale. Ineſt nimirum illi iam ipſe morbus, ſemine efficiente potitus. Qui tandem pertinacius connexus, ſæpè victor, vitalem facultatem illius membri in ſui clientelam ſubigit. Mortificat nimirum, ſuoque contagio conformem partem, cui inſidet, reddit. Pars autem, cum ſit laſſationi, huiuſque termino, obnoxia; è contra verò character, ſiue idea ſeminalis iam concepta, ſit indefeſſa: neceſſe eſt, velut conuocatis viribus Archei, morbus ille proſcribatur per criſin, vel robore morbi ſponte exantlato, orbetur vi agendi, fiantque oppilationes, ac ſcirrhi: vel loco, victa pellatur, fiatque abſceſſus: vel medicaminis præpollenti vi pellatur. Aliàs namque, natura habenas deſerens, manus vinctas morbo tradit. Quatenus ſcilicet pars continens, à contento hoſte victa, reliquum totum, ſibi ſimile reddit, non ſecus atque Gangræna minutula, totum mox mortificat, ita & materia morboſa adhærens, partem cui adhæret inficiens, totum integrale mox inficit. Neque enim ſemper ſunt ab initio, innata ſemina morboſæ materiæ: quid ideo tantiſper tantùm eſt materia occaſionalis. Quinimo vt plurimum fatua, atque innoxia qualitatum proſapia, innocentiam ſimulant ſpinæ morboſæ. Noxia nunquam alioquin intro admitterentur, quia intimè ante admiſſionem, atque ſagaciter, ab Archeo examinari ſolent. Sternuntur enim in limine mox, quæ-

cumque incapacia ſunt neceſſitudinis vitæ. Si ergò ſordes, proditorio errore intrò admiſſæ, aut per degenerationem ſubortæ, intus hoſtilitates recipiant, eaſque in nos exerceant, dum agendi robore fuerint qualificatæ ab Idea recepta: nec mirum etiam, ſi fermentum veneni ſubinde acquirant, eoque nacto, paratas in nos manus iniiciant. Hæc eſt ſuccincta tartari cruoris imaginumque morboſarum origo, progreſſus, atque hiſtoria. Porrò imagines venenorum ſic ſe habent: In beſtiis enim venenoſis, venenum fieri ex imagine iræ, prouerbio docemur. *Morta la beſtia, morto il veleno*. Quod locum dumtaxat habet in venenis propriis ſpeciei. Non autem in cadaueribus, Peſte extinctorum, quod tam in hominibus, quàm falcone, quotidie experimur. Eò quòd Peſtis non ex ira, pro more ſerpentum venenoſorum, naſcatur. Canis namque ludens ſi dente icerit, vulnus citò medicabile infligit: ſin autem irato dente, non tamen quam præcedens, profundius mormoderit, iam vulnus fecit, veneni iræ particeps. Sin autem rabidus fuerit, iam non tranſiens venenum iræ: ſed rabiei ſuæ mortiferæ, atque amentis compar, communicat. Accensâ nimirum voluntate nocendi, per iram, imaginem, bellua, aliàs inſons, parit venenoſam, ac per dentem eandem tranſmittit. Multo id luculentius in feris ſontibus Sunt ideo venefici curioſi, vt prius iratis atque irritatis ſerpentibus lethale virus mutuent. Catula luxurians, ſi manum pueri lambat, eandem veſicat. Equa verò luxurians, ſua pedum cornua, ſiue vngulas, veneno imbuit: ſic nimirum, vt dyſentericis ſint præſenti toxico: quæ aliàs, à non luxuriante, ſi butyro frixentur pulueratæ, confeſtim dyſenteriam ſanāt. Plātarum autē veneno propria, nō ab ira aut pauore ſunt: ſed fermentum corruptiuum ſeminali imaginationi natiuæ, illarum continuandis ſeminibus à mundi creatore eſt inditum. Nec eſt enim plantis hoſtilitas aut voluntas nocendi nobis. Adeóque nec venenum, exſiccatis plantis commoritur. Eſt namque fermentum venenatum, plantis ab exordio mundi confermentatum, ad ſeminaliter propagandum, ob fines creatori ter glorioſo ſoli cognitos. Rabidus autem, venenum per ſaliuam, adeóque per dentem communicat. Deus namque rabido inſeruit, quantum manus prægnanti. Denique Imaginatio plantarum, quamquam ſeminum ſuorum ſit formatrix, ipſa tamen non libera, aut arbitraria: ſed potius dos ſeminalis, propagatiua ſui ſimilis, idque cum totali ſui proprietate, in quo quieſcit, non alienis perturbationibus, aut illecebris, alterabilis. Quapropter in ſe, monſtrum non concipit, nec facit vnquam ſponte, niſi ab externo laceſſita: eſt itaque venenorum iſta differentia, origo, progreſſus, productum, & nocendi modus. Hæcque eô deduxi, vt intelligatur ſcilicet, ſi ex ira virulentarum ferarum fiat extemplò lethale venenum, poſſe etiam per terrorem, in hominis Archeo, fieri terrificum Peſtis venenum. Si namque triſtitia, amentiam, hydropem aut caducum: Ira verò colicam, Apoplexiam, ſpaſmum: denſaque anxietas, vel intenſa minus cogitatio, furioſum vel Lunaticum gignant: nec à ratione deuium eſt, Imaginem Peſtis intus fabricari, ex perturbatione illius Vulcani, in quo fabricantur primi impetus. Cuius paroxyſmus, ſæpe vt amentium tolluntur per Splenetica auxilia, Animal exiguum, araneæ ſimile, Solifuga Solino dicitur, quod diem fugiat, Sardineæ fodinis argentariis frequens, reptatque occultim, & per imprudentiam ſuperſedentibus, Peſtem facit. Quod venenum quidem non eſt vera Peſtis: ſed puſtula veneноſa. Nam ſubiungit, Calidos fontes vicinos eſſe, qui abolent ſtatim, inſertum à Solifuga venenum. Sic nimirum lethales fodinarum halitus, non rarò peſtilentes vocantur, quia foſſores diutius morantes enecant. Experimentum autem huius periculi facere ſolent: ſi dimiſſa ardens lucerna in cuniculos, confeſtim extinguatur. Nec mirum, ſi præter virus, etiam præfocent lumen vitale, ſi lumen igneum candelæ extinguant.

Fermentum Peſtilens.

Conſidera, qualiter canis mœſtus ambulat, cibum recuſat, potumque horret, quantos odij ſtimulos, ac inuidiæ conceptus alat, ante rabiem. Denique, vt conceptus ſui, vis plenaria, nō in ſaliuam tantum: ſed in dentem (qui trans veſtes nitide abſtergitur,) tranſlata, ſolo velut odore, ſimplicique vnius odoratus ſuffitu, ſufficit, ad excitandam feram feriamque rabiem, in demorſo. Minimus nempe tactus dentis, qua parte cutis patet, ſolaque epidermide hiat vtut ſaliente foras cruore abluatur: nihilominus imaginem ſuæ rabiei ſic traducit, vt ſicut manus prægnantis depingit membrum fœtus: ita canis, per dentis ſui attactum, infra quadrageſimum diem, rabiem afferet. Neque enim duntaxat ad mortem, vtut vulnus in ſola ſit epidermide, pergit; ſed pereunt ante mortem, principes mentis facultates, ſequunturque vt pediſſequæ mox, quo per venenum phantaſticum abducuntur. Etenim is dentis odor quaſi merum nihil eſt, ens incorporeum, non ſecus atque fracidi dolij odor, vel odor pedis, nouo calceo induti, facientis veſtigium. Canis etenim, dudum ab impreſſo veſtigio, herum nouit, diſtinguitque iſthac tranſiiſſe. Sic odor veſtis, aut chartæ, peſtilenti tabe infamis, ſubtiliſſimo, imperceptibili, ac tenuiſſimo veneno, nos contaminat. Ac nedum lethali nos veneno imbuit, necatque: ſed & mentem loco deiicit, non ſecus atque rabidi dentis attactus ſubter pellem, rationem à ſua maieſtate deturbat, cogitque ſequi ad determinatam ſuæ rabiei normam. Pauet namque demorſus, ſtata periodo, ad liquidorum cunctorum conſpectum, concipit caninam inuidiam, optatque viuentes omnes poſſe perdere, ſuamque multiplicare rabiem. Narrant Scriptores, in vulnere ſucceſcere vermes capite canino. Saltem non diffiteor ſuſpicandum, huic veneno ineſſe fermentum, ſpiritus imaginationum reſpiciens, & affectans: In quos, minima odoris comparticipatio, ſuæ imaginis introducit Ideam, cui phantaſia noſtra cedere cogatur, imo potiùs, plenè tranſmutetur in horridum iſtud phantaſma. Mirum nempe, quod canis venaticus, omnium ſuæ matris primogenitus, ſolus canem rabidum adoritur, & ſuperat. Dos ipſi eſt inuictæ imaginationis, etiam, vt ſi à rabido demorſus, minimè tamen rabioſus fiat. Vbi interim reliqui omnes, per morſum, rabiem contrahunt, à rabido fugiunt,

giunt, nec ſe contra hunc defendere audent. Eſt ergò iſtud venenum, rabiei diuerſorium, imaginationis etiam peregrinus hoſpes, qui ab imaginatione pugnantis animæ ſuperatur. Ergò hinc nouimus, omnia venena in ſe eſſe fermentalia. Quædam namque ſolam deſtruunt materiam, & ſpiritum ſimul imaginatiuum, vnde morbi, amentiam connexam habentes. Alia verò duntaxat ſpiritum affectant. Qualia ſunt, quæ rabiem, quæque amentias & catalepſes adferunt. Quæ videlicet corpus non liquefaciunt, aut notabiliter alterant: ſolum autem ſpiritum ſenſitiuum trahunt in perniciem. Tarantula nimirum vix vnquam quieſcit, ideoque & hominem, quem pupugit, irrequieta turbat moleſtia. Aſpice enim, quam horrida effigie ſuas in hominem, cuius pellem vel tenui punctura pertruderit, imaginationes traducat. Vile enim, paruum, atque imbelle reptile, imperceptibili quantitate ſui veneni, totum inficit, eiuſque mentales poteſtates, ſubter ſui clientelam ſtatim rapit. Bellè ſanè etiam quadrat odor veſtigij, ſimulatus Peſti. Nam licèt edito, ventiſque perflatu loco, ædes aperiantur, & ventis cedat infecta domus aura: non tamen proinde ceſſat perendie Peſtis, quin ſufficiat tollendo totam plebem. Nec enim ceſſat odor veſtigij (quantitatis nihili) in via, ventis expoſiti, niſi pluuia lauetur, aut terra tegatur: ſuum ſemper cani refert herum. Memini etiam, quod in Peſte Oſtendana, ipſamet fracedo peſtilens, ſolet crematas ſoleas parum olere, ſolebamque Peſte infectum odore illo prodere. Porrò ante præuaricationem, omne animans ſubiectum erat homini, tanquam hero: ſuaque vita media liqueſcebat, & peribat edendo, ante conſpectum noſtri Archei. Aſt iam, vel catulus, prædominatur vitæ noſtræ, & liberas animæ mortaliū poteſtates, ſubter ſuas infirmitates rabiei, cogit. Calamitoſum nempe eſt, imaginem Dei deniceps ſubiacere morſui inſectarum, variaſque ſectari debuiſſe imagines fermenti veneni cuiuſlibet. Deuiumque eſt, ſeruilia bruta, morſum ſuum, imagine iræ, veneno amenti, atque mortifero imbuere. Ah quàm penitiſſimè, atque fortiter iræ imago ſigillatur? Quamque rapida celeritate ad ſaliuam transmigrat; quantis infirmitatibus opportuna eſt mulier, ex occulto odore vteri? quam infandis enim intellectus exorbitationibus vexatur? Siquidem non rarò fracidus odor, communicatus è plantis pedum; ſuperbam noſtri ſtaturam deiicit, priuatq; ſenſu, memoriâ & intellectu epilepticos? Qua promtè enim contagium excrementi hypochondriaci, ſubter ſeptum, mētem alienat, ſeducitq; mœſtitia, horrore, furore, amentia, febrilibus deliriis, & lethargi differentiis, dum iuxta imaginem, fermento ſuo innatam, nos alienāt? Quam enim terribile terroris venenum momento vnico, fulminis ictu imprimitur? in belluam quam icerit, adeò vt eius carnium eſu, Peſtis degluttiatur? quod ſaltem in ſignum eſt, fulmen à portentoſo initio, terroris pleno ſagitari, vnde nimirum Archeus, in momento extinctus, ſui terroris imaginem detegendo, perit ferè in momento. Sæpe namque ſomnus, imò ſopor, eſt in homine: vbi in Archeo eſt ingens Peſtis perturbatio. Sæpè è conuerſo. Archeus perturbationibus expeditus, atque ſecurus viuit: vbi homo miſerè ſuis conflictatur perturbationibus. In bellis, & è bellis, nunc atrociores Peſtes, quàm præteritis ſeculis: quia bella pauore ſæuiora, pluſque pauoris, & irarum minus habent, cum homo, in hominem impetu iræ motus, vindictæ ſtuderet. Nec mirum idcirco, quod propria vrinæ potatio, Peſtem cohiberet ante acceſſum: non quatenus alexiterium: ſed quia perſuaſionem ac ſpem continebat, antequam ſumeretur. Memini namque, quod anno 1635. dum Gallus Louanium vicinum obſediſſet, plurima inde Peſtis, Bruxellenſes pauidos, terrefactaſque timore mulierculas, mox dein inuaderet, quæque in pagos omnes diſperſa, magnam vbique ſtragem attulerit. Etenim & compartícipatio vitæ in eduliis facit, vt cirò vitalia fiant, arripiantque mox Archeum noſtrum, indignatione, furore, & multipici alioqui ſymptomatum clade ſubnoxium: Ita in *Magno Oportet*, clauditur nobis multæ lucis neceſſitas, ac transplantatio. Atqui, ſi eſculentorum proprietates vitæ mediæ, aliquatenus in ſanguine remanere debeant, eatenus & carnes comedentium, varient ſaporem, pro ciborum diuerſitate: neceſſe eſt, nos affici ab iis, quæ in nobis ſuum relinquunt ſymbolum. Equidem ſapores, proprietatum teſtes, tam cum externis, quàm internis putrilaginum conſortiis, fœdus pepigere, quæ ideo in nobis facilè fiunt participes iniuriarum. Vita nempe media ciborum, noſtris remanet in carnibus: piſciuoræ hinc nationes, ac Carthuſiani, cimicibus non infeſtantur. Carnes enim minus benè ſeruatæ, ex ſymbolo vitæ mediæ nobis reſiduo, quamlibet facilè putredinem nobis, inuruntur. Vnde etiam formales corruptelæ in nobis inauſpicato ſurgunt initio. Dein carnes, & piſces, etſi mactentur tempeſtiuè; ſæpè tamen in ſe, morborum tabes continebant, quibus vbi veſcimur (præſertim ſi nidorem antea contraxerint) in ſui ſymboli conſortia, facilè concedimus. nobiſq; ſtatim nidores, ac fracedines mumiales ſuſcitant. Neque enim boues aut oues veſcuntur hominibus, nec noſtram in ſe contrahunt Peſtem: ſed nos bobus veſcimur, brutalemque haurimus Peſtem iuxta & noſtram. In ſolo quia homine, multorum brutorum Peſtes, ſuam ludunt ſcenam. Quare, nec inſontes ſunt cibi, non ritè confecti, dum fermentum ſtomachi illudūt, quia in alienas ſuæ luis colonias, & putredines varias, facilè tranſeunt. Hæc equidem nouarum calamitatum alteritati in Peſte, quandoq: futura cauſa erit nouiſſimorum temporum indicatrix. Saltem nunquam in Scholis perpenſa ſunt, venenorum ac toxicorum fermenta. Sed horum actio æquiuoca ideo rata fuit, cœleſtique impreſſioni comparata. Semper enim, vbi in inſcitiam labuntur, ſurdorum cœlorum opem, procul nimis diſſitam, implorant, ac Saturnum inſontem culpant. Vocant enim actionem æquiuocam, dum agens non generat ſibi ſimile. Vt in cœleſtibus, ac meteoris occurrit. At quàm impropriè ad cœlos & actiones illorum æquiuocas ſit recurſum, propter venena, facilè quiſque nouerit, qui venena, vt agentia merè naturalia, atque domeſtica, nedum alteratiua per modum meteororum: ſed transmutantia, & ſpermatica aſpexerit. Quid namque ſeminali generationi ſimilius eſſe poteſt, quàm ſi exile ſcorpionis virus, totum hominem interficiat, ſuique ſeminis proprietatem in totum propaget? Nec enim fermenta vſpiam æquiuocè:

ſed planè vniuocè operantur. Quoniam ſi Peſtis æquiuoca actione pullularet, non eſſet vtique contagioſa, cum ſibi ſimile non produceret. Patet itaque neglecta fermentorum indagatione (quorum tamen commercio, omnis rerum generandarum tranſmutatio conſcribitur) venena hactenus, tam in fieri, quàm in eſſe, ac operari, ſint ignota. Maximè, quod proprietas veneni ſit, per deſtructionem Archei hnmani, ſuam imprimere imaginem ſeminalem, in vicem alterius. Quapropter etiam huius veneni organorum, eſt ipſum fermentum. Hoc autem de venenis intellige, quæ imagine ſeminali tenus, tranſmutationem moliuntur: non autem de meris corroſiuis: vtpote quæ non fermentaliter Archeum, eiuſve immaginem corrumpunt: ſed eundem in furorem concitant, qui propriam dein materiam, ſiue hoſpitium, deuaſtat: ſub cuius alterationem, aut interitum, ipſe Archeus quoq; loco cedit, cum integritate atq; retentione ſuæ imaginis. Magnitudo enim, vehementia, robur, & celeritas venenorum, deceperunt Scholas, quæ neglecta fermentorum conſideratione, prætereiunt vnicum generationum organum diſpoſitiuum præcedens introductionem imaginis ſeminalis. Sunt namque Scholæ ſolitæ opera naturæ metiri ad pedem artificialium: & ſicubi quid eſſet, quod minus huic pedi quadrare ſibi videretur, verboſâ excuſatione, ad cœlos & occultas cauſas recurſum eſt, vt ignauiam, atque inſcitias, indagandi impoſſibilitate velent.

Fôrma atque materia Peſtis.

CVm morbus in nobis proprium perficere nomen & omen debeat, tanquam in ſuo domicilio, ſuique propriæ eſſentiales cauſæ maneant in producto, neceſſe eſt, quandiu aliquid in aëre, aqua aut terra vagatur: id neque morbus in ſe eſſe poſſit, neque eius cauſa continens. Imo quicquid antecedentium cauſarum nomine eſt inſignitum, non ſit niſi occaſionalis, nil per ſe: ſed per accidens, cauſans, nil citra appropriationem in nobis acceptam, Quapropter nec indicant, nec optant, nec pcæſcribunt curationem: ſed duntaxat cautionem ſiue fugam. Occaſiones ergò Peſtis, conſiderandæ ſunt, quatenus quandoque hoſpitatæ morborum occaſiones, in cauſarum ſeriem migrant. Iam itaque ſatis imprimis docui, Peſtem non dimitti cœlitùs. Cumque omnis effectus ſit fructus, ſiue productum ſuæ, & non alienæ arboris. Idcirco quæuis cauſa ſuum, & non alienum producit effectum. Peſtis igitur ſpecificam, propriam, & non alienam cauſam habet. Nec enim Peſtes diſtinguere per accidentia ſua, comitantia vel ſignata licet: quippe quæ fluunt immediatè à diuerſitate ſubiectorum, eò quòd per modum ac naturam recipientis diuerſimodè varient iuxta conſuetum entium naturæ. Quapropter etiam Peſtis conſtans materia, forma, eſſentia, ſemine & proprietatibus, ſuam quoque poſtulat habere, vnicamque ſpeciem, cum ipſamet rerum aut defectuum eſſentia ſit indiuiduis proxima. Sin autem vel externè, adueniat, vel intùs generetur, perinde id eſt, cum inde Peſtis iam conſtituta. Denique ſi citiùs tardiúſve contaminet, violentior ſit, celeriorque eius exitus, varias partes inuadat, aut diuerſimode corpus exagitet: id tamen proinde non mutat veneni ſpeciem. Sunt namque duntaxat ſigna quantitatis, commiſtionis fermenti, appropriationis, & incidentiæ, in partes recipientes. Alioqui venenum peſtis, internnm atque formale, quodque eius quidditatem continet, eſt ſingulare ſemper, in omni indiuiduo. Quoniam eſſe rerum conſiſtit in ſimplicitate ſuæ ſpeciei. Sicut vtrobique eadem eſt ignis eſſentia, ſiue magnus, ſiue paruus, ſiue quietus ſiue follibus agitatus, ſiue denique flamma rubra, flaua, viridis, vel cœculea fuerit. Peſtilens itaque remota, cruda, ac prima materia occaſionalis, eſt aër fracidus, vel potiùs fracidum Gas, Quæ aëris fracedo, iuxta ignis experientiam, quam adepti promittunt, nondum habet 8200. partem corporis ſui ſeminalis. Quod facilius comprehendes, ſi conſideres, vas vini fracidum, doliumque iam exhauſtum, abſque vllo ſui pondere, corrumpere noua & vetera vina, cado infuſa. Tractaui nempe in meis Phyſicis, de fermenti fracidi natura, & quo pacto ex incorporeo fracidoque ſemine oriantur vegetabilia, vt hinc Peſtis proſapia diſtinctius eluceſcat. Terram inſuper, oſtendi fracedinis matrem: vt ſciamus Peſtes populares, à tetræ motu caſtrorum, obſidionumque ſequelis, primam ſui occaſionalem hautire materiam. Ideo enim quantum terra diſtat à cœlo, tantundem quoque materia occaſionalis Peſtis à cælo eſt remota. Voco autem materiam hanc primam, incorporale illud venenum fracidum, exſiſtens in Gas terræi: Adeòque hoc venenum, tanquam materiam remotam ſubſterno, ſub alio viciniore veneno, diſponente materiam Archei; quo facilius aſſentiatur, terroremque peſtilentem in ſe concipiat: Vt tandem ad horum diſpoſitiones præuias ſuperueniat quidditas peſtilens formalis. Cæterùm, ſi de aëris infectionibus debitè philoſophandum, neceſſe eſſet. ipſius anatomiam repetere ex prælibata, in Phyſicis meis, elementorum doctrina. Aër itaque in ſe, eſt alterum ex elementis primigeniis, tranſparens, tamque leuitatis, quàm ponderis expers, impermutabile, ac perpetuum, frigore præditum naturali, niſi ſituum & commiſtorum robore impediatur: Poris autem vbiuis refertum, & hactenus extenſionem, aut compreſſionem ſui tolerans. Cuius poroſitates, vel replentur vaporibus, alieniſque exhalatibus; vel planè hiant expertes corporis, in ſui integritate manentes (quod alibi tractatu de vacuo neceſſario domonſtraui.) Enim verò namque ſi aër eſſet abſque poris, omni corpore vacuis, non poſſent halitus eleuari, abſque corporum penetratione. Cum autem detur aëris dilatatio, & compreſſio manifeſtiſſima (vt aliàs plene demonſtraui) neceſſatiò datur & vacuitas. Sunt namque eiuſmodi poroſitates in aëre, velut vteri, qu bus aporrhœæ fructuum aquæ, reſoluuntur denuo in vltimam aquæ ſimplicitatem, vnde prouenerunt, ſpolianturque quibuſcunque priorum ſeminum ſignaturis. Sunt autem eiuſmodi effluuia in aëre, peregrina, per accidens & varia, iuxta indolem concreti, vnde exhalarunt. Imprimis ſunt vapores aquæ puræ atque ſimplicis: dein aquæ maris ſalſæ, qui pluuiam condiunt vaporoſa ſui myria, & eatenus à corruptione præſeruant. Secus namque, ob admiſtas variorum

rum exhalatuum ſocietates, de neceſſitate, putrerent, ac fœterent aquæ pluuiæ, non minus quàm nubes in montibus, & nebulæ pleræque: Partium ergò aëris hauſta venena vaporetenus hoſpitantur in poroſitatibus ſuis: partimque ipſum aëris corpus conſpurcant, ſine corporea commiſtione, prout vitrum odores concipit. Quæ contaminatio iure, impreſſionis nomen habuit. Eſt mihi domus campeſtris, à meridie ſilua querna diues: ab aquilone verò amœna reſpicit prata: ad vtramque porrò Solis domum, colles Cerere fecundos habet. Lintea autem ibidem lota, & fonte diluta, tabulato ſuſpenſa, nitidiſſimè albicant flante Borea, & hinc inde etiam, ab ortu in occaſum, vel viciſſim, ab occaſu in ortum. Solo autem ſpirante Auſtro, feneſtriſque auſtralibus apertis, inſigniter flauent luteo colore, è numeroſa nimirum quercu, eructatur halitus tingens in aërem, huncque à nobis inſpirari, vt & à linteis combibi, didici. Itemque ſic à quercetis, poſt ſolſtitium æſtiuum, exhalat occulta aporrhœa, quæ inſuetum vultum, atque collum, pruriginoſa puſtula frequenti inficit, ac dein in cruribus, & alibi euadunt conſpicua. Sunt namque in aëre quædam, quæ odore narium percipiuntur: alia denique, quæ per canes ſolos diſtinguuntur. Suntque & alia demum, omnis odoris expertia, licet non contagij. Siquidem veneni, vt talis, fermentum ab odore liberum eſſe poteſt. Proinde quæuis patria ſuos parit patiturque languores. Solo quippe natura ſubeſt, nec omnis fert omnia tellus. Quia varij patiuntur in aëre vapores, pro ſoli varietate. Quæ penitius mecum trutinans, ſæpè ſum miratus. vitam noſtram ad tot extendi annos: cum tam multiplici ſtipemur vndequaque hoſtium potentiſſimorum ſatellite, tam profundè eundem admittamus, imò & inuiti attrahere cogamur. Nec ſolo id anhelitu; ſed etiam per magnetem, qui per habitum carnis, ſuo more ludit. Etenim qui carbonum fumis, aliarumque rerum odoribus ſæpè dudumque impauidus interfui, realiter ſenſi odores iſtos, atque fumos, nedum in thoracem: ſed & inde ad ſtomachum recta deferri, ructuſque noſtros ideo exprimere conceptas fuligines. Sic namque anhelitus, è pulmone efflatus, refert odores, allij, & ceparum comeſtarum, etiam per nares collectus. Peſtis autem vtrinque hauritur. Quæ autem non de foris: ſed intus ſpontanea Peſtis gignitur, in axillis, & inguine, rara autem ponè aures ſe prodit, Nam hæc plerumque ab hauſtis odoribus Peſtis proſilit. Quæ verò maculis eſt infamis: ex interno veneno, intus prius ſuffocato, atque ideo peſſimo, pouenit. Quatenus fracedine ſuffocationis plerumque intenditur. Quæ verò Anthraces exhibet, vel eſt fortis expulſio, quæ longius, quàm in proximum emunctorium iacit, vel ab attactu rei contagioſæ, vel inſpirato Peſtis veneno, oritur. Etenim quæ ex contactu inuaſit, etſi lentior ſit, quàm quæ aliàs vniuerſali de cauſa inſultat: plerumque tamen eſt lethalior. Quia inſitus membro archeus hac Peſte interimitur. Et inde pars grangrenam peſtilentem trahit. Cui ſubueniendæ totalis Archeus eſt negligentior, de tutandis viſceribus cogitans, ſe intro fugiens, recipit; pergitque ſerpere mortalis iſta grangræna. Remedia quoque plerumque ſunt ignauia, eorumque intentio, vt exteriora eſcharentur, & poſtmodum eſchara citò excidat. Huc nempe cuncta emplaſtra, & attrahentia adhibentur: rara autem ſunt adhibita, vt virus ipſum ſuperent. Peſtis autem ab extra, vt potiſſimum in artubus eſt formidanda: ita vice verſa, quæ ab initio foràs ſagittatur, minus inuoluit diſcriminis. Enimverò intus nata, primariò Archeum terret, idcóque ſubitanea ac præpotens. Venenum autem Peſtis, tactu arreptum, poſtquam Archeo ſe inſinuauit, (Quippe qui primum viuens, vltimum moriens, rerumque intus agendarum ſolus rector eſt) rato demum venenorum more reliquum facilè inficit. Siquidem ipſe Archeus ſemel infectus, ſtatim terroris peſtiferam imaginem concipit, eamque deſertis habenis regendi corporis, communicat conſociis. Denique etſi ſudor in omni Peſte cōducat: minus tamen illa, quæ externo contactu ſubintrauit, nullatenus ſaltē propterea neglidendus. Porrò in Peſte, ſingularis indiuidui (à quo ſubinde tota communitas affligitur (illic fracedo plerumque intus incipit: qua ſemel arrepta, facilius inde terroris Archealis virulenta imago creditur. Celerior eſt Peſtis, quæ ab externa odoris fracedine intro trahitur, quia duos gradus (fracedinem nempe atque mumiale ſyngamicumque fermentum (ſtatim aſſociat: non eſt autem neceſſum. vt fracedo ſit naribus ſenſibilis cum auerſione. Nam ſi canes, qui olfactu nos excellunt, fracedinem, aut veſtigium heri, in via ſentiant: ipſe Archeus noſter, longè facilius adhuc, quæ intus ſunt, olfacit, nequitque ideo fracidus odor nocere, niſi fermentum mumiale intus inuenerit, cui ſe copulet. Iā tunc quidē eſt præſtò exotica materia, nihilominus adhuc contagij indiga. Idcirco oportet, vt materia ſit plenis numeris inſtructa, ac formalitate agendi. Nam ſunt hæc duo adhuc tanquam cauſæ occaſionales atque irritatiuæ. Denique de Tartaro cruoris ſat dictum eſt, quod ſit productum Peſtis quodque hanc præſtolatur, vel ſit extemplò, aduentu Peſtis. Terminus itaque fiendæ Peſtis primus, eſt Gas fracidum quod cum nequeat inficere, ſine appropriationis ſymbolo, requirit alium terminum correlatiuum, qui eſt fermentum mumiale (ſine quo non eſt appropriatio) nimirum Archeus, Peſtis ſuſceptor. Siquidem virulenta Peſtis materia, per contagium in nos traducta, non contaminat quenquam, niſi Archeus illam apprehenderit, & appropriauerit. In quo ſanè Archeus laborat improuidè. Nam exin Peſtis terrorem concipit propria phantaſia, non autem ex pauore humano. In qua nimirum terroris Archealis phantaſia, Archeus, venenum peſtilens parit. Quod eſt ipſa terroris concepti Idea, veſtita propriâ Archei chlamyde. Eheu tunc Peſtis intus adeſt, totumque facilè mox conturbat hominem. Imago ergò Peſtilens conſtat aura Archeali, vt materia continente, cui impreſſum eſt venenum terroris Archei, tanquam efficiens immediatum. Neque enim ideo virus Peſtis quemcumque ſemper inquinat, etſi odorem ſibi comformem mox in nobis inuenerit: eò quòd fermentum mumiale, quanquam internum; at nihilominus eſt tantùm medium occaſionale, reſpectu contagioſæ applicationis ſiue infectionis applicatæ. Quæ appropriatio proximè conſiſtit in reali & actuali congreſſu imaginis: per terrorem genitæ, quam Archeus concipit, ex præfata applicatione; exiſtimans

huius reſpectu, iam domi ſuæ eſſe potentem hoſtem, intra lares hoſpitatum. Qui panicus Archei terror, eſt cauſa immediata imaginatione genitæ imaginis: (imaginationem proinde probaui, eſſe in Archeo, præter illam, quæ mentis conceptibus, tam in præcordiis, quàm in corde ac cerebro pingitur.) Quæ imago eſt cauſa adæquata Peſtis. Ipſiſſima inquam Peſtis, non ſecus atque pullus, nihil eſt, præter ipſum ouum, fotu maturatum. Purpureæ febres enim, venenum quidem atque contagium idcirco habent, præter putredinem, & fermentum appropriationis (vnde nimirum ſolos homines, non item belluas inquinant) carent tamen Ideâ terroris quo Archeus, confuſione ac deſperatione plenus, regimen negligit, funeſtamque ac ſeminalem iconem peſtilentis veneni fabricat. Hanc denique ſui confuſionem facilè ſuis transmutatis liquoribus alimentariis inſinuat, quibus antè inuigilabat, iam in hoſtilem tartarum cruoris degenerat. Archeus enim, gubernaculum deſerens, inſtar hominis pauidi, præposterè ſurſum atque deorſum inuertit omnia, & ipſemet profugus, hoſtem intus receptum conclamat. Fiunt tenebræ, appetitus ſternitur, incepta ceſſat omnis officinarum digeſtio. Quodque penè vel ſemidigeſtum erat, corrumpitur: quia triſtem mortalis veneni imaginem horret. Seditio itaque, murmurque eſt intus per membra, quia horum ſpiritus inſiti, confuſionem influi Archei perſentiunt: ſed compeſcere nequeunt. Etenim ſi nutrimentum ſemidigeſtum, in ſtomacho recens ac mite erat, ſopor oritur, itemque vomitus ac nauſea: ſin autem iam digerendo aridum, cephalalgia occupat hominem. Sin autem propemodum digeſtum, cum nidore putreſcit. Vnde vomitus continui. Aberrant enim cuncta, putrentque ſub imagine veneni, & in tetram mucaginem degenerat alimentum ipſius ſtomachi, quod & cauſticam acredinem non rarò induit. Eſtque circa ſtomachum potiſſimum murmur. Vtpote vbi primi & inordinati ſunt hominum conceptus, atque impetus: ibidem quoque de neceſſitate, prima Archei confuſio terroris, ſuboritur, fitque imago teterrima Peſtis. Etenim plerumque notaui Peſtem circa ſtomachum prima ſedilia locaſſe. Quidam enim continuo vomitu deiectus, dolorem capitis ingentem ſenſit, ac mox delirium, deinde & ſoporem per interualla paſſus, ſexdecim horarum ſpatio obiit, multis deliquiis præuiis. Optabam autem ſcire, vnde tam celeriter, tantoque ſymptomarum furore oppetiuiſſet, nec Chirurgus adeſſe cuperet, tandem cultro diſſectionem inſtitui, ac inueni ſtomachum illius triplici eſchara iam perfecta pertuſum. Qualiter olim videram ſtomachum ancillæ perforatum: quæ volens biberat arſenicum. Interim in quauis Peſte, ſurgit febris ab exordio: quia & minitata corruptio, in Archeo incepit. Vitalia ſanè cuncta terrentur, in naturalibus imaginum directionibus, pauida diſcordia, confuſione & deſperatione diſgregatis. Tartarus cruoris quoque, iam legibus ſolutus, in tanta totius confuſione, furorem arripit, conceptis finibus ſuæ partis, cui adhærebat, reluctatur, & terroris confuſione omnem adauget tumultum. Hæc eſt ſcena Peſtis, quam aliquando per diuinam clementiam vidi ſomnio intellectuali. Non eſt autem Archei pauor, fuga, deſperatio, &c. ipſum venenum: prout neque ira animantis, eius eſt venenum. Sed venenum Peſtilens, eſt ens productum ex imagine pauoris, & veſtitum ſubſtantia Archei, ſicut ira ſerpentis, iræ imaginem in parte Archei deponit, illamque ad organa exſecutiua iræ, deponit in ſaliua, &c: eſt autem virus peſtilens in ſe horridum, ac mortali contagio ſerpentum longè crudelius, quod ſcilicet per vitalem perturbationem (qualis eſt ira ſerpentis) in beſtiis producitur. Contagio enim Peſtis ſerpit in adſtantes, nec cum vita animalis perit, vt ſolent alia beſtiarum venena. Eò, quod venenum Peſtis non inhæreat vitæ: ſed effumanti inde auræ inſit imago, & quidem Archeo infecto veſtita. Vt ſanies, cruor, & pus, adſperſo vitriolo, adhuc vitam vitaleſque actiones, in totum vnde fluxerunt, retinuiſſe, hodierna docuit magnetica curatio vulnerum, vlcerum, & oſſifragij. Quinimo Peſtis propulſat potius à ſe fugitiuam vitam, pauidum fugacemque Archeum. Et ſicut Rabies canis, productum aſſumit ſuum, in ſaliua: ſic venenum terroris, in tartaro cruoris ſigillatur, prout etiam in auram atque odorem diſpergitur, peregrè abeuntem. Idcirco enim belluæ ſunt immunes ſpectatrices noſtræ calamitatis, quia vniuoci Archei defectu, ideoque & appropriatione carent. Quodcunque tamen ſubiectum, ſiue aura fuerit, veſtis, vel aliud ſolidius, etiam pauoris neſciens, quod odore imbui poteſt, poteſt itidem eſſe ſubiectum, in quod productum pauidæ imaginis poſſit imprimi: non aliter quàm terra odorem celeris veſtigij refert. Porrò tametſi Peſtis ſit vnica ſpecie: diuerſimodè tamen inuadit. Semel namque adoritur popularis, quæ vulgata fracedine exſurgit, poſt terræ motum, ex antris, rimis, ſtagnis, fodinis, & cadaueribus tam belluinis, quàm humanis, virus fracidum eructantibus. Quod tamen nondum peſtilens eſt, donec intrò receptum, tum demum fermento appropriatum fuerit. Vnde nimirum terrefactus Archeus, atrocem illam imaginem creat ſuæ confuſionis, atque terroris. Inuadit quoque ſolò odore peſtilenti, ex infirmo, vel cadauere, vel loco, aut re inquinata hauſto. Qui quò ſubtilius ſubiectum inhæſionis ſuæ habuerit, eò quoque velociùs contaminat, celeriùſque Archeo approximat, ob ſymbolum. Neque enim ideo ſudoris halitus, tam præſto inquinat, atque Gas peſtilens, odore non perceptibile: Perinde enim atque carbonum Gas, ſtomachum commouet, vomitum ciet, dolores capitis, imò etiam syncopen: ſic Peſtes notaui, quæ ſubtili halitu alimentum ſtomachi proximum infectant, vomitus continuos, ſingultus, ſyncopes frequentes, atque deliria, & mortem citiſſimam adferrent. Vomituſque ille remedia degultienda recuſat: ſyncope vires deiicit, vt delirium, cibos atque remedia aſpernatur. Materia autem infecta iam ſi per ſudorem auferenda, totam domum à ſtomacho ad pellem vſque tranſeundo contaminat, niſi per remedia cohibeatur malignitas eius. Nam etſi remedium, illam materiam infectam, promtè attingat, non tamen facilè educit non libenter ſequacem. Siquidem nunquam antidotus aliqua, ſemel infectum, in priſtinum reſtaurat. Eſtque ideo omnis antidoti cura, duntaxat circa præſeruationem nondum infectorum, horumque mitigationem atque

celerem expulſionem. Eſt & ardua popularis Peſtis occaſio, quod non vitentur loca, & corpora infecta. Quod in caſtris & obſeſſis ciuitatibus, luculenter apparet. Legimus namque in Oriente, Peſtem à tribus militibus, ſepulcrum violantibus, incepiſſe, caſtra Romana contaminaſſe, & tertiam mortalium partem, per cognitas mundi oras, interemiſſe. Eſt namque eiuſmodi Peſtis celerrima, ac ferociſſima: quæ nimirum cuncta ferè ſibi neceſſaria, ſecum intrò adducit. Etenim cum venenoſa materia, iam nacta ſit fermentum, non debet paciſci cum Archeo, de ſui receptione, quam facilè à turbato hoſpite imperrat: ſiquidem iam in ſe, Ideam à priore ſecum adducit, nouamque intus conſimilem, in ſociam, ab Archeo acquirit. Peſtis verò, quæ citra externam opem, in nobis, totam ſui generationem orditur, ac perficit, fit ex præexiſtente tartaro cruoris fracido, qui mox ſponte cadaueris odorem induit facillimè. Vnde perterritus Archeus, Ideam concepti terroris ſuſcitat: ſicque venenum Peſtilens ſuſcitatur: huiuſque ſeminalis, atque infeſta imago illi excremento incorporatur: quod igitur ſæuiendo, pergitque contaminando. Inſenſili enim aura nobis communicatur Peſtis, quam muſcæ, piſcæ, corui, cornicas, aquilæ, canes, lupi, &c. plerumque deſtingunt. Notiſſimum nempe eſt, domeſticum animal canem, vnumcumque odore dignoſcere, cuiuſve veſtigia, vtcunque leuiter impreſſa, dudum etiam poſtea diſtinguere. Eſtque Gas peſtilens, æquè ſubtile, ac odorabile. Acquirendæ ergo Peſtis differentes ſunt modi. Quorſum repetere oportet; Peſtilens venenum duntaxat vnius ſpeciei eſſe, nec eiuſdē rei plures poſſe eſſe parentes, ſpecie atque ſemine diſtinctos. Id eſt, ſemina non poſſe eſſe diuerſa. Adeo vt ſcorpio, ab ocymo, & à parente genitus non differat ſpecie: vt neque pediculus à lendibus proueniens, & ab homine pronatus immediatè, identitatem ſpecificam proiicit. Lendes enim, ſiue pediculorum oua: ſunt in identitate Archei, cum materia, vnde homo pediculos immediatè generat. Quoniam ſi duo ſemina, ſpecie diuiſa, vnicum idem in ſpecie conſtituerent, fruſtra ad rerum generationem, diſpoſitionem ſpecificæ in materia: ſed promiſcuè omnia ex omnibus, atque ſingula ex ſingulis, prodirent. Agentia igitur ſpecie diuerſa, etſi aliquid ſub identitate ſpecifica conſtituant: Intelligendum tamen idem, ac eiuſdem Archei ſemen, ab vtroque formari. Sic homo facit excrementum vitale, vnde lumbricus, pediculus, &c. fotuque ſuo illud ſic diſponit, vt Archeum acquirat conſimilem, quem pediculus generans, ſuis ouis originaliter implantauit. Adeoque pediculus generans, eſt agens vniuocum, quod de ſe porrigit ſufficientem materiam generationi. Homo autem eſt agens æquiuocum, quod materiam excrementitiam de ſe dedit, quæ labens, tandem in fotu, Archeum acquirit conſimilem. Sic cadauer in vermes, & hi ſexualiter iterum generant. Sicque mures è ſordibus, iterumque è parentibus. Idque totum in inſectis, quorum ſemina velut ſponte putreſcentibus corporibus eruuntur. Proxima ſaltem horum materia, & agens harum generationum, vtrobique eſt ſimplex, vniformis, ac ſpecificæ identitatis. Ideo & ambo conſtituta, ſunt eiuſdem ſpeciei, generantia poſtmodùm ſibi ſimile, abſque delectu: adeò vt pediculi, noſtris exhalatibus procedentes, congreſſus admittant cum iis, qui è lendibus per fotum egreſſi ſunt. Proxima ergò materia, proximumque agens, in Peſte, ſunt vtrobique eiuſdem Archei ſeminalis, atque identitatis ſpecificæ. Nam ſiue materia intus gradatim fiat, vel repente; ſiue externè hauſta, actuetur in nobis: ſaltem nunquam venenum Peſtis fit, quin Archei terror imaginem iſtam virulentam pepererit. Terrorem autem voco, tam hominis primo impetu perculſi: quàm ipſius Archei humani, ſanguiniſque, ex antipathia ſuſcepti. Hoc pacto, vir audax ac ſtrenuus, ſæpè coram Peſte eſt pauidus: Imò qui Peſtem vix timet, Archeum intus habet, terriculamentis obnoxium. Sic namque infans timoris incapax, apprehenſionis neſcius, non tardius Peſte corripitur, quàm timida muliercula. Nam etſi animoſitas valeat ad præcautionem: non tamen interimit venenum iam conceptum. Suntque diuerſæ magnanimitatis audaciæ. Quidam enim intrepidus in monomachia, qui in conflictibus belli timidus. Alius imperterritus pugnando, qui lemures inſigniter metuit. Tertius denique non timet hoſtes, armatos autem ruſticos formidat, &c. Galenus putat bonam complexionem, ad pondus ſiue æquilibrium elementorum, dare robur ad reſiſtendum Peſti. Is, inquam, qui ſingulas partes atque viſcera in homine, differre ſola inæqualitate temperamenti elementorum, iam æqualitatem confluentium elementorum, ad pondus, concedit in vna ſpecie humana. Cum alioqui ſi cor eſſet pars temperatiſſima, iam totus homo iuxta quaſuis ſui partes deberet neceſſariò habere conſiſtentiam atque duritiem cordis. Sed elementorum, commiſtionum, ac temperamentorum opinionem vt ſtultam ac totaliter falſam, firmis demonſtrationibus primus reieci, in volumine, de origine Medicinæ edito. Hanc igitur elementorum commiſtionem lubenter Gelenicis cedo, lubenterque ignoro, quomodò ponderari queat aër, aut ignis, vt ad pondus aquæ ac terræ, collibrata ſimul, carnem, neruos, oſſa, cerebrum, cor, medullas, &c. de ſe conficiant. Ah inane commentum, crudele facinus, in proximos explodens! Animoſitas porrò, quàm laudo, non terretur morte aut Peſte, Archeum adornat, vt veneno reſiſtat, receptumque per accidens expellat (vincere autem, aut interimere alioqui non poteſt) non ſecus ac terror poros claudit, naturæ motu ſibi obedientis. Quare, quià Peſte ſurrexerunt, eodem anno, vix æquè facilè à Peſte inquinantur. Contrarium in aliis morbis, atque venenis. Siquidem hæc, nedum poſt ſe relinquunt debilitates, vnde facilior eſt recidiua: verùm etiam alia venena operantur, commutando partes, quibus hoſpitantur. Peſtilens autem venenum terrificum, ſolum primariò inuadit Archeum, eumque perterret. Qui dum ſemel hoſtem cognouerit, ac ſuperauerit, præſumit deinceps audacior factus, non tam facilè ſe ſuccubiturum, nec occaſione allati veneni, tam facilè deinde terretur. Nec obeſt debilitas, quam Peſtis illi reliquit: quia ſufficit, quod non æquè facile terreatur, imaginemque terroris peſtilentem, in propria ſui ſubſtantia depingat. Suntque ideo reliqua venena morborum longè craſſiora, quàm imago hauſti terroris. Quædam namque non nocent, niſi

ſub

ſub cute aperta: alia verò edi, aut bibi poſtulant. Baſiliſci autem, aut catoblepæ rariſſimum virus per imaginationem, viſum dirigentem emittitur. Sed Peſtilens toxicum, proprio Archei conceptu, intus fabricatur. Venena cætera, ſenſibili aliquo ſigno produntur. Solà verò Peſtis, inſenſili contagio communicatur, perinde atque humani pedis veſtigium, ſui odorem ſeruat. Ecce vt Imago triſtitiæ repentinæ, appetitum ſternat: rei nauſeoſæ imago creet vomitum: Imago condolentiæ, pariat lacrymas: Imago lentæ triſtitiæ ſuſpiria ſuſcitet: Imago pauoris, generet epilepſiam, atque ſubinde Paralyſim: Itaque non fruſtra alibi de morbis ſcribens, demonſtraui, lætitiam, metum, iram, odium, cæteraſque paſſiones, atque perturbationes, non ſecus atque terror Peſtem, actualem ſui imaginem propriam, atque ſingularem in nobis generare. Sed harum generationes ſunt nobis domeſticæ, magiſque ordinariæ proles: Aſt terroris peſtilentis imago, venenum parit immediatè Archeo inexſiſtens, atque ab eodem deſumit ſui materiam. Ideoque ſenſus illam nequeunt concipere. Archeus igitur conſpecto cominus hoſte lethali, intus genito, vel peregrè allato, ſuo hunc errore, pictaque de nouo imagine, admittit, ſuique charactere atque ſubſtantia confirmat. Manus enim noſtra, cadaueri ſponte extincto admota, mox ita propter fugam Archei, friget, vt longo demum igni, vix recaleſcat. Attamen canes non ſentiunt iſtud frigus, dum cadauer vorant, prout non multum friget nobis, cadauer pecuinum. Fraudulentum itaque & accidentale cadaueris humani frigus eſt, pluſque frigefacit, quàm frigoris habeat. Pluſque cadauer ſenſim extinctum friget nobis, quàm cadauer podagrici, aut acuta febre mortui. Cum tamen per machinam, qua metimur ambientis auræ gradus, vtrumque horum cadauerum par frigus ſit. Scilicet Archeus extimeſcens mortem, quam appoſita manus, cadaueri, diutina infirmitate extincto, percipit, fugit, manum deſerit, nec facilè (quia memor) redit. Patet ergò, Archeum mortem ſentire, fugere, etiam illam, quæ ante & extra ſe eſt. Magis adhuc fermenta putrilaginis (vt in rigore febrili) intus concepta genitàve. Et quàm maximè illa, quæ imagine tenus, intra ſui œconomiam recepta, tendunt in tranſmutationem formalem ſui eſſe. Quippe virus, per ideam terroris, ſummæ eſt poteſtatis actualis. Differtque imago timoris, etiam pauoris, ab imagine terroris: propter formalem actiuitatem concurrentis fidei, prout anteà notaui. Quinimò, etſi Archeus mortem, atque venena perſentiat: terroris tamen virus non perſentit, quia putat ſuum eſſe terrorem, atque inanem paſſionem, donec prægreſſo fermento appropriationis cognouerit, virus iſtud ſibi eſſe peragrinum, quod in parte ſui recondiderat, dum exoticam iſtam formaret ideam, adeóque cum ſui aliquali perditione virus ſtatim à ſe explodit. Atque vtinam jam vis ſibi innata, non communicaretur per totum, quia via pergit. Sic namque venenum rabidi, nullatenus perſentitur ab homine, vt neque à ſuo Archeo, niſi poſtquam fermentum, in Archeo ſibi ſtabulauerit. In quantum rabie, imagine, cum ſit ſtatim mentis alienatio connexa. Hinc Archeus nullum ſibi concipit terrorem in furore. Ceſpitans enim in imaginatione, terrorem potius excutit, temerarius inſanit, & à rabido veneno dirigitur, ad Hydrophobiam. Finaliter itaque vnicum peſtilens virus, vnicum quoque habet terroris intuitum, vnamque viam ad tumulum, vel ad conualeſcentiam, per bona, vel inepta remedia. Quæcunque autem hactenus de terroris peſtilenti Idea dixi, nolo interpretata licenter. Nam timor ab hoſtibus, à fure, à morbo, ab animali nocuo, à gladio, generant quidem pauoris imaginem, at non peſtilentem. Quam ideò terroris nomine deſignaui diſtinctam, à qualibet imagine formidinis conceptæ, qua pauet animans. Terror itaque peſtilens, non quemlibet, aut cuiuſuis calamitatis pauorem, hic deſignat: ſed ſolum virus peſtilens horridum, in terrore conceptum tam ab homine, quàm eiuſdem Archeo. In hac ergò Idea ſita eſt Peſtis eſſentia, omniſque huius libri quidditas. Fateor quidem, quod imagines cuiuſuis metus facilè permutentur in Ideam terroris peſtilentis. Perinde vt grauida, in carnem illibatam ſui fœtus traducit imaginem muris, imò totum embryonem in horridum quandoque animal vel monſtrum tranſplantauit. Quia vt alibi de formis docui: imagines formales ſeſe mutuò penetrant, poſteriorque priorem facilè in ſui obſequium trahit, quod Hippocrates vocat, ſemina duci, quò nolunt. Equidem elementorum diuerſitatem, & congreſſum pro mixto, itemque complexionum, humorum, indeque natarum conditionum, inclinationum, ac ſtudiorum, climatum denique, angulorum, ætatum, proportionum, fortitudinum, magnitudinis, & alteritatum diuiſiones, in ſubſidium ignorantiæ conuocare, vt per hoc calamitates plures, maiores, difficilioreſque efficiamus, incertitudines augeamus, inſcitias tegamus, dubia patremus, impoſturas patrocinemur, & vitæ deſperationes promoueamus, non niſi eſt in vanum laboraſſe. Eſt namque lux perfecta ſcientiarum, Ignis inſtar, qui ſine delectu cremat omne combuſtibile. Talem olim Hippocrates nactus erat ſcientiam.

Proprietas Peſtis.

DEmonſtraui pathemata animi, appetitum demoliri, vt & digeſtionem ſternere. Primos denique cogitationum motus, in præcordiis ſua ſortiri conciliabula. Idcircò & os ſtomachi Mercurio dicaui, cui Ethnici tribuerunt ingenij acumen, vt & ſomniferum caduceum. Dixi quoque Peſtem originaliter ab hominis terrore concipi, & quæ adducta è corpore peſtifero in nos vehitur aura primo ſui impetu, in Lienem ruere; qui eandem mox excutit, ac veluti per manum, orificio ſtomachi tradit. Hinc appetitus deiectio, vomitus, dolor capitis, deliria, deliquia, ſitis, ſopor, &c. Peſtis autem quæ in nobis fit, prout & quæ extrinſecus hauritur: ſua habent diuerſoria, quibus ſingulæ furere incipiunt. Quamdiu autem Idea triſtitiæ ac metus obſident tartarum cruoris, in ſtomacho, ac quantiſper abeſt imago terroris Archei, nondum Peſtis adeſt. Fit quidem interim, ſi minus accuratè ſe cuſtodiuerint, quod tartarus cruoris, magis magiſque infeſtus, Archeum tandem terreat: ſibique cudat peſtilens virus. Sunt etenim Peſtes, ſolo terrore

rore natæ, velociores, ac terribiliores multò, quàm quæ ex contaminata proueniunt aura. Multos etenim hic fortaſſis percellit; Quod ſtomachus, cum ſaltem membrana ſit: perturbationes tamen, primoſque impetus, vel in eius orificio collocauerim, vel in Splene, illa ſaltem parte extrema ſui, quæ orificio ſtomachi incubat, hincque fermentum impertitur, ad digeſtionis neceſſitates requiſitum. Sed Scholæ ipſe, os ſtomachi, cordis etymo appellant. Etenim vulnus illius loci, ac vulnus cordis, iiſdem ſymptomatibus, ac æquè celeriter interficiunt. Nam vidi plures, quibus apoplexia fortis, caput planè inſenſile ac mortuum fecerat: multas tamen horas poſt, calerent in præcordiis. Sponſa enim in rheda propè Scaldim, à ruranis moſquetariis ſalutatur, eiuſque tempora, glans moſquetti traiicit, cerebri non parum effunditur, & caput illicò moritur. Viluordiam autem, quatuor inde leucis diſtantem, allata, pulſus adhuc vitæ teſtimonia dabat. Nonne & vitalis, totiùs quidam rector ſpiritus, in vtero eſt? quique duntaxat membrana eſt, per modum ſtomachi? & longè maiorum perturbationum ſedes, quàm ſint iecur, pulmo & renes? Profectò membra in ſe, non niſi cadauera ſunt: ſpiritus autem eſt rector, qui viuificat illa, quem & qualem Deus plantauit, vbi voluit. Memini equidem ſæpius me vidiſſe, qui tartarum cruoris aliquali timore Peſtis: ſed ſine fide, aut præſumptione contractæ infectionis corruptum haberent, indeſinentem anxietatem, atque pugnam, diu noctuque ſuſtinerent, imò quamuis ſaperent, ſuaſque riderent anxietates: non poterant non tamen, quin conceptam timoris imaginem, diu noctuque, inſomnes ob oculos verſarent. Erant namq; ſimiles demorſis à rabido, qui velint nolint, ſequacem præbent imaginationem ſuam, ad veneni lubitum. Demum in ipſo cruoris tartaro, circa præcordia hærente, inueni propriam phantaſiam naturalem, quam imago concepti, in Splene timoris, ſibi finxerat. Sic non ſemel laſciua ſomnia, ex prægreſſæ diei imaginatione, ſequuntur: ſed plerumque etiam ab ipſa prædominante paraſtatis materia: non ſecus etiam atque micturiens ſe continuo meiere ſomniat. Terror ergò hominis, eſt occaſio Peſtis: terrorque Archei, efficiens eſt imaginis, & veneni peſtiferi. Eſt enim velut pater Peſtis, qui patrata virulenta imagine, licet ceſſet, ſaltem Peſtis concepta eſt in ſui imagine. Nam ſi terror hominis eſſet ſufficiens cauſa Peſtis: neceſſariò quoque ſemper terrorem peſtilentem Peſtis ſequeretur. Quod falſum. Prout etiam, in infante, omnis terroris experte, Peſtis pro libitu recipitur. Vnde ſat conſtat, Ipſum Archeum conterritum, eſſe primitiuam cauſam efficientem imaginis peſtilentis. Peſtis itaque conſtat inquinatione, contagione ſcilicet, celeritate curſus, ſingularitate veneni, concomitantium terribilitate, præſeruationis demum, ac curationis difficultate. Enimuerò ponè relinquo Peſtis inquiſitionem, quæ in ſupplicium propter occulta Dei iudicia mittitur. Quæ licet planè ſit ſupra naturam: interim tamen eius materia non eſt creatura nuper è nihilo facta: quia quodammodò fines naturæ ingreditur. Non enim Angelus percutiens ſtabat in monte, quem aëris præterfluens vnda continua lambendo abluit: Neque ſtabat etiam in excelſa turri: quaque tamen peccatum Dauidis, concupiſcendo, ortum ſuſceperat: ſed ſtabat in fracido atrio Aaraunæ. Sic Angeli in Apocalypſi, ſuas effundunt lagenas, vnde tertia mortalium pars quandoque peribit. Verbum, imò nutus Domini, cuncta facere poteſt, abſque atrio, vagina, gladio, lagenis, effuſione veneni, &c. Sed pietatis eius tanta eſt vbertas, vt eiuſmodi ſupplicia non det nuda per Verbum: fortè propter perpetuam Verbi ſui conſtantiam, & irreuocabilem firmitudinem. Nec etiam per cacodæmones, Peſtem ſupernaturalem mittit, ne viuos tradat in manus hoſtium. Peſtis demum, ſi qua per incantationes parta ſit, ſequitur naturam. Siquidem non valet diabolus ex ſe vel vnum culicem facere, niſi eius aſſumat initia ſeminalia. prout magi ſui non potuerunt, ex puluere facere cyniphes, proles aquarum: quapropter & diaboli impotentiam confitentes, tum exclamarunt: Verè Dei digitus hic eſt! Si ergò diabolo quandoque permiſſum fuerit, formare Peſtem. Id ſanè ex naturæ principiis deſumſit. Differretque Peſtis diabolica à naturali ordinaria, applicatione, & appropriatione. Applicaret nempe tenacius actuationem, & impreſſionem veneni, non ſecus, atque follis, ignem quem non fecit, ſaltem promouet atque intendit: Appropriaret verò cum præparatione præuia per imaginem terroris, à ſuis mancipiis hauſtam, ac mutuatam. Et licet eiuſmodi Peſtes, eſſent ferociores: iiſdem tamen cederent remediis naturalibus. Atrociores autem voco, ob celeritatem, ſuperaddita ſcilicet inuidiæ truculentæ imagine, à Sagis habita. Attamen eiuſmodi permiſſiones, adhuc eſſent determinatæ ad perſonas, ac numerum: imò facilius expiarentur per orationem & eleemoſynam, quàm Peſtes ordinariæ. Quo ſcilicet Deus, humani generis miſertus, magis oderit diabolicas artes, diabolumque tædere faciat diuinæ mox miſericordiæ. Aſt eudæmones, Peſtis ſtructores, magna certè id compaſſione, vt non niſi ſub mandato obedientiæ, virga Domini & non Angelorum, vapulemus. Decorum nempe ſeruat vbique Deus. prætores, ac ſatellites ſumit, qui natiuam bonitatem habeant, amicitiam ſeruant, nec indolem diabolicam aſſumere poſſunt. cui ſciunt nullum in cœlis locum eſſe, Sodomam autem, antequam Diabolo traderet, priuauit prius paucis inſontibus. Eſt autem Peſtis, quæ exſecratione oritur propter extremam paupertatis amentis anxietatem, derelictam exſecrantem parturientem, vlneratum, &c. Peſtis punitionis diuinæ, quæ ſanè vix initiis naturæ innititur, facilèque dignoſcitur: quia ſola loca exſecrata, ac perſonas tales inuadit: itemque diuites, qui ſedent in cubilibus eburneis, bibunt ex vaſis deauratis, edunt vitulum de armento, & pinguem ouem de grege: nec fratis Ioſephi incarcerati recordantur. Quoniam eorum exterminationem adiurat Dominus, vt reliqui, vel vt ex ſpeculo intueantur, quid ſit Deo placuiſſe, & diſplicuiſſe. Peſtes autem, quæ caſtra ſequuntur, ac plerumque aliquot ab obſidione menſes ſæuiunt, non ſunt militum immundiciis adſcribendæ: potiſſimum ſi dudum poſt captam ciuitatem (vt plerumque fit) inceperint. Nam & caſtra olim ſuas, & eaſdem militum impuritates habebant: ſed occaſio fracidi odoris cadauerum, mumiali fermento

infecti:

infecti: quippe quod hodie, non vt olim, nec ſat profundè ſepeliantur occiſi. Denique potiſſimum, quod lædantur ab inuiſibili glande eminus, terrorem Archeo quæ maiorem mouet, quàm dum haſta haſtæ, & gladius gladio animoſè opponerentur. Neque enim fruſtra in Lege erat præceptum. Quod quicunque tangeret cadauer, impurus eſſet, & abluendus ſimul cum ſua veſte. Quodque Sol, ſuper corpora ſuſpenſorum non occideret, Quæ ſanè literali ſenſu, pro reipubl. bono, ſic ſunt à Deo præſcripta, ne fermentum mumiale fraceſcat. Deplorandæ itaque eſt cœcitatis, & temeritatis, corpora ſuſpenſorum oſtentari ad ſpectaculum, donec ſponte decidant (paruum nempe inde commodum, pro tantis malis (& perinde eſt ac ſi dixerit Iudex. Deus quidem ſic inſtituit: ſed magiſtratus correxit propter melius. Quaſi Deo ignotum fuiſſet, quod ſpectaculum ſuſpenſi, malis foret horridum. Ergo ſi hoc ſciuit Deus, & nihilominus expreſſum mandatum ſepeliendi dedit: non eſt mirum, quod trangreſſionem comes ſequatur punitio. Ac ſequitur ſontes, vltor à tergo Deus. Atque vtinam ſolos in trangreſſores, conuerſum ſupplicium: Etenim ſepelire, opus eſt miſericordiæ. Oſtentare autem ſontes ſuſpenſos, non eſt opus, ad quod æternum ite, aut venite, quandoque pronuntiabitur. Siquidem non minoris eſt miſericordiæ, condemnati cadauer ſepeliiſſe, quàm principis. Hæcque miſericordia, non tam exercetur in mortuum: quàm in proximos, ne fœtor inſequens eos inficiat. Nec enim ſepulto prodeſt ſepeliri: ſed viuis. Scopus itaque diuinæ bonitatis, non ſolùm in ſepeliendo, at in ſat profundè inhumando conſiſtit. Quæ clariora, per exemplum fient. Etenim falco mortuus, ponè ſentes abiectus, ac ſemiputridus, à viuo deuoratur, at mox Peſte contagioſiſſima ſuæ ſpeciei corripitur. Quia virus terroris intrò aſſumptũ Archeo ſuo incutit, propter ſymbolum mumiale, putrida fracedine infectum Eſtque tanta falconis Peſtis: quod peſtilens falco, per plateam delatus, inficiat alios omnes, qui triduò abinde iſthac deferuntur. Vnde coniicies, quid humana cadauera, tam ſuſpenſorum; quàm incuriè ſepultorum, ſui odore faciant. Canis enim canem non edit, niſi infumatum, dum videlicet mortis mumia, horrorem, guſtus alienatione, præſeruando à putredine, amiſit. Lupus autem, lupum nouiter mactatum, non autem putridum, edit. Vnde ſuſpicio eſt, in lupo aliquid eſſe, appropriatione mumiali ſuperius. Putauit fortè Paracelſus, id eſſe, in quo ſedet prima obiecti applicati ſenſatio. Fortè & ob linguam Lupi ſuſpenſam, Peſti aduerſam putarunt. Quinimò militum cadauera, profundiùs hodie, quàm olim ſepelienda ſunt. Quia glans bombardæ, ſiue muſquetti, facit contuſionem, dein ſecum partem aufert, quare foramen parit patulum, ac tandem ſimul venenoſam fuliginis impreſſionem patrat; vnde mox, caro circumcirca, gangræna quadam nigricat. Facilèque venenum in ſe aſſumit; ſi non in vita, ſaltem mox à morte: dum nempe carnis feſtina putrilagine, in terram combibita, fracedo cadauerosa oboritur. Quibus omnibus iuncta eſt in morientis Archeo, Idea vltionis, ad putrefactionem prona. Inde in aërem, Gas monſtroſum, effunditur in aëra, quod Archeos viuentium, terrore percutit. Eſt enim cum cadauere, perinde atque cum fimo equino. Qui non fraceſcit quandiu calet: Sed dum areſcit, & ſal petræ inde migrauit, tenditque fimus ad tranſmutatum iri, in liquorem terræ. Alioque namque ſi fimus, vrinæ equi aſperſione atque agitatione frequenti, à fracedine cohibeatur: multum ſalis petræ profert. Etenim aſpice quàm potens nutrimentum, eſt fungus vnius noctis (eſt fungus nimirum, fructus è ſucco Leffas coagulatus, primo enti vicinus: quod alibi oſtendi) ſed poſtquam fracedinem terræ aſſumſit, quam dirum ſuffocationi venenum proferat. Aduigilandum itaque, ne fracedo ſurgat, in vltimæ digeſtionis reliquiis. Enimverò Peſtis, per pediſſequam, domum meam ſubintrauit. Illa ſtatim conualuit. Vterque filius meus, maior natu, animo conſternatus, inconcuſſum oſtentat animum, tacuitque, ſe continuo ſuſpirij bello, ad os ſtomachi, angi: cumque præpotentum hoſtium meorum technis, ſtructiſque dolis, domi meæ, ſub cautione fideiuſſoria detinerer, noluitque vterque, me deſerendo; rus adire. Cumque aliàs obſeruaſſent, natando ſe recreari, æſtate media, me inſcio ter natarunt: vnde obſeruata tranſpiratione, illicò in febrim deuolutus vterque, cum deiecta appetentia, dolore capitis, & catocho, obiit apud moniales, iurantes, ſe mea remedia admiſſuras: ſed poſtquam filios meos recepiſſent, recuſarunt remedia aliena. Maximus quidem, abſque ſtigmate, aut ſigno, etiam poſt mortem, periit. Vtpote refrigerata pelle natando, nil extrorſum apparuit. Alter vero, paruam duntaxat liuidam puſtulam in lumbis oſtendit. Horumque iacturam velut præſentem, frequenter intueor, huiuſque tractatus initium dediſſe putaueris. Relinquo Domino meo vindictam, quem ſupplex obteſtor, hoſtibus meis parcat, & lumen pœnitentiæ largiatur.

Signa.

Scripſi hactenus paradoxa inſueta. Intellectus meus abſque Luna, erat tribulationibus immerſus, materia aderat terroris, horroris, atque difficultatum pleniſſima. Lector multus optimorum incapax, breuitas initij tenebroſa, nouitaſque odioſa, licet perneceſſaria. Quod autem potiſſimum nos in Peſte occæcat, eſt defectus ſigni exquiſiti, & inſeparabilis, cuius monitu nimirum, ſat tempeſtiuè queamus per remedia occurrere. Nihilominus quicquid crati vbiuis eſt, ſua habet diagnoſtica ſigna, per quæ à reliquis commodè diſtinguatur; quæque Peſtem præcedunt, comitantur; vel mox ſubſequuntur. Quæ enim præcedunt; in præcautionem faciunt: at quæcunque dein ſequuntur, aliis plus inſeruiunt, quàm miſero ægroto. Sola autem ſigna comitantia ſanationem decernunt. Enim verò ſigna venturæ Peſtis, in cœlis depicta ſunt, ſi firmamentum annunciat opera manuum Domini in terra. Signa eiuſmodi malè ab Aſtrologis in dodecatemorion cauſarum relata eſſe, jam ante ſat manifeſtaui. Gafarel autem nuper Alphabetum Ebraïcum, ex ſtellarum ſitu, & Rabbinorum authoritate, deſcripſit ſatis ridiculo argumento, quo Ebræi eiuſmodi lurida comminiſcitur. Quaſi Deus modò ſolos haberet ſeruos ſuos

Rabbinos,

Rabbinos, quibus ſecreta conſilia communicet. Non etenim conſiderant poſitionum iſtarum turpitudinem Chriſtiani, qui huiuſmodi libros imprimi permittunt. Neque enim ſtellę fixæ loca ſua mutant, vt nunc hæc, nunc alia ventura, deſcribant. Quod imprimis aduerſatur toti Aſtrologiæ. Cometæ quoque, trabes, dracones, ſagittæ, cæteraque id genus portenta, non rarò populares pronunciarunt Peſtes ſed non per logiſticem, aut theoricas planetarum, multóque minus per Alphabetum Ebræorum. Exleges namque luces, regulis ſtatis haud obediunt. Etenim Aſtrologi Hieroſolymitani, artis ſuæ licet gnariſſimi; attamen ſignificationem, vt & apparitionem, Aſtri Bethlemici, penitus ignorarunt. *Non enim faciet Dominus verbum, quod non reuelarit ſeruis, & prophetis ſuis.* Amos 3. Sed horum nulla eſt artificum ſcientia. Noua quippe lumina ſæpè fuere funeſta, ſæpè è directo fauſta ſignificarunt. Portenta quippe, in manu Domini, ſecreta eius iudicia propalant, nec illa, niſi quibus vult, manifeſtat. Siquidem coniunctiones, oppoſitiones, quadrataque ſtellarum: Item eclypſes, retrogradationes, exilia, combuſtiones, receptiones, aliaque impedimenta: ſuppoſita ſunt ita regularia, quod ephemerides quandoque pro ſeculo ſint deſcriptæ. Peſtis verò eſt de creſcentibus extraordinariis, & non neceſſariis. Non eſt autem regulare medium, ex condigno adæquatum ſignum, pro effectu ab contingenti fortuito. Neque ideò ephemerides Brahæ, prædicere potuere Peſtem Longobardicam anni 1632. ex iniquo bello, metuque horroris conceptam. Quocirca contingentia extraordinaria, cauſis contingentibus extraordinariis tribuo. Credo equidem prænuncia eorumdem ſigna, in firmamento eſſe depicta: at non in directionibus curſuum planetarium. Quare autumo ſigna eſſe irregularia, nec Aſtrologiæ ſubiecta: quippe illorum ſignificationes dantur priuilegio extraordinario. Idcirco ſigna eiuſmodi Peſtis, plerumque ſolis declarantur ſeruis Dei. Vt legitur de Iona. Sed ſigna, præcedentia excidium Hieruſalem, erant nuncia verbi dudum antea prophetati, adeóque nec prænunciatum excidium impediri poterat, tantumque ad metam gloriam Dei, monitionem piorum; horumque fugam dirigebantur. Enim verò Iſraël mori, atque renouari per generationem in deſerto debebat, exceptis Ioſua & Caleb. Nec vllatenus id præpediri poterat. Stat enim Verbum Domini immutabile, apud quem nulla eſt viciſſitudo; quia non eſt homini in hoc ſimilis. Portenta igitur, ſi conditionem in declarando non præſcribant (*niſi Niniue conuertam*) ineuitabilem effectum à natura ſpondent. Aliis quoque placuit, monſtrorum natiuitates trahere in prænuncia ſigna Peſtis. Prout Corn. Gemma de Coſmocriticis, ſeu diuinis Characteriſmis; nugando rapſodiat ſine baſi. Sed quis ille, qui monſtrorum prænuncia deſignata ſciet, vel interpretabitur? Peſte enim præſente, nunc nimirum, atque ſerò, quiſque ſignificata ad lubitum trahit ſuum. Sunt & qui ideo inſolitarum auium aduentum horreant. Sed iſtud ſignum, vel deſinit eſſe naturale; vel coturnicum, Peſtem Iſraëliticam in deſerto præcedens, deſinet eſſe miraculum. Hocque impium & blaſphemum eſto: illud verò, impertinens ſcopo meo. Alij hoc ſignum interpretantur pro carniuoris auibus, in Peſtem futuram: quaſi miſſæ eſſent ad deuoranda cadauera, futura inhumanda: Iuxta illud, Vbi cadauera, eò congregantur aquilæ. At non legitur textus pro cadaveribus futuris; nec aquilæ leguntur ad cadauera peſtifera volaſſe, eaque deguſtaſſe: cum præ cæteris, curioſiſſimè ſolita ſint ſepeliri. Rhodanus enim quandoque Lugdunenſis Peſtis abſtulit cadauera: ſed ciuitates inferiores contaminauit. Saltem Clerus Lugdunenſis per hoc declarauit, ſepulturam mortuorum, non tam ad animæ ſalutem, quàm ad crumenam cuſtodiri. Aduentus itaque auium, præda viuentium, potius futurum defectum prædæ ſuæ in natalibus prouinciis deſignat, potiuſque belli ſtragem portento denunciarent, quam Peſtem imminentem. Alii autem, Peſtem occurſu inſolitorum piſſium ariolantur. Aquas tabo ſcilicet infectas, autumant, & hactenus monſtra marina, in fluctus aſcendere. Ridiculum ſanè. Nam ſi mare, in ſua ſalſedine fraceſcat, quænam tandem aqua maris labem eluet? Curue vnica balæna extra orbitam errans, infeſtum virus maris ſenſerit? nec gregatim omnes aut plures ſimul? Equidem ſcio, mare non ſubeſſe contagio naturali Peſtis, quodque portenta cœli, atque maris, eodem digito dirigantur, cuius judicii imperſcrutabilis ſint præcones, ſuis tantùm ſeruis explicata. Nam idem Dominus tam in centro terræ, fundo maris, quàm in cœlorum apice, eſt præſens. Equidem illi æqualiter auſcultant omnia, excepto ingratiſſimo peccatore. At certè magis vereor, inſolitas pluuias cruoris, macularum, aut ſcintillarum: Itemque funera per nubes delata, tonos lugubres in aëre auditos, vt & ſonitus in cœmiteriis, &c. Quæ cum ſint diuinæ bonitatis admonita, ideo extra naturam referenda ſunt, vt tempeſtiuè quiſque ſuis lampadibus olem proſpiciat. Neque idcirco enim illa portenta, cacodæmonis (niſi inuiti) opera autumo. Equidem gratuita ſunt, & nupta naturam: neque ideo mei ſunt ſcopi. Paracelſus enim vt in bufone atque ranis, ſingulare Peſtis remedium nouerat: ita & hanc præſagiri ſcribit, quoties magnus ranarum aceruus in cumulum aſſurgit, infirmum aliquem ſuffocaturus. Quo enecto, dein alium adoritur, donec ſenſim ſic diminuto numero, quæque ranarum tandem ſingulariter effugiat. Quæ ſi ſic naturaliter accidant: vt remedium, pro futura Peſte præparant: ita & deſignant. Etenim ex Galla, prout & pomo, quernis frondibus educto, ſcribunt, tria plerumque erui animalcula. Nimirum ſi araneam contineat, volunt portendere Peſtem: ſi muſcam, bellum: ſin vero reptile, famem prænunciare. Sed cum quotannis vnum ſaltem è tribus incluſum reperiatur, ſi non bina, vel omnia: non ſequatur tamen continuò vnum ex illis ſuppliciis. Quapropter eiuſmodi prædictiones inter aniles refero. Cenſeo itaque huiuſmodi inſectas denunciare differentiam Leffas in quercu (Leffas eſt ſuccus alimentarius plantarum) ſic vt vermis denotet præfatu alimentum fracidum: aranea autem, inſuper adjunctum venenum fracedini. Ideoque toto fere terræ globo connexa quaſi, ac contigua eſt vbiuis aranea: quæ in quercu non extra arborem aliquid portendit: maximè quod in vicinis, conſitiſque arboribus, nec etiam rarò in ejuſdem quercus fructibus, diuerſæ illæ ſimul inſectæ, eadem æſtate

conſpiciuntur. Non tamen memini in eadem quercu inueniſſe araneam ſimul & muſcam. Quanquam muſcam quidem & vermem, vermem quoque & araneam. At abſit à Chriſtiano prophetare, ex quercu & therebintho: diris namque id minis, à Domino prohibitum legitur. At quoties terræ motum, nouus antrorum, rarusque comitatur, inſuetusue fœtor ſtagnis aduenit: tunc ſigna endemica, vires habent occaſionales. Hæc de futura Peſte. Quod autem præſentem attinet, nunquam enim potui expulſu, vel vrina, quantumuis etiam diſtillata, Peſtem nouiſſe præſentem. Paracelſus equidem, eam inter morbos hepatis, ac tartareos, ſatque ridiculè numerat, prout alibi tractatu; & figmento de tartaris expugnando, ex profeſſo proſecutus ſum. Hic vir, Peſti anonymum pulſum tribuit, quem quartum vocat. Ego autem quamuis ſeriò, ſæpiuſque attenderim: meam tamen ineptitudinem agnoſco, quod eiuſmodi pulſum offenderim nunquam. At benè circa vitæ finem inæqualiter inordinatum, formicantem, ac tandem intermittentem notaui. Quartum autem, ſextumue, à reliquis diuerſum, ex peculiari Peſtis proditione, nunquam inueni: Sed pulſus peſtilens, nequaquam mihi diuerſus occurrit à febribus continuis malignis. Vrina ergò, & pulſus, nunquam apud meam ruditatem, detexerunt Peſtem. Imo dum penitius Paracelſi ſcripta euoluerem, cognoui illum, nunquam Peſte infecto, aut moribundo adſtitiſſe. Interim Peſtis iudicium, grauat conſcientiam, tam reſpectu afflicti, quàm familiæ eiuſdem: eò quòd Peſtis, Prætorem in crimine, quadam ſimilitudine referat, petentem vitæ, atque bonorum iacturam. Adeòque temerarium de Peſte iudicium crimen continet. Etenim cognouiſſe Peſtem, ex ſpecie inſolitæ febris, alteri ſit facile: mihi ſanè perquam difficile fuit. Peſtis (dices) eſt cum febri, & dolore capitis: atque iſtud familiare aliis febribus. Peſtem ſæpè comitatur vomitus, & ſopor. At alibi id non prorſus inſolens eſt. Sunt in Peſte bubones, parotides, vel veſiculæ: ea non infrequenter innoxiis à Peſte febribus, ſunt vernacula. Sunt & Peſti maculæ nigræ, quas in mulieribus ex vtero ſuffocatis vidi. Eſtque febris purpurea, itemque ectymata plumbea, citra Peſtem. Vt & Anthrax, ſæpè extra Peſtem obuenit. At quoties plura eiuſmodi ſigna concurrunt, non eſt difficile de Peſte iudicium. Bubo namque, veſiculæ, aut maculæ, ab initio ante multam Peſtis truculentiam, Peſtem denunciant. Sic & anthrax, aut bubo, tumorque tantillus, in Peſte eſt longè dolentior, quàm alibi vſpiam, ac ferè ante augmentum febris adſunt, anticipantque ſuſpicionem, ſe ex febri manaſſe. Adeò quòd eiuſmodi pellis miſeriæ, in Peſte præcedant, quæ aliis febribus ſeriùs, tanquam producta adueniunt. Bubo peſtilens, adhuc minutulus, ſtatim, & ex tempore, abſque membri dolore, febriſque comminutione atrox exſiſtit, doletque immenſum. At ſi bubo, poſt præuium membri dolorem emergat, inepti remedij vehit iudicium. Ordinaria igitur iam hoſpitatæ Peſtis ſigna ſunt: ſi ante, vel mox ab initio febris, glandula, parotis, anthrax, veſica, puſtula, aut macula repente, ſummoque dolore inuaſerint. In aliis namque febribus, non tam inſigniter dolent, ruber quidem locus, tumetque ante natum malum: Quod non ſic ſe habet in Peſte. Confirmaturque Peſtis vomitu, dolore capitis excellenti, ſopore, delirio, deiecta appetentia, ſi repente inuaſerint. Peſtis enim peregrè aduentans à contractu veneni hauſta, tanquam dolor pungentis ſtyli intrat, partemque quam ferit, ſtatim timore, puſtula, veſicula, aut macula, ſummo dolore ſignat. Prout & quæ per odorem intrat, ſtomachum, atque caput vibrat, dolore repenrino, vel anxietate ſoporifera: vel ipſum ſtomachum tanquam calcar ad vomitum incitat. Sin autem ab interno ſcaturiat, ea præuiam habet febrim, ad quam confeſtim præfatorum ſignorum aliquod ſubſequitur. Quæ autem correpto terrore irruit, feſtina eſt, ægrique teſtimonio dignoſcitur. Quæ verò aliquali Archei (non autem hominis) terrore, orta eſt, inque cruoris tartaro latet, in gradu quidem ad Peſtem eſt, tardiorque ſolito erumpit, faciléque ſuperatur, niſi ægri obſtiterit negligentia: attamen longior in itinere ipſi mora eſt. Etenim plerumque ſat tempeſtiuè, ſigna Peſtem comitantia, cognoſcuntur, vt remedium quod promtum, quodque peremtorium fuerit, ritè ſuo fungatur munere, Optatus attamen meus eſſet, Peſtem in fieri eſſe, agnoſcere. Nam quæ duntaxat à morte, ſua profert ſignata, magnum de medio tollit exercitum, multaſque depopulatur familias. Quippe lethalis iam euaſit, priuſquam ſe patefaciat, aut cognoſcatur. Eò quòd penſum prius abſoluerit cum ſingultu, deliquio, eſcharaque in loco nobili. Hanc nempe vnius diei vocant tragœdiam: diariam ideo, ſiue ephemeram. Non quod Peſtis propriam ſedem habeat, vitæ ſpiritum, quanquam nulla vnquam Peſtis fuerit, quæ Archeum etiam non infectauerit: adeoque & illo titulo, quælibet Peſtis, continuò diaria eſſe deberet. Sed quicquid de Archeo victum eſt à Peſte, id conſequenter illicò à vitali illo Archeo ſeparatur. Tandem & citiſſimam mortem adfert, quæ Archeum alicuius viſceris obſedit: quia continuò inde volucres mortis euolant, quæ reliquum peſſumdant Archeum. Vtinam enim atque vtinam, non ſerò, neque ex euentu Peſtem agnoſcamus, Nam velox interitus, etſi ſigna proferat ſua: prodeſt tamen magis in futurum, nil autem præteritis. Aliqui enim ad hoc, plantas pedum lardo inſulſo iniungunt, apponunt catulum, qui ſi lambat, perſuadent ſibi, caſum à Peſte immunem. Alij verò fruſtum lardi calefaciunt, ad pedes infirmi, ſubterue axillas aliquando fouent, vel in inguine. Hocque aiunt à cane non vorari, ſi Peſtis adſit. Quod nullam meretur fidem. Nam humana Peſtis non quatit canes, nec nauſeoſos facit. Siquidem tam canes, quàm lupi, non ſat benè ſepulta cadauera impunè deuorant, vt & picæ, atque corui ſimiliter. Forte quidem eſuriens canis non edet iſtud lardum, ad heri ſui pedes affrictum: quia herum olet, quem mordere non audet. Germani enim Petaſiten, ſiue maiorem tuſſilaginem, radicem Peſtilentiæ vocant, eò quòd ſicut Peſtis ſeſe pandit ante prænuncium ſignum: ſic petaſitis ſuos edat flores, ante folia. Peſtis quoque, non tam ſemine, quàm radice Archeali, ſe propagat. Referunt etiam, Sapphirum ſaturare lazureum, vel Hyacinthum citrinum, ſi per horæ quadrantem, ſuper membro dolente moretur, ſicut lumen, ex oppoſito gemmæ: locum infectum feriat, ibidemque radios colligat, locum attactum infra horam liueſcere,

cere, eſſeque infallibile Peſtis ſignaculum. Sin verò locus nequaquam colorem liuidorem aſſumſerit, infirmum à Peſte abſolui. Ego autem ſemper in dubiis, bufone puluerato ſum vſus, pultiſque forma, in aquæ ſimplicis tantillo, decocto. Quod ſi mox abinde dolor in eſchara anthrace, vel bubone, miteſceret, ſecurè Peſtem adeſſe conieci. Aliquando enim aſpiciens miſſam antiſtitum, & abbatum, illorumque digitos gemmis ornatos, conieci illos olim obligatos, ad viſitandum infectos Peſte: nunc verò adhuc gemmas geſtari gemmarum neglecto, atque neſcito vſu quem ego coniicio.

Præſeruatio.

PReſeruatiua apud Veteres, duplicia. Nam quædam debent impedire futuram Peſtem: alia quoque præſentem, ne progrediatur, ſuccidere. Pro priore enim, tam foris amuleta, quàm intus alexiteria excogitarunt. Sed cum Scholæ ignorauerint ipſam veneni quidditatem, quodque ſcilicet omnis Peſtis, ſiue deforis allata, ſiue demum intus genita fuerit, præſupponat imaginem terroris venefici: Idcirco nunquam propria præſeruatiua, ex fundamento cognita fuere. Itaque inter præſeruatiua. 1. Conſidero, ne ſpiritus Archei in nobis terrorem concipiat, neue ex terrore ſibi pariat, vel aliunde intrò allatum, virus terrificum, 2. Ne fermentalis ſymbolizanſque mumia, forinſecus allata, noſtræ mumiæ internum rectorem Archeum infectet. 3. Vt interimatur, & abſcedat, quicquid iam in contagio, mumiæ particeps euaſerit. Minus proinde ſymbolum, quod nobiſcum commune habet, eſt tollendum. Quapropter cuilibet antidoto, ſemper leue aliquod venenum ſolet admiſcere: vt ſcilicet hactenus applicatio, ſiue applicatio, tollatur: Archeus, à contagio ſeruetur immunis, neue in alimentum mumiale decidat, ſibique inde tartarum cruoris fabricet. In hoc poſtremo tutelæ patrocinio tota antiquitas vigilauit, aliis verò non incubuit, quia ignotis. Licet hæc vltima præſeruatio idcirco ceſſerit incerta, & abſque fruge: quia potius productum poſterius, ſiue ſedem ſpectauerit, quam radicem, ſiue cauſam præcipuam. Cum interim præſeruatio à poſteriori: poſitis antecedentibus, præuertatur tanquam fruſtranea. Itaque ſi de præſeruatiuis, atque alexiteriis ex condigno ſit tractandum: In animo firmiter hærere debent, quæ iam de cauſis, proceſſu, ac modo fiendæ Peſtis expoſui. Itaque Peſtis, vel deforis intrat, locumque ſui introitus deforis ſignat: quia afficit primario: vel cum anhelitu attrahitur, ibique per diaphragma, ſiue ſeptum tranſuerſum, tranſit, preſſuramque facit & anxietates ſuper ipſum ſtomachi conuexum: ibidem veſtit materiam. Quæ inde mox exhalat, & contagio fit infamis. Cumque in natura, omne agens initium habeat, augmentum, ſtatum, declinationem, ac tandem interitum: Neceſſe eſt pariter, quod quò corruptio diuturnior Potiorque fuerit, eò quoque pernicioſior efficiatur. Nam peſtis incipiens augetur, cum diminutione, atque hominis interitu. Etenim dudum credidi, quòd omne Peſtis remedium ſanatiuum, eiuſdem quoque eſſet neceſſariò præſeruatiuum. Eò quòd præſeruari faciliùs cenſeatur, quàm ſanari. Quicquidue in eodem genere præſtat, quod eſt difficilius, faceret libenter, & id quod eſt facilius. Quapropter olim diſtentus fui, cura alexipharmacis indagandis, quibus videlicet tum tota mei penderet voti ſatisfactio. At poſtmodum alio diuerti & cogitaui, remedia ſanatiua potius extractionem, ſiue expulſionem mali ſpectare. Quodque eiuſmodi non haberent locum, in præſeruatiuis de futuro. Quod nimirum cum nondum ſit, etiam nondum expelli, aut extrahi queat; imò ne quidem extingui. Siquidem imprimis, remedium contra terrorem imaginantis hominis, vel Archei: non tam in ſe eſt poſitiuum, quàm negatiuum. Adeòque potus meracus ad hilaritatem vſque, præſeruat de futuro, Quia nedum hominis: ſed & Archei imaginationem ſic regit, quod pereat vis formandi imagines. Sic enim nemo pauper eſt, aut defectuoſus, quamdiu ex potu hilaris eſt. Ideóque Sacra dictant vinum ad hilaritatem, non autem ad ebrietatem conditum eſſe. Quia potens eſt præſidium præſeruatiuum. Adeo quamuis animoſitas viri excludat terrores ex imaginatione hominis: nequit tamen virilis animoſitas tollere terrorem Archei imaginantis. Nam præfata animoſitas admittit pugnam ex opinione contraria Archei: Hilaritas verò, per potum introducta, nec hoſtem admittit, nec agnoſcit, vt nec luctam ſuſcipit: ſed excludit. Eſt autem potus exhilarans, magis Peſti futuræ, quàm præſenti aptus. Admitto idcirco etiam præſeruatiua Peſtis, de præſenti, & ſanatiua, eſſe eiuſdem cohortis, ac intentionis: non autem de futuro. Ita tamen, vt præſeruatiua Peſtis de præſenti, non ſeruiant niſi in fieri eſſe augmenti: non autem in facto eſſe producti. Eò quòd corrupti, non ſint amplius præſeruatiua; ſed duntaxat ſanatiua per extirpationem. Non credendum itaque cacoalexiteria, etſi venena eſſent potentiſſima, poſſe arcere terrorem, vt neque terroris effectum peſtilentem. Siquidem virus peſtilens, eſt heteroclitum, ſecretumque ab reliquis venenis, in hoc, quod ex terrore Archei, velut ignis è ſilice, proſiliat. Nam ſi Archeus terrefactus, campo cedat, vtique non poteſt corpus (quod in ſe conſiderando, merum eſt cadauer) confortationem ſuſcipere. Porrò, ſi ita Archeus recedere conſideretur, vt eius loco virus intret, ipſumque archeus hactenus ſupplantauerit: quomodo odoramenta, ac thymiamata virus præpedient: præſertim ſi ipſa aromatum præſtantiſſima, ſint peſtilentis contagij adhuc ſuſceptiua? Chriſtianæ ergò pietatis atque compaſſionis eſto, ſtudioſè contemplari mecum, quàm ſtolidè, atque inaccuratè, tot ſimplicia in aceruum, præſeruando, & curando ſint congeſta: quantumque illorum infida auxilia deluſerint hominum myriades & exſpectationes. Quippe in vero remedio, vbique generi humano eſt ludificatum, ob denſam cauſarum inſcitiam. Enimverò curatiuum præſentis veneni præſupponit id, quod præſeruatiuum de futuro anticipat. Curatiuum itaque proprium conuenit dumtaxat, quatenus productum (quod eſt ipſum virus peſtilens) in ipſa materia, cui inſidet, trucidando annihilat. Denique & aliud curatiuum, ſibi coniunctum, incumbit expellendo ſubiecto ipſius veneni. Quod per ſudorem eſt intentandum. Tertium porro, quod coadaptationem cauſarum ad producta

tollit, minuitque: quod etiam in ſe naturam præſeruatiui habet. Peſtis itaque, quæ extrinſecus ab infecto corpore, veſte, aut loco, hauritur: habet quidem in ſe abſolutum, & formale peſtilens venenum, quod nec præſupponit fracedinem præexiſtentem, atque ideo nullis præcedentibus querelis repente inuadit, & ſigna edit poſtera: ſed tantùm appropriatione opus habet. Quale præſeruatiuum in fieri continet aëris rectificatio Hippocrati familiaris (de qua ſuo loco) non ſecus quàm in Peſte populari. Vt ſcilicet enecetur ipſum virus in aëre, aerque ſimul originaliter ſic diſponatur, vt humorem alimentarium non ſinat mumialiter corrumpi, aut fracedicem arripere. Hæc de futuró alioquin vbi jam peſtilens virus intrò receptum eſt, latitat, neſciturque, quin ſimul ſit aptatum, & ſigillatum in Archeo: Idque propter ſingularem celeritatem ſui veneni. Atqui tum defenſiua ſolitaria tardè veniunt, niſi ſimul ſanatiua ſint. Primò itaque cura omnis verſetur præſeruandi, vt corpus caleat actu ſemper, ſerueturque in diaphæreſi: vtque animus ad hilaritatem, terrori oppoſitam, ſit diſpoſitus. Prout de vino è Sacris, jam antè citaui. Quod autem de aëris infecti rectificatione legis, non tam aërem, quàm poros ejus ſpectat, in quorum vacuitatibus nempe ſedet fluctuatiuè aporthœa contagii. Porrò quæ ex aëre fracedinem, viruſque, è mente verò, terrorem, & demũ è corpore mumiales coadaptationes tollunt, ſunt hæc præſeruatiua. Suffitus namque Hippocratis nedum ambientem: ſed & intro attactum, imò & coagulatum halitum, à veneno, ſimulque & à fracedine liberat, non minus, quàm quod mumiale fermentum applicari præpediat. Quorſum quoque faciunt alexiteria, xenexton, ſiue amuleta externa, quæ poſſunt terroris imaginem, ac peſtilens virus, non proprio halitus, aut tartari cruoris ſubiecto, interimere. Atque hactenus quoque Archei terrorem auertere, atque præpedire. Sin verò Peſtis proprio intus errore concipitur, alia præſeruatiua requiruntur quàm vbi circa loca, aut perſonas infectas eſt degendum. Peſtis autem formata, retrogrado ordine, à veneno formato, ad corruptiuam aporrhœam, feſtinanti curſu eundum ſuadet. Proinde quoque nec amuleta circa inferiorem ac remotam materiæ peſtilentis præparationem auertendam, occupantur: ſed ad ſuperandum formale ac vltimatum venenum, & adaptationem Archei, cum tartaro cruoris, in vno extremo, & in altero, cum veneno hauſto. Adeóque zenexton, indicationem curatiuam in præſeruando cuſtodit: attamen à ſanatiuo ſuperatur in hoc. Quod ſanatiua non ſolum debeant interimere venenum: ſed etiam per ſudorem protrudere, Vtramque nimirum indicationum, oportet concurrere in curatiuis. Fruſtra namque alias multo ſudoris madore corpus diffluit ſi tartarus cruoris non reſoluitur: ſed potiùs continuato Archei terrore continuetur. Cognitis nimirum cauſis, tam conſtitutiua, quàm occaſionali: ſolo dein rationis ductu, indicatio rerum agendarum confugit. Si namque fracedo initium dederit, primanque materiæ diſpoſitionem fecerit, fracida loca, vt & alimenta facilè putreſcentia vitanda. Aër apertus, ſanis ſanus, eò quòd habeat conſumptionis elementalis poteſtatem: ſed aër quatenus, talis, non minus contagio obedit; quàm cætera corpora, ſuſceptumque contagium in ſuo aëris Magnali, quatenus ciuitates habet, continet integrum. Quod tandem, non niſi ſponte plerumque: ſpatio 40 dierum ibidem tabeſcendo, emoritur ac vi elementali, venenato fermenti ſemine, ſpoliatur. Nam ſemina rerum conceptarum, in aëre paulatim deficiunt, quatenus concluſam aëris cauitatibus, tanquam vteris, ad vltimam corruptionis diſpoſitionem, primumque materiæ aqueæ generationem, retrocedunt. Triſtia quoque vniuerſa, ſunt amolienda: nedum quia timori atque terrori vicina, ſed potiſſimum, quia circa os ſtomachi, extemplò ſenſibilem pariunt fracedinem, ſuſpiriorum matrem. Loca ergò & objecta triſtis recordationis, vt etiam eiuſmodi ſodalitia, vitanda non minus, quàm nuncia, atque hiſtoriæ confabulamenta dolorifica. Bibenda ſunt vina exhilarantia, & cereuiſiæ fortiores quia incurias, ac animoſitates cauſando, mœſtitiam & terrores excutiunt. Contaminatis autem, quoquo modo, imò meticuloſis, ac mœſtis, aër ac venti frigidi nocent, quicquidque exhalationi atque ſudori opponitur. Domus elota ſubinde fracedinem quidem atque contagium tollit: & nocet infectis halitus aqueus. Ergo prius exſiccanda eſſet. Dies 40. clauſuræ, licet fracedinem augeant: tamen virus peſtilens tollunt, quatenus ſponte illo interuallo perit. Quarentenas, ſiue quadragenarias, ad quamcunque renouationem conſuetudo, fortè ideo traduxit. Etenim licet notatio, aut venæ ſectio, fracedinem minuere videantur: attamen cum ſanguinem, natura in theſaurum repoſuerit, ſequitur, vt quoties ſibi cruorem demi ſenſerit. Archeus ad terrorem, tanquam proditionem timens diſponatur, trahatque reſiduum ſanguinem intro ad ſe: ac per conſequens, etiam venenum peſtilens vna in penetrale vocat. Qui motus, cum ſudore, eſt diametralis. Ideóque tam venæ ſectio, quàm notatio, funeſta ſunto. Omnis quoque ſolutio alui laxa, vitanda: eò quòd ſic crudior è mezaraicis cruor putrefit, per fermentum pharmaci ſolutiui (prout alibi libro de febribus) ad cuius nempe euacuationem, mezaraicæ à vena caua, & hæc à minoribus ramulis, cruorem repetunt. Qui motus ſanandæ Peſti eſt diametraliter oppoſitus. Quæ hactenus dixi, de numero ſunt præſeruationum negatiuarum, ſiue admonitoriæ regulæ vitandorum. nondum continentes ſanationem. Inter præſeruatiua autem poſitiua, primum locum vendicant ſibi amuleta, quod vim propriam ſortiantur, ſiue ad enecandum virus, ſiue etiam ad appropriationem mumialem Archei præpediendam. Vtrumque ſcilicet eſt curatiuum in fieri. Denique ſequitur ſudoriferum. Quod eſt exſtirpatiuum Peſtis, & ſedis ſuæ per ablutionem: Denique Archeus mœſtus, atque terrefactus, confeſtim ſe intro recipit, velut ad arcem fugit, gignit triſtitiam ſuſpiriaque, & anxietates venenoſas, hoſte intus recepto, adauget. Forâs ergò ad oblectamenta, ac per ſudorifera, euocandus. Sunt namque ſudorifera, cuncta eiuſdem intentionis, ac penè ponderis: at ſaltem in gradu bonitatis diſcrepant. Denique in adiuncto alexiterio, laudo potionem Hippocratis, cui addo gingiber, & baccas nigras hæderæ; quia diaphæretica, ſtomacho grata. Sunt etiam Alexiteria, vino generoſo, & mox à paſtu danda,

non

non quidem vt ſudet æger, quantum vt corpus ſeruetur in diaphæreſi. paſtus autem leuis, ac paucus ſit. Nam in omni febre,magiſq; in Peſte, digeſtio deficit; proinde cibi largioris vices, potus meracior ſubeat. Nam metum, curas, triſtitiam atque terrores excludit. Ideoque & ſummum præſeruatiuum, in confidentia ſtabilitur. Non equidem de fide Chriſtiana hîc loquor (quanquam magni vbiuis in ſpiritualibus ſit momenti) nam & qui animam pro ouibus ponunt, ſubinde Peſte oppetunt, aliis incuriis, ſaluis permanentibus. Nam illorum confidentia, vel cariem intus habet, vel aliud obſtaculum. Non operante Domino miracula, niſi pro occultis iudiciis ſuis, Fides ſiue confidentia ergò, de qua hoc loco, eſt medium animoſitatis naturale, pugnax, ac validè reſiſtens terrori, Nec eſt iſta fides poſitiua. Credo: ſed prorſus negatiua, non horrens, non timens, imò nec ideo credens ſe infectum iri. Etenim vt terror peſtiferus, adnexam fidem putatiuam ac timidam habet, ſe aliquid contagionis iamdum concepiſſe, au fremitum ſentire: ſic eius preſeruatio eſt fides, ſe nil concepturos. Neq; ideo ſufficit, quòd confidentia ſit non terrifica (quod eſt medium inter terrorem & animoſitatem) ſed requiritur vt ſit operatiua, per non credere ſe infectum iri. Idque non rationis inductione: at prorſus per animoſitatis poteſtatem liberam, ac meram confidentiæ matrem. Pueri alioqui, & amentes quanquam nullum conceperunt terrorem: frequentius tamen Peſte pereunt, defectu operantis confidentiæ, quæ præſeruatiuum ſibi fabricat. Non credere enim, ſe infectum iri, longè fortiùs operatur, præſumtione timoris. Non ſolùm qnia negatiuum fortius deſtruit, quàm affirmatiuum adſtruat: ſed quia priuationem vnà complectitur, omni poſitiuo fortiorem. Etenim qui procedimus ex infinito nihilo, idcirco natura noſtra fortiùs apprehendit nihil, quàm ipſum aliquid, vnde & quietem ſibi adipiciſtur. Prout videre eſt in ſyllogiſmis negatiuis, in quibus concluſio negatiuum ſequitur, deſeritque etiam particulare affirmatiuum ſibi connexum, vt ſe, per negationem, in quietem dedat. Intellectus ſi quidem iam degener, naturaliter ſibi diffidens, intelligendo hoc aliquid rerum, ſemper mauult recubare in non ſcire, aut non poſſe. Iſtaque eſt ignauiæ cauſa in ſcientiis. Fides ergò requiſita in terrore, poſitiua, pro præſeruando, debet ideo effectiuè, actualiter & efficienter ſtare: etſi cum ſpe, negatiuè concludat à debiliori parte. Vir bonus, inſeruiendo affectis cõtagio, ſi propter pietatem operis ſperet, fidatque plus in bonitate operis, aut meriti, quàm libera animoſitate in Deum, fidem habet coniunctam ſpei, includitque agoniam timoris, atque terroris. Itaque naturaliter infectionem ſubit, niſi præſeruetur aliunde. Confidentia autem huius loci, non tam croco, aut ſtentorum exhilarantibus: quàm vini meracioris potu hilari depromitur. prægnantes etiam, puerperæ aut menſtruoſæ, quia tum plus coërcentur ſub vteri imperio, quàm ductu Archei vniuerſalis, ideò periculoſius Peſte opprimuntur. Siquidem Archeus vteri, nequaquam rationi aut confidentiæ patet, qui totus confuſione, ac mœſta perturbationum turba, anxiatur. Conſolandus eſt itaque vterus oleo ſuccini, ſuccinoque in optimo vini ſpiritu ſoluto, ac ſuffitu ex verrucis crurium caballi, per tritorium adacto.

Zenexton.

QVam confidentiam, velut principale animoſitatis pignus, atque præſeruationis Medium, vt excitarent Scholæ, excogitata fuere antiquitus Idolorum auxilia, expiationes, & Idolomaniæ immanes. Appenſa quoque, geſtataq; fuere extrinſecus, quæ dein in omni religione; pro ſacris reputabantur, quæque vel falſo credebantur abſtruſa (quia incognita) bonitate; terrorem atq; mœſtitia repellere. Zenexton igitur, cum plerumque in Peſtis præcautionem excogitatum ſit partemq; curationis etiam compleat: idcircò ſingularem cõſiderationem meretur. Etenim Medici, pro cuiuſque voto, deſcripſerunt varia, vt inſeruirent conſolationi ægrotis, dum auxiliatores fugitiui eſſent. Amuleta quoque ſuſpendenda decernunt: quæ etſi pleriũque nil virium haberent; ſaltem aliis, ruinoſo fundamento, animoſitatem perſuadeant: fidem nempe, ſpem, aut aliqualem confidentiam. Pagani enim primum imagines, ac ſtatuas deaſtrorũ, portari circa ægros iuſſerunt.: dein itum eſt ad characteres, verba, ſigilla, & Taliſmanica Gamaheu. Chriſtianorum dein primi monachi, contra Peſtem, appendicula, colloque periapta dedere: illoque fundamento, perſuaſum eſt vulgo, vt Peſtem, plagam à Deo immediate miſſam, credat. Meditor ego omne opus naturale, in natura debere ſequi ſua media, quoties adſunt cuncta ad operandum requiſita. Inquiro itaque hoc loco, fixas, firmas radices, neceſſarias atque ordinarias cauſas, ad conſequendum eiuſmodi cauſis correlatiuos effectus. Alij proinde Peſtem, interpretantes ſupplicium, geſtando nomina Ineffabilia, ſcripta, ſignata, meris ſtipata vanitatibus, verbis quoque non ſignificatiuis polluta, propoſuerunt. Quibus forſitan verſiculum Dauidis, Salomonis, vel alicuius Prophetæ nexuerunt. At Paracelſus has ridens vanitates, alias maiores commentus, duobus præcipuè characteriſmis, imò & mendacibus ſigillis ornatas; conſentitque rurſus iis, quos alibi irriſit multo ſarcaſmo. Ego enim ex huiuſmodi ſuperſtitionibus, nonnunquam facilem lapſum in hypochondriacam inſaniam, frequenter notaui. Præter hos, ſunt qui nomina diuina deſerentes, figuras, lineas, characteres, verba, numerorum typos, & ad lubitum Aſtronomorum, ficta ſigilla planetarum (erronum nimirum errores) ſub Pythagoræ, Salomonis Iudæi, alteriuſve nomine commendant, plus gentilium deliramentis adhuc, quàm ſacris quibuſuis imprecationibus, tribuentes. Etenim ſi forte aliquis, qui peſtilentem eminus ſalutaſſet, liberque à contagio manſiſſet, iam nugarum author, ius ſibi fecerat, bis mille deinceps ſuis næniis imponendi. Docui ſiquidem nil aſtrale in Peſte, tam in modo fiendi, quàm ſanandi. Reiicio namque ſemper media infida, nugacia, ac potiſſimum quæ ſunt illicita. Nemo ſiquidem ſemifracto innitens baculo, à caſu, niſi cauſualiter, ſeruatur. Nam etſi vanis remediis terror humanus exuatur (quo infantes alioqui carent) non tamen ob id, terrore Archei priuantur. Excludunt nimirum ſolum effectum priuatiuè fidei quando plurimum: idque duntaxat pro paruo ſpatio, ſæpéque ſuos

fidentes deſerunt, vtpote, cum nullius poteſtatis eſſe ſciuntur. Paracelſus etenim, magni ſemper fecit accenſam imaginationem, atque fortem confidentiam. Quæ vbi ſuper ſubulum fluctuans, laxum, & fatuum, fundata reperi, nequiui approbare, quodque fatuitates opem præſeruandi à Peſte contineant. Tandem Paracelſus vix fidens mentalibus nugis, ſe ad zenexton conuertit, quod geſtantem indubiè à Peſte præſeruaret. Aſt cum ad Stertzingum ciuitatem ſibi beneficam, illud non deſcripſerit, nobis fas voluit coniicere, an ingratus impoſuerit iſti ciuitati; an verò zenexton iſtud ignorauerit. Mortalibus ſanè neutiquam eſt remedium occultandum in tanta clade: præſertim vnde ſibi apud præſentes, atque poſteros omnes, honorem mereri ſperaret. Inſanitum eſt variè ſuper hac re. Quiſque enim ſibi perſuaſit ſtentatum Paracelſi zenexton, auribus arripuiſſe. Idque tantoperè placuit mortalibus, quod abinde Græcorum Amuleta, cum barbaro zenexton nomine, nomina commutarint. Permultis enim arſenicum, Auripigmentum, argentum currens, imò & ſublimatum, atque eiuſmodi venarum venena, ad collum, venarumve pulſus portarunt: non ſecus ac ſi Peſtis, & pediculi, vno fugarentur remedio. Huiuſmodi autem inuenta, ex Italia, præſumtione, impoſturis, & calliditatibus fertili, ad nos delata, adoramus, ſequimurque exteri. Etenim vt lubens poſteritas à Græcis, prima ſcientiarum ſermocinalium rudimenta, hauſiſſe gloriatur: Ita quoque à nemine ſperauit diſcere promtius venenorum proprietates, ad necis varietates, dilationes, & laruationes, quàm à natione, venenorum implorante frequenter opem. Credidit nempe, falſoque ſibi perſuaſit: quod porrigere venena, & ſanare Peſtem, cognationem haberent. Ergò Medentes noſtri, à Patauinis redeuntes, cumque cultu ac reuerentia in ſuos ibidem profeſſores, ſentientes de ingenti horum doctrina, quidam argentum viuum, teſtæ auellanæ incluſum, collo ſuſpenderunt, ſeque ſaluos rati ſunt. Quos cum alij oppetere cernerent, hydrargyrum priorem Arſenico nupſerunt, addita aranea, vel ſcorpione, quorum nonnulli verba ſacra, trochiſcis inde paratis, inſcripſere. Vt ſi vnum minus feliciter proſit, alterum ſaltem iuuet. Vidi autem in Caſtris Oſtendanis, ad littus, multa virorum millia, cum eiuſmodi zenexton, Peſte ſublata. Imò & qui per quindenas, ſingulas, ſibi coſtas veſicarent per arſenici trochiſcos, byſſinis peris incluſos. Atque illæ ſunt tragœdiæ Medicæ, Italicæ impoſturæ, finales periodi Iudæi porrò, atque Ethnici: hi nimirum ex inſcitia, illi verò ex iurata in nos hoſtilitate radices, nobis credulis geſtandas, ſpe deluſis, carè vendunt: mentiunturque Moſen primò, ac dein Salomonem, eiuſmodi arcana, per traditam Cabalam, patribus Rabbinis, ſucceſſiuè tradidiſſe. Vt ipſe nequam Ioſephus, de incantamentorum tot millibus libris, (*Lib. 8. antiq. Iud. c.2*) à Salomone deſcriptis, inſigniter mentitur, non ſecus atque malignè ſubticet necem paruulorum innocentium ſub Herode. Denique noſtri poſtmodum euentuum, atque promiſſionum diſproportionem intuentes, ſuffitus ſuaues, ac odores gratos deſcripſere, in pomis, pulueribus, puluinariiſque, & ſpongiis, continuò ante nares olfactis, ſperarunt ſe, velut per cribrum colaturos Peſtis auram, ab aromatum exhalatione, ſicque venenum interemturos, correcturoſve plauſibili ſibi odore. Quaſi venenum deſineret eſſe, aromate ſaturatum! & non intraret penitiùs, comite grati odoris! ac quaſi ipſa aromata, non contagio eſſent ſubnoxia! Quaſi arſenicum napelluſve, ambari griſeo maritata, ceſſarent nocere! quaſi odoratiſſimum vinum, non ſtatim contaminaretur fracido cado! Meæ ſaltem animæ gratulor, quod eiuſmodi puerilibus deluſionibus nunquam inuiſcata fuerit. Quamobrem zenexton fundatur, non quidem in excitata imaginatione, aut fide; quippe quæ alterius ſunt Monarchiæ velites: ſed omnino in actuali dote, per conditorem, rebus collata. Imprimis itaq; ex præmiſſis patet, aromata, aurum, gemmas, cryſtalum, & quæcunque odorem haurire queunt: poſſe eadem quoque lege Peſte contaminari. Non quidem, quod eorundem nondum infectorum pharmaca prorſus ſpernam, Abſit. Aliud namque eſt diſceptare, an aliquid ſuſceptibile ſit contagij: & aliud longè, an aliquid contaminatos iuuet. Docui enim vinum à contagio futuro præſeruare, quod alias ita in ſe eſt contaminabile, vt & Peſtem, ſolo ſui attactu potuque adferat. Sed in zenexto, alia prorſus methodus eſt, requiſita conditio, ac proprietas. Requirit namque zenexton, vt ſit in ſe prorſus incontaminabile, ſi præſeruare de futuro debeat. Eaque conditione à reliquis præſeruatiuis diſtinguitur: vnde nimirum cognoſcitur, quale zenexton ſit eligendum, & quale ſit infidum. Quæ ſic intelligas opto. Peſtis boum, non eſt canum, aut falconum: & nulla harum, eſt hominum. Poſſunt tamen pelles vel carnes brutorum, noſtrâ Peſte contaminari, vt nobis ſint peſtifera contagia, quanquam non illis. Quia Peſtis contaminat in appropriatione, ſiue ſymbolo mumiali. Quanquam Peſtes vltimorum temporum nedum homines, quadrupedes, aues atque piſces: ſed & arbores de medio tollent, eruntque ideo alterius & atrocioris indolis, quàm Peſtes modernæ, naturæ è gremio defluentes. Itemque per præfata inſtruimur: quod Archeus humanus & brutorum ſingulorum, pares habeant ſubinde pauores, quodque horum characteres in peſtilens venenum, ſiue Ideam virulentam formentur. Vnde ſat manifeſtè apparet, Peſtem non eſſe venenum, cæteris par. Siquidem Napellus, vipera, &c. tam boues quàm homines enecant. A lapidibus itaque incipiendo zenexton. Sapphirus ſaturato colore cœruleus, & Hyacinthus fuluo colore prægnans; ſi circum bubonem, peſtilentemq; eſcharam, in gyrum voluatur per moram, è regione Solis, vel luminis, tractim circumducendo, facit, vt idem circulus dein ater fiat, & iſthac reliquum virus, tanquàm per caminum, foras exhalet. Etiam plures alibi ſi ſint glandulæ, hæ tamen ſimul ſidant, pereant, ſequanturq; ad exitum tracti veneni. Ego autem Sapphirum præfero Hyacintho. Nec enim in ſacerdotis pectorali Sapphirus legitur fruſtra, excluſuſque Hyacinthus. Antiquitus enim ſemper zenexton gemmis fuit tributus, iiſque mox gentilitas figuras, numeros ac characteres inſculpſit. Sed cum gemmæ non eſſent pro pauperibus, quibus immenſa Bonitas præ diuitibus, largo imbre tamen præuidit, ſeque patrem

Pauperem gratis obtulit, non facile inducor, has gemmas, verum Peſtis zenexton credere. Chirurgus Hiſpanus, cognomento Guardiola, xenodochij infectorum in obſidione Oſtendana præfectus, oſtendit mihi fructum ſuccini rubentis, quod ſibi toto triennio dixit vnicum fuiſſe zenexton. Cuius arcanum erat. Quod ſcilicet ad ſeptem pulſus principales fuiſſet confrictum, vſque ad calorem. Nimirum vtrimque ad tempora, ad carpos, malleolos, & ad ſiniſtram mammam. Ego ſaltem vidi, illum ſemper præſeruatum, cæteris coadiutoribus è medio ſublatis. Erat autem Peſtis arenoſo littore, ventoſoque plerumque cœlo, ac frigoribus infeſto, trux & atrox valde. Quod autem in ſuccino reperio, non prorſus ſpernendum, eſt imprimis vis tractoria, affrictu manifeſta, & excitata. Dein, eſt ſuccinum, licet in ſe tranſparens atque gummoſum, minus arctè tamen clauſum, faciliuſque ideo noſtro calore mouetur, & alteratur. Denique nec habet ſuccinum vim trahendi limitatam, qualem Magnes, ferrum, & non cuprum, alliciens: ſed generalem, & abſque electione, modo leue id fuerit: Scilicet, vt peſtilentem auram, atque virus trahat, ſufficit, ſi leuia quæcumque ad ſe traxerit. Signatum ergò huiuſmodi tractionis, denotat zenexton in natura fundatum: eoque fortiùs, ſi mumiali fermento appropriationem ſit adeptum. Vidi ſic namque frequenter venenatorum vulnerum, diſſoluto in ſpiritu vini ſuccino, factas ſanationes, alioqui penitus deſparatas. Imò prout ſuccinum non liqueſcit, aliis reſinis, pinguedineue colliquatum (quod ſingulare aliquid ſibi domeſticum denotat) certè peregrinam Phaëtontis fabulam, & tumultum, nomenque electri, non fruſtra coincidiſſe demonſtrat. Rideat qui volet frictiones ſuccini, ad pulſus noſtros; recurrat ad Magnum oportet: & pomorum frictiones, ad verrucarum abolitiones, non ſine fructu ſaltem admirabitur. Siquidem ſi linteum, peſtilenti buboni affrictum, contagium arripit atque propagat: quidni & in bonum finem, frictiones mumialem adferant diſpoſitionis coadaptationem? Quis quæſo ſuccinum Peſtilenti emunctorio affrictum, non ſuſpicetur: ſique venenum, cur pari etiam greſſu, etiam mumiale ſymbolum contraxiſſe, ſaltem non addubitet? Memini namque caſeo ſub axilla geſtato, & per canem deguſtato, in decipulam ſeruiiſſe, herumque ſuum ita deſeruiſſe, vt ſe crediderit, extero, per claſſem auchi. Equidem ſi bruta hanc mumiæ determinationem, velint nolint ſentiant, eique pareant, multòque tamen liberiore electione fruuntur, quàm quæ Archeali conceptu, in zenexton cadunt; non video, cur eandem determinationem ſuccino tribuiſſe, nefas fuerit. eſt etenim admirandum creſcens, olim in reſinam arboream delatum: aliis demum minerale creditum: Dantiſco tamen mari ſudatum. Nil ſaltem ſtomacho, inteſtinis, neruis, imò & cerebro eſt gratius, ſuccino in vini ſpiritu reſoluto. Mirari ergò ceſſa, tam ſingulare creſcens, tam ſingulari quoque vi confortatiua ac præſeruatiua dotatum, tamque ſingulari tractrice ſignatum, Peſtem queat exſtirpare è locis membriſque noſtris, quibus conſolandis, ſingulari diuinæ prouidentiæ bonitate, naſcitur. Nec enim hyperbolen ſapit, quod frictione ſuccinum trahat odorem: cuius ergò magis illi appropriatur indiuiduo, quàm alteri. Eſt namque gummi poroſum, ac planè volatile: Ideoque ſuſceptiuum odoris mumialis, quem frictione ſuſcepit. Noui namque methodum, qua gemmis, vis herbæ, animaliſque, characterizatur: Ita, vtcunque poſtmodum exactè abluantur: reſidua tamen atque ſoſpes, vis impreſſa perſtet. Etenim Topazius flauus, modeſto calore cinerum, vt flauedinem amittit: ita Solis ardore flauedinem recuperat, quam in cinere, eiuſdem caloris gradu, perdiderat. Corallum rubeum, frictione ad mulierem, ex vtero ægrotantem, pallorem contrahit permanentem: verum ad carnes ſanæ mulieris affricetur, priſtinum recuperat fulgoris ruborem. Denique vitra (ſolidorum corporum maxime clauſa) quibus eſſentiæ, vel magiſteria zibethæ, &c. inerant, vidi repetitis tædioſiſque ablutionibus, odores illos peregrinos ſeruaſſe: Imò & vitrum, magnetis vim tractoriam ſic ſeruaſſe, eò quòd magiſterium Magnetis in illo fabricatum fuerat. Si igitur huiuſmodi fiant in vitro, quidni etiam in ſuccino? Quod ſe habet, ob poroſam & volatilem materiam inſtar teſtæ, quæ recens ſemel imbutum reſeruat odorem. Non igitur mirum, ſi carabe imbutos odores retineat, præſertim ſi geſtetur ab eodem, cuius mumiales exhalationes per frictionem ſuſcepit. Nec etiam multum refert, ſi narium teſtimonia repudiet. Nam & per veſtigium non dignoſcimus, cuius ſit. Etenim ſi Sacra, in lapidibus magnam virtutem commendent. Id non intelligunt de lapidibus reſolutis (nam tunc nondum ars reſoluendi vulgo enotuerat) neque de pulueribus lapidum bibitis. Quorum virtus, non niſi parua mora, ſtercoribus commiſta, tranſeundo labitur. Ergò de lapidibus integris ſermo eſt. Quæ tam attractiua, quàm expulſiua mali eſſe debet: ideoque ad zenexton commendabilis illorum vis. Si igitur lapis magnam habeat virtutem in vſum humanum, ipſæque duriſſimæ gemmæ, Sapientis teſtimonio, virtute ſint fertiles: neceſſe id eſt contingere, irradiando in corpus quod attingunt, propemodùm inſtar aſtrorum. Ideòque & ſuccinum, per irradiantem ſui tranſparentiam, effluendique proniorem obedientiam, nullatenus erit gemmis ſegnius: eiuſque vis quæ aliàs velut ſopita dormit, non mirum ſi frictionibus & caloribus excitetur: præſertim quod adamas, etſi de ſe nil amittat, attamen fricando etiam paleas alliciat. Neque enim ſuccinum paleas aut feſtucas trahit, niſi prius fricetur. Eſt nempe ſignatum, docens, frictiones præcedere debere, ſi ſopita vis eius, excuſſo ſomno excitari debeat, deſtinatumque auxilij munus, in nos influere. Teſtor ſaltem fruſtum ſuccini, vt gemmam refert, multo tamen facilius à paupere acquiri poſſe, pretioſis lapidibus. Enimverò Paracelſus excelſum gloriatur, inuento magnetis humani, quo inceſſanter, putat auram peſtiferam introduci, Adeoque potiores vires pollicetur, in ſuo zenexto trahendi foras, quàm ſint ficti magnetis noſtri, trahendi intro. At ſanè vir ille viſus mihi, ſuæ doctrinæ de Peſte, tot libris euulgatæ, parum conſtans, parumque expertus. Dum ſcilicet cœlum, ſagittarium Peſtis, hancque, non niſi vulnus cœli, irati parentis fabricat. Quæ ſi vera autumat: ſaltem virus iſtud non à magnete trahitur, quod à tot millenis milliari

milliaribus in nos ſagittatur. Maneſque vel immerito accuſatur, dum culpa caret, ac zenexton, fruſtra contra magnetis ficti tractum, dirigitur & appenditur foris: aut cauſas appropriationis zenexton, minimè intellexit, aut ſaltem ſurdas Peſtis cauſas, ſe dictaſſe exiſtimet. Quorſum ergò hoc loco conducit illius magnetis recordatio? laus inuenti iſtius? Siquidem zenexton, nil habet commune cum illo magnete, neque aduerſus eundem? eſto, ſit enim Magnes (donemus ſupponendo falſum) in corde, & arteriis, qui citra diſcretionem, commiſtum aëri peſtiferum ſimul virus intra combibat. At hunc, ſi zenexton tollat, vel impediat, iam homo neceſſariò ſuffocatur, aſſueta exſpiratione priuus, ad cuius neceſſitates cor & arterias volunt indeſinenter fatigari. Quod ſi verò malimus zenexton, ſeparatorem auræ Peſtilentis à pura, aliquid fabula dignum, vox iſta continet. Quia zenexton ſaltem cribri, ac ſeparatoris, vices que Archei ſubiret. Sin autem zenexton efficiat, vt Magnes noſter non niſi licita trahat: eſſet tum zenexton Archei pædagogus atque ludimagiſter, vt ſcilicet ſuo ritè fungatur munere, niſi fortè mauis, zenexton ab Archeo, niſi ſolius officij nomine; diſtinctum, adeóque æqualiter cum Archeo inficeretur, Peſtiſque contagium ſentiret. Imò res externa, peregrina vitæ, viruſque fortaſſis continens, Iam Archei vitalis etymo aſſumitur. Eheu Paracelſe, longè aliter ſe res habet. Tædet namque Archeum ſuæ gubernationis: nec enim eſt pugnæ intentus, aut ſeparationi in Peſte. Qui ipſuſmet eſt vnicum veneni obiectum vnicuſque faber. Sed accingit ſe fugæ, habenas diſiicit, panico terrore plenus, memorque ſuæ imbecillitatis, quod à venenis, vel minima odoris infectione, totus ſubigatur morſu viperæ, aut ictu ſcorpionis in digiti extremo. Delectum ideo recuſat, conſpectuque hoſtis, territus, fores aperit, claues poſt ſe abiicit, ac quemlibet mox gubernare admittit. Adeóque, quæcunque poſt mortem in cadauere obueniunt, in Peſtis acceſſu, ſunt in fieri eſſe. Zenexton igitur inſeruit duntaxat: non quidem vt Archeum admoneat ſui officij, atque deſtinationis, neque vt virus, ab innocuo, in obiectis diuidat: multò minùs vt naturalem refocillationis attractum inhibeat: Sed vt necet, & annihilet ſpecificum virus, quod tam in aëre externo, quàm intus in Archeo, eſt conceptum. At ſanè nil horum magnete opus habet, nec magnetem vllatenus reſpicit. Ignotum eſt magnetis inuentum, finiſque, in zenexto, apud Paracelſum. Nam zenexton, in omnem euentum, ſi magnetem reſpiceret, non valeret, niſi caſu quo aura peſtilens intrò per arterias trahitur (quod alibi ſat demonſtraui friuolum tractatu de Blas humano) non autem ſicubi par anhelitum adducitur, vt neque vbi intus venenum oritur peſtilens. Igitur ignotum Paracelſi zenexton nequaquam neceſſitatibus naturæ, aut medendi finibus ſatisfacit. Hippocrates autem, propinquius viſus eſt cauſas neceſſitatis ad zenexton aſpexiſſe. Volens, cœlum in nobis tres motus locales facere, intrò ſcilicet, extra, & in orbem, cœlum, indiſtincto tum adhuc helleniſmo: pro vi vitali nominans. Vnde poſteri cogitarunt, cœlum in nobis continendum in motu extrorſum, per diaphæreſin, vt impediatur Peſtis peregrina per inſpiratum. Etenim aliquid dicunt, & ab immemorieli, ſeruantur infectorum corpora, in diaphæreſi. At manet idem dubium & anxietas vetuſta, circa anhelitum, Peſtiſque internæ, fabricam. Meoque iudicio, zenexton nec debet ſerare poros, nec claudere fores anhelitus, ne hoſtis intret, nec luctari cum Archeo. Sunt namque luctæ, diſſidia, atque rixæ, ſi vnquam antea, ſaltem Peſte flagrante, importuna. Dum præcipue Archeus ſua, deſpondens, abiicit arma. Denique neque zenexton, ſeparando, coquendo, aut præparando exterius puro ab impuro, intentum ſit oportet. Sed prorſus per modum antidoti, ſit contra venenum iam receptum. Non quidem propriè contra venenum ipſum. Sed quandoquidem vſus eius præcipuus ſit in præſeruando magis, quàm in ſanando: Idcirco vis requiſita in zenexto propriiſſimè conſiſtit, quod tollat appropriationem adoptationemque mumialem: extra quam nullum ſit contagium, Nec tamen alienum eſſet, ſi inſuper alexiterij poteſtates ſit nactum. Enimverò Paracelſus multa de ranis & bufonibus pro Peſte refert, confuſa tamen quælibet. Multorum interim auditates, atque oculos aperuit: Etenim bufones mulieribus, prout & ranas, viris conuenire aſſerit, & quidem baculo per caput transfoſſo, ſuſpendi atque ſiccari voluit. Menſem ad hoc nullum elegit. Promittit tandem bufonem ſic ſiccatum (de ranis autem, nil proſecutus) buboni appoſitum, ita in ſe, totum virus Peſtis tracturum, vt ſucceſſiuè in quartum quintumve bufonem vſque, omnes mirabiliter intumeſcant. Adeóque veneni quãtitatem, per bufonem numerum coniicit. Vult & ſiccatum bufonem, prius macerari atque emolliri in aqua roſacea. Attamen vel eſt ſibi Paracelſus inconſtans, vel aliud ſibi, præter bufonem, zenexton delegit. Siquidem ſcribit bufonem valere ſolum in Peſte inguinum & mulierum. Ad alias autem Peſtes, aliis vtitur attrahentibus: ſummumque incarnatiuum vulneris cœleſtis (ſic nempe Peſtem vocat) ait aurum & gemmas. Imprimis fateor, me bufones applicuiſſe bubonibus, & eſcharis, tam in pectore capite, mammillis, quàm alibi tam in viris, quàm, mulieribus: ac vbique, non ſine promto iuuamine, & doloris mitigatione. At imprimis nunquam vidi, applicatum bufonem intumuiſſe tantillum. Quod & idcirco ridiculum deinceps duxi. Dein, æquè friuolum eſt illud Paracelſi. Quod ſcilicet Peſtis nuſquam alibi occurrat quàm ponè aures, ſub axillis, & in inguine: eo quòd ſagittarius cœleſtes non feriat alias. Siquidẽ vidi veram ac lethalem Peſtem vbiuis toto corpore ſe oſtendiſſe nedum eſcharis, veſiculis, puſtulis, & tumoribus: ſed etiam vibicibus, atque ſtigmatibus. Itaque putauit Paracelſus idem accidere bufoni exſiccato, quod viuo animali venenis aſſumtis, punctoque à ſerpentibus contingit, vel per venena plantarum & animalium interemto. Quaſi Peſtis humana venenum bufoni foret; hocque ſi contingeret, non bufo Peſtis, ſed Peſtis bufoni imperaret. Nec etiam cadauer ſiccatum ſentit, quæ ſibi viuenti erant venena. Nec tumet cadauer, ictum à ſerpente, Cadauer namque, ſi non ſenſerit, nec tumefaciendi energiam retinuit. Ignorauerit itaque Paracelſus, quod intumeſcere, ſit proprietas Archei vitalis, quodque non niſi occaſionaliter

ſionaliter tumor à venenis procedat. Mirabar
inſolentem Paracelſi hoc ſcribentis audaciam.
Nam bufo exſiccatus vtut ſex horis maceretur,
ſemper tamen tumefactionis incapax. Mora
enim macerationis, in celeri morbo, periculi
atque iacturæ plenum eſt. Ego itaque macera-
ui tepida aqua paucula: qui loco dolenti ap-
poſitus, mox dolorem leniuit. Equidē ſi quid-
quam è nobis, in cadauer bufonis expiraret,
quod ibidem detineretur materialiter, eadem
via qua intraſſet in bufonem, exſpiraſſet. Ergò
tumeſcentia eſt actio vitalis Archei, efficienter
& effectiuè: veneni autem eſt actio occaſio-
nalis, quæque ideo in Archeum mortui ſicca-
tique bufonis nulla eſſe poteſt. Archeus itaque
cum deſit exſiccato bufoni: non poteſt eſſe cau-
ſa tumeſcentiæ in bufone. Nam venenum ceſ-
ſat eſſe venenum, in reſpectu rei mortuæ. Cum
venenum dicat relationem ad aliquid vitale.
Cognoſco, Paracelſum nullam habuiſſe actua-
lem praxim Peſtis; multa quidē parumque con-
formia ſcripſiſſe, pollicitus plurima, ex relatu
aliorum hauſta, credulitate. Hybernus Butlerus,
me conſcio, Londini aliquot millia Peſte cura-
uerat, hoſtium accuſationibus poſtmodum in
arce Viluordiæ detentus, me adiutore liberta-
tem nactus eſt. Iuſſerat enim bufonē magnum,
menſe Iunio poſt meridiem captum, tibiis ſuſ-
penderem prope focum, illique ſubtenderem
patinam è cera flaua. Tandem à triduo ſuſpen-
ſionis, bufo euomuit terram, & aliquot inſe-
ctas, ambulantes nimirum muſcas, nitentibus
aliis ſubuiridi colore quaſi deauratis. Mox autē
à vomitu, bufo obiit: nec ante triduū euomuit,
licet pronus penderet. Dixit autem mihi, quod
ſat remedij haberem curandis 40. millibus Pe-
ſte correptorum, promiſitque ſe mihi oſtenſu-
rum rei cardinem. Sed repente in exilium pro-
ſcriptus abiit. Saltem ego has ſordes vomitu re-
iectas, itemque exſiccatum bufonis cadauer, ſe-
paratim in puluerem tundi iuſſi, & cum traga-
cantho trochiſcos formaui; quibus feliciter
ſum vſus tam ad præcautionem Peſtis, quàm
eiuſdem ſanationem. Dein Iulio menſe, de-
creſcente Luna, veteres Bufones cepi, quorum
oculi ſcatebant albis vermibus: nigriſque ca-
pitibus prominentes, adeò vt vterque oculus
totus in vermes transformatus eſſet, fortaſſis
50. numero, in ſingulo oculorum foramine
vermes erant densè compacti, quorum capita
foris eminebant; & quoties aliquis egredi vel
prominere conaretur, ſtatim bufo, appoſita ma-
nu, egreſſum vetabat. Hos autem bufones ad
vomendum coactos (vt dixi) per ſuſpenſionem,
reperi dare excellentiſſimum zenexton. Ver-
mes autem in patinam ceream deciduos, ſi-
mulque cum eo quod per vomitum reiecit, in
trochiſcos paruulos redegi, addito cadauere bu-
fonis, & cerea patina. Geſtati autem trochiſci
ad mammam ſiniſtram, arcebant contagium, &
loco infecto alligati, ſtatim virus extrahebant.
Erantque trochiſci promtiores, ac validiores, ſi
in vſum aliquoties recidiſſent, quàm recentio-
res. Reperi autem amuletum pro Peſte, longè
validiſſimum. Nam ſi ſerpens comedat terram,
omnibus diebus vitæ ſuæ, quia fuerat peccandi
organum. Bufo comedit terram, quam euomit,
omnibus diebus vitæ ſuæ. Teſtimonio autem
Adeptæ Philoſophiæ, gerit Bufo odium in ho-
minem, adeò vt aliquot herbas ſuo tabo infi-
ciat, homini vſuales: idque in ſpem necis. In
eo autem differt à ſerpente, quod viſo homine,
terrorem immenſum concipiat naturali dono.
Qui terror ab homine, naturalem energiam ſi-
bi acquirit & imprimit, contra imagines ter-
riti Archei in homine. Siquidem terror bufo-
nis interimit, & annihilat ideas territi Archei
humani, eò quòd terror in bufone eſt naturalis,
& ideo radicaliter ac per totum illi, etiam mor-
tuo incorporatus: Idea autem terroris in Peſte,
eſt tantùm accidentalis, & fluxa. Ergò bufo na-
turâ ſuâ timidus ab homine, odij ſui imagines
auget, vireſque intendit, vt ſaltem clanculum,
ac Peſtis inſtar noceat. Hanc autem proprieta-
tem ſigillarem odij ſimul & terroris, geſtat in
capite, oculis, & loco concuſpiſcibilis poteſta-
tis. Caput itaque & oculi, adhuc viuo animali,
in viuos ac veros vermes (quales caſeo innaſ-
cuntur niſi, quod extremum capitis nigricet
nonnihil) tranſmutantur. Tandem namque
cum vita, vermium tanta multitudo excidit,
quod viuo adhuc animali tota cerebri theca,
verminoſa fuiſſe videatur. Terribile ſanè atque
ſigillare ſignatum, terribiliſſimo morborum di-
catum *ſalutem ex inimicis noſtris, & de manu eo-
rum, qui oderunt nos* (remedium nempe.) Siqui-
dem odium in nos, terrorque bufonis, præpa-
rant nobis ſanitatis medelam, Eſt namque no-
ſtri odium bufoni ideo vernaculum, ac na-
turaliter incorporatum: quod totus per totum,
odii Ideam gerat: perinde vt ſaliua rabidi, per
accidens Hydrophobiæ metum. Cæterum quo
terror noſtri, odiumque innatum in bufone, aſ-
cendant altius, fortiuſque ſui imagines im-
primant, ſuſpenditur bufo eminus prope fo-
cum, in adſpectu noſtri. Creſcitque odium &
terror ideo, in mortem vſque. Quod autem
bufo per conceptus ſuos, Ideas generet, mox
oſtendam, per ipſius mortem repentinam
Nunc ſaltem dico. quod projecerim bufonem
in lacunam, muro cinctam, qui ſequenti ma-
ne perierat aquæ innatans turgidus. Habebat
autem dorſum, frequenti nigro ſtigmate con-
ſperſum. Quibus ſignaculis conjeci, quod re-
medium gerat aduerſus Peſtem etiam ferociſſi-
mam, quæ nempe poſt celerem mortem ſua e-
dit ſigna. Spemque addit, ſi pro ferociſſima,
morteque velociſſima, remedium promittat,
multò præſtantius pro quauis ignauiore dede-
rit. Vt autem mecum tyrones agnoſcant, quan-
tum imago odii in hoc arcano operetur. No-
tandum ante omnia, quod peſtis humana non
attingat bruta, vt neque vice verſa. Eò quòd
virus nullum operetur citra fermentum hu-
manæ mumiæ, ſiue ſymboli conſonantiam.
Etenim ſiue fermentum iſtud fluxerit ex cor-
pore infecto, veſte, chartaque, auraque peſti-
lenti, ſiue demum è nobis oriatur, claudatur-
que ſub tartaro cruoris, Saltem vtut ſumatur;
Peſtis nequit inficere quemquam, abſque com-
munione fermenti. Hæc igitur Icon virulenta
odii, & operans imago, hoc denique terroris ſe-
minare ſimulacrum in bufone, enecat fermen-
tum mumiale; ſine quo ſcilicet venenum Pe-
ſtilens conſiſtere, ingredi, vt nec appropria-
ri, nobis poteſt. Hic inquam modus eſt ope-
randi in zenexto, quo ſcilicet impeditur peſti-
lentis auræ communio. Quatenus tartarum
cruoris excrementoſum, ac euaporantem, pri-
uat fermento mumiali. Atque inuicem eius ad-

fert fermentum ablatiuum veneni Peſtilentis, ſiue Iconem necantem fermentum Peſtilens. Eò quòd quaſi in momento interimat fermentum mumiale, contagij fontem, vel ſaltem fomitem, nimirum ſi iam ſit præſens; impeditque futurum, quo minus inualeſcat: ſicque interimit immediatum inhæſionis ſubiectum, ne coaptetur. Fermentum itaque facile intercidit, ſi inhabilitetur, ne ſuccreſcat ſedes Peſtis. Cum alioquin omne fermentum ſit mera cuiuſdam odoris tinctura. Neque enim Peſtilens virus atteritur à veneno bufonis, actione primaria deſtructiua aut debellatiua: ſed actione ſecundaria, quatenus Idea odij aut terroris Peſtilens, extinguit fermentum; quo mediante venenum Peſtis ſubſiſtit, atque pergit inficere. Etenim cum venenum Peſtis, ſit productum imaginis, terroris Archei, in odore fracido, auraque mumiali ſtabulatum, tollitur etiam hoc fermentum copulans, medium appropriatiuum & immediatum ſubiectum veneni, manetque deinceps duntaxat ſubiectum fracidum, vt ante, ſudore tenus profligabile. Vnde conſtat, quod zenexton ſaltem præcaueat appropriationẽ primario, ſimulque tollat ſigillum, ſiue quidditatem eſſentialem Ideæ virulentæ terroris. Enim verò Domina de Rommerſvvale, Toparcha in Eechoue, nobilis, affinis & proba matrona, mihi in candore retulit, ſe quondam toto pomeridie ſpectaſſe duellum araneæ, & bufonis. Hic enim, dum ſe supernè ab aranea deſcendente ictum ſentiret, & capite, confeſtim ſe intumeſcere: confugit ad herbam, quam lambebat: ac celerimè curatus, detumuit, vnde iteratam pugnam agreſſus, iteratò quoque ictus fuit in capite, & ad eandem herbam properauit. Idque dum iam tertiò accidiſſet, Spectatrix, tædio affecta, plantam cultro excidit (erat autem plantago anguſtifolia) dumque eò quarta vice bufo rediret, nec iſtã herbam repriret, celerrimè totus intumuit, & terrore percuſſus, mox obiit. Non autem ſe contulit, ad plantaginis eiuſdem plantas vicinas, ac frequentes (etenim imago conceptus, metus atque triſtitiæ, mortem acceleratam parit, ſpes perit remedij celerrimi, in morbo furioſiſſimo) dum namque ſuam non reperit plantaginem, qui antea ſpe ſtatim conualeſcendi dimicabat: ſtatim metu, atque terroris Idea deſperãs, obiit. Patet enim hinc, huius beſtiolæ pauor immenſus, magnitudo & violentia Ideæ pauoris, ex celeritate mortis conijcitur. Etenim confeſtim ſanari, intumeſcere, ac ſtatim perire, aperiunt, in hac inſecta fore momentaneum, ac præſentaneum in Peſte remedium, vt & toxico, fore ſuum cuique terroris conceptum, in Ideam formatum. Quippe Idea eiuſmodi dualitatem cum vita ſeruat, ideòque etiam illa hanc ſupplantat. Neque etiam bufo vivens, magni momenti zenexton, experienti mihi præbuit. Oportet namque granum emori, ſi eius fructum exſpectemus: terroremque in bufone augeri conuenit noſtri, nam vt noſtra Peſtis non eſt bufoni lethalis, aut contagioſa: ita terror bufonis, terrorem Peſtis Archei noſtri, nequicquam auget. Ac niſi terror, deſinat eſſe conceptus aliquis, ſitque redactus in Ideam actiuam, vt in Archeo non parit toxicum Peſtis: ita neque in bufone, efficit remedium. Ad hoc namque requiritur, nedum vt bufo præ timore toxici, aut deficientis plantaginis, moriatur, occidaturque à proprij conceptus terrifica Idea: verùm neceſſe eſt, vt bufo præ noſtri terrore, languendo pereat ſuſpenſus prope focum, &c. Nam tunc terror ille lethalis, noſtro Archeo inferior, & confermentabilis, parit Ideam lethalem bufoni: nobis autem proficuam. Symbolizat nempe cum terrore noſtri Archei, in quantum participant terrores, in imagine terrifica. Sed quia terror bufonis, non eſt noſtras: Ideo toxicum fabricat, contra toxicum peſtilentis terroris, Archeo formati, in Ideam virulentam Peſtis. Eſt nempe zenexton in bufone optimum, à Patre pauperum homini ordinatum. Conſidera quæſo bufonem mecum, qualiter è fracido mucco oriatur, inter rimas lapidum, ibidemque citra cibum vivat, adoleſcatque per annos plurimos: è ſaxis nempe confractis, non rarus bufo Pariſiis eruitur, qui forte per ſeculum ibidem detentus fuit. Nec enim edit, antequam reſpiret. Bibitaque ſemel aura, mortis demum ac diminutionis leges ſubit. Vixit etiam ſolo, ſuoque Archeo, antequam reſpiraret. Cætera creata ferè omnia, in petra, putreſcunt. Bufo verò, in liquore fracido, nutritur, ac adoleſcit intra petram. Hinc conijcitur etiam, quod ſit animans deſtinatum diuinitus, vt Idea ſui terroris, virulenta quidem ſibi, nobis, noſtræque Peſti, ſit toxicum in terrore. Nam vt ex præfatis ſat patet, quod bufo noſtræ contemperationi & adaptationi ſit maximè incongruus, ita terroris Idea in bufone, eſt ipſi terrori peſtifero, in nobis, valde peſtilens. Cum igitur bufo ſit inſecta, hominis aſpectu pauidiſſima, quæ in ſe tamen, terrorem ab homine, ſimulque odium in hominem, format in Imaginem, ſiue ens actiuum reale, & non ſola confuſaque apprehenſione ſubſiſtens (prout iam ante de Idæis prægnantis, itemque canis rabidi, &c, vndè eſt demonſtratum.) Hinc contingit oriri venenum ex bufone, interimens virus terroris peſtilens in homine, vnde nimirum Archeus inualeſcit, nedum ſentiens extinctam in ſe Ideam peſtilentem: ſed inſuper quia agnoſcit aliquid terrefieri, paueſcere, atque fugere, ſe longè inferius. Sic namque in omni bello, atque duello, è pauore hoſtis conſpicuo, animus hoſtilis roboratur. Eſt autem bufo tantæ formidinis, vt ſi poſitus directo aſpectu, ante te, ipſum aliquandiu intueatis intentis oculis, per horæ quadrantem, nec aufugere queat, moriatur præ terrore. Bufo itaque occiſus, modo Paracelſico, abſque terrore mortuus, eſt zenexton indignus. Reſumto ergò animo, Archeus pauorem abiicit, maximoperè vbi natum ſui terroris virus interimi perſentit. Etenim non agit zenexton, per modum aliorum agentium. Non ſecus atque virus Peſtis, eſt prorſus inſolens. Nec agit zenexton materialiter: ſed actio eiuſdem eſt ſpiritualis, ac prorſus ſympathetica. Siquidem ſymbolum actiuitatis, in quo conſiſtit ratio fundandæ ſæmpathiæ, eſt in concepto veneno terroris, tam in Peſte, quàm bufone. Ac prout virus Peſtis, anomalum eſt, cum aliis nil habens commune, ita queque zenexton, actiuitate terroris alieni, atque peregrini exorbitans; noſtri terroris imagini peſtilenti, fit manifeſtum toxicum, cum refocillatione, confirmatione, robore ac reſurrectione Archei. Quam ſanè zenexton actiuitatem, Scholæ contemplari

non

non potuere, eò quòd contemplari nequiuerint iſtud Ariſtotelicum, nedum in Peſte: ſed & in venenis cæteris, eſſe mendoſum. Eſt nimirum actio zenextionis, à victoria patientis ſuper agens. Memineris namque quod terror atque odium in bufone, ab agente homine, ſuperante quidem, at nullatenus operante, impreſſa actuata proprio bufonis conceptu, & in gradum deducta, fiant agentia: quæ in præfata Idea, ſunt tanquam fugitiua animantia, ideóque terrefactum honinis Archeum reſtaurant, ac terroris virulenti imaginem enecant. Equidem in monomachis ſpiritualibus, prorſus, atque longè ſecus certatur, quàm per appropriata agentia corporalia eſt ſolitum. Quod alibi demonſtraui, remouendo actiuitates contrarietatum à proprietatibus naturæ. Zenexton ideò eſt de natura magnetica, agens ſcilicet duntaxat in obiectum proprium; dum intra limites ſphæræ, ſuæ actiuitatis, occurrit. Dubium videri poſſet aliquibus, cur Imago odij, in bufone, ſit remedium: Imago autem odij in rabido ſit toxicum. Ratio eſt in adiuncta terroris Idea, in bufone. Quæ inferioritatem veneni parit. Nam vnum ſuperat aliud, in animoſitate conceptuum. Ideoque & imaginum, Rabidus enim canis, audax, temerarius, eiuſque ſigillata imago, obedientiam ſuam iniicit. Nec enim rabidus, in quantum timet: ſed timet aquas, quia rabidus. Prout nec timet aquas, quatenus odit animalia, bufo autem eſt animans noſtri timidiſſimum, vtque ex odio ſibi innato in nos, eſt ſibi malè conſcius (ſic diſponente diuina clementia.) Ita imagines illorum conceptuum penetrantes ſe mutuo, & comite, conferunt notam maximæ puſillanimitatis, intinctæ veneno odij. Hinc nempe necatur imago terroris peſtilentis, ab imagine lethalis odij, & Archeus noſter ab Imagine puſillanimis terroris, tanquam in ſpeculo, per applicationem zenexton intuetur; ac ſuperioritatem, quam ante amiſerat, propemodum reaſſumit. Ideoque Idea terroris, in bufone, odit, ſimulque imago odij terret bufonem, vnde venenum noſtro terrori ſuperinducit. Vtroque ſcilicet medio, imaginem terroris peſtilentis, in Archeo perimit. Eſt nimirum in ſpiritualibus primitiua autophilautia. Cum originalis omnis monomachia ſenſitiuorum, non niſi ex, præmeditatis conceptibus profluat: Vniuſcuiuſque autem conceptus Idea formetur in phantaſia, ac entitatem induat ad aliquid deinceps agendum. Etenim vt imagines motuum faciendorum, deſinunt in motus: ſic & ſenſuum imagines deferuntur primùm intro, ad vlteriores conſiliorum deliberationes: moxque ibidem degenerant, in imagines apprehenſionum, paſſionum, vel perturbationum: atque inde feruntur ad aliquid agendum in corpore, vel extra ſe, labunturque ac gliſcunt iuxta directiones atque inclinationes paſſionum. Hactenus nimirum eiuſmodi imagines determinant ſpiritus vitales, vel ipſas partes operatiuas viſcerum, iuxta impreſſionem ſibi propriam: Quod clariſſimè enoteſcit in veneno rabidi: Qui, ſi nos formidaret, vt timet aquas, nos non impeteret, nec eius morſus nobis venenoſus eſſet. Aranea namque, ſcorpio, &c. ſint animalcula iracunda, quæque ſi nos feriant, ſui veneni iram in nos deponunt: vel potius, iræ venenum. Ancilla quædam ſubinde veſcebatur araneis, nedum verſicoloribus vineæ: ſed & nigris illis, è ſpecubus, & locis vliginoſis, & inde viuebat ſoſpes. Quapropter conſideraui, araneam animal timidum dum manu apprehenditur: nec ideo venenum parere, prout aliàs, dum iratum nos pungit. Hinc nimirum appehenſus timidúſque ſcorpio, medetur inflicto à ſe vulneri. Duo igitur in bufone occurrunt in ſummo gradu. Odij nimirum imago, virulenta ſui qualitate, extinguit, retunditque fermentum appropriatiuum, ne Archeus induat combibatque partam terroris Ideam: Terroris autem imago in bufone, perterritum Archeum noſtrum reuocat, additque animoſitatem, vt à fugiente fugans reddatur. Sunt, præter zenexton, quædam attractiua. Quale eſt naſturtium aquaticum, cum ſucco foliorum raphani maioris. Itemque ceraſorum halicacabi, & ficuum ana. Quæ contuſa apponuntur, & aperitur cutis circulariter. Item Napellus, vua inuerſa, Aconitum, prius aceto cocta, tum cum ficu contuſa, loco appoſita, attrahunt potenter, & cutim aperiunt. Cuiuſmodi plures claſſes ſunt.

Hippocrates rediuiuus.

Homo quidam, cuſtodi angelo eudæmoni familiaris, orauit, vt à Deo impetraret remedium, per quod Hippocrates Grecorum Peſtem popularem curauit. Sperans miſeris Chriſtianis non denegatum iri, quod Gentilibus olim conceſſit Omnipotens. Dixit eudæmon: Hippocrates vſus eſt ſulphure, ſale & pice. Quod reſponſum, poſt ſe relinquit obſcuritates priores. Hinc factum, quod homo ille poſtmodum dixerit, his temporibus, ſat dictum eſſe. Quare poſt anxiam indagationem, tandem mecum reſolui. Quod ſulphur Hippocratis ætate, phlogiſton vocatum. Quo etymo, mox deinde Dioſcorides, optimum deſignari dixit, à ſua proprietate, quod ſcilicet integrum igni abſumeretur. Sed quia Hippocrates, quorumcunque morborum occultum virus, nuncupabat diuinum in morbis, quodque per ſulphur, virus peſtilens (quod eſt venenorum, morborumque contagioſorum, ſummum, atque anteſignanũ) ſanaret, cœpit ideò vocare ſulphur τὸ θεῖον. Adeò vt hinc, in hodiernum vſque diem, ſulphur non aliter ſcribatur, aut nominetur, quàm nomine Diuini. Eò quòd medeatur Peſti; quæ vti à Diis tantùm immitti credita ſit, ſic & diuinum auxilium in ſe continere putetur antiquitus. Etenim cuncta vniuerſim corpora, etiam alexiteriorum, aërque ipſius, ſubiacent fracedini, & veneno Peſtis: ſuntque idcirco materia idonea occaſionalis ad Peſtem. Equidem Authores tædioſa diſputatione ſeſe verberant, an ſal ſit capax veneni peſtilentis? An epiſtola filo linteo clauſa, ſit contagionis particeps, non autem quæ ſtringitur filo metallico? Indolui ridiculum Italorum apologum, & rixandi ſtudium. Siquidem charta, non eſt minus capax contagij. quàm linum, vnde fit. Argentum quoque, aurum, terſiſſimumque vitrum, atque ipſa antidotus, alienum virus peſtilens combibere poſſunt. Solum autem ſulphur, inter creata corpora reſiſtit fracedini, & peſtis contagio. Quia ſolum ſulphur, inſtar ignis, omnem fracedinem, tam in doliis, quàm locis ipſis arcet, deletque cuiuſuis attactus. &

odoris

odoris veſtigia. Sulfur enim ſic quoque tollit omnem propemodum pellis ſcabiem: quia contagij inimicum. Quo circa neque mirum, ſi Peſtis, in pellem deriuata ab interno initio, per ſulfur quoque extrahatur. Etenim cum in Vniuerſo, nil promtius ignem concipiat ſulfure, quia merus velut ignis eſt; non mirum, quod ſulfur demonſtret proprietates ignis, quæ ſunt omnia comburere, nec contagio infici. Equidem vidi in cataracta Gandauenſi, integram legionem Neapolitanam Peſte periiſſe: erat autem ibidem cohors Germanorum, quæ puluere pyrio ſua tinxerat induſia, vt lotrices, ſimulque pediculos excuſarent. Horum ſi qui perirent, id præ dyſenteria, non autem Peſte. Itaque Hippocrates τὸ θεῖον ἄπυρον (id ſonat ſulfur ſiue diuinum ignem non expertum) quod viuum nuncupatur in officinis, ſola fuſione, à ſuperflua terra ſequeſtrabat. Eſt autem flauum, quod ſemel accenſum, ardet porrò in finem vſque, nec pellem in ſuperficie contrahit, vt neque fæcem notatu dignam poſt ſe relinquit, ſed totum auolat, ſemel accenſum, idcirco φλογιστὸν nominatum. Nondum enim ætate Hippocratis, modus enotuerat, ex pyrite, & marcaſitis, extrahendi ſulfuris. Quapropter ſulfur Italicum præſtat noſtrate, Leodij nato. Nam pyrites, arſenicale aliquid exſpirat coquendo, quippe arcenicum: ideo vulgo fumus metallorum dicitur. Iuſſit itaque Hippocrates primum, domos Peſte infectas ſulfure ſuffiri. Enim verò ſulfur dum vritur, ſeparanturque eius heterogenea, dat nigram fuliginem; eructatque aquoſum, & acidum ſalem: qui in liquorem cogitur, diciturque ſtagma, ſiue oleum ſulfuris. Denique ex accenſo ſulfure, exhalat pars ſulfuris homogenea, aſſurgens quidem propter calorem: ſed nondum accenſa; idcóque cum fumo euolat, priuſquam flamma corripiatur. Sic nempe è lignis, olea nondum accenſa adſcendunt cum fuligine, & parietibus camini, fuliginem adhuc combuſtibilem affigunt. Sulfur autem ſic, cum fumo vnà euolans; vt eſt in indole ſui priſtina: ita nec hoc loco alicuius valoris. At ſulfuris combuſti, cum omne ſemen per flammam deſtruatur, eo ipſo in Gas, ſiue ſpiritum ſiluestrem transmutatur. Quod ob proprietates ſui concreti, eſt Peſti antidotus. Nam cùm pharmacum debeat morbo adæquatè reſpondere, nequeunt aqua, ſal, fuligo, aut euolans flos ſulfuris, verum Peſtis eſſe remedium: ſed duntaxat Gas iſtud ſubtile, ac penè incorporeum, noſtro Archeo proinde confeſtim commiſcibile. Proinde Gas iſtud hyſtericas olfactu recreat; non autem oleum, non tinctura, lac, aut flores ſulfuris. Quo pacto autem Gas iſtud ſulfuris, ab eius aporrhœa diſtinctum, agnoſcas, lychnium ſulfuratum accende in lagena vitrea: videbis confeſtim, totam albo impleri fumo, ac tandem flammam à fumo ſuffocari. Dein ſerua lagenam ſuperè optimè obturatam, & videbis ad vaſis parietes, affixum ſulfur, & in ſuperficie, aquæ, ſi qua in fundo ſit. Quod ſi verò poſt aliquot dies, lychnium idem accenſum collo lagenæ impoſueris, è veſtigio flamma extinguitur, propter Gas ſulfuris condenſabile. Non ſecus atque odor fracidus dolij, ſuffocat flammam lychnij ſulfurati. Hippocrates autem, omne vinum, quod in Peſte dabat, ſuffiebat hoc modo. Poculum ſtricti colli ſychnio ardentis ſulfuris ſuffiebat, vinum ad tertiam partem affundebat, ac poculum arctè concluſum agitabat, dudum conquaſſando ſurſum atque deorſum. Donec vinum, omne Gas ſulfuris in ſe combibiſſet. Nondum enim Periapta, Amuletaque enotuerant. Myracopa autem ſupplebat, vngendo corpus vino Græco, cui tenuiſſimum pollinem ſulfuris incoxerat, Sudantibus verò, eundem pollinem exſiccatum Sole, adſpergebat, & frictionibus iuſſit applicari. Peſtis autem, cum nunquam careat febri, cernerentque Græci, remedia Hyppocratis, cœperunt primò Peſtem, dein omnem febrim, πῦρ ſiue Ignem vocare. Non quidem ob febrium inſignem, atque neceſſarium calorem cauſticum: (licet ſic placuerit Galeno) Siquidem initium, frigus, rigores horroreſque tam Pyr vocarunt, quàm ardentem cauſum. Hippocrates enim ſulfur in cote læuigabat cum aqua, & rurſus exſiccatum, ſeruabat ad vſus. Dabat autem cum vin ſalito, & calente, grana ſulfuris 24. vt ſudores proliceret. Salem autem olla vitriata primum decrepitabat, mox dein aucto igne liquabat. Nam aliàs ſal ſordes in ſe continet, quæ primo crepitu euolant, dehiſcente, ac ſubſilente ſale. Hi ſpiritus fraceſcunt facilè, ac ſalem, contagionis metui ſubſternunt. Sunt namque ſali admodùm peregrini. Qui licet dudum ante ſalis fuſionem fugerint, inſtituit tamen ſalis liquationem, vt per ignem abſumatur, quiquid exotici in ſale contineretur. Enim verò cernebat mox à Peſtis inuaſione, conſternatum appetitum, dein & impuritates in ſtomacho ſuccreſcere fracidas, ac nidoroſas: vnde cephalalgia, vomitus, nauſea, delirium, ſopor, &c. orirentur quæ ſanationem Peſtis impedirent. Sumſit itaque carnium communem balſamum ſalis: qui fracidum virus, atque putredines everteret abſtergendo, cum virium conſervatione: dabatque vinum ſalſum fervidum, non autem tepidum, ut nauſeas compeſceret, & ſudores potenter cieret. addebatque ſulfur ut ſuo velut odore Peſtem interimeret. Quia ſal abſtergit, à putredine conſervat, & ſulfur, venenum cohibet. Hunc autem ſudorem, præſcribebat triduo ad minimum, ſæpè tamen in hebdomadam dilatabat. Quotidie autem ſudabant bis, & vice ſingula, per diei ſextantem, ſi poterant. Pimis diebus plus, ac deinceps conſequenter minus. Inter ſudandum enim, tollebat omnem potum: peracto autem ſudoris termino hordei cremore cibabat, & pro potu vinum græcum picatum, cui inerant pauca grana ſalis præfati, & ſulfuris Folia autem Aſari, aceto macerata, calida ſuperponebat buboni, plantis pedum, atque manuum, quæ poſt horas 12. ſingulas, ſepeliri iuſſit. Quoniam immenſum fœtent. Factum eſt deinceps, quod Græcia vuas conſperſerit muria maris aliquoties priuſquam ad torcular deferentur. Suaſit nempe id Hippocrates, vt vnà ſic inſectæ ab vuis pellerentur. Hinc vina græca etiamnum ſalſa hodie, neſcita vſus huiuſmodi ratione. Ad grandes bubones, & ſtigmata, applicabat lintea calida, generoſo vino intincta, cui ſulfur, vt dixi, incoxerat. Præterea ſibi reſeruabat arcanum, cuius obtuitu, ſibi diuinos honores acquiſiuit. Erat autem caro viperina, vel colubrina, quas mundabat. Abſciſſis nempe caudæ extremo, & capite, pellem excoriabat, Inteſtina

cum

cum felle abiiciens: ſolum Cor & Iecur reſeruabat: omnem verò cruorem, cum vena per ſpinam decurrente, extraxit. Carnem verò non bulliuit more, quo Theriacæ inditur; ſed eandem, cum oſſibus, & præfatis, viſceribus exactè contuſis, & tepido furno exſiccauit, donec pulnerari poſſent: quem puluerem deſpumato, coctoque ſatis melle, inſpergebat, dum ſciret carnes, coquendo, virtutem, tam in Iure, quàm vaporibus, deponere. Huic autem electuario aroma partium addebat, ad palliandum ſecretum: ideóque nec ab Angelo patefactum. Myſterium autem, ſanatio continet. Quod ſicut mors per ſerpentem irrepſit: ipſa quoque per ſerpentis mortem vindicari debuerit. Adam enim gnarus proprietatum omnium beſtiarum, non ignorauit quoque, quod ſerpens callidior eſſet cæteris animantibus, quodque in ſerpente, balſamus præfatus lateret, remedium mortis. Quare Spiritus tenebrarum, protoplaſtis imponere non potuit tutius, quàm ſub pelle ſerpentis. Fortè namque ſperarunt mortem à Deo minitatam auxilio ſerpentis ſe euaſuros. Vſus quoque eſt Hippocrates vino picato. Quocirca conſideratione dignum, quod Hiſpania rarò Peſte affligatur. Non quod deſint peccata aut ſordes, vbi nullæ propemodùm latrinæ ſunt. Regio inquam caloribus æſtuans, Africæ æmula, atque contermina eſt. Nec etiam quia magnates, potum niue refrigerant. Quia ſaltem rurales, atque ciues, Peſte ſua peccata piarent, Sed Ægytus vtitur aquis, & fructibus, vnde in carne fracedo. Hiſpania verò vtitur vino, & quidem picato: quia cùm plerumque doliis careant, vina coriis picatis conſeruant. Italia habet; vaſa lignea ideo nec pice vtitur, coacta, frequentiuſque Peſte corripitur, Pix enim, anthracibus appoſita, ſolamini eſt, citòque aperiuntur. Pix namque, eſcharæ nigredinem æmulatur. Inter arbores notas, ſola Picea, Tæda fit, & præ pinguedine ſtatim moritur, ſi trunco parum terræ adiicitur. Deus namque liberalis eſt ſuis remediis. idque ſuæ Bonitati eſt vernaculum. Mors enim, arbori ſuperueniens, mortem homini, facto, per arborem mortali, remedio deſtinari viſa eſt. Odor picis, ſuffumigio plurimis prouinciis Peſte contaminatis, familiaris. Sic namque non vnicum Hippocrati remedium, contra Peſtem, Petus aſſerit: & ab Athenienſibus vulut deaſtro tutelari, litatum. Cùm ergò Græci cernerent Hippocratem vti remedio, ſibi duntaxat cognito, cui ideo vitam, ſanationem, & totam tribuebant præſeruationem: ſenſim deſperantes, magis magiſque vſus ſalis atque ſulfuris, in obliuionem abiit, preſertim ſi aliquot anni, à Peſte liberi, intercurrerent. Ac deinde quiſque medentûm cœpit varia ſeligere, ſperans ſuum, Hippocratis eſſe antidotum. Vnde poſtmodum ſeges remediorum abſque numero collecta eſt, vacuis plerumque ariſtis. Tandem ex tenui olfactu viperinæ laudis ſurrexit Theriaces compoſitio, partim confuſione ſimplicium grauata, partimque inter præparandum diſſipatis odoribus, & in iuſculis, abiecere meliores proprietates viperæ. Hodiè magni fit antidotus Oruietani pro Peſte: quia is primus auſus fuit publico foro, deglutire ignotum ſibi quodlibet toxicum. Quod hodie Germani præſtant ſolo vſu colubri. Parùm enim diſtinguunt Peſtem, à toxicis cæteris, parúmque adnotarunt, inuito Oruietani electuario, Peſtem nihilominus ſæuiiſſe nuper per totam Longobardiam. Omitto namque, quod radicitus Peſtis à cæteris venenis differat. Quercetanus, huiuſque farinæ ſcriptores, in cacoalexiteriis, ac tyrociniis plurima (audacter, an temulenter iudicent alij ex ſuppoſitis Peſtis radicibus) dictant remedia, quorum vnumquodque, non quidem ex ſcientia: ſed ex ſola putatione, concinnatum eſt, eorumque author commiſeratione, ſi non ſupplicio, dignus eſt. Ranzouius namque, de ſanitate tuenda, ad filium Saxonicam antidotum deſcribit, per me tentatam aliquoties: at fruſtra ſemper. Quia virus, ſpirituali terroris imagine conſiſtens, nil habet in præfata antidoto, quod radicitus eandem ſuperet imaginem. Ideóque præ inſcitia cauſarum Peſtis, excogitauit quilibet multa, pluraque adhuc inconcinnè connexuit, contra virus peregrinè intrans. Vniuerſa nimirum confuſa, citra methodum, experientiam, rationem, & cauſarum notitiam. Nihilque omnino contra Peſtem, ſtultâ terroris imagine, atque perſuaſione timiditatis ortam, excogitatum, deinceps ab æuo Hippocratis: quiſque Medentûm cœpit pro lubitu varia ſeligere, & connectere multa, ac multo plura, ſperans ſuum, eſſe Hippocratis inuentum: Interim numerus compoſitionum excreuit, ſenſimq; incertitudo veritatem priſtinam ſupplantauit. Et quanquam antidotus, operans circa effectus producti veneni in corpore, magni pendenda ſit; dum tamen non operetur in Archei terrores, imaginemq; inde productam: profectò, nec opem Peſtilenti contagio adferre poteſt. Vel ſi cum iis quis reſurgat à Peſte, id non niſi inſido fit auxilio. Nam in Peſte, ipſe Archeus terrore atque mœrore propemodùm faſcinatus eſt, ac pernicioſam imaginem in ſe cudit, quæ vera eſt Peſtis: à qua nec ſponte reſurgit, niſi vi naturæ ſingulari, ac gratiâ diuinâ. Poriò, vt tractatu ſingulari demonſtraui alibi, primos conceptuũ impetus non ſtare in libera voluntatis diſpoſitione; ſed fabricari in Hypochondriis: ita exin deductis argumentis, apprimé ſpectaui, terroris imaginem, Peſtemque videlicet ipſam formari circa ſtomachi ac Splenis ditionem. Id enim ſeriò, lõgoq; otio deprehendi, ac plurimis hiſtoriis obſeruatione accurata confirmaui, quarum vnam aut alteram retuliſſe, non erit extra ſcopum. Adoleſcens quidam, cernens ſororculam ſtigmate nigro adſperſam, & extinctam, terrore perculſus, ſtatim ſarcinam circa os ſtomachi ſenſit, continuæ ſuſpirationis monitricem. Vtebatur quotidie Theriaca, adiuncta Myrrha, & petaſitidis radice, edebat ac bibebat vſque in hilaritatem. Tandem 12. die ab obitu ſororis, febris, ac ſopor, ipſum apprehendit, & triduo inde obiit. Nobilis virgo conſimilem ſarcinam, atque terroris anxietatem paſſa, tandem deiecta appetentia, ſuſpiriis, compreſſionibuſque ſtomachi, inſommes noctes, ac palpitante corde tranſegit, febris illam lenta atque cotinua apprehendit, cum lucta timoris & ſpei indeſinente. Fruſtraneæ erant enim, quotquot ſecum deliberationes animoſitatis, reſignationis liberæ, faceret. Spretis etiam cibis, vino tandem forti locus ſuperfuit. Idque etiam mox faſtidiuit. Nec etiam tantoperè mortem expauit, quantum futura deliria.

Ridebat

Ridebat interim ſtultas anxietates, ſiue luctæ vanitates, ſuæque ſtultitiæ piguit ipſam. Medentes autem miſerant ſua ad illam Alexiteria. Sub quibus creuit animi duellum, non ſecus ac demorſis à rabido ſua Hydrophobia. Ac tandem lethali mœſtitia terroris peſtiferi, jam planè deſpondebat animo. Quippe quæ à tribus hebdomadibus, ſomnum nullum admiſerat, ſub agonia perpetua, vitæ deſperatione, & plena tamen luctæ ſuæ ſtultæ recognitione ſecum anxiebatur: Adhibitiſque optatis, peius ſe habuit. Tandem inter metum, ac optatum mortis, remedio Hipocratis, 6 horarum ſpatio planè conualuit. Interim fateor atque moneo preteſtando, quòd condum Hippocratici remedij manifeſtauerim ſatis aperte, vt ſolis artis filiis, veriſque Medicis ſit ſat patulum: ſoliſque pigriis Medentibus lucro emancipatis, & inuidis veritatis oſoribus, tectum futurum. Narraui autem. 1. Hiſtorias præfatas, vt eluceſcant incipientes Peſtes nundum veneno peſtilenti imbutas, nundumque ſufficienti imagine terroris comitatas, 2. Vtque exin conſtet virtus remedii Hippocratici. 3 Quòd impetus primi, confuſionis, terroris, atque imaginationis circa os ſtomachi, in Hypochondrio contingant. In liene nimirum, cuius emunctorium eſt prope os ſtomachi, adeóque ſcopus illius ſagittarij. Nam in iuuene ſano, quem Peſtis ſeptem horarum abripuerat, inſtituta anatomia, reperi eſcharam oblongam jam conſtitutam, vt prius vomitus motricem, ac dein ſyncopum continuarum anthricem: ita & mortis repentinæ occaſionem dediſſe, prout in aliis, 16. horarum ſpatio, triplicem in ſtomacho eſcharam notaui patratam. 4. Quòd animalis verſutiæ herus, cum caduceo ſomni, ſoporis atque vigiliarum ibidem diuerſorium elegerit. 5. Quodque omnis amentiæ atque delirij ſedes, ſit ibidem. Idque longâ demonſtratione alibi fundaui ex profeſſo. 6. Purgationes item, vt & myrrhatas antidotos peſtilentiales, non ſat tutas, aut confidentiâ dignas eſſe. 7. Quodque omnis ratio, deliberatio, animoſitas, reſignatio, conſolatio, argumentatio, omniſque verſutia humana in contrarium, non niſi Æthiopem lauent in peſte, prout & in Hydrophobia. 8. Quòd opera præſeruatiuorum, ſit ignaua, quoties & quamdiu perſtat ſigillum imaginis, à terrore fabricatæ. 9. Quòd huiuſmodi imago continuos de ſe luctus excitet, phantaſiamque ipſam conculcet, nec minus ad ſe captiuam trahat, quàm rabidi morſus nolentem hydrophobum parit, aut Tarantulæ ictus, delirium tripudiatorum. 10. Quòd laxa ſit ſolius ſudoris conſolatio, in eiuſmodi terroribus. 11. Quòd non deuicta timoris Idea in viſcere, nec exultata fœce, cui iſta imago inſedit, irritum eſt, quicquid magiſtrales, aut officinarum compoſitiones, moliantur, Hydrophobi namque, licet ſubinde per interualla diſcretè loquantur, præſentiant, prædicentque advenam inſaniam, non poſſunt tamen non adigi in inſaniam ſuæ imaginis. 12. Quòd pernicioſa ſit natatio, & quicquid ſudorem cohibet, 13. Ptiſſanæ, plures, ſyrupos, atque iulapia, laxa ac friuola eſſe remedia tanto malo. 14. A Peſte nota perueniri tandem ad legitimam: ſæpius tamen ægros, deficere ſub incipiente, antequam ſua edat ſigna. Quæ tamen mox ab obitu, proditoria emergunt. 15. Quod odores grati, ſuffitus aromatum, plumarum, aut calceamentorum, nullum Peſti adferant præſidium, aut ſubſidium. Per exemplum enim, Sic fracidum cadum vini, aromatum, vel quouis alio odore, præterquam ſulfuris, imbuas: manet fracidum, nouumque vinum, quod infuderis, mox contaminat, vt prius, Quare aromata, à ſemel terrefacto Archeo terrorem, terroriſque Ideam virulentam, nequaquam auferunt. Quia materiam veneni non tollunt, multò minus illud enecant, vel terrorem ab Archeo amouent, vt nec ſedem reficiunt, vel partem affectam ſolantur. Etenim Paracelſus, ad ciuitatem Stertzingam ſibi beneficam, commendat præ cæteris quibuſuis remediis, ſub lingua ſenſim liquatam myrrham: ac iunioribus in præſeruationem, pro 24. horarum ſpatio promittit audacter. Quam attamen doctrinam expertus ſum mendacem. Vidi namque adoleſcentes, myrræ vſu multo, Peſte interfectos. Myrra quidem, etſi cadauera, balſami loco præſeruet à putredine: procul tamen diſtat Peſtis à putredine. Non ſecus ac candentis ferri eſchara, putrefacto cruore diſcrepat. Et licet iam demortuum ſubſequatur putredo, terroris tamen virulenta imago propriè non putrefacit: ſicut propriiſſimè Archeum vitalem occidit, ac in virus ſecum tranſmutat. Iubet enim myrrham ore detineri. Quaſi Peſtis neſciret intrare, niſi oretenus. Longè ergò conſultius, os clauſiſſe ſilentio. Equidem peſtis horrebit myrrham, nec per nares intrare audebit, ſi myrrha ore detenta, liqueſcat. An odor fortè myrrhæ impediet, quominus imago venenoſa, non ſit venenoſa? ſit nocua? An enim myrrha in ore, repellet Peſtem ex Archeo? Eadem ratio æquè friuola ac inſulſa eſt, pro Theriaca, aceto &c. odoratis, Tandem ſciant mortales, in medendo, nil æquè damnoſum, ac credulitas, data abſque pignore, & veritate. Profectò accuſationes ægrorum, quandoque tonitruent contra negligentiam, falſitates, impoſturas, temeritates, falſaſque medentûm merces, quibus vita ſpoliati fuere. Ego autèm ex libris, Paracelſum virum deprehendi, temerarium promittendo; inexpertum in Peſte, inconſtantem in remediis, Ignarum in cauſis, vt & ingratum, erga beneficam Stertzingam. Parcant mihi ejus cultores, quod in re tanti momenti, pro veritate candidè loqui cogar, ne quis ſe ſuis fidat in Peſte auxiliis.

Imago terroris ventilata.

HActenus inauditum virus Peſtis produxi. Scilicet animam, eiuſque vitalem Archeum pollere imaginatione ſibi vernacula. Imaginationis autem præfatæ poteſtatem eſſe, formare Ideas: non quidem quæ amplius ſint nudum ens rationis, ſiue non ens: ſed veram prorſus imaginis ſubſiſtentis entitatem actualiter habeant. Quæ nimirum imaginatio cum ſit opus carnis, brutis etiam nobiſcum commune? hinc nempe fabricatur in externo homine, à quo nil niſi hoc aliquid, longè à ſpirituali conceptu diverſum, progreditur. Ad quam autem entitatem ſubſiſtentem, conſequendum, ipſe Archeus veſtit ſuum conceptum (qui mera & abſtracta adhuc eſt mentalis Idea) ſui inuolucro, ſiue particula auræ ſuæ adeo, vt

quod in ſe concepit abſtracto imaginationis conceptu, idipſum Archeus mox veſtiat, induatque vitali aura. Sic vt deinceps ſit ſubſiſtens ens, imago ſcilicet ab imaginatione fabricata. Porrò vt conceptuum, ac paſſionum variæ ſunt deformitates, iuxta Prothei illius libertatem: ita haud dubiè ſunt & iſtiuſmodi imaginum multiplices varietates, procul ab inuicem ſegregatæ. Etenim ſic lætitia, atque triſtitia, è diametro ab inuicem recedunt, harumq; Ideæ, ſpiritibus vitalibus indutæ, ſculptæ, ac vſæ, diametraliter in nobis diſſimiles operationes edunt. Suntq: ideò Imagines terroris plurimum virulentæ, atque potentes ad contaminandum ſymbolizantem ſecum ſpiritum vitalem, tam in corde, ac arteriis quàm in ipſamet ſolidorum œconomia habitantem. Quam ſcilicet imaginem, eiuſque efficaciam potentiſſimam, iam ante, ac pluries alibi, manifeſtaui, quantum potui. Dixi etiam, ac demonſtraui, eandem imaginem eſſe Peſtis eſſentialem, formalem, atque immediatam quidditatem. Quippe quod non infrequenter ex ſolo terrore, à Peſte Peſtis ſit fabricata, licet non præexſiſteret cauſa materialis, vnde hauriri poſſet. Tractaui deinceps obiter de præſeruatione ac ſanatione Peſtis per zenexton, & remedia olim tem poribus Hippocratis vſitata. Attamen nondum pro præſenti ſeculo ſat dictum in ordine ad ſanandum. Siquidem plurimæ occurrunt difficultates nondum ſat elucidatæ. Imprimis imago terroris vnica eſt quidem ſua in ſpecie, ac proinde difficulter poteſt intelligi, quod Peſtis ex vnica vniformiq; Idea terriculamenti, quiret tam diuerſa, tam diſtinctis nedum emunctoriis. ſed per totum corpus tam diſtinctas partes æqualiter, pro ſuo lubitu affligere. 2. Deinde, quod eadem terroris imago quiret ſolo nutu ſuo tam diuerſa à ſe inuicem producta, cudere. Qualia ſunt Antraces, Bubones, eſcharæ, veſiculæ, puſtulæ, tumores, vibices, &c. 3. Quod vnica terroris Idea, nedum partes externas, ſed & ſtomachum inuaderet, & obſideret, itemque caput, &c. 4. Quod vnitas illius Ideæ, nunc acutiſſimum morbum, aliàs lentum ſenſimq; nictantem alibi ſenſim ſponte fatiſcentem produceret: cum eiuſmodi effectus potius veneni diuerſitatem, quàm identitatem accuſare videantur. 5. Quod Archeus humanus, terroris venenoſa Idea pauidus, ac velut profugus, vires, atque animum haberet, eſcharum in pelle producendi inſtar ferri candentis. Imò & ſtomachum, ſiue viſcus principale, eſchara perforet. 6. Quod inquam delirium, ſi vigilia, non ex eodem cum ſopore initio pullulare videantur. At omnem huiuſmodi anxietatem vnica facilè reſponſio delet. Nimirum omnis primus conceptus, primiq; conceptuum impetus, contingunt infra ſeptum tranſuerſum, qui ideò negantur ſubeſſe rationi, aut eſſe in noſtra poteſtate. Quapropter Hypochondriacas paſſiones ibidem vigere, omnis iam ætas conceſſit. Deinde Peſtem immediatè à peſtilenti terrore frequenter introductum, nemo ambigit. Qui terror imaginatione illius loci vt fabricatur: ita & cuditur terroris imago, vnde ſibi Imaginatio etymon deſumſit. Non eſt autem eiuſmodi imago deſes, aut citra operandi facultatem: cum plurimi morbi à perturbationibus nudis, incepiſſe nemo neſciat. Denique terror, nedum eſt animæ humanæ, ac ſolius rationis pauor, ſed & Archeus ipſe terretur, iraſciturque naturali quodam furore, ac paſſionum illecebris. Porrò terror cudit quidem imaginem Peſtis effectricem, confuſionis atque horroris genitricem: ſed venenum, imago iſta non aſſumit, ab indiſtincta confuſione, terroris, terrore confuſo; metuque aut fuga deſertoris Archei: ſed ſicut omnis ſerpens, caniſque rabidus, venenum parit per conceptum iræ furibundæ, ita quoque Archei terror non ſufficit, ad productionem peſtilentis imaginis: niſi furor Archei, imaginem virulentam pepererit, quæ ſimul penetret, & nubatur imagini terroris. Hinc nempe fit, quod Peſtis plerumque circa ſtomachum naſcatur, ſeſeque manifeſtet per nauſeas, vomitum, inappetentiam, dolorem capitis, febrim, ſopores, ac tandem deliria. Siquidem hanc ſupellectilem verſari circa ſtomachum, alibi de febribus, ac tractatu Duum viratus, ſatis amplè demonſtraui. Eſchara enim non fit in mortuo: ſed tantùm in viuis, adeóque à vita, & Archeo ipſo (proút de ſenſationibus alibi) qui excandeſcens parit furoris imaginem, quæ nata eſt ſe ipſam, totumq; ſpiritum Archei, ipſumque influum ſpiritum ſanguinis arterialis, commutare in corrodens alcali. Vitalis enim ſpiritus, qui primo ortu materialiter in digeſtione ſtomachi acidus fuit, ac digeſtionibus ſubſequentibus ſalſus fit, atq; volatilis; formaliter degenerat, fitque ſal corroſiuum, atque alcali volatile, efficiens cauſa corroſionis, & eſcharæ. Nam ad tranſmutationis tam peregrinæ, & exoticæ (à peregrina ſcilicet & exotica imagine productæ) rabiem, quicquid eſt vitale, in ipſamet ſolida partium ſubſtantia, id totum excandeſcente principio vitali irato, ac ſuccenſo, accenditur varioſque morbos (qui in pruno, igne perſico, gangræna, eryſipelate, &c. obuij veniunt) parit. Patet ergò, ab eodem terrefacti, & in rabiem ſuccenſi Archei, initio, cõtingere nunc in ſtomacho, nunc in pelle, glandulis emunctoriis, tum etiam ſubinde in ipſamet ſolida ſimiliarium, aut viſcerum œconomia ſuſcitari peſtem diuerſimodè; vnde lethales ſphaceli, eſcharæ, atque combuſtiones, contingunt, pro diuerſitate partium, ad quas Archeus furibundus, ac terrore plenus, diuerterit. Quod autem terrefactus, profugus Archeus, rediensq; ac ſemifurens tam hoſtilis fiat partibus clientibus, quibus ſolus præſidet, non aliunde petenda eſt confirmatio; quàm quod ſpina infixa, quæ axungia leporina, tutò abſque incommoditatibus expellitur, quatenus furorem Archei lenit iſtud remedium: quæ ſpina alioquin ingentem furoris tragœdiam ſuſcitat. Parit nempe Archeus, ſuis clientibus venenum, ſuo furore, quod alioqui ſimplex vulnuſculum lubens ignoraret, Puta, quam diſſimile eſt vulnus phlebotomi, & ictus apis. Itemq; ictus phlebotomi, mundi, quantum diſtat à punctura immundi phlebotomi. Non mirum ergò, quod ſedes, qua primùm imago concepti terroris, & combinatæ imaginis furoris penetratio, contigerint, hoſtiliter agitetur, furibundè exuratur: ſæpè tamen ab inſito vitæ ſpiritu, tranſmittuntur atque fugantur venenati turbines, ad habitum exteriorem; ad loca inquam, quorſum latex propria ſponte ſubter valetudinem gliſcit, ſiue ad habitum externum corporis dimittantur. Ideóque quicquid in Peſte agendum eſt, id feſtinanter curandum eſt. Etenim quandoque imago Peſtis

tantùm

tantùm veſtitur ſpiritu influo : tum facilè ſudorifera ſubueniunt. Sed vbi ſolidis inhærens, innatuſque Archeus Imaginem ſui terroris & furoris concipit, niſi ſtatim alimento ſuo ſpermatico reſignet, ac deponat conceptam imaginem (tartarum cruoris iſtud corruptum alimentum vocaui) timoremque prodat, periculum eſt, ne in ipſam ſolidorum mox ſubſtantiam tranſmigret : quod inexcuſabile mortis detrimentum continet. Ideóque ne tenax intus hoſpitium, Peſtis ſibi ſumat, procurandum. vt imago non dudum intus fluctuet peſtilens : ſed tota ſupellex, foras per ſudorem proliciatur, & excidat. Carlina enim imperatori olim ab Angelo oſtenſa dicitur, pro peſte exercitus (forte ideo carduus dicitur angelicus) quod primus ortus imaginis peſtilentis, circa ſtomachum ſopores, nauſeas, febrim, vomitum, & cephalalgias ſuſcitet ; Ixia verò ſomnum arceat, multóque magis ſopores contra naturam. Ideóque extractum Carlinæ recentis, non fore infœcundum recenti Peſti ſperant.

FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM

In docto hoc Opuſculo locupletior & in ordinem digeſtior editus.

Primus Numerus Folium, alter Paragraphum notat.

A

ABLATA cauſa, tollitur effectus. 103.15
Abortum præcauet Magnes. 458.19
Abſceſſus per ipſa oſſa fieri notarunt Chyrurgi. 419.29
Abſtergenda immunda authori relicta. 205.1
Abyſſini vorant carnes crudas. 135.53
Acetum cum minio fixatur.129.9.ſoluendo oculos cancri flatus excitat.264.67.ex aqua Rodani.136.59.Illius ſingularis proprietas.ibid. diſtillatum rodendo fit Alkali fixum. 116.44 per minium dulceſcit. 129.8. rodendo fit ſal. 203.11.in ſe tartarum non habet. 145.2
Accidens non mutatur in ſubſtantiam. 23.83. aſſumit gradus non autem ſubſtantia. 84.23. Migrat de ſubiecto in ſubiectum.94.7. inter.
Accidens & ſubſtantias medium ens non nouerunt ſcholæ. 83.à 22.ad 26
Accidentia mutare obiecta. 94.7
Accreſcendi ſtatus. 129.9
Acida, fermento ſplenis vicina ſitim ſolantur. 142.26.quæ appetitum excitant. 126.24
Acidi fermenti ab acetoſis differentia. 72.26
Aciditas extra ſtomachum hoſtilis. 245.14
Aciditas cruoris generat pus. 117.52.
Aciditas ſtomachi lateribus, &c. mitigatur. 126.22.
Aciditas ſtomachi ſuperflua, compeſcitur argilla,&c. 71.26.
Acidum extra ſtomachum corpori eſt hoſtile. 122.19.venis hoſtile. 289.55.
Acidum ſulphuris chirothecam in ſuccum ſoluit. 126.24.
Aconita noſtras vires peſſundant. 286.20
Acor eſt fermenti organum. 130.13
Acria in febribus fugienda. 126.19
Actio regiminis in periaptis.96.28.ignota ſympathetica extinguit verrucas abſentes.96.30. fitque abſque corporeo contactu. 206.29.
Actio mentis ſentitur.7.fermentalis& radialis. 205.19.
Acus phantaſtica. 474.169.
Adam ſcientiam intuitiuam habebat. 705.fuit primus Philoſophus. 128.7.
Adamatnum puluis inteſtina rodit. 298
Adamas facilius in aquam mutatur quàm arena.33.4.dat pollinem flauum.
Additio deficientis,non fit ob arboris vitæ penuriam. 292.16.& 17
Adepta ſcientia acquiritur labore. 10.78.
Adepti laborem ſophiæ inſtituunt cum lunæ lumine. 69.59
Adepti ambulant per viſus obiecta. 99.80
Adepti vocantur, quorum rector ſpiritus Dei eſt. 470.129
Adeptorum particeps Hipocrates. 6.2
Adoleſcens nauigans bis in 18. diebus aluum exonerauit. 151.15.
Adoleſcentes,quibus diſciplinis inſtrui debeant 31.9.
Adultis creſcunt coſtæ. 374
Aër non fit ſpiritus vitalis.112.14.ſeparat aquas ab aquis.68.38.ante diem creata.33.12.compreſſionem ſui admittit.52.5.ſanguinē volatizat,116.45.in aquam reſoluit tenax corpus 115.35.in canna ferrea comprimitur. 420.17. vbique ſeparator aquarum ab aquis. 115.34, & fermentum volatizant cruorem. 115.35.habet fundos.47.24.aquarum ſeparator. 116.45.9.38.
Aër vt ſeparet neceſſe.117.51. volatizat etaſin rei in formam ſublimati.116,45.carni inimica.120.10.non fit ex vapore.420.8.cruorem venarum abſque capite mortuo volatizat. 116.45.non humectat. 40.13
Aëri & aquæ ineſt ordo producendi. 23.27
Ægrotantes, cur tempeſtates & temporum mutationes ſentiant. 463.58
Æſtate rarò mungitur. 159.2
Æuum reſpectu temporis. 389.41
Affectiones animi ſentiuntur circa os ſtomachi. 346.12.
Agaricus niger venenum. 157 14
Agentia anomala.262.5.alterantia non reagunt, 264. 10. ſeminalia quid efficiant. 30.6

Index Rerum & Verborum.

Agonia. 478
Agricultura prima Philoſophia fuit. 102.7
Agyrtæ. 252.38
Albugo, venarum proximum nutrimentum. 137.70.
Alcis vngula, per ignem virtutis perit. 257.79
Alexander Benedictus. 366.7
Algebram loco oblectationis legebat author. 13
Alimenta per cutis poros expirant. 70.4.
Alimentum ſine excremento. 135.51
Alkaheſt vocatur ſalium ſummus. 292.24. ignis, aqua. 290.3. reſoluit cetim in lacteum ſuccū. 386. exiguus liquor arte paratur. 283.22 286.34. cuſtodit craſes incorruptas. ibid. per balneum non aſcendit. 68.29. cuncta naturæ corpora penetrando, ſubtiliando transmutat 41.7. ens primum ſalium. 322. eſt liquor immortalis. 481. videretur arbor vitæ. 480. quædam in ſal vertit. 65.6. ignis Gehennæ. 37. 15.92. 89. ſeparat lumen à vegetabili. 92. 88. omnia vegetabilia in diſtilabilem ſuccum mutat. 67.27. carbones in liquores binos diaphanos vertit. 68.29. datur duplatis ſcientibus. 389. fit arte non natura. 43.12. permutatur à ſolo ſuo compari. 203.11. paratur labore ſophiæ. 72.28. & fit ex mercurio. 43.14
Alkali volatizat, & viciſſim volatilzatur. 116 42. tartari, affuſa aqua non mutat colorem. 116. 39. quomodo fiat. 115.38.
Alkali eſt, quod ante ſal non erat, tamen combuſtione per acta ſal reſiduum. 66.12. cū pinguedine fit aqua ſimplex. ibid. ſalis petræ ſpernitur à monetæ adulteratoribus. 116.40.
Alkalia fixa ſunt magna medicamina. 297.65. volatilizata quartā digeſtionem attingūt. ibid.
Allium obdormire facit ſpiritum Magnetis 465.68.
Almanſoris nonum. 267.12
Aloës multis melle dulcior. 285. 30. ſola innocua. 313,6. lota, manet reſina. 286. 39
Alpium calor nſenſilis. 46.13
Alterantia non reagunt. 203. 10
Altercari artificioſe dicit. 11.3
Althea quomodo humectat. 155.4
Alumen ex ſpiritu vitrioli. 115. 44.
Aluminis manna. 422.21
Aluus ſiccior, & parcior vrina, in coriza. 272.37
Amarum in ſtomacho, eſt defectus vitalis fermenti. 181.10
Ambari fragrantia ex putredinis ſinu hauritur. 257.81
Ambroſius Paræus, de cultro deglutito, 366.7
Amens, vigilans ſomniat. 382. tolerat famem, & ſitim. 188.24. quare non ſentiat frigus. 174.42.
Amentiæ, quare hypochondrio adſcribuntur. 179.28. quare deſperatæ ſanationis. 174. 46 remedia rara. ibid. omnes è ſtomacho emanant. 345,3. cauſa, in ſplene. 188.29
Amentiæ virus, an deferatur per arterias ad cerebrum? 184.2. & ſeq. à liene ſpinoſo. ibid. 1
Amor veſanus notatur. 220.10. illum inducunt quædam ſimplicia. 191. 54
Amuleta, periapta, agunt vi influentiæ. 297.61. oſſea, cornea, animalia, plantæ & alia. ibid. ad cordis palpitationem, febres, vteri ſtrangulationem, &c. 108.45. multos ſanant morbos. 312.94 Cœlorum inſtar in obiecta agūt. 205.19.
Amylum glaciatum, in aquam redit elementalem. 115. 35
Anachoretarum primus, Paulus, in diuorum numerum eſt relatus. 16.35
Anas terret prægnantes. 332.5
Anaſarca quomodo fit ex latice. 277. 62. iecur malè affectum, laticem reuocat. ibid. cauſatur à latice. 316.20. facilioris curationis. ibid.
Anatomiæ finis. 207.33.36. vix morbos agnoſcit. 311.90. ſomnium. 299.12
Aneti ſemen in cholica. 187.22
Angelus à mente differt. 165. 12. eſt ſpeculum increati luminis. ibid.
Angina è faucibus filum viſcidum fabricat. 272 39. deluſit cataharros. 304. 25. aluum exſiccat ibid. 20. remedium in ſale nitro. 264.62. ex latice corrupto. 382
Anginæ ortus, & progreſſus à mucilagine fœtente. 220.22
Angli cereuiſiam bibunt pernoctatam. 234.29
Anguillæ fel, & iecur pro parturientibus. 79.49. fel & iecur in partu vtile. 190. 47. ex melle, & rore naſcuntur. 295.37
Anguis longæua. 481
Anhelitus per pulmonem in thoracem ducitur. 274.48. è pulmone vapidus efflat, 258, 33. cruorem volatizat. 361. difficultas in ſedentaria vita. 192.62. vomitu curatur. ibid. per magnale ducitur. 420.13
Anima incognitum lumen. 18.52. ſenſitiua mentis vicariatum agit. 10.6. ſaltem tenuiter cognita. 213.4. hoſpitatur in ſtomachi membrana, 344.2. in cor, lienem, teſtes ſpiraculum ſpirat. ibid, moralis, & ſeminalis in ſplene, & ſtomacho habitat. ibid.
Anima ſenſitiua eſt actrix quarumcūque actionum. 345.3. morborum motrix. 266.1. eſt de natura luminum. 215.1
Anima intelligit in pace ac quiete. 9.5
Anima plantarum eſt ens ſubſiſtens. 91.83
Anima operatur ſola fide abſque diſcurſu. 436 ſenſitiua eſt in archeo ſtomachi. 178.17.18. caduca. ibid. 20. nō habitat in corde; epilepſia docet. 182. 13. ſenſitiua furit; alienatur ratione. 82.78. in ſtomacho tanquam lecto eſt 191.58. in duumuiratu ſedet. 306.21. non eſt formatrix ſyllogiſmi, & quare. 15.20
Animæ cognitio difficilis ac vtilis. 164.2. immortalis poteſtas. 90.75
Animalia noctiuaga quomodo videant. 88.50
Animalia timida carnes & oſſa pauore quodam centraliter conſpergunt. 110.49
Animā ſexus diſcrimine liberā vidit Author. 9.4.
Aniſum redolet lactantis vrina. 362
Anni climacterici. 391.56
Anodynum ſulphuris ſpirituale agit. 192,64
Anſer renouatur. 479. & ſeq.
Ante-ſcholaſtica. 9.2
Antidota quomodo agunt. 295.35
Antidotum ad minimū veneno æquiualere debet. 362
Antimonij integri proles Mercurius vitæ 481
Antimonium tollit hydropem. 320. 40. in ſua forma laudatur. 473.154. vitrificationem deteſtatur. 288.54. ad influentiam. 464.64. ſolutiuum pro hydrope. 320.40 321.49
Antonius Beneuinus. 266.7
Apepſia ex fermenti ſplenis defectu. 181. 10
Apepticis ægris arrident acida. 126.24
Aperitiua quando nociua. 314.5

Aphonia non eſt animæ errantis vitium. 173.31

Aphoriſmus delirij. 206.26

Aphoriſmi Authoris. 308.77. Hippocrat. nonnulli laudantur. 205.24. de curatione morborum. 347 17

Apis numerat quoto alueari egreſſa eſt. 16. 34. ſuum alueare ab aliis diſtinguit. 193.2. ex vitulos ſtrangulato. 295.37

Appoplecticum ens in ſtomacho vel vtero præſens animam quatit. 326.9

Apoplexia ex vtero. 208.46. magna, ſpiritum influum obſidet. 191.53. pullus durus, & fortis. 117.50.51. Scholæ dicunt ex catharro in cerebelli ſinu. 268.15. modus fiendi. 209.47. ſedet in nudo vitæ. 181.11.182.12

Apoplexia ex vitiato fellis fermento. 180. ex vita inordinata, ira vel mœrore. 346.13. ex vitiatis animæ organis. 173.31. per ſulphura mineralia ſanata. 350. & ſeq. ex ignominia. 346. 12. ab actione regiminis. 208.43. & epilepſia ab inferis. 209. 49. quoties anima ſenſitiua ceſſat. 344.2. recens vomitu curata. 345.3. ſtomachis validioribus diſtillatis curata. ibid. & aſthma è duumuiratu. 226. 49. è cruore inepto. 115.35

Apoplexiæ, & epilepſiæ ſcæna circa ſtomachum præcedit. 207.40

Apoplexiæ remedia ſtomachica, & ſplenetica. 186.17

Aporrhæa ſulphuris, ſalis armoniaci, & mercurij in ſublimatum condenſantur. 227.54

Apoſtema, è cruore ad afflandum inepto. 115.35. è latice infecto ſalium diſſolutorum. 278. 63. quomodo fit vlcus malignum. 307. 70

Apoſtematum fiendi modus. 245.14

Apoſtematum pus ex aciditate. 117. 52. pulſus durus, & quare ceſſat. ibid.

Apenſa quomodo agunt. 96.28

Apetitus deiectus à defecto ſplenis fermento. 177.10. ex imagine in Archæo depicta. 96.26. non à cruoris conſumptione. 380. excitatur acidis. 126.24. ſi fertur circa axotica, admittendum. 280.17

Appetitus, prauus, virginum, vnde. 473.161. vult qualitatem, non quantitatem cibi. 280. 19

Appetitum perdidit Author ex pede diſtorto. 141.20

Appianus Hiſtoricus de Annibale. 74.8

Applicata exterius, ſub ſexta digeſtione agunt. 296.48

Appropriata faciunt vt natura reſurgat à ſuo caſu. 108.42

A priuatione non datur regreſſus ad habitum. 34.10

Aqua ante diem creata. 33.12

Aquæ tria prima analogicè dicta. 254.54

Aquæ motus à ſtellis. 111.4

Aquas, intus ſpiritus alit. 419.11. ab aquis ſeparauit Archetypus. ibid. 15

Aqua ſalſuginem in ſabulo deponit. ibid. 18. ponderoſior glacie. 49.44. tranſit in herbas mille calidas, acres, amaras, acidas, & frigidas. 107. 38. fortis cum ſale armoniaco addita creta fit aqua inſipida. 68.37

Aqua penetrat corpus. 367. 11. fontis fracido vaſis fermento mucceſſit, vermes concipit. 73.31. fortis ex ſale nitro, vitriolo, & allumine merum ſal volatile. 68. 37. cum ſale armoniaco excitatur Gas. ibid. ſub linea æquinoctiali varias habet mutationes. 72.30. quid ſit, nullus mortalium nouit. 214. 6. feruens ignem ſuffocat. 308. 77. odoris expers, ſed ſulphur eius fermentum concipit. 93.2. Vitæ in ſale tartari fixatur. 116. 39. & fermentum initia ex quibus producuntur ſemina. 22. 25. non fermentat granorum inſtar. 68. 33. vadit quò illam abducunt ſemina. 42. 7. ineſſe tria prima. ibid. Vitæ decima ſexta pars mutatur in ſal. 66. 9. actio, in tartari ſalem. ibid. 11

Aquæ tria principia explicantur. 33. 34. & 46.8

Aqua diſtillata exiguas habet vires, & quare. 296. 41. 52. quare humida, nullus inueſtigauit à priori. 293.28

Aquæ calor eſt Relollæum tranſiens. 104 24

Aqua vitæ eſt liquor volatilis, oleoſus, ſalſus 121.3. promouet digeſtionem (prouerbium) 115. 36. vi ſeminis fit ſilex, qui in arenam diffringitur. 66. 11. fortis intuitu ſulphuris agit in metalla. 65. & ſeq. in terra fraceſcens ſemen locale acquirit. 33.13

Aquæ dotantur viuida qualitate quando à quellem combiberint. 34.9

Aqua pluuia è nube fœtente fit ſuauis, & inſipida. 44 24

Aquæ tria principia nunquam ſeparantur. 33. 15

Aquæ petroſæ ſunt agreſtis indolis. 157.13

Aqua vitæ Alkali, in ſal tartari fixatum, affuſa aqua forti fit rubicundum. 16. 39. eſt vnica rerum cauſa materialis. 114.30.31. eſt rerum Mercurius. 65.3. vitæ, eſt liquor volatilis oleoſus, & ſalſus. 441. ſicceſcit nunquam. 105.29

Aqua quomodo oleum fiat. 253. 48. quare humida, & cedat intranti digito. 15.20. albuminum ouorum Mercurium corollat. 481

Aqua ſuffocat, non refrigerat ignem. 308.77

Aquam vitæ natura in nobis non procreat. 121.8

Aqua vitæ media Archæum diſponit. 157.14

Aqua bullita facile putreſcit. 152. 19. Mercurio adæquatur. 42. 8. Vitæ cum ſale tartari ferè tota fit aqua elementalis. 426. Regis ſoluit aurum, alia metalla non. 203. 11. fortis aurum non ſoluit, at alia metalla ibid. mentitur Phlegmatis ſpeciem. 231.72

Aquila ſponte reiuueneſcit. 126.25. fertur ad cadauera magneticè. 466.83. renouatur ab elixire ſpiritu. 467.85

Aranea, animal breuioris vitæ pellem exuit. 480 Aranearum contigua tela eſt terræ globus. 287.45

Araneam bibit Capucinus. 366.7

Arbor vitæ videtur Alkaheſt. 483. & ſeq. morbos admiſſos non ſanat. 483

Arbor ex ſola aqua. 85.30

Arboris vitæ medicamen. 485

Arca Noë. 10.4

Archana quæ ſympatheticè omnem morbum ſuperant. 230.69

Arcanum vnum Paracelſi omnes profligat morbos. 103.15

Archanum chymicum, 116.45. quod omnem ſanat morbum. 331.50

Arcana renouatiua. 382. nequeunt in alimenta abire. 349.6. & ſeq.

Index Rerum & Verborum.

Arcanum vnum in omni morbo valet. 191.58

Arcana Paracelſi renouant. 480. & ſeq.

Arcanum Corallinum eſt auri horizon, & dulce 144. 28. ſanguinis humani magneticè curat. 459.28. vnicum, araxiam Archei tollit. 338.10

Arcana quæ vitam conſeruant in ipſo vitæ fonte. 345.7. recludere docet ignis. 87. 38. quibus vis dotalis naturæ ſupernè eſt inſtillata. 242. & ſeq.

Arcanum conſopitiuum. 340.12

Arcana vniuerſalia valent ad Archei ſedationẽ. 351. & ſeq. operantur tanquam ſalia. 292. 15. Paracelſi omnem tollunt morbum. 321.49

Archeus vitæ multorum morborum character. 284.18. impetum faciens Hippocrati. 337.4. ens cœlicum in ſe habet. 450. ſali armoniaco combinata cum ſpiritu ſalis petræ, comparatur. 69.41. in guttas non cogitur. 69.41

Archeo arrident odorata. 292.26

Archeus aura corporalis 89.60. mineralium materialis eſt. 91.86

Archeus rerum elucidatur. 93.3

Archeus contactu cadaueris pauet. 341.15. ſentit mortem quam phantaſia ignorat. ibid. quantum à forma differt. 75. ſeminalis eſt fluxibilis aura. 70.8

Archeus animæ ianitor. 344.2

Archei morbi cedunt mediis externis. 365

Arduenna, Gas minerali caret. 387

Arena ex ſilice, facilior quellem fit aqua. 33.3. ſola ſubter terram producit nihil. 94.2. ſiccat, combibit aquæ quadruplum. 33. 2. ſaxa, ſilices, gemmæ in ſalem reducuntur. 11. quellem difficile fit ſal. ibid. non dat mercurium vel ſulphur. 255.64

Argentum ex Chryſulca ſolutum, amittit vim ſuam. 209. 12. viuum totum mutatur in aurum. 135.50

Argumentationis vanitas. 27.10

Ariditas linguæ non à ſtomacho. 227.56

Ariſtoteles noratur. 24.38. eius Philoſophia qualis. 94.11. creationem eiuſque finem ignorauit. 16.35. miſer naturæ rixator. 155.30

Aron nacero bullitum miteſcit. 287.46

Ars Medica vnde hauritur. 7.17

Arſenicum, auri pigmẽtum, intus non ſumendũ. 288.52. cum nitro fixatur per colliquatione. 66.10. eſt fumus metallorũ. 482. cur. 162.40. ſexaginta forte vlcerum ſanat genera. 199.31

Artificialia ſolummodò habent finem. 393.3

Arteria arida nunquam re humectetur. 117.49. indureſcit in cauſam non in ſignum. ibid. ſplenis, vices habet ſolis. 179.27. lienis, non pulſat dum valet. 184. 1. trahit ſpiritum non item ſuccum. 133.41

Arteriæ apertæ debebant manere, vt lux vitalis non extingueretur. 113.24

Arthritidi ſubeſt liquor ſalſus ex latice. 270.25. præcedit ſtomachi indiſpoſitio cum febricula. 207.40. accuſat primò ſtomachũ. 180.6.9

Arthritis inſpirata digeſtionum errore. 140.10

Arthritis ab acido, archeum inficiente. 181.10

Aſarum auſcultat phantaſia 474. 170. fit diureticum. 108.45 109.46.48

Aſarum & ſambucus magnetica. 459.31. tardarum febrium remedium. 287.46

Aſcarides ex putridis quiſquiliis in inteſtino recto ſunt cadaueroſi, non ita lumbrici; pariunt oua, lumbrici non, interimuntur mercurio viuo in aqua bullito. 238.82

Aſcites tandem ſuffocat. 263.51. ſanatur ſi Ren multum, & affatim minxerit. 346.20. probat cruorem eſſe falſum. 347.452

Aſcites fit ex cruore ſalſo. 123.20

Aſinus, & iumentum producunt mulum. 264.62

Aſini conceptus ad eius linguam ſemel tranſiuit. 186.18

Aſina longæua lac habet præſtantius. 138. 76. eſt pectenda. ibid.78

Aſparagus ſymbolum ſui in lotio depingit. 108. 45. quare fœtet in vrina. 98.48. fœtet in lotio. 343.12

Aſperæ arteriæ conſtipati ramuli ſunt ſuſpiria. 275.49

Aſſimilatio fit ſub accretione adoleſcẽtiæ. 70.4

Aſtmata, tuſſes incipiunt & perſeuerant. 267.4

Aſtmati ſulfur conuenit. 162.40

Aſtmatis remedia renouatiua. 225.35. epileptica. 229.64

Aſtma non niſi arcano ſanatur 229.43. & caducus vnico remedio tolluntur. ibid. è cruore ad tranſuolandum ineptus. 115.35. locus in duũuiratu. 252. 26. 29. contrahit poros pulmonis. ibi. caducus pulmonis. ibid. quod ſanat: ſanat, & epilepticum adultũ. bi.30. duplex humidum, & ſiccum. 228.60. humidum plerũq; tuſſim parit. 229.61. ſtrangulans. 208.43. muliebre ex vteri regimine. 211.2. è ſpirante borea. ib.10. ex potu vini hiſpanici. ibid. ex ignominia. 346. 12. ab endemicis occaſionaliter. 346. ex dulcibus & odoratis, ex vteri furore; & quæ facilè corripiuntur. 225. 41. 44. ex mœrore. 371.12. Hiſtoria. 223.21

Aſtra non inclinant. 77.29.30. vocationi, atque fortunis non præſunt. 449. prænuntiant. 117. 49. æmulantur vitalia. 25.8

Aſtra agunt per blas. 75. 14. mouent aërem per ſuum Blas. 111.4. eorum poteſtas. 437. quare à ſcholis culpantur. 37

Aſtrale blas in viſceribus. 112.6

Aſtrologorum ſubterfugium. 391.56

Athanar. 17,34

Atheorum claſſes tres Plato ſtatuit. 164.3

Atra bilis ſi in corpus ſpargitur epilepſiam prouocat. 181. 15. ſi in animam dementiam gignit. ib. ſcholarum: retenta ſunto. 180. & ſeq.

Atram bilem in præcordiis ſtatuit Hipp. 339.2

Atramentum copulatiue tincturam acquirit ex vitriolo & gallis. 285.27

Athrophia ex aſſumptis non conuenientibus lienari fermento. 380. & ſeq. organi phanthaſia Binſicam vocant Rabbini. 18. 1. ex parco ſtomachi fermento. 181. 10. ex debili, & deficiente ſtomacho. 179.32. quando liquor nutritiuus alio furtim ſubducitur. 156. 6. ex mentis perturbatione. 34.9. ex deturpato alimento alicuius membri. 379

Auaritia non ex aſtris ſed ſemine concitatur. 77.35

Aues carent renibus. 131. 25. frigus ſub dio tolerant. 343.13. non ſudant. ib. duplici ſtomacho opus habent. 280.22. viuunt ſine veſica & renibus. 132.31

Augſtein eſt ſuccinum, Germanis. 154.24

Augurelli ſulphur Glaure. 280. & ſeq.

Augures cœli. 79.46

Augurium eſt ſuperſtitio. 112.7

Aui inclinationes nonnunquam in ſero nepote reſurgunt. 78.43

Auicenna cum Cholcodea Pantomorph. 83.21

Auis

Index Rerum & Verborum.

Auis liquelæ tonum imitatur ſaltem. 200. 33. iuxta ſui roſtri modulamen vocem edit. 278
Aulis placere, & Magnatibus renuntiauit Auctor. 8.9
Aura fluxibus archeus ſeminalis. 66.8
Aurea Alexandrina examinatur. 287.44
Aureum filum aliqua ſui parte eſt infirmum. 449.450
Auri liquor. 24.6
Auri conſtantia à Mercurio.254.58.ſemen tranſmutat aquam. 43.18
Auris dextra non eſt contraria ſiniſtræ. 107.38
Aurium,cor per analogon cenſetur. 112.20
Aurium excrementum ſolamen neruorum. 154. 24. ſordes vapore tenus exhalant. 161.23
Aurora dicitur ſpuma pluens. 461.41
Aurum, & argentum non ſunt materiæ artis. 255.61.potabile. 42.6.289.55
Author ſeruat nomina verborum. 341. 14. cur paradoxus. 21. 1. contumelias refutat. 32. 1. cur à ſcholis receſſerit. 267. 7. cur inaudita ſcribit 7.5. vnde ſcit ſe non falli.301.6.ſenſit omnes operationes naturæ.290.3.tetigit iridẽ manibus. 55. 8.ſanat fontanellos ſine noxio. 237.5.eius vita.11.1.intentio.5.1.promotio. 5.7.diligentia in perſcrutando.12.15.modus Philoſophandi.103.18.promotio. 8.9
Authores motuum impares tactui. 122.15
Axiomata,Chymica. 116.39. 255. 60. Philoſophica.24.38.439.de intellectu.20.63.à iuuantibus & lædentibus falſum. 267.11
Axungia humana obeſorum tendinum doloribus ſuccurrit. 297.58
Azoth Paracelſi. 144.3

B

Baconis veritas. 255.61
Baldi digitum momordit canis rabidus. 184.5
Balnea humectant niſi caloris gradum excedant. 156.10.laudantur in catharris. 277.61
Balſama putrere aut vermeſcere neſciunt.71.13. florum cogit Author in melle. 289.56
Balſamus Samech ex alkali aquæ vitæ & tartari. 116.39
Balſamus verus. 484
Balſamus fuliginis Paracelſi eſt arſenici.200.36. Samech. ibid.
Baptiſmi effectus. 452
Barba generatur viro à teſtibus.207.38.208.42. à teſtibus cur in mento. 209.48
Barbæ pili excidunt aquæ attactu. 364
Bacon negat aurum, & argentum eſſe materiam artis. 255.61
Baſiliſcus quomodo necat. 465.69
Baſilius Valentinus docuit Paracelſum. 249.3.6
Bellidis ſuccus antipleuriticum. 225.39
Belluæ inficiuntur à peſte. 40.13. & ſeq.
Beſtiæ rationales. 16.34. quare calculo inſontes. 425.14. &c.
Bernardus deterruit Authorem. 11.6
Betulæ ſuccus duplex ex vnico trunco. 277.62. latet.352. in verbis.
Bilis non poteſt ad ſtomachum regurgitare. 181.10
Biſmuthi tabula. 459.22
Bitumen ſuccinum liquidum. 423.1
Blas,quid.50.1.5. motiuum.258.5.50.3. alteratiuum.258.5.hominis motus,duplex, naturale & voluntare.112.9. cordis probatur.113.23. ventris i. e. flatus quadruplex. 259.1. Pylori. 139.7. generationis carnis. 112. 8. frigidum lunæ.87.45. ſtellarum quid.50.2.aëris,vnde. 54.27. immotus aër quietus manet.50.4. cit æſtum ſilente vento. 50.6
Blas in infirmitatibus prænuntiat futuras tempeſtates.111.5.& ſeq.
Bombarda fortius explodit, ſi à tergo immobili reſiſtens corpus habet. 111.4
Bombyx eſt vtrumq; volatilis & reptilis.107.38
Bonus Ferrarienſis. 365.4
Bos extinctus vitæ lumine mox friget. 91. 86. vomuit draconem anguillari cauda. 365.6
Brachium abſciſſum cur non renaſcitur. 338.15
Bradypepſia ex fermẽto plenis deficiente.181.10
Brionia Veris tempore colligẽda.284.16.cruorẽ diſſoluit.320.40.habet vim Hydragogi. ibid.
Bruta nulla in paradiſo. 100.1
Bufo tumidum animal. 110.49
Bufoni brachioſos, odontalgiam ſubleuat. 363. humidum radicale.440. viui,renibus alligati, hydropem ſoluunt.320.36.longæui. 483
Bulimus. 125.13.11
Bullæ,quas piſces eructant, ſunt flatus digeſtionis. 115.33
Bur quid ſit.33.13.quale.436.97.39.metallorum productor. 72.31
Butleri lapis deſcribitur. 361.1.362
Butyrum,alkali iniecto,non perficitur. 137.72. refert odorem florum. ibid. 71. Fernelio eſt ſpuma agitati Coloſtri.ibid.72.quomodo fiat. 113.24.fit ex lacte per concuſſionem.476.iudicij acumen promittit. 477

C

Cabala. 419.20. magicam poteſtatem excitat.469.106. principium eius inter dormiendum hauritur.468.100.ars diuina. 129
Caballi exemplum de vita longa. 483
Cacator quomodo fiat natibus ſcabioſus. 458.21
Cadauer cõfoſſum homicida præſente ſeſe cruẽtat.469.13.igne calefectum non caleſcit.155.4
Cadaueris manus fœtui maculam delet.175.46
Cadauer ſubmerſum quare emergit. 262.73. vi interemptum, continet de interno ſpiritu. 468.96. ſponte mortuum nullum continet. ibid. humanum friget ſuper glaciem.341.15. igne calefactum non recaleſcit. 291.4
Cadaueris odor, ſtomachum ſubuertit. 163.46
Cadauer non habet formam. 31.15
Cadauer veneno interemptum tumeſcit.265.72.
Caducus. 310.84.311.89
Cæmentum ad obturandum vitrum. 68.37
Calcantum ſanat eminus.361.abſens vulnus ſanat.ibid.hæmorragiam ſanat. 362
Calculus diſtat à petra, vt Pyrum à vacca. 200. 33 generat nouos morbos.307.66.à cereuiſia clara per inclinationem. 152.19
Calculi curatio quomodo inſtituenda. 428.35
Calculi reſoluentis remedij qualitas. 340.56
Calculoſi vtraque rene,aliquãdo ſalaces.189.42
Calculoſus præ dolore aluum ſoluit. 263.54
Calidum & frigidum non ſunt morbi. 246.17
Calor à corde,nemo ambigit. 112.17. in ſemine à terra fraceſcente. 89. 61. noſter eſt lumen. 353. piſcium,& horum lumen friget.ibid.auctus in nobis à ſale corroſiuo.129.23.quadrupedũ ac volucrũ ſolaris eſt.91.87.piſciũ lunatis.ibid.primario nõ ineſt cordi.112.15.eſt vitæ

& animæ ſocius ex natura lucis ſolis. ibid. igneus, ſcholarum figmentum. ibid. 18. ingens qui adorat eſt opus corroſiuorum ſalium. 444. noſter quid ſit. 476
Calx viua generat vermes. 106. 37. pulueratum caſeum reſoluit. 397. 60. in terra fit Leſſas, & aqua ſimplex. 72. 33. viua aqua extincta fit puls. 439
Camphora aëris. 284. 15
Camphora Archeum fugat. 291. 4
Cancer calcinatur, pro rabie. 175. 50. verus in vbere, & vtero mulierum. 335. 23. 34. quomodo oritur. 99. 55
Cancer, animal, combuſtus, non vadit ad cerebrum. 184. 5. pellem exuit, vitæ breuioris. 480
Cancer à puluere ſanatus. 436. 37. & phagedena. Ægyptiaco non pacantur. ibid. 38
Cancer morbus quomodo afficiat. 99. 55. ſanatur à lapide Butleri. 362. & ſeq. à contuſione in muliere. 198. 12
Cancri remedium in rana. 57. 89
Candelæ fumus illuſtratur à flamma. 85. 29
Canis lætus cur caudam vertat. 457. 4. ſaliua ſanat vulnera. 207. 41. ſaliua lethalis, ſi rabidi. ibid. rabies quomodo in hominem tranſeat. 472. 148. inclinationes. 77. 35. trahit morbos magneticè. 473. 156. cum gallina antipathiam habet. 456. 1. quare non renouantur ab eſu cadauerum. 467. 85. proiectum mordet lapidem. 141. 21
Canina fames duplatur lienis fermento. 381. fames. 125. 13
Canis conficit oſſa, ignis non. 125. 7
Cantharides cadauera non veſicant. 308. 76
Capucinus non ſentit ſe habere pedes. 443
Capucinus bibit araneam. 366. 7. ieiunio grauatus. 191. 59
Caput lancinatur à ſtomacho vi regiminis 212. 14. embrionis maximum. 446. regitur per ſenſum, & motum. 188. 28. dolet in peſtis principio. 163. 46. incluſo vaſe igne non conſumitur. 66. 13. fit ex colliquatione ſulfuris, & ſalis agentium inuicem. ibid.
Carbo in quibuſdam fontibus fit ſaxum. 67. 14. 115. 38. mellis myſterium. 116. 39
Carbo producitur per artem. 253. 50. colliquatione fit ſal volatilis. 66. 13
Carbonis libræ. 62. vnam libram cinerum dabunt. ibid. ſpiritus ſplueſter. ibid.
Carbonis liquor rectificatus per cretam fit inſipidus. 68. 29
Carbonum foſſilium igne, vitrum liquauit. 143. 28. fumus vomitum citat. 163. 46
Cardialgia eſt cordis dolor. 177. 7. ſtomachum notat. 372. vocabula rident ſcholæ. 187. 21
Cardiogmus morſus cordis. 177. 7
Carlinæ mirabilis virtus. 459. 14
Carminatiua. 260. 17
Carnalis generatio proprium Blas habet. 112. 8
Carnes glaciatæ in aquam redeunt. 117. 35
Carnes ſub canicularibus aceſcunt. 180. 5
Carnium iura à putredine præſeruare. 103. 16
Carnis corruptio à ſapore acido. 265. 72
Caro quare aceto præſeruetur. 95. 19
Caro porcina ſapit axungiam piſcis 93. 4
Caro mortua naturam balſami inducit. 296. 48. cruda alligata mox fætet. 125. 18. 296. 48
Carrichter commendatur. 369. 7
Caſeus quare à multis auerſatur. 106. 37. 72. 25
Caſeum plures horrent, quia non conficiunt. 126. 27
Caſeus recens comeſtus ponticè aceſſit, & in ſtomacho tormina facit. 72. 25. vetus putrilaginem redolet, & facilè vermineſcit. ibid.
Caſei Anatomia. ibid.
Caſtitas celebratur. 399. 51
Caſtranda non ſunt ſimplicia, ſed melioranda. 288. 48
Caſtrata non pingueſcunt per ideas moleſtas libidinis. 334. 21
Cataractæ cœli, aëris ſunt fundi. 47. 25. non patent planetis. ibid.
Cataractæ oculorum oriuntur, ſi latex digeſtionum vitia reperiat vel eò ſecum deferat. 382
Cataractas, & repagula globi, ſol diffringens ardebit cœlos. 261
Catarrhi à ſpiritu impetum faciente. 277. 60. à ſede animæ vitali dixerunt antiqui iaculari. 184. 19. oriuntur ex aciditate relicta. 180. 7
Catarrhi doctrinam ſcholarum ridet Author. 167. à num. 11
Catarrhi ſub torturam noctis recidunt. 278. 67
Catarrhum declamant medici paſſiu. 268. 14
Cauitas non eſt vlcus, ſed ſignum vulnerationis. 193. 23
Cauſa eſt initium, & origo cauſati. 15. 25
Cauſa morbifica, Hippocrati, acre, amarum, ſalſumque eſt. 310. 82
Cauſæ ſunt duæ in natura, Materia, & efficiens interna. 22. 11
Cauſidicus bibit duas drachmas Hyoſciami, inſanauit, & quomodo curatus. 187. 22
Cauſtica criſpant pellem, deinde in mucilaginem reſoluunt. 297. 60
Cauſtica qui agunt. 308. 77
Cauteria fiunt vario modo. 236. 1. quandoque iuuant. 222. 12. 231. 74. quibus proficua. 239. 28. quando iuuant. 236. 38. 42. opem aliquando præſtiterunt. 382
Cedrus inter arbores breuioris vitæ. 480
Cephalalgia in peſte, vnde. 41
Cephalica remedia. 188. 29
Ceraſum fœtui imprimitur. 174. 37. 470. 131
Ceraſi imagine ſignatur fœtus. 375. 214. 7. per cogitationem. 208. 45. productum verum in fœtum. 223. 14
Cerebrum oblæſum ſordes cumulat multas. 154. 26
Cerebri fermentum Gas frigoris peſſundat. 267. 4
Cerebrum per deuteropathiam afficitur. 188. 26. in ſuo ſinu continet vas arteriale tranſpirandis ſpiritibus in corde laboratis aptum. 185. 11. creſcendi poteſtas. 31
Cerebro paret accretrix vis. 449. & 450
Cerebrum non ſentit, ſed ſolis odoribus paret. 71. 17
Cerebrum ſenſationum fons, ſenſu caret. 344. 2. præeſt accretioni. 208. 42. eſt membrum executiuum conceptuum animæ. 179. 32. cuniculi, & leporis. 247. 30
Cerebri omnis facultas erit ex luminis diſcontinuitate. 113. 24
Cereuiſia quomodo fiat. 70. 2. tenuis conuenit in acuta febri. 281. 24. tenuis, & pernoctata vrinam pellit. 334. 29. turbatur inſtar vini. 374

Ceruus ſponte reiuueneſcit. 126.25
Ceruus longæuus. ibid.& 480
Cerui virga, pleuritica. 248.35
Cerui virga coitu ſubuenit. 247.30
Chamæleon eſt Carlina. 459.4
Chambroch eſt trifolium. 180.14
Chaos viciſſitudinum. 335.26
Charitas orat. 8.1.in fine.
Cheronij vires. 425.19
China non deſiccat. 235.45.272.41. in catarrhis ſtultum eius ſubſidium. ibid. laticem cum detrimento minuit. ibid. non ſiccat. 225.37. 231.75
Chirothecam domicillæ induit, & ſcabiem contraxit. 196.2
Chirotheca in ſtagno ſulphuris conſumpta. 126.24
Chirurgi cura debet eſſe de præcauenda putredine. 296.50
Choleram, Scholæ falſo dicunt id, quod eſt excrementum amarum. 280.12
Chryſopæi lapidis ſemen eſt vitale ferme. 83.21
Chryſoplicius puluis vniuocè, vt natura operatur. 108.40 plumbo dat duritiem. ibid. argento viuo, & ſtagno dat difficilem liquationem, ferrò vtramque qualitatem adimit. ibid.
Chryſulca non eſt frigida. 284.15
Chylum acidulum fluctuantem euomuit Author. 133.41
Chylus in duodeno fit falſus. 129.6.132.37. oſſis fixitatem aſſumit. 140.11
Chylus fit cruor, vrina, & excrementum. 122.15. ex cibo, & potu cum retentione qualitatum vitæ mediæ ciborum. 235.45
(de) Chylo quid ſentiant Scholæ. 127.2
Chymia parat vniuerſale menſtruum. 297.66. præfertur aliis profeſſionibus. 486.32 operatorem intromittit. ibid.
Chymiæ ſyntheresis. 338.13
Chymiæ arcana in magnis morbis requiruntur. 208.46
Chymici potius artis, quàm naturæ ſvi agunt. 297.64
Chymici aſthmate occaſionaliter perit. 78.45
Cibus, & potus ſubeunt ſub motu cordis varias mutationes. 113.22. quomodo fiant ſpiritus vitales. ibid.23
Cibus extra potum fit ſuccus. 134.26. mutatur ſubacto ſuo Archeo. 135.50. benè maſticatus, benè in chylum vertitur. 269.69
Cibus non digeſtus parit vermes. ibid. non benè maſticatus corrumpitur. ibid. durus, eſurienti ſtomacho ſatisfacit. 231.72
Cibi nouus ingreſſus inficit chylum. 140.10
Cibi formæ pereunt, vitæ mediæ proprietas manet. 94.10. enchymi quando fæcunda. 231.72. parcimonia plus efficit quàm pellis laceratio. ibid.75
Cibi conditi inſalubres. 296.55. potenter nutrientes vitam longam non præſtant. 481
Cibi facilioris digeſtionis præmittendi iuxta doctrinam ſcholarum, improbatur. 140.14
Ciborum ſarcina nocet. 485
Cicatricis in cadauere erat in homine heſterno. 461.38
Cimices hoſpites noſtræ miſeriæ naſcuntur ex noſtris excrementis. 70.9
Cinamomum, diſtillato oleo, ſapit corticem quærens. 256.77
Cinamomi particularis gratia in ſapore. 284.16
Cinis proprio ſuo Alkali fit merum ſal. 66.13
Cinis humana non dat terram. 34.10
Cineres ex aqua. 68.36
Cineres clauellati vertuntur in ſal. 116.36
Cinnabaris præparatores vitam abbreuiant. 376
Claudicanti nil iuuant leporini pedes. 162.38
Clauus cordi equino infixus detinet ſpiritum ſagæ. 474.171
Clericus non ſe immiſcere debet negotiis ſecularibus ex præcepto D. Pauli. 74.1
Climatum varietatis cauſa. 54.28
Clyſter in diſſenteria nocuum. 248.34. nutrit aſcarides. 138.83. non alunt. ibid.16
Coagulatio, quid. 150.5. non fit ſine ſolutione. & viciſſim. 42.3.4. vnde. 29.10
Coagulum lactis quid. 132.35. vituli, vnde vires. 74.7
Cogitationis varietas ab anima ſenſitiua, illuſtrata à mente. 193.8
Coheleth ſapiens. 36.11
Colcotar enecat omnem corruptionem vlcerum. 200.15. non fit ſulfur vitrioli. 211.9
Colera vnde fiat. 181.10
Colica contraxit ſæpè muſculos. 259.13. in paralyſin. ibid. per verum laudanum abſque opio curatur. 334.23. Vnguento calido foueri debet. 289.58. Vnguento ſuperatur. 71.17. aliquando fit ex acore præter naturali commixto cibo, & potui. 181.11. tranſit aliquando in paraclyſin, vel contracturam manuum vel pedum. 181.10. Aniſi ſemen poteſt. ibid. ex ſale acido. 292.23. ex motis muſculorum. 204.16. è moris commeſtis. 141.21
Colocynthis & Abſynthium non ſapore ſed viribus differunt. 181.10. cronicorum curatrix egregia. 288.10. corrigitur ſale circulato. 49
Columba bibit, & caret renibus. 343.13. caret felle. 136.58
Combuſtio ſanatur de foris. 129.11
Cœcum inteſtinum continet fermentum ſtercorarium. 338.81
Cœliaca paſſio non à digeſtiuo errore. 269.39. pylorum non claudere ſinit. 139.2.5.140.10. ex aſſumptis & vix mutatis. 381
Cœlum octauum. 97.36
Cœlum intus gerimus, hinc morbidi motum lunæ ſentiunt. 75.16.17
Cœli enarrant gloriam Dei. 74.2. mutabuntur. 476
Cœleſtis ſpiritus rebus ineſt. 463.60
Compoſitio medicamentorum qualis eſſe debet. 185.19. & ſeq.
Compoſitionis neceſſitas. 462.50. ſæpè noua qualitas emergit. ibid.
Conceptio prægnantibus vnde. 462.49.445
Conceptus fiunt ſemper cum ideis. 173.55. formantur in ſede Animæ. 185.13. Morboſus ſentitur primo in liene. 178.13.370.1.371.11. idearum duplex. 371.21
Conchylia naſcuntur ex fracedine fundi. 72.31. minus valet calcinata, alkali lapidum Cancrorum. 183.13
Concluſio ſeu conſecutio eſt ratio. 15.20
Concoctio quarta in corde eiuſque arteriis fit. 136.61
Concoctiones in homine tres. 426.16
Coniunctio medicamentorum quando admittenda. 285.27

Conſolida laudatur. ibid.26
Contagia pelli impreſſa odoribus recedũt.71.16
Contractura maximè in virginibus ex mœrore cum idea deſperationis connexione. 371.12
Contractura à ſtomacho debili.179.32.quæ ſæuit de fluxionis nomine ſubter torturam noctis recidit.278.67. cum morte ceſſat,Pylori non. 143.29
Contrarietas non in cibis. 106.37
Contrarietas per criſes Galenica notatur.102.12
Contrarium oppoſiti etymo laruare non contendit Author. 109.46
Contraria quæ hoſtilitatem belluinam exprimunt. 109.47
Contraria poſitiua atque realia negãtur.170.38
Contraxit ventum vnde dolor: eſt anilis ſententia, & figmentum. 260.23
Conus opticus. 86.36
Conuulſio ex motu muſculorum, & naturali ſenſatione. 260.16
Cor Cruorem in ſanguinem volatizat. 136.60
Cor per analogiam auritum cenſetur. 112. 20. Sedes vitalis ſpiritus. 469. 109. fabricat ſanguinem è cruore. 112.13.14
Cordis palpitationem patiens, non facile inebriatur. 443. vterque ſinus ſepto disjungitur poroſo.112.20.auris eius dexter.136.63.in ſinu ſiniſtro vitale fermentum habitat. 113. 22. irrequieta occupatio vt ſpiritum vitalem efficiat.443.digeſtio non continet ſordes.114. 28. nomen ad ſe rapuit membrana ſtomachi. 130.18. palpitatio vnde fiat. 141.19
Corallatum Paracelſi. 440
Corallorum tinctura paralyſim,& alios morbos ſanat. 208.46
Corallum } Corallinus } ſunt corpora opaca. 297.62
Coriandrum non cohibet aquæ bullientis vapores,neque impedit flatus ſtomachi. 175.51
Corizza ex mucco.160. 12. 161. 31.229.65. ex latice. 272.37
Corizzæ conuenit ſternutatorium ex helleboro, & ſaccaro.
Cornea membrana oculi ſub morte lumine priuatur. 114.28
Cornelius Gemma de Coſmocriticis memoratur.336.6.eiuſdem ars Cyclognomica. 11.4
Cornu cerui vſtum inutile. 286.41
Corpora cuncta ex ſola aqua conſtant. 286. 41. 45.4.& ſeq.73.33.235.45
Corpora impura leuiter nutrienda.181.24.quænam ſint. 280
Corporeæ vires ſuis principiis alligantur. 8
Cdrpus humanum in ſanitate eſt perſpirabile. 319.29
Corpus omne ſeparabile diuiditur in tria. 60. 15.ſolidum,fermenti vi fit. Gas.227.54. patitur patiente ſpiritu. 469.107
Correctio, ablatio, extinctio, efficientis immediati,ſunt operationis Chirurgiæ. 103.15
Corruptio rerum vnde.95.16.vnius non eſt generatio alterius. 31. 15. differt à priuatione. ibid.18
Cortinæ calcantum coquunt. 422.13
Coſmopolitæ chymici fit mentio. 66.12
Coſtæ creſcunt in adultis. 450
Crabronis caput abſciſſum ſextiduo vixit. 207. 35
Cranium valet ad epilepſiam. 462.51
Crapula vitam abbreuiat. 453
Craſis non tangit ſomniata rerum initia.257.84. optima rei pars. ibid.82
Creationis mundi explicatio. 32.4.45.2
Creatura,omnis viuit ſuo modo. 466.84
Creaturæ neutræ ſunt ignis, lumen, vita, &c. 448. & 49
Cremor tranſit inteſtina, vt aqua ſalſa veſicam. 136.58. tartari fit ebullitione. 150. 8. eſt ſal acidus diſſolubilis. 145.11
Critica euacuatio quomodo ſanat. 379
Critica dies rara extra morbos acutos. 390.52
Croci ſapor ſpecificus. 292.25
Cruor hirci ad Pleuritidem. 247.32. quomodo paretur. ibid. peccat ſi comitem ſpinam habeat. 382
Cruor diſtillatus fit carbo. 126.28
Cruor in vaporem ſiue Gas diſpergitur, & euaneſcit. 113.22. factus venarum ciuis lumen vitale participat.122.13. cum chyli inſpiſſatione fit. 122. 12. fit ſeparatione liquida, ſiue vrinæ. ibid. in vaſis meſenterij eſt ſpiritus expers.121.10. in vena caua eſt vitalis. ibid. totus ſal volatilis. 123.20.355
Cruor per fermenta exhalat. ibid. eſt ſpiritus hepaticus coagulatus. 442. vide. 122.24. qui ineptus fit vt exhalat,degenerat in apoſtæma. 115. 35. non informatiuè illuſtratur.113. 22. quomodo à ſanguine differat.ibid.21.122.13. 14.fit caro.136.64. non circulatur.251.24. ſicut venalis differt à chylo,ſic & ſanguis arterialis à cruore. 123.21. in ſtomacho mox grumeſcit. 132. 36. in cadauere non coagulatur in venis.ibid.totus exhalat volatilis.116.39.ſi concremetur dat fixum ſal. ibid. fit ſanguis cum ſui inſpiſſatione. 442.& 43
Cruoris pluralitas nocet. 382
Cruoris ſpiritus curat epilepſiam.122.19.mutatio in ſanguinem feſtinata eſſe debet.114.26
Crypta ſicula, canea par Gas minerale ſuffocat. 225.44
Cryſes non facit Luna cauſatiuè.328.ab Archeo Luna tirhmum inſequens. ibid.
Cryſis non eſt neceſſaria vbi nulla lis. 108. 40. per ſudores ſæpè terminat morbos. 233.19
Cryſtallum rupeum difficilioris digeſtionis vitro. 143.29
Cuprum citius extinguitur auro, & argento. 308.77
Cupri primum ens agit in humidum radicale. 363
Cuſtos mucci effector.159.5.161.27.benè ſe habens non producit muccum.163.44.furioſus parit ſalſum mordax, virulentum.ibid. detergit inſpiratas ſordes. 62.42
Cuſtodis defectus in Laringis limine. 162.39

D

Dæmon gloriatur in noſtri ignorantiam. 474.172
Daurant eſt Phu Dioſcoridis. 369.8
Dauid & Ionathas alligati magneticè. 470.131
Debilitas, vndè. 308.74
Decennium à promotione peregrinauit Author. 8.7
Decocta non ſunt entia qualia per diſtillationem proliciuntur. 341.9
Definitio rerum Scholarum refutatur.29.2. naturæ falſa.ibid.hominis falſa.16.64. hominis vera. 16.64

Deliri

Deliri pluries infirmantur circa memoriam. 173. 33. 34
Deliria vnde fiant. 188.30
Deliria Profeſſorum. 11.2
Deliria mitigant remedia ſtomachica. 188.26
Deliria per ſimplicia introducuntur. 193.5
Deliria ex ſcoria putrida. 382
Del Rio notatur. 365.3.4
Dementia eſt vis ſoporifera errans. 382. à ſimplice ſemel aſſumpti, à ſolano. 211.8. in Hypochondriis plerumque. 191. 57. ab agonia, metu, &c. 174 36
Dens lateraliter nutritur. 154. 24. rabidi ſolo occidit attactu. 360. ens peregrinum fermentale. 364
Dens apri Pluritim ſanat. 182. 5. in annum 40. accreſcit. 154.24
Dentalis lapis ex alba muccagine. 154.23
Dente eradicato vix ceſſat catharrus. 271.30
Dente dolente depluere videtur. 166.22
Dentes in Ægypto non ſunt carioſi. 153.20
Dentes ſuas habent ætates. 154.25
Dentes naſcuntur ſenibus. 588, renaſcuntur ſenibus cum puerili dolore. 479
Dentibus frigida nocent. 154.25
Dentibus caries, cauitas atque putredo vnde fiat. 154. 25
Dentibus febricitantis non deeſt mucilago lapideſcens. 153.20
Dentium dolor ex detecta gingiua. 270.30
Deopilantia purgantia, &c. vix ad lienem perueniunt. 341.3
Deriuatio non conſideratur ex phebotomia in Pluritide, ſed virium diminutio. 244.8
Deſiderij deſcriptio. 219.46. doctrina. 333.13
Deſiderij eſt quærere. 7.1
Deuolutis ab alto remedia Pleuritica conueniunt. 247.32
Deus exercituum per quem reges regnant. 74.7. mulieres diligit. 333. 16. è coſta circa lienem formauit Euam. 189. 40. pauca exigit vt ad viam ingrediamur. 431. Pater luminum dicitur à S. Iacobo. 178.22
Dei imaginem nos referre defendit. 164.8. difficulter hoc intelligendum. 165.15
Deitatem & independentiam rebus ineſſe dixêre ſolertiores Ethnicorum. 7.15
Diabetes, & dyſuriæ fiunt ſi attractix laborat. 382
Diabolus non poteſt præcognoſcere ſortes ſiue euentus futurorum bellorum, quæ ſunt in manu Dei. 74.8. non habet liberum. 350.8
Diæta non tractat de apertè nocuis. 249.6
Diætæ regulas præſcribit digeſtio. 281.24
Diætæ corda eſt ſobrietas. 280.16. regulæ paucæ iuxta naturæ curſum. 281.25
Diaphæreſis pauca ſub frigore, at ſputa fiunt frequentiora. 381
Diaphæreſin, ſiſtit althea, Malua, &c. 155.4
Diaphoretica in pleuritide. 225.39
Diaphragma, habet poros. 163. 46. eius vſus. 268. 16
Diarrhæa ex inteſtinorum mucco. 165. 71. ex acido fermento. 66.27. ex diſſenſu pylori, & fellis fermento. 141.17. ex corruptô & detento Chylo. 140.10. ſanata binis vitellis ouorum duris cum aceto roſato. 142.22. ex acido chylo corrupto. 181. 10. Cathartus capitis, in infante. 238.15. ex vitiato fellis fermento. 380
Diatheſis quid ſit. 307.66
Dies & ſuum lumen fuerunt aliquando ſine ſole, & ſol erit aliquando ſine luce. 17.46
Dies abbreuiabuntur. 453. & ſeq.
Digeſtio infelicior in ſtomacho eſt inter dormiendum. 212 12
(ex) Digeſtione, & cura ſtomachi pendent curæ, & regimina digeſtionis ſextæ. 347 17
Digeſtionis ordo. 380. & ſeq. ſextæ errores ſunt catharri, ſcholarum. 381
Digeſtiones cæteræ quietem exigunt, quarta verò in deſinenti motu perficitur. 113.22
Digeſtioni reſiſtentia ſunt noxia. 296 55
(ſub) Digeſtione vltima totus ſanguis perit, & exhalat. 115.34
Digeſtio tertia in vaſis meſenterij incipit & terminatur in cruore. 132, 37. altera fit inteſtinis gracilioribus. 131.29
Digeſtio quarta in ſiniſtro cordis ſtomacho. 113. 21. tertia fit in venis meſenterij. 131.29. prima fit in ſtomacho. ibid. genere differt. 125.14
Digeſtio quinta transmutat ſanguinem arterialem in ſpiritum, vitalem Archei. 136.62. ſexta in culinis ſingulis membrorum perficitur. 137.67. quarta completur in corde. 136.60
(in) Digeſtionibus quarta, & quinta non ſunt nec proueniunt excrementa. 137.66
Digiti obſtupeſcunt ob errorem ſpiritu cruoris. 122.14
Digiti pedum ſuum colligunt diffluuiũ. 161.23
Dignitatis differentia. 178.25
Diluuij inueſtigatio. 416.97
Dimẽſionũ ſpreuit repagula mũdi Saluator. 448
Dimẽſionibus claudi non poteſt ſpiritus. 471.134
Dioſcorides miles. 282.2
Dioſcoridem & Matthiolũ ſtuduit Author. 12.9
Dioſcorides laudatur. ibid. & 10
Diſcurſus frequentes reddunt hominem moroſum, iracundum, amentem, &c. 17.40
Diſcurſus, & conceptus à liene. 190.52. fœmineos recta ad vterum fertur. ibid.
Diſcurrendi ſermocinalis facultas quid. 15.22
Diſpenſatoria examinantur. 285.24
Diſſolutio fit per vinculorum rupturam. 158.18
Diſtillandi modus cum alkaheſt. 68.29
Diſtillata per ignem, procul à viribus concreti recedunt. 121.7
Diſtillata vix corrumpuntur. 95.16
Diſtillatio fortis cum carbone foſſili. 142.28
Diſtillauit Author 50. annis. 186.17
Diuerſa diuerſorum actio, vnde. 308.76
Diuitias ſufficiẽtes cũ ſciẽtia habuit Author. 8.4
Diuretica quæ ſint. 144.13
Diuretica fabricantur in ſtomacho. 342.11
Diureticorum deceptio. ibid.
Diureticam virtutem acquirunt allia, cæpæ, paragus, terebenthina. 342.22
Diureticus lapis cancri 183.24. & ſeq. & vulnerarius. 118.53
Docti fulgebunt vt ſol, quomodo intelligatur. & ſeq.
Doctrina vtraque imbutus lector iudicet 114.31
Dodonæi mentio fit. 217.9
Dolor capitis è ſtomacho. 308. 74. à Crapula. 212.13
Dolor refrigerat. 308.76
Dolor è cruore fiat. 115.35
Dolor, diarrhæa, ſtranguria. 380
Dolor à cruore extrauenato. 117.47
Dolor capitis per nudam actionem regiminis è duumuiratu procedit. 211.14
Dolor facit, vt partes malè fungantur ſuis muniis. 275.54
Dolores diathoſis eſto. 307.66

Do a

Dona Dei ſunt florum inſtar, & glorioſiora quàm Salomon in Throno.
Drachmam quæ nocent intus vix pendeant. 288.50
Draconis caput,& cauda ſunt nocturna puncta. 67.47
Driſt lapis Butleri. 364
Duelech vterus vbi. 131.23
Duelech vnde. 382. morbus monſtro ſimilis. 135.4.diſtillatum profert oleum fœtidum,& ſal vrinæ. 136.7
Dolamania memoratur. 169.4
Duodenum eſt menſura duodecim digitorum. 129.2.ſubtus pylorum immediatè. ibid.
Duratio, quid. 388.35
Duumuiratus ſplen,& ſtomachus. 129.11
Duumuiratus poteſtas in caput, inteſtina, &c. 191.61.in pulmonem. ibid.
Dyſenteria ab Archeo irritato à cauſa occaſionali. 294. 29. ex acido fermento. 66. 17. ex vuis comeſtis. ibid. ſanatur ſanguine leporis, & carne ſicca.294.29. modus fiendi ibid. per verum laudanum abſque opio curata.334.23. ſanatur vngulis frixis in butyro, & pulueratis equorum, & vngulis iumentorum. 207. 41. emaciat & exhaurit. 377. nocet clyſter, nec poſcit adſtrictiua. 247.33.34
(in) Dyſenteria, cruor Meſenterij non concreſcit. 106.37
Dyſenteria externum petit ſubſidium. 289.58. cauſatur à Pyloro. 141.21.vnde. 246. 28. à torminis ex acidis prouenit.310.84.ſi ſit Attractrix laboret. 382
Dyſuria. 380.383

E

EBræorum fœtor. 453
Ebraiſmus ſuperlatiuo caret. 88.51
Ebrietas peſſundat ſtomachi digeſtionem. 280. vnde.121.5. ex vinoſo ſpiritu in cor,& caput rapto. 122.13
Ebrietas non à læſa mente. 164.6
Ebrij quandoque futura prædicunt. 76.23
Ebriorum ſibi ſtupidi. 481
Ebrius influctuante naui demonſtrat non eſſe veram propoſitionem ſcholarum de neceſſitate primi motoris inſtabilis. 111.1
Eccentricum centrum mundi Luna reſpicit.87. 47
Eccleſia caput baptizat,non cor. 223.21
Eclypſes futuræ, colores lunæ indicant.87.37. fit quoties eſt concentrix in nouo, & plenilunio. ibid.
Edaces ſumus ſub frigoribus. 115.35
Edens hortus. 101.1
Edulium vnum altero præſtat ægro. 280.17
Egoitas animas. 10.7
Electrum minerale immaturum Paracelſi. 481. & 82. liberat à malignis ſpiritibus. 370
Elementum ignis ſulfur continet. 254.59
Elementa duo primogenita.32.5.non mutantur aut pereunt.419.2.eorum pugna falſa. 34.12
Elementa non coëunt. 106.34.35
Elixir proprietatis Paracelſi notatur.250.16. curat multos morbos. 352
Elixir Paracelſi deſcriptio. ibid. in eius præparationem errauit Paracelſus. 480
Elleborus albus cum ſemine aniſi correctus necuit Carol. Spinelli. 288.50
Emplaſtra quomodo agant. 370
Emplaſtris nil miſcendum quod nequeat per totum reſolui. 289.56
Emplaſtrum flagrans ſtomachi dolorem ſanat. 72.22
(ante)Empſychoſim fœtus vegetatur. 185.9
Endemica malignitate carente montes, habent aërem puriſſimum. 482
Endemica quomodo intrant.120.13.noxia quæ ſint. ibid.
Endemicum omne afficit ſtomachum. 379
Endemicum ens an ab ambiente introtrahatur. 118.1
Enema in colo non nutrit. 294.49
Ens reale,mentale,& rationis quid ſint. 16.27
Ente rationis magis delectandum, quàm ipſa veritate credebat. 10.14
Enterocelem in quinquagenario quomodo curata. 187.20
Enula campana habet ſpecificum ſaporẽ. 284.16
Ephemerides ægrorum quæ ſint.338.18. videntur in ſe ferre ægri ad dignoſcendas futuras tempeſtates. 15.8
Epidemicis non iuuant Aquæ ſpadanæ. 423.4
Epiglotis claudit Laringem.275.54.imitatur.folium hederæ. ibid.
Epilecticus extra paroxiſmum eſt morbus. 302. 26. 27. odore cadit, & ſolo odore paret. 71. 17
Epilepſia vtrumque obſidet ſpiritum. 190.53. quandoque à pedibus ſuſcitatur. 345.3. poſt ſe relinquit ſitim. ibid. dormiens per venerem,iramque excitatur. 338.17. eſt virus inebrians, & ſoporiferum, & circa ſtomachum eluceſcit. ibid. illi valet os capitis, non reliqua oſſa. 462.51
Epilepſia ab Archeo furioſo. 335.34. in partu. 368. ex terrore violento. 371.12. ex cruore inepto.115.35.ex menſtruis retentis.208.46. ex ore ſtomachi.177.7.ex ſubtracto regimine duumuiratus. 190,53. non ſanatur cauteriis. 188.26
Epilepſia mulieris ex mœrore. 346. 12. ex pauore amittendi honores. 340. 9. ex veneno opiato. 184. 11. ſemel concentrata propria ſponte vt lubet expergiſcitur. 327
Epilepſiæ venenum inſenſitiuum. 128.25
Epilepſiæ remedia in Alce,& Hirundine. 241.9
(ab) Epileptico caſu vel acceſſu cuſtodiunt externa periapta. 185.12.186.15
Epilepſiam adultorum curat ſpiritus cruoris. 121.16.ſicut & vngula Alcis. 460.35
Equi vngula frixa in butyro ſanat dyſenteriam, & furorem Pylori. 142.22
Equi cor ſi clauo transfigatur,& poſtea aſſatur, cruciatur ſaga. 474.171
Equina ſeta intra teſtam oui incluſa ſpem pulli tollit. 189.41
Equus contractus ſanatur menſtruo. 356
Equus ſicca comedit,& vnico hauſtu contentus. 133.41
Ericius Mohi de puluere ſympathetico. 375
Eriſipelas apoſtema igneum aqua vitæ ſanatur. 108.39
Eriſipelate excandeſcit ſpiritus vitalis. 114.28
Eriſipelatis ſanatio. 294.& ſeq.
Eriſipelatis venena ex ira Archei, ſanantur ſanguine leporis. ibid.
Error ſcholarum circa veſiculam fellis. 210. opiniones de mente. 271.19

Eſcharoticum jncipit in cute. 297. 60
Eſcharæ fiunt ſalium acidorum miniſterio. 291.4.
Eſſentia quid ſit. 256.76.77
Eſſentiæ rerum putrere neſciunt. 466.78
Eſurina quæ ſint. 219. 12
Eua poſt peccatum excitauit virum ad congreſſum.448. aſpexit pomum pulchrum.220.10
Euacuantibus quando non fidendum. 139.12
Euclidis elementa veritatem continent. 114
Eueſtrum vitę in pellucidis reuerberatur.238.12
Eunuchi & incurij pingueſcunt. 334.21
Eunuchi ſunt imberbes, ſtrictioris colli genubus intrò .tortis.
Excrementa fœtidiſſima ex muſco, Zibetho, ambaro, & eiuſmodi 262. 46. pauca in multo cibo. 52. 15.
Excrementa alui, & veſicæ qualia. 159.5
Excrementum in nobis duplex. 422.11
Excrementorum difformitas vnde. 266.2
Excreſcentias, nattas, verrucas, &c. delere docet. 88.55.
Exhalata per calorem fœcem poſt ſe relinquunt, quam caput mortuum dicimus. 115.34
Exſiccantia, ſunt creata, oſſa combuſta, &c. 197.15.
Exorciſmus quare nõ ſemper operatur. 474.172
Expulſiua ſtimulatur à ſalibus ſimplicibus. 294.31.
(in) Extaſi ſi quis vitas formales vidiſſet, deſcriberet quid ſit lux formalis. 113.23
(de) Extaſi notatu digna. 162.31.171.12.
extaſes eſſe in confeſſo eſt. 466.74.75.76
Extracta reprobantur. 285. 21
Extracta varii generis. 283.12

F

Fœtus diuerſimode viuit. 233.9.
Faba ſeminũ notiſſima quomodo naſcatur. 335.30.31.
Fabri lignarij amentis & ſanati hoſtoria. 175-49
Faber panem non edit. 126.58
Fama guſtæ terræ motus. & venti impetus quo pacto ſedata. 46.13
Fames à ſplene in ſtomachum ſpiratur. 141.20. veluti peracutus morbus. 108.43
Fames ſedatur cibo non quantum fermento contrarius, nec quatenus ſimilis ei, ſed quia remedium appropriatum. ibid. 44. paucis diebus iugulat. 305.51
Farina ſecalitia non lapideſcit. 155. 27. cum calcedat. cæmentum forte. ibid
Farina differt à paſta fermentata. 264. 65. ſi coquatur non parit flatus. ibid.
aſcinum, ligatio animarum. 470.131
paucium difficultas cauſat linguæ mucilago. 153.21. quomodo liberentur. ibid.
Fauni, & ſatyri hiſtoria. 16.35. animal rationale non homo. ibid. nec cacodæmon. ibid. figura Saturni depicti. 189.42
Febres ſalubres ſponte medentur. 311.89
Febres citò ſanauit Author concedẽdo vinum. 280. 12.
Febres è cruore. 115.35
Febribus inueteratis conuenit helleborus niger, & lienem exonerat. 188.26
Febrientium cibus ſit facilis digeſtionis 125.18. non conſumatis, & iuſculis. ibid,
Febrile Gas, ſtomachi fermẽtũ peſſũdat. 281.25
Febrile Blas calorem quare ſuſcitat. 291.4
Febrilis calor non digerit. 125.17
Febrilis cauſa alkaliſatur in febribus, hinc nec ceſſat ſitis. 142.26
Febris ex vnico vulnere totum hominem occupat. 474.168
Febris ex nihilo. 299. 13
Febris ex acido relicto in venas tranſeunte. 380.
Febris poſt eſum Sulmonis, hiſtoria. 299. 13. & ſeq.
Febris dum pus fit. 237.10
Febris accidentia ſunt calor, & frigus. 292. 13
Febris Ephemera ãte podagræ aceeſſum. 241.14
Febris ſilet perſtite cauſa occaſionali. 334.13
Febrium deliria, ab excremento venenoſo. 206.28.
Fermentum diuinum, Hippocrati. 305.66
Fermentum maximè vitale, & luminoſum habitat in ſiniſtro cordis vintriculo. 113.22
Fermentum ſtomachicum per ſingulas brutorum ſpecies diſtinctum eſt. 167.28
Fermentum terræ replet ſemina. 33. 13
Fermentum ſiue initium ſeminale per quod producitur ſemen in materia. 22. 23
Fermentum ſtomachi benè diſpoſitum non habens obiectum in quod agat, conſumit proprium ſtomachi alimentum. 108.43
Fermentum ſtomachi delineatur. 281.25
Fermentum potens mitigatur lateribus, creta 126.22.
Fermentum digeſtiuum conſiſtit in vitali aciditate ad tranſmutationes potens. ibid.
Fermentum eſt ens formale creatum, quod neque ſubſtantia, neque accidens. ſed neutrum per modum lucis, ignis. &c. conditum à mundi principiis in locis ſuæ monarchiæ, vt ſemina præparet excitet & præcedat. 22. 24.
Fermentum, qua parte fermentum, eſt vitale, ac liberum arcanum. 129.12. in quo diſtet à ſemine. 71. 12, lienis, excrementum vocant. 188.28.
Fermentum ſtomachi à liene prodit. 126.30 chylificum differt à vinoſo. 121.8
Fermentum tranſmutationis parens. 72.23
Fermentum acri balſamicum præſeruat decocta omnia à putredine. 95.16.
Fermenti fellis defectu, quæ mala fiant. 381
Fermenti ſtomachalis dignitas. 283.12
Fermento lienis reſiſtentia. 142.26
Fermenta à nobis aliena, non fatigant. 96.25
Fermenta duplicia in natura. 70.8
Fermenta totidem quot digeſtiones. 129.2
Fermenta igne potentiora. 73.33
Fermenta ſunt cauſæ primitiuæ tranſmutationum à priori 168.8 eorum ſimilitudo à poſteriori, hauſta claudicat. ibid.
Fermentorum operationes non ſunt à priori demonſtrabiles. 122.16
Fermentata Iudæis vetita. 265.73
Fermentata olim vetita, ac myſterium in litera occultatum. 70.1 notatur de opinione butyri. 137.72
Ferrum quomodo axat & reſtringit. 424.9,11
Ferrum ſolidum ignitum plus vrit quàm carbo. 86.13.
Ferula Mercurij 46.9
Fex non eſt vini recrementum, ſed mera reſidentia 198.18

Fides tota abſque diſcurſu plura operatur. 129.7
Fides Authoris. 9. 2
Fimi pars vna, quintuplo ſui pondere aquam imprægnare poteſt, & fructum edere. 93
Finis ſi ſit cauſarum prima homo, ex vltimato fine diſtinctionum proprietatibus in creando definiendus erat. 17.37
Firmamenti vires, & vices in Archeo vniuerſali influo apparent. 25.8
Fiſtula lacrymalis ſiue ani difficilis ſanationis. 24 40.
Fiſtulæ ani, & oculi difficiliter ſanantur. 273.44
Fiſtulam ani ſanare non poſſunt ſcholæ. ibid.
Fixa quomodo fiant. 115.37
Flamma eſt accenſa fuligo. 65.7
Flamma eſt exhalatio pinguis. 85. 28. candelæ illuminat fumum alterius. ibid. 29
Flammulla diſtillando deponit vim corroſiuam. 295. 36.
Flammula non veſiccat cadauer. 106.37
Flatus ſtercoreus flammam concipit. 262. 49. qui corporis habitum in tumorem extollit. ibid. 40. & in ſtomacho, & inteſtinis. 261.32. natiuitas acidum præexigit. ibid. multiplex venenoſus. ibid. vnde proueniant. 365. 71. in ileo eſt naturalis & inſeparabilis. ibid. 76. differētia. 261. 34. 35. 36. mouet polenta. 296. 48. non flatus ſed materia, vnde contrahuntur, auerruncanda eſt. 161. 27. remedia aneti & non à ſcholis, ſed à paruulis, & pauperculis enotuere. ibid. 28. à vitio noſtro ſunt, non rerum. 263. 54. fœtentes ex carnibus, &c. 262.46. oritur fermenti errore digerendo. 264. ex corpore ſolido. 227.54
Flatuum ſchema. 263.50
Fluctuatio nobis aërem recentat, vnde fames. 115.36.
Fluxiones, à capite, quid. 271.32. ad loca podagræ quales. 241.22
Fœni compreſſio ignem excitat. 443
Fœniculus producit lac. 99.52
Fœnum quare incenditur madidum. 89.61
Fetui tarda auxilia quare? 443
Fœtui deletur macula manu cadaueris. 175.46
Fœtum non rarò profligat vterus, muliere dudum mortua. 260.16
Fœtum minorem prægnante mœrore afflictæ aliquando dant. 136.64
Fœtus à ſomno incipit. 177.11. quomodo degeneret in molam. 89 65
Fœtus conſiderandus vt ramulus arbori inſertus. 99.50
Fontes quouſque agunt in homine. 418.3
Fontes optimi. 421.4. non ex aëre. 420.1. eorum aqua. 418.1
Fontium origo. 34.6
Fons vnicus totam irrigabat terram.
Fontes in montibus quomodo fiunt. 36.10.
Fontes calculum generantes. 421.7
Fontes acidi vnde. ibid. 4. 6. ab Eudæmone cuſtodiuntur. ibid. 6
Fontanella plorat ichor dum homo malè valet. 237.10.
Fontanella ridicula. 236.2. mille incarnari ſuffit. 237.5.
Fontanellæ copioſum pus, & ichor plorant. 381.
Fontanellæ alicubi iuuant. 231.74
Forma cuiuſuis ex nihilo. 81. 2. eſt velut quoddam lumen. ibid. eſſentialis in rebus quibuſlibet. 156.7. ſubſtantialis nulli niſi homini propter mentem immortalem. ibid.
Forma in puncto generationis aduenlens omnes caracteres ſui ſeminis non habet. 98.46
Forma, vita, lumen non ſunt ſubſtantia, neque accidens ſed medium Ens. 83. 22. mentis ſola ſubſtantia. ibid. 23
Forma eſt vita rerum, lumen, &c. ibid. 22.
Forma, & vita viuentium ſunt ſynonyma. 439.
Formæ nitent, ſplendent, lucent. 114.29
Formæ nunquam corrumpuntur. 95. 17. intereunt quidem. ibid.
Formæ ſunt quatuor eſſentialis, vitalis, ſubſtantialis, formalis. 90.67. & ſeq.
Formales proprietates, (vt calor in igne) neſcimus. 457.4
Formicæ ex melle, & pane ſecalitio. 295
Formicæ ſua bilis ineſt. 135.54
Fortunæ omnes tam proſperæ, quàm aduerſæ concernunt diuinam diſpoſitionem. 78.41. noſtræ in manu Dei ſunt. ibid.
Fracedo, quid. 50.12. eius origo. 50.12
Fractura curatur ſymphito. 352. & ſeq.
Franciſci Aluares teſtimonium adducitur. 135. 53.
Fredericus Imperator tartarum horrebat. 152 19.
Frictiones Galeni deridentur. 512.1. eius ingenima produnt. 277.52
Frigida affatim pota magno hauſtu aptius refrigerant, quàm ſi eadem quantitas pluries pota ſit. 115.33
Frigus excellens mortificat tanquam ſi vreret. 156.8
Frigus principium extinctionis. 44. 25. citius ſub frigore ligna conſumūtur igne. ibid. poſt cibum quare fiat. 115. 55. & 56. lædit tenerum pulmonem. & cerebrum. 225. & 26. inſuetum nocet variè. 260.27
Fructus paradiſi memorantur. 101.3
Fuchſij & Fernelij inſtitutiones riſit Author. 12.14.
Fulgur non quatit vitulum marinum. 461.45. Ibi plura de eius adipe.
Fuligo eſt partim ſal volatile concreti. 68. 33
Fuligo ſcholarum quæ. 227.54
Fungi ſunt Leffas terræ, obducta pelle. 73.31
Fungoſa fuligo ex lignis putreſcentibus. 89.61. caloris & corporis diſſoluti index. ibid.
Fundus vltimus, eſt mare internum etiam in ſupremis montibus. 419. 16. eorum diuerſitas in terra. 418.3.
Fures deſtruunt aluearia dum ea tranſportant. 16.34.
Furfures in pane ſedem promouent. 132.37
Furor non eſt mentis læſæ ſymptoma. 164.6
Furores non ſunt menti propriæ. 91.79

G

Galenus quigentis annis iunior Hippocrate. 6.3. Hypotheſes conſtruxit humorum & graduum complexionum. ibid. promiſit facili methodo demonſtrationes Mathematicas earum rerum quas ſolo natura meritur, quæ ſibi in occultis reſeruauit, ac tandem nonnulla ſola Spagyris pateſcit. ibid. ſua theoremata in ingens diſperſit, & Græcia garrulitas auxit. ibid.
Galenus totus excremētitius. 189.41. artificioſa indra

indagine pulſuum differentias compilauit. 112. 11. quam plurimos reos erroris fecit. 9. 9. Quintum præceptorem ſuum carpſit ſæpius. ibid. de pulſibus contra Ariſtotelem. 112. 11. triumphat de vſu partium. 129. 1. errat, tribuens omnem intellectum & amentiam capiti. 188. 21
Galenus artem ex paucis regulis in immenſa volumina dilatauit. ibid. Mercurium viuum non vidiſſe videtur. 54.26. eius doctrina mucida, ac pituitoſa. 147. 9. Multa ſuffuratus theoremata erexiſſe, gloriatus eſt. 102. 10. Dioſcoridem exſcripſit. 44.28
Galeni doctrina à ruſticis facilè percipitur 102.11.
Galeni ſtudium examinatur. 6.11
Galli coagulum continet ſpiritum vitæ. 415.95
Gallica lues corallato Paracelſi ſanata. 24.40
Gallina vertiginoſa ob cryſtallum deglutitum. 142.28.
Gallinæ lien circa ſtomachum congeriem habens. 126.30. hinc fortiùs digerunt. ibid.
Gallus vertiginoſus ob ſilicem deglutitum. 142. 24.
Gallus excreuit integros furfures. 152.15
Gamahen ſcurrile dæmoniacum. 297.62
Gangræna ex ingenti calore. 444. quomodo fiat. 267.60. ex ſale corroſiuo degenerante. 123.28
Gargani antrum. 421.6
Gas quotuplex & quale ſit. 258. 5. ſalium non eſt niſi aqua. 68.37. vuæ erat aqua. ibid. 38. quomodo in priſtinam materiam redeat. ibid. velociſſimè in nobis operatur. 69.43. eſt ſpiritus ſylueſter qui nec, vaſis cogi nec in corpus viſibile reduci poteſt, niſi prius extincto ſemine. 66. 14. omne ſui concreti aliquam continet conditionem. 68.34
Gas vitale ſolis lumini adæquatur. 69.42. à quouis alio Gas potentiſſimè, & celerrimè afficitur. ibid. ſulphuris in vitro extinguit flammam. 100.59. criptarum necat homines. bid.
Geber de cryſopæa. 365.4. de ſimplicitate Mercurij. 41.8
Gemellorum ab eadem nutrice, & eodem cibo nutritorum, alter calculoſus euaſit. 156. 10
Gemmæ non calcinantur. 155.4
Generans nō cogitat de formādo fœtu. 337.8.9
Generatio noua per fermentum. 264.62
Generatio fit ex ſemine. 71. 12. differt à productione. 310. 87. naturalis quid. 303. 38. fit per ideas ſeminales. ibid. diſpoſitio illi præcedit. 96. 25. præſupponit vterum. 1. nihil generatur de nouo. 96.35
Gentiana ſpecificum ſaporem habet. 284.16
Germanuli in Canariis. 414.82
Geſchet eſt dolor acerbus. 186. 20
Gibboſitas ſpontanea eſt excreſcentia. 381
Glacies vini. 143.2
Glacies quomodo, & quare fiat. 50.13
Glacies leuior aqua eſt. 48.34
Glandem in inguine ex apoſtemate pedis non benè norunt ſcholæ. 336.38
Glandes plumbeæ ad voluulum. 261.31
(de) Glandularum vſu. 235.40
Glauræ deaurata ſuppellex. 288.50
Globus terræ & aquæ ab Aquilone in Auſtrum non eſt rotundus ſicut ab ortu per occaſum ad ortum ſed oualis. 36.13
Gloriam ſibi tribuere horridum eſt. 10.14
Gluten de aquatico valet in cancro. 89.57
Gluten aquaticum Paracelſi quid ſit. ibid. 57
Goclenius de magnetica curatione. 456.1
Gonorrhæa impediti ſteriles ſunt. 383. & ſeq. emaciat corpus. 277. ex vtero furioſo. 371.16
Gradus ſimplicium. 282. 4. vana eſt diſtinctio ſexuum in eis ibid.
Gradus ignis à Philoſophis diſtincti, ſunt mera & ridicula figmenta. 127.33. in chymicis verò quot ſint. ibid. 35
Graminis radices non tollunt hepatis obſtructiones. 215. 12. neque refrigerant hepar. 198.11
Granum in terra moritur, vt per vitam mediam noua proles excitet. 94.10
Granum nutrit & prolificat. 473.154
Grauedo nunquam in ſanis. 127.32
Grauidarum nauſea vnde. 342
Grauitas, qualitas actiua. 61.22
Gula æſophagus. 268. 5. non patet, aut aërem continet. ibid. 7
Gulam & guttur vterus comprimit. 208.43
Gulo animal in Suetia notum. 473.165
Gumma oſſium liquor alimentarius. 381
Guſtu carent vires dotales rerum. 347.16
Guſtus alius ſtomachi, alius linguæ. 293.27. placidus veneni ibid.
Gutta per antonomaſiam appellata podagra. 239. 1.
Guttur ad menti altitudinem ſurgit ex vteri aſpectu. 208.43

H

HA, Ha. 217. 26
Halitus hiſtoria. 46.6
Haruſpicia vnde. 112.7.
Hæmorrhagiam inter nam ſiſtit ſectio venæ. 248.35.
Hæmorrhoïdes ex diſſenſu fellis, & Pylori. 140. 16.
Hæmorrhoïdes mortificat ſudor morientium. 233.17. ex retento ſupra iuſtum terminum cruore. 381
Hæmorrhoïdum dolorem ſanant Amuleta. 108.45.
Hectica muccum facit cruentum. 161.34
Heer in Apologia de Spadanis aquis impertinenter vſus eſt inſtrumento Authoris. 10.11
Helleborus alleuiat conceptorum grauitatem 292. 20.
Helleborus quomodo capiti ſit proficuus. 188. 26. 229. 65.
Helleborus in Tridentino tractu natus non purgat. 603. 51. coctione non maturatur. 288.84
Helleborus Archeum in ſpaſmum concitat. 260.13.
Hematinum Metalli 295.39
Hepar, & ſplen alimoniam ſuſtentant. 449
Hepar pendebat lib. 16. Hiſtoria. 382
Hepar non facit ſpiritus, contra ſcholas. 23. 33. per morbum ſuccreſcit. 450
Hepatis calor ſcholarum, 381
Herbæ philtrum amatorium memoratur, ſilentio tamen præteritur. 459
Herbæ à ſtercore ſunt depurandæ. 283.12
Herbæ ſine capite mortuo diſtillantur. 250.17
Herbæ pentacula diuini amoris nominat Author. 12.10
Herbarum ſucci cuſtodiuntur abſque ſaccaro. 108.45.
Herbarum virtus eſt pharmacorum, non autem

comprehendit cibos herbarios. 279. 6. & ſeq.
(de) Herbis natantibus. 73.31.
Herbarij cœperunt authori vileſcere. 12.10.
Hermes in Pimandro tria principia metallis tradidit. 249.6.6
Hermodactylus in prima ſui facie eſt inſipidus, 293.27.
Herniæ in vmbilico, Hiſtoria. 261.38
Herniam curat magnes. 458.19.
Herniam quatuor ſemin. calida & duritiem pylori ſanant. 187.20
Hernioſi cuius inteſtinum excidit in ſcrotum, ſanati Hiſtoria. 265.75
Hiacinthus ſanat peſtem. 2
Hiberni Chambroch quod eſt trifolium, pro pane vtuntur. 280.14.
Hieme plus comeditur quàm æſtate, & quare. 118.56.
S. Hildegaldis prophetia, 290.2
Hioſciami ſemen imaginationẽ diſlocat. 172.19
Hioſciamus exoticam phantaſiam imprimit. 173.31.
Hipocrates rariſſimi doni vir. 7. 2. edidit ſine fuco experientiæ tædio: pleraque eius opera ſunt quiſquiliæ & adulteræ. ibid.
Hippocrates omnes morbos flatibus cõſecrauit. 258.1. nouerat certè depopulãtem curare peſtem, & cum illo obdormiuit iſta ſcientia. 6.10
Hippocrates primus ad ſcripta redegit ſuas obſeruationes, in quo labore diuinam opem ſentit. 102.10. eius cauſæ morbi quæ. 246.17. totum corpus perſpirabile. 208.45. venia dignus dum putauit, abſolui totum negotium morbi per naturam tribuit 266. 1. notiones morborum ex ſalium ſapore. 292.12. adeptorum fuit particeps. 2.6
Hippocratis regreſſio noctis ad diem orphæi quid fit. 256.70
Hircus diureticus alendus priuſquam eius cruor paretur. 138.74
Hirci cruor quomodo rectè paretur. 138.75. ſanat pleuritidem. ibid.
Hirudines tota hieme ſub limo conduntur, & viuunt. 115.33
Hiſtoria ſuffocationis. 297. 64. obſeruatrix rerum contingentium regularium, & neceſſariarum; & eſt memoratiua ſcientia facti. 7. 14
Hiſtoriæ admirabiles. 35.17. raræ. 365.2
Hiſtoriæ Amentium. 175.47.
Homo internus. 468.91.92.95. externus caro, & ſanguis. ibid. 95
Homo ſolus ridet. 191.61
Hominis Chriſtiani definitio. 258. definitio data à ſcholis eſt erronea, quia definit hominem iuxta eius cadauer. 26.35.37.466.81. interni ſpiritus eſt localiter in nobis. 466.81
Hominis ſanguini ineſt phantaſia, & appetitus Magicus. 473.160
Hordeum parum coctum vẽtoſitates efficit, oppilationes verò ſi meliuſculè bullierit. 281.23
Hordei ſpicæ, deglutiuæ, Hiſtoria. 366.7
Horologiorum error. 290.40
Humana natura corrupta, qualis. 407.49
Humectatio fit per appropriationem. 197.4
Humidum in ſiccum nullam habet penetrationem. 105.33. radicale quid. 363. & ſeq. ſicco non commiſcetur in radice. 127.36. & ſiccum gradus non admiſcent. ibid.
Humores ſecundarij fiunt ſenſim volatilia. 441. & ſeq.
Humoriſta reſpondit captioſè. 212.13
Humoriſtas Author, prouocat ad certamẽ. 324.9
Hidragogum fœtida non excernit. 319.38
Hydrops ab Empyrico curatus obiit mirabili modo. 252.33
Hydrops ſoluitur per renes. 315. 14. aliquando fit à palmone. 314.5
Hdryops ſanatur. 319.33. triplex. 316.20. ex malignis febribus. 313.1. renes eum fabricant, & ibi plura de Hydrope. ibid. ex ſanguine extra venato. 316.15.16. ſanatur argento viuo præſcripto à Paracelſo & aliis modis. 320.39.40. natura eſt iacens. 311.89. ex mœrore. 346.12 febres ſequitur. 307.66. quomodo medetur. 338.13.14.
Hydropis definitio. 320.42
Hydropis cura magnetica. 458. 20. necat integras familias. 452
Hydropicorum ſitis ex latice alienam, intus qualitatem combibente. 255.35.315.14
Hydrophobia accuſat initam rabiem. 212.15. & ſeq. initium examinatur. 99.54. nomen vnde. 184.5.
Hydrophobiæ remedium, S. Hubertus. 461. 45.
Hydropiper poſtquam exaruit, amittit ſuam eſſentiam. 257.79
Hyles appetitus eſt ſomniatus. 32. impoſſibilis meretricius appetitus. 95.13
Hypocatarſis exemplum. 22.13
Hypochondria paſſio. 191.54
Hypochondrianæ amentiæ ſunt præcordiales. 170.5.
Hypochondriaca conceptio quæ. 370.3
Hypochõdria ex errore. 6. digeſtionis ſplenis. 380
Hypochõdria contremiſcunt, ad oblata pocula. 376.
(in) Hypochondriacis amentiis eſt venenum furioſum. 206.25
Hypochondrij exorbitatione mens non alienatur. 91.79. amentia cauſatur a lenta, & continuata triſtitia. 346.12
Hypoſtaſis vrinæ quid. 37.16. ſulphure veneris medentur. 372.21. & ſeq.
Hyſterica media. ibid.

I

IAcens natura eſt, vbi morbus in gradum ſurrexit, & nupſit intimè, & tunc altiora requiruntur remedia, quàm quæ natura ſponte produxit. 108.45.
Iaſmini flores putrendo amittunt odores, & vim medicam. 257.79
Iaſpis eſt lapis opacus. 297.62
Ichor fit totus cruor. 123.20
Iconem Dei, rationem putant. 15.24
Icterus non eſt mortalis. 132. 30. vnde fiat, & non à felle. ibid. non eſt à retentis. 208. 43. ex mœrore. 346. 12. nullibi magis viget quàm in atrio ſtomachi. ibid. 13. per venena. 123. 28. ex ſtomacho debili. 179.32. proprio veneno Aſthma ſiccum profert. 229.64
Idea inducitur metu renibus qua indignatiouem amittant.
Ideæ formantur ab Archeo non minus quàm à vi phantaſtica. 341.14
Ideæ aſpectuales depinguntur in æthere Archei. 340.8. ſequuntur perturbationes, vnde fiunt. 174.36.

Iecori

Iecori incumbit ſanguificationis labor. 122.13
Iecoris ſtomachus meſenterij. 131.29
Iecur dimittit ſuum fermentum in venas meſenterij. 134.46
Iecur anguillæ valet in difficili partu. 190. 46. nunquam propriâ temperie peccat in calore. 195.27. calidum eſt per accidens. ibid.
Iectigationes manuum ex pylore malè clauſo. 140.10
Ignis non calefacit aquam per contrarietatem, ſed per generationem Rolollæi alieni. 104. 26.non ſuſtollit aquam in vaporem per contrarietatem. ibid. 27. neque extinguitur ab aqua per contrarietatem. ibid. cremat fortiùs ſub flatu Boreæ, quàm Auſtri,perit ſuffocatus non victus. ibid.
Ignis, lumen, vita, forma, &c. ſunt creaturæ neutræ, non ſubſtantiæ. 448
Ignis ens anomalum. 109.1.artificialis docet recludere arcana.87.38. naturæ.85.31. conuertit Carbonem in Gas ſylueſtre. ibid. Gehennæ artificialis mutat terram à primæua ſui ſubſtantia. 35. 15. non producit ſemina, ſed abſumendo illa tranſmutat.67.19.tranſmutat ſemina rerum. 115.38
Ignis,aqua vnico verbo indeclinabilis Alkaheſt. 202.officium. 115. 38. aërem in aquam mutare non poteſt. 68.35. non habet in ſe aëris ſemen. ibid. indiget aëre ad expellendas fuligines,non vt alatur aëre. 85. 26. conſiſtens in remiſſo gradu luminis eſt plerumque vitæ comes.87.38.& lux præ ſe ferũt aliquid quod vitale videtur. 393. non eſt elementum, ſed mors in manu artificis, & quomodo. 66.2
Ignem non eſſe ſubſtantiam, nec accidens probatur.84.24.eſt creatura neutra à Domino in hominum vſus deſtinata. ibid. 24. eius proprietates. 84.34
Ignem excitat concuſſio ferri. 443.444
Ilei flatus habent aliquot in ſe diuerſitates.263. 50
Ileon non eſt minoris inteſtini aliqua contorſio. 260.28.Remedium & Hiſtoria. 261.30.31
Ileum ſemper vidit Author flatu tumidum in diſſectis cadaueribus. 262.43
Iliadus.419.20.Paracelſi quid. ibid.
Imaginatio quædam ſana, & integra debetur ſpleni. 212.15.& ſeq.
Igmaginationis perturbatio alimenta inficit.174. 36.miniſterium vbi fundatum.443.& 44. vnde oriatur. 330.10
Imaginatione mens noſtra nihil intelligit.163.4
Imaginatiua eſt intellectus animalis Ariſtoteli cognitus, tantum res extrinſecus aſpicit. 20. 61. cernit corticem,ad nucleum non atingit. ibid.
Imaginem furoris communicat vipera. 330.10
Imaginem nemo nouit perfectè,an benè reſpondeat ſuo typo,ſi typum non agnouerit priùs. 17.36
Immortalitas, quomodo. 179.31
Impetum faciens, eſt ſolus, qui œconomiam, tam in ſanis, quàm in ægris vitalem lacerat. 322.1.eſt Archeus. 337.4
Impetus ſunt conceptus animæ. 178.16
Impoſtura eſt oleum Mercurij. 254.55
Impuberes non rarò concipiunt ante menſtrua, & maturiores ſilente menſtruo. 383.& 384
Inanimata habent phantaſiam. ibid.
Incantamenta vnde naſcantur. 296.46
Incantamẽtis itur contra,animo robuſto.368.15
Inclinatio mortalis eſt de intimis animæ ſenſitiuæ proprietatibus. 78.45
Inclinatio vocationis eſt qua naturaliter quis pendet in aliquam profeſſionem. 77. 36. tres aliæ inclinationes delineantur. ibid.
Inclinationes fiunt ab anima mortali. 450.7. ab animalibus. 77.35
Incubus ſiue Ephialtes ſuſcitatur è præcordiis. 141.15
Incurabilium cenſura. 424.6
Incuriis rarò tempora caneſcunt. 772.3
Indicationes naturales morborum per ſolas cõtrariorũ oppoſitiones fieri dixit Galenus.102.12
Indicationi curatiuæ non reſpondent ſæpè remedia. 221.7
Indigeſta fiunt ex pyloro malè affecto. 140.10
Induſia,& ſtragula madore ſtillãt è laticè.332 24
Induſium in mures mutatur. 70.9
Infantium quare flauum ſtercus. 132.15
Infantulus dentiens febricitat. 238.15
Inferentia includit neceſſitatem. 74.5
Infernus exteriores ſiue extremas habet tenebras. 88. 51. fortè aliquot milliaria meditullio terræ tener. 418.6
Influentia veterum eſt proprietas Lunæ. 88.48
Influentia quid & vnde. 75.15
Ingluuies mater plerumq; eſt ſpinæ,cruoris.381
Iniaculatio eſt ſtomachi acerbus dolor. 187.20
Iniecta materialia. 365.1. ſanatio. 369.4
Initia prima ſunt duo;cauſarum,& corporalium, 22.23
Initia Chymica duo indiuiſibilia. 381
Inſania generantis traducitur in poſteros.371.20
Inſania occulta. 371.11
Inſaniam quandoque adducit triſtitia paupertatis. 340.9
Inſectæ,cur tempeſtatem norunt.98.19.aquatilium generatio. 75.31
Inſomnia vnde. 188.30
Inſtrumentum Muſicum ſymbolizat cum alio vniſono. 105.30
Intellectus quibus mediis datur.78.41.columna 3.nouo perfectionis rore perfunditur quoties intellectualiter contemplatur aliquid ſupercœleſte, eo quòd pro merito tranſmigrat in illud,illudq; deguſtat.18.48.Author plus profecit per figuras, imagines, & viſiones phantaſiæ ſomniales, quàm per rationis diſcurſus. 17.40. cognoſcit res prout ſunt,ideoque viciſſim verificatur intellectus de rebus ipſis per res ipſas. 16.32. purificatur per chimiæ labores. 297.65.& ſeq.
Intellectum ſuffocat nimia preſſura. 290.1
Intellectualiter intelligere Atheos optat Author 130.14
Intelligentia gubernantur aquæ. 419.20
Inter ſeptum cordis habet poros triangulares. 113.21
Inteſtina foraminata non reperiuntur. 127.4
Inteſtinum cæcum eſt exiguum,neceſſarium tamen receptaculum omnis ſtercoris. 138.81
Iohanne maior eſt minimus in Regno Cœlorum,& quomodo intelligendum. 165.12
Ira diuerſimodè ſpiritus afficit. 207.40
Iris ante diluuium nunquam viſa. 55.2. eſt ſignum fœderis diuinæ bonitatis. 52.3
Iſciatica à Pyloro malè affecto. 187.20
Itali ſingulis in pagis habent medicaſtros, qui cruore miſerorum viuunt. 9.2

Iuniores ſub parca cœna malè quieſcunt. 189.30
Iura carnium abſque, ſale, aceto, melle, ſaccharo, &c. condire, & à putredine per annos vindicare diſcant ij, qui ſudores herbarum ſtillando proponunt. 108.45
Iuris & Philoſophiæ differentia. 457.5. vanitas. 12.13
Ius verſatur circa traditiones humanas, incertas & veritatis expertes. 12.13
Iuſſus à capite defertur voluntarius ad linguam. 186.18
Iuuenis amans deperditè puellam eſt ſimilitudo ſiue imago realis diſtinctionis animæ ſenſitiuæ à mente. 430. & ſeq.
Ixia ex Chameleonte. 283.12

K

Karichterus Medicus, laudetur. 369.8. 348.3
Keyberg ſiue mons ſiliceus quid ſit. 33.4
Keyberg eſt fundus ſub ſabuli fundo, cui rupium propago innixa, vbi metallorum ditiores, claſſes. 418.5

L

Labor ſophiæ anomalum in natura fecit. 72.28
Lac ex gramine, & inde ſanguis. 153.24
Lac beſtiarum ſiccis paſcuis paſtarum, optimum. 137.73
Lac plures horrent, quia non conficiunt. 126.27
Lac febrienti affert capitis dolorem. 212.14. aſininum optimum. 138.76
Lac cadauereſcit in muliere prægnante. 477. in horas varias impreſſiones ſubit ex animi perturbationibus. ibid.
Lacte ſolo multi dudum vixere. 280.14. in prunas emulcto, vbera flaceſcunt. 459.21
Lactis vires ſunt metiendæ ex ſanitate beſtiæ, vita, & cibis, non autem ex craſſitudine aut pinguedine. 137.74
Lactis nutrimentum quale. 477. examen. 138.73. qualitas productiua in fœniculo. 99.52
Lampas vitæ. 459.20
Lapis omnis, in homine immediatè eſt filius aquæ. 156.1
Lapis cancrorũ in producta fermẽti agit. 183.22. quamuis ſit diureticus, non penetrat in veſicam. ibid. 25. lienem præſtat calcinatis Conchyliis. ib. 22. in medendo præcellit. ib. 20. potus in vino potentior. ibid. lienem ſanat. 248.35. diureticus eſt, & vulnerarius. 118.53
Lapis Chryſopoius contemplatur. 452. Philoſophorum vitaliter nobis vniri non poteſt. 481. vegetabilis cremabilis eſt, vt Gagates, & potius eſt nodoſum lignum quàm petra. 255.4. animalis eſt ſaxeum os, quia partim crematur ib. Chryſopoius tractatus ab Authore. 409.58
Lapis omnis in ſal Alkali ſponte, vel per adiuncta migrat omnis qui calcinari poteſt talis ſalis acrimoniam Calcinatu acquirit. 255.65
Lapidis Chryſopæi Paracelſus cõpos. 479 donatus. 145.3. ſemen. 83.20.21. eſſe creditur. 483
Lapidibus ineſt magna virtus. 497.6
Larynx clauditur epiglottide. 475.54
Laryngis eroſiones, & tabes vnde. 163.44
Later foués, pellit odoré emplaſtri intro. 289.58
Latera & vitrũ poſſunt in liquidũ redigi. 34.14
(de) Latice in humano corpore plura. 277.61
Latex nobis ſpecie mucci, albuminis, ſaniei imponit, & mutatur. 231.73. quamdiu cum cruore in venis, vel ad glandulas fertur thydraulicis non paret. 232.21. aſſimulatur ab authore primæ materiæ. 236.46. facilè fermento tranſmutatur in alienam prolem. ibid. non eſt pars vrinæ, neque ſudoris ſalis expers. 233.9. pluribus officiis, & vſibus deſtinatur, ideo eſt cauſa occaſionalis plurium morborum. 234.31. pro ſui inſtituto inſipidus eſſe debet 277.61. aceſcit multo potu. ibid. diſſolutorum ſalium copulam admittens, apoſtematum, & vlcerum, &c. cauſam conſtituit. 278.63
Laticis tractus è venis Meſenterij, cauſat ſitim naturalem. 138.79
Latinum Paracelſus dixit inſalutiferum. 148.16
Latria ridicula, & Græcorum ſomnia. 268.14
Laudanum abſque opio, ſanat plures morbos. 334.23. Paracelſi ſanat tuſſes. 192.62
Laudibus quibuſcunq; renuntiat Author. 10.14
Laus dum non datur, non capere eſt facile. ibid.
Laxatiua nouellum cruorem è meſaraïcis venis emulgunt. 6.9. operantur per latens venenum intus. 295.33.34. vera quæ ſint. ibid. 34
(de) Laxatiuis notatur doctrina Paracelſi. ibid. 36
Laxatiuarum vis. 473.154
Lazurius lapis fit aqua. 66.12
Lectorem beneuolum non requirit Author. 8.8
Leffas ex aqua fracida. 33.13. eſt liquor ad omnem plantam tranſiens. 73.31. ad plantarum radices trahitur. ibid. 31.32.33
Leo irritatus caudam vertit. 457.4
Leporis venati ſanguis curat eryſipelam, & diſſenteriam. 294.29. pinguedo ſpinam è digito vna nocte attrahit. 310.85
Lepra arcana renouatiua popoſcit. 382
Lepra è Naaman in Gehaſin traducta. 459.25
Libani in apice cedri integræ permãſerũt. 485. ſeq.
Libera Saturnalia quid ſignificent. 132.17
Libri omnes cum inſtitutionibus eandem canunt cantilenam. 12.15
Librorum lectio. 284.14
Lien amplectit ſtomachum. 185.13. ſibi ſoli coquit. ibid.
Lien ſtomacho incumbit. 126.30. Gallinæ lienem circum ſtomachum congeſtum vnitiſſimè habent. ibid.
Lienis remedia rara. 179.29
Lienis remedium, lapidis cancrorum bulliti cum vino. 248.35
Lienis viſcus eſt ſanguis nouiter congelatus. 185.11. rumor ex mœrore. 346.12
Lienteria vnde. 181.10
Ligna & herbæ ſine omni capite mortuo diſtillantur. 250.17
Ligna carioſa atque putrida cremata vix in cineribus habent ſalem. 116.41
Lignum cetum. 484
Lilij tinctura Paracelſi. 481. volatilis. 272.43. Antimonij tinctura. 288.49. conuallij flores putrendo amittunt odores. 257.79
(ſub) Linea æquinoctiali quare putrent omnia. 89.54
Lingua indolens ariditate finditur. 234.28. ariditas indicat laticem impeditum. ibid.
Lingua tenditur ex palati dolore. 469.107. ſimilis eſt apertæ pelli. 362. & 63
Linguæ opifica è latice. 234.25
Linguæ tunica fimbrioſa inſtar Holoſorici, veſtita eſt. 131.22
Linguæ recrementa mucilago latens. ibid.
Linteamina congelantur ab anhelitu. 233.21

Linteum coroſum à menſtruo. 447
Lipothymicus fragrante odore reficitur. 67.19. ſentit vaporum actiuitate in præcordiis deliquium. 188.23
Lipopſychin circa ſtomachum ſentiunt inordinatè ſtudentes. ibid.17
Liquor plantæ ad radicem ſuæ conſimilis effuſus mirifica fœcunditate beat. 234.82
Liquor, Alkaheſt vocatur arbor vitæ. 481
Liquor intus conficitur ſaccaro libentior. 285.30
Lithiaſis ex nutrice contracta. 477
Lithodontos materia, & efficiens vnde. 15.21
Lithontribon examinatur. 287.44
Lithurgiæ myſterium. 297.58
Lixiuium, opiatorum remedium. 188.31
Locis inhabitant lumina, colores, & fermenta. 97.38
Locus non circumdat mobile exterius. 387.28
Logica nullam ſcientiam in medium protulit. 28.24
Logica & eius finis, inutilis. ibid.
Longæuus qui procul à curis, & vſuris. 453
Lorind aër ignotum. 148.18
Lotij vterus ante meſaraicas incipit. 131.23
Lotium quando ſalutiferum. 362
Louanij promotus ad Medicinam Author. 6.7
Lucentia noctu ex vltima ſalium materia. 123.21
Lucrum commiſerationem deleuit medentium. 6.3
Lues veneris eſt tortura noctis. 278.67
Luis venereæ progreſſus eſt inſenſibilis. 335.34. à nutricibus ſugitur. 477
Lulli; magna ars efficit vt de quoquo ſcibili homo tanquam omniſciens diſcurrere poſſit. 14.15
Lumbrici non generantur in duodeno. 138.82. neque in ſtomacho. ibid. fiunt ex alimento ſemidigeſto qui ſponte ſurſum eiiciuntur vix bonum præſagiunt. ibid.28
Lumbrici minus in ætate virili, quàm puerili, & ſenilitate producuntur. 152.15
Lumbricos gignit mel cum pane ſecalitio. 477
Lumen vitale friget in piſce. 178.22. non ſubſtantia, &c. ibid.82
Lumen candelæ trans oſſa digitorum radiat in iunioribus. 171.17. eſt ſubter terram etiam media nocte. 88.51
Lumen accenſum ſeu exhalatio ſplendens ſine igne, & calore, vbi. 91.87
Lumen ſtabile ſub ventorum Blas. 97.34. eſt reuera ens extra lucem. ibid.35
Lumen ineffabile Authori breuiſſimo ſpatio cunctabatur. 15.16.17
Lumina vitalia non ſunt vrentia, ſed totidem diuerſitatibus ſeparata, quot ſunt animarum differentiæ. ibid.21. ſunt creaturæ neutræ inter ſubſtantiam accidens. ibid.22
Luminaria duo, ſic duo elementa. 92.95
Luminum vitalium tot ſunt ſpecies, quod vitalium creaturarum. 123.23. ſunt plura genera. 165.11
Luminum tot ſpecies in natura ſunt, quot rerum. 90.71. ſunt tamen longè plures luminum ſpecies, quàm rerum materialium. ibid.
Luna & ſol quare creati. 87.42
Luna minor plurium ſtellarum, quæ tamen magnæ non reputantur. ibid.
Luna præſidet matricibus aquis. 92.94
Luna ſi ſuper vulnus ſplenduerit, labra liueſcunt, & ſanationi reſiſtit. 88.55
Luna trahit in aduerſum ad materiam rei primam. 89.57. aquas, & altilia trahit in ſuccum leſſas. ibid.58. putrere facit. 88.54
Luna dat vitam piſcibus, vt ſol animantibus. 92.88
Lunæ parent oſſa, & medulla, medullas imprægnat. 208.42
Lunare lumen in cono non habet ignem, vt ſol, imo frigidius ſentitur. 87.40
Lunares radij non recta feriunt terram. 87.47. ſed per actionem regiminis. ibid.
Lunaris terminus præſcribit legem quantitati cruoris, vt in vtroque ſexu abſumatur. 381
Lunaticiſimus exprimit repetitionem acceſſus, & exacerbationum interualla. 174.38.38
Lupi, & ouium inimicitia remanet in pellibus. 473.165
Lupi ſolertia hiſtoria deſcribitur. 16.35
Lupus quotannis rabidus incredibili ieiunio ſanatur. 372.21. loco inteſtini cœci duos membraneos vtres habet. 139.8
Lupus eſt morbus factus in loco, ideò ſolus attactus remedij potentis ſufficit ad extinguendum virus. 362
Lutum ſapientiæ. 68.37
Lydius lapis pro amentia. 191.57
Lypothymia eſt Gas vitale. 69.41
Lypothymici ſuffitu recreantur. ibid.43

M

MAces ſunt ſaporis ſpecifici. 292.25
Machab.2.cap.1.fit mentio aquæ craſſæ, quæ eſſet ignis perpetuus fortè non abſimilis noſtræ. 67.28
Macies naſcitur ex elemento ſubtracto. 377
Macilentia & pinguedo ex ſtomachi, & duumuiratus dignitate fiunt. 191.59
Macula fœtus quomodo tollatur. 175.46
Macrocoſmi ſimilitudo ad vitam. 181.11
Madida non ſiccant humores. 231.75
Magi Eoïci habuerunt ſcientiam per ſtellam & per ſomnium. 76.23
Magia ſpiritualis quæ. 473.154
Magia ſpirituale robur. 468.92
Magia vnde habeat potentiam. 472.152
Magiæ vocabulum quid ſignificet. 470.125.126. naturalis ratio poſitiua. 466.81
Magica virtus excitatur. 473.159. excitatur à Sathana ſecus dormientem. 468.102
Magica facultas ſomnolenta in Napello. 472.150. in cane rabido eſt ligans. ibid.
Magiſteria, & extracta frequenter debilitantur, ſi fiant ex ſimplicibus. 108.45. quomodo fiant à chymicis. 134.49. facta per acida ſunt venis hoſtilia. 289.55. vide quoque 343.12. vice extractorum loco reponit Author. 285.22. laudantur. 296.54
Magnale eſt aëre rarius. 420.12. magnum quid ſit. 472.151. eſt forma aſſiſtens aëri, eiuſque velut ſocia, ipſiq; certo connubio velut coniugalis. 53.21. ſub frigore contrahitur. 54.28. eſt capſa, in qua omne Gas reducitur in primam materiam aquæ. 97.37. nutrit ignem, non aër. 453. eſt optimum in montibus. 482
Magnatibus, & Aulicis placere eſt ſeruile. 8.9
Magnes non dat eſſentiam. 469.113

Magnes cur ferrum trahat nullus inueſtigauit. 293. 28. per Blas locale trahit ferrum. 294. 32. alij aſtrictu potum negligit. 464.68
Magneticæ curæ plura exempla. 458.21
Magneticum & ſympatheticum non idem quod Magneticum armarium. 456.2
Magneticus ſpiritus propriè quid ſit. 469.113
Magnetiſmi ſpiritus patroni qui dicuntur. 471. 105. inteſtinum cohibet. 472. 143. trahit è vitro quidpiam ignibus excocto. ibid.
Magnum oportet eſt vitæ fluxus & refluxus. 93. 1. vocat Author neceſſariam remanentium proprietatum vitæ mediæ in alito, & conſtituto. 96.22
Mahumetani & Hebræi quare baptizantur. 452. & caluiniſtæ ſacrificio carent. 101.5
Maledictio negatur. 398.31
Malignis in febribus ſcholæ propriâ aſpernantes theoremata Theriacam propinant. 107.39
Malledi tument non obſtante cauterio. 381
Malta ex hordeo conficitur ad parandam cereuiſiam cum lupulo. 281.23
Malua humectando poros claudit. 155.4
Mania differt à delirio, & ſordibus caret. 191.58. plerumque ex ſuperbia. 340.9. ex vtero. 9.2
Mania, opio non ſuccurritur, nec vinculis nec opiatis minuitur. 191.56
Maniaci actorum memores plerumque. 173.32
Maniacus non glaciatur. 174.42
Manna, & mel fiunt venena. 297.65
Manna, mel & ſaccarum per ignem matrimonium ſumunt. 295.36
Mannæ vrticæ non prodeſt mineralibus inſpiratis. 376
Manus ſiniſtra ſtupet in ſplenis incommodis. 228.59. diſlocata decreſcit. 450
Marchaſita æroſa ſiue pyrites. 356
Marchaſitæ laus. ibid.
Mare ſanat rabiem. 175.47
Mare tumefacit Lunâ. 205.206
Mare non fluit, & refluit ductu Lunæ cœleſtis, id eſt, ſolius pyromantiæ, ſed Lunæ ſuæ hydromanticæ. 483.59
Maris fluxus & refluxus à bona. 419.21
Maris bullæ noctu lucent habentes nocturnum nitorem. 123.21. refluxus poterunt hiſtoricè ſcire ſcholæ paganicæ. 7. 14. exundatio ex Luna. 87.47
Marmor non calcinatur. 156.4
Mars à Paracelſo laudatus. 363. & ſeq.
Maſculum vel gemellam generare eſt in patrantis manu. 77.35
Maſticationis neceſſitas. 280.21
Materia corrumpitur, non forma. 95.17. non eſt accidens, neque annihilabilis. 84.23
Materia prima ſiue hylen non ſubſternitur, aut immediatè præcedit generationi. 98.44
Materia ſecunda fuit ex vniuerſali. 83.21
Matheſis conſiſtit in menſuris commenſurabilium. 16. 30. eſt ſcientia applicationis rerum ad menſuram. 7.14
Matthiolus, & alij occupati fuerant circa facies non virtutes herbarum. 283.8. voluebat Author. 12.9
Medendi puritas migrauit in linguas, iactantias, rixas, controuerſias, & coniecturas. 6.3. ſcientia eſt occulta, & poſtrema omnium ſcientiarum. 7.15. artem pro impoſtura reputauit Author à Græcis introductã. 12.17. 8.7. opex per contrariam adoratur à vulgo, & ſcholis. 102. 12. corde in extinctione efficientis. 103.15
Medendi vniuerſalis apex tempore Hippocratis nondum innotuerat. 266.1
Medentes ſciſcitabantur ab Authore, quare non ſequeretur artem Galeni. 8.4
Medentibus ad vota ſuccedit. 482
Medicamen vi penetrandi non indiget. 268. & 69. non agit per contrarietates, neque per ſimilitudines, ſed propriè, immediatè, atque indeficienter conſiſtit in competenti ſiue appropriato. 108.42. perfectum quale. 94.10
Medicamen propriè conſiſtit in competenti, & in quibus Archeus ſuas reperit delitias. 108.42
Medicamentum quale eſſe debeat. ibid.44
Medicaminis vis in odore conſiſtit. 362
Medicina operatur phyſicè non ſtat matheſi. 102. 12. creauit eam de terra Omnipotens, dicit textus, non medicinas. 323.1. ergo ſatis pro morbis omnibus. ibid.
Medicina optima Medicina non vti. 267.11
Medicinæ dator manet continuus eiuſdem diſpenſator. 12.13. origo. 102.10.11
Medici in Hybernia præferuntur Italis. 9. 2. ex cruore miſerorum viuunt. ibid. Itali oſtentantis Hiſtoria. 142.28
Medici pediculorum inſtar alienis ſaginantur ærumnis. 393. & 36
Medicos Pyrotechniæ inſtructos natura elegit. 457.7.8
Medium, quo diabolus agit. 369.1
Medulla ſpinalis conſtringi per funem nequit, pereunt tamen memoria & intellectus, ac motus eodem inſtanti. 209.48
Medulla eſt corporis homogenea pars. 278.67
Medullæ plus habent oſſa veterum animalium, quàm iuniorum. 450
Medullas impregnat Luna. 208. 42. quare in oſſibus. 440
Meiitur frequentius vigilando. 189.42
Mel & Butyrum comedere quare fuit dictum de Chriſto Domino. 477
Mel pro vnguento armario. 456.2
Mellis carbo non dat cinerem. 150. 18. florida aërea communicatio requiritur in vnguento armario. 470.121
(ex) Melle, & pane ſecalitio ſit formica. 295.37
Melancholia vnguentis aliquando ſuperatur. 71.17
Melancholia Hypochondriaca in mulieribus aliquando lenta. 340.12
Meliceridès quomodo euaneſcant. 88.55
Membranæ ſtomachi dignitas. 209.49
Membranis ſtomachi Deus indidit admirandas poteſtates. 178.25
Membro cuique ab initio fœtus præſidet aſſiſtens ſpiritus inſitus rector. 266.2
Memoria vnde. 434
Memoria artificialis quomodo ſit in anima noſtra. 166.24. ſedet in cerebro ab anima ibi impreſſa. 171.14. eſt facultas caduca animæ ſenſitiuæ. ibid. 15. ſenio & morbo læditur. ibid.
Memoratiua ſcientia facti dicitur Hiſtoria. 14.14
Mens non furit, non delirat. 91.79
Mens non ægrotat, paret tamẽ animæ ſenſitiuæ. 190.51. ſermocinalia deteſtatur. 14.15. & ratio diſputat. ibid. 7.8.9. poſt mortem habebit omnem cognitionem ſimul plenam non faciet demonſtrationes, vt vnum ex altero concludet, apprehendit rationem chlamyde, illamq; omni veſte vſque in nuditatẽ ſpoliauit. ibid. 10

Mens noſtra debet eſſe intellectualis, non autem rationalis, ſi Dei ſimulacrum proximũ referre debeat. 13.1. Quomodo intelligat. 164.4. immortalis hominum animæ ſenſitiuæ inuoluta eſt, quæ à morte auolat pereunte altera. 113.22

Mens tantum functiones abſtractas, ſibique conſimiles edit. 193.6

Mens eſt in nobis, nec tamen à nobis ſentitur, neque eius continuæ, & inconcuſſæ operationes ſunt ſenſibiles. 431. aſtra non requirit.

Menſura temporis. 390.50

Mentis operationes contemplatus eſſet Author. 385.7

(ſola) Mens inter formas eſt ſubſtantia. 84.13

Mentalis ægritudo binſica vocatur. 472.148

Mentem alienant quædam venena. 189.40

Menſtruum vniuerſale Chymia parat. 298.66

Menſtruũ ſanat, porcos, in leprã vergentes. ibid.

Menſtruus cruor. 380

Menſtrua retenta morbos vterinos ſuſcitant. 371. 11. ſi detinentur ab vtero in iuuenculis minore voluptate turgidis, quæ mala patiant. 208.46. inordinata diſcolorant. ibid.

Menſtruorum retentorum remedia ſunt coralli tinctura volatilis, oleum ſuccini, ſal calybis, & ſimilia. 208. 46. mitiora narcoticis obediunt. ibid.

(de) Menſtruis plura ſcitu digna in titulo lunare tributum habeto. 447

Mercatores furtiuè adulterant, onerãt, defœdant, & ſubſtitutiuè mentiuntur pharmaca. 292.11

Mercatoris Belgæ hiſtoria, qui montem Altiſſimum in Canariis aſcendit. 47-10

Mercurius Metallorum. 295. 39. Paracelſi quomodo agat. 357. Metalli manet indeſtructibilis. 254.59

Mercurius in Mercurio. ibid.

Mercurij immortalis ratio. ibid.

Mercurius eſt venenũ per additamenta. 296.56. è metallo eductus eſt ita ſimplex & indiuiſibilis vt ſit impoſſibile ex eo ſeparare ſalem, & ſulfurem. 254.53. nunquam vlla ratione eſt diuiſibilis. ibid. inter generata par non habet. ibid.

Mercurij antimonij prçcipitationes, vitrificationes, & præcipitationes horret Author. 289.54

Mercurius tam præcipitatus, quàm ſublimatus facile reuiuificatur imbibito ſucco herbarum vulnerario. 183.20

Mercurius fugat pediculos. 356

Mercurius diaphoreticus quomodo acquirat ſuæ entellechi vltimatum ſcopum. 357

Mercurius foris illitus fauces, dentes, linguam afficit. 277.60

Mercurium diaphoreticũ irridẽt Scholæ. 273.43

Mercurius diſſoluendo manet. 203.11

Mercurius tremulus arborem necat. 321. 48. oportet mori abſque vllo ſalium externorum ſodalitio. ibid. 49

Mercurius habet quoddam ſulfur externum originalem metalli labem continens. 43.14. qua ſpoliata qualitate dicitur Mercurius de Mercurio. ibid. & non ſinit ſe amplius à furfuribus apprehẽdi. ibid. eſt nociua eius vnctio. 120.13

Mercurius laryngem præcludit. 225.44

Mercurius præcipitatus iuxta præſcriptum Paracelſi curat omnem hydropem. 320.39

Mercurius corollatus. 481. dulcis diaphoreticus pulmonum vlcera ſolidat. 441. eſt Mercurius vulgi à quo liquor Alkaeſt ſemel diſtillatus eſt. 481. curat triplicẽ hydropem. 316.18. nõ eſt in ſilice. 255.64. vitæ Paracelſi purificat organa. 296.44. præcipitatus laudatur. 321.48. vel totus euolat, vel totus permanet in igne. 42.8.9

Mercurius intuitu ſulfuris diſſoluitur. 43.15

Mercurij natura explicatur. 55. 9. dicitur aquæ filius. 42.11

Mercurij homogenea ſimplicitas. 42.8

Meſaraïcarum oſcula ſiue extremitates deſinunt in inteſtina. 318.25

Meſpilorum nuclei capſa differt à ſaxo. 155.3

Metalla gemmarum vires habent. 363. quatuor quæ ductui parent. ibid.

Metalla ſunt medulla mineralium. 353. & 354. ſuis remediis aſtra ſuperant. ibid. rarò ſunt Amuleta. 291.61. non deſtruuntur. 254.59. difficillimè in ſalem reducuntur. 33. 11. quare planetarum nomine indigitata. 363

Metallis ineſt vis plantarum. 296.41

Metallicum fermentum ex aqua Bur efficit. 72. 31

Metallũ ignitum ablata ignis candeſcentis præſentia redit ſemper in ſtatum primum. 85.31

Metallus primus. 481

Metallus maſculus. 352

Metaphoras odit author. 70.7

Meteora prognoſtica hauriũtur ex belluis. 112.7

Methodus medendi in ſacris nota eſt. 108. 45. 46

Metus affectat ſpiritum. 207.40

Microcoſmi Tartarus Paracelſi. 148.15

Microcoſmi ſpiritus vis, & facultas delineatur. 470.131

Microcoſmicum cœlum dat conſtellationem omni ſigillo. 474.170

Micturiens ſomniat ſe veſicam laxare, & quidam permingunt ſtragula. 188.31

Mineralia tres vitas diſtincta ſerie oſtendunt, & quomodo. 97.32. & ſeq. ſemina. ibid. 33

Mineralia remedia, in ſalis naturam mutata ſecum ſua geſtant ſemina. 295.39

Mineralia quomodo fiant. 36.6

Mineralium quædam à vita vltima in primam redeunt. 97.31

Mineralium formæ diſpoſitor eſt fermè vitalis ac ſenſitiuus. 83.21

Mineralium omnium ſemina à fontibus paulatim decurſu diſpenſantur, quæ in gremio antea cuſtodiebantur. 419.19

Mineralium vita eſt muta. 448

Miſerere mei, barbarum nomen. 260.28

Mixtio qualis ſit oppoſitio corporum. 34.13

Mœrores ſpontanei vitam, vt tinea veſtem rodit, ab Archeo originem habent. 337.7

Mola quomodo fiat. 394.17. quomodo ex fœtu degeneret. 89.65

Monarchiæ corpora, in vniuerſo ſunt tria: Animale, vegetabile, minerale. 155.3

Monetæ adulteratores, multum circa ſal tartari laborant, ſpreto alkali ſalis petræ. 116.40

Monialis ſtercus comedit. 132.36

Mons ſiliceus eſt ſub terras variis coloribus variegatus: & ſub illo ſabulum album. 33.4

Montes, longa niue coorperti gramen ſaginandis pecoribus aptiſſimum producunt. 74.33

Montes, malignitate endemica carentes, habent aërem puriſſimum. 482

(ad) Montem Domini quomodo itur. 384

(in) Montibus fontes quomodo fiant. 36.11

(prope) Montes ad Zonam caro porcina ſapit axungiam piſcis. 93.4

Monſtra matri diſſimilia. 185.6.7
Monſtrum ex fœtu quomodo fiat. 89.65
Morbus quid. 297.63
Morbus eſt ex cauſa efficiente ſeminali, &c. & quanquam vitæ intuitum ſit malum, habet tamen ex ſuo ſimplici eſſe naturam boni. 326.8
Morbus omnis de ſpiritu enormontico per concepta in proprio Archeo paratur. 334.25
Morbus qui intimè nupſit, altiora remedia exigit, quàm quæ natura produxit. 108.45
Morbus quilibet eſt venenoſus, ſi non toti, ſaltem parti ſuæ. 71.15
Morbus eſt vitæ gladius. 301. 11. Scholæ verò dicunt eſſe affectum, qui primario actiones facultatum lædit. 302.13
Morbi origo ex variis vitæ rectoribus. 276
Morbi omnes eiuſdem ſunt pretij apud Medicum à Deo electum. 266.1
Morbi prodeunt ab entibus conceptis non à calore, vel humore. 9.1
Morbi poteſtatiui qui ſint. 326.9
Morbi qui ſanentur arcanis Paracelſi. 480. & ſequ.
Morbi noui. 312.95
Morbi hæreditarij. 330.12
Morbi lunares ſub nouilunio noctu exaſperantur. 88.48
Morbi omnes adoriuntur animam mortalem ob paritatem ſymboli ſublunaris. 344.2
Morbi aliquando ſunt in gremio ſpiritus vitalis. 299.15
Morborum origo. 337.68
Morborum modus fiendi. 293.& 294.29
Morborum ſedes tam Chronicorum, quàm citò feſtinantium. 346.10
Morborum omnium cauſas eſſe Catharros dixerunt Galeniſtæ. 267.12
Morborum cognitio continet ſcientiam cauſarum dependentiæ, & appropriationes earundem ad poteſtates tutrices noſtri. 7.17
Morborum occaſiones degenerant in ſordes, vnde morbi poſtea. 99.53
Morborum cauſæ ſecundùm Hippocratem quales. 305.52
Morbum inueſtigandi modus inauditus. 326.6
Mors à Piloro aliquando. 143. 23. à venere incepit, & ab eadem acceleratur. 338.14
Mortis occaſiones. 452
Mors vnde. 448. quomodo inerat pomo. 398. 41. non eſt corruptio ſed extinctio vitæ. 31. 17. Bombicis eſt ſeminum fluxus à puncto ad punctum. 107. 38. mors & morbus ſunt entia naturæ. 311.93. vtriuſque Adæ. 449
Morti repentinæ, quæ præcedant. 207.40
Mortuum eſt, quidquid dixerat Author. 123.20
Moſes omnes dentes habuit. 480
Moſes multis miraculis clarus. 217. 10. ſcriptis ſuis ſubſignarunt nepotes. ibid.
Motor motum ſuum modificat per immobile. 111.4
Motum aliquando pars nobilis admittit; eo quod alieno ſpiritu partes irrorantur. 112. 15
Muccus narium aquoſior, & copioſior in hieme 159. 3. cauſatur ob ſtationem intemperatam ibid. cuius generis ſit. ibid. 5. à potu largo poſt ſitim. 160.9
Mucillago fœtens circa dentes. 153.20
Mulier celerius pubeſcit viro. 208.43. ſexus deuotione prærogatiuam ſibi aſſumit. ibid.
Mulier, bis patitur omnem morbum. 223. 17. earum ſexus laudatur. 333.16. duplici regimine prædita eſt. 371.16
Mulieris á flatu vterino mortuæ hiſtoria. 265. 76
Multitudinem librorum reiecit Author. 5.6
(de) Mumia Memphytica ſcripſit Princeps Raziuilius Polonus. 480
Mumia, quid. 456.3
Mumialis ſpiritus, quis & quotuplex. 468.97
Mumialis vis eſt virtus liquoris vitalis, id eſt ſpiritus inſitus. 469.110
Mumiali fermento fit ſal cruoris noſtri œconomiam recturus. 292.19
Mumiarum ad inuicem connexum, & concordantiam, non eſt tutum exprimere. 469.117
Mundi creatio. 32.4.45.2
Mundus intelligibilis ſcholarum quis ſit. 345.6
Mures ex tritico. 70.8
Mures edunt citra potum. 234.26
Mures ſola farina veſcuntur abſque potu, & in chylum ſuum reſoluunt. 126.29
Mures, ſues, glires, phaſeolum non edunt. 126. 26
Mures ex induſio ab odore triticeo naſcuntur intra viginti & vnum diem. 70.9
Mus animal timidum. 110.49
Muſca volat ablato capite. 207.35
Muſculis ineſt vita quædam particularis. 445. de vita multiplici.
Muſculorum motus interdicit apoplexia. 445.6
Muſicen canit puer, eam tamen non componit. 284.14
Muti ſpiritum veſpertilioni ſimiles habent. 88. 51
Myrrha conduntur cadauera. 480. valet ad longam vitam. ibid.
Myſterium magicum in quo conſiſtat. 474.169
Myſterium ingentis ponderis. 18.46

N

Naaman lepra eſt traducta in Gehaſin, ideo non eſt paradoxum, tranſplantare infirmitatem hominis in canem. 459.25
Napellum guſtauit Author, & inde mirabilis hiſtoria. 171.12
Napellus ſuam furoris in nobis imaginem communicat. 430.10
Napellus non niteſcit admixtione aliqua. 288. 52
Naſus formatus ex alieno brachio, cadit moriente cuius erat brachium. 459.22
Natales dotes inſunt rebus, quæ diſtant à ſimili. 108.42
Nattas ſimileſque excreſcentias ſanare, facile. 88.55
Natura iacens nunquam ex ſe ſurgit. 311.89
Natura ex nihilo incœpit, ideo prope nihil. 54. 28
Natura ſuccumbens ſponte non medetur, & tunc medicus non eſt amplius miniſter, ſed interpres. 266.1
Naturæ ægri impreſſionum morbificarum ſuſceptrix, & ſenſitiuarum motrix. ibid.
Natura diſtillat continuè, ſublimat, calcinat, &c. 457.8
Natura iacens, ſi ſponte fit ſedens, reſurgit, & aliquot

aliquod ſibi defectus reparat. 292.17
Natura optat reſurgere volat nouo vere, ſed extra ſpem reſtitutionis ſumus, cum deſit infuſio nouatum virium. 296.44
Naturæ definitio. 29.3.108.39 diuerſitas. 94.10. non ſunt à priori demonſtrabiles. 151.96
Naturæ cognitio per coniecturas pueriles tentata eſt ab Ethnicis, at non adepta. 7.15. ex eo deſumitur quod actu, & reipſa 20.1
Naturæ ancillandum eſt non ſeruiendum. 281.26
Naturæ morborum curatrices. 386.57
Naturam corporumque differentias nouiſſe impoſſibile eſt ſine pyrotechnia. 68.40
Naturalia ſingula habent ortum, incrementum, ſtatum, declinationem & interitum.
Nauigans in mari multum comedit, & parum exonerat ventrem. 115.36.152.15
Nebula, quid. 44.24
Neceſſitas mater intentionum, ac ingeniorum 102.6
Necotiana famem non tollit, ſed ſenſum. 453
Nectiomantia in vterum quid. 466.82
Nectiomantia veterum vnde. 470.118
Nemini credendum niſi per ignem. 149.27
Neruus eſt organum dilatiuum imperij voluntatis, at non executiuum motus voluntarij. 276.59
Nicolaus Copernicus commendatur. 11.4
Nicotianæ effectus. 483
Nimbi tonitrui fracedine decuſſi, ſunt fertiles. 73.33
Nitedula ſimilitudo eſt ſpiritus vitæ. 382.& 64
Nitrum ex inundatione Nili copioſum adfertur 67.21
Nitrum verum poſt Hippocratis æuum defecit. 551.1
Niues vnde. 50.12
Niues generant vermes. 73.33
Nix minus frigida aëre. 38.8. & guttulæ aquæ, quare decedantur cadendo. 420.13
Nobilitas vnde. 473.164
Noctambuli Hiſtoria. 88.52
Noctambulo, quid ſit. 478.85
Nodi concipiuntur ex cruore. 115.35
Non-ens merum non procedit, neque ſub conceptum cadit, cum non habeat ſui ſpeciem, qua ſe repræſentet.
Neſtoch cœlitus dimittitur. 461.43
Nox quomodo nocti indicet ſcientiam. 171.17
Nox, tenebræ, oromaſi, iliades, idem. 419.20
Nubes fœtent. 44.24
Numerus eſt mera vnitas. 386.22
Nuntium triſte ſentitur circa ſtomachum. 178.13
Nuntium triſte, & appetitus in vno hoſpitio. 185.13
Nutricis aſſumpta redolent in vrina lactantis. 96.48
Nutricis vitia. 477
Nutrimur vnico liquore quo conſtamus. 108.45
Nutritio parca cruorem minuit, & copioſus ſudor debilitat. 272.42
Nyctalopes ſpiritum veſpertilionum habent 88.51. quare mediante nocte ambulant. ibid.

O

OBeſitas per potum diureticum abacta. 235.44
Obeſi corporis tota pinguedo reſoluta fuit in laticem. 191.59
Obſeſſi non ſunt amentes. 175.46
Obſtructio ſanatur aquis ſpadanis, & quare. 424.1
Occultæ herbarum proprietates ſtupent Scholæ. 293.28
Occultæ proprietates in Archeum traductæ explicant obiecti ſui præſentiam & ſympatheticam cognitionem. 294.32
Oceanus non recipit aquas à mediterraneo. 36.13
Oculus liquore indiget, ideo per venas latex delatus eſt, vnde lachryma fiat. 233.20
Oculi membrana ſub morte manifeſta luce deſtituitur. 443
Oculo diuerſimode affecto plurima ſanies, & lachryma acris manat. 272.39
Oculi morientis cornei apparent. 223.21
Oculi ſani nulla habent excrementa aut ſordes. 161.22
Oculorum vno clauſo, alterius pupilla grandeſcit. ibid.
Oculorum vitium in Ægypto frequens. 153, 20. ex eſu fructuum, & aquæ potu ſuper addito. 488
(in) Oculis ex repentino aëre vel alio irrumpente fiunt proprio errore excrementa. 267.4
Odaxiſmi titillatio quid operetur. 191.61
Odaxiſmus ſiue titillatio in nudo ſtabulatur ſpiritu ſenſitiuo: & quid operetur in ſanis, & quid in ægris. 380
Odor quomodo per concuſſionem liquido ſe immiſcet. 13.24
Odor cadaueris longè poſt ſentitur circa ſtomachum. 163.46
Odor peſtilens naribus non perceptus archeum horrore quatit. 71.20
Odore, & lumine delectantur ſpiritus ibid.19
Odore medetur aliquando. ibid.14. plura odore habentur. 71.16
Oedema quomodo fit ex latice. 316.19
Oedemata fiunt, ſi attractrix laborat reſtagnatque latex in hepar. 349.& ſeq.
Oedemata ſanabat lapillus Butleri. ibid.
Oedematoſa crura inflant ſorte, ſi abundet latex. 233.21
Odontalgia ſiue dolor dentium vnde. 154.24
Odor Archeo arridens intro admittitur. 291.26
Odores & ſapores ſeminum appetitum, acceſſionem, & neutralitatem pariunt. 96.26
(ſunt) Odores, qui mala mouent, & alij, qui eadem ſanant. 71.20
Odores tot quot earundem ſapores & ſunt parentes promiſcui. 72.31
Odoris poteſtas. 363
Odor multarum ſpecierum eſt finis vltimatus, tam in condimentis, quàm pharmacis. 94.2
Odor multos ſtrangulauit. 512.& ſeq.
Olaus magnus de voragine Maris Gothiæ. 365 3
Olea digeſtioni reluctant, & odoris gratia paruo ſpacio reficiunt. 257.83
Olea, & pinguedines vix ſuccis ſunt commiſcibiles. 289.56. admittit ſimplicia. ibid.
Olea vix propria ſanguificationi. 396.51
Oleoſitates in fermento volatilizantur. 461.46
Oleo ſuccini medetur defectus menſtruorum in Iuuenculis. 208 46
Oleum aromatum eſt eorum eſſentia. 256.77
Oleum Cinamomi fit ſal volatile. 257.83

Oleum aſſumit naturam ſalis. 484
Oleum feruens prunam candentem extinguit. 105.28
Oleum laterinum differt ab oliuarum. 121.6. oliuis non inerat. 295.36
Oleum per ignem ſeparatum quomodo fiat aqua. 163.3
Oleum vitrioli ſolo attactu Mercurij fit alumen. 131.29
Olympus noſter: Cœlum Microcoſmicum. 474. 170
Omnia corpora in aquam reſoluuntur. 105.30
Omnia ſunt in omnibus. 470.130
Oruietani Antidotus laudatur. 361.& 62
Opera carnis naſcuntur ab anima ſenſitiua. 430. & 31
Operationes chymicæ. 291.5.243.37
Operis reſumtio. 325.1
Opiata examinantur. 287.44
Opiata ſedant quoſdam morbos, & aliquando funditus euellunt. 378.& ſeq.
Opiata ſomnum nociuum adferunt. 191.56
Opiata ſuſpendunt lienem ab operoſa phantaſmatum exercitatione. 189.40
Opiata vnde. 473.154
Opiatorum remedium in Lixiuio. 188.31
Opij granum non poteſt ſat frigoris in ſtomacho cauſare. 450. 5. frigidumne an calidum examinatur. 211.8
Opij optimè præparati laus. 192. 64. quomodo agit. ibid.
Opij vis ſoporifera. 189.40
Opium ab effectu reputatur Scholis frigidum. 106. 37. continet ſeminalem dormitiuam. ibid.
Opium amarum. 284.15
Opium, & flammula acrimoniam deponunt. ibid.
Opium ſtillat è papauere læſo. 283.12
Opium ſubigit, & fugat Archeum. 291.4
Opobalſamus verus Ægyptiacus ſacris notatus. 485
Opobalſamum in excrementis, & quiſquiliis lithontribon perdit virtutem. 287.44
Oportet eſt neceſſarium. 94.10
Oppoſita admittit Author per modum relationis terminorum. 109.46
Opticam notionem habet anima ſeparata à corpore. 284.14
Opticus ſpiritus ſi per errorem in linguam ducatur guſtatui eſt inutilis. 122.15
Orationis in ſpiritu effectus. 194.15
Orbis eſt figuræ teretis. 35.4
Orcum Platonis incuſabat in morbis aliquando Hipp. 334.26
Orexis peccat in adultero acore. 130. 14. ex corrupto chylo. 140.10. ex acido acetoſo crudeli. 181.10. ex pontico fermento. 264.69
Orexis varia ab exaſperato fermento. ibid. 67. ex acido adulterino. 380
Organa cuncta pollent ſenſu. 292.13
Oriens & occidens non ſunt contraria, ſed oppoſita. 107.38
Orificium ſtomachi eſt locus animæ centralis. 179.32
Orificium ſtomachi per antonomaſiam dicitur. 139
Oris ſtomachi dignitas. 180.1
Orthopnæa, Aſthma, non ex Catarrho. 272.38
Orthopnæa nomen vnde. 229.67
Oſſa aridiſſima ſunt. 440.& ſeq.
Oſſa fracta poro oſſeo conſolidantur. 136. 64
Oſſa in adultis incrementum non ſuſcipiunt. 65.4
Oſſifragij lapidis virtus. 347.17.447.946.12
Oſſifragum non diſſoluitur à ſtomacho humano. 342.12
Oſſifragus curat os fractum. ibid.
Oſſifragus non calcinabilis. 347.17
Oſſis fixitatem aſſumit chylus. 121.11
Oſſis liquor fit gumma. 381
Os ſtomachi capiti imperat. 187.20
Os ſtomachi naturali motu non voluntario clauditur. ibid.
Oua auium fœtent ante pulli conſtitutionem. 70.9
Oua gallinæ ſapiunt fagopyrum. 360.& ſeq.
Oua in Clibano fouentur in Cairo. 476
Oua referunt ſapores, qui gallinas ſaginarunt. 341.3.362
Oui albumen primo die lacteum eſt. 231.72
Oui putamen non neceſſarium in generatione pediculorum. 70.9
Oui teſta intra ſe non claudit bellum licèt ſemen fluat, per varias diſpoſitionum alteritates. 107.38
Ouis anima totum gregem ſcabie infectat. 234. 32
Ouum cuius putamen leuiter eſt læſum putreſcit. 465.71
Ouum, dum ad auem fluit, ei mille in via ſuperueniunt diſpoſitiones, tamen non ceſſat decurrere ad ſcopos ſuæ deſtinationis. 36. 12
Ouum formaliter non tranſmutatur. 134.49
Ouum Philoſophicum eſt ſimile auium. 83.21
Ouum quare transferat morbum in canem. 373. 166
Ouum totum mutatur in pullum. 134.50

P

Pallor ex defectu ſtomachi. 179.32
Palpitatio demonſtrat ſpiritum vitæ noſtræ arterialem eſſe de natura Gas. 69.41
Palpitatio lumen extinguit ſpiritus, vitæ. 443
Palpitationem tolerantes rarò inebriantur. ibid.
Palpitatio quomodo ſpontè ſanatur. 190.52
Palpitationes cordis aliquando ſedatæ fuere per appenſa. 108.45
Palpitationes quotidianæ aliquando ex calculo in cordis Parenchymate. 380
Palpitationes ſuſcitat anima ſenſitiua. 344.2
Panaritij dolor glandē ſub axilla excitat. 242.22
Panaritium ſanat cruor talpæ. 363
Pandoræ pixis aër putatus. 266.24
Panem obſonium vocat. 280.14
Panis fermenta varia. 121.9.& 442.19
Panis in debili ſtomacho eſt oneroſiſſimus. 280. 14. vſus, & neceſſitas. ibid.
Panis maſticatus, & diglutitus adhuc externus eſt, quia reiici poteſt. 326.12
Panis per fermentum fit lapis. 105.30
Panis tot varia dat ſtercora, quot animalia pane veſcuntur. 121.9
Papauer apud nos priuatur lethali qualitate. 462.51
Papilio ex bombyce. 415.94
Paracelſi Epitaphium. 462.603.52

Paracelſi libros obſcuritate obſitos. 87. honore nimio proſequutus eſt. ibid. Arcanorum innex.ibid.ſcripta laudantur.479.Teſtamentum 481.
paracelſi ſcriptis lucem attulit Author. 352
Paracerſi vita,& ortus. 143.3
Paracelſus irriſit Galenum. 103.24
Paracelſus notatur. 249. 3. à Baſilio Valentino Edoctus. ibid. extinctus anno 47.ætatis ſuæ. 150.16.
Paradiſus venenis carebat. 287.45
Paralyſin afferunt nouæ fibræ muſculis ſubortæ 382.
Paralyſin ex mœrore cum idea deſperationis. 371.12.
Paralyſin ſanat lac perlarum. 287.42
Paralyſis ex Pylori indignatione. 143.29.ex colica,187.20.ex vtero.208.46.223.15.ex ſpiritus errore. 122.14
Paralyſis non ſanatur cerebro cuniculi leporiſq; 247.30.
Paramirum Theophraſti Paracelſi. 25P.8
Paraſtaton vas in ſiniſtro latere non deriuatur in teſtem virilem,prout in dextero. 189.41
Parca cœna ſtomacho dat quietem , & Pulmoni pacem. 224.26
Partes aluntur cruore,non minus quàm ſanguine. 363
Partes,laxatæ non redintegrantur.457.9. eorum officiorum dignitas. 179.27.ſolidæ non ſentiunt ex ſe. 14
Partes infirmæ ſunt inſtar filij prodigi· 378
Partum facilitat fel anguillæ. 79.49
Parturiens lacerauit abſque ſenſu pleuram.274 lit. S.
Partus decollatus ex imaginatione. 220.14
Paſſeris guttur acidum notauit Author. 72.26. ideo ſunt edaces. ibid. & 116.23
Paſſionis exemplum per arundinem. 20.59
Paſſiua deceptio ſcholarum Humoriſtarum. 232.3.
Pathologica ſigna natura non edit. 117.49
Patauini Medici notantur. 239.26
Pater non eſt efficiens filium. 21.10. quomodo generat.471. 138. luminum dat cognitioné, ſine experientia. 284.13
Paulus Apoſtolus arcet omnem ſacrificatorem à negotiis ſæcularibus. 73.1
Pauoris effectus. 182.15
Peccata opponuntur virtutibus priuatiuè. 110. 47.reputantur non entia. ibid.
Peccatum per parentem generatum quid. 402. 17.nó cauſauit mortem.397.24.eius diuerſitas.390.51. qualitas in protoplaſtis.394,10 originis continuatio,vnde. 397.28
Pede diſtorto amiſit appetitum Author.141.20
Pediculorum ortus. 70.9
Peditus flatus quis. 261.36
Peditus in Ileo eſt naturalis , ordinarius,& neceſſarius flatus, 363.50
Pelli ſulphur adnaſcitur. 161.23
Penetrationem dimenſionum non abominatur natura humana. 367.9. & 13
Periapta,& Amuleta ſunt ſimplicia,quæ formæ proprietatem explicant ſpecificam ſoſpite ſubiecto,cui inhærent. 108.45
Periapta quomodo agant. 205.19
Peripateticorum terræ motus opinio. 58.4
Peripneumoniæ remedia vera. 247. 33
Perlarum lacteum elementum in Atrophia.ibid
Perlæ quomodo in lac ſpermaticum vertantur. 296.42.
Permanendi deſiderium eſt antiquius,fortius,& naturalius appetitu permutabilitatis. 94.12
Peroledos,aëris fundus. 47.24.25
Perſicaria ſolo attactu dolores atroces confeſtim tollit. 364
Perſicariæ ſiue piperis aquatici virtus in extrahendo nocuo à vlnere. 459.29
Perturbatio ad.D.V.ſpectat. 188.27
Peſte correptos ſpontè inuiſebat Author. 8.7.
Peſtiferinæ quales. 470.117.
Peſtilens pathema ex acido in venis. 245.14
Peſtilentis vlceris venenum. 360
Peſtis initia ſanat ſapphir. 460.34
Peſtis morbus calamitoſus. 8.7
Petra lucifera. 97.35
Phantaſta, & appetitus magicus in cibis. 473. 16.
Phantaſia,vires eneruat viri. 332.5
Phantaſia pollent res inanes. 472.146
Phantaſiæ,initium à ſplene.188.32.& ſtomacho 212.15.
Pharmaca primo intuitu inſipida, iterum ſumta faciunt ſtomacho horrorem. 293.27
Pharmaca tam ſolutiua , quàm correctiua ſolo odore tenus agunt. 71.17. odore exuto pharmaci vires pereunt. ibid.
Philautia ſæpè excludit cognitionem veritatis. ibid.
Philoſophia Authoris eſt gentibus ignota,& illorum ei eſt nauci. 17.36.
Philoſophia incipit,& procedit à cognitione ſui ipſius. 13.1
(in) Philoſophia propriè loquendum eſt. 106. 37.
Philoſophorum lapidis ſemen eſt fermè vitalis. 83.21.
Philoſophus verus non eſt aulædus,neque Principes ſequitur. 485
Phil. lapis,vide lapis.
Philtrum mumiale non docet Author. 459. 27.
Phlebotomia & eius indicatio repudiatur. 6. 8
Phtitiaſis ſub Epidemide. 70.9
Phtiſicorum ſputus qualis per gradus. 131. 73
Phtiſis expectanda ex Pleuritide,niſi hæc perfectè ſanetur. 247. 29. 30
Phyſica extra medicinam ſuo caret fine. 74.1
Phyſica terminatur in vſum vitæ , inuentione cauſarum,morbi& remediorum.7.16.non ad legentium oblectationem, ſed ad vlteriorem finem dirigenda.74.1.non pertinet ad Theologiam. 111.2
Phyſiognomia à ſeminibus parentum. 334.21
Pica, mons Canariæ. 47. 20
Pica non ſanatur purgationibus. 382
Pica vnde. 473.162
Picus,cur aurum ſit tanti pretij. 362
Pili caneſcunt imaginando. 168.40
Pili renouantur. 480
Pillulæ cephalicæ nihil eliciunt è capite.172.10
Pillulæ de fumaria ficto nomine. 197.6
Pillulæ Rufi laudantur. 426.8
Pilorum canities ſenium eorundem arguit,etiam præter hominis ſenectutem. 154.26.
Pilorum radicibus , in mento ineſt poteſtas accretionis. 209.48
Pinguedo eſt remota à latice. 226. 45
Pinguedo fit aliquando latex. 191.59

Pinguedo tauri neceſſaria in vnguento armario, & quare. 470.121
Pinguedines etſi pluries diſtillētur, quouis gradu ignis, pinguia ſemper manent. 68.34
Piperata ſitim parant. & quare.
Piper fit hedera. 462.50
Piper occaſionaliter calefacit, 308.77
Piri ſemen, guſtum fructus non exhibet. 241.18
Piſce ſolo Septentrionales viuunt. 280.18
Piſces foſſiles. 36.8
Piſces glaciati in aquam redeunt. 115.35
Piſces innata lunaris ſeminis vi, aquam in oſſa, carneſque ſuas tranſmutant. 66.12. in aquam redeunt partem. ibid.
Piſces maris ſubſtituit pedibus hominis. 90.75
Piſces quadrupedibus fertiliores, & actualiter frigent. 29.4
Piſces, quanquam frigidi, ſunt tamen mortales 1234
Piſces vitam habent de natura luminis frigida. 112.15.
Piſces ex aqua conficiunt fel non ſecus ac pecora ex gramine. 152.17
Piſcis pulmone, & anhelitu caret. 115.33
Piſcis quomodo fit aqua. 68.32
Piſcium cruor non agitatur calore, ſed vitalibus fermentis. 108.45
Piſcium vita friget, ſic vt nunquam, quandiu viuit, queat ad caloris potentiam adſpirare. 444.
Pituita, muccoſa in calculoſis non eſt cauſa ſed effectū ſiue productum. 457.4. putata in cruore quid. ibid.
Planetarij ſpiritus in viſceribus elucent. 25.8
Plantarum collectio ante ſolis ortum non eſt ſuperſtitioſa.
Plantatio proficua lunæ refertur. 89.9
Plato ſtatuit cor ſedem animæ. ibid.
Plato tres Atheorum claſſes ſtatuit. 164.3. vocauit vterū animal furioſum. 372.19. cum ſuo Deorum principio. 83.21
Pleura parturienti. abſque ſenſu rupta, num. 47. litt. 8.
(in) Pleuritide cruor eſt acidus. 246.17. grumeſcit ita & lotium. ibid.
Pleuritidem ſanat ſanguis Hirci. 138.75
Pleuritidem ſanant præter ſanguinem Hirci, dens apri, virga tauri, fimus equi, & herba Billis. 283.5
Pleuritides recurrunt 246.24
Pleuritidis principium. 745.13
Pleuritis deſcribitur. 248.35
Pleuritis eſt peregrina aciditas concepta in Archeo. 245.13
Pleuritis flatuoſa. 260.21
Pleuritis notha ſiue flatulenta, vt vocat, fit ex latice acido. 246.18
Pleuritis per phlebotomiam curata, ſæpius tabem poſt ſe relinquit. 246.24. & 30
Plexum arteriarum nondum repertum. 188. 32.
Plinius iudicio egenus non diſtinxit verum à falſo veri. 282.2.3
Plinius nugis conſperſit Dioſcoridem. ibid.
Plumbeus globus ſanat voluulum. 261. 30
Plumbi diſtillatio Paracelſi. 295.40
Plumbum cum Mercurio & ſulphure toſtum in ſubitam flammam abit relicta fœcula nullius ferè ponderis. 67.23
Plumbum laudauit Paracelſus. 363
Plumbum pro medicina, mutatur in ſulphur & mercurium. 252.38
Plutarchus de ſuſpenſis Virginibus. 370.7
Pluuia fit Leffas, per terræ fermentum. 73.32
Pluuiæ diuturnæ. 50.12
Pluuiæ rore grauidæ ſunt fertiles. 73.33
Pocula ſocordiæ, & vertiginis euertere Conatus 5.1.
Podogra ab acido inteſtinorum. 245.14. ſanatur ablatione characteris ſeminalis. 311. 94. Ex occulto ſemine. 310.85
Podagra à concubitu excitatur per libidinem. 241.16. fiendi modus. 242.20
Podagra Aſthmatis remedio non ſanatur. 225. 140.
Podagra defluente gutta præſentitur. 278. 63. ſanatur characterem ſeminalem auferendo. 311.94. ſpiritui vitali ſigillata eſt. 357
Podagræ acceſſus ſtimulant acida ſubtilia, & vina acidula. 242.23. dolorem, quæ amouent ibid. remedia quæ. ibid. 24.25
Podagræ characterem ſæpè pauor mortis enecuit. 339.9.346.12
Podagræ character ex ſtomacho in artus dimittitur. ibid. 13
Podagræ cura Paracelſi Magnetica. 458. 20. character reſpicit ſpermata. 241. 15. in teſtes non procumbit. ibid.
Podagræ origo. 181.9
Podagram patiuntur integræ familiæ. 381
Podagram ſanat mercurius corollatus. 481
Podagra ſæpè fluit à parentum initio. 181.10. eſt character ipſo vitæ Archeo concreditus. ibid 11. extrorſum tendit. 182.14. Archeum digeſtionis affectat. ibid.
Podagra ſemen habet proprium. 497. non eſt in digito, ſed fructu radicis. 241.12. conſiſtit in ſpiritu vitæ ib. initio: Spiritus vitalis inducit aciditatem fermentalem. ibid. 14
Podagra ſiue calida, ſiue frgida cenſeatur nihil refert, ſunt vexilla graduum quibus materia inſignitur. 240.6. magneticè renouatur. 460 36.
Podagrica creta fit per exſiccationem. 158.18
Podagricus extra dolorem ſiue paroxyſmum eſt quoque morboſus. 302.27
Podagricus futuras ſentit tempeſtates. 278 64.
Polenta externis oblita emollit; intus verò nutrit, calefacit, aluum obſtipat, & flatus mouet. 296.48.
Pollutio nō contingit inter vigilandum, & quare. 190.42
Pollutio ſpontanea non offendit thoracem, neque muſculos 228.57
Polypodium veris tempore colligendum. 284 16.
Pomi eſus continebat cauſas ſecundas mortis. 394.13.
Pomum Adæ mentem alienat. 189.40
Pomum auſterum torrendo flatus excitat. 264. 67
Pondus proportionale medicaſtros deludit in pituitæ figmentis. 234.24
Ponderis nulla reactio. 202.6
Porcos, & equos ſanat menſtruum, illos in lepram vergentes, hos ſi intempeſtiuè polauerint. 448
Porcus etſi moriatur iratus tamen fit cum metu mortis. 110.49

Pori triangulares in ſepto cordis, cuius baſis in dextro, ſinu, non clauduntur, niſi à morte. 113.21
Portulaca, etſi frigida in tertio gradu, non eſt ſomnifera. 211.8
Poteſtas, vitalium incomprehenſibilium. 345.7.
 Duumuiratus eſt quædam ſenſatio. 172.18.
 Vegitans in duumuiratu. 185.8
Potaſchen quid ſit. 116.39
Potu nutrimur celerius quam cibis. 1 8.57
Potus aqueus in æſtu mox per ſudorem fluit. 241.19
Potus Vulnerarij quomodo agant. 342.12. non peruenit ad locum, vbi Alcaliſatur cauſa febrilis. 142.26
Potus ſobrius ſalubris. 277.61
Præcordiorum actio. 172.21
Prædicatio contrariorum. 101.12
Prædictiones ſtellarum in nobis concludere recte eſt impoſſibile, & quare. 112.9
Prægnans vocauit teſtas conchyliorum. 366.8. Quare fortius imaginatur. 98.49. quare poſt appetitum corde palpitat. ibid. citata deſiderio imprimit fœtui. 208.43
Prægnantium appetitus. 190.50
Præparationis artis pauciſſima ſemina indigent. 108.45
Præſcientia Dei infallibilis. 74.7
(à) Prandio ſomnus non à frigore. 108.7
Praxin ſcholarum natura riſit. 32515
Prima materia quid intelligitur. 235.45
Primum mobile mathematicum negatur. 111.3
Principia ſunt immutabilia. 353.51. tria de nouo naſcuntur. ibid. 47. quomodo fiant. 253.35. non ſunt morbi ſed remedia. ibid. 42. Naturæ ſunt materia & agens. 7. tria ſunt principiata. 256.72
Principium in Geneſi, quid. 387,26
Prioritas, quid. 388,39
Priuatio negatur. 33.13
Problematicè diſputare de quouis morbo nouerat Author, at dentium dolorem curare neſciebat. 11.17
Problematicum ens eſt ratio. 16.27
Productum morboſum requirit remediũ. 341.2
Prognoſtica Ephemeridum admittit Eccleſia. 74.3
Prognoſtica meteora quare multa à Belluis. 112.7
Prognoſtica ſigna non ex pulſu. 117.49. non naturæ intentu, ſed accidentaliter, ibid.
Promiſſa vana, abuſus, & errores plurimi in librorum multitudine. 8.6
Proprietates omnes fluunt è gremio ſeminum. 44.28. formales ſcholarum. ibid.
Pruritus gingiuarum à ſenſitiua. 186.16
Ptiſanas ſpernit Galenus. 280.22
Puer per educationem deflectit à natiuis. 332.8
Puer ſtercus comedit. 132.36
Pulex generatur externo fermento ſudoris. 70.9
Pullus ex ſolo vitello, materialiter generatur. 415.95
Pulmo adnaſcitur aliquando 226.47. quomodo læditur ab aëre. 267.6. aliorum membrorum legi tenetur. 272.39. primo ſeneſcit, primum moritur, à minitata morte difficillimè reſurgit. ibid. 43. ſe deſarcinat ab inſpiratis pulueribus. 273.45
Pulmo aërem in thoracem ſpirat. ibid.
Pulmo Brutorum ſupernatat aquis, quibus bullitur integer, at diſſectus ſidit. ibid.
Pulmo non mouetur. ibid. & 275.49
Pulmo ne dehiſcat aëris attractu effi it latex. 233.21
Pulmonem contrahit vterus, vt anhelitu in totum priuet. 208.41
Pulmonis Hydrops. 413.5
Pulmonis vulpis ridiculus vſus. 247.29. 231.76. 347.29
Pulmonum fermenta peſſundat frigus. 267.4
Pulmonum vlcera ſolidantur per mercurium corollatum diaphoreticum, 441
Pulmo poris peruius, quamdiu viuitur. 222.1. intus nil recipit. ibid. 6
Pulmo pro cribro inſeruit, vt aër purus in thoracem ſubeat. 275.49. vnde difficilis ſanatio. ibid.
Pulſibus ſeptem aſſrictum, fit magnes ſuccinum contra peſtem 461.37
Pulſus aſſimilatur motui, quo lac acidulum in butyrum mutatur. 113.24
Pulſus cordis & arteriarum expellit multas ſuperfluitates.
Pulſus dicrotus fit intermittens ante deliquium animi. 360
Pulſus durus ſudore aduento molleſcit. 117.51. vndoſus in pulmonum affectibus. ibid.
Pulſus durus, ferratilis ex vulnere. ibid. 48
Pulſus durus non ob arteriæ ariditatem. 117.49
Pulſu deficiente, confeſtim perſtite vita calor perit. 114.24
Pulſu deſtitutæ virgines, vt mortuæ reuixerunt. 112.19
Pulſus epilepticorum, non ceſſat. 344.4
Pulſus finis. 113.24 Inſolitus in dolore. 117.47
Pulſus in dolore indureſcit. 246.19
Pulſus mouentur per naturæ voluntatem. 112.10. artificioſè Galenus diſtribuit. ibid. 11. in febri fit citatior, vt è cruore fiat ſanguis. 114.27. fit durus ex ſpina digito infixa. ibid. 28. minutus, rarus, depreſſus fit ſub febrium intermittentium initiis. ibid.
Pulſus non fit ob refrigerium cordis, & fuliginum difflatũ, diſſecta rana demonſtrat. 112.16
Pulſus ob cauſam non propter ſignum. 117.47
Pulſuum Blas Aristor, non inquiſiuit. 112.11
Pulſuum octuplex vſus. 117.57
Pulſuum vnguenta irrita. ibid.
Puluis pyrius accenſus in aëre fit aqua. 67.24. fit Gas in accenſione. ibid. 21
Purgatio perfectiſſima, quia pacat archeum, 323.3. laxans ad venas non aſſugitur. ibid. 7. Qualis eſſe debeat. 288,50
Pure facto, dolor ſiſtit. 117.48
Pus dum fit, maior labor, & dolor. ibid. 52. ex aciditate, ibid.
Pus eſt productum radicum vlceris. 198.17. non fit adhibito balſamo debito. 117.52. in vulneribus ex fundi acore. ibid.
Puſillanimitates quædã ſimplicia addunt. 191.54.
Putredinis exemplum in roſis. 264.63
Putredo introducitur in cutem apertam, prout in ouum, læſo cortice. 296.49
Putrefactio differt à noſtra digeſtione. 442
Putrefactiones ex obſtructione. 424.2. per fermentum. 112.8
Pylori contracturę cum morte non ceſſant. 143.29. furor vnde. 187.20
Pyloro errante non fit ſeparatio lotij à cruore in hepate. 131.29

Pylorus necauit Gallum. 142.24. vomitum mouet. 139.6. 141. 21. quando aberrat à ſcopo aut exorbitat. 139. 6. tunc cum poteſtatibus excentricis, & non cum materia dimicandum. 120.8. diſſectio difficilis. ibid. 3. eſt Internus exitus ſtomachi. 138

Pylorus rector, & moderator cibi, & potus. 142.26. in finem digeſtionis clauditur. 140.34

Pythagoras ſtricta annorum ſilentia exigebat. 11.7

Q

Qualitates elementales primæ calor, frigidum, humidum, & ſiccum. 99.52. ſecundæ leue, graue, &c. ibid. ſunt dona formalia ſeminum. ibid. vbi de tertia, quarta. Sunt in elementis. 106.37. & operantur abſque contrarietate. 16. 38. Momentaneas ſentit in ſe Author. 291.4

Qualitatibus primis, aut ſecundis adſcribere manca vitalia eſt ſcholaru lutoſarum. 273.44

Qualitatum vires ſcholarum. 301.6

Quarta digeſtio in ſiniſtro ſtomacho cordis. 113.21

Quartana proprio naturæ ductu ſanatur. ibid. per criſin, & multas ſedes aliquando ſanata. 224.26

Quartana ſcholarum iactantias abtruncauit. 191. 54. ſolis vnguentis ſanata. 71.15

Quartana origo ex acido chylo, in ſplenem delato. 383

Quartanæ remedia, lienem non attingunt. 341.3

Quercetanus à ſuo lixiuio deluſus. 92.90

Quellem eſt naturæ fundamentum, per quod aquæ omnes tranſcolantur, à ſuperficie terræ, ad centrum vſque. 33.4. eſt ſabulum viuum. ibid. metallicæ qualitatis. 418.5. ligo non penetrauit. ibid. 6. eſt difficilis reductionis in aquam. ibid. 3. eſt terra elementalis, generata ex aqua. 38.12 erat futura baſis hominis. ibid. difficillime in ſalem reducitur. ibid. 11. eſt ſabulum viuum, & quandiu aquæ in illa detinentur, legibus Hydraulicis parere non tenentur. 349

Quercetanus notatur. 92.90.283.13

Quercus exciſa flante Borea fit verminoſa. 457. 29. niſi confeſtim ſub aquas demergatur. ibid.

Quercus Hyberniæ araneas fugit. 94.5. Vlceroſa carie tabeſcit. 252.23

Quibus fortiter vena in Hypochondrio pulſat, eis mens ægrotat. 181.4

Quinta eſſentia nulla. 253.44

Quod ſapit, nutrit. 280.19

R

Rabidus quia dudum ante mortem furit ſuas etiam infectat carnes. 110.40

Rabiem ſanat cancer calcinatus ex Galen. 175. 50. ſanatur mare. ibid. 47. Item Halece ſalſa. ibid. 48

Radij ſolares ablato lumine confeſtim calore, & lumine intercidunt. 476

Radices colligendi tempus. 284.16

Radix floris Anemones in rugas arefacta reuireſcit. 91.84 totam arborem gubernat. 191.59. idem nobis contingit: vi duumuiratus. ib. Vegetabilium ſucco terræ Leſſas nutritur. 339.2

Radziuilius de cadaueribus in Ægypto. 153.20

Rami plantati arboreſcunt per artem. 73.32

Rana duram hyemem prædicit. 463.53

Rana quomodo fiat ſub plenilunio tranſparens. 89.56. reducitur in primam materiam. ibid. & monſtra maris, organa vocis habent. 149.33

Ranæ ex fracedine fundi paludum. 72.31

Ranæ multo hyeme ſub luto, abſque reſpiratione victitant non tamen ſine pulſu. 113. 24. frigidiſſimæ pulſant. ibid. viuæ mouentur pulſu. 112.16. pulſum docent. ibid.

Rangifer extra ſuum clima non viuit. 101.1

Ratiocinatio ſiue logiſmus, vnde ſyllogiſmus. 16.31

Ratio eſt ens mentale problematicum, duntaxat apparens. 16.27. poſſidet animalem intellectum. 15.20. non generat niſi caliginoſam ſcientiam. ibid. ex diſcurſu, & præmiſſis. ibid. Veſpertilionum inſtar lumen tolerare nequit. ibid. 22. nulla reperitur, vbi nullus eſt diſcurſus, & nullæ præmiſſæ. ibid. 20

Ratio & veritas ſunt diſparia in ſuis radicibus. 16.27. putatur vita animæ, ſiue vita vitæ noſtræ. 23.1

Ratio decipit Mundum. 15.25

Ratio in Brutis viget. 16.24

Rationalis ſcientia eſt ex hiſtoria, & Matheſi per diſcurſus adaptationem deducta. 7.14

Rationes, & ſcientiæ in terræ viſceribus latent. 418.4

Rationi locum dant ſcholæ in medio eſſentiæ mentis, hancque abinde animam rationalem denominant. 15.25

Realgar eſt arſenicum. 200.36

Refectio per aromata qualis & quomodo. 358

Regnum Dei quomodo aduenit. 18.48

Regula iuris in medendo. 341.13

Religioſi aliqui frigent à pede in ventrem vſque. 328.25

Religionem eſſe merum inuentum politicum credunt Athei. 215.4

Religionis, & fidei baſis eſt immortalitas animæ. 15.18

Relollæum eſt qualitas efficiens non procedens ex fermentis, & ſeminibus rerum. 104.25

Relollæum tranſiens, eſt calor in aqua violenter introductus. ibid. 24

Remedia diætæ languida. 280.18

Remedia diſtillata vix mori ſciunt. 108.45

Remedia experimenta operantur, abſque methodo, non minus quam cum methodo, eadem fallunt pleroſque. 12.17

Remedia plura operantur per odorem. 286.41

Remedia mineralia. 629. nunquam deponunt ideam mineralem. ibid.

Remedia rara ad lienem perueniunt. 179.29

Remedia ſcholarum deſcribuntur. 6.6

Remedia ſtomachica ſuperant ſæpè defectus extremos. 179.32

Remedium debet eſſe potentius malo, ſi illud ſuperare debeat. 363

Remedium præſupponit morbi cognitionem, poteſtatem, & agendi media. 7.17

Remedium vniuerſale debet eſſe corpus ſemel reſuſcitatum, ſemel deſtructum, ac quodammodo per reſurrectionem glorificatum. ibid.

Reminiſcentia in ſincipite. 171.14

Renes edunt calculum ſubalbidum. 115.18. ſunt cauſa lotij. 343.13

Renes ſunt cauſa Hydropis. ibid.

Renibus carent volucres, & ſunt ſalaciſſimi. 190.42

Renum

Renum ſtercoreo fermento imbuta vrina tranſmutatur in ſalſedinem. 233.9
Repletio panis peſſima in Adagio. 280.14
Res eſt id in ſe quod eſt abſque reflexione ſui. 15.25
Rei quæſitæ quidditates ſub ænigmatis pallio tectas pluries acquiſiuit Author,& quomodo. 17.42
Res quæque quo clarior eo ratio eius eſt ſtupidior, remotior, atque hebetior. 15.20
Reſina magnetica. 464.67
Reſolutio eſt coagulationis oppoſitum. ibid.
Reſolutiua ſalia, lixiuia & alkalia, virtutibus ſeminalibus orbata ſunt. 294.31
Reſpiratio fit vt aër connectatur ſpiritui vitali, ad diſponendum cruorem in totalem ſui diaphæreſin. 115.37
Reſpub. luminum vitalium quædam eſt apud Deum,& ciuium innumerabilium cohors. 444
Reſpirant melius erecti quam iacentes,quia poros liberos habent. 274.lit.V.
Retenta ſunt noxia, & acquirunt ſapores odioſos. 310.82
Reuulſio non fit in pluritide. 244.8
Rhabarbarum crudum melius ſuo extracto. 283.12
Riſibilitas vnde. 191.61
Riſibilitatis cauſam Theologia ignorat. 457.4
Riſus eſt duplici animæ nexu, quo belluæ carent. 191.61
Rodericus IV. Gothorum Rex vltimus præſciuit victoriam Maurorum. 76.27
Romani per quingentos annos, abſque medicis feliciter vixerunt. 8.3
Romani Barbari vocantur. 6.3
Rorem, dulciſacharo diuitem, docet ignis. 73.33
Roris genera. 461.43
Roris ſal ſaccharinum proficuum. 484
Roſa occultum habet venenum. 287.44
Roſæ alia vis in ſoliis, aliam caudex, & anthra habent. 473.154
Roſæ odor ſub vita media. 257.79
Ros eſt verna nubes. 44.23
Ructus ex ſubtilioribus cibis in arido ſtomacho, in Gas ventoſum mutantur.72.27. edat mane ſtomachus ieiunus vacuus, & appetens.140.16
Ructus inſipidos dat ſtomachus debiliſſimus, minus debilis acidos,vitioſos,nidoroſos,amaros,& acres.264.66. acidus ſuperueniens nidoroſis bonum.281.24.frequentes,& nidoroſi ex ſtomacho debiliori.264.63.ex vacuo ſtomacho,debilis eſt.ibid.impotentiam aliquam teſtantur.ibid.66. ſub ſarcina multis cibi enchymi prodeunt pontici, &c. ibid.
Ructuum tota doctrina. 265.50
Ruminans brutum pro puro habetur in ſacris. 280.21

S

SAbulum quellem, eſt metallicæ qualitatis. 418.6
Sabulum bulliens milleſies maius mare. 419.14
Saccharum vtero noxiuum. 374
Saccharum Tabarzit ſiue albiſſem notatur. 289.57. ſanis gratum, ægris horridum mox fiat.285.30.vtero & ſtomacho hoſtile.ibid.eſt difficilis digeſtionis. ibid. clarificatur argilla, & calce.ibid.aceſcit in ſtomacho. 122.12
Saga occidit,non ſecus ac ſicarias enſe. 467.87
Sagæ operantur virtute naturali. 368.15
Sagarum patroni qui. 348.2
Sagarum veneficium a cacodæmone. 296.46
Sagacitas quid. 193.3
Sal auertit effectus tonitrui.162.22. impedit reſolutionem cibi. 142.26. ſtomacho inſeruit. 261.36.ibid.24.facit ſui ſimilem per colliquationem. 116.39. in aquæ elementum tranſit. 72.26. ex aquæ propenſione ſpontanea naſcitur. 255.66
Sal ſulfur & Mercurius, ſiue ſal, liquor & pinguedo ſunt in ſpeciebus ſpecialiſſimis. 65.4
Sal & Mercurius rerum tanquam muliebres ſucci, ſequuntur ſulfuris conceptus. 43.14
(in) Salem quidquid eſt luti reſoluitur, & tandem in aquam. 34.14
Sal reſolutum,non rarò oberrat in nobis.421.9
Sal quoddam eſt hermaphroditicum metallorum.422.11.12.13.& ſecundina metallorum. ibid. eſt acidum. ibid. alienæ commixtionis expers, & corpori noſtro gratum. ibid. eſuriuum.ib.omni metallo accomodabile. ibid.
Sal acetoſum naſcitur in ſtomacho partim volatile,partim fixum.293.10.19.fit mumiale fermentum. ibid. fit ſal cruoris, in rene verò vrinarius. ibid.
Sal alkali volatile continet balſamum ſeminis. 294.31.agit iuxta innatas ſibi dotes,ibid.32. præexiſtit in concreto ante colliquationem. 116.39
Sal circulatum Paracelſi. 576. parat optimum ſpiritum vini.ibid.volatizat.33.11. tranſmutat in aquam.ibid.eſt immutabile. 480
Sal armoniacus in ſpiritu nitri diſſlabilis.68 40. agit in aurum.204.11.cum criſulca diſtillatus fit Gas. 66.15
Sal cruoris ſanat epylepſiam,non ſal vrinæ, qui ex excrementitius.443. fit numinale fermentum. 292.18
Sal eſuriuum vitrioli non creſcit in vena ferri. 423.12
Sal eſuriuum licet ſit calidum primis qualitatibus, frigefacit tamen tertia, & propria qualitate, & calorem debilitat.454. 21. diſſoluit mucilagines aliaque beneficia ſtomacho præbet.424.1. aluminis adſtrictionem neſcit, eſt dulcius omni ſaccharo. 422.21
Sal marinus eſuriuus.129.12.indigeſtibilis.136.58
Sal maris ſanat detentionem menſtruorum. 208.46
Sal petræ,& ſal commune edunt ſpiritum eſuriuum diſtillando. 126.24. non eſt verum nitrum antiquorum.441. fit ex ſale vrinæ. 27.20.ab excremento ſalſo.122.15.poteſt in terram conuerti. 27.24. frigidum eſt, & anginæ remedium.243.62.ſtomacho inſeruit.126.24
Salis petræ,& ſulphuris intolerantia vnde.27.22. coctores ſeparant ab eo ſal marinum.136.58. minor quantitas habetur ab excremento humano quàm caprarum. ibid.
Sal tartari laudatur. 116. 40. per ſpiritum vini rectificatum donec adſtringentem guſtum acquirat fit ſamech Paracelſi.200.36.& fit cum ſpiritu vini. 149.24. exſiccatum,& combibitum libra vna aquæ vitæ,vix dat ſemiunciam ſalis 441.imbibit ſpiritum vini. ibid..
Sal volatile rectificatur in ſuo Alkali fixato 116.

116.39. arreptione ſui ſulfuris fixatur in Alkali. ibid .43. abſcedit per fermentum putredinis. ibid.41. fit ex fixo. ibid.

Sal volatile vitrioli fit allumen.292.21. ſi verò mucilaginem in ſtomacho offendit liquat eam, & non fit alluminoſum. ibid. transmutatur à connexo. ibid.22

Sal vrinæ tollit ſemini fœcunditatem.196. fit ex non ſalſis. 136. 58. non habet ſibi ſimilem. ibid. ex acido cremore.131.22.23.fit diureticus.292.21. diſtinctus à ſale ſudoris. 233. 9. excrementius. 441

Salſaturæ omnes acidæ ſunt, & ſtomacho gratæ. 129.12

Salium ſemina in aquis inſipida. 421.9. quando primum ſaleſcunt. ibid.

Salium claſſes. 292.20

Salia extergunt ſordes. 296. 50. ſimplicia maris gemmæ,&c.recedunt per lotium,& inteſtina, vnde expellunt ſordes. 294.31. fructum minerale gerentia ſunt naturæ noſtræ aliena. ibid. lixiuialia, & alkalia ſeminibus orbata abſtergunt. ibid. Volatilia alkalia habent initia concreati radicalia,& balſamos ſeminales. ibid. omnia ex aqua, & quomodo. 36.6. quomodo ex aquis generantur. 35.15. in hur ſiue primam mineralium ſobolem fatiſcunt. ibid. artificioſa altius penetrant, quam oleo. 296.52.aromatum ex oleis facta primis entis eorum vices habent. ib. torminum authores. 292.23. guſtatui primum ſe offerunt. ibid.13. iis tribuit Hippocrates motiones morborum. ibid.12

Salia volatilia herbarum Paracelſi. 480

Salis naturam aſſumit oleum cedri. 485

Salium dignitates, & officia quæ. 292. 12. ens primum ſonant quemcunque morborum. 419. ſummus, ac feliciſſimus. 292.24

Salſa quare ſitim parant. 142.26

Salſaturæ omnes acidæ ſunt & ſtomacho gratæ. 168

Salcedo actualis ſeparatur cum vrina,& ſudoribus, quia euaſit excrementitia. 442

Salamandra viuit per ſeculum abſque cibo.

Salacitas à ſtomacho. 190.43

Salicis trunci plantati Hiſtoria mechanica. 68. 30

Saliua non è cruore. 234.24

Saliuarum varia genera. ibid.25

Salomon vocat ſpiritum hominis lucernam Dei. 15.18

Samaritanus eripuit Sacerdotibus inquirendi ius. 576.7

Sambricus auſcultat phantaſiæ decerptoris.474. 170

Samech fit cum ſpiritu vini. 44.27

Sana prædicat Medicus,quæ ſibi magis arrident. 280.13

Sanabat Author plures non viſos. 280.12

Sanatio odoribus plurimum perficitur. 71.16

Sanatio morbi ſecundarij fruſtranea eſt, niſi prius peſſundato primi. 378

Sanatio tam per medicamina quàm per naturam, fit per ſedationem agitati Archei, & oblationem ſeminalis characteris. 292.14

Sanitatem venalem pro viſitationibus. 384

Sanguis conſeruat non obſcura accidentia cibi prioris. 93.4

Sanguis taurinus neceſſarius in Vnguento armario. 474.172.475.173

Sanguis coctam animam continet .474. 170. 473.156

Sanguis totus per Diaphæreſin ſpirat,non cruor. 114.31

Sanguis in arteriis,in ſpiritum tranſit. 442

Sanguis in ſacris dicitur ſpiritus rubeus.ibid.ex cruore in corde.ibid.in auras exhalat. ibid.

Sanguis grumefactus cum remediis nominatis diſpergitur. 247.32

Sanguis an ſit animatus. 297.58

Sanguis arterialis pro ſcopo habet in ſpiritum vitalem traduci.113.22.ſi in fuliginem,vel excrementum vergat,fit per accidens à morbo. ibid.

Sanguis diſtillatus dat carbonem ſalſum. 70.5

Sanguis arterialis,nutrit venas quatenus primæ conſtitutionis. 137.70

Sanguis in venis viuit fontium inſtar. 11.extrauenatus grauiorem ſortem induit. ibid.

Sanguis ſiniſtri ſinus, verum nomen ſanguinis arterialis ſortitur. 112. 21. in vena caua diuerſus colore, & ſubtilitate eſt. ibid. in ſiniſtro ventriculo cordis informatur ab anima immortali,cruor verò non. 113.22. à cruore differt,vt chylus à cruore. 112.21. arterioſus non vertitur in pinguedinem,quia ſalſus.113. 24.eſt ſedes vitæ.185.11.habet ſuam phantaſiam. 473.163

Sanguis ex vno vulnere ſanat reliqua. 474.167

Sanguis flaueſcit per ſalis acredinem. 443

Sanguis totus ſub vltima digeſtione exhalat.115. 34.flaueſcit cruor dum fit ſanguis.123.20.totus mutatur in vltimum alimentum. 135.51

Sanguis finalis à vena caua per dextrum ſinum tranſit ad ſiniſtrum per triangulares poros. 112.20.113.21

Sanguinem brutorum quare veſci prohibent ſacra. 471.133

Sanguinis quiſque ſeptem fabricat quotidie ſibi vncias aut decem. 70.4

Sanguificatio incipit à venis meſenterij. 185. 13.190.42

Sanguificationi præcedit productio, ac ſeparatio excrementi. 131.22

Sanies, & pus non ſunt excrementa, ſed producta vlceris. 198.17

Sapiens dominabitur aſtris. 619.178

Sapientiæ apex eſt ſui ipſius cognitio. 111.2

Sapientis Coheleth ſententia exponitur. 36.11

Sapo ex alcalibus pinguedine. 66.12

Sapores grati ſtomacho denotans ineſſe rei benignam vitam cognitam noſtræ. 293.27

Sapores plerique tam intra, quàm extra noſtris infirmitatibus auxiliantur. 287.42

Sapores ſpecifici,putà macis,croci,&c. 292.25 26

Sapores ſpecificos habentia. 294.30

Saphirus in peſte. 461.44

Sathan ſua apocrypha nexuit ſuffitibus. 71.21

Sathan ſolo nutu corpora loco mouet. 468.91

Saturni aurea, & felicia regna, quare ſic dicta à Poëtis.129.11.quid ſignificet. 114.28

Saturno dicarunt ſplenem Philoſophi, & Aſtrologi. 212.15

Saturnus deaſtrorum primus. 42. deaſtrorum parens. 374

Satyri genus ſalaciſſimum. 190.42

Satyrorum generatio vnde. 416.98

Satyrus circumlatus diebus Conſtantini. ibidem.

Index Rerum & Verborum.

Saxa poſſunt in calcem redigi. 155.4. vertuntur in ſal æquipónderans. 255.65
Saxi Scotiæ mira proprietas mutum vocatur. 48.31
Saxoſum fermentum in fontibus. 72.31
Scabies propagatur abſq; iecoris defectu. 234.32
Scabies, à ſcholis quomodo curetur, & Hiſtoria de Authore ſcabioſo. 257. 5. à latice. 496. ab acido in pelle. 245.15
Scabiei pharmaca ex ſulfure, baccis lauri, & helleboro albo. 198.13. vbi plura de ſcabie. ibid.
Scamonea caſtratur acidis. 374.41
Scandendo anhelat ſenex. 226.53
Scaturiginem rerum, à priori intelligere, & ſapere, nulli ſine peculiari fauore conceditur. 7.14
Schema, ſiue ordo cælorum, nondum eſt notum Aſtrologis. 79.48
Schema flatuum. 263.50
Scholæ ſunt rationales, & exemplis non mouentur. 239.21. ſunt valde luteæ, & nebuloſæ. 193. 28. ignorant pulſuum cauſam efficientem. 120. 12. ignorant vrinæ materiam. ib. impoſuerunt viginti, & vno ſeculis. 5.1
Scientia præmiſſarum eſt certior concluſione. 15.20
Scientia omnium ſub ſole vana, vt neque curioſitatum indagationes. 12.18
Scientiæ occultæ rerum infunduntur in nos à Patre luminum. 15.18
Scientiæ veritatis rerum ac præmiſſarum non prodeunt à ratione, ſed ab intellectuali lumine lucernæ. ibid. 21
Scire plus anhelauit quam ditari. 8.3
Scorbutus à marinis. 377
Scorpiones ex baſilicone, & fracedine lapidis. 295.37
Scotus ſubſcripſit paganorum inuentis ludicris. 84.14
Screationis mutatio, vnde. 163.44
Scrophulæ ex triſtitia paupertatis. 340.9. ex triſtitia lenta. 346.112
Scyrrhus è cruore. 115.35
Scyrrhus remedium. 157.16
Scyrrhus etſi anheloſos affectus pariat, non eſt aſthma. 229.63
Scyrrhus externum petit ſubſidium. 289.58
Scyrrhus non induratur à calore. 291.9
Semen eſt ſubſtantia in qua iam Archeus ineſt, &c. 82.12
Seminia quorſum vadunt, neſciunt. 103.17
Semina calida quæ, 260.28
Semina vnde fiant. 71.12
Semina abducuntur quo nolunt. (Hipp.) 446
Semina quædam ſponte pullulant, alia verò ſatione, & occaſione egent, puriſſima verò arte præparationis indigent; nulla ignem admittunt. 108.45
Semina calida minera contra flatus. 265.75. corruptionem, & aciditatem inhibent. ibid. ſunt inteſtinorum ſolamina. ibid. bulliantur cum vino. 187.20
Semina aliquot lignorum ſiue nuclei, continent in ſe vel oleum vt Pinioli, amygdala; quædam ſunt farinacea; vt glandes; vel lacteum fundunt ſuccum. 89.61
Semini eſt vis tranſmutatiua aquæ exiſtentis in terra. 107.38
Seminibus neceſſitatem naturæ dicauit 70.7
Seminum fœcunditatis cauſa. 165.17
Seminum conſtitutio non à calore, & frigore 97.35. ibi de ſeminibus metallorum. 98.43
Seminalem, & ſpecificam poteſtatem ſimplicium Galenus ignorauit. 6.11
Seminalis virtus eſt magiæ naturalis. 469.113
Semper viui decoctum fruſtraneum. 377
Senecæ opera placuere Authori. 11.7
Senecta anguium ſanat Hydropem. 318.25
Senectus ex fermenti penuria. 126.52
Senes ſub parca cæna benè dormiunt. 188.30
Senes & Pueri vermibus laborant. 152.16
Seneſcimus fermentorum penuria. ibid.
Senex ſtertebat, cuius medelæ hiſtoria. 230.70
Senſitiua in brutis in nihilum abit. 193.8
Sympatheticus vniuerſi mundi. 53.14
Septum ſiue interſtitium eſt inter vtrumque cordis ſinum. 112.20
Serpens vultum hominis mentitus eſt. 415.88
Serpens à veneno reuiuiſcens eſt Mercurius. 72. 28
Serpens callidior cæteris animantibus. 193.2
Serpens cur Euam, & non Adamum adorſus. 396.11
Serpentis morſus alterat mentem. 220.10
Serum non ſegregatur à lacte, niſi poſt eius corruptionem. 233.7
Seton ex cauterium per ceruicis pellem. 239. 22
Sextuplex digeſtio. 296.57
Siccatio eſt ſaltem caloris & frigoris. 243.37
Siccatio in nobis fit fermentorum reſolutione. 244.7. & ſeq.
Siccitas ex ſtomacho debili. 179.32
Siccum ſonat propriè exſuccum. 105.29
Sigilla irrita quæ. 474.170
Signa morbi vnde. 117.49
Signa Medica ſunt per accidens. ibid.
Silex recipit lumen ſolis. 92.95.97.35. Vide lapis.
Silex non dat Mercurium neque ſulfur. 255.65
Silices non calcinantur. 155.4
Similibus morbi non ſanantur. 108.41
Simplex dum putret & in animalcula mutatur hæc ſunt vtriuſque ſexus. 283.4
Simplex inſipidum vrinam ſuſpendit. 314.9
Simplicia quædam reſtringunt typos morborum. 342.9
Simplicia non habent acceſſum ad mentem. 193.5
Simplicia quædam mirabilis virtutis. 182.16
Simplicia in ſui ſimplicitate ſunt ſufficientia ad ſanandos omnes morbos. 283.5
Simplicia fugant plures morbos. 198.45
Simplicium vera cognitio neceſſaria inuentioni remediorum. 7.17. & horum graduatio, ſelectio, preparatio. ibid.
Simplicium præparatio pyrotechniam exigit. 284,17
Simplicium cognitio, & Philoſophica præparatio totam hominis vitam requirunt. 207.34
Sitis eſt ſenſus diminuti laticis. 191.8. præternaturalis verò non eſt arefactionis indicium. ib. naturalē cauſat tractus laticis è venis meſenterij. 138.79. in febribus non ob defectū humidi, neq; ob penuriam ſanguinis. 142.26. indicat deficientē laticē. 234.27. nō ob cruoris egeſtatem. ib. febrilis quomodo fiat. ib. 30. inextinguibilis in febriētibus, non tam ex acrimonia materiæ irritantre, quā ex ſenſitiuæ furore. 346. 11. Hydropicorum vnde. 320.36. in Hydrope quia latex facilè alienam intui qualitatem combi

combibit. 235.35. non liquoris penuria, ſed ſalſuginis confectione in Hydrope. ibid.
Sitis à fermento impedito, ſomno ſuperatur. 142.26. in febribus oritur propter nidoroſa, putrida, coagulataque vt reſoluatur, non quod appetatur humidum refrigerans. ibid.
Sobrius iuuenis, quandoque fit ſenex putatur, vel vice verſâ. 75.35
Sol & homo non generant hominem. 92.92. aëri præſidet. ibid. 94. prouocat fluxum ſeminum ad terminum vitæ vltimæ. 89.57. trans vitrum ſuo radio accendit puluerem tormentarium. 111.1. per ſe non per accidens feruet. 47.23. qua parte directe ferit comburit ſine dolore. 46.14
Solare lumen probatur eſſe igneum mechanicè. 86.36
Solis calor in alpibus continua niue tectis veſſicat. 104.23
Soliſſequi flores ſolis rithmũ imitantur. 459.26
Solani eius mentem abducit. 170.1
Solanure dementat non autem ſomnum facit. 211.8
Solutio vera quid. 285.22
Solutiua omnia venena. 286.38
Somnus ſuſpendit quaſuis excreationes excepta ſudoris, & ſeminis inutilis. 189.42. in præcordiis ſuſcitatur. ibid. 39. in capite ſe manifeſtat. ibid.
Somni poteſtas ex ſtomacho. 188.30
Somnus cum labore ante deliria. ibid.
Somnia authori multum hominis dederunt. 17.42. quomodo inſtituenda. ibid.
Somnus effectus eſt ſplenis. 189.42. è ſtomacho. 344.3
Somnus ſopor è duumuiratu. 184.3
Somnus gelidæ mortis imago (ethnicus,) vitæ principium. 177.11. non eſt in mente. 346.8. fit dum ſplen nutritioni inſudat. 204.13.11. dum fit, infelicior digeſtio. ibid. ſplenis, & ſtomachi. ibid.
Somnia prophetica quando. 468.99. confuſa. 186.14
Somnialis viſio excitatur à fatigabili imaginatione, vi deſiderabile eruitur. 17.42
Somno primo, cogitationes variæ. 204.11.12
Sophiæ labor inſtituendus cum Lunæ lumine. 89.59
Sopor ex narcotico veneno. 173.31. ſtomachum affectum incuſat. 163.46
Sopor, ſomnus, &c. ſtomachicis remediis curantur. 188.26
Soporum remedia per lixiuia. ibid. 31
Sordes euerrendæ relictæ authori. 21.1. non ſunt morbi. 327
Spadanæ aquæ quibus conducant. 424.1.2
Spagyris, natura partim cognita. 6.3
Spaſmis obæſorum ſanatur axungia humana. 297.58. poſt helleborum læthalis. 259.14. ex menſtruis recentis. 206.46. ex muſculorum vita. 345.5. & 444
Speculo lucido reflecti gaudet vita. 297.62
Specula lucentia metallorum. 356
Spermatis coctio fit in teſtibus à ſplene. 190.42
Sphæra in Phyſicis aliquid promittit ſcientiæ. 11.3
Spina infixa extrahitur axungia leporis. 321.50
Spinæ Paradigma. 245.13
Spinelli à Medicis occiſus. 288.50
Spinola moritur abuſu Helleboro.
Spiritus vitalis eſt lux in fermento ſiniſtri cordis ſinus habitans, quæ illuminat nouos ſpiritus à ſanguine partos. 442
Spiritus ſalis cruoris curat epilepſiam. 122.16
Spiritus vitæ de natura ſalis volatilis. 136.57
Spiritus vini attactu ſalis tartari pro ſui dimidio vertitur in aquam inſipidam. 44.27
Spiritus ſalis in mercurium non agit. 203.11
Spiritus nitri eleuat ſulfur vitrioli. 297.65
Spiritus vitæ quid ſit. 443
Spiritus animalis, & vitalis. 136.64
Spiritus vitæ de natura Gas aquæ. 68.40.41
Spiritus omnes, omnium rerum in nobis latent. 457.11
Spiritus vitalis, in carne, & ſanguine. 468.95
Spiritus vini combibitur ab alkali. 65.4. & 66.9
Spiritus quare non apparent omnibus. 99.51
Spiritus ſulfuris ad vitam longam. 487
Spiritus vitæ calores, & rigores excitat. 291.9 enormon: Hipocrati neglectus. ibid.
Spiritus hominis, vocatur à Salomone lucerna Dei. 15.18
Spiritus vini rapitur in arterias, vt aliquid ſymbolizans. 442
Spiritus vini totus vertitur in ſal volatile. 122.17
Spiritus vegetabilis quid ſit. 256.73
Spiritus vitalis ſalſus de natura balſalmi. 113.24
Spiritus, ſanguis, & aqua, idem ſunt. ibid.
(à) Spiritu impetum faciente omnis actio morboſa. 195.33
Spiritus mineralium à ſeipſis differunt. 294.32. noxa prorſus non vacant. ibid.
Spiritus rubeus, in ſacris vocatur, cui anima inhabitat. 121.11
Spiritus vini è glacie. 145.2
Spiritus vitalis ſedes eſt cor. 469.109
Spiritus animalis in ſuis neruis vltimatam recipit determinationem. 442. Viſiuus fit in neruis opticis. 443. inde exorbitans, & in lingua delatus, guſtatui eſt planè inutilis. ibid. Vitalis medullam nouiſſe oportet. ibid.
Spiritus abſtracti aliquid habent, quod ad videndum reſpondet oculis noſtris. 88.51
Spiritus qui partes ab inuicem diſtinxit in ipſis determinationes omnes ſuſcepit. 452. in oculo videt, in lingua guſtat. 453
Spiritus vitalis quid. 223.28
Spiritus vitalis fit animalis. 442
Spiritus animalis non eſt in natura. 118.58
Spiritus innatus intendit ex vitali influo ſibi ſimile generare. ibid. opticus non guſtat, ambo tamen ſpecie differunt, quomodo fiat organum vitæ. ibid.
Spiritus vini cum ſale tartari fit ſal. 149.24
Spiritus vitalis variam determinationem ſuſcipit. 122.14. opticus, & viſiuus fit in librũ officinis. ibie. Motiuus in ſpinali medulla. ibid. ſi ad linguã ducantur, guſtatui ſunt inutiles. ib.
Spiritus fit cum inſpiſſati attenuatione. ibid. 12. vini, & vegetabilium facile fit vitalis, & facilè rapitur in arterias. ibid. vitalis, ſalſus & Balſamicus. ibid. 17. eſt cuſtos à corruptione reſpectu luminis concepti. ibid. non nutritur aëre. 16. ex flauo ſanguine arteriali. ibid. 12
Spiritus vini ſolo fermenti attactu in ſalinam naturam aſcendit. 443. 122.17. in offam albam mutatur. ibid. 19. 443. in corde perficitur in vitalem. ibid. Vitalis eſt ſpiritui vrinæ vicinus. ibid.

Spiritus

Index Rerum & Verborum.

Spiritus aſſiſtens cuique membro præſidet. 266. 2. influus à corde manat. ibid. inſitum expergefacit. ibid.
Spiritus vini cum ſale circulato. 442
Spirituum diuiſio. 468. 97
Spiritus delectantur odore, & lumine, eo quia lux, & odor illos immediatè attingunt. 71. 18. 19
Spiritus ſalis marini mercuriū non ſoluit. 43. 16
Splen non omnem vim ab arteriis habet. 179. 27. ſtomacho incumbit. ibid. 26. nouit ſcopum rerum agendarum. 141. 20. inſpirat famen in ſtomachum. ibid.
Spleni eſt vis imaginatiua. 370. 1
Splenetici anhelant. 228. 59
Spendor & calor in mortuo animali ſtatim abeunt. 91. 86. quomodo differt à lumine formali & ab Archeo. 90. 72
Spongia dat rara teſtimonia vitæ. 190. 50
Sponſa ſpæra plumbea ſalutata hiſtoria. 277. 3
Spontaneorum ortus. 93. 3
Sputum ſanguinis vnde. 275. 49
Sputa inſpicere ſcholæ iubent. 271. 33
(à) Sputo expectorato diuerſus eſt muccus naturalis. ibid.
Sputa frequentiora vnde. 381. & ſeq.
Sputum ſubcæruleum. 224. 26
Squamma ferri ad ventris ſubductionem. 233. 14
Stanni duplex ſulfur, ideò cæteris metallis leuius omne metallum facit frangibile. 67. 20
Stellæ cur nitent. 47. 16. earum influxus ſub duo luminaria. 50. 10
Stellæ per ſuum aſpectum infundunt Blas motiuum aquæ, & aëris. 111. 4
Stellæ quoties ſunt cauſæ cauſarum toties quoque ſunt cauſati cauſæ neceſſitantes. 77. 29
Stercus equi pleuriticum. 225. 39
Stercus quale excrementum. 159. 5
Stercoris ſapor. 132. 36
Stercus fit ex diſſimilari chylo parte per fermentum. 135. 50
Stercorum varietas ex eodem cibo. 121. 9
Stercoreum fermentum in cæco inteſtino, eſt opus corruptionis non nutritionis. 139. 81
Sterilitas eſt defectus præter naturam. 383. in viro ſano vix locum habet. ibid.
Sternutatoria poſt expeditum vicinum muccum concitant aquoſitates. 161. 30
Stoïcam doctrinam vidit, & odit Author. 11. 8
Stola Sancti Huberti rabidis prodeſt. 176. 52
Stomachi principatus liquet exemplo. 191. 59
Stomachi quorundam facilius digerunt olera, legumina, &c. alij piſces, & ſimilia. 190. 10
Stomachus ſibi primario non coquit. 135. 52. nō ſolum pro toto, ſed pro ſe coquit. 380. duplici calamitati ſubiacet propriæ, & ſextæ. ibid.
Stomachi notabilia quædam. 133
Stomachi vis manifeſtatur per lapides cancrorum. 183. 23
Stomachi dolor motum omnem aliquando abſtulit. 183. 20
Stomachi digeſtio præeſt omnibus aliis. 343. 13
Stomachi mala eſt. 130. 14
Stomachi auctoritas in caput. 188. 26
Stomachi fermentum vitale dilatatur vbique. 188. 4. fermentum illud acidum ſtomacho gratum in fundis alienis fit inimicum. ibid. 5
Stomachi remedia diſſitos ſanāt morbos. 179. 32
Stomachi fermentum acidum vi fellei fit ſalſum. 443
Stomachi totidem quot membra, altilia. 137. 67. fermentum à liene. 114. 28
Stomachi dolor fragranti emplaſtro ſanatus. 72. 22
Stomacho deficiente mala enumerantur, quæ oriuntur. 179. 32. competunt quæ de regimine teſtium, & vteri dixit author. 134. 46
Stomacho duplex eſt fermentum. 380
Stomacho quando deficit guſtus. 478
(in) Stomacho ſollicitanda eſt omnis morborum ſanatio etiam vulnerum. 343. 1
Stomachi imperium vix remedia ſuperant. ibid. priuilegia. ibid. ſibi primario coquit. 344. 2
Stomachus alitur chylo immediatè. ibid.
Stomachum affectum incuſat dolor capitis. 163. 46
Stomachus lectus animæ noſtræ. 191. 58
Stomachus imperat motui. 186. 15
Stomachus rector digeſtionum. 183. 22. à ſplene ſuam energiam habet. 129. 11
Stomachus debilior cibos putrefacit, 264. 63
Stomachus cordis vicem gerit. 185. 13. robuſtior cibos duriuſculos concoquit. 152. 15. actualiter calet. 268. 19
Stomachus conuertit dulcia ingeſta ſtatim in acidum. 126. 24. non ſentit niſi noxia. 181. 10. febrientis totus nidoroſus. 126. 22. cordis nomine vocatur. 180. 8
Stomachus debilior, quare ſub finem digeſtionis grauamen ſentiat. 98. 42
Stomachus fortior enchymos cibos ritè conficit non item cæpas, allia, raphanos, &c. 264. 66
Stomachus ſentit, ac ſi animal eſſet. 209. 49. cum ſplene conſtituunt duumviratum. ibid.
Stomachus, teſtes, & vterus radiant per totum. ibid. 48
Stomoma, Chalybs. 423. 14
Stranguria ab acido. 245. 14. defectu fermenti ſenio familiaris. 379
Stranguriam ſanat lapis cancrorum. 183. 25. ſuſcitat Cantaris. 316. 9
Strumæ horribiles in Styria. 165. 11
Struma eſt defectus tranſmutationis Archei. ib. 16
Strumarum origo. ibid. 14
Struma liqueſcit aſtrictiuo remedio. ibid. 15
Studendo corpus labefactatur. 232. 5
Studia ſeria eneruāt. 592. nimia nocent. 188. 27
Stultitia plerumque obſidet mentem prudentis. 220. 10
Stulti quandoque gignuntur ab ideis grauidarum. 232. 7
Stultorum infinitus eſt numerus. 171. 10
Stupefacto membro, ſenſus rediens fit titillando. 442
Stupor oritur quando membrum, peregrino ſpiritu irroratur. 122. 14
Sturio caret ore; ſolo puſillo foramine haurit aquam. 72. 29
Sublimatum per additamenta eſt venenum. 296. 56
Sub quadruplum aquæ bibit arena ſicca. 34. 5
Submerſi aliquando reuiuiſcunt. 175. 50
Subſtantia non eſt annihilabilis. 89. 65
Succeſſio quid. 389. 40
Succini phantaſia paleas trahit. 472. 145
Succinum fit Zenexton. ibid. 144
Succini Amuletum contra peſtem quomodo ſanat. 461. 37
Succubæ nymphæ quæ. 461. 13

Succus herbarum,& rerum prælo expreſſus ſolo odore ignis ſulfurei manet incorruptus. 285.21
Succos herbarum condire abſque ſale per annos. 108.45
Sudamus parum ſub frigoribus, & ſumus edaciores. 115.35
Sudarium D. Pauli. 461.46
Sudor copioſus,& pauca nutritio cruorem minuunt,& debilitatem cauſant. 272.42
Sudor multus ſitim propagat.234.30.non fertur per calorem vaporis ſpecie. 233.17
Sudor eſt latex materialiter.ibid.19. olidus plerumque in morbidis.ib.pellem humectat tamen ſiccat.196.4.habitum facit turgidum. ib. non prodeſt hydropicis.319.29.ſaltus craniū, & menynges permeat. 270. 25. particularis malum, quare? 235.36. prouocatur externa opera adhibita. ib.37. aliquando fruſtra prouocatur.ibid.eſt ros reſolutus in morientibus. 233. 17. mortificat hæmorrhoïdes & excreſcentias.ibid.in deliquiis mortis eſt cruoris liquamen,non ſanguinis arterialis. 69.42
Sudor,& inſenſibile effluuium ſunt recrementa vltimæ digeſtionis. 159.5
Sudorifera laudantur. 277.61
Sueuia cupro diues. 97.38
Suffitus à ſcholis penè ſupprimuntur, & recreāt lypothymicos,& ſanant plures morbos. 69.43
Suffitibus ſua apocrypha annexuit ſatan, vnde ars primo ſuſpecta,mox inculta manſit. 71.21
Suffituum laus. 69.43
Suffocatio à carbonibus & eius cura. ibid.54
Sulfura igne accenſa in Gas tranſuolant. 68.34
Sulfur viuum ſublimatum ab aloë, & ſimilibus nihil proficit Aſthmati. 162.39.optimè ſolutum Aſthmati ſubuenit. ibid.
Sulfuris fumus cum potu connexus Aſthmati prodeſt. 231.76.77.cadum vini á corruptione præſeruat,liberat. ibid.
Sulfur metallorum eſt internum ipſi mercurio. 43.17.à corroſiuis intactum manet. ibid.
Sulfur vitrioli optimum ad vitam longam, & agit in humidum radicale. 363
Sulfur Philoſophorum indigetat. ibid.
Sulfur concreti, & ſulfur carbonum ſunt eiuſdem Speciei. 116.42
Sulfur eſt actus ſeminis. 251.66
Sulfuris præparatio officinarum,inutilis. 289.54
Sulfur vitrioli eſt ſoporiferum.211.7. fixum autem non.ibid.eſt dulce mellis inſtar. ibid.9
Sulfuris flores,& lac,vana in tuſſi, & aſthmate. 225.37
Sulfur cum oleo lini coctum fœtet. 265.70
Sulfuris flos,ſolutum in tuſſi.192.64. anodyna vis eluceſcit. ibid.
Sulfuris embryonati ſal eſuriuum fit præſtantiſſimum vitriolum. 423.22. è perfecto ſulfure fit ſal vilior vitrioli. ibid.
Sulfur vitrioli Veneris ſoporiferum, melle dulcior. 189.41
Sulfur vitrioli è ſpiritu viridi fit. 211.9. præparatur cum ſale armoniaco ad vitam longam. ibid.
Sulfur totum ſemel diſſolutum fixatur in terreum puluerem. 67.24
Sulfura, diſtillando concreti ſemen non deponunt. 68.34
Sulfuris accidum mutatur in ſale tartari. 129.7
Sulfur rei plerumque acutum ſalis volatilis ſaporem retinet. 115.38
Sulfur ſanat ſcabiem. 198.11
Sulfur embryonatum vitrioli eleuat ſpiritus ſalis petræ. 297.65
Sulmonis ſtomachus ſemper jeiunus. 72.29
Surculus arboris herbaſcens quantum olei dat veris tempore,quantum in Februario. 253.48
Surditas ab inferis. 209.49
Surſum alterius relatione eſt infra. 107.38
Sus Bruxellis natus capite humano. 185.7
Sus phaſeolum non edit. 126.26
Suſpendium arterias claudit. 209.48
Suſpenſis quare in momento perit facultas princeps cerebri. 113.24
Suſpenſorum corpora in patibulo non relinquenda ex lege Diuina. 470.118
Suſpirioſus ex cōſtipatione aſperę arterię. 275.49
Suſpirium vnicum plus refocillat, quàm plures paruæ. 115.33
Syllogiſmus à Logiſmo. 16.31
Sylphones vnde. 413.81
Symmiſtæ rerum naturalium metum Archeo incutiunt. 293.29
Sympathetica vnde dicta. 168.36.472.151
Sympatheticum magneticum vnguentum, & magneticum armariū in quo differant. 456.2
Sympatheticus puluis Ericij Mohi examinatur. 375
Sympathia non eſt ſemper magnetica. 473.161
Symphytum,contra oſſium fracturas. 283.5
Symptomata, vel fructus in morbis ſunt calor, & frigus. 308.73
Syncope ex Gas. 69.41
Syncopes virginum vterinæ, pulſus eſt minimus. 117.51
(in)Syncope venenum eſt anodynum,& diſperſiuum ſpirituum. 206.26
Syncope ex ore ſtomachi. 177.6.186.19
Synoniæ vtilitas. 181.9
Synonia contaminata ab Archeo. ibid.10
Synonia quid ſit. 241.15.242.20
Syrupi, & illinctus nocent. 276.55
Syſtema rerum. 107.38
Syzigiæ Cœlorum in omnibus. 463.55
Sizigia lunæ in mari. 419.21
Siziagia æmulatur aſtra. 374

T

TAbacum nocet. 453
Tabaci fumus ſtomachum flauedine tingit. 163.46
Tabarzit ſacchatum ab aliis laudatum ridet author. 289.57
Tabem curauit remedio Paracelſus. 272.43
Tabernaculum in ſole poſuit Creator luminum. 87.38
Tabes ex corruptione roboris innati. 192.65
Tabis ſanandæ difficultas vnde. 136.64
Tabes ab obſtructione. 275.49
Tabes pulmonis errore orta. 278.63
Tabidum ſputum in pulmoniacis. 377.& ſeq.
Tabes ex mucco mordace. 163.44
Tabis remedium lac perlarum. 296.43
Tabem minatur Laringis debilitas. 163.43
Tabe,integræ familiæ pereunt. 451
Tabidorum ſputa flaua ac cinerea ſunt errores vegetatricis in pulmone, & cruor degeneratus. 272.39
Tabidi vlceris pertinacia. 246.21
Tabes ex errore diſtributiuæ. 377.& ſeq.

Index Rerum & Verborum.

Tabes à vita ſedentaria. 230.68. non à ſiccitate. 197.6
Tabula in biſmuto inſeruit, vt vitriolum viriditatem amittat ſuccinoq; communicet. 459.22
Talcum non reagit in ignem, quanquam non abſumatur ab eo. 205.24
Talpæ pellis, & cruor panaritium ſanat. 377
Talpa terram loco dimouere poteſt. 35.17
Taliſmanica ſcurrile, ac diabolicum inuentum.
Tarantula parem ſibi parit virus. 190.50
Tarantulæ ictu percuſſi tripudiant. 472.149
Tripudia vnde. 380
Tartarus acidus appetitui inſeruit. 129.12
Tartarus non eſt ciborum, & potuum tribulus, & ſpina. 96.22
Tartaro intus recepto, & coagulato ſpadanæ conueniunt. 424.2
Tartari ſal vnciæ ſex diſſoluunt crudi vncias ſeptem. 146.19
Tartarus diſtillatus ex vnciis. 16. vnicam dat aquæ, ſalis duas. 13. olei. 255.68.116.39
Tartarus ad abſtergendas ſordes propinetur. 157.12
Tartarus diſtillatus eructat Gas. 264.68. eius oleum continet alkali volatile. ibid.
Tartari doctrina Paracelſi ſparſim collecta contrahitur. 144.7
Tartarus quomodo concreſcat in dolio. 145. 6. crudulus diſſoluitur in ſuo ſale. 146.19
Taulerus animam in duas partes diuiſit. 166.21. 22
Taulerus veridicus. 11.7
Taurinam pinguedinem recipit vnguentum armarium. 456.2
Taurinus ſanguis toxicus non item bouis. 470. 120
Taurina caro cur non ſit venenoſa. 110 49
Telis aranearum ſimiles Aſtrologi. 79.46
Temperamenta & elementa negantur. 34.10
Tempus quid. 385.5. negatur. ib. non eſt de prædicamentis. 387.31. nihil commune cum motu. 385.4. ferè idem cum proprietate. 387.34. eius vera proprietas. ibid.29
Temporis menſura. 390.50
Tendinum dolores obeſorum humana axungia linita ſubleuat. 297.58
Tenuiſſimus cibus dandus in acutis ſuadet Hyp. donec appetitus reſurgat. 280.22
Terræ mucilago, quæ vermes gignit glaciata in aquam redit. 115.35
Terra permanens matris eſt non mater. 34.11
Terræ intrinſeca frigent æſtate Hipp. 423.2
Terra virginea eſt ſabulum (quellem) reliqua omnigena terræ fructus. 33.3
Terræ ineſt ordo producendi ſtatutos effectus. 23.26
Terræ tremoris finis eſt, vt peccator ſe emendet, & iuſtus ſibi caueat à peccando. 64.33
Terra in aquam reducitur. 65.1
Terra elementalis eſt quellem. 33.12
Terra diuerſa iuxta Cœli, & ſtellarum influxus. 418.3
Terra non mouetur. 35.16
Terra inanis, & vacua quomodo interpretandum. 86.34
Terebenthina, & nux myſtica in lotio ſpirant eundem odorem. 342.12
Terror, & triſtitia præcordia afficiunt. 188.25
Teſtium actio regiminis. 207.42
Teſtamentum Paracelſi apocryphũ putatur. 384
Tetano generali relinquit homo moriens cadauer ſuum. 259.14
Thebe decuplo calidior noſtra regione. 461.51
Theologi practici ſunt myſtici. 471.134
Theophraſti vita. 143.3
Thermæ, & balnea plures defectus reconciliant. 277.61
Thorexis generoſi vini potus famem, quare ſoluit? 436.11
Tiliæ Alkali valet ad vulnera. 183.20
Timor frigefacit. 308.76
Tinctura lilij eſt mercurius vitæ Paracelſi. 296.44
Vinctores vnica cortina tincturæ varios colores mutant. 280.22
Tincturarum morbi ſunt lepra, lues Veneris, & ſimiles. 424.4
Tolle iſtud apothecæ habens odorem. 286.38
Tonitrui vox terribilis terram verberat. 57. 22. remedia. ibid.
Tonitru terruit puellam. 188.25
Tormina inteſtinorum ab acido. 246.25.26.247. 37.181.11. ex lienari fermento. 380 ex chylo concepto. 140.10 ea deficiente ſtomacho. 140. 10. ex ſtercoreo fermento. 138.81. ex malè digeſto chylo. 265.71
Torturæ noctis morbi concentrati ſunt. 194.11
Tortura noctis. 278.67.382
Tuſſis ab endemicis occaſionaliter. 376
Tractatu de vita longa ſcripſit, quæ ſciebat vera. 91.81.321.50.356.136.66.122.16.311. 93. 200.34.378. & ſeq.
Tranſmutatio formalis præſupponit fermentum corruptiuum. 67.19
Tranſmutationum radix eſt in ſulfure. 43.17
Tremores manuum ex ſtomacho. 140.10
Tremor eſt ſtomacho deficiente. 179.32
Tria principia animalium. 33.11. plantarum. ib.
Tria è cõcretis ſeparauit citra empireuma. 116.43
Tria principia chymica vtitur ad diſtinctionem heterogeneitatis corporum cõcretorum. 255. 65. tria, quædam non continet 253.49. ſunt in aqua analogo ſenſu. 42.7.254.53. ſunt nuperũ inuentũ non verũ. 255.46. ex quibuſdam eliciuntur, creantur, non præexiſtabat. ibid.
Tribuli, & ſpinæ quid. 92.22
Triſtitia rodit vitam hominis. 340.9. non ens. ib. quare continua ſuſpiria. ib. 10. refrigerat. 479
Trutta recta linea ſcandit. 415.89. eius prolificatio. ib. in Lacu Lemano. ibid. 93
Tumores idolẽtes excitat latex aliquãdo. 255 37
Tumores ex Pylori errore. 140.10
Turcoris magnæ virtutis. 297.62
Turgidum crus pituita putata. 234.23
Tuſſi, remedia vulneraria proſunt. 162.41
Tuſſis ex non corrizza pleuritica ſanant. 230.68
Tuſſis tabida ex læſione aſperæ arteriæ. 163.44
Tuſſis remedia ſcholarum. 162.37
Tuſſes laudano Paracelſi ex ſulfuris flore ſanantur. 192.12
Tuſſis poſtulat oblæſæ facultatis commutatricis redingrationẽ. 222.7. differt ab aſthmate. ib. 8. oritur ex ſenſu noxij laryngẽ infeſtãtis. 162.39. ex corizza quomodo cognoſcatur. 229.66.67. 230.68. ſoporiferis ſubleuatur. i. quidquid tuſſis eiicit, fit in cãnis pulmonũ vitio proprio. 222.2
Tuſſes recurrunt. 267.4
Tuſſes ſenij difficulter reſtaurantur. ibid.8
Tuſſis à cuſtode errante. 229.63
Tutiæ præparatio, officinarum nihil eſt. 288.51
Tyberis origo. 415.89

Tychonis

Tychonis opinio de Lunæ lumine. 88.48
Tympanites non eſt ventus ipſe. 316.20
Tympania quid. 262.44
Tympanites differt ab hydrope.320.43.eſt flatus cadaueroſus à conuexo inteſtinorum natus. ibid. ſanata per ſalſa. 321.46. eſt flatus, qui extra inteſtinum clauditur. 261.33. ex cauſa morbifica. 263.51
Typographorum atramentum ex fæce vini, vel tartaro. 146.20

V

Vacca deglutiuit cultrum. 366.7
Vacuum in natura.52.6.7.probatur per ellychnum in lagena.ibid.8.compreſſione aëris oſtenditur. ibid. 5.53.18. candelam mutans aquam in Gas. 52.7
Vapores craſſos non vidit Author diſtillando. 186.17
Vapores cæci,& tetri halitus in cor,& caput delati ſunt ancora ſacræ ignorantiæ ſcholarum. 207.36
Vapor ſemiſalſus nocet. 453
Variolarum foſſulæ confeſtim apparent.114.26
Variolæ è veneno cruorem inficiunt. 442. & ſeq.
Vbera vt ſterileſcant. 456.21
Vberbein. 381
Vegetabilia cuncta non linoſa ſpiritum vini dant. 256.73
Vegetabilia quomodo ex pluuia. 74.32. omnia ex ſola aqua. 66.12. cum adiutorio fiunt aqua. ibid. per mechanicam demonſtrantur. 68.30
Venenorum claſſes.287.45.encomia,& laudes. ibid.46
Venæ poſt mortem hominis,vita quadam illuſtrantur. 245.15.450
Venæ ſectio in Pleuritide, maledicta ab Authore. 247.31
Venæ in ſtomacho ad quid. 135.52
Venæ ſectione qui curant, & aliis virium diminutionibus errant. 382
Venæ ſectio in menſtruis deficientibus. 450
Venena in omnibus.ibid.44. Vegetabilium examinauit Author.171.12.agunt ſpecifica proprietate.296.47. inter entia realia locum habent.100.59.quomodo agunt. ibid. 58. quomodo necant.442.& ſeq. cuſtodiunt remedia mentis. 175.46. animantatorum oriuntur ex perturbationibus.293.29.viperarum.ibid.mineralium. ibid. Vegetabilium. ibid. eryſipelatis ex ira Archei. ibid. quædam ſunt irrita, niſi apertam cutim differatur. 362
Venerea flatulenta Galeni. 263.57
Veneris ens primum non poteſt ſequeſtrari,niſi per mortem, & ſeparationem mercurij ſui. 364
Venerem ac ſalacitatem renibus ſcholæ tribuunt. 189.42.negat Author. ibid.
Veneri renes non ſeruiunt. 450
Veneris motus ſentitur circa ſtomachum. 190.43
Veneris, & crapulæ debilitates quomodo reſtaurentur. 481
Venus ex ſplene, & ſtomacho. 212.15.longæuitatem impedit.453. vitam affatim exhaurit. ibid.
Veneris actus animæ ſenſitiuæ officium.189.42
Venus ſtella maxima poſt ſolem. ibid.
Venti non poſſunt diſcuti. 260.19
Ventus eſt in ſtomacho,& inteſtinis. 261.32
Ventus in torminibus inteſtina non tranſit. 134 47
Venti quando cladem inferunt. 47.26
Venti proprij ſunt,& certi Prouinciis. 97.33
Ventus inteſtina non humectat, non penetrat. 134.48
Ventres natura hieme calidiores, quàm æſtate. 118.54
Veratrum in Tridentino tractu non purgat. 463.51
Verbenæ virtus. 369.8
Veritatem aperire vix licet ſine æſtimationis læſione Authorum prægreſſorum. 15.9
Veritas eſt ens reale verum. 16.27
Verecundia calefacit per Blas. 308.76
Veredarij veſtigia inſtar ſequimur ſtellis. 95. & 10.6.7
Vermes ex indigeſtis cibis. 164.69
Vermes in vulneribus. 117.52
Vermes terræ è mucilagine ipſius. 115.35
Verrucæ affrictu pomi quomodo diſpereant. 96.29. vt euaneſcunt.88.55. ſunt carnis fundi. 85.30
Vertex eſt gulæ perpendiculum. 212.14
Vertigo eſt virus rotans. 206.25
Vertigines ceſſant aſſumpto ientaculo. 142.23
Vertigo ex debili ſtomacho. 179.32. ex mucilagine putida in amarorem prona, ſtomachi. 181.11. & 182.17. Quare ſenſum, & metum reſpirare faciat. 382. à crapula per vomitum tollitur.226.51.à cibis. 186.19
Veſalius conuincit Galenum. 188.32. centum, & ſexdecim in locis conuincit Galenum erraſſe, & diſſectionem corporis humani non vidiſſe. 240.43
Veſpertilio mus,glis,&c.noctu cernunt. 88.49
Veſſicæ vlcera non ſanantur à lapidibus cancrorum. 138.23
Veſſica ſuilla ſale plena, ab aqua penetratur. 144.48
Veteres odoribus mentem ad ſtudia proritarunt. 71.21
Victus ratio ad morbos. 281.25
Vigilia, & ſomnus, ex ſplene, & ſtomacho. 212.15
Vigiliæ cum ſolicita meditatione Aſthma excitant. 226.51
Vigiliæ, & ſomni remedia ſunt ſtomachica. 188.26
Viginti, & vno ſæculis ſcholæ mundum ineſcarunt, & impoſuêre. 5.1
Viluordiæ ſe ſubduxit Author.8.7.perluſtrauit, tria regna curioſa analyſi per ſeptenniū.ibid.
Vini differentia in potatore. 188.31
Vinum turbatur dum vitis floret. 374
Vinum quando nocet. 140.10
Vinum quare multiforme inebriat. 303. quare variat diuerſis in locis. 335.31. totum mutatur in acetum, & quomodo. 135.50. inſolatur vt aceſcat. 143. 2. conſeruatur in frigido. ibid.3.peruertit vulnera.183 22.vſus in vulnere,& febri.ibid.20.ad Hilaritatem eſt conditum.332.6
Vinum ſaporem proprium amittit ſi in eo coquantur lapides cancrorum. 183.22. quare ſcholæ vniuerſaliter prohibuerint. ibid. inſolatum, fit acetum. 145.8

Violenta

Violenta mors facit cadauer flaccidum. 259.14
Vipera in Theriaca. 288.51. eius caro innocua. ibid. paſtilli ex eo parati elixando in iure relinquunt vires. ibid.
Viperarum venena ex ira, inuidia, furore. 292.29
Viperini dentis ictus hominem ſternit. 288.52
Virgines abſque pulſu per horas vidit Author, inter mortuas & deploratas, reuiuiſcere. 112.19
Virgo Dei Genitrix, quare Luna ſub pedibus. 448
Virgo hyſterica. 205.20
Virgo deficiente menſtruo, pluribus morbis obnoxia. 424.5. chalybem ſumens vomere ſolet. 425.14
Virtus oppoſitum habet vitium de natura priuantis 107.38
Virtus, & veritas ſuos ab ortu habent mox comites æmulos. 6.3
Viſcera internum Blas formant ad typum ſui aſtri. 111.5. planetas præcurſores elegerunt. ibid. aluntur ſanguine non cruore. 136.64
Viſus à quadrageſimo anno habes, longæuitatem contra, promittit greſſus. 450. ſuum obiectum in inſtanti percipit. 97.35
Vita in abſtracto eſt ipſe Deus. 113.23. lumen, forma, & anima ſenſitiua, quaſi vnum fiunt. 114.31. eſt natura, & ipſa morborum medicatrix. 246.9
Vita participatiua. 450. quæuis ſuperat humanum intellectum. 345.6
Vitales facultates non retroeunt, vt cruor qui reſtauratur. 292.16
Vita alia principiat in ſplene, alia in muſculis, & alia in vtero mulıebri. 452
Vitam ſui mediam quæ pertinaciùs conſeruant, non facile ab Archeo ſuperantur. 296.56
Vitæ impedimenta. 453
Vitæ longæ ſpeculatio. 453
Vitæ fons ſtomachus. 34.7
Vita humana eſt lux formalis, cuius exſufflationem mors è veſtigio ſequitur. 113.23
Vitæ fomes quid, & quare nemo indagauit? 112.18
Vitæ intimam eſſentiam verbis propriis, & etymo à priori deſcribere, eſt impoſſibile, quia verba deſunt. 113.23
Vita non eſt ignea depaſcens humidum radicale. ibid.
Vitæ eſſentiam, licet Deus alicui in concreto oſtendiſſet, ſuum tamen docendi honorem, nulli vnquam tribuet creaturæ. ibid.
Vita media manet in Archeo tranſmutato, non ſecus ac forma oſſis, defuncto homine. 94.8
Vitæ mediæ variæ proprietates. 96.25. reſiduum ſunt tribuli, & ſpinæ. ibid.22
Vita media ineſt aquæ, cui proprium eſt Archeum excitare. 157.14
Vitales omnes poteſtates è ſtomacho. 191.58
Vitæ breuis cauſæ. 480
Vitæ mediæ qualitates ambulatoriæ. 98.44
Vitis dum floret turbat vinum, & quare? 464.63
Vitriolum veneris optimum quomodo fiat. 422.12
Vitriolum optimum fit cum ſale ſulfuris embrionare. ibid.22
Vitriolum fit cum ſale ſulfuris perfecti. ibid.
Vitriolum ſanat eminus. 361. abſens vulnus ſanat. 351.14. Hæmorrhagiam ſanat. 363. & ſeq.
Vitrioli ſulfur contra vertiginem. 286.19. calidum. 189.40
Vitriolatis vomitoriis curauit inſperatos Author. 322.4
Vitrum in terra, aquæ leges ſubit. 73.33. viride fit candidum per magnetem. 472.143. fit aqua. 35.16. non eſt vltimum artis ſubiectum, & reducitur in ſabulum. ibid. facilioris digeſtionis cryſtallo rupeo. 143.29
Vitrum per fracedinem fit arena. 295.37. ex aqua. 68.36. in terram ſepultũ fraceſcit. 95.15. poros non habet. 308.77. ſplendet ignitum in aquæ fundo. ibid. quomodo fiat. 255.66
Vitulus dementat. 372.21
Vituli diſſectio. 86.65
Vlcera varia cacoëthica. 235.33
Vlcera, & vulnera ſanat perſicaria magneticè. 459.29. odoribus leniuntur. 71.17. varia caterua vnde emergant. 374. Inteſtinorum difficilis ſanatio. 136.64. externa peiora, ore tenus ſanantur. ibid. mitigata, irritantur abſtergentibus. 197.6. quomodo fiant. 198.12. medentur colcotare. 200.35. ſexagina ſanat arſenicum fixum, & quare. 199.31
Vlcera interna qua via ſolidantur. 272.43. quæ aluntur à principio interno ſpectant ad Phyſicum. 377
Vlceris radix eſt in fundo, & margine. 198.21
Vlcerum corroſio ab acido. 245.14
Vlcerum venena necat arſenicum, & auripigmentum. 288.52
Vlceris in pulmone ſanatio. 272.43. in fæmore potu ſanatur. ibid.
Vlcus nouum morbum ſuſcitat. 307.70
Vlcuſcula in ſinu cordis reperta. 379
Vnguento ſuperantur morbi quamplurimi. 71.17. odor intrò ſerpit, & agit. ibid.
Vnguenta ad loca pulſuum irrita. 119.1. quando calida applicanda. 289.58. apponenda vbi à centro foras eſt ſanatio. ibid.
Vnguentorum vires. ibid.
Vnguentarius conficit pigmenta ſuauitatis. 363
Vnguentum armarium recipit pinguedinem taurinam. 470.121. magneticum quomodo ſanat. 473.165
Vngula alcis epilepſiæ amuletum. 460.35
Vngula iumentorum ad dyſſenteriam. 207.41
Vnguis differt ab aliarum partium digeſtione. 271.31
Vngues renouantur. 480
Vniuerſale ſoluens chymia parat. 297.66
(ex) Vnniuerſali ſeminis ſpiritu, inoleſcunt ſingulorum organorum rectores. 450
Vnio dum putreſcit ſub ſterquilinio agens non perfectius patiente. 90.60
Vnitas non eſt contraria binario quamquam recedant diſcreta per alteritates. 107.38
Vnum, & vtile eſt in intellectu, pluralitas verò ſiue diuiſio in ſenſu. 26.7
Voluntas eſt primum mouens, mouetque ſeipſum & ens ſeminale. 129.9
Volucribus fermentum potens eſt. 126.12
Voluulus non eſt minoris inteſtini aliqua contorſio. 260.28. remedium. 261.31. à duriore excremento. 265.78
Vomica vix tuſſes tabidas parit. 163.44. vnde oriatur. 275.49. pulmonis rupta, ſtatim mors. 278.63
Vomitus niger malus. 142.28
Vomitus ex malè digeſtis. 495. à clauſo Pyloro

loto. 140. 11. varij coloris. ibid. 12. flaui excrementi in tertianarum initiis æruginoſus mortem cauſauit. 161. 27. à carbonum fumo. 163. 46. grauidarum vnde. 446. cauſidicum ſanauit. 185. 9. vertiginoſis prodeſt. ibid.
Vomitus à diſtorta pede. 140 20
Vomitus grauidarum vnde. 445
Vorago in quam naues abſorbentur. 35. 3
Vſnea quare in ſolo cranio. 461. 51
Vſneæ virtus, & generatio. 461. 44
Vſnea pro vnguento armario. 473. 166. è cranio ſuſpenſorum, vel rota interemptorum. 456. 2
Vineæ ſemen è cælo cadit in agrum caluariæ. 461. 41
Vrinam faciunt renes. 343. 13
Vrina, & latex differunt. 318. 14
Vrina lactantis olet oleum aniſi, quod nutrix ſumpſit. 98. 48. aquoſa mox à potu ſub pylori errore. 131. 29. fit in ſuis officinis. 233. 10. qualc excrementum. 159. 5
Vrinæ ardorem ſedat lapis cancrorum. 183. 25
Vrinam mouent oſſifragium, lapis cancrorum. 342. 12. cietur à ſpadana, & non ſudor. 4 6. 11
Vteri ſuffocatio. 205. 21. claues gerit ſtomachus. 190 46. quos effectus pariat. 367. 12
Vterus diſcurſus obnoxius.
Vterum in diuerſos furores, agitant perturbationes. 233. 15
Vterina remedia incognita hactenus. 191. 54
Vterina quædam ſymptomata, vix ab incantamentis diſcernuntur. 208. 45. pulmonis tunicam ſtringunt. ibid.
Vterina phantaſtica. 371. 14
Vterus à morte mulieris ſæpè tumultuatur ibid. 46. necat. ibid. ſymbolizat cum anima ſenſitiua. ibid. non tranſmittit vapores ad caput. 278. 63. regimen in totum corpus. ibid. eccentricum blas motiuum excitat. 219. 8
Vterini affectus varij. 292. & ſeq.
Vteri ſtrangulatus. 108. 45
Vterus vnicum tendinem ſtringit. 208. 43. gulam ſtrinxit. 226. 31. quomodo concipiat. 48 virginis duorum digitorum vix amplitudinem oſtendit. 500 cordi æquiparatur. 332. 2
Vteri membrana tragædias concitat. 130. 18
Vterus contractus ſub conceptu ſe pandit. 481. conſideratur vt domus vacua. 96. 50
Vtile & vnum qui nouit, is nouit plura particularia: non è conuerſo. 27. 14
Vua comeſta peperit morbidum. Gas. 66. 18. Hinc dyſſenteria, tormina, &c. ibid. 17
Vua paſſa in elementalem aquam diſtillando deducitur. 68. 38. recens vulnerata muſtum & Gas exhibet. ibid. quomodo ſit paſſa. 208. 46
Vulnerata, & vlcera odoribus exaſperantur, vel miteſcunt. 71. 17. ſanantur ſine acceſſu Alkali. 183. 21. fiunt vlcera, & quando. 346. 14. veſſicæ quomodo curantur. 132. 30. interna oſſifragus ſanat. 346. 17. ſtomachi læthalia. 177. 4. fellis mortalia. 132. 30
Vulnera introducunt exoticam qualitatem. 465. 71
Vulneraria potio continet Alkali. 118. L. 3. eſt lapis cancrorum. ibid.
Vulnerarij potus non potiuntur ampliori priuilegio, quam reliqua pharmaca. 346. 14. proſunt tuſſi. 346. 14
Vulneraria fabricantur in ſtomacho. 340. 11
Vulnerariæ herbæ operantur alkali virtute. 183. 20. reuiuiſcunt mercurium. ibid. potiones ſanant vulnera artuum. 179. 32
Vulnerum corruptionem necat colcotar. 200 35 Balſama è corio humano. ibid.
Vulnus difficiliter curatur ſi Lunæ radij illuxerint illud. 88. 54
Vulnus modicum curatu difficile, & quare. ibid.
Vulnus in pede ſanatur ab alkali cancrorum ore ſumpto. 183. 21.
Vulnus poteſt ſanari, abſque labiorum tumore, dolore. 310. 85
Vulpes annoſa callidior iuniore. 16. 34
Vulpis pulmo perperam in tuſſi. 161. 37
Vultus humanus infinitus varietatibus. 126. 23
Vveed-aſchen cineres è Scandia. 116. 39

X

Xenexton ſuccini. 472. 145. ad fluorem ſanguinis. 108 45. ſeptem planetarios pullus conſtrictus ad peſtem. 461. 37

Z

Zenit Cœli punctum. 464. 65
Zelotypiæ æmulatio dura eſt, vt infernus.
Zibetum acquirit fragrantiam à putredine. 257. 81. fœtidiſſimum dat excrementum. 262. 46
Zinzilla quid. 462. 50
Zinziber profert multum ſudoris. 156. 9
Zooſophia animalium proprietas. 102. 6. 7
Zoophitæ viuit lien. 190. 50

FINIS.

INDEX
RERUM MEMORABILIUM QUÆ IN TRACTATIBUS De Lithiaſi, Febribus, Humoribus & Peſte reperiuntur.

Primus Numerus Paginam, ſecundus Paragraphum notat, & Littera c. Columnam.

ABDOMEN turbatur in Calculoſis & quare. 34.16
Abbatiſſa Calculo oppreſſa. 31.13.
Abſtracto modo intelligere, quid ſit. 28.3
Ablata Cauſa tollitur effectus. 135.25
Abſurditates Scholarum. 113.9
Abſceſſus quomodo fiant. 167. c. 2. Deſperati contingunt ſæpè naturæ ductu. 110.12
Actiones corporales ſegnes. 25.11
Actio ſpiritus acidi rodentis. 25.7
Accidentia in febribus accuſant ſtomachum eiuſque vicina. 107.13
Acida non tranſeunt ad venas ſine noxa. 40.17
Aciditas vaporalis peruadit nos ſine Febri. 95.20.21.
Acidus cremor Stomachi, in Salſum ſubter Fellis Dominum conuertitur. 135.24
Academici Medici notantur. 45.1
Acredo ex Alcali quomodo fiat. 31.18
Acrimonia humorum, diſtat ab amaritudine, ſicut Piper à Colocintide. 12.14
Acus pungit non vulnerat. 46.95
Adamas dat puluerem flauum. 13.9. fricando paleas ad ſe allicit. 183.c.2
Adoleſcentibus annis, quare profundius dormitur ſubſequentibus. 167.c.1
Adultis non accreſcunt membra primæ conſtitutionis. 50.2
Æſthiomeni ſanatio.
Ægri ſub conuenienti euacuatione melius ſe habent. 89.5
Æthiops habet atrum cruorem & nullus melancholicus. 116.46
Aer nouus per machinas ad fodinas inflatur. 144. c. 1 anatomiſatur. 170. c. 2. Poris refertus ibid. quando ſanus. 180.c.1.
Ægrotantium mutatio vnde. 150.c.2
Æternum ite & venite quandoque pronunciabitur ad ſuſpenſos. 136.c.1
Agonia ſuis Ideis pares imagines parit. 69
Agens eſt anima. 64. 96. 65. 108. calefactiuum omne quomodo agit. 74.21
Alcali petræ deſtructiuum. 19. 14. lixiuiale ſub digeſtione fit acris. 31.18
Alcalia intro abſumta ſaturantur acidis. 10.24. 26. quomodo fiant idem ibid. pro ſaxifragio inutilia ibid. 26. in ſe combibunt acida. 31.16. quædam ſopiunt dolores. 69. quædam dolores creant. ibid.
Alcaheſt eſt Paracelſi arcanum. 45. 2. eſt difficilis præparationis. 44. 23. ſanat lepram 53. 27. tædioſiſſimæ preparationis ibid. cuncta viſibilia penetrat vſque ad ſeminale ens ibid. agit abſque depauperatione ſui ibid. eſt ſimilis Mercurio. 26. 14. & fit ex Mercurio. 20. 17. quomodo agit. 102.11
Alcis vngula rigorem Duumviratus compercit. 57.54
Alienatio diſtributiua ſtomachi quid. 137.8
Alexipharmaca Magiſtralia ex 100. ingredientibus. 150.c.1
Algebræ ſuppoſitiones Natura non admittit. 152. c. 1.
Alimentum ſextæ digeſtionis in ſtomacho quando degenerat. 162. c. 2. vltima digeſtio quomodo degenerat. 97.5
Allium & ſpiritus vini ſopiunt dolores. 52.22 63.86.
Alhaudel & Diagridium bina compoſitorum columna. 86. 2. & 3
Aloës ſola innoxia. 86. 6. & 117. 54. luſtrata. 86.6
Alkermes examinatur. 93.12
Altolizoim quid. 39.22
Altiſſimus Medicum & Medicinam è Terra creauit. 144. c. 1
Alumen quomodo fit 26. 13. eius præparatio. 116.20

Index Rerum Memorabilium.

Aluus laxus ægrotat piger laborat. 92. 14

Alui excrementa in vtero, ſunt cinerei coloris, quia deeſt ſcoria. 139. 35

Amara in Scholis latent notabiliter. 63. 87

Ambroſius Paræus fœtum petrificatum excidit. 16. 11

Ambuſtionis actus in viuis fit efficienter ab ipſa vita, occaſionaliter ab igne. 64. 101

Amens carebat 17. dies potu & cibo. 35. 21

Amentes quare frequenter Peſte pereunt. 180 c. 2.

Amentia vnde 54. 38. Quid ſit 63. 84. genus 90. 21. eam faciunt quædam ſimplicia. 57. 54. omnis ex Hypocondrio. 134. 13.

Amigdalinum lenit ortam contracturam in Colica 67. 132. humectant. 37. 7

Amuleta præſeruatiua. 180. c. 2

Ancilla veſcebatur Araneis. 187. c. 2

Andrea Veſalio teſte, nunquam Galenus vidit Anatomiam. 57. 50

Anginæ ſigna. 15. 5

Anima eſt Simulacrum Dei. 53. 31. humanis conceptibus imperuia ibid. differt à ſpiritu impetum faciente ibid. & vita ſunt diſtincta, tanquam abſtractum & concretum ibid. 32. ſenſitiua eſt pediſſequa mentis immortalis ibid. 33. eius ſedes 54. 35. ſola lætari, triſtari, dolere poteſt ibid. 35. concipit res ſenſibiles & quomodo 55. 38. ſibi concitat amorem iram, &c. per applicationem ibid. format in Archeo ſuo characteres ibid. eius mandatum inſtantaneum eſt. 62. 75. ſolo radio luminis defertur, perinde vt obiecta viſus percipiuntur ibid. ſentit pungentem cultrum quem non infirmat ibid. 87. ſenſitiua immediatè ſentit obiectum doloris 64. 96. ſuſcitat diſpoſitionem, explicat, & perficit Pharmaca 65. 104. confunditur à Scholis cum calore ibid. ſuſceptas vires ſibi applicat & quare ibid. 105. primum dolet tandem aſſueſcit 69. in ſanguine 81. 6. ſenſitiua in Archæo receptrix. 107. 12. ſemel credens ceſſat, donec de nouo obiectum illi refricetur. 167. c. 1

Animal putridum non eſt Animal. 81. 1. Phantaſticum 164. c. 2. abſque vita eſt cadauer. 53. 28.

Animalis ſpiritus ab ipſa vita illuſtratur. 53. 28. ſemina non ſunt fœcunda niſi cum perturbatione libidinis. 164. c. 1

Animi paſſio digeſtionem ſternit. 174. c. 2

Animans omne, ante præuaricationem erat homini ſubiectum. 169. c. 1

Annus ab Hieme incipit. 94. 4

Annulus contra Hemorroidum dolores. 78. 39

Annodinum apoplecticum fit per errorem ſextæ digeſtionis. 60. 64

Anodina ſimplicia ex opio, &c. 61. 72. varia quæ dementant, & ſenſum tollunt 67. 83. in Duumuiratu cerebrum præcipitant; extra Duumuiratum Gangrænam & ſtuporem facit ibid. non ſunt frigida licet ſtupefaciant ibid. 87.

Antidotus non reſtaurat ſemel infectum. 172. c. 2. leue venenum admixtum habet 179. c. 2

Antimonium vomitiuum, venenum. 103. 5. laudatur & Mercurius ibid.

Antrax Bubo Eſchara ſunt effectus à Peſte. 162. c. 2.

Anxietatis conqueruntur icterici in Stomachi orificio. 136. 3.

Appetitus rerum inſolitarum ſoluit frequenter lentam Febrim. 73. 6. & 7. quid deſignat 13. 17.

Apicula pungit ac vulnerat. 63. 87

Apocalypſis de Peſte 150. c. 1

Apoplexia. 90. 18. eius ſanatio 103. 7. Scholarum. 55. 41. Paracelſi. 56. 41. priuatiua quando ibid. 46. non eſt obſtipatio quarti ſinus cerebri 57. 49. recens curatur vomitiuis ibid. 50. incipit in præcordiis & in cerebro non niſi per Deuteropatiam ibid. 52. cauſam inquirit author. 58. 54. ab Hypochondrio ibid. poſitiua ac morboſa quæ 59. præauguratur ex colli breuitate & quare. 60. 64. Anodinum generatur occaſionaliter ibid. 66. confeſtim excitatur, & quare. 61. 69. Anodini natiuitate præcedunt ſigna prænuncia ibid. & ſeq. prænuncia ſigna vertigo nauſea ſtupor ibid. 69. leuis eſt in Archeo præcordiorum ibid. quare non cedit à Medicis à ſeplaſia factis ibi. 70. eius anodinum mitius quam epilepticum ibid. ſi acrimoniam acquirit vlcera parat ibid. Virus ponticum eſt & Atrophiam minatur ibid. inſtantanea fit quandoque ex mineralium Suffitu ibid. 73. latet in Archeo 62. 76. eſt morbus hereditarius ibid. graſſatur per integras familias ibid. & Paraliſis varietates vnde ibid. 76. non eſt morbus priuatiuus 63. 80. generatur occaſionaliter ex virulento præludio in præcordiis concepto ibid. 80. topicæ generationes vbi fiunt ibid. 82. eius anodinum fit per ſextæ digeſtionis errorem 60. 64. eius venenum cauſat atrophiam. 61. 7

Aporrea cupri. 47. 16

Apoſtemata à vitio diſtributiuo 137. 8. varia ſuſcitat alimentum degeneratum ſupra hepar 98. 15. ſtabiles dolores ex indignatione Archei. 66. 115

Apozemata Scirrhos vix ſanant. 35. 23

Aqua quare ſupernatabat ſpiritus Domini. 12. 5. replet terræ vacuitatem fructibus ibid. continet deſiderium impregnandi ſemina. 12. 5. ſeminalia deſideria quare non fructificant more Plantarum ibid. 6. pellucida continet chriſtalli ſemen 13. 8. migrat in petram ibid. 10. mutatur in Renas & cruorem 14. 15. ardens vrinæ. 18. 2. coagulatur frigoris formidine ibid. 6. vi ſeminis petrificatur ibid. pluuialis quare non corrumpitur. 22. 23. poſt ebullitionem turbida eſt ac confuſa. 35. 20. intumeſcunt vtraque Lunæ ſtatione. 57. 54. Regis ſpirat ponticum odorem qui cordis palpitationem generat. 61. 71. quare liquida ignorant Scholæ 64. 91. 4 ſtillans è veſicatoriis eſt cruor tranſmutatus. 1. 94. ſanguini permixta non fluctuat niſi per corruptionem ibid. 5. non eſt ſed fit ſalſa ibid. ſimplex in oculo quare dolet. 92. 8. ſcaturiens è Sabulo ſimplex & optima eſt ibid. per canales decurrens vel è lutoſo fonte maligna ibid. per ſe nec cruda nec cocta dici meretur ibid. herbarum diſtillatæ ſunt earum ſudores. 93. 1. Polus. 100. 8. cruori ſupernatantem flauum, bilem Scholæ vocant 113. 13. Pluuiæ non continet tot liquores quot ſunt creſcentiæ terræ. 116. 38. in ſanguine eſt quaſi currus reſpectu hominis inſidentis ibid. 46. Nili nitroſa

Index Rerum Memorabilium.

troſa. 154.c.1
Aranea animal timidum. 187.c.2
Arbor è fructibus eſtimanda. 115.33
Arcanum corallinum 102. 10. Arcana Febrium varia. 110.13. occultè præparantur lege totum paragr.
Archeus morborum author 11. 1. inuiſibilis rerum, regitur à mundo intelligibili 12. 5. quomodo abducitur ad aliena opera 29. 5. quid ſit ibid. eius reſpectu omnia rotunda. 32. 19. quando in vena caua malè afficitur. 33.10. ad eluendum hoſtem accerſit laticem. 34. 16. omnia impura ad cutem propellit. 59. 59. fugit ſentiens occaſionale venenum 61. 69. ideam cadauerosam concipit ibid omnis alterationis opifex 77. 26. & 32. per interualla ſibi quietem imperat. 94. 6. mouet vitam vt hoſtem excutiat 95. 9. iratus proprio timosi accenditur ibid. 16. quare æſtuat ibid. febrium fine, olidum ſudorem fundit ibid. & 17. quare ſuſcipit iram indignationis 100. 5. in prægnante metuente ſigillum rei in fœtum deportat ibid. ſi imaginem inductam habet inutilis fit regendum corpus ibid. quare excandeſcit ibid. ſuas patitur perturbationes. 107. 11. animæ ſenſitiuæ diuerſorium 107. 12. lege totum paragr. ad 14. luxuriat propria libertatis inſolentia. 110. 11. ſe componit ad tranquillitatem ſuperata febri 110.13. ex ſui indole habet animales perturb. 161. c. 1. eſt velut homines lucida imago & patitur cum corpore & non contra. 165. c. 1. quicquid deſerit moritur & non reuiuiſcit ibid. c. 2. ens ſeminale. 167. c. 1. expeditus perturbationibus, viuit ſecurus. 169. c. 2. primum viuens & vltimum moriens. 171. c. 2. olfacit facilè quæ intus ſunt ibid. meminerit. 174. c. 2. mortem fugit, & putredines ibid. terrefactus ac fugitiuus, corpus non ſe poteſt tueri. 179. c. 2
Argentum in Cryſulca diſſolutum ſoſpes perſtat. 93.10
Argumenta Scholarum de humoribus. 113.13
Aridura partium à vitio diſtributiuo. 137.9
Ariolator vel cruoris inſpector. 117.51
Ariſtotelis ſententia de calculi generatione. 11. 2. negat internum calculi efficiens. 15. 2. ſcientia. 44.23
Aroma Philoſophorum. 32. 14
Aromatum præſtantiſſima, ſunt peſtis ſuſceptiua. 179. c.2
Aroph. Paracelſi. 32. 14. præſeruat à lithiaſi. 48. 23
Arſenicum biberat ancilla. 172. c.1
Arteria ſub dolore indureſcit & relaxatur ſudore. 68. 132. nullum ſuccum ſibi è ſtomacho cho trahunt. 90. 11. trahunt ſpiritum inebriantem. ibid.
Artifex qui vitrum teſtas, &c. per ignem coquit nunquam elementa copulari poteſt. 131.18.
Artiſta ab aquæ fortis odore patitur cordis palpitationem. 95. 20.
Aſcarides ex indigeſtis è ſtomacho dimiſſis cibis. 92.16
Aſini Apulei vmbra. 31.13
Aſparagus putreſcit vrinam. 31.17
Aſtma membranam pulmonis contrahit ſicco 67. 131. quomodo ſanatur 101. 9. loca. 297. Scholarum ridicula cauſa. 139.35
Aſtrologi multa fugiunt quæ norunt eſſe falſa. 152. c.1. Aſtri Bethlemici operationem ignorarunt. 176. c.2
Aſtrologus ſe ſuſpendit. 56.46
Aſtrologia prædictoria examinatur. 176. c.2. 177. c.1
Ataxia materiæ quid. 27. 30
Athletarum pletora. 83.27
Atrabilis Scholarum quid. 135.24
Atrophia ex apoplectico Veneno. 61. 70
Attractiuorum claſſes. 187. c.2
Aues lotio, & rene carent, non felle. 114.24
Auicenna ſe multa vidiſſe iactitat. 187. c.2. de confidentia ægri in Medicum. 147.c.1
Aula VVithal. 31.13
Aura vitalis hoſpitium vitæ. 106. 5. morborum faber Hypo. 106. 8.
Aurium ſordes amaræ non autem bilis. 129. 10. & 117. 53.
Aurum ex quatuor Elementis veterum doctrina. 11. 2. eius oleum. 25. 9. deſtructionis duæ regulæ ibid. filus cur frangitur 28. 31. floriſantale. 45. 1. fit ex Mercurio. 45. 4
Authoris libertas. 29. 4. hominis gratiam non cupit ibid. non medetur ſpe lucri 37. 3. non curat vtrum dormiuerit æger nec ne. 91. 7
Author inſenſilitatis eſt glaciale venenum anodynum. 52.26
Authores morborum vita Archeus fermenta. 11. 1
Auxilia medentum. 92.1
Auxiliatur non debet addere debilitates. 84. 32
Axioma de introductione formæ in materiam diſpoſitam falſum. 14. 15. Chimica. 46. 10

B

Baſilius Valentinus de Tartaro. 24.4
Baccæ nigræ hederæ, ſtomacho ſunt gratæ quia diaphoreticæ. 180. c.2
Baſiliſci & Catoblepæ virus. 147. c.1
Balſamus innatus vrinam à putredine ſeruat. 27. 26
Betulæ liquor laudatur in calculo. 44. 29
Bezoar & eius præparatio. 104.14
Bilis generatio examinatur. 79. 8. educta olet cadauer, non ſtercus. 87. 19. retorrida non eſt in corpore viuente 119. 71. atra quomodo differt à flaua. 120.75. flaua calida quomodo fit frigida. 119. 73. vbi generatur. 114. 21. vtrum ſit humor igneus. 125. 17. ignea recoquitur ferreum humorem. 184. 4. quomodo per cruorem citra contagiem ad cerebrum defertur. 134. 14. noneſt humor de noſtris conſtitutiuis. 139 34
Blas & lumen quid. 113.4
Bolus per ſpiritum vrinæ degenerat in nitrum. 19. 13. ſoluitur in vrinæ ſpiritu. 33. 4. vrina apud ignem liqueſcit & quare 51. 20
Boues & oues noſtram Peſtem non contrahunt.
Borrax quomodo fiat. 18.6
Bos non ictero ſed malleo perit. 135.22
Boulinus. 135.23
Brutis innaſcuntur lapilli ſed non ex cauſis

Duelech. 52.23
Bubo affectus Peſtis. 162.c.1
Bubones venereos à ſordida meretrice, 156.c.2 cauſa ſub axillis, &c. 163.c.1
Bufo Peſti applicata non tumeſcit. 184. c. 2. ſtatim dolorem lenit. 185. c. 1. zenexton. 183. c.2.185. c.1. ſaxis innaſcitur & non putreſcit.

C

Cacochimia optat purgationem. 81.7
Cacoetes vlcus. 101.9
Caco-alexiteria ſi venena eſſent non poſſent arcere terrorem. 179.c.2
Cadauera petrificata in criptis. 13. 11. fit petra mineralis. 14. 16. vixit quandoque, excrementum Scholarum nunquam. 130. 12. cadaueris dens extinctis viribus viui dentem marceſſit. 164. c. 2. abit in vermes & hi ſexualiter iterum generant. 173. c. 1 ſenſim extinctum plus nobis friget quam cadauer podagricus. 174. c. 1. qui tangit fit impurus. 176. c. 1. humanum ſuſpenſum ſuo odore peſtem generat. ibid. eſt ſimilis fimo equino, qui non fraceſcit quandiu calet. ibid.c.2
Caduci loca. 29. 7. venenum cum adſtrictione inebriatiuum. 52. 26. in caduco anima ſenſitiua fit inſenſitiua. 54. 38. animæ poteſtates diſſipat. 61.74
Calcarius lapis propter ſal acidum vitro ineptus. 19. 7. vnde.
Calcinatio humida quid. 25.12
Calculi materia Scholarum, pituita, 15. 2. Vulcanum gerimus nobiſcum. 26. 14. in belluis alia ſurgunt radice. ibid. & ſunt nobis medicamina. ibid. quare naſcuntur. 32. 22. tinctura vnde. 103. 16. tincti friabiliores pallidis & quare. ibid.34
Calculus renum calorem parit. 16. 8. veſicæ comitatur ſtranguria. ibid. in ictericis quieſcit. 34. 16. fit materialiter ex vrina ſine calore. 16. 10. quando & quomodo generatur. 20. 16. renum frequentior veſicæ. 27. 22. renum quare fuluus. ibid. 23. veſicæ quare albicans. ibid. quare durior. ibid. cum febri in viro nobili. 31. 14. inſolitos. 35. 23. non duros congelata vocat Paracelſus. ibid. Fellis. ibid. eiecto quare ceſſat dolor. 34. 14. ex criſtallo trito & ignoto non ſanatur. 43. 17.
Calida putredini reſiſtunt. 77.35
Calor noſter à vita fotus. 130. à ſolo ſpiritu cauſaliter à ſpina occaſionaliter. 74. 27. Thermarum & calcis ignorant Scholæ. 76. 16. non eſt febris conſtitutiuum ſed conſequens. 99. 7. & 8. natiuus ex lumine, vita, motu & blas alterante. 113. 4. coquens Scholarum aſylum. 120. 75. non eſt de eſſentia Febrium. 108. 2
Calx duplex ſal Alcaliſatum. 96.29
Camphora in aqua forti ſoluta non mutatur. 25. 9
Cancer. 115.29
Cancri quare in ſaxatilibus locis reperiuntur. 14. 17.
Cancrorum lapis abſterſiuam reddit vrinam. 31. 17. lapidum mira congelatio. 44.31
Cancer morbus à Scholis incurabilis. 51. 20. eſt acutiſſimi doloris & continuæ exeſionis. ibid.
Candelæ flamma comparatur animæ ſenſitiuæ. 54. 35
Canis quomodo fit rabioſus. 106. 9. edit flauum ſtercus infantium, lactis ſaporem habens. 137. 11. ante rabiem inuidiæ alit conceptus. 168. c. 2. ab impreſſo veſtigio herum nouit ibid. è natiuis primo-genitus rabidum ſuperat. ibid. olfactu nos excellit. 171. c. 2. dum cadauer vorat non ſentit frigus. 174. c. 1. non edit canem niſi infumatum. 176. c. 1. non edit lardum ad pedes heri confrictum. 178. c. 2. comedens caſeum ſub axillis geſtatum deſeruit herum ſuum. 183. c. 1. rabidi idem toxicum. 187. c. 1. ludens ſi dente icerit vulnus citò medicabile. 168. c. 1. irato dente vulnus particeps veneni. ibid. rabidus amentiam communicat. ibid. rabiem ſua morte luit. 162.c.2
Cantharides acuunt vrinam corroſiuo veneno. 31. 17.
Capilli vide Pili.
Caput accretionis fons quod Gibboſi confirmant. 58.55
Carbonum Gas ſtomachum ſubuertit. 172. c. 2.
Carcinomata quomodo curantur. 101. 9. vberum. 139.35
Cardanus de Peregrino calculum ſanante. 54. 14.
Cardinalis Princeps infans tertiana decubuit. 91. 2.
Cariza ex opilatione. 15.5
Carnes ſale madentes penetrat fumus. 14. 16 non bene ſeruatæ facilè nobis putredinem inurunt. 169. c. 2. & Piſces ſæpe morborum tabem continent. ibid.
Caro viperina. 188. c. 2. viua amburitur facillimè. 64. 37. excoriatur ab oleo bulliente. 64. 101. mortua tardius crematur. ibid. eius liquor in viuis per indignationem animæ ſenſitiuæ celerrimè in acre liquamen conuertitur. ibid. antequam corrumpatur aceſſit. 69. toſta à cruda non ſolet diſtingui ſpecie. 132.21
Carni & ſanguini ineſt imaginatio amoris timoris, &c. 164.c.1
Carlina olim ab Angelo Imperatori oſtenſa 192. c, 2.
Caſeus quomodo fit, & liqueſcit. 19. 9. innato glutine coagulatur. 19.7
Caſtrenſes febres vix calent. 97.7
Catalepſis ab ore ſtomachi. 96. 29. iam faciunt quædam ſimplicia. 57.54
Catalogus incurabilium eſt ignorantia. 36.1
Cathetera nouum inuentum. 44.34
Catochus ab ore ſtomachi. 96.29
Catharri relegantur. 11.1
Catulæ incorruptæ mammæ tuberant. 167. c. 1. luxurians ſi lambat manum pueri eam veſicat. 168. c.1
Cauſa occaſionalis. 107. 16. Febrium 96. 1. vera rigoris. 94.17
Cauſæ violentæ quare dolent. 64. 97
Cauſarum cognitio vnde diſcenda. 18.1
Cauſidicus quare non honoretur vt Medicus. 28. 2.
Cauteria inutilia. 31. 12. in febricitantibus pauca excrementa eiiciunt. 97. 6. in Febribus exſiccant. nec ſolitum pus edunt. 81.4

Index Rerum Memorabilium.

Cautela in adminiſtrandis diureticis. 31. 16
Celum peribit Aqua verò non. 37. 7
Cephalalgia ex arteriali degenerato alimento. 90 18.
Ceram non penetrat aqua fortis. 39. 14
Cerebrum duabus tegitur membranis, ſenſus acutiſſimi 62. 75. in delirio ſagittatur. 98. 13.
Cereuiſia tenuis, vino nupta, pani cocto admiſceatur pro febricitanti. 99. 6. non deponit melancholiam. 116. 45. nouella ſtranguriam cauſat. 27. 20
Chalogogon Scholarum non ſanat morbos bilioſos. 87. 15
Chelis continua viſcerum. 54. 35
Chilus vbi induit cruoris colorem. 35. 21. in canis ſtomacho ex oſſibus commeſtis. 20. 25. ſimilaris è cibis fit in ſtomacho. 113. 9. non ſegregatur in quatuor humores. ibid. totus quomodo fit Scholarum pituita. 115. 26. fit in vrina nubecula. 135. 22
Chimicus reſoluit Duelech. 40. 14. incidit in cordis palpitationes. 61. 71. & ſanatur laudano. ibid. 71.
Chimia vilipenditur ſarcaſmis. 102. 1. ſtudium. 40. annorum labor. 144. c. 2.
Chirotheca Imperatoris petrificata. 13. 11
Chiromancia monſtrat lineas Apoplexiam minantes. 62. 76.
Cholera mutat ſanguinem in liquorem pungentem. 116. 38
Chryſulca non penetrat ceram. 914. in terram effuſa eam ſoluit non fermentat. 120. 76
Cibus & potus aceſcunt in ſtomacho. 20. 23. inordinatus excitat ideas paroxiſmales. 108. 7.
Cicutata remedia officinarum. 86. 2
Cirri ſuccus Duelech in vitro minuit. 40. 17. aciditas calore dureſcit. ibid.
Claues ſapientiæ detinent Scholæ. 39 14
Cliſter repudiatur. 91. 8. belluinum remedium ibid. 8. nunquam aſcendit à Ileon. 92. purgans reſoluit cruorem in meſenterio. ibid. 9. laſciuis hominibus familiaris. 92. 13. ex furfuribus & malua minus nociuum. ibid. 18
Coagulatio rerum varia & diuerſimodè. 18. 6
Coctio non expectanda in morbis. 88. 24. & 99. 1.
Coctio vrinæ eſt eius promotio. 33. 10. in Febribus eſt tenacis materiæ inciſio. 98. 19
Colcotar vi medica diues. 48. 21
Colica in Calculo à contractura. 34. 16. eius dolor ex acido. 68. 136. earum humor acidus. 115. 29.
Colocyntis laruatur Alhaudal 86. 2
Columbarum ſtomachi vires. 43. 25
Colores non deſignant fictos humores ſed imitantur vitæ mediæ proprietates. 117. 49. deiecti excrementi ſunt effectus Pharmaci. ibid. 53.
Coma ab ore ſtomachi. 96. 29
Comes & monialis ſpaſmo moriuntur. 38. 11.
Comitialis poſt 24. annos. 90. 18
Componimur originaliter ex vitali ſemine. 116 47.
Complexiones elementales veterum. 106. 3
Computum humorum. 81. 4
Conchilia quomodo incruſtantur. 14. 16
Conglaciatus à frigore ad Hypocauſtum non defertur. 83. 22
Contagium in Peſte dum vadit in ſpiritum vix per horas. 4. viuitur. 95. 22
Continens cauſa quid ſit. 96. 1
Continuæ febres ex ſcoria 98. 14. in eis acutiſſimus calor. 108. 5.
Contractura quomodo mitigatur. 31. 16. in vnoquoque dolore 66. 115. non dolet ob contracturam. ibid. 118. eſt ſenſationis effectus. ibid. mortalis in torminibus. ibid. 121. interpolata in membranis omnibus. 67. 131. cauſa Scholarum eſt ventus, & humorum decubitus. 68. 135. indolens quæ. ibid. 136. contracta veſica ſæpe litotomos fefellit. ibid. 132. familiaris affectus partibus. 94. 7.
Conuulſione obliqua contrahuntur venæ & arteriæ. 94. 7
Coquendo non acceſſit potibus virtus. 99. 6
Cor quare non durior oſſi. 29. 7. laborat per vitæ ſpiritum. 123. 6. ad ſplenem extendit. 40. arteriis. 127. 23. eius palpitatio ex odore aquæ regis, 61. 71. Parenchima, viſus vitale. ibid. 24.
Corallus lapidea planta. 14. 16
Corallorum & perlarum calcinatio. 104. 10
Cornu calcinatum non habet ſal. 21. 28. Cerui neutrum inter lignum & os 13. 13. Cerui limatum dant lacteum ſuccum. 104. 16
Corpus ex ſe non ſentit. 51. 14. totum in vita eſt perſpirabile. 98. 7
Corpora mixta cuncta ex aqua. 12. 3. coguntur ſemine ſpecifico ibid. non agunt in corpora Phyſicè. 25. 10. tranſmutantur per Ignem vel fermentum. ibid. 12 ſalium ſuos combibunt ſpiritus. 26. 16. febrientium impura ſecundum Hip. 99. 4
Corroſiua & venena euadunt dulcia. 103. 4. per ignem miteſcunt. 100. 4
Corroborare per gemmas & perlas quando fruſtraneum. 110. 12
Coryza quid & vnde. 15. 5. &. 139. 35
Cranium ſub trepano ſentit. 56. 45
Crampi ſunt muſculorum. 68. 134.
Creta Podagrica 19. 14. Criſpatio cutis in dolore vnde. 66. 115
Criſis negligitur. 98. 18
Criſtallum tritum & ingnitum fruſtra in calculo. 40. 17
Crocus temperat ſtranguriam & quare. 16. 9
Cruor ex Aqua 14. 15. eius terra votatilis. 29. 7. Theſaurus vitæ. 107. 5. extrauenatus fit cadauer. ibid. & vrina quando ſeparantur. 35. 22. nunquam orbatus ſale proprio. 51. 21. non mutuat ſal ab excrementis. ibid. vtrum ab anima informetur. 63. 93. abundans vertitur in axungiam. 115. 29. cur non vertitur in Bilem. ibid. in Scholis non eſt compoſitum naturale. 119. 67. vnicus ex 4. humorib. 121. 87. in contuſionibus variis coloribus depingitur. 123. 6. extrauenatus ſenſim priuatur vitæ ſodalitio. ibid. in venis manet fluidus etiam in cadauere. 128. 2. & lac ſunt integra exiſtentia. ibid, finis vt ſolida nutriat. 132. 22. pars optima Scholarum pituita ibid. 23
Cuſtos parat muccum ex latice. 127. 26
Cuſtodis errantis ignorantia. 123. 5
Cutis contrahitur leui iniuria. 68. 132
Cynyſes ex puluere terræ per miraculum. 13. 13. aquæ ſoboles naturaliter. ibid.

Index Rerum Memorabilium.

D.

DAuci ſeminis odor, domat odorem ſaneum. 14. 19. à lithiaſi præſeruat. 48. 23. & 39. 14.
Declinationes inſolitæ ab Humoriſtis agnoſcuntur. 110. 12
Decocta quæ febrientibus nocent. 93. 3
Definitio rerum aptiſſimè à cauſis conſtituentibus petitur. 97. 3. Phiſica. 100. 1
Degeneratio fit admiſtione rei extraneæ. 97. 3. 98. 6.
Delirium patitur anima ſenſitiua. 54. 38. agit citra capitis rotationem. 57. 54. exauctio Febris quomodo fit. 38. 11. futurum prædicit vrina clara non tincta. ibid. in Febribus ex Mania febrili. 89. 5. & Febris ſunt in radice iunctim. 90. 21. & Amentiæ ſagittator habitant in præcordiis. 98. 14. in Febri in lotio claro poſt flauum. 134. 18
Deliria varia iuxta ſortem veneni. 109. 8
Demerſio quomodo necat. 56. 45.
Demorſus concipit caninam inuidiam. 168. c. 2
Dens cadaueris, hominis viui dentem mortificat. 161. c. 9
Dentis materia, neque os, neque petra 13. 13
Dentes ſentiunt. 46. 54.
Deriuatio ſæpè profuit multis topicis morbis. 84. 38. in Febribus eſt impertinens 85. 40
Deus non fecit mortem. 28. 1. & 150. c. 1. creauit Medicum, non penurioſum. ibid. fecit ſufficientia ſordium emunctoria. 85. 44. ſolicitus tam pro Paupere quam pro Diuite. 158. c. 2
Deuteropathia in Apoplexia, & ſimilibus 55. 54.
Dextrum vel ſiniſtrum non eſt in rotundo. 56. 45.
Diabetes mutat cruorem, in lotium lacteum 116. 35.
Diabolica incommoda ipſum Archeum infeſtant. 162. c. 1
Diagridium & Alhaudal. 86. 3
Diaphoreticum Paracelſi, ſanat Apoplexiam. 57. 21.
Diaphæreſis eſt continua naturæ præſcriptio. 52. 58. vix ſufficit ad ſanandam Peſtem. 162. c. 2.
Diaphragma quando anguſtiatur. 67. 131. in viuis vndique peruia. 89. 7
Diapnæa in Peſte inſenſilis differt à ſudore. 162. c. 2.
Diaria ſedet in ſtomachi cauo, à vomitu peracta digeſtione ceſſat. 96. 23
Diarrhea ſanguinem mutat in cruorem ac putidum lutum. ibid. lethalis peccat vt laxatiua. 117. 56. quæ excernit ſunt excrementa quæ morbus vindex fabricat. 121. 80. eius cruor fit aqua ſalſa. 91. 5. ex indigeſtis è ſtomacho deſcenſis cibis. 92. 16
Digeſtio in Peſte & in Febribus leuis & pauca. 181. c. 1. eiuſdem errore generatur apoplecticum anodinum. 61. 70. ſextæ liquor carni aſſimilatur. ibid. 6. liquor ſi errat fit anodynum Apoplecticum. ibid. ſigna indicant quod fermenta ſtomachi fellis, &c. redierint. 135. 22. Digeſtiuæ & diſtributiuæ vitium icteri cauſa. 137. 8
(de) Digeſtionibus animalium tractatus. 19. 13
Diradiatio eſt motus vel ſenſus. 62. 75
Diſcant Medici iuniores quod humores ſint mera deliria. 62. 5
Diſpenſatoriorum vana pollicita. 88. 1. Origo 103. 8.
Diſputat author contra Scholas. 78. 6. de frigefactione. 83. 23. de venæ ſectione 84. 38.
Diſſectio ſub Pyloro difficilis. 109. 9
Diſſoluta vitrioli mutantur in alumen. 105. 20.
Diſtillata recalcitrant Scholæ. 128. 4
Diuretica qua proprietate agunt. 128. 11. per ſe calculi progeniem non reſpiciunt. ibid. Laus in Nephriti. ibid. quomodo vrinam pellunt. ibid. 18
Dogma Gentilitium Caloris & Frigoris cum ruſticis commune. 32. 21
Dolor feruoris imago. 35. 20. Nephriticus vnde. 50. 2. Scholarum triſtis ſenſatio. ibid. 4. quid ſit. 54. 36. accenſus fiunt immediatè in centro iniuriato. 63. 90. quare Lunæ inæquabilitati reſpondet. ibid. 91. conuulſiuis ſe contrahit. 66. 115. differentia. ibid. eius proprium contrahere ac conuellere. 68. 135. omnium contracturarum author. ibid. in labris vulnerum. ibid. præſupponit exhoſum hoſpitem. ibid. 136. à ſolo ſpiritu cauſaliter à ſpina occaſionaliter. 74. 27
Domus clauſuræ Peſtem tollunt. 180. c. 2
Duelech quare non coagulatur vt reliqua. 19. 14. quare non ſortis calcineæ. ibid. quare à Paracelſo ita dictus. ibid. caret ſale. 21. 30. inuiſibilis eſt in clara vrina. 22. 32. combuſtam relinquit terram inſipidam. 23. 34. compoſitio. ibid. ex meris volatilibus. ibid. 42. proceſſus. 24. 1. non eſt mucago. 25. 9. ex inuiſibili initio. 26. 14. eius vterus. 27. 22. diſpoſitio. ibid. examen. 30. 9. reſolutum. 35. ſanatio in quo conſiſtit. 39. 12. non reſoluitur corroſiuis. 176. 11. non per gradus indureſcit. 41. 19. diſcite in vitro diſſoluere & prope ſitis. 43. 38
Duumuiratus, ſtomachus, & lien. 59. 59
Dyſſenteria ſtillat, proprium inteſtini muccum. 15. 6. in ea os amaricat ſubinde. 124. 14. 133. 22.

E.

EBur inter os & lapidem neutrum. 13. 13. calcinatum non continet ſal. 21. 28
Ectimatum Vibices Archeum affectum notant. 162. c 2.
Edemata à vitio diſtributiuo. 137. 9
Electuarium iuniperinum, egregium ſolutiuum 90. 13.
Elementa tantum tria 122. 2. frigida. ibid. non eſt fermentatio ob conſtantiam. 120. 78. carent tranſmutatione. ibid. & 121 85. ignis. 122. ignis Veneris. 45. 1
Embrionis hirci veſica. 44. 30
Empyricus Galeni preceptor. 37. 3
Emplaſtrum ad quartanam. 102. 12. & 110. 13.
Emproſtotomium quid. 66. 122
Emulgentes venæ. 33. 8
Emunctoria circa aures in Inguine & ſub axillis. 158. c. 1
Endemicæ omnes citra ſitim necant. 98. 7.

Ens

Ens potentia quid 20. 6. primum lapidum ſuccus lacteus. 41. 21. exiſtens in perfectione quid indicat. 118.65
Entia prima chimicorum. 39. 14. quinta morborum Paracelſi. 158. c. 2. 159. c. 1.
Ephemera ſedet in ſtomacho, ceſſat à vomitu, 96. 23.
Epidemico nomine Sholæ deceperunt. 15. 2. c. 1. 170. c. 1.
Epilepſia ſingulare venenum anodynum habet, 63. 86.
Equa luxurians vngulas ſuas veneno imbuit. 168. c. 2.
Eryſipelas inſolitum frigus non rigor. 95. 18. ſanatur ſaponariis medelis. ibid. cum putredine adiuncta. 76. 8. ex acido 115. 31. 124 14. Medico ignotus. 146. col. 1. à ſpiritu vitali Alcalylato. 191. c. 2
Eſcharæ lætales vnde. 179. 191. c. 2
Eſſe rerum conſiſtit in ſimplicitate ſuæ ſpeciei. 170. c. 2.
Euacuationes minoratiuæ pro Calculo ſunt Scholarum ſomnia. 31. 12
Ex corde manant Adulteria, &c. 16.40
Excrementitium vitale inobediens. 62. 77. defedatum fit cauſa occaſionalis. 106. 16. à vitio digeſtiuo ac diſtributiuo, vel ab inſpiratis. 107. 6. non ſubintrat eſſentiam febrium. ibid.
Exemplum nobile de olidis matulis. 38. 8
Exhilarantia Scholarum rarò digeruntur. 63. 4.
Externa fomenta calculoſis proſunt. 31. 17
Expertiſſimi per hominum mortes qui. 36. 2

F.

Falco mortuus & putridus à viuo deuoratus peſte ſuæ ſpeciei corripitur. 176. c. 1
Fame penè extinctum, affatim alere non licet. 82. 12. mon fertur ad Ferrum aut glaciem. 130. 13.
Febris, vel antecedit, vel comitatur morbos. 73. 1. amentibus incognitus. ibid. definitio Scholarum. ibid. Caſtrenſis abſqne calore necat. ibid. non ſanatur per refrigerantia. 74. 16. calor eſt productum poſterius. ibid. hoſpitatur extra materiam febrilem. ibid. eſt accenſus in impetū faciente Archeo. 9. 18. radix eſt ipſa materia peccans. ibid. 19. materia ſi caleret febris non intermitteret. ibid. 22. poſt mortem calor cum vita perit. ibid. 24. exemplum ad cognitionem & ſanationem. 75. 29. maligna adiunctam habet putredinem. 76. 8. putredo in fieri, ſi propellitur foras, ſanatur æger. ibid. putredo in facto mox mortem defert. ibid. ſub ſinem ſpontanens ſudor. 15. 9. calor ab Archeo. ibid. 14. cruorem vari formiter turbat. 77. 29. non habet ſyngamium cum aſtris. 80. 15. curatur ſine venæ ſectione. 82. 9. materia non fluctuat in ſanguine. 85. 43. & ibid. 39. materia intus vaſis adhæret. ibid. lethalis cum conuulſione & intercalari remiſſione. 95. 9. remedia quando ſumenda. ibid. 11. malignarum & continuarum notæ. ibid. continuæ rigent ab aciditate intus degente. ibid. 20. doctrina confirmatur ab ipſo febriente. 91. 1. materia ſemel facta fluida non ſuperuenit noua cruditas. 98. 19. Diæta. 99. materia venis pertinaciter adhæret. ibid. 7. exigit Diaphoretica quæ incidunt, &c. ibid. eſſentia 190. 10. meteria & efficientem habet internam. ibid. 2. & 4. vnica Archæi accenſio vniuerſaliter. ibid. 5. Caſtrenſis profundum contagium abſque ſiti & calore. 157. c. 2. purpurea venenum atque contagium habet. 172. c. 1. ab exordio in quauis peſte. ibid. ex æreo & abſtracto corpore. 107. 10. omnem determinationem mendicat à vita. 108. 2. initio aſpernuntur Carnes & Piſces & quare. ibid. 3. ructus quare nidoroſi. ibid. ructus acidus nidoroſis ſuperueniens bonum. ibid. inſolita quomodo generatur. 109. 11. quare concitant amentias vigilias, &c. ibid. quidditas. 108. 1
Febrile efficiens internum, eſt ipſa vita. 106. 4.
Febres omnes vnico remedio tolluntur. 104. 6.
Fel debile non mutat acidum Chilum in Salſum 27. 19. nutritur cruore vicino. 35. 23. terræ ludus Paracelſi, præparatus. 42. 23. eius vitale receptaculum ſtomachus. 27. 22. in Piſce ſi rumpitur amaricat. 97. 7. eſt balzamus vitæ viſus in forma liquoris. 114. 23. Scholæ relegant in thecam ſuam. 123. 7. eſt viſus nobile. ibid. non poſſunt carere Piſces. 124. 8. viſus vitales. 127. 24. vices balzami explet. ibid. in nobis vitæ clauem detinet. ibid. non fit ab Hepate. 130. 14. vbi fit vide totum paragr. non eſt bilis. 134. 31. introitus nullibi repertus. 136. 2. detentio & obſtructio. 137. 32
Fellis fermentum quomodo fit cruditatis cauſa. 135. 27. ſi ſupplantatum vrinæ ſedimen eſt craſſum. ibid. & ſit ſtranguria. ibid. 28. humor amarus. 164. 13.
Fermentum Mumiale eſt archæus. 171. c. 2. peſtilens. 168. c. 1. omnia transmutat. ibid.
Fermenta & ſeminalia initia morborum authores. 11. 1. planè vniuocè operantur. 169. c. 2.
Fermentales odores. 19. 15
Fernelius laudatur. 29. 16
Ferrum candens in viuis primario lædit animam ſenſitiuam. 65. 112
Ficta ſigilla planetarum. 182. c. 1
Fides eſt animæ ac voluntati alligata, ſub ſomno ſopitur. 167. non debet eſſe poſitiua. 181. c. 1.
Fides Teſtitudinis quare in oleo ſeruatur. 67. 126.
Figuræ lineæ, errores errorum. 111. c. 2
Filius authoris peſte periit. 176. 2
Fixa cum cibis aſſumpta fiunt volatilia. 20. 24
Fimus equinus quare incaleſcit. 73. 11. vaccinus quare non. ibid. equinus in fieri caleſcit in facto ceſſat. 74. 12. niſi irroretur vrina quotidie non accenditur ibid. 15. dum putrere incipit exuit calorem. ibid. 16. quandiu calet nitrum elici poteſt. ibid.
Flammula veſicat carnem viuam non cadauer. 64. 103. Rauunculus vim veſicantem ditillando deponunt. 103. 4
Flaua bilis non differt ab atra niſi inſpiſſatione. 132. 21.
Flauedo excrementi in proprio putrefactionis vitio. 137. 15

Flores

Flores ſolem comitantes. 163. c. 1. ſi madidæ comprimuntur, accenduntur ante putredinem. 74. 12.
Fomenta externa calculoſis proſunt. 31. 17
Fœtus petrificatus teſte Paræo. 14. 16
Fontes aſciduli abſterſiuam reddunt vrinam. 32. 19.
Forma rerum, vel vita quid. 53. 28. & materia Peſtis. 170. c. 1
Fortificantia in Febribus fraude plena. 94. 14
Frigidus arabicus aër, eſt narcoticus. 60. 60. potus in remiſſo gradu admittendus. 99. 8.
Frigus quomodo necat. 68. & ſeq. tollit ſenſum tactus, conglaciando ſicut lepra. 52. 26. eius cauſa, in Febribus. 94. 7
Fracidus pedum odor ſuperbam noſtri ſtaturam deiicit. 169. c. 1
Furni Chimicorum rerum compoſitiones docent. 18. 1
Funera per nubes delata figura futuræ Peſtis. 177. c. 2.
Fungus vnius noctis potens nutrimentum 176. c. 2. poſtquam terræ fracedinem aſſumpſit dirum venenum profert. ibid. eſt fructus ex ſicco leſſas coagulatus. ibid.
Furor animæ ſenſitiuæ à dolore. 54. 36
Furioſi & Lunatici quomodo fiant. 188. c. 1

G.

Galenus de mala inclinatione. 39. 12. eius præceptor fuit Empyricus. 37. 3. de nutritione. 30. 11. penè exularet & quare. 145. 1. rem herbariam è Dioſcoride diſcerpſit. 57. 50. & 84. 5. ſpaſmi cauſam ignorauit. 66. 20. Hyppocratem de ſpaſmo differentem non intellexit. 67. 128. 500. annis iunior Hyppocrate. 75. 32. multum cartæ maculauit. ibid. ſua dicacitate ſequaces ad ſe allexit. ibid. maximi ſemper fecit quod fuit minimi. ibid. dicit ſanguinem cum putreſcit fieri bilem. 76. 19. nunquam anatomen vidit. 84. 5. neque argentũ viuũ. ibid. & 149. c. 2 viſu excipitur. 81. 9. tremor ſenile quomodo dixit fieri. 95. 9. continuarum febrium ſedem citrra hepar ſtatuit. ibid. 20. ſynochum per venam cauam circa cor. ibid. Diariam in ipſo ſpiritu vitali & in corde. ibid. 22. fabella de inſpectione ſuæ vrinæ. 98. 10. Laxatiua eſſe mera venena. 87. 21. de Pleuriſi 85. 41. nunquam cadauer inſpexit. 79. 11. computat humorum generationem. 115. 28. de melle. 118. 63. inſpicit manè non tinctam vrinam. 124. 11. ſola digeſtione & calore credit vrinam tingi. ibid. non vidit Chryſulcam. 120. 78. Ceſpitans. 144. c. 2. commentaria ſcripſit in Hyppocratem ad lubitum. 149. c. 2.
Gallæ Quernis frondibus innaſcentes ſi continent inſecta portendunt. 177. c. 2
Gallarum animalia vnde. 170
Gamaheu. 154. 11
Gangræna totaliter mortificat. 52. 26. Sanat forte lixiuium. 95. 19. à ſpiritu vitali alkaliſato. 191. c. 2
Gas ſilueſtris in Fontibus ſpadanis. 25. 7. cæcum in Fodinis. 144. c. 1. æquiparatur dolio fracido. 170. c. 2. ſulphur, eſt Peſtis antidotus. 181. c. 1. hyſtericas confeſtim recreat. ibid.
Geber de vitrificatione. 19. 9
Gemmæ quomodo fiant. 13. 8. & lapides quomodo reſoluantur. 21. 28. earum operatio in corpore. 104. 15. gemmis virtutem herbarum animaliumque characteriſari. 183. c. 2.
Gemellorum vnus cur ſaltem calculoſus. 27. 27.
Gibbus quare accreſſit. 58. 55
Gingiber ſtomacho gratum. 180. c. 2.
Glaciale venenum eſt anodinum mortificans & communicabile. 52. 26. incipit ab extra. ibid.
Glarealis aqua vnde. 33. 20
Glutina quomodo fiant. 18. 6
Gonorrhea. 259. c. 2. vaſa paraſtata contrahit & quare. 68. 133
Grauida muris imaginem in fœtu traducit. 174. c. 2. & totum Embryonem in horridum munſtrum. ibid.
Gray & Myria fontes ſalini. 26. 15
Gumma gallica vide Tubera. 18. 6
Guſtus in præcordiis probatur per ſcammoneatum. 57. 53
Guillelm. Gilbertus de Magnete. 89. 19

H.

Hæmorroides cruor in gratiam recipitur. 110. 13. depingitur infami caractere. ibid.
Hæmorroides fefellerunt medentes. 139. 35
Hæmoroſcopia deceptoria. 117. 51
Harundines ſunt canales humani corporis. 167. c. 2.
Hauſtus dyureticus ex ſucco millepedum. 31. 14.
Helmont intrauit criptam. 145. c. 1. narrat hiſtoriam vitæ ſuæ. 146. c. 2
Helleborus non exhibendus in Torminibus. 66. 121.
Hectica ſedet in ſtomacho. 98. 7 ſanatur à Paracelſo intra lunæ curſum. 105. 9
Hemitritea. 78. 2. 98. 14
Hepiala. ibid.
Herbæ vulnerariæ Alcali volatile habent. 20. 27. (ſcopo imaginationis) producto languent. 166. c. 1. pollebant ante ſtellas natas ſemine virenti 151
Heterogeneitas cruoris quid indicat. 114. 15
Hiacinthi citrini laus in Peſte. 178. c. 2. 182. c. 2.
Hibernus Burletus Peſtem in Anglia ſanabat. 185. c. 1.
Hippocratis laus. 37. 5. de ſpaſmo. 67. 125. eius doctrina ſanior Paracelſi. 52. 22. primus vocauit ſpiritum tam ad vitam quam ad internecionem impetum faciens. 106. 6. cur artem curandi Peſtem ſuppreſſit. 149. c. 1. minus Garrulitatis plus candoris Galeni habebat. ibid. c. 2. ſemina duci quo nolunt ait. 174. c. 2. rediuiuus. 187. c. 2. 188. c. 1.
Hiſpania rarò Peſtè affligitur. 189. c. 2
Hiſtoria filiolæ piſtoris qui cruentam minxerat. 44. 30. detentæ vrinæ per horas duodecim. 17. 13. Cardinalis. 82. 16.
Homo ſuffocatus odore petroſo tranſmutatur

in Petram

in petram priuſquam putreat. 14. 16. facit excrementum vitale. 173.c.1
Hominum perturbationes in præcordiis fabricantur. 165. c. 1. vnde viris ad cor & mulieribus ad vterum mittuntur. ibid.
Horatij Augenij Patauini crudelitas 41. 19. de Monte facto. 81. 3
Hoſpitalis peregrina ab initio naturæ moleſta. 59. 59.
Humectat amigdalinum. 37.7
Humor alimentiarius quis. 159. c.2
Humores, Catharros, flatus, relegat Author. 11. 1. non ſunt in Natura. 59. 59. per laxatiua eductos, 86. 9. 87. 13. putaritij vterum. 106. 3. eorum quaternarius figmentum. 107. 14. introducti à Mendaciorum patre. 116. 44. diuerſos fabricat, ſolutiuum. 117. 52. eductos non tamen remittit morbus. ibid. 56. cuius ſaporis neſcitur hactenus. 124. 14. quaternarius quomodo ruit. 132.21
Humoriſtis Paracelſus primò nomen dedit. 42. 25.
Hydropis cruor fit aqua ſalſa. 91. 5. per Paracenteſin, non licet vnica vice educi. 83. 22. eius ſanatio. 101. 9. cruorem mutat in ſeroſum liquorem. 116.36
Hydrophobia quomodo generatur. 174.c.2
Hydro piper, acrimoniam diſtillando deponit. 103. 4.
Hypocondrium eſt locus conceptionis terroris. 161.c. 2.
Hypocondriaca dementio ab Hypochondrio denominatur. 134. 13. Paſſiones intra ſeptum. 191.c. 1
Hypocondriaci, contagium excrementum, mentem alienat. 169. c. 1. effectus ſunt mœſtitia, horror, furor, amentia, &c. ibid.
Hyſteriacam paſſionem ſentit Corallus. 163. 164.
Hiſtericis tendones ſponte diſſilierunt. 68. 134.
Hyſterici morbi vnde. 58.54.

I.

ICon operatiua in aquis haurit odorem & monte ſiliceo. 12.6
Icterus ſanatur cum ſale vrinæ. 18. 3. contrahit abdomen. 67. 131. cruorem in flauum virus mutat. 116. 38. non à bile flaua. 136. 1. eſt excrementoſum virus. ibid. 2
Ictericus flauum habet cerebrum. 134. 16. anguſtioſus. 136. 3. deiectus appetitus. ibid. 4. pulſus durus & inæqualis. 136. 4. & 137. 5. 6. cauſa. ibid. 7. à ſerpentis morſu. ibid. 14. remedia ab inſectis. ibid. 15. à vegetabilibus. ibid. antidota. ibid. quo morboſior eò vrina ſaturatior 115. 33. alcalia ſanant. 139. 35. nidus à Pyloro ad finem duodeni. ibid. quieſcit calculus. 34.16.
Ideam fœcundam creandi, & replendi terram metallis, habebat Domini ſpiritus. 12. 5.
Ideæ actiuæ fiunt per conceptum ſeque veſtiunt ſpiritu vitali & fit impetum faciens. 106. 10. cunctarum rerum in nobis formari vi animæ ſenſitiuæ. 165. c. 2. omnes circa præcordia generantur. 189. c. 2. rerum Adamo fuerunt præſentes. 165.c.2.
Idiotæ ignorant experimentorum cauſas. 17. 15.
Iectigatio eſt contractio muſculorum. 94. 8.
Ieſuita moritur Calculoſus. 31.14
Ignis Veneris vtrum ſit ſpiritus vitrioli. 45. 1. non eſt. ibid. 5. eſt ſulphur cupri volatile. ibid. proprium conſumere Peſtem atque venenum. 151. c. 2. eſſentia in omnibus ignibus 170. c. 2. perſicus à ſpiritu vitali Alcalyſato. 191.c.2
Ignorantia quadruplex in Medicina. 29.4
Imago doloris terror. 35. 20. mali aut boni eſt effectrix effectuum 107. 12. æternæ mortis. 144. c. 1. triſtitiæ repentinæ appetitum ſternit. 174. c. 1. condolentiæ lachrimas parit. ibid. quæ vomitum creat ibid. paruis Epilepſiam. ibid. timoris & pauoris differunt terroris. ibid. terroris ventilata. 190. c. 1.
Imagines à facultate concupiſcibili fabricatæ fæcundant ſemina. 163. c. 1. quando morbos incutiunt. 165. c. 1. quæ facilè mutantur in Idæam peſtilentem. 174. c. 1
Imaginatio concupiſcibilis vbi habet ſedem ſuam 163. c. 1. fabricat ideas. ibid. terroris, non generat ideam Amoris 165. c. 2. Puerorum quare non geminat ſemina. 166. c. 1 Peſtis. ibid. non ſufficit abſque voluntate. 166. c. 2. & 167. c. 1. operat dormiendo non autem fides. 167. c. 2. ineſt morboſis excrementis. ibid.
Imaginantur mineralia, & herbæ, ſuo modo anomalo. 163.c.1
Imaginatiuam turbant inebriatiua. 57.54
Immortalitas erat in puritatis ſtatu. 106. 7. olim, ex cauſis Naturalibus. 109.8
Impetum faciens quid fit. 106.10
Impoſſibilis nullam habet ſcientiam. 39. 12.
Improuidi quare citiſſimè flent, rident, &c. 54. 38.
Inanitio & repletio ſunt termini planè oppoſiti. 66. 123. non producunt vnicam ſpaſmi ſpeciem. ibid.
Incantamenta. 42.24
Inclinationem malam tollere quomodo. 39. 14.
Incurij vix caneſcunt. 58. 55. nec etiam ſaniores, & fortiores. 101. 5
Infantis tormina contemplauit Author 68. 132.
Infidi auxiliatores. 16.11
Inflammatio à ſolo ſpiritu cauſaliter. 74. 27.
Inſectæ aquæ innatantes quare non incruſtantur. 14. 17
Inſomnia vnde. 54.38
Intermittentes Febres, potentioribus inciſiuis egent, continuis. 98. 14. longiores quia ex vltimo inſipido alimento. ibid. comitatur atrocior ſitis, & maiora accidentia continuis. 108.5.
Inteſtinum eſt Fellis ſtomachus. 27. 22. habent ſenſum acutum. 62. 75. eius dolor, in conſenſum trahit alias partes. 63. 90. in torminibus contrahuntur 67. 131. Neruis, & cerebro ſuccinum gratum. 183 c. 1.

Index Rerum Memorabilium.

Ira ex anima ſenſitiua. 59. 59. ſuis ideis pares imagines parit. 68. 137. & Furor in morbis quid. 55. 39
Iudex quare non honoratur, ſicut Medicus. 28. 3.
Iuriſperitus ex Aſparagi eſu calculoſus decumbit. 31. 17
Ixia ſomnum arcet. 192

K.

KArichterus. 49. 25

L.

LAc vniuocè coagulatur à coagulo. 15. 6. continet tria. 113. 13
Lacticinia in Ileo aſſumpta flaueſcunt. 123. 7.
Lampetrini oculi Medicorum. 103. 3
Lampigeri ſine oleo qui. 146.c.2
Lapides quomodo fiant. 18. 6. apti ad calculum reſoluendum. ibid. 21. fructuum volatiles. ibid. eorum ens reſtaurat. ibid. vegetabilium neutra inter lignum & lapides. 115. 16.
Lapidibus, ſacra magnam tribuunt virtutem. 147. c. 1.
Lapis Tonitrui deiectus. 24. 45
Lapis Cancrorum lixiuioſus, abſterſiuam reddit vrinam. 31. 17. reſolui debet in ſuccum lacteum. 41.20
Lapide in Felle Bouis, vtuntur Iudæi pro mœrore. 138. 22
Laquei tribulationum authori. 45. 3
Laringis facultates nemo hactenus animaduertit. 127.26
Laſſitudinis cauſa in Febribus. 100. 5
Latex quid. 102. 5. fit vrina. 34. 16. eſt iſtud ceroſum quod cruori eſt permiſtum. 35. 23. Scholis hactenus incognita. 125. 17
Laticis affluxu membra tument. 57. 54
Laudanum ſanabat Chimicum. 61. 71
Laxatiua ab ipſis Medicis infamantur. 86. 4. ſi crudelius aliquid patrant eorum exuſatio. ibid. 5. eorum libertas furit tam in ſano quam in ægro. ibid. 7. indifferenter contaminant quidquid attingunt. 86. 12. & 87. 22. quare periculoſa. ibid. 12. eſſe mera venena indicat Galenus. 87. 21. nocua ex confeſſu Scholarum. 88. 24. & 25. eiiciunt cruorem. 121. 84. in multis (quia aſſueti) non operantur. 65. 108
Lazarus ſi dormit ſanabitur. 91. 7. eius Hiſtoria Pauperes mirificè confortat. 158. c. 2
Leſſas aqueum terræ, induratur. 35. 23. ſeminum in ligno. 42. 15
Lendes, pediculorum oua, ſunt ſimilia excremento vitali humano. 173. c. 1
Lepræ ſtupiditas. 51. 18. ſtupor, in carnis habitu ſubiectiuè. 53. 28. effectiue inquodam glaciali veneno. ibid. incurabilis in Scholis. 51. 20. in carne indolens. ibid. habet ſua vlcera. ibid. reſpicit ſpiritum influum veneno anodyno glaciali. 52. 25. non in prima qualitate frigida. ibid. 26. non totaliter mortificat inſtar gangrenæ. ibid. quare difficilis ſanationis. ibid. 27. in lepra ſolus ſenſus tollitur. 51. 19
Leproſa fuit primogenita Authoris. 52. 27
Leproſi non carent venis. 51. 18. ſequeſtrandi è cœtu hominum vt iubent ſacra. 52. 23
Letargus ex hypocondrio. 169. c. 1
Libros optat Author vt combuſſiſſet. 16. 12
Lignum vitæ erat arbor. 48. 23. Nephriticum. ibid.
Lien alitur ex venis & arteriis. 115. 51 non viuit ex præſcripto alimento. 119. 73. non eſt cloaca peſſimi humoris ibid. non habet par viſcus in pulſuum vitalitate. 120.70
Limacum teſtæ abſtergunt. 104. 14
Linea triuialis. 22. 6.
Liquor Betulæ, quomodo extrahatur. 48. 24. diſſoluens vnicus in Natura. 25. 6. Alkaeſt vide Aultimus quare ab Archeo cadaueratur. 63. 83. carnis in viuis, per indignationem animæ ſenſitiuæ, celerrimè in acre liquamen conuertetur. 64.101
Lithotomus, Michel de Montagnes. 26. 18
Lithoſepermon nomen ridiculum. 40. 17.
Ludibrium Scholarum. 30. 10
Ludus Paracelſi amarum ſal. 21. 28. ſanat lithiaſim. 39. 14. eius præparatio. 42. 23. quomodo agit. ibid. Doſis. ibid. in ſalem vertere diſce. 43. 28
Lues veneris veneno inquinatiuo infamis. 166. 24. eius turbercula atque dura gummata ablato contagio euaneſcunt. 110. 12. necat feſtinanti putredine. 155. vix vnquam bene curata. 156. c. 2. eſt fermentum venenoſum. ibid. facilè adhæret occultis aut manifeſtis morbis. ibid. in varias morborum laruas transmigrat. ibid. in teſtibus domicilium elegit, vt monſtrat gonorrhea. 159. c. 2. quomodo per totum corpus ſpargitur. ibid.
Lues peregrina noua. 154. c. 2
Lumbi quare calent calculoſis. 32. 22
Lumbricus ex vitali excremento. 173. c. 1
Luna præeſt nocti & quieti. 152. c. 2. reducit in primam materiam. ibid.
Lunaticus quomodo gignitur. 168. c. 1
Lupus Lupum, nouiter mactatum, non putritum edit. 176. c. 1
Lupi lingua à Paracelſo putabatur Peſti aduerſaria. ibid.
Lupus, Cancer, eſt ſal cauſticus, de ſorte alcalium. 115. 31
Lutum per ſpiritum vrinæ degenerat in Nitrum. 19. 13
Lux vitalis, vbique animam præſidem habet. 63. 90.
Lypothimias vnde. 109. 8

M.

MAces temperant ſtranguriam. 16. 9
Machiauellus prohibitus. 45. 1
Magi Pharaonis. 14. 15
Magiſter veritatis intus. 16. 11. & 17. 13
Magnes reſpondet imaginatiuis. 12. 4. qui per habitum carnis ſuo more ludit. 171. c. 1. hominis à Paracelſo vocatur. 183. c. 2
Magnetis experimentum. 163. c. 1. & 164. c. 2.
Magnetica remedia cum fructu. 167. c. 2
(in) Magno Oportet clauditur nobis multæ luis neceſſitas. 169. c. 2
Maiales pilulæ necauerunt ſecretarium. 36. 7
Malignæ Febres aliquid putridi habent circa ventriculi

ventriculi orificium. 98. 6. & 7

Malua Althea, &c. criſpationem demulcent. 38. 9.

Malum prouenit è ſingulis defectibus. 81. 7

Mania quare opiatis non compeſcitur. 73. 83

Manus quomodo frigeſcit calorem repetit. 68 137. per niuem frigefacta magis incaleſcit per ſe quam ab igne. 108. 6. admota cadaueri ſponte extincto mox ita propter fugam Archei friget vt longo demum igni vix recaleſcat. 174. c. 1

Maræ ignorantia. 16. 12

Marcaſita vi ſeminum coagulantur. 18. 6. earum ſulphur cremabile. ibid. lixiuialis materia agit in accidum ſalem fontium inde calent thermæ. 96. 25

Mare in ſua ſalſedine non fraceſcit. 177. c. 2 eius ſalſedo cur non intenditur. 22. 31

Marmora ex calce Mucilagine, &c. 18. 6. & ſaxa fiunt confortantia. 78. 5

Maſticot fit ex ſtanno coloris. 13. 8

Materia calculi Scholarum. 15. 2. peccans occaſionaliter calefacit. 24. 25. Febrilis non ſiſtit in vena ſupra cor. 84. 54. Febrilis delirioſa non deſerit corpus vt intret in mentem. 80. 21. cui parti inſidet contrahitur in rugas & ſentitur in præcordiis. 94. 7. Febrium vbi reſidet. 101. 2. & 3. excrementoſam vocarunt veteres peccantem. 106. 4. adhuc præſente non raro Febris ceſſat. ibid. morbifica coquitur nunquam 135. 24

(in) Matula olida citò petreſcit vrina. 23. 5. & 34. 11.

Mechanica per ſpiritum Vitrioli & Sal Tartari. 96. 26.

Medendi limen. 63. 113. ſtudium ſuſpendere volebat author. 86. 12. Scopus pro ablatione cauſæ occaſionalis. 101. 5. ſtudium inuenire vnum remedium ad omnes febres. ibid. 8.

Medicinæ profeſſio 28. 1. eſt res plane ſeria. 51. 15. regulam falſi non admittit. 152. c. 1

Medicamen vulgare ad quartanæ ſedem non pertingit. 91. 4

Medicus quis. 28. 1. quare & quando debet honorari. ibid. 3. à Deo creatus. 40. 14. ſolus incertus omnibus in artibus. 84. 33. nequit ſanare Podagram, Aſtma, Paralyſim. 88. 1.

Criſes negligere debet. 98. 18. 19. quare nil certi ſpondere poteſt. 118. 57. ſuorum humorum peculiares habet ſatellites. 117. 51. fatetur etiam à pulſu parum auxilij ibid. item ex vrinæ & cruoris inſpectione. ibid. 58. octuagenarium liberauit à calculo, non autem à ſtranguria. 138. 8. eligit in Chyrurgum qui barbam tondere poteſt. 140. c. 1. quos morbos ſanare debet. 148. c. à Rege non à Paupere donum accipiet. 146. c. 2

Medici nomine indignus, qui febricitantem quatriduo non reſtituit. 99. 6. veri ſigna. 145. c. 2. electionem ſibi Deus reſeruauit. ibid.

Medicos fefellit Hemorroidum fluxus. 110. 13. ſpem omnem in hirudines collocauerunt. ibid. eorum ſomnia ridicula. 122. 1

Mediaſtinum quando contrahitur. 67. 129

Medulla ſpinalis quid ſit. 62. 75. menſtruatim creſcit in oſſibus. 152. c. 1

Mel in Bilioſis fit Bilis 118. 63. in ſanguineis ſanguis. ibid. in Anguillas quando. ibid. 65.

Membra ſine rectore ſpiritu in ſe ſunt cadauera. 175. c. 1.

Membri læſi alimentum quomodo degenerat. 15. 6.

Membranæ vitales ſenſus, acutiſſimi. 62. 75. madidæ & ſiccæ vtræque fragiles. 67. 124.

Meninx duplex membrum acutiſſimi ſenſus. 50 7. & 61. 74.

Mens immortalis, tradidit regimen animæ ſenſitiuæ, hinc mors & morbus. 106. 8

Menſtruus ſanguis ſeparatur, archei manu. 85. 39. à Natura proiicitur. ibid.

Menſtruoſis mulieribus conducit oleum ſuccini, &c. 181. c. 1

Memoria læditur in caduco & quare. 61. 74.

Mercator cum vrinæ difficultate. 31. 12

Mercurij viui proprietas. 20. 17. actio & vis. 26. 14. fit Aurum horiſontale. 45. 4. diaphoreticus penè vniuerſalis. 46. 6. ſudoriferi vis. 57. 50

Mercurio Ethnici tribuerunt ingenij acumen. 174. c. 2.

Meſeraicæ venæ ſunt conſperſæ per inteſtinorum ductum 98. 6. ſugunt ſcorias ſiue ſtercus liquidum. ibid.

Metalla ex frigore conglaciata apud veteres. 11. 2. incepere ante natam lucem. 12. 6. in ſeminis coagulantur. 18. 6. duo habent ſulfura. 45. 4. non eunt ad loca vrinæ. 20. 26. 12. 6.

Metallorum occulta lumina. 12. 6. fumus reduci poteſt. 20. 26. ſemina aquis inſunt. 12. 6.

Mezenterij venæ, continuo ciborum ſuctu, diſtenduntur. 125. 22

Milites quare profundius ſepeliendi. 176

Mille pedes & eius ſuccus non ſufficit pro calculo. 14. 16. & 92. 12. eius vires. 43. 28

Mille ſimplicia ægris propinant. 103. 8

Mineralia ante natam lucem incepere. 12. 6. ſemina æque ſunt implantata. ibid. examinare didicit author, & ex ſuffitu ſenſit apoplecticos inſultus. 61. 73. obſcure imaginantur. 165. c. 2

Miraculum D. Virginis. 52. 27

Mirrha, cadauera memphitica præſeruat non plantago. 77. 35

Mixta ſublunaria non ex Elementis. 125 19.

Mons Siliceus, quis. 13. 6

Morbi moderni non reſpondent auorum deſcriptionibus. 36. 2. omnes curabiles ſunt. 37. alimentarij qui. ibid. 5. ſenſim vires opprimunt. 83. 28. non ſunt entia primæ creationis. 100. 3. 101. 5. vnde ortum mutuant. 106. 8. eſſentia penetrat ipſam vitæ eſſentiam. 109. 9. hactenus à medentibus collocati inter nudas qualitates. 108. 2. à Luis ortu degeneres facti, veneni ritum imitantur. 157. c. 1

Morborum authores, fermenta, & ſeminalia entia. 11. 1. occaſionales cauſas, eſſe, amara, acria, ſalſa & pontica. 74. 32

Morbos diſtinxit natura, iuxta occaſionalem ſpeciem. 66. 123

Morbus à præuaricatione incepit. 39. 14

Morbus, & Mors. 105.2
Mors quare obuenit, calculo hæſitante in via. 38.9
Mortem Deus non fecit, ſed à peccato incepit. 106.4. & ibid. 7.
Motum ad Muſculum defert neruus. 66. 120. ad, extra, plerumque concitatur ſanitas. 76.9
Motus, fit in Scholis, actiuè. 69. 96. Muſculorum. 95.9. omnis & ſanis & ægris fit ab Archæo. ibid. 10. occaſionaliter à cauſa. ibid.
Mucilago ſextæ digeſtionis conſideratur. 167. c.2
Mucilagines matræ, &c. non attingunt loca vrinæ. 50.9
Mucus quem plorat veſica erat alimentum. 27. 24
Mulier ſuas exorbitationes ad vterum defert. 165. c.1. liberato animo non debet perturbari. ibid.
Mulieres quare citò flent ridentque. 54. 38. earum veſica ampliatur per dioptriſum. 51.19
Mundi ortus ex incorporeo eſſe. 26. 14
Mus non antea viſam Felem, quare horret. 68. 136. è ſordibus & iterum à parentibus. 173. c. 1
Muſcus corallinus è planta lapidea. 14. 16
Muſculus inſtrumentum executiuum voluntatis. 51. 15. & 66. 119. ſemper eodem modo caudam verſus caput trahit. 66. 122
Muſculis ineſt triplex motus. 67. 129. duos habent motus. 94. 8. contrahuntur per interualla, vt tremor febrilis, &c. ibid.

N.

Natiuitatis iudicium falſitatis plenum. 151. c. 1
Natura non operatur ſimpliciter per Calorem & Frigus. 17. 14. in ſe furioſa ſenſim miteſcit. 60. 136. non gaudet propria deſtructione. 82. 21. morborum medicatrix. 83. 23. per venarum repentinam depletionem negligit hoſtem. 84. 33. non coquit quidquid vitioſum eſt. 98. 26. ſanat quartanam in Scholarum ignominiam. ibid. ſibi vtrobique compar ac ſimilis. 94. 5
Naturæ energia, elucet in noſtra digeſtione. 20. 24. noſtræ promptitudo. 31. 17. intentio, ſanare Febres, per ſudorem. 83. 30. Duellum quid. 106. 3. ſunt morborum medelæ. 109.8. non ineſſe contraria. 113. 6
Naturam expellas furca, tamen vſque recurret. 39. 12.
Naturalia cuncta, vnico fere ſemine, ac modo conſtituuntur. 119.68
Naturalis agentis cuiuſlibet vniuoca atque ſimplex eſt actio. 121.80
Nebolohum, liber Hæbreorum. 36.2
Nemo magis læditur, quam à ſemetipſo. 54.38. 106. 5
Nephriſis, quare recidiua. 34. 11. 12. & 38. 11. quare ſociam Podagræ admittit. 35. 20
Nephriticorum vrina aquoſa, prædicit mala. 33. 1. quare tempeſtates prædicunt. 39. 12. contractura vterorum familiaris. 68.134
Neruus eſt organum delatiuum, imperij arbitralis. 51. 15. intus medullaris, extra tegitur membranula ſua. 62. 75. in Scholis, eſt organum delatiuum imperij voluntatis. 66. 119. motum ad muſculum defert. ibid. 120. non eſt membrum, executiuum motus, 67. 127. quoties illis accidit iniuria contrahuntur. 68.132
Nihil, fit nihil materialiter, ſed ideas quæ mox corporibus ſe inducunt. 107. 10
Nil tam occultum, quod non reueletur. 39.22
Niniue. 177. c.1
Nitrum volatile, continent Millepedes. 31. 14
Nobilis quædam, titulo caloris ſanata. ibid.
Non entis nulla ſcientia. 30. 12. nulla eſſentiarum. 102. 1
Non quidlibet è quodlibet fieri poteſt. 130.13
Notabilia de ſpiritus vini congelatione. 18. 5. de Sale Vrinæ. 20. 23
Nubecula, cum in vrinis apparet, conclamat Medicus humorem morbificum eſſe concoctum, quodque tutò ſit purgandum. 134. 21. eſt ſignum digeſtionis ſtomachi. ibid.
Nutrimur iiſdem quibus conſtamus. 30. 10

O.

Obſtructio non bilem, ſed ipſum meatum, reſpicit. 136.3
Obſtructi Fellis, in vtero, impoſſibilitatis argumentum. 138.25
Occaſionalis cauſa intus hoſpitatur. 97.1
Occidere liberum in Medicina. 145.1
Ocrum, quomodo fit, in ſpadanis fontibus. 24. 1.
Oculi lachrima ſalſa, oculo familiaris. 91.8
Oculi Cancri in Febribus, Lithiaſi, Peſte. 103. 14.
Ocymum fit Scorpius.
Odontalgia. 139.35
Odor acidus Teſtæ cogit lac. 29. 5. transmutans petroſi ſeminis. 16. 16. veſtis aut cartæ peſtilenti tale contaminantur. 168. c.2
Odoramenta, virus peſtilens, non præpedient. 179. c.2
Odore, quicquid imbui poteſt, eſſe poteſt pauoris ſubiectum. 172. c.2
Odores oleoſi abſtracti à ſuis concretis inquinant. 90. 16
Olea diſtillata, fiunt ſalia volatilia, temperata remedia. 103. 7
Oleum laterinum ſoluit filum argenteum. 21. 30. Scorpionum commendant Scholæ in Calculo. 37.7
Olera continent ſal Alcali. 104.11
Olla quomodo fiant. 18. 6
Omnia in omnibus per modum recipientis. 164. c. 1
Omnipotens ſui placiti ideas per aquam diſpoſuit. 12. 6
Opiata non conueniunt in Mania. 63. 85. omnia ſunt amentia. ibid. Doſis in Maniacis decuplo plus quam aliàs. ibid. præter ſoporiferum eſt aliud virus nexum. ibid. Lethalia, à Poëtis decantata. 63. 86
Opiſtotonum quid. 66.122
Oppilationes variæ, ex alimento ſpermatico. 35. 23.
Opus imaginationis omne requirit fidei concurſum. 166. c.2
Origo Medicinæ. 36.1. Febrilis materiæ. 109.8
Oruietani antidotus pro Peſte. 189. c.1. is primus

primus

mus omne toxicum publico foro deglutiuit. ibid.

Os in liuore, amaricat. cum ſalſedine. 136.35

Os Stomachi Mercurio dicauit author. 174. c.2

Os in canino ſtomacho fit chilus. ibid. 25. Ethimidos oppilatum mucoſ, prouocat laticem. 15.5. Pectinis contrahitur, atroci dolore. 68. 134. ſupra pubem & in lumbis, in parturiente contrahitur. ibid. 135

Oſſa & Fibras carnis fabricat Natura ex ſimilari maſſa. 20. 25. animalium combuſta non retinent ſal. ibid. 27. & Nerui, ſpecificæ vnionis, vinculo vitali colligata. 118.60

Oſcitatio in Febribus iuxta Galenum. 96.27. ab imaginatione. ibid. eſt ſomni prænuncia. ibid. 29. quomodo fiat à ſegni ſtomacho. ibid.

P.

Palpitatio cordis. 61.71. & 67.131. contingit helluonibus. 95. 11. ſanatur à ſale volatili aromatum. 103.7

Panis petreſcit naturaliter. 14. 15. ſecalini mixtura. 39.14

Paracelſus ſanabat Duelech abſque theorea. 17. 15. errorem per ludum reparauit. 41. 19. reſoluit cilices, Saxa, & ſimilia. ibid. Duelech ſanando fuit felix. 42.25. eius error de Tartaro. 19. 10. commentum de Mercurio 20. 16. error de materia calculi. 29. 6. Epitaphium 39. 14. error de Lepra priuato omni ſale. 51. 2. Inconſtantia de humano ſanguine. 52.22. Opinio microcoſmica in Febribus 80. 19. ibid. vnico hauſtu, quartanam ſanabat. 101.8. præcipitatus error de Ciconia, & ſerpente 118. 66. blaſphemia de ſplene & Renibus 120.77. criptam ingreſſus magna face 144. c.2. Somnia de cœlo irato. 152.2. Gloria. 183. c.2. heroicis arcanis petitus erat. 153.2. nunquam Peſte infecto aſtitit. 158. c.1

Pannus, è ſponte mortuorum ouium, lanis mox ſponte foraminibus pertunditur. 163. c.2

Paracenteſis, ſeu apertio prope vmbilicum vitam ad paucos dies dilatat. 91.3

(In) Paraliſi cur tollitur motus & ſenſus ſub læſione nerui. 51. 19. anima ſæpè ad vitam fit inſenſitiua. 54. 38. non eſt obſtructio Spinalis medullæ. 57. 50. eſt vnius dumtaxat lateris. 60. 61. ex contractura medullæ debilis. ibid. 62. abſque apoplexia quare mulieribus familiaris. ibid. 63. non eſſe Apoplexiæ poſteriorem indurationem. 61. 73. pediſſequa Apoplexiæ. 62.78. eſt partium ſenſitiuarum contractura. 63. 82. à terrore. ibid. ex inteſtinorum dolore. ibid. 90. oppoſito ſpaſmo.

Partes primæ conſtitutionis ablatæ non recreſcunt. 51. 16

Parturiens, per interualla contracturas patitur. 68.134

Paſtus ſit leuis & paucus, ob digeſtionem leuem. 181. c.1

Patauia. 182. c.1

Patemata animi, appetitum & digeſtionem ſternunt.

Paulus vult viduas honorari. 28. 2

Pauper defectuoſus non eſt quandiu ex potu hilaris eſt. 179. c.2

Peccatum non ens. 152. c.2

Pediculus generans vide lendes.

Pellis quælibet pars ſentit non tamen ſub ſe neruum gerit. 51. 16

Peponis flos aliquando mane oſtendit. 165 c. 2

Perniones quare vlceribus forantur. 52. 26

Perlæ in ſtomacho Columbino ſoluuntur. 91.7 quomodo ſunt formatæ. ibid. oualis figura ſit rotunda. ibid. ſolutio per acida fraus. 92.11.

Perſicus Ignis ex ſale cauſtico. 115.31

Peſtis quando popoſcit remedia. 95. 11. à cæteris malignis diſtat, & ſedet in ſtomachi nutrimento. 97. 7. Febris atrociſſima, & citra venæ ſectionem, Purgationem ſoliſque ſudoribus, & vini potu ſoluitur. 99. 7. fluctuat in Archæo vt Venenum. ibid.

Peſtis adhuc Embrio ab Hyppocrate ſanata. 149. c.1. medela quare cum Hypp. obdormiuit. ibid. noſtra bruta non affectat. 150. c.1. extremi diei omnia animalia delebit. ibid. non eſt Epidemia, 154. c.1. Hungarica noſtris ab auis ignota. 155. c.1. Medentum definitio. 60. c.2. Materia, eſt ſpiritus ſylueſter, veneno tinctus. 161. c.1. non primario ſemper cor inuadit. ibid. in cartis. 161. c.1. Virus quoſdam non ferire valet. ibid. nidus primitiuus in Hypochond. ibid. c.2. materia coniuncta, eſt Gas ibid. ſanandi ſpes, quando. 162. c.2. incipit in ſtomacho. 163. c.1. idea cur lubens in glandulis protuberat. ibid. in ſtomacho, vomitus & capitis dolores facit. 163. c.1. ſpecificam habet cauſam. 170. c.1. cauſa remota, aer fracidus aut gas. ibid. c.2. non contaminat niſi Archeus illam apprehenderit. 171. c.1. & c.2. affectus, quid agit Archeus. 172. c.2. quid ſit ibid. diuerſitas vnde. 172. c.2. proprietas. 174. c. 2. ventura, ſigna in Cœlis ſunt depicta 176. c.2. confirmatio. 178. c.1. Venenum, eſt heteroclitum. 179. c.2. ex Archeo, velut ignis ex ſilice ibid. proprio errore intus concepto, alia præſeruatiua requirit 180. c.1. vltimorum temporum qualis. 182. c.2

Petaſiten, Germani peſtilentiam vocant. 178. c. 2

Petra non fit panis 14. 15. mineralis non eſt de materia Calculi. ibid. 16

Phagedænici ex ſale cauſtruo. 115.31

Phantaſia primorum impetuum, in ore Stomachi. 96. 29

Pharmaca, quomodo agunt in nobis. 64. 104. in robuſtis digeruntur, tanquam cibus 65. 106. in morientibus non appropriantur, & quare. ibid. quando benè, aut malè agunt. ibid. 107. eorum retardatio vnde. ibid. 108. non indigent pro actione prægreſſo calore noſtro. ibid. 110

Pharmaci vires, ſuſcipit anima ſenſitiua occaſionaliter. ibid. 106. poſſetque ſi vellet eaſdem negligere. ibid.

Pharmacia quomodo incepit. 103.8

Pharmacopoli famoſi tullius 160. c.2. Pharmacopei ſancti, Romæ. 36. 2

Philautia, intimè ſeminibus ineſt. 68.136. cubat, in gremio Naturæ. 163. c.1

Philoſophiam ſermocinalem deteſtat author. 20.17

Phiſionomia monſtrat lineas appoplexiam minantes. 66.75

Phlebotomia, & purgatio, examinantur. 81. 2. ſeparat abſque electione. 85. 39. eſt mera cruoris depletio ibid. munda diſtat ab immunda. 191.192

Phlegmaticus, ex rabarbaro ſumpto, flauum excernit

Phlegmaticus, ex rabarbaro ſumpto, flauum excernit 117.52. minuſque tinctum & ſi ſcammoneata ſumpſerit. ibid. à Colocintide, mucidum liquamen edit. ibid.
Phlogiſton ſulphur. 187.c.2
Picus de labore Sophiæ. 165.c.2
Pili eſt vera accretio, nutritio & non inanis calor. 165.c.1
Pinguis mucilago, fit ammoniacum. 18.6
Piper, Acetum non mutuant ſuas actiuitates, à calore noſtro. 65.105
Piſtoris exemplum de imaginatione & voluntate. 166.c.2
Piſcis ictericus. 139.35
Pituita ficta per cauteria educta. 31.12. Scholarum eſt fibræ cruor. 127.16 non ens. ibid. non differt à cruore niſi tepore ac fotu. 132.21 probatur à Scholis, cum mucco, ſordibus & Scoriis. ibid. 23. ſtabilimentum ridiculum. 139.35.
Pix antracibus apponere, ſolaminis eſt. 182.c.1 eſcharæ nigredinem æmulatur. ibid.
Picea, ſola, tæda fit, & præ pinguedine moritur. ibid.
Plantæ regerminatio, non tollitur ramorum abtruncatione. 78.10
Pletora nunquam in bono ſanguine. 81.6
Plæura. 109.11
Pleuriſis. 139.35. ſanatur ab authore abſque ſanguinis miſſione. 77.28. nunquam ſanguinem emittit 85 41. remedium ex ſtercore caballino. ibid.42
Pleuriticorum cruor inſtar vini rubri cum lacteis grimis. 76.22. horum cruor non corruptus 77.28. in 40. diebus qui non ſunt ſanati tabidi fiunt. ibid.
Plexus mentitur Galeni arterialis. 134.14. plexum reticulum anatome non vidit. 57.50
Plumbum ter ſublimatum reducitur. 45.4
Podagra ex ſynouia indurata. 19.15. Calculi Scoria 35.20. dolores eius ex acido. 68.136. quomodo ſanatur 101.9. humor acidus. 115.30
Pollutiones ſomniales ſemen ſterile eiiciunt. 167.c.1
Pomum immaturum ſolis calore immaturatur. 40.17. & 135.27. rubrum non eſt magis ſanguineum pallidiaribus. 117.48. tollit verrucas ſola frictione. 183
Pondus humorum eductorum. 87.13
Poplite à virgine in aquam dimiſſo, pituitam cum gaudio notarunt Scholæ. 128.2
Porphirij garrulitas. 154. & ſeq.
Portenta, ineuitabilem effectum naturaliter ſpondent. 177.c.1
Potentia omnis habet ens fouens &c. 107.12
Potus meracus ad hilaritatem vſque, de futuro præſeruat 179.c.1. 181.c.1. non eſt in Febribus detrahendus 99.3. frigidus non detur in peſte nec in malignis. ibid. 8
Præcipitare in Chimia quid. 104.11
Præcordiorum pulſui, malum. 91.1. commotio, in mulieribus continuè reſpicit vterum. 165.c.1.
Præceptor Galeni Empyricus. 37.3
Prædicator hereticus in Anglia. 23.40
Prædo, allio & ſpiritu Vini torturam cruciatus eluſit. 52.22
Prægnans format in fœtu Ceraſum. 165.c.1 non operatur mirabilia, niſi ſit perturbata. 166.c.1
Prægnantis perturbatio, quomodo fœtum depingit. 165.c.1
Præſeruatio futuri præcautio. 41.21
Præſeruandi cura verſetur vt corpus caleat actu ſemper. 180.c.1. vt ſeruetur corpus, in Diaphæreſi, animuſque hilaris. ibid.
Præſeruatiua non habent locum cum ſanatiuis. 179.c.2. Peſtes, de præſenti non ſeruiunt, niſi in fieri eſſe augmenti. ibid.
Prima materia omnium ſeminum (excepto petrifico) eſt liquor.
Procedimus ex infinito nihilo. 181.c.1
Producta degenerata. 123.5
Pruna. 191.c.1. ſubnigra non ſunt melancholica. 117.49
Prunus Perſicus, ex ſale cauſtico. 115.50
Pſora, veneno inquinante, infamis. 52.24
Pudenda, intra contrahitur ad præputium vſque. 68.134
Pueri, & ſenes quare viris calculoſiores. 26.18. quare meiunt procul. 66.117. & amentes quare frequenter peſte pereunt. 181.c.1
Puellæ, quomodo autrices ſympitomatum variorum fiant. 165.c.1
Pullos, media hieme, caponis ope generari. 167 c.2
Pulmo, in viuis, poris peruia. 97.7
Pulmonum excreta Scholarum pituita. 135.23. excerſa ſunt vltimæ digeſtionis errores à cauſis morbificis. ibid.
Pulſus durus à ſolo ſpiritu cauſaliter, à ſpina occaſionaliter. 74.27. ratus, durus, ac minutus, frigoris index. 94.7. intermittens acutam Febrim deſignat. 100.10. præcordiorum. 68.1. in Peſti, ad finem vitæ formicans, ac tandem intermittens. 178.c.1. peſtilentis eſt, ſicut in Febribus continuis, ac malignis. ibid.
Purgantia quando, & qualia adhibenda. 81.7
Purgatio titulus ſpecioſus dolo plenus. 80.7
Purgationes omnes vim inferunt Naturæ. 85.4. reſoluunt carnes & cruorem. 85.23. venenoſa qualitas, non rarò partes muſculoſas conuellit. 95.9. & 80.6
Pus, non vna vice educere lucet. 83.22. cruor, ſanies, aſperſo vitriolo vitales actiones retinent. 172.c.2. non eſt pars cruoris. 116.41
Puris paucæ guttæ, ſub cranio celeriter necant. 162.c.2
Puſtula pruriginoſa ex occulta apporthea Quercetis. 171
Puramina lapidum Perſicorum, &c. neutra intra lignum & lapides. 104.16
Putrefactio præcedit radicalem ſolutionem. 25.8. non cauſat in Natura calorem. 74.13. in viuis non contingit. ibid. 14. putrent excrementa in venis & quomodo. 76.22. reſiſtentia putredini ſunt calida. 77.31
Putridum ſi non eſt tenax, non dat diuturnas Febres. 101.1
Pylorus, ianitor inferus ſtomachi. 109.8. officium. ibid.
Pyr, Græci appellant Febres & Peſtem. 188.c.2
Pyrites & metalla ſeparantur à venis ſaneis. 14.14

Pyrotech

Pyrotechniæ laus 29. 4. rudimenta, didicit author. 147. c. 2. graduat vnum ſimplex, vt omnium digeſtionum ſordes, cum vindicta perſequatur. 262. c. 2

Q.

QVadraginta & vnus ſeceſſus de ſcammoneo. 87. 13
Quartanæ cauſa quare aliquando relinquit ſplen affectum. 60. 60. docet ſanandi Appoplexiæ difficultatem. 61. 70. non differt à cognatis febribus. 88. 1. curatur vt reliquæ. ibid. nunquam à Scholis deuicta fuit. ibid. riſui exponit Scholarum doctrinam. ibid. diſtinguit pſeudomedicos à veris. 89. 4. ſedet in arteriis 90. 11. ſedet in ſplene & venis contiguis ſibi 97. 6. ſæpè ceſſat ſua ſponte & poſt menſem forte redit. 107. 16. ad ſplenem ſe extendit. 109. 9
Quaternatius Elementorum ſublatus. 153. c. 2
Quercetanus reiicitur. 189. c. 1
Quicquid in ſanis edit actiones ſanas. 74. 26
Quicquid in corpore ſemel corruptum eſt, nunquam redit in gratiam. 77. 38

R.

RAbarbara ad Icterum. 138. 19
Rabidi dentis attactus, rationem è ſua majeſtate deturbat. 168. c. 2. venenum non ſentitur niſi poſtquam fermentum in Archeo ſibi ſtabiliuit. 174. c. 2
Rabies à morſu, ferit noſtram imaginationem 106. 9. vſque ad. 13
Radziuilius Polonus princeps de peſte. 149. c. 2. non bene informatus. ibid.
Ranzouius ad filium ſaxnicum antidotum deſcripſit. 189. c. 1
Raphael ſonat Medicinam Dei. 127. 24. iuſſit apportari Fel, non piſcem, qui facilè putreſcit ibid.
Rauunculus veſicat carnem viuam. 64. 36
Rebus non ineſt calor natiuus. 113. 3
Recepta magiſtralia ex lucri dulcedine orta. 36. 2.
Refrigerantia, morti ſimiliora. 99. 8
Refrigerium facilè, abſque ſanguinis miſſione 82. 19.
Relollæum eſt qualitas ſine ſemine. 113. 4
Rem ipſam conſtituunt materia & efficiens. 100. 1.
Remedia officinarum. 37. 5. in Lithiaſi. 31 14. aduerſus Duelech, ieiunè adhibentur. 44. 29. externa. ibid. Medentum, in Apoplexia, ſtupore &c. 68. 136. applicant Scholæ, ad poſterius, non ad prius. 74. 18. vſualia, quæ ponderantur. 74. 16. Febrium ſunt ſudorifera, inſenſibiliter liquentia &c. 101. 8. morbos non tollunt vi contrarietatum. 113. 6. ſunt obnoxia tantis digeſtionibus. 162. c. 1
Remedium pro medentibus. 37. 3. plauſibile menſuratur ab effectu. 110. 12
Ren non admittit putredinem. 30. 11. alter vno latere Calculos Parit. 31. 12. vnus calculo obturatur ſæpè. 31. 12. non ſeparat vrinam à cruore, & mutat cruorem in vrinam. 35. 21. ſpirat fermentum lotij. ibid. eius fermentum recrementa coquit. ibid. mittit fermentum ad partes iecoris. ibid. 22. dolens nauſeat ſtomachus. 63. 90
Renes, cur non ſunt, vterus Calculi. 29. 6. ſeparant lotium pro viſica. 115. 34
Renum Pareceſima durum 30. 9. dolores, ſedant, crocus, Rabarbat. &c. 31. 18
Rerum ortus à Miraculo incepit. 13. 6. origo non ex iis in quo reſoluta mutantur. 118. 66.
Res, in vniuerſo quomodo condenſatur. 18. 6 eſſentiam, & nomen aſſumit, à termino tranſmutationis. 116. 42. quæque æſtimanda ex operibus & proprietatibus 115. 32. abſque viciſcitudine vix permanet. 163. c. 1
Reſiſtentia Calculi latent inuita. 14. 15
Reſolutiones ab humoriſtis noſcuntur. 110. 13
Reſoluimur in putridum aquæum liquorem. 116. 47.
Reſponſio ad contumelias. 101. 8
Reſtauratio, Inclinationis abtruncatio. 41. 21
Reuulſionis vſus in Febribus. 85. 43
Ridere facit Archeus. 109. 11
Romana Theriaca. 36. 2
Rore ſuperno fouet ſemina Deus. 45. 3. Roris, varia genera mel, tereniabin &c. 154. c. 1
Ros Elthalcin in Ægypto peſtem ſanat. ibid. Maialis apud nos ſale ſaccharino ſcatet. ibid.
Rotatio in Ebriis. 57. 54
Ructus nidoroſus ex indigeſtis è ſtomacho deſcenſis cibis. 92. 16. acidus quare bonus 108. 3.
Ruſticus ſanabat vulnera Lixiuio. 20. 16
Ruſticorum 200. ſanguinem inſpexit. 18. 25

S.

SAbulum rubrum, vrinæ. 16. 8
Sacerdos ab opere Charitatis ſe excuſat. 150. c. 1.
Sagarum opera, quare inſanabilia. 162. c. 1
Sal vno caloris gradu, coagulatur. 11. 2. Nitroſum, ſaxi prima materia. 16. 10. Examen. 19. 10. Elixirata, magnæ virtutis. ibid. 11 ſapores. ibid. 15. eius vſus calculoſis, à Scholis interdicitur. 20. 18. prodeſt calculoſis. ibid. exedit ſcopulos maris. ibid. vrinæ acutum valet ad icterum. 18. 2. vrinæ non diſſoluit Duelech. ibid. 3. vrinæ flauum & acuminatum ad veteres opilationes. ibid. 4. vrinæ coagulat. ibid. 5. quomodo granulantur. ibid. 6. minerale terræ innatum. ibid. in Scholarum deſpectum, increbuit vſus. 56. 30. conditura palato arridet, & mucum reſoluit. 21. 30. petræ coctores curioſi. 22. 31. conſeruat aquam ibid. Hiſpanicum fixum & arcet putredinem. 21. 30. lotharingicum partim aceſcit in ſtomacho & quare. ibid. quomodo agit. 25. 12. Chili acidi migrat ſub ſecunda digeſtione in ſalſum 35. 21. Petræ de lateribus. 43. 28. fit quotidie ex inſipidis nobiſcum. 51. 21. carnis vel cruoris non apparent niſi perignem 52. 22. ſi corrumperetur quid ſaliet illum. 95. 22. non agit niſi reſoluatur. 95. 25. in cephalicis herbis eſt volatile. 102. 12. ex cephalicis, diaphoretica. ibid. Tartari volatile. 104. 20. & 122. 89.
Sal liquabat & quare. 188. c. 2. abſtergit & à putredine conſeruat ibidem vino mixtum dabat feruidum non tepidum. ibid.
Salis corpora ſuos imbibunt ſpiritus. 26. 16. ſpiritus acidus non reſoluit Duelech. 40. 17. ſpiritus qua ratione Calculoſis ſolamen. ibid.

Index Rerum Memorabilium.

ſpiritus deſtillatio. 48.21

Salma rabidi, vide (rabies) Inficit ideam formatricem ſeminalem. 106.12

Sanatio in quibus conſiſtit. 41. 21

Saies, Pus &c. cum vitriolo edunt actiones vitales. 172.c.2

Sanatiua, malum expellere debent. 179.c.2

Sanandum eſt malum, non per clyſteres palliendum. 92. 15. & 75. 5. 6. 7.

Sanguis ſimpatheticè ſentit. 63.93. non putreſcit niſi in Gangræna. 76. 19. eſt ſedes & Theſaurus vitæ ibid. 22. diſtillatus medendo vtilis. 77. 25. miſſus conſeruatur, vt medicus, ægroto viſitationem adnumeret. ibid. miſſio in Peſte exitialis ibid. colores ſunt effecientiæ ſigna. ibid. 28. per cordis centrum tranſiens purus eſt. 71. 81. 8. è cubito detractus purior relicto. 82. 9. quare miſſus, refrigerat. ibid. 15. fæculentus, in Meſaraicis venis. 86. 43. defecatus prope cor ibid. arteriarum, flauus. 116. 35. & 36. 39. vſque ad 41. quare in fundo nigreſcit. ibid. 37. & caro liquati per annum recedunt. 118. 60. innato glutine, coagulatur. 19. 1. habet ſalem mirabilem. 21. 28.

Sanguini, ineſt natiua Imaginatio. 167, c. 1. eius imaginatio potentiſſimè operatur ſubter ſomnum. 167.c.1

Sanguificatio ſimplex ex vnica ſtepatis actione 114. 16.

Sancti ſunt inuocandi. 157.c.2

Saphirus ſaturatè Lazureus. 178. c. 2. laudatur. 182. c. 2.

Sapiens dominabitur aſtris. 152.c.1

Sapientia ſpernit otioſos. 23.33

Sapo quomodo fiat. 18.6

Sardiniæ, fodinis reperitur Solifuga. 168.c.2

Saxorum ſemina in aquis. 12. 6. facilius quam lapides diſſoluuntur 13. 10. propter ſalacidum, inepta vitro. 19. 7. ſaxifragia digna quæ. 31.18

Scabies manuum à Chyrotecis. ibid. 10. eſt contagium, pellis non hepatis intemperies. ibid. 11.

Scalprum quo profondius in aurem mittitur, minus ſordium deraditur. 117.53

Scammoneum, Diagridij nomine velatur. 86. 2.

Scaldis Fluuius, halitus nociuos emittit. 154.

Scholæ quare Calculoſis ſal prohibuerunt 21 30. electionem medentum ad ſe raxere 28. 2. damnant inſontem ſtomachum & quare 31. 12. producta reſpiciunt 32. 20, & 35. 18. cum Galeno contentæ. 31. 5. deſiderant remedium pro Duelech. ibid. 6. contta Chimicos. 129. 13. vi detinent claues ſapientiæ. ibid. 14. intelligunt in neruo ſenſationem. 51. 15. doctrina de Apoplexia & Paralyſi. 41. 53. quare deceptæ ex ſimplicium ſaporibus. 61. 72. vnius tantum anodini meminere. 63. 83. ſibi de ſpaſmo contradicunt, Author eas alloquitur non Galenum. 78. 6. non intellexerunt neque ſanitatem, neque remedia. 119. 67. volunt vrinam à Felle lingi. 124. 11. neſciunt quid ſit muccus vel pituita. 127. 28. ſpondent nomen Doctoris non Medici. 146. c. 1. quare cauſas morborum reputauerunt internas coniunctas. 161. c. 2. mechanici inſtar. 170.c.1

Scholarum ignauia detegitur. 15. 7. ſubterfugium. 41. 18. craſſa ignorantia. 40. 19. doloris definitio. 50. 3. abſurdum, de dolore vniuerſali. ibid. 7. Pituita refutatur. 60. 64. ſtupor, de Pharmacis. 64. 104. de calore, meditatio. 75. 1. remedia, in Febribus calida. 75. 5. vſque ad 7. ſuppoſita purgantia, & venæ ſectiones, Author reiicit. 70. 9. duo Axiomata. 87. 23. de Elementis doctrina. 121. 84. Bilis, eſt alimentum alienatum. 129. 10.

Scirri quomodo fiunt. 167.c.2

Scopus Medendi. 101.5

Scorbuti loca, 29. 7. noſtris ab auis ignota. 155.c.1.

Scoria. 27. 21. & 34. 16. inutile excrementum, vrinæ incommodis reſiſtit. 97. 7. vide meſaraicæ venæ eius vtilitas. 27. 21

Scrotum contrahitur cacaturienti. 66. 115. laxum corrugitur ſcoria labente ad ſplineterem. 94. 7

Scorpio fit ex ocymo. 173. c. 1. ſi pungit, iram ſui veneni communicat. 187. c. 2

Scorpionis exile virus totum hominem interficit. 169.c.2

Seculo imponitur per tenebras. 144 c.2

Sedes Febrium. 94.1

Semina rerum quomodo ſub lucem veniunt. 12. 4. ſaxorum vbi implantata. ibid. 6. quomodo agunt. 29. 5. quædam citius, quædam tardiùs germinant, & quare. 80. 16. habent ideam actionis. 107. 4. ac ſpecies virtute Verbi in æuum durabilia. 157. c. 1. diſponunt materiam, &c. 118. 65. Petræ quid. 13. 12.

Semini vnicuique vigor data, moneturque ſeminis virtute. 95.12

Seminum Idea etiam in non ſenſitiuis fungitur munere ſuo. 12. 5. actione indurantur corpora. 19 15

Seminalia initia morborum Authores. 11. 1. in corporatis. 12.4

Seminaliter, & materialiter, eſt integraliter. 108. 1.

Seneca. 160. c. 2. eius ſententia. 92.16

Senes quare meiunt prope. 66. 117.

Senſationis teſtimonia. 164. c. 1. in actione & iudicio vitali conſiſtit. 65. 109. non conſiſtit in paſſione. ibid.

Senſitiua virtus 65. 108. Anima. 106.7

Senſus in Scholis fit paſſiuè 64. 98. elucidatur theſibus. 61. 71. externi ſunt immediatæ vitæ effectus 53.29. vbi ſit. 63.92

Senſum tollunt quædam foris inuncta. 57.54. cur ſedatur ſoſpite motu. 62. 75

Sepelire eſt opus miſericordiæ. 176.c.1

Sericum toſtum, lana bombicina caumate deprauata. 93.13

Serpens comedit terram. 185. c. 1. fuit peccando organum. ibid. continet vitæ balſamum. 109. c. 1. ex virga 14. 15. aliquot cauſant iterum 137. 15

Serpentis ictus, quomodo imaginem vitæ turbat. 170. c. 1

Serum lactis, Aſparagi tenorem ſeruat. 31.18

Seſqui alter, ex degenerato alimento & ſcoria 98. 14.

Sexagenarius cum ſale à Calculo præſeruatus. 21. 30.

Sex digeſtiones. 161. c. 2. in tribus prioribus tranſmutata degenerant in cauſam occaſionalem

nalem morborum. ibid. quarta & quinta carent excrementis. ibid. ſexta erroris plena. ibid. vide Tartarus cruoris eſt liquoris aſſimulatio. 60.64.& 61.70
Siccitas eſt per ſe in Aere & Terra 113. 4. quomodo in Fructibus. ibid.
Sigilla, à perturbatione prægnantis inducta, depellere. 164. c. 2
Signa futuræ Peſtis. 176. c. 2. præſentis peſtis. 177.c.2. & 178. c. 1.
Signaturæ, produnt internam rei craſim, & non contra. 114.19
Silex in vnicum ſimilarem ſal reducitur. 113. 5.
Siliceus mons quis. 12.6
Simplicia quædam adferunt vertiginem. 188. 49. alligata Febres ſanant quandoque. 102. 12.
Sinarum imperio, Peſtis inſolita nec viſa. 151 c.1.
Sincopes. 106. 8. dedit cauſam vertiginis authori. 57.54
Sinouia, eſt aqua glarealis. 19.14
Sitis frau dulenta non à calore. 106. 5. & 6. in ſtomachi orificio oritur. ibid. 8. ſuſcitat ſæpe anguſtias ibid. non à calore ſed ab excremento quod ſenſitiuam male affectat. 73. 11. extinguitur acido ſulphuris. ibid.
Socordiæ poculum, ſeculum dementauit. 36. 1.
Sol vbi cenſetur naſci. 145. 4. ſupra ſuſpenſorum corpora non occidere debet. 176.c.1
Solutio Alui in Peſte vitanda. 180.c.2
Solutionem radicalem præcedit putrefactio. 25. 8.
Solutiua vniuerſa tabidum virus in ſe claudunt 86.6.
Solutiuum Scholarum. 117. 52. ſupra debitam doſim necat. 117.56
Somnia ex tartaro cruoris, circa præcordia. 175. c.1.
Somnus ſpontaneus bonus 63. 85. laboris adferens (qualis ex opiatis) malus ibid. 86. laborem adfert in Febri. 109.10. ſurgit è ſtomacho. ibid. ad quid conducit. 167. c. 1. & ſopor ſunt in homine ſæpè vbi Archeus eſt perturbatus. 169. c. 1. ab ore ſtomachi 86. 29.
Somnum qui ſuſpendunt, ægrum in mortem præcipitant. 70.7
Somniferum, in apio, & aliis, ſpecificum donum creatoris eſt. 63.87
Sonitus in Cœmeteriis. 177.c.2
Sophiæ labor quis. 165.c.2
Sopor ab inuicto frigore prouenit. 74. 6. & degenerato arteriali alimento. 90. 18. & 87. 29
Sordes aurium, bilis memoriam dant Scholis. 117. 53. fuliginis ſpecie exhalant. ibid.
Spadæ, fontes 67. 2. plures curati a medicis neglecti, 27.25
Spaceli lethales vnde. 191.c.2
Spagyria, ſpeculum veri in tellectus. 19. 10. non fert argumenta logicalia. ibid.
Spagyri, ſpe propria deluduntur. 26.14
Spaſmus Galeni. 66. 110. eſt blas vitate muſculorum, ex Archeo innato ſuſcitatum 67. 128. 68. 133. quomodo contrahitur violento motu. 94. 8
Spaſmum venatum quare contracturæ artuum ſequantur 34. 16. Vreterum Scholæ neſciunt. 38. 9. oriri à laxatiuis negant Scholæ ibid. 127.
Spaſmodes Colica. 162.c.2
Spina digito impecta, quare obducat pulſum &c. 68. 135. & 74. 27. in Apoſthemate crudelis. 162. c. 2. in fixa quid docet. 191 c. 2.
Spirandi anxietas vnde. 163.c.1
Spiritus acidus, cum alcali fit terreus. 19. 10. cum Ferro fit rubigo, ſcoria ibid. vrinæ ſalſus & quare non coagulat lac & cruorem. ibid. vitalis ſalſus. ibid. 13. quare non agit cum ſpiritu vrinæ ibid. vrinæ diſſoluit lutum, bolum, ſaxa ibid. ſalis prodeſt calculoſis. 22. 31. medetur ſtranguria. 31. 18. vrina coagulat aquam vitæ. 24. 43. Vittioli & ſalis armoniaci fixatum. ibid. 44. quomodo fatiſcunt. 25. 12. vini cum ſale tartari fit ſal 32. 20. vrinæ quando coagulatur paſſiuè. ibid. vrinæ quomodo parit Duelech. ibid. ſi retrogreditur per iecur inſoliti fiunt calculi. 35. 23. ſalis quare prodeſt calculoſis 40. 17. vrinæ quomodo ſoluit Duelech. 42. 23. ſalis laus & præparatio. 43. 28. diſtillatio ſalis. 48.21
Spiritus æthereus omnes agit actiones 52. 21. animalis illuſtratur ab ipſa vita. 53. 28. abſque vita eſt cadauer ibid. opticus habitat in Pupilla. ibid. 33. ſpeculum Diaphanum. ibid. vitalis ſalſus 57. 54. ſenſitiuus à dolore furioſè membranas contrahit. 68. 134. ſenſitiuus comprimitur in neruis non arteriis. ibid. 137. impetum faciens Hyppocratis. 74. 16. qui ſanum calefacit in Febribus æſtuat. ibid. 17. mens attenuabitur ergo dies mei abbreuiebuntur. 83. 30. baccarum iuniperi, & aliarum vegetabilium. 90. 13. vitæ Hipp. primus nomen indidit 77. 29. impetum faciens. 77. 1. initium motiuum ſolus oblenuit. 94. 1
Splen durum 89. 9. obtuſi dolores, contracti viſceris ſunt indices. 67. 131. non eſt Iecoris adiutorium in ſanguificatione 119. 69 per venulam ſpirat in ſtomachum vigorem vitalem 120. 75. in quartana vitale fermentum obtinet. 135. 23. habet curam ſtomachi. ibid. maximi ſenſus circa ſtomachi orificium. 165.c.2
Sponſus ligatus per menſes quinque. 48. 24
Sputum, muccus non ſunt adhuc partes cruoris 116.41.
Stannum Adamantem frangit. 13.8
Stellæ tempora, dies, & annos deſignant. 150. c. 2. cauſant viciſſitudines. ibid.
Stercus incipit præparari ab initio duodeni. 33. inteſtina non mordicat quare. ibid. 8. liquidum vide ſcoria. liquidum tumultuans in Hypochondrio amentiam indicat 131. 17. ſecundæ digeſtionis proles. 136. 5. rapitur frequenter ſurſum. ibid. auget icterum. ibid. 6. vbi generatur. ibid. 8
Stercus olidum agitant, vt humores inſpiciant. 150.c.2.
Sterziuga. Ciuitas Paraceſli benefica. 181 c.2.
Sternutatio fit per Ethimoides. 97.30

Stigma à Diabolo ſagis impreſſum, ſenſu caret. 52. 22
Stomachus, quando turbatur. 34. 16. columbinus reſoluit margaritas. 39. 14. habet ſenſum acutum 62. 75. ſingultu & vomitu contrahitur. 67. 131. ſanus non perficit binis horis confectionem chili 37. 23. transmutat ſpiritus vitales acidos, in ſalem vrinæ 76. 11. eſt paleſtra certaminis febrilis 108. 4. vicem Cordis gerit 119. 73. non ſequeſtrat fel per vomitum. 124. 9. non habet viam ad fel, niſi retrograd. ibid. male ſe habens patrat amarum execrementum. 129. 9. & inteſtina ex proprietate faciunt flauedinem. 137. 8. quantum diſtat à Iecore. 129. 6. ſomni cauſa. 109. 10
Stomachi membrana nuda, obſidet excellentes virtutes. 31. 11. os, eſchara nigra cauteriſatum. 153. c. 1. quædam affectus ſolo curantur ſudore. 163. c. 1. Archeus, parotidum cauſa. 162.c.2
Stranguria cruenta, ſanata ſucco betulæ. 42. 24. ex aciditate. 91. 3. ſenum quare difficulter curatur. 135. 28. ex fellis defectu. ibid.
Strangurij medela. 22. 31. non ſemper indicat calculi preſentiam. 26. 18. cauſatur à Cereuiſia nouella. 51. 20
Strata lapidea propter terram. 14. 16
Stribiligines nigræ, Archeum notant affectum 162.c.2.
Strutbio cameli, fermentum ſtomachi. 39. 14.
Stulta ſubſidia, circa ſuperficiem, vbi centralia laborant. 91. 2
Studentes multa laſſitudine fatigantur. 100. 5.
Studium & labor Chimiæ. 144.c.2
Succus litri, quare demulcet criſpationem. 117. 10. Duelech in vitro minuit 40. 17. ſub calore dureſcit. ibid. aciditatem diſtilando deponit. 113. 4
Succus vnicus clarus in herbis. 114. 16.
Succinum fuit zenexton (guardiolo) 182. c. 2 in ſpiritu vini ſolutum ſanat vulnera venenata 183. c. 1. inteſtinis, cerebro, & neruis gratum. ibid.
Sudor eſt de ſubſtantia laticis. 162.c. 2. abluens citandus in Peſte ibid. in omni peſte conducit 171. c. 2. minus in illa quæ ab extra intrat. ibid.
Sudorifera calida ſunt 99. 17. Peſtis extirpatiua. 180. c. 2. in gradu bonitatis, diſcrepant ibid.
Suffitus qua mulier appoplectica cadit. 57. 54. Hippocratis. 180.c.1
Sulphur veneris glorioſum 45. 4. Vitrioli. 63. 86. reſiſtit fracedini. 187. c. 2. omnem pellis ſcabiem tollit. ibid. Gas eius Peſtis antidotus 188.c.2. hyſtericus confeſtim recreat. ibid. grana. 99. c.1. dabat ad ſudorem. ibid. venenum cohibet. 188.c.2
Sulphura, vi ſeminum coagulantur. 19.7
Sus, à ſtercoribus non abhorret. 129. 9. non comedit ſtercora à Pharmacis educta. ibid.
Suſpiria vnde. 162. c. 2. ex triſtitia. 180. c. 2. alleuiant os ſtomachi aggrauatum. 95. 29.
Syllogiſmus negatiuus. 181.c.1
Symbolizare Scholis quid ſit. 162.c.2
Symmiſtæ Philoſophiæ. 46.6
Sympatia & antipatia notantur in Magnete. 163. c. 1.
Symptomatum ſubleuamen fruſtraneum, ſi non adſit victrix medela. 110.12
Synouia aqua glarealis 14. ex vulnere. 35. 21

T.

Tabaci nimius vſus Apoplexiæ initium. 62 76. (in eo) anodinum inebriatiuum. 62. 86.
Tabes à corrupta cibi parte. 56. 23. mutat cruorem in varia cruoris phlegmata. ibid. ſanguinem mutat in ſputum flauum. 114. 18
Tabula ſmaragdina. 19. 15
Tactus, diuerſus in homine 56. 44. & guſtus è præcordiis in membra diffunduntur. 57. 53
Taliſmanica, Gamaheu. 181.c.1
Tarantulæ ictus. 90. 21. ledit auram vitalem. 106 9. à Taranto, nomen retinuit. 157.c.1. vix vnquam quieſcit. 169. c. 1. turbat vulneratum irrequieta moleſtia ibid. aſpectu. horrida. 169. 1. animal vile, & vitales poteſtates conſternit. ibid.
Tartarus ductore Paracelſo intrauit in Medicinam 11. 1. Pulinoſus Paracelſi. 27. 19. Cruoris ex bono alimento, iam deturpato. 161.c. 2. eſt productum Peſtis. ibid. fit à cauſis efficientibus peſtis. ibid. eſt vltimæ digeſtionis vitiata Scoria. 162. c. 1. exhalat per Poros ſine reſiduo. ibid. non exhalat, quando in eſcharum fit ambuſta. ibid. ſi hauſerit Fermenti odorem fiũt glandulæ & bubones. ibid. quæ ſudoris profluuio non rarò terminantur. ibid. vide ſex digeſtiones cruoris, ſemel proſcriptus, nunquam in gratiam redit. 162. c. 2. fit fur domeſticus ibid. liquidus exhalat. ibid. forma eſt muccaginis. 163.c.1
Tartari commenta. 17. 15. Hiſtoria à Bazilio valentino 24. 4. compoſitio. 25. 5
Taurus libidine ſaturatus. 164.c.1
Telum igneum, ſubinde ex aere viſum. 151. c. 2.
Templum ſpiritus ſancti. 125.0
Terra initio erat inanis & vacua. 12. 5. carebat mineralibus. ibid. erat merum ſabulum. ibid. dat fermentum, & determinationem mineralibus ibid. 6. Virgi quid ſit ibid. antea vndique continua & ſuſcepto ſemine, in colles & rupes ſurrexit. ibid. conuertit ſal in muccaginem 18. 6. in vrina volatizat fermentum 25. 22. figuli, crematur in lapidem, ſine ſemine. 30. 8. cruoris, volatilis. ibid. non eſt fermentabilis 120. 78. non naſcitur ex redita bile 125. 22. vbi vocatur Ignis ater. ibid. profert tribulos & ſpinas. 150. 2. euaſit nobis nouerca. ibid. vallis miſeriarum ibid. Fracedinis mater. 170 c. 2.
Terror, poros claudit. 60. 63. ſtatim appetitum tollit. 161. c. 2. ab animali nocuo, non producit in nobis effectum ſuum. 166. c. 2. hominis eſt occaſio Peſtis 174. c. 2. Archei eſt efficiens imaginis, & veneni peſtiferi. 175. c. 1. terroris & timoris generat. 173. c. 2.

Tertiale

Index Rerum Memorabilium.

Tertianæ Initio, quæ eiiciuntur, veniunt non eminus ab orificio ſtomachi. 130.12
Teſtæ quomodo fiant. 16. 6. limachum, & conchiliorum abſtergunt. 20. 27. probatrices ex qua materia. 21. 29. acidus odor lac cogit. 29.5
Teſtis varians, fide indignus. 124. 14
Tetanus. 66. 122. trahit muſculos. 95. 9. non eſt frigoris congelatio. 164. c. 2. eſt muſculorum conuulſio. ibid.
Theoremata Scholarũ per ignem deleta. 21. 30.
Therapeuta famulum ſonat. 146.c.2
Therapeutices Galeni, methodum medendi interpretarunt. Scholæ. ibid.
Theriaca ſi vnà cum laxatiuis aſſumitur, nõ purgant. 87. 21. calida cum aqua vitæ valet in peſte. 99. 7. parum auxilij præſtat. 160. c. 1. vnde inuenta. 161.c.2
Thermarum calores Scholæ ingnorant. 76. 16. quare calent. 96. 25
Theſes Scholarum, de ſanguine, ex humoribus. 123. 6.
Theſibus elucidatur ſenſus. 61. 71
Timor os amaritudine inficit cum ſalſedine. 136. 3.
Tonos lugubres in Ære ſigna peſtis futuræ. 177. c. 2.
Topica digeſtio logi. 90. 17
Tophos fiunt, ex mucilagine & Puluere 18.6
Tormina ventris, contrahunt artus. 61. 74. ex indigeſtis, è ſtomacho deſcenſis. 92. 16. infantis. 129. 8. ſunt acidorũ ſymptomata. ibid.
Tranſplantatio quid. 14. 16
Tranſmutationis notæ. 19. 16. Regulæ. 25. 7. Principium vnde. 30. 8. per digeſtiones, ſua habet Fermenta. 32. 22
Triſte nuncium. 162.c.2
Triſtitia ſuis ideis pares imagines parit. 68. 137. non rarò icteri cauſa. 136. 5. & Amentia, hydropem, aut caducum generant. 168. c. 1. quare non toleranda. 181.c.2
Triuialis linea Paracelſi. 12.6
Trochiſcorum, Galeni præparatio inutilis. 162 c. 2.
Tubera duriora, in lue venerea quando euaneſcunt. 162. c. 1
Tumor à Laticis affluxu. 57. 54. à ſolo ſpiritu cauſaliter. 74. 27
Turbith minerale. 26. 13
Turcæ ſectionem venarum non admittunt. 82. 14. à Peſte ſibi non præcauent. 149. 2. Chriſtianos irrident tanquam Deo reſiſtentes. ibid.
Turnhieiſeri nugæ de vrina. 20.19
Tuſſis. 136.5
Tympana, ex pelle ouina corio lupino muteſcit. 163.c.2.
Tyrocinij ſcriptores. 30.9
Tyronibus ferculum offert. 45

V.

VAccum in Natura. 170.c.2
Vapor nunquam craſſus. 59. 57
Vapores acidi & indigeſti quando. 85. 13
Variolis adiuncta eſt putredo. 76. 8
Vegetabilia ſine putrefactione aquas meras ſtillant. 30. 9. ex fracido ſemine incorporeo. 170. c. 2.
Vena in præcordiis ſi pulſitat malum. 91. 1. & 134. 17.
Venæ non continent vrinam. 27. 22. cauſæ archeus quando malè affectus. 33. 6. emulgentes. ibid. cruorem à coagulatione, præſeruant. ibid. 10. vrinariæ, vterus ſunt calculi, & quare. ibid. cruorem deferunt ad muſculum. 66. 120. quoties illis accidit iniuria contrahuntur. 67. 132. earum proprium, cruorem à concretione ſeruare. 68. 137. conſeruant ſanguinem fluidum, etiam in cadauere. 76. 22. repletæ, quando indicant euacuationem. 81. 3. depletæ ſugunt in fœminis ſanguinem menſtruoſum. ibid. 19. ſtomachales non trahunt ad iecur. 127
Venas deplere, & generare ſanguinem nouum vbi deeſt virtus digeſtiua. 99.4
Venis paſſim arteriæ aſſociantur. 94. 7
Venæ ſectio quare à Scholis inſtituta. 82. 13 quomodo Febrim tollit. ibid. 14. affatim demit ſpiritum influum. 83. 28. & 29. adfert fraudulentum leuamen. 84. 22. quare incerta. ibid. occaſionalem cauſam non tollit. ibid. 34. inſanum ſubſidium. 85. 39. vbi non vſitata. 121. 87. & natatio nocua & quare. 180.c.2
Venenum, non agit in vitam, quin prius ſuſcitet Archeum. 161. c. 1. oretenus ſumptum eſt cauſa occaſionalis mortis. ibid.
Venena quomodo in nobis generantur. 167.c.2 in Beſtiis venenoſis fiunt, ex imaginæ iræ. ibid. omnia in ſe ſunt. 169. c. 1. corroſiua non corrumpunt Archeum fermentaliter. ibid. Archeum in furorem concitant. 170. c. 1. collo appenſa pro peſte ridiculum. 182. c. 1.
Venerei organum eſt ipſum fermentum. 169. 2
Venus immodica demit innatum cordis ſpiritum. 83. 28
Verba, figuræ, &c. inutilia pentacula. 181.c.2.
Verniſium, innato glutine, coagulatur. 19. 7
Vertigo. 56. 44. naſcitur ab internis. 56. 49. increſcit à cibis corruptioni obnoxiis. ibid. 50. ſanatur à vitriolo albo. ibid. è ſtomacho & duumuiratu. 59. 59. ex Hypochondriis. ibid. habet ſingulare venenum. 63. 86. ſternit hominem, inſtat Apoplexiæ. ſed citra Paraliſim. ibid. medetur à Scholis 68. 137
Vertigines vnde. 90. 18. ab ore ſtomachi. 96. 29
Verrucarum abolitio cum pomo. 183. c. 1
Veſania Medicorum. 99.4
Veſica non tolera acida. 40. 17. Tauri embrionis vires. 44. 30. contracta ſæpe Lithotomos fefellit. 68. 132. & inteſtina gaudent ſarcino eſſe deſtitutos. 126.23
Veſicatoria ſemper nociua. 91. 3
Veterum, cauſa Duelech. 14
Via, ad quietem, tribulatio. 150.c.2
Virtus tenuis quid ſit. 99.1
Victrix Medela contuſionẽ Archei ſedat. 110.12
Videndi virtus ſuperat totam Naturam Elementalem. 53. 29
Vigiliæ continuæ compenſant ſopores. 109. 8
Vinum in Rappam quomodo 29. 5. dum vitis floret turbatur. 77. 28. immodicè ſumpto, cor palpitat. 90. 17. fit plauſtrum conueniens medicamẽtis 99. 7. eſt nuncius qui vias nouit. ibid. melancholiam non deponit. 116. 45. ad hylaritatem potandum. 179. 2

Index Rerum Memorabilium.

Vires non poſſunt peccare 8. 4. vitales & Sanguinis ſunt correlatiua. ibid.
Virtualis proprietas ex ſeminum proprietate. 113. 5.
Viſio, guſtatio, &c. ſunt effectus immed. vitæ. 53.29.
Viſio Laici, per mentis abſtractionem, luis venereæ. 156.c.1
Viſus continet, inconem. 53.29
Vita Archeus, &c. morborum Authores. 11.1 media alimentorum. 27. 30. dolet in vitali ſpiritu. 32.28. eſt lux in ſuo hoſpitio. ibid. 29. non eſt ſubſtantia ibid. non accidens. ibid. non eſt corporis propriè. ibid. eſt lux ſupra elementorum ſortem. ibid. eſt agens ſenſationis. 64. 99. 101. in ſanguine. 83. 30. è prima ſtomachi digeſtione nutritur. 92. 16. ſedet, & hoſpitatur in aura vitali 106. 4. non valet morbum, in alieno ſubiecto ſtabilire ibid. 5. ſtimulatur iu propriam iniuriam à cauſa occaſionali. ibid. 6. animalium & vegetabilium, non diſtinguntur à vita animali. 164. c. 1. & arteriis abundat ſplen. 126. 23.
Vitæ radix, gaudet volatilibus. 20. 24. mediæ eſculentorum proprietates, variant carnis ſaporem. 169. c. 2. ſapor nobis afficit propter ſymbolum. ibid.
Vitalis rector, ſpiritus in vtero. 175. c. 1 - internus rector, omnia ad perfectionem promouet. 12. 4. ſubſtantia, quomodo vertitur in corroſiuum. 64. 103. ſpiritus fit alcali corroſiuum. 191.c.2
Vitale fermentum ſalſum, & balzamicum. 135. 23.
Vitales vires celatæ ſunt, circa ſtomachi orificium. 163. c. 1
Vitia cuncta, pudori, ac metui ſe aſſociant. 146. 1.
Vitriolum abſterſiuam reddit vrinam. 31. 17. album commendatur in vertigine. 57. 50. liquat cruorem mezeraicarum. 87. 19. aſperſum ſanguini, vitales edit actiones. 172. c. 2.
Vitrioli deſcriptio. 46. 11. 12. Veneris præparatio. ibid. ſpiritus diſtillatio. ibid. ſulphur Somniferum Saccharinum. 63. 86.
Vitrum ex Alcaly, & arena. 19. 7. Magnetis, vim tractoriam ſeruauit. 183. c. 2.
Vitulus ſtrangulatus vertitur in Apes. 118. 65.
Vlcera Renum. 77. caua ſæpe carne ſenſitiua replentur. 51. 16. tot ſunt ſpecies quot ſalia ibid. 21. fundunt ſynouiam continuam ſalſam. ibid. Rodentia, & putrentia, prodeunt ex acido. 68. 136. eorum dolores, quare æſtuant. 66. 115. Sanguinem mutant in aquam pungentem. 116. 35.
Vltio, & Philautia, intimè ſeminibus inſunt. 68. 136.
Vnctiones externæ Narcoticæ ſtuporem parant. 60. 61
Vnguis dolens, glandem ſuſcitat remotam. 63. 90.
Voluntas eſt, principium operatiuum motus, 47. 15.
Vomitus, Febrilis. 95. 15. amarus, non eſt cauſa Febrilis ſed productum excrement. ibid. flauus, porraceus, amarus à corrupto œconomo. 108. 3. frequens. ibid. 7. flauus & amarus à digeſtionis errore. 120. 6. recuſat deglutienda remedia. 172. c. 2
Vomituriens cum continua cephalalgia. 153. c. 2.
Vreter non ampliatur. 50. 2. dolet abſque neruo. 51. 16. ſentit, & caret neruis. 56.45
Vrina, mordax & acris, vnde. 16. 9. ſponte fermentum concipit in ligneo vaſe. 18. 2. equina caret coagulo. 19. 9. humanæ ſingularitas. ibid. continet tria ſalia. 20. 19. caret alcali. ibid. 25. ardorem extinguit ſpiritus ſalis 21. 31. oleum. 23. 34. armentorum examinata. ibid. 41. non tinctæ cauſa. 27. 20. determinatur à rene. ibid. 22. odor à fermento. ibid. fermentum volatizat terram. ibid. citrinus color à ſcoria ibid. ſana, cur ſabulum matulæ adpoſuerat. ibid. 26. à putredine conſeruatur à Balzamo vitali. ibid. continet ſemen Duelech. 29. 5. citius putreſcit in olida, quam in nitida matula. ibid. incontaminata ſeruatur a Balzamo. ibid. 6. continet terram vt probat diſtillatio. 30. 8. & 95. 19. in matula ſordida grauè olet. ibid. 9. grato odore inficitur à Therebinto. ibid. 9. ſui vitio non putreſcit. 31. 12. putreſcit ab Aſparago. ibid. 17. & cruor ſunt diſtincta. 32. 21. per renes feſtinus tranſitus. 33. 1. quando tranſit. ibid. Nephriticorum. ibid 3. examen ibid. 6. coctio eſt eius promotio. ibid. 10. quare turbida à calculo. 34. 14. humana, quare ſalſa. 35. 21. non præſeruat à putredine. 76. 16. ſalſa non mordicat veſicam, at decoctum licet dulce. 91. 8. turbata, opus Archei. 95. 13. quæ delirium prædicit clara. 98. 11. pars manet in cruore 114. 17. non amaricat. 124. 13. pallidæ ſunt incontinentiores tinctis. 131. 20. aquoſa cur delirium arguit in Febri continua. 134. 20. nubecula. ibid. 21. turbida latens acidum continet 135. 26. cum ſedimine bolari, optat ſanguificari. ibid. 28. flaua, cum ſedimine rubro. ibid. 29. examinatio per pondus. ibid. 35. propria potata quare Peſtem cohibet. 169. 2.
Vrinoſcopia. 23. 34
Vronomantia. 35. 20. veterum. 131. 20.
Vterus petrificatus. 14. 16. Duelech. 27. 22 calculi incognitus ſanationem fecit difficilem. 34. 16. habet ſenſum per acutum. 162-75. nunquam ſupra Diaphragma aſcendit. 57. 54.
Vteri membrana ſimplex. 51. 11. occulto odore mulier infirmatur. 169. c. 1. membrana ſimplex. 51. 11. membrana inſtar ſtomachi. 175. c. 1.
Vterini affectus vnde. 54. 38. non rarò generant Apoplexiam & Paralyſim. 57. 51.
Vlcanus ardens in Natura vnicus. 25. 5. & 7.
Vulnera venenata ſanat ſuccinum. 183. c. 1.
Vulnerum dolor ſuſcitatur ab aqua glareali. 35.

li. 55. 20. labra quando tument, dolent acutè, ibid. 12. Dolores ſtabiles, quare æſtuant. 66. 115
Vulnus ex cruore, parat ſynouiam. ibid. 21. recens vix dolet. 51.11
Vulnerariæ potus vrinam pellit. 31. 17.
VVorm. 156. c. 2

Z.

Zenexton. 181. c. 2. Paracelſi cum duobus caracteriſmis falſum. ibid. quomodo agit. 182. c. 2. ex Bufone. 183. c. 2. ex mercurio pro pediculis. 182. c. 1
Zona calidiore, ſal è Pelago exhalat. 28. 31

FINIS.

EXPLICATIO, ALIQVOT VERBORVM ARTIS.

1. *Liquor Alcaheſt* Paracelſi, omne corpus viſibile reſoluit in primam ſui materiam ſeruata ſeminum poteſtate. De hoc aiunt Chimici: vulgus cremat per Ignem, non per Aquam.
2. *Archeus* Paracelſi, eſt aura vitalis ſeminum & vitæ directrix & τὸ ἔνορμον Hippocratis.
3. *Blas* Etymi defectu voto, vim motus, tam alteratiui, quam localis.
4. *Duelech* Paracelſi, nomen proprium calculi humani. Calculus namque eſt metaphora.
5. *Gas* eſt ſpiritus non coagulabilis, qualis è fermentante vino, itemque ruber ille qui Chryſulca operante eructatur, &c.
6. *Magnale* eſt theca in Aëre, creatura, inter corpus, & non corpus, media.
7. *Magnum Oportet* eſt tribulus, & ſpina Terræ, in vita media hominis: de quo in ſingulari tractatu.
8. *Leffas* Paracelſi, eſt ſuccus Terræ recens in radicem, tamquam culinam, vegetabilis, tractus.
9. *Zenexton* Paracelſi, Amuletum contra Peſtem.
10. *Puluis vigonis* notus tonſoribus.
11. *Elementum Ignis Veneris* oleum è ſulphure Cupri.
12. *Aqua Chryſulca*, & regis, eſt aqua fortis, & hæc eadem maritata cum ſubquadruplo Salis armoniaci.
13. *Aurum Horiſontale* eſt Aurum in Pondere, at nondum ſat fuluum.
14. *Diaceltateſſon* Paracelſi, eſt argentum viuum vulgi, coagulatum in Altaheſt, & tinctum cum aqua ouorum. Fitque arcanum corallinum, de eſſentia, & conditione aureitatis quia eſt etiam horiſontale.
15. *Relollœum* Paracelſi, eſt qualitas, non habens in ſe ens ſeminale, vti ſunt qualitates, elementales item color, & ſignatura rerum ſimplicium.

Reliqua autem vocabula, minus vſualia, vel ſunt medica, vel ſaltem in Authoris præſenti Textu deſcripta ac elucidata, adeoque lectori obuia.

APPROBATIONES.

TRactatus clariſſimi & expertiſſimi Domini, *Ioan. Bapt. Van. Helmont*, in quibus principia, Lithiaſis, Apoplexiæ, Paralyſis & aliorum morborum exactè diſquirit & oſtendit, digni ſunt vt per Typographiam, publicentur. Ita cenſeo.

P. Coens S. T. L. Can.
& Lib. Cenſ. Antuerp.

TRactatus de Febribus per clariſſimum & expertiſſimum virum Dominũ *Ioannem Bapt. Van Helmont*, deſcriptis, ad multorum exercitium, & inſtructionem Medicinæ canditatorum, abſque offenſione Catholicæ Religionis, vtiliter Typis committetur. Actum Antuerpiæ XIV. Decembris M. DC. XLI.

P. Coens, S. T. L. Scholaſticus
Lib. Cenſ. Antuerpiæ.

PEſtis à clariſſ. & expertiſſ. D. *Ioanne Bapt. Van Helmont*, deſcripta & exactè diſcuſſa, productis plurimis Arcanis naturæ, digna eſt, quæ Typis euulgetur. Ita cenſeo.

P. Coens S. T. L. Canonicus &
Lib. Cenſ. Antuerpiæ.